

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

"זכרנו לחיים" - שיש בהם חיות!

חיים בעלי משמעות, לא חיי בעל-חי

נמצאים ימים ספורים לפני יום הדין, ונפתח במשל.

היה אדם שבערב ראש השנה ערך לעצמו רשימה, מה הם צרכיו לשנה הבאה עליו לטובה, כדי שלא ישכח מה עליו לבקש בראש השנה שה' ימלא כל משאלות לבו לטובה. היתה לו רשימה מסודרת: פרנסה, בריאות, ילדים מחונכים וצדיקים, ועוד כהנה וכהנה בקשות שונות.

שלושה ימים אחרי ראש השנה מיודענו נפטר! הוא לא חולה, את הפרנסה שביקש ויקבל - הילדים ירשו, וילדיו יגדלו בעז"ה לתורה ויראת שמים - אבל יתומים.

כיצד ארע הדבר?

הוא ביקש הכל, אבל הוא לא ביקש חיים! ממילא, הוא לא יהיה חולה, תהיה לו פרנסה בשפע, וגם הילדים יגדלו מחונכים וצדיקים - אבל בלעדיו!

כי הדבר הראשון שאדם צריך לבקש עליו הוא - חיים! אחרי שיש לו חיים, יבקש גם פרנסה, בריאות וכו' כדי שלא יסבול ויוכל למלא את יעודו, אך כאמור כל זה רק אחרי שזכה לחיים עצמם.

ואכן זו בקשתנו בראש השנה: "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר חיים למענך אלקים חיים".

אמנם זאת עלינו להתבונן ולהבין: מה הכוונה "חיים"? לחיות ולא למות? גם הסוסים והאווזים חיים. האם מישהו רוצה שה' יתן לו חיות של אווז או של סוס? "כתבנו בספר החיים" יחד עם כל האווזים?... אף אחד לא רוצה! רוצים אנו חיים בעלי משמעות.

אם כן, כשמבקשים "כתבנו בספר החיים" ולאחר מכן ביום כפור - "חתמנו", לא לחיי בהמה ועוף כוונתנו. אנחנו רוצים חיים של בן אדם.

והיכן היא אותה כתיבה וחתימה? האם יש בשמים ספר עבה ובו רשומים שמות כל ברואי עולם?

ברור שאין שם עט ואין שם דף, ולא רשמים שם דבר מבחינה גשמית. בפשטות זהו ספר רוחני וגם הכתיבה - רוחנית היא.

אבל המגיד ממזריץ' היה אומר, שהכתיבה והחתימה הם בלב האדם. שכן, חיותו של האדם היא בלבו. כאשר הלב מפסיק לפעול האדם מוגדר כמת. "כתבנו לחיים" - מבקשים אנו חיים שייכתבו על לוח לבנו.

כדי להבין את העומק הטמון בדברים, נתבונן על השנה שעברה ונראה מה רוצים אנו לשנה העתידית.

נושאים בפרשה (ר"א שערים)

נצבים | ג-ת

הגדתי היום. ג-ת. הנה נודע שהתורה נחלקת לד' חלקים, והם טעמים, נקודות, תגין, אותיות. והתגין נקראים בלשון חז"ל כתרי אותיות, ככתר הנמצא על הראש. והנה התג שעל האותיות הוא שורש האות, ובכחו נעשה הצרוף של האותיות. וכשם שאיש ואשה, ושכינה שעל גבם מצרפתם, כן התגין שורש צרוף האותיות, בחינת השכינה שבין האותיות.

וזהו בחינת אגרת, שאורגת ומצרפת בקרבה את האותיות. אגרת, אר-תג. כי מכח התגים מצטרפים. וזהו פתשגן, תג-פשו, כתב מפורש (רש"י, אסתר, ח, יג). וכשם שהכתר נמצא ע"ג הראש הנקרא גילגולת, תג-לולת, כן התג על ראשי האותיות. וכן כובע שעל הראש נקרא מגבעת, מב-תג. וכן שערות שעל ראש האדם, הם הסתרת מקום הכתר, והסרתם נקראת, תגלחת, תג-לחת, גילוי מקום התג.

והנה נודע שהאותיות נקראים בלשון חז"ל אבנים. ואחת משמות של אבן טובה, נקראת מרגלית, גת-מרלי. והיינו שבאבן טובה מרגלית, בחינת אותיות כנ"ל, מאיר באות לא רק מדרגת הארת האות עצמה, אלא מאיר בקרבה אור התגין שעליה, ומשם תוקף הארתה. ולהיפך כאשר מפרידים האבנים זו מזו כל חלק לעצמה נקראת גזית (שמות, כ, כב), שת-זי. והיינו שמסתלק הארת התג, ונעשה כל חלק לעצמו.

ולכך מאכלו של המלך נקרא פתבג המלך (דניאל, א, טו) פתבג, תג-פב. והיינו שהמלך שיש לו כתר, בחינת תג כנ"ל, בכל מעשיו מתגלה כתר. ובפרט בפה שהוא מקום האותיות. ולכך מאכלו נקרא פתבג, גילוי התג בקרבו. וכן כח הדיבור בפה הוא בחינת מלכות, כנודע, כמ"ש (קהלת, ח, ב) דבר מלך שלטון. ולפיכך נקרא דיבורו פתבג המלך, כמ"ש (אסתר, א, כ) ונשמע פתבג המלך אשר יעשה בכל מלכותו. ולכך נאמר שם (א, י) שאחד משבעת הסריסים המשרתים את פני המלך הוא בגתא. גת-בא. וכח הנהגת המלך ע"י דיבורו הוא בחינת מתג, (משלי, כו, ג) ופירש המצודות ציון שם, הוא כעין רסן שעשוי להנהיג בו. והיינו שורש כח הנהגת המלכות מכח הארת הכתר, הארת התגים, כנ"ל.

והנה גת הוא מקום דריכת ענבים, ששם יוצא היין מן הענבים. ויין בגימט' סוד, כמ"ש חז"ל (עירובין, סה, ע"א). והיינו שהענבים בחינת כלי, אותיות, והיין בחינת התג, כתר הנעלם.

והנה אותיות שעטנ"ז ג"ץ צריך לעשות על כל אות ג' תגין, ונודע שאותיות אלו יש בהם אותיות שט"ן ע"ז, מקום הפרוד, ולכך נצרך כח השילוש לעומתו לחברם. אולם אותיות בד"ק ח"ה צריך לעשות על כל אות תג אחד, כי אותיות אלו הם דבק-חיה, והיינו כח החיבור מכח החיות. ושאר אותיות אכ"ל מספר"ת הם שני כוחות הנגלים בפה, אכילה, וסיפור. בחינת פתבג המלך, ודבר מלך. (ועיין עץ חיים שער דרושי הנקודות פ"ו).

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אגרת, גבחת, גזית, גת, בגתא, מתג, גברת, גחלת, תג, גלגלת, גלות, גנתון, גפרית, מגבעת, גלית, תענוג, תגר, תגלחת, מתנגד, מסגרת, חגית, יתגלע, השתגע, מרגלית, פתבג, פתגם, פתשגן, מתמוגג.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד

בקשה על החיים עצמם ועל החיות

כל דבר זקוק לחיות. אם אין לו חיות הוא מתבטל, הוא לא קיים. הצמח צריך השקיה בכדי לצמוח, הבעל חי זקוק למזון ומים בכדי לחיות וגם האדם צריך לכח חיות בכדי להתקיים.

כשנבוא להתבונן מה נותן לנו חיות, נחלק זאת לשני חלקים: ישנה חיות הנותנת לנו את הקיום וישנה חיות של תענוג. בכדי להתקיים, לכאורה די לו לאדם ב"פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה". הוא יתקיים, לא ימות.

אדם שינסה לעשות זאת בפועל, ולא בהדרגה, לדוגמא: הוא רגיל לאכול כל יום שלוש סעודות: בבוקר - שלושה סוגי גבינה, בצהריים - ארבעה סוגי בשר ובלילה דומה לזה, ויום אחד ינסה לעבור במעבר חד לאכילת פת במלח ומים במשורה - הוא יגיע לשגעון גופני.

למה? הרי הוא אוכל?

כי החיות שלנו מורכבת משני חלקים: חיות של קיום, שהגוף צריך מזון, וחיות של תענוג. אדם שאין לו נקודה של תענוג בחיים - ימות! אין מושג של אדם החי בלי עונג.

אלא מאי, שלכל אדם יש בחירה מהיכן לשאוב את התענוג. יש אדם השואב את התענוג ממאכל מסוים, יש השואב את התענוג מקריאת ספר, חבירו שואב את העונג מניגון שובה לב, ואדם מרומם יותר מקבל את התענוג שלו מהתורה הקדושה, מהמצוות ומהקשר לבורא עולם.

כל יום יש לאדם איזשהו עונג. אצל האדם הממוצע העונג בא מאכילת מאכל טעים, מעט כבוד ומחמאות, ובמקרה הטוב עוד כמה ריגושים חיצוניים של עולם החומר - זה התענוג שיש לו בחיים.

אבל אנחנו לא אנשי הרחוב. אנחנו מאמינים בני מאמינים שאת התענוג עלינו לינוק מבפנים, לא מהעולם החיצוני.

אך נתבונן: אדם קם בבוקר, מתפלל תפילת שחרית ובסיומה ניגש לאכילת ארוחת הבוקר. ב"ה הוא לא אוכל פת במלח בלבד, הוא אוכל יותר. עתה שיתבונן לעצמו, עם יד על הלב: ממה הוא באמת יותר מתענג - מהתפילה או מהאוכל?

הרי אם הוא יהיה פטור מלהתפלל מדין אונס, הוא עסוק במצוה, כגון שאשתו ילדה והוא לקח אותה לבית חולים ועליו להיות לידה. הוא מקיים כעת מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, אסור לו להפסיק, הוא פטור מהתפילה לדינא. לא מחמת שוגג ולא ח"ו מזיד. הוא פטור באמת בגדרי ההלכה.

במצב הזה הוא באמת יותר על התפילה באותו יום.

לעומת זאת בנוגע לארוחת הבוקר, גם אם מדינא יהיה 'פטור' מאכילתה - הפטור לא יעזור לו כלום. במציאות הוא מוכרח את האוכל על מנת להתקיים!

כשבאים לבקש חיים בראש השנה, "כתבנו לחיים", מבקשים אנו שני חלקי החיים: א. את החיים כפשוטם, שנזכה לאריכות ימים ושנים, ולא ניכתב בספר ההפוך ח"ו. ב. שתהיה חיות בחיים!

ישנם אנשים שחיים, אבל חייהם הם בבחינת מוות, יסורים, "וישאל את נפשו למות", כמו שכתוב ביונה הנביא (יונה ד, ח). זה שהאדם חי, זה עוד לא אומר שיש לו חיות נפשית. יתכן שהוא חי אך חסרה לו החיות. אדם יכול לשבת ליד הגמרא יום שלם, הוא עוסק בתורת חיים, אבל הוא עצמו אינו חי. הוא לומד מכל מיני

חיות. עוד לפני שבדקים ממה באה אותה חיות, ראשית כל - כמה זמן היתה חיות במשך היום?

אדם קם בבוקר, רץ לעמל יומו. מי שזכה - הלך למקוה, לא זכה - הלך מיד להתפלל. היתה לו חיות בתפילה הזו? שיבדוק. אם כן - כמה מתוך התפילה? גמר את התפילה, כל אחד לפי טרדותיו עם בני המשפחה, אכל ארוחת בוקר, הלך לכולל, למד ארבע שעות. כמה חיות היתה שם? הפסקת צהריים, ממשיך הלאה, כל אחד לפי סדר יומו.

מוכרחים לערוך לעצמנו חשבון נפש כפול: שלב ראשון מה עשינו, שזה שייך ליום השני של ראש השנה, אבל השלב הפנימי יותר הוא: כמה חיות היתה לנו במשך היום.

בודאי שלא כל הימים שווים. ישנם ימים שהיתה בהם יותר חיות וישנם ימים שכמעט ולא היתה בהם חיות כלל. אם אדם יהיה אמיתי עם עצמו, הוא עלול לגלות שהחיות שהיתה לו היום היא אולי מאיזה 'באדי' שאכל בארוחת הבוקר או מאיזה חיוך טוב שמישהו חייך לעברו בשלב כלשהו ביום. זהו! מעבר לזה הוא פשוט רץ כל היום בלי להרגיש חיות פנימית.

ישנם גם אנשים שלא יבינו מה בדיוק הכוונה במושג 'חיות' - לא עצוב, לא שמח, 'חי'!! על מה מדברים כאן?

אבל אם אדם מעט מכיר את עצמו, הרי כשנולד לו ילד - הוא שִׁמַּח שמחה גדולה. אז הוא הבין היטב מהי חיות. גם כשאכל מאכל הערב לחכו - חש חיות, כל אחד לפי ערכו. הרי לא יתכן שאין לו חיות מכלום, עליו רק לבדוק ולזהות ממה הוא חי. כמה זמן מתוך כל היום היתה לו חיות וממה היא באה לו.

אם נמצא אצל האדם הממוצע יותר מעשר דקות ביום של חיות - זה כבר הרבה!...

להרגיש שהתורה נותנת חיים!

כמה אנשים באמת זוכים ללמוד תורה ובכל רגע להרגיש את העונג? לא רק לגמור את הסוגיא ולדעת אותה - שגם זה בודאי חיובי, אלא לקבל את החיות שהתורה נותנת ללומדיה?

הרי התורה היא תורת חיים, היא נותנת לאדם חיות. כך שנינו במשנה באבות (ו, ז): "גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא, שנאמר: 'כי חיים הם למוצאייהם ולכל בשרו מרפא', ואומר: 'רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך', ואומר: 'כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך'".

לא מספיק רק לדעת מה שכתוב בספרים הקדושים שהתורה היא תורת חיים ולהכיר שזו האמת. אם התורה נותנת חיים - צריכים להרגיש זאת!

אדם שר"ל קיבל התקף לב, התעלף ועושים לו החייאה, מה שפעולת החייאה מחיה אותו זה לא רק כתוב בספרי הרפואה, אלא רואים זאת בפועל, בחוש: לפני רגע הוא שכב על הרצפה ללא חיות, הנשימו אותו, ולאט לאט הוא מתעורר.

כתוב בפסוקים ומבואר בדברי חז"ל הקדושים שהתורה הק' נותנת

סיבות והכרחים: כי אין לו ברירה אחרת, הוא צריך את הפרנסה של הכולל, לא נעים לו לעזוב או שאין לו לאן לעזוב, אבל בלימוד עצמו אין לו חיות והנאה.

אם כן, כשבאים ומבקשים בר"ה שהקב"ה יתן לנו חיים, הבקשה הראשונה, החיצונית והבסיסית היא, לחיות כפשוטו, שלא נמות, ובנקודה זו איננו שונים מהבהמה והאווז, והבקשה השניה היא - שיהיה לנו חיות, תענוג בחיים, ושתענוג זה יבוא לנו מלימוד התורה הקדושה וקיום מצוותיה.

ובאמת, פעמים רבות אדם מבקש בראש השנה על הנקודה החיצונית בלבד, שהקב"ה יתן לו חיים ולא ימות. הוא מבקש גם על צרכיו השונים - פרנסה, בריאות, שלום בית, בנים זכרים צדיקים ועוד רשימה ארוכה, כל אחד לפי צרכיו.

כל זה הוא הנקודה החיצונית, אך היכן הוא הדגש הפנימי של היום?

הדין שבשני ימי ר"ה

כידוע ישנם שני ימים של ראש השנה. היום הראשון הוא יום הדין על הנשמות והיום השני הוא יום הדין על הגופים.

ולכאורה, מה אכפת לנו מתי דנים את הנשמה ומתי דנים את הגוף? מתי שה' רוצה שידון, לשם מה עלינו לדעת זאת?

ברור הדבר שהנדון ביום הראשון על הנשמה הכוונה לחיים הפנימיים שיהיו לאדם בשנה זו. דנים על האדם כמה חיות פנימית תהיה לו, כמה נשמה תהיה לו במשך השנה.

יכול להיות שאדם קיבל חיים מהיום השני של ראש השנה. הוא כבר זקן בן תשעים והוסיפו לו עוד שנה. אבל ביום הראשון נגזר דינו למוות. מה יקרה איתו? הוא לא יהיה רשום בפנקס של בית הקברות באותה שנה, אך יהיו לו חיים גופניים ותו לא, חיים נטולי כל תוכן. הוא ישב בבית בלי טעם בחיים, בלי חיות.

ולאו דוקא זקן בן שבעים. גם אדם צעיר בן עשרים, יכול להיות שאין לו חיות! כמה ימים עוברים עלינו במשך השנה שאנחנו מרגישים שאין בהם חיות. מתפללים, מקיימים מצוות, ואף עוסקים בתורה מבוקר ועד לילה, אבל חסר ה"וחי בהם", אדם אינו מרגיש תענוג מהתפיסה הפנימית.

גם אם אדם יתבונן על השנה שעברה וירגיש שבאמת קיבל חיים, יערוך לעצמו את החשבון הבא: עשרים וארבע שעות יש ביום. אדם ממוצע ישן בין שש לשמונה שעות, ובזמן הזה הוא ודאי לא מרגיש חיות כלשהי. נשאר לו בין שש עשרה לארבע עשרה שעות, כל אחד לפי עניינו.

כעת יעשה חשבון נפש של יום אחד. לא מה הוא עשה. זהו סוג של חשבון הנפש נוסף השייך ליום השני של ראש השנה - מה הוא עשה - קיים מצוות או חלילה עבר עבירות. יפשפש במעשיו, ימשמש במעשיו, וישוב בתשובה שלימה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד, כמו שכתוב ברמב"ם.

ודאי שגם חשבון זה חייבים לעשות, אבל חשבון הנפש של היום הראשון של ראש השנה הוא, להתבונן כמה זמן ביום היתה לנו

חשב, לא התבונן, בודאי שלא עשה תשובה, ממילא איך יקבל חיות לשנה הבאה?!

משל למה הדבר דומה, אדם בא למלך ומבקש ממנו: תן לי אבנים טובות, תן לי בית. אם לא ביקש שהמלך יתן לו גם מכונית, הוא לא יקבל.

אם אדם בא בראש השנה ומבקש בריאות, פרנסה, שיזכור את הלימוד, כל אחד עם צרור הבקשות שלו, אך חיות הוא לא מבקש – הוא לא יקבל חיות. הוא רוצה לזכור את הלימוד? הוא יהיה כמו מצלמה, דיסק של מחשב, זוכר הכל, אבל חיים אין לו!

מחשב, גם כזה שיש בו את כל התורה כולה – לעולם לא ייחשב כעצם חי. אף שהוא זוכר יותר טוב מכולם, אין אדם בדור שזוכר כמו המחשב, אבל סוף כל סוף הוא חפץ דומם, לא חי. העובדה שזוכרים דברים לא הופכת את האדם להיות חי.

כאשר התורה נותנת לאדם חיים והוא מתענג מלימודה – אז הוא יוצא מכלל מחשב ונעשה בן אדם היודע את התורה. זהו הבדל פשוט ומובן לכולם, אך כשמגיעים לחיי היומיום, פעמים רבות אנחנו עסוקים יותר בלדעת ולקיים פחות בחיות של הדברים.

אי אפשר לקיים תורה ומצוות כהלכתן כאשר חסרה לאדם החיות בהן. אדם לא יכול להילחם כל השנה מלחמה עזה. עשרה ימים – עוד איכשהו מצליחים, וגם זה הרבה. כולנו מבינים שאם נצטרך להילחם שנה שלימה על מנת לשנות את עצמנו – אין סיכוי בעולם שנצליח!

איך בכל אופן ניתן להצליח? מעולם לא ראינו שגוררים חתן לחופה. אם גוררים אותו לחופה – עדיף לו שלא יתחתן, כי ברור במאת האחוזים שבסופו של דבר יהיה כאן גט.

מדוע? כי אי אפשר לבנות חיים של שבעים שנה על כפייה שכופים אותו להתחתן! אם הוא מבין שיש בחיים אלו עונג והוא שמח בהם – ודאי שיהיו גם קשיים, החיים מלאי התמודדויות, אבל יש לו מחד חיות, תענוג, ומאידך – התמודדות, והחיות נוסכת בו את הכוחות להתמודד. זהו עולם בריא, עולם טוב.

אדם שלא מרגיש טעם בתפילה, למה שיהיה לו כח לקום בבוקר? בודאי, הוא מאמין בן מאמין בתורה הקדושה, ושהקב"ה נתן זמן תפילה וזמן קריאת שמע, ומי שלא מקיים זאת ייכנס לגיהנום, ומחמת הפחד הוא רוצה בכל לבו לקום בזמן, אבל אדם לא מסוגל כל השנה לחיות רק על פחדים.

בודאי שגם היראה נצרכת, מוכרח שהיא תהיה, כי אי אפשר לקום רק מתי שמתחשק, ומתי שלא מתחשק לא לקום, אבל גם אי אפשר לקום שנה שלימה רק בגלל הפחד.

אם יש לאדם טעם בתפילה – גם אם לפעמים אין לו חשק, כאן היראה כבר תקים אותו מהמיטה, אבל יחד עם זאת הוא מוכרח שיהיה לו איזשהו טעם בתפילה.

ישנם אנשים שקמים כל בוקר בזמן, אך זה לא נובע מטעם בתפילה. בטבע הם אוהבים סדר יום מאד מוגדר. אם הם קמים חצי שעה מאוחר – הראש שלהם כבר לא במקום. להבדיל, הם גם אנשים

חיים ללומדיה, המצוות נותנות חיים וכך גם התפילה. אם כך כתוב ודאי שזו האמת. השאלה היא האם זה מורגש גם אצלי בתוך הלב!

זהו עומק דברי המגיד ממזריץ' שהכתיבה והחתימה הן בלב האדם. זה לא רק כתוב בשמים, זה מתגלה גם אצלי. כשנגזר על האדם חיים בראש השנה – דבר זה נכתב אצלו בלב, כלומר, כמה חיות הוא ירגיש.

זה לא רק ענין סגולי שמתן שכתן לעתיד לבוא. התורה נותנת חיים לעושיה וללומדיה כאן בעולם הזה! אם אדם לומד כל החיים בלי טעם, רק כי הוא מאמין שלעתיד לבוא יהיה שחר – אין הקב"ה מקפח שחר כל בריה והוא יקבל את שכרו המגיע לו, אבל לא זו צורת החיים האמיתית.

אפילו אדם גדול אינו מסוגל ללמוד שנים-עשרה או ארבע-עשרה שעות בלי טעם! אם יש טעם – הוא לומד גם כשאין טעם, אבל ללמוד כל החיים בלי טעם, רק כי האדם רוצה להוציא תעודת הוראה, או מכל מיני שיקולים אחרים – זה מוות, לא חיים! הוא מקיים מצות תלמוד תורה ויקבל על כך שכר, אבל חסרה לו עצם תפיסת החיים!

אין הצלחה ללא חיות!

כשנתבונן על הדברים נראה, שאדם יכול להגיע בהכנה לראש השנה, ובעצם כבר גזר בעצמו שיהיה נידון ביום השני ולא ביום הראשון. איך?

הוא ערך לעצמו חשבון נפש: מה עשיתי השנה, איזה עבירות. ידוע לו שהוא נכשל בשמירת העיניים, בלשון הרע, בהלבנת פני אנשים שאמר להם מילים לא במקום, הוא נכשל בביטול תורה, בתפילה שלא בזמנה, כל אחד מה שמכיר בנפשו.

הוא עושה חשבון נפש, מנסה לסדר את השנה הבאה, ומרגיש: או! ב"ה, בעז"ה נצליח.

זה לא שבעים אחוז שהוא לא יצליח, וגם לא שמונים או תשעים אחוז. מאה אחוז שהוא לא יצליח!

מדוע? ראיתם פעם מת שיכול לקום בזמן לתפילה? לא. אדם לא יכול להילחם שנה שלימה לקום בזמן, אין כזה דבר! אנחנו לא כאלו גיבורים גדולים שמסוגלים להילחם כל בוקר לקום בזמן. יום אחד או יומיים אדם יחזיק מעמד, במיקרה הטוב שבוע או שבועיים, ואם עבר את הושענא רבה – זו כבר מדרגה... מעבר לזה – אין סיכוי!

הרי כולם יודעים: כל שנה מקבלים קבלות, ובמחילה מכבוד תורתם של כולם, תשעים ותשע אחוז מהן לא עומדות במבחן המציאות. מדוע? וכי לא רוצים? באמת רוצים. לא מתכוונים ברצינות? מתכוונים ברצינות!

מה בכל אופן הבעיה? התשובה מאוד ברורה: כאשר האדם דן מה הוא עושה ומה הוא לא עושה, הוא עורך חשבון נפש ומסדר לעצמו את השנה הבאה מה עליו לעשות. באופן כזה הוא בעצם מראש כבר קבע את גזר דינו של היום הראשון ושל היום השני. הוא עשה תשובה אמיתית כלפי המעשים, הקב"ה קיבל אותו ויתן לו חיים גופניים של היום השני. לעומת זאת על הנשמה, על החיות, הוא לא

התורה בעומק נפשו, ואז הוא יוצא עם הרגשה טובה מאוד. ממילא ביציאתו אל הרחוב, באופן טבעי עיניו שוב אינן צריכות להביט על דברים אחרים כי יש לו חיות פנימית.

אדם שיש לו עם מה לחיות בפנימיותו - פחות פונה החוצה, אדם שאין לו כל כך עם מה לחיות פנימה - באופן טבעי מחפש יותר בחוץ.

תיקון המעשים - לאחר שישנו מזון תמידי

במשך השנה עלינו להתמודד עם הרבה קשיים. כל אחד מכיר את הקשיים שהוא נתקל בהם.

הפתרון בדרך כלל אינו קבלות מעשיות. בודאי שצריך גם לקבל קבלות אך לא הן הפתרון.

משל למה הדבר דומה, אדם לא מרגיש טוב. הוא הולך לרופא, הרופא בודק אותו ומורה לו לבלוע שלושה כדורים ביום - בוקר,צהרים וערב. כך יתרפא.

הוא חוזר הביתה ומפסיק לאכול ולשתות. מה קרה? הרופא הרי אמר לו ליטול שלושה כדורים ביום, ואם כך - אין צורך בנוסף גם לאכול ולשתות... בני משפחתו מזהירים אותו: אם תמשיך כך - אחרי כמה ימים תעבור מן העולם! אני לא מבין, הוא שואל, הרי הרופא אמר לי ליטול שלושה כדורים ליום?

התשובה: עליך לאכול כמו שצריך, לשתות כמו שצריך, ובכדי לרפא את המחלה לקחת שלושה כדורים ביום, אך משלושה כדורים ביום לא ניתן להתקיים.

יש לנו בעיות, כל מיני חולי וכל מיני מדוה, ואכן זקוקים אנו ל'כדורים', תיקונים לרפואת הנפש ורפואת הגוף, אבל לפני הכל עלינו לאכול את לחמה של תורה ולשתות את מימיה ואת יינה. כאשר יש לנו מקור חיות פנימי מהתורה הקדושה ומצוותיה - הרי שיש לנו מזון תמידי, ומעתה כאשר מתעוררות בעיות יש לחפש להן פתרון בדוגמת קבלה מעשית. אבל כאשר אין מזון תמידי לשנה הבאה - איך נוכל לתקן את הדרוש תיקון בשנה הבאה?!

ברור לי שלכולם ישנה כוונה טוב ורצון עמוק להיות יותר טובים ממה שהיו בשנה שעברה, אבל רצון לבד לא מועיל.

למשל: אדם רוצה להיות מזכה הרבים, הוא רוצה שכל היהודים ברחבי העולם יאמרו תהלים. לשם כך עלה בדעתו הרעיון להדפיס שש מליון ספרי תהלים, לזיכוי הרבים. הבעיה היא שספר תהלים אחד עולה עשרה שקל, כלומר הוא זקוק לששים מליון שקלים שאינם בנמצא אצלו.

הכוונה שלו טובה, הרצון מצוין, ועליו לשפוך תפילה לפני בורא עולם שיזכה אותו, אבל בינתיים אין לו ששים מליון שקלים ביד, וממילא אין באפשרותו כרגע לגשת לדפוס ולעשות הזמנה של ששה מליון ספרי תהלים.

כולנו רוצים לתקן את השנה הבאה, אבל אם אין לנו ממה לחיות איך נתקן?!

ישנן הרבה בעיות, ואנשים מנסים בעז"ה לתקן כל מיני עניינים:

שקמים בשש וחצי בבוקר לעבודה ובשבע נמצאים שם. זה לא קשור לתורה ולא קשור למצוות, רק לטבע המסודר, אך עדיין יתכן בהחלט שאין להם שום טעם בתפילה.

כשיש חיות פנימית - פחות פונים החוצה

נתבונן לרגע על יום פשוט ורגיל מתוך השנה שעברה עלינו.

ב"ה כולנו מתפללים, מניחים תפילין ולומדים תורה. בודאי שצריך להיות מוסיף והולך בכל הפרטים, אך עוד לפני המוסיף והולך, נתבונן במה שאנו כן עושים, כמה חיים יש שם.

הולכים ברחוב, כמה אנשים שמחים פוגשים? מעט מאוד. נכנסים לתוך בית המדרש, כמה אנשים שמחים רואים? גם, די מעט. היכן ההגיון? אדם זוכה ללמוד תורת ה' שבע ושמונה שעות ואין לו שמחה? היכן היא נאבדה?!

הרי בהסתכלות פשוטה, מאמינים אנו שעיקר החיים הוא תלמוד תורה שבעז"ה מביא לידי מעשה. זוהי תכלית החיים. אם כן, אדם שזכה להקדיש את רוב יומו ללימוד התורה, למה שלא יהיה שמח? הרי זהו חשבון פשוט. בשכל - אין תשובה!

כי אכן הבעיה אינה בשכל. הבעיה היא בלב אשר רוצה דברים אחרים! בשכל, אדם באמת מגיע להכרה מאוד ברורה: יש בורא עולם, הוא נתן תורה מן השמים, עיקר קיום העולם על לימוד התורה וזה מה שמוטל עלי לעשות. ההכרה מאוד ברורה, לא נראה שהיא מסופקת אצל מישהו מאיתנו.

הבעיה היא שהדברים נמצאים אצלנו במוח, לא בלב, ואז חיות אפשר לקבל מכך, ובן אדם הרי מוכרח שתהיה לו חיות ממשוהו, הוא לא יכול לחיות בלי חיות, ממילא הוא חייב לקבל זאת מדברים אחרים. הוא יקבל זאת מאכילת מעדנים, מקריאת ספר או מכל מיני דברים חיצוניים אחרים, אבל אי אפשר לחיות בלי להרגיש חיות. זה לא קיים. אם אדם אינו מקבל את החיות מהתורה, מהמצוות, מהתפילה, מהאמונה ומהקשר לבורא עולם - הוא מוכרח לקבלו ממקור אחר.

יכול להיות שאדם יושב ולומד, מקיים את המצוות ומתפלל, אבל את החיות הוא מקבל מדברים אחרים לגמרי, כמו אדם מהרחוב - לא פחות ולא יותר! הוא עושה פי אלף ממה שעושה אדם ברחוב, אבל את החיות הוא מקבל מבחוץ, לא מבפנים.

בסיום התפילה הוא לא מרגיש חיות. גם בסיום סדר א' הוא לא מרגיש חיות. הוא חייב לצאת קצת בהפסקת צהריים לשאוב חיות ממשוהו אחר: כוס קפה וסיגריה, פטפוטים, או כל דבר אחר. אבל הוא מוכרח שתהיה לו חיות כלשהי.

כשאדם אוכל מאכלים גשמיים, הוא מתענג, מרגיש טוב מאוד בתוכו, הוא לא זקוק להסברים מדוע. תינוקות בני שנתיים רודפים אחרי ממתקים, למרות שאף אחד לא הסביר להם אף פעם שהממתקים טעימים. הם פשוט מרגישים זאת.

כאשר לאדם יש תענוג מהלימוד, בסיום סדר א' הוא מרגיש טוב עם עצמו. התורה החייתה אותו מחמת שיש לו נשמה בתוכו והנשמה ניזונה מעמל התורה. הוא זכה ללמוד, להבין, זכה להתחבר אל

אחד מתקן את ענין הצניעות, השני את האינטרנט, השלישי מתקן שמירת הלשון. כולם צודקים. כל אלו עבירות גמורות ויש לתקן. אבל מה השורש של הדברים? מדוע באמת בני אדם מגיעים לבעיות האלה?

בודאי שקל לומר: תראה, זה הדור, זה הרחוב, היצר הרע שולט!...

הכל נכון, אבל היכן נעוץ שורש הבעיה?

שורש הבעיה הוא שכאשר אין לאדם חיים פנימיים הוא חייב לחפש משהו. "הבטלה מביאה לידי שעמום" (כתובות נט ע"ב).

מהי "בטלה"? שאין לאדם מה לעשות? לא. אדם יכול לשבת בבית המדרש מבוקר עד ערב וללמוד, לא להתבטל, ועם כל זאת הוא בבחינת "יושב בטל כישן דמי", כי בלב אין לו חיות. המוח עבד, הבין, התייגע, אבל הלב ריק, וכשנגמר הסדר, המוח כבר גמור לחלוטין, הוא התייגע, אבל הלב ריק, כעת הוא יוצא החוצה לחפש לעצמו איזשהו מילוי. רואה כאן, קורא שם, נגרר.

כמו שכתב הרמב"ם (הל' איסור"ב פכ"ב הכ"א): "שאינו מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה". אם הלב היה מלא בחכמה – היתה זו תורת חיים, ואז היה לאדם סיפוק בעבודתו הרוחנית. אדם שיש לו סיפוק – הרבה פחות מחפש דברים מבחוץ.

לדוגמא: אנשים שיש להם בעיות בתוך הבית – מחפשים מילוי מבחוץ. אדם שחי בבית טוב – באופן טבעי יש לו פחות גירויים מהחוץ.

מי שבתוך לבו יש לו מקור חיות, מיום של עמל התורה, קיום המצוות, תפילה אמונה וקשר לבורא עולם הוא יוצא חי – אדם כזה אינו מחפש בחוץ כי יש לו מקיים של חיים. אדם מחפש בחוץ רק כאשר בתוכו ריק, בתוכו חסר, ואז אין לו גם כלים להתמודד עם הגירויים שהוא רואה. אם אין לו חיות מתוכו – הוא יחפש זאת בחוץ והוא מסוגל להיגרר לשם.

נבין אם כן, שלפני קבלות מעשיות, ולפני תיקון כל מיני דברים הצריכים תיקון – בכדי שנוכל לתקנם אנחנו צריכים מקור של חיות בתוכנו.

בודאי שאי אפשר לשלול את תפילת האדם על כל צרכיו, אבל כמו שהוזכר בתחילה, ראשית כל על האדם להבין שהדבר שחסר לו בחיים זו חיות דקדושה. יכול להיות שיש לו ריבוי מעשים של קדושה ומיעוט חיות בתוך הקדושה.

לכן, הדבר הראשון עליו מתפללים בראש השנה הוא: "זכרנו לחיים", שתהיה חיות בחיים הללו!! כמה אנשים חיים ואין להם חיות, כמה חיות ישנה אצל כל אחד מאיתנו. עלינו לבקש ולהתחנן, כל אחד לפי מדרגתו: רבש"ע, תוסיף לי חיות בחיים, שתהיה לי חיות פנימית בקרבי.

כאשר תהיה לו חיות פנימית, יוכל לבקש גם על הפרנסה, על הבריאות, על כל מה שנצרך לו, אבל ההכנה לראש השנה צריכה להתחיל בהתבוננות כמה חיות היתה לו בתוך החיים של השנה שעברה, וממה. כאשר האדם מתבונן על כך הוא יהיה מבוהל לראות ממה הוא חי.

כאשר ברור לו ממה הוא חי, הוא בא בתחינה אמיתית לבורא עולם: "זכרנו לחיים", אבל איזה חיים? "למענך אלקים חיים", חיים כאלו שהחיות שלי תהיה בעבודת הבורא, חיים שכשאלמד תורה בסדר א', אצא בסופו עם הרגשה פנימית בלב של אדם חי. חיים שכשאגמור את תפילת שחרית אצא מבית הכנסת עם הרגשה פנימית של חיות מחמת הקשר והדיבור עם בורא עולם. כאשר התפילה עם חיות והתורה עם חיות – גם את המעשים ניתן לתקן.

מה שנשאר – תורה ומעש"ט בלבד

בעולם הבא אין מעשים. "למתים חופשי" – חופשי מן המצוות. כאשר הנשמה עולה לגן עדן – אין שם תרי"ג מצוות בפועל לקיים. אין שם לא טלית, לא סוכה ולא שופר.

מה הם, אפוא, החיים לעתיד לבוא?

החיים לעתיד לבוא אלו נקודות החיות שהיו לאדם כאן בעולם הזה. החיות שאדם קיבל מלימוד התורה, החיות שקיבל מהמצוות, החיות שקיבל מהתפילה, מהאמונה, מהקשר לבורא עולם – זה מה שנשאר לו ביום המוות. "שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד" (אבות ו, ט).

מה הכוונה "תורה ומעשים טובים"? שאם הוא חיבר ספר יכניסוהו יחד עמו לתוך קברו?

לא. אותה חיות שהיתה לו בתורה ובמצוות – היא זו שנשארת לו. המצוות בפועל כבר עברו חלפו מן העולם מזמן. הסוכה שהיתה לו כבר התפרקה, האתרוג נרקב. מה שנשאר מהמצוה הוא ה'רשימו' שבלב, החיות הנמצאת בתוך לבו של האדם.

התורה היא תורת חיים והמצוות הן מצוות של חיים. מה נשאר לאדם לאחר הלימוד ולאחר המצוה?

ואמנם בלימוד עוד האדם יכול לסבור: מה פירוש מה נשאר לי? אני זוכר את מה שלמדתי! אבל במצוות אנחנו הרי מבינים שזה לא קיים, לא נשאר כלום, חפצים אינם נשארים קיימים.

גם בתורה, הזכרון הוא החלק החיצוני שנשאר לנו מהתורה. החלק הפנימי זו התורת חיים, חיות הקדושה שבתוך התורה.

אדם עובר יום בו הוא למד תורה וקיים מצוות. בסוף היום הוא מתבונן מה יצא לו. כמה חיות שהיתה ביום הזה – זה מה שנשאר.

ההבדל התהומי – חיות בלימוד!

ידועים דברי הגמרא (ראש השנה טז ע"ב): "שלושה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין, ואחד של צדיקים גמורין, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורין – נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורין – נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים – תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים. זכו – נכתבין לחיים, לא זכו – נכתבין למיתה".

והקשו תוספות: הרי נחזי אנן שבפועל בכל שנה ישנם רשעים שממשיכים לחיות וישנם צדיקים שמסתלקים מן העולם? ותירצו ש"כל זה דקרי הכא גבי רשעים מיתה וגבי צדיקים חיים כלומר

לחיי העולם הבא.

מה ביאור הדברים? אם מדובר על העולם הבא - שידונו עליו לעתיד לבוא, בהגיע יום הדין הגדול והנורא בו ידונו כל אדם האם הוא זוכה לעולם הבא. לשם מה צריכים לדון עכשיו על העולם הבא?

תשובה לדבר: בעולם הבא אין את החיים החיצוניים, רק חיות פנימית. אדם נידון על העולם הבא אין הכוונה שנדון מה יהא עמו בעולם הבא, אלא כמה חיות שהיא בבחינת עולם הבא - יש לו כעת.

יתכן ובראש השנה נגזר על אדם מחד לחיות שלוש מאות שנים וחמש יום, ומאידיך - רבע שעה. הכיצד? הוא חי כל השנה כולה, אבל נקצבה לו רבע שעה בלבד של חיות במשך השנה. יש לו כמה רגעי התרוממות שהוא מרגיש בהם איזושהי חיות. מעבר לזה - עד תשרי הבא הוא מת, החיות הזו כבר נגמרה.

לאמור: אם רואה אדם שהוא עבר את השנה, לא בהכרח שהוא באמת חי את כל השנה!

עומדים אנו לפני השנה החדשה הבעל"ט, ודבר ראשון עלינו לבקש שתהיה לנו חיות בתוך החיים.

אדם מטבעו רגיל להתמקד בבקשה להוסיף בכמות, ובודאי שזה דבר חיובי, אבל במקביל להוספה בכמות נצרכת גם הוספה באיכות - איכות פנימית בתוך הנפש, כמה האדם חי.

בנקודה זו בעצם נעוץ ההבדל בין הצדיקים הגדולים לאנשים היותר פשוטים. יתכן ששניהם ישבו ליד הגמרא ארבע שעות ולא ירימו עיניהם ממנה אפילו לרגע, שניהם ישקיעו את כל המוח בהבנת הסוגיא - ועם כל זאת, הצדיק חי ארבע שעות וזה שלידו אולי דקה, אולי שתיים ואולי שלוש. למה? כי על הצדיק נגזרו ארבע שעות חיות, ועל השני נגזרו ארבע שעות לימוד גרידא, ללא חיות.

זהו הבדל תהומי! אנחנו מבקשים לזכות ללמוד תורה, לזכות לדעת את התורה, אבל צריך לבקש שנזכה שהתורה תהיה "כי הם חיינו", שכשנלמד אותה נרגיש חיים, שיהיה לנו ממנה מקור של יניקה.

מי יכול להעיד שעברה עליו שנה שמחה? אדם אומר: איך אשמח, הרי היתה לי בעיה רפואית עם הילד, פרנסה בקושי, חובות וכו', כל אחד וההסברים שלו למה לא.

לא זו התשובה. התשובה היא שלא היה לו מקור של חיות, רק בעיות, ממילא באמת הוא לא יכל לשמוח. אבל אם יש לאדם מקור של חיים לאורך כל היום - אין לזלזל בבעיות, הבעיות הם אכן דבר שמפריע, אך אין בכוחן לעקור ממנו את כל החיות שהוא מקבל מהתורה ומהמצוות. הוא חי בתוכם ומשם הוא יונק.

ידיעת המציאות, לא רעיון בעלמא!

כאן עלינו להדגיש: זו איננה שיחת התעוררות, לא רעיון מוסרי! זוהי פשוט מציאות!

שנת תשס"ז איננה 'רעיון' המובא באיזשהו ספר. כל אחד חווה זאת

על בשרו במשך השנה. אנחנו כבר לא ילדים המתייחסים לחיים בקלילות. כאנשים מבוגרים יודעים אנו מה פירוש הדבר לעבור שנה בעולם הזה, על כל הקשיים הכרוכים בכך.

אנחנו מבינים גם שהשנה הבאה איננה דבר הכתוב בלוח שנה בלבד. השנה הבאה זו מסכת שלימה שכל אחד יצטרך לעבור, ואף אחד לא יודע מה היא טומנת בחובה כלפיו.

זו המציאות. כעת בידינו הבחירה איזו מציאות נעבור בשנת תשס"ח הבאה עלינו לטובה.

הרי טבע העולם שלא הכל ניתן לאדם. אפילו לאבות הקדושים, כל השבעה רועים, אם מתבוננים מעט בתולדות החיים שלהם רואים שהיו חסרים דברים, לא היה להם הכל. לא על כולם נגזר בראש השנה בריאות בשפע, פרנסה בשפע, שלום בית בשפע, ילדים בריאים ומחונכים - לא!

אברהם אבינו, עד שהיו לו ילדים חלפו מאה שנה. והרי כל שנה בהגיע ראש השנה הוא ודאי התפלל על כך - ולא נענה. יצחק ורבקה היו עקרים. קבלו זאת בראש השנה הראשון? לא. כך גם יעקב אבינו שלא היה לו מה לאכול. מה כן היה לאבות הקדושים? חיות בלב! אפילו שהיו עקרים, אפילו אם היה חסר בפרנסה, אפילו כשיוסף נאבד ליעקב - היה להם ממה לחיות.

ודאי שהיה להם קשה. יעקב אבינו היה אבא, ובנו נעלם לעשרות שנים, ואכן רואים שהוא התאבל - "ויתאבל על בנו ימים רבים" (בראשית לז, לד). אבל הוא לא רק התאבל, היה לו גם מקור מהיכן לחיות!

ישנם אנשים היום שרח"ל שכלו את ילדיהם ואז אין עם מי לדבר. למה? כי יש להם רק אסון בלי מקור של חיים. אי אפשר להתמודד עם מצב כזה.

אם יש לאדם חיות - ברגע שרח"ל באה עליו איזושהי צרה, זה קשה, זה לא נוח, נדרשת התמודדות חזקה באמונה, אבל גם יש מהיכן לחיות.

הרי אנחנו לא משלים את עצמנו שבאמת בשנה הבאה לכולם לא יהיה חסר כלום. מאז שנברא העולם, מחטא אדם הראשון, תמיד קיים חסרון. רק כשיבוא משיח יהיה הכל.

מה שכן יכולים אנו לצפות, שבשנה הבאה תהיה לנו חיות לאורך השנה, שנשמתנו תהיה גלויה ויהיה לנו ממה לחיות, ואז יהיה לנו כח להתמודד עם כל המקרים העוברים על כל אחד ואחד בימי חייו. הקב"ה נותן לנו כח להתמודד, רק עלינו לבקש זאת, שיהיה לנו מקור של חיים.

ה' יעזור לכולם לזכות כל אחד ואחד להבין שמה שחסר בעיקר הוא לא "כתבנו לחיים", עוד שנה של חיים. אנחנו מחפשים חיים שיש בהם חיות.

שנזכה כולנו יחד, עם כל כנסת בית ישראל, להכיר שהחיים האמיתיים זו היניקה מתוך הנשמה הקשורה לבורא עולם, ונזכה לגלות את הכוחות הללו בפועל ע"י שיכתבנו הבורא בספר החיים "למענך אלקים חיים".

שאלה המחשבות העיקריות שצריך לחשוב בראש השנה האם כבוד הרב יכול לתת הדרכה לגבי המחשבות העיקריות שצריך לחשוב ביום ובתפילות של ראש השנה, והאם ראוי וטוב להתפלל עבור בקשות אישיות ביום ובתפילות של ראש השנה.

תשובה

א.

- א. היום הרת עולם. יום שבו נברא עיקר העולם - האדם.
- ב. מי ברא את כל זאת - הוא ית"ש ואין בלתו.
- ג. לשם מה - מה התכלית - קרבת ה', וגילוי השי"ת בעולמו - מלכויות.
- ד. זכרונות - לזכור כל מעשיו שעשה בשנה זו, עד מקום שידו משגת.
- ה. שופרות - לשפר מעשיו, תשובה שלמה. ובכלל זה לברר שאיפותיו ותכליתו, ולקבל קבלה מעשית לשנה הבעל"ט.

ב. ראש השנה, "ראש" - ראשית. וביום זה מתגלה ההתחלה, נקודת הראשית. ולכך על האדם לדבק את עצמו לנקודה הראשונה שבנפש שהיא הפשיטות, ולכך אמרו על השופר, כמה דפשיט טפי מעליא. ומכח הדבקות בפשיטות זו, האדם מדבק את עצמו בקב"ה בפשיטות. ומצד כך פנימיות עבודת היום, לדבוק בעומק הנפש בחוש פשוט בו ית"ש שלמעלה מטעם ודעת.

וכך ברצוא ושוב בנפש, חלק מן הזמן על האדם לדבוק בפשיטות כנ"ל, וזהו רצוא שבנפש, רץ אליו ית"ש בפשיטות. ומאידך ישנו שוב, בו האדם שב למחשבה, מחשבות על יום בריאת העולם, מי ברא, לשם מה ברא, קבלת מלכותו ית"ש, זכרון מעשיו ותשובה עליהם, וחזרה לקבלת מלכותו.

ג. נהגו בכנס"י לומר פיוטים שחלקם סיפור גדלות הבורא. וכאשר נפשו של האדם פתוחה לכך הוא חש תענוג להתבונן בגדלות הבורא ולומר זאת בפה, לשבח ולפאר. וזהו חלק נוסף בקרבת ה' המתגלה ביום זה. כי יש דבקות בפשיטות כנ"ל במי שברא. ויש דבקות בו ית"ש מתוך גילוי גדלותו הנגלה ע"י בריאותיו, היום הרת עולם.

ד. כל אחד ראוי לו לנהוג לפי מדרגתו. ולפיכך אם זו מדרגתו לבקש בקשות אישיות, כן ראוי לעשות. וכל זאת בנוסף להנ"ל. כי נקודה זו בלבד איננה יכולה להיות עיקרו של יום.

שאלה עומק יסוד הרש"ש בדרוש הדעת, דרכי העבודה

שלום לכבוד הרב שליט"א. הנה ראיתי בדברי הרב בכמה מקומות

ביאור על כמה מהחידושים המהותיים של הרש"ש, כגון יסוד הערכין והתכללות והתקשרות בטוב טעם, והאיך זה נוגע לדבקות בו יתברך. והנה ידוע שאחד היסודות הגדולים של מרן הרש"ש הוא האיך שהוא שינה סדר הפשוט של הפרצופין על פי דרוש הדעת באופן שנכללין ח' פרצופין מן א"א עד ישוס"ת בחב"ד בלבד, מהו העומק המהותי בזה והאיך זה יתפרש ע"פ דרכי העבודה?

תשובה

יסוד תורת הרש"ש גילוי אחדות החכמה בסוד הקבלה והחלפה.

אריך - אלף.

עתיק - עין.

ובקלקול נעשה ירידה מאלף לעין, מאור לעור כנודע.

אולם מצד מהלכי התיקון נעשה החלפה מאורך - אלף - אריך. לעובי - עין - עתיק.

וזהו ההחלפה המאחדת את הכל.

פנים נוספות לאחדות זו: התניא בראשית ספרו שמסדר את צורת נפש האדם שיסודה "אחת", ומחלקה לב', מוחין ומדות. ולאחר מכן נחלקת ל"י חלקים, אולם כללותם מוחין ומדות. וזהו אחדות ג"ר ואחדות ו"ק. ולכך נקראת תורתו תורת חב"ד. ומצד כך כל כללות הפרצופים העליונים נקראים חב"ד, כי מהותם מוחין, והתפרטותם חב"ד, ויתר על כן א"א, או"א, וסו"ת וכו'. וא"כ כללותם נקראת חב"ד, כלומר תפיסת אחדותם. ופרטותם נקראים כל שם לעצמו.

והבן שאצל אדם שחי במדות והמוחין הם מעליו הוא רואה אותם כפרטים כפשוטו. אולם אדם שחי במוחין מדרגת "חכם", אצלו המוחין מאוחדים ואת? (וכל?) חלקיהם הם חלק מן השלם. וזהו מדרגת איש האשכלות שדרשו חז"ל בתמורה, איש שהכל בו. בבחינת "כלם בחכמה עשית", כלם דייקא.

ובעומק יותר דרוש הדעת הוא סוד אחדות כללות החכמה, מבט השורשי כיצד כל הנבראים בסוד שלש, שעל יסוד זה נבנה כל ספר יצירה, סוד אמ"ש. ושורשו בורא, נברא, ונקודת ממוצע בינותם. וכאשר נגלה אור זה בבריאה נקרא אמ"ש, חב"ד, וזהו סוד הדעת דבר והיפוכו חסדים וגבורות, וכח המאחדם.

ויתר על כן דרוש הדעת מגלה את כל הבריאה רק כח אחד "דעת". בבחינת לפיכך נברא האדם יחידי. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718..295.1245

הצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@moshebooks.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

עיקר התשובה - ניתוק מהתענוג שבחטא

יום של נשמה ללא גוף

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם" (ויקרא טז, ל). יום הכיפורים הוא זמן הטהרה ובו הקב"ה מטהר את ישראל, כדברי רבי עקיבא הנודעים בשלהי מסכת יומא: "אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם", והמשל לכך - "מה המקוה מטהר את הטמאים, אף הקב"ה מטהר את ישראל".

נתבונן מעט במשל.

ידוע בספה"ק שיש ענין לטבול במים קרים. 'מים קרים' בגימטריא 'מת', לכן יש ענין לטבול במים קרים, כי אז האדם חשוב כמת.

מה התכלית שיהא חשוב כמת? הרי ח"ו אם יהיה כמת - "במתים חופשי", יהא פטור מכל המצוות. ברור שאדם הנכנס ליום כיפור אינו חפץ למות ח"ו, הוא רוצה שיהיו לו חיים. מהו, אפוא, הענין להיות כמת?

ודאי שיש בענין כמה וכמה אופנים, ונעמוד על נקודה אחת בעז"ה.

מהו מוות? האם כאשר האדם מת הוא יותר לא קיים? ודאי שלא. אנחנו מורכבים מנשמה וגוף. כאשר האדם מת, הנשמה נפרדת מן הגוף, הגוף מגיע לקבר ישראל והנשמה עולה למעלה. אם כן, מוות עניינו - היפרדות הנשמה מן הגוף.

כשנתבונן נראה, שבעצם זהו כל המהלך של היום הקדוש - יום כיפור. נצטוינו להתענות, "ועניתם את נפשותיכם", חמשה עינויים שעל ידם מדמה האדם את עצמו למלאך, לנשמה בלי גוף.

שכן, העינוי הוא עינוי לגוף, לא עינוי לנשמה. אדרבה, כמו שמבואר בדברי הארז"ל, ביום זה הנשמה מקבלת חיות רוחנית ממקור עליון יותר. בכל יום ויום אדם צריך אכילה ושתייה גשמיים, משא"כ ביום הכיפורים האכילה והשתייה הן ממקור עליון, רוחני.

הרי לנו, שה"ועניתם את נפשותיכם" אין הכוונה עינוי לנשמה. להיפך, הנשמה מקבלת תוספת מזון. העינוי הוא עינוי לגוף.

ביום הכיפורים מדמים אנו את עצמנו למלאכי ה' שאינם בעלי גוף קרוץ מחומר. כך גם אנו בעומק נעשים כביכול בני אדם בעלי נשמה בלבד, ללא גוף. אנחנו פועלים רק לצורך קיום הנשמה, בלי פעולה לצורך קיום הגוף.

ובאמת מובא על הארז"ל שנהג להישאר ער כל הלילה בליל יום כיפור. ודאי שפשוטו של דבר בכדי שלא ייטמא, כמו שמצינו חשש כזה אצל כהן גדול, אבל בעומק זוהי הפקעה מגדר בן אדם. בן אדם אוכל, שותה, ישן. ואמנם לא נצטוינו שלא לישון, אבל השלמת הפקעת שם האדם היא ע"י הימנעות גם משינה. כאשר אדם אינו ישן הוא דומה ממש למלאך, לנשמה בלי גוף.

כל מהות היום היא, אפוא, התדמות לנשמה בלי גוף. מעמידים כביכול את הגוף בנפרד

(המשך בעמוד ב')

נושאים בפרשה (ר"א שערים)

וילך | ג-ח

מקץ שבע שנים בחג הסוכות. חג, ח-ג. הנה ההקף הגמור של הבריאה הוא בבחינת חג, היקף כמ"ש רש"ר הירש (שמות, ה, א), וז"ל, הוראת היסוד של חג וחוג, היא ליצור או להסתובב במעגל, כמו בפסוק (תהילים, קז, כז) יחוגו וינעו כשיכור, ומ' כאן חוג, מחוגה. וחג מגדירים לפי"ז כיום החוזר לתקופת השנה בתום מעגלה וכו', אי לכך נראה יותר, כי חג שמו על שום המעגל אותו יוצרים החוגגים מסביב למרכז אלוהי משותף המכנס את כולם סביבו, וחגג יהיה פירושו, להתכנס במעגל מסביב לה' ולתור-רתו אותה קבע לנו כמרכז.

וז"ש (בראשית, ב, יג) ושם הנהר השני גיחון, הוא הסובב את כל ארץ כוש. גיחון, גח-יון, ולכך דייקא הוא הסובב. אולם צורה זו יש בה שורש של קלקול כמ"ש רש"י שם, גיחון, שהיה הולך והומה, והמייתו גדולה מאד, כמו (שמות, כא, כח) כי יגח, שנגח והולך והומה. ומכח המיה זו נתחדש כל קלקולו של נחש, בבחינת הרשעים סביב יתהלכון (תהילים יב ב), חג דקלקול, כמ"ש בעגל (לשון עיגול - חג) חג לה' מחר (כי תשא לב ה).

ולכך כאשר נתקלל נחש נאמר לו (ברא' שית ג' יד) על גחנך תלך, גחנך, חג-נך. וכן פגם זה אצל אדה"ר וחווה, שכתוב בהם (שם, שם, ז) ויעשו להם חגרת, חג-רת. כי החגור סובב ומקיף את האדם, והוא תולדת הרשעים סביב יתהלכון, כנ"ל.

(המשך בעמוד ב')

(המשך מעמוד א')

וזהו בחינת גבח, כמ"ש רש"ר הירש (תזריע יג מא). גבח, גבחת, קרחת בחלק הראש שליד המצח. גבח קרוב כנראה לגבה, גבע, בעקבות הגבחת הרי גובה המצח ומגיע עד לקדקד. והיינו שהגלגלת צורת עיגול, בחינת חג כנ"ל. אולם השערות מסתירות זאת. אולם כאשר נעשה גבח ניכר הגלגלת היטב. ונגלה בחינת חג שבגלגלת. וזהו גבח, גח-ב. וכן גח-לים בבחינת גחלים אתה חותה על ראשו, גחל גח-ל.

ויתר על כן, האדם נחלק לג' חלקים ר"ת ג"ח, ג' חלקים. (וכן גמילות חסדים), והוא ראש - גוף - רגלים. ראש, גלגלת עגול, כנ"ל. גוף, סביבותיו ידים שיוצרים בהיקפם צורה עגולה. ורגלים המוליכות את האדם ממקום למקום. ומצד התיקון גאולה, גאל, גל - א, ומצד הק-לקול גלה, גל - ה. והם מגלגלים את האדם ממקום למקום. וכל המועדים מחד נקראים חג, לשון עיגול כנ"ל, ומאידיך נקראים רגלים, שהם בחינת גלגול כנ"ל. וזהו בחינת גחלת, גח-לת. שכיון שהיא חמה ואי אפשר לאחוז בה, לכך מגלגלין אותה ממקום למקום.

והנה מלכות דוד היה לה כמה התנגדויות לה-משכת ואחד מהם הוא אדניה בן חגית. חג-ית. כי מלכות דוד הוא ההקף השלם מן אדה"ר (שבעים שנותיו הניתן לדוד) עד משיח. ובנה של חגית מפריע להיקף זה. (וכן הוא בחינת גיחזי שאחז בהוד יפה של אשה, דדה, שהוא צורת עיגול. גיחזי חג-ז. וכן הוא בחינת חגלה שנצטווה לא להעביר נחלה לשבט אחר, גל-גול דקלקול).

ושלמות מדרגת דוד הוא בחינת חגב, כמ"ש בזהר חדש (ע"ה ע"ב), ויסתבל החגב, אתן הסבל על שכמו של בית דוד, (עיין קהלת יעקב ערך חג), וזהו חגב, חג-ב.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: גחון, חג, גבח, גחזי, גחלים, גחר, גיחון, גלח, חגב, חגור, חגי, חרגל, חגית, חגלה, חוג, נגח, חגו. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

(המשך מעמוד א')

ואת הנשמה בנפרד, חיים כמו נשמה לבד.

בכל יום-טוב יש דין אכילה. על אף שיו"כ בודאי יש לו דין של יו"ט, אבל אין בו אכילה, כי זהו יו"ט של הנשמה, לא יו"ט של הגוף. זהו היום היחיד בשנה שבצמם חיים אנו בנשמה בלי גוף. שאר כל הימים יש לנו מצוות גם בגוף עצמו.

זהו גם היום היחיד בשנה שבו מתנהגים אנו כמו מתים. נוהגים הרי ללבוש בגדי לבן, ומובא שיש לכך שני טעמים: הטעם הפנימי יותר הוא להידמות למלאכי מעלה, והטעם החיצוני - להזכיר את יום המוות, כדרך מת הלבוש בתכריכים.

בעומק אלו לא שני טעמים, אלא אותו טעם: מת נשאר רק עם נשמה בלי גוף, כמלאכי השרת.

נדגיש: אל לנו להביט על ענין זה של המוות במובן של פחד. על אף שבודאי יש גם כזו סוג עבודה, אבל נקודת היום אינה הפחד. להיפך, ראש השנה, יום הדין, הוא יותר זמן של פחד. יום כיפור הוא יום שהאדם מעמיד את עצמו כנשמה בלי גוף, כעין מלאכי מעלה.

הטהרה - ביו"כ דוקא!

ההגדרה ברורה מאוד, ועתה נתבונן מהי עבודתנו המעשית בענין.

כמו שהזכרנו, ראוי לאדם שיטבול במים קרים, שהם בגימטריא מת. בפשוטו מבינים, שכשם שכלי חרס שבירתו זוהי טהרתו - כך כאשר האדם נכנס למים קרים הוא בבחינת מת ואז הוא נטהר.

אבל בעומק, המיתה שהאדם צריך לקבל בטבילה, היא שיגיע למצב של נשמה בלי גוף. "מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל", הקב"ה מטהר את ישראל ביום הכיפורים כאשר הם נמצאים במצב של נשמה בלי גוף.

הטהרה אינה בראש השנה, לא בסוכות, לא בפסח ולא בשאר ימים טובים. הטהרה היא רק ביום כיפור, בשעה שאדם נמצא במצב של נשמה בלי גוף.

מיו"כ נלמד איך להיטהר כל השנה

בגמרא (יומא פו ע"א) הובאו ארבעת חילוקי הכפרה הנודעים: "עבר על עשה ושב - אינו זז משם עד שמוחלין לו. עבר על לא תעשה ועשה תשובה - תשובה תולה, ויום הכפורים מכפר. עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה - תשובה ויום הכפורים תולין, ויסורין ממרקין וכו'".

שואל הרבי מקומרנא, אדם חטא ביי"א תשרי, כעת עליו לשאת על עצמו את עוון הלאו כל השנה כולה עד י' בתשרי שנה הבאה? הרי זה משא כבד!

ותירץ, שודאי סגולת יום הכיפורים שהוא מכפר, אבל באפשרותו של האדם בכל יום לעשות לעצמו מעין 'יום כיפור'. הכיצד?

אם נלמד ונבין את מהות היום, נוכל גם במשך השנה להשתמש עם אותה נקודה.

כי הנה יש המביטים על יום כיפור כעל תאריך בלוח. ברגע שיצאו ג' כוכבים נגמר יו"כ, זהו, כעת כבר הראש עסוק בהכנת הסוכה [ואולי כבר קודם לכן...]. מה יצא לאדם מהיום הקדוש? בודאי - האוירה, המנגינות והרגשת הרוממות, אי אפשר לזלזל בכל אלו - אך לא לשם כך נתן לנו הקב"ה את היום. יום כיפור נועד בכדי שנדע איך כל השנה להשתמש עם אותו כח.

כדי לענות על שאלה זו עלינו להתבונן ולהבין את הנקודה הפנימית של היום הקדוש.

התנתקות מוחלטת מהטומאה

נאמר בפסוק: "וזרקתי עליכם מים טהורים" (יחזקאל לו, כה), הקב"ה מזה עלינו מים ועל ידם הננו נטהרים.

בחיצוניות ישנה כאן הזאה, כעין דין הזאת מי אפר פרה אדומה על טמא-מת, אבל מהו העומק הפנימי של הטהרה?

הרי בכדי שיימחלו עוונותיו של אדם, ישנם שלושה תנאים ברורים וידועים: חרטה, וידוי וקבלה לעתיד, ולכאורה פשוט מדוע צריך את שלושתם: חרטה – אם אדם לא מתחרט מדוע שיימחלו לו. הוידוי – פחות מובן. קבלה לעתיד – שלא יחזור לסורו.

אבל מונחת בזה נקודה הרבה יותר עמוקה.

נלמד מהגאולה הראשונה של בני ישראל, גאולת מצרים, ומשם נבין מהי הצורה להתנתק מכל טומאה.

הרי העוונות הם הטומאה. הטומאה הראשונה שבני ישראל היו בקרבה היא טומאת מצרים. כשהגיע זמנם להיגאל הם התנתקו מן הטומאה ואז היו ראויים לעמוד במעמד הר סיני לקבל את התורה. שם היה הנקיון הראשון של כנסת ישראל ממ"ט שערי טומאה.

והנה לפני קריעת ים סוף מבטיח הקב"ה לישראל: "כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם" (שמות יד, יג). זוהי הבטחה מפורשת. מה העומק הטמון בה?

בפשטות – שיהיו רגועים, שלא יפחדו. הרי תמיד קיים עדיין הפחד שהנה מצרים רודף אחריהם, והקב"ה מבטיחם: אל תיראו, יותר לא תראו אותם עד עולם.

בודאי שזה נכון, אבל הנקודה הפנימית הטמונה כאן היא: היציאה מהטומאה היא ההתנתקות המוחלטת בנפש האדם מהטומאה. שוב הוא איננו מחובר לשם. בידיעתם שלא יוסיפו לראות את מצרים עוד עד עולם – בזה התנתקו מהם בשלימות.

וידוי ללא חרטה – נפילה!

הרב דסלר זצ"ל כתב, שביו"כ אדם יכול להתוודות, והוא רק נופל במקום לעלות.

איך? הרי הוא מקיים מצות עשה דאורייתא של וידוי דברים?

תשובה לדבר: בעת שהוא מתוודה הוא מעביר במחשבתו את כל העבירות שעשה, והוא נהנה מהזכרונות... הוא לא מתנתק מהעבירות אלא חווה אותן שוב. אדם כזה רח"ל תקנתו היא קללת!

אם אין חרטה אמיתית לפני הוידוי, הוידוי הוא נפילה, לא עליה, כי האדם נזכר בעוונות. לדוגמא: הוא ראה רח"ל מראה לא טוב, כעת הוא משחזר אותו לעצמו כדי לעשות עליו תשובה, ואז הוא נופל

משל למה הדבר דומה, לימדו בן אדם איך לנהוג במכונית. לשם מה לימדוהו? האם בכדי שבשעת הלמידה ידע איך לנהוג ולא יתקע? לא לשם כך הוא בא ללמוד. הוא בא ללמוד כדי שגם כאשר הוא לא יהיה עם מורה הנהיגה – ידע לנהוג. בשעה שהוא נמצא עם מורה הנהיגה, אם הצורך הוא רק שהמכונית תיסע, אפשר שהמורה ינהג... כל מטרתו בהגיעו ללמוד נהיגה היא כדי שיוכל לנהוג גם כאשר המורה אינו לידו.

מהי ההסתכלות שלנו על יום כיפור, מה באים אנו להוציא ממנו?

ההסתכלות הפשוטה: לזכות לכפרת עוונות. "כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו". זו ההסתכלות הברורה, הפשוטה. אי אפשר לומר שהיא איננה אמיתית, אך לא זו הנקודה הפנימית.

יום כיפור הוא זמן הלמידה. באים אנו ללמוד איך נוכל במשך כל השנה לחיות בלי חטאים.

יבוא האדם ויטען: ביום כיפור ספונים וטמונים בבית הכנסת או בבית המדרש, כמעט ואין אפשרות לעבור עבירות, אבל למחרת ואפילו עוד באותו לילה יוצאים החוצה. איך אפשר כל השנה לחיות בלי עבירות?

אמנם, הגדרת יום כיפור אינה – יום שאין בו מעשה עבירה. יתכן אמנם שמצד התפיסה החיצונית כשאדם נמצא בבית כנסת הוא לא חוטא, אבל לא זו סגולת היום. סגולת היום היא לכפר על החטאים, לטהר את האדם מעוונותיו.

אם כן, הלימוד מיום כיפור הוא לא איך לא לחטוא, אלא איך להיות נקי אפילו אם נפלנו.

בודאי שמראש על האדם להישמר מכל משמר, להתרחק מן האיסור, אבל עלינו לדאוג מראש שאם תהיה נפילה – נדע איך להתרומם ממנה.

משל למה הדבר דומה, אדם אינו עושה ביטוח על הרכב אם תהיה תקלה. הוא פשוט מחליט מראש שלא תהיה!... ובכן, אם הדבר נובע מאמונה בדרגה גבוהה – יפה מאוד, אבל אם לא – הכל טוב ויפה עד שהרכב נתקע. או אז – ישלם כפל כפליים על תיקון הרכב.

בודאי שמראש צריך האדם צריך להשתדל שהשנה הבאה תהיה בלי חטאים בעז"ה, אבל אם ח"ו יפול, איך יתקן עצמו? אל לו להמתין ליו"כ הבא. ישנה דרך הנלמדת מיו"כ איך להיטהר מהחטאים במשך כל השנה.

לכן, ההכנה ליו"כ בעומק אינה הכנה ליום זה בלבד, אלא זו הכנה של לימוד להבין איך אם נפלנו ח"ו יכולים אנו להיטהר.

אלא שעלינו להבין: אם גם במשך כל השנה היינו בבחינת נשמה בלי גוף – תינח, אבל הרי כל השנה אנחנו נשמה עם גוף, ואיך אפשר ללמוד מהיום הקדוש, יום הכיפורים – לשאר ימות השנה?

בשנית.

אם ישנה חרטה לפני כן, והיא אמיתית בנפש – הרי שעצם הזכרון מעורר בו כאב וצער על ההפסד הנורא, לא הנאה. אדם שהפסיד מאה אלף דולר לא ינסה לשחזר לעצמו שוב ושוב את הכאב!... אדם מנסה לשחזר את הזמנים הטובים שהיו לו, אבל את זמני הכאב – כל אדם בריא משתדל לשכוח.

אדם עבר עבירה והיה לו תענוג בה. אם הוא מתחרט באמת, הרי שאותו תענוג בעצם הפך אצלו ליגון. משל למה הדבר דומה, אדם גנב מאה דולר, נתפס, וכעונש על הגניבה ישב שנתיים בבית סוהר. הוא הרוויח מאה דולר, אבל כל פעם שהוא נזכר במאה דולר הללו – צמרמורת עוברת בו. מדוע? כי הוא לא נזכר ברווח של המאה דולר, הוא נזכר בשנתיים הקשות שעברו עליו בכלא.

לכן, אם הוידוי נעשה לפני החרטה – אין בו תועלת, שכן, בעצם מה נשאר מהעבירה? התענוג שבה, ואם כך – כאשר הוא מתוודה, מה עובר במוחו ובלבו? זכרונות טובים רח"ל מהעבירה. ודאי שיש לו איזשהו צער, אבל התענוג והצער מעורבים יחד בנפש. הוא מחד מתוודה ומאידך מתענג תוך כדי וידוי.

לכן, בכדי שהאדם יוכל להתוודות באמת, הוא מוכרח קודם לבנות עמוק בנפשו את החרטה.

מהי החרטה?

כאשר האדם יתבונן שכנגד עולם חולף הוא הפסיד עולם נצחי, והוא מעמיק זאת בנפש – הוא מגיע להכרה שהעבירה היא באמת הפסד ואז כואב לו להיזכר בעבירה. כעת הגיע למדרגה שבאפשרותו להתוודות. אחרת, זוהי בחינת "בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני" (ישעיהו כט, יג). האדם מתוודה והוא עדיין קשור לאותה עבירה.

עומק החרטה – השבת התענוג שבעבירה

נמצינו למדים, אם כן, שעומק החרטה הוא לבטל את התענוג שהיה לו מהעבירה.

אדם עבר עבירה. על מה הוא ישוב בתשובה? בפשטות – על המעשה שעשה. ודאי שזו אמת, אבל זהו החלק התחתון של התשובה. מהו החלק הפנימי של התשובה?

בעולם הזה אי אפשר לקחת דברים בחינם. אדם שגזל צריך להחזיר את הגזילה. אם אדם קיבל תענוג – הוא מוכרח להחזירו!

איך אפשר להחזיר את התענוג? עליו להגיע לרמת צער באותה מדרגה של התענוג, זה לעומת זה, ואז התענוג נעקר מנפשו. אם לא – הוא כביכול גזל תענוג מהבורא עולם. כמו שמצינו בגמ' (ברכות לה ע"ב), ש"כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גזל לקדוש ברוך הוא", ק"ו אם עבר עבירה, הרי שכביכול גזל את התענוג שבדבר ועליו לתקן את מעשהו.

ראשית – "והשיב את הגזילה אשר גזל". הרי בענייני ממונ בין אדם לחבירו, ברור שלא יעזרו לא חרטה, לא וידוי ולא קבלה לעתיד, אם לא קיים את דין והשיב את הגזילה, וכך הוא גם בנקודה הפנימית של העבירות. אם אדם לקח תענוג מסוים – כגודל התענוג כך גודל הצער שעליו להצטער בחרטה.

זהו סוד הגיהנם. גיהנם הוא מקום של סבל וצער. למה? הרי הקב"ה אוהב אותנו, ולמה לצער אנשים? שיעשו חרטה, וידוי וקבלה לעתיד, והקב"ה פושט יד לשבים, לשם מה צריך גיהנם?

תשובה לדבר: אדם קיבל תענוג כאן בעולם הזה והוא לא הצטער עליו. הוא נשאר עם התענוג וכעת עליו להחזיר את התענוג בחזרה, עליו להצטער לפי רמת התענוג.

שני אנשים עברו עבירה, אחד התענג יותר ואחד פחות – בגיהנם מקומם לא יהיה יחד. מי שהתענג יותר – יהיה לו גיהנם לפי גודל התענוג, ומי שהתענג פחות – הגיהנם שלו יהיה קטן יותר.

אבל אנו הרי לא רוצים להמתין לגיהנם, אנו רוצים כפרה ביום כיפור. איך מגיעים לכפרה? הרי אי אפשר לקצר את הדרך, אדם מוכרח להחזיר את התענוג שבו בחזרה לבורא עולם! הדרך היא ע"י ייסורים הממרקים את גוף האדם. העבירה היתה התענוג, והייסורים הם היפך לקיחת התענוג.

ביום כיפור ישנה מצות עשה דאורייתא לענות את הנפש – "תענו את נפשותיכם". מדוע? וכי הקב"ה רוצה שנסבול? לא. אלא שקיבלנו תענוג מן החטא, וביום אחד בשנה גזר עלינו הקב"ה דין של עינוי, כדי להקזי מתוכנו את כל התענוג האסור שקיבלנו במשך כל השנה, וכך ניטהר.

יום של ניתוק מתענוגות הגוף

עתה נבין מהי בחינת המיתה של יום כיפור, עליה דיברנו בתחילה.

אם נבוא לאדם רגע לפני שהוא מת ונציע לו אולי הוא רוצה גלידה או הנאה אחרת כלשהי – האדם הממוצע, גם אם מעודו אהב גלידות, אבל כעת שיודע שהוא שוכב על ערש דוי – עד כאן, הוא כבר מרגיש את ההבל.

זהו מת – אדם שכבר התנתק מכל תענוגות העולם, הוא מבין שאין בהם ממש, הבל הבלים.

הגר"א ז"ל היה אומר, שהצער הגדול שיש לאדם בשעת מיתתו, כשהוא יוצא מן הקבר ומלווים אותו לבית דין של מעלה – הוא שרואה מה יכל להשיג כאן ומה הפסיד. הוא רואה שאת כח התענוג הוא קיבל ממקומות אחרים, ואת התענוג האמיתי הפסיד.

מת הוא, אם כן, אדם שאין לו חיות, אין לו תענוג, כמו שאמר חז"ל: "אין בשר המת מרגיש" (שבת יג ע"ב).

ממילא, כאשר רוצה אדם להכין את עצמו כראוי ליום כיפור להיות בבחינת מת, עליו להחזיר את כל התענוגות שקיבל כל השנה,

בו ככלב" (סוטה ג ע"ב). מדוע היא קשורה בו? כי הוא התחבר אליה בתענוג נפשו, ועליו לעוקרה מכח החרטה. לאחר מכן הוידוי יהיה אמיתי, כי גם כאשר יזכור האדם את העבירות הוא לא יתענג בהן רח"ל אלא יצטער באמת.

או אז, גם הקבלה לעתיד תהיה קבלה אמיתית, אבל בלאו הכי דומה הוא לאדם שיקבל על עצמו להתנתק מרגלו. איך יתנתק? האם באמת הוא מתכוון ללכת לרופא לחתוך אותה? רח"ל אסור לעשות זאת.

באדם יש כח של רע, הוא מחובר אליו, הוא חלק ממנו, והוא מקבל קבלה לעתיד שיותר לא יעשה זאת. אך הוא קשור בו ככלב ואיך יתנתק ממנו?! אי אפשר לעשות קבלה לעתיד אם אדם לא ניתק את תענוג העבירה מקרבו. רק כאשר ניתק עצמו ממנה – קל יהיה לו יותר לשמור על הקבלה לעתיד שקיבל עליו.

משל למה הדבר דומה, אדם הנמצא במקום של נסיון, מה עצה? אל תהיה שם! כמו שמצינו ביוסף הצדיק שנאמר עליו: "וינס".

אם לאדם יש רח"ל חיבור בנפש לרע, היינו לתענוג שקיבל מהעבירות – או שיברח מן הרע או שיברח את הרע מקרבו.

עומק ההבדל בין צדיק לרשע טמון בנקודה זו. יכול להיות שהצדיק עבר הרבה עבירות, אבל הוא עשה תשובה וכעת הוא צדיק כי הוא התנתק נפשית מן התענוג שהיה לו ובאמת אינו רוצה שוב להתחבר לשם. משא"כ הרשע – יש לו זכרונות טובים מהעבר...

זריקת המים הטהורים – הוצאת התענוג

זוהי מהות טהרת היום של "זורקתי עליכם מים טהורים", והדברים יובהרו יותר על ידי התבוננות במשל גשמי:

אדם עובד בתיקון מכוונת כביסה. הוא הסתובב יום שלם, שכב על הריצפה, הזיע כולו. בסוף היום הוא חוזר הביתה, לוקח סבון ומשפשף את עצמו. כל הלכלוך והזיעה יורדים.

זריקת המים בעצם נועדה להוציא מהאדם את הרוע, את הטומאה.

ולכאורה, הרי אדם כבר עבר את העבירה, עשה את המעשה האסור רח"ל, והמעשה כבר חלף עבר מן העולם, מה כבר אפשר להוציא ממנו?

אפשר להוציא ממנו את התענוג שהיה לו במעשה! כמו שבמשל הגשמי ע"י הרחיצה אדם מוציא מעצמו את הלכלוך, הזעה, הטיט והרפש שנדבקו בו במשך היום – כך בנפש, זריקת המים הטהורים עניינה הוצאת התענוג ממנו.

הרי לימדונו חז"ל (ילקוט"ש משלי רמז תתקסא): "אדם שיש בו עבירות ומתוודה ואינו חוזר למה הוא דומה, לאדם שטובל ושרץ בידו, שאפילו טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה בידו טבילה". אדם יכול להיכנס בערב יו"כ למקוה ולטבול ש"י טבילות, ואפילו אחת מהן לא עלתה לו. למה? כי את התענוג הוא לא הוציא מקרבו!

בעיקר התענוגות של איסור. אם הוא יותר בעל מדרגה – יקיים בעצמו את דברי חז"ל: "קדש עצמך במותר לך". אבל ראשית עליו להתחיל בנקודה הראשונה – להחזיר את ההנאה שקיבל מהעבירות. אם דיבר לשון הרע ונהנה, אם אכל מאכל שידע שהכשרו אינו מהודר – יחזיר את אותו תענוג.

אם אדם הוא בר דעת, הוא בונה מהלך של חיים לאורך כל השנה של החזרת תענוגות.

"אשרי הגבר אשר תייסרנו י-ה ומתורתך תלמדנו" (תהלים צד, יב). מה הכוונה "ומתורתך תלמדנו"? הוא יושב והוגה בתורה ומצטער. קשה לו, הוא עייף וכו', אבל הוא מכיר שהביטול של התענוג מזכך ממנו את התענוגות שקיבל ממקומות אסורים, הוא מחזיר את התענוג בחזרה לקב"ה.

יום כיפור הוא יום שבו האדם לא מקבל שום תענוג מן הגוף. כל התענוג שיש ביו"כ – למי שיש – הוא רק תענוג מהנשמה הקדושה. אין תענוגות של גוף ביו"כ. הדבר היחיד שנוהגים זה להריח בשמים וכדומה, וכידוע הריח הוא חוש של הנשמה, לא של הגוף. אין תענוגות של גוף ביו"כ.

המהות של היום היא להתנתק ראשית כל מתענוגות הגוף. אלא שעדיין נשאר לתקן את כל מה שעברנו במשך כל השנה, ועל זה באה מצות התורה של תשובה – חרטה, וידוי וקבלה לעתיד. החרטה היא העקירה בנפש שהאדם מצטער על התענוג שקיבל. כשהוא מצטער על התענוג שקיבל הוא עוקר את התענוג מקרבו.

גודל החרטה – כגודל התענוג

עתה נבין כיצד יתכן שעוברים על אנשים הרבה ימי כיפור, הם מביעים חרטה, מתוודים ומוציאים בפייהם קבלות לעתיד – ואעפ"כ חשים שתשובתם אינה עומדת במבחן המציאות.

מדוע באמת זה כך? לאדם נראה שחרטה עניינה נקיפות מצפון על העבירות. בודאי שגם זה סוג של חרטה, אבל עליו להגיע למצב שגודל החרטה שלו יהיה כגודל התענוג שחש בעת עשיית העבירות.

ידוע מה שאמר רבי נחמן מברסלב: לחסידים שלי הצלחתי כבר לכל הפחות להוציא את התענוג שבעבירות. אפילו אם יעברו עבירות – אבל תענוג לא יהיה להם.

אבל באמת בעומק, כמו שחז"ל אומרים, משחרב הבית ניטל הטעם מהעבירות. לאט לאט גם בעבירות אין לבני אדם טעם. ולמה? כי הקב"ה מרחם עלינו שנוכל לחזור בתשובה בקלות. אם היה לנו הרבה טעם בעבירות רח"ל, אף פעם לא היינו גומרים את התיקונים עליהם. לכן הקב"ה, ברוב רחמיו, מראש לא נותן לו הרבה תענוג בכדי שנוכל להתנקות בקלות.

אם כן, הנקודה הפנימית של תשובה היא ראשית כל להבין שהבעיה בעבירה אינה רק עצם המעשה, אלא כלשון חז"ל "קשורה

ובאמונה, וביום כיפור באים אנו להיטהר מהחיים השקריים.

מה הם החיים השקריים?

אין הכוונה רק למעשים. בודאי שהגלד החיצוני הם המעשים וזה הדבר הראשון שאדם צריך לתקן, אבל אפילו אדם שזכה לשבת בבית המדרש וללמוד, והוא גם משתדל לקיים – עדיין יכול להיות ש"לבם רחק ממני" רח"ל.

מה הכוונה "לבם רחוק ממני"?

אם היו באים ושואלים אדם את השאלה ששאל הקב"ה את שלמה המלך: מה אתה רוצה, חכמה או עושר? הוא אפילו לא היה צריך יותר מכדי דיבור בכדי לענות: אם יהיה לי הרבה כסף אני כבר אזכה ללמוד... אעשה הסכם יששכר וזבולון, אשיג את הכל...

אבל לאמיתו של דבר הכל שקר!

ידוע שהגביר [לשעבר] רייכמן, בא פעם למרן הגרא"מ שך זצ"ל ושאל אותו למי יהיה עולם הבא יותר גדול – לרב שך או לו. טענתו היתה: כבודו מחזיק את הדור בהנהגה ואני בכסף. כל הישיבות, לפחות רובן, כידוע עמדו בשעתו עליו. אם כן, שאל הגביר, למי יהיה עולם הבא יותר גדול?

חי"ך מרן זצ"ל ואמר: בעולם הבא אינני יודע מה יהיה, לא הייתי שם, אבל כאן – לי יש עולם הזה ולך אין. למה? כי "מרבה נכסים מרבה דאגה", אבל אדם שזכה לשבת וללמוד באמת – הוא זה שמתענג!

החיים הם תענוג אמיתי שהקב"ה נותן לנו, אבל כמשל לכוס שאם היא מלאה כבר בסודה אי אפשר להכניס לשם מים, כלי ריקן מחזיק, כלי מלא לא מחזיק – כך להבדיל, אם התענוגות הנמצאות בלב הם תענוגות שליליים, ח"ו תענוגות מעבירות, אי אפשר להיכנס שם תענוג אמיתי של רוחניות, של תורה.

אדם זוכה לתורה אם הוא מקיא את החלב שינק משדי אמו, כמו שאומרים חז"ל (ילקו"ש משלי רמז תתקסד). הוא מקיא את התענוג הגשמי שהיה לו ובמקומו מכניס תענוג רוחני, וזוהי עבודת יום כיפור – להקיא את כל התענוגות, הן רח"ל של העבירות והן של דברי ההיתר שהם החומריות של העולם הזה.

לדעת עם מה רוצים לצאת מיו"כ

אם האדם רוצה לדעת במוצאי יו"כ האם באמת נטהר או לא, יבדוק בעצמו: אם הוא מרגיש פחות משיכה לתענוגות העולם – ידע שהוא נטהר, ואם לאו – הריהו כאדם שנפל למקוה בלי כוונה. הדברים ברורים וחדים מאוד. לפני יו"כ עלינו להבין להיכן אנחנו נכנסים ואיך עלינו לצאת.

כמו אדם הנכנס לסופרמרקט לקניות. הוא נכנס מצד אחד עם עגלה ריקה ורוצה לצאת עם עגלה מלאה – כך, אדם נכנס ליו"כ ורוצה לצאת מהיום הקדוש עם קנין כלשהו. איך באמת ידע האדם

לכן הורנו חז"ל להיכנס למים קרים. אבל לא די בכך. צריך שהתפיסה בנפש תהיה של מת. מת הוא אדם שהתיימש מתענוגות העולם כי הוא יודע שיותר לא יחזור אליהן.

אם האדם התיימש מכל התענוגות שידע מהן, הוא יותר לא מעוניין בהן וידוע לו בוודאות ששוב לא יתענג מהן – זוהי עבודת מת דקדושה, בבחינת "ממית עצמו באוהלה של תורה".

אדם יכול לשבת בבית המדרש כל היום ובאמת הוא חי בחוץ, כי כל רצונו להתענג מדברים שבחוץ. "ממית עצמו באוהלה של תורה" הכוונה שהוא ממית את רצונות התענוג שלו מדברים חיצוניים. זו התורה שמטהרת אותו, זהו המקוה שמטהר את האדם כאשר הוא מבטל מעצמו את תענוגות העולם הזה.

עקירת התשוקה הפנימית לרע

כשמבינים את הדברים הללו, נבין הרבה יותר טוב איך יכול אדם לקבוע לעצמו יום כיפור כל השנה. הרי בלוח שנה יו"כ מופיע פעם אחת בשנה בלבד, ואיך יעשה האדם יום כיפור כל השנה כולה?

אדם רח"ל נכשל. מה עליו לעשות? ראשית עליו להבין שהוא מחובר בנפשו לתענוג של מעשה העבירה, ועבודתו לעקור מקרבו את התשוקה לרע.

"על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי" (שה"ש ג, א). לפעמים בן אדם ביום לא יודע מה באמת הוא רוצה, אבל בלילה מתחיל להתגלות אצלו בדיוק מה הוא אוהב...

ידוע המעשה עם החפץ חיים שחלם פעם שזכה פיס ונעשה עשיר. למחרת עשה תענית חלום. שאלוהו מה קרה, אז חלמת, הרי לא כתוב בגמרא שצריך להתענות על חלום מעין זה? והחפץ חיים הסביר: ממה נפשך, אם החלום נכון – גדול נסיון העושר, ואם לא – איך הגעתי לחלום על דבר כזה? זו בעיה! הוא לא חלם שיגמור את החודש ולא יהיו לו דקדוקי עניות, הוא חלם שיהיה עשיר, כלומר שבנפשו הוא עדיין לא היה מנותק לגמרי מהרצונות הללו.

אדם יכול לחיות בשניים וחצי חדרים, אבל בעצם הוא חי בארמון מלכים. זה הרצון שלו. יכול להיות שהוא יושב בבית מדרש, אבל במוחו הוא בשווייץ, ברצונותיו הוא מרחף בכל רחבי העולם. יכול אדם לשבת בשולחן שבת ולהטיף מוסר לבני ביתו, אבל בלבו הוא חושב רק שאשתו תביא כבר את המנה הבאה...

כלומר, אדם מרגיש דבר אחד ומדבר וחושב דבר שני. הוא חי חיים שבחיצוניות נראים כליל תפארת, אבל אם נבוא לבדוק את לבו מה הוא רוצה – נגלה שהוא בבחינת טובל ושרץ בידו שטבילה לא עלתה לו. אם כן הוא לא יכול לטהר את עצמו ביום כיפור.

התענוג הגשמי – על חשבון התענוג הרוחני

הדברים מאוד ברורים. אנחנו חיים בעולם שהנקודה הפנימית של החיים היא חיות, תענוג. בראש השנה בקשנו על החיים האמיתיים, שנזכה לחיים של תענוג בעבודת ה', בתורה, בתפילה, במצוות

מה יצא לו מיום כיפור?

אם באמת אדם חי חיים לא ברורים, וביו"כ הוא מבקש דברים לא ברורים, הרי שבסוף היום לא ברור לו מה יצא.

על האדם להכיר לפני יו"כ באמת מה הם רצונותיו. לא לשקר אף אחד, אלא בינו לבין קונו לדעת את האמת, ולנסות להעמיק בדעתו את הניתוק מתענוגות החומר. כמובן שהשתדלותו לא תספיק והוא זקוק שהשי"ת יעזור לו. לכן במשך יום שלם הוא צועק ומתחנן לפני הבורא יתברך שיטהר את לבו.

אמנם, ישנו שלב קודם. בכדי שהלב יוכל להיות טהור צריך קודם להוציא משם את הרע.

הלוחות השניות ניתנו ביו"כ מחמת הטהרה שישנה ביום זה. אם לא היתה טהרה אי אפשר היה לקבל את הלוחות.

הדבר הראשון שאדם צריך לבקש ביו"כ [וכנראה גם הדבר האחרון] הוא, שהקב"ה יטהר לו את הלב, כלומר את התענוגות השליליות או האסורות לגמרי שהיו בלבו, שהשי"ת יוציאן מתוכו. לאחר מכן "וזרקתי עליכם מים טהורים", יערה עליו הקב"ה רוח טהרה ממרומים, שהתענוג יבוא מן החיים האמיתיים הפנימיים.

כמובן שזו כבר מדרגה, אבל להתחיל לעלות בסולם, שלב אחרי שלב.

רצון אמיתי לחיות חיים רוחניים

איך באמת מתנתק האדם מן הרע? הרי האדם יכול לרצות להתנתק, הוא יודע ומכיר את הרע, ואעפ"כ הוא ככלב שב על קיאו. מה העצה בזה?

היה מעשה אצל הבבא סאלי שאחד הרבנים בא לבקר אצלו, וידוע שהבבא סאלי היה נוהג לערוך סעודות לכבוד אנשים, ואותו תלמיד חכם אמר בענווה ובהצטנעות שיש לו קבלה לא לאכול מחוץ לבית. הוא לא רצה לאכול אצל הבבא סאלי.

הבבא סאלי אמר לו, שבבית שלו ישנה שמירה מן השמים שלא יכנסו מאכלות אסורות. אין חשש.

איך הוא זכה לשמירה הזו? ודאי, היה צדיק, היה קדוש, אלו הגדרות כלליות, אבל כתוב בספה"ק איך אפשר לזכות לזה. אם אדם מחליט בלבו החלטה אמיתית שאם ח"ו נכנס אוכל לא כשר לפיו הוא מעדיף למות במקום להיכשל – תהיה לו שמירה.

זו היתה העצה של הבבא סאלי. הוא לא שם שומרים בפתח. היתה זו שמירה פנימית. כשאדם מוכן למסור נפשו על התורה הקדושה ועל קיומה, הוא מקדש עצמו מעט, כלומר את כל מה שיש לו, שאלו החיים עצמם – ואז מקדשים אותו מלמעלה הרבה, הוא מקבל שמירה מיוחדת.

נלמד רק את הנקודה. אם אדם באמת רוצה להתנתק מן העולם, אין דרך אחרת אלא כמו שאומרים חז"ל: "אין דברי תורה

מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהן שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל" (ילקו"ש רמז תשסב).

השאלה היא האם באמת הוא מוכן למות למען התורה או לא! אם אליהו הנביא היה מתגלה אליו ומציע לו 'עסקה': למות הרגע ולזכות לכל התורה כולה, מה היה אומר? אם לא ירצה – הרי שחיו יותר חשובים לו מהתורה. אם ירצה – התורה חשובה לו יותר מהחיים כי היא עצם החיים.

כאשר האדם מגיע להכרה שאם אין לו חיים רוחניים למה לו חיים – הרי שנכנס לעולם הטהרה הפנימית. אבל אם הוא אומר: תנו לי חיים, תנו לי זמן, אני אנסה להתמודד, אנסה למצוא עצות ורעיונות לזכות ביום הדין – אין עצות ואין רעיונות!

המבחן אחד והוא מאוד ברור: האם האדם מוכן למסור את חיי החומר למען חיי הרוח, או שהוא רוצה לחיות בבחינת "מזה ומזה אל תנח ירך", להנות מכל העולמות...

חיים אנו כיום בעולם שהטשטוש בו רב. פעם היה ברור שיש עולם של תורה ויש עולם של רחוב. הגשמיות היתה גשמיות והרוחניות רוחניות. רק צדיקים שהיתה להם נפש של מלכים היו חיים בעושר. אבל לא מצד העושר הגשמי אלא כמו רבי, שמהם אי אפשר ללמוד למעשה.

היום, כשנכנסים לבית של אדם, לא יודעים אם הוא אברך או בעל-בית, גביר או אביון. הכל נראה בערך אותו דבר... התורה אינה תורה בדיוק, היא מעורבת עם דברים נוספים.

אם אדם רוצה לזכות לחיות בשנה הבאה חיים אמיתיים – עליו להגיע לכלל החלטה בנפש שבאמת הוא רוצה להיות בן תורה, הוא באמת מוכן לחיות חיים רוחניים.

ודאי שהוא צריך לאכול, צריך לשתות וצריך ללבוש בגדים. אבל מה הרצון שלו? מצדו שמישהו ידאג לפרנסתו ולפרנסת ביתו והוא יוכל רק לשבת ולעסוק בתורה בהרחבת הדעת. זוהי שאיפתו הפנימית. אם מישהו יציע לו: אני אדאג לכל הגשמיות ואתה תחיה רק ברוחניות, אתה מוכן? אם כן – מצוין, אם לא – הרי שהוא לא מוכן להתנתק מהגשמיות.

מאוד קל לומר זאת בפה, אבל זו צריכה להיות קבלה פנימית בנפש. ההכנה בעצם ליום כיפור היא לחיות עם נשמה בלי גוף. אך הרי חיים אנו עם גוף?! הכוונה להסכים לחיות כאלה חיים.

ודאי שזו עבודה, וודאי שאי אפשר להגיע לכך בשלימות, אבל זו צריכה להיות השאיפה. עלינו לקרב את הדברים ללבנו, שנבין מהי מטרת החיים, שנבין שהטהרה נובעת מההתנתקות מהתענוג החיצוני, ובמקום שלא נכנס תענוג חיצוני יכול להיכנס תענוג פנימי.

יתן השי"ת ונזכה כולנו לגמר חתימה טובה, שלבנו ישתוקק אך ורק לקוב"ה, לתורתו ולעבודתו.

מהתחלה, נצטרך לחזור למצב הראשון של אותה תמימות שהייתה קיימת בנו רק היא התכסתה ונעלמה, אבל אליבא דאמת היא נמצאת עמוק בתוך קומת האדם.

שבאים להעמיד את הימים הללו, ימים של כפרה ותשובה, הרי כל אחד ואחת מאיתנו מי שמעט יש לו נפש יהודית פתוחה, בוכה לפניו יתברך שמו בימים הללו, מי בוכה בדר"כ יותר, האדם המבוגר או התינוקות, ברור שתינוקות בוכים יותר, כל אחד ואחד מאיתנו חוזר למעין מה שהוא היה תינוק, או תינוקות, ולכן הבכי מתעורר יותר, וטהר ליבנו לעבדך באמת, וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, הימים הללו הם ימים של לפני ה' תטהרו, נטהרים ואז חוזרים למקום היותר פשוט של התמים, של התינוק, תמים תהיה עם ה' אלוקיך. העבודה היא, להכיר שהתמימות הזו קיימת בתוכנו, ולתת לנפש לבכות באמת מתוך פשיטות ותמימות, לחזור לפחות פעם אחת בשנה למעין תינוק. על זה אמר דוד המלך ע"ה "כגמול עלי אמו" כתינוק שנמצא על אמו, זה המקום האמיתי שבו אנו צריכים להימצא בימים הבאים עלינו לטובה. לחזור למקום הפשוט, למקום התמים, על אף שכלפי העולם קשה לחיות כל הזמן בתמימות, זה נראה משונה, אבל מול הבורא עולם, מול העולם הפנימי, תמים תהיה עם ה' אלוקיך, לתת לנפש את המקום האמיתי שלה, את הדרור של הבכי של התינוק שעומד מול מציאות ה' יתברך ובוכה. אפשר להשתמש בכח הדמיון של הציור כיצד תינוק חבוק בידי אמו, כיצד התינוק באמת בוכה, וכיצד לאחר מכן אביו ואמו מנסים למלאות את בקשתו.

תחילת הימים הללו זה תקיעת שופר, ראש השנה, האחרית של הימים הללו זה יום הכיפורים. תקיעת שופר אומרת הגמ' זה קול של בכי, תינוק בשעה שהוא נולד הרי עדיין איננו יכול לדבר, אפי' לומר אבא או אמא, מה הוא כן יכול להשמיע, קול בכי בלבד, זה נקרא קול שופר, לשמוע קול שופר, עניינו של קול שופר, זה מי שנמצא במדרגת תינוק שיכול לבכות ולא יכול לדבר, זה תחילת הימים של ר"ה. והאחרית שלהם, יוה"כ, זהו זמן של בכי, אבל לא בכי של חורבן, זה שייך לחודש אב, זה בכי שנובע מחרטה על המעשים שכל אחד ואחת עשו שלא כהוגן, וכואב לנו. זה בכי שנובע מגעגועים, כתינוק שמתגעגע לאביו ואמו, הוא רואה את האמא יוצאת מהבית ומשאירה אותו עם מישהו אחר, אז הוא בוכה, זה הבכי ששייך לימים הללו.

א"כ האופן הראשון של העבודה הוא תמים תהיה עם ה'

נמצאים בס"ד בעשרת ימי תשובה, רבותינו מלמדים אותנו שתשובה זה ר"ת של יסודי שורשי העבודה של האדם, תשובה ר"ת של חמשה פסוקים, ת' - תמים תהיה עם ה' אלוקיך, ש' - שויתי ה' לנגדי תמיד, ו' - ואהבת לרעך כמוך, ב' - בכל דרכיך דעהו, ה' - הצנע לכת עם אלוקיך.

ננסה להתבונן מעט להבין, זה לא חמשה פסוקים במקרה שהם הר"ת של תשובה, תשובה עניינה לחזור למקור, לחזור לשורש, לחזור להתחלה, וכל החמשה פסוקים הללו הם ה' פנים, ה' אופנים איך לחזור לשורש שהיה מתחילה. ננסה להעמיד בס"ד בקצרה את ה' החלקים הללו, לקחת את כל החמשה חלקים למעשה זה הרבה, אבל הבחירה נתונה ביד כל אחד ואחת לבחור לפחות אחד מהחלקים הללו ולהשתמש איתו בס"ד בימים הבאים עלינו לטובה.

חלק ראשון - ת - תמים תהיה עם ה' אלוקיך

החלק הראשון, ת' של תשובה, תמים תהיה עם ה' אלוקיך, כל אחד ואחת מאיתנו שנולדנו, היינו קטנים, תינוקות, היינו תמימים. לאחר מכן, סדר ברייתו של עולם, האדם גדל עוד מעט ועוד מעט, וככל שהוא גדל אז התמימות שלו הולכת ונקטנת, רואים זאת בחוש ברור מאד, כאשר הילד או הילדה תינוקות הם הרבה יותר תמימים או תמימות, כאשר לאט לאט האדם גדל הוא מכיר את העולם יותר בבירור, נחשף יותר למציאות של העולם שהיא רחוקה הרבה מאד בדר"כ מהתמימות, והנפש שלו לאט לאט מתאימה את עצמה למה שנמצא סביבותיו, הוא מצד יצירתו תמים, מצד מה שנמצא סביבותיו העולם מחוספס יותר, גס יותר, עכור יותר, רחוק מהתמימות. ילד בטבעו כמו שכל אחד רואה עושה מה שעושים סביבותיו, הוא רואה שאוכלים בצורה מסויימת, הוא מנסה לעשות כמותם, שותים בצורה מסויימת, הוא מנסה לעשות כמותם, מניעים את הידיים בצורה מסויימת, הוא מנסה לעשות כמותם. כך גם בעומק הפנימי של הנפש, הוא נולד תמים, אבל לאט לאט הם מתאימים את עצמם למה שנמצא סביב, התמימות הולכת ונעלמת וקונים לאט לאט את ההתאמה לחיות את חיי העולם. אבל התמימות הפנימית הזו היא התמימות הקדושה, עליה נאמר בעומק "תמים תהיה עם ה' אלוקיך". אילו מעיקרא לא היה לנו את אותה תמימות, היה קשה להשיג לקנות דבר שמעולם לא היה לנו, אבל הבורא עולם ברחמיו הרבים נטע מעיקרא אצל כל אחד ואחת מאיתנו את אותה תמימות ע"מ שנתגבר לא נצטרך לקנות תמימות

אלוקיך, לשבת בשקט, לחזור מעט למקום התמים יותר בנפשו של האדם, לחזור למקום הטהור שקיים בתוכנו, משם לפנות לבורא עולם, ולתת לבכי לנוע, להתפשט, לנבוע מהמעמקים האמיתיים של האדם, ולהרגיש שזה העומק של העבודה של הימים הללו, תמים תהיה עם ה' אלוקיך, לחיות עם אותה תמימות.

חלק שני - ש - שויתי ה' לנגדי תמיד

החלק השני, ש' של תשובה, שויתי ה' לנגדי תמיד. כידוע תחילת השלחן ערוך באורח חיים מתחיל בדברי הרמ"א בהג"ה שמביא שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול במעלות הצדיקים ההולכים לפני האלוקים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו בביתו דומה לישיבת האדם ותנועותיו שהוא נמצא בבית המלך, ולפני המלך. הרמ"א מדבר על כל השנה כולה, אבל לפחות בימים הללו. הימים הללו הרי נקראים כידוע כמ"ש הגמ' "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", זמן שמצד הזמן עצמו יש יותר קרבה אליו יתברך שמו, אפילו אם כל השנה כולה לחיות בשויתי ה' לנגדי תמיד זה גבוהה, וגבוהה הרבה, אבל בימים הללו, עשיית, ולפחות ביום הכיפורים, לפני שעומדים ומתחילים להתפלל, מתפללים כל נדרי, מתפללים את הה' תפילות עד נעילה, תפילה כל מהותה הוא עומד לפני המלך, עומד לפניו יתברך שמו, אומר הרמח"ל כדבר איש אל רעהו. לפני שמתחילים את התפילות, בכל תפילה ותפילה של י"ח, מעריב שחרית מוסף מנחה ונעילה, לפני תחילת י"ח, לעמוד דקה, חצי דקה, כל אחד ואחת לפי כוחותיו וערכו, ולנסות ראשית להתבונן לפי מי אנחנו עומדים עכשיו לדבר, עם מי אנו עומדים לדבר. לפני מי הולכים לדבר זה שלב אחד, השלב השני הוא עם מי הולכים לדבר, והשלב השלישי היכן הוא נמצא. יש אדם שנמצא כאן בארץ ומדבר עם פלוני בארה"ב, הם גם מדברים, מדברים בטלפון אבל רחוקים במקום. שמדברים עם הקב"ה "מלא כל הארץ כבודו", כדבר איש אל רעהו, בעומק הקב"ה נמצא כאן לפנינו ועמו אנחנו מדברים, אין לו גוף ואין לו דמות הגוף, אבל מציאותו יתברך שמו מתמדת ונמצאת ועמו אנחנו משוחחים ומדברים. בודאי שמי שיכול להמשיך זאת לכל השנה כולה, תפלה אחת ביום לפני שמתפללים לחשוב דקה, חצי דקה, עם מי מדברים, ולהתיישב עם אותו דבריו אשריו וטוב לו. אבל אפילו אם לכל השנה כולה זה ימשיך למחצה, לשליש ולרביעי, לפחות בימים הללו, ולפחות ביוה"כ, חמש פעמים של תפילה שאנו מתפללים, כמו שהוזכר, לפני כל תחילת תפילת י"ח

לעמוד דקה, חצי דקה, ולהתבונן. מי שעוד יותר מסוגל, אפשר לעצור באמצע תפילת י"ח מידי פעם ולחזור למחשבה האמיתית והברורה שהיא תכלית היצירה, להתבונן עם מי אנו מדברים עכשיו, והיכן הוא נמצא. פעמים הרבה שנכנסים לתוך המהלך של תפילת י"ח, פעמים הרי המחשבות הולכות רחוק מאד, הולכות למקומות שונים ומשונים ומסיחים דעת מהתפלה, ואפי' אם נמצאים בתוך התפלה פעמים שקועים במה שרוצים, אבל שוכחים עם מי מדברים ולפני מי מדברים, שהוא נמצא כאן. חלק מהקומה של תשובה זה שויתי ה' לנגדי תמיד, לחיות במדרגה של תמיד, קבוע, זו מעלת הצדיקים, כלשון הגר"א, זה "כל" מעלת הצדיקים. אבל אם אין לנו את כל מעלת הצדיקים, לפחות שיהיה בבחינת מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, ואומרים רבותינו כידוע מתי יגיעו מלשון של נגיעה, לפחות ניגע באותה מדרגה ואותו אופן. מי שזוכה לתשובה שלמה, אז כל השנה כולה הוא יכול לחיות שם, אבל לפחות שבימים הללו מדרגת התשובה תביא את האדם לשויתי ה' לנגדי תמיד לכמה רגעים בכל היום כולו.

אבל יתר על כן, מסיימים נעילה, הרגע האחרון של תפילת נעילה, עומדים רגע אחד לפני סופו של יום, עם איזו מחשבה עוזבים את היום, עוזבים את היום פעם אחת בשנה שהקב"ה נתן לנו, עם איזו מחשבה עוזבים את תפילת נעילה. כמובן שיש לזה כמה צורות, ואנו מעמידים צורה אחת מעשית מאד, הרגע האחרון של תפילת נעילה אומרים לשנה הבאה בירושלים הבנויה, רגע אחד של מחשבה, עשרים שניות, שלושים שניות, איש לפי עניינו, לחשוב שניה אחת, מה היה כל המהות של היום, לעמוד לפניו יתברך שמו בלי מחיצות, בלי עוונות, להעמיד את הנפש רגע אחד שעומדים אצל ה' יתברך ואצלו אנחנו נמצאים ועמו שוחחנו, כמה זה ימשיך לכל השנה כולה, כל אחד ואחת לפי ערכו כמה שהוא יכול להמשיך, אבל שהמחשבה האחרונה של היום שממנה נפטרים לכל השנה כולה, יוצאים מיוה"כ לכל השנה כולה, מחשבה פשוטה ואמיתית, מי שיזכה יותר היא תהיה גם חושית יותר, אבל המחשבה הפשוטה ביותר שיהודי צריך לחשוב, שהוא עומד לפניו יתברך שמו, איתו הוא דיבר כל היום, ואם הוא יזכה, גם למשך השנה יהיה עוד רגעים כאלה, כמה שיהיו שיהיו, אבל שיהיו עוד רגעים כאלו.

מי שנכנס כך ליוה"כ בתפילת מעריב, ויוצא מיוה"כ ברגע האחרון של יוה"כ עם המחשבה הזו, משהו יותר מרומם למשך השנה בס"ד יהיה. כמה? כמובן שיש בחירה לכל השנה כולה.

זהו מפני שביום הכיפורים יש אור גדול של אהבת הבריות, של ואהבת לרעך כמוך. ולכן הנפשות מבקשות אחת מהשניה מחילה סליחה וכפרה, מפני שבעומק כולם מרגישים, אפילו אם האדם בשכל פחות מרגיש, אבל מזליה חזי, הפנימיות שלו חשה את האמת שזמן של יוה"כ הוא צירוף של כל הכנסת ישראל.

ניתן דוגמא פשוטה למעשה, נמצאים בס"ד בבית הכנסת ביום כיפור, יש מקומות, כל אחד ואחת פעמים רבים מנסה לדאוג לעצמו למקום הכי טוב שיכול להיות, גם בזמן שהוא עומד לפניו יתברך שמו ביום הכי קדוש ועליון שיכול להיות, לחשוב דבר על עצמו? ש"ל"י יהיה את המקום הכי נח בצורה הכי הטובה, או פן שמא ואולי אפשר לחפש היכן ביוה"כ יש ואהבת לרעך כמוך, לדאוג למישהו אחר לפני. אם יש מישהו או מישהי אחרת שצריכה עזרה, פעמים זה עם תינוקות, פעמים בנקודה אחרת, בודאי שיש כאן שיקול דעת עמוק, מחד אנחנו רוצים ורוצות להתפלל, אבל מאידך יש אופן של בן אדם לחבירו. למעשה, שיהיה לפחות נקודה אחת ביום שאני נותן על חשבון הגשמיות אבל גם על חשבון הרוחניות, לא את כל הרוחניות של כל היום, בשום פנים ואופן לא, אבל נקודה אחת של רוחניות ביום שמתוך אהבת הבריות אנחנו נותנים זאת לזולתנו. לא רק לבקש סליחה שאני דואג לעצמי שלי יהיה סליחה ומחילה.

נקודה נוספת, אנחנו אומרים בתפילה זכה, וראוי להשתדל לומר זאת כמו שהביא המשנה ברורה, שהריני מוחל וסולח ופשע כנגדי בין בגלגול זה בין בגלגולים אחרים, חוץ מהדברים שאין חובה לסלוח עליהם כמו שהביאו הפסוקים, אבל חוץ מזה, באמת לסלוח מעומקא דליבא לכל אחד ואחד מישראל, לא רק מפני שמידה כנגד מידה שאם אני יסלח אז יסלחו לי, זה אמת, אלא באמת למחול לכל אחד ואחת מהכנסת ישראל מתוך אהבת הבריות אמיתית שאני רוצה וחפץ שבאמת יהיה לו טוב, זה לא רק נוסח לומר אותו כדי לדאוג לעצמי שימחלו לי אז אני מוחל לכולם, במידה שאדם מודד כך מודדים לו, אם אני ימחל גם ימחלו לי, זה אמת, אבל זה צריך להיות הרבה יותר פנימי.

לפי שנכנס יוה"כ לעורר את הנפש לאהבת ישראל, האם אנחנו רוצים שכל הכנסת ישראל באמת יזכו לשנה טובה, לחתימה טובה, או שאנחנו חושבים רק שאני יזכה לחתימה טובה, שלי יהיה שנה טובה. שמעוררים קצת את הנפש ומתבוננים על הכנסת ישראל, וחפצים שלכולם יהיה טוב, אז הדבר הראשון,

אבל אם זו צורת הכניסה ליוה"כ, וזו צורת היציאה בסוף היום בנעילה מיוה"כ, אז הנפש מקבלת פנים עמוקות יותר, אמת טהורה יותר, וטהרתם לפני ה' אלוֹקֵיךְ, לפני ה' תטהרו, חיים באופן היותר נכון. כל אחד ואחת לפי ערכו בודאי ובהכרח שיצור השפעה מסויימת לקומת הנפש. זהו החלק השני.

החלק השלישי - ו - ואהבת לרעך כמוך

החלק השלישי, ו' של תשובה ואהבת לרעך כמוך, כל תחילת יוה"כ הרי אנו אומרים "על דעת המקום ועל דעת הקהל, בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה, אנו מתירים להתפלל עם העבריינים" כל השנה כולה אין היתר להתפלל עם אותם עבריינים, אבל שמגיע יוה"כ, יום אחד בשנה, שאפילו נדחי עמו ישראל רובם ככולם מגיעים לתפילה, ביום הזה אנו אומרים מתירים להתפלל עם העבריינים. אבל להבין אמיתי יותר, זה לא רק שבית הכנסת מתמלא בעוד אנשים שכל השנה כולה הרבה פחות מגיעים, מה שמקבץ ביוה"כ את כולם זה מחמת שמתגלה ואהבת לרעך כמוך שיכול לצרף באמת את כולם. יוה"כ זה היום היחיד בשנה שמתאספים בו עוד בני אדם ועוד בני"א שכל השנה כולה נמצאים בחוץ, למחצה שלישי ולרביעי, אבל מגיע יוה"כ, אפילו אלו שרחוקים כל השנה, ברובם בס"ד מגיעים, זו לא הנהגה מעשית רק, אלא הלב הפועם שבהם, פועם ומחפש כפרה ממנו יתברך שמו, אבל זה מול הקב"ה. אבל שהם מתאספים בבית הכנסת, הם מתאספים עם הכנסת ישראל, עם הציבור שיושב בבית כנסת. הצירוף הזה הוא לא במקרה שהם צריכים לדבר עם הקב"ה, רק שזה נעשה עם הדיבור בבית הכנסת, אלא הצירוף הזה נעשה מהאור האמיתי שיורד ביוה"כ, חלק מהתשובה, ו' של התשובה, ואהבת לרעך כמוך, ביוה"כ מתגלה, אמר ר' עקיבא לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם, אביכם שבשמים, מה מקווה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, זה אמר ר' עקיבא, וזה אותו ר' עקיבא שאומר זה כלל גדול בתורה ואהבת לרעך כמוך, זה לא שני מימרות של ר' עקיבא, זו אותה מימרה, יוה"כ הפנימיות שלו זה החיבור של האדם לקב"ה, לפי ה' תטהרו, שויתי ה' לנגדי תמיד, אבל יוה"כ הוא חיבור של בן אדם לחבירו, ולכן אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו, כי המהות של יוה"כ הוא צירוף של בן אדם למקום אבל גם צירוף של בן אדם לחבירו. יוה"כ מחד הוא זמן שמבקשים סליחה מחילה וכפרה מהקב"ה, זה בן אדם למקום, אבל הוא הזמן שכל כנסת ישראל נוהגים הרי לבקש מחילה וסליחה אחד מרעהו, לא רק בכדי שמול הקב"ה יהיה סליחה ומחילה, אלא

החלק הרביעי - ב' - בכל דרכיך דעהו

החלק הרביעי, ב' של תשובה, בכל דרכיך דעהו. סימן שלם יש באורח חיים, סימן רל"א שמאריך ב"בכל דרכיך דעהו". בלשון ברורה ופשוטה, אנו עושים המון מעשים במשך היום, כל אחד ואחת עושים מאות ואלפי מעשים במשך כל היום כולו, יש את החלקים הרוחניים שאנחנו עושים בכל יום, ויש את החלקים הגשמיים שעושים בכל יום. החלקים הרוחניים כתפילה וכדומה, והחלקים הגשמיים רבים הם עד למאד. בכל דרכיך דעהו עניינו שלא רק החלקים הרוחניים יהיו רוחניים, אלא שגם החלקים הגשמיים יהיה בהם צד מסויים של רוחניות. להפוך את כל המעשים הגשמיים לרוחניים זה המדרגה השלמה שנקראת "בכל דרכיך דעהו" בכל מה שאתה דורך פועל ועושה, "דעהו" תדע ותצטרף ותתחבר לבורא עולם. תפסת מרובה לא תפסת, תפסת מועט תפסת, בכל דרכיך דעהו, שיהיה לפחות משהו אחד במשך היום שהאדם חי חיי גשמיים אבל הוא מכוון בהם באמת לעבודת הבורא יתברך שמו.

ניתן את הדוגמא הפשוטה ששייכת ליוה"כ, "תשיעי בתשרי" כל האוכל בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי, טעמים רבים נאמרו בדברי רבותינו למעשה מה יחשוב האדם בשעה שהוא אוכל ביום התשיעי. יש מרבותינו שכתבו שראוי לאדם לאכול כפליים ביום תשיעי מה שהוא היה אוכל ביום העשירי שיאכל ביום התשיעי כפליים. אבל למעשה כל אחד ואחת מאיתנו מגיע יום התשיעי אוכלים בודאי, מקיימים את המצווה, ואוכלים גם יותר. מה חושבים בשעה שאוכלים ביום התשיעי, איזה מחשבה אמיתית, אנו נמצאים בערב יום כיפור בסעודה המפסקת, מה המחשבה שחושבים בשעה שאוכלים, עוסקים עכשיו בדבר רוחני או עוסקים בדבר גשמי. בבפועל עוסקים בדבר גשמי, אוכלים סעודה, אבל זו סעודה של מצווה, סעודה המפסקת, יש פנים רבות למחשבות מה לחשוב, מחשבות אמת, אבל ננסה להעמיד פנים אחד. כל אחד ואחת מאיתנו בס"ד כמעט ללא יוצא מן הכלל יזכה לצום ביוה"כ, בכדי שנוכל לצום ביוה"כ אפשר גם לא לאכול בתשיעי או לאכול מעט, אבל נהיה מאד חלשים, אם אנחנו רוצים באמת שנוכל לכוון בתפילה, שיהיה כח במחשבה, שיהיה כח בלב, שיהיה כח בגוף לעמוד בתפילה, צריך שיהיה לאדם יותר כוחות, בשעה שהאדם אוכל ביום התשיעי, כתוב להדיא, אחד מהכוונות בדברי רבותינו, שיכוון שיהיה לו כח לצום ביום העשירי, אבל לשם מה יהיה לו כח לצום ביום

הרי אם מקפידים על בני אדם אחרים, ובפרט אם ההקפדה היא הקפדה אמיתית כי מישהו באמת פגע בי והרע לי, אבל אם אני באמת חפץ לא רק בטובתי אלא בטובתם של הכנסת ישראל, הרי שאני מנסה לפחות למחול בלב שלם, להגיע ללב שלם זה מדרגות, אבל לנסות למחול בלב שלם, בלב אמיתי, לכל אחד ואחת מהכנסת ישראל שפגע בי, באופן כזה שאני רוצה באמת שהוא יזכה בדיון, שהוא יזכה בדיון. מי שיכול ויכולה להוסיף להתפלל להדיא על בני אדם אחרים שיזכו בדיון, ומי שעוד טיפה יותר זך, זוכר במשך השנה מי שפגע בו, ולהתפלל עליו שהוא יזכה בדיון, על אף שהוא נהג בו שלא כשורה.

כמובן, כל אחד ואחת צריכים לבדוק את מדרגת ליבם לפני שעושים זאת, רק אנחנו מנסים להעמיד כיוונים של דברים באופן מעשי. היסוד ברור עד למאד, יוה"כ חלקו הוא בין אדם למקום, אבל חלקו הוא בין אדם לחבירו, ואהבת לרעך כמוך, ו' של תשובה, והו' הזו של התשובה היא מיסודי היום, שהבן אדם לחבירו ביוה"כ צריך להיות יותר גבוה, גם בהנהגה המעשית, אבל לא רק בהנהגה המעשית, אלא בעיקר שזה יבא מלב יותר טוב ומלב יותר טהור.

מי שיכול ויכולה לקבל קבלה פשוטה, לא ללכת לישון ולו לילה אחד לפני שעשינו טובה אחת אמיתית ליהודי, טובה אמיתית אחת. ואם עדיין לא עשינו, אפשר לעשות אותו בכל יום יום. יום שיהודי ויהודיה עובר בלי להטיב לזולתו, למה לו חיים, בשביל מה הוא חי באותו יום. הנפש החיים כותב בהקדמה שלו "כי זה כל האדם לא נברא אלא להועיל לאחריו", זה כל האדם לא נברא אלא להועיל לאחרים. לעשות זאת מהבוקר ועד הלילה כמדרגתו של אברהם אבינו, אשריו וטוב לו למי שזוכה, אבל לפחות שיהיה בכל יום למעשה, לא הולכים לישון לפני שעושים חשבון פשוט, האם הטבתי היום עם מישהו או לא, ואם לא, אז עכשיו מטיבים, אם זה שעה שאפשר להטיב בפועל - בשמחה רבה, ואם לא, מתפללים על מישהו, חושבים איך מחר יעשו לו טובה, אבל לראות שלא ללכת לישון לפני שיש באמת הטבה אחת אמיתית, זה להמשיך את האור של יום הכיפורים לכל השנה כולה. שואהבת לרעך כמוך שמתגלה ביוה"כ לא יהיה רק ליום אחד, על אף שביום הזה כולנו מנסים לחיות יותר מרומם ויותר גבוה, אבל שיהיה לזה המשך לכל השנה כולה, נקודה אחת למעשה בכל יום שלא הולכים לישון לפני שמטיבים לזולתי.

ועמוקה. שורש יצירת האדם, הוא עובר במעי אמו, מעיקרא אף אחד לא רואה אותו, הוא צנוע ומכוסה, כל שורש צורת היצירה של האדם הוא נולד באופן של צנוע, וזה לא במקרה, המהר"ל אומר שכל הדברים הגדולים שקורים בבריאה הם אינם במקרה, ובדקות יותר, אפילו הדברים הקטנים הם לא במקרה, וקל וחומר כל שורש יצירת האדם. מדוע עשה כך הקב"ה שצורת היצירה שהאדם נוצר מעיקרא הוא צנוע, הוא כולו מכוסה, ז' חודשים, ט' חודשים, הוא מתחילתו מכוסה, ורק לאחר מכן הוא יוצא לאוויר העולם, רואים אותו, שמחים איתו, הוא בוכה, אבל כל אלו שרואים אותו על דרך כלל שמחים איתו. מדוע עשה כך הקב"ה שתחילת כל היצירה של האדם באה באופן שהוא מכוסה, באופן שהוא נעלם, באופן כזה שהוא צנוע, כל זאת מפני שראשית הימים הללו צריכים להיות באופן של צניעות. הראש השנה נקרא היום הרת עולם, אומרים רבותינו מלשון הריון, זה שורש הצניעות שמתגלה בתחילת הימים הללו. ראש השנה נקרא "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו", "כסה" אומרים חז"ל זמן שהלבנה מתכסה, אז גם היא צנועה, הלבנה מתכסה ונעלמת זה מהעומק של הצניעות של הלבנה. עשרה ימים הללו מר"ה ועד יוה"כ זה זמן של צניעות, היכן זה מתגלה ביום כיפור אפילו באופן הכי פשוט שיכול להיות, היכן אנו נמצאים כל היום כיפור, בתוך בית, בתוך בית כנסת. על כל השנה כולה נאמר "כל כבודה בת מלך פנימה" בתוך הבית ולא הפוך, אבל אם כל השנה כולה סוף כל סוף נאמר "אשתך בירכתי ביתך" אבל בודאי שהיא יוצאת לחוץ, היא לא נמצאת כל היום בביתה, ובפרט בדורות הללו, אבל יום אחד בשנה יש שחלק גדול מכל הכנסת ישראל מתקיים בהם "כל כבודה בת מלך פנימה" נמצאים בבית, זה לא במקרה שיש יום אחד בשנה שביחס לשאר כל הימים כולם רוב ככל נשות ישראל, וק"ו הגברים, נמצאים חלק גדול מאד מהיום בתוך מציאות של בית. זה מחמת שהמעמקים של היום, הפנים של היום, הוא מקום של הצנע לכת אלווקיך, מקום של צניעות.

אבל להבין יותר ברור, צניעות זה לא רק צניעות של גוף, זה עיקר הצניעות בחוץ, אבל הצניעות הפנימי שזה מה שצנוע ומכוסה במעמקי הלב של האדם, זה מקום הצניעות. יש מקום בפנים של האדם שהוא צנוע, הוא מכוסה, וממי הוא מכוסה, ממנו עצמו, ושמגיג יום הכיפורים, המקום הפנימי הזה, נפתחים שערי הלב, נפתח הפנימיות של ליבו של האדם, ומקום זה של הצניעות מתגלה לאדם עצמו. רחל אמרה על ר' עקיבא "חזייה ביה דהוי צנוע ומעלי" היא ראתה שהוא צנוע

העשירי, בכדי שירגיש יותר נח? בני אדם רגילים לברך אחד את השני בערב צומות, "שהיה לך צום קל", למה רוצים שהצום יהיה קל, שיהיה קצת פחות ייסורים? יש כבר כדורים, קפסולות, "קלי צום" שיהיה צום קל, לשם מה שיהיה צום קל. אבל מכוונים קצת יותר אמיתי, זה לא ענין שיהיה רק יותר קל ויותר נח ונעים ושיהיו יותר בריאים, הרי אנו רוצים להגיע ליוה"כ ולנצל את היום הזה מתחילתו ועד סופו כמה שניתן. ברור ופשוט הרי לכל אחד ואחת מאיתנו שאם נאכל פחות והגוף יהיה חלש יותר אזי האפשרות לנצל את יוה"כ מועט יותר, מה חושבים למעשה בסעודה המפסקת. השאלה היותר מדויקת, האם חושבים.

אבל שבאים לדבר למעשה, בכל דרכיך דעהו, להמשיך את זה לכל השנה כולה זה מדרגה נוספת, אבל ראשית מה ששייך לעבודת יוה"כ, עומדים בערב יוה"כ, יושבים לסעודה המפסקת, חושבים רגע אחד לפני הסעודה, ואם אפשר גם בתוך כדי הסעודה, למה אנחנו אוכלים, מדוע אוכלים יותר. שתהיה כל האכילה כולה לשם שמים זה גבוה מאד, אבל לנסות לפחות לחשוב מחשבה אמיתית, אני באמת מעוניין או מעוניינת לאכול על מנת שמחר יהיה לי כח להתפלל בצורה יותר פנימית, בצורה יותר אמיתית. אם אפשר לחשוב כך לפני תחילת הסעודה ומידי פעם בתוך הסעודה עצמה, ויתר על כן לאכול מאכל אחד באמת בכוונה הזו, לשם כך שמחר יהיה לי כח לצום ושאיני יוכל להתפלל ולעבוד את הקב"ה יותר באמת. להגיע ל"בכל" דרכיך דעהו זה גבוה, תפסת מרובה לא תפסת, תפסת מועט תפסת. אם מעמידים א"כ אופן למעשה של בכל דרכיך דעהו ביחס ליוה"כ, סעודה המפסקת היא העיקר של הגשמיות שקשור ליוה"כ, ביוה"כ עצמו יש חמשה עיניים, אנחנו כמעט לא משתמשים בגשמיות, מעט מה שיושנים וכדומה, עיקר הגשמיות זו ההכנה בערב יוה"כ, לפני הסעודה ותוך כדי הסעודה מעט מחשבות על האמת מדוע אוכלים, בכל דרכיך דעהו. ויתר על כן כמו שהוזכר, לאכול מאכל אחד עם הכוונה אמיתית לאוכלו על מנת שיהיה כח לעבוד את הקב"ה באמת, לצום באופן כזה שנוכל להתפלל ולכוון כראוי, שהלב יהיה יותר פתוח, נוכל לקיים בעצמנו שפכי כמים ליבך נוכח פני ה', לפניו יתברך שמו.

החלק החמישי - ה' - הצנע לכת עם אלווקיך

החלק החמישי והאחרון של תשובה, ה' של תשובה, הצנע לכת עם אלווקיך. בכללות כל קומת הצניעות זו עבודה מיוחדת אצל נשים, אבל להבין יותר שורשי, נקודה דקה קצת

ומעולה, אבל במעמקים של כל יחיד ויחיד, בפנים של הלב, נמצא מקום של צנוע, לשם צריך להגיע ביוה"כ.

כל השנה כולה לכל אחד מאיתנו יש לו לב, ויש לו את המקום של הלב שאיתו הוא חי, אבל יש מקום יותר פנימי בלב אצל כל אחד ואחת מנפשות ישראל, שמגיע יוה"כ, וטהר ליבנו לעבדך באמת, שם עיקר מקום הטהרה, וכל אחד לפי מדרגתו יכול להיכנס למקום יותר פנימי בליבו שלו, זה המקום הצנוע העמוק של התשובה. בשביל לעשות תשובה צריך להיכנס למקום יותר פנימי לב, לא עם אותם ההרגשות שחיים כל השנה כולה, עם אותם ההרגשות עושים את מציאות התשובה. תשובה מכריחה שהאדם יתבונן מעט קצת בשעת השקט עם עצמו ביישוב דעת, וינסה להרגיש את עצמו יותר, עמוק יותר, משם מגיעה החרטה של התשובה, משם מגיעה הקבלה לעתיד של שנה הבאה בע"ה ישתדל להיות יותר טוב.

זה לא מהיום יום היכן שחיים בהרגשה נכנסים גם ליוה"כ ומשם החרטה והקבלה לעתיד, יוה"כ מגלה את המקום היותר פנימי, את המקום היותר צנוע, מי שיושבת עם עצמה בערב יוה"כ ומכינה את עצמה באמת, היא בהכרח תיכנס ולו במעט למקום יותר פנימי בלב, להרגשה יותר אמיתית, להרגשה יותר עמוקה, זה המקום הצנוע של והצנע לכת, אז הוא עם אלוקיך. הצנע לכת, יש את הצניעות שצריך להיות בחוץ, הן מצד בגדים, אבל בעיקר מצד לא לפרסם ולשבח מעשיו, אבל זה עדיין ההנהגה החיצונית של הצניעות, וצריך שיהיה לה שורש פנימי. מה שאנו רואים אצל בני דורנו שנקודת הצניעות היא נקודה חלשה מאד, מחמת שחסר גם הפנים של הצניעות. מנסים בדרי"כ להתמודד עם התוצאה החיצונית של הצניעות, פעם מצליחים יותר ופעם מצליחים פחות, אבל צריך לבנות את הדברים מהשורש הפנימי שלהם, הצנע לכת עם אלוקיך, הקב"ה, ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אומרים חז"ל על המשכן, אלא בתוך כל יחיד ויחיד, בתוך ליבו של כל יחיד ויחיד, כל אשר ידבנו ליבו. בעומק הפנימי של מציאות הלב של כל אחד ואחת מאיתנו יש מקום צנוע, מקום נעלם, לשם צריך להיכנס ביום הכיפורים.

ובלשון ברורה ופשוטה, שאנחנו עומדים בתפילה לפניו יתברך שמו ביוה"כ צריך להתאמץ אבל בנחת ובשקט, להתאמץ מחד אבל בנחת ובשקט, להגיע למקום יותר פנימי, להרגיש יותר את האמת, שכח ההרגשה יהיה ממקום יותר חזק, יותר אמיתי, יותר טהור. ככל שנפעיל בס"ד את כח הטהרה מכח התשובה שלנו, ונרגיש יותר ולו במעט ממה שאנחנו מרגישים

כל השנה כולה - נכנסנו למקום של והצנע לכת עם אלוקיך. במקום הצנוע הזה נמצאים עם ה' אלוקיך. ההנהגה החיצונית של צניעות היא צד אחד של העבודה, אבל צריך בהגבלה לדבר לעורר רגש יותר אמיתי, רגש יותר נקי, רגש יותר פנימי, ולו במעט, שיתעורר ביוה"כ.

העמדנו בס"ד בקצרה עד למאד את חמשת החלקים של התשובה כמו שנתבאר, תמים תהיה עם אלוקיך, שויתי ה' לנגדי תמיד, ואהבת לרעך כמוך, בכל דרכיך דעהו, והצנע לכת עם אלוקיך. כמו שהוזכר בהתחלה, לקחת את כל החמשת חלקים שנאמרו ולקיים אותם, זה הרבה מידי, והרבה יותר מידי, אבל כל אחד ואחת צריך לפחות לקחת אחד מהחמשת הדברים הללו, מי שיזכה לקחת שתיים מוטב, אחד מתוך החמשה הללו, שמרגישים שיותר מדבר אליו, שיותר קרוב לליבו, כל אחד ואחת יש דברים כמובן שדיברנו אליהם יותר, ויש דברים שדיברו אליהם פחות, אין הנפשות שוות, ולכן כאשר שומעים דברים, פעמים הם מדברים אל האדם יותר ופעמים פחות, צריך לשבת מעט ולהתבונן ולהרגיש איזה א' מתוך ה' החלקים שהזכרנו מדברי רבותינו, אני מדגיש מדברי רבותינו ולא משלי, זה נאמר בשם כמה וכמה חכמים, הר"ת הללו, לנסות לבדוק כל אחד ואחת איזה לפחות אחד מתוך החמשה חלקים הללו יותר קרוב, ולפחות את הימים הבאים עלינו לטובה, ז' תשרי, ח' תשרי, ט' תשרי, וי', יוה"כ, ולפחות את יוה"כ עצמו, שיהיה נגיעה מסויימת בצורה הפנימית יותר של התשובה.

דבר אחד צריך שיהיה ברור לכל אחד ואחת מאיתנו, הימים הבאים עלינו לטובה, זה לא רק ענין של תפילה, להתפלל טיפה יותר, משהו, משהו לחיות יותר גבוה, ומשהו משהו אם אפשר להשתנות שישפיע גם על כל השנה.

יתן הבורא יתברך שמו ונזכה יחד בס"ד להתרומם, לעלות, כל אחד ואחת לפי נפשו, ולהתרומם עוד יותר ועוד יותר, שנזכה להיות יותר טובים ולו במעט, ולו במעט, בשנה הבאה עלינו לטובה, מי שיזכה יותר ממעט אשריו וטוב לו, אבל לפחות שנזכה כל אחד ואחת להיות יותר טובים ולו במעט, שעל המעט הזה אנחנו יכולים לבוא ולבקש לפניו יתברך שמו, שיתן לנו עוד שנה של חיים, ששווה לפחות בשביל להתקדמות ברוחניות מועטת, שהיא שווה הרבה מאד. נזכה יחד בע"ה להיחתם בספרם של צדיקים, כל הכנסת ישראל, שיהיה גמר חתימה טובה לכולם.

בדרך זו צעדו כלל חכמי ישראל – רופאי הנפשות⁶, במשך כל הדורות כולם, ועל פי הסתכלות זו הם יסדו לעצמם ולשומעי לקחם את דרכי הכרת הנפש והעבודה עם כוחותיה, הן מצד ארבעת היסודות השורשיים והן מצד הכוחות הענפיים⁷, ועל ידי כן הגיעו אל יעודם המיוחל⁸.

אך לדאבון לבב, ברבות הימים ובתוקף הגלויות, הקשיים הנפשיים הלכו והתרבו, הצער והיסורים הלכו וגברו, הנפשות הלכו ונחלשו, והקושי לבנות צורת חיים המותאמת למבנה נפשו היחודי של כל אדם באופן אישי הלך וגדל.

ומציאות זו הביאה לידי כך שללא הרף התחדשו והתוספו שיטות טיפול, אשר לא בתורה הקדושה יסודן ולא לנפש היהודי תועלתן.

ומאיך – "זה לעמת זה עשה האלהים"⁹, הקב"ה ברחמיו הרבים שולח בכל דור ודור את שליחיו הנאמנים, על מנת לקרב את בניו האהובים אל דרך הישר והטוב. וכבר העידו גדולי ומאורי ישראל מכל גווי היהדות, כי אחד השליחים הנאמנים להורות את דרך הישר והטוב בדורנו הינו מורנו הרב שליט"א, מחבר סדרת הספרים "בלבבי משכן אבנה".

דרכו של מורנו הרב שליט"א הינה, **יניקת החכמה ודרכי העבודה המעשית מן התורה הקדושה בלבד**. מורנו הרב שליט"א מסר, בקירוב לשני עשורים, אלפי שיעורים בכל חלקי התורה, ובפרט בתורת הנפש, ועוד היד נטויה בעזה"ת. במשך שנים אלו, ביאר מורנו הרב שליט"א את משנת החיים השורשית והפנימית בסדרת "בלבבי משכן אבנה", בסדרת "דע את עצמך" ובשיעורים רבים נוספים.

ובעשור האחרון, מבאר מורנו הרב שליט"א את משנת החיים הפנימית על פי דרך "ארבעת היסודות" השורשית ועתיקת היומין, בצורה מסודרת, הדרגתית ומעשית. וזאת על מנת לאפשר לכל מבקש, אנשים פרטיים, מטפלים, יועצים, אנשי חינוך, הורים וכדו', ללמוד ולהכיר את הנפש, לעבוד עם כוחותיה, ולרומם ולהעצים אותה, ועל ידי כך, לבנות צורת חיים המותאמת למבנה נפשו היחודי של כל אדם באופן אישי, להתקרב לה' יתברך ולעבודו בלבב שלם.

ולמעשה, בספר זה מתבארים ששה עשר שורשים יסודיים לבעיות הרי-קוז הקיימות בדורנו, ואופני הטיפול בהם. הוי אומר, הבעיות המובאות בספר זה אינן אקראיות מתוך רשימה ארוכה, אלא הן בעיות שורשיות המולידות בעיות רבות נוספות. וכאשר יטפל האדם בהן, ויתקן את כח הריכוז, הוא ימצא מזר לנפשו אף בשאר תחומי החיים.

יהי רצון שנוזה כולנו להכיר את עצמנו, להעצים את נפשנו, לחיות חיים נכונים, מתוקנים, שמחים ומכוונים אל התכלית, מתוך ריכוז מוחלט, ונוזה להכיר את מי שאמר והיה העולם!

6 כלשון הרמב"ם בהלי' דעות פ"ב ה"א.

7 כל אחד לפי שורשו ודרכו.

8 זה לשון האבן עזרא (שמות פרק לא' פסוק יח'): "ולא יוכל לדעת ה' אם לא ידע נפשו ונשמתו וגופו. כי מי שלא ידע מהות נפשו, חכמת מה לו".

9 וזה תורף לשונו של רבי ראובן דוב דסלר זצ"ל, מגדולי תלמידי הסבא מקלם זצ"ל, אביו של רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל מח"ס "מכתב מאלהיו" (הוא בכתבי הסבא מקלם – פנקס הקבלות): "וכידוע, מצפון הנפש מורכב בטוב ורע, מאוצר מעלות נשגבות וכו', וכמו במחלת הגוף וחלקי הגוף המרובים, תעבוד ותעמול חכמת הרפואה והמון הרופאים וכו' לדעת פרטי כל תכונת אבר ואבר איך לשמרו שלא יחלה, ואיך להטיבו אם כבר חלה. וכל חלקי הגוף היותר דקים והיותר מפונקים תידרש להם הכרת יתרה אחרי החיפוש והחקירה, כי מעוללים יותר לכל מחלה. ואחר כי חלק הנפש המידות המה החלק היותר דק והיותר מפונק מחלקי הנפש, מובן כי המה צריכים הכרה יתרה והשקפה מאוד רחבה. לכן יבחר המשכיל ראשית דבר, להכיר את עצמו, לדעת כל מהלכי תכונותיו ומידותיו וכו'. וזה כל עמל החכמים דור אחר דור, להרבות להשקיף על עצמו, על תכונותיו ומהלכי דרכיו. ולכן זה פרי ראשית ההשכלה – השכלת הטבת המידות, לעמוק ולהכיר מהלכי מצפון לבבו ונפשו. וידרש לזה עיון עמוק ותמידי בהשקפה תורנית חזקה ותדירה בעין חודרת. וזה כל האדם. ועל זה נבנה דרך החינוך של בית שבת תחכמוני, ישיבת בית התלמוד דקלם, וזו תפארתה". עכת"ד.

9 קהלת פרק ז' פסוק יד'.

מבואר בספרים הקדושים¹ כי כאשר רצה הקב"ה לעשות את עולמו הגשמי, ראשית הוא ברא ארבעה חומרי יסוד גשמיים – ארבעה רכיביים: אש, רוח, מים ועפר², ולאחר מכן הוא סידר, הרכיב ומיזג אותם יחד באופנים רבים ומגוונים עד למאוד, ועל ידי כך הוא עשה את העולם הגשמי על כל פרטיו.

וכמו כן, כאשר רצה הקב"ה לברוא את העולמות הרוחניים, הוא ברא ארבעה יסודות רוחניים – אש, רוח, מים ועפר רוחניים, ואיתם הוא ברא את העולמות הרוחניים על כל פרטיהם³.

ונמצא כי כל העולמות והפרטים הקיימים בהם, כפי שהם נראים כלפי חוץ, אינם אלא תוצאות של הסידור, ההרכבה והמיזוג של ארבעת היסודות. הוי אומר, ארבעת היסודות הינם האבות – השורשים, של הבריאה, וכל הדברים הקיימים בבריאה, הינם התולדות – הענפים, של ארבעת היסודות.

ואם כן, נפש האדם, מעצם היותה רוחנית, הינה מסודרת, מורכבת וממוזגת אך ורק מארבעת היסודות הרוחניים. וכל כוחות נפש האדם, אשר רבים הם, אינם אלא תוצאות – תולדות – ענפים, של ארבעת היסודות ה"נפשיים" אשר סודרו, הורכבו ומוזגו באופנים רבים עד למאוד.

וכיון שסדר היסודות, הרכבתם ומיזוגם, משתנים מאדם לאדם, אין אדם הדומה לחברו. לכל אדם ישנם כוחות רבים, מגוונים ושונים, תכונות שונות, מידות שונות וכישרונות שונים – כל אדם הינו יחודי בפני עצמו.

ומאיך, על מנת לאפשר לאדם להשלים את עצמו ולעבוד את בוראו, עשה ה' יתברך את עולמו בכלל ואת נפש האדם בפרט, באופן שסייג דורם, הרכבתם ואיזונם של ארבעת היסודות אינם בשלמות. וכתוצאה מכך, חלק מכוחות הנפש אינו גלוי, אינו מתוקן או אינו מאוזן כפי הצורך. וכמו כן, מאורעות החיים מוסיפים את חלקם, כפי רצונו יתברך, לחוסר הגילוי, התיקון והאיזון של כוחות הנפש.

ואשר על כן, קשיי ההתמודדות, הסבל והצער הנפשי, המידות הבלתי מתוקנות והבעיות הנפשיות, אף הם משתנים מאדם לאדם.

והמוטל על האדם הוא להכיר את עצמו – את ארבעת יסודותיו השורשיים וכוחותיו הענפיים, ולעבוד עם נפשו – להשתמש בכוחותיו היחודיים, לגלות את כוחותיו החבויים ולהוציאם מן הכח אל הפועל, ולתקן ולאזן את כוחותיו הבלתי מתוקנים ומאוזנים.

וזו דרכה של התורה הקדושה להכרה עצמית והעצמת הנפש.

וכך כתב רבי חיים ויטאל (מהרח"ו) זצ"ל, תלמיד האר"י זצ"ל, בספרו "שערי קדושה"⁴: "כמו כן בנפשות, הארבעה יסודות הם על דרך טוב ורע, ומהם נמשך בריאות הנפש היסודית שבאדם, או תחלואיה הנמשכים מארבע קליפות טמאות שבנפש ההיא. וכשיסירם מעליו, יתלבשו אותיות ארבע של הוי"ה, שהם אור המחיה נפש היסודית וכו"⁵.

1 ספר היצירה המיוחס לאברהם אבינו, הרמב"ם הלי' יסודי התורה פ"ד ה"א, מהרח"ו ב"שערי קדושה" ח"א ש"ב, מהרח"ל ב"דרך חיים" על פרקי אבות פ"א משנה ב' ומקומות רבים נוספים. וניתן לעיין בקונטרס "ארבעת היסודות – המקורות", על מנת להעמיק בנושא זה ביתר הרחבה.

2 באופן כללי, כל הסדרים קיימים, כפי שמבואר בספר היצירה. וסדר היסודות המובא כאן הינו מלמעלה למטה, והוא אחד הסדרים השורשיים.

3 ארבעת היסודות משתלשלים מארבע אותיות שמו של הקב"ה – שם הוי"ה ברוך הוא. ועל פי סדר היסודות המובא כאן, החלוקה הינה כדלהלן: (מקוצו של יו"ד משתלשל כח ההיולי של ארבעת היסודות), מהאות יו"ד משתלשל יסוד האש, מהאות ה"י משתלשל יסוד הרוח, מהאות וי"ו משתלשל יסוד המים, מהאות ה"י האחרונה משתלשל יסוד העפר. ובכל עולם, ארבעת היסודות "מקבלים" את האיכויות והתכונות הנצרכות לבניית אותו עולם.

4 חלק א' שער ב'.

5 ועיין שם באריכות.

יומא (נ ע"א) - פר ושעיר של יום הכיפורים שאבדו. דהנה מהות יום הכיפורים ההארה של השבת אבידה. דבמתן תורה קבלו ב' כתרים כל אחד, ואבדום בחטא העגל, כמ"ש בשבת (פח ע"א), ואמרו שם, אמר ר"ל, עתיד הקב"ה להחזיר לנו, שנאמר ופדווי ה' ישובו ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם, שמחה שמעולם על ראשם.

והבן שכל עשי"ת, ענינם השבת אבדה, תשובה. ושלמות ההשבה ביה"כ. ובו מתנוצץ הארה מעין לעת"ל של "עתיד הקב"ה להחזיר לנו", ולכך נתנו בו לוחות שניות. וכאשר חסר בהארה זו גובר כח האבדה, וז"ש פר ושעיר של יוה"כ שאבד. פר, מלשון פירורין, שדבר המפורר נאבד. ושעיר, שעיר לה' וכנגדו שערי לעזאזל, הנשלח אל ארץ גזירה, שכולו אבדון. וכאשר גובר שעיר לעזאזל, ח"ו נגלה הגזירה של המן בפורים (כ-פורים) להשמיד להרג ולאבד.

ואמרו (זבחים מח ע"א) פר ושעיר של יוה"כ שחיתתן בצפון: מכדי צפון בעולה כתיב, ניתני עולה ברישא, חטאת אידי דאתי מדרשא חביבא ליה. וניתני חטאת החיצונית, אידי דנכנס לפני ולפנים חביבא ליה.

והבן, צפון מלשון דבר צפון ונעלם. ויש צפון דקלקול כמ"ש (סוכה נב ע"א) ת"ר, ואת הצפוני ארחיק מעליכם, זה יצה"ר שצפון ועומד בלבו של אדם. וזהו אבדה, שנאבד בתוך האדם ואינו נגלה. ועליו אמרו שם, והדחתיו אל ארץ ציה ושממה, למקום שאין בני"א מצויין להתגרות בהן, והוא בחינת שעיר לעזאזל הנשלח אל ארץ גזירה. ומכחו נאבד פר ושעיר של יוה"כ, כנ"ל.

ולעומתו יש צפון דקדושה שהוא בחינת קה"ק, לפני ולפנים, צפון מכל אדם, זולת כה"ג ביה"כ (ולצורך תיקון קה"ק). וכאשר כה"ג נכנס לשם ביה"כ מאיר אור התשובה, אור השבת אבדה, אור שמשיב את האבדות. ולכך יוה"כ הוא זמן תשובה לכל.

ואור זה המושרש בקה"ק חביבא ליה לתנא, כי מתפשט מלפני ולפנים ולחוץ, למקום השחיטה, ולכך פר ושעיר של יוה"כ שחיתתן בצפון, שמאיר בהם הצפון של קה"ק. וז"ש שם בסוכה, כדררש ר' יהודה, לעת"ל מביאו הקב"ה (ליצה"ר) ושחטו. והיינו שמעלה צפון דקלקול לצפון דתיקון. השבת אבדה שלמה.

יומא (עד ע"ב) - ועניתם את נפשותיכם, וכו', הרי הוא אומר (ויקרא כג, ל) והאבדת את הנפש ההיא, ענוי שהוא אבידת הנפש, ואיזה זה, אכילה ושתייה. וח"ו אם אינו מענה את נפשו, חייב כרת הנקרא אבדון. אבד דתיקון, ענוי של אכילה ושתייה, אבד דקלקול, כרת.

והבן שיש אבדת גופו, כגון תועה בכרמים כמ"ש בסנהדרין (עג ע"א), ויש אבדת נפש של עינוי נפש. אכילה ושתייה, ויש אבדת נפש, כרת.

ושורש אבדת נפש, כמ"ש (ביצה טז ע"א) אמר ר"ש בן לקיש, נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר שבת וינפש, כיון ששבת ווי אבדה נפש. וברש"י שם, נשמה יתירה, שמרחיבים דעתו לאכילה ושתייה. וא"כ במוצאי שבת שאבדה נפש איבד רוחב דעתו לאכילה ושתייה. וזהו ענוי של אבדת נפש באכילה ושתייה (ועיין זוה"ק, ויקהל, רד ע"ב).

והנה על מנת להשיב את הנפש אמרו (שכל טוב, בשלח, טז) בשמים במוצאי שבת מצוה, מ"ט, משום נשמה יתירה שניתנת באדם בע"ש, ובמוצ"ש ניטלת הימנו. ועיין שיטה מקובצת (ביצה שם) ולפיכך תקנו להריח בבשמים במוצאי שבתות לשכח את הנפש מאבדה. ועיין רוקח (הלכות הבדלה, סימן שמ) תחלה מברכים לנחם הנפש, וינפש, ווי אבדה נפש. ובפרק כיצד מברכים (מג) אמר רב זוטא אמר רב, מנין שמברכין על הריח, שנאמר כל הנשמה תהלל, בגימטריא נשמת הנהנית.

והבן שיוה"כ נקרא שבת שבתון, שבמקום שמסתים השבת, בוינפש וי אבדה נפש, מתחיל יוה"כ, ולכך נאמר בו עינוי נפש. ולכך נהגו ישראל להריח בשמים ביה"כ (מלבד הטעם להשלים מאה ברכות), והטעם כי הוא המשכה מהרחת בשמים של מוצש"ק.

ושורש איבוד של אכילה, גבי אדה"ר, שתחלה הותר לו לאכול מכל עץ הגן זולת עץ הדעת, וכאשר אכל מעץ הדעת גורש מג"ע, מפני החשש פן לקח מעץ החיים וחי לעולם. ונמצא שנאבד ממנו אפשרות האכילה מכללות עצי הג"ע, ובפרטות אפשרות האכילה מעץ החיים. ומכאן ואילך בכל אכילה יש צד של איבוד, כי חלק מאכילתו נעשה פסולת, ונאבד מגופו. כי לולי החטא היתה אכילתו כאכילת המן הנבלע באברים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במוחד לעלון זה

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718..295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@moshebooks.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

לולב ע"ד הדרש

התורה היא נצחית וכל דבר בה נוגע לכל אדם בכל זמן בספר הק' תולדות יעקב יוסף, שמחברו היה תלמיד של הבעל שם טוב הק', מובא פעמים רבות (עי' בעיקר בהקדמה אות ב') יסוד, שכל דבר שאנחנו מוצאים בתורה הקדושה, על אף שהוא מתייחס לזמן מסוים ולמקום מסוים ולהקשר מסוים, מ"מ כיון שהתורה היא נצחית, הרי דבר זה שייך בעצם לכל הדורות כולם, לכל נפש ונפש לפי ענינה, אלא שכל נפש צריכה להבין כיצד אותו דבר בתורה שייך אליה עצמה. לפי יסוד זה, נתבונן במשנה ראשונה בפרק לולב הגזול (סוכה כ"ט ב'), המביאה דינים מעשיים הנוגעים לקיום מצות לולב, ונלמד כיצד אותם דינים, מלבד שהם כמובן הלכה למעשה כפשוטם של דברים, כמו כן הם מלמדים על ענינים הנוגעים לעבודת הנפש של כל יהודי.

לולב הגזול פסול בריש המשנה כתוב "לולב הגזול וכו' פסול". כפשוטו המשנה מלמדת שאין אדם יכול לצאת ידי חובתו בנטילת לולב גזול. להבין את פנימיות דין זה, צריך בהקדם להבין מהו לולב בפנימיות. הנה בזהר הקדוש (ח"א רס"ז ב', ח"ב רע"א א'), כתוב "ולמה לולב זה כתיב לו-לב, אף לב מסור לו". כלומר אדם שנוטל לולב צריך שלבו יהיה ברשותו (עי' בר"ר ל"ד י'). ולא יהיה בגדר לא-לב, כלומר שהוא יהיה ברשות לבו, או ברשות לבבות של אנשים אחרים. א"כ לולב הגזול בפנימיות, פירושו שישנה גזילה בנפש האדם.

חיקוי נבאר. אדם נוטל לולב ומנענע אותו לארבע רוחות השמים ולמעלה ולמטה. והנה יש לשאול, האם התנועות הללו הן שלו או שהן חיקויים? ישנו סיפור ידוע (כרגיל במקרים כאלו ישנם כמה גרסאות בפרטי הסיפור, אבל הנקודה היא אחת), על אחד מגדולי הדור שהיה מתפלל קבוע במנין של צדיק ידוע בכותל. אותו צדיק היתה לו תנועה מיוחדת במקום מסוים בתפילה. לאחר שהצדיק חלה או נפטר לעולמו, תפס את מקומו אדם אחר. כאשר הגיעו לאותו מקום בתפילה בו היה הצדיק עושה את תנועות המיוחדת, ראה הגדול שהש"ץ החדש מחקה את תנועת הצדיק. הגדול, שהיה מפורסם במידת האמת שלו, שוב לא התפלל באותו מנין.

מעשה קוף לעניננו, אנו נוטלים את הלולב ומנענעים אותו. תנועות אלו בעצם אמורים להיות תנועות בנפש המנענע. אבל האם באמת כך הוא? או שמא אלו תנועות של גוף ללא נשמה. משל למה הדבר דומה. ילד קטן בן חמש מגיע לבית הכנסת עם אחיו הגדול שכבר יודע להתפלל. משום מה אותו ילד קטן חושק להיות עם הציבור ולא לשחק עם הקטנים. רק מה, הוא אינו יודע כיצד מתפללים, לא למד הלכות תפילה, בקושי הוא יודע לקרוא. אז מה הוא עושה, הוא מחקה את האחרים. הם נעמדים, הוא נעמד. הם יושבים, הוא מתישב. הם מכסים את עיניהם בפסוק הראשון בשמע. הוא מכסה את עיניו. זה נקרא לולב הגזול. זה נקרא לב גזול. הנענועים אינם של המנענע. הם מעשה קוף בעלמא. הנפש אינה מתנועעת כאשר הידים מנענעות את הלולב.

חיקוי הוא גזל נביא עוד משל. פלוני רואה מאן דהוא ברחוב, ממחר לדרכו. הוא משער שאותו מאן דהוא הולך למקום מעניין. הוא מתחיל ללכת אחריו באותה מהירות. שניהם הולכים מהר, זה אחר זה. לבסוף המוביל מגיע לביתו, וכנס פנימה, וסוגר את הדלת אחריו. השני מגיע אחריו, אבל כמובן הוא נשאר מאוכזב ככלב שאיבד את העצם שחיפש. הדלת סגורה בעדו. הרי זה ביתו של אותו המאן דהוא, לא שלו. אין לו כניסה לשם. א"כ, הנענועים הללו של הלולב, מי מניע אותם. האם יש להם מקור פנימי, או כל כולם הם חיקוי, כל

נושאים בפרשה (ר"א שערים)

האזינו | ג-ל

הבו גדל לאלוקינו. גדל גל-ד. גלגל חוזר "בעולם", גל - גל. כי הבריאה צורתה עיגול, גלגלים. וכן בבחינת "שנה", גלגל השנה. וכאשר האדם זוכה להשלים היקף שלם נעשה שמחה הנקראת גיל, גל - גל. וכן בבחינת "נפש", תחילת יצירתו של אדם גלם, גלמי ראו עיניך, ואח"כ צייר בו צורה, שהר תחילה גיבל את עפרו, ואח"כ נאמר "ויצר", עשה צורה, ואח"כ נפח בו נשמה. גלם, גל - גל - וכן מעשה הגיבול, גיבל, גל - בי. והרי שהן בעולם והן בשנה והן בנפש נגלה צורת עיגול,

וכאשר מצורפים כולם יחדיו זהו עוה"ב, עולם הגמול, גל - מו. שבו נגלה שלמות היקף עיגול בעולם שנה נפש. כמש' חז"ל בשלהי תענית שלעת"ל, עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, והיינו צורת עיגול. וזהו בחינת גאולה, גאל, גל-א. שנגלה אלופו של עולם באמצע, וכיצד כל הבריאה היא מעגל סביבו כביכול, וזהו שלמות הגיל לעת"ל.

והשתא יש בידינו מעין שמחה זו, ולכך נקראים המועדים רגלים, רגל, ר-גל. וראשית המועדים פסח, שהיה בבחינת דילג על הקץ. דלג, ד-גל. וזהו מכח דגלו עלי אהבה, דגלו, דגל, ד-גל. וחלק מן הגאולה זו נעשה ע"י י' מכות ובתוכם מכת ברד שהיה בה אבני אלגביש כמש' בפרק בתרא בברכות. אלגביש, גל - אביש. ועיקר הגאולה

(המשך מעמוד א')

היתה בחצות לילה, בבחינת פלג, פ-גל. ואח"כ הבאת העומר הנקצר ע" מגל, מ-גל. ושלמות הארה זו נתגלתה במעמד הר סיני. כי ביציאת מצרים עיקרו היה ע"י דם פסח ודם מילה, ובמתן תורה נהפך ללבן, בבחינת כשני, כשגל ילבינו. שלג, ש-גל. וזה היה גילוי הקב"ה בבחינת זקן מלא רחמים, שכולו לובן כשלג, ושם היה עיקר גילוי של גאל, גל-א, אלופו של עולם כנ"ל.

אולם אח"כ נפלו ממדרגה זו, ע"י חטא העגל, עגל, ע-גל, ושם נאמר ויקומו לצחק, היפך גיל, נעשה להג, לג-ה, ואזי מאכלם שתחילה היה בבחינת לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן, והיה נבלע באיברים, נעשה גללים, גלל, גל-ל. והעגל נעשה מתכשיטים, בחינת עגיל, עי-גל. וע"י קרבן שהקריבו הפך לפיגול, פיו-גל, וע"י נעשה געל, גל-ע, ואמרו חז"ל לא עבדו ישראל ע"ז בעגל אלא כדי להתיר להם עריות, והיינו בחינת שגל, ש-גל.

והתיקון לחטא זה הוא יוה"כ שנתנו בו לוחות שניות בבחינת הארת תבא האם ותקנח צואת בנה. שהבן הוא בבחינת גוזל, גל-זו. ועיקר הכפרה ביוה"כ ע"י שעיר לה' ושעיר לעזאזל, הנעשה ע"י גורל, גל-רו. ואזי מלבן עונותיהם של ישראל כשלג, ש-גל, כנ"ל.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה:
אביגל, אגרטל, גל, דלג, גילה, גבל, גאל, אלגביש, אלמוג, לעג, גבל, גבול, גורל, גלה, גזל, גלגל, גלבע, גוזל, גללים, גלם, גליל, בגלל, גמל, געל, מגבל, מגלה, עגלה, פילגש, פלג, רגל, גבריאל, גדיאל, גדליה, גולן, גלח, גלית, גמול, גמליאל, דגול, דגל, חרגל, הבלגה, מזלג, שלג, ציקלג, גלמוד, גלעד, גליון, שגל, להג, סגל, עגל, חגלה, גלע, גחל, לגלג, מלג, מגל, מעגל, מרגל, עגיל, עגלון, פגול, פגיעל, פתיגל. ■ המשך בע"ה

שבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

(המשך מעמוד א')

אחד מחקה את השני. גם בחיי היום יום, אדם בלי מודע תופס תנועה של השני והיא נעשית חלק ממנו. ולפעמים הוא עושה זאת במודע, או פעמים משהו בין מודע ללא מודע. יכול להיות שאותה תנועה היא תנועה אמיתית, חלק משפת הגוף האמיתית של האדם, ואולי אפילו של המחקה, לא כל חיקוי בהכרח הוא שקר. אבל אדם צריך לפעול מכח הנקודה הפנימית שלו. אבל אם יש לו תנועה שאין לה מקור פנימי, אין לזה כמעט ערך, זה פשוט גזל. לולב הגזול פסול.

לולב היבש פסול ממשיכה המשנה ואומרת "לולב וכו' והיבש פסול". גם לולב יבש הוא פסול. ישנן כמה שיטות בראשונים מהו גדר היבשות בלולב שפוסלת. אבל לענינו, מהו לולב היבש בפנימיות. מבואר בירושלמי (סוכה פ"ג ה"א דף י"ב ב') "היבש פסול על שם לא המתים יהללו י'ה (תהלים קט"ו י"ז)". כלומר, לולב יבש נקרא לולב מת. מכלל לאו אתה שומע הן. לא המתים יהללו י'ה, אלא החיים יהללו י'ה. נטילת הלולב ונענועיו הם הילול לקב"ה. אדם מהלל את בורא העולם על שנתן לו את מצות ארבעת המינים. הוא מהלל את בורא העולם מכח קיום מצות ארבעת מינים.

לא המתים יהללו י'ה הנה כתוב בתורה (ראה י"ב י"ח) "ושמחת לפני הויה אלהיך בכל משלח ידך". בפשטות הפסוק מדבר על שמחה כאשר אדם נמצא במקדש. אבל זה שייך בכל קיום מצוה. לא בכדי אדם אוהז בידו את ארבעת המינים ומנענע בהם בהלל (או"ח תרנ"א ס"ח). בודאי שאפשר וצריך לנענע גם בשעת הברכה (שם), ואשה או חולה, מנענעים רק בשעת הברכה. אבל עיקר הנענועים הם בהלל כמבואר במשנה (סוכה ל"ז ב'). כי עיקר המצוה היא להלל את הקב"ה מכח מצות ארבעת המינים. וע"ז נאמר "לא המתים יהללו י'ה". אלא נכון וראוי שהאדם יהלל את בורא העולם במדרגת חי ולא במדרגת מת.

מצות אנשים מלומדה האדם ראוי שישראל את עצמו, כאשר הוא מנענע ב"הודו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו", האם הוא מרגיש הודאה? אם כן, הוא מנענע לולב חי, והוא כשר. אבל אם "בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני ותהי יראתם אתי מצות אנשים מלומדה" (ישעי' כ"ט י"ג), הרי זה בכלל "לא המתים יהללו י'ה". אדם יכול להגיד את המילים אבל האם מרגיש הוא חיות בהגדתו? זוהי בעצם שאלת השאלות של כל החיים. האם המנענע מרגיש חיות בנענוע? משל למה הדבר דומה, מגישים לפני האדם אוכל טעים, והוא מבצע תנועות רבות בגופו בידיו ובפיו בעת האכילה. האם הוא מרגיש חיות בכל אותן תנועות? בודאי! כי האכילה היא תענוג אצלו. לכן האדם הנוטל את ארבעת המינים ומנענע אותם אבל אינו מרגיש חיות בנענועים, בעצם נקרא לולב היבש. אמנם הלולב עצמו חי, כשר, אבל הרי "לא המתים יהללו י'ה" נאמר על הלולב רק בהשאלה. הפסוק הרי נאמר בהלל, לעורר את האדם שלא להיות בכלל המתים שאינם יכולים להלל. א"כ פשוטו של מקרא לא נאמר על הלולב, אלא על האדם עצמו. א"כ אם על הלולב שייך לומר שיבש הוא מת, כ"ש וקל וחומר שעל האדם עצמו שייך לומר כן, ואין לך פסול גדול מזה. לולב היבש פסול.

ע"ז בלב נמשיך ונלמד בעזרת ה' את הצורה האמיתית הפנימית של דיני נטילת לולב. ממשיכה המשנה למנות את דיני הלולבים הפסולים. "לולב וכו' של אשירה וכו' פסול". הנה בגמרא מבואר שלולב דאשירה, הוא לולב ששימשו בו לע"ז. ולמרות שהוא בכלל איסורי הנאה, בדיעבד אם נטלו בו יצא, כיון שמצוות לאו ליהנות ניתנו. אבל אשירה שבמשנה היא אשירה שהיתה בזמן כיבוש א"י, והללו הצריכן הכתוב שריפה. והנה לולב צריך שיעור, ולולב דאשירה במשנה כיון שלשריפה קאי, כמאן דמיכתת שיעוריה, ולכן פסול. ע"כ מצד הדין למעשה.

פסנתר שאינו מכוון עתה נתבונן מהו לולב של עבודה זרה בנפש האדם. כפי שהבאנו מהזוה"ק, לולב הוא אותיות לו-לב. לעיל עסקנו בשאלה החיות שבלב האדם בשעת הנענועים. עתה נעסוק בשאלת הרצונות הנמצאים בלב האדם. אנו

שנתת לי, ואותה תודה חשובה בעיני הילד כקליפת השום. אלא שאמרו לילד ללכת ולבקש ולהודות, והוא בשכל הקטן שלו, הולך וחוזר כמו תוכי על מה שאמרו לו לומר. וכי האב לא היה מעדיף שלא יודה ולא יבקש. וכי מעשה הילד מביא אהבה בלב האב כלפי הילד? ברור שלא. אלא מה, כאשר מדובר בילד, אולי א"א לצפות ממנו ליותר. רק מצפים ממנו שכאשר יגדל יתחברו רצונותיו עם מעשיו. וה"ה באדם מבוגר בשנים וילדותי בלבו, מקוים שיתבגר בלבו, לכן בינתים ודאי שהוא מחויב לנהוג כמו קוף כפי שלימדו אותו. אבל אם אין לו שום הרהור שהוא חייב להתבגר, הוא יכול להביא על עצמו קטרוג.

מנהגן של אנשי ירושלים והנה פועל יוצא של נענוע הלולב כאשר פיו ולבו שוים הוא שהאדם מקבל חיות מהמצוה. כמו שאומרת הגמרא בסוכה (מ"א ב') "כך היה מנהגן של אנשי ירושלים, אדם יוצא מביתו ולולבו בידו. הולך לבית הכנסת - לולבו בידו. קורא קריאת שמע ומתפלל - ולולבו בידו. קורא בתורה ונושא את כפיו - מניחו על גבי קרקע. הולך לבקר חולים ולנחם אבלים - לולבו בידו. נכנס לבית המדרש - משגר לולבו בידו בנו וביד עבדו וביד שלוחו. מאי קא משמע לך, להודיעך כמה היו זריזין במצוות." אם אדם נושא עמו את לולבו לכל מקום, ע"כ הוא מקבל מהלולב חיות. אדם אינו נושא כל היום שק אבנים על כתפו. לכן לב שהוא בבחינת אשירה, שיש בו עבודה זרה, וכי יכול להרגיש חיות מאותו לולב? בודאי שלא. אותו לב מקבל חיות מדברים שונים לגמרי, כי הרצונות שבלב הם אחרים מרצונות דקדושה.

מהו ניגון החיים נתבונן עוד עד כמה רחוקים אנחנו מרצונות דקדושה. למשל, אדם פוגש מכר ברחוב ושואל אותו, מה נשמע בעבודה. ההנחה הראשונית של הנשאל היא שהשואל מתעניין במצב הפרנסה של הנשאל. והוא עונה בהתאם, ברוך השם ברוך השם, הקומץ לא משביע את הארי, אבל מסתדרים, שורדים מחודש לחודש, וכו' על דרך זה. והנה מנין לנשאל שהשואל לא התכוון לעבודת השם של הנשאל. התשובה היא מפני שהנשאל חיותו היא מפרנסתו, רצונותיו החזקים הם להרוויח יותר, לשלם את חובותיו, לקנות מה שנחוץ למשפחתו. אבל אם חיותו היתה מעבודת השם, הוא היה שומע את השאלה בהתאם, והיה עונה בהתאם, ומספר על ההצלחות והכשלונות בעבודת השם שלו. ואם השואל היה שואל סתם מה חדש, והיה לנשאל ילד חולה לאחרונה, הנשאל מיד עונה כאילו השואל שאל על שלום הילד, ברוך השם יוסי הבריא, יצא מהשפעת לגמרי. אבל מי אמר שהשואל שאל על יוסי, אלא הנשאל עונה לפי מה שהלב שלו שומע. והלב שומע לפי הע"ז השוכנת בלבו. לא העבודה זרה כפשוטה, כפי שעוד ניתן למצאה בהודו. אלא הע"ז הגורמת לאדם לשמוע שאלה על עבודה כשאלה על פרנסה. אבל מי שלבו נקי מע"ז, הוא שומע את השאלה לפי מה שאצלו נקראת עבודה, שזו עבודת השם, עבודת הלב זו תפילה וכו'. ואם השואל יתעקש ויאמר, לא התכוונתי לעבודת השם שלך, אלא על העבודה לפרנס את המשפחה. הוא יענה, אה, אתה מתכוון לקללת אדה"ר, "בזיעת אפך תאכל לחם".

לו-לב א"כ אדם צריך לשים לב לניגון של החיים שלו. כגון ששואלים אותו בסוכות איך עובר עליך החג. אז הוא מספר על כל הטיולים שעשה, ואיך שמשפחתו ביקרה אצל הוריו והורי אשתו.

שואלים מהי כוונת הלב, כאשר כוונה הוא מלשון מכוון, כמו פסנתר שיכול להיות מכוון או בלתי מכוון. פסנתר מכוון מוציא צלילים נכונים ולא מזויפים. זה תפקידו. בהקשר ללב, אנו שואלים האם הרצונות של האדם מתאימות למה שהוא מוציא מפיו. בפסנתר כאשר מקישין על מקש דו ושומעים רה, הרי הפסנתר אינו מכוון. והנה כאשר האדם ר"ל חולה, והוא מבקש רפואה בברכת רפאנו, ללא ספק לבו מכוון כראוי, ומה שמוציא בפיו הוא גם הרצון שבלבו. אבל כאשר האדם מתפלל השיבה שופטנו כבראשונה ויועצינו כבתחילה, אפילו נאמר שהוא שם לב לפירוש המילות, אבל האם בלבו הוא באמת מבקש את מה שהוא מוציא מפיו? זו שאלה גדולה שאדם צריך לשאול את עצמו.

רופא המנקה רחובות נבאר עתה מה ענין זה לע"ז. הנה הגמרא בב"ב (ק"י א') אומרת "לעולם ישכיר אדם עצמו לע"ז ואל יצטרך לבריות וכו', [מאי] ע"ז - עבודה שזרה לו, כדאמר ליה רב לרב כהנא, נטוש [רש"י - הפשט] נבילתא בשוקא ושקול אגרא, ולא תימא גברא רבא אנא, וזילא בי מילתא". והנה אדם שיש לו מקצוע מכוון כמו רופא, ואינו יכול להתפרנס אלא מניקוי רחובות. בודאי שאין שום איסור בתורה לנקות את הרחובות. ומנקי רחובות מרוויחים את פרנסתם בכבוד. אבל רופא, כלפי המעמד שבו היה נמצא, ניקוי רחובות זו עבודה שהיא זרה לו, כי אינה מתאימה לו. אמנם כדי שלא יצטרך לבריות, אדם יעבוד גם עבודה שהיא זרה לו. אבל בשעת עבודתו, לפחות עד שיתרגל, הרצונות בלבו לא יתאימו כלל למעשיו, והוא יסבול קשות.

מנקה רחובות העוסק ברפואה והנה אדם המקיים מצוות, יש לשאול האם הרצונות שבלבו מתאימים למעשיו, או הם זרים למעשיו. רק שכאן זה הפוך מהמשל של רופא שנעשה למנקה רחובות. כאן המשל הוא לאדם שרצונותיו מותאמים לניקוי רחובות, אבל הוא עוסק ברפואה, בהצלת נפשות, מקצוע הדורש רצונות שונים לחלוטין, הרבה יותר גבוהים [לפחות כך זה אמור להיות]. והנמשל, אדם כאשר הוא מנענע את הלולב, במעשיו הוא עובד את השי"ת. אבל איזה רצונות ממלאים את לבו? האם לבו מלא בקדושה ובטהרה, בתשוקות וכיסופים לקב"ה ולתורתו ומצוותיו? או ח"ו לבו מלא ברצונות מגושמים ושליליים מכל מיני סוגים. וידוע מה קורה כאשר מנענעים דבר שנודף ממנו ריח רע - המיאוס מהריח רק גדל. נענוע הלולב מנענע את הלב, והרצון שבלב מתעורר והולך וגובר. אם אותו רצון הוא כיסופים אמיתיים לקדושה, לבורא העולם, לתורה ולמצוות, מה טוב. אבל אם ר"ל בתוך אותו לב ישנו רצון שלילי, רצון שהוא זר לקדושה, אזי נענוע הלולב נקרא ע"ז, והנענוע מגביר את הרצון הזר, וגורם לעצמו נזק רוחני. במקום להתקדש האדם נטמא ר"ל.

לבו נל עמו ויתר על כן, במקום לעורר סניגוריה על עצמו במעשה המצוה, הוא יכול ר"ל לעורר על עצמו קטיגוריה. דהרי מי שלא נטל לולב כלל ר"ל, ביטל מצוות עשה דאורייתא ביום הראשון. ביטל מצוה דרבנן בחול המועד. בודאי שזו עבירה חמורה מאד. אבל מי שנטל ומנענע את הלולב - מעשה שכל ענינו הוא להודות ולהלל לקב"ה - ובלבו מפעמים רצונות אחרים לגמרי. הרי זה דומה לילד הבא לבקש דבר מאביו, ובאותה עת לבו שקוע ברצונות ומחשבות אחרים לגמרי. ולא עוד אלא שהילד אומר לאביו תודה רבה על מה

שאיפה מתמדת והנה מצד פנימיות הענינים, פשוט מדוע אין נוטלים את הלולב הפוך. דהרי תכלית העבודה וקיום המצוות היא שאדם יעלה מעלה מעלה ולא שירד מטה מטה. כל המצוות אמורות לגדל את האדם ולא להקטינו, לכן צריך לקיים אותם דרך גידול. והנה צורת הלולב היא שהוא הולך ומתחדד כלפי מעלה, וצורה זו מרמזת על טיפוס, צדיק כתמר יפרח. כל האנשים מטפסים, אבל כל אחד מגיע לגובה מסוים ושם נעצר. וישנם בודדים שזוכים להגיע לחוד העליון. אבל ההבדל המהותי הוא לא בין אלו שזכו לטפס יותר למעלה לבין אלו שזכו לטפס פחות מהם. ההבדל המהותי הוא בין אלה ששואפים לטפס עד לפסגה, לבין אלו שאין להם שאיפה כלל להגיע לפסגה. על אלו שאין להם רצון ואמונה כלל שהם שייכים לפסגה, עליהם נאמר שנקטם ראשו. וטעות היא לסבור שאלו הם בעלי דמיונות ואלו הם אנשים מציאותיים. איננו דנים פה בבעלי דמיונות. אנו דנים באדם שהוא יודע את מקומו, אבל הוא גם יודע מהי התכלית. זה אדם שלעולם הוא בתנועה, צדיק כתמר יפרח, פעמים הוא מטפס, פעמים הוא מדרדר, אבל תמיד מטרה ברורה מול עיניו. יש לו רצון קבוע להגיע לנקודה העליונה ביותר. הוא אינו יודע אם יגיע, הוא יודע שקשה לו, הוא מתפלל, הוא בוכה לבורא עולם. משא"כ מי שנקטם ראשו, אין לו שאיפה, א"כ הוא בודאי לא יגיע. ויש הבדל תהומי בין מי שלא מגיע כי אינו שואף להגיע, לבין מי שאינו מגיע למרות שהוא שואף להגיע.

ר' ישראל סלנטר שאף להיות כמו הגר"א לא לשאוף לשלמות זו היא החטאת כל מטרת הבריאה. דהרי כל הבריאה נבראה לשם האדם השלם. לכן אין לאדם להישבר אם עדיין אינו שם, אם יודע שהרבה עבודה עדיין לפניו. אבל מכיון שהוא יודע, כבן לעם מאמינים בני מאמינים, שישנה תכלית לבריאה והיא תגיע לשם בודאות גמורה, א"כ התקוה חיה בלבו שייגיע לאותה נקודת שלימות. יתר על כן, מי שנקטם ראשו גורם נזק לעצמו מבחינה נוספת. דידועה המימרא דרבי ישראל סלנטר שאמר על עצמו אני שאפתי לצאת כמו הגר"א ולכן יצאתי ישראל סלנטר. אם הייתי שואף לצאת ישראל סלנטר, גם לזה לא הייתי מגיע. כלומר, האדם עצמו יגיע למדרגת שלמות הרבה יותר גבוהה אם ישאף לשלמות מאשר אם מראש יחליט ששלמות אינה שייכת אצלו. אדם שתמיד אומר לעצמו אני יודע שאי אפשר להגיע לנקודת השלמות האחרונה, בעצם אמירה זאת לעצמו הוא מצנן את תפיסת הנפש שלו, כביכול הוא נעשה עמלק לעצמו. זו תפישה פשרנית פחדנית ותרנית, תפיסה שהלואי שנהיה בינונים. ברור לכולם שישנם בעולם אנשים שאינם צדיקים, כך היא המציאות, אבל שאדם קם בבוקר ואומר אני לא יכול להיות צדיק, אני לא יכול להגיע לנקודה השלמות, זו כפירה במטרת הבריאה. הרב מפוניבז רצה פעם לפתוח ישיבה למצויינים. החזון איש זצ"ל התנגד. טען החזון"א שבכל אדם צריך להאמין בו שהוא יכול להיות מצויין. כאשר פותחים ישיבה למצויינים, זה גורם לאלו שאינם בישיבה להתייאש מראש מלהיות מצויינים.

יגעת ומצאת אמנם ישנה כאן נקודה יסודית. עלינו לדעת שאין בכוחנו להגיע לשלמות. "לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה" (אבות פ"ב מט"ז). אלא על האדם לעשות כל שבידו להגיע לשלמות, אבל להגיע לשלמות בפועל זו רק מתנה מבורא עולם. על זה נאמר "יגעתי ומצאתי" (מגילה ו' ב'). לאחר היגיעה מגיעה המציאה, שהיא מתנה מהקב"ה. זאת דרכה של

וכן על דרך זה. אבל אולי השואל רצה לדעת איך הוא מרגיש שהוא מקיים את מצות ושמחת בחגך. כמובן שאין הכוונה שלא צריך לבקר את ההורים, ואין הכוונה שאסור לחשוב על הצדדים הגשמיים של החיים, אבל עומק השאלה היא כיצד אדם תופס את חייו, האם אלו חיים של עבודת השם, שבעומק לבו מה שבאמת חשוב לו זו עבודה השם, שלבו הוא בבחינת לולב, בבחינת לו-לב, שיש לו לב ולא ע"ז.

לולב דעיר הנדחת הפסול הבא במשנה הוא לולב של עיר הנדחת. בלולב דאשירה מדובר בע"ז של אדם אחד. בלולב של עיר הנדחת מדובר שהתקבצו כל אנשי העיר ועבדו ע"ז. מצד הפנימיות, זה ההבדל בין הסתכלות של אדם אחד לבין ההסתכלות של הסביבה. בין צורת החשיבה של הפרט לבין צורת החשיבה של הכלל. למשל אם תהיה בעתון כותרת כזאת "סקר קובע: אנשים עובדים קשה". אדם שיעיף מבט בכותרת יהיה ברור לו שמדובר בעבודה לפרנסה, ולא בעבודת השם. אין הבדל מהותי בין לולב של עיר הנדחת לבין לולב של אשירה, משום שבשניהם דין הלולב לשריפה. וה"ה לענייננו, הלשון הפרטית והלשון הכללית נתפסת כדנה בעניינים גשמיים בד"כ.

צדיקים לינם ברשותם למשל כאשר שואלים אדם איך הלב שלך, התשובה בד"כ היא ברוך השם אין לי התקפי לב, אינני סובל מרשרושים וכו' על דרך זה. אבל אפשר להבין את השאלה אחרת. בחלל הימני נמצא יצר הטוב, בחלל השמאלי נמצא יצר הרע (ע"ז זוהר תרומה קס"ב ב', וע"ז לקוטי אמרים לבעל התניא פ"ט). א"כ השאלה מה שלום הלב שלך יכולה להתפרש, מה מצב המלחמה שם, מי גובר ומי נכנע. כמובן אדם אינו חייב לענות על שאלה כזאת. אבל האם מישהו בכלל שואל את השני מה נשמע בלבך וכוונתו למלחמת היצר? שאלה זו נשאלת בד"כ מאדם שעבר ר"ל התקף לב, או אדם הזקוק לצינתור. אבל נדיר שאדם יגוש את רעהו וישאל אותו כמה טינופת כבר הצלחת להוציא מהלב, עד כמה הרגיז יצרך הטוב את יצרך הרע. התורה מלמדת אותנו שיצר לב האדם רע מנעוריו. אדם כבר בן עשרים, בין ארבעים, בן ששים, בן שמונים, אבל האם משהו השתנה בלבך? במה עסוק הראש, במה עסוק הלב. האם הוא מתחיל להיות בין הצדיקים שלכם ברשותם, לעומת הרשעים שהם ברשות לבם (ע"ז בר"ר ל"ד י').

נקטם ראשו הפסול הבא שמונה המשנה הוא נקטם ראשו. הלולב כידוע בנוי מעלים השוכבים זה על זה, כאשר כל עלה פנימי יותר מתחיל גבוה יותר לאורך השדרה ומסתיים למעלה יותר. בפסגת הלולב נמצא העלה האמצעי, ופעמים שני עלים האמצעים. כאשר העלה או העלים האמצעיים, נחתכו ואיבדו את החלק העליון שלהם, אזי זהו נקרא הפסול דנקטם ראשו. נתבונן עתה מהו הפסול דנקטם ראשו בנפש האדם. הנה הלולבים גדלים על הדקל באופן שהם פונים כלפי מעלה. כלל הוא בגמרא (סוכה מ"ה ב') שכל המצוות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן. לכן אם אדם נטל לולב [וכן שאר המינים] כאשר ראשו פונה מטה, לא יצא ידי חובתו. הבכורי יעקב (לבעל הערוך לנו, הלכות סוכה תרנ"א), מביא שאלה, אולי בדרך הלצה, בלולב שגדל למשל בארץ ישראל, ומשהו רוצה ליטלו בצדו השני של כדור הארץ. האם צריך להחזיקו שם הפוך, כדי שיהיה כדרך גדילתו באר"י.

תורה, יגיעה ומציאה. אבל "לא יגעתי ומצאתי אל תאמן". בלא יגיעה אין מציאה. היגיעה עם המציאה זהו הלולב, זהו צדיק כתמר יפרח, זו השאיפה הגמורה להגיע עד הנקודה העליונה ביותר. בכוחות עצמו אדם אינו יכול להגיע, וממילא גם לא תובעים זאת ממנו. אלא זאת תובעים ממנו, תשאף להגיע לשלמות! ועשה כפי יכולתך! ישנם בני אדם ההופכים את היוצרות. מחד הם מנסים לפעול מעבר לכוחותיהם, ומאידיך הם שואפים לאמצע.

בשלימות ישנן מדריגות עבודת האדם צריכה להיות ברורה. מחד השאיפה היא לשלמות, ומאידיך הפעולות הם פחותות בהרבה. ועל האדם להאמין בודאות שהשאיפה לשלמות אינה דמיון, אלא בודאי שהיא תתממש. איננו יודעים מתי השאיפה תתממש, אנו כבר מצפים לכך חמשת אלפים שבע מאות ושבעים שנה ועוד לא הגענו. אבל בסוף נגיע. האמונה שנגיע היא הבחנת לולב שראשו לא נקטם. ועוד צריך לדעת שגם בשלמות ישנן מדרגות. וכאשר אדם זוכה לשלמות מדרגה אחת, מיד הוא מקבל מדרגת שלמות חדשה לשאוף כלפיה. וכן הלאה.

מדריגות נחיים הגשמיים משל למה הדבר דומה. ילד, השלמות הראשונה שהוא צריך להשיג היא מדרגת בר מצוה. משנתחייב במצוות, השלמות הבאה שעליו להשיג היא לא להיות פלגא דגופא אלא לשאת אשה. לאחר שהשיג שלמות זאת, מדרגת השלמות הבאה היא אבהות לילדים. וכן על זה הדרך. זהו המשל הגשמי, והנמשל הוא עבודת השם. גם בה אדם משיג מדרגת שלמות אחת, ואחריה עוד אחת, עד שהאדם זוכה לשלמות האמיתית שהיא שלמות של בורא העולם, וזו הדבקות השלימה. כאשר אדם מקיים מצוות כראוי, ולומד תורה כראוי, וכל לבו נתון באמת לעבודת בוראו, שם השלמות האמיתית של הדבקות בבורא עולם. שאר כל השלמויות הם שלמויות חלקיות.

בעל שאיפה אינו חולה נפש משל לכך הוא מערכת הזמנים. למשל המערכת השבועית של ששת ימי חול ושבתי, זו מערכת שלמה. אבל ביחס למערכת החודשית, היא חסרה. המערכת החודשית היא שלמה ביחס לעצמה, אבל חסרה ביחס לשנתית. וכן המערכת השנתית היא שלמה ביחס לעצמה וחסרה ביחס לשבע שנות השמיטה. וכן שבע שנות השמיטה ביחס ליובל. כל שלמות היא חלקית אבל השאיפה צריכה להיות לשלמות האמיתית. אנשים רבים סבורים שאדם בעל שאיפה כזאת כנראה סובל ממחלת נפש רצינית, מפני שניתוק מהמציאות הוא הסימפטום הבולט ביותר אצל חולי נפש. ואמנם להשמר מכך, אדם בריא בנפשו צריך לעסוק בעבודה כפולה. מחד להיות מודע בדיוק למדרגתו, מהן מעלותיו ומהן חסרונותיו. מהי מדרגתו, ולדעת שהוא רחוק נורא נוראות מהשלמות. ואפילו הכי אין הוא מאבד תקווה לרגע. כי זו דרכה של תורה לשלמות. בכוחות עצמו א"א להגיע, אבל לא עליך המלאכה לגמור, אדם יעשה את שלו כפי יכולתו, והשאר יקבל במתנה מהבורא, יגעת ומצאת. לא מעשי האדם יביאו אותו לשלמות, אבל מוטל עליו לעשות כמיטב יכולתו, וזו שלמות תפקידו, ומשם והלאה הבורא יביא אותו לשלמות.

אנשים מציאותיים מאבדים את השאיפה

אבל כאן אנו נכשלים, כי אנו מתרשלים מלעשות את תפקידנו

בשלמות. וזה נובע מחסרון אמונה בשלמות הגמורה, בתכלית הבריאה. כבר בראשית הבריאה היתה סטיה מהדרך לתכלית הבריאה. אדם הראשון יכול היה להגיע לתכלית עוד באותו היום שנברא. לו היה ממלא את תפקידו ביום ששי, כבר בשבת הראשונה הבריאה היתה מגיעה לשלמותה. אבל הוא חטא [וידוע שהיה כאן ענין של נורא עלילה והדברים ארוכים ואכ"מ (עי' שערי לשם ח"א סי' י"ט)], לכן הדרך התארכה מאד, אבל סוף כל סוף היא תגיע לתכליתה, ולא יאוחר משנת ששת אלפים שנה. ואז יקרא האדם השלם בקדושתו יתברך. השאיפה הזאת אינה חיה אצל רוב בני האדם. בדרך כלל הדבר נובע מכך שהאנשים מרגישים שהם אנשים מציאותיים, הם מודעים לפחיתות מדרגתם. "לב יודע מרת נפשו" (משלי י"ד י'). לכן הם קוטמים את ראשם, אין להם את נקודת הראש, "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (ויצא כ"ח י"ב). אבל אם חסר הראש, הסולם לא יביא את האדם למטרותו. משל למה הדבר דומה, אדם נוסע לחתונה, וברחוב האחרון לפני האולם ישנו פקק תנועה. את כל הדרך הוא עשה, כמעט, אבל לחתונה לא הגיע. מה הועילו כוונותיו הטובות אם המציאות היא שפניו לא נראו בשמחה.

אנשים מציאותיים מחטיאים את תכלית הבריאה אם חסר לאדם את נקודת השלמות של התכלית האחרונה, אזי כל הבריאה לא היתה נבראת עבור אדם כזה. אנשים מתרצים עצמם ואומרים, די לי להיות מהמסתפקים במועט ושמחים בחלקם (עי' מס"י פ"ד בדרך קניית הזהירות). ואמנם נכון שאמרו חז"ל "איזהו העשיר השמח בחלקו" (אבות ד' א'), אפילו שזה חלק קטן. אבל בד"א, אם יש לאדם את האמונה הצרופה שבסוף הוא יגיע לנקודה השלמה. אמנם בינתיים הוא עוד לא הגיע, אבל הוא בטוח בעזהש"י, שהש"י יעזור לו להגיע. אדם בעל אמונה צרופה כזאת, לא חשוב מהי מדרגתו השתא, לעולם אינו קוטם את ראשו.

נפרצו עליו פסול נוסף שמביאה המשנה היא נפרצו עליו. רש"י מבאר שהעלים התנתקו מהשדרה, וצריך אגודה כדי לחברם. לכאורה לאחר שחברם עם אגודה, הרי שדרה יש ועלים יש, והשדרה והעלים מחוברים ע"י האגודה, א"כ מה חסר. למה באמת המשנה פוסלת לולב כזה. לכאורה הטעם הוא שבאופן טבעי העלים יונקים חיותם מהשדרה, אבל בנפרצו עליו אין חיות בעלים מכח השדרה, אלא חיותם מכח עצמם. והתורה לא החשיבה לולב שעליו אינם יונקים משדרתו.

אכילה לעומת הנחת תפילין נתבונן עתה כיצד ללמוד זאת בנפש האדם. האדם פועל פעולות רבות, ועל האדם לשאול עצמו עד כמה מחוברות פעולותיו לעצם חייו, ובאיזה מידה הם מחוברים אליו רק באופן חיצוני. חיבור חיצוני פירושו שהאדם כופה על עצמו לעשות פעולות אלו. אבל אין הם יונקים מעצם חיותו, כמו עץ שיוצא ויונק חיותו מהאדמה. דוגמא לפעולה שהיא מחוברת לעצם האדם יכולה להיות אכילה, או אצל האשה התקשטות לחתונה. אבל הנחת תפילין, קשירת התפילין לראשו וזרועו, האם זה חיבור חיצוני או עצמותי. אומרת הגמרא בברכות (ו' א') "הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו וכו' ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ומי משתבח קודשא בריך הוא בשבחייהו דישאל, אין, דכתיב את הויה האמרת היום (וכתיב) והויה האמירך היום". כלומר כח התפילין הוא מצד

שיש חיבור בין הקב"ה לישראל. הקב"ה משתבח ומתפאר בישראל. "פארך חבוש עליך" (יחזקאל כ"ד י"ז).

חכמתו מרובה ממעשיו השאלה היא האם התפילין קשורים על האדם על ידי הרצועות, או שהתפילין קשורים על האדם מכח החיבור עם הקב"ה. אם התפילין מחוברים לאדם רק ע"י הרצועות, זה נקרא לולב שנפרצו עליו. כי פה ופה הקשר הוא חיצוני, ולא טבעי. חסר עיקר החיבור בין עצם האדם לבין מה שיוצא ממנו שהן הפעולות שהוא עושה. הפעולות נעשים על ידו אבל אינן צומחות ממנו, את חיותן אינן יונקות ממנו. הרי זה צורה של אדם שבעצם יכול להיות שהוא עושה את כל מה שמוטל עליו, לא חסר אפילו עלה אחד, הכל נמצא, אלא מה חסר, חסר החיבור בין האדם לבין מעשיו. אלו הן שתי מערכות. חז"ל מכנים זאת "חכמתו מרובה ממעשיו" (אבות פ"ג מ"ט). פירוש, אין אצלו קשר בין שתי המערכות, שהן הוא ומעשיו. אלא לימדו אותו או שהוא קרא בספרים שכך וכך צריך לעשות, הוא יודע שמי שלא יעשה אולי יקבל גיהנם ומי שיעשה אולי יקבל גן עדן, ולכן הוא כופה את עצמו לעשות את הכל, אבל אין כאן צמיחה טבעית של הפעולות מהאדם.

אב מסור שאינו אוהב ילדיו משל למה הדבר דומה, לאדם שמגדל ילדים ודואג לכל מחסורם הגשמי, אוכל בגדים צעצועים, הכל הוא מספק להם. אבל בלבו אינו קשור אליהם, חסרה האהבה והחום הטבעי של אב לילדיו, והילדים מרגישים זאת. קל לדמיין איך ייראו ילדים דגדלו בכזה בית. ולמה הוא נותן להם בכלל, כי הוא מפחד מבית דין של מעלה לאחר מאה ועשרים. אבל למעשה הוא לא הרויח כלום, כי גם על עצם המחשבה שבכך יימלט מעונש יענישו אותו. א"כ בארנו שנפרצו עליו בנפש האדם אלו פעולות כפויים חיצוניות שאינם צומחים ויוצאים מעצם חיותו של האדם.

נפרדו עליו כשר, ר' יהודה אומר יאגדנו מלמעלה הדין הבא במשנה הוא נפרדו עליו כשר. עד עכשיו למדנו רק דיני פסול בלולב. עתה בס"ד נזכה ללמוד על לולב כשר. אמנם לא מדובר בלולב מהודר וכשר לכתחילה. אלא בלולב שיש בו פגם, אבל מ"מ מלמדת אותנו המשנה שאין פגם זה פוסלו. הפגם הוא שנפרדו עליו. כפי שכבר בארנו, באופן טבעי העלים בלולב שוכבים צמודים זה על זה לאורך השדרה, ואינם מתפצלים לכאן ולכאן כמו מניפה. אמנם בנפרדו עליו אין העלים צמודים זה לזה, אלא נפרדים זה מזה, וכל עלה עומד בפני עצמו. אמנם בניגוד לנפרצו עליו, כאן העלים עדיין מחוברים בבסיסם לשדרה וממנו הם יונקים חיותם. ומלבד זאת הם עדיין פונים כלפי מעלה כענפי האילן, רק שאינם צמודים זה לזה. משא"כ כאשר הם מדלדלים כלפי מטה, ברש"י אין דינו מפורש, אבל בשו"ע ("או"ח תרמ"ה א') הוא נפסל, כי יש הסוברים שזה בכלל נפרצו עליו. והנה לולבים שנפרדו עליהם, הם מצוינים לסיכוך הסוכה, אבל לד' המינים יש בהם חסרון. כי העלים אינם מכוונים לחוד הלולב, ואין כאן תמונה של חרב כמו בלולב הכשר לכתחילה. עלים אלו שפנו איש לדרכו, יש בהם הבחנה של נקטמו ראשיהם. למרות שבפועל העלים שלמים, ולכן הלולב כשר, אבל לפסגה אינם מכוונים. האדם צריך ליטול לולב ששאפת עליו היא לחוד הלולב ולא לנטות לצדדים.

מפעל חסד נתבונן עתה מהו נפרדו עליו בנפש האדם. פעמים

אדם מתחיל בכיוון הכללי הנכון. יש לו ידיעה שרשית כללית מה תכליתו בעולמו ולשם מה הוא חי, והוא מתחיל לפעול בכיוון זה. אבל לאט לאט תוך כדי שהוא פועל, עצם ההתעסקות בפעולות מערפלת אצלו את התכלית, והוא סוטה מהמטרה. משל לאדם שהקים מפעל של חסד כי היו לו באמת כוונות טובות, והיה ברור לו שהוא מקים את המפעל ע"מ לעזור לנזקקים, להיות בבחינת מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא עושה חסד אף אתה עושה חסד, "עולם חסד יבנה" (תהלים פ"ט ג'). אבל תוך כדי שהמפעל התפתח, נכנסו לתמונה שיקולים שהוא לא חשב עליהם כלל מעיקרא. הרי ישנה כאן עמותה, מקבלים תרומות, מסתובבים פה כספים, משלמים משכורות, גם את הבת בחופש שלה אפשר להכניס כמזכירה שתרויח כמה פרוטות. הדברים ידועים לכל. גם למייסד המפעל הדברים ידועים, והוא גם עדיין זוכר לשם מה הוא הקים את המפעל, אבל "כורח המציאות" עושה את שלו, והכוונות הראשונות מתערפלות, והלחצים ביום יום כבר קובעים את סדר היום. אבל סוף סוף יש כאן מפעל חסד שמתפקד, והרבה נזקקים שמחים שהוא קיים, וכן שמחים אלו שבזכות המפעל הם בלתי נזקקים.

המה ביקשו חשבונות רבים נחזור ללולב שנפרדו עליו. האם יש דרך לתקן אותו. אומר רבי יהודה במשנה יאגדנו מלמעלה (להלכה באו"ח תרמ"ה לא קי"ל כר' יהודה ומשמע שאפילו לכתחילה אין ענין לעשות כן). בעבודת האדם פירושו שצריך לקחת את הנקודות הסוררות ולקשרן כך שיחזרו לפנות לכיוון המטרה. פעמים שזה אפשרי, ופעמים שהסיאוב התפשט מדי וא"א לתקן, וצריך להתחיל מהתחלה. אבל כאשר הכוונה הראשונית של האדם היתה טובה ונכונה, והרצון שלו היה אמיתי, רק שהגיעות לאט לאט היטו אותו לצדדים, אפשר לנסות לחזור לדרך הישר, לזכור מהיכן הוא בא ולהיכן הוא אמור ללכת, ולא לתת לנגיעות להסיח דעתו ממטרתו. כמו ששדרת הלולב באופן טבעי היא ישרה, כך "אשר עשה האלקים את האדם ישר" (קהלת ז' כ"ט). אבל כשם שבלולב עם הזמן העלים נפרדים, כך באדם "והמה ביקשו חשבונות רבים". והחשבונות אלו הן הנגיעות כמובן.

יעקב ידע להיות רמאי ולהשאר יעקב והנה על יעקב אבינו כתוב שמיטתו היתה שלימה (ויק"ר ל"ו ה'). מיטה זה מלשון הטיה לצדדים. המדרש אומר לנו שיעקב גם כאשר כביכול היה נוטה לצדדים - כגון כאשר נאלץ להיות רמאי עם עשיו ולבן, בבחינת "אני אחיו ברמאות" (רש"י ויצא כ"ט י"ב ע"פ בר"ר ע' י"ג) - לא הסיח דעתו מהתכלית. אבל מי שנטה באמת מהיושר, ינסה לחזור למקור, למקום שהעלים מחוברים לשדרה. בלולב שנפרדו עליו זה שייך. בלולב פסול זה לא שייך. שם אין אפשרות לינק חיים מהשדרה. הדברים הללו שייכים בכל נפש ונפש. הנגיעות המטות את האדם מדרכו קיימות גם באנשים שכוונתם באמת לטובה, אבל כשניסו ליישם את הדברים למעשה, הנטייה הטבעית לחפש מה אני יכול להרויח מזה, מטמאה את האדם. גם השרידות היום יומית מחייבת את האדם להתפתל, ולא כל אחד הוא יעקב אבינו. [אומרי על הרב מבריסק שהיה מתנגד שילכו אנ"ש להיות חברים בכנסת, ולא מטעמו של האדמו"ר מסאטמר, אלא מטעם שכאשר אנ"ש יכנסו לשם הם כבר לא יהיו אנ"ש. ואין הכוונה שהם יעברו לצד השני, רק שטהרת הכוונה תיפגם]. א"כ יאגדנו מלמעלה ענינו

לקשור את הענפים המתעקמים קודם שיגיעו למצב של התעקמות שאין לה מזור.

ציני הר הברזל כשרות הדין הבא במשנה הוא ציני הר הברזל כשרות. לולבים אלו הם שונים מאד מהלולבים שאנו מכירים. כפי שהזכרנו, בלולבים שלנו כל עלה מכסה את רובו של העלה שמעליו. בעוד שבציני הר הברזל ישנם עלים מועטים, וכל עלה הוא קצר, ולכן כל עלה או שאינו מגיע כלל לעלה שמעליו או שבמידה והוא מגיע הוא מכסה מעט ממנו. והנה הגמרא (סוכה ל"ב א'), מביאה ברייתא שציני הר הברזל פסולים. וכדי לישב זאת עם המשנה, מתרצים שהמשנה מיירי בציור שהעלה התחתון מגיע ומכסה מעט מהעלה שמעליו, והברייתא מיירי בציור שהעלה התחתון אינו מגיע לעלה שמעליו.

ציני הר ברזל פסולות נתבונן עתה כיצד לפרש זאת בנפש האדם. העלים היוצאים מהשדרה הם כמו תולדות האדם. האב מוליד צאצא, ולאחר שנתיים עוד צאצא, וכן הלאה. בעצם אין הכרח שיהיה קשר בין צאצא לצאצא. אחד יכול לגור בדרום אמריקה, השני בדרום אפריקה והשלישי באוסטרליה. אפשר שאפילו אינם מכירים זה את זה. בגמרא (יומא י"ח ב', יבמות ל"ז ב'), מובא דיון כזה על אדם העובר ממדינה למדינה ונושא אשה בכל מקום וממשיך הלאה, וכמובן יש לחוש שיבואו אח לשאת את אחותו. זהו משל לעלי ציני הר הברזל, כאשר אין עלה מגיע לעלה שמעליו, וזה לולב פסול.

רימון מלא גרעינים מפורדים והנה חז"ל (ברכות נ"ז א') אומרים על עם ישראל אפילו ריקנין שבהם מלאים מצוות כרימון. וידועה השאלה אם הם מלאים מצוות כרימון, אזי למה הם ריקנים, הרי ישנם גרגרים רבים מאד ברימון, וכתב המלבי"ם (שה"ש ד' י"ג) שמנינם תרי"ג (רימון גימ' ש"ו, מחצית ממנין תרי"ג), הלזה ייקרא ריקן. הרי הפלא ופלא, אדם כזה היה צריך להיות האדם השלם בקדושתו יתברך, דיש לו את כל התרי"ג מצוות. דהרי כדי שיהיה לאדם כל התרי"ג מצוות הוא צריך להיות מלך וכהן ודיין וגרוש ויבם, ואין זה שייך כמעט. והנה הרב דוד פוברסקי אמר תירוץ, שהגרעינים עומדים ברימון כל אחד לעצמו, וזה נקרא ריקנים שבהם. אמנם יש לו את כל התרי"ג מצוות, אבל איפה הצירוף, איפה החיבור. האם המצוות שלו הן מקשה אחת, כמו המנורה שהיתה מקשה אחת, או שמצוותיו הן כמנורה של פרקים, שכל פרק עומד לעצמו. אם מצוותיו אינן מקשה אחת הרי הן כציני הר הברזל שעליו אינם חופפים, ולכן הוא פסול.

יחד לב הנה אנו אומרים בתפילת הגשם על יעקב אבינו "יחד לב וקל אבן מפי באר מים". יעקב אבינו היה לו לב מיוחד לאביו שבשמים. האם הלב שלנו הוא לב המיוחד לאבינו שבשמים. הגמרא בברכות (נ"ז א') אומרת, "הרואה לולב בחלום אין לו אלא לב אחד לאביו שבשמים". הרי זה כמו שהזכרנו, לולב הוא אותיות לו-לב. מי שלבו ברשותו יש לו לב אחד לאביו שבשמים. מי שהוא ברשות לבו אין לו לב כלל לאביו שבשמים. עד"ז מצינו גם בסוכה (מ"ה ב'), דעת ר' לוי שמבאר דהא דלרב יוחנן בן ברוקה הביאו חריות של דקל למזבח, הוא מפני שדקל הוא עץ התמר והוא סימן יפה לקילוסן של ישראל, דהרי "מה תמר זה אין לו אלא לב אחד, אף ישראל אין

להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים". והנה אומרת הגמרא בבבא בתרא (י"ב ב') "קודם שיאכל אדם וישתה יש לו שתי לבבות, לאחר שאוכל ושותה אין לו אלא לב אחד". בפשטות הכוונה שכאשר כריסו של אדם ריקה אין לו ישוב הדעת, משא"כ לאחר סעודתו (רבינו גרשום, רשב"ם). אפשר אמנם לפרש זאת על אכילה ושתיה רוחניים, שקודם אותה אכילה ושתיה, יש לו שתי לבבות כי יצה"ר נלחם ביצה"ט, אבל לאחר אותה אכילה ושתיה, יצה"ר נכנע, ואין לאדם אלא לב אחד.

רבי רצונות והנה יצה"ר בלב האדם פירושו שיש לאדם הרבה רצונות, והם גורמים לאדם שהמצוות שהוא עושה אינן מחוברות למקשה אחת. אז במקום לומר שלולב הוא לו-לב, אומרים שלולב הוא לא-לב, לולב פסול. והפסול נובע מרובי רצונותיו. משל לאדם שאוהב הרבה דברים, ניגונים, ממתקים, טיולים, וכן הלאה. למעשה אין קשר בין אותם תענוגים, אותן אהבות. פעם הוא עוסק בזה ופעם בזה. אבל אדם בעל לב אחד, כל אותם אהבות מביאים אותו לנקודה אחת מרכזית, שיהא בחינת לו-לב ולא לא-לב.

רמז הרוקח הנה ברוקח (הלכות סוכות סימן ר"כ) מובא רמז על כח האחדות של הלולב. אותיות לולב מהסוף להתחלה הוא בלו"ל, ב - תחילת בראשית, מילה ראשונה בתורה. ל - סוף ישראל, מילה אחרונה בתורה. ו - תחילת ויהי, מילה ראשונה בנ"ך, ביהושע. ל - סוף ויעל, מילה אחרונה בנ"ך, בדב"ה. הרי שהלולב מאחד את כל התורה כולה. וכך גם מי שיש לו לב אחד לאביו שבשמים, אצלו כל התורה היא מקשה אחת.

ברזל - בלהה רחל זילפה לאה רמז נוסף מובא בענין ציני הר הברזל, דהיינו שברזל הוא ר"ת ד' נשות יעקב, בלהה רחל זלפה לאה (ע"ח שמ"ט פ"ט). והנה לאברהם ביחס לכנסת ישראל היתה רק אשה אחת, שרה. ליצחק ג"כ היתה רק אשה אחת, רבקה. ליעקב היו ארבעה, ומכולן יצאו ה"ב שבטים. לכאורה כאן מתחילה נקודת פירוד. ובאמת היתה קנאה של לאה ברחל וכן רחל בלאה, וכן לאה בבלהה וכן הלאה. ובמערות המכפלה לאה נקברה ולא רחל. ואח"כ היה הפרוד בין השבטים. אבל סוף סוף כנסת ישראל היא אחת, וא"כ בציני הר הברזל נמצא הרמז שלמרות הבחנת הפרוד, באחרית דבר, הכל מגיע לידי נקודת האחדות.

לב אחד והנה נענועי הלולב הם לארבע רוחות השמים וכן למעלה ומטה. ויש להבין מה מוסיפים הנענועים מעלה מטה. נבין זאת במשל. אם אדם בונה מבנה עם ד' דפנות, ואין לו לא רצפה ולא גג, יהיה חסר ביציבותו. הרצפה והגג הם שמחברים הכל ויוצרים חיבור גמור. ציני הר הברזל הכשרים, מרמזים על הקושי בצרוף, שהרי כל עלה כמעט ואינו מגיע לזה שמעליו. אבל סוף סוף התכלית היא לולב מהודר, שבו מתגלה התכלית של הבריאה, שהקב"ה ברא אותנו ונתן לנו את התורה לעיני כל ישראל. אות ראשונה בתורה ב' אות אחרונה בתורה ל', הרי ביחד זהו לב. יהי רצון שנזכה בעזרת ה' לקבל את התורה בפנימיות ליבנו לכוון את עצמנו שנזכה ללב אחד, שכל הרצון שלנו יהיה אחד בלבד, והוא לעשות רצון אבינו שבשמים.

■ מהספר מועדי השנה

שאלה פשוטות

א) הרב אמר שבדקות הפשוטות הוא למעלה מהתמימות. האם כוונת הרב בזה משום שבתמימות האדם עדיין נמצא בה"אני", ש"אני" הולך בתמימות עם ה', "אני" לא רוצה לחטוא כיון שאין זה רצוני באמת, ו"אני" לא שואל שאלות על הנהגת ה' עימי, משא"כ בפשיטות, שאז האדם מופשט מה"אני" בכלל, וזהו מקום בנפש (או על הנפש) שאין "אני" כלל?

ב) האם פשיטות הוא אותו הדבר של "ביטול אני" או זה דרגה למעלה מכך?

ג) איזה ספרים האדם יכול ללמוד כדי לעבוד על ענין הפשיטות, והאם כל אדם יכול לעבוד על כך בכל דרגה שנמצא, או שזה עבודה גבוה שאינו שייך לרוב בני"א.

תשובה בס"ד.

א. זהו מדרגת התכללות, שכלול בבעא עולם כביכול לעומת תמימות, תמים תהיה עם ה', "אני" עם ה', כדרככם.

ב. יש תנועה של ביטול, זהו דרך לפשיטות. ויש השגת הביטול. וזהו פשיטות. והבן שיש ביטול האני, ויש מי שכבר בטל.

ג. אינני יודע על ספר שעוסק בנופח זה להדיא, דבר זה מתנוצץ מתוך דברי רבותינו, ובבחינת ניצוץ ונץ החמה ושיבוא משיח יעלה ממדרגת ניצוץ למדרגת אור כזהרים.

יש בני"א שנולדו עם ניצוץ זה מעליהם להרחיבו. אולם רוב בני"א נקודה זו נעלמת מהם ויכולים להגיע בלב או ע"י עליה בסולם עד ההגעה למדרגה זו, או ע"י מסירות נפש.

שאלה בענין חיוך

כשאני מחייך על כל אדם בסביבתי ואני נותן עידודים או אמירת שלום, אז אני נעשה שמח יותר ומרוצה יותר, וכיון שאני בדרך כלל אדם ששקוע במחשבתו ובעצמי (לאו דוקא ברוחניות או בדברי תורה, אלא שקיעות באיזה מחשבה או הרגש או דמיון הטורד מוחי), אז אני יוצא מהשקיעות בעצמי ואני נכנס לעולמם של אחרים. אני מוצא שהדבר זה מועיל לי לצאת משקיעות של תירה באני, ובפרט יציאות ממחשבות של עצבות או דאגה,

כיון שע"ז אני מתחבר עם אחרים. לאחר ששמעתי את שיעור הרב בסדרת "יסוד הרוח - הדרכה מעשית" על ענין מדת החנופה, שהרב אמר הרבה דברים שם על ענין החיוך שלרוב הוא דרך של שקר וחנופה ואין זה דרך אמיתי בחיים, נסתפקתי אם החיוך או אמירת שלום לבני"א הוא דרך אמיתי או לא, לאור מה שהרב אמר בשיעור הנ"ל (גבי מים דמים דרוח, שהוא חיבור של תענוג לבני"א ע"י חנופה). א"כ השאלה היא, האם ההתרחקות מחיוך ואמירת שלום ועידודים לבני"א הוא דבר טוב או דבר רע לי?

תשובה בס"ד.

בס"ד. יש לעשות זאת מתוך מודעות וזהירות לחנופה. ולמעשה להקטין מעט פעולה זו לצורך צמצום תנועת החנופה בנפש, כי כל אור נצרך כלי. וכן הכא. מודעות - אור. הקטנה למעשה כלי. עד שתחפף כדברי הרמב"ן הנודעים.

שאלה רוחניות הגוים

שלום כבוד הרב, ראיתי שאמרתם בכמה מקומות שאין לגויים כח להכיר באחדות ושייכים רק לפירוד אמנם ראיתי בכמה ספרי רוחניות שלהם שהם אומרים שיש רק מצוי אחד שלמעלה מכל תואר ודמיון וכל עבודתנו והדרך היחידה להגיע לדעת אמיתית הוא רק על ידי שנבטל את עצמינו אל המציאות הזאת וגם מדגישים שהוא אחד לא רק לאפוקי שתיים או יותר אלא למעלה מערך דמיון אחד ורבים ובמה זה שונה ממה שהרב אומר של "שלילת השלילה" אצלו יתברך ולחוש את עצם קיומו בלי יחס לנבראים?

תשובה בס"ד.

א. מדרגת אחד פשוט - ישראל.

ב. מדרגת אחדות הנפרדים - יעקב.

ג. חיבור ב' מדרגות אלו יחדיו.

אצל אוה"ע נחסר מדרגה ג' וזה שאמרנו שהם בפרוד פרוד אחד פשוט עם אחדות הנבראים. כי אצל אוה"ע יש דרך שדבקים באחד המופשט לגמרי ויש דרך של אחדות הנבראים, ואחדותם בבורא. אולם אין דרך שכוללתם יחד, וזהו מדרגת פירוד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718..295.1245
להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net
רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@moshebooks.com
ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

ולמקנהו עשה סוכות

קין והבל כנגד מקנה וסוכה איתא בפר' וישלח (ל"ג י"ז), "ויעקב נסע סוכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות על כן קרא שם המקום סוכות". פרוש קרא זה על דרך הפשט עי' ברש"י ובאור החיים. אמנם במאמר זה נלך במהלך פנימי יותר, שמקנהו זו בחינה אחת, וסוכות זו בחינה שניה, ולמקנהו עשה סוכות היינו התאחדות של שתי הבחינות. ביאור הדברים. הנה תיבת מקנהו שרשה הוא מלשון קנין, מה שהאדם קונה. ושרש ענין הקנין בא מקין, כפי ששמו מעיד עליו, "קניתי איש את ה'" (בראשית ד' א'). א"כ הפסוק מתפרש שלקנין עשה יעקב סוכות. והנה סוכה הוא ענין דירת עראי. דבגמרא נחלקו רבן גמליאל ורבי עקיבא האם לסוכה בעינן דירת קבע או דירת עראי, ונפסק להלכה כר"ע דדירת עראי בעינן (או"ח תרכ"ח ב'). ולכן קוראין את מגילת קהלת בשבת חול המועד סוכות (רמ"א או"ח תרס"ג ב'). משום שמהביל את עוה"ז, המשול לדירת עראי. והנה דמיון השמות מרמז על כך שהביל, אחיו של קין, הוא בחינת הַבֵּל דקהלת. עולה שסוכות הוא בחינה של הבל ומקנהו הוא בחינה של קין. ולמקנהו עשה סוכות פירושו שיעקב עשה כאן תיקון לחטא דהריגת הבל בידי קין. היה פירוד בין קין והבל שעוד יתבאר לקמן, אבל עכ"פ מבואר בפסוק שהיה פירוד, ובגית הסוכות למקנה דיעקב היה תיקון הפירוד. הא כיצד, למקנהו עשה סוכות, פרושו שהסוכה שימשה למקנה, אבל גם המקנה נכלל בסוכה, א"כ הבל שימש לקין, וקין נכלל בהבל, והיו לאחדים.

ההבל מגלה את האין נבאר את שרש הפרוד בין קין להבל. מבואר בכתבי האריז"ל שאדה"ר חלק מנשמתו נתן לקין וחלק אחר מנשמתו נתן להבל. מצד תפיסת הנפש בלשון עבודה, נבאר ונאמר שקין זו הבחנת קנין כנ"ל, הבחנת יש, הבחנת תפיסה ואחיזה. משא"כ הבל ענינו הפוך, ההבחנה של דבר שאין בו אחיזה ואין בו תפיסה, הבחנת אָין. הנה הפסוק אומר "ומותר האדם מן הבהמה אין, כי הכל הבל" (קהלת ג' י"ט). כלומר, מצד התפיסה שהכל הבל, אזי מותר האדם מן הבהמה אין. אבל מצד תפיסת היש, אדם הוא אדם ובהמה היא בהמה. אדם הוא בר שכל ובר דעת, משא"כ הבהמה נעדרת מן הדעת. נמצא שמצד תפיסת היש, האדם עליון מהבהמה. אבל מצד תפיסת האין, "אדם להבל דמה" (תהלים קמ"ד ד'), "ומותר האדם מן הבהמה אין, כי הכל הבל". במקום האין מתגלה שהכל הבל. א"כ הבחנת קין היא מצד תפיסה, השגה, יש. בעוד שהבחנת הבל ענינה הנקודה שאין בה אחיזה ותפיסה. דבר שא"א לאחוז בו, שא"א למשש אותו, נקרא הבל, כמשל ההבל היוצא בנשיפה. ובאמת ב' הבחנות בהבל. מצד החיצוניות אנו מכנים הבל דבר פחות שאינו חשוב. ומצד הפנימיות אנו מכנים הבל דבר שאינו מושג ואינו בר מישוש. א"כ ישנה בהבל הבחנה מצד עוה"ז, וישנה הבחינה עליונה, שלמעלה מעוה"ז. כח ההבל הוא להפוך דבר יש לאין. בהבחנה התחתונה הכוונה לקחת דבר חשוב לכאורה, ולשלול את חשיבותו. שלילת החשיבות מהביל את היש והופכו לאין. א"כ מצד ההבחנה התחתונה הפיכת היש לאין זו שלילה. אבל מצד ההבחנה העליונה, ההבל מגלה את האין, שזו תפיסה אמיתית, פנימית.

1 הנה ענין נשמות קין והבל זו סוגיה עמוקה המפורטת במקומות רבים מאד בכתבי האריז"ל, וצריכה להקדמות רבות, ולא כל מוחא סביל דא. עי' למשל בספר הגלגולים פרקים כ"א-כ"ג.

נושאים בפרשה (ר"א שערים)

וזאת הברכה | ש-ם

ממגד שמים, מגד, גמ-ד. והנה כל דבר יש לו את גבולותיו. וריבוי על הגבול מוגדר "גם", ריבוי. וזהו בחינת אגם, א-גם, מקום שנגלה בו כח ריבוי של המים. וכן גמל, גמ-ל, שבמקום גבו יש תוספת וריבוי עגולה.

וזהו בחינת מגדל. גמ-דל, שהמגדל יש לו ריבוי לגובה, זהו גמ-דל, בחינת דל עינוי למרום. וזהו בחינת מגבעת, גמ-בעת, גובה לגובה. וזהו בחינת גמול, גמ-ול, שהנותן גמול לדבר הוא בחינת גומל חסד, מוסיף על העיקר, ואינו מדה כנגד מדה, מלשון מדידה. ועיקר כח הגמילות חסד בעוה"ז נגלה במטר, גשמים, גשם, גש-ש, רוב טובה.

ושורש הריבוי נמצא בתוה"ק, שנכתבה בלשה"ק, אולם נתרחבה ללשון תרגום, תור-גם, שהוא כח הריבוי בתוה"ק המתפשטת מלשה"ק ע"י תרגום לשבעים לשון באר היטב. והתוה"ק היא דבר ה', בחינת פתגם המלך, פתגם, פת-גם.

וניתנה לנו התוה"ק ע"י משה רע"ה, הנרמז בתורה, כמ"ש בחולין, משה מן התורה מנין, שנאמר "בשגם", בגימט' משה. בשגם, בש-גם. והבן שתחלתו של משה ניתן בתיבה, תיבת גמא, גמ-א. וכן ניתנה ליאר בחינת אגם, א-גם, כנ"ל. וכל היותו של משה ריבוי, בבחינת מ"ש חז"ל (סוטה יג ע"ב), ברב בישר, ברב בישרהו. ברב בישר, רב

לכן. ברב בישרהו, רב לך. והיינו כי כל מהותו ריבוי. ולכך אמרו לגבי מ"ת (שבת פז ע"א) יום אחד הוסיף משה מדעתו. ומצד הקלקול מתחלה היה מגמגם, והיינו גם-גם, ריבוי אחר ריבוי, ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט, ועליו נאמר ותחסרהו מעט מאלקים, כמ"ש (ר"ה כא ע"ב) נ' שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר ותחסרהו מעט מאלקים.

וזהו בחינת מגד, מג-ד. ועיין אבן עזרא (משפטים כג, יט) וז"ל, כי מ"ם מגד שרש, והעד הנאמן עם פרי מגדים (שה"ש ד, יג) והיינו שפע המשכה של ריבוי, גם.

ולהיפך, כשם שגם לשון ריבוי, כן הוא לשון צמצום והגבלה, בבחינת אין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט. וזהו בחינת נמג, נ-מג. ועיין מצודות דוד (ישעיהו יד, לא) נמוג, נמס ונחרב. וזהו בחינת אגמון, גמ-און, שראשו כפוף, ביטול. ועיין מלבי"ם (ישעיהו יט, טו) אגמון, שהם ההמון העם החלשים.

והכח להגביל את הדבר לבלתי יתפשט מעבר לגבולתיו הוא הנקרא מתג, שהוא כעין רסן (עיין מצודות ציון, מלכים-ב, יט, כח). וכן הוא בחינת גזם, גם-ז, והוא מלשון גוזז (עיין אבן עזרא, יואל, א, ד), שגוזז שלא יתפשט ויתרבה. וזהו בחינת מלג, מג-ל, ופירש הערוך (ערך מלג) שתולשין השער לבד, ועוזבין העור. והיינו שאין ריבוי ותוספת. וע"ש כן נקראים נכסי מלוג.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אגם, אגמון, אלמג, ארגמן, גמל, גולם, מגדל, מוגו, מגורה, מגלה, מגפה, מגרה, מעגל, מפגיע, מרגמה, מתג, גלמוד, גמא, גמד, גמול, גשם, גרם, מגן, מדרגה, מנגן, מסגר, משגה, מרגל, מגד, מגדף, מגרש, משגה, תרגם, מוג, מפלגות, מגבעת, מגדיאל, מגל, מלג, מתג, פתגם, גם, בשגם, גזם, גחם, גיים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב

ויקם קין על הבל ויהרגהו

והנה צריך כלי לקבל את האין. אבל כאשר הנפש רוצה את היש, רוצה את האחיזה והתפיסה, היא אינה מוכנה לקבל את ההבל. ולכן, "ויהי בהיותם בשדה ויקם קין על הבל אחיו ויהרגהו" (בראשית ד' ח'). ענין שדה נבאר לקמן בהקשר לפסוק "ויצא יצחק לשוח בשדה" (חיי שרה כ"ד ס"ג). אבל לענינו, קין הרג את הבל מפני שהיש אינו רוצה להיות לאין. ויהרגהו - זו ההריגה הפנימית בנפש של הכח האומר "ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל". הדחקת הדבר והעלמתו, סירוב להקשיב לבת קול הפנימית האומרת כי הכל הבל, זה נקרא ויהרגהו. ויהרגהו בפנימיות זוהי אותה הריגה פנימית שהאדם מסלק מעצמו את ההקשבה הפנימית לנשמה, המבררת בכל עת ובכל שעה שהכל הבל, כי אין עוד מלבדו. וכאשר האדם מדחיק את אותו הקול ואינו רוצה לשמעו, הרי הוא חוזר על חטאו של קין. יש לאדם קנינים חיצונים בעוה"ז, ויש לו קנינים פנימים. הקנין הפנימי ביותר הוא עצם התפיסה של האני בנפש, והנפש אינה מוכנה להסכים לוותר על קנין זה, אינה מוכנה להסכים שגם קנין זה דהאני הוא הבל. כי בעצם גם האני אינו אלא בהיפוך אותיות אין. עצם האחיזה באני כמציאות ברורה, כמציאות מוחלטת שאין לה ביטול, כלול בהריגתו של הבל בידי קין. הבל הוא אותו קול פנימי המברר כיצד כל יש הופך לאין. ויהרגהו הוא השלילה של ביטול היש.

חטאו של אדה"ר הוא חטאו של קין והנה הזכרנו לעיל שנשמות קין והבל היו כלולות בנשמת אדה"ר. פירוש הדבר הוא שאדה"ר היה צריך לבחור האם לדבוק ביש או באין. והוא בחר בדרך החטא שהיא לדבוק ביש. ועתה עבודת השית אלפי שני היא להפוך את היש לאין, בדרך של מירוק החטאים, בדרך היסורים, בדרך הביטול. והנה אדה"ר נתן להבל את כח האין שבו, ולקין נתן את כח היש שבו. ועצם המלחמה הפנימית של אדה"ר בחטא עץ הדעת היא גופא המלחמה של קין והבל. כי הם חלקי נשמתו של אדם הראשון. אלא שמצד השרש, באדה"ר עצמו נצחון היש על האין, התראה בחטא עץ הדעת. ומצד ההתפשטות, בנשמתם של קין והבל, התראה נצחון היש על האין בכך שקין הרג את הבל אחיו. והנה מובא בחז"ל (יל"ש תהלים פצ"ב אות תתמ"ג, זוח"א בראשית נ"ד ב' בתוספתא), שאדה"ר שאל את קין מה נעשה בדיןך, אמר לו עשיתי תשובה ונפטרתי. אמר אדה"ר לא ידעתי שעד כדי כך רב כוחה של התשובה. אדה"ר למד את ענין התשובה מקין, מפני בעצם חטאו של אדה"ר הוא הוא חטאו של קין, אלא שזה מצד שרש הנשמה וזה מצד ההתפשטות. אבל בעצם, החטא הינו אותו החטא.

שרש והתפשטות ביאור ענין החטא מצד השרש, וענין החטא מצד ההתפשטות. אדה"ר היתה לו בחירה האם לבחור באין המוחלט או ביש המוחלט, ובחר ביש המוחלט. וזהו מצד השרש. אבל מצד התפשטות הדבר, הבל אינו האין המוחלט, אלא הוא כח האין השולל את היש. הבל הוא האין שבא לשלול את היש אחרי שהיש כבר נמצא. כל מציאותו של הבל היא לשלול את קין. אין להבל את הבחירה כמו שהיתה לאדה"ר לדבוק באין, באין עוד מלבדו, אלא שהוא בחר בדרך לדבוק קודם ביש ולשלול אותו על ידי כח של אין, וזהו בעצם הבחינה של קין והבל. הבל מצד שרשו, כפי שהוא מתראה באדם הראשון עצמו, זוהי בחינה של אין כמות שהוא, קודם היש, לדבוק בו יתברך, כי אין עוד מלבדו. משא"כ הבל מצד ההתפשטות שלו, מצד התולדה, לאחר שכבר קין ישנו, לאחר שישנם עולמות, לאחר שישנם קנינים, לאחר שישנה כל ההתפרטות, אז מגיעים לאותה נקודה של שלילה, שזו בחינתו של הבל. א"כ החטא של אדה"ר וקין הם אחד, רק שזה מצד השרש וזה מצד ההתפשטות. ולכן אדה"ר למד את התשובה מקין, כי תשובה פירושה להשיב את הדבר למקורו, ועיקר ההשבה היא בשרשים. אלא שאדה"ר לאחר שחטא, כבר

התנתק מהשרש של האין, ולכן היה במצבו של קין ולכן יכול היה ללמוד את התשובה מקין.

תולדת החטא הוא התנגדות היש לאין ברור שאלמלא חטא אדה"ר, לא היתה ההתפשטות החטא, לא היה מות בעולם וממילא קין לא היה הורג את הבל. ובעומק, עד כמה שאין דבקות ביש, היש אינו מתנגד לאין. המהלך שאנו מכירים שהיש רוצה לבלוע את האין, לשלול אותו, לא לתת לו גילוי, זהו גופא תולדת חטאו של אדה"ר. בהתפשטות החטא, הוא מתראה בקין והבל. אבל אילו אדה"ר לא היה חוטא, הרי שנשמתם של הבל וקין היו נכללות חזרה בנשמת אדה"ר, והכל היה מתגלה כאחד, כאין עוד מלבדו. אלא לאחר שנעשתה מציאות היש והחטא, אזי ישנה ההבחנה שנשמתו של קין היא בהבחנת היש, ונשמתו של הבל היא בהבחנת האין.

הסוכה מאחדת את נשמות קין והבל מכח התאחדות כח היש וכח האין בבת אחת, מגיע הגילוי של סוכות. ולמקנהו עשה סוכות, ע"כ קרא שם המקום סוכות. ובארנו לעיל שסוכות הוא אותו גילוי שהקנין נכלל בסוכות, נכלל בהבל. שכאן מתאחדת נשמת קין עם נשמת הבל. ומצד מהלך ההתאחדות, נאמר ויהי בהיותם בשדה. השדה מקשר את קין והבל ליצחק, שעל יצחק נאמר ויצא יצחק לשוח בשדה. ולהלן יבואר הדבר בהרחבה בס"ד.

צחק עשה לי אלקים והנה "קין" ו"הבל" עם הכולל עולה בגימ' "צחק" (ע"י ע"ח שכ"ג פ"ה מ"ק). והפסוק אומר "ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים כל השמע יצחק ל"י" (וירא כ"א ו'), ולכן נקרא יצחק בשם זה. א"כ כח התאחדות קין והבל, היא הבחינה של הצחוק. באור הדברים. איתא בפרקי אבות (ג' א'), דע מאין באת. האדם נולד מנקודת האין, מטיפה סרוחה, שהטיפה היא בחינה של אין, לאחר מכן הוא מורכב ליש. והנה כאשר האדם עקר או זקן, הטיפה אינה יכולה להיות ליש, היא נשארת בבחינה של אין. יוצא שהזקן כבר דבק בנקודה של האין. עוה"ז כבר אינו תופס מקום אצלו, הוא מהביל אותו. וכן הנקבה הזקנה, אין אצלה מהלך לקבל את הטיפה ולהפוך אותה ליש. כי הזקנים קרובים לנקודת יציאתם מן העולם, קרובים לאין. והנה א"כ "צחק עשה לי אלקים", זו אותה נקודה שהיש נכלל באין, מהאין יוצאת תולדה. באדם צעיר, ההולדה היא מצד התפיסה שהאין והיש הם נפרדים, אלא שלרגעים היש מדבק עצמו לנקודת האין, יונק משם, ואז הוא מוליד. אבל בזקן שאינו מוליד, האין עצמו נמצא עם היש. כלומר היש נכלל באין ואינו נפרד ממנו. זהו הסוד של צחוק עשה לי אלקים. הצחוק היא אותה נקודה שהיש נכלל באין, ואין מציאות של נפרדות.

הקב"ה השרה שמו על יצחק בעודו בחייו זה הסוד שיצחק נעקד על גבי המזבת. כי בעצם התפיסה של יצחק, אף שהוא יצחק, הוא כולו כלול בה', הוא נתפס בו ית'. מצד עומק התפיסה נאמר ביצחק "ותכהינה עיניו מראות" (תולדות כ"ז א'). ולמה לא ראה בזקנותו? [ע"י במדרש על אתר כמה טעמים]. מפני שכתוב בחז"ל (ב"ב ע"ה ב'), "עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקב"ה שנאמר כל הנקרא בשמי וכו'". ועל הקב"ה נאמר "עין לא ראתה אלקים

זולתך" (ישעי' ס"ד ג'), ועוד נאמר "כי לא יראני האדם וחי" (כי תשא ל"ג כ'). א"כ תפיסת הצדיק שנקרא על שם הקב"ה זו תפיסה של למעלה מנקודת הראיה. ולכן יצחק נכלל לגמרי בזקנותו בנקודה זו, וזהו שכהו עיניו מראות, כי הוא דבק בנקודה של עין לא ראתה. וכל זה מצד שהוא עולה תמימה (בר"ר ס"ד ג'), שנעקד על גבי המזבת. ולכן השרה הקב"ה עליו את שמו בעודו בחייו (תנחומא תולדות פ"ז, רש"י תולדות כ"ח י"ג), משא"כ בשאר האבות. כי יצחק הוא במהלך שהיש נכלל באין, ממילא אפשר להשרות שמו עליו בעודו בחייו. אבל בשאר הצדיקים, רק לאחר שהיש נפרד מן האין, כלומר לאחר המיתה, משרה הקב"ה שמו עליהם. ורק ביצחק שהיתה בו את הבחינה שהעין נכללה באין, כלומר שהיש נכלל באין, מצד כך השרה הקב"ה את שמו עליו בחייו.

בחינת שדה דיצחק והנה מה שיצחק היה זיו איקונין שלו דומה לאברהם (בר"ר נ"ג ו', רש"י וירא כ"א ב'), עומק הענין, דיצחק היה במהלך של זקן כמו אביו אברהם מאז שנולד, ומעולם הוא לא נפרד מנקודת האין. וכפי שבארנו זהו ענין הצחק עשה לי אלקים. ממילא הצחק הזה, היא אותה נקודת התאחדות נשמת הבל וקין, כפי שהזכרנו ש"הבל" ו"קין" גימ' "צחק". זו אותה נקודה כיצד קין שהוא יש נכלל בהבל שהוא אין, ולא ח"ו להיפך שויהרגהו שאז היש שולל ומעלים את האין. וכפי שהזכרנו לעיל, בחינתו של יצחק הוא שדה, כמאמר חז"ל (פסחים פ"ח א'), "לא כאברהם שכתוב בו הר וכו', ולא כיצחק שכתוב בו שדה וכו'". וא"כ השדה המוזכר בפסוק, ויהי בהיותם בשדה, מגלה שישנה כאן התאחדות של נשמת קין והבל. וכאשר ישנו מקום לגילוי של אחדות, ישנו גם ההיפך, מקום לגילוי של פירוד, ויקם ויהרגהו. אבל בעצם השדה הוא מקום לגילוי האחדות הפשוטה של קין והבל. וזהו עומק ענין ולמקנהו עשה סוכות, שהקנין נכלל באין, קין נכלל בהבל, שהקנין הוא יש והסוכות הוא אין, כפי שנתבאר לעיל.

טעם ריח והנה ידוע מחז"ל (ויק"ר אמור ל' י"ב), שד' המינים הם כנגד ד' בחינות באינשי, יש בו טעם ואין בו ריח, יש בו ריח ואין בו טעם, יש בו טעם ויש בו ריח, אין בו לא טעם ולא ריח. מצד פנימיות ארבעת המינים, הם נכללים בבת אחת. והנה הגימ' של "טעם" הוא קי"ט, ושל "ריח" הוא רי"ח, ושניהם ביחד עולים כגימ' של "פורים" עם הכולל, דהיינו של"ז. הרי שבאחדות של הטעם והריח ישנו הגילוי של הלא ידע. כלומר מצד הדעת, ד' המינים נפרדים זה מזה, כי יש מי שיש בו טעם ואין בו ריח, ויש מי שהוא להיפך. אבל מצד גילוי האחדות, הרי כולם נכללים זה בזה, וזה גופא הגילוי של הלא ידע. וההתכללות בגשמיות נעשית ע"י האיגוד. וגם את האתרוג צריך להצמיד לאיגוד הלולב והדסים והערבות, כפי שמפורסם בשם הריקאנאטי (פירוש על התורה פרשת אמור, מובא בב"י או"ח תרנ"א ובשער הכוונות סוכות דרוש ה'), שראה בחלומו חכם אחד שהיה מפריד את ה'ה' אחרונה בשם הו"יה משאר האותיות, ולמחרת ראה אותו מפריד את האתרוג משאר המינים בעת הנענועים.

ולקחתם את הלכם והחזירו אותו לראשון והנה הפסוק אומר "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכו'" (אמור כ"ג מ'),

הוא (על שיערי לשם ח"א סי' א' פ"ג עמ' י"ח), לכן כשם שבתורה ישנו המהלך של דרוש, המהלך של ההתפשטות, וישנו המהלך של הסוד, המהלך של חזרה לשורשים, כך בנשמת ישראל ישנו המהלך של התפשטות, וישנו המהלך ההפוך, שהאדם כולל את היש של נשמתו באין, את חלק הדרוש שבנשמתו הוא כולל בחלק הסוד, בליבא לפומא לא גלי (קה"ר י"ב י'). זו התפיסה הפנימית של על כן קרא שם המקום סוכות, זו קריאת שם של שלילה ולא שם של חיוב, כפי שנתבאר לעיל. אמנם כאשר אדה"ר קרא שמות (בראשית ב' כ'), אלו היו שמות של חיוב. אבל יעקב ששופריה מעין שופריה דאדם הראשון (ב"ב נ"ח א'), הוא בעצם נקודת השלימות שבאדם שתיקן את חטא עץ הדעת כנודע (על"ז ח"ג בהר קי"א ב', ספר עץ הדעת טוב סוף פרשת וישלח). לכן בקריאת שם המקום סוכות היה מהלך של תיקון לקריאת השמות דאדה"ר. יש כאן שם חדש, שם סוכות, שם המלמד שהכל הבל. זה שם שהתחדש לאחר שחזר יעקב מלבן. אבל בדרכו ללבן, אמר יעקב "אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים" (ויצא כ"ח י"ז). הרי נקט לשון שער, כניסה בלא עליה. זו היתה התפיסה לפני שיעקב הלך ללבן. אבל לאחר שיעקב חזר מלבן, שאמר יעקב על עצמו עם לבן גרתי, לשון גר שאין לו חיבור לארצות, כי זה הבל אצלו. אז אמר יעקב "ונקומה ונעלה בית אל" (וישלח ל"ה ג'). כאן נקט לשון עליה. ומלבד הפירוש הפשוט שאמר עליה כי בא מחו"ל, יש גם לפרש עליה כנ"ל, שבזכות עליה זאת ידע יעקב לקרוא שם סוכות.

אמונה בגבול ובבלתי בעל גבול נחזור לענין טעם וריח שהזכרנו לעיל. חטא אדה"ר היה בחינה של אכילה, בחינה של טעם. מבחינה זו של החטא התחיל כל הענין של סיגופים, שהוא ביטול הטעם. אבל מהלך זה הוא עדיין בהבחנת דעת והשגה. אבל דבקות באין היא למעלה מביטול טעם, למעלה מדעת והשגה. כי הדעת שורשו בחטא. האכילה מעץ הדעת היתה בחינה של טעימה של דעת. מאידך, הבחינה של ריח, זו בחינת המשיח שעליו נאמר "והריחו ביראת ה', ולא למראה עיניו ישפוט וכו'" (ישעי' י"א ג'), ואמרו חז"ל על המשיח שהוא "מוֹרֵחַ וְדַאִין" (סנהדרין צ"ג ב'). נמצא שמצד הדעת, הבחינה היא טעם, ומצד התיקון של משיח, שהוא הלמעלה מן הדעת, הבחינה הוא ריח. ובארנו לעיל שהתכללות הטעם והריח זה בזה, הוא סוד הפורים, סוד הלא ידע. פורים הוא סוד התכללות משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, והתכללות כח הדעת בלא ידע. שלילת הדעת היא דוקא הדעת כאשר היא בפני עצמה. מפני שכשם שאנו מאמינים בגבול, אנו צריכים להאמין בבלתי בעל גבול. כאשר אנו מאמינים רק בדעת, אזי הדעת משגת רק את הגבול. ובאמת רצונו ית' שנאמין בשניהם, בבלתי בעל גבול ובגבול. הבלתי בעל גבול הוא אותה נקודה של הלא ידע, בלתי מושג, בלתי נתפס. והגבול הוא בדעת. כאשר ישנו מהלך של פירוד, זהו גופא השבירה, זהו גופא החטא. חטא עץ הדעת זוהי אותה נקודה שנדבקים רק בדעת, בלי הלא ידע. בעוד שגילוי הלא ידע הוא תיקון שאינו מבטל את הדעת, את בחינת הגבול, אלא הוא תיקון שיגלה שניהם אמת,

הראשון מרמז ליום הראשון דמעשה בראשית. והציווי בעומק אומר קחו את הלכם והחזירו אותו לנקודת הראשון, קחו את עצם המציאות הנקרא לכם, והחזירו אותו לנקודת האחדות. דהרי ידוע מה שפירש הרמב"ן בריש בראשית שהחומר הראשון הנקרא היולי הוא זה שנברא יש מאין, הוא ולא בלתו, וההיולי עצמו בערכין בהבחנת אין, מפני שכולו בכח, ובו נמצאת כל הבריאה בכח, ואחר ההיולי לא ברא ה' דבר, אלא הכל רק יצא מהכח אל הפועל. א"כ הפסוק אומר שצריך להחזיר את הלכם לראשון, דהיינו לאחד את היש ולכלול אותו באין. מצד התפיסה החיצונית הכל נמצא בהבחנה של ארבע, ד' מינים, ד' אותיות הויה, ד' יסודות וכו'. אבל מצד נקודת ההתאחדות, הכל כלול בקוצו של יוד שהוא בחינת האין.

יבן לו בית על יעקב אבינו כתוב "ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות". א"כ בתחילה עדיין היה ליעקב התפיסה של לו, וממילא לכן בנה בית. זו אינה התפיסה של היום הראשון. זו התפיסה שאדם נברא ביום הששי. אבל אם כדברי הרמב"ן הכל נברא בכח ביום הראשון, בתפיסה של אין, הרי שכך הוא גם ביחס לאדה"ר. אלא שביום השישי יצא אדה"ר מן האין אל היש, מהכח אל הפועל. אבל ביום הראשון היה אדה"ר בתפיסה של אין. לכן להחזיר את ה"לו" לאין צריך לחזור ליום הראשון, ולא סגי לחזור לאדה"ר דיום הששי. יום השישי עצמו צריך לחזור ליום הראשון. בפועל צריך לחזור לבכת. וגם מה שנקרא אדה"ר בשם ראשון, הוא מצד שצריך להחזיר אותו לראשון של מעשה בראשית. להחזיר את עצם התפיסה של המציאות לנקודת האין, לנקודת היום אחד, היום הראשון. וכאשר יעקב היה עדיין חסר בתפיסת האין, אז בנה לו בית. ועל זה נאמר "בחכמה יבנה בית" (משלי כ"ד ג'), כי חכמה היא כח מה, ומה הוא הבחינה של היש. אבל אח"כ, ולמקנהו עשה סוכות. כאן כבר נמצא יעקב בתפיסה היותר עליונה, שכלל את היש באין שהוא הסוכות. ויקרא שם המקום סוכות, זהו שם של שלילה ולא שם של חיוב. סוכות הוא ענין ההבל כפי שביארנו, שהוא ענין הדירת עראי בעוה"ז שהוא הבל, ולכן הוא שם של שלילה ולא שם של יש, שם של חיוב.

שמות של חיוב ושמות של שלילה והנה יונתן תירגם ויבן לו בית, ובנה לה בית מדרשא. כידוע יש פשט רמז דרוש וסוד. השם מדרש הוא ענין דרוש וקבל שכר (סנהדרין נ"א ב'), או "דרוש אחיך אותו" (כי תצא כ"ב ב'). דרישה הוא נקודת ההמשכה מן האין ליש. לדרוש את הדבר פירושו להמשיך אותו ממקורו. ומצד תפיסה זו נאמר אין בית מדרש בלא חידוש (חגיגה ג' א'), דתמיד ישנה שם התחדשות. אבל מצד התפיסה של על כן קרא שם המקום סוכות, אין זה דרש, אין כאן המשכה, אלא זו הידבקות בשרש התורה הפנימית בעצם. סוכה אינה בית מדרש, אלא בסוכה יש את המהלך ההפוך, ההתכללות הדרישה במקורה, באין. ומכיון שאורייתא וישראל חד

2 ע"י רש"י בראשית (ב' ד') שנראה שרמז לאותו ענין.

3 לענין פיסקא זו ע"י גם בלבבי משכן אבנה על הבעש"ט, מאמר ראשון, סוף עמ' ח' ט"ב, וכל עמ' ט'.

גם הדעת אמת, וגם הלא ידע אמת. גם הגבול אמת וגם הבלתי בעל גבול אמת.

הריח הוא בתפיסה של אין א"כ התכללות הטעם והריח, הוא בחינת התכללות הדעת והלא ידע, ובחינת התכללות קין והבל. נתבונן קמעה בחיצוניות ענין טעם וריח. ישנו חילוק בין חוש הריח לבין שאר החושים. בשאר החושים, כאשר החומר המגרה את החוש מסתלק, לא נשאר רשימו מהחומר לגרות את החוש. משא"כ בריח, גם כאשר החומר שהוא מקור הריח מסתלק, עדיין רשימו מהריח נשאר. והנה יש לדעת שכל חוש כולל את כל החושים, כמו שכל מדרגה שיש בה ד' בחינות, כל בחינה כלולה מכל הבחינות. א"כ בכל חוש ישנה בחינת הריח של החוש. כלומר ישנו ריח של שמיעה, וישנו ריח של ראייה. אמנם הריח שבריח הוא עצמיות החוש. בעומק, הריח הוא תפיסה של אין, ולכן הריח משאיר רשימו גם כאשר מקורו מסתלק. ולכן הריח הוא בחינת משיח דמורח ודאין. גילוי האחדות בהתכללות הטעם וריח, הוא בעצם גילוי הריח שבטעם, ופירושו שאדם טועם את האין ולא את היש. וכן הוא בטעם וריח רוחניים, שאז הטעימה היא בבחינת דעת והשגה, וכאשר האין והיש מתכללים זה בזה, אז גם בדעת עצמו מאיר האור של האין. אלא שהטעם בעצם אינו הטעם של היש אלא הטעם של האין.

טעם וריח של האין "טעמו וראו כי טוב ה'" (תהלים ל"ד ט'), פירוש, שכביכול טועמים אותו ית'. הוא שם העצם, הוא שם הבלתי מושג, טעימתו הוא גופא הסוד של הטעם, אבל טעם מתוקן. האדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו (ריש מס"י). אלא שלאחר החטא התחלף הענג של להתענג על ה' בענג של קליפה. אבל כח הטעם בעצמיותו, הוא אותו כח שעמו כביכול טועמים אותו ית'. זהו סוד התכללות הטעם בריח, כלומר שטועמים את האין ולא טועמים את היש, טועמים את הביטול ולא את האחיזה ולא את התפיסה. הטעם האמיתי בעצם נמצא בבורא כביכול. וזהו הכח המתגלה כאן באחדות ארבעת המינים. האחדות של היש בו טעם ואין בו ריח, היש בו טעם וריח, והאין בו לא טעם ולא ריח. והנה לכאורה ס"ד שאם אין בו לא טעם ולא ריח, אזי צריכים לגלות בו טעם וריח. אבל בעומק המהלך הוא שונה לחלוטין. אין בו טעם ואין בו ריח פירושו כיסוד הבעש"ט הק' שאל תיקרי אין אלא אין, דהיינו, שהאין הוא הטעם שלו והאין הוא הריח שלו, וזה סודה של הערבה. כל זמן שלא מגיעים להידבקות בנקודה של האין, אה"נ אין מוצאים בערבה דבר. אבל כאשר האדם דבק בנקודת האין, אז האין הוא הטעם של הערבה והאין הוא הריח של הערבה, ומשם בעצם הכח לכלול את כל ארבעת המינים בבת אחת.

חותם בתוך חותם וזהו הסוד שביום השביעי חובטין את הערבות. דלכאורה תמוה שנקבעה מצוה ליום השביעי לעורר רחמים על המים דוקא במין המרמז לרשעים, שאין בו לא טעם ולא ריח. אבל העומק הוא כפי שבארנו, זה שהערבה נקראת אין בו טעם ואין בו ריח הוא מצד השבירה, מצד החיצוניות. אבל בפנימיות, כאשר אנו

באים לעורר רחמים על המים, הכוונה היא על המים דיום ראשון דמעשה בראשית. "ורוח אלקים מרחפת על פני המים, זהו רוחו של מלך המשיח" (בר"ר ב' ד'). אלו המים של אין, ולא מים של יש. ואת זה אפשר לעורר רק בכח הערבה שאין בה טעם וריח, אלא האין הוא הטעם והאין הוא הריח. וזה הסוד שכתוב כידוע באר"י (שער הכוונות סוכות דרוש ו'), שישנה הפיתקא טבא הנמסרת בהו"ר ונפעלת בשמיני עצרת היא שמחת תורה. פיתקא טבא היא החותם החיצון, בעוד שחותם יוה"כ הוא חותם הפנימי, ושניהם נקראים חותם בתוך חותם (עי' מבו"ש ש"ו ח"א דרוש ח'). החותם הוא נקודת גבול, חותם מלשון תחום. אבל בהושענא רבא, שבו מתגלה האין, אז מתגלה שהגבול נכלל בבלתי בעל גבול, כי אין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט. א"כ חותם בתוך חותם הוא ביטול החותם. ביטול התחום, ביטול הגבול, ואזי טועמים את האין, מריחים את האין. אזי יתכן שתהיה חתימה טובה. כאשר תופסים שהחותם הוא בעצם גבול, זה מעורר דינים. אבל כאשר היש נכלל באין, שהתחום נכלל בנקודה שאין בה תחום, שהגבול נכלל בנקודה שאין בה גבול, אז יתכן באמת פיתקא טבא.

אמת לאמיתה מהלך זה ממשיך לשמיני עצרת הוא שמחת תורה, שבה הנקודה של נעוץ סופם בתחילתם (ספר יצירה א' ו'), סיום התורה והתחלת התורה. מצד סיום התורה זו נקודת הגבול, ונקראת תורת אמת, חותמו אמת, גבול. אבל מצד נעוץ סופם בתחילתם שמיד שמסיימים את התורה מתחילים את התורה, זהו הגילוי של הבלתי בעל גבול המתפשט בגבול. וזה נקרא אמת לאמיתה, חותם בתוך חותם. אבל נקודת הפיתקא טבא, הנשארת אחרי החתימה של ראש השנה ושל יום הכיפורים, זו אותה תפיסה שמתגלה שרש החותם בתוך חותם, שהיא אותה נקודה שנכללת בו ית'. חותמו של הקב"ה אמת (שבת נ"ה א'). כאשר מגלים את האמת לאמיתה, אז מגלים שישנה אמת שהיא אינה אמת מוחלטת, כי אם כל אמת היא אמת מוחלטת אזי למה לי אמת לאמיתה. נמצא שהגבול אינו נקודת האמת ההחלטית. אלא האמת לאמיתה היא ההארה של הבלתי בעל גבול, וזה הסוד של חותם בתוך חותם. חותמו של הקב"ה, שהוא חותם בתוך חותם, שהוא האמת לאמיתה, הוא נקודת הגילוי של הבלתי בעל גבול, וזה התיקון של התחום של החותם. מפני שכאן מתגלה שהגבול הוא נכלל בבלתי בעל גבול, שישנה נקודה מעבר לאמת, ובעצם שהאמת אינה נתפסת כלל, כי היא אצלו ית', ולית מחשבה תפיסא ביה כלל (הקדמה שניה לתק"ז, פתח אליהו).

מותר האדם מן הבהמה אין זהו העומק של כ"ב ימי תשרי, כל המהלך מראש השנה, הנסירה, הזיווגים, שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני (עי' שער הכוונות יום הכיפורים דרוש ד'). אבל ההתכללות בצל של הסוכה, זוהי אותה נקודה של אין, שהיא לא נתפשת, שהיא אינה מוחשית. זה סוד ימים הללו. מתגלית הנקודה של ההתכללות, שהכל אין, ומותר האדם מן הבהמה אין, כי הכל הבל. כאשר האין מתדבק בבורא מתגלה שאין עוד מלבדו.

הושענא רבה – ותייטיב לנו החתימה

נכתב על ידי הרב שליט"א מתשנ"ה

<p>מה יתרון לאדם בכל עמלו לפתע ימצא עצמו בסוף עולמו להיכן אשר היה תשוקתו ותאותו שם ימצא עצמו לאחר מותו</p>	<p>האדם עומד ומתבונן מביט ובוהן לפניו נגלה עולם סתום וחתום ללא תוכן לשם מה נוצר ולשם מה נברא זאת ברור מעצמו שום דבר אינו נמצא</p>
<p>ידיעה זו מה טיבעה בודאי אינה הכרה שכלית יבשה חיים ספוגי תענוג ורויה חיים של דבקות הנשמה ביוצרה</p>	<p>ראיה חודרת מראה לאדם הזקנים כבר אינם החיים אינם יודעים מה רצונם יחידים הם אשר זכו באמת להכיר את בוראם</p>
<p>הנפש משתוקקת לשיר ולרנן גם הבשר אינו מונח בזוית וקרן</p>	<p>איך אפשר לחיות ללא אבא שבשמים אבא אשר אחריו נמשכים כמים</p>
<p>האדם חפץ למלא את תשוקתו כח החומר עומד בעכרו עומד בצדו ומדמה לו כאילו "האני" בהבלים חפצו</p>	<p>הלב טבעו כאבן קשה הכיצד אפשר ליטוע בו אהבה ויראה סוד גדול הוא לבעלי העבודה מי אשר אין לו יד ושם בזה לא יבינהו נכונה</p>

<p>או אז שיהיה לבי חלל בקרבי ירגיש שאין לי בעולמי אלא לעשות רצון יוצרי מנותק מכל חומר גולמי תשוקתו רק שכלית ומישוש רוחני</p>	<p>האדם לבו בפנימיותו טהור אולם מכוסה בתשוקות שעליו לשבור בכל שבירת רצון מתגלה מקצת טוהר לבו עליו מוטל לשבור ולשבור עד שיתגלה כולו</p>
<p>העוה"ז לו כנדה העסק לו בו כצרה מציאותו נשמה דבקה בבוראה הויה הנכללת בשורשה</p>	<p>כבוד אינו יודע מה טיבו תאוה אינה במושכלו מה לו לעולם שאינו שלו די לו באין עוד מלבדו</p>
<p>לפניו הוא חי בכל לבו לולי זאת מה יש לו בעולמו יודע גם יודע כי אתה לבדך חלקו וממך אי אפשר להפריד נפשו</p>	

תשובה בס"ד. צורת הבריאה באופן שכל דבר כולל דבר והיפוכו. ולכך עצב היפך שמחה ולכך בהכרח שיש בקרבו גם שמחה. וגדרי עצב - צמצום, כגון "אמה עצבה", אמה מצומצמת. וכל תנועת צמצום, היא תחילת תנועת הרחבה, כגון ויהי ערב - צמצום, ויהי בוקר - הרחבה. בבחינת "ראשיתך מצער ואחריתך תשגה מאד". וכן על אשה אמרו שנברא כמין אוצר, צר מלמעלה ורחב מלמטה. ושורשו שכל צמצום מוליד קו, המשכת שפע. והגילוי הברור ת"ב, עצב, אבלות, בו ביום נולד משיח. ובלשון הגר"א בשע"י נקרא הדבר העדר קודם להויה, ות"ב הוא ההעדר שקודם להויה. כי כל דבר מתגלה מתוך הפכו. לית נהורא אלא מגו חשוכא.

שאלה שמחה בקיום המצוות שלום רב, מהי מצווה לשמה? האם מותר לקיים מצווה כדי לזכות לאור, לאושר ולשמחה של קרבת ה' שנובעים מקיום המצווה, האם מצווה כזו נקראת מצווה לשמה? תודה רבה

תשובה בס"ד. מותר אולם זהו בחינת שלא לשמה וע"ז אמרו לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא ללשמה. ויש לידע שכל ב' מדרגות, בערך זה התחתון נקרא שלא לשמה ביחס לעליון הנקרא לשמה. ולכך גם כוונה זו כדי לזכות לאור וכדו' ביחס ללשמה גמור זהו שלא לשמה. אולם ביחס לכבוד בעוה"ז וכדו' מדרגה זו נקראת לשמה.

שאלה הגדרת שמחה אצלו יתברך שלום כבוד הרב, האם במקום להגיד לעשות נחת רוח לבוראי, או בנוסף, אני יכול להגיד שאני עושה מצוות אלו לשמח אותך הקדוש ברוך הוא. כי אני אישית יותר מרגיש חיבור לאמירה הזאת, אבל חשבתי שאולי אי אפשר להגיד כך, כי כתוב שהשמחה תמיד במעונו, אז אולי לא שייך להגיד את זה, אבל אם השמחה תמיד במעונו, לא כל שכן שהנחת רוח תמיד במעונו?

תשובה בס"ד. אפשר ואפשר זה מוסיף שמחה במעונו ומוסיף נחת רוח במעונו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

שאלה דע את נפשך עונג לשם חיבור בפרק על העונג כחיבור פנימי כיצד ואיך משפיע העונג כחיבור פנימי שאדם מגיע לעולם הבא בגיל 120 ומאיך אדם שלא התאמן בנקודת העונג הפנימי כיצד זה משפיע ובא לידי ביטוי בעולם הבא.

ומעבר לכך כיצד משפיע על תלמיד חכם שלא עבד על נקודת העונג והחיבור הפנימי הן בחיים האלו והן בעולם הבא כאשר הוא אוהז בידו הרבה תורה ומצוות.

תשובה בס"ד. אדם שמחובר לענג הפנימי הוא בבחינת "מזומן לחיי עוה"ב", כי מהותו הפנימית כבר עכשיו מעין הצורה הפנימי של העוה"ב.

לעומת כן אדם שאינו מחובר לעונג הפנימי, יגלה שם "עולם חדש" כביכול שאינו מכיר ואופן בעונג שלו יתלבש בתפיסה שהוא מכיר. כמשל הידוע על בעל עגלה שקבל שם שכרו באופן שנתנו לו סוסים משובחים. וכל זאת אם המעכב הוא מדרגת הנפש אולם פעמים יש מעכב של חומר, חומר שלו, או מדרגת הדור, וכמ"ש ראויים שתערה עליהם שכינה אלא שאין דורם זכאי לכך וכאן שזה מעכב חיצוני, כיון שהוסר מעכב זה שיצאו מן החומר ומן העולם, דבקים במדרגת הענג.

וכן אצל כל אדם ואדם אף אם יש לו מעכב של מדרגת נפשו, ודאי שיש לו מעכב אף של חומר וזה הוסר, ולפיכך הוסר חלק מן המעכב ולכך העונג יהיה בהיר יותר. זאת ועוד. מצד שורש ההארה המביאה לענג, מכיון שכאן תוקף ההארה קטנה יותר לכך לא חש בענג, אולם שם שתוקף ההארה גדול יותר אז העונג יהיה גדול יותר, וכל זאת למי שיש לו נגיעה בעונג, שאז יוגדל.

שאלה עצב' יש גם כן מושג של 'שמחה אני לא זוכר, לצטט את המאמר אבל 'באמרי פנחס מהרב פנחס מקוריץ זצ"ל' ראיתי שבתוך 'עצב' יש גם כן מושג של 'שמחה (הוא רשם רפואות לאנשים), מה פירוש של זה בפירוט יותר?

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718..295.1245
 להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net
 רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@moshebooks.com
 ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

ויסודות האמונה לרמב"ם

כח ההעדר - כח הכפירה

נשוב לנקודה אחרונה שעולה כאן מהיסוד הראשון. ביסוד הראשון מונח כח שנקרא כח של העדר. כאשר הקב"ה ברא את עולמו, אחד מהכוחות שהוא ברא זהו כח ההעדר. ההעדר זהו גם כח נברא. בלשון רבותינו זה נקרא: הצמצום הראשון שהקב"ה צמצם, זהו שורש כח ההעדר שבבריאה. לפי התפיסה השטחית, לפני שנברא העולם לא היה אף אחד חוץ מהבורא ית"ש, והרי שמציאות הנבראים הייתה נעדרת. אולם בדקות זהו גם כפירה, שהרי בכך מייחסים כח העדר לנבראים, והרי נתבאר שהעדר זהו גם סוג של נברא.

כאשר האדם מגדיר שהוא לא היה קודם שנברא העולם, בדקות זהו בגדר שאלת "מה לפנים". בודאי שאם הוא יגיד שהוא היה קודם שנברא העולם אין לך כופר גדול מזה. אולם ביחס של "לפני שנברא העולם" אין האדם כלל, שהרי אין האדם יכול לדון בדבר שאין לך בו שום נגיעה, עצם המחשבה לבוא ולהגדיר שם "יש" - "אין", אלו הם דברי הבל.

עצם ההגדרה היא שלא ניתן להגדיר. לא שהאדם מגדיר האם הוא היה שם או לא היה שם, לא כן היה שם, ולא לא היה שם. אם האדם יבוא וינסה לתפוס את החבל משני הצדדים, האם כן היה או לא היה, זוהי שאלת "מה לפנים", שאסור לדון שם. מה יאמר האדם, "אולי הייתי שם רק אסור לדון בזה", אין לך דבר הבל גדול מזה, שהרי גם בכך הוא דן בדבר, רק במילים אחרות. מקום זה הינו מקום שהמחשבה

מסתתמת, מחמת שהאדם לא יכול לעסוק בדבר שמעבר לגדרי החכמה שבו נברא העולם.

לפיכך, כאשר אנו מתייחסים כאן בדברי הרמב"ם לכח שנקרא העדר, בהעדר שלנו, או ח"ו בכפירה העדר שלו, ישנו כאן כח בנפש שנקרא "העדר". לפ"ז יש להבין בדקות. כל אמונה היא תפיסת מציאות, כל כפירה הוא כח של העדר. האמונה היא ניצוץ של חלק אלוק ממעל, עצם הכח להכיר את מציאות הבורא ית"ש, שזוהי עצם המציאות, וכל המציאות שלנו היא רק חלקי הגילוי שלו, זהו הכח שנקרא אמונה. שהקב"ה גילה מציאות של אמונה, הוא גילה במקביל כח של כפירה. בלשון אחרת והיינו הך, אמונה מכרת מציאות, כפירה מכירה העדר. אלו הם שני כוחות.

לאחר שהוגדר באופן ברור שאמונה היא הכרת מציאות, הרי שכנגד כך הגדרת הכפירה היא העדר. כדוגמת כופר בע"ז, כלשון חז"ל, שזוהי העדר של הע"ז. כאשר נטוע באדם כח של אמונה, הרי שנטועים בו שני כוחות, כח של אמונה, ולעומתו כח של העדר.

אמונה שאינה באופן של דבר והיפוכו

מעשה נעמיק להבין דבר נוסף. שורש כל דבר הוא אחד, ובהתפשטותו הוא הופך להיות שנים. יש מקום של אמונה בנפש שבכחה יש אמונה, מציאות, והיפוכה של האמונה היא כח העדר כפירה. ויתר על כן, יש מקום בנפש שהוא אמונה, מציאות, שהוא לא היפך של כפירה. אלו הם שני מדרגות של אמונה. וזו היא האמונה העליונה שנתבארה, שכל מציאות הנבראים היא גילוי הבורא ית"ש, שבדקות זוהי לא אמונה שהיא היפך של כפירה, אלא זו אמונה

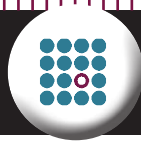
כפשוטו. האמונה היותר תחתונה בנפש, היא אמונה באופן של דבר והיפוכו. בלשון רבותינו כסדר זה נקרא: "אנכי", "ולא יהיה לך", אמונה וכפירה. "אחת דיבר אלוקים" - זוהי אמונה שאין לה היפך, "שתים זו שמעתי" - זוהי אמונה שיש לה היפך.

נמצא, שכל ציור כח ההעדר שנתבאר לעיל, העדר מציאות הנבראים על מנת לגלות את מציאות הבורא, זהו איננו המקום העמוק ביותר בנפש. במקום העמוק ביותר האדם מכיר את מציאות השי"ת והוא איננו צריך להעדר את מציאות עצמו. במקום היותר תחתון בנפש, יעלה על לב שהאדם לא נמצא ואזי הוא מכיר את קיום השי"ת כמציאות שלמה, אולם כל זה הוא במקום שהנפש נתפסת כדבר והיפוכו, זה לעומת זה, טוב לעומת רע, בשורש עץ הדעת. אולם בתחילת שורש עץ החיים בשורשו, בבחינת "אלקים עשה את האדם ישר", אמונה היא לא היפך של כפירה.

היום כל מציאות שמחה שלמה, "והיית אך שמח", "אך" ר"ת, אמונה כפירה. לכן "אך" זהו מיעוט. אין לנו אמונה כפי שהיא צריכה להצטייר באופן של א' בלא כ', כל האמונה מגיעה ממציאות שנקראת כפירה. ומצד כך, שורש כל כח המדמה שהוא הכ' של כופר, שכל כפירה זה כ', פורים כפורים, וכן ע"ז הדרך, זהו שורש כל הקלקול שקיים. גם אם זה לא כפירה בפועל, אבל זהו שורש הכפירה כפי שהיא מתגלה. השורש העליון הוא אמונה לא מצד הפכויות של אמונה וכפירה, אלא אמונה מוחלטת וגמורה במציאות המוחלטת, בו ית"ש.

■ המשך בע"ה שבוע הבא - מסדרת דע את אמונתך_002

היסוד הראשון (שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם) בקול

פרק ההתבודדות | מרבנו אברהם בן הרמב"ם

וכל זאת כדי להינצל מן הדברים שההמון שטוף בהם ולהיות חופשי שלא יטרד - על ידי ראיתם ושמיעת שי-חותיהם ועיסוק בעניניהם.

נבאר את עומק הדברים שנתבארו כאן בדבריו. חלק ממערכת ההתבודדות החיצונית, ישנה התבודדות חיצונית כפשוטו ממש, שהאדם נמצא פחות עם בני אדם, כלשונו לעיל: "הוקרת הרגל מעצרותיהם והתנתקות מעליהם", וכמו שנתבאר שיסוד הדברים הוא שהאדם נבדל בנפשו מבני דורו. כהדוגמא שהוזכרה לגבי אב מבוגר וילד, שהאב חש שהילד אינו נמצא בעולם שלו אפילו שהם נמצאים באותו בית, לאב יש מערכת חיים משל עצמו. כך ומעין כך ביחס לכל בני העולם כולו, מי שחי בעולם יותר פנימי הוא מרגיש את עצמו נבדל מהמציאות החיצונית שנמצאת סביביו. וככל שהאדם מתנתק נפשית מחיבור לבני דורו, כך תפיסת ההתבודדות החיצונית שלו הולכת ומתחדדת [בדקות, זה ממוצע בין החיצוני לפנימי].

ההתבודדות מכריחה את האדם שנפשית הוא יהיה מנותק מבני דורו. ואם הוא מחובר אליהם, זהו רק באופן של הטבה גשמית או רוחנית. וגם זה רק בשיעור מסוים, לא שהוא יפול אליהם, אלא בבחינת "ראיתי בני עליה והם מועטים", שהוא נמצא למעלה ומידי פעם יורד למטה, כדברי הבעש"ט. לא שהוא יורד למטה ונופל להיכן שהם נמצאים, אלא הוא יורד מלמעלה למטה על דעת לשוב למעלה, ועיקר משכנו הוא למעלה, ולצורך שעה הוא יורד למטה, להשפיע הן ברוחניות והן בגשמיות, וגם זה בשום-שכל ובזהירות מרובה.

והמטרה היא, על מנת להינצל מן הדברים שההמון שטוף בהם ולהיות חופשי שלא יטרד [ישנם גרסאות נוספות כאן].

על מנת שהאדם יוכל להיות מנותק לגמרי מבני דורו,

יסוד הדברים כך הוא, כל זמן שהאדם נפשית מחובר לבני העולם, בודאי שהוא לא מנותק מהם ואין לו התבודדות אמת. יתר על כן, ישנו קושי נוסף שיש לאדם שמחובר לעולם. כיוון שהאדם מורכב מנשמה וגוף, ויש לו את צרכי הגוף, וצרכי החומר מצריכים את האדם בכללות לייצא אדם לפועלו

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה.

"ויכוין להתדבק בלימודו בו בתורה בו בהקב"ה, היינו להתדבק בכל כוחותיו לדבר ה' זו הלכה.."

ובזה הוא דבוק בו יתברך ממש כביכול, כי הוא יתברך ורצונו חד כמ"ש בזהר.

בדברי הנפה"ח כאן, מתבארות הפנים הראשונות של הדבקות בתורה שהיא דבקות בקוב"ה, והשאלה היא מצד מה הדבקות בתורה הינה דבקות בקוב"ה?

כאשר האדם לומד דבר הלכה, הרי שבזה מתגלה רצונו יתברך שמו. הלכה נקראת 'הוראה' מלשון גילוי רצונו יתברך שמו. ולכן כאשר האדם עוסק בדבר שהוא רצונו יתברך שמו, הרי ש"בזה הוא דבוק בו יתברך ממש כביכול כי הוא יתברך ורצונו חד".

הסוגיא של "הוא יתברך ורצונו חד" אמנם הינה סוגיא עמוקה עד למאוד ובה לא נעסוק במסגרת זו.

אבל מה שכן צריך להבין כאן, שהרי כל דבקות בהכרח בנויה משני חלקים: היא בנויה מהאדם הדבוק, ובמי שהוא דבוק בו שזה הוא יתברך שמו. וא"כ כאשר אנו עוסקים בגילוי של רצונו יתברך שמו, שאדם שעוסק בתורתו יתברך שמו הוא עוסק בר-צונו יתברך שמו, הרי שהנפה"ח ביאר בזה בדבריו את החלק של במה האדם דבוק בשעה שהוא עוסק בדבר ה' זו הלכה - שהוא דבוק בו יתברך שמו וברצונו, שהוא יתברך ורצונו חד. אולם זהו במה שהוא דבוק, שהוא דבוק ברצונו. אבל מצד האדם עצמו שדבק בו יתברך שמו, מה דבֶּק בו יתברך שמו בשעה שהוא עוסק ברצונו יתברך? איזה חלק באדם, ובדקות יותר, מכח איזה חלק בו, הוא דבק ברצונו יתברך שמו? חלק זה לא נתבאר לה-דיא בדבריו. האדם שדבק בו יתברך שמו, כאשר הוא עוסק בר-צונו יתברך, האם הגוף החמרי - הידיים, הרגליים והציפורניים, הם שדבקים בו יתברך שמו בשעה שהם עוסקים בתורה שהיא רצונו יתברך שמו, דבר ה' זו הלכה?! צריך אם כן להבין איזה כח באדם מדבק אותו ברצון של הבורא יתברך שמו?

אלא ברור ופשוט, שכל צורת הדבקות בנויה באופן של "הוי דומה לו", מה הוא אף אתה. ולכן כאשר אנו באים, לא לסוגיא של מידות ששרשה גמילות חסדים, אלא לסוגיא שהיא עיקרא ושרשא דכולא - שהיא התורה, שהדבקות שם הינה במה שד-בקים בו יתברך שמו בדבר הלכה שזהו ברצונו יתברך, אז כמו שההתדבקות במידותיו זהו חסד בחסד, רחמים ברחמים, מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון, לכן גם כאשר דבקים בו יתברך שמו ברצונו, עם איזה כח האדם דבק ברצון הבורא? חייב שזה שיהיה שמכח הרצון של האדם עצמו,

הוא דבק ברצון של הבורא!! ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על

פרק ההתבודדות | מרבינו אברהם בן הרמב"ם

ולעבודתו עדי ערב", הרי שהוא נצרך להתערב עם בני אדם יחדיו. יכול להיות שהם עוסקים בענייני החומר מחמת שהחומר חשוב להם מאד, אבל הוא מוכרח לעסוק בענייני החומר מחמת הקנס שנקנס על אדם הראשון, "בזעת אפיק תאכל לחם עד שובך אל האדמה אשר ממנה לוקחת", וזה גורם לו שלמעשה הוא הופך להיות מעורב יחד עמהם, ועיי"כ האדם לא מבודד מהעולם אלא מקושר אליהם.

כאן נבין היכן הוא סוד הבטחון. עבודת הבטחון יש בה כמה פנים, הפנים השורשיות והפשטות הם שורש האמונה הפשוטה שהבורא ית"ש "עשה עושה ויעשה לכל המעשים כולם", אולם לא אלו הם הפנים של סוגייתנו. ביחס לסוגייתנו, כל זמן שאין לאדם בטחון, תולדת הדברים היא שנפשית הוא מעורב יחד עם בני אדם, הוא חושב מה הם חושבים, והוא חושב כיצד הם יגיבו, מה הם יעשו, כיצד הוא ירוויח, וכיצד הוא יפסיד, מה צריך לעשות, וחוזר חלילה. כל זה גורם לאדם בנפש שהוא עסוק במה שהם עסוקים והוא מתחבר לנפשותיהם.

כאן מונח כח הבטחון. לולא כח הבטחון, על דרך כלל רוב בני האדם צריכים את הממון שהם צריכים, וזה גורם להם להיות מעורבים עם הבריות. נמצא, שרוב בני האדם ברוב יומם עסוקים בענייני החומר בחוץ, ויתר על כן עסוקים רוב היום עם בני אדם, ואותם בני אדם עיסוקים בחומר ועוד חומר, ומתקיים בהם "מצא מין את מינו ונעור", ועיי"כ האדם מאבד את כל עולמו הפנימי. חלק מעבודת ההתבודדות מכריחה בטחון בבורא עולם, אם אין בטחון בבורא עולם הרי שבהכרח האדם יצא החוצה.

יתר על כן, בכוחות הנפש העמוקים, אדם שאין לו בטחון הרי דואג על פרנסתו, ונמצא שנפשו מקושרת לחומר. יש אחד שמקושר לחומר מצד הנפילה ממש, תאוה כפשוטו, שרצונו לעוה"ז. זהו חיבור תחתון, ולא בזה אנו עוסקים כעת. אלא אפילו אדם שכבר נזדכך, ועבר את התהליך שנתבאר לעיל, ביטול החלק המרגיש, הטיית החלק הדוחף לפנימיות, אבל סוף-סוף לחם לפי הטף הוא צריך, ואזי נפשו דואגת, ומקושרת לחומר, והוא נופל. לעומת זאת, אם יש לאדם בטחון, תולדת הדברים היא שנפשו איננה מקושרת לעולם, והוא יכול לעסוק בעליונים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא- מתוך סדרת שיעורים על ספר

פרק ה' | כח הזכרון

ישנם ציורים שהאדם זוכר אותם, היות ובאותו ציור הנפש משכה אותו לאותה ראייה. או משום שזה היה מראה כל כך חד וברור שהצטייר ועמד כמציאות לעצמה. וכמובן שישנם אנשים שכך זה אצלם משום שבטבעם כח הציור אצלם מסודר וחזק יותר. אך אצל רוב בני האדם בטבעם כח הציור חלש ואינו מבורר, וחלק מהסיבה שכח הציור חלש היא מחמת התערבות של הציורים המכחישים זה את זה כפי שהוזכר, (ובזה מתפרש לשון ציור משורש "צר" - שתי "צרות" המכחישות זו את זו, משום שהציורים באים "בצרורות" זה אחר זה ומכחישים אחד את השני).

כבר מתחילה בימי הקטנות, כח הציור מתגלה ככח מעורב שאינו מבורר, וניתן לראות דוגמא לזה כאשר כשנותנים לילד לצייר ציור, פעמים רבות הוא לוקח את הצבע ומקשקש קשקוש על קשקוש וקוים על קוים מעורבים זה בזה... ובוה מלבד מה שהציור עצמו אינו ברור מה הוא, מתגלה בפעולה שהוא פועל כאן, התערבות וחוסר הברירות של הציורים אצלו בנפש, עיי" הקוים המעורבים המכחישים זה את זה. ומכאן ואילך, ככל שהאדם גדל יותר כך התערבות גם הולכת וגדלה, כי הולכים ונוספים עוד יותר ציורים.

עכ"פ, העמדת כל ציור וציור בנפש כציור לעצמו בלתי מעורב באחרים, זהו השורש לכח של זיכרון בהיר מכח הציור שבנפש.

חכמה - זיכרון של דברים סתומים כהיותם

הזיכרון השני שהוזכר, הוא כח הזיכרון באופן של חכמה, שהאדם זוכר פיסקי דברים כמו שהם. זהו זיכרון של דברים סתומים, כנזכר בלשון רבותינו "חכמה סתימאה" - האדם זוכר את הדברים בסתימותם.

לדוגמא: מצוי מאוד שמרגילים את הקטנים לשנן משניות ולזכור אותם בעל פה, ובענין זה ישנן שני אופנים: יש המרגילים את ילדיהם, לחזור ולשנן את אותם משניות שהם כבר למדו בתלמוד תורה, ויש המרגילים את ילדיהם, לשנן ולהיבחן בע"פ על משניות שלא למדו אותם, והילד אפי' לא מבין מה שהוא אומר.

החילוק שבין שני אופני שינון אלו הוא, שכאשר משננים וזוכרים דברים שלמדו והבינו אותם, זהו זיכרון הנבנה גם ע"ג כח הבינה - מכח הבנת הענין הוא זוכרו. אבל אם משננים וזוכרים דבר שלא היתה בו הבנה, נמצא שהזיכרון נבנה ע"ג כח החכמה הזוכר את הדבר כפי שקיבלו ולמדו.

יש ילדים שכח הציור חזק אצלם, והם זוכרים את המשניות מכח הציור. אך אצל רוב בני האדם כח הציור אינו חזק, ולכן בדר"כ אם הוא לא הבין את הנלמד, הזיכרון נבנה ע"ג החכמה שזוכרת את הדברים פיסקי פיסקי. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא- מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך

פרק ד' | רצון הכרח הרגל

ההפסד שבהרגל

ההרגל החיצוני גורם לכך שהמעשים נעשים בלי מחשבה. ובנוסף על כך, הם נעשים מתוך העדר גילוי של רצון, או עכ"פ עם מעט מאוד גילוי של רצון.

כאשר האדם מרבה לעשות מעשים מתוך הרגל חיצוני, בלי מחשבה וגילוי של רצון, הוא בעצם נעתק מפנימיותו, הוא מתנתק מרצונו ומחשבתו, ומעשיו הם כמעשי קוף בעלמא.

חלק לא קטן מחייו בנוי ממעשים שהוא עשה, אבל הוא לא היה מקושר למה שהוא עשה, ההווה הפנימית של נפשו אינה חיה וערה, ואינה מרגישה ומחוברת למעשים שהוא עושה.

והרי זה כאדם הישן המניע את ידיו ורגליו שתנועות אלו ברוב המוחלט של המקרים לא נעשות מתוך מודעות. כך גם פעולות הנעשות בהקיץ אך מכח ההרגל ברובד החיצוני של הנפש.

וככל שהכח הזה גדול יותר בנפש האדם, כך האדם פחות קשור למעשיו ומעשיו פחות קשורים אליו, והוא יוצא מעצמו למקום שנקרא הרגל, מה שקרוי "אינסטינקט".

ומה גם שכפי שהזכר בשיעור הקודם, הכח להתחבר לעצמו הוא ע"י ברור הרצון המניע את המעשים, וע"י האדם נקשר לרצונותיו ולעצמו. ונמצא שכח ההרגל הוא ההיפך הגמור לזה משום שהוא גורם שהרצון יהיה נעלם ומכוסה.

עבודה מעשית לכח ההרגל

המומלץ למעשה הוא שכל אחד ירשום את אותם דברים שהוא מזהה שהם נעשים אצלו מתוך הרגל.

בשיעור הקודם התבאר, שכל אחד צריך להתבונן בפעולותיו מה הם הרצונות שיכולות להוות מניע למעשים ומה הם הרצונות שבאמת היוו גורם לעשיית המעשה, כעת נוסף לאותה התבוננות נקודה נוספת, שבה אנו מתבוננים: האם המעשה (כולו, רובו, או חלקו) נעשה מתוך הרגל ללא התגלות כח הרצון. ואפי' שהמעשה הוא נכון, ואפי' שהוא מעשה של מצוה, צריך להתבונן האם סיבת עשייתו היא כח ההרגל.

ככל שזוהה יותר ויותר דברים שאנו עושים מתוך הרגל, ראשית נגיע למודעות עצמית יותר בהירה על כח ההרגל שבנפשנו המוליד את הפעולות שאנו עושים. עצם המודעות הזו להיות מודע להיקף ולעומק הפעולות שמכח ההרגל זהו שלב ראשון.

השלב השני בעבודה המעשית הוא: לאחר שזיהינו את הדבר שאנו עושים מתוך הרגל, צריך להתבונן האם אנו רוצים לעשות את אותו דבר או לא. אם נגלה שאין לנו בזה שום רצון (ואין צורך לעשותו) – נפרוש מעשייתו. ואם נגלה שיש לנו בזה רצון – צריך לעורר את נקודת הרצון שהיא תהיה סיבת הדבר ולא ההרגל. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא – מתוך קובץ

שיעורים על תפקידן של בנות ישראל.

אבד | בני העיר ששלחו את שקליהן

שקלים (ה ע"א) - בני העיר ששלחו את שקליהן, ונגנבו או שאבדו. והבן, ששקל נקרא כן מלשון דבר השקול, ב' דברים השווים זה לזה. כמ"ש (ב"ק ג ע"א), מכדי שקולין הם ויבאו שניהם, דהי מינייהו מפקת.

אולם בעומק, מצד מדרגת עוה"ז השתא אין שקולין גמור, כי אי אפשר לצמצם. כמ"ש (שבועות לד ע"א) כפרו שניהן כאחת חייבין. הא אי אפשר לצמצם, אמר רב חסדא הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר אפשר לצמצם. והבן שמצד עוה"ז אי אפשר לצמצם, כי אין לנו הארת יושר, האלקים עשה את האדם ישר, אלא והמה בקשו חשבונות רבים, נטיה לצדדים. אולם מצד מדרגת קודם החטא, ישנה ישרות גמורה שאינה נוטה לצדדים, ואפשר לצמצם.

ומעין כך אמרו (ברכות ג ע"א), ודוד מי הוה ידע פלגא דלילא אימת, השתא משה רבינו לא הוה ידע, דכתיב כחצות לילה אני יוצא בתוך מצרים. והיינו שמתולדת החטא אי אפשר לצמצם בדיוק בחצות. אולם מאידך גיסא אמרו שם, רבי זירא אמר משה לעולם הוה ידע, ודוד נמי ידע. והיינו מהארת קודם החטא אפשר לצמצם.

ושורשם של דברים נתבארו ברמח"ל (אדיר במרום, ח"ב, מאמר רישא וסיפא) וז"ל, ואדם, אעפ"י שהאורח המוכן אליו היה אורח הישר, נתעקם לו בחשבונות הרבים. ותראה, שבאמת לא אבד הדרך לגמרי, אלא כאלו נפרץ השביל והלך אל החשבונות הרבים, והדרך הישר עומד למעלה והוא יכול לחזור אליו, רק צריך סיוע גדול בכח חזק, שיכול תמיד בכל המקרים ובכל הפגעים, לחזור מן החשבונות, ולעמוד בסוד היחוד - אורח מישר. והבן שלכך עדיין יתכן הארה של אפשר לצמצם.

ולפיכך ברור ומובן שורש האבידה בשקלים. כי אור הפנימי של השקלים, אור השקולים אפשר לצמצם כנ"ל, ואור זה נאבד בחטא כנ"ל, ולכך גם בפועל ישנה נטיה בשקלים להאבד.

ובדקות יותר. עיין נחלת דוד (ב"מ כד ע"א) שכתב וז"ל, ומשום דלא מצו לאשכוחי באבידה דבר השקול ממש, לכך נקיט לפלוגתייהו בדבר שאין בו סימן, משום דגם זה הוי כדבר השקול במקצת. והבן שיש ג' מדרגות. א. שקול גמור - הארת קודם החטא. ב. שקול במקצת - הארת קודם החטא בתוך החטא. ג. אינו שקול - מדרגת החטא.

אנד | מי שאבד חותמו

שקלים (יד ע"ב) - מי שאבד חותמו (חותם המעיד ששילים) ממתנין לו עד הערב. וכתבו רבותינו (כגון, שפע טל, הקדמה בן מאה שנה) וז"ל כי כן דרך החותם, מתהפכים אותיותיו בנחתם המקבל החתימה, כי האותיות הכתובים בחותם בראשונה באו בנחתם באחרונה. והרי שהסדר הנמצא בחותם נאבד בנחתם. והוא שורש "אבד חותמו".

והנה עיקר מקום חותם באדם הוא באות ברית קודש, "בריתך אשר חתמת בבשרנו". והוא עיקר מקום האבידה באדם. וכמ"ש באור פני משה, מי שאבד חותמו, שפגם באות ברית קדש, בבריתך שחתמת בבשרינו, ממתנין לו עד הערב, עדיין יש לו תקנה, עד יום מותו, ערב, ערוב ימיו של אדם מחכים לו.

ובכללות יותר, כל צלם אלקים הוא חותם של המלך מלכו של עולם. ועיין אור המאיר (בחוקתי) וז"ל, שמעתי בשם הרב הגדול ר' נחמן מקוסאוי, שביאר פירוש המשנה, מי שאבד חותמו ממתנין לו עד הערב. וביאר, כי נודע שהאדם נברא בצלם אלהים (בראשית טו, ו), ואך בצלם יתהלך איש (תהלים לט, ט). והירא ועובד עבודת בוראו מאיר על פניו חותמו יתברך, ובעשות אחת מעבירה (עבירה, "עד הערב", עיין פני מנחם, שמח"ת, תשנ"ג, בשם האמרי אמת, הערב אותיות ערבה, יומא דערבה, הושענא רבה, עיי"ש), אשר לא תעשנה, סר צלו מעליו ומאבד חותם הקב"ה החקוק בצלם דמות תבניתו (ראה זה"ק, תזריע, נו, ב).

והבן, פנים עליון נגלה בו צלם אלהים, וכן נגלה באות ברית קודש הנקרא פנים תחתון. ולכך כשם שיש זקן בפנים עליון כן יש זקן בפנים תחתון. וכן אצל אשה נקרא מקום זה (מו"ק ט ע"ב) פניה של מטה. ולכך אף שם יש חותם. חותם עליון שורש לחותם תחתון. וכאשר חותם תחתון נפרד מחותם העליון הוא שורש האבידה של החותם. אולם כאשר חותם תחתון מצורף לחותם עליון, הוא בבחינת מ"ש (ע"ז לא ע"א) חותם בתוך חותם. שהוא שמירה לחותם עצמו שלא יאבד. ועיין גר"א (תז"ח, לד ע"א) שכתב, חותם בתוך חותם, הוא הבחינה של עשו משמרת למשמרתי, כאשר צריך לסתום הפרצות שפרצו הערב רב. וזהו בחינת ממתין לו עד "הערב", ערב רב, ערבה, כנ"ל.

ונודע שחותמו של הקב"ה הוא שם אהו"ה, היוצא מפסוק את השמים ואת הארץ. והוא איחוד חותם עליון, שמים, ראשו מגיע השמימה, עם חותם תחתון, ארץ, מקום הדעת, לדעת בארץ דרכך. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

בראשית | ג-נ

אעשה לו עזר כנגדו. נגד, גנ-ד. הנה שורש הגן הוא ג"ן סדרים דאוריתא כמ"ש בתיקונים (תיקון כ"א, סד ע"א). ולכך אמרו על התורה"ק (שבת פח ע"ב) חמדה גנוזה, שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבע דורות קודם שנברא העולם. ושם שורש הג"ן סדרים דאוריתא. גנוז, גן-זו. ועיקר הגניזה בבחינת יין, גפן, גן-פ.

ובעומק כתיב (בראשית ב, ח) גן בעדן. ולכך יש בחינה שיש בתורה ג"ן סדרים כנ"ל, ויש בחינה שיש בתורה נ"ד סדרים, בחינת עדן, ע-דן. וכמ"ש בפרי צדיק (חנוכה, אות א) וכמו שאמרנו שמובא (תיקו"ז, תיקון י"ג, ושאר מקומות) ג"ן סדרים דאוריתא דבכתב, אף שיש חמישים וארבע, אך פרשת וזאת הברכה אינו נחשב שמשם התחיל הופעת והארת תורה שבע"פ של משה רע"ה, וע"כ אינה נקראת בשבת אלא ביו"ט.

ושורש גילוי הג"ן מתגלה דייקא בשב"ק שבו קוראים ג"ן סדרי תורה כנ"ל. ועיקר הגילוי כמ"ש וקראת לשבת ענג. ואמרו (זה"ק, בראשית, כו ע"א) אז תתענג על ה', בענג דאיהו (ר"ת) ע - עדן, נ - נהר, ג - גן. ויתר על כן אותיות גן גנוזות במלת ענג, גן-ע.

וכתיב (ויגש, מו, כח) ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להרת לפניו גשנה, ויבאו ארצה גשן. גשן, גן-ש. ואמרו (ב"ר, ויגש, צה, ג) להתקין לו בית ועד שיהא מורה בו דברי תורה, ושיהיו השבטים לומדים בו. והיינו מעין גן בעדן.

וכן על סנהדרין שמשם יוצאת תורה והוראה לישראל, אמרו (סנהדרין לו ע"ב), סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה, כדי שיהיו רואין זה את זה. גורן, גן-רו. וע"ז אמרו (שבת סג ע"א) אמר ר"ש בן לקיש, שני ת"ח המקשיבים זה לזה בהלכה (רואין אלו את אלו) הקב"ה שומע לקולן, שנאמר היושבת "בגנים" חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ועיקר השמעת קולם בגרונם, גרון, גן-רו, כמ"ש (ישעיהו נח ע"א) קרא בגרון אל תחשך. וגילוי חברים מכח מדת אברהם, אברהם אוהבי, אהבה. ועליו נאמר אנכי מגן לך, ובו חותמים מגן אברהם. מגן, מ-גן. אולם מכח יצחק, מדת הדין, יש ד"ן סדרי תורה, כנ"ל.

וכאשר נופל מכח נחש, נעשה על גחנך תלך, גחן, גן-ח, בחינת גנאי, גן-אי. והוא השורש לגנב, גן-ב, וכן לנגח, גן-ח, ולגבן, גן-ב, ולנגף, גן-פ. ולנרגן, גן-נר, וליגון, גן-יו, ועוד. ומהותו שהקדושה נסוגה לאחור. נסוג, גן-סו. ושורש הקלקול נקודת הממוצע בין הקדושה לרע הנקראת נגה, גן-ה. וכאשר נתקנת נכללת בג"ן סדרי תורה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אגן, גנב, גאון, גפן, גן, נגף, גרון, נגב, נגן, נגע, נגש, גיבן, גבעון, גדעון, גחן, גנז, גרשון, דונג, הגון, נגיד, נגלה, נגש, נסוג, סגן, הגיון, ענג, נהג, נגד, נגה, נרגן, נגח, ניגש, נלעג, נשגב, נפגע, נפוג, אגמון, ארגמן, געתון, יגון, שגעון, גבן, גולן, גיחון, גלון, דגון, גשן, גרו, דגן, גרון, עגלון, מגן, פתשגן ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כתר

מקור הרחמים. וכתב בדרך אמונה (י) מאה ברכות כנגד עשר ספירות (מכתר עד מלכות) כנגד הרחמים שבהם, שכל אחת מכולן כוללה ברחמים, ולפיכך מאה ברכות כנגד מאה אדנים, וכולן היו כסף להעיר על הכונה כנגד הרחמים. וכבר ידעת כי הברכה מעוררת הרחמים למעלה מראש ועד סוף, והדין שבהם נכללים ברחמים. ועיין שער הפסוקים (איוב) על מה אדניה הוטבעו (מזולתו) ר"ת מאה, לרמז שהעולם עומד על מאת אדנים. גם כן מלת ע"ל גימט' ק', רמז למאת אדנים שכל המשכן שהוא כנגד יצירת שמים וארץ.

חכמה

כבוד חכמים ינחלו. ואמרו (סנהדרין צו ע"א) מאי בלאדן בן בלאדן (בל-אדן). אמרי, בלאדן מלכא הוה, ואשתני אפיה והוה כי דכלבא (כלב גימט' בן, כנודע, בלאדן, בן-לאד), הוה יתיב בריה על מלכותא, כי הוה כתיב, הוה כתיב שמייה ושמייה דאבוא בלאדן מלכא. היינו דכתיב בן יכבד אב ועבד אדוניו. בן יכבד אב, הא דאמרן, ועבד אדוניו, דכתיב ובחדש החמשי בעשור לחדש היא שנת תשע עשרה שנה למלך נבוכדנאצר מלך בבל, בא נבזראדן רב טבחים עמד לפני מלך בבל בירושלים וישרף, את בית ה' ואת בית המלך. והבן, בלאדן בל-אדן. נבזראדן, נבזר-אדן. והם גילוי הכבוד.

בינה

מלכות דבינה, לאה. וכתב בספר מחשף הלבן (חקת), ואפשר לרמז רמז זה בציור אדני ומאה ברכות במה שאמר הכתוב (שמות לח, כז) מאת האדנים למאת הככר, ככר לאדן. בתבת אדנים היא אותיות מאדני, וכאילו נאמר מאת מאדני, דהיינו שתוציא חשבון מאה מאדני, והיינו אדני בציור כאמור (עיי"ש). למאת הככר, מאת הככר גימט' זה מאה ברכות, והיינו למה אנו מצירים ציור מאה באדני הוא כנגד מאה ברכות, וזהו מאת הככר, הם מאה ברכות כאמור.

וסיים ככר לאדן, ככר גימט' זו ברכה. אבן גימט' היא לאה עם שלש אותיות לאה, כלומר, אלו הברכות שאמרת לך דע לך שהם לתיקון לאה - (ועיין עץ חיים שער אח"פ פרק ה'. ונהר שלום טו, ע"א. ושער ההקדמות, לח, ע"א. ושער הפסוקים, פקודי. וספר הליקוטנים, תרומה, וכן כי תשא. ופע"ח שער הברכות, פ"א. ליקוטי תורה, כי תשא.)

דעת

דעת המבדלת, המכרעת, המחברת, והמהפכת. וכנגדה קליפת עמלק, ספק. וכתוב (שמות לח, כז), מאת אדנים למאת הככר, ככר לאדן. ככר גימ' עמלק. והאדנים באו ממחצית השקל, להכניע ספק של עמלק. ספק - שני חצאים. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתיר פי"ד), והוא סוד באחד באדר

משמעין על השקלים וכו', ולהכניע עשרת אלפים שקלים היצרך, שהיה רוצה לבטל מאת ככר הכסף של האדנים שהוא תרומה להוי"ה במאה פעמים מאה.

חסד

תרי ידים, חו"ג. ואמרו (ילק"ש תרומה, רמז שסט) היה עושה את האדנים חלולין, והיה חורץ את הקרש מלמטה רביעי מיכן ורביעי מיכן, וחורץ חציו באמצע, ועושה לו "שתי ידות", ומכניסן לתוך שני האדנים, שנאמר שני אדנים תחת הקרש האחד לשתי "ידותיו" (שמות כו, יט). ועיין רש"י (שם, כו, כה). ועיין לקוטי תורה (תרומה) צרופי הוי"ה הם י"ב, וצרופי אדני" כ"ד. ב' צרופי אדני" תחת צירוף אחד דהוי"ב, וזהו ב' אדנים תחת הקרש האחד שהוא שם הוי"ה, וזהו לשתי ידותיו, עיי"ש.

ועוד. חסד - כסף, כנודע. וכתב בציוני (תרומה) מאת אדנים, וכולם ככר כסף טהור, מובן לבעלי השכל. וכן אדן אד-ן. סוד אד, מים, חסד. ועיין רקאנטי (תרומה) היו האדנים מכסף ולא מזהב, כי אחרי התחברות הידות באדנים כל מדות הדין ספו תמו, ופני הלוברן הרחמים נתרבו.

ועוד. אדן במילוי, אלף דל"ת, נו"ן, עולה איתמר. ועיין שער המצות (תזריע) שאהרן הכהן סוד חכמה. ובניו סוד חסדים.

גבורה

אדן. אד-ן. וכמ"ש ילק"ש (עזרא, פ"א, רמז תתרטז. ועיין קידושין ע ע"א) אדן, שהיו אומרים לית דין ולית דיין, ולית אדון. וכתב בייטב לב (בראשית) ולהלן מבואר כי מה ששיתן מדת הרחמים והקדימו למדת הדין היה בזכות אברהם שנאמר בהבראם וכו'. וזה סוד מאמרם (ברכות ז ע"ב) שאברהם קראו אדן (אדון), והיינו אד"ן, א' קודם דן. ועיין ריקאנטי תרומה.

ועוד. עיין ציוני (תולדות) שכתב, ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים, פנימיות הכתוב וביאורו, הם ק' שערים ומעיינות אשר סביב שערי צדק שמשם יוצא שפע ברכה ואצילות כל הנבראים, והוא סוד ק' אדנים, ק' ברכות. ועיין רקאנטי שם.

תפארת

אדן, אדון. ועיין ספר השרשים (ערך אדן) אדן. לכן ישלח האדון (ישעיה, י, טז) ואדני זקן (בראשית, יח, יב), לאדני האדנים (תהלים, קלו, ג). ובאה המלה בלשון תפארת ליחיד, אדנים קשים (ישעיה, יט, ד). והבן שחסד יחיד, גבורה יחיד. ת"ת, קו אמצע, מחברם, רבים. ונעשה מאדן אדנים. וזהו השורש שמאדן אחד נעשה מאה אדנים.

ועוד. דניאל, אדן-אלי. סוד אחדות חסד וגבורה. אל - חסד. אדן - גבורה. ועיין שער הגלגולים (פל"ו) שדניאל משרש יעקב. ועיין עוד שער הפסוקים דניאל, שאותיות דניאל, אל, אדני". סוד העשיה, עיי"ש. ונגלה לו הקץ כמ"ש בשער

הגלגולים (פס"ה), ומאותו שורש נגלה ליעקב, כמ"ש ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים, שבקש לגלות את הקץ. ועוד. עיין ראב"ד (ספ"י, הקדמה) אז ירה י"ב אדנים בכח תפארת ישראל, והיא אבן השתיה, וממנה נתיסד העולם.

נצח

נו"ה תרי רגלין. והקרשים היו נכנסים תוך האדנים, דוגמת שני רגלים (ויש בחינה שהוא צורת ידים כנ"ל ערך קטן חסד. והבן שנה"י דעתיק מולבשים תוך חג"ת דאריך. והרי שהחיצוניות ידים - אריך, והפנימיות רגלים - עתיק). וכתב הר"י מלוניל (על הר"ף, שבת לו, ע"א) היו נושאים בני מררי, שנים נושאים אדן אחד על הכתף. והיינו שבזמן העתקת המשכן (עתיק) ממקום למקום נשאו את האדנים על הכתף (תחילת מקום הידים) ע"י שנים, חיבור נו"ה, כל חד פלגא דגופא. ובדרך רמז אדן גימ' הלך.

הוד

נו"ה שהם מוחין לנוק'. והם בחינת מילוי מאה אדנים, ע"י מאה ברכות הנשפע לה. כי ה' חסדים וה' גבורות כ"א כלול מעשרה נעשה ק'. עיין קהלת יעקב ערך קוף. ועיין ספר הליקוטים (פקודי, לח) ודע, כי מלת אדנים שהיו במשכן כולם בחינת אדנ"י שהיו בחינת מלכות, והקרשים עומדים היו נו"ה. והיינו הקרשים מוחין אל נוק'. ועיין ערכי הכינויים (לר"מ זכות, אות א, מג) אדנים הם תמיד נו"ה. וכשתמצא אדניה הם דידה, ובאמרו אדניו הוא נו"ה דידיה.

יסוד

כתב בגור אריה (שמות כה, כו) וידוע, כי האדנים הם בתי קבול שבו היו עומדים הקרשים (רש"י, להלן, כו, יז) והם יסוד הבנין, וזה נאמר על החומר שהוא יסוד המקבל הכל (מדת כל, כנודע) והוא כמו אדן המקבל צורת הבנין. והאדן הוא השפל מונח למטה, מתדמה בכל אל החומר שהוא הנושא. ועיין ספר השורשים לרד"ק (ערך אדן), ככר לאדן (שמות, לח, כז) שני אדנים תחת הקרש האחד (שם, כו, כה) והאדנים לעמודים (שם, לח, יז). האדנים היו חלולים, והיו נכנסים ידות הקרשים לתוכם וכן העמודים, והיו סומכים אותם, וכן על מה אדניה הטבעו (איוב, לח, ו), כלומר יסודותיה. ועיין מגן דוד (אות ט) שכתב היה ראוי שהתחתונה שהיא אחרונה שתקרא יסוד, כמו שהשם המורה עליה הוא אדני, והוא מלשון אדן שהוא אדן לקרשים, וכו'. כי לא היו ראויים העולם להשתמש באור הגדול, עמד וגנזו בתוך יסוד הבנין, ונעל דל"ת בפניו, והדלת אספקרליא שאינה מאירה. עיי"ש עוד בטעם הדבר שהיסוד הוא הנקרא אדן-אדי, ולא רק המלכות.

מלכות

עיין לקוטי תורה (ויקהל, ד"ה מאת אדנים) אדן הוא המלכות, ומאת אדנים הוא אדני, ול"ב אותיות דמילוי המילוי גימט' ק'.

ועיין פע"ח (שער השבת, פי"ט בסוד אל אדון) אדני בציור, א' יו' (ע"ש). יהיה גימט' ק'. ועיין בית עולמים (קלה ע"א) וז"ס העמודים לחצר המשכן, וכל עמוד היה לו אדן אחד, והם אדני נחושת, נוק כידוע, ד' אותיות הוי"ה, ד' סמכין על ד' אותיות אדנ"י, אדנים, כידוע שחצר המשכן הוא בנוק'. וכתב הגר"א (ספ"י, פ"א, מ"א) דכל הספירות כלולין מעשר, ובה סלקין למאה, סוד מאה אדנים, בסוד אדנ"י וס"ה אדני החצר גימט' אדנ"י במלכות, ומאה בנקודה הפנימית ששם מאה ברכות, באהל מועד. ועיין זוה"ק (שמות, רמב, ע"א) בגין דאית אדנים ואית אדנים, עיי"ש. ועיין עוד זוה"ק (תיקונים, תיקון ע, קלא ע"ב) ואינון מאת אדנים למאת הככר דנחתין למאה ברכאן, ודא ק' מן צדקה דאיהו צלותא, צ' תשעים אמנים, ד' ארבע קדושות, ק' מאה ברכות, ה' חמשה חומשי תורה. ועיין בגר"א שם, ובתיקון י"א מתיקונים אחרונים. ועיין שערי צדק שער א' ופרדס רימונים, שכ"ג, פ"א ערך אדנים.

נפש

בתרומה לצרוך האדנים נאמר, תרומה לה' לכפר על נפשותיכם. ועיין פע"ח (שער ק"ש שעל המטה, פי"א) תרומת האדנים, ותרומת המשכן, ובקע לגלגלת, כנגד נר"ן. ועיין לקוטי תורה (ויקהל) אדנים, וכו', בחינת עשיה, כי שם אל אדנ"י, גימט' צו, וג' אותיות עולה ק'. ועיין עץ הדעץ טוב (כי תשא) שכפרת האדנים על הנפש ולא על הגוף.

רוח

איתא בעץ חיים (שמ"ט, פ"ג), וכאשר רוח של היכל הזה נכלל ל"ב, זכר ונקבה שביסוד עצמו ומשפיע לחוץ, משם יונק נוגה זכר ונקבה, ואז הנקבות נקראים אדני נחשת (כי יש אדני חצר נחושת, ואדני האהל כסף), ושני רוחות הזכרים נקראים נחשת וכל האדנים וכל היתדות למשכן סביב נחשת, הם קליפת נגה בהיותה נמתקת שהיא נ' דנחשת כנ"ל עם חש"ת, הרי נחשת.

נשמה

סוד ענוה. וכתב בצמח צדיק (תצוה) אמנם צריך להיות בבחינת ענוה וכו', כי השקלים נתנו לאדנים, שעל ידי שהאדם שוקל מעשיו תמיד הוא אדן ואסקופה הנדרסת תמיד.

חיה

אדן גימט' לוז הוא (שופטים א, כו), שהוא מקום שכולו חיים ואין בן מות, כמ"ש חז"ל בסוף סוכה במעשה דשלמה.

יחידה

אדן גימ' הן, אותיות שאין להם זיוג כמ"ש חז"ל על הפסוק הן עם לבבד ישכן. סוד יחידה.

אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא. והכל נברא במלכות א"ס שנעשה שורש ליחידה, סוף של עליון נעשה ראש לתחתון. והרי שאדן עליון נעשה לו וא"ו אות המשכה, ונעשה אדון, (להמליך מלכים) ממלכות א"ס.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות,

הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270

תחלואיה הנמשכים מארבע קליפות טמאות שבנפש ההיא. וכשי־סירם מעליו, יתלבשו אותיות ארבע של הוי"ה, שהם אור המחיה נפש היסודית וכו"ו⁵.

בדרך זו צעדו כלל חכמי ישראל – רופאי הנפשות⁶, במשך כל הדורות כולם, ועל פי הסתכלות זו הם יסדו לעצמם ולשומעי לקחם את דרכי הכרת הנפש והעבודה עם כוחותיה, הן מצד ארבעת היסודות השורשיים והן מצד הכוחות הענפיים⁷, ועל ידי כן הגיעו אל יעודם המיוחל⁸.

אך לדאבון לבב, ברבות הימים ובתוקף הגלויות, הקשיים הנפשיים הלכו והתרבו, הצער והיסורים הלכו וגברו, הנפשות הלכו ונחלשו, והקושי לבנות צורת חיים המותאמת למבנה נפשו היחודי של כל אדם באופן אישי הלך וגדל.

ומציאות זו הביאה לידי כך שללא הרף התחדשו והתווספו שיטות טיפול, אשר לא בתורה הקדושה יסודן ולא לנפש היהודי תועלתן.

ומאידיך – "זה לעמת זה עשה האלהים"⁹, הקב"ה ברחמיו הרבים שולח בכל דור ודור את שליחיו הנאמנים, על מנת לקרב את בניו האהובים אל דרך הישר והטוב. וכבר העידו גדולי ומאורי ישראל מכל גוויי היהדות, כי אחד השליחים הנאמנים להורות את דרך הישר והטוב בדורנו הינו מורנו הרב שליט"א, מחבר סדרת הספריים "בלבבי משכן אבנה".

דרכו של מורנו הרב שליט"א הינה, **יניקת החכמה ודרכי העבודה המעשית מן התורה הקדושה בלבד**. מורנו הרב שליט"א מסר, בקירוב לשני עשורים, אלפי שיעורים בכל חלקי התורה, ובפרט בתורת הנפש, ועוד היד נטויה בעזה"י. במשך שנים אלו, ביאר מורנו הרב שליט"א את משנת החיים השורשית והפנימית בסדרת "בלבבי משכן אבנה", בסדרת "דע את עצמך" ובשיעורים רבים נוספים.

ובעשור האחרון, מבאר מורנו הרב שליט"א את משנת החיים הפנימית על פי דרך "ארבעת היסודות" השורשית ועתיקת היומין, בצורה מסודרת, הדרגתית ומעשית. וזאת על מנת לאפשר לכל מבקש, אנשים פרטיים, מטפלים, יועצים, אנשי חינוך, הורים וכדו', ללמוד ולהכיר את הנפש, לעבוד עם כוחותיה, ולרומם ולהעצים אותה, ועל ידי כן, לבנות צורת חיים המותאמת למבנה נפשו היחודי של כל אדם באופן אישי, להתקרב לה' יתברך ולעבודו בלבב שלם.

מבואר בספרים הקדושים¹ כי כאשר רצה הקב"ה לעשות את עולמו הגשמי, ראשית הוא ברא ארבעה חומרי יסוד גשמיים – ארבעה רכיבים: אש, רוח, מים ועפר², ולאחר מכן הוא סידר, הרכיב ומיזג אותם יחד באופנים רבים ומגוונים עד למאוד, ועל ידי כן הוא עשה את העולם הגשמי על כל פרטיו.

וכמו כן, כאשר רצה הקב"ה לברוא את העולמות הרוחניים, הוא ברא ארבעה יסודות רוחניים – אש, רוח, מים ועפר רוחניים, ואיתם הוא ברא את העולמות הרוחניים על כל פרטיהם³.

ונמצא כי כל העולמות והפרטים הקיימים בהם, כפי שהם נראים כלפי חוץ, אינם אלא תוצאות של היסודות, ההרכבה והמיזוג של ארבעת היסודות. הוי אומר, ארבעת היסודות הינם האבות – השורשים, של הבריאה, וכל הדברים הקיימים בבריאה, הינם התולדות – הענפים, של ארבעת היסודות.

ואם כן, נפש האדם, מעצם היותה רוחנית, הינה מסודרת, מורכבת וממוזגת אך ורק מארבעת היסודות הרוחניים. וכל כוחות נפש האדם, אשר רבים הם, אינם אלא תוצאות – תולדות – ענפים, של ארבעת היסודות ה"נפשיים" אשר סודרו, הורכבו ומוזגו באופנים רבים עד למאוד.

וכיון שסדר היסודות, הרכבתם ומיזוגם, משתנים מאדם לאדם, אין אדם הדומה לחברו. לכל אדם ישנם כוחות רבים, מגוונים ושונים, תכונות שונות, מידות שונות וכישרונות שונים – כל אדם הינו יחודי בפני עצמו.

ומאידיך, על מנת לאפשר לאדם להשלים את עצמו ולעבוד את בוראו, עשה ה' יתברך את עולמו בכלל ואת נפש האדם בפרט, באופן שסידורם, הרכבתם ואיזונם של ארבעת היסודות אינם בשלמות. וכתוצאה מכך, חלק מכוחות הנפש אינו גלוי, אינו מתוקן או אינו מאוזן כפי הצורך. וכמו כן, מאורעות החיים מוסיפים את חלקם, כפי רצונו יתברך, לחוסר הגילוי, התיקון והאיזון של כוחות הנפש.

ואשר על כן, קשיי ההתמודדות, הסבל והצער הנפשי, המידות הבלתי מתוקנות והבעיות הנפשיות, אף הם משתנים מאדם לאדם.

והמוטל על האדם הוא להכיר את עצמו – את ארבעת יסודותיו השורשיים וכוחותיו הענפיים, ולעבוד עם נפשו – להשתמש בכוחותיו היחודיים, לגלות את כוחותיו החבויים ולהוציאם מן הכח אל הפועל, ולתקן ולאזן את כוחותיו הבלתי מתוקנים ומאוזנים.

וזו דרכה של התורה הקדושה להכרה עצמית והעצמת הנפש.

וכך כתב רבי חיים ויטאל (מהר"ח) זצ"ל, תלמיד האר"י זצ"ל, בספרו "שערי קדושה"⁴: "כמו כן בנפשות, הארבעה יסודות הם על דרך טוב ורע, ומהם נמשך בריאות הנפש היסודית שבאדם, או

5 ועיין שם באריכות.
6 כלשון הרמב"ם בהלי דעות פ"ב ה"א.
7 כל אחד לפי שורשו ודרכו.
8 זה לשון האבן עזרא (שמות פרק לא' פסוק יח'): "ולא יוכל לדעת ה' אם לא ידע נפשו ונשמתו וגופו. כי מי שלא ידע מהות נפשו, חכמת מה לו".
9 וזה תורף לשונו של רבי ראובן דוב דסלר זצ"ל, מגדולי תלמידי הסבא מקלם זצ"ל, אביו של רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל מח"ס "מכתב מאליהו" (הובא בכתבי הסבא מקלם – פנקס הקבלות): "וכידוע, מצפון הנפש מורכב בטוב ורע, מאוצר מעלות נשגבות וכו', וכמו במחלת הגוף וחלקי הגוף המרובים, תעבוד ותעמול חכמת הרפואה והמון הרופאים וכו' לדעת פרטי כל תכונת אבר ואבר איך לשמרו שלא יחלה, ואיך להטיבו אם כבר חלה. וכל חלקי הגוף היותר דקים והיותר מפונקים תידרש להם הכרת יתרה אחרי החיפוש והחקירה, כי מעוללים יותר לכל מחלה. ואחר כי חלק הנפש המידות המה החלק היותר דק והיותר מפונק מחלקי הנפש, מובן כי המה צריכים הכרה יתרה והשקפה מאוד רחבה. לכן יבחר המשכיל ראשית דבר, להכיר את עצמו, לדעת כל מהלכי תכונותיו ומידותיו וכו'. וזה כל עמל החכמים דור אחר דור, להרבות להשקיף על עצמו, על תכונותיו ומהלכי דרכיו. ולכן זה פרי ראשית ההשכלה – השכלת הטבת המידות, לעמוק ולהכיר מהלכי מצפון לבבו ונפשו. וידרש לזה עיון עמוק ותמידי בהשקפה תורנית חזקה ותדירה בעין חודרת. וזה כל האדם. ועל זה נבנה דרך החינוך של בית שבת תחכמוני, ישיבת בית התלמוד דקלם, וזו תפארתה". עכת"ד.
9 קהלת פרק ז' פסוק יד'.

1 ספר היצירה המיוחס לאברהם אבינו, הרמב"ם הלי יסודי התורה פ"ד ה"א, מהר"ח ב"שערי קדושה" ח"א ש"ב, המהר"ל ב"דרך חיים" על פרקי אבות פ"א משנה ב' ומקומות רבים נוספים. וניתן לעיין בקונטרס "ארבעת היסודות – המקורות", על מנת להעמיק בנושא זה ביתר הרחבה.
2 באופן כללי, כל הסדרים קיימים, כפי שמבואר בספר היצירה. וסדר היסודות המובא כאן הינו מלמעלה למטה, והוא אחד הסדרים השורשיים.
3 ארבעת היסודות משתלשלים מארבע אותיות שמו של הקב"ה – שם הוי"ה ברוך הוא. ועל פי סדר היסודות המובא כאן, החלוקה הינה כדלהלן: (מקוצו של יו"ד משתלשל כח ההיולי של ארבעת היסודות), מהאות יו"ד משתלשל יסוד האש, מהאות ה"י משתלשל יסוד הרוח, מהאות וי"ו משתלשל יסוד המים, מהאות ה"י האחרונה משתלשל יסוד העפר. ובכל עולם, ארבעת היסודות "מקבלים" את האיכויות והתכונות הנצרכות לבניית אותו עולם.
4 חלק א' שער ב'.

שאלה

שלום רב,

רציתי לשאול את הרב את השאלות הבאות:

א. אני מתקשה לקבל החלטה שמחזיקה מעמד לגבי בחירת דרך העבודה - בלבבי או דע את - משום שמצד אחד אני מרגיש את תביעת הנפש לגלות את יוצרה אך מצד שני יש בי מידה של יסודיות שתובעת ממני לעבוד בצורה מיוסדת. כיצד ניתן להכריע בעניין הזה וכיצד יש להתמודד עם תהיות לגבי הבחירה לאחר זמן כשכבר התקבלה ההחלטה?

ב. בלבבי הרב כתב שעבודת ביטול הרצון היא דווקא בהתלבשות הרצון, במחשבה דיבור ומעשה, ולא ברצון עצמו, כגון שיקבע לעצמו כמה פעמים לעשות נגד רצונו. ואילו בדע את עצמך הרב כתב, שניתן לקבל החלטה שלא לרצות דבר מסוים מחמת בחירה בדרך חיים שאין בהם רצון, מהו החילוק ביניהם?

ג. בשיעורים על בטחון הרב אמר שהדרך לביטחון היא ביטול הרצונות.

א. באיזה אופן של ביטול רצונות המדובר כאן?

ב. לדרך השניה של בטחון, האם הכוונה שגם את הרצון שאותו הוא רוצה שיקרה הוא צריך לבטל?

ג. האם הכוונה שאדם צריך בכל רגע שהוא יכול לשים לב לרצון שגלוי לו באותו רגע ולבטלו, או שהכוונה שיעסוק גם בביטול הרצונות כדלעיל.

ד. האם יש כזו עבודה לשבת ולהעלות רצונות מהתת מודע ולבטלם, ואם כן, האם זה מקרב לעבודת הבטחון?

תודה רבה.

תשובה

א. אדם שיציבותו לוקה מאוד ראוי להקדים את עבודת בנין נפשו הטבעית. ולהיפך, אדם שיש לו סדק בנפש הבהמית ונפשו חשה במדת מה את קונה ראוי לו ע"ד כלל להקדים את הקשר לקונו.

במקרים ששני הצדדים חזקים, ניתן לעבוד תקופה ממושכת על ענין אחד, ואחר תקופה ממושכת להחליף, וחוזר חלילה. ובזמן שעוסק בצד אחד, יעסוק מעט כפעם בשבוע גם בצד השני, ע"מ לא להתנתק ממנו ולאבדו.

אם מאד קשה להכריע מה להקדים, ניתן לעשות גורל מתוך הקדמה של לימוד לש"ש ותפלה נקיה וטהורה לפי ערכו שהשי"ת יכוננו לראוי לו. ואחר גורל זה להאמין שכך רצונו ית"ש.

אם בחר בבחירתו, יחליט שכל כחצי שנה בודק את הענין מתחלה, ובתוך כחצי שנה אין לשנות כלל, וזה גופא יוצר שקט, כי אינו יכול לשנות.

ב. כל נגיעה ברצון היא או ע"י מעשה, שעושה כרצונו או נגד רצונו. או ע"י דיבור, שמדבר מהו רצונו ולהיפך. או ע"י מחשבה ודעת. וכאשר מרגיל עצמו לעקור רצונו במעשה ודיבור ומחשבה, אזי יכול לגעת בדעת שע"י נוגע בעצם הרצון. בלא הדעת א"א לגעת בעצם הרצון, וע"י מחשבה דיבור ומעשה משיג הרצון בהתלבשותו. ולפיכך ע"י הדעת נוגע ברצון ומחליט אם לרצות אם לאו. אולם נגיעה ברצון עצמו ללא הלבשה של חכמה דיבור ומעשה, או ללא נגיעה בו ע"י הדעת, אין באפשרותינו. לתקפי הדעת ניתן לגעת ברצון ע"י הדעת מתחלה. אולם לרוב בני"א הדרך מתתא לעילא, דרך הלבשת מעשה דיבור ומחשבה. וטעם החילוק, כי מחשבה דיבור ומעשה הן לבושי הנפש, ורוב בני"א דבקים בלבוש. אולם הדעת הוא מעצמיות הנפש, ולכך נוגע בעצם הרצון. ולכך רק תקפי הדעת יכולים להשתמש עמו, כי הם דבקים בעצם הנפש.

ג. א. לבטל את הרצונות הגשמיים בהדרגה.

ב. כן.

ג. גם וגם. ביטול כללי מודעות כללית, וביטול פרטי מודעות פרטית.

ד. כן מתוך השקטה האדם יכול לגעת ברצונות נעלמים, כמו שכאשר האדם נמצא בהשקטה פעמים רבות עולה זכרונות מן העבר, כן הדבר אמור לגבי רצונות. ואזי יבטלם ובזה מתקרב לבטחון כנ"ל. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@moshebooks.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

למיד הראשית אחריה
שכל פולחן פולחן לבלתי
רוח האלקים שלמה לרחמי
באחריה גרמא בלילוי למלכה

הראשית למעלה השורש
בצורה אדם נעלה כראש
זכה נעשה לראש
לא זכה נעשה לראש

גחלת רכל פי ה' זיהר
לכונה ולתן את העולם שחיהר
זאת נעשה ל"י "ויאמר"
ראשית לכל יחי אור

ביחס לעצמותו הריאמו כאהן
הערכנו לעבודתנו להאהן
אם זכה נעשה לחובהן
ואם לאו איבד העדנהן

ראשית הבריאה ל"י זלזום
נראה שאין שם לאום
אולם הפנימיות לא נשלמה כלום
זהו סוד כלום וחגום

אין לזד למלכה
אפס זולמו
יחיד ואין בלמו
ושאג לעבודתנו ליחודו

זאת נשען ונצבור לעד
למחלה הייה הוא ושלמו אחז
ואל עגה רינו לכה
אחז יחיד וליוחז

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

לפי האמור, השאלה שנשאלה, שאם אחדות הבורא ית"ש אין כמותה אחדות בנבראים, כיצד הנבראים יכולים להכיר אחדות זו. תשובה לדבר, רק מכח האמונה הנברא יכול להכיר אחדות כזו. אם הנברא היה מכיר אחדות כזו, הרי שהוא יכול להקיש מן הנגלה לנסתר, ועי"כ להכיר את הדבר. אולם בחמשת חושיו של הנברא, אין כזו אחדות. וכן בחכמה, שהיא שורש הכל, על אף שנאמר בה: "כולם בחכמה עשית", "מנורה זהב מקשה אחד", שיש בה אופן של אחדות, אבל גם בחכמה אין זו אחדות מוחלטת. רק באמונה שהנברא מאמין במציאות הבורא ית"ש, מכח כך הוא בעצם חווה לגמרי את ההכרה באותה אחדות. אלא שזו הכרה של אמונה בנפש, ולכן זו לא הכרה שיכולה להשתלשל למדרגת החושים למטה.

מי שהכרת אמונה זו קיימת אצלו בנפש, הכרה שהיא הכרת מציאות גמורה, הוא אינו יכול להעביר זאת לרעהו, כמו שאי אפשר לומר לעיוור מהי ראייה, וכן אי אפשר לומר לחרש מהי שמיעה, כך אי אפשר לומר למי שאין לו אמונה הכרתית, מהי אמונה. מי שהאמונה אצלו היא לא אמונה הכרתית, אלא אמונה של ידיעות בעלמא, מכח הגירסא דינקותא, אזי כל דבר שהוא שומע ביחס לאמונה הוא תמיד אומר: "אמונה, אמונה, מה יש יותר לומר שם?". וגם אם הוא מברר פעם נוספת את גדרי האמונה, אבל הוא נשאר באותה תפיסה חיצונית של האמונה, ולא מעבר לכך. צריך להבין באופן ברור מאד, לרוב רובם של בני העולם אין כמעט שום אמונה. כמובן שהם גם לא מוגדרים ככופרים רח"ל, אבל הם גם לא מוגדרים שאמונתם היא אמונת אמת. אמונה זהו כח הכרה!

בארוכה, אמונה אין הגדרתה שדבר שהאדם לא משיג בחמשת החושים, או דבר שהוא איננו משיג בשכלו ומחשבתו, אעפ"כ הוא מאמין שהדבר קיים. אלא, אמונה הגדרתה כח בנפש, כח חושי לא פחות משאר הכוחות החושיים שבאדם. ובעומק יותר, כמו שנתחדד בארוכה מאד לעיל, כל הכרת מציאות אמת מגיעה רק מהכח שנקרא אמונה. הכרת מציאות אמת היא אך ורק מהמדרגה שנקראת אמונה, כל ההכרות שאינן מגיעות מהמקום הפנימי שנקרא אמונה הם אינן הכרות אמת. מי שרואה וקובע שהדבר כך ע"פ ראייתו, זו איננה מציאות גמורה, אולי ראייתו ראייה מוטעית, מי אמר שהוא ראה נכון.

עדים הבאים לב"ד ומעידים שראו כך וכך, אולי הם ראו באופן שאינו ברור. אם יש לאדם אמונה, חוש ראייתו משתלשל מכח האמונה, והרי ששורש הראייה היא באמונה. אבל אם הוא מתחיל את החושים ממקום החושים, זהו ניצוץ של ע"ז. החושים שורשים במחשבה, והמחשבה שרשה באמונה - "החכמה מאין תמצא". כל הכרת מציאות היא אמונה, כמו שנתחדד בארוכה לעיל. הכרת המציאות מכח האמונה, אין כוונת הדבר שהוא מאמין שהדבר קיים אבל אין לו בו שום הכרה. אלא, זו הכרת המציאות מכח האמונה, כמו שאני רואה - אני מכיר, כמו שאני שומע - אני מכיר, וכן ע"ז הדרך. כאשר אני מאמין באמונה אמתית, בלב האדם, במוחו ודעתו, אזי הוא מכיר את הדבר מכח האמונה. אמונה בבורא עולם עניינה, הכרה חושית גמורה במציאות הבורא ית"ש. זוהי לא אמונה כפשוטו שהוא קיים, אלא זוהי הכרה חושית בקיומו מכח האמונה. האמונה מכרת, ומכוחה אנו מכירים את מי שאמר והיה העולם.

י"ג עיקרים ויסודות האמונה לרמב"ם

היסוד השני

והיסוד השני, ייחוד השם יתברך. כלומר שזה שהוא סיבת הכל - אחד. ואינו כאחד הזוג, ולא כאחד המין, ולא כאיש האחד המורכב שהוא נחלק לאחדים רבים; ולא אחד כמו הגוף הפשוט האחד במנין שמקבל החילוק והפרידה לאין סוף. אבל הוא יתברך שמו אחד באחדות שאין כמותה אחדות בשום פנים. וזהו היסוד השני מורה עליו מה שנאמר שמע ישראל אלוקינו ה' אחד.

הכרת אחדות ה' מכח האמונה

היסוד השני עניינו ייחוד ה' יתברך. גדר אותו ייחוד, כלשון הרמב"ם: "אבל הוא יתברך שמו אחד באחדות שאין כמותה אחדות". כאן נשאלת השאלה, אם אחדות השי"ת זוהי אחדות שאין כמותה אחדות, הכיצד אנו דנים באחדות שאין כמותה. אם יש כמותה אחדות, אנו יכולים לדמות מילתא למילתא, אחדות לאחדות. אבל אם אין כמותה אחדות, הרי שאיננו יכולים לדמות מילתא למילתא, וא"כ כיצד נאמין באותה אחדות.

התשובה הפשוטה לדבר - היא גופא, לכן זוהי אמונה! אילו הגדרת הדבר הייתה שיש לנו דוגמא של אחדות כזו, הרי שיש לנו היקש בדבר, ולכן זה איננו בהכרח גדרי האמונה. אולם, כיוון שאין לנו אחדות כזו בנבראים, "שאין כמותה אחדות בשום פנים", מכיוון שאין כמותה אחדות בנבראים אזי הכח שלנו להכיר את אותו דבר מתוך הנמצאות הנגלים לא קיים, אשר על כן אנחנו מאמינים באותה אחדות. זהו הביאור הפשוט בדברי הרמב"ם.

נבאר ביתר חידוד. כמו שנתבאר לעיל

פרק ההתבודדות | מרבינו אברהם בן הרמב"ם

זהו אחד מהפנים העמוקות לנתינת המן לבני ישראל ביציאתם ממצרים. הרי גם לירידת המן בודאי שהיה צריך בטחון, שבלי ביטחון מהיכן ירד המן. ואליבא דאמת, בשעה שהמן יורד, הוא יורד מלמעלה למטה, ונמצא שאת ביטחונם הם לא שמו כלפי מטה, אלא כלפי מעלה. זהו עומק סוגיית ירידת מן.

כאשר האדם לא נמצא במדרגת יוצאי מצרים שיוצא להם מן מהשמים, אזי גם כאשר הוא בוטח, אבל על דרך כלל הוא מסתכל שיבוא מזונו בבחינת "המוציא לחם מן הארץ", והרי שהוא קשור לארץ. כמובן שאם אין לו כלל בטחון, הוא מחובר לארץ יתר על כן, באופן של "בזעת אפיק תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת, וישלחהו יהוה אל'הים מגן עדן לעבד את האדמה אשר לקח משם" (בראשית ג, יט, כג), והוא חוזר ונקשר לארץ. אולם כאשר יש לו ביטחון - יש לו ניתוק מסוים מהארץ. אבל יתר על כן, מדרגת יוצאי מצרים שהבטחון הביאם שהם בוטחים כלפי מעלה.

על דרך כלל האדם בוטח כלפי מעלה, אבל שפעו מגיע מלמטה, ולכן הוא קשור למטה. אבל יוצאי מצרים בטחו כלפי מעלה, וגם השפע הגיע להם מלמעלה. זהו עומק המדרגה שנקראת "לא ניתנה אלא תורה אלא לאוכלי המן", שהם היו מנותקים לגמרי מהארץ.

על ידי ראייתם ושמיעת שיחותיהם ועיסוק בעניניהם. מן ההצצה בגדולת הבורא ומן ההתענגות על מלאכיו ויפעת בראיו

וכל זאת כדי להנצל מן הדברים שההמון שטוף בהם ולהיות חופשי שלא יטרד, וע"פ שהוא מנותק נפשית הוא יטרד, וכל זאת למה, משום שהוא זקוק לפרנסתו, ולכן הוא צריך להיות מעורב עמם, והוא יוצא לרחובה של עיר ומתערב עמם, על ידי ראייתם ושמיעת שיחותיהם ועיסוק בעניניהם, הוא מתעסק ומדבר עם בני אדם, והם מספרים לו את צרכי החומר שלהם, ואת תשוקות החומר שלהם, בבחינת "נפשי יצאה בדברו עמו", וע"כ הם מחברים אותו לעולמם שלהם, והוא מאבד את ההתנתקות הנפשית שאליה הגיע. אבל כאשר הוא מנותק מהם נפשית, "נבדל מעצרותיהם", ויש לו גם בטחון, הרי שהוא לא נצרך כל כך לבני אדם, והוא יכול לשבת בביתו ויותר לבטוח שהממון יגיע, ולכן הוא פחות מחובר עם בני אדם.

ותוצאת הדברים, שאם הוא מחובר אליהם הם מבדלים אותו מן ההצצה בגדולת הבורא ומן ההתענגות על מלאכיו ויפעת בראיו. אדם שיש לו את שעת השקט, שהוא חופשי מרעבון תאווני, ואיננו מחובר לתשוקת החומר, אזי אור הנשמה מתחיל להתנוצץ בתוכו, ועסקו הוא: "הצצה

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה.

כלומר, על אותו משקל של לשון חז"ל שהוזכר, מה הוא רחום אף אתה רחום, אז זוהי דבקות של רחום ברחום, מה הוא חנון אף אתה חנון אז זוהי דבקות של חנון בחנון, כמו כן דבקות בתורה בדבר ה' זו הלכה שנדבקים ברצונו יתברך שמו, מכח איזה כח בכוחות האדם הוא דבק ברצון של הבורא יתברך שמו? הוא דבק בו מכח רצון האדם שדבק ברצונו יתברך שמו!! לפי זה יש להבין מושכל פשוט.

על דרך כלל אם קוראים בשטחיות את דברי הנפה"ח, אז האדם סבור שאם **במחשבה** הוא עוסק ברצון הבורא, אז הוא דבוק **ברצון**. אבל לא היא! כי הרי הנידון הוא להתדבק ברצון, ואיזה כח הוא מעמיד מצידו להיות דבוק? - **מחשבה!** איך מחשבה נדב־קת ברצון?! למה הדבר דומה, לראובן שיודע מה שמעון רוצה, אבל עצם המחשבה לא דבוקה ברצון!! היא יודעת את הרצון, היא משיגה שיש כזה רצון, אבל היא לא דבוקה בו.

על דרך כלל, אם האדם לא מברר את דברי רבותינו בכלל, ואת דברי הנפה"ח כאן בפרט בענין הדבקות ברצונו יתברך שמו, אז נראה שהדבקות ברצון הבורא יתברך שמו היא בעצם **ידיעת** רצונו, שהאדם **מברר** את דבר ה' זו הלכה, **מה** רצון הבורא שהוא יעשה - אסור מותר, פטור או חייב, טמא או טהור - הוא מברר מה רצונו יתברך שמו לעשות למעשה, ואז **בהשכלה שבמוח** דיליה, הוא **יודע** מה רצון הבורא יתברך שמו, ובזה נראה לו שהוא דבוק ברצון הבורא.

אבל כמו שנתבאר, **דבקות של מחשבה ברצון הרי שזו דבקות שאינה באותו ערכין!!** לא נאמר מה הוא רחום אף אתה חנון, מה הוא חנון אף אתה רחום, שחנון יתדבק ברחום, ורחום יתדבק בחנון, אלא דייקא רחום ברחום, וחנון בחנון!!

ובאותו משקל א"כ בדקדוק לענינא דידן, הדביקות ברצונו יתברך שמו, הינה בהתדבקות הרצון שבאדם שדבק ברצון הבורא יתברך שמו!!

לכן פשוט וברור שאדם שלומד באופן הקיצוני של לומד שלא על מנת לעשות, הרי שהוא מופקע לגמרי מדבקות ברצונו, ומדוע? כי הרי כל הדבקות ענינה התדבקות רצון ברצון, ואם הוא לומד שלא על מנת לעשות, כלומר הוא מעמיד **רצון הפכי מוחלט** מעצם רצונו יתברך שמו!! זהו אדם שנעקר מעיקרא, כי עיקרה ושורשה של כל הדבקות רצון ברצון אינה קיימת

אצלו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

פרק ההתבודדות | מרבינו אברהם בן הרמב"ם

גדולת הבורא, התענגות על מלאכיו ויפעת ברואיו",
ראיית האור הרוחני.

אולם, אם לפתע מתעוררת בקרבנו השאלה: "מה נאכל למחר", ראשית כל, עצם הטרדה מורידה אותו מהרוממות העליונה, והוא נקשר למטה. ויתר על כן, הוא מתחיל לעשות חשבונות, כגון, מה אני צריך לעשות, ואח"כ הוא גם יוצא ועושה, ותוצאת הדברים שהוא מחובר באופן יותר חזק לבני אדם.

אלו הם שני צורות של חיים, באופן של דבר והיפוכו. בטחון שלם אינו קיים בבריאה, שלם יש רק אחד - הבורא יתברך שמו. אולם, ככל שיש לאדם יותר ביטחון, הוא יכול להיות יותר מנותק מבני אדם. וכמו שנתבאר, זה מורכב משני חלקים. החלק הראשון, התנתקות נפשית ממה שבני אדם חיים, מעולם החומר. וזהו מכח ביטול חלק המרגיש, והטיית כח הדוחף לעליונים. החלק השני, זהו כח הבטחון, שמבדיל את האדם בפועל ממה שבני אדם מתעסקים בו, ועיי"כ הוא נבדל ממה נפשית, ומעשית, והוא יכול להיות בעולם כמציאות לעצמו.

על ידי כך שיהגה במ ויתן דעתו על קרבתם אל ה' יתעלה ואצילותם שעליה אמר דוד (תהלים קל"ט, י"ז-י"ח): "ולי מה יקרו רעיק אל מה עצמו ראשיהם. אספרם מחול ירבון"

כאשר האדם כבר לא קשור נפשית לעולם החומר, ובאופן מעשי יש לו יותר ויותר בטחון, הרי שהקשר שלו לעולם הוא מועט וקטן. ובשלב זה, התשוקות הפנימיות של אור השכל, והתשוקות הפנימיות של הרוח שנמצאת בלב, מתעוררות, ותוצאת הדברים היא, שתשוקת האדם היא גדולת הבורא, התענגות על מלאכיו ויפעת ברואיו, באופן שעל ידי כך שיהגה במ ויתן דעתו על קרבתם אל ה' יתעלה. אם מח האדם שקט ורגוע, הרי שמחשבתו על קרבת ה' היא דקה, פנימית, ומחברת. אולם אם האדם טרוד, מחשבותיו אינם רגועות, והם באופן של רצוא ושוב, רגע אחד למעלה, רגע אחד למטה, ולכן התקשרותו לעליונים לא נעשית בשלימות.

ואצילותם שעליה אמר דוד (תהלים קל"ט, י"ז-י"ח): "ולי מה יקרו רעיק אל מה עצמו ראשיהם. אספרם מחול ירבון" - ובאופן זה האדם משתוקק יותר ויותר לאצילות העליונה, למקור של השורש העליון. ככל שהאדם מתחבר יותר לבני אדם, הרי שהחיבור שלו הוא למטה. וככל שהוא מתנתק מהחיבור למטה, אזי מתגלה החיבור שלו למעלה. האדם נברא מנשמה וגוף, הגוף עפר מן האדמה, למטה, הנשמה שורשה בגובהי מרומים, למעלה. נמצא שיש לאדם שני סוגי קשרים, קשר אחד למטה, וקשר שני למעלה. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא- מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'" מרבינו אברהם בן הרמב"ם

פרק ה' | כח הזכרון

צריך להבין, שלהתרגל לזכור הרבה מאוד דברים רק מכח החכמה, אמנם יש בזה מצד אחד מעלה, אך מצד שני, מלבד מה שבדר"כ רוב אותם אלו שלמדו משניות בילדותם בע"פ בלי הבנה בקושי זוכרים זאת כשגדלו, עוד ישנו חיסרון, שכאשר מפתחים זאת מעבר לשיעור הנכון, אזי כח הזיכרון הבנוי מכח החכמה הולך וגדל, והוא אינו יחסי לזיכרון שמכח הבינה (שיבואר מיד להלן).

והרי הדבר ברור שכח הזיכרון של האדם צריך להיות בנוי בעיקר מכח ההבנה, והזיכרון שמכח החכמה צריך להיות חלקי. מי שכח הציור חזק אצלו בנפש, יכול לבנות את הזיכרון גם על כח הציור. אך מי שכח זה אינו עיקרי אצלו, צריך לבנות את הזיכרון בעיקר על כח ההבנה, ובשום פנים ואופן לא שכח החכמה יתפוס את שטח הזיכרון הראוי לכח הבנת הדברים ומהלכם.

ולכן, שינון המשניות בע"פ של הילדים בקטנותם, צריך להיות בעיקר במשניות שהם למדו והבינו אותם, והם זוכרים את מהלך הדברים. כמובן שיש מקום ללמוד ולהיבחן גם על משניות ששינונו אותם ולא היתה בהם הבנה כלל, אך זה צריך להיות בגבולות הנכונים, בלי שזה יבוא על חשבון זיכרון הלימוד בהבנה, שמכוחו צריך להיות עיקר הזיכרון של האדם.

דוגמא לכך הוא אופן הבחינה על סוגיות הגמ'. שכפי הידוע, ישנה אפשרות להיבחן על דברי הגמ' באופן שהנבחן מצטט את דברי הגמ' מילה במילה כפי שהם כתובים, וישנה אפשרות להיבחן על הבנת הדברים באופן שהנבחן מסכם את מהלך הסוגיא - שקלא וטריא.

זכירת המילים של הגמ' ככתבם, יכולה להיות או מכח של ציור או מכח של חכמה הזוכרת את הענין כמו שהוא. ואילו זכירת השקלא וטריא של הגמ' זהו זיכרון של בינה שזוכר מכח הבנת הסוגיא ומהלכה.

בדקות, שני צדדים אלו נקראים בחז"ל "ליגמר" והדר "ליסבר", ליגמר זו אמירת המילים ככתבן, וליסבר זו הבנת הענין. ועיקר הזיכרון צריך להיות מכח הבנת הענין, וכפי המקובל מבית מדרשו של הגר"א שהעיקר זה לזכור את השקלא וטריא ולא את המילים. בנוסף לכך אפשר גם לסכם את השיטות ואת פיסקי הדינים ולזכור גם מכח כך.

בינה - זיכרון של הבנה ומהלך

הזיכרון השלישי שהוזכר, הוא זיכרון של בינה שזוכר מכח הבנת הענין. אדם שלמד ענין מסויים והבינו לאשורו בצורה יסודית ובהירה, הבין את תוכני הדברים, הבין את יסודי הסברות שבהם, וברור לו מהלך הדברים כיצד הם בנויים שלב ע"ג שלב, לימוד כזה נקלט ונחקק בעומק הנפש ומכח כך הוא זוכר את הדברים. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא- מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

אבד | א"ר יוחנן

סוכה (נה ע"ב) - א"ר יוחנן, אוי להם לעובדי כוכבים שאבדו ואין יודעין מה שאבדו, בזמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר עליהן, ועכשיו מי מכפר עליהן.

ועיין משך חכמה (פנחס, פכ"ט), וז"ל בשביל ישראל שהם בני שביתה מכפר להם, ואגב דמכפר לישראל מכפר גם לבני נח. וכיוצא בזה אמרו בפרק קמא דהוריות (ו ע"א) דמיגו דמכפר לחיים מכפר נמי למתים. אבל בזמן הזה דלא מכפר לישראל, לא מכפר לבני נח. אך תוספות סוף מגילה (ל ע"ב, ד"ה שאר ימות החג) הביאו מדרש, דבזמן שקוראים בסדר הקורבנות מכפר עליהם, אכן כיון שמריעים ומצירים לישראל ואין מניחים לעסוק בתורה, איך יתכפר להם במה דישראל קוראים בתורה כיון שאין מניחים להם לעסוק בתורה. ולדבריו זה קאי על שבת וכל הרגלים. ובהרחבה יותר על כל הקרבנות.

אולם יעוין במהרש"א שם שקאי על סוכות, שכתב שם (ע"א), וז"ל, ול"נ לפרש בענין פרי החג, דאמרין לקמן שהיו ע' פרים נגד ע' אומות עע"ז, פר יחיד נגד ישראל וכו' ואוי להן. שאבדו ואין יודעין שבזמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר.

והנה בעיקר הדבר אי איכא כפרה לעכו"ם אמרו בירושלמי (נזיר, פ"ט, ה"א) בני ישראל נודרין בניזיר ואין העכו"ם נודרין בניזיר, וכו', דכתיב וכפר עליו, את שיש לו כפרה, יצאו עכו"ם שאין להם כפרה. ובקרבת העדה שם, שאינן מביאים חטאת אלא נדרים ונדבות. אולם הבבלי שם ריש פרק ט' יליף מדכתיב לאביו ואמו לא יטמא, את שיש לו טומאה, יצא עכו"ם שאין לו טומאה. ומדלא יליף כהירושלמי קצת יש להביא ראיה שס"ל שיש כפרה לעכו"ם, כמ"ש הכא בסוכה שיש להן כפרה (ולפ"ז מובן הספק בסנהדרין מו ע"ב, שאיבעיא להו קבורה משום בזיונא או משום כפרה, ולא הביאו ראיה ממלכי כנען שצוה יהושע לקברם בו ביום (יהושע, ח, כט, כז), דלבבלי יש כפרה לעכו"ם, ודו"ק). ועיין תמורה (ב' ע"א), בהקדיש עכו"ם להתכפר עכו"ם. והרי משמע שיש לעכו"ם כפרה. ועיין הגהות אשרי (ב"ב י ע"ב). ויש לחלק בין הדברים, שיש דברים שיש להם כפרה ויש שלא, ואכמ"ל.

והבן שלפי המבואר בירושלמי שאין כפרה לעכו"ם, זהו שלמות האבדה, כי אצל ישראל, כאשר חטא יש לו תשובה, שהיא השבת אבדתו, אולם אצל עכו"ם שחטא אין לו כפרה, וא"כ זהו אבדה ללא תשובה, ללא השבה, בחינת אבדון.

פרק ד' | רצון הכרח הרגל

הקדמה

בשני השיעורים הקודמים עסקנו בס"ד בחיבור של האדם לעצמו. וכפי שנתבאר ישנם בזה בכללות שני חלקים: חיבור האדם לעצמו מכח רצונותיו, וחיבור האדם לעצמו מכח תכונותיו.

עד כה עסקנו בחלק הראשון שהוא החיבור מכח הרצונות, ולמדנו שהאדם צריך להתבונן במעשים הגדולים והיסודיים שהוא עושה, ולבדוק: מה הם הרצונות שיכולות להניע בנ"א לעשות את אותו דבר, ומה הם המניעים שהניעו אותו לעשות את אותו דבר שהוא עשה. עי"כ האדם מתרגל ולומד מה הם חלקי הנפש שלו הגורמים לו לעשות דברים, והוא מכיר יותר ויותר בבירור את הרצונות המניעים של הנפש.

שלושה מניעים לפעולות

כל מי שהתבונן בדברים שנאמרו, חשב עליהם, וניסה ליישם אותם, זיהה בוודאי שלחלק מהמעשים שלו היו עוד מניעים הגורמים לפעולות מלבד כח הרצון.

ובאמת לכל אדם ישנם באופן כללי שלושה מניעים שגורמים לו לעשות פעולות, ובשיעור זה נעסוק בהם ונבארם.

המניע הראשון הוא **כח הרצון** שהוזכר עד כה. המניע השני הוא **ההכרח והכפיה** - אדם שעושה פעולה משום שהכריחו אותו לעשותה. והמניע השלישי הוא **ההרגל** הנקרא בלשון הנביא מלומדה, - האדם עושה פעולות משום שהוא מורגל לעשותם.

שורש ג' כוחות אלו נמצא בקבלת התורה ועסק התורה, במתן תורה מצד אחד עם ישראל קיבלו את התורה **מרצון** כשאמרו נעשה ונשמע, אך מאידך התורה ניתנה אף באופן של **כפיה** כשאחז"ל (שבת פח): כפה עליהם הר כגיגית וכו'. ובברכות התורה אנו אומרים **"ותרגילנו בתורתך"**. הרי שלושת הכוחות ביחס לשורש השורשים שהיא התורה הקדושה. וגם ביחס למעשים שבני האדם עושים מתגלים שלושת הכוחות המניעים שהם הרצון ההרגל וההכרח.

כח ההרגל

כשנתבונן על מעשינו, נראה כמובן שחלק לא קטן מהם נעשה מתוך הרגל, חינוכו אותנו לעשות פעולות, פעמים באופן שמעולם לא היתה לנו בהם הבנה ורצון והתרגלנו לעשותם, או שבתחילה עשינו אותם מרצון אלא שלאט לאט נעשה הדבר טבע והפך להיות הרגל בנפש. זהו כח חזק ששולט בחלק כלל לא קטן ממעשי בני האדם.

שזהו טבעו לעשותם. וכאשר האדם עושה את הדברים מעמקי ההויה של נשמתו, זהו הרגל של קדושה. זוהי כמובן מדרגה גבוהה מאוד ולא נעסוק בה כעת. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על

תפקידן של בנות ישראל.

אנד | אמר ר' שמעון בן לקיש

ביצה (ט"ז ע"א) - אמר ר' שמעון בן לקיש, נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ע"ש, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר (שמות לח, יז) שבת וינפש, כיון ששבת ווי, אבדה נפש. ופירש ר"ח, כלומר נתמעטה הנשמה.

ועיין זוה"ק (ויקהל, רד ע"ב) וינפש, ואוקמוה, ווי נפש דאבדת ושפיר איהו, אבל אי הכי ווי גופא אצטריך למימר דמינה אבדת נפש, אבל רזא דמלה דבר נש אית נפש דנטלא ומשיך לגביה להאי רוחא מערב שבת וההוא רוחא שריא בגווה דההיא נפש ודיירה בה כל יומא דשבתא, וכדין ההוא נפש יתירה ברבויא ותועלתא יתיר ממה דהוה. על דא תנינן כל נפשאן דישראל מתעטרן ביומא דשבתא ועטרא דלהון דשרי האי רוחא בגוייהו, כיון דנפק שבתא וההוא רוחא סלקא לעילא, כדין ווי לנפש דאבד מה דאבדת וכו'. וא"כ נאבד לנפש הרוח, ולא שהנפש נאבדה.

ועיין תורת חיים (סנהדרין צט ע"א), וז"ל, ועליו אמרו, שבת אחד מששים בעוה"ב, כי השפע היורד מעולם העליון דבר מועט הוא ובטיל לגביה כדבר הבטל בששים.

ובש"ה הק' (סוכה, נר מצוה, ד"ה מה) כתב, וז"ל, מה תועלת יגיע לאדם מזאת הנשמה היתירה בעודה בו בשבת, ע"כ נראה לענ"ד כוונת רבותינו ז"ל בזה, כי בהיות שאדם מורכב מגוף ונפש, הגוף אחד והנשמה אחת, יחדיו יהיו תמים, הנפש בהשכלה והגוף באכילה ושתיה, וכו', אבל בשבת יש לו נשמה יתירה כנוצר, א"כ הגוף יחיד בין המרובים (ובטל ברוב), עיי"ש.

ומהות הארת תוספת זו שמבטלת את הגוף בואר במהר"ל (יחידושי אגדות, שבת, ק"ח ע"ב) וז"ל, כי כאשר האדם ביגיעה ובבלתי מנוחה, הרי אי האדם בשלימותו, ויום השבת מיוחד שיהיה האדם בשלימות. וזה אמרם נשמה יתירה נתנה לאדם בשבת.

והנה זמן הכרת האבדה כפשוטו הוא במוצאי ש"ק. אולם יעוין בש"ה הק' (מסכת שבת, תורה אור, הג"ה ד"ה ועל) וז"ל, הפירוש, כיון שנכנס שבת ורואה מעלת הנשמה היתירה, אזי מבין ווי היה לו למפרע במוצאי שבת כשנאבד הנפש ממנו. וקרוב לכך איתא בבבב"ש (שמות, כי תשא, אות ז), שעל ידי שזוכר זאת שאחר שבת יסתלק ממנו הארה זו, לכך מתדבק בה ביותר. ועיין ליקוטי מוהר"ן, תורה ל"א, ותורה קכ"ו.

ולהיפך מזה כתב במאור עינים (ליקוטים, ד"ה בהעלותך) וז"ל, ווי אבדה נפש, ר"ל הנפש מאבד הווי של כל העתים לרעה ח"ו, ומבטל אותם, וביטולה זהו איבודה. ולדבריו זהו אבדה דתיקון.

ויתר על כן איתא בפרי צדיק (האזינו) מהנשמה יתירה נשאר רשימו דקדושה ביציאתו והחשק הגדול להשיגה כמו שטעמו בשב"ק, וכו', ולכך נרמז הנפש יתירה ביציאת שבת, שאז עיקר ההרגש מדאגה זו, ווי אבדה נפש, ומזה זוכין לחיי עוה"ב. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

נח | ד-ה

וימח את כל היקום אשר על פני האדמה. אדמה, אם-דה. והיינו שאדמה היא אם ושורש לכל צרופי ד-ה.

ומהות הדבר, כי האדמה שורש ואם לכל המדמה, מלשון אדמה לעליון. וממנה נגזר מדת "הוד", מלשון מודה על הטובה שקבל מזולתו, ומודה על האמת. והבן שכל הוד ענינו שדומה לזולתו ועי"כ מודה לו.

וזהו הכרת תודה לזולתו, כי כאשר ראובן נותן לשמעון דבר מה, מציאות ראובן משתקפת אצל שמעון, ונעשה שמעון דומה לראובן. ויתר על כן כאשר שמעון מודה על האמת לראובן, נעשה דומה לו בפנימיות.

ומלבד כך לשון הוד, מלשון הוד והדר. והבן שמהות הוד אינו לשון יופי כפשוטו. אלא מהותו כמ"ש חז"ל על אסתר, ירקרוקת היתה, אלא שכל אחת נדמת לה כאומתה. והיינו שכל אחד נראה לו שהיא דומה לה, לאומתה. וזהו הוד של יופי, שאדם רואה הדבר ונראה לו שהיא שדומה לו. וזהו מלת דומה, הוד-מ. וזש"כ והארץ הדום רגלו. והיינו שהארץ דומה לו, כמ"ש חז"ל, הוי דומה לו. וזו עבודת היהודי, הד-יוי, הוה דומה לו.

ויתר על כן היא מדת הדר, הד-ר, שע"י כח המדמה נעשים אחד, ודרים יחדיו, בבחינת ודבק באשתו והיו לבשר אחד. וזהו מכח שבשורש הם אחד, וזש"כ ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם ויקח אחת מצלעותיו. תרדמה, דה-תרם, שנעשה הרמה למדרגת ד-ה, הוי דומה, ויתר על כן אחד ממש.

וזהו מצות צדקה, קץ-דה, והיינו לגלות את הדומה לו, ולכך נותן לו צדקה. ויתר על כן שהעני והעשיר ידורו יחדיו ממש, בחינת הדר, ה-דר. וגילוי הארה זו היא בחינת אבן פטדה מאבני החשן. פטדה, פט-דה.

אולם ח"ו כאשר מסתלק בחינת חיבור והדמות זו, מתהפך הוד לדוה, כנודע, בסוד כל היום דוה. ובין איש לאשתו היפך החיבור כנ"ל, נעשה נדה, נ-דה. וזהו בחינת דחה, ח-דה, שנדחה החיבור והדימוי, ונעשה מדמה דקלקול. והיפוכו, חדוה, חה-דו. ובמקום חיבור הנקרא דיבור, "ראוה מדברת", נעשה דומיה, דה-ומי. וכן דממה, דה-מם. ואז האשה נהפכת לאבדה, כמ"ש בריש קידושין משל לאדם שאבדה לו אבדה וכו'. אבדה, אב-דה. ואזי נהפך הדיבור לדיבור דקלקול בבחינת דבה, דה-ב, שמוציא דבה עליה כמוציא שם רע, שזהו בחינת המרגלים שהוציאו דבת הארץ, שהיא בחינת אשה כנודע. וכאשר נתקן נהפך לעדה, ואין עדה פחות מעשרה, שמצורפים יחדיו, עדה, ע-דה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבדה, אדוניה, אדמה, אדמתה, אהוד, אודה, אודיעה, הוד, דוה, אחיהוד, דינה, דמעה, הדר, חדוה, יהודי, יהודה, מדה, מדינה, מדכה, מצודה, נדבה, עדה, צדקה, שדה, רעדה, תודה, גדה, גדולה, גדליהו, דאבה, דאגה, דבה, דבורה, דבלה, דבלתמיה, דהר, דומיה, בחה, דומה, דחה, דוה, דכה, דלילה, דממה, חסידה, ילדה, הדף, יהוד, יהודית, יהודע, יהוצדק, מעדה, נדה, עמדה, עמיהוד, פדה, פדהצור, פטדה, צדקיהו, קדחה, צידה, רדה, תדהר, תרדמה, הדום. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

יושר יושר ג' קוים, עיגול כלי להם והוא בחינה רביעית כנודע. ובסוד אדנ-י, אין-ד, נעשה במקום ד', ג', היינו שנכלל הכלי שהוא ד' באור, שהוא ג'. והבן שישנה הבחנה שאין - ד, חוזר לאחד (עיין ערך קטן יחידה), וישנה הבחנה שחוזר לשלש.

שערות שערות, שער עליון. אדנות, שער תחתון (עיין שערי אורה ש"ב, ושערי צדק ש"א). ועיין עמק המלך (שי"ד, פצ"ה), ולזה אנו אומרים אדנ-י שפתי תפתח, שתפתח אותו השער שהיא סוגרת אותו. ונודע אדנ-י במילוי עולה תער"א, שער. ועיין מגן דוד (אות ד) הדלת במ"ק עולה י"א, וכן עולה שם אדנ-י, כי השם הזה הוא פתח ושער ודלת להכנס לשאר שמותיו הקדושים. והבן שסוד י"א דקלקול בחינת עשו כנודע, בסוד י"א יריעות עזים, והוא איש שער דקלקול. שמפיל שערות עליונות לאדנות דקלקול, י"א ארורים כנ"ל. ולכך אמר יעקב לעשו לשון אדנות, אדוני יודע כי הילדים רכים, יעבור נא אדוני לפני עבדו, עד אשר אבוא אל אדוני שעירה.

אזן כתיב (תהלים ו, י) שמעה אדנ-י תפלתי. ובארמית אזנים נקראים אודנין. כי שורש נוק' תחתונה מלכות, בנוק' עליונה בינה. אורות האזן ס"ג דע"ב דס"ג. ובאזן נגלה אות ה', והוא ה' פעמים אדנ-י, העולה ש"ה (עיין שער הכוונות דרוש העמידה, ד"ה). וכן מיתוק פ"ר דינים כמ"ש שם, וכונת מיתוקם הוא בתיבת אדנ-י, והוא כשתצייר ציור אלף בציור יו"ר שהוא ר"ו, ותחברנו עם ג' אותיות האחרות שהם דין, יעלו פ"ר, עיי"ש, שבצרוף אות ה' אחרונה של שם הוי"ה שהוא שורש לאדנות, עולה פרה, וזהו מיתוקם. וה' זו שורשה באזן (ועיי"ש דרושי תיקון חצות, ד"א).

חוטם עיין מגלה עמוקות (ואתחנן, אופן רנד) צו את יהושע, שהוא בא מיוסף, הוא יתקן חטא ירבעם בחייו, כי הוא ינחיל והוא "יעבור", בגימט' "רוח הטומאה" (סוד רוח בחוטם), אבל אתה (משה) עלה ראש הפסגה, ר"ל כשתמות אז תעביר המרכבה הטמאה, וכו', שאז נקבר על הר העברים, עברים בגימט' מרכבה טמאה, שאז העביר הבעל פעור שהוא החרון אף. זש"כ ונשב "בגיא", נוטריקון, בית גאין יסח אדנ-י (משלי טו, כה), ר"ל עבור שהסיח ע"ז, לכך נקבר מול פעור. וע"ז אמר משה כי יגרתי מפני האף והחמה, ולבסוף נצחו. ועיין פע"ח (שער השופר, פ"ג. וכן שער הכוונות, דרושי ר"ה, ד"ט) אדנ-י, עם י-ה, עולה אף. וכתב, ויחר אף הוי"ה במשה, וזאת לאחר שאמר משה, בי אדנ-י, שלח נא ביד תשלח. וזש"כ איכה יעיב באפו אדנ-י את בת ציון. ועיין שער הכוונות (דרושי ר"ה ד"ט) י-ה, אדנ-י, עם הכולל עולה בגימט' אף.

פה אדנ-י שפתי תפתח. ועיין הקדמת תיקוני זוהר, ורזא דדיבור אדנ-י. ובכדי לזכות למדרגה זו שהיא מעין בחינת

אור א"ס אמרו (זוה"ק, שמות, רס ע"ב) היכלא שביעאה, אדנ-י שפתי תפתח, רזא דרזין דלחישו ולא אשתמע קלא, הכא אינו רעותא דלבה לאתכוונא ולסלקא רעותא מתתא לעילא עד אין סוף.

ועוד עיין ספר הפליאה (ד"ה ויהי) ואם תרצה למנות ה' פעמים אחד, תמצא המרכבה אדנ-י (ה"פ אחד עולה ס"ה).

ועוד. עיין רקאנטי (תרומה) ואמר פ"ז, לרמוז למה שנאמר בספר יצירה, נעוץ סופו בתחילתו. כי השם הנכבד הנזכר באדנות שהוא סוף הבנין, ושם אהי-ה שהוא מקור הכל ותחלתו הוא כנגד פ"ו (אדנ-י, אהי-ה, עולה פ"ו), עם אין סוף יתעלה ויתברך (עולה פ"ז). אותיות אחרי א-ד-נ-י, ב-ה-ס-כ, עולה פ"ז. (ועיין שער הכוונות (דרושי תפלת השחר, ד"א) שני שמות שהם כ"ב (אותיות) וס"ה עולים פ"ז אשר בהם נכללים א"א וזו"ן, עיי"ש).

צמצום נודע שהצמצום היה במלכות אין סוף שהיא בחינת אדנות. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר זה השולחן, פ"ד) אדנ-י בסוד הצמצום. והבן שאדני משמש אף לחול. וזהו עומק הצמצום, חול לשון חולין, חלל. ועיין פרדס רימונים (פי"ט, פ"א).

ועוד. צמצום ראשון עשית חלל, צמצום שני פרסא שנפרס מחזה עד טבור דא"ק כנודע. ומעין כך ביום שני של מעשה בראשית נעשה רקיע להבדיל בין מים עליונים למים תחתונים ועיין עבודת הקודש (ח"ד, פ"ו) מים תחתונים עקרון שם אדנ-י. ועיין שער הכוונות (דרושי סדר שבת, ד"א, ענין קבלת שבת) העשיה בכללותה היא מלכות, נוק', הנקרא אדנ-י, והשפחה דילה שהיא העשיה כנודע, נקרא סנדלפון. והנה חיבור אדנ-י וסנדלפון הם בגימט' פרסה. ועיי"ש עוד, ובמנחה יכוון לב"פ שם אדנ-י, וח' אותיותיהם, הם קל"ח. קלח - חלק.

קו כתיב (תהלים לט, ח) ועתה מה קויתי אדנ-י. ועיין מגן דוד (אות פ) י-ה, אדנ-י, הוי"ה, ואם תמנה שלש שמות תמצאם עולים קו.

עיגולים מגילה (לשון מגל עיגול) נקראת ב"א, י"ב, י"ג, י"ד, ט"ו. העולה ס"ה כנודע מהגר"א, בחינת אדנות גימט' ס"ה. ואמרו קריאתה זו היא הילולה. הלל גימט' ס"ה, כנודע. ובקריאת מגילה יסוד דאבא נגלה באדנות, כנודע.

ועוד. עיין עבודת הקדש (ח"ג, פי"ב) מה שמצינו בחטא העגל (עיגולים) שכתוב ושלחתי לפניך מלאך וגו', והועילה תפלתו של משה ע"ה שלא ימסרו בימיו לשליח, וכו', והם שם אדנ-י שהיה מבקש משה ע"ה שילך בקרבם, עיי"ש, כמ"ש ילך נא אדנ-י בקרבנו.

שכינה מדברת מתוך גרונו, נצרך מדת ההשתוות. ועיין ספר הפליאה (ד"ה ה' נקרא גבורה) אשתוית, ר"ת, אדנ-י שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. ועיין שער הכוונות (דרוש העמידה, ד"ה) בכוונת מלת פי.

ועוד. עיין שער הכוונות (דרושי הקדיש, ד"א) מתחברים ב' שמות אה"ה ואדנ-י, ונעשים אלקים. והבן - אה"ה אדנ-י, אלקים, פה, כולם עולים מנין שווה.

עינים - שבירה עיין שער הכוונות (דרושי כוונות ק"ש, ד"ו, פירוש תיבת ישראל) וצריך לכוין ולקבל עליו ד' מיתות ב"ד, סקילה, שריפה, הרג וחנק, מן ד' אותיות אדנ-י, כמבואר אצלנו בק"ש שעל המיטה. ועיין תיקונים, תיקון כ"א, ע"ב.

איתא בספר הפליאה (ד"ה סדר גאולה ותפלה) דע, בהתאחד מדות אל ח"י שהוא היסוד במדת אדנ-י, אז יושבת כל כסא מלכות ומושלטת על כל הנבראים. וכשא"ל ח"י הוא היסוד נבדל ממנה ומסתלק ממנה, אז מדת אדנ-י הנקראת שכינה הולכת בגלות ומשתעבדת תחת שאר ממשלת וכחות נכריות. ונודע שזהו שורש כל השבירה ירידת המלכות לבריאה, ובטל שם אדנות שהוא לשון אדנות וממשלה. ועיין שושן סודות (אות תקמג, סוד המשפט ביום הדין) אם תשמור למדת אדנ-י שהיא דנה דין בלי חמלה, מי יעמוד עם בניה ישראל, אין ספק כי יכלו בחטאם. ועיין פע"ח (שער השופר, פ"ג) תרועה בגימט' אדנ-י במלאו? ואותיות. תרועה לשון שבר.

עתיק עתיק מלכות של עולם עליון בחינת אדנות שיורדת לתתא. ועיין ליקוטי תורה (ישעיה) ואראה את אדנ-י, היינו כתר דבריאה הסמוך למלכות דאצילות, בסוד עתיק שבבריאה. ועיין עץ חיים (שער מד) ובין הבע"ח לצומח הוא אדני השדה, נגד עתיק דיצירה. והנה עתיק כולו פנים אין בו אחור. ועיין שער הכוונות (דרושי ויעבור, ד"ז) עון הוא אחורים דשם אדנ-י, שהם בגימט' קכ"ו. ובעתיק נהפך מעון לענו.

אריך אמרו (ברכות ד ע"ב) כיון דתקינו רבנן למימר ה' שפתי תפתח, כתפלה אריכתא דמיא. ושורשה הארת אריך. (ועיין שער הכוונות דרושי העמידה, ד"א). ועיין עוד שער הכוונות (דרושי חזרת העמידה, ד"ה) ודע כי זה השם דאדנ-י הוא למעלה בדיקנא דאריך וכו', הנה שם אדנ-י שה"ס י"ב אותיותיו (של מיליו) הנרמזים ב"ב תיקוני דיקנא דא"א.

ועוד. עיין שער הכוונות (דרוש קידוש ליל שבת, ד"א, ענין סעודת שחרית של שבת) ס"ת, הוי"ה לארך ימים, הם בגימט' ס"ה, כמנין אדנ-י.

אבא עיין קהלת יעקב (ערך גיד) וזהו סוד משארז"ל (ב"ר, יב, טו) מתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין, בחינת אדנ-י, ובחינת אדנות עלה במחשבה סוד החכמה, בסוד

אבא יסד ברתא. ולהיפך עיין קיצור הכוונות לרמח"ל (סדר שב"ק) אדנ-י שפתי תפתח, תכוין שהיכל ק"ק מצד אבא עולה עם כל ההיכלות והעולמות הכלולים בו אל האצילות. ועיין שער הכוונות שם. ועיין שם (דרושי חזרת העמידה, ד"ה ענין כוונות אמון) מילוי של ע"ב מלבד הפשוט, מ"ו. מילוי של מ"ה מלבד הפשוט, י"ט. יחדיו ס"ה, בסוד אבא יסד ברתא. עיי"ש.

אמא עיין קהלת יעקב (ערך אדנ-י, י) אדנ-י, בגימט' אה"ה פשוט, ומרובע, א, א"ה, אה"י, אה"ה. וזה סוד כאמא כברתא. כי אה"ה בחינת אמא כנודע (תיקוני זוהר, תיקון סט, קיד ע"א).

ועוד. נודע י-ה, או"א. ואופן אחד של המילוי יוד, הי, יוד ה"ה, עולה ס"ה, גימט' אדנ-י. כי יש י"ה באבא וי"ה באמא. ועוד, מלכות דאמא, לאה. ועיין שער הכוונות (דרושי כוונות ק"ש, ד"ה) ואות ד' דאחד שהיא בחינת לאה, תכוין בה בסוד שם אדנ-י במילואו כזה, אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד.

ד"א עיין זוה"ק (זהר חדש, תיקונים, פד ע"ב) וכד ייתי בעלה, אדנ-י שפתי תפתח, אתפתחת לגבי תרי סמכי קשוט, ואיהו קביל לה בתרי דרועין, הו"ד שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני.

ועוד. עיין מגן דוד (אות נ) והשם הגדול (הוי"ה) הוא חוזה, שכן עולה כ"ו, והיא נבואה שעולה עם הכולל אדנ-י, ובהתחברות עמה ו' שהוא השם הגדול נעשית חזון, שכן חזון עולה ע"א, והוא חיבור שם אדנ-י עם ו', והכי איתא בספר התיקונים, ובזו אתעבידת אספקלריא דנהרא, אדון דילה.

ועוד. אדם וחווה, גימט' אדנ-י. ועיין שער הכוונות דרושי חזרת העמידה, ד"ה, ענין כוונות אמון.

נוק עיין זוה"ק (זהר חדש, תיקונים, פא ע"א) כד ישראל אמרין אדנ-י שפתי תפתח, אדנ-י, שכינתא, כד איהי אתפתחת לקבלה לבעלה, וכו', הא אינון כרובים דכר ונוק' כחדא.

ועוד. עיין מגן דוד (אות ש) וכן אדנ-י מלשון האדנים, כי השם הזה הוא אדן ובית קיבול לכל שאר השמות. ועיין ספר השם, השם הזה הוא ראשון ובית שער ליחוד ליכנס בו ממטה למעלה, והוא סוף היחוד מלמעלה למטה, לכך נחשב ראשון ועשירי, ולכך תחלתו אלף וסופו יוד, ונעוץ סופו בתחלתו, והוא ראשון והוא אחרון, ואותיות הדין כלולות בו, לומר שהכל בו, ולפיכך נקרא אדני.

ועוד. עיין עץ חיים (של"ח, פ"ד, מ"ת) גם וכ"ב אותיות, גימט' אדנ-י, שהוא ברחל. ועיי"ש סוד רות, מילוי אדנ-י, בהסרת הפשוט עולה רות.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

בסוף הלכות מאכלות האסורות ושם לענין איסורים, הוי מדברי קבלה, אבל העיקר מאברהם. ונקטו הפוסקים שאינו עשה גמור מדאורייתא.

ועיין כלי חמדה (נשא אות ג') שמצות לא תעשה אין דין חינוך. אולם אסור לספות לו איסור בידים. ופשוט.

ד. ובגדר וטעם המצוה, עיין אגרות משה (יו"ד, ח"א, סימן רכד) שביאר שנחלקו הראשונים בגדר המצוה, שהרמב"ם ס"ל שגדרו שיתרגל הקטן "במעשה" המצות כשיהיה גדול, ולכך אין לקטן שום חיוב השתא. אולם הראשונים ס"ל שגדרו כדי שיתרגל "בקיום" המצות, ולכך כבר מעתה חייב מדרבנן, עיי"ש. ולהשלמת הענין עיין קונטרס דיני חינוך קטן בילקוט יוסף, שהר"ח ח"ב מאוד בכל דיני חינוך.

שאלה כיצד להתמודד עם כפיתיות

כיצד אשה שומרת תורה ומצוות צריכה להתמודד עם כפיתיות, מבחינה תורנית אמונית ומעשית, לא מאד קיצוני, אבל קיים ומפריע לחיות. נוסו כבר מספר שיטות, עם שיפור מה. אני מחפשת פתרון, שיכול להיות תהליך ארוך טווח, אבל מושלם.

תשובה

שורש ההפרעה יסוד עפר בלתי מתוקן שיוצר כפיתיות ומחויבות לעשות דבר מה פעמים רבות וכדו'.

שורש התיקון: מודעות שזהו כח חיצוני שמחייבו וזה אינו הוא שרוצה בכך, או חושב כך.

תיקון למעשה: מלבד תפלה מעומק הלב לקב"ה. והתבוננות שאין זה רצון הקב"ה, אלא הפרעה.

א. כשרוצה לעשות דבר כמה פעמים, אל יעשה כן מידף אלא ימתין מעט.

ב. יעשה זאת באיטיות, אף את הפעם השניה והשלישית וכו'.

ג. קודם שעושה כן יעשה עוד מעשה אחר.

ד. ילך ויחזור לאחוריו קודם שעושה כן.

ה. תנועה הפוכה בנפש, יחזור ויעשה כן במהירות רבה ברצפיות פעמים רבות, עד שיקוף בעצמו.

ו. פעם יש כך ופעם כך. פעם באיטיות, השהייה וכו', ופעם מהירות מופלגת כנ"ל.

ז. יעשה כן בצורות משונות ע"מ לגחך את הדבר. ומתוך כך יתבונן בעצמו איך לא רק "צורת המעשה" ליצנות, אלא "עצם המעשה".

ח. יעשה פעם אחת פחות ממה שרוצה ומרגיש מוכרח. ופעמים יעשה הרבה יותר כנ"ל, אולם לא כפי שרוצה.

ט. יעשה את המעשה באופן חלקי, ולא בשלמות ממש.

י. יעשה מעשה הפוך לאותו מעשה, במקום נקיון לכלוך, במקום סגירה פתיחה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

שאלה מצות חינוך - מהותו, על מי מוטל, מקורו בתורה, טעמו

מהי חובת חינוך, מאיפה מגיעה המילה חינוך? האם זה אותו חוב של ללמד תורה לבנו, או האם זה חובה אחרת. ואיך מקיימים אותו? האם החיוב מוטל על האם או רק על האב. אם החוב מוטל על האם, מהו המקור בתורה לכך?

תשובה

א. אמרו (יומא פב ע"א) שלשון חינוך יש בו ב' משמעויות.

א. "התקדמות" - כגון לגבי צום יוה"כ, היה רגיל לאכול בשתי שעות אכילין אותו שלש, בשלש מאכילין אותו לארבע.

ב. "השלמה" - שיצום כל היום.

ומהותו. שכשם שאצל האדם עצמו יש ב' חלקים.

א. התקדמות עוד שלב בהדרגה מהמקום שבו הוא נמצא, שלב אחר שלב.

ב. שאיפה לתכלית ולשלמות. וכן הדבר אמור בחינוך בהקב"ה

לה ממש. חינוך להתקדמות, וחינוך לשלמות. ושורש הדרגה זו מקורה אצל חנוף שעליו נאמר (בראשית ה, כד) ויתהלך חינוך את האלקים. והיינו שכל הזמן התקדם עוד ועוד. ולעומת כך חינוך של השלמה שורשו בחנוכת המזבח, כמ"ש (במדבר, נשא, ז, פד) זאת חנכת המזבח ביום המשח אותו. חנוכה של השלמה. וכאשר הדבר מושלם ישנה התחלה חדשה. ומצד כך לשון חינוך התחלה, "מחנכין את המזבח".

ב. מצות חינוך על מי מוטלת, האם על האב או על האם. עיין נזיר (כט ע"א), שרק האב חייב בחינוך ולא האם בחינוך, "קסבר איש חייב לחנך את בנו במצות ואין האשה חייבת לחנך בנו במצות". ועיין רש"י חגיגה (יד ע"א ד"ה איזהו קטן), שמשמע שגם האב חייבת. ונחלקו בכך הפוסקים.

חיוב תלמוד תורה לכו"ע האשה פטורה ללמד את בנה, כל שחייב ללמוד חייב ללמד, כמ"ש בקידושין (כט ע"א). לעומת כך האב חייב ללמדו תורה ואינו תלוי בחינוך, כמ"ש "ולמדתם את בניכם". ומלבד כך כשם שחייב לחנכו במצות, כך חייב לחנכו במצות ת"ת. כגון שהיה רגיל ללמוד שעה יחנכו ללמוד ב' שעות, כמו לגבי צום ביוה"כ. וכן חינוך באיכות.

ג. מקור מצות חינוך. יעוין במשך חכמה (וירא, יח) שכתב הנה חינוך מצוה לבנים במצות עשה לא נזכר, רק עשה בולמדתם את בניכם, הוא בת"ת. ואמרו בניזיר (כט ע"א) דהאב חייב לחנך בנו במצות ואין האשה חייבת לחנך את בנה במצות. פירוש דהוה כמו מצות עשה של ת"ת דהאשה פטורה. ויעוין אורח חיים (סימן שמ"ג) בביאור הגר"א ובמג"א.

ומקור מצות חינוך במצות עשה, מקורו בזה הפסוק מאברהם אבינו שצוה את בניו בקטנם על המצות. דקרא שהביא הרמב"ם

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | 718.295.1245 USA

הצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

בה אחדות של כל הנבראים כולם. וזהו האור שברא הקב"ה ביום הראשון, שאדה"ר צפה בו מסוף העולם ועד סופו. כל החושים, שמיעה, ראייה, ריח, טעם ומישוש, מגיעים מאותו מקום של אחדות.

דוגמא נוספת, כמו הדוגמא הראשונה ממש. ידועים דברי הגמ' במסכת יומא (ע"ה א') גבי המן, שיכלו לטעום בו כמעט כל טעם בעולם שרצו לטעום. השורש ממנו נובע שאפשר לטעום במן כמעט כל דבר, מחמת שזהו טעם שנשתלשל מהמחשבה, והמחשבה נשתלשלה מהאמונה שהיא בבחינת יחוד ה' יתברך, אחדות הכל. כאשר הם טעמו במן כל טעם שיש בעולם, זה לא רק מדרגת המן, אלא זהו גם מדרגת הטועם. כל אחד מהחמשה חושים שנשתלשלו מן המחשבה שנשתלשלה מהאמונה, מקבל פנים אחרות לגמרי.

הנפילה ממדרגת "אתה" ל"הוא" בחטא אדה"ר בשעה שאדה"ר חטא, ואכל מעץ הדעת טוב ורע, הוא נפל ממדרגתו. ואזי נאמר בו: "ויאמר את-קלך שמעתי בגן ואירא כי-עירם אנכי ואחבא" (בראשית ג, י). הגדרת הדבר של "ואירא ואחבא", שמכאן ואילך האמונה לא גלויה אצל האדם באופן של "הכרה", אלא כדבר נסתר ונעלם. יש לנו שני הגדרות ביחסנו לבורא עולם, נוכח - ונסתר, אתה - והוא. קודם חטא אדה"ר, היחס של אדה"ר לבוראו היה במדרגת "אתה". ומתולדת החטא, היחס לבורא העולם הפך להיות "הוא". כאשר אדה"ר מתיירא ומתחבא, הוא מתייחס למי שנמצא מבחוץ באופן של מוחבא, הוא לא רואה אותו, "הוא". ההבדל בין הכרת "אתה" להכרת "הוא", שהכרת "אתה" היא תולדה של האמונה. ובחטא אדה"ר הוא יורד ונופל ממדרגת אמונתו, ויחסו לבורא עולם הופך להיות מ"אתה" ל"הוא". ■ המשך בע"ה שבוע הבא - מסדרת

דע את אמונתך_003_ היסוד השני. אחדות. השם (שלוש עשרה

אם אני מאמין בקב"ה, אני ירגיש שהוא נמצא לידי?". תשובה לדבר, אם האדם רואה את חברו לידו, האם יש כאן שאלה מדוע הוא מרגיש שחבירו נמצא לידו? לא! באופן זה אין שום שאלה, שהרי הוא רואה אותו לידו. אבל כלפי האמונה בקב"ה, יבא האדם ויאמר, מה זה שייך אחד לשני, יכול להיות שאני מאמין שהקב"ה קיים, אבל אני לא חייב להרגיש את קיומו לידי. אולם, כל ההגדרה הזאת נובעת מחוסר ההבנה הברורה מהו המושג שנקרא אמונה.

חמשת החושים מושפעים מכח האמונה כאשר מבינים שכל המציאות של אמונה עניינה הכרת המציאות, הרי שאם האדם לא מכיר את המציאות, אזי האמונה היא איננה אמונה. מי שאמונתו היא אמונה חושית, הכרתית, הרי שגם כל החושים שיש לו מקבלים ההארה מאותה אמונה. על אף שבדאי חמשת החושים, ראייה, שמיעה, ריח, טעם, מישוש, לא יכולים להגיע למדרגת האמונה, הם חושים שהשתלשלו מן המחשבה, שהשתלשלה מן האמונה, אבל הוא לא יכול להגיע במדרגת החושים למדרגת האמונה. אולם, ככל שמדרגת האמונה של האדם גדולה יותר, כך גם מדרגת החכמה שלו גדולה יותר, וכן מדרגת החושים שלו גדולה יותר.

נביא דוגמאות לדבר. ידוע לשון חז"ל, שאור שברא הקב"ה ביום הראשון, היה האדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו. מהו השורש שממנו נובע שאדה"ר צפה באור מסוף העולם ועד סופו, וכי הייתה לו נהורא מעליא, ראייה טובה, ולכן הוא ראה מסוף העולם ועד סופו. הגדרת הדבר היא, הראיה משתלשלת מהמחשבה, המחשבה משתלשלת מהאמונה, והגדרת האמונה היא יחוד ה' יתברך, אחדות שאין כמותה אחדות. והרי שחכמה המשתלשלת מאמונה של יחוד ה' יתברך, היא אור של אחדות. והראייה משתלשלת מחכמה כזו, מתגלה

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם

היסוד השני

כח האמונה גדול מכח הראייה

כאשר שואלים אדם על דבר שהוא ראה: "כיצד אתה יודע שהדבר קיים?", הוא עונה: "ראיתי". אולם כאשר שואלים אדם על דבר שהוא לא ראה: "כיצד אתה יודע אם זה דבר קיים?", הוא עונה: "אני מאמין", וכאן יש האומרים לו: "אתה מאמין, אבל אולי הדבר לא קיים". והרי שבני אדם מסתמכים על הראייה יותר מהאמונה. וכל זאת למה, מחמת שהם הם תופסים בנפש שהראייה זה דבר חושי, דבר מוכח, אבל האמונה זה עורבא פרח רח"ל. מי שבנפשו כח האמונה היא אמונה חושית, הוא נותן יותר משקל בנפש לכח הכרה של אמונה מאשר כח הכרה של ראייה! ישנו מעשה ידוע עם הרבי מקוצק, שאמר לו אחד מהצדיקים שבסוכות הוא רואה את שבעת הרועים מגיעים לסוכתו, השיבו הרבי מקוצק: "ואני מאמין שהם נמצאים בסוכה".

כל ההגדרות הללו הם הבנות שנוולדות רק כאשר אמונתו של האדם היא אמונה חושית. גם באופן זה בני אדם סבורים, שאמונה חושית עניינה שהאדם מאמין וחש את אמונתו, אבל הוא לא "מכיר" את הדבר, הוא מאמין בחוש שיש בורא לעולם, אבל הוא לא מכיר אותו, אלא רק מאמין בו. מי שהאמונה נמצאת רק במוחו, הוא בודאי רחוק מן האמת. אולם גם מי שהאמונה נמצאת בלבו, הרי שהוא מרגיש, אבל השאלה היא האם הוא מכיר את בורא עולם מכח אמונתו. בדקות, בכל הרגשה מונח ניצוץ של הכרה.

אולם יש להבין ברור, מי שאמונתו היא אמונה חושית אמיתית, "שיייתי ה' לנגדי תמיד", באופן דממילא הוא מרגיש שהקב"ה ניצב עמו, לידו, בתוכו. ישאל השואל: "מדוע

המספיק לעובדי ה'

רוב בני האדם הקשר שלהם למעלה נעל. ק"ו במי שעבר חייבי כרת ח"ו, שכרת הוא מלשון שנכרת מהשורש העליון שלו, כדברי רבותינו. ואזי מתגלים בו דברי רבינו יונה: "נפש הרשע תרד מטה מטה ששם כל חפצה ותאותה", שנפשו יורדת למטה. אולם כאשר האדם מתנתק מהתשוקה לחומר, ומתנתק מהעיסוק עם בני אדם מכח הביטחון, אזי תשוקתו לחיבור למטה הולכת ונחלשת, ומתגלה בו התשוקה לחיבור העליון, **יתן דעתו על קרבתם אל ה' יתעלה ואצילותם, בשורשם, שעליה אמר דוד (תהלים קל"ט, י"ז-י"ח): "ולי מה יקרו רעיק אל מה עצמו ראשיהם. אספרם מחול ירבון"**.

מי הם ה'רעיק' של בני האדם - אדם ממוצע רעיו הם אנשי החומר שנמצאים כאן. אולם אדם רוחני הרעים שלו הם המלאכים, הנשמות, הטוהר העליון. וגם כאשר יש לו קשר עם אדם שנמצא כאן בעולם, עיקר הקשר שלו הוא עם נשמתו של אותו אדם, והוא קשור עמו מצד השורש העליון, ולא מצד ההלבשה החיצונית. הקשר בין בני אדם על דרך כלל הוא של 'נותן ולוקח', קשר של עולם החומר.

צדיקים שיש ביניהם קשר - זהו קשר נשמתי. שניהם מתקשרים בשורש, והגם שסוף כל סוף גם בגוף הם נפגשו, אבל עיקר הקשר הוא בשורשם, בעומק נשמתם. גם בפועל ישנו איסוף של הצדיקים, אבל זהו הפועל של ההתקשרות העליונה. אם אין את ההתקשרות העליונה, ההתקשרות התחתונה היא סוג של התקשרות של אנשי החומר, היא לא ההתקשרות האמיתית והשלמה.

ולא עוד אלא שהיה שוקע בשרעפיו עד שנרדם או הרגיע בשלוח עמוקה והשיג את ה"פגיעה" כדרך שהשיג,

אומר ר"א בן הרמב"ם, שכאשר מגיעים להתנתקות מהחומר, אזי מגיעים לשקט הפנימי. וכאשר האדם מגיעים לשקט פנימי, יש בכך שני פנים. פנים ראשונות, שמתוך אותו שקט הוא נרדם, כמו שרוב בני אדם בשעה שהם רוצים לישון הם מרגיעים את עצמם, כל אחד לפי עניינו. אולם, ההירדמות הזו איננה הירדמות כפשוטו, אלא זו הירדמות שמגיעה משקט פנימי שהנשמה נקשרת לשורשה. והפנים השניות לכך, **הרגיע בשלוח עמוקה**, שהאדם נשאר בהקיץ, אבל זהו מעין שינה, מחמת שזהו עומק הרוגע הפנימי.

כאשר רואים את אותו אדם אי אפשר להבחין בבירור האם הוא ישן או ער. היה מעשה שסיפר הרב וואזנר זצ"ל, שפעם אחת הוא נכנס לחזו"א, והחזו"א היה נראה לו כרדום. ולכן, הוא שתק ולא ניגש אליו. כעבור זמן מסוים החזו"א התנער, ושאלו: "מה רצונך, מדוע לא נגשת". והוא אמר: "ראיתי שהרב ישן". ענה לו החזו"א: "אני

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה.

אבל אפילו אדם שלומד על מנת לעשות, או יתר על כן הוא לומד בסתמא, בין אם סתמא כלשמה בין אם סתמא כאינו לשמה, כמו שיתבאר עוד בדברי הנפה"ח, אבל בענינא דידן בערכין של דבקות ברצון, בשעה שהאדם עוסק בתורה **אם הוא לא מכוין להדיא לעשות את רצון הבורא**, יש כאן רק דבקות במחשבה, אבל היא אינה דבקות ברצון!!

לכן צריך לפחות שתהיה מחשבה שהוא מקבל עליו עול תורה ועול מצוות כלומר: עול תורה - בלימודה, ועול מצוות - לעשות את רצון הבורא יתברך שמו במה שהוא עכשיו למד! לכן דייקא אומר הרמב"ן הידוע באיגרתו, כאשר תקום מן הספר תחפש מה אפשר לקיים, זה לא רק כהגדרה כללית של ללמוד על מנת לעשות, אלא עומק הלמוד על מנת לעשות מקבל כאן פנים הרבה יותר ברורות. ה"ללמוד על מנת לעשות" כלומר שהוא מדבק את עצמו ברצון הבורא, ואם זה על מנת לעשות אז הוא מעורר את הרצון שלו לעשות את רצון הבורא במה שהוא עוסק, ועל ידי כך יש כאן דבקות של רצון האדם ברצון הבורא יתברך שמו.

אם כן, **מי שרק יודע את רצון הבורא**, הרי שלימוד תורה יש כאן, אבל דבקות של רצון מול רצון אין כאן!! משא"כ **מי שמקבל על עצמו לפני** שהוא לומד, ללמוד על מנת לעשות, וכשהוא קם מן הספר הוא מברר מה יצא על מנת לקיימו למעשה, או אז יש כאן תחילת דבקות של רצון ברצון!!

אבל כל זה אינו אלא תחילה של דבקות של רצון ברצון, ומדוע? משום ששורש קומת האדם הוא כח של רצון והוא לא כח של רצון אחד, אלא סדר בריאתו של עולם שיש לאדם הרבה מאוד רצונות!! וכשיש לאדם הרבה מאוד רצונות, ורק אחד מתוך שלל הרצונות שלו הינו לעשות את רצון הבורא, אז אפילו אם בשעה שהוא לומד, הוא לומד על מנת לעשות ומעורר את הרצון אליו יתברך, וכשהוא קם מן הספר הוא מחפש מה לעשות והוא מכניס עוד פעם גילוי של רצון, הן ברישא והן בסיפא, וממילא יש הארה במציעתא של דבר, אבל מכוין שהלב שלו עדיין מלא בעוד הרבה מאוד רצונות זולת רצון הבורא יתברך שמו, הרי שאי אפשר לדבק שני דברים שמציאותם איננה שוה!! ■ המשך בע"ה בשבוע

הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

המספיק לעובדי ה'

פרק ה' | כח הזכרון

זיכרון מכח הדעת ככל שהאדם בשכלו קשור לדברי התורה, וצורת לימודו היא באופן של התקשרות שכלית, כך הדברים שהוא לומד נקשרים ונחקקים במוחו ועיניו הוא זוכרם. אולם צריך לדעת שיש התקשרות של המח, ויש התקשרות של הלב, ויש התקשרות של המח והלב יחדיו. התקשרות הלב גונזת בקרבה חיבור של דעת הכרה והרגשה.

זיכרון מכח חזרה ישנם עוד סוגי זיכרון של דברים, שאע"פ שהיתה בהם הבנה, אבל אין יסודם כח הבינה אלא יסודם הוא כח החכמה, וזו היא הבינה שבתוך החכמה.

יש זיכרון מכח החזרה על הנלמד, כפי שמצינו בחז"ל (מגילה ז): "תנא מיניה ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנח בכיסיה", וכן אמרו (חגיגה ט): "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד. - זהו זיכרון שנבנה ע"ג עוד חזרה ועוד חזרה.

ברוב הפעמים, זיכרון מכח החזרה זהו שוב כח של חכמה, כי רוב רובם של בני האדם כשהם חוזרים על לימודם, הם חוזרים בדיוק על מה שהם למדו והבינו בפעם הקודמת. הם רק מעוררים את ההבנה שהיתה להם בלימוד הראשוני, וחוזרים על מה שמוסכם וידוע אצלם, וא"כ בערך מסויים זהו זיכרון מכח של חכמה.

אמנם ישנו אופן של חזרה על הלימוד, שבו האדם מנסה להבין שוב וללמוד את הדברים בהבנה נוספת, ולא רק חוזר על מה שהבין כבר, ובחזרה כזו יש גם כח של בינה שמצטרף לחכמה - הבנה חדשה שמצטרפת ללימוד הראשוני.

(ובדקות, חזרה ק"א פעמים זוהי התקשרות לשורש הדברי תורה ללא מסך המבדיל, ואכמ"ל)

זיכרון מכח סימנים, ודימוי ישנו עוד סוג זיכרון, שהוא זיכרון מכח סימנים. כמו שאחז"ל (עירובין נד): אין תורה נקנית אלא בסימנים... שנא' הציבי לך ציונים - עשו ציונים לתורה. זהו ג"כ סוג זיכרון של חכמה שזוכר מכח הסימנים את מה שמוסכם וידוע אצלו כבר.

וישנו עוד סוג זיכרון דק בנפש האדם שנובע מכח הדימיון שהאדם מדמה דבר לדבר כשאחז"ל (סנהדרין פב). "ראה מעשה וזכר הלכה". וכן הנאמר בציצית וראיתם אותו וזכרתם שתכלת דומה לים וים דומה לרקיע וכו' (מנחות מג): זהו זיכרון שנבנה מכח הדימוי של דבר לדבר, וגם כאן הרי האדם מדמה דבר שהוא יודע לדבר שהוא יודע ולא ההבנה היא שמביאה אותו לזכור וא"כ זהו זיכרון של חכמה וביתר דיוק בינה של חכמה - תבונה. אולם פעמים הוא מדמה מילתא למילתא בסברה וזהו בינה.

כל אלו הם חלקים ודקויות שבתוך החכמה. יש את הבינה שבתוך החכמה כשחז"ל "הבן בחכמה..." וכשהם מתחברים יחד אלו הם דקויות שבתוך החכמה שנבנות ע"ג ההבנה שמדמה הדבר מתוך הבנה. ויש שמדמה מכח חכמה, וכנ"ל. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את

תורתך דרכי הלימוד"

לא ישנתי". עומק המעשה הוא, שהחזו"א היה בדביקות שעליה נאמר הרגיע בשלוה עמוקה, שהרואה מבחוץ נראה לנגד עיניו שאותו אדם ישן, אבל אליבא דאמת זהו שקט פנימי שמשקיט את הכל, שבו האדם נראה כעין ישן, אבל זהו השקט העמוק. וגם אם האדם נרדם, אבל זוהי לא הירדמות של שטות, אלא זוהי הדבקות לשורשו העליון, ואזי זו הירדמות מכח התקשרות לשורש.

ובהקיצו, או בהתעוררו משלותו, הנה לא פג עדין קסם ה"פגיעה" הזאת, כמו שנאמר (שם): "הקיצותי ועודי עמך", שהקב"ה נמצא עמו ואצלו. ועל-ידי-כן חייו הם ברצוא ושוב.

בכל אדם בשעה שהוא נרדם, הנשמה יוצאת, להיכן היא הולכת - כל איש לפי עניינו. אבל אם הוא נרדם מכח השקט הפנימי של החיבור שנתבאר, נשמתו הולכת למקור שורשה העליון, ואזי - **ובהקיצו**, אם הוא נרדם, או בתעוררו משלותו, מאותו שקט, והנה לא פג עדין קסם ה"פגיעה" הזאת, כמו אדם שראה מראה טוב, או אכל מאכל ערב, אזי אפילו בשעה שהדבר פג אבל בתחושת נפשו הוא עדיין מחובר לאותו דבר, **כמו שנאמר (שם): "הקיצותי ועודי עמך"**.

זה נקרא: "להזהיר גדולים על הקטנים". מאותו עומק של שקט שמביא לידי אותו חיבור, או בשינה ממש, שאזי הנשמה נקשרת לשורשה ויוצאת מן הגוף. או בהקיץ ממש, שהוא קשור לשורשו, אזי האדם נמצא בדביקות השלמה.

אין רצון הבורא שהאדם יישאר בדביקות השלמה. זה נקרא מיתת נדב ואביהוא. אלא רצונו יתברך שמו הוא, שהאדם יחיה ברצוא ושוב. מחד הוא מגיע לאותו שקט עמוק שבו הוא נקשר לשורשו, ומשם הוא יונק את מקור חיותו. ולאחר-מכן הוא חוזר לפעולה, לתוך עולם המעשה. כמו בעולם החומר הפשוט, שהאדם יוצא לעבודתו בבוקר ובלילה הוא נח, ועי"כ יש לו כוחות נוספים לחזור לפעולתו ועבודתו.

מעין אותו דבר בסדר הנפשי הנשמתי הפנימי, הלילה, שזוהו הזמן עד שנרדם או הרגיע בשלוה עמוקה והשיג את ה"פגיעה" כדרך שהשיג, משם הוא יונק את מקור חיותו, ואזי למחר יש לו כח להמשיך, אבל מתוך אותה מדרגה שהנה לא פג עדין קסם ה"פגיעה" הזאת, כמו שנאמר (שם): "הקיצותי ועודי עמך", שהקב"ה נמצא עמו ואצלו. ועל-ידי-כן חייו הם ברצוא ושוב, רצוא של הדבקות עמוקה, משקט וחיבור עמוק, תענוג של "אז תתענג על ה'", וחוזר חלילה לגלות את הבורא עולם בתוך עולמו, "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים". ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר

"המספיק לעובדי

בלביפדיה אבד

תענית (יג ע"א) - א"ר חנינא סגן הכהנים, כדי הוא בית אלהינו לאבד עליו טבילה פעם אחת בשנה. בת"ב.

והנה מהות הטבילה במים נתבארה בספר שושן סודות (אות ז), וטעם הטבילה במים מפני שאנו רוצים להחזירו ליסודו הבא מג' אמות אמ"ש, ופירושם, אויר מים אש, והעיקר המים, וכו', כי המים רוב בנין האדם. והבן שמים אין להם צורה ואינם אלא חומר בלבד כמבואר במהר"ל (גבורות השם פי"ח, ועוד). ולכך החזרת דבר לשורשו, היינו ביטול צורתו וחזרתו לחומר שבו. ועי"ז נקרא שהדבר נאבד, היינו שאבד צורתו.

ולכך גוי המתגייר בעי טבילה. והיינו שע"י שטובל מבטל צורת גוי שבו, ושב לחומר. ועל החומר חל גירותו, ואזי מקבל צורה חדשה, צורת יהודי. כי המים מושרש בהם ביטול הצורה הקודמת, וקבלת צורה חדשה.

ונודע (שער הכוונות, דרושי סדר שבת, ענין כוונת הטבילה, דרוש א) כי המקוה הוא סוד שם אהי"ה דההי"ן העולה בגימט' קנ"א כמנין מקוה. והיינו שרמוז בשם זה כח התחדשות שאהיה כך וכך. והוא הצורה החדשה שקבל. וכן רמוז א-היה. והיינו ביטול מה שהיה לשורש, לאלף.

וזהו הטהרה הנגלת בטבילה. כי הטומאה הוא "צורה של רוח טומאה" השורה על הטמא, ולכל חטא וחטא ולכל טומאה וטומאה יש צורה של טומאה. והטובל מבטל צורה זו, ומתחדשת לו צורה של טהרה, זה לעומת זה. וזהו אותיות טבל, בטל, והיינו שבטל הצורה הקודמת. וכן אותיות בלט, והיינו שנתחדש לו צורה חדשה.

והנה עיקר גילוי מקום מים וטבילה בהם הוא במקום ביהמ"ק, שבו אבן השתיה, ושם קפא תהומא למישטף עלמא. ושם נצרך תמיד קידוש ידים ורגלים וטבילה לצורך עבודה. וכאשר חרב הבית בטל כח זה. ולכך אמרו כדי הוא בית אלהינו לאבד עליו טבילה פעם אחת בשנה. ובדקות יותר, חורבן הבית הוא גילוי אש, כמ"ש באש הצתתי וגו', והיינו ששלט אש על מים וביטל כח המים, ולכך אין לטבול בו ביום.

פרק ד' | בירור. הרצון. המניע. המעשה. והדרגת

הרגל פנימי והרגל חיצוני

כח ההרגל הפועל פעולות, מחולק להרגל פנימי והרגל חיצוני,

ההרגל הפנימי, הוא כל מה שהנפש עושה מחמת שזהו חוק טבעה לעשות, וכח זה הוא למעלה מקומת הרצון. כמו שהאש שורפת והרוח מתנועעת וכדו' והם לא עושים זאת משום שהם רוצים אלא שזהו טבעם, כך גם בשורש הנשמות של נשמות ישראל יש את חוק טבעה של הנשמה.

ולענין עסק התורה כזכור, זה מתגלה באופן העליון כאשר האדם לומד מחמת הקשר העמוק והפנימי שלו לתורה עד שלימוד התורה נעשה לו ענין טבעי - ותרגילנו בתורתך.

זה כמובן שייך לגברים, אך לכל אדם ישנן פעולות שהוא עושה משום שזהו טבעו לעשותם. וכאשר האדם עושה את הדברים מעמקי ההויה של נשמתו, זהו הרגל של קדושה. זוהי כמובן מדרגה גבוהה מאוד ולא נעסוק בה כעת.

אנו נעסוק בכח ההרגל החיצוני שהוא המתגלה בעיקר אצל בני האדם, וענינו: מעשים שהאדם עושה מתוך ההרגל לעשותם, ולא משום שזהו טיבעו לעשותם.

ההפסד שבהרגל

ההרגל החיצוני גורם לכך שהמעשים נעשים בלי מחשבה. ובנוסף על כך, הם נעשים מתוך העדר גילוי של רצון, או עכ"פ עם מעט מאוד גילוי של רצון.

כאשר האדם מרבה לעשות מעשים מתוך הרגל חיצוני, בלי מחשבה וגילוי של רצון, הוא בעצם נעתק מפנימיותו, הוא מתנתק מרצונו ומחשבתו, ומעשיו הם כמעשי קוף בעלמא.

חלק לא קטן מחייו בנוי ממעשים שהוא עשה, אבל הוא לא היה מקושר למה שהוא עשה, ההויה הפנימית של נפשו אינה חיה וערה, ואינה מרגישה ומחוברת למעשים שהוא עושה.

והרי זה כאדם הישן המניע את ידיו ורגליו שתנועות אלו ברוב המוחלט של המקרים לא נעשות מתוך מודעות. כך גם פעולות הנעשות בהקיץ אך מכח ההרגל ברובד החיצוני של הנפש.

וככל שהכח הזה גדול יותר בנפש האדם, כך האדם פחות קשור למעשיו ומעשיו פחות קשורים אליו, והוא יוצא מעצמו למקום שנקרא הרגל, מה שקרוי "אינסטינקט".

ומה גם שכפי שהזכור בשיעור הקודם, הכח להתחבר לעצמו הוא ע"י בירור הרצון המניע את המעשים, ועי"ז האדם נקשר לרצונותיו ולעצמו. ונמצא שכח ההרגל הוא ההיפך הגמור לזה משום שהוא גורם שהרצון יהיה נעלם ומכוסה. ■ המשך בעיה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על תפקידן של בנות

בלביפדיה אבד

לו יר | ד-ו

ואעשך לגוי גדול. גדול, גל-דו. דו, בחינת שנים בארמית, שיחדי עולים בגימט' עשר, קומת הבריאה שנבראה בעשרה מאמרות. וזה גדול, גל-דו, שנגלה בו הצרוף והאחדות של כלל העשרה. זכר - ו', נקבה - ד', כנודע מאוד. וזהו בחינת דור, דו-ר. קומה שלמה גמורה. וכן בחינת עוד, ע-וד, היינו להוסיף קומה שלמה.

ושורש מדרגה זו הוא בחינת דוד המלך, דוד, ד-וד. שהוא משלים את אות הד', בבחינת "דלתי ולי יושיע". ומצורף למדרגת יסוד, יס-דו, כמ"ש חז"ל שאת יסודות הבית כרה דוד. והיינו שצירף עצמו ליסוד. ומכח כך נגלה שכינתו ית"ש בבית, ונגלה שם אדון. אן-דו. והנה ירושלים לחד מ"ד לא נתחלקה לשבטים, והיינו אחדות, בבחינת ויעשו כולם אגודה אחת. אגודה, אגה-דו. וחלק ממקום הבית היה בחלקו של יהודה, יהה-דו. וכן נגלה כח זה בבגדי כה"ג באפוד, אף-דו. שעי"ז נסתלק חרון אף. ושם בביהמ"ק נגלה עוז וחדוה במקומו. חדוה, חה-דו.

ושורש מדרגה זו בעצם בריאת האדם שנאמר בו "נעשה אדם בצלמנו כדמותינו". דמות, דו-תם. וע"י האדם נגלה תכלית הבריאה, גילוי כבודו ית"ש, כמ"ש כל הנקרא בשמי לכבודי וגו'. כבוד, כב-דו. ועיקר גילוי זה נתגלה אצל משה רע"ה שנולד מאמו יוכבד, יכב-דו. שע"י הוקם אהל מועד. מע-וד. והארה זו מממשיכה בכל מועד, ג' רגלים, כמ"ש חז"ל שהיו מראים לעולי רגלים כרובים מעורים זה בזה, בחינת דו.

וח"ו כאשר נעשה הפרדה בחינת דו, נעשה פרוד הדבקים, והוא בחינת דוה, דו-ה, ובחינת דוי, דו-י. ושורשו עשו, אדום, אם-דו. וכל היותו הולך למות. הולך לאבדון, אבן-דו. והיפך שמחה של קדושה בחינת חדוה כנ"ל, נעשה שמחה דקלקול בחינת שמח לאידו, אי-דו. וזה בחינת בגדי עשו החמודות, חמוד, חם-דו, ובגדיו בבחינת בוגד, בג-דו, בוגדיך. ועשו - אדום מונה לחמה השוכנת בדרום, דו-רם.

ונעשה ע"כ בודד, בד-דו. בחינת גלמוד, גלם-דו. ושורש חטאו כמ"ש שמכר הבכורה בניד עדשים. ניד מלשון זדון, זן-דו. ז"ן ר"ת זכר ונקבה. ותיקון פגמו המשפיע על ישראל נצרך לעשותו ע"י תשובה, שיש בה וידוי, וי-דו. ולעת"ל יחזור ויתוקן בבחינת וקראתם דרור לארץ. דרור, דו-רר. אחדות שלמה, ואז יתגלה מדרגת הסוד, ס-דו, בשלמות.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: ולד, גדול, יחדו, דור, ידו, עוד, מועד, אבדון, אגודה, אדו, אדום, אדון, וידוי, אדוניה, אובד, אוד, אודה, אודיע, אחיהוד, אידו, אפוד, פקוד, אשדוד, גדוד, דוד, דיו, בוגד, בודד, חדוה, יהודה, יהודי, יהודית, כבוד, כידון, מורד, מצודה, סוד, עמוד, גלמוד, דבורה, דגול, דגון, דואג, דובב, דודאי, דוה, דוי, דודה, דום, דומה, דומיה, דומם, דונג, דופק, דחוף, דיבון, דישון, דמות, חוד, דרור, דרום, דוב, דוכיפת, הוד, הוסד, הורד, קדוש, פקדון, ורד, זדון, יוכבד, יסוד, לודים, נבוכדנאצר, ספוד, נמרוד, פדהצור, צורשדי, צידון ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב

שליט"א במיוחד לעלון זה

תענית (כג ע"א) - מעשה בחוני המעגל, וכו', ירדו בזעף, עד שכל טפה וטפה כמלא פי חבית, ושיערו חכמים שאין טפה פחותה מלוג, א"ל תלמידיו, רבי ראינוך ולא נמות, כמדומין אנו שאין גשמים יורדים אלא לאבד העולם.

ושורש הדבר: בתחלה היה כולו של עולם מלא מים, ולאחר מכן כתיב "יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה". אולם נשאר שורש ראשון שהכל מלא מים. ולכך תשוקתם של המים לחזור למקום היבשה בכל עת. וזהו שורש המבול, שחזר העולם למים. אולם איכא ברית של קשת. אבד בא"ת ב"ש קשת. ולכך אמרו חז"ל שכוונת כל גל וגל להציף את העולם. וכן נגלה במ"ת, כמ"ש (ע"ז ג ע"א) אם מקבלין את תורתו מוטב, ואם לאו אזי אחזיר אתכם לתוהו ובהו. והיינו עולם שכולו מים. ובעומק כל גשמים שיוורדים כוונתם להשיב כל העולם למים. ולכך אמרו (תענית ב ע"א) מאי גבורות גשמים, אמר ר' יוחנן מפני שיוורדין בגבורה. והיינו עומק גבורתם, לאבד את העולם, בבחינת מים שחקו אבנים, ולהשיב את כל העולם למים.

והנה מבואר בארז"ל (לקוטי הש"ס, תענית), וז"ל, דע כי חוני המעגל היה בו ניצוץ טוב מאליעזר עבד אברהם וכו', והנה אליעזר הוא עוג מלך הבשן, וכו', והנה עוג היה חוץ לתיבה ונח היה מפרנסו מן התיבה וכו'. והבן שבמבול נגלה השורש להפוך את כל העולם למים זולת תוך התיבה (ולחד מ"ד אף א"י) שבה היה מצוי נח וביתו וכו'. אולם עוג שהיה בחוץ, אצלו נשאר הכח של המים שיוורדים ע"מ להפוך את כל העולם כולו למים ולאבדו. ולכך אף כאן נגלה אצלו (עוג - חוני המעגל) כמדומין אנו שאין גשמים יורדין אלא לאבד את העולם.

ועוד. עיין ספר גלגולי נשמות לרמ"ע מפאנו (ערך חוני), וז"ל, חוני המעגל הוא ניצוץ מאליהו ששאל נפשו למות, וכן מניצוץ מרדכי. והבן שאמרו חז"ל כנ"ל שאם אינם מקבלין התורה אזי נהפך העולם למים, וכח זה נגלה מכח שמודעא רבא לאוריתא שקבלו התורה באונס שכפה עליהם הר כגיגית. ומרדכי תיקן זאת ע"י שהדר קבלוה בימיו. והוא מתקן שלא יחזור העולם כולו למים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מותר סדרת שיעורים

על ספר "המספיק לעובד"

כתו עיין גר"א (תיקוני זוהר, תיקון יט) וכלילא משלש ראשונות כידוע, וכן מורים אותיות אדנ-י, אי"ן (כנודע, א-כתר-י - חכמה. נ - בינה. והם אותיות אין שבשם אדנות) הן ג"ר כידוע, ד' - מלכות. ונודע שבמלכות מתהפך מאין לאני. והוא בחינת הלל שאמר בשלהי סוכה, "אם אני כאן הכל כאן". ועיין ספר הפליאה (ד"ה את הרי) הלל עולה בגימט' אדנ-י, וכו', וע"כ הלכה כמותו. בסוד ד' אמות של הלכה, ד' הנמצאת באדנות. ולהיפך עיין ספר הפליאה (ד"ה אחר שצרפת שם בן ד') והד' של אדנ-י היא רומז שהוא עניה ודלה. ועי"ש שסוד ה' של אדנות כולל כל י"ס.

ועוד. עיין שער הכוונות (דרושי סדר שבת, ד"א, ענין ויהי נעם במוצ"ש) כתר המלכות הוא ריבוי שם אדנות כזה, א, אד, אדנ, אדנ-י, והוא בגימט' כונן.

חכמה כתיב (שלח יז, יז) ועתה יגדל נא כח אדנ-י כאשר דברת לאמר. חכמה, כח, מה. ואבא יסד ברתא. ולכך כח החכמה נגלה במלכות, בשם אדנות. ועוד. שבת, בגימט' יש, "חכמה מאין תמצא", והיא עצמה סוד היש, כנודע. ועיין שער הכוונות (עלינו לשבח) לשבח לאדון הכל, ר"ת ללה, והוא שם מע"ב שמות, והוא בגימט' אדנ-י. וכתב עוד, שם שהוא נוטה שמים, ר"ת בגימט' תר"ן, שהוא י"פ אדנ-י, שבי"ס נוק' דז"א.

ועוד. חכמה, סוד בכר, אותיות שניות, שורש הברכה, המשכה. ועיין ספר המפואר (הקדמה) דע כי הארץ שם הספירה הראשונה שהוא מלכות וכו', ושמה אדנ-י, שעולה במספר קטן ברכה (ושורש הברכה בה מחכמה), וכו'. זהו שאמר הכתוב, ולך אדנ-י חסד, כי אתם תשלם לאיש כמעשהו. ועיין גן נעול, והמטה, שם הקדוש אדנ-י (גימט' והמטה - אדנ-י) אשר נהפך לנחש, אשר גלה כל הכשפים שהם כח התנין אשר מהפך ברכה וקללה ע"פ שמו הגדול, "תקח בידך", שכבר התהפך כחו. ועיין שער הכוונות (כוונת הברכות) סוד מאה ברכות בסוד א - צורת יו, ונ' צורת י"ג, עי"ש, שעולה מאה.

בינה אהי-ה במילוי ההי"ן עולה קנ"א, כנודע. ועיין ספר הפליאה (ד"ה את הרי כאן) אדנ-י אלהים עולה קנ"א. וכן אד-נ-י. אד - עולה ה'. ה' פעמים י' עולה נ', נ' שערי בינה. ועיין בפירוש ר' אברהם אבולעפיה לספר רזיאל המלאך שכתב, א-ד-ב-ש באמצע, הם ה'. וה' היא נ' במספר קטן, הרי השם אדנ-י.

ועוד. סוד התשובה. ועיין ספר המפואר (הקדמה) שכן עולה אדנ-י, ברכה (במספר קטן) ומכה. ברכה לשבים, ומכה לשאינם שבים. ועיין שער הכוונות (דרושי תפלת השחר, ד"א) הרופא לשבורי לב, ר"ת ללה (שם משמות ע"ב) והוא בגימט' אדנ-י.

ועוד. תפילין של יד כנגד הלב. ועיין שער הכוונות (דרושי תפילין, ד"ב) ולכן הם בית אחד לבד, והוא כנגד שם אדנות (ושורשו בתפילין של ראש בפרשה אחרונה, כמ"ש בדרוש

א'). ועי"ש (דרוש ג') לפי שהוא מתהפך ממש ונעשה ראש אל הנקבה הנקרא אדנ-י.

דעת עיין קהלת יעקב ערך אדנ-י. שיש קל"ד פעמים אדנ-י בתורה כנגד נוק' שדעתה קלה, קל"ד עם הכולל. ומצד כך שם אדנ-י בנוק'. לעומת משה, דעת שלמה. ועיין מגן דוד (אות פ), כי כל שאר הנביאים לא היו משיגים אלה המדה הזאת, מראה שאינה מצוחצחת, אספקלריא שאינה מאירה, והוא השם הנכבד הזה, שהוא שם אדנ-י. אבל משה רבינו ע"ה היה נכנס לתוך מדה זו כאדם הנכנס לביתו, וזהו בכל ביתי נאמן הוא. והיה רגיל כ"כ בו עד שנקרא בעל הבית ומשה איש האלהים, והיה מתעלה משם דרך הנצח. ומתבונן בתפארת ומשיג בו, והוא השם הגדול, אספקלריא מאירה. והוא דעת שלמה.

חסד עיין שער הכוונות (דרושי ר"ה, הקדמה) שעוסק בתורה יכוין בנוצר חסד לאלפים, לשם אדנ-י, ואלהים, ששניהם מתחילים באלף, וזהו לאלפים.

אדנ-י. א-דין. אלף מיתוק הדין בחסד. ואמרו (ברכות ז ע"ב) אמר רב, אף דניאל (אדנ-י, ל, דין-אל) לא נענה אלא בשביל אברהם, שנאמר, ועתה שמע אלהינו אל תפלת עבדך ואל תחנוניו והאר פניך על מקדשך השמם למען אדנ-י, למענך מבעי ליה, אלא למען אברהם שקראך אדון. והיינו שאברהם מדתו חסד מיתק את הדין מתוך אות אלף שבקרבו. ולכך אף הוא נקרא אדנ-י, כמ"ש בב"ר (נ"ה). ועיין מערכת האלקות (פ"ב) אדנ-י הוא לשון אדנות המורה על דין, כאשר ידוע לבעלי העבודה, בהיות דן בין אל"ף ליו"ד. ובגר"א כתב ששורש אלף של אדנות באה"ה, שורש דין. ושורש יו"ד של אדנות בהוי"ה, רחמים. ולכך אלף קודם ליו"ד, כי דין גובר על החסד. והוא היפך הנ"ל. ועיין מגן דוד (אות כ) שם אדנ-י הוא דין, ואלף בראש ויו"ד בסוף משמות הרחמים, להקיף את הדין פנים ואחור, למעט את הדין ולמזג אותו במימי החסד, וע"כ היא רפה.

גבורה כתיב (דברים ג, כד) אדנ-י אלהים אתה החלות. אדנ-י, א-דין. ועיין זוה"ק (שם, רס ע"ב) רב יהודה אמר, מ"ט כתיב אדנ-י בקדמיתא ולבתר יו"ד ה"א וקרינן אלהים, אלא סדורא הכי הוה מתתא לעילא, לאתכללא מדת יום בלילה ומדת לילה ביום, ולזוגא כלא חדא כדקא יאות. ועיין רקאנטי (שם) ועל דרך זו תבין בכל מקום שכתוב באדנות ואחריו ביו"ד ה"א, ולפעמים תמצא להפך הוי"ה אדנ-י חילי (חבקוק ג, יט) ולהוי"ה אדנ-י למות תוצאות (תהלים, סח, כא), אי אליך הוי"ה אדנ-י עיני (שם קמא, ח), ואז הוא מלמעלה למטה. ועיין זוה"ק (משפטים קיח ע"א, רע"מ) אדנ-י, בהפוך אתוון דינא. (ועיין רש"י בואתחנן שם. ועיין פרדס רימונים ש"ז, פ"ב). אדנ-י בגבורה. ועיין שער הכוונות (דרושי העמידה, ד"ה) אלף של אדנ-י, עולה לב, יו-יו, ואותיות דין, שורש הדין שבחניכים.

ועל ידה מנהיג בתחתונים. ועיין פרדס רימונים (ש"א, פ"א) ושם אדנות כתוב בתורה שנוי בנביאים משולש בכתובים. עיי"ש בהרחבה.

ועיין ריקאנטי (לך לך), ובעבור כי דוד המלך ע"ה ממנה ירש המלכות, והיא הלוחמת מלחמותיו, על כן רוב תחנוניו היא אליה. אליך אדני-י אקרא, ראית אדני-י אל תחרש, אדני-י אל תרחק ממני, אלהי ואדני-י לריבי. ואליה תשוקתו באמרו אדני-י נגדך כל תאוותי, אתה תענה אדני-י אלהי, ועתה מה קויתי אדני-י, ביום צרתי אדני-י דרשתי, חנני אדני-י כי אליך אקרא כל היום. ועיין עץ חיים (של"ה, פ"א) סוד אדנות במוחין דקטנות וגדלות.

נפש

סוד האותיות. ועיין קהלת יעקב (ערך אדני-י) כלל כל אותיות התורה במילואיהן, אלף בית גימל דלית הא ויו זיין חית טית יוד כף למד מם נון סמך עין פא צדי קוף ריש שין תיו גימט' ס"ה, כמנין אדנות.

ובכללות נפש כנגד עשיה, ובה שם א"ל אדני-י.

רוח

שער הכוונות (דרושי קידוש ליל שבת, ד"א, ענין תפלת שחרית של שבת) אדני-י שפתי תפתח וכו', תכוין לקבל תוספת רוח ביום השבת מעלמא דדוכרא, כי הרוח שקבל בליל שבת היה מבחינת עלמא דנוק'. וכן הוא בע"ש בתפלת מנחה כמבואר בפע"ח שער השבת פ"ה, ובשער הכוונות דרושי סדר שבת, ד"א, ענין קבלת שבת.

נשמה

איתא בספר מגן דוד (אות ו) ומה שכתוב והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים, ולא כתיב נשמת אדני, הכוונה, כי בהיות הנשמה צרורה שם, גם שאר הכוחות צרורים שם, והבן נפש אדני, בחינת נפש, מדרגת אדנות, נצרת ברוח ובנשמה, כי שורש שם אדנות - נפש, בשם אה"ה, נשמה. עיין ערך קטן אמא.

חיה

איתא (זוה"ק, ח"ג, ע"א, ע"ב) תאנא, והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלהי-ך, נשמת אדני מבעי ליה, אלא כמה דאמרן, זכאה חולקהון דצדיקיא דכלא אתקשר דא בדא, נפש ברוח, ורוח בנשמה, ונשמה בקב"ה (בחינת חיה, צרור החיים), אשתכח דנפש צרורה בצרור החיים. ועיין ערך קטן נשמה.

יחידה

אדני-י. אין - ד. כי סוד שם הוי"ה שהוא שורש לכל, שם בן ד' אותיות, ושורשו קוצו של יו"ד. ולפ"ז אין - ד עניינו סילוק ההתפשטות, וחזרה ליחיד. וזהו סוד אחד, אח-ד. (עיין שער הכוונות, דרושי כוונות ק"ש, ד"ה, וד"ו, פירוש תיבת ישראל) צריך לכוון בד' דאחד אל שם אדני-י. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות:

rav@bilvavi.net

תפארת שם הוי"ה נכתב הוי"ה ונקרא אדנות. ועיין סוד עשר ספירות לרבי משה די לאון, וז"ל, וסוד יו"ד ה"א וא"ו ה"א, נכנס בסוד אדני-י, וכך נקרא בארוננו. וזהו הסוד הנה ארון הברית אדון כל הארץ.

ובגר"א כתב שאיכא שם הוי"ה העולה ס"ה כאדנות, וצורתו, יו"ד, הי"א, וא"ו, הי"א. ועיין פירוש החייט על מערכת האלהות פ"ט, כי אברהם בהתפללו בעדם הזכיר השם הגדול באדני-י, כי חשב שכבר נגזרה עליהם הגזרה במדת הדין, והשם השיבו תמיד ברחמים, שהרי נכתב השם בהוי"ה. ועיין פרדס רימונים (ש"ח, פ"ח ופ"ט) בהרחבה. ועיי"ש (שכ"ג, פ"א) ור' משה קרא לתפארת כח אדני-י, ופירש הטעם, כי הוא הנותן כח למלכות.

ועיין שער הכוונות (דרושי התפילין, ד"א) ומאות ה' אחרונה (של שם הוי"ה) נמשך שם אדני-י.

נצח עיין זוה"ק (פנחס, רנ ע"א) אדני-י שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך, כדין עמודא דאמצעייתא אתחבר בהדה בחביבו דנשקין דשפוון, ואיגון נצח והוד, דלשון איהו צדיק בינייהו.

הוד איהו בנצח, ואיהי בהוד. ולכך שם אדנות בהוד. ועיין מצרף השכל, כי שם אדני-י, נודה, בגימט'. ועיין פרדס רימונים (ש"ז, פ"ב) אדני-י בהוד. ואיתא בתיקונים (ועיין שער הכוונות, דרוש העמידה, ד"ב, פירוש תיבת באהבה) יהו"ה אדני-י, איגון פרודות, דא בנצח ודא בהוד, וכן איגון בת"ת איגון כחדא, יאהדונה"י. ועיין שער הכוונות (דרוש העמידה, ד"ה) ל"ד אותיות המילוי דמילוי של אדנות, עולה ידך. וזהו כאשר נגלה אדנות בחו"ג. כמבואר שם (דרושי חזרת העמידה, ד"ה, ענין כוונת אמן) והנה בחינת הוי"ה דמ"ה אשר בת"ת, חציה של זו ההויה היא הויה. וחצי אדני-י וכו' ובחצי הת"ת. בצד ימין הקרוב אל החסד הוא שם הוי"ה, ובחצי הת"ת השמאלי הקרוב אל הגבורה הוא שם אדנות.

יסוד איתא בספר הפליאה (ד"ה כשרצה הש"י לגאול) והנה היסוד גאולה, ואדני-י תפלה. ולפעמים מלת אדני-י נקרא גואל, כי בהתחבר א"ל ח"י עם אדני-י שהוא סוד הגאולה לתפלה, הרי מלת אדני-י שהיא תפלה מתמלאת משפע הגאולה, אז גם מלת אדני-י נקראת גאולה ופועלת גאולה בשליחות א"ל ח"י. ועיי"ש עוד (ד"ה וכשם שגזר) ונח מצא חן בעיני ה', ר"ת גימט' אדני-י. ונודע שנח סוד יסוד. ועיין זוה"ק (פנחס, רמב ע"ב, רע"מ) ששם אדנות קאי על מדת יסוד, צדיק. וביאורו כנ"ל.

ועוד. עיין עץ חיים (של"ט, ד"א) ביסוד הנוקבא יש ג' שמות אדני-י, גימט', קצ"ה, עיי"ש. ועיין שער הכוונות (דרושי תפלת השחר, ד"א) שם אדני-י הנה הוא כנגד היסוד ומלכות.

מלכות נודע שעיקר שם אדנות במלכות (זוה"ק, בראשית, רסה ע"ב). ועיין שם (ח"ג, רנד ע"ב) המלך עצמו אדני-י. ועוד בהרבה מקומות. ואיתא בגר"א (ספד"צ, פ"ב) ושם אדנות במלכות הוא על הנהגתו בתחתונים, ולכך היא ראש לפועלים,

שאלה מדוע לא מרגישים שמחה בקיום התורה והמצוות וקשר עם הקב"ה, מדוע האדם אינו שמח בחלקו, כיצד לעודד מעוכבי שידוכים

שלום וברכה לרב, מצוי מאד אצל אלו שמעוכבים בשידוכים שהם בעצבות גדולה. רציתי לשאול:

א. למה הנפש נכנסת לעצבות ולא מרגישה שמחה אם היא מקיימת מצוות, ולמה אין לה חיות מזה? נכון שנישואים זה אור גדול רוחני, אבל למה הנפש לא מרגישה את האור הגדול מהמצוות שהיא עושה, משבת וכו', גם הם אור רוחני גדול.

ב. למה הנפש לא שמחה מעצם הקשר עם ה', למה אין שמחה מכל הדברים הטובים שכן יש בחיים, משפחה טובה, פרנסה, בריאות, למה כשדבר אחד חסר הוא מוחק את כל השאר?

ג. איך אפשר לעודד אדם אם הוא לא מוצא חיות משום דבר כי עוד לא התחתן.

תודה לרב, יישר כח גדול.

תשובה

א. יש באדם כח מעשה השכלה והרגשה. מגיל צעיר האדם השומר תו"מ רגיל לעשות מצוות, וכן על דרך כלל חונך במחשבות אמונה, מי יותר ומי פחות.

אולם ה"הרגשה", ברוב המקרים אינה מתפתחת כפי התפתחות המעשה והמחשבה, ונוצר ביניהם פער. וכל זמן שאדם לא מזכך את גופו ולבו, אזי לבו אינו חש את קדושת התורה ומצותיה כראוי, כי ישנה ערלה על לבו של האדם, והיא מונעתו מלחוש רגשי קודש אלו.

ב. בשורש הנשמות כל הנשמות קשורים עם השי"ת, אולם בחלק הנשמה בתוך גופו של האדם, אצל רוב בני"א אין קשר חזק בגלוי, ולכך כמעט א"א לחוש שמחה אושר וסיפוק.

המן אמר "וכל זה איננו שוה ליי". כאשר יש לאדם "גדול" שחסר לו והוא מאוד רוצה אותו וחושב עליו, עי"ז הוא דבק בו, וכיון שדבר זה חסר לו, לכך הוא דבוק בחסר.

זאת ועוד. מה שיש לו אינו מתבונן באופן תדיר לשמוח בו, וכמעט רואה את זה כמובן מאליו. וזהו הגדרת שמחה ועצב.

שמחה - התדבקות במה שיש לי, שמח בחלקו. עצב - התדבקות במה שחסר לי. וכתוב, בורא נפשות רבות וחסרונן, השמחה דבקות "ברבות", והעצב "בחסרונן".

ג. להתבונן מה כן יש לה, כנ"ל. וכן להעמיק את האמונה שהכל ממנו ית"ש לטובה. ולנסות להעמיק את החיים פנימה, ולמצוא את הטוב הגנוז בתוכה, ובמה שיש לה. במקביל לכך יש לקבל את היסורים באהבה. מחד התדבקות בעומק היש ובטוב הגנוז בו, ומאידך, התדבקות בחסר מתוך אמונה וקבלת יסורים באהבה. וזאת מתוך התבוננות אמונית רחבה והיקפית על ימות עולם בכלל, ועל דורנו בפרט.

שאלה עייפות בלימוד התורה - כיצד להתגבר

שלום לכבוד הרב שליט"א. הרבה שנים כשהייתי לומד הגוף שלי היה עובר לחץ ועצבים חזקים עד כדי כך שהיה קשה לי להתרכז וכאב לי גם בגוף וגם בנפש. בחסדי ה' המשכתי להתעקש, הרבה פעמים רציתי להתיאש, אבל היה רצון פנימי וצורך ללמוד תורת ה', הכרה עמוקה שבלי זה אין תכלית לחיים. בחסדי ה' המשכתי, ואחרי כן עברתי כל מיני דברים, ואז נהייתי חולה עם מונו. בחסדי ה' אני כבר לא מרגיש אותה כאב בנפש או בגוף, אבל, הרבה פעמים כשאני לומד גמרא אפילו בהתחלה אני מרגיש די עייף והרבה פעמים אני נרדם.

תהיתי, א. מה ההסבר לכל זה? ב. מה אני יכול לעשות לא להרגיש עייף או להתגבר על רגשי תשישות כשאני לומד גמרא שאני אוכל ללמוד באמת בעזרת ה'? תודה רבה רבה. התורה של הרב נתן לי הרבה חיזוק והסתכלות חדשה במשך השנים.

תשובה

לפני שמתחיל ללמוד ישקיט נפשו הן ע"י טעימת דבר קל טעים ונעים, והן ע"י השקטת הנפש, פעמים ע"י ניגון ופעמים ע"י נוף וכד' לפי הענין. אח"כ יתבונן מה הולך לעשות, ומדוע עושה כן, וגודל מעלת הדבר, עד שיוולד בו שמחה ורצון אמיתי לעסוק בתורה מתוך השקטת הנפש כנ"ל, ומתוך רוגע זה ואהבה ושמחה בזה שזכה לתורה"ק יתחיל ללמוד בשמחה ורוגע, ומדי פעם יגיד לנפשו שאשריו ואשרי חלקו שזכה לעסוק בתורה. וכך לעולם ישלב השקטה נפשית עם שמחה. זאת כמובן מלבד כך שיש לברר את חלקו שלו באורייתא מה ללמוד, צורת הלימוד, הספק וכו'. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא-

מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718..295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם

הכרת חושית בכל המציאות מכח האמונה

נבין עתה נקודה נוספת. כאשר האדם חי במדרגת החושים לעצמם, יש לו חמשה חושים, ראיה שמיעה טעם ריח מישוש, וכל חוש עומד לעצמו. זה לא כמו חמשה חומשי תורה, שעליהם נאמר "תורת ה' תמימה", שהיא מאוחדת, שלמה. אלא, חמשת חושים נתפסים אצלו כנפרדים, ראייה לעצמה, שמיעה לעצמה, וכן ע"ז הדרך. ולכן גם ייתכן שהאדם רואה ואינו שומע, ויתכן שהוא שומע ואינו רואה, וכיוצ"ב.

לעומת זאת, כאשר האדם חי במדרגה ששורש כל הכרותיו הינם הכרה של אמונה, ומכח כך הוא מכיר כל דבר, מצד כך, כל דבר הופך להיות אצלו לדבר חושי. כאשר האדם במדרגת חמשת חושים לעצמם, יש בכך העלם שהוא יתפוס כל דבר כחושי. וסיבת הדבר, שמחמת שיש לו ה' חושים חלוקים, הרי שכל פעם הוא צריך לגלות חוש אחד על מנת לחוש את הדבר, ולכן החוש הוא איננו דבר טבעי כלפי כל דבר, מחמת שהוא צריך לתת לו יחס רק מכח אחד מה' החושים.

אולם כאשר האדם חי במדרגת אמונה חושית, זה אינו נשאר רק במדרגת אמונה כלפי בורא עולם, אלא הנפש כולה הופכת להיות מציאות של הכרות חושיות. ככל שהאור העליון של האמונה, שזו אמונת האחדות, גלויה יותר אצל האדם, הרי שכל הכרותיו הם תולדות של הכרת אמונה זו. אולם כמו שנתבאר, צריך "הכרת" אמונה דייקא, ולא אמונה בסתמא. ומכיוון ששורש כל הכרותיו זוהי הכרה של אמונה, אזי כל דבר הוא מכיר מכח האמונה, ולכן הוא יכול להתחבר לכל דבר.

ניתן דוגמא על מנת להמחיש כיצד אדם

שחמשת חושיו נפרדים מכיר דברים. למשל, מספרים לפלוני שבמקום פלוני קרה דבר אלמוני. הרי שהוא לא ראה שהדבר קרה, רק שמע, וכעת הוא רוצה להתחבר חושית למה שהוא שמע. אם כח המדמה שלו עובד באופן מהר, הוא מדמה מילתא למילתא, והוא נמצא במקום שהוא שמע, ואם לאו, הרי שהוא אינו יכול להתחבר למה שהוא לא ראה.

אם האדם רואה דבר, הוא מתחבר אליו באופן ברור. אם הוא רק שומע, יותר רחוק שהוא יתחבר. אם הוא רק מריח את הדבר אבל את עצמות הדבר אין לו, ק"ו שאיננו יכול להתחבר. ואם יש לו רק טעם בדבר, כגון שבישלו תבשיל ולקחו את עצם התבשיל ונשאר רק טעמו, הרי שאיננו מכיר את עצם הדבר, אלא רק את טעמו. וכן בחוש המישוש הוא לא רואה את הדבר אלא רק ממשש אותו, והרי שחסרה לו הכרה חושית גמורה בדבר אלא רק מישוש יש לו בו, וכן ע"ז הדרך.

משא"כ כאשר האדם נמצא בחיים ששורשם הוא אמונה, הנפש כולה הופכת להיות מציאות חושית. ולכן, כל דבר שהאדם נפגש עמו נתפס אצלו ממקום של חוש. מצד כך כאשר הוא שומע דבר מה, אפי' שהוא לא היה שם אלא הוא רק שומע, אבל הדברים נתפסים אצלו בחוש בקיומם. ושורש הדבר מהיכן הדבר נתפס אצלו בחוש בקיומם, מחמת שנפשו היא נפש שנקראת נפש חושית, נפש אחדותית שמתחברת לכל דבר וחשה כל דבר. תפיסת הדבר איננה מדין חוש השמיעה כשלעצמו, שהרי חוש השמיעה כשלעצמו איננו תופס את הדבר באופן חושי גמור. אם אדם שומע ניגון, הרי שהוא יכול להתחבר לניגון בחוש, אבל אם הוא שומע שקרה דבר פלוני במקום אלמוני, כיצד הוא יתחבר לשם.

כל הטעויות בבריאה מחמת אי תפיסת המציאות כמות שהיא

לפי האמור יש להבין נקודה נוספת. כל דבר שהאדם חי אותו כמציאות גמורה, הרי שבעצם הוא רחוק מההטעיה. כל דבר שהאדם לא חי את הדבר כמציאות גמורה, הוא קרוב לכל ההטעיות שיש בעולם. כל ההטעיות שיש בעולם הם מחמת חוסר הכרת המציאות. בלשון הפשוטה והברורה ביותר, והנמוכה ביותר, אם האדם היה מכיר את מציאות גן עדן וגיהנם באופן חושי לפניו, בודאי שהוא היה עושה מצוות ולא היה עושה עבירות. מדוע האדם עושה עברות, מחמת שהגיהנם לא נמצא אצלו בחוש.

ובלשון יותר דקה, כל הטעויות, אפילו ששייכות לעוה"ז, לא מצד העונש לעת"ל ולא מצד השכר לעת"ל, אף שבודאי הם אמת, אלא אפילו מצד היחס שקיים בעוה"ז, כל הטעויות שהאדם עושה הינם מחמת שהוא לא תופס את המציאות כמות שהיא. למשל, בני אדם עושים טעויות בענייני משא ומתן, סיבת הדבר היא, מחמת שהם לא תופסים את המציאות כמו שהיא קיימת, זהו מגדל פורח באוויר שעליו הוא בונה עוד קומה ועוד קומה, בלתי לתפוס את המציאות כמו שהיא קיימת.

היכן הוא עומק הכח בנפש לתפוס את המציאות כמות שהיא. בודאי שיש אנשים שיש להם חוש טבעי שהם יותר קולטים את המציאות כמות שהיא, ויש אנשים שבאופן טבעי פחות קולטים את המציאות. אולם בשורש השורשים, כפי מה שנתבאר עד כאן, אם אדם מחובר לכח האמונה בשורשו הפנימי, הרי שהוא כל הזמן חי מציאות, כל חייו הם חיי מציאות. לא שיש לו יחס רק לבורא עולם באופן של הכרה חושית, מי שחושב כך זהו אדם שאמונתו איננה אמונה אמיתית, ולכן היחס שלו כלפי בורא עולם זהו יחס נבדל מהיחס כלפי שאר המציאויות הקיימות.

■ המשך בע"ה שבוע הבא – מסדרת דע את אמונתך_003_ היסוד השני אחדות.השם (שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם) בקול

המספיק לעובדי ה'

נתבאר לעיל שישנה התבודדות חיצונית והתבודדות פנימית. עד כאן עיקר דברי ר"א בן הרמב"ם היו לבאר את ההתבודדות הפנימית, מעתה הוא יסביר גם את ההתבודדות החיצונית.

והתבודדות החיצונית יש שתהיה שלמה, כגון על- ידי ההתרחקות מחיי הכרך והסתגרות במדבריות והרים ומקומות שאין בהם ישוב, ויש שתהיה חלקית בלבד, כגון ההסתגרות בבית פנימה.

ר"א בן הרמב"ם מגדיר שבכללות ישנם שני סוגים של התבודדות חיצוניות. האחת, שהאדם מסתגר במקום ריק מבני אדם, כגון במדבריות והרים, ומקומות שאין בהם ישוב. והשנית, שהאדם מתבודד בתוך ביתו.

ויש לבאר מהו ההבדל בין התבודדות במקומות שאין בהם ישוב כגון מדבריות והרים, לבין התבודדות בתוך ביתו. ר"א בן הרמב"ם מגדיר שהתבודדות במקום שאין שם בני אדם הינה "התבודדות שלמה". וההתבודדות שהאדם מתבודד ביתו הוא מגדיר כ"התבודדות חלקית".

בפשיטות ביאור החילוק הוא, שאם האדם הולך למדבריות ולהרים יתכן שהוא לא יפגוש שם אף אדם, אבל אם הוא נמצא בביתו על דרך כלל הוא פוגש שם בני אדם, ולכן במדבריות והרי זוהי התבודדות שלמה, ובתוך ביתו זוהי התבודדות חלקית. אולם, גם זה בדקות אינו מוכרח, שהרי גם במדבריות והרים יתכן שיעבור מאן-דהו. וכן להיפך, גם בהתבודדות בביתו יתכן שהוא אדם בודד וגלמוד, שסגר את דלתות ביתו, ונמצא שם לבדו.

לפיכך, גדר החילוק הוא דק יותר. כאשר האדם מתבודד במדבריות ובהרים ובמקומות שאין בהם ישוב, מהותו ותפיסתו של המקום היא בתפיסה מבודדת, נבדלת מבני אדם. אולם כאשר האדם מתבודד בביתו, אפילו אם הוא יסגור את חלונות ביתו ויחשיכם, שכידוע כן היה נוהג לעשות הגר"א, בשעה שהוא היה לומד בביתו הוא היה מכסה את כל החלונות שלא יכנס אפילו אור החמה לתוך ביתו, שהרי גם אור החמה מושפע ממה שקורה בחוץ. אולם אפילו אם האדם יעשה כן, אבל סוף-סוף הבית הוא מקום של יישוב בני אדם, גם מהצד הסגולי והרוחני שבו, וגם מצד המודע והתת-מודע של האדם. כאשר האדם נמצא באמצע המדבר או בהר, מקום המבודד מבני אדם, ואין שם בני אדם, ואפילו במרחק ראייה הוא לא רואה בני אדם, והוא

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה.

אם אין גילוי של רצון אצל האדם, אז אין אפילו תחילה של דבקות! אבל אפילו אם יש גילוי של רצון אצל האדם, ואז יש כבר תחילת כח המדבק באורייתא מלשון הוראה, מלשון רצונו, אבל מכיון שכל שאר הרצונות הנמצאים בליבו של האדם שהם אינם לעשות רצון הבורא, רצונו לעשות את רצונך אבל מי מעכב שאור שבעיסה ושיעבוד מלכויות, הרי שיש כאן התגלות של הרבה רצונות אחרים של שאור שבעיסה ושיעבוד מלכויות, והרי שכל הרצונות הללו מהווים חציצה ומסך מבדיל שאינם מאפשרים להתדבקות ברצון לעשות את רצונו יתברך בפועל וע"י כך להיות דבוק ברצון הבורא!!

אם האדם כלל לא מעורר את רצון הבורא בקרבו, הרי שאין לו על מה שתחול כלל הדבקות. אבל אפילו אם הוא מעורר את רצון הבורא בקרבו, ויש כאן תחילת גילוי של דבקות מתוך אותו רצון של הבורא, אבל כיון שכלל קומת ליבו מלאה ברצונות אחרים, וביתר דקות ברצונות שסותרים לרצון הבורא יתברך שמו, על תאמר אי אפשרי אלא אפשרי ואפשי אלא מה אעשה ואסרה עלי תורה, הרי שיש כאן רצונות הפוכים בשיעור מסוים אצל כל אדם, לפיכך ההתדבקות ברצונו יתברך שמו היא איננה התדבקות שלמה ברצון!

ובעומק צריך להבין, שכפי שיעור טהרת ליבו של אדם משאר הרצונות, וההתגלות באופן גלוי של רצונו לעשות רצונך, כך השיעור של הדבקות בשעה שהאדם עוסק ברצונו יתברך שמו שהוא נדבק רצון ברצון, ורעותא ברעותא נדבקין אהדדי!! ככל שהלב של האדם טהור יותר, נקי יותר משאר הרצונות, הרי ראשית יש כאן העלם של רצונות אחרים, ואז זה גורם לידי כך שהרצונו לעשות רצונך הולך ומתגדל, הולך ונעשה זך יותר, בהיר יותר, מאיר יותר בנפשו של האדם, ועל ידי כך שהרצון לבורא - הרצונו לעשות רצונך מאיר יותר בנפשו של האדם, אז באופן גלוי הרצון הזה מצא מין את מינו ונעור, ונדבק רצונו ברצון הבורא יתברך שמו!!

ולפיכך, ככל שיש לב טהור ברא לי אלוקים, כך כח הלב חכם שמתגלה באדם מכח ההתגלות בדבקות ברצונו יתברך שמו.

התבאר א"כ בדברי הנפה"ח כיצד "בזה הוא דבוק בו יתברך שמו ממש כביכול כי הוא יתברך ורצונו חד כמ"ש בזוהר..". ■ המשך בע"ה בשבוע

המספיק לעובדי ה'

פרק ה' | כח הזכרון

אך כאמור, יש את הזיכרון שיסודו הוא כח הבינה, הזוכר את הענין מכח הבנת הענין ומהלכו. והוא הזכרון השלם ועיקר הזכרון שצריך להיות, כיון שכאשר החכמה נקלטת בנפש האדם היא נמצאת בחיצוניותה, משא"כ הבינה נבנית ונקלטת בעומק הנפש, ומאחר ושורש הזכרון הוא כפי החקיקה בנפש לכן הזכירה שמכח החכמה היא פחותה אצל רוב בני"א. זולת אלו שחיים במוחין דגדלות ואצלם חכמה בבחינת ראייה, וכאדם הרואה את העומדים לפניו כך הם רואים חכמה, ולכך זיכרונם קרוב. ובדקות, זהו פנימיות הזכירה-מלשון "זך", שמן זית זך מאיר, ולכן הוא זוכר וזו אינה זכירה כפשוטו.

ככל שהדברים יותר בהירים ונהירים לאדם, ובנוסף לכך הם בנויים במהלך של בנין זה על גבי זה, כך עומק נקודת הזיכרון שנבנה באדם. ונחמד ונדגיש, שאין הכוונה רק למה שהאדם זוכר את מהלך הדברים כשלב על גבי שלב בעלמא שזו חכמה שבבינה. אלא הוא זוכר את סברת הדברים, את תוכני הדברים, את יסודי הסברות, ואת בניינם. וככול שהדברים האלו עומדים בנפשו של האדם יותר בבהירות בשעת עיסוקם, כך כח הזיכרון שמתגלה בנפש האדם, הולך ונעשה גדול יותר.

גדילה בכח הזיכרון

בקטנותו של האדם הזכרון שמכח הבינה קטן מאוד, מפני שכח ההתבוננות שלו קטן, וכפי שהתבאר בארוכה לעיל (פרק ד') בשלבי הבנין של ההתבוננות. וכיון שכח הבינה אצלו הוא במדרגה קטנה של תבונה ואין אצלו גילוי של הבנה שלם, לכן הזיכרון שנבנה מכוחו הוא קטן.

ולפי"ז נבין, שגם כאשר האדם גדל ולומד תורה, ברוב המקרים אותו כח של זכרון שהוא הכיר בקטנותו משמש אותו בגדלותו והוא עיקר הזכרון אצלו. ואם האדם לא מגיע להכרת הנפש הבהירה, הוא ממשיך את כח הזכרון של הקטנות לימי גדלותו, וזה משאיר אותו קטן ומונע ממנו לגדול!

עיקר כח הזכרון שמתגלה אצל האדם בימי הקטנות, הוא מכח של ציור ומכח של חכמה. וכפי שהוזכר, אצל רוב בנה"א בהמשך החיים אין לכח הציור הרבה גילוי ככח עיקרי. ואם האדם לא ישנה את הדברים באופן מודע, ויבנה את כח הבינה ככח עיקרי, הוא יישאר כל ימיו עם הזכרון המועט שמכח הציור, ועם הזכרון שמכח החכמה שגם הוא בהיותו שטחי מאוד לכן ברוב המקרים גם קטן מאוד. (אם כי יש אנשים שזכו כמתנת שמים לזכרון חזק של חכמה). ועל כן, האדם צריך לגדול בקומת הזכרון ממה שהיה לו בקטנותו, שהזכרון יגדל, וכפי שיעור הבינה שיהיה לו בהבנת הדבר לעומקו כך תהיה גדילתו בכח הזיכרון. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא- מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך

לא שומע בני אדם, האדם מגיע בנפשו למקום פנימי שהוא מרגיש את עצמו נבדל. לעומת זאת, אפילו אם האדם נמצא במדבר, אבל עוברים מטוסים מעל ראשו, מחמת שזהו המסלול שהמטוסים נוחתים וממריאים דרכו, אע"פ שהוא נמצא לבד, אבל הוא לא מרגיש מבודד. לא מדין רשות היחיד שעולה עד לרקיע ולכן גם המטוסים נמצאים ברשות היחיד שלו, אלא עצם כך שהוא חש שיש כאן מעבר בני אדם באיזה שהוא מקום, הוא כבר לא מרגיש מבודד.

אם אדם היה מגיע למקום, ובעל רוח הקודש היה אומר לו שלא דרך כאן אדם מעולם, או שלחלופין הוא היה אומר לו שזהו מקום שבעצם שגרו כאן לפני אלף שנים והייתה כאן רשות הרבים של ששים ריבוא, הרגשת ההתבודדות שלו הייתה שונה.

כאשר האדם נמצא בביתו, אפילו אם הוא הגיף את דלתות ביתו והחשיך את חלונותיו בתריסים, אבל בתחושת נפשו הוא נמצא בין בני אדם, ולכן קשה מאד לנפשו להגיע להתנתקות. אמת הדבר שככל שההתבודדות של האדם היא פנימית יותר, אפילו אם הוא נמצא במקום שיותר קרוב לבני אדם, פנימיותו מסייעת לחיצוניותו להתנתק יותר. זה לא תלוי רק בחיצוניות, אלא זה תלוי גם ברובד הפנימי, מהו השיעור שהאדם מבודד בפנימיותו. אולם כהגדרה מצד החיצוניות עצמה, אם האדם נמצא במדבריות והרים, נפשו מרגישה יותר מנותקת מצד המודע והתת-מודע. לעומת זאת כאשר האדם נמצא בביתו, הוא מרגיש שהוא נמצא בין בני אדם, רק שהוא מתבודד.

יתר על כן, גם מהצד הסגולי הרוחני שבדבר, כאשר האדם נמצא במדבריות והרים וכדומה, בני אדם באמת לא מסתובבים שם, ולכן הקליטה של המקום לא קולטת שם בני אדם, וזהו מקום מבודד יותר בעצמותו. אולם כאשר האדם נמצא במקום שבני אדם נמצאים, אפילו אם הוא לא יודע שהם נמצאים שם, אבל מתקיים בו "אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי" [כמ"ש הגמ' במגילה (ג' ע"א)], שהמציאות הפנימית שלו חווה את עצם כך שיש כאן בני אדם. ואפילו אם סגר את עצמו בד' מחיצות ותקרה, ויש למקום דין של רשות היחיד, והוא הגיף דלתות והחשיך את המקום, אבל המציאות הפנימית שלו חשה שהוא נמצא בתוך בני אדם, אפילו אם הוא לא יודע כלל שיש כאן בני אדם. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא- מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי

המומלץ למעשה הוא שכל אחד ירשום את אותם דברים שהוא מזהה שהם נעשים אצלו מתוך הרגל.

בשיעור הקודם התבאר, שכל אחד צריך להתבונן בפעולותיו מה הם הרצונות שיכולות להוות מניע למעשים ומה הם הרצונות שבאמת היוו גורם לעשיית המעשה, כעת נוסיף לאותה התבוננות נקודה נוספת, שבה אנו מתבוננים: האם המעשה (כולו, רובו, או חלקו) נעשה מתוך הרגל ללא התגלות כח הרצון. ואפי' שהמעשה הוא נכון, ואפי' שהוא מעשה של מצוה, צריך להתבונן האם סיבת עשייתו היא כח ההרגל.

ככל שזוהה יותר ויותר דברים שאנו עושים מתוך הרגל, ראשית נגיע למודעות עצמית יותר בהירה על כח ההרגל שבנפשנו המוליד את הפעולות שאנו עושים. עצם המודעות הזו להיות מודע להיקף ולעומק הפעולות שמכח ההרגל זהו שלב ראשון.

השלב השני בעבודה המעשית הוא: לאחר שזיהינו את הדבר שאנו עושים מתוך הרגל, צריך להתבונן האם אנו רוצים לעשות את אותו דבר או לא. אם נגלה שאין לנו בזה שום רצון (ואין צורך לעשותו) – נפרוש מעשייתו. ואם נגלה שיש לנו בזה רצון – צריך לעורר את נקודת הרצון שהיא תהיה סיבת הדבר ולא ההרגל.

וכך בהדרגה נקטין את כח ההרגל שבנפש. ומתוך כל המעשים שעשינו עד כה, את חלקם נחליט לא לעשות מפני שהתברר שאין לנו בהם שום רצון ואין צורך לעשותם, ואת אותם מעשים שצריך לעשות אלא שעשינו אותם מתוך הרגל מעתה נעשה אותם מתוך מודעות ורצון. ובכך נגדיל את שטח כח הרצון שבנפש למקום שקודם לכן הוא לא התפשט לשם.

א"כ הוספנו בשיעור זה עד כה ודברנו בנקודה היסודית שהיא כח ההרגל. במודעות היכן כח ההרגל שולט בנפש. בהכרת היקף הכח, עומקו, ותוקפו. ובאופן המעשי, למדנו לקחת כל פעם עוד ועוד מעשים שאנו עושים ולבדוק: האם באמת רצוננו לעשות את אותם מעשים או שהם נעשים מתוך הרגל בעלמא. את המעשים שיש לנו בהם רצון נמשיך לעשות אותם, אך מכח התגלות הרצון ומתוך מודעות וחיבור לרצון. ומהמעשים שאין לנו בהם רצון ואין צורך לעשותם נפרוש. ועיי"כ אנו מקטינים את שליטת ההרגל בנפש, ומגדילים את שליטת קומת הרצון, והאדם נקשר לעצמו מכח רצונו ומחובר לעצמו בתוקף גדול יותר. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא – מתוך קובץ שיעורים

על תפקידן של בנות ישראל.

מגילה (ו ע"א) - כי נח נפשיה דרבי זירא, פתח עליה ההוא ספדנא. ארץ שנער הרה וילדה, ארץ צבי גידלה שעשועיה, אוי נא לה אמרה רקת כי אבדה כלי חמדתה.

ועיין משך חכמה (ויחי, פ"נ), וז"ל, ר"ל, כי אם הצדיק מת מתוך זקנה ומחלישות, מתחילה מרגישים ההפסד מהתועלת ממנו הרחוקים, וכשנחלש יותר ג"כ הקרובים, וכשמת גם מעירו. אבל אם מת פתאום, אז עדיין שמעתתיה מבדרן בעלמא, רק הקרובים מרגישים תיכף. וזה שאמר "אוי נא לה", פירוש שבטבריא מרגישים תיכף ההעדר, ולענין התועלת היו המאחרים, כמ"ש ארץ שנער הרה וילדה וגו', והבן.

והיינו שיש באבדת צדיק ב' חלקים. א. אבדה לקרובים. ב. אבדה לרחוקים. וזהו אבד, אב-ד. אב - לקרובים שהוא אב להם, שורש הקרבה. ד - לרחוקים, בחינת ד' כנפות הארץ, ריחוק. והוא בחינת אור פנימי ואור מקיף. אור פנימי - קרוב. אור מקיף - רחוק. ובשעה שהאדם מת נעשה הפנימי מקיף, שנשמתו יוצאת מגופו ונמצאת סביבותיו, בבחינת "נפשו עליו תאבל", שנמצאת עליו סביבותיו, כמ"ש רבותינו. וזהו אבדה לקרובים. ואח"כ מסתלק ונאבד אף האור מקיף, וזהו אבדה לרחוקים.

והנה מהות האור מקיף, שמקיף סביבות הדבר ושומר, אור של שמירה. וז"ש אבדה "כלי" חמדתה, כלי דייקא. וכמו שביאר בספר מראות הצבאות (אבן העזר, ס"ז, ליקוטים), וז"ל, אבדה כלי חמדתה, ר"ל שהיה כמו הכלי שמשמר ומגין על מה שבתוכה, ומעתה לא יהיה מי שיגין עליהם.

והנה נודע מחז"ל, שהתורה בבחינת מזון לאדם לחם ומים וכו', אור פנימי. לעומת המצוות שהם אור מקיף לאדם סביבותיו, לבוש. וזהו בחינת רקת כמ"ש שם, רקת זו טבריא, וכו', ולמה נקרא שמה רקת, שאפילו ריקנין שבה מלאין מצות כרמון. ועיין בדרשות מהר"י מליסא (הספד על שני חכמי הדור), וז"ל, נקרא רקת על שלא היו דרין שם באותו זמן רק אותן שאינן בני תורה. שעליהם נאמר (סנהדרין לו ע"א), שמלאים מצות כרמון. והיינו שיש להם רק מצוות, אור מקיף, ואין להם תורה, אור פנימי. ולכך דייקא עליהם נאמר אבדה "כלי" חמדתה. כי אבדו אור המקיף שהיה להם מר' זירא.

בלביפדיה אבד

מגילה (טו ע"א) - ואמר רבי אלעזר ואמר רבי חנינא, צדיק אבד, לדורו אבד. משל לאדם שאבדה לו מרגלית, כל מקום שהיא מרגלית שמה, לא אבדה אלא לבעלה.

ובזוה"ק (בשלח, נו ע"ב) אמרו, הצדיק נאבד לא כתיב, אלא הצדיק אבד, וכו'. אבד בתרי סטרי, חד דלא שארן ביה ברכאון כד בקדמיתא, וחד דאתרחיקת מניה בת זוגיה דהיא כנסת ישראל. והיינו שנאבד השפע של הצדיק, וכן נאבד הכלי המקבל את שפעו. וז"ל הפנים יפות (עקב, י, ו), כי בודאי נשמת הצדיקים עולה למעלה, רק כיון שאין נשמתו אחוזה בגוף אבד לדורו. ומצד האור הפנימי שנסתלק נאבד השפע לדורו, ומצד האור מקיף, נאבד כח השמירה, כמ"ש במהרש"א שם, וז"ל, כווננו בזה על השארות הנפש של הצדיק, ואינו אבד במיתתו אלא לדורו שהיה מגין עליהם. ולכך אמרו (סנהדרין ק"ג ע"ב) צדיק אבד מן העולם, רעה באה לעולם.

אולם מה שלתחתונים יושבי העוה"ז הוא אבדה, לעליונים זהו השבת אבדתם. וכמ"ש בהפלאה (כתובות קד ע"א), אראלים ומצוקים אוחזים בארון הקדש וכו'. ענינו מפני שדימה הכתוב פטירת הצדיק לשקיעת השמש, כמ"ש בפסוק וזרח השמש, עד שלא שקעה שמשו וכו'. והטעם משום דאמרינן במגילה (טו ע"א) צדיק אבד לדורו אבד, משל למרגלית וכו'. וכן הוא בשמש שבשקיעתה לא נפחתה מלהאיר, אלא כשהיא מתחת לארץ ואין רואין אותה (ומאירה למקום אחר), וז"ש הכתוב, ובא השמש אל מקומו שואף זורח הוא שם. וכן הוא בצדיק שלא נחשך שמשו ומאיר לעליונים ושמחים בתורתו, כמפורש בכמה מקומות.

וגדר מיתת הצדיק הוא "שינוי מקום". אבדת מקומו בעוה"ז, והשבתו למקומו בשורשו. וכמ"ש בכלל המצות (כרת), וז"ל, ואל יעלה בדעתך כי לשון אבדן האמור כאן היא לשון כליון כמו שחשבו קצת, אלא כמי שאובד ממקומו, שבכל מקום שהוא הולך נקרא אבדה, אבל מצויה היא בעולם, אלא שהיא נאבדת ממקומה. ועל הדא גרסינן בפ"ק דמגילה, הצדיק אבד, א"ר אלעזר ב"א חנינא, צדיק אבד לדורו אבד, משל לאדם שאבדה ממנו מרגלית כל מקום שהולכת מרגלית היא ולא אבדה אלא לבעלה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי

וירא | ד-ח

האחד בא לגור. אחד, א-חד. הנה נודע מתורתו של המהר"ל שאות דל"ת מהותה פיזור, בחינת דל"ת כנפות הארץ, שהם הקצוות הרחוקים ביותר זה מזה. ולפ"ז י"ל שאות חי"ת עיניה גילוי בכל קצה את הפכו, ועי"ז נעשה מדל"ת חי"ת. וכאשר בכל צד מתגלה הפכו, זהו שורש האחדות, אחדות כל ההפכים. וזהו סוד מהות האחד, א-חד.

וזהו בחינת חסד, חד-ס, והיינו שהחסד נובע מאהבה בגימט' אחד, כנודע. וכן תולדת החסד אהבה, שמחבר נותן ומקבל, ונעשים אחד. וכאשר מתאחדים נעשה חדוה, חד-וה. והוא בחינת ו"ה בשם הוי"ה. וכן חסידה, חסד-יה, י"ה שבשם הוי"ה. והנה אמרו חז"ל ולבן שנים מחלב, גדול המלבין שנים לחבירו ממשקהו חלב. ומלבין שנים, בחינת נחמד, נם-חד, שמאיר בפניו אור האחד.

ובאמת עיקר גילוי האחדות נגלה בשורש, בהתחלה. וזהו בחינת אחד, א-חד, היינו באל"ף, בראשית נגלה אחדות הכל. וזהו בחינת חדש. חד-ש. כי התחדשות היינו התחלה חדשה, ולכך מצד היותה התחלה נגלה בה האחדות.

וכן מצד האחרית נגלה האחדות, והוא בחינת דחק, דח-ק. והיינו שהאחרית סוף ההתפרטות, אולם מפני הדחק מתאחדים. והדוגמא הברורה לכך, "מעמיד עליהם מלך קשה כהמן", והיינו שמכח הצרה נעשים "עם אחד".

ופנים נוספות לאחדות הוא מכח הסיתום. כי כאשר הדבר גלוי, נראה הפרטים, ואזי נעשה בחינת התפרטות. אולם כאשר הדבר סתום וחתום נראה כאחד. וזהו בחינת חידה, חד-יה. והיינו שהחידה היא דבר סתום הנראה כאחד. ולהיפך, כאשר נגלה אור השורש המחבר כל הפרטים יחדיו נעשים כאחד, וזהו בחינת בדלח, בל-חד. אבן טובה שע"י נעשים אחד. והיה חקוק בו זבולון, מלשון זיבלני אישי. ומצד הרע נעשים כאחד מחמת השחד, ש-חד, חיבור דקלקול, אחדות של מדמה.

וכשם שיש ד-ח דאחדות, כן יש ד-ח דפרוד. ומהותו שכל אחד מדל"ת קצוות נגלה בו ההיפך, אולם לא כללות ההפכים, אלא ההתנגדות שבדבר, וזהו הפרוד הגמור.

והוא בחינת פחד, פ-חד. שע"י הפחד מחד נעשים אחד, אולם מאידך כל אחד נבדל מזולתו. בבחינת דחה, דח-ה, שכל אחד דוחה ונדחה ע"י זולתו. כי ע"י הפחד נעשה כל אחד חרד לעצמו, חרד, חד-ר. ואזי כל אחד דוחה ודוחף לחבירו. דחף, דח-ף. וכאשר כל אחד לבדו ישכון אזי נעשה בחינת כחד, מלשון הכחשה, שמכחיש את זולתו, ונעשה כחוש לעצמו.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אחד, חדל, חידה, אחיהוד, אחשדרפנים, כחד, פחד, קדה, חדוה, חדר, חדש, חסד, שחד, דחה, דחוף, בדלח, חמד, חרד, נחמד, נח, יחיד, דחק, הדיח, צלפחד, חדד, חדקל,

חסידה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליטי"א במיוחד לעלון זה

אור א"ס

אדר, א-דר. אלופו של עולם, אור א"ס, דר בתוך העולם. והוא ית"ש נקרא אדיר האדירים (עיין אברבנאל, ישעיהו, י"א, ד"ה ואחרי). ואמרו (מנחות נג ע"א) יבא אדיר, ויפרע לאדירים, מאדירים, באדירים. אדיר זה הקב"ה, דכתיב אדיר במרום ה'. ויפרע לאדירים, אלו ישראל, שנאמר ואדירי כל חפצי בם. מאדירים אלו המצרים, דכתיב צללו כעופרת במים אדירים. באדירים אלו מים שנאמר מקולות מים רבים אדירים משברי ים. ועיין פסיקתא זוטרתא (בשלח טו, י) בלשון אחר קצת. ועיין שבועות (לה ע"א) הגדול הגבור והנורא האדיר, וכו', הרי אלו נמחקין. ועיין בתיקונים (קכ ע"ב) אדירירון, עלה אתמר קומה אדיר ירון, ואית ממנא תחות ידיה דאתקרי אדיר אדירים. ועיי"ש בגר"א. ועיין מגלה עמוקות (ואתחנן אופן ריב).

שערות

לתתא משתלשל ונעשה שעורים. ואמרו (סנהדרין יח ע"ב) אם בכיר ולקיש כחדא יינץ, דין הוא אדר, ואם לאו, לית דין אדר. ופרש"י, אם יהא חום בקרקע ויצמח זרע הבכיר והאפילה יחד, חיטין שנזרעו בראש החורף, והשעורין שנזרעו עכשיו, דין הוא אדר.

ועוד. עיין שער הכוונות (דרוש קבלת שבת, מזמור הבו לה) מקולות מים רבים אדירים משברי ים, שהוא בשערות, כמ"ש אדיר במרום ה' שהוא מלשון האדרת והאמונה, ומלשון אדרת שער, כי כבר ידעת כי או"א אתכלילו במזלא דדיקנא דא"א, וזה המזלא נעשה בחינת מלבוש ואדרת אל או"א. ועיין ספר הליקוטים (תולדות) אדירים משברי ים, לשון שער, וכו', ר"ל כשנבקע הכלי ובוקע האור ויוצא לחוץ יוצא באדירים שהם השערות.

צמצום

מצרים לשון מיצר, צמצום. ואמרו (מנחות נג ע"א) מאדירים אלו המצרים, דכתיב צללו כעופרת במים אדירים.

אזן

אח"פ, ע"ב דס"ג, בחינת טעמים, כנודע. ואמרו (תיקונים, מז ע"א) אדירים משברי ים, אלין טעמי דאורייתא, דאתמר בהו, כל משבריך וגליך עלי עברו, ואלין אינון, זרק"א, מק"ף, שופר הולך, סגולת"א.

וכנגד אח"פ איכא דיקנא כנודע, י"ג תיקוני דיקנא. ועיין ליקוטי תורה (תהלים), מים רבים אדירים, שקאי עליהו, שהוא סוד אורות היוצאין מן הדיקנא בסופו בסיום הנימין, ושם פיות הנימין.

קו

דבק בגימט' קו, שע"י נעשה דבקות הנאצל במאציל, בא"ס. עיין מרכבת המשנה (אבות, ו, ט) וזהו אמרו ואדירי כל חפצי בם, כלומר מצד שהם דבקים בו, הם אדירים ונצחיים, וכל החפץ שיש לי הוא דבק בהם.

חוטם

עיין ליקוטי תורה (טעמי המצות, ד"ה מצות קדוש החודש) אדר הוא בחינת חוטם דזעיר. ואדר שני בחינת פה דזעיר. ועיין שער דרושי ר"ה (דרוש ד'), בשער הכוונות.

עיגולים

כתיב (במדבר כא, לג) ויצא עוג (לשון עיגול, כנודע) מלך הבשן לקראתם הוא וכל עמו למלחמה אדרעי. אדרעי, אדר-עי. עי - ר"ת עיגולים יושר. ואמרו (תענית כג ע"א) פעם אחת יצאו רוב אדר ולא ירדו גשמים, שלחו לחוני המעגל, וכו', עג עוגה ועמד בתוכה, וכו'. וע"ש כן נקרא "המעגל", לשון עיגול, וזה היה בסוף אדר.

תפלה בפה. ואמרו בזוה"ק (שמות, ר"ב ע"א) ה' אדונינו מה אדיר שמך וגו'. דא היא צלותא וסלקא על כל אינון רקיעין.

עינים - שבירה

אדירים משברי ים, לשון שבירה. עיין אבן עזרא (דניאל, ג, ב) וחכם היה בספרד שפירש, אברגזריא, אדירי גזרין, לשון חיתוך ושבירה. ואמרו (סנהדרין יח ע"ב) אם תור בצפר תלג ימות, ובטיהרא בטול תאינה ידמוך, ישלח משכיה, דין הוא

יושר

עיין מלבי"ם (יהושע טו, ג) ויצא חצר אדר, כי מקדש יצא החוט לפנים, ובחצר אדר הגיע עד קו הישר.

אדירו ממנו. ועיין מנחות (נג ע"א) אמרה כנס"י לפני הקב"ה, רבש"ע החזק לי טובה שהודעתך בעולם, א"ל, טובתי בל עליך, איני מחזיק טובה אלא לאברהם יצחק ויעקב (אבות) שהודיענו תחלה בעולם, שנאמר לקדושים אשר בארץ המה, ואדירי כל חפצי במ.

אמא

אמרו (ר"ה ז ע"א) אין מעברין אלא אדר. והוא בחינת אשה מעוברת. וכתוב אם הבנים שמחה. ולכך אמרו (תענית כט ע"א) משנכנס אדר מרבין בשמחה.

ועיין שער הכוונות (דרושי קבלת שבת, ד"א, ענין הבו לה) ר"ת של אדירים משברי ים, הוא אמי. ור"ת של אדיר במרום ה' הוא אבי. הרי כי נרמזו בו אבא ואמא.

ד"א

אמרו (ר"ה כג ע"א) וצי אדיר לא יעברנו, אמר רב, זו בורני גדולה. היכי עבדו, מייתו שית אלפי גברי בתריסר ירחי שתא, ואמרי לה, תריסר אלפי גברי בשיתא ירחי שתא וכו'. והוא בחינת ו"ק, שית אלפי גברי, ושיתא ירחא שתא.

ועיין פע"ח (שער השבת, פ"ח) אדיר במרום ה', שקאי על ז"א שיונק מסוף שערות הדיקנא.

נוק'

בחינת כלי. וכתוב (שופטים, ה, כה) מים שאל חלב נתנה בספל אדירים. ועיין עמלק המלך (שי"ז, פי"א) ושם אדיריה וכו' האמורים הם בסוד נקבה. ועיין מצת שימורים (שער התפילין) עשרה פסוקים יש בפרשת קדש, כנגד אות יו"ד שהוא במח דזעיר. ובשעת הכתיבה יכוון בר"ת של היו"ד פסוקים שעולין כמנין אדירירון, שהוא יכניע לילית עם הכללות שלה שמספרם שווים.

ועיין רמח"ל (דרך עץ החיים) ולכך נאמר מה אדיר שמך בכל הארץ, זהו הכח המקבל שם הקדוש בארץ, בסוד תנו עוז לאלקים.

אדר. ופירש"י, אם בבקר יהא קור חזק עד שיהא השור קרוב למות מחמת הצינה, ובצהרים יגדל כח החום עד שיהא השור מיצל בצל התאנה מחמת החום ויפשיט עורו, כלומר יתחכך בתאינה מחמת החום. ועיין זוה"ק (שמות, קמ ע"ב) אדיר ודאי, דתברת כמה גזיזין וחילין תקיפין ונחתת לארעא ושליטת בכלא. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר קדושה משולשת פ"ט) אדירים משברי ים, משברי ים בגימט' חר"ב סוד ז' פעמים אלקים, שבהיות בז' בחינות שבירת הכלים יקראו משברי ים.

עתיק

חודש העיבור נעתק מלהיות ניסן, נעשה אדר. נעתק מריש שנה חדשה, ונעשה סוף של שנה קודמת. וזהו שורש עתיק שהוא סיפא של עולם עליון שנעשה ראש לעולם תחתון, מלכות דא"ק נעשה רישא דאצילות.

ועוד. עיין אדיר במרום (ח"א, ד"ה בחללא דגולגלתא) דע, כי על הדיקנא נאמר מקולות מים רבים אדירים משברי ים. וסוד הענין הוא, כי הדיקנא עומדת לאכפיא דינין ולהכניע הסט"א, וזה נמשך מן החכמה סתימאה עצמה. והוא, כי גבורות דעתיק מתלבש בח"ס, וממה נמשכין שערות הדיקנא שהם תקיפין, אך להיותם מגבורות דעתיק שהיא ראשית הגבורות, הם שולטים על כל שאר הדינין ומבסמים אותם, כי כל הכפיית הדינין אינם אלא בשרשם.

אריך

ב' אדרים יש בהם בחינה שהם חדש אחד ארוך (עיין נדרים סג ע"א).

ועוד. אריך, אורך אור - כ. ואמרו (במד"ר, בהעלותך, טו, ב) בהעלותך את הנרות, זש"ה ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. א"ל הקב"ה למשה לא בשביל שאני צריך לנרות הזהרתך על הנרות, אלא לזכותם, שנאמר (דניאל ב, כב) ונהורא עמיה שריה.

אבא

אמרו (אגדת בראשית, פי"ח, ד"ה לדור מזמור) ראה איך הקב"ה מחבב ומגדל את ישראל, שתתגלה אבותיהן בהן, שנאמר והיה אדירו ממנו, ואין אדירים אלא אבות, שנאמר לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי במ, לכך והיה

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

שאלה שויתי ה' לנגדי תמיד - קיומו למעשה

לכבוד הרב שליט"א, האם הרב יכול בבקשה להסביר כיצד לקיים את מצוות "שויתי ה' לנגדי תמיד" באופן מעשי?

תשובה

מחשבה

א. חיצונית: לצייר ע"י כח ציור בנפש, או ציור בכתב אשורית בקלף שחור ע"ג לבן, ומידי פעם לעשות זאת בציור המחשבה, או להסתכל בקלף, עד שחוקק צורה זו באופן קבוע. ובאופן טבעי צורה זו חקוקה וקבועה במחשבתו, ומהרהר בה ברצוא ושוב פעמים הרבה ביום. וכאשר נעשה "זך" מתגלה צורה "מתוכו" ששם הוי"ה חקוק בה, ואזי עומדת לנגד עיניו תמיד מצד טבע נשמתו, וזהו שלמות כאשר מאירה כולה באור לבן. וכאשר אינו שלם, מאיר לו בגונים אחרים. עיין שער רוה"ק בתחלתו, וז"ל, אם האות הוא מצויר בין עיניו בדיו שחורה ידע שהוא עדיין בעשיה, ואם אדום הוא ביצירה, ואם לבן בבריאה, ואם לבן ומאיר ומתנוצץ הארתו הנה הוא באצילות.

ב. פנימיות: הכרה חושית במציאות השם.

ראשית: שהשם רחוק יושב בשמים וצופה במעשיו. עיין מצודות דוד (תהלים, טז, ח).

שנית: שנמצא סמוך לו לידו. והאדם נמצא בבית ה'. רמב"ם מורה נבוכים.

שלישית: שנמצא כביכול בתוכו, ושכנתי בתוכם.

רביעית: חד עמו ממש, חלק אלוי ממעל. כי חלק ה' עמו.

דיבור

ג. בדיבור. שיהא שם שמים שגור על פיו ומדבר עם קונו תדיר בכל שעה. וכן אמרו (שוחר טוב, תהלים, טז, ח) שויתי ה' לנגד תמיד, וכל ברכה שאין בה הזכרת ה' אינה ברכה, שנאמר שויתי וגוי'. ועיין רש"י שם, וז"ל, בכל מעשי שמתי מוראו לנגד עיני. ועיין שערי קדושה (ח"ג, ש"ד).

מעשה

ד. מלבד כך ראוי לו לאדם לעשות לו מזכירים שיזכירו לו את השי"ת. וכמ"ש (סנהדרין כד ע"א) אותה (ס"ת) שיוצאה ונכנסת עמו, עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרעו, שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד. וכמ"ש הרמב"ם בטעם מצות מזוזה בפתח ביתו, וציצית בבגדו. ועיין מצת שימורים (שער הציצית) שויתי הוי"ה לנגדי גימט' תכלת, שתמיד צריך שיהא לנגד עיניו, ושע"י הסתכלות וראיה בציצית זוכה לראות תמיד פני שכינה לנגדו. ומעין כך אמרו בירושלמי (ברכות, פ"ב, ה"ג) על תפילין, בשעה שנכנס לביהכ"ס, עושה להן כיס של טפח ונותן על לבו, מה טעם, שויתי ה' לנגדי תמיד. וזהו במעשה.

שאלה מחשבה על משמעות האותיות בק"ש לכבוד

הרב שליט"א. לפעמים אני חושב על משמעויות אותיות כמו בקריאת שמע, א' - אלוף העולם, שנמצא ב-ח', שמונה הרקעים, ד - שם הוי"ה. האם אני בדרך הנכונה?

תשובה

מחשבות אלו הם ניצוצות של אמת. אולם למדנו רבותינו שישנם ג' חלקים. אורות, ניצוצות, כלים. ולשם כך נצרך לדבוק באופן יסודי ושיטתי ב"אור", תורה אור, לימוד יסודי ומעמיק בבחינת וקובץ על יד הרבה. וכן נצרך "כלים", עבודה מעשית מובנת ושורשית המתאימה לנפשכם הפרטית.

שאלה ספרי ר' אברהם אבולעפיה

לכבוד מורי ורבי שליט"א, הרב הזכיר כמה פעמים עבודות ע"פ ר' אברהם אבולעפיה, כגון הנשימות והנשיפות, וענין גלגולי אותיות. ר"א אבולעפיה יש לו ריבוי של ספרים, וגם שמעתי שיש דברים שאולי צריך ליזהר בהם כשלומדין ספריו (דברים שדומין לקבלה מעשית ושקשורין להזכרת שמות). האם אפשר שהרב יכתוב איזה מספריו של הרב אבולעפיה הם יסודיים ליסודות ששאב הרב מהם. יישר כחם, ותודה רבה.

תשובה

א. אור השכל. אמרי שפר. חיי העולם הבא. אוצר עדן הגנוז.

ב. יש להזהר לבנות מוחין שכליים עמוקים במקביל לגלגול אותיות שזו הארה שנוגעת בלמעלה מהשכל, ובפרט גלגול שאין לו משמעות, שהוא אור "מאין תמצא"

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718..295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

עולם הוא באותו יחס של אחדות בערך של הנבראים.

גם אדם שעדיין לא זכה להגיע לאמונה ולאחדות בבורא ית"ש שנתבארה כאן ביסוד השני, והוא עמל להתקרב לבורא ית"ש, עליו להבין שהקרבה אליו ית"ש, והאחדות עמו ית"ש, שעליה דיברו רבותינו, אין אפשרות להסבירה לנפש. כשם שאי אפשר להסביר לעיוור מהי ראייה, ואי אפשר להסביר לחרש מהי שמיעה, כך אי אפשר להסביר לנפש מהי הדבקות בבורא ית"ש. אולם, מי שהיסוד השני נפתח בלבבו, וההכרה החושית בבורא עולם גלויה אצלו, הכרה חושית באחדותו יתברך שמו, אזי כאשר הוא מתחבר לבורא עולם, חיבורו הוא מאותו עומק של אחדות שאין כמותה בנבראים.

י"ג עיקרים - י"ג הכרות חושיות

הי"ג עיקרים לא עוסקים רק באמונה מי הוא הבורא ית"ש. מי שקורא את הי"ג עיקרים רק באופן של "מי הוא הבורא יתברך שמו", הרי שהוא קורא דברים שעליהם נאמר "לומד שלא ע"מ לעשות". הי"ג עיקרים הללו הם הכרות חושיות בנפש, ולכן הם משנים את פני מהלכי עבודה, ואת עומק ההשגה. עלינו להבין שאפילו צורת הלימוד של הי"ג עיקרים צריכה לבוא ממקום שונה. הי"ג עיקרים הם כמשל לאדם שאומרים שיש לו י"ג איברים. י"ג עיקרים, י"ג יסודות של דברי הרמב"ם, אלו הם חלקי הכרות חושיות ממש, שמוכרים באופן חושי יותר מהראייה, יותר מהשמיעה, וכן יותר משאר החושים. הם לא רק ידועים לאדם, אלא הם מוחשיים לנפש. וכאשר חוש זה נפתח אצל האדם, אזי הקשר שלו אליו יתברך שמו מגיע מאותו עומק של חוש.

שהוא עונה משכלו, אבל בנפשו הוא לא מכיר אחדות יותר גבוהה מאחדות הנבראים.

אם האדם חי בעולם מאוד חיצוני, כל הגדרותיו בהתדבקות בבורא ית"ש הם הגדרות שכליות בלבד, כגון: "להדבק בבורא ית"ש הכוונה לקיים מצוות, הכוונה ללמוד תורה" וכיוצ"ב. ההגדרות הללו אמנם הם נכונות, אבל על אדם במדרגה זו נאמר: "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני". דומה הדבר לאדם שאומר שבמקום פלוני נמצא חפץ אלמוני, ובאמת הדבר נמצא שם, אבל הוא לא יודע שהדבר נמצא שם, אלא רק אומר כן. אע"פ שנכון הדבר שהחפץ נמצא שם, אבל הוא במדרגת "דובר שקרים", ולא באדם כזה עסקינן השתא.

אלא, עסקינן באדם שבאמת מכיר בנפשו חיבור לבורא עולם, ורצונו הוא להעמיק את אותו חיבור, ולגלות בו פנים יותר דקות. אולם, כיוון שהוא לומד מהנגלה אל הנסתר, והנגלה שיש לפניו זהו הקשר שיש לו עם בני ביתו, הקשר שלו עם ידידיו, וכן ע"ז הדרך, אזי כאשר לוקח משל זה ומשתמש בו כנמשל בנפש להתקשר לבורא עולם, נמצא שתפיסתו בקשר שלו לבורא עולם היא בערך לקשר שלו עם הנבראים, "כמו שאני קשור לאשתי, רק יותר עמוק, כמו שאני קשור לילדים, רק יותר עמוק", שסוף סוף אע"פ שזה יותר עמוק אבל זה באותו ערך של קשר.

אם האור עליון של האמונה ביסוד השני בנפש לא נתגלה אצל האדם, כאור של הכרה חושית במציאותו הבורא ית"ש ואחדותו, שאין כזאת אחדות בתוך הנבראים כולם, לא ידעת האמונה בלשון של ידיעה בעלמא, אלא כהכרה חושית באחדותו יתברך שמו, נמצא שיחס החיבור שהאדם מנסה להתחבר לבורא

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם

חזרת הנבראים לאחדותם בבורא לעת"ל

כמו שנתבאר לעיל, כל יחס של אמונה, מושלך ביחס לנבראים, כלשונו של הרמב"ם לעיל: "הוא עילת הנמצאים כולם בו קיום מציאותם וממנו קיומם". ולכן, מה שנתבאר ביסוד השני, שיש כח של אחדות שמתגלה בא"ס ב"ה, שהיא לא כמו האחדות שמתגלה בנבראים, בעומק, אחדות זו צריך להחילה על הנבראים לבסוף. קודם שנברא העולם היה הוא אחד ושמו אחד. ולעתיד לבוא, כלשון הפסוק: "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", כלומר, שלעת"ל יחזור ויתגלה ה"קודם שנברא העולם", שכל הנבראים כולם חוזרים לאחדותם בבורא ית"ש. אולם, כאשר הנבראים חוזרים לאחדותם בבורא, איזה ערך של אחדות זו, האם כאחד הזוג, או כאחד המין, או כאיש אחד שנחלק לאחדים רבים, או כאחדות של גוף, או אחדות שאין כמותה בנבראים.

כיצד נתפסת בנפש הדבקות והאחדות בבורא ית"ש

למשל, אדם קרא את דברי רבותינו, שתכלית כל הבריאה כולה היא הדבקות בבורא ית"ש, והוא מאמין, עמל ויגע על מנת להתקרב. אולם, כיצד האדם תופס מהי הדבקות והאחדות בבורא ית"ש. האם הוא תופס זאת באופן שיש "אני" ויש "הוא", וצריך לקנות דבק בחנות ולהדביק. עלינו להבין, אם אין לאדם את כח האמונה שנתבאר כאן ביסוד השני בדברי הרמב"ם, שהיא האמונה ב"יחוד ה' יתברך שמו באחדות שאין כמותה אחדות", על אף שנשאל אותו האם אחדות הבורא היא כמו אחדות הנבראים, הוא יענה: "בודאי שלא, זו הגשמה, וכו'", אבל זוהי תשובה

המספיק לעובדי ה'

קודם לכן דובר במודע ובתת-מודע, כעת אנו מדברים על העל-מודע, הכח הרוחני שבאדם. במקום זה האדם מרגיש בתוכיות פנימיותו שהוא מתבודד בתוך בני אדם. כעין מה שאומר בעל חובות הלבבות, שהחסיד אפילו כאשר הוא נמצא במקלות עם, לא ישתומם, מחמת שהוא נמצא לבדו בתוך נפשו, אבל אליבא דאמת בפועל הוא נמצא במקלות עם, בין בני אדם.

עלינו להבין שהמשקל של ההכרה הנפשית של המודע, התת-מודע והעל-מודע בהתבודדות, הוא גדול עד למאד אצל בני אדם. לדוגמא בעלמא, אם אדם חושב שבמקום שהוא מתבודד אין אף אדם, ואעפ"כ יש שם מישהו, כלפי התבודדות של המודע והתת-מודע אי הידיעה מועילה, אולם כלפי העל-מודע של ה"מזילה חזי" זה אינו מועיל.

ההתבודדות השלמה היא, שבאמת במקום שהאדם מתבודד אין אף אחד, והוא מודע לכך שאין כאן אף אחד, ואז, הוא מרגיש את שלימות ההתבודדות. אולם אם אחד משני הפנים הללו נחסרים, ההתבודדות שלו איננה שלמה.

אשר על כן, כאשר האדם באמת רוצה להתבודד התבודדות שלמה, עליו לדרוך בדרך הקדמונים, שהיו הולכים לא רק למקומות שאין שם בני אדם, אלא למקומות שלא דרכה שם רגל אדם מעולם, למקומות שלא רואים בני אדם, ולא שומעים בני אדם, אלא הכל מבודד. זהו מעמקי ההתבודדות.

בדקות, יש דומם צומח חי ומדבר, והתבודדות צריכה להיות באופן שהאדם יהיה במקום שהוא מתבודד מהמדבר. אולם, בדקות ישנה גם עבודה להתבודד מהבעל-חי. על אף שרבותינו היו רועי צאן, והם לא היו מבודדים מהבעל-חי, אבל בדקות ישנה התבודדות לפנים מן התבודדות.

התבודדות מהדומם אינה אפשרית, שהרי בכל מקום שהאדם נמצא ישנו דומם, מהבעל-חי יותר אפשר להתבודד, ומהצומח ברוב המקרים זה קשה.

יש שתהיה מתמדת ויש שתהיה ארעית, יש שתארך זמן רב ויש שלא יארכו ימיה. אך להתמיד בה כל החיים - דבר זה הוא מן הנמנע בעולם של מטה.

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה.

וכל דין והלכה מתורה הקדושה הוא רצונו יתברך, שכן גזרה רצונו שיהא כך הדין, כשר או פסול, טמא וטהור, אסור ומותר, חייב וזכאי.

צריך להבין את זה במעמקי כוחות הנפש של האדם, יש כאן נקודה עמוקה לאחר מה שנתבאר.

כאשר אדם לומד סוגיא, ונמצא לפניו דין של כשר או פסול, טמא וטהור, אסור ומותר, חייב וזכאי, איזה כח מתעורר בנפשו כשהוא שומע מותר או כשהוא שומע אסור? האם הוא שומע גדר של דין של היתר, גדר דין של איסור, גדר טמא וגדר טהור, באופן של השכלה, או שהנפש שלו מתעוררת לקלוט שרצון הבורא הוא שיהיה טהור, שיהיה טמא, שיהיה מותר ושיהיה אסור?

הנקודה הזו היא דקה עד למאד, יש מרבתינו שלמדו באופן כזה שכשהם היו לומדים מחלוקת טמא או טהור, הם היו אומרים שתנא פלוני סובר שרצון הבורא שיהא טמא, תנא פלוני סובר שרצון הבורא שיהא טהור.

לכאורה אם כך למדו רבותינו אז אדרבא צאי לך בעקבי הצאן שכן יתחילו כולם ללמוד!

תשובה לדבר, צריך לעבור הרבה בכדי להגיע לאותה מדרגה!! וכל זאת למה?

אדם שמתחיל ללמוד באופן הזה, אז ההתדבקות שלו מתגלה מכח הארת הרצון, על ידי כך הרצון גובר והשכל נחלש, אז הוא לא דבוק בחכמתו יתברך שמו. ועל ידי כך הוא לא יכול להשיג את אמיתת התורה של אורייתא שהיא כולה חכמה!!

כל מה שנתבאר כאן בדברי הנפה"ח, זהו רק לאחר מה שנתבאר - "היינו להתדבק בכל כוחותיו לדבר ה' זו הלכה", כמו שנתבאר לעיל שזהו גילוי של כוחות, שורש חכמה כח-מה. ולכן רק לאחר שכח המחשבה נדבק באופן גמור במותר ובאסור, פטור וחייב וכן על זה הדרך, על גבי זה בא הכח וההתגלות של ההתדבקות ברצון!!

אבל אם האדם יקדים את ההתדבקות ברצון קודם ההתדבקות בחכמה, הרי שנועדרת כאן כל מציאות ההשכלה, ומתגלה רק מה רצון הבורא, ואין זה שייך אלא למי שלומד הלכה פסוקה!! אבל כל צורת התלמוד הרי לא בנויה בצורה של הלכה פסוקה, אלא באופן של משא ומתן המביא לידי הלכה פסוקה!!

ואם כן בלשון ברורה, המשא ומתן ולאחמ"כ הלכה פסוקה, זוהי צורת עומק סדר הנפש של האדם בהתדבקות בתורה!! המשא ומתן - זוהי ההתדבקות בעומק החכמה כסדר, כל צדדי הדינים בכל כוחותיו לדבר ה' זו הלכה!! ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים

המספיק לעובדי ה'

פרק ה' | כח הזכרון עמקות ומהירות הבנה

יש בנפש האדם כח של עמקות, וכח של מהירות. ואצל רוב בני האדם לא נמצאים שתי התכונות בבת אחת, אלא אחד בא על חשבון השני, - אם הוא חושב ומעמיק בהבנת הסוגיא תנועה זו הופכת להיות איטית והוא חושב לאט, ואם הוא חושב מהר זו בדר"כ מחשבה והבנה שטחית.

ישנם יחידים שיש להם את שתי התכונות בבת אחת, והם גם חושבים מהר וגם לעומק. מי שאצלו זה כך, אזי כח הזכרון אצלו יכול להיבנות מכח החזרה על הבנת הדבר, כי הוא יכול לחזור מהר על העומק שהבין בדבר, ולזכור אותו מכח הבינה.

אך כאמור רוב בני האדם אינם מסוגלים לכך, וכשהם חוזרים על לימודם, עיקר הזיכרון בנוי מכח החכמה של ידיעת הדברים כפיסקי פיסקי ולא מכח הבינה. ולכן, הזיכרון שבנוי מכח הבנת הדבר בעומקו ומהלכו, רחוק יותר מרוב בני האדם.

אך לאט לאט האדם צריך להרגיל את עצמו ולבנות את כח הזיכרון של העומק.

זיכרון מכח חזרה והוצאה בפה

האופן להוציא מהכח לפועל את כח הזיכרון, בנוי באופן כללי: 1. מכח המחשבה שהוא חושב וחוזר על הדברים עוד ועוד. הן חזרה על הדברים כחכמה, והן חזרה על הדברים בעומק ובהתבוננות של עיון. 2. מכח הוצאת הדברים בפיו בשעת לימודו, וכמו שאומרים חז"ל עה"פ "ערוכה בכל ושמורה", ועה"פ "כי חיים הם למוצאיהם" (עירובין נד.).

זיכרון מכח כתיבה

אך ישנו אופן נוסף של זכרון, והיא הכתיבה שהאדם כותב את לימודו, ובכך הוא מוציא את הדברים מהכח אל הפועל.

כתיבת הדברים יכולה להעשות שוב רק באופן של חכמה, כשהוא כותב ומסכם את מה שלמד פיסקי פיסקי. אולם אפשר להתרגל כאשר הוא מסכם סוגיא, לכתוב את הבנת העומק שבדברים וכיצד הם בנויים מהלך ע"ג מהלך, ובכך לחקוק את הדברים בעומקם, וזה חלק מבנין ההבנה.

וכאשר האדם כותב כך את הדברים, אזי ראשית הדברים מתבהרים לו יותר, כדברי הגר"א הידועים על מאמר חז"ל וקנה לך חבר - "וקנה לך חבר". אבל בנוסף על כך, זה גורם לאדם את החקיקה של העומק בנפשו, בבחי' "כתבם על לוח ליבך" - שהכתיבה ביד (במידת מה, וכאשר היא נעשית בשום שכל ולב) מועילה לחקוק את הדברים גם בלב האדם. וכשהדברים נחקקים בלב אזי כח ההתבוננות שבנפשו נעשה יותר קבוע וקיים אצלו. ובבחי' "כתוב את זיכרון בספר" - שהכתיבה בספר מביאה לידי מציאות של זכירה. וידועים דברי הרמב"ן עה"פ "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ" שצריך להתפיס דברים בחפצא, ובענינו - כאשר האדם כותב את לימודו הוא מתפיסו במעשה, וזה גורם לכח הזיכרון שנתפס עד נקודת החומר. לפעמים אפי' מעשה גמור שהאדם עושה יכול לעורר את הזיכרון של הדבר, כי הוא זוכר את הענין כשזוכר במעשה בבחי' "ראה מעשה וזכר הלכה", אך עיקר הזיכרון מכח התפסה במעשה הוא בכתיבה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך

כל דבר בנוי מנפש, זמן, ומקום. וכן ההתבודדות בנויה מכל החלקים הללו. הנפש, זהו האדם עצמו שמתבודד, שההתבודדות הפנימית היא התבודדות של נפש. מקום, זהו מה שנתבאר קודם לכן, התבודדות של מקום, שהאדם נמצא במקום שאין בו בני אדם. וכעת הוא מדבר ביחס של ההתבודדות לזמן. וביחס לכך הוא מגדיר: **יש שתהיה מתמדת ויש שתהיה ארעית, "מתמדת" אין כוונת הדבר שתמשך לעולם, שהרי הוא מיד מסיים ואומר שלהתמיד בה כל החיים - דבר זה הוא מן הנמנע בעולם של מטה. לכן, "מתמדת" כוונת הדבר, דבר קבוע, מעין תמיד של שחר ותמיד של בין הערביים, שקרבים באופן קבוע, ונקראים "תמיד". ולעומת כך ישנה התבודדות שהיא ארעית.**

ככל שהתבודדות קבועה יותר, כמו כל דבר קבוע, שעליו נאמר: "כל קבוע כמחצה על מחצה דמיי", כלומר שהקביעות יוצרת חקיקה עמוקה בנפש. לכן, עסק התורה, שהוא שורש הכל, בו נאמר: "קבעת עיתים לתורה", שעל אף שהוא קבע לעסק התורה זמן מועט, אבל כיוון שזה קבוע, זה נחשב "כמחצה על מחצה דמיי". כך גם בענין ההתבודדות, "יש שתהיה מתמדת", אם היא קבועה בנפשו של האדם, המשקל שלה בנפש הוא כמחצה על מחצה.

יתר על כן, נאמר בדבריו: **יש שתארך זמן רב ויש שלא יארכו ימיה**. זמן אורך התבודדות של כל אדם היא סוגיא רחבה ודקה עד למאד, ונבארה בלשון קצרה מאד. העולם בנוי על שלשה חלקים: תורה, עבודה, וגמילות חסדים. בחלק ההתבודדות, יש אופן שהאדם מתבודד ומקשר את נפשו לבורא, ויש אופן שבזמן ההתבודדות עצמה הוא לומד תורה. כמו שהוזכר לעיל, "ספר הגירושין" שנתחבר ע"י רבינו הרמ"ק, אימתי היה זמן חיבורו, "שנתגרשנו מביתנו ועסקנו בתורה במדבריות ובמערות", הם התבודדו ועסקו בתורה מתוך התבודדות. התבודדות איננה סותרת לעסק התורה, אלא זוהי חלק מצורת עסק התורה, שחלקה גם התבודדות.

אולם, סוף-סוף יש מצוות שהם בין אדם לחבירו, ויש חיוב של האדם לאשתו ובני ביתו, וכדומה. נמצא, שאין התבודדות שתהיה התבודדות שלמה, כמו שמסיים ר"א בן הרמב"ם, שאי אפשר להתמיד בה כל החיים.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק

מגילה (טו ע"א) - וכאשר אבדתי אבדתי, כשם שאבדתי מבית אבא, כך אובד ממך. דהנה בימי המן בקע כח האבד, כמ"ש (אסתר, ג, ט) אם על המלך טוב יכתב לאבד. וכן להשמיד להרג ולאבד (שם, יג). ולבסוף נתהפך הגזרה, כמ"ש (שם, ח, יא) אשר נתן המלך ליהודים אשר בכל עיר ועיר להקהל ולעמד על נפשם להשמיד ולהרג ולאבד את כל חיל עם המדינה הצרים אתם טף ונשים וגו'.

ושורשי הדבר. כי גזרת המן משורש זרעו של עמלק. ועמלק כולו "אבדון". כמ"ש (במדבר, כד, יט) ראשית גוים עמלק, ואחריתו עדי אבד. ופרש"י, ואחריתו להאבד בידם, שנאמר תמחה את זכר עמלק. והיינו אבד עמלק "וזכרו". ובפרטות חל כח אבד זה על המן, כמ"ש (מגילה י ע"ב) והאבדתי משם מלך ושרים, מלך זו ושתי, ושרים זה המן.

והיפך אבד הוא דבר קיים לעד שהוא שבט לוי, שנעשה בו חזקה של שבטים, ראובן שמעון ולוי הוה חזקה. ועפ"ז יובן היטב דברי החת"ס (במדבר, כד, כ), וז"ל, ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד. שמעתי איני יודע בשם מי, גם איני יודע לפרש הכוונה, רק אעתיק כאשר שמעתי וישמע חכם. והוא כי ר"ת של לוי, קהת, עמרם, משה, הוא עמלק. וזהו ראשית גוים עמלק, כי לוי ובניו הם ראשיות של השבטים שנקראו ג"כ גוים (כרש"י, בראשית, לה, יא). ואחריתו עדי אבד, כי ס"ת שלי לוי, קהת, עמרם, משה, הוא מיתה להורות על אחריתו של עמלק, עדי אבד. והבן שעצם הדבקות באחרית זהו אבדון.

והיותו של עמלק אבדון, ובדקות יותר "העדר בעצם", ולכך יש דין לאבדו. ושרשו ב"בורא חשך", בורא העדר. "ולחשך קרא לילה". וע"ז כתיב, אמונתך בלילות. ולכך במלחמת עמלק כתיב, ויהי ידיו אמונה עד בא השמש. כי נלחם בו מכח אמונתך בלילות. ורמז לדבר, "עדי אבד" בגימט' אמן, שורש של אמונה. והבן שכנגד עמלק שכולו "אבדון" כנ"ל, יש את השבטים שעליהם אמרו גמירי שאין אחד מן השבטים כלה. וכח זה נתחדש בלוי שנעשה כחזקה ג' פעמים, חזקה של קיום השבטים. וזה עומק פחדו של יעקב שמת יוסף, ועי"ז אין כח הפך לעמלק.

ועיין ספר ברית כהונת עולם (מאמר הסתר הסתיר, פרק לט) וז"ל, המ"ן ב"ן המדת"א האג"י גימט' אחרית, וכו', והנה עלי ידי מבוקשו לינק מהראשית שהוא סוד בראשית, אבדה כל מדרגתו, שהוא אחרית. כי כל היותו דבקות באחרית. וזהו אבד, א-בד, אבד האל"ף הראשית, ודבק באחרית.

כעת נעסוק במניע השני לפעולות והוא כח ההכרח והכפיה. כפי שהוזכר ישנם מעשים שאנו עושים מרצוננו וישנם מעשים שאנו עושים מכיון שאנו מוכרחים לעשות את אותו דבר.

מה מוגדר כהכרח? ישנו דבר שהאדם מחוייב לעשותו משום שיש מי שכופהו ממש ומצוה עליו לעשותו ואם לא יעשה יענישו וכדו', זהו דבר שהאדם באמת מרגיש מוכרח לעשותו, וכך היא הרגשת בני האדם ביחס לחלק גדול ממעשיהם. אולם כשנתבונן נראה שדברים רבים הנראים לנו כהכרח אינם תמיד באמת הכרח, אלא זהו עוד סוג של רצון חזק שאנו מאוד רוצים, או שיש בו אמנם הכרח אך יש בו גם גילוי של רצון. בני האדם אינם מדייקים בהגדרה של הכרח וכוללים בזה גם דברים שהם מאוד רוצים שיהיו ואומרים "אני מוכרח את הדבר"...

האכילה - הכרח או רצון?

נתבונן לדוגמא בפעולה מאוד מצויה שהיא האכילה. האם האדם אוכל משום שהוא מוכרח לאכול או משום שהוא רוצה לאכול?

בפשטות נראה שהאדם אוכל משום שהוא מוכרח לאכול שהרי אם הוא לא יאכל הוא ימות. אך עדיין לכאורה יש לו אפשרות להמנע מאכילה ולמות...

אלא שהוא לא עושה זאת משום שהוא רוצה לחיות, בין משום עצם הרצון לחיות הטבוע באדם, ובין משום שהוא רוצה לעשות את רצון ה' שציוונו לדאוג לחיותנו כמש"כ "ונשמרתם.. " וחי בהם..".

על כל פנים נמצא, שהאדם לא מוכרח לאכול, אלא הבחירה בידו לאכול או לא, ומה שהוא בוחר לאכול זה משום שהוא רוצה את האכילה כי הוא לא רוצה למות.

הכרח הוא דבר שנשללת בו אפשרות הבחירה מהאדם ואין לו אפשרות אחרת, כמו שמובא הדין במי שאנסו אותו לאכול מצה, פתחו את פיו ודחפו את המצה לגרונו לתוך בית הבליעה בעל כורחו, באופן כזה הוא באמת מוכרח ממש. אבל שאר אכילות, שיש לאדם אפשרות לאכול ולחיות, ואפשרות לא לאכול ולמות, והוא בוחר לאכול כי רצונו לחיות, זה לא מוגדר כהכרח.

נוסף על כך, גם אם נגדיר את האכילה שאנו אוכלים כהכרח, כמו שנראה לבני האדם, אך על כל פנים זה בוודאי לא רק הכרח שהרי יש כאן גם רצון, ■ המשך בע"ה בשבוע הבא- מתוך קובץ שיעורים על תפקידן

בלבביפדיה אבד

חיי שרה | ד-י

וישם העבד ידו תחת ירך אברהם. ידו, יד-ו. והנה ביד נגלה דבר והיפוכו. מחד אותיות יד-די, היינו לשון של הגבלה, "שיבלו שפתותיכם מלומר די". וכמ"ש חז"ל שד-י, שאמר לעולמו די. וכן תכלית הבריאה שיתגלה מלכותו, מלכותו בכל משלה, והוא גילוי שם אדנ-י, אן-די. ועיקר כח זה מתגלה בישראל הנקראים יהודי, יהודי, יהו-די. ובפרטות עיקר גילוי זה אצל יהודה, הוה-די. ובנקבות אצל דינה, די-נה.

ונודע שש"ה גידים כנגד שס"ה לאוין. והיינו כח התפשטות, מצות עשה. כח הצמצום והגבול, מצות לא תעשה. וזהו בחינת גיד, ג-די. וזהו מ"ש חז"ל שתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם למדת הדין. די-ן. וכאשר ח"ו נעשה פגם, ומדת הדין גוברת מעבר לשיעור הראוי, אזי נעשה דוי, די-ו. ועיקר שורש הכח והתוקף למדת הדין דקלקול אינו ע"י חטא בשגגה, אלא ע"י חטא במזיג. מז-די. ואזי החוטא נופל והולך מדחי אל דחי, די-ח.

ועיקר תחלת החטא היה ע"י אדה"ר שאכל מעץ הדעת. דעת - עתד, עתיד, עת-די. והתפשטותו אצל עשו, שבקש הלעטני נא מן נזיד עדשים. נזיד, זן-די. ודרכו של עשו איש ציד, צ-די. ואות צ' במילוי גופא הוא צדי, צ-די. וכאשר נגלה הליטעהו לרשע וימות, נעשה שמחה, איד, א-די. ועל מנת לתקן זאת נצרך פדיון, פון-די. ואם אינו נתקן ממשיך לירד, ר-די.

ולהיפך אותיות יד, מהותה התפשטות, בבחינת ידא אריכתא הנגלה בשליחות, והתארכות היד הוא בחינת התפשטות. וכח התפשטות זו נגלה בילד, ל-יד, שנמצא בתהליך של התפשטות וגדילה. וזהו בחינת נדיב, בן-יד. בן המתפשט. וכן חסידה, חסה-יד, שועשה חסד שמהותה התפשטות. וכן בחינת נגיד, גן-יד, שממשיך שפע לזולתו. וזהו בחינת ידיד, יד-יד, שנתפשט לזולתו וידו כידו מדין ידא אריכתא.

ועיקר כח זה נגלה תחלה אצל משה, שכתוב אצל בתיה ותשלח את ידה ותקחהו. ואמרו חז"ל שנשתרבה ידה ידות הרבה. והיינו שנגלה כח ההתפשטות בידה. וכל זאת היה מכחו של משה שהוא שלוחא דרחמנא. ושורשו באמו, יוכבד, יד-וכד. ואור זה נתפשט אצל דוד המלך. דוד גימט' יד. ויתר על פעמים נכתב דויד מלא ביו"ד, יד-וד.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבידה, אבידנדב, אבידון, אגיד, אדוניה, אדיר, אדני, אודיע, ילד, אדרעי, ירד, יחד, איד, גיד, דביר, בדי, בדיל, דינה, יד, יהודה, יהודי, יסד, ירדן, יתד, כידון, בלעדי, לפיד, מדי, מדין, מדינה, מרדכי, נדיב, פיד, סודי, שדי, גדי, גדליה, גדיאל, גדיש, דבלתמיה, דוי, דויד, דיבון, דין, דישון, הבדיל, דוכיפת, הודיה, חסידה, הזיג, נגיד, עדיף, העיד, זבדיאל, חידה, חסיד, דחי, ידיד, ידידה, יוכבד, יחיד, יעד, יקד, דניאל, נידה, מגיידאל, נזיד, עבדיה, עדי, עדין, עתיד, פדיון, פקיד, צדי, צדקיהו, צדיק, צורישדי, ציד, צידון, צמיד, שדיאור. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא- נכתב על ידי הרב שליט"א

במיחזד לעלון זה

מו"ק (יב ע"ב) - מכניס אדם פירותיו מפני הגנבים ושולה פשתנו מן המשרה בשביל שלא תאבד. וכמ"ש (שם, י ע"ב) א"ר יוסי בר אבין, ובדבר האבד מותר.

והנה לשון מועד נקרא כן מלשון התועדות, "אהל מועד". וכן נקרא כן מלשון מועד לדבר כגון שור המועד. דכמו שמועד נעשה (לחכמים) בשלש פעמים, כן מועדים הם ג' מועדים. ולרבי שהוה מועד בב' פעמים, איכא רק ב' מועדים, כי שבועות הוה שמיני עצרת של פסח, כמ"ש הרמב"ן.

והבן שאור המועד הוא בחינת קבע כחזקה, ולכך הארתו שלא יאבד ע"י דבר, כי המקרה עלול להאבד, משא"כ הקבוע. ולכך דבר האבד מותר. והיינו שאין הכוונה שנדחה מועד מפניו, אלא שאור המועד עצמו תובע שלא יאבד הדבר.

ולכך אמרו (ב"מ כח ע"א) ועד מתי חייב להכריז (על אבדה), וכו', ר' יהודה אומר שלש רגלים. והיינו כי הארת הרגלים - מועדים, היא גופא הגורמת להשיב. ודייקא שלש רגלים. והבן, שכתוב "ארמי אבד אבי וירד מצרימה". ותחלת הירידה למצרים היה יוסף שנאבד, בבחינת "הצדיק אבד". וביציאת בני"י ממצרים, נעשה השבת אבדה לישראל. וכח האבדה חל על מצרים, כמ"ש "הטרם תדע כי אבדה מצרים", שכך היה לבסוף. ולכך הארת שלש רגלים שהם זכר ליציאת מצרים, הם גילוי הקבע היפך האבדה, כנ"ל.

ויתר על כן, בגלות מצרים היה "טורח השעבוד" של עבודה קשה וחומר ולבנים. וכאשר נגאלו ממצרים נגאלו אף מטורח זה. ואור זה מאיר במועדים שהם הזכר ליציאת מצרים. ולכך אמרו בירושלמי (ריש מו"ק), מועד ע"י שהוא אסור במלאכה לא התירו אלא דבר האבד, ובלבד שאינו של טרח. וכן הוא בבבלי (שם, ד ע"א) דאסור להשקות זרעים במי קילון משום כך. ודבר שאבד ע"י טורח, עדיין אור המועדים לא בקע בו להאירו לתקנו.

ומכיוון שאור המועדים אינו מאיר עתה בשלמות, חל בו צד מה של אבד. ואמרו (פרד"א, פרק מו) ואפילו כל המועדים עוברים, יוה"כ אינו עובר. וכן אמרו (מדרש מלי, ט) אפילו כל המועדים בטילים, ימי הפורים לא יהיו בטלים. והוא אור פנימיות המועדים שבהם לא נגע כח האבד, והוא עומד לעד ולעולמי עולמים. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא- מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי

המשך מגיליון 110

כתר

פעמים נקרא עטרה. וכתוב (יהושע, טז, ה) ויהי גבול נחלתם עטרות אדר.

ועוד. כתר - רצון, בחינת חפץ. וכתוב (תהלים, טז, ג) ואדירי כל חפצי במ. ועיי"ש באבן עזרא, כל רצוני להיות כמותם.

ועיין פרדס רימונים (שכ"א, פ"ג) הכתר אדיר עליהם, עיי"ש.

חכמה

עיין ברית כהונת עולם (מאמר נר מצוה, פ"ח), ומספר מים רבים (בגימט') מחשבה.

אמרו (מדרש משלי, ט, י) ואדירי כל חפצי במ, אלו החכמים שיודעים חפציה של תורה. ועיין מהרש"א (מנחות נג ע"א) מבואר לשון אדיר מלשון חוזק ואומץ בדרך הידור במתחכם להתחזק על דבר מה. וקאמר המצריים נקראו אדירים ע"ש שהתחכמו להתחזק על ישראל, כמ"ש הבה נתחכמה לו לדונם במים שכבר נשבע שלא יביא מבול לעולם, כדאיתא בפ"ק דסוטה. לאדירים אלו ישראל, ע"ש שמתחכמים להתחזק בעבודת בוראם, כמ"ש לקדושים אשר בארץ, ואדירי כל חפצי במ. יבא אדיר שהוא הקב"ה אשר לו האדרת והחכמה, ונתן חכמה ודעת למי הים לשנות טבעם שיתחזקו עצמם בקריעתם על עמדם עד שיבואו המצריים לתוכו, כמ"ש נערמו מים שמתרגומו חכימו מיא כדאיתא נמי במדרשות. והוא פירוש הכתוב משברי ים אדירים, היינו להתחכם כדי להתחזק על המצרים, עיי"ש.

בינה

לב. ואיתא ברד"ק (תהלים, טז, ג) ואדירי כל חפצי במ, לאותם שהם אדירי לב מכל בני אדם.

ועוד. אדיר, לשון נדר, שהוא בבינה. ועיין פרדס רימונים, (ערכי הכינויים ערך אדיר). וכן אור נערב (ח"ז, חלק הכינויים, א), אדיר, בינה וגבורה. אדרת, מלכות מצד הגבורה.

דעת

כתיב (דה"י, א, ח, א) ובנימין הוליד את בלע. כנגד בלע בן בעור מלך הדעת. וכתוב (שם, ג) ויהיו בנים לבלע, אדר.

ועוד. משה - דעת. ואמרו (מגילה יג ע"ב), תנא, כיון שנפל פור בחדש אדר שמח (המן) שמחה גדולה, אמר, נפל לי פור בירח

שמת בו משה, ולא היה יודע שבשבעה באדר מת, ובשבעה באדר נולד.

חסד

כתיב (שמות, טו, ו) ימינך ה' נאדרי בכח. וכתוב (מסעי, לד, ד) ונסב לכם הגבול וגו', ויצא חצר אדר וגו'. ופירש"י, שמתפשט המצר ומרחיב לצד צפון של עולם. ופירש בשפתי חכמים, פירוש שהגבול של א"י מתפשט בצד דרום (חסד) של עולם, וא"כ מתרחב הגבול של א"י לצד צפון של עולם.

ועוד. חסד - מים. וכתוב (שמות, טו, י) צללו כעפרת במים אדירים. ועיין רד"ק (תהלים, קה, מא) בציות, מן וצי אדיר. כלומר, כל כך היו המים רבים עד שהולכים בספינה מן רגל לרגל. ועיין מנחות (נג ע"א) באדירים אלו מים וכו'. מקלות מים רבים אדירים משברי ים, אדיר במרום ה' (תהלים, צג, ד).

ואמרו (חולין סו ע"ב) וליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר, א"ר אבהו, וכן תנא דבי רבי ישמעאל, יגדיל תורה ויאדיר. וסנפיר, אלו ששט בהם במים. ועליהם נאמר ואדיר. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון כ"א) שהם חו"ג דדעת, עיי"ש.

גבורה

שם אלהים. וכתוב (שמואל, א, ד, ח) אוי לנו מי יצילנו מיד האלהים האדירים האלה. אדר לשון גבורה. ועיין מהרש"א (חידושי אגדות, ר"ה, כג ע"א) דלשון אדיר יפול על הגבור. ועיין מצודות ציון (ירמיהו, ל, כא) אדירו, ענין חוזק, ועל המלך יאמר שהוא החזק מכל (עיין ערך קטן מלכות). ועיין עמק המלך (שער י"ז, פי"א) אדיריה, עולה ב"פ חזק. ועיין פרע"ח (שער השבת פ"ח), אדיר, בגימט' גבורה. ועיין פרדס רימונים, ערכי הכינויים, ערך אדיר.

תפארת

כתיב (שמות, טו, יא) מי כמוך נאדר בקדש, נורא תהלות עשה פלא. וכתוב (ישעיהו, לג, כא) כי אם שם אדיר ה' לנו.

ועוד. תורה. ואמרו (אבות, ו, יא) אמר רבי חנינא בן עקשיא, רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות, שנאמר (ישעיה, מב, כא) ה' חפץ למען צדקו, יגדיל תורה ויאדיר. ועיין מגילה (כז ע"א), תורה דכתיב וכו', יגדיר תורה ויאדיר.

ועוד. כתיב (יחזקאל, יז, כז) והיה לארז אדיר. ואמרו (תנחומא, וישלח, ז) ארז זה יעקב. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר הסתר

מלכות

שם אדם הנקרא אדרמלך, אדר-מלך (מלכים, ב, יז, לא). ואמרו (גיטין נו ע"ב) והלבנון באדיר יפול, ואין אדיר אלא מלך, דכתיב והיה אדיר ממנו וגו'. ורש"י (ישעיהו, י, לד) כתב, באדיר יפול, ע"י מלאך יפול. מלאך, מלך-א. ועיין אלשיך (ירמיהו, כה, ד"ה קול), אדירי הצאן, שהם שרי העמים ומלכיהם. וכתב (תהלים, קלו, יח) מלכים אדירים.

וכתיב (תהלים, ח, ב) ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ועיין בפרדס רמונים (ש"כ, פ"ט) ר"ל, מ"ה הוא שמך האדיר במלכות הנקרא ארץ.

נפש

עיין אמרי נועם (מבן המחבר לפורים) עמלק וזרעו רצו לאבד מזרע ישראל נפש החיוני שהוא רביעיית דם, לזאת הפיל פור על חדש אדר, אשר אדר ר"ת רביעיית אדם דם, וכו', שזהו המשקל של הרביעיית דם שהנפש תלויה בו.

רוח

אמרו (סנהדרין יח ע"ב) אם קידום תקיף לחדא יהא, יפח בלועך נפיק לקבליה, דין הוא אדר. ופרש"י, אם כבר תשש כח החורף כל כך שכשיהא רוח מזרחית חזקה מאוד והיא מביאה צינה, ואתה מנשב בפך ויצא לקראתה ונפיתך קשה מן הרוח ומחממתה, דין הוא אדר. ועיין בכורות (לח ע"ב) אדר וניסן לח. בחינת רוח, לח וחם. ועיין זוה"ק (בראשית, מא ע"א) היכלא חמישאה, הכא קיימא חד רוחא דאקרי אדריא"ל. ועיי"ש (ח"ב, רמו ע"א) והאי רוחא אחרא אקרי אדירי"ה, וכו'.

נשמה

עיין לימודי אצילות (סוד הצמצום, ח"ב) ואדיריה הנזכר ממונה על נשמות נשים הראויות לכנוס, כגון נפשות נשים צדקניות (עיין ערך קטן נוק').

חיה

עיין אמרי נעם (ר"ח אדר) אם אתה רוצה "שיתקיימו נכסיו", היינו שיהיה קימה ותחיית המתים, "יטע בהם אדר", היינו הכח הזה בחודש אדר, כמו שרבה שחטיה לר' זירא והחיה אותו.

יחידה

משיח זוכה ליחידה, כנודע. ואמרו (סנהדרין צח ע"ב) אמר רב נחמן אי (משיח) מן חייא הוא, כגון אנא, שנאמר והיה אדירו ממנו ומשלו מקרבו יצא. ועיין מהרש"א שם, ר"ל דמשיח שהוא אדירו יהיה ממנו.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא – נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה – להארות, הערות,

והוספות: rav@bilvavi.net

אסתיר, פי"ח) מבחינת יעקב רזא דגופא שהיתה מטתו שלמה (ויק"ר, לו) לא היה שום אחיזה (לרע). והוא טעם מקולות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום הוי"ה, הוא סוד אדיר העליון שלמעלה מבחינת אדירים, ימין ושמאל, והוא אדיר אחד שנכלל בו ימין ושמאל.

נצח

בניו של אדם בחינת רגלין, ברא כרעא דאבוה. ואמרו (ביצה טו ע"ב) אדרא כשמיה, כדאמרי אינשי, מאי אדרא דקיימא לדרי דרי. והוא בבחינת מ"ש, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים. וזהו דקיימא לדרי דרי.

ועוד. נצח, צד עליון, מרום. וכתב (תהלים, צג, ד) אדיר במרום ה'. ולהיפך הוד, צד מטה, ארץ. כתיב (שם, ח, ב) מה אדיר שמך בכל הארץ. וכתב (שם, ה) מה אדיר שמך בכל הארץ, אשר תנה הודך על השמים. ועיין שבת (פח ע"ב), שבקשו המלאכים שתנתן התורה, "הודך", למעלה, בשמים, ודו"ק היטב. ולבסוף הסכימו שתנתן תורה בארץ למטה, בבחינת מה אדיר שמך בכל הארץ.

הוד

נו"ה, ממונו של אדם המעמידו על רגליו. וכתב (שמואל, ב, כ, כד) ואדרם על המס. וכן מלת אדרכנים, פרושו מטבעות. ואמרו (ביצה טו ע"ב) ואמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר ב"ר שמעון, הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהם אדר, שנאמר אדיר במרום ה', וכו', תניא נמי הכי, שדה שיש בה אדר אינה נגזלת, ואינה נחסמת, ופירותיה משתמרים. ועיין אבות (פ"ו, מ"י) שישראל נקראים קנין של הקב"ה, וילפינן מקרא של ואדירי כל חפצי במ.

יסוד

אחד בשמיא ובארעא. ומצד כך מחד כתיב (תהלים, צג, ד) אדיר במרום ה'. ומאידך כתיב (שם, ח, ב) מה אדיר שמך בכל הארץ.

ובסדר החדשים חודש אדר, הוא חודש י"א שהוא יסוד דאור חוזר, וי"א שהוא חסד דאור חוזר. עיין מפרשים על ספר יצירה (פ"ה). ומזלו דגים שפרים ורבים, בחינת יסוד. ועיין נהר שלום (מז ע"ב). ושער הכוונות (דרושי ר"ה, דרוש א'). ועיין תקנת השבין (אות ו) ומשנכנס אדר שהוא נגד יוסף ע"ש וידגו לרוב. וכן הם שני אדרין, שכן יוסף נמנה שני שבטים.

שאלה כיצד מתחברים למעלות ארץ הקודש בת"ת, ביאור המימרא שכל המהלך ד"א בא"י הוא בן העוה"ב

לכבוד הרב שליט"א. איך מבינים כפשוטו את החז"ל של כל המהלך ד' אמות בא"י מובטח לו שהוא בן עולם הבא.

וגם כל המעלות של לימוד התורה בא"י, כגון אורא דא"י מחכים וכו', איך מתחברים אליה כשאני בעצמי לומד התורה בא"י. תודה.

תשובה מהלך ד' אמות בא"י, הוא בחינת מקום, כלי.

אורא דא"י מחכים הוא בחינת חלל ואור הממולא בו.

ולכך נצרך חיבור לכלי - מקום של א"י, שהוא ארץ דקדושה, ונצרך לבנות כלים של קדושה.

וכן נצרך חיבור לחלל ואויר, שהוא ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה, ונצרך לבנות תנועה של קדושה.

ולהיפך יש להפקיע כלים שאינם של קדושה, ותנועה שאינה של קדושה, שהוא בבחינת יוצא לחו"ל.

כי הנפש מקבילה למקום, בבחינת עש"ן, עולם - שנה - נפש.

שאלה כיצד להתחבר ללימוד התורה מכח ההכרה שבלב

קראתי ועד של הרב בספר 'נפש החיים', ובו צויין שיכול אדם לעבור את חייו מתוך שקיעות אמיתית בתורה ומתיקות שכלית מתמדת, ואף להחשב ת"ח מפורסם, אך ללא חיבור הלב אל לימודו, שלא הגיע להשגת מדרגת התורה. האם יוכל הרב להרחיב בדרכי החיבור של הלב אל הסוגיא הנלמדת, בפרט למתעסק בהלכתא ובאגדתא גם יחד, היאך להימלט מן הסכנה לבל יעמעם אורה הנוצץ של האגדתא, שמטבעה נכנסת אל הלב בקלות, את האפשרות לחיבור

האישיות אף אל ההלכה. אקווה שהבהרתי עצמי.

תשובה לימוד שכלי הוא בבחינת "ידיעה". לעומתו לימוד לבבי הוא בבחינת "הכרה", תפיסת מציאות בחוש. כתפיסת חוש פשוט שתופס במוחש את עניני עוה"ז.

ולכך עבודת האדם שיהיה "מציאותי", כלומר לתפוס כל תפיסה שכלית כמציאות, ולמשש אותה בחוש המישוש הנפשי, כשוחט הבודק את הסכין.

וזהו בחינת "אסתכל באוריתא וברא עלמא", בבחינת "הוי דומה לו", מה הוא אף אתה, שבכל לימוד של האדם שהוא בבחינת "אסתכל באוריתא", יגיע עד "וברא עלמא", והיינו לתפוס זאת כמציאות חושית. בבחינת "כולם בחכמה עשית", שהחכמה היא "עשייה" בפועל שניתן לחוש אותו בחוש הלב המכיר מציאות, ולא רק בחוש המתפעל.

שאלה פריצה לנקודה הפנימית בנפש דרך הנקודה שפתוחה בנפשו

לכבוד הרב, ברוך ה' אנחנו נהנים הרבה מתורתו של הרב. אמנם בדברים הקלים, אבל משתדלים כמה שאפשר.

רצינו לשאול איך אפשר להגיע-לפרוץ לנקודה פנימית בנפש. אם הרב יכול לתת דרך פשוטה. תודה רבה.

תשובה לברר מהי הנקודה הפתוחה ביותר אצל כל אחד באופן פרטי, ומתוך אותה נקודה להתרחב עוד ועוד, כי נקודה זו היא בבחינת "פתח פתוח מצאתי". ומתוכה להתרחב עד הנקודה הפנימית.

וזהו יסוד עיקרי ושורשי מאוד, להעמיד את עיקר העבודה מתוך הנקודה שפתוחה ביותר אצלו. כי לבקוע פתח חדש קשה הרבה יותר.

זולת זה ישנה דרך ליחידים שהיא בבחינת מסירות נפש. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718..295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם

מדרגת החושים כיום במדרגת גוף, לעת"ל במדרגת ראש נתבאר שחמשת החושים יונקים מהמחשבה, והמחשבה יונקת מהאמונה, וכאשר הכרה חושית זו נפתחת בנפש האדם, הקשר שלו לקב"ה משתנה ומקבל פנים חדשות, וכן נתבאר שכל חמשת החושים משתנים ומקבלים פנים חדשות, ע"י שהם מקבלים הארה מן המחשבה, שמקבלת הארה מן האמונה.

לעמיד לבוא, כל היחס שנתבאר, יתגלה בכלל כל קומת האדם. היום במדרגת חמשת החושים שלנו, האדם רואה בעין, שומע באוזן, מריח בחוטמו, טועם בחיכו, ועל אף שראייתו וכל שאר חושיו הם מן הראש, אבל בעצם בעצם מדרגת הראש נפלה למדרגת גוף, והם פועלים במדרגת גוף, ולא פועלים במדרגת חמשת החושים כפי שהם צריכים להצטייר במדרגת גולגולת ראשו של האדם. לעתיד לבא, כאשר נחזור ונדבק ב"אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלוקים" (ישעי', מד, ו) , אזי חמשת החושים יחזרו למדרגת ראשית, למדרגת ראש. ראשית החושים יגעו בשורש האמונה, שמשתלשל לחכמה, שמשתלשל לחושים, ומצד כך כל חמשת החושים של האדם יתגלו באור של אמונה.

תורה חדשה מאתי תצא לעת"ל - במדרגת אחדות שאין כמותה בעולם נביא את הדוגמא הברורה לכך. בלשון חז"ל (מד"ר, ויקרא, ח, יג) הובא הפסוק על משיח צדקנו "תורה חדשה מאתי תצא" (ישעי', נא, ד). ויש לבאר מהי הכוונה "תורה חדשה מאתי תצא", וכי במקום ס' מסכתות שיש בידינו יהיו ק"כ מסכתות, ויתר על כן. אלא כוונת חז"ל היא, שכיוון שהתורה היא "מאתי", מהקב"ה, הרי שהתורה יוצאת ממקום של אמונה בגילוי, ולכן האחדות שתתגלה בחכמה היא האחדות

שהזכרה כאן ברמב"ם, שאין כמותה אחדות בעוה"ז.

כיום, מדרגת האחדות שאנו תופסים בתורה זו מדרגת האחדות שנתפסת אצלנו בנפש, אבל על התורה כשלעצמה נאמר: "קוב"ה ואורייתא חד הוא", וכשם שבו יתברך שמו ישנה אחדות שאין אחדות כמותה כאן בעולם, כך גם בתורה יש את אותה אחדות, אולם מחמת מדרגת נפשנו השתא בעוה"ז, הרי שתורה במדרגת האחדות היותר נמוכה, ולכן גם השגתנו בתורה היא במדרגת אחדות יותר נמוכה.

נמצא, שלעת"ל שנאמר "תורה חדשה מאתי תצא", מתגלה אחדות זו אצל הבורא ית"ש, ו"מאתי", מהבורא ית"ש אחדות זו מתגלה בתורה, וזו האחדות שתתגלה בנבראים. ומצד כך כל החושים יקבלו פנים אחרות לגמרי מאותו עומק של אחדות.

סדר מדרגות האחדות עתה ננסה מעט להסביר את את סוגיית האחדות שנתבארה כאן ביסוד השני, על אף שלאחר כל ההסברים, הדברים ישארו סתומים, אולם ננסה לפתוח את הדברים.

הרמב"ם הביא כמה וכמה דוגמאות לגדרי אחדות שאנחנו מכירים כאן בעולם. הדוגמא התחתונה שהובאה בדבריו היא מדרגת האחדות של הגוף, כלשונו של הרמב"ם: "ולא אחד כמו הגוף הפשוט האחד במנין שמקבל החילוק והפרידה לאין סוף". זו הדוגמא החושית והברורה של הגוף, שעל אף שהוא מקשה אחת, אבל אפשר לחלק אותו לחלקים. וכאשר נבוא להגדיר את עומק התפיסה שלנו במדרגת שנקראת אחדות כיום, זו המדרגה של אחדות הגוף.

כמו שהוזכר, הרמב"ם הביא כמה וכמה דוגמאות לגדרי האחדות, הדוגמא הראשונה – "אחד של זוג", הדוגמא השניה – "אחד של מין", הדוגמא השלישית – "איש אחד הנחלק

לחלקים רבים", והדוגמא הרביעית – "הגוף הפשוט האחד". ובעומק, כמו שנתבאר, מחמת שאנו מלובשים בגוף, לכן כל תפיסת אחדות בבריאה שאנו תופסים היא בתפיסה של אחדות הגוף, התפיסה הרביעית התחתונה בדברי הרמב"ם. הדוגמא העליונה שהזכיר הרמב"ם היא, אדם אחד, "זכר ונקבה בראם ויקרא שמם אדם" (בראשית, א, כז), זו המדרגה של קודם שננסה חוה מאדה"ר, לפני "ויפל אלוקים תרדמה על האדם" (שם, ב, כא). ומדרגה זו, נעלמת מאד מהיכן שאנחנו נמצאים. על דרך כלל, כיוון שאנו נשמה בתוך גשמה, מדרגת האחדות שהאדם תופס היא אחדות של גוף.

מדרגות האחדות בקומת הנפש בקומת נפשו של האדם מגופו ועד המקום העליון ביותר, ישנם מדרגות של תפיסות של אחדות. יש תפיסה של אחדות במדרגת גוף, תפיסה של אחדות במדרגת נפש, תפיסה של אחדות במדרגת רוח, תפיסה של אחדות במדרגת נשמה, במדרגת חיה, ובמדרגת יחידה. אצל כל אדם ואדם מצד שלמות קומתו ישנם מדרגות בתפיסות של אחדות, וצריך להכיר את כל הקומה כולה כיצד היא תופסת אחדות. ועתה נתחיל לסדר את קומת מדרגות האחדות מלמטה למעלה.

אחדות במדרגת גוף הוזכרה תפיסת האחדות המתגלה בגוף, שהיא התפיסה שאותה הגדיר הרמב"ם: "מנין שמקבל החילוק לאין סוף", אפשר לחתוך את הדברים ולחלק אותם. עומק הכח בנפש שהאדם תופס שאפשר לחלק ולחתוך דברים, זהו מחמת שאת עצם האחדות הוא תופס כאחדות של חלקים. אם הוא לא היה תופס את האחדות כאחדות של חלקים, הרי שלא היה ניתן לחלק את אותה אחדות.

המשך בע"ה שבוע הבא – מסדרת דע את אמונתך_003_היסוד השני.אחדות.השם (שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם) בקול הלשון 073.295.1245

המספיק לעובדי ה'

לפיכך, יש לברר כמה זמן צריכה להתארך התבודדותו של האדם.

ראשית, ההתבודדות צריכה להיות יחסית לשאר חלקי העבודה. הרי אי אפשר להתבודד תמיד, שהרי חייבים לקרוא את פרשת זכור במנין של עשרה, כשיטת רוב הראשונים, וכך קיי"ל להלכתא, ואם הוא יתבודד, מהיכן יהיה לו עשרה. וכן ע"ז הדרך בשאר עניינים שצריך עבורם ציבור.

נמצא, שיש שיעור לזמן שהאדם יכול להתבודד מצד הגבולות המוכרחים לדינא.

אולם מעבר לכך, יש שיעור של זמן שראוי לאדם להתבודד כפי מדרגת נפשו. אדם הנוהג בהתבודדות ארוכה מעבר לזמן המתאים לנפשו, על זה נאמר בעומק: "למה תשתומם", הוא לא נמצא במדרגת השקט הפנימי הראויה ונצרכת על מנת להאריך את זמן התבודדותו.

ההתבודדות נמדדת באדם כפי חלקי הנפש האחרים, שביחס לחלקי נפשו האחרים יש את היחס כמה ראוי לו שתארך התבודדותו. ככל שהנפש שלו פנימית יותר ומרוממת יותר, כך יגדל זמן ההתבודדות שהוא מתבודד. הן התבודדות במחשבת האדם בבוראו, הן התבודדות בתפילה, הן התבודדות בחשבון הנפש, והן התבודדות בעסק התורה. כמו כן, יש להדגיש שזה גם תלוי בשורשי נשמות.

מצד שני, ידועים דברי חז"ל (ברכות סג ע"ב): "חרב על הבדים ונאלו", חרב על צואריהם של שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבים ועוסקים בד בבד בתורה. ומצד כך האדם חייב גם להתחבר בעסקו בתורה לאחרים, שהרי דברי תורה נקנים בחבורה כמ"ש חז"ל (שם). נמצא, ששיעור ההתבודדות של הנפש תלוי במשקל כל נפשו של כל אדם, כמה ראוי שיאריך בהתבודדות, וכמה ראוי שיקצר.

ובעומק, גם כלפי סוג ההתבודדות, האם היא תהיה שלמה או לא, באדם הנמצא במצב רועש בנפשו, פעמים שהוא לא מסוגל ולא ראוי לו כרגע להגיע להתבודדות שלמה.

אשר על כן, חלקי ההתבודדות השלמה או החלקית, ואורך זמן ההתבודדות, תלוי במחויבויות האחרים שיש לאדם לדינא, וכפי השיקול הראוי לו בעבודת בוראו. וכן תלוי ביחסיות לשאר בכוחות נפשו, אם התבודדותו תהיה באופן של השקטה גמורה או השקטה חלקית, התבודדות שלמה או חלקית, וכמה זמן אורכת התבודדותו.

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה.

כל מה שנתבאר כאן בדברי הנפה"ח, זהו רק לאחר מה שנתבאר - "היינו להתדבק בכל כוחותיו לדבר ה' זו הלכה", כמו שנתבאר לעיל שזהו גילוי של כוחות, שורש חכמה כח-מה. ולכן רק לאחר שכח המחשבה נדבק באופן גמור במותר ובאסור, פטור וחייב וכן על זה הדרך, על גבי זה בא הכח וההתגלות של ההתדבקות ברצון!!

אבל אם האדם יקדים את ההתדבקות ברצון קודם ההתדבקות בחכמה, הרי שנעדרת כאן כל מציאות ההשכלה, ומתגלה רק מה רצון הבורא, ואין זה שייך אלא למי שלומד הלכה פסוקה!! אבל כל צורת התלמוד הרי לא בנויה בצורה של הלכה פסוקה, אלא באופן של משא ומתן המביא לידי הלכה פסוקה!!

ואם כן בלשון ברורה, המשא ומתן ולאחמ"כ הלכה פסוקה, זוהי צורת עומק סדר הנפש של האדם בהתדבקות בתורה!! המשא ומתן - זוהי ההתדבקות בעומק החכמה כסדר, כל צדדי הדינים בכל כוחותיו לדבר ה' זו הלכה!!

כאשר מתגלה ההתדבקות בכל כוחותיו לדבר ה' זו הלכה שזה המשא ומתן, ולאחמ"כ מגיע הלאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא שמתגלה מה רצונו יתברך שמו בפועל, אז מתעוררת באדם תנועת הרצון, לדבק רצון ברצון!!

אבל אילו יקדים האדם את ההתדבקות של רצון ברצון, הרי שאולי יש לו ד' אמות של הלכה, אבל אין לו את עיקר כל הדבקות שהיא בכל כוחותיו לדבר ה' זו הלכה!!

פעמים מצאנו באלה שמקרוב באו שהם יותר מדובקים לרצון הבורא, וכך הם לומדים דברי תורה, אבל נעדרת מהם כל חכמת התורה של ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, ההתדבקות בחכמתו!! לכן סדר המדרגות הינו כך:

מתחילה צריך האדם להתדבק בכל כוחותיו לדבר ה' זו הלכה בעומק החכמה, ומצד כך הוא דבוק בחכמתו יתברך שמו. וכאשר יש לו דבקות בכל כוחותיו לדבר ה' זו הלכה ותוקף כח המחשבה עומד בהתדבקותו בתורה, אז הוא עולה לשלב הבא לעורר את הרצון דיליה, לסלק את שאר הרצונות המפריעים, שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות מעכב, לגלות את הרצוננו לעשות רצונך.

ואז שלימות קומת הנפש היא בהתאחדות ההתדבקות בהשכלה בחכמה שעל גביה באים המעמקים של ההתדבקות ברצונו יתברך שמו!! זהו אדם שדבק ב"הוא ורצונו חד, הוא וחכמתו חד", לא רק ב"הוא ורצונו חד", אלא קודם ב"הוא וחכמתו חד".

ואז באופן הזה האדם דבוק בשתי הראשיות של ה"בראשית" - ראשית של רצון וראשית של חכמה. זוהי שלימות ההתדבקות בשורש נפשו של אדם באורייתא "בו בתורה בו בקוב"ה!!" ■ המשך

המספיק לעובדי ה'

לפתוח את כל נידון זה בהרחבה, זו סוגיית רחבה. אבל זאת יש לדעת, שאין כוונת הדבר שכל אדם צריך להתבודד שעה בכל יום. אלא כמו שנתבאר, הכל לפי מי שהוא האדם ביחסיות לכוחות נפשו, שבכך תלוי מהות התבודדותו, מקום התבודדותו, ואורך הזמן של התבודדותו.

נתבאר שישנה התבודדות שתהיה שלמה, כגון על-ידי התרחקות מחיי הכרך והסתגרות במדבריות והרים ומקומות שאין בהם ישוב, ויש שהתבודדות תהיה חלקית כגון הסתגרות בבית פנימה.

כעת הוא יבאר את הדרך של ההתבודדות השלמה.

ואשר להתבודדות השלמה על-ידי ההתרחקות מן הכרכים וההסתגרות במדבריות ובערבות-ציה ובהרים וכדומה, הנה נוכרת היא בתולדות הנביאים ותלמידיהם כפי מה שנעיר לך או נכירך אודותיו.

כיום אצל רוב בני אדם המשתמשים בלשון שנקראת "התבודדות", כוונתם היא למי שחי את חיו פחות או יותר כשאר בני האדם, ויש לו זמן ביום שהוא מתבודד. אולם, אליבא דאמת ענין ההתבודדות היא דרך חיים לכל היום כולו, בפנימיותו או בחיצוניותו, או בשניהם, כמו שנתבאר לעיל.

כמו שנתבאר לעיל, ההתבודדות פנימית עניינה שהאדם דבק ביחידות הפנים של עצמו, ובזה הוא חי חיי התבודדות פנימיים, כדברי חובות הלבבות שנוזכרו, שהחסידי אפילו כאשר הוא נמצא עם בני האדם "לא ישתומם ברוב עם", מחמת שהוא מבודד. וההתבודדות הזו היא לא לשעה ליום בלבד, אלא הזמן הוא איש לפי מדרגתו, אבל המכוון הכללי הוא שלימות של היקף חיי התבודדות לאורך כל היום כולו.

יתר על כן, גם בהתבודדות החיצונית שייך התבודדות שלמה, כדברי ר"א בן הרמב"ם. אולם הדרך הזו בדורנו כמעט ואיננה קיימת אצל רוב בני האדם. וסיבת הדבר היא, שהרי בזמן הקדמונים ללכת למדבריות ולהרים זו היתה התבודדות, אולם בימינו גם אם האדם ילך למקומות מהסוג הזה, התבודדות שלמה ברוב המקרים קשה שהוא ישיג, מחמת שמציאות הבריאה השתנתה גם במקומות הללו. פעמים אלו מקומות של סכנה גמורה, שצריך להיות בעל-ביטחון גמור כדי להסתובב שם. וגם אם זה אינו מקום סכנה, אבל ברוב גדול של המקרים זו כבר איננה התבודדות שלמה אלא התבודדות חלקית. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

פרק ה' | כח הזכרון

התבארו עד כה בהרחבה הזיכרון שמכח הציור, הזיכרון שמכח החכמה, והזיכרון שמכח הבינה. ולצורך השלמת הסוגייה, נדבר בקצרה אף בשתי סוגי הזיכרון הנוספים שהוזכרו - הזיכרון מכח הרגשת הלב, והזיכרון מכח הארת הנשמה.

תורה שמשמחת נחקת ונוכרת

ישנו זיכרון שנובע מכח החקיקה של ההרגשה בנפש. ולענין דברי התורה: ככל שבשעת הלימוד, דברי התורה חביבים על לומדם ביותר, ויש לו בהם יותר שמחה מכח ההרגשה של "כי הם חיינו ואורך ימינו", כך הדברים מכים ונקלטים יותר במעמקי הנפש, ואזי הזיכרון חל גם מכח ההרגשה העמוקה שבנפשו. תורה שמשמחת לב נחקת יותר בלב, ואז בנוסף לסוגי הזיכרון שהוזכרו, כח הזיכרון של הלימוד נבנה מכח ההרגשה שנמצא בלב.

כח זה משמש אמנם אצל רוב בני האדם, אולם הוא משמש לזיכרון רק במקרים מאוד נדירים ומסויימים, כגון בשעה ששמע או למד איזה שהוא חידוש נפלא והיה הדבר חביב עליו כל כך, אזי הוא זוכר אותו אפי' אחרי עשרים שנה. אבל בשביל שכח זה ישמש אותו בהיקף גדול לדברי התורה, צריך שתהיה לאדם אהבת תורה גדולה מאוד, או אהבה ותשוקה לקנות דברי חכמה, ואז הדברים נחקקים אצלו מכח השמחה.

וכמו שמובא בחז"ל (ילקוט שמעוני ואתחנן, ע"ג) כשעסקו ר' אליעזר ור' יהושע בתורה "והיו דברים שמחים כנתינתן מהר סיני". ואייתא בגמ' (עירובין נד.) אמר ר"א "אלמלא נשתברו לוחות ראשונות לא נשתכחה תורה מישראל", אחת מהסיבות לכך בעומק היא שהיות וקודם שבירת הלוחות "היו הדברים שמחים בנתינתם" והשמחה שבהם חוקקת את הדברים בנפש האדם.

אין שכחה לפני כסא כבודך

הזיכרון הנוסף שהוזכר הוא, הזיכרון שמגיע מכח הארת הנשמה. כפי עומק שורש הארת הנשמה אצל האדם, כך עומק הזיכרון שהוא זוכר.

ובדקות, ענין זה מתחלק לשתי חלקים: יש אופן ששורש הארת הנשמה הוא בגילוי אצל האדם, ואזי האדם זוכר את דברי התורה באופן שהם חקוקים בגילוי. ויש אופן ששורש הארת הנשמה אינו באתגליה, אלא הארתה היא כמו מי מעין הזורמים ממקור נביעתם, אבל זה נובע מהמקום העליון שאין שם שכחה, כמש"כ "כי אין שכחה לפני כסא כבודך".

ככל שהאדם דבוק בשורש הנשמות - כסא הכבוד, ששם נאמר "כי אין שכחה לפני כסא כבודך" אזי השורש תמיד זוכר. וגם אם במוחו הוא לא זוכר, אבל זה נשפע לו ממקור שורשו העליון ששם אין שכחה. או ששורש הנשמה נמצא אצלו בגילוי, או שמשם זה נובע ונשפע אליו כמעין הנובע, אבל הוא לא נובע רק חידושים אלא הוא נובע את השורש העליון שאין בו שכחה.

דברים אלו דקים בנפש האדם, ועכ"פ השתדלנו להעמיד בפרק זה בקצרה את כח הזיכרון מתחילת ימי הקטנות ואת סדר גדילתו בס"ד.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

בלביפדיה אבד

מו"ק (כ"ה, ע"ב) - רבי חנין חתניה דבי נשיאה הוה, לא קא הוה ליה בני, בעא רחמי והוה ליה, נח נפשיה. פתח עליה ההוא ספדנא, שמחה לתוגה נהפכה, ששון ויגון נדבקו, בעת שמחתו נאנח, בעת חנינתו (של הולד), אבד חנינו (אביו המחננו - רש"י). אסיקו ליה חנן על שמייה.

והנה יש להבין קריאת שם הבן חנן בשני אופנים. א. נקרא כן ע"ש אביו שמת. ב. נקרא כן ע"ש "אבד חנינו". (עין שו"ת תשורת ש"י, מהדו"ק, סימן תר"ל. ושו"ת דברי יציב, יו"ד, סימן קס"ב. ומנורת המאור, פ"ה).

והנה שורש נשמתו של רבי חנין, בחנוך, חן-כו, שם הוי"ה כ"ו כנודע. ושורש כל נשמתו של חנוך מאבדה, כמ"ש בספר הליקוטים לאריז"ל (משלי, כב), וז"ל, חנוך לנער ע"פ דרכו וכו'. כבר אמרנו כי כשחטא אדה"ר, אבד הזיהרא וניתנה אל חנוך. והיו נפש ורוח ונשמה חצובים ממקום גבוה, ופרחו ממנו ונכנסו במקומם אחרים מלוכלכים בקליפות (ומשם שורש לנשמתו של יוחנן כה"ג ששמש בכהונה פ' שנה ולבסוף נעשה צדוקי - ברכות, כ"ט, ע"א), וכשנולד חנוך והלך בדרכי יושר, זכה לאותה זהירא, וכשנגזרה מיתה על אדה"ר לא נגזר על חנוך, על היותו שורש אותה נשמתא קדישא עליאה מאצילות. ולכן חנוך הוא מטטרו"ן.

אולם מאידך אמרו (ב"ר, כה, א), א"ר איבו, חנוך חנף (חן-ף) היה, פעמים צדיק ופעמים רשע, אמר הקב"ה עד שהוא בצדקו אסלקנו. וצד רשע שבו הוא בחינת יוחנן (חן-יון) כה"ג שנעשה צדוקי בסוף ימיו. וע"ז בדקדוק אמרו עד שהוא בצדקו אסלקנו, ואצל יוחנן כה"ג לא נסתלק בצדקו ולבסוף נעשה רשע (ונתקן בר"א בן דורדיא, כנודע, לק"ת תהלים). ולהיפך מצד התיקון הוא ר' יוחנן, כמ"ש (ב"מ, פד, ע"א) אמר ר' יוחנן אנא אשתיירי משפירי ירושלים, והוא קרוב לשופריה דאדה"ר, עיי"ש, אלא שלא היה לו הדרת פנים.

והנה חנין, חן-ין, חן-יין. ואיתא (עירובין, סה, ע"א), אמר רבי חנין, לא נברא יין אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים, שנאמר תנו שכר לאבד. ואמרו (יומא, עו, ע"ב), ואמאי קרי ליה יין, שמביא יללה לעולם, וכו'. רבא רמי כתיב ישמח וקרינן ישמח, זכה משמחו, לא זכה משממו. וזהו שספדו על רבי חנין שמחה לתוגה נהפכה, ששון ויגון נדבקו. שנגלה בין דייקא. ושורשו באכילת עץ הדעת שלח מ"ד גפן היה. ושם נתקיים "בעת חנינתו", של אדה"ר, "אבד חנינו", אביו - הקב"ה, מפניך אסתר.

פרק ד' | בירור. הרצון. המניע. המעשה. והדרגתו

נוסף על כך, גם אם נגדיר את האכילה שאנו אוכלים כהכרח, כמו שנראה לבני האדם, אך על כל פנים זה בוודאי לא רק הכרח שהרי יש כאן גם רצון,

כל אדם בטבעו חושק ורוצה במאכל. ישנם אמנם אנשים במדרגה גבוהה מאוד שאין רצונם כלל באכילה והם רוצים לפרוש לגמרי מן החומר, אנשים אלו באמת אוכלים רק משום הרצון שלהם לחיות ואין להם עין ורצון באכילה כלל. אך לרוב בני האדם יש ענין בעצם האכילה. הם רוצים להרגיש את השובע, להרגיש את העונג שטמון בטעמים, להרגיש את הטעם והערבות שבמאכל, וא"כ סיבת האכילה אצל רוב בני האדם אינה רק הכרח ואינה רק רצון אלא היא גם הכרח וגם רצון.

עבודתנו א"כ היא: ראשית להתבונן במעשים שאנו עושים ולזהות מה מהם לפי הבנתנו אנו עושים מתוך הכרח ולא מכח רצון, ושוב להתבונן עד כמה שניתן האם זה באמת הכרח גמור או שזוהו רצון חזק שקרוב להיות הכרח. ובנוסף לכך גם לאחר שיתבררו לנו המעשים שאינם הכרח גמור אלא אנו מרגישים בהם הכרח אך הם רצון הקרוב להיות הכרח, נברר ונגדיר האם יש בהם רק רצון הקרוב להכרח או שיש בהם גם עוד רצון או רצונות. וזאת ניתן לומר שבדרכי"כ כמעט ללא יוצא מן הכלל המעשים שאנו מרגישים מוכרחים לעשות מונעים גם מצד שקרוב להכרח וגם מעוד רצונות.

השינה - הכרח או רצון?

נתבונן בדוגמא נוספת ע"מ לחדד את הדברים, והיא השינה. כאשר האדם הולך לישון האם הוא מוכרח לישון או שהוא רוצה בכך?

הנה בענין זה הרבה יותר ברור שהאדם מוכרח לישון, שהרי מובא בגמרא (שבועות כה.) שמי שנשבע שלא לישון ג' ימים רצופים בית הדין מלקים אותו, מפני שזוהי שבועה לבטלה שהרי בוודאי שלא יוכל לקיימה, כיוון שאין באפשרותו של האדם להישאר ער יותר משלשה ימים רצופים והוא בוודאי יירדם בעל כרחו.

וא"כ שלא כבאכילה ששם יש לו אפשרות להמנע מאכילה ולמות, בענין השינה אין לו אפשרות לא לישון, ואפי" אם הוא ינסה להחזיק את עפעפיו פתוחות, הוא יכול רק לדחות את השינה לכל היותר עד שלושה ימים, אבל ביום השלישי הוא בוודאי יירדם, וזהו באמת הכרח גמור.

אמנם אחר שהתברר שהאדם מוכרח לישון, האם כשהוא הולך לישון זה רק משום שהוא מוכרח? ברור הדבר שאין אנו ישנים רק משום הכרח, שהרי אם כך, היינו מתאמצים לא לישון ג' ימים ורק לאחר מכן היינו נרדמים, וכידוע כל אחד הולך לישון עוד הרבה קודם שיעברו ג' ימים...

נתבונן א"כ כשאנו הולכים לישון כל יום, מה מניע אותנו לעשות כן? גם כאן יכולה להיות יכולה להיות מחשבת הכרח, שהרי אם יחסרו לאדם שעות שינה הוא יהיה עייף ולא יהיה מרוכז, וממילא לא יוכל לפעול כראוי. אך כפי שהתבאר אין זה הכרח גמור אלא רק קרוב להכרח, כי עדיין יש באפשרותו לא לישון יום אחד או יומיים ולהיות עייף, אלא שהיות ואם יעשה כך הוא יסבול ואחרים ייסבלו ממנו הוא לא עושה זאת. וא"כ זה מוגדר כקרוב להכרח אך לא הכרח גמור. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על תפקידן של בנות ישראל.

בלביפדיה אנד

תולדותן ד-ז

ויזד יעקב נזיד. זד-זין. שורש מלת מזיד, זד-מי. ועיין ספר השרשים לרד"ק (ערך זוד), וז"ל, ורבותינו ז"ל נשתמשו הרבה בזה הלשון, וקראו מזיד למי שעושה הדבר ברצון, עכ"ל. ובדקות יותר, זהו רצון גלוי המצורף למחשבה.

והנה עשו כל היותו זדון, כמ"ש (ירמיה, מט, ז) לאדום אמר וכו', זדון לבך. וכן כתיב (עובדיה, א, א) כה אמר ה' אלקים לאדום, וכו', זדון לבך השאיך. ובעומק יותר, יעקב הוא בבחינת איש תם יושב אהלים, באהבתה תשגה תמיד, שוגה בה תמיד. והיפוכו עשו, בבחינת מ"ש (אבות, ד, יג) שגגת תלמוד עולה זדון, והבן מאוד.

ובדקדוק אמרו (סנהדרין קד ע"א) ושגגתה עולה זדון, דאמר רב יהודה אמר רב, אלמלי הלווה יונתן לדוד שתי ככרות לחם, לא נהרגה נוב עיר הכהנים, ולא נטרד דואג האדמי. אדמי דייקא. ושורש לחם זה בלחם שנתן יעקב לעשו יחד עם נזיד העדשים.

וכאשר נתן יעקב לעשו את נזיד העדשים, בזה נתן לו את כח הזדון דקלקול. ואצל יעקב נשאר בחינת זד באופן של זבד, כמ"ש (בראשית, ל, כ) ותאמר לאה (שבתחלה היתה לחלקו של עשו וניתנה ליעקב), זבדני אלקים זבד טוב, הפעם יזבלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים ותקרא את שמו זבולון. זבד, זד-ב. ופרושו עיין רשב"ם שם, וז"ל, זבד, לשון חלק ומנה יפה. והיינו שזהו בחינת יעקב, "איש חלק". וכן, "כי חלק ה' עמו, יעקב חבל נחלתו".

והבן שתחלה היה ראוי יעקב לעסוק בתורה, ועשו היה ראוי לעסוק בעניי עוה"ז ולזון את יעקב, ולכך רצה יצחק לברכו בטוב העוה"ז. אולם כיוון שקלקל נעתק ממנו כח זה וניתן ליעקב ולזרעו, ובפרטות לזבולון, כמ"ש באלשיך שם, וז"ל, זבד של טוב הוא זבולון שהוא זבד של טוב הוא של תורה שהוא זן את יששכר שהוא יושב אהלים. וכן יצא מזרעו של יעקב דוד שהיה אדמוני. ובדרך רמו, זבד, ר"ת זה בני דוד (שמואל, א, כו, יז).

וכנגד עשו איש שערי איכא אליהו שעליו נאמר (מלכים ב, א, ח) איש בעל שער. ועיין ספר רזא דמהימנותא (לרמ"מ משקלוב, דף ס"ה), וז"ל, ובשורש הקדושה איש בעל שער, העומד נגד בעל זבוב. זבד, ר"ת דרשו בבעל זבוב (מלכים, א, יב, כ).

ופסולת נוספת של זדון הוא נבזראדן, הנקרא רב טבחים (מלכים ב, כה, ח). שבזדון לבו החריב את ביהמ"ק במצות נבוכדנצאר, כמבואר שם בפסוקים. נבזראדן, זדון-אבן. ואמרו חז"ל (איכ"ר, ב, ב), וכיוון שעלה נבזראדן חזיה לדמיה דזכריה דהוה רתיח, אמר להם מאי היא וכו'. והבן, נשים לשון נשיה, שכחה, בחינת שוגג ששכח. לעומת כך זכרים, לשון זכרון, מזיד. ולכך דייקא נבזראדן שהוא לשון מזיד שאל על דם זכריה, זכר-יה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: זדון, נזיד, זבד, זבדיאל, זד, נבזראדן. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

חגיגה (ג, ע"א) - שבת של ר' אלעזר בן עזריה היתה, ובמה היתה הגדה היום, א"ל בפרשת הקהל, ומה דרש, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין, כדי ליתן שכר למביאייהן, א"ל מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני.

והבן, שיש מדרגת לשמה ומדרגת שלא לשמה. והאנשים הבאים ללמוד, ונשים הבאות לשמוע, זהו לשמה (בערכין), אולם הטף שבאין כדי ליתן שכר למביאייהן, זהו שלא לשמה, ע"מ לקבל שכר. והבן שזהו גופא מדרגת "טף", מדרגת קטנות (טף-טיפה-קטנות). כי מדרגת שלא לשמה, היא מדרגת טף, מדרגת קטנות. ומקום מדרגת הקטנות שבנפש היא מביאה את הטף, ודו"ק.

ובפרטות אצל כל אדם יש ג' זמנים, עיבור, ניקה, גדלות - מוחין. ומדרגת עיבור הוא מדרגת טף - קטנות. וזהו עומק מ"ש (ב"ב, כג, ע"ב), מרגלית טובה היתה בידי ואתה מבקש לאבדה ממני, הכי אמר ר' חמא בר חנינא, זו יוכבד, שהורתה בדרך ולידתה בין החומות, שנאמר אשר ילדה ללוי במצרים, לידתה במצרים ואין הורתה במצרים. והיינו שהשלמה לשבעים נפש שירדו למצרים היה ע"י עיבור יוכבד, שהוא בחינת קטנות. והיינו שזה עומק שורש הגלות, שירדו במדרגת קטנות, ולכך היו בגלות, שהיא בחינת קטנות, כנוע. ומכיון שזו מדרגת קטנות לכך אמר "ובקשתם לאבדה ממני", כי הקטנות סיבת האבדה, כי הדבר הגדול יותר רחוק שיאבד, משא"כ הקטן.

והנה תכלית הבאתם של הקטנים להעלותם לגדלות, לשמיעה כנשים, ויתר על כן ללמוד כאנשים. וכמ"ש בירושלמי (יבמות, פ"א, ה"ו), ראה את רבי יהושע וקרא עליו (ישעי', כח, ט) "את מי יורה דעה", זכור אני שהיתה אמו מולכת עריסתו לביהכ"ס בשביל שיתדבקו אזניו בדברי תורה. והיינו מדרגת "לשמוע", כנשים. ומעין כך בכל טף שבאים בהקהל (עיין משך חכמה, וילך, פל"א). וזהו בחינת השבת אבדה, שמעלה ממדרגת טף למדרגת נשים. וזהו כאשר מביאין אותם אמותיהם כר' יהושע. וכאשר מביאין אותם אביהן, עולים למדרגת אנשים, ללמוד.

ובעומק יש בחינה הפוכה. התבונן והבן שבסוגיא בחגיגה האבדה אם לא יאמרו לו ולא ידע השמועה. ובסוגיא ב"ב האבדה אם יאמרה לאחרים (עיין רבינו גרשום שם). והיינו כעובר במעי אמו, שכאשר נולד נאבד מאמו. וכאשר נולד ויונק זהו השבת אבדה פורתא ששב לאמו. ויתר על כן בגדולתו מעלה כל חכמתו לאמו ומשמחה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי

שהוא אור מקיף הסובב אותם. ועיין מגלה עמוקות (ואתחנן, אופן רט"ז).

ועוד. עיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף קס"א), וסביב הגן (גן בעדן) הוא סוד הדרתא, שהוא אדרת - שער, וזה האדרת הוא חומת אש רוח מים סביב.

יושר עיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור הזהר, דף קי"ב) רוח מים אש בגימט' אדרת, והוא בחינת יושר, ג' קוים, ימין - מים, שמאל - אש, אמצע - רוח, ואחדותם. וכנגד כך יש ג' אידרות. אדרת רבה - קו ימין. אדרת זוטא - קו שמאל. אדרת דמשכנא - קו אמצע.

שערות כתיב (בראשית, כה, כה) ויצא הראשון אדמוני, כלו כאדרת שער. וכתיב (זכריה, יג, יד) והיה ביום ההוא, יבשו הנבאים איש מחזיונו בהנבאתו, ולא ילבשו אדרת שער למען כחש. ועיין רש"י (בראשית, שם) כלו כאדרת שער, מלא שער כטלית של צמר המלאה שער. ועיין רש"י (זכריה, שם) אדרת שער, כן דרך מסיתים ומדיחים, מתעטפים בטליתם כאילו הם אנשים צדיקים למען יקובלו כחשובים. וזהו עשו, ציד בפיו. ועיין רבינו בחיי (שם, בראשית), נקרא איש שער שהוא כולל השער גם השעירים שהם בחלק הכח שלו, וכן אמרו במדרש שהכח שלו יש לו שער כנגד לבו, ובזמן הגאולה יפול אותו שער בתקיעת שופר, שנאמר וה' אלקים בשופר יתקע והלך בשערות תימן. ועיין רקאנטי (תולדות), כלו כאדרת שער, הרמז לכוחות הטומאה היוצאים ממנו, ולכן צריכין גילוח, שנאמר ביום ההוא יגלח ה' (ישעי', ז, כ). ועיין שערי אורה (ש"ד-ה).

אזן אח"פ, חושי הפנים. וכתיב (מלכים, א, יט, יג) ויהי כשמע אליהו וילט פניו באדרתו. והנה אור השערות, ע"ב הכולל, ואורת אח"פ ע"ב דס"ג. ע"ב - לשון עביות. ס"ג - לשון גסות. ועיין ט"ז על התורה (בראשית, כה, כה), פירוש אדרת (של עשו) אין פירושו כההיא דאליהו (בגד דק), אלא כשההיא דיהושע, אדרת שנער אחת, שהיא בגד עב וגס. ועיין (נגעים, יא, יא), סגוס, ופירש הרע"ב, בגד עב מאד, והוא כאדרת שער. ושורשו בשערות שהם אורות ע"ב הכולל. עביות גמורה. ונודע שאורות אח"פ מקבילים לדיקנא. ועיין חמדת ימים (פורים, פ"ז), וע"י הדיקנא דא"א היה התיקון דאבא ואמא, שהדיקנא הוא מכסה אותם כאדרת שער. ועיין יונת אלם (פצ"ב), כי המזל העליון הוא אדרת שער בקדושה (בחינת דיקנא) רבה על או"א, דכתיב בהו אדיר במרום ה', וזעיר שאינו מוקף מאותו מזל תמיד הוא נתקן בסוד קווצותיו תלתלים. אמנם בקליפות אין שם תיקון באו"א שלהם, וכל השערות הראויות להם נמשכות עד ז"א דקליפה, שהוא עשו כלו כאדרת שער.

אור א"ס האדרת והאמונה לחי עולמים, נגלה בה אור א"ס. ולעומתה אדרת של עשו, ואדרת של עכן. כמ"ש במגלה עמוקות (ואתחנן, אופן ר"מ), כלו כאדרת שער, שהוא ע"ז של עשו. ואדרת שלקח עכן היא היתה מונחת בביתו של מלך בבל, ושם ע"ז היה כתוב עליה. ועיין רמח"ל על התורה (בראשית), מלכות נקראת שער שהיא ב"ן (בחינת מלכות א"ס, עיין ערך קטן מלכות), והסט"א נקרא אדרת שער שהיא כמו לבוש אליה.

צמצום סוד צמצום, או סילוק או הסתרה. ועיין כלי יקר (בראשית, כה, כה) כך היה המנהג בזמן ההוא, שהצנועים לובשים אדרת שער. ולהיפך עי' מלבי"ם (זכריה, יג, ד), שהיו לובשים אדרת שער שהיא כלבוש שק המכחש את בשרו, שזה היה מועיל להם להשרות עליהם רוח טומאה.

ועוד. ע"י הצמצום נסתלק האור ונשאר רשימו. ועיין רד"ק (מלכים, ב, ב, א), ורוח סערה העלתה אותו (אליהו) מן הארץ אל האויר, כמו שמעלה דברים הקלים, כן העלתה אותו ברצון האל על גלגל האש, ושם נשרפו בגדיו, זולתי האדרת, וכלה בשרו ועצמו, והרוח שבה אל האלקים אשר נתנה. והבן ש"האדרת" היא הרשימו שנשאר מאליהו. ועיין רד"ק (פסוק יא), כיון שנעשה רוחני נפלה האדרת מעליו. ועיין רמ"ע מפאנו (מאמר שבתות ה', ח"ה), העיד הכתוב על אלישע שתמיד היה מכויין בה באדרת אליהו היותה נובלות לקדושת הרב, והיה התלמיד מכין עצמו לאותה קדושה ממש.

קו קו גימט' דבק, כח מדבק בין א"ס לא"ק. וכן בין כל ב' מדרגות, כח המדבק בבחינת קו. וכתיב (מלכים, א, יט, יט) ויעבר אליהו אליו וישלך אדרתו אליו, וגו', ויאמר אשקה נא לאבי ואמי ואלכה אחריו, ויאמר לו לך שוב כי מה עשתי לך. והיינו שנגלה אור הקו המחברם. ועיין מלבי"ם (שם), אחר שהשליך אליהו אדרתו אליו דבקה נפשו "באדרת" אליהו, שהרגיש בו הרוחניות שקרנה עליו מעת היותו במערה. והבן שיש בחינה שדבק באדרת, ויש בחינה שע"י האדרת דבק באליהו עצמו.

עיגולים כתיב (מלכים ב, ב, ח) ויקח אליהו את אדרתו "ויגלם". ועיין מצודות ציון (יחזקאל, כז, כד), בגולמי, ענין כריכה, וכן ויקח אליהו את אדרתו ויגלם. מלשון עיגול סביב. ועיין מלבי"ם (יחזקאל, כז, כד), גולמי, מענין גלימא בדברי חז"ל, כמ"ש בשבת (עז ע"א), שבא על בגד שעוטה כל הגוף, ומזה גלמי ראוי עיניך, ויקח אדרתו ויגלום, מלבוש הנעשה כגולם על כל הגוף. וזהו כעיגול שסביבות הדבר בשווה. ונודע שיש יושר בעיגולים. ועיגולים ביושר, ועיגולים דיושר בחינת אור מקיף סביב. ועיין עמק המלך (ש"ה, פ"ג) נדב ואביהו היו מבחינת אור פנימי, ואליהו היה מבחינת אור מקיף, וזאת היתה האדרת שלו,

ועוד. עיין חמדת ימים (שב"ק, פ"ה), והיה אדירו אדרת שער, ז"א אשר יעלה שמה כאשר יעלה עד אבא הרמוז בר"ת אדיר במרום ה', ר"ת אבי.

ועיין מאורות נתן (ערך אדרת), שערות שבז"א דקליפה שלא נתקנו באבא ואמא שלו השערות ונשאר בו, אבל דקדושה נתקנו באבא ואמא האדרת והאמונה, ונשאר זה חלק כמ"ש ואנכי איש חלק. (ועיין עץ חיים, דרושי הקליפות, דרוש לאה ורחל, פ"ט).

אמא מינה דינין מתערין, ונעשה מאמא אימה, אם-יה. וכתבי (קהלת ד, ז) ושבתי אני ואראה הבל תחת השמש. ואמרו (קה"ר, ד, א), זו אידרתו של מלאך המות. ובפסיקתא זוטרתא (שם ד, ז) אמרו, זה אימתו של מלאך המות. והיינו שאידרתו של מלאך המות, היא אימה.

ד"א סוד י"ב גבולי אלכסון, וממנו נשתלשל י"ב רועי בקר כנגד י"ב שבטים, כנודע. וכתבי גבי אליהו (מלכים א, יט, יט), וילך משם וימצא את אלישע בן שפט, והוא חרש שנים עשר צמדים לפניו והוא בשנים העשר, ויעבר אליהו אליו וישלך אדרתו אליו. ועיין מלבי"ם (שם), היה אלישע עומד בשני עשר בקר העומדים תחת ים שעשה שלמה, אשר סודם ידוע.

ועוד. ז"א, ו"ק, מדות. ועיין גר"א (יונה, ג, ו), ויעבר אדרתו מעליו, גאותו וגאונו וכו'. והוצרך לקום מכסאו ולהסיר אדרתו, הוא הגאווה ובו כל מדות הרעות. ועיין רמ"ע מפאנו (מאמר תיקוני התשובה, פ"א), עמלק זעיר של קליפה, כולו כאדרת שער.

נוק' עניא דלית לה מגרמה כלום. ועיין רד"ק (מיכה, ד, ח) "ממול שלמה אדר תפשיטון", ואתם עומדים ממול שלמה טובה, שתראו לעני שלובש אותה, תעמדו למולו להרע לו ולהפשיטו השלמה שהיתה אדר לו, וכו', אדר הוא כמו הדר. ואז"ל פירש כך, היו חובלים שלמה מבית העני בעבור המס, ואומרים כי אין די במשכון זה, והיו מפשטין מעליו אדרתו, וזהו תפשיטון, שהיו מפשיטין העניים, שהיו חושבים שהולכים בבטחה, היו באים לבתיהם כמו שובי מלחמה ערומים בגדיהם.

ועיין אברבנאל (שופטים, יג), גבי שמשון, וכאשר העביר אדרתו (אדרת שער שבראשו) מעליו, נמכר ביד אשה והגיד לה סוד ה', וסבר שיגלח את שערו. ועיין ליקוטי שושנים, איתא בלימודי האריז"ל, שמשון וכו', ניצוץ מעשו הרשע וכו', עשו היה כאדרת שער, לכן היה כחו (של שמשון) בשער. עשו ציער לאמו ע"י נשים בנות חת, לכך רץ שמשון אחר נשים נכריות. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא – נכתב על ידי הרב שליט"א במוחד לעלון זה – להארות, הערות, והוספות:

rav@bilvavi.net

חוטם מקום חארון אף, של כעס וריב. וכתב הציוני, יש קליפה חיצוני נקראת ריב, ויש עמה תר"ה חיילות כמנין אדרת, וסודו עשו כאדרת שער. ופעולתם שמבטל התורה של בעלי חולאים, והשם כד"ת הכתוב על מצחו של משיח ב"ד מבטל כל זה, וסודו עשה למען דתך. ועיין פני דוד (בהעלותך), ותיקונים (תיקון כ"א, מג ע"ב), ודגל מחנה אפרים (משפטים).

פה עיין שפתי כהן (בראשית, כה, כה), אדרת בגימט' קשרה, שקשרה ושרקה פיה עלינו עד שהקב"ה יאמר די לצרותינו, ויקויים מקרא שכתוב (זכריה, י, ח) אשרקה להם ואקבצם.

עינים – שבירה כתיב (יהושע, ז, כא) ואראה בשלל אדרת שנער אחת וגו', ואחמדם ואקחם, והנה טמונים בארץ בתוך אהלי. וזהו עכן שמעל בחרם מכח חמדה, ועליו כתיב (שם, כה) וירגמו אתו כל ישראל אבן וישרפו אתם באש, ויסקלו אתם באבנים.

ועוד. עיין צרור המור (בראשית, כה, כה), כלו כאדרת שער, בענין שתתחלחל מאד, כי העובר שיש לו שער, מזיק לאשה וגורמת לה להקיא והחימוץ, וכ"ש זה שיצא עשוי וגמור. ועיין ספורנו שם, כשנולד הראשון שהיה כאדרת שער והיה ראוי שתהיה לידתו יותר קשה מלידת החלק (יעקב) והיינו בשעה "שיושבת על המשבר", לשון שבירה.

עתיק קרי"ס בעתיקא תליא מילתא. ומעין כך כתיב (מלכים, ב, ב, יד) ויקח את אדרת אליהו אשר נפלה מעליו ויכה את המים ויאמר איה ה' אלהי-י אליהו אף הוא, ויכה את המים ויחצו הנה והנה ויעבר אלישע.

ועוד. סוד עתיק, שעולה יורד. ועיין בית עולמים (קמ"ב ע"ב), וידוע כי מ"ש אצלו וישלך את אדרתו מעליו, היינו הגוף שלו שהניח ביסוד האש (עיין ערך קטן גבורה), ובכל עת בואו הוא מתלבש בו ומתגלה למטה.

ארין באריך ג' רישין, גלגלתא, אוריא, ומוחא סתימאה – מחשבה דקה. ועיין כתר שם טוב (לרבי אברהם מקולניא), כמו שאמר אליהו, לא ברוח ה', לא ברעש ה', ולא באש ה'. כלומר, כל מה שהיה מחשב אחר ידיעת כבודו ומציאות אלהותו ולדמותו לרוח ולרעש ולאש לא השיג כבודו, כי כולם מן היסודות הם נמצאים ומוגבלים, אך כאשר היה מחשב על מחשבה דקה, מיד וילט פניו באדרתו ואז נגלה אליו כבוד הבורא יתברך, ודממה דקה היא לשון מחשבה דקה פנימית.

אבא כתיב (מלכים, א, יט, כ) וימצא את אלישע בן שפט וגו', ויעבר אליהו אליו וישלך אדרתו אליו, ויעזב את הבקר וירץ אחר אליהו, ויאמר אשקה "לאבי" ולאמי ואלכה אחריו. וכל זה תולדת הארת האדרת.

שאלה בדרכי הצדיקים שחלקם חיו בעניות וחלקם בעשירות

אודות מה שבאזינו שמענו וגם בעינינו ראינו הנהגות סותרות אצל גדולים וצדיקים, שיש שביתם צנוע ופשוט עד כדי עליבות, ויש הנוהגים בגינוני מלכות ממש, בבית מפואר, וכלים נאים ביותר. ויש כמובן את הנוהגים בדרך המיצוע. מה פשר הנהגות אלו? ומה יש לנו הקטנים ללמוד מזה? וגם, כיצד נכון וראוי לנו לנהוג? בתודה ובברכה.

תשובה בכללות הדבר תלוי בשורשי הנשמות. והדוגמא של עשירות של רבי שזכה לב' שולחנות, שהיה מזרעו של דוד המלך, ולכך נהג במלכות.

ולעומתו ר' חנינא שדי לו בקב חרובין מע"ש לע"ש, כי שורשו היה מבונה עולמות ומחריבן, "חרובין". ואף מי ששורשו בעשירות, על דרך כלל צריך לעבור תהליך של הכנעה והבדלה, ורק אחריה המתקה, כמ"ש בשם ר' פנחס מקוריץ, שכך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל וכו', וביאר שכך היא "דרכה של תורה", למי שנמצא עדיין בדרך, אולם מי שהגיע לטרקלין דרכו שונה.

והבן שיש שורשים של נשמות מצד "האור", קו ימין ושמאל, ומלכות. ויש שורשים מצד "הכלי".

ולפיכך על כל אדם לברר את שורשו ואת מדרגתו ולפ"ז לפעול. ולעולם יש לחשוש שמא זהו רצון לעושר ותאוה, ומאידיך שמא מסתפק במועט מחמת עצלות וחוסר אחריות.

שאלה בניית כח "הקרירות" בנפש

לכבוד הרב שליט"א, שלום מקולומביה.

הרב הסביר בשיעור "ראש חודש מזל - חשון, עקרב", את הכח של "קרירות" בנפש, שהוא כח באדם להיות בלתי מושפע מסביבתו. שאלתי בבקשה, כיצד אני משיג זאת?

תודה לכם על כל תורתכם.

נ.ב. מתוך השיעור הנ"ל [תוכן הדברים]: "כח הקרירות בנפש הוא כח באדם להיות בלתי מושפע מסביבתו [זהו כח שאפשר להשתמש אתו לקדושה או לרע, תלוי באיזון הכח]. אם האדם מדי מבודד מאחרים עד כדי כך שהוא לא מגיב בכלל לאחרים והוא מדי מנותק מאחרים, הוא יותר מדי "קר" והוא לא יהיה

שמח. אבל אם הוא יכול להפריד את עצמו מסביבתו ועדיין יכול להתייחס לאחרים, יש לו איזון נכון בין קר לחום, ואזי הוא יכול להיות שמח".

תשובה יש לבנות את יסוד העפר בנפש, שהוא קר ויציב, בלתי מתפעל. מלבד כך יש לבקוע לעולם פנימי, ששם האדם חי בעולם לעצמו, ואינו מתפעל מזולתו. מלבד כך יש לאזן את כללות הנפש, שבהיותה יציבה, פחות מתפעלת.

במדרגה הגבוהה יש להגיע לעצם הנפש הנקרא "איתן שבנפש", שהוא עצם בלתי מתפעל בעצם היותו.

שאלה מהו לימוד בתורה בכח

שלום רב לכבוד הרב, יישר כוח על שיעורי הביאור הנפלאים בספר ליקוטי מוהר"ן.

בתורה א' מופיע המושג של לימוד תורה בכח, האם הרב יכול להבהיר יותר למעשה כיצד לומדים תורה בכח וההיפך מהו?

רוב ברכות. ומייחלים להמשך פרסום שיעורים בסדרה.

תשובה א. כמ"ש על אמן יהא שמיה רבה וכו' בכל כח, והיינו בכל כחו הגופני וכל כחו המחשבתי, כוונה, כן בענין זה. ועיין ליקוטי מוהר"ן תורה ה'. וכן תורה ט', וכן תורה י"ט. וכן תורה מ"ח, וכן תורה ס'. וכן ח"ב תורה ח'. וכן ח"ב תורה י"א. וכן ח"ב תורה פ"ד. וח"ב תורה צ"ח. וח"ב תורה קי"א. וח"ב תורה קכ"א.

ב. חכמה, כח-מה כנודע. והיינו לדבוק בבכח טרם יצא לפועל, ולהוציאו לפועל.

והוא ע"י חזרה על אותו מימרא בפיו פעמים רבות מתוך דבקות נפשית ושכלית.

וכן התבוננות במהות מימרא זו, שחושב בה ומשהה אותה מחשבתו כאדם הנוקש בדלת וממתין, ואזי לאט לאט נפתח לו האור הגנוז במימרא זו. עיין תורה כ"ה.

ועיין ליקוטי מוהר"ן תורה ז', וכן תורה ח' בהרחבה. וכן עיין בתורה כ"ד. וכן תורה ל"א, וכן תורה נ"א. וכן תורה ס"ו. וכן תורה ק"ה. וח"ב תורה ב'. וח"ב תורה ע"ח. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718..295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעכון זה חדש

י"ג עיקרים ויסודות האמונה לרמב"ם

אחדות של גוף זוהי אחדות שהאדם לוקח שני דברים ומצרפם, כדוגמת התכה, שלוקחים שתי מתכות ומתיכים אותם, ועי"כ הם נעשים נוזל, ומכח כך הם מתחברים. באופן זה נעשית הצורה שנקראת גוף. האיש נותן מה שנותן, האשה נותנת מה שנותנת, הטיפות שמתערבבות יחדיו מצטרפות יחדיו, ונעשית כאן מציאות חדשה. זוהי המדרגה של תפיסת האחדות של הגוף.

נחדד. האחדות של הגוף מעיקרא לא הייתה מאוחדת, אלא היא באופן של שני כוחות שנתחברו ונצטרפו יחדיו, ונהפכו להיות אחדות. יש את אביו ואמו, ומשניהם נעשה "בשר מבשרי", בשר אחד, מציאות של אחדות. זוהי האחדות התחתונה שהגוף תופס, וזוהי בעצם תפיסת האחדות הרווחת בין בני"א. כיוון שאנחנו נשמות המולבשות בגוף, לכן תפיסת האחדות שלנו היא תפיסה של שני כוחות שהיו מעיקרא נפרדים, ונתגלתה בהם מציאות של אחדות.

אחדות במדרגת נפש

נעבור לבאר מהי אחדות של נפש. אחדות של נפש עניינה שנים שפעלו יחדיו ותוצאת הדבר הולידה דבר חדש. אולם, לא דבר שמעיקרא נחלק לשני חלקים, אלא פעולה של שנים שעשו מציאות חדשה.

באחדות במדרגת גוף הייתה מציאות קודמת של טיפה ועוד טיפה, והם נצטרפו יחד ונעשתה קומה שלמה, אבל לפני כן הייתה מציאות נפרדת. לעומת זאת באחדות במדרגת נפש, שנים שעשו דבר מסוים, קודם שהם עשו אותו הדבר לא היה קיים, פעולת הדבר שנעשתה היא דבר

חדש, והיא נעשתה מכח שנים. זו ההגדרה של אחדות דנפש.

אחדות של מדרגת גוף עניינה אחדות שכל כח היה קיים לעצמו קודם לכן, ובאה מציאות אחת ונתחברה עם המציאות השניה, ונעשה כאן דבר חדש, אבל זהו חיבור של שני דברים. אחדות במדרגת נפש עניינה אחדות כח הפועל, שנים שנצטרפו יחד, בלשון חז"ל זה נקרא "שנים שעשאוה", ומה שנולד כאן זה דבר חדש, אבל קודם לכן הוא לא היה קיים כאן.

אחדות במדרגת רוח

יתר על כן, אחדות של רוח עניינה אחדות בתנועת כח הפעולה בין השנים, ולא רק אחדות בעצם הכח שפועל, כמו באחדות במדרגת נפש. באחדות במדרגת נפש, מה שחיבר בין השנים זוהי הפעולה, אבל תנועת הדבר יכולה להיות בכיוון לגמרי שונה. דוגמא לדבר, שנים שעושים את אותה הפעולה, אולם אחד עושה זאת מכח אהבה, והשני עושה זאת מכח שנאה. כגון, ראובן נשוי לאשה מסוימת, קשה לתת לה גט, בא שמעון ועוזר לראובן לתת לה גט.

ראובן נותן לה גט ע"מ לגרשה, מכח שנאה, אולם שמעון עוזר לתת את הגט מחמת שהוא רוצה לשאת אותה, מכח אהבה. בודאי שהגט הוא דבר חדש שנולד, שזהו המעשה, אבל הכוונה של עשיית המעשה היא שונה, התנועה של הדבר היא איננה מאותה תנועה, התנועה של ראובן היא שנאה, והתנועה של שמעון היא אהבה.

אחדות במדרגת רוח עניינה, שישנה אחדות במידות שפועלות להניע את הפעולה. הדוגמא הברורה לכך, כשעמדו בני ישראל במעמד הר סיני, ענו כל העם כולם יחדיו "ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע"

(שמות כד, ז), והגדרת הדבר שכולם ענו יחדיו מחמת שהכח שפעל את הפעולה התגלה בו אחדות בין כולם.

סיכום ביניים: אחדות במדרגת גוף עניינה, היו קיימים קודם לכן מציאויות נפרדות, באנו וחיברנו אותם יחדיו, והם קיבלו פנים חדשות. אחדות במדרגת נפש עניינה, שנים שעשו יחדיו והולידו מציאות חדשה שלא הייתה קיימת קודם לכן, והפעולה חיברה בין שניהם. אחדות במדרגת רוח עניינה, שבמידות הפועלות את הפעולה מונח מדרגת אחדות.

אחדות במדרגת נשמה

אחדות במדרגת נשמה עניינה, שהתפיסה שממנה נפעל הדבר היא אותה תפיסה. דוגמא לדבר, שני אנשים נעשו שותפים לדבר מצוה לבנות בית חולים, כאשר נשאל את ראובן מדוע אתה בונה בית חולים, הוא יענה: "פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה, ובית החולים יציל נפשות". כאשר נשאל את שמעון מדוע אתה בונה בית חולים, הוא יענה: "על שלושה עמודים עומד העולם, ואחד מהם הוא חסד, וזהו חסד גדול מה שאני הולך לעשות".

כל תפיסה כשלעצמה היא מאוד נכונה, אבל התפיסה שממנה הפעולה נפעלת היא שונה לגמרי. ועל דרך כלל גם יולדו תוצאות שונות לבסוף, מחמת שההתחלה היא שונה. אחדות במדרגת נשמה היא לא רק שהמידות הפועלות יהיו מאוחדות, אלא שהתפיסה שממנה פועלים היא אותה תפיסה. פעמים רבות שנים עושים את אותו דבר יחדיו, אבל התפיסה שממנה הם פועלים לא נובעת מאותה תפיסה. ■ המשך

בע"ה שבוע הבא - מסדרת דע את אמונתך_003 היסוד השני. אחדות.השם (שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם) בקול הלשון

המספיק לעובדי ה'

הדרך בימי הקדמונים הייתה באופן שהם בחרו לעצמם חיי התבודדות, לא שעה של התבודדות, ולא זמן של התבודדות, אלא צורת חיים שכל מהותה והייתה היא חיי התבודדות, כמו שהוא ירחיב מיד.

הצורה הזו של החיים, גם אם האדם לא זוכה לקיימה, ובפה מלא יש לומר שלא כל רבותינו נהגו בה, אולם צריך לקלוט הד מאותה מציאות של חיים. שבזמנים מסוימים, לפעמים, איש לפי עניינו ולפי צורת חייו, תהיה לו שייכות לאותה תפיסה של חיי התבודדות.

בדורנו אנו ישנם בני אדם שחיים בכל מיני קהילות, כסדרו של עולם, פעמים הקהילות יותר טובות, ופעמים קצת פחות. אבל אפילו אם יש לאדם קהילה שיחסית יש בה הרבה מן הטוב, מצד אחד לכאורה זהו דבר נפלא, אבל מצד שני, היא גורמת לאדם שכל חיותו תלויה באחרים, הוא תלוי בדעת אחרים, ואין לו מציאות של קיום לעצמו. לו יצויר שנעמיד אותו יום או יומיים לבדו, הוא לא יוכל להתקיים, מפני שאין לו מציאות של קיום לעצמו. דרך זו, היא הפוכה מדרכם של חלק מהקדמונים.

לחלק מן הקדמונים היה חיים גמורים לעצמם, חיים שלמים שמציאותם לעצמם. כמובן שיש את הסוגיא של אהבת ישראל בעומק הנשמה, ויש את הסוגיא של החסד בפועל, ואצל כל אחד זה צריך להיות מחולק איש לפי מדרגתו ועניינו. אבל ראשית כל צריך להבין שיש כאן צורת חיים שורשית, שונה עד למאד מכל צורת החיים שאנו מכירים בעולם.

בעולם שבו אנו נמצאים, רוב ככל בני האדם חיים בסמיכות לזולתם, לקרוביהם, למשפחותיהם, לחבריהם, כל אחד לפי עניינו. ואפילו אם האדם הולך למעט זמן למרחוק, על ידי כל המכשירים שנתחדשו בדור אחרון הוא מקושר ומחובר עם כולם באופן זמין כמעט לחלוטין, יומם ולילה לא ישבתו. וצורה זו היא ההיפך מכל הצורה הפנימית של החיים שחיו בה הקדמונים.

אם יש לאדם פלא מדוע הקדמונים הגיעו להשגות הרבה יותר גבוהות, הגם שבודאי ישנם הרבה סיבות לכך, אולם אחת מהסיבות היסודיות היא, שההיקף של כל צורת החיים השתנה. ככל שחיים את

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה.

וגם אם הוא עוסק בדברי אגדה שאין בהם נפקותא לשום דין ג"כ הוא דבוק בדבורו של הקב"ה. כי התורה כולה בכלליה ופרטיה ודקדוקיה. ואפי' מה שהתלמיד קטן שואל מרבו הכל יצא מפיו ית' למשה בסיני (כמ"ש רז"ל סוף פ"ב דמגילה. ובפ"ק דברכות ה' א' ובקהל' רבה ס"א פי"א ושם בסי' ה' פ"ו וברושלמי פ"ב דפאה ובויקרא רבה פכ"ב ע"ש).

התבאר עד השתא בכללות, שיש שלושה סוגי דביקות כאשר האדם עוסק בתורה. יש דביקות שכאשר האדם עוסק בתורה אז הוא דבוק ברצונו ית"ש זה כאשר הוא עוסק בדבר ה' זו הלכה, ששם מתגלה רצונו ית"ש טמא/טהור, מותר/אסור' פטור/חייב; יש עוד אופן שלא הוזכר להדיא בדברי הנפה"ח, שזה דביקות בחכמתו ית"ש, הוזכר בתוך דבריו להידבק בכל כוחותיו לחכמה שהיא כח מה. הדביקות השלישית, היא הדביקות שבה עוק נפה"ח כאן "אם הוא עוסק בדברי אגדה שאין בהם נפקותא לשום דין" אז לכאורה אין שמה התדבקות לרצונו ית"ש כי אין שם גילוי לרצון הבורא (על אף שבמעמקים בהסתר, בכל דור ודור יש רצונו ית' כי רצונו היא זו שמביאה שכך יהיה גדרי החכמה. אבל באתגליא אין שמה גילוי של רצון) ולפיכך אין שם באתגליא את הדביקות של הרצון ברצון, כאן אומר הנפה"ח באופן הזה - "ג"כ הוא דבוק בדבורו של הקב"ה".

א"כ ג' מיני דביקות ישנם: יש דביקות של רצון, דביקות של חכמה, דביקות של דיבור. בכל חלק מחלקי התורה שהאדם עוסק הוא דבוק בחכמתו ית"ש. אם הוא עוסק בדבר ה' זו הלכה הוא דבוק ברצונו ג"כ, אם הוא עוסק בדבר אגדה שאין שם גילוי של רצונו ית"ש להדיא שם הדביקות היא בדיבורו ית"ש. וכפי שנתחדד, דביקות ברצונו ית"ש זו דביקות של רצון ברצון - רצון האדם ברצונו ית"ש המתגלה בתורתו, דביקות של חכמה בחכמתו ית"ש המתגלה בתורתו זוהי דביקות של חכמה בחכמה, כח החכמה שבאדם דבק בחכמתו ית"ש. ולפי זה ג"כ בסוגיא דידן השתא דביקות באגדה שהיא דביקות בדבר ה' "דבוק בדבורו של הקב"ה" זו דביקות של דיבור בדיבור.

בדבר ה' זו הלכה יש את כל שלושת החלקים - גם את רצונו (רצון ברצון), גם את חכמתו (חכמה בחכמה) וגם את דבר ה' (דיבור בדיבור). אלא שבדבר אגדה אין את האתגליא של דביקות של רצון ברצון ואין בידינו אלא דביקות של חכמה בחכמה ודביקות של דיבור בדיבור. ■ המשך בע"ה

המספיק לעובדי ה'

פרק ה' | כח הזכרון

עניין החזרה לראשית

כעת נשוב ונדבר מעט, על נקודה שכבר הוזכרה (בפרק א', ובפרק ב'). מפני שהיא בעצם תמצית ההלכה למעשה שצריכה לצאת ממה שלמדנו עד כה. והוא עניין החזרה לקטנות.

להתחיל את החיים מהתחלה

כל אחד מאתנו שקורא את הדברים, הרי כבר עבר את אותם שלבי הגדילה, שדיברנו בהם בחמשת הפרקים עד כה. יש מי שעבר שלבים אלו באופן המתוקן יותר, ויש מי ששלבים אלו עברו אצלו באופן הפחות מתוקן. אך הצד השווה הוא, שאף אחד לא עבר אותם באופן המתוקן והשלם, אלא כל אחד עבר אותם כפי מה שכיוון וסיבב הבו"י. ולכן, על מנת שנקנה את אותם שלבים בצורתם היותר עליונה מכפי שכל אחד עבר אותם, (אי אפשר לומר באופן המושלם, אך עכ"פ בצורה עליונה יותר). הצורה הפנימית והאמיתית של החיים היא: שכל אחד יתחיל את החיים שלו מהתחלה. כמו גר שהתגייר שהוא כקטן שנולד, כך גם האדם מתחיל את סדר גדילתו מהתחלה. ועל אף שכוחות אלו שדיברנו בהם כבר ניבנו אצל האדם, כל אחד איך שהם ניבנו אצלו. אעפ"כ הצורה הפנימית היא לחזור מהתחלה כאילו שהוא נמצא בתחילת הדרך.

חזרה לראשית - הכח היסודי בנפש.

הכח להתחיל את החיים מהתחלה, הוא בעצם הכח היסודי במעמקי הנפש, שעליו נבנה כל סוד פנימיות העבודה. מפני, שבתחילה קודם שנברא העולם היה הבו"י אחד ושמו אחד, ולאחר מכן - בראשית ברא ה'" - הבו"י ברא את כל הבריאה כולה. מי שהכח לחזור לנקודת הראשית לא נמצא אצלו בגילוי, הרי שהוא נמצא בבריאה היכן שהוא נמצא, אך הוא רחוק מראשית הבריאה שהיא מציאות הבו"י. אבל ככל שיש לאדם את המעמקים הפנימיים של כח הנפש להתחיל דבר מהתחלה, הוא בעצם דבק בראשית הנאצלים, ויתר על כן, במאציל עצמו. ולכן, הכח להתחיל דבר שוב מראשיתו, הוא מהכוחות היסודיים, ואולי אף היסודי ביותר בנפשו של האדם.

לבנות את סדר הכוחות מהתחלה

סוגיה זו היא רחבה ויסודית לכשעצמה, ואנו משתמשים בה כעת לענייננו. משום שעל ידי הכח הזה האדם מתחיל לבנות מהתחלה את סדר הכוחות שכבר ניבנו אצלו.

ואמנם, בתחילה זה יכול להראות לאדם מוזר, וכמעשה קוף בעלמא. ייתכן ויראה לו שהוא עושה את הדברים באופן מעוסה, ולא כנקודה אמיתית. אך אם האדם יבקע לנפשו באמת, ויגיע לאותה נקודה פשוטה של התחלה. אזי הנפש באמת תתחיל מהתחלה, והאדם יבנה את כוחות נפשו מהתחלה. הוא יבנה את כח החיבור מתחילתו, הוא יבנה את כח הציור מתחילתו, הוא יבנה את כח ההתבוננות מתחילתו, ויבנה את כח הזיכרון מתחילתו, בכל השלבים שהתבארו. ■ המשך בע"ה בשבוע

הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

צורת החיים של דורנו, האדם מאבד את היחודיות שלו, מאבד את העצמאות שלו, והופך להיות בטל למציאות הכלל. כמובן שיש מדרגה עליונה להיות בטל למציאות הכלל, אבל אלו הן רק פנים אחד של הסוגיא. מחד האדם צריך להיות באופן של "לפיכך נברא האדם יחידי" (ילק"ש, בראשית, רמז טו), ומאידך הוא צריך להיות בטל למציאות הכלל.

עתה יביא ר"א בן הרמב"ם דוגמאות לקדמונים שחיו בצורה מבודדת. ראשית צריך להתבונן כיצד הם חיו, היכן אנו חיים, וכל אחד יבחר לעצמו לאחר-מכן את הדרך הראויה לו, איש לפי רבותיו ואיש לפי דרכיו. אבל צריך לראות מבט של עומק כיצד הייתה נראית צורת החיים של הקדמונים, היכן נמצאת אחת מהדרכים היסודיות של האמת, ולקלוט מהלך חיים עמוק של צורת חיים שונה לחלוטין, וכל אחד לפי ערכו כמה שזה שייך לו למעשה.

וכאן נגיד כי דבר מפורסם ומקובל, אף שלא הובא במפורש בשום פסוק, שזו היתה דרכו של חנוך. ואורח חייו שעליו נאמר (בראשית ה', כ"ד): "ויתהלך חנוך את האלהים-ם" וכו', היתה רובה נדודים והתבודדות.

מבואר בלשונו שהתבודדותו של חנוך הייתה אורח חיים, לא הנהגה. המציאות של חנוך הייתה באופן של דרך, דרכו של חנוך ואורח חייו, חיים של התבודדות.

ור"א בן הרמב"ם לומד זאת מן הפסוק: שעליו נאמר (בראשית ה', כ"ד): "ויתהלך חנוך את האלהים-ם" וכו'. בפשטות, כוונת הפסוק בתחילתו "ויתהלך חנוך את האלהים-ם" הינה לסיפא של הפסוק: "ואיננו כי לקח אותו האלהים-ם". אולם בעומק יותר לומד ר"א בן הרמב"ם שכוונת הפסוק בתחילתו: "ויתהלך חנוך את האלהים-ם", שחנוך בכל הליכותיו היה רק עם האלקים ולא עם אחרים, והרי שהוא היה מבודד. לולי כן, כאשר חנוך היה הולך בכל מקום, יתכן שבפנימיותו הוא עם האלקים, אבל בחיצוניותו הוא נמצא עם בני אדם. אולם בפסוק מבואר שגם בחיצוניותו הוא הלך במקום שמי שנמצא שם זה רק הוא והבורא ית"ש, "ויתהלך חנוך את האלהים-ם". ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

נתבונן בדוגמא נוספת ע"מ לחדד את הדברים, והיא השינה. כאשר האדם הולך לישון האם הוא מוכרח לישון או שהוא רוצה בכך?

הנה בענין זה הרבה יותר ברור שהאדם מוכרח לישון, שהרי מובא בגמרא (שבועות כה.) שמי שנשבע שלא לישון ג' ימים רצופים בית הדין מלקים אותו, מפני שזוהי שבועה לבטלה שהרי בוודאי שלא יוכל לקיימה, כיוון שאין באפשרותו של האדם להישאר ער יותר משלשה ימים רצופים והוא בוודאי יירדם בעל כרחו.

וא"כ שלא כבאכילה ששם יש לו אפשרות להמנע מאכילה ולמות, בענין השינה אין לו אפשרות לא לישון, ואפי' אם הוא ינסה להחזיק את עפעפיו פתוחות, הוא יכול רק לדחות את השינה לכל היותר עד שלושה ימים, אבל ביום השלישי הוא בוודאי יירדם, וזהו באמת הכרח גמור.

אמנם אחר שהתברר שהאדם מוכרח לישון, האם כשהוא הולך לישון זה רק משום שהוא מוכרח? ברור הדבר שאין אנו ישנים רק משום הכרח, שהרי אם כך, היינו מתאמצים לא לישון ג' ימים ורק לאחר מכן היינו נרדמים, וכידוע כל אחד הולך לישון עוד הרבה קודם שיעברו ג' ימים...

נתבונן א"כ כשאנו הולכים לישון כל יום, מה מניע אותנו לעשות כן?

גם כאן יכולה להיות יכולה להיות מחשבת הכרח, שהרי אם יחסרו לאדם שעות שינה הוא יהיה עייף ולא יהיה מרוכז, וממילא לא יוכל לפעול כראוי.

אך כפי שהתבאר אין זה הכרח גמור אלא רק קרוב להכרח, כי עדיין יש באפשרותו לא לישון יום אחד או יומיים ולהיות עייף, אלא שהיות ואם יעשה כך הוא יסבול ואחרים ייסבלו ממנו הוא לא עושה זאת. וא"כ זה מוגדר כקרוב להכרח אך לא הכרח גמור.

מוסכם א"כ ששינה לאחר ג' ימים היא הכרח גמור, ושינה בתוך ג' ימים יש בה סיבה להיות קרובה להכרח. אמנם כשנתבונן עוד ננוכח שחלק לא קטן מבני האדם אינם ישנים רק כדי שיהיה להם כח וערנות, אלא הם ישנים כי הם רוצים את השינה מכל מיני סיבות, יש הישנים כי הם עצלנים ואוהבים לישון, יש הישנים כי הם רוצים לשכוח מכל מה שקורה סביבם ולכן הם נכנסים למיטה, יש כאלו שפשוט אוהבים את השקט, וכדו', וכל אחד יכול לבדוק בעצמו מהי הסיבה שהוא רוצה לישון.

הרי שבדוגמה של השינה זיהינו את ההכרח שנמצא בשינה, זיהינו את האופן הקרוב להיות הכרח, וזיהינו את חלקי הרצון שנמצאים בשינה, שהם הסיבות לשינה שלנו.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על תפקידן של בנות ישראל.

חגיגה (ד, ע"א) - דתניא, איזהו שוטה, זה המאבד כל מה שנותנים לו. ובתוס' שם (ג, ע"ב, ד"ה דרך שטות) הביאו מירושלמי תרומות, דאפילו שוטה שבשוטים אינו מאבד מה שנותנין לו.

ויעוין בספר מגיד דבריו ליעקב (אות יז) איזהו שוטה המאבד מה שנותנין לו. פירוש, כי עיקר האדם הוא הצלם דמות אדם שבו, וכדאיתא בזהר, כשחיה דורסת את האדם בודאי נדמה לו כבהמה, והלך ממנו דמות אדם מחמת העבירות שעשה. ואדם בגימט' מ"ה, וזהו פירוש איזהו שוטה המאבד מ"ה, ר"ל צלם אדם גימט' מ"ה שנותנים לו מעולמות עליונים. ונקרא שוטה אם אבד זה מחמת שטות, כי אין אדם עושה עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, עכ"ל.

ומעין כך איתא בליקוטי תורה לאדמו"ר הזקן (ויקרא) וז"ל, פנימיות נקודת הלב היא בחינת אהבה רבה שלמעלה מהטעם ודעת המושג, ובאה מלמעלה בבחינת מתנה, והיא מבחינת שם מ"ה (וכמ"ש שם בפ' מסעי, המשכה זו הוא ע"י בחינת ביטול היש הנמשך מבחינת מ"ה - ונחנו מ"ה), ומרומז בדברי חז"ל איזהו שוטה המאבד מ"ה שנותנים לו, עכ"ל. וחז"ו בקלקול הגמור הוא בבחינת מאבד עצמו לדעת (שמחות, פ"ב, ה"ג).

והנה חכמה, כח-מה, כנודע (תיקונים, תיקון סט, קיא, ע"ב). והמאבד דבר שורשו שאיבד בחינת מ"ה שלו כנ"ל, ומשם נשתלשל איבוד ממונו. כמ"ש בליקוטי הלכות (חז"מ, הלכות מתנה, ה"ה) וז"ל, ומהאבדה הגדולה הזאת שהיא אבדת הדעת, משם נמשכין כל האבדות שבעולם ח"ו בגשמיות וברוחניות, כי גם האבידות בגשמיות נמשכין מפגם הדעת על שלא השתדל בשכלו ודעתו לשמר את הדבר (כי יש ג' אבדות, א. מאבד בידיים. ב. מניחו במקום שאינו משתמר. ג. אבדה סתם. עיין יו"ד סימן א' ובפרישה ובפמ"ג ועוד), עיי"ש בהרחבה.

ושורש כל האבדות מאכילת אדה"ר מעץ הדעת, שפגם "בדעתו". שתחלה נצטוו לעבדה "ולשמרה". ופגם בלשמרה, ומכאן ואילך נעשה חסר שמירה, ולכך נאבדים ממנו חפציו. ולכך ההשבה ע"י תיקון הדעת שנפגמה, כמ"ש שם, וז"ל, וע"כ עיקר תיקון האבדות הוא ע"י בעלי הדעה האמתיים שהם הצדיקי אמת, שהם בחינת משה, משיח, שהם הדעת של כל העולם, עכ"ל.

ויצא ד-כ

בלביפדיה אבד

ויעקב הלך לדרכו. דרך, דרך-ר. שורש כ"ד נעוץ במ"ש (ס"י, ד, ד) ד' אבנים (אותיות) בונות כ"ד בתים. ולפיכך שם אדני-י, נעשה כ"ד בתים. והוא השורש בשמו יתברך. ונשתלשל ונגלה בתורה כמ"ש (במד"ר, נשא, יד, ד) "ויותר מאלה בני הזהר", אמר הקב"ה, כ"ד ספרים כתבתי לך, הזהר ואל תוסף עליהם, למה, עשות ספרים הרבה אין קץ. ונתשלשל בישראל כמ"ש (תיקונים, הקדמה, יד, ע"א) וכ"ד אתון דפרשה תניינא דאיהי "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", וכו', ובכ"ד אתון דכלילן בהון כ"ד ספרים, דאינון כ"ד דשאיב מן ימא דאורייתא, וכו', האי כ"ד דאיהי שכינתא כלילא מכ"ד ספרי דאורייתא (ועיין גר"א ספ"י, פ"ו, מ"ד), וכו', ועל אלן כ"ד אתון אתמר, ושמתי כ"ד כ"ד שמשותך.

ומאותם כ"ד נמשכו מדרגות רבים של כ"ד, כגון, כ"ד משמרות כהונה (במד"ר שם), כ"ד שעות היום והלילה (סודי רזיא, אות א), כ"ד קישוטי כלה (שמ"ר, כי תשא), כ"ד מעלות שהכהונה נקנית בהם (אבות, פ"ו, מ"ו. ועיין גר"א בתיקונים, תיקון כא), י"ב לחם הפנים שבהן כ"ד עשרונים (סודי רזיא, אות ד), כ"ד רננות (ברכות, כט, ע"א. תענית, כה, ע"ב). כ"ד שמותיו של הקב"ה (פרדס רימונים, שכ"א, פ"ט), פרוכת, על כל נימה ונימה כ"ד חוטיין (שקלים, כא, ע"ב), סוכה העשויה ככבשן כדי לישב בה כ"ד בני"א (סוכה, ז, ע"ב).

ועיקר כח כ"ד דתורה נגלה בשורש אצל משה, שנולד מיוכבד, כד - יוד. ונגלה באחרית אצל מרדכי, כד-מרי. שע"י נכתב מגילת אסתר, סוף הכתיבה, ואסתר נעשה בה בחינת כ"ד קישוטי כלה. וע"י נעשה גאולה פורתא מגלות נבוכדנאצר, שיש בו אותיות כ"ד. ובימיו אמרו (מגילה, יא, ע"א) לא מאסתים בימי כשדים, שהעמדתי להם דניאל חנינה מישאל ועזריה. כשדים, כד-שים. ושלמות הארה זו של כ"ד נגלת בכבוד, כד-בו. שהוא תכלית כל הבריאה, "לכבודי בראתיו", שעיקרו נגלה מתוך שם אדני-י, שנעשה אדון על הארץ ונגלה כבוד מלכותו.

וכנגד כך יש דך דקלקול כמ"ש (תיקונים, הקדמה, יד, ע"א) ובגולתא אסתלק מניה ואתמר ביה, ונהר יחרב ויבש, יחרב בבית ראשון, ויבש בבית שני, ואיהו ד"ך בכ"ד ספרים, ועם כל דא דאיהו חרב ויבש אתמר ביה, אל ישוב ד"ך נכלם. ועיין ספר הקרנים (מאמר י"ד) הוא קליפה הנקרא כד, בסוד ותשבר כד על המבוע, וביטולו שם אזבוג"ה, גימט' כ"ד, והוא כ"ד קישוטי כלה, כ"ד צרופי אדני-י.

ומבחינה זו נשתלשל כל כ"ד דקלקול, כגון, כ"ד מקומות ב"ד מגדן על "כבוד" הרב (ברכות, יט, ע"א), כ"ד תעניות ישבו אנשי כנה"ג על כותבי תפילין ומזוזות שלא יתעשרו (פסחים, נ, ע"ב), זמרי בן פלוא קיבץ כ"ד אלף מישראל והלך אצל כזבי (סנהדרין, פב, ע"א) וכנגדם כ"ד אלף תלמידי ר"ע. עופות טמאים כ"ד הוו (חולין, סא, ע"ב).

ושורש קלקול זה אצל אדם הוא פצוע דכא. דכ-א. ואזי כולו בבחינת דך נכלם שאין לו נכד, כד-נ. ונחסר ממנו "דרך" גבר בעלמה (משלי, ל, יט). דרך, דרך-ר. וכאשר מאיר כ"ד דתיקון דתורה כנ"ל, נעשה דרכיה של תורה (עיין קידושין, ב, ע"ב).

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: כבד, כבוד, כחד, לכד, ארפכשד, דרך, כד, דך, כידון, מדכה, דכא, דרכמונים, דוכיפת, כשדים, נכד, מרדכי, נדכה, נבוכדנצר, יוכבד, מדריך. המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

חגיגה (ה, ע"ב) - אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם (ירמיה, מט, ז), כיון שאבדה עצה מבנים, נסרחה חכמתן של אוה"ע. ועיין מלבי"ם (משלי, כ, ה) וז"ל, עצה, היא ההסכמה איך יעשה להשיג התכלית, וזה ע"י כח הבינה, כמ"ש חז"ל, מרבה עצה מרבה תבונה, ועז"א אבדה עצה מבנים, עכ"ל. וא"כ שורש איבוד העצה, מפני איבוד הבינה.

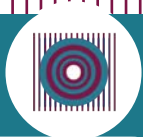
ושורש איבוד הבינה, שאמרו חז"ל (ר"ה, כא, ע"ב) חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר ותחסרהו מעט מאלקים. וכלשון ספר יסוד העבודה (ח"ב, מכתב מ"ב) "משה רבינו זכה שהיה לו מ"ט שערי בינה, פנים טהור, בכל זאת אבד את שער הנו"ן", עכ"ל.. ואיבוד שער הנו"ן של משה הוא השורש לאבדה עצה מבנים.

ואיבוד הבינה שנופלת ממדרגת אדם למדרגת בעל חי. כמטבע הברכה, "הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה". וכמ"ש (ר"ה, כו, ע"א) או מי נתן לשכוי בינה (איוב, לח, לו), זה תרנגול. ואזי בינה של אדם היא מעין בינה של שכוי, בבחינת "נמשלו כבהמות נדמו". ועיקר הנפילה מתגלה במקום הדדים, שאצל אשה זהו במקום בינה כמ"ש (ברכות, י, ע"א) שעשה לה דדים במקום בינה. ואצל בהמה נופל למקום הטנופת.

אולם מצד התיקון נגלה ששפע אור הבינה נשפע מאדם לבהמה. כמ"ש בתנחומא (ויקהל, ד) וימלא אותו רוח אלהים, ולא תאמר בבצלאל לבד, אלא כל מי שעסק במלאכת המשכן, נתן בהם הקב"ה חכמה ודעת ובינה, שנאמר ויעשו כל חכם לב בעושי המלאכה. ולא תאמר בבני אדם, אלא אפילו בחיה ובבהמה נתן בהם הקב"ה חכמה, שנאמר אשר נתן ה' חכמה ותבונה "בהמה", שנתן הקב"ה חכמה בבני"א ובבהמה. וזהו שורש השבת אבדת הבינה.

והבן שבינה נקראת כן מלשון "בנין" (עיין נדה מה, ע"ב, ויבן את הצלע, מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה). וכאשר יש נפילה של הבינה זהו נפילת הבנין, שבירתו. וכאשר נתקן שב למהותו - בנין. וזהו התיקון של "בנין" המשכן שבו נתקן הבינה, שנעשה מבעלי חיים שהאיר בהם הבינה. והבן, בהמה בגימט' ב"ן, לשון בנין שנשבר.

והנה הממוצע בין ישראל לבהמה, הוא אוה"ע שצורתם צורת אדם, ומדרגתם מדרגת בהמה. ועליהם אמרו (סוטה, לה, ע"ב) היאך למדו אומות של אותו הזמן תורה, א"ל בינה יתירה נתן בהם הקב"ה וכו', עיי"ש. ומכחם האיר אור בינה לבהמה (אע"פ שהמשכן קדם לכהן). המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כתו

ונעשו כולו כאדרת שער. אעבר"ה ר"ת אדרת עשו בכל ראש הקליפות, עיי"ש.

בחינת נזיר, שערות ראשו בבחינת כתר לו, כנודע. ועיין כלי יקר (בראשית, כה, כה), ע"כ נולד כאדרת שער, לומר שיהיה נזיר אלקים מבטן וכו'. והיינו שכולו מדרגת שער - כתר.

חכמה

חסד - מים. וכתוב (מלכים ב, ב, יד) ויקח את אדרת אליהו אשר נפלה מעליו, ויכה את המים וגו'. וכתוב (שמות, טו, ו) ימינך ה' נאדרי בכח, ופרש"י, ופשוטו של מקרא, ימינך הנאדרת בכח. ועיין ר' אברהם בן הרמב"ם שם, נאדרי, היו"ד כאן במקום ת"ו, כמו "נאדרת". ועיין דעת זקנים שם.

כבוד חכמים ינחלו. ועיין רש"י (יונה, ג, ו) אדרתו, לבוש יקריו. ועיין סנהדרין (מד, ע"א) רב אמר איצלתא דמילתא, ושמואל אמר סרבלא דצריפא.

ועוד. עיין תורה תמימה (ויקרא, כג, מ, ביאורים) דריש הדר מלשון ליחות ורטיבות (בלשון יונית הידרא הוא מים), וכן חודש אדר נקרא לדעת קצת ע"ש שבו יעלה צמח האדמה ופרי הארץ המלאים לחלוחית ורטיבות. ומזה יש לפרש "גפן אדרת", כומר המלאה ליח בימי פריחתה מעולמו.

ועוד. עיין מלבי"ם (בראשית, כה, כה) ואמר שהיה אדמוני וכאדרת שער. שאדמוני מורה על כעס והקנאה וכל מדות רעות ששורשם מצד האדומה (עיין ערך קטן גבורה). ומה שהיה כאדרת, מפני מותרות המוח (שהשערות מותרות המח, ולכך היה כולו שער, כולו מותרות המח), שמורה על הפסד שכלו, באופן שהיה נפסד בדעותיו ומדותיו, ולא היה מוכשר לא לקבל האמונה האמתית הנתלה בכח השכל, ולא לעשות צדק ומישרים התלויים בתכונת הגוף וטוב מדותיו.

ועיין מלבי"ם (מלכים שם) וברצות אליהו לבטל יסוד המים מעולמו הקטן שהוא גופו, לקח אדרתו, שהוא משל אל לבושו החומרי, "זיגלום", עשהו גולם, כמ"ש גלמי ראו עיניך, שהוא החומר המוכן להשתנות ולהעשות כאשר ישר בעיני היושר לעשות, ובזה הכה את המים, עיי"ש.

ועיין רקאנטי (וארא) ולשון נאדר מלשון אדרת, הפירוש בו מלושב ומעומר בקדש שהיא החכמה מקור הברכה. ועיין כתבי הרמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף קמ), החכמה מתגלה במלכות שהוא הנוק' וסוף דבר. ובזה מתגלה ראשיתו ותכליתו. ובאדרת שער שלו מתגלה אדר"י-רו"ן העולה ומתברר ממשברי ים, ויתגלה שאדיר במרום ה'.

גבורה

כתיב (יחזקאל, יז, ח) להיות לגפן אדרת, ופרש"י, לגפן אדרת, לגפן תקיף. ועיין מצודות ציון (זכריה, יא, יג) אדר, ענין מעוז וחוזק, כמו לגפן אדרת. ושם (פסוק ג) פירש, אדרתם, חזקם ומעוזם, והוא מלשון אדיר. ועיין שפתי כהן (בראשית, כה, כה) כלו כאדרת שער (כלו כלוי הוא), כאדרת, שרצה לשלוט באדירים. ובמדרש (ב"ר, סג, ח) מי גרם להם להיות כאדרי קיט, על שפשוטו ידיהם באדירים, יבא אדיר ויפרע מאדיר. ועיין מלבי"ם (בראשית, כה, כב) עשו היה אדמוני, מורה על רתיחת דמו, וכולו כאדרת שער, מורה על רוב עשנותו, והיה גובר בו האדומה והשחורה, וע"כ היה איש יודע ציד מצד האדומה, ואיש שדה בורח מן הישוב מצד השחורה. ושורש דבריו באברבנאל (בראשית, שם). ועיין ספר השרשים (ערך אדר).

תפארת

עיין רש"י (זכריה, יא, ג) אדרתם, תפארתם. ועיין מלבי"ם (בראשית, כז, יא) עשו היה איש שעיר משונה מכל אדם, כולו כאדרת שער. ויעקב (ת"ת) איש חלק, ג"כ משונה מכל אדם שאין לו שער כלל, וזה כשני הפכים שא"א לטעות כלל.

בינה

עיין שושן סודות (אות רפט) הספירה השלישית שהיא פאר התיכונה ושמה בינה, וכו', והיא האדרת והממשלה כמו הלשון הפה, עיי"ש ביאורו.

דעת

בחינת משה. ועיין רד"ק (מלכים, א, יט, יג) וילט פניו באדרתו, כמו שאמר במשה רבינו ע"ה, ויסתר פניו. והבן שמשו נולד באדר, ולכך היה לו בחינת אדרת לכסות פניו.

ועיין עמק המלך (ש"ה, פ"ג) ואליהו היה מבחינת אור מקיף, וזאת היתה האדרת שלו וכו', ומזאת הבחינה ג"כ היה במשה רבינו ע"ה שקרן אור פניו כנגד אור מקיף. והבן שיש בחינה שאדרת אור מקיף. ויש בחינה שאדרת מסתיר את האור הפנימי. וקליפה זו מנעה ממה להכנס לא"י. ועיין מגלה עמוקות (ואתחנן, אופן רמ) טעם שנקרא קליפת בבל אדרת,

והבן שיעקב מדתו תפארת ואעפ"כ כולו חלק. ועיין ספר הגימטריות לר' יהודה החסיד (פנחס), אדרת אליהו אשר נפלה מעליו, ס"ת תורה. ועיין רמ"ע מפאנו (מאמר מאה קשיטה, סימן צג) תקן אליהו לאלישע ע"י אדרת שהיתה סוד מקיף, והיא בגימט' תורה (בלא וא"ו), שיש בה בכתב סוד מ"ה, ובע"פ סוד ב"ן בגימט' אליהו.

נצח

נו"ה משם יניקת הנביאים, כנודע. ועיין מצודות דוד (מלכים, א, יט, יט) השליך עליו קצת מאדרתו, לרמוז שיהא נביא לה', וילבש גם הוא אדרת כמנהג הנביאים, וכמ"ש (זכריה, יג, ד) ולא ילבשו אדרת. ועיין מצודות דוד (זכריה, יג, ד).

ועוד. נו"ה, בחינת רגלין, ברא כרעא דאבוה, ירושה. ועיין מלבי"ם שם, והיתה השלכת האדרת, סימן כי הוא יעמוד תחתיו ויקח את אדרתו וכו', ואדרת אליהו הוא מן הים עצמו שעומד עליהם עליהם ששם מדרגת אליהו כמספרו ב"ן, עיי"ש.

הוד

כתיב (יחזקאל, יז, ח) להיות לגפן אדרת, ופירש אברבנאל שם, כלומר לגפן הדורה ויפה. הוד והדר, אדר.

יסוד

האדרת והאמונה לחי עולמים. ועיין חמדת ימים (שב"ק, פ"א) בסוד צדיק ח"י העולמים, אשר במ נהגה בלילה הזה אור השישי, בסוד הצדיק נאדרת.

ועוד. חדש אדר חדש שישי, כנגד יסוד. ועיין חמדת ימים (פורים, פ"א) על כן נקרא חדש אדר, כי אותו שנאמר בו כולו כאדרת שער מתמעט התי"ו המורה על מות כמ"ש בזוהר פרשת פנחס ובפרשת בראשית בפסוק ותרא האשה, ונשאר אדר על דרך שנאמר והו כעור מן אדרי קיט, כמו שנאמר ובית עשו לקש (ק"ש גימט' ת', כנגד ארבע מאות איש עמו).

מלכות

עיין אור נערב (ח"ז, חלק הכינוים, א) אדרת, מלכות מצד הגבורה (ועיין פרדס רימונים, שכ"ג, פ"א).

כתיב (יונה, ג, ו) ויגע הדבר אל מלך נינוה, ויקם מכסאו ויעבר אדרתו מעליו. וכתיב (זכריה, יא, ג) שודדה אדרתם, ופירש האלשיך שם, הוא אדר, הוא שררתם כי הוא כד"א אדר מלכות. ועיין שפתי כהן (בראשית, כה, כה) אדרת למפרע, דרתא,

תרגום חצר דרתא, שעתיד לשלוח יד בחצר בית המלך. ועיין חתם סופר (במדבר, ט, כג) עשו אדמוני היה מלובש בבחינת אדרת שער הקליפה, ודוד המלך אדמוני היה מלובש במלכות שמים, בחינת יפה עינים. ועיין מערכת האלקות (פ"ה) ובהיות העטרה נאדרת בכח היא עוזרת את ישראל ורועצת את האויב.

ועוד. תכלת, תכלית - מלכות. ואמרו (ב"ר, פ"ה) אדרת שנער, ר' הונא אמר שהוא פורפורה. ועיין מקור חיים (סימן יח, ס"ק ב) שתכלת נעשה מדם דג הנקרא פורפר (ועיין אסתר רבה, תכלת, פורפין. ופרד"א, פרק נ', ועוד). ועיין זוה"ק (בראשית, סא, ע"ב)

נפש

אדרת, את-דר. בחינת אותיות, נפש, הם דירה בתחתונים.

רוח

עיין חומת אנך (מלכים, א, יט, ב) אפשר לפרש, דעל ידי שהשליך אליו אדרתו בא אליו הארה ורוח קדושה. ועיין ספר התגין, בהעבר האדרת של אליהו לאלישע, נמשך אחריו כן באלה הדברים, ולפעמים היה ע"י הבגדים רוח נבואה ועושה בהם ניסים.

נשמה

נשמה - השמן, כנודע. ובו מושכים את המלכים, כהנים, ונביאים. ועיין כתבי הרמ"ע מפאנו (מאמר מאה קשיטה, סימן צג) ואלישע לא משח אותו אליהו, רק בהשכלת אדרתו אליו.

חיה

אצל כל אדם יש מיתה בחינה הפוכה מחיה. אולם אצל אליהו אינו כן. וכתב בברית כהונת עולם (מאמר אילו של יצחק, פ"ו) כן איש הנקרא בעל שער לקיחתו תמה בהשלכת אדרתו "בחיים חיותו", ומדרגתו בבחינת שר היער הידוע בסוד מ"ן לשכינה ממעשה התחתונים אשר הם עולם העשיה. וכן יהיה ר"ת שמע שמע ישראל כל הפסוק אליהו וסנד"ל, עיי"ש.

יחידה

כתיב (מלכים, ב, ב, ח) וישלך אדרתו ויגלם. ופירש במצודות

ציון שם ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה -

להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

שאלה חידושים שמקרב באו בקדושת הבית היהודי

לכבוד הרב שליט"א. כמטפלת גוף \ נפש מגיעים אלי אנשים עם בעיות מגוונות הפוגעות בשלום הבית. הפתרונות הרפואיים הקונבנציונליים לא פותרים את הבעיות, ואולי אף גורמים לנזקים בטווח הרחוק, במיוחד לחולים הסובלים מבעיות לבביות וסכרתיים. מגוון הקשיים רחב, ופתרונות יעילים לא קיימים, או שלא ידועים לי. גם בתחום הטבעי קשה למצוא פתרונות ישימים. כאשר אין פתרונות עלולים להגיע לאיסורים שונים ומשונים. רציתי לדעת מה דעת הרב לגבי זוגות המוגדרים כחרדים, ששלום הבית שלהם מופר מאוד בגלל בעיות בינו לבניה. עד כמה ניתן להיעזר ולתת מקום לחידושים שזה מקרוב באו כדי להעשיר ולגוון כדי לשמור על מסגרת הנישואין ובגדרי ההלכה.

תשובה א. יש לשמור על גדרי ההלכה מכל משמר.

ב. אף המותר ע"פ ההלכה, פעמים הינו סותר לכל רוח הקדושה והוא קרוב לנבל ברשות התורה.
ג. העולם נמצא במדרגת שער הנו"ן דקליפה, וכבר אמרו רבותינו שחלק גדול מדור זה הם גלגולי נשמות של דור המבול, דור הפלגה, וסדום. ולכך הטומאה בוקעת מכל צדדיה. החידושים שזה מקרוב באו מקורם בשער הנו"ן של הקליפה. ולכך אין להכניס אדם לחידושים אלו לכתחילה בשום פנים ואופן.

אולם פעמים מי שעניו משוטטות בכל כבר נכנס לתוך טמטום זה, ואצלו נצרך שיקול דעת עדין מאוד, בכל מקרה לגופו. שמחד לא יבוא לידי איסורים נוספים, ומאידך לחזק אצלו את גדרי הקדושה.

מאוד קשה למצוא רב שמכיר בפורטרוט את המצב לאשורו על כל חלקיו. ומי שמכיר כבר נמצא בסכנה שח"ו יפול אף הוא לשם, או שכבר נדבק ממנו ריח משם, או ח"ו כבר נמצא בתוכו, מי יותר ומי פחות.

שאלה קשיים לא מובנים בשידוכים ומציאת עבודה

אני בחורה מוכשרת, טובה, ויש לי מעלות. לכאורה לא נראה שצריכה להיות לי בעיה להשתדך, ומשום מה קשה לי בשידוכים, אני רוצה לברר האם זוהי בעיה שלי או שזה כך משמים. בהתייעצות עם רבנים חלקם אמרו לי שאני בררנית, מפחדת, וחלקם אמרו לי שאני לא בררנית.

בנוסף אני לא מוצאת את עצמי במקום עבודה. ועשיתי המון שינויים, או שעזבתי או שפוטרתי. אני מרגישה שאולי הקושי

בשידוכים הכביד עלי בצורה שגורמת לי להיות בעבודה פחות במיטבי (לדוגמא: שכחה, טעויות).
אשמח לדעת האם יש אפשרות לקבל עצה מתוך הידע של הרב לנושא שלי? תודה רבה.

תשובה מומלץ בס"ד ללמוד את סוגיית "ארבעת

היסודות", ולברר לאיזה יסוד אתם שייכים. ואזי לעמוד על חולשתכם באותו יסוד, שהוא שורש ההפרעה העקרת לבני חיים תקנים, פנימים, וחיצונים, כשידוך, עבודה, ועוד.

שאלה לכבוד הרב, שליט"א, א. הרב אומר שכח קידוש

החומר נמסר רק לישראל, אז להבין את זה בנפש, מה בעצם ההבדל בין גוי שחושב/מכוון/מכיר בנפשו את האלוקות שבחומר (לדוגמא באוכל שהוא אוכל) לבין יהודי? איזה נקודות יש בהכרה/כוונה הזו אצל יהודי ולא יכולות להיות לגוי שעושות את ההבדל?

ב. הרב ענה לי שגוי יכול להתחבר לא"ס/לאלוקות בבריאה "כיון שהם בני אברהם אב המון גוים נתתיך ובפרט בני הפלגשים שקבלו מתנה זו מאברהם", איך זה מתבטא בנפש? הרי אין לגוי נפש אלוקית, אז מאיפה הוא יכול להגיע לאלוקות? והנפש הבהמית לא רואה אלוקות, ולא רק זה אלא גם הניצוץ האלוקי שמחיה אותו שוכן בתוך ג' הקליפות הטמאות ובעצם בגלות, אז איך זה אפשרי לראות אלוקות בחומר, וכן לקלוט את האחד הפשוט לא דרך נפש אלוקית, וכן ניצוץ אלוקי ששוכן בקליפות הכי טמאות. וכשהרב יסביר איך יש דרך כזאת, אז מה נותנת לי הנפש האלוקית שלגוי אין? בתקווה שהבירור יעזור לי יותר להתחבר לחלקים ה"היהודיים" שבי ולא רק למה שמשותף לנו ולגויים. תודה לרב!

תשובה א. אצל גוי, אור הרוחניות הוא רק מקיף סביבות

הדבר, אולם אצל ישראל, אור הרוחניות בוקע בתוך החומר ומקדשו.

ב. כאשר אור האלוקות מאיר בנפש ישראל, מכח כך מאיר אף בנפשו הבהמית, ומכח כך נמשך הארה זו לגרי הצדק השייכים לחלק נשמתו, ומכח כך נמשך לגוי השייך לחלקו, ואזי מתעורר בו ניצוץ האלוקי החבוי בתוכו. והרי שישראל שורש הארה, ויש לו הארה בעצם, משא"כ אצל גוי, יש לו רק התפשטות הארה, וזאת רק ניצוץ. אור הויה אחד, לעומת ניצוץ, פרוד, פרוד. ולכך אין אחדות שלמה של הקומה אצל הגוים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718..295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם

אחדות במדרגת חיה

נבאר מהי אחדות במדרגת חיה. חיה - חיים, כאשר האדם פועל כל דבר, עומק פעולותיו הם משני פנים, או על מנת לסלק ממנו מוות, או על מנת להוסיף לעצמו חיים. זו פעולה במדרגת חיה. החיה לעולם פועלת מכח חיות, או לסלק את הדבר שמפריע לחיות, או על מנת להוסיף חיים.

בני אדם פועלים הרבה פעולות כאן בעולם, אבל הם אינם מודעים למקור שממנו נובעת פעולתם. כדוגמת אדם שמפנה מביתו את האשפה למיכל המרכזי, כאשר הוא יישאל מדוע הוא עושה כן, עצם השאלה תעורר אצלו תימהון, מה הכוונה מדוע. אולם אדם שקצת מתבונן בחייו, אצלו השאלה ברורה מאליה, שעל האדם להיות מודע למעשיו, מדוע הוא עושה את מה שהוא עושה.

האדם פועל פעולות רבות במשך היום שמקור החיים אינו מתגלה בהם כלל. בודאי שאם נעמיק מעט ונחדד את הדבר נגיע למקור החיים. אולם האדם העמוק יותר יכול למצוא חיות בכל דבר, מחמת שזו האמת, שבכל פעולה ישנה חיות, כמו שנתבאר, שכל פעולה האדם פועל מרצון לריבוי חיים או מסילוק מניעת החיים.

ברם, שתפיסה זו על דרך כלל מתגלה רק אצל בני אדם שהגיעו עד שערי מוות, ואזי השתוקקות שלהם לחיים הולכת וגדלה, מחמת שנפגשו עם ההיפך של החיים - המוות. אולם גם אצל אדם שחי חיים פנימיים, התשוקה שלו לחיים היא מתמדת, ופעולותיו נובעים מתוקף הרצון להגדיל את מציאות החיים. כמובן שמי שחי חיי גוף,

ויש לו טיפה נטייה לתוספת חיים, הדבר נתפס כריבוי חיים של גוף. אבל על דרך כלל מי שחי את התפיסה של ריבוי חיים, זה באופן של תפיסה של חיים פנימיים, ולא של חיי גוף, ואזי רצונו להגדיל את אותם חיים פנימיים.

עתה כלפי נקודת האחדות במדרגת חיה. פעולה שהאדם פועל ממקור החיים, יכול להיות לה אחדות במקור החיים. משא"כ פעולה שהאדם לא פועל ממקור החיים, על אף שהתפיסה של החיים היא תפיסה שיכולה להיות שווה במדרגת נשמה, אבל נקודת הפעולה לא נובעת מריבוי תוספת של חיים, ולכן היא לא יכולה להידבק בעצם נקודת החיים.

עד האחדות במדרגת חיה כל אחד יכול להבין ברור את תפיסת האחדויות. אולם האחדות במדרגת חיה רחוקה מרוב רובם של בני האדם. וסיבת הדבר, מחמת שרוב פעולותיהם של בני האדם במשך היום לא נובעים מתפיסה של ריבוי חיים וסילוק חיים.

רק כאשר האדם נפגש עם נחש והורג אותו, אזי הוא יאמר שהרג אותו מפני שפחד למות, וזה נבע מסילוק חיים. וכן כאשר האדם עושה מעשים מוסריים שהוא מרגיש בהם תענוג גדול, הוא יאמר שהסיבה שהוא עושה מחמת שהוא מרגיש תוספת חיות.

אבל על דרך כלל אלו הן תענוגי עוה"ז נפולים, מחמת שהתפיסה לחיים לא נמצאת גלויה בנפש, ולכן רוב הפעולות שנפעלות בדרך כלל בעוה"ז אינם נפעלות ממקור של חיים.

רק מי שחי בעצם מדרגת חכמה לאמיתתה, באופן הפנימי שלה, שעליה נאמר: "החכמה

תחיה בעליה", אצלו הסיבה שהוא תמיד חי את החכמה היא מחמת שהוא תובע חיים, והיא הנקראת "תורת חיים". לא מדובר רק על אדם שלומד חכמה, יתכן שהאדם לומד חכמה אבל הוא לא חי את החכמה כלל.

הדברים הללו הם אינם דברים שאפשר להסביר אותם. כל מי שהגיע לתהליך מסוים של סכנה, והיה לו חשש שהוא ימות, לא רק כהרף עין, אם זה התגלה אצל אדם רק כהרף עין, זה לא נקלט מספיק בנפש, מחמת שהפחד עבר כל כך מהר עד כדי שזה לא יכול לעבור את התהליך שהנפש תקלוט את הדבר בשלמותו. אולם מי שהיה בזמן מסוים שהיה חשש לחייו, וההשתוקקות שלו לחיים גדלה, הוא יכול להבין קצת את מה שנאמר. או לחילופין אדם שהתשוקה שלו לחיים קיימת גם בלי הסיבות הנמוכות הללו. זוהי אחדות במדרגת חיים.

אחדות במדרגת יחידה

למעלה מכך, אחדות במדרגת יחידה. ועניינה הוא, שכל הפעולות שהאדם פועל נפעלים במטרה אחת - שהכל יהיה מאוחד. הדוגמה הברורה שהזכרנו לעיל, ישנם כמה סיבות מדוע הקב"ה ברא את עולמו, סיבה אחת - כדי להיטיב לברייתו, סיבה נוספת - שכל הנבראים ידבקו בבורא ית"ש. הטעם להיטיב לברייתו הוא למטה מהטעם שהנבראים ידבקו בבורא ית"ש, שזהו הטעם העליון, שכולם יתאחדו בבורא, אחדותו יתברך שמו. א"כ, אחדות במדרגת היחידה היא, שכל הפעולות שהאדם פועל הם לשם מדרגת האחדות. ■ המשך בע"ה שבוע

הבא- מסדרת דע את אמונתך_003_ היסוד השני. אחדות. השם

(שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם) בקול הלשון 073.295.1245

המספיק לעובדי ה'

על האדם להרגיל את עצמו להרגל עמוק בנפש, מידי פעם להימצאות לבדו עם בורא עולם, עוד קודם שהוא הבין מה נצרך בדיוק לעשות בכל מהלך העבודה הפנימית. ישנם בני אדם שמפחדים להיות לבדם. ואין סיבת הפחד משום שהם נמצאים באמצע מקום מדבר, מקום סכנה, אלא הסיבה היא מחמת שהם לא מסוגלים להתקיים בעצם התפיסה שהם נמצאים לבד, חייבת להיות להם אפשרות כלשהיא לחיבור עם בני אדם. אולם ככל שהאדם חי עמוק יותר, התפיסה של לחיות לבד היא תפיסה פשוטה בנפשו. והגם שתפיסה זו היא צד אחד של המטבע, והצד השני של המטבע הוא, שהקב"ה רוצה שנקיים "פרו ורבו", נחיה באהבת ישראל איש לרעהו, נקיים את המצוות בצוותא עם אחרים, וכן ע"ז הדרך. אולם התפיסה לחיות לבד הופכת להיות אצל האדם מושכל פשוט ורגש ברור שהוא יכול לחיות איתו, ונעים לו להימצאות שם.

הרי ברור הדבר שחנוך לא הלך עם האלקים בכל רגע ורגע באופן של סבל, אלא דייקא התקיים בו: "האדם השלם בקדושתו יתברך שמו", שהוא מתענג על ה'. ואזי כאשר האדם חי בתוך פנימיות נשמתו, יש לו תענוג בהדבקות בשורש נשמתו, ויתר על כן הדבקות בא"ס ב"ה. זו צורה של חיים שהאדם חי אותם כמהלך ומציאות לעצמם.

היתה רובה נודים והתבודדות, ר"א בן הרמב"ם מדגיש שאורח חייו של חנוך היתה "רובה" נודים והתבודדות, ולא כולה. כמו שהוא כתב לעיל, ש"להתמיד בה [בהתבודדות] כל החיים דבר זה הוא מן הנמנע בעולם של מטה".

ועניינם של נודים והתבודדות, שהוא היה הולך ממקום למקום, ומתבודד. ועלינו להבין, אם חנוך היה מתבודד, מדוע הוא צריך ללכת ממקום למקום, שימצא תמיד במקום אחד, ויתבודד שם. זו נקודה עמוקה בנפש. כאשר האדם היה במקום מסוים, הוא עצמו כבר היה כאן, ובדקות, אם הוא היה רק נשמה מופשטת לגמרי, הרי שהייתה כאן מציאות של התבודדות גמורה, אבל סוף-סוף הוא עצמו נשמה וגוף, ולכן ביחס לנשמתו גם גופו מפריע להתבודדות, וככל שהוא נמצא במקום מסוים, לאט

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה.

לעיקר הדברים א"כ שנתחדד עד השתא בדברי הנפה"ח - דביקות של דיבור בדיבור, הדיבור של האדם דבק בדיבורו ית"ש. זה העומק של מצוות עשה דאורייתא שנאמר "ודברת במ", מדוע נאמר דייקא בגדר של דיבור (ודאי שפנים רבות לדבר, אבל לעניינא דידן) "ודברת במ" כלומר דביקות של דיבור בדיבו, זהו עומק המצוה של "ודברת במ".

בלשון ברורה כמו שיבואר להלן בדברי הנפה"ח - דברי תורה הם דיבוריו של הקב"ה והוא המדבר בדברי תורה זוהי התדבקות של דיבורו של האדם בדבר ה'. ולפי"ז להבין, נאמר "ודברת במ" ודורשים חז"ל כידוע מאוד "ולא בדברים בטלים", פשוטות יסוד הדבר הוא מחמת שאסור לאדם לבטל את זמנו בדברים בטלים, ויתר על כן לבטל את כח דיבורו לבטלה, אבל בעומק יותר - כיוון שנתבאר שיסוד הדביקות בדברי תורה באגדה ובשאר כל חלקי התורה מכח דיבור ודיבור אז זה התדבקות של דיבורו של האדם בדיבורו ית"ש, וזה לא רק התדבקות בדיבורו אלא זוהי התדבקות במדבר, הוא ית"ש. יש את עשרת הדברות זה מה שנדבר, ויש את עצם המדבר כביכול שזהו ממש. ההתדבקות היא לא רק בדיבורו אלא זוהי התדבקות במדבר, הוא וחכמתו חד, הוא ורצונו חד.

וא"כ התדבקות ברצון והתדבקות בחכמה היא לא התדבקות ברצון עצמו ובחכמה עצמה שא"כ זה התדבקות בתורה עצמה, אלא בעומק זו התדבקות שהוא ורצונו חד הוא וחכמתו חד א"כ זה התדבקות בו, כך, כמו שיבואר להלן בדברי הנפה"ח עצמם, גם הדביקות בדיבור היא לא בדיבור עצמו אלא זוהי דביקות בדיבור וע"י כן הוא נדבק במדבר, זה נקרא דביקות בתורה דביקות בו ית"ש.

אבל יתר על כן, כיוון שנתבאר שנדבקים במדבר עצמו ולא רק בדיבור, הוא ית"ש נאמר אצלו "ויאמר" "ויעש" כיבכול כפי מעלה אין מציאות של דברים בטלים. אדם נברא עם כח תאוה הוא יכול לדבר לטב הוא יכול לדבר לביש, הוא יכול לדבר דברי תורה הוא יכול לדבר דברי חולין ודברי בטלה, אבל דיבורו של הקב"ה הוא רק דברי תורה, דבריו של מקום הם רק דברי תורה, הוא מדבר בדברי תורה ואסתכל באורייתא וברא עלמא אז אצל דבר ה' דיבורו בתורה הוא גופא בריאת עולמות והנהגת עולמות. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש

המספיק לעובדי ה'

פרק ה' | כח הזכרון

לבנות את סדר הכוחות מההתחלה

סוגיה זו היא רחבה ויסודית לכשעצמה, ואנו משתמשים בה כעת לענייננו. משום שעל ידי הכח הזה האדם מתחיל לבנות מההתחלה את סדר הכוחות שכבר ניבנו אצלו.

ואמנם, בתחילה זה יכול להראות לאדם מוזר, וכמעשה קוף בעלמא. ייתכן ויראה לו שהוא עושה את הדברים באופן מעושה, ולא כנקודה אמיתית. אך אם האדם יבקע לנפשו באמת, ויגיע לאותה נקודה פשוטה של התחלה. אזי הנפש באמת תתחיל מההתחלה, והאדם יבנה את כוחות נפשו מהתחלה. הוא יבנה את כח החיבור מתחילתו, הוא יבנה את כח הציור מתחילתו, הוא יבנה את כח ההתבוננות מתחילתו, ויבנה את כח הזיכרון מתחילתו, בכל השלבים שהתבארו.

ולכן למעשה, האדם צריך לקחת את הדברים כפשטם, ולהתחיל ממש מההתחלה. הוא לוקח את אותיות ה-א', ב', ומתחיל ללמוד אותם. ושוב, אע"פ שבשכלו הוא כבר בוודאי יודע איך נראית צורת אות א', ואיך נראית אות ב', מה הם ההברות שלהם, וכיצד הוגים אותם, מה הם צירופי האותיות למילים, וכו'. אבל בנפשו, הוא מתחיל את הדברים מההתחלה.

למי שיש ילדים קטנים, מומלץ לנצל את אותו זמן שהוא ממילא מקדיש ללמד אותם את האותיות והקריאה לצורך כך, ולהשתמש בזה ככלי להיכנס לאותו מקום בנפש. אך כמובן, אף מי שאין לו ילדים קטנים יכול לעשות את הדברים עם עצמו. ולמעשה ממש, הוא חוזר לבנות את כל השלבים מתחילתם, שלב על גבי שלב. ובשונה ממה שהיה קודם לכן, שבדרך כלל זה לא היה מסודר, ולא מובנה, וקל וחומר שלא במודע. כעת ע"י כך הנפש כביכול מתחילה מהתחלה, והוא בונה את הכוחות האלה בנפשו באופן מובנה. ובסדר נכון יותר, מדויק יותר, ועליון יותר. ויתר על כך הוא מודע לכל התהליך שהוא עובר.

ככל שיהיה לאדם את הכוח לגעת בנקודת הראשית, ולעשות את הדברים באופן כזה של פשיטות ואמיתות, ועל אף שבחיצוניות זה נראה כדברים המשונים. אם יש לו כוח בפנימיות נפשו לעמוד על עומדו ולעשות את הדברים באופן הנכון, אזי הנפש בעצם תתחיל לבנות את עצמה מההתחלה.

הדברים שנאמרו עד כה, הם אינם הגדרות למה שהיה צריך להיות ואינו. אלא צריך ואפשר לחזור בחזרה לנקודת ההתחלה, ולבנות את הדברים על פי הסדר שהתבאר עד כה בסייעתא דשמיא. וכמובן שהנקודה הזו נאמרה בתמצות, ואפשר להרחיב בה לכשעצמה עוד הרבה יותר, אולם מה שנאמר כעת זה בעצם התמצית של כל השלבים הקודמים שהוזכרו. הלכה למעשה! ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

לאט המקום הזה כבר איננו התבודדות גמורה גם בערכו שלו, ולכן עליו ללכת למקום חדש. ויתר על כן, אם זהו מקום שלא היה בו אדם מעולם, זה מועיל לו יותר.

ודאי שגם מצד החיצוניות הנפש צריכה החלפה ממקום למקום, "משנה עתים ומחליף את הזמנים". אולם מלבד כך, בעצם כח ההתבודדות, עצם כך שהאדם אכל ושתה במקום זה, הרי שהוא כבר דבק כאן במידה מסוימת לחומר, ולכן המקום פחות מזוכך. ולכן הוא הולך למקום נוסף, ששם הוא מתבודד מהשלב הקודם של ההתבודדות של עצמו. אמנם, כל זה דווקא באופן שהתבודדות של האדם הולכת מחיל אל חיל, והוא הולך עוד שלב ועוד שלב, כחונך, שלכן התבודדותו הייתה ברובה נדודים, והתבודדות.

זאת ועוד. כמובן שישנה את הסוגיא של נדודים מצד השתתפות בצער השכינה, כדברי רבותינו שלעולם ישתתף איניש בהדיה שכינתיה, וכדרכם של הקדמונים שהיו הולכים ממקום למקום לצרף את עצמם לגלות השכינה.

ומן האמור על אודות אברהם אבינו ע"ה שאמר אל שני נעריו (שם כ"ב, ה'): "ואני והנער נלכה עד כה, ונשתחוה ונשובה אליכם", יבין המבין שעוד קודם לכן היה נקוט בידו המנהג להסתגר בזמנים ידועים אפילו מפני בני ביתו.

עד עתה הוא דיבר על חנוך שהתהלך את האלוקים, אולם זו אינה חלק מקומת כנסת ישראל. בחנוך נאמר שהתבודדותו הייתה רובה נדודים והתבודדות, אבל זו לא הייתה דרכו של אברהם אבינו. אברהם אבינו מידתו מידת החסד כידוע, האהל של אברהם אבינו היה פתוח לארבע צדדים כדברי רבותינו, והיו באים אורחים ושבים, והוא היה מאכילם, ולאחר-מכן מבקש מהם לומר תודה לה'. מחד היה לאברהם אבינו עבודה של חסד, ואפילו ערבים היה מכניס לאוהלו, כהמלאכים שנדמו לו כערבים, אבל מאידך הייתה לאברהם אבינו עבודה הפוכה: **היה נקוט בידו המנהג להסתגר בזמנים ידועים אפילו מפני בני ביתו.** ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

פרק ד' | בירור הרצון המניע המעשה והדרגתו

העבודה המעשית בכח ההכרח

נקטנו בס"ד בשתי דוגמאות יסודיות הנמצאות בד"כ בכל יום שהם האכילה והשינה, וכמובן שכל אחד יכול לפתוח עוד ועוד דוגמאות יסודיות מאוד.

עכ"פ העבודה שלנו היא לבדוק תמיד כל פעולה שאנו מרגישים מוכרחים לעשותה: האם היא הכרח גמור, האם זה רצון הקרוב להכרח ועד כמה הוא קרוב להכרח. והאם יש בה עוד רצונות ומה הם חלקי הרצון.

למעשה ניתן לומר שכמעט ללא יוצא מן הכלל, בכל מעשה שאנו מרגישים מוכרחים לעשותו קיים גם רצון שלנו לעשותו, וכפי שהוזכר בשיעור הקודם בכל פעולה אין רק רצון אחד שמניע אותה אלא רצונות רבים, ואותם צריכים אנו לגלות, ולהיות מודעים לכך שאנו פועלים מתוך אותה תשוקת רצון.

ככל שנכיר בכל פעולה את חלקי הרצון שיש לנו בה, אנו נתחבר לאותו רצון, ונהיה יותר קשורים לפעולותינו הנובעים מרצוננו, ובה נהיה יותר קשורים לעצמנו.

סיכום

נסכם את מהלך הדברים עד כה:

1. פעולות בתחילה חילקנו את המניעים לפעולות שלנו לשלושה: פעולות שהאדם עושה מכח הרצון.
2. פעולות שנעשות מכח ההרגל.
3. פעולות שנעשות מכח ההכרח.

בענין בירור כח הרצון המניע את הפעולות, כבר עסקנו בפרקים הקודמים.

בענין כח ההרגל המביא את האדם לעשות פעולות כמצות אנשים מלומדה. ביארנו בשיעור זה שצריך לזהות ולהכיר את אותו כח, ולהתבונן במעשה שהוא עושה: אם אין לו שום רצון לעשות אותו, אזי יפרוש ממנו ולא יעשהו. ואם יש לו רצון לעשותו, צריך לעשותו מתוך מודעות לאותו רצון.

ובענין מה שנעשה מתוך הכרח, צריך להתבונן ולברר: מה באמת נעשה מתוך הכרח גמור. ומה רק קרוב להיות הכרח היות ויש בו גם רצון ואפשרות בחירה, (וכבר דנו חז"ל במי שאנסו אותו לעשות דבר מה אך יש לו גם רצון לעשותו האם זה נחשב לאונס או לרצון). ולזהות בכל מעשה שאנו מרגישים מוכרחים לעשותו את הרצונות המניעים אותנו לעשותו.

וא"כ בשלושת החלקים הללו הצלחנו לגלות את כח הרצון שבעמקי נפשנו שהוא מניע כמעט הכל, ועי"כ הרצון הופך להיות פעיל יותר

ויותר. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על תפקידן של בנות ישראל.

חגיגה (טו, ע"א) - שאל אחר את ר"מ, לאחר שיצא לתרבות רעה, מאי דכתיב (איוב, כח, יז) לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז, א"ל אלו ד"ת, שקשין לקנותן ככלי זהב וכלי פז, ונוחין לאבדן ככלי זכוכית. א"ל ר"ע רבך לא אמר כך, אלא מה כלי זהב וכלי זכוכית אע"פ שנשתברו יש להם תקנה, אף ת"ח, אע"פ שסרח יש לו תקנה. ובאבות דר"נ (פכ"ד) אמרו, וכל כלי זכוכית אין להם תקנה כשנשתברו אלא א"כ חזרו לברייתן. (ועיין ע"ז, ע"ה, ע"ב).

והנה שורש כל האבדות כולם, באורו ית"ש שנסתלק לצדדים ונעשה מקום חלל לצורך הנבראים כנודע מאוד. ואמרו (שבת, טו, ע"ב) שכלי זכוכית תחלת ברייתן מן החול, ולכך גזרו בהו רבנן טומאה. והיינו חול לשון חולין, חלל. והרי שתחילת עשיית הכלי זכוכית מן החול, מן החלל.

והנה בחלל הפנוי נעשה גילוי של אויר, רוח. ואמרו (סנהדרין, צא, ע"א) דבי ר' ישמעאל תנא, ק"ו מכלי זכוכית, מה כלי זכוכית שעמלן ברוח בשר ודם, נשתברו יש להן תקנה, בשר ודם שברוחו של הקב"ה, על אחת כמה וכמה. ורוח זו היא גילוי רוחו של הקב"ה, בחינת רוח פיו, והיא התורה הק' שהיא בחינת רוח (עיין זוה"ק, ח"ג, רעב, ע"ב).

והתורה היא "אותיות", כ"ז אותיות, כ"ב פשוטות, ומנצפ"ך. וזהו בחינת זכוכית, מלשון "זך", ששורשה בכ"ז אותיות התורה. ויתר על כן זכוכית, זך-כו-ית. כ"ו גימט' שם הוי"ה כנודע. כלומר נגלה בו הזכות של שם הוי"ה. עצם מאיר. כמ"ש (ב"ר, יד, ז) כלי זכוכית ברייתו מן האור, והכשירו מן האור. ועיין ספר הגימטריות (לר' יהודה החסיד, ענינים אות רלח) וז"ל, ומהם נבראו המאורות כביכול, כמו אדם שהיה משים מים בכלי זכוכית צח, ומשימו בחמה בתקופת תמוז כשהחמה בתוקפה, יוכל להוציא אור מזכוכית המים, אם ישים אצל הזכוכית נעורת פשתן, עכ"ל. ועיין ספר רזיאל המלאך, וז"ל, יהי אורות לא נאמר, אלא מאורות, כמו מקום האורות, שהרי השמש מונחת כמו בזכוכית, והאורה יצאה חוץ לזכוכית, ועל אותו הזכוכית אמר יהי מאורות בשמים, עכ"ל. וכן הוא בספר סוד רזיא (אות ל).

ועיין אדיר במרום (ח"א, עינוי דרישא חוורא) וז"ל, אספקלריא המאירה, היא האספקלריא שאין המסך אחריה כדרך שיש באספקלריאות העשויות להסתכל בהם, אלא שהיא הזכוכית לבדה שהאור עובר בה מעבר אל עבר, ואז מי שהוא מצד אחד רואה מה שיש מצד האחר של הזכוכית ההוא, עכ"ל. ועיין באר מים חיים (לך לך) וז"ל, אם יעמוד מסך של זכוכית לבנה בין ב' אורות, אז יוקלט על הזכוכית האור אשר מצד זה ומצד זה, ונעשה עד אשר יאיר אורם האור מהזכוכית עצמה, כי עביות הזכוכית יתבטל בין האורות, עכ"ל. ועיין רמב"ן (מאמר תורת ה' תמימה). ולכך "תורה אור" נמשלה לכלי זכוכית שנחין לאבדן, היינו שנתכהה זכות אורם.

וישלח | ד-ל

בלבביפדיה אבד

ויותר יעקב לבדו. לבד, דל-ב. והנה גדרו של דל, פרש"י (שמואל-ב, יג, ד) כחוש כמו דלות ורעות תואר. ובמצודות ציון שם, חלוש. ועיין רש"ר הירש (וארא, ח, כה) דל, אינו האביון מעודו, אלא מי שירד מנכסיו. ועוד כתב (בשלח, טז, יג) דלל, שממנו נגזר דל, לצנוח מרמה. וא"כ לשיטתו אין עניינו של דל מצב של כחוש וחלוש, אלא תנועה מלעילא לתתא. והיפוכו דלו עיני למרום, תנועה מתתא לעילא, כפי שיבואר להלן א"ה.

וזהו בחינת דלת, דל-ת. כי העני מחזר על הפתחים, מקום הדלת. ועיין רש"י (תהלים, א, ג) דל שפתי, היא שפה עליונה (כמו דלתות שפתי). וכמ"ש באבן עזרא שם, ומלת דל כמו דלת, כי התי"ו סימן לשון נקבה, הדלת תישוב על צירה. ועוד אמרו (שה"ש רבה, ח, ח) ואם דלת היא, אם דל הוא ומטלטל כדלת. והיינו העני שנע ממקום למקום כדלת.

וזהו בחינת דלף, דל-ף. ופירש במצודות ציון (משלי, יט, יג) ענין טפטוף. כי טפטוף לשון טיפה, ולשון טף, קטן שהוא בחינת דל. שע"ש כן נקרא ילד, י-דל. ואם נשאר בקטנותו, בדלותו ואינו מתרחב, הוא בבחינת גלמוד, דל-גום. ואי התרחבותו הוא בבחינת חדל, דל-ח. שהוא לשון מניעה (עיין מצודות ציון, שופטים, ה, ו). ועיין רש"ר הירש (נח, יא, ח) חדל, להימנע מפעולה. כלומר נשאר בדלותו.

וזהו בחינת הבדלה, בדל, ב-דל. כנודע מתורת הבעש"ט, ג' שלבי העבודה, הבדלה, הכנעה, המתקה. והנמצא במדרגת הבדלה הוא דל, וכאשר עולה להתמתקה נעשה עשיר. וההבדלה היא בבחינת סלד, ס-דל, שסולד מלהתחבר לדבר ונשאר בדלותו. בבחינת "ייד סולדת". ונשאר ליד הדבר, לד-י.

והנה לשון דל יש בו דבר והיפוכו כמ"ש בשם משמואל (כי תבא, תרע"ו) וז"ל, שלשון דלת יש בה שתי הוראות דבר והיפוכו, מלשון דל ושפל, מלשון (תהלים, קטז, ו) דלותי ולי יהושיע, ואמרו (שבת, קד, ע"א) גימ"ל דל"ת, גמול דלים. ויש נמי מלשון הגבהה והתרוממות, כמו (ישעי', לח, יד) דלו עיני למרום, (שמות, ב, יט) דלה דלה לנו, ובלשון המשנה (סוכה, פ"א, מ"ד) הדלה עליה את הגפן. וכן גלד, דל-ג, שהוא הקרום העולה על המכה (איוב, ז, טו). וזהו בחינת גדול, שתחלה היה ילד, דל-י, כנ"ל, ונמצא בתנועה של גידול ונעשה גדול, דל-גו. ובבחינת מקום נקרא מגדל, דל-גם, דבר שעלה לגובה. ועל המגדל נותנים את הדגל, דל-ג. והנמצא במדרגה זו נקרא דגול.

ויש ועלייתו מדרגה אחר מדרגה, כילד הגודל שנה אחר שנה, ויש ועלייתו במהרה באופן של דילוג, דל-יוג. וזהו בחינת לפיד אש, דל-פי, כי טבע האש לעלות מעלה באופן של דילוג. והוא בחינת דלק, דל-ק, רדף כאש.

ועיקר העלייה לעילא הוא בבחינת תלמוד תורה, למד, דל-מ. מ' יום שעלה משה לקבל את התורה. ועיקר גילוי זה נגלה בשם אדני-י, שיש במילוי דמילוי שלו ל"ד אותיות כנודע.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: דלג, גדול, ולד, ילד, חדל, אלדד, למד, דל, גלעד, בדיל, דלת, דניאל, לפיד, בלעדי, מגדל, גדליהו, גלד, גלמוד, דבלה, דבלתימה, גדול, דגל, דלילה, דלף, דלק, דלפון, הבדלה, בדלח, עדלמי, אלעד, אדרמלך, לכד, לוד, צלפחד, דלה, זבדיאל, תדעל, ליד, לעד, סלד, עבידאל, דלל. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

בימות (קה, ע"ב) - קמפסע אבדן ואתי, א"ל ר' ישמעאל ב"ר יוסי, מי שצריך לו עם קדוש יפסע על ראשי עם קדוש, מי שאינו צריך לו עם קדוש (עיי"ש) היאך יפסע על ראשי עם קדוש. א"ל רבי לאבדן קום בדוכתיך. תאנא, באותה שעה נצטרע אבדן, וטבעו שני בניו, ומאנו שתי כלותיו. אמר ר' נחמן בר יצחק, בריך רחמנא דכספיה לאבדן בהאי עלמא. ועיין ספר הקנה (ד"ה וסדר החליצה כך הוא) וז"ל, דבר לר' ישמעאל בר"י בקושי שלא בכבוד והוליד חסרון (כמ"ש רש"י שם, עונשו של לשה"ר נגעים). וגם מחשבה גרעה למעלה.

והנה שמו "אבדן" מעיד על אבידה, אבדון. וכן שם אבדימי, אבד-ימי. ובדרך רמז, כתיב (שופטים, יט, י) ולא ישפך - דם נקי בקרב ארצך. ר"ת אבדן. כי כאשר נשפך דם נקי זהו אבדן גמור. משא"כ כאשר אינו דם נקי, יש בו צד של תיקון.

והנה עיקר הפגם המפורש בגמ' על אבדן, שפסע על ראש עם קדוש. וכנגדו בתיקון כתיב (דה"י, א, טז, ז) ביום ההוא - אז נתן דויד בראש - להדות לה' ביד אסף ואחיו. ר"ת אבדן. והיינו שדוד הוא בבחינת מש"כ (תהלים, קיח, כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה. והיינו שהיפך פוסע על ראש עם קדוש, נגלה בדוד היתה לראש פינה.

והנה אמרו (סנהדרין, ז, ע"ב) א"ר אלעזר מנין לדיין שלא יפסע על ראשי עם קודש, שנאמר לא תעלה במעלת, וסמך ליה ואלה המשפטים. ואמרו (הוריות, יג, י"ב) בני חכמים ות"ח, בזמן שרבים צריכים להם מפסיעין על ראשי העם. ואמרו (מגילה, כז, ע"ב) שאלו תלמידיו את רבי אלעזר בן שמוע, במה הארכת ימים, א"ל, וכו', ולא פסעת על ראש עם קדוש. וביבאור פוסע על ראשי עם קדוש, פרש"י (בסנהדרין שם) וז"ל, והמפסיע ביניהן לילך ולישב במקומו נראה כמפסיע על ראשן. אולם בר"י מלוגיל שם פירש, שקמים מפניו.

והנה הפוסע על ראש זולתו מבטל את ראשו שהוא בחינת אב שבו, אב בחכמה שבראשו. וזהו אבד, אב-ד. מאבד את האב שבו. ובעונש נענש אבדן שמתו ב' בניו, ומאנו ב' כלותיו, שיחדיו הם ד' חורבנות, בחינת אבד, אב-ד. דל"ת דייקא. ויתר על כן אבדן עצמו נעשה מצורע, שעל מצורע כתיב "בדד ישב". בדד, בחינת אבד, א-בד, א-יחיד-בד. ובדקות יותר אמרו חז"ל, ארבעה חשובים כמת, וחד מהם הוא מצורע. והמת הוא האבדון הגמור. ובעומק יותר. אבדן, אבד-ן. בחינת שער הנו"ן, שהוא שורש למיתה. ודו"ק היטב, "טבעו" בניו, "ומיאנו" כלותיו, טבע, מאן, ר"ת מ"ט. ומצורע החשוב כמת בחינת נ'. והבן מאוד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אור א"ס

כתיב (דברים, ו, ה) ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך. וכתיב (שם, י, יב) ולאהבה אתו. וכתיב (שם, יא, א) ואהבת את ה'. וכתיב (שם, שם, יג) לאהבה את ה', וכן (שם, שם, כב) לאהבה את ה', וכן (שם, יט, ט) לאהבה את ה', וכן (שם, ל, ו) לאהבה את ה', וכן (שם, ל, טז) לאהבה את ה', וכן (שם, שם, כ) לאהבה את ה'.

צמצום

שורש לכל גבול, והוא שורש לגבול של אהבה שלא יתפשט יתר על המדה ואזי נופל לאהבות נפולות. וכתיב (יהושע, כג, יא) ונשמרתם מאד לנפשותיכם לאהבה את ה'.

ועוד. צמצום תולדתו חלל. וכתיב (שה"ש, ב, ה) כי חולת אהבה אני. חולה - חלל. והם בחינת יסורים של אהבה. ומצד הקלקול כתיב (מלאכי, ב, יא) כי "חלל" יהודה קדש ה' אשר אהב.

ועוד. איכא אהבת עולם ואהבה רבה. עיין זוה"ק (במדבר, רסג, ע"ב, ועוד) אהבת עולם - צמצום. אהבה רבה - קו. והם השורש לכל האהבות שיוזכרו להלן בס"ד.

קו

קו גימט' דבק. וכתיב (דברים, ל, כ) לאהבה את ה' אלקיך, לשמע בקלו, ולדבקה בו. שע"י האהבה נעשה דבק. ודבק באשתו והיו לבשר לאחד.

עיגולים

עגל, עיגולים. בו נעשה "חולת אהבה", חולי דקלקול, ככלה שזינתה בתוך חופתה. ואף שעשו תשובה על העגל, עשו מיראה ולא מאהבה (עיין קהלת יעקב, ערך דין, י"א).

יושר

ג' קוים. ואמרו (זוה"ק, בראשית, יא, ע"ב) א"ר אלעזר, אהבה רבה היינו אהבה שלמה דתריין סטריין, ואי לא אתכליל בתריין סטריין לאו איהו אהבה כדקא יאות בשלימו. ועוד אמרו (שם, ויקרא, מ, ע"א) כי חולת אהבה אני בגלותא, ומאן דמיחד שמא קדישא, בעי ליחדא דינא ברחמי לאכללא לון כדקא חזי, לאתבסמא ולאנתקנא כלא כדקא יאות, ודא סמיך לה לכנס"י בגלותא. וכתיב (שה"ש, א, ד) מישרים אהבוך. ואמרו זוה"ק (ויקרא, נט, ע"א) לאכלל תריין כרובין, דכר ונוק', מישרים ודאי, ועל דא ועמים במישרים.

שערות

עשו איש שעיר. ואמרו זוה"ק (ויקרא, קיד, ע"ב) כתיב

(מלאכי, א, ב) אהבתי אתכם אמר ה' וגו', מגו רחימותא דיליה שרביטא בידיה תדיר לדברא ליה. ואת עשו שנאתי, בגין כך סליקות מניה שרביטא, סליקת מיניה תוכחתא, וכו', אבל אתון אהבתי אתכם ודאי. אולם נודע מדברי האריז"ל שבבי"ע נאמר את יעקב אהבתי ואת עשו שנאתי, אולם באצילות נאמר כי אח עשו ליעקב, ואיכא אהבה לשניהם, והבן.

אזן

אח"פ, ע"ב דס"ג, סוד הטעמים. וכתיב (בראשית, כז, ד) ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי. והבן שיש טעם שכלי, טעמי תורה. ויש טעמי המקרא הנקראים בפה. ויש טעם במאכל. ושורשם אחד. וכן כתיב (שם, כז, ט) ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב.

ועוד. באורות האזן נגלה אות ה'. ואמרו זוה"ק (ויקרא, קכב, ב) ה - אהבה על רישיה דבר נש, ומניה עאל רחימו דקב"ה על רמ"ח אברין דיליה לקיימא בהון פקודין דעשה. ור' שמעון (לשון שמיעה, שמע-ון) העיד על עצמו (זוה"ק, ויקרא, קכח, ע"א) חדי ר' שמעון ואמר, ה' שמעתי שמעך יראתי (חבקוק, ג, ב) התם הוה יאות למהוי דחיל, אנן בחביבותא תליא מילתא, דכתיב ואהבת את ה' אלקיך, וכתיב מאהבת ה' אתכם, וכתיב אהבתי אתכם.

חוטם

עיין זוה"ק (בראשית, קלד, ע"ב) הדודאים נתנו ריח (שה"ש, ז, יד), וכו', רב נחמן אמר דודאים ממש, מה הדודאים מולידיים אהבה בעולם, אף הם מולידיים אהבה בעולם, ומאי נתנו ריח, כשרון מעשיהם לדעת ולהכיר לבוראם.

ועוד. אמרו (זוה"ק, ויקרא, נט, ע"א) על כן עלמות אהבוך, שפיר הוא מאן דאמר על-מות, אהבוך, דהא במלא דא מאריהון דדינין אתבסמן, ובגין דהאי קטרת אתקטר במשחא דלעילא, יתיר אתחשב קמיה דקב"ה מכל קרבנין ועלוון.

פה

כתיב (בראשית, כה, כח) ויאהב יצחק את עשו, כי ציד בפיו. ונודע שאות ד' נגלת באורות פה דא"ק. ועיין זוה"ק (שמות, קמו, ע"ב) ארבע אתוון אינון לגבי ארבע רוחין, ואינון אהבה, ואיבא דלהון אהבה. כד מתחברן דא בדא מיד אתער דא בסטר דא ודא בסטר דא - א. מיד נפיק ה' ואתחבר בא', מתדבק בדביקו ברחימו, ואתעבידו תריין אתוון אחרנין ב-ה, ואתכלילו רוחין ברוחין בדביקו ברחימו, עיי"ש.

ועוד. כתיב (תהלים, קטז, א) אהבתי כי ישמע ה' את קולי.

עינים – שבירה

כתיב (ירמיה, כב, כ) נשברו כל מאהביך. ונעשה מאוהב אויב (עיין קדושין, ל, ע"ב).

ומלך החסד שנפל ונשבר, שורש לכל אהבות נפולות. וכתיב (ישעי, א, כג) כלו אהב שחד. "שחד", שנעשים חד כמ"ש חז"ל. אהבה גימט' אחד, שחד, אחד דקלקול. וכתיב (ירמיה, ב, כה) כי אהבתי זרים ואחריהם אלך. וכתיב (תהלים, קט, יז) ויאהב קללה ותבואה.

עתיק

כתיב (שה"ש, ז, ז) מה יפית ומה נעמת, אהבה בתענוגים. ועיקר התענוג בבינה מהארת עתיק.

ועוד. עיין ברית כהונת עולם (מאמר מראשית פרי, פט"ו) מנוחת אהבה, ותמן לאו אתר דיראה, דהאי לית תמן שמאלא. והיינו שאין שמאל יראה, אלא כולו אהבה. ועיין שער הכוונות (כוונת מלת באהבה בתפלת העמידה) ההארה הנמשכת לנה"י דעתיק ואח"כ לחג"ת דא"א, עיי"ש.

ועיין רמח"ל (דרוש בענין תפילת הדרך) "אילת אהבים", מצד אל עליון, אילת - א"ל - ת"י, ענין קדוש מצד עתיקא קדישא.

אריך

אריך, אורך, אור-ך. ואמרו (תיקונים, תיקון ל, עג, ע"ב) ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור. ודא אהבה דאיהו אהבת חסד, הה"ד, ואהבת עולם אהבתיך על כך משכתיך חסד. ולמעלה מכך מדרגת "אהבה רבה". כמ"ש בזוה"ק (בראשית, יא, ע"ב) ומאן איהו ורחימו שלים, דא אהבה רבה (עיין ספר הערכים, חב"ד, ערך אהבה, אהבה רבה - אהבת עולם), דכתיב "התהלך לפני והיה תמים", שלים ברחימותא. ודא הוא דכתיב ויאמר אלקים יהי אור, דא רחימו שלימותא דאקרי אהבה רבה. וכאשר נופל אהבה לאהבה התלויה בדבר, אמרו שם, אית מאן דרחים ליה מגו וכו', "אורכא דיומין". (ועיין זוה"ק, בראשית, קפא, ע"א).

אבא

כתיב (בראשית, כז, יד) ותעש אמו מטעמים כאשר אהב אביו. וכתיב (דברים, ד, לז) ותחת כי אהב את אבותיך. וכתיב (שם, י, טו) רק באבתיך חשק ה' לאהבה אותם. ואמרו (זוה"ק, בראשית, צח, ע"א) על כן עלמות אהבוך, אלו האבות. ועיין שער הכוונות (דרושי קידוש ליל שבת, ד"א, ענין תפלת שחרית של שבת) בסוד היכל אהבה של או"א. ואמרו (קידושין, ל, ע"ב) א"ר חייא בר אבא, אפילו האב ובנו, הרב ותלמידו, שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה, ואינם זזים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה, שנאמר,

את והב בסופה, אל תקרי בסו-פָה אלא בסוּפָה. ועיין שער הכוונות (דרוש קידוש ליל שבת, ד"א, ענין מנחת השבת) וכנגד הארת או"א אמר מנוחת אהבה ונדבה. כי אבא נקרא אהבה, ואימא נקראת נדבה. ועיין זוה"ק (במדבר, רנז, ע"א) אהבה כלילן מאבהן, דאתקרי בהון בכל מכל כל.

אמא

מלכות אמא, לאה. וכתיב (בראשית, כט, לב) ותהר לאה ותלד בן וגו', כי עתה יאהבני אישי. אולם מכיון שאהבה זו אינה שלמה כי רק "עתה יאהבני", לכן נעשה פסולת אהבה בבתה דינה, כמ"ש (שם, לד, ג) ותדבק נפשו בדינה בת יעקב, ויאהב את הנער.

ד"א

בנים אתם לה', ז"א. וכתיב (דברים, ז, ח) כי מאהבת ה' אתכם. ואמרו (זוה"ק, שמות, מג, ע"א) וכתיב (הושע, יא, א) כי נער ישראל ואהבהו, ישראל זוטא (ז"א). שמע ישראל, ישראל סבא. ועיי"ש (רנד, ע"ב) ואיהו (בן עזאי) סליק ואשלים אהבה זוטא באהבה רבא כדקא חזי, ועל דא מית באהבה, ונפק נשמתיה בהאי קרא ואהבת, זכאה חולקיה. ועיין שער הכוונות (דרושי התפילין, דרוש ז) כי עזה כמות אהבה, אהבת ז"א לנוקבא. (ועיי"ש בדרושי כוונות ק"ש ד"ה בביאור פרשת "ואהבת". וכן עיי"ש עוד דרוש ח'). ולהיפך אמרו בזוה"ק (ויקרא, נד, ע"ב) אם יתן איש וגו' באהבה דרחים כנס"י לקב"ה, יבזזו לו.

נוק'

כתיב (קהלת, ט, ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת. וכתיב (בראשית, כד, סז) ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה. וכתיב אהבת כלולותיך (ירמיה, ב, א) (עיין זוה"ק, בראשית, קלג, ע"א). ועל רחל שהיא עיקר הנוק', עיקרה של בית, כתיב (שם, כט, יח) ויאהב יעקב את רחל, וגו', ויעבד יעקב ברחל שבע שנים (מדה שביעית), ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אתה. וכתיב (שם, שם, ל) ויאהב גם את רחל מלאה. וכאשר נגלה אהבה זו כנפולה כתיב (שמות, כא, ה) ואם אמר יאמר העבד, אהבתי את אדני את אשתי ואת בני. ובשמשון כתיב (שופטים, טז, ד) ויאהב אשה בנחל. ובאלקנה כתיב (שמואל, א, א, ה) את חנה אהב. ושורש בחינת נפילה של אהבה זו נקראת בלשון המשנה (אבות, ה, טז) איזו היא אהבה התלויה בדבר, זו אהבת אמנון ותמר. ועל אהבה זו אמרו (תיקונים, תיקון ל, עג, ע"ב) ואהבה ע"מ לקבל פרס, איהי שפחה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

שאלה דרך ברורה בעבודת ה' לאחר שנים של נסיונות

להתקרב לה' אני קוראת בספרים של "בלבבי משכן אבנה" וב"ה אני משתדלת לקיים את הדברים. תודה רבה על כתיבת הספרים, אין מילים שיוכלו לתאר את הזכות ללמוד מהם ולקחת מהם דרכים בעבודת ה'.

אני בחורה חרדית, מאז שנולדתי ותמיד הרגשתי שבחיים יש עומק, ולא חיים פה סתם.

ראיתי הסרטה של הרב, שהרב סיפר שהוא חיפש עומק בעבודת ה' וחיות וכו', עד שיום אחד ה' האיר לו, הזדהתי מאוד עם התקופה שהרב עבר, ואני מרגישה שזה מה שאני עוברת כבר שש שנים! וזה המון!

אני ש-נ-י-ם מחפשת את ה', בוכה מתחננת להרגיש את ה', להבין את העומק של החיים, בערך שש שנים, ועדיין מרגישה בחושך ועדיין בלי טיפת חיות. אני הרבה זמן מנסה לרכוש אמונה שאין עוד מלבדו, שהכל לטובה. שה' אוהב אותי תמיד. וביטחון בה', בתפילות ארוכות מאוד, ובכל מיני דרכים נפלאות. ואני מרגישה שתכל'ס ברגע האמת אני לא מצליחה לעמוד אף פעם בניסיון! ואני חמש שנים נלחמת על אמונה וביטחון יום יום בעבודה עצמית גדולה ומרגישה כלום. אני גם עושה שנים התבודדות, וזה נראה שהדיבורים שלי לא פועלים ולא עושים כלום.

למרות שאני מאמינה באמונה ברורה שה' שומע ה-כ-ל ויום יבוא והכל יתקבל ויסתדר. שאלותי:

א. מה אתם אומרים על המצב בו אני נמצאת איך שתיארתי לכם?

ב. איך עושים התבודדות הכי נכונה שיש. קראתי הרבה מאמרים שהרב כתב, אבל מרוב כ"כ הרבה חומר לא מצאתי את עצמי. אני מדברת עם ה' בשיא הפשטות, כמו בת לאב. אבל אני מחפשת משהו יותר עוצמתי ועמוק. אם תהיה אפשרות לשלוח לי סדר התבודדות קצר ותמציתי והכי נכון ומועיל, אשמח מאוד או אפילו להוביל אותי לספר מסויים ששם כתוב.

ג. איך אפשר לעשות התבודדות שש שעות! ה' מזכה אותי הכי הרבה שלש שעות.

ד. מה אני עושה שאני כבר ממש מיואשת מלדבר עם ה' כי זה נראה ששום דבר לא מתקדם ופועל.

ה. יכול להיות מצב של מוחין דקטנות של חמש שנים רצוף? (ככה אני מרגישה) מה זה אומר?

ו. אני עושה מסירות נפש לקום כל בוקר חצי שעה לפני הזמן כדי לעשות התבוננות. ואני מרגישה שזה לא תורם לי כלום! אני מחלקת את החצי שעה לשלושה חלקים, ומשננת: א. אין עוד מלבדו. ב. ה' טוב תמיד. ג. ה' אוהב אותי.

שאלו הדברים שאני עובדת עליהם שנים ולא מתקדמת. ואני לא מסוגלת לעשות חצי שעה על דבר אחד! האם זה נכון מה שאני עושה? או שיש דרך יותר מוצלחת?

ז. ע"פ כל השאלות אתם רואים שאני מאוד מבולבלת בעבודת ה'. האם יש דרך מסודרת ברורה לעבודת ה' שכוללת סדר יום. לגברים זה הרבה יותר ברור מה לעשות ואיך לחיות כי יש להם תורה. אך לנשים לא ברור כ"כ עבודת ה'. בפרט שיש את אלו שאומרים: "תהיי כל היום במטבח וזהו", להפך, לנשים יש הרבה יותר הרגשים. סליחה על המכתב הארוך ועל השאלות הרבות. אני אשמח מ-א-ו-ד לתשובה ברורה ארוכה ומפורטת עד כמה שאפשר. זה חסד עצום בשבילי. כי אני באמת בסה"כ רוצה לעבוד את ה' באמת ובתמים. תודה רבה!

תשובה

א. צריך לבנות סדר עבודה מוגדר ומיוסד, שלב אחר שלב. אפשר לנסות לעבוד לפי הסדר של בלבבי חלק א', וכל שלב לעמול בו עד שקונים אותו. מומלץ לבדוק בכל שבוע או חודש לערך האם אנו מקימים את העבודה המעשית נכון וכראוי.

וכך בס"ד להתקדם שלב שלב בהדרגה איטית אך יסודית. מתוך קנין כל מדרגה. לעת עתה נראה שאתם פועלים הרבה, אולם ללא עמל מדויק לקנות קנין נפשי שלב אחר שלב.

ב. אפשר לשמוע את סדרת דע את התבודדותך, שם נתבארו הדברים שלב אחר שלב לעומקם, למעשה.

ג. כרגע יש לשים לב לאיכות ולבנין ולא לכמות.

ד. התקדמות נכונה היא סדר עבודה מעשי, והתקדמות שלב אחר שלב. נראה שזה עיקר המעכב. קריאה של חומר קדוש ודיבור עם ה' הוא חלק חשוב מאוד. אולם נצרך בנין מעשי שלב אחר שלב, כמו שבונים בית בפועל.

ה. זה אומר שצורת העבודה אינה מדויקת. **ו.** כנ"ל תשובה ב'.

ז. מומלץ ללמוד את סדרת "ארבעת היסודות", להכיר את היסוד הפרטי שלכם. ולפ"ז להתאים בנין עבודה אישי פרטי לנפשכם. מלבד רצון חזק ואמיתי שיש לכם, נצרך בירור של הנפש, וסדר עבודה מותאם לכך.

בכל אופן ובכל מצב איך שיהיה ראוי מאוד להוקיר ולהעריך כל רצון דקדושה, וכן כל דיבור עמו ית"ש, שהוא יקר מכל. ויש ליתן תודה לפניו ית"ש על כל פרט ופרט שזוכה האדם ברוחניות, ולהתפלל שיזכה יותר ויותר בס"ד תמידית. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718..295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

מהות אור היא התפשטות, ושיעורו, מסוף העולם ועד סופו. אבל, יש "סופו" שהוא כח המניעה, ששמה הוא מעכב מן האור לחול.

כל דבר בבריאה תחילת הווייתו היא אור, הגבלתו היא כלי מלשון "כלות" והפנים של אותו עיכוב: הרי בכללי הדרשות שבתורה נאמר "גמין ריבוי, אכין ורקין מיעוטים הן", וגדר המיעוט של אך, אך ר"ת אור כלי, כלומר, זה שורש כל המיעוט שקיים בעולם, השורש של הוויית כל דבר בבריאה הוא המאמר הראשון שמפורש להדיא בקרא "ויאמר אלקים יהי אור", זה ההויה הראשונה של כל דבר, היא מציאות של אור, וזה עומק הגדרה של "איסתכל באורייתא וברא עלמא", "איסתכל באורייתא", זהו ה"תורה אור", וברא עלמא", כלומר, כל דבר נשתלשל מה"תורה אור", תחילת הווייתו הוא אור, וע"ז נאמר "וברא עלמא".

והרי שתחילת הוויית הדבר היא מציאות של האור. ההגבלה שלה, באחד מהפנים שלה היא מציאות של כלי, הכלי כידוע נקרא כלי באחד מהלשונות, מלשון "כלות", כלומר כאן גבול הדבר, כאן הדבר מגיע לידי כליו, אין לו התפשטות יתירה מגבולות הדבר.

זהו אור וכלי, שזהו אך שהוא מיעוט, הכלי מגביל את מציאותו של האור, כמו שנתחדד, אבל יתר על כן, כאשר הכלי מגביל את מציאות האור, האור בנוי מהאות א' ומהאות ר', הו' הוא אינו מעיקר המילה אור, וכמו במילה הארה, וכן ע"ז הדרך, שהו' נופלת. בדקות הגדרת הו' שהיא ממשיכה את הדבר ממציאות הא' עד מציאות הר', שזה מציאות האות ו', שאחד מהפנים באות ו' שהיא אות המשכה, הוא ממשיך את האור ממדרגת הא' עד מדרגת הר', זה עומק המדרגה שמתגלה במדרגה הנקראת אור.

במדרגת תורה האור מתפשט עד ת', במדרגת "ברא עלמא" עד ר' - בחינת "תש" ולפי"ז, בהבנה בהירה, הרי האותיות אינם מסתיימים באות ר', אלא סיומם הוא באות ת', באופן של מנצפ"ך יש אופן נוסף,

חשכת את בנך את יחידך ממני", חושך הוא מלשון של מניעה, שהוא מונע את האור מלהתפשט, והרי נחלקו כבר הקדמונים כידוע, האם חושך הוא בריאה או שחושך הוא העדר, והכריח הגר"א שהוא בריאה כפי שנאמר "יוצר אור ובורא חושך", אבל בין כך ובין כך, החושך הוא מלשון חשך, מנע, הוא מונע את ההתפשטות של האור.

וא"כ, כשנאמר "ויאמר אלקים יהי אור", כמו שנתחדד, הגדרת הדבר היא, שהאור נכנס למקום של גבול, למקום של צמצום, כלומר, הוא נכנס למקום של חושך שמונע מהאור להתפשט יתר על כן.

וא"כ, זה מדוקדק מאד, "וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל אלקים בין האור ובין החושך", היינו, שמחמת שכל מה שנאמר "ויאמר אלקים יהי אור" הוא כניסה לתוך ההגבלה, לתוך המניעה הנקראת חושך, זהו ה"אור וחושך משמשים בעירבוביא", וע"ז נאמר "ויבדל אלקים בין האור ובין החושך". היינו, שמחמת שכל מה שנאמר "ויאמר אלקים יהי אור" הוא כניסה לתוך ההגבלה, לתוך המניעה הנקראת חושך, זהו ה"אור וחושך משמשים בעירבוביא", וע"ז נאמר "ויבדל אלקים בין האור ובין החושך". והיינו שנתן מקום התרחבות יתירה לאור והוא הנקרא יום.

העולה מן הדברים, שיש את מציאות האור שאין לו גבולות, ויש את מציאות האור שהוא בר גבול.

נתבונן בכמה פנים לראות את ההגבלה, את הגבול הנמצא במציאותו של האור.

האור, הווייתו היא שהוא מתפשט, זה טבעו, וזה עומק דברי חז"ל הידועים "אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו", כלומר, כי מהות האור היא התפשטות, ושיעור ההתפשטות היא "מסוף העולם ועד סופו", והתולדה מזה היא שאדם הראשון היה צופה מכח האור הזה מסוף העולם ועד סופו, כי הוא היה במדרגה של אותה התפשטות. ומ"מ,

אור מהסדרה בלבביפדיה - עבודת ה' כ"ט חשון תש"פ

האור דיום הראשון אינו אור חדש אלא המשכת אור השי"ת והתורה שאין לו קץ וגבול

אור, "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור", אומרים חז"ל מתורתו של רבי נחמיה בן הקנה, ש"יהי אור" זה לא בריאה חדשה של "יהי אור" אלא "האור שהיה כבר", האור שכבר היה קודם לכן, כביכול, קודם שנברא העולם, היה את ה"תורה אור", ויתר על כן את אורו יתברך שמו, ע"ז נאמר "ויאמר אלקים יהי אור", המשכה של אותו אור לתוך מציאות הבריאה.

כלומר, קודם לכן היה את אורו יתברך שמו, אור שאין לו סוף, היה את האור המתגלה בתורה הקדושה "תורה אור" שעליה נאמר "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים", שאין לתורה גבולות.

וכשנאמר "ויאמר אלקים יהי אור", כביכול, האור הזה נכנס למקום הגבול, למקום של צמצום, וזהו החידוש שנתחדש באור, לא עצם ההיות של האור הוא חידושו, אלא כניסת האור ממצב שקודם לכן היה "ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים", מציאות של אור שאין לו קץ וגבול, כניסתו לתוך תפיסת מקום הגבול היא נהייתה במאמר "ויאמר אלקים יהי אור".

וזה מדויק מאד בפסוקים, שהרי מיד לאחר מכן נאמר "וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל אלקים בין האור ובין החושך ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה". הרי קודם שנאמר "ויבדל אלקים בין האור ובין החושך" לא נאמר מפורש בקרא שהיה תערובת של אור וחושך, אמנם מפורש שהיה חושך "וחושך על פני תהום", אבל לא מפורש בקרא שהאור היה מעורב עם החושך.

חושך מלשון מניעה - מונע את התפשטות אור השי"ת ואור התורה אלא שביאור הדברים, כמו שנתבאר, הרי חושך כידוע מאד, נקרא חושך מלשון "ולא

המספיק לעובדי ה'

כאן אצל אברהם אבינו מונחת צורת חיים שכוללת את ההפכים שנתבארו. אצל חנוך הייתה מערכת חיים אחת, שעיקרה היה נדודים והתבודדות. אולם לאברהם אבינו היו שני מערכות של חיים. מערכת חיים אחת הייתה בבחינת "אברהם אוהבי" (ישעיה מא, ח), שהוא אוהב את הבריות וכולו מצורף אליהם. מאידך, על מערכת החיים השנייה של אברהם אבינו נאמר: "אחד היה אברהם" (יחזקאל לג, כד), שהוא חי באופן של אחד. ועל מערכת זו נאמר כאן: **יבין המבין שעוד קודם לכן היה נקוט בידו המנהג להסתגר בזמנים ידועים אפילו מפני בני ביתו.**

נבאר את הדברים בלשון רחבה יותר. לכל אחד ואחד יש קרובי משפחה, אב ואם, אחים ואחיות, אשה וילדים, נכדים ונינים, כל אחד ואחד כפי מה שיש לו. וישנם בני אדם שמרגישים שמשפחתם הם עצם מעצמיהם. גם באדם הראשון כלפי חוה נאמר: "זאת הפעם עצם מעצמי" (בראשית ב, כב), אולם אין כוונת הדבר שאדה"ר היה מחובר לחוה באופן שלם, שהרי מאידך נאמר בו "לפיכך נברא האדם יחיד" (ילק"ש, בראשית, רמז טו). אלא היו לו שני עומקים בנפש, על העומק הפנימי יותר נאמר "לפיכך נברא האדם יחיד", ועל הרובד הנוסף כלפי חוה נאמר "עצם מעצמי". ועל זאת מדגיש כאן ר"א בן הרמב"ם: **המנהג להסתגר בזמנים ידועים אפילו מפני בני ביתו,** הסתגרות גמורה עניינה שהאדם מגיע למקום של יחידות שממנה הוא מופשט אפילו מבני ביתו.

בעומק היותר דק, אצל רוב בני האדם, חיבורם עם הוריהם, אחיהם ואחיותיהם, וילדיהם, זהו חיבור מדין גוף ולא מדין נשמה, שהרי שורשי הנשמות של כל בני הבית יכולים להיות שונים בתכלית אחד מהשני. החיבור שלהם לבני ביתם הוא מחלק הגוף, מהלבוש הדק שהאב והאם נותנים לבניהם, ומכך כך נעשה ביניהם חיבור, אולם חיבור זה יסודו מתולדות החומר. ולכן החיבור לבני ביתו גורם לאופן של התעוררות החומר בבחינת "מצא מין את מינו ונעור". לפיכך, מה שנאמר כאן שהיה **נקוט בידו המנהג להסתגר בזמנים ידועים אפילו מבני ביתו,** כוונת הדבר היא שפעמים צריך האדם הסתגרות מבני ביתו כדי להיות דבוק בעולם הנשמות שמופשט מהגלגול הזה, שזוהי הפשטה מההלבשה של החיבורים לבני ביתו. וזוהי נקודה עמוקה מאד.

ויצחק ע"ה נתפרשה אודותיו דרך זו, כמו שנאמר (שם כ"ד, ס"ג): "ויצא יצחק לשוח בשדה".

אמנם מפסוק זה נלמד שתיקן יצחק תפלת מנחה, אולם דרכו הייתה לשוח "בשדה" דייקא. יש אופן של יציאה לשוח בבחינת "שיח השדה", ויש אופן של יציאה לשוח מלשון תפלה. וכאן כבר מונח שחלק מהתבודדות היא תפילה ודיבור לפניו יתברך שמו.

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה

לפי זה להבין עומק נפלא מאוד בהגדרה של "ודברת בם - ולא בדברים בטלים", אם האדם מדבר דברים בטלים אז אין כאן "פה קדוש" כלשון הגמרא, ק"ו אם הוא מדבר בדברים האסורים אז הפה לא יכול להיות דבוק ברצונו ית', הוא לא יכול להיות דבוק בדבר ה' כי הדיבור אצלו נעשה לא נקי, ויתר על כן, אין כאן דביקות של פה אל פה "ישקני מנשיקות פיהו", כי הפה שלו אינו קדוש כי יש בו נקודת חלות של חולין ויתר על כן - טומאה. אבל יתר על כן, על מנת להתדבק בדבר ה' זו הלכה באופן השלם, דבר ה' זו הלכה זוהי התדבקות במדבר שאין שם אלא דברי תורה ואין שם דברי חולין כלל. ולפי זה אדם שמדבר דברי חולין וק"ו מדבר דברי איסור, הרי שהמדבר של האדם כח הדיבור שלו והמדבר שלו מעורבין זה בזה. לא תיתכן שתהיה דביקות שלימה בדיבור ית"ש ובמדבר אלא אצל מי שלא מתקיים בו דברי חולין ויתר על כן דברי איסור. כי הרי לעולם בדביקות צריך השוואה של השני הדברים הדבקים שיהיו שווים ודומים זה לזה. עד כמה שהקב"ה מדבר רק דברים שהם דברי תורה והוא לא מדבר לעולם דברי חולין א"כ הן המדבר והן הדברים זה רק דברי תורה ותו לא, כך גם באדם הרוצה להיות דבוק בדברי תורה וע"י כן להיות דבוק בו ית"ש מוכרח שהדברים שלו יהיו באופן כזה שאין בהם דברים בטלים וק"ו דברי איסור.

ועל זה נאמר עומק דברי חז"ל הידועים "ועלהו לא יבול - אפי' שיחת חולין של ת"ח צריכה תלמוד", מהו עומק הדבר ששיחת חולין של ת"ח צריכה תלמוד? כי אם שיחת חולין של ת"ח אינה צריכה תלמוד אז היא חולין כפשוטו ואם היא חולין כפשוטו אז כל הת"ח שבו אינו דבוק בדברי תורה ויתר על כן במדבר ית"ש, אבל כיוון שנתבאר שהדביקות השלימה היא באופן שהדיבור והמדבר דביקים בדיבורו ית"ש ובמדבר כביכול שאין שם דברים בטלים, הרי ששיחת חולין של ת"ח צריכה תלמוד היא הוראה שגם אצלו אין תפיסה של דברים לבטלה, לא מונח בו היסוד של דברים לבטלה. כל שיחם ושיגם של ת"ח כדברי הרמב"ם הידועים בעלי החכמה ומבקשיה אצלם כל הדיבור הוא בדברי תורה ובדברי חכמה לעולם, הרי שהדיבור שלהם נמצא במדרגה שאין דברים בטלים. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

המספיק לעובדי ה'

ולא התעסקו האבות, ואחריהם בניהם שהלכו בדרכם, ברעית הצאן ולא בעסוק אחר אלא מפני שמתלויים אליה ההתבודדות במקומות המרעה וההתרחקות מחיי הכרך.

מחטא אדה"ר נגזרה על כל אחד גזירת "בזעת אפיך תאכל לחם" (בראשית ג, יט). וישנם כמה אופנים שלפיהם כל אחד צריך לבחור את פרנסתו. אופן אחד הוא, שהאדם צריך לבחור את פרנסתו לפי נטיית הטבע והכשרונות שהקב"ה חננו, כמו שכתב בעל חובות הלבבות. האופן השני הוא, שהאדם בוחר מלאכה שמעסיקה אותו כמה שפחות, כדי שבחיצוניות יהיה לו יותר זמן לעבוד את בוראו. ויתר על כן, ככל שהמלאכה פחות עוקרת ממנו את עולם ההתבודדות, ויתר על כן מסייעת לו, בה הוא בוחר.

שהרי על דרך כלל כאשר האדם מתעסק בפרנסתו, הוא פוגש בני אדם, והחלק שהוא פוגש בהם הוא החלק החומרי שבהם, משא ומתן וכיוצ"ב, ואזי הוא נדבק בהם ובחלקם החומרי, ונופל יותר. לכן האבות הקדושים בחרו מלאכה שמרחיקה אותם מבני האדם יותר יותר, רועי צאן שהולכים במדבר, למקום שאין שם ישוב, ושם הם נמצאים לבד עם בוראם.

לכן בעומק, כל מלאכה ומלאכה שהאדם בוחר לעשותה, הוא צריך לבחור אותה כפי האופן שהוא יוכל להתבודד יותר. ויתר על כן, בכל שאר הבחירות שהאדם בוחר, מקום לגור, מלאכה, וכן ע"ז הדרך, חלק מהבחירה היסודית צריכה להיות כפי האופן שבו יהיה לו יותר חיי שקט וחיי בדידות, חיים שהוא יכול לבנות את עצמו כעולם של יחיד. ובמקביל לכך, צריך גמילות חסד, כאוהלו של אברהם אבינו שהיו בו ארבעה פתחים.

אבל שלימות הצורה היא, ככל שמדרגת ההתבודדות הופכת להיות חלק מקליטת הנפש של האדם בשכל ובהרגשה, כאשר הוא מסדר לעצמו את היקף חייו, הוא מסדרו לפי סדר שיותר ויותר מקרבו לחיי ההתבודדות. יש את דרכו של חנוך שרובה הייתה נדודים והתבודדות, שזו דרך קיצונית יותר, אבל יש את דרכו של אברהם אבינו, אפילו שהיה כולו חסד, בזמנים ידועים אפילו מבני ביתו היה מנהג בידו להסתגר, כמו שנתבאר.

וזו על דרך כלל הדרך היותר ממוצעת פחות או יותר לכל אדם כפי עניינו, שחלק גדול מחייו הוא חי חיי כרך, אבל בתוך זה, היה נקוט בידו המנהג להסתגר בזמנים ידועים אפילו מבני ביתו, ממנו יראו וכן יעשו, מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא-

מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

פרק ו' | דרכי לימוד הגמרא

בחמשת הפרקים עד כה, ביארנו בס"ד את סדר גדילתו של האדם, מימי הקטנות עד היותו גדול. בפרק א' התבאר, סדר גדילת האדם בכללות ביחס ללימוד התורה. ובשאר הפרקים התבארו יסודי הכוחות, של כח החיבור, כח הציור, כח ההתבוננות, וכח הזיכרון. ולאחר שעברו על האדם שלבים אלו בסדר גדילתו, הוא נכנס ללימוד הגמרא.

בפרק זה בעזרה"י, נתחיל לבאר את סוגיית דרכי העיון בלימוד הגמרא.

ליגמר והדר ליסבר

הנה אמרו חז"ל [שבת סג]. "ליגמר איניש והדר ליסבר". תחילה צריך אדם "למיגמר", שהוא לימוד הדברים כפי שקיבלם מרבו. ולעניינו אלו עצם דברי הגמרא. (הנקראת כך אצלנו מלשון "הלכתא גמירי לה" [שבת צז]. שהם הדברים כפי שנמסרו.) ולאחר מכן מגיע שלב ה"ליסבר" שהוא הסברא והטעם שבדברים.

הבנת פירוש המילים והענין.

וע"כ סדר צורת הלימוד הראוי הוא: שבשלב הראשון צריך לקרוא ולהבין את פירושה של כל מילה ומילה לעצמה. (כפי שהוזכר לעיל בפרק א'). ולאחר מכן להבין את המשמעות הכללית של תוכן העניין.

כפי שכבר שהוזכר לעיל, פעמים רבות מאוד, המציאות היא שהאדם התרגל להבין רק את כללות העניין, בלי להבין פירושה של כל מילה. וזה מצוי בעיקר בלימוד הגמרא, משום שהיא נכתבה בלשון ארמית. וגם לפעמים משום שכך היתה צורת הלימוד שלימדו אותו בת"ת, המלמד קרא את כל הקטע והסביר אותו בכללות, אך למעשה התלמיד מעולם לא הבין את כל המילים באופן בהיר. ולכן הנכון הוא, שכפי שבלמוד לשון הקודש מסבירים ומבארים כל מילה, כך בלשון ארמית יפרש המלמד כל מילה ומילה.

ואמנם יש מילים שאי אפשר להבין אותם לכשעצמם, משום שהם משמשים בשתי לשונות והבנתם תלויה בהבנת העניין, כדוגמת המילה "חמרא", וכדו'. אבל עד כמה שניתן כמעט ללא יוצא מן הכלל, צריך להבין כל מילה כמציאות לעצמה, ורק לאחר מכן להבין את כללות המשפט.

ישנם בני אדם שיכולים להיות שקועים עמוק בלימוד, אבל למעשה הם מדלגים על מילים. יש מילים בארמית, ולא מדובר על המילים המורכבות כדוגמת המילים שבתרגום שני באסתר וכדו', אלא מילים פשוטות ומצויינות שיכולים להתבלבל בהם בקלות, וחוסר הבנתם יוצר דילוג עמוק מאוד בנפש. לכן למעשה צריך להתרגל להבין כל מילה ומילה שהאדם לומד לעצמה, ולאחר מכן להבין את הקטע במשמעותו הכללית. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך

דרכי הלימוד"

בלבניפדיה אבד

פרק ד' | בירור הרצון המניע המעשה והדרגתו

גם בהכרח הגמור קיים רצון

קעת נתבונן עמוק יותר ונגלה שעל אף שישנם דברים שבאמת הם הכרח גמור, והאדם עושה אותם לכאורה בלי רצון ובחירה, אך בדקות אף בהם קיים ואף קדם הרצון של האדם.

אילו יפנה אדם לחברו ויבקש ממנו שיכריח אותו לעשות דבר מה, והחבר באמת יכפה ויכריח אותו ולא יותיר לו ברירה אלא לעשות את אותו דבר. הרי נסכים כולנו שלא תיקרא פעולה זו הכרח, ועל אף שבפועל האדם מוכרח לעשות, אבל הבקשה שלו היא שגרמה לאותו הכרח, והבקשה הרי נובעת מרצון. וא"כ על אף שבחיצוניות נראה הדבר כהכרח, אולם בפנימיותו הוא אינו הכרח אלא רצון.

דוגמא זו היא משל, והנמשל הוא עמוק ודק. חז"ל אומרים (ר"ה יא.) שכל מעשי בראשית נבראו לדעתם (ששאלם הקב"ה אם חפצים להברא ואמרו הן - רש"י שם). נמצא שכל מציאות שקיימת בבריאה נבראה מרצונה ומדעתה. ואילו במשנה (אבות פ"ד) נאמר "על כרחך אתה נוצר, ועל כרחך אתה נולד, ועל כרחך אתה חי, ועל כרחך אתה מת, ועל כרחך אתה עתיד ליתן דו"ח וכו'". והדברים נראים לכאורה כסותרים?

רצוננו לעשות רצון

אלא שכידוע אמרו חז"ל (ברכות יז.) "רצוננו לעשות רצונך אלא ששיעור שבעיסה (יצה"ר) מעכב". וא"כ נכון שיש את רצון ה' שמכריח אותנו לעשות, אבל בעומק הפנימי של כל אחד ואחד מישראל הוא רוצה לעשות את רצון הבורא ית', הכח הזה נמצא בנו והושרש בשורש הוויית נשמתנו שנאצלה ונבראה ממנו ית', ולכן במעמקי הפנימיות הנעלם של כל אחד ואחד מישראל מונח רצון שלם לעשות רצון הבורא.

נמצאנו למדים, שאף כאשר מכריחים את האדם לעשות דבר, הרי הכל בהשגחה פרטית ממנו ית' וזהו רצונו ית', וא"כ גם האדם רוצה שיכריחו אותו לעשות את אותו הדבר שהוא רצון ה' כי רצוננו לעשות רצון ה'.. ונמצא שבעומק, בכל הכרח יש רצון, אלא שהוא רצון מכוסה ונעלם.

דבר זה מצאנו בחז"ל שאמרו (ערכין פ"ה מ"ו) על אדם שצריך לתת גט לאשתו ולא רוצה, ש"כופים אותו עד שיאמר רוצה אני". וביאר הרמב"ם שאין זו כפיה שיאמר דברים שאינם אמת, אלא מפני שבתוך תוכו ובפנימיות נשמתו של כל אדם מישראל קיים רצון לעשות את רצון ה', אלא שרצון זה גנוז נעלם ומכוסה בהרבה רצונות אחרים, והכפיה באה רק כדי להעלות את אותו רצון שקיים בנפש ולהביא אותו לידי גילוי מהכח לפועל ע"י אמירה בפה. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על תפקידן של בנות ישראל.

כתובות (ו, ע"ב) - שמא יראה ויאבד. ופירש"י, שמא לא יטה ויוציא דם ויאבדנו, ויאמר לא מצאתי דם. ועיין ר"ן (על הרי"ף, שבועות, ד, ע"ב), ודאמרינן בועל בעילת מצוה ופורש, אע"פ שלא מצא דם קא אמרינן, דכיון שרוב נשים יש להם בתולים חוששין שמא ראתה טפת דם כחרדל ונאבד. ועיין תמורה (כב, ע"ב), באבידת דם בקדשים.

והנה שורש אבידה בדם, הוא מ"ש (תנחומא, מצורע יז) נדה, אמר הקב"ה היא שפכה דמו של אדם הראשון, והיא מתחייבת שתשפך דמה, שנאמר שופך דם האדם וגו', תשמור נדתה שתכפר לה על הדם ששפכה. ועיין פירוש סידור התפלה לרוקח (משנת במה מדליקין) וז"ל, ולפי שהאשה שפכה דמו של אדם, נידונת בכל חודש בדם זיבות, ורואה דם ומצטערת בראייתה מפני הדם היוצא ממנה, לכך אשה נמשלה לירח, דכתיב והנה השמש והירח, וגו', הבוא נבוא אני ואמך. מה הירח מתחסר והולך חצי חודש, כך האשה רואה ופורשת מבעלה חצי חודש, ומה הירח מתגדל והולך, כך האשה חצי חדש טהורה.

והיינו שבכל חדש יש אבידה חצי חודש, ויש השבת אבידה חצי חודש. שהרי אמרו (קדושין, ב, ע"ב) כי יקח איש אשה וכו', משל לאדם שאבדה לו אבידה, מי מחזר על מי, בעל אבידה מחזר על אבידתו. והיינו שתחלה נאבדת האשה לגמרי מבעלה עד שנישאים זה לזה. ואח"כ בכל חודש עדיין יש בו בחינת אבידה פורתא והשבתה, וחוזר חלילה.

והבן שתחלת חיבור בין איש לאשה בביאה ראשונה הוא ע"י דם, דם בתולים. והיינו שזהו מדרגת חיבורם. כי תחלה כתיב, זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם. יחדיו נקראים אדם. אולם ע"י החטא, שפכה דמו של אדה"ר, בחינת אבד, א-בד, נעשה אל"ף לבדו, ונעשה מאדם א-דם. ומכאן ואילך חיבורם ע"י דם. ומכיון שיסוד דם זה מדרגתו "איבוד", "שפכה דמו", לכך הוא עלול להאבד.

והנה כח חיבורם של זכר ונקבה בשורש ע"י שכינה ביניהם, ובתולדה ע"י הולד הנולד שמאוחד ומאחדם, כמ"ש רש"י (בראשית, ב, כד) לבשר אחד, הולד נוצר ע"י שניהם, ושם נעשה בשרם אחד (סנהדרין, נח, ע"א). ולכך א"א לפתיחת קבר הרחם בלא דם (נדה, כא, ע"א). כי כח הלידה של ולד המחברם הוא מכח דם. ואח"כ גודל הולד ויונק ונעשה מדם חלב, וזהו תיקונו.

ועיקר כח תיקון הדם מתגלה בקדשים, אולם אינו תיקון שלם, ולכך אף שם יתכן איבוד הדם.

בלבביפדיה אבד

נושאים בפרשה (ר"א שערם)

ישב | ד-מ

מדינים. דם-ימין. דמ - לשון דמיון. כי כל עצמותה של הבריאה אינו אלא דמיון, כי המציאות הגמורה אינו אלא היותו ית"ש. והנבראים ששורשם האדם, נברא בצלם ודמות של מעלה, דמות, לשון דמיון. דמ-ות. וע"ש כן נקרא אדם, א-דם, "אדמה לעליון". אולם אורו ית"ש אין לו סוף, משא"כ הנברא הוא בעל גבול, בעל מדה. דמ-ה. כי כל היותו מדידה של התדמות אליו ית"ש.

והממוצע בין הבורא לנבראים היא התוה"ק, שמצד היותה דבוקה בו ית"ש, כשם שלו אין סוף, כך בה נאמר ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים? ולמצד היותה דבוקה בנו יש בה מדותיה של תורה, י"ג מדות שהתורה נדרשת בהם. וכל עסקנו בה בגדר לימוד. למד, ל-מד. דהיינו עסק במדותיה. והם הם שיעורי ומדות תורה, כביצה, כזית, רביעית, ועוד. ולכך צורת הלימוד בעמידה, עמד, ע-מד. ומהותה מדע, מד-ע. ועליה אמרו (שבת, פח, ע"ב) "חמדה גנוזה". חמד, ח-מד. ושמונה פסוקים אחרונים משה כותב בדמע (שלהי פ"ק דב"ב), דמע, דמ-ע. וע"י נעשה חיבור בין קב"ה לישראל, בחינת צמיד פתיל, צמד, צ-מד. ועסקנו בה תמיד, תי-מד. וצורת העסק, והגית בו יומם ולילה, ודברת בה, "מדבר", דמ-בר.

ותחלה נתנה תורה ע"י משה בהר סיני, אולם מודעא רבה לאוריתא, והדר קבלוה בימי מדרכי, שעליו אמרו חז"ל, מרדכי בדורו כמשה בדורו. מרדכי, מד-ירך. ומתחלה ע"י חטא העגל נפלו ממדרגתם, בבחינת מעד, מד-ע. וכאשר נתקן נהפך לפורים, מועד דרבנן. מועד, מד-עו. ותחלה שחטאו בחטא העגל בבחינת עלובה כלה שזינתה תוך חופתה, ונעשית גלמודה, מד-גולה. שדמעתה מצויה, דמע, דמ-ע.

ולהיפך שורש תחתון של מד, הוא אדמה. דמ-אה. והוא שורש לדם, שמים שמהם גיבל הקב"ה את אפרו של אדה"ר, ונעשה ממים דם. והוא השורש לאדום, או-דם. ועשו היה בכור, ראשון, בחינת קדם, ק-דם. ועשו מונה לחמה שעיקר מקומה בדרום, ששם דרה כמ"ש חז"ל. דרום, דם-רו. וכל היותו שופך דם, מיתה. ואחד מששים במיתה, שינה, הנקראת תרדמה. דם-תרה. שהוא מיתה פורתא. ויש מיתה כללית והיא נקראת שמד, ש-מד. ושורשה במלכי אדום שמתו כנודע, שם שורש המיתה והחורבן לכל העולמות, כנודע. ובכוחות הנפש זהו כח של מרד, מד-ר. שהוא בחינת נמרוד, מד-רון. ואזי חלקו בגיהנם אצל שרו של גיהנם הנקרא דומה, דמ-וה.

ושלמות התיקון במקדש, מד-קש. ששם איכא תיקון הדם בקורבנות, ושם נגלה "אדמה לעליון" דתיקון, במקום שער השמים, שהתחתון דומה לעליון.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: מדה, מדד, דם, מדבר, דמות, אדמה, קדם, תרדמה, עמד, אדום, אדמת, אדמתא, למד, מעד, שמד, דמע, דמשק, חמד, מגדל, מדי, מדינה, מדין, מדע, מדרש, מועד, מורד, מעדר, מעצד, מצדה, מקדש, מקדה, מרד, מרדכי, גלמוד, דבלתמיה, דומה, דמן, דרכמונים, מדרגה, המדתא, מוליד, מספד, מכבד, מפקיד, מתדנב, סמדר, עדלמי, עמוד, צמיד, עמינדב, צמד, תמיד, כדרלעמר, נמרוד, מאד, אדם, מגדיאל, מגד, מגדף, מדון, מחדל, מחמד, מטרד, מרקד, דמיון, עמישדי, דום, דרום, מודע, מודיע, מרבד, נדהם. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כתובות (קד ע"א) - בשעה שהרשע נאבד מן העולם, שלש כיתות של מלאכי חבלה יוצאות לקראתו, אחת אומרת אין שלום אמר ה' לרשעים, ואחת אומרת לו למעצבה ישכב, ואחד אומרת לו רדה והשכבה את ערלים. וכלפי העולם שממנו אבד הרשע אמרו (סנהדרין, קיג, ע"ב) רשע אבד מן העולם, טובה באה לעולם, שנאמר, ובאבד רשעים רנה. והיינו רנה לצדיקים, אולם לרשעים כתוב (משלי, יא, ז) במות אדם רשע תאבד תקוה, ופרש"י תקות כל הבוטחים בו. ועיין ספר הגימטריאות לר' יהודה החסיד (עקב, י) וז"ל, "גערת גויים אבדת רשע שמם מחית לעולם ועד", בגימטריא שם של שבעים אומות העובדים לעבודות זרות, עכ"ל. ועיקר הרשע הוא עמלק, שהוא ראש לכל הגוים, ובו יש דין איבוד. ועיין תנחומא (כי תצא, ט).

ובדקדוק יותר יש אבידה לרשע עצמו, ויש בזה כמה פנים מהו האבידה לרשע גופא. ועיין בתורת חיים (סנהדרין, קיג, ע"א) וז"ל, רשע אבד מן העולם וכו'. לפי שהעוה"ז עולם של צער כידוע, אלא שהרשעים מתענגין בו. ולכך נקט רשע אבד מן העולם, דכשמת נאבד ממנו, כמ"ש ומשלם לשונאיו אל פניו להאבדו, עכ"ל. והיינו שנאבד ממנו שכר מצותיו שהם תענוגות עוה"ז.

ויעיין רבינו בחיי (במדבר, ח, ב) וז"ל, וזהו שאמר שלמה ע"ה, במות אדם רשע תאבד תקוה. לא אמר במות רשע, אלא במות אדם רשע. לבאר כי הנמשך אחר תולדות האדמה ומשתקע בתאות הגופניות נקרא רשע, וע"כ במותו תאבד תקותו עמו, כי לא היתה תקותו כי אם בעניני גופו ולא בעניני נפשו, ומפני זה באבדן גופו תאבד תקותו, עכ"ל. ועיין ר' יונה שם במשלי, וגר"א, ומלבי"ם.

אולם יתר על כן, כל היותו של הרשע דבקה במדרגת אבד, כמ"ש ברלב"ג (משלי, שם) וז"ל, במות אדם רשע תאבד תקוה, כי אין השארות הנפש, עכ"ל. והיינו שיורד לגיהנם במדור הנקרא "אבדון" (עיין עירובין, יט, ע"א), כי כל מהותו "אבד". כמ"ש (ב"ב, עח, ע"ב) ונירם אמר רשע, אין רם. אבד חשבון, אבד חשבונו של עולם. וכח זה שאומר "אבד חשבונו של עולם" דבק בו, ולכך כולו "אבד". ועיין ספר העיקרים (מאמר א, פכ"א), ועיין מהר"ל (חידושי אגדות, ערכין) וז"ל, וכאשר נחשב רשע, אז הוא נאבד מצד עצמו.

אולם אמרו בירושלמי (ברכות, סג, ע"ב) אמר ר' יוחנן, כי מי אשר יחובר, יבחר כתיב, אל כל החיים יש בטחון, שכל זמן שאדם חי יש לו תקוה, מת אבדה תקותו, מ"ט במות אדם רשע תאבד תקוה. והיינו שהרשע כל היותו "אבד" כנ"ל, אולם כל זמן היותו חי לא ננעלו שערי תשובה ויש לו תקוה. וכאשר מת אבדה תקותו, ונשאר דבק במדרגת אבד, ויורד לאבדון. ועיין חיבורי התשובה למאירי (משיב נפש, מאמר א, פ"ב), ודרשות מהרי"ט (מטות, דרוש שני), ושערי תשובה (ש"ב, אות ו, ואות יח). ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א

במיוחד לעלון זה

כתר

ניקוד קמ"ץ. ואמרו (תיקונים, ה, ע"א, הקדמה) לאהבה, דאיהי, קמ"ץ, רחמי. ועוד. אהבה מלשון אבה, לשון רצון - כתר. ועיין זוה"ק (שמות, קנה, ע"ב) עת לאהב ועת לשנא (קהלת, ג, ח) עת איהו לעילא, דההוא עת רזא דמהימנותא איהו, ודא אקרי עת רצון (יונק מן הכתר הנקרא רצון), והאי איהו דאתחייב בר נש למרחם לה' תדיר, כד"א ואהבת את ה' אלקיך, ודא עת לאהוב, דא איהו עת דאתחייב בר נש לאהב. ועיין שער הכוונות (דרושי כוונת ק"ש, ד"ה) והנה היכל אהבה ה"ס החיבוק, והיכל הרצון הוא סוד הנישוק. והיכל הרצון שורש להיכל אהבה. ועי"ש (דרוש ח) הכתר דז"א הוא ג"פ אור אור, כמנין כתר עם הכולל. והכתר דנוק' אין בו רק שני פעמים אור אור בלבד, והם עולים בגימט' ואהבת, לפי שמכאן מתחיל כתר נוק' דז"א. וז"ס ואהבת את ה', ר"ל שתאהב לרחל הנקראת את. ועי"ש (דרושי העמידה, דרוש ב', פירוש תיבת באהבה) שבקה"ק בחינת כתר יש היכל אהבה, עי"ש. ודו"ק. שזהו פרוש תיבת באהבה, ב-אהבה. היכל אהבה תחתון, והיכל אהבה עליון בקה"ק, וכללותם, עי"ש. והבן מאוד שיש שורש לאהבה בקו ימין חח"ן. ויש שורש לאהבה בקו אמצע, בכתר.

חכמה

חכמה מאין תמצא, והיא שורש היש. וכתבי (משלי, ח, כא) להנחיל אהבי יש. ואמרו (זוה"ק, פנחס, רלט, ע"א) מאין יש, חכמה מאין, דבאתר דשכינתא עלאה תמן, חכמה תמן, ובגינה אתמר להנחיל לאוהבי יש, והיינו ועושה חסד לאלפים (ואאלפך חכמה) לאוהבי, מסטרא דאהבת חסד.

בינה

לב. וכתבי (שופטים, טז, טו) איך תאמר אהבתיך, ולבך אין אתי. ולכך צותה התורה ואהבת את ה' בכל לבבך. וכמ"ש (זוה"ק, בראשית, קלח, ע"א) ר' אליעזר אומר, לבא טבא בנינא דגופא ונשמתא, ובגין כך כתיב ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, דהוא עקרא דכלא. ושם (שמות, קיד, ע"א) ואנן הא אהבה ורשפין דשלהובא דלבא אבתרך. ושם (ויקרא, כג, ע"ב) "הנסתרות", יראה ואהבה, דאינון במוחא ולבא. ועיין זוה"ק (ואתחנן, רסט, ע"א) שמע ישראל ואהבת, לקבל בינה.

דעת

דעת המתהפכת. וכתבי (דברים, כג, ו) ולא אבה ה' אלקיך לשמוע את בלעם (דעת דקלקול, יודע את בהמתו) ויהפך ה' אלהי-ך לך את הקללה לברכה, כי אהבך ה' אלהי-ך. ועוד. עיין שער הכוונות (דרושי הפסח, ד"א) טובה תוכחה מגולה מאהבה מוסתרת. פירוש, כי הגבורות הם כוחות הדין הנקראים תוכחת שמהם באים התוכחות והיסורים לעולם, הנה הם יותר טובים ויותר מאירים

להיותם מגולים בבחינת אור המקיף, יותר מן החסדים הנקראים אהבת חסד להיותם מוסתרים בבחינת אור פנימי שאורם מוסתר, עי"ש.

חסד

כתיב (שמות, כ, ו) ועשה חסד לאלפים לאהבי. ועיקר אהבה באברהם כמ"ש (ישעי', מא, ח) אברהם אהבי. ומכחו נצטוו ישראל (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך. וכתבי (ירמיה, לא, ב) ואהבת עולם אהבתיך, על כן משכתיך חסד. ואמרו (זוה"ק, תיקונים, ה, ע"א) אהבה מסטרא דימינא, אהבת חסד (ועי"ש, עג, ע"ב). וכתבי (שה"ש, ח, ז) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. ואמרו (זוה"ק, בראשית, כג, ע"ב) היכל קדמאה, היכלא דאהבה, וכו', ובגין דא תיקנו הבוחר בעמו ישראל באהבה, ואינון כלילן באברהם, דאתמר ביה זרע אברהם אוהבי. וכתבי (תהלים, לא, כד) אהבו את ה' כל חסידיו. ועיין זוה"ק (שמות, קסב, ע"א). ועיין שער הכוונות (דרושי תכלת השחר, דרוש א) ברכת אהבת עולם, אין ראוי לומר אהבה רבה, לפי שאהבה רבה היא בחסד דאצילות, ועתה אנו בהיכלות הבריאה, ולכן צ"ל אהבת עולם שהיא אהבה זוטא של המלכות הנקרא עולם, אשר היא עדיין למטה בעולם הבריאה, חסד שבבריאה.

גבורה

כתיב (בראשית, כב, ב) את בנך, את יחידך, אשר אהבת. ובפסולת של גבורה היוצאת מן יצחק כתיב (שם, כה, כח) ויאהב יצחק את עשו. ובתיקון נעשה ירושלים, ירא-שלם. וכתבי (ישעי', סו, י) שמחו את ירושלים וגילו בה כל אהביה. ועיין זוה"ק (שמות, רטז, ע"א) דאהבה שריא לבתר יראה, כיון דשארי יראה על רישא, אתעטר אהבה.

ועוד. כתיב (שה"ש, ח, ו) כי עזה כמות אהבה. עזה - גבורה. ואמרו (תיקונים, תיקון כב, סח, ע"א) תקיפא איהי ממיתה אפרשותא דקב"ה מבגוי. ועיין זוה"ק (בראשית, קלג, ע"א) ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וכו', מ"ש ביצחק דכתיב ביה ויאהבה, אלא ודאי אתערותא דרחימו דדוכרא לגבי אתתא לאו איהו אלא שמאלא, דכתיב שמאלו תחת לראשי, עי"ש.

ועוד. אמרו זוה"ק (שמות, נו, ע"א) הה"ד ע"כ יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה, כלומר אהבה בסופה (עיין קידושינו, ל, ע"ב). וכתבי (משלי, ג, יב) את אשר יאהב ה' יוכיח.

תפארת

כתיב (בראשית, כה, כח) ורבקה אהבת את יעקב. ועיקר אהבת הקב"ה לישראל, הבוחר בעמו ישראל באהבה. ועוד. ת"ת - שמש. וכתבי (שופטים, ה, לא) ואהביו כצאת השמש בגבורתו. ועל שמשון (שמש-ון) כתיב (שופטים, טז, ד) ויאהב אשה בנחל. ועוד. איש תם

- יעקב. וכתוב (משלי, א, כב) עד מתי פתאים תאהבו פתי.

ועוד. משפט. וכתוב (ישעי', סא, ח) כי אני ה' אהב משפט. ואמרו (זוה"ק, בראשית, רלב, ע"ב) ובג"כ ועז מלך משפט אהב, כל תאיבו וכל רחימו דילה לקביל משפט.

ועוד. תורה. וכתוב (תהלים, קיט, צז) מה אהבתי תורתך, כל היום היא שיחתי. ועיין שער הכוונות (כוונות ק"ש, ד"ה) שיש בפרשת ואהבת מ"ב תיבות, שה"ס ודברת ב"ם. וע"ז כתוב (משלי, ה, יט) באהבתה תשגה תמיד.

נצח

נו"ה, ברא כרעא דאבוה, אהבת הבנים. ועוד. ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. וכתוב (שה"ש, ח, ז) אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה, בוז יבוזו לו. ועיין זוה"ק (במדבר, רמג, ע"א) נתנני שוממה כל היום דו"ה - הו"ד, וכו'. אמר ר"ש, דא הוד דילך רע"מ, דביה אנת חרב מנבואה דילך משמאלא, ובגין דאנת (ישעי', סג, יב) מוליך לימין משה, דאיהו נצח, רישא דשחרין, "אילת אהבים", פתח דוד למנצח על אילת השחר.

ועוד. נצח, ענף החסד, נקרא אהבה (עיין פע"ח, שער ק"ש, פ"ג). ועיין עשרה מאמרות (קלד, ע"ב) כשהשיניים נשפעים ע"י נצח, הם יסורים של אהבה הם לטובה וכו', לאפוקי הוד. הובא בילקוט ראובני, תזריע.

הוד

כתוב (ירמיה, יב, י) אהבו לנוע רגליהם. ועוד. עיין עמק המלך (שט"ז, פל"ד) "כי צדיק ה', צדקות אהב", הם נצח והוד. וכן הוא בשער מאמרי רשב"י (מאמרי ספר הזהר, בראשית). וכן הוא בספר קול ברמה (אות קלא).

יסוד

יוסף. וכתוב (בראשית, לז, ג) וישראל אהב את יוסף מכל בניו וגו', ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו. ועל בנימין שהוא יסוד דנוק' כתוב (שם, מד, כ) ואביו אהבו. וכתוב (דברים, ז, ט) שמר הברית והחסד לאהביו. וכתוב (דברים, ל, ו) ומל ה' אלהי-ך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה'. ערלת היסוד שורשה בערלת הפה, ובערלת הלב.

ועוד. יסוד - גאל. וכתוב (ישעי', סג, ט) באהבתו ובחמלתו הוא גאלם. ואמרו (תיקונים, תיקון סט, קכג, ע"ב) ומביא גואל וגו', למען שמו באהבה, דא שכינתא תתאה.

מלכות

שורש לגרים, דוד. וכתוב (ויקרא, יט, לד) הגר הגר אתכם, ואהבת

לו כמוך. וכתוב (דברים, י, יח) ואהב גר, וכו', ואהבתם את הגר (שם, שם, יט). ועל דוד כתוב (שמואל, א, טז, כא) ויבא דוד אל שאול ויעמד לפניו ויאהבו מאד, ויהי לו נשא כלים. מלכות - כלי. ועוד כתוב ביה (שם, יח, ג) ויכרת יהונתן ודוד ברית באהבתו אתו כנפשו. ועליה כתוב (שם, ב, א, כו) נפלאה אהבתך לי מאהבת נשים. וכן אמרו (אבות, ה, טז) איזו היא אהבה שאינה תלויה בדבר, זו אהבת דוד ויהונתן. ועוד כתוב ביה (שם, שם, יח, טז) וכל ישראל ויהודה אהב את דוד.

ועוד כתוב ביה (שם, שם, שם, כ) ותאהב מיכל בת שאול את דוד. ועל שלמה המלך כתוב (שם, ב, יב, כד) וה' אהבו. אולם היה חסרון בגילוי אהבה שם, כמ"ש (מלכים, א, יא, א) והמלך שלמה אהב נשים נכריות. וכתוב (תהלים, מה, ח) אהבת צדק. וכן צדקות אהב.

נפש נפשו קשורה בנפשו. וע"ז כתוב (שמואל, ב, א, כג) הנאהבים והנעימים בחייהם ובמותם לא נפרדו. ועוד. כתוב ואהבת את ה' אלקיך וגו' ובכל נפשך. אפילו נוטל את נפשך. וכתוב (שה"ש, א, ז) שאהבה נפשי.

ועוד. עשיה. ואמרו (תיקונים, כא, נא, ע"א) כאשר אהבתי, מפקודים דעשה דאתייהבו מאהבה. ואמרו (זוה"ק, ויקרא, סח, ע"א) ואהבת את ה' וגו', דירחים ליה לקב"ה רחילותא דנפש ממש.

רוח מקום הבחירה והנסיון. וכתוב (דברים, יג, ד) כי מנסה ה' אלהיכם לדעת הישכם אהבים את ה'. ועוד. רוח - התעוררות. וכתוב (שה"ש, ב, ז) אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. ואמרו (זוה"ק, בראשית, מה, ע"א) אברהם דאיהו ימינא לעילא נטיל רוחא דאקרי אהבה לאתקשרא דא בדא, לאתחברא דא בדא למהוי חד. ואמרו (זוה"ק, ויחי, רמה, ע"א) כי עזה כמות אהבה, תקיפא היא כפרישו דרוחא מן גופא.

נשמה אמרו (זוה"ק, בראשית, קכב, ע"א) מה תגידו לו, שחולת אהבה אני וכו'. רבי יהודה אומר, זו אהבה שאוהבת הנשמה לגוף, דכיון שנשלם קצו של גוף אותם הימים שנגזר עליו, כד"א ויהיו חיי שרה, מה כתוב ויקם אברהם מעל מפני מתו (ועייש קכט, ע"א)

חיה כתוב (קהלת, ט, ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת. ואמרו (תיקונים, תיקון סט, ק, ע"ב) אשתו כגופו דמיא, הה"ד ראה חיים עם אשה אשר אהבת, עץ חיים היא למחזיקים בה.

יחידה אהבה בגימט' אחד. ועיין זוה"ק (שמות, קנח, ע"ב) ואהבת את ה' אלקיך, בכל לבבך דהיינו גופא, ובכל נפשך דהיינו נשמתא, דחמש שמות אית לה, נשמה, רוח, נפש, חיה, יחידה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

חנוכה | אור | בלבביפדיה עבודת ה'

המשך מעמוד א'

מהאור נעשה נורא, זהו "נר דלוק על ראשו" שנאמר אצל עובר במעי אמו, כלומר, אין לו את עצם מדרגת האור כשלעצמו, אלא "נר דלוק על ראשו".

ובדקות, "נר דלוק על ראשו ובא מלאך ומלמדו את כל התורה כולה", כלומר, ה"מלמדו תורה", זה מדרגת "תורה אור", אבל אין לו השגה ב"תורה אור" מדין "תורה אור" שהרי "ראשו בין ברכיו", יש לו השפלה של המוחין דיליה למקום רגלים, אלא מתגלה אצלו התורה במדרגת "נר מצוה ותורה אור", זה "הנר דלוק על ראשו ובא מלאך ומלמדו כל התורה", כלומר, הוא מלמד אותו תורה בהלבשה של "הנר מצווה", של "נר דלוק על ראשו", לא במדרגת אור, אלא במדרגת נורא שזה תרגום של אור לארמית, שזה ירידת האור למדרגה תחתונה, כי כל תרגום הוא צמצום של הדבר, זה יורד ממדרגת אור למדרגת נר, לכן בארמית מתרגמים אור - נורא, יש כמובן אופן של נהורא, אבל זה היינו הך, כלומר, זה יורד למדרגת של נ', של נר.

מדרגת חנוכה - "הוכר עוברה", גילוי שמדרגת ההריון שור - שה באור ומ"מ, זה הגילוי שמתגלה במדרגת ההריון "לילה אמר הורה גבר", יורד ממדרגת אור למדרגה של הריון, ובדקות, להבין ברור, הרי הריון עצמו שעליו נאמר "לילה אמר הורה גבר", שהוא בבחינת מקום הסתר, אבל הרי, בשלושה חדשים "הוכר עוברה", וא"כ, אחרי שלושה חדשים שהוכר עוברה, מתגלה שהשורש של ההריון בה' שורשו באור בא'.

זה נקרא חנוכה שהוא אחרי שלוש חדשים מבריאת העולם - ראש השנה, כלומר בחנוכה מתגלה השלוש חדשים של "הוכר עוברה", שמה מתגלה ה"נר דלוק על ראשו", ומתגלה "מלמדו תורה", זהו האור שלאחר ג' חדשים, ההארה של חנוכה, ודייקא כ"ה כסלו שחנוכה מתחיל אחרי ג' חדשים מכ"ה אלול, שזה ג' חדשים בדקדוק, זה מדרגת חנוכה, "בשלושה חדשים הוכר עוברה".

ויתר על כן, כמו שהוזכר, הא' מקביל לה' וע', הא' מתפשט גם למדרגת הע', הרי טבע הקטן שהוא ישן רובו של זמן, עובר במעי אמו חלק גדול מזמנו הוא כידוע, במצב של שינה, וכשהוא יוצא לאויר העולם, טבעו כשהוא קטן ממש, להיות, ברוב כ"ד שעות של היממה, במצב של שינה, ועליו נאמר בעיקר "עורו ישנים משנתכם והקיצו נרדמים מתרדמתכם", זהו המדרגה של "יום תרועה יהיה לכם", "תרועה" מלשון ער.

וא"כ, ג' המדרגות: אורי, הריון "הורה גבר", ומשתלשל למדרגת "עורו ישנים משנתכם" ההתעוררות המתגלה.

נפילה האור למדרגת ערעור אבל יתר על כן, כאשר זה נופל למדרגה יותר נמוכה, זה הופך ממדרגה של ער "עורו ישנים", למדרגה של ערעור, למדרגה של "ערו ערו עד היסוד בה", שמערער על הדבר.

ובלשון מדוייקת יותר, ביחס למדרגה של הריון "לילה ניתן להריון", כאשר חל הערו עד היסוד בה", מתגלה שיש ערעור על יחוסו, מיהו אביו, בחינת ערוה, זה הנפילה הגמורה מהאור.

אבל כהגדרה כוללת מא' ועד ת', הסיפא של האותיות הוא באות ת'.

במדרגת התורה "תורה אור", במדרגת אותיות אות שם באמת האור מתפשט מא' ועד ת', זה מדרגת תורה, "אותיות מחכימות אותיות מאירות", שם מקום התפשטותם הוא מרישא ועד סיפא, מא' עד ת', זהו במדרגת "תורה אור", ב"איסתכל באורייתא".

אבל במדרגת "ברא עלמא" שנעשה כניסה למציאות של החושך, האור מתפשט מא' ועד ר', נחסר לו שני השלבים הנוספים של הת' והש', לשם האור איננו מתפשט ומתגלה ב"ברא עלמא", זה העומק שעליו נאמר "צור ילדך תשי ותשכח א-ל מחוללך", וכמו שדורשים חז"ל כידוע, על "תשי", מצד הקדושה נאמר "ישראל מוסיפין כח בפמליא של מעלה" אבל מהצד השני יש "מתישין כח של פמליא של מעלה", זהו תשי כלומר ת' - ש', היינו שלעולם במקום שחלה נקודת ההגבלה חל התשה בדבר, זהו ת' - ש'.

דוגמאות להתפשטות האור והגבלתו במקום, נפש, זמן והדוגמא השורשית והבהירה לכך בקומת נפש, מה שנאמר בקרא "ויקם קין על הבל אחיו ויהרגהו", ולאחר מכן נאמר "ותלד בן ותקרא את שמו שת כי שת לי אלקים זרע אחר תחת הבל כי הרגו קין", כלומר שת הם האותיות האחרונות של ש' ות', והגדרת הדבר, קין קם על הבל אחיו והרגו, הוא מתיש את כחו של הבל, ועיקר ההתפשטות של האור כאן בעולם הוא מא' ועד ר' כמו שנתבאר, וא"כ נקודת המעכב חלה על הת' - ש', ש' ת' שם חלה נקודת המעכב זהו התש, וב"שת לי אלקים זרע אחר" כלומר, באותו מקום שחלה ההתשה שמנעה את נקודת ההתפשטות, בבחינת חושך "חשכת את בנך יחדך ממני", האותיות האלו גופא הם הם אותיות שמו של שת "כי שת לי אלקים זרע אחר". ש' - ת', שם הוא מקום התיקון.

וא"כ, ההארה במדרגת עלמא מצטמצמת במקום גבולותיה ומגיע לגבול של מדרגת הא' - ר' כמו שנתבאר. זהו הפנים הנוספות לצמצום של מציאות האור, שנעשה מניעה ממציאות האור שמגבילה אותה, שתתפשט רק עד המדרגה הנקראת ר'.

וא"כ, ציירנו את זה במהלכי מקום "מסוף העולם ועד סופו", ציירנו את זה במהלכי נפש בדוגמא של שת.

ובמהלכי זמן: במילה אור עצמה, הא' שבה היא הרי מקבילה לאותיות ה', ע', בשורשי לשון הקודש כידוע, וא"כ המילה אור עצמה הא' ר' מתחלף למילה הר, ומתחלף למילה ער - ער.

מדרגת אור והריון - ירידה ממדרגת "אור תורה" למד-רגת "נר מצוה" וביאור הדברים, ראש השנה "זה היום תחילת מעשיך", נקרא "אורי", "לדוד ה' אורי" זה ר"ה, כדברי חז"ל כידוע, והרי הוא נקרא בלשון של אור. אבל כאשר זה משתלשל לתתא נעשה "חשכת את בנך", מציאות של חשך, ומתגלה בו "היום הרת עולם", זהו האופן של ההריון שעליו אומרת הגמ' "לילה אמר הורה גבר" "לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון", לילה שהוא בבחינת "ולחושך קרא לילה", הוא לוקח את מדרגת האור והופך אותו להריון לילה, שהוא חושך, ניתן להריון, הר-הריון, זהו מקום הגבול של אותו דבר, בהריון אמנם אין הסתלקות גמורה של אור, אלא

חנוכה | אור | בלבביפדיה עבודת ה'

המשך מעמוד ח'

עד עכשיו נתבאר האופן שהקלקול נעשה באופן של מניעת האור, צמצום האור. "אור וחושך משמשים בעירבוביא", וחושך מלשון מניעה, זהו אופן אחד שבפרטותו הוזכר כל החלקים שהוזכרו עד השתא.

"ארה" - ריבוי אור היוצר החשכה אבל האופן הנוסף של מציאות צמצום האור, חל באופן של קללה, שזהו הארה.

ולהבין עמוק מהו המושג שנקרא קללה שנקרא ארה בלשון התורה, כידוע מאד בדברי רבותינו יש שני אופנים איך נעשה מציאות של החשכה, האופן התחתון של מציאות החשכה, כאשר יש גבול וצמצום למציאותו של האור זהו החושך, "ולחושך קרא לילה".

האופן הנוסף של מציאות החשכה, דייקא להיפך, ריבוי של מציאות של אור, שאי אפשר להסתכל על חמה בטהרתה, בצהרתה, בתוקף של ריבוי של הארה שבה, זה גופא מכה בסנוורים ויוצר מציאות של החשכה למי שריבוי האור מאיר אליו, וא"כ, מתוך גילוי שורש האור נעשה ריבוי, והריבוי הוא גופא הופך להיות מציאות של "ארה", של קלקול.

ראשית בדרך רמז, ולאחר מכאן בהבנה, המילה ארה עצמה שהיא מאותו שורש של המילה אור, הא' זה האור עצמו, אבל הר' הופך להיות ר' של ריבוי, מקודם הזכרנו מהלך של רוב, שזהו דין "רוב בעילות הלך אחר הבעל", אבל באופן דידן השתא, מהאור נעשה מציאות של ריבוי של אור, וריבוי הארה היא גופא שורש של מציאות של חושך, הריבוי של אור הוא תוקף נקודת החשכה.

ריבוי הארה דתיקון בחנוכה במקביל לכך יש לזה מהלך מצד התיקון כמו שיבואר, וזה בעומק ההגדרה של נר חנוכה. הרי בבית המקדש יש שבעה נרות שהם כנגד שבעת ימי בראשית, נר כנגד כל יום, זהו גילוי מציאות הארה, אבל בחנוכה שמתגלה ההדלקה של נר חנוכה שהוא שמונה, כלומר מתגלה מציאות תוספת של ריבוי של הארה, מעבר למדרגת שבעת הנרות שמתגלים במנורה שבבית המקדש שזה שורש מדרגת הזמן המאיר, הארת שבעה קנים, שבעה נרות. שבעה ימים מאירים כשמתגלה מדרגת הארה של שמונה, כלומר, מתגלה תוספת של ריבוי של אור, והתוספת של ריבוי האור הרי יוצר החשכה, אבל מצד התיקון הוא מסלק את החושך, היפך "וחשך על פני תהום", ה"ולחושך קרא לילה" "שהחשיכו עיניהם של ישראל", מתגלה הארה דתיקון במהלכי חנוכה.

ריבוי אור דהחשכה - כלי מקבל, ריבוי אור דתיקון - כלי הבטל ונכלל בהארה הגדרנו ראשית את ההקבלה זה לזה, ועכשיו ההבנה, יסוד מוסד בדברי רבותינו, מתי ריבוי של אור יוצר החשכה, ומתי ריבוי של אור הוא שורש הארה דתיקון.

כפי שהוזכר בראשית הדברים, יש אור, ויש כלי, אך - מיעוט אור כלי, הכלי ממעט, מצמצם מגביל, יוצר כלות למציאות הארה. כאשר יש ריבוי של אור בכלי, זה גופא יוצר מציאות של החשכה, אם הכלי רוצה לקבל את אותו מציאות של אור, תוקף ריבוי האור

כאשר מתגלה האור מצד הקדושה זה "אור זרוע לצדיק", כח ההולדה.

וזה נתלבש ונשתלשל, שההריון הוא "לילה אמר הורה גבר" שנעשה באופן של החשכה, של מניעת האור.

וזה משתלשל, שהקטן הופך להיות מציאות של ישן, שלצורך כך צריך "עורו ישנים".

וזה נשתלשל, שזה הופך להיות שיש "קמו עליו עוררין" לערער אחר יחושו, שמא היה דבר ערוה.

והדוגמא השורשית והבהירה, זהו דוד מלכא משיחא שהוא נמשל ללבנה שהיא בזמן ה"לילה אמר הורה גבר", עליו נאמר שהיה ספק על יחושו מיהו אביו, ומדין "רוב בעילות הלך אחר הבעל" אמרינן שעל פי דין זה אביו.

ובעומק, זהו המדרגה של אור הא' שבהתחלה זה האב, והר' זה מדין "רוב בעילות הלך אחר הבעל" שמכח הרוב מבררים את האור הראשון, אבל לא מצד עצמותו של הדבר.

הבירור בחנוכה של האור במדרגת הריון למדרגת תורה אור וכשזה משתלשל למדרגה של חנוכה שהוזכר, זהו השורש של ההארה שאחרי הג' חדשים של ההריון, שזה הצירוף של שתי המדרגות של אור והריון, ומתגלה גם המדרגה של "עורו ישנים משנתכם", כדברי הרמב"ם הידועים ש"אין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה", ובעיקר בלילי טבת שהם הלילות הארוכים שישנם, זהו תקופת טבת המתחילה לערך בחנוכה, שאז מתגלה דייקא, ה"עורו ישנים משנתכם" מכח אותה מדרגה, ומתגלה מצד הקלקול ה"ערו עד היסוד בה" שיש ספק מיהו אביו, שהרי אחד מהגזירות שגזרו היוונים, כמו שאומרת הגמ', שבתולה הנישאת, ח"ו, תיבעל להגמון תחילה, נעשה שורש של הספק כביכול על היחוס, על אף שבתולה אינה מתעברת מביאה ראשונה אבל יש אופנים שמתעברת כמו תמר וכדו', כלומר, נעשה כאן ההשרשה של מציאות הדבר שיש שורש לספק, ממי הוא מקור ההריון. וכאשר גברו על היוונים ונצחום וחזרה מלכות לישראל ק"פ שנה, ונעשה גילוי של שלימות הארה, הארה שבאה להאיר את ה"תורה אור" באופן של גילוי תוקף מציאות הארה, ויתר על כן, עד הגילוי התחתון שבא לסלק את ה"ערו עד היסוד בה" של "תיבעל להגמון תחילה", נעשה הבירור של כח ההריון, זהו ראש השנה שהסיפא שלו בחנוכה, כמו שמוזכר באחרונים, שהסיפא של הדין של ראש השנה הוא בחנוכה, כלומר, הוא הבירור של ההריון של שורש האור הראשון שמתגלה עד מציאות של חנוכה, כמו שנתבאר.

צמצום האור באופן של קללה - "ארה" אבל יתר על כן, פנים נוספות שמתגלה שורש של צמצום של מציאות האור. הרי היפך מציאות של ברכה, יש מציאות של קללה, והקללה מוזכר בתורה בלשון של "ארה", "ומקלליך אאר", "ארה לי את העם הזה", וכן ע"ז הדרך, מהו גדר של מציאות של קללה שנקרא ארה? כאשר כח האור עצמו נופל ח"ו, לתתא, הוא הופך להיות מציאות של קללה.

חנוכה | אור | בלבביפדיה עבודת ה'

המשך מעמוד ט'

ההבנה הבהירה יותר, שזהו דקדוק לשון דברי חז"ל, מצאו פך שמן אחד, כלומר, מצאו כלי אחד, אבל מהכלי אחד הזה, היה אור שדלק לשמונה ימים, ידוע הנידון איך נעשה הנס שדלק שמונה ימים, האם כל יום נתכלה חלק, או שלא נתכלה כלום עד היום השמיני, ועוד צדדים שנאמרו.

אבל העומק, במהלך דידן השתא, אם היה מציאות שהיה שמן שבאמת ראוי לדלוק שמונה ימים בתוך אותו כלי, הכלי באמת היה נשבר, הוא לא היה יכול להכיל אותו, ומהו הנס שנעשה? שמאותו שמן שהיה באותו כלי, דלק שמונה ימים, כלומר, בשמן הזה היה ב"בכח" שלו, ריבוי של הארה, זהו הנס שנעשה בחנוכה, התגלה אצלו ה"תוסף רוחם", התגלה אצלו הכח של האור העליון שמתגלה תוקף של ריבוי של הארה.

מה יוצר תוקף של ריבוי של הארה ביחס לנס שנעשה שם? אם היה כפשוטו מתגלה, שבשמן עצמו היה ריבוי, הכלי היה נשבר, אולם הנס לא נעשה בשמן עצמו שבכפועל יהיה ריבוי של שמן, הנס נעשה שהארה שיוצאת ממציאות השמן, בה היה מציאות של ריבוי, זהו הנס של נר חנוכה, ולכן יש שמונה נרות ולא שבעה, זה בדיוק כל מהלך פני הדברים, כלומר, עומק הארה המתגלה, מתגלה הארה שהאור שמאיר מתוך אותו שמן הוא במדרגה של אור שלא מצומצם למדרגת הכלי.

ולכן, גופא, גם היוונים לא מצאו את אותו פך שמן, "מצאו פך שמן אחד חתום בחותמו של כהן גדול", וודאי, הכל בהשגחה פרטית, וכך סיבב מסבב כל הסיבות שלא ימצאו אותו.

אבל גדר צורת סיבוב הדברים, באיזה אופן הוא נעשה? היה כאן מדרגה שהכלי בטל למציאות של האור, ליוונים אין השגה באור אלא בכלי, לכן היוונים לא מצאו את אותו כלי.

אם זה היה כלי המקבל כפשוטו, אז צמצום האור היה לפי שיעור הכלי המקבל, אבל הגדרת אותה הארה היא היתה שזה כלי מלשון של כלות, הוא מתכלה לאור שלו.

בכל הדלקת נרות השמן בטל למציאות האור ובעומק זה הגדרה של כל נר עם שמן, הפעולה שיש בשמן שבנר, שהשמן מתכלה ונעשה ממנו מציאות של הארה, סתם נר בלשון חז"ל הרי, זה נקרא הכלי עצמו, הוא גופא נקרא הנר. בכל נר יש לנו נר שמן פתילה, ועצם האור עצמו, השמן עצמו שנמצא, הוא בטל למציאות האור, ממנו מציאות האור, זה הרי צורה של הדלקה של נרות.

כלומר, עומק הארה שמתגלה בנר חנוכה הוא, שהכלי בטל למציאות האור, לכן לא ראו היוונים את אותו כלי, ולכן האור שנמצא בתוך אותו שמן, יכול לדלוק שמונה ימים, נעשה בריבוי של מציאות של הארה. זהו כח של "קץ שם לחשך" כמו שדורשים חז"ל, כלומר, מה שהוא הסיבה של חושך תחתון, הפך להיות סיבה שזה נכלל ובטל לעליון, זה נקרא חושך דקדושה מעיקרא, שנכלל בשורש.

היא גופא נעשה העלאה של מציאות החושך התחתון, ומתגלה השורש של החושך העליון, זה האור שמדליקים בלילה בשמונה לילות של ימי חנוכה, מציאות של ריבוי של אור שנעשה התוקף

יוצר מציאות של חושך, כמשל הידוע שהוזכר, שאדם שנסתכל בחמה בטהרתה, הוא אינו יכול לראות אותה, והיא גופא, זה מכריח אותו לעצום את עיניו, או יתר על כן, "הוכה בסנורים" והוא דבק במדרגת החושך, אבל כאשר האדם מקבל ריבוי של אור והוא בטל למציאות האור, דייקא, אז, הוא נכלל במציאותו של האור, זה הכלי העליון, לא כלי של בית קיבול, אלא כלי מלשון כלות הנפש לאלקים, מלשון "ויכולו" שהוא נכלל בדבר, וכאשר הוא נכלל במציאותו של האור, תוקף ריבוי האור יוצר את מציאות ההתכלות.

מיתת הצדיקים - שילוב ריבוי אור דהחשכה ודתיקון יחידו
הדוגמא הבהירה שיש את שתי החלקים בבת אחת, זהו מה שנאמר בקרא "תוסף רוחם יגועון ואל עפרם ישובון", במיתת צדיקים, כמו שאומרים חז"ל הוא בבחינת "כי לא יראני האדם וחי" בחייהם אינם רואים ובמיתתם רואים".

מה קורה כאשר "במיתתם רואים"? מיתה של צדיקים מורכבת משתי החלקים, מורכבת מהחלק התחתון של העפר, שבו נאמר "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", והיא מורכבת מהחלק העליון של הנשמה שהיא בבחינת נשמה שנקראת נר. החלק הזה של הנשמה, כאשר הוא מקבל תוספת של הארה, דייקא עליה נאמר "תוסף רוחם יגועון" מכח תוספת האור, הנשמה נכללת במדרגת "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים", כי ריבוי האור יוצר ביטול לנשמה שנכללת בשורשה, שזה מיתת צדיקים, מיתת נשיקה.

לעומת זאת מדין הגוף שהוא הכלי המקבל, דייקא נעשה ריבוי של האור, והכלי נעשה בו מציאות של ביטול, מציאות של שבירה, מציאות של קלקול, מציאות של מיתה, זהו "ואל עפרם ישובון", "עפר אתה ואל עפר תשוב".

אבל מצד מדרגת הנשמה שנקראת נר, מדרגת הארה, בשעה שמתגלה הריבוי של האור, הנשמה בטילה לשורשה, זהו "תוסף רוחם יגועון", כלומר "נפש אדוני צרורה בצרור החיים", מיתת נשמה, שנקשרת למקור שורשה העליון.

זהו ריבוי של אור שיוצר את שני ההבחנות האלה, גם יחד, כמו שנתבאר.

בפך שמן היה ב"בכח" ריבוי הארה לזי ימים שלא כמי-דת הכלי ולפי"ז, בהבנה בהירה מאד, המציאות של ריבוי האור שמתגלה מהצד העליון, הוא גופא שורש נקודת הארה של הביטול שמבטלת את מציאות הכלים.

הדוגמא הבהירה והשורשית שהזכרנו, זהו ההגדרה של נס חנוכה, טמאו היוונים את כל השמנים ולא מצאו אלא פך שמן אחד חתום בחותמו של כהן גדול, שהיה ראוי לדלוק יום אחד, ונעשה נס ודלק שמונה ימים.

עומק הדבר, למהלך דידן כאן, השתא מה שלא מצאו אלא פך שמן אחד חתום בחותמו של כהן גדול, כלומר, לא כתוב בחז"ל שמצאו שמן, שראוי ליום אחד, וכפשוטו, משום שאם היו מוצאים שמן היה חשש שוב, שאותו שמן נטמא, כמו שתוס' מאריכים שם על המקום בגדר הטומאה, אם מטמא בטומאת היסט ועוד, אבל

וזה ההגדרה של ההדלקה בלילה, בעומק, גדר ההדלקה בלילה היא לא במהלך של יום ולילה "ולחושך קרא לילה", אלא מהלך שהאור מאיר באופן כזה שאין לו שום מציאות של גבול, אין לו שום מציאות של דבר המונע ממנו מלהתפשט, זה עומק נקודת ההארה.

בלשון אחרת, והיינו הך, כידוע מאד, הל"ו נרות של חנוכה הם כנגד הל"ו שעות ששימש האור הראשון, יום שישי, ליל שבת, ושבת קודש, אבל אחרי שבת בל"ו שעות, זה נעצר אלא שמתגלה בתוך הל"ו שעות שזה לא חושך תחתון אלא חושך שבטל לאור, זה מדרגת ליל שבת ששימש האור, ולכן האור שימש ל"ו שעות, אבל מצד כך, אחרי הל"ו שעות יש הפסק לאותו מציאות של אור.

אבל האור השלם שהוא האור שאין לו קץ ואין לו גבול, זו מדרגה שכאשר מצרפים את ה"נר מצווה" למדרגה של "תורה אור", ומתגלה ה"ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים", אז מתגלה האור שאין לו קץ ואין לו גבול, זהו המדרגה של "אור חדש על ציון תאיר".

שאלה מהשומעים - חנוכה מביאה לידי פורים - ידיעה מביאה לאי ידיעה שאלה מהשומעים: איך האופן להוציא מהכח לפועל את הביטול לעליון תשובה: בלשון פשוטה זה נקרא בדברי רבותינו תכלית הידיעה שנדע שלא נדע, אם תפיסת האדם, שהאדם רוצה להשיג דעת, אז הוא רוצה להיות כלי מקבל. [ש - אבל צריך שיהיה הרבה שמן בשביל זה] ת - שמתוך הידיעה הוא מגיע לאי הידיעה, לא שהוא מדלג על הידיעה ומגיע לאי הידיעה.

נגדיר את זה בלשון אחרת, יש חנוכה ויש פורים, חנוכה מביא לידי פורים, שזה הרי סדר המועדים בסדר השנה - אף שבסדר הדורות זה היה הפוך - קודם כל חנוכה, זהו הסדר של החכמה, כשהוא מגיע לפורים זה מביא לאי ידיעה. זהו המועדים דרבנן, "תכלית הידיעה" זה חנוכה, "שנדע שלא נדע" זה פורים, זה הולך בתהליך עד שהוא מגיע ל"לא נדע".

יש את הריבוי שמן שמתגלה בחנוכה של היום השמיני, וזה גופא מביא לאי ידיעה שמתגלה בפורים, זהו בשלבים, יש מה התכלית ויש מה האמצעי.

בלשון פשוטה בקומת נפש, יש ריבוי שבהתחלה מתגלה באופן של מקיפים, ויש אופן שהמקיפים הופכים להיות פנימיים, ויש אופן שהאדם משאיר אותו כמקיפים, וברצוא ושוב הוא נע בין המקיפים לפנימיים, עד שכולו נכלל ב"רצוא", שזה "תכלית הידיעה שנדע שלא נדע".

יש לאדם פנימי ויש לו מקיף, בפשטות העבודה היא להפוך כל מקיף לפנימי, ואז זה גופא הופך את זה להשגה, אולם יש עבודה להשאיר את המקיף כמקיף, ולהתנועע בין המקיף לפנימי שזה תנועה בין ה"שלא נדע" ל"נדע", בין ה"רצוא" ל"שוב" שבין זה לזה, ויש אופן שכולו נכלל ברצוא של תכלית הידיעה שנדע שלא נדע, זהו בקומת נפש בלשון קצרה]. ■ מהסדרה בלבביפדיה - עבודת ה' כ"ט חשון תש"פ בירושלים

של ההארה הראשונה כדברי רבותינו כידוע מאד, זה שלימות עומק נקודת ההארה.

קללה דתיקון מלשון קל - מתכלל בעליון וזה נקרא תיקון של הקללה, כל קללה נקראת קללה מלשון דבר קל, דבר כבד, יורד לתתא, דבר קל עולה ללעילא, כל קללה בעומקה זה מחמת שיש כאן ריבוי של אור, התובע לעלות מעלה ולהתכלל, וכאשר אין התכללות נעשה מציאות של קללה, זהו הקללה שנקראת בלשון תורה "ארה" הקללה היא ריבוי של הארה, הוא גופא יוצר את מציאות הקללה.

אבל כאשר הקללה מתהפכת לברכה, "ויהפוך ה' את הקללה לברכה", שנאמר אצל בלעם, כלומר, כשהקללה מתהפכת לברכה, מתגלה שהריבוי של האור יוצר ביטול של התחתון לעליון, ביטול של הכלי למציאות של האור, זה החושך שבטל למציאות של האור, שזה החושך העליון, זה גופא ההפיכה של ה"ארה" של קללה למציאות של ברכה.

באור התחתון יש חושך, באור העליון אין חושך ובעומק יותר, האור שמאיר, הוא לא רק האור שהיה ביום ראשון שאדם הראשון היה צופה בו מסוף העולם ועד סופו, "אור וחושך משמשים בעירבוביא", שמתגלה החושך השורשי של ה"חשכת את בנך יחידך" מלשון מניעה, שזהו אור, אבל יש גבול לאותו מציאות של אור.

אלא עיקר האור המתגלה, כמו שהוזכר בראשית הדברים, "ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור", "אור שהיה כבר", כלומר זהו האור שהיה קודם מציאות העולם, ומצד ההבחנה הזו, שלימות ההארה זה אור שאין לו כלל מציאות של חושך.

יש את האור התחתון, שיש חושך שמונע אותו בפועל, הכלים המגבילים, כמו שהוזכר כל מהלך הדברים.

יש את האור העליון, שהחושך הוא בבחינת "מנעת" "חשכת" שהוא יוצר שיש לאור גבול בעצם מציאותו, אבל החושך בטל למציאות האור, אין לו הויה עצמית, אך זהו אור שהוא עדיין בר גבול.

ויש את האור העליון יותר, אור שאין לו קץ, אור שאין לו סוף, "ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים", שזה אור שאין לו קץ, זהו עומק ההארה המתגלה.

שלימות ההארה מפורים וחנוכה - אור שאין בו גבול של חושך זה ה"תורה אור" שיוצא מתוך הדברים האלה, כידוע מאד, יש את הנר חנוכה שהוא ה"נר מצווה", ויש את הפורים שהוא ה"תורה אור", זה "הדר קיבלוה", כמו שמאריך המהר"ל שזה שני מהלכי הימים האלו של המועדים דרבנן.

ושלימות ההארה המתגלה מתוך כך, היא ה"ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים", אור שאין לו מציאות של גבול, אין לו מציאות של קץ, זה האור דקדושה שהר' הוא ר' דריבוי, זה אור שחל בו מציאות שאין חושך שמעכב בעדו.

שאלה הדלקת נרות חנוכה ע"י סומא

שלום לכבוד הרב שליט"א.

שאלה לי אליך כבוד הרב, האם סומא יכול להדליק נרות חנוכה? אנא תביא בבקשה את כל המקורות הידועים לך.

תודה רבה.

תשובה

אלקט מעט מקורות בס"ד כפי המזדמן.

מהרש"ל בתשובה ע"ז כתב שחייב להדליק נר חנוכה אף שתלוי בראיה, והובאו דבריו להלכה במג"א (סי' תרע"ה סק"ד), ובאליה רבה (שם סק"ג), ובמשנ"ב, ובכף החיים (שם סק"ט).

ועיין מור וקציעה (סי' תרע"ה) וכן בסידורו (עמ' שלו, ע"ב) בשם מהרש"ל, ומ"מ לא יברך. ועיין מחזיק ברכה ושערי תשובה שם. ומועד לכל חי (סי' כ"ז אות נ"ד).

ועיין מאורות נתן (חנוכה, סי' כ"ח) שמדברי תוס' בר"ה (לג ע"א) בשם ר"ת, מבואר להדיא שסומא מדליק בברכה. ועיין שו"ת אבני ישפה (ד"ה ענף ג').

ועיין מגן אברהם (סי' רס"ג סק"ט) שכתב שלגבי נר שבת אם יש לה בעל פקח יברך במקומה.

ולכאורה ה"ה לנר חנוכה. ועיין מגן אברהם ס"ס תרע"ה. ועיין שו"ת השבי"ט (ח"ז, או"ח סע"ד, עמ' קנו, ו-רעא).

ועיין פרי מגדים (שם סק"ד), שמוציא אחרים נמי. אולם במהרש"ל שם כתב שלכתחילה אחרים ידליקו ויברכו.

ועיין שו"ת שבט הלוי (סי' פ"ז) וכן דרשות ושיחות שבט הלוי (תשנ"ט, הדלקת נר רביעי של חנוכה) שכתב, שאף לשיטת המור וקציעה שלא יברך, מ"מ זהו לגבי ברכת להדליק, אבל ברכת שהחיינו ושעשה ניסים יכול לברך. ועיין אור יצחק (סימן ר"נ).

ועיין עוד שלחן תמיד לבעל מרכבת המשנה (עמ' רסו), וכן בספר עושה שלום (עמ' קלו ע"א), וספר מזבח אדמה (י ע"א), שיברך. וכן בשו"ת שואל ונשאל ח"ג (או"ח סי' נ"ד). וכן בשו"ת רבבות אפרים ח"ד (סי' קסג, אות ז, כד).

ועיין ישועות מלכו בסוף הספר שהביא ראיה מדברי הרמב"ם (פ"ג ה"ד) שכתב שכל המחויב במקרא מגילה חייב בהדלקת הנר. ועיין מאורות נתן סימן נח. ומבשר טוב סימן א'. ומעדני אשר מקץ. ומשנת יוסף חלק י"א סימן קטו.

ועיין הגהות הרא"מ הורו"ץ (שבת, כג, ע"ב) שכתב דרב יוסף עצמו הוה מדליק נרות חנוכה.

אולם יעוין בהערות לגרי"ש אלישיב (שבת) שהביא משם האחרונים שאשתו הדליקה מפני שהיה סומא, כדברי המהרש"ל. עיין בנין שלמה סימן נב, ופרי יצחק ח"א ס"ו.

ועיין הלכות חנוכה לרבינו המהרז"ך (ט), צ"ע אם סומא חייב בנר חנוכה, ונ"מ שצריך להשתתף בפרוטה.

ועיין ערוך השולחן (סי' תרע"ה ס"ק ה') שכתב שנכון שסומא לא יברך.

ועיין בירור הלכה (סי' רס"ג) שהמנהג למעשה שסומא מברך. ועיין סימן תרע"ה. ועיין שונה הלכות על אתר. ועיין בשלמי תודה סי' י"ח.

ועיין חידושי מהרצ"א על חנוכה (סוגיא ד') - סומא חייב. ושם (סוגיא ו, יב) סומא מוציא אחרים ידי חובתו. ושם (יג) צ"ע אם הסומא בבית עם שאר אנשים אם מותר להדליק בפני עצמו להיות ממהדרין. וזהו דלא כמהרש"ל דלעיל. ועיין שמירת שבת כהלכתה (ח"ב עמ' ל"ט).

ובעומק. סומא, סמ-וא. כלומר חל בו קלקול של הס"מ הנודע. ובחנוכה שמאיר אור הגנוז בוקע את סמיות הסומא ולכך אף הוא בכלל מצוה זו. ובעומק מכח מצוה זו ראוי לחייבו לחכמים בכל המצות מדרבנן ולר"י מדאורייתא. ולכך ראוי לו להיות מהדרין.

ובעומק, ביחס לעומק אור נר חנוכה שהוא אור דלעת"ל, כולנו סומים, כי גנוז לצדיקים לעת"ל. ואור נר חנוכה בוקע ומאיר להוציא כולם מעוורים וסומים, ועליו יש לברך בפנימיות פוקח עוורים. ואזי נהפך מסומא, סם-המות, לסם חיים. בבחינת "זכה נעשית לו סם חיים".

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | 718.295.1245 USA

הצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כמעט כל החומר המופיע בעלון זה חדש

משתמש בנס מנכין לו מזכויותיו. כי נס הוא מדרגת עוה"ב, וזכויותיו הם העוה"ב שלו. וכאשר משתמש בנס מנכין לו את העוה"ב כי נשתמש בו. ג. מי שהוא במדרגת בן עוה"ב ממש כגון חנינא בן דוסא (תענית כ"ה א'), שאצלו הנס והטבע שווים, ויכול לומר מי שאמר לשמן וידלוק הוא יאמר לחומץ וידלוק. וזה אינו משתמש בעוה"ב כי השתא נמצא במדרגת עוה"ב, ואצלו העוה"ז והעוה"ב שווים. אלא שסוף כל סוף אף אותו אדם נמצא בעוה"ז, ומדרגת שאר אינשי אינה כן, לכך אין לו להשתמש בזה שלא לצורך, ולכך השתמשו בנר זה רק עד הבדלה ותו לא. ובעומק השתמש בנר זה אף לצורך הבדלה, כי נר זה הוא גופא כח ההבדלה בין שבת לחול, בין נס שהוא קודש לטבע שהוא חול.

ג' שורשים למילה נס ודיקא נקט לשון "מי שאמר לשמן וידלוק", כמ"ש "בדבר ה' שמים נעשו" (תהלים ל"ג ו'), וכמ"ש "לעולם ה' דברך נצב בשמים" (תהלים קי"ט פ"ט), שהוא מקיים כל דבר בכל עת כמ"ש במדרשים וכמבואר בשם הבעש"ט הק' (עי' פ"א דשער היחוד והאמונה לבעל התניא). ודיקא מי שדבוק במי שאמר, שדבוק בשורש היות כל דבר שהוא במאמר פיו ית"ש, אצלו הנס והטבע שווים. וזהו בן עוה"ב, שאינו דבוק בלבוש אלא במולבש במאמר פיו ית"ש. ויתר על כן, בעצמותו ית' למעלה מדיבוריו. וזהו הלשון שאמרו על רשב"י (כתובות ס"א ב'), ועל נחום איש גמזו (סנהדרין ק"ט א'), שהם מלומדים בניסים, כלומר

משא"כ בחנוכה הם ח' נרות בחינת אור האמונה שלמעלה מן החכמה, בבחינת והחכמה מאין תמצא (איוב כ"ח י"ב), מן האמונה. ולכך דיקא מקום ההדלקה לכתחילה אינו בתוך הבית בבחינת אור פנימי, אלא מקומו בפתח הבית, בבחינת ואמונתך סביבותיך (תהלים פ"ט ט'), אור מקיף. ולכך אמרו שמניחו בשמאל שיהא מזוזה בימין ונר חנוכה בשמאל (שבת כ"ב א'), ועי"ז יהא מוקף במצוות, בבחינת אור מקיף. ולכך י"א שחנוכה אינו בטל לעת"ל כשאר המועדים, כי תכלית הידיעה שלא נדע, תכלית החכמה היא אמונה. והוא אורה של הגאולה, אור האמונה. ולכך כל המועדים שהם בסוד החכמה בטלים לעת"ל. משא"כ חנוכה ופורים שהם בסוד האמונה, אינם בטלים לעת"ל.

מאמר בענין הנס על דרך האגדתא

ג' מדרגות בלסמון על הנס לענין האם ראוי להשתמש בנס, יש בכך ג' מדרגות. א. מי שאינו ראוי לנס ונעשה לו נס מחמת סיבה חיצונית כגון (שבת נ"ג ב') אותו אב שיצא חלב מדדיו להשקות את בנו, ונחלקו בגמרא אם הוא אדם גדול שהרי נעשה לו נס, או אדם גרוע שנשתנו לו סדרי בראשית, כי אינו שייך לנס כלל ומשתמש בכתר לא לו. ב. מי שאינו במדרגת נס אולם יש לו זכויות רבות שהם העוה"ב שלו, ועליו אמרו (תענית כ' ב'), שאם

הקדמה

מהספר מועדי השנה

ימי חנוכה הם ימי מלחמה בין חכמת תורה"ק, תורה אור, לחכמת יון, כנודע. אמנם מצינו נקודה שונה במלחמה זו משאר מלחמות, שאין ענינה רק לנצח האויב ולבטלו, אלא להכניס חלקו בפועל לקדושה, כמ"ש יפת אלקים ליפת, יפיתו של יפת יהא באהלי שם (מגילה ט' ב'). ועוד אמרו חכמה בגויים תאמן (איכ"ר ב' י"ג), וזה קאי על הגויים בכלל, ועל יון בפרט, שהוא שורש חכמת הגויים. ועצם האמונה בכך זהו גדר הכנסתו לקדושה. אולם אל יסבור האדם שמכאן ואילך הותרה חכמת יון, ח"ו ח"ו. אלא שאור האמונה שבחכמתם הותר, ולא עצם החכמה, ולכך אמרו חכמה בגויים תאמן, אמונה דייקא. ותיקון אור החכמה שנפלה לבין הגויים הוא דיקא ע"י אור האמונה, בבחינת ואמונתך בלילות (תהלים צ"ב ג'), במקום החשך. ולכך דיקא מצות נר חנוכה משתשקע החמה שהוא בחינת לילה ושם האור אינו בבחינת הארת היום, אור החמה, אלא בבחינת כי אשב בחשך ה' אור לי (מיכה ז' ח'), בחינת אמונתך בלילות, אור ה', אור האמונה בהש"ת. כי נצחון אור התורה הקדושה על חכמת יון הוא מכח אור האמונה, חכמה בגויים תאמן, כנ"ל. ודיקא נעשה הנס מפך שמן שהיה חתום בחותמו של כה"ג. שהוא שמן נעלם וגנוז בבחינת לילה, שאינו נראה ונגלה. ודיקא שמן זה האיר, כי זהו אור הלילה, בחשך, אור של אמונה. ולכך דיקא במנורה היו ז' קנים, ז' נרות, בחינת מנורה בדרום, הרוצה שיחכים ידרים (ב"ב כ"ה ב').

המספיק לעובדי ה'

סיכום הדברים עד כאן. נתבארה המדרגה הראשונה, דרכו של חנוך, שעיקר ימי חייו היו נדודים והתבודדות. ונתבארה המדרגה השנייה, דרכו של אברהם אבינו, שהיה נקוט בידו המנהג להסתגר בזמנים ידועים אפילו מפני בני ביתו. וכמו שהוזכר, זו הדרך הראויה לכל מבקש ה', שיהיו לו זמנים ידועים להסתגר אפילו מפני בני ביתו. יתר על כן, נתבארה מדרגתו של יצחק, שיצא לשוח בשדה, שאלו הם זמני תפילה, שאזי האדם מבודד את נפשו עם בוראו, ובזמנם שלא היה מנין, זה היה לבדו. ונתבאר יתר על כן, שהאבות הקדושים לא נתעסקו ברעיית הצאן אלא מפני שהם חיפשו לעצמם התבודדות במקומות מרעה והתרחקות מחיי הכרך.

ונתבאר, שכאשר האדם עמל לפרנסתו, כיצד הוא בוחר את פרנסתו, בחיצוניות הוא בוחר היכן שיש יותר רווח של ממון, ובפנימיות יותר הוא בוחר היכן שאפשר לו לעסוק בפרנסתו פחות זמן ולהרוויח יותר, ויתר על כן כדברי חובות הלבבות, שלפי טבע כשרונותיו שהקב"ה נתן לו, זהו הכלי שבו הוא צריך לעסוק באומנות.

יתר על כן, כמו שנתבאר כאן בדברי ר"א בן הרמב"ם, האדם צריך לבחור לעצמו מלאכה שיותר קרובה להתבודד ויותר רחוקה משאון העולם, כי בשעה שהאדם עוסק עם בני האדם מתקיים בו "מצא מין את מינו ונעור", ועל-ידי-כן הוא נקשר לעולם החומר. ולפיכך, האופן בו האדם מקיים את גזירת "בזעת אפך תאכל לחם", זהו באופן שיותר קרוב להתבודדות, ויותר רחוק משאון העולם.

והלא נקל להתבונן אל מצב יעקב אבינו אחרי שהתענה ברעית הצאן י"ד שנה שעבד ברחל ולאה, כמו שנאמר (שם ל"א, מ"א): "עבדתך ארבע-עשרה שנה בשתי בנותיך". כשאחז בו לבן בחזרה ונתן לו את הבחירה בלקיחת שכרו, כמו שנאמר (שם ל', כ"ח): "נקבה שכרך עלי ואתנה", לא בחר בכסף ובוזה ובשום דבר אחר אלא רק לשוב ולרעות צאן, כמו שנאמר (שם שם, ל"א): "לא תתן לי מאומה אם תעשה לי הדבר הזה אשובה ארעה צאנך אשמר". וזה למרות הצער שבמלאכה זו, כמו שזכר (שם ל"א, מ'): "הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה,

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה

עוד פעם, שיהיה ברור. אין כוונת הדבר רק שת"ח לא מדבר דברים בטלים, שומר פיו, תענית דיבור, אלא כוונת הדבר שהוא נמצא במדרגה שכל דיבורו בחכמה ומצד כך כל דיבור גנוז בעומקו חכמה. הרי שאין לו שייכות לתפיסה שנקאת דברים בטלים, זה נקרא ת"ח. מי שיתכן אצלו שהוא ידבר דברים בלי חכמה, רק בולם פיו לא רק בשעת מריבה, בוודאי שאשריו טוב לו שהוא לא מדבר דבריו בטלים. כל אור הגנוז עומד לו ע"י כן, אבל אין זה המכוון של מדרגה של דביקות בתורה במדרגת דיבור. דביקות בתורה במדרגת דיבור הוא אצל מי שכל דיבורו בהכרח הוא או דברי תורה להדיא או דברי חכמה שהם של תורה שהם השתלשלות של ברא עלמא שמונח מכח התורה. מי שיתכן אצלו שהוא מדבר דברים בלי חכמה הוא לא במדרגה של ודברת בם ולא בדברים בטלים באמיתותה. יכול להיות שהפעל יוצא הוא מקיים, ובעומק אי אפשר לעמוד כמעט בדבר.

רק אצל מי שהוא דבוק בעצם, בדבר ה', הוא דבוק תמיד בחכמתו ית"ש הוא מופקע מעצם המציאות שנקראית דברים בטלים. לכן בהכרח ששיחת תלמידי חכמים צריכה תלמוד.

כאן מונח עומק עצום בכל העבודה שלא פסיק פומיה מגירסא. מי שלא פסיק פומיה מכח הכרח ואפילו מרצון אבל שייך שידבר דברים בטלים - זה לא המדרגה האמיתית של ודברת בם, ודברת בם זה אדם שהדיבור שלו קשור למחשבה. דברי הרמב"ן הידועים באגרתו "חשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיך" זה לא סתם סדר, אלא מונח כאן תפיסה שהדיבור שלו משתלשל מהחכמה בעומק כוחות הנפש. זה לא שהוא קודם חושב ולאחמ"כ מדבר רק לשמור את דיבורו שלא יבוא לידי דיבור רע. אלא מונח כאן תפיסה שסדר הכוחות הוא לא באופן של "איוב לא בדעת ידבר" כדברי החוה"ל הידועים שאבר הלשון הוא הקל ביותר והדיבור משתלט על המחשבה ולא משתלשל ממנה, ברור שיש איזשהי מודעות מסויימת במידה מי יותר ומי פחות, אבל הדיבור שלו הוא ככח לעצמו.

הצורה הנכונה שהיא צורה של ת"ח במהותם לא בהנהגתם בלבד אלא במהותם המתגלה בהנהגתם היא באופן כזה שהדיבור יוצא לפועל של כח המחשבה, ככל שהאדם הוא ת"ח יותר, חי בעולם פנימי יותר, מקושר יותר לעולמו הפנימי, אז הדיבור שלו הוא ההתגלות של צורת כח

המחשבה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

המספיק לעובדי ה'

ותדד שנתי מעיני", וכל זה מפני שרעית הצאן התאימה לאורח חייו וכל עסוק אחר היה מהוה סתירה או מכשול.

מפורש בדברי רבותינו, שכאשר הקב"ה רצה לבדוק האם רועי ישראל ראויים להנהיג את עם ישראל, הוא בדק אותם ברעיית הצאן. באברהם אבינו נאמר שרץ אל הבקר, ובמשה רבינו נאמר המעשה הידוע עם הצאן שברח, וכן ע"ז הדרך. הם נבדקו כלפי רעית הצאן מצד מידת הרחמים, כיצד הם ינהיגו וירעו את צאן ישראל. וכידוע שעל שם כן נקרא משה רבינו "רעיא מהימנא".

ובעומק יותר, סיבת הדבר שמשה רבינו קרוי "רעיא מהימנא", מפני מה שמבואר כאן בדברי ר"א בן הרמב"ם: כל עסוק אחר היה מהוה סתירה או מכשול, כמו שהוא יסביר מיד להלן על משה רבינו. המתבודד בה"א הידיעה - זהו משה רבינו. ארבעים יום הוא עלה להר, ג' פעמים, וכלשון הפסוק (שמות לג, ז): "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה". כל יסוד חייו של משה רבינו היו התבודדות.

כאשר משה רבינו נולד לאחר שהיה בביתו, אמו הצפינתו ג' חודשים, "ותצפנהו שלשה ירחים" (שמות ב, ב), הוא נולד בחודש השביעי במקום תשיעי, ואזי הצפינתו כמתבודד. לאחר מכן היא לקחה תיבת גומא, "ותקח לו תבת גמא" (שם, ג), והניחה אותו ביאור, ושם הוא היה לבד, מתבודד, בלא אבא ובלא אמא, "ותתצב אחתו מרחק לדעה מה יעשה לו" (שם, ד). זו צורת גילוי של משה רבינו. וכן בבית פרעה הוא נמצא במקום של גלות, והרי שגם שם הוא מבודד. לאחר-מכן הוא בורח למדין, וגם שם "איש מצרי הצילנו מיד הרעים" (שם, יט), הוא היה נכרי במדין. ושם הוא הולך לרעות צאנו, כולו מציאות של זר. וזהו האופן של "ויעמד העם מרחק, ומשה נגש אל הערפל אשר נשם האלהים" (שם, כ, יח), הוא ניגש לשם לבד.

מי שיתבונן עמוק, יראה את כל מהלך חייו של משה רבינו כמתבודד. וזהו מה שאומר כאן מיד ר"א אברהם בן הרמב"ם. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת

שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

פרק ו' | דרכי לימוד הגמרא

שתי דרכים אפשריות בשלב ה"למיגמר"

על גבי השלבים האלה, שהאדם קורא ומבין כל מילה ואת הקטע בשלמותו, ישנן שתי צורות יסודיות מאוד איך ללמוד בשלב זה של ה"למיגמר":

הצורה הראשונה היא, שהאדם לומד ראשית את כל הענין או הנושא באופן מהיר, במטרה להקיף את הנושא. לאחר מכן הוא יחזור וילמד שוב את הדברים, כדי להבין כל דבר בצורה יותר ברורה. אבל בתחילה הוא לומד רק עם קליטה והבנה בסיסית של מה שכתוב את כל הסוגיה במהירות. ואפשר גם לחלק את הסוגיה לחלקים.

וכשהתפיסה הזו היא עוד יותר רחבה, האדם לומד באופן זה את כל המסכת, או סדר שלם, או את כל הש"ס כולו. ויש העושים זאת באופן של דף היומי וכדומה.

צורה שנייה של לימוד היא, באופן שהאדם קורא כל קטע וכדו', ומנסה להבין מהי ההבנה הפשוטה והיסודית שאפשר להבין כאן. כל דבר ודבר שהוא לומד, הוא מנסה להבין אותו תחילה במושכל ראשון. ולאחר שהוא גומר את כל הסוגיה, הוא מתחיל מהתחלה "למיסבר" בהבנה יסודית.

לכל דרך ישנה מעלה וחיסרון.

כפי שהוזכר, יש בלימוד את ה"ליגמר, ויש את ה"ליסבר". ויש בזה חילוקים דקים באיזה אופן ועד כמה צריך להיות שלב ה"ליגמר", ובאיזה אופן ועד כמה צריך להיות שלב ה"ליסבר". וכמו בכל דבר, גם בזה, לכל אחת מצורות לימוד אלו יש כמובן מצד אחד מעלות, אך יש בה גם את הצד ההפוך. ולכל דרך ישנה מעלה וחיסרון.

בדרך הראשונה שבה האדם לומד את כל העניין מהר: התועלת שבדבר היא, שהוא קולט תחילה את כללות העניין. והחיסרון שבדבר הוא, שהנפש מתרגלת לקרוא גם דברים שהיא לא ממש מנסה להבין אותם.

ישנה בזה עוד מעלה, שע"כ האדם מתרגל לקלוט מהר, זהו סוג של מעלה. אבל כמובן ששוברו בצידו, שהרי פעמים רבות מאוד הקליטה המהירה היא בלתי מדויקת.

ותועלת נוספת היא, שבאופן זה האדם רוכש הרבה ידיעות. אבל, בד"כ הזיכרון של הידיעות שנרכשות באופן הזה, הוא קצר מועד. ובנוסף על כך, כפי שהוזכר ההבנה בהם היא קטנה עד למאוד.

כל זאת מלבד נקודת הסגולה הידועה, שדבר שאדם למד פעם בעולם הזה, מזכירים לו אתו בעולם הבא. { ואגב, נבאר בקצרה מה כוונת הדבר שמזכירים לו? הענין הוא, שע"י הלימוד שהאדם למד הוא מנענע בכך את השורש העליון של הדבר שבו עסק, וכאשר הוא יעלה למעלה, אזי השורש העליון כבר התנועע, ויש כאן רשימו מן הדבר. ולא כפי הסבורים, שמזכירים לו במידה כנגד מידה - הוא למד ולכן כנגד כך מלמדים אותו. אלא עצם הנענוע השורשי של עצמו, זה גופא מה שמתנועע בזה שלמד, וזה גופא נקודת הזכירה שעתידה להיזכר כשיעלה למעלה.} ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

בלביפדיה אבד

סוטה (לו, ע"ב) – באותה שעה באתה דיוקנו של אבי ונראתה לו בחלון, א"ל יוסף עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם, רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות, דכתיב (משלי, כט, ג) ורועה זונות יאבד הון. ופירש"י, שם טוב שהוא יקר מכל הון.

והנה בכל דבר יש שורש וענף. שורש בתורה, וענף בעולם. ומצד השורש אמרו (עירובין, סד, ע"א) האמר רבי אחא בר חנינא, מאי דכתיב ורעה זונות יאבד הון, כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה, מאבד הונה של תורה. כי התורה קנקרת אשה, אשת חיל.

והבן שהתורה כולה שמות, שמותיו ית', ומשם נשתלשל כל שמות בני"א שרמוזים בתורה. והמאבד שמו, מאבדה משורשה בתורה"ק, כמ"ש משה "מחני נא מספרך אשר כתבת". ולכך רועה זונות בפועל ח"ו שמאבד הונו, שם טוב, בהכרח שאיבד את שמו בשורשו מכח שאמר שמועה זו נאה ושמועה זו אינה נאה. ולכך דייקא נגלה ליוסף אביו שלמדו תורה, שכל מה שקבל משם ועבר מסר לו. ולכך דייקא כתיב (משלי, כט, ג) איש אהב חכמה ישמח "אביו", ורעה זונות יאבד הון.

וכן המאבד הונו בזנות, במקום אות ברית קדש, מאבד את שורש דיבורו בתורה, כמ"ש בליקוטי מוהר"ן (תורה יט, ג) וז"ל, בלשה"ק תלוי תיקון הברית וכו', כי זה בלא זה אי אפשר להיות, היינו תיקון הברית ושלמות לשה"ק הם תלויים זה בזה, וזש"כ ורועה זונות יאבד הון, אל תקרי מהונך אלא מגרונוך, שהוא בחינת לשה"ק, כי מי שפוגם בברית מאבד לשה"ק (ועיי"ש תורה כז, ו).

והנה גדר "יאבד הון". עיין אגרה דכלה (וישב, ד"ה זונה) האומר שמועה זו נאה וכו', א"כ נשמע מדבריהם שתיבת זונה היא מלה מורכבת, זו-נאה. ויתר על כן, זונה, ז-הון. יעוין פני שלמה (סוטה, שם) וז"ל, כי תיבת הון מרמז שאלו חטא יוסף ח"ו בה מאבד אותיות "הון". עמש"כ רבנו בחיי (תצוה, כח, טו) כי על י"ב השבטים היה כתוב י"ב השבטים, גם אברהם יצחק יעקב שבטי ישורון וכו', הרי שאצל יוסף היה כתוב יוסף-ון (עיי"ש) וכו', ועל האפוד פסק הרמב"ם (פ"ט, כלי המקדש, ה"ט) שהיה כתוב יהוסף, בה"א, וכו'. ולפ"ז י"ל דהכי שורשו, דאם היה ח"ו יוסף חוטא היה מפסיד את ה' מן אפוד, ואותיות ו"ן מן החשון, והיה מאבד הון, והוא כפתור ופרח בע"ה, ואשמחה כאלו מצאתי הון. עכ"ל. ובדרך רמז, יאבד הון, גימט' לחם. ועי"ז כתיב (משלי, ו, כו) כי בעד אשה זונה עד ככר לחם. וכמ"ש (סוטה, ב, ע"ב) אמר רבא, כל הבא על אשה זונה לסוף מבקש ככר לחם. וזהו יאבד הון.

פרק ד' | בירור הרצון המניע המעשה והדרגתו

רצוננו לעשות רצונך אלא שכידוע אמרו חז"ל (ברכות יז). "רצוננו לעשות רצונך אלא ששיעור שבעיסה (יצה"ר) מעכב". וא"כ נכון שיש את רצון ה' שמכריח אותנו לעשות, אבל בעומק הפנימי של כל אחד ואחד מישראל הוא רוצה לעשות את רצון הבורא ית', הכח הזה נמצא בנו והושרש בשורש הווית נשמתנו שנאצלה ונבראה ממנו ית', ולכן במעמקי הפנימיות הנעלם של כל אחד ואחד מישראל מונח רצון שלם לעשות רצון הבורא.

נמצאנו למדים, שאף כאשר מכריחים את האדם לעשות דבר, הרי הכל בהשגחה פרטית ממנו ית' וזהו רצונו ית', וא"כ גם האדם רוצה שיכריחו אותו לעשות את אותו הדבר שהוא רצון ה' כי רצוננו לעשות רצון ה'.. ונמצא שבעומק, בכל הכרח יש רצון, אלא שהוא רצון מכוסה ונעלם.

דבר זה מצאנו בחז"ל שאמרו (ערכין פ"ה מ"ו) על אדם שצריך לתת גט לאשתו ולא רוצה, ש"כופים אותו עד שיאמר רוצה אני". וביאר הרמב"ם שאין זו כפיה שיאמר דברים שאינם אמת, אלא מפני שבתוך תוכו ובפנימיות נשמתו של כל אדם מישראל קיים רצון לעשות את רצון ה', אלא שרצון זה גנוז נעלם ומכוסה בהרבה רצונות אחרים, והכפיה באה רק כדי להעלות את אותו רצון שקיים בנפש ולהביא אותו לידי גילוי מהכח לפועל ע"י אמירה בפה.

הרגשת ההכרח אינה אלא לבוש א"כ מלבד עבודת האדם שהוזכרה לעיל, למצוא את נקודת הרצון בכל דבר שאנו מרגישים מוכרחים בו. ישנה עוד עבודה להאמין בכל דבר שהוא מרגיש מוכרח לעשותו, שהרגשת ההכרח אינה אלא לבוש חיצוני, אבל בפנימיות נפשו הוא רוצה את הדבר כי זהו רצון ה' והאדם רוצה שיכריחו אותו לעשותו. וא"כ בעומק הנפש אין הכרח כפשוטו אלא כל הכרח הוא רצון.

לסיכומם של דברים. הכרנו את שלשת המניעים שהם: הרצון, ההכרח, וההרגל. ואנו צריכים להכיר ולזהות בכל אחד מהם את הרצון. הן את הרצון הברור שנמצא בכל דבר, והן את חלקי הרצון המעורבים בו. אחר שזיהינו את הרצון שלנו שבכל דבר, נעורר את הרצון, ונפעל ונעשה כל דבר מתוך מודעות לרצון שלנו בו, ומתוך השתוקקות וחיבור של רצון.

ועי"כ, המעשים שנעשה בכל חלקיהם יהיו מקושרים לעומק נפשנו ולעומק רצוננו ונהיה קשורים לעצמנו. כי המעשים שהם החלק החיצוני קשורים למעמקים של הרצון שהוא מעצמיות האדם.

ובנוסף על כך, הרצון יוצא מהכח אל הפועל ע"י המעשים שאנו עושים, וא"כ ההויה של נפשנו המתגלה ברצוננו מתגלה מהכח לפועל ונעשית מציאות גלויה יותר. יה"ר שנוכח כל כנסת ישראל לגלות את ה"רצוננו לעשות רצונך", וכאשר זה יהיה בשלימות יהיה בנין ביהמ"ק בשלימותו, שזה עומק שלימות רצונו ית'.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא- מתוך קובץ שיעורים על תפקידן של בנות ישראל.

מקץ | ד-ט

בלבביפדיה אבד

מה נדבר ומה נצטדק. דט-נצק. והנה מלת אטד, נחלקת א-טד. אלף בחינת אחד, טד, גימ' אחד. ונדוע שבחינה אחת בחלוקה של אחד, ט-ט. ט - זכר. ד - נקבה. וכאשר נפרד ונטרד אחדות זו, נגלה אטד כקוף. כמ"ש בספר השרשים לרד"ק (ערך אטד), גרן האטד (בראשית, נ, י), וקוף ודרדר תרגם אונקלוס וכוכבין ואטדין, והוא מין ממיני הקוצים, מדת הגבורה.

וכמו שמבואר בזה"ק (בראשית, רמט, ע"א) אט"ד בגימט' יד, כמו דאת אמר (שמות, יא, לא) וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. כיון דמטו לאתר דא, חמו גבוראן דנפקי מהאי אטד. אמאי אקרי אטד, אלא מה אטד נפקי כובין להאי סטרא ולהאי סטרא, הכא נמי י"ד, נפקי מיניה אצבעאן להאי סטרא ולהאי סטרא, וכל אצבעא ואצבעא סליק בכמה גובראן בכמה דינין ובכמה נימוסין. ועיין רקנאטי (ויחי) ז"ל, ידעת כי הוא מין ממיני הקוצים ולכך עשו שם ההספד. ועיין דן ידן לר"ש מאוסטרפליא, מאמר ח.

והבן שבשורש יש אחד, ומתפרט לשבעים, אצל יעקב ע' יוצאי ירך יעקב, ובקלקול ע' אומות. ועיין ספר הליקוטים לארז"ל (וישב, פ"ג) ז"ל, וגורן האטד רמז לע' שרים הנעשה כגרן (כדוגמת סנהדרין שהם ע', כחצי גרן עגולה). ויתר על כן יש כח אחד שמעל השבעים. ועיין מגלה עמוקות (ואתחנן, אופן קלו) ר"ב החוב"ל בגימט' גר"ן, והוא סוד גרן האטד, הוא מלאך א"ף, גימט' נד"ב ואביה"ו, ופנחס הכניע האף. ועיי"ש, פרשת שלח.

והנה כאשר גובר כח הקלקול ע"י חטא חוה (עיין קהלת יעקב ערך גר, חוה בגימט' האטד) נעשה טרד, טד-ר. והיינו כמ"ש חז"ל (ב"ר, יא, ב) על אדה"ר, ומוצאי שבת ניטל ממנו זיוו וטרדו מג"ע. וכמ"ש (שם, טו, ז) בשעה שאכל אדה"ר מאותו האילן טרדו הקב"ה והוציאו חוץ לג"ע. ואזי אדה"ר נצטדק, דט-נצק, לפני קונו על מעשיו, ואמר האשה אשר נתת עמדי (חוה - האטד, כנ"ל) היא נתנה לי ואוכל. זוש"כ (משלי, יט, יג) ודלף טרד מדיני אשה.

ומכאן ואילך נשתלשל כל טירדא שבעולם. ואם זוכה זהו טירדא של מצוה, ואם לאו טירדא של רשות, כמ"ש (סוכה, כה, ע"א) הכא טריד טירדא דמצוה, התם טריד טרדא דרשות. ועיין כתובות (ו, ע"ב) דטריד דלא בעיל. והיינו שכל חיבור לאשתו נעשה באופן של טריד, ושורשו בחוה, כנ"ל. ואדה"ר עיקר קללתו בזעת אפיק תאכל לחם, ולכך נעשה "טרוד בפועליו" (ב"מ, ק"ב, ע"ב). וכן חנוני טריד (ב"ב, פ"ז, ע"ב). ויתר על כן נעשה טרוד ביצרו, כמ"ש (יומא, לה, ע"ב) וטרוד ביצרי הייתי. והיינו כי היצה"ר שורש כל טרדה זו שע"י נטרד מג"ע.

זוש"כ (וישלח, לו, לו) וימלך הדר תחתיו, וגו', ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב. ואמרו (ב"ר, שם, פג, ד) ר' סימון אמר מטיבי נשים היו, מהטבאל, שהיו מיטבין אותה לבעלה ואח"כ טורדין אותה מבעלה. ועיין זה"ק (האזינו אד"ז, רצד, ע"א) בת מטרד, בת מההוא אתר דטרדין כלא.

ובתיקון אמרו (ריקאנטי, וישלח, לו, לו) מטרד, רמז לחכמה עליונה, ונקראת כך כי הכל נטרדים מהשגתה, שנאמר (איוב, כח, ז) נתיב לא ידעו עיט. וכן נתקן באבן פטדה. טד-פה. וכתב רבינו בחיי (תצוה, כח, טו) וסגולת האבן הזאת של פטדה שהיא מקררת הגוף, וע"כ היא מצויה בארצות כוש שהם חמים ושטופי זמה וצריכים אליה לקרר אותם. והוא תיקון קלקול ביאה ראשונה של נחש בחוה. ועיין סדר היום (סידור הקערה) תאנה במקום פטדה (אותיות מתחלפות, עיי"ש). וזהו תיקון ויתפרו להם עלי תאנה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אטד, טרד, נצטדק, פטדה, מטרד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

גיטין (כו, ע"א) - המביא גט ואבד. והנה נודע משם הגר"א שאותיות גט אין להם צרוף בתוה"ק. ולכך הם מפרידים בין איש לאשתו, והיינו שהויתם מציאות של פירוד.

ובעומק. ראשיתה של האשה שאבדה מבעלה, כמ"ש בריש קידושין (ב, ע"ב). והנישואין הם בחינת השבת אבידה. ולפ"ז גט שורשו בפרוד שהיה תחלה בין איש לאשה, שנאבדה ממנו, והגט מעורר ומגלה שוב את כח האבדה שבאשה. ולפיכך מכיון שכל היותו של גט לעורר כח אבדה, לכך הוא עלול להאבד. "גט שאבד". ולכך יש מצוה להחזיר גרושתו, והיינו להשיב האבדה.

והנה אותיות אחר גט, יד. זוש"כ (כי תצא, כד, א) וכתב לה ספר כריתות ונתן "בידה", ושלחה מביתו. ואמרו (גיטין, עז, ע"א) ת"ר, ונתן בידה, אין לי אלא ידה, גגה חצרה וקרפיפה מנין, ת"ל ונתן מכל מקום. ועיין שו"ע (אבן העזר, קלט, ס"א), זרק לה הגט בחצרה וכו', הרי זה מגורשת, בד"א כשהיא עומדת בחצרה והוא משתמש לדעתה. והיינו שמועיל נתינת גט למקום שמשתמר וחשיב כידה.

ועומק הדבר. כי הגט שיוצר מצב של אבדה של האשה כנ"ל, נצרך שיהא משתמר לאשה, ועי"ז נעתק מן הבעל ובזה חל על האשה שם אבדה ועל גטה יחד, כי היא גיטה אבודים יחד מן הבעל.

והוא ככל אבדה שהיא חובה לאדם שאיבד חלקו. ובדרך רמז, אותיות לפני גט, חב, לשון חובה. וכאשר מקיים מצות השבת אבדה, ומשיב את אשתו, מתהפך החוב לחיבה. ועיין ספר הפליאה (ד"ה סדר נשים) שביאר סיבת טעם סדר מסכתות של סדר נשים זה אחר זה, ז"ל, ובעבור כי עתידה האשה אע"פ שנתגרשה והיא נגרשת מבעלה, עם קיבוץ בניה תתקדש ותגל עם בעלה (מחזיר גרושתו), ולא יאמר לה עוד גרושה מבעלה, ואז יאמר לה בעלה "קומי אורי כי בא אורך" (גט, בא"ת ב"ש עולה נ"ר, וכאשר נתקן נהפך לנר, בחינת כי בא אורך), וזהו כוונת התורה שכתבה גירושין קודם הקידושין כענין שנאמר "ויצאה והיתה", היציאה גט והויה קידושין, שאם לא כן וכתבה הקדושין מקודם לגירושין שהיא היציאה, היה לנו לדאוג הרבה (שזו אבידה ללא השבה), אבל עתה יש לנו לשמוח שמחה גדולה שאחר כל צרותיה נתקדשה קדושין חזקים, וכו', א"כ מן הדין היה להקדים קדושין, אלא איחרם להרמיז הסוד, עכ"ל. והבן גיטין קידושין, ר"ת, ג"ק, גימט' עגל, שבחטא העגל נעשה כגרושה, ועתידה לחזור בקידושיה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

העיגולים אור א"ס הסובב. ומשם משתלשל כל ה"סיבות".

ועוד. לשון גל - גלות. ולשון גאולה. ועיין זוה"ק (זהר חדש, אחרי) ובחשבון תלת גליות שאמר משה כנגדן אהי"ה אהי"ה אהי"ה תלת זימנין (לג - שלשים ושלש - שלש), אנא אהיה עמכון בגלותא קדמאה, הדא הוא דאמרו גלו למצרים שכינה עמהם. ואנא עמכון בגולתא תנינא, הה"ד גלו לבבל שכינה עמהם. ואנא עמכון בגולתא תליתאה, הה"ד גלו ליון שכינה עמהם. אהי"ה רביעאה לא גילה להון, אלא אני ה' בעתה אחישנה, זכו באחשינה, לא זכו בעתה.

יושר אור א"ס כלל, יושר - ג' קווים פרט, א"ק, שם אדם אחד - כלל. וזהו שורש לכלל פרט וכלל לתתא. ואמרו (זוה"ק, אחרי מות, סה, ע"ב) אהיה דא כללא דכלא, דכד שבילין סתימין ולא מתפרשן, וכלילן בחד אתר, כדין אקרי אהיה כללא דכלא, סתים ולא אתגליא. בתר דנפק מניה שריותא וההוא נהר אתעבר לאמשכא כלא כדין אקרי אשר אהיה, כלומר, ע"כ אהיה, אהיה זמן לאמשכא ולאודא כלא. אהיה, כלומר השתא אנא כלל כלא, כללא דכל פרטיו, אשר אהיה. סוד כלל ופרט וכלל, עיי"ש. ועיין זהר חדש ספרא תנינא.

שערות עיין חסדי דוד (נא, ע"א) מהרש"ש, הי"ג מדות דאל רחום וחנון, הם השערות שהם הכלים, והי"ג דמי אל כמורך הם אורות הפנים, והם ג' אהיה דיודי"ן, וג' הויות דע"ב, דהיינו האורות הם ע"ב, והכלים אהי"ה. ועיין עץ חיים (שא"א פ"ד) ומבוא שערים (סב, ע"א). והנה תמצא כי הנה הם ג' הויות עצמות, וג' אהיה דכלים. (ועיין שער רוה"ק, יחוד ט, לד, ע"א. ושער מאמרי רשב"י, מד, ע"ב).

אזן עיין עץ חיים (ש"ד, פ"ג) כבר בארנו כי הנשמה מן האזן, שהיא בינה, וכו', כי יש בינה ותבונה, בינה אהי"ה דיודי"ן, אל"ף ה"י יו"ד ה"י, ותבונה היא שם ס"ג, אך עכ"ז ודאי כי גבוה מעל גבוה שומר, כי יש ס"ג הכולל בינה ותבונה למעלה מאהי"ה דיודי"ן הנ"ל, אשר משם ס"ג זה ימשכו למטה בינה אחרת של אהי"ה דיודי"ן ותבונה דשם ס"ג.

חוטם נגלה בו אות ו'. ועיין רמ"ז (זוהר בראשית) מאלף עד וא"ו, והיינו א-ב-ג-ד-ה-ו, עולה כ"א, כמנין אהי"ה. וס"ת עולים ד"פ אהי"ה, כנגד עסמ"ב. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון ע, קנג, ע"ב), ועיין עץ חיים (שט"ז, פ"ב) סוד ו' אהי"ה. ועולה ו"פ אהי"ה, קכ"ו, ענו. והוא שם אהי"ה בבינה - ענוה. ועיין זוה"ק (זהר חדש, שה"ש) אהיה אשר אהיה על מה אתקרי הכי, דזמנין לאתגליא מגו ריחא דעלה. ובגין דעד לא אתמלאת לאנהרא אתקרי אהי"ה. ועיין שער רוה"ק (מא, ע"א) שלשה פעמים אהי"ה בגימט' חוטם (ועיין עץ חיים, ש"ד, פ"ג. שי"ג, פ"ב, מ"ב).

אור א"ס עיין גר"א (תיקונים, תיקון ע, קמא, ע"ב) שם אהי"ה מורה על הוי"ה, שאהי"ה הוא לשון מציאות, כמ"ש המפרשים על "אהיה אשר אהיה", שהוא מורה על היה הוה ויהיה. "אני שהייתי" עבר - א - היה. אני אהיה - עתיד. "לך אמור אהיה" על הגאולה בהוה. עיי"ש. כמ"ש בזוה"ק (שמות, ויקהל, ריז, ע"א) והייתי לא כתיב, אלא ואהיה, בכל זמן ובכל עידן. ועיין גר"א (שם, שם, קנג, ע"ב) אל"ף שבאהי"ה מורה על עילת העילות. ואמרו (שבועות, לה, ע"א) אלו הם שמות שאין נמחקין כגון וכו', אהיה אשר אהיה. ועיין זוה"ק (תרומה, קעז, ע"ב). ושם (ויקרא, יא, ע"א) אהיה, דא סתימא עלאה, כמאן דאמר אנא מאן דאנא, ולא אתיידע מאן הוא, לבתר אשר אהיה, אנא דזמין לאתגליא.

צמצום הצמצום עשה חלל, חולין. אהיה - מותר להשתמש בו ללשון של חול (שאינו רק שמו ית'). כמו שלמה אהיה כעטיה (שה"ש, א, ז) לא אהיה חבש (ישעיה, ג, ז), וכיוצא בהם הרבה. אולם ברור הדבר שכל אהיה של חול שורשו באהיה של קדושה, בשמו ית'. ולכך בכל דברינו להלן הבאנו הן אהי"ה של קדושה, והן אהיה של חול.

ועוד. אמרו (תענית, יא, ע"א) אמר משה, הואיל וישראל שרויין בצער אף אני אהיה עמהם בצער (וזהו צמצום). וכל המצער עצמו עם הציבור זוכה ורואה בנחמת צבור (וזהו בחינת קו). ועיין ערך קטן קו.

ועוד. הצמצום שורש לחלל הפנוי, שורש לע"ז. ואמרו (חגיגה, יג, ע"ב) אמר הקב"ה, מי גרם לי שאהיה שמש לע"ז, עוונותיהן של ישראל.

קו סוד תורה שקדמה לעולם, לפני א"ק, ובה נגלה אור א"ס, ועי" ברא את העולם. וכתוב (משלי, ח, ל) ואהיה אצלו אמון, ואהיה אצלו שעשועים יום יום. וכמ"ש בזוה"ק (הקדמה, ה, ע"א) באוריתא ברא קב"ה עלמא, והא אוקמוה דכתיב ואהיה אצלו אמון ואהיה אצלו שעשועים יום יום. (ועיי"ש בראשית, מ"ז, ע"א. תרומה, קס"א, ע"א. שמיני. אחרי מות, ס"ח, ע"א. קרח, קע"ח, ע"א. זהר חדש, בראשית. ושם, רות).

ועוד. אמרו (ברכות ט, ע"ב) אהיה אשר אהיה (שמות, ג, יד) א"ל הקב"ה למשה, לך אמור להם לישראל, אני הייתי עמכם בשעבוד זה (ושורשו צמצום, מצרים, מיצר) ואני אהיה עמכם בשעבוד מלכיות, אמר לפניו רשב"ע דיה ל"צרה" (צמצום) בשעתה, א"ל הקב"ה לך אמור להם אהיה שלחני אליכם. והרי אהיה בחינת קו שמוציא מן הצרה.

עיגולים סוד חומה סביב. וכתוב (זכריה, ב, ט) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב. ושורשו אור א"ס ה"סובב". כי שורש

שהוא כתר, אהי"ה, לכך נקראו נתיבות, שכן רל"א שערים שהם כפולים חשבון נתיב, הוא אהיה פעמים כ"ב, כמספר אותיות א"ב.

ועיין עץ חיים (שט"ז, פ"ב) והגרון כבר ידעת שהוא בינה דא"א, והנה הוא מוכרח שיהיו בו ב' בחינות, אחד לאבא ואחד לאמא, ושניהן ב' שמות של אהיה.

אמא מקום העיבור. וכתוב (איוב, י, יט) כאשר לא הייתי אהיה מבטן לקבר אובל. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון סט, קכ, ע"ב) שם אהי"ה, כ"א בגימט', סודו שבכל אחד מז' הבלים שבאימא סוד ג' אמ"ש, ואמש הם יה"ו, העולה כ"א, כשם אהי"ה.

ועוד. ב"פ אהיה עולה מ"ב, והוא שורש שם מ"ב בבריאה. ועיין עץ חיים (שמ"ד, פ"ז) ששם מ"ב זה נעשה אור מקיף בחכמה דנוק', ונעשה מקיף לבינה שבה, עיי"ש.

ד"א עיין גר"א (הוספות תיקוני זוהר, ז, ע"ב) שם המפורש בתחילתו הוא בלא א' של וא"ו (של שם מ"ה), כי נעשה מאחוריים של אהי"ה חשבון ד"ם, אח"כ נכנס א' דאהי"ה כלילת הפנים ונעשה אדם.

ועוד. בז"א י"ב גבולי אלכסון. ועיין גר"א (ס"י, יח, ע"ב) י"ב צרופי אהי"ה שבי"ב פשוטות גבולי אלכסון הם בסוד מקיפים, וי"ב צרופי הוי"ה פנימיים. ועיין זוה"ק (ויצא, קסא, ע"א) ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתיך ואהיה עמך. מאי ואהיה עמך, אלא א"ל, עד הכא רחל הוה עקרא דבינתא, מכאן ולהלאה אנא אהא עמך ואטול ביתא בהדך בתריסר שבטין.

נוק' ארץ. וכתוב (בראשית, כו, ג) גור בארץ הזאת ואהיה עמך. וכן כתיב (שם, לא, ג) שוב אל ארץ אבותיך ואהיה עמך. וכן כתיב (דברים, לא, כג) ויצו את יהושע בן נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה תביא את בני"י אל הארץ אשר נשבעתי להם, ואנכי אהיה עמך. ואמרו (ברכות, יז, ע"א) מרגלא בפומיה דר"מ ואני אהיה עמך בכל מקום.

ועוד. סוד בית - אהל. וכתוב (שמואל, ב, ז, ו) ואהיה מתהלך באהל ובמשכן.

ועיין עץ חיים (שי"ד, פ"ח, מ"ב) אהי"ה השלישי אשר עליו נאמר כה תאמר לבנ"י אהיה שלחני אליכם, הוא מילוי דמילוי. ההי"ן שאין בה רק כ"ה אותיות. וז"ש כה תאמר אהיה, והנה כשתסיר מהם ד' אותיות הפשוטות של אהי"ה ישראל במילוי דמילוי כ"א אותיות כמנין אהי"ה. ועוד. עיין עץ חיים (שער הכללים) אהי"ה במילוי ההי"ן גימט' קנא, ועה"כ גימט' "נקב". נקבה. וכן בגימט' מנין (עם הכולל). ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד

לעלון זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

פה כתיב (שמות, ד, יב) ועתה לך ואנכי אהיה עם פיך (משה), וגו', ואנכי אהיה עם פיך ועם פיהו (משה ואהרן). ועיין עץ חיים (שי"ג, פ"ב, מ"ב) דע כי בפה דא"א יש בו חיצוניות ופנימיות. והפנימיות הוא שם ס"ג שהוא פנימיות רוחא שבפה זה, ובהתחברו בשם אהי"ה בסוד זווג יהיה פה עם הכולל, והם בחינת זו"ן שבתוך י"ס של הפה. ועיי"ש (שט"ז, פ"ב) זווג העליון של פה דא"א, להוציא טפת זו"ן כלולה ממ"ב זווגים שהם ב' פעמים אהי"ה. ועיי"ש (שמ"ד, פ"ז) שכנגד זה אמר הכתוב למשה אהיה אשר אהיה, עיי"ש.

עינים - שבירה שורש השבירה, גאווה, אנא אמלוך. וכתוב (ישעיה, מז, ז) ותאמר לעולם אהיה גברת וגו'. ופירש באברבנאל, ר"ל כ"כ היה גאותך עד שלא עלה על לבך שהיתה מפלתך אפשרית.

ואמרו (ב"ב, עג, ע"א) ומחינן ליה בלוותא דחקיק עליה אהיה אשר אהיה. ועיין זוה"ק (פנחס, רכו, ע"ב) עיינין - אהיה.

ועוד. אך בגימט' אהי"ה, בבחינת מיעוט, נאנח על השבירה. ועיין עץ חיים (של"ח, פ"ד, מ"ת). ועיין שער ההקדמות (כא, ע"ב) בחינת ס"ג שבעין, היא ענין ג' שמות אהי"ה בגימט' ס"ג. ומס"ג דס"ג נעשה ב"ן, ובו היה השבירה.

עתיק עיין שער רוה"ק (מ, ע"ב) והנה החוטם של עתיקא קדישא, פנימיותו הוא הוי"ה דס"ג, וחיצוניותו הוא ג' שמות של אהי"ה היוצאין מן ג' אלפיין שיש בשם מ"ה.

ועוד. עיי"ש (נז, ע"א) ג' שמות אהי"ה בשלשה מקומות אלו, א' הוא בבינה דעתיק יומין אשר הוא חותם וסותם את החכמה דעתיק יומין, והיא סתומה שם בבינה ההיא. ואהיה הב' במצחא דאריך ע"ד הנ"ל. ואהיה השלישי במצחא דאו"א. ועיין נהר שלום (מ, ע"ב) א' של עתיקא הוא השורש של אהי"ה, עיי"ש.

אריך אריך, אורך כל הקומה. ומצדו אהי"ה נגלה בכל הקומה. ועיין עץ חיים (שמ"ד, פ"ג, מ"ת) אהיה בקמץ בכתר, אהיה בפתח בחכמה, אהיה בצירי בבינה, אהיה בסגול בחסד, אהיה בשבא בגבורה, אהיה בחולם בת"ת, אהיה בחיריק בנצח, אהיה בקבוץ בהוד, אהיה בשורוק ביסוד. ונודע שמלכות אין לה ניקוד. והשורש כי אין מלכות גמורה לא"א, אלא נכללת ביסוד שבו (ועיין שער ההקדמות, סט, ע"א). ועיין עולת תמיד (שער התפילין) וארז"ל (מנחות, מד, ע"א) כל המניח תפילין מאריך ימים. וצ"ל למה האזכרות והבתים רמוזים בשמות אהי"ה ולא כן הפרשיות. עיי"ש. ועיין שער היחודים, פ"ז.

אבא כתיב (שמואל, ב, ז, יד) אני אהיה לו לאב והוא יהיה לי לבן. ועיין גר"א (ס"י, א, ע"א) ל"ב נתיבות חכמה, שרשם במו"ס,

חנוכה | אור | בלבביפדיה עבודת ה'

המשך מעמוד א'

בבטחון גדול ובאמונה שלמה ובדביקות בהשי"ת" עכ"ל. אופן נוסף לעשות נס מצינו בספר אמרי פנחס (שער אמת ואמונה נ"ז), וז"ל, "ויש לדעת איך נעשה נס, כשאדם מאמין באמת בהשי"ת והוא נקרא אמונה [ואמונה הוא נה"י] וזה נס, ועי"ז נעשה נס". ועל במטה אפרים שכתב שבר"ה בני ישראל אוכלים ושותים וכו' ובטוחים שיצאו בדימוס (עי' ויק"ר כ"ט א'). ובעצם היותם בוטחים זהו גופא מה שמושך להם הנס.

עוד דרכים להביא נסים עוד בחינה מצינו בספר דגל מחנה אפרים פרשת חקת, וז"ל, "ולכן מגלה ועושה ה' נסים לצדיקים, כי מבחינתם הוא ענין הנס כי במחשבה הכל אחד, ובמחשבה יוכל להשתנות מן הטבע, כי שם הכל שוה ואין שם פירוד כלל, רק הכל אחדות אחד" עכ"ל. ולכך צדיק שדבק בעולם המחשבה יכול לעשות נס. בחינה נוספת מצינו במ"ש חז"ל (ברכות כ' א') מה בין דורות ראשונים לדורות אחרונים וכו' קמאי מסרו נפשיהו על קדושת ה', והרי שהמוסר נפשו נעשו לו נסים. וביאור הדבר כמ"ש בספר ליקוטי אמרים - אור תורה (למגיד ממזריטש, עמ' 21 במהד' חב"ד בחלק ליקוטי אמרים), וז"ל "אין דבר יכול להשתנות מתולדה לתולדה אחרת כמו ביצה שנעשה ממנה אפרוח שצריך מתחילה להתבטל כלל מתולדת ביצה דהיינן מתולדה ראשונה ואח"כ יכול להיות תולדה אחרת ממנה. כן כל דבר צריך להיות כן שצריך לבוא למדרגת אין ואח"כ יכול להיות דבר אחר. וכן בכל הנסים שהם בשינוי הטבע צריך שיתעלה הדבר בספירת אין ואח"כ משפיע משם באופן שיהיה נס" עכ"ל. ועיין עוד בספר הנ"ל (פסוקים מלוקטים עמ' 166 בחלק אור תורה) וז"ל, "וכשרוצים לעשות דבר שכנגד העולמות, צריך לעשות זה הדבר במחשבה כי שם הכל אחדות אחד גמור". עכ"ל. ולכן צדיקים שמוסרים נפשם עי"ז דבקים במידת האין, ולכך עי"ז נעשה להם נס. אופן נוסף מצינו בספר הנ"ל (עמ' 112 בחלק ליקוטי אמרים), וז"ל "אם יתקשר האדם לרצון הקדום יוכל להמשיך משם השתנות שירצה ולעשות נס".

אופנים נוספים להביא נס אופן נוסף מצינו בזה בספר כתר שם טוב וז"ל, "בשם הבעש"ט זלה"ה. אם אדם בא לידי סכנה ח"ו וצריך לנס, אזי יתן ח"י גדולים בשביל גרות לבית הכנסת ויאמר בפה מלא, אני מנדב ח"י גדולים לגרות בשביל נשמת רבינו מאיר בעל הנס, א'להא דמאיר ענני, א'להא דמאיר ענני, ובכך יה"ר מלפניך ה' או"א כשם

המשך בעמוד ט'

שהם במדרגת נס. ומצינו ג' פירושים בלשון נס. א. נס מלשון ברח, וזהו למי שאינו שייך לנס כלל. ב. מלשון נס להתנוסס, שעולה למעלה אולם אין מקומו ממש למעלה, וזהו למי שיש לו זכויות. ג. נס בגימ' אָלֶף (עם הכולל), דהיינו ענין ראשית, וזהו למי שדבוק בראשית ההויה והוא במדרגת נס ממש.

פעם ראשונה נקרא נס, פעם שניה טבע והנה מצינו עוד כמה סיבות שיעשה לאדם נס. כתב הרמ"ק באור יקר פרשת פקודי וז"ל "ענין הנס יהיה וכו' כענין יוסף, ראה ארונו של יוסף וכו'. וטעם שהוא [יוסף] עשה כנגד הטבע שהיה בחור וכו', וטבעו הכניע, א"כ יכנע הטבע מפניו ויעשה נס" עכ"ל. אופן נוסף מצינו בגמרא (קידושין ל"ט ב'), שבמקום דקביע היזקא לא סמכינן אניסא לצורך מצוה. והרי שלצורך מצוה [במקום דלא קביע היזקא], הן לצורך המצוה עצמה, והן בדרך הליכה למצוה, ואפילו בדרך חזרה, נעשה להם נס מכח המצוה. והרי שהמצוה הוא כח להופעת נס. אופן נוסף להמשכת נס מצינו בספר רב ייבי על תהלים כ"ד, וז"ל "כתוב בספר תולדות יעקב יוסף בפרשת צו בשם הריב"ש ענין נס הוא שנתחדש הדבר בפעם ראשון על הטבע נקרא נס, ואח"כ נעשה זה טבע ג"כ. וכן מביא שם בשם האריז"ל עי"ש. וכן שמעתי מפי הרב ר' משה ב"ר נחמן קאסיוויה ז"ל, על מה שארז"ל ביום שנפקדה שרה אמנו נפקדו עמה כמה עקרות. אין הפירוש שנפקדו עמה כמה עקרות בו ביום, וא"כ אינו מוכח שהפקידה היא בשביל שרה, אלא שמא הוא בשביל אחרת. אבל הפירוש הוא ששרה אמנו פתחה הצינור של פקידת עקרות שנעשה נס גדול על ידה ואח"כ כשנפקדת עקרה עד ביאת המשיח הכל הוא ע"י אותו הצינור שפתחה שרה" עכ"ל. והרי שהנס לא נעשה עבור אותו אדם, אלא ע"י שהצדיק פתח הצינור של נס, ועתה כבר יותר בנקל לאדם להשתמש עמו.

בטחון מביא לנס והאופן לעשות זאת, כתב בספר דברי אמת השלם וז"ל, "שמעתי מהרב המגיד מזלאטשוב ז"ל שבאותיות הסיפור [של הנס] מעוררים השורש של הניסים כי הכל באותיות". ועוד אופן לזה מצינו בספר דברת שלמה על מגילת אסתר וז"ל, "אפילו נסים פרטיים הנעשים לאדם שהשי"ת עוזרו מאיזה צרה, או אפילו לאדם אחר, וכשיזדמן ח"ו כמו הצרה הזאת לשום אדם, כשיזכור ישועת השי"ת לאדם שהצילו מצרה כזאת, גם היום יוכל להמשיך ישועת ה' להנצל גם כעת מצרה כזאת, רק שיהיה

קביעות הנס בתורה או במצוה וזהו העומק של מ"ש בברכות (נ"ד א'), הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אמר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. ויש להתבונן מה השייכות למקום, והלא הנס הוא נקודת השבח ולא המקום, ומדוע מטבע הברכה הוא במקום הזה. ועיין במג"א (רי"ח סק"א) ובט"ז (שם סק"א) ובפרי מגדים. רק הביאור נראה ע"פ הנ"ל, שהנס הוא אור שאינו קביעא וקיימא, וע"כ שנעשה נס במקום שהוא קביעא וקיימא, אור הנס יש לו כלי במקום, ועי"כ אור הנס לא נסתלק לגמרי אלא נשאר ממנו רשימו במקום. ולכך מטבע הברכה הוא דיקא שעשה נסים לאבותינו במקום הזה, במקום הזה דיקא. וזהו עומק מ"ש בברכות (נ"ח א'), הואיל ואיתעביד לי ניסא, בהאי קרא דרשינא ליה. שע"י שדורש הפסוק ומחדש בו תורה מוציאו מן הכח לפועל בארעא, בבחינת תורה לא בשמים היא, ועי"ז מקבע הנס בארעא. והבן שבקיבוע בארעא איכא ב' חלקים. א. קיבוע בשורש שהוא בתוה"ק, שהיא שורש הכל בבחינת תורה אור, שמוציא את האור מן הכח לפועל כאן בארעא דיקא. ב. קיבוע בעובדה בבחינת נר מצוה. וזהו החילוק בין פורים לחנוכה. שפורים הפירסומא ניסא הוא בבחינת תורה אור, ומגילת אסתר מן הכתובים. משא"כ חנוכה נקבע בבחינת נר מצוה. ויסוד זה מוסד על דברי המהר"ל בקריאת שם ספרו נר מצוה ותורה אור על חנוכה ופורים. ופורים הוא סוף נסים בבחינת תורה אור כמ"ש ביומא (כ"ט א'), מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הניסים שניתנו להיכתב. וחנוכה הוא סוף ניסים בבחינת נר מצוה. ומצד בחינת נס בתורה אור, אמרו במגילה (י' ב'), ועוד, ארון שעשה משה בנס היה עומד. שאינו תופס מקום. אולם עדיין אין כאן קביעות הנס בארעא ממש, כי הנס אינו תופס מקום כי הוא למעלה מן המקום, אולם אין כאן גילוי של הנס בתוך עצמיות המקום.

נסים במקום אולם מאידך מצינו ניסים שמהותם גילוי בתוך המקום, כגון מ"ש בתענית (ה' א'), נעשה להם נס ונתגלה להם מה שבכתלין ומה שבחורי נמלין. והרי שהנס היה בעצם הבית שהוא קביעא בארעא. וכן הא דאמרו דקפצה ליה ארעא ליעקב אבינו, ולחלק מן השיטות לא שהוא קפץ אלא המקום עצמו קפץ (עי' סנהדרין צ"ה ב' וברש"י שם). וכן מעשה קרח שפתחה האדמה את פיה. ומעין זה מ"ש בסוטה (י"א ב'), כיון שמכירין בהם מצרים באים להורגן ונעשה להם נס ונבלעין בקרקע. וז"ש

ששמעת את תפלת עבדך מאיר לעשות לו נסים ונפלאות, כן תעשה עמדי ועם כל ישראל עמך הצריכים ניסים לניסים נסתרים ונגלים אמן כי"ר", עכ"ל. והעומק שדבק בנשמת ר"מ ומעוררה, ומכוחה מושך את כח הנס. אופן נוסף מצינו בספר מאור עינים פר' מקץ וז"ל, "יש תורה שבנגלה ויש תורה שבנסתר, וכן בנסים יש נסים נסתרים ויש נסים נגלים. וכשאדם עושה מצוות ולומד תורה בלא מוח ודעת שלימה וכמו ישן דמי ואז אין כח בתורתו לעשות נס נגלה, רק אחר שלומד במח ושכל גדול יכול לגרום שיתגלה נס" עכ"ל. כי המשכת כל דבר ע"י התורה שמכוחה נברא העולם ומכחה מתקיים, ולכך כפי ערך עסקו בה כך מושך נס. אופן נוסף הוא מש"כ הבעש"ט הק' להפך סדר האותיות כגון מצרה לצהר, עי' בדבריו בפרשת נח. וכל זה רק למי שבמדרגת נפשו דבק באותיות ונעשה עליהם בעלים ולכך יכול לשנות סדרם ועי"כ לשנות הגזירה ולעשות נס.

קביעות הנס במעשה אופן נוסף הוזכר בדברי המאור עינים הנ"ל קצת באופן שונה וז"ל, "עי"י לימודינו התורה בדרך נסתר נעשה נס נסתר ועי"י נגלה נעשה נס נגלה" עכ"ל. ובאמת איכא ג' אופנים לפעול נס. א. עי"י יהיב ליה ידיה ואוקמיה (ברכות ה' ב'), בחינת מעשה. ב. בחינת דיבור, "ותגזור אומר ויקם לך" (איוב כ"ב כ"ח). ג. עי"י מחשבה כנ"ל. והכל תלוי מהיכן מושך הנס ולפ"ז תלוי צורת המשיכה. והנה בגמ' שבת (ל"ג ב'), אמרו גבי רשב"י הואיל ואיתרחיש ניסא איזיל אתקין מילתא. וטעם הדבר כי הנהגת הנס היא למעלה מהנהגת העולם, וכאשר מאיר אור הנס בבריאה הוא מאיר לרגע קט וחוזר ומסתלק. ובכדי לקבוע את אותו האור לכך אמר איזיל אתקין מילתא, והתקנת מילתא נעשה כלי לאור הנס ועי"כ אור הנס נעשה קביעא וקיימא בארעא. שזהו הטעם שבקשה אסתר כתבוני לדורות (מגילה ז' א'), שהרי אמרו שם במגילה (י"ט א'), ומה הגיע אליהם דאיתרחיש ניסא, ובכדי לקבע הנס בקשה כתבוני לדורות. וכן בנס חנוכה אמרו שם בשבת (כ"א ב'), לשנה אחרת קבעום וכו', כי בשעת הנס היה אור לנס, ולשנה אחרת רצו לקבע אור הנס עי"י כלי בחפצא ובזמן. ולכך נס חנוכה שהוא משום פרסום הנס, כמ"ש בשבת (שם), וכן מקרא מגילה שהוא לפרסום הנס כמ"ש במגילה (ג' ב'), מקרא מגילה עדיף משום פרסומא ניסא. כלומר שע"י נר חנוכה ובקריאת המגילה מקבעים את אור הנס בארעא. ופרסום הנס הוא הוצאתו מכח לפועל וקביעתו בארעא.

חנוכה | אור | בלבביפדיה עבודת ה'

מאמר על המנורה על דרך האגדתא שלמה עשה עשר מנורות במקדש

הנה חנוכה הוא זכר לנס שנעשה במנורה שבביהמ"ק וע"כ אנו מדליקים בבית. ויש כאן התפשטות מהדלקה אחת שהיתה בביהמ"ק להדלקות הרבה בכל בתי ישראל. והשורש לזה בביהמ"ק גופא בימי שלמה שאמרו במנחות (צ"ח ב'), "ת"ר עשר מנורות עשה שלמה שנאמר ויעש את המנורות הזהב עשר כמשפט ויתן בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל". וזהו שורש הריבוי מהדלקה במנורה אחת להדלקות רבים. אולם נחלקו (שם צ"ט א'), אי הדליקו בכולן או רק בשל משה, "עשר מנורות עשה שלמה ולא היו מדליקין אלא בשל משה שנאמר מנורת הזהב ונרותיה לבער בערב (דה"ב יג יא), רבי אלעזר בן שמוע אומר בכולן היו מדליקין שנאמר ואת המנורות ונרותיהם לבערם כמשפט לפני הדביר זהב סגור (דה"ב ד כ)". והנה למד"א שהדליקו בכולם הרי שמלבד שבעה נרות של מנורה של משה הדליקו עוד ע' נרות. וזהו השורש למ"ש בגמרא שבת (כ"א ב'), שהדלקת נרות חנוכה הם כנגד פרי החג, שהם כנגד ע' אומות. והשורש לזה הוא ע' נרות דמנורות שלמה.

שורש ריבוי ההדלקות והנה בנר חנוכה אין דין של מנורה אלא רק דין של נר. ובגמ' (מנחות פ"ח ב'), נחלקו אם הנרות של מנורת ביהמ"ק היו יכולים להתפרק ממש מן המנורה מכיון שהיו של חוליות. והעומק שבדבר, ששורש נר חנוכה הוא בנרות שבמנורה שאיכא דס"ל שהם מתפרקים ממש מן המנורה, וזהו השורש לריבוי של ההדלקות, כי בעצם היותו מתפרק הוא שורש לריבוי. ולכך ההדלקה כנגד ע' אומות שהם בחינת מתפרקים. משא"כ מדרגת ישראל היא כנגד המנורה עצמה שהיא מקשה. והנה במנורה איכא סידור המנורה, נתינת פתילה, נתינת שמן, והדלקה. וזולת ההדלקה כולם בעי כהן שנקראים עבודה, משא"כ הדלקה לאו עבודה היא וכשרה בזר, כמ"ש ביומא (כ"ד ב'), ועוד. ודין זה של הדלקה דלאו עבודה היא ולפיכך כשרה בזר, היא השורש לכך ששייך דין הדלקת נר חנוכה בכל ישראל אע"פ שהם אינם כהנים.

מדליקין נר חנוכה מחוץ לבית ובעומק יותר, השורש לכך שיהא דין להדליק נרות בחוץ ממש, נעוץ במ"ש ביומא (מ"ה ב'), שאש לצורך הדלקת נרות המנורה

במדרש (אוצר המדרשים אייזנשטיין מדרש ויושע על הפסוק בשלח ט"ו י"ח) "א"ל משה לישראל ראיתם הניסים והגבורות והנפלאות שעשה לכם הקב"ה, יותר ויותר הוא עתיד לעשות לכם לעת"ל". וגדלות הלעת"ל מהשתא אינו רק בכמות אלא שהשתא הנס אינו קביעא וקיימא ולכך אין סומכין על הנס (פסחים ס"ד ב'), משא"כ לעת"ל הנס יהפוך לקביעא וקיימא. דהשתא הניסים הם בבחינת י' כמ"ש באבות (פ"ה), י' ניסים נעשו לאבותינו במצרים וי' על הים. וכן אמרו ביומא (כ"א ב'), י' ניסים נעשו בביהמ"ק שזהו בבחינת ב"ה ה' צור עולמים" (ישעיה כ"ו ד'), עוה"ב ב' ועוה"ז בה', וכח הנס רק מצד אור עוה"ב י'. אולם לעת"ל יתגלה כח הנס גם בה' ואז יהא קביעא וקיימא. שזהו הסוד שאברהם ושרה נתווספו להם ה', שע"כ הנס יהיה קביעא וקיימא. כי אילו ילדו מכח י', הולד לא היה קביעא וקיימא, דכדרכו של נס שמאיר ומסתלק, כבחינת בן השונמית שמת. אבל מכיון שהנס נתלבש באות ה' לפיכך הוא נס קבוע.

נסים שמותר להשתמש בהם וכל מה שאמרו חז"ל שלא להשתמש בניסים (ע"י תענית כ' ב' ושם כ"ב ב' ברש"י ד"ה ועוד) הוא דיקא בנס בחינת י', כגון שאין ראוי לקחת הממון שבא מן השמים שע"ז מקצץ רגל בשולחן דלעת"ל וממעט זכויותיו. אולם נס שנתלבש באות ה' הוא קביעא וקיימא בארעא ומותר להשתמש בו. ופעמים שהנס מתלבש בארעא באופן של נס נסתר וע"כ מותר להשתמש בו כי נתלבש בארעא. והוא מ"ש בשמ"ר (כ"ד א'), בוא וראה כמה נסים עושה הקב"ה עם האדם והוא אינו יודע, שאלולא היה אוכל פת כשהיא חיה היתה יורדת תוך מייעיו ומשרטת אותו, אלא ברא הקב"ה מעין בתוך גרגרתו. ומכיון שנס זה נתלבש בטבע מותר להשתמש בו. וכן רבים כיוצא בו.

נס בתוך נס והנה בחינה נוספת מצינו בנס הנקראת נס בתוך נס בשבת (צ"ז א'), גבי מטה אהרון שבלע מטותם בעודו מטה, וגבי גבריאל בכבשן האש בפסחים (ק"ח ב'), ובחולין (קכ"ז א'), גבי ערוד נס בתוך נס לרעה. וביאורו של נס בתוך נס שהכלי לנס הפנימי הוא הנס החיצון. והבן שיש ג' בחינות. א. נס שאין לו כלי, ולכך מסתלק ואינו בר קיימא. ב. נס שיש לו כלי טבעי בארעא. ג. נס שהכלי שלו הוא נס גופא. וזהו בחינת ס' וס' שבלוחות בנס היו עומדים (שבת ק"ד א'). שכל האותיות היה להם כלי, וס' הכלי שלהם היה נס. ובחינה נוספת של כלי הוא הזמן וזהו מטבע הברכה בחנוכה שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה, כי הזמן נעשה כלי לנס.

יוסף, מנורה היתה באה מן העשת מן הזהב. עשאה של כסף - כשרה, של בעץ ושל אבר ושל גיסטרון - רבי פוסל ויוסי ברבי יהודה מכשיר. של עץ ושל עצם ושל זכוכית, דברי הכל פסולה. אמנם בברייתא אחרת מובא שם שנחלקו בעץ, שרבי פוסל ור' יוסי ברבי יהודה מכשיר. ועומק הטעם שנחלקו בעץ, כי עץ יש בו בחינת עץ הדעת טו"ר, ומצד הרע פסול ומצד הטוב כשר. והנה בגמ' ע"ז (מ"ג א'), מובא גם במנחות (שם), ס"ל ר' יוסי ברבי יהודה שבית חשמונאי עשהו של עץ. ודיקא בית חשמונאי עשהו של עץ, כי אזי היה מלחמה בין טו"ר דחכמה, חכמת התורה כנגד חכמת יון כנודע. ולכך כשנצחום עשהו דיקא על עץ כי בו יש את שני צדדי החכמה, והגבירו צד הטוב על צד הרע, ומצד כך של עץ כשר.

בחינת ד' במנורה ובחינת ח' בנר חנוכה והנה חילוק גדול יש בין מנורה שבמקדש לנר חנוכה, שבמנורה שבמקדש אמרו במשנה במנחות (כ"ח א'), שבעה קני המנורה מעכבין זה את זה, שבעה נרותיה מעכבין זה את זה, משא"כ נר חנוכה אמרו בו נר חנוכה מצות נר איש וביתו, שסגי בנר אחד. ובעומק, אף בביהמ"ק היה שורש לבחינת נר אחד, והוא בחינת נר מערבי שעליו אמרו בשבת (כ"ב ב'), אמר רב זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה, וממנה היה מדליק ובה היה מסיים. וברור הדבר שגם זה היה שורש לניסי נרות בימי החשמונאים שדלקו יותר ממדתן, ונר זה הוא שורש לששה נרות נוספים, משא"כ בחנוכה נר זה הוא שורש לשבעה נרות נוספים. ומהות נקודת החילוק, דהנה במנורה (מנחות צ"ח ב'), איכא מ"ד דס"ל שמנורה מצפון לדרום הוה, ונר מערבי אמצעי היה, וזו מעלתו כמ"ש במגילה (כ"א ב'), דתניא אל מול פני המנורה יאירו, ומלמד שמצדד פניהם כלפי נר מערבי, ונר מערבי כלפי שכינה. ואמר ר' יוחנן מכאן שאמצעי משובח. והרי שמצד כך מעלת נר מערבי בהיותו אמצעי, ולכך הוא שורש כולם כדוגמת נקודה אמצעית בעיגול שהוא שורש כל הנקודות שנמצאים בהיקף. משא"כ בחינת נר האחד בחנוכה שהוא שורש לשבעה אחרים הוא בחינת השמיני שמעל השבע, לא מצד בחינת מרכז ואמצע, שהרי אין אמצע לשמונה, אלא מצד בחינת מעל, עליון על גביהם. ובעומק אף לבחינה שאחד שורש לשבע, איכא שורש לשיטת רש"י בשבת (כ"ב ב'), שגם מערבי היה מוציאו ממקומו ומיטיב ומדליק ממנו את נר המערבי גופא, ושאר הנרות היה מדליק מנר מערבי, וא"כ בעומק איכא ח' נרות והנר המטלטל שורש לז' נוספים.

שנמצאת בפנים לוקחים מן המזבח החיצון ולא מן המזבח הפנימי. וא"כ שורש האש הוא מבחוץ לפנים, ככל דבר שחוזר לשורשו. לפיכך יש גם מהלך הפוך שחוזר חלילה מפנים לחוץ בבחינת מדליקה על פתח ביתו מבחוץ. וזהו עומק זמן ההדלקה משתשקע החמה שהוא בחינת יציאת האור לחוץ, שאז בזמן שקיעתה מהלכת החמה ויוצאת מחוץ לרקיע. וזהו בחינת מצות נר חנוכה "איש וביתו", דאיש בחינת פנים וביתו בחינת חוץ. והשורש לזה נעוץ במנורה כמ"ש ביומא (נ"ח ב'), שכהן נכנס לק"ק בין המנורה והמזבח, ופריך (שם נ"ב א'), שיכנס בין הכותל למנורה, ומשני משחרי מאניה, ופרש"י בגדיו משחירין מעשן המנורה שהשחיר את הכותל. והרי שהמנורה לעצמה היא אור, אולם השפעתה על הכותל הוא חושך שחור, שהשחיר את הכותל. כלומר שכאשר מתפשט ויוצא לחוץ, זהו באופן של השחירו, לכך זמן הדלקה משתשקע החמה, שהוא תחלת זמן של השחרה, חושך. והנה שורש נוסף לכח העברת הדלקת נרות מעבודת פנים של מקדש להדלקה לשם פירסומא ניסא בחוץ, הוא מ"ש בסוכה (נ"א א'), גבי שמחת בית השואבה שהיתה בעזרת נשים ומנורות של זהב היו שם, ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה. והרי שהדלקה זו היתה להאיר בכל ירושלים וזהו שורש של הדלקת מנורה במקדש שמאירה מחוץ לביהמ"ק. ויתר על כן אור של נרות חנוכה שמאיר בכל הגבולים כולם.

עשירות והמנורה והנה בב"ב (כ"ה ב'), אמרו, אמר ר' יצחק הרוצה שיחכים ידרים, ושיעשיר יצפין, וסימנך שולחן בצפון ומנורה בדרום. ור"י בן לוי אמר, לעולם ידרים שמתוך שמתחכם מתעשר, שנאמר אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד. והרי שמדברי ר"י בן לוי מתגלה שמקור ההמשכה לצפון הוא מן הדרום, כלומר שהמנורה הוא שורש לעשירות. ובעומק חכמה בחינת י' [אבא כנודע] והעשירות בחינת ה' [בינה כנודע]. ולכך ממנורה של משה נעשה י' מנורות ע"י שלמה, שהחכמה בחינת יו"ד. ולכך דקדקו לומר בשבועות (מ"ג א'), "מנורה בת עשר ליטרין יש לי בידך, אין לך בידי אלא בת חמש ליטרין". דקדקו לומר בת עשרה ליטרין שזהו משורש עשרה מנורות של שלמה שלכך מניח נר חנוכה לכתחילה תוך עשרה טפחים. אולם בבחינת השפעת המנורה לדרום נעשה ה', עשירות כנ"ל. ומצד כך יש בחינת של מנורה של חמש ליטרין.

מנורה מעץ והנה נחלקו במנחות (כ"ח ב'), במה ראוי לקיים מצות מנורה. תני רב פפא בריה דרב חנין קמיה דרב

שאלה מה לעשות לאחר הדלקת הנרות בחנוכה

מה צריך לעשות לאחר הדלקת הנרות בחנוכה, ולכמה זמן יש להסתכל בנרות, זמירות, ניגונים, ודברי תורה?

תשובה

כתב המשנ"ב שלכתחילה ראוי לשהות ליד ההדלקה כחצי שעה.

ושורש הכל הוא גילוי הקב"ה בתורתו, ולכך ראוי שיהא גילוי תורה מעניינו של יום וההדלקה.

והנה עיקרו של יום "הוד" "הודאה" להודות ולהלל. ולכך ראוי להודות לקב"ה הן על ניסי הימים הללו מתוך זימרה וניגון, והן הודאה על חלקו הפרטי שזהו בבחינת אכסנאי משתתף עם בעה"ב בפרוטה, והיינו משתף את הפרטיות שלו עם הכלל.

והנה כתיב נר ה' נשמת אדם. ובפרטות נודע דברי רבותינו, נ"ר, ר"ת, נפש, רוח, נשמה. וכן נר-שמן-פתילה, ר"ת נפש.

כי אור הנר מאיר ומעורר לגלות את נפשו רוחו ונשמתו של האדם.

ועל האדם לקשור מבטו ופנימיותו לאור הנר ולתנועתו מתוך חיבור פנימי עצמי.

ולכך ההסתכלות בנר מתוך חיבור פנימי (עיין דע את נשמתך, הסתכלות בנר) מעורר את נשמתו של האדם. ודבר זה תלוי במדרגת האדם ואינו שווה לכל. וכל יחיד יכיר נפשו ויפעל לפיה. וככל שקושר נפשו יותר להארת הנר כן ראוי לישיב עמהם לפי ערכו ובמשקל החסידות לשאר חלקי העבודה, תורה תפלה וכו'.

ויתר על כן יש שנהגו לעשות פתילות משירי בגדים שבהם מאיר אור ה"חיה" שבנשמתו. ויתר על כן, אור הנר, נר איש וביתו. מגלה את אור ה"יחידה" שבנפש

שגנוז בבית שסביבותיו. והוא אור הגנוז לעת"ל, אורו של משיח, ולכך י"א שחנוכה אינו בטל לעת"ל. ויחידי סגולה שאור היחידה מתנוצץ אצליהם, אור נר חנוכה מעורר ניצוץ זה יותר ויותר. ויתר על כן מי שזכה לגילוי היחידה שבנפש, חש בנר חנוכה תענוג של מצא מין את מינו, כרעים אהובים. ועליו לחוש שאור א"ס סובבו מכל צדדיו והוא - האדם נמצא בתוכו ובטל אליו, וזהו התענוג העצמי שבנשמה.

שאלה כוונת סומא המדליק נר חנוכה

מה צריכה להיות הכוונה של עיוור כאשר הוא מדליק נר חנוכה?

תשובה

אם בעבר היה לו חוש ראייה, יצייר בדמיונו את צורת הארת הנרות.

ואם לאו, יצייר בדמיונו שה' ית"ש נמצא סביבותיו שזהו אור החנוכה, אור הסובב (ולכך נהגו לסובב סביבון), אור של נר איש וביתו, והיינו בית שנמצא סביב לאדם שבו מאיר אור היחידה שבנפש כנודע, שנפש שורה בכבוד, רוח בלב, נשמה במח (ניצוצי הנשמה), חיה בלבושים - בגדים. ויחידה בבית.

והבן שמהות האור: חיצוניותו מראה, התראות. פנימיותו גילוי. ואצל סגי נהור נחסר החלק החיצוני שבאור, ההתראות לעין. אולם החלק הפנימי שמהותו גילוי, זה קיים בפנימיותו. כי העין הרואה אינה אלא ענף מן כוחות המחשבה, ואצל סגי נהור החסרון רק בהתפשטות הכח בראיה, אולם לא בשורש, במחשבה עצמה. ולכך עבודתו "עין השכל" כלשון רבותינו, עין פנימית. ובאמת אצל כל אדם יש עין שלישית הנמצאת "בין עיניו", עין השכל, עין הדעת. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

הצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

לאותו דבר, האם החיבור שלו הוא מאחדות של גוף, מאחדות של נפש, מאחדות של רוח, מאחדות של נשמה, מאחדות של חיה, או מאחדות של יחידה. ובדקות, כל דבר מורכב מכמה חלקים, ועליו לברר מהו היחס של כל חלק של אחדות בחיבור שיש לו לדבר.

האחדות היא סוד כל הבריאה כולה היסוד הראשון שנתבאר הוא היסוד של הכרת המציאות האמיתית, והיסוד השני שנתבאר הוא היסוד של האחדות. מי שלא עומד על התפיסה שהאחדות היא סוד כל הבריאה כולה, והיא כל הקיום שלנו כאן כל הזמן, הוא לא תפס את השורש הפנימי של הבריאה. "ואהבת לרעך כמוך - זהו כלל גדול בתורה, מאן דעלך סני לחברך לא תעביד" (ספרא, קדושים, ד, יב) - כאן כתוב היסוד שכל הבריאה כולה היא תפיסה של אחדויות.

מי שלא עמד על תפיסה שכל הבריאה כולה היא אחדויות, יתכן שהוא יודע הרבה תורה, אבל יש לו גוף של תורה בלא נשמה של תורה. ככל שהאדם יותר גבוה, יותר עליון, הוא יותר אחדותי. יתכן שפעמים רבות ההנהגה המעשית תהיה מעשים שמפרידים, וזאת על מנת לשמר את חלק האחדות שכבר קיים, אולם זו כבר סוגיא נוספת של דעת דקדושה כיצד לפעול בעולם המעשה. אולם אם אין לאדם אהבת ישראל פנימית שמאחדת את הכל, והוא פועל פעולות של פירוד בפועל, הוא מראשי הערב רב. גם אדם שפועל פעולות של פירוד בפועל, חייב להיות שבפנימיות נפשו יש לו אהבת ישראל, שהוא מאוחד, ופעולותיו הם רק כדוגמת אב ששולח את בנו ללמוד במקום רחוק, שזה לא נובע מרצון לפירוד כפשוטו, אלא מתוקף האחדות. גם במעשה יתכנו מעשים רבים שחיצוניותם נראית פירוד, אבל הם חייבים לנבוע מתוקף של אחדות. ■ המשך

בע"ה שבוע הבא - מסדרת דע את אמונתך_003 היסוד השני אחדות.השם (שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם) בקול הלשון

פועל פעולות, עליו לנסות ולברר מאיזה מקום של אחדות הוא פעל.

לברר מהיכן נובעות פעולותיו - אחדות או פירוד על האדם לברר מהיכן הוא פועל את פעולותיו כדי שהוא לא יהיה ח"ו בבחינת "נרגן מפריד אלוף". שהרי פעמים רבות פעולות האדם לא נובעות מאחדות, אלא מפירוד, מ"הרפידים", פעולות של מעשים על מנת לקלקל ולהשחית ולהפריד, פעולות ממידות שרוצות להפריד, פעולות מתפיסה של פירוד, וכן ע"ז הדרך. אלו הם פעולות שמקורם הוא מוות, ואין מקורם חיים. בפעולות הללו רצונו השורשי של האדם הוא לא אחדותי, אלא רצונו השורשי הוא פירוד. כל מי ששורשו מעמלק בפרטות, ומחמשת מיני ערב רב בכללות, תפיסת נפשו היא תפיסת פירוד, וכל פעולותיו נובעות מאותו מקום של פירוד. הדברים הללו צריכים עבודה עמוקה מאוד בנפש.

נחזור ונדגיש פעם נוספת, מי שחושב שהלימוד של י"ג עיקרים ויסודות לרמב"ם זהו לימוד של הלכות דעות בשכל, עליו להבין ברור שזהו לימוד של הלכות דעות בלב, שגוררות ומחייבות את האדם לבירור פנימי. על כל חלק של אמונה שיילמד, על האדם לברר את קומת נפשו כלפי אותו יחס של מדרגה. ובפרטות, כאשר אנו עוסקים השתא במדרגה שנקראת אחדות, על האדם לברר את כל קומת האחדות אצלו בנפש. כל פעם שהאדם פועל פעולות, וביחוד כאשר הוא פועל פעולות עם בני אדם נוספים, עליו עם איזה חלקי אחדות הוא מתאחד.

ניתן דוגמא לדבר. בקשר של האחדות והחיבור שיש לאדם עם הידידים והחברים שלו, עליו לברר איזה יחס של אחדות יש לו כלפי כל ידיד. אדם שנמצא בעולם חיצוני יאמר: "וכי האהבה בינינו הפכה להיות לאהבה התלויה בדבר, שאני צריך לברר כלפי איזה יחס אני ידיד שלי". אולם זוהי הגדרה שטחית. על האדם להגדיר בכל דבר שהוא מאוחד ומחובר עמו, מאיזה מקום החיבור והאיחוד

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם

זיהוי וגילוי כל קומת האחדות בנפשו הפרטית עד כאן סדרנו את כל קומת האחדויות בנפש, וכל אחד צריך לגלות את כל החלקים שנאמרו בקומת נפשו. האדם בנוי מכל הקומה כולה, והוא צריך לגלות את כל מדרגות האחדות. מי שיקרא כאן את דברי הרמב"ם ויצא ויאמר הריני פועל את כל פעולותיי לשם אחדות, דומה הדבר לאדם שידליק נר חנוכה לשם מצת מצוה, זוהי הכחשה מיניה וביה בתוך נפשו, שהרי כל אדם מורכב מכל הקומה כולה. כאשר אנו עוסקים בסוגיא שנקראת אחדותו יתברך שמו, אם אדם בעצם רוצה לקרב עצמו לתפיסה של אחדות, ולא לצפצף בפיו אחדות, הוא חייב לזהות את כל קומת האחדויות אצלו בנפש.

מי שחושב שהדברים נאמרו בארוכה מידי, עליו לדעת שהם נאמרו בקיצור גדול. אי אפשר שהאדם ינסה להגיע לנקודה הפנימית של האחדות אם האדם לא בונה מתוך הכרה פנימית את קומת האחדות אצלו בנפש. אם קוראים את דברי הרמב"ם כפשוטו: "להאמין באחדותו יתברך שמו", יכול האדם לסבור: "מה זה שייך לאחדות שאני מרגיש אצלי בנפש, אני מאמין שהוא אחד". אולם זו נקראת תורתו של דואג ואחיתופל, מהשפה ולחוץ, שהדבר אינו שייך אליו. כל אדם שרוצה לקנות אחדות בנפשו, צריך לבנות קומה של אחדות. וכדי לבנות קומה של אחדות, צריך לגלות בקומת נפשו את כל מדרגות האחדויות.

בודאי שלכל מדרגה של אחדות שנתבארה ישנם פרטים ודקויות, כל אחד לפי ערכו ולפי מהות נפשו. אולם כדי שהאדם יקנה את האחדות עצמה, חייב ליצור כלים לאותה אחדות, חייב לגלות את קומת האחדות כסדר במדרגת נפשו, או מלמעלה למטה, או מלמטה למעלה. ואז, בכל פעם שהאדם

המספיק לעובדי ה'

ואדון הנביאים משה עבד-ה' ושלוחו "היה רועה את צאן יתרו חתנו" ומעמיק לחדור המדברה בשעת רעיה, כמו שנאמר (שמות ג', א'): "וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלהים חרבה". ולא היה זה מפני שחסרו מקומות מרעה בסביבות מדין אלא כדי לשקוע בדרך ההתבודדות הפנימית ובשאיפה להשגת ה"פגיעה" שאת מהותה לא יבין איש מבלעדיו ע"ה.

עד עתה ר"א בן הרמב"ם ביאר שאבותינו עסקו ברעיית צאן, אברהם, יעקב. אולם אצל משה רבינו, לא נאמר שהוא רק היה רועה את צאן חותנו, אלא נאמר בו יתר על כן, שהיה מעמיק לחדור המדברה בשעת רעיה, כמו שנאמר (שמות ג', א'): "וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלהים חרבה". ולא היה זה מפני שחסרו מקומות מרעה בסביבות מדין, וזה לא היה לא רק מצד חשש גזל, כמו שהיה עם רועי אברהם ואבימלך, אלא סיבת הדבר היא, כדי לשקוע בדרך ההתבודדות הפנימית ובשאיפה להשגת ה"פגיעה" שאת מהותה לא יבין איש מבלעדיו ע"ה. והסיבה שמבלעדי משה אף איש לא יבין את מהות ה"פגיעה" - משום שהוא היה התבודד העליון ביותר שישנו, הוא המתבודד בה"א הידיעה.

מתוך דבריו למדנו למעשה, שכאשר האדם הולך להתבודד, אע"ג שהוא כבר לא נמצא עם בני אדם, אלא הוא נמצא בהשקטה, אולם ישנו שקט לפניו מן שקט, פנים לפניו מן פנים. כמו שבית המקדש היה בנוי באופן של מקום חיצון, מקום קודש, ומקום קודש הקודשים. מעין כך כאשר האדם הולך להתבודד, הוא יכול להיות במקום שהוא נמצא לבד, אבל עדיין שומעים את רעש העולם באופן מסוים. ולכן, האדם צריך להגיע עד כמה שניתן, בגבולות שניתן, בתוך העולם המעורבב שלנו, למקום השקט ביותר שהוא יכול להיות בנקודה החיצונית. וזהו מצד ההתבודדות החיצונית. ואז, אם הוא יזכה, הוא יגיע להתבודדות הפנימית, שזהו המקום השקט ביותר שיש בתוך נפשו שלו.

זוהי הפנימיות והחיצוניות. גם שבחורים מקום שקט, צריך לראות כיצד אפשר למצוא את השקט בתוך השקט, ושם מגיעים ל"קול דממה דקה", שבו יש גילוי של עומק הנשמה, והגילוי של הבורא יתברך שמו.

ואל תסתור דברי על פי מה שאמר אונקלוס בתרגום "וינהג את הצאן אחר המדבר" - "ודבר ית ענא לאתר שפר רעיא דמדברא", שהרי ידוע לך מאמר חז"ל (סנהדרין ל"ד): "מקרא נדרש לכמה טעמים". ובאורם

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה.

ובשמות רבה פמ"ג כתב לך את הדברים האלה בשעה שנגלה הקב"ה בסיני ליתן תורה לישראל אמר למשה על הסדר. מקרא ומשנה הלכות ואגדות שנא' וידבר אלהים את כל הדברים האלה. אפילו מה שהתלמיד שואל לרב ע"כ.

כלומר שכל הדיבורים כולם מונחים בדבר ה', ואין לך דיבור אפילו הקטן ביותר שאין האדם דבק בו בדיבורו ית', זה לא רקש האו דבק בדיבור של השי"ת שהאדם מדבר כח של דיבור דבוק בדבר ה' דבוק במדבר, אלא בפרטות יותר זה עומק ההגדרה שמונח כאן בדברי הנפה"ח שהדיבור בפרטותו המוחלטת היה מונח בדבר ה'. כללותיה ודיקדוקיה יש כאן עוד עומק, זה לא רק שהאדם אומר פרטות של אותו כלל והפרט דבק בכלל, אלא יש התדבקות בכלל ויש התדבקות בכלל, ובכל פרט ופרט מונח התדבקות בכללותו ומונח התדבקות בפרטותו.

ולא עוד - לא רק כפי שנתבאר לעיל, שמדריגת הדביקות בתורה, היא דביקות בו ית"ש מכוח מדריגת הדיבור בכל חלקי התורה, ובפרט באגדה, באיזה דיבור? נתבאר בדברי הנפש החיים מדברי חז"ל - שהוא הדיבור שהקדוש ברוך הוא דיבר בהר סיני "ואפילו מה שתלמיד שואל מרבו הכל יצא מפיו יתברך למשה בסיני" וא"כ בשעה שהאדם עוסק בתורה, הוא דבק בדיבורו ית"ש בדיבור שהקדוש ברוך הוא דיבר בזמן מתן תורה, ע"ז מוסיף הנפש החיים, ולא עוד, זה לא רק דביקות בדיבור, במה שהקדוש ברוך הוא דיבר בזמן מתן תורה, "אלא כי גם באותו העת, שהאדם עוסק בתורה למטה, כל תיבה שמוציא מפיו הן הן הדברים יוצאים כביכול גם מפיו יתברך באותו העת ממש".

וא"כ כאשר האדם עוסק בתורה הוא דבק בדיבורו ית"ש, הן בדיבור שהיה בזמן מתן תורה, שאז נדברו כל הד"ת מקרא משנה הלכות אגדות אפילו מה שתלמיד שואל מרב שהיה כלול כל הדיבורים כולם כלליה ופרטיה ודיקדוקיה, והוא דבק גם בפרט יותר במה שהקדוש ברוך הוא עכשיו מדבר.

א"כ, יש שתי מדריגות בתוך מדריגת הדביקות בדיבור, יש דביקות בדיבור מכוח מה שהקדוש ברוך הוא דיבר במעמד הר סיני ומצד כך והיו עיני וליבי שם כל הימים, כי בשעה שהאדם עוסק בתורה הוא דבוק במדריגת הר סיני, בדיבור שהקדוש ברוך הוא דיבר בהר סיני, ויש אופן נוסף שהאדם דבוק מכוח המדריגת הדיבור גופא שהקדוש ברוך הוא עכשיו יושב ועוסק בתורה במה שהוא עוסק. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך

קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

המספיק לעובדי ה'

ז"ל שונה מבאורו בכמה מקומות כמו שמתחור למי שמעיין בדבריהם.

שבתרגום משמע שהסיבה שמשה רבינו הלך לעומק המדבר היא משום ששם נמצא מרעה טוב לצאן. אלא שני הפירושים אמת, ואלו דברי אלקים חיים.

ואמר יתעלה אל משה בנוגע להתבודדות השלמה שהשיג על ידה את ה"פגיעה" הנכספת וחלק לו מה שחלק, כמו שנאמר (שמות כ"ד, י"ב): "עלה אלי ההרה" ועוד נאמר (שם ל"ד, ג'): "ואיש לא יעלה עמך" וכו'. ומפני שהוא ע"ה שאף אל הבדידות, הרחיק את אהל מועד מן המחנה, כמו שנאמר (שם ל"ג, ז'): "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה" וכו'.

ואמר יתעלה אל משה בנוגע להתבודדות השלמה שהשיג על ידה את ה"פגיעה" הנכספת וחלק לו מה שחלק, "איש האלוקים", "לא כן עבדי משה", "פה אל פה אדבר בו" במראה ולא בחידות, "ותמונת ה' יביט", כמו שנאמר (שמות כ"ד, י"ב): "עלה אלי ההרה", כמו שחודד, משה עלה להר באופן של יחיד. יהושע המתין למשה במקום עלייתו, אבל משה ניגש לשם לבדו, כמו שנאמר: "משה ניגש אל הערפל ששם האלוהים-ם". וכאן מונח עומק קבלת התורה, שבשביל לקבל תורה האדם צריך להגיע למקום של "לפיכך נברא האדם יחידי".

ועוד נאמר (שם ל"ד, ג'): "ואיש לא יעלה עמך" וכו', זוהי עומק ההתבודדות, ומפני שהוא ע"ה שאף אל הבדידות, מגדיר ר"א בן הרמב"ם שההתבודדות של משה רבינו לא הייתה רק הנהגה מעשית, אלא הגדרת הדבר היא שהוא שאף אל הבדידות, הרחיק את אהל מועד מן המחנה, כמו שנאמר (שם ל"ג, ז'): "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה" וכו'. חלק זה בהתבודדות של משה רבינו, תקע את אהלו מחוץ למחנה, נאמר כבר לאחר החטא, ולכן זו התבודדות בתוך עולם של קלקול. משא"כ כאשר משה רבינו עלה אל הר ה', זו הייתה התבודדות בעולם של תיקון, מתן-תורה.

ובעומק, במשה רבינו נאמר: "ולא ידע משה כי קרן אור פניו ולא יכלו להביט אליו". וביאור הדבר הוא, שעצם כך שלא יכלו להביט אל משה, הפכו להיות נבדל מכולם, ולכן הוא נשאר מבודד תמיד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא- מתוך סדרת שיעורים

סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

פירק ו' | דרכי לימוד הגמרא

לכן, צורה זו שבה האדם גורס וגומר סוגיות, ויתר על כן מסכתות, או סדרים, או את כל התורה כולה, במהירות. יש בה בוודאי יותר צד מעלה לאותם בני אדם שנוטים לזיכרון חזק. ואף לשאר בני"א, לעשות את הדבר פעם אחת יש בזה בוודאי את הסגולה לעוה"ב שהוזכרה, ואת המעלה שהאדם מקבל איזה שהוא היקף של נקודות. אבל נצרך לזה שיקול דק מאוד, כמה להשקיע בזה, וכמה לתת את הזמן לאותו הדבר, כי התועלת שבזה היא מסוימת מאוד, כמו שהוזכר.

בדרך השניה

ובדרך השניה של מי שמנסה להבין מיד כל דבר שהוא קורא. החיסרון הוא, שלפעמים זה נובע ממוחין דקטנות וגורם למוחין דקטנות של צמצום. הוא מנסה להבין כל דבר, ובאמת אי אפשר להבין את הדברים רק מהיקפם. ומצד שני התועלת שבדבר היא, שהוא בונה לעצמו מהלך של הבנה.

אלו הם באופן כללי שתי הצורות של לימוד סוגיה בגמ'. או שהוא גומר את כל הסוגיה ולאחר מכן חוזר מהתחלה, או שהוא לומד כל קטע וקטע עם הבנה.

וצריכים אנו לדעת שאין רק דרך אחת שהיא נכונה. כל אדם ואדם צריך לברר ולהכיר בנפשו, מהי הדרך שבה הוא לומד. אבל ביתר עומק, צריך הוא להכיר האם הדרך הזו מתאימה לו. וגם אם היא מתאימה לו, צריך הוא להתבונן ולראות איך לכלול את הצד השני החסר ולהשלימו.

חשבון, דיוק, וסברא.

בנוסף על כך, הנה ידוע וכפי שהוזכר כבר פעמים רבות, שכל דבר שהאדם לומד, מורכב מכמה חלקים. הוא מורכב מחשבון, הוא מורכב מדיוק, והוא מורכב מסברא.

ע"י כח החשבון: האדם מחשבן את הפרטים במה שנאמר באופנים שונים, מצליב נתונים, מוליד תולדות, ומסיק מסקנות. בכח הדיוק: האדם מדקדק ומדייק במה ואת מה שכתוב. ובכח הסברא: האדם מברר מה הטעם וההיגיון שבדבר.

הזמן לחשבן תלוי בצורות הלימוד הנ"ל

כאשר אדם לומד סוגיה, האם אפשר להתחיל כבר מתחילה עם כח החשבון? התשובה לכך תלויה בשתי צורות הלימוד שהוזכרו: מי שנוקט באופן הראשון ולומד קודם את ההיקף של הסוגיה כולה באופן מהיר, הוא יכול להשתמש עם כח החשבון כבר בתחילה, ולחשבן את התולדה והמסקנה של הפרטים שלמד בסוגיה. ומי שלומד בצורה איטית יותר, אזי הוא ראשית מבין כל מילה ומילה ואת הקטע בכללותו כפי שהוזכר, ובנוסף לכך הוא מבין קודם בסברא במושכל ראשון כל פרט שהוא לומד, עד שיסיים את הסוגיה, ורק אח"כ מחשבן את רוב הענין, ומעט חשבון בתחילתו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא- מתוך סדרת שיעורים "דע

את תורתך דרכי הלימוד"

בלביפדיה אבד

פרק ד' | בירור הרצון המניע המעשה והדרגתו
רצוננו לעשות רצונך.

גיטין (כח, ע"ב) - וספינה שאבדה בים, וכו', נותנין עליהם חומרי חיים וחומרי מתים. ופירש הרמב"ם (שם), פירוש המשניות, ג, ד) שנתבשרו מכשיריה ואבדו, ונשארה הספינה על פני המים מסורה למהלך המים ולא נשאר עוגן ולא משוטות כדי לכוונה בהן. ועיין תשובות הרשב"א (סימן קכח) שמייירי שהספינה עצמה נשברה. ועיין הגמ"ר (קידושין, סימן תקסח) דרובן לאיבוד (עיין ב"ב, קנג, ע"ב).

והנה שורש מהות הספינה, עיין ספר הליקוטים (לאריז"ל, יונה, פ"א) אלהים עולה במילוי מאתים, ומנין ה' אותיות, הרי כמנין ספינה. וזהו שם אלקים מדת הדין, צמצום, וזהו צורתה של ספינה כמ"ש באפיקי ים (ב"ב, עג, ע"א) דמות ספינה שהיא רחבה וכו', למעלה, והולכת ומתקצרת למטה. ועיין תיקונים, תיקון כ"ח, ובגר"א שם.

אולם זהו שורש הדין בקדושה וטהרה ולא פסולת הדין בטומאה, כמ"ש (שבת, פג, ע"ב) מנין לספינה שהיא טהורה שנאמר (משלי, ט, יט) דרך אניה בלב ים, וכו', מה ים טהור אף ספינה טהורה.

והנה ספינה משמשת בשורשה בכמה לשונות. לשון ספון, מכוסה, כמ"ש רש"י (דברים, לג, נ) ויספון את הבית (מלכים, א, ו, ט) וספון בארז (שם, ז, ג). וכן שם, חלקת מחוקק ספון, פרש"י ספונה וטמונה. ומאידך נקרא כן מלשון חשוב, כמ"ש רש"י (מגילה, ו, ע"א) ספון חשוב בלשון הברייתא. ועיין מו"ק (כח, ע"א) מאן חשיב מאן ספון. ועיין קדושת לוי (לר"ה) וספינתך מלשון חשוב, מלשון מאן חשוב, מאן ספון. וכן הוא בליקוטי מוהר"ן (תורה א, ה).

והבן שהמצד התחתון ספינה לשון כיסוי, והוא שורש האיבוד. אולם מאידך ספינה לשון חשיבות, והדבר החשוב ספון וטמון לרוב חשיבותו, והוא הרחוק ביותר מאבידה. והוא שורש הדין הנמצא בצפון, מלשון צפון - ספון, שהוא אור הצפון לצדיקים לעת"ל. אולם השתא נאבד אור זה מפני מעשי הרשעים כמ"ש חז"ל עמד וגנוז וכו'. וזהו שורש לכך שהספינה אובדת.

ויתר על כן מקום אבדה בים, מים. כי שורש כל האבדות הוא "זוטו של ים". והבן, שביום שלישי נאמר יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה, והרי שתחלה היתה הארץ אבודה. וכל ספינה היא בחינת "יבשה בתוך הים". ולכך היא עלולה לאיבוד. אולם מאידך לעת"ל שעתיד הקב"ה להשיב את כל העולם למים, ואזי כל הבריאה תהא במדרגת ספינה, מלשון ספון וחשוב, ושם נגלה אור שצפון - ספון לצדיקים לעת"ל.

אלא שכידוע אמרו חז"ל (ברכות יז). "רצוננו לעשות רצונך אלא ששיעור שבעיסה (יצה"ר) מעכב". וא"כ נכון שיש את רצון ה' שמכריח אותנו לעשות, אבל בעומק הפנימי של כל אחד ואחד מישראל הוא רוצה לעשות את רצון הבורא ית', הכח הזה נמצא בנו והושרש בשורש הווית נשמתנו שנאצלה ונבראה ממנו ית', ולכן במעמקי הפנימיות הנעלם של כל אחד ואחד מישראל מונח רצון שלם לעשות רצון הבורא.

נמצאנו למדים, שאף כאשר מכריחים את האדם לעשות דבר, הרי הכל בהשגחה פרטית ממנו ית' וזהו רצונו ית', וא"כ גם האדם רוצה שיכריחו אותו לעשות את אותו הדבר שהוא רצון ה' כי רצוננו לעשות רצון ה'. ונמצא שבעומק, בכל הכרח יש רצון, אלא שהוא רצון מכוסה ונעלם.

דבר זה מצאנו בחז"ל שאמרו (ערכין פ"ה מ"ו) על אדם שצריך לתת גט לאשתו ולא רוצה, ש"כופים אותו עד שיאמר רוצה אני". וביאר הרמב"ם שאין זו כפיה שייאמר דברים שאינם אמת, אלא מפני שבתוך תוכו ובפנימיות נשמתו של כל אדם מישראל קיים רצון לעשות את רצון ה', אלא שרצון זה גנוז נעלם ומכוסה בהרבה רצונות אחרים, והכפיה באה רק כדי להעלות את אותו רצון שקיים בנפש ולהביא אותו לידי גילוי מהכח לפועל ע"י אמירה בפה.

הרגשת ההכרח אינה אלא לבוש

א"כ מלבד עבודת האדם שהזכרה לעיל, למצוא את נקודת הרצון בכל דבר שאנו מרגישים מוכרחים בו. ישנה עוד עבודה להאמין בכל דבר שהוא מרגיש מוכרח לעשותו, שהרגשת ההכרח אינה אלא לבוש חיצוני, אבל בפנימיות נפשו הוא רוצה את הדבר כי זהו רצון ה' והאדם רוצה שיכריחו אותו לעשותו. וא"כ בעומק הנפש אין הכרח כפשוטו אלא כל הכרח הוא רצון.

לסיכומם של דברים.

הכרנו את שלשת המניעים שהם: הרצון, ההכרח, וההרגל.

ואנו צריכים להכיר ולזהות בכל אחד מהם את הרצון. הן את הרצון הברור שנמצא בכל דבר, והן את חלקי הרצון המעורבים בו.

אחר שזיהינו את הרצון שלנו שבכל דבר, נעורר את הרצון, ונפעל ונעשה כל דבר מתוך מודעות לרצון שלנו בו, ומתוך השתוקקות וחיבור של רצון.

וע"י כך, המעשים שנעשה בכל חלקיהם יהיו מקושרים לעומק נפשנו ולעומק רצוננו ונהיה קשורים לעצמנו. כי המעשים שהם החלק החיצוני קשורים למעמקים של הרצון שהוא מעצמות האדם.

ובנוסף על כך, הרצון יוצא מהכח אל הפועל ע"י המעשים שאנו עושים, וא"כ ההווה של נפשנו המתגלה ברצוננו מתגלה מהכח לפועל ונעשית מציאות גלויה יותר.

יה"ר שנזכה כל כנסת ישראל לגלות את ה"רצוננו לעשות רצונך", וכאשר זה יהיה בשלימות יהיה בנין ביהמ"ק בשלימותו, שזה עומק שלימות רצונו ית'.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על תפקידן של בנות ישראל.

יגש | ד-ן

ובני דן חושים. ד-ם עיקר מהותו בבחינת "דן את הדין". דין, די-ן. וזהו כל "דן", שדן עד היכן התפשטות הדבר, ומשם ואילך נאמר בו "די". ושורש הדבר בשמו ית', שם אדנ"י, דן-א-י. כי כל קומה מתפשטת מא' עד י', בחינת עשרה מאמרות.

וזהו דין של קדושה בשורשו. ולכך היה מקומו של אדה"ר מתחלה בגן עדן. עדן - דן-ע. ואזי מעשיו לא היו בבחינת שכר ועונש, אלא מאהבה, נדבה, נדב, דן-ב. והוא בחינת נגיד, לשון המשכה, דן-יג. ומקור ההמשכה הוא בבחינת דגן דן-ג, דגן תירוש ויצהר. ושורשו באוריתא בבחינת נקודות (כנודע שיש בה טעמים נקודות תגין ואותיות). נקד, דן-ק.

אולם כאשר אכלו אדה"ר וחווה מעץ הדעת שנאמר בו "נחמד" העץ להשכיל, דן-חם, נעשה חמימות דקלקול, ופרץ גדרו של עולם, נפרץ הדן, ומכח כך נעשית חוה נדה, דן-ה. ה' גבורות דקלקול. ומכח כך יצאו כל נפשות דקלקול בבחינה זו, כגון, נמרוד, דן-מרו. והוא חוטא בבחינת זדון, דן-זו. וכן עשו שהיה אדמוני, דן-אמוי. נבזראדן, נבזרא-דן, בלאדן, בלא-דן, ועוד. ואזי נדחה אדה"ר מג"ע, נדח, דן-ח. ונתהפך מנגיד, לנגד, לשון התנגדות. ואזי חל בדגן קלקול של שדפון, דן-שפו. ואזי נעשה איבה ומדון בין הנחש לחוה, מדון, דן-מו.

ותיקון קלקול זה אצל זרעו של יעקב בכלל, שנוולד בפדן ארם, פדן, פ-דן, ושבט דן בפרט. וכן אצל בת יעקב, דינה. אולם שם נעשה קלקול של שכם בן חמור. ושורשו במה שפירשה שרה נדה ביום בשורת המלאכים על לידתו של יצחק. ומזמן זה נמנה ד' מאות שנה של גלות מצרים ע"מ לתקן כן. וזש"כ וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי.

ותחלת התיקון ע"י משה שאמר "אכן נודע הדבר", נודע, דן-וע. ולכך ברח למדין, דן-מי. וכל זאת מפני הלשנתם של דתן ואבירם. דתן, דן-ת. ואח"כ חזר משה לגואלם, והעבירם את הים, שנקרע בזכות נחשון בן עמינדב, דן-עמיב. ומכח כך הושרש מעין קריעה זו אף בכניסתם לארץ, בירדן, יר-דן. ובים נגלה שהמים נעשו כ"נאד", דן-א.

ושלמות הארה דתיקון במשכן, שנעשה ע"י אליהב בן אחיסמך למטה "דן" (יחד עם בצלאל). ונגלה בו דן דתיקון ע"י האדנים. אדן, א-דן. וכן נגלה בקטורת שריחו נודף, נדף, דן-ף. שאחד מסממניה הוא נרד, דן-ר. וכן נגלה בדשן שע"ג המזבח. דשן, דן-ש. והמשכן כולו נבנה מנדבה, נדב-דן-ב, כנ"ל. ועל מקום המשכן נאמר "ונועדתי אליך", נועד, דן-עו.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: נדב, אבינדב, אדון, אדמוני, אדוניה, אדני, דן, אחינדב, דניאל, דינה, מדינה, נאד, נדה, נכבד, גדעון, דונג, דגן, דשן, אדן, נבדל, ירדן, מדין, נולד, נחמד, דימונה, דין, נגיד, נבוכדנצר, נגד, נבוש, נד, נדמה, נודע, נרד, נקדש, נקב, ידעוני, נמרוד, נאדר, נאבד, נבזראדן, נדח, נדף, נודה, נועד, נכחד, נעבד, נעדר, נשקד, עמינדב, אבדון, בלאדן, פדן, דגן, דגון, דיבון, דישון, דראון, דרקון, דתן, פקדון, שדפון, מדון, צידון, זדון, חמדן, ידדון, עדין, קדרון. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

בלביפדיה אבד

גיטין (לו, ע"ב) - אמר רב נחמן, נאמן אדם לומר פרוסבול היה בידי ואבד. מ"ט כיוון דתקינן רבנן פרוסבול, לא שביק היתירא ואכיל איסורא. ושם (לו, ע"ב) מאי פרוסבול, אמר רב חסדא, פרוס בולי ובוטי, בלוי אלו עשירים, וכו', בוטי אלו העניים, וכו', א"ל רבא ללעזא, מאי פרוסבול, א"ל פורסא דמילתא. ועיין מגילה ט"ו, ע"א. ואמרו שם אין כותבין פרוסבול אלא על הקרקע. וכתבו התוס' (קידושין, כו', ע"ב, ד"ה ולכתוב) אבל המטלטלין לא מפני שיכול ללכותן. והיינו שמטלטלין הוא בגדר "דבר האבד", שניתן לאבדו, ועלול לאיבוד.

והנה שורשו של פרוסבול, אמרו (שביעית, פ"י, מ"ג) כשראה שנמנעו העם מלהלוות זה את זה ועוברין על מה שכתוב בתורה השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל, וגו', התקין הלל פרוסבול. והיינו ששנת השבע מפקיעה ומאבדת החובות של אדם. אבד, גימט', שבע. כי בה עיקר האבידה. וכמ"ש הרמב"ם (שמיטה ויובל פ"ט, הכ"ד) המוציא שטר חוב אחר שביעית ואין עמו פרוסבול, "אבד" חובו.

ומהותו של פרוסבול אמרו (שם, מ"ד) זהו גופו של פרוסבול, מוסר אני לכם איש פלוני ופלוני הדינים שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה. ונחלקו בו הראשונים, הרמב"ם (פ"ט דשמיטה, ה"טז) ס"ל שמהני רק בשמיטת כספים בזמן הזה שהוא דרבנן אבל בשמיטה של תורה אינו מועיל, והראב"ד ס"ל שמהני מדין הפקר ב"ד הפקר. ולשיטת הראב"ד זהו כהפקר גמור. ועיין תוס' גיטין לו ע"א ד"ה מי. אולם לשיטת הרמב"ם זהו מעין השבת אבידה שתקנו לאדם שלא יאבד ממונו. ויתר על כן אמרו (גיטין שם) כי אתו לקמיה דרב א"ל, מידי פרוסבול היה לך ואבד, כגון זה פתח פיך לאלם הוא. וזהו גופא מעין השבת אבידה, שמשיב לו את חובו, ע"י פתח פיך לאלם.

ושורש כח השבה זו נעוץ בשנת השבע, ש-ע. שבו יש דין של שביטה, ושבתה הארץ שבת לה'. שבת - שביטה, שב. ויתר על כן אחריתו של שביעית, זפ"ז, יובל, שבו שב אל אחוזתו, קרקעות ועבדים. אולם מאידך נגלה "שביטה", ולכך החוב - ממון שובת במקומו ואינו חוזר לבעליו. ותקנת הלל להאיר את אור השב לשורשו, הארת יובל בשביעית, הארת השב בשביטה, ועי"ז שב הממון לבעליו, ע"י גביית חובו.

ויתר על כן בדקדוק, במדרגת יחיד יש שביטה, ולכך חובתיו נפקעים. אולם מצד ב"ד, צבור, יש שיבה לכלל, לשורש, ולכך מוסר שטרותיו לב"ד בפועל, או העושה פרוסבול שהוא מעין מסירת שטרותיו לב"ד גובה חבותיו. ושלמות הארה זו מאירה ביובל שהוא מצוה על ב"ד למנותו, וע"י נגלה כח ההשבה לשורש. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

המשך מגיליון 116

כתו עיין גר"א (תיקונים, תיקון ל"ט, פח, ע"ב) עיקר שם אהי"ה על כתר. ועיין ליקוטי הגר"א (סט, ע"א) שם אהי"ה בכתר, אני מושג לעצמי, והושמה אות אל"ף בראש אותיות, המדבר בעדו, לפי שכתר אינו מושג לזולתו (ועיין יהל אור, ח"ג, יט, ע"א). ועיין יהל אור (ח"ב, ב, ע"א) שביאר מדוע אין גילוי שם הוי"ה בכתר, מפני שהכתר נעלם ואינו נגלה. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון ע', קנג, ע"ב) א - כתר. י"ה - חו"ב, ה' - שכינה. ועוד שם (קנב, ע"ב) אה-אמא, יה - אבא. ועיין אדרת אליהו אמור, באופן שונה.

חכמה כבוד חכמים ינחלו. וכתוב (זכריה, ב, ט) ולכבוד אהיה בתוכה.

ועוד. חכמה, כח-מה. ובשם אהיה יש כ"ח אותיות, מילוי, ומילוי דמילוי, וכללותם.

ואמרו (נדרים, סב, ע"א) שלא יאמר אדם אקרא שיקראוני חכם וכו', אשנן שאהיה זקן ואשב בישיבה. זקן - זה קנה חכמה. ועיין זוה"ק (פנחס, רכו, ע"ב) אהיה במחשבה.

בינה גבי משה כתיב ג"פ אהי"ה, העולה ס"ג בגימט', סוד שם ס"ג בבינה, כנודע. והוא סוד עוה"ב, כנודע. ואמרו (פסחים, ח, ע"א) האומר סלע זו צדקה על מנת שאהיה בן עוה"ב. אהיה דייקא - מדרגת עוה"ב. ועיין עץ חיים (ש"ד, פ"ג).

ואמרו (זוה"ק, בהר, קח, ע"ב) אהיה - דאיהי בינה, שנת היובל, איהי אהיה אשר אהיה, תרין זמנין אהי"ה, חושבן מ"ב, ותמניא אתוון, חמשיין, דבהון פקודא לחשוב שנת היובל. ועיין עץ חיים (שי"ד, פ"ח, מ"ב) אהי"ה הוא בבינה, ובמילוי יודי"ן ואלפי"ן כ"א יש בפשוטו ובמילואו ומילוי מילאו מ"א אותיות (ב"פ אהי"ה), וכו', ואלו הם ב' אהי"ה אשר אהי"ה. ועיין עץ חיים (שער הכללים) סוד חלב הוא שם אהיה בבינה, כי אהי"ה דהיי"ן פשוט ומלא ומלא דמלא וכו', הם אותיות חלב עם הכולל והמלה.

דעת משה. וכתוב (שמות, ג, יב) ויאמר כי אהיה עמך, וגו', ויאמר אלקים אל משה אהיה אשר אהיה, ויאמר כה תאמר לבנ"י אהיה שלחני אליכם. וכתוב (יהושע, א, ה) כאשר היית עם משה אהיה עמך.

ועוד. הדעת סוד המדמה כמ"ש בספורנו ובגר"א. וכתוב (תהלים, נ, כא) אהיה כמוך. ושורש מדמה - דם. ועיין עץ חיים (שער הכללים) דם הוא אחוריים של שם אהי"ה, גימט' ו

דם כזה, א', א"ה, אה"י, אהי"ה. והמילוי לבד חלב.

חסד עיין גר"א אדרת אליהו (אמור) א - חסדים, כלולים כאחד כל ה"ח. ה - גבורה, ה"ג, נפרדים. י"ה, חוב.

ועוד. חסד, מים. ואמרו (תענית, ד, ע"א) "ויבא כגשם לנו", אמר לה הקב"ה, בתי את שואלת דבר שפעמים מתבקש ופעמים אינו מתבקש, אבל אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם שנאמר (הושע, יד, ו) אהיה כטל לישראל. והבן שכל בקשה מהקב"ה הוא בחינה שמבקש שאהיה כך וכך.

ועוד. אהבה בין איש לרעהו. ובקלקול כתיב (איוב, יב, ד) שחוק לרעהו אהיה.

ועוד. עיין זוה"ק (זהר חדש, רות) ה' אצבען וי"ד פירקין דאית בהון, הרי י"ט, וב' פרקי עילאין, הרי כ"א בזרוע ימין כנגד אהי"ה שחשבנו כ"א. וכן ביד שמאל כ"א כנגד אהי"ה שחשבנו כ"א, ועל דא אהיה אשר אהיה.

גבורה שם אלקים. וכתוב (ירמיה, יא, ד) והייתם לי לעם, ואנכי אהיה לכם לאלהים (וכן שם כו, ז. ל, כב). ושם (כה) כתיב, בעת ההיא נאם ה' אהיה לאלהים לכל משפחות ישראל, והמה יהיו לי לעם (ושם לב, לח). יחזקאל יא, כ. יד, יא. לו, ח. כח. זכריה, ח, ח).

וח"ו בקלקול כתיב (הושע, א, ט) כי אתם לא עמי, ואנכי לא אהיה לכם.

וכתוב (זכריה, ב, ט) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה. ועיין ליקוטי הגר"א (א"ב, פ, א) שם אהי"ה בו נקבה תשוב גבר, אני אהיה חומת אש. שאותיות ה-ה, נקבות, מסובבות את אות יו"ד, זכר.

תפארת יעקב איש תם. וכתוב (שמואל, ב, כב כד) ואהיה תמים ואשתמרה מעוני. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון כב, ק, ע"א) שאל"ף של אהיה, משלים תם לאמת. ונהפך לתם לאמת, אהיה פעמים אהיה, עולה אמת (עיין פע"ח שער הסליחות, פ"ח).

ועוד. אמרו (שבת, פט, ע"ב) ראוי היה יעקב אבינו לירד בשלשלות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו, דכתיב (הושע, יא, ד) בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה ואהיה להם כמירמי עול על לחיהם.

ועוד. איש תם יושב אהלים. ובקלקול אמרו (חגיגה יד, ע"א) לא אהיה חובש, לא הייתי מחובשי ביהמ"ד.

נצח נו"ה, רגלים להלך. וכתוב (שמואל, ב, ז) ואהיה עמך בכל אשר הלכת.

ועוד. צד מעלה גג. וכתוב (תהלים, קב, ח) ושקדתי ואהיה כצפור בודד על גג. ועיין עץ חיים (שער הכללים) אהי"ה בידוי"ן עה"כ וד' אותיות גימט' עליון.

ועיין עץ חיים (שער כו, פ"ב, מ"ת) ג' צלם, אחד מבחינת נצח, ששם חותם אהי"ה דיודי"ן כמנין צלם כנזכר אצלינו בדרוש צלם הו"ר, ויש ב' צלם מבחינת הוד ויסוד שהם אהי"ה דאלפי"ן וההי"ן.

הוד סוד כריעה, כורע במודים. ואמרו (זוהר חדש, תקונא קדמאה) הכריעה באהי"ה, זקיפה בהוי"ה.

ועיין עץ חיים (שט"ז, כ"ב) כי ב' אהי"ה גם בג"ר דאבא וג"ר דאמא ושניהן במילוי יודי"ן, ואח"כ בג' אמצעיות דאבא ושלש דאמא הם ב' אהי"ה דאלפי"ן, ואח"כ בג"ת דאבא וג"ת דאמא הם אהיה דההי"ן. ועיין פע"ח (שער השבת, פ"ה) ארבע כריעות הם, ב' אהי"ה דיודי"ן, ואח"כ ב' אהיה דאלפי"ן.

יסוד כתיב (הושע, יא, ד) בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה ואהיה להם כמרמי עול על לחיהם. ואמרו (ב"ר, וישב, פו, א) זה יוסף, וכו', ואהיה להם כמרמי על, שרוממתי צריו עליו, ואיזו זו, זו אשת פוטיפר. ועיין עץ חיים (שער הכללים) יוסף דחה פוטיפרע שהוא דינין, פוטיפרע גימט' תנ"ה, שהם סוד אחוריים כולם דע"ב ס"ג מ"ה ב"ן (בלע"ד חיים שהם גימט' ג' אהיה מלאים, והן דינין). (ועיין עץ חיים, שט"ז, פ"ב. ושכ"ו, פ"ב, מ"ת. ושל"ב, פ"א, מ"ת. ושל"ג, פ"א, מ"ת. ושל"ט, די"א. ושמ"ב, פי"ג, מ"ת. ושם, כללי מהרח"ו, כלל טו, וכלל כא. ועוד מקומות רבים מאוד).

מלכות כתיב (שמואל, א, יח, יח) ויאמר דוד אל שאול, מי אנכי ומי חיי משפחת אבי בישראל כי אהיה חתן למלך. ושם כתיב (כג, יז) ואתה תמלך על ישראל, ואנכי אהיה לך למשנה. וכתוב (יחזקאל, לד, כד) ואני ה' אהיה להם לאלהים, ועבדי דוד נשיא בתוכם. ושם (לז, כג) והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלהים, ועבדי דוד מלך עליהם, ורועה אחד יהיה לכם. רועה אחד דייקא (עיין ערך קטן יחידה). ועיין עץ חיים (שמ"ד, פ"ג, מ"ת) אהי"ה בלי ניקוד במלכות. (ועיי"ש שי"ד, פ"ז, מ"ב). ושם (שי"ז, פ"ד, מ"ב) סוד שם בוכ"ו אותיות אחרי אהי"ה, במלכות. גימט' דל. ושל"ה, פ"ג, ג' מילוי אהי"ה בגימט' חותם, במלכות (ושם של"ו, פ"ב. של"ט, די"א. ועוד מקומות רבים).

נפש עיין קהלת יעקב (ערך יד) את נפשך עם ד' אותיות והכולל גימט' מילואי אהי"ה הנ"ל שבבינה. ועיין שער הכוונות (דרושי סדר שבת, ד"א, ענין כוונת הטבילה) דע כי צריך האדם לטבול ב' טבילות זו אחר זו, והאחד היא להפשיט בגדי החול של הנפש, וה"ב היא לכבוד שבת לקבל תוספת. ובראשונה תכוון לשם אהי"ה במילוי יודין שהוא בגימט' מקוה. ובשני תכוון לב' שמות אהי"ה, יה"ו וכו'. ועוד. אהי"ה עולה דם, והדם הוא הנפש. עיין מבוא שערים, ש"ה, ח"ב, פ"ה. וטעמי המצות בראשית, מצות שפיכה - דם הרוצח, פרשת נח.

רוח עיין שער הפסוקים (תהלים) סוד פרה אדומה. ובהיות הדינים הנזכר מתמתקין בשרשם באימא עלאה, היא שם אהיה הנזכר, בסוד מי אסף רוח בחפניו, כי הוא סוד החוטם, האוסף ומקבץ כל ה"ג למקומם ושם מתבסמים ונמתקים ונעשים בסוד גבורה אחת בבינה. ועיין פע"ח (שק"ש פ"י) תכוון בשם אהיה אשר אהיה, שגימט' מ"ב של הבריאה, ב"פ אהי"ה גימט' מ"ב, תכוון כי ע"י עתה מעלה הרוח שלך לבריאה.

נשמה עיין שער הכוונות (דרושי התפילין, ד"א) שם אהי"ה דמילוי אלפי"ן הוא בחינת כתר שבמוח הנקרא בינה דז"א, והוא נשמה אל שם הוי"ה דמילוי אלפי"ן אשר שם בז"ת שבו. ועיין שער הגלגולים (הקדמה יא) והעושה מצוה או העוסק בתורה בכוונה מתקן בריאה שהיא נשמה, ובמק"א כתבתי כי המחשבה וההתדבקות בהוי"ה דס"ג ובאהי"ה יה"ו, ובאהיה אשר אהיה, הם תועלת הנשמה הבאה מן הבריאה. ועיין פע"ח שער הלולב, פ"ה. ועיין משנת חסידים, מסכת שמות ז"א, פ"ב.

חיה עיין עץ חיים (שמ"ד, פ"א, מ"ת) וכן בענין המקיפים שלה הם ל', גם שם יש אהי"ה בלי ניקוד. א' של אהיה בלי נקוד הוא נשמה לנשמה מחוץ לכולם, ואות ה' נשמה ל' מקיפים חיצונים, ואות י' רוח ל' מקיפים אמצעים, ואות ה' אחרונה נפש ל' מקיפים.

יחידה כתיב (שופטים, ו, טז) ויאמר אליו ה' כי אהיה עמך והכית את מדין באיש אחד. והיינו שנמשך ממנו ית"ש שהוא יחידו של עולם, ע"י שם אהיה, להכות "כאיש אחד" דייקא.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא – נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה – להארות, הערות,

והוספות: rav@bilvavi.net

שאלה דילוג והדרגה בעבודת ה' - מהותם ועניינם

האם התכלית של תהליך העבודה הפנימית בספרים דע את נפשך ודע את הויתך, ושאר ספרי הרב, זהו דבר שקורה לפתע, ובבת אחת כשאדם מגיע לנקודה מסוימת בעבודתו הפנימית, כך לפתע הוא מגלה את הנשמה, והחיים משתנים, ואפשר לחוש את רבש"ע פתאום. או שהתגלות הנשמה והיכולת לחוש את הרבש"ע באופן נוכח הוא דבר שקורה לאט, ומורגש לאט, כך שזה לא קורה בבת אחת אלא לאחר שנים רבות, שהנשמה נחשפת ונחשפת לאט, וכן הנוכחות עם הרבש"ע מורגשת בהדרגה יותר ויותר.

תשובה ישנם ב' מהלכים שורשיים בבריאה: דילוג והדרגה.

א. דילוג, היא הארת פסח, מלשון דילוג, שעל אף היות בני" במצרים זכו לגילוי של "אנכי יוצא בתוך ארץ מצרים". ומהארת פסח הושרש לדורות לבני" כח לזכות בהשגה מתוך דילוג. וכן היא לעת"ל, דכתיב "הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות". וכן יתכן אצל כל יחיד ויחיד, ובפרט כאשר מוסר נפשו על הדבר, אזי נגלה לו מהלך של "יש קונה עולמו בשעה אחת", ודבר זה נאמר הן על השגה כללית, והן על כל מדרגה ומדרגה בהשגתה.

ב. הדרגה, בנין וסדר. וזהו מהלך של זמן מתן תורה שקדם לו ספירה והכנה, באופן של הדרגה מ"ט ימים. והוא עיקר מהלך צורת ההשגה כאן בעוה"ז, להשיג כל דבר בהדרגה, קמעא קמעא. ודרך זה היא דרך החכמים הנקראים "בונים", שצורת עבודתם בחכמה יבנה בית, לבנה ע"ג לבנה.

כשם שב' מהלכים אלו נאמרו בכללות העבודה, כן הדבר אמור ביחס להשגה לחוש את נשמתו, ואת הרבש"ע.

שאלה כח הכללות וכח הפרטות בנפש

שלום לרב. יש לי נטיה נפשית להתעסק בכמה תחומים, וכולם מעניינים אותי, ובכולם הולך די טוב. בתחום

המוסיקה כזמר, בתחום היעוץ הבריאותי, בתחום הלימודי כאברך, ובעסק המשפחתי כטכנאי מערכות כיבוי אש. איך אוכל לדעת אם להמשיך לעסוק בכולם? במה להתמקד? את מה להניח בצד? אני נהנה בכל אחד מהם, אלא שאני מרגיש פיזור. גם בלימודים זה ככה. מעדיף לקחת הרבה ספרים ולקרוא קצת מכל אחד, מאשר להתמקד בספר אחד. גם במוזיקה, אני אוהב לשיר בהרבה סגנונות והרבה שפות. לא יודע איך להרגיש בעצמי מה השליחות שלי בעולם, ומה יעשה הכי נחת רוח לה'. אנא עזרתך בדיוק ובהכוונה. תודה!

תשובה ישנם ב' חלקים בנפש, כח פרטיות הנפש,

וכח של כללות. כח הפרטות נקרא יהודה - הוי"ה - ד. כלומר עצם הוית נפשי הפרטית.

כח הכללות נקרא דן - מאסף לכל המחנות, כח לכלול את הכל. ולפיכך על כל אדם לברר את שני כוחות הללו בנפשו.

מצד כח הפרטיות, יש להעלות על גבי הכתב את כל האפשרויות, כגון מוסיקה, יעוץ בריאותי וכו'.

אח"כ יש לדרג את הדבר מהו ראשון, שני, וכו', לפי משיכת עומק הנפש - הדבר שנמשך אליו ביותר ירשום ראשון וכו'. ועי"כ הנפש מקבלת "מפה" בהירה של עצמה. וזהו הפרטיות הנפשית.

ותולדת כך, עליו להתחבר בעיקר לכח הראשון שבירר שהוא ה"עיקר" בנפשו, הן בכמות והן באיכות. וכל זאת מתוך מודעות שעתה עוסק בכח הפרטי שבנפש.

מצד כח הכלליות, לאחר שבירר מה נמצא בכלליות זו כנ"ל, יש להקדיש זמן ניכר כפי הצורך לכח "הכללי" שבנפש. וכל זאת מתוך מודעות שעתה הנני עוסק בכח הכללי שבנפש. כמובן שבתוך הכלליות נצרך לעשות חלוקה כפי נטית פנימיות הנפש. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים ויסודות האמונה לרמב"ם

האחדות היא סוד כל הבריאה כולה

היסוד הראשון שנתבאר הוא היסוד של הכרת המציאות האמיתית, והיסוד השני שנתבאר הוא היסוד של האחדות. מי שלא עומד על התפיסה שהאחדות היא סוד כל הבריאה כולה, והיא כל הקיום שלנו כאן כל הזמן, הוא לא תפס את השורש הפנימי של הבריאה. "ואהבת לרעך כמוך - זהו כלל גדול בתורה, מאן דעלך סני לחברך לא תעביד" (ספרא, קדושים, ד, יב) - כאן כתוב היסוד שכל הבריאה כולה היא תפיסה של אחדויות.

מי שלא עמד על תפיסה שכל הבריאה כולה היא אחדויות, יתכן שהוא יודע הרבה תורה, אבל יש לו גוף של תורה בלא נשמה של תורה. ככל שהאדם יותר גבוה, יותר עליון, הוא יותר אחדותי. יתכן שפעמים רבות ההנהגה המעשית תהיה מעשים שמפרידים, וזאת על מנת לשמר את חלק האחדות שכבר קיים, אולם זו כבר סוגיא נוספת של דעת דקדושה כיצד לפעול בעולם המעשה. אולם אם אין לאדם אהבת ישראל פנימית שמאחדת את הכל, והוא פועל פעולות של פירוד בפועל, הוא מראשי הערב רב. גם אדם שפועל פעולות של פירוד בפועל, חייב להיות שבפנימיות נפשו יש לו אהבת ישראל, שהוא מאוחד, ופעולותיו הם רק כדוגמת אב ששולח את בנו ללמוד במקום רחוק, שזה לא נובע מרצון לפירוד כפשוטו, אלא מתוקף האחדות. גם במעשה יתכנו מעשים רבים שחיצוניותם נראית פירוד, אבל הם מוכרחים לנבוע מתוקף של אחדות.

סוגיית האחדות בבורא ית"ש שנתבארה ביסוד השני בדברי הרמב"ם, זוהי למעשה

כל תפיסת הפעולות שבני אדם פועלים. מי שתפיסת כל פעולותיו אינה תפיסה של אחדות, הרי שזו פעולה שנחסר בה האור הפנימי של הבריאה. כל פעולה שאדם פועל בעומקה נובעת מאחדות או מפירוד, אלא שעל דרך כלל האדם אינו שם לב למניע של פעולותיו. לדוגמא, כאשר האדם אוכל, חלק מתאחד אצלו וחלק נפרד אצלו. כאשר הוא מדבר עם בני אדם, הרי שזה זיווג, חיבור, ואם הוא מדבר דברי לשון הרע ומוציא שם רע, הרי שהוא מפריד, וכן ע"ז הדרך. כל מעשי הנבראים מרישא עד גמירא, הם או אחדויות או ח"ו להיפך. ובירור זה עומד על כל קומת הנפש, מהיכן בנפשו האדם פועל פעולותיו.

האחדות העליונה - הניצוץ האלוקי בנפש

למעלה מכל האחדויות הללו, שהם חמשת החלקים, ישנה את האחדות העליונה שהיא הניצוץ האלוקי שבנפש, השורה בתוך היחידה, שזוהי אחדות שאין דוגמתה כלל בעולם. לאור הפנימי הזה אדם צריך להיות מחובר, ומשם להניע את כל פעולותיו. ותכליתן של כל פעולותיו הוא - לאחד. כמו שנתבאר ביסוד הראשון, תפיסת המציאות היא אחת, ישנה רק מציאות אחת, אלא שהבריאה בהתגלותה נראית כריבוי של מציאויות, וכל עבודתנו היא, לאחד מה כל העבודה שלנו - לאחד את הבריאה ולהחזירה ליסוד הראשון שהוא הכרת המציאות. הכיצד - ע"י שכל הפעולות כולם הם פעולות של אחדויות.

בעומק, צורת חייו של אדם פנימי היא, שהאדם מתחבר בעומק נפשו לאחדות בבורא ית"ש, ומהמעין הזה, שהוא המקום של הארה זו, האדם פועל את פעולותיו על מנת לאחד את כל הבריאה כולה, ולהאיר בה אור האחדות. בלשון רבותינו זה נקרא:

"להזהיר גדולים על הקטנים", שמהגדלות האדם מזהיר [מלשון "זוהר"] על הקטנות. וכלפי קומת הנפש בסוגייתנו, האדם מניע את כל פעולותיו מהחיבור לאחדות הפנימית, על מנת לגלות אחדות זו בכל הבריאה כולה.

זוהי צורת החיים למעשה לפי היסוד השני של אחדות בבורא ית"ש. ההתחברות למדרגת היסוד השני, ההתקשרות לאחדות זו, יכולה לנבוע רק ממקום האמונה שבנפש. ככל שמקום האמונה שבנפש חי יותר וגלוי יותר, אזי האדם מחובר אליו בכל עת ובכל שעה. משל למה הדבר דומה, שואב המים של העיירה, בכל פעם שהוא חוזר לבאר הוא שואב מים נוספים, ומחלקם שוב, וחוזר חלילה. כך גם כלפי הנמשל, לאורך כל היממה כולה האדם צריך לחזור למקום הפנימי של אמונת האחדות, שהיא הכרת האחדות בחוש, ולשוב בחזרה לפעולות, ולפעול להאיר את אותה אחדות.

זוהי צורת סדר בריאתו של עולם כפי שהוא צריך להיות בצורתו האמיתית והפנימית.

ניחל שאט את הדברים הללו יתפסו אצל האדם כמהלך של חיים, ולא רק כידיעות. בודאי שנצרך לכך עבודה, יגיעה, זיכור, בירור, והתחברות פנימית, ולאחר מכן השקה לכל שאר חלקי הנפש. אולם התפיסה של מי שלומד את הדברים הללו צריכה להיות ברורה, שמכוון הדברים הוא לגלות במקום מחצב נשמתו הפנימית את אותם חלקים חושיים - לא ידיעות, ולהשתמש איתם, לפעול איתם, ולהאיר מכוחם על חלקי נפשו היותר נמוכים, ועל כלל כל הבריאה כולה. ■ המשך בע"ה שבוע הבא - מסדרת דע את אמונתך_003_ היסוד השני אחדות.השם

(שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם) בקול הלשון 073.295.1245

המספיק לעובדי ה'

ואנשי דור המדבר התגוררו הרחק ממקום ישוב ארבעים שנה וזאת כדי ששיגו את ה"פגיעה", כמו שנאמר (דברים כ"ט, ד'-ה'): "ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר וכו'". למען תדעו כי אני ה' אלהיכם".

מבאר ר"א בן הרמב"ם, שלא רק משה רבינו התבודד, אלא כל הנהגת דור המדבר הייתה באופן של התבודדות. ישנם כמה טעמים מדוע התורה ניתנה במדבר, כגון דברי חז"ל (עירובין נג ע"ב) עה"פ "וממדבר מתנה", שמי שמשים עצמו כמדבר זוכה לקבל את התורה במתנה. אולם לעניינו, טעם נוספת לנתינת התורה במדבר, על מנת ליתן את התורה במקום שכולו התבודדות.

דבר נוסף. ר"א בן הרמב"ם כותב כאן שאנשי דור המדבר התבודדו הרחק ממקום ישוב ארבעים שנה. ונקודה זו צריכה הבנה, שהרי המדבר איננו במרחק ארבעים שנה מארץ ישראל, שהרי ההגעה לארץ ישראל לא הייתה צריכה להתארך ארבעים שנה. ויתר על כן, גם ממצרים המדבר לא רחוק ארבעים שנה, דרך ארץ פלשתים ושאר מקומות. ושמה כוונתו היא, שלקח להם להגיע ארבעים שנה לארץ ישראל, שזהו תהליך ארוך של ארבעים שנה של התבודדות.

ואמר יתעלה בלשון נביאיו (ירמיה ב', ב'): "לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה".

ארץ לא זרועה זהו מקום של התבודדות. כמו שהוזכר לעיל, שישנה מעלה בסגולת מקום מבודד, וארץ לא זרועה היא סגולה למקום של התבודדות. וזהו הר סיני שניתנה עליו תורה, מקום שמציאותו הוא התבודדות. כאשר משה רבינו הלך לראות מדוע הסנה איננו מתכלה, שם הוא התבודד. וזו הייתה ההכנה למתן תורה, התבודדותו של משה רבינו בסנה.

ואליהו ואלישע התבודדו בהר הכרמל פעמים רבות, כמו שמבואר בפסוקים (מלכים א' י"ח, מ"ב. מלכים ב' ב', כ"ה. שם ד', כ"ה). ואליהו בבדידותו הארוכה והשלמה השיג את ה"פגיעה", כמו שנאמר (מלכים א' י"ט, ד' וכו'): "והוא הלך במדבר וכו' ויבא... עד הר האלהים חרב. וכו', והנה אליו קול... מה לך פה אליהו".

כל השגתו של אליהו הנביא היא להיות מציאות מבודדת. נתבונן להבין את עומק ההתבודדותו של אליהו הנביא. כאשר אדם רגיל הולך למדבר כדי להתבודד, אם לפתע יגיעו בני אדם, הוא כבר לא יוכל להתבודד. לעומת זאת, אצל אליהו, כאשר הוא נמצא במקום אחד ובאים בני אדם, הוא יכול להעלים וללכת למקום אחר. וזהו עומק התבודדותו של אליהו, שהוא לא משעבד לכלום. אנחנו

פרק ו' | האופן למעשה של צירוף היראה והתורה.

מביא הנפש החיים ראייה - כדאשכחן בפ"ק דגיטין גבי פילגש בגיבעה, ותזנה עליו פלגשו, ר' אביתר אמר זבוב מצא לה, ר' יונתן אמר נימא כו' ואשכחן ר' אביתר לאליהו א"ל מאי קעביד קודשא ברוך הוא, א"ל עסיק בפלגש בגבעה, ומאי קאמר אביתר בני כך הוא אומר יונתן בני כך הוא אומר. והיינו מפני שר' אביתר ור' יונתן עסקו ביניהם בענין פילגש בגבעה אז באותו עת גם הוא ית' שנה דבריהם ממש.

וא"כ נחלקו ר' אביתר ור' יונתן מה אמר הקדוש ברוך הוא, במעשה דפילגש ושואל ר' אביתר את אליהו הנביא, מה אומר הקדוש ברוך הוא במה הוא עוסק באותו זמן, אומר אליהו שה' קדוש ברוך הוא אומר, הן את דבריו של ר' אביתר והן את דבריו של ר' יונתן, שבשעה שהאדם עוסק בתורה גם הקדוש ברוך הוא עוסק עמו, ובלשון חז"ל - כל היושב ושונה הקדוש ברוך הוא יושב ושונה כנגדו. ביאור הדברים הם לא ממש כפי שנראה כפשוטו שכל אדם ואדם שעוסק בתורה אז הקדוש ברוך הוא כביכול עוסק באותו זמן במה שהאדם עוסק, אלא שהוא ית' יכול לעסוק בכמה וכמה דברים בבת אחת, בבחינת זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו, אלא יסוד הדברים שרק מי שעוסק בתורה, מתוך דביקות בתורה מתוך דביקות בו ית"ש, הוא הוא זה שה' קדוש ברוך הוא שונה דבריו, אבל מי שעוסק בתורה בלי דביקות שלימה בתורה, ויתר על כן דביקות שלימה בו ית"ש כמו שנתבאר "להתדבק בלימודו בו בתורה בו בהקדוש ברוך הוא" הרי שהעסק שלו בתורה לא מעורר כביכול את העסק שלו ית' בתורה.

כל מי שעוסק בד"ת ודבוק בתורה ודבוק בו ית"ש, אז ההתעוררות דלתתא מעוררת כביכול התעוררות לעילא שהקדוש ברוך הוא יעסוק בדברי תורתו. אבל מי שאינו דבוק בתורה בשלימות בזמן עסקו בתורה הרי שהתעוררות שלו דלתתא לא נוגעת עד השורש העליון כביכול אצלו ית"ש לא רק בתורה, ויתר על כן לא בנותן התורה, לפיכך אם הוא עוסק בתורה הקדוש ברוך הוא אינו עוסק בתורה שהוא עוסק באותו זמן, כל ראית דברי הנפש החיים אינה אלא שמי שדבוק, במה הוא דבוק, במה שהקדוש ברוך הוא עוסק באותו זמן. אבל לא שבין כך ובין כך הקדוש ברוך הוא כביכול עוסק, והאדם תלוי אם הוא דבוק אז הוא נדבק באותה מדרגה, ואם לאו הוא אינו דבוק באותה מדרגה. אלא הביאור כמו שנתבאר בשעה שהאדם עוסק בתורה אם הוא דבוק בתורה והוא דבוק בקדוש ברוך הוא, הרי שדבריו שהקדוש ברוך הוא מדבר, הוא מדבר מכוח מה שהוא דבוק בו ית', ולכן הוא מעורר את אותו נקודת דיבור. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא-

מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

המספיק לעובדי ה'

פרק ו | דרכי לימוד הגמרא

חשבון ודיוק קודמים לעומק הסברא.

נדגיש, שיש את הסברא של המושכל הראשון כהבנה כללית, שזו סוגיה אחת. ויש את הסברות לעומקם, שזו סוגיה אחרת לגמרי, כפי שיתבאר להלן.

לברר ולדעת מהי הסברא של המושכל ראשון כדי לדעת את ההבנה הכללית בנידון, את זה אפשר לעשות גם בהתחלה. וזה יכול לפעמים לקדום לחשבון ולדיוק.

אבל כשמגיעים לשלבים הנוספים של הסברא, ישנה טעות נפוצה, ופעמים רבות עד למאוד נעשה דילוג על כח החשבון ועל כח הדיוק, והלומד עובר מיד לכח הסברא. יש כאלה שקוראים את הסוגיה מאוד מאוד מהר, מסיקים מה עלה בידם, ונכנסים מיד לעומק הסברא. הם קוראים מהר בשביל שלא לדלג, ובעצם זהו דילוג בנפש האדם.

על כן, לפני שהאדם נכנס למהלך של סברות, מן הראוי מאוד, להקדים לכך את כוח החשבון ואת כוח הדיוק.

כמוכן שיש דיוקים שלאחר מכן הוא ימצא להם בית אב והם יראו כמדויקים מאוד. ויש דיוקים שגם בהמשך הלימוד הוא לא ימצא להם בית אב. ואז, או שהוא יישאר ללא הבנה מה סיבתם, או שהוא ידחוק לומר שהדיוק הזה אינו בדווקא וכדו'.

אבל עכ"פ ראוי לאדם להשים לב מראש לדברים כפי מה שהם נכתבים, ולדייק כל דבר שאפשר לדייק אותו. בין אם יש בדיוק הזה סברא, ובין אם אין בדיוק הזה סברא. בתחילה הלומד מדייק ומדקדק, ולאחר מכן כשהוא יכנס לחשבון הסוגיה עם הסברות ביחד, אז יתברר הדבר אם יש לדיוק הזה סברא ובית אב ולהיכן נוטה אותו דיוק. אבל בתחילה זה לא נפקא מינה אם יש לו בית אב או לא. הנפקא מינה הראשונה היא עצם הדיוק, וצריך להעמיד את הדברים על דיוקם.

שיעור הדיוק.

ובענין שיעור הדיוק, ישנן בזה כמוכן כמה וכמה שיטות בבתי המדרשות השונים, מהו השיעור הראוי ועד כמה צריך לדייק בדיוק את מה שכתוב. ומה גם שזה תלוי במה עוסקים, שהרי כשעוסקים בלימוד הגמרא שיעור הדיוק הוא במידה מסוימת. כשעוסקים ברש"י שיעור הדיוק הוא קרוב לכך. וכשעוסקים בתוספות שיעור הדיוק כידוע הוא כבר מעט פחות. ויתר על כן, בדברי הראשונים עצמם שיעור הדיוק תלוי ומשתנה, כידוע לכל מי שרגיל בדברי הראשונים. וקל וחומר כשעוסקים בדברי האחרונים כהשלחן ערוך וכו'. הגר"א כידוע היה מדייק מאוד. ועכ"פ תלוי הדבר בכל אחד ואחד כפי עניינו, מהי צורת הדיוק שאפשר להגיע אליה. וכמוכן שאי אפשר להזכיר בכל אחד מדברי רבותינו מה שיעור הדיוק שאפשר לדייק שם. אבל יש כאן כוח עצום בנפש האדם, שהוא מדייק את מה שכתוב, בעיקר בגמרא וברש"י, ובראשונים בכללות. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "ידע

את תורתך דרכי הלימוד"

בתוך עולמנו שבו אנו נמצאים מחפשים מקום אחד שקט להתבודדות, וכמעט שאי אפשר למצוא מקום כזה. ועד שהאדם מוצא מקום שקט, פתאום מגיע רכב עם כמה אנשים שמרעישים את כל המקום כולו, ואזי הוא מאבד את כל ההתבודדות כולה. אליהו בכוחו ללכת מכל מקום למקום אחר ברגע אחד, וזהו עומק הכח של ההתבודדות.

ובלעם נקט אף הוא בהתבודדות כדי להגיע לידי "פגיעה", כמו שנאמר: (במדבר כ"ג, ט"ו) "ואנכי אקרה כה...", (שם שם, ג') "וילך שפ", שתרגם אונקלוס "ואזל יחידי", וכן (שם כ"ד, א'): "וישת אל המדבר פניו".

ידועה דרשת חז"ל (ספרי, ברכה לט) על מה שנאמר במשה רבינו "לא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים" (דברים לד, י), שבישראל לא קם אבל באומות העולם קם, ומי הוא - בלעם. לפיכך, אם משה רבינו שאף אל ההתבודדות, אזי צריך להיות שגם בלעם ישאף אל ההתבודדות, "וילך שפ".

אמנם בודאי שלבסוף הוא לא הגיע ליחידה דקדושה אלא ליחידה דקליפה, ששכב עם בהמתו, אולם שורש השגתו של בלעם היא מעין משה רבינו, שהוא היחידי דקדושה, מעין כך מציאותו של בלעם, יחידי דקלקול. לא רק כדי לקלל את בני ישראל הוא השית פניו אל המדבר, אלא כמו שבני ישראל היו במדבר לצורך התבודדותם, גם בלעם הלך למדבר לצורך התבודדותו.

וכל בני הנביאים השתמשו בהתבודדות במקומות מרוחקים כקבר רחל, ובית אל ויריחו ועל הירדן כמו שמתחור מן הפסוקים למי שמתבונן בהם (שמואל-א' י', ב'. מלכים-ב' ב', ט"ו-י"ח-כ"ג ועוד).

עולה בידינו, שכל דרך זו היא על מנת לגלות מהלך חיים שלם, שמחד האדם מצורף לבריות באהבת הבריות, ומטיב עם הבריות, וכן האדם לא עוסק לבדו בתורה, אלא עוסק בצוותא ובחבורה, כדברי חז"ל (ברכות סג ע"א) עה"פ "חרב אל הבדים ונאלו" (ירמיה ג), חרב על שונאיהם תלמידי חכמים שיושבים ועוסקים בד בבד בתורה. ומאידך, האדם בוחר לעצמו זמנים ידועים שבהם שהוא מבודד את חיו, כנזכר לעיל שזו הייתה דרכו של אברהם אבינו ע"ה.

בחיצוניות התבודדות זו תהיה במקום השקט ביותר שניתן להגיע אליו, ועל-ידי-כן לזכות להגיע למקום הפנימי. אבל לא לעשות זאת רק באופן של מקרה, שזהו בבחינת בלעם, אלא שזה יהיה קבוע, שזה יהיה צורת מבנה החיים, שיש לכל אחד מאתנו זמן שהוא מבודד, וקושר את נפשו אליו יתברך שמו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר

שאלה

לכבוד מוריני ורבינו שליט"א,
 כבוד הרב אומר בלבבי א' שיעור א'
 "מה הכוונה להיות קרוב ודבוק לבורא, שאדם מרגיש בלבו את
 הבורא יתברך". (וכן ע"פ בלבבי ב' זה נקרא בעצם 'אמונה')
 ועל פי זה מיוסד כל ספר בלבבי.
 איפה ניתן למצוא להדיא שכך מוגדר 'קרבת ה'' בסה"ק? (אם ניתן
 בבקשה כמה שיותר מקורות, בין בדברי רבותינו תלמידי הגר"א,
 ובין בדברי רבותינו תלמידי הבעש"ט)
 (לא שחלילה אני מפקפק בדברי הרב, אלא על מנת לישב את
 הדברים יותר טוב בהבנת השכל).

תשובה

בס"ד אצטט מעט מדברי רבותינו כי הם מים שאין להם סוף.

עיין **חובות הלבבות** (שער א', פ"ב) וז"ל, ולא ירגישו כי ליבותם
 ריקים מאמיתותו.

ושם **שער הפרישות** (פ"ז) וז"ל, והם בזכר האלהים משתעשעים
 בבדידות.

ושם **שער הבטחון** (פ"ז) וז"ל, ויברח במחשבתו ובנפשו וגופו אל
 האלהים יתברך, וישתעשע בזכרו בבדידות וישתומם מבלתי מחש-
 בה בגדולתו.

ושם **שער אהבת ה'** (פ"ג) וז"ל, ויהיה צותך בבדידות (כמ"ש לעיל
 שער השמיני, שער חשבון הנפש, פ"ג, כי עמוד בר הלבב אהבת
 הבדידות ובחירת היחידות. ושם שער הפרישות, פ"ב, עוזב אהבת
 הברואים ואהוב הבדידות), וכו', ותהיה תמיד שמח באלהיך, שש
 בבוראך, עלז ברצונו וכוסף לפגיעתו. ומהות הפגיעה, עיין ספר
 המספיק לעבודי ה', פרק על ההתבודדות.

ועיין מס"י (פרק כ"ו, ד"ה כללו של דבר) וז"ל, ובכל פעולותיו
 ותנועותיו יכוין לבבו אל מצפוני ההתדבקות האמתית.

ושם (פי"ט) וז"ל, מי שהוא בעל שכל נכון במעט התבוננות ושימת
 לב יוכל לקבוע בלבו אמיתת הדבר איך הוא בא ונושא ונותן עמו
 יתברך ולפניו הוא מתחנן ומאתו הוא מבקש, והוא ית"ש מאזין לו
 מקשיב לדבריו כאשר ידבר איש אל רעהו, ורעהו מקשיב ושומע
 לו. ומעין לשון זה עיין **עקידת יצחק** (בראשית, וירא, שער יט, ד"ה
 הן אלה).

ועיין **שם עולם** לחפץ חיים (ח"ב, פי"א, ד"ה והנה כאשר) וז"ל,
 ואומר ברוך אתה ה' וכו', שהוא מדבר עמו לנוכח כדבר איש אל

גיטין (נז, ע"ב) - א"ל זכריה זכריה, טובים שבהן
 איבדותם, ניחא לך דאבדינהו לכולהו, כדאמר ליה הכי
 נח. בההיא שעתא הרהר תשובה בדעתיה.

הנה שורש האבדות כולם הוא שכחה, והיפך הוא כח
 הזכירה. וזהו זכריה, לשון זכירה. זכר-יה. ויתר על
 כן פעמים נכתב זכריה, ופעמים נכתב זכריהו, כמ"ש
 (ישעיה, ח, ב) ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה
 הכהן, ואת זכריהו בן יברכיהו. ועולה בגימט' רמ"ח,
 כמנין אברי הזכר. וכאשר נכתב זכריה עולה רמ"ב,
 ועם דם, בחינת דם - זכריה, עולה רפ"ו. פרו, לשון של
 פירורים. שהוא בחינת עמלק, "רפדים", "רפו" ידיהם.
 ובהשתלשלות נעשה אצל זרעו פור, הפיל פור הוא
 הגורל לפני המן. ועל עמלק נאמר, "זכור", לא תשכח.
 וכח הזכור, נמצא אצל זכריה כנגד "פרו". ולכך הוא
 בבחינת "עדים נאמנים", כי העד מהותו שהדבר לא
 יאבד וישתכח.

ועיין תפארת שלמה (דברים) וז"ל, מקדש הראשון נחרב
 בהריגת זכריה שהיסוד (אות ברית קודש) נקרא זכר
 ע"ש שהוא המשפיע. זהו שאמה"כ (תהלים, קה, ה) זכרו
 נפלאותיו אשר עשה, שיבואו לכלל השפעה. וכל מקום
 שנזכר זכרון הוא יסוד. וזהו "יום הזכרון". וכשהצדיק
 "אבד", היינו היסוד, זהו היה הריגת זכריה, היינו זכ"ר
 י"ה. והבן שאצל כל אדם בשעה שמת מתקיים בו
 נשכחתי כמת מלב. אולם אצל זכריה שכולו זכירה לכך
 אין בו שכחה. ולכך אמרו (גיטין שם) אשכחיה לדמיה
 של זכריה דהוה קא מרתח וסליק. והיינו שאין לו
 שכחה ולכך "אשכחיה".

ובעומק יותר חגי זכריה ומלאכי סוף נביאים (עיין
 סוטה מ"ח ע"ב, משמתו חגי זכריה ומלאכי נסתלקה
 רוח"ק). וכל סוף הוא מקום ה"אבד". ודייקא במקום
 זה נגלה מדרגת זכריה, זכריה, כנ"ל. אולם לא היה
 בשלמות כמ"ש בלקוטי תורה (לאריז"ל, חיי שרה) וז"ל,
 והנה זכריה קודם שנהרג חירף וגידף את בני"ל למה
 אתם עוברים את פי ה', וכו', וידוע כי מי שחירף לרבים
 אע"פ שהוא בדין עכ"ז נענש, וכו', שאין הקב"ה רוצה
 רק שימליצו טוב על ישראל לכן נענש, אח"כ נתגלגל
 רוחו ונפשו ונתחלקו בשני גרי צדק, שמעיה ואבטליון.
 כי שמעיה נשיא, היה רוחו של זכריה, ובאבטליון אב"ד
 היה, נפשו של זכריה, וכו', עיי"ש.

והבן שעיקר האבדה בבחינת נפש, בבחינת וינפש,
 וי אבדה נפש. וכאשר נתקן נתגלגל באבטליון שהיה
 אב"ד, שהוא ר"ת של אב בית דין. ונקרא אב"ד, כי הוא
 אור תיקון של האבידה. ולכך דייקא אמרו (גיטין שם)
 דההיא שעתא הרהר תשובה בדעתיה. כי בקע אור
 השבת אבידה, שהוא אור התשובה. ועיין רמ"ע מפאנו
 (גלגולי נשמות, אות ס) בניו של סנחריב, אדרמלק

בלביפדיה אבד

נושאים בפרשה (ר"א שערם)

ויחי | ד-ס

בסדם אל תבוא נפשי. סדם, סד-ם. סד, לשון סוד. דבר המכוסה, וזהו "סד אדם ביתו בסיד", כי הסיד מכסה את הקיר. ומשמעות הסוד, נתינת דבר המעכב את מהות הדבר מלהתפשט. והוא בחינת סרפד, סד-פר, מין ממיני הקוצים.

ועיין רש"ר הירש (בלק, כד, כב) שטן בא כאן בהוראתו העקרת, לעכב, לעמוד בדרך. נראה שהוא קרוב לסדן, סדנא בלשון חז"ל בול עץ, שהרי מצאנו סדנא (פסחים, כח, ע"א). גם במשמעות סד ששמים בו רגלי אסורים כדי להצר את צעדיהם. ועיין שם עוד (תולדות, כה, כט) זוד, שורש היסוד של סוד, וצוד. להכין דבר זמן רב ולהבשיל אותו כליל (וזהו בחינת סמדר, סד-מר, פרי שעדיין לא הבשיל כל צרכו). ושם (כז) סוד, תכנית שאדם טומן בחובו עד בוא עת הביצוע. צוד, ביצוע אותה תכנית מתוך התגברות על כל הקשיים. ושם (ויחי, מט, ו) בסדם. סוד קרוב לזוד, לבשל דבר במכמני הלב, לחרוש מזומה בלאט, אך בלהיטות ורתיחה, והוא קרוב לצוד, לבצע את המזימה בדרך מלאכותית. סוד עומד בתווך, מסירת המזימה לאחרים, התייעצות משותפת. (ועי"ש נח, י, ט. ראה, יג, ד).

ועיקר הסוד מקומו ביסוד. יו-סד. כי היסוד טמון בקרקע, מכוסה ונעלם. ובו גנוז הכל ב"כח" נעלם ומכוסה, סוד. ואח"כ יוצא לפועל. וזהו חסד, ח-סד, כי חיצוניות החסד נותן ממונו וכדו', אולם פנימיות החסד נותן מפנימיותו, ממקום סודו.

והבן שיש סוד בבחינת "נמתיק סוד", "בסודם", "התייעצות משותפת". ויש סוד שהוא בבחינת סוד לעצמו שאינו מגלה לזולתו, לעת עתה. וכאשר מגלה הוא בחינת חסד. ויש סוד שהוא עצמיות פנימיותו שלא ניתן לגלותו לזולתו. ומדרגה השלישית היא בחינת "סודם", סוד-ם. שמשם יצא משיח, שהוא בבחינת כי "אני ידעתי" שלא ניתן לגלות לזולתו.

ובבחינה ראשונה "נמתיק סוד", אזי נעשה בחינת "סעד", סד-ע. והיינו שע"י שממתיקים סוד נעשה סעד זה לזה. ובחינה השנייה שמגלה סודו לזולתו, אם זולתו מעריך את סודו נעשה סגד, סד-ג, סוגד לסוד זולתו. ואם לאו, נעשה סלד, סד-ל, מתרחק מסוד זולתו. וזהו בחינת ספד, סד-פ. שכאשר סופד לזולתו עיקר ההספד על סוד זולתו שנגלה לו וסוגד לו. ועיין רש"ר הירש (חיי שרה, כג, ב) ספד, לתת לאדם את מה שקנה בחייו, להביע את ערכו. (ועי"ש ויחי, נ, י).

וע"י הספד נעשה סודו גלוי לכל, ונהפך הספד למחול בבחינת "הפכתה מספדי למחול לי", לשמחה. ונעשה בחינת הדס, ה-דס, מלשון הידוס, וביאורו כמ"ש רש"י (ב"ק, יז, ע"ב) הידוס, ריקידת התרנגולים. כי כאשר נגלה הסוד נעשה ריקוד. שזהו סוד הרגלים - מועדים, גילוי סוד ה'. ועיקר גילוי הסוד בפורים, נכנס יין יצא סוד, ונעשה ע"י אסתר הנקראת הדסה. סד-הה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: סגד, ספד, יסוד, חסד, סוד, סדם, ספרד, הדס, הדסה, הוסד, חסידה, סמדר, פרדס, סרפד, סלד, סדן, סעד, ממסד, סודי. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

ושראצר על שהרגו אביהם הם באו בגלגול שמעיה ואבטליון, וכן אמרו רבותינו ז"ל שמעיה ואבטליון מבני בניו של סנחריב, נמרוד ונבוזראדן הרהרו תשובה בלבייהו במעשה דם זכריה, עיי"ש.

גיטין (עד, ע"א) - מעשה בצידון באחד שאמר לאשתו ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי איצטלתי ואבדה איצטלתי, ואמרו חכמים תתן לו דמיה. ואמרו (שבת, קכת, ע"א) דתניא, הרי שהיו נושין בו אלף מנה ולבוש איצטלא בת ק' מנה, מפשיטין אותו ומלבישין אותו איצטלא הראויה לו. תנא משום רבי ישמעאל, ותנא משום ר"ע, כל ישראל ראויין לאותה איצטלא. והבן שבעומק יש ב' בחינות באיצטלא. א. בחינת איצטלא השייכת לכל אדם לפי מדרגתו, והוא לבוש שהוא תולדת חטא אדה"ר, כמ"ש (בראשית, ג, ז) ויתפרו עלה תאנה. ובתרגום ירושלמי, ועבדו להון איצטלהון. וכל אחד לפי חלקו בחטא ומדרגתו השתא, כן ראוי לו איצטלא. והוא בגד בבחינת בגידה, שהוא שורש לכל האבידות, ולכך אבדה איצטליתו.

ב. מאידך יש בחינת איצטלא, שעליה אמרו "כל ישראל ראויין לאותה איצטלא". כמ"ש (סנהדרין, מד, ע"א) "וארא בשלל אדרת שנער אחת טובה ומאתים שקלים כסף". רב אמר איצטלא דמילתא. ופרש"י, טלית של צמר נקי בן יומו שמכבנין אותו למילת, מלבישים לבוש שלא יתלכלך צמרו. והיינו בגד של "כבוד ותפארת". ועיין תרגום (שה"ש, ה, י) על הספוק דודי צח ואדום, להווא אלהא רעותי למפלת, דעטיף ביממא באיצטלא כתלג חיור. ועיין עבודת הקדש (ח"ג, פכ"ג) וז"ל, תאר הלבנות הרמוז במלת צח לתורה שבכתב, והוא אמרו באיצטלא כתלג חוור, פני הרחמים והלובן (ועיין ריקאנטי, יתרו. ושלה"ק מסכת שבועות, נר מצוה, יח). והוא בחינת כותנות "אור", כמ"ש בתורתו של ר"מ. ומדרגה זו נאבדה בחטא אדה"ר.

והנה מדרגת בגדי כבוד ותפארת נמסרו השתא למלך, ולאחרן הכהן ובניו, ובהם מתנוצץ מדרגת כותנות אור, אולם לא הארה גמורה. ועיין מגלה עמוקות (ואתחנן, אופן רלד) וז"ל, תורת משה רבינו בזה העולם, דאתמר ביה "זירא אלהים את האור", בגימט' משה רבינו, כי טוב משתמש בזה העולם, דאתמר עליה ותרא אותו כי טוב הוא (שמות, כ) אותו דייקא, שהוא ראוי בזה העולם (והוא תיקון חלקי של הבגדים שנעשה ע"י משה, ומצד כך רק מלך וכהנים ראויים לבגדי כבוד ותפארת, וכן בגדי ת"ח. וזה היתה טענתו של קרח כמ"ש (שם, קרח) וז"ל, ועל אהרן שלבש בגדי בד תכלת הלבישין כולם תכלת, שכולם ראויין לאותה איצטלא). אבל על אור של משיח וכו', שגנוז לצדיקים לעת"ל, אמר אל תוסף דבר אלי, עבור כל ישראל שאינן ראויין עתה להשתמש באותו איצטלא. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

לצדדים, מאורך לרוחב. כמ"ש (שבת, קלח, ע"ב) "שפועי" אהלים כאהלים. ולשון הגמרא (תענית, כא, ע"ב) דאהל מועד שבמדבר שכל זמן שהוא "נטויל". ודו"ק לשון נטוי, נטיה לצדדים.

שערות כנגד יעקב איש תם יושב אהלים יש את עשו, איש שער. ומצד תיקונו כתיב (שמות, כו,) ועשית יריעת עזים לאהל על המשכן (שהם מאהילים על המשכן). ואמרו (זוה"ק, שמות, קס, ע"א) לאהל, ולא אהל, קו"ף ולא אדם. שהוא בחינת עשו. ובכללות כל שערות ראשו של אדם הוא מעין אהל שעליו. ושורשו עשו,

שהוא מחד קליפה, אולם מאידך שומר לפרי. **אזן** אהל שורשו נטיה לצדדים (עיין ערך קטן יושר). ודבר זה נגלה תחלה באזנים

שנוטים לצדדי האדם. **חוטם** בו נגלה אות ו'. ו' פעמים ו' עולה

אהל. **פה** קול. ואמרו (חולין, כד, ע"א) ת"ר כהן משיביא שתי שערות עד שיזקין כשר לעבודה, ומומין פוסלין בו. בן לוי מבן שלשים ועד בן חמשים כשר לעבודה ושנים פוסלין בו. בד"א באהל מועד שבמדבר, אבל בשילה ובבית עולמים אין נפסלין אלא בקול.

פה - פתח. ואמרו (ב"ב, ס, ע"א) וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו, מה ראה, ראה שאין פתחי אהליהם מכוונין זה לזה. ואמרו (זבחים, קט, ע"א) ואל פתח אהל מועד לא יביאנו, כל הבא לפתח אהל מועד חייבין עליו. ועיי"ש (קז, ע"ב. קי"ב, ע"א. ושם נט ע"א) מזבח בפתח אהל מועד ולא כיור.

עיין שערי אורה (ש"א), ותורה שבעל פה היא כמו אהל וארון לתורה שבכתב. ועוד. עיין עץ הדעת טוב (בהעלותך), ירמוז כי בהיות הפה בכללותו הכולל קנה והושט, אז נקרא פתח אהל מועד, כי הגוף כולו נעשה אהל מועד ומרכבה להשרות השכינה, והפה הוא הפתח של הגוף.

ועוד. עיין רש"י (איוב, כו, יג) "ברוחו שמים שפרה", בדבריו וברוח פיו איהל, כמו ונטה אהל שפרירו (ירמיה מב). ועוד. דיבור. ואמרו (מגילה, ט, ע"ב) יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם, דבריו של יפת יהיו באהלי שם. ועוד. אמרו (יבמות, צו, ע"ב) אגורה באהלך עולמים, וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים, אלא אמר דוד לפני הקב"ה, רבש"ע יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז.

עינים - שבירה שורש המיתה, ושורש לאכילת אדה"ר מעץ הדעת שגרם מיתה לעולם. ואמרו (זוה"ק, וישב, קצד, ע"א) ת"ח, אדה"ר אנתתיה סחטא ליה ענבין וגרימת ליה מותא ולכל ישראל ולכל עלמא, נח אתא להני ענבין ולא אתנטר כדקא יאות, כתיב וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה בה"א. והוא בבחינת "אדם כי ימות באהל". והוא השורש ל"טומאת אהל". ואמרו (שבת, כז, ע"ב) כל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אהלים אלא פשתן. ועיין קרבן נתנאל שבת פ"ב, ה. וכאשר נתקן אמרו (זוה"ק, בראשית, נב, ע"ב) והשתא אהל מועד, בקמיאת למיהב חין ארוכין לעלמין, דלא ישלוט בהו מותא, מכאן ולהלאה אהל מועד, כמד"א (איוב, ל, כג) ובית מועד לכל חי. ותחלה היה סתירת אהל שורש לחורבן. ועתה באהל מועד, נעשה סותר ע"מ לבנות, ואינו קלוקל אלא תיקון.

אור א"ס אור א"ס הסובב הוא בחינת אהל שבתוכו כל הבריאה

כולה. **צמצום** שורש לחלל הפנוי, שורש לע"ז. וכתוב (בראשית, ד, יבל, הוא היה אבי ישב אהל ומקנה. ואמרו (ב"ר, כג) לשעבר היו מקנין להקב"ה בטימנונית (באהל), חזרו להיות מקנים אותם בפהרסיא, הה"ד (יחזקאל, ח, ג) סמל הקנאה המקנה. ובבראשית רבתי (שם) אמרו, באהל, שהיו משימים ע"ז שלהם ועובדים אותה ומקנאים לקב"ה. וברש"י שם, ומדרש אגדה בונה בתים לע"ז. והיינו אהל מהותו כיסוי והסתרה. וזהו בחינה אחת בצמצום, שכל הבריאה כעין אהל שנסתר ממנה תוקף ושלמות אור ה'. וכמ"ש (ויק"ר, אמור, לא, ז) נתעטף הקב"ה כשמלה והבהיק כל העולם כולו מזיו הדרו. ועוד. צמצום - חלל. ואמרו (ברכות, יט, ע"ב) דאמר רבא, דבר תורה אהל כל שיש בו חלל טפח חוצץ בפני הטומאה.

קו קו - המשכה. בחינת מכאן ולהלאה. אותיות ולה-לאה. היפך לאה - נלאה - ליאות, תשישות, שנח ואינו מתפשט. וזהו מהותו של אהל להמשיך הטומאה, כמ"ש (חולין, קכה, ע"ב) אהל גרידא, בהמשכה.

ועוד. קו כח חיבור כנגיעה בדבר. ואמרו (חולין, קכה, ע"ב) ומאן תנא דקרי לאהל נוגע, ר' יוסי היא. ודייקא אמרו (עירובין, עט, ע"א) מאן תנא אהלות ר' יוסי. והוא אור פנימיות אהל - אהלות. ומחבר "נגעים ואהלות", כמ"ש פעמים הרבה (כגון פסחים, ג, ע"א. חגיגה, יא, ע"א. שם, יד, ע"א). ולכך אצלו נגע הוא אהל, ודו"ק היטב.

עיגולים אמרו (זבחים, קיח, ע"ב) ת"ר ימי אהל מועד שבמדבר וכו', שבגלגל י"ד שנה, ז' שכבשו וז' שחלקו. והבן, גלגל, לשון עיגול, ותנועה. ולכך זמנו היה כל זמן שלא היה מנוחה כי אחר שכבשו וחלקו נחו, ונח והגלגל.

ועוד. שורש לגלות עיגול-גל, גלות. וכתוב (בראשית, ט, כא) וישכר ויתגל בתוך אהלה. ואמרו (תנחומא, נח, כ) כתיב אהלה. א"ר יהודה ב"ר סימון בשם ר' חנינא בשם ר' שמואל ב"ר יצחק, נתן גלות לעשרת השבטים ("ויתגל") שנאמר שמרון אהלה (יחזקאל, כג, ד). ובבתי מדרשות איתא, כתיב בה"י וקורין בו"ו, אהלו, מלמד שלא חרבה ירושלים ושומרון אלא בעון שגגת היין, שהרי שומרון נקרא אהלה, וירושלים אהליבה (אהלי-בה) [ועיין רש"י שם, ורבי אליהו מזרחי על אתר, שם] כמ"ש (יחזקאל, כג, ד) שמרון אהלה, וירושלים אהליבה. ויתר על כן שורש לגאולה, גאל, גל-א. וכמ"ש (תנחומא, תולדות, ב) ויעקב איש תם יושב אהלים. א"ל הקב"ה, אתה התחלתה לישב באהלים, חייך כשאשוב לירושלים בזכותך אני חוזר, שנאמר כה אמר ה' הנני שב שבות אהלי יעקב (ירמיה, ל,

יח). **יושר** ג' קווים, ג' אהלים. ואהל האמצע מהותו כמ"ש בספר קול התור (ח"ב) אהל בת ציון (איכה, ב), שהוא בקו האמצעי, קו הרחמים. והוא אהל יעקב בשורשו. ובצד ימין אהל אברהם כמ"ש (בראשית, יג, יח) ויאהל אברם (ופסוקים נוספים). ובצד שמאל אהל יצחק כמ"ש (בראשית, כד, סז) ויבאה יצחק האהלה שרה אמו. ועיין שערי אורה (ש"ה) יעקב נתיים (לשון תם ולשון תאומים), שהם אהל אברהם שהוא חסד, ואהל יצחק שהוא דין. וזהו סוד יעקב איש תם יושב אהלים. וזה כל מהות אהל, אור ישר - קו, שנתפשט

(תהלים, יט, ה) לשמש שם אהל בהם.

ועוד. אדם. וכתוב (ויקרא, טז, יז) וכל אדם לא יהיה באהל מועד, וגו'. ועוד. ופ"ו אהל, והוא בחינת ז"א, ו"ק. ואמרו (סוכה, כ, ע"ב) רבי יהודה אומר, כל אהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אהל. וז"א, שם מ"ה, מילוי ל"ט. ואמרו (זבחים, קיח, ע"ב) ת"ר, ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים שנה חסר אחת, וכו'.

ועוד. ז"א - ישראל. ואמרו (יבמות, סא, ע"א) רשב"י אומר, קברי עכו"ם אינן מטמאין באהל, שנאמר, וכו', אתם קרוין אדם, ואין אה"ע קרוין אדם. אולם אמרו (ע"ז, לב, ע"ב) ר"י בן בתירא אומר, מנין לתקרובת עכו"ם שמטמא באהל, שנאמר וכו', מה מת מטמא באהל אף תקרובת עכו"ם מטמא באהל. ועיין בכורות (מה, ע"א)

זאת התורה אדם כי ימות באהל, דבר השוה לכל אדם. **נוק**

עיין פרדס רימונים (שער כג, פ"א) אהל מועד היא השכינה, מלכות. ונקראת כן מפני שהיא בית ועד לת"ת ומועד שלו. וכן תרגום אהל, משכן, כי היא משכן ה'. ואמרו (מו"ק, ז, ע"ב) ואין אהלו אלא אשתו, שנאמר לך אמור להם שבו לכם לאהליכם.

ועוד. כתיב (בראשית, ט, כא) וישת מן היין (נח) וישכר ויתגל בתוך אהלה. ואמרו (ב"ר, לו, ד) אהלה כתיב, בתוך אהלה של אשתו. ובזוה"ק (נח, עג, ע"א) בתוך אהלה כתיב בה"א, ועל דא כתיב ואל תקרב אל פתח ביתה, עיי"ש. ושם (לך לך, פג, ע"א) אהלה כתיב בה"א, אבל באברהם מה כתיב, ויעל אברהם ממצרים, דסליק ולא נחית ותב לאתריה, לדרגא עלאה דאתדבק ביה בקדמיתא וכו', מאין אהלה, דא בית אל, אבן שלמה. עיי"ש (ועיי"ש סתרי תורה, ויצא, קמז, ע"ב). ועיי"ש (השמטות, בראשית, רנח, ע"א) ומאן איה בית ישראל, דא תיבה דאקרי ארון הברית, והשתא כד בעא למדבק, מה כתיב וישת מן היין, כמה דאת אמר ותקח מפריו, לכתר ויתגל בתוך אהלה, גלי ההוא פרצה כקדמיתא. ועיקר התיקון אהל רחל כמ"ש (בראשית, לא, לב) באהל רחל.

ועוד. כתיב (לך לך, יב, ח) ויעתק משם אהלו. וברש"י שם, אהלה כתיב, בתחלה נטה את אהל אשתו ואח"כ את שלו, כמ"ש חז"ל בב"ר. ואמרו (נזיר, כג, ע"ב) מאן נשים שבאהל, שרה רבקה רחל ולא.

ואמרו (ברכות, נה, ע"ב) ונגע לא יקרב באהלך, שלא תמצא אשתך ספק נדה. ואמרו (שבת, ל, ע"א) וילכו לאהליהם, שמצאו נשותיהן בטהרה. ובקלקול כתיב (יחזקאל, כג, מד) ויבוא אליה כבוא אל אשה זונה כן באו אל אהלה ואל אהליבה אשת הזמה. וכתבי (שמואל, א, ב, כב) ואת אשר ישכבון את הנשים הצובאות פתח אהל מועד, ודרשו (יומא, ט, ע"א) ששהו את קיניהן, ועכבו טהרתן. ואמרו (יבמות, סב, ע"ב) אמר ריב"ל כל היודע באשתו שהיא יר"ש ואינו פוקדה נקרא חוטא, שנאמר וידעת כי שלום אהלך. ועיין ע"ז, כח, ע"ב. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

ודו"ק היטב. **עתיק** אהל מהותו עראי, ודרכו שנעתק ממקום

למקום, משא"כ בית. **אריך** זו"ן מחוברים יחדיו, ימין ושמאל. והוא השורש להארת כל חיבור של שנים לתתא. ואמרו (סנהדרין, ד, ע"א) ר"ע אומר, מנין לרביעית דם שיצאה משני מתים שמטמא אהל, שנאמר על כל נפשות מת לא יבא, שתי נפשות ושיעור אחד. ועיין עדויות (פ"ג, מ"א) כל המטמאין באהל שנחלקו והכניסו לתוך הבית, רבי דוסא בן הרכינס מטהר, וחכמים מטמאין.

ועוד. לשון אור-ך. ואמרו (שם, כב, ע"א) א"ר אלכסנדר, כל אדם שמתה אשתו בימיו עולם חשך בעדו, שנאמר (איוב, ח, ו) אור וחשך באהלו ונרו עליו ידעך. כי אהל לשון אור (עיין ערך קטן חסד). ואמרו (זבחים, קיח, ע"ב) ימי אהל מועד שבנוב וגבעון חמשים ושבע. והבן

נוב בגימ' חמשים ושבע. וזהו ז"ן, ר"ת זכר-נקבה, אחדותם. **אנא** כתיב (בראשית, ד, כ) ותלד עדה את יבל, הוא היה אבי ישב אהל ומקנה. ובתרגום שם, הוא הוה רבהון דיתבי משכנין. ופירש האבן עזרא שם, ופירוש אבי כמו רב (רב נקרא רב, כאילו ילדו), שהחל זאת האומנות ישב אהל ומקנה. ועיין רד"ק שם, אבי, ר"ל קדמון כמו שהאב קדמון לבן. ומעין כך כתב בספר השרשים שלו ערך אביב. ועיין קהלת יעקב (מענה לשון, לשון תורה, מערכת אות א', סימן ב', ד"ה אב). וברבינו אליהו מזרחי שם, אבי - ראשון, ונקרא בשם אב כמו שהאב הראשון לבניו. ועיי"ש שלשיטתו אבי קאי על מקנה ולא על אהל. אולם יעויין באברבנאל שם, ר"ל שעם היות שהבל היה ראשונה רועה צאן, הנה יבל לקח אמונתו וגם הוסיף במלאכתו במה שהתחיל לעשות אהל לשלמות מלאכת המקנה. ועיין הכתב והקבלה שם, פירש הגר"א, רבן של כל יושבי אהל ה'. ועיין תורה תמימה (דברים, פ"ו, הערה לא), הוא היה אבי יושב אהל ומקנה, וכו', שפירושו הוא "המציא" ענין ישיבת אהלים ומקנה, כאב הממציא ומחדש תולדות, יש מאין. ועיי"ש (קהלת, פי"א, הערה כא) ומבואר מזה דמי שממציא איזה דבר חכמה וידיעה נקרא אב לה.

אמא אמא מעוברת בבנה, היא אהל לו. ועוד. עיין לקוטי תורה (תולדות) לאה נעשית ממלכות דתבונה בסוד קשר תפילין. ותפילין הם סוד אור מקיף, לאה אותיות אהל, מקיף.

ועיין ספר הפליאה (ד"ה אלה תולדות) אלה הוא מלשון ליאות, וזהו שנקראה לאה באותיות אלה, ואם תהפכהו הוא אהל. (לאה מלכות דאמא). וכבודה בת מלך פנימה, והנה אשה באהל. וכתבי מנשים באהל תברך (שופטים, ה, כד). ועיין ספר הליקוטים, תולדות, וישעיה. ועיין משנת חסידים, מסכת לאה, פ"ב. ועיין פירוש הרמ"ז (בראשית) שכתר רחל שסתמה אהל, ועולה ללאה, עיי"ש. ועיין מאורי אור, וקהלת יעקב. ועיין אמת ליעקב (מערכת עץ חיים אות ת, עו) ידוע דאימא נקראת אהל, והוא סוד יסוד דבינה כנודע מכוונת ופרוס עלינו סוכת. ועיין תורת חכם (דף כה ע"א) היסודות דצדיקים דאימא לא ירדו אלא ישארו במקומם כמו אהל, וזהו מתחילת א"ק עד סוף העשיה. ועיין עוד קנין פירות ליר"א (אות טו) מחב"ד דלאה יוצאת לאה אחרת והיא נקראת לאה, וכמ"ש הרב

בפרשת שופטים בדרוש ח"י לאה. **A"T** בחינת שמש, חמה. וכתבי

המשך מעמוד ד'

רעהו, עכ"ל. וידוע שכך נהג הח"ח בכל לילה לדבר כדבר איש אל רעהו בעליית גגו. ועיין משנה שכיר (בשלח, ד"ה ויאמר ה' אל משה), בענין אלישע.

ועיין חיי עולם לבעל קהלות יעקב, שביאר של"ו צדיקים שמקבלים אפי שכינתא בכל יומא, היינו שחשים את מציאות השי"ת בחוש גמור.

ועיין פרפראות לחכמה (סימן ז) וז"ל, ואראה את ה', שיש לו הרג"ש קצת בידיעת אלקותו יתברך.

ועיין יושר דברי אמת (אות כא), וכתב שם (אות יב) וז"ל, וענין "הכרה" שאני כותב, ובחובות הלבבות כתוב ג"כ כמה פעמים הכרתו החזקה או החלשה, אבאר לך אי"ה ענין ההכרה להלן אות כא. וז"ל (באות כא), וזהו (דה"י, א, כת, ט) דע את אלהי אביך, ור"ל דע, שתהא מקושר אליו בדעתך אותו, ר"ל שתהא תמיד דבר זה במחשבתך שהשי"ת מלא כל הארץ כבודו, ותחשוב תמיד בו, ועי"ז תהיה מקושר בלבך במציאותו כאילו אתה רואהו בעיניך ממש, ואז נקרא הכרה. והפרש גדול בין מי שחושב בהשי"ת לפעמים, ובין מי שחושב בו תמיד, הוא כרחוק ממזרח ממערב, וא"א לפרש ההפרש כי דבר זה תלוי באבנתא דליבא. וז"ל חובות הלבבות שער חשבון הנפש, פ"ג, יהיה הבורא יתברך נמצא עמו במצפוני, יראהו בעין שכלו.

ועיין תניא (פ"ג) וז"ל, והדעת הוא מלשון והאדם ידע את חוה, והוא לשון התקשרות והתחברות, שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאוד ויתקע מחשבתו בחוזק הגדלות אין סוף ב"ה ואינו מסיח דעתו. ועי"ש פרק מ"ב.

ועיין ליקוטי אמרים לר' צדוק הכהן מלובלין (אות טז) וז"ל, וידיעה פירוש הרגשה. וכן כתב בתניא (פרק מ"ו) וז"ל, וכנודע שדעת הוא לשון הרגשה. וכן כתב בתורה אור (ויצא), ועוד מקומות, כגון מש"פטים, ולקוטי תורה במדבר, חקת, ואתחנן, ראה, נצבים, דרושים לשמ"ע, שה"ש.

ועיין אש קודש (ראש השנה) וז"ל, בשעה שנפשו של איש ישראל עומדת (בתיקונה), אז יכולה להרגיש את קרבת אלקים.

ועיין שפת אמת (וירא, תרמ"ו) וז"ל, הנשמה שבאה ממקום גבוה, אך בעוה"ז מתלבשת בכמה לבושים, אך כשיש זמנים שהשערים נפתחים יכולה הנשמה להרגיש ולדעת את בוראה. ועי"ש (תרומה, תרל"ג) וז"ל, כפי אמונת האדם יוכל להרגיש השראת השכינה.

ועי"ש (עקב, תרל"ב, ד) וז"ל, ובאמת הכל מהשי"ת רק שעי"י יראה יוכל אדם להרגיש הארת השי"ת שיש בכל דבר.

ועיין דברי חיים (מועדים, חנוכה) וז"ל, שמעתי מהרב הקדוש מו"ה ישראל זלה"ה, שאמר שהנה באמת יש הרגשה בדביקות בבורא ב"ה וב"ש, ויש שמרגיש בלבו, ויש בעין השכל, ויש באמונה, ויש קדושי עליון שכל אבריהם כמעט דבקים בה'.

ועיין בית יעקב (וזאת הברכה) וז"ל, באם שהשי"ת יעזור לאדם ויתודע לו באמונה שיש השי"ת וירגיש את זה בהרגשה הנעימה בהשגה אמתית, וכו'.

ועיין אמרי מנחם (ויגש) וז"ל, ע"י תיקון פגם הברית וכו', באים למדת השמחה, אחרי שאז באים לאמיתת ההרגשה (ועיין קול מבשר, ח"א, תהלים, אות ו).

ועיין צדקת הצדיק (אות רכז) וז"ל, הרגשה בלב, להכיר שיש אלוה ובורא עולם. ועיין מחשבות חרוץ (אות א') שביאר מהות ההרגשה שבלב, חיצוניות ופנימיות, "הרגשה מהשגת אלוקות בלב" (ועיין רסיסי לילה, אות יג).

ועוד שם (אות כט) וז"ל, וידוע ההרגשה שבלב יהיו רק בענין השי"ת שישכיל בשכלו וירגיש בלבו דאין עוד מלבדו. ועיין קונטרס דברי חלומות (אות כג).

ועיין עוד בדבריו בשיחת מלאכי השרת (פ"ב) וז"ל, ההרגשה הברורה שהשי"ת נוכח עיניו דבר זה הוא הדבקות בעולם העליון. עי"ש בהרחבה נפלאה. ועיין דובר צדק (אות ד' ואות ח'). וקונטרס נר המצוות (מצות עשה, א') ופרי צדיק (אמור, אות ח', ובהעלותך, אות א').

ועיין דרך מצותיך (מצות האמנת אלוקות) וז"ל, דע את אלהי אביך, ופירוש דעת לשון הרגשה. ועי"ש עוד במצות דין עבד עברי, והוס"פה למצות טומאת צרעת.

ועיין שומר אמונים (דרוש האמונה, פ"ה) וז"ל, שמשפיע לו השם דעת וחכמה והרגשה, שזה נקרא אמונה, וכו'. כי יש באמונה בחינת ידיעה הרגשה והכרה וכו', הרגשה שמרגיש מתיקות זכרו ית"ש, עי"ש.

ובעומק, יש למעלה מהרגשה. עיין ליקוטי הלכות (או"ח, הלכות

נט"י שחרית, ה"ד). ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245
להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון: info@bilvavi.net
רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com
ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם

היסוד השלישי - הרחקת ההגשמה מה'

היסודות מתחלקים לג' חלקים, היסוד השלישי הוא חלק מהיסוד הראשון

עד כאן עסקנו בשני היסודות הראשונים, אמונה במציאות ה', ואמונה באחדות ה'. עתה נעסוק ביסוד השלישי - הרחקת ההגשמה מה'.

בכללות, היסודות מתחלקים לג' חלקים, כמו שמחלקם בספר העיקרים, היסוד הראשון שורשו אמונה בבורא יתברך שמו, היסוד השני הוא תורה מן השמים, והיסוד השלישי הוא שכר ועונש. ושאר כל דברים כולם הם חלקים וענפים של הג' היסודות הללו. כל הרוצה יעיין בספר העיקרים שהרחיב מאד, ודן בדברי הרמב"ם, וחולק על חלק מדבריו, כמו שידוע שישנם כמה שיטות ברבותינו כמה יסודות ועיקרים ישנם.

עכ"פ, היסוד השלישי בו אנו אווזים הוא חלק מכללותו של היסוד הראשון.

§

שלילת הגשמיות ממנו

היסוד השלישי מוגדר בלשון הרמב"ם: שלילת הגשמיות ממנו, להרחיק את ההגשמה ממנו ית"ש. והאריך הרמב"ם בענין זה בספרו ה"יד החזקה", בהלכות יסודי התורה, ובספרו מורה נבוכים. וזה שנאמין כי האחד הזה שזכרנו אינו גוף ולא כח בגוף

ג' מדרגות - עולמות, נשמות, אלוקות

אינו גוף, כלומר שאינו גוף חומרי, ולא כח בגוף, כל כח בגוף הגדרתו "נשמה", שהרי השורש של כח הוא חכמה, כח-מה, נשמה. והרי שהבורא ית"ש אינו חומר ואינו נשמה.

בכללות, ישנם ג' מדרגות: עולמות, נשמות, אלוקות. העוה"ז הוא עולם החומר, העולם

העליון הוא העולם הרוחני, והעולם שלמעלה מכך נקרא "אלוקות". ולמעלה מכך הוא הבורא ית"ש ממש.

הגם שהעולם היותר עליון נקרא "אלוקות", אבל זה לא הוא, אלא זה אלוקות. ואלוקות עניינו, גילוי של הבורא ית"ש. הוא אינו מוגדר גם כאלוקות המתגלה, אלא עצמותו היא למעלה מכך. ולא ישיגו מאורעות הגופים כיוון שהבורא ית"ש לא גוף, ולא רוחני, ולא גילוי אלוקות, אלא למעלה מכך, לכן לא ישיגוהו מאורעות הגופים.

השגת האדם בעולם החומר - כפי גדר החומר

כל דבר ודבר שהאדם משיג בעוה"ז, הוא משיגו כפי ערכו והשגתו שלו. ונבאר. האדם מורכב מנשמה וגוף, ולכן, שורשי ההשגה של כל אחד מורכבים משני חלקים, מצד גופו ומצד נשמתו, כלומר, מצד זיכרון גופו, ומצד גילוי נשמתו. כל מדרגה שהאדם רוצה להשיג, כאשר הוא בא להשיגה כאן בעולם החומר, הרי שהשגתו מולבשת בחומר, והיא כפופה לגדרי החומר. הנשמה נמצאת בתוך גופו, ולכן זו השגה של נשמה בתוך גוף, חומר.

בדקות, יש מהלך בדברי רבותינו להפשית את הגוף מעל הנשמה, "פשוט גופך מעל נשמתך" כלשון רבותינו, והרי שזהו מעין נשמה בעולם העליון שיכולה להשיג את הדבר בלא הלבשת החומר, נשמה המופשטת מגוף. אמנם זוהי סוגיא דקה, ואין כאן המקום להאריך בה.

א"כ, בכללות זוהי הגדרת ההשגה כאן בעוה"ז, נשמה בהלבשה של חומר. לפי"ז, כאשר האדם מנסה להשיג דברים עליונים, אפילו רוחניות גמורה אין הוא יכול להשיג, מחמת שרוחניות גמורה היא מציאות המופשטת מן החומר, והוא הרי בא להשיג את הרוחניות בהלבשה של חומר, והלבשת החומר לא מאפשרת לו להשיג הרוחניות כמות שהיא.

קל וחומר כאשר האדם מנסה להשיג אלוקות, גם דרך נשמתו הוא אינו יכול להשיג אלוקות כפשוטו, מחמת שמדרגתו היא רוחנית. רק דרך חלק השורש העליון של הנשמה, שלה יש גילוי אלוקות, דרכו האדם יכול להשיג את האלוקות, אבל בכל שאר חלקי הנשמה אין באפשרות האדם להשיג אלוקות.

זה הכלל: גשמי לא יכול להשיג רוחני, ורוחני לא יכול להשיג אלוקות, ואלוקות לא יכול להשיג את עצמותו ית"ש. לפיכך, כל מדרגה ומדרגה אפשר להשיגה אך ורק כפי הכלי שמעמידים להשיגה. יושב כאן אדם היום בעוה"ז, נשמה בתוך בגוף, ורוצה להשיג את הבורא ית"ש, זהו גוף שרוצה להשיג רוחניות, אלוקות, את עצמותו ית"ש, הרי אין לכך שום שייכות.

ואלו הם דברי הרמב"ם כאן: ולא ישיגוהו מאורעות הגופים, ראשית הוא מדבר על המדרגה התחתונה ביותר, גוף שרוצה להשיג את העליון, שאין ביכולתו.

כמו התנועה והמנוחה והמשקל

לכאורה, הוא נקט רק דוגמאות, אולם כל חלקי התפיסות ששייך בגוף האדם להשיגם, כלומר, כל התנועות הגשמיות, אינם שייכים בבורא ית"ש.

ויתר על כן, גם תנועה רוחנית האדם תופס כמו שהוא תופס תנועה גשמית, מחמת שכל כל תפיסה שהאדם תופס בעוה"ז היא רק לפי כלי הגוף.

והדוגמא הברורה לכך היא האור, שהוא הדבר הזך ביותר שיש בעוה"ז, ותנועת האור היא התנועה המהירה ביותר שישנה כאן בעוה"ז. ותנועת האור גופא נתפסת אצל האדם רק במערכת של תנועה גשמית. האור הוא הממוצע בין הגשמי לרוחני, ואעפ"כ האדם תופס את האור רק בערך של תנועה

גשמית, ולא מעבר לכך. ■ המשך בע"ה שבוע הבא - מסדרת דע את אמונתך_004_ היסוד השלישי. הרחקת ההגשמה מה' (שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם) בקול הלשון 1245.295.073.2<3

המספיק לעובדי ה'

תמצית הדברים עד חלק זה של הפרק, כדלהלן. בתחילה האריך ר"א בן הרמב"ם לבאר את ההתבודדות פנימית וההתבודדות חיצונית, ההתבודדות הפנימית עניינה שהאדם מגיע עד המקום הפנימי ביותר בנפשו, שהוא מגדירו כ"פגיעה", "ויפגע במקום ההוא". ההתבודדות החיצונית עניינה שהאדם נמצא בפועל במקום לבדו, או במקום שנמצאים בו כמה שפחות בני אדם. ובהתבודדות החיצונית עצמה הוא העמיד שני חלקים, החלק ראשון, שהאדם מתבודד במקום שאינו של ישוב, כמדבריות וכיוצ"ב. החלק השני, שהאדם מתבודד בביתם. עד עכשיו הוא הסביר את החלק הראשון שבהתבודדות החיצונית, שהיא התבודדות מחוץ לחיי הכרך, והביא דוגמאות מחנוך, אברהם, יצחק, יעקב, משה, אליהו, אלישע, ואפילו בלעם.

ועתה מתחיל ר"א בן הרמב"ם לברר את ההתבודדות בתוך הבתים.

ואשר להסתגרות בבתים ובמקומות עבודת ה' וכיוצא באלה,

נתבארו כאן שני חלקים, א. שהאדם מסתגר בבית לבדו. ב. שהאדם מסתגר במקום המיוחד לעבודת ה'.

הנה הראשון שעשה כן - לפי הנוכח בתורה - היה יעקב אבינו, כמו שנאמר (בראשית כ"ה, כ"ז): "ויעקב איש תם ישב אהלים";

ובהיות יעקב יושב אהלים הוא היה מובדל מכל העולם כולו. אבל זו לא הייתה התבודדות גמורה, שהרי רבותינו אומרים שיעקב ישב ב"אהלי שם ועבר", ולא ישב לבדו באהל. ובלשון אחרת בראשונים הובא שיעקב היה יושב ב"אהלי אברהם ויצחק".

עכ"פ, פשטות הדברים היא שהוא לא היה שם תמיד לבד, ואעפ"כ מבואר כאן שזה נקרא התבודדות, מחמת שהתבודדות עניינה הנתנתקות ממה שקורה בעולם. אדם שמבודד את עצמו מהבוקר ועד הלילה בבית המדרש, ביחס למה שקורה בחוץ זה נקרא התבודדות, אבל עדיין בתוך בית המדרש עצמו הוא לא נמצא לבד, ולכן זו עדיין איננה התבודדות גמורה.

ומן ההתבודדות באהלים עבר על ההתבודדות המדבר בשעת נסיעתו שבתחילתה זכה ל"פגיעה", כמו שנאמר (שם כ"ח, י"א-י"ג): "ויפגע במקום וילן שם וכו' ויחלם והנה סלם מצב ארצה וכו'. והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' וכו'.

לאחר התבודדותו של יעקב אבינו ע"ה באהלים, אהלי שם ועבר, הוא הגיע למקום בית המקדש. כשיעקב מגיע למקום בית המקדש, לכאורה לא היה שם כלום, והוא היה שם לבדו, והרי שזוהי התבודדות באופן של מדבריות והרים, ולא באופן של התבודדות בבתים.

פרק ו' | מצות לימוד תורה

אבל ביתר דיוק, פשוט וברור, התוה"ק הרי היא למעלה ממדריגת זמן ולכן מצות לימוד תורה הוא באופן של והגית בו יומם ולילה, היא מצוה תמידית זה לא רק לעסוק בה בכל עת, אלא מחמת שמהות התורה היא למעלה מהתחלקות הזמן, היא רזא דאחד, ולפיכך העסק בה הוא תמיד, מאיזה דין העסק בה הוא תמיד? כי היא תמידית שלמעלה מהזמן וזוהי היא מאוחדת עמו ית"ש שהוא היה הוה ויהיה, וכמו שהאריכו רבותינו, לא רק שהוא נמצא רק בעבר, והוא נמצא גם בהוה, והוא ימצא גם בעתיד בודאי, אלא הקדוש ברוך הוא הוא אחד למעלה מהתחלקות ולפיכך אין התחלקות של מציאות של זמן, בפנים הללו, התורה קדמה לעולם קדמה לזמן, והיא מתאחדת כביכול עם האחד דיליה שהוא למעלה מהיה הוה ויהיה, מי שעוסק בתורה באופן שלם, ודבק בתורה, ודבוק בקדוש ברוך הוא, א"כ הדבקות שלו היא בו ית"ש, שהוא למעלה מהיה הוה ויהיה, וכשם שהוא למעלה מהיה הוה ויהיה, הוא הוה תמיד, כך דיבורו הוא אחד, כמו שאומר מיד הנפש החיים, הוא ית"ש ודיבורו חד, וא"כ דיבורו הוא לא בעבר ולא בהוה בלבד ולא בעתיד.

וא"כ זה לא שבועמק יש כאן שתי דיבורים, דיבור אחד שהיה בהר סיני, ודיבור שני שנמצא עכשיו, אלא ביאור דברי הנפש החיים שנתבאר כאן הוא, שמי שבאמת דבוק בקדוש ברוך הוא, הוא דבוק בו ית"ש בשלימות שלמעלה מהזמן, וא"כ הדיבור של הר סיני כדרשת חז"ל קול גדול ולא יסף ולא פסק, הוא עדיין עומד ומתגלה, ולפיכך הדבקות בדיבורו הוא דבקות בדיבור שהיה אז, והוא דבקות בדיבור שנמצא עכשיו, אבל לא כפשוטו שזה שני דיבורים, שיש דיבור שהקדוש ברוך הוא דיבר במעמד הר סיני, והוא חוזר ושונה בכל עת דיבור השתא, אלא עומק נקודת הגילוי השלם הוא במדריגה של הדבקות השלימה בו ית"ש שאותו דיבור שהיה אז הוא הדיבור הנמצא עכשיו.

וביתר דיוק אלו הם שני מדריגות, מי שדבק בתורה ודבק בקדוש ברוך הוא, אבל הוא עדין נמצא תחת ממשלת הזמן, אז יש לו שני סוגים של דיבורים, דיבור שהיה בהר סיני של עבר, ודיבור כביכול עכשיו שהוא הוה, שבערכו אלו הם שתי מדריגות. אבל מי שדבק בתורה ובו ית"ש בשלימות, הוא מתאחד עם עומק נשמתו של קודשא ברוך הוא ואורייתא וישראל חד, שם אין שני דיבורים, שם זה דיבור אחד, שאין לו קץ ואין לו גבול עומק חכמתו ית"ש. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר

המספיק לעובדי ה'

פרק ו | דרכי לימוד הגמרא

סיכום סדר הלימוד בשלב ה"ליגמר"

אם כן, כשאדם לומד סוגיה, בתחילה כשהוא קורא את המילים עליו להבין את הפירוש של כל מילה ומילה בפני עצמה. ולהבין כל קטע בכללות מה משמעותו. וכך, או שהוא לומד את כל הסוגיה תחילה באופן מהיר, או שהוא לומד תחילה כל קטע וקטע לעצמו, ומנסה להבין אותו במושכל ראשון. ולאחר שהוא למד את כל הסוגיה כולה, הוא יכול להתחיל לחשבן את מהלך פני הדברים. וכמו כן צריך לדקדק ולדייק את מה שכתוב.

נמצא שהשלבים ע"פ סדר הם: א, הבנת פירוש המילים. ב, הבנת כללות כל קטע מה משמעותו. ג, היקף של כל הסוגיה (או חלקים גדולים ממנה) באופן מהיר, או בהבנה של כל עניין במושכל ראשון. ד, חשבון – כשהוא גמר את הסוגיה. ה, ודיוק מוגדר במה שכתוב. אולם יש בנ"א שנוטים לדקדוק, ואצלם ראוי להקדים את הדקדוק מיד כשלב שני.

ובטרם נתקדם לשלב הבא נשוב ונדגיש, שברוב המקרים אצל הלומדים, ישנו דילוג במה שנאמר כעת. מדלגים על שלב החשבון והדיוק, וההשלכות מכך ברורות. ראשית כל חסר בבניין זהו דילוג בנפש. אבל בנוסף לכך כאשר ממשיכים אחרי זה את הלימוד, מצוי פעמים רבות שהלומד אומר דבר, ומיד כשמתחילים לחשבן את הסוגיה נמצאים דבריו מופרכים מיניה וביה מתוך מה שהוא אומר. בסברא הוא יכול לדבר כמגדל הפורח באוויר, אבל בסדר הדברים הוא מוכחש מיניה וביה. וזה לא שהוא לרגע שכח, אלא זו תפיסה של הנפש מראש שמדלגת על הדברים, ורואה רק את הנקודות ככוכבים ברקיע, ומנסה לדון בהם.

ועל אף שאולי חזרנו והדגשנו יותר מידי, אבל זה עדיין פחות מידי. כי לרוב הקושי שנולד מכך, ולאור המציאות הגלויה שהלימוד חל בצורה של דילוג באופן רחב מאוד, על כן נדגיש עוד פעם, שתחילה צריך שהחשבון יהיה ברור והדיוק יהיה ברור.

אחרי שהחשבון ברור והדיוק ברור, מגיעים ללימוד הדברים בסברא ונבנה המהלך היסודי שהוא כוח של סברא. כמובן שיש את הלימוד בקיאות בכללות, ויש את הלימוד עיון בכללות. שזה עוד סוגיה רחבה לעצמה, וכל אחד לומד ומעיין לפי שיעור נפשו. אבל אנו עוסקים כעת בצורת הלימוד בעיון,

שלב הליסבר

לאחר שהובן פירוש המילים, ומשמעות כללות העניין, וכן הובן המושכל ראשון של הסברא שבדבר, ונעשה החשבון והדיוק שהזכר, אז מגיעים ללימוד באופן של סברא והנפש מתחילה להתבונן בדברים.

בעיון וההתבוננות יש כמה וכמה שלבים בנפשו של האדם. והאופן הנכון צריך להעשות בשלבים כדלהלן ■ המשך בע"ה בשבוע הבא – מתוך סדרת

שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

אמנם, בחז"ל מבואר שיעקב קורא למקום המקדש "בית", שנאמר: "אין זה כי אם בית אלהים". וכדברי הגמ' (פסחים פח ע"א) שאברהם אבינו קרא למקום המקדש "הר" שנאמר "הר ה' יראה", יצחק קראו "שדה" שנאמר "ויצא יצחק לשוח בשדה", ומשם ר"א בן הרמב"ם למד שזו הייתה התבודדותו של יצחק, ויעקב קראו "בית", כנ"ל. ועומק הדבר הוא, שבפועל בודאי שזה היה מדבר, אבל יעקב אבינו השריש שאע"פ שמקום המקדש יהפוך להיות בית, אבל ההתבודדות במקדש תהיה באופן של מדבר.

בפשטות, מקום המקדש בתחילה היה הר, לאחמ"כ שדה, ולאחמ"כ בית. ולאחר שבית המקדש נהיה בית, כאשר הוא נחרב, נאמר עליו בקלקול: "ציון שדה תחרש". זוהי פשטות הדברים. אמנם עומקם של דברים הוא, שכשהפכו את מקום בית המקדש לבית, לא נעקר ממנו שם "שדה" ושם "הר", ויתר על כן, גם בשעה שבית המקדש בנוי יש עליו שם הר ושדה, ויש לו את יתרון שניהם – גם התבודדות בהרים בשדות ובמדבריות, וגם התבודדות במדרגת "בית", שניהם גם יחד נמצאים בתוך ההתבודדות בבית המקדש.

יתר על כן, להלן יבואר ששלימות ההתבודדות בבית המקדש הייתה פעם אחת בשנה, כאשר כהן גדול נכנס לפני ולפנים, כאשר לשאר בני אדם ישנו איסור להיכנס לקודש הקדשים, שנאמר "לא יהיה אדם באהל מועד", והכהן גדול נמצא שם לבדו.

היום הגדול ביותר בשנה הוא יום הכיפורים, והזמן הגבוה ביותר ביום הכיפורים הוא בשעה שכה"ג נכנס לפני ולפנים, ושם הוא נכנס לעומק מדרגת ההתבודדות בבית המקדש. וכמו שנתחדד, בית המקדש הוא השורש שממנו נברא העולם, כמבואר בסוגיא ביומא (נד ע"ב), ולכן מצד אחד יש בו מציאות של בית, ומצד שני יש בו מציאות של הר ושדה. ושורשם של דברים הוא במשכן, שמצד אחד המשכן נמצא במדבר, ומצד שני הוא בית, אבל זה לא בית גמור אלא אהל, ואהל הגדרתו בכלליות "עראי". וזהו העומק של המדבר, שמצד המקום זהו מדבר, ומצד הבנין הוא עראי, והוא כולל בתוכו את שניהם [ובמשכן יש את מדרגת משה רבינו ואהרן הכהן].

נמצינו למדים מכאן עומק נפלא. כפשוטו, חורבן בית המקדש זהו רק חורבן. אולם בעומק, החורבן מגלה שעדיין נשאר במקום המקדש מדרגת הר – "הר ציון ששמש", וכמו כן מתגלה שנשאר שם מדרגת שדה – "ציון שדה תחרש". כך שהחורבן מגלה התבודדות מדין הר ושדה, והבנין מגלה התבודדות מדין בית. ובעומק יותר – "הראה לו הקב"ה בית בבניינו ובית בחורבנו", הקב"ה הראו לו שהבנין והחורבן מחוברים יחדיו. זהו בית המקדש, וזוהי התבודדות שלמה. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא – מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

שאלה שיטה/דרך לגמילה מעישון

לכבוד הרב, שלום וברכה!

שמי ... ואני רופא משפחה ב.... פניתי אליכם בעבר.

רציתי לשאול את דעתכם לגבי שיטה/דרך לגמילה מעישון, וגם מה מומלץ לומר למעשן כדי לשכנע אותו לרצות להיגמל מעישון (לא כולם מעוניינים, כמובן).

בכבוד רב, מתמחה ברפואת המשפחה, מרפאת ... שירותי בריאות

תשובה

ראשית נבאר בכללות את המניע לעישון ע"פ ארבעת היסודות, קוים כלליים ללא התפרטות.

א. עפר - הרגל שנעשה טבע שני. וזה ניכר יותר באלו המעשנים "הכבדים".

ב. מים - תענוג - הגרות בכל עת לעוד ועוד עישון.

ג. רוח - תנועת העישון, שאיפה ופליטה.

ד. אש - עצם ההדלקה, וכן התעסקות עם אש.

לפ"ז אופן התיקון - דוגמאות

א. עפר - שינוי ההרגל, הן להקטין ולו ב-מעט בכמות, במקום 40 למשל 39. וכן לפני כל עישון להמתין מעט כגון 10 שניות. וכן לקבוע זמן ביום כגון חצי שעה שבו אינו מעשן וכדו'. ובכל פעם לעשות שינוי בהרגלו, יום כך ויום כך, וחוזר חלילה עוד ועוד שינויים משינויים שונים. נחدد הדוגמאות הללו מדין שינוי ולא מדין השהייה.

ב. מים - כיוון שמהותו הגרות, לכך התיקון שהייה, כגון המתנה לפני שמעשן כנ"ל, וכן הפסק תוך כדי עישון לזמן מועט, וכן לא לסיים את הסיגריה עד סופה. וכן זמן מה לפני שבת להפסיק, וכן לא להתחיל מיד במוצאי שבת קודש.

ג. רוח - האטת התנועה לאיטית יותר ויותר, ושינוי בצורת התנועה לתנועה פחות נוחה.

ד. אש - שאחר ידליק לו. הדלקה איטית. לשתות מים תוך כדי עישון.

עיקר השכנוע ע"י המחשה של הנזק לו, ולסובבים לו, בפרט אם ישנם ילדים קטנים.

לאנשים פנימיים יותר, מודעות של המניע לעישון כנ"ל. ●

קידושין (ב', ע"ב) - דתניא, ר"ש אומר, מפני מה אמרה תורה כי יקח איש אשה, ולא כתב כי לקח אשה לאיש, מפני שדרכו של איש לחזר על אשה, ואין דרכה של אשה לחזר על איש, משל לאדם שאבדה לו אבדה, מי חוזר על מי, בעל אבידה מחזר על אבידתו. ופירש המהרש"א (שם) וז"ל, משום שנלקחה הצלע ממנו בלי ידיעה בתוך התרדמה, קרי ליה אבידה, כמ"ש המין הקיסר לר"ג (בפרק אד"מ) אלהיכם גנב הוא, דלישקליה בהדיא, ולזה אמר דבעל אבידה חוזר על אבידתו, שמוצא בה שבח גדול שנשבחת שם כמו שהשיבה בת קיסר שם במשל דנטלו ממנו קיתון של כסף והשיבו לו של זהב. (ועיין נדה, לא, ע"ב. וזוה"ק, בראשית, רנו, ע"א, השמטות).

והנה שורש כל דבר באורייתא ומשתלשל לעלמא, "אסתכל באורייתא וברא עלמא". ושורש אבדה זו באורייתא נתבארה בספר מטה משה (שער שני, עמוד התורה) וז"ל, ואמר משל לאדם שאבדה לו אבידה וכו', רצה לומר שהתורה היא שאבדה לו ממנו, כשהיה בבטן אמו מלמדים אותו כל התורה כולה, וכשיצא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כמבואר בפרק המפלת (נדה, ל, ע"ב), וצריך לחזר על אבידתו.

וכאשר משתלשל אור התורה בנפשו של אדם דבר זה נגלה בנפש כמ"ש בתורת המגיד (ויחי, ד"ה כאפרים ומנשה) וז"ל, זה השער לה', יראה היא שער לאהבה, ואם אינו בשער זה הנקרא יראה, איך אפשר לבוא לאהבה, וכו', "דרכו של איש לחזר אחר אשה" וכו'. וכמ"ש (ליקוטים ד"ה שמעתי ממורי) וז"ל, שהאהבה והחסד של הבורא יתברך נמשך אחר היראה, כי דרכו של איש לחזר אחר אשה. (ומעין כך מבואר בתניא, פרק מ"ג, ד"ה והנה. ובליקוטי מוהר"ן, תורה ה', ד"ה ספינתא. ומעין כך הובא בקדושת לוי, ליקוטים. ובאורח חיים בשם הרב המגיד כנ"ל).

אולם בפנים העליונות אין האשה אבידה של האיש. ועיין באר שבע (סנהדרין, קז, ע"א) וז"ל, היא גופא טעמא מאי, למה אמר ראויה הייתה בת שבע לדוד, ומה לא אמר להיפך, ראוי היה דוד לבת שבע, וכך היה טוב הלשון, כדאיתא בריש פ"ק דקידושין, מפני מה אמרה תורה וכו', בעל אבדה מחזר על אבידתו, וי"ל שנקא בלשון בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני.

ועומקם של דברים נתבאר בשו"ת דברי יציב (אבה"ע, סנ"ח, ד"ה וגם) וז"ל, משל לאדם שאבדה לו אבדה וכו', ופרש"י, אבידה, אחת מצלעותיו. וזה למ"ד מן הצלע נבראת, ולא למ"ד דו פרצופין נבראו, דנחלקו בזה רב ושמואל (ברכות, סא, ע"א), וכו', דרב סבר דו פרצופין נבראו ואין האשה אבידתו של האיש, עיי"ש. והיינו שעומק השבת אבדה אינו רק להשיב הצלע כפשוטו, ולא רק להשיבה גדולה יותר, אלא להשיבה למדרגת "דו פרצופים". וזהו עומק דברי המהרש"א לעיל, כמשל שנטל ממנו קיתון של כסף והשיבו לו של זהב, והיינו שנטל צלע והשיב פרצוף.

בלביפדיה אבד

נושאים בפרשה (ר"א שערים)

שמות | ד-ע

ויקם מלך חדש אשר לא ידע את יוסף. ידע, י-דע. מחד, אותיות עד, לשון גבול, עד, עד כה, וכדו'. וזהו מהותו של עבד, עד-ב, כל היותו גבול וצמצום, כל מה שקנה עבד קנה רבו, אין לו התפשטות. ואצלו מתגלה גדע, ג-עד, היינו שנגדע כח ההתפשטות.

ועיקר כח ההתפשטות הוא ברגלים, שהולך ממקום למקום, צעד, צ-עד. ומשם בין רגליו, יוצא התולדות שמתפשטים לדורי דורות. וכאשר חל כח הצמצום ברגלים, נקרא מעד, מ-עד. וכח צמצום זה מביא הדבר לבכי, דמע, מ-עד. ואזי אין בכחו לילך ולהתפשט ונצרך סעד לתומכו. סעד, ס-עד. ואזי נעשים בעדו, בעד, ב-עד. ולולי הסעד נעשה דער, עד-ך, והולך ומצטמצם, היפך ההולך ומתפשט. וכאשר סיבת הצמצום איננה ברורה נשאלת שאלת מדוע, מו-עד. ואזי נעשה רעד, ר-עד, כי רועד מפני חשש של אי התפשטות. וכאשר הוקבע צמצומו אזי נאמר עליו בלעדי, בלי-עד. כלומר זולתו.

ולהיפך, כח התפשטות, ונחלק לב' חלקים, התפשטות עצמו, והתפשטות ע"י צרוף לזולתו. ובחינת התפשטות לזולתו הוא בבחינת והאדם "ידע" את חוה אשתו. וכן נועד, נו-עד, נועדו יחדיו. וכן מועד, מו-עד. וכן עדה שהם עשרה (ברכות, כא, ע"ב) עד-ה. וכן ועד, ועד לחכמים. ו-עד. וכן עדר, עד-ר, צרופם של בקר. והתפשטות זו נקראת דעת, דע-ת, ידיעת פרטים נוספים עד הפרט האחרון, תי"ו.

והתפשטות עצמו היא מדרגת גן עדן, עד-ן, בבחינת זמן, שנת החמישים, עולמו של יובל. והוא בחינת ועד, ו-עד. כמ"ש (עירובין, נד, ע"א) תנא דבי רבי אליעזר בן יעקב, כל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית, וכו', ועד, דכתיב ה' ימלוך לעולם ועד. והיא התפשטות מן הוה לעתיד, עד-תי. והוא בחינת "עוד יוסף חי" שאינו מת ונגדע אלא ממשיך הלאה. והוא בחינת עמד, עד-מ. היפך שכב או נפל. כי העומד בכחו לילך הלאה. וכן אפשר להעמיד דברים על גביו, ויש התפשטות לגובה. והוא בחינת עמוד. עד-מו. שעליו מעמידים את זולתו כי גזוז בו כח התפשטות של עוד. ובקלקול זהו בבחינת ידוע, ידעוני.

והנה ישנם ג' עמודים שעליהם עומד העולם, תורה, עבודה, גמ"ח, והשורש עמוד התורה. שבו מונח כח ה"עוד" הגמור, בבחינת ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים. ולכן במ"ת זכו לעדי (שמות, לג, ד) עדי, עד-י, תכשיט שמהותו כח ההתפשטות עוד ועוד. וכאשר לובשו נקרא ענד, עד-ן, מדרגת גן עדן. והוא מדרגת התוה"ק הנקראת עדות ה' נאמנה. עדות, עד-תו. וכח זה של התפשטות ללא גבול הוא אור מסירות נפש שנגלה אצל נחשון בן עמינדב שקפץ לים במסירות נפש. עמינדב, עד-מינדב.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: דעת, ידע, עד, עבד, בעד, גדע, מעד, גלעד, אדרעי, דמע, בלעדי, צעד, עדי, עדות, עוד, מועד, עמד, עמוד, עתיד, תעודה, אבידע, אלעד, ידעוני, ידוע, עבדיה, מדע, נועד, ועד, עדן, עדר, עמינדב, צפרדע, רעד, ידער, יהודיע, סעד, מדוע, עדה, עדלם, ענד, עתודים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

קידושין (לט, ע"ב) - ת"ר, לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי. עשה מצוה אחת, אשריו שהכריע עצמו לכף זכות. עבר עבירה אחת, אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה, שנאמר (קהלת, ט, יח) וחוטא אחד יאבד טובה הרבה, שבביל חטא יחידי שחטא אובד ממנו טובות הרבה. והבן שלפיכך כיוון שבכל שעה צריך לראות עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, לכך בכל שעה צריך לחשוש שיאבד טובה הרבה, ולכך כל ימי חייו באופן של חשש שמא "יאבד" טובה הרבה. ובתוספתא (שם, ה"ג) אמרו, העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ושנותיו ונוחל את האדמה, וכל העובר עבירה אחת מרעין לו ומקטפין את ימיו ואין נוחל את הארץ, וע"ז נאמר, וחוטא אחד יאבד טובה הרבה, בחטא יחידי זה יאבד ממנו טובות הרבה. ועיין לקח טוב (קהלת, ט, יח) שבביל חטא אחד אובד עוה"ז ועוה"ב. ועי"ש שהכריע את עצמו ואת כל העולם.

אולם ברמב"ם מבואר פנים נוספות לדבר. דיעוין בדבריו (תשובה, פ"ג, ה"א) שביאר שאדם נידון לפי רוב מעשיו, וכתב (ה"ב) ושקול זה אינו לפי מנין הזכיות והעונות, אלא לפי גודלם, יש זכות שהיא כנגד כמה עונות, שנאמר יען נמצא בו דבר טוב, ויש עון שהוא כנגד כמה זכיות, שנאמר וחוטא אחד יאבד טובה הרבה, ואין שוקלין אלא בדעתו של אל דעות, והוא היודע האיר עורכין הזכיות כנגד העונות. ולדבריו אפילו אם היה רובו זכיות ועתה עשה עבירה אחת יתכן שיהפך לרוב עונות.

ועיין סמ"ק (סימן יד) וז"ל, ויחשב כאילו הוא וכל ישראל מחצה זכיות ומחצה עונות, ואם עושה עברה אחת, אוי לו שהכריע עצמו וכל ישראל לכף חובה (דקדק לומר "וכל ישראל", ולא העולם), שנאמר וחוטא אחד "יאבדה טובה רבה", ר"ת יטה, כלומר שיטה עצמו ויכריע המאזנים לכף חובה וכו'.

והבן שתחלה האלקים עשה את האדם ישר, ובאורח מישר לא שייך לאבד כלל. אולם כאשר חטא וביקש חשבונות רבים נטה לצדדים, והוא שורש כל האבדות. והיינו שעצם נטייתו לצדדים, הוא אבדת אורח מישר. ויתר על כן, נטיה לצדדים הוא פיזור, ולכך כיון שנמצא בפיזור עלול לאבד חלקיו, כי זה עצם מדרגתו, פיזור. וזהו עומק דברי חז"ל הנ"ל שלעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי, וביאורו, שיראה עצמו נוטה לשני הצדדים, לימין ולשמאל, לזכות ולחוב, כי היותו בצדדים. אולם כאשר היה באורח מישר לא שייך שיראה עצמו חציו וחציו, כי כולו במקום אחד, אורח מישר.

ודו"ק. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד

כיוון שערכים אלו נמצאים בערכים הראשוניים, לכך נשמח לקבל הארות, הערות, והוספות וכו'. ומטרת ערכים אלו לפתוח פתח, ויבואו החכמים ויסיפו כהנה וכהנה.

(שמות, ל, כ) בבאם אל אהל מועד ירחצו מים. ועוד. אהבה. ואמרו (ב"מ, פז, ע"א) אמר ר' יהודה אמר רב, ואיתמא ר' יצחק, יודעים היו מלאכי השרת ששרה אמנו באהל היתה, אלא מאי באהל, כדי לחבבה על בעלה. ואמרו (סנהדרין, קיא, ע"א) ביקש לנטוע אהלו ולא מצא עד שקנה במאה קשיטה, ולא הרהר אחר מדותי. והיינו שבורר תוקף אהבתו אליו ית"ש, ולכך לא הרהר.

גבורה אהל יצחק. ועיין רקאנטי (חקת), וידוע כי אהל מועד משכן השכינה המקבלת ממדת הדין של מעלה.

ועוד. עיין מאירת עינים (יתרו) ולא אהם תהפכנו והרי הוא אהל, וילדה ששה בנים ובת אחת, ושמה דינה, דין-ה. ונצרך להזהר שלא יהא בה דין של קלקול. כמ"ש (כתובות, יט, ע"א) אסור לו לאדם שיששה שטר אמנה בתוך ביתו משום שנאמר אל תשכן באהלך עולה, עיי"ש.

וכתיב (תהלים, צא, י) ונגע לא יקרב באהליך (והוא סוד נגעים ואהלות ודו"ק). נגע, עיין מגלה עמוקות (ואתחנן, אופן מ"ז) ר"ת נפילין גיבורים ענקים. ועיין קהלת יעקב (ערך נגע) נגע בא"ת ב"ש גימט' גבורה.

תפארת כתיב (בראשית, כה, כז) ויעקב איש תם ישב אהלים. ובזוה"ק (תרומה, קעה, ע"ב) תנא אמר רבי שמעון, והבריח התיכון בתוך הקרשים (באהל מועד), דא הוא יעקב קדישא שלימא, כמה דאוקימנא, דכתיב ויעקב איש תם יש אהלים, יושב אהל לא כתיב אלא ישב אהלים, תרי דאחיד להאי ואחיד להאי. ועיין רשב"ם שם, יושב אהלים, רועה צאן אביו. וכן הוא באבן עזרא, חזקוני, ועוד, וזהו פשוטו של מקרא. ועיין בספר חמדת ימים (חנוכה, פ"ג) יושב אהלים, בין תרין ההי"ן, אהל לאה אהל רחל. ובב"ר (סג, י) שני אהלים, בית מדרשו של שם, ובית מדרשו של עבר. ובזוה"ק (בראשית, השמטות, רנה, ע"ב) תרין אהלים נינהו, אהל דאקרי לפנים מן הפרגוד, ואהל דאקרי אחור הפרגוד, וכליל הוה מתרין סטרין, מבתי גוואי ומבתי בראי. ושם (רנז ע"א) יושב אהלים, תרין חסד וגבורה. ועיין שערי אורה (ש"ב) שתי אוהלים, אהל אברהם ואהל יצחק (ושם ש"ה), אברהם כנגד החסד, יצחק כנגד הדין, יעקב מכריע ביניהם. (וכן הוא במגלה עמוקות, לך לך. וכן ואתחנן אופן ע"ז. של"ה תורה אור, חיי שרה, ועוד). ועיין רד"ק (בראשית שם) לשון רבים, כי היה לומד עם כל חכם שהוא מוצא. ויעקב אהל קבע, כנגד שם אלהים שהם אהל ארעי. יעקב, י-קבע. ועיין (ערכין, טז, ע"ב) שלא ישנה אדם באכסניא שלו, וכו', היה שם אהלו בתחלה.

נצח ממונו של אדם המעמידו על רגליו. ואמרו (זוה"ק, תיקונים, תיקון סט, קיט, ע"א) ויובל איהו יושב אהל ומקנה, דכניש ממונא, ולבתר אתמר ביה לא יועיל הון, והא אתמרד שליט עליה עניותא, דאיהו מות. בחינת רגליה יורדות מות.

ועוד. בנים. ואמרו (יבמות, סב, ע"ב) ת"ר, האוהב את אשתו כגופו, והמכבדה יותר מגופו, והמדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה, והמשיאן סמוך לפירקון, עליו הכתוב אומר וידעת כי שלום אהלך.

כתר כתר נמצא מעל הדבר ומעין אהל. וכמ"ש הפוסקים שכובע שהוא מעין כתר שיש בו רחב טפח יש לחשוש לאהל בשבת. ועיין ספר מאירת עינים לר' יצחק דמן עכו (יתרו) ג' עליונות אהל ונשמה לכל השאר. ועיין (שבת, כח, ע"א) מה תחתון קרוי אהל, אף עליון קרוי אהל. מכסה - כתר. ועיין (שבת, פח, ע"א) כתרים שנתנו לישראל נטלו מהם ונתנו למשה, דכתיב ומשה יקח את האהל. ועל ר"ע שהיה דורש כתרי אותיות אמרו (חגיגה, יד, ע"א) כלך מדברותיך ולך אצל נגעים ו"אהלות".

חכמה עיין קהלת יעקב (ערך אהל) אהל עדות. שמעתי ממורי נ"י, שהיא חכמה, שכן עדות היא בחינת ניסים ונפלאות, שהן עדות שהשכינה שורה בישראל, וניסים ונפלאות באין מחכמה, פליאות חכמה (ריש ספ"י). וע"כ נקרא חכמה אהל העדות, אור שממנו בא העדות והנפלאות והנסים. ועיין שם בחינה נוספת, "אהלי קדר".

ועוד. כבוד חכמים ינחלו. כבוד - יקר. ואמרו (פסחים, נ, ע"א) והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון, מאי יקרות וקפאון, ר' יוחנן אמר אלו נגעים "ואהלות", שיקרין הן בעוה"ז וקפויין הן לעוה"ב.

בינה עיין קהלת יעקב (ערך מועד) אהלים, אהל-ים. ים - בינה, נ' שערי בינה. חיבור ו"ק בבינה בחינת אלהים. אלה-ים. אהל-ים. ועוד. חכמה כלל, בינה פרט. ואמרו (חגיגה, ו, ע"ב) ר' ישמעאל אומר, כללות נאמרו בסיני, ופרטות באהל מועד. והבן כי האהל בינה - אמא, שמקבצת כל הו"ק, כל הפרטים אל תוכה. ועיי"ש (חגיגה, יא, ע"א) אהלות מקרא מועט והלכות מרובות, ומאי נפק"מ, אי מסתפקא לך מילתא באהלות עיין במתניתין.

דת משה. כתיב (שמות, לג, ז) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה וגו'. וכתיב (איוב, ה, כב) וידעת כי שלום אהליך. ועיין מפתח הספירות (נשא), ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו, מעוררניו לדעת, כי אהל מועד מדבר עם משה לפני הסוד הנעלם. ועיין רמ"ז (זוהר בראשית) שכתר רחל שסתמה אהל, ועולה ללאה, ופתוח לדעת זעיר שהוא הפתח למוחין שלו. ועיין קהלת יעקב (ערך פתח) הדעת הוא פתח ללאה אותיות אהל. ואמרו (ברכות, סג, ע"ב) א"ל הקב"ה למשה, כשם שאני הסברתי לך פנים, כך אתה הסבר פנים לישראל והחזר האהל למקומי, וכו'. ואמרו (שקלים, יד, ע"ב) אמר ר' חנין, מחצב של אבנים טובות ומרגליות ברא לו הקב"ה מתוך אהלו וממנו העשיר משה. (ועיין יומא ד, ע"ב. וקידושין לג, ע"ב. וסנהדרין קי, ע"א).

חסד עיין רמ"ז (זוהר שמות) אהל, פירוש אור, כמד"א (תהלים, יט, ה) לשמש שם אהל בהם, וכל חסד סודו אור, וגם ה' פעמים או"ר בסוד ה' חסדים, גימט' אל"ף ל"ה, והיינו אהל. אלף-לה.

ועוד. נמשל אהל למים. כמ"ש (ברכות, טז, ע"א) הוקשו אהלים לנחלים, דכתיב כנחלים נטיו כגנות עלי נהר, כאהלים נטע וגו', לומר לך מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים וכו'. ועיין נדה (סב, ע"א) הבורית והאהל, תרי אוני אהל. וכתיב

ואמרו (סנהדרין, קג, ע"א) ונגע לא יקרב באהלך, שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים. ואמרו (שם, קו, ע"ב) יחתך ויסחך מאהל, ליהוי ליה בנין רבנן.

הוד עיין שער ההקדמות (מז, ע"ב) אור הנצח וההוד דתבונה נעשה כמין אהל משופע, מתפשט לצדדים מכאן ומכאן.

ועוד. אהל מלשון אהלל, הלל והודאה.

ועוד. הוד לשון יופי. וכתוב (בראשית, ט, כז) יפת אלהים ליפת והוא ישכון באהלי שם. ואמרו חז"ל שיופי של יפת ישכון באהלי שם.

יסוד נח - יסוד. וכתוב (נח, ט, כא) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה. ואמרו (אוצר המדרשים) בה"א כתיב, בא לשמש ונתפזר זרעו ונתבזה. היפך ל"ו צדיקים, אהל-לו, שווים בגימט'. ומעין כך בילק"ש (נח, רמז ס"א) אהלה כתיב, בתוך אהלה של אשתו (אשה נקראת אהל), נח כשיצא מן התיבה הכישו הארי ושברו, ובא לו לשמש מטתו ונתפזר זרעו.

ועוד. שלום. ואמרו (פסחים, ח, ע"ב) ופנית בבקר והלכת לאהליך, מלמד שתלך ותמצא אהלך בשלום, בבחינת וידעת כי שלום אהלך. ולהיפך אמרו (חולין, קמא, ע"א) מצורע כיון דכמה דלא מטרה אסור בתשמיש המטה, דכתיב וישב אל מחוץ לאהלו.

ועוד. יוסף. והוא דין אוסופי אהל (שבת, קלז, ע"ב). יוסף, יוס-ף, לשון יוסי. ואמרו (עירובין, עט, ע"א) מאן תנא אהלות ר' יוסי. ועיין מגלה עמוקות (ויקרא) אהל מועד גימט' יוסף. וכן הוא בכתבי הרמ"ע מפאנו (יונת אלם, פ"כ. וכן מאמר מעיין גנים, ח"א, ליקוטים) יוסף בגימט' ו' הווי"ת, וכן יחזקאל, וכן ציון, וכן אהל מועד. שהיא בחלקו של יוסף, וכמ"ש (תהלים, עח, סז) וימאר באהל יוסף. ועיין זבחים קיז, ע"ב.

מלכות סוד שב"ק. ואיתא בשער הפסוקים (כי תשא) את השבת לעשות, ר"ת אהל. לעשות את השבת, ר"ת לאה.

ועוד. פני יהושע כפני לבנה, מלכות. וכתוב (שמות, לג, יא) ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל.

ועוד. דוד. וכתוב (תהלים, סא, ה) אגורה באהלך עולמים. ואמרו (יבמות, צו, ע"ב) וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים, אלא אמר דוד לפני הקב"ה, רשב"ע יה"ר שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז וכו'. ואמרו (ב"מ, נט, ע"א) אמר דוד לפני הקב"ה, רבש"ע, גלוי וידוע לפניך שאם היו מקרעים בשרי לא היה דמי שותת לארץ, ולא עוד אלא אפילו בשעה שעוסקים בנגעים "ואהלות" אומרים לי דוד, הבא על א"א מיתתו במה, וכו'. וכתוב (תהלים, קלב, א) זכור ה' לדוד את כל ענותו, וגו', אם אבא באהל ביתי.

ועוד. אמרו (סנהדרין, קה, ע"ב) כאהלים נטע ה', לא יהיו לך מלכים בעלי קומה. ואמרו (מנחות, צב, ע"א) אהל מועד זה היכל, גימט' אדנ-י, שם מלכות.

נפש כתיב (שמות, ל, טז) ולקחת את כסף הכפורים מאת בני ונתת אותו על עבדת אהל מועד והיה לבני לזכרון לפני ה' לכפר על נפשתיכם. וכמ"ש ברבינו בחיי (שם), הם כופר הנפש לצורך עבודת אהל מועד. ועיין חזקוני שם, י"מ כל זמן שהמלאכה נעשית מכסף זה הייתה קיימת, אין צורך לתת כופר פעם אחרת כשיהיו נמנים. ועוד. נפש שיתופא דגופא. ועיין תיבת גמא (שמות, טז, טז) איש אשר באהלו תקחו, לא הכל לגוף, כ"א מזון הנפש, איש הוא הנפש ע"ד בשר איש, אהל הוא הגוף (ועיין ערך קטן פה).

רוח כתיב (שמות, לה, כא) וכל אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת ה' למלאכת אהל מועד. ועיין מלבי"ם (שם יא) ר"ל נדיבות הרוח שלו, ורוה"ק שחל עליו.

ועוד. אהל מועד באמצע, וד' דגלים לד' רוחות. וכן האהל נע במ"ב מסעות - רוח. ועוד. עיין רש"י (ישעיה, כה, ד) כיסוי אהל להציל מזרם, וכו', ומהו אותו זרם, הוא רוח עריצים. ועוד. דין "אהל זרוק" (עירובין, ל, ע"ב). ואמרו (זבחים, סא, ע"ב) ונסע אהל מועד, אע"פ שנסע אהל מועד הוא. ועוד. אמרו (זבחים, נה, ע"א) ת"ר ושחטו פתח אהל מועד, ושחט אתו לפני אהל מועד, ושחט אתו לפני אהל מועד, להכשיר את כל הרוחות בקדשים קלים.

נשמה כתיב באהלו נרו עלי ראשי. והיא בחינת נשמה. כי נפש רוח בתוך האדם, והנשמה חופפת עליו כמ"ש בנפ"ח. עיין (נדה, ל, ע"ב) ונר דלוק על ראשו, וכו', בסוד אלוה עלי אהלי.

חיה עיין ליקוטי תורה (חב"ד) שה"ש, מה שהקדושה מחיה לסט"א הוא רק מרחוק, וזהו ענין אהלי קדר, אהל דוקא. ועוד. יולדת נקראת חיה. ועיין מחזה אברהם (וירא) גם הנה באהל רמז להם שצריכה ישועה בפקודה מהש"י בן זכר, והיינו בחינת הנה באהל, בבחינת מנשים באהל תבורך (שופטים, ה, כד). "זוכר" בגימט' "ברכה" (בעה"ט, ויקרא, יד, ב) וזהו שאמר הנה באהל, ויאמר שוב אשוב כעת "חיה", והנה בן לשרה אשתך, מצד בחינת אהל כנ"ל זכתה בברכה ונפקדה בן זכר. ועיין (בכורות, לז, ע"ב) כמה יטול מן הגלגלת ולא יטמא באהל, ב"ה אומרים כדי שינטל מן החי וימות.

יחידה אמרו (ב"מ, פו, ע"א) קא מפליגי במתיבתא דרקיעא, אם בהרת קודמת לשער לבן טמא, ואם שער לבן קודם לבהרת טהור. ספק, הקב"ה אומר טהור, וכולוהו מתיבתא דרקיעא אמרי טמא. ואמרי מאן נוכח, נוכח רבה בר נחמני, דאמר רבה בר נחמני אני יחיד בנגעים, אני יחיד באהלות. ועיין באר הגולה (באר ד', פ"ה ד"ה רק) וכיוון שוא יחיד, קרוב ביותר אותו שהוא יחיד אל הש"י,

שהוא מחויב המציאות. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

שאלה למה מצות ת"ת כנגד כולם?

לכבוד הרב שליט"א, שאלתי את הרב לפני כמה שבועות דכיון שתכלית האדם בעולמו הוא להיות דבוק בה' באופן מוחשי למה מצות ת"ת כנגד כולם, ורואים שהכל משקיעים עיקר כוחותם בלימוד התורה, כאשר לכאורה מצוות אחרות מביאים הרבה יותר לדביקות בה' באופן מוחשי. והשיב לי הרב דמצות הדביקות יש בה כמה חלקים, דבקות ברצונו ית"ש כאשר עוסק ברצונו בלימוד הלכה, דבקות בחכמתו ית"ש כאשר עוסק בחכמתו בלימוד הלכה ואגדה, דבקות במעשה, ודביקות בהרגשה - לחוש את מציאותו ית"ש, ע"כ. אנא באר לי יותר, כי הבנתי ממאמר ראשון שבס' בלבבי משכן אבנה ח"א שכל תכלית האדם הוא להגיע לדביקות בה' באופן מוחשי, וכמ"ש כמה פעמים כי גם מצות ת"ת הגדול מכל המצוות הוא אמצעי להשיג את התכלית דהיינו הדביקות המוחשית, וכן היה נראה לי ברור שע"ז האריך הרב במאמר זו לבאר שכל המצוות ות"ת היוין אמצעי להשיג את התכלית שהוא דביקות מוחשית. אבל לפ"מ שהשיב לי לכאורה יוצא שלימוד התורה הוא ג"כ השגת התכלית ואינו אמצעי בלבד, דהא בלימודו הוא דבוק ברצונו וחכמתו ית"ש, ומי שילמד תורה כל חייו ולא יעבוד כלל על אמונה ודביקות שפיר קיים תכלית חייו דהא דבוק בה' בתמידות. וגם במעשה מצוות הרי כתב שיש בה א' מחלקי הדביקות שהוא הדביקות במעשה שנעשה שותף להקב"ה, וא"כ גם בהם יש קיום התכלית, ואף אם אין מצוותיו מביאין לו לדביקות בלב שפיר עושה הוא את תכלית חייו.

תשובה א.

נצרך דבקות בה' בכל החלקים, בכל הקומה. ולכך אם דבוק רק בשכלו אינה דבקות שלמה כי נחסר שאר החלקים. וכן אם דבקות רק במצות - מעשה, נחסר שאר חלקי הדבקות, נחסר הדבקות השלמה.

אולם יתר על כן. יש מדרגות בדבקות השכלית, שכל שחש את מציאות השי"ת כן שכלו דבוק יותר בשכל התורה. וכלשון הפסוק כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. והיינו שמי שדבק רק בשכלו, דבק בחכמת הבורא. אולם כביכול אינו מקבל מפיו של הקב"ה, כי הוא רחוק ממנו. ודומה לאדם שקורא ספר שנכתב ע"י זולתו. אולם מי שחש את השי"ת, נמצא עמו ואצלו כביכול ושומע את חכמתו ממנו ית"ש כביכול מפיו.

ב. כנ"ל. התכלית דבקות בהשי"ת בכל החלקים, והיינו להיות עמו ית"ש, ולדבוק בו בכל החלקים, רצון, חכמה - מחשבה. מדות, מעשה. אולם הכל באופן שנמצא עמו ואצלו. כבן הנמשך ממח האב הדבוק באב. ומכיוון שכתוב בראשית ברא אלקים וגו' ופרש בתרגום "בחכמתא". וכתב אשר יצר את האדם בחכמה, חכמת התורה הק', לכך עיקר הדבקות הוא בחכמה, שהוא עיקר הגילוי של הקב"ה בעולם. אולם כל זאת באופן שחי עמו ואצלו כנ"ל, שע"ז נתייחס כל ספר בלבבי משכן אבנה ח"א. והנה דבקות זו בחכמה היא בין בעוה"ז בין בעוה"ז. משא"כ דבקות במעשה הוא רק כאן בעוה"ז.

מלבד כך יש דבקות במדותיו של הקב"ה, שהם מדותיו הנגלים בתורתו, מה הוא רחום אף אתה וכו'. וזולת זה מדות האדם נעשים "מחיצה" בין האדם לבורא כביכול, כי הדומה דבק זה בזה "הוי דומה לו", אולם השונה נבדל. ופנימיות המדות הם "דעת" כפי שקרא הרמב"ם להלכות מדות הלכות דעות. ולכך פנימיות הדבקות במדות היא הדבקות ב"דעות" של הקב"ה כביכול. ואינו דבקות במדות כפשוטו.

יתר על כן פנימיות המדות - רצון. כי המדות אינם אלא גילוי הרצון. והבן שיש ד' אופנים בדבקות ברצון הקב"ה. א. רצונו לעשות רצון. ב. השכלה מהו רצון ה', הנגלה בתורתו. וכמ"ש בנפה"ח שהעסק בהלכה הוא דבקות ברצונו ית"ש. ג. דבקות במדותיו שבהם גנוז הרצון וגילוי. ד. דבקות מעשה - מצות. שבהם גילה מה רצונו שנעשה.

ג. רבותינו לימדונו, שכל פועל פועל לתכלית. עיין באברבנאל, מלכים, א, פ"ג. וספר דרך חכמה לרמח"ל בתחילתו. ובקל"ח פתחי חכמה, פתח ג'. וספר אור ה', מאמר ב', כלל א', הקדמה. וכלל ב', פרק ד'. וכלל ו', פרק ה'. וספר העקרים, מאמר רביעי, פרק נ'. וספר תורת העולה לרמ"א, חלק ב', פרק כ"א. ומהר"ל באר הגולה, הבאר החמישי, ד"ה במדרש, ב"ר, פ"ח. וספר מעין גנים פרק ד'. וספר החשק, חלק א', סימן ג'. וספר בינה לעיתים, דרוש ל', ד"ה והוא. ואמרי בינה, דרוש ג' לשבת שובה ד"ה וזה. אור שמח, הלכות תשובה, פ"ד. עבודת הקודש, חלק א', פרק י"ב. וחלק ג', פרק א'. אפיקי ים, בכורות, ח', ע"ב. אוצר עדן הגנוז, חלק ב', סימן ט'. לשם, ספר הדעה, חלק ב' דרש ב', ענף ג'. ספר מלחמות ה' לרלב"ג, מאמר שישי פרק שישי. ספר ישועות ה' לאברבנאל, חלק ב', עיון שני, פרק ג'. ועוד רבות.

ועיין רמב"ם (פירוש המשניות, שמונה פרקים, פ"ה) צריך לאדם שישעבד כל כוחות נפשו כולם לפי הדעת, וכו', וישים לנגד עיניו תכלית אחת, והיא השגת השם ית"ש כפי יכולת האדם לדעת אותו, וישום פעולותיו כולן, תנועותיו, מנוחותיו, וכל דבריו מביאים לו התכלית, עד שלא יהיה בפעולותיו דבר מפועל ההבל, רצוני לומר, פועל שלא יביא לידי זאת התכלית. ועיין מורה נבוכים, חלק ג', פרק י"ג.

ועיין הכתב והקבלה (דברים, פרק י', פסוק יב) שישמש כוחות נפשו כולם וישים תכלית ידיעת השי"ת לבד, ולא יעשה מעשה קטן או גדול, ולא ידבר דבר ויסתכל בכל פועל ותנועה ויראה אם יבא אל התכלית ההוא, ואז יעשה. וכמ"ש הרמח"ל שם במסילת ישירים (פרק א) וכל מה שיוכל לחשוב שהוא אמצעי לקורבה הזאת ירדוף אחריו ויאחז בו ולא ירפהו, וכל מה שיוכל לחשוב שהוא מניעה לזה, יברח ממנו כבורח מן האש.

והרי שידיעת התכלית היא "צורת" כל העבודה למעשה. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

הצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

דושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

ויסודות האמונה לרמב"ם

לא מצד עצמות ולא במקרה

הגדרת עצם ומקרה

בכל דבר שקיים בבריאה יש אופן שהוא נקרא עצם, ויש אופן שהוא נקרא מקרה. מקרה עניינו דבר שאינו מוכרח שיהיה בדבר, אלא הוא חל בו על דרך הזדמן, ועל שם כן הוא נקרא מקרה. עצם עניינו דבר שהוא עצמותו של הדבר ואינו בר שינוי, הוא עצם ההיות של הדבר, ועצם ההיות של הדבר הוא לאו בר שינוי.

אי אפשר להגדיר שום הגדרה בבורא ית"ש

מענה, כאשר אנו באים לדון בשורשי האמונה, שלילת ההגשמה, שלילת ההגשמה מכריחה שאיננו יכולים לדון שיש בבורא ית"ש את מקרי הגוף, לא באופן של עצם ולא באופן של מקרה. באופן של עצם בודאי שאין בו את הדבר שהרי הוא לא גשמי, אבל גם באופן מקרי שמה תאמר שזהו לא עצמותו אבל זה יכול להתגלות בו - זה אינו.

בדקות יותר, כל המושג שנקרא עצם ומקרה הוא רק השתלשלות בעולמות התחתונים, אולם בבורא ית"ש אי אפשר להגדיר לא עצם ולא מקרה. עצם החילוק בין תפיסת עצם לתפיסת מקרה זו רק תפיסה שחלה בעולם התחתון. בעולם העליון אין לנו אחיזה, ולכן אנו לא יכולים להגדיר שם תפיסה שנקראת עצם ומקרה.

כל עצם מכח סילוק האור הראשון

נחדד. כל עצם בבריאה נקרא כך מלשון "עצימת עיניים", ונבאר. בתחילה אורו ית"ש היה ממלא את הכל, וכשעלה ברצונו לברוא את עולמו, הוא סילק את אורו ונתן מקום

לנבראים. נמצא, שההעצמה הזו של האור הראשון, היא תחילת הגילוי של הנבראים. ולכן כאשר באים להגדיר דבר בשורשו הגמור בבריאה שלנו, מגדירים אותו כעצם, כלומר, מחמת שכל תחילת המציאות שלנו, יסודה בהעלמה של האור שקדם לנו, לכן היא מכריחה כביכול עצימת עיניים למה שקדם לכן. אם יתגלה האור שקדם לנו, מציאותינו תהיה טפלה ובטלה לקיומו של הבורא ית"ש, ולא תתגלה כדבר שיש בו ממש. כל קיומנו שלנו נתלה בהעצמה, מלשון "עצימת עיניים", של האור שקדם לנו.

א"כ, פשוט וברור שכאשר באים לדון בבורא ית"ש, אי אפשר להגדיר בו לא עצם ולא מקרה. ובדקות, אי אפשר להגדיר בבורא ית"ש שום הגדרה. וביחס לשון הרמב"ם, הגדרת הדבר היא שאי אפשר להגדיר לא עצמות ולא מקרה, שהרי התפיסה שנקראת עצם היא גופא ההעצמה של האור, וא"כ כיצד אפשר להגדיר באור עצמו דבר שהוא עצם.

וקל וחומר שאי אפשר להגדיר "מקרה". שהרי כל מקרה עניינו דבר שאיננו תחילתו של הדבר, אלא התפשטותו של הדבר. "עצם" הגדרתו תחילת היות הדבר לעומתו "מקרה" הגדרתו התפשטות הדבר והתלבשותו בכוחות אחרים. כל מקרה הוא מהמקום שיש כיסוי, קרום מלשון מקרה, מ' ק' ר', כמו "קרומי המוח", שזהו הסתר והלבשה של הדבר, הלבשה שחלה באופן של מקרה.

כל השגתנו בדרך של מקרה ולא של עצם

ובדקות, שורש ההגדרה של עצם ומקרה היא, שכל השגתנו במדרגת המוחין נקראת רק בסוד "קרומא דאורא", בסוד קרום שמכסה, שהיא מתחילה מהאור, מהרוח. כלומר, שתפיסתנו איננה מהגולגלות שבמוח, שהיא עצם, אלא מהקרום שבמוח, שהיא

מקרה. עצם גולגלת האדם היא העצם, ובתוכה נמצא המח, שעליו יש קרום עליון ותחתון (כדברי הגמ' בחולין), ודרכם חלה השגת המוחין של האדם, שהיא מושאלת על דרך מקרה.

זהו מה שנאמר במשה רבינו "ויקרא", א' זעירא - קטנה. בודאי שזו א' זעירא מצד הענוה, בבחינת משה קיבל תורה "מסיני". אולם גילוי הדבר עתה שאנו נמצאים בעולם שמשה לעומת בלעם, שגם האופן של השגת הדעת העליונה מתגלה באופן של מקרה - א' זעירא, מקרומא דאורא, ממקום של מקרה, ואיננה מושגת בעצמותה.

ודאי שמדרגת נבואתו של משה רבינו איננה במדרגת מקרה אלא היא נבואה שלמה, כמו שיתבאר לקמן בעז"ה ביסוד השמיני. אולם בערך הדק יותר, מחמת שנבואת משה רבינו היא היפך נבואת בלעם, עדיין בערך להיפך של מקרה זהו באותו ערך.

עכ"פ, כל השגה בבריאה אפשר להשיגה בסוד עצם ובסוד מקרה. העצם איננו מושג, מחמת שהוא עצם ההיות שלנו. וכל השגתנו בעולם נתפסת כקרום, כמקרה. וכמו שנתחדד, מציאותינו שלנו היא העצם שלנו, העצם הוא ממקום של עצימה, הוא ממקום של המשכה, הוא לא מקום שניתן להשגה, הוא לא מקום שניתן לתפיסה. השגתנו גילויה הוא ממקום של מקרה, ובעצמות הדבר לעולם אין לנו השגה.

הדוגמא הברורה לכך היא שמו של הבורא יתברך, שהוא שם הוי"ה - שם העצם. וכמאמר חז"ל, "לא כשם שאני נכתב אני נקרא", מחמת שבעלמא דידן עצם של הדבר לא מושג. כלומר, הכרת מציאות, שהיא עצם - יש לנו, השגת העצם - אין לנו. אלא יש לנו השגה רק בהתפשטות, שהיא התלבשות,

מקרה. ■ היסוד השלישי. הרחקת ההגשמה מה' (שלוש

המספיק לעובדי ה'

ובסוף תקופת רעית הצאן (בהתבודדות) זכה לדבקות ו"פגיעה" כמו שאמר (ל"א, י"ג): "ואשא עיני וארא בחלום וכו'. ויאמר אלי מלאך האלהים וכו' אנכי האל בית-אל" וכו'.

ובסוף תקופת רעית הצאן, בהתבודדות אצל לבן, זכה לדבקות ו"פגיעה" כמו שאמר (ל"א, י"ג): "ואשא עיני וארא בחלום וכו'. ויאמר אלי מלאך האלהים וכו' אנכי האל בית-אל" וכו', כאשר ציווהו המלאך לחזור ולהקריב את נדרו, יעקב חוזר למדרגת ההתבודדות שהייתה לו.

נעמיד את סדר התבודדותו של יעקב אבינו ע"ה. מתחילה יעקב התבודד י"ד שנה באהלי שם ועבר, שנאמר "יעקב איש תם יושב אהלים". לאחר-מכן הוא הלך להתבודד בבית אלהים, שזהו בית שכולל שדה, כמו שנתבאר. ומשם הוא הולך לשדהו של לבן הארמי. הכח של יעקב לעבור מ"ד שנה של ההתבודדות באהלי שם, להתבודדות בשדהו של לבן, נובע מבית המקדש שחובק בתוכו שדה ובית יחדיו. זהו הכח שממנו הייתה התבודדותו של יעקב אבינו ע"ה.

כמו שאומרים רבותינו, יעקב אבינו הוא המובחר שבאבות. כלומר, שכאשר הוא מתבודד, הוא מופשט משניהם. הכיזד, הרי סוף סוף האדם נמצא בבית, וכיזד תיתכן שם מדרגת "הר ושדה". ביאור הדברים, זו המדרגה שנאמרה כאן שיע"קב חלום וראה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמי"מה, שבית המקדש של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה, כמו שיבואר בסמוך.

האדם יכול להימצא בין בני אדם, ואעפ"כ הוא לא נמצא עמהם, אלא הוא מתבודד. והדרך להגיע לכך היא מכח המ"חשבה והמדמה, שבכוחם לעקור את האדם מהיכן שהוא נמצא בגופו. העקירה מכח המחשבה זהו עסק התורה, בבחינת "אהלי שם ועבר". והעקירה מכח המדמה זו מדרגת השינה. אדם יכול לישון בבית שנמצאים בו עשרים אנשים, אבל בשעה שהוא יושן נפשו יוצאת והולכת להיכן שהיא הולכת, ואע"ג שבגופו הוא נמצא עמם, אבל בנפשו הפנימית הוא מבודד.

וזהו דברי ר"א בן הרמב"ם כאן, שבסוף תקופת רעית הצאן זכה לדבקות ו"פגיעה" כמו שאמר (ל"א, י"ג): "ואשא עיני וארא בחלום וכו', שהחלום עצמו העמידו באופן של התבודדות.

במדרגת ההתבודדות בשינה ישנם שני חלקים, חלק של קלקול וחלק של תיקון. מצד הגוף זהו חלק של קלקול, ומצד הנפש זהו חלק של תיקון.

חלק הקלקול בהתבודדות בשינה הוא, שהרי בשעה שבני אדם ערים הם מחוברים אחד עם השני, ומדרגת השינה היא

פרק ו' | מצות לימוד תורה

ולפ"ז ברור ופשוט כאשר האדם עוסק בתורה, הוא רוצה להחכים ולה"שכיל ולהבין את האמיתות של תורה, אם האדם יושב ועוסק בתורה לעצמו, אז הוא עמל ויגע והוא מצפה לסייעתא דשמיא שהוא יזכה לכוון לאמיתתה של תורה, אבל כשהאדם עמל בתורה לשמה, והוא דבוק בתורה ודבוק בקדוש ברוך הוא, שזה עיקר המדריגה שעוסקים בה השתא, הרי שכיון שהוא דבוק בעומק התורה, והוא דבוק בעומק בו ית"ש, הרי שח"כמתו ית"ש מתגלה לו מכיון שהוא דבוק בה אם הוא דבוק בה היא גלויה לו, ואם היא גלויה לו בהכרח הוא דבוק בה, זה עומק המדריגה שנאמר כאן בעסק של ד"ת.

מאי נפקא מינה עם בשעה שהאדם עוסק בד"ת הוא דבוק בקדוש ברוך הוא אם לאו?

ודאי שהנ"מ הראשונה שזה כל המכוון, זה כל תכלית הבריאה, אבל תוע"לת עצומה נוראית נוספת, ישנה - שמי שעוסק בתורה, ואינו דבוק בתורה ודבוק בקדוש ברוך הוא, אז ההשגה שלו בתורה היא מוקטנת, כמו שנתבאר בארוכה לעיל, אבל מי שעוסק בתורה ובשעה שהוא עוסק בתורה אז הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק עמו, השתא הוא דבוק בדיבורו ית"ש, ע"י כן הדביקות בתורה מגלה אצלו עומק של השגה של מים שאין להם סוף "ונעשה כמעין המתגבר כנהר שאינו פוסק לעולם", הצורה מתגלה מחמת שהוא דבוק במי שאמר והיה עולם והתורה הזו נובעת אצלו כסדר.

כאן מונח עומק שלימות מדרגת ההשגה בד"ת, שלמות מדרגת העסק בד"ת הוא באופן כזה שהאדם דבוק בו ית"ש מכוח תורה, דבוק בתורה דבוק בו ית"ש, זהו החלק השורשי השלימות השורשית של כל תכלית הבריאה, אבל בנוסף לכך, נעשה כאן אופן של דביקות שלימה בתורה ואז האדם העוסק בתורה, תורתו וחכמתו ית"ש שאין לה קץ ואין לה גבול מאירה בתוכו, וע"י כן הוא נעשה כמעין המתגבר, וזהו העומק שנתבאר והוא ית"ש ודיבורו חד, החד שבדבר זה עומק האחדות, הן מדין הדביקות, והן מדין עומק שלימות מדרגת גילוי של הד"ת שנעשה כמעין המתגבר.

כמו שנתבאר לעיל שיש בכללות שלושה פנים בדביקות בתורה. שמ"ח כוחה האדם דבוק בו יתברך שמו. א. כאשר האדם לומד "דבר ה' זו הלכה". הוא דבוק ברצונו ית' שהוא ורצונו חד.

האופן השני - בזה שהוא נותן כל כוחותיו בתורה הקדושה, התדבקות בחכמה שהוא וחכמתו חד.

המספיק לעובדי ה'

שכל אחד עומד לעצמו, וזוהי התבודדות, אמנם זוהי התבודדות של נפילה, ולכן אצל רוב אדם אי אפשר כלל לסמוך על התבודדות של שינה.

והדוגמא הברורה לכך הוא המוות, שעל אף שהגמי' אומרת שבבית הקברות שתי רוחות מספרות זו עם זו, וא"כ הרי שזוהי אינה התבודדות, זהו רק מצד הרוחות שבהם, אבל מצד הגופים כל אחד עומד לעצמו בקברו, וזה מדין התבודדות, אבל זו היא התבודדות של נפילה וקלקול. מעין התבודדות של מצורע שחשוב כמת - "בדד ישב מחוץ למחנה", כמו כן המת בפועל הוא גם מבודד. ושינה שהיא אחד מששים במוות, גם מתגלה בה במידת-מה התבודדות, אבל זוהי ההתבודדות הנפולה מצד הגוף.

וחלק התיקון בהתבודדות של שינה הוא, מצד הנפש שבו קעת ויוצאת מהגוף, ועולה להיכן שהיא עולה, כל אחד לפי מקור שורשו. ובעומק, היא עולה לשורשה, והוזכר לעיל שבשורש של כל אחד הוא "יחיד", ושם אף אחד לא דומה לו, וזה נקרא עומק מדרגת השינה.

מצד הנפילה שבשינה כל גוף נמצא לעצמו, אבל מצד העומק הפנימי, אם האדם זוכה, בשעה שהוא ישן הרי שנשמתו חוזרת למקום שורשה העליון, ושם מתגלה היחידות העליונה. ויחידות עליונה זו היא המדרגה של ההתבודדות בפנימיותה.

ולמדרגה זו זכה יעקב אבינו ע"ה, שנאמר בו: "סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", ואמרו רבותינו שהוא הגיע לדמות אדם שחקוקה בכסא העליון. כלומר, שורש צורת אדם, דמות-תם, זהו יעקב אבינו, לתתא ולעילא, שהוא הגיע לשורשו. וזה נקרא עומק התבודדותו, שהתבודד בבית המ' קדש, כמו שנתבאר.

על-ידי-כן מחד הוא נמצא כאן בבית, אבל מאידך הוא יוצא מכאן. הימצאותו בבית זוהי מדרגת "בית", אבל ביציאתו מכאן הוא כביכול לא מתבודד בבית הזה. זה נקרא שביית המקדש הוא גם הר וגם שדה וגם מדרגה של בית. "שדה" עניינו מה שהאדם נמצא כאן בעולם והולך למקום אחר, "הר" עניינו מה שהאדם עולה לשורש העליון, וזהו הסולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, כמו שנתבאר. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

פרק ו | דרכי לימוד הגמרא

מה הייתי אומר לולא שהיה הדבר כתוב

בשלב הראשון, צריך להתבונן מה היתה ההבנה והמושכל הראשון לולא שהדבר היה כתוב. מה היה המושכל ראשון ומה נתחדש, כלומר לולא שהיתה כזו גמרא וכזה דין מה אנו היינו אומרים? נקודה זו כתובה בסבא מקעלם.

ואמנם, יש דברים שלא שייך לדון מה היה אילולא שזה היה כתוב, כגון דין שכולו הלכה למשה מסיני חדשה, ולולא שהיה כתוב לא היה כזה דין. כדין "לולב בעי אגד" [לר"י, סוכה לג.]. שזו הלל"מ ולולא שזה היה כתוב לא היה בכלל כזה דין. וכן דיני בור, לולא שהיה כתוב בתורה דיני בור וכי היינו אומרים שיש דיני בור? בפשטות לא היינו אומרים. (ועל אף שבדוגמא הזו זה כבר יותר דק, ולכן נקטנו בשתי הדוגמאות. דין אגד בלולב הוא כולו הלכה למשה מסיני [ילפינן ליה מדין התורה, עיי"ש] כלומר, זהו חיוב חדש שהתורה חייבה בוודאי שאין סברא לאומרו לולא שהיה כתוב. ובדין בור יש אולי צד רחוק לאומרו גם לולא שהיה כתוב.)

אבל יש דברים שגם אילולי שהיו כתובים היינו אומרים אותם, כמו שכתב ר' ניסים גאון בהקדמה לש"ס, שכל אדם ואפילו עכו"ם, מחויב בדבר שהשכל מחייב. ולכן כשלומדים, צריך לחשוב מה היה המושכל ראשון שלי בענין זה אילולא היה כתוב כאן את הדין. (התבוננות זו, היא התבוננות כללית. אולם אחר מה שיבואר להלן שיש לחלק את הדבר לחלקיו, אזי יש לשוב ולהתבונן מה המושכל ראשון, לאחר הבנת הפרטים בדקדוק.)

ההיפך למה שכתוב

ובשלב השני, בהיות ולכל דבר יש את היפוכו, על כן כאשר האדם לומד דבר, צריך הוא לברר מהו הצד ההפוך בדיוק למה שכתוב כאן. האם יש בו סברא או אין בו סברא בזה נדון אח"כ, אבל ראשית צריך לברר מהו הצד ההפוך של מה שכתוב.

פירוק הענין לחלקיו

בשלב נוסף, לוקחים את הנידון ומחלקים אותו לחלקיו ממה הוא מורכב. כל נידון ודין מורכב הרי מכמה חלקים, ולדוגמא: בסוגיית בור שחייבה עליו תורה, יש את דין המיתה שבו, יש את דין הנוק שבו, יש את דין הגובה של הבור, יש את החבטה, יש את ההבל, וכו'. וכן בדין קשר בשבת, הנידון מורכב מסוג הקשר, מהזמן, מהדבר שאותו קושרים, וכן על זו הדרך. כל מקרה ומקרה שאנחנו לומדים בגמרא, אינו דבר אחד שנאמר בו יסוד של דין, אלא הוא מורכב. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת

שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

שאלה תיקון מחשבות שליליות ע"י כתיבתם

שלום רב. אני רוצה להתייעץ לגבי טיפול מסוים והאם ראוי שאעשה אותו. זהו טיפול פסיכולוגי שעוזר להתמודד עם מחשבות ופחדים, על ידי שרושמים על דף את המחשבה השלילית, ולאחר מכן את כל הפחדים והמחשבות האוטומטיות שבאות בהקשר למחשבה או האירוע. לאחר מכן רושמים רשימה של כל הרגשות שהתעוררו בהקשר למחשבות הללו.

השלב הבא הוא לחשוב מחשבות חלופיות מאוזנות ולכתוב אותן. כלומר לחפש אלטרנטיבה מחשבתית מאוזנת ולכתוב אותה.

התנסיתי בזה וזה מאוד עזר לי שרשמתי על הדף הפחדים והמחשבות הלא הגיוניות, ואחר כך רשמתי מחשבות מאוזנות. הטיפול עוזר לי ואני עושה אותו בהקשר לכל מחשבה לא טובה או פחד.

שמעתי פעם שלא כדאי לכתוב מחשבות לא טובות על דף. מכיוון שאני רושם את כל הפחדים, אפילו את אלו שאינם הגיוניים כלל, ואז פועל להחליף אותם.

השאלה האם עלי להמשיך בטיפול מסוג זה. תודה לרב!

תשובה

כל דבר שמשתלשל יותר למטה נעשה עב וגס יותר וקבוע בעוה"ז. ולכך "מחשבה" היוצאת לפועל ע"י אמירה - "דיבור", נעשית חזקה יותר. וכן הוא לדינא שדברים שבלב אינם דברים, אלא א"כ הוציאים בפיו.

וכן הוצאה של המחשבה מן הכח לפועל בכתיבה יש בה תוקף יותר, שהכתיבה בחינת "מעשה", ויש בה יותר ממשיכות מן ה"דיבור".

כשם שהדבר אמור בקדושה כן אמור בצד האחר, זה לעומת זה. ולכך נכון הדבר שיש טעם הגון לא להוציא מחשבה רעה אל הפועל באמירה וכתיבה.

אולם מאידך הרהורי "עבירה קשים מעבירה", וטעם אחד לדבר, כי כיוון שאין בהם תפיסת ממשות גמורה - יותר קשה לעוקרם. אולם כאשר מוציאים לפועל באמירה או כתיבה, נעשה הדבר ברור יותר, וממשי יותר, וע"כ מיקל עליו להתמודד עם הדבר.

ולפיכך זו "ירידה לצורך עליה", לשלשל המחשבה וההרגשה לאמירה ומעשה כתיבה, ע"מ לתקנו ולהעלותו, וירידה לצורך עליה, עליה הוא, כמ"ש בריש פ"ב דמכות. ולכך שפיר למעבד הכי. ●

קידושין (מ, ע"ב) - רשב"י אומר, אפילו צדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה איבד את הראשונות, שנאמר (יחזקאל, לג, יב) צדקת הצדיק לא תצילנו ביום פשעו, וכו'. וניהוי כמחצה על מחצה זכיות, אמר ר"ל בתוהא על הראשונות. ועיין רד"ק (יחזקאל, לג, יג) כי ענין תהייתו הוא לאהבתו תאות העולם ולעשות מה שלבו חפץ, ותוהא על הזמן שעבר שלא עשה כתאות לבו.

ויעוין מקנה (קידושין, שם) וז"ל, ומשמע דאפילו בתוהא על הראשונות לא אבד זכויותיו אלא א"כ עשה ג"כ עבי-רה במעשיו, כדכתיב ושב צדיק מצדקתו ועשה עול. והיינו שאין מחשבה עוקרת מעשה, ולפיכך תוהא בלבד אינו עוקר מעשיו למפרע. ואזי כאשר עושה עבירה עורקת עבירה זו כל מצותיו. ויתר על כן לא רק שנעקרו ו"איבד" מצותיו, אלא נהפכים לעבירות, כמ"ש בערבי נחל (ואתחנן, דרוש ב', ד"ה ופירשנו) וז"ל, וכן ברשעת הרשע, אם יש בידו מצות ומעשים טובים ואח"כ שב מצדקתו ועשה עול, מטמא למפרע, ונעשו כל המצות עבירות, וזה בתוהא על הראשונות.

והנה ביאור "תוהא". עיין רש"י (ב"מ, עג, ע"א, ד"ה כיון) וז"ל, תוהא - נראה בעיני דבר חרטה, כמו תוהא על הראשונות. יתר על כן מצינו ברמב"ן (בראשית, א, א, ד"ה והחומר) וז"ל, והחומר שקראו "היוליי", נקרא בלשון הקדש תוהו, והמלה נגזרה מלשונם בתוהא על הראשונות, מפני שאם בא אדם לגזור בו שם, תוהא ונמלך לקראו בשם אחר, כי לא לבש בה צורה שיתפס בה השם כלל. ועי"ש עוד בלשונו, הוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאוד, אין בו ממש, אבל הוא כח ממציא, מוכן לקבל הצורה ולצאת מן הכח לפועל, והוא החומר הראשון נקרא ליונים "היוליי".

ולפ"ז הבן מאוד שכח "תוהא" אינו מקרה צדדי בבריאה, שמכיון שכל הבריאה תחילתה "היוליי" כדברי הרמב"ן, ונקרא תוהו מלשון תוהא, הרי שכח תוהא נחקק בכח הראשוני שבבריאה. ומצד כך כביכול הקב"ה תוהא על כל מעשיו, כמ"ש (בראשית, ו, ז) נחמתי כי עשיתם. וזה משתלשל לאדם, שנעשה תוהא על מעשיו, לטב ולביש. והוא הוא השורש לכל איבוד בבריאה.

ועומקם של דברים כי ראשית כל הויה ב"העדר קודם להויה" כמ"ש הגר"א בישיעהו, ולכך כל הויה יש בה "תוהא", להחזירה להעדר שקדם לה. והוא השורש לכל איבוד שבבריאה.

בלבביפדיה אבד

ארא | ד-פ

ושרץ היאר צפרדעים. צפרדע, צער-פד. ואמרו חז"ל שיעקב נשא אשה בן פ"ד שנה (כמבואר ביבמות, עו, ע"א. ובב"ר, ויצא, ס"ח), וחזקיה אמר, בן ס"ג שנים היה אבינו יעקב בשעה שנטל את הברכות, עשה עוד י"ד שנה מוטמן בארץ ומשמש לעבר, עוד ז' שנים באמהות, נמצא נושא בן שמונים וארבע שנים. ואמרו (תנחומא, ויחי, יא) א"ר יהודה הלוי ב"ר שלום, שמונים וארבע שנה לא ראה קרי. והיינו שהיה חיבור גמור בין זכר לנקבה בלא פגם.

ושורש חיבור זה בחמה ולבנה, נותן ומקבל. ואמרו (פרקי דר"א, פ"ז), בשלשה מחזרות של חמה וארבעה מחזרות של לבנה שמונים וארבע שנים, שהיא שעה אחת מיומו של הקב"ה, באים חמה ולבנה שוים, בתחלת ליל רביעי ובשעת שבתאי (מזל שבתאי) בשעה שנבראו.

וח"ו כאשר נעשה קלקול, שאין חיבור כראוי, נעשה פגם שז"ל, ותיקונו נודע מאוד מהאריז"ל, פ"ד תעניות. פ"ד דייקא כנ"ל. עיין ספר חרדים, מצות התלויות בארץ, פ"ב. ובקלקול זהו דלף, ל-דף. שדולף הטיפה. והבן שמצד הקלקול זהו פרד, פד-ר. טיפות קרי נפרדות, שאין כלי המצרפם. ונשמות העשוקות שבתוך טיפות אלו רודפות ודוחפות אחר האדם כנודע. רדף, ר-דף. דחף, ח-דף. והם בחינת סרח עודף. עדף, ע-דף. כי כל שפע ללא כלי הוא בחינת עודף. וזהו שורש חטא אדה"ר פגם שז"ל, כמ"ש בעירובין שהוליד שדין וכו', ובהם בעיקר חל ההפסד, פסד, פד-ס. ובהם חל ההספד, פד-ס. הספד על ההפסד. ולהיפך, הם מגדפים אותו, גדף, ג-דף.

ולצורך תיקון פירוד זה הלך יעקב לפדן ארם. פדן, פד-ן. ונדבק במדת יצחק, פחד, פד-ח, "פחד יצחק אבי היה לי". ועי"כ הדף, ה-דף, את כח הרע ממנו. ומכחו נגלה גאולת מצרים בלשון "פקד", פד-ק. בחינת קול דודי דופק, דפק, דפ-ק. ובעיקר מכח מכת צפרדע, צער-פ"ד. ושלמות התיקון במשכן, בבגדי כה"ג, באפוד, או-פד. ובמשכן עצמו אמרו (שהש"ר, ג, ב) רפידתו זהב, שנאמר ויצפהו זהב טהור. רפידתו, פד-ריות. ואור הנרות בבחינת לפיד אש. לפיד, פד-לי. ומן המקריבים ביום חנוכת המזבח, ביום השמיני נשיא לבני מנשה גמליאל בן פדהצור. פד-הצור.

אולם אור תיקון זה לא היה בשלמות ביציאתם ממצרים, כי תחלה בא עמלק ברפידים. פד-ריים. ואח"כ היה מגדף (עיין סנהדרין עח, ע"ב), גדף, ג-דף. וכן צלפחד (עיין שבת צו, ע"ב) פד-צלח. ושורש כולם, ארפכשד, פד-ארכש (עיין משנת רבי אליעזר פ"ח). וכאשר קלקלו ישראל גברו "אחשדרפני" המלך אחשורוש, עיי"ש ודוק.

ושורש התיקון בפדיון הבן, פדיון, פד-יון. כמ"ש בפרי צדיק (פסח שני, ג) מ"ש בשם רבותינו הקדושים זצוקללה"ה, בסעודת פדיון הבן (שהוא) כשמונים וארבע צומות שהם לתיקון פגם הברית כנגד פ"ד שנים של יעקב אבינו שלא ראה קרי. ועיקר התיקון ע"י הסנדק שנעשה "דף" לרך הנימול.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: פרד, פקד, ארפכשד, אחרשדרפני, אפד, ספד, אפוד, רפד, דפק, לפיד, ספרד, פדן, פחד, פקדון, צפרדע, רפידים, שדפון, דחף, דף, דוכיפת, סרפד, עדף, פדה, פרדס, גדף, צלפחד, פיד, קפוד, הדף, נפקד, פדהצור, פטדה, פלדש, פרשנדתא, צפד, הקפיד, ריפד, רפסדה, דלף, רדף, נדף, דפי. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא-

הבא- נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

ב"ק (ק"ט, ע"א) - ממון מסור, רב הונא ורב יהודה. חד אמר מותר לאבדו ביד, וחד אמר אסור לאבדו ביד. מ"ד מותר לאבדו ביד, לא יהא ממונו חמור מגופו, ומ"ד אסור לאבדו, דלמא הוה ליה זרעא מעליא, וכת"ב (איוב, כז, יז) יכין רשע וצדיק ילבש. ועיין תוס' (ע"ז, כו, ע"ב, ד"ה אני) וז"ל, ושמא מאן דאית ליה ממון מסור אסור לאבדו ביד, אית ליה נמי דמשיבין אבידתו, ומטעמא דיכין רשע וצדיק ילבש.

ובאמת עומקם של דברים. כי מחטא אדה"ר כל אדם ואדם עומד לאבד במיתתו. ורק מכח זרעו לא נאבד לג' מרי. כמ"ש (תענית, ה, ע"ב) מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים, אף הוא בחיים. ועי"ז פקע שם אבד מן האב. ועיקר כח זה מתגלה בממונו שמוריש לבנו ואינו נעשה הפקר כממון הגר, והבן עומד במקום אביו לממון, ובזה נגלה בעיקר מה זרעו בחיים אף הוא בחיים. ולכך דייקא נאמר שמותר לאבד גופו של מוסר ולא ממון דלמא הוה ליה זרעא מעליא ועי"ז יחול שם חי על האב - המוסר.

ואמרו (ב"מ, פא, ע"ב) עד כאן יכין רשע וילבש צדיק. ופירש"י, שאם מת והניח לבניו מעות של רבית, אין חייבין להחזיר, ועי"ז נאמר יכין רשע וילבש צדיק, והכי תניא לה בתוספתא. והיינו שאף ממון שאצל האב לא היה לו קיום והיה צריך להשיבו, כרבית, אצל הבן יש קיום לאותו ממון.

וזהו מעין מש"כ מי יתן טהור מטמא. ואמרו (נדה, ט, ע"א) א"ר יוחנן זו שכבת זרע, שהוא טמא ואדם הנוצר ממנו טהור. והבן שאצל האב שכבת זרעו טמאה, ואצל הבן נעשה טהור, וזהו שורש כל יצירתו. והיינו שאצל האב ששכבת זרעו טמאה הוה כדבר האבד, בחינת טיפה סרו' חה, שמסחרת ונאבדה. אולם אצל הבן נעשה טהור, וזהו כל בניינו. וזהו השורש להנ"ל שמה שאצל אב הוא במד' רגת אבד, אצל הבן נעשה השבה.

ודו"ק היטב שהבן נולד מנשואי אביו ואמו, שאביו נאבדה לו אבדה - אשתו, והשיבה אליו, כמ"ש (קידושין, ב, ע"ב). והרי שכל לידתו מכח השבת אבידה. ולכך כל היותו שלו עצמו הוא השבת אבדה של אביו. אבד, אב-ד. שהאב נעשה דל ועני במיתתו, והבן משיב אבדתו. ויתר על כן אף בחיי האב, המוסר, גורם שאסור לאבד ממון אביו, ומשיב לו ממנו. ויתר על כן כדברי התוס' בע"ז לעיל, שמכח הבן יש מצוה אף להשיב בפועל אבידה לאביו. נמצא שהבן מחדש מצות השבת אבידה לאביו.

וזהו מצות הבן לאחר מיתת האב לעשות לעילוי נשמתו, להוציאו מגיהנם ולהשיבו למקומו הראוי לו בעולם העליון. וזהו שלמות מצות השבת אבידה, להשיב הנשמה לשורש-שה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא- נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

טוב ענוש לצדיק, לא טוב, אלא להכות נדיבים עלי יושר. (ועיין שער הכוונות דרושי תפילת השחר ד"ג, ג' פסוקים לומר ביושר, שנאמרו גבי אהרן). ועיין ייטב לב (שמיני) שפירש דברי חז"ל אלו על יושר, להרגיל בנ"א לקנות מדות יושר. (ועיין ישמח משה, מצורע. ואגרה דכלא, קרח. ושפת אמת, משלי, יז).

שערות אמרו (זבחים, יט, ע"א) שערו היה נראה בין ציף למצנפת ששם מניח תפילין. ונאסר לגדל שער ראשו פרע כמ"ש (ויקרא, ט, ו). וביזה"כ מביא שני "שעירים". ושעיר לעזאזל כנגד עשו, איש שעיר, פרע ראשו. וכנגדו בקדושה העברת שערות הלויים, וכה"ג מסתפר בכל שבוע. והיפך מצד הקדושה בעל שער, עיין מחשף הלבן (פקודי) ביד איתמר עם אותיות איתמר גימט' בעל שער, הוא אליהו ז"ל הנקרא בעל שער, והוא בן אהרן.

ועוד. הקב"ה מדקדק עם סביביו כחוט השערה, וזה נגלה אצל אהרן במיתת נדב ואביהו (עיין שפתי כהן, ויקרא, טז, טו). ועוד. עיין עקידת יצחק (בהעלותך) "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה", כלומר אהרן הכהן קלע אל השערה. ולא יחטיא.

ועוד. הלויים שומרים בשערים, שערות - שערים. ועיין זרע קודש בהעלותך, "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה", היפרוש שתיקן את השערים שבראש שלו (ז' נקבים, עינים, אזנים, חוטם, פה), דוגמת קני מנורה.

אזן כתיב (שמות, כט, כ) ונתת על תנוך אזן אהרן. וכן כתיב (ויקרא, ח, כג) ויתן על תנוך אזן אהרן הימנית. ועוד. כתיב (שם, לב, ב) ויאמר אלהם אהרן, פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם.

ועוד. דיקנא מקביל לאח"פ כנודע, אור פנימי ואור מקיף (כמ"ש הלשם בהרחבה בשם הגר"א). וכתיב (תהלים, קלג, ב) זקן אהרן. ועיין פירוש החייט על מערכת האלהות (פס"ו) "בזאת יבא אהרן אל הקודש", בזאת, בגימט' עולה שמע.

חוטם כתיב (שמות, ד, יד) ויחר אף ה' במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי.

ועוד. כתיב (שם, ל, ז) והקטיר עליו אהרן קטרת סמים. ועיין בית עולמים (קל, ע"ב ד"ה ות"ח) קטורת הוא מה שעולה לריח בחוטמא דע"ק, ולכך ראוי אהרן לכהונה ברזא דקרבנות שכולם שהם סוד הבירורים דעולים בחוטמא למוחא סתימאה, וכו', ונתקן המגפה ע"י אהרן שהיה מקטיר הקטורת, ובזה נשיב רוחא דחוטמא ונעצרה המגפה. ועיין אפקי ים (ב"ב, עד, ע"א) אף שגם אהרן לקח מחתות והקטיר קטרת לא הועיל לבשם הגבורות דחוטמא דז"א, ונעשו קרח ועדתו על שהיה חולק על אהרן. וכן בדקות אף באהרן לא נתקן החוטם בשלמות ונגלה במיתת בניו כמ"ש בסנהדרין שני חוטין של איש יצאו מקה"ק ונכנסו שנים בחוטמו של זה ושנים בחוטמו של זה.

פה כתיב (שמות, ד, יד) הלא אהרן אחיך הלוי, ידעת כי דבר ידבר הוא, וגו', ואנכי אהיה עם פיך ועם פיהו. ועוד. כתיב (שם, ח, ד) ויקרא פרעה למשה ואהרן ויאמר העתירו אל ה' - תפלה. וכתיב

אור א"ס עיין תורה אור (תצוה) ודרך גילוי זה והמשכה זו להיות התלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה הוא כמ"ש, כי הנה כשמך הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן, פירוש מה שנמשך בחינת זקן אהרן דיקנא דכהנא רבא, שהוא בחינת שערות וכו', עיי"ש.

ועוד. עיין ספר הליקוטים (כי תשא, ועוד מקומות באריז"ל) אהרן הוא גלגול הרן (אהרן - א-הרון) והנה הוא גלגול אדה"ר שעבד ע"ז (הסתר אור א"ס), והרן כדי לתקן זה (שלא תיקן אצל אברהם, כי נסתפק אם הצדק עם אברהם או עם אמרפל) בא בגלגול אהרן כנ"ל אל"ף (א-הרון), וגם אז לא נתקן, כי היה צריך ליהרג כשאמרו לו הערב רב לעשות העגל לע"ז, כי התחילו למסור נפשו למיתה.

צמצום מיצר, מצרים. וכתיב (שמות, ו, יג) וידבר ה' אל משה ואל אהרן, ויצום אל בני"י ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני"י מארץ מצרים. ועוד. צמצום שורש החסרון, מום. וכתיב (ויקרא, כא, כא) כל איש אשר בו מום מזרע אהרן הכהן לא יגש להקריב את אישי ה'.

קו עיין דברי חיים (קרח) אהרן בחינת מ"ה, הכנעה, כמו שם מ"ה שהוא קו אמצעי ומחבר הנפרדים כידוע, וזהו "אהרן מה", היינו הוא בחינת מה. ועיין ייטב לב (בהעלותך) "ויעש כן אהרן", במעשה עצמו להטות מדותיו אל קו אמצעי, ולא שינה ממעשה הנרות שהיו פונים אל נר האמצעי. והבן שגר אמצעי שורשו בקו אחד, ולכך כולם פונים אליו, והוא יונק מאור א"ס, עיין ערך קטן אור א"ס. (ועיין אמרי נעם, בהעלותך. ועיין עץ חיים של"ד, פ"ה, מ"ב. ושאר המצות, בהעלותך).

עיגולים עגל. וכתיב (שמות, לב, א) ויקהל העם על אהרן ויאמר אליו קום עשה לנו אלהים, וגו', ויקרא אהרן ויאמר "חג" לה' מחר (חג - מחוג - עיגול), וגו', ויעשהו עגל, וגו', העגל אשר עשה אהרן. ובתיקון כתיב (ויקרא, ט, ב) ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת. ועיין שער הגלגולים (הקדמה לג-לח) סוד הרן שפגם בע"ז. ואהרן, א-הרון, גלגולו, אולם חזר ופגם פגם ע"ז בעגל.

ועיין ליקוטי אמרים (אות טז) ולכן על הכהונה ביחוד נאמר (במדבר, יח, ד) לא יקרב וגו', דזכה אהרן ונטלה (יומא, עב, ע"ב), שאי אפשר כלל להשיג אדם אחר האור מקיף לפי שאינו בגדר השגה, ולעולם האור מקיף סמוך לעיגולים, בסוד נעוץ סופה בתחילתה.

יושר עיין ספר הגימטריות לר' יהודה החסיד (ענינים, אות קפ"ד) כתיב (דה"י, א, ו, לד) ואהרן ובניו מקטירין על מזבח העולה ועל מזבח הקטרת, לכל מלאכת קודש הקדשים וגו', היו מקטירים לא נאמר אלא יהיו מקטירין, והלא אין אהרן ובניו קיימין לעולם, אלא לומר כשכהן גדול צדיק ועושה ביושר כאהרן, מניחין לנשמת אהרן להיות שם שמח. ועיין ויק"ר (פ"כ, ו) ובפסיקתא דרב כהנא (פסקא כו, אות ו). והובא ילק"ש, משלי, טז, תתקנו ר' ברכיה פתח, גם ענוש לצדיק לא טוב (משלי, יז, כו) אמר הקב"ה, אע"פ שענשתי את אהרן ונטלתי שני בניו ממנו לא

שם, כד, יד) והנה אהרן וחור עמכם, מי בעל דברים יגש אלהם. ולהיפך כתיב (ויקרא, יג) וידם אהרן. ועוד. נשיקה. (ושם ל), וידבר אהרן את כל הדברים (ושם כז), וישק לו. בפה.

ועוד. אכילה. וכתיב (שמות, יח, יב) ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים. וכתיב (ויקרא, ח, לא) אהרן ובניו יאכלהו, והיא השורש לכל אכילת כהנים בקדשים.

עינים - שבירה

מצורע חשוב כמת - שבירה. ואמרו (שבת, צז, ע"א) מלמד שאף אהרן נצטרע, דברי ר"ע. וכתיב (ויקרא, כב, ד) איש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זהב בקדשים לא יאכל. ואמרו (שבת, מה, ע"ב) שלח מ"ד משה ואהרן בחטאם מתו, ולח מ"ד מקרה אחד לצדיק ולרשע. והנה תולדת השבירה, בכלים שבירה, ובאורות רפ"ח ניצוצין, כנודע. ועיין מאור ושמש (קרח) "פרח מטה אהרן ויוצא פרח", ר"ל שע"י שאהרן היה דבוק במ"ט שערי תשובה הוציא רפ"ח ניצוצין. פרח - רפת.

עתיק

עיין זוה"ק (דברים, רצה, ע"ב) בהאי דיקנא נגיד משח דרבות מעתיקא סתימאה, כד"א (תהלים, קלג, ב) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן זקן אהרן, עיי"ש. ועיין קול ברמה (אות צז) והנה משם יורד על הזקן שהם ה' תיקונים שעל השמנה דכהנא רבא, ומשם יורד על הזקן, זקן אהרן, דיקנא דכהנא רבא, וזהו כשמן הטוב היינו דעתיק, על הראש, ראש דא"א היינו מצת, יורד על הזקן, ה - זקן, שהם ה' תיקונים עילאין, זקן אהרן, ח' תיקונים דכהנא רבא, ז"א, כי ח' אלו מתלבשים בה' דז"א.

ועוד. שורש הגורל, למעלה מן הדעת, ברדל"א דעתיק. וכתיב (ויקרא, טז, ח) ונתן אהרן על שני השעירים גורלות.

אריך

אורך, אור, אור-ך (עיין שער הפוסקים, וארא. שער הגלגולים, הקדמה לג, אהרן - אוריה). וכתב הרמב"ן שהמן נמשך מן אור - זיו העליון. וכתיב (שמות, טז, לג) ויאמר משה אל אהרן, קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העמר מן והנח אתו לפני ה' למשמרת לדרותיכם.

ועיין עמק המלך (שער י"א, פ"ח) "כשמן הטוב", שהוא זה השמן שאמרנו על הראש של א"א, ומשם יורד על הזקן של עתיקא, ומשם ג"כ על הזקן דגולגלתא, והיינו אהרן, א"א. ועיי"ש (ש"ה, פס"ו) והתרין טיפין מרגלאן (עיין הוריות יב, ע"א) שהם זקן אהרן שהוא אריך, חופף על או"א.

אבא

איתא בעץ חיים (שער תיקון הנוק', פ"ה) הנה אהרן היה בקי בסוד החכמה שהוא אבא, וחסד ביה תליא, ואהרן הוא יסוד אבא המולבש תוך ז"א, שכן הוא גימט' של אהר"ן ע"ב קפ"ד, עיי"ש. ועיין עץ חיים (שי"א, פ"ד) פרוץ אבא ובו ח' תיקוני דיקנא, וז"ס זקן אהרן ר"ת, ז"א, והם ח' ת"ד (תיקוני דיקנא) דאבא. ועיין (שם, פ"ב, פ"ו, מ"ת) אהרן הוא בשמאל היסוד דאבא, ולכן חתום במדת ההוד העומד בשמאל דאבא, וממנו נמשכו ענני כבוד שהיו בזכות אהרן. (ועיי"ש של"ד, פ"ה, מ"ב. ושם של"ח, פ"ז, מ"ת. ושער ההקדמות דף לח, ע"ב, מ, ע"א. ושער הפוסקים, שמות, וארא, שמיני, ועוד מקומות רבים).

אמא

עיין עמק המלך (שי"ג, פמ"ה). ושורש דבריו בפע"ח, שער חנוכה ופורים, פ"ז) ויוצא משם רוחו של אהרן מהזדווגות אבא ואמא למעלה מהארץ עטרת אבא של יסוד שלו לתוך יסוד אמא שיש לה ג"כ עטרה וכו'. ועיי"ש (פמ"ט) ולהיות שמשה ואהרן בסוד נצח הוד דאבא ואמא, וכו', ומשה מבפנים מנצח דאבא, ואהרן מהוד דאמא שהוא מבחוץ (עיין מקור דבריו בשער הפוסקים, שמות). ועיין מגלה עמוקות (בשלח) וייראו כשמת אהרן שהוא מיסוד אמא, מתמן ז' ענני כבוד שהקיפו לישראל, כשנגוע אהרן, נגוע איתו אור המכוסה בשבע ענני כבוד. ועיין עץ חיים (של"ח, פ"ז, מ"ת) וז"ס והובא אל אהרן הכהן, דא כהן דלתתא, פירוש שהם חסדים שבתוך יסוד אמא בהיותם לתתא תוך הז"א. ועיין כתבי הרמ"ע מפאנו (מאמר שבתות ה', ח"ו) כהונו של משה באבא, ושל אהרן באמא.

ד"א

י"ב גבולי אלכסון, שורש ל"ב שבטים. וכתיב (שמות, כח, יב) ונשא אהרן את שמותם (של י"ב שבטים) לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון. ועיין ספר הליקוטים (שמות) והיו שנותיו (של השעבוד) אחד מי"ב אלף ממש.

ועוד. שמות שעבוד השבטים. ז"א, כנגד ששת ימי המעשה. נוק', כנגד שבת מלכתא. וע"ש בין השמשות, ממוצע ביניהם. ואמרו (פסחים, נד, ע"א) עשרה דברים נבראו בע"ש בין השמשות, וכו', וי"א אף מקלו של אהרן. שקדיה ופרחיה. ובין השמשות כלומר, חיבורם. שזהו כל סוד אהרן, מדת שלום, מחבר ההפכים. דוכ' ונוק', ימין ושמאל, וכדו'.

ועיין שער הכוונות (דרושי הלילה, ד"ז) והנה פרח מטה אהרן לבית לוי. כי אהרן הוא חסד שהוא בגימט' ע"ב, ולוי הוא גבורה בגימט' ר"ו, ושניהם יחד בגימט' פרח. (ועיין עולת תמיד, שער ק"ש דערבית ושעל המטה. ואדם ישר, ענין הנסירה. וארבע מאות שקל כסף, דף קפ"ג. ועץ חיים של"ט, דרוש י').

נוק'

אמרו זוה"ק (ח"ג, כ, ע"ב) אהרן שושבינא דמטרוניתא ודא מלכות. ועיין טעמי המצות, בהעלותך, ביאור הדבר. ומחשוף הלבן, אמור.

ועוד. קרקע עולם. וכתיב (שמות, ח, יב) ויאמר ה' אל משה, אמר אל אהרן נטה את מטך והך את עפר הארץ.

ועוד. עיין מגלה עמוקות (קרח) נחלקה הפרשה לז' חלקים, גם לפי שהכהן פותח שערים העליונים שובע שמחות, אל תקרי שובע אלא שבע, סוד העלאת ז' נרות העליונות, לכך נחלקה מתנות שלו על ז"פ ז' שערים העליונים שהוא פותח שער י" צד"ק שהם בגימט' בת שבע, וזהו סוד אשתו של אהרן אלישבע (אל-שבע), כמבואר בזוהר השינוי שנקרא אצלו אלישבע על סוד חסד אל כל היום, ואצל דוד בת שבע וכו'. ועיין שער הפוסקים (וארא) אהרן, נתגלגל באוריה, שנשא את בת שבע. ועיין אהבת שלום (שמות) אהרן הוא ג"כ סוד השבת, בחינת מלכות פה, כי אהרן הוא בגימט' השם שקוצי"ת השולט בשב"ק, כי הנו"ן פשוטה של אהרן הוא ז' מאות. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעילון זה-

שאלה ביטול הדעת בהלכה לכבוד מו"ר, מאור עינינו, מורנו הרב שליט"א, אודה מאוד לכבוד הרב על תשובתו לשאלותי בעניני מנהגים, וברצוני להציע לפני כבוד הרב איך שהבנתי דבריו ש"אין לנו בדור אחרון לשנות שום דבר שיסדו הראשונים, ולתלות בחוסר הבנה", אשר לפעמים נראה רחוק מאוד, ואבקש ממנו, אם יוכל, שאם טעיתי, נא יעמיד אותי על האמת.

הנה, אמרו חז"ל אפילו על ימין שהיא שמאל, ומאז הוקשה לי בגדר הדבר, שלכאורה הידיעה שימין הוא ימין אינה רק ידיעה סתמית, אלא ידיעה חושית, וממש כ"קים לי בגוויה" ו"נאמן עלי כבי תרי", שהרי לא תהא שמיעה גדולה מן הראייה, וכ"בא הרוג ברגליו" ו"אומרת ברי ליי" (ואף שודאי תמיד נשארת איזה צל של ספק, לא נראה שצריכים לחוש לכגון זה, שהיא כסתירת בין האדם). ובשטחיות מבינים שצ"ל שאין זה דין של ביטול הדעת לפסק ב"ד כפשוטו, אלא ש"נתהפך" הדין, וכ"אתם אפילו מוטעים", שהרי גם אחרי שהוא "מבטל דעתו" אין ספק שעדיין מורגש אצלו בבירור שהימין הוא הימין. ולפ"ז היה יוצא שזה חידוש פרטי אצל פסק ב"ד הגדול, שאין לנו היום.

ואחר ההתבוננות בדברי כבוד הרב, חשבתי לבאר על פי מה שכבר ביאר לנו הרב במקום אחר, אצל ענין הפחד, שיש שני מיני פחדים - יש פחד מסיבה ידועה, ויש פחד מסיבה בלתי ידועה. ונראה שמעין זה יש בכל דין ופסק הלכה, שיש הסברות וספיקות המסויימות שעליהם דנים, אשר בהם נוכל להחליט ולהגיע למעין ברירות של "על ימין שהוא שמאל" שא"א לנו להכחיש ולספק, אבל ודאי אנו מודים שייתכן בהחלט שיש צד אחר ופנים אחרים לנידון שיוכל להפוך כל המסקנה על פניה. וספק זה שייך בכל הלכה ומסקנא שמגיעים אליה, שאף שנראית לנו ברור, יתכן שאם נראה מצד אחר, ייחפך המסקנה על פניה על אף שסברא הראשונה עצמה עדיין אמת.

וא"כ, על דרך זה שייך תמיד ענין ביטול הדעת, שיאמר האדם שאף אם נראה לי ברור שטעו החכמים, מכל מקום, הרי הקב"ה ציווה לנו לשמוע להם, וצריך לומר שהולכים אחר פנים אחרים לנידון שעוד לא ראיתי. (ואצל תלמיד של ב"ד שאמרו ריש הוריות שאין מצוה לשמוע דברי חכמים כשמכיר בטעותם, אולי עצם מה שהוא חלק מתהליך של הבירור בב"ד הוא המחייב אותו שלא לבטל דעת להם). וא"כ ההבנה בדברי כבוד הרב שליט"א, הוא שכל שמכירים שאיננו מגיעים כלל לערך החכם העומד נגדנו, וכל שכן בענין בני דורינו נגד דורות הראשונים, שייכת ביטול הדעת זו, שנאמר שיש עוד צדדים לנידון שאיננו רואים. וכוונת כבוד הרב שיש לנו לבטל דעתנו לא רק מחמת יתרון בחכמה, אלא גם מחמת יתרון ב"שרות ויראת שמים וס"ד, ומעין מה שהרמב"ן כותב שבב"ד הגדול גם מי שמחודד טפי כב"ש צריך לבטל דעת להרוב.

לבד השאלה אם הבנתי הנ"ל נכונה, נשאר לי עוד ב' שאלות בעניין:

א': מה בכגון נידון התכלת, שכנראה ניכרים סימני אמת שנתגלתה לנו, ולכאורה אין סתירה לדבר מדברי רבותינו. והנה, בכל ספיקותיה בהלכה נוכל לגשת ולבררם לפי הנראה לענ"ד, והשאלה האם עלינו לעשות כן, או שיש לנו לשתוק ולומר שבדור האחרון א"א לנו להגיע לבירור בענין חדש כ"כ בלי מסורת, וכעין הפחד הסתמית הנ"ל, וצריכים לחוש שאולי סכנתו קרובה מהצלתו, וממילא אנחנו פטורים? (אלו הם שני הצדדים שאני מכיר בנידון, ואם יש צד שלישי נא יאיר כבוד הרב עיני, כי ממש אינני רואה אופן אחר בזה. ואינני מבין כל הדיבורים כאילו אפשר שלא לעשות מצות התורה משום שיקור לים אחרים, אפילו לשם שמים, שהרי אסור לעשות עבירה לשמה, כמ"ש הנפה"ח).

ב': אם כל הנ"ל נכון, מתעוררת קושי בלימוד ההלכה, כי עיני רואות שכל עוד שאני בוטח במסקנותי, יש לי מרץ וחשק להקיף סוגיא ולהגיע לברירות, אבל כאשר אינני סומך על מסקנותי, וכל עומק הלימוד היא בגדר "להלכה ולא למעשה", אז נחלשת החשק. וודאי יש עוד ענינים בתורה שיש חשק ללמוד, כמו כללי ויסודי הסוגיות, או עניני מוסר, אבל החשק לברר ההלכה עד תומה, על דרך החזון איש בספר אמונה ובטחון, נחלשת, ואיך יש לי להתיחס לזה?

אני מצטער שהטרחתי את הרב עם כל האריכות הזו, אבל השאלות הנ"ל הם עמוקים מאוד אצלי. בהודאה עמוקה מאוד על רוב מסירותו של הרב בעדינו,

תשובה: א. כן. והיינו שבפנימיות כל דבר כן בסוד דבר והיפוךו, בבחינת "זכר ונקבה". וכמ"ש בהמוכר את הספינה, כל מה שברא הקב"ה בעולמו, זכר ונקבה בראם. ונגלה אצל משה ואהרן, הוא משה ואהרן, הוא אהרן ומשה, כמ"ש חז"ל שהוקשו זה לזה, ובאריז"ל שמתחלפים בין ימין ושמאל, ולהיפך.

ב. תכלת מלשון תכלית. ולכך באחרית הימים, זמן התכלית, מתחיל להתנוצץ ולהאיר אור התכלית באור רב וחזק יותר ויותר, ולכך מתעורר גילוי התכלת. אולם מכיוון שעדיין אור התכלית אינו מאיר בשלמות, לכך יש ספיקות מהו התכלת הגמור. ולכך בנושא זה אין סברת הדבר שאין להוסיף על הקדמונים, כי דייקא זהו האור שמתחדש באחרית, בתכלית.

ג. אין לדיין אלא מה שענינו רואות. ולכך העסק בתורה באופן של אליבא דהלכתא למעשה. אולם באופן שסותר לקדמונים, שם מאיר אור ה"ביטול" בנפש. ולכך התשוקה להסיק למעשה יש לה לחול במקום שאינו נגד הקדמונים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון

של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגיליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245
 להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net
 רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com
 ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829
 דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם

אי אפשר להגדיר בבורא ית"ש אף הגדרה

א"כ, נתבאר לנו באופן ברור שאי אפשר להגדיר בבורא ית"ש לא עצם ולא מקרה, שהרי תפיסת עצמות ותפיסת מקרה היא תפיסת נברא, גדרי השתלשלות הנבראים, היותם והשגתם.

ובמילים הברורות ביותר, אם אי אפשר להגדיר בדבר עצם ומקרה, הרי שאי אפשר להגדיר בו כלום. זוהי ההגדרה שבבורא ית"ש אין שום הגדרה. כל הגדרה היא מלשון גדר, גבול, והבורא ית"ש שהוא אין סוף, אין בו גדר, אין בו גבול, אין בו הגדרה, אין בו אותיות, אין בו ה' מוצאות הפה, ואין אפשרות לתת לכך אף ביטוי.

הכרת הבריאה - מכח אותיות, הכרת הבורא - לא מכח אותיות

בודאי שבתפיסת אמונת אומן, הנפש בפנימיותה מכרת את הבורא ית"ש, שהרי האמונה עניינה עצם כח עצמיות הנפש, כמו שהוזכר לעיל. אמנם, זו לא הכרה מכח אותיות. לעומת כך, הכרת הנפש את הבריאה, הינה מכח אותיות, מחמת שהבריאה נבראה באותיות - "אסתכל באורייתא וברא עלמא, "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ. שהרי כל אותיות מורכבות מקוים, שאלו הם גדרים, הגדרות. דבר שבא לכלל אותיות, בא לכלל הגדרה.

אות היא מלשון "אתא", בא, המשכה, תנועה. הבורא ית"ש, היה הוה ויהיה, מעבר לכל הגדרה של תנועה. וכידוע, כל תנועה היא מלשון נע, שהגדרתה היא ע' פנים לתורה שבכתב, ונ' פנים לתורה שבע"פ. אלו הם שורשי הבריאה, התורה, תנועה -

"אסתכל באורייתא וברא עלמא", באלפיים שנה שקדמה לעולם, כאן היא תחילת התנועה, וכאן היא תחילת ההויה שאנו מכירים. אולם בבורא ית"ש לא יוצדק תנועה, שהוא למעלה מאורייתא, למעלה מהחכמה והבינה, תורה שבכתב, תורה שבע"פ.

לפיכך, הכרת הנפש בבורא ית"ש אינה באה ממקום של אותיות. זהו המקום העמוק בנפשו של האדם, שבו ישנה הכרה של דבר שאיננו בגדרי אותיות.

בתוך מדרגת הבריאה, כל הכרתנו והשגתנו בכל דבר הינה במערכת של אותיות. וכידוע מאד, גם המחשבה שחושבת היא מכח אותיות. שהרי כל מחשבה שורשה באורייתא, ואורייתא כולה אותיות. הכרת מציאות ישנה גם מעבר לגדרי אותיות, אמנם השגה ישנה רק בגדרי אותיות.

הכרת הנפש בבורא בפנימיותה איננה הרגשה אלא "הכרה"

כאן יש להדגיש, שהכרת הנפש את הבורא ית"ש, אין הכוונה למה שמוגדר כיום בעולם "חווייה והרגשה". כל חווייה הגיעה מחטא חוה, מהנחש. וכל הרגשה היא מלשון "גרש", שנתגרש אדם הראשון מגן עדן. כל התפיסות הללו שכיום ספרים שלמים משתמשים בהם על מנת להביא את האדם לידי הרגשה וחווייה, או באופן רוחני, או באופן חומרי ע"י כלים חומריים חדים, אין מקורו בקדושה, זה עולם גמור של שבירה. אלו ביטויים שהגיעו מחטאו של הנחש, ובמילים אחרות, מהזוהמה שהטיל הנחש בחוה.

הגם שבודאי יש להרגשה מקום בקומת האדם, אבל לחיות בעולם של הרגשה, זהו מחמת שנתגרש אדם הראשון מגן עדן. וכפי היסוד שחוזרים עליו תדיר, שכאשר

מדברים במדרגה העליונה, אין הכוונה לשלול את המדרגה התחתונה, שהרי האדם צריך להיות סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ולא להיות רק באופן של "מגיע השמימה", אלא גם להיות "מוצב ארצה". אם הוא לא "מוצב ארצה", וראשו "מגיע השמימה" - אלו הם דמיונות.

לפיכך, בודאי שיש את קומת המעשה, קומת ההרגשה, קומת הדיבור, קומת המחשבה, קומת הרצון, ואת הקומה שמעבר לכך, וכל הקומה כולה נצרכת. אלא שלבוא ולהעמיד את המדרגה שנקראת הכרת הבורא ית"ש, כהרגשה וחווייה בלבד, זו דקות של כפירה. לומר שהוא גם מתגלה בהרגשה ובווייה, ודאי שכך הוא, שהרי הוא מתלבש ומתגלה בכל הבריאה כולה - "לית אתר פנוי מיניה". אבל להגדיר שכל ההכרה בבורא ית"ש היא רק באופן של הרגשה וחווייה - זו טעות.

הרגשת הלב חלה ממקום המלחמה בין היצר טוב והיצר הרע, שאחד מנסה לגרש את השני. הלב בפנימיותו הוא למעלה מהרגשה. וכמו שנתבאר, בודאי שצריך את הרגשת הלב, שהרי ישנה מלחמה בין יצה"ט ויצה"ר, ושם ישנה מערכת של קומת ההרגשות בנפש האדם, שהוא צריך להרגיש. אולם, קומה שלמה שמתגלה באדם מגלה מקום מעבר לגדרי הרגשות. בלשון רבותינו, חובות הלבבות ועוד, זה נקרא "הכרה".

הרגשה הינה במקום היותר חיצוני שבלב, או שזה גרש, או שזה גשר - אם הוא מצליח לחבר, "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו יושלים עמו". אולם מקום פנימיות הנפש איננה הרגשה אלא הכרה. ■ היסוד

השלישי. הרחקת ההגשמה מה' (שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם)

המספיק לעובדי ה'

ויהושע ע"ה נקט בהתבודדות השלמה בהר פעם אחת, וב־
תדירות הקרובה אל הרציפות באהל מועד. ובדידותו בהר
היא שבארבעים יום הראשונים שבהם התיחד השליח (משה)
ע"ה עמו יתעלה לקחת לוחות ראשונים, היה הוא, כלומר
יהושע ע"ה, מתבודד לרגלי ההר ונתלוה אל השליח (משה)
כשעזב את מקומו (בהר) לפני הגיעו אל המחנה.

עלייתו של משה רבינו להר ארבעים יום הייתה מדין התבודדות. והחילוק בין עלייתו של משה לעליית כל אדם, שכל אדם עלייתו ממדרגת שינה, אבל עלייתו של משה רבינו להר איננה מצד השינה, שהיא אחד מששים במיתה, אלא כל עלייתו היא מצד הקדושה, מצד מדרגת המחשבה, כמ"ש הגר"א.

זוהי המדרגה שמשנה רבינו מתבודד מכל עם ישראל, שב־שורשו העליון הוא יחיד. ויהושע מצפה וממתין למשה מחוץ למחנה, והרי שיהושע לא נמצא שם עם בני ישראל, ולא נמצא שם עם משה, אלא הוא נמצא שם מדין התבודדות.

וראיה לדבר מאמר הפסוק (שמות ל"ב, י"ז וי"ט): "וישמע יהושע את קול העם ברעה... ויהי כאשר קרב אל המחנה" נה" וכו' - ומכאן מוכח שפגישתם נתקיימה לפני הגיעם אל המחנה. ואשר להתבודדותו באהל מועד, אמרה תורה על התמדתו בה (שם ל"ג, י"א): "ומשרתו יהושע בן-נון נער לא ימיש מתוך האהל".

גם כאשר משה נמצא למטה בארץ, אבל יהושע לא מש מתוך האהל. מעין מדרגתו של יעקב אבינו שנאמר בו: "איש תם יושב אהלים", כך גם יהושע הוא "נער לא ימיש מתוך האהל". ועניינו של יהושע שלא מש מתוך האהל, שהוא מבור־דד.

הגמ' בברכות (סג ע"א) אומרת שכאשר משה לקח את אוהלו ונטעו מחוץ למחנה, הקב"ה אמר לו להשיבו למחנה. אולם, אע"פ שהוא החזיר את האוהל לאחר מכן למחנה, אבל עצם שורשו של האהל נשאר מציאות מתבודדת.

מי שאינו מבודד, אינו יכול להנהיג את עם ישראל, כיוון שהוא מעורב בתוכם, ומונהג על ידם. מהותו של "דבר אחד לדור" הינה, שהוא עומד כמציאות לעצמו, ומחמת כן ביכור לתו להנהיג את עם ישראל. וזו הפנימיות של ההתבודדות, שהוזכרה לעיל.

בחינויות של ההתבודדות, כל הנהגת כנסת ישראל מכוחו של משה רבינו, ששורשה במתן-תורה, הינה מתוך מדרגת התבודדות ברצוא ושוב. מתבודד, חוזר להנהגה, וחוזר חלילה.

זו הייתה הנהגה השלמה של האבות הקדושים ומשה רבינו, הנהגה של רצוא ושוב, התבודדות, חזרה לתוך כנסת יש־ראל, וחוזר חלילה.

זו, הצורה השלמה של יהודי אמיתי ושלם.

פרק ו' | מצות לימוד תורה

כמו שנתבאר לעיל שיש בכללות שלושה פנים בדביקות בתורה. שמ־כוחה האדם דבוק בו יתברך שמו. א. כאשר האדם לומד "דבר ה' זו הלכה". הוא דבוק ברצונו ית' שהוא ורצונו חד. האופן השני - בזה שהוא נותן כל כוחותיו בתורה הקדושה, התדבקות בחכמה שהוא וחכמתו חד. האופן השלישי התדבקות בדיבורו יתברך שמו, וע"ז אומר הנפש החיים.

והוא יתברך שמו ודיבורו חד, וכמפורש בתורה הקדושה במשנה תורה "לאהבה את ה' אלקיך" כו' (דברים ל, ו) ופרשהו רז"ל בנדרים בברייתא (ס"ב. דקאי על עסק התורה, עיין שם. וסיפיה דקרא "ולדבקה בו".

הגמרא שם דורשת את הרישא דקרא, שנאמר "לאהבה את ה' אלוקיך", "שיהא שונה ד"ת לשמה", ומתבאר בסיפיה דקרא "ולדבקה בו", וא"כ לימוד של ד"ת הקדושה שהוא "לאהבה את ה' אלקיך", הוא גופיא מה שנאמר בסיפיה דקרא "ולדבקה בו".

כמובן שהיה מקום להבין את דברי הגמ' בשתי פנים, היה מקום להבין את דברי הגמ' שלאהבה את ה' אלקיך, זה עסק התורה המביא את האדם לידי דביקות בו יתברך שמו, ואלו הם שני מדריגות, מדריגה אחת של ואהבת את ה' אלקיך, והמדריגה הבאה בעקבותיה - ולדבקה בו, אבל הנפש החיים למד שעצם מדריגת עסק התורה היא גופא דביקות בו יתברך שמו, ועל פי זה הוא הסביר את דברי הגמ', שמה שנאמר לאהבה את ה' אלקיך זה עסק התורה, וסיפיה דקרא ולדבקה בה, כלומר עצם לימוד התורה בזה נתקים לאהבה את ה"א. ובזה גופא נתקים ולדבקה בו, וזה לא שני שלבים, שלב ראשון לאהבה את ה"א - עסק התורה המביא לידי דביקות, אלא עצם עסק התורה היא גופא - ולדבקה בו. אבל עדין לא נתפרש להדיא בדברי הגמרא, יסוד דברי הנפש החיים, שזה מיסוד דין שהוא ודיבורו חד, יתפרש לשיטת הנפש החיים בגמרא שלאהבה את ה"א, ולדבקה בו, זה לא שני מדריגות, אלא מדריגה אחת, ומבאר הנפש החיים לדבריו, שמדין הוא יתברך שמו ודיבורו חד, בכל עסקי התורה הוא דבוק בו יתברך, אבל זה לא ראייה מדברי הגמ', אלא זה פירוש לדברי הגמרא - "וכמפורש בתורה הקדושה", "ופירשוהו רז"ל", וא"כ זה עומק כונתם,

יתר על כן, פשטות דברי הנפש החיים, "וכמפורש בתורה הקדושה" הוא מבין לכאורה שעסק התורה נקרא הדביקות בו יתברך שמו, באיזה יחס הוא מביא את זה ביחס למה שנתבאר לעיל? ביחס לדביקות ברצונו יתב־רך שהוא ורצונו חד, או ביחס לדביקות בדיבורו יתברך - הוא ודיבורו חד?

בפשטות משמע שזה קאי ממש על מה שנאמר לעיל, אבל לכאורה בד־ברי הגמרא שם לא נתבאר באיזה עסק התורה קאי, ולא נתבאר מאיזה דין דביקות בתורה היא דביקות בקודשא בריך הוא, היה מקום להבין שמה שמבואר בדברי הגמ' זה קאי על עסק ההלכה שהוא דבק ברצונו יתברך שמו, ומכוח כך הוא דבוק בו יתברך, על אף שלכאורה זה לא משמע שהגמ' דיברה רק על דבר ה' זו הלכה, אלא היא דיברה על כל התורה כולה, א"כ א"א לומר שזה מדין הוא ורצונו חד, אלא או מכוח הוא וחכמתו חד, או מכוח הוא ודיבורו חד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ

שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

המספיק לעובדי ה'

וגם שמואל ע"ה נהג להתבודד במשכן שילה עד שזכה ל"פגיעה" כשהיה (שמואל א' ג', ג'): "שכב בהיכל ה'", ועל תרדמה נבואית כגון זו נאמר (שיר השירים ה', ב'): "אני ישנה ולבי ער" וכו'.

בהתבודדות בבית, יתכנו כמה בחינות, לדוגמא, אפשר לקחת בית רגיל, ולהתבודד בו. אמנם, מבואר בדברי רבו־תינו, בגר"א ועוד, שאם היו בונים בית כנסת, ובשעת בנייתו לא היו חושבים שום מחשבה זרה, הרי שלכל המתפללים בו לא היו נכנסים מחשבות זרות בתפלתם. וכיוון שמי שבונה את בית הכנסת על דרך כלל מחשבתו איננה שלמה ונקייה ממחשבות זרות, לכן למתפללים שם ישנם מחשבות זרות. וזהו העומק של בית המקדש השלישי, שבבנייתו לא היו מחשבות זרות, כיוון שהוא יורד מן השמים.

העולה מן הדברים הללו, שהבית שבו האדם מתבודד מש־פיע על התבודדותו.

זאת ועוד, גם בהתבודדות האדם במדבר ובשדה, ישנם כמה בחינות. אם מעולם לא דרכה שם כף רגל אדם, הרי שזהו מקום יותר נקי, וקרוב לשורש בריאתו כפי שבראו הקב"ה. אם היו שם בני אדם ועשו שם מעשים טובים, מצד אחד חסר בעומק ההתבודדות, מחמת שהיו כאן בני אדם, אולם מצד שני סגולת הקדושה של אותה פעולה פועלת להעלות את המתבודד שם. ואם ח"ו מתבודד במקום שעברו שם עבירות, אפילו שהוא נמצא שם עכשיו לבדו, אבל בעומק הדק והפנימי הוא לא לבדו, מחמת שהמקום איננו טהור, אלא מצורף לנקודות הרע שנפעלו ע"י האנשים שפעלו שם יציאות של רע.

לכן, בהתבודדות במקום של בית, יש לחפש בית שהוא כמה שיותר קדוש, עד כמה שניתן בגבולות שהקב"ה מוסר לאדם בעוה"ז. וכפי שהוזכר לעיל ביעקב, שהיה "איש תם יושב אהלים", באהלי שם ועבר, ואהלי אברהם ויצחק, נמצא שם־קום התבודדותו היה במקום של תורה. ויתר על כן, הוזכר אהל מועד, שבו התבודד יהושע ע"ה, וכן משה רבינו, ושם ההתבודדות היא במקום שכל יסודו קדושה. ויתר על כן, התבודדות במשכן שילה בארץ ישראל, ששמואל ע"ה נהג להתבודד במשכן שילה.

ישנה התבודדות במשכן - במדבר, וישנה התבודדות במש־כן שילה בארץ ישראל. ויש לבאר היכן ההתבודדות היותר מעולה. מצד אחד יש את מעלת המדבר, שכל יסודו הוא התבודדות. ומצד שני, בארץ ישראל יש יותר קדושה מצד המקום, במקום משכן שילה.

נמצא שיש כאן דקויות לפני מן דקויות במקום ההתבודדות. וכל אדם ואדם צריך לבחור לעצמו את מקום ההתבודדות הטוב ביותר לפי הכלים שהקב"ה נתן לו. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

פירק | דרכי לימוד הגמרא

שינוי חלקי הנידון

נקודה זו שהוזכרה כעת, יסודית היא עד למאוד. משום שכאשר למדנו את הענין והמקרה, וראינו ממה הוא מורכב, כעת עלינו לקחת כל חלק ומרכיב מהנידון ולנסות לראות: (א) מה יקרה אם נשמיט אותו, (ב) מה יקרה אם נשנה אותו. וכך בעצם, נולדות כל האפשרויות שיכולות להיוולד בכל מקרה ומקרה.

כך צריך להתבונן, מה תהיה תולדת הדין אם נשנה רק חלק אחד, ומה תהיה תולדת הדין אם נשנה שני חלקים, וכן על זו הדרך עד הפרטים ופרטי הפרטים שיש בדבר.

וכמו כן להתבונן, אם אפשר לשנות את אותו פרט, אז למה הגמרא נקטה את הנידון דווקא באופן זה ולא באופן השונה.

באופן הזה של הלימוד, האדם בעצם לוקח מקרה שנאמר בגמרא, הנראה פשוט כביכול, ומתחיל להוליד ממנו מקרים ואופנים שונים, לפעמים שני מקרים, לפעמים שלוש מקרים, ולפעמים אף הרבה יותר. והאדם לומד שדברי הגמרא נאמרו בדקדוק עצום ונורא.

וכמובן שהריבוי שנולד מזה הוא רב, ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים. בתחילה זה נראה לאדם קשה, והוא חושב לעצמו "נו, זה המקרה, ומה כבר עוד יכול להיות".

אבל כשהוא מתחיל להתבונן הוא מוצא בהתחלה פרט אחד שאפשר לשנות, ואט אט הוא מוצא עוד פרט שאפשר לשנות, ועוד פרט שאפשר לשנות. יש לפעמים נידון הכתוב בגמרא, שאת אחד הפרטים ממנו אפשר לשנות לשלושה אופנים שונים, וזה רק בפרט אחד מכל הפרטים והמקרים מהם מורכב הנידון.

דבר זה גורם לחידוד ההבנה אצל הלומד מאיזה חלקים מורכב כל נידון בגמ', ומפני איזה חלק בו נאמרה תולדת הדין. ושכל חלק מהחלקים המרכיבים את הנידון יוצר בית אב משלו לסוגיה, ושינוי אותו חלק יוצר את התולדות הנולדות מכך.

ואחרי שהאדם העמיד את רוב ככל המקרים כולם שיכולים להיות לפי הנידון שבגמ' לפי השגתו, עדיין אין סברא לומר שכל המקרים חלוקים ושונים זה מזה בהכרח, לפעמים המקרים הם דומים.

בירור הסברא שבנידון

לאחר מכן מתחילים לדון מה צדדי הסברא של נקודת הנידון.

בתחילת הדרך, לפעמים קשה לאדם למצוא אפי' סברא אחת, ולפעמים הוא מוצא סברא. אך לאט לאט הוא מוצא עוד סברות נוספות, ולפעמים הוא מוצא שלוש או ארבע סברות. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

שאלה הוצאות הבית

לכבוד מוהר"ר שליט"א, נפשינו בשאלתנו, ונודה אם יאות להאיר עיננו.

רבים תמהים על ההנהגה הרווחת אצל חלקים נרחבים בציבור בני התורה, אשר דרכם לחיות בחשבון ברוב הוצאות הבית, ולכלכל דרכם בהתאם להכנסותיהם, בשונה לחלוטין מהציבור שאינם בני תורה, ואילו בענין נישואי הילדים המציאות היא בהיפך, שמתחייבים למעלה מיכולתם ללא יחס כלל להכנסות, הן להוצאות החתונה והן לרכישת דירה, מה שכמעט לא מצוי בציבור הכללי. ואמנם שמענו מרבים שתולים בטחונם בהשי"ת שימציא להם צרכיהם באשר הוא חיי נפש בציבור שלנו שבלתי זה כמעט שא"א להשיא בתו לת"ח, אלא שא"כ קשה מדוע לא נרחיב את הבטחון הנפלא הזה גם לשאר תחומי החיים, באופן שכלל תהלוכות החיים יהיו מתוך הרחבה ולא בצמצום. נודה לרב שליט"א אם יוכל לעשות לנו סדר בדברים.

בברכה מרובה וכט"ס.

תשובה אמרו חז"ל (סוטה ב ע"א) קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף, וכן מזונתיו של אדם (פסחים ק"ח ע"א). וכאשר נעשה זיווג, מאיר אור מעין קרי"ס, ומשם גופא נמשך פרנסה. ומשם שורש הבטחון דוקא בענין זה.

ועל מנת שיבוא השפע כראוי, יש לדבוק במדרגת קרי"ס שממש יבוא השפע. ומהות מדרגת קרי"ס, אמרו בזה"ק (בשלח נ"ב ע"ב) ובגין כך קשיא קמי קב"ה כלא כקרי"ס, וכו', מ"ט, בגין דקרי"ס "בעתיקא תליא". ואמרו (שם, תרומה קע ע"א) ה' רועי, תנין דקשין מזונותיו דבר נש קמי קב"ה כקרי"ס, וכו', בגין דקב"ה כל עובדיו בדינא וקשוט וכו' איהו דן בני נשא וחמי בני נשא כמה חייבין וכמה חטאין קמיה, כדין קשה בעינוי למיהב לון מזונא בכל זמנא.

ובפשוטו התיקון לחזור בתשובה, ועי"ז מסולק מן החטא, ואין קושי. אולם בעומק יותר, "לית שמאלא בהאי עתיקא", ועליו לדבוק כולו במידת הימין - חסד, ואז זוכה כולו לשפע וברכה. או לפחות לדבוק בקו האמצע המחברם, כמ"ש (שם, עקב רעג ע"א) ורזא דמילה, בגין דהא אוקמוה שלחן בצפון וכו' פתורא אדני משמאלא, וצריך לחברא לון, דבגין בפתורא משמאלא, אוקמוה רבנן דמתניתין.

ויש תיקון בהתפשטות, הארת חיבור חסדים עם הדין, ובזה נמ"ת תיקון. ועיי"ש, כי תצא רע"ח ע"ב. ושם בתיקונים, תיקון כ"א, נט ע"א. ותיקון ס"ט, ק"א ע"ב. וזהו חדש, רות, מ"ו ע"א. ורקאנטי, לך לך, פיי"ז פ"א. ועקב, פ"ח פ"י. ואלשיך, ואתחנן, פ"ו ד"ה כי ישאלך. ונועם אלימלך, דברים, ד"ה ונחזור לענין. ובאר מים חיים, בשלח, י"ד כ"ח. וליקוטי מוהר"ן, תורה ט' ב'. ופרי צדיק לחנוכה, אות ג'. וקדושת השבת, מאמר ז'.

בלביפדיה - אבד

בבא מציעא (כד, ע"ב) - דא"ר יוחנן משום רבי ישמעאל בן יהוצדק (ולהלן כז, ע"א, בשם רשב"י), מנין לאבידה ששטפה נהר שהיא מותרת, דכתיב (דברים, כב, ג) "כן תעשה לחמורו וכן תעשה לשלמתו וכן תעשה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה", מי שאבודה ממנו ומצויה אצל כל אדם, יצאתה זו שאבדה ממנו ואינה מצויה אצל כל אדם. ועיין ירושלמי ב"מ, פ"א, ה"א.

והנה באמת לאו דוקא שטפה נהר, אלא כל שאבודה מכל אדם, כגון שנפל עליה מפולת, דינו כאבודה מכל אדם. ומ"מ נקט דוקא לשון שטפה נהר. כי המים יש בהם כח איבוד בעצם, כמ"ש (איוב, יד, יט) אבנים שחקו מים. ושורש גילוי זה במבול שאיבד ע"י מים את כל העולם כמעט. וכך יהיה לעת"ל שעתיד הקב"ה להחזיר כל העולם למים כמו שהיה בראשית תחילת ימות עולם. ודין טבילה במים יסודו כנודע שכאשר נמצא תוך המים הוה בטל כמת (ורמז אמרו, מים קרים, גימט' מת), ביטול זה נגלה במצרים בים סוף שמתו.

ולכך דייקא אמרו (ב"מ, כח, ע"ב) ת"ר, אבן טוען היתה ב"י רושלים, כל מי שאבדה לו אבידה נפנה לשם, וכל מי שמוצא אבידה נפנה לשם, זה עומד ומכריז, וזה עומד ונותן סימ' נין ונוטלה, וזו היא ששינו צאו וראו אם נמחת אבן הטוען. ודייקא מקום זה שנמחה ברוב גשמים, הוא המקום להשבה, שהמים לא יאבדו הדבר לגמרי. אבד מים, עם הכולל גימט' צ"ח, בחינת צ"ח קללות שבמשנה תורה.

ואמרו (ב"מ, לא, ע"א) ראה מים ששוטפים ובאין, הרי זו גודר בפניהם. אמר רבא, לכל אבידת אחיך, לרבות אבידת קרקע. והבן שמטלטלין יש להם כילוי ע"י אש, וכן הם ברי אבידה כפשוטו. אולם קרקע עומדת ואין שייך בה אבידה כפשוטו. אולם מכח שורש כח האבידה הנגלה במים, מתגלה אף בקרקע אופן של אבידה.

ויתר על כן סתם אבידה היא אבידת ממונו. אולם איכא אף אבידת גופו כמ"ש (סנהדרין, עג, ע"א) מנין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר וכו'. והיינו שמכח המים איכא אף אבידת גופו. ומכח כך רצו המצרים לאבד את בני"י. ועיין בניהו בן יהוידע (בכורות, ה, ע"ב) אפיקומן, שהוא אפיקו-מן. מ"ן גימט' צ', כמנין מים אשר חשבו המצרים שיכולים לאבדם במים, וכמ"ש רז"ל (סוטה, יא, ע"א) על הפסוק הבה נתחכמה לו, ונרמז זה בשם מצרים, שהוא אותיות צר-מים. ומים אלו שמאבדים נקראים "מים הזדונים" (עיין זוהר חדש, יתרו, נח, ע"א. ושם תיקונים, תיקון סט, קז, ע"ב). ומים אלו של איבוד הם המים שעליהם נאמר דין של מים אחרונים חובה, שניתן לכח הסט"א, מים דקלקול, שזהו מקור חיותם, וזהו שורש איבודם, כנהר שוטף, וזוטו של ים.

ויתר על כן נודע שיטת הרמב"ם שזוטו של ים מדין יאוש. יאוש - אש-יו. כללות אש ומים.

בא | ד-צ

בלביפדיה - אנד

וגם צדה לא עשו להם. צדה, צד-ה. אות צד"י, צד-י. ועיין רש"ר הירש (בראשית, א, כ) וז"ל, אות צד"י, משמעותה של אות זו: להתגבר על מכשולים חיצוניים, עכ"ל. והיינו מכשולים שבאים מן ה"צד", ולא מכשול בעצם. והוא בבחינת "צדה", כמ"ש (משפטים, כא, יג) ואשר לא צדה. ופירש"י שם, לשון ארב, וכן הוא אומר (שמואל, א, כד, יא) ואתה צודה את נפשי לקחתה. עיי"ש. והיינו ארב מן הצד. ועיין רש"ר הירש (נח, י, ט) וז"ל, "צוד" הוא מזימה שזדו אותה בזדון, שמרו עליה בסוד, ובשעת הכושר מגשימים אותה בכוח אות צד"י. ועיי"ש תולדות, כה, כז.

ומי שזוכה להתגבר על מכשולים אלו נקרא צדיק, צד-יק. כנודע. וכמ"ש בפרי צדיק (לר"ח שבט, אות ה) וז"ל, אות צד"י שמורה על מדת צדיק יסוד עולם, וכו' (ושם אות ו), ואיתא באותיות דר"ע, צד"י, אל תיקרי צד"י אלא צדיק, צדיקו של עולם, הקב"ה שהוא עושה צדקות עם בשר ודם. והוא מדת צדיק המשפיע לצדק. צד-ק. הנותן צדיק, והמקבל צדק כנודע. והמקבל, נקבה, נבראה מן הצלע, מן הצד. ולכך אומרים בשמחת נשואין גילה רינה "דיצה", צד-יה. ובקומת האם אות צד"י מקומה בקיבה (עיין ספ"י פ"ה, ועמק המלך ש"א, פנ"ג). קיבה מלשון נקבה. והוא בחינת צמיד, צד-מי. והיינו שמחבר כצמיד את מדת צדיק עם מדת צדק. והנתינה נקראת צדקה. צד-קה.

וכשם שיש צד בקדושה כן יש בקלקול (כנ"ל), והוא בחינת עשו שנאמר בו "ציד בפיו". והוא גדר "צד", שלכל דבר יש שני צדדים. ולכך צורת צד"י יש בראשיתה שני צדדים, עיין פרדס רימונים, ש"ז, פ"ד. ובקלקול הם נפרדים, בחינת נבוכדנצר, אותיות צד בתוכו. אולם למעלה מכך חוברים אולם אחר באחור. כמ"ש בשער המצות (ראה) וז"ל, ציור אות צד"י, י"ד ונו"ן כפופה, הפוכות פניהם זו מזו ועומדים באחור, עכ"ל. והוא בחינת צדקה, שהמקבל בוש מן הנותן, ומיסב פניו ממנו. בבחינת נותנה ואינו יודע למי שנותנה. ומקבלה ואינו יודע ממי קבלה. והוא מקבל דתיקון בצדקה. ועיין כתבי הרמ"ע מפאנו (מאמר מאה קשיטה, סימן כו) וז"ל, ב' פעמים צד"י גימט' יצחק, עכ"ל. והיינו שהוא מקבל דתיקון, שהכל בהסתר כנ"ל. וכמ"ש בזוה"ק (בראשית, ב, ע"ב) וז"ל, אות צד"י אמרה קמיה (דקב"ה) רבון עלמא ניחא קמך למיברי בי עלמא, דאנא בי חתימין צדיקים, ואנת דאתקריאת צדיק בי רשום (פעמים כותבים אות צ', צד"י, ופעמים כותבים צדיק), דכתיב (תהלים, יא, ז) כי צדיק ה' צדקות אהב, ובי יאות למברי עלמא, אמר לה צדי, צדי אנת, וצדיק אנת, אבל אנת צריך למהוי טמירא, לית אנת צריך לאתגליא, עיי"ש.

והנה איכא צדי כפופה וצדיק פשוטה. וכמ"ש (שבת, קד, ע"א) צ' כפופה וצ' פשוטה, צדיק כפוף, צדיק פשוט. ועיקר כח צד שבצדי נגלה באות פשוטה שנמצאת בסוף תיבה, בצידה. והיא נגלת. אולם צדי כפופה נעלמת בתוך המילה. והיא בבחינת צפד, צד-ף, ופרושו כמ"ש רש"י (איכה, ד, ח) צפד, נקמט ונתחבר. והוא בחינת צריך למהוי טמירא. ועיין כתבי הרמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף קעג) וז"ל, וצדי, אם הוא בטמירא הוא צדיק, ואם הוא באתגליא הוא צדי הצד ציד - עשו. ועיין שם תמונת האותיות, דף רעג. אולם לעת"ל יתגלה צדי סופית דתיקון, צדי ארוכה כמ"ש בתז"ח, ח, ע"ב.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: צד, ציד, צידון, צדק, צדיק, צדקה, צמד, מעצד, מצדה, צעד, צפרדע, צידונים, צרדה, יהוצדק, צדוק, צלפחד, נבוכדנצר, צדקיהו, צמיד, נצטדק, פדהצור, צדי, צורשדי, צפד, רצד, דיצה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

בבא מציעא (כח, ע"א) - לא הטריחו רבנן באבדה יותר מדאי. שיהא שוהה בירושלים יותר משבעה ימים עד שיבוא בעל האבדה. וכמה דינים נולדו מכך שלא הטריחו רבנן באבדה יותר מדאי. כגון, עיין ר"ן (ב"מ, ל, ע"א, ד"ה אבעי להו) וז"ל, וכיון דלא הטריחו באבדה יותר מדאי התירו לו תשמיש. לה- שתמש באבדה של כלי כסף וכלי נחושת. וכן עיין רמב"ן (שם, כח, ע"ב) וז"ל, הא דאמרין שם דמיהן ומניחין, לא חיבו אותו למוכרו לאחר, משום חשדא וכו', שלא הטריחו באבדה יותר מדאי, מפני תיקון העולם. וכן עיין ר"י מלוניל (שם, דפי הרי"ף, טז, ע"ב) וז"ל, וריבוי תשיבנו ללמד, שאפילו לא יחזירנה ליד הבעלים ממש אלא לגינתו המשתמרת בה אע"פ שלא הודיע לבעלים יצא ידי חובתו, וכו', לא החמירה תורה באבידה יותר מדאי. וזהו שורש בדאורייתא ולא רק מדרבנן.

והנה פשוטם של דברים שלא הטריחו באבדה יותר מדאי, שא"כ ימנעו ולא ישיבו. אולם בעומק יותר. שורש ממון האבוד בממון שבא בלא טורח. כמ"ש רש"י (חולין, פד, ע"ב) מי שהיח לו אביו מעות - כלומר, מי שלא טרח בממון וקל בעיניו לאבדו, זהו איבודו. עיין זוהר חדש (יתרו).

ומעין דמעין דין זה מצינו בחולו של מועד, וכך הוא לשון הירד- שלמי (מו"ק, פ"א, ה"א) מועד, ע"י שהוא אסור במלאכה לא התירו אלא דבר שהוא אבד, ובלבד שאינו טרח. והבן שיש מדרגת שבת, שאין בה מלאכה וטרח, כמ"ש (ע"ז, ג, ע"א) מי שטרח בע"ש יאכל בשבת. אולם שבת לאו זמן טירחה. לעומת ששת ימי המעשה הם זמן של טירחה. והממוצע בין שבת לחול, הוא חולו של מועד. והוא מעין אדה"ר קודם החטא בגן עדן שעדיין לא נקנס עליו טירחה של "בזעת אפיק תאכל לחם". ועבודתו היתה "לשמרה", שלא יאבד מה שיש לו. אולם מכיוון שלא טרח בדבר "קל בעיניו לאבדו" כלשון רש"י בחולין, וזהו שורש האבדה הראשונה אצל אדה"ר.

ולכך שורש תיקון האבדה, שע"י שעמל בדבר אינו קל בעי- ניו ואינו מאבדו. וכלשון המלאכת שלמה (ברכות, פ"ט, מ"ה) ובפרט אם טרח עליהם וסיכן עצמו בימים ובדרכים, בדההוא בלבד משכחת שממונו חביב עליו יותר מגופו. שכיון שחביב עליו "יותר מגופו", הרי שקשור אליו מאוד ואינו מאבדו. והוא מדרגת הצדיקים (רות רבה, ה, טו) שממונם חביב עליהם מגו- פם. והם מתקנים את קלקול האבד כמ"ש אצל יעקב שחזר על פכים קטנים. אולם אצלם אינו מחמת טורח כמ"ש (זהר חדש, לג, ע"ב) ועתיר בממונא דלא טרח ביה, דא שלים מכלא, מס- טרא דיעקב. כי אצל הצדיקים גלוי חלקי חיות נפשם הגנוזה בממון, ולכך שומרים שלא יאבד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב

על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כתר

עיין כתבי הרמ"מ משקלוב (ביאורי הזהר, פ"ה) משה ואהרן גימט' כתר, עם הכולל.

מצח הרצון - כתר. וכתבי (שמות, כח, לח) והיה (ציץ) על מצח אהרן, ונשא אהרן את עון הקדשים וגו', ציץ מרצה - רצון.

ועוד. עבודת יהו"כ בכה"ג כולה במדרגת הכתר. ובדרך רמז אהרן גימט' נזר, בחינת כתר. וזכה ל"כתר כהונה" (יומא, עב, ע"ב), כתר כהונה ניתנה לזרעו של אהרן. ועיין ספר הפליאה (ד"ה ראה והבן שה' מתגלגל) כתר כהונה לקחו אהרן, שכן אהרן במספר קטן עולה כהן ע"ה. ועיין מגלה עמוקות (קרח) "פרח מטה אהרן" בגימט' באכתריאל, שהוא שר הבריאה. ועיין שער הכוונות (דרושי ויעבור, ד"ז) ורב חסד, גבורה פנימי, מפני שהפנימי מורה דין וצמצום וגבול ומדה, וחסד שבכתר מקיף. ולכן אהרן היה כהן ולוי. ולכן הפנימי גבורה ולוי, והחיצון חסד וכהן. ועיין פע"ח שער הסליחות פ"ט, וקול ברמה אות ע"א. ושורש אהרן אחוריים דכתר דאבא.

חכמה

בגדי אהרן, כבוד חכמים ינחלו (כמ"ש שמ"ר, לה, ו). וכתבי (שמות, כח, ב) ועשות בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת. ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח "חכמה" ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי. ועיין ספר הליקוטנים, תולדות. ומכוח ענני כבוד, וכשמת נסתלקו, כמ"ש (ר"ה, ב, ע"ב) שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד. ועוד. שמן - חכמה. וכתבי (שם, ל, ל) ואת אהרן ואת בניו תמשח (ומשח עבודת המנורה), וכתבי (ויקרא, ח, יב) ויצק משמן המשחה על ראש אהרן, וימשח אתו לקדשו. ועיין ספר הליקוטנים (בראשית, פ"א) "זקן אהרן", הזקן הם השערות, ואהרן הוא האור שבתוכה שבא מן החכמה. ולכך היה כה"ג לובש שמונה בגדים, ח' מדות מבינה ולמטה, וחכמה מולבש באלו השמונה. ועיין קול ברמה, אות קע"ח. ועיין פע"ח שער חנוכה ופורים, פ"ו.

בינה

לב. וכתבי (שמות, ד, יד) הלא אהרן אחיך, וגו' וראך ושמוח בלבו. וכתבי (שמות, כח, כט) ונשא אהרן את שמות בני"י בחשן המשפט על לבו, וגו', והיו על לב אהרן לפני ה' ונשא אהרן את משפט בני"י על לבו לפני ה' תמיד. ובמקום הלב לצדו החזה. וכתבי (ויקרא, ז, לא) והיה החזה לאהרן ובניו. ועיין באר מים חיים (חקת) ענני כבוד מספרם כמספר אה"ר שבשם אהר"ן, והנו"ן רומז לנו"ן שערי בינה שמשם נמשכו כל העננים.

ועוד. בינה - תשובה. קרב גימט' שב. שהיה בוש, שב-בש. ועיין מגלה עמוקות (ברכה) אהרן - אלף רנ"ו, בגימט' קורבנות של כל השנה כמ"ש בסדר עבודה, סימנו אהרן.

ועוד. נ' שערי בינה. ארון, אור-ן. ועיין עץ חיים (של"ב, פ"ז, מ"ת) ארון גימט' נזר, והוא גימט' ע"ב קפ"ד, שהם אחוריים פשוטים ומלאים דהוי"ה דיודי"ן אשר ביסוד אבא כנ"ל בענין אהרן. ארון - אהרן.

דעת

נחש דעת דקלקול. וכתבי (שמות, ו, כג) ויקח אהרן את אלישבע בן עמינדב אחות נחשון לו לאשה. נחשון, נחש-ון. וכן כתיב (שמות, ו, כו-כז) וכן הוא משה ואהרן, הוא אהרן ומשה, מצורף למשה, דעת

חט

מים. וכתבי (שמות, יט) ויאמר ה' אל משה, אמר אל הרוך, קח את מטך ונטה ירך על מימי מצרים וגו'. וכתבי מצד התיקון (שם, כט, ד) ואת אהרן ואת בניו תקריב אל פתח אהל מועד, ורחצת אתם במים. כיור. ובהתפשטות - ז' משקים. וכתבי (שם, כט, כא) ולקחת מן הדם אשר המזבח ומשמן המשחה, והזית על אהרן. ועיין פרדס, פ"ח, פי"ט. ועוד. כתיב (שם, כט, י) וסמך אהרן ובניו את ידיהם על ראש הפר. ועוד. כתיב (ויקרא, ט, כב) וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם. ועיין עמלק המלך שי"א, פ"ג. ובזוהר (ואתחנן, ר"ס, ע"ב) ואת גדלך, מימינא, דא אהרן, ועי"ש (ח"ב, קצא, ע"ב) לאתכלל בימינא של אהרן.

ועוד. חסד, "איש חסידך" - מתנה. וכתבי (שמות, כט, כח) והיו לאהרן ולבניו לחק עולם מאת בני"י, כי תרומה הוא. ובכללות כ"ד מתנות כהונה. וכמ"ש במגלה עמוקות (קרח) כ"ד מתנות כהונה, נגד כ"ד זיני מסאבותא.

ועוד. כהונה - חסד. ושורשו אהרן הכהן. וכתבי (ויקרא, ח, כג) ויתן על תנוך אזן אהרן הימנית, ועל בהן ידו הימנית. וכתבי (שם, ט, ט) ויטבל אצבעו בדם. ואמרו (פסחים, סה, ע"ב) שבח הוא לבני אהרן שילכו עד ארכובותיהם בדם.

גבורה

יד. כתיב (שמות, ט, ח) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן, קחו לכם מלא חפניכם פיח כבשן. וכתוב (שם, יז, יב) וידי משה כבדים וגו', ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד. ולכאורה אהרן תמך ביד ימין. ועיין ישרש יעקב, ערך שר.

וכתבי (שם, כט, כד) ושמת הכל על כפי אהרן ועל כפי בניו, והנפת אתם תנופה לפני ה'. ועיין (עירובין נד, ע"ב) שתחלה אהרן לימין משה ואח"כ לשמאלו. (ועיין סודי רזיא, אות ש'. ופע"ח שער הסליחות, פ"ט. ושער הפסוקים, שמות).

ועוד. שמאל. הרוצה להעשיר יצפין. ואמרו (פסחים, מט, ע"א) א"ר יוחנן הרוצה שיתעשר ידבק בזרעו של אהרן. ועיין רבינו בחיי (במדבר, ח, כ) והתנופה הזאת היא שהיה אהרן לוקח לכל אחד ואחד מן הלויים ומגביהו מן הקרקע מעט והיה מניף אותו, וזוה נתפרסם אהרן בגבורה גדולה וכח עצום שיניף את הלויים שהיו כ"ב אלף ביום אחד הוא לבדו.

ועיין רמח"ל על התורה (שמות) אהרן הוא איש החסד כידוע, אבל זה היה אח"כ כשנעשה כהן, אבל עכשיו כיון שהיה לוי לבד - גבורה.

תפארת

כתבי (שמות, כח, ב) ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ו"לתפארת". (וכתיב (דברים, לג, ח) תומיך ואוריך לאיש חסידך. תומים - תם). ועיין חתם סופר (ויקרא, טז, לד) לבישת בגדי לבן ביוה"כ, פרש"י אין קטיגור נעשה סניגור, ע"ש עגל הזהב, נמצא לבישת בגדי לבן הם גנאי ומזכרת עון לאהרן. אך הרמב"ן (טז, ד) כתב שהם לתפארת כמלאך גבריאל איש לבוש הבדים. ואף הקורבנות הם לתפארת להם, כמ"ש הרמב"ן (והובא במלבי"ם, ויקרא, כא, יח). ומקום העבודה בביהמ"ק

הנקרא בלשון הכתוב (ישעיה, סד, י) בית קדשנו "ותפארתנו". ועיין אהבת יונתן (נצבים, הפטרה) כתר כהונה הוא הנקרא תפארת, דכתיב בבגדי אהרן לכבוד ולתפארת. ועיין זוה"ק (דברים, רפג, ע"ב) אהרן דרועא ימינא דגופא הוה, ועל דא כתיב (ישעיה, סג, יב) מוליך לימין משה (ת"ת) זרוע תפארתו, ומאן איהו, אהרן. (ועיין מאירת עינים, פנחס. שפע טל, ש"ה, פ"א. וצמח צדיק, קרח).

נצח נו"ה, רגלין. וכתיב (שמות, ד, כט) ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה וגו' (ושם כט), וילך משה ואהרן וגו'. וכתיב (שם, כח, לה) והיה על אהרן ונשמע קולו בבואו אל הקדש. ועוד. כתיב (ויקרא, ח, כג) ויתן על וגו', ועל בהן רגלו הימנית. ועוד. אהרן ומשה, נצח והוד, כלולים זה בזה כמ"ש בעץ חיים (של"ב, פ"ו, מ"ת). ועיין אוצרות חיים (שער הארות ז"ן, פ"ו) אורות הנצח הולכים אל ההוד, ואורות ההוד הולכים אל הנצח. ועיין זוה"ק (וארא, כו, ע"ב) לאכללא אשא במיא ומיא באשא. ועיין לקוטי תורה ויקרא, מעלת אהרן על משה ולהיפך. ועיין מגלה עמוקות (בהעלותך) אמנה, ר"ת, אהרן משה, נצח הוד.

הוד נו"ה, משם יניקת הנביאים. וכתיב (שמות, ז, א) ואהרן אחיך יהיה נביאך. ועיין זוה"ק (בראשית, רנו, ע"ב) אהרן אחיד בהוד. ומיתת אהרן בחדש החמישי באחד לחדש (במדבר, לג, לח) חודש אב, כנגד הוד, כנודע שבו נאמר נהפך עלי הודי למשחית. כל היום דוה - הוד. ועיין אור נערב, ח"ו, פ"ו. ועיין ייטב לב (בהעלותך), ויעש כן אהרן, להשוות הימנים והשמאלים אל נר האמצעי מדת התפארת, להגיד שבחו שלא שינה, גם שהייתה מדתו הוד, עם כל זה היה פונה הנרות אל מול נר האמצעי. ועיין רסיסי לילה (אות יא) הוד נקרא זיו ויופי הבולט לחוץ, לעין הרואים, ולא אור פנימי בלבד, וכענין קרני הוד דמשה. וכן אהרן הכהן ברזא דהוד הוצרך לבושים לכבוד ולתפארת.

יסוד עיין שער המצות (בהעלותך, ומעין כך בעץ חיים, של"ד, פ"ה, מ"ב) אהרן הוא מבחינת האחוריים דיסוד דאבא המתלבש תוך ז"א. הפנים שלו הוא הויה דע"ב דיודי"ן, והאחוריים הפשוטים גם כ"ג גימט' ע"ב, והמילואים קפ"ד. וכן אהרן גימט' ע"ב קפ"ד. ועיין עץ חיים (של"ה, פ"ו, מ"ת) אהרן הוא בשמאל היסוד דאבא, ולכן חתום במדת ההוד העומד בשמאל דאבא. ולעומת כך כתב בשער הפסוקים (שמיני) אהרן הכהן איש החסד לפי שכל בחינתו מיסוד דאבא בלבד. ועיין אוצרות חיים (שער האורות ז"ן) כלי היסוד עצמו של אבא הוא הארון עיי"ש. ועיין יפה שעה על עץ חיים שער שבירת הכלים, פ"א, אות ב'. ואמת ליעקב מערכת המ'. ושמון ששון על עץ חיים, של"ב, פ"ו, אות י"ב. ואיפה שלמה, שער הנקודים, פ"ז. ולכך מדתו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום וכו'. יסוד - שלום. ועיין תורה אור (למהר"ם פאפירש ז"ל, פנחס) אהרן זכה למדרגת החסד עצמו (זוה"ק, ח"א, רנז, ע"א) שהוא סוד כהן העליון, לכן כתיב בו כהונת עולם, אך פנחס לא זכה אלא ליסוד (זוה"ק, דברים, רטו, ע"ב).

מלכות סוד קרן. וכתיב (שמות, ל, י) וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה.

ועיין שעת רצון (ח"ב, קסז, ע"א) ונמצא אהרן איהו גופיה בחינת ז"א, מדליק וממשיך מוחין למלכות, נוק' דז"א, עיי"ש. ולהיפך מתתא לעילא איתא בשפע טל (חלק שפע, ש"ה) מי שרוצה לכנוס ולבוא בפרדס חכמת הספירות לפני ולפנים כמו שנכנס אהרן הכהן לפני ולפנים, יכנוס

תחלה דרך שער הספירה שנקראת זאת (כמ"ש בזאת יבא אהרן) שהיא מלכות, ונותן טעם לדבר זה באמרו ר"ל זא"ת בגימט' י"ב זה, זה לשון זכר, זאת לשון נקבה - אחודתם, עיי"ש.

ועוד. עיין שער הפסוקים (חקת) טעם קבורת אהרן בהר ההר, הוא זה. דע כי שתי אחורים הם, אחד אחורים דאמא, והשני אחורים דמלכות, והם בבחינת שם אלהים, בבחינת אחורים פשוטים העולים בגימט' מאתים, ועם מספר ה' אותיות פשוטות של אלהים הם ה"ר. ושניהם עומדים זה על זה, והר העליון נעלם ונכלל בתוך הר תחתון, ואז נקרא הר ההר, פירוש הר ע"ג הר, כמ"ש חז"ל.

נפש מעשה. וכתיב (שמות, ה, ד) ויאמר אלהם מלך מצרים, למה משה ואהרן תפריעו את העם ממעשיו. ועיין כתבי הרמ"ע מפאנו (מאמר מאה קשיטה, סע"ג) משה עדיף על אהרן ברוח פיו, ואהרן עדיף מינה בעובדא.

רוח עיין כתבי הרמ"ם משקלוב (ביאורי הזהר, עח) "ולאכללא דא בדא, רוחא במיא". פירוש, כי אהרן סוד רוח, מי אסף רוח בחפניו (משלי, ל) סוד הקטרת שהוא רוח אלקים חיים, בגימט' שס"ח מנה, כמנין רוח בחפניו.

ועוד. כתיב (שמות, כח, ג) אשר מלאתי רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן. ורוח דאהרן נפל בקלקול בעגל, כמ"ש רש"י (שמות, לב, ה) וירא אהרן, שהיה בו (בעגל) רוח חיים שנאמר (תהלים קו) בתבנית שור אוכל עשב. ואמרו (זוה"ק, שמות, עט, ע"א) מי אסף רוח בחפניו, דא היא אהרן. ועיי"ש (רלז, ע"א) דאלמלא אהרן לא אתתקף רוחא מסאבא לאתכללא בדהבא (דעגל). ועיי"ש (ח"ג, קעז, ע"א). ועיין שם (זוהר חדש, מדרש הנעלם, צא, ע"ב). ועיין מגלה עמוקות (נשא) רוח - קול נאה - אהרן. ועיין קהלת יעקב ערך עיבור. ועיין פע"ח, שער ר"ח חנוכה ופורים, פ"ו. שורש מקור רוחו של אהרן. ועיין רמ"ע מפאנו, מאמר הנפש, ח"ב, פי"ד.

נשמה עיין זוה"ק (תיקונים, קלז, ע"א) בני אהרן רוח ונפש, דאהרן איהו נשמה. ועיין מפתח השמות (שמות) וא"כ משה ואהרן סודם אור הנשמה, הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן. ועיין קדושת לוי (תצוה) נראה כי משה קדש את אהרן שיהא אהרן לבוש לקב"ה ושכינתיה, כי נשמת הצדיקים המה כלים למדות עליונים. וזהו ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך, שיהא מנשמת אהרן בגדי קדש.

חיה עיין זוה"ק (ח"ג, מא, ע"א) וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר אליהם זאת החיה אשר תאכלו וגו', מאי שנא הכא אהרן, אלא בגין דאיהו קיימא תדיר לאפרשא בין מסאבא ובין דכיא, דכתיב להבדיל בין הטמא ובין הטהור.

ועוד. סוד חיה - יש, חכמה מאין תמצא. ועיין כתבי הרמ"ע מפאנו (מאמר שבתות ה', ח"ו) ודע כי מטה אהרן בגימט' יש עולמות.

יחידה מעשה עגל נקרא ואינו מתרגם, עיין (מגילה כה), ובירושלמי מפרש הטעם, לפי שאינו דומה גנאי של יחיד ביחיד או של ציבור בציבור, לגנאי של יחיד בציבור, ומשום כבודו של אהרן לא רצה לתרגם. וא"כ אהרן הוא יחיד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

שאלה אין לי הנאה בלימוד בקיאות

ראשית, תודה על התשובות שהשיב לי הרב על השאלות הקודמות ששלחתי. רציתי לשאול עוד כמה דברים, אנא ייטיב לי הרב לענות גם עליהם.

א. קיימת בנפשי סתירה חזקה שאני סובל ממנה כבר שנים. מצד אחד אני מרגיש צורך, אפי' הכרח, לדעת הרבה תורה היטב, לפחות כל הש"ס ועוד ושאוכל לפסוק כל שאלה רגילה המתעוררת [נראה לי שזה בא מיסוד האש, שלפי הנראה הוא היסוד החזק שבי]. אבל מצד שני אין לי הנאה בלימוד בקיאות, וכשאני מנסה לקיים מגמתי וללמוד מהר כגון במסגרת דף היומי אני נשרף מזה ומאבד חשק. אבל כשאני לא לומד מהר יש בי לחץ שאני לא מעותד לדעת ש"ס עד עשרים שנה וכדו', אף שמעצם הלימוד יש לי הרבה הנאה גישמאק. מה עלי לעשות, לוותר על ה'הכרח' לדעת הרבה ולשמוח בלימודי יום בלי להסתכל כמה אני יודע אמנם איני יודע אם זה מציאותי בשבילי. וגם לא הצלחתי כ"כ למצוא מיצוע שישביע את ב' הצדדים. אנא הדריכני בדרך הנכונה.

ב. בס' דע את עצמך הרב מאריך לבאר שדרך התורה לאדם לסלק 'תדמית עצמית ירודה' הוא ע"י הזיהוי עם הנ"שמה, ולדעת שהנשמה לעולם טובה ולעולם אי"ז משתנה. אני סובל הרבה מתדמית עצמית ירודה בשביל מיעוט ידיעתי בתורה, ולא מפני מעשים רעים וכדו'. איך אני מתקן את זה ע"י זיהוי עם הנשמה? [האם נשמת האדם זוכרת כל מה שהוא למד, ורק הגוף הוא שאינו זוכר?]

ג. בס' הנ"ל יש פרק שלם לבאר דרך לסלק פחדים ולחיות בשלוה, ע"י ביטול הרצונות. איני מבין, בשלמא צונות גשמיות יש לבטלם, אבל מה יעשה אדם עם רצונות רוחניות, לעלות בתורה ועבודה וכדו'. אם האדם בטלם הרי יפסיק לעבוד ולעמול, ואם לא יבטלם מ"מ יש לו רצונות ואינו שמח כמות שהוא ואינו חי בשלוה וברוגע אנא הסבר לי.

ד. למדתי בלבבי משכן אבנה ח"א וב', וכמה שבועות אני עובד במהלך שמתבאר בלבבי משכן אבנה, ובס"ד אני

רואה הצלחה בזה ומתענג מהחזרה המרובה על היסוד הפשוט שיש בורא עולם. למדתי גם הס' דע את עצמך, ונראה לי שעצם המהלכים שבשני הספרים דומים, בלבי משכן אבנה הוא גילוי הבורא בתוך העולם ודע את עצמך הוא גילוי הנשמה שבתוך האדם. חשבתי א"כ שאולי ניתן לשלב את ב' העבודות, בד בבד שאני עובד על קנין האמונה בהבורא נשמת העולם, אעבוד על גילוי נשמתי בדרך המתבארת בס' דע את עצמך. האם אכן השערתי נכונה שב' המהלכים דומים, וגם האם למעשה אפשר לעבוד על ב' המהלכים בד בבד, או אולי זה יכביד על הנפש מדאי או אפסיד קנין אמיתי בדברים וכדו'?

תשובה

א. עיקר התיקון הוא איזון פנימי של יסוד האש. ודבר זה נתבאר בהרחבה בשיעורי ארבעת היסודות, אש - גאווה, כעס, כבוד.

באופן מעשי עכשיו. יש לקבוע זמן בכל יום ללמוד הספק כגון שעתים וכדו' עם חזרות, וזולת זה אפשר לעסוק בעיון. החלטה חזקה שזה חלקי יצור השקטה.

ב. כן. נפשי יודעת מאוד. ובמתן תורה כל נפש קבלה את כל חלקה בתורה. וכן בכל לגלוג לומד כל התורה ששייכת לגלוג זה בהיותו עובר ואח"כ בא מלאך ומשכחו כמ"ש בנדה.

ולכך זהו גדר בפנימיותו עדיין יודע, ובחיצוניותו שוכח. וכל עמלינו הוא בבחינת שכחום וחזרו ויסדום כמ"ש בפ"ק דמגילה.

ג. יש לרצות רק אם הקב"ה רוצה בהם, רצון על תנאי. רצון גשמי ביטול כפשוטו. לעומת כך רצון רוחני, אם לא יצא לפועל, כלומר שאין זה רצונו ית"ש לעת עתה בפרטות.

ד. דומים ושונים, ואין לעבוד יחדיו ע"ד כלל. דברים אלו נתבארו בתשובות בהרחבה והודפסו בספר שאל לבי

תשע"ח-ט'. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

הצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

עבודת ט"ו בשבט - עמוד ד'

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם

כל השגה - במערכת של שלוש

השגה בכל דבר היא לעולם במערכת שמתלבשת במציאות נתפסת. וכל השגה היא רק במערכת של שלוש, "משיג" מלשון ש-ג. והמערכת שמתחילה שם ההשגה הינה "תלת קשרין מתקשרין דא בדא - קב"ה ואורייתא וישאל". אולם מצד אמונת האומן שיש בפנימיות נפש האדם בבורא ית"ש, זהו אחד, לא שלוש.

ונמצא שיש לנו שני מערכות, מערכת של שלשה, שזוהי מערכת של השגה. ויש לנו אמונת אומן שהוא ית"ש יחיד לעצמו, המערכת הפנימית של הנפש שהיא אחת, שמכרת את יחידו של עולם, שזו איננה מערכת של השגה אלא מערכת של הכרת המציאות.

כל החיים מכוונים להכרת עצם היות הבורא

וזהו המקום העמוק בפנימיותו של האדם, שעל דרך כלל בני אדם לא מכירים אפילו שהוא קיים, ולא נוטים לחיות שם. ככל שהאדם יותר פנימי, הוא חי שם יותר ויותר ברצוא ושוב. בודאי שלאחר מכן הוא שב לעולמו, על כל מדרגותיו וחלקיו, בעבודתו את בוראו ית"ש באמונה. אולם המקום הפנימי של הנפש הוא מקום של אחד, מקום מעבר לגדרי אותיות, מקום של הכרת הנפש כהכרת עצם היות.

וזוהי בעצם תפיסת האמונה האמתית. עליו להבין שכל החיים מכוונים על מנת להגיע למקום זה. ישנם בעולם הרבה מעשים, הרגשות, דיבורים, מחשבות, אולם הכל צריך להיות מכוון לאותו מקום של הכרת

הנפש הפנימית. מי שמבודד את נפשו בעומקה, ומפשיט את הלבושים העכורים, ויודע ברצוא ושוב להפשיט את שאר הלבושים, הוא זה שנוגע בעומק פנימיות נפשו.

לכן שללו ממנו החכמים זכרונם לברכה החיבור והפירוד.

שורש הפירוד והחיבור - באותיות

כלומר, כיוון שאין לנו הגדרה בבורא ית"ש כלל, הרי שלא שייך שם חיבור פירוד. שורש כל החיבור והפירוד שישנו בעולם הוא בחיבור האותיות ופירוד האותיות. "אסתכל באורייתא וברא עלמא", והרי שבאורייתא ישנו חיבור ופירוד אותיות.

ופירוד אותיות עניינו, עצם כך שתיבה מופרדת מחברתה. ובדקות, גם בתיבה עצמה ישנו פירוד אותיות, בכך שכל תיבה עומדת לעצמה. ובדקות יותר, האות עצמה יכולה להתחלק לכמה וכמה חלקים, והרי שגם בה ישנו פירוד. זה נקרא פירוד ואחדות בשורשם.

בדקות יותר, זה נקרא פירוד ואחדות בשורש התנועה. שהרי כל אותיות הם בבחינת המשכה, "אתא" בא, תנועה, ע' נ', זהו שורש המשכה והתנועה. ובכל דבר יתכנו בו תנועות לכאן ולשם, תנועות לחיבור ותנועות לפירוד, בחינת ענג - חיבור, בחינת נגע - פירוד. ומחמת שאין לנו בבורא ית"ש הגדרה של גוף, ולא כח הגוף שעניינו חכמה, אורייתא, אותיות, מצד כך לא יוגדר שם חיבור ופירוד.

הכרת היות עם הכלי הראוי

וכמו שנתבאר, כל המציאות שיש לנו בבורא ית"ש הינה הכרת היות. ואם הנפש רצה להבין את הדבר ולהגדירו, הרי שעל

זה נאמר: "ואם רץ לבך שוב למקום", וכן על זה נאמר "והחיות רצוא ושוב", על זה נכרת ברית שאין לנו השגה באותו דבר.

ואם הנפש בורחת מאותו מקום, מחמת שאין לה השגה שם, הרי שהיא בורחת ממקום היותה, ממקום חיותה. הנפש חייבת להיות מחוברת לשם, אולם עם הכלי הראוי. והכלי הראוי הוא הכלי של הכרת היות.

ואמרו אין למעלה לא ישיבה ולא עמידה
לא עורף ולא עפוי כלומר לא פירוד ולא
עורף והוא חבור והוא עפוי מלשון ועפו
בכתף פלשתים כלומר ידחפו אותם בכתף
להתחברם בהם

כל הגדרה כאן כשלעצמה טעונה בירור, מהי מהות ההגדרה בנבוא, הגדרת ישיבה, עמידה, וכן ע"ז הדרך, ולפי"ז לשוללו בבורא ית"ש, אולם זוהי סוגיא ארוכה. אולם כהגדרה כללית, כל ההגדרות הללו הם מצבי תנועה.

יש מצב שהוא מתנועע ועומד בינתיים, ויש מצב שהוא מתנועע ויושב בינתיים. כל ישיבה זהו יחס לתנועה מסוימת. ישב עניינו מציאות של יש-ב, שזהו שורש כל הבריאה כולה של "בראשית" - ישובו של עולם. העמידה של הדבר זהו בניית קומה. עורף הינו בבחינת חיבור, ועפוי הוא בבחינת פירוד שהדבר מתחבר בכתף ישאו.

והרי שכל היחסיות הללו גילויים הוא במקום שיש ערך של אותיות, של חיבור ופירוד. אולם במקום שאין את אותו ערך, לא יוצדקו כל החלקים הללו, ולכן בו ית"ש אין את כל היחסיות הללו. ■ היסוד השלישי.

הרחקת ההגשמה מה' (שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם) בקול

המספיק לעובדי ה'

ועל תרדמה נבואית כגון זו נאמר (שיר השירים ה', ב'):
"אני ישנה ולבי ער" וכו'

בשעת השינה הגם שהאדם יושן, אבל ליבו ער. אם בתוך החלל השמאלי שבלב עדיין יש יצה"ר, והוא גלוי, ע-ר אותיות רע, אזי בשעת השינה מתעורר כח המדמה דקלקול, שרו של גיהנם ש"דומה" שמו.

אבל אם האדם בבחינת "לבי חלל בקרבי", שיצה"ר בחללו השמאלי של הלב נתחלל, או כולו או חלקו הגדול לפחות, הרי שבשעה שהאדם יושן מתגלה בו "ולבי ער", שזהו הקב"ה שהוא "ליבן של ישראל". זוהי מדרגת ההתבודדות העליונה.

הזוכר לעיל שבשינה ישנו עומק גדול של התבודדות. וביאור הדברים, בשעה שהאדם ער הוא נמצא כאן בעולם, והעולם הרי ביסודו רובו רע ומיעוטו טוב, וגם אם האדם מתבודד, אבל הוא מתבודד במקום שרובו רע. אולם בשעה שהאדם יושן, רוחו יוצאת מגופו בבחינת "בידך אפקיד רוחי", והוא עולה לעולם העליון, ואזי מקום ההתבודדות שלו הוא למ-עלה.

זהו העומק של בית המקדש שנאמר בו: "זה שער השמים" - מקום שבו התפילות עולות. ובית המקדש של מטה מכון כנגד בית המקדש של מעלה. ובשעה שהאדם ישן, אם הוא זוכה להתבודדות אמת, הרי שהוא מתבודד בעולם העליון.

והן הן הדברים שהזכיר ר"א בן הרמב"ם במשה רבינו שעלה לרקיע, שהתבודדותו הייתה מדין שהוא מתבודד מהעוה"ז [אמנם התבודדותו לא הייתה לבדו לגמרי, שהרי היה שם עם המלאכים, כסדר הדברים שמבואר בסוגיא במסכת שבת (דף פח)].

אמנם, בשינה יש את המעלה של ההתבודדות רק למי שנמ-צא בתודעה נשמתית כאשר שהוא ישן, אבל כמעט רוב בני האדם אינם נמצאים שם. וזו היא מדרגת נבואה, מדרגתו של שמואל הנביא שעליו דובר כאן.

וגם אליהו נהג להתבודד בעלית-גג

זו נקודה דקה נוספת, שהאדם מייחד לעצמו מקום שהוא מתבודד בו, ואותו מקום מיוחד רק להתבודדות, וזה נקרא כאן עלית-גג. ועל אף שנכנסו שם בני אדם, כמבואר במ-עשה שבו החיה את בן הצרפית, אבל יש אופן מסוים שעל האדם לייחד לעצמו מקום להתבודדות.

ועומק הדבר הוא, שכל התבודדות היא מלשון יחידה, שנמ-צא יחיד במעמקי היחידה שבנפשו, כמו שהזכר לעיל. וכ-שהוא מייחד לעצמו מקום להתבודדות, הרי שהאור הוא אור של התבודדות, והכלי מיוחד רק להתבודדות, ונמצא השכלי הוא מעין היחידה עצמה. זהו העומק לייחד לעצמו מקום שכולו אינו אלא לצורך התבודדות [כמובן בגבולות שהקב"ה נתן לכל אחד ואחד].

פרק ו' | מצות לימוד תורה

וא"כ מדברי הגמ' עצמה כשתי פנים, היה מקום ללמוד, שזה לא מדין מדריגה אחת, אלא שני מדריגות, ולא דוקא מדין דיבור, אלא אולי מדין חכמתו, או בפנים אחרות, וא"כ לכאורה דברי הנפש החיים הם פירוש לדברי הגמ' ולא ראייה מדברי הגמרא.

ולכן אמר דוד המלך עליו השלום טוב לי [לי דיקא] תורת פיך וכו' אמר כי ליבי שמח בעמלי בתורה"ק ברוב עוז בהעלותי על ליבי שהיא תורת פיך, שכל תיבה ממש מהתורה שאני עוסק בה כעת, הכל יצא בעבר בזמן מתן תורה, וגם עתה [כי דוד המלך הוא במדריגה שד"ת שדוד המלך אומר יוצאים מפיו יתברך שמו], יוצאת מפוך יתברך שמו.

מבאר הנפש החיים שמה שדוד המלך אומר "טוב לי תורת פיך מא-לפי זהב וכסף" מה זה טוב לי תורת פיך?, תורת פיך דוקא זוהי תורה שיצא בעבר, ויוצאת בהוה השתא מפיו יתברך שמו, ולפי"ז מדוקדק נפלא כשנאמר "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף", מה זה טוב לי?, לכאורה זה טוב בעצם - טוב תורת פיך מאלפי זהב וכסף?, ודאי שגם לדוד המלך זה טוב, אבל מדוע דיקא נאמר טוב לי?, ודאי כפשוטו אפשר לומר, ששאר בני"א אינם במדריגה הזו, ודוד המלך מעיד על עצמו שהוא במדריגה של "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף", ואכן אליבא דאמת זה הטוב האמיתי ששוה אצל כולם, אבל לדברי הנפש החיים בודאי שיש כאן נופך הבנה של חידוד הדברים.

"טוב לי" כי הרי נתבאר לעיל בהרחבה שיש מה שהקדוש ברוך הוא לומד את כל התורה כולה בהר סיני, ומצד כך כלליה ופרטיה ודיק-דוקיה נאמרו בסיני, ואפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, ויש את האופן כשהאדם יושב ועוסק בתורה כביכול הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה שבה הוא עוסק, ומצד כך יש את הדביקות הכללית בתורה, ויש את הדביקות הפרטית בתורה, מדין הדביקות הפרטית נאמר "טוב לי", כלומר יש כאן לי פרטי שבדוק בו יתברך שמו, "ר' אביתר אומר כך ר' יהונתן אומר כך", ומעין כך דוד המלך אמר ד"ת, והקודשא בריך הוא אומר את הפרטיות ששייכת לדוד המלך, חלקו שלו, ע"ז נאמר דיקא טוב לי, לי דיקא, תורת פיך, כלומר שמדריגת דוד המלך כשהוא עוסק בתורה, הוא דבוק בו יתברך, ומעורר את די-בורו, וזה אינו שוה בכלום, זה עומק הכונה בלי, אבל יתר על כן מחמת שזה דביקות במהלך הפרטי.

ולפי זה יש לבאר מה שדוד המלך אומר, "ואני קרבת אלקים לי טוב", כבר דיקדקו מהו ואני קרבת אלקים לי טוב, וכי רק לדוד המלך קרבת אלקים טוב, ולשאר בני"א ח"ו קרבת אלקים איננה טובה? אך לדברי הנפש החיים המובן הוא ברור מאוד, כיון שדביקות בתורה היא דביקות בו יתברך שמו, ויש את חלקו הפרטי בתורה הקדושה, על החלק הזה נאמר ואני קרבת אלקים לי טוב, - לי - בחלק הזה יש לכל אחד את ה"לי" דיליה שבזה הוא דבוק בו יתברך שמו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא-

מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

המספיק לעובדי ה'

ובעת התבודדותו שם נתקבלה תפלתו על תחית בן הצרפית, כמו שנאמר (מלכים-א' י"ז, י"ט): "ויקחהו מחיקה ויעלהו אל-העליה אשר-הוא ישב שם" וכו'

כמו שהוזכר, מקום עליית-גגו לא היה מיוחד באופן הגמור להתבודדות, שהרי העלה לשם את בן הצרפית. אמנם בעוֹ-מק, ראשית מקום התבודדותו היה עלייה, שזהו מקום גבוה יותר, "ראיתי בני עלייה". ככל שהאדם נמצא יותר למעלה, הוא יותר מבודד. כידוע במעשה עליית הנשמה של הבעל שם טוב, שאמר שככל שהוא עלה יותר למעלה, כך היו שם פחות נשמות.

ככל שנמצאים יותר למטה, ישנם יותר בני אדם, ולכן מי שהוא יותר גבוה, הרי שבעצם מדרגתו הוא יותר מבודד, מחמת שהוא נמצא במקום שישנם פחות בני אדם שם. בחי־צוניות זהו מה שהוא מתבודד בגג, שהגג יותר גבוה, אבל בשורש הפנימי של הנפש, ככל שהאדם עליון יותר, הרי שהוא יותר מבודד.

מבואר כאן שאליהו החיה את המת, ונבאר מהיכן הוא הכח להחיות מתים. כל תחיית המתים היא בבחינת "החכמה תחיה את בעליה", ועל החכמה עצמה נאמר שהיא "מאין תמצא", שמקורה מה"אין", וה"אין" הוא המקום של היחידה שבנפש. ומשם אליהו החיה את המת. זהו הטעם שהוא העלה את המת למקום התבודדותו ודווקא שם החייהו, שהרי הוא החיה את המת ממדרגת התבודדות.

הוזכר לעיל שיש התבודדות דקדושה, והתבודדות דקלקול. התבודדות דקלקול זהו מצורע שחשוב כמת, שיושב בדרך מחוץ למחנה, וכמו-כן המתים עצמם, שכל מת עומד לעצמו בקברו. והרי שמקום המוות הוא התבודדות דקלקול.

לפ"ז, צורת תחיית המתים היא ע"י היחידה העליונה דק־דושה, התבודדות דקדושה, שהיא מחייה את ההתבודדות הנפולה שכנגדה. וזה נקרא תחיית המתים לעתיד לבוא, שאז יהיה גילוי של היחידה.

ומאותו הכח החיה אליהו הנביא את המת, שהעלהו לעליית-גגו ששם מקום התבודדותו, ושם נמצא מקום גילוי היחידה שבנפשו, ומכחה ועל ידה נשתלשל ההארה של תחיית המתים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא- מתוך סדרת שיעורים על ספר "המספיק

פרק ו | דרכי לימוד הגמרא

בירור הסברא שבנידון

לאחר מכן מתחילים לדון מה צדדי הסברא של נקודת הנידון. בתחילת הדרך, לפעמים קשה לאדם למצוא אפי' סברא אחת, ולפעמים הוא מוצא סברא. אך לאט לאט הוא מוצא עוד סברות נוספות, ולפעמים הוא מוצא שלוש או ארבע סברות.

חשבון הסברות עם האופנים

לאחר שהוא בירר את הסברות האפשריות עליו להתחיל לחשבן כל אחד מהסברות עם כל האופנים שהוא למד עד כה.

הוא לוקח כל אופן מהאופנים שעלו בידו בנידון ובודק אותו מול כל סברא, לפי הסברא הראשונה יש נפקא מינה אם הנידון הוא באופן כזה, ולפי הסברא השנייה אין נפקא מינה. וכך על זו הדרך הוא בודק את כל האופנים מול כל סברא. צורת הלימוד הזו בעצם יוצרת באדם רוחב גדול מאוד, ועומק גדול.

וכל מה שהתבאר הוא עדיין לא בסוגיית לימוד דברי הראשונים והאחרונים שעוד מעט נגיע אליה. צורת הבניין הנכונה היא באופן שהאדם בונה תחילה את הדברים מתוך עצמו, ולאחר מכן הוא מגיע לדברי הראשונים והאחרונים ולומד את דבריהם.

סיכום סדר צורת הלימוד בשלב ה"ליסבר"

אם כן, סדר הדברים ע"פ מה שהתבאר הוא: בתחילה האדם רואה את מה שכתוב, ומברר: א) מה היה המושכל ראשון ומה נקודת החידוש. ב) מהו הדבר ההפוך ממה שכתוב. ג) מה הם החלקים מהם מורכב הנידון. וא"כ לבדוק מה המושכל ראשון השתא. ד) מה יקרה אם ניקח כל פרט ופרט מחלקי הנידון וננסה לשנות או להשמיט אותו.

ואז מסוגיה שנראית לפעמים בהתחלה קטנה עד למאוד, האדם פתח רוחב עצום. וכשהסוגיה עצמה היא גדולה, לפעמים כבר לא כל מוח יכול לסבול זאת, להרחיב ולהכיל את הדברים באופן גדול ונורא.

ה) הוא השלב האחרון שהוזכר, לנסות להעמיד צדדי סברות, והנפקא מינה שיוצאת מכל סברא לכל אופן ומקרה כפי שהוזכר.

ונדגיש שוב, שזה עוד לפני שהוא למד את הראשונים ואת האחרונים של הסוגיה, זה השלב הראשון בנפש האדם שבו הוא מתרגל לבנות מהלך לכשעצמו.

לימוד דברי רבותינו הראשונים

לאחר שיסודות הלימוד שהוזכרו כבר קיימים אצלו בסוגיית הגמ', הוא מתחיל ללמוד את דברי הראשונים ודברי האחרונים שבסוגיה. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא- מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

בלבביפדיה

שאלה עבודת ט"ו בשבט

לכבוד הרב שליט"א, מהו עבודת האדם ביום ט"ו בשבט, באיזה נקודות אני צריך לחבר את עצמי ביום הזה?

כיון שאני לומד בישיבה בדרך של הליטאים, אין כאן עסק בכלל מט"ו בשבט, וקשה לי להרגיש את הט"ו בשבט, כיון שהוא יום רגיל בישיבה כמו שאר ימות השנה, וביותר משום ששמעתי מת"ח גדול שאין לעשות שום עסק בכלל מט"ו בשבט כיון שאינו הוזכר בכלל בשו"ע ובפוסקים (רק בספרי חסידות, ואין זה מחייב את הליטאים).

אבל יודע אני משיעורי הרב שיש עבודה פנימית בט"ו באב, כגון להתחבר לנקודת ה"ראשית" שבנפש, ולקדש האכילה, וכו', ועל כן אני רוצה לידע באיזה נקודות אני צריך להתחבר, וכיצד, ובאופן מעשי (וכמובן גם מחשבותי). וב"ה בכל שנה אנו עושים "פירות טיש" בט"ו בשבט, וזהו קצת "מצב" של ט"ו בשבט בעבורי, אבל רוצה אני להכניס יותר פנימיות תוך ה"סדר" הזו, ועל כן אני שואל, באיזה נקודות ראוי להתבונן בשעת האכילת פירות בט"ו בשבט.

תשובה א.

עיין ספר חמדת ימים (ט"ו בשבט ר"ה לפירות האילן, וסוד התיקון הנעשה בו) וז"ל, יום ט"ו שבט אף כי הוא מימי השובבי"ם אין בו תענית, כי הוא ר"ה לפירות האילן, ובתיקון המעשה אשר יעשה היום על הפירות בו נעשה תיקון צדיק חי עולמים, בסוד הנזכר בזוהר בראשית ביומא תליתאה עבדא ארעא איבין מחילא דהאי צדיק, דכתיב ויאמר אלהים תדשא הארץ וגו' עץ פרי דא עץ הדעת טוב ורע דאיהו עביד איבין ופירין, עושה פרי דא צדיק יסוד דעלמא. וראוי להרבות פירות בט"ו בשבט ולומר עליהם שירות ותשבחות. ומנהג טוב להולכים בתמים להרבות בפירות בעצם היום הזה ולומר דברי שירות ותשבחות עליהן כאשר הנהגתי לכל החברים אשר עמדתי, ועם כי בדברי כתבי הרב זלה"ה (האריז"ל) לא נמצא מנהג זה, מ"מ לדעתי תיקון נפלא הוא בנגלה ובנסתר. ועיי"ש בהרחבה. והבן שכשם שיש פירות לאילן כן יש פירות לאדם, והן תולדותיו.

ועיין פרי עץ חיים (שער חג השבועות, פ"א) חנוכה בנצח, ופורים בהוד, יצדק מאוד ט"ו בשבט ביסוד (מדת צדיק יסוד עולם, כנ"ל בחמדת ימים). ועיי"ש שהקביל ט"ו באב לט"ו בשבט. ועיין מחברת הקודש שער ט"ו בשבט מהרמ"ע מפאנו. ובגדי ישע על שה"כ, דרוך שי חנוכה, דרוש א'. וכתבי הרמ"ע מפאנו, מאמר מעין גנים, ח"ב. ומאמר שבתות ה', ח"ב, וז"ל, קדש שבחול, כגון חנוכה ופורים ט"ו בשבט וט"ו באב, שכולן חול ואין בהם קרבן מוסף ולא איסור מלאכה כלל אלא מנהג במקצתן וריח קדושה שבהם מבולעת בחול.

ולכן ע"פ הנ"ל ראוי לתת דגש על מידת צדיק - יסוד. מדת ההתקשרות בנפש.

ועיין פרי צדיק, שמות, לט"ו בשבט בהרחבה.

בבא מציעא (כד, ע"א) - דתניא הרי שאבדו לו גדיו ותרנגוליו והלך ומצאן שחוטין, ר' יהודה אוסר, ור' חנינא בנו של ר' יוסר הגלילי מתיר.

והבן שבפשוטו אבדה הוא חסרון שנחסר ממונו. אולם הכא מיירי שכאשר מצא את האבידה מצא דבר משובח יותר משאבדו, מצאן שחוטין (באופן שעומדים לשחיטה). ושורש הדבר אצל חוה שנקראת אבדה (קדושין, טה). ואמרו (סנהדרין, לט, ע"א) א"ל קיסר לר"ג, ב, ע"ב). ואמרו (סנהדרין, לט, ע"א) א"ל קיסר לר"ג, אלהיכם גנב הוא, דכתיב ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויישן. א"ל ברתיא, שבקיה דאנא מהדרנא ליה, א"ל תנו לי דוכס אחד, א"ל למה ליך, ליסטין באו עלינו הלילה ונטלו ממנו קיתון של כסף והניחו לנו קיתון של זהב, א"ל ולוואי שיבא עלינו בכל יום, ולא יפה היה לו לאדה"ר שנטלו ממנו צלע אחת ונתנו לו שפחה לשמשו. וא"כ ע"י אבידה זו הרויח אדה"ר. ודו"ק.

והוא פנימיות צורת מהות הבריאה. שכל דבר תחילתו העדר קודם להויה כמ"ש הגר"א בישיעה. וכן נגלה בכל זרע שזורעים שתחילה מקריב ואח"כ צומח יותר ממה שהיה בתחלה. וכך הוא הסדר בכל אבידה, שתחלתה חסרון, וסופה, תוספת מרובה על העיקר.

וכן הוא במדרגת זמן, ששת ימי המעשה יש בהם צד של אבידה, שכל טרחתם מפני שאבד אדה"ר את מדרגתו ונתקלל במלאכה. אולם שבת קודש, נקראת כן מלשון השבה, שבה הכל שב לשורשו. אולם אינה רק להשיב את מה שאבד, אלא מוסיפה חידוש, כמ"ש בשם מש"מואל (כי תשא, תרע"ז) וז"ל, וע"כ כאשר ראה (אדה"ר) שבת השבת שהיא מקור החיים ומשפיעה חיים חדשים לזה שאבד חיותו בשוגג, התחיל לשורר מזמור שיר ליום השבת שגם עליו תשפיע חיים חדשים. והוא בחינת (מ"ש ברכות, לד, ע"ב) דאמר רבי אבהו, מקום שבעלי תשובה עומדין, צדיקים גמורים אינם עומדים. כי יתרון האור מן החשך, כנודע.

וזהו מדרגת מציאה. כי אינו רק שמה שנאבד חזר ונמצא. אלא נעשה יציאה חדשה מהעלם לגילוי. וזהו ר"ת א"ם, אבידה, מציאה. והוא כלידה חדשה שנפתח מקור השפע. ובעומק, מצא לשון מצוי, שנגלה ונמצא מקור הכל שהוא המצוי האמתי. כי עיקר האבידה היא נעלמות המצוי האמתי. וכל מציאה אינו מציאה פרטית, אלא נגלה שורש כל האבדות, ושורש כל המציאות, גילוי המצוי האמתי. ומשם נתשלשל מציאת האבדה הפרטית. ואזי נמשך שפע חדש מן המצוי האמתי.

בלבביפדיה

בבא מציעא (כח, ע"ב) - ת"ר, אבן טוען היתה בירושלים, כל מי שאבדה לו אבידה נפנה לשם, וכל מי שמוצא אבידה נפנה לשם, זה עומד ומכריז, וזה נותן סימנין ונוטלה. וזהו היא ששינינו צאו וראו אם נמחת אבן הטוען.

והרי שנגלה באבן הטוען דבר והיפוכו. מחד בירידת גשמים מרובים, נמחת אבן הטוען. ומאידך היא מקום לכלל השבת האבידות. אולם בעומק יותר "נמחת" אינו כפשוטו, טו, אלא כמ"ש רש"י שם, אם "נכסת" בגשמים, שגבהו גשמים למעלה הימנו. ויתר ע"כ כתבו התוס' שם בשם הירושלמי, מפרש בירושלמי, כשם שהאבן "אינה יכולה להמחות", כך אין יכולים להתפלל על רוב טובה. והרי שנראית כנמחת אולם איננה נמחת. והוא גופא השורש להשבת האבידות, שמה שנראה כנמחה ונאבד אליבא דאמת "אינה יכולה להמחות", והוא שורש ההשבה. ועיי' רע"ב שם שא"א שתתכסה בגשמים אלא א"כ ירד מבול. ועיי' שו"ת הרשב"ש, סימן קע"ג.

והנה בגמ' תענית (יט, ע"א) נקראת אבן זו אבן "הטוען". ובירושלמי (שם, פ"ג, ה"ט) נקראת אבן הטועים. וברמב"ם בפירוש המשניות נקראת "אבן הטועים". ועיי' הון עשיר (שם, פ"ג, מ"ח) וז"ל, ונראה דנקראת כן ע"ש הכתוב (שמות, כג, ד) כי תפגע שור אויבך או חמורו "תועה", השב תשיבונו לו. ועיי' קרן אורה (תענית, כג, ע"א) אבן הטועים: היינו אם נמחה אבן היצה"ר (עיי' סוכה, נב, ע"א), המט' עה את הבריות. ומעין כך איתא בשארית ישראל (שער ההתקשרות, דרוש ז', ד"ה מאמר חמישי) אבן הטועים: הפירוש הוא ראו אם נמחה ונמתק אבן הטועים אתכם מאחרי ה' לומר כחי ועצם ידי. וכתב שם (שער הזמנים, דרוש לחנוכה, ד"ה כשנכנסו) וז"ל, עד שימחה אבן הטועים, "מחיתי כעב פשעיר", ויתוקן כל טעותים. וכן כתב ברסיסי לילה (אות לח) וז"ל, האדם הבוחר בטוב, עליו לשרש אחר ראשית הרע שבלב למחות אבן הטועים.

והנה ללשון שנקראת אבן "הטוען", מלשון טענה, וכתב בסמ"ג (עשין, סימן עד) ונקראת אבן טוען, פירוש שטוענין עליה ענין האבדות. וכן הוא בתוספות רא"ש (ב"מ, כח, ע"ב) אבן טועין, שהיו טוענין עליה דברים, זה מכריז סימן וזה נותן סימן. והוא בגדרי טוען ונטען. ועיי' מלאכת שלמה תענית, פ"ג, מ"ח. ועיי' בן יהוידע (שם), שמשם עולה טענה של ישראל לפני הקב"ה, שכשם שישאל משיבים האבידות, כן הוא ית"ש ישיב שבות גלותינו למקומה בארצה. ואזי נתהפך טען לנטע, כמ"ש (תהלים, פ, טו-טז) אלהים צבאות "שוב" נא, הבט משמים וראה ופקד גפן זאת, וכנה אשר "נטעה" ימינך, ועל בן אמצת לך. והוא תיקון אותיות עטן מאותיות שעטנו. שז-עטן. והוא נתינת הזיתים בכלי שנקרא מעטן (עיי' ב"מ עד, ומנחות פו). שמהם יוצא שמן שמועיל לזכירה, היפך שכחה שהוא שורש כל האבדות. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במוחזק לעלון זה

בשלה | ד-ק

ויולך ה' את הים ברוח קדים. קד-ים. הנה ככל שהאור עליון יותר כן הוא דק, וככל שנשתלשל נעשה עב וגס. והרי ששורש כל דבר בהיותו הוא "דק", וכשנשתלשל נעשה עב וגס יותר. וזהו דבקות, דבק, דק-ב, והיינו כי הדבקות בשורש, במדרגת הדק בראשיתו. וזהו צדיק, דק-צי, שכל היותו מופשטת מהעביות והגסות, אלא דבקה בדקות. וזהו סוד הקדושה, קדש, דק-ש. ובחינת הדבקות שמחברים ומהודקים זה עם זה, הדק, ה-דק, הידוק במקום הדק. ומדרגת דבקות זו נקראת "עקודים", עקד, ע-קד, ששם הכל עקוד, מהודק, ודבק בדקות. והוא ראשית בבחינת "קדם", דק-מ. תחילת היות הכל.

וכאשר אור הדקות מאיר לתתא זהו בחינת קד, והיינו שהראש, ראשית, נקרא קדקד, דק-דק, שורש הדקות, וכאשר "קד", ממשיך שפע אור הדקות לתתא. ואזי מעקד נעשה נקד, נ-דק, סוד הנקודים, המשכת אור העליון (טעמים), דקותו, לתתא. וכאשר אור זה נמשך מן הראש, קדקד, עד סוף קומת אדם, רגליו, נעשה רקד, ר-דק. והיינו שנגלה דקות ברגליו, היפך עקד, עה-ק, שכולו עביות.

והמשכת אור זה מן הראש לגוף הוא בחינת פקד, פ-דק. כי השכל "כמפקד" על גופו של האדם "מח שליט על ליבא". מפקד. ואזי נגלה בלב קול דודי דופק, דק-פו. ועיקר הפיקוד לגלות הדקות העליונה בכל הקומה כולה, עד המדרגה התחתונה הנקראת צדק, צ-דק. וכאשר אור זה נמשך בקביעות ולא בדרך ארעי, זהו בבחינת שקד, ש-דק, שוקד בהמשכת הדקות. והמשכה זו נקראת דמשק, דק-מש, "דולה ומשקה מתורת רבו", כלומר לפי מדרגת רבו, ודקותו, אברהם, ולא לפי מדרגת אליעזר, עבד, עב-ד.

וזהו עומק מדת הדין שעליה אמרו חז"ל שהקב"ה "מדקדק" עם חסידיו כחוט השערה, מדקדק, דק-דק. ושורש מדה זו נקראת "פחד", ותולדתה קפדנות, קפד, דק-פ. וע"כ הדקדוק הוא בבחינת בדק, ב-דק. והיינו מדקדק ובודק בדקות הדבר. ותולדת מדת הדין, דחק, דק-ח, שדוחקת באדם לצאת מן העביות לדקות (יצחק בגימט' דק-דק שהוא מדת הדין כנועד). וכאשר אינו מצליח בכך אזי מצטדק, מצט-דק. והיינו שמצטדק מדוע לא השיג הדקות.

וח"ו כאשר נופל מן הדקות, הולך קדרנית, דק-רנית. ונעשה חולה בדלקת, דק-לת. והוא מכת אש דקלקול בבחינת אש קדחה, קדח, דק-ח. ונהפך מדק לקד. בחינת יקוד אש, קד-יו. והאש דולקת בקרבו, דלק, דק-ל. וח"ו נעשה כקין שדקר, דק-ר, את הבל, והיינו שביטל דקותו. ודקרו ע"י קרדם, קד-רם.

ושלמות התיקון בגאולת מצרים, פקד פקדתי, פ-דק. ואחריתו במקדש, דק-שם.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: דבק, אדק, דק, פקד, צדיק, צדק, קדח, קדם, קדש, שקד, דמשק, דפק, בדק, דקר, נקד, מקדש, נקד, פקדון, צדקה, דלק, דרקון, הדק, נפקד, מקדש, עקד, קדים, קדמון, קדר, קרדם, קד, דלקת, דחק, יהוצדק, צדוק, קפד, חדק, חדקל, רקד, יקוד, נצטדק, קדרנית, קדקד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במוחזק לעלון זה

(סנהדרין, סב, ע"ב) ת"ר בעל אוב אחד המעלה בזוכרו ואחד הנשאל בגולגלת. מה בין מעלה בזוכרו לנשאל בגולגלת, המעלה בזוכרו אינו עולה כדרכו, וכו', ונשאל בגולגלת עולה כדרכו. ופירש"י, ואינו עולה כדרכו, אלא רגליו למעלה. וזהו בחינת אור חוזר. ועיין היכל הברכה (קדושים) ולזה כל ה"אבת" חסר דחסר, להורות על בחינת אב (עיין ערך קטן אבא) סוד "אבת", הבל דגרמי, ת"ג (אב"ת גימט' ת"ג) הבל דגרמי תג, כי הבל דגרמי מסוד תגין. שהם כתרי אותיות. אולם תגין של אור חוזר.

אזן עיין רלב"ג (שמואל, א, כח, ח) והנה אמרו ז"ל, שענין האוב הוא שהמעלה את המת בלתי שומע דבר אבל רואה תמונת המת ההוא, והשואל לא יראה התמונה ההיא אבל ישמע דברים לפי מחשבתו על שאלתו. ועיין דובר צדק (אחרי מות, ד) ובודאי הבעל אוב עצמו בפיו מדבר, ומ"מ אין הוא עצמו שומע כלל, כי מדבר בלחש כ"כ עד שאינו נשמע לאזני עצמו כלל (וצ"ב שמדבר משחיו וכו' ולא מפיו), וכו', בסוד הקלא דהדרא שהזוהר שם זכר ענין אוב בסוד קלא דהדרא. והבן שזהו קול חוזר, ולכך אינו נשמע בחוזק.

חוסם עיין פירוש המשניות לרמב"ם (סנהדרין, פ"ז, מ"ז) ובעל אוב האמור במקרא נעשה בעשיית מעשים. ויש בו מין אחר, והוא שלוקחין גולגולת ראש אדם שכבר נתעכל הבשר, ומצניעים אותה, "ומקטרים" לה, והוזים בה ושומעין ממנה דברים כדרך ששומעין מת המת במעשה בעל אוב. ועיין ברית מנוחה (הדרך העשירית) וענין אוב וידעוני ובקצת הכוחות השדים, לא יוכל להיות בלי קטורת.

פה דיבור. ואמרו (סנהדרין, סה, ע"א) בעל אוב, זה פיתום המדבר משיחו. וזהו חידוש שאינו דיבור מפיו, אלא משחיו. נפילת כח הדיבור. וז"ש (דב"ר, ואתחנן, ד"ה זש"ה יש בוטה) בשעה שהלך שואל ושאל באשת בעלת אוב והעלת לו שמואל, וא"ל שמואל כל אותן הדברים, וכיון שא"ל שמואל ובניך עמי (שמואל, א, כח, יט) בטח שואל על דבריו ונתייאש מן התפלה, אמר הואיל ואמר לי שמואל שאני מת מה אני מועיל ומתפלל. וזהו מכח ששאל באוב ונפל כח הדיבור, ודו"ק. ועיין פתחי שערים (נתיב פרצוף ז"א, פתח לו) וזה ג"כ סוד הכתוב והיה כאוב ארץ קולך וגו', שאין בו כח הדיבור כ"כ בשלמותו, שהוא בסוד אל"ם דאלהים. עיי"ש. ועיין עשרה מאמרות (מאמר עולם קטן, ס"ד) המתים בנשיקה ע"פ ה' אין האוב שולט בהם כל עיקר.

עינים - שכירה מכאוב, מך-אוב. וכן אובד, אוב-ד. והנה שכירה - מיתה. ומהות אוב כמ"ש (סנהדרין, סה, ע"ב) שואל אוב היינו דורש אל המתים (עיי"ש). ועיין גר"א (ספד"צ, פ"א) ושאלת אוב, סוד עולם התהו. ועיין ב"ח (יו"ד, קעט, יד) משם הסמ"ג, וז"ל, שבעל אוב נמי עובר משום לאו זה שדורש אל המתים. ועיין ראב"ד (עכו"ם, פ"ו, ה"ב) כיצד מעשה האוב, וכו', בבית הקברות (ועיין כסף משנה שם). עושה כן, ובעור של אדם מת, ומדבר משחיו של מת.

ואמרו (סוטה, יב, ע"ב) והיינו דאמר רבי אלעזר, מאי דכתיב וכי

אור א"ס עיין שפתי כהן (מטות, ד"ה ובמדרש) שבמאוב, אותיות אוב-מ. גנוז אור של משיח, משורש האבות. והוא אור א"ס. ולכך כאשר העלה שואל את שמואל חשש שנגלה יום הדין הגדול, שאז מאיר אור א"ס בגילוי. ועיין מארית עיניים (עקב) וראה, כי כאשר היה השי"ת עם שואל והיתה מחשבת שואל קשורה בהשם ית' והעביר האובות מן הארץ (שמואל, א, כח) עיי"ש.

צמצום סילוק אור א"ס. והבן שכל כח אוב מכח הבל דגרמי (עיין ערך קטן נפש) שהוא בחינת רשימו שנשאר מן האדם, מעין רשימו של הצמצום. ואמרו (תנחומא, אמור, ג) זש"ה (ישעיה, ח, יט) אמר הקב"ה לישראל, אם יאמרו אליכם דרשו אל האובות והניחו אלהים שבשמים, אמרו להם "הלא עם את אלהיו ידרוש", כשם שאמר אליהו לאחזיהו, המבלי אין אלהים בישראל (מלכים, ב, א, ג), למה לנו להניח לחי העולמים. ועיין אלשיך (ויקרא, יט, לג-לד) שואל אוב וידעוני שהם חוקי ע"ז. וכן הוא שיטת הסמ"ג 'התוס' והרמב"ם, שאזהרת בעל אוב, מאל תפנו אל האובות. מלשון אל תפנו אל מדעתכם (ועיין מלבי"ם קדושיו, אות ע"ט). ועיין חינוך (מצוה רנה) שיש בענין זה של אוב וידעוני צד ע"ז.

ועוד. צמצום, הסתלקות האור, חשך. ואמרו (ויק"ר, כו, ז) ויבאו אל האשה לילה ויתחפש שואל וילך אל בעלת אוב. וכי לילה היה, אלא אותה שעה היה להם אפלה כלילה. והיינו שמדרגת אוב דבק בחשך, בהעדר, במת.

קו אמרו (סנהדרין, סה, ע"ב) ת"ר, בעל אוב, אחד המעלה בזוכרו (צורת קו, אות ברית קודש). ואחד המעלה בגולגלת (צורת עיגול). וסוד הקו, סוד התקוה והבטחון. ועיין של"ה (דרך חיים תוכחות מוסר, קדושים, סט) ושלא לעשות מעשה האוב, וכו', טעם מצוה זו לפי שמסירים בטחונם מיוצר כל יתברך.

עיגולים גולגולת. ואמרו (סנהדרין, סה, ע"ב) ת"ר, בעל אוב, אחד המעלה בזוכרו, ואחד המעלה בגולגלת. והבן סוד ישראל סוד יושר, ועכו"ם בבחינת עיגולים כנודע. ועיין רסיסי לילה (אות נד) בעלת האוב אף בגוים אינו עולה בשבת, כי שביתת השבת וקדושתו הוא מתחילת בריאת העולם, ועצם קדושת היום מחמת עצמו. והיינו שזהו סוד עיגול, מעגל הזמן של ז' ימים, קבוע. אולם סוף סוף אינו מאיר השבת בשלמות לאוה"ע, ולכך אמרו שם שהמעלה בגולגלת עולה בשבת. משא"כ בזוכרו.

יושר אלקים עשה את האדם ישר, והמה בקשו חשבונות רבים. וע"ז עיקר הדין לעת"ל. ומזה פחד שמואל כאשר העלתה אותו בעלת אוב לבקשת שואל. וכתוב (שמות, טו, כו) אם שמוע תשמע לקול ה' - אלהיך והישר בעיניו - תעשה, ר"ת אוב.

שערות

אור חוזר. ושורשו צמצום, הסתלקות מתתא לעילא. ואמרו

יאמרו אליכם דרשו אל האובות ואל הידענים המצפצפים והמהגים. צופים ואינם יודעים מה צופין.

עתיק עיין פתחי שערם (נתיב פרצוף ז"א, פתח לו) וז"ס מ"ש חז"ל שבעל אוב אינו עולה כדרכו ואינו עולה בשבת כי הוא בסוד אחוריים דקדושה, ומתחיל מן העקב ממטה למעלה בהיפוכא דקדושה, ובשבת שאז נר"ן עולים למעלה, כי גם הפרצופים עולים במדרגה גדולה, שז"א עולה לאו"א ולא"א ששם עולה למעלה מאחזית הסט"א וכו', לכך גם הנפש הנשאר בקבר יש לו עליה שהוא עולה מגלגלתא לכן אין בעלת אוב יכול להתדבק בה. והבן מאוד שכל עליות אלו שורשם עתיק - שנעתק מן הרע, ודו"ק היטב.

ארי עיין רמ"ע מפאנו (גלגולי נשמות, אות א) אבוא דשמואל וכו' וקשה למה נקרא אבוא דשמואל, כי לא מצאנו שום אדם שיקרא ע"ש בנו. והענין כי אבוא דשמואל הוא שמואל הרמתי, ושמואל בנו הוא גלגול של שאול, וכו', כי שמואל עצמו הוא ניצוץ של שאול המלך, וזה כי שמואל נקרא מלך "אריון", כי הלכתא כמותו בדינים. והבן ששם נתקן פגם זה שהעלה שאול את שמואל באוב, ועתה נעשו אב ובן (עיין ערך קטן אבא) ונתחברו יחד. בסוד עמי במחצתי. עיי"ש בהרחבה.

אבא כתיב (במדבר, כט, יב) את והב בסופה ר"ת, אוב. וע"ז דרשו חז"ל (קידושין, ל, ע"ב) אב ובנו וכו' תחלה נעשים אויבים ואח"כ אוהבים. אוב, ר"ת אב ובנו. וזהו אוב בתיקון. ולעומתו יש אוב דקלקול.

כנגד אב בקדושה, יש אוב בקלקול. וא"ו המבדלת בין אות אל"ף, לבי"ת. והבן שאוב הוא מעלה בחינת הבלי דגרמי כמ"ש בעץ חיים (שכ"ב, פ"ב, מ"ק). והוא ניתן לאדם מאביו. ולכך נקרא אוב. ועיין זוה"ק (שלה, קסט, ע"א) וכל אינון חרשין וקוסמין ידעין אתרין אלין בחרשיהו, וגחנין לארעא ושמעין קלא דא (בסוד אבא יסד ברתא - אוב - ארץ) דמתחברין אינון רוחא ונפשא והבל דגרמי ואודעין מלה, ודא איהו (ישעיה, כט, ד) אוב מארץ. והבן שנשאל במת, שהוא אבי אבות הטומאה, ותולדתו אב הטומאה. ולכך נקרא אוב - אב. ועיין של"ה (קדושים דרך חיים, סט) ונקראים אבות לשון אבות הטומאה. ועיין ספר הליקוטים (קדושים, פ"ה) הנה שאול חטא בשני חטאים, נו"ב ואו"ב, והם באותיות רצופים אב ובן, לכך נהרג הוא ובנו במלחמה. ועיין אמרי נעם לפורים, ד"ה ויהי באמרם. ואוצר חיים (קדושים), אוב בינה דקליפה, וידעוני חכמה דקליפות. ועיי"ש כי תצא.

אמא עיין קהלת יעקב (ערך או) או, ר"ת אוב וידעוני, אבא ואמא דקליפה. שהם תרין דלא מתפרשים. עיי"ש בשם מאורות נתן. ולהיפך. עיין רמ"ז (זוה"ק, ויקרא) ולענ"ד, כי האוב וידעוני זכר ונקבה דקליפה, האוב נוק' ולכך נמצא בנקבות כנראה מדברי שמואל בקשו לי את אשת בעלת אוב. ועוד. עיין גר"א (ספד"צ, פ"א) וז"ס מעיל קטן תעשה לו אמו, ששם סוד הלבוש, ואמו, בינה כידוע, בסוד חנה וממנה נביאים, כמ"ש בת"ז. וז"ס תעשה לו אמו.

וכן בעלת אוב ראתה אותו עוטה מעיל. ועיין דעת ותבונה פ"י. ועיין פתחי שערם (נתיב פרצוף ז"א, פתח לו) סוד בעלת האוב שכתב הרב הקדוש ז"ל, בסוד ומעיל קטן תעשה לו אמו וגו'. והוא כמ"ש שמצד שבדוק אינה ניצוץ מן הסט"א בבחינה תחתונה שבנפשו ע"י חטא אדה"ר דאטיל בה זוהמא, ובחטא יחמתני אמי וגו', הוא לבוש כותנות עור הדבוק בעקב בסוד נעל, דשם אה"ה דהה"ן (גימט' נעל) שהוא ג"כ סוד מעיל שהוא מלבוש שבו דבוק החטא למעול במקום.

ד"א עיין רבינו בחיי (משפטים, כב, יז) וכבר הזכירו בספרי הכשפים כי ענין האוב, אשה עומדת בקבר המת על מראשותיו, והאיש מרגלותיו, ו"נער" (בחינת ז"א) באמצע, והקשוש בידו מצלצל ומקשקש בו. ועיין ציוני, קדושים. ועיין רמ"ז (זוהר - ויקרא) וענין האוב הוא תכלית הפרוד הנמשך מהקטנות הגמור. והבן ששורשו מזמן היות ז"א, רה"ר קודם התיקון שנעשה רה"י, כמ"ש הגר"א שורשו בתהו. (עיין ערך קטן עינים). וכתב שם עוד, והנה אותם הפושעים לא ידעו להבחין הענינים והיו מדמים דרישת האובות אל מעלת היחודים הנזכרים, ולא השכילו שהיחודים הם תכלית הייחוד בכח הזווג הנעשה מזו"ן, וענין האוב תכלית הפרוד הנמשך מהקטנות הגמור. ועיין באר הגולה (הבאר השני) דבר זה אסור וכו', מפני שהיה מעלה המת אחר שנסתלק מן העולם ואין לו חיבור עוד אל העולם. אולם אינו פרוד מוחלט כמ"ש היעב"ץ (אבות, פ"ה, מכ"א) הנפש אינה מתפרדת אפילו אחר המות, וע"כ היה יכולת בבעלת האוב להעלות את שמואל.

נוק' שבת (עיין ציוני, קדושים). ואמרו (סנהדרין, סה, ע"ב) בעל אוב, אחד המעלה בזכורו, וכו', אינו עולה כדרכו, ואינו עולה בשבת. כי זוכרו, ז"א, ששה ימים, ולא שבת.

ועוד. כתיב (ויקרא, כ, כז) ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעוני. ואמרו (ויק"ר, כו, ז) ואשה, זו בעלת אוב. ועיין רד"ק (שמואל, א, כח, ז) ואמר אשה ולא איש (אשת בעלת אוב) לפי שמעשה זה וכיוצא בו נמצא בנשים יותר מבאנשים, לפי שהם קלות הדעת. ועיין רבינו בחיי, משפטים, כב. שאינו נעשה אלא באשה.

ועוד. סוד ארץ. ועיין מזרחי (קדושים, יט, לא) כמו ששינונו בפרק ארבע מיתות (סנהדרין, סה, ע"ב) ותניא, בעל אוב, זה המדבר בין הפרקים. פירוש: עולה המת ויושב בין פרקי המכשף (ולרק רק קולו, עיין ערך קטן אוזון) או בין שחיו ומדבר בקול נמוך מאוד, כאילו יוצא מתחת לארץ (כי הוא מכח הבלי דגרמי הנמצא בארץ. וקולו נמוך כי הוא רק "הבלי דגרמי", ולא חיות ממש) שנאמר (ישעיהו, כט, ד) והיה כאוב מארץ קולך. ועיין יערות דבש (ח"א, ד"ד) וזהו מעשה אוב וידעוני, שהוא ג"כ מין ממיני הכישוף, וכו', והיינו שאין עניינו כלל לכוכבי השמים, רק הכל לשר הארץ. ולכך כל ענינים במחילת ארץ וחפירות עמוקים, וכו'.

המשך ■ בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במויחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות:

ב. ט"ו בשבט ר"ה לאילן כמ"ש בר"ה (ב, ע"א), שאין מעשרין פירות אילן שחנטו קודם שבט על שחנטו לאחר שבט, דבאילן אזלינן בתר חנטה. וכן הוא לענין לצאת משנות ערלה, ורב-ע. ולענין שביעית נחלקו הפוסקים בדבר. עיין חזו"א, שביעית, סימן ז', ס"ק י"ג. ומאמר מרדכי, שביעית, מאמרים, סימן י"ז.

ובלשון הירושלמי (שביעית, פ"ה, ה"א) הביא שלישי קודם ט"ו בשבט מתעשר לשעבר, אחר ט"ו בשבט מתעשר לבא. והיינו שהכל תלוי בשליש. כי בעומק כל דבר שהביא שלישי ראוי לאכילה כמו מאכל בן דורסאי שהוא שלישי בישול. ובעומק אכילת אדה"ר שאכל מעץ הדעת נקרא בלשון חז"ל אכילה פגה (עיין סנהדרין, קז, ע"א), כי אילו המתין לשבת הותר לו לאכול מעץ הדעת, כמ"ש באריז"ל. ומכאן ואילך כל מה שאנו אוכלים הוא בבחינת בישול שלישי שהוא בחינת בן דורסאי, מלשון דורס ואוכל. ואין לנו מאכל שהבשיל באופן שלם. ולכך אף ר"ה לאילן תלוי בשליש בישול, ועד שבט איכא ד' חודשים, שהם שלישי השנה.

ומצד כך כל אכילתו הוא בבחינת מש"כ (תהלים, פ, ו) האכילתם לחם דמעה (בחינת אכילה מעץ הדעת) ותשקמו בדמעות "שליש". ולכך במלקות נאמר דין שיהא בו כדי לשלש, ושליש מכה מלפניו, ושני שלישי מאחריו (מכות, פ"ג, מ"ג).

ואמרו (מעשרות, פ"א, מ"ב) מאימתי הפירות חייבות במעשרות וכו', התבואה והזיתים משיכנסו שלישי. ועיין שבת פ, ע"ב. וכן אמרו (חלה, פ"א, מ"ג) ר' אליעזר אומר תבואה שלא הביאה שלישי פטורה מן החלה. ועיין מנחות פ"י, מ"ח. ואמרו (פסחים, מב, ע"ב) ועמילין של טבחים, פת תבואה שלא הביאה שלישי, שמניח על פי קדירה ושואבת הזוהמא. ודו"ק היטב שפחות משליש שואב זוהמא. שורש כל הרע.

ומצד כך כל חיבורנו לקב"ה ע"י אמצעי, שלישי, קב"ה אורי-תא וישראל. ומשה מקבל התורה בין ישראל לקב"ה. ונעתק מקדושת בכורה, ראשית, לקדושה של שלישי, משה שלישי לרחם. אוריתא תליתאי בירחא תלתאי וכו'.

וכן כל צורת קומתו של אדם ותנועתו באופן של שלישי, כמ"ש (כתובות, קיא, ע"א) שלישי בישיבה, שלישי בעמידה, שלישי בהילוך. ועיי"ש (ק"ב, ע"א) אכלו שלישי, והפקירו שלישי, ונתנו לפני בהמתן שלישי.

וכך כל צורת עולם שלישי ים, שלישי מדבר, ושלישי ישוב. וכן

אמרו (גיטין, ע, ע"א) אכול שלישי, ושתה שלישי, והנח שלישי, לכשתכעוס תעמוד על מילואך. והבן שכל מהלך זה תולדת כעס. ולכך בימי אנוש הוצף שלישי העולם.

וכך צורת עסק תורתו כמ"ש (קידושין, ל, ע"א) לעו-לם ישליש אדם שנותיו, שלישי במקרא, שלישי במשנה, שלישי בתלמוד.

וכן על עסק המצוה אמרו (ב"ק, ט, ע"א) א"ר זירא אמר רב הונא, במצוה עד שלישי, וכו', בהידור מצוה עד שלישי במצוה, וכו', במערבא אמרי משמיה דרבי זירא, עד שלישי משלו, מכאן ואילך משל הקב"ה.

וכן צורת עסק ממנו, כמ"ש (ב"מ, מב, ע"א) ואמר רב יצחק, לעולם ישליש אדם את מעותיו, שלישי בקרקע, ושליש בפר-קמטיא, ושליש תחת ידו. ועיי"ש נ, ע"ב, משתות ועד שלישי בטעות מקח. ושם סט, ע"א.

ועל עידן ריתחא אמרו (שם, נט, ע"ב) זלגו עיניו דמעות, לקה העולם שלישי בזיתים, ושליש בחיטים, ושליש בשעורים. וכן אמרו (סנהדרין, קט, ע"א) מגדל (של דור הפלגה) שלישי נשרף, שלישי נבלע, שלישי קיים.

ולכתחילה אמרו שם (ק"ז, ע"א) ברוך אתה בשדה, שיהיו נכסין משולשין, שלישי בתבואה, שלישי בזיתים, ושליש בגפנים.

ועוד אמרו (ב"ב, קלג, ע"ב) ת"ר, מעשה באדם אחד שלא היו בניו נוהגין כשורה, עמד וכתב נכסיו ליונתן בן עוזיאל, מה עשה יונתן בן עוזיאל, מכר שלישי, והקדיש שלישי, והחזיר לבניו שלישי.

והתבונן עוד רבות בחז"ל הקדושים סוד חלוקת כל דבר לשלש, בבחינת ראש, גויה, בטן, כמ"ש בספ"י.

ועבודת האדם לעלות לשליש העליון, ולא להישאר בשליש האמצעי, וק"ו לא להישאר בשליש תחתון. וזהו מצות מזו-זה כמ"ש (מנחות, לג, ע"א) א"ר זירא אמר רב מתנא אמר שמואל, מצוה להניחה בתחילת שלישי העליון.

וזהו עבודת ט"ו בשבט, שכולו תלוי בשליש, לדבוק בשליש העליון, בראש, במוחין, ראשו מגיע השמימה.. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

ויסודות האמונה לרמב"ם

ואמר הנביא, ואל מי תדמיני
ואשוה יאמר קדוש, אילו היה גוף
היה דומה לגופים

כח המדמה הוא עצם המדרגה
שנקראת "אדם"

הרי שיש לנו אזהרה מהבורא ית"ש: "ואל מי תדמיני", שאי אפשר לדמותו לשום דבר.

בהגדרה הפשוטה, מדוע אי אפשר לדמותו לשום דבר, מחמת שהוא באמת לא דומה לשום דבר. אולם בלשון יותר ברורה ומחודדת, כל "דמיון" הינו מהמדרגה הנקראת "אדם". בפסוק נאמר (בראשית א, כו): "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", והרי שעצם יצירתו של האדם בנויה באופן של מדמה. "אדם" הוא מלשון "אדמה", או שהוא נדמה לעליון - "אדמה לעליון" (ישעיה יד, יד), או שהוא נדמה לתחתון - מלשון "אדמה". כל התפיסה הנקראת מדמה הינה עצם הכח שנקרא אדם.

לפיכך, כאשר האדם מדמה את הבורא ית"ש לדבר אחר, הרי שבעצם כך שהוא משתמש בכח המדמה הוא נפל למדרגת אדם. לא רק משום שהבורא ית"ש לא דומה לשום דבר לכן א"א לדמותו, הגדרה זו נכונה, אבל גדר הדברים הינו הרבה מעבר לכך.

עצם ההשתמשות בכח המדמה ביחס לבורא הינו יחס שאינו נכון, מחמת שמשתמשים בכח שנקרא "אדם". הגם ש"אדם" הוא "אדמה לעליון", אבל עצם כח המדמה בתור כח כח, שיש לאדם

כח לדמות, זהו מעצם ההיות שלו שהוא אדם שנברא בכח מדמה.

בעומק, אם האדם משתמש בכח מדמה, הוא כבר לא עוסק בבורא ית"ש. לא שהוא עסק, וטעה, אלא הוא לא עוסק שם, מחמת שעצם השתמשותו בכח מדמה הורידה אותו למטה. משל למה הדבר דומה, אדם עומד ע"ג הקרקע ומנסה להוריד חפצים מלמעלה, הרי הוא לא נוגע למעלה. כך גם בנמשל, בעצם השימוש בכח המדמה האדם נמצא למטה ולא נמצא למעלה [כמובן שמעלה ומטה הינו לשון מושאל], והרי שהוא לא נוגע בהיותו ית"ש, מחמת שעצם הכלי שהוא מעמיד הוא כלי של מדמה שלא נוגע שם.

הכרה בעצם מציאות הבורא - רק מכח ההכרה

בדקות יותר, כל כח וכח שהאדם מעמיד בנפשו, חוץ מכח ההכרה, לא נוגע בבורא ית"ש, אלא נוגע רק בהתלבשותו והתגלותו בנבראו דרך מעשה בראשית ומעשה מרכבה. הכח היחיד שיכול לגעת כביכול בבורא ית"ש, זהו כח ההכרה, שהוא נוגע בעצם ההיות. גם הלשון הזו היא איננה לשון, מחמת שאין מילים להשתמש בהם, אלא שבכל אופן משתמשים באיזשהו מילים.

אדם שלא נגע בנפשו במקום הכרת ההיות, מעולם לא התחבר לבורא ית"ש התחברות אמת. בודאי שיש לו חיבור מסוים לבורא ית"ש שמתלבש ומתגלה בנבראו ע"י כך שיש לו אמונה בבורא ית"ש, ואמונה בהשגחה פרטית, וכיוצ"ב, אבל הכרת היות היא היא החיבור השלם בנפש האדם שמתחבר לבורא, וזהו רק מכח אחד בנפש.

"בא חבקוק והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו יחיה", זהו הכח הפנימי בנפש שמכיר את מי שאמר והיה עולם. שאר כל כוחות הנפש עניינם השגת הבורא בהתלבשותו בנבראו והנהגתם. ודאי שגם תכליתם היא השגת הבורא, אבל השגת הבורא בהתלבשותו.

לא לערבב את כוחות הנפש שלא במקומם

כמו כן, כאשר לאדם ישנה אמונה שלמה שהבורא יתברך "היה הוה ויהיה", הוא איננו שואל את שאלת "מה לפנים". מחמת ששאלת "מה לפנים" באה ממקום המוחין, ממקום השאלה, ולא ממקום ההכרה.

כאשר האדם קורא ולומד את דברי חז"ל שהבורא ית"ש הוא "היה הוה ויהיה", מעבר לגדרי הבריאה, הוא צריך להתחבר לשם ממקום ההכרה בנפש. זו איננה ידיעה בעלמא, אלא זהו חיבור של הנפש לשם מכח ההכרה. הערבוב של כוחות הנפש הוא זה שיוצר את נקודת הטעות של שאלת "מה לפנים". כאשר האדם משתמש בכוחות הנפש האחרים במקום שאפשר להשתמש בו רק מכח ההכרה, אלו בדקות הם שאלות של "מה לפנים", כיוון שהוא משתמש עם כוחות שלא נוגעים ל"מה לפנים", שהרי הם לא היו קיימים שם, והם לא בערך של מה שמדובר שם.

ובדקות, להיפך, יש מקום להשתמש בכח ההכרה כלפי מציאות הנבראים. וזוהי עבודה פנימית, להכיר שהתפיסה שנוגעת בכל מציאות הנבראים היא ממקום של הכרה. ■ היסוד השלישי. הרחקת ההגשמה מה' (שלוש

המספיק לעובדי ה'

וכן אלישע בעלית השונמית ובעת התבודדותו שם החיה את בן השוֹ-נמית, כמו שנאמר (מלכים-ב' ד', ל"ג): "ויבא ויסגר הדלת בעד שניהם, ויתפלל אל ה'" וכו'.

וזהו הענין שסגר את הדלת "בעד שניהם", שאלישע חי, וכנגדו יש מת, התבודדות עליונה מול התבודדות תחתונה, ותחיית המתים נע־שתה מכח ההתבודדות העליונה בהתבודדות התחתונה, כמו שנתבאר. ובדקות, אלישע היה במדרגה של "פי שנים ברוחך", וזו לא המדרגה של התבודדות הגמורה במדרגתו של אליהו הנביא.

כמו שהוזכר, אליהו ביסודו הוא שלמות ההתבודדות, ולכן הוא מבשר על הגאולה. כל אדם שנמצא כאן ורוצה ללכת למקום ההתבודדות, צריך לעקור את עצמו ממקומו שלו למקום ההתבודדות. ועל זה אמר דוד המלך ע"ה "מי יתן לי אבר כיונה אעופה אשכונה נדוד", אבל באמת הוא לא במדרגת "אעופה אשכונה", אלא הוא נמצא כאן. וחלוקה היא מדרגתו של אליהו שיכול לדלג ממקום למקום ברגע אחד.

ועומק הדבר הוא, שהגם שהוא נמצא כאן, אבל הוא לא לגמרי כאן, משום שבבכח הוא יכול לעופף למקום אחר. זהו עומק מדרגת ההתבודדות של של אליהו הנביא, אפילו שהוא נמצא במקומו שלו. עצם כך שבכוחו לעקור בכל רגע, זהו בבחינת "פת בסלו", "מיגו", שכל היסודות הללו בנויים על אותו ענין, שבבכח אפשר לעשות את אותו דבר. ולכן הגם שהוא נמצא כאן, אבל הוא לא נמצא כאן לעולם בשלימות, אלא נמצא במקום אחר.

אצל כל אדם ואדם שאינו יכול לעשות זאת בפועל, ראשית כל צריך שעומק תשוקת נפשו תהיה להתבודד. וגם כאשר הוא נמצא במקהלות עם, הוא צריך לעשות את ההתבודדות הפנימית. ושנית, עליו להשתוקק כעין השתוֹ-

פרק ו' | מצות לימוד תורה

לפי זה נבין עכשיו עמוק עד למאוד בקומת העבודה של האדם, כל אדם ואדם יש לו חלק באוריתא, וכידוע שישים ריבוא אותיות לתורה זה נגד שישים ריבוא נשמות ישראל, ובחלקו בתורה יש דביקות פרטית בתורה, וכיון שנתיסד בארוכה עד למאוד אורך רוחב ועומק בדברי הנפש החיים, שפנים של דביקות בקדוש ברוך הוא מכוח דביקות בתורה והדביקות בתורה יש לה פרטיות לכ"א, נמצא שהתולדה שהיא דביקות בו יתברך שמו יש יחוד של דביקות לכל יחיד בבורא יתברך שמו באופן של יחיד, יש דביקות בתורה ובבורא יתברך שמו מכוח הכלל, התורה ניתנה לכל נשמות ישראל, וקודשא בריך הוא לכל, כל אחד ואחד יש לו את דביקות בו יתברך שמו, השאלה אם הוא הגיעה לאותו דביקות, או שזה נעלם ומכוסה, אבל בשורשו הוא דבוק, אבל יש את הפנים של דביקות בתורה ודביקות בקדוש ברוך הוא של כל יחיד ויחיד, יש את היחוד שלו בהשגת התורה חלקו בעולמו ששיך לו בהשגת התורה, ולפ"ז הפנים הפרטיות של הדביקות שלו הם פנים פרטיות שאין לשום אחד זולתו את הפנים של אותו דביקות, כשם שהיסוד ידוע עד למאוד בעסק התורה כך בעמקים של הדביקות בבורא יתברך שמו לכל יחיד ויחיד יש פנים אחרים של דביקות, ולפי זה כשדוד המלך אומר ואני קרבת אלקים לי טוב", "וטוב לי תורת פיך" זה דיקא לי כי יש את הלי שדבר ליבא לפומא לא גלי, כמו שאומרים חז"ל "נודע בשערים בעלה, כל חד לפי מה שמשער בליבה והוא לא יכול להוציא את זה בפה, מחמת שזה חלקו ששייך רק לו, והוא לא ניתן להשגה של זולתו.

ולפי זה להבין כל זמן שאדם לא הגיע לחלקו הפרטי בתורה, הוא לא הגיע לחלקו הפרטי בהתדבקות בו יתברך שמו, על אף שיש לו דביקות כללית והשגה כללית בתורה, הוא עדין לא הגיע למכוון המבורר, כ"ז למה?, כאשר האדם יושב ועוסק בתורה הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בפרטות במה שהוא אמר, כי מחד האדם צריך שיהיה לו דביקות כללית, עם כל נשמות ישראל, באורייתא ובו יתברך שמו אבל מאידך בני יחידי, כ"א מישראל הוא כבן יחיד אליו יתברך שמו, והוא צריך לגלות את הפנים הפרטיות שלו בתורה ואת הפנים הפרטיות שלו במעמקי הדביקות בו יתברך שמו, על החלק הזה בעומק ליבא לפומא לא גליא כי אין אדם שיכול להבין את זה, אלא הוא עצמו שהוא דבוק בו יתברך שמו, רק אדם שהגיע לאותו פרטיות שלימה של דביקות, הוא הוא דבוק בתורה הוא דבוק בקודשא בריך הוא בשלימות, כ"ז שאדם לא הגיע לחלקו הפרטי בתורה, ולא הגיע לאופן של התדבקות הפרטית בנפשו, הוא לא נגע בשורש עומק נשמתו, ששם מתאחד כלל הדביקות אם פרטות הדבי-

המספיק לעובדי ה'

פרק ו | דרכי לימוד הגמרא

שתי שיטות בלימוד הראשונים על הסוגיה

בלימוד הראשונים והאחרונים עצמם בסוגיה, ישנן שתי שיטות. יש שיטה שאדם לומד את הראשונים שבסוגיה באופן של ליגמר והדר ליסבר, והיינו שתחילה הוא לומד בכללות את שיטות רוב ככל הראשונים או עיקרי הראשונים על הסוגיה, ולאחר מכן הוא מעיין בכל אחד מהם הדק היטב. ויש אופן שהוא כבר מתחילה לומד ומעיין בכל ראשון וראשון לעצמו. וכמובן ששורש שתי שיטות אלו הוא, שזה כח של חכמה, וזה כח של בינה. זה כח של כללות, וזה כח של פרטות.

גודל ההיקף שכל אחד ואחד יכול להקיף את הסוגיה שהוא לומד, הוא לפי מה שחננו הקב"ה. וככל שהאדם יתייגע יותר, כך ייפתחו לו שערי שורש נשמתו שיוכל להרחיב את הדברים יותר. אבל עכ"פ כל אחד לפי ערכו, צריך ללמוד את הראשונים על מה שהוא לומד, או באופן שהוא מקיף את כללות הראשונים, ולאחר מכן הוא מעיין שוב בכל אחד ואחד לעצמו, או באופן שהוא לומד מראש כל אחד ואחד מהראשונים כשלעצמו. ואח"כ מתבונן במבט של היקף על כללותם יחד.

אם הוא לומד תחילה את כללות דברי הראשונים, אז גם כאן יש תחילה את ה"ליגמר", ולאחריו יש את החשבון - חשבון שיטות הראשונים בסוגיה, ולאחר מכן הוא חוזר ל"ליסבר" כמו שהוזכר בלימוד הגמ'. ואם הוא לומד באופן שהוא מתחיל עם כל ראשון וראשון לעצמו, וכך בשלבים הוא לומד עוד ראשון ועוד ראשון, אזי החשבון יהיה לבסוף.

לימוד כל הסוגיה לפי כל ראשון

אבל צריך להבין, שלכל ראשון וראשון שהוא לומד, יש מהלך בסוגיה, וצריך ללמוד את הסוגיה מהתחלה לפי אותו ראשון. ואז נולדים מזה נפק"מ עצומים.

כאשר לוקחים את אחד הראשונים ולומדים רק את נקודת היסוד שלו, אז למדנו מדבריו יסוד. אבל כשבאים ללמוד את כל הסוגיה לפי אותו ראשון, לפעמים אותו ראשון כבר פירש את כל הסוגיה או את חלקה הגדול, ולפעמים הוא פירש רק נקודה אחת יסודית, אבל הוא לא פירש את כל הסוגיה לפי אותה צורת מהלך. ולכן לומדים את הסוגיה עוד פעם לפי היסוד של אותו ראשון. ובדרך כלל כשעושים בצורה הזו, אז האדם פתאום רואה שיש הרבה דברים בסוגיה, שהוא הבין אותם בתחילה במהלך אחר, ועכשיו לפי אותו ראשון ההבנה בהם משתנה, או לפחות אפשר גם להבין אותם באופן שונה. וכן על זה הדרך. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת

שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

קקוּתו של דוד המלך ע"ה "מי אתן לי אבר כיונה אעופה אשכונה נדוד". והרי שמחד בפ"ו על ישנה כאן התבודדות פנימית, ומאיךך ישנה תשוקה של התבודדות חיצונית, ללכת למקום של התבודדות, ובכל רגע הוא עומד מוכן לכ"שיתאפשר לו הוא מיד ילך לבודד את נפשו.

והרי שגם כאשר הוא נמצא במקלות עם, אבל הימצאותו כאן איננה הימצאות שלמה. זו מדרגה ששייכת גם לשאר בני האדם, ולא רק לאליהו הנביא שהפך להיות מלאך.

...

א"כ, צורת התבודדות השלמה אצל כל אדם, היא בארבעת החלקים כדלהלן.

חלק ראשון, יש לו את הזמנים שבהם בפועל הוא מתבודד.

חלק שני, כשהוא נמצא במקלות עם, בעומק נפשו הוא מבודד ברצוא ושוב, שהרי יש לו גם קשר עם בני אדם.

חלק שלישי, גם בזמן שהוא נמצא עם בני אדם, הוא משתוקק לזמן של "אעופה אשכונה נדוד".

חלק רביעי, באותו זמן שהוא נמצא בין בני אדם, דעתו תמיד על כך שאימתי שיהיה אפ"שרות וצורך, וכך יהיה רצון ה', הוא מיד ילך לבודד את נפשו.

אלו הם חיים של בן עלייה, שעולה ויורד. מחד הוא מבודד, ומאיךך הוא מקושר למטה. וזו תכלית כל הבריאה כולה, מצד אחד להיות מקושר בהתבודדות למעלה, ומאיךך "נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים", ו"לעולם תהיה דעתו של אדם מעורבת עם הבריות". והאיזון הדק ביניהם - הוא-הוא חיים פנימיים, שלמים, ואמיתיים. עירוב דעתו עם הבריות מחד, והתבודדות במעמקים הפנימיים מאיךך.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

בלבביפדיה

שאלה הדרך לבחור ישיבה קטנה

לכבוד הרב שליט"א,

איך בוחרים ישיבה קטנה לבנו, מה צריך לחפס בישיבה? אנו גרים בישוב. ויש במקום ישיבה קטנה שנחשבת טובה. בנו טוען שהרמה של הבחורים שרוצים ללכת לישיבה הנ"ל קטנונית. והוא רוצה בחורים על רמה. כנגד זה יש אפשרות לשלוח אותו לישיבה בירושלים ויצטרך כל יום ליסוע עם תחבורה ציבורית נסיעה של ארבעים דקות. שגם מעורבת בישוב סמוך שמזוהה עם ציבור של דתי לאומי. השאלה האם לשלוח לישיבה בירושליים שנחשבת לטובה מאוד. כנגד ההפסד של הנסיעה בתחבורה ציבורית.

תשובה

קיים כללים, מלבד צרכים פרטיים, הם כדלהלן.

א- רמת לימוד מתאימה לבחור, וכן סגנון לימוד מתאים לפי נפשו.

ב- חברה מתאימה לבחור, רוחנית, וכן בסגנון.

ג- צוות מבין בניהול ישיבה בכלל, וגישה פרטית לכל בחור בפרט, לפי כוחותיו בלבד.

ד- מקום שנעים לשהות בו, נפשית, שיש בו אוירה נעימה ולא מלחיצה.

וכן שהתנאים החומריים מתאימים למדרגת ואופי נפשו של הבחור.

ה- שניתן דגש על אישיות הבחורים ולא רק על רמת לימודם. אישיות של יראת שמים, אהבת ה', מדות, וכל שאר חלקי הנפש.

ו- אם חוזרים כל יום לבית, לבדוק שיש ישוב דעת בהגעה וחזרה, ישוב דעת נפשי ורוחני. ולהיפך אם לא חוזרים בכל יום, לבדוק שמצב זה מתאים לנפש הבן ומקום הלינה ראוי רוחנית וגשמית.

ז- חשוב מאוד שהבחור יהא לבו חפץ לילך למקום זה, כי אין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ. ואם זה רצון ההורים שילך למקום זה, אף אם באמת מקום זה יותר מתאים עבורו, כל שאינו חפץ בו לא ראוי לעשות כן כלל. אלא יש לנסות לגרום לו בחכמה ועדינות שיתרצה.

כמובן שאי אפשר למצות את הכל, ויש לחפש את מה שהכי קרוב להנ"ל, ולוותר על חלק.

ולכך בכל מקרה לגופו יש להתבונן בכל החלקים, וא"א להכריע רק ע"פ מרחק וכדו', אלא יש לכלול את מכלול השיקולים יחדיו.

בבא מציעא (כט, ע"ב) - וא"ר יוחנן, מי שהניח לו אביו מעות הרבה ורוצה לאבדן, ילבש בגדי פשתן וישתמש בכלי זכוכית, וישכור פועלים ואל ישב עמהם.

הנה שורש דין איבוד ממון של אדם מצינו בעיר הנדחת שממונם אבד, משא"כ בכל חיבי מיתות, כמ"ש (סנהדרין, קיא, ע"ב). ועיין גר"א (אדרת אליהו, דברים, יג, יג) וז"ל, שהגוים מיתתן בסייף, ורבים שנידחו (עיר הנדחת) הם כגוים, ולכך מיתתן בסייף וממונם אבד, שבגוים התיר ממונם, ועשהם הפקר. כמ"ש (ב"ק, לח, ע"א) א"ר אבהו, אמר קרא, עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים, ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח, כיוון שלא קיימו, עמד והתיר ממונם לישראל. וכן אמרו (סנהדרין, עו, ע"ב) והמחזיר אבידה לנכרי, עליו הכתוב אומר למען ספות הרוה את הצמאה. ועיין ירושלמי ב"ק, פ"ד, ה"ג. והרי שאצל עכו"ם כל ממונם הוא בגדר אבד. וכן נגלה מעין כך אצל קרח ועדתו.

ודבר זה מתפשט אצל ישראל יחיד, כמ"ש (ב"ק, קט, ע"א) ממון מסור, רב הונא ורב יהודה, חד אמר מותר לאבדו ביד, וכו', לא יהא ממונו חמור מגופו. והיינו שכשם שהותר "דמיו", כן הותר ממונו - "דמיו". ששניהם בגדר היתר "דמים". ומעין דמעין כך נגלה אצל גר שמת, שבשעה שמת ונשפך דמו, כן נאבד ממונו ונעשה הפקר.

והבן שיש ממון הבא לאדם מעצמו שעמל בו, והופך להיות חלק ממנו, ולכך רחוק יותר מאיבוד. אולם ממון הבא לו ע"י אחר רחוק יותר מעצמותו ולכך קרוב יותר לאיבוד. וכמ"ש (קידושין, ע, ע"א) אמר רב בא רב אדא אמר רב, כל הנושא אשה לשום ממון וכו', ושמה תאמר ממון פלט ת"ל וכו', וממונם אבד. וכן הוא הכא "במי שהניח לו אביו מעות הרבה", שכיוון שלא עמל בהם אלא באו לו מירושה לכך קרובים יותר לאבד. ודו"ק היטב. משא"כ עיר הנדחת כנ"ל, יסוד איבוד הממון מחמת שעצמו שלו, "דמו" נאבד, ולכך אף "דמיו", ממונו, אבד. ומכאן השורש לכל "אבידה" שאבדה מן האדם, שנתרחקה מעצמותו, ולכך איבד ממונו. משא"כ כאשר האדם מת, איבד דמו, ולכך איבד כל ממונו, כמ"ש (מסכת כלה, פ"ח) אמר רבא, ש"מ מית איניש "אבד ממונו".

ויש והממון של האדם אבד, מפני חוסר כשרות בממון עצמו, כמ"ש (סנהדרין, קיב, ע"א) אמר רבי שמעון, מפני מה אמרה תורה נכסי צדיקים שבתוכה יאבדו, מי גרם להם שידורו בתוכה, ממנום, לפיכך ממנום אבד. וכמ"ש בספר חסידים (סימן ריג) כמה ממון נאבד כשישנו עם ממון שנעשה בעולה. ועיין שם עולם (ח"א, פ"ו) וז"ל, ממון האסור שבא ע"י גזל וחמס או ע"י חילול שבת, אינו מאוצר מלך העולם, כי אם שהאדם חוטף מעצמו, ולכך חל מן השמים אח"כ ע"ז כל המקרים והצרות, ומכלים גם ממנו הכשר

בלבביפדיה

שיש לו מכבר. (ובבחינת ממון כשר עיין ליקוטי הלכות שהר- חיב בכך בכמה מקומות, כגון, גביית חוב, ה"ג. שותפין, ה"ד. גנבה, ה"ב. נזיקין, ה"ה. ובקלקול עיי"ש שבת, ה"ו. פורים, ה"ו. ריבית, ה"ג. קידושין, ה"ג).

בבא מציעא (כח, ע"ב) - ת"ר, בראשונה כל מי שאבדה לו אבידה היה נותן סימנין ונוטלה, משרבו הרמאין התקינו שיהו אומרים לו צא והבא עדים דלאו רמאי את וטול. ולת"ח משי- בין אף בטביעות עינא.

והנה שורש סימנים שע"י משיבים האבדות. כי סימן מלשון ס"מ, ושורשו, כמ"ש (יומא, עב, ע"ב) זכה נעשת לו סם חיים, לא זכה נעשת לו סם המות. וסם המות, שורשו במלאך הנ- קרא סמאל, שורש לסימנים של קלקול. וכמ"ש (סוטה, י, ע"ב) גבי יהודה ותמר: א"ר אלעזר, לאחר שנמצאו סימניה בא סמאל וריחקן. והיינו שמעלים הסימנים ומשיבם לסם המות. שהוא מלאך המות (כמ"ש באבות דר"נ פ"ד, ועוד מקומות). והוא הוא השורש לכל אבידה, כמ"ש (ב"ר, וירא, נו, ד) בא לו סמאל אצל אבינו אברהם, א"ל, סבא סבא, "אובדת לבך", בן שניתן לך למאה שנה אתה הולך לשוחטו.

ושורש כל האבדות שנעוץ בחטא אדה"ר שאיבד כל קומתו, נעשה בעצתו ומדעתו של סמאל, כמ"ש (פרקי דרבי אליעזר, פי"ג) הנחש כל מעשיו שעשה וכל דבריו שדבר לא דבר ולא עשה אלא מדעתו של סמאל. וכל תאותו לאבד, כמ"ש במ- דרש שמואל (אבות, פ"ה, מ"ח) וז"ל, סמאל לעולם הוא רעב ותאב להשמיד ולאבד ולהרוג. ועיין מגיד מישרים (אמור) וז"ל, לא יהיה אוכל ושותה כי אם לקיים גופו, וכו', וזולת זה, הוא מצד סמאל ונחש הרודפים אחריו לאבדו ולשמדו. ועיין של"ה (נר מצוה, יג, הג"ה ראשונה שהביא את דברי השערי אורה, ש"ב) וז"ל, סמאל שר אדום עומד ומקטרג תמיד על ישראל ומערער עליהם לאבד זכויותיהם. ועיין מהר"ל (אור חדש) וז"ל, סמאל הרשע המקטרג והוא צר ואויב לאדם מבקש לאבד את הנשמה ולבטל אותה. ועיין זה"ק (בראשית, קסא, ע"ב) אבדון, דוכרא סמאל, דנפק מהתוכא דתוקפא דיצחק אבדון.

וזהו השורש שיש איסור להחזיר לעכו"ם אבידתו, כמ"ש בשל"ה (מסכת חולין, תורה אורה) וז"ל, אמנם הגוי אבדתו היא לילית נוק' של סמאל, והוא סמאל, ואם יחזיר לו אבדה יהיה קושר לילית עם סמאל. ומקורו ברמ"ק בספר תפלה למשה ש"ז, סימן יא. ובכל פעם שמשיבים אבידה לישראל ע"י סימנים, נעשה ביטול מה של סמאל. וכן כאשר מחזירים אבידה לת"ח בטביעות עינא, נעשה תיקון, וביטול לסמאל"ל שהוא מלא עינים (כמ"ש ע"ז, כ, ע"ב) דקלקול. ולעת"ל יחול כח גמור של איבוד עליו ובזה יהא ביטולו, כמ"ש בש- להי סוכה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא- נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

יתרו | ד-ר

וידבר ה' אל משה לאמר. דבר, דר-ב. הנה נודע עד למאוד יסוד דברי חז"ל, שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים. וזהו רד-יה. והיינו כביכול ירדה אור שכינתו לתתא, ונעשה לה דירה לתתא.

וזהו דבר ה' שבו נבראו שמים וארץ. דבר, דר-ב. כי כל מהות הדיבור שע"י יהא דירה בתחתונים. ועיקר "מקום" גילוי זה בביהמ"ק שהוא בחינת דביר, דר-יב.

ו"בנפש" עיקר גילוי זה באדם הנקרא מדבר, דר-בם. ואצל אדם, נגלה בעיקר במלך השמיני הנקרא הדר, ה-דר. שלא כתוב בו בתורה מיתה. ואצל ישראל מתגלה הדבר ב"הדר" קיבלוה בימי אחשורוש. בחודש אדר, א-דר, ע"י מרדכי, רד-מכי, והבשורה נעשית ע"י האחשדרפנים. אחש-דר-פנים.

ובמדרגת "זמן" זהו שנת החמישים שנאמר בה וקראתם דרוו בארץ. דרוו, דר-ור. שנה שבה מתגלה דירה בתחתונים.

אולם מצד הקלקול נעשה רד, ירידה דקלקול. ושורשו בעשו שכולו כאדרת שער. אדרת, את-דר. וכבר בשעת יצירתו בבטן אמו, אמרו חז"ל שהיה רודף, שרצה להרוג את רבקה, ולבסוף עשאה עקרה. רדף, רד-ף. וכל עצמותו של עשו שופך דמים. ושורשו בקין שדקר את הבל אחיו. דקר, דר-ק. ועשו נמשל לחמה ויעקב ללבנה. וחמה עיקר מקומה ודיוריה בדרום, שע"ש כן נקרא דרום, דר-ום, שדרה שם, כמ"ש חז"ל. וכל עצמותו של עשו מורד במלכות שמים, ושורשו בנמרוד ששמו מלשון מרידה. מרד, מ-רד.

וזהו שורש ירידת בני"י למצרים, גלות של רד. ולכך נאסר לשוב ולדור במצרים. וביציאתם ממצרים לקו המצרים י" מכות, לברר ירידה זו דקלקול. וזהו מכת ברד, ודבר, דר-ב. וכן צפרדע, דר-צפע.

וביציאתם ממצרים יצאו לדרך, דר-ך. ואזי בא עמלק ברפידים, דר-פידים. וכל דרכם לכתך אחרי במדבר. מדבר, דר-בם. וזהו ע"י משה שהוא "דבר אחד לדור", דר-ב. ואלו שלא זכו נשארו במצרים, בבחינת והיו לדראון, דר-און. אולם אלו שזכו נגלה להם ה' בבחינת "נאדרי בכח", נאדר, נא-דר. ואח"כ זכו למשכן שבו דרה השכינה. ולי"ב נשיאים, שהם פדהצור, דר-פהצו. שדיאור, דר-שיאור.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: דבר, אדר, אדיר, הדר, דרש, אדרעי, אדרת, אחשדרפני, רד, רדף, ארוד, ארפד, ברד, דביר, דור, דקר, דרום, דרך, חדר, ערד, עדר, מרד, דרש, מרדכי, ספרד, צפרדע, שרד, גדר, דבורה, דגר, דהר, דראון, דרוו, דרוש, דרוש, דרכמונים, דרקון, ארד, דרבן, ירד, מדרגה, מדבר, מסדרון, מרדות, סרפד, סמדר, פרד, פרדס, קדר, קרדום, שרד, שדר, ורד, רדם, נדר, נבוכדראצר, רביד, טרד, דרבן, כדלעמר, חרדה, כידור, נאדר, רקד, סרד, פדהצור, קדרנית, רבד, רדיד, רפד, רפסדה, שדיאור, תדהר, תרד, דרדר. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא- נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

דעת דעת - עתד, לשון עתיד. וזהו חטא עץ הדעת, שחושק לידע עתידות, ואינו דבק בהוה. ועיין עמק המלך (שי"ד, פקי"א) וכולל הקב"ה באיסור אוב עם ידעוני, מפני ששניהם פעולה אחת, לידע עתידות, הן שמעלה המת להגיד לו עתידות.

ועוד. עץ הדעת - מדמה. ועיין רלב"ג (שמואל, א, כח, ח) ראוי שתדע כי ענין האוב הוא לעורר הדמיון, כדי שיגיע לו מין ממיני הקסם, ולזה לא ישמע קולו כי אם לשואל, והוא ישמע קול נמוך, כאמרו והיא כאוב מארץ קולך וכו', ואולם שאל לבדו שמע אלו הדברים להתבודד דמיונו בדבר השאלה עם מה שעוררה היא דמיונו, עיי"ש. ועיין רמב"ם (פירוש המשניות, סנהדרין, פ"ז) וכל מה שתראה מדבר ושומע בענין זה אינה אלא שמיעת שאו מחמת הפעלת הדמיון בכך, כמו שקורה לבנ"א תמיד במקומות השוממין ובזמן הבדידות. ועיין מצרף לחכמה, פי"ד, ופט"ו בהרחבה. ושומר אמונים הקדמון, ויכוח ראשון. ורקאנטי, אחרי מות. וציוני קדושים. ומורה נבוכים, ח"ג, פכ"ט. וספר העקרים, מאמר ג', פ"ו ופ"ח. ועקידת יצחק שער ס"ה. ועוד. שם הדעת אהו"ה, כנודע. ועיין שער הפסוקים (אמור) שנרמז בפסוק אל האובות ואל הידוענים, ר"ת אהו"ה.

חט כהן, איש חסידך. שאול, הרג את נוב עיר הכהנים, ושאל באוב. ושורשם חד כי במקום שיקבל הארת מדרגת "אב" שמתפשט בכהנים, חכמה - חסד, הרגם, ועי"ז דבק בהיפך, אב דקלקול, אוב. ועוד. ראובן. עיין שער הפסוקים (ויצא) ראובן בחסד, בסוד אור-בן, אוב דיום ראשון של מעשה בראשית. ולפ"ז ראובן אותיות אוב-נר. נר מאיר.

ועוד. פסולת של חסד, תאוה. ועיין דובר צדק (אחרי מות, אות ד) ולכך עיקר הכישוף בנשים כמ"ש (פסחים פסחים, קי, ע"ב) וכן בבעלת אוב, כי בהם תוקף החשק והזימה, וכמ"ש ז"ל (ד"א רבה, פ"א) שכל שיחתן אינו אלא ניאוף. וזהו אוב מלשון אהבה דקלקול.

גבורה אמרו (סנהדרין, סה, ע"א) בעל אוב, זה פיתון המדבר משחיו. ושם (ע"ב) ת"ר, בעל אוב זה המדבר בין הפרקים, ומבין אצילי ידיו. ומשם נמשך טומאה, גבורות נפולים, כמ"ש (פסיקתא זוטרתא, קדושים, כ, ז) מלמד ששאלת אוב וידעוני נקראו טומאה, מפני שרוח הטומאה שורה עליו. ועיין רש"י (שבת, קנב, ע"ב) בנגידא, כן קורין למכשפות של אוב בלשון ארמי. והטעם נגידא לשון המשכה מלשון גד, ומלשון נגד. וזהו המשכת רוח טומאה של גבורה, שמהותה התנגדות. ועיין עץ חיים (שכ"ב, פ"ב, מ"ק) הבל דגרמי שהוא סוד מוחין דקטנות מצד אלהים דעשיה שהוא הנפש מצד אלהים וזה נקרא הבל דגרמי וכו', ובעלת אוב לא יכלה להעלות משמואל רק אותה בחינת הבל דגרמי. ועיי"ש, פ"ג, מ"ק. ושער ההקדמות, דף ע"ד, ע"א. ושער הפסוקים, שופטים.

תפארת בעל אוב, זה פיתום. פה - תום. וזהו שמדבר משחיו. מקום צרוף הידים, חו"ג, לגופו, ת"ת. שהוא בחינת יעקב תם. כי היפך אוב וידעוני ודרש אל המתים, הוא תמים תהיה עם ה' אלהיך. דורש אל המת, מת - תם. ועיין ערבי פסחים (קיג, ע"ב), מנין שאין

כתו קרקפתא - גולגולת. ואמרו (סנהדרין, סה, ע"ב) ת"ר, בעל אוב, אחד המעלה בזכורו, ואחד הנשאל בגולגלת. ועיין תוס' שם. ורד"ק שמואל א, כח, כד.

ועוד. אמרו (ספרא, קדושים, ב, י, א) והנפש אשר תפנה אל האובות וכו', עונש ואזהרה שמענו כרת לא שמענו, ת"ל, והנפש אשר תפנה אל האובות ואל הידענים. כרת - כתר, כנודע. ועיין זוה"ק (וישלה, קסז, ע"א) ועשרה זינן אינן דחרשין וקוסמין בכתרין תתאין, וכולהו עבד לקבליה, עשרה זינן אינן דכתיב (דברים, יח, י) קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים. ועיי"ש, וארא, ל, ע"ב.

וכתר - רצון. ועיין אגרא דכלה (קדושים) אל תפנו אל האובות, מלשון ולא אבה סיחון (דברים, ב, ל) שהוא לשון רצון. ועיין ש"ך (יו"ד, קעט, סקכ"ב) בשם הרמ"ה שהמקטיר לשם וכופה לעשות רצונו הוה אוב. עיי"ש.

חכמה עיין סוד היחוד לר"י החסיד, דע, שהמחשבה אינה פוסקת, שהרי בעלת אוב העלתה את שמואל הנביא ודבר עם שאול, הרי דעת הראשונה קיימת, ואפילו לאחר שכלה גופו של אדם, בעלת אוב מעלה אותו.

ונודע שכל הוה אמינא בדברי חכמים הוא ניצוץ של אור עליון. ועיין מזרחי (קדושים, יט, לא) אזהרה לבעל אוב וידעוני, לא שהיא אזהרה שלא לפנות מחשבתו לעשותם, אע"פ שלא עשאו, דומיא אל תפנו אל האלילים, לפיכך אמר שזה אינו כן, אלא היא אזהרה לבעל אוב עצמו העושה אוב. אולם יעוין של"ה (קדושים, דרך חיים, סט) שפירש אל יפנה מחשבתו אליהן, שלא יתן לה פנים. ועיין רש"ד הירש (קדושים, יט, לא) עלינו לקלס ולהעריץ את שני אלה: את השכל האנושי הבהיר והמיושב המבשיל ע"י הנסיון, ואת רוח ה' היוצאת מן התורה, וכו', אך זה הוא הניגוד החיובי לאוב וידעוני, חכמתם המדומה של מגידי עתידות חותרת תחת מהותו החופשית והמוסרית של האדם. ועיין אבן עזרא (שם) אי אוב אמת או שקר הוא. ועיין עוד רד"ק (שמואל, א, כח, כד) עד שישמע השואל כאילו אחד מדבר עמו ומשיבו על מה שהוא שואל מדברים מתחת לארץ בקול נמוך, וכאילו אינו ניכר באזן אלא במחשבה. ועיין של"ה שופטים, תורה אור, עמוד האמת. ורמב"ם, עבודת כוכבים, פ"ו, ה"א. ועיין מי השילוח (קדושים) אוב מלשון אב בחכמה, עיי"ש.

בינה בינה קימא לשאלה. וכתוב (דברים, יח, יא) וחבר חבר, ושאל אוב וידעני. והנשאל באזהרה (סנהדרין, סו, ע"ב). ועיין סמ"ג שהביא מרש"י שגם השואל נאמר עליו אל תפנו אל האובות. ועיין משיבת נפש שם שתמה ע"ז. וזהו שאול, לשון שאל. ונפל כח שמו, שאלתו לשואל באוב.

ועוד. בינה, מלשון בין לבין. ועיין רמ"ז (זוה"ק - ויקרא) אוב וידעוני הוא פגם באורות הבקועים, ולכך האוב מדבר "מבין" הפרקים.

ועוד. בינה, ענוה. בחינת אזוב, אוב-ז. כי האוב דבק בהבלי דגרמי (עיין ערך קטן נפש) שהוא כח השפל ביותר בנפש.

שואלים בכלדיים, שנאמר תמים תהיה. ופירש"י בעלי אוב. ועיין תוס' שבת קנז, ע"א. וטוש"ע, יו"ד, קע"ט, ונושאי כלים שם.

והבן שאמרו (מדרש שמואל, כד, א) רבי יהושע דסיכנין בשם רבי לוי (אמר) מוטב היה לו (לשאל) לדרוש באורים ותומים של מעלה, ולא באוב וידעוני של מטה. והבן שבמקום "תומים", דורש אל מת (עיין אמרי אמת, אמור תרס"ה). וכתב (במדבר, כג, כג) כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל, ופירש רשב"ם שם, איננם מעוננים וקוסמים כמונו, ולא שואלין אוב וידעוני.

ועוד. עיין ילקוט ראובני (וישלה, קע) בשם המגיד, כנגד תפארת דקדושה, קליפת יובב בן זרח מבצרה. ונקרא יובב, מלשון איבה וכו', גם הוא מלשון אויב שהוא לשון פורענות. אויב - איוב. וגם נקרא מלשון אוב וידעוני. עיי"ש בהרחבה.

נצח נו"ה, משם יונקים הנביאים. ועיין רמ"ע מפאנו (מאמר מאה קשיטה, חתימת המאמר) צפניה וחזקיה חבל נביאים, לא מצינו ה' דורות רצופים בנבואה זולתם. ועיין עוד בדבריו, יונת אלם, ח"א, פמ"ד. ואיתא ברד"ק (שמואל, א, כח, ז) אמרו במדרש (אשת בעל האוב) זו אשת צפניה אמו של אבנר. וזה לעומת זה, לעומת שלשלת נבואה, דרישה באוב.

הוד משה ואהרן בכוהניו, נו"ה ושמואל בקוראי שמו, שקול כמותם. וזהו שהעלה שאול את שמואל ע"י בעלת האוב. ועיין עמק המלך שי"ד, פצ"ב. ועץ חיים שער כ"ב, פ"ב, מ"ק. ועיין שפת אמת (ויקרא, אמור, תרנ"ג) אהרן הכהן הוא היפוך ממעשה אוב שהוא כח הטומאה ויצאה מתחת יד רשות הקדושה. ובחינת אהרן לבטל הנהגות הטבע להתמשך אחר הנהגה עליונה, ולכך זכה להיות שואל באורים ותומים ע"פ ה', וכו', והנה משה ואהרן הם בחינה אחת להנהיג את בני"י, כמ"ש הוא משה ואהרן הוא אהרן ומשה.

יסוד שאול - יסוד. (עיין עץ חיים, שער הנקודים, פ"ד). וכתב (שמואל, א, כח, ז) ויאמר שאול לעבדיו, בקשו לי אשת בעלת אוב. ואמרו (ויק"ר, אמור, כו, ז) ויתחפש שאול, נעשה חפשי למלכות. והיינו שפגם חיבור יסוד ומלכות. ודו"ק.

ועוד. מנשה בן יוסף. וממנו נשתלשל מנשה בן חזקיהו. ועליו כתיב (מלכים, ב, כא, ו) והעביר את בנו באש ועונן ונחש ועשר אוב וידענים. ועוד. על מקום עלייתו אמרו (סנהדרין, סה, ע"ב) ת"ר, בעל אוב, אחד המעלה בזכורו, ואחד הנשאל בגלגלת.

מלכות מלכות - אבן. וכתב (ויקרא, כ, כז) ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעני, מות יומת, באבן ירגמו אתם. והנה שאלת אוב המפורשת בקרא, ששאל שאול את בעלת האוב שהעלתה את שמואל, ואמר שמואל לשאול, שהקב"ה יעתיק את המלוכה משאול לדוד.

נפש עיין שפת אמת (אמור, תרנ"א) לא תאכלו על הדם, הוא כישוף בנפש כמו אוב וידעוני.

מעשה. ואמרו (סנהדרין, סה, ע"א) בעל אוב מאי מעשה איכא, הקשת זרועתיו הוי מעשה. ועיין כריתות ג, ע"ב. וז"ל הרמב"ם (עכו"ם, הקדמה, ה"ב) שלא לעשות אוב. ושם (פ"ו, ה"א) העושה אוב.

ועוד. עיין עץ חיים (שכ"ב, פ"ב, מ"ק) שאוב אינו מעלה אלא נפש דעשיה. וז"ל בשער מאמרי רשב"י (שלח) לא העלתה אותה האשה הבעלת אוב את שמואל, לא בבחינת נשמה, ולא בבחינת רוח, ולא בבחינת נפש ח"ו, אלא אותה הבחינה הנקראת אצלנו הבל דגרמי בלבד, והוא נפש דקטנות בעולם העשיה.

רוח עיין של"ה (קדושים, דרך חיים תוכחות מוסר, סט) אל תפנו אל האבת, וכו', אל יפנה מחשבתו אליהן, שלא יתן לה פנים, כי פני ה' חלקם (איכה, ד, טז) ויש נזק בפניה שמטמא האויר, כמ"ש (מגילה, כח, ע"א) אסור להסתכל בפני אדם רשע. ועיין רד"ק (יחזקאל, פי"ג, פכ"ג) שהיו הנשים בעלות אוב מעלות נפשות המתים בדבריהן וכו', ופורחות באויר. ועיין רקאנטי (קדושים, כ, כה) וענין אוב וידעוני פרשתיו. וידוע בדברי רבותינו, כי היו משביעין בשמות הטומאה ומטריחין את המתים, ולכך אסור לעשות. וי"א כי מתלבש בהם רוח הטומאה ומדבר עתידות ששומעין משיבה של מעלה (ועיין עוד בדבריו בראשית, ג, כד).

ועוד כתב (וישב, לח, ח) כי הנפש שהיא בצרור החיים לא תפרד מזיו העליון בכוחות הטומאה, רק על הכח הזה המתלבש ברוח הגוף שהיה בו. ועיין עבודת הקדש (ח"ב, פכ"ח) המתים שהרוח פוקדת את הנפש כל י"ב חודש, הספור בהם אפשרי ויש לו מציאות, וזה ענין אשת בעלת אוב.

נשמה סוד שמיעת האוב קול דממה דקה הוא מעין קול של נשמה. עיין כתבי רמ"ע מפאנו (מאמר הנפש, ח"ב, פט"ו) ובעל האוב מקבצים חלקיו לפי שעה ושומעים קול דממה דקה.

חיה אוב מעין תחיית המתים. ועיין רבינו בחיי (שופטים, יח, י) בהרחבה, ובענין בעלת האוב הנזכר בשאול, רבו הסברות בין הראשונים ז"ל, זה אומר שאי אפשר להחיות המת בחכמת האוב, וח"ו שהאשה היא תחיה את שמואל ותעלה, אבל המלאכה היא הכל מלאכת תחבולה וזיוף, וכו'. אבל דעת הגאונים, רב האי ורבינו סעדיה, כי האשה לא החייתה אותו אבל הש"י החיה אותו, וכו', עיי"ש. ולשיטת האריז"ל אינו אלא הבלי דגרמי ותו לא (עיין עץ חיים, שער מוחין דקטנות, פ"ב). שזהו בחינת נפש בלבד. ועיין כתבי הרמ"ע מפאנו (מאמר הנפש, ח"ב, פט"ו) האוב אינו שולט על הנכנסים חיים לג"ע. ודו"ק שאין לו שליטה בחיה דתיקון.

יחידה סוד ההתבודדות. ועיין רמב"ם (פירוש המשניות, סנהדרין פ"ז) וכל מה שתראה באמרם מדבר ושומע כענין הזה, אינה אלא שמיעת שאו מחמת הפעלת הדמיון בכך, כמו שקורה לבנ"א תמיד במקומות השוממין ובזמן הבדידות. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

המשך מעמוד ד'

שאלה לגדול בתורה

שלום כבוד הרב,

מצד אחד אני שומע על ת"ח גדולים שלמדו (ולומדים) תורה הרבה עמלו והתייגעו על התורה למדו המון שעון מיעוט שינה וכו' וגדלו בתורה מצד שני אני שומע על הרבה אנשים שגם למדו הרבה וזה גרם לכך שהיו להם כאבי ראש או שהגיעו למצב שכבר לא רצו ללמוד או שאפילו כבר עזבו את הישיבה וכו' מה החילוק ביניהם?

האם זה נכלל ב"הכל בידי שמיים" או ב"צינים ופחים"?

מדוע ה' ברא את הבריאה בצורה כזו שאדם יכול להנוק אם ילמד יותר מידי? האם זה רק בדורות אלו או גם בדורות שעברו?

איך להמנע מלהגיע למצב כזה? איך אדם יכול לדעת מתי צריך צריך ללמוד יותר או להרפות? תודה

תשובה

גבולו של הדבר עדין מאוד. ואף חכמי הדורות נסתפקו בו הרבה. ונגיד קוים כללים לדבר.

יש לבדוק בדיקה עדינה ודקה מה הם גבולות כוחות הגוף, ועל דרך כלל לא לחצות אותם אלא מעט.

כמו כן יש לבדוק מה הם כוחות הנפש, ולהכירם היטב. וכאשר משתמשים בכח אחד באופן קיצוני יש להשתמש בכח הפכי על מנת לאזן זאת. ודבר זה חכמה ואינה מלאכה ללמוד איך לאזן את הנפש, פעמים ע"י כח קיצוני ופעמים ע"י כח אמצעי.

ובכל תקופה קצרה יש לבדוק זאת שוב, ולאזן לפי הצורך.

זאת ועוד. אם עיקר עסקו של האדם בתורה אינו לשמה, ישנו חשש גדול שיפול לקצוות מסוכנים. אולם אם עוסק בה לשמה, פעמים רבות, אור קדושתה חופף ומאיר עליו, ומכוון את כוחות גופו ונפשו ומאזנם.

ככלל רוב הנפילות מצויים אצל בעלי רצון חזק אולם בעלי פקחות מועטת, שהכרתם את עצמם מועטת מאוד, ושם הסכנה מצויה לרוב.

"צדיקים ילכו בה ופושעים יכשלו בה". וכל הבריאה כולה ניסיון, הן בשורש בתוה"ק, והן בענפים, עניני העוה"ז על כל חלקיו.

שאלה חידושי תורה

לכבוד הרב שלום וברכה!

השאלה בקצרה אדם שלומד לימוד בגמרא באופן רציני ומדוקדק ומבין את ההוראה היוצאת מכח לימודו וההוראה ההיא אינה נמצאת בשום מפרש או פוסק ואדרבה השולחן ערוך פסק נגדה האם ההלכה המשתלשלת ממנה היא הלכה למעשה בעבור הלומד גופא

ואמנם זה ברור ופשוט ומקובל שהולכים אחר דעת מרן הב"י והפורסקים אך כתב כבר מרן הבית יוסף בהקדמתו שקודם שהחליט על הכרעה על פי שלושת עמודי ההוראה היה בדעתו להכריע את ענין ההלכה על ידי ראיות תלמודיות אך כתב שמי יעזז להכניס ראשו בין הרים וכן היא דרך ארוכה

והנה הלומד ותר אחר האמת והלך דרך ארוכה ואחר כך מרים ראשו ומוצא עצמו בין הרים מה יעשה?

תשובה

מצד מדרגת הדור, אין כח באנשי הדור כלל וכלל להכריע בין ראשונים כמלאכים. ואף החזו"א שהיה "חד בדרא", לא הכריע להלכה נגד ראשונים, אלא אך ורק בדרך לימודו, אולם לא למעשה.

והנה מי "שמוצא עצמו בין הרים". ראשית יש לחוש שזה נובע מ"גאווה" וכדו', כי קליפה קודמת לפרי. ולכך תחלה יש לחוש שדבר זה בא מהמקום הבלתי מתוקן שבנפש.

ולאחר מכן, אין לו להכריע כצד אחד שהאמת עמו, אלא יבין ש"חלקו שלו" באורייתא שייך לצד זה, אולם לא מפני שזה האמת וזולתה איננה אמת, אלא שלו נראה שכך האמת מפני שזה חלקו, ולכל אחד לפי חלקו כן נראה לו האמת, כי זו האמת שלו.

אולם למעשה יש לילך אחר דעת הפוסקים ולבטל דעתו מפני דעתם, כי תמיד יש לחוש שעושה כן מגאווה או נגיעה אחרת, וכל זאת לרוב שיפלותינו.

וכן יש לחשוש מאוד שהכרעה זו נובעת מקטנות דעת מופלגת ביחס לראשונים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם

וכל מה שבא בכתבי הקדש שמתארים אותו בתארי הגופות כמו ההליכה והעמידה והישיבה והדבור כיוצא בזה, הכל דרך השאלה.

גדר התוארים שנאמרו בתורה כלפי הבורא

יסוד זה חזר ונשנה בדברי הראשונים, וכן בדברי הרמב"ם כמה פעמים, שכל תוארי הגופות שנאמרו בתורה, כגון הליכה, שמיעה, שומעים את קול ה' מתהלך לרוח היום, עמידה, ישיבה, דיבור, וכיוצא בזה, הכל דרך השאלה.

עתה נבוא לבאר מהי כוונת המושג "דרך השאלה", ממי שאלו את הדבר.

כל דבר שנאמר בפסוקי התורה, הוא בודאי אמת לאמיתה. אין זה כמו דברי חז"ל שאפשר להוציאם מידי פשוטם, ולומר שהפשטות מעולם לא הייתה כוונת דבריהם, אלא דבריהם נאמרו על דרך הרמז הדרש והסוד. במקראות התורה גם הפשטות הוא אמת לאמיתה, שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו.

אשר על כן, כאשר נאמר בפסוק "יד ה'", "רגל ה'", גם על זה נאמר שאין מקרא יוצא מידי פשוטו. אמנם לפ"ז יש להבין מהי הכוונה, הרי לקב"ה אין גוף ולא מקרי הגוף.

ישנו יסוד ידוע שהובא בשל"ה. ועניינו הוא, שישנם שני אופנים, ישנו אופן אחד, שמגדירים שהתורה דיברה בתחתונים, ורמזה בעליונים. וישנו אופן שני, שמגדירים שהתורה דיברה בעליונים, ורמזה בתחתונים. כאשר האדם לומד תורה בעוה"ז, הוא תופס על דרך כלל שהתורה דיברה בתחתונים, ורמזה בעליונים. אולם כאשר האדם לומד תורה בגן עדן, הוא תופס שהתורה דיברה בעליונים ורמזה בתחתונים. מהמקום שבו

הוא נמצא, כך הוא מסתכל על התורה. בבחינת "אין לדיין אלא מה שענינו רואות", שכל דבר האדם רואהו מהמקום בו הוא נמצא.

לפיכך, דברי הרמב"ם כאן שהתורה הזכירה לשון של תוארי הגופות, הליכה ועמידה וישיבה, יחס זה הוא שהתורה דיברה בתחתונים, ורמזה בעליונים. ולכן אנו מגדירים את ההליכה, העמידה, והישיבה, והדיבור - כגופות. אולם בהגדרת גן עדן גדר הדבר הוא, שזו הליכה של נשמה, ישיבה של נשמה, דיבור של נשמה, וכן ע"ז הדרך. שהתורה דיברה בעליונים, ורמזה לתחתונים.

אמנם, בין כך או בין כך, בין אם התורה דיברה בתחתונים ורמזה בעליונים, ובין אם התורה היא דיברה בעליונים ורמזה בתחתונים, אין זה נאמר כלפי היחס לבורא ית"ש, שהרי הוא מעבר לגדרי גשמיות, ומעבר לגדרי רוחניות, ואפילו מעבר לגדרי אלוקות. רק הוגדר שדברי הרמב"ם שאלו הם "תוארי הגופות", תלוי היכן זה נקרא, בעוה"ז או בגן עדן. לדוגמא, כאשר אדם קורא כאן בעולם את הפסוק שבו מוזכר אברהם, הוא מתייחס לאברהם כגוף. וכאשר הוא קורא זאת בגן עדן הוא מתייחס לאברהם כנשמה, וכן ע"ז הדרך.

התלבשותו וגילוייו של הקב"ה באיברי הנבראים הם התוארים שנאמרו בתורה

נחזור לעיקר נידון דברי הרמב"ם, מהו המושג שנקרא "דרך השאלה". יש את מציאותו ית"ש כביכול קודם שנברא העולם, ויש את מה שהוא ית"ש ברא את עולמו, ומתלבש בעולמו, ומתגלה בעולמו. כאשר נאמר כלפי הקב"ה יד, רגל, וכל שאר הלשונות הללו,

כוונת הדבר היא, שהתלבשותו היא במדרגת יד, במדרגת רגל, וכיוצא ב. גילוייו של הקב"ה בהתלבשות בהנהגה, זוהי ההגדרה שנקראת

בלשון הפסוקים יד ה', רגל ה', עיני ה'.

לפ"ז, לשון השאלה עניינו, שהוא שואל את היד של הנבראים, את הרגל של הנבראים, ומשתמש בהם. אין הכוונה ללשון מושאל כמו שרגילים לתפוס במובן החיצוני, לקיחת דבר שאינו שייך והשתמשות בו. אלא כוונת הדבר היא, הרי לקב"ה אין יד, אלא "יד ה'" עניינה כיצד הקב"ה מתגלה ביד של הנבראים. התגלותו של הקב"ה במדרגת רגל, היא נקראת רגלי ה', דוחק רגלי שכינה, וכן ע"ז הדרך.

ישנם את האיברים שלנו, האיבר הפרטי של כל אדם ואדם, וישנה את כללות כל הבריאה כולה שצורתה אדם. כאשר הקב"ה מתגלה, או בכללות צורת הבריאה, או בפרטות אצל פלוני אלמוני, כדרכי הנבואה וכדומה, הגדרת הדבר היא, שהוא משתמש בכלים של הנבראים. כלומר, הוא מאיר בתוכם. הנברא נעשה כביכול לבוש לקב"ה, והקב"ה שורה בתוכו. בבחינת דברי חז"ל הידועים, כיצד נברא העולם, נתעטף הקב"ה בשמלה ומשם יצא אורה לעולם. כל הנבראים נקראים בלשון חז"ל לבושים לבורא ית"ש.

נמצינו למדים שכל התארים שזכרו בתורה כלפי הקב"ה הם אמת לאמיתה, ומקרא אינו יוצא מידי פשוטו. ופשוטו של המקרא הוא, לא ח"ו שיש לבורא ית"ש יד, רגל ועין, אלא התלבשותו וגילוייו של הקב"ה ביד, רגל ועין של הנבראים, בגדרי צלם דמות האדם שנמצא בבריאה, המה הקרואים יד ה', עיני ה', רגלי ה'.

משל למה הדבר דומה, בשעה שהאדם שואל חפץ, יש לו קנין שואל, וזה נקרא שזה שייך לו בערכין, שהרי קנין ליום קנין הוא. וזהו גדר הדבר, שבשעה שהקב"ה משתמש זה נקרא יד ה', רגל ה', וכיוצא ב. ■ המשך בע"ה

שבוע הבא - מסדרת דע את אמונתך_004_היסוד השלישי הרחבת ההגשמה (שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם)

המספיק לעובדי ה'

ואהרן ובניו נצטוו להתבודד במשכן בשבעת ימי המלוואים כמו שנאמר: (ויקרא ח', ל"ה) "ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה" ... (וכן שם שם, ל"ג) "ומפתח אהל מועד לא תצאו"

הסיבה הפשוטה שמחמתה אהרן ובניו לא יצאו מאהל מועד, היא כדי שלא יסיחו דעת מהעבודה. אולם ר"א בן הרמב"ם מלמדנו שהסיבה שהם לא יצאו היא מחמת שנצטוו להתבודד במשכן.

הוזכרו לעיל שני אופני התבודדות, אופן אחד שהאדם מתבודד לבדו, ואופן שני שהאדם מתבודד מאנשי העולם. התבודדותם של אהרן ובניו במשכן הייתה באופן שהתבודדו מאנשי העולם, אבל לא התבודדו לבדם. ויתר על כן, יש כאן את מעלת ההתבודדות מצד המקום, שזהו מקום בית המקדש, המשכן.

וכהן גדול נצטוו שלא לצאת מן המקדש, כמו שנאמר (שם כ"א, י"ב): "ומן המקדש לא יצא ולא יחלל" וכו'

נבאר את עומק חייו של הכהן הגדול. לכהן הגדול יש איסור להיטמא לז' קרובים, חוץ ממת מצוה. כמו כן, הוא נצטווה שלא לצאת מן המקדש. לעומת כך, כהן הדיוט לא נצטווה שלא לצאת מן המקדש. והעומק של כל הציוויים הללו הוא, שכל חייו של כהן גדול הם במדרגת התבודדות, היפך מהמציאות של התערבות עם בני אדם.

נבאר לעיל שיש התבודדות בקדושה, והתבודדות בקלקול. התבודדות דקלקול עניינה מוות, מת. וזהו העומק באיסור של כהן גדול להיטמא למתים, מחמת שיש לו את הצד של ההתבודדות העליונה, שזהו ההיפך הגמור של ההתבודדות התחתונה שהיא מציאות של מוות. יש התבודדות חלקית ויש התבודדות שלמה, מדרגת כהן גדול יסודה התבודדות שלמה [שלמה בערכין, שאין שום שלמות בבריאה חוץ מהבורא ית"ש שהוא שלם]. ויש מדרגת התבודדות גבוהה מכך, והיא מדרגת מלך, כמו שיבואר להלן.

סדר המדרגות מלמעלה למטה הוא: מלך, כהן גדול, ומכאן ואילך כל סדר המדרגות למטה. מצד כך היה צריך להיות שהתבודדות במלך תהיה התבודדות

פרק ו' | מצות לימוד תורה

ולכן כל התורה קדושתה שוה בלי שום חילוק ושינוי כלל חס ושלום, כי הכל דבור פיו ית"ש ממש, ואם חסר בס"ת אות אחת, מפסיק אלוף תמנע (בראשית לו, מ) היא נפסלת, כמו אם נחסר אות אחד מעשרת הדיברות, או מפסוק שמע ישראל, וכמוש כתב גם הרמב"ם ז"ל, והוא מתנא דבי אליהו סא"ז סוף פרק ב'.

נבאר בדברי הנפש החיים, שכל התורה כולה קדושתה שוה בלי שום חילוק ושינוי כלל ח"ו "איפא כל התורה כולה קדושתה שוה בלי שום חילוק ושינוי כלל ח"ו"? בשני מקומות, מקום אחד, כי הכל דיבור פיו יתברך שמו ממש, שם הכל שוה, אופן השני שהכל שוה, "אם חסר בס"ת אות אחת מפסוק אלוף תמנע היא נפסלת כמו אם יחסר אות אחד מעשרת הדיברות או מפסוק שמע ישראל". זה בודאי שלדינא יש גדרים חלוקים בתורה, דוגמא פשוטה, דין להניח ספר ע"ג ספר, ד"ת אחרונים יותר להניח אותם על חמשה חומשי תורה, יש סדר איך מניחים, קדושת חמשה חומשי תורה גדולה יותר, ובעומק א"כ מה שנתבאר בדברי הנפש החיים "שקדושתה שוה בלי שום חילוק ושינוי כלל ח"ו", הוא לא מתכון לומר שאין שום שינוי מדריגות בהתגלות של תורה, וודאי שמצאנו שינוי בהתגלות מדריגות של תורה, פשט רמז דרוש סוד, וכן ע"ז הדרך חלוקים רבים שמנו רבותינו במדריגות התורה, אלא כונת דבריו שכאשר אדם עוסק בתורה והוא דבוק בו יתברך, במאמר פיו הכל אחד, שם אין שום חילוק, גם מה שנכתב להדיא בחמשה חומשי תורה, כל אות, בין אלוף תמנע או עשרת הדיברות או קריאת שמע שוה בקדושתה, אבל בודאי שיש חילוקי מדריגות בעסק התורה שאדם עוסק מצד הארת אור התורה המאיר לנפשו של העוסק.

ובעומק צריך להבין וכפי מה שהוזכר לעיל מדברי רבותינו, שכאשר האדם עוסק בחלקו הפרטי לנפשו התורה מאירה לו יותר, וכאשר הוא עוסק בחלק הכללי, ולא נגע בחלק הפרטי של נפשו החלק הזה שהוא עוסק בו כיון שהוא לא החלק הפרטי שלו הוא מאיר לו פחות קדושת התורה אמנם שוה, אבל הארתה שמאירה לו היא משתנה בחלקו, ולכן אפ' אדם שלמד - אני שלמדתי התורה כולה - כלשון הגמ' במנחות, אבל אם הוא לא נגע ח"ו בנקודה הפרטית שלו, האור של התורה המאיר בקרבו, הוא חלש יותר וכהה יותר, מאפשרות שלו באמת להשיג, ופעמים יש בנ"א שהגיעו לחלקם בתורה, ואפילו שידיעת התורה שלהם בכללות קטנה יותר, אבל הם הגיעו לחלקם בתורה, ולכן השגה שלהם בעומק בתורה גדולה יותר, כי הם מחוברים לים לשורשם למקור היותם, מי שיודע את כל התורה כולה, זה עוד סוגיא של הארה שלימה מכוח שלימות התורה כמו שנתבאר לעיל.

המספיק לעובדי ה'

יותר גדולה, אבל שלמות המלך היא בהיותו כולל את שני ההפכים, גם את התבודדות, וגם את הנהגת העם. וכמו שיבאר להלן ר"א בן הרמב"ם את מדרגת המלך בדוד המלך ע"ה.

ונצטוה להתבודד בעת בקשת שליחה ביום הכפורים, כמו שנאמר (שם ט"ז, י"ז): "וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו"

כל השנה כולה כהן גדול נצטווה שלא לצאת מן המקדש, אבל בתוך המקדש הוא נמצא עם כהנים נוספים, וזו לא התבודדות שלמה. התבודדות שלמה מתגלה ביום הכפורים, שכל עם ישראל הם מעין אליהו, שדומים למלאכים.

יותר על כן, נתבאר שמדרגת התבודדות היא מדרגת מסירות נפש, ושם האדם נקשר לשורשו הפרטי. וכל מהותו של יום הכיפורים בשורשו הוא מסירות נפש, כמו שנאמר במשה רבינו: "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" (שמות לב, לב), וזה מתגלה אצל כל אחד מישראל במידת מה.

אולם, אצל כהן גדול זה מתגלה בפועל ממש, שנכנס לבית קדשי הקודשים, ושם נאמר: "וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו" (ויקרא טז, יז), ובקודש הקודשים מתגלה בכה"ג שהוא נמצא לבדו, ונקשר לשורשו העליון.

בית המקדש של מטה מכוון כנגד בית המקדש של מעלה, והמקור לכך בבית קדשי הקודשים הוא בכך שהכהן גדול נקשר שם לשורשו העליון, ליחידה שבנפש. ומבואר ברבותינו שחמשת התפילות ביוה"כ הם כנגד חמשת חלקי הנפש - נרנח"י, עד מדרגת הנעילה שנוגעת בבית קדשי הקודשים שבנפש, מקום היחידה שבנפש, ושם מדרגת התבודדות השלמה.

נמצא ששלמות יום הכיפורים הוא התבודדות. התבודדותו של כהן גדול בבית המקדש, ויתר על כן בבית קדשי הקודשים ששם הוא נמצא לבדו. וזהו העומק של כפרת יום הכיפורים, שמגיעה ממקום של למעלה מהחטא. והמקום המוחלט והגמור ששם אין חטא - הוא מדרגת היחידה שבנפש, שכולה נקשרת לשורשה ודבוקה באין סוף ב"ה, ומסולקת מכל מציאות של חטא. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך

שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

פרק ו | דרכי לימוד הגמרא

א"כ האדם לומד תחילה, או את כללות ההיקף של דברי הראשונים על הסוגיה, או כל ראשון וראשון לעצמו, וכך הוא מסיים את דברי הראשונים. אבל לאחר מכן צריך לקחת כל מהלך ומהלך שהתחדש לפי כל ראשון, וללמוד בחזרה לפי אותו מהלך ויסוד את כל הסוגיה מהתחלה. לחזור וללמוד את השקלא וטריא של דברי הגמרא ואת כל הסוגיה לפי אותו מהלך.

לפעמים זה יוצר נפקא מינה לכללות הסוגיה, ולפעמים זה יוצר נפקא מינה רק לחלקיה. וודאי שזו חכמה דקה, ואי אפשר להעמיד את הדברים באופן מדויק ולומר איך לעשות את הדברים באופן המדוקדק ביותר, אבל צורת הדבר היא שבכל מהלך ומהלך בראשונים, צריך לראות איך הדברים משתלשלים לכל אורך הסוגיה.

בדיקת הדיוקים והסברות של עצמו ע"פ הראשונים

בשלבם הקודמים היתה את ההבנה והאדם וניסה להעמיד דיוקים וסברות. כעת לאחר לימוד הראשונים הוא מתחיל לבדוק ולראות לפי כול ראשון וראשון, האם הדיוק שלו בסוגיה הוא בדווקא או שהדיוק הוא לא בדווקא, וכמו כן לאיזה יסוד של סברא הוא שייך.

ככול שהוא מפותח יותר ויש לו סייעתא דשמיא, אז או שהוא יגלה ויראה שהראשון הזה הלך לפי מהלך הסברא המסוימת שהוא למד. או להיפך, שהוא יגלה בראשון הזה עכשיו סברא חדשה שהוא לא חשב עליה קודם לכן. זה יכול להיות לשני הצדדים.

מהלכי סברות בראשונים, ולא רק שיטות שונות.

כאשר האדם לומד את הראשונים באופן שהוזכר זה יוצר נקודה מאוד מאוד עמוקה, שכעת זה לא שיש לו כמה "שיטות ראשונים" בסוגיה, אלא הוא רואה כמה "מהלכים" בסוגיה.

הרי גם בחור בישיבה קטנה, כששואלים אותו בסוגיה שלמד, יכול להשיב שיש בסוגיה זו שלוש שיטות, שיטת הרמב"ן היא כך... שיטת הרשב"א היא כך... ושיטת הריטב"א היא כך...

אבל הלומד ע"פ צורת מהלך הדברים שהוזכר, מבין שלכל שיטה יש בית אב של סברא, ומאחר והוא העמיד כמה סברות כשלמד את הסוגיה, ממילא עולה בידו שדברי הרמב"ן שאמר כך משום שסברת היסוד שלו היא כזו, הרשב"א אמר כך והסברא שלו היא כך, והריטב"א למד באופן כזה כי הסברא שלו היא כך. כאן בעצם זה האור הגדול של הסוגיה.

ואם האדם לא הגיע לאותם סברות בראשונים מכוח הסברות הראשונות שהוא אמר, כשהוא רואה כל מחלוקת בראשונים, אזי ראשית כמובן צריך לברר במה הם חלוקים ביסוד הגדרת הדבר, אבל לאחר מכן צריך לברר מה שורש סבת המחלוקת בסברא. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

בלבביפדיה

שאלה יוסף הצדיק ודיוקנו של אביו - ניסיון אות ברית קודש

שלום לכבוד הרב ותודה רבה.

א. השאלה בענין יוסף ואשת פוטיפר, האם דמות דיוקנו של יעקב אבינו הופיעה מאליה לפני יוסף, או שיוסף מרצונו דימה את הדיוקן בעיני רוחו בשעת הניסיון?

ב. לכאורה משתמע שהיכולת של יוסף הצדיק לעמוד בניסיון, הגיעה מתוך כוחו של יעקב אבינו, ואם כן, במה מתבטאת העמידה בניסיון, בזה שרצה לעמוד בניסיון, בזה שהשאיר בגדו וברח כלומר במעשה ההתרחקות בפועל, או בכל הפעמים הקודמות שמיאן, או בנקודה אחרת?

תשובה

א. עיין ספר התמונה (תמונה שניה) יוסף שישי לבנין, כי נברא בדמות דיוקנו של אביו. ועיין עבודת הקודש (ח"ד, פי"ט) כי הבן סוד דיוקנו של אביו. ועיין אפיקי ים (סוטה, לו, ע"ב) ודמות דיוקנו של אביו, הוא צורתו של אדה"ר.

ולשון הגמרא (סוטה, לו, ע"ב) באותה שעה באתה "דיוקנו" של אביו ונראתה לו בחלון. ועיין ירושלמי (הוריות, פ"ב, ה"ה) א"ר אבין, בשעה שנראתה ליוסף דיוקנו של אביו, נראתה לו גם איקונין של רחל, שנאמר משם רועה אבן ישראל.

ובמדרש אגדה (וישב, לט, יא) הלשון הוא, וזימן לו הקב"ה "דמות" דיוקנו של אביו. וביאר האור החיים (נשא, ז, מח) וז"ל, והן ידוע כי הוא מראה השכינה, כי אביו במקומו לא ידע דבר ואפילו אם עודנו חי, אלא אביר יעקב אלהי ישראל. ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה ק"נ) הוא דבר נסתר מאוד איך הדמות נתראה והוא בעצמו אינו יודע, כי בודאי יעקב לא ידע. ועיין מהרש"א (סוטה שם) וז"ל, ואולי שרמזו בדמות דיוקנו, והוא צורת יעקב החקוקה תחת כסא הכבוד, נראית לו בחלון "ושער השמים", ולזה כתב מידי אביר יעקב. ובמדרש, כיון שבא ליזקק לה בא הקב"ה בדמות אביו וכו'. ועיין באר מים חיים (בראשית, ב, ז) שהאדם הוא דמות דיוקנו של אביו שבשמים. ולפ"ז זהו דיוקנו של אביו.

והבן שישי מדרגה של "דיוקנו של אביו", כלשון הגמ'. ויש מדרגה של "דמות" דיוקנו, כמ"ש במדרשים (כגון תנחומא, וישב, ס"ט), ויש מדרגה של "איקונין" של רחל, כנ"ל במדרש אגדה. ודו"ק היטב. ועיין שפת אמת (שלח, תרנ"ה, ד"ה לפרשת ציצית) דמות דיוקנו של אביו, והוא ציור ומלבוש הקדושה.

בבא מציעא (כו, ע"א) - ת"ר, אשר תאבד, פרט לאבידה
שאינו בה שווה פרוטה, רבי יהודה אומר ומצאתה, פרט לאבידה שאין בה שווה פרוטה.

והנה מהות הפרוטה עיין ספר הפליאה (ד"ה ויכולו השמים) וז"ל, הפרוטה כלולה בכח שם יהו"ה, המתחלף באתב"ש, מצפ"ץ. ומצפ"ץ, עולה פרוטה. ראה עתה בני שהפרוטה היא אדום (שורש הדינים, התפרטות, פרוטה לשון התפרטות) נכנס בפועל יהו"ה להתלבן מאדימותם, וכו', ואין להם שוה פרוטה, ר"ל אין להם רחמים כלל, עכ"ל. ועיין שו"ש סוד חליפין שקונה בפחות מפרוטה. ועיין ספר הקנה סוד קידושין וכוונתיה. ועיין שושן סודות, אות שפ"ב, בכסף כיצד.

והבן שמצות השבת אבידה יסודה רחמים, על המאבד. ולכך דבר שאין בו שוה פרוטה אין חיוב להשיב כי אין לו הארת רחמים מן שם הוי"ה, כמבואר בספר הפליאה כנ"ל. והבן שפרוטה לפרוטה מצטרפת (ב"ב, ט, ע"ב) והיינו שיש אור האחדות של צרוף, שהוא אור הרחמים. אולם פחות מפרוטה הוא לאו בר צרוף, ולכך אין דין להשיבו. כי השבת אבידה הוא כח שמצרף בין האובד למוצא. אולם פחות מפרוטה אין בו כח צרוף זה.

והבן שפרוטה היא מנחושת, נחש-תו, והיינו תיקון הנחש. אולם בפחות מפרוטה אין לו לעת עתה תיקון. וז"ש (סנהדרין, צו, ע"א) אין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס. והיינו שנשאר בכיס רק פחות מפרוטה, ובן דוד בא לתקן את מדרגת פחות מפרוטה שאין עליה עתה מצות השבת אבידה. והוא בא להשיבה.

אולם עתה כח החיבור וההשבה רק בפרוטה. והברכה רק בפרוטה, כמ"ש (תענית, ח, ע"ב) ואמר רבי יצחק, גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו. ושטר אפילו אינו שוה פרוטה כשר, ולכך בו נעשה אף גירושין, כח המבדיל.

ושורש פגם זה של פחות מפרוטה נגלה בדור המבול, כמ"ש (ב"ר, נח, לא, ה) כי מלאה הארץ חמס מפניהם. איזהו חמס ואיזה גזל, א"ר תנינא, חמס אינו שוה פרוטה, וגזל שוה פרוטה. וכך היו אנשי המבול עושים, היה אחד מהם מוציא קופתו מליאה תורמסים, והיה זה בא ונטל פחות משוה פרוטה, וזה בא ונטל פחות משוה פרוטה, עד מקום שאינו יכול להוציא ממנו בדן.

ואמרו (שהש"ר, ב, א, ה) אמר רבי לוי, לשעבר היתה פרוטה מצויה והיה אדם מתאוה לשמוע דבר משנה והלכה ותלמוד. ועכשיו שאין הפרוטה מצויה וכו', אין מבקשין לשמוע אלא דברי ברכות ונחמות. ועיין מסכת סופרים (פט"ז, ה"ד). והיינו נחמת ציון וירושלים, בבנין ביהמ"ק וביאת משיח, ששייב פחות מפרוטה, כנ"ל.

בלבביפדיה

משפטים | ד-ש

כי יבער איש שדה. שד-ה. שד, שורשו בשם שדי. שהוא בחינת "שדים", מקור היניקה של כל העולם, וממנו בא השפע לכל העולם. והוא בחינת מש"כ (בראשית, כז, כז) ראה ריח בני כריח "שדה" אשר ברכו ה'. ומשם מקור שפעו של אברהם המשפיע לאליעזר, וכמ"ש (שם, טו, ב) ובן ביתי הוא דמשק אליעזר. דמשק, שד-קם. וכמ"ש (יומא, כח, ע"ב) אמר רבי אלעזר, שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים. והיינו שנעשה אליעזר כשדים לאחרים מתורתו של רבו.

ועיקר השפע מן השדים הוא בבחינת מש"כ (דברים, לב, יג) וינקהו דבש מסלע. דבש, דש-ב. ואמרו (ספרי, דברים, האזינו, שיו) וינקהו דבש מסלע, זו משנה. ושפע זה ממקור קדוש יהלך, קדוש, שד-קו, מן הקו העליון הנוקש באור א"ס. ועל מנת להשיגו נצרך שקידה, שקד, שד-ק. ואזי דבק במקור המעין שכולו חידוש, חדש, ח-שד. ומרוב שפע נעשה דשן, דש-ן. שלמות הארת נון"ו שערי בינה. ועיקר מדרגה זו נקראת "דרש", דש-ר, מתוך פרד"ס.

אולם מצד הקלקול שנעשה שד דקלקול. ושורשו במש"כ (בראשית, א, יא) ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו. ואמרו בירושלמי (כלאים, פ"א, ה"ז) למה נתקללה הארץ, ר' יודן בר שלום אמר, ע"י שעברה על גזרותיו של הקב"ה, תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע, והיא לא עשת, אלא ותוצא הארץ עשב מזריע זרע למינהו. ומכח כך נעשה "שד" המשפיע שפע באופן שאינו מדויק.

ועיקר כח שד-שדה דקלקול נגלה אצל עשו שכתוב ביה (בראשית, כה, כז) "איש שדה". ואמרו (שכל טוב, שם, כה, לד) שהפקיר עצמו כשדה. ובזוה"ק (תולדות, קלט, ע"א) איש שדה, בגין דחולק עדיה לאו איהי בישובא אלא באתר חרוב במדברא בחלקא ועל דא איש שדה. ובשדה זו יונקים השדים - שעירים, כמ"ש (האזינו, לב, טו) יזבחו לשדים לא אלה. ושם שורש השפע אינו מתוך אהבה ורעות, אלא מתוך שחד, שד-ח. ואופן ההשפעה אינו מרצון אלא בגזילה, בבחינת שדד. שד-ד. ותכלית השפע אינו לקיום הדבר אלא להשמידו. שמד, שד-ם. ואחריתם שמד - מות. שאבלים אוכלים עדשים (ב"ב, טו, ע"ב). עדש, שד-ע. שזהו מאכלו של עשו איש שדה כמ"ש (תולדות, כה, לד) ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים. ואזי השפע מתקלקל בבחינת שדפון, שדף, שד-ף. שחל בו חרון אף, שד-אף. והנשאר מן השפע נקרא שרד, שד-ר, ששרד מן השדפון.

ועיקר שורש שד נהפך למלאכת דש. שמפרק דבר מגידולו, ממקור יניקתו, מן השדים שיונק. ולכך כל דבר שהורגל בו נקרא בלשון חז"ל דש. כגון (גיטין, נו, ע"ב) כיוון דדש דש. היינו שנעשה מחמת הרגל ואין לו יניקת אמת מן המקור. והתיקון השלם במקדש, דש-קם, ששם יש תקומה לדש, ושם מקור השפע, מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים, ומשם השפע לכל העולם

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: דש, דרש, קדש, אחשדרפנים, ארפכשד, אשדוד, אשדות, שמד, שקד, דבש, דבשת, דמשק, דשן, חדש, דרש, דשא, מקדש, שדה, שדפון, שדמות, שחד, שרד, גדיש, גדש, דישון, דריוש, כשדים, שדד, שדים, פרשדנתא, צורשדי, עדש, עמישדי, שדי, שדיאור, שדף, שיד ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליטי"א במיוחד לעלון זה

בבא מציעא (כב, ע"ב) - דא"ר יוחנן משום רבי ישמעאל בן יהוצדק, מנין לאבידה ששטפה נהר שהיא מותרת, דכתיב וכן תעשה לחמורו וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבידת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה, מי שאבודה הימנו ומצויה אצל כל אדם, יצאתה זו שאבודה ממנו ואינה מצויה אצל כל אדם. והיינו שיש אבידה פרטית, ויש אבידה כללית. וכל שזו אבידה פרטית, ויש מי שאינו אבודה אצלו, אזי המצוה היא להאיר ממי שאינו אבודה אצלו למי שאבודה אצלו. אולם באבידה כללית שאבודה מן הכל אין ממי להאיר אור גמור. ולכך אין בו מצות השבת אבידה, והוי כהפקר גמור (עיין רמב"ן, שם, כז, ע"א).

ועיין רש"ר הירש (בהר, כה, יד) וז"ל, חוסר האפשרות להחזיק בחפץ יכול לבטל מבחינה משפטית גם את זכות הבעלות, כגון אבדה ששטפה נהר, שאבודה ממנו ומכל אדם (ראה נמוק"י שם). וכן התקוה לחזור ולהחזיק באבידה היא תנאי להמשך קיום זכות הבעלות, וכו'. כל ההלכות האלה מורות כנראה, שמושג הבעלות נובע מרצון האישיות ומתפיסת החפץ, עכ"ל. וזהו גדר קנין ובעלות ממון פרטית.

ושורשם של דברים. כתיב (בראשית, ב, י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. וכאשר נגלה הארבעה ראשים, כנגד ד' רוחות השמים יש קיום לכל פרט לעצמו. אולם בשעה שנגלה שורש הנהר לפני התפרטותו זהו כח של כלל, שטפה נהר, ולכך אינה מצויה אצל כל אדם. כי זהו כח כולל דוגמת ממון הקדש, ממון של כח הכלל.

וז"ש (ברכות, נו, ע"ב) אמר ריב"ל, הרואה נהר בחלום ישכים ויאמר הנני נוטה אליה כנהר שלום, קודם שיקדמנו פסוק אחר, כי יבא כנהר צר. והבן שנהר צר שורשו במקום ה"פרד" לארבעה ראשים. ונהר שלום שורשו קודם ההתפרדות. וכמ"ש בזוה"ק (מקץ, קצג, ע"ב) בגין דכל נהר דיוסף הצדיק איהו, ורוא דא הוי האי מאן דחמי נהר בחלום, חמי שלום, דכתיב הנני נוטה אליה כנהר שלום.

והבן שיש ב' בחינות בהשבת אבידה. א. השבה לשורש הפרטי, לבעליו של הממון. ב. השבה לשורש הכללי, וזהו שטפה נהר, ממון ששב לשורש הכללי, ולכך לא שייך שם השבה פרטית. ובדרך רמז נדר בגימט' נהר עם הכולל. ויש נדר פרטי ונדר כללי. ובנדר כללי נעשה הממון כהקדש כמ"ש בנדרים ובר"ן שם. והרי שנהר גדרו כגדר נדר כללי.

ויתר על כן למעלה ממדרגת נהר, שטפה נהר, יש מדרגת זוטו של ים (ב"מ, כד, ע"א), בכל ים, ובשורש הים הגדול, שהוא כח הכולל של כל מימות שבעולם, ובו הכל חוזר לכלל הגמור. שהוא סוד קריי"ס, וממנו נעשה ביזת הים, בים סוף. ולעת"ל יעשה מהים הגדול. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי

הרב שליטי"א במיוחד לעלון זה

אור א"ס

עיין הכתב והקבלה (בהעלותך, טו) וז"ל, דקדושי עליון המדמים צורה ליוצרה המתדבקים בו ית' התאחדות גמורה עד שיתבטלו בעיני עצמם כאילו אינם במציאות כלל, וכל יש הנמצא בהם אינו רק הוא ית', עד שהנביא (ישעיה, כו, ט) אומר, נפשי אויתך אף רוחי אשחרך, שהנביא קורא את הש"י בשם נפשי ורוחי, כאילו הנפש והרוח השוכן בקרבו אינם לעצמו, רק הוא ית' הוא נפשו ורוחו, ואמר אתה נפשי אותך אני מתאוה, אתה רוחי אותך אשחר (הכי פירשהו רבותינו במכילתא דרשב"י והוא פירוש יקר מאוד וכו'), ואמר הנביא (חבקוק, ג, יט) הו"ה אלקים חילי, הכח שיש לו אין בו ממש וכאילו אינו במציאות כלל, רק הוא ית' הוא כחי וחילי, עיי"ש. ועיין זוה"ק (אחרי מות, סז, ע"ב) ר' חזקיה אמר, נפשי אויתך בלילה, דא כנס"י, אף רוחי בקרבי אשחרך, דא קב"ה.

ועיין תניא (ליקוטי אמרים, פרק מד) וז"ש נפשי אויתך, כלומר מפני שאתה ה' נפשי וחי האמיתים, לכך אויתך, פירוש שאני מתאוה ותאב לך כאדם המתאוה לחיי נפשו, וכשהוא חלש ומעונה מתאוה ותאב שתשוב נפשו אליו, וכן כשהוא הולך לישון מתאוה וחפץ שתשוב נפשו אליו כשיעור משתנו, כך אני מתאוה ותאב לאור א"ס ב"ה חי החיים האמיתים להמשיכו בקרבי. ועיין שפת אמת (במדבר, תרמ"ב, ד"ה במדרש) וע"ז נאמר נפשי אויתך בלילה ודקדק בזוה"ק דהול"ל אותך, כי אויתך הוא פועל יוצא, ויתכן לפרש שהם כביכול מביאים התאוה אל הבורא יתברך.

צמצום

אוה, בהיפוך אתוין, הוא, נעלם, נסתר. ועיין ספר הפליאה (ד"ה נקראים הוא ובית דינו) הוא, הוא שם של ע"ב, שכשם שהויה מתגלגל בצירופי ע"ב כן הוא וכו', שכל אלו הבתים הוא - והא - אהו - אוה - ואה - האו, עולים ע"ב, עיי"ש. ועיין ייטב לב (נח) ונהפוך "הוא", כשיתהפך אותיות "הוא" לבחינת אוה למושג לו, אז ישלטו המה היהודים המה בשנאייהם, וכו'. וזהו שאמר "והוא" יכוננה עליון, שיכונן אותיות הוא, ועיין תולדות יעקב יוסף (שלח) מאמר הבעש"ט בפסוק והוא אחד ומי ישיבנו, כי תיבת והוא יש בו רמז שניהם יחד, כי יש בו השם והו מן אני והו, וגם יש בו תיבת הוא שהוא אותיות אוה למפרע. וזהו ענין הכתוב והוא באחר ומי ישיבנו.

קו

יש נוסחאות שאומרים ביוה"כ בסליחות (הובא בלקט יושר ח"א או"ח, קטו, ענין ב', ועוד) אויתך קויתך.

עיגול סביב. ועיין הכתב והקבלה (דברים, יב, טו) ג"ל שזהו

המכוון בלשון "בכל אות נפשך", כי שורש אוה מצאנו שהוא נרדף עם שרש "סבב", כמו והתאויתם לכם לגבול (מסעי, לד, י) שהוא לרש"י לשון סבה ונטיה, ודומה ללשון ונסב לכם הגבול (שם, ד) שהגבול נוטה מצד זה לצד אחר (עיי"ש ברוו"ה ביאור דעת רש"י לפי עומק שורשו). ומצאנו שרש סבב שהוראתו השתנות דבר מענינו הראשון, כמו מוסבות שם (מסעי, לד, לח) כלומר שינוי שם. וכן ויסב שמו יהויקים (מ"ב, כב, לד), וכן נקבה תסובב גבר (ירמיה, לא), החלש ישתנה להיות גיבור, ושפיר פירש"י והתאויתם על נטית הגבול והשתנות מצד לצד. וכן נקבה תסובב גבר (ירמיה ל"א) החלש ישתנה להיות גבור, ושפיר פירש"י והתאויתם על נטיית הגבול והשתנות מצד לצד. וכן תאוה שהוא על החשק בדבר שאין בו שלמות עצמי, שישתנה במקבל זולת מקבל, במקום זולת מקום, ובזמן זולת זמן, כמ"ש (ואתחנן, ה, יח) ולא תתאוה, כעיקר הוראתו השתנות. ושורש "איוה", שישמש על ההתרצות, כמו יאותו לנו האנשים, נאות להם, היינו ג"כ התרצות אחר שקדם אליו המיאון בדבר, והיינו השתנות מלא רצון אל רצון. והבן שבעומק הוא שורש השינוי מיושר, אלקים עשה את האדם ישר, ללא ישר, בקשו חשבונות רבים, שרשעים סביב התהלכון, שמהותם הפכה להיות השתנות, מלא רצון לרצון.

ועוד. עיגול, עגל, ע-גל, גלות. ואמרו (זוה"ק, אחרי מות, סז, ע"ב) נפשי אויתך, אמרה כנס"י קמי קב"ה, נפשי אויתך בלילה, בעוד דאנא בגולתא ביני עממיא, ומניעא נפשי מכל בישתא דקוטרא בני עממיא, נפשי אויתך בגין לאתבא לאתרי. ועיין רש"י על פסוק הנ"ל.

יושר

עיין עבודת הקודש (ל"ג, פמ"ב) ואותיות אוה, מורות לנו סוד היחוד השלם בהתנוצצות האור והאצילות "דרך ישרה", מראש הלבן, דרך המלך עד בית מלכותו, ולזה חתם למושב לו.

שערות

עשו איש שעיר. ואמרו (מגילה, ו, ע"א) ואמר רב יצחק, מ"ד אל תתן ה' מאויי רשע זממו אל תפק ירומו סלה, אמר יעקב לפני הקב"ה, רבש"ע, אל תתן לעשו הרשע תאות לבו.

אזן

עיין עבודת ישראל (ראה) אז"ן מספרו יו"ד ה"י וא"ו ה"ה, כנודע. הרי יש בו כללות ד' מילואים של ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. כי ע"ב ס"ג נכללים ביו"ד ה"י. ומ"ה וב"ן נכללים בוא"ו ה"ה במלוי אוה. הרי שאזן כולל ד' מחנות המרכבה, וקומה שלמה. ולכך אמרו חרשו נתן לו דמי כולו, כי געדר ממנו שורש כל הקומה.

חוסם

עיין חתם סופר (דברים, לא, יא) והוא המקום אשר יבחר בו ה', לאפוקי מזמן דכתיב (ירמיה, לב) כי על אפי וחמתי היתה לי העיר הזאת וגו', אלא אדרבה בהיפך, כי ה' יבחר בה, ע"ד אוה למושב לו, פה אשב כי איתיה.

פה

עיין חומת אנך (במדבר, ל, ב) ס"ת, היוצא מפיו יעשה הוא, או"ה, דבשמירת הלשון יבא משיח, ויהיה שמו וכסאו שלם שהוא אותיות או"ה, דהכל תלוי בלשון (עיין ערך קטן דעת).

עינים - שבירה

שורש הרע. רשע, רע-ש. וכתוב (תהלים, קמ, ט) אל תתן ה' מאויי רשע. ועיין קהלת יעקב (ערך אוה) יש לדורשו על היצה"ר שהוא המתאוה לכל. גם אוה במילוי, אל"ף וא"ו ה"א עם הכולל גימט' סמא"ל.

ועוד. אמרו תנא דבי אליהו זוטא (פי"ט) והולכין לציון ואומרים לה, נגלה לך הקב"ה, שנאמר כי בחר ה' בציון אוה למושב לו, ותאמר להם מיום שסילק הקב"ה את שכינתו מתוכי "והחריב" את ביתו (ושורשו השבירה הראשונה) ושרף היכלו שוב לא ראיתיו. והבן שכאשר נחרב הבית בטל ה"אוה", נחרב האוה. ונעשה ר"ת אומות העולם, או"ה. ולכך גלו ישראל לבין האומות. ואמרו (מנחות, פז, ע"א) כתיב: על חומתיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את ה' אל דמי לכם. מאי אמרי, הכי אמר רבא בר רב שילא, אתה תקום תרחם ציון. רב נחמן בר יצחק אמר, בונה ירושלים ה'. ומערבא מאי הווי אמרי, אמר רבא בר שילא, כי בחר ה' בציון אוה למושב לו. ובתיקון זהו לנדד שינה מעיניו בלילה, נפשי בלילה איתך כמו שהרחיב בחרדים (מצות עשה, פ"א, ח). ועיין חובות הלבבות (ש"י, שער אהבת ה', פ"ו). וחיבור התשובה למאירי (משיב נפש, מאמר א, פ"ב, ד"ה השישי). ומס"י (פי"ט).

עתיק

עיין שערי אורה (ש"ח) משנקבע מקום לשכינה בארץ, משכנה שלמה בביהמ"ק, אע"פ שהיא מסתלקת לפעמים, אינה זזה קדושתה לעולם, שנאמר זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי איתיה (תהלים, קלב, יד), ואומר כי בחר ה' בציון אוה למושב לו (שם, יג). מאי אוה, כפי שמתרחק מאנשי ביתו (עתיק - נעתק מהם) ומתאוה להם (מכח הריחוק). וכן אמר שלמה המלך, מכון לשבתך עולמים (מלכים, ח, יג) כלומר אע"פ שמסתלק לפעמים, לכאן הוא חוזר.

ועיין שומר אמונים (מאמר צהלי ורני, פי"ד. שיר מהר"ם אלשקר) כס נכון כסא מלכות עולמים (מלכות דא"ק, עתיק) אוה למושב.

אריך

אריך, אורך, אור-ך. לעומתו כתר, ישת חשך סתרו, סתר - כתר. ודו"ק, פרצוף אריך - אור, ספירת כתר, חשך. וכתוב (ישעיה, כו, ט) נפשי איתך בלילה. בחשך.

אבא

סוד תפילין. ותפילין דר"ת בפרט. ועיין שער הכוונות (דרושי תפילין, דרוש א) שיטה ו', ויו-דוי-אוה. שיטה ו', ואל-פוא-אוה, עיי"ש. ועיין עולת תמיד, שער התפילין.

אמא

אמא מקננא בכורסיא, כסא. ועיין מהרש"א (סוטה, מ, ע"ב) מקום המשכן והמקדש הוא כסא ה', כדכתיב אוה למושב לו, ולמלכות בית דוד קרי הכתוב כסא ה' כמ"ש בד"ה וישב שלמה על הכסא. וכתוב וישם כסא לאם המלך.

ד"א

אמרו (זוה"ק, אחרי מות, סז, ע"ב) ר' חזקיה אמר, נפשי איתך בלילה, דא כנס"י. אף רוחי אשחרך, דא קב"ה, וכו'. א"ל רב אבא נפשי איתך בלילה אף רוחי בקרבך אשחרך, איתך, אותך מבעי ליה, אשחרך, ישחרך מבעי ליה, א"ל הא אקומוה כד"א, אשר בידו נפשי כל חי, ורוח כל בשר איש. ת"ח נפשא ורוחא אשתתפי כחדא לעלמין וכו'. והוא יחוד ז'ו"ן. ועיין זוה"ק תיקונים (תיקון כה, ע, ע"ב) ושם זהר חדש (מגילת רות, לח, ע"ב) (ועיין אור החיים, נשא, ה, ו. וכי תצא, כא, יא). ועיין זוה"ק (דברים, רצו, ע"א).

נוק

עיין הכתב והקבלה (שמות, כ, יד) שהאיש הקשור בעבותות אהבה עם ה', ישחק על כל מחמדיה של העולם הזה הכלים ועוברים ונבזים מצד עצמן, ועל חמדת נשים לא יאוה, ואם חמד אלהים לשבתו עליו אוה למושב לו ואת זה לתאוה יבקש, נפרד הלב בטבעה מכל תאות עוה"ז ולא יחמוד אותם ותגעל נפשו בהם, על שדי יתענג להשתעשע ולדבקה בו ית' באהבה ושמחה.

ועוד. עיין ספר הנימוקים (לר' אליהו בחור, ערך אוה) אוה, הנוה והמעונגה, א"א פירוש, האשה שיושבת בנוה שלום שוקטת. ועיין עבודת הקדש (ח"ב, פ"ב) אוה למושב לו, פה אשב כי איתיה, אוה ואיתיה, רמז לכנס"י. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות:

צדיק (וישב). ועוד מקומות שם. ועיין צדקת הצדיק (אות קי"ב) שאם חוטא מענישים אביו בגיהנם, וזה מה שראה יוסף. ושם אות קע"ב. ותקנת השבין (עמ' קד, ד"ה וזה).

ועיין שפת אמת (וישב, תרל"ג, ד"ה לעשות) וז"ל, שנתיישב בשורש החיות שלו וראה שאין לו חיים אם עושה זה שהוא נגד רצון הש"י. ועיין אמרי אמת (וישב).

ב. כתב הרמב"ם (יסודי התורה, פ"ה, ה"י) כל הפורש מעבירה או עשה מצוה לא מפני דבר שבעולם, לא פחד ולא יראה, ולא לבקש כבוד, אלא מפני הקב"ה "כמניעת יוסף הצדיק מאשת רבו", הרי זה מקדש את השם.

ועיין בספר מקראי קודש (דף קו, פ"ה, ה"ו) למהר"ח אבולעפיה שהקשה שמניעת יוסף היתה מפני שנראתה לו דמות של אביו וכו'.

ועיין אם הבנים שם, ובן ידיד שם, וטורי אבן שם, ומעשה רקח שם, ומרכבת המשנה שם.

ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה קנ) ומעלת הנסיון אף שראה דמות דיוקנו, הם דברים נסתרים ומכוסים מבני אדם. ועוד חזון למועד אי"ה. ובלשון קצרה. עיקר הנסיון בחינת "וינס" ויצא החוצה. וינס לשון נס למעלה. שנתעלה למעלה למדת אביו כמ"ש לעיל. ולא עמד בנסיון כפשוטו, אלא נס למעלה, מלשון "נס להתנוסס". כי ישנם ג' מדרגות. א. נסיון - נפילה (נס גימט' פל). ב. נסיון - נס - בורח מהנסיון. ג. נס - עולה למעלה. וזהו מדרגת יוסף שעלה ליעקב, לאביו. וזהו בחינת חלון. "להדליק נר חנוכה", ר"ת נחל - חלון, כמ"ש באריז"ל, ועלה למדרגת "היה דר בעליה", מדליקה בחלון. כלומר נתעלה לשורשו. ונתעלה לאביו יעקב, לדמות דיוקנו בכסא הכבוד, כנ"ל, ונתעלה לאדה"ר, כנ"ל באפיקי ים, ויתר על כן נתעלה כביכול לדמות דיוקנו של אביו שבשמים כנ"ל בשם המדרש. וזהו גדר הנסיון שנס כל מדרגות אלו לעילא, נס להתנוסס. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא -

מהארכיון של שו"ת

והבן ש"הדמות" מגיעה מכך שיוסף דימה את הדיוקן מרצונו ולכך באה אליו הדמות דייקא. אולם זהו מכח אתערותא דלתתא. ואזי מכח אתערותא דלעילא באה לפניו "דיוקנו" עצמה החקוקה בכסא.

ועיין משנה שכיר (וישב, ד"ה ויבא) וז"ל, ונראה לו דמות דיוקנו של אביו, כלומר, שהצער וכו', שחסר לו דמות דיוקנו של אביו הצורה היהודית (ולפ"ז אפשר שזהו גופא משך את צורתו - דמות דיוקנו), וכו', כי תמיד העביר לפניו דמות דיוקנו של אביו את עבודתו הקדושה במסירות נפש, וזה החזיקו ולא הניחו ליפול ברשתם. ומעין כך איתא בבת עין (וישב, ד"ה וב' בחינות).

ועיין בעש"ט (וישב, אות ו) ואמרו רבותינו שראה דיוקנו של אביו, פירוש לפי שידוע שאשת פוטיפר היתה מתפארת לפניו עד מאוד וכו' כדאיתא במדרש (תנחומא, וישב, ה) וכו', ויוסף הצדיק לא היה חפץ בהתפארות זו, אבל היה חפץ והתלהב מהתפארות זו לתפארת העליון, שהוא דיוקנו של אביו, תפארת ישראל. עיי"ש. ובתורת המגיד שם. ושורש דבריו בספר התמונה הנ"ל. ועיין ילקוט ראובני (בהר). ומעין כך בנועם אלימלך (בשלח, ד"ה ויקח). ובבאר מים חיים (ויגש, מה, כח). ומאור עינים (בראשית ד"ה וזהו) ואור המאיר (שה"ש, ד"ה ודוד). וקדושת לוי (ויצא, ד"ה והנה). ומאור ושמש (וישב, ד"ה וזאת). ובני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ז', ט).

ועיין דגל מחנה אפרים (בראשית, ד"ה ויאמר) דיוקנו של אביו היה שם. ולכך יש סגולה ועצה להנצל מהרהורים רעים ח"ו או תאות זנות ח"ו, לצייר לפניו דיוקן של אביו, וזהו מוליד בו כח קדושה וינצל מיצה"ר וכו'. ולפ"ז אפשר שכן עשה יוסף. ועיין תפארת שלמה (בחוקתי ד"ה ונכרתי. ושם לת"ב, ד"ה השליך. וליקוטים ד"ה פרשת מצורע) שנכנסו אורות "אבא", עיי"ש.

ועיין שם (חנוכה, ד"ה במסכת כריתות) דיוקנו דיו-קנו - קנ"ו בגימט' יוסף. ועיי"ש (רמזי פורים, ד"ה א"י) יו"ד אבא, קנ"ו - יוסף. ועיין ישראל קדושים (אות י) דמות דיוקנו של אביו, היינו מדת האמת. וליקוטי אמרים (עמ' ק"ג, ד"ה וזהו). ומחשבות חרוץ (אות ז', ואות ט"ו). ופרי

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

מגפת "הקורונה" סיבתה ותיקונה | עמ' ד'

י"ג עיקרים

ויסודות האמונה לרמב"ם

השגת כוונת הפסוק "רגל ה'" - כערך זיכור רגלו של האדם

לפי האמור נבין, מאיזה כח האדם יכול להשיג ולהבין פסוק שנאמר בו "יד ה'", "עיני ה'". וגדר הדבר הוא, ככל שאיברי האדם יותר מזוככים, רגלו יותר זכה, ידו יותר זכה, כך הוא יותר יכול להבין את הפסוק.

וסיבת הדבר, שהרי כל הגילוי של הפסוק הוא התלבשותו של הבורא ית"ש באיברי הנבראים, כמו שנתבאר, "וביד הנביאים אדמה", ואם איבריו של האדם אינם מזוככים, הרי שהתלבשות זו איננה גלויה אצלו, והוא לא יכול להשיגה. זו איננה השכלה כשלעצמה, אלא זו השכלה שנתלבשה בגדרי היות הנבראים, בצלמם ודמותם. ולכן השגת הנבראים בדבר היא כפי שיעור זיכוכם באותו האיבר [בקצרה, דוגמא לגדר זיכוכ זה ברגליים, לכל דבר ישנו אור וכלי, בהגדרה החיצונית מצד הכלי, נצרך זיכוכ ברגליים. ובהגדרה הפנימית מצד האור, נצרך זיכוכ כח "ההרגל" שבנפש].

נחדד את הנאמר כאן לפי מה שנתבאר בארוכה לעיל. כמו שנתבאר, בכללות ישנם שני כוחות בחיבור שלנו לבורא ית"ש. כח ראשון, חיבור מכח ההכרה שבנפש, וזה לא ביחס לצורת אדם של רמ"ח איברים ושס"ה גידים, אלא זהו כח האמונה שבנפש, שהינו מעבר לגדרי אדם. הכח השני, חיבור האדם לבוראו לפי התלבשותו של צורת אדם.

הכח הראשון, שהוא כח האמונה, כח ההכרה, אינו לפי שיעור האיברים, אלא הוא לפי שיעור ההכרה שבנפש. כמובן, שכפי שיעור זיכוכ האיברים, כך יאיר

בהם אור האמונה, אבל עצם ההכרה לא תלויה באיברים, אלא זו הכרה מעבר לגדרי אותיות, מעבר לגדרי אדם, מעבר לגדרי איברים.

הכח השני, שהוא השגת הבורא ית"ש בהנהגתו, בהתלבשותו בצורת אדם, בו ההשגה של כל אדם היא כפי שיעור זיכוכ איבריו. לכל אדם ואדם ישנו איבר שהוא פחות מזוכך, וישנו איבר שהוא יותר מזוכך, יתכן שאצל ראובן היד יותר מזוככת, והרגל פחות, ואצל שמעון להיפך. ולכן השגתו של כל אחד משתנה כפי שיעור האיברים, וכפי שיעור זיכוכם.

יש להבין זאת בעומק כוחות נפש האדם. ישנם כאן שני סוגי הכרות, שני סוגי חיבורים. הכח הראשון הוא הכרה מעצמיות הנפש, למעלה מאותיות, למעלה מצורת אדם. הכח השני הוא עצם ההיות של הדבר, מצד היות צורת אדם. שני הכוחות הללו, שני שורשים תמידיים בנפש שהאדם מתחבר למי שאמר והיה עולם. כל העסק שלנו עתה בתורה, וקל וחומר בקיום מצוות, הינו מהמדרגה של צורת אדם - "זה ספר תולדות אדם". תרי"ג מצוות, רמ"ח איברים ושס"ה גידים - צורת אדם. האור הפנימי של התורה שנקרא בלשון רבותינו "מאור שבתורה", הערך שלו הוא לפי ערך ההכרה בעצמיות הדבר, הכרה במי שאמר והיה עולם.

וכן אמרו ז"ל דיברה תורה כלשון בני אדם.

תורה דיברה כלשון בני אדם - התלבשה בלשונם כוונת מאמרם ז"ל שדיברה תורה כלשון בני אדם היא, שהתורה דיברה בהשתלשלותה למדרגת בני אדם, וזה מה שנאמר "דיברה כלשון בני אדם". אין כוונת הדבר שישנם בני אדם שמדברים כך, והתורה דיברה בלשונם. וכי כביכול

התורה ידעה שבני אדם ידברו כך ברוח הקודש ולכן גם דיברה כך, בודאי שזו איננה כוונתם ז"ל. אלא כוונת מאמרם היא שהתורה התלבשה בלשון בני אדם.

בעומק, זה יותר מוגדר באופן שדיברה תורה "בלשון" בני אדם עצמם, כלומר שהיא התלבשה בלשון בני אדם. אילו כביכול התורה לא הייתה מתלבשת בלשון בני אדם, הרי שהתורה לא הייתה מאירה למטה, אלא היא הייתה מאירה רק במקום יותר עליון. והרי התורה מאירה מריש דרגין עד סוף דרגין, מהקומה העליונה ביותר עד הקומה התחתונה ביותר, ששם התורה מאירה תמיד, ומצד כך חייב להיות שהתורה תתלבש בלשון בני אדם.

ברם, ישנה מדרגה בתורה שעליה נאמר "לא דיברה תורה בלשון בני אדם", וזהו מצד המדרגה המופשטת יותר. אבל מצד המדרגה המתלבשת יותר למטה, עליה נאמר "דיברה תורה כלשון בני אדם".

נבאר בלשון אחרת את הביאור שנתבאר. ישנם מדרגות בלשון בני אדם - לשון בני אדם בעוה"ז, לשון בני אדם בגן עדן. ובכל עולם ועולם, התורה נתלבשה כפי לשון בני האדם של אותו עולם. כל מציאות התורה מתלבשת בכל המדרגות כולם, שזהו בעצם אורו ית"ש, שגנוז בתורה - והתורה, נתלבשה בנבראים. והרי שבעומק זה שני לבושים, הבורא ית"ש מתלבש בתוך תורתו, והתורה מתלבשת בנבראיו. ולכן היא נקראת "ברית", שהיא מקשרת בין ישראל לאביהם שבשמים. ומצד כך, "דיברה תורה כלשון בני אדם" זהו אורו ית"ש שנתלבש בתורה, שנתלבש בלשון

בני אדם. ■ המשך בע"ה שבוע הבא - מסדרת דע את אמונתך_004 היסוד השלישי הרחוקת ההגשמה (שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם)

המספיק לעובדי ה'

וכן דואג שנכשל בדרכו ולא השיג את ה"פגיעה" אלא הפסיד אותה, היה נוהג להתבודד במקדש על דרך החקוי למתבודד אמיתי והיה "נעצר לפני ה'" (שמואל-א' כ"א, ח') - וכבר הבהיר הפסוק שדואג היה מן המפורסמים (שם), "אביר הרעים אשר לשאול".

דואג האדומי היה מציאות של "דאגה", הפכו של דוד המלך [וע"ד הרמז - דואג בגימט' דוד]. והרי שהוא היה הקליפה של דוד המלך. היפך דוד שהיה אדמוני, גם דואג היה אדומי. וקליפתו הייתה עצם כך שהוא ניסה להיות מעין דוד המלך. וזה מה שנאמר כאן שהיה נוהג להתבודד במקדש על דרך החקוי למתבודד אמיתי, לא התבודדות שלמה הן בחיצוניות והן בפנימיות, התבודדות שהיא חיקוי. וכל התבודדות שהיא חיקוי, עיקרה חסרה מן הספר, מחמת שבעומק הוא איננו מתבודד, שהרי הוא דומה לאחר, שזהו ההיפך המוחלט של ההתבודדות.

כל דבר שהוא על דרך החיקוי - רחוק מלהיות דבר שלם ואמיתי. אבל בסוגיית ההתבודדות, חיקוי זהו ההפקעה המוחלטת מתפיסת ההתבודדות. וביאור הדבר, שהרי כל התבודדות עניינה שהאדם יהיה מי שהוא, ולאחר-מכן יקשור את עצמו לשורשו. אבל אם זה על דרך החיקוי, שהוא נדמה לאחר, הרי שזהו ההיפך הגמור ממציאות ההתבודדות.

ועל השאיפה להתבודד במקדש ולהשתחרר אפילו מחובות משמרתו של מלך ישראל כדי להשלים את ההתבודדות הפנימית ולהגיע לידי "פגיעה".

במלך נאמר: "שום תשים עליך מלך", והרי שהמלך נמצא מעל כולם. ועומק הדבר הוא, שבעצם היותו של המלך למעלה מכולם, הרי שהוא מתבודד מכולם. ובעומק, הוא היחידה של כל כנסת ישראל. וזהו שורש דוד מלכא משיחא, שביאת משיח זהו גילוי היחידה. עצם מדרגת המלכות היא העליונה מכולם, ובדקות, זהו הכתר מלכות שלמעלה מכל קומת כנסת ישראל.

ולכן אומר ר"א בן הרמב"ם שלדוד המלך הייתה שאיפה להתבודד במקדש, שזה מעין כהן גדול, ולהשתחרר אפילו מחובות משמרתו של מלך ישראל כדי להשלים את ההתבודדות הפנימית ולהגיע לידי "פגיעה".

אמר דוד (תהלים כ"ז, ד'): "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו".

פרק ו' | מצות לימוד תורה

אבל יתכן שני בנ"א שהאחד יודע יותר תורה, והשני יודע פחות תורה, ומי שיודע פחות תורה הארתו גדולה יותר, אחד מן הפנים מדוע הארתו יותר גדולה? כי אפילו שיש לו יותר מעט, אבל הוא מחובר לחלקו שלו עומק הביקות בתורה ועומק הביקות בו יתברך שמו כמו שנתבאר, הוא שהאדם יגע בפרטיות השייכת לו, מחד הוא צריך לגעת מדין הכלל כולו ולהיות איש של כלל בטל לכלל וכל היותו מציאות של כלל, אבל באופן נוסף מהלכי העבודה בתורה היא להגיע חקר מכוח עסק לשמה דיקא ומכוח בירור חיצוני גם כן אבל בעיקר מכוח עסק לשמה, להגיע לחלקו שלו באוריתא, אדם שהגיע לחלקו באוריתא הוא הוא דבוק בתורה והוא הוא הדבוק בו יתברך שמו, זולת כך אפילו האדם יש לו ריבוי של תורה, אבל הוא לא הגיע לחלקו הארת התורה יש לו, אבל דביקות אמיתית אין לו, כי הוא לא דבוק בשורש דיליה.

א"כ כשנתבאר בדברי הנפש החיים "כל התורה כולה קדושתה שוה בלי שום חילוק ושינוי כלל חס ושלוה", היינו בשורש בדיבורו יתברך, אבל השפעת התראותה המתגלה לבנ"א בודאי שיש חילוקי מדריגות, הן מדין חלקי התורה והן מדין חלקו של האדם השייך לו בעולמו

פרק ז' | הכרה עצמית

ולזאת ראוי להאדם להכין עצמו כל עת

כמו שנתבאר לעיל בתחילת פרק ו.

ולאחר שחידד הנפש החיים את סוגי הביקות שישנם, דביקות בר-צונו יתברך שמו בדבר הלכה בכל כוחותיו, דביקות מכח החכמה, ודביקות מכח דיבורו יתברך שמו בכל חלקי התורה.

ממשיך הנפש החיים ואומר - אם כן - לזאת, ראוי להאדם להכין עצמו כל עת קודם שיתחיל ללמוד, להתחשב מעט עם קונו יתברך שמו בטהרת הלב בירת ה', כלומר, ראשית ותחילת הלימוד בתורת ה' יתברך היא לפניו יתברך שמו, להתחשב מעט עם קונו יתברך, ולהיטהר מעוונותיו בהרהורי תשובה.

וכמו שנתחדד, כח התשובה שצריך לחול באדם בשעה שהוא עוסק בדברי תורה, הינו משום שבראשית הדבר עליו להתנתק מעברות שבידו - להיטהר מעוונותיו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר

המספיק לעובדי ה'

"שבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה'", זה מעין כהן גדול, מדין מדרגת "מן המקדש לא יצא". והכניסה פעם בשנה לבית קדשי הקדשים, עליה נאמר: "ולבקר בהיכלו" [וזו תשובה לסתירה הידועה בפסוק, שמחד ביקש לשבת כל ימי חייו, ומאידך ביקש לבקר בהיכלו].

ועוד אמר (שם ס"ה, ה'): "אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך" וכו'.

זהו בתשוקת הנפש, שאשרי מי שיזכה תמיד להיות מתבודד.

ועוד אמר, בדרכו אל ההתבודדות להשגת ה"פגיעה" (שם ק"א, ב'-ג'): "אשכילה בדרך תמים מתי תבוא אלי אתהלך בתם-לבבי בקרב ביתי. לא אשית לנגד עיני דבר-בליעל" וכו'.

נתבונן היכן עומק ההתבודדות. ישנה התבודדות במדרגת כהן גדול. והתבודדות זו, היא עדיין במדרגת דעת, כמו שנאמר באהרן הכהן: "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא" (מלאכי ב, ז) ומצד כך שדעותיהם שונים, לכן ההתבודדות היא בדעת השונה, ששם הוא יחיד.

אולם, ישנה התבודדות יותר עמוקה. ומקומה הוא, במקום התמים ביותר, "אשכילך בדרך תמים, אתהלך בתום לבבי" - תם מלשון שלם. ושם היא שלימות ההתבודדות, במקום התמימות העמוקה שבנפש. ובמדרגה זו, האדם נקשר לא"ס ב"ה. על ידי כך שהוא נקשר לשורשו - שם הוא נקשר לא"ס ב"ה.

וזו מדרגת דוד המלך, שהיא מדרגת "תם-לבבי". לעומתה מדרגת כהן גדול הינה במדרגת דעת - "כי שפתי כהן ישמרו דעת", דעותיהם שונים, והוא שורש הדעת. אבל במדרגה היותר עליונה, מדרגת מלך, דוד מלכא משיחא - "אשכילך בדרך תמים, אתהלך בתום לבבי", זו מדרגה שהיא למעלה מכהן גדול. "תכלית הידיעה שלא נדע", זוהי מלכות שלמעלה מכהן גדול [והגם שלכולם יש את ה"תם", אבל אינם נמצאים באותו מקום, מחמת ש"התם" של כל אחד הוא תם פרטי, והתם של המלך הוא תם פרטי, מלך שכולל את כולם, שזוהי כל מלכות, שמקבצת ומאחדת את כולם]. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא-

מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

פרק ו | דרכי לימוד הגמרא

ד"ת - מים שאין להם סוף

כל בר דעת מבין, שהדברים האלה מגלים צורת לימוד דברי התורה, במהלך של ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים. מפני שכאשר צירפנו את הבנת פירוש המילים, וצירפנו את כללות הענין במשמעותו הפשוטה. וצירפנו את כח החשבון של הסוגיה, וצירפנו את נקודת הדיוק של הסוגיה, וצירפנו את נקודת שורשי הסברות הקיימים בסוגיה, וצירפנו את שיטת הראשונים בסוגיה, ואנחנו מתחילים ללמוד את הסוגיה מהתחלתה בכל ההרכב הזה, אז כמובן שהתולדות שנוולדים מזה, הם מים שאין להם קץ.

ואם נוסיף על כך את כל הפרטים שלא כתובים, שהרי כפי שהתבאר לקחנו כל דבר ופירקנו אותו לכל האפשרויות הכתובות בחלקיו וכל אפשרות איפה היא יכולה להשתנות, בצורה הזאת אפשר ללמוד כל סוגיה ימים ושבועות רבים, כי אי אפשר לגמור שום דבר בסוגיות התורה. אבל למעשה זה פותח את האור הגדול והנורא.

עבודה של הגבלה וצמצום

כשמתרגלים לכזו צורת לימוד אזי ישנה עבודה הפוכה בדיוק - עבודה לצמצם, שהרי "ימי חיינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה" וימיו של כל אדם קצובים. ואמנם צריך לזה שיקול דעת עמוק, לדעת היכן וכמה להעמיד יותר את הדברים ולתת להם את הזמן, והיכן צריך להמשיך הלאה. זהו דבר דק שאף פעם אי אפשר לעמוד עליו בצורה מדויקת ולדעת איך לפעול. ותלוי הדבר בשיקול הדעת עד כמה שהאדם זוכה כדרכה של תורה.

קניית צורת הלימוד - בשלבים והדרגה

מכל מקום, העמדנו כאן צורת לימוד. ובאופן הזה של צורת הלימוד, על האדם ללמוד בסדר השלבים שהתבארו. ומי שבהתחלה קשה לו לפעול כך, וליישם את כל מה שנאמר בכל שלב, שיישם מעט מזה, ויכול להיות שהתהליך ייקח לו 5 שנים, אבל הוא פועל בשלבים, וצריך לעשות את הדברים בהדרגה מאוד מאוד איטית.

ובנוסף על כך, אם המוח לא מכיל את מה שהאדם עושה, פעמים רבות מאוד מומלץ ורצוי לאדם, פשוט לשבת עם דף ועט ולרשום את כל השלבים שהוא עשה, שלב על גבי שלב. כי רוב בני האדם שוכחים מה שנעשה, ויתר על כן אין לדברים קביעות וקיום בנפש. אבל ברגע שהאדם עוצר בכל שלב ושלב, כפי שום שכל, ומסכם את מה שעלה בידו, אזי הדברים נעשים לו בהירים וחקוקים. כי הכתיבה יוצרת את הבהירות ואת החקיקה והקביעות בנפש.

נדגיש שוב, שהעבודה שהוזכרה בפרק זה, נאמרה במהירות גדולה מאוד. אולם היא עבודה של שנים וצריך לפעול בה בהדרגה איטית מאוד מאוד. מי שינסה למעשה לקחת כל סוגיה ולפתוח אותה באופן שהזכר כעת, רבים מאוד כמובן לא יצליחו לעשות כך. אלא למעשה צריך לעשות את הדברים בהדרגה איטית, שלב על גבי שלב.

זוהי תמצית הדברים בקצרה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע

את תורתך דרכי הלימוד"

בלביפדיה

ב"מ (כג, ע"א) - אמר רב זביד משמיה דרבא, כללא דאבידתא, כיון דאמר ווי לה לחסרון כיס מיאש ליה מינה. והבן, שיש תחלת אבידה, בשעה שאבדה מבעליה, אולם מכיון שיש מצות השבת אבידה, השתא אינו אבידה גמורה. אולם כאשר מתייאש ופקע מצות השבת נעשה על החפץ שם אבידה גמורה. ובדקות נחלק הדבר לב' חלקים. א. עצם היאוש, מצד בעלי החפץ, שמתייאש ואינו מחזר חר אבידתו. ב. מצד המוצא, שאינו צריך להשיב. כי פעמים אף אם היה יאוש איכה מצות השבת, כיון שבא לידו באיסורא. או שמשיב לפניו משורת הדין, כמ"ש (ב"מ, כד, ע"ב).

והנה שורש יאוש יש בו ב' פנים. א. יאוש, יו-אש. וזהו יאוש של אש מאותיות י"ו, אותיות הזכר שבשם הוי"ה, כנודע. ב. יאוש מכח מדת העצלות. ושייך בעיקר לנשים, שנשים עצלניות הם (ב"ר, לך לך, מה, ה). וכלשון הציוני (בשלח) יבא לידי יאוש ועצלות. (ועיין ליקוטי הש"ס לאריז"ל, אבות, ד"ה נתאי הארבל). והעולה שיש יאוש של זכר, ויאוש של נקבה.

ולכך יש שני מהויות של יאוש. יאוש מדעת, ויאוש שלא מדעת. ושורש יאוש מדעת בזכר, שדעתו שלמה. לעומת כך, יאוש שלא מדעת שורשו בנוק, שדעתן קלה עליהן (שבת, לג, ע"ב). ולכך לעולם הלכה כרבא לעומת אביי, זולת יע"ל קג"ם. וחד מינייהו יאוש שלא מדעת. ועומק הדבר, כמ"ש רש"י (גיטין, לד, ע"ב) ונראה בעיני דעל שם שרבה בר נחמני גידל אביי בביתו ולמדו תורה שהיה יתום, השיאו את שם אביו נחמני. ועיין מהרש"א (קידושין, לא, ע"ב) וז"ל, ובספר יוחסין, אביי, ר"ת אשר בך ירוחם יתום. (ועיין באר שבע, הוריות, יד, ע"א, בשם הגאונים להיפך). ועיין מגלה עמוקות (ואתחנן, אופן קצב) וז"ל, אביי היה יתום, כדאשכחן בכמה מקומות בתלמוד. וזה נרמז בשמו, כי אביי נוטריקון אשר בך ירוחם יתום (הושע, יד, ד), אך בי ישוב יהפוך (איכה, ג), לקיים קרא יתום אתה היית עוזר. ועיין סדר הדורות, חלק תנאים ואמוראים, אות א', שסידר הדברים באופן נפלא, כל השיטות בכך.

ואיתא בשער הגלגולים (הקדמה לד) וז"ל, ולפי שאביי כל חלקיו משורש קין, לא היתה הלכה כמותו לגבי רבא חבירו, שהיה מן הבל, כמו שנתבאר אצלנו. וזהו הטעם למה היה אביי יתום, ולא ראה לא אבי ולא אמו, וכמו שנרמז שמו בפסוק אשר בך ירוחם יתום, ר"ת אביי (ובמק"א כתב שהיה גלגול ירוחם).

ולכך כיון שלא ראה אביו כלל, ומעט הכיר אמו בלידתו ונמשך אחר אמו, אחר "שלא מדעת" בשורש דעתם קלה, כנ"ל. ולכך הלכה כמותו ביאוש שלא מדעת.

שאלה מגפת "הקורונה" בסין - סיבתה ותיקונה

לכבוד הרב, בימים אלו ישנה מגפה בסין בשם "קורונה", והיא מתפשט במהירות והורגת אלפי אנשים גויים סינים.

איך אנחנו כיהודים צריכים לראות זאת, האם לשמוח באבוד רשעים רינה, או שאין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל, ואנחנו צריכים להתחזק. ואם להתחזק, במה להתחזק? תודה רבה.

תשובה כיוון שאין עיקרה להרוג עוברי עבירה בעיקר, אין שייך באבוד רשעים רינה. אלא כל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל ישראל.

ובעבר כאשר היו מגפות התפשטותם הייתה קטנה יותר, רק בכפר, עיר, או מדינה סמוכה. אולם עתה שכל העולם הפך לכפר קטן, הדבר מתפשט במהירות בכל העולם. וזו המגפה הראשונה החזקה ביותר מאז שהעולם כולו כפר קטן שכולם מעורבים זה בזה, ועי"ז מקבלת מגפה זו פנים חדשות. בחינת כתר דקליפה.

ושמה "קורונה", קור ו-הן. נפרדות, קור היפך חמימות. ואותיות ה"ן אין להם בן זוג כמ"ש חז"ל עה"פ "הן עם לבדד ישכון". והוא עומק הגילוי, שכח החיבור שמחבר את כל העולם, אינו חיבור של חמימות, אלא חיבור של קרירות, עמלק, "אשר קרך". כי עיקר החיבור עתה בעולם אינו פנים בפנים, אלא אחר באחר, ע"י שליחת הודעות וכו'. כי זהו מדרגת הדור, "חיבור של קור".

ושורש התיקון להתחבר לטובים ומזוככים לפי ערך כל אחד. וכן חיבור של חום. וזהו סוד משיח, אותיות יש-חם.

בלבביפדיה

תרומה | ד-ת

ונתת אל הארון את העדת. עדת, ע-דת. הנה התוה"ק כתיב בה (דברים, לג, ב) מימינו אש - דת למו. ועיין ר' חיים פלטיאל שם, דת למו, אותיות תלמוד. והיינו שיעקר גילוי "דת" נמצא בתלמוד. ולכך נתנו הלוחות אל ארון העדת. עדת, ע-דת. כי היא שורש הדת לכל ע' אומות. ולכך העסק בה בבחינת תמיד, דת-מי. והציווי, ידיעת התורה. דעת, דת-ע. והיא בבחינת ממנו יתד, ממנו קשת (זכריה, י, ד) יתד, י-דת, עשרת הדברות. והדבר נגלה בעיקר בנקודות של תורה. נקודות, דת-נוות.

ומדרגת העוסק בה, ישראל, עוסק בה מכח שהוא "דמות" של מעלה. דמות, דת-מו. וזהו בחינת תולדה, תד-לוה. שבכל תולדה נמשך דמות זו. ולעת"ל יתגלה תורת משיח שבא מיהודה, לשון הודאה, תודה. תד-וה. וזהו אש-דת, אש של תודה. שהוא בחינת דוד, אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה, חיבור הקצוות, ראשית ואחרית, שהוא בחינת א"ת ב"ש. ועיין ר' חיים פלטיאל (כ"ל), "אשדת", בגימט' בא"ת ב"ש, מכאן שדורשים התורה בא"ת ב"ש.

וכאשר יש נפילת מוחין ממדרגת דת של תורה, נעשה תרדמה, דת-מרה. והוא שורש נפילת אדה"ר שכתוב ביה (בראשית, ב, כא) ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם. ומכח כך הושרש נפילה למוחין של קלקול, ולכך נתפתה לאכול מעץ הדעת. דעת, דת-ע. ונעשה דל, דלות, דת-לו. ויצא ממדרגת הוה למדרגת עתיד (כי נעשה מיום אחד אלף שנה, ודו"ק), עתיד, דת-עי. ואז יצא מן הלובר העליון, לאדמימות, אדמדמת, דת-אדמם, בחינת אש - דת דקלקול. והוא חלקו של עשו, שכולו כאדרת שער, אדרת, אר-דת. והוא מש"כ (שם, כז, מ) כאשר תריד, דת-רי. ומכח כך נעשה שורש כל הקלקולים. והם, בחינת פדחת, פח-דת, כמ"ש (שבת, קנא, ע"ב) עד אשר לא תחשך השמש והאור, זו פדחת והחוטם. ופירש"י (קהלת, יב, ב) שהיא מאורה ומצהבת באדם בחור, וכשמזקנת היא מעלת קמטין ואין מצהבת. שהוא בחינת מש"כ (מלאכי, ג, יד) הלכנו קדרנית, דת-קרני. והוא בחינת חולי הדלקת (דברים, כח, כב) קל-דת. וכן חולי הקדחת (ויקרא, כו, טז), קד-חת. שהם מיני חמימות דקלקול, שנפלו מאש-דת, חמימות דקדושה. וכן דבשת (ישעיהו, ל, ו) דת-בש.

ובמדרגה זו האדם נמצא בבחינת מתנווד (ירמיהו, לא, יז) דת-מנווד. וזו מדרגת דתן, דת-ן, שנתנגד למשה ודעתו - דתו, שכולו מתנווד. וכאשר זהו פגם של ציבור הוא בבחינת עיר הנדחת, נדחת, דת-דח. ופעמים נגלה ביחיד, בעבד נרצע, שרצעו אדוניו את אנו בדלת, דת-ל. כי אזן ששמעה בהר סיני וכו', והרי שפוגם ב"דת" של תורה, ולכך נרצע בדלת. וכאשר נתקן נעשה פדות, דת-פ"ו, גימט' אלקים, שנתקן כל הדינים.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אדות, אדמדמת, אדרת, אדמתא, דבשת, דת, דעת, עדת, דתן, דמות, דלת, שדמות, תודה, דבלתמה, דלות, דלקת, דוכיפת, יתד, ילדות, מילדת, מתנדב, מתקדש, נדחת, נקודות, קדחת, תמיד, התודה, עתודים, פדחת, תדעל, תרדמה, עתיד, פדות, פרשנדתא, קדרנית, שהדווא, תדהר, תולדות, מתנווד, אש-דת. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

ב"מ (נח, ע"ב) - אם היו יסורים באין עליו, אם היו חלאים באין עליו, או שהיה מקבר את בנו, אל יאמר לו כדרך שאמרו לו חבריו לאיוב (איוב, ד, ו) הלא יראתך כסלתך תקוותר ותום דרכיך, זכר נא מי הוא נקי אבד. ובסנהדרין (כט, ע"ב) בנסיון העקידה א"ל (אברהם לשטן) אני בתמי אלך, א"ל הלא יראתך כסלתך. א"ל, זכר נא מי הוא נקי אבד. ובתנחומא (וישלה, ח) וכי ראית צדיק אובד מימיו, זכר נא מי הוא נקי אבד. כי הצדיק אינו מאבד את חלקו בעוה"ז ובעוה"ב, כמ"ש (זוה"ק, פנחס, ריז, ע"א) ועל דא כתיב, זכר נא מי הוא נקי אבד, דלא אתאביד בההיא שעתא, ולא אבידר וחיה כד פרחא מניה. ולכך אמרו (מגילה, טו, ע"א) ואמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא, צדיק אבד, לדורו אבד, משל לאדם שאבדה לו מרגלית, כל מקום שהיא מרגלית שמה, לא אבדה אלא לבעלה. וכתב המהרש"א שם, כוונת בזה על השארות הנפש של הצדיק, ואינו אבד במיתתו.

אולם כאשר יש חשש לצדיק עצמו שיאבד, ע"ז אמרו (קה"ר, ז, טו) שאלו את שמואל הקטן, מהו דכתיב יש צדיק אובד בצדקו, אמר להם גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהצדיק עתיד לבא לידי מייט (מתמוטט), אמר הקב"ה עד שהוא בצדקו אסלקנו שנאמר יש צדיק אובד בצדקו. ועיין של"ה (ווי העמודים, פכ"ג) וזהו כוונת המקרא כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא.

ויתר על כן אמרו (אוצר המדרשים) ויש צדיק אובד בצדקתו, איירי בצדיק שאינו גמור (עיין ברכות, ז, ע"א) שמביאים עליו רעות לצורפו ולהביאו לחיי עוה"ב. (ואמרו "זוה"ק, שמות, נז, ע"ב) צדיק אבד בתרי סטרי, חד דלא שראן ביה ברכאן כד בקדמיתא, וחד דאתרחיקת מניה בת זוגיה דהיא כנסת ישראל. ועי"ש דברים, מו, ע"א). ועיין אבן עזרא (פירוש קצר, כי תשא, לד, ז) יש צדיק אבד בצדקו, ע"כ כתוב מלת יש, כי הוא המעט. ועוד ביאר בשארית ישראל (שער ההתקשרות, ליקוטים, ד"ה יש צדיק) וז"ל, יש צדיק אבד בצדקו וגו'. הפירוש הוא, שאפילו הצדיק יכול להיות אובד ח"ו בצדקו, הינו שהוא מחזיק את עצמו לצדיק, וסובר שהוא בתכלית השלימות. ולשיטתו זהו בחינת צדיק שאינו גמור.

ובביאור צדיק שאינו גמור, עיין זוה"ק (פנחס, ריג, ע"א) מאן הוא צדיק גמור ומאן הוא צדיק שאינו גמור, וכי מאן דלא שלים במלוי צדיק אקרי, אלא צדיק גמור ידע דהא לא נטיל גלגולין עקימין, ובאחסנתיה בני בנין, ואתקרין שורין וחצב בירין ונטע אילנין, צדיק שאינו גמור, דבני בנין באחסנתא חפר בה בירין וואעדד הא אתקין אבני יסודא כמלקדמין ואעמל בה ולא ידע אי אתשאר דלילה.

ועיין מלבי"ם (בראשית, תורה אור, יח, א) המשחית אינו מבחין בין רשע ובין צדיק שאינו גמור (ולכך שייך בו אבד) וכאשר השיב לו שהם צדיקים גמורים שזה מבחין גם המשחית. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אור א"ס

ע"ס הגנוזות במאצילין הוא תורת שעשוע קודם שנברא העולם, והוא בחינת מ"ש (ב"ק, יט, ע"ב) כשכוש יתירתא. והוא תורת המגילה, תורת שעשוע.

צמצום

כתיב (תהלים, סח, ז) אלקים מושיב יחידים ביתה, מוציא אסירים בכושרות, כוש-רות. בכי ושירות, פורים תחילתו בכי וסופו שירות. וכתיב ובני חם כוש ומצרים (בראשית, י, ו). מצרים לשון מיצר. ואמרו (ב"ב, נד, ע"א) איתמר, שדה המסויימת במצריה, אמר רב הונא אמר רב, כיון שהכיש בה מכוש אחד קנה כולה. ושמואל אמר לא קנה אלא מקום מכושו בלבד.

קו

עיין רמב"ם (חולין, פ"ט, מ"ד, פירוש המשניות) וקיסם, עץ דק כעין כוש. והקו כעין צינור דק. ועיין ר"ש (כלים, פ"ט, מ"ו) כוש, פלך שהאשה טווה בו, ויש ברזל בראשו ושמו צינורא. אולם הוא ברזל עקום, עיין רע"ב שם. ולכך מקבל טומאה מפני ברזל זה. וכן עיין תפא"י (פרה, יב, ב, ותוי"ט, יכין) ספק מן הכוש, ר"ל אם קשר האזוב בחוט או תחב בו כוש. והרי שחוט מקביל לכוש. בחינת קו-חוט.

עיגולים

אמרו (מגילה, יא, ע"א) מהוה ועד כוש. רב ושמואל חד אמר הוהו בסוף העולם וכוש בסוף העולם, וחד אמר הוהו וכוש גבי ההדדי הוו קיימי. צורת עיגול, נעוץ סופן בתחילתו, ותחילתו בסופן. ועוד אמרו (ב"ר, טז, ג) ושם הנהר השני גיחון וגו', עדיין לא עמד כוש והוא אומר את כל ארץ כוש, אתמהא, אלא מראשית אחרית, עיגול כנ"ל.

ועוד: כתיב (אסתר, א, ו) על גלילי - כסף ועמודי שש, ר"ת כוש - גלילי, עגול.

ישר

ג' קוים. ועיין שבת (יז, ב) כוש - כלי שטוין בו. ועיין רמב"ם (פרה אדומה, פי"ב, ה"י) הכוש שפותלין בו החבלים. ועוד כתיב (משלי, לא, יט) ידיה שלחה בכישור. ועיין

ר"ש כלים (פי"א, מ"ו) כוש, פלך, ובלשון מקרא כישור. כישור, כ-ישור, יושר. וכאשר נעשה חיבור שאינו נכון כתיב (ויקרא, יט, יט) ובגד כלאים שעטנז, ר"ת כוש.

שערות

כושי שחור. ושורשו בשערות הראש השחורים המתפשט לשחור שבעין ומשם לכל גופו. וז"ש כלה שעיניה יפות כל גופה אינו צריך בדיקה, והוא בחינת כושית בעיניה. כמ"ש גבי ציפורה, אשה כושית לקח.

ועוד. כתיב (ויקרא, יד, ח) כל שערו ורחץ - במים, ר"ת כוש.

אזן

חרש, אותיות שחר. שהחרשות נעשה מכך שחל שחרות באזנים. ואמרו (שבת, קז, ע"ב) מה עורו של כושי אינה חוזרת, אף חבורה אינה חוזרת. והיינו שכל שאינו אלא חבורה פרטית אין שייך בעצם אינו חוזר, ועיקר אינו חוזר שייך כאשר החבורה חל בשורש, והוא חרשו, נותן דמי כולו. ועיין זוה"ק (מדרש הנעלם, חיי שרה, קל, ע"א) ותנינן, א"ר אבא א"ר יוחנן, כתיב היהפוך כושי עורו ונמר חברברותיו, כך הרשעים שלא זכו לשוב בעוה"ז ולהקטיר מעש"ט, לעולם לא יקטירו לעוה"ב.

חוטם

לשון חטא וחטוי. ואמרו (שוחר טוב, ז) זו כנס"י, כשישראל חוטאים להקב"ה קורא אותם כושים. ועיין כלים (פ"ט, מ"ח) שתנור נטהר מלקבל טומאה כאשר ניקב כמוציא כוש. נעשה חטוי.

ועוד. קושט ממיני בשמים נקרא כושית (עיין ירושלמי, חגיגה, פ"ג, ה"ד).

פה

(ב"ר, לך לך, מב, ד) ג' שמות נקראו לו, כוש ונמרוד ואמרפל. כוש שהיה כושי ודאי, נמרוד שהעמיד מרד בעולם, אמרפל שהיתה אמירתו אפילה. וכן ציפורה, לשון ציפור, דיבור כמ"ש גבי מצורע, נקראת כושית.

ועוד. עיין רע"ב (חגיגה, פ"ג, מ"ג) או שתחב הוא עצמו אוכלים של קדש בפיו ע"י כוש. ומקורו (יומא, פב, ע"א) תוחבין לה כוש ברטוב, ומניחין לה על פיה.

בלבביפדיה - קבלה | מהוהו עד וכוש: פורים

אבא

או"א זיוגם תדיר והיפך זה ציפורה, כושית, שפירש משה ממנה. עיין רש"ר הירש (בהעלותך, יב, א) חיי אישות עם כושית נחשבים מנוגדים לטבע, דבר שאין הדעת סובלתו. ולפיכך מי שנשא אשה ואע"פ כן היה פרוש ממנה אמרו עליו שנשא אשה כושית. וזהו להצד כושית שחורה. אולם להצד שלשון סגי נהור אצלה זיוג תדיר וזהו בחינת או"א.

ועוד. מרדכי יסוד אבא (כמ"ש בפרי עץ חיים שער הפורים). ומרדכי ואלהו עולים בגימ' כוש. כי מרדכי שורש סיבת הגזירה, לא יכרע ולא ישתחוה. וחרבונא שלחד מ"ד הוא אליהו, שורש סיבת ביטול הגזירה, מייעץ לתלות את המן בחינת מכוש אחרון, גמר מלאכה. כוש לשון מכוש, אחרון.

אמא

מחד בה יין המשמח, ומאיך מינה דינין מתערין משם אלקים שבה, ובפרט מתבונה. והנה כתיב (ישעי', כח, ז) וגם אלה ביין שגו ובשכר תעו - כהן ונביא שגו - בשכר, ר"ת כוש. בחינת ט' קבים של שכר נטלו כוש, שגו בו.

ד"א

סוד ו"ק, שישים. ואמרו (פסחים, צד, ע"א) מצרים אחד משישים בכוש, וכוש אחד משישים בעולם.

ועוד. כושית, כו' - שית. בחינת שם הוי"ה ז"א, והוא ו"ק, שית.

נוק

עיין מאורי אור (אות א', סימן קכ"ה) אשה כושית, הנוק' בהיות בה ש"ך דינים. והוא בחינת מש"כ (בהעלותך, יב, א) אשה כושית לקח. כושית כפשוטו, מארץ כוש. או לשון סגי נהור. או ש"ך דינים כנ"ל.

ועיין מעשי ה' (מעשי תורה, בהעלותך ד"ה אל) שאני אומר, שאשה כושית הוא כינוי לאספקלריא הבלתי מאירה. נוק', לית לה מגרמה כלום.

■ המשך בע"ה בשבועהבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות:

rav@bilvavi.net

ועוד. עיין של"ה (מסכת שבועות, תורה אור, רמ) הכושית גימ' יפת מראה. כבר כתבתי שהתורה שבעל פה נקראת אשה, והיא כושית, וממנה יפת מראה. ששכינה מדברת מתוך גרונו, שזכה להארת אורות הפה (ולא רק מלכות תחתונה).

עינים - שבירה

כתיב (בראשית, ב, יג) ושם הנהר השני גיחון הוא הסובב את כל ארץ כוש. ובב"ר (שם) זו מדי שהיה המן שם עמה, עינים כנחש, ע"ש על גחונך תלך, הוא הסובב את כל ארץ כוש, ע"ש המלך מהודו ועד כוש. וכתיב (ישעיה, כ, ה) וחתו ובשו מכוש מבטם. והבן שהשבירה במראה העינים ונהפך לשחור. ובעומק, שער הכושר, כוש-ר, נחש היה לו שעת הכושר קודם החטא.

ועוד. יין של עין כושי (ע"ז, לא, ע"א). ועיין תנחומא (צו, יג) כושית בגימט' יפת מראה, חשבוננו של זה כחשבוננו של זה.

ועוד. וע"ש נוייה קרויה כושית, כאדם הקורא לבנו נאה כושי, כדי שלא ישלוט בו העין (תנחומא, צו, יג).

עתיק

כללות דבר והיפוכו - אשה כושית לקח, לשון סגי נהור ושורשו רדל"א, כללות ההפכים. סוד לא ידע, וכאשר נשתלשל לתתא, כתיב היהפוך כושי עורו. נעלם כח ההיפוך. ואמרו (קדושין, מט, ע"ב) י' קבים שכרות ירדו לעולם, תשעה נטלו כושים וכו'. ואמרו (שוחר טוב, ז) ולמה קראהו (לשאול) כוש, שהיה משתנה עלי בכל שעה ורודפני. ושינוי זה בג"ר דעתיק רדל"א, כמו שביאר הרמח"ל בקל"ח פתחי חכמה. וכתיב (תהלים, ז, א) שגיון לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני. שגיון בחינת בלא דעת, על דברי כוש - קיש, שאול, כנ"ל.

אריך

אריך עליו מתלבשין כל הפרצופים. ועיין רמב"ם (פרה אדומה, פי"ב, ה"י) העץ שמלפפין עליו הטווי והוא הנקרא כוש. ואולי בארץ כוש מגדלין פלפלין (עיין להלן ערך גבורה) וזהו מלפפין. אולם נחסר אות אל"ף, א-פל. והארץ הוא א"י שעתידה להתפשט לכל הארצות, משורש הארת אריך כי השתא מלפפין עליו ונסתר פנימיותו. ולעת"ל יוסר הלבוש ויתגלה העצמות.

והרי ג' חלקים:
א. חשבון נפש על מעשיו אם יש בהם עון, וכיצד לתקן.
ב. לימוד ארבעת היסודות הלכה למעשה.
ג. קבלה קטנה בדבר הראוי לתקנו ביותר.

תענו

בקשת פרנסה, רוח הקודש, וילדים צדיקים במוסף של ר"ה

במוסף של ראש השנה כאשר השליח של הקהילה אומר את המילה 'איה', כתוב בסידור שהמקובלים אומרים כי כל אחד יכול לבקש אחד משלושה דברים: א. פרנסה ב. רוח הקודש ג. ילדים צדיקים. למה צריך להיות מוגבל לשאלו את אידון העולם רק אחת משלוש המתנות האלה, האם אפשר לבקש את כל שלוש המתנות האלה?

תשובה:

בשורש הכל מאוחד. בענפים ישנה התפרטות, ושורש ההתפרטות לשלש: ימין, שמאל ואמצע. מי שנמצא בענף, יכול לבקש רק אחד משלושה דברים. אולם מי שדבק בשורש, באחדות, כוללם יחד. יסוד זה מובאר בדברי המגיד ממעריט, על אומרים "הרצפה להחכים ידירים, הרצפה להעשיר יצפין". והוא ז"ל הוסיף שהרצפה גם חכמה וגם עשירות, יעשה עצמו כאין - דבקות בשורש, ששם הכל אחד.

פורים

תענה

הצורה הראויה להתבטח בפורים, עבודת היסוד

שמעתי מורבב בדרשה שרק מי שנשמתו כבר גיליה בשאר השנה הוא ראוי להשתכר בפורים, ואם לא, אז לא נאמר בו "נכנס יין יצא סוד", כיון שהאדם הזה עדיין לא גילה את "סוד" מלבו. והרב מסביר עוד העמקות של היין בפורים בגוונים שונים. א. אז לפי כל העלילי הרוחניות שבא ע"י יין של פורים הוא ע"י יין דוקא, כיון שרק יין הוא בגמטריא סוד, ולא שאר משקה. א"כ מה ההסבר במחלוקת בפוסקים אם האדם יוצא "חייב איניש לבסומי בפורים" ע"י יין דוקא, או אפי' כל דבר המשתכר. ב. ובעיקר מה שמפריע לי הוא, ובכל שנה לשנה אני מסתפק כיצד אני צריך להתנהג גבי השכרות בפורים. מעולם לא נכנסתי לשכרות כ"כ, רק אני נוהג לשנות לא קצת יותר מהרגיל וכמיס הרמ"א ואז לשון, אבל בכל שנה כשיצאתי מפורים לא

מועדים • סורים | שגב

ש כמו "אבל" שאינו חנה. יושב בדר, הם זה והאש, ואני נשאר

למה אין אני רוצה

מזון, וגם יום למחרת עשה חולה למחרת. לי ולצרה הזאת, הלא ש להם עליי רוחניות שא שכתם בהפסד, ל כל מחרת הפורים. לאחריים

הא. צד אחד, אפשר שזה לקלים. השנה אני לא מגלה דני שאני רוצה מאד, וכמו רוב ב"א, אבל לי אפשרות לצלצל

בפורים בהסעדה. חשבתי שאולי משום סיבה זאת ראוי לי להשתכר אפשר שהרב ידריך אותי בזה, כיון שזה יום אחד של השנה תלוי בו, ובפרט משום שאין אני רוצה ליפול לקליפת "עמלק-סק" בפורים עצמו. תודה רבה להרב רישר כהן מאד.

תשובה:

א. כל דבר יש לו שורש וענפים. ושורש השכרות בפורים בבחינת נכנס יין יצא סוד, הוא בין דוקא, אולם מצד הענפים, יש גם הארה זו בשאר דברים המשכרים, אולם לא הארת שורש אלא הארת ענף.

ב. כתוב ב"הידים היתה אורה ושמהו. והבן שלעולם השמחה באה מתוך אורה. אולם ישנה הארה וישנם ניצוצות, חלקי הארה. והנה, רוב ב"א עיקר שחוקם ושמתחם בפורים, שמחת נפש הבהמית, פעמים גובל באיסור של ליצנות ופגיעה בזולתו, וכדו, ואי זהו שמחה מתוך התלכשות בג קליפות ומכרחה אליהם. ופעמים אף שאין בו איסור ממש, מינו זו שמחה של נפש בהמית, השמחה ממה שנפשו בהמית שמחה, בשר, יין, ומילתא בדיחוחתא, וכדו. ופעמים יש בשמחה זו אף ניצוצות של שמחת אמת, ניצוצות דיקא. ואי זה תערובת של שמחות הניל יחד עם ניצוץ או ניצוצות של שמחה. ואי ניכר תשוקת רצון הלב אמתי שמדבר על שאפתו ורצונותיו מתוך שחרתו וכדו כנדוד. אולם ע"ד כלל

וניצוצות של שמחה. רה. ולכן מה שנראה שמחתם בגדר הניל. הכרה פנימית עדינה ושמחה, ולכן אינה

שני, ולכן אף בשעה בנאי, מיעוט, שאור עם מנהיגם ומשמרם. לם נצרך לבדוק מה

אן שלא איבדו הידעת, ופשו לבטאות דברים ג. וגילוי תשוקת הלב, ל העידן והדק שראוי

מקפיק, אור המקיף שהוא בחינת ה, ענינו ביטול פרים, רצוא ושבו, רצוא

ובאמת שאלת חכם חצי תשובה, לבדוק בכל דבר את דגרי הדין, בכל שיטות הפוסקים. ואח"כ לבדוק אף את מדרגתו בכל חלקי נפשו בפרטות מה התועלת ולהיפך בכל אחד מן האופנים. וכן ראוי לכל אדם לברר את כל שיטות הפוסקים בגדרי דין שכרות ביום זה. ולברר בגופו מה מדרגת נפשו ומה התועלת אם ישתכר, ופרטי התועלת ומה הנזק ופריטי. וזו הדרך שיבור לו האדם הלכה למעשה. זו הדרך לכו בה. ואל לו לאדם לתלות עצמו באילנות גדולים, ואין למדון מן המעשה של אנשים גדולים מחד, ושל רוב העם הנוהג ללא דקדוק מאיין (ובהו לא נאמר מ"ש בפסחים, אם אינן בניאים בני בניאים הם, כי זה קאי במקום שאין להם טעם לנסות, אולם האכ נפש הבהמית המחפשת שחוק וקלות ראש, פורקן ושחרור ושאי מרעין בישין, לומדת מן הבהמה ומאומות העולם, שדרכם לשנות לשכרה ביום אידם בפרט, ובכל חיייהם בכלל). אלא על כל אחד לנהוג לפי מדרגתו, ככל, מתוך בירור דגרי ההלכה וגדרי מדרגתו בכל פריטה.

ועבודת כל אדם ביום הזה, לגעת בנקודה הפנימית ביותר בגופו, לפי השגתו עתה, שהיא מדרגת "אורה", דיליה, ומשם נמשך שמחתו. ואין לך קליפה גדולה להיום הזה, בה שאדם נמשך אחר זולתו, שהיא הפקעה מוחלטת, של מדרגת "אחידות" שאמרה אסתר. ומה שנהג להתחפש היינו להראות שאין שאנו נראים כל שנה זהו תחופות, ומכך כך לגלות את ה"אני" האמתי. ואי לו מי שמתחפש ביום זה

מועדים • סורים | שגב

זה הוא היום להגיע לעצמיות נפשו שלמעלה מן הידעת, וממקום זה הייתו ית"ש, כי אין בלתו. וביום זה יש גילוי גמור של "המלך", שאפילו ך של חולין) מתגלה מלך מלכי המלכים. והוא הגילוי שסחם מלך הוא המלכים. וביום זה המלך גלוי בכל מקום. ולכן עבודת יום זה להפשיט ם, בחינת מגילה, לשון גילוי, וע"ז נוגע בעצמות נשמות, בעצמיות שלו, וחתו משמח אחרים. ומשם יונק תורה של גילוי, מגילה, שהכל גלוי, ואין ד"ש להיהודים היתה אורה זו תורה, תורה של גילוי, והיא המביאה לידי ל, וזו השמחה האמתית של יום זה, שאין שני לו. כי בכל השנה אורייאט , וביום זה כולו גילוי, כולו מגילה. והנה "מגילה נקראת", שטמאר המגילה תורה כולה, והיו הדברים נקראים, אמליחם, וכן האכ נקראת אמליה. כי זהו הוא שמחה שלמה, שמחה בשורש, שמחה בו ית"ש, שמחו צדיקים

תענו

בגדר הצלת מורכי המגזירה

הרב שליט"א על פורים (מספר כ"ב - שתי דרכים לשמחה). הרב מבאר סטרו חיו בנן עדן בהאי עלמא. כמו אדם חווה קודם חטאת. וזהו העומק ן מן הגזירה. כיון שלא היו באמת בהאי עלמא. אבל בדרשה אחרת של א על פורים (מספר ס"ד - דברי צומות וזקתם) הרב שליט"א מבאר משה למורכי, למה משה לא היה בגזירה של אבדון כשהדור חטאו דכי שהיה בכלל הגזירה - והרב מבאר משום שמושה לא היה בהאי עלמא ג העגל אלא היה בשמים. מאשיכ מורכי, שהיה בעולם עם שאר דורו, דכי היה בכלל הגזירה

אולי לא הבנתי נכון את כוונת הרב. אפשר אם הרב יכול לבאר לי למה אין זה סותר. ברצוני לדעת ולהבין. ישר כח להרב שליט"א לאין שיעור, על כל השיעורים והספרים הנפלאים והאמיתים. בהוקרה רבה.

תשובה:

ישנם ג מדרגות:
א. מדרגת כל אדם - נמצא בעוה"ז כפשוטו.
ב. מדרגת מורכי - נמצא בגופו בעוה"ז וחייב בכל המצות, אולם בפנימיותו דבוק בעולם העליון.
ג. מדרגת משה - בשעה שעלה למעלה, היה פסור מתפללין וכדו. כי מוגדר לדינא שנמצא למעלה. אינני שאמרו (סוכה ה ע"א) שלא עלה למעלה מעשרה. ולכן מורכי היה בגזרה מדון גופו, אולם ניצול ממנה כי היה דבוק בפנימיותו לעילא.

שאל לבי שו"ת תשע"ח-ט

בחניות הספרים בארץ עכשיו

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270

תרסט (669) שאלות ותשובות תשע"ח-ט

פורים

תענ

הצורה הראויה להתבסס בפורים, עבודת היום

שמעתי מהרב בדרשה שרק מי שנשמתו כבר גלויה בשאר השנה הוא ראוי להשתכר בפורים, ואם לא, אז לא נאמר בו "נכנס יין יצא סוד", כיון שהאדם הזה עדיין לא גילה את "סוד" מכבר. והרב מסביר עוד העמקות של היין בפורים בגוונים שונים.

א. אז לפי"ז כל העליי' הרוחניות שבא ע"י יין של פורים הוא ע"י יין דוקא, כיון שרק יין הוא בגמטריא סוד, ולא שאר משקה. א"כ מה ההסבר במחלוקת בפוסקים אם האדם יוצא "חייב איניש לבסומי בפורים" ע"י יין דוקא, או אפי' כל דבר המשתכר.

ב. ובעיקר מה שמפריע לי הוא, דבכל שנה ושנה אני מסתפק כיצד אני צריך להתנהג גבי השכרות בפורים. מעולם לא נכנסתי לשכרות כ"כ, רק אני נוהג לשתות קצת יותר מהרגלי וכמ"ש הרמ"א ואז לישון, אבל בכל שנה כשיצאתי מפורים לא הרגשתי שהייתי שמח באמת בפורים. בכל פורים אני מרגיש כמו "אבל" שאינו בשמחה, כל הנמצאים בסביבותי הם שמחים ואני חוץ למחנה, יושב בדד, הם נמצאים בתנועה של שמחה ועונג ועליי', יסודות המים והרוח והאש, ואני נשאר בעפר שלי.

עשיתי חשבון נפש על עצמי, ויצא לי שיש לי הרבה סיבות למה אין אני רוצה להשתכר בפורים:

תשובה:

- אני ירא שמא זה גורם לי לזלזל במצוות, בתפילה ובברכת המזון, וגם יום למחרת של פורים, שבדרך כלל מי ששותה הרבה בפורים אז הוא נעשה חולה למחרתו, ואינו מתפלל במנין וכו'. וא"כ לעולם אני חושב לעצמי, מה לי ולצרה הזאת, הלא כל זה הוא בגדר יצא שכרו בהפסדו, ואפי' אם בנ"א כאלה יש

להם עליי' רוחניות בפורים, אבל הרבה הרבה פעמים זהו עליי' ואח"כ ירידה, יצא שכרם בהפסדם, פעמים מפסידים את הפורים עצמם, ופעמים מפסידים את כל מחרת הפורים.

- אני מתיירא לגלות את מה שנמצא בפנימיותי, הן לעצמי והן לאחרים - אני מתיירא מה אני יכול למצוא שם, וכמו שאמר הרב בדרשה.

א"כ יש לי סתירה ברצון שלי, אם ראוי לי להשתכר בפורים. מצד אחד, אפשר שזה תהי' גאולת הנפש שלי. מצד אחר, אני חושש על תוצאות מקולקלים.

- יש לי עוד סיבה להשתכר, והוא משום שבדרך כלל בתוך השנה אני לא מגלה אהבתי לאחרים, ויש קרובי משפחה כגון אבי חמי וגיסי ודודי שאני רוצה מאד לבטא אהבה כלפיהם, אבל איני מסוגל לעשות זה בתוך השנה, וכמו רוב בנ"א, אבל ע"י השכרות בפורים אז אני יכול לבטא אהבה כלפיהם - יש לי אפשרות לצלצל לאבי ואמי ואחי בפורים ע"י טלפון, וחמי ושאר קרובים שלי שאני נמצא עמהם בפורים בהסעודה. חשבתי שאולי משום סיבה זאת ראוי לי להשתכר.

אפשר שהרב ידריך אותי בזה, כיון שזה יום אחד שכל השנה תלוי בו, ובפרט משום שאין אני רוצה ליפול לקליפת "עמלק-ספק" בפורים עצמו.

תודה רבה להרב ויישר כחך מאד.

א. כל דבר יש לו שורש וענפים. ושורש השכרות בפורים בבחינת נכנס יין יצא סוד, הוא ביין דוקא, אולם מצד הענפים, יש גם הארה זו בשאר דברים המשכרים, אולם לא הארת שורש אלא הארת ענף.

ב. כתיב ליהודים היתה אורה ושמחה. והבן שלעולם

פנימי, ולבם טוב עליהם. ואזי הלב פתוח ואפשר לבטאות דברים שפחות מבטאים במשך השנה, אולם לא מתוך איבוד הדעת וגילוי תשוקת הלב, אלא מתוך דעת, ומתוך רוחב לב, כי טוב המלך ביין. זה הגבול העדין והדק שראוי להרבה בנ"א.

אופן דק יותר, שאדם מאבד את דעתו הפנימית, ודבק בדעת מקיפה, אור המקיף שזהו בחינת מהודו ועד כוש לחד מ"ד, סמוכות זו לזו, חוט המקיף. שהוא בחינת פורים דמוקפים, מוקף חומה מימות יהושע בן-נון. והבן שי"ד, פרזים, ענינו ביטול הדעת, וט"ו, מוקפים ענינו דעת מקיפה. ויתר על כן חיבור שניהם, רצוא ושוב, רצוא ביטול הדעת, ושוב לדעת מקיפה.

ובאמת שאלת חכם חצי תשובה, לבדוק בכל דבר את גדרי הדין, בכל שיטות הפוסקים. ואח"כ לבדוק אף את מדרגתו בכל חלקי נפשו בפרטות מה התועלת ולהיפך בכל אחד מן האופנים. וכן ראוי לכל אדם לברר את כל שיטות הפוסקים בגדרי דין שכרות ביום זה. ולברר בנפשו מה מדרגת נפשו ומה התועלת אם ישתכר, ופרטי התועלת ומה הנזק ופרטיו. וזו הדרך שיבור לו האדם הלכה למעשה. זו הדרך לכו בה. ואל לו לאדם לתלות עצמו באילנות גדולים, ואין למדין מן המעשה של אנשים גדולים מחד, ושל רוב העם הנוהג ללא דקדוק מאידך (ובזה לא נאמר מ"ש בפסחים, אם אינן נביאים בני נביאים הם, כי זה קאי במקום שאין להם טעם לנטות, אולם הכא נפש הבהמית המחפשת שחוק וקלות ראש, פורקן ושחרור ושאר מרעין בישין, לומדת מן הבהמה ומאומות העולם, שדרכם לשתות לשכרה ביום אידם בפרט, ובכל חייהם בכלל). אלא על כל אחד לנהוג לפי מדרגתו, כנ"ל, מתוך בירור גדרי ההלכה וגדרי מדרגתו בכל פרטיה.

השמחה באה מתוך אורה. אולם ישנה הארה וישנם ניצוצות, חלקי הארה.

והנה, רוב בנ"א עיקר שחוקם ושמחתם בפורים, שמחת נפש הבהמית, פעמים גובל באיסור של ליצנות ופגיעה בזולתו, וכדו', ואזי זהו שמחה מתוך התלבשות בג' קליפות ומרכבה אליהם. ופעמים אף שאין בו איסור ממש, מ"מ זו שמחה של נפש בהמית, השמחה ממה שנפש בהמית שמחה, בשר, יין, ומילתא דבדיחותא, וכדו'. ופעמים יש בשמחה זו אף ניצוצות של שמחת אמת, ניצוצות דיקא. ואזי זה תערובת של שמחות הנ"ל יחד עם ניצוץ או ניצוצות של שמחה. ואזי ניכר תשוקת רצון הלב אמתי שמדבר על שאיפותיו ורצונותיו מתוך שכרתו וכדו' כנודע. אולם ע"ד כלל כמעט ללא יוצא מן הכלל, עיקרה שמחה של נפש בהמית, וניצוצות של שמחה. אולם בפורים כתיב אורה ושמחה, כנ"ל, שהשמחה תולדת הארה. ולכך מה שנראה "שכל הנמצא בסביבותי הם שמחים", אין בכך כמעט כלום, כי שמחתם בגדר הנ"ל. ומה שהנך נשאר בעפר יתכן ב' סיבות, א. נטיה חזקה לעפר. ב. הכרה פנימית עדינה שזו לא שמחה אמיתית, והנפש אינה חושקת בכך אלא ב"אורה ושמחה", ולכך אינה מתחברת לשמחתם.

ג. ישנם בנ"א, מיעוט, שכח השליטה על עצמם נעשה טבע שני, ולכך אף בשעה שמשתכרים יש שליטה עצמית גבוהה. לעומת זאת ישנם בנ"א, מיעוט, שאור נשמתם מאיר הרבה, ולכך אף בשעה שמשתכרים אור נשמתם מנהיג ומשמרם. לאלו ולאלו קרוב הדבר שאין נזק גדול בהשתכרותם, אולם נצרך לבדוק מה תועלתם איש איש לפי ענינו.

זולת זה לרוב בנ"א ראוי לשתות מעט יותר מן הרגלם, באופן שלא יאבדו הדעת, אלא יחושו רוחב

חיו בגן עדן בהאי עלמא, כמו אדם וחווה קודם החטא, וזהו העומק מה שניצולו מן הגזירה, כיון שלא היו באמת בהאי עלמא. אבל בדרשה אחרת של הרב שליט"א על פורים (מספר ס"ד - דברי צומות וזעקתם) הרב שליט"א מבאר החילוק בין משה למרדכי, למה משה לא היה בגזירה של אבדון כשהדור חטאו בעגל, ממרדכי שהיה בכלל הגזירה - והרב מבאר משום שמה לא היה בהאי עלמא בשעת חטא העגל אלא היה בשמים, משא"כ מרדכי, שהיה בעולם עם שאר דורו, ולכן אף מרדכי היה בכלל הגזירה.

אולי לא הבנתי נכון את כוונת הרב, אפשר אם הרב יכול לבאר לי למה אין זה סתירה. ברצוני לדעת ולהבין.

יישר כח להרב שליט"א לאין שיעור, על כל השיעורים והספרים הנפלאים והאמיתיים.

בהוקרה רבה.

תשובה:

ישנם ג' מדרגות:

א. מדרגת כל אדם - נמצא בעוה"ז כפשוטו.
ב. מדרגת מדרכי - נמצא בגופו בעוה"ז וחייב בכל המצות, אולם בפנימיותו דבוק בעולם העליון.
ג. מדרגת משה - בשעה שעלה למעלה, היה פטור מתפילין וכדו'. כי מוגדר לדינא שנמצא למעלה. אע"פ שאמרו (סוכה ה ע"א) שלא עלה למעלה מעשרה.

ולכך מדרכי היה בגזרה מדין גופו, אולם ניצול ממנה כי היה דבוק בפנימיותו לעילא. ■ מבספר שאל

לבי שאלות ותשובות תשע"ח-ט, עמודים שזב- שצה

ועבודת כל אדם ביום הזה, לגעת בנקודה הפנימית ביותר בנפשו, לפי השגתו עתה, שהיא מדרגת "אורה", דיליה, ומשם נמשך שמחתו. ואין לך קליפה גדולה להיום הזה, בזה שאדם נמשך אחר זולתו, שהוא הפקעה מוחלטת, של מדרגת "יחידתי" שאמרה אסתר. ומה שנהגו להתחפש היינו להראות שאיך שאנו נראים כל שנה זהו תחפושת, ומכח כך לגלות את ה"אני" האמתי. ואוי לו למי שמתחפש ביום זה לזולתו. והוא הוא היום להגיע לעצמיות נפשו שלמעלה מן הדעת, וממקום זה לחוש את הויתו ית"ש, כי אין בלתו. וביום זה יש גילוי גמור של "המלך", שאפילו בחולין (מלך של חולין) מתגלה מלך מלכי המלכים. והוא הגילוי שסתם מלך הוא מלך מלכי המלכים. וביום זה המלך גלוי בכל מקום. ולכך עבודת יום זה להפשיט כל הלבושים, בחינת מגילה, לשון גילוי, ועי"ז נוגע בעצמות נשמתו, בעצמיות שלו, שמח, ומשמחתו משמח אחרים. ומשם יונק תורה של גילוי, מגילה, שהכל גלוי, ואין בה סיתום. וז"ש להיהודים היתה אורה זו תורה, תורה של גילוי, והיא המביאה לידי שמחה, כנ"ל. וזו השמחה האמתית של יום זה, שאין שני לו. כי בכל השנה אורייתא סתים וגליא, וביום זה כולו גילוי, כולו מגילה. וזהו "מגילה נקראת", שמאור המגילה קורא בכל התורה כולה, והיו הדברים נקראים, מאליהם, וכן הכא נקראת מאליה. כי הכל גלוי. והוא הוא שמחה שלמה, שמחה בשורש, שמחה בו ית"ש, שמחו צדיקים בהוי"ה.

תעט

בגדר הצלת מדרכי מהגזירה

בדרשה של הרב שליט"א על פורים (מספר כ"ב - שתי דרכים לשמחה), הרב מבאר שמרדכי ואסתר

בחניות הספרים בארץ עכשיו

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270

תרסט (669) שאלות ותשובות תשע"ח-ט

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בס"ד

משכן אבנה

כמעט כל החומר המופיע בעלון זה חדש

שאלות ותשובות - פורים | עמ' י-יב

מחיית עמלק שבת זכור

ג' מלחמות

במאמר "אחדות התורה" בארנו שענינו של פורים הוא האחדות בין התורה שבכתב לתורה שבעל-פה. במאמר זה נמשיך באותו קו. הנה כתוב במשנה במסכת מגילה (ל' ב') שבפורים קוראים פרשת ויבא עמלק (בשלח י"ז ח'). המדרש (אס"ר ח' ה') מבאר מה ענין עמלק לפורים, "ויגד לו מרדכי את כל אשר קרהו (אסתר ד' ז'), אמר להתך, לך אמור לה, בן בנו של קרהו בא עליכם, הה"ד אשר קרך בדרך". א"כ המן נקרא בן בנו של קרהו שהוא עמלק. והנה בפרשת ויבא עמלק, כתוב "ויאמר ה' אל משה כתוב זאת זכרון בספר ושים באוזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק" (בשלח י"ז י"ד). הרי שנאמרו כאן שני דינים, "כתוב זאת זכרון בספר" - זהו דין אחד, "ושים באוזני יהושע" - הוא דין שני. והנה הדין הראשון הוא כתיבה, והוא כנגד התורה שבכתב. הדין השני הוא אמירה לאזני יהושע, והוא כנגד התורה שבעל-פה, בבחינת משה קיבל תורה ומסרה ליהושע, שזה קאי על תורה שבע"פ. והנה לפי היסוד שבפורים נמצאת האחדות של התורה שבכתב עם התורה שבע"פ, אין כאן שני דינים נפרדים. אלא למדין מכאן שעמלק ובן בנו שהוא המן, מלחמה לו בתורה שבכתב, ומלחמה לו בתורה שבעל-פה, ומלחמה לו באחדות שביניהם, הרי אלו ג' מלחמות.

תורה שבכתב מצד הנותן, תורה שבע"פ מצד המקבלים

והנה בעצם התורה שבכתב היא תורה מצד הנותן. היא היתה כתובה גם לפני שנברא העולם, איסתכל באורייתא וברא עלמא (זהר תרומה קס"א א'). כתיבתה כאש שחורה על גבי אש לבנה היתה גם קודם שקיים העולם (שקלים פ"ו סוף ה"א, דף ט"ז ב' בדפי הבבלי, רש"י זאת הברכה ל"ג ב').

לעומת זאת תורה שבעל-פה, מלבד ההלכות והפירושים שניתנו בסני, מיירי בפה של המקבלים. הכלל המובא בגמרא תורה לא בשמים היא (ב"מ נ"ט ב'), דהיינו שההלכה נפסקת לפי מה שקובעים החכמים בעוה"ז, בודאי נאמרה על התורה שבעל-פה. על התורה מצד הנותן, שהיא התורה שבכתב עם ההלכות והפירושים שניתנו בסני, אי אפשר לחכמים לחלוק ע"פ סברא. והתורה מצד המקבל היא מה שניתן ביד החכמים כח ההכרעה ע"פ רוחב דעתם בדבר הנתון לשיקול דעת (דהיינו שלא נמסר דינו או פירושו בסני), ואפילו כנגד הקב"ה כביכול (עי' ב"מ שם, נצחוני בני, ועי' כס"מ הלכות צרעת פ"ב ה"ט). כלומר כח התורה שמצד הנותן אינו ניתן לשינוי, כי הנותן מכריע כביכול. אבל כח התורה שמצד המקבל, הוא הכח הניתן לחכמי הדור ולכנסת ישראל.

מלחמת עמלק בתורה שבע"פ

נתבונן עתה, במי נלחם עמלק, האם בקב"ה או בעם ישראל. כאשר נעיין בדברי חז"ל נראה שזו מלחמה כפולה, כפי שאמרו חז"ל (תנחומא כי תצא פ"ט), "אמרו ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אתה אומר לנו זכור, אתה זכור, שאנו שכחה מצויה בנו ואתה אין לפניך שכחה, לכן זכור את אשר עשה לך עמלק, לנו עשה ולך לא עשה?". לכן מחד בפרשת בשלח (י"ז י"ד), כתוב שקב"ה מחה ימחה את זכר עמלק. לעומת זאת בפרשת זכור בסוף פרשת כי תצא (כ"ה י"ט), ישנו צווי לעם ישראל "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח". מחיה כפולה זו היא מפני שהמלחמה היא מלחמה כפולה. מחד היא מלחמה כביכול כנגד בורא העולם, ומאיךך זו מלחמה כנגד עם ישראל. כלפי המלחמה כנגד עם ישראל, כל יחיד מישראל נצטווה במצות עשה דאורייתא למחות את זכר עמלק. מאיךך כלפי המלחמה כלפי הקב"ה, כביכול הוא ית' בכבודו ובעצמו ימחה את עמלק.

טעם ראשון למה בא עמלק - כנגד ישראל

בטעמו של דבר מדוע בא עמלק להלחם בישראל מוצאים אנו כמה טעמים בחז"ל. ידוע מדרש חז"ל (סנהדרין קו א', בכורות ה' ב'), שעמלק בא להלחם ברפידים כי רפו ידיהם מן התורה. עיקר הרפיון מן התורה, הוא רפיון מהתורה שבעל-פה, כדאיתא בקידושין (ס"ו א'), "ותורה מה תהא עליה, הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית, כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד, וכו' תינח תורה שבכתב, תורה שבעל-פה מאי". תורה שבכתב מעצם טבעה שהיא כתובה, רפיון ממנה אינו רפיון גמור, דלמחר ישוב ויעסוק בה. אבל תורה שבעל-פה היא כולה בנויה על שמועות, ואם לא עוסקים בה בתמידות היא משתכחת. א"כ החלק שעמלק נלחם בעם ישראל דוקא, מלבד מלחמתו בבורא עולם, זהו ענין התורה שבע"פ.

טעם שני - כנגד הבורא עולם

אבל מצינו בחז"ל (שבת קי"ח ב'), טעם נוסף למה בא עמלק, "אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון, שנאמר ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקט, וכתוב בתריה ויבא עמלק". א"כ עמלק בא מחמת שלא שמרו שבת. עומק הדבר. שבת היא קביעה וקיימא (חולין ק"א ב'), לאפוקי מכל המועדים שעם ישראל קובע את זמנם, ולכן מטבע הברכה עליהם הוא מקדש ישראל והזמנים. אבל שבת היתה קודם שנהיה ישראל לעם, עוד מהיום השביעי שלאחר ששת ימי בראשית. והנה ישנו בשבת (קיי"ח ב') בהמשך מאמר נוסף, "אלמלי משמרון ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים, שנאמר כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי, וכתוב בתריה והביאותים אל הר קדשי וגו'". השבת הראשונה היא השבת זכר לשבת בראשית, כנגד השבת שקודם עם ישראל, קודם התפיסה של כנסת ישראל,

המספיק לעובדי ה'

ופתח במאמר זה על צאתו לדרך הישרה הנכוחה והמושלמת המוליכה אל ה"פגיעה", ואמר (שם): "אשכילה בדרך תמים מתי תבוא אלי", ואחר-כך אמר שהבין והלך בה והיא הבדידות החיצונית - לשבת בדד בביתו ובמקום הסתגרותו - שאליה קשר את ההתבודדות הפנימית, אמר "אתהלך בתם-לבבי בקרב ביתי", ומאמרו "אתהלך בתם לבבי" מורה על ההתבודדות הפנימית, ומאמרו "בקרב ביתי" מורה על ההתבודדות החיצונית.

זה נקרא "דרך ישרה", הישרות פנימיותה תמימות, וחיצוניותה ישרות [זו סוגיא לעצמה, ונאמר בלשון קצרה].

וההתבודדות הפנימית היא, הליכה בדרך יושר, והגעה לשורש הדעת. ויתר על כן, הגעה למקום התמימות, שזהו עומק ההתבודדות הפנימית. הליכה בדרך יושר מגיעה לדעת, ושם היא נוגעת באחריתה - במקום התמימות [ולפיכך "בתם-לבבי" זוהי הפנימיות, ו"בקרב ביתי" זוהי החיצונית].

ומהי שלמות מדרגת דוד המלך -

ואחר-כך באר את שאיפתו להתבודדות החיצונית. הלא היא הישיבה בדד בביתו, שעל ידי כך ירחק מראית דרכי רשע והסטייה מה' יתעלה ויסיר כל מה שעלול לדבוק ברוחו מן הדברים הללו.

עצם כך שהוא חי עם אנשים, הוא דבק במה שהם עושים, ורואה מן הדברים הללו מציאות של רע.

שורש הרע נקרא כך מלשון "רעות", והתפשטותו למטה הופכת להיות "רע", וגורמת שהאדם נעשה רע לרע.

עצם הרעות היא כבר למטה מההתבודדות, ויתר על כן כאשר הוא נעשה רע לרע, הדבקות היא יותר למטה - במקום הרע. וכמו שהוזכר, ככל שהנשמות

פרק ד' | הכרה עצמית

אבל ביתר עומק התורה הקדושה הינה מציאות רוחנית המובדלת מהאי עלמא, ומצד כך על מנת שהאדם יוכל לעסוק בתורה הקדושה, לא סגי בהרהורי תשובה מעוונותיו, בפועל, אלא "תשובה" - כמו שאומרים רבותינו - מלשון ששב לשרשו, וכח התשובה שצריך שיהא באדם - מצד הפנים הללו - היינו לשוב למקורו, לשרשו, ומהיכן הוא שב? מהמקום התחתון ביותר "להיטהר מעוונותיו", אבל עד להיכן הוא שב? הוא שב לתורה הקדושה, הוא שב איליו יתברך שמו, זהו עומק ההגדרה של "הרהורי תשובה".

א"כ, אין עומק ההגדרה "לשוב מעבירות שבידו" - כפשוטו, בלבד, שכן אמנם זהו המקום ששם היה וממנו הוא שב, אבל להיכן הוא שב? אל התורה הקדושה, הוא שב איליו יתברך שמו, לכן כאשר האדם עוסק בדברי תורה, הוא צריך שיחול בנפשו ניתוק מכל האי עלמא.

כפי עומק הניתוק, כך עומק התשובה שהוא שב מהעולם.

כמו שהוזכר לעיל, מצידו יתברך שמו "אסתכל באוריתא וברא עלמא", ומצדינו אנו שבים מה"עלמא" אל ה"אוריתא".

כל זמן היות האדם נמצא עדיין במדרגת "עלמא" בעת עסקו בתורה הקדושה, עדיין הוא לא שב ל"אסתכל באוריתא", הוא לא מתדבק - בק - כביכול - בעסק התורה מעין מה שהקב"ה עוסק ב"אסתכל באוריתא".

כדי שיוכל להתקשר ולהתדבק בעת עסקו בתורה הקדושה בדיבורו ורצונו יתברך שמו

זהו - כפי שנתבאר - המקום שאיליו הוא שב.

מהיכן הוא שב? מהאי עלמא, מהמקום התחתון ביותר, המקום של עוונותיו, והוא מתרומם לא רק מעל כח הטומאה, אלא יתר על כן, הוא מתרומם מכלל האי עלמא, להיכן?

"כדי שיוכל להתקשר ולהתדבק בעת עסקו בתורה הקדושה" - ואין הכוונה רק לידיעה בעלמא כדי שיוכל להתקשר, אלא הכוונה למד-רגה בה האדם קובע בנפשו את כח ההתקשרות.

לצורך זה, הוא צריך מעיקרא לחזור בתשובה על עוונותיו, להתנתק מאי עלמא מה"ברא עלמא", ו"להתקשר" - לא רק "כדי שיוכל" אלא לעשות כך ממש, וזו כוונת הנפש החיים באמרו "כדי שיוכל" שזו המטרה הנכספת, זו המדרגה הנדרשת, "להתקשר ולהתדבק בעת עסקו בתורה הקדושה". ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על

המספיק לעובדי ה'

גבוהות יותר, הם יותר מועטות, שם הרעות היא מועטת, אבל הרעות במקום הרע מרובה, ומחוברת עם כולם.

ואמר (שם שם, ג'): "לא אשית לנגד עיני דבר- בליעל עשה סטים שנאתי לא ידבק בי". ואחר כך באר כי תכלית הדרך הזאת היא לישר את הלב,

כמו שהוזכר, ישירות שמביאה לדעותיהם שונות, לדעת הפרטית.

על-ידי התבודדות פנימית כדי שלא יעותוהו הבלי העולם הזה שהוא עסוק בהם על פי רוב, וכדי למחות ממנו אז, בשעת ההתבודדות, את רשומה של אהבת העולם הזה שהיא רעה - ואיזו רעה! - עד שתהיה לו כדבר שלא ידעו מעודו. ועל כך אמר (שם שם, ד'): "לבב עקש יסור ממני רע לא אדע".

כיצד הוא קיים בעצמו "רע לא אדע". כפשוטו, ישנו את האופן שהוא עולה מהמדרגה התחתונה, לדעת העליונה. אבל בעומק, הוא עולה למקום "תם-לבבי", ושנכנסים למקום ה"תם", שם מעולם לא פגעו ונגעו חלקי הרע החיצוניים. וזו מדרגתו של דוד המלך.

כמו שיבואר להלן, מדרגת דוד המלך היא "ברצוא ושוב". מצד אחד הוא חי את ההתבודדות הפנימית, מעין כהן גדול. אבל מצד שני הוא חוזר להנהיג את כל העם כולו. וכמו שר"א בן הרמב"ם יבאר, הנהגתו של דוד המלך לכל העם כולו מגיעה מהארץ שלמות ההתבודדות.

כלומר, אין הכוונה שדוד המלך יוצא מההתבודדות, והולך להנהיג את העם, לא זו תכלית ההנהגה. אלא זו שלמות מדרגת ההתבודדות - "רצוא ושוב", "רצוא" במקום העמוק ביותר, ו"שוב", מהארץ ה"רצוא" חוזר ל"שוב", ומנהיג את הכל לפי המדרגה שהשיג בעומק התבודדותו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך

שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

פרק ז | דרכי לימוד הגמרא בהרחבה

בפרק הקודם התחלנו לעסוק בצורת הלימוד היסודית של סוגיות הגמ'. והתבאר באופן כללי, שהלומד צריך לגרוס ולהבין את הפשט של כל מילה ומילה, ולהבין את כללות הסוגיה. לחשבן את הסוגיה, לדקדק בה, ולהבין את הדברים בסברה, והרחבנו בס"ד בחילוקי הדברים.

שיטות שונות בסוגיה

כמו כן התבאר, שכל סוגיה בנויה משיטות שונות, הן ובעיקר משיטות הראשונים, והן משיטות האחרונים. והתבאר שהכח היסודי בלימוד הסוגיה הוא, שכאשר רואים שיטה מסוימת בסוגיה, צריך ללמוד את כל הסוגיה מראשיתה ועד אחריתה לפי אותה שיטת ראשון או אחרון, ואח"כ לחשבן את הדברים, ולפי זה לדייק את הדברים, ולהבין את הדברים בסברא.

ככל שהמוחין של האדם מצומצמים יותר, הוא לומד רק שיטה אחת. כך זה עכ"פ בתחילת דרכו של האדם, שהוא לומד את הגמרא רק עם שיטת רש"י (על דרך כלל, כי לפעמים לצורך הפשיטות יש ללמוד באופן היוצא מן הכלל שיטה אחרת). אך לאחר מכן כשהמוחין גדלים יותר אפשר להרחיב יותר את השיטות.

אבל נזכיר שוב, שלימוד השיטות בסוגיה בנוי בשני השלבים שהוזכרו - השלב הראשון הוא, ללמוד בכל שיטה את יסודי אותה שיטה בסוגיה. ובשלב לאחר מכן, ליצור את ההיקף השלם של הסוגיה לפי אותה שיטה או מהלך בסוגיה, בחשבון כל הסוגיה, בדיוק הלשוניות של הסוגיה, ובסברא הכללית של נקודת היסוד, ולפי זה להבין בפרטות כל דין ודין את הסברא הנוולדת באותו דין מהיסוד של הסברא הכללית.

הבנת דברי הראשונים ע"י האחרונים

באופן כללי, לימוד האחרונים מתחלקים לשני חלקים, יש את מה שהאחרונים פותחים ומבארים את דברי הראשונים, ויש את מה שהאחרונים מעמידים נקודות לעצמם בהבנת הסוגיה.

ככל שהאדם בנוי יותר, אזי הוא יכול בצורת הלימוד שלו, להקדים ללמוד תחילה את דברי הראשונים ולהבינם כפי כוחותיו, ורק לאחר מכן לעיין בדברי האחרונים שפותחים ומבארים את דברי הראשונים. וככל שהמוחין של האדם פחות מפותחים, הוא מעיין יותר באחרונים על מנת לפתוח ולבאר את דברי הראשונים.

הדרך הראויה היא, שהבנת דברי הראשונים תהיה ראשית עד כמה שניתן לפי כוחותיו שלו עצמו, ורק לאחר מכן לראות את דברי האחרונים. ומ"מ כל אחד לפי ערכו לומד את דברי הראשונים ודברי האחרונים שבסוגיה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך

דרכי הלימוד"

בלבביפדיה

בבא מציעא (פד, ע"ב) - א"ל רשב"ג, פרידה אחת יש לי בנייכם ואתם מבקשים לאבדה הימני. ופירש"י שמא תשלוט בו עין הרע. וכתב החזו"א (ב"ב, ליקוטים לדף יד ע"א) וז"ל, מסודות הבריאה כי האדם במחשבתו הוא מניע גורמים נסתרים בעולם המעשה, ומחשבתו הקלה תוכל לשמש גורם להרס ולחורבן של גשמים מוצקים. והשעה שבני אדם מתפעלים על מציאות מוצלחה, מעמידים את מציאות זו בסכנה, עיי"ש.

ואמרו (אבות, ב, ט) איזהו דרך רעה שיתרחק ממנה האדם, רבי אליעזר אומר עין רעה. ושם (יא) עין הרע מוציאין את האדם מן העולם. ושם (ה, יט) עין רעה, מתלמידיו של בלעם הרשע. ובאבות דר"נ (פ"ל) עין רעה, שלא תהא עינו של אדם רעה בממונו של חברו, לא בבניו, ולא בבנותיו, ולא בצאנו, ולא בבקרו, ולא בכל מה שיש לו. ושם אמרו שלא תהא עינו של אדם צרה במשנתו, ואם צרה במשנתו נתקצרו ימיו. והבן שהורג את הן את המסתכל והן את מי שמסתכלים עליו.

והרגיל בכך נקרא "רע עין" (משלי, כג, ו). ועליהם נאמר (איוב, יא, כ) ועיני רשעים תכלנה ומנוס אבד וגו'. והתבונן שעין טובה, מדה המושרשת באברהם, שבו נברא העולם. ולעומתו בלעם, עין רעה, שורש כל חורבן, שורש כל איבוד. וכאשר ח"ו עושים רע ב"עיני" ה' להכעיסו, אזי כתיב (דברים, ד, כו) העידותי בכם היום כי אבד תאבדון מעל הארץ.

ומשה שהיה טוב עין כמ"ש (נדרים, לח, ע"א) לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו, וכו', משה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל, ועליו הכתוב אומר טוב עין הוא יבורך. וכאשר נעשה פגם "עין רעה" בלוחות ראשונות שניתנו בפרהסיא, אזי כתיב (דברים, ט, יז) ואתפוס בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם ל"עיניכם". דייקא השבירה לעיניכם. ושורש שבירה זו הוא השבירה הראשונה שהיתה באורות העינים כנודע, והוא השורש לכל איבוד שיש בעולם.

ובעומק, תחלה היה גילוי של "אין", וממנו נעשה "עין". וכן זמן שהעין קשור באין זהו שלמות תיקונו. אולם כאשר העין אבד את האין, נעשה עין לעצמו והוא שורש אבדתו, והוא שורש קלקולו. וכמ"ש (תנחומא, משפטים, ח) ועשיר שעינו רעה, אבד הוא וממונו מן העולם, שנאמר (קהלת, ה) ואבד העושר ההוא "בענין רע". ומהו ענין רע, כנ"ל, שנעשה איבוד וניתוק מן האין לעין, ואזי העשיר נעשה במקום אין, יש. ומכח כך נאבד מקור יניקת העין, ונתהפך מעין טובה לעין רעה. ולהיפך מצד התיקון, משיבים לת"ח אבידה בטביעות עינא.

פורים מחד הוא סוף לכל המועדים, אולם מאידך, ככל סוף הוא התחלה חדשה. כמ"ש חז"ל כל המועדים בטלים לעת"ל חוץ מפורים. וזאת מפני שהוא סוף למועדים של השתא, והתחלה לעת"ל. ומצד כך יש שינוי עצמי בין כל המועדים לפורים, שפורים גונו בקרבו גם אור מן המערכת של המועדים וגם אור נוסף של הראשית של הלעת"ל.

אור נוסף זה בולט בכל המאורעות של ימי הפורים ובמצוותיו. הדוגמאות לכך רבות, ונציין כמה מהן.

● **כל** מערכת המועדים ראשיתה פסח, יציאת מצרים, שבו נאמר למען תדע, לשון ידיעה חוזר בתורה בענין זה כמה פעמים, וכן בסוכות למען ידעו דורותיכם, ועוד. משא"כ פורים הוא במהלך של "עד דלא ידע".

● **בכל** התורה כולה קי"ל (ב"מ נ"ט ב'), תורה לא בשמים היא. משא"כ בפורים מתגלה מהלך של וקבלו וכתוב וקבל, שהסכימו בי"ד של מעלה (ירושלמי ברכות ס"ז ב').

● **מעמד** הר"סיני שורשו יראה, כמ"ש למען תלמדו ליראה אותי כל הימים. משא"כ פורים הוא במהלך של הדר קבלוה ברצון מאהבת הנס, ולא רק מיראה.

● **כל** המועדים כולם אנו מחויבים בהם מכח מעמד הר"סיני, קבלת התורה. אולם בפורים מתחדשת קבלה נוספת, הדר קבלוה. וברור הדבר שאין זה חזרה של קבלה, אלא קבלה של מעמקים פנימיים יותר. בבחינת תורה חדשה מאתי תצא.

● **כל** המועדים כולם שורשם במשה קיבל תורה מסיני, משה דיקא. משא"כ פורים דין מוקפת חומה תלוי בימות יהושע, יהושע דיקא.

● **בכל** התורה דיני נתינה הוא לעני או לכהונה. משא"כ בפורים מתחדש מהלך של משלוח מנות איש לרעהו, בחינת אהבה.

● **כל** התורה כולה ע"ש זכר, תורת משה. משא"כ פורים תורתו ע"ש נקבה, מגילת אסתר.

● **כל** המועדים הם ניסים גלויים. משא"כ פורים הוא נס נסתר כנודע, כי הוא בא לגלות את הנסתר, בבחינת נכנס יין יצא סוד.

● **כל** המועדים כולם יש זמן קבוע למצותם בימי מועדם. ואולם בפורים מגילה נקראת בי"א, י"ב, י"ג, י"ד, ט"ו. אפשר להקדים את מצות היום, בבחינת בעיתה אחישנה.

● **בכל** המועדים חיוב המצוה הוא רק פעם אחת (ואף לולב כל יום הוא מצוה לעצמו). אולם בפורים האדם יכול לחייב את עצמו פעמיים, הן בי"ד והן בט"ו. כי אורו של פורים הוא כפול, י"ד כנגד סוף המועדים בבחינת דוד גימ' י"ד, וט"ו כנגד ימות המשיח לעת"ל בבחינת הסיהרא באשלמותא ביום ט"ו.

● **וכשם** ששבת שהיא מעין עוה"ב, כל עסקה כפול (יל"ש שמות פט"ז רמז רס"א), כן בפורים יש הארה ותחילה של הלעת"ל ולכך יומו כפול. ■

בלבביפדיה

תצוה | ה-ו

וידעו כי אני יהוה. שם הוי"ה, אותיות ה-ו, יה. והם האותיות האחרונות, חציו השני של שם הוי"ה. והוא השורש לכל ו-ה. והבן שראשית שם הוי"ה י-ה, ואח"כ נתארך את י' ונעשה ו', וזהו במקום י-ה, ו-ה, כנודע. ואח"כ נתפשט משם הוי"ה ונעשה שם אלהים, בחינת אלוה, אל-וה.

ומאמיתת המצאו נאצלה התורה, תר-וה. כי השתא מדרגת גילוייה בבחינת ת"ר, גימט' שש, בחינת בראשית, ברא-שית, כנודע בתיקונים. ולכך אינה בבחינת אותיות י-ה, אלא בבחינת ו-ה. ו-שש. ונקראת מורשה, מורשה קהלת יעקב. מורשה, שמר-וה. וכן נקראת תושיה, תשי-וה. ומשה רבינו זכה לה, ולכך מדרגתו תמונת ה' יביט. תמונה, תמן (שמונה, שמן-וה) - וה. אולם כאשר נעשה חטא העגל נתן על פניו מסוה, מס-וה. ועיקר גילוי התוה"ק בציון, בימה"ק. מציון תצא תורה. והוא בחינת "נוה", נ-וה. והוא בהר המוריה, מרי-וה.

ומצד עבודת האדם לדבוק במדרגה זו, לקוות אליה, בחינת קוה, ק-וה. וכן לרצות בה, בחינת אוה, א-וה. וזהו מדרגת אמונה, אמן-וה. ועיקר כח זה נגלה בישראל הנקראים שושנה. ששנ-וה. ובפרטות ביהודה, יוד-וה. וכן באליהו שמשיב לב אבות על בנים. משיב י-ה, לו-ה. אליהו. אל-י-וה. ושורש חיבור לב אבות על בנים, יעקב ויוסף. אלה תולדות יעקב, יוסף. ופעמים נקרא יוסף, יהוסף. וה-יוסף. וכן נגלה אצל יהושע, יהונתן, אדוניה, ירמיהו, אמציהו, צדקיהו, בניהו, יונה, יאהשיהו, ועוד.

והנה שורש נפילת ו-ה, הוא בחינת תהו, ת-וה. וכן תהום, תם-וה. בחינת עולם התהו, עולם השבירה, כנודע. שהוא בחינת מצולה, מצל-וה. ועי"ז כל מדרגה גולה ממקומה למקום אחר. גולה, גל-וה. ונעשה ח"ו בחינת גילוי עריות. בא נחש על חוה. ערוה, ער-וה. זונה, זן-וה. והוא היפך בתולה, בתל-וה. ויש לה כתובה, כתב-וה. ובקלקול נהפך לגרושה, גרש-וה. והוא בחינת שואה, שא-וה.

ומשתלשל הדבר בכוחות המדות, ונעשה שורש מדות הרעות. גאווה, גא-וה. תאוה, תא-וה. ואזי ישנה צעקת הוי, י-וה. כי מה שהיה תחלה בבחינת גילוי, אתה, נעשה הוא, א-וה. הסתר. ועיקר כח ההסתר בהריון, וה-ירן. כי לילה ניתן להריון, זמן של הסתר. וזה נעשה ע"י מצות עונה, ענ-וה. וכן מלשון ענוה היפך גאווה, הענו מכוסה.

וכאשר נתקן וה, נעשה חדוה, חד-וה. ונעשה סילוק הטומאה, טמא-וה, ונתהפך לטהור, טר-וה. ונעשה שלוה, של-וה. ונגלה רויה, רי-וה. וזהו מדרגת יהודי, ידי-וה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבינהו, אדוניה, אהוב, אהוד, אודה, אוה, אויה, אורה, אוריה, אותה, אלוה, אלהינו, אמונה, אליהו, אליהוא, אמציהו, צוה, קוה, בבואה, בתוליה, גולה, בהו, הולל, הושע, היות, הלן, המון, בוהן, הרוג, התודע, בוכה, זונה, חדוה, חומה, טהור, יהודה, יהוסף, ירמיהו, יהונתן, יהושע, ישועה בכורה, לבינה, בלהות, מגורה, מכוה, מצודה, מצולה, נוה, בניהו, נינוה, עבודה, עונה, תבונה, תודה, תורה, גאווה, גוה, גולה, גרושה, דבורה, דוה, הוד, דומה, דומיה, דוטה, הוא, הואיל, הרוס, הוי, הולך, הון, הומה, הושע, היו, הללו, הלוליה, המו, מהומה, מוריה, הפוך, פונה, הריון, רוה, הרמון, שנואה, שמועה, ואלה, חוילה, חומה, טובה, יאהשיהו, גבוה, יהוא, יהודי, יהויכין, יהויקים, יהוי, יונה, חזקיהו, יורה, יפה, תאוה, כויה, חולה, לוה, מלוה, רוה, תושיה, תנופה, מורה, מורשה, מסוה, מנוחה, תוגה, משתחוה, נאוה, נוה, נטויה, עונה, עויהו, צדקיהו, צופה, צפניה, צוריה, שוה, שושנה, שונה, שואה, שלוה, שמונה, שמיעה, תהום, תולעה, תמונה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

בבא מציעא (פ"ה, ע"א) - א"ר יהודה אמר רב, מאי דכתיב (ירמיה, ט, יא) מי האיש החכם ויבן את זאת, ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ. דבר זה אמרו חכמים ולא פירשהו, אמרו נביאים ולא פירשהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, שנאמר (שם, יב) ויאמר ה' על עזבם את תורת אשר נתתי לפניהם. וכן כתיב (דברים, ד, כו) כי אבד תאבדון מהר מעל הארץ.

כי תחלה נתגלה כח האבד אצל יושבי הארץ הכנענים, כמ"ש בשפתי כהן (במדבר, כה, ז) וז"ל, לא ישכב עד, סופי תיבות אבד, שלא ישקטו עד אבוד הכנענים, והם ירשו ארץ, עכ"ל. אולם בקלקול נתהפך כח האבד מן הכנענים וחל על ישראל בכלל, ועל החסיד בפרט, כמ"ש (מכה, ז, ב) אבד חסיד מן הארץ, מן הארץ דייקא. ויתר על כן, חל כח האיבוד בארץ עצמה, אבדה הארץ, כמ"ש (איכה, ב, ט) טבעו בארץ שעריה, אבד ושבר בריחיה.

ויתר על כן איתא באור החיים (דברים, ח, יט) וז"ל, הרני מתרה בכס כי אבד תאבדון, פירוש בתחילה אבידה אחת תאבדון, והוא שתהיו כגוים חסירי התורה שישכחם ה' מהם ויהיו כגוים. ואז כגוים אשר ה' מאביד וגו', כן תאבדון זו אבדת עצמם. וכפי זה תיבת כגוים נמשכת למעלה, לומר דמיון האבדה שיהיו כגוים, ונמשכת למטה לדמיון אבדת הגוים עצמם מן הארץ, עכ"ל.

ויתר על כן הוא בבחינת מש"כ (איוב, יח, יז) זכרו אבד מני ארץ. שלא נשאר לו זכר כלל. כי השרישו רבותינו שכל דבר שקיים בעולם, אף כאשר נסתלק, מ"מ משאיר רשימו במקום שבו היה תחלה, וזהו "זכרו" שנשאר ממנו. אולם כאשר יש איבוד גמור לא נשאר זכר בחינת הזכר שברשימו, אלא רק בחינת נוק' שבו, בחינת רשימו, רשם, שמר. ודו"ק היטב.

וזש"כ "אבד תאבדון" מהר מעל הארץ. כי איבוד חדא הוא בבחינת גלות כמ"ש בתורה תמימה (דברים, יא, יז) וז"ל, אינו מפרש ואבדתם מלשון אבידה ממש וכו' (אלא) מפרש ואבדתם מלשון גלות, וכו', ומצינו השם אבד יונח על הגלות, כמו ובאו האובדים בארץ אשר (ישעיה, כז), וכן את האובדות אבקש, ואת הנדחות אשיב (יחזקאל, לד), עכ"ל. אולם אבד תאבדון, זהו איבוד גמור. ויתר על כן אף זכרו כנ"ל.

וממהות התיקון, להחיל כח זה על ע"ז, כמ"ש (דברים, יב, ב) אבד תאבדון את כל המקומות אשר אבדו שם הגוים. ואמרו (ע"ז, מה, ע"ב) שצריך לשרש אחריה. והיינו לעוקרה, לעקור זכרה, ולעקור הרשם שלה. וכאשר יעקר אף הרושם שלה יהיה גילוי אורו של משיח. ■ המשך בע"ה

שבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

עורו, כי פגם בכח ההיפוך. ואמרו (ברכות, נח, ע"ב) ראה את הכושי וכו', אומר ברוך משנה את הבריות.

ועוד. איתא (פרקי דר"א, פי"א) אחשוורוש מלך בחציו של עולם, קט"ז מדינות, ובזכות אסתר נתוספו לו י"א מדינות, שנאמר אחשוורוש המלך מהדו ועד כוש. כוש הוא הי"א. וסוד הי"א כאשר מצרפים את הדעת, כנודע, שיש י"ס, וכאשר מצרפים את הדעת נעשה י"א.

חט מים. ועיין ר"ש (פרה, פי"ב, מ"ז) כוש של רובן, פי' בערוך שטווין בו אורבני, והוא גמי היוצא מן המים, ועושין ממנו מחצלאות.

גבורה שס"ה גידין באדם. וכן במקום. ואמרו (תנחומא, קדושים, י) למה נקראת אבן השתיה, שממנה הושתת העולם, והיה שלמה יודע איזה גיד הולך לכוש ונטע עליו פלפלין. ועיין יומא (פא, ע"ב) שאמרו עץ שטעם עציו ופריו שווה, הוי אומר זה פלפלין. והוא בחינת המן, המן העץ אשר אמרתי לבלתי אכול ממנו אכלת, מעצם העץ, פלפלין. ועיין עוד מהר"ל (באר הגולה, באר השישי, פ"ד, ד"ה ומקשה) וכושים יש להם התייחסות אל האש שהם שחורים (רש"י, במדבר, יב, א) מכח חום השמש, שהוא אש.

ועוד. כתיב (יחזקאל, כד, יד) כדרכיך וכעלילותיך שפטוך, ר"ת כוש. כלומר שנפשטו במדת הגבורה כפי מעשיהם.

תפארת מדת אמת. ועיין סוכה (נג, ע"א) בהנהו תרתי כושאי ושלחם ללוז מקום אמת ומתו בכניסה לשם, כי שם נגלה דבר והיפוכו, אמת לעומת שקר.

ועוד. ת"ת - חמה. ועיין תפא"י (נגעים, פ"ב, מ"א, א, יכין) ומדיש שם התגברות השמש ביותר לכן תושבי ארץ כוש הם שחורים ביותר. וכתיב (תהלים, פד, יב) כי שמש ומגן - ר"ת כוש. וכאשר מוסר המגן נעשה שחור ביותר.

ועוד. ת"ת, ישראל. ואמרו (אבות דר"נ, מג) ג' נקראו כושים, ישראל, צפורה, ושאל. ואף עבד מלך, עיי"ש. ועיין מו"ק (טז, ע"ב) שמוסיף אף צדקיה.

ועוד. קושט אחד מסממני הקטורת. קושט מלשון אמת בארמית. ובירושלמי (עירובין, פ"ט, ה"ד) כושת, היא קושט. עיי"ש בפני משה.

כתו אין בו השגה, בחינת כושי - שחור. ועיין פנים יפות (בהעלותך, יב, א) וז"ש כי אשה כושית לקח, שקיבל אור גדול שנדמה בעיני העולם לשחרות.

חכמה מיכל בת (שאול) כושי, היתה מנחת תפילין ולא מיחו בה חכמים (עירובין, צו, ע"א). היתה מנחת תפילין של רש"י - בינה - אמא, כנודע, ולא מיחו. אולם בירושלמי (ברכות, פ"ב, ה"ג, והובא בתוס') איתא שיטת חזקיה בשם ר' אבהו שמיחו בידה חכמים, והוא תפילין של ר"ת מדרגת חכמה, אבא. וזה אינו שייך לנוק', ולכן מיחו בה והבן שבודאי כפשוטו קאי על אותו תפילין. אולם בפנימיות, על תפילין של רש"י - אמא, לא מיחו. ועל תפילין של ר"ת - אבא, מיחו.

ועוד. חכמה, ניקוד פתח, מקום הפתיחה, בחינת פיה פתחה בחכמה. ועיין ילק"ש (תהלים, תרע"ז) א"ר אחא, הכושים הללו יודעים לסבב את הפתחים. בתחלה אומרים יש לכם מעט מים, מששתה, הוא אומר יש לכם בצל אחד וכו'.

בינה הנותן לשוכי בינה לבהחין בין יום ובין לילה. שכו, כוש-י.

ועוד. יין - בבינה ישמח לבב אנוש - בינה - לב. ואמרו (ב"ב, צז, ע"ב) יין כושי. וכן (ע"ז, לא, ע"א) יין של עין כושי. ועיין שו"ע בשם הר"מ (או"ח, רע"ב) שאדום שלקה, כמ"ש שחור אדום שלקה הוא, נעשה שחור, כושי. ועיין ילק"ש (שמות, קסח, ד"ה ויהי) שמלך משה על כוש מ' שנה. בן מ' לבינה. ולפ"ז לקח אשה כושית ממש. עיין תרגום יונתן (בהעלותך, יד, א) ודברי הימים. ועיין מגלה עמוקות (אופן רכא) ומ' שנים אמצעיים שמלך בכוש הכניע קליפת כוש.

ועוד. בינה - לב. כתיב (תהלים, עג, כו) כלה שארי ולבבי, ר"ת, כוש.

דעת "והאדם ידע", חיבור זו"ן. ואמרו (סנהדרין, קט, ע"א) ת"ר, ג' שימשו בתיבה, וכולן לקו, וכו'. חם לקה בעורו, ויצא ממנו כוש, דכתיב (בראשית, י, ו) ובני חם כוש. ושורש המרידה בקב"ה ע"י נחש, כי "יודע" אלקים וגו'. ולכך כתיב (שם, ח) וכוש ילד את נמרוד. מרידה בקב"ה שגנוז בכוש. וסוד כוש, דעת המתהפכת, ולכך מהפך ומורד בקונו. וכתיב (ירמיה, יג, כג) היהפך כושי

בלבביפדיה - קבלה | מהודו ועד כוש: פורים

נצח כוש מהלך ז' שנים (שה"ש רבה, ו, ג). וזהו מהלך ברגליו, נו"ה.

הוד ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. רכוש אותיות ר-כוש.

ועוד. מעד ברגליו ונפל נקרא כושל, כוש-ל.

ועוד. עיין רש"י (יומא, לד, ע"ב, ד"ה הנדוין) הנדוין, שהיו מפשתן של ארץ הינדוין, והיא ארץ כוש, כדמתרגם יונתן בן עוזיאל, היהפוך כושי עורו, הינדוואה. לשון הוד. והר"ן שם נחלק עליו שהוא הוד ולא כוש.

ועוד. האשה הכושית, מגיד שהכל מודים ביופיה, כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (תנחומא, צו, יג). וזהו מהודו ועד כוש. מודים בכוש.

ועוד. כתיב (בראשית, לח, ב) וירא שם יהודה בת איש - כנעני ושמו שוע, ר"ת, כוש. ומשם נולד משיח מיהודה - הוד.

יסוד שאול בחינת יסוד (עיין עץ חיים, שער ח', פ"ד, דף לח ע"ב), משה הוא יסוד דאבא ושאול המלך היה מבחינה זו. וזו הארת פורים כנודע בשער הכוונות. ועיין פסיקתא זוטרתא (בהעלותך, קג, ע"ב) על דברי כוש, זה קיש (שאול) יו"ד במקום ו"ו, וכו', קו"ף תחת כ"ף. ועוד. כושית, כו-שית. ו"פ כ"ו עולה קנ"ו, גימ' יוסף.

ועוד. עיין אלשיך (איוב, כח, ד"ה והחכמה) פטדת כוש, היא אבן מסוגלת לקרר האדם מתאות המשגל, כמ"ש הר' בחיי. והוא היפך אבי כוש ששמש בתיבה. ועיין תורת המגיד (תהלים, ד"ה כוש) וזהו כוש ששם היתה אהבה רעה, ניאוף.

ועיין דובר צדק (עמ' רז, ד"ה ושלמה המלך) סובב את כל ארץ כוש, וידוע דהשחרות והיופי בכל מקום הוא בשמירת הברית. ועיין פרי צדיק (בראשית, יא) וקליפת כוש הוא פגם הברית שבא מחם ששימש בתיבה. ועיין שם לראש חודש כסלו את ג'.

מלכות אתרוג - מלכות כנודע, כנגד ה' בתראה. ואמרו (סוכה, לד, ע"ב) אתרוג הכושי פסול. בחינת שחורה אני.

ועוד. אבן במלכות. וכתיב (איוב, כח, יט) ולא יערכנה פטדת כוש - אבן טובה. ועיין אלשיך (שם) שהוא גוון מקבץ הראות יותר משאר אבנים. כדוגמת השחור

שבעין שדרכו רואים, כגון השחור שקובץ הכל אליו.

ועוד. עיין ספרי זוטא (פי"ב, א) שהיתה צפורה וכו', וכושית במלכות.

ועוד. מקום ביהמ"ק. כוש ר"ת ובין כתפיו שכן.

נפש מעשה - נפש - עיין (מו"ק, טז, ע"ב) וכי כוש שמו והלא שאול שמו, אלא מה כושי משונה בעורו, אף שאול משונה במעשיו. ועיין נועם אלימלך (בראשית, ד"ה ונהר) כמו שיש לפרש מלת כוש לטובה, שהיה משונה במעשים טובים, כמו כן יש לפרש בהיפך וכו'.

רוח מקום הבחירה בין יצר טוב ליצר הרע. ועיין צפנת פענח (יתרו, ד"ה ובזה) והיצר הרע נקרא כוש, שחור, שמשחיר פני אדם.

נשמה ענוה. ועיין מאור ושמשי (בראשית, ד"ה וזה ונהר) הוא הסובב את ארץ כוש, שהוא משונה בעורו, כן הוא בהכנעה וענוה. ועיין ספרי זוטא (פי"ב, א) שהיתה צפורה כושית בעניות, ושורש עניות וענוה חד הם. ואיתא במדרש למה האל"ף ויקרא זעירא, חד אמר משום שהיה עניו, וחד אמר שלקח אשה כושית ושורשם חד.

וזה לפי פירוש כושית כעורה, ומחמת שהיא ענו לקחה. ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה קל) וע"ז השיבה התורה וסמכה תיכף (לאשה כושית לקח) והאיש משה עניו מכל האדם, כי ע"י שהיה ענו מכל האדם, היה אפשר לו להיות פרוש לגמרי. והרי שהן הלקיחה והן הפרישה מכח ענוה.

חיה עיין שם משמואל (יתרו, תרע"ז) ולזה סיבב השי"ת שיהי' משרע"ה מלך בכוש והכניע את קליפת כוש, כי משרע"ה זכה לבחינת חיה שהוא נגד היו"ד שבשם הוי"ה, ע"כ היה בכוחו להכניע את כוש שהוא הראשון לעומת האות הראשון שבשם הוי"ה כי כוש היה בכור.

יחידה כושי, נבדל מכולם ועומד לעצמו, יחיד, יחידה. ועיין מחשבות חרוץ (אות ה) דהיהפוך כושי עורו, כי העצמיות אין מתהפך, רק ההתפשטות. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות:

rav@bilvavi.net

מצינו בספרי בפרשת זכור, "ויזנב בך כל הנחשלים אחרך. מלמד שלא היה הורג אלא בני אדם שנמשכו מדרכי המקום ונחשלו מתחת כנפי הענן". א"כ, מי שהיה תחת הענן, עמלק לא יכול היה להילחם בו, אלא מלחמת עמלק היתה באותם שנפרדו מהבורא עולם, ויצאו מחוץ לענן. כמו שתירגם יונתן בן עוזיאל "הינון גובריא משבטא דבית דן דהוה בידיהון פולחנא נוכראה והוה עננא פליט יתהון", וכן איתא בתנחומא (כי תצא פ"י, מובא ברש"י על יחזקאל ט"ז ט"ו). א"כ נקודת המלחמה בישראל כאן לא היתה מצד החיבור שלהם לקב"ה, אלא בישראל כישראל, אלו שיצאו מחוץ לענן. מאידך בפסיקתא רבתי (פרשה י"ב על פרשת זכור), מצינו דרך מלחמה שונה, "אשר קרך בדרך, מה עשה עמלק הרשע, סיפר ייחוס שמותם של ישראל ממצרים, והיה עומד לו לחוץ ענני כבוד וקורא לכל אחד ואחד בשמו, ואומר פלוני בן פלוני צא שאני מבקש לעשות עמך סחורה, והיה יוצא והוא הורג, זה אשר קראך". כאן מבואר בדברי חז"ל סוג אחר של מלחמה, לא באלו שהיו מחוץ לענן, אלא באלו שהיו בתוך הענן ועמלק הוציאם בערמה לחוץ. א"כ זו מלחמה בחיבור של הכנס"י לקב"ה, שעמלק מנסה לנתק אותם מהקשר שלהם למציאות בורא העולם. בין כך ובין כך חזינו שלא יכול היה עמלק להלחם באלו שבתוך הענן, אלא רק באלו שיצאו לחוץ. מאידך אמרו על עמלק, יודע את ריבונו ומתכוון למרוד בו (ע"י ר"י הוטנר פסח מאמר כ"א אות ו', וכן הרבה בתורת חסידות חב"ד), וזהו מלחמה בקב"ה עצמו כביכול ח"ו. והרי לנו ג' סוגים של מלחמה. א. בכנס"י. ב. בחיבורם לקב"ה. ג. בקב"ה עצמו כיכול.

מהו זריקת מילות כלפי מעלה

מובא בחז"ל (תנחומא כי תצא פ"י, מובא ברש"י שם), "ויזנב בך, הכה אותן מכת זנב, וכו' מה היו בית עמלק עושין, חותכין מילותיהן של ישראל וזורקין כלפי מעלה ואומרים בזה בחרת, הוי לך מה שבחרת". וע"י בבעל הטורים שכתב ש"ויזנב בך" בגימ' "זה מילה". זוהי מלחמה בחיבור של הכנסת ישראל עם בורא העולם, שהיא מהותה של הברית מילה. אותה הברית היא ששומרת אותם חבוקים ודבוקים בבורא העולם בתוך הענן. זריקת המילה כלפי מעלה היא הנסיון להפקיע את אותה ברית, כדי שיוכל למשוך אותם מכח הענן ולהוציא אותם לחוץ. אבל בעומק, שורש הדבר לא בא מעמלק, אלא שהקב"ה רצה כביכול שישלוט עמלק בישראל, והסיח דעתו מהם קמעא, וזה החליש את כח הברית, ועל ידי זה שלט בהם כוחו של עמלק. דכל זמן שהדעת היתה מחברת, והברית מילה היתה בתוקפה, וכח הענן היה ביניהם, אזי לא היתה מציאות שעמלק יוכל להילחם עם ישראל. ושורש הסחת הדעת של הקב"ה מהם נבע מכח הסחת דעתם מהקב"ה. כל זמן שאדם מחובר בברית, הוא אינו יכול לשמוע הצעה של פרקמטיא. רק כשהוא מתנתק פורתא אזי יש לו נכסוף נכספתי למקום אחר.

אחדות בין כנס"י לקב"ה מכח האחדות בין משה ליהושע

הנה בפרשת ויבא עמלק, אמר משה ליהושע "בחר לנו אנשים",

השבת של בורא העולם. יתר על כן, השבת הראשונה היא בערך השבת שקדמה לבריאת העולם (ע"י שער מאמרי רשב"י על האד"ר דף קל"ה א' בענין שבת העליון), שהרי כביכול קודם ימי בראשית הקב"ה בודאי שבת (הבי"ת רפויה). השבת השנייה היא זכר ליציאת מצרים, זו כבר השבת דעם ישראל. אמנם השבת הראשונה היא כאמור כנגד השבת של הבורא עולם, ולכן אלמלא שמרו ישראל שבת אחת לא היתה שולטת בהם אומה ולשון. כי מכח שמירת השבת היו משביתים את כוחות הרע בעולם, ולא היתה שולטת בהם אומה ולשון. אבל על ידי שהם לא שמרו את השבת, בא עמלק ונלחם בהם. ומ"מ זו מלחמה בבורא עולם, ואינה מלחמה בהם. מלחמת עמלק בישראל היא כאשר הם לא שמרו שתי שבתות. אבל כאשר לא שמרו שבת אחת ובא עמלק, זו מלחמת עמלק כביכול בבורא עולם.

טעם שלישי - כנגד האחדות בין הכנס"י לקב"ה

טעם שלישי מצינו בחז"ל לביאת עמלק. דהנה בפרשת כי תצא, קודם פרשת זכור, מובאת פרשת המשקולות (כי תצא כ"ה י"ג). מבואר שם האיסור להחזיק משקולות שאינן מאוזנות לגמרי. לא תהיה לך אבן אחת כבידה ואבן אחת קלה, להטות את המאזנים. מזהירין חז"ל (תנחומא כי תצא פ"ח, מובא שם ברש"י), "לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן לא יהיה לך בביתך, מה טעם כי תועבת ה', מה כתיב אחריו, זכור את אשר עשה לך עמלק". שמעינן שאם אין משמרים את מצות משקולות, בא האויב שהוא עמלק. נתבונן מהו ענין טעם שלישי לביאת עמלק. אלא הם הם הדברים שביארנו עד השתא. ישנה מלחמה שעמלק נלחם בכנסת ישראל. ישנה מלחמה שעמלק נלחם בבורא עולם. וישנה מלחמה שעמלק נלחם באחדות שביניהם. הנה מצינו שדורשים חז"ל (פסיקתא רבתי פרשה ט"ו) לגבי האחדות בין כנס"י לקב"ה את הפסוק בשיר השירים "פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי, וכו' רבי ינאי אומר תמתי תיומתי, לא אני גדול הימנה ולא היא גדולה ממני". כביכול כנס"י והקב"ה הם תאומים. ולכן ניתנה התורה בחודש סיון שהוא מזל תאומים. כאשר המשקולות תאומות ישנה אחדות. אבל כאשר המשקולות שונות, אזי אין אחדות. וכאשר אין אחדות בין כנס"י לקב"ה, עמלק בא.

סיכום הטעמים לביאת עמלק

הרי שמצינו ג' טעמים בחז"ל מדוע עמלק בא. סיבה אחת כלפי הכנסת ישראל שרפו ידיהם מן התורה. סיבה שניה זו מלחמה כביכול בבורא עולם, אלמלא שמרו שבת אחת - שבת בראשית, ובעומק יותר שבת שקדמה לעולם. והסיבה השלישית היא כאשר עוברים על איסור משקולות מאבדים את בחינת תאומתי, בחינת תאום לא אני גדול ממנה ולא היא גדולה ממני, אז עמלק נלחם בחיבור של הכנסת ישראל עם הבורא עולם.

עמלק נלחם רק במי שהוא מחוץ לענן

והנה מצינו כמה דעות בחז"ל כיצד נלחם עמלק בישראל. דעה אחת

לעוזרו להגביה ידיו כלפי מעלה. וידועים דברי חז"ל במשנה (ר"ה כ"ט א'), "כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים, ואם לאו היו נופלים". א"כ כדי לנצח במלחמה, בעיני לכה השילוש של שלשת כוחות המלחמה, ועל ידי שמשעבדים ליבם לאביהם שבשמים, אזי ישנו כח השילוש הזה של המלחמה, ששורשו הוא הכח של החיבור של הכנס"י בקב"ה, וכך זה הוא הכח המנצח.

מחית זכר עמלק ומחית זכר עמלק

איתא בחז"ל (זוהר בשלח ס"ו א'), "כתיב כי מחה אמחה, וכתיב תמחה את זכר עמלק, אלא אמר קודשא בריך הוא, אתון מחון דוכרניה לתתא, ואנא אמחה דוכרניה לעילא". כלומר, כאשר אתם תמחו את זכר עמלק מלמטה, אזי אני אמחה את זכר עמלק מלמעלה. ובעומק יותר, מכיון שהמלחמה היא משולשת, ממילא ישנה מחיה מלמטה, ישנה מחיה מלמעלה, וישנה מחיה שהקב"ה וכנס"י מוחים ביחד. והנה ידוע (ב"ב כ"א א'), מה שטעה רבו של יואב בן-צרויה ולימד את יואב מחה תמחה את זכר עמלק, כלומר רק את הזכרים, במקום את זכר עמלק. עומק הדבר. זכר הוא בחינת הנותן, א"כ מחית זכר עמלק היא כנגד מלחמתו של הקב"ה בעמלק. זה סוג אחד של מלחמה בעמלק. משא"כ מחית זכר עמלק, זוהי המצוה בפרשת זכור, והיא שייכת לכנס"י, ונצטוונו שלא להשאיר לו שם כלל, ואפילו לא בהמה של עמלק. כי זו היתה טעותו של שאול, שלא הבין למה נצטווה להרוג את בהמות עמלק, שהרי אין זה כתוב בתורה, ולא ידע שעמלק מכשפים הם ומשנים עצמם לדמות בהמה, כדי שלא יהרגום (עי' רש"י ומהר"י קרא בש"א ט"ו ג', ועי' ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח דף י"ז ב'). לכן יש למחות כל דבר שמזכיר את המציאות של עמלק. וזו מחיה מצד המקבל, שמוחה כל דבר שמזכיר למקבל את קיום עמלק.

כאשר השם שלם אז ויראו ממך

כתוב בסוף פרשת ויבא עמלק, "כי יד על כס י"ה מלחמה להויה בעמלק מדר דר". ודרשו חז"ל (תנחומא כי תצא פי"א, מובא ברש"י בפרשת בפרשת ויבא עמלק), אין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק. אין השם שלם פירושו שיה לעצמו וויה לעצמו. עומק הענין. מטרת עמלק היא לחלק, להפריד את הקשר של הקב"ה לכנס"י. ע"י שאין השם שלם, ממילא מופרדת הכנס"י מיוצרה. תוצאת החיבור של כנס"י עם הקב"ה הוא "כי שם הויה נקרא עליך ויראו ממך" (כי תבוא כ"ח י'). ועל עמלק נאמר "ולא ירא אלקים" (כי תצא כ"ה י"ח). מכיון שאין השם שלם, לכן עמלק אינו ירא מישראל. כאשר ימחה שמו של עמלק, אז יתאחד השם ואז יתקיים במהרה בימינו, "כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". זו תהיה הגאולה במהרה בימינו, שאז תהיה אחדות גמורה בין הכנס"י לקב"ה. כאשר השם יהיה שלם, אז הוא ישרה על המקבלים בשלימות, ואז תהיה האחדות השלמה בין הנותן למקבל, בין קודשא בריך הוא

לכנסת ישראל. ■ מספר מועדי השנה

ופירש רש"י ע"פ המכילתא (על הפסוק) והתנחומא (בשלח פכ"ו), "בחר לנו, לי ולך, השווה לו. מכאן אמרו יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך. וכו'. ומורא רבך כמורא שמים מנין, שנא' אדני משה כלום, כלם מן העולם, חייבין הם כלייה המורדים בך כאלו מרדו בהקב"ה". א"כ הישווה משה רבינו את עצמו ליהושע, וכן יהושע הישווה את משה לקב"ה. וזוהי למעשה הישווה יהושע את כנס"י לקב"ה. ויש להבין למה השווה זאת שייכת לפרשת עמלק. אלא הם הם הדברים שנתבארו עד השתא. מלחמת עמלק היא מלחמה משולשת - בקב"ה, בכנס"י, ובאחדות ביניהם. אחדות זו היא אחדות בין הנותן למקבל, ובאה לידי ביטוי בהשוואת משה רבינו את עצמו ליהושע. דכאשר מתגלה שמשה ויהושע הם אחד, ממילא ישנו חיבור גם בין הנותן למקבל בשרש, דהיינו בין הקב"ה לכנס"י. ומכך כך גופא יכולה כנס"י לנצח את עמלק. מאידך, פירוד בין משה ליהושע היה גורם לעמלק להפריד בין הקב"ה לכנס"י.

מלחמה בעמלק קודם שנולד, ומלחמה בראשי גיבוריו

בפרשת לך לך (י"ד ז'), מסופר שארבעת המלכים בדרכם להלחם בחמישה מלכים, היכו את שדה העמלקי. המדרש (בר"ר מ"ב ז'), מובא ברש"י, מקשה, הרי עמלק עוד לא נולד, ומתוך המדרש, מגיד מראשית אחרית, כלומר נכתב שם על שם שאותו מקום עתיד להקרא כן, אבל בזמן משה כבר נקרא כן, ולא אמר זאת משה כנבואה עתידית. אלו הם פשוטם של דברים. אבל בעומק מבואר כאן, שישנו אופן מלחמה בעמלק עוד לפני שנולד. מאידך נאמר "ויחלש יהושע את עמלק וכו' לפי חרב" (בשלח י"ז י"ג), ופירש התנחומא (בשלח פכ"ח, מובא ברש"י), "ירד וחתך ראשי גבורים שלהן לפי חרב, למדנו שמלחמה הזו ע"פ הגבורה היתה", כלומר מכיון שהרג רק את הגבורים ולא את החלשים, ע"כ שע"פ הדיבור היה. שני אופני מלחמה הללו הם בעצם שני סוגי ההבחנה שביארנו לעיל. ישנה מלחמה לעמלק בקב"ה. על הקב"ה נאמר אתה הוא עד שלא נברא העולם (תדב"א רבה פכ"א, מובא בסידור קודם שחרית), א"כ זו מלחמה שלמעלה מהבריאה, למעלה מהזמן, ולכן מצד עמלק היא עוד קודם שנולד. זו מהות של מלחמה בין דבר שאינו בר-הוולדות לבין דבר שעוד לא נולד. וכן ישנה מלחמה לעמלק בכנס"י, שכנס"י היא שרש קיום הבריאה, היא הראש, ישראל אותיות ליה ראש. לכן מלחמת ישראל בעמלק היא כנגד "ראשית גויים עמלק" (בלק כ"ד כ'), דהיינו כנגד ראשי עמלק שהם גיבוריו. והמלחמה השלישית, כנגד האחדות בין ישראל לקב"ה, ביארנו לעיל הענין ההשוואה שעשה משה בינו ליהושע, ומכך הארת השווה זו נלחם בעמלק.

משה אהרן וחור עלו לראש הגבעה

כפי שביארנו, המלחמה בין כנס"י לעמלק היא מלחמה משולשת. והנה במלחמה עצמה עלו משה אהרן וחור אל ראש הגבעה. וידי משה היו כבדות, ואהרן וחור הם אלו שאוחזים את ידי משה. רואים אנו מלחמה בצורה של שילוש. משה רבינו באמצע, אהרן וחור מצידו,

שאלות ותשובות – פורים

שאלה עבודת הנשים בפורים

שלו' למו"ר רב שליט"א,

א. מהי עבודת האשה בפורים? באיזה נקודות יש לאשה להתבונן בפורים?

ב. ובפרט אם קשה לה להרגיש את קדושת הפורים, כיון שנראה לה שכל שמחת פורים רק לאנשים שיש להם את השמחה הבא מהשכרות ודברי תורה בפורים, באיזה נקודה יש לאשה להתבונן ולהתרכז בה, כדי להרגיש איך שה"נס פורים נעשה ע"י הנשים", ו"בזכות נשים צדקניות נגאלו", התקשרות לאסתר המלכה, וכו'?

ג. ובפרט אם האשה מפחדת על מצב בעלה וילדיה בפורים (כמו הרבה נשים בפורים, שהמציאות הכואבת הוא שהרבה נשים "שונאים" את יום הפורים ר"ל, מרוב טרדות היום שיש להן, ואותם נשים (ולא מועטים הם!) מצפים לגמור הפורים כדי שהכל תחזור לנורמלי...) במצב כזה איך האשה יכולה לשמוח בפורים עם כל הבלבול המתחרש סביבה?

ישר כחך מאד להרב.

תשובה

ימי הפורים יש בהם כמה חלקים, ודין שכרות בפועל שייך יותר אצל גברים, כפי גדריו ודיניו שנתבאר בפוסקים. אולם ישנם חלקים רבים נוספים ששייכים להן באיש והן באשה.

נתבונן בקצרה בכמה מהם. וכל דברים אלו צריכים שיעשו כל אחת לפי כוחותיה, ולא מצד שום לחץ חברתי, משפחתי, נפשי. כי פעמים רבות פועלים לפי המקובל, ובזה נעקר כל השלוח והשמחה.

א. מקרא מגילה: הן באופן מעשי, שהן אנשים והן נשים חייבות במקרא מגילה. והן באופן פנימי, כנודע, מגילת אסתר, מלשון גילוי ההסתר, להתבונן ולראות איך וכיצד להפוך כל הסתר לגילוי. והוא ע"י צירוף כל חלקי המאורע, כמו שמסופר במגילת אסתר, סיפור הדברים מראשיתו בפרוטרוט עד לאחריתו. והוא היפך מראית כל פרט לעצמו.

וכן ע"י מבט פנימי ללמוד כל אחד ואחת לפי ערכה את תנועת ההנהגה הפנימית של הבריאה, כמו שבואר בהרחבה בספר דעת תבונות. ועי"ז להביט על כל מאורעות הקורים בעולם במבט של השגחה, הטבה, וגילוי יחודו, כמו שהרחיב שם הרמח"ל בדעת תבונות.

ב. משלוח מנות: להרבות אהבה ורעות. ובאופן מעשי לשלוח ב' מנות לזולתה. ובאופן פנימי, להתבונן את מי אוכל לשמח במשלוח מנות. ואזי להתבונן מה יהא בתוך המשלוח באופן שישמח בפרטות לפי טבעו וצרכו של מי שמקבלו. וכן אופן המשלוח, כמות, איכות, יופי, עיצוב, וכדו', כל אחת לפי יכולותיה וכוחות נפשה, ולא מעבר לכך.

ויתר על כן שהנתינה תהא לא רק מעשה בפועל, עם מחשבה שכלית בלבד, אלא מתוך עומק הלב, עם אהבה ושמחה לשמח את הזולת.

ובכלל זה לשמח את ילדיה בתחפושת וכדו', אולם לפעול כפי כוחותיה בשמחה.

ג. מתנות לאביונים: לחפש מי שנצרך ביותר והנתינה משמחתו ביותר ולתת לו דייקא. דבר זה נצרך בשיתוף עם הבעל על דרך כלל, בעיקר מצד סכום הנתינה.

ד. סעודת היום: יש להשתדל להכין מאכלים ערבים לכל אחד לפי טעמו, בדבר המשמחו. ובעיקר יש לתת את הדעת בסעודה שיעשה באופן פנימי של התעסקות בענייניו של יום ומהותו, ולא באופן של דברי ליצנות שמעוררים את כח הקליפה הטמאה שבנפש.

ה. תכלית מהות היום להגיע למקום הפנימי שבנפש של מעלה מן הדעת. וגברים, שעבודתם תלמוד תורה, בונים את כח השכלי בכל ימות השנה, ולכך נצרך יין (או שינה) על מנת לבטל בנין של דעת זו. אולם נשים שפטורות מתלמוד תורה, קרובות יותר לביטול הדעת, והגעה ל-למעלה מן הדעת, שהוא מקום התמימות.

ומצד כך עיקר עבודת היום, "תמים תהיה עם ה' אל-קיי", ללכת עמו ית"ש בתמימות, בלי שום חשבון, לחוש את אהבתו (הדר קיבלוה - את התורה - בימי אחשורוש - מאהבת הנס) ללא גבולות, לחוש את נתינתו מתוך אהבה זו, להצילנו מן הצרה, ולהיטיב לנו. ומתוך תפיסה זו לחוש מתיקות ונעימות בקרבה אליו ית"ש. וזהו שורש מקום השמחה האמיתית, שמתוך קרבה זו נעשה האדם קל בכל גופו בכלל וברגליו בפרט, ונפשו נוטה לשירה וריקוד, כשירת מרים.

ולכך דייקא הנס נעשה ע"י נשים, כי הנשים קרובות יותר לתמימות זו. ומה שאצל גברים נצרך שתייה רבה על מנת להגיע לכך, אצל נשים הדבר קרוב לכך ללא שתיה. אולם נצרך מעט התבוננות, השקטה, וכניסה לעמוק העמוק ביותר בנפש כל אחת לפי ערכה.

שאלות ותשובות - פורים

שסעודת פורים כנגד סעודת הליתן דלעתיד לבוא. חיפשתי בכל הספרים למצוא מקור לאכילת דגים בסעודת פורים אבל לא מצאתי מקור לזה (רק שאוכלים דגים בחודש אדר משום מזל אדר דגים). האם הרב יכול להביא קצת מראה מקומות למנהג הזה? תודה רבה ופורים שמח.

תשובה מזל אדר דגים, מאיר בפרטות ביום הפורים. עיין מועד לכל חי, סימן לא.

נודע מדברי הגר"א שיום הכיפורים הוא חציו לה', ויום הפורים חציו לכם. ומה שאי אפשר לאכול ביום הכיפורים נאכל בפורים. ועוד נודע שביום הכיפורים גופא, אוכל בתשיעי כפלים, מזון הראוי לעשירי. והן ב' בחינות בחציו לכם של יוה"כ.

וכתב הרמב"ם (פירוש המשניות, יומא, פ"א, מ"ד) לא יאכל ערב יוה"כ דבר מן המאכלים המרבים את הזרע, כדגים, וכו'. ולכך אי אפשר להשלים אכילת דגים של יוה"כ בערב יוה"כ ונצרך להשלימו בפורים. ויעיין תוספות כתובות ה, ע"א, להיפך. ועיין ב"ח, או"ח, תרח. ובפוסקים שם. ודייקא סיפא של המגילה, תיבת "זרעו" ולכל זרעו. מרבים את הזרע ודו"ק, כדגים שפרים ורבים. וזהו לשון פורים - פרה ורבה. ועוד. כנגד מ"ש אלהים של אלו ישן הוא (עה"פ ישנו עם). וכנגד כך נגלה עינא פיקחא, עין של דג כנודע. ומטעם כך כתבו (עיין בן איש חי, שנה ראשונה, וילך) לאכול דגים בערב יוה"כ, וה"ה לפורים.

שאלה מנהגים זכר להמן בפורים - טעמים
מה הסיבה שבפורים יש שנוהגים ללבוש כובע באותו צורה שהמן הרשע לובש (הנקרא "כובע המן")? איך לובשים כובע הדומה לאותו כובע של אותו רשע הצורר לעם ישראל.

וביותר צ"ע איך אוכלים בפורים את העוגות שנקראים "המן-טאהשן", איך אוכלים דבר שהוא זכר להמן, ואיך יתכן שיש זכר להמן שנבלעים בבשרינו ובתוכינו.

חשבתי שאפשר הסיבה לכך הוא משום מחיית עמלק, דע"י שאנו "אוכלים" את המן אז מקיים בזה מחיית עמלק (לא לדינא אלא לרמז על כך שאנו רוצים למחות את עמלק). אבל עדיין צ"ע איך מכניסים את "המן" לבשרינו ולא שורפים את העוגות אלה וכדו', ולמה צריך דייקא לאכול את העוגות.

ואפשר הפשט בזה הוא משום דהמן רוצה לבלוע את ישראל כמו דג גדול שבולע דגים קטנים, וכמו שאמרו חז"ל באסתר רבה, ועל זה אנו "בולעים" את המן בפורים, ע"י האכילת

שאלה טחול מקום השחוק

לכבוד מו"ר הרב שליט"א, לכבוד חודש אדר, החודש של "שחוק" דקדושה, הבא עלינו לטובה.

יש אשה שעברה ניתוח (קרוב לעשרים שנה בעבר), והרוז פאים בשעת מעשה אמרו לה שהם צריכים להסיר את הטחול שלה, משום שהיתה בסכנה אז, וכך עשו. אז היא שואלת לי, האם יש בכל זה יש משמעות פנימית יותר, על שאין לה טחול, כיון שהטחול הוא מקור השחוק, וכמו שאמר בחז"ל (ברכות סא.), וא"כ אפשר שזה מורה לה שאין לה את היכולת להשלים את מדת השחוק?

היא שואלת זאת בפרט לאור דברי הרב (בתרגום ללע"ז) בשיעור של הרב על מדת הליצנות בסדרת "דע את מידו-תיך מהות המידות - רוח", שבו הרב דיבר באריכות על ענין שחוק דקלקול ושחוק דתיקון.

ויש לי שאלה בנוגע לזה, כיון שהשחוק בא מהטחול (עכ"פ השחוק התחתון של הנפש הבהמית, כמו שהרב מסביר בכמה שיעורים), א"כ איך אדם יכול לשחוק אם אין לו טחול? וכעין שאלה זו יש לשאול בנוגע לכליות, שה"כליות יועצות", האם זה משמע שאדם שיש לו רק כליה אחת אין לו כ"כ כח העיצה? יישר כחך להרב שליט"א. תודה רבה.

תשובה בכל דבר יש אור וכלי. וכן בענין השחוק. אור - תכונה נפשית. כלי - מקום בגוף שבו שורה ביחוד, והוא הטחול.

וכאשר הוסר הטחול, האור קיים, אולם חסר כלי גמור, אולם מ"מ נשאר רשימו של טחול, ככל דבר בבריאה שהיה ונסתלק, אין הסתלקות גמורה.

וכאשר אין כלי גמור בגוף, האור מתפשט בכל הגוף. ויש בזה חסרון ויתרון. חסרון, שנחסר כלי גמור שהדבר יתקבל בו בהתיישבות. יתרון, שאור השחוק מתפשט לכל הגוף.

שאלה אכילת דגים בפורים - מהו המקור

בסוף השיעור הנפלא של "ראש חודש מזל 014 אדר - דגים" הרב מבאר שאוכלים דגים בסעודת פורים, משום

שאלות ותשובות - פורים

שם משמואל (פורים, תרע"ד). ומשה בחינת דעת, ותכליתו שלא נדע, ולכך לא ידע איש מקום קבורתו. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתיר, פ"ו). ופע"ח (שער ר"ח חנוכה ופורים, פ"ו). ועיין זוה"ק (בראשית, קסט, ע"א) רמז לשלש גאולות, ע"י משה, מרדכי, משיח. והיינו משה - דעת. מרדכי, "מרדכי ידע", מעתיק מן הדעת לתכלית. משיח - לא נדע, משיח לפי תומו. ועיין עמק המלך (שער יג, פרק מה). ועיין מגלה עמוקות (ואתחנן, אופן מד) מרדכי הוא דרגא של משה, כמ"ש (חולין, קלט, ע"ב) מרדכי מן התורה מנין, קח לך בשמים ראש (שמות, ל, כג) לך דייקא שהוא דרגא דילך. ועי"ש (אות קפ"ו) ידוע שמרדכי הוא סוד משה, שקול מרדכי כמשה. ולכך קיימו בימי מרדכי מה שקבלו כבר (שבת, פח, ע"א) וז"ש מנין שמרדכי הוא סוד משה והוא כלול מס' ריבוא אותיות התורה, שנאמר קח לך, דייקא שהוא ניצוצו, וכתוב בשמים רא"ש, שהוא נוטריקון ששים רבוא אותיות. ועיין מחברת הקודש (שער הפורים). ושל"ה (שמות, דרוש ואתה תצוה). ושמן ששון (עץ חיים, שער הארת המוחין, פ"ב). ותפארת שלמה (רמזי פורים) בהרחבה. ושפת אמת (פורים, תרמ"ג).

ובשם גורי האריז"ל איתא (עיין יוסף תהלות, קכד, ג) שהיה במרדכי ניצוץ של יעקב. ובכלי חמדה (כי תשא) איתא, מרדכי והמן היו גלגול אדה"ר ונחש. וביערות דבש (ח"א, ד"ג) בשם המקובלים, מרדכי גלגול משה, והמן איש מצרי שנהרג ממנו. ועיין עוד שם משמואל (תצוה, תרעג-ד-ו). וישמח ישראל (שקלים). ואמרי אמת (לפורים). ותפארת שמואל (לפורים). ואמרי מנחם (תצוה, וזכור). ועי"ש (צו) משה ומרדכי יחד עם הכולל, בגימט' כתר.

ועיין עוד זרע קודש (תצוה). ואמרי נעם (לפורים). ואוצר החיים (וילך). וליקוטי הלכות (או"ח, תפילין, ה"ו. שבת, ה"ג. יו"ד, קרחה וכתבת קעקע, ה"ג. מילה, ה"ד. חו"מ, העושה שליח לגבות את חובו, ה"ג. מתנה ומתנת שכ"ב מרע, ה"ג). ואהבת שלום (לפורים). ודברי אמת (זכור). ודברי חיים (זכור). וישמח משה (כי תשא). ושכל טוב (ח"א). ויערות דבש (ח"ב, ד"ג, ודי"ז). וכלי יקר (שמות, יז, יב). ותורת משה (ויקרא, ו, ב). ודרוש לז' אדר. וכתב סופר (אסתר, פ"י, פ"ג). ופרדס יוסף (שמות, ב, יט). ועיין חומת אנך (שמואל, א, טו, ב) אמחה (את זכר עמלק) ר"ת אותן שעשו מלחמה עם עמלק, אהרן - משה - חור, ה' רומז לשכינה. ואח"כ, אסתר - מרדכי - חרבונה, ה' רומז לשכינה. והרי מ' משמש למשה ולמרדכי. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

המן-טאהשן, זכר לכך שהמן רוצה לבלוע אותנו. אבל צ"ע למה ההמן-טאהשן הוא מאכל שאנו ממלאים אותו בדבר "מתוק", פירות וסוכר וכדו', לכאורה צריך להיות מאכלים אלו בטעם מר, כיון שהמן היה ממרר את חיינו. ואפשר משום דבפורים אנו באים להכירה שאפי' הרע הוא טוב, גם הרע הוא "מתוק", וזה מה שאנו רוצים לתפוס בפורים, שגם המן (וכל רע) הוא "מתוק", מצד תפיסת לעתיד לבוא. האם נכון דברים אלו? תודה רבה להרב, ופורים שמח.

תשובה א.

איני יודע. ואולי יעויין יו"ד (קנ) בהג"ה ששרים שיש להם שתי וערב או שנושאים צלם (כהמן) וכו' אינם מסירים הכובע או משתחיים לצלם רק להשר. ונמצא שאצל המן מפורש בקרא שהיו משתחיים, ואפשר שאף מסירים את הכובע, ורק המן נשאר עם כובעו. ולכך לובשים זאת להורות שכובע זה נכנס לקדושה. בבחינת עוטר ישראל בתפארה, שהרי כובע הוא אימתא דשמיא, היפך לא ירא אלקים שנאמר בעמלק, והוא סוד אור הכתר בפורים. עיין פרי צדיק (שושן פורים, אות א').

ב. אמת. ואמרו (חולין, קלט, ע"ב) המן מן התורה מנין, המן העץ אשר אמרתי לך לבלתי אכל ממנו אכלת. והיינו ששורשו "אכילה" דקלקול. ולכך בתיקון יש אכילה כנגדו. ואכילת "המן טאהשן" הוא מעין אכילת "המן" במדבר שירד בזכות משה. וזה נעשה ע"י מרדכי שהוא בחינת משה, כמו שיבואר להלן אי"ה בהרחבה.

יותר על כן, נודע מהאריז"ל שאלמלא המתין אדה"ר לשבת היה מותר לאכול מעץ הדעת. והארת פורים, מאירה בחינה זו של אכילה מעץ הדעת שאחר המתנה לשבת. ולכך תחלה יש תענית אסתר, המתנה של אכילה, ואח"כ אכילה מעץ הדעת דתיקון. והוא בבחינת מ"ש (בחינת עולם, יג, מה) תכלית הידיעה שנדע שלא נדעך. ולכך איכא אכילה מעץ הדעת, ידיעה, אולם הגעה לתכלית, שלא נדעך, עד דלא ידע. ולכך ביום זה אין העיקר אכילת סעודה, אלא "משתה", ואף הסעודה נקראת משתה היין, שתכליתו לבסומי עד דלא ידע. ושם עמלק, גימט' מר, נהפך למתוק. כי ההבדל בין מר למתוק גימט' משה עם הכולל. כי אות רי"ש אינה משתנה, וכל השינוי בין ר-תוק, וכאשר תוריד מן תוק, ר' עולה שו, ועם מ"ם עולה משה. ואמרו (אסת"ר, ו, ב) מלמד שהיה מרדכי שקול בדורו כמשה בדורו. ועיין ב"ר (ל, ח) ואסת"ר (ו, ב. ז, יג). ועיין מהר"ל (אור חדש, פ"ט, פ"א) ולכך היה מרדכי דומה למשה שיש לו מעלה אלקית מיוחדת על כל. ועיין

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כמעט כל החומר המופיע בעלון זה חדש

שאלות ותשובות - עבודת ה' | עמ' יא

ההכנות לפסח עבודת ה'

כל זמן וכל מצב שהאדם נמצא בו, עליו להיות מודע שזהו חלק בלתי נפרד מעבודת ה' המוטלת עליו. אין נפק"מ אם העסק הוא ברוחניות, או אם הוא בגשמיות. לעולם, בכל מצב ובכל זמן, בכל נקודה שאדם נפגש עמה בחיים, ישנה נקודה של עבודת ה'.

יש, אפוא, להתבונן בכל מצב שנפגשים - מהו המצב, ומהי העבודה המוטלת על כל יהודי במצב זה.

בשבועות האחרונים ובימים האחרונים, כנסת ישראל שומרי התורה והמצוות, עמלים וטורחים בכל הכוחות לדאוג שחלילה לא ייכשלו בלאו ד"בל יראה ובל ימצא". רובם ככולם עוסקים בקיום ציווי התורה "שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם" (שמות יב, יט). זהו השורש ממנו מתחילה העבודה, אבל כמובן שהיא מסתעפת והולכת אל דברים שאין להם שייכות ישירה, לכאורה, לענין הפסח.

ננסה קצת להתבונן ולהעמיק בדברים, כיצד ניתן לקחת את ההכנות הללו ולהפוך אותן לחלק מעבודת ה' שלנו, וממילא ההכנה עצמה תוליד בנו קרבת ה'.

שילת ה"מלומדה"

הנקודה הפשוטה היא, שבכל דבר צריך למצוא את הקב"ה. אין יוצא מן הכלל בנקודה זו!

כשאדם ניגש להתחיל לנקות את הבית וכדומה, ראשית עליו לשלול

את ה"מלומדה" - צריך שהבית יהיה נקי לפסח וכולם מנקים - אז גם הוא מנקה. בשנה שעברה וגם לפני שנתיים הוא ניקה - ממילא אין שום סיבה שגם השנה לא יעשה זאת...

כולם יודעים שבאותם מעשים של נקיון הבית מקיימים מצות עשה מדאורייתא, וכן מצות לא תעשה, אבל בין הידיעה הזו, למצב בו נתון האדם בשעת הנקיון, במה עוסקות מחשבותיו באותה שעה - המרחק גדול.

באופן טבעי, אדם שאינו עוצר את עצמו מעט ומתבונן, שקוע רק בשאלות מסוג: איך לנקות, מה לנקות וכמה לנקות. הקשר בין מעשיו לבין הקב"ה כמעט ונאבד לגמרי ח"ו.

ראשית כל, אם כן, נדרשת שלילה מוחלטת של ה"מלומדה". להכיר בהכרה ברורה שעבודת ההכנה לפסח הן עבודת ה' גמורה. לאחר מכן יש להבין מה ואיך, אבל כשם שאדם ניגש לתפילה או לעסק התורה מתוך הכרה שזוהי עבודת הבורא - הן הן הדברים גם לגבי עבודת הנקיון הללו.

אם אדם באמת סבור שאין שום עבודת הבורא במעשים אלו, כמעט אפשר לומר שאסור לו לעשותם! שכן כבר לימדנו בעל ה'חובת הלבבות' את הכלל היסודי, שבין המותר לאסור אין כלום. אין דברי היתר ודברי רשות. הכל נכלל - או בכלל המצוה, או בכלל האיסור.

נשתדל לפרט מעט את הדברים, כך שכל אחד יוכל להגיע למצב שהכניסה לחג תבוא אצלו מתוך עבודת ה', ולא

מתוך טרדה.

חמש דרגות בטעם עבודת ההכנה

באופן כללי, אם נתבונן בענין, נראה שמעבר למצות עשה ולא תעשה מדאורייתא של ביעור חמץ, עבודת הנקיון עשויה לנבוע מכמה וכמה טעמים:

אפשרות אחת - בעצם, הבעל מצדו כמעט ולא היה מתחיל לעבוד [וודאי לא היה גומר...], שכן רוב העבודות שהוא מתבקש לעשות אין להן כמעט שום שייכות לעצם ביעור החמץ מהבית... אלא מאי? "לא טוב היות האדם לבדו", ואצלו עבודות הנקיון נעשות על מנת לקיים מצות חסד עם בני ביתו.

כלומר, אין לו תכלית בעצם במה שהוא עושה, אלא עיקר עבודתו היא לעשות נחת רוח לסובבים אותו, שהם רואים כן תכלית במעשה הזה. זוהי אפשרות אחת.

האפשרות השנייה: הנפש מטבעה אינה סובלת את הלכלוך, והיא מחפשת נקיון. כל אדם בנפשו, הקב"ה הטביע בו טבע שנפשו דורשת נקיון. רמת הנקיון משתנה מנפש לנפש: ישנם כאלו שהנקיון אצלם הוא ברמה פחותה, וישנם אנשים שהם יותר דקי הנפש, שכל לכלוך דק מעיב על נפשם.

האפשרות השלישית היא: שאדם אוהב סדר. כל השנה כדרכו של עולם איש לדרכו פנה. פעם בשנה הוא מתיישב לעשות סדר בביתו ובחפציו.

המספיק לעובדי ה'

**אבל מאמרו בהמשך המזמור (שם שם, ה'):
"מלשני בסתר רעהו אותו אצמית" וכו', אין
לו קשר עם שעת ההתבודדות אלא הוא
תיאור דרכו בשונו מהתבודדותו, לעסוק
בעיניי הממלכה**

הוזכר לעיל, וזהו המשך תוקף דבריו. חיי האדם בנויים ב"רצוא ושוב", האדם לא נמצא לעולם במדרגת ההתבודדות. מי יותר ומי פחות, אבל אין בעוה"ז מדרגה שלמה של התבודדות. ישנו זמן שהאדם נמצא במדרגת ההתבודדות, וישנו זמן שהוא שב לעולם.

כמובן שגם בהיותו בתוך העולם, ונמצא במקלות עם, לא ישתומם, אלא הוא מתבודד בתוך מקלות עם, כמו שהוזכר לעיל פעמים מספר בשם בעל חובות הלבבות, אבל זו איננה התבודדות שלמה. ההתבודדות חיצונית בודאי שאינה שלמה, אבל גם ההתבודדות הפנימית, סוף סוף במידת-מה יש לו רצוא ושוב ביחס למה שהוא מחובר עם בני אדם.

לפיכך, כלפי הזמנים שהאדם מחובר להתבודדות, אין כוונת הדבר שישנם זמנים שהאדם מחובר להתבודדות, ולאחר-מכן הוא לא מחובר, ונמצא במקום שהוא איננו מתבודד. אלא עומק הגדרת הדבר היא, בבחינת "להזהיר גדולים על הקטנים", שמכח הזמן שהוא נמצא בהתבודדות, הוא מאיר לזמן שהוא חוזר להיות מעורב עם הבריות - "לעולם תהיה דעתו של האדם מעורבת עם הבריות". בשעה שהוא נמצא בהתבודדות - הוא מתבודד, ותוקף ההתבודדות מאיר לזמן שלאחר-מכן, שמאור ההתבודדות הוא ממשיך לזמן שאיננו מבודד.

ביאור הדברים בלשון של נפש. כמ"ש חז"ל, חמשה שמות יש לה לנפש, והעליונה היא ה"יחידה" - ושם היא מדרגת ההתבודדות, כמו שהוזכר בתחילת הספר. ולפ"ז, מהארת היחידה משתלשל לחיה, לנשמה, לרוח, ולנפש

פרק ד' | הכרה עצמית

ועל מנת שתהא התקשרות אמיתית, נדרש "סור מרע" - התנתקות מהעוונות, ומהאי עלמא, "ועשה טוב", זו הקביעות בנפש, קבלת העול - עול תורה, באופן מוחלט - לכלל החיים, אבל ליום זה ולשעה זו בפרט - עליו לקבל עול תורה, ולהתקשר במעמקי נפשו לתורה הקדושה ולנותנה.

זהו מה שנתחדד לעיל שישנה דביקות בדיבור בכלל כל התורה כולה, ודביקות ברצון - היינו בחלק ההלכה בפרט.

אבל ההתקשרות הזו, צריך שתהא בתוקף של דעת, בתוקף של לב, לא די בידיעה בעלמא שמי שעוסק בתורה דבוק בדיבורו ורצונו יתברך שמו, אלא התקשרות באופן חושי, כלומר, שהאדם כשמתחיל את לימודו יחוש שהוא כרת ברית נאמנה לקב"ה ותורתו, ברית אמת, והוא יעורר ויגלה את פנימיות הלב - זוהי התשובה הנזכרת בדברי הנפש החיים כאן - "ולבבו יבין ושב" לעורר את עומק נקודת הפנים.

אדם שאינו חש כך, אף אם יודע את הדברים בידיעה וחושב עליהם בעת תחילת לימודו, - ודאי שהמחשבות הללו עדיפים מכלום, אבל מכל מקום - הוא רחוק מאוד מלבא לצורת החיים הנזכרת כאן.

כל אחד יכול לבחון את הדבר, כאשר מתבונן מספר דקות לפני הלימוד בדברים הנזכרים כאן, האם במשך הזמן הוא מתקדם להגיע לכיוון ההתקשרות האמיתית יותר ויותר מיום ליום.

ההתקשרות בנויה משני חלקים: החלק הראשון הוא מכח תוקף הדעת והסכמת הלב להתקשר, אבל לאחר מכן ישנו חלק נוסף, חלק העמל והיגיעה, שלפי העמל והיגיעה שהאדם משקיע כך הוא נקשר ומוציא את כח ההתקשרות אל הפועל. אם אין את החלק הראשון, אף אם הוא עמל בדבר, - ודאי שהפועל של הדבר קושר, אבל אין ערוך כלל בינו לבין אדם שנקשר מעיקרא בעומק דעתו ורצונו במעמקי סתרי הלב לתורה הקדושה ולנותנה.

ולכן, הצורה למעשה ממש בכל יום הינה כדלהלן:

ראשית, נדרשת התנתקות ע"י תשובה מהעבירות,

יתירה מזו, התנתקות מהאי עלמא כלל, באותו זמן בו נמצאים בד' אמות של הלכה שאין להקב"ה בעולמו - כביכול - אלא אותם, וזו המדריגה שצריך שיהא בה האדם באותו זמן, כאילו אף הוא אין לו בעולמו אלא את אותם ד' אמות של הלכה.

זהו החלק החיצוני - ממה עליו להתנתק. מכאן ואילך הוא מגיע לשלב הבא, בו על האדם להנהיג את נפשו, להתקשר במעמקי דעת - דעת המוח - ועומק הסכמת וקבלת הלב, אל התורה הקדושה, וההתקשרות הזו, היא התוקף שאיתה האדם מתחיל את סדר עמלו בתורה הקדושה, ואז העמל שלו מוציא אל הפועל את עומק ההתקשרות, וחוזר חלילה, כי ההתקשרות היא ההתחלה, והעמל ממשיך את ההוצאה לפועל של כח ההתקשרות לקב"ה ותורתו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

המספיק לעובדי ה'

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים בלימוד

ריבוי מהלכים יוצר קושי

היוצא מכך הוא, שבכל סוגיה ישנו ריבוי גדול של שיטות ומהלכים. שהרי מלבד ריבוי שיטות הראשונים שבסוגיה, כל ראשון עצמו נפתח פעמים רבות לכמה וכמה מהלכים בדברי האחרונים, ונמצא ע"י כן שהסוגיה מתרחבת עד מאוד. ולפיכך, כמו שהוזכר, ריבוי השיטות יכול ליצור אצל הרבה מאוד בני אדם נקודת קושי.

יש בני אדם שסיבת הקושי אצלם נובעת מצד עצם ריבוי המהלכים, רוחב המוחין שלהם מצומצם, ולכן כל מהלך נוסף יוצר להם נקודת קושי.

ויש בני אדם שהקושי אצלם לא נובע רק מצד נקודת הריבוי, אלא מצד כך שבמעמקי נפשם הם מחפשים שיהיה רק מהלך אחד בסוגיה, ובעצם כך שיש שניים זהו כבר קושי. תפיסתם היא, שצריך להיות רק מהלך אחד עיקרי בסוגיה, שהוא המהלך הברור יותר, המחורר יותר, ובדקות נראה להם שגם אמיתי יותר, ולכן יש להם קושי בריבוי מהלכים.

כח העצם וכח האחדות שבנפש

והנה, תפיסה זו שהלומד מבקש מהלך אחד בסוגיה, יש בה שתי פנים: יש הלומדים את המהלכים של הראשונים או של גדולי האחרונים בסוגיה, ובוררים להם מהלך אחד הקרוב יותר לליבם והם נוטים אליו יותר. ויש את אלו שמחפשים לחדש מהלך שלהם בסוגיה. (וכמובן שהרצון לחדש מהלך פרטי, נובע לפעמים מהגאווה שבנפש, ולפעמים זה נובע מהחלק הפרטי שלו בתורה.)

שתי פנים אלו, מקורם בשתי כוחות הפוכים לגמרי הנמצאים בנפש כל אדם. מצד אחד יש את כח העצם של הנפש, ומאידך יש את כח האחדות שמאחד את כל הכוחות כולם. לכח העצם של הנפש, יש את המהלך הפרטי שלה, ומכוחו הוא תופס את מהלך הדברים שלמד. ואילו כח האחדות הוא המאחד את כלל כל המהלכים והשיטות כולם.

בלשון רבותינו כוחות אלו מוגדרים, כשורש נשמת דן שהיה מאסף לכל המחנות, וזהו הצד התחתון. ולעומתו, שורש נשמת יהודה שהיא העצם של השורש, (ומכח כך נבנה המשכן ששורשו הוא ארון הברית - אור התורה שמשם מושפע הכל). בנפש כל אחד יש את הכח של דן - מאסף את כל המחנות כולם, ומכוחו הוא לומד ומאסף את ריבוי השיטות השונות שבסוגיה. ויש את כח היהודה שבנפש, שהוא העצם של הדברים והשורש של המהלך הפרטי שלו. והצורה השלמה של החיים היא לכלול את שני הקצוות האלה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

- שהיא שיתופא דגופא, ואזי גם הנהגת הגוף נובעת מעומק ההארה של ההתבודדות שמאיר ביחידה, ומשתלשל גם להנהגה המעשית.

וזו היא עיקר מדרגת דוד המלך ע"ה - שורש "דוד מלכא משיחא", הארת היחידה. והרי שכל הנהגתו שהנהיג את כל בני דורו כמלך ישראל, ובעומק יותר - מלך לכל הדורות כולם, בבחינת "דוד מלך ישראל חי וקיים", הינה הנהגה מהארת ההתבודדות.

וזו תכלית עבודתו של דוד המלך, להביא את כל העולם כולו ל"ונשגב ה' לבדו ביום ההוא". אצל יעקב אבינו נאמר בו "ויוותר יעקב לבדו", ומדוע הוא נשאר לבדו, חז"ל מבארים שהסיבה הייתה משום שהעבירם את הנחל, ונשאר לחזור על פכים קטנים. ועומקם של דברי חז"ל הוא, שזו הייתה תפיסתו ומדרגתו של יעקב אבינו, מעין הקב"ה שנאמר בו "ונשגב ה' לבדו".

לפי"ז עומק נוסף בעבודתו של דוד המלך. כל עבודתו של דוד המלך היא, שהוא עצמו מבודד, וחוזר להנהיג את עם ישראל במדרגת מלך, מהארת ההתבודדות שלו, והוא מנהיג את כולם להגיע להיותם של עצמם. הוא עצמו מבודד, והוא מנהיגם כדי להגיע להתבודדות של עצמם. זה לא רק שהוא מנהיגם מכח ההתבודדות, ומאיר הארה שלמה של התבודדות, ומכחה הוא ממשיך להנהגת כנסת ישראל. אלא מכיוון שזו שורש הנהגה שמכחה הוא מנהיג, אזי גם אותם הוא מנהיג לאותו מקום, להחזירם למדרגת ההתבודדות. וזהו העומק שהוא בבחינת "דוד מלכא משיחא", שורש הגאולה. שהרי הגאולה השלמה היא לגלות את היחידה שבנפש של כל אדם, לגלות את עומק ההתבודדות שמתגלה, ואז כולם נעשים כלים ל"ונשגב ה' לבדו ביום ההוא". זו היא עומק תכלית הנהגתו של דוד המלך ע"ה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

בלבביפדיה

דברי המשנה: בג' זמנים נידונים, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן ובחג נידונים על המים. תבואה זה הדבר התחתון שבגידולים, וזה נידון דווקא בפסח, בעצרת נידונים על פירות האילן, אילן זה א' שעולה לגובהו של דבר, ובסוכות על המים שזה הדבר שמצמיח את התבואה ואת פירות האילן, זהו הסדר של הג' זמנים שנדונים.

יש מידת החסד ויש מידת הדין, מידת הדין היא לא מידה לכשעצמה, היא דנה את גבולות החסד, כיצד יהיו ועד היכן יהיו, פנימיות מידת החסד היא 'אהבה', ופנימיות מידת הדין היא קובעת כמה חסד יהיה בשפע שירד, ולכן הדין נקבע על התבואה בפסח וכו'. כלומר אמנם חיצונית מידת הדין היא דין וגבולות וצמצום אך העומק של מידת הדין היא גלוי של חסד.

מידת החסד היא 'אהבה' ומידת הדין היא תוחמת את מידת החסד, הוי אומר שמידת הדין בפנימיותה היא חסד, היא קובעת את החסד והוא בעצם גלוי של 'אהבה'. זה השורש של ימי הפסח שנידונין על התבואה, להיות 'נידון' על התבואה זהו גילוי 'אהבה' כמה התפשטות תהיה עד המקום הנמוך ביותר שזה התבואה, האהבה מגיעה עד המקום הנמוך ביותר.

"האלף" שבאהבה מתפשט עד "תאו" של התבואה... המדרש אומר שחג הפסח כנגד אברהם אבינו, בבחינת אברהם אוהבי, זהו עומק ימי הפסח, מצד אחד את עצם הגאולה שהיא חסד, ויחד עם זאת יש גם את השלמות שגם 'את' הגוי אשר יעבודו דן אנוכי'.

בליל התקדש החג יש גילוי של אהבה, אהבת הקב"ה את ישראל, ומאידך כנגד אותו גילוי התגלה גם 'את' הגוי אשר יעבודו דן אנוכי', כלומר יש גילוי של דין בחג הפסח, והוא השורש שבחג נידונין. הפסח הוא עומק הדין שמתגלה בזמן של אהבה, הגילוי של יציאת מצרים הוא גילוי אהבה שמגלה עד היכן מקום האהבה מתפשט... ודבר זה דווקא מתגלה ע"י מידת הדין.

תחילת ירידת אבותינו למצרים, ויעקב אהב את יוסף מכל בניו, ומאידך וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום, ועל כך מכרו אותו וירדו אבותינו למצרים. מה שיוסף ירד למצרים הוא בבחינת אהבה שיעקב אהב אותו, בהמשך יוסף צבר את כל התבואה של כל ארץ מצרים, דווקא התבואה שהיא גילוי החסד שמתפשט עד המקום הנמוך ביותר, כלומר כל 'הדין' שירדו למצרים מגלה אהבה ע"י צמיחת התבואה. אמנם לבני יעקב היה שובע וירדו רק משום שלא להפלות בניהם לשכניהם, אבל ירדו למצרים מסיבת התבואה, ובעומק הירידה למצרים שהתחילה 'באהבה' וממשיכה בסיבת התבואה שהיא 'אהבה', ע"י הדין שנידונין על התבואה.

גלות גלתה את 'האהבה' דרך 'השנאה' של האחים, כי הם ירדו לברר את האהבה של יעקב שמגיעה עד מקום הצמצום הגדול ביותר, שזה מצרים שהיא הצמצום הגמור, עבד לא יצא משם לעולם... ושם מצריך מתגלה נקודת האהבה.

עד כמה שמצרים היא מלשון מיצר, 'גדולה האהבה שהיא מקלקלת את השורה' כלומר היא פורצת את הגבולות, את המצרים, בליל התקדש החג זה גילוי האהבה של יציאת מצרים. הקב"ה פסח והחג נקרא 'חג המצות', כיון שהמצות מבחינת חיצונית היא צמצום, אין בה חימוץ, אך בפנימיות היא מגלה אהבה, שלא הספיקו בצקם להחמיץ מרוב האהבה שאהבו את הקב"ה, אדם שאוהב שהוא עושה את הדברים מהר, וזו הזריזות שהייתה לעמ"י.

לכן בחג 'נידונין' על התבואה' כאשר התבואה זוכה להיות 'מצה' שהיא מגלה אהבה עד התבואה, והיא שלימות מדרגת אהבה מתגלה במקום המצר. ■

בבא בתרא (ע"ב) - ונירם, אמר רשע אין רם, אבד חשבון, אבד חשבוננו של עולם. ופירש רשב"ם, כלומר, לית דין, ולית דיין. וברבינו גרשום, שלא נתבע חטאתם.

ועיין פרי צדיק (דברים, ג) וז"ל, הנה זהו עיקר הקליפה הקשה שאמר אין חשבון, דלית דין ולית דיין, וזהו קליפת סיחון אשר יושב בחשבון שהוא מקום המחשבה שבמח, ואינו מניח להאדם לחשוב את עצמו שיש עוד עוה"ב. ועתה אחרי שהכח את סיחון והכניע את הקליפה הזו, נאמר על כן יאמרו המושלים ביצרם בואו ונחשוב חשבוננו של עולם.

והבן דהנה כתיב (קהלת, ז, כט) אשר עשה האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים. וקודם החטא הוא בבחינת "ישר", ובתולדות החטא נעשה חשבונות רבים כמ"ש (מדרש אגדה, בראשית, ג, כב) והמה בקשו חשבונות רבים, זו חוה ואדם. וכמ"ש (זוה"ק, תרומה, קנ, ע"א) עבד ליה ישר, ולבתר סרח ואטריד מגנתא דעדן.

והבן ששורש הישר באדם - זכר, ושורש החשבונות רבים בנקבה. כמ"ש (שם, יט, ע"א) אשר עשה האלקים את האדם ישר וגו', את האדם דכר ונוקבא, ונוקבא אתכלילת בדוכרא, וכדין ישר כתיב, לבתר (שנפרדה לעצמה) והמה בקשו חשבונות רבים. כי הנקבה שורש החטא, נברא שטן עמה כמ"ש (ב"ר, יז, ו) ועד כאן אין כתיב סמ"ך, כיוון שנבראת נברא שטן עמה. וזהו סמ"ך, לשון סביב, היפך ישר. ולכך היא שייכת בעצמותה לחשבונות הרבים. ומהותם, כמ"ש הרמב"ן (בראשית, ב, ט) וז"ל, והבקשה בחשבונות רבים, שיבקש לו מעשים משתנים בבחירה ממנו.

ויעויין בפנים יפות (ראה, יב, כג) וז"ל, כי אלקים עשה וגו', פירוש שבתחלה קודם שנכנס בו היצה"ר באכילת עץ הדעת היה עושה המצות במידת היושר, אבל לאחר שחטא, הוצרך לחשבונות רבים, כמ"ש (אבות, פ"ב, מ"א) הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, עכ"ל. והיינו שכאשר בחרו חוה ואדה"ר בחשבונות רבים ו"אבדו" דרך היושר, מכאן ואילך עבודתם ביחוד להשתמש עם כח החשבונות רבים לתיקון, הוי מחשבה הפסד מצוה כנגד שכרה. והתבונן והבן שכל דרך חשבונות הרבים באה מתוך בחינת "אבד", שאבד דרך היושר. ועתה אם ח"ו הרשע אומר אין רם, ואבד חשבון, אבד חשבוננו של עולם, אזי זהו איבוד ע"ג איבוד. שאיבד דרך היושר, ונכנס לדרך חשבונות רבים, ועתה מאבד אף את דרך החשבונות הרבים דתיקון.

בלבביפדיה

כי תשא | ה-ז

לעשות בזהב. זהב, זה-ב. ועיין רש"י (מטות, ל, ב) זה הדבר: משה נתנבא (שמות, יא, ד) בכה אמר ה' כחצות לילה, והנביאים נתנבאו בכה אמר ה'. מוסף עליהם משה שנתנבא בלשון זה הדבר. ומצד כך מדרגת נבואה נקראת "חזה", ח-זה. ועיין מזרחי (שם) וז"ל, בספרי, מלת כה מורה על מכוון העינין, ומלת זה מורה על הענין הרמוז בעינו, ומפני שכל הנביאים לא נתנבאו רק באספקלריאה שאינה מאירה, ואין ביכולתם לקבל רק המכוון מן העינין שהראו להם, וכו', ומשה רבינו ע"ה בעבור שנבואתו הייתה ע"י האספקלריאה המאירה והיה בו כח לקבל מה שהראו לו בעינו, כפי מה שהוא, הזכיר בלשון זה הדבר, עכ"ל.

והיינו מפני שמשה שורש לכלל ישראל, שקול כששים ריבוא. וששה צדדים יש בהם י"ב גבולי אלכסון, כמ"ש חז"ל בספ"י. וזהו בחינת ז"ה, גימט' י"ב, כללות כל הצדדים יחדיו. וכאשר מאירים כל הצדדים יחדיו זהו בחינת זהר, זה-ר. ונצרך זהירות, זהר - זהיר, לבלתי הפריד הצדדים. אולם להיפך הוא בחינת פיזור ופרוד, זורה, זה-ור. בחינת זורה לרוח, נפרד לכל הצדדים ואין כח המצרפם. וכאשר הדבר נתפזר, כל חלק נעשה קטן, בחינת רזה, ר-זה.

ועיקר פגם פיזור זה מתגלה בזנות, זונה, זה-ון, אותיות הקטנה בלשון הקודש ו"ן, כנודע. וזהו ההקטנה של זה, כי המייחד לו אשה, אסורה על כל העולם ומיוחדת לו, זהו קיבוץ הפיזור. ולהיפך ההולך אחר הזונה, פעמים הולך אנה ופעמים אנה, וזהו פיזורו. והוא בחינת זמה, זה-ם. וזהו בחינת עגל הזהב, זה-ב, שהוא בגדר מ"ש (שבת, פח, ע"ב) אמר עולא, עלובה כלה מזנה בתוך חופתה. והבן שכל זנות הוא בחינת גולה, גל-זה, כי משתמש בדבר שאינו חלקו, והוא בבחינת עזות נפש, כמ"ש (ירמיהו, ג, ג) ומצח אשה זונה היה לך. מצח עזה, ע-זה. וממקום נפילה זו נולדת זעקה, זה-עק, אליו ית"ש להושע.

והנה שורש עגל הזהב, בביזת הים, שמשם היה להם כסף וזהב. וזהו בחינת ביזה, בי-זה. וזהו מצד רפואה לישראל. ומצד המצרים כתיב "כי בדבר אשר זדו עליהם" נעשו. זדה, זה-ד. ומצד הקלקול נתנו הזהב לעגל, אולם מצד התיקון נתנו למשכן, שהוא בחינת מקום אחוזתו של הקב"ה. אחוזה, אחו-זה. ואיכא ג' מקדשות, שהוא בחינת חזקה ג"פ. חזקה, חק-זה. ושורש הארה זו במ"ת, שנגלה להם כזקן מלא רחמים. זקנה, זה-קן. ושם נאמר פנים בפנים דיבר ה' עמכם, בחינת אספקלריאה המאירה, זה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: זה, זהב, עזה, אזניה, אחוזה, אחוזהו, ארזה, זונה, זמה, זרה, גולה, חפזה, זהר, זורה, זבה, זבדיה, זדה, זהם, זכה, זכריה, זלפה, זמורה, זקנה, זעקה, זעמה, חזה, זרחה, חזקה, חזקיהו, ביזה, עזריה, זהיר, עוזה, רזה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

בבא בתרא (צא, ע"א) - ואמר רב חנן בר אבא אמר רב, אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם, עמדו כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו, אוי לו לעולם שאבד מנהיגו, ואוי לה לספינה שאבד קברניטה. ובבראשית רבתי (חיי שרה, כה) אמרו, כיון שמת (אברהם) אמר הקב"ה, אוי לעולמי שאבד מנהיגו.

ויעיין במהרש"א (שם) וז"ל, כפל הענין, ויש לפרש בזה שהיה אברהם שלם במעלות השכליות ומדות, והיה מודיע לבריות מציאותו ב"ה, גם הורה להם דרך ישרה במדות, כמ"ש בפסוק ואת הנפש אשר עשו בחרן. והוא אשר ספדו בהספדו מעלתו במעלות השכליות, אוי להם לעולם דהיינו הבריות שאבד מהם המורה להם על מנהיגו של עולם, שיש מנהיג לעולם, ואין עולם נוהג כמנהגו. ועוד ספדו במעלות מדותיו אוי לה לספינה, וכו', שדומה העוה"ז לספינה, כמ"ש לעיל בריש הפרק, וכמו שאוי לה לספינה שאבד קברניטה המדריכה דרך ישרה שלא תכשל, כך אוי להם לבריות שאבד מהם מי שהיה מדריך להם דרך הישר במדות, עכ"ל.

ויעיין בהעמק דבר (חיי שרה, כג, ו) וז"ל, יש שני מיני גדולה והנהגה. א. מנהיג המדינה בחכמה ונקרא נשיא. ב. מנהיג אנשי העולם בעיני אלוקות, איש ואומה בשם אלהיו, ונקרא איש אלקים. ואברהם אבינו היה מצוין בשני דברים. וכדאיתא בב"ב ס"פ הספינה (צא, ע"א) בשעה שמת א"א עמדו עליו בחבורה ואמרו, אוי לו לעולם שאבד מנהיגו, ואוי לה לספינה שאבדה קברניטה. שני משלים הללו, במנהיג העולם הוא דבק יקר להשיג חכם ונבון ושאר מדות, משא"כ קברניט לספינה מלאכה ואומנות היא ואינה חכמה, וא"כ כשאבד מנהיג העולם קשה יותר מאבידת הקברניט, אבל בדבר אחד הוא להיפך, כשמת מנהיג העולם לא יחרב העולם לשעה, משא"כ כשאבד הקברניט של הספינה, הספינה בסכנה. ואמרו עליו על אברהם אבינו שהיה שתי מיני אבדות, בהנהגת המדינה היה כמו מנהיג חכם נעלה, ובהנהגת עבודת אלהים היה קברניט לספינה.

ויעיין בספר מקדש הלוי (חיי שרה) וז"ל, כפל הלשון אוי לו לעולם שאבד מנהיגו, אוי לה לספינה שאבד קברניטה. שחילוק גדול יש בין מנהיג בישראל ללהבדיל מנהיג אצל הגוים, שמנהיג של גוי מלך או אפילו שר אין עסקו רק עם שועי ארץ ואנשי שם, וכו', משא"כ מנהיג ישראל אף שדעתו ופסקיו מתקבלים בכל קצוי תבל, מ"מ כל איש הדיוט ופשוט יכול להכנס אליו להתייעץ ולבקש את ברכתו. וזהו אוי לו לעולם שאבד מנהיגו, שאאע"ה היה מנהיג העולם, וכולם סרו למשמעותו. אוי לה לספינה שאבד קברניטה, כמו קברניט הספינה שדואג לכל אחד מן הנוסעים. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

תור רצון. ועיין הכתב והקבלה (ויקרא, ד, כג) ומסתעף מלת או משורש אה, אה למושב לו, בכל אות נפשם, שעניינם חפץ ורצון. ועיי"ש (במדבר, ה, ל). ועיין מצודות ציון (שמואל, א, כג, כ) אות, ענין רצון ותשוקה, כמו (תהלים, קלב, יג) אה למושב לו. ועיין ר' יונה (אבות, א, ב) ועל העבודה: כי הב"ה בחר בישראל מכל האומות, ובחר מכל הארצות את ירושלים, ובחר מירושלים ציון, שנאמר (תהלים קלב, יג) כי בחר ה' בציון אה למושב לו, ובחר בבית הבחירה העבודה, שכתוב בה רצון, שנאמר (ויקרא, א, ג) לרצונו לפני ה'. ועיין שכל טוב (וישלה, לד, טו) נאות לכם, לשון תאוה ורצון, ודומה לו לא תתאוה (דברים, ה, יח) ויאותו הכהנים (מ"ב, יב, ט), נפשי אויתך בלילה (ישעיהו, כו, ט), אה למושב לו (תהלים, קלב, יג), ויתאו המלך יפך (שם, מה, יב), וכל דומיהן. ועיין זוה"ק (אחרי מות, סו, ע"א) נפשי בלילה אויתך, אף רוחי בקרבי אשחרך, וכו', הכי תאנא, קב"ה הוא רוחא ונפשא בכל, וישראל אמרי נפשי ורוחי אמת, בגין כך אויתך לאתדבקא בך, ואשחרך לבקש רעותך.

חט עיין בעל הטורים (בראשית, יח, א) וירא אליו ה', ס"ת אה, מלמד שאה לשכון באהלו של אברהם. ועיין שפתי כהן (שם), נראה לו השם שכביכול נתאוה לו, וכן וירא אליו ה', ס"ת אה, לזה בא לרמוז בסופי תיבות שאלמלא מקרא אי אפשר לאמרו. וכן כתב שם (שמות, כ, כג) ויקרא אליו ה', ס"ת אה, כביכול כאילו היה מתאוה למשה.

ועוד. תאוה - אה. יסוד המים, חסד. ועיין משכיל לדוד (דברים, יג, ט) תאוה, שהתי"ו היא יסוד נופל, שמצינו אה למושב לו וכן רבים. (ופעמים) הוי"ו מתחלפת בבי"ת (ונעשה מאוה אבה) כנודע באותיות בומ"ף.

ומצד הקלקול אמרו (ילק"ש, שופטים, יד, ע) ויבקע אלהים את המכתש אשר בלחי, ויצאו ממנו מים וישת. א"ר יצחק דבי רבי אמי, הוא אה לדבר טומאה, לכך נתלו חייו בדבר טמא.

גבורה סוד לוי, גבורה, כנודע. וכתוב (דברים, יח, ו) וכי יבא הלוי מאחד שעריך מכל ישראל אשר הוא גם שם, ובא בכל אות נפשו אל המקום אשר יבחר ה'. ומכח כך עובד בביהמ"ק, עבודה קו שמאל. ומאיר בו אור החסד, כהן.

ועוד. עיין אמרי נעם (וירא) וירא אליו ה' וגו'. איתא בבעה"ט וירא אליו ה', ס"ת או"ה. ע"ד הכתוב אה למושב לו, עיי"ש. ולדעתי יש לרמוז, הוי"ה באלני ממרא, ס"ת אי"ה, א"כ נרמז כאן אי"ה - אה. וכוונת הדברים ע"פ דברי התיקונים בהקדמתו (ד, ע"ב) וז"ל שם, קמץ י"ד פרקין דאצבעאן, והאי איהו ויאמר כי יד על כס י"ה, ואינון רמיון הוי"ה אלהינו הוי"ה, ובחמש אצבעאן דיד שמאלא י"ד פרקין, רמיון כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, ואינון כ"ח, דאתמר עלייהו ועתה יגדל נא כ"ח ה', והכי סליק איה, אה (גימ' כח), כח דרמיון בכסא כבוד מרום מראשון, מיד דאסתלקו, וילכו בלא כח לפני רודף, עיי"ש. והרי לך רמז, כי ויר"א אליו הוי"ה עולה במספר מכוון רודף, עיי"ש.

תפארת עיין תורה אור למהר"ם פאפירש ז"ל (תצוה) בשביל המלכות בא הת"ת לשכון בבית אה למושב לו, והמלכות כסא שיושב עליו המלך הגדול ת"ת. וכן הוא בלשון בבאר מים חיים (ראה, יב) משנבחרה ירושלים שבחר לו ה' בציון אה למושב לו כתפארת אדם לשבת בית. וזש"כ (תהלים, קלב, יג) כי בחר ה' בציון אה למושב לו. וכן כתוב (שם, קלה, ד) כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו. יעקב - ישראל - ת"ת. ועיין דגל מחנה אפרים, תצוה, ד"ה ובזה.

נצח ה' שמה. עיין מנחת שי (יחזקאל, מח, לה) יש הפסק בין ה' לשמה, ובבא בתרא פרק הספינה, ג' נקראו על שמו של הקב"ה,

ועיין הכתב והקבלה (ויקרא, ד, כג) ומסתעף מלת או משורש אה, אה למושב לו, בכל אות נפשם, שעניינם חפץ ורצון. ועיי"ש (במדבר, ה, ל). ועיין מצודות ציון (שמואל, א, כג, כ) אות, ענין רצון ותשוקה, כמו (תהלים, קלב, יג) אה למושב לו. ועיין ר' יונה (אבות, א, ב) ועל העבודה: כי הב"ה בחר בישראל מכל האומות, ובחר מכל הארצות את ירושלים, ובחר מירושלים ציון, שנאמר (תהלים קלב, יג) כי בחר ה' בציון אה למושב לו, ובחר בבית הבחירה העבודה, שכתוב בה רצון, שנאמר (ויקרא, א, ג) לרצונו לפני ה'. ועיין שכל טוב (וישלה, לד, טו) נאות לכם, לשון תאוה ורצון, ודומה לו לא תתאוה (דברים, ה, יח) ויאותו הכהנים (מ"ב, יב, ט), נפשי אויתך בלילה (ישעיהו, כו, ט), אה למושב לו (תהלים, קלב, יג), ויתאו המלך יפך (שם, מה, יב), וכל דומיהן. ועיין זוה"ק (אחרי מות, סו, ע"א) נפשי בלילה אויתך, אף רוחי בקרבי אשחרך, וכו', הכי תאנא, קב"ה הוא רוחא ונפשא בכל, וישראל אמרי נפשי ורוחי אמת, בגין כך אויתך לאתדבקא בך, ואשחרך לבקש רעותך.

חכמה אמרו (ילק"ש, וישלה, קל) אל תתן ה' מאויי רשע, רבש"ע אל תתן לעשו הרשע מחשבות לבו.

ועוד. עיין מצודות דוד (ישעיהו, כו, ט) נפשי אויתך, נפשי תאוה לך בלילה, היא עת שמחשבת האדם פנויה ממחשבות הטורדות.

בינה לב. עיין שם משמואל (וארא, תרע"ו) אמרו חז"ל (ברכות, סא, ע"א) יצה"ר דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב, ועיי" חטאים ועונות מתפשט היצה"ר וכת דיליה ומכסין את מפתחי הלב, וכו', שמקודם היה יושב בין מפתחי הלב, עכשיו אה למושב לו על מפתח הלב וסותם את הלב.

דעת שם הדעת אהו"ה. ואות ה' נכפלת, וא"כ שורש השם או"ה. ועיין אוצר חיים (ואתחנן) שם אהו"ה שם הדעת של משה. ותכוין בתבת משה אל המשכות הדעת בסוד פעם אחת הוה, ה"פ או"ה, ו"פ אה"ה, ה"פ אהו, מספרו ר"ב, (ועולה) ע"ב קל, סוד הדעת.

והיפך דעת דקדושה, עמלק, ליצנות. ועיין רבינו בחיי (שמות, יז, טז) כי יד על כס יה: והענין כאילו היה הכסא חסר והשם חסר, כי כאשר הוא מסלק כוחו מן הכסא נראה הכסא חסר וגם השם נראה חסר, שנראה כאילו אינו מתקיים הכל ויש כח אחר זולתו ח"ו. ועל כן חסר האל"ף מן הכסא, כי כוחו הקדמון נסתלק מן הכסא לצורך עמלק (ונעשה מכסא - כס) והוא"ו הה"א מן השם (ונעשה משם יהו"ה, י"ה) אבל לימות משיח וכו', ואז יהיה השם והכסא בשלמות, שהרי שלש אותיות שהם אל"ף ה"א וא"ו, הם תשלום הכסא והשם. ועי"א אמר דוד ע"ה (תהלים, קלב, יג) כי בחר ה' בציון, "אה" למושב לו (אה - א-ו-ה, האותיות שחסרו ישלמו). ועיין חומת אנך (שמות, כ, כג), וכלי יקר (בראשית, לח, יח) ומדרש יהונתן (בשלח), ושל"ה (תולדות אדם, בית ה בית דוד, ד). תולדות אדם (שער הגדול, כג). מסכת פסחים

ועוד. עיין בניהו בן יהוידע (ברכות, נח, ע"א) לך ה' ההמלכה, זו מלחמת עמלק, דכתיב (שמות, יז, טז) כי יד על כס יי, שחסר אותיות אוה (עיין ערך קטן דעת), כמ"ש אוה למושב לו. ואותיות אלו במילואם כזה, אל"ף וא"ו ה"ה, עולה מספרם עם הכולל כמנין ממלכה.

נפש כתיב (דברים, יב, כ) בכל אות נפשך תאכל בשר. ושם (טו) רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר. ושם (כא), ואכלת בשעריך בכל אות נפשך. ועיין הכתב והקבלה (דברים, יב, כ) יזכירו תמיד מלת נפש אחר לשון אוה, להורות שהיא בטבע הנפש עצמה לבקש הדבר ההוא. לא כן ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם, כי באמת לא היה צמא למים. עיי"ש.

ועוד. מעשה. ועיין הכתב והקבלה (במדבר, כא, כט) אוי לך מואב, יתכן שמלת אוי במקרא זה אינו מלשון צער וכאב, רק מלשון אוה ונאוה, דהיינו הסכמת המקרה הרע עם המעשה שנעשה, שהרע נאוה וראוי למעשה, כמו אוי לרשע כי גמול ידיו יעשה לו (ישעיה, ג), והיינו שהרע נאוה לרשע והוא גמולו ופרי דרכו.

רוח עיין ספר השרשים לרד"ק (ערך אוה) ואדוני אבי ע"ה פירש, נפשי בלילה אויתך, ובעוד שרוחי בקרבי אשחרך, ואמר בלילה, כי אז הלב פנוי מעסקי העולם.

ועוד. גסות הרוח. ועיין בניהו בן יהוידע (פסחים, פו, ע"ב) שלשה (שותה כוס בשלשה לגימות) מגסי הרוח, נ"ל סימן לדבר, גאוה, ג-אוה, ר"ל אם אוה לשתות ג' הרי זה גאוה.

ועוד. אמרו (זוה"ק, לך לך, פג, ע"א) פתח ואמר (ישעיהו, כו, ט) נפשי אויתך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך, וכו', נפשא דבר נש כד סליק לערסה נשקת מיניה וסלקא לעילא, וכו', ובגין כך כתיב נפשי אויתך בלילה בגין למרדף בתרך ולא לאתפתאה בתר זינא אחרא נוכראה. ת"ח, נפשי דא נפשי דאיהי שלטא בלילה, ולמרדף בתר דרגא, רוח ביום דכתיב נפשי אויתך בלילה, דא נפש דאיהי שלטא בלילה, וכו', ואי תימא דתרין דרגין אינון בפרודא, לאו הכי, דהא דרגא חד אינון, ואינון תרי בחיבורא חד.

נשמה עיין היכל הברכה (אמור) אוה למושב, עיין מאורי אור. וכל מושב בסוד יחוד הפנימי להמשיך נשמות.

חיה עיין תניא (ליקוטי אמרים, ח"ב, חינוך קטן, ד"ה חנוך) כן יאהב את ה' כאשר יתבונן וישים אל לבו כי ה' הוא נפשו האמיתית "וחייו" ממש, כמ"ש בזהר עה"פ נפשי אויתך, וכו'. ועיי"ש פרק מ"ד.

יחידה עצם האוה בנפש. תאוה, ת-אוה. גאוה, ג-אוה. וזהו אחדות ימין ושמאל, שורש האוה בנפש, שכולל תאוה וגאוה דקדושה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלוני זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

אלו הם, צדיקים משיח וירושלים, וכו', ירושלים דכתיב ושם העיר ה' שמה, אל תקרי שמה אלא שמה. ומה שלא אמר הכתוב בפירוש ה' שמה בשוא השי"ן רק בקמץ, כתוב במסורת הברית הגדול ריש ד"ה ב', לרמוז דהא אוה למושב לו המקום ההוא, "נצח" סלה ועד, ולא זזה שכינה מכותל מערבי בחורבנה. וכמ"ש זאת מנוחתי "עדי עד", פה אשב כי אויתיה.

הוד נחמד, ונאה. אוה - נאוה. ועיין אבן עזרא (שה"ש, א, ד) ונאוה, כמו נחמדת מן אוה למושב לו, והנו"ן לבנין נפעל. ועיין מלבי"ם (דברים, כא, יא) פעל חשק נבדל משמות אוה חמד וכיוצא, שכולם מציינים שחומד הדבר מפני יפיו או מעלה אחת שמצא בדבר, והחשק הוא בלא טעם שלפעמים יחשק בכעורה ובעלת מום. ועיין רד"ק (ישעיה, נב, ז) מה נאוה, שורשו אוה, והאל"ף נחה, והנו"ן נופל, וכן נאו לחיך, והוא ענין יופי. ועיי"ש (תהלים, לג, א) נאוה, האל"ף נחה, ושורשו אוה. וכן (שה"ש, א, י) נאו לחיך בתורים, (משלי, יט, י) לא נאוה לכסיל תענוג, לא נאוה לנבל שפת יתר. ובכולם האל"ף נחה, חוץ מן לבינתך נאוה קדש (תהלים, צג, ה) שהאל"ף נעה, עיי"ש ובספר השרשים. ועיין פרי מגדים, משבצות זהב, סימן א', אות נ'. ועיין חומת אנך (בראשית, יח, א) וירא אליו ה' ס"ת, אוה. יושב פתח האהל, ר"ת יפה, כמ"ש הכתוב ויתאו המלך יפך, רבינו מהר"א מגרמינא ז"ל בכ"י.

יסוד ציון. גימט' יוסף, כנודע (שער הפסוקים, ויצא). וכתיב (תהלים, קלב, יג) כי בחר ה' בציון, אוה למושב לו. וכתיב (שם יד) פה אשב כי אויתיה. ואמרו (זבחים, קיט, ע"א) שילה (שהיה בחלקו של יוסף) ואומר זאת מנוחתי עדי עד, פה אשב כי אויתיה. ואומר כי בחר ה' בציון אוה למושב לו. ואמרו (תנחומא, בא, ה) עד שלא נבחר בית העולמים היתה ירושלים ראויה לשכינה, משנבחר בית העולמים יצאתה ירושלים, דכתיב, כי בחר ה' בציון אוה למושב לו, ואומר זאת מנוחתי עדי עד פה אשב כי אויתיה. ועיין קהלת יעקב ערך אוה. ושם (ערך אל) ע"כ נקרא הצדיק שביעי או, גימט' שבע, וכשמתחבר עם הנוק' ה', נעשה או"ה.

ועיין יערות דבש (ח"ב, ד"ו) כמו שיש להתאונן על חורבן ביהמ"ק בסילוק שכינה, כן יש להתאונן במיתת צדיקים, כי במ בחר ה' אוה לשכון עליהם, כמ"ש הרמב"ם בפירוש המשנה (ברכות, ח, ע"א) על אין לו לקב"ה אלא ד' אמות של הלכה, שהכוונה על אדם צדיק הלומד תורה לשמה. ועיין היכל ברכה (בהר) יסוד דנקודת ציון אוה למושב לו, וזהו מושב מלא דהאי יסוד קדישא.

מלכות כתיב (תהלים, מב, יב) ויתאו המלך יפך. וכתיב (שמואל, א, כג, כ) ועתה לכל אות נפשך המלך וגו'. וכתיב (מלכים, א, יא, לז) ומלכת בכל אשר תאוה נפשך. ועיין מלבי"ם (תהלים, סג, ט) והיה עקר שמחתי שראיתי עי"ז שאני דבק בה' והשגחתו מתמדת עלי, וזאת היא עיקר מאויי.

נסכם את האמור עד כה. מנינו כאן חמש דרגות: א. מלומדה. ב. קיום מצות עשה ולא תעשה דאורייתא של ביעור חמץ. ג. חסד. ד. נקיון. ה. סדר.

הדרגה הראשונה – ה"מלומדה" – מובן שהיא נקודה שלילית, והדברים פשוטים.

השניה – דבר ברור ופשוט הוא, שכשאדם מתעסק בדבר שיש בו חמץ ודאי או ספק, לא די בידיעה גרידא ביום הראשון שהוא מתחיל לנקות, אלא יש צורך במחשבה חיה, ערה ופועלת.

לפני שהוא מתחיל לנקות הוא מדבר עם בורא העולם ואומר כך: "ריבוננו של עולם, לשם מה אני הולך לנקות? הרי אני מצדי הייתי לומד, הייתי נח וכו'. הסיבה שאני הולך לנקות היא, כי אתה, רבוננו של עולם, ציוויתני שלא יראה חמץ בביתי. אם כן, על מנת לעשות לך נחת-רוח אני עמל כעת לנקות את ביתי!"

כך צריך האדם תוך כדי נקיון להסביר לעצמו. מי שיכול לחשוב בלימוד וכדומה, יחשוב זאת לעתים יותר רחוקות, אבל אדם שבין כה וכה אינו חושב בלימוד, אלא סתם המחשבות אצלו פורחות מכאן לשם ומשם לכאן, לפחות שכל כמה דקות יזכיר לעצמו מה הוא עושה, לשם מה הוא מנקה. כמובן שבמדרגה יותר גבוהה, אדם דבוק בקונו וכו', אבל נדבר בנקודות הפשוטות יותר.

הן הן הדברים בנקודה הנוספת שאמרנו, שאדם עושה את מעשיו לשם מצות גמילות חסד אפילו בדברים שאינם חמץ. גם אז המחשבה צריכה להיות ערה ופועלת. לומר לפני הקב"ה: "רבוננו של עולם, לשם מה אני הולך לנקות? אני עצמי הרי לא מרגיש בזה צורך. הסיבה היחידה שאני מנקה היא לשם קיום מצות גמילות חסד".

וכך לאורך כל הזמן: "רבוננו של עולם, רצוני לעשות רצונך. אחד משלשה עמודים עליהם העולם עומד הוא גמילות חסד, ובזה אני מתעסק כעת כדי לעשות לך נחת רוח".

אחרי יום עבודה כזה, מלבד העבודה הגופנית, יוצא האדם ספוג כולו בעבודת ה' טהורה. הוא לא מתנתק מהעולם הרוחני הפנימי.

מידת אהבת הנקיון

עתה נרחיב מעט את הדברים בשתי הנקודות האחרונות, שהן יותר דקות ועמוקות בנפש.

ראשית, ענין הנקיון. כפי שהזכרנו, כל אדם בנפשו אוהב נקיון – מי פחות ומי יותר. יש קצה סיבולת של הנפש שהיא יכולה לסבול את מידת הלכלוך שתראה. אדם שאינו מתבונן הרבה ורואה דבר מלוכלך נגד עיניו במידת הסבל שהוא אינו יכול לסבול – מיד הוא מתחיל לנקות. ואם ישאלוהו: למה אתה מנקה? יענה על אתר: "זה מפריע לי, זה מלוכלך!"

זוהי הסרת הצער של הנפש, שאינה יכולה לסבול את הלכלוך. אבל כפשוטו אין כאן חיבור לקב"ה במעשה הזה. מפריע לו דברים, והוא מנסה להסיר את הצער מהנפש, ע"י הסרת הלכלוך.

אמנם, בכל דבר יש להתבונן מעט יותר עמוק, ולחברו אל הקב"ה. אדם שמתחיל לנקות מסיבה של אהבת הנקיון, הדבר הראשון שעליו להתבונן הוא: מדוע אני אוהב נקיון? וכי מעצמו נעשתה המציאות הזו שאני אוהב נקיון? וכי אני קבעתי את הטבע של עצמי, את רמת הנקיון הרצויה לי, ואם בכלל? ודאי שטבעים נפשיים אלו נקבעו ע"י בורא העולם!

זוהי ההכרה הפשוטה, שהטבע של הנפש עצמה – אותו טבע המשתנה מאדם לאדם, ובתוך האדם מזמן לזמן – זהו טבע שהקב"ה מחיה בכל רגע ורגע בנפש האדם! "בורא חושך", כמו שכתבו הקדמונים שבכל רגע מתחדשת הבריאה. אם כן, ברגע זה הקב"ה מהווה אותי ומחדש בי טבע שאוהב את הנקיון ואשנא את ההיפך ממנו.

לאחר שברור לאדם שטבע זה הוא מרצונו יתברך, ובשעה זו ממש הוא מחיה אותו בקרבו, עליו להתבונן לשם מה הקב"ה נתן לו טבע זה? מהי התכלית של מידה זו, איך משתמשים בה כראוי, ומה הן הסכנות שניתן ליפול בהן ע"י מידה זו?

בעצם ההכרה שמידת אהבת הנקיון לא נבראה מאליה [אף שזו שטות גמורה לחשוב כן, אבל היצה"ר גורם לאדם שאפילו לא יחשוב ולא יתבונן מהיכן נובעת המידה ומה תכליתה] אלא הבורא ית' הוא זה שהכניסה בנפשי עכשיו – מונחת התחלה של התקשרות לקב"ה.

מהו באמת שורשה של מידה זו?

ה"נקיות" היא אחת מעשר המדרגות שמנה ר' פנחס בן יאיר בברייתא המפורסמת שלו, ואשר עליה מבוסס כל הספר 'מסילת ישרים'. ושורש מידת הנקיון בפנימיות, הוא הנקיון מן החטאים, מזוהמת החטא. אלא שכל מידה ומידה שבנפש יש לה התראות גם בגוף, ומידת נקיון הנפש מחטאים, מתראה

כלפי חוץ בנקיון גופני.

האמת היא, שככל שהאדם יותר בר מעלה, מידת הנקיון שלו עליונה יותר, דקה יותר וחדה יותר. ישנם כאלה שמידת הנקיון מתראה אצלם רק בנפש, ישנם כאלה שגם בגוף, אבל בהכרח הוא, שככל שתגדל מעלת האדם, דרגתו וטהרתו – כן תתעצם אצלו מידת הנקיות, הנפש תלך ותזדכך.

הלכלוך בשורשו הוא המפריד בין האדם לבין קונו, והנקיון הוא המחבר ביניהם: "ארחץ בנקיון כפיי" ואחרי כן "ואסובב את מזבחך". החיבור לקב"ה נעשה ע"י מידת הנקיון, כשנשלל המפריע של החיבור.

כשהאדם מגיע להכרה ולהבנה ברורה שמידה זו היא של הבורא ית', וששורשה נעוץ עמוק בתוך הנפש הרוחנית – אדם כזה מקבל מבט אחר על הצורך בנקיון המתראה בגופניות.

מותרות לעומת טהרת הנפש

בעצם, מידת הנקיון המתראית בגופניות, יש בה שני חלקים: יש חלק שהוא בחינה של עידון, והוא בבחינת המותרות, ויש חלק שהוא תולדה פשוטה, והיא התגלות של מידת טהרת הנפש.

אותו חלק שהוא מותרות – קשה להגדיר, כל אחד צריך לבחון את נפשו בזה – ואם הוא רק לצחצוח ועידון הגוף, אין בו צורך כלל ועיקר [חוץ מליחידי סגולה]. אבל החלק השני, שהנקיון הנו השתקפות של טהרת הנפש – בחלק הזה אסור לגעת! הפגיעה בו מולידה קלקול בטהרה הפנימית של הנפש. הוא לא רק מקלקל את הנקיון, הוא מקלקל את החושים העדינים של נפשו התובעים את הטהרה, את הנקיון.

אם כן, כשאדם ניגש לנקות, עליו לבדוק היטב את נפשו לשם מה הוא חפץ בנקיון: האם הוא כאותם אנשים אשר אוהבים לאכול הרבה ולשתות הרבה, וכך גם אוהבים דברים מבריקים יותר מדי וכו'. או שמא זהו צורך של בני ביתו, שאז חוזרים לשלב הקודם של גמילות חסד. אבל אם זהו צורך נפשי של עצמו, הדבר טעון זהירות רבה לבדוק האם נקיון זה בכלל מותרות, או שאכן יש לו נפש מאוד עדינה וזכה שנצרכת לזה. כל אדם צריך לבדוק את עצמו בנקודה הזאת.

אמנם, אצל רוב האנשים נקודה זו אינה מצויה כל כך. נתעסק, אפוא, יותר בנקודה הפשוטה, שאנשים אוהבים לנקות את הלכלוך הגס יותר, הגלוי יותר לעין.

אדם מעמיד את עצמו לפני שהוא מתחיל לנקות, ואומר: "רבונו של עולם, מפריע לי הלכלוך, ראייתו מעיקה עלי בנפש. מי נתן לי את המידה הזו? מי מחיה אותה בזה הרגע? – אתה ית'!! שורש המידה מהיכן היא? היא מעומק נפשי של תביעת טהרת הנפש, וההתגלות עתה היא בגופניות שמפריע לי לראות את הלכלוך. רבונו של עולם, רצונך שאשבור את המידה הזו כביכול, ואמשיך לסבול את הלכלוך? או שמא רצונך שהנפש תחיה בטהרה ונקיון? – כיון שמבורר לי שרצונך יתברך שהנפש תחיה – הן בפנימיותה והן בחיצוניות, בגוף – עם נקיון, הריני הולך לנקות על מנת להתקרב אליך ולעשות לך נחת רוח".

אל לו לאדם לשכוח שבמעשהו ישנה גם נקודה של שלא לשמה, לשם מניעת צער ותענוג כפשוטו, אלא עליו לצרף את נקודת השמה לנקודת השלא לשמה.

אבל יש לזכור תמיד שעבודת הנקיון היא עבודת ה' טהורה, ויש לעשותה במידה הנכונה, עם המחשבה הנכונה, ועם הכוונה הטהורה.

סדר גשמי מוכרח כדי להגיע פנימי

נעבור לנקודה נוספת – הנקודה החמישית שהזכרנו, והיא ענין הסדר!

כשם שבענין הנקיון הקדמנו והבהרנו שמידה זו היא מאת הבורא ית', והקב"ה מחיה אותה בכל רגע ורגע – הן הן הדברים לגבי מידת אהבת הסדר. זו לא מידה שנבראה מאליה ח"ו, אין זה הכרח שהאדם כביכול מכריח את עצמו ותובע את נפשו. זוהי מידה שהוטבעה בנפשו של כל אחד ואחד ע"י הבורא ית'. אלא שרמת הסדר, דרגות הסדר – משתנים מנפש לנפש.

אילו לאדם לא היתה בנפשו מידת הסדר, הוא לא היה יכול להתחיל לבנות שום דבר. כל בנין מוכרח שיקדם לו סדר – הצורה במחשבה איך אדם בונה, וגם בעבודה המעשית נצרך סדר של בנין. וכיון שכל אדם בעולמו צריך לבנות את עצמו, מוכרח שהקב"ה טבע בו מידה שנקראת סדר, שאם לא כן, הוא היה מקדים את המאוחר ומאחר את המוקדם, ולא היה מצליח כלל להתקדם בעבודת ה'.

נמצא, ששורש מידת הסדר, הוא מאבני היסוד של ההתחלה בעבודת ה'. ככל שאדם יותר מסודר בנפש, הוא יותר בנוי ויותר מוצק. ככל שאדם פחות מסודר, והדברים מעורבבים אצלו, הוא בבחינת גלות, בבחינת בבל שבילל ובלבל את

אצלו העבודה יכולה להיות בנקודה בדיוק הפוכה: חוץ מהעבודה המעשית שהוא מסדר, יעורר את הנפש לרצון ולצורך בסדר פנימי אמיתי.

ימים המסוגלים להתעלות

והנה אדם תוהה: לשם מה הטיל הקב"ה על כל אחד ואחד לעבוד בערב פסח, הן לכאורה העבודה באה על חשבון דברים אחרים, אלו ימים יקרים, ימים של הכנה לקראת היום הגדול אליו אנו מתקרבים?

אמנם, אם יתבונן אדם ויעמיק בדברים, יבין שבהכרח שבימי הכנה אלו טמונים אורות נפלאים, קנינים אמיתיים בנפש!

אם הקב"ה הטביע שהכנסת-ישראל עסוקים בנקיון וסדר, זהו רק סימן והתגלות לנקודה הפנימית שבנפש, שאלו הם ימים שמסוגלים לרכוש בהם את המידות הפנימיות הללו. אילו לא היה לזה מקור בפנימיות בשורש של הימים, לא היתה לזה התראות כלפי חוץ.

אלא ש"כל המקודש מחברו יצרו גדול מחברו", וממילא היצה"ר לוקח את הנקודות העליונות הללו, ומהפך אותן מעבודת ה', מהיכי תמצוי להתקרב לקב"ה - לשקיעות בגשמיות, שקיעות בקנייני עוה"ז, שקיעות בנקיון הבתים וכו'.

אבל כשאדם מבין את פנימיות העבודה, הוא לא מתקשר לנקיון שבבית מצד הבית, לסדר שבבית מצד הבית, אלא הוא מתקשר למידה הפנימית שבנפש, והוא מבין שזהו הזמן הראוי לקנות בנפש קנין אמיתי במידות אלו.

ובאמת, כמו בכל פרט מהחיים, גם בעניינים אלו ישנו היצר הרע, אשר מטעה את בני האדם מהעיקר אל הטפל. בכל דבר שאדם נפגש איתו, עליו להבין שטמון כאן משהו, ניתן לקנות כאן קנין כלשהו. ככל שהבלבול גדול יותר, ככל שהשטחיות גדולה יותר - בהכרח שטמונה כאן נקודה פנימית.

כאשר אדם שקוע ח"ו לפני הימים הללו, לפני ליל התקדש החג, בגשמיות וטרדות מימין ומשמאל, ונופל לליל החג שבור ורצוף, עייף ומוותש - מה אנו, מה חיינו ומה צדקותינו! מה כבר יוכל לקנות בצורה כזו מהיום הזה!

אם אין רצף של עבודת ה', והמעשים הגשמיים הם ח"ו היכי תמצוי לניתוק מהפנימיות, עלולים לאבד את כל הימים הללו! רק כאשר ההכנה אינה הכנה של גשמיות, ואף אם בגוף ישנה עשייה, אבל בפנימיות זוהי הכנת הנפש לימים המתקרבים ובאים - אז שייך שאדם ייכנס לחג כצורתו.

האומות. כל עבודת האדם לצאת מהגלות, לצאת מהעירוב ולהעמיד כל דבר על מקומו, "איש על מחנהו ואיש על דגלו". זהו שורש היציאה מהגלות הפנימית של הנפש אל החרות האמיתית.

נמצא אם כן, שמידת הסדר היא מידה מהקב"ה, הקב"ה מחיה אותה הרגע ממש, ושורשה בפנימיות הנפש שקיים בה הצורך לסדר ברוחניות. אלא מאי? שבהתראות, בלבוש של הגוף, הצורך בסדר מתראה בגשמיות.

כשם שבענין הנקיות יש נקיות מופלגת ונקיות שהיא צורך הנפש, והדבר משתנה מנפש לנפש כמה זהו צורך באמת, וכמה הוא כבר בגדר של עידון - הן הן הדברים לגבי הסדר. אדם שחי בבית מבולגן, אם הוא לא בבחינה של "פשוט גופך מעל נשמתך בכל עת ובכל שעה" שאינו רואה כבר את הגשמיות - בהכרח שיהיה גם מבולבל בעבודת ה' שלו!

ידוע על צדיקים שכשהיו הולכים לבחור חתן לבתם, היו נכנסים לחדר, ומסתכלים איך החפצים מונחים: אם הם ראו שם אי סדר, הם לא נגשו לענין. אדם שאין לו סדר פנימי גם בגשמיות, כמעט בהכרח שהוא מבולבל פנימה בתוך נפשו.

כדי שהנפש תחיה עם סדר פנימי, מוכרח שיהיה סדר גם בחיצוניות. אבל כל הזמן עלינו לזכור את הנקודה הפשוטה: מי הכריח זאת? - הקב"ה!! כל מחשבה של משהו שמוכרח, בלי זכירה בכל רגע שאת ההכרח הזה יצר הקב"ה, והוא הרגע תובע את ההכרח הזה - יש כאן חס וחלילה נפרדות של האדם מן הבורא.

כשאדם חי בכל רגע שהמידה מחוברת לבורא, והוא זה המחיה אותה - הריהו מתעסק בכל דבר עם התקשרות לבורא והוא לא חי לבד, הוא חי בפנימיות עם הקב"ה.

כשאדם מבין שהצורך בסדר הוא מאבני היסוד שלו עצמו לעבודת ה', הוא מבין שבסידור הבית, חוץ מגמילות החסד עם בני ביתו, יש כאן עבודת ה' פרטית לנפשו.

נקודה זו מתחלקת לשני חלקים. יש אדם שהצורך לסדר כבר טבוע בנפשו, ואם הוא לא מסדר - זה מפריע לו. אצלו העבודה היא להכיר שהמידה היא מהבורא, ורצונו ית' שכך הוא יעשה, ולעשות הכל מחמת ההכרה שזוהי עבודת ה' ומילוי רצונו ית'.

אולם יש אדם שהסדר נובע אצלו פחות מהנפש ויותר מהשכל. הוא מבין שפעם בשנה אם הוא לא יסדר את הבית, כבר לא יהיה שייך לחיות בו...

שאלות ותשובות - עבודת ה'

שאלה

לפני כשנתיים ראיתי בישיבה את הספר "בלבבי משכן אבנה", וראיתי שמכל ספרי המוסר זה הספר היחידי שמסביר בצורה ברורה מאוד בלשון המתאימה לי איך להתעלות בעבודת ה'.

ולמדתי בספר על התכלית של האדם, ואיך להכניס את זה לתוך הנפש ע"י עבודה מעשית. לעשות תזכורת ששם כתוב "תכליתי בעו"לם להתקרב לבורא", כך עשיתי למשך תקופה יפה ובאמת זה נתק אותי רגשית ממה שקורה סביבי. הרגשתי כאילו זה חולף לידי אבל לא קשור אלי כי ידעתי שלא זה העיקר אלא העיקר לעשות רצון הבורא. אבל במקום לחוש שמחה הרגשתי שמלווה אותי עצבות. זה מה שנראה לי :

א- אולי בגלל תחושת לחץ להסתכל בפתק כל רבע שעה,

ב- ואולי בגלל הניתוק הרגשי מהסביבה.

ג- ואולי חוסר רצון דק בעומק הנפש לבטל עצמי לבורא, ולחוש שאיני כלום.

ד- ואולי התאמה אישית לדרך.

ה- צורת עבודה מעשית לא מדויקת שאולי לא הבנתי היטב את אופן העבודה ולקחתי את זה - על עצמי באופן כבד במקום לקחת את זה בצורה בריאה וקלילה.

ו- צורת עבודה מעשית לא מדויקת באופן פרטי בהתאמה עבורי.

תשובה

משאלתך ניכר מודעות עצמית יפה ונכבדה! א. "תפסת מרובה לא תפסת, תפסת מועט תפסת". ולעולם צורת העבודה באופן של הדרגה, עקבית, יסודית, אולם איטית, קמעא קמעא. וכאשר נכתב בספר להסתכל כל רבע שעה, אין הכוונה לעשות כן מיד בהתחלה. אלא כיוון להיכן להגיע. ובתחלה אפשר להסתכל פעם ביום, ואח"כ פעמיים ביום, וכן על זה הדרך באופן שכל שלב נעשה ברוע ושלוה מתוך קנין בנעימות. באופן זה העבודה היא כלשון הכתוב לחזות "בנועם" ה'. הכרת ה' כולה נועם, ודרכי ההכרה באים באופן של "מקל נועם", כי דבר הנעשה בחפזה אף אם הוא מתוך רצון קנה וקדוש להתקרב לה', אינו יכול להקנות קנין פנימי בנפש, כי אינו יכול "להספג", ובמקום כך הופך להיות הכבדה על הנפש וח"ו קץ בה. וע"ז נאמר חנוך לנער ע"פ דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנה, כי אילו מכביד עליה הרי שהיא סרה מן הדרך כמ"ש הגר"א.

ב. צורת הבריאה בנויה באופן של איזונים. כגון איזון בין תורה ותפלה. איזון בין תורה וחסד. איזון בין רוחניות וגשמיות. וכן בענין זה איזון בין עולם פנימי עצמי, לעולם חיצוני חברתי. ולכך נצרך שום שכל מחד להיכנס לעולם פנימי רוחני בהדרגה איטית כנ"ל. ומאידך לבנות במ- קביל קשר חברתי עם זולתו. ולחפש שהקשר הזה יהיה כמה שניתן

יותר קרוב לעולם הפנימי. אולם קשר שמאוזן בו צרכי גוף - נפש. נפש בהמית, ונפש אלוקית.

דבר זה נצרך זהירות יתירה, ובפרט בימי הנעורים שדם האדם רותח יותר, ונפשו של האדם נוטה יותר לקיצוניות של קצוות, ולא ל"שביל הזהב" כלשון הרמב"ם, שביל האמצע. ולכך בכל דבר נצרך לבדוק מה התכלית. ומה הדרך הנכונה באופן של "הדרגה ואיזון", שביל הזהב לילך מחיל אל חיל.

ג. אמרו חז"ל, לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. ודקדק ר"ח מולאז"ן זצ"ל, שאמרו "לעולם" דייקא. ולפיכך הרוצה לקפוץ ולעסוק מיד לשמה ומדלג על מקום השלא לשמה שבנפש, על דרך כלל מקום זה אינו מושקט אלא תובע את שלו, וכאשר אינו מקבל את חלקו נעשה עצב, כטבע כל נברא שכאשר אינו מקבל את חלקו נעשה עצב.

וכן הדבר בנידון דידן. שתכלית העבודה היא ביטול שלם אליו ית"ש, ביטול מוחלט. וזהו "לשמה" גמור. ולכך אם האדם מכוון את עבודתו, לא רק כתכלית, אלא כבר עתה באופן של ביטול אני ניכר, אזי מקום השלא לשמה שבנפש תובע את חלקו ומחפש תענוג, עונג גשמי או רוחני. וכשאינו בא על סיפוקו נעשה עצב. ולכך נצרך לבנות מקום שלא לשמה בנפש ובו לזונו כראוי מתוך איזון נכון עם חלק השלמה. וכתכלית להגיע ל-לשמה הגמור. מתוך מהלך של הגדלת השלמה, והקטנת השלא לשמה, בהדרגה איטית ויסודית. ומתוך שימת לב, מחד שהתכלית לשמה תהא בבהירותה, אולם מאידך לברר היטב תדיר שחלק השלא לשמה ניזון לפי ערכו הראוי לו עתה.

ד. אחת מן ההכרעות הכבדות ביותר אצל האדם, היא הכרעת "הדרך", לבחור דרך בעבודת ה' שבה ילך. ולצורך כך נצרך נקיות, שיקול דעת דק וישר, ותפלה וסייעתא דשמיא, ופעמים רבות אף התייעצות עם גברא רבה. על דרך כלל ראוי להכיר כמה וכמה דרכים ומתוכם לברר מה רחוק ומה יותר קרוב לפי הנראה לעת עתה, וכך להמשיך בבירור יתר בכל תקופה מתוך תפלה ובכי לפניו ית"ש שיכוונו לדרכו הנכונה.

ה. כנ"ל אות ב'. הבנתך יש בה מרתיחת הדמים של גיל הנעורים, ונצרך לאזנה ל"שביל הזהב", כנ"ל.

ו. זו שאלה אישית שלא ניתן להשיב עליה במסגרת זו. אפשר לנסות לשלוח שאלות פרטיות מתוך בירור הבנת הדרך מחד, והכרת הנפש הפרטית מאידך, וכיצד הינך משלבם למעשה, ומתוך כך יהא יותר בנקל להשיב באופן מבורר ומדויק יותר בס"ד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת. לשאלות: rav@bilvavi.net

בלבבי משכן אבנה

כמעט כל החומר המופיע בעלון זה חדש

בקרב עלון מיוחד לקורונה

י"ג עיקרים

ויסודות האמונה לרמב"ם

תלמיד חכם כל דיבוריו דברי תורה

מי שהדברים הללו נתפסים אצלו בחוש, כל דיבוריו אינם אלא דיבורי תורה. ידועה דרשת חז"ל עה"פ "ועלהו לא יבול", ש"אפילו שיחתם של תלמידי חכמים צריכה תלמוד". ביאור הדבר מדוע שיחתם של ת"ח צריכה תלמוד, מחמת שהם מכירים שלשון בני אדם שלהם הוא תורה, "דיברה תורה - בלשון בני אדם". אבל מי שהוא לא בבחינת ת"ח, שהוא לומד דף היומי, עתה הוא לומד תורה. אבל שהוא מדבר בעסקיו, עתה הוא מדבר בעניינים אחרים. והרי שהתורה לא התלבשה אצלו בלשון בני אדם.

לעומת כך, תלמיד חכם, שיחתו צריכה תלמוד מחמת שדיבורו הוא ממקום שהתורה התלבשה בלשון בני אדם, וכאשר הוא מדבר, הוא מכיר שהתורה התלבשה בדיבורו, וכל דיבורו אינו אלא הלבשה של תורה. והרי שהתורה יכולה להתלבש ב"אבימלך", ב"פרעה", וגם במילה "בורסה", אין הבדל גדול.

אמנם, התורה מתלבשת ומתגלה שם רק אצל מי שמכיר שהיא מולבשת שם. אבל על דרך כלל, מי שהוא לא ת"ח, הוא לא מכיר שהתורה מתלבשת שם. הוא תופס שעל התורה נאמר שמונחת בקרן זוית, וכל הרוצה ליטול יבא ויטול, אבל לא שהיא מתגלה

ומתלבשת בכל דבר.

מי שהכרתו היא הכרת הנפש, שהתורה מתלבשת בכל דבר, כל דיבוריו אינם אלא דברי תורה. ואין עסקו אלא בדברי תורה, ובדברי חכמה, בבחינת "שיחתם של ת"ח צריכה תלמוד". זוהי ההגדרה של שהתורה התלבשה בכל דבר.

כל הבריאה היא גילוי של התורה

יסוד זה הינו ברור, ונבארו בקצרה. נאמר בזה"ק "אסתכל באורייתא וברא עלמא", שהקב"ה אסתכל בתורה וברא את העולם. והרי שמה שאין "באורייתא" [בתורה], אין ב"עלמא" [בעולם], ולכן לא יתכן שישנו מקום שפנוי מהתורה. ומה שנראה לבני אדם שהתורה מונחת בקרן זוית, וה"ברא עלמא" הוא במקום אחרית - זו תפיסה שטחית. התפיסה האמיתית היא, שהתורה היא הכח הפנימי של הבריאה שמחייה כל דבר מאורו ית"ש שגנוז באורייתא, והרי שאין לך דבר בעולם שהוא לא גילוי של אורייתא, ובעומק - גילוי של הבורא ית"ש.

וזהו מה שנאמר בחז"ל "איזהו חכם, הלומד מכל אדם" (אבות ד, א), כלומר, "לומד מכל אדם" מחמת שגם הדומם הוא חלק מצורת אדם, וגם בו נאמר "כולם בחכמה עשית", שהכל מצד העומק הפנימי נברא בחכמה. אלא שיתכן שמי שאומר את הדברים ופועל את הדברים אינו משיג

את מה שהוא אומר, כמשל לאדם שקורא זוהר הקדוש והוא לא יודע מה שהוא אומר, ומי שעומד לידו שומע את כל דברי החכמה. אבל בעצם כל הבריאה כולם אומרת את אותם דברי חכמה.

כבר דיברו חכמים בזה הענין הרבה.

הגשמה - אור שנשתלשל מלמעלה

כל סוגיא יכולה להתארך הרבה מאד, אבל עד כאן נתבאר בקצרה ממש היסוד השלישי של דברי הרמב"ם, שעניינו שלילית ההגשמה, שהדברים לא נאמרו בבורא ית"ש, וכל ההגשמות שנאמרו, הגדרתם היא שזו התלבשותו של הבורא בנבראים.

על שם כן זה נקרא "הגשמה", מלשון מוריד הגשם. כלומר, דבר שנמצא למעלה הוא בבחינת "אור", אח"כ האור הופך להיות רקיע, ואח"כ הרקיע הופך להיות מים. זהו הסוד של כל גשם שיורד, הוא משתלשל מלמעלה למטה, כדברי חז"ל ש"מים עוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך", ומבארים רבותינו מהו ה"מקום הגבוה" שממנו הגיעו המים - אור שנשתלשל ונעשה רקיע בתוך המים, וירד למטה ונעשה מים. והרי שכל מה שאנו רואים למטה, זה נקרא "הגשמה", כגשם ששורשו למעלה אור, והתגלותו למטה הוא כפי שהוא מתגלה בעולם החומר. ■ המשך בע"ה שבוע

זוהי מה שמתבאר כאן עתה בדבריו של ר"א בן הרמב"ם.

ובאר שנטש את ההתבודדות וסטה ממנה והתעסק בעניני ממלכתו לתועלת הדת, הנה אמר כי אף שחדל מהתבודד וחזר לעניני הממלכה,

הרי שלכאורה דוד המלך הפסיק את ההתבודדות, וחזר להנהיג את עם ישראל כמלך ישראל, בבחינת "ידיים מלוכלכות בשפיר ושליה".

הרי זו התעסקות המכוונת לרצון ה' יתעלה

כפשוטו, באמת הוא עזב את מדרגת ההתבודדות, אבל לא מרצונו העצמי לעזוב את ההתבודדות, אלא הוא עזב מחמת שזוהו רצון ה', שהאדם יחיה בהתבודדות ויחזור בחזרה לעירוב עם הבריות.

ואינה כהתעסקותם של שאר מלכים שמרחיקים ומענישים או מקרבים ומתרועעים לטובת הנאתם או לטובת ממלכתם, אבל הוא אינו כן - אלא יעניש את הרשעים עושי נזק וזורעי רע וירחיק את בעלי-הגאווה ובעלי-התאוה ויעדיף את קרבתם של נקיי-הדעת והטובים וההולכים בדרך הישר ויבחרם להיות יועציו ודורשיו ומשרתיו. ואלו שתכונותיהם הפוכות מן התכונות הללו לא יתקיימו לפניו.

ההבדל בין דוד המלך לשאר המלכים, כפשוטו, לשאר מלכים אין את ההתבודדות, ולפיכך זה משפיע שהנהגתם היא באופן של רוע. משא"כ דוד המלך כיוון שהוא יונק מההתבודדות, לכן הנהגתו לאחר-מכן שונה.

אמנם, כפי שנתבאר לעיל, לא רק שלאחר-מכן הנהגתו שונה, אלא עומק הדבר הוא, שהוא מכוונם ומביאם באופן שגם הם יגיעו למדרגת ההתבודדות השלמה. זו מדרגתו של דוד המלך. ולכן הוא יוצא מן ההתבודדות, חוזר להתבודדות, ומנהיג את כולם למדרגת ההתבודדות השלמה, וזהו אורו של משיח.

ובעלות השחר, שהיה על פי רוב אחר ההתבודדות בשעות-הלילה,

ביום האדם מעורב עם הבריות, שיוצא לפועלו ועבודתו עדי ערב. הלילה ביסודו נוטה יותר לזמן של התבודדות, ולכן עיקר זמן ההתבודדות הוא בחושך ובלילה, כמו שהוא אומר כאן, ויאמר עוד להלן.

דוד המלך היה קם בחצות לילה, כמו שהוא אמר בתהלים, והגמ' דורשת מהפסוקים שהוא היה אומר שירות ותשבחות לה' ועוסק בתורה. ובעומק, אלו היו שירות ותשבחות מתוך התבודדות, וכן עסק בתורה מתוך התבודדות. והחלק בתורה שהוא היה עוסק, זהו חלק התורה במדרגת היחידה שבנפש, שהיא רוא דרזין, והיא מדרגת התורה המקבילה לכח התבודדות בנפש. ועל זה נאמר בעומק: "אין מגלים סתרי תורה אלא לחכם ומבין מדעתו", מה שהוא מבין מדעתו, הוא לעולם לא יכול לספר לרעהו, זו ההבחנה של הסוד הגמור,

פרק ד' | הכרה עצמית

וגם יקבל על עצמו לעשות ולקיים ככל הכתוב בתורה שבכתב ובעל פה

ללמוד על מנת לעשות.

ראשית, כי כל זמן שלומד האדם - חס ושלום - שלא על מנת לעשות, טוב לו שנתהפכה שליתו על פניו.

אבל בעומק הגדרת הדבר היא, קבלת תורה אינה אלא אם היא הלימוד באופן של מעשה.

ובלשון כוחות של נפש, מלבד הגדרת הדבר כפשוטו - קיום הדין, כל זמן שאין האדם מקבל על עצמו ללמוד על מנת לעשות, אור התורה אינו בוקע לכוח המעשה שבנפש, וכל שלא בוקע לשם, אין כלל קומתו נקשרת לאורייתא.

בלשון ברורה, מצוות, אינם רק עשית פועל של מצוות, אלא הם הוצאת אור התורה מהכח לפועל, זוהי מדרגתן של מצוות, וכאשר האדם לומד באופן השלם, - קבלה על מנת לעשות, שזה בעומק הגדרת מדרגת המצוות - הוא מאיר את אור התורה שנמצא בחכמה שבמוח ובלב, ומוציאו לפועל גמור - אל כח המעשה.

כל המקבל... כאילו עשה, שכן הקבלה פועלת להוריד ולשלשל את אור התורה לכח קומת המעשה בנפשו של אדם.

כוונת הנפש החיים אינה רק לשלול את הלומד שלא על מנת לעשות ולומר שצריך ללמוד על מנת לעשות, כלומר, לעשות את המצוות, אלא הסוגיא כאן היא סוגיא מדין הארת התורה.

ובעומק, זה כל סוגית המצוות.

זה ההבדל בין מצוות של ישראל, למצוות של אומות העולם - ז' מצוות שנצטוו בהם בני נח, שכן במצוות של אומות העולם אין את אותו אור גמור - אור התורה, המצוות הללו הם מצוות בלא תורה, אבל אנו, ישראל שקיבלו תורה בהר סיני, המצוות שנצטוונו הינם מצוות שמוציאות מהכח לפועל את הארה של התורה.

לכן, חלק מסוגית עמלה של תורה, זו הקבלה לקיים את המצוות בפועל, כי זו היא השלימות של הארת אור התורה שיוצא מהכח אל הפועל על ידי מעשה המצוות.

אם כן, מה שנאמר "וגם יקבל על עצמו לעשות ולקיים ככל הכתוב בתורה שבכתב ושבעל פה" זהו מה שמפורש להדיא לדינא שצריך לקיים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים בלימוד

כאשר האדם נמצא בתחילת דרכו, עדיין לא מתגלה אצלו לא כח האחד שבנפש – המהלך שלו, ולא כח האחדות המאסף מצרף ומאחד את כל המהלכים. ואם הוא מנסה לצרף ולאחד דברים, בד"כ זו בבל מלשון בלילה של בבל וערבוב. כך זה בתחילת דרכו של האדם, ויש כאלה שכך גם מסיימים את ימיהם.

אך ככל שאדם גדל ובוקע יותר למהלכי הסוגיות ולאור הפנים שבתורה, אזי מתגלה באדם, מצד אחד הכח לגעת במהלך השורשי ששייך לחלקו שלו באורייתא, ומאידך הכח ההפוך – לאחד את כללות כל השיטות כולם, ויש לו את שני הקצוות הללו.

ישנם בני אדם, שנוטים לגלות רק את העצם שבנפש – את המהלך הפרטי שלהם, בלי הכח של הכללות. ולעומתם יש כאלה שמגלים רק את הכח של הכללות ומקבצים שיטות בלי המהלך הפרטי שלהם.

סוג האנשים השני מצוי מאוד, ובפרט באלו שמקבצים פסקי הלכות של שיטות הפוסקים, הם מאספים את ריבוי שיטות הפוסקים וע"י כך מקבצים ספרים שלמים, אבל אין בהכרח שיש בזה מהלך שלהם.

ומה גם שלפעמים זהו קיבוץ רק בפסק ההלכה ולא בסברא. וכפי שהתבאר, על אף שבשיעור מסוים גם זה סוג של קיבוץ, אבל בנוסף על כך צריך הקיבוץ לנבוע מהמהלכים היסודיים של הדברים.

תפיסת מהלך

מלבד כך שבכל סוגיה וסוגיה צריך האדם למצוא את החלק שלו ששייך לאותה סוגיה, וכן לאסף ולאחד את שיטות רבותינו. הכח היותר עליון הוא לקנות את תפיסת המהלך הכללית, – להבין מהו המהלך שלו שבו הוא תופס וממנו חלקו שלו בתורה. וכן בדברי רבותינו, צריך לקנות את תפיסת המהלך – מהו המהלך שבו דרך ועל פיו אמר כל אחד מרבותינו את דבריו.

נבאר: כאשר אדם נמצא בחיצוניות, אזי הוא יכול בכל פעם לומר סברות, פעם סברא כזו ופעם סברא אחרת בלי שום בנין אב. אבל ככל שהאדם בוקע יותר לפנימיות, למרות שכמובן הסברות שלו הם רבים, אבל ישנו בית אב וצורת מהלך שעל פיו בנויות כל הסברות שלו. כמובן שיש בזה רוחב מסוים בתוך אותו מהלך, אבל ההבנה שלו בנויה באופן של מהלך מסוים. וככל שהאדם מעמיק יותר בדברי רבותינו, אז הוא מכיר בכל אחד מרבותינו מהי צורת המהלך שלו. ונמצא שהוא לא לומד עוד שיטה ועוד שיטה בכל סוגיה, אלא יש כאן כמה מהלכים ופנים יסודיים לדברים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא –

ובסוד הזה היה עוסק דוד המלך בחצות לילה.

הקדיש עצמו לענישת הרשעים כדי שימחו הם ורשומם מעיר קדשו יתעלה. ואין ספק כי זוהי אחת מתוצאות התבודדותו ע"ה, כי מי שהתבודד באופן הנזכר, חזקה עליו שינהג כפי האמור לעיל.

זו לא רק הנהגה לבטל את הרע כפשוטו, אלא ביטול הרע נבע מכח התבודדותו.

ובעומק, שורש הדבר שדוד המלך היה מבטל את הרע כדי למחותו, שהרי היחידה כולה טוב, ואין בה מציאות של רע כלל. וכשהוא היה דבוק ביחידה השלמה, ומכח כך הוא הלך להנהיג את עם ישראל, הרי שזה גורם שעתה יש בו השתוקקות לבטל את הרע מן העולם, ומכח כך הוא היה מעניש את הרשעים. שורש הדבר נבע מהמקום הפנימי שמחובר לעולם שכולו טוב, מהעומק של המקום שאין שם שום מציאות של רע, ולא רק בגדרי העשייה בפועל, שזהו תולדת הדבר.

מאותו מקום שנאמר בו: "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ" (זכריה יג, ב), ממקום זה נאמר שהקדיש עצמו לענישת הרשעים כדי שימחו הם, ולא רק הם, אלא גם ורשומם מעיקר קדשו ויתעלה. זהו העומק שהסתלק גם רושם הרע מהעולם, ולא רק הם, וזה יתקיים לעתיד לבוא, בביאת משיח. וזהו כחו של דוד המלך, הסילוק גם של הרישום. ועל זה הוא אומר בלשונו, ואין ספק כי זוהי אחת מתוצאות התבודדותו ע"ה, זו תוצאה ברורה ממקום שכולו טוב ואין מציאות של רע, התוצאה היא, כי מי שהתבודד באופן הנזכר, חזקה עליו שינהג כפי האמור לעיל, והנהגה זו היא הנהגה הממשיכה מהמדרגה העליונה יותר, כמו שנתבאר.

עד כאן נתבאר מדרגתו של דוד המלך ע"ה. והמתבודד בה"א הידיעה, באופן השלם, זהו דוד המלך. דוד המלך קיבל את שבעים שנות חייו מאדם ראשון, כדברי חז"ל הידועים. ובתחילה המתבודד בה"א הידיעה היה אדם הראשון, "לפיכך נברא האדם יחידי", ומכאן ואילך כל בני האדם, חוה, קין, הבל, שת, וכן הלאה, אינם באופן של התבודדות שלמה, שהרי זולתם ישנם בני אדם נוספים. אבל דוד המלך, שאת חייו קיבל מאדה"ר, שבו הייתה התבודדות שלמה, לכן שבעים שנות דוד המלך שורשם הויה גמורה של התבודדות.

וזו סוף הסוגיא שבה נתבארה מדרגת דוד המלך, שכל מהותו והיותו מדרגת ההתבודדות. וכמו שהוזכר, מהצד התחתון והשפל הוא היה בבחינת מתבודד מצד כך שגם משפחתו פרשו ממנו, כי היה חשש שהוא אינו בנו של אביו, חשש האם הוא יכול לבוא בקהל, ועל ידי כן הוא היה נבדל מכולם. אבל מצד האמת זהו היה הכלי העכור שדרכו התגלתה ההתבודדות, וזהו מה שאמר: "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה" (תהלים יח, כב), מה שמעיקרא הייתה "אבן מאסו הבונים", שמתבודדת לעצמה מהצד התחתון, היא חזרה ועלתה ונתגלה בה שלימות מדרגת ההתבודדות מהצד העליון שבה, שזהו הגילוי של דוד מלכא משיחא, דוד מלך ישראל חי וקיים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא –

מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

סנהדרין (לו, ע"א) - לפיכך נברא אדם יחידי, ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת מישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא. ובאבות דר"נ איתא, כאילו איבד עולם מלא שנברא בעשרה מאמרות.

ועיין רע"ב (אבות, פ"ה, מ"א) שכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא, והרשעים שבעוונם מאבדים את נפשם כאילו מאבדים את העולם, כך מצאתי. ולי נראה, שמאבדין את העולם ממש, שמכריעים את כל העולם כולו לכף חובה, ונמצא העולם אבד בשבילם.

ועיין יד רמ"ה (סנהדרין שם) וז"ל, ללמדך שכשם שנתמלא העולם כולו מאדם אחד, כך כל הנמצאות בורא אחד בראם, וסימנך, הלא אב אחד לכולנו, הלא אל אחד בראנו. והבן שכאשר ח"ו מאבד נפש אחת, בזה סותר הגילוי שהוא שורש הכל, שאב אחד לכולנו, אל אחד בראנו, ולכך אמרו כאילו איבד עולם מלא.

ועיין מהרש"א (שם) וז"ל, דקדק לומר נפש אחת מישראל, שצורת אדם שנברא יחידי היא דיוקנו של מעלה כיחידו של עולם, וצורת יעקב הוא דמות דיוקנו כדאמרינן בחזקת הבתים, אבל כותים אינן צורת אדם רק כשאר הנבראים, והמאבד נפש אחד מהם אינו מאבד עולם מלא, וכן המקיים נפש אחת מהם, דכותים לא מעלים ולא מורידין. ועומק הדבר כנ"ל ע"פ דברי היד רמ"ה, שהיחידי מעיד על אל אחד בראנו. וזהו דייקא בישראל שהם בבחינת אתה אחד, ושמך אחד, ומי כעמך גוי אחד בארץ.

ועיין מהר"ל (דרך חיים, אבות, פ"ג) וז"ל, כי לפי מציאות העולם וציור החכמה, לא היה צריך שיהיה רק אדם אחד ולא יותר. וכשם שראוי לפי ציור החכמה שיהיו שאר המינים הרבה, כך ראוי שיהיה נברא האדם יחידי. כי האדם הוא מלך בתחתונים, ודבר זה ידוע כי ראוי שיהיה המלך אחד, כי אין ראוי שיהיה שני מלכים. ודבר זה מתבאר בדברי חכמים (חולין, ס, ע"א) אין שני מלכים משמשים בכתר אחד. ומפני שהוא מלך בתחתונים, הנה מצד צורת העולם, שכך מסודר מן השי"ת, ראוי שיהיה האדם יחידי, ולפיכך המקיים אדם אחד כאילו קיים כל העולם, וכן המאבד אחד כאילו אבד כל העולם. ועוד, כי האדם צורת העולם, ומשלים אותו, ובשביל האדם נבראו כל התחתונים ובריאת העולם ובסדר שלו האדם נברא יחידי, כי כך ראוי מצד ציור העולם, כי הצורה היא אחת בלתי מתחלקת, ולפיכך נברא האדם יחידי, ולפיכך אדם אחד נחשב כל העולם כולו, עכ"ל. ועיין מהר"ל סנהדרין שם. והבן שלפיכך מאבד נפש אחת, איבד "צורת העולם" כולו, ודו"ק.

שאלה איך אני יכול לקנות מדת הבטחון

אני לומד חצי שעה של מוסר בעניני בטחון, ואני רוצה לקנות היטב את מדת הבטחון. אני מוכן להקדיש חצי שעה להרבה שנים, כדי לזכות לזה. מה האופן היעילה ביותר בעבורי כדי להגיע להיעד שלי? יישר כחך להרב שליט"א.

תשובה

סוגיא זו נתבארה בסדרת דע את בטחונך, מהותה ולפ"ז צורת העבודה בכללות.

אם ישנם שאלות לפי הנ"ל אשתדל לענות בס"ד.

במקביל לכך ראוי ללמוד את **ספר מדרגת האדם**. ובפרט בחלק הבטחון. וכן **בספר שומר אמונים** בחלק הנוגע להנ"ל.

ולמעשה בכל יום לבטוח בקב"ה על דבר קטן מאוד, ולא לעשות בו השתדלות כלל, או למעט בהשתדלות, מתוך מודעות של קנין מדת הבטחון.

זאת ועוד. ראוי ללבן סוגיא זו מראשיתה עד אחריתה. מן המקרא, משנה, תלמוד, ראשונים ואחרונים, עד מקום שידך משגת. ולערוך זאת בחיבור בצורת ספר ע"מ להוציאו לאור בעתיד. דבר זה יוצר שקיעות, קביעות, ויסודיות בעסק זה של התורה והעבודה. וכן יוצר בהירות יתירה. וכך העבודה למעשה תהא באופן של תורה ועבודה, יחדיו.

שאלה איך אני יכול לקנות מדת הבטחון - המשך

שאלתי בעבר להרב איך אני יכול לקנות מדת הבטחון, ויישר כחך מאד להדרכת הרב בזה שקיבלתי (וגם אני מתחיל לעשות את זה). והרב השיב לי תשובה כמה דברים לעשות למעשה, והדבר הראשון היה (לשון הרב שליט"א) "בכל יום לבטוח בהקב"ה על דבר קטן מאד ולא לעשות השתדלות בו כלל." יש לי כמה שאלות על זה.

- האם זה מורה שאם אני בוטח באמת בה' בלי שום השתדלות, זה אומר שאני יקבל מה שאני בוטח בו? לדוגמא אם אני רוצה דבר קטן ואני בוטח שאני יקבל את מה שאני רוצה, אז הדבר הזה בודאי מגיע לי? כיון שאני בוטח בה'?
- האם הרב יכול ליתן דוגמאות מהו "דבר קטן" שאני יכול לבטוח עליהן?
- מה שהרב אומר לי שאני יכול לבטוח על דבר קטן בלי שום השתדלות (ואז אני יקבל את מה שאני רוצה), האם זה תלוי באיזה מחלקות בגדר הבטחון, והרב הולך כפי איזה שיטה, או שדבר זה הוא לכו"ע?
- מה צריך להיות הכוונה כשאני בוטח על דבר קטן, ואיך אני יכול להנצל מ"דמיונות" סתם?

תשובה

- ישנם ב' מהלכים בבטחון. א. לבטוח שבודאי יקרה כן. ב. לבטוח שיקרה רק מה שה' רוצה, והכל לטובה. וראוי על דרך כלל להתחיל עם החלק השני.
- כגון שאספיק את האוטובוס באופן שיצאתי בזמן סביר. שארדם ואשן כראוי על מנת שאוכל לתפקד כראוי.
- נתבאר באות א'.
- שרק הקב"ה מנהיג את הכל בכל מכל כל, כל פרט ופרט. והנהגתו לטובה.

יקהל-פקודי | ה-ח

לשם שבו ואחלמה. אחלמה, חה-אלם. הנה אשה ראשונה שבעולם, תחלה נקראת חיה, חה-י, ואח"כ חוה, חה-ו. ושורשה ביצירת אדם שכתוב ביה אשר יצר את האדם בחכמה. חכמה, כמ-חה. מך-חה. שנעשה חה מך, שתחלה היה חיה, בחינת חיה שבנפש, בבחינת נפש, רוח, נשמה, חיה, ושורשו ביחידה, ייד-חה. וכאשר נעשה מך נעשה חוה כנ"ל, דעת דנחש חוה-חוויא. כי מה שתחלה היה אחוה בין אדם וחווה. אח-וה. ר"ת אח, אדם - חוה. נעשה פרוד אלף לבדו, וחווה לבדה. ואדם, זכר, לבדו, לשון זכירה. וחווה, נקבה, לשון שכחה לבדה. שכחה, שכ-חה.

ושורש הפגם כמ"ש (בקיודשין מט ע"ב) יי קבים של שיחה ירדו לעולם, ט' נטלו נשים, והשאר כל העולם כולו. שיחה, יש-חה. וכאשר שחה ודיברה עם נחש נפל כח השיחה, כח יש-חה, ונתהפך שמה מחיה לחוה, כנ"ל. ובזה קלקלה אדה"ר, שהוא בבחינת חלתו של עולם, כמ"ש חז"ל. חלה, ל-חה. וכן היא שתחלה הייתה בחינת חומה, חה-מו, כמ"ש ביבמות שהאשה חומה לאיש, נפרצה חומה זו ונעשה הרחבה, רחבה, רב-חה. לשון חורבן. חרבונה, רבון-חה. ובו היה תיקון כמ"ש וגם חרבונה זכור לטוב.

ושורש הפגם בעינים, ראה, כמ"ש ותרא האשה, כי שורש כל הפגם, נפילה ושבירה בעינים, כנודע. והוא בחינת חוה, ז-חה. ונשתלשל לעין רואה, לב חומד, חמדה, מד-חה. ומקום הלב והחזה מקבילים אהדדי. ונשתלשל לכלי המעשה גומרים, אות ברית קודש, בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא. בחינת שורש לחוש המישוש חרפה הוא לנו. כי מצד אוה"ע, נחש, חרפה, ומצד ישראל קדושה, כמ"ש הרמב"ן. חרפה, פרחה, פר-חה.

ולחד מ"ד עץ שאכל ממנו אדה"ר חטא היה. חטה, ט-חה. ואכילה זו גרמה אנחה, אן-חה. וצוחה, צו-חה. ותולדה בושה, שתחלה כתיב ולא יתבוששו, ואח"כ נולד בושה. בחינת חפרה - חרפה, פר-חה. ואזי תפרו להם חגורה, חה-גור. ואזי ירדה חוה ממדרגת אשה לאדם, למדרגת שפחה. ותולדת מעשה זו שנולדה חמה עזה בעולם. בחינת חרון אף, חרה אפי. חרה, חה-ר. חמה, מ-חה. וממנה כל שורש הקלקולים שבעולם. מיתה ומחלה. מחלה, מל-חה. ונתהפך גוון הלבן בחינת חמלה, חה-מל, לגוון של דין אדום, שחור, "שחורה אני", שרו-חה.

ובתיקון עומדת שרה לעומת חוה. וממנה יצא יצחק שתקן תפלת מנחה. מן-חה. אולם בשורש לידתו היה חסרון שצחקה שרה. צחקה, קץ-חה. ולכך תחלת יצירתו ברחמה, רם-חה, לא היה בשלמות. ונולד יצחק, שמדתו מדת הדין, גבורה, מלחמה, מלמ-חה. וכאשר באו המלאכים לבשר על לידת יצחק, נתן להם אברהם חמאה, אם-חה. שורש לתיקון האכילה דקלקול שאכלה חוה מעץ הדעת, פרי שאינו שלם, "אכלה פגה", שהיה בו חנטה, חה-נט, אולם לא בישול גמור.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אחוה, אחוזה, אחיה, אחיהוד, חכמה, חסה, אנחה, אחתה, הניח, הריח, חדשה, חומה, חלה, חמה, חמשה, חפזה, חרדה, חרמה, חרפה, מחלה, מלחמה, מנחה, נחלה, רחבה, בריחה, שלחה, דחה, תחלה, בריחה, חיה, חוה, שמחה, שלחה, חזקה, גלחה, חוה, זרחיה, חגורה, חבורה, חזקה, משפחה, נדחה, שפחה, חללה, חיטה, חכה, חלילה, חלחלה, חלבה, חמאה, חמדה, חמותה, חנטה, חנינה, חנכה, חמיה, חפה, חפרה, חפשה, חצה, חקה, חקרה, חרבונה, חרבה, חרה, חשבה, יחידה, חוילה, נחמיה, צוחה, צחקה, קדחה, רחמה, שחורה, שכחה, שיחה. המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

סנהדרין (נט, ע"ב) - ר"ש בן מנסיא אומר, חבל על שמש גדול שאבד מן העולם, שאלמלא נתקלל נחש כל אחד ואחד מישראל היו מזדמנין לו שני נחשים טובים, אחד משגרו לצפון ואחד משגרו לדרום להביא את סנדלבונים טובים ואבנים טובות, ולא עוד אלא שמפשילין רצועה תחת זנבו ומוציא בה עפר לגנתו ולחורבתו. ובאבות דר"נ (פ"א) אמרו אחד משגרו למערב ואחד משגרו למזרח. ובנוסחא אחרת שם, אחד משגרו לשדה ואחד למערה.

ועיין מלבי"ם (בראשית, ב, תורה אור) וז"ל, אחד משגרו להביא אבנים טובות, שהוא כח המדמה והמתעורר שתאותם אל העושר, והיה זה טוב אם היה משתמש בו לעשות צדקה וחסד וכדומה. ואחד היה מוציא בו זבל לשדהו ולגיתו, הוא כח המתאוה שהיה משתמש בו להכין לו מאכל הצריך, שהוא פרי הגינה והשדה.

והנה גדר "אבד" מן העולם. כפשוטו שאבד מדרגת שמש לאדם, ונפל למדרגת בעל חי כפשוטו. אולם ביתר ביאור יעוין במגלת אסתר (פירוש על ספר המצות לרמב"ם, שורשים, שורש ט) וז"ל, הנחש קודם שקולל מחמת חטא אדה"ר, ואז היו לו רגלים. וזהו שנאמר לאדה"ר ורדו בדגת הים ובעוף השמים ובכל חיה הרומשת על הארץ, לומר שישתמש גם ממנו לעסקיו, לפי שהיה ראוי למלאכה קודם שנתקלל לילך על גחון, וכן פירש"י התם. ומפורש אמרו שם בגמ', תניא ר"ש בן מנסיא אומר חבל על שמש, וכו', וכל אלו הפעולות לא היה יכול לעשות כאשר דליו שוקיו, עכ"ל. ולדבריו עיקר האבד, שאבד שוקיו. רגליו, ונעקר שימוש בפועל לאדה"ר.

אולם על פנימיות כח הרע, נתבאר בפרי צדיק (וישלח) וז"ל, חבל על שמש גדול וכו', והיינו דאם לא נתקלל הנחש (אבד מדרגתו) והוא כשלא היה מפנקו מנוער, היה הנחש עבדו, והיה מכניס כל כוחות הנחש בקדושה, עכ"ל. ועיין בדבריו (שם, קדושת שבת, מאמר ז) וז"ל, ושני נחשים טובים שמשגרו לצפון ולדרום, הוא ע"י כבישת שני היצרים דתאוה ורציחה, שע"ז אמרו (ע"ז, ה, ע"ב) על הפסוק (ישעיה, לב, כ) אשריכם זורעי וגו', שכשעוסקים בתורה וגמ"ח, יצרם מסור בידם, עכ"ל. והוא קרוב לדברי המלבי"ם לעיל.

והנה אע"פ שאבד שמש זה, צדיקים משיבים האבידה, כמ"ש בשל"ה (תולדות אדם, בית דוד, קמא) וז"ל, בלע המות לנצח, שלא אמר בלע מלאך המות, אלא "המות", תובלע, וישאר מלאך קדוש. וכן סמא"ל יוסר ויבוטל ממנו בחינת "סם" וישאר "אל", שהוא קדוש, כלומר אלהי רוחני. וזהו סוד הנחשים שהיו נמצאים במערות הצדיקים, כמ"ש (ב"מ, פד, ע"ב) עכנא עכנא, פתח פיך ויכנס בן אצל האב, שיצה"ר שלהם כבר נמתק, עד שנעשה להם לשומר ולשמש, וכן נמי אמרו, חבל על שמש גדול שאבד מן העולם, וכו', שאלמלא מרד סמא"ל ונעשה מר, היה העולם משתמש ע"י והיו קונים עולמם ע"י, כי היה מסייע להוציא זבלי טינוף העבירות ולהרחיקו מעשות רע (שומר), והיה לו התועלת להביא מרגליות ולעשות מצות (שמש), עכ"ל. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אור א"ס

גילוי ראשון אור א"ס (כמ"ש בלשם בשם הגר"א ועוד), רצון (ולמעלה מכך גילוי של עצם ההויה, ואכמ"ל). ובו נעשה רצון הן לאוהב, והן לאויב. רצית בנו מ"מ.

ועוד. אמרו ספרי זוטא (פ"י, לה) כל שהוא אויב ושונא לישראל, כאלו הוא אויב ושונא למקום, וכו', שנאמר (שמות, כג, כב) ואיבת את אויביך וצרתי את צרריך.

צמצום

מיצר, מצרים. וכתוב (שמות, טו, ו) תרעץ אויב. ואמרו (שוחר טוב, תהלים, יח) למצרים. וכתוב (איכה, ב, ז) הסגיר ביד אויב. ולהיפך כתיב (תהלים, לא, ט) ולא הסגרתני ביד אויב, העמדת במרחב רגלי.

ועוד. הצמצום לוחץ הדבר ודוחקו אל תוכו. וכתוב (תהלים, מב, י. מג, ב) בלחץ אויב.

ועוד. חלל שורש לע"ז. ואמרו (מכילתא, משפטים כ') שור אויבך, זהו גוי עובד אלילים.

קו

כתיב (ירמיה, לא, טו) מגיעי קולך (קו-לך) מבכי, ועיניך מן דמעה, כי יש שכר לפעולתך נאם ה', ושבו מארץ אויב, ויש "תקוה" לאחריתך.

עיגולים

שורש לגלות, שגולה ממקומו, ושב למקומו, בחינת עיגול. וכתוב גבי רוצח בשגגה (במדבר, לה, כג) והוא לא אויב לו, וגו', אל עיר מקלטו אשר נס שמה.

ושורש לגאולה. וכתוב (תהלים, קו, י) ויגאלם מיד אויב.

יושר

ג' קווים. ובשורש כולם בחינת ימין (עיין ערך קטן עתיק). ועיין מעשי ה' (מעשה מצרים, הגש"פ, פכ"ד) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב, וכן נטית ימינך תבלעמו ארץ, נגד שלשה פעמים ימין שאמרו שם, אמר פה ג"כ שלשה פעמים ימין, עיי"ש.

שערות

שערות הראש יש בהם בחינת ראשה פרוע. והוא השורש לכל הפרעות. ובמקום סיום יציאת שערות הראש מאחור, נמצא העורף, פרוע-עורף. כי יונק מפרוע ראש, ודו"ק. וכתוב (דברים,

לב, מב) מראש פרעות אויב. ואמרו (ספרי, האזינו, שלב) מה ראו ליתלות בראש פרעה על פורעניות, מפני שהיה תחילה לשעבודם של ישראל. ועיין מהרש"א (ב"ב, טז, ע"א) פרעה הנקרא סתם אויב, כדכתיב, אמר אויב, תרעץ אויב. וכתוב (ירמיה, יח, יז) אפיצם לפני אויב, ערף ולא פנים. ושורשו ד' מאות שנה גלות מצרים, ששורשם בד' מאות איש עמו של עשו כנודע, שהוא בחינת איש שער, ומסוף השערות שבראש יונק פרעה, הערף, כנ"ל. ובמכילתא (בשלח, ה) תרעץ אויב, זה עשו, שנאמר יען אמר האויב עליהם האח. ועיין ר' חיים פליטאל (שם) מראש פרעות אויב, מן הגלחים שהם פרוע ראש, כמו ופרע את ראש האשה, שעתיד לנקום מן הגלחים שמטעים אותם (ועיין אברבנאל שם, מראש פרעות אויב, ר"ל שהנקמה והפרעון מהאויב יהיה בהתיז את ראשו בסבת הפרעות והנקמות שעשו בישראל). ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה סז, ו) כי עיקר יניקת האויבים הוא מן המביני מדע, דהיינו מן המח, בבחינת מראש פרעות אויב, היינו שמן המח שבראש, משם נתגלגל כל האויבים והשונאים, כי יש בהמח מותרות, שמן אלו המותרות שבמח יוצאין השערות ומהם יונקים האויבים, והם יונקים עד שכלה כל המותרות שבמח, ואזי אין להם יניקה, ונופלים.

אזן

שמיעה והיפוכו חרשות. ומכשפים נקראים בלשון ארמית חרשין, כי יונקים מחרשות שבאזן. ועיין (זוה"ק, זוהר חדש, שה"ש, יט, ע"ב) ההיא יד הוה חקיק ביה לקבליה דההוא חרשאי, ואתברת קמיה דההוא דיוקנא דהוה חקיק בההוא יד. הה"ד ימינך ה' וגו' תרעץ אויב. ועיי"ש כד, ע"ב.

חוטם

עיין מלבי"ם (בשלח, טו, ו) אצל ה' יצייר בעת שהוא ארך אפים וכובש כעסו שהוא הגבורה הפנימית, כמ"ש טוב ארך אפים מגבור, וכו', וימינך הזאת עצמה תרעץ אויב, שאחר שממתין לו (אורך אפים - חוטם) עד שנתמלא סאתו, ושבר ואין מרפא. וכתוב (מלכים, א, ח, מו) ואנפת בם, ונתתם לפני אויב.

פה

כתיב (בשלח, טו, ט) אמר אויב, ארדף אשיג וגו'. ובמכילתא שם, זהו פרעה. מלשון פה-רע, כנודע. והוא אויב בפה עצמו. פרך - פה - רך, פה - רע. ואיתא (ויק"ר, אחרי מות, כא, א) א"ר שמואל בר נחמן, אין הרשע הזה יוצא מן העולם עד שמוצא אפופסים שלו מתוך פיו, אמר אויב ארדוף וגו'. ואמרו (סוכה, נא, ע"א) באופן אחד, דלכולי עלמא עיקר שירה בפה. ואמרו (קה"ר, א, א, יב) תני דבי ר' ישמעאל, אמר אויב ארדוף אשיג, זה היה ראוי להיות תחלת השירה. ואמרו (ילק"ש, רמט) אמר אויב, אמר ולא ידע מה אמר. ואמירה זו נתהפכה לשירה.

אמא

שמחה, סוד יין המשמח. ובקלוקל כתיב (איכה, ב, יז) וישמח עליך אויב.

ועיין יונת אלם (פרק עב) השיב אחור ימינו מפני אויב, ר"ת אימא, והיא נוק' של זעיר, אמא תתאה, דכתיב בה נצבה שגל לימינך.

ועוד. אור מקיף שמירה, סוככת על בניה, בחינת סוכה. וכתיב (תהלים, סא, ד) כי היית מחסה לי, מגדל עז מפני אויב. ולהיפך אמרו (יומא, לח, ע"ב) מעשה בדואג בן יוסף שהניחו אביו בן קטן לאמו, בכל יום היתה אמו מודדתו בטפחים ונותנת משקלו של זהב לביהמ"ק, וכשגבר אויב טבחתו ואכלתו. ועליה קונן ירמיה, אם תאכלנה נשים פרים עללי טפחים.

ד"א

עיין קהלת יעקב (ערך אויב) אויב נקרא דוכ' דקליפה, מאורות נתן. ורמז לדבר, אויב ר"ת והוא אשה בבתוליה יקח (ויקרא, כא, יג). והבן, אויב, אותיות או-יב. סוד ז"א, ו"ק, י"ב גבולי אלכסון מחוברים יחדיו. אולם האויב מעמידו באופן של "או", או זה או זה, וזהו פירודם. וזהו אויב, א-אחד. ו - נעשה ו"ק. יב - נעשה י"ב גבולי אלכסון. ופעמים כתוב אויב בלי ו' כגון (שמות, כג, ד) כי תפגע שור איבך. ועיין רש"י הירש שם ששורש אויב, א-י-ב.

נוק'

אויב בגימט' חוה, שהיא היתה נוק' ראשונה. ונעשה בה אויב ואיבה, כמ"ש (בראשית, ג, טו) ואיבה אשית בינך ובין האשה. ועיין מאורות נתן (ערך אויב) שהוא בסוד אויבי איש אנשי ביתו (מיכה, ז, ו).

ועוד. עיין רשב"ם (בשלח, טו, ו) ימינך ה' - שאתה נאדרי בכח היא תרעץ אויב. ימין הוא לשון נקבה, כדכתיב ימין ה' רוממה. וצ"ב שלכאורה ימין הוא דוכ' ונוק' שמאל. ונראה שקאי על עתיק (עיין ערך קטן עתיק) שבו לית שמאלה, וכולו ימין, והוא נקבה, כנודע. ועיין רמב"ן (בשלח, טו, ו) והזכיר ימין בלשון זכר ונקבה, כמו והנה יד שלוחה אלי והנה בו מגלת ספר (יחזקאל, ב, ט) והוא כפול כדרך הנבואות, ודרך האמת ידענה המשכיל מן הפסוקים הראשונים שפרשתי. ודע שכל מילה בלשה"ק שמשמת גם לשון זכר וגם לשון נקבה, שורשה בעתיק או באריך, שבהם הזו"ן מחוברים יחדיו.

■ המשך בע"ה שבסבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

ועוד. כתיב (תהלים, נה, ד) מקול אויב. וכתיב (שם, סד, ב) שמע אלקים קולי, בשיחי מפחד אויב. וכתיב (תהלים, ח, ג) מפי עוללים ויונקים יסדת עז למען צורריך להשבת אויב ומתנקם.

עינים - שבירה

עיין רש"י (בשלח, טו, ו) תרעץ אויב, תמיד היא רועצת ו"משברת" האויב. וכן הוא באבן עזרא שם הקצר, תרעץ אויב, כטעם תשבר. וכאשר נשבר מתפורר ומתפרד, כמ"ש כי הנה אויבך יאבדו יתפרדו (תהלים, צב, י). וכן הוא בעוד מפרשים. ועיין אלשיך (בשלח, טו) ימינך ה' תרעץ אויב, מרעצת ומדכאה ולא ממיתה, למען יוכל לסבול ולקבל כל יתר המכות, עכ"ל. אולם כתיב (שופטים, ה, לא) כן יאבדו כל אויבך ישראל. ומשמע איבוד גמור. ועיין הכתב והקבלה (בשלח, טו, ו) תרעץ אויב, הוראת רעץ לרש"י, על שבירת סדר הדבר וקלוקל מערכתו, כשיש כאן דבר מסודר בחלקיו למעלה ולמטה לפניו ולאחור, ונתקלקל הסדר והמערכת עד ששב מה שהיה למטה למעלה ומן האמצע נעשה ראש או סוף. ומזה כאן תרעץ אויב, היינו שבירת מערכת צבא האויבים וקלוקל סדרם, כי העיקר במלחמה הוא הסדר באנשי הצבא שצריך שיהיה.

עתיק

לית שמאלה בהאי עתיקא, ולפיכך יש בו ב' ימין. ועיין רש"י (בשלח, טו, ו) ימינך ה' נאדרי בכח, להציל את ישראל, וימינך השנית (כי כולו ימין, ב' ימין, כנ"ל) תרעץ אויב. ועיין רש"י (מלכים, א, כב, יט) מימינו ומשמאלו - וכי יש שמאל למעלה, והלא נאמר ימין ה' רוממה ימין ה' עושה חיל (תהלים, קיח, יז), ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב. ועיין עץ חיים, שער הכללים, ושער ההקדמות, מד, ע"ב.

אריך

עיין ר"ן (מגילה, ד, ע"ב) ושירת האזינו כיוצא בזו שעמודיה שוין, מפני שיש בה מפתן של רשעים, כדכתיב מראש פרעות אויב וכו', ומיהו כל שטותיה ארוכות כדמוכח במסכת סופרים, וכו', לפי ששירת הים השטות אחת ארוכה ולמטה ממנה קצרה, ושירת האזינו כולן ארוכות. ועיי"ש, ט"ז, ע"ב.

אבא

אמרו (ספרי, האזינו, שלב) מראש פרעות אויב, כשהקב"ה מביא פורענות על אומות, אין מביא עליהם שלהם לבדם, אלא שלהם ושל אבותיהם, מנמרוד ואילך.

אויב, אב-יו. אות י' בחינת אבא, וממנה נמשך ז"א, אות ו', כנודע.

שאלה התמכרות

לכבוד מו"ר שליט"א, בדור מבולבל זה, כמה הכרת הטוב יש לנו על הדרך הברורה היסודית המקיפה והמעמיקה שהרב נותן בפנינו.

בענין התמכרויות,

א. כשיש לאדם מידי פעם התפרצות של מעין דיבוק הנכנס בתוכו ומכריחו לעשות דבר שמכור אליו. 1. האם ישנה דרך שהאדם פשוט ישלוט בעצמו, על אף שמרגיש שכרגע הוא יצא מכלל שליטה. 2. ומה היא הדרך להגמל לגמרי.

ב. הנה לאחרונה קמו אירגונים שזו כל מטרתם לעזור למכור-רים, אך סיגנון שיטתם אינו כסגנון שאני רגיל לשמוע מהרב, ועל כן שאלתי האם מומלץ או מוכרח להתשמש בשיטות אלו, או שיש סיבות להמנע.

שיטה אחת שההתמכרות נובעת ממזיקים שהאדם ברא בח-טאיו הקודמים, המושכים אותו לחטוא עוד, והדרך היחידה לדבריהם לבטל את אותם המזיקים היא ע"י קיום למעשה של דברי האר"י בדבר התיקונים של תעניות [או פדיונות] בצירוף ק"ש על המיטה עם כוונת השמות הקדושים. [האם יש תועלת בכוונתם אף למי שלא במדריגה הראויה??]

שיטה שניה שסוד היציאה מההתמכרות היא לידע כיצד לשנות את ההגדרות ב'מחשב של המח'. ששם מוגדר מה זה הנאה ומה לא. וזאת ע"י שמייצרים פעם אחר פעם 'קשר' בתת מודע בין מה שעד עתה היה מוגדר כהנאה, לסבל. דוגמא לדבר, אדם המכור לגלידה, יסתכל בה ויגרום לעצמו להקיא. וכך כמה פע-מים עד שהמח מקשר בין הגלידה לסבל של ההקאה. או אדם שמכור למחשבות רעות בכל פעם שעולה בו מחשבה זו יריח ריח רע והמח יקשר שהמחשבה היא זו שגורמת לריח הרע.

תשובה

א. שליטה חלקית אפשרית כמעט ללא יוצא מן הכלל.

ב. נצרך לברר את שורש המניע ולפ"ז לתקנו בשורשו. נצרך ברור בכל התמכרות לברר פרטיה ולפ"ז תיקונה.

ג. בודאי שיש חלק ששייך לנפש הבהמית במדותיה הבל-

תי מתוקנים ושם התיקון ע"י דרך ארבעת היסודות.

ויש חלק שהוא תולדת פגם רוחני על עוונות. ול-צורך כך נצרך "תשובה" בכל חלקיה כמו שביארו רבותינו כל אחת ושיטתו.

שינוי התודעה במחשבה בודאי הוא יכול להיות חלק מן התי-קון. אולם על דרך כלל נצרך תיקון הן במעשה, הן בהרגשה והן במחשבה. תיקון מחשבה - תודעה ללא מעשה, משול הוא כמים ללא כלי. שהשונה באופן זה רובו נשפך לחוץ.

שאלה בענין תיקון הארבע יסודות

לכבוד מו"ר שליט"א,

הרב חיים ויטל בס' שערי קדושה מבאר איך המידות רעות נו-בעים מהד' יסודות, ואח"כ העמיד התיקון לכל אי מהן. הגאון והכעס של יסוד האש נתקן ע"י מדת ענוה, התאוות של יסוד המים נתקן ע"י מדת פרישות מעולם הזה, השיחה בטילה של יסוד הרוח נתקן ע"י מדת שתיקה, העפר והעצלות של יסוד העפר נתקן ע"י מדת שמחה תדירית בחלקו ובמדת הזריזות. וא"כ למה הרב לא הזכיר את דברי ס' שערי קדושה הנ"ל בההשיעורים על הארבע יסודות? יישר כחך להרב

תשובה

דברי מהרח"ו נכתבו באופן כללי וקצר עד למאוד. דבר והיפוכו, כגון: גאון - ענוה תאוה - פרישות עצבות - שמחה עצלות - זריזות

לעומת כך בסדרת דע את מדותיך - ארבעת היסודות, כל מהלך הדברים לפרק ולחלק כל כח לט"ז חלקים, ארמ"ע שבארמ"ע דפרטות בכל מדרגה ומדרגה. ומצד כך הקלקול נוגע בפרטות וכן התיקון בפרטות.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כמעט כל החומר המופיע בעלון זה חדש

בקרב עלון מיוחד לקורונה #2

חודש ניסן - תיקון כח השיחה

לא דיבורים בעיקר של מצוה, ולא דיבורים בעיקר של הכרח, אלא דיבורים שרובם אלו הם דיבורים של מותרות.

ראשית, כל כח מעלת האדם, כמו שהוזכר, נקרא "מדבר" - מצד כח הדיבור שנמסר לאדם. את הכח העליון הזה שנקרא 'מדבר', הוא משתמש ברובו לדברים שהם מותרות. והרי שהוא משפיל את עומק מעלת מדרגת האדם שנקרא "מדבר", לדברים שהם מותרות, שאין בהם צורך והם אינם מועילים. והרבה מאוד פעמים, הם גם מזיקים, הם מגיעים לידי רכילות, לשון הרע ומוציא שם רע.

הרי שראשית להתבונן, שאת עיקר מעלת האדם שנקרא 'מדבר', יתכן מאוד (וכך זה באמת אצל רוב בני האדם) שמבלים את כח הדיבור שלהם, ברובו במותרות.

ב' סיבות מדוע האדם מדבר דיבורי מותרות

נתבונן עכשיו יותר: מתי על דרך כלל האדם מדבר דיבורים של מותרות? באופן כללי, זה נחלק לשני חלקים.

אופן אחד, כאשר שני בני אדם נפגשים אחד עם השני, כגון שנוסעים ביחד ברכבת, במטוס, באוטובוס, נפגשים ברחוב וכן בכל צורה שהיא, וכאשר נפגשים בני אדם והם שוהים בצוותא ביחד, באופן טבעי הם מתחילים לדבר. זה אופן אחד של דיבורים שבני אדם מדברים דיבורים של מותרות.

אופן שני, שהאדם נמצא לבד, למשל בבית או בנסיעה או שהוא ממתין לאיזשהו מקום, ואז מכיוון שהוא נמצא לבדו הרי שהוא מתקשר לבני אדם אחרים ומדבר איתם.

אלו הם שני אופנים מתי האדם מדבר את

שעל זה נאמר "ההכרח לא יגונה". ג) שיחה שהאדם משוחח שיחות שהם מותרות שאין בהם לא מצוה ולא צורך.

האדם נקרא מדבר

האדם הרי נקרא כידוע 'מדבר', מלשון שניתן לו כח של דיבור, כח של שיחה. זו מעלת האדם שעליו נאמר "ויצר את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", כמו שאומר התרגום שעל ידי ה"ויהי האדם לנפש חיה" הוא נעשה "לרוח ממללא" כח של דיבור. הרי שכח הדיבור באדם הוא מעלת האדם, שעל שם כן הוא נקרא 'מדבר'.

התבוננות על דיבורים שלנו

לפי זה, ראשית, נתבונן. כל אחד ואחת מאיתנו - כמה זמן ביום אנחנו מדברים ומשוחחים? יש לאדם כ"ד שעות ביממה. כמה שעות, כמה זמן בכל יום ויום, שכל אחד ואחת מאיתנו מדברים?

התבוננות שניה. כאשר חודד שיש שלושה חלקים בדיבור ובשיחה, דיבור שהוא של מצוה, דיבור שהוא הכרח, ודיבור של מותרות, אם ננסה להתבונן ולראות - לאחר שבדקנו לערך כמה זמן ביום אנחנו מדברים, נתבונן: כמה החלק של דיבור של שיחה של מצוה, כמה החלק של דיבור של שיחה של צורך והכרח, וכמה החלק של דיבור של שיחה של מותרות?

אם נתבונן באמת, כל אחד ואחת מאיתנו יכול לראות כמה חלקי הדיבור הם של מצוה, כמה חלקי הדיבור של צורך והכרח, וכמה חלקי הדיבור של מותרות. בוודאי שעל דרך כלל נשים לב ונראה, שרוב הדיבורים שאנחנו מדברים, אלו הם דברי מותרות -

חודש ניסן - כח השיחה

רבותינו מלמדים אותנו שכל חודש וחודש יש כח מיוחד לאותו חודש. הכח המיוחד של חודש ניסן הוא כח של 'שיחה', מה שהאדם שח - "ויצא יצחק לשוח בשדה".

"עשרה קבין של שיחה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים ואחד כל העולם כולו" (קידושין מט:). הרי שכח השיחה הוא כח מיוחד לנשים יותר מלאנשים. מצד כך, ביציאת מצרים נאמר "בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים", הרי שחודש ניסן מיוחד לכח של שיחה, שמתגלה ביתר שאת וביתר עז אצל נשים.

נעמוד בעזר ה' להבין את הכח בנפש שנקרא "שיחה".

ג' חלקי השיחה

בכללות ממש, כל כח וכח בכלל, ושיחה בפרט מתחלק באדם לשלושה חלקים. רבותינו מחלקים את הכח לשלושה חלקים.

החלק הראשון זה הוא כאשר האדם שח שיחה של מצוה, כגון בתפילה, או באופן שהוא משוחח עם חבירו על מנת להועיל לו וכדו'.

החלק השני של השיחה היא מה שהאדם שח כדי הצורך וההכרח, ועל זה אומרים רבותינו "ההכרח לא יגונה".

החלק השלישי של השיחה זוהי שיחה של מותרות, דברים שאינם של מצוה ודברים שהם אינם צורך והכרח. אלו הם א"כ נקראים דיבורים ושיחות של מותרות.

א"כ, אלו שלושת חלקי השיחה: (א) שיחה של מצוה כתפילה ועזרה לזולתו וכדו'. (ב) שיחה של דברים שהם כדי הצורך וההכרח,

חודש ניסן – תיקון כח השיחה

רוב דיבורי המותרות שלו. אופן אחד כאשר הוא נפגש מעיקרא עם בני אדם, לפעמים זה עם בני ביתו ולפעמים עם אחרים במקומות חיצוניים יותר. אופן שני שהאדם מדבר דברים בטלים, זהו כאשר הוא נמצא לבדו, והוא עצמו מחדש את סיבת הדבר לדבר דברים בטלים.

זה לא רק שני מקרים. אלא מונח כאן בעומק שני שורשים מאיפה נובע עומק הסיבה שהאדם מדבר דברים בטלים, דברי מותרות.

נחמד א"כ את שני הסיבות העמוקות מדוע בני האדם מדברים הרבה מאוד דיבורים ושיחות של מותרות. כמו שהזכרנו, באופן כללי זה מתחלק לשני מקרים, מקרים שבין כך ובין כך הוא נמצא עם בני אדם ואז הוא מדבר דברי מותרות, ומקרים שהוא נמצא לבדו והוא מחדש סיבה למה לדבר עם זולתו.

דיבור ללא צורך

נתחיל עם המקרה הראשון. כאשר האדם נמצא בין בני אדם והוא מדבר איתם דברי מותרות, לפעמים זה נובע מצד הלכות דרך ארץ, שבני אדם מרגישים שזה לא מכובד ולא נעים ולא יפה לשבת ליד אדם אחר ולשתוק. אבל ברוב הפעמים, הסיבה שכל אחד ואחת מאיתנו מדברים הוא מחמת שכמו שיש לאדם הנאה לאכול ויש לאדם הנאה לחשוב דמיונות נעימים, גם בדיבור עצמו, מאז חטא אדם הראשון, נתחדש הנאה בעצם הדיבור עצמו.

יש לבני אדם הנאה לשוחח שיחות אין בהם לא תכלית, לא תועלת, הם לא מביאים לשום דבר, שיחה לשם שיחה. כמו שבני אדם אוכלים מאכלים ערבים, ואפי' אם אין להם שום צורך בעצם האכילה, והם יכולים לשמוע ניגונים כי זה מביא אותם לידי עונג מסוים, גם הדיבור עצמו מביא את האדם לידי הנאה מסויימת. זו סיבה אחת שבני אדם מדברים דברים בטלים כאשר הם נפגשים עם זולתם.

זו אם כן הסיבה הראשונה שהאדם מדבר: מחמת שיש לו הנאה במה שהוא מדבר

דברי מותרות. שורשו מחטא אדם הראשון, אצל הנחש אומרים חז"ל (גמ' בתענית) שמתקבצים כולם אצל הנחש, ואומרים לו 'מה הנאה יש לבעל הלשון בדיבורו', אבל יש לו הנאה במה שהוא מדבר.

דיבורים הבא מתוך שעמום וריקנות

האופן השני שהאדם מדבר, זה כאשר הוא נמצא לבדו והוא מחדש קשר עם בני אדם על מנת לדבר.

שם, יש עוד סיבה עמוקה מדוע בן אדם מחדש סיבה לדבר. זה נובע מריקות פנימית, מחללות פנימית, משעמום בתוך עומק הנפש. וכאשר האדם לא מסוגל, קשה לו או צר לו להתמודד עם הריקנות הפנימית שבתוכו, עם השעמום שנובע מהריקנות, הרי שבמקום למלאות את עצמו בתוכו, הוא מסיח דעתו מעצמו, על ידי שהוא מדבר עם אחרים.

זהו בבחינת "דאגה בלב איש ישחנה" – יסיחנה מדעתו על ידי שישחנה לאחרים. הרי שאפילו אם אין לו דאגה גמורה אלא עצם כך שיש לו ריקנות פנימית, שעמום פנימי, חוסר סיפוק בתוך עצמו עם עצמו. הוא גורם לידי כך שהוא יצור קשר עם בני אדם, ועל ידי כך הוא מסיח דעת מהעולם הפנימי של עצמו, והוא יוצא לעולם חיצוני על ידי אותו דיבור.

א"כ, מלבד הסיבה הראשונה שהיא הנאה מעצם הדיבור, יש סיבה שניה מדוע האדם מדבר: כאשר הוא נמצא לבדו והוא מחדש סיבת דיבור למותרות.

סיכום עד השתא

נסכם, אם כן, את הדברים.

בוודאי שיש צורך נפשי לאדם לדבר דברים, אבל מעבר לאותו כמות של צורך לאדם לדבר, יש את שתי הסיבות הנוספות שהוזכר מדוע האדם מדבר.

הסיבה הראשונה זה כי יש הנאה בעצם הדיבור עצמו. הסיבה השניה זה מה שהאדם מסיח דעת מעצמו על ידי שהוא מדבר.

הדיבורים הללו פעמים רבות נמצאים באותו דיבור עצמו שניהם, גם אם הוא נפגש עם בני אדם והוא מדבר, הוא לא מדבר רק מחמת הנאה לדבר אלא גם כי משעמם לו לשבת ולשתוק וכדו'. אלו הם א"כ שתי הסיבות.

צורך נפשי לדיבור

אנחנו חוזרים ומדגישים, עוד פעם: הזכרנו בהתחלה שיש שלושה חלקים של דיבור, מצוה, צורך ומותרות. חלק מהצורך זה לא שהאדם ידבר בדיוק מה שהוא צריך, חלק מהצורך הנפשי זה לדבר גם מעט מעבר למה שהוא ממש צריך באופן המעשי. זהו מה שכתוב במשנה באבות, שהתורה נקנית ב"מיעוט שיחה", ואומר הגר"א, שצריך לדבר מעט מעבר לכדי הצורך הגופני והמעשי שלו, הרי שכל מה שדיברנו על מותרות של דיבור הוא מעבר לצורך נפשי, לדבר יותר ממה שלמעשה הוא צריך לקיום בפועל ממש.

סיכום של הארבע סיבות לדיבור

אם כן, ברור, עד עכשיו חילקנו את הדיבור לארבעה חלקים: חלק ראשון – מצוה, חלק שני – צורך ממש, חלק שלישי – צורך נפשי מעבר לצורך הגופני המעשי, חלק רביעי – המותרות.

לגבי דיבורי מותרות עצמם, העמדנו בהם שתי סיבות שורשיות מדוע האדם מדבר מותרות: סיבה ראשונה – מחמת שיש הנאה בעצם הדיבור, סיבה שניה – מחמת שהאדם ריקן הוא רוצה להסיח דעת מעצמו על ידי הדיבור.

בדרך כלל, בכל דיבור של מותרות יש את שתי הסיבות. השאלה היא, כמה מהסיבה הראשונה וכמה מהסיבה השניה. בזה הדברים חלוקים.

נתבונן, אם כן, עכשיו למעשה, בשני החלקים של הדיבור של המותרות שהוזכר: הן דיבור של המותרות, מחמת הרצון להנאה, והן דיבור של מותרות, מחמת הריקנות הפנימית והבריחה של האדם מעצמו.

חודש ניסן - תיקון כח השיחה

דיבור לשם ההנאה - השורש

הרבה מאוד מהדיבורים שנמצאים בעולם הם דיבורים לשם הנאה. אפשר לראות את זה הרבה מאוד, כשבני אדם נפגשים בשמחות, או כשנפגשים בנסיעות, או ברחוב, ויכולים לשוחח ולדבר אחד עם השני דקות, ולפעמים אפילו שעות, בלי שיש שום תוכן ושום תועלת ושום תוצאה מכל מה שהאדם דיבר באותו זמן. מאיפה עומק הדבר בנפש נובע?

צריך להבין, כל דבר בבריאה הקב"ה ברא אותו לתכלית. יש תכלית לכל הבריאה כולה. באופן טבעי, הכח של התכלית של הבריאה כולה לא גלויה בנפש של האדם בשעת לידתו, אלא התכלית שעומדת לנגד עיניו זה ההנאה של אותו רגע. מצד כך, כשהוא קטן, הוא אוהב לאכול דבר על מנת שיהיה לו הנאה לאותו רגע, הוא משחק במשחק על מנת שיהיה לו הנאה לאותו רגע. הכח הזה מוטבע עמוק עמוק בתוך נפש האדם, שרוב ככל המעשים שהוא עושה הם לא יוצאים ממקום של תכלית, אלא ממקום של הנאה רגעית במה שהוא עושה. בייחוד, הכח הזה מתגלה אצל כח הדיבור של האדם.

רוב רובם של בני האדם רוב הדיבורים שלהם הם דיבורים של מותרות, מחמת שהם נהנים מעצם השיחה עצמה. ככל שהאור של התכלית של נפש האדם גבוהה יותר, חזקה יותר, גלויה יותר וברורה יותר, הרי שהוא מתחיל להרגיש שהדיבורים הללו הם ריקים מתוכן, אין בהם משמעות, אין בהם תכלית. ככל שהאדם חי בעולם שיש בו פחות ביקוש לתכלית, הרי שהוא יכול לדבר ולדבר ולדבר, ולא מפריע לו שאחרי שעה של שיחה לא יצא שום תועלת ושום מעלה מכל השעה של השיחה. ויתר על כן, על דרך כלל, יצא נזקים ואיסורים.

אבל עוד פעם, הנקודה הראשונה ברורה: כל זמן שלא גלוי בנפש האדם תביעה לתכלית, אלא הוא חי מהנאה של רגע, הכח של ההנאה של רגע גורם לידי כך שהאדם מדבר ומדבר ויש לו סיפוק בעצם הדיבור ולא כואב לו שכל הדיבור כולו, כל השיחה כולה לא הגיע לשום מקום של תכלית. ככל

שאור התכלית יהיה חזק יותר בנפש, הכמות של הדיבורים של האדם תלך ותצומצם יותר, ותהיה מכוונת ומדויקת יותר שיצא מזה תכלית.

הסברנו אם כן בס"ד את הנקודה הראשונה של הדיבורים לשם הנאה: ככל שאור התכלית חזקה יותר וגלויה בנפש האדם, הרי שהוא מואס ברוב הדיבורים של המותרות שאינם מביאים לשום תכלית, לא לתכלית גדולה ופעמים רבות גם לא לתכלית קטנה.

דיבורי מותרות - בלי מחשבה

כח שני שמכוחו האדם מדבר, ועל ידו אפשר לבנות את הדיבור באופן נכון: הרמב"ן כותב באגרתו הידועה "חשוב הדיבור קודם שתוציאנו מפיך". אם נתבונן ונראה, רוב הדיבורים של המותרות שבני האדם מדברים, כמעט ואין בהם מחשבה, יש בהם מעט מעט מאוד של מחשבה.

זה מבהיל מאוד לראות שבני האדם מדברים כל כך הרבה דיבורים בכל כך הרבה נושאים, ויתכן שהם מדברים בנושאים שאין להם כמעט שום הבנה במה שהם מדברים.

יש דברים שהאדם מדבר בדברים שהוא מבין רק אין שום תועלת לדיבור במה שהוא מדבר, האדם מספר "עשיתי כך אתמול, ואני מתכוון לעשות כך מחר, הבת שלי עשתה כך, התינוקת שלי התעוררה בלילה, קמתי, הלכתי, שתיתי, ישבתי", וכל הסיפורים כולם של הבריאה שאין בהם שום תכלית, אבל לפחות הוא מבין במה שהוא מדבר, בעובדות שבהם הוא מספר.

אבל פעמים רבות, בני האדם מדברים שיחות שהם מביעים דעות על הרבה מאוד דברים, ואין להם כמעט שום הבנה במה שהם מדברים! הם מתייחסים למשל איך מנהיגים את המדינה, איך מנהיגים את הכלכלה, או שהמנהל של הבית ספר או המנהלת של הסמינר צריכה לעשות כך וכך, ועוד הרבה מאוד נוסעים בענייני חינוך ובענייני כל מה שקיים בעולם, שיתכן מאוד מאוד שהם עצמם אינם מבינים כמעט כלום במה שהם מדברים. מאיפה זה נובע בעומק הנפש?

כאשר בן אדם חי את ההנאה של הרגע, הוא לא מקשר את המחשבה לדיבור. כמובן, שאם הוא לא יחשוב כלום, אז אי אפשר לדבר, אבל הוא משתמש עם מחשבה קלה מאוד, ומכוחה הוא מדבר, לכן גם הדיבור נעשה מהר מאוד, כי הוא בלי מחשבה, להרבה פעמים.

אבל יתר על כן, הדיבור הוא עם איכות מאוד ירודה, עם תוכן מאוד נמוך. ככל שהאדם יחבר את המחשבה לדיבור שלו, והוא יברר את הדיבור שלו עם המחשבה, הדיבורים לאט לאט ילכו ויצטמצמו ברוב המקרים, מחמת שהוא יצוק תוכן לתוך הדיבור. כשהוא יצוק תוכן לתוך הדיבור, הרי שאי אפשר לדבר כל כך הרבה. הדיבור צריך להיות מבוקר ומבורר מול מציאות המחשבה.

נסכם א"כ את שני החלקים שהזכרנו עכשיו. רוב דיבורי המותרות שבני האדם מדברים חסר בהם שני חלקים. חסר בהם תכלית, וחסר בהם עומק של מחשבה. אם נתבונן, נראה את זה בקלות מאוד ברוב דיבורי המותרות שיש, הם לא מביאים לשום תכלית, ורמת המחשבה בהם היא קלושה מאוד ומועט מאוד.

התיקון לדיבורי מותרות - להתרגל להכין צורת השיחה

ככל שהאדם ירגיל את עצמו לחפש תכלית במה שהוא מדבר וליצוק תוכן בתוך הדיבורים שהוא מדבר, הוא יקבל משמעות אחרת לכח הדיבור שלו, לכח השיחה שלו, ואז הוא יגלה פתאום עולם חדש של דיבורים עולם חדש של שיחות.

למעשה: לפני שהאדם מדבר, כשהוא יודע שהוא יפגש במקום פלוני עם אנשים, צריך להכין את עצמו, פעם אחת ביום לפחות: "על מה אני ידבר, ואיך אני ידבר דברים שיש בהם תוכן - ומה התכלית של הדיבור שאותו דיברתי". להתרגל, בהתחלה פעם אחת ביום, לדבר דיבורים מתוך מחשבה שקדמה לכך, ומתוך תכלית מה יצא מהדיבורים, לאט לאט.

חודש ניסן – תיקון כח השיחה

כמובן, צריך להגדיל את הכמות של הדיבורים שמדברים אותם מתוך עומק של מחשבה ושמביאים לתכלית, ולהקטין את הדיבורים שמדברים אותם ממיעוט גמור של מחשבה ואינם מביאים לשום תכלית.

ראשית א"כ, שיהיה ברור לכל אדם, ששורש רוב הדיבורים של המותרות נובע מהעדר תכלית ומהעדר מחשבה. א"כ העבודה הוא, לנסות פעם אחת ביום, לדבר מתוך מחשבה יותר עמוקה ודיבור שמביא לידי תכלית. לאט לאט, האדם מברר את עצמו, ומדבר יותר בצורה הפנימית. אז הוא בעצם מגיע לשיחה של קדושה, לא לפרעה - "פה-רע", אלא לשיחה של יציאת מצרים, של "מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה".

לא לדבר על הכל

יש עוד נקודה נוספת יסודית מאוד.

האדם צריך להרגיל את עצמו, שלא כל תחום שמדברים הוא חייב להביע דעה ולהגיד מה הוא חושב. הוא צריך להתרגל ולהבין, שיש דברים שהוא מבין בהם מעט, יש דברים שהוא מבין בהם הרבה, ויש תחומים שהוא לא מבין בהם בכלל. וזה שיושבים כמה בני אדם או כמה נשים ומדברים באיזשהו עניין, אני לא חייב להביע דעה בכל דבר ובכל עניין.

האדם צריך להתרגל שכשהוא מביע דברים, הוא צריך להביע אותם ממקום שהוא מבין את מה שהוא מדבר, וממקום שברור לו שמה שהוא מדבר, זו המציאות. ככל שהאדם מדבר ממקום יותר ברור, כמות הדיבורים שלו על דרך כלל תלך ותוקטן. ככל שהאדם מרגיל את הנפש לדבר, ובעומק אין צורך ל"הרגיל" את הנפש, כיון שזה טבע רוב בני האדם, לדבר בכל תחום ובכל עניין - אז באופן טבעי הפרץ של הדיבור הולך ונפרץ, והשיחה נופלת ל"פה-רע" - "פרעה".

א"כ, נקודה יסודית מאוד הוא, לדבר בדברים שהוא באמת מבין במה אני מדבר ואני מאמין, שמה שאני מדבר הוא נכון, ולא לדבר בכל תחום ובכל עניין ובכל דבר

כמעט, על אף שההבנה שלי באותו דבר קרובה מאוד לאפס המוחלט.

אם האדם ירגיל את עצמו לחפש תכלית בדיבור, לחפש עומק של מחשבה ולדבר בדברים שאני מבין, לאט לאט הוא יגלה עולם חדש של דיבור.

זה מבהיל מאוד לראות שאצל רוב רובם של בני האדם, חלק גדול מהחיים שלהם עובר על דיבורי מותרות שאין בהם לא תכלית, ללא מחשבה, ללא הבנה וללא עומק.

אלו הם אם כן שלושת החלקים על מנת שכח הדיבור של האדם יהיה בקדושה, והדיבור של האדם ירומם אותו ויעלה אותו, ולא חס ושלוש להיפך יוריד אותו.

סיכום חלקי התיקון לדיבורי מותרות

עד השתא בררנו את החלק הראשון של דיבורי המותרות שנובעים מרצון להנאה. נתבאר שלושת החלקים, החלק הראשון - לחפש תכלית בדיבור, החלק השני - להתבונן לחשוב ולחפש עומק בדיבור, והחלק השלישי - להתרגל לא לדבר בכל דבר ובכל עניין, כלשון חז"ל "למד לשונך לומר איני יודע", אלא לדבר רק בדברים שאני מבין בהם, ואני יודע מה שאני מדבר.

תיקון לדיבור הנובע מריקנות

הזכרנו שהחלק השני של המותרות הוא מצוי אצל בני אדם שנמצאים בעצם לבד, אבל הם יוצרים קשר עם זולתם, או שהם הולכים לשם, או שהם מתקשרים וכדו', בכל הצורות שיש היום בדורנו, והם יוצרים סיבה חדשה לדבר. לא רק כשהם נפגשים הם מדברים, אלא הם יוצרים סיבה חדשה לדבר. על דרך כלל, הסיבה שבני האדם יוצרים סיבה חדשה לדבר כשאין צורך זה נובע מהריקנות הפנימית מהשעמום הפנימי של הנפש.

ראשית, האדם צריך להיות מודע לכך, כשהוא נמצא למשל לבדו בנסיעה, במקום מסוים ופתאום עולה במחשבתו להתקשר לפלוני ולדבר, שיעצור רגע ויחשוב: לשם מה

אני מתקשר? האם באמת יש צורך לכך, או כי יש לי חשק לדבר?

אם הוא יבין שיש לו חשק לדבר, שיתבונן ויראה, האם החשק נובע מהנאה של דיבור, או כי הוא חש שעמום. אם הוא מרגיש את אותו שעמום, ראשית הוא צריך להיות מודע לעצמו, שהשעמום נובע מריקנות פנימית, והמעשה שהוא הולך לעשות עכשיו נובע מהריקנות. הוא לא מתמודד עם הריקנות - אלא בורח ממנה, על ידי שהוא יוצר קשר עם זולתו.

ראשית, צריך מודעות והבנה באיזה מצב האדם נמצא. לאחר מכן, בעזר ה', נסביר יותר את הפתרון. אבל ראשית, כאשר האדם נמצא לבד והוא מרים טלפון לפלוני הוא צריך לחשוב רגע האם יש צורך או אין צורך, ואם אין צורך, הוא צריך לברר וללבן בעצמו, אז מדוע אני מתקשר, ולהגדיר שזה נובע או מההנאה של דיבור, וברוב המקרים זה נובע בעיקר משעמום פנימי, ולהכיר את הריקנות שנמצאת בנפש. הריקנות הזו שנמצאת בנפש, היא ריקנות כללית על כללות החיים כולם. כלומר, שלאדם אין מספיק עולם פנימי בתוך עצמו משל עצמו. אבל אנחנו לא נעסוק עכשיו בריקנות הכללית, אלא אנחנו נעסוק בריקנות הפרטית של הדיבור.

נסביר את הדברים. הרי כאשר נאמר לבן אדם שהוא נמצא למשל לבד, תשב לבד ותשתוק ולא תדבר, אז הוא על דרך כלל יגיב ויאמר: "אבל יש בן אדם תכונה טבעית שהוא צריך לדבר". הטענה הזאת שיש באדם תכונה טבעית שהוא צריך לדבר היא נכונה. ראשית, היא נכונה שהאדם צריך גם לדבר מעט דיבורים, כמו שהוזכר מקודם דברי הגר"א, לא רק דיבורים שהוא ממש צריך לצרכי הגוף, אלא גם על מנת ליצור לעצמו מרווח מסוים בנפש. אבל רוב הדיבורים של המותרות חורגים בהרבה מעבר לאותו כמות של דיבור. האם באמת הכח הזה של הדיבור נצרך לאדם או לא נצרך לאדם?

בודאי שבעומק בפנימי הכח הזה של השיחה והדיבור נצרך לאדם, השאלה רק במה הוא

חודש ניסן – תיקון כח השיחה

מדבר ועם מי הוא מדבר.

ככל שהאדם יותר חי בעולם פנימי יותר, הוא חי יותר עם עומק פנימי יותר, הוא חי יותר עם בורא עולם, אז הוא משוחח איתו הרבה מאוד.

וכאשר האדם נמצא לבד, אם הוא רגיל לדבר עם רבש"ע, "כדבר איש אל רעהו" כמו שהאב מדבר עם בנו, כמו שאמא מדברת עם בתה, כמו שבעל מדבר עם האשה, והאשה עם בעלה – אז כשהוא נמצא לבד, הוא מדבר הרבה מאוד עם הרבש"ע, הן במחשבה והן הרבה פעמים גם בפה. ככל שהאדם חי עולם פנימי יותר, אז כח השיחה שלו בחלקו הגדול מופנה למה שהוא מדבר עם הרבש"ע, לכן הצורך שלו לדבר עם בני אדם הולך ומוקטן.

צריך להבין ברור, הכח והתשוקה של בני האדם לדבר היא קיימת אצל כל אדם. רק אצל רוב בני האדם מחמת שהדיבור שלהם עם הרבש"ע הוא מאוד מועט. וגם בשעת התפילה, פעמים רבות מאוד הם אינם חשים ומרגישים אותו ית', אז הם לא מרגישים דיבור עם מישהו אלא סתם אמירה בעלמא רח"ל, ולכן כח השיחה שלהם טובע את עצמו לצאת לפועל במקום אחר,

ולכן הם מדברים הרבה מאוד עם בני אדם מותרות.

אבל ככל שהאדם חי עולם פנימי יותר, מקושר לעצמו יותר, מקושר לבורא עולם יותר, אז חלק גדול מכמות השיחה שלו מופנית מול הקב"ה.

מצד כך, כאשר הוא נמצא לבד, זה לא מביא אותו באופן טבעי לשעמום וריקנות ולחפש עם מי לדבר. אלא הוא נמצא עם עצמו, הוא נמצא עם הרבש"ע. וכשיש לו צורך לדבר, הוא מדבר גם מעט כמובן עם בני אדם, אבל הוא מדבר הרבה מאוד עם הרבש"ע.

ככל שהאדם חי יותר פנימה אז הוא מרגיל את עצמו יותר לחשוב, ראשית, כמות הדיבורים שלו גם כן הולכת ומוקטנת, כי

הוא חי הרבה יותר בעולם של מחשבה ופחות בעולם של דיבור.

לדבר עם הרבש"ע – באופן טבעי

אבל יתר על כן, צריך להבין את הנקודה היסודית מאוד. אנחנו רואים שבני אדם מדברים הרבה הרבה הרבה מאוד. הכח הדיבור הזה קיים בנפש של כל אחד מאיתנו, ואצל נשים בפרט, "ט" קבין שנטלו נשים". הכח הזה צריך להיות מופנה בעיקר לדיבורים עם הרבש"ע!

כמו ששני בני אדם שהולכים יחד הם יכולים ליסוע שעות ולדבר אחד עם השני שעות, יהודי שחי באמת עם הרבש"ע, אז הוא מדבר עם הרבש"ע הרבה מאוד במשך היום. לא רק בג' תפילות, ולא רק בזמנים שהוא מייחד לעצמו שעה להתבודדות – אלא לאורך היממה כולה באופן טבעי, יש לו שותף שהוא חי איתו, והוא מדבר איתו הרבה.

לבני אדם מסוימים, זה נראה מאוד מחודש, מאוד משונה, ואולי אפילו מוזר. כל זה מחמת שהם לא חיים בצורה חושית עם מי שאמר והיה העולם, איתו ית"ש. אבל ככל שהאדם חי ממש בפועל, בלבבו, במחשבתו, עם הרבש"ע, והוא חי ומרגיש שהוא נמצא איתו ועימו ממש, בליבו, אז הוא רגיל לדבר איתו. ואז עיקר כח השיחה מופנה למקום האמיתי.

זה עומק חודש ניסן גאולת ישראל ממצרים, כשנגאלנו מהשיחה של הקלקול, מ"פרעה", לשון "פה רע", ונכנסנו לשיחה של קדושה. בצורת חיים של יהודי אמיתי, הוא מדבר והוא מדבר הרבה, אבל רוב הדיבורים שלו זה דיבורים של תפילה, זה דיבורים של קדושה, והרבה דיבורים עם הרבש"ע.

בודאי שבעל צריך לדבר עם אשתו, והאשה צריכה לדבר עם בעלה, ושניהם צריכים לדבר עם הילדים, ויש הלכות דרך ארץ ויש צורת חיים. אבל בין זה ובין צורת החיים שאותה אנחנו מכירים שיש כל כך הרבה

דיבורים של מותרות, כל זה נובע מחמת שהרבש"ע לא נמצא במוח בגילוי.

סיכום

נסכם אם כן את הדברים בס"ד.

חלקי הדיבור של המותרות נתחלק לשנים, חלק שהאדם מדבר מכח הנאה – הוא צריך להרגיל את עצמו לחפש תכלית בדיבור שהוא מדבר, תכלית בכלל החיים, ותכלית בדיבור שהוא מדבר, לחפש תוכן ועומק במה שהוא מדבר, ולדבר רק בדברים שהוא מבין ומאמין למה שהוא מדבר.

החלק השני של הדיבור שנובע משעמום בעומק הנפש – צריך לגלות עולם פנימי של דיבור עם רבש"ע. מי שמגלה עולם פנימי של דיבור עם הרבש"ע, נאמר את זה בלשון הברורה: כל החיים שלו משתנים מהקצה אל הקצה, יותר אפילו מ"גר שנתגייר וקטן שנולד". הוא אדם שיוצא מעולם של נפרדות, לעולם של חיים בצוותא עם דביקות בקב"ה.

כל אחת ואחת ירגיל את עצמו לדבר עם הרבש"ע, בפשיטות, באמיתיות, פעם יותר מעומק הלב ופעם פחות, עכ"פ להרגיל את עצמו, לדבר תמיד כסדר עם הרבש"ע. הן במחשבה, הן בדיבור בפה. כמובן, בשום שכל, ובמקומות שאפשר לעשות כך. אבל שכל צורת החיים של היהודי תהיה באופן כזה, שהוא חי עם הרבש"ע, מדבר איתו, משוחח איתו. והזיקה לשיחה מופנית למי שאמר והיה העולם.

זהו גאולת ישראל ממצרים, גאולת השיחה. נזכה בעזר ה' לשוח דברי קדושה, לספר ביציאת מצרים, להתייחס לבין אדם לחבירו בשיחה הראויה, הן בעל לאשתו, הן אשה לבעלה, והן לילדים, והן לחברים ולמכירים, ולשכנים ולשכנות. אבל שעיקר הדיבור יהיה מופנה אל מי שברא את העולם בדיבורו, להתקשר אליו בשלימות, בדיבור אמיתי, קדוש, ופנימי. ■ מהשיעור ראש חודש עבודה 001

פרק ד' | הכרה עצמית

לכן, חלק מסוגית עמלה של תורה, זו הקבלה לקיים את המצוות בפועל, כי זו היא השלימות של הארת אור התורה שיוצא מהכח אל הפועל על ידי מעשה המצוות.

אם כן, מה שנאמר "וגם יקבל על עצמו לעשות ולקיים ככל הכתוב בתורה שבכתב ושבעל פה" זהו מה שמפורש להדיא לדינא שצריך לקיים.

מוסיף הנפש החיים -

ואשר יראה ויבין דרכו והנהגתו מתורה הקדושה

שהרי מבואר בדברי רבותינו כמה וכמה פנים מדוע נקראת התורה בשם "תורה", ואחד מהפנים הוא מלשון "הוראה", התורה הקדושה מורה לאדם מה לעשות, ואור התורה מורה לאדם כיצד לנהוג.

יש את חלק ההנהגה שמגלה התורה על ידי גילוי רצונו יתברך בעסק התורה וקיום המצוות בפועל.

אבל יש את החלק שאין בו הלכה למעשה, "בן סורר לא היה ולא נברא", - לחד מ"ד - אלא לדרוש ולקבל שכר, וכן - על זה הדרך - הלכות שהיו בעבר ואינם קיימים בהווה, ואף לא לעתיד, ואפילו הכי יש מצווה של תלמוד תורה, קל וחומר שאר חלקי התורה שאינם הלכה, גם בהם יש צד מסוים של הלכה.

רבותינו מגדירים שהתורה נקראת "תורה" מלשון "הוראה", כמו שהזכר, וההלכה נקראת "הלכה" מלשון "הליכות עולם לו", "איזה הוא דרך ישרה שיבור לו האדם", זו הדרך שאדם הולך בה, ועל שם כך נקראת ההלכה "הלכה" על שם ההליכה.

מצד הפנים הללו אומר הנפש החיים "ואשר יראה ויבין דרכו והנהגתו מתורה הקדושה", אדם צריך ללמוד הוראה שמביאה לידי הלכה, לא רק במקום הלכה כפשוטו - הלכות קיום המצוות - שזה בודאי ראשית לכל, אלא אפילו בדבר שאין עיקרו נוגע בגדרי ההלכה, עליו ללמוד את ההוראה היוצאת מאותו דבר.

הוראה זו, אף היא בבחינת הלכה, "הליכות עולם לו", זו הדרך של תלמידי חכמים ההולכים מחיל אל חיל מכח ההלכה.

הפנים העמוקות שבדבר, שאור תלמוד התורה כולו יוצא למעשה, אדם שלומד רק דבר שאפשר לקיים למעשה להלכה, כפשוטו, נמצא שאור התורה היורד אל נפשו רק בדבר שיש לו נפקא מינא לדינא ואפשר לקיים אותו, אבל בדבר שאי אפשר לקיים אותו, אין לו הוראה המביאה לידי הלכה, וזה נשאר כאור של תורה במח, דעת,

ולב. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

סנהדרין (קח, ע"א) - עדת קרח אינה עתידה לעלות, שנאמר (במדבר, טז, לג) ותכס עליהם הארץ, בעוה"ז. ויאבדו מתוך הקהל, לעוה"ב, דברי ר"ע. רבי אליעזר אומר, עליהם הוא אומר (שמואל, א, ב, ו) ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל. והרי שלשית ר"ע זהו איבוד גמור, אבדון. ולשית ר"א, זהו אבידה ששבה, מוריד שאול ויעל. ואמרו (שם, קט, ע"ב). ובתוספתא שם, פי"ג, ה"ט) ר' יהודה בן בתירא אומר, באין הם לעוה"ב, ועליהם הוא אומר, תעיתי כשה אובד בקש עבדך, נאמרה כאן אבידה ונאמר להלן אבידה, מה אבידה האמורה להלן אבידה המתבקשת, אף אבידה האמורה כאן, אבידה המתבקשת. ובאבות דר"נ (פרק לו) אמרו, מתוך הקהל אבדו, מן העוה"ב לא אבדו.

ונודע מדברי האריז"ל, שיש מדרגות בעוה"ב, אלף השביעי, שמיני, תשיעי, עשירי. ואף אם איבד שביעי לא איבד בהכרח שמיני, וכן שמיני ביחס לתשיעי, וכו' (עיין שער הגלגולים, סוף הקדמה כ"ד. ומאמרי רז"ל, סנהדרין). ועיין לשם שבו ואחלמה (הקדמות ושערים, ש"ו, פ"ט) וז"ל, בענין מ"ש בכמה מקומות אין לו חלק לעוה"ב, הנה יהיה הכוונה לפני דברינו, על כל משך הזמן עד שיגיע התיקון. כי כל חלקו ושכרו דעוה"ב אשר היה מוכן אליו באורות הגבורות העליונים דשרש נשמתו, הרי נסתלק ממנו ונפסק מהם ע"י שנתחלפו אותן כל הכוחות דהגבורות לתוקף דינים קשים ע"י אחיזת החיצונים בהגבורות דשרש נשמתו אשר שם היה שכרו וחלקו דעוה"ב, וכו'. וזהו כוונתם ז"ל בכל אותן העבירות שאמרו עליהם אין לו חלק לעוה"ב, והכוונה הוא כי אבד חלקו ונפסק ממנו (כי נסתלק ועלה ונתעלם בשורשו), ואין לו תקנה שיוחזר לו אלא ע"י אחד הדברים הנזכרים (תשובה תפלה וצדקה, או יסורין, עיי"ש), אבל לבסוף הנה יתוקן עכ"פ.

ובדקות איבוד עוה"ב יש בו ב' חלקים, כלשון הלשם. א. "חלקו", שהוא גילוי שורש נשמתו, כמ"ש על הרשעים (ר"ה, יז, ע"א) גופן כלה ונשמתן נשרפת ורוח מפורתן תחת כפות רגלי הצדיקים. ב. "שכרו". כמ"ש בבניהו בן יהוידע (ב"מ, לג, ע"ב) וז"ל, כי עיקר התענוג שם הוא בראיה, כמ"ש רז"ל (ברכות, יז, ע"ב) צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה, והיינו בראיה, עכ"ל. ובעומק, עיקר השכר בעוה"ב, הוא גילוי טעמי תורה, כמ"ש (פסחים, קט, ע"א) שכיסה עתיק יומין, מאי נינהו, טעמי תורה. ויתר על כן סתרי תורה, עיי"ש. ויתר על כן דבקות והתכללות שלמה בא"ס ב"ה.

יקרא | ה-ט

והקטיר הכהן. הקטרה, ה-ט-קרה. הנה שורש אות ט' יש בה ב' פנים. א. טוב, כמ"ש (ב"ק, נה, ע"א) מפני מה לא נאמר אות ט' בלוחות ראשונות, ח"ו נשתברה טובה מישראל. והיינו שאות ט' בחינת טוב. ב. בחינת שורש לכל טעות והטיה. והוא שורש של נטיה, הטיה, טעות, מטה, ועוד. וכאשר מצורף לאות ט' אות ה', זהו טעות גמור, כי אות ד', בחינת פזור כמ"ש המהר"ל, בחינת ארבע כנפות הארץ. אולם אות ה', נקודת אמצע המחרם. וכאשר חל באות ט', נטיה לצדדים בצירוף אות ה', זהו פיזור של כח המחרם, אות ה'.

וזהו בחינת קטורה, אשת אברהם, טה-קור. והיינו שחל בה קרירות, כח הפרוד, ולכך שלח אברהם שנתווסף לו אות ה', אברם - אברהם, ושלחם, את בני קטורה, מעל פניו בחייו, והיינו להפקיע מהם את השליטה באות ה' בשמו, כי משם יניקתם, כי אברם אינו מוליד, ורק אברהם, מכח אות ה' מוליד. וקטורה בת פרעה, שורש לגלות מצרים בזרעו של אברהם, ויונקת מזרעו, עשו - אדום, שארבע מאות איש עמו, וכנגדם, אורכה של מצרים, ד' מאות פרסה על ד' מאות פרסה, שזהו ד' של פיזור.

והוא שורש מלכי אדום שמלכו קדם מלך לישראל, שמלכו ומתו, זולת מלך השמיני, הדר, ששם אשתו מהיטבאל בת מטרד. מטרד, טד-רם שורש דקלקול, ט-ד, פיזור ט' לד' רוחות, רם גימט' עמלק, מזרעו של עשו. אולם נתקנו במהיטבאל, ה-ט-מלאבי, שמלך זה, הדר, שהיא אשתו, לא מת. ושורש מלך זה באברהם, ואילו זכתה קטורה, היתה נתקנת כמהיטבאל.

וזהו בחינת אברהם שעליו דרשו חז"ל (במד"ר, חקת, יט, א) מי יתן טהור מטמא, זה אברהם מתרח. טהור, טה-ור. והוא שורש תחילת תיקון חטא אדה"ר, כנודע. ובא לתקן את תולדת חטאו, להט החרב המתהפכת. להט, ל-הט. כי להט החרב מונעתו מלהיכנס לגן עדן, לנקודת החיבור שבאות ה', וגורמת לו להישאר חוצה, בגלות של ארבע כנפות הארץ. וזהו שורש זרעו של אברהם שאמר לו הקב"ה, הבט נט השמימה וספר הכוכבים, אם תוכל לספר אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך (בראשית, טו, ה), הבט, ה-ט-ב. והוא עצמותו של אברהם "עין טובה". טובה, טה-בו. אולם בברית בין הבתרים, ששם נתבשר על פזור בניו בגלות, כתיב (בראשית, טו, יז) ועלטה, עלטה, על-טה. עלטה עולה ושולטת, על-טה.

וכאשר תיקן פגם זה יעקב, כתיב (שם, וישלח, לג, יח) ויבא יעקב "שלם" עיר שכם וגו', ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם במאה קשיטה. קשי-טה. שתיקן קשי זה, וזהו ויבא יעקב "שלם". ובזרעו עיקר תיקון זה היה ביי"ב אבני החשן שהם כנגד י"ב שבטים, באבן פטדה, פד-טה. נפדה טה. וכאשר נתקן טה בשלמות נעשה כתר-עטרה, ער-טה. נתהפך רע לער. ועיקר תיקון זה בחדש ניסן שנטל עשרה עטרות, בתחלתו. ומזלו טלה, טה-ל. ובו היה גאולת ישראל ממצרים בזכות טוב עין של אברהם, אות ט', ובזכות

אות ה' שנתוספה לו. שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: טהור, הבט, הטבה, בהט, בוטה, טובה, להט, עטרה, הבטחה, הט, החטיא, חטאה, מטה, נוטה, קטנה, עלטה, מטה, חטה, טוביה, טלה, טלטה, יטבתה, לוטה, מהיטבאל, טוה, טעה, פטדה, קטורה, קשיטה, פליטה, פשטה, שטה, שפטיהו, הקטרה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

סנהדרין (עג, ע"א) - אבדת גופו מנין, ת"ל השבותו לו. כגון שרואה שחברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו, ואף למיטרח ומיגר להצילו, עיי"ש. ויתר על כן איתא במדרש תנאים (דברים, כב, ג) לכל אבידת אחיך, אבדת גופו שחייב לרפאתו אם חלה. ופירש בהדר זקנים (משפטים, כא, יז) דמהתם (והשבותו לו) לא שמעינן אלא היכא דטובע, שמאבד גופו בבת אחת.

ועיין מנחת חינוך (מצוה רלט) שכשם שיש מצות השבת גופו, ק"ו שיש מצות השבת נפשו, שאם יכול להצילו מן העבירה דהוא אבדת נפשו, חייב להחזירו למוטב ע"י תוכחה ולהצילו. וכן כתב בערבי נחל (שלח, דרוש א').

והנה שורש אבידת גופו, נמצא אצל אדה"ר, שאם אכל מעץ החיים וחי לעולם. וכאשר אכל מעץ הדעת, נאמר בו (בראשית, ג, יט) עפר אתה ואל עפר תשוב. וזה קאי על גופו שנברא מן העפר שנאמר (שם, ב, ז) וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה. ועיין דעת ותבונה (פרק כא) וז"ל, ואמרו כי ערום אנכי ואחבא, והכוונה היא שאדה"ר כשבראו השי"ת תחלה, היה גופו ממקום גבוה מאוד, והייתה נפשו מולבשת באותו הלבוש הראשון ואז היה בג"ע, ושחטא אבד לבוש זה ונשאר ערום, ואז עשה לו השי"ת לבוש אחר מעור והוא ממדרגה תחתונה מאוד. ויתר על כן אף אבידת נפשו היתה שם, שכאשר אכל מעץ הדעת איבד חלקי נפשו.

ונרחיב מעט באיבוד נפש של החוטא. איתא בחסד לאברהם (מעין ז', נהר ט) וז"ל, ואם יהיה בהיפך שמחטיא הנשמה, לא לבד שיאבד הנשמה והרוח ע"י יצה"ר, אלא אבד גם הנפש, שנאמר הכרת תכרת הנפש ההיא, עכ"ל.

ושורש הדבר היה אצל אדה"ר בחטאו כמ"ש בכתבי האריז"ל (ספר הליקוטים, משלי, כב) וז"ל, כשחטא אדה"ר, אבד הזיהרא וניתנה אל חנוך, והיו נפש ורוח ונשמה חצובים ממקום גבוה ופרחו ממנו ונכנסו במקומות אחרים מלולככים בקליפות, עכ"ל.

ואמרו (אבות דר"נ, פ"א) בשעה שאמר לו הקב"ה מכל עץ הגן אכול תאכל ומעץ הדעת טור ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אכלך ממנו מות תמות. כיון שאכל ממנו נטרד, לקיים מה שנאמר (תהלים, מט, יג) אדם ביקר בל ילין, נמשל כבהמות נדמו, עכ"ל. וזהו אובד ה"אבד", שירד למדרגת בהמות אולם לא אובד כמותם ממש, כמ"ש בכוזרי (מאמר א') וז"ל, כמה הוא רחוק מן הדעת שיהיה האדם כלה בטבעו, אבד גופו ונפשו כבהמות. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כתר כתיב (דברים, לב, מב) מראש פרעות אויב. ובתרגום, לאעדאה כתרין מריש סנאה ובעל דבבא. ועיין אמרי אמת (ויחי, תרפ"ט, ד"ה ויאמר) איתא בגמ' (סוטה, יג, ע"א) ויבואו עד גרן האטד, מלמד שהקיפואו כתרין לארונו של יעקב, וכו', והיינו שהקיפואו כתרין, שהכתרין תתאין התבטלו אל קדושה, וזש"כ מראש פרעות אויב, ובתרגום לאעדאה כתרין מריש סנאה ובעל דבבא, ועיי"ש, תרפ"ד, כ"א, ועוד.

ועוד. רצון. ואמרו (תנחומא, בשלח, טו) כשהן עושין רצונו ה' ילחם לכם, אין עושין רצונו ויהפך להם לאויב (ישעיה, סג, י). ועיין צמח צדק ערך אויב.

ועוד. כתר - פלא עליון. וכאשר ישנו אויב נעשה פלילים, כמ"ש (דברים, לב, לא) ואויבנו פלילים.

חכמה כח-מה. ועיין רש"י (בשלח, טו, ו) ימינך הנאדרת בכח, היא משברת ומלקה את האויב. וברמב"ן שם, ימינך ה' תרעץ אויב בכח גדול, וכו', כי בכח גדול ימין ה' נאדרי בכח.

בינה מדרגת לעת"ל. ואמרו (מכילתא דר"י, בשלח, שירה, ה) תרעץ אויב. רעצת אויב אינו אומר כן, אלא תרעץ אויב לעת"ל.

דעת אמרו (סנהדרין, כט, ע"א) אויב מ"ט (לא מעיד בו) משום דמרחקא דעתייה.

ועוד. עמלק, דעת דקליפה (עיין זוה"ק, בשלח, סו, ע"א). ועיין צרור המור (האזינו) מראש פרעות אויב, הוא עמלק שנאמר בו ראשית גוים עמלק, והוא נקרא אויב ה'. ולכך אף זרעו, המן, כתיב ביה איש צר ואויב, המן הרע הזה. ועיין אמרי אמת (פורים, תרפ"ז) מראש פרעות אויב, ובתרגום, לאעדאה כתרין מריש סנאה. לא כתיב איזה אויב, אולם הכוונה להמן ובניו, דכתיב (שם, לג, כז) ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד, ואיתא (שמו"ר, לח, ד) דקאי על המן ובניו. איתא בגמ' (מגילה, טז, ע"ב) עשרת בני המן וכו' כולו בהדי הדדי נפקו נשמתיהו. ואיתא בזוה"ק (תיקונים, נח, ע"א) שהם עשרה כתרין תתאין, זהו לאעדאה כתרין, שנסיר הכתרין דמסאבתא.

תט אויב - אוהב. כמ"ש (סנהדרין, כט, ע"א) קרי ביה הכי, והוא לא אויב, ולא אוהב לו - יעידנו.

ועוד. מדת גדולה. וכתיב (איכה, א, ט) כי הגדיל אויב. ועוד. כתיב (שמות, טו, ו) ימינך ה' תרעץ אויב. ואמרו (זוה"ק, לך לך, פו, ע"ב) וכד אתקשרת בימינא כדון אתבר שנאין, דכתיב ימינך ה' נאדרי בכח, ימינך ה' תרעץ אויב (ועיי"ש וארא, כז, ע"א, ל, ע"ב).

ועוד אמרו שם (בשלח, נב, ע"ב) רב חייא אמר, הכא אשתלים ידא וכלהו אצבען, ואשתלים ידא דאתכליל ביה בימינא, דהכי תנינו, כלא בימינא אתכליל ובימינא תליא, הה"ד ימינך ה' וגו', תרעץ

אויב. ולהיפך מצד הקלקול כתיב (איכה, א) השיב אחור ימינו מפני אויב. ועיין זוה"ק (בשלח, נז, ע"ב) מה כתיב בקדמיתא, השיב אחור מפני אויב, בההוא זמנא היא תרעץ אויב לזמנא דאתי וכלא הכי הוא. ועיי"ש סו, ע"א.

ועוד אמרו (שם, ויקרא, כד, ע"א) ימינך ה' תרעץ אויב, לאתכללא שמאלא בימינא, ואשלים דינא. ועיי"ש שמיני, לו, ע"א.

גבורה יסוד האש, כעס. וכתיב (דברים, לב, כז) לולי כעס אויב אגור. והוא בחינת אדום. ועיין צרור המור (האזינו) מראש פרעות אויב, כנגד החרב אשר הוחדה כנגד אדום האויב שהיה בעל חרב, דכתיב על חרבך תחיה (ועיין גיטין נח, ע"א).

ועוד. פחד. וכתיב (תהלים, סד, ב) מפחד אויב. ועוד. יד שמאל. וכתיב (עזרא, ח, לא) ויצלינו מכף אויב. ועוד. יסורים. יצחק תבע יסורים. ואמרו (ב"ב פ"ק) שמא בין אויב לאויב נתחלף לך. ועוד. גבורה, גיבור. ומי שגיבור גובר על זולתו. וכתיב (איכה, א, טז) כי גבר אויב.

תפארת רחמים. ואמרו (תנחומא, בשלח, טו) הופך רחמנותו לאכזריות, היה ה' כאויב בלע ישראל (איכה, ב, ה). ועיין מכילתא דרשב"י שם.

ועוד. שם הוי"ה. וכתיב (תהלים, צב, י) כי הנה אויבך הוי"ה. וכתיב (תהלים, עד, ח) זכר זאת אויב חרץ הוי"ה. ועיין דברי דוד (וזאת הברכה, לג, כז) בדרך שכתב רש"י בפסוק ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב, דבשר ודם א"א לעשות שתי מלאכות בידו אחת, פירוש רחמים ודין, אבל הקב"ה ימין שלו נאדר בכח, דהיינו רחמנות להציל לישראל, ובאותה ימין עצמה תרעץ אויב. ועיין רקאנטי (שמות, טו, ו). ורבינו בחיי (שם). ואברבנאל (שם). ואלשיך (תהלים, צח) שכתב, ימינך ה' נאדרי בכח, ובו עשה גם פעולת דין, כי ימינך ה' תרעץ אויב, ובשמאל רחמים, עיי"ש. ועיין אור החיים (בשלח, טו, ו). וכלי יקר (שם, ב). ובית הלוי (בשלח, יד, לא). והעמק דבר (בשלח, טו, ו).

ועוד. תורה. ועיין זוה"ק (בשלח, נח, ע"ב) כל זמנא דישראל ישתדלון באורייתא אתבר חילא ותוקפא דכל עז, הה"ד ימינך ה' תרעץ אויב. ועיי"ש (נשא, קמב, ע"ב, אד"ר). ועיין ירושלמי (ר"ה, פ"ג, ה"ח).

נצח נו"ה, רגלים לרוץ. וכתיב (שמות, טו, ט) אמר אויב ארדף אשיג. ואמרו (זוה"ק, תיקונים, תיקון כ-כא, מז, ע"ב) ימינך ה' תרעץ אויב, ועלייהו איתמר, נעימות בימינך נצח. וכתיב (הושע, ח, ג) אויב ירדפו. וכתיב (תהלים, עד, ג) הרימה פעמך למשוואות נצח כל הרע אויב בקדש. ולהיפך כתיב (תהלים, עד, י) ינאץ אויב שמך לנצח.

ועוד. ממונו של אדם המעמידו על רגליו. וכתוב (משפטים, כג, ד) כי תפגע שור איבך או חמרו תעה, השב תשיבנו לו. ואמרו (מדרש אגדה שם) אל תאמר אחר שהוא איובי, אני לא אחזיר לא שורו ולא חמורו, אל החזירהו ושכרך כפול מן השמים, ומנ"ל דשכרו כפול, שנאמר השב תשיבם, כמו שהמילה כפולה כך שכרך כפול. ועוד. אמרו (מעילה, יז, ע"א) א"ל, מי שיש לו איוב יעני או יעשיר, א"ל יעני.

הוד לפני עור לא תתן מכשול. ועיקר המכשול בדרך ברגליו, ההוד, שנהפך לדוח, כנודע. וכתוב (דה"י, ב, כה, ח) יכשילך האלקים לפני איוב, כי יש כח באלהים לעזור ולהכשיל. ולכך אומרים בתפלת הדרך, ותצילנו מכף כל איוב ואורב בדרך.

ועוד. בניו של אדם נו"ה, כרעא דאבוה. ואמרו (סנהדרין, צה, ע"א) א"ל הקב"ה לדוד עד מתי יהא עון זה טמון בידך וכו', רצונך יכלו זרעך או תמסר ביד איוב, אמר לפניו רבש"ע מוטב אמסר ביד איוב ולא יכלה זרעי. ואמרו (שמ"ר, לח, ד) צר לאבות ואיוב לבנים.

יסוד טוב בחינת יסוד (עיין זוהר, תרומה, קכח, ע"ב). וכתוב (הושע, ח, ג) זנח ישראל טוב, איוב ירדפו. ובירושלמי (ר"ה, פ"ג, ה"ה) אמרו שקאי על תורה. א"ר יודה בן פזי, זנח ישראל טוב איוב ירדפו. ואין טוב אלא תורה, היך מה דאת אמר (משלי, ד, ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו. וכן קאי על חסד שאיקרי טוב.

ועוד. דוד המלך, בנה שיתין - יסודות לביהמ"ק ולא שלט בהם איוב. ועיין יוסף תהלות (תהלים, קב, כה) ואם היה בונה דוד ע"ה לא היה שולט איוב בו כמו היסודות אשר בנה שלא שלט איוב. והבן יסוד - שלום, היפך איוב. ועיין ככר לאדן (סימן ט). ועיין בית עולמים (דף קמב, ע"ב) כשאין זכות בדור הקב"ה אומר כביכול קלני מראשי, קלני מזרועי, שאין כח בזרוע להלחם בשנאי?; ואז ח"ו הקליפות יונקים מהתפשטות הידים. וז"ס הכתוב ואתה בן אדם האנח וגו' אל שמועה כי באה וגו' ורפו כל ידים וכל ברכים תלכנה מים, שמים הזדונים אחידין ברגליו, והם סוד מיין בישין מנקב שמאלי שביסוד, ועי"ז יונקים מידי הנ"ל, וכמ"ש השיב אחר ימינו מפני איוב.

ועוד. עיין מעילה (יז, ע"א) שפעם אחת גזרה המלכות וכו', ושלא ימולו את בניהם, וכו', חזר ואמר להם מי שיש לו איוב יכחיש או יבריא, א"ל יכחיש, א"ל אם כן ימולו בניהם לשמונה ימים ויכחישו.

מלכות ארץ. וכתוב (ירמיה, לא, טו) ושבו מארץ איוב.

ועוד. שעה, סוד מלכות, כמבואר בליקוטי ש"ס לאריז"ל. ואמרו (מכילתא, משפטים, כ) איוב, ר' נתן אומר בישראל עצמו הכתוב מדבר, אלא מה ת"ל איוב, אלא אם הכה את בנך או עשה עמך מריבה, נעשה איוב לשעה.

נפש כתיב (תהלים, ז, ו) ירדף איוב נפשי. נפש - מעשה. ועיין רש"ר הירש (משפטים, כג, ד) איוב, משורש איב, קרוב לעקב, להזיק למישהו מאחורי גבו, ולעכב, למנוע, בלשון חכמים. והריהו מציין שנאה המתגלה במעשים, ואילו שנא, מציין יותר שנאה בלב. ועיין מלבי"ם (משפטים, כג, ה) ויש הבדל בין איוב ושונא, שהאיוב איבתו גלויה ומבקש להרע לו, לא כן השונא.

רוח כתיב (ירמיה, יח, יז) כרוח קדים אפיצם לפני איוב. ועיין רלב"ג (איוב, לא, מ) מכת איוב תגביה אותי ותרכבני על הרוח, שיבלבלי ויניעני הנעות חזקות ותסור ממני התושיה אשר הייתי מתנהג בה מרוב הבלבול והערבוב אשר ערבב שכלי זה המכאוב.

ואמרו (ב"ב, טז, ע"א) אמר רבה, איוב בסערה חירף, ובסערה השיבוהו. בסערה חירף, דכתיב אשר בסערה ישופני, אמר לפניו רבש"ע, שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאיוב, בסערה השיבוהו וכו'. ועיין בניהו בן יהוידע (שם), אמר איוב אדרוף אשיג, זה קאי על איוב, כי איוב הוא אותיות איוב, וכן מ"ש תרעץ איוב, זה גם קאי על איוב. ואמרו (ילק"ש, שמות, טו, רמז רנ) כך היה פרעה הרשע עומד ומנאץ בתוך מצרים, אמר איוב ארדוף אשיג אחלק שלל, ורוח הקודש מלעגת עליו ואומרת לו נשפת ברוחך.

ועוד. רוח דקלקול, כף הקלע. וכתוב ואת נפשך איובך יקלענה בכף הקלע.

נשמה עיין קהלת יעקב (ערך כח) הנשמה נקרא כח (זוהר, מקץ, קצו, ע"ב) כל אשר תמצא בידך לעשות, בכרך, דא נשמתא דבר נש דאייה חילא ותוקפא דבר נש, וכן בזוהר וישלח (קעד, ע"ב) כחך דא נשמתא דבר נש וכו', וז"ש וילכו בלא כח לפני רודף, שאלמלא היה בהן (נפש רוח) נשמה קדושה לא שלט בהן איוב. וז"ש ימין הוי"ה, ישראל שהן מסטרא דימינא כשהן נאדרי בכח (נפש, רוח) נשמה, אז ימינך הוי"ה תרעץ איוב.

חיה עיין רמב"ן (בראשית, כז, מ) שיחיה במלחמותיו, כי ינצח ולא יפול ביד איוב.

יחידה עיין רש"י (ירמיה, מט, לא) בדד ישכוננו, בטח ביחידות, אין צריכין להתאסף ולישב ברוב אדם שאין יראים שיבא איוב עליהם. וזהו היפך המהלך יחידי בלילה ולבו נוקפו פן יפגע בו ליסטים או איוב. ועיין שער הפסוקים (בשלח) שפעם אחת הזכיר בלשון יחיד תרעץ איוב, ואח"כ בלשון רבים תהרס קמך, ואח"כ חזר בלשון יחיד, אמר איוב, עיי"ש. ועיין של"ה (ווי העמודים, פרק כז) טעם שנאמר לשון יחיד. וכן אלשיך (דברים, לד, כו-כז). וכן אברבנאל (דברים, לד, מג). ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות:

שאלה איך להגיע ל"אין" שבנפש לכבוד מו"ר שליט"א

בס' דע את נפשך הרב מבאר שהאדם יכול לזהות עיקר יסודו ע"י המבט היסודי ה"אין" של הנפש, שהוא ע"י הנקודת השקט פנימי בנפש. כיון שספר זו היא דרך יותר קרובה לרוב נפשות (משא"כ הדרכים של ה"אין" שנכתבו בס' בלבבי משכן אבנה ח"ז ובס' דע את נשמתך), מהי הדרך הפשוטה ששייך רוב בני"א, להגיע ל"האין" של הנפש? (חישבתי שהדרך לזה הוא כמו שהרב מבאר ב"דע את התבודדותיך", שע"י שמיעת ניגון או ריח נעים או טעימת דבר מתוק, אמנם האם עצות אלו ג"כ דרך להגיע לה"אין", שהיא נקודה כ"כ עמוקה בנפש?)

יישר כחך להרב

תשובה ככל שהאדם מגיע לשקט עמוק יותר כן נוגע באין שבנפש. ולכך שמיעת ניגון או ריח נעים וכו' הם חלק אפשרי להגעה לשקט.

אולם על דרך כלל אם האדם לא איזן את שורש מדתו הרעה ולא השקיט את רצונותיו אינו יכול להגיע לשקט עמוק ועדין ולבקוע לאין שבנפש.

שאלה הכוחות בלבבי לכבוד הרב שליט"א.

הרב כתב כמה וכמה פעמים שצריך לדעת את שורש הנפש של המחבר כדי לדעת למי בדיוק נכתב הספר, וכיצר להשתמש בדברים הכתובים בו.

לפ"ז שאלתי, האם סדרת "בלבבי" מיועד עבור אנשים בעלי שורש/יסוד מסוים? (בדומה ל"שורש נשמתו" של הרב)

והאם הרב יכול בבקשה לפרט לבעלי מיזוג אחרים ספרים שונים שעל ידיהם ניתן להכנס לשערי העבודה. תודה רבה

תשובה הכוחות שמרכיבים ספרים אלו בתמצית הם:

א- תמימות.

ב- סדר.

ג- בנין.

ד- עולם ברור.

ה- עומק רגשי מובנה.

ו- עומק שכלי מובנה.

ז- חיבור מהשורש לענפים, וכללות כל הענפים.

ח- קיבוץ כל השיטות, בבחינת דן מאסף לכל המחנות.

ט- מחשבה מופשטת, ומחשבה מולבשת.

י- כח מעשי מובנה.

בכל ספרים מתגלים בבירור "חלקים" מהנ"ל, ולא כולם עיקרים בו. ויתר על כן, יש מדרגת אור ויש מדרגת ניצוצות. ויש וחלקו באור הנ"ל, ויש וחלקו בניצוצות. שאר הספרים והדרכים זהו שאלה כללית ורחבה מאוד, ועוד חזון למועד אי"ה ית"ש.

שאלה הכנעה והבדלה לכבוד הרב, שליט"א,

1 - לא הבנתי את הקושי לעשות הכנעה והבדלה בנפרד?

2 - איך אפשר לעשות את שניהם יחד?

תשובה כתב בספר לקט אמרי פנינים בשם הבעש"ט (והובא בבעל שם טוב על התורה, במקור מים מים חיים, נח, עמוד התפלה, אות פ"ג) וז"ל, ויכניע עצמו בהכנעת עפר ואפר ממש, בהשתתפות נפש כל חי תולע קטן, אין ממש בטל ומבוטל, אזי מתברר הניצוץ הקדוש ונתחבר למעלה אל החיות האמיתית, ואז ע"י ההכנעה הגדולה בא ההבדלה מלמעלה שלא יפול מרוב ההכנעה למטה, ובהכרח נעשה הבדלה בין טוב לרע, והרע נופל למטה לנוקבא דתהומא רבה, ואח"כ בא המתקה באור וחיות אלהות, וטועם מעין עוה"ב.

ועיין זוהר חי (בראשית כד ע"א) וצריך להבדלה להבדיל ולהסיר הקליפה ע"י הכנעה.

והרי מבואר שהכנעה ללא הבדלה יכול ליפול למטה, כי כח הרע מושכו למטה, ורק כאשר נבדל הרע נקשר לעילא, כי רע המפרידו?!

ועיי"ש וז"ל, ע"י הכנעה זאת אם הוא בלב אמת לאמתו, תיכף יש הבדלה, ובדלים ממנו כח המסכים והחומות, כי ע"י הכנעה אמתית שמפזר כל הונו ומדרגות שלו לחיילות הסובבים, חיילות הקדושה, והוא נשאר עני ואביון ומשתף עצמו עם כל בעלי חי, אז בדלין כל המסכים שנעשו באחיזת עינים, וע"י הבדלה הזה בא להמתקה אמתית עד שנפשו נכללת באור אי"ס שבתוך ההיכלות ואותיות.

ועיין עוד היכל ברכה (לך לך) וז"ל, הכנעה הבדלה המתקה, עיבור ניקה מוחין, עולמות נשמות אלוהות. והבן שמקבלים אהדדי. ושם (וישלח) הקביל זאת לניקוד, חולם חיריק שורוק. ושם (משפטים) הקביל זאת לאורות, ניצוצין, כלים. ובאוצר החיים (בא) כתב וז"ל, ופסח נשחט בשלש כיתות, קהל עדה ישראל, כטעם יחוד ברכה קדושה, אברהם יצחק יעקב, מחשבה דיבור מעשה, הכנעה הבדלה המתקה, עיבור ניקה מוחין, אריך קציר? קצר? בינוני וכו', דורון תפלה מלחמה, וכו', נפש רוח נשמה, חיבור זיווג נישוק,

תודה רבה הרב

תשובה א. יש את עצמותו ית"ש, ויש את "גילוי",

וכח גילוי זה נקרא שכינה. והנשמות שהם חלק אלוק ממעל, זה קאי על הגילוי. והם אינם חלק במובן של חלקים נפרדים, אלא חלק מתוך דבר שלם אחד, כדוגמת המנורה במקדש שהייתה מקשה זהב, ויש לה שבעה קנים, שכל קן הוא חלק מן המקשה.

ב. כנ"ל, זה קאי על כח הגילוי ולא על עצמותו, והם חלק מן השלם, אולם כעין מקשה אחת.

שאלה אני מעונין בהדרכה איך לעבוד את ה' התחלתי לעבוד

התחלתי לעבוד לפי הסדר הכתוב בספר,

וזה הצליח דרכי.

אבל התלוותה לזה תחושת עצבות שגרמה לי להפסיק.

מדוע ומה אעשה שזה לא יחזור?

תשובה יתכנו כמה סיבות. ולאחר שיבורר הסיבה ניתן יהיה בס"ד לברר פתרון.

א. מבט שהמלאכה מרובה.

ב. הכרה היכן אני נמצא ומהי מדרגתי.

ג. כאב על הזמן שעד הנה שלא נוצל כראוי.

ד. חוסר רצון דק בעומק הנפש לבטל עצמו לבורא, ולחוש שאני איני כלום.

ה. ספקות על אמיתות הדרך, או התאמה אישית לדרך.

ו. צורת העבודה מעשית לא מדויקת הן באופן כללי, והן באופן פרטי בהתאמה עבורך.

שאלה שורשי התנועות הנפשיות לכבוד מו"ר שליט"א

בענין השיעורים המופלאים שהרב מוסר כעת על שורשי התנועות הנפשיות, מחמת שאיני קולט ע"פ איזה סדר הרב מסדר את השיעורים, איני מקבל את התועלת הנרצית, ועל כן נפשי בשאלתי אם הרב מוכן להסביר מטרת סדרה זו וע"פ איזה סדר היא נבנית.

תודה רבה על שהרב מפנה מזמנו ומכוחותיו למענינו.

תשובה לכל אדם יש את כל ארבעת היסודות, ובפרטות יש לו

עיי"ש בהרחבה. ועוד כתב (ויקרא) שמקביל לכוונה תורה מצוה, ר"ת כת"ם. ועיי"ש עוד בפ' וילך. ועיין עוד זוהר חי, בראשית כ"ד ע"א. [לא ברור ציטוט מהיכן זה?] שמעתי ממורי (הבעש"ט) בתקוני תפלה צריך הכנעה הבדלה המתקה. ובאמת כל כתבי האר"י נכללים באלו השלשה.

ועיין רשפי אש, אות פ"ד. תולדות יעקב יוסף, נח, אות ג'. קונטרס אחרון. כתונות פסים, בהר. זאת הברכה, אות י"ג ואות כ"ה. ובן פורת יוסף, לך לך. ושארית ישראל, שער השובבי"ם, דרוש ז'. ועיין טהרת הקודש, מבוא השער, פרקים ג'-ד', שביאר ענין זה בלשון פשוטה ובהרחבה.

והבן מאוד שיש שני מהלכים בהכנעה, ובכל פעם דברו באופן אחד מהם. ואלו הם.

א. הכנעה מלפני השי"ת.

ב. הכנעה - להכניע את הרע.

לדוגמא. הכנעה לפני השי"ת, עיין תולדות יעקב יוסף (וזאת הברכה אות יג) וז"ל, וזהו הכנעה כאילו הוא אינו מדבר רק השכינה. וכן הלשון שהוזכר לעיל, "עיי הכנעה זאת אם הוא בלב אמת לאמיתו", זהו הכנעה לקב"ה. וכן באוצר חיים (קדושים) וז"ל, וזהו הכנעה מאוד לפניו ית"ש. ובזוהר חי (בראשית כד ע"א) וז"ל, הכנעה, אין, לב נשבר לפני קונו. ושם (ריז ע"א) וצריך הכנעה עד אין לפני קונו. והוא בחינת שער הכניעה בחובות הלבבות.

שאלה חובת הלבבות פרק חמישי בשער הייחוד - החלק מהאין לו תכלה שלום כבוד הרב,

למדנו בחלק החמישי שער הייחוד בחובת הלבבות שלא ניתן לחלק את ה"אין לו תכלה".

זו כפירה חדשה לומר חס ושלום שהקב"ה הוא אין סופי והוא בלתי מוגבל והעולם נברא כ"חלק" חס ושלום מהבורא. כך רוצים הכופרים לומר כביכול שהעולם היה תמיד כי הוא חלק מהנצחי חס ושלום.

והחובות הלבבות דחה טענה זו בחלק השלישי של הפרק שאי אפשר לחלק את הבלתי מוגבל.

על כך יש לי שאלה כבוד הרב, שמתחלקת ל2.

1. אין הנשמות הם חלק אלוקי אם לא ניתן לחלק את הבלתי מוגבל ?

2. למדנו שהקב"ה התורה ועם ישראל חד הם. איך אפשר לצרף חלק לשלם שהוא בלתי מוגבל ?

יסוד אחד חזק.

ועל כל אדם ואדם לברר מהו היסוד החזק שבו.

סדרה זו באה לבאר את שורש התנועה שבכל יסוד, ולפי"ז על כל אדם לברר לעצמו איזה תנועה עיקרית אצלו. רוח - קיום. אש - כילוי. מים - התרחבות. עפר - צמצום.

ומתוך בירור זה הוא יודע את חלקו השורשי, ואזי עליו לברר את חלקו הפרטי בתוך אותו יסוד.

א. מבט שהמלאכה מרובה.

ב. הכרה היכן אני נמצא ומהי מדרגתי.

ג. כאב על הזמן שעד הנה שלא נוצל כראוי.

ד. חוסר רצון דק בעומק הנפש לבטל עצמו לבורא, ולחוש שאני איני כלום.

ה. ספקות על אמיתות הדרך, או התאמה אישית לדרך.

ו. צורת העבודה מעשית לא מדויקת הן באופן כללי, והן באופן פרטי בהתאמה עבורך.

שאלה זוג של תשע מידות מה יכול האדם לעשות בעבור בניו או בנותיו אם הוא חושש שהם באים מאחד מן התשע מידות ח"ו.

תודה מאד להרב שליט"א.

תשובה אמרו (נדרים, כ, ע"ב) המורדים והפושעים בי, אלו בני תשע מדות, בני"י אסנ"ת משגע"ח, בני אימה, בני שנואה, בני נידוי, בני תמורה, בני מריבה, בני שכרות, בני גרושת הלב, בני ערבוביא, בני חצופה. ופירש הר"ן (שם) שלפי שיש צד עבירה ביצירתן הווי מורדין ופושעין. ולשון הטור, פוגם הולד. ולשון הב"ח (או"ח סימן רמ) הולד יהיה פגום כשהיה נוצר ע"י ביאה זו. ועיין פרישה (אהע"ז, סימן כה) וז"ל, ז"ל מור"ש, וכו', פגם גדול יש בו ובבעלי הנפש לראב"ד כתב, פוגם את הוולד, ופוגם את עצמו.

ועיין פרישה או"ח סימן ר"מ. ועיין מאמר מרדכי שם. ועיין זוה"ק, דברים, רל, ע"א. ושם, פקודי, רס"ז. וחמדת ימים, שבת קדש,

פרק ט'. ומשנת חסידים, מסכת תפלת?
העשייה, פ"ו. ומחשף הלבן, יתרו.

ועיין לשם שבו ואחלמה (חלק הביאורים, שער העקודים, פ"א) בני תשעה מדות שאמרו בנדרים ספ"ב וכו', הנה פשוט הוא שהם בסכנה גדולה למאד, וכו', עיי"ש.

ותיקון תשע מדות אלו בזמן, עיקרם בין ר"ה ליוה"כ, כמ"ש בילק"ש (ישעיהו, פ"א, רמז שפט) רחצו הנכו? וגוי, תשע מדות כתיב כאן כנגד תשע ימים שבין ר"ה ליוה"כ, ומה כתיב אחריו, לכו נא ונוכחה יאמר ה', אם יהיו חטאכם כשנים כשלג יליבנו. ד"א, כנגד קורבנות ר"ה, פר אחד, איל אחד, כבשים בני שנה. עיי"ש.

ועיין (ברכות, כט, ע"א) הני תשע של ר"ה כנגד מי. ועירובין (מ, ע"א) ר"ה שחל להיות בשבת, לבי"ה מתפלל תשע. ור"ה (לד, ע"א) תשע תקיעות. ושורש הארה זו הוא ט' תיקוני דיקנא דז"א, כנודע, עיין זוה"ק, דברים, קמז, ע"א. ושורש הפגם נעוץ בכך שהנוק' יצאה נקודה אחת ונחסר? ט"ס, כנודע. והז"א תחלה היה תלת גו תלת, ונעשה ו"ק. ואח"כ גדל ונעשה לו ג"ר, נעשה ט"ס. וזהו שורש התיקון. ועיין עמק המלך (שער טז, פרק ס"ה) י"ג מדות בהתפללו על עון מחילת העגל, ובמרגלים לא זכר אלא תשע, הענין כי עון העגל היה פוגם בז"א, עיי"ש. ועיין קהלת יעקב (ערך תם) תם (ז"א) ר"ת תשע מדות. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר אילו של יצחק, פרק נ"ח) תשע פעמים מדה, גימט' אמת. סוד איש תם, אמת, א-תם. ועיי"ש מאמר פיתוחי חותם קודש, פ"ב, ופ"י. ופרי עץ חיים, שער הסליחות, פרק ח. ועץ חיים, שער הפרצופים, דרוש ב'. ועשרה מאמרות, מאמר אם כל חי, ח"ב, סימן טז. ושיח יצחק, ח"א, דרוש לשבת בראשית.

ולכן עיקר התיקון למעשה בכללות, התדבקות בתשע מדות של רחמים שהוזכרו במרגלים. ובפרטות לכל אחד מן התשע תיקון ומדה לעצמו. וזהו שורש גדלות בין ט' יום ויום אחד, וט' חדשי עיבור, ותשע שעות של יום. עיין תענית, כה, ע"ב.

ויתר על כן כל מדרגת תשע תיקון לכך. כגון (ברכות, לב, ע"ב) חסידים הראשונים היו שוהים תשע שעות ביום בתפלה. עיקם הכתוב תשע אותיות ולא הוציא דבר מוגנה מפיו (פסחים, ג, ע"א).

טהרה בתשעה קבין, ועוד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

מהות התקופה הנוכחית לאור נגיף ה"קורונה"

בגימטריה "דעת". וכשמתגלה תוקף מציאות הערב רב, מתגלה השורש של אותו דעת שאין בו ידיעה, אין בו תפיסה, הוא כולו מציאות של סתירות, של ערבובים, דברים בלתי ניתנים להבנה.

כל מי שמעט מכיר את תהלוכות השנים האחרונות, יודע היטב, שהעולם שלנו פשט צורה, ולבש צורה. אבל הצורה שהוא לבש, היא הצורה של ה"איש צר ואויב", צרות הם זו לזו, זה הצורה של דור בתראה [האחרון].

והבריאה, בכל השנים האחרונות הללו, בפרט משנת תש"ס ואילך, אבל בעיקר בשנים האחרונות ממש, ירד "וימש חשך" לעולם, דבר שאפשר למשש אותו, "עובי כסלע" כלשון רבותינו, מציאות של טומאה נוקשית, שמערבת ומבלבלת, סותרת את כל מה שקדם לה, ויוצרת בלבול עמוק במעמקי הנפשות. הבלבול הזה הגיע עד המקום של היכלי התורה, ובקע לבנים, ונכנס לבנים, ועירב ובלבל וסתר את הכל.

הכח הזה - בעצם החריב את כל הדור כולו, החריב את הדור.

שער הנ' שבנ' של הטומאה - כח המדיה

בלי להיכנס לריבוי הפרטים, אבל הכח הכולל, שהוא הנ' של השערי

הקב"ה יגלה "זה לעומת זה". מחד, יהיה גילוי של שער הנ' של הקדושה. ומאידך, יהיה גילוי להיפך, של שער הנ' של הטומאה. זוהי מלחמת גוג ומגוג. וכאשר יגבר כוח הקדושה של שער הנ' דקדושה, זה גופא יהיה גילוי משיח - אורו של משיח.

מהות שער הנ' שבנ' של הקדושה - התדבקות והתכללות

בכל דבר יש את כלליו, פרטיו, והוא נחלק לחלקיו. ישנם נ' שערי בינה, ובכל שער עצמו, ישנם נ' שערים. וגם בשער הנ', שהוא שורש כל השערים כולם, ישנם נ' שערים - מ"ט שערים שבשער הנ', ושער הנ' שבנ'.

העומק, המהות, של שער הנ' שבנ' - שם נמצא המקום של ה"מופלא", של ה"מכוסה", של ה"נסתר", זהו מקום שכולו נעלמות, אין בו השגה שכלית, יש בו התדבקות והתכללות בעצם ההויה של נפשו של האדם.

מהות שער הנ' של הטומאה - בלבול וסתירות עמוקות בנפשות

כאשר בכח הזה מאיר ה"זה לעומת זה", כח של מציאות הטומאה שבעולם - מתגלה הכח של הערב רב, שורש הערב רב, כח התערובת המוחלטת שקיים בבריאה, טוב ורע מעורבים זה בזה.

וכפי דברי רבותינו כידוע, "ערב רב" -

מהשיעור הקבוע, בירושלים עיה"ק, ביום ג', כ"א אדר, תש"פ

לכל החפץ לשמוע שיעור זה

בקול הלשון

073-295-1245

ללחץ 2

(שיחות בנושא הקורונה) < 5

...

בתקופתנו נגלה שער הנ' של הקדושה ושל הטומאה - "זה לעומת זה"

נבין מעט בסייעתא דשמיא, את מדרגת הזמן, וההנהגה שהקב"ה מנהיג את עולמו.

בימים הללו, כפי שרואה כל אדם, כח פנימי בקע וירד לעולם.

הכח הפנימי שבוקע ויורד לעולם - "זה לעומת זה עשה אלוקים".

רבותינו לימדונו כידוע, נ' שערי בינה נבראו בעולם, כולם ניתנו למשה, חסר אחת, שנאמר: "ותחסרהו מעט מאלוקים" (תהלים ח, ו). ולפי חלק משיטות רבותינו, משה במיתתו, או בזמנים אחרים, זכה למדרגת שער הנ'. ועל זה נאמר: "עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים" (בראשית מט, י), כמו שאומרים חז"ל כידוע, הגם שכפשוטו "שילה" קאי על משיח, אבל שילה הינו גימטריה של משה.

וזהו הגילוי שיהיה באחרית הימים -

מהות התקופה הנוכחית לאור נגיף ה"קורונה"

המשך מעמוד א'

שנשאר לבני אדם זה רק את המכשירים, ואת הקשר דרכם, זה מה שנשאר, ולהדיא לשם זה הולך. הרי אי אפשר ללכת כמעט למשרדים למה שצריך - "תיכנס דרך הרשת לכל דבר".

זוהי הרשת שהקב"ה טמן, של הנ' שבנ' שבשערי הטומאה. העולם לא יחזור למה שהוא היה - זה ברור. אולי יהיה זמנים יותר קלים, ויותר מורכבים, אבל נכנסנו לתהליך של שער הנ' שבנ' שבטומאה, שער הנ' שבנ' שבטומאה - שם אנחנו נמצאים בגילוי.

הנגיף, ה"קורונה", הוא כמו שעל גבי מכה יש מוגלה, אבל הוא לא עצם הדבר עצמו, הוא רק מתראה באופן הזה, אבל יש לו מהות פנימית.

המהות הפנימית היא, שכל העולם כולו נגוע, נגוע, בכתר שבקליפה, זוהי המהות של מדרגת הדור. בדור שכולו חייב, זו הצורה של פני הדברים.

ובדור הזה, מוליכים את הכל, שמה שישאר לאדם זה רק מקומו בביתו, וחיבור לנ' שבנ' שבשערי הטומאה. דרך זה הוא יקבל את כל ההודעות, דרך זה הוא יקבל את מה שהוא צריך, וגם דרך זה ילמדו אותו תורה, אבל אלו בדיוק ה"ערב רב" שהיו במעמד הר סיני, משם הם ינקו, זו התורה של "הערב רב" שיונקת משם. במתן תורה, "הערב רב" עמד רחוק, כדברי הרמב"ן הידועים, אבל בדור שלנו זה לא כך.

בתקופתנו שני צדדים למטבע - נפילה ח"ו לשער הנ' שבנ' שבטומאה, או התקשרות לא-ל חי

צריך להבין עמוק עמוק איפה נמצאים. עכשיו ישנם שני צדדים למטבע - שער בנ' שבנ' שבקליפה, האנשים מתבודדים בבית, מחוברים לרשת, וגנוזים במעמקי הנ' שבנ' שבטומאה, מי במודע, מי פחות במודע, מי בתמימות, מי ברוע לב, כל אחד כפי מדרגתו.

אבל מכנגד, מאיר אור ה' - "נפשי בלילה אינתיך". מאיר המעמקים של הקדושה של הנשמה - "יחידך ליחדך", נפש, רוח, נשמה, חיה, ויחידה, כדברי רבותינו הידועים, הנפש שורה בעיקר בכבוד, הרוח בלב, הנשמה במוח, החיה בבגדים, והיחידה בבית.

זהו "סגור דלתיך בעדיך", זהו האור שמאיר, "זה לעומת זה", וזהו גופא אורו של משיח. כמה זמן יהיה התהליך

טומאה - זהו כל כח המדיה של המכשירים שנכנסו. עד שזה הגיע למקום שכביכול יש לכך איזה שהיא "גושפנקא" - "מוגן", "מוכשר", "מוכר", בכל הלשוניות שלא יאמרו. אולי הכוונה של מי שהכשיר את זה היה לטובה, אבל כל בר דעת מבין, שזה פורר לגמרי את הנשמות מבפנים, מבפנים.

כל מה שנמצא בתוכו, כל מה שקיים בו, כל מה שבני אדם שולחים אלו לאלו, הציבור שנקרא "חרדי", אלו שמחזיקים את זה, שלאט לאט הופך להיות רובו של הציבור, הסרטונים ששולחים זה לזה, הפריצות הנוראית שלא תיתכן, זה כיליון, שכל מציאות הדור אין לו קיום.

עד המצב האחרון, שאי אפשר להבין את זה אפילו, "מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה" (דברים לב, כה), "דבר בעיר - כנס רגליך, וסגר דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבר זעם (ישעיהו כו, כ)" ("ב"ק ס ע"ב), יש מקומות של היכלי התורה שנסגרו, ומתוך הדבר הזה עצמו מנסים ללמד תורה.

בחלק מן המקומות ההצעה הייתה שישדרו דרך הרשת, שלכל בחור יהיה את השיעורים של הרמ"ם בישיבה. זהו, הדור מת, הוא לא קיים, אין מציאות.

זהו נ' שבנ' שבשערי טומאה, נשתרבבו הדעות לגמרי.

הפלא, זוהי האריכות אף של הקב"ה שהייתה עד עכשיו - לא הפלא מה שקורה עכשיו. מי שמתפלא על מה שקורה עכשיו, אז תפס אותו שיגעון מוחלט, מה שקורה עכשיו, זהו רחמי ה', זה רחמים, זה כולו רחמים.

נכנסנו לתהליך שער הנ' שבנ' שבטומאה

אין מציאות שהדור יכול להמשיך כמו שהוא היה, זה לא קיים. מהכל בוקע טומאה מכל הצדדים. חז"ל אומרים שבזמן חורבן הבית, אין לך כל גג וגג שלא הציבו עליו עבודה זרה, ועבדו בו עבודה זרה. בתחילה במטמוניות, אבל לאחר מכן בגילויי. היום, זה לא בהלבשה הזו, אבל זהו השורש היותר עמוק של זה, זו הטומאה שבוקעת מכל צד, מכל צד, מכל צד.

צריך להבין את זה עמוק. אנשים מסתגרים בבתים, מי יותר ומי פחות, אבל לשם התהליך של הדברים. אבל, מה נשאר להם בבית, מה יש להם שם - "איובי איש אנשי ביתו", בתוך הבית עצמו. ואזי מכוונים את הכל, שמה

מהות התקופה הנוכחית לאור נגיף ה"קורונה"

המשך מעמוד ב'

ועושה תשובה, בודאי שהוא עשה את מה שהדין מחייב ממנו, אבל זהו השלב הראשון של מה שנתבע לעשות.

אבל אם האדם יבין יותר לעומק – זו לא עוד צרה שבאה על כנסת ישראל, וכל בר דעת יודע שמימות עולם לא היה כזה מהלך.

כל זה נובע מחמת שהנפשות כולם נמצאים בעולם של חיבור של טומאה. מי בגוף, שנוסע לכל מקומות העולם, לחפש את תענוגות העולם. ומי שמחובר בקשרים של המדיה, אבל העולם כולו מקושר, מחובר. וזה גופא מה שמביא את הטומאה באופן כל כך מהיר, ומביא את הנגף בפועל באופן כל כך מהיר. זה היינו הך [אותו דבר] בדיוק.

כשאדם מבין את המהות של הטומאה שנמצאת, הוא מבין שהנגף שבא הינו נגף למצרים, אבל רפא לישראל – "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מיכה ז, טו), הוא מבין שהנגף שהיה במצרים, שכמעט נכנסו לשער הני, אבל היו רק במ"ט, זה היה בנגף של מצרים.

אבל באחרית הימים, כדברי האור החיים הידוע, יכנסו לשער הני. והאור הפנימי של התורה, שזהו המאור שבתורה, שזהו הגילוי של טעמי התורה, ואור האלוקות השורה בתוכם, זהו המהות של הניסיון שנמצאים בתוכו.

כל החיזוקים שישנם אמיתיים - אבל אינם נוגעים בהכרח בשורש הצרה

ככל שהדברים מטושטשים, אזי מי שנמצא בחיצוניות לגמרי, מחפש איך לפתור את הבעיות למעשה, איך למצוא שיהיה לו מה לאכול, מחפש איך למלאות תעסוקה באופן שיימצא בזמנים ריקים כביכול.

מי שנמצא יותר פנימה, מחפש להתחזק, כל אחד במה שהוא יתחזק, ובודאי שכל חיזוק רוחני הוא דבר אמת, אבל הוא לא בהכרח נוגע בנקודת הדבר.

כל נקודת החיזוקים שישנם, אם זה יהיה מאה ברכות, אם זה יהיה פיטום הקטורת, אם זה יהיה חיזוק בלשון הרע, באהבת הבריות, באמונה בהשגחה פרטית, שכל הדברים האלו כולם הם בודאי אמת, אבל זה לא נוגע בשורש הצרה שבתוכה אנחנו נמצאים. צריך בהירות עמוקה שהאדם יבין מאיפה עומק הצרה, וכשהוא מבין מהי עומק הצרה,

האחרון – "ליבא לפומא לא גלי", אבל זהו! נמצאים בתוך אותו מקום, נמצאים בתוך אותו מצב.

או שהאדם קושר את עצמו לא-ל חי – "עד מתי אתם פסחים על שתי הסעפים, אם ה' האלקים לכו אחריו" (מלכים-א יח, כא). מתגלה המעמקים של עומק הנשמות, מתגלה הכח לקשור את הנפש באמיתות, בפשיטות, בתמימות, עמו, אצלו, להתכלל בו יתברך שמו, אין עוד מלבדו, זה מה שיש.

התביעה כיום מהקב"ה היא לבחור את חיי הנצח, ומי שיבחר יזכה לעבור תקופה זו בניסי ניסים

בכל הדורות כולם, היה תקופות יותר של שמחה, והיה תקופות יותר של צרות. וכאשר מגיעים הצרות, כדברי חז"ל, בכל הסוגיות בתענית, והרמב"ם בתשובה כידוע, שהקב"ה מעורר את הלבבות, לזעוק, להריע, לשוב בתשובה אליו יתברך שמו.

אבל, התשובה שהקב"ה תובע מאיתנו כאן, והתפילה שהקב"ה תובע כאן, היא לא התשובה והתפילה שעל דרך כלל נתפסת בנפשות, התביעה היא לגמרי אחרת.

התביעה היא לבחור את חיי הנצח, לבחור את חיי הנצח, לבחור לנצח נצחים את עומק ההתקשרות של הנפש.

מאיר עכשיו מצד אחד הפיתוי של הנחש, הס"מ שרכב על גמל – צורת נחש, "לדעתו של נחש", התערובת של ה"ערב רב". אבל מהצד השני מאיר – "ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם" (בראשית ג, כב), "לעולם" דייקא.

כאן מונח מעמקי הבחירה של הנפשות. ומי שיבחר בו יתברך שמו, יבחר להתקשר לבורא – השלב הראשון הוא תשובה, השלב השני הוא תפילה, אבל השלב השלישי הוא הקשר העמוק המוחלט אליו יתברך שמו, ואין בלתו.

ומי שיעשה את זה, יעבור את התקופה הזו באורח מישר, יעבור אותה בניסי ניסים של השגחה פרטית, "כשם שאתה הוה לו כך הוא הוה לך". הוא יעבור אותה באור ה', בהתקשרות אמיתית אליו יתברך שמו, והוא הוא זה שזיכה לחיות – "וחי לעולם", לנצח נצחים, אור פני משיח, בנין הבית, תחיית המתים, עולם הבא, נצח נצחים.

זו איננה עוד צרה שבאה לעולם

צריך להבין מה מונח כאן עכשיו על כף המאזניים. אם האדם רק מבין שזו עוד צרה שבאה לעולם, והוא מריע

מהות התקופה הנוכחית לאור נגיף ה"קורונה"

המשך מעמוד ג'

אזי הוא מבין מהי עומק הגאולה.

כל צורת החיים בדורנו איננה נכונה

הקב"ה זועק מכל צד, כל צורת החיים של השנים האחרונות, של המתירנות המופלגת, של הפתיחות לעולם, של הנסיעות בלוי לכל מיני מקומות, הימצאות במסעדות, הימצאות בכל מיני מאורעי תרבות, כל מיני צורות של חיבור של חברה, שנמצאים ב"איצטלה" של שומרי תורה ומצוות, שכל בר דעת מבין שכולו שקר מוחלט.

שרץ, אי אפשר לטהר אותו בק"נ טעמים, אפילו אם חותמים אותו עם פלומבה - הוא נשאר שרץ.

כל צורת החיים היא איננה נכונה! זו לא שאלה של חיזוק, זו לא שאלה של תיקון, זו היא ההבנה הבהירה, ההבנה הבהירה, שהחיים שהיו אינם!

הקב"ה ממוטט את הכל, הוא ממוטט את הכללות, הוא ממוטט את מה שהנפשות נשענו עליהם, אדם סמך על מה שיש לו כסף בבנק - הוא לא יכול לסמוך על זה. הוא סמך על מה שיש רופא שיכול לרפאות - אי אפשר לרפאות, הוא סמך על זה שיש צבא - הצבא לא יכול להילחם עם נגיף.

אין על מה לסמוך! יש גילוי בהיר מאוד למי שלא מתעקש אלא מבקש אמת, פותח את נפשו, מרחיב את לבבו, מביט באורח מישר, הוא מבין ברור מאוד - כל צורת החיים של השנים האחרונות היא הפוכה כמעט לגמרי מרצון ה'.

צורת החתונות בדורנו - "עולם השקר"

אפשר להיכנס פרט, ועוד פרט, ועוד פרט. הדוגמא המצויה שיש לכולם בשבוע האחרון - החתונות. שהקב"ה עכשיו סובב, שחוזרים לימי בועז, שלקח עשרה אנשים, או מעין כך, קרוב לכך - וככה מתחתנים.

הרי כל מי שמכיר מעט את החתונות, ואני הרי מכיר זאת מקרוב בחודשים האחרונים, אצלי בבית, כל מהלך החתונות הוא כולו "עלמא דשיקרא" [עולם השקר] מכף רגל ועד ראש, מכף רגל ועד ראש, הבזבוז, הרעבתנות, הפריצות הגמורה של כל הלבושים, זה הכל הפוך מרצון ה'.

מי שסובר שבחתונות הללו יש שמחה - זה לא שמחה. יש לחשוש למה שמברכים שהשמחה במעונו, כמבואר

בפוסקים במקום שיש פריצות. כל הצורה היא הפוכה לגמרי מרצון הקב"ה.

הקב"ה בא ואומר לבני אדם - אני לא שמח בשמחות שאתם שמחים, זה לא מה שאני רוצה.

בני אדם היו יושבים במסעדות ואוכלים, הרי היום אין לך כמעט כל מרכז עם מסעדות עם עוד הכשר ועוד הכשר, צומח וצומח, הקב"ה בא סוגר את הכל - זה אינו קיים.

כמה בני אדם כביכול "שומרי תורה ומצוות", שמפורסם בעיתונות שכאילו "חרדית", פרסמו נסיעות לפסח לשנה הקרובה - בקפריסין, ביוון, איפה לא. יש למישהו הוה אמינא [צד] בעולם שזה רצון הבורא!?

ברור הרי לכל בר דעת שכל המהלך הזה הוא כולו שקר! זה בלי שרויה, גלאט. ברור לכל בר דעת כל המהלך שקר, שקר, שקר.

הפלא עוד פעם, איך השקר המשיך כל כך הרבה זמן, לא איך הוא נעצר.

כל מי שיש לו לב יהודי, לב מרגיש, בכל השנים האחרונות הוא שבר כלי. ליבו דואג בקרבו, הוא כואב, הוא דואב, ליבו שותת דם, על נפשות ישראל שהלכו לאבדון בלי דעת - "נמכרנו אני ועמי להשמיד להרוג ולאבד", "נהנו מסעודתו של אותו רשע" - זו כל צורת החיים.

הקב"ה אומר עתה לבני אדם להתנתק מ"המדיה"

הקב"ה בא ואומר לבני האדם - תעצרו רגע, תחשבו, אל תכנסו לחדרים ותתחברו עוד פעם למדיה, זה ליפול וליפול וליפול - כלום, להתנתק.

אדם חושב שהוא יקבל משם הוראות, משם הוא יקבל כסף מביטוח לאומי, שהכל יסתדר דרך שם - אוי לו למי שחושב שהישועה תבוא משם. שמשם עכשיו ילמדו תורה באותו מצב את כל כנסת ישראל, דרך שם זה יעבור - זה תורה של ערב רב, זה "אתמול לדעתי, היום לדעתו של נחש".

כאשר הקב"ה נתן לאדם עכשיו את אותם זמנים להיות לבד, מי פחות מי יותר, בתוך בני בית זה לא תמיד רוגע ושקט, תלוי כל אחד במצבים שלו, אבל הקב"ה מראה בדיוק את הכיוון. שם מתגלה היחידה שבנפש שבבית, שם מקום ההתבודדות - "הן עם לבדד ישכן ובגוים לא

מהות התקופה הנוכחית לאור נגיף ה"קורונה"

המשך מעמוד ד'

להיבדל, להתרחק, מכל מה שהיה נהוג בשנים האחרונות עד הקצה האחרון.

תמיד בני אדם אמרו קשה לפרוש – היום כבר ממה נפשך [מכל צד] הכל להתפרק, אין כבר לאיפה להמשיך, מנסים לאחוז בכח, בכח, בנ' של הנ' של שערי טומאה.

לבחור, להכיר, להתבונן, לראות את השקר המוחלט, המוחלט שקיים, בכל חיבור לכל תהלוכות החיים שהיו.

לראות איך נראו החיים של האבות הקדושים, של משה, אהרון, יוסף ודוד, להכיר את החיבורים שהיו שהם שקר, ולהתנתק מהם במעמקי הנפש. זהו הצד של השלילה.

ובצד של החיבור, להתקשר לעומק פנימיות נפשו, להתקשר למעמקי התורה בפנימיות, ולהתקשר אליו יתברך שמו קשר פשוט, אמיתי, נקי, ושם לדבוק ולעבור את כל מציאות החיים האלה.

האופן של ה"למעשה" – דברי הנפש החיים הידועים בשער ג' בפרק י"ב, של ה"סגולה גדולה ונפלאה" – "אין כוח שליט בעולם אלא הוא יתברך שמו", זו המחשבה הפשוטה שאיתה האדם צריך לילך, אבל זהו לא הסוף פסוק של הדבר. הסוף פסוק של הדבר הוא – הקשר העמוק הנפשי אליו יתברך שמו.

חזרת העולם לכמו שהיה - יותר גרוע מהמצב עכשיו

הקב"ה יזכה אותנו, שנזכה להיבדל מהשקר, ולא יעלה על דעתנו שתפסק המגיפה, והעולם יחזור לכמו שהיה, כי זו הקללה המוחלטת, הקללה המוחלטת, אם העולם יחזור לכמו שהיה, זה יותר גרוע מהמצב עכשיו.

לזכות להיבדל מן השקר, להתחבר בקשר עמוק, אמיתי, נקי, אליו יתברך שמו, לתורתו, מעמקים מעמקים מעמקים, ולקבוע את הנפש באותו עומק, זהו "בן עולם הבא" – כבר עכשיו.

יזכה אותנו הבורא, שנראה באור ה', שהיום תיעצר המגיפה, אבל באופן של כליו הנ' שבנ' שבטומאה.

"ועליו יזרח ה'" (ישעיהו ס, ב) – יאיר אורו יתברך שמו, גילוי משיח בפועל ממש – "כי עין בעין יראו בשנה ה' ציון" (שם ח, נב). ■

יתחשב" (במדבר כג, ט), התורה ניתנה במדבר שנבדל מכל האומות כולם, וכשנכנסו לארץ ישראל יש מצווה להשמיד את הז' עמים. "סיני" – שמשם ירדה שנאה לאומות העולם, יש היבדלות, יש מחיצות, יש הבדלות, יש חיי קדושה, יש מציאות ה' בקרבו, יש התקשרות לא-ל-חי, זה מה שהנפש בעומק צריכה לחפש.

עתה זו הבחירה של אחרית הימים

כאן מונח עכשיו עומק מעמקי הבחירה של כל נפש ונפש.

הרי כל אחד מהנפשות נמצא כבר מימות עולם – "ישראל עלו במחשבה תחילה להיבראות" קודם שנברא העולם (ב"ר, בראשית, א). וכל אחד ואחד מאיתנו עבר הרבה בחירות. הבחירה השורשית שעברנו עד היום הייתה מתן תורה. אבל כפי הנראה, התקופה שאליה אנחנו נכנסים, איננו יודעים כמה זמן זה ימשך, אבל – זו הבחירה של אחרית הימים, זו הבחירה של נצח נצחים.

זו הבחירה האם האדם בוחר בתוך כל המצב הזה – לנסות לשמר את מה שהיה, אי אפשר את הכל, אז לפחות חלק, קשה להתנתק נפשית, הוא צריך על מה להישען, הוא צריך לבדוק, הוא צריך לראות, הוא צריך ליהנות. או שהוא בוחר לחיות בעולם הבא – אין בו לא אכילה ולא שתייה, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, ונהנים מזיו השכינה, נהנים מזיו השכינה.

זהו חיים של יהודי, שהחיות האמיתית שיש לו – הוא נהנה מזיו השכינה.

הוא צריך לאכול, הוא צריך לשתות, הוא צריך להתלבש, אבל זה כלאחר יד. ואם יש בזה טיפה הנאה, הרי זה כדברי ה"מסילת ישרים" – בשביל יישוב דעת לעבוד את בוראו, אבל לא מעבר לכך. גם כשהוא טועם מאכל, ויש לו בו טעם, זה בשביל השקט של הנפש הבהמית, אבל החיים הפנימיים זה ה"נהנים מזיו השכינה" – כאן מקום החיים.

להתבונן בשקר המוחלט שקיים - ולבחור להתקשר בעומק הנפש לקב"ה ותורתו

מי שרוצה לראות בישועת ה' – "כי עין בעין יראו בשוב ה' את שיבת ציון", לראות את אור ה' חוזר וחופף עלינו, ובוקע אל תוכנו – הוא עומד בפני נקודת הבחירה האמיתית. במהלכי הזמן שלתוכו נכנסנו בתקופה הזו,

שאלות ותשובות בענין התקופה מתוך כתב יד

מגפת "הקורונה" בסין - סיבתה ותיקונה

שאלה לכבוד הרב. בימים אלו ישנה מגפה בסין בשם "קורונה", והיא מתפשט במהירות והורגת אלפי אנשים גויים סינים.

איך אנחנו כיהודים צריכים לראות זאת, האם לשמוח באבוד רשעים רינה, או שאין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל ואנחנו צריכים להתחזק. ואם להתחזק, במה להתחזק? תודה רבה.

תשובה כיוון שאין עיקרה להרוג עוברי עבירה בעיקר, אין שייך באבוד רשעים רינה. אלא כל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל ישראל.

ובעבר כאשר היו מגפות התפשטותם הייתה קטנה יותר רק בכפר, עיר, או מדינה סמוכה. אולם עתה שכל העולם הפך לכפר קטן, הדבר מתפשט במהירות בכל העולם. וזו המגפה הראשונה החזקה ביותר מאז שהעולם כולו כפר קטן שכולם מעורבים זה בזה, וע"ז מקבלת מגפה זו פנים חדשות. בחינת כתר דקליפה. ושמה "קורונה", קור ו-הן. נפרדות, קור היפך חמימות. ואותיות ה"ן אין להם בן זוג כמ"ש חז"ל עה"פ "הן עם לבדד ישכון". והוא עומק הגילוי, שכח החיבור שמחבר את כל העולם, אינו חיבור של חמימות, אלא חיבור של קרירות, עמלק, "אשר קרך". כי עיקר החיבור עתה בעולם אינו פנים בפנים, אלא אחור באחור, ע"י שליחת הודעות וכו'. כי זהו מדרגת הדור, "חיבור של קור".

ושורש התיקון להתחבר לטובים ומזוככים לפי ערך כל אחד. וכן חיבור של חום. וזהו סוד משיח, אותיות יש-חם.

המשך שאלה בענין ה"קורונה"

שאלה אנחנו מודים לרב על שאלתינו בנושא פורענות בעולם, זה ממש עזר לנו. ברצוננו לשאול שאלה על התשובה. א. משמע מהתשובה שהחיסרון שלאדם יש חיבור של "קור" הוא חסרון יותר גדול מכאשר הוא עובר עבירה. מדוע, הרי בפועל הוא לא עובר על איסורים ולאווין, הרי בחיצוניות הוא מקיים את התורה.

ב. האם על החיסרון של חיבור בקור ישנו חיוב מיתה?

ג. האם נכון לקשר את זאת לבית שני שהיה שנאת חנם,

או לג' עבירות חמורות, או שזה משהו חדש שנתחדש בדורנו בכפר הקטן?

ד. הרב כתב שיש ב' חלקים - א. להתחבר לטובים ולמזוככים. ב. חיבור של "קור". אז מדוע התיקון הוא לא רק ע"י חיבור של של "חום", וממילא יתוקן החיבור של "קור", ולמה צריך תיקון ע"י חברים מתוקנים? תודה רבה.

תשובה נבהיר את שורשי הדברים בהרחבה מעט בס"ד.

א. הקב"ה ברא את עולמו עם פנימיות וחיצוניות, אור וכלי, נשמה וגוף.

החיבור הפנימי יש בו ב' מהלכים. א. חיבור עצמי של האדם לעצמו. וזהו בחינת אהבת עצמו, והוא "קר", כי חיבור של שני עצמים יש בו חום, אולם חיבור עצמי הוא קר. וזהו קור של קדושה, אהבת העצם. ולא אהבת אני של "אגו". אולם כאשר כח זה נופל לקליפה זהו כוחו של עמלק "אשר קרך", קור של קלקול. ואזי הקשר עם בני אדם נעשה באופן של קרירות. ולהיפך כח החמימות הולך לחמימות לדבר עבירה, עריות וכדו'. ואף החיבור לעצמו נעשה ע"י חיצוניות וזהו חום.

והנה הקור אינו עבירה בפועל אלא שורש כל העבירות, כי הוא הכח המניע את המצוות, והגורם לכל העבירות. וכיסוד דברי רבותינו שהמידות הם השורש הפנימי למצוות ולתורה, מעין כך החמימות היא שורש לכל חיבור.

ב. חיבור לקור זהו גופא מיתה, דבקות בעצם מהות המיתה. כי החי חם, והמת קר.

ג. זהו דבר חדש. ונבהיר בהרחבה מעט בס"ד.

ג' עבירות חמורות הם השורשים של כל העבירות. אולם הם ג', אבל יש להם כח מאחד, והוא שנאת חנם, שממנו יונקים ג' העבירות.

אולם בדור זה, דור עיקבתא דמשיחא, מתגלה השורש הפנימי של שנאת חנם, והוא "פרוד בעצם", עצם ה"עלמא דפרודא". משא"כ בבית שני נתגלה פרוד במקרה, שגם יכול להתאחד. בחינת חיה שבנפש. לעומת ג' עבירות שהם בחינת נפש רוח נשמה.

משא"כ בדור זה, פרוד זה הוא קליפה של זה לעומת זה, בקדושה הוא בחינת יחידה שבנפש, קור דקדושה כנ"ל,

שאלות ותשובות בענין התקופה מתוך כתב יד

המשך מעמוד ו'

וכלולה בו ית"ש באמונת אומן שאין שליט אלא הוא ואין בלתו, ויש לשנן את סגולת הנפש החיים, שאין שליט אלא הוא ואין בלתו, וזו הדרך הנכונה והיחידה לעבור את התקופה של קליפת שער הנון דנו"ן.

ולפיכך יש לקשור את הנפש בו יתברך שמו באהבה וחיבה, וביטול בעצם אליו יתברך שמו. ועל ידי זה לחיות חיי שעשוע בו ובתורתו, והוא חיי האמת בכלל, ובדור זה בפרט, ובתקופה זו בפרט ממש.

ותקוטינו ותפלותינו שקליפת נון דנו"ן, המדיה, תבקע זה עתה ויתגלה משיח השתא ממש, ויאור כל העולם מיחודו ויחידותו יתברך שמו, כי אין בלתו, אין עוד מלבדו ואפס זולתו.

מגפת ה"קורונה" – צורת העבודה היחודית בתקופה

שאלה: שלום הרב הגאון שליט"א. עם ההודעה כי ישיבות, חידורים, בית יעקב ובתי כנסיות שלנו סוגרים את דלתותיהם בגלל חששות מפני נגיף הקורונה, היכן צריך להתמקד בעבודתנו באופן ספציפי? מה עלינו לעשות כדי שיזכה אותנו השם?

עם כל ברכות השמיים.

תשובה לכל תקופה עבודה המתאימה לאותה תקופה. ולכך מלבד העבודה הראויה בכל צרה ח"ו, לשוב בתשובה, ולזעוק לה' עליה, ולתת צדקה, ישנה עבודה יחודית נוספת לתקופה זו.

תקופה זו אינה עוד תקופה בשלשלת של התקופות מן ימות העולם מראשיתו עד אחריתו, אלא זו תקופה של שלב אחרון בגלות. אולם אין אתנו יודע כמה זמן תהא תקופה זו.

מהות תקופה זו הוא גילוי של שער הנו"ן דנו"ן. וזה לעומת זה עשה אלקים. יש להתבונן במבט פנימי על הנגיף קורונה, כמהות, ולא כנגיף פרטי, כי הנגיף אינו אלא גילוי למהות פנימית.

מהות תקופה זו: "לפיכך נברא האדם יחידיו", וכח זה מתגלה בעולם כולו, רובו ככולו.

לבדו של קדושה. ובקלקול זהו קור של קלקול, בדידות. מדרגה זו נקראת כתר דקדושה, לעומתו כתר דקלקול, קורונה - כתר דקליפה.

יש להבין מאוד, שעד שנת תשע"ט נותר אר"ך שנים לסוף העולם שהוא שית אלפי שנים. ומשנה זו נתקצר האר"ך, ונעשה זעיר, ולכך נגלה יותר ו"גבי דיליה", ונתעלם במדת מה מהלך של "מאריך אפיה". ולכך משנה זו כל העולם כמרקחה, ובפרט בארץ ישראל, ולא יהיה השקט עד ביאת גואל בב"א.

ובשנות מנין הגויים, זהו שנת עשרים - עשרים, 20-20, ונודע שעשרים בגימט' כתר. וזהו הגילוי השתא, כתר שבכתר, עשרים - עשרים.

ומצד כך נגלה מהלך של התבודדות בעולם, בקלקול בדידות, שלא יכנס איש לתוך ד' אמות של חבירו. כי דל"ת אמות הם מקומו מדין היחידה. וכן להסתגר בבית. ונודע שנפש עיקרה בכבד, רוח בלב, נשמה במח, חיה בבגדים, ויחידה בבית, ולכך יש להסתגר בבית.

והבן שהקב"ה ביטל כל כח של חיבור של טומאה, בילויים, מסעדות, תרבות, טיולים, נסיעות לחו"ל, כל עלמא דשקרא שנותר בקיומו כל השנים האחרונות.

אולם כמו שביציאת מצרים נותר ביציאתם "בעל צפון", שהוא שורש לכל העבודות זרות. כן השתא נותר עיקר שער הנ' דקליפה, נון דנו"ן, המדיה, האינטרנט, ועכשיו שבני אדם מסתגרים בבתים כל חיבורם על ידו. והוא הקליפה הקשה שעדיין לא נבקעה, נו"ן דנו"ן, כתר דכתר, והיא היא השולטת עתה כמעט ללא מיצרים.

וביטול קליפה זו ע"י הארת משיח הנמצאת עמנו כבר עכשיו, ומאירה אור של כתר דכתר, וכאשר תבקע ותבטל את המדיה, יבוא משיח בפועל. אולם כל זמן שלא בא עדיין, הכח השולט בעולם הוא נו"ן דנו"ן, ובו כלול הכל בערבוביא, קדושה וטומאה, מן הקדושה העליונה עד הקצה התחתון. ולכך בדור זה השתא הכל מעורב ומבולבל באופן מבהיל שאין הדעת סובלתו, ודבר זה לא ישתנה עד ביאת משיח.

ד. מחד יש לבנות חיבור של חום היפך קור, חום דקדושה, אולם אין זה העיקר. אלא העיקר קור של קדושה שזהו עיקר הגילוי השתא. "יחידה שבנפש", שכולה דבוקה

שאלות ותשובות בענין התקופה מתוך כתב יד

המשך מעמוד ז'

אמיתי, התקשרות. אולם נצרך זהירות רבה מאוד, עד כמה שניתן להתדבק בטובים בפועל. ובפנימיות הנפש להתדבק בשורש כל נשמות ישראל, בכלל ובפרט. אולם בפועל להתדבק בטובים, טוב לבבי וטוב רוחני.

אולם זהו רק פן אחד של דברים, היפך קורונה, קור, קרירות, חום, אהבה, התדבקות. והפן השני הוא קור של קדושה, התבודדות עם עצמו, ועם בוראו. סוד גילוי היחידה שבנפש, שהקורונה היא קליפה לעומת היחידה שבנפש, שמאירה בתוקף רב בעת זו, שהוא אור הגאולה שתהא במהרה, אכ"ר.

ב. תפלה מועילה בכל עת, פעמים בשלמות לבטל הגזירה, ופעמים במקצת להקל מעט. ואפילו אם ח"ו נגזרה גזירה שאי אפשר לבטלה ע"י תפלה, כמו שהיה ס"ד בימי הפורים, מ"מ ניתן ע"י תפלה להמתיקה ולהקל בה.

זאת ועוד. עיקר מהות התפלה בעת זו, שעם ישראל בפרט, וכל יושבי תבל בכלל, ישובו בתשובה שלמה, ויכירו שהקב"ה מראה לכולם שאינו חפץ בשקר של הקשר בין בני אדם, קשר של מסעדות, טיולים, תרבות לילה, קבוצות חברתיות, שליחת הודעות וסרטונים ועוד ועוד, שכולו שקר. ויסודו שער הנו"ן של הקליפה, קשר-שקר. ויתר על כן נו"ן דנו"ן, עצם השקר עצמו.

וע"י שיכירו אמת זו וישובו בתשובה שלימה לפניו יתברך שמו, יתגלה שער הנו"ן דנו"ן דקדושה. ובשום פנים ואופן אין להתפלל שתעצר המגיפה והעולם יחזור למה שהיה קודם לכן, כי המשך העולם כמו שהיה, הוא מר ממות, טומאה שזועקת מכל צד, שלב כל יהודי טהור נשבר מצד עצם ההמצאות בעולם הזה לעת זו.

ורחמנא ליצלן שבשעת המגפה, כיוון שבני אדם יותר סוגרים בבתיים במקום לדבוק ביחידה שבנפש, ולהתבודד עם נשמתו ועם בוראו, רחמנא ליצלן יותר דבקים באתרים ורשתות חברתיות, וזהו עומק הנפילה הנוראה לשער הנו"ן דנו"ן שיעקר חיותם ממקור זה.

ולעת זו נגלה ביותר תוקף מי לה' אלי, לדבוק בהשי"ת ובתורתו, ובנשמתו, או ח"ו ליפול למעמקי שער הנו"ן דנו"ן. ועל זה באה עומק התפלה. ולכך נצרך שתפלה זו תבוא מעומק הנשמה, כל אחד לפי ערכו מהמקום הכי עמוק שמכיר בתוך עצמו. כי הדבר שעליו אנו מתפללים הוא על העומק הגמור בנשמותינו. ■

וצורתו שכל אדם נצרך להיות יחידי. בחלק החיצוני זהו להיות לבדו. בחלק הפנימי יותר, להכיר את יחודו, במה הוא יחיד ואין דומה לו כלל מימות עולם, בתורה ובמידות.

החלק הפנימי יותר, לקשור קשר של "בן יחיד" לקב"ה ותורתו. וזהו עומק ההארה המאירה בעת זו. ומי שיזכה לעשות עבודה זו כראוי, הוא יזכה לראות פני משיח בשלמות.

ראוי מאוד להתבונן מאוד בדברים, להשכילם, להבינם, ולהשיבם אל הלב, ולפ"ז לסדר את סדר העבודה הפנימית כראוי לעת זו.

תפילתנו ותקותינו שתקופה זו של שער הנו"ן דנו"ן תהא קצרה ביותר, ובעת זו ממש יגבר נו"ן דנו"ן דקדושה על הפכו, ומיד יבוא גואל.

מגפת ה"קורונה" - צורת התפלה והקבלות המעשיות בעת הזו

שאלה שלום לכבוד הרב. ראיתי את תשובת הרב בנוגע לשורש גזירת הקורונה, וההשתדלות הנצרכת בעניינה. בנוסף לקבלות, בלי נדר, שקיבלנו אני ואשתי (להרבות בצדקה, להשתדל בהכנסת אורחים הנמצאים בתהליך קירוב - גם אם בשלב מאוחר יותר מטעמי זהירות ושמירת הלשון - כולן על ציר דיבוק חברים, כפי שהבנו מתוך דברי הרב שזהו צורך השעה). אני מנסה להתפלל. כאן הבעיה: אני מרגיש כמו 'זבוב על הקיר' בכל הנוגע למצב, המוגדר כמגפה עולמית. האם יהודי פשוט יכול לשנות ולו משהו, כאשר העולם כולו כמרקחה? האם תפילתו בנושא תשמע? מה גם, שככל הידוע לי, ישנם מצבים בהם ישנה גזירה על כלל הציבור, ואז ליחיד יש פחות משמעות אם בכלל (אם כי איני יודע מקור לכך וייתכן שאני שוגה).

אשמח אם הרב יעמידני על האמת בשני הנושאים האחרונים, וכן לשמוע האם כיוונו לדעת הרב בקבלות שקיבלנו. תודה.

תשובה א. כל דבר מורכב מחיצוניות ופנימיות, גוף ונשמה, כלי ואור.

צדקה, הכנסת אורחים וכדו' זהו החיצוניות, הגוף, הכלי. ונצרך לצרף; עמו פנימיות, נשמה, אור. והוא דיבוק פנימי

שאלות ותשובות בענין התקופה מתוך השיעור בחולון

זורח, אלא שמכנגדו יש נקודה המסתירה, אבל מי שמסלק ולו במעט את נקודת ההסתרה - האור מיד זורח עליו. לכן אין כל כך קושי מול כל העולם כולו, כי כנגד כך - "זה לעומת זה עשה אלוקים", האור העצמי הפנימי המתגלה הוא בתוקף רב.

מהשיעור הקבוע, בחולון

יום ד', כ"ב אדר, תש"פ

לכל החפץ לשמוע את השו"ת

בקול הלשון 073-295-1245

ללחוץ 2 (בלבבי בעברית) < 12 (צורת אדם) < 5 <

לעבור לשו"ת שבסוף השיעור

הזדמנות לגעת בחיי הנצח

שאלה זו הזדמנות להתעורר?

תשובה זו הזדמנות לבקוע לגעת בחיי הנצח, וזו עומק הבחירה איפה האדם בוחר להיות לנצח נצחים.

עיצומה של מלחמת גוג ומגוג

שאלה אתמול הרב דיבר שהעולם הגיע למצב של "זה לעומת זה", הסקתי מכך שאנחנו במלחמת גוג ומגוג.

תשובה בעיצומה.

העבודה המעשית במצב הנוכחי

שאלה מה לעשות למעשה - להתבודד?

תשובה להתבודד בפועל זהו החלק התחתון, "להתבודד" כלומר להתנתק נפשית ומעשית מכל תנועת העולם שכולו נעוץ בשער הנ' דנ'.

כיצד להתמודד עם כל הטומאה

שאלה מה יהיה, איך להתמודד עם כל הטומאה?

תשובה יש שני חלקים. יש חלק אחד שתלוי בבחירתו של הקב"ה, איך הוא יגאל את ישראל. אם הוא יגאל אותם במידת הדין, אזי "מי יצדק לפניך כל חי", וח"ו כדברי החסד לאברהם הידועים - ישארו שבעת אלפים אנשים. ויש את האופן השני, שהקב"ה יגאל באופן של "זקן מלא רחמים", ואזי הקב"ה יעורר את הנפשות מבפנים להכיר אותו, ועל ידי כן שבים מיד בתשובה, ונגאלים.

הסתכלות על המצב הנוכחי

שאלה האם מה שקורה היום זה מצד ה', או שאפשר לומר שזה מצד הסיטרא אחרא. ה' ניתק את בתי הכנסיות והמדרשות, אז איך רואים זאת, מצד ה', וא"כ מה ה' רוצה מאתנו.

תשובה כל דבר בעומק זו השגחת הקב"ה, גם הסט"א אין לו שליטה עצמית, אלא הכל בהשגחת הקב"ה. מה שמתגלה למעשה, יש דבר שמתגלה להדיא בגילוי של השי"ת, ויש דבר שמתגלה באופן של הלבשה רח"ל של הסט"א. מה שמתגלה מצד ההתגלות החיצונית, כמעט הכל בכל מכל כל מולבש בהנהגת הסט"א. אבל מצד האור הפנימי הבוקע, מי שבוקע ומסיר מעצמו את ה"ערב רב", אזי הוא בוקע לאור הפנימי, ושם כולו נמצא בידי ה' יתברך שמו.

ומה יהיה - אין אתנו יודע עד מה. עבודת כל יחיד ויחיד היא, מכח ההארה של הנפש, כיוון שהאור של שער הנ' דקדושה מאיר, כל אדם שמעט מפנה בבחינת "ואנכי פניתי את הבית", הוא יכול לחוש את האור הפנימי בהתגלות.

כלפי מה ששאלתם איך לילך כנגד כל העולם כולו, "אברהם העברי", כל העולם כולו מעבר אחד והוא מהעבר השני, זה אברהם העברי - "מי האיר ממזרח צדק". אבל ישנו הבדל יסודי בין מה שהיה עם אברהם למה שיש היום. בפשטות, אברהם השריש זאת, ואנחנו בני בניו, ולכן הכח מושרש בתוכנו. אבל ההבדל הנוסף השורשי ביותר הוא, שאברהם פעל באופן שהיה הסתר, והציץ עליו בעל הבירה לאחר יגיעתו. אנחנו נמצאים במקום שהאור כבר

שאלות ותשובות בענין התקופה מתוך השיעור בחולון

המשך מעמוד ט'

סופה של ה"מדיה"

שאלה מה יהיה עם התקשורת?

תשובה זהו הדבר האחרון שהם ינתקו, מזה הם חיים, מזה הם לא ינתקו, הקב"ה ינתק את זה, לא הם.

מהי עבודתנו

שאלה מה העבודה שלנו?

תשובה עוד פעם, לבטל כל חיבור נפשי, ועד כמה שניתן מעשי, מכל תהלוכות העולם, ולהתחבר אליו ית"ש ותורתו, ותו לא. בעומק, להתחבר לנשמות ישראל, ובפועל להתחבר רק לאנשים ככל שיותר קרובים לקדושה.

האם להשתדל להכין אוכל לשעת חירום

שאלה: יש צורך לעשות פעולות להכין לשעת חירום, או שאין צורך? אוכל, ושאר דברים.

תשובה אין תשובה אחת לשאלה הזו, זו שאלה של בטחון מול מציאות של השתדלות, כל אדם במדרגתו שלו. בודאי שמצד סדרי ההשתדלות הסבירים של העולם, שאין אתנו יודע עד מה, לא אנשים שנמצאים בחלק שאינו שייך להנהגה, וגם האנשים שנמצאים בהנהגה, אנו מדברים עכשיו על ההנהגה החומרית של כל העולם כולו, אף אחד מהם לא יודע בדיוק מה יהיה. אנו נמצאים בסדר זמנים כזה שמצד מדרגת השתדלות כל אדם מכין לעצמו לתקופה מסוימת סבירה שיהיה לו דברים שהוא יוכל להתקיים, זהו מצד מדרגות ההשתדלות הסבירה. מכאן ואילך כל אדם לפי מדרגת בטחון, זהו השיעור כמה הוא צריך להשתדל, אבל אין תשובה אחידה לכולם מה לעשות. האם מצד ההשתדלות צריך להכין לעצמו אוכל - התשובה המוחלטת - כן. כמה - תלוי במדרגתו.

שאלה לכמה זמן?

תשובה המחשבה היחידה שיכולה להיות בגדרי השתדלות זה לחשוב על התקופה הקרובה שיהיה מהיכן לחיות. על התקופה הרחוקה אין לאדם אפילו תחילת אופק שיכול לחשוב, ואין שום נפק"מ לעתיד הרחוק, לעתיד הקרוב זו עוד השתדלות סבירה של האדם, לעתיד הרחוק אין שום נפק"מ, הקב"ה ינהיג את עולמו, ועצם כך שהאדם

חושב על כך, הרי שהוא מתעקש להישאר בעולם הקודם, ולא מוכן להיכנס לעולם חדש. לתקופה הקרובה - זו השתדלות סבירה במדרגות שבני אדם נמצאים. בתקופה הרחוקה - הפשט הוא שהוא רוצה להיקבע כאן, אם הוא רוצה להיקבע כאן, אזי הוא לא רוצה לצאת מהגבולות, וזהו אותם אלו ארבעה חמישיות שמתנו במכת חושך.

המבט על הניתוק מתהלוכות העולם

שאלה מה המבט על הניתוק החברתי?

תשובה אם כל התהליך שהקב"ה עשה שכל אחד חייב להתרחק מהשני מצד סכנה בריאותית, שזה מורה "משרד הבריאות", כלומר שהבריאות הפנימית היא להיות מנותק נפשית מכל תהלוכות העולם. מה יותר ברור מזה - הרי הדבר עומד נגד העיניים, הם זועקים את האמת רק ב"איצטלא" של שקר, אבל הכל ברור.

אם פעם היו מדברים עם מישהו להתנתק מכל התופעות שקיימים בעולם - "מזה קשה לי, מזה אני לא יכול, כולם נוסעים, וקשה לי להתנתק". היום מה עשה הקב"ה, ניתק את כולם, וכל אחד סוגרים אותו בבית. ואזי, או שהוא מחובר לני' של הני' של שערי הטומאה, יושב עם כל המכשירים, שזה הדבר היחיד שנשאר לאדם, ומשם הוא מתחבר לכל העולם כולו, והוא מכניס את עצמו למעמקי הני' שבני'. או שהוא לוקח את ההגדרה כפשוטו, להתנתק מהכל, יש רק בורא עולם, "עם לבדד ישכון", "ויוותר יעקב לבדו", "אין עוד מלבדו", זה ה"לבדו" האמיתי, זהו כל המהלך. כנסת ישראל כולה לבדה, הוא עצמו גם כן נמצא לבדו, מקושר ישר לקב"ה, זה החיים האמיתיים, פשוט וברור.

מהי צורת התפלה בעת הזו

שאלה הרב אמר שאם העולם יחזור למצבו הקודם זה עצמו הקללה, לפיכך על מה צריך להתפלל?

תשובה: התפלה העמוקה היא, שצריך שהאור של הני' שבני' יגבר על הני' שבני' של הקליפה, בחיצונית זה גופא יבטל את הנגף, אבל הביטול יהיה מתוקף נקודת האור שהכניע את נקודת הרע. ולא כמו כל מחלה כפשוטו, שתסור מן העולם ואז העולם ח"ו חוזר לקדמותו.

שאלות ותשובות בענין התקופה מתוך השיעור בחולון

זועקת להתנתק, וזה גופא נקודת המסירות נפש בפנימיות.

כמה זמן יקח התהליך

שאלה כמה יקח התהליך הזה?

תשובה כמה זמן לקחה השואה - שש שנים. אי אפשר לדעת.

כיצד הוא הקשר עם בני המשפחה ששוהים עמם עתה זמן רב

שאלה מה עם הקשר לבני המשפחה שנמצאים עמם עתה הרבה זמן בבית?

תשובה צריך להישאר עם הקשר הנפשי העמוק מדין אהבת ישראל, ולא עם הקשר הנמוך שמתלבש בדברים אסורים, או בדברים של הבל. לכל הפחות שישאר רק הקשר שנובע מהחיבור שיש לאדם עם בני משפחתו, שזה החלק הדק הנקי יותר ביחס לכל החלקים האחרים. אבל כל שאר החלקים זה "עלמא דשיקרא".

האם העולם יותר טהור עכשיו

שאלה העולם עכשיו יותר טהור?

תשובה יש כאן שני צדדים למטבע. מצד אחד הקב"ה מבטל כביכול את כל הטומאה שהייתה עד היום בעולם ברובד של המ"ט, והמ"ט שבני, ומצד כך החלקים החיצוניים יותר קל להתנתק מהם, כמו שהוזכר קודם לכן - אנשים נסעו לחו"ל לטיולים, הלכו למסעדות, כל מה שיש, כל תהלוכות העולם שישנם, קנו בגדים לרוב, וכו' וכו', מכל זה יותר קל להתנתק כי אין את המציאות. אבל מצד שני הנ' שבני מתחזק יותר, כמו שהוזכר - מה עושים עכשיו בני אדם שנמצאים בבתיהם, אין להם מה לעשות, כולם משוטטים היכן שהם משוטטים ברשתות, ומצד כך החיבור שלהם הופך להיות שכל חיותם הוא משם. לפיכך, המ"ט, והמ"ט שבני הוחלש, אבל מצד שני הנ' שהנ' קיבל תוקף עצום שמשם בני אדם מרגישים עכשיו שהם יונקים את עיקר חיותם.

האם ההתעוררות של בני ישראל תביא את הגאולה

שאלה האם ההתעוררות שלנו תביא את הגאולה?

תשובה בלשון פשוטה מאד, אתם מעמידים שאלה, האם זה ב"אתרעותא דלעילא" [בהתעוררות מלמעלה] או שזה ב"אתרעותא דלתתא" [בהתעוררות מלמטה], אזי מצד ההבנה הפשוטה, "כימי צאתך מארץ מצרים הראנו נפלאות", כמו שגאולת בני ישראל ממצרים הייתה באופן שעיקר הגאולה לא הייתה בפסח, אלא בשביעי של פסח, "סגר עליהם המדבר", מכח שמצרים רודפים אחריהם. ושם היה צריך נחשון בן עמינדב לקפוץ לים מכח מסירות נפש, ולהיגאל. כגאולה הראשונה כך הגאולה האחרונה. ועיקר הגאולה מצד ה"אתרעותא דלתתא" במסירות נפש אליו יתברך שמו, וזה גופא מעורר את הנקודה הראשונה של ה"עלה ברצונו" של ה"אתרעותא דלעילא". אבל היא גופא זה מכח ה"אתרעותא דלתתא" ואחרי שהיא הושלמה, יחזור הרצון הראשון.

זהו הסדר הפשוט. אבל אם הקב"ה, כביכול בחירת הא"ס ב"ה תבחר לחזור ולעורר נקודת התעוררות ראשונה חדשה, יכול להיות צד מהלך הפוך. בלשון עמוקה יותר, אנו נמצאים בסוף העולם הזה, ותחילת העולם הבא. אם המהלך הוא מדין סוף העולם הזה, המהלך הוא קודם מסירות נפש של התחתונים. אם המהלך מתחיל מהארת תחילת העוה"ב, אזי מתחיל מה"עלה ברצונו" הראשון הפשוט, ואז הסדר יהיה הפוך.

מהו גדר המסירות נפש בזמן הזה

שאלה מה גדר המסירות נפש?

תשובה יש חלק מעשי ויש חלקינפשי. בחלק המעשי כוונת הדבר שהאדם מתגבר בכל יום על נקודה שקשה לו, והוא מתמודד איתה. בנקודה הפנימית הנפשית, זה ההתנתקות, "נפש" מלשון "רצון", הוא מתנתק נפשית עמוק עמוק עמוק מכל תהלוכות העולם שנמצאים, בו בזמן שהוא יודע שכהרף-עין כבר שום דבר לא יהיה. כמה זמן זה יקח - הקב"ה יודע. אבל נפשית הוא רואה שהכל מזדעזע, הוא רואה שרמת החיבור לשם אפילו מבחינה מעשית - הוא לא יודע כמה זמן זה יקח, לפיכך הוא מתנתק נפשית עמוק עמוק. יתר על כן, כיוון שהכל שקר, אזי הנפש

שאלות ותשובות בענין התקופה מתוך השיעור בחולון

המשך מעמוד יא'

תשובה העולם לא יחזור לקדמותו, יכול להיות שהתהליך יהיה קצר, יכול להיות שיהיה ארוך, לקדמותו הוא כבר לא יחזור, אחרי כזו נפילה אין שום סיכוי שהוא יחזור לקדמותו. זה לא כמו אחרי מלחמת העולם השנייה שהעולם חזר, הוא לא יחזור לקדמותו - זה ברור. כמה זמן יקח התהליך, ואם יש בו עליות ומורדות, וכמה דמיונות של התייצבות, אבל הוא לא יחזור לקדמותו.

ההבדל בין השואה שלאחריה הייתה תקומה למצב הנוכחי

שאלה מה ההבדל בין השואה שאחריה היה תקומה למצב הנוכחי?

תשובה ההבדל הוא, שכאשר אנו מתייחסים לדבר מצד נקודת הפנימיות איפה שורש נקודת הדבר, לא מצד ההלבשה שבדבר. אם אנו מתייחסים לנקודת השוואה למשל שמתו ששים ריבוא מישראל ויתר על כן, אזי הגדרת הדבר - המוות הוא מוות שהיה כסדר רוע שהיה בעולם, לא הייתה טומאה חדשה בעצם שהתגלתה, הייתה את ההשכלה שהביאה לכל הדבר, והרי שהשורש היה במוחין, והנפילה הייתה מכנגד לכך. כאן הנפילה היום היא לא במוחין, היא בלמעלה מטעם ודעת, ואם זו הנפילה, הרי שאחר הנפילה הזו אין נפילה נוספת [הוספת הרב שליט"א בע"פ: מצד העונש, העונש בשואה גם היה "למעלה מטעם ודעת", אלא שהנפילה הייתה במוחין. אבל בתקופתנו, גם הנפילה היא למעלה מטעם ודעת]. ■

ולכן יש כאן שני צדדים למטבע, מצד אחד אנחנו שמחים לאיד על הרע שנפל - "הוא אינו שש אבל משיש אחרים", והרע שנפל יש בו שמחה. אבל מצד שני התוקף של נקודת הרע שהתגלתה היא הרבה יותר חזקה ממה שהייתה קודם לכן, ומכנגד אור ה' החופף, גם כן נמצא בגילוי יותר. יש כאן שני צדדים.

להתעסק בשאלה הנצחית ולא במה שיקרה בחיצוניות

שאלה עם ישראל יפגע?

תשובה אתם מתייחסים להלבשות החיצוניות, ואינני יודע. אנו מתייחסים לנקודה הפנימית, בנקודה הפנימית עם ישראל נפגע כמעט כל כולו. אנשים מתעסקים בגלד החיצוני - מה שיקרה, עצם ההתעסקות בזה הינה עצם נקודת הנפילה, צריך לעסוק בעיקר. יש מה שהאדם צריך לנהוג לדינא ע"פ גדרי תורה במה שהוא צריך להישמר מהסכנה, זו נקודה אחת. מהם התוצאות של כל המהלך הזה - זה הרבה פחות נפק"מ, אנו עומדים בשאלה של נצח נצחים, והשאלות מה יקרה ביחס של הגוף הם מאד מאד קטנות ביחס לשאלה הנצחית.

מהו סופו של התהליך

שאלה מה יהיה סופו של התהליך?

כל החפץ להפיץ
את העלון לזיכוי הרבים,
יצור קשר במספר 054.844.6619

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

עבודת הגאולה האחרונה - גילוי היחודיות

בבית קודשי הקודשים נאמר: "בזאת יבא אהרן אל הקדש" (ויקרא טז, ג) "אחת בשנה" (שמות ל, י), "אראה על הכפרת" (ויקרא שם, ב) - ביום הכיפורים.

והרי שזהו ההבדל העצמי בין הגאולה הראשונה לגאולה האחרונה.

בגאולה הראשונה סדר הדברים היה באופן של "חבורה - חבורה". לעומת כך, בגאולה האחרונה סדר הדברים הוא באופן של "יחיד" - כל יחיד ויחיד עומד כמציאות לעצמו.

כאשר זה מתגלה באופן של "זה לעומת זה", הרי שמחד בתשעה באב נאמר: "אבל יחיד עשי לך" (ירמיהו ו, כו), יחיד דייקא, "איכה ישבה בדד" - מציאות של לבד. אבל מאידך נאמר בתשעה באב, שבו ביום נולד משיח. כלומר, נולד ה"יחיד" של הקדושה, מציאות פנימית של חיים שכל הווייתו מציאות של יחיד.

האדם בראשית יצירתו - יחיד

נבאר את שורשי הדברים, ולפי זה את האופן המעשי שלהם בס"ד.

ביום הראשון למעשה בראשית נאמר: "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" (בראשית א, ה), ואז היה רק "יחידו של עולם". גם קודם שנברא העולם היה הוא יתברך שמו לבדו, אבל כך

מצרים, הדין הוא שהפסח אינו נשחט על היחיד, אלא הפסח נשחט על חבורה, משפחה - משפחה, או כל מי שנמנה על הפסח - "פסח נאכל למנוייו" (זבחים פ"ח מ"ה). והרי שבדקדוק נאמר שאין שוחטים את הפסח על היחיד. כמו כן, בפסח ישנו דין שהולכים אחר הרוב, ואם מיעוט טמאים בפסח ראשון, הרי שהם נגררים לעשות פסח שני. ואם רובם טמאים בפסח ראשון, עושים כולם פסח ראשון.

לעומת כך, כאשר מתגלה הגאולה האחרונה, הגילוי אינו רק באופן ש"אל יצא איש מפתח ביתו", ובתוך הבית ישנה חבורה. אלא הגילוי הוא באופן של "וסגר דלתך בעדך", שבתוך הבית עצמו האדם יכנס לחדר - "בא חדרך", לא "בא ביתך", אלא "בא חדרך". ישנה כניסה בתוך הבית עצמו לחדר - חדר לפניו מן חדר.

הדוגמא הבהירה והשורשית לכך היא "בית המקדש". בכללות, בבית המקדש ישנו את הר הבית, עזרת נשים, עזרת ישראל, עזרת כהנים, מקום הקודש, ולפני ולפנים - מקום בית קודשי הקודשים. בית קודשי הקודשים זהו ה"חדריך". זהו החדר לפניו מן חדר, זהו מקום הפנים, ששם ישנו רק יחיד. בשאר המקומות בבית המקדש יכול להיות יותר מאחד, אבל

מהשיעור הקבוע, בירושלים עיה"ק, ביום ג', כ"ח אדר, תש"פ

לכל החפץ לשמוע שיעור זה

בקול הלשון

073-295-1245

ללחץ 2

(שיחות בנושא הקורונה) < 4

גאולה ראשונה - באופן של "חבורה", גאולה אחרונה - באופן של "יחיד"

הגמרא אומרת בפרק הכונס (ב"ק ס ע"א): "דבר בעיר - כנס רגליך". ועל זה הגמרא מביאה את דרשה מן הפסוק: "לך עמי בא בחדריך וסגר דלתך בעדך" (ישעיהו כו, כ).

ידועים דברי חז"ל, שהגאולה האחרונה תהיה כמו הגאולה הראשונה, שנאמר: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מיכה ז, טו), (עי' מכילתא דר"י בשלח, ח, ועוד). וכדברי בעל הטורים (שמות יב, ח), כשם שבגאולה הראשונה נאמר: "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר" (שמות יב, כב) - מעין כך יהיה גם בגאולה האחרונה.

אולם, רק מעין כך יהיה גם בגאולה האחרונה. ונקודת החילוק בין הגאולה הראשונה לאחרונה היא כדלהלן. בגאולה הראשונה, שהיא גאולת

גם היה בתחילת הבריאה, ביום הראשון למעשה בראשית.

מהלך של עשרה ומהלך של יחיד
כאן מונח שני המהלכים שאנחנו רואים עתה במכה אחרונה. יש מהלך של עשרה, ויש מהלך של יחיד. הציבור זה עשרה – "כל בי עשרה שכינתא שריא" (סנהדרין ל"ט א'). מהלך של עשרה עניינו לחזור לעשרה השורשיים – עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. כאשר זה מצטייר בנפש, זה מצטייר באופן שיהיו עשרה במקום אחד, ולא יותר. כלומר, מעין השורש הראשון.

ביום השישי למעשה בראשית, נברא האדם. ועל זה אומרים חז"ל כידוע (רש"י בראשית ג, כב), שאמר הקב"ה: "אני יחיד בעליונים, והאדם יחיד בתחתונים", וביקשו מלאכי השרת לומר לפניו [לפני האדם] שירה (מדרש זוטא, קהלת, ו, ט) והרי שמלאכי השרת באו לדמות את האדם לקב"ה, וח"ו לעבוד לאדם. עד כדי כך הייתה הצטיירות של מציאות היחיד – של האדם.

אבל יתר על כן, המהלך הפנימי יותר הוא המהלך של יחיד – "בא חדריק", מציאות של יחיד כמציאות לעצמו. זהו העומק הפנימי של ה"זה לעומת זה" שמתגלה עתה.

ועל זה אומרים חז"ל: "לפיכך נברא האדם יחידי" (ילק"ש בראשית טו), שהאדם נברא יחידי.

זו צורת היצירה הפנימית של האדם – הוא נברא יחידי.

שורש הקלקול - הצטרפות לזולתו

נפתח יותר את הדברים. כפי שהוזכר, אדם הראשון בראשית היצירה היה יחיד, אבל מיד כבר ביום הראשון הוא נעתק ממציאות של יחיד לצירוף לזולתו – "זכר ונקבה בראם וכו' ויקרא את שמם אדם" (בראשית ה, ב).

מכאן, האדם הפך להיות מציאות שמתחברת לזולתה. עצם תחילת החיבור הזה – הוא שורש הנפילה. מכך כך ראה נחש את אדם וחווה משמשים זה עם זה, ונתקנא בהם, ומכאן נעשתה כל שורש נפילת הבריאה.

השורש של הנפילה נעשתה בזה שהוא מצטרף לזולתו. אם הוא מצטרף לחווה, הרי שגם הוא יכול להצטרף לנחש, וגם היא יכולה להצטרף לנחש. כאן מונח עומק נקודת הקלקול.

קלקול זה, איננו קלקול פרטי, אלא זהו שורש הקלקול. בקלקול הזה הושרש שבכח הדעת, שהוא כח הצירוף לזולתו, ישנו אופן של נפילה.

חז"ל אומרים: "אתמול לדעתי, היום לדעתו של נחש" (ב"ר יט, ט). כלומר, הושרשה מציאות שהדעת שהוא כח הצירוף – "והאדם ידע", כח האכילה מעץ הדעת – מצטרף לדעתו של נחש. כלומר, הוא מצטרף לזולתו באופן של נפילה.

זהו השורש הראשון שהיה בחטא אדם הראשון, וכך היה בכל סדר ימות עולם. היה את זמן התיקון של הצירוף

מציאות של חבורה - מעצם היצירה

אמנם, כשם שמאדם הראשון נעשתה מציאות של שנים, כנאמר בפסוק: "ויפל ה' אל'הים תרדמה על האדם וישן, ויקח אחת מצלעותיו, ויסגר בשר תחתנה, ויבאה אל האדם" (בראשית ב, כב), כך גם שייך שבכל יצירה יהיה אופן של שנים. הגם שבסדר היצירה הפשוט, האדם לבדו כאשר הוא עובר במעי אמו – הוא נברא יחידי. אבל ישנו אופן של שנים – תאומים.

יותר על כן, הרי בגאולת מצרים נאמר: "וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד" (שמות א, ז), ועל זה דרשו חז"ל (מכילתא דר"י בשלח), שאשה ילדה שישה בקרס אחת. כלומר, שמעצם היצירה ישנה מציאות של חבורה.

אמנם, לא זהו השורש הפנימי, לא זה מה שנתגלה בגאולת מצרים. השורש הפנימי הינו ההתחלה של כל דבר. ההתחלה של כל דבר היא יחידי – "לפיכך נברא האדם יחידי". מהיחידי יוצא לשנים, מהיחידי יוצא שישה בקרס אחד.

"אישה אחת הייתה בארץ מצרים, וילדה שישים ריבוא בקרס אחד, ומאן הוא – משה, שקול כנגד שישים ריבוא" (שהש"ר רבה פ"א סט"ו ועוד). כלומר, משה הוא בתפיסה של כלל, בתפיסה של ציבור, בתפיסה של חבורה.

מי שהשתמש בכח הזה לקדושה, הרי שקיים בעצמו: "רעך ורע אביך אל תעזב" (משלי כז, י) כלפי הקב"ה, בחינת "חברך" כלפי מעלה, כביכול, והצטרף מתוך הכח הזה לבורא יתברך שמו. אך בכללות הכח הזה לא נמצא עתה בקדושה, אלא הוא נפל למעמקי מציאות הטומאה, ולא רק למ"ט שערי טומאה, אלא הוא נפל לעומק שער הני של הטומאה.

וכאן מונחים רוב באי עולם, מעט מזעיר נשארו שלא מצורפים לדבר, מעט מזעיר ממש, אבל שאר העולם כולו, זה הווייתו, זה מציאותו.

כח הצירוף הגיע כמעט עד קצה יכולתו

הכח הזה, הגיע עד הקצה האחרון [או כמעט האחרון, בלשון מדויקת יותר] בכח החיבור בין בני אדם. באופן של "נתמלאה סאתה", או קרוב לכך.

וכאשר כח זה מגיע לקצה יכולתו, לקצה הוצאתו מן הכח לפועל - "אז תישברנה", נעשית בו מציאות של שבר.

במקום גאות מגיעה השפלות, כדרשת חז"ל, והרי שכל זה הגיע למקום שהצירוף בין בני אדם הפך להיות מעצם מציאות האדם. עד כדי כך שבני אדם הנמצאים באותו מקום שאין להם את אותו צירוף, מרגישים כביכול ש"למה לי חיים". זה נקרא "שערי מוות" כפשוטו.

המקום הזה שאליו הגיעה מציאות הבריאה, ההגעה לקצה, וכפי שדוקדק, "כמעט" לקצה הכליון של מציאות החיבור, זו עצמה ההתנוצצות של השלב שבא לאחר מכן.

גאולה מכח ה"כלל" - החלק הטפל שבגאולה העתידה

השלב שבא לאחר מכן, איננו מתגלה באופן של "זה לעומת זה", שלעומת החיבור של הקלקול בכל היקפו הנורא, תתגלה "גאולת מצרים" שהייתה באופן של חבורה, "נאכל למנוייו". זהו החלק החיצון שבגאולה האחרונה. זה נקרא בלשון הגמרא בברכות, שעתידה להיות יציאת מצרים טפלה לגאולה העתידה. כלומר, גם זה יתגלה,

המקולקל - שזוהי יציאת מצרים, ובעיקר מתן תורה, הדר קיבלו בימי אחשוורוש מאהבת הנס, "לך כנוס את כל היהודים". זה היה צירוף בחזרה של כולם במהלכי התיקון.

עקבתא דמשיחא - הפקעה מוחלטת של כח ה"יחיד"

אבל, ככל שארכו הימים, ובפרט בעקבתא דמשיחא, ובדור האחרון שלנו בשנים האחרונות, בכל העולם כולו מתגלה כח של צירוף שמצטרף בני אדם. עד כמה שהאדם ביסודו היה יצור שמצטרף לזולתו מכח תפיסת הצירוף הראשון שהזכרה, "מדיני, חברתי" בלשון רבותינו, הרי שעתה נעשתה מציאות שכל הבריאה כולה הפכה להיות תפיסה שכולה חברה - כולה צירוף לזולתו.

בעבר כאשר לאדם היה קשר עם בני אדם, הקשר היה מצומצם בהרבה מהקשר שישנו כיום. צורת הקשר שישנה כפי סדר הדברים בשנים האחרונות, הינה באופן של "רשתות חברתיות", האדם כולו הפך להיות "מרושת חברתית", מחובר כל הזמן לבני אדם.

נעשתה הפקעה מוחלטת של כח היחיד. מימות עולם לא היה חיבור כזה בין בני אדם. כמות של חיבור, צפיפות של חיבור, היקף של חיבור, כסדר. אבל לא בצד העליון של מתן תורה - "ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר ה' נעשה" (שמות כד, ז), צירוף של כל כנסת ישראל. אף על פי שגם זו אינה ההארה השלימה, שהיא הארת משיח, עולם הבא, אבל מכל מקום במתן תורה החיבור היה מהצד העליון.

לפי"ז, כאשר מתגלה ה"זה לעומת זה", נעשה צירוף. וככל שהאדם יותר מצורף לזולתו, ויש לו קשר עם כמות יותר גדולה של בני אדם בכל הרשתות החברתיות שקמו לאחרונה - הרי שהוא מרגיש את עצמו כמציאות.

כאן, נעשתה ההפקעה הגמורה של ה"לפיכך נברא האדם יחיד".

אנחנו לא עוסקים כעת בתוכן שנמצא שם. התוכן שנמצא שם נע בין המ"ט שערי טומאה עד שער הני. אלא עוסקים כעת לבאר שכל התפיסה של כל מציאות הבריאה קיבלה שינוי, היא הפכה להיות כולה מציאות חברתית.

אבל זהו הטפלות שבכח הדבר.

מהכח החיצוני שבדבר, מתגלה עתה הצירוף השורשי של עשרה בני אדם, לחזור לצירוף הראשון, כך מצטיירים עכשיו צורת בני האדם בעולם. וישנם כבר מקומות שזה עומד בשנים, וכמובן באלו שנגועים זה מגיע ליחיד, ולשם זה יגיע לכל באי עולם.

הגאולה העתידה - מכח ה"יחיד"

אמנם, כאשר מבינים את עומק מהלך פני הדברים, האדם מבין שהבריאה היא באופן של "נעוץ סופן בתחילתן, ותחילתן בסופן". ועתה, אנחנו נמצאים ב"נעוץ סופן בתחילתן".

כאשר לא מגלים את ה"נעוץ סופן בתחילתן", הרי שזה הופך להיות מציאות של "סופם". ה"סופם" הוא "בדד ישב מחוץ למחנה" (ויקרא יג, מו), מתגלה המציאות של ה"מוות יפריד", כח המוות מפריד בין בני אדם, ומתגלה הצד התחתון של מציאות היחיד, שהוא הנפילה העמוקה יותר, למטה ממציאות של חיבור דקלוקול - מתגלה היחיד של מציאות הקלוקול. היחיד של מציאות הקלוקול זהו "מינות", וזהו השורש של "אלוהים אחרים" - "זה לעומת זה".

אולם, מכנגד, עומדת מציאות האור של הקדושה, שחופף ויורד ובוקע לתוך מציאות הבריאה, שזהו אורו של משיח. חופף ובוקע בחזרה האור של ה"נעוץ סופן בתחילתן" - "לפיכך נברא האדם יחיד".

כל תנועת החיים - "עדר" הנמשך אחר זולתו

נבאר את הדברים מעט יותר בהרחבה. היו שני שלבים בקשר שהיה בין בני אדם. השלב הראשון הוא, שבני אדם נטו בהתנהגותם אחרי זולתם, כדברי הרמב"ם הידועים שהאדם נמשך אחרי בני מדינתו. כך היה מימות עולם, מחטא אדם הראשון שאכל מעץ הדעת, שנמשך אחרי דעתו של זולתו.

אולם, הכח הזה הלך והתגבר, והלך והתגבר, וככל שהדברים מצטרפים עם כל היקף הכלים שנמצאים בדורא בתראה, הרי שלאט לאט דעותיהם של בני אדם

נמדדים לפי שטף הדעות שהם מקבלים כל הזמן מזולתם. אין את ה"דעותיהם שונים" מצד שורשו. ואם ישנם בני אדם שדעותיהם שונות, הרי שזהו מחמת שהם מתנגדים לכל מי שזולתם.

מצד הלבוש של בני אדם, הרי רוב מה שבני אדם לובשים בדורנו הינו מחמת ה"מודה" החדשה שיוצאת, והאדם נמשך אחר זולתו. הכלים שבני אדם קונים, כאשר יוצא מכשיר חדש בעולם היותר חיצון, בסדר בריאתו של העולם בני אדם רצים אחריו לקנותו, וכן על זה הדרך.

המציאות הפכה להיות באופן ש"האמת נעשית עדרים עדרים, והולכת לה" (סנהדרין צ"ז א'), נעשים עדרים עדרים של קלקול - כל תנועת החיים היא תנועה של "עדר" שנמשך אחרי זולתו.

כל תנועת הדור היא בעצם הימשכות שבני אדם נמשכים אחרי זולתם. כמעט ואינה קיימת מציאות עצמית בבריאה. צורת החיים ביסודה, במהותה הפנימית כפי שמתראה כלפי חוץ, שבני אדם נמשכים אחר זולתם.

נביא דוגמא מהעשר שנים האחרונות. ניתן את הדוגמאות היותר קרובות לעולם, אי אפשר לומר ה"פנימי", הוא כבר לא קיים, אבל מה שהיה בעבר. בני אדם התחילו לנסוע לטיולים. זה התחיל באומות העולם. לאחר מכן זה הגיע לאלו שאינם שומרים תורה ומצוות. לאחר מכן זה הגיע לאלו ששומרים תורה ומצוות למחצה לשליש ולרביע. ולאחר מכן זה הגיע לאלו ששומרים תורה ומצוות הנקראים "בני תורה". ולאט לאט כולם נמשכים לאותו דבר.

כמובן שישנם מגבלות מסוימות בגבולות ההלכה, שגם הם מטושטשים עד למאוד, אבל התנועה היא בדיוק אותה תנועה, בכל דבר בני אדם מתנועעים אחרי אחרים.

דוגמא נוספת. התחילו בעולם לנסוע באופניים. לאחר מכן, התחילו לנסוע באופניים חשמליות. לאט לאט, זה הופך להיות כסדרו של עולם. כאן בשכונה עצמה מציעים לשכור אופניים חשמליות. לאט לאט כולם מתנועעים לאותו דבר. יש לזה הסברי בריאות, הסברי "צפיפות אוכלוסין", וכולם צודקים או לא צודקים, לא זו נקודת הנידון, זו דוגמא בעלמא שהובאה על מנת לבאר שהכל מתנועע תמיד מסביב לתנועות מסוימות שכולם נמשכים

עבודת הגאולה האחרונה - גילוי היחודיות

המשך מעמוד ד'

והולכים אחריהם.

באופן הזה, מה שהיה מתחילה מציאות של חבורה דקדושה בפסח, הופך להיות "מכה וחבורה" - חבורה דקלקול. זוהי איננה חבורה מהמקום של החיבור, אלא חבורה מלשון "חרב", מלשון "מכה וחבורה טרייה", מציאות של קלקול.

כאשר מבינים את העומק שבדבר, מבינים שזה הביא עד ההיקף של שער הנ', שמצרף את כולם למקום של שער הנ' של הטומאה. שם הוא שורש הצירוף הגמור של קלקול. אמנם, הוא לא רק שם, אלא שהאחרית שלו נמצאת בשער הנ'.

היציאה מהגלות - לא רק יציאה משער הנ' שבני שבטומאה

נחמד יותר את הדברים. דבר פשוט הוא שכעת אנו נמצאים במצב של שער הנ' דקדושה מול של נ' של הטומאה. והרי שרובו ככולו של העולם, חוץ ממעט מזעיר, נמצאים בתוך עומק שער הנ' שבני שבטומאה עם כל החיבור "למדיה" - שם הם קבורים עתה רח"ל.

אמנם, ישנו את החלק הקטן יותר, שהוא החלק של בני התורה שבס"ד עדיין לא הגיעו לשם. אבל, היציאה מהגלות היא לא רק יציאה משער הנ' שבני שבטומאה. זהו שלב למי שנמצא שם רח"ל, ועל זה דובר בשיחה הקודמת.

השלב האחד הקודם לכך, ששייך לאלו שב"ה לא נפלו עד אותו מקום נורא, הינה ההבנה שעד אותו שלב, עדיין הכל מתנועע במהלך שכולם מתנועעים באותו מעגל סביב, לתנועות המתעגלות שגורמות לכולם להסתובב סביבם.

לפיכך, כאשר המציאות עתה היא באופן של "לך עמי בא בחדריך וסגר דלתך בעדך", לא רק באלו שנמצאים מחוץ לבית, אלא באלו שנגועים, שסוגרים את הדלת על עצמם בתוך הבית עצמו, וכן הוא גם במי שחושש ממי שנוגע. הרי שזהו המהלך הפנימי שמתגלה, זו הבנה הבהירה של "נעוץ סופן בתחילתן" - "לפיכך נברא האדם יחידי".

העבודה המעשית - לברר מהו חלקו שלו

בשלב זה, צורת העבודה, צורת החיים הפנימית היא, לחזור

ולברר את החיים מהתחלה. מה יש בי ממה ששייך לי, ומה יש בי ממה שקלטתי מסביבתי, שאינם שייכים לחלקי.

וכל מה שאינו שייך לחלקי, הוא לא חלקי - "נברא יחידי".

נצרך לשבת לברר את החיים מהתחלה. האור של זה הינו ה"נעוץ סופן בתחילתן", נעוץ ה"סופן" בתחילתן של "לפיכך נברא האדם יחידי", לחזור ולברר את החיים מתחילתן. מהו חלקי שלי, ומה קניתי מזולתי. זוהי עומק העבודה הפנימית ששייכת עתה לזמן בו אנו נמצאים.

יש לעשות בירור מן היסוד, מן ההתחלה, כל אחד לפי ערכו. כמובן שישנם רובדים חיצוניים יותר, ורובדים פנימיים יותר, שהאדם קנה מזולתו. את הגלדים החיצוניים כל אחד יכול לברר, אילו חלקים אינם שייכים לו. ככל שנכנסים יותר פנימה, נצרך בירור יותר עמוק בנפש, מהו חלקו שלו, ומהו איננו חלקו שלו, וזה תלוי בהשגת כל אחד ואחד. אבל כל אחד עד מקום שידו מגעת, נצרך לברר זאת.

מסירות נפש של יציאת מצרים - הוראה כללית לכולם

עומק הבירור הזה שנעשה עתה, הינו כעין הבירור שהיה ביציאת מצרים, שנתנו דם על המשקוף והמזוזות, ועל ידי כן הייתה הבדלה בין מה שנמצא בחוץ למה שנמצא בפנים. וכמו שאומרים חז"ל, נתינת הדם על המשקוף הייתה בגדר של מסירות נפש, "משכנו וקחו לכם" (שמות יב, כא), הם לקחו את העבודה זרה של מצרים, והייתה בזה סכנה. והרי שהמציאות שנתנו על הפתח הינה מציאות של מסירות נפש. זו הייתה עומק נקודת ההבדלה בין מה שנמצא בחוץ למה שנמצא בפנים.

ישנם כמה חלקים והגדרות בביאור של מסירות נפש, והגדרת הדבר באופן אחד ביחס לענייננו, מסירות נפש עניינה הגילוי שהאדם מגלה את הנפש דיליה, מגלה את היחיד שבנו.

במסירות נפש נאמר יסוד שצריך למסור את נפשו על ג' עבירות חמורות - "יהרג, ואל יעבור". אבל יתר על כן,

עבודת הגאולה האחרונה – גילוי היחודיות שבנפש

מיסוד דברי חז"ל, שכל מה שקיים בעולם, קיים בנפש, ובעולם זהו בית קודשי הקודשים, כפי שהוזכר לעיל שזהו עניינו של יום הכיפורים שהכהן גדול נכנס לפני ולפנים יחיד. ובמדרגת הנפש זהו ליבו של האדם, שהוא בית קודשי הקודשים שבנפש האדם. שם הוא מקום הכניסה שממנו תוצאות חיים, שם הוא השורש הפרטי של מציאות נפשו של האדם.

ולשם האדם צריך להיכנס. לא בהתעוררות של התפעלות בלבד, זהו השלב הראשון של הכניסה, זוהי התנועה הראשונה, כמבואר בדברי רבותינו. אלא האדם צריך להיכנס לפני ולפנים - להיכנס למציאות היחיד שבו.

ככל שהאדם יצטרף למציאות היחיד שבו, ויבטל את כל הקניינים שהוא קנה מזולתו, אצלו יתגלה המדרגה של "נעוץ סופן בתחילתן" - "יחיד" של סופן נעוץ ב"יחיד" של תחילתן. אצלו תאיר היחידה שבנפש, מציאות היחידה שגנוזה בבית, אבל לא בבית הכללי, אלא בבית הפרטי, בחדר הפרטי של נפשו של האדם.

כמובן, שהדברים הללו הינם סדר עבודה נכון לכל עת ולכל שעה, שהאדם צריך לחפש את חלקי נפשו הפרטית. אולם, בעתות הללו, בזמן שהכח החיצוני שיורד לעולם הוא "בא בחדריך וסגר דלתך בעדך", הרי שמאיר ה"זה לעומת זה" כמו שנתחדד לעיל, וכאן מונח עומק מעמקי העבודה של כל יחיד ויחיד, בהדגשה - כל יחיד ויחיד.

הסיבה שאי אפשר לקבץ את כנסת ישראל - עצם ולא מקרה

במתן תורה היה צירוף של כל כנסת ישראל, שישים ריבוא. בפורים הייתה גזירה להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים ביום אחד, ולצורך ביטול הגזירה נצרך אופן של "לך כנוס את כל היהודים" (אסתר ד, טז) בבת אחת.

עתה אנו נמצאים במצב, שזו עצמה מציאות המגיפה, שאי אפשר לכנוס את כל היהודים ביחד. אפשר להתפלל באותו זמן בבת אחת, "רואים אלו את אלו", מצרפים מניינים בצורה הזו, וכדומה, אבל אי אפשר לכנוס את האנשים יחדיו.

כאן, מונחת ההגדרה שההצלה לא באה מהצירוף של

כאשר מתגלה ה"קנאים פוגעים בו", הרי שזו הלכה, ואין מורים כן. זו, הפנימיות של המסירות נפש, שהיא מגיעה מהיחיד שעושה כן מדעת עצמו. כאן מונח עומק נקודת המסירות נפש.

ביציאת מצרים היה ציווי של "משכו וקחו לכם", כלומר, שזו מסירות נפש שמקבילה למסירות נפש של ג' עבירות, והרי שזו הלכה ומורין כן, זה היה ציווי מאת הבורא למשה לאמור לכנסת ישראל.

מסירות נפש של דור אחרון - של כל יחיד ויחיד

אמנם, הכח שמתגלה בגאולה האחרונה הינו ה"הלכה ואין מורים כן". מתגלה מציאות שכלפי חוץ ההוראה שמקבלים משם לא נוגעת במעמקים הפנימיים של העבודה, כל אחד צריך לתבוע זאת בעצמו. זה לא מקרה, זו עצם המציאות. ההוראות שיקבלו בחוץ הם הוראות חיצוניות ששייכות לכלל, אבל התביעה על כל יחיד ויחיד היא המסירות נפש של עצמו, זהו הדם ששמים בין מה שנמצא בחוץ למה שנמצא בפנים.

ברם, כיוון שזהו העומק של הדם שהם שמו בפתחים ביציאת מצרים, נמצא שהמסירות נפש הייתה שווה לכל כנסת ישראל, "משכו וקחו לכם", משכו ידיכם מן העבודה זרה, וקחו לכם טלה, קרבן פסח, הפקעה והיבדלות מהמציאות של מצרים.

לעומת כך, המסירות נפש ששייכת לדור אחרון, כפי שנתבאר, איננה רק הבדלות מחוץ, לתוך הבית, אלא עניינה הוא "בא חדרך", זו הכניסה למציאות של היחיד, ושמה הוא בא לברר מהו היחיד שלו, מה חלקו שלו, מה מציאותו שלו, שאיננה קניין שבאה ממציאות זולתו.

מצד כך, בתוך הבית עצמו הוא נבדל מרעהו - "לפיכך נברא האדם יחידי", לכל אחד יש לו עולם מציאות לעצמו.

כניסה למקום ה"יחיד" שבלבו - הארת ה"יחידה" שבנפש

אין פרצופיהם שווים, ואין דעותיהם שווים, לכל אחד ישנו פרצופו שונה, ודעתו שונה, יש לו מציאות כמציאות לעצמו. זהו ה"בא חדרך" במעמקי הלב, כפי שאומר הנפש החיים

עבודת הגאולה האחרונה – גילוי היחודיות

כל כנסת ישראל – "בכל קראנו אליו" (דברים ד, ז), יחד כל כנסת ישראל.

אבל מאידך, ביתר פנים, כמו שהוזכר, נצרכת הקריאה של היחיד – שקורא ליחיד. כל אדם מעמיד את עצמו, מנתק את עצמו מכל ההשפעות שיש לו סביבותיו, עומד על יחידותו שלו, ואז – הוא פונה לקב"ה ממעמקי לבבו של היחיד.

כאן מונחת מציאות הגאולה העתידה – זו צורתה.

מחול הצדיקים לעת"ל – למי שגילה ייחודיותו

ידועים דברי הגמרא בסוף מסכת תענית (ל"א א'), שעתידי הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, הקב"ה יושב באמצע, וכולם נמצאים במחול, וכל אחד מראה באצבעו ואומר: "זה הי' קיוונו לו". מצד כך שכולם נמצאים במחול, הרי שכולם מצטרפים יחד – הם המחול מסביב לנקודת האמצע.

אולם מצד כך שכל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר: "זה הי' קיוונו לו", כפי שנתבאר פעמים רבות, "אצבע" הינה ההתפרטות של היד, היא איננה כללות היד. כללות היד הינה "ידא אריכתא". ולכן ראובן יכול לשלוח את שמעון, משום שהוא הי"דא אריכתא" שלו. אבל אצבע של ראובן לא יכולה להיות אצבע של שמעון, שהרי היא האצבע שלו, "לא כל האצבעות שוות" (פסחים ק"ב ב') כלשון הגמרא.

מצד כך, מה שנאמר כאן שכל אחד מראה באצבעו ואומר "זה הי' קיוונו לו", כלומר, כל אחד מראה את גילוי האלוקות הפרטי שיש לו. ישנו את הגילוי הכללי של המחול, וישנו את הגילוי הפרטי שיש לכל יחיד ויחיד, שזהו חלקו שלו.

זהו התהליך שאנחנו עוברים עתה, על מנת להגיע ל"עתידי הקב"ה לעשות מחול לצדיקים", שכל אחד יוכל להראות באצבעו.

מי שחיינו נמצאים בני של הנ' של השערי טומאה, חס ושלו, עליו נאמר דברי הגמרא הידועים בראש השנה (י"ז א'): "גהינום כלה והם אינם כלים, נעשים אפר תחת

כולם בבת אחת. לא זהו יסוד ההצלה. כפשוטו, הכח המתנגד הוא לא לקבץ את כולם, וצריך לקבצם עד כמה שניתן, או לקבצם במסירות נפש, אפילו שזו סכנה, שני מהלכים דקים בדבר.

אך בעומק הדברים, הפנים הם שונות, כפי שנתבאר. מה שאי אפשר לקבץ עכשיו את כל כנסת ישראל בפועל לתפילה בבת אחת, איננו מקרה, אלא הוא עצם מציאות הדבר.

כאשר מקבצים את כולם יחד, כולם צועקים יחד בבת אחד לקב"ה, כדוגמת אנשי נינוה שזעקו אל ה' בחזקה – "ויקראו אל אלהים בחזקה" (יונה ג, ח). אולם, לא אלו הם פני הדברים שנדרשים עתה.

קריאה מהיחיד שבו ליחיד של הבורא – צורת הגאולה העתידה

פני הדברים שנדרשים עתה, שכל אחד יקרא לקב"ה מהמקום הפנימי שלו. הוא קורא לקב"ה מהיחיד שבו – ליחיד של הבורא כביכול, שם הוא מקום הקריאה שהוא קורא אליו יתברך שמו.

קריאה כזו, פנימיות כזו, איננה ברת צירוף של אנשים. מצד חיצוניות הקריאה, גם עתה צריך שיצטרפו האנשים עד כמה שניתן כדי לקרוא כולם יחד. אבל לא זהו סופו של הדבר.

סופו של הדבר הוא, שכל יחיד ויחיד צריך לקרוא לקב"ה מהיחיד שלו, ממקומו שלו, מ"כל חד לפום מה דמשער בלביה". כמו שדורשים חז"ל (זוה"ק וירא קג ע"א) על הפסוק: "נודע בשערים בעלה" (משלי לא, כג), כל אחד "לפום מה דמשער בלביה", לפי הכרת האלוקות שיש לו בנפש, משם הוא קורא למציאות הקב"ה.

בכל צרתם – לו צר, יש כאן "לו צר" ב"יחיד", שכינה מצטרפת עם צרתם של ישראל, כל אחד לפי צרתו שלו, לפי צורתו שלו. פרצופיהם שונים, צורתו שונה, שם מציאות הצירוף של השכינה שמצטרפת עם ישראל.

ולכן בקריאה לבורא יתברך שמו, יש את הקריאה הכללית להצלת הכלל, ומצד כך עד כמה שניתן צריך לצרף את

שאלות ותשובות מסוף השיעור

הטעם הפנימי שרוב הנפגעים מהנגיף הם מבוגרים ולא צעירים

שאלה: שמים לב שברוב העולם האחוז של הנפגעים בנגיף באוכלוסייה הצעירה הוא הרבה יותר נמוך, למרות שבעצם האנשים שהכי מקושרים והכי מדובקים בכל פגעי הטכנולוגיה זה דוקא הצעירים, בעוד שהזקנים שנפגעים אף על פי שמשתמשים בזה אצל הרבה מהם זה יותר כלאחר יד, חלק אפילו לא יודעים איך להשתמש בזה. האם יש לזה ביאור?

תשובה: כן, ובלשון פשוטה מאוד, כפי שהוזכר, ישנם שני מהלכים, יש את המהלך החיצוני של עשרה בני אדם, ויש את המהלך הפנימי של אדם אחד. [כפי שנתבאר בשיעור, שורש יצירת האדם היתה באופן של יחיד, אדם אחד, וכן היא הגאולה אחרונה ע"י היחיד. זהו המהלך שורשי והפנימי. והמהלך החיצוני יותר הוא הצטרפות לזולתו, "עשרה", שזו היתה הגואלת מצרים, ע"י ציבור, חבורה]. הצעירים נמצאים בעולם החברתי, ולכן מתגלה אצלם העשרה של הצד השני [כח של חיבור ששורשו עשרה]. אצל המבוגרים שנוטים יותר לבדידות, מתגלה הבדידות של הצד השני [כלומר בדידות של קלקול - מוות]. וזהו מדוקדק מאוד.

ענין מי שחלה בנגיף שלא יחלה שוב

שאלה: יתכן שמי שחלה כבר לא יחלה שוב. לפ"ז, היכן יתגלה מהלך שמכאן נגיע לגאולה?

תשובה: מה שאתם אומרים מבחינה מציאותית לא מבואר כדי צרכו. ובעומק, ישנם שני שלבים, בחיצוניות הוא לא יחלה, אבל אם זה שייך לנקודה הפנימית, הרי שזה נדבק בו בעצם, זה לא יכול לפרוש ממנו, בבחינת "מינות" שרק המיתה יכולה להפרישה. מה שהוא נדבק ונתרפא, זהו מחמת שעדיין לא התגלה עצם המחלה, אם תתגלה בו עצם המחלה, הוא מת, היא לא פורשת ממנו. אלא שרק החיצוניות שבו יכולה שלא לחזור.

כפות רגלי הצדיקים". אבל מי שנמצא בתוך המציאות שיותר קרובה לקדושה, אלא שסוף סוף היא מציאות של טומאה, מחמת שכל הווייתו היא מה שהוא קונה מזולתו, או חלקים גדולים ממנה - הוא לא יוכל להגיע למחול של הצדיקים שמראים באצבע, לחלקו של היחיד שלו.

הכנת הקב"ה את העולם כעת - שכל אחד יחיד לעצמו

הקב"ה מכין את העולם לאופן כזה שכל אחד יעמוד כמציאות של יחיד לעצמו. "יחיד" בהתנתקות מכל כלי התקשורת שנמצאים, שזהו פשוט וברור. התחברות רק עד כמה שנצרך לדעת את המציאות, אבל חוץ מכך אין צורך.

אבל יתר על כן, "יחיד" במעמקי לבבו, במעמקי נפשו, בחלקו שלו. ומשם, כמו שהתבאר, "בכל קראנו אליו", משם לקרוא לבורא יתברך שמו. ומשם להתקשר במעמקי הנפש אליו יתברך שמו, "יחידה ליחדך", כמו שאומרים רבותינו שאחד מן הטעמים שה"יחידה" נקראת בלשון נקבה, מחמת שהיא הכלי ליחידו של עולם.

זהו תהליך פני הדברים שעוברים עתה.

האור שמאיר בפנימיות - הבדידות העליונה

מצד החיצוניות, מי שרואה את העולם, רואה שהעולם עסוק בחיצוניות, טרוד בבעיות של החיצוניות, ושקוע בבדידות, ומנסה להפיג אותה בשיטות שונות ומשונות של ה"עלמא דשיקרא" המוחלט.

אבל מי שיזכה, יגיע להגדרת בעל "חובות הלבבות" על החסיד, שהיא "אהבת הבדידות", הבדידות העליונה, הבדידות הפנימית של מעמקי נפשו של האדם. וככל שהכלים שהקב"ה נותן מכוונים לשם - הרי שזהו האור שמאיר בפנימיות.

יתן הבורא יתברך שמו, שיזכו כל ישראל להאיר כל אחד בנפשו, את הכח של כלל ישראל מחד, אבל את הכח של היחיד, של "יחידה ליחדך" בפרט. ומכח ההתקשרות של הכלל, ומכח ההתקשרות של הפרט, של ה"יחידה ליחדך", יתגלה בפועל אורו של משיח - "ועליך יזרח אור ה'" (ישעיהו ס, ב), בשלמות. ■

שאלות ותשובות מסוף השיעור

שלילת מ"ט שבני

שאלה: בשיעור הקודם התבאר בדברי הרב שישנם שלושה חלקים בעבודה, הדרך החיובית היא התקשרות לאדם עצמו, לפנימיות נפשו, לתורה ולהי' יתברך. והיום, הרב הדגיש את הנקודה של התקשרות האדם אל עצמו. האם זה שייך דווקא למ"ט שבני, או שזה מתחיל שם, ואז אדם מתקשר דרך זה לתורה ולבורא דרך הקביעות שלו?

תשובה: מה שהדגשנו בפעם הזו את החלק לשלול את נקודת המ"ט שאדם מתלבש בדברים שלא שייכים לו, מה שהוא מתקשר לעצם עצמו שלו זה נ'.

דרכים לבקוע ל"אני" הפנימי

שאלה: זה המהלך של ארבעת היסודות?

תשובה: זהו מהלך שורשי מאוד, אולם יכולים להיות אופנים אחרים בהתלבשויות שונות. אבל היסוד הוא שהבריאה חוזרת למה שהאדם נברא יחידי, היא חוזרת לאותו יחידי. ארבע היסודות זו צורת הבריאה, הרי הקב"ה ברא את האדם יחידי, אבל זהו סדר אחד מהסדרים היסודיים שדרכו מתגלה צורת אדם, זהו לא הסדר היחידי שדרכו אדם יכול לבקוע לאני הפנימי הפרטי שלו.

סור מרע ועשה טוב

שאלה: הרב הדגיש היום לשלול את כל החלקים אחרים, ולהתחבר לעומק נפשו.

תשובה: כל דבר מורכב מסור מרע ועשה טוב. שללנו את הסור מרע של החלקים של האחרים, שזה המ"ט, אבל לא דיברנו על הני שבני, שהוא מצטרף לאחרים זה מה שהדגשנו, ואז הוא חוזר ומתחבר לעצמו שלו, ואז הוא יזכה למ"ט שלו, ויזכה לני' שלו, שזה המכוון, שזה עצם עצמותו.

מדוע הקלקול התחיל בשנת תש"ס

שאלה: הרב ציין בשיחה הקודמת שעיקר הקלקול התחיל בתש"ס, מה קרה אז באותה תקופה?

תשובה: אז התחיל לשלוט כח עמלק, נשאר ר"מ שנה (שהוא גימ' "עמלק") עד הסוף של העולם.

מדוע איטליה נפגעו מאד

שאלה: רואים שדווקא איטליה נפגעו הכי חזק, האם זה מצד שהם השורש של אדום?

תשובה: זהו מהצד התחתון. והצד ההפוך, כמו שאומרת הגמרא נעץ גבריאל קנה בים, ומשם "איטליה של יוון", כאשר נשא שלמה את בת פרעה, הרי שהראשונה והאחרונה נעוץ באותו מקום.

מקשיבים למשרד הבריאות מחמת הגלות

שאלה: הרבה משפחות נוטות לזלזל או לא לזלזל בהוראות של משרד הבריאות, מה הקו שבעצם אדם צריך לנקוט לעצמו?

תשובה: הם לא ראויים שיקשיבו להם כלל, מחמת שהם אינם נאמנים על כלום, אלא שאנחנו נמצאים בגלות אצל הרופאים, כמו שאמר הסטייפלר, וזו הגלות שלנו, ולכן אין ברירה [אלא להקשיב להם]. למעשה אם היו יהודים יראי שמים שהיו נותנים הוראות, היה צריך להקשיב להם. אבל הם אינם נאמנים לכולם.

שאלה: הרי ישנם רבנים שפוסקים כן להקשיב להם.

תשובה: כי אין להם ברירה, כמו שאמר הסטייפלר, אנחנו בגלות אצל הרופאים, אבל למעשה אם היו רופאים יראי שמים היה צריך להקשיב להם, רק שלא העמידו מישהו חלופי, אז אין ברירה אלא להקשיב להם מחמת המציאות, אבל למעשה אליבא דאמת הם לא נאמנים לכולם, רק למיחש מבעי [כלומר צריך לחשוש לדבריהם].

שאלות ותשובות מסוף השיעור

ואי אפשר להתקיים שם תדיר, זו אבחנה של "רצוא ושוב", וכשהוא יוצא החוצה יש לו עוד ידיעות. בשורש הראשון כשהוא פוגש שהוא יוצא, הוא פוגש את התורה, מכאן ואילך משתלשלים כל שאר הידיעות שישנם. אבל הוא צריך לגעת ב"רצוא ושוב" במעמקי הנפש, ששם באותו מקום, "כי אני ידעתי" יש לו רק ידיעה אחת בלבד, מהי הידיעה - מציאותו יתברך שמו, זו הדבקות השלימה והתכללות בו יתברך שמו.

לעבוד על מנת להינצל מהסכנה

שאלה: האם ראוי שנעסוק בעיקר על מנת להינצל מן הסכנה?

תשובה: מתוך שלא לשמה בא לשמה, אבל הני מילי באופן שבא לשמה, אם לא הוא נשאר באמת בדעתו של נחש.

הגעה מלמעלה למטה או מלמטה למעלה

שאלה: כלומר שאם זה מלמעלה למטה זה עדיף?

תשובה: אם הוא יכול להגיע מלמעלה. אבל כדי שיגיע מלמעלה למטה הוא צריך להיות מחובר ומקושר למעלה, או באופן של מסירות נפש, ואז הוא בוקע מיד לעילא. ואם לא, אז שיפעל מתתא לעילא לפי מדרגתו.

בקיעה למקום הפנימי דרך המידות

שאלה: מי שעדיין לא הגיע לתיקון המידות שלו, יכול גם לזכות לגאולה?

תשובה: צריך להתחבר למידה הכי מתוקנת שבו, שהיא הדרך, כדברי הרמב"ם הידועים ש"לפיכך הרבה להם תורה ומצוות", שזה שביל שדרכו בוקע פנימה. הוא לוקח את המידה הכי מתוקנת שבו, ובה הוא מתעמק להתקשר פנימה. ובמקביל הוא מנסה לתקן גם את המידה הרעה שלו, שלא יהיה תופס צד אחד של דבר. אבל למעשה מהמידה הטובה ביותר שיש בו דרכה הוא מתחבר לפנים. וזה במהלכי מידות, אחרי זה יש מהלך של תורה, ויש מהלך של תמימות ופשיטות,

שאלה: וזה עיקר העבודה של המ"ט שבני?

תשובה: מצד השלילה שבו אז הוא שולל את הרע שבמ"ט שני, מצד החיובי שבו אז הוא מגלה את כל אופן נפשו, אבל הוא לא נוגע עדיין בעצם נפשו במ"ט.

עסק התמימות והתורה בעת הזו

שאלה: בעת זו ראוי לעסוק בעסק התורה או בתמימות?

תשובה: צריך להתלבש ולהתפשט, זו הבחנת פשט ולבש בגדים אחרים, הוא מתלבש במוחין וחוזר לפשיטות, וחוזר חלילה.

השורש של עשר והשורש של אחד

שאלה: איפה השורש של עשר ואיפה השורש של אחד?

תשובה: יש את השערות, שער - עשר, ויש את פנימיות א"ק, ויש את הארת הקו, ויש את הארת אור א"ס, הרשימו שבתוך הצמצום, והאור א"ס שקודם הצמצום, יש את הסובב, ויש את עצמות אור א"ס שלפני כן, שהוא סוד האחד.

הגעה למעמקי נפש האדם - הידיעה שאין עוד מלבדו

שאלה: עד איפה המקום שאנחנו צריכים להגיע?

תשובה: עד המקום הכי פשוט של עצם הידיעה שיש את מציאותו יתברך שמו, "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו", כמו שאומר הקוצק'ר כידוע, "אין עוד מלבדו", כלומר אין לך שום ידיעה זולת הידיעה הזו שיש את מציאות הבורא. זהו מקום מעמקי הנפש. כשיוצאים לחיצוניות הנפש, ישנם עוד ידיעות, אם הוא זוכה אזי עיקר הידיעה שיש לו שם זוהי ידיעת התורה. אבל במקום העמוק ביותר בנפשו של האדם, "אתה הראת לדעת כי ה' הוא אלוקים אין עוד מלבדו", אין עוד ידיעה זולת הידיעה שיש את מציאות הבורא, זהו מעמקי נפשו של האדם, שהוא יודע שם רק דבר אחד, שיש את מציאות הבורא.

שאלות ותשובות מסוף השיעור

ויש את הטפל, עסקנו בעיקר, הטפל אנחנו משאירים לקב"ה שיעשה כרצונו, זו לא עבודתנו.

צורת התפלה בעת הזו

שאלה: מה צריך להתפלל עכשיו?

תשובה: שאור הגאולה יאיר ויבקע ויטהר את הנפשות, ומכח כך ישתלשל גם לגופים ויהיה רפואה שלימה, לא שיהיה רפואה שלימה כשלעצמה. רפואה שלימה לעצמה זה להתפלל בעצם שהקב"ה ישאיר את הטומאה ויסלק את ה[מחלה], אין שום טעם בזה, זו לא המטרה.

לעורר מסירות נפש מסוימת בעת הזו

שאלה: מהלך ההתקשרות לבורא שהרב דיבר עליה, צריך להיעשות ע"י מדרגה של מסירות נפש, או שצריך שזה יהיה אצל כל אחד לפי מדרגתו?

תשובה: בזמנים מעין אלו בוודאי שכל אדם צריך לעורר את עצמו לאיזושהי נקודה של מסירות נפש, ואם לא, הרי שאין לו יניקה מעיקר האור. ואף אם אין לו מסירות נפש על כל ההיקף, אבל באיזושהי נקודה, הוא מוכרח לעורר את הדבר.

בכל פעם שמגיעה מציאות של סכנה בעולם - הפשט הוא שמאיר אור של הסתלקות הנפש, ולכן כאשר האדם לא זוכה הוא חס ושלום הופך למציאות של מת. וכאשר הוא זוכה, זהו "מות עד שלא תמות", באותו כח עצמו, הוא משתמש בו לקדושה של מסירות נפש. זהו גופא השורש העמוק להינצל מן המיתה. להינצל מן המיתה זה לא ע"י בריחה מן המיתה, אלא את הכח של המיתה הוא מחיל בקדושה, וכך יכולים להנצל מן המוות [שאלה

דרך המידות ששאלתם, ענינו בלבוש הזה.

מדוע צריך לגלות יחודיות קודם הביטול לבורא

שאלה: מצד כך שהעבודה להידבק בשער נ', למה העבודה היא להידבק דוקא בגילוי היחודיות, הרי שער הנ' כולל גם את שאר המדרגות כביטול, התדבקות, והתכללות, האם זה מצד ה"מתתא לעילא", או שישנה סיבה מסוימת?

תשובה: כמו שאמרתם, החלק התחתון שבנפש זהו היחודיות הפשוטה מצד היש שבו, אחרי זה יש את הביטול של אותו יש, אבל את מה הוא מבטל, יש מה שהוא מבטל את החיצוניות שזה לא הוא, אלא הוא מבטל מה שהוא קנה מזולתו, אז בעומק זה "עלמא של דמיון" מה שהוא קנה, והוא מבטל את המדמה, הוא לא מבטל את היש האמיתי. כשהוא מגיע לעצמו שלו, יש לו את היש האמיתי שלו, ואז הוא מבטל את עצמו ודבוק ביש האמיתי, שזה הוא יתברך שמו.

התפשטות מלחמת גוג ומגוג למלחמה גשמית

שאלה: מלחמת גוג ומגוג יכולה להתפשט למלחמה גשמית ממש?

תשובה: בוודאי. היא לא יכולה להתפשט, היא כבר קיימת, יש מלחמה כל השנים האחרונות בעולם, אבל היא רק הענף האחרון, הקצה התחתון של הדבר. יסודה היא מלחמה פנימית בנפשות, התגלותה היא מתגלה בחוץ, כמה יתגלה בחוץ, כמה לא יתגלה בחוץ, זה לא כזה נפק"מ, אדם עוסק בטפל, ולא עוסק בעיקר. האם היא יכולה להתגלות בחוץ - היא כבר מתגלה בחוץ.

שאלה: כרגע אף אחד לא ערוך לעשות מלחמה, זה לא משהו מציאותי כמו שהמחלה באה ברגע.

תשובה: אתה רוצה לחשבן איך הקב"ה ינהיג את עולמו? ולפני חודש אם היית מנסה לחשבן מה שיהיה כן יכלת להגיע למסקנות? אין גם צורך לחשוב בדברים האלה, זה לא נפק"מ. אני אומר עוד פעם, יש את העיקר

זו היא מהשיעור הקודם בכ"ב אדר תש"פ.

בלבבי משכן אבנה

מהות התקופה הנוכחית לאור נגיף הקורונה ושורת

מהות התקופה הנוכחית לאור נגיף ה"קורונה"

מהשיעור הקבוע, בירושלים ע"ה, ביום ג', כ"ב אדר, תשי"פ

לכל החפץ לשמוע שיעור זה

בקול הלשון
073-295-1245
ללחץ 2 (בלבבי בעברית) < 6
(דרשות) | 1 (דרשות כלליות) < 130

בתקופתנו נגלה שער הג' של הקדושה נשל הטומאה - "זה לשמת וז'

הקביה יגלה "זה לשמת וז' מחד, יהיה גילוי של שער הג' של הקדושה. ומאידך, יהיה גילוי להיפך, של שער הג' של הטומאה. וזוהי מלחמת טג ומגוג. וכאשר יגבר כוח הקדושה של שער הג' הקדושה, זה נופא וזה גילוי משיח - אדרו של משיח.

מחות שער הג' שבג' של הקדושה - התחבקות והתכללות.

ככל דבר יגיע את כלליו. כפי שהיה חלקו של העולם, וזהו חלקו של העולם. כשער הג', שהוא שורש כל השערים כולם, ישנם ג' שערים - מיט' שערים שבשער הג', ושער הג' שבג'.

השוקם המות, של שער הג' שבג' - שם נמצא המקום של הימופלא, של הימופלא, של הימסתי, וזה מקום שכולו נעלמות, אין בו האנה שכלית, יש בו התחבקות והתכללות בעצם הרציה של נפשו של האדם.

מחות שער הג' של הטומאה - בלבול וסעירות עמוקות בנפשות

כאשר בכה הזה מאיד ה"ה לעומת וז', כח של מציאות הטומאה שבשלם - מתגלה הכח של הערב רב, שורש הערב רב, כח התשיבת המוחלטת שקיים בבריאה טוב ורע משרבים זה באה.

הכח המעמי שבוקע ויורד לשלם - י"ה לעומת זה עשה אלקים.

רבותנו לימדנו כידוע, ג' שער' בינה נבראו בעולם, כולם יתנו למשה חסר אחת, שנאמר: "ותחסרה מעט סאלוקים" (תהלים ת, ו). ולפי הלק משיגות רבותנו, משה במינותו, או בזמנים אחרים, אכן למדרגת שער הג'. ועל זה נאמר: "עד כי יבא שילה ולו יקחה עמי" (בראשית מט, ז), כמו שאומרים חיל כידוע, הגם שכפשוטו "שילהי קא על משיח אבל שילה הנו גיטוריה של משה.

וזהו הגילוי שיהיה באחרית הימים -

בלבבי משכן אבנה

עבודת הגאולה האחרונה - גילוי היחידות שבנפש ושו'ת

עבודת הגאולה האחרונה - גילוי היחידות

מהשיעור הקבוע, בירושלים ע"ה, ביום ג', כ"ב אדר, תשי"פ

לכל החפץ לשמוע שיעור זה

בקול הלשון
073-295-1245
ללחץ 2 (בלבבי בעברית) < 6
(דרשות) | 1 (דרשות כלליות) < 131

גאולה ראשונה - באופן של "חבורה", גאולה אחרונה - באופן של "יחיד"

בגאולה הראשונה, שהיא גאולת מצ' רים, הדין הוא שהפסח אינו נשחט על היחיד, אלא הפסח נשחט על חבורה, משפחה - משפחה, או כל מי שגמנה על הפסח - "פסח נאכל למנויו" (וב' חים פ"ח מ"ה). והרי שבדקדוק נאמר שאין שוחטים את הפסח על היחיד. כמו כן, בפסח ישנו דין שהולכים אחר הרוב, ואם רובם טמאים בפסח רא' שון, הרי שהם נגזרים לעשות פסח שני.

לעומת כך, כאשר מתגלה הגאולה האחרונה, הגילוי אינו רק באופן ש"אל יצא איש מפתח ביתו", ובתוך הבית ישנה חבורה. אלא הגילוי הוא באופן של "וסגר דלתך בעדך", שב' תוך הבית עצמו האדם יכנס לחדר - "קורונה חלק ג"א" (ע"ה) - שישנו כנסת בתוך החדר, וישנו לחדר - חדר לפניו מן החדר.

הדוגמה הבהירה והשורשית לכך היא "בית המקדש". בכללות, בבית המקדש קדש ישנו את הר הבית, עזרת נשים, עזרת ישראל, עזרת כהנים, מקום הקודש, ולפני ולפנים - מקום בית קודש הקודשים. בית קודש הקודש - שים זהו היחידות. זהו החדר לפ' נים מן חדר, זהו מקום המעים, ששים ישנו רק יחיד. בנשאר המקומות בבית המקדש יכול להיות יותר מאחד, אבל

בבית קודש הקודשים נאמר: "בואת יבא אתרן אל הקדש" (ויקרא טו, ג) "אחת בשנה" (ויקרא שם, ב) - ביום הכיפורים.

והרי שזהו ההבדל העצמי בין הגאולה הראשונה לגאולה האחרונה.

בגאולה הראשונה סדר הדברים היה באופן של "חבורה - חבורה". לעומת כך, בגאולה האחרונה סדר הדברים הוא באופן של "יחיד" - כל יחיד ויחיד עומד כמציאות לעצמו.

כאשר זה מתגלה באופן של "יה לע' מות וז', הרי שמחד בתשעה באב נאמר: "אבל יחיד עשי לך" (ירמיהו ו, כו). יחיד דייקא, "איכה ישבה בדד" - מ"ה זה גיל לבד, א"כ מאידך נאמר נשע ע"ב, ש"ן ביום נולד משיח. ככומר, נולד היחיד של הקדושה, מציאות נמימית של חיים שכל הווייתו מציאות של יחיד.

האדם בראשית יצירתו - יחיד נבאר את שורשי הדברים, ולפי זה את האופן המעשי שלהם בס"ד.

ביום הראשון למעשה בראשית נאמר: "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" (ברא' ש"ת א, ה), ואז היה רק "יחידו של עולם". גם קודם שנברא העולם היה הוא יתברך שמו לבדו, אבל כך גם

הספר בס"ד

כל החפץ להפיץ את העלון לזיכוי הרבים, יצור קשר במספר 054.844.6619

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231
להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net
רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com
ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

סוד יום שכולו שבת

בתוך הבית. לעומת זאת, האבחנה השניה היא, מדרגת יציאת בני ישראל למדבר. וכפי שידוע, לדעת חלק מרבתינו, כשם שבגאולה הראשונה היציאה ממצרים הייתה למדבר, כך גם באחרית הימים, בגאולה האחרונה, עתידים בני ישראל לחזור למדבר.

הגדרתו של ה"מדבר" הוא, מקום שבו מצטרפים כנסת ישראל. אבל לא הצטרפות במקום של בית, אלא הצטרפות במקום חיצון. וזהו השורש שמתגלה עתה בזמן הזה, שהצירוף של האנשים הוא מעין מדרגת "מדבר", ולא במדרגת בית.

במדרגת בית מתגלה מהלך הפוך - "לך עמי בא ביתך וסגר דלתך בעדך" (ע"פ ישעיהו כו, כ). וכפי שהוזכר, בתי כנסיות זהו "כנסת", כינוס, אסיפה. בית הכנסת מצרף ומחבר את שורש ה"עשרה". וזה לעת עתה נמצא באיתכסיא.

כיסוי מדרגת ה"עשרה" ומדרגת ה"דרש"

אך לא רק בתי הכנסיות נמצאים באיתכסיא בעת הזו, אלא גם בתי המדרשות נמצאים באיתכסיא.

על בית המדרש נאמר בלשון רבותינו: "אין בית המדרש בלא חידוש" (חגיגה ג ע"א). כלומר, חידוש הגדרתו הוא "יש מאין" - זהו בית מדרש. וכידוע, ישנם ד' חלקים בתורה: פשוט, רמז, דרש, וסוד. ובית המדרש נקרא כך על שם ה"דרש", כלומר, שבבית המדרש מתגלה חלק הדרש שבתורה - "דרוש וקבל שכר" (סנהדרין נא ע"ב).

ועתה, כאשר ישנו ביטול של בית המדרש, סיבת הדבר מהצד התחתון היא, מחמת שרפו את ידיהם מן התורה. אולם סיבת

עשרת העטרות הללו, עשרת הימים הללו, הינם השורש של ה"עשרה" השורשיים שמתגלים בבריאה - "עשרת הדיברות" במתן תורה ו"עשרת המאמרות" שבהם נברא העולם.

וכנגדם, ישנם את "עשרת המכות", כמו שהרחיבו רבותינו. זו היא ה"הכנעה", ה"מכה", אשר לעומתה מתגלה ה"דיברה", ה"אמירה" של הקב"ה - מדרגת "מתן תורה".

נמצא, ששלימות הארת הדבר הינו הגילוי של ה"עשרה". זהו הסדר מיציאת מצרים, עד מדרגת מתן תורה.

גילוי כח ה"עשרה" - בבתי כנסיות

הכח הזה, כח ה"עשרה", גילויו בבריאה למעשה כסדר הינו בבתי כנסיות. שהרי בתי הכנסיות ובתי המדרשות מצטרפות עשרה אנשים יחדיו. על שם כן בית הכנסת נקרא כך, מלשון "כנסיה".

על זה אומרת הגמרא בברכות (ו ע"ב), שכאשר הקב"ה בא לבית כנסת, ואין בו עשרה אנשים, מיד הקב"ה כועס ושואל: "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה" (ישעיהו נ, ב).

זהו הצירוף של ה"עשרה" מכנסת ישראל.

ועתה, כאשר אנחנו נמצאים בעת צרה, שבתי הכנסיות נסגרים, נעשתה מציאות של התמעטות וכיסוי לצירוף של ה"עשרה" במדרגת בית הכנסת.

מדרגת "מדבר" ומדרגת "בית"

ובזה ישנם שני אבחנות. האבחנה הראשונה היא, המדרגה שהייתה ביציאת מצרים, שבלייל התקדש החג בני ישראל היו נמצאים

מהשיעור הקבוע, בחולון עיה"ק, ביום ד', ראש חודש ניסן, תש"פ

לכל החפץ לשמוע שיעור זה

בקול הלשון

073-295-1245

ללחץ 2

(שיחות בנושא הקורונה) < 1

עשרה עטרות - מדרגת "עשרה"

אנו נמצאים עתה בחודש ניסן - ראש חודש ניסן.

חז"ל אומרים (מדרש אגדה, פקודי, מ, יז) שכאשר הוקם המשכן בראש חודש ניסן, אותו היום נטל עשרה עטרות.

עשרת העטרות הללו, הם השורש של עשרת הימים הראשונים של חודש ניסן - מא' בניסן עד י' בניסן.

ובי' בניסן, התגלה בזמן יציאת מצרים התהליך של מצות קרבן הפסח, כמו שנאמר בפסוקים (שמות יב, כא): "משכו וקחו לכם", "שה לבית אבת שה לבית" (שם, ג). בתחילה היו ארבעה ימים של ביקור, זמן הקרבתו ב"ד בניסן, ובליל ט"ו זמן אכילתו.

זהו העומק הכולל של יציאת מצרים.

על אף שמצד סדר הדברים החיצוני, קודם הייתה יציאת מצרים, ורק לאחר מכן הוקם המשכן. אולם סדר הדברים הפנימי הוא, שעשרת הימים הללו הם העשרה עטרות, לאחר מכן ד' ימים של ביקור, הקרבת קרבן פסח. ועל הקרבן פסח שנאכל למנויו במצרים נאמר: "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר" (שם, כב).

אולם בשבת קודש נאמר בפסוק: "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי" (שמות טז, כט), "וישבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו" (מיכה ד, ד). זוהי הצורה הפנימית של מדרגת השבת. מדרגתה של שבת ביסודה היא המדרגה הפנימית יותר.

מהותה של שבת קודש הינה במקום הפנימי, כלשון הגמרא הידועה בפרק הראשון של מסכת שבת (י ע"ב): "אמר הקב"ה למשה רבינו, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, לך והודיעם לבני ישראל". כלומר, "בית גנזי" זהו המקום הסתום, המקום הפנימי, המקום הנעלם. זוהי מדרגת בית גנזי.

לפיכך, המדרגה הזו של שבת קודש, שבה נאמר: "אל יצא איש ממקומו ביום השבת", "שבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו" – זו התפיסה הפנימית שמחמתה אי אפשר לצאת בזמן הזה מהבית.

הסיבה הפנימית שלא יוצאים מהבית – מדרגת שבת קודש

נסביר את הדברים ביתר בירור. ישנה תפיסה חיצונית מדוע אי אפשר לצאת עכשיו מהבית, וישנה תפיסה פנימית מדוע אי אפשר לצאת עכשיו מהבית.

מצד התפיסה החיצונית, הסיבה שמחמתה לא יוצאים מהבית, הינה הסיבה שמחמתה לא יצאו מהבית במכת בכורות במצרים, כמו שנאמר בפסוקים: "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף" (שמות יב, כב-כג).

כלומר, הסיבה שמתגלה מדוע לא לצאת לחוץ כיום היא, מחמת שישנה מציאות של נגף, "מחוץ תשפל חרב ומחדרים אימה" (דברים לב, כה), כמו הנגף שהיה במצרים במכת בכורות, שהייתה מציאות של מוות בחוץ. זהו הצד התחתון מדוע לא יוצאים מן הבית.

אמנם, מצד התפיסה הפנימית והעליונה, הסיבה שלא יוצאים מן הבית היא – מדרגת שבת קודש. זוהי כל מציאותה של שבת – "אל יצא איש ממקומו ביום השבת", כל אחד שובת, קונה את מקומו.

אלא שישנה אפשרות לעשות עירובי תחומין ועירובי חצרות, מלשון "תערובת", להתערב עם זולתו. אך כאשר מתגלה העולם הפנימי יותר, אין שם עירובי תחומין, לערב את הרחוקים יותר, ואין שם עירובי חצרות, לערב את הקרובים יותר, אלא שם מתקיים: "שבו איש תחת גפנו ותחת תאנתו".

זהו העומק הפנימי שמכוחו לא יוצאים בשבת קודש.

זהו מה שהוזכר לעיל: "מתנה טובה יש לי בבית גנזי". כלומר, "בית גנזי" מצד ההשגה של האדם עניינו, שהאדם נמצא במקומו שלו – "אל יצא איש ממקומו ביום השבת". "לדעת כי אני ה' מקדשכם" נאמר על שבת קודש (שמות לא, יג), זהו "ובדעת חדרים ימלאו".

זהו העומק הפנימי של הסיבה שלא יוצאים בזמן הזה מפתח הבית, מהפנים לחוץ.

הדבר מהצד העליון היא, שכאשר בטל בית המדרש, מתגלה השורש העליון יותר, הסוד שלמעלה מה"דרש". זהו הגילוי של "לך עמי בא בחדריך".

זהו סוד הסיתום של בתי הכנסיות ובתי המדרשות. סיתום של בית הכנסת ובית המדרש הינה מציאות של סיתום ה"כנסיה" של ה"עשרה", וסיתום כח ה"דרש", "חדש", בבחינת "אין בית המדרש בלא חידוש", "יש מאין". ומכח סיתום זה מתגלה הכח הפנימי יותר, שהוא במדרגה של "סוד", כמו שהוזכר.

מהות מדרגת ה"סוד"

ונבאר מהי מהות מדרגת ה"סוד".

חז"ל אומרים (בבא בתרא לט ע"א) שכל דבר שנאמר בפני שלושה, אין בו משום לשון הרע, כלשונם: "כל מילתא דמתאמרי באפי תלתא – לית בה משום לישנא בישא". זהו בבחינת דבר שעתידי לעבור מאיש לרעהו, "עוף השמים יוליך את הקול" (קהלת י, כ) – דבר המתפשט.

יתר על כן, כל דבר שנעשה בפני עשרה, מוגדר כדבר מפורסם. הדוגמא השורשית והיסודית לכך הינה מצות "ונקדשתי בתוך בני ישראל" (ויקרא כב, לב), שנאמר בה דין שעל מנת לקיימה נצרך "עשרה", "עדה", אין עדה פחות מעשרה (מגילה כג ע"ב). זוהי "עדה", זוהי מציאות של "עשרה".

לעומת כך, מדרגת הסוד מהותה, עניינה, צורתה הפנימית היא, עצם המציאות שהדבר הוא בבחינת "יחיד", שנפש האדם עומדת כמציאות לעצמה. שהאדם נמצא לבדו, ואינו מצטרף לזולתו.

לפי"ז, כאשר בעולם מתגלה הכח של צירוף לזולתו, אזי מתגלים בתי כנסיות ובתי מדרשות. אך בעת הזו, כאשר כח הצירוף לזולתו מתכסה, הרי שמהצד החיצוני סיבת הכיסוי היא, בהגדרה כוללת, מחמת התמעטות הקדושה מכח שליטת הסטי"א. ובהגדרה מפורטת יותר, מחמת שליטת הערב רב, שהם שורש הסיתום.

אולם מהצד הפנימיות סיבת הכיסוי היא, מחמת שאור עליון יותר בוקע, מתגלה אור פנימי יותר, האור של מדרגת ה"סוד". זוהי הבחינה של "ליבא לפומא לא גליא" (מדרש תהלים ט, ב), "ובדעת חדרים ימלאו" (משלי כד, ד) – חדרי הלב. כלומר, הדבר נשאר במדרגה של הלב – "ליבא לפומיה לא גליא". זוהי עומק מדרגת "בא בחדריך" – לחדרי הלב, הכניסה למעמקי מציאות ה"סוד" שבנפש.

מדרגת השבת – מקום ה"סוד"

לפי האמור, נבין יותר את תהלוכות הדברים.

מצד מדרגת הפעולה, האדם עושה מלאכה ששה ימים, כמו שנאמר בפסוק: "נששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת" (שמות כג, יב). ומצד מדרגת המקום, כל יום ויום האדם יוצא למלאכתו, ושב לביתו, שנאמר: "יצא אדם לפעלו ולעבדתו עדי ערב" (תהלים קד, כג).

מצד התפיסה הפנימית הזו, מראש חודש ניסן התחילה להאיר ההארה הפנימית של "אל יצא איש ממקומו ביום השבת" גם בימי החול. אבל בעומק, זה לא מצד ימי 'חולי', 'חולין', 'חלל', אלא זה מדין האור של העולם הבא, אור של יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולם הבא. שם לכל צדיק וצדיק יש מדור לפי כבודו, יש לו עולם לעצמו.

זהו המקום שאליו נצרך להיכנס!

לפיכך, לכל אחד ואחד מנפשות בני האדם, יש את עומק נקודת הבחירה כיצד לעבור את הזמן שלתוכו אנחנו נכנסים עכשיו. האם הוא בוחר לעבור אותו במבט החיצוני – מבט של פחד, מבט של סכנה, ומסביב לזה לסדר את סדר החיים, וזה יהיה מקום נפשו.

או שהוא בוחר להידבק בו יתברך שמו, להידבק בסוד הפנימי, בעולם הפנימי, באור של עולם שהוא 'יום שכולו שבת' שמתנוצץ ומאיר.

הקושי בניתוק מעולם המעשה בשעת המיתה ובשבת

הקב"ה מעמיד עכשיו בני אדם רבים בזמנים שאין להם מה לעשות. אמנם לא את כולם, אלו שמחוברים לני שיערי טומאה [מכשירי ה"מדיה"] ממשיכים לפעול דרכו, אבל חוץ מהם, הרי ביום יום האדם יוצא לפועלו ולעבודתו עדי ערב, ועתה כאשר זה בטל, לרוב בני האדם אין מה לעשות. וכעת הם מחפשים כיצד למלאות את זמנם. יש להם חלל, חללות, חולין, והם מחפשים כיצד ניתן למלאותו.

נבאר את הדברים בלשון בהירה. חז"ל אומרים על שעת יציאת האדם מהעולם: "כי אין מעשה וחשבון בשאלו אשר אתה הלך שמה" (ע"פ קהלת ט, י). לאחר חיי האדם בעוה"ז, ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורת שמונים שנה" (תהלים צ, י), אחד מהקשיים העמוקים שיש לרוב בני האדם כאשר הם יוצאים מהעולם, הינו קושי היציאה לעולם שאין בו פעולה.

על אף שהצער השורשי ביציאת האדם מהעולם, הינו צער הנפש שמצטערת על מה שיכלה להשיג ברוחניות בעוה"ז, ולא השיגה, כדברי הגר"א הידועים. אבל בפרטות, ישנה נקודה אחת לענייננו, הקושי של הנפש להסתגל לשינויים, כאן בעולם הזה האדם היה רגיל לפעול, ואילו עתה כאשר הוא יוצא מהעולם, הוא יוצא לעולם שהוא אינו יכול לפעול בו.

כמובן, זה איננו שווה לכולם, שהרי ישנם בני אדם שמסתלקים מהעולם כאשר הם נמצאים בזקנותם, ופעולתם כבר איננה קיימת. אמנם אנחנו מגדירים זאת רק כפרט בדבר, שלא בהכרח יתגלה אצל כולם. אבל בעומק, הקושי הזה שייך אצל כולם, מחמת שעולם הזה נקרא **עולם המעשה**, והאדם מתרגל בנפשו לחיות במקום של מעשה. וכאשר הוא יוצא מעולם המעשה, "כי אין מעשה בשאלו אשר אתה הלך שמה", יש לו קושי להתנתק ממצייאות המעשה.

לבני אדם מסוימים, גם כאשר מגיעה שבת קודש, ישנו קושי

שני אופנים בקליטת הנפש מדוע לא לצאת מהבית

לפי זה, כאשר אנו נמצאים עכשיו בתקופה של "אל יצא איש ממקומו", ישנם שני אופנים כיצד הנפש קולטת זאת.

האופן החיצוני של קליטת הנפש הוא, שהכניסה לבית הינה מחמת שישנה סכנה, מחמת ה"לא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף", "ידבר בעיר – כנס רגליך" (ב"ק ס ע"ב), "וסגר דלתך בעדך". זו התפיסה החיצונית.

מי שנמצא בתפיסה הזו, הרי שהוא נמצא ב"עלמא דפירודא", בעולם של ה"סיטרא אחרא", בעולם של רע, בעולם של סכנה, בעולם של פחד תחתון – "פחדו בציון חטאים" (ישעיהו לג, יד).

ולצערנו, שם נמצא העולם בכללותו, ואלו שנמשכים אחרי העולם החיצוני. כל אלו ששומעים בכל עת ובכל שעה מה המצב, מה קרה, ומה קורה, ומה העדכון, ומה הפרשנות. ויש כאלו שהם בבחינת "נביאי הבעל" שמנבאים גם מה יקרה. כל אלו חיים במקום של חיצוניות, ונכנסים לבית ממקום של פחד.

אולם, מי שחי חיים אמיתיים, חיים פנימיים, חיים של השגחה פרטית בחוש – "כשם שאתה הווה עמי כך אני הווה עמך" (הובא ברמב"ן שמות ג, יד), הוא קרוב אל ה' יתברך, מבטו הוא מבט פנימי, מחשבתו היא פנימית, והרגשתו היא פנימית, כאשר הוא נכנס לביתו, על אף שבודאי ישנה הגדרה חיצונית בגדרי הדין שמחמתה נכנסים לבית, ואי אפשר להיות מופקע ממנה לגמרי, אבל מכל מקום עיקר התפיסה הפנימית שמחמתה הוא נכנס היא, כי הוא מבין שאור ה' חופף אור חדש.

אור ה' חופף אור שלמעלה מבתי כנסיות ובתי מדרשות, אור של סוד, אור של "ליבא לפומא לא גליא", אור של מה שנמצא בתוך המעמקים של המציאות.

מראש חודש ניסן מתנוצץ אור של יום שכולו שבת

נבאר זאת בלשון אחרת, והיינו הך. בכל שבת ושבת, השבת שלנו היא "מעין עולם הבא". אבל, זהו רק מעין עולם הבא. הסיבה לכך שהשבת שלנו היא רק מעין עוה"ב, מחמת שהשבת איננה ממשיכה, אלא מיד אחרי השבת, מגיע מוצאי שבת.

הדוגמא השורשית לכך בדברי רבותינו כידוע, שעל אף שבשבת קודש הגיהנום שובת, אבל לאחר שהאחרון בישראל עושה הבדלה, מחזירים את הרשעים לגיהנום. כלומר, השבת איננה ממשיכה, היא איננה יום שכולו ארוך בעלמא דידן, אלא ישנו מוצאי שבת לאחר מכן. ובמוצ"ש מתגלה כל סדר הדברים פעם נוספת – "יצא אדם לפועלו ולעבודתו עדי ערב". זהו ה"מעין" עולם הבא שיש בדינו.

אולם, באור שמאיר השתא, מתנוצץ האור של יום שכולו ארוך של שבת קודש, יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולם הבא. ביום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולם הבא, אחרי השבת אין מוצאי שבת, אין שם "יצא איש לפועלו ולעבודתו עדי ערב", אלא האדם נשאר במקומו.

רמ"ח איברים. אלא כוונת חז"ל היא לשהה מצוות עשה התלויות בלב ובמחשבה שבם נצטוונו, כמו שמביא המשנה ברורה בביאור הלכה בתחילת שו"ע או"ח (סי' ד"ה הוא) מדברי החינוך.

אלו היו מצוות העשה שהיו לאדם הראשון קודם יציאתו מגן עדן, שהרי לא היה בגן עדן מעשה בפועל, ולכן גם לא היו שם מצוות מעשיות.

ובעת הזו, אנו עוברים בנפש את תהליך ההכנה להיכנס לאותו מקום, כעת אנו נכנסים לעולם שאין בו מציאות מרובה של מעשה.

מי שהוא תלמיד חכם, גם כאן בעולם הזה הוא אינו שייך למעשה, בבחינת "איזהו תלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו" (שבת קיד ע"א). כלומר, הם מצווים לעשות לו מלאכתו מחמת שהוא לא שייך לעולם המעש, לעולם המלאכה, והם שייכים לעולם המעשה, ולכן הם מצווים לעשות לו את מלאכתו, כיוון שזהו חלקם ביחס אליו.

אבל בעולם הבא, אין מציאות של מעשה לאף אחד, אין שם את חילוק המדרגות שישנו כאן בעולם הזה בין תלמיד חכם לעם הארץ, עם הארץ עושה מעשה, ותלמיד חכם עשייתו היא בבחינה של בנאים - "שעוסקים בבנינו של עולם" (ע"פ ברכות סד ע"א) של העולם הפנימי. אבל שם אין מעשה כלל.

הקב"ה מכוון את הנפשות עתה שישבו ויתבוננו שכל מקור חיותם הוא מהמקום של המעשה, או לפחות חלק ממקור חיותם, כל אחד לפי ערכו שלו. אמנם המעשה הזה - **כולו תולדה של חטא.**

מה קורה כאשר אין מעשה - האדם מרגיש חלל, חולין, הוא מרגיש את ה"יום חול". כאן הנפש באה ותובעת מילוי.

לכן, או שהאדם יחפש כיצד למלאות את החלל ע"י מעשה. או שהבטלה מביאה לידי שעמום, שעמום מביא לידי שגעון, שגעון מביא לידי מציאות של חטא - "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות" (סוטה ג ע"א), ואזי הנפילה היא למקום הטומאה ח"ו.

או, שהאדם מגיע למקום שבו הוא אינו נמצא במקום של חולין, במקום של חלל, אלא הוא נמצא במקום של "כבודו מלא עולם" (קדושה במוסף שב"ק), שהכל ממולא. במה הוא מלא - בכבודו יתברך. ויתר על כן - בעצמותו ממש, כמו שבארו רבותינו ש"לית אתר פנוי מיניה" כביכול, מתגלה עצם האור והמאור - "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך" (שמות כ, כא).

כאן מונח עומק נקודת הדבר.

שעת הבחירה - להיכנס לעולם של "כבודו מלא עולם"

נסביר זאת בלשון בהירה. כפי שנתבאר בהרחבה, בתפיסה החיצונית הכניסה לבית היא מחמת הסכנה בחוץ. בתפיסה הפנימית הכניסה לבית היא כניסה למעמקים שבנפש. אולם, רוב בני האדם שנכנסים למעמקים שבנפש מהם מגלים שם - או טומאה ח"ו, או חללות, ריקנות. ולכן הם מנסים לברוח מהכניסה לעולם הפנימי.

אבל עכשיו היא שעת המבחן, שעת הניסיון, שעת הבחירה.

להתנתק מהמעשה. הדוגמה היסודית לכך היא דברי הגמ' בבבא מציעא (עז ע"א), שישנם אנשים שהם בבחינת "אכלושי דמחוזא", שכאשר הם אינם פועלים, הם נחלשים, ולכן הם מחפשים לעשות פעולה. על דרך זה, גם בשבת ישנם בני אדם מסוימים שקשה להם לא לעשות פעולה. אלא שסוף סוף כיוון שזהו יום אחד שבו יש להם זמן לנוח, הם רואים זאת כמנוחה לצורך המעשה שיבוא לאחר מכן, "שבת מנוחה", בתור שלב למציאות של פעולה, וזה יוצר להם נייחא מסוימת בנפש שנותנת להם רוגע בדבר.

אבל בשעה שהנפש יוצאת מהעולם, הרי שהנפש מעכלת את המציאות הפשוטה אשר לתוכה היא נכנסת - מציאות שאין בה מעשה. ולרוב הנפשות עצם התהליך הזה יוצר קושי, כיוון שהם היו קשורים למעשה.

הקב"ה מכין את העולם ליציאה מעולם המעשה

נבאר את הדברים ביתר עומק. מה שנתבאר לעיל קיים בכל אדם בשעה שהוא יוצא מהעולם. זוהי הפרטות של כל נפש. אולם, יש את הכללות של כלל העולם כולו, שגם בו יהיה לכלל העולם מעבר מעולם של מעשה, לעולם שאין בו מעשה.

מחמת חטא אדה"ר, ששת ימי מעשי בראשית - "ששת ימים תעשה מלאכה", הפכו להיות ששת אלפים שנה - "שית אלפי שנין". וכאשר יהיה את המעבר במהרה בימינו מהעולם דידן של "שית אלפי שנין", לימות משיח, תחיית המתים, עולם הבא, העולם יעבור מעולם של מעשה, לעולם שאין בו מעשה.

ועל העולם הבא נאמר בחז"ל (ברכות יז ע"א): "עולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה", עיקר המעשה שיש כאן בעולם מהצד התחתון, הינו מעשה בבחינת "אדם לעמל יולד" (איוב ה, ז), "בזעת אפך תאכל לחם" (בראשית ג, יט), אבל בעוה"ב, אין בו לא אכילה ולא שתיה, אין בו את המעשה הזה.

מה שיש בעוה"ב הוא מה שנאמר בהמשך מאמרם ז"ל (שם): "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, ונהנים מזיו השכינה".

הניתוק מתפיסת המעשה, לעולם שאין בו מעשה, הוא מעבר נוסף שהנפש צריכה לעבור. ומה שקורה עכשיו הוא, שהקב"ה מכין את הנפשות לזמן שאין בו מעשה. כעת לבני האדם יש ימים שלימים שאין בהם מעשה. אי אפשר לומר שאין בהם מעשה כלל, ישנו מעט מעשה, אבל ברובו ככולו של היום אין מעשה.

בני אדם שאין להם אפשרות נפשית להתמודד עם זה, מחפשים מה לעשות, מחפשים להיות מחוברים לעולם המעשה בדרך כלשהי, ומנסים לפעול את פעולתם בגבולות שהם יכולים בתוך ד' אמותיהם.

אבל מהמבט הפנימי, האדם מבין שמעיקרא אדם הראשון נצטווה קודם יציאתו מגן עדן: "וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה" (בראשית ב, טו), וכמו שמבארים רבותינו (זה"ק בראשית כז ע"א) "לעבדה" - אלו מצוות עשה, "ולשמרה" - אלו מצוות לא תעשה. אך מצוות העשה בם נצטווה אדה"ר אינם רמ"ח מצוות עשה שהם כנגד

במעמקה צריכה להיות תפוסה בו. גילוי טעמי תורה - מהמקום העמוק בנפש

כאשר האדם נכנס למקום העמוק הזה בנפש, הוא מחובר אליו יתברך שמו, ומשם מתגלה לו דרש חדש, מגלים לו טעמי תורה. זהו האור הפנימי שבוקע ויורד.

הגילוי שמתגלה לו הוא איננו 'דרוש' באופן של "דורשהו אם רמאי הוא, אם לאו" (בבא מציעא כז ע"ב), "ודרשת וחקרת היטב", לבדוק את הדבר ולחקור בו. "דורשהו אם רמאי" זהו דין שנאמר במציאות אבידה, ו"דרשת וחקרת היטב" נאמר בדין של שבע חקירות ושבע בדיקות שהובאו במסכת סנהדרין (מ ע"א-ע"ב).

אלא מתגלה 'דרש' שמגיע ממקום שכולו מלא מאמיתותו הנעלמות, משם מתגלים טעמי התורה. זוהי הבחינה של "צדיקים נהנים מזיו השכינה לעתיד לבוא", שהשורש העליון הוא גילוי טעמי התורה.

רק הקב"ה והאדם

לכן, עיקר העבודה במעמקי נפש האדם היא, להגיע למקום שאין בו בעיקר מדרגת המעשה, אלא יש בו מלאות פנימית, כניסה לעולם פנימי.

ואם הוא אינו מגיע לשם, הרי שסיבת כניסתו פנימה היא מפני הנגף שנמצא בחוץ, והרי כל נגף הוא חיסרון, ונמצא שסיבת כניסתו פנימה היא מחמת חסרון. ולכן, מה שהוא ימצא בפנים זה אחד משני הדברים: או טומאה, שמתוכה מתראה הרע שבנגף, כמו שנתבאר, או חלל, שזהו החלל שבנגף. זהו מה שהוא ימצא בפנים - מציאות של חיסרון, מציאות של חללות.

אבל אם האדם מכיר בשכלו, משיב אל לבבו, ומגלה את הדבר לפי ערכו שלו, שהסיבה הפנימית שנכנסים לבית היא מחמת אור פנימי שמתגלה במקום של פנים, ואינו מתגלה כרגע בחוץ, אלא הוא דייקא נמצא במקום של פנים, והמקום להשיג אותו הוא דייקא במקום של פנים, אזי האדם מחפש את נקודת הפנימיות שקיימת. ונקודת הפנימיות הזו היא, ההתקשרות הפשוטה אליו יתברך שמו.

זוהי המציאות שהקב"ה ממלא את הכל - "לית אתר פנוי מיניה". זהו מעמקי הנפש, לשם היא נכנסת. שם, היא פוגשת דבר אחד בלבד - את מציאות הבורא יתברך שמו, ואין בלתו. זו כל המציאות.

כמובן, רוב בני אדם אינם יכולים לעמוד שם באופן קבוע לאורך זמן, אבל לפחות שהאדם יגע במקום הזה בבחינת "מתי יגיעו מעשי למעשה אבותיי" (ילק"ש ואתחנן רמו תתל) - מלשון של נגיעה. יותר גבוה מכך - זוהי בחינה של "רצוא ושוב" באותו מקום, אבל לפחות שתהיה מציאות של נגיעה באותו מקום.

כביכול, אם היו אומרים לאדם שיהיה לו דבר אחד שקיים לנצח נצחים - הוא והקב"ה, הקב"ה והוא. רוב בני אדם אולי יפחדו לומר

הבחירה היא להיכנס לעולם הפנימי, ח"ו לא להיכנס לעולם של טומאה, ליצר הרע שצפון ועומד בליבו של האדם - "ואת הצפוני ארחיק מעליכם" (יואל ב, כ) כדברי הגמ' בסוף סוכה (נב ע"א). אלא להיכנס פנימה ולמצוא שם מקום מלא, מהו המקום המלא - מקום זה נקרא: "סוד ה' ליראיו" (תהלים כה, יד).

מי שלא נמצא במדרגה של סוד, הרי שהוא במדרגה של "דרוש וקבל שכר". 'דרוש' עניינו שהוא מוציא "יש מאין", "עד דרוש אחיך אותו", כל דבר שנמצא בפנים, הוא מוציאו לחוץ. זו המציאות של הדרש. זהו ה"דר" שבדרש, לשון של חצר, הוא דורשו ומוציאו לחוץ.

אך כאשר נמצאים בעולם הפנימי, שהוא עולם שכולו סוד, אין שם מציאות של חללות. זהו הנקרא "יום השבת" - היפך של חולין. שבת עניינה "אל יצא איש ממקומו ביום השבת". כאשר האדם יוצא ממקומו, נעשה חלל באותו מקום, אבל כאשר מתקיים "אל יצא איש ממקומו", הרי שהמקום הזה תמיד מלא. מכח מה הוא תמיד מלא - מחמת שבשורש השורשים - "כבודו מלא עולם", "לית אתר פנוי מיניה" (תיקוני"ז תיקון ע, קכב ע"ב).

מצד האבחנה העמוקה הזו, הרי שהאור הפנימי שמאיר בנפשות, אשר לשם המכוון להתחבר, הוא שהאדם לא ימצא עתה בעיקר בעולם המעשה. בהגדרה החיצונית, אם אדם לא נמצא בעולם המעשה, הוא נכנס לשלושת לבושי הנפש הפנימיים יותר, שהם דיבור הרגשה ומחשבה. ויתר על כן, שיכנס למקום המידות שבאדם - שזהו פנימיות החלק התחתון שבאדם, או לכח ההשכלה - שזהו החלק העליון שבאדם. עצמות הנפש, ולא רק לבושה.

אבל בעומק, המכוון הוא יותר עמוק. המכוון הוא להיכנס לפנים - "מתנה טובה יש לי בבית גזי", כמו שאומרים חז"ל (זהו"ק יתרו פח ע"ב), שאחד משמותיו של הקב"ה הוא "שבת קודש", וכנגד זה - "מה הוא שבת אף אתה שבות" (עי' ירושלמי פט"ו ה"ג). ששת ימים הקב"ה עשה מעשה, וכנגד כך אנחנו עושים מעשה. בשביעי הקב"ה שבת, וכנגד כך אנו צריכים לשבות - "מה הוא שבת, אף אתה שבות".

מעתה, עיקר העבודה הפנימית היא להידבק ב"מה הוא שבת אף אתה שבות". להידבק בהבחנה שמתגלה בשבת קודש.

כמו שאומרים רבותינו, יש שבת שהיא קודם שנברא העולם, ויש שבת שהיא אחר שנברא העולם. בשבת קודם שנברא העולם היה הוא לבדו, ובשבת שלאחר שנברא העולם כבר כל הנבראים ישנם - "ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה" (בראשית ב, ב). אולם עתה מתנוצץ ומאיר בשבת שלאחר בריאת העולם האור של שבת של קודם שנברא העולם.

זהו העומק הפנימי של יום שכולו שבת.

מתנוצץ ומאיר האור של "קודם שנברא העולם היה הוא ושמו לבדו" (פרקי דר"א פ"ג), הוא ושמו לבדו - זה מה שהיה. ועבודתנו היא "מה הוא שבת אף אתה שבות" לא רק ביחס לשבת השניה, אלא גם ביחס לשבת הראשונה, שהיה הוא ושמו לבדו. זהו המקום שהנפש

המהלך שבו נמצאים - "מהלך" של כניסה לפניים

ראשית, כמו שהוזכר, צריך שהכניסה פנימה לתוך הבית לא תבוא מהבהלה, מהלחץ, ומהפחד של מה שנמצא בחוץ. כפשוטו, הכניסה איננה צריכה לבוא ממקום של פחד - מחמת האמונה הפשוטה שהקב"ה משגיח בהשגחה פרטית על האדם.

אבל בעומק היותר פנימי, הכניסה לפניים מאירה אור של כניסה לפניים, מהלך של כניסה לפניים. אילו זכינו, הכניסה לפניים הייתה מגיעה מהלבוש הזה - ממעמקי הנפשות שתובעים את הכניסה לפניים. אבל כשלא זוכים, נדחפים להיכנס פנימה מחמת הנגיף.

לאחר מלחמת העולם השנייה, כאשר חזרו חלק גדול מכנסת ישראל לארץ ישראל, אמרו רבותינו שאילו זכינו, היינו מגיעים לארץ ישראל בבחינת "ענני שמיא" (ע"פ דניאל ז, יג). עכשיו שלא זכינו, מגיעים לארץ ישראל מתוך השואה, מתוך אומות העולם שזרקו חלק מבני ישראל לארץ על מנת להיפטר מהם. ומעין אותו דבר, קורה גם עכשיו.

אלו הם שני מהלכים שונים שיכלו להיות. אם היה את המהלך השלם, היינו נכנסים פנימה מתוך בקשת הנפשות. אך במהלך החיצוני שקיים עכשיו, נכנסים פנימה מחמת הדבר שבעיר - "דבר בעיר - כנס רגליך", "בא חדרריך".

אולם מי שחי יותר פנימה, אינו מתלבש דוקא בנקודת הלבוש הזה, ופועל לפיו. אלא הוא מבין שזהו רק לבוש, אך ישנה עצמיות שנמצאת בתוך הלבוש. הוא מביט וקולט בבהירות, שכל מהלך סדר הדברים היא כניסה לעולם של פנימיות, לעולם של "לפיכך נברא האדם יחידי" (ע"פ סנהדרין פ"ד מ"ה), למקום הסוד הפנימי, למקום שהוא מכיר את בורא העולם מתוך חלקו בהכרת ה', "לפום מה דמשער בלביה" (זה"ק וירא קג ע"א), ולמקום שיש לו את חלקו בתורת ה'.

זהו הזמן שהקב"ה נתן עבור כך!

כמובן, כיון שנכנסים לבית, בחלק גדול מהמקרים יש את בני הבית, וישנם טרדות והפרעות שונות. אך זהו גופא חלק מהגלות, שהכניסה לבית הינה מכח הדבר שנמצא בחוץ, באופן של פחד מבחוץ, ולכן גם שנמצאים בבית יש את ה"אויבי איש אנשי ביתו", כל אחד עם הטרדות המצויות בתוך ביתו.

לפיכך, צריך שום שכל כיצד לפעול בחלק הזה, כל אחד לפי ערכו, מצבו, ועניינו. אבל המבט צריך להיות מבורר מאוד מאוד מאוד, מבט בהיר בנפש, מהו המניע של כל הכניסה בפנים. המניע הוא - האור שמאיר מכח הארתו יתברך שמו, התובע להיכנס לבית גזיו, למציאות של פנים.

להביט באופן פנימי על המצב

מי שישתכל כך על הדברים, הוא חי בגדלות המוחין, ולא בקטנות המוחין. הוא חי בשמחה של התקרבות לה', הוא לא חי בפחד. כמובן

זאת, אבל בלבם הם יאמרו שזה משעמם להם, אין להם מה לעשות שם, הם נפגשים עם האמת המוחלטת ביותר, ולא מסוגלים להתקיים בה. זהו המצב שמאיר עכשיו.

לשון הכתוב: "לכתב אחרי במדבר" (ירמיהו ב, ב) - גם כאשר אדם הולך במדבר לבדו, הוא מחפש את ה"שישים ריבוא ישראל", אמנם הוא רוצה שגם הקב"ה יתגלה, אבל הוא מחפש שיהיו שם הרבה בני אדם, הוא אינו יכול לעמוד שם לבדו.

כפי שכל אחד רואה, הקב"ה מכוון את הכל למקום הזה. אנו נכנסים כעת לחודש ניסן, ולאחר מכן מגיע ליל הסדר, שזהו הזמן של "משפחה ומשפחה", זמן של "עשרה", "איש למנויו" (פסחים פ"ה מ"ג). ועיקרה של מצוות ליל הסדר היא סיפור יציאת מצרים - "שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך". מה הקב"ה עשה עכשיו - הפקיע את ה"זקניך ויאמרו לך", הכל מתפרק.

כאן האדם עומד בפני מציאות מאוד פשוטה, האם הוא יכול לעמוד מול מציאות ה' ואמיתותו, ולמלאות את החיים מה' יתברך, רצונו וחכמתו יתברך שמו, והדבקות בו ובתורתו. או שהחיים הללו ריקנים אצלו, חסרים אצלו, והוא צריך עוד הרבה דברים בחיים, הוא מוכרח לעשות מעשים, דברים חיצוניים, וכן על זה הדרך.

ככל שהאדם מבין את העומק הפנימי, הוא מבין את המבחן, כלשון הכתוב: "ה' צדיק יבחן" (תהלים יא, ה) - שהנפשות היותר עדינות ופנימיות עומדות לעבור עכשיו.

זהו לא רק זמן לברוח מבחוץ, וכן זהו לא רק זמן להתעסק עם כל מה שקיים בתוך הבית. הרי לבני אדם כבר הרבה זמן יש תיקונים שצריך לעשות בבית, מסמכים שצריך לסדר, עכשיו מתחילים לנקות את הבית לפסח, וכן על זה הדרך. בודאי שמי שזקוק לעשות זאת מצד ההלכה, ולפעמים מצד שלום בית, או מצד נוחיות הדבר, גם זה נצרך לעשות. אבל המבט הפנימי צריך להיות שהקב"ה נתן זמן למשהו אחר, לא על מנת זמן לסדר את הבית.

כל מי שמתבונן מעט על היקף הדבר שמתחולל בימים האלו, לא רק על הפרטים בלבד, אלא הוא תופס תפיסה היקפית לכל מהלך פני הדברים, הוא רואה שהקב"ה מעמיד את האדם בבחירת הנצח בחיים האמיתיים. מי שיבחר את החיים האמיתיים, להיות מסוגל להסכים באמת לחיות רק עם בורא עולם ותורתו, הוא בן עולם הבא - כבר עכשיו, הוא הוא זה שיזכה לחיי העולם הבא.

אבל מי שלא רוצה בכך, הוא אינו מעוניין שכל חייו יהיו רק הוא והקב"ה ותורתו, אלא הוא מחפש דברים נוספים, הוא צריך חתונות, הוא צריך שמחות, הוא צריך סרטים, "צריך צריך צריך", את כל מה שאנשים מחפשים וקשה להם להתנתק ממנו, במילים אחרות - הוא מפקיע את עצמו מחיי הנצח.

זהו התהליך שבתוכו אנחנו נמצאים עכשיו.

כניסת אומות העולם לחדרים

שאלה: הרב אומר שהכניסו אותנו לחדרים, הרי גם את הגויים הכניסו לחדרים, איזה אור מתגלה בהם, הרי אין להם את ההכרה של ה'?

תשובה: שאלה נכונה מאד. ונגדיר פעם נוספת, אילו הייתה מציאות של אור לא מצד החיצוניות, אלא מצד התפיסה הפנימית שמכניסה פנימה, אזי היה מתגלה "והביאני המלך חדריו", ואותם נשמות של אומות העולם, שהם בבחינת חסידי אומות העולם, שע"ז אומרת הגמ' שעתיד להיות לכל ישראל כך וכך שמשים שאוחזים בכנפי ד' ציציותיו - אלו הם שהיו זוכים להיכנס פנימה. ואלו הם באמת חסידי אומות העולם שישארו לעתיד.

אבל כשלא זכינו, ונכנסים פנימה מכח הסיבה החיצונית של הדבר, כמו שאומרת הגמ' במסכת בבא מציעא בפרק אלו מציאות, יש בתי כנסיות של ישראל ויש בתי כנסיות של עכו"ם. כלומר, שיש מציאות מקבילה לכח הקדושה. ובאופן הזה, כיוון שהסיבה החיצונית היא זו שמניעה את הדבר - דבר בעיר, גם מי שנכנס פנימה זה אומות העולם. וזה גופא נקודת הבלבול, כי הוא נכנס פנימה יחד עם הערב רב, ואז רובם של הנפשות נופלות, כי מה הוא מוצא בפנים - הוא מוצא את מעמקי שער הנ' דני, ומשם הוא מתערב איתם. זוהי עומק הנפילה שיחד עמו נכנסים כל אומות העולם. זה הערב רב של תערובת - שורש הרע.

כיצד יתפרנסו בעת הזו

שאלה: לפי מה שהרב אומר לחיות בנועם ה', להידבק, מה עם אנשים שעובדים, לא אנשים תלמידי חכמים שלומדים, איך הם יפרנסו את הבית?

תשובה: "איך הם יפרנסו את הבית" זו אותה שאלה ששואלים "מה נאכל בשנה השביעית". כאשר מדברים על יום שכולו שבת, מעין כך יש לנו שמיטה כאן בעולם - "וציוותי את ברכתי לשלשת השנים". ומה שבני אדם טרודים, שכולם מחפשים איך להביא טרף לביתם מבחינה מציאותית, היא גופא, בחיצוניות זה מחמת הדבר בעיר, שאז נעשית מציאות של חסרון, וגם הפרנסה נתמעטה מרובם של הנפשות. אבל מהצד הפנימי, זה מחמת שמתגלה מקור הברכה שהוא שבת קודש, ומשם יגיע מקור השפע. השפע לא יגיע מהמקום החיצוני שחושב כל אחד מהיכן לסדר את הדברים, אלא הוא יגיע מאור ה' הפנימי של שבת קודש שהיא מקור הברכה.

שפעמים ישנם גם מורכבויות חיצוניות, אבל עיקר מהלך פני הדברים אצלו הוא בכניסה לעולם של פנים, בכניסה למציאות של פנימיות.

כאן מונחת עומק הבחירה.

ככל שהזמנים הולכים ומתפשטים, וכעת אנו נכנסים לחודש ניסן, הדברים יותר מצטמצמים. בבתי הכנסיות ובבתי המדרשות נעשתה מציאות של מעין דמעין חורבן הבית ח"ו. אולם, בו ביום שנחרב בית המקדש - נולד משיח, בו ביום שסוגרים את בתי הכנסיות ובתי המדרשות - מאיר אור יותר פנימי.

מי שמסתכל על זה במבט החיצוני - "הערב רב סגר". אבל מי שמסתכל על זה במבט הפנימי - הם כולם שלוחי ה'. אילו זכינו, שליח ה' היה בלבוש של משה - משיח. כאשר לא זכינו, זה נעשה בלבוש של ערב רב, וכל שאר ההלבשות של ה"דבר בעיר".

כאשר מביטים מהמבט הפנימי - פנימה, מבינים שמאותו מקום של סגירה, נולד האור הפנימי - התביעה להיכנס פנימה, התחברות למציאות של פנים.

ככל שהאדם יפנים את הדברים הללו, והם יחדרו עמוק ללבבו, והוא יחיה את הדברים, לא רק באופן של ידיעה בעלמא, אלא הוא יחיה אותם, הוא יעבור את כל התהליך באופן שלם.

כמה הוא יזכה להיכנס פנימה - זהו כבר שלב שני. אבל השלב הראשון הוא שהמבט יהיה ברור לקראת מה הולכים, אדם הולך לחתונה, ברור לו שהוא הולך לחתונה, וכן להבדיל, כאשר אדם הולך לבית האבל, ברור לו שהוא הולך לבית האבל - כך צריך להיות ברור להיכן אנו הולכים עכשיו.

מי שמסתכל במבט חיצוני, נראה לו שאנחנו הולכים לבית האבל, בבחינת "אבל יחיד עש' לך" (ירמיהו ו, כו). אולם מי שמסתכל במבט פנימי, רואה שאנו הולכים למדרגת האיחוד הפנימי של קוב"ה וכנסת ישראל, זהו "יום חתונתו" (ע"פ שה"ש ג יד). זהו המהלך הפנימי. זהו המבט הפנימי כיצד להיכנס לכל הזמן הזה, לכל התהליך הזה, לחיות בטעם העליון, ולא בתפיסה התחתונה - לחיות באור ה'.

יזכה אותנו הבורא יתברך שמו, שהסיבה שנכנסים פנימה, תתהפך ברגע זה, לא מחמת נקודת החסרון, אלא שבמקום גילוי הדבר שמכניס את הנפשות פנימה, יתגלה דבר ה' שמכניס את הנפשות פנימה, בבחינת "משכני אחריך נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך" (שה"ש א, ד).

שלא יתגלה דבר בעיר - "לך עמי בא בחדריך וסגר דלתך בעדך", אלא יתגלה הצד העליון של "לכתך אחרי במדבר", מדרגת "הביאני המלך חדריו" - זהו המבט הפנימי. מי ששומע את הצליל הזה, וחי את הצליל הזה, הוא יכול לחיות את כל התקופה הזו, עם כל המורכבויות החיצוניות שבה, באור ה', בנועם ה', בזיו ה' והדרו, בגילוי שלימות מציאות הבורא יתברך שמו, בליבו, ובלב כל ישראל, וכל העולם כולו - שידעו אותו למקטנם ועד גדולם. ■

שאלות ותשובות בסוף השיעור

חלק מהזמן, וגם באותו זמן יש "רצוא ושוב" בנפש.

גילוי ה"יחידה" לפי ערכו

שאלה: הלכה למעשה, איך אני מתחבר לקב"ה ולגלות את היחידה שהרב מדבר עליה בזמן הזה. מה לימוד התורה שאני צריך ללמוד בעיקר, התבודדות כל יום, כמה זמן להשקיע?

תשובה: אי אפשר לסדר את ה"כמה" זמן, כי החיים מורכבים כל אחד לפי עניינו. אנו ניתן את הקווים הכלליים של הנפש. כל אחד כמו שהוזכר צריך לזהות איפה נקודת החיבור העמוקה לפי ערכו שלו, ובערכו שלו כרגע זו היחידה דפרטות שיש לו, זוהי ה"יחידה דנפש דנפש דנפש", בלי להיכנס לדקויות של ההגדרה, אבל לפי ערכו שלו זו הנקודה העמוקה ביותר כרגע שהוא משיג. ואת אותה נקודה, להיות מודע אליה, להוציא אותה מהכח לפועל, ולהרחיב אותה ולהתקדם.

איזה חלק של תורה האדם ילמד - הוא ילמד את אותו חלק של תורה ששם מקום חיבורו העמוק ביותר.

הסרת החלקים שלא שייכים לו ע"י סגולות

שאלה: מה שהרב אמר בשיעור האחרון להשיל את החלקים שלא שייכים לאדם, האם לימוד זהו יכול להשיל את החלקים שלא שייכים לי?

תשובה: זה מועיל כסגולה, אבל אחרי שיש הארת הסגולה צריך בנפש בפועל לברר מה הם החלקים שהוא מחובר ולהתנתק מהם בפועל.

צורת לימוד התורה בעת הזו

שאלה: מבחינת לימוד תורה, שאדם ישקיע במה שהוא הכי אוהב?

תשובה: מה שהוא הכי מחובר, על מנת שהוא יהיה שקוע במעמקי הנפש. כיוון שאצל רוב בני אדם אלו זמנים מורכבים, רוב בני האדם לא במדרגה של גדולי הדור שיש להם כח להיות בתוך הבית ולהתנתק נפשית מכל מה שקורה מסביבם, ולהיכנס לסדר הלימודים הקבוע שלהם, יש יחידים שכן, ואשריהם וטוב להם, כאן שאנו מדברים במצוי ולא רק ברצוי.

לכן, לרוב בני האדם, על מנת שהם יוכלו לעבור את התקופה, הם צריכים להתחבר לחלק של התורה שיותר קרוב לליבם. משני סיבות, הסיבה הפנימית, כי שם הם נקשרים למעמקי התורה. ומהסיבה החיצונית, כי זהו הכח שיכול להחזיק אותם לאורך זמן גם בתוך כל

ככל שהאדם יכיר את הדבר, יתחבר אליו, ובלשון פשוטה: יתחזק בבטחון בה', וידע שהוא היחיד הזן ומפרנס לכל, והוא מקור הכל, אזי השפע שלו יבוא ממזון של שפע של שבת קודש של יום שכולו שבת, ומשם שורש האור הפנימי שמאיר בזמן הזה.

עבודת כל אדם בתקופה זו

שאלה: מבחינה פנימית, אדם שלא נוטה לפנימיות, או אישה שלא למדה תורה, כיצד הנקודה של החיבור הפנימי של האנשים הללו?

תשובה: כל אדם, בין איש ובין אשה, צריך לשבת בזמנים האלה ולברר, מהו המקום העמוק ביותר שדרכו הוא קשור לבורא עולם. איש ואשה, כל אחד ואחת לפי עניינם איפה מקום ההתקשרות, ואת אותו מקום התקשרות לגלות אותו יותר ויותר. אם האדם היה קשור לקב"ה רק דרך המעשים, יש לו נקודת קושי, וגם עכשיו הוא מחפש איך לעשות חסד עם אחרים, והוא לא יכול להביא עניים לבית כיוון שהוא לא יכול להכניסם לביתו. הוא חייב לגלות קשרים עמוקים יותר שיש לו עם בורא עולם, ואת אותם קשרים לפתח יותר ויותר. אבל להכיר ראשית כל ברור כל אחד ואחת, מהו הקשר העמוק לפי ערכי שלי שאני קשור לקב"ה. זהו זמן שכל יחיד ויחיד צריך לברר את העומק של הקשר הזה. ומשם לחדד הלאה.

שאלה: מה הכוונה קשר פנימי עמוק, איך הוא בא לידי ביטוי?

תשובה: לאחד הקשר יכול להיות "אהבה", לאחד יכול להיות במציאות של "יראה", לאחד יכול להיות במציאות של "דיבור", כל אחד ואחד ומעמקי הקשר שלו. יש מי שמכיר את הקב"ה בעצם. כל אחד לפי מדרגתו.

צורת ההימצאות הנכונה עם הילדים

שאלה: הלכה למעשה, שאנו נמצאים בימים הללו, צריך זמן רב להעסיק את הילדים, כיצד ניתן להתמודד עם זה ביחס לעבודה הפנימית?

תשובה: גם כאשר האדם נמצא עם הילד, כמו כל דבר, הוא לא נמצא עם הדבר בשלמות, אלא הוא נמצא איתו בחלקו. לשון הנפש החיים הידוע ביסוד מאמר חז"ל: "טוב תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון", שבשעה שהוא עוסק בדרך ארץ, יהיה עמו תורה. כלומר, כאשר הוא עוסק בדבר הארצי, לא כולו יהיה שקוע בארצי, אלא יהיה שקוע שם ב"רצוא ושוב", וזה "טוב תורה עם דרך ארץ". וגם כאשר האדם נמצא עם בנו, הוא לא יכול בשום פנים ואופן שהוא יהיה כל כולו עם ילדיו בכל נפשו, כי אם הוא יהיה שם כל כולו - הוא נפל למקום התחתון הזה. לפיכך, הוא נמצא עם ילדיו

שאלות ותשובות בסוף השיעור

תשובה אמיתית, כמו התשובה בערב יום כיפור גדול, הוא עשה גם בערב יום כיפור קטן. ישנו מעשה ידוע שבזמן החפץ חיים הייתה גזירה, והוא אסף חתימות מרבני ישראל שיעשו יום של צום, שהגיעו לר' חיים מבריסק הוא אמר מה יועיל

צדקתם ותעניתם אם הם לא שבו בתשובה ולא תיקנו את כל מהלך הדור, מה תועיל התענית. אם זה מצורף לשינוי, והוא גם עושה תענית מחמת שהוא מצטרף עם הכלל - אשריו טוב לו. אבל אם הוא עושה תענית מחמת שהרבנים אמרו, וכך רוב כנסת ישראל עושים, אי אפשר לומר שהוא לא עושה טוב, אבל הוא רחוק מלהיות מי שהוא עצמו. הוא צריך לברר מה חלקו שלו, מה פרטותו שלו, ולפ"ז לתקן.

פחד מהחטא ולא מהנגיף, הנהגת הזהירות

שאלה: צריך לפחד להידיבק מהמגפה בחוץ, או שלא צריך לפחד משום דבר?

תשובה: "פחדו בציון חטאים" - מה שיש לאדם לפחד זה לפחד מחטאיו, זה פחד. עכשיו יש שאלה של הנהגה מעשית כמה להיזהר וכמה לא. יש כאן נקודה עדינה מאוד, יש הנהגה של כלל ויש הנהגה של פרט. בהנהגה של כלל, אם כולם לא יזהרו אז ח"ו העולם יכול להגיע להיכר שהוא יגיע. מצד הנהגה של פרט, היא משתנית בכל אדם לפי מדרגתו, אין לזה הגדרה אחת ברורה מה האדם צריך לעשות. כמובן, דברים שיש בהם הגדרה של סכנה - הוא צריך לפרוש מהם. דברים שההגדרה של הסכנה בהם היא רחוקה, ככל שהוא בעל מדרגה יותר הוא חושש פחות. ככל שהוא בעל מדרגה פחות, הוא חושש יותר. אבל יש הנהגה של כלל, מה שצריך להורות כלל, שזה מהלך אחד. ויש מהלך של כל יחיד ויחיד לפי מדרגתו שלו. להכניס את עצמו לידי סכנה שיעשו לו נסים, כמו שאומרת הגמ' אין לעשות כן, אבל דברים שהם פחות מכך תלויים במדרגת כל אדם ואדם.

כיצד להיכנס פנימה שלא מתוך פחד

שאלה: הרב דיבר בשיחה של ראש חודש טבת שאחד מהסיבות שיש פחדים לאדם, מחמת שהנשמה מרגישה את ריחוקה מבורא עולם מחמת כל מה שהוא עבר, או שאם זה יותר פנימי, זה מחמת כל הגלגולים שהוא עבר. למעשה בשבילנו, הרי כל אחד פה עבר מה שהוא עבר, ועכשיו שהוא נכנס למקום פנימי של היחידה לגלותה, והמפגש שלו עם הנפש בא ממקום של פחד, שהנשמה מבינה שעד

הטרדות שבתוך הבית, עדיין להיות קשורים לתורה.

באופן מעשי גמור, או שהאדם לוקח לעצמו איזה נושא מעניין וכדומה, ענין ללבן אותו ולבדוק אותו ועל ידי כן הוא נהיה שקוע. או שהוא לוקח נקודות פנימיות שמחברות אותו פנימה, ולתוכם הוא נקשר. אבל כל אדם בר דעת שרוצה לעבור את התקופה הזו בצורה נכונה, אם הוא לא יסדר לעצמו סדר, הוא ימצא את עצמו מבולבל מכל מציאות המורכבות של הקטנות שנמצאת סביבותיו. לכן, הוא צריך לסדר לעצמו סדר של לימוד. או שאדם לוקח נושא רחב, לוקח עניינים, מלבן אותם. זה בדרך כלל מצוי יותר אצל אנשים רחבים יותר בתורה. או שלפחות הוא לוקח נושא מסוים שהוא מחובר אליו מאוד, ובו כרגע הוא עוסק.

על אף שיש לנו מצוה של ידיעת כל התורה כולה, ויש סדר לימוד כולל, אבל רוב בני האדם לא יחזיקו מעמד לאורך זמן בבית מכח כל המורכבות. לפיכך, חכם עיניו בראשו לסדר לעצמו איזה ספרים הוא מחובר אליהם, איזה נושא מחבר אותו, ויותר להתחבר אליו עכשיו. וכך יותר ויותר הוא יוכל לעבור את המצבים היותר מורכבים בבית. כמובן, אדם שיש לו קביעות של דף היומי, או שיש לו זמן ללמוד בעיון וכדומה, ישתדל כל אחד לפי ערכו לשמרו כמה שיותר, אבל חייב להיות שהוא יהיה חכם איך למצוא את החלק היותר קרוב ללב, אפילו שזו לא הצורה השלמה, אבל בשביל לעבור את המורכבות הזו, זו הצורה היעוצה למעשה.

דוגמאות לחלקים פנימיים שאדם קנה מאחרים

שאלה: הרב אמר שיש לנו חלקים מבחוץ שלא שלנו, אם זה בלבוש, אם זה במסעדות, וכו'. אדם שאין לו את כל הדברים הללו, הוא לומד תורה, מתפלל, חוזר הביתה, חי עם המשפחה, לא הצלחתי להבין איזה דברים חיקיתי מאחרים ואינם שלי, הרב אמר לחשוב מהם החלקים שאינם שלו, איך זה בא לידי ביטוי בחלקים הפנימיים, הרב יכול ליתן לי דוגמא או שניים כדי שנבין לאן לחתור ולחפש.

תשובה: שללתם את החיבור החיצוני שבני אדם התחברו לעולם של החומר, אבל גם שאנו נכנסים לעולם יותר פנימי, ניתן דוגמאות בעלמא, יש בני אדם שנותנים הרבה צדקה, מדוע הם נותנים הרבה צדקה, כמובן, חז"ל אמרו צדקה "וחטיך בצדקה פרוק", צדקה מקרבת את הגאולה, והכל נכון, אבל הסיבה בעומק שהם נותנים צדקה היא מחמת שיש אווירה מאד חזקה היום של נתינת צדקה. הם לא עושים את זה בעצם מחמת נקודת הדבר עצמו.

דוגמא נוספת. היום חלק מכנסת ישראל אמרו יום כיפור קטן כמנהג חלק מהקהילות, האם הוא אומר זאת מחמת עצמו, או מחמת שזו האווירה הכללית, לכן זה מה שהוא עושה. האם הוא באמת עשה

שאלות ותשובות בסוף השיעור

שאלה: גם עכשיו הולך להיות מכת חושך?

תשובה: זה לא הולך להיות, כולם בתוך החושך.

הנהגת מי שבסיכון מהנגיף וסביבותיו אינם נזהרים

שאלה: ידוע שבצרה הזו ישנם אנשים שהם בסיכון גבוהה, אדם כזה, יש ילדים גדולים בביתו, והם אינם נזהרים, והוא לא יכול להכתיב להם מה לעשות, ויכול להיות שהם מסכנים אותו, ואנחנו חיים לפי ההנחיות, משתדלים לשומרם, לא בגוזמא, אך השאלה היא מה קורה מצד הבית, האם להפעיל עליהם לחץ, או שלחיות באמונה גם כלפיהם?

תשובה: באמונה כלפיהם זו מדרגה גבוהה, כיוון שהם בעלי בחירה, צריך להפקיע את האמונה ממישהו שהוא בעל בחירה. יש מה שהאדם מאמין כנגד כח הטבע, ואז האמונה היא שהקב"ה מנהיג את הטבע. ויש מה שהאדם מאמין כנגד כח של בחירה, והאמונה כנגד כח של בחירה היא יותר גבוהה, והיא פחות שייכת לבני אדם שחיים יום בועלם החומרי ולהוטים אחריו.

למעשה, צריך חכמת חיים, יש פעמים שהאדם צריך לייחד חדר, ויש פעמים שאדם צריך לשכור איזה מקום ליד בשביל לייחד לאותו קרוב שיהיה לו מקום סמוך לידו. ולפעמים הוא צריך להוציא את הבנים מהבית. כל מקום צריך להיות חכמת חיים מאד עדינה איזה צד עדיף מתוך כל המורכבות.

בהרבה מאד בתים המצב הנוכחי עכשיו יוצר מורכבויות עד אין קץ, מעשיים, נפשיים, כלכליים, אמוניים, עד אין קץ. חלק מהדברים זה עבודת ה', וחלק מהדברים זו חכמת חיים מעשית בכל מקום פרטי להגיע לשיקול דעת דקדושה מתוך תפלה אליו ית"ש, היכן הצורה הכי רצויה לנהוג למעשה. וחלק גדול ממה שבני אדם סובלים עכשיו זה מחמת שיש בלבול דעת, ואז גם ההכרעות שמכריעים הם בלתי מדוייקות, והסבל נוצר בתוך הבית, והדבר הופך להיות גלגל חוזר של סבל בלי קץ. צריך יישוב דעת, רוגע, לעולם המצב שכמעט כולנו נעבור הוא לא קל, אבל בתוך זה יש שיקול דעת, הוא מעמיד את כל האפשרויות שיכולות להיות, כותב אותם בצורה מסודרת, מתייעץ עם עוד בן אדם אולי יש לו רעיון חדש שהוא לא חשב עליו, ואז הוא בוחר מתוכו את הרעיון הכי מעשי שהוא לעולם לא קל, רק הוא יותר נכון ויותר קרוב מאשר שאר המציאויות. אבל צריך להיכנס לכל פרט לגופו במה שקורה בכל בית.

עקבתא דמשיחא - אין יציבות בכריאה

שאלה: הרב אמר על ענין ה"קורונה", שיהיו ימים יותר טובים, זאת

עכשיו היא עשתה דברים שהיא לא הייתה צריכה לעשותם, והפחד הוא פחד אמיתי שהוא נפגש עם בורא עולם והוא אינו ראוי לכך, והמעשים שלו הם מתוך יראה שהוא לא מתוקן.

אז השאלה היא, כיצד אדם למעשה עושה בתשובה באופן הזה, ובכך להיכנס ליחידה ממצב שהוא מבין שהוא עובד את הקב"ה מתוך שמחה, ולא מתוך פחד של "אשר עבדת את ה' אלוקיך" שלא מטוב לבב.

תשובה: העצה היעוצה היא לעולם דבר ראשון לראות מה כבר כן יש לו, ולהכיר בערך מה שיש לו, ומתוך כך להודות לקב"ה, ואז להתבונן במה שחסר לו. נמצא ששורש תחילת החיבור נובע ממה שיש, שהוא מוציא אותו מהכח לפועל בפה שהוא מודה לקב"ה, ומתוך אותה נקודה שקיימת הוא בא לשוב בתשובה על מה שחסר, ושם הפחד שלו הוא פחד דקדושה, בבחינת "פחד יצחק אבי היה ליי", זה פחד שבא אחרי שכבר יש לו מציאות של קשר, ואז הוא מכיר את החלק החסר ומתוכו הוא משלים את נקודת החסר.

מדוע הנגיף ארע בזמן העמוס ביותר בשנה

שאלה: למה הנגיף קרה דוקא לפני ניסן, שזהו הזמן הכי לחוץ בשנה של דברים חיצוניים שצריך לסדרם, דברים שמוכרח לעשותם. אפשר לומר שגם לפני ראש השנה לחוץ, אבל זהו לחץ מצד הפנימיות, לעשות תשובה וכו', אבל בפסח האדם מוכרח לצאת החוצה. אם זה היה קורה אחרי פסח, האדם היה יותר מיושב להיכנס פנימה.

תשובה: איך הייתה גאולת מצרים, היא הגיעה ממקום של רוגע או ממקום של עבודה קשה בחומר ובלבנים, וכל סדר הדברים שנאמר בגלות מצרים.

שאלה: במכות הם כבר הפסיקו לעבוד.

תשובה: היא גופא, זה בא לאחר מכן, "ויזעקו ותעל שוועתם אל האלוקים" כאשר מת פרעה, אבל קודם הם עברו תהליך של בלבול, ומתוך מציאות הבלבול בא השלב הבא של מציאות יותר של רוגע. אבל התהליך התחיל מבלבול, ומבלבול בא רוגע חלקי, מת פרעה ועל ידי כן "ויזעקו ותעל שוועתם אל האלוקים", ואז התחיל כל סדר י"ב חודש של המכות, אבל התהליך התחיל בדיוק מאותו תהליך, ממקום של בלבול, הוא לא הגיע ממקום של רוגע.

בלשון אחרת והיינו הך, "ברישא חשוכא והדר נהורא", "ויהי ערב ויהיה בוקר", קודם "ערב" - תערובת, בלבול, לאחר מכן "בוקר" - בהירות. כל דבר כך מגיע, הקליפה קודמת לפרי, הוא מגיע באופן שתחילתו בלבול, לאט לאט כל מי שיזכה, שלא ימות בעז"ה בארבעה חומשים שמתו במכת חושך, יכנס ל"יהי אור" של "לילה כיום יאיר".

יסוד ההנהגה כעת לא תלוי בזכויות

שאלה: האופן שבו אנו נמצאים עכשיו שבכל העולם ישנם כל כך הרבה מתים ובארץ אין כמעט כלום, האם זה בזכות הצדיקים שצמים ומתפללים עלינו, או סיבה אחרת?

תשובה: ההנהגה עכשיו לא תלויה בזכות של אף אחד, זה לא תלוי עכשיו בזכות, זו הנהגה שנמצאת ביחוד העליון שלא תלויה עכשיו כלל וכלל. כמובן שיש פרטים שתלויים, אבל יסוד ההנהגה לא תלויה במעשי הנבראים. תפלת הנבראים, תשובת הנבראים וכדומה, יכולה לשנות פרטים בתהליך, היא לא יכולה לשנות את יסוד התהליך.

שאלה: אבל מה הסיבה שבארץ לא קורה כמעט כלום לעומת חוץ לארץ?

תשובה: אתם מסתכלים על הדבר במבט של הרגע, השניה, מה שעומד למול העיניים, המצב הוא הרבה יותר היקפי, הוא לא בצורה הזו.

בירור כח ה"ערב רב" ע"י אורו של משיח

שאלה: האר"י הק' אמר שרובו של הדור הזה הוא ערב רב, ופעם הרב אמר שיבוא משיח הוא יברר את הערב רב, הכוונה היא שאנחנו צריכים להתחיל את הבירור הזה, והמשיח הוא זה שיוציא מאתנו את התפיסות של הערב רב?

תשובה: בלשון אחרת, עצם הכח שממנו אנו מבררים זה נקרא "אורו של משיח", זה לא שאנו עושים זאת כמציאות לעצמנו ומשיח יבוא וישלים, אלא כמו אדם שהולך עם נר, נר לאחד נר למאה, האור של המשיח שמאיר כבר עכשיו, הוא עוד לא הגיע בפועל בגוף לגאלנו, אבל האור שלו מאיר בתוקף, והאור הזה גופא נותן לנו את כח הבירור.

מדוע העולם לא יחזור לקדמותו

שאלה: הרב אמר שהעולם לא יחזור לקדמותו, ולפי מה שהרב הסביר עכשיו שאנחנו ב"רישא דלא אתידע", הרי שאנחנו לא יודעים כלום, אז אולי הוא כן יחזור לקדמותו, למה הרב התכוון?

תשובה: השאלה היא הפוכה מיניה וביה, עד כמה שכל המציאות של ה"לא ידע" הגיעה, כוונת הדבר שנמצאים בעולם יותר עליון, ולכן לא שייך שהמצב יחזור לקדמותו, זה עלה ל"רדל"א", ומשם זה עולה בחזרה מ"עתיק" ל"פה דא"ק", הוא לא חוזר למטה. ■

אומרת, שהדבר הזה יתבטל, או שימשיך?

תשובה: שני מילים: לא יודע.

שאלה: הכוונה שלי, מה כוונת הרב שאומר ימים יותר טובים?

תשובה: כל הבריאה בנויה באופן של תנועות, בני אדם שרואים צד אחד של תנועה נוטים לקלוט שזה המציאות, והם לא קולטים על דרך כלל שהדברים הם מציאות של תנועות. יתר על כן שאנו נמצאים בעקבתא דמשיחא בסופו ממש, כל המציאות מתנועת כל הזמן, זה "רישא דלא אתידע", הכל מתערבב ומתנועע בכל רגע. אז ממילא אין שום דבר יציב בעצם, וכיוון שזה שייך ל"רישא דלא אתידע", אז לא שייך לדעת מה שיקרה. אי-הידיעה היא לא במקרה, היא אי-ידיעה בעצם, כי המציאות היא "ליבא לפומיה לא גליא", ועד שזה יגיע ל"פומיה" וזה עדיין נמצא במציאות ה"ליבא", אז לא ברור בדיוק איך יהיה התהלכות.

בלשון הרמב"ם והיינו הך: "עד שיבא לא נדענו איך יהיה", זה לא נאמר רק ברגע שהוא יבוא, גם בשלבים שלפני כן שזה כבר ה"עקבתא דמשיחא", רגליו של משיח בפועל, גם כן הדברים לא מבוררים מה שהם יהיו.

אנחנו הולכים בתום, בפשיטות, כל יום עם הקב"ה, קמים עמו, הולכים עמו, יושנים עמו, חיים עמו, ומתנועעים שלב על גבי שלב. זה בבחינת "כי משה נגש אל הערפל אשר שם האלוקים", כידוע עד מאד, מהו ערפל - אדם רואה רק כמה צעדים קדימה, הוא לא רואה למרחוק אלא מקרוב, זה צורה של "ברוך ה' יום יום".

הצורה הפנימית, כמובן שיש דברים שצריך לדאוג למעשה לטווח יותר ארוך, אם זה ניתן בהגיון ושום שכל, אבל, חלק גדול מהמצב, שאין אף אחד, לא משנה מומחה יותר, מומחה פחות, ואלו שמציירים את עצמם מומחים לדעת מה שיהיה - הרי שדבריהם הבל, כמו שברור לכל בר דעת. המציאות היא שלא רואים אופק רחב, רואים בקושי אופק קצר. מה זה גורם לאדם - "ברוך ה' יום יום", ככה הוא חי. ומה יהיה השלב הבא - הוא בידיו יתברך שמו, וה' יתברך יוליך אותו, ועמו נלך, "לכתך אחרוך במדבר" ארבעים שנה, עכשיו אנו הולכים אחריו גם כן. בדיוק איך וכיצד יהיה, במדבר - "על פי ה' יסעו, ועל פי ה' יחנו", משה רבינו ידע מראש מתי יסעו ומתי יחנו? "על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו", זה כל צורת החיים הפשוטה האמיתית. השאלה היא רק האם האדם רוצה ומעוניין להיכנס לאותם חיים, זה המבחן שהאדם עכשיו עובר, אין כאן שום דבר ברור חוץ מדבר אחד - שהקב"ה מוליך את הכל לטובתנו, להאיר את נפשתינו, להאיר את אור הגאולה השלמה במהרה בימינו.

החמרת מגפת "הקורונה" - רצון הקב"ה מבני

חז"ל ובני ארץ ישראל בעת הזו

שאלה:

בחז"ל נפטרו הרבה בני"א רח"ל מן המגפה, מה עלינו לעשות. ובמה אפשר להועיל לחולים?

תשובה:

הקב"ה מעורר יותר את בני חז"ל מפי שעל דרך כלל החומריות שם מרובה יותר ויותר, ונתערבו לבין הגוים בחיצוניות ובפנימיות. ולפיכך יש להבדל כמה שיותר מצורתם ותפיסת עולמם ולבנות חיי קדושה בלבד. ויתר על כן על כל יחיד לבנות עולם לעצמו, שהוא ההיפך הגמור מהתערבות עם הגוים, והבן היטב. וכן לעורר החולים לכך, מלבד עזרה מעשית למה שנצרכים. ותפלה לרפואתם.

ואף בארץ ישראל רח"ל נעשה עירוב בין שומרי תורה ומצוות לאלו שאינם, לאט לאט יותר ויותר. ולכך בעת זו הקב"ה מעורר וסוגר את החרדים במקומותיהם, והתחיל הדבר בבני ברק, ומתפשט עוד, וזאת מפני שנתערבה עם תל אביב והסביבה. ולכך סגרם הקב"ה על מנת לעוררם לסגור עצמם מכל תערובת זו. וטובה שעת אחת קודם ברצון ולא באונס.

ומי שעסוק בחיצוניות תובע את עלבון החרדים, אולם מי שעסוק בפנימיות מכיר את תביעת השי"ת מהציבור החרדי להתנתק מן העולם החילוני, היפך מה שנעשה כל השנים האחרונות בהתערבות בלימוד באקדמיה ובמקומות עבודה ובנתינת כשרות על ה"מדיה" הפרוצה למחצה לשליש ולרביע.

ועל כל יחיד ויחיד לראות את תביעת השי"ת לשנות את כל הכיוון של השנים האחרונות של חיבור לעולם ולהתנתק מכל הנ"ל. כי עד עתה טענו שאי אפשר לעשות זאת ונצרך פרנסה, ומה עשה השי"ת, ביטל והחריב מקור הפרנסות לרוב, על מנת שנתבונן ונכיר את ההבל בטענה זו. וכן כל שאר החיבורים לטוילים לחז"ל בפסח וכדו' שהחריבו את הדור, נתבטלו כלא היו. וכן כל הלימודים באקדמיה הכל מושהה. וחז"ו מי שייסבור שיעבור זמן והכל יחזור, אלא להיפך על כל יחיד להתעורר שהקב"ה תובע ניתוק מכל הנ"ל. וכל אחד יתבונן למה היה מחובר ומה ניתק הקב"ה, ויכיר את רצון הקב"ה ממה להתנתק.

אולם שורש הטומאה עדיין לא נותק וחז"ו נתחזק, והוא ה"מדיה" הארורה, אבי אבות הטומאה, שדרכה נובע כל המחלות כולם ובכללם ובראשם קורונה, שהמדיה היא השורש הפנימי של מגיפה זו.

ועל כל אדם להתנתק ממנה עתה ממש, כי זהו הניסיון האחרון שאליו נכנסו בתקופה זו. שנראה שכל החיבור דרך שם, ובמקום להיחלש - נתחזק, והוא בבחינת לפני שבר - גאון.

והשי"ת יאיר את אורו השלם, ועל ידו יבוטל כל הרע, ובכל זה מגיפה זו, ויתגלה אורו בכל העולמות כולם.

התפטרות מעבודה הקשורה ל"מדיה"

שאלה:

שלום לכבוד הרב.

ראיתי את דברי הרב על התקופה הזו, והדברים זעזעו אותי מאד מאד.

אני עובד בהייטק. יש המון חרדים שעובדים כאן, והאווירה תורנית, ויש מנינים, ולכן אהבתי את העבודה, למרות העובדה שהיא עוסקת בסיוע למדיה.

כעת אני לא מצליח להביא את עצמי למצב שאני מסוגל לעבוד אחרי הדברים של הרב, יש לי מועקה גדולה מהחשש ש"ראשי ורובי" בתוך שער הנו"ן הזה.

אני מאד רוצה להתפטר, אבל אני מפרנס יחיד (השתדלתי במשך שנים לחזק את הבטחון שלי כדי שאוכל לעזוב את העבודה יום אחד, אבל לרעייתי זה דבר שאני לא יודע אם היא תוכל לעמוד בו).

האם הרב יכול לכוון אותי למעשה הנכון ביותר בענין הזה?

גם בענין האינטרנט, שלצדדי התרגלתי שכל התקשורת עם כל העולם החיצוני היא דרכו, כולל העבודה שלי, בנקים, גופים ממשלתיים, עסקים, ואף לימוד תורה וקשר עם המשפחה.

ובפרט בתקופה הזו שאפילו מארגנים "מפגשים משפחתיים" דרך האינטרנט, ואף שיעורים. וכל זה נראה כדבר שלכאורה חיובי, אבל אני מבין כעת שאין בכך שום דבר חיובי.

האם הרב יכול לכוון אותי למעשה כיצד אצליח להתנתק מהדבר הזה כאשר כל הסביבה שלי עדיין מתקשרת דרך זה?

ולגבי עבודה מעשית, במשך שנים שניסיתי להתבודד, ולבקוע לנקודה פנימית, וללא הצלחה, רק דמעות, געגוע ותסכול.

למרות שהעמקתי עד כמה שיכולתי בשיעורים של הרב בדע את עצמך ובבלבבי משכן אבנה, הרב אומר שעכשיו קל מאד לגלות את האור העצמי שזורח עכשיו משום שהוא בתוקף, האם הרב יכול לכוון אותי בקצרה בצורה מאד מאד מעשית ופשוטה מה ואיך בדיוק לעשות את זה?

משום שאני כבר לא בטוח כלל שאני מבין איך לעשות, ומה לעשות, בצורה נכונה כדי באמת להצליח בזה.

ולגבי לימוד תורה, מה צריך להיות האיזון בתקופה הזו בין העבודה הפנימית ללימוד התורה? משום שאני מאד מאד רוצה כבר לבקוע לנקודה פנימית יותר, ולכן הנטיה שלי היא לעסוק בזה כמה שיותר עד שבע"ה אצליח.

תודה רבה רבה מעומק הלב על הכל.

תשובה:

האמת ברורה ואין בה ספק.

זה תהליך שהינך צריך לעבור מתוך עצמך ולהגיע להחלטה האמתית שהינך כבר עתה יודע מהי.

אין ראוי שזה יבוא כהוראה מזולתך אלא בחירה עצמית ברצון ה'.

כל זמן שלא הגעת למקום זה, לפחות יש להקטין את השימוש

תשובה:

יש בהם חלק שיש לתקנו. ועיקרו בפשטות לחזור לצורת הישיבות של הדור שלפני חורבן עולם התורה.

ובכללות אי פתיחות לכל רוח הטומאה וחופפת בדור זה. אלא להיפך, להשתמש באור הבוקע ומאיר בדור זה.

תמימות ופשיטות ביחס לחכמה בעת הזו

שאלה:

לכבוד הרב שליט"א.

לאור דברי הרב אודות הזמן החדש שנכנסו אליו, שעניינו אור היחידה, והעבודה בו לגלות בנפש את ההתקשרות התמידית והעמוקה אל מציאות ה', ודבר שהדרך גם באופן של מסירות נפש.

השאלה:

א. בכל מהלך השנה האחרונה רק למדתי ולא התבודדתי, והקשר הפשוט למציאות ה' הודחק יותר ויותר, ולכן מובן שעלי להתעורר ולעבוד כדי לגלות קשר חזק של פשיטות. ומאידך, עומדת עבודת בנין המחשבה, שאני בקושי בתחילתה, מה הדירוג שעלי לתת לדברים, בתפיסה הנפשית לעת הזו, ומה באופן המעשי. והאם יש מקום לכך שבתקופה מסוימת הסוגיה העיקרית תהיה ספרי בלבבי ח-ט-י.

ב. סובבו לי מהשמים תקופת בידוד, מה הדירוג למצב מיוחד זה, ומה דעת הרב על התבודדות רצופה של כמה ימים.

ג. לענין מסירות נפש, הודרכתי בעבר ע"י הרב, לא לפעול באופן הזה, היות וזה צורה של דילוג, ועלי ללמוד צורה של בנין. האם כעת זה זמן של דילוג ולכן ההוראה הקודמת לא שייכת לזמן זה?

תשובה:

א. לא. אלא בכל יום לייחד כמה דקות לקשר פשוט עם ה'.

ב. חלק ניכר מן הזמן לשקוע לעומק המחשבה. וחלקה הקטן התבודדות של השקטה. אולם רק בעת זו.

ג. לא לשנות.

כל אשר בכחך עשה, וה' ישלים החסר כראוי. יגעת "ומצאת" תאמין.

בהדרגה שלב אחר שלב.

חיבורך למקום זה חוסם את נפשך האלוקית.

כל זמן שהינך מחובר לשם אין לי דרך להאיר את אור ה' בקרבך כי יש מסך מבדיל המחשיך את הנשמה.

גוג ומגוג פנימי וחיצוני

שאלה:

לכבוד הרב שליט"א.

א. איך נוכל להיות עכשיו במלחמת גוג ומגוג? מיהו היום גוג ומגוג? ב. יש אומרים שנבלה ארבעים שנה במדבר - האם זה יקרה בקרוב?

תשובה:

א. יש גוג ומגוג פנימי וחיצוני.

פנימי, זוהי מלחמת "הכל בכל". כלומר, כל כח נלחם בכל כח, ללא יוצא מן הכלל.

כל כח סותר לרעהו, ולכך נלחם בו. כי מתגלה בכל כח היחודיות שבו מכח אור היחידה המאיר בעולם. וכאשר מתגלה בעומק הנעלם היחודיות, הרי שכל דבר שונה מרעהו וסותר לרעהו. ולכך הכל נלחם בכל.

בחיצוניות. יש את השורש, סוד האחד, ישראל. וממנו יוצאים ב' ענפים, עשו וישמעאל, אדום - תרבות המערב. ישמעאל - תרבות העולם המוסלמי. אולם מתגלה שורשם שהוא עמלק, ובהרחבה יותר הערב רב, ואזי נעשה תערובת של אדום וישמעאל. ולכך אנו רואים ערבים נוצרים. ולהיפך חלק מן המוסלמים כמדינות ערב הסעודיות ועוד מצורפים עם ארה"ב כנגד אירן. כי האיסלם נחלק בכללותו לשיעים וסונים, וחלקו מצורף למערב. ודרך אדום נקרא העולם "המערבי" מלשון תערובת. וכן המוסלמים נקראים "ערבים", לשון תערובת.

ב. ההגדרה הפנימית, שנחזור למהלך שמהותו שווה ללכתם של בני ישראל במדבר. והוא כמ"ש בלעם, "הן עם לבדד ישכון". וזהו המהלך עתה שכל אחד שוכן לבדו.

מדוע הקב"ה הוציאנו מהישיבות והכוללים

שאלה:

בורא העולם סגר את הישיבות ואת הכוללים. האם זה אומר שהוא לא מרוצה מהם. אם כן, מהי הטענה? תודה.

מחלה זאת, קורונה - כתר, אין, שהוא שורש לד' יסודות. ולכך תיקונו באין, ויתר על כן באפיסה.

שאלות שונות על השיעור בנושא תקופת ה"קורונה"

שאלה:

שלום לכבוד הרב, אני מודה לרב על השיעורים הנפלאים שלו, ורציתי לשאול מספר שאלות לברור על השיעור שהרב מסר בנושא של הנהגת הזמן.

- א. לאיזה כח פנימי הרב התכוין שבקע וירד לעולם, ולמי הרב התכוין כפי שרואה כל אדם, ולאיזה ראייה הרב מתכוין?
- ב. האם אנו נמצאים עכשיו באחרית הימים, ועוד איך מתבטא הנצחון של הני דקדושה?
- ג. למה הכוונה שהעולם לא יחזור לקדמותו, אם אפשר לפרט במה זה מתבטא? ומנין שנכנסו לשער הני שבני, ומתי נכנסנו לשם?
- ד. למה זה תורה של הערב רב?
- ה. לאיזה מהלך הרב מתכוין שלא היה מעולם, אם למגפה אז היה לפני כמאה שנה מגפה שמחקה שלישי עולם?
- ו. מה הכוונה הקשר העמוק הנפשי אליו ית"ש? איך מגיעים לזה, ובאיזה ספר והיכן הרב הרחיב על זה?
- ז. מה אדם צריך לעשות כדי לחוש את האור הפנימי בהתגלות, ומה צריך לחוש?
- ח. איך להתחבר לתורה?
- ט. לכמה זמן יש להכין מזון שזה נקרא תקופה סבירה?

תשובה:

- א. אור שער הנו"ן דנו"ן הנקרא בלשון חכמי האמת "רדל"א", כתר שבו, ובפרטות, כתר שבכתר. את תולדתו כל אדם רואה, שהוא אי ידיעה מהו סדר ותהליך הדברים. כמעט הכל לוטה בערפל, אי בהירות, אי ידיעה. וזהו בחינת "רדל"א", ר"ת רישא דלא אתידע. העדר ידיעה.
- ב. כן. אולם זהו שם זמן כולל, שאת זמן הימשכו בדקדוק איננו יודעים. נצחונו גילוי אור השם בלבבות כולם ללא טשטוש.
- ג. לא יהיה רוגע ושלוה בסדרו של עולם. יהיה שינויים קיצוניים מהרבה כיוונים בלתי מסודרים ופעמים בלתי צפויים. הכניסה נקודת הממוצע תשע"ט. ותש"פ כניסה בפועל. מי שאינו לוקה בסנוורים רואה זאת בחוש, כאדם הרואה את החמה בצהריים.
- ד. כי מעורב בכלי זה טוב ורע באופן מבהיל ונורא. זה לא תורה של ערב רב, אלא זה תורה בכלי של ערב רב.
- ה. כבר בימי אנוש הוצל שלישי עולם, ובמבול חרב כמעט כל

האווירה שיש להשרות בבית בעת המגיפה

שאלה:

שלום וברכה להו"כ מורינו הרב שליט"א. אני רואה הרבה בני אדם, כולל בני ביתי, ששרויים במתח ואף עצב מחמת המצב, אני מרגיש שאני יכול להשרות אוירה של רוגע ושמחה (אשר נראה לי שאצלי זה נובע מבטחון נכונה), אבל לאור דברי הרב בדרשה אני מסופק איזה אוירה נכון להשרות.

אני מודה להרב שליט"א על האפשרות לשאול. השאלה נוגעת באופן מידי. יישר כח.

תשובה:

בכללות יש להשרות אוירה של רוגע ושמחה. ומתוך רוגע זה לרומם נפשם באמונת אומן בהשי"ת ובהשגחתו שהכל לטובה. ולעורר אהבתם אליו, באופן שיתקנו מעשיהם כל אחד באופן הפרטי הראוי לו.

שורש ותיקון מחלת ה"קורונה"

שאלה:

לכבוד הרב שליט"א.

יישר כח גדול לכבודו על הספרים והשיחות שמאוד חיזקו אותי ונתנו לי הרבה בהירות ודעת בעבודת ד'.

רציתי לשאול, האם נראה לרב שמה שכתוב במשלי (יח יד): "רוח איש יכלכל מחלהו, ורוח נכאה מי ישאנה" ובתרגום פירש "רוחא דגברא תסובר כרהניה וכו'". וביעב"ץ במגדל עוז חלון צורי (חלון ב') פירש שהרוח מיסוד הדם, וכנגדו יש את הלחה הלבנה מהמים, שרוב החללים מתגברת זה הלחה. ומבאר בהמשך (באות ד') שימי האדם נחלקים ובזמן הילדות מושל הדם, ובזמן הזקנה מושלת המרה השחורה.

האם מסתבר שחיידק הקורונה חזק אצל מבוגרים משום שיסוד הדם חלש אצלם, ואולי תרופתם באכילת דברים המחזקים את יסוד הדם כמבואר שם, או בשר או יין (כגמ' שבת קכ"ט).

או אולי צריך לתת להם מנות דם, ואולי של צעירים.

ואם זה לא מסתבר אשמח לשמוע, כדי לא לבטל את הזמן בעסק הזה וביטול תורה. יישר כח גדול.

תשובה:

שורש המחלה הזאת היא רוחנית מאוד בגובהי מרומים, מקוצו של יו"ד שלמעלה מארבעת היסודות, ולכך אין תיקונו בתוך מדרגת היסודות.

שלי, כגבר נשוי, אב לשניים, העובד למחייתו. זאת אומרת - לא ביצעתי שינויים במסגרת החיים - אלא בתוכה פנימה אני משתדל להעמיק ולפעול בס"ד על פי רצונו ית'. אני רואה בזה את הייחודיות שלי, ובפרט שהמציאות שלי היא ביטוי רצון ד' עתה, ואם לא היה זה רצון ד', המציאות עצמה הייתה משתנה. לכן, את המציאות עצמה כמות שהיא אני מנסה 'להעלות' תוך ניתוח האופנים בהם אוכל להתחזק בתחומים השונים בחיי, ולקרוב אותם ככל שביכולתי, בס"ד, לרצון ד'.

מהי דעת הרב על הבנתי זו ועל הקבלה בפועל? ה. האם העבודה בהתאם לרצון ד' בתקופה זו, לכל הפחות הניסיון, מעורר על היחיד רחמי שמים בתוך המציאות אליה נקלע העולם כולו והכלל ישראל בפרט?

אני מודה לרב על האפשרות להפנות שאלות, ובפרט בתקופה זו, ולקבל עליהן מענה. יישר כוחכם ותזכו למצוות.

תשובה:

א. להתחיל ברוחניות ולהמשיך הלאה לכל היקף החיים. נכון הדבר שעת זו עת לשינוי מהלכי החיים אצל כל אחד ואחד, שנצרך להתחיל את חייו מהתחלה ממקום נקי ויחודי.

ב. הינך רואה שלר' ישראל מסלנט היו תלמידים רבים, וכל אחד שונה מאוד בהלך מחשבתו ועבודתו, כגון הסבא מקלם, הסבא מנובהרדוק, הסבא מסלבודקה, ועוד. והחד גווניות נמצאת בחיצוניות.

ג. לפיכך נברא האדם יחיד, פרצופו שונה דעתו שונה. וכל יחיד נברא על מנת לגלות פן נוסף ביחוד ה'. וזה כל סוד הפרטות שבבריאה, גילוי עוד פנים באלוקות.

ד. נכון. ויש לחפש ולברר בכל עת מהו חלקי הפרטי היחודי. וככל שתעשה כן לשם שמים כן יאיר לך האור הפנימי של נשמתך ותכיר את יחודך יותר ויותר. ולאט לאט יבורר בס"ד אם יש אף צורך בשינוי חיצוני.

ה. זה מעורר בו השגחה "פרטית", שכיוון שחי את הפרט האמיתי שבו לכך "כשם שאתה הוה לו כך הוה לך", השגחה פרטית ממש לכל החלקים שבו.

בחינת "עשרה" ובחינת "אחד"

שאלה:

לכבוד הרב שליט"א.

העולם. הכוונה לטומאה שבוקעת מכל צד בכל מקום. טומאה של נו"ן דנו"ן.

ו. נתבאר בספר בלבבי חלק א'-ב'.

ז. כנ"ל.

ח. עיין דע את תורתך - דרכי הלימוד.

ט. כמה שבועות.

הייחודיות של כל יחיד

שאלה:

שלום לכבוד הרב.

אני קורא ומאזין לדברי הרב לאורך שנים ובפרט בתקופה האחרונה, ועל פיהם מנסה, בס"ד, לנתב את הנהגתי ואת הנהגת ב"ב שיחיו. על כן באתי בכמה שאלות הבהרה שאשמח לקבל עליהן תשובה: א. בדרשה - "הגיע הזמן ליחידות", וכן בשו"ת שכתב הרב, הרב מדגיש את הצורך של היחיד להביא את האני שלו לידי ביטוי, נקי מהשפעות חיצוניות. ברצוני לשאול, אם כוונת הדברים ברוחניות דווקא - או גם בענייני דעלמא (מערכות יחסים, סביבת עבודה, נטיות נפש וכיו"ב). ואולי - הא בהא תליא, ושינוי בצד אחד יביא בהכרח לשינוי בצד אחר? ההבהרה חשובה לי, מפני שאם אכן הצורך הוא בשינוי תנועה כוללני, בכל אפיקי החיים - מדובר בעבודה רחבה יותר המצריכה התכווננות נוספת.

ב. אחד הקשיים שלי כבוגר ישיבה מול הנושא - הוא העובדה הידועה כי עולם הישיבות בימינו (אני יודע כיצד היו פני הדברים בדור הקודם ובוודאי לא בקודמיו) מכוון את התלמידים לחד-גונית מסוימת, מבחינה לימודית/הנהגתית/השקפתית/חברתית - ואפילו חזותית (!). כיצד אפשר, לאחר שלאורך שנים הורגלנו לתפוש את 'המודל הישיבתי' כאמת אחת אליה עלינו לשאוף - לבצע שינוי כיוון משמעותי? ומדוע מגדלים דור שלם באופן כזה שלא מאפשר לו לבטא את האני שלי, שהרי מדובר בביטוי קריטי ברמת עבודת ד' של היחיד ורצון השם מאיתו, כדברי הרב? לא באתי חלילה לערער או לחלק ציונים, אלא שתורה היא וללמוד אני צריך.

ג. אשמח לשמוע, גם אם בקצרה, מדוע נושא הביטוי העצמי של היחיד נושא משמעות גדולה כל כך. לכאורה, העיקר הוא שמירת תורה ומצוות, כמובן - תוך יראה ואהבה, מוח ולב.

ד. באשר לעבודתי האישית, אשתף את הרב ואשמח לתגובתו. הרב כתב באחת התשובות האחרונות: "לפיכך נברא האדם יחיד, וכוח זה מתגלה בעולם כולו, רובו ככולו. וצורתו שכל אדם נצרך להיות יחיד. להכיר את ייחודו, במה הוא יחיד ואין דומה לו כלל מימות עולם, בתורה ובמידות". לא זכיתי להיות מיושבי בית המדרש, ובתקופה האחרונה אני מוגדר כ-'עובד חירום', ועל כן אני ממשיך להגיע לעבודה כסדר (עובד סוציאלי - בתחום הנוער). מתוך לימוד דברי הרב בעבר, ותשובות שענה - הגעתי למסקנה שהביטוי האישי שלי צריך להיות בתוך מסגרת החיים הייחודית

צורת העבודה בעת הזו ביחס ליחידה בנפש, ספרי "בלבבי" ו"דע את" העוסקים ביחידה

שאלה:

שלום כבוד הרב.
בעקבות מה שהרב דיבר לאחרונה, ברצוני לשאול בקשר לספרים ולשיעורים של הרב:
א. האם צריך להתמקד רק בחלקים ששייכים ליחידה שבנפש והחלקים התחתונים יתקנו ממילא, או ללמוד מלמטה למעלה?
ב. הרב דיבר בהרבה מקומות גם על היחידה שבנפש וגם מלמעלה למטה. אבל הדברים מפוזרים, וגם ישנם כמה דרכי עבודה שהרב מסר.
האם הרב יכול בבקשה לרכז אלו חלקים עוסקים ביחידה, ואלו עוסקים מלמטה למעלה? וגם מה ההבדל בין הדרכים, ולמי מתאימה כל דרך?
תודה רבה
ושנזכה לגאולה השלמה בקרוב וברחמים ממש

תשובה:

א. יש להמשיך את סדר העבודה כרגיל, ובנוסף לכך יש לייחד זמן בכל יום לעסוק בעומק הפנימי השייך ליחידה שבנפש.
ב. הספר שבו נתבאר גילוי היחידה באופן מעשה הוא דע את היותך. אולם לא נתבאר בו סדר עבודה מתתא לעילא שלב אחר שלב, אלא נגיעה מתתא לעילא ישר לעבוד על היחידה שבנפש. דרך זו מתאימה לבעלי שאיפות גדולות ועקשים דקדושה.
כמו כן נתבאר בדע את תורתך - דרכי מסירות נפש, ומתאים להנ"ל, הנוטים יותר למושכלות.
סדר העבודה למעשה מתתא לעילא נתבאר בבלבבי ח"א. ובדקות מהלך הספר בסוד כלל ופרט וכלל. דרך זו מתאימה לאלו שמחפשים דרך של פשיטות ותמימות, וליך שלב אחר שלב.
צורת העבודה מלעילא נתבארה בבלבבי חלקים ח-ט. דרך זו מתאימה לבעלי שכל ותפיסה עמוקה ובעלי דקות.
במקביל נתבאר בדע את התבודדותך דרך נוספת מתתא לעילא לבעלי השקטה.

לימוד פנימיות התורה בעת הזו שאין מקוואות

שאלה:

שלום לכבוד הרב.
אברך שבין השאר הייתה לו קביעות בשבת וקצת אחר חצות הלילה בלימוד פנימיות האם יכול להמשיך כאשר סגרו את המקווה ולא יכול לטבול? האם מספיק נטילת ידים ארבעים פעמים?

בשיעור האחרון בירושלים (עבודת הגאולה האחרונה - גילוי היחודיות) הרב הסביר את הבחינות של "עשרה" ושל "אחד", ובזמן מסירת השיעור ההנחיות ממשרד הבריאות בישראל היו שמותר לשהות רק עשרה אנשים יחדיו. עכשיו כאשר נכנסו הוראות חדשות ממשרד הבריאות שמותר לשהות רק שני אנשים, מהי ההסתכלות הפנימית על כך?

תשובה:

אמרו חז"ל: בעשרה מאמרות נברא העולם. אולם במאמר אחד יכול להיבראות, אלא כדי ליתן שכר לצדיקים וכו' ולהיפרע מן הרשעים.

והיינו שחיצוניות הבריאה "עשרה", ופנימיותה "אחד".

ומצד הקלקול בטלו עשרה של מנין, אולם השאירו עשרה במקומות עבודה, עבד לעבדים. ולאט לאט בוקע לפנימיות.

ואצל אלו שנגועים בנגע הכריחו לישב בדד, מעין מצורע. אולם לשאר בני אדם עדיין התירו לילך שנים שנים. כי כרגע לא בקע בשלמות כח הקליפה לאחד. אלא רק בבחינת זכר ונקבה בראם, שנים. אולם בפנימיות לפיכך נברא האדם יחידי.

אולם התכלית של הרע להעמיד כל אחד לעצמו נברא יחידי מצד הקלקול.

וכאשר יגיע מצב זה יתגלה אחד לעומת אחד. אחד דיעקב, ויותר יעקב לבדו, כנגד אחד של בלעם, וילך שפי.

וזהו המלחמה האחרונה, ואז יגבר הקדושה, נו"ן דנו"ן דקדושה על הפכו, ויתגלה "ונשגב הוי"ה לבדו".

ולכך פנימיות העבודה השתא לבדו דקדושה. מעין כהן גדול ביום הכיפורים בקודש הקודשים שנמצא שם הקב"ה, שכניה. תורה, בארון, וכה"ג.

כמה זמן להתבודדות בעת הזו

שאלה:

כמה זמן עלינו להקדיש ביום לשבת לבד עם השם?

תשובה:

לפחות כמה דקות. וראוי כחצי שעה או שעה.

יתר על כן זה תלוי באיזון בין חלקי המעשה, ומחשבה בעסק התה"ק, איש לפי עניינו ומצבו.

אולם אין העיקר תלוי במדידת הזמן, אלא בהגעה לשקט פנימי וקשר פשוט עמו ית"ש, וכל אחד לפי הזמן הנצרך לכך.

ומכיוון שהקב"ה סובב שבעת זו האדם נמצא פחות בבית המדרש, אות הוא שעליו לייחד יותר את נפשו עם קונו באופן פנימי.

תשובה:

בפנימיות קורונה מלשון קרן - אור. בחינת קרן אור פני משה מהארת מתן תורה ללא פגם של חטא העגל. אולם בני ישראל לא יכלו לסבול אור זה ולכך נתן משה על פניו מסוה. ומכאן ואילך אור מאיר דרך מסך מסוה. והוא שורש לחיצוניות.

בחיצוניות, ששורשה במסוה כנ"ל, ניתנת מסך על פניו, נעשה הדבר למגפה שנותנים על פניהם מסכות שלא ידביקו זה את זה.

על החיצוניות נאמר כיוון שניתן רשות למשחית להשחית אינו מבחין בין טוב לרע, בין צדיק לרשע.

וכן היה במכת חושך, שהיה חושך למצרים ולרשעים, ולכל בני ישראל היה אור במושבותם.

ומצב זה של קורונה הוא חושך לרשעים ואור לצדיקים. אולם יש סכנה אף לצדיקים כיוון שניתן וכו' כנ"ל. ■

נשלחו למערכת שאלות רבות לגבי השימוש ב"מדיה". חלק מהשאלות נענו, אך עדיין אנו לא מפרסמים אותם, מחמת שאנו מחכים שהרב שליט"א יענה על שאר השאלות, על מנת להקיף את כל הנושא בצורה שלמה. אי"ה לאחר חג הפסח הבעל"ט יצא עלון שלם בנושא ה"מדיה" והמסתעף.

תשובה:

בשעת הדחק כהשתא יש להקל בזאת. ואם אפשר יטבול אף במ' סאה שאובים.

ויתר על כן יעשה כדברי הרמב"ם הנודעים שפנימיות הטבילה במימי הדעת. ויעסוק קודם לימודו מעט תחלה בסדר טהרות שהוא בחינת טהרה - דעת, כמ"ש בבמה מדליקין, ודעת, זה סדר טהרות. ויתר על כן אם יזכה שילמד תורה לשמה ויהא כמעין הנובע כמ"ש באבות, ואזי טהרתו בבחינת מעיין המטהר.

וכן יקיים בעצמו מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, מקוה ישראל ה'. שכולו טבול ומוקף באור א"ס הסובב אותו.

כיצד לקרב בני משפחה שרוחקים מרוחניות בעת הזו

שאלה:

האם עלינו (ואם כן) - כיצד אנו מזהירים את בני משפחתנו הפחות רוחניים על המלחמה הזו בה אנו נלחמים?

תשובה:

מזהירים מלשון זוהר.

ככל שניתן מאירים את הדברים לפי כלי הקיבולת של השומעים. והשומע יבחר אם לקבל ואם לאו.

אולם יש נפשות שפתוחות יותר לקבל הדברים ויש פחות. ועל אלו האחרונים העיקר להתפלל ולבכות על הצלתם.

גילוי והסתור פנים ביחס למגפת ה"קורונה"

שאלה:

איך קורונה יכולה להיות "אור ה'" אם מדובר במגיפה שפגעה בצדיקים? האם זה לא זמן של הסתר פנים? כל דבר בבריאה מורכב מפנימיות וחיצוניות.

בס"ד / קורונה / תש"פ / גליון מס' 129 עלון "קורונה" חלק א

בלבבי משכן אבנה

מהות התקופה הנוכחית לאור נגיף ה"קורונה" ושורת

מהות התקופה הנוכחית לאור נגיף ה"קורונה"

מהשיעור הקבוע, בירושלים ע"ה"ק,
ביום ג', כ"ב אדר, תש"פ
לכל החפץ לשמוע שיעור זה
בקול הלשון
073-295-1245
ללחץ 2
(שיחות בנושא הקורונה) : 5

בתקופתנו נגלה שער הג' של הקדושה
ושל הטומאה - "זה לעומת זה"

בנימטריה ידעתי. וכשמתגלה תוקף
מציאות הערב רב, מתגלה השורש
של אותו דעת שאין בו ידיעה, אין
בו תפיסה, הוא כולו מציאות של
סתירות, של ערובים, דברים בלתי
ניתנים להבנה.

הקב"ה יגלה "זה לעומת זה". אחד,
יהיה גילוי של שער הג' של הקדושה.
ומאידך, יהיה גילוי להיפך, של שער
הג' של הטומאה. זוהי מלחמת נג
ומגוג. וכאשר יגבר כוח הקדושה של
שער הג' דקדושה, זה גופא יהיה גילוי
משיח - אורו של משיח.

מהות שער הג' שבני של הקדושה -
התדבקות והתכללות

כל מי שמעט מכיר את תהלוכות
השנים האחרונות, יודע היטב,
שהעולם שלנו פשט צורה, ולבש
צורה. אבל הצורה שהוא לבש, היא
הצורה של ה"איש צד ואיב", צרות
הבין לומר שהצורה של דור בתראה
זאת.

בכל דבר יש את כלליו, פרטיו, והוא
נחלק לחלקיו. ישנם נ' שערי בינה,
בכל אדם, ונ' טעמים שלגוים. כל
השערים, שיש להם שם של השערים
כיום, ישנם נ' שערים - מיט שערים
שבשער הג', ושער הג' שבני.

עלון "קורונה" חלק א

והבריאה, בכל השנים האחרונות
הללו, בפרט משנת תש"ס ואילך, אבל
בעיקר בשנים האחרונות ממש, ירד
"וימש חשך" לעולם, דבר שאפשר
למשש אותו, "עובי כסלג" כלשון
רבתינו, מציאות של טומאה נוקשית,
שמערבת ומבלבלת, סותרת את כל
מה שקדם לה, ויוצרת בלבול עמוק
במעמקי הגפשות. הבלבול הזה הגיע
עד המקום של היכלי התורה, ובקע
לבפנים, ונכנס לבפנים, ועירב ובלבל
וסתר את הכל.

העומק, המהות, של שער הג' שבני -
שם נמצא המקום של ה"מופלא", של
ה"מכוסה", של ה"עסתר", זהו מקום
שכולו נעלמות, אין בו השגה שכלית,
יש בו התדבקות והתכללות בעצם
ההויה של נפשו של האדם.

מהות שער הג' של הטומאה - בלבול
וסתירות עמוקות בגפשות

הכח הזה - בעצם החרב את כל
הדור כולו, החרב את הדור.
שער הג' שבני של הטומאה - כח
המדיה

כאשר בכח הזה מאיר ה"זה לעומת
זה", כח של מציאות הטומאה
שבשולם - מתגלה הכח של הערב
רב, שורש הערב רב, כח התערובת
המוחלטת שקיים בבריאה, טוב ורע
מעורבים זה בזה.

בימים הללו, כפי שרואה כל אדם,
כח פנימי בקע וירד לעולם.

הכח הפנימי שבוקע וירד לעולם -
"זה לעומת זה עשה אלוקים".

רבתינו לימדנו כידוע, נ' שערי בינה
נבראו בעולם, כולם ניתנו למשה,
חסר אחת, שנאמר: "ותחסרהו מעט
מאלוקים" (תהלים ח, י). ולפי חלק
משיטות רבותינו, משה במיתו, או
בזמנים אחרים, זכה למדרגת שער
הג'. ועל זה נאמר: "עד כי יבא שילה
ולו יקרת עמי" (בראשית מט, י), כמו
שאומרים חז"ל כידוע, הגם שכפשוטו
"שילה" קאי על משיח, אבל שילה
הינו גימטריה של משה.

זוהו הגילוי שיהיה באחרית הימים -

המסך במסוד ב

כל החפץ להפיץ

את העלון לזיכוי הרבים,

יצור קשר במספר 054.844.6619

בס"ד / הגיע הזמן ליחידות / תשי"פ / גיליון מס' 131 עלון "קורונה" חלק ב'

בלבבי משכן אבנה

עבודת הגאולה האחרונה - גילוי היחודיות שבכפיש ושו"ת

עבודת הגאולה האחרונה - גילוי היחודיות

מהשיעור הקבוע, בירושלים עיה"ק, ביום ג', כ"ב אדר, תשי"פ

לכל החפץ לשמוע שיעור זה

בקול הלשון

073-295-1245

ללחץ 2

(שיחת בנושא הקורונה) : 4

גאולה ראשונה - באופן של "חבורה", גאולה אחרונה - באופן של "יחיד"

מצרים, הדין הוא שהפסח אינו נשחט על היחיד, אלא הפסח נשחט על חבורה, משפחה - משפחה, או כל מי שנמנה על הפסח - "פסח נאכל למנוייו" (ובחים פ"ח מ"ה). והרי שבדקדוק נאמר שאין שוחטים את הפסח על היחיד. כמו כן, בפסח ישנו דין שהולכים אחר הרוב, ואם מיעוט טמאים בפסח ראשון, הרי שהם נגזרים לעשות פסח שני. ואם רובם טמאים בפסח ראשון, עושים כולם פסח ראשון.

והרי שזוהי ההבדל העצמי בין הגאולה הראשונה לגאולה האחרונה.

בגאולה הראשונה סדר הדברים היה באופן של "חבורה - חבורה". לעומת כך, בגאולה האחרונה סדר הדברים הוא באופן של "יחיד" - כל יחיד יחיד עומד במצוות לעצמו.

עלון "קורונה" חלק ב'

הגמרא אומרת שיש להימנע (ב"ק ס ע"א): "דבר בעיר - כנס דגליך". ועל זה הגמרא מביאה את דרשה מן הפסוק: "לך עמי בא בחדריך וסגר דלתך בעדך" (ישעיהו כו, כ).

ידועים דברי חז"ל, שהגאולה האחרונה תהיה כמו הגאולה הראשונה, שנאמר: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מכילתא, ע"י מכילתא דר"י בשלח, ח, ועוד). וכדברי בעל הטורים (שמות יב, ח), כשם שבגאולה הראשונה נאמר: "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר" (שמות יב, כב) - מעין כך יהיה גם בגאולה האחרונה.

אולם, רק מעין כך יהיה גם בגאולה האחרונה. ונקודת החילוק בין הגאולה הראשונה לאחרונה היא כדלהלן. בגאולה הראשונה, שהיא גאולת

כאשר זה מתגלה באופן של "זה לעומת זה", הרי שמחד בתשעה באב נאמר: "אבל יחיד עשי לך" (ירמיהו ו, כו), יחיד דייקא, "איכה ישבה בדד" - מציאות של לבד. אבל מאידך נאמר בתשעה באב, שבו ביום נולד משיח. כלומר, נולד היחיד של הקדושה, מציאות פנימית של חיים שכל הווייתו מציאות של יחיד.

האדם בראשית יצירתו - יחיד

נבאר את שורשי הדברים, ולפי זה את האופן המעשי שלהם בס"ד.

ביום הראשון למעשה בראשית נאמר: "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד" (בראשית א, ה), ואז היה רק "יחידו של עולם". גם קודם שנברא העולם היה הוא יתברך שמו לבדו, אבל כך המקדש יכול להיות יותר מאחד, אבל

הספק במסוד ב'

כל החפץ להפיץ את העלון לזיכוי הרבים, יצור קשר במספר 054.844.6619

בס"ד / סוד יום שכולו שבת / תש"פ / גליון מס' 134 עלון "קורונה" חלק ג'

בלבבי משכן אבנה

ההסתכלות הפנימית והבהירה על התקופה בה אנו נמצאים, ושרת מכתב יד

סוד יום שכולו שבת

בתוך הבית, לעומת זאת, האכזחה השניה היא, מדרגת יציאת בני ישראל למדבר. וכפי שידוע, לדעת חלק מרבונינו, כשם שבנאולה הראשונה היציאה ממצרים הייתה למדבר, כך גם באחרית הימים, בנאולה האחרונה, עתידים בני ישראל להאר למדבר.

הגדרתו של ה"מדבר" הוא, מקום שבו מצטרפים כנסת ישראל, אבל לא הצטרפות במקום של בית, אלא הצטרפות במקום חיצון. והוא השרש שמתגלה עתה בזמן הזה, שהצירוף של האנשים הוא מעין מדרגת "מדבר", ולא במדרגת בית.

במדרגת בית מתגלה סהלך הפוך - י"ק עמי בא ביתך וסגר דלתך בעדך" (ע"פ ישעיהו כו, כ). וכפי שהאכזר, בתי כנסיות וזה "כנסת", כינוס, אסיפה. בית הכנסת מצדף ומכריז את ה"עשרה", וזה לעת עתה כיסוף מדרגת ה"עשרה" ומדרגת ה"דרש".

אך לא רק בתי הכנסיות נמצאים באיתכסיא בעת הזו, אלא גם בתי המדרשות נמצאים באיתכסיא. על בית המדרש נאמר בלשון רבותינו: אין בית המדרש בלא חרוש" (תנינה ג ע"א). כלומר, חרוש הגדרתו הוא "יש טאין" - זהו בית מדרש, וכידוע, ישנם ד' חלקים בתורה: פסוק, רמז, דרש, וסוד. ובית המדרש נקרא כך על שם ה"דרש", כלומר, שבבית המדרש מתגלה חלק הדרש שבתורה - "דרוש וקבל שכר" (סנהדרין נא ע"ב).

ועתה, כאשר ישנו ביטול של בית המדרש, סיבת הדבר מהצד התחתון היא, מחמת שרפו את ידיהם מן התורה. אולם סיבת

עשרת העשרות הללו, עשרת הימים הללו, היום השרש של ה"עשרה" השרשיים שמתגלים בבריאה - "עשרת הדיברות" במתן תורה ו"עשרת המאמרות" שבהם נברא העולם. וכנגדם, ישנם את "עשרת המסכת", כמו שזרזבו רבותינו. א היא ה"הכנסה", ה"מכה", אשר לעומתה מתגלה ה"דיברה", ה"אמירה" של הקב"ה - מדרגת "מתן תורה".

נמצא, ששלימות הארת הדבר היש הגילוי של ה"עשרה". זהו הסדר מציאת מצרים, עד מדרגת מתן תורה. גילוי כח ה"עשרה" - נבתי כנסיות הכח הזה, כח ה"עשרה", גילוי בבריאה

על זה אומרת הגמרא בברכות (ו ע"ב), שכאשר הקב"ה בא לבית כנסת, ואין בו עשרה אנשים, מיד הקב"ה כועס ושואל: "מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה" (ישעיהו ג, ב).

או הצירוף של ה"עשרה" מנסת ישראל. ועתה, כאשר אנו נמצאים בעת צרה, שבתי הכנסיות נסגרים, נעשתה מציאות של התמזגות וכיסוי לצירוף של ה"עשרה" במדרגת בית הכנסת. מדרגת "מדבר" ומדרגת "בית" ובו ישנם שני אבחנות. האבחנה הראשונה היא, המדרגה שהייתה ביציאת מצרים, שכלל התקדש החג בני ישראל היו נמצאים

מהשיעור הקבוע, בחולון ע"ה"ק, ביום ד', ראש חודש ניסן, תש"פ לכל החפץ לשמוע שיעור זה בקול הלשון 073-295-1245 ללחץ 2 (שיחות בנושא הקורונה) : 1 עשרה עטרות - מדרגת "עשרה"

אנו נמצאים עתה בחודש ניסן - ראש חודש ניסן. הי"ל אומרים (מדרש אנדה, סקודי, ט, יז) שכאשר הוקם המשכן בראש חודש ניסן, אותו היום נטל עשרה עטרות. עשרת העטרות הן ה"עשרה" הישנה הימים הראשונים של יום ה' ניסן. עד " בניסן.

ובי" בניסן, התגלה בזמן יציאת מצרים התהליך של מצות קרבן הפסח, כשם שנאמר בכסופים (שמות יב, כא): "משכו וקחו לכם", "יש לבית אבת שיה לבית" (שם, ג). בתחילה היו ארבעה ימים של ביקור, אכן הקרבנו בי"ד בניסן, ובליל ט"ו אכן אכילתו. וזה השמק הכולל של יציאת מצרים.

על אף שמצד סדר הדברים החיצוני, קודם הייתה יציאת מצרים, ורק לאחר מכן הוקם המשכן. אולם סדר הדברים הפנימי הוא, שעשרת הימים הללו הם העשרה עטרות, לאחר מכן די ימים של ביקור, הקרבת קרבן פסח. ועל הקרבן פסח שנאכל למנוי במצרים נאמר: "ואתם לא תצאו איש ספתח ביתו עד בקר" (שם, כב).

עלון "קורונה" חלק ג'

כל החפץ להפיץ את העלון לדיכוי הרבים, יצור קשר במספר 054.844.6619

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231
להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net
רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com
ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כמעט כל החומר המופיע בעלון זה חדש

פסח – מהות גאולת הנפש

שתי בחינות של דעת

בברית בין הבתרים הודיע הקב"ה לאברהם אבינו על גלות מצרים, וכך אמר לו: "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנוכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" (בראשית טו, יג-יד). ידוע, שעיקר גלות מצרים היה גלות הדעת, והגאולה ממנה היתה גם היא גאולה של הדעת. ומלשון הפסוק – "ידוע תדע", שהוא כפל לשון של ידיעה – מבואר שישנן שתי בחינות של גלות, שני "דעת". ועלינו להתבונן מה הן אותן שתי בחינות של "דעת". בדברי הבעש"ט מבואר יסוד, ששתי בחינות של דעת הן: "דעת דנוקבא" ו"דעת דדוכרא".

הגאולה ביציאת מצרים היתה בבחינת "דעת דנוקבא", ובעז"ה הגאולה העתידה תהיה גאולה של "דעת דדוכרא". ביאור הדברים נראה כך. באדם ישנם שני חלקים: האחד – הרגשים, והשני – ראייה. "רואה אני את דברי..." "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" וכו'. ישנה בחינה של ראייה, וישנה בחינה של הרגשה. "דעת דנוקבא" היא בחינה של ההרגשה ו"דעת דדוכרא" היא בחינה של ראייה, ועיקר גאולת מצרים, היתה גאולת הדעת דנוקבא, דעת דהרגש. משא"כ הגאולה העתידה, שתהיה גאולה של דעת דדוכרא, דעת דראייה. "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון" (ישעיה נב, ח), הרי שהגאולה תהיה

בעולם הראיה. ברור ופשוט הדבר, שגאולה ראשונה נעוצה בגאולה אחרונה, שהרי נאמר: "כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות" (מיכה ז, טו), והרי שכבר בגאולה הראשונה היתה התגלות מסוימת של הגאולה האחרונה, כי אילולי כך, לא היתה הגאולה הראשונה שורש לגאולה האחרונה. וכלפי עבודת הנפש, צריך לדעת את המהלכים של שתי הגאולות.

כח ה"מוחין" עדיין נמצא בעולם

באמת שני מלכים הם באדם: מח ולב. יש סוג של העלם דמוחין, ויש סוג של העלם דלב. העלם דמוחין עניינו, שהאדם לא רואה נכון, לא מביט נכון, לא מסתכל נכון על דברים. ובמשל הגשמי: טווח הראיה של האדם מוגבל, כל אחד לפי טיב ראייתו. וכך הוא גם בפנימיות: ההסתכלות של כל אדם היא מצומצמת, ויש להרחיב את ההסתכלות ע"י ה"איסתכל באורייתא". כשמסתכלים נכון בעומק פנימיות התורה, מקבלים התרחבות של עולם הראיה. והרי זהו החילוק היסודי בין "תא חזי" ל"תא שמע". בזוהר הקדוש כידוע מוזכר תמיד הביטוי "תא חזי", ובגמרא דידן הנוסח הוא "תא שמע".

שמיעה עניינה הרגש, מה שאין כן הראיה שעניינה הסתכלות. באדם טמונים שני הכחות אלו, ולכל כח יש את ההעלם. ההעלם לכח הראיה זו ההסתכלות המצומצמת, וההעלם ללב הוא הטמטום – טמטום ההרגשים, העלם, סתימה,

חסימה בהרגשי קדושת האדם. בגאולה ראשונה שנגאלנו – ביציאת מצרים – נגאל כח הלב שבאדם, ההרגשים נגאלו, אבל נקודת ההסתכלות שבאדם עדיין לא נגאלה גאולה גמורה. נמצא, שכח המידות – אהבה, יראה וכו' – קיבלו גאולה ביציאת מצרים, מה שאין כן המוחין, ההסתכלות הפנימית, הישרות דראיה דקדושה – כל זה עדיין נמצא בהעלם. העבודה של גאולת יציאת מצרים, היא כפשוטו: להכיר את ההטבה של הבורא, ליראה ממנו וכו', ככל עבודת המידות הידועה בספרים. אבל מהי העבודה הנעוצה בנקודה היותר פנימית של הגאולה, שהיא שורש לגאולה העתידית? עלינו לרדת להבנת עומק ההסתכלות הפנימית, ההתרחבות הגמורה של המוחין.

סוד הגאולה – מבט של אחדות

בכתבי האר"י ז"ל מבואר, שבליל התקדש החג, ישנה "גדלות המוחין". וצריכים אנו להבין זאת במושגים של תפיסת הנפש: מהי אותה גדלות? מהי קטנות דמוחין ומהי גדלות דמוחין? בוודאי שעל פי פשוטו, יש לאדם זמנים שהמוחין פתוחים, הוא מבין, הוא קולט, חושב ברור, ויש ח"ו את הזמנים שהם להיפך. שני מצבים אלו נתפסים אצל האדם כגדלות המוחין וקטנות המוחין. אבל לאמיתו של דבר כל זה עדיין אינו אלא קטנות וגדלות בתוך הקטנות. ישנה גדלות המוחין מסוג שונה, שהיא סוד הגאולה הפנימית. "אשר עשה האלוקים

פסח – מהות גאולת הנפש

את האדם ישר" (קהלת ז, כט), ישנה ישרות של ראייה, אורח מיישר, שטמון וגנוז במוחין של האדם. בגאולת מצרים רואים אנו שהיה מהלך שכל הכנסת-ישראל היו צריכים לצאת ממצרים, ומי שלא היה ראוי לכך, הוא פשוט לא נשאר חי [הרשעים מתו במכת חושך]! כלומר בצורת הגאולה התגלה מבט של תפיסת כל הכנסת ישראל כחד. ביציאת מצרים, במהלך של "לכתך אחרי במדבר", קריעת ים סוף, מתן תורה – התחדש מהלך של ששים ריבוא, של בנין הכנסת ישראל. ובעומק, צורת ההסתכלות על המהלך דכנסת ישראל, הוא להביט על כל דבר כאחדות. ההסתכלות הפנימית אינה רואה את המציאות כנפרדת, אלא כאחת, כהויה אחת כללית.

הערבות ההדדית, השייכות ההדדית, ההתחברות וההתקשרות, כח הגאולה שהיו מצויינים שם שלא שינו שמם לשונם ומלבושם, והרי שהיתה להם נקודה של גילוי האחדות דכנסת ישראל – זה כח סוד הגאולה. וכשמדברים בגאולה של הכנסת ישראל, וכשמדברים בגאולת המוחין של האדם הפרטי, הרי שבעומק חד הם: ההסתכלות על כל דבר במבט של אחדות, היא סוד הגאולה! החילוק המהותי בין גאולה דנוקבא לגאולה דדוכרא הוא, שבכח הנוקבא ישנה עדיין מציאות של נפרדות, מה שאין כן בראיה, כולם נסקרים בסקירה אחת. גנוז כאן כח של ההסתכלות דאחדות. "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", הראיה דאחדות היא הכלי להשראה של "ה' אחד". "מקדש שני, שהיו עוסקין בתורה ובמצוות וגמילות חסדים, מפני מה חרב? – מפני שהיתה בו שנאת חנם. ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות: עבודה זרה, גלוי עריות, ושפיכות דמים" (יומא ט ע"ב). סוד הגאולה הוא סוד האחדות. והרי שהגאולה העתידה, הדעת דדוכרא

שצריכה להתגלות, היא ההיפך מאותה שנאת חנם שהביאה לחורבן הבית, והיא תהיה גילוי של האחדות דכנסת ישראל. ההסתכלות הפנימית לראות כל דבר ודבר כתפיסת אחדות, ולא כפירוד – זה סוד הגאולה העתידה. והרי כפי שהוזכר, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" – שורש הגאולה העתידה נמצא ביציאת מצרים, ואם כן הוא, הרי שישנה נגיעה בנפש לסוד הגאולה העתידה כבר השתא.

פניה אל הקב"ה בכבודו ובעצמו

מהו סוד האחדות של הגאולה העתידה, שהוא נעוץ ביציאת מצרים של העבר? על גאולת מצרים אומרים אנו בהגדה: "ויוציאנו ה' ממצרים, לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח, אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו". פשוט וברור הדבר, שכל דבר הוא בבחינה של עולם, בחינה של זמן ובחינה של נפש, כידוע. מהי ההתגלות דגאולת מצרים בנפש בבחינה זו של "לא ע"י מלאך, לא ע"י שרף ולא ע"י שליח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו"? בגאולה דנפש מתגלה, שבלייל התקדש החג ישנו גילוי של אלוקות בכל נפש ונפש. "לא ע"י מלאך, לא ע"י שרף ולא ע"י שליח", אלא הפניה היא לבורא עולם בכבודו ובעצמו! אם אדם לא חוסם את ההתגלות, הרי שזוהי ההתגלות של ליל התקדש החג.

והנה, כל זמן שיש אני, הרי ששייך נפרדות בין אדם לחבירו. ישנם מלאכים מיימנים וישנם מלאכים משמאילים, כמבואר בדברי חז"ל. אבל כאשר ישנה התגלות של "לא ע"י מלאך, לא ע"י שרף ולא ע"י שליח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו" – כאן טמון ה"רזא דאחד" – כאשר אדם מסתכל על חבירו מצד דעותיו, הרי ש"כשם שפרצופיהם

שונים, כך דעותיהם שונות". אבל כאשר האדם מסתכל עמוק פנימה לנפש הישראלי, הוא רואה שם את בורא-עולם, את הקב"ה בכבודו בעצמו, את ההשראה האלוקית שקיימת בכל יחידה ליחדך דנפש ישראל, ומצד כך – ישנו מבט של אחדות לאחד את כל הנפשות. האחדות בנפשות דכנסת ישראל, היא מצד ההתגלות שהיתה בליל התקדש החג, הגילוי של הבורא ית' בנשמתם של ישראל. זהו השורש של "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", שיש כאן את הבכח לאחד את כל הכנסת ישראל. ההתגלות בנפש היא הגאולה העתידה ששורשה בליל התקדש החג. והרי שבלייל התקדש החג מוטלת עלינו עבודה נוספת. מלבד העבודה הידועה, שהיא ההתקשרות ליציאה שעברה, יש עבודה לשורש דגילוי של היציאה דלעתיד, וצריך להכיר מהי הגאולה ולהתחבר לשורש הגאולה בפנימיות.

שורש הגאולה העתידה – ביטול האני

כח הגאולה דלעתיד, הוא הכח לצאת מהאני. כל זמן שיש אני, ש"אנכי עומד בין ה' וביניכם", כל זמן שה"אנכי" – הדעת – קיימת, הרי ש"דעותיהם שונות", ומצד כך לעולם לא תתגלה אחדות פשוטה. רק מצד הבחינה של "א-ל דעות" (כלשון הרמב"ם), מצד דעת עליון, דעת הנעלם – מצד כך יכולה להיות השתוות בדעות, כיון שאין זו דעת דידיה, אלא היא "מדעת קונו" (כלשון חז"ל). גאולת מצרים, אף שהיתה גאולת הדעת, אבל היתה זו גאולת הדעת הפרטית של כל נפש ונפש, ומצד כך עדיין דעותיהם שונים. וידועים דברי חז"ל (הובאו ברש"י שמות ב, יד) עה"פ "ויירא משה" – "דאג על שראה בישראל רשעים דלטורין, אמר: מעתה שמא אינם ראויין להגאל". הרי שיש את

פסח – מהות גאולת הנפש

הנקודה של הנפרדות. ואף שבסופו של דבר נגאלו, אבל "וערב רב עלה עמם", שהוא סוד הפירוד. ערב רב הם בחינת דעת [כמש"כ האר"י ז"ל שערב רב הוא בגימטריא דעת]. הרי שגם לאחר גאולת מצרים, עדיין קיימת בעם ישראל בחינה דפירודא בתוך הדעת, כי מתגלה רק הדעת התחתונה. אבל שורש הגאולה העתידה הוא ביטול הדעת והתגלות דעת בוראו – "יש בו מדעת קונו". ההתגלות של הבורא מולידה דעת. "ויטו שכם אחד לעבדך", "ומלאה הארץ דעה את ה'". כאשר ישנה התגלות של "דעת קונו", מתגלה אחדות בתוך הכנסת ישראל. והרי, שעבודת היום מתפרשת בתרתי: מחד, יציאת ההרגשים מן המיצר, לקבל חיות דקדושה. אבל עדיין אפשר שתהיה לאדם חיות דקדושה, אך הסתכלותו מצומצמת מאד. הוא עלול להיתפס לנקודה של קנאות.

ועליו לדעת שקנאות היא בסה"כ התלבשות. אהבת ישראל נאמרה אפילו על הרשע שברשע, אף שאיננו נוהג כשורה. "כנגד ארבעה בנים דברה התורה", כשאחד מהם הוא הבן הרשע. הרי, שאף שהוא רשע, מ"מ הוא נקרא "בן", הוא לא נכלל חלילה בכלל העכו"ם. כי מצד "לבלתי ידח ממנו נידח" (ש"ב יד, יד) שנאמר על הגאולה העתידה בעיקר, ישנה התגלות שגם הרשע נכלל בארבעה בנים. ואף שבגאולה שעברה "אילו היה שם לא היה נגאל", אבל מצד שלמות הגאולה, הרי שכולם יש להם חלק לעולם הבא. נמצא, ששורש הגדלות דמוחין הטמון בקדושת היום, הוא לקבל התרחבות של הראיה.

סדנא דארעא חד הוא

נסה לבאר את הדברים קצת יותר בעומק. באמת בלשון הגמרא מצינו בהרבה מקומות ש"סדנא דארעא חד

הוא" (קדושין כז ע"ב, ב"ק יב ע"ב ועוד). הרי שכל המקומות, כל ה"ארעא", הם חד. אם כן לכאורה על פי פשוטו, כשם שהאדם רואה את מה שנמצא לפניו, כך היה צריך לראות את כל הארץ, שהרי הכל חד הוא. אמנם עומק הדברים, שאף שסדנא דארעא חד הוא, אבל כלפי המשיג, כלפי המקבל, הוא לא רואה זאת כחד: כאן יש הר, כאן יש בקעה וכו'.

המחיצה שמונעת את האדם מלראות דבר בשלמותו, היא מחמת הנפרדות שהם לא נראים כחד. אם הדבר נראה כחד, הרי שהוא רואה את הדבר כולו, "כולם נסקרים בסקירה אחת". הסיבה שלא רואים את הדבר היא כי הוא מופרד, ולכן הוא נתפס כשניים. יש מרחק, ואם יש מרחק, הגבול של הראיה מצטמצם. כאשר האדם מסתכל הסתכלות דנפש בסוד הגאולה העתידה, שהיא האחדות הכללית, "ויטו שכם אחד לעבדך" – עליו לקבל הסתכלות של "חד" בנפש. ההסתכלות של חד בנפש מולידה בו את ההכרה שאין מרחק, אין חציצות, אין מחיצות. "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" (זכריה יג, ב). בגאולה העתידה הקב"ה יעביר את רוח הטומאה מן הארץ, לא תהיה החציצה של "כי עוונותיכם היו מבדילים", ואם אין חציצה – הרי שאפשר לראות הכל!

"השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין"

ברור ופשוט הדבר שזקוקים אנו לשתי הגאולות: הן לגאולה שעברה והן לגאולה העתידה, אלא שישנו חילוק בין שתי גאולות אלו: בגאולה שעברה, לעצמיות של האור כבר היתה התגלות גמורה כליל התקדש החג, רק שלא היתה קביעה וקיימא, ועבודת האדם לשוב ולעורר ולגלות את ההתגלות שהיתה

כבר. והרי שיש כאן בחינה של "רושם" שנשאר מן האור וצריך לחזור ולגלותו. מה שאין כן הגאולה העתידה, זוהי גאולה שעדיין לא באה לידי גילוי גמור מעולם, ולכן היא בחינה דגאולה דלעתיד, ועבודת האדם היא להמשיך את הגאולה דלעתיד, ולקרב אותה, שתהיה יותר קרובה להשתא. הנה בתחילת ההגדה אומרים אנו: "השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין". והרי זה ברור, שאם דברים אלו נכתבו כפתיחה להגדה, אף שאין זה ממש מחלקי ההגדה שבגמרא, אבל כיון שנקבעו לדורות להיות פתיחה להגדה, הכל נעשה בהשגחה ממנו יתברך. הרי מבואר להדיא, שכל הדברים שדיברנו הינם הפתח והמבוא לליל התקדש החג. בדברים אלו הננו מזכירים את שתי העבודות: מחד, זהו "לחם עוני" שאכלו אבותינו בארץ מצרים, אבל מאידך אנחנו מזכירים מיד את הגאולה העתידה – "השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין".

ואין זה רק ענין של כמיהה, של כיסופין, לגאולה העתידה, שגם זה בודאי דבר נפלא לעצמו, אלא זוהי צורת מהלך היום שיש כאן את העבודה של ההתחברות לגאולה שעברה וגם לגאולה העתידה. כל זמן שההארה היא רק הארה לשעבר, תכלית המועדים נעלמת. הן תכלית יציאת מצרים היא שתהיה שורש לגאולה העתידה, שהרי בתחילה זה מה שהיה צריך להיות – "רצוננו לראות את מלכנו". אלא שלאחר חטא העגל נפסד הדבר, וחזרנו למהלך של ארבע גלויות שעדיין לא נגאלנו מהן. אבל באמת, שורש גאולת מצרים היה, שיהיה קריעת ים סוף ולאחר מכן מתן תורה בבחינת "ויחזו את האלוקים" – בחינה של ראייה, ולאחר מכן הכניסה לארץ ישראל, שהיא שלמות הגאולה. אבל השתא דלא זכיננו, והגאולה איננה כאן בעולם, צריך לדעת שעבודת היום היא לעורר את

פסח – מהות גאולת הנפש

הנקודה העליונה של הגאולה, ולא רק את הנקודה התחתונה. בודאי שצריך את שתיהן, אבל מוכרחים גם את הנקודה העליונה של הגאולה.

התעוררות בר קיימא – כשיש התרחבות המוחין

כשמבינים את הדברים הללו, יכולים לקבל צוהר להסתכלות בפנימיות העבודה. טמון כאן מהלך עמוק מאוד בצורת העבודה. כמידי שנה, רצונם של ישראל קדושים להתעורר. שומעים דברי התעוררות, כל אחד ואחד לפי עניינו, ורוצים לעורר את קדושת היום בנפש. אבל צריך לדעת, וכל חד ידע בנפשו, שפעמים רבות ישנה התעוררות גדולה בנפש, אך במשך הזמן ההתעוררות חולפת והנפש חוזרת לקדמותה. היכן נעוצה נקודת הטעות?

הם הם הדברים שדיברנו. הגאולה שעברה, שהיא בחינה גאולת המידות, גאולת ההרגשים, אם לא נעוצה בה הגאולה דלעתידי, שהיא גאולת המוחין – זוהי חצי גאולה, וכיון שהיא נעצרת באמצע, הרי שאין כאן התגלות שלימה. כל זמן שעבודת האדם היא לפתח את ההרגשים עוד ועוד, אבל המוחין נשארים מצומצמים, הרי שיש לו רק את הגאולה הראשונה בנפש, והגאולה הראשונה אין לה קיום. פשוט וברור הדבר, שגאולת מצרים מעלתה עד כמה שיהיה לבסוף תכלית של גאולה שלימה. וכשבאים אנו לפרש זאת בנפשו של האדם, הרי אם אדם מדבק את נפשו רק בגאולת מצרים, שעניינה לגלות את אהבתו ויראתו של ה' יתברך בלב האדם, הרי שנחסרת כאן הנקודה הפנימית של הגאולה, וכאשר ההרגשים מנסים לפעול בלי התרחבות המוחין, נוצר חוסר בעצם בפנימיות קומת הגאולה, ואשר על כן ההתעוררות היא לאו בר קיימא,

ומתקיים בנפש ד' גלויות שבאו לאחר גאולת מצרים. ההתעוררות צריכה לבוא ביחד עם גדלות דאסתכלות, התרחבות המוחין. ולכן, רואים אנו שבלי התקדש החג [זו הארה לזמן, אבל זוהי הארה] "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". מה הכוונה "חייב אדם לראות את עצמו"? וכי בעל דמיונות הוא! אולי חייב הוא להאמין שנשמתו היתה בכלל השישים ריבוא של יוצאי מצרים, אבל מה עניינה של ראייה זו של עצמו כאחד מיוצאי מצרים? אמנם הן הן הדברים שדברנו השתא: על אף שגאולת מצרים היתה רק גאולה דמידות, גאולה דהרגשים, אבל נעוץ בה התגלות הגאולה דלעתידי שהיא גאולה דראיה!! "ב"חייב אדם לראות את עצמו"

גאולה לצורך עצמו

כתוב שיש כאן השרשה של הגאולה העליונה בנפש, הגאולה של ראייה – "לראות את עצמו". ועומק הדברים: כל זמן שאדם לא מבטל את האני ידידי ואינו כולל את נפשו עם כל הכנסת ישראל, בבחינת "ויטו שכם אחד לעבדך", ראייה דאחדות – הרי שהגאולה אינה גאולה של בורא, היא גאולה לצורך עצמו – "צווחין ככלבין הב הב" (תיקוני זהר דף סב ע"ב). וכאשר האדם נשאר בתוך האני דיליה, אף שיש לו הרגשים נעלים, אבל באותו זמן הוא עלול להיות במדרגה שפלה ביותר, כדברי רבי ישראל הנודעים, שאדם יכול להיות חרד מיום הדין או שמח בליל התקדש החג, ובתוך כל זה הוא שור המזיק... כאשר האדם מחפש הרגשים נעלים, אין שום הכרח שהוא טהור. יתכן שכולו טבול בתוך עצמו לחפש מדרגות.

הוא כל כך שקוע בתוך עצמו לחפש את המדרגות שלו, שהוא לא רואה מסביבו אפילו אדם אחד! גם כשהוא

מספר ביציאת מצרים לבני ביתו, הוא שקוע בהשגת מדרגות. הרי זה עיוות תכלית הפנימיות של צורת הגאולה. כל זמן שאדם אינו מבין שיעקר הגאולה היא להגאל מהאני, הרי שיעקר הגאולה חסרה. יש לו אמנם אהבת ה' וגם יראה ממנו ית', אבל הכל לגרמיה, לעצמו. זו אינה גאולה אמיתית. שלמות הגאולה היא עד כמה שאדם מבטל נפשו לכנסת ישראל, וכולם יחד נכללים בבורא יתברך שמו. גאולה פרטית, בעומק היא אינה גאולה! זוהי גאולה לעצמו, לצורך עצמו. אבל תכלית הגאולה היא כמו שכתוב: "למען תדע כי אין כמוני בכל הארץ" – גילוי של הקב"ה, ולא גילוי של האני. נמצא אם כן, שעומק גאולת האני, היא מה שהאדם נגאל מהאני של עצמו. כלומר, כשאדם נמצא במיצר, בבית האסורים, הרי רצונו שהאני יצא מבית האסורים. זוהי גאולה של דאגה לעצמו. הוא נמצא בבית האסורים והוא רוצה לצאת. אבל הגאולה הפנימית היא שהאני נגאל מהאני, זה סוד הגאולה.

זהו עומק ענין אהבת ישראל, שהיא סוד הגאולה העתידה, היפך השנאת חינום שמחמתה חרב בית שני, וזה עומק הגאולה בנפש לגאול אותה מהנפש עצמה!! כלומר, יש גאולה מהמיצרים של הנפש, ויש גאולה מעצם הנפש עצמה, מהאני, שהאדם יוצא מעצמו לטובת הכנסת-ישראל ולהתכללות בבוראו. נמצא שתחילת עבודת הגאולה היא גאולת ההרגשים, יציאה מעולם חומרי, מלבנים וטיט, לתוך עולם של הרגשים רוחניים. אבל שלימות הגאולה, תכלית הגאולה, שהיא "דעת דדוכרא", הוא גילוי האחד, התבטלות ה"אני" דנפש האדם. הקב"ה יזכה את כל הכנסת ישראל להיכלל אחד באחד ויתכללו כולם ביחידו של עולם, יחידה ליחדך. ■ מהספר בלבבי משכן

פסח – עבודת דורנו – מהי?

אלו שני הכוחות של היצרים [יצה"ט ויצה"ר] הנמצאים בדור האחרון, והכח לנתק את ה"עד אשר יימשך אחריו כברזל אחר אבן השואבת" דקליפה – הוא רק כח של מסירות נפש!

כח הפנימי דקליפה, נמשכים אחריו באופן שאי אפשר להינצל! ומעשה היה בר' נתן שהלך לר' נחמן מברסלב לקבל את פניו, ובאמצע דרכו ראה ראייה שאינה ראויה. כשנכנס לר' נחמן, אמר ר' נחמן לר' נתן שיש בחינה של אריך דקליפה שאי אפשר להינצל ממנו. אי אפשר!! [זולת ע"י מסירות נפש, כמבואר לעיל ולהלן].

זה הכח ששולט השתא; הכל קליפה, הכל חושך. אדם נמשך רח"ל אחרי הקליפה כברזל אחר אבן השואבת! וביותר, כאשר הקליפה שולטת לגמרי בנפש האדם, כבר אין הרגש של "עד אשר יימשך אחריו", כי הוא כבר נמשך! זוהי בחינה של דבקות רח"ל בקליפה. אמנם כאמור, הקב"ה הקדים רפואה למכה, וגילה לנו את סוד פנימיות התורה, והפנימיות הזו אינה ענין ששייך רק לבעל מדרגה וכו', אלא היא הכרח של ממש!

משל למה הדבר דומה, למועדים יש סדר בתורה – פסח, שבועות, סוכות: "שלוש פעמים בשנה ייראה כל זכורך... בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות" (דברים טז, טז). והנה גר שנתגייר בין פסח לשבועות, היעלה על הדעת לומר שלא יקיים את חג השבועות בגלל שיש סדר למועדים?! פשוט וברור הדבר שהזמן מחייב, בין אם זוהי מדרגתו שלו ובין אם זו אינה מדרגתו. הלכות התורה מחייבות תמיד, בכל עת ובכל שעה, ככל גדריה, חוקותיה והלכותיה.

והשתא, שנמצאים אנו בנקודה של פנימיות דפנימיות דקליפה – הרי שזה לעומת זה עשה האלקים, וישנה הארה פנימית, הלוא היא: שער הנ' דקדושה. נכון, ישנם יצרים, ישנם מלחמות, ישנם נסיונות, ועובדי ה', כל חד וחד לפום דיליה, נתקלים בכל מיני קשיים. פעם הצלחות ופעם להיפך ח"ו. אך צריך לידע שכל הדרך הזו בעבודה היתה נכונה במ"ט שערי הטומאה, שבהם יש מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא. אשר על כן ישנה נקודה של תנועה.

אבל באמת, במצב שאנו נמצאים היום, בדורות האחרונים, ובעיקר ככל שהולך וממשיך הזמן, שטומאה נוראה נמצאת בעולם, קליפה שאי אפשר להינצל ממנה – העצה היחידה היא: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", וידועים דברי האריז"ל שעבודת האדם בשעת אמירת האחד למסור נפשו על קדושת שמו יתברך.

תכלית הגילוי היא: "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", וגילוי ה' אחד ושמו אחד, הוא בכח "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", ומכיון שהזמן מצד עצמו מכריח את גילוי האחד, גילוי הבורא – א"כ צורת העבודה של כל היום כולו היא בבחינת "קמאי הוו קא מסרי נפשייהו אקדושת ה'" (ברכות כ ע"א)! מאחר והמצב הוא שהקליפה הנוראה דהשתא שולטת – אין עצה אלא לחיות עם האחד בכל עת ובכל שעה ממש!

ידיעת המצב לאשורו!

אין כאן ענין של 'וורט', פרפראות לחכמה. מוכרחים לדעת את המצב לאשורו!

הכח להינצל משער הנ' טומאה

תכלית יציאת בני ישראל ממצרים לא היתה, ביציאה גרידא, שהרי כתיב: "והנה מצרים נוסע אחריהם" (שמות יד, י), הרי שעדיין לא נשלמה גאולתם. רק בקריעת ים סוף, אחר שהיתה מיתה גמורה למצרים – שם היתה שלימות גאולתם של בני ישראל.

והנה בדברי האור החיים הק' מבואר, שבגלות מצרים נכנסו בני ישראל למ"ט שערי טומאה, ואילו בגלות אחרונה תהיה כניסה לשער הנ', כפי שאכן מתגלה לעינינו מצבם הרוחני הנורא של בני ישראל השתא בדורות האחרונים. זוהי בחינת שער הנ' טומאה; אפיקורסות, מינות וכו'.

ברור הדבר, שהכח שהיה במצרים שלא שינו שמם, לשונם ומלבושם – הוא כח היציאה ממ"ט שערי טומאה. אולם כדי לצאת משער הנ' דקליפה, מבואר באוה"ח הק' שנדרש כח יותר פנימי בנפש האדם, והוא: כח התורה!

אבל באמת הדברים עמוקים, מה הכוונה שבכח התורה יש כח לצאת משער הנ'.

הרי עינינו הרואות רח"ל, שישנם בני אדם שיחד עם התורה נמצאים בתוך שער הנ'. אף שדברי תורה אינם מקבלים טומאה, אבל אין בהכרח שתהיה גאולת הנפש ע"י לימוד התורה הק'.

צריך לידע, שבאמת שורש הגאולה שמצינו בקריעת ים סוף, "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי – בעתיקא תליא מילתא" (זוהר כרך ב פר' בשלח דף נב ע"ב) – הוא הכח הפנימי שעל ידו יש בכח הנפש להיגאל משער הנ' בו היא נמצאת כיום!

כח התורה של מ"ט פנים טהור מ"ט פנים טמא – הוא הכח להינצל ממ"ט שערי טומאה. אבל היציאה משער הנ' שבני ישראל משוקעים בו השתא, הוא כח יותר פנימי הגנוז בפנימיות התורה, וכאשר אין התגלות בנפש לכח הפנימי – בהכרח רח"ל ששער הנ' דקליפה הוא הכח השולט.

לא כדורות ראשונים דורות אחרונים. מבואר ב'מאור עיניים' (פרשת חוקת) בשם הבעל שם, שבדורות אחרונים ישנו גילוי פנימי בתורה, וברור ופשוט שגילוי זה הוא לא בכדי, הוא לא במקרה, אלא "ממכה עצמה מתקן רטיה", הקב"ה מקדים רפואה למכה, ורק ע"י גילוי זה יש ביד בני ישראל כח להינצל משער הנ' השולט בכיפה בכל העולם כולו.

"כברזל אחר אבן השואבת" – זה לעומת זה

מה החילוק בין מ"ט שערי הטומאה שהיו בני ישראל משוקעים ביציאת מצרים, לבין שער הנ' בו מצויים אנו כיום.

המסילות ישרים בריש ספרו (פרק א), כשבא לבאר את ענין תכלית היצירה, שהיא הקירבה והדבקות אליו יתברך, כתב בלשונו שעליו לשבור את כל המחיצות המפסיקות בינו לבין קונו, "עד אשר יימשך אחריו כברזל אחר אבן השואבת".

וברור ופשוט הדבר שזה לעומת זה עשה האלוקים, וכשם שבקדושה יש את כח ה"עד אשר יימשך אחריו כברזל אחר אבן השואבת", כך רח"ל יש כח להיפך, כמבואר בסוגיא בע"ז שישנה בחינה של "כיון דאביק בה טובא כמינות דמיא".

פסח – עבודת דורנו – מהי?

הכרת נקודת הפנימיות

פנימיות זו התקשרות פשוטה לא-ל חי, חיות פשוטה עם בורא עולם. הקב"ה הוא נקודת הפנימיות של כל דבר ודבר, וככל שאדם יוצא מן המיצר,

בבחינת יציאת מצרים – כך גדלה התקשרותו אליו יתברך שמו. אשר על כן, הקיום החיצוני, אף שבודאי יש בו כוונה טהורה ורצון אמת ותשוקת אמת – אך קיים עדיין חוסר בירור פנימי מהו ה'זה לעומת זה' שנמצא השתא, מהו המצב, מה הנידון.

משל למה הדבר דומה, לאדם המדליק נרות חנוכה ביו"ט ראשון של פסח. וכי יעלה על הדעת שקיים מצוה? הרי עבר איסור דאורייתא של הבערת אש חדשה ביו"ט!

כשם שאדם העובד על מידת תאוה, אם יטול עצה הנוגעת למידת הכעס, פשוט שלא תהיה לו הצלחה – כך לענייננו מוכרחים לידע מה המצב, היכן היא נקודת המנוע בנפש, מה המעכב, מהו ה'זה לעומת זה' המונח בנפש.

אף שברור הדבר שכל התורה כולה קדושה, אבל לכל דבר יש סם דיליה שהוא הכח המושיע והמרפא מתפיסת הקליפה המונחת באותו זמן.

הסכמה בנפש לצאת מעלמא דשקרא

כח החומר הנמצא כאן בעולם, יוצר אצל האדם שכחה בב' פנים: מחד – שכחת הבורא, ולא דווקא שכחה במוחין, אלא בעיקר שכחת הלב, "ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך", והקליפה השניה היא, קליפת יצה"ר דתאוה, שבו מונחת ההימשכות אחר כל הבלי העולם כולו.

הכוחות הללו הם כוחות המושכים את האדם, בין אם הוא שם לב ובין אם הם בהעלם בלב. מהי העצה לצאת משם?

ההסכמה בנפש לצאת מהעלמא דשקרא בכל רגע, כדברי הנועם אלימלך ב'צעטיל קטן' שיחשוב ויצייר שהוא מוכן למסור נפשו על קדושת ה',

להפיל עצמו לאש וכו' – זוהי הנקודה הראשונה המונעת את האדם מלהיות מחובר בחיבור גמור לעלמא דשקרא. אחרת, הוא מקושר לכאן, הוא מחובר. הוא נמשך אחר העולם הזה כברזל אחר אבן השואבת.

והרי בהתבוננות אמיתית כל אחד יודע שעלמא דקשוט בודאי ובודאי יותר טוב מהאי עלמא דשקרא. אם כן, מה הנקודה המונעת מן האדם להסכים בלב שלם לעזוב השתא מיד את עלמא דשקרא ולעבור לעולם שכולו טוב? – זו איננה נקודה שכלית, זו נקודה של התקשרות פנימית בנפש האדם לשקר, לעלמא דשקרא.

כאשר האדם רוצה לצאת מהעלמא דשקרא, צריך שיהיה מבורר לו בדעתו מה חובתו בעולמו, לשם מה הוא נמצא כאן. כאשר מבורר לאדם בנפשו שהסיבה שהוא נמצא כאן היא "ואני קרבת אלקים לי טוב", פשוט וברור הדבר שהוא רוצה לעזוב את העלמא דשקרא בכל עת!

כדוגמא, אדם שבא לאפיית מצות, יש לו לידע את כל הכללים, כל הגדרים, כל הלכות העשייה, שלא יבוא, חלילה, לידי חימוץ. אבל אם אופה אדם מצות מצוה בערב פסח אחר חצות, הרי שגדרי העשייה משתנים. כאן, שלא יבוא לידי חימוץ זו איננה מעלה גרידא. נדרשת ממנו זהירות רבה ביותר, כיון שכבר חל איסור חמץ.

כאשר יש נידון בנפש האדם בעבודת הבורא איך, כיצד, מה הדרך וכו' – דבר ראשון שצריך לידע הוא: מה המצב, היכן אנו נמצאים, איזו קליפה ישנה כיום.

יבוא האדם ויאמר: וכי יש לנו נביאים שיאמרו לנו? – כבר נכתבו הדברים, והם מקובלים אצל כל הכנסת ישראל בדברי רבותינו. אין כל חדש, הכל מבואר, חקוק בספר, והדברים הם דברי האוה"ח ודברי הבעל שם, ועוד צדיקים. הקליפה שאנו נמצאים בה היא בהכרח שער הני, ופשוט וברור הדבר שמזמן הבעל שם והאוה"ח הק' – יותר ממאתיים שנה – כבר הקליפה שולטת ושולטת, כמו שכל בר בי רב דחד יומא רואה לנגד עיניו עד היכן הטומאה מתגברת.

ופשוט וברור הדבר שהקב"ה שלח את ההארה דקדושה בזמן שמוכרחים להשתמש איתה כנגד כח הרע דקליפה, כדברי המאור עיניים בשם הבעל שם.

נמצא אפוא, שההתחזקות במידות, ההתחזקות באמונה, ההתחזקות בתורה ובשאר כל חלקי קדושה וטהרה – הם דברים נפלאים, אבל עבורנו, בני דור האחרון לא יועילו כל העצות. רק אם אוחזים ב"מסרו נפשיהו אקדושת ה'" – אז יכולים לצאת מהנקודה הנוראה של קליפת שער הני, אך אם לא – רח"ל עולם התמורות שבן עליה מונח בו, טומן בחובו נסיונות שאי אפשר לעמוד בהם! לא שקשה, אי אפשר!!

אין אדם כיום שאינו נמשך

נבאר את הדברים בלשון יותר פשוטה.

קליפת שער הני, היא למעלה מנקודת התבוננות, למעלה מן ההרגשים הפשוטים של האדם. זהו מצב של "עד אשר ימשך אחריו כברזל אחר אבן השואבת", אין נברא כהיום שלא נמשך אחר שער הני! יאמר האדם: בדקתי ולא מצאתי – כל זאת מפני חוסר ההיכר מהי נקודת המשיכה.

שער הני' בהכרח שהוא מושך, חוץ ממי שזוכה לחיות בהתגלות דבקות בלב, אבל כל בן אדם שעדיין הקב"ה לא נמצא אצלו בגילוי גמור, בהכרח שהוא במצב של "עד אשר ימשך אחריו כברזל אחר אבן השואבת". כיון שיש כח בנפש של שער הני דקדושה – הרי שיש לאדם את הזה לעומת זה, וכח הרע דקליפה זו – זה לא ענין של סכנה, זה הכרח של מוות!!

הטשטוש של כל המושגים, מיעוט כח הרוחניות שנמצא בעולם – יוצר הטעייה גדולה, שאדם נראה כלפי חוץ שקוע בתורה, שקוע בקיום המצוות,

שקוע בדקדוק הדין וכו', נראה כבן עליה, כמבקש, כעובד ה' – אבל באמת, מי שמבין פנימיות, זה לא מיניה ולא מקצתיה. זה לא שהוא לא גמר. על דרך כלל הוא עוד לא התחיל להיכנס לפנימיות!

פסח – עבודת דורנו – מהי?

היתה כאן העתקה מהרצון לחיים דהאי עלמא. וכי עלה על דעתו של נחשון בן עמינדב שכאשר יקפוץ לים וימות הוא ייאבד? חס ושלום! הוא ידע שיצא מהאי עלמא, אך יגיע להתקשרות עם א-ל חי, בבחינת"כי לא יראני האדם וחי – בחייהם אינם רואים אבל רואים הם בשעת מיתתן" (במדבר רבא יד, כב).

אין עצה ואין תבונה. מוכרחים להגיע להחלטה בברור החיים, מה המצב, מה הנידון ומה העצה. והדברים כתובים, מפורשים בדברי רבותינו, ברורים כפשוטם! אלא שמחמת ההרגל האדם ממשיך עם העצות שהיו טובות קודם לכן.

וכי לחנם הקב"ה בא וגילה פנימיות?! בפנימיות הזו שנמצאת לפנינו מבואר בדברי הבעל שם והאווה"ח שזה הכרח. זה לא ענין שיש כאן מקום לנידון לבעלי מדרגה, למתקדשים והבאים להיטהר להיכנס פנימה. אין עצה אחרת!

כח התורה – פרוחה נשמתם על כל דיבור

זהו עומק דברי האווה"ח שבגלות אחרון כשייכנסו לשער הנ', הכח לצאת יהיה ע"י תורה.

חז"ל מספרים, שבשעת מתן תורה, על כל דיבור ודיבור פרוחה נשמתם (שבת פח ע"א). פשוט וברור הדבר שאין זה ענין מקרי. יש כאן גילוי עצמי בצורת הקבלה של עסק התורה. מצד החיצוניות, "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהן, שנאמר: 'זאת התורה אדם כי ימות'" (ילקוט"ש פר' חקת רמז תשסב), אך לא זו היתה הבחינה שהתגלתה במעמד הר סיני שפרחה נשמתם על כל דיבור ודיבור.

פרחה נשמתם על כל דיבור ודיבור זו הבחינה הכתובה באווה"ח הק' במיתת נדב ואביהוא, שמרוב ההתקשרות לא-ל חי, מרוב גילוי עוצם תשוקת ההתדבקות אליו יתברך פרוחה נשמתם. תוקף הגילוי של שער הנ' דתורה, הוא כח הנמשך אחריו יתברך כברל אחר אבן השואבת. זהו הכח שנתגלה במעמד הר סיני, "וירד ה' על הר סיני" בכח ההתגלות דתורה.

הדברים הללו הם פשוטים, ברורים ומבוררים, אלא שצריך ברור בכל נפש ונפש, ראשית – האם יש ברירות מהי נקודת הנדון, ולאחר שברורה הנקודה, האם העבודה שייכת לנקודה זו. הקב"ה יהיה בעזרנו, שהדברים יתקבלו בלב השומעים מצד תפיסת נקודת הפנימיות ולא מצד ההתעוררות החיצונית המתלווה אליהם. שיהיה ברור מהי נקודת הנסיון כיום, מה חובת האדם בעולמו דיליה, בדור דהשתא!

והאמונה הגמורה לדברי רבותינו וההשתמשות בעצות שהם כתבו, בכח ברור קדשם במהות הקליפה, ובכח ההתנתקות והיציאה ממנו – תביא את כל העולם כולו לגאולה גמורה במהרה בימינו. ■ מהספר

בלבבי משכן אבנה – מועדי השנה

הרצון להישאר בהאי עלמא – הוא המונע ממנו את ההתקשרות לא-ל חי. ההכרה הפשוטה בנפש בכל עת ובכל שעה לשם מה נבראה כל הבריאה – באופן כללי, ולשם מה אני הנברא נמצא כאן – באופן פרטי, ההכרה בעלמא דשקרא ומחד ובתכלית האמת מאידך, הברור הפנימי שיש מקום אחד שהוא אמת, חותמו של הבורא אמת, והתביעה הפנימית להתקשר לנקודת האמת – היא כח

ההצלה היחיד מקליפה דשער הנ'.

כאשר יש היסח הדעת מנקודת ההבדלה לשקר, מנקודת האמת שהיא התחברות לבורא עולם, דייקא אליו ולא לאחר – האדם שרוי בתוך קליפה נוראה דשער הנ'.

יאמר האדם: מהיכן הכח? הרי זה נראה למעלה, גבוה מכח בן אנוש? – הסיבה לכך היא מחמת העדר הכניסה לעולם פנימי באמת! ההארה הפנימית נמצאת כאן בעולם, ומי שמחפש – בודאי ימצא, ומי שלא מחפש – ח"ו בודאי יפול! זה לא חשש נפילה, לא סכנה – זוהי קליפה של "עד אשר ימשך אחריו כברזל אחר אבן השואבת!"

לא דברי מוסר, אלא תפיסת חיים!

כאמור, נדרשת מצד השומעים [והקוראים] תפיסה נכונה מהיכן יצאו הדברים הנאמרים כאן.

זה לא ענין של מוסר, זה לא ענין של התעוררות, זה לא ענין של הלכות חג בחג [לא ניתנו מועדים לישראל אלא שיעסקו בהם בתורה] ומשה תיקן להם לישראל שיהיו עוסקים הלכות חג בחג, אלא זו שאלה של תפיסת חיים, היכן נקודת הנידון של כל החיים!

מה האדם רוצה מעצמו? הוא מניח תפילין, הוא לומד תורה, הוא מקיים מצוות, מגדל את בניו לתורה ולמצוות. אם ברור לאדם שנקודת הנידון הוא שער הנ', האם באמת הוא נמצא בנקודת הנידון? מה יעזרו לו העצות אם הן חיצוניות?

צריך להסתכל נכון על כל התפיסה: מה המצב, מה רוצים כאן. לא מוסר, לא התעוררות, זו שאלה של עצם תפיסת החיים, מה נקודת הנידון, היכן אנו עומדים.

העתקת הנפש לדבקות בא-ל חי

ידוע בספה"ק שבחינת"בעתיקא תליא מילתא" היא סוד הגאולה האחרונה, גילוי העתיק, גילוי תכלית היצירה.

"עתיק" מלשון"ויעתק משם ההרה" (בראשית יב, ח), העתקת הדבר. ובעבודת האדם בפנימיות נפשו, בחינת העתקה עניינה שהאדם אינו מחובר לעצמו, המחשבה היא לא על עצם האני דיליה, על רצונותיו, על תשוקותיו, על מילוי תאוותיו, אלא לא-ל יחיד ומיוחד. זוהי בחינת עתיק בנפש.

"בעתיקא תליא מילתא, דבר אל בני ישראל ויסעו". נחשון בן עמינדב קפץ לים. זוהי בחינה של מסירות נפש, כי זהו כח ההצלה, ודייקא שם נגלה "זה א-לי ואנווהו", "ראתה שפחה על הים"; היתה התגלות של בורא העולם.

והתגלות זו היא דייקא מנקודת המסירות נפש של נחשון בן עמינדב שקפץ לים.

פרק ד' | הכרה עצמית

אבל כאשר מתגלית הצורה הפנימית הנזכרת בדברי הנפש החיים והור־חבו הדברים בדברי רבותינו, שכל התורה כולה נקראת הלכה, הרי שמ־תברר שמה שנתבאר בדברי חז"ל "אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה". וכבר תמהו, וכי שאר חלקי התורה אינם בכלל מה שיש להקב"ה בעולמו, אלא רק חלק ההלכה?

ולמה שנתבאר השתא, ביאור הדברים, ש"ד' אמות של הלכה" אינם רק חלק ההלכה כפשוטו - ד' חלקי שו"ע ונושאי כליהם והמפרשים הבאים אחריהם - אלא כל התורה כולה כאשר היא באופן של "אשר יראה ויבין דרכו והנהגתו מהתורה הקדושה", הלומד בה רואה את ההוראה שבה, את ה"הליכות עולם לו" - הדרך שהולך בה האדם, הנלמדת ממנה.

וכל זה בכלל "אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה בלבד".

ומי שאצלו חלק מהתורה למעשה וחלקה אינו למעשה, כלפיו לא מתקיים "אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה" כי חלקי התורה שהוא לומד, אינם "ד' אמות של הלכה".

ובעומק, בפנים הללו, אדם שזוכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בכל חלק מחלקי התורה שהוא לומד, יכול להוליך את עצמו באופן של "הלכה" שיביא אותו אל המכוון בכל דרך מדרכי החיים.

וכן כשרוצה לעין בדבר הלכה - בפועל גמור - ראוי להתפלל שיזכה ויתברך לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא לכוון לאמיתה של תורה.

ודאי שדברי הנפש החיים צריכים תלמוד - וכי אדם שלא זוכה - חס ושלום - לום - לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, או שעוסק בדבר שאינו אליבא דהלכתא אינו צריך לכוון לאמיתה של תורה?

בודאי שיש אמיתה של תורה גם בדבר שאינו "דבר הלכה" כפשוטו.

ביאור הדברים הוא:

בדבר שנוגע להלכה ממש, ודאי ששם החשש שיכשל הרבה יותר חמור, שכן עלול הוא להכשל באיסור גמור, אבל גם בדבר שאינו הלכה עליו להתפלל כסדר לכוון לאמיתה של תורה, כי, בעומק, כל חלק מחלקי התורה הוא "דבר הלכה", רק שיש הלכה בפועל ממש, שאם עובר עליה, עובר באיסור גמור. ויש דבר שגם אם יעבור עליו אינו איסור, אבל גם דבר זה מוגדר "הלכה".

וברור ופשוט הדבר שהאדם צריך להתפלל כסדר לכוון לאמיתה של תורה, ויזכה לכוין לאמת לפי מידת עמלו בשני הדברים הללו, דהיינו, א. יעמול בתורה, ב. יתפלל לפניו ויתברך שיזכה לכוין לאמת, לא רק מצד "שלא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי" או להפך, אלא מצד "שלא אומר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מותר אסור ולא על אסור מותר" מצד שזה נגד הישרות ואמיתה של תורה, מצד עצם נקודת האמת, כי מי שאין נקודת האמת בוערת בקרבו להשיגה בעמלה של תורה, הרי שהוא לא יוכל להגיע לעומק אמיתה של תורה שנקראת

"אמת". ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

סנהדרין (קיא, ע"א) - ומאז באתי אל פרעה
לדבר הרע לעם הזה (שמות, ה, כג), א"ל הקב"ה, חבל על דאבדין ולא משתכחין, הרי כמה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב באל שדי ולא הרהרו על מדותי, ולא אמרו לי מה שמך, וכו', ואתה אמרת לי מה שמך בתחלה, וכו', עיי"ש.

ובפרטות נאמר על האבות הקדושים, אולם בהרחבה יותר נאמר על כל הצדיקים. כמ"ש בפנים יפות (אמור, כג, כד) וז"ל, במיתת צדיקים נאמר חבל על דאבדין, מפני שאמרו חז"ל שבכל דור ודור מתמעטין, דכתיב (ישעיהו, כט, יד) ואבדה חכמת חכמיו וגו', ואמרו (שבת, קיב, ע"ב) אם ראשונים כמלאכים, אנו כבנ"א, עכ"ל. וכן הוא בשל"ה (מסכת תענית, תורה אור, קמ).

והנה פנימיות טעם הדבר שלא הרהרו אחרי מדותיו משא"כ משה. כי הנה האבות הם גילוי המדות כנודע, אברהם אהבה, יצחק יראה, ויעקב התפארות. ולכך כיוון שזהו מהות גילויים, אין מהרהרין אחריה. אולם משה שהוא בחינת דעת, שהדעת הוא פנימיות המדות, כנודע. שלכך קרא הרמב"ם להלכות מדות הלכות דעות. ולפיכך מהרהר אחר המדות, כלומר בוקע לפנימיות המדות שהם דעות, ובדעת איכא הרהור.

והבן ששורש האבות, הוא אברהם שמדתו אהבה. ומצד מדתו זו אמרו (ברכות, נד, ע"א) ואהבת את ה' אלהיך וגו' בכל מאדך, בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו. והוא בחינת לא הרהרו אחר מדותי.

והנה לתתא, החיצוניות הוא מדות והפנימיות דעת, ומצד כך יתירה מעלת משה על האבות, שהוא בפנימיות והם בחיצוניות. אולם לעילא שורש המדות הוא רצון שלמעלה מטעם ודעת, ושם דייקא נאמר ולא הרהרו אחר מדותי.

והנה משה בגימט' רצון עם הכולל כנודע. ומשה לתתא הוא דעת שהוא פנימיות המדות. אולם בשורש הוא דעת שעולה עד הרצון. וכאשר היה גלות מצרים שהוא גלות הדעת כנודע, אזי נגלה רק דעת תחתון שהוא פנימיות המדות, ושם איכא הרהור דברים על המדות. אולם כאשר היה גאולת מצרים, עלה הדעת לרצון ושם נגלה אצל משה שאין הרהור דברים, כי אין טעם ברצון.

צו | ה-י

וידבר יה-וה. י-ה. שורשו בשם הוי"ה ומתפשט לשם אלהים, אלם-יה. וע"י שם זה הושרש העולמות, כמ"ש חז"ל כי ביה הוי"ה צור עולמים, עוה"ז נברא באות ה', ועוה"ב באות י'. ותכלית הבריאה, להיות לו דירה בתחתונים, בחינת היכל ה'. היכל, הי-כל. ודבר זה הושרש ע"י התורה הנקראת תושיה, תוש-יה. ונגלה בעיקר בישראל הנקראים יהודי. יה-ודי.

והנה עולם הוא בחינת גבול, היפך הא"ס שאין לו גבול. וגדר הגבול, מידה, יה-מד. מדידה של י-ה. והבריאה נבראה ע"י עשרה מאמרות שאמר יהיה אור, יהי רקיע וכו'. יהי, אותיות י-ה-י. והדבר הראשון שנברא במפורש בקרא ע"י יהי, הוא אור, יהי אור, ועליו נאמר וירא אלהים את האור כי טוב. ראה, רא-יה. ואמרו רבותינו שאינו אור חדש, אלא אור שהיה, אור א"ס, נמשך לתוך הבריאה. היה, ה-י-ה. ואזי נאמר ויבדל בין האור ובין החושך ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה. לילה, לל-יה. והיום עיקרו י', והלילה עיקרו ה'.

והנה איש עיקרו י', איש, אש-י. ואשה עיקרה ה', אש-ה, כמ"ש חז"ל. וחטאו ואכלו מעץ הדעת. אכילה, אכל-יה, כנודע. ואשה ראשונה תחלה נקראת חיה, ח-יה, והיה לה בינה יתירה. בינה, בן-יה. ואח"כ חוה, כי בחטאה איבדה את שורש אות יו"ד שבקרבה כי קודם החטא היה להם יראה, יה-רא, והיה לה אימה, אם-יה, וזהו בפרטות לנקבה שהיא בחינת אם. ואזי נתקללו אדה"ר, חוה, ונחש. וכתוב ביה ואיבה אשית בינך ובין זרעה. איבה, אב-יה. ואזי אמר הקב"ה לאדה"ר "איכה", אך-יה. לשון הכאה. ולהיפך מצד האדם - הנבראים, נשאלת כלפי הקב"ה שאלת איה מקום כבודו להעריצו. איה, א-יה.

ושורש תיקון זה של פגם האשה שגרמה מיתה לעולם, מיתה, מת-יה. נתקן כידוע במלך השמיני של מלך אדום, הדר, שלא כתוב בו מיתה, וכתוב את שם אשתו, מהיטבאל, מטבאל-יה. ועיקר התיקון בשרה, הנקראת יסכה, סך-יה. שהכל שחין ביופיה, שיחה, שח-יה.

ונמשך תיקון זה ונגלה אצל משה הנקרא טוביה, טוב-יה. וכל הצלתו ע"י בתיה בת פרעה. בתיה, בת-יה, שהצילתו מן המים, מימי היאר. וכנגד כך אמר משה וכל ישראל שירה בקריעת ים סוף שהוא המשך נס הצלתו במים. שירה, שר-יה. ומה ראה הים וינס, ראה ארונו של יוסף. שפעמים נקרא יהוסף, "עדות ביהוסף". יה-סוף. וכן יתקון לעת"ל ע"י מבשר הגאולה, אליהו, אלו-יה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אלהים, יהי, היה, היתה, לילה, יבשה, והיה, שניהם, הגיד, איבה, אביהוא, אדניהו, אהליבא, אהליבמה, אוריה, אזניה, אחיה, איה, איכה, איפה, אימה, אישה, אליה, אליהו, אליהוא, אמציה, אניה, אריה, בינה, דינה, היכל, בהיר, הרים, יהודי, יהודה, יהונתן, יהוסף, יראה, נהי, צהרים, ציה, קריה, ברירה, בתיה, הוי, חידה, חיה, היא, הידד, יונה, הין, הילל, הכי, הנני, בניהו, זרחיה, זבדיה, חוילה, חזקיה, חלילה, חירה, חמיה, חנינה, חנייה, חסידה, טוביה, יסכה, לישה, מהיטבאל, מידה, מיכה, מתתיהו, מתניה, נריה, עדיה, עזיהו, עישה, פלילה, צידה, קינה, שירה, ראה, שירה, שיחה, תושיה, יה-וה, מיתה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

סנהדרין (קיא, ע"א) - דתניא, כשעלה משה למרום מצאו לקב"ה שיושב וכותב ארך אפים, אמר לפניו, רבש"ע, ארך אפים לצדיקים, א"ל אף לרשעים, א"ל רשעים יאבדו, א"ל השתא חזית מאי דמבעי לך, כשחטאו ישראל א"ל לא כך אמרת לי ארך אפים לצדיקים, אמר לפניו רבש"ע ולא כך אמרת לי אף לרשעים, והיינו דכתיב (במדבר, יד, יז) ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת לאמר.

וכן אמרו (עירובין, כב, ע"א) אמר רב חגי ואיתימא רבי שמואל בר נחמני, מאי דכתיב ארך אפים, ארך אף מבעי ליה, אלא ארך אפים לצדיקים, ארך אפים לרשעים. ובירושלמי (תענית, פ"ב, ה"א) אמרו, ר' אחא ר' תנחום בי ר' חייה בשם רבי יוחנן, ארך אף אין כתוב כאן אלא ארך אפים, מאריך רוחו עד שלא יגבה, התחיל גבות מאריך רוחו וגובה. ופירש בפני משה שם, גובה מעט מעט. אולם בשוחר טוב (תהלים, קג, יא, ח) אמרו, מאריך רוחו, התחיל לגבות גובה. והיינו כשהתחיל לגבות אינו מאריך רוחו.

והנה מהות מדת ארך אפים מצינו בה כמה פנים. אמרו (ירושלמי, תענית, פ"ב, ה"א) א"ר לוי, מהו ארך אפים, רחיק רגזי, וכו', כך אמר הקב"ה, אף וחמה מלאכי חבלה הן, הרי אני משלחן לדרך רחוקה, שאם מכעסין אותי ישראל, עד שאני משלחן אצלן ומביאין, ישראל עושין תשובה ואני מקבל. ועוד אמרו (שמ"ר, ב, א) ארך אפים, שהאריך אף עמהם שהוא מטה כלפי חסד (מצרף ארך אפים ורב חסד יחדיו), ונסתכל בטוב ולא ברע שהיו עתידים לעשות.

ובתוס' (עירובין, כב, ע"א, ד"ה ארך אפים) אמרו, אפים שוחקות מאריך לצדיקים עד לעתיד, וזעומות לרשעים ומאחר פורענותם עד לעוה"ב (כמ"ש בפסיקתא דר"כ, כד, ועוד, ומשפיע שלוה לרשעים בעוה"ז ומשלם להם מעוט מעשיהם הטובים בעוה"ז בשביל ליפרע מהם חוב משלם לעוה"ב), וגם זה לטובה (והיינו שמאריך אף הן לצדיקים לטובה והן לרשעים לטובה וזהו רב חסד לטובה) שיש להם שהות לחזור בתשובה, כדמשמע בחלק (סנהדרין, קיא, ע"א) דהוי נמי לטובה. ובתוס' ב"ק (נ, ע"ב, ד"ה ארך אפים) אמרו, ארך אפים לצדיקים ולרשעים, בעושין פסין (עירובין, כב, ע"א) משמע לרשעים להאבידם מן העוה"ב, ובחלק משמע לטובה, וי"ל כשאין סופו לעשות תשובה (כמ"ש בירושלמי תענית הנ"ל) הוא לרעה, אבל בסופו לעשות תשובה הוא לטובה. והעולה שיש ארך אפים להאבידו, ויש ארך אפים להצילו. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כל הנותן עינו בכוסו כל העולם דומה עליו למישור. ומצד כך אמרו (סוטה, ט, ע"א) והאמר רבא, שלשה כוסות האמורות במצרים, למה, אחת ששתת בימי משה, ואחת ששתת בימי פרעה נכה, ואחד שעתידה לשתות עם חברותיה.

ואמרו (במד"ר, נשא, י) כי יתן בכוס עינו, בכיס כתוב, שהם נותנין עיניהם בכיסם של ישראל. יתהלך מישרים, שנוטלין כל אשר להם ונשארים בתיהם כמישור.

שערות ברכות (נא, ע"א) - כוס של ברכה בעי עיטוף. רב פפא מעטף ויתיב, רב אסי פריס סודרא על רישיה. ויש לכסות השערות, כי אמרו (פסחים, קה, ע"ב) כוס של ברכה צריך שיעור, בחינת מלכות, שיעור, עשר, ולא בחינת שערות, השערה. ועוד. (ע"ז, ו, ע"ב) - מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר, גדל פרע ראשו ונאסר בכוס של יין.

אזן ברכות (נא, ע"א) - י' דברים נאמרו בכוס של ברכה וכו'. אמר ר' יוחנן אנו אין לנו אלא ארבעה בלבד, הדחה, שטיפה, חי, ומלא. והם בחינת חג"ת (כפי שיבואר להלן). וביארו בזה"ק (תיקונים, תיקון יט, מא, ע"א) ולא אשתאר בזמנא דא אלא ארבע, ס"א, דאסתלק ו', ואשתאר ד' מן דו פרצופים. והיינו אות ה' צורתה ו-ד, ששורשה בהארת האזן. ונשאר רק ד', אורות הפה. ועיין בביאור הגר"א שם, היתה בסוד הויה, י' עליונה, ובזמן הזה רק בסוד י' תחתונה שהיא אין לה אלא ד'. סוד אדנות, אני-ד. ועיין עוד (תיקון מז, פה, ע"ב) הדחה שטיפה מלא חי, ר"ת שמחה - חמשה. ואמרו (תענית, ל, ע"א) היה רגיל לשתות עשרה כוסות, שותה חמשה כוסות. וכנגד ירידה ממדרגת י' דברים שבכוס אמרו (כתובות, ח, ע"ב) תנא, עשרה כוסות תקנו חכמים בבית האבל.

חוטם חיטוי האדמיות שבכוס, הן ע"י מיוזג במים, והן מ"ש (שבועות, ו, ע"א) למה הדבר דומה, לארבע כוסות של חלב, אחד נפלו לתוכו שתי טיפין של דם וכו', ד', ח', י"ב, ט"ז, וכו'. שכולן מראות לובן הם. ובמדרגת חוטם כולם מראות לובן. ואיתא בלקוטי מוהר"ן (חלק א', תורה קעז) ויאמר ה' סלחתי כדברך, ר"ת, כוסי. ועוד אמרו (סנהדרין, ע, ע"א) חמרא וריחני פקחין.

פה כתיב (בראשית מ, יא) ואשחט אתם אל כוס פרעה. פרעה, פה-רע. וכתיב שם ה"פ כוס, וכוס פרעה, אל כוס פרעה, את הכוס, ונתת כוס פרעה, ויתן הכוס. והוא בחינת ה' מוצאות הפה. וה"פ כוס גימט' ת"ל, כמנין ימות בני"י בגלות מצרים מברית בין הבתרים. ואמרו חז"ל (ב"ר, וישב, פח) מכאן קבעו חכמים ד' כוסות של לילי פסח.

אור א"ס אור א"ס גנוז בקרבו י"ס. ולפיכך גנוז בקרבו שם הוי"ה שהוא שורש לכל. וזהו כוס, כ"ו - הוי"ה, סוף.

צמצום צמצום כפשוטו, הסתלקות. שלא כפשוטו, כיסוי. כוס לשון כיסוי. כו-ס. שם הוי"ה כיסוי לעצמותו.

ועוד. צמצום, העלם, כנ"ל. ואמרו (סוטה, ד, ע"א) וכמה שיעור סתירה וכו', ר"א אומר כדי מזיגת הכוס, ר' יהושע אומר כדי לשתותו.

ועוד. קודם הצמצום אור א"ס, אחד. צמצום שורש לריבוי, מנין. כוס מלשון מכסה, מנין.

ועוד. עיין רמב"ם (בית הבחירה, פ"ג, ה"ט) הגביעים דומין לכוסות אלכסנדרים, שפיהן רחב ושוליהן קצר. והוא צמצום בתוך הכוס גופא.

קו הארת הקו נכנסת למקום החלל שהוא בחינת כלי, נוק' בחינת כוס. כמ"ש (גיטין, צ, ע"א) תניא היה ר"מ אומר, כשם שהדעות במאכל כך דעות בנשים. יש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ואינו שותהו, וזו היא מדת פפוס בן יהודה שהיה נועל בפני אשתו ויוצא וכו'.

ממקום שנפסק הקו, עיגולי אריך בחציו התחתון, נעשה כוס, מלשון שאמרו (סנהדרין, פב, ע"ב) כזבי שאמרה לאביה, כוס בי עם זה. רש"י, שחוט (כמ"ש בפסחים, סא, ע"א). כזב בחינת מעיין המכזב, שנפסק הנביעה, נפסק הנביעה. נפסק הארת הקו שהוא שורש הנביעה.

עיגולים צורת כוס כעיגול. ובעיקר שפת הכוס עגולה, ודבק בה בשפתיו - צורת עיגול. ועוד. נקודת אמצע של עיגול בחינת טבריא כמ"ש (מגילה, ו, ע"א) שיושבת בטבורה של א"י, נקודת אמצע, טבורא דלבא. ואמרו (נדה, כא, ע"א) בכוס טבריא. ועיין שבת (סו, ע"ב) אמר אבין בר הונא א"ר חמא בר גוריא, סחופי כסא (כוס שיש בו הבל) אטיבורי בשבתא שפיר דמי.

יושר נעשה ג' קוים. ולמטה נעשה חג"ת, ג' אבות. ואמרו (זה"ק, תרומה, קנז, ע"ב) כוס של ברכה לא הוי אלא בתלתא וכו'. אצטריך למיהב ליה בימינא ובשמאלא, ולקבלא ליה בין תרוויהו. וכן אמרו (שם, קסח, ע"ב) ולברכא על הכוס במוטב תלתא. וח"ו כאשר משתלשל לקלקול אמרו (שם, רסד, ע"א) מהאי רוחא תקיפא נפקי תלת טיפין מחירין דנפלי בהאי כוס תרעלה, חד אקרי חצץ, וחד אקרי מר המות, וחד אקרי קובעת.

ומצד הקלקול אמרו (יומא, עד, ע"ב) ר' אמי ור' אסי, חד אמר כל הנותן עינו בכוסו עריות כולן דומות עליו כמישור, וחד אמר

ועוד. כשם שיש לפה שפתים, כן יש שפתים לכוס, ושם נוגעות שפתי האדם בשפתי הכוס. וכתוב (מלכים א, ז, כו) ושפתו המעשה שפת כוס פרח שושן. ובדה"י (ב, ד, ה) כתיב, פרח שושנה. והוא דק מאוד. ואיתא בזה"ק (הקדמה א, ע"א) כוס של ברכה צריך למהוי על ה' אצבען ולא יתיר, כגוונא דשושנה דיתבא על חמש עלין תקיפין, דוגמא דחמש אצבען.

ועוד. כתיב (ויקרא, יא, יז) כוס וינשוף. ופרש"י, הצועקים בלילה.

עינים - שבירה כתיב (ויקרא, יא, יז) וכן (דברים, יד, טז) ואת הכוס. ואמרו (נדה, כג, ע"א) שכל עופות עיניהם בצדדים משא"כ כוס והינשוף עיניהם כשל אדם לפנייהם. ולכך אמרו שם שהמפלת כמין בהמה חיה ועוף לר"מ טמאה לידה. בחינת מפלת, שבירה, ולכך תלוי בעינים. והוא היפך טבע עוף, שעף ועולה. והוא בחינת גביע, גימ' כוס, שנקרא כן מלשון גובה, כוס ישועות אשא. ובחינת כוס של שבירה כתיב (ישעי', נא, יז) אשר שתית מיד ה' את כוס חמתו את קבעת כוס התרעלה. כוס חמתו בחינת משבר כלי - כוס, בחמתו. וכוס זה נקרא בלשון הנביא יחזקאל (כג, לג) כוס שמה ושמה, בחינת תהו, תוהו של שממון שבה. וכן כתיב (תהלים, קכ, ז) הייתי ככוס חרבות. ובתיקון אמרו (סוטה, לח, ע"ב) אמר ריב"ל, אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין. וכן צריך לאשגחא ביה עינא (עיין זה"ק, תרומה, קנז, ע"ב) כמ"ש (ברכות, נא, ע"ב) ונותן עיניו בו. ועיין זה"ק (עקב, רע"ג, ע"ב).

עתיק ד' כוסות כנגד גאולת ישראל ממצרים, עתיק. העתקן ממצרים לחוץ למצרים.

אריך כתיב (תהלים, כג, ה) כוסי רוייה. ואמרו (יומא, עו, ע"א) כוסי רוייה, אמר אביי, ש"מ כסא דדוד לעלמא דאתי מאתן ועשרין וחד לוגא מחזיק, שנאמר כוסי רוייה, רוייה בגימ' הכי הוה. עולה ארך (עיין ליקוטי צמח צדק ערך כוס, עבודת ישראל דברים ד"ה זה ועוד). הארת אריך. והיפך כך אמרו (ברכות, נה, ע"א) וא"ר יהודה, ג' דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם וכו', כוס של ברכה לברך ואינו מברך. ועוד אמרו (ב"ר, לך, לך, מב) ואריוך מלך אלסר, זה אנטיוכוס. אנטיוכוס. והוא נקרא אריוך, אריך. ועיין רש"י (בראשית, מד, ב) גביע, כוס ארוך. מלשון גבוה, ארוך.

אבא או"א תרי רעין דלא מתפרשין. ואמרו (פסחים, קט, ע"ב) רבא אמר, כוס של ברכה מצטרף לטובה ואינו מצטרף לרעה. כי שורש צרופו או"א.

ועיין מגיד מישרים (צו) ד' כוסות. כסא קמא חכמה, משפיע לחסד ומינייה לנצח, כסא תנינא בינה, שמשפיע לגבורה ומינייה

להוד. כסא תליתאה ת"ת המתעלה בכתר ומשפיע ביסוד, כסא רביעיה מלכות.

אמא כתיב (ירמיה, טז, ז) כוס תנחומים. ונגלה כאמא כמ"ש (ישעי', סו, יד) כאיש אשר אמו תנחמונו (עיין קרנים מאמר ח'. ועיין מעבר יבק מאמר ב, פל"ד, שנחמה בת"ת מיתוק הדין ברחמים).

ועוד. יין בבניה (עיין פרי עץ חיים, שער השבת, פט"ז) וכתוב (ירמיה, כה, טו) כוס היין. (ובדקות יש יין בגבורה, ושורשו יין המשומר בבניה). ולכך שותים יין בבית אבלים כמ"ש (כתובות, ח, ע"ב) תנא, עשרה כוסות תקנו חכמים בבית האבל. וכנגד כך אמרו (פסחים, קח, ע"א) ואמר ריב"ל, נשים חייבות בארבעה כוסות הללו, שאף הם היו באותו הנס. ובדקות בזכותן נעשה הנס, בזכות נשים צדקניות נגאלו ממצרים.

ד"א ז"א - מדות. חג"ת נה"י. ואמרו (עירובין, סה, ע"ב) א"ר עילאי, בשלשה דברים אדם ניכר (מידותיו) בכוסו.

ועוד. כאשר ז"א, ו"ק, שש, ששון, מתייחד עם נוק', שביעית, נעשה כוסי רוייה, לשון שובע (לשון רש"י תהלים כג, ה), שובע - שבע.

ועוד. עיין רש"י (דניאל, ז, ו) אנטיוכוס (אנטיוכוס), ונקרא נמר, ע"ש שהייתה גוזרת על ישראל גזרות מנומרות ומשונות זו מזו. בחינת ו"ק שיש בו גוונים הרבה, ונקרא בעיקר ת"ת, תפארת, ססגונא.

ועיין מגיד מישרים (ויקהל) א"ל אדזהר מלמשתי ביומא דשבתא יותר מארבעה כוסות, זולת כוס הקידוש וכוס הברכה. וסוד וכו' ששה כוסות רמז לשש ספירות מחסד ועד מלכות.

נוק נקראת כוס (עיין כתובות עו ע"א) אין אדם שותה בכוס אא"כ בודקו (ובקלקול ח"ו מתהפך לכוס השקאת סוטה, עיין סוטה ט ע"א, היא השקתו יין משובח בכוסות משובחים). עיין זה"ק (אמור, צ, ע"א) אתתא אייהי כוס דברכה. ואמרו (שם, במדבר, רמדה, ע"ב) ונותן עיניו בו בגין דהאי כוס, דאיהו לקבל ארעא דישראל דאתמר בה, תמיד עיני ה' אלהיך בה. ומגביהו מן הקרקע טפח, בגין דאת ה' אייהי כוס, בעי לסקלא לה באת י', דאיהי טפח, דביה אתפתחת ה' בה' אצבען.

ועיין עוד זה"ק (שם) כוס של ברכה רביעית לוג וכו', רביעא דשם יהו"ה (ד' אותיות) עשיראה, בעשרה אומר נברך לאלקינן, ושכינתא תתאה אייהי רביעית (חגת"מ) ועשירית. רביעית לשם הוי"ה (נה"מ) עשירית לעשר ספירן. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במויחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות:

rav@bilvavi.net

בס"ד / קורונה / תשי"פ / גליון מס' 129

בלבבי משכן אבנה

מהות התקופה הנוכחית לאור נגיף הקורונה ושורת

מהות התקופה הנוכחית לאור נגיף ה"קורונה"

בס"ד / הגיע הזמן ליחידות / תשי"פ / גליון מס' 131

בלבבי משכן אבנה

עבודת הגאולה האחרונה - גילוי היחודיות שבנפש ושו"ת

עבודת הגאולה האחרונה - גילוי היחודיות

בבית קדשי הקדושים נאמר: 'יבואת רים, הדין הוא שהפסח אינו נשחט על היחיד, אלא הפסח נשחט על חבורה, משפחה - משפחה, או כל מי שאמנה על הפסח - יפסח ואכל למנוייו' (נב"ד חים פ"ה סי' ט). והרי שבדקדוק נאמר שאין שוחטים את הפסח על היחיד. כמו כן, בפסח ישנו דין שהולכים אחר הרוב, ואם רובם טמאים בפסח רא-שון, הרי שחם נגזרים לשנות פסח שני.

בגאולה הראשונה, שהיא גאולת מצ-רים, הדין הוא שהפסח אינו נשחט על היחיד, אלא הפסח נשחט על חבורה, משפחה - משפחה, או כל מי שאמנה על הפסח - יפסח ואכל למנוייו' (נב"ד חים פ"ה סי' ט). והרי שבדקדוק נאמר שאין שוחטים את הפסח על היחיד. כמו כן, בפסח ישנו דין שהולכים אחר הרוב, ואם רובם טמאים בפסח רא-שון, הרי שחם נגזרים לשנות פסח שני.

מהפיעור הקבוע, בירושלים עיריך, ביום ג', כ"ב אדר, תשי"פ
לכל החפץ לשמוע שיעור זה
ב"קול הלשון
073-295-1245
ללחץ 2 (בלבבי בעברית) 6
(דרשות) 1 (דרשות כלליות) 131

נאולה ראשונה - באופן של "חבורה", נאולה אחרונה - באופן של "יחיד"

לשנות כך, כאשר מתגלה הגאולה האחרונה, הגילוי אינו רק באופן ש"יאל יצא איש מפתח ביתו", ובתוך הבית ישנה חבורה. אלא הגילוי הוא באופן של 'ואנך דלתך בעדך', ש"ב-תוך הבית עצמו האדם יכנס לאחד - יבא הדרוך", לא "בא ביתך", אלא "בא הדרוך". ישנה כניסה בתוך הבית עצמו לאחד - חדר לפניו כן חדר.

לשנות כך, כאשר מתגלה הגאולה האחרונה, הגילוי אינו רק באופן ש"יאל יצא איש מפתח ביתו", ובתוך הבית ישנה חבורה. אלא הגילוי הוא באופן של 'ואנך דלתך בעדך', ש"ב-תוך הבית עצמו האדם יכנס לאחד - יבא הדרוך", לא "בא ביתך", אלא "בא הדרוך". ישנה כניסה בתוך הבית עצמו לאחד - חדר לפניו כן חדר.

הגמרא אומרת בפרק הכנסו (ב"ק ס ע"א): 'דבר בעיר - כנס הל"ך'. ועל זה הגמרא מביאה את דרשה מן הפסוק: 'ואנך דלתך בעדך' (ישעיהו כו, כ).

הדוגמה הבדירה והמדרשית לכך היא בית הקדוש. כל בית קדוש נשחט על ששת אבותיה, וישנה עבודת נשים קודמת לישראל, עשרת כהנים, מקום בית הקדוש, ולפני ולמנים - מקום בית קדוש הקדושים. בית קדוש הקדושים שים זהו היחודי, זהו החדר ל"ג נים מן חדר, זהו מקום המנים, שישם ישנו רק יחיד. בשאר המקומות בבית המקדוש יכול להיות יותר מאחד, אבל

הדוגמה הבדירה והמדרשית לכך היא בית הקדוש. כל בית קדוש נשחט על ששת אבותיה, וישנה עבודת נשים קודמת לישראל, עשרת כהנים, מקום בית הקדוש, ולפני ולמנים - מקום בית קדוש הקדושים. בית קדוש הקדושים שים זהו היחודי, זהו החדר ל"ג נים מן חדר, זהו מקום המנים, שישם ישנו רק יחיד. בשאר המקומות בבית המקדוש יכול להיות יותר מאחד, אבל

אולם, רק מעין כך יהיה גם בגאולה האחרונה. נקודת החילוק בין הגאולה הראשונה לאחרונה היא כדלהלן:

וכפי דברי רבו בגמטריה ידע מציות הרב של אותו דע' בו תפיסה, ה סדרות של נעמים להבנה. כל מי שמעט השנים האחרונות שלו שחטלים שלו צורה, אבל זה הצורה של זה הם לו זהו (האחרון).

הקביו יגלה יזה לעומת זה, מחד, יהיה כולו של ישער תני של הקדושה. ומאידך, יהיה גילוי להופך, של ישער הני של הטומאה.

מאות שער תני שבני של הקדושה - התדבקות והתכללות

ככל דבר יש את כלליו, פרטי, והוא נחלק לחלקיו. ישנם ני שיערי בינה, ובכל ישער עצמו, ישנם ני שיערים, וגם כישער תני, שהוא שריש כל השיערים כולם, ישנם ני שיערים - מיט שיערים שבשיער תני, והשער תני שבני.

העומק, המוח, של ישער תני שבני - שם נמצא המקום של הימפולא, של הימפוסדה, של הימסתר, זהו מקום שבו נעלמות, אין בו האנה שכלית, והיא שייכות ל"קול הלשון".

מאות שער תני של הטומאה - כלכל ומעוררות עקובות בנפשות

כאשר בכח זה מואר יהיה לעומת ורי, כח של מציות הטומאה שבעולם - מתגלה הכח של הסיב רב, שרש הרב רב, כח התערבות המוחלטת שקיים בבריאה, טוב ורע מערבים זה בזה.

מחשיו הקבוע, בירושלים עיריך, ביום ג', כ"ב אדר, תשי"פ

לכל החפץ לשמוע שיעור זה
ב"קול הלשון
073-295-1245
ללחץ 2 (בלבבי בעברית) 6
(דרשות) 1 (דרשות כלליות) 130

כל החפץ להפיץ את העלון לזיכוי הרבים, יצור קשר במספר 054.844.6619

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

גאולת הנפש הפרטית

יש גאולה כללית יש גאולה פרטית

יש גאולה כללית - של כל ה"כנסת ישראל" או חלקה.
יש גאולה פרטית - לכל נפש ונפש בפרטיותה שלה יש לה גאולה.

על הגאולה הכללית אנו מתפללים בכל יום "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וכו'"

על הגאולה הפרטית, אנו מתפללים בכל יום: "גאלינו ברוך אתה ד' גאל ישראל" - מבארים רבותינו שזה מדבר, בעיקר או גם, על הגאולה הפרטית של כל נפש.

והרי שבכל יום אנו מבקשים הן על הגאולה כללית והן על הגאולה הפרטית.

על מנת להבין את הענין של הגאולה הפרטית וצורת הגאולה הפרטית, אנו צריכים בס"ד צריכים להתחיל שלב קודם - להבין מהי הגלות הפרטית כדי להבין מהי הגאולה הפרטית.

מהי הגלות הכללית? למשל אנחנו יודעים: גלות מצרים, גלות בבל, גלות פרס, גלות יוון, גלות ישמעאל עשו ועוד.. אבל מהי הגלות של הנפש הפרטית - על זה נצטרך להתבונן ולהבין ולפי זה, בס"ד, להבין מהי הגאולה.

לנפש האדם, באופן כללי, יש שני סוגי גלויות

א. הגלות הראשונה: הרי האדם מורכב - מנשמה וגוף. והנשמה שורשה ומקורה בעליונים בשמים. ועצם ירידת הנשמה לתוך הגוף זוהי גלות של הנשמה. הגאולה הזו תהיה רק כאשר האדם מסתלק לבית עולמו והוא זוכה שנשמתו עולה מעלה לגן עדן. "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים" - אזי תהיה לכך גאולה. וא"כ הגלות הראשונה זו עצם מה שהנשמה נמצאת בתוך הגוף. והגאולה - יציאת הנשמה מהגוף וחזרה למקורה לאבינו שבשמים - לעולם העליון.

ב. הגלות השנייה: לאחר שהנשמה כבר נמצאת בתוך גופו של האדם - נפשו רוחו ונשמתו כל אחד לפי מדרגתו, יש לה עוד גלות נוספת בתוך אותה מציאות על גבי הגלות הראשונה. יש גלות בתוך גלות, ועניינה של הגלות השנייה: בלשון כללית ראשית היא כאשר האדם חי בעולם כאן באופן שאינו נכון, הרי שהחיים שלו הופכים להיות גלות בתוך גלות.

ונסביר לאט לאט בע"ה מה עניינה של אותה גלות. אנו פחות נעסוק בגלות הראשונה. נסביר אם כן בפרטות מה עניינה של הגלות השנייה. עיקר עסקנו בס"ד עכשיו תהיה בגלות השנייה.

עניינה של הגלות השנייה: האדם עושה מעשים, מרגיש הרגשות, מדבר דיבורים, חושב מחשבות, רוצה רצונות - כל אלו הם כוחות הנפש בכללות. אם המעשים, ההרגשות, הדיבורים, המחשבות, הרצונות - מתאימים לו - זה גאולת הנפש. אבל אם המעשים, הרגשות, דיבורים, מחשבות ורצונות הם אינם לפי 'מי שהוא' זה נקרא גלות בתוך גלות, הגלות השנייה שהזכרנו.

עולם המעשה, כתחילתם של דברים חז"ל מזכירים שגלות מצרים מלבד שהיו בגלות בארץ לא להם, ומלבד שפרעה העביד אותם, היה שמה עוד סוג של גלות - עבודת אנשים גברים לנשים ועבודת נשים לגברים. כלומר מר חלק מצורת השעבוד היתה לא רק לעבוד קשה אלא לעשות מעשים שאינם מתאימים לאדם - מחליפים את המעשים שמתאימים לאדם במעשים שאינם מתאימים לאדם, זוהי גלות נוספת שהיתה במצרים. אישה עושה עבודת איש ולהיפך. זוהי דוגמה מן הגלות הכללית וממנה נלמד על הגלות הפרטית

כך גם בגלות הפרטית של כל אדם, אם אדם עושה פועל ועושה את המעשים המתאימים לו אז הנפש הפנימית יוצאת מהכוח אל הפועל בצורה הנכונה, אבל אם הוא פועל מעשים שאינם מתאימים לו הנפש הפנימית שבאדם

גאולת הנפש הפרטית

ולהיפך. אדם שמתאים לו היראה והוא עוסק באהבה, זה גלות הנפש. ייתכן שר"ה יהיה גאולת הנפש ויתכן שח"ו להיפך.

הגמ' אומרת שבר"ה יצא יוסף מבית האסורים. ייתכן שר"ה הוא מעין גלות, וייתכן שיזכה בס"ד להיות מעין יוסף שיצא מבית האסורים. בבחינת גאולת הנפש. אם עיקר מהלך הימים הללו הם לפי נפשו, לפי שורשו ומדריגתו הוא יכול להגיע לגאולת הנפש בימים הללו.

עולם הדיבור

עולם גדול ורחב מאוד. הרי חלק גדול מהיום משתמשים בכוח הדיבור.

יש שלושה סוגי דיבורים:

א. אדם מדבר מה שנצרך מצד סדר החיים. - הכרח, צורך. - ההכרח לא יגונה.

ב. אדם מדבר כי הסביבה מדברת בדברים האלה, מחמת סביבותיו - סביבה. לפעמים מתוך דרך ארץ וכבוד הזולת כדי לכבד את הזולת באופן שאין לשוב"ר וכו', או לפעמים נצרך לאדם קשר עם בני אדם ולכן מתאים את עצמו לסביבותיו.

ג. מתוך תוכו של עצמו: הוא היה אומר - זה המהות שלו - נפשי יצאה בדברו - הוא מדבר את מי שהוא. הוא מוציא את תוך תוכו מהכח לפועל.

עיקר דיבורו של אדם צריך להיות מתוך תוכו, ממהותו שלו, מתשוקותיו שלו, ממחשבותיו שלו, מתפיסתו שלו. בזה האדם לא נמצא בגלות אלא בגאולה.

אם נתבונן במבט עמוק על כוח הדי-

בנמשך בעזר ד' בשלב זה לשלב הבא: שלב שני:

עולם ההרגשה

יש שני סוגי הרגשות. ניתן דוגמא מתוך הזמן שאנו נמצאים עכשיו: אנו סמוך לר"ה. ר"ה זה זמן שאצ כל אדם הרגש פועל יותר. יש מצבים שבהם הרגש פועל יותר כי אדם קרא, שמע, למד מה צריך להרגיש והוא מנסה להרגיש. יש מצב שאדם זוכה להרגיש מתוכו ומפנימיותו לפי מה שמתאים לו מהו ראש השנה.

בר"ה יש שני מהלכים יסודיים של שרשי ההרגשות: ר"ה לפי המוסר - עולם של יראה, לב מי לא יחרד כאשר הקב"ה בא לדון את האדם. ומצד כך מהלך פני הימים, ונתנה תוקף. פחד ויראה מהקב"ה ומיום הדין.

לעומת כך, המהלך שבהם דרכו אב"ר תינו, אבות החסידות, עיקרם של ימים אלו שהם ימים של קרבה, ימים של נעימות, ימים של התגלות, שהקב"ה מתגלה לבניו.

הרי שיש כאן שני מהלכים, מהלך של יראה ומהלך של אהבה.

כשמגיעים הימים הללו, כל אדם צריך להתבונן ולהעמיק בתוכו מה ראוי לו שיהיה עיקר תפיסת הימים. ב"ר דאי שצריך גם יראה וגם אהבה. אבל מה יהיה עיקר העבודה? האם יראה או האם אהבה? יתכן שאדם גדל במ"קום מסויים ושמה מהלך של יראה, והוא, מתאים לו אהבה! יש אדם שגדל במהלך אחד, ומתאים לו המהלך השני, יראה או אהבה.

אדם שלפי שורשו מתאים לו האהבה והוא עוסק ביראה, זו גלות הנפש.

נכלאת בתוך גופו ופנימיותו וזה הופך להיות בית האסורים לאדם - גלות מסגר, הנפש מסתגרת בתוך תוכה. והכוח שיוצא לפועל הוא במקום שאינו ראוי - הרי שיש כאן מחד בית האסורים פנימי שהכוח הראוי שיצא לפועל על לא יוצא, ומה שיוצא, יוצא במקום שאינו מתאים לו - זוהי גלות.

אם כן, המעשים שהאדם עושה יצ"טרכו בירור רחב כדי שיעשה מעשים מתאימים לו. ניתן דוגמא יסודית מאוד על מנת להבין את הדברים בס"ד:

חלק מקללת הקב"ה שקילל את אדם הראשון: "בזעת אפך תאכל לחם" - קללה לעמול לפרנסתו. מלמד אותנו החובת הלבבות שבאיזה מלאכה אדם צריך לעסוק? - במלאכה שמתאימה לו, זו העבודה שראוי שיעסוק בה והרי שעל אף שעצם העסק במלאכה הוא קללה, אבל הוא צריך לעסוק במלאכה שהקב"ה חנן אותו בטיבו שמתאים לו - זהו הקנס שראוי לו. אבל אם הוא עוסק במלאכה שאינה מתאימה לו, לצורך להשיג פרנסה רחבה יותר, הרי שמלבד הקללה של "בזעת אפך תאכל לחם" יש כאן גלות נוספת של עסק במלאכה שאינה מתאימה לו.

הדוגמא היסודית שהזכרנו שייכת לעולם המעשה של האדם. א"כ תמצית שלב ראשון: הכרת הנפש, שהאדם מכיר מהם התכונות מעשיים שמ"תאימים לו והוא משתדל להתאים את עולם המעשה שהוא עושה כפי הניתן יחסית לכוחות הנפש שלו ככל שקרוב יותר.

הדברים עדיין סתומים וחתומים ואינם מבוארים כל צרכם, זוהי מעין פתיחה והקדמה שתבאר בעזר ד' בהרחבה.

גאולת הנפש הפרטית

עולם הרצון

לכל אחד ואחת מאיתנו יש עולם שלם של רצון, של הרבה מאוד רצונות. מה גורם לידי כך שאנו רוצים את אותם דברים ולא רוצים דברים אחרים? אחרי שאנחנו רוצים אנו מנסים להוציא את זה מהכח לפועל, אבל מה גורם לידי כך שאנו רוצים דווקא את אותם דברים ולא את דברים אחרים?

רוב ככל הרצונות שאדם רוצה בנויים על המהלך שמה שהוא רואה שאחרים משתוקקים, שאחרים רוצים גם הוא רוצה - זה טבעו של ילד בשעה שנמצא בקטנותו מסתכל סביבותיו מה הוריו, מה בני משפחתו רוצים ולפי זה הוא רוצה. זה השלב הראשון שאיתו האדם מתחיל. הרצונות שלו ברובם המוחלט - לפי מה שאחרים רוצים. כאשר האדם גדל עוד מעט, אז כבר מתחיל להתפתח אצלו, כביכול, רצונות עצמיים יותר, גם הוא עדיין רוצה רואה שסביבותיו החברה רוצה, אבל מתחיל להתפתח אצלו רצונות שהוא עצמו, לכאורה - זה הוא עצמו - שהוא רוצה, אבל, אליבא דאמת זה לא בדיוק מה שהוא רוצה, זה רצונות של היצר הרע. הגמ' אומרת בסוף מס' סוכה בדף נב - ואת הצפון ארתיק מעליכם - זה יצר הרע שצפון ועומד בליבו של אדם. יצה"ר נכנס לתוך האדם עצמו - הוא נקרא "יצר" מלשון "רצון" והוא יוצר לאדם, כביכול, רצונות שנראה לו לאדם, שהרצונות הללו הם שלו עצמו של האדם, ואליבא דאמת - רוב רובם המוחלט של הרצונות שהאדם רוצה אלו הם רצונות של היצה"ר שמראה לו ומדמה לו כאילו האדם עצמו

מכירים אותם כל כך. אבל זה עולם של מחשבה שמעצמותו שלו הוא חושב את הדברים.

יתר על כן, מלבד הכוח של מחשבה היומיומית, יש את החלק שנקרא: הלכות דעות = עולם של השקפה: לכל אחד ואחת מאיתנו, יש מהלכי דעות, מהלכי השקפה: בעניינים של היהדות בכללות, מהלכי השקפה בעניינים פריטיים בתוך היהדות - איך וכיצד צריך להתנהג (לא בהלכה אלא צורת מחשבה, הלך פנימי של מחשבה), לכל אדם יש דעות והשקפות.

בתחילת ימיו של אדם הן מגיעות רק מבחוץ - [שייך לסוג הראשון של המחשבות] מבית הוריו ורבותיו. ככל שנעשה האדם פנימי יותר, ההלכות דעות שלו, ההשקפות שלו, הופכות להיות ממהותו שלו, [שייך לסוג השני של המחשבות] מעומק טוהר הנשמה שלו, לא ח"ו מערלת הלב של היצה"ר אלא ממעמקים הפנימיים של נשמתו, משם דעותיו, מחשבותיו והשקפותיו.

אצל רוב רובם בני האדם הדעות וההשקפות שלהם הם לא "שלהם", זה משהו שבא מבחוץ ונחקק אצלם אבל זה לא שלהם בעצם. רק אצל אנשים גדולים באמת יכול להיות השקפות שלהם באמת מעמקי הנשמה שלהם. אבל יש בני אדם שההשקפות באות מתוך כוח המידות שלהם מכוח הגאווה וכדומה. אבל על מנת שיהיה גאולת הנפש שלמה האדם צריך להגיע להלכות דעות ולהשקפות שחצויים במעמקי נפשו שלו. זוהי מדרגה גבוהה אבל אנחנו מזכירים את סדר הדברים בתחילתם בקצרה בס"ד.

בור הנמצא בעולם, נמצא שחלק רב מהדיבורים מהכרח וצורך, וחלק גדול מאוד - מחמת סביבותיו של האדם. וחלק קטן מאוד של דיבורים הם מכוח הדיבור של האדם בעצמו. יוצא שאצל רוב רובם של בני האדם כוח הדיבור נמצא בגלות.

מה שמדובר זה שורשי הדברים בלבד ויתבאר בס"ד בפרטות.

כוח המחשבה

האדם הרי חושב תמיד כמעט ריבוי ריבוי של מחשבות. כמות המחשבות שהאדם חושב בכל יום, שבוע, חודש, שנה, כל ימי חייו הם גדולים לאין ערוך.

מהיכן שרש המחשבות שמהם האדם חושב?

באופן כללי מאוד:

א. מחשבה שבאה מבחוץ פנימה.

ב. מחשבה שיוצאת מתוך האדם מפי נימיותו והוא חושב בה. מחשבה שנובעת מעצמותו שלו ומתגלה.

א. מחשבה שבאה מבחוץ: אם נתבונן מעט, נראה, רוב המחשבות שאנו חושבים הן מחשבות שבאות מבחוץ: דוגמא: רואים דברים - מהרהרים במה שראינו, וכן אם שומעים או קוראים דברים מתבוננים בתוכן ששמענו או קראנו.

ב. מעט מחשבות מגיעות מהאופן השני, מתוך האדם עצמו, מתוך תוכו של האדם. רוב בני האדם לא מכירים את הסוג הזה של מחשבות. מרוב טרדה בעולם החיצוני - המחשבות העצמיות שנובעות, שנחצבות ונחקקות מעצמות הנשמה - רוב בני אדם לא

גאולת הנפש הפרטית

שלו. יש את המשיח הכללי שעליו אנו מתפללים ומייחלים בכל יום שיבוא, ויש את המשיח הפרטי. כמו שהמשיח הכללי הוא הגאולה הכללית, כך המשיח הפרטי הוא הגאולה הפרטית. ומי שגאל את עומק רצונו, נגאל מתפיסת היצר הרע ומתגלה אצלו עומק הרצון הטהור של "לעשות רצונך חפצתי" הרי שהוא נמצא בתפיסה שנקראת "גילוי משיח הפרטי של האדם" ולשם הוא מכוון כל מהלך הסדרה שאנו עוסקים בה בס"ד.

זכינו, אם כן, בס"ד, לפתוח את הדברים כהקדמה כוללת ממש לכללות כוחות הנפש: מעשה. הרגשה. דיבור. מחשבה. ורצון.

ההבנה איך הם יכולים להוות גלות הנפש ואיך הם שורש לגאולת האדם.

■ מסדרה השיעורים דע את גאולתך

הכוחות שבאדם. הוא מניע את המחשבות. הוא מניע את הדיבורים. הוא מניע את ההרגשות. והוא מניע את המעשים. ושורש הכוח הנקרא רצון שמניע את הכל - רובו ככולו נמצא על דרך כלל בעומק הגלות הפרטית של נפש האדם. עומק גאולת הנפש זה עומק גאולת הרצון - מכיון ששורש העיקרי של גלות הנפש היא גלות הרצון ומכיון שהיא שורש עיקר הגלות - לכן היא שורש עיקר הגאולה, לגאול את הרצונות מהרצונות שהיצר הרע רוצה ומראה לנו, כביכול, שאנחנו רוצים - ולהכיר את הרצונות האמיתיים שלנו שחצובים מעומק הנשמה ולרצות אותם באמת, ולא דברים אחרים, יתר על כן להוציא אותם אל הפועל - זה עומק גאולת הנפש. מי שזכה לשלמות מות גאולת הרצון במעמקי תוכו, אומר הרמח"ל, שהוא זוכה למשיח פרטי

הוא זה שרוצה את הדברים. הרצונות שהאדם רוצה מקורם ושורשם מעומק רצון הנשמה שמשתלשל מהרצון של הנשמה בפועל רצונות לעולם המעשה. הרצונות האלה הם נקראים בלשון חז"ל - רצוננו לעשות רצונך - אין לנו אלא לב אחד לאבינו שבשמים לעשות את רצונו. זה הרצונות העצמיים של האדם. שאר כל הרצונות כולם הם רצונות של גלות. עולם הרצונות הוא עולם רחב מאוד מאוד מאוד, אבל משעה שאכל אדה"ר מעץ הדעת טוב רע והיצה"ר שהיה בחוץ נכנס לבפנים כמו שאומר הנפש החיים, אז הוא שולט כמעט שליטה ללא מיצרים אצל רוב בני האדם על עצם הרצון שלהם - לא על מה שהם עושים בלבד - אלא הוא שולט על עצם הרצון עצמו ומכאן הרצון הוא הכוח השורשי שבאדם שנמצא בגלות. הרצון מניע את שאר

שאלות ותשובות

המוסר ולפי שיטת חסידות - האם יש הנחיות איך ידע האדם שהוא צריך יותר לשים דגש על מהלך של יראה או יותר על מהלך של אהבה?

תשובה זוהי שאלה יסודית כללית על כל קומת החיים. חלק גדול ממה שהאדם עושה תלוי לפי שורשו ולפי מדרגתו. ולכן זה לא שאלה רק פרטית על ר"ה האם האדם נוקט במהלך של אהבה או במהלך של יראה. זו שאלה כללית על כל מהלך פני החיים של האדם, שעבודת האדם להכיר את עצמו יותר ויותר וככל

יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכ"פיה" ובבחינת "זריחת החמה" שאין לה נקודה של גלות אלא היא יוצאת בהארתה בשלמות.

שאלה ואז הלבושים הם בעצם מאירים?

תשובה מאירים הם מאור יקרת הנשמה שמאירה מאור התורה שמאירה מאורו יתברך שמו.

שאלה לגבי הדוגמא שהרב נתן לתקופה של ר"ה, לפי שני המהלכים שיכולים להיות בנפש לפי שיטת

שאלה הדברים שהרב אמר בסוף זה שהגאולה מתרחשת בתוך הלבושים של הנפש?

תשובה כאשר הלבושים של הנפש מתוקנים אז עצמיות הנפש יכולה לצאת מהכוח אל הפועל ולהאיר בכל זיוה והודרה. וזוהי הגאולה. וכאשר הלבושים אינם מתוקנים אז הם הופכים להיות חסימה של הנפש ועצם הלבושים הם גלות הנפש. וכאשר הם מתוקנים אז הנפש מאירה בהארתה במקום הלבושים. וזו נפש שהיא בבחינת "וזרח לכם

שאלות ותשובות

יותר ויותר את הרגשותיו. ניתן לעיין בספר "דע את הרגשותיך".

שאלה האם יש דרך לבדוק את עצמי (קשה לשמוע...)

תשובה לאחר שיש עבודה יש בדיקה. בדיקה ללא עבודה כמעט לא מועילה. זה חיצוני מאוד. אחרי העבודה, הבדיקה, האדם מרגיש את עצמו יותר ברור. כמו שאדם מרגיש אם חם או קר, לא צריך ללמד אותו - זו מציאות ברורה. למה הרגשות לא מרגישים ברור - כי ההרגשות בלתי מאוזנות, והרגשה שלילית שבנפש גורמת לידי כך שלא מרגיש את הדברים בברור. אך ככל שמתקן את ההרגשה השלילית העיקרית שבנפש, הנפש נעשית בריאה יותר ומרגישה את המציאות כמות שהיא.

שאלה האם צריך להתחיל עם הרגש החיובי או עם הרגש השלילי?

תשובה חייבים לפחות גם עם הרגש החיובי. רק עם השלילי זה מאוד מאוד לא רצוי. מי שקשה אפשר להתחיל רק עם החיובי. אפשר להתחיל עם שניהם. אבל רק עם השלילי - לא.

שאלה הרבה פעמים שהיא מקשיבה לדברי הרב ומתחילה לעבוד עם זה היא מרגישה פחד. והיא בדקה מנין הפחד. או שזה בא מפחד להשתנות - השינוי עצמו גורם לפחד. או שהפחד הוא מה הסביבה תגיב. ואיך תסתדר עם אנשים. איך היא יכולה להתמודד עם זה?

תשובה מחשבה בסיסית צריכה להיות שהשינוי שאנו עושים הוא קטן

שיותר מתאים להם?

תשובה שאלה מצוינת. באופן כללי בשלב הראשוני של האדם צריך לעשות בכלל מצוות שחייבים - זה ברוך. מעבר למה שחייבים - יש לעשות את מה שנראה שמתאים. אבל יש לקחת מצוה אחד שקשה וגם אותה לעשות - על מנת לכופ את יצרו. כי פעמים מה שנראה שמתאים זה לא מפני שבאמת מתאים אלא זה מחמת שהאדם לא הגיע לאמיתות הפנימית שלו. אבל כשכופה את עצמו בנקודה אחת לדבר אחד שקשה לו אז הוא מסיר את העורלה ולאט לאט העצמיות יותר מתבררת. יתר על כן - עצם כך שלוקח דבר שלא מתאים לו זה גופא עומק של עבדות והתבטלות לקב"ה מכל הצדדים.

שאלה האם יש דרך לבחון בעלם ההרגשות למשל, דעת (קשה להבין את השאלה מתוך ההקלטה).

תשובה כל זמן שהאדם לא עבד עם עצמו - רמת הבדיקה היא מאוד מאוד חיצונית. באופן כללי מאוד - בתחילה האדם מזהה הרגשה החיובית שיש לו הכי טובה. מזהה את ההרגשה השלילית הכי גרועה שיש. הוא עמל לחזק את ההרגשה הטובה, להחליש את ההרגשה הרעה. וככל שההרגשה הרעה הולכת ונחלשת - הולכת הנפש לאט לאט ומתבררת בכללותה - לא רק לגבי אותן ההרגשות, כי ההרגשה הבלתי מתוקנת בד"כ מפרת את כל האיזון של כללות עולם ההרגשות. וככל שההרגשה השלילית הולכת ונחלשת והאדם נעשה ברור יותר הוא מכיר

שמכיר את עצמו יותר ויותר לפי זה הוא פועל. וגם לענייננו דידן בר"ה - אם הוא מכיר את שורשו מאהבה או שורשו מיראה לפי זה הוא פועל או לפי מדרגתו ומצבו עכשיו מה שהוא צריך. אבל זו לא שאלה פרטית לנקודה הזאת. זו שאלה יסודית של כל עבודת האדם להכיר את עצמו. ולפי מדרגתו שהוא מכיר את עצמו - לפי זה הוא פועל. לכן אין תשובה פרטית עכשיו לערב ר"ה האם דווקא אהבה או יראה, זה מהלך של כל החיים כולו.

שאלה מהלך כל החיים שלו הוא לא כולל את השילוב בין אהבה ויראה?

תשובה השילוב לעולם קיים. אבל אצל כל אדם ואדם בהכרח, או שיש יותר מעט אהבה מיראה או יותר יראה מאהבה. אי אפשר שיהיו שני החלקים שווים. כל אחד לפי חלקו שלו במה שהוא שייך. לפעמים האדם נמשך יותר לאהבה מצד האמת הפנימית של הנפש ולפעמים מים הוא נמשך יותר לאהבה מחמת שהוא רוצה לפרוק מעצמו את עול היראה. וכן להפך - לפעמים נמשך ליראה מחמת עומק נפשו ולפעמים נמשך ליראה מפני שיש לו מתח ועצבים רפויים של הנפש הבהמית ולכן נמשך ליראה ולא מפני שזה שורשו. כל הדברים האלה צריכים עבודה אישית ופרטית מול כל נפש ונפש והיא כמובן לא יכולה להיעשות באופן כללי מול קבוצה של אנשים.

שאלה האם עדיף לבן אדם לעשות מצוות שקשה לו, שמרגיש קושי בהם, או שעדיף בעיקר לעשות המצוות שמרגישים שיותר קל להם,

שאלות ותשובות

מאוד מאוד מאוד בהתחלה. ולכן זה מקטין מאוד את הפחד. וכל שינוי קטן לא קשה. וכשהוא קטן מאוד גם הסביבה לא חשה. אם אדם היה גדל כל יום 10 ס"מ כולם היו צוחקים, בגלל שגדל לאט - לא שמים לב. התפיסה שהשינוי מגיע באיטיות מאוד מופלגת- בבחינת מים שחקו אבנים - זה מקל על הנפש עצמה את שינוי התהליך, וגם הסובב לא מרגישים כי זה נעשה באיטיות מאוד מאוד. לא מרגישים, אולי זה לא מדוייק אבל רמת ההרגשה הרבה יותר פחותה. בד"כ זה נתפס שהנפש רואה את השינוי לאיפה רוצים להגיע, ואז מסתכלים אם אגיע לשם יהיה שינוי גדול. ההסתכלות היא שזה בא בהדרגה מאוד מאוד איטית וממילא נקודת התרופה.

שאלה היא עשתה את זה והרגישה שכל המהלך שלה שהיא באמת כתבה זה היה בדרך שהרב אמר, אבל היא יש לה רצון מאוד חזק להשתנות בדברים גדולים. איך היא מאזנת את שני המהלכים של רצון חזק לדברים גדולים, וביחד לעסוק בשינויים קטנים.

תשובה צריכה להיות מודעות לשני כוחות באדם: אחד זה הרצון ושני זה הפועל. שני הכוחות האלה סותרים במהותם. ברצון אני צריך לרצות את הכל. ובפועל אני עושה דבר קטן. בהבנה שאם הקב"ה נתן לאדם 70 שנה על מנת שיפעל כל פעם מעט - אבל בכללות הוא יגיע לשינוי הגדול הנרצה. יש כאן איזון בין שני כוחות עמוקים בנפש - בין הכוח הכללי ששם הרצון השלם

נמצא לבין הכוח הפרטי שהוא מוֹ- ליד את הכוח המעשי שבנפש ששם הדברים נעשים באיטיות בשלבים שבהם הם נעשים. אם עדיין קשה, אפשר לנסות להתחיל להתבונן על כל מיני דברים. למשל: הקב"ה ברא עולם ששת אלפים שנה, למה לא עשה הכל בבת אחת? - כי הקב"ה כביכול גם עושה תהליך ארוך על מנת להגיע למצב עד שמשיח צדקנו יבוא בבי"א. אפשר לתת עוד ועוד דוגמאות מהסוג הזה. צריך לראות דברים שהם נבנים בתהליכים אפשר לראות איך מדינה נבנתה. למשל אמריקה. ארה"ב לקח לה זמן רב להגיע עד שהגיע למקום שנמַצאת עכשיו אחרי מאות שנים.

להתבונן על השלבים, וזה מושב אל הלב שהבריאה בנויה באופן של מהלכים איטיים שהאורך של הזמן שלהם מוליד דברים גדולים. ורוב הדברים הגדולים לא נעשים ברגע אחד אלא נעשים בהדרגה איטית איטית. התבוננות ועוד התבוננות ועוד התבוננות ואז להפנים את זה לחיים המעשיים שלנו.

שאלה צורת ההתפתחות של ילד איך שהוא נולד יש בו את הרצונות שמושפעים מיצה"ר, ואח"כ במשך החיים אם יזכה הוא יצליח לעשות רצון ד' רצונות.

אם יש את הרעיון הזה שמשווים מהלך חיים של אדם לחיים של אנושות, האם יש אפשרות להגיד שהילד הוא קרוב יותר למצב של לפני החטא במובן מסויים והוא רוצה לעשות את רצון המבוגר כמוֹ-

רא רבו, כמורא שמים?

תשובה המציאות של ילד מורכבת מדבר והיפוכו. מצד אחד יצר לב האדם רע מנעוריו כתינוק הבורח מבית סיפרו.

וכן על זה הדרך לשונות חז"ל שאומרים שהילד יותר נוטה לנקודת קלקול, הוא עדיין לא בר דעת, ושורש כל חטא הוא רוח שטות. מצד שני נאמר: הבל פיהם של תינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא מעולם - כוח התמימות שנתמצאת בילד כמו שאמרתם שהוא מציית להוריו וכדומה. אז בעומק יש בילד דבר והיפוכו: מצד אחד יש בו מעלה כעין הבל פיהם, "כוח התמימות וכוח הציות" אבל מאידך יש בו את נקודת הרוע. ובלשון קצרה מאוד (זו סוגיא רחבה!) אין פה את כח ממשלת הדעת שתנהיג את נקודת האדם. מצד אחד כשאין בו את כוח ממשלת הדעת - אז לחלק הרע אין בו רסן. מצד שני - הוא כמו קודם החטא - נוטה אחר טבעו של עץ החיים. כלומר: בפנימיותו נוטה יותר לעץ החיים. ובחיצוניות שלו - הרע שבו אין לו את כח השליטה לשלוט על הרע ולכן הרע משתובב ביותר ויוצא מהכוח אל הפועל. אבל בעומק אם כן, בילד, יש דבר והיפוכו. אבל זו סוגיא רחבה ועמוקה.

שיהיה כתיבה וחתימה טובה ושנה טובה לכולם. נזכה בעז"ה לגאולה הכללית וגם לגאולה הפרטית במהרה רה דיין. כתיבה וחתימה טובה ושנה טובה לכולם. ■

ליקוטים לפסח

שבילים ודבקות במקור

לבש, לבוש, אותיות השורש של שביל. והענין: כל השפע שאדם מקבל מן הקב"ה [אם אינו נמצא בדבקות גמורה בו ית"ש], הוא על ידי צינורות, על ידי שבילים. וזה סוד הלבושים ששורשם באור מקיף שעל ידם האדם מקבל מן האור מקיף לפנימי.

אולם אמרו חז"ל: "כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרובין". כלומר, כל העולם שאינו דבוק בקב"ה בשלמות, ניזון בשביל חנינא בני, בשביל של חנינא, שהוא גופא שביל שלהם. אולם חנינא בני גופא שהוא דבוק בדבקות גמורה בקב"ה – "די לו בקב חרובין", קב לשון קללה, חורבן. כלומר, אין לו צורך בשבילים שהם סוד בנין כל העולמות, ולדידו הכל כאילו חרב, כאילו אינו, והוא דבק בקב"ה בבחינת "אתה הוא עד שלא נברא העולם".

וזש"כ בגאולת מצרים "ואת ערום" וגו', כלומר בלא לבושים. ודייקא אז זכו למהלך של "לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח", שהם בחינת שבילים, אלא "הקב"ה בכבודו ובעצמו" (בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' קלג)

חובת השעה – מסירות נפש

"ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים" (הגש"פ). ונודע טעם הדבר, מפני שבני ישראל היו במצרים במ"ט שערי טומאה, ואילו נכנסו לשער הנ' לא היתה להם גאולה, ולכך גאלם הקב"ה רגע לפני שנכנסו לשער הנ'.

וידועים דברי ה"אור החיים" הקדוש שבגלות האחרון יכנסו בני"ל לשער הנ', וזאת מפני שיש בידם את התוה"ק שבכחה יכול האדם לצאת משער הנ'. שאין מצבינו עתה כמו בני"ל במצרים שעדיין לא ניתנה תורה, ולא היה בכחם לצאת מהשער הנ', משא"כ אנו לאחר שניתנה תורה בכוחינו לצאת משער הנ'. אלו דברי קודשו של ה"אור החיים" הקדוש.

בכדי להבין מדוע דוקא ע"י התוה"ק אפשר לצאת משער הנ', צריך להבין את עומק הדברים. דע שאין הכרח שכל לומד תורה יצא משער הנ'. נדרשת מדרגה גבוהה בכדי לצאת משער הנ'.

איזו מדרגה של תורה מוציאה את האדם משער הנ'? תורה כנ־תינתה מסיני! תורה בצורה שנאמרו לבני"ל ב' הדברות הראשונות "אנכי ולא יהיה לך" שמפי הגבורה שמענום.

ואמרו חז"ל (שבת פח ע"ב) שעל כל דיבור ודיבור פרוחה נשמתם. רק הלומד תורה במסירות נפש גמורה – תורה זו מצילה ומוציאה אותו משער הנ'.

ב' סוגי ראשית לשנה

יש ב' ראשים לשנה: תשרי וניסן. בתשרי נברא העולם, והוא בחינת ראש של העלם, כיון שכאשר ברא הקב"ה את העולם, לא היה בעולם מי שיכיר גילוי זה. נמצא שהוא ראשית של העלם, ולכך נאמר בו "בכסה ליום חגנו", בחינת כיסוי.

לעומתו ניסן הוא ראשית של גילוי, שהקב"ה גאל את בני ישראל בגילוי. וכן אמרו: "בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל", שאז יהיה הגילוי הגמור של הבריאה, ולכך זה ייעשה בחודש ניסן, שהוא בחינת גילוי כנ"ל. (בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' קלג)

הגעלת כלים – מהותה

הגעלת כלים. שורש מלת הגעלה, געל, אותיות עגל. והענין: יש אור וכלי. האור בחינת יושר, והכלי בחינת עיגול. נמצא מדת הכלי עגול, ותיקונו ע"י הגעלה, שזה בחינתו.

הרי שישנם ב' אופנים של תיקון: א. ע"י ריבוי אור, וזוהי בחינת הארת קו היושר. ב. ע"י סילוק הרע מן הכלי לפי בחינתו, והוא בחינת עיגול, הגעלת כלים.

ובאמת בפנימיות, לעולם כל תיקון הוא ע"י ריבוי אור, אלא שיש ריבוי אור בלא לבוש, שגם ההתראות החיצונית בצורה של אור, קו יושר, ויש ריבוי אור שמולבש בצורה של תיקון הרע לפי בחינתו, וזוהי בחינת עיגול, הגעלת כלים. (בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' קמז)

פסח

פסח, אותיות ספח, לשון מספחת, לשון תוספת. הענין: עד יציאת מצרים, עד פסח – היה מהלך של ג' אבות ותולדותיהם. אולם בפסח, נוספו על בני ישראל הערב רב, והם בחינת ספח, מספחת לבני"ל. והוא שורש התרחבות גבולות הקדושה מעבר לשורש בני"ל.

(בלבבי ח"י, קול דממה דקה - עמ' רמ)

גאולה העתידה בבחינת גילוי העצמיות

בגאולת מצרים כתיב "לא ע"י מלאך, ולא ע"י שרף, ולא ע"י שליח, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו" (הגש"פ). לעומת זאת הגאולה העתידה תהיה בבחינת "למעני למעני אעשה", כלומר, "בעצמו" ללא "בכבודו". כבודו, היא נקודת החיצונית של העצמיות, ובגאולה העתידה לא יהיה גילוי של החיצונית, של הכבוד, אלא גילוי של הפנימיות, של העצמיות.

והענין, שהרי כתיב: "כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו" (ישעיה מג, ז), ולאחר שתתגלה תכלית הבריאה, "לכבודו", כבודו ית"ש – אזי יתגלה שיש תכלית נעלה מזו, והיא גילוי עצמותו ית"ש, דבקות בעצמותו. (בלבבי ח"ה, מילי דעבודה - מאמר נה)

ליקוטים לפסח

כאשר זוכה האדם להשיג את החושך, אזי החושך נעשה פנימי והא"ס מקיף. והמשכיל יבין, שבפנימיות, כל אור הוא חושך, וכל חושך הוא אור, כי האור הוא המעלים את האמת הפנימית שהיא החשך.

לכן במצרים קדמה מכת חשך למכת בכורות, כי מכת בכורות היא בחינת גילוי הא"ס, "אני יוצא בתוך ארץ מצרים", וקודם לכן החשך, בחינת "ישת חשך סתרו", כנ"ל.

ובפנימיות זוהי הקבלה לידיעה ובחירה. כי יום בחינת פעולה, בחינת בחירה, משא"כ לילה, חשך, בחינת שינה, בחינת שתיקה, בחינת

נת ידיעה. (בלבבי ח"ה, קול דממה דקה - עמ' קמט)

מכת בכורות

כתיב: "כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים" (שמות יא, ד). הענין, כי במכת בכורות התחילה להתגלות בחינת כתר, ותחילה נגלתה בחינת מלכות שבכתר, וזוהי בחינת דוד, שבחינתו חצות לילה. ולכך כתיב "אני", בחינת מלכות הנקראת אני. ומשום כך מת כל בכור, כי נגלה הראשית האמיתי שהוא הכתר, וכל ראשית אחר

בטל. (בלבבי ח"ה, קול דממה דקה - עמ' שפט)

הצלה מן הסכנה - כיצד?

כתיב: "ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר" (שמות יב, כב), ופירש"י: "מגיד מאחר שניתנה רשות למשחית לחבל אינו מבחין בין צדיק לרשע". מהי, אם כן, העצה להנצל מן המשחית? להיות אין! עם יש, עם ממשות, אפשר להתעסק ולהזיק לו, אבל אדם החשוב בעיני עצמו לא ין, שאינו דואג למען עצמו כלום, שביטל את אנוכיותו לגמרי - אדם כזה הריהו כמי שאינו, ומי שאינו, אין שייך

להזיק לו. (בלבבי ח"ה, מילי דעבודה - מאמר עה)

גילוי האין סוף

הנה כל דבר, האחיזה שבו היא מצד הסוף שבו, כי סוד הנבראים הוא סוד הגבול, סוד הסוף, ולכך האחיזה שלנו בכל דבר, היא מצד הגבול, מצד הסוף.

והנה בים סוף הים נקרע, כלומר, התבטלה בחינת סוף שבו, ואז ראו כביכול את הא"ס, ואמרו "זה א-לי ואנוהו", כי התבטלה בחינת הסוף של הדבר, ונגלתה בו בחינת האין סוף. כי אין סוף ענינו שלילת הסוף המושג.

ומעתה הבן, שכשם שיש ים סוף, יש סוף - כן בכל דבר יש סוף, אבן סוף, שולחן סוף, וכו' וכו'. וכשם שבים סוף נתגלה הא"ס, ואמרו "זה א-לי ואנוהו" - כן בכל דבר, יש ביטול הסוף שבו, וגילוי של האין סוף דרכו, אלא שים סוף יצא מן הכלל ללמד על הכלל

כולו. (בלבבי ח"ה, קול דממה דקה - עמ' רטו)

אין המובן תורה רק מלשון חכמת התורה, אלא תורה מלשון הוראה, ואדם הרוצה לצאת משער הנ', צריך מסירות נפש גמורה למען השי"ת, למען הוראותיו. זו הדרך היחידה לצאת משער הנ' של הטומאה. מסירות נפש! (בלבבי ח"ה, מילי דעבודה - מאמר עו)

שאלה ותשובה מיניה וביה

בדין סיפור יציאת מצרים בליל הסדר, ההלכה היא שצריך להיות בצורה של שאלה ותשובה. ואם אין מי שישאל, הוא שואל את עצמו ועונה.

הענין: "מי קיימא לשאלה". כלומר "מי", בחינת בינה, בחינת תשורה, שם המקור לתשובה. אולם בספירת כתר, אין זיווג חיצוני, אלא זיווג מיניה וביה. ושם הוא שואל ומשיב לעצמו, בחינת בינה שבכתר. ולכך המדרגה היותר עליונה, שהוא עצמו שואל ומשיב, ולא שאלה חיצונית.

למעלה מזאת יש בחינת כתר דכתר, ששם אין שאלה כלל, וד"ל.

(בלבבי ח"ה, קול דממה דקה - עמ' כב)

סוד התקופה

כתיב: "גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים בעיני עבדי פרעה ובעיני העם" (שמות יא, ג), וזה נאמר לאחר מכת חושך, לפני מכת בכורות.

הענין: משה בחינת גואל, בחינת כתר. ועתה, לאחר מכת חושך, כנגד ספירת חכמה, נשאר רק כתר. ולכך, כולם הכירו בכתר דקדושה, כי בטלו מהם כל המחיצות. חוץ מפרעה, שהוא כתר דטומאה, ולכך עדיין לא נתגלה לו כתר דקדושה. רק במכת בכורות, נתגלה כתר דקדושה, ובטל כתר דטומאה, פרעה, ואז גם הוא

הכיר בכך. (בלבבי ח"ה, קול דממה דקה - עמ' שפח)

חושך ואור

במצרים תחלה היתה מכת חשך, ולאחר מכן מכת בכורות. עומק הדבר: יש ע"ס כנודע, והם בחינת הארות. ספירה לשון ספיר, הארה. מעל בחינה זו, יש את החושך היסודי, כמ"ש הרמב"ן בריש ספר בראשית, והוא בחינת "ישת חשך סתרו", והוא עליון וקדום למדרגת "ויהי אור". זוהי בחינת שתיקה. כלומר יש עשר מאמרות, עשר דיברות, בחינת אמירה, דיבור, ומעל בחינה זו יש בחינת שתיקה, שהיא השתקת האמירה והדיבור.

ביאור הדברים: הע"ס הם לבוש לא"ס, והכלל היסודי הוא, שבכל מעבר מיש ליש, מוכרח אין ביניים. וכן הכא, במעבר מן הע"ס, עשר הארות, לא"ס, האין ביניים הוא בחינת חשך, "ישת חשך סתרו", שהוא הלבוש הדק המעלים את השגת הא"ס, ועל גביו יש את לבוש הספירות, ההארות.

ליקוטים לפסח

תפילה - חיובי או שלילי

לפני קריעת ים סוף, בשעה שמצרים רדפו אחרי בני ישראל, כתיב: "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" (שמות יד, טו), ופירש"י: "למדנו שהיה משה עומד ומתפלל, אמר לו הקב"ה לא עתה להאריך בתפלה שישראל נתונים בצרה".

ונודעה הקושיה, אם לא עכשיו אימתי? הלא כך לימדנו חז"ל תמיד, שבעת צרה יש לנו לתפוס אומנות אבותינו בידינו ולהתפלל לקב"ה. מדוע כאן העבודה בדיוק ההיפך, לא להתפלל?

נתבונן ונראה. אדם ניגש לתפילה בשעה שהוא רוצה דבר מה. עומדות לפניו ב' אפשרויות או יותר מכך, ויש לו רצון באפ" שרות פלונית דוקא. נמצא, שיש כאן יש עצמי, יש כאן רצון עצמי.

זהו סוד העבודה בקריעת ים סוף, להגיע לביטול עצמי גמור שאין לי שום רצון כלל, לרצות רק מה שהקב"ה רוצה; אם רצונו שיחיה - הנני רוצה לחיות, ואם להיפך - להיפך.

בשעה שבני ישראל יצאו ממצרים, היה להם רצון לצאת, כדכתיב: "ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה, וישמע אלקים את נאקתם" (שמות ב, כב-כג). עתה נדרשה מהם עבודה גבוהה יותר, לא לרצות כלום, למסור את נפשם במסירות נפש גמורה לקב"ה, שאם רצונו ית"ש שימותו - יעשו זאת בנפש חפצה. תפילה במצב זה היא, אפוא, גריעותא ולא מעליותא. (בלבבי ח"ה, מילי דעבודה - מאמר עט)

החדש, ולא יתעסקו עם היש הישן בצורה כל שהיא. ואפילו תפילה, היא בגדר התעסקות עמהם, ואין צורך כלל בתפילה, כי כל מהלך התפילה הוא בדבר שהוא יש, אולם בדבר שהוא כבר במהלך של הפיכה מיש לאין, הרי שאין צורך בתפילה. "מה תצעק אלי", "לא עת תפלה היא אלא בעתיקא תליא מילתא". ומעין זה בגמ' (גיטין ז עא): "שלח ליה דום לה' והתחולל לו. דום לה' והוא יפילם חללים לפניך". "דום" בחינת שתיקא.

והנה שם בילקוט אמרו, "ר"מ אומר: ה' ילחם לכם" - אם כשתהיו שותקין, ק"ו כשתהיו נותנין שבח והלל וכו'. אמרו ישראל למשה: משה רבינו, מה עלינו לעשות? אמר להם: תהיו מפארים מרוממין ומשבחין וכו'. באותה שעה פתחו ישראל פיהם ואמרו שירה 'אשי' - רה לה' כי גאה גאה".

ביאור הדברים: ההבנה הפשוטה היא, שיש לומר שירה על "יש" שאדם מקבל דבר. אולם כבר נתבאר לעיל שיש יש, אין, ויש. ומגלה לנו ר"מ, שאין צורך לחכות עם השירה עד היש החדש, אלא כבר במהלך של האין ישנו מהלך של שירה. כי עצם האין, מצד החיצוניות הוא נראה העדר, אולם מצד הפנימיות, מצד הבנין - הוא קנין גדול, וראוי לומר עליו שירה. וביאורו כנ"ל, שכבר באין אדם מקבל מהלך של "מה תצעק אלי בעתיקא תליא מילתא", והוא קנין גדול, ביטול האני, והחזרתו לקב"ה. (בלבבי ח"ה, קול דממה

דקה - עמ' מח)

גלות אחרון מחובר לגלות ראשון

"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". הענין: ישנם ד' גלויות, כנגד ד' אותיות שם הוי"ה. וגלות מצרים היא כנגד קוצו של י', ולכך שווים הם זה לזה. (בלבבי ח"ה, קול דממה דקה - עמ' תב)

פסח וימי הספירה בנפש האדם

הנה ליל פסח בחינת מוחין דגדלות, ואח"כ מסתלקים, ויש ספירה, כנודע.

ובאמת, כל זה בתוך הזמן, אולם מעל הזמן יש את שתי הבחינות יחדיו - מוחין דגדלות וספירה. והרי שיש לאדם את מצב הנפש העליון שבו, שהוא למעלה ממדרגתו, והוא בחינת ליל פסח, וכן יש בו את כח הבנין המיוסד כפי מד' רגתו, שהוא בחינת הספירה.

ואילו היתה לאדם רק בחינת ליל פסח בתמידות, הרי זה דמיון. וכן להיפך, אילו היתה לאדם רק בחינת הספירה, הרי שחסרה לו ההתקשרות העליונה, שהם המקיפים. (בלבבי ח"ה, קול

דממה דקה - עמ' קה) ■ מהספר בלבבי משכן אבנה מועדי השנה

כתר

אחד מן הדברים שצריך כוס, עיטור. ואמרו (ברכות, נא, ע"א) ר' יהודה מעטרהו בתלמידים, רב חסדא מעטר ליה בנטלי. בחינת כתר, עטרה. מתלמידי יותר מכולם. וכן נטלי, עולה מלכות לכתר.

ואמרו (שם) י' דברים נאמרו בכוס. ועיין גר"א (יהל אור, ח"ג, לד, א-ב) עטור - כתר. עיטוף - מלכות. חי - יסוד. מלא - ת"ת. הדחה ושטיפה - חו"ג. מקבלו בימין - נצח. נותן בו עיניו - הוד. מסלקו וכו' - חכמה, י. משגרו וכו' - בינה. ושורש מקור דבריו בזה"ק (דברים, עקב, רעג, ע"ב), וקצת בשינוי. וכן בתיקונים (תיקון מז, פה, ע"א). ועיין זה"ק (תיקונים, תיקון כא, סא, ע"ב) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, כוס איהי אלקים בחושבן, דסליק לחשבנן כינוי, במאי אתמליאת באת י', ואתעבידת כוסי רויה, ובגין דא, כוס צריך עשרה דברים. ועוד. עיין באר מים חיים (וירא, יח) אהי"ה אדני", גימי כוס. אהי"ה - כתר, אדנות - מלכות. יחודם.

חכמה

אמרו (ברכות, נא, ע"ב) ומגביהו מן הקרקע טפח. ופירש בגר"א (יהל אור, ח"ג, כח, ע"ג) ה' אצבעות הם טפח, ופירש שם את דברי הזה"ק, שבינה פותחת אות י' של חכמה לה' ונעשה יפ"ה, נ' שערי בינה.

ואמרו (ב"ב, כה, ע"ב) הרוצה להחכים ידרים שמנורה בדרום. וכתוב (שמות, כה, לא) גביעה, ופירש"י, הן כמין כוסות שעושין מזכוכית, ארוכים וקצרים. בינה

זה"ק (פנחס, רמד, ע"ב) - כוס ישועות אשא. מאן ישועות, ה' אצבען, דאינון לקבל ה' ספירן דכוס דאיהו אלקים חיים בבינה, מתפשטא בהון לחמשין תרעין ה' זמנין עשר, באת י', דאיהו י' דברים דתקינו רבנן בכוס.

ועוד. אמרו (שם) לשלשה צריך כוס אמאי, בינה איהי תליתאה מעשר ספירן מעילא לתתא, ובגין דא פחות משלשה לא צריך כוס. ועיין זה"ק (תיקונים כח) יין דכוס של ברכה עליה אתמר, ויין ישמח לבב אנוש, דתנן פקודי ה' ישרים משמחי לב, וכו', ואם לאו אתקיפאת כוס התרעלה, ויין דיליה עליה איתמר, תנו שכר לאובד, ויין למרי נפש.

דעת

גבי כוס של ברכה אמרו (ברכות, נא, ע"ב) ונותן עיניו בו, כי היכי דלא ניסח דעתיה מיניה. ועוד. מבדיל על הכוס. אם אין

דעת הבדלה מנין. ועוד. כנודע כוס ראשון ושני בפסח כנגד חו"ב, וכוס שלישי ורביעי כנגד דעת, חו"ג שבו שהם חד. ולכך אמרו (פסחים, קח, ע"א) בין הכוסות הללו (ראשונים) אם רצה לשתות ישתה, בין שלישי לרביעי לא ישתה. כמבואר בשער הכוונות.

ובקלקול אמרו (סנהדרין, מג, ע"א) דאמר ר' חייא בר רב אשי אמר רב חסדא, היוצא ליהרג משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתטרף דעתו. ואמרו (במ"ר, נשא, י) נתנו חכמים שעור לשכרות בארבעה רביעית יין חי, שהם ד' כוסות. שתה אדם כוס אחד שהוא רביעית, יצא האדם מרביעית דעתו. שתה שני כוסות, יצאו שני חלקים מדעתו. שתה שלשה כוסות, יצאו שלשה חלקים מדעתו, ולבו נטרף, מיד הוא מתחיל לדבר שלא כהוגן. שתה כוס רביעית, יצא כל דעתו, נשתעממו כל הכליות, ונטרף לבו, והלשון נפסק, מבקש לדבר ואינו יכול, אלא לשונו עגום.

חסד

ב"ב (צז, ע"ב) - בכוס של ברכה שאין מברכים עליו עד שיתן לתוכו מים (עיין ברכות, נ, ע"א). מיזוג מים, חסד, עם יין, דין.

כתיב (חבקוק, ב, טז) כוס ימין הוי"ה. ואיתא בזה"ק (ויצא, קסה, ע"ב) כוס של ברכה לא אתברכא אלא בסטר ימינא. ובגין כך בעוד דאתער ימינא לגבי כוס של ברכה, שמאלא לא תסייע ימין (ועיין שם, ויחי, רנ, ע"א. שמות, משפטים, קד, ע"א). ושם (תרומה, קלח, ע"ב) כוס של ברכה דאצטריך לקבל ליה בימינא ובשמאלא, וכל עקר לא אשתאר אלא בימינא. ושם (קמג, ע"ב) אבל שיר השירים ודאי כוס של ברכה דאתיהיב בימינא. ושם (קנו, ע"ב) כוס של ברכה אצטריך למיהב ליה בימינא ובשמאלא, ולקבלא ליה בין תרוויהו, בגין דאתיהיב בין ימינא ושמאלא, ולבתר ישתביק ליה בימינא, דהא מתמן אתברכא.

ועוד. עיין זה"ק (דברים, רעג, ע"ב) כוס דזיכולו, כו"ס בחשבון אלקים (דין) ויכלו ע"ב (גימי חסד) דכליל לון, כלה קדישא (ע"י ת"ת).

גבורה

כתיב (ירמ"י, כה, טו) קח את כוס היין החמרה הזאת מידי והשקית אתו את כל הגוים וגו', ושתו והתגעשו והתהללו מפני החרב. והוא כוס גבורה דקלקול. והיפוכו כוס גימי אלקים, (זה"ק, פנחס, רמ"ד, ע"ב), דין של קדושה. ועוד. כתיב (שם, נא, ז) כוס זהב. זהב, גבורה. בבל נקראת כוס זהב (עיין ירמיה, נא, ז). ומצד כך כוס מלשון כסם, חתך, מלשון כסס, מנין.

הוא הזכר הוא הברית. ובקלוקל ח"ו איכא כוס עקרין (שבת, קי, ע"א). ובתיקון אמרו (ויק"ר, יב, ג) שתורה נעשית כוס עקרין לבית מעין שנאמר רפאות תהי לשרך. והוא במקום בין הכוסות, מקום הקיבה, שצורתה כעין כוס.

ועוד. יסוד - שלום. ואמרו (נדרים, לח, ע"ב) כוס של שלום, מאי ניהו, הכא תרגימו כוס של בית האבל, במערבא אמרי כוס של בית המרחץ. ועוד. כוס יין גימ' יוסף - יסוד. ו"פ הוי"ה, גימט' יוסף, יסוד מדה שישית.

מלכות

זה"ק (ויצא, רנ, ע"ב) - ת"ח, כנס"י (מלכות) כוס של ברכה אקרי, וכו'. וכוס של ברכה לאתחברא דוד מלכא באבהן. ועיין זה"ק (תיקונים, תיקון מז, פה, ע"א) הכוס, איהו ברזא דיאהדונה"י, דאיהו כ"ו-ה"ס. ועיין זה"ק (תיקונים, קמד, ע"א) שובי שובי ד' זימנין בארבע אתון דילה דאינון אדני"י, ונחזה בך בארבע אתון דיליה דאינון יהו"ה. אמר קב"ה לגבי ישראל, ד' זמנין שובי בשכינתא בתיובתא, ונחזה בך בארבע כוסות דפורקנא דאינון בפסח דחייבין ביה ישראל למשתי ד' כוסות. ואמרו (פסחים, צט, ע"ב) אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסיב, לא יפחתו לו מארבע כוסות של יין ואפילו מן התמחוי. תמ-חוי, נחש, חוי, חויא. לסלק העניות שבמלכות.

נפש מעשה. ואמרו (כתובות, עה, ע"ב) חזקה אין אדם שותה בכוס א"כ בודקו. ואמרו (נדרים, כ, ע"ב) מכאן אמר רבי, אל ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר.

רוח פסחים (פו, ע"ב) - דתניא, השותה כוסו בבת אחת, הרי זה גרגרן, שנים דרך ארץ, שלשה מגסי הרוח.

נשמה זה"ק (פנחס, רמד, ע"ב) - כוס בגימ' אלקים, ומתמן נשמתא, דאיהי על שמיא כוס, וכו'. ואוקמוה בכוס שצריך הדחה ושטיפה, הדחה מבחוץ ושטיפה מבפנים, ורזא דמלה, שיהא תוכו כברו. מאן דזכי לנשמתא מהאי כוס למהוי נשמתא דכיא מלגו ומלבר, וכו'. ובגין דא אמר רבן גמליאל, מי שאין תוכו כברו לא יכנס לביהמ"ד, בגין דלאו איהו מסטרא דאילנא דחיי, אלא מעץ הדעת טו"ר.

חיה אחד מעשרה דברים שנאמרו בכוס (ברכות, נא, ע"א) כוס חי. התגלותו ביסוד, אבר חי, ושורשו בחיה.

יחידה כוס חמישי, כנגד יחידה, ועיקר גילויה לעת"ל.

■ המשך בע"ה בשבועהבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלוון זה - להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

ועוד. עיין זה"ק (תרומה, קעג, ע"ב) השיב אחור ימינו, כדון כוס של ברכה אתיהיב בשמאלא וכו', שריאו עלאי ותתאי למפתח עליה קינה, ומאי קאמרי, איכה, אי-כה, אי-כוס מסטרא דימינא. ועיין זה"ק (פקודי, רמו, ע"ב) אית כוס ואית כוס, דא לטב ודא לביש. ויש כוס של יין ויש כוס של דם כמ"ש (יומא, נו, ע"ב, ועוד). ויש כוסות של מים (סוכה, כא, ע"א), כוס של שמן (שה"ש, א).

וגבי פרה אדומה אמרו (ע"ז, כד, ע"א) כוס של אדום מעבירין לפניה בשעה שעולה זכר.

תפארת

כתיב (תהלים, טז, ה) הוי"ה מנת חלקי וכוסי. הוי"ה בת"ת. ועיין זה"ק (כי תצא, רעו, ע"ב) ואנת (משה) וא"ו, מלא דילה, כוס מלא. בקדמיתא כס-יה, ולבסוף כוס מלא ברכת ה'. אות וא"ו, ת"ת. ממלא כס לכוס. וכן כתבו שם (עקב, רע"ג, ע"ב) כס בלא ו' כמו כס שהוא פגום. ואמרו (ברכות, נא, ע"א) א"ר יוחנן, כל המברך על כוס מלא (ת"ת) נותנין לו נחלה בלי מצרים. ובחינת יעקב, נחלה בלא מצרים.

ואמרו (ב"ר, יד, טו) ה' אלקים, למלך שהיו לו כוסות ריקים, אמר המלך אם אני נותן לתוכן חמין הם מתבקעין, צונן הם מקריסין, ומה עשה המלך ערב חמים בצונן ונתן בהם ועמדו וכו', הריני בורא אותם במדת הדין ובמדת הרחמים, והלואי יעמוד. וזהו אצל ישראל, אולם אצל אוה"ע נשאר רק חמין, דין. כמ"ש (שם, טז, ד) עתיד הקב"ה להשקות כוס תרעלה לאוה"ע ממקום שהדין יוצא.

נצח

נצח, גובה, למעלה. בחינת גביע, לשון גבוה. כוס ישועות אשא. ועיין זה"ק (כי תשא, קפט, ע"ב) כוס דברכה יהיה נכון בראש ההרים וכו', ונשא מגבעות (לשון גביע), אצטריך למהוי זקיף מן פתורא שיעורא דאקרי בורת. ועי"ש (כי תשא, קצ, ע"א).

הוד

הוד והדר, שורש לויפי. ואמרו (שבת, עו, ע"ב) המוציא יין כדי מזיגת כוס. תנא, כדי מזיגת כוס יפה, ומאי כוס יפה, כוס של ברכה.

יסוד

עיין זה"ק (תיקונים, תיקון מז, פד, ע"ב) ואיהי כוס דיין, דאיהי יין חושבן סוד מן יסוד. וצריך ביה י' דברים כמה דאוקמוהו מארי מתניתין, ואינון כחשבן י' מן יסוד. ועיין בגר"א (שם) שהוא עטרת יסוד, מלכות דיליה, בחינת י'. והיין שבתוכה

בלבבי משכן אבנה

BS"D | SPECIAL ISSUE | Shivii shel Pesach 5780

שירת האישה באספקלריה יהודית

What Are Women Doing All Day In Gan Eden?

We all received the Torah at Har Sinai, which we celebrate on the festival of Shavuot. Ever since standing at Har Sinai, Jewish men spend their time learning the Torah. What about women? What special significance does the Torah have for women, being that women do not have the mitzvah to learn Torah?

It is written, "Do not forsake the Torah of your mother."¹ What does this mean? What Torah does a mother learn? She doesn't learn Gemara or the Zohar.

In order to answer this question, we need to reflect on the following. After Shavuot, what do the women take from it for the rest of the year?

We know that when a person dies, the soul ascends to Gan Eden. But what exactly does everyone do in Gan Eden? And specifically, what do the women do in Gan Eden? Exploring this will help us understand what a woman's Torah is, and what part of Torah will remain with them after Shavuot is over.

The Song Of Miriam

The Torah is replete with stories, many of which are very applicable

1 Mishlei 1:8

continued on page 7

הנשים בגן עדן, נזכה להבין גם כיצד מתחברות הנשים להר סיני, ומהי ההכנה של כל אשה ואשה לחג מתן תורה.

יחודיותה של מרים הנביאה

בכללות ממש, כאשר אנו מתבוננים בחמישה חומשי תורה, ניתן להבחין שבאופן כללי הם מחולקים לשני חלקים: חלק אחד של סיפורים, כפי שמובא בספר בראשית, בחלקו הראשון של ספר שמות, קצת בספר במדבר, ומעט מספר דברים. והחלק השני, אלו תרי"ג המצוות שמוזכרות בשאר חלקי התורה.

כעת נתבונן. עבור מה סיפרה לנו התורה את כל אותם סיפורים?

כמובן שהתשובה הידועה היא, כדי שנלמד מכך מוסר והנהגות טובות. אכן, תשובה אמיתית ונכונה, אולם עלינו לדעת כי בעומק יש בזה לימוד רחב יותר, שיכול להשפיע על כל תפיסת החיים שלנו.

ברור ופשוט, שחלק הסיפורים שנמצא בתורה בודאי שייך גם לנשים, וא"כ כאשר אנו מבקשים לדעת מהי תכליתן של הנשים, עלינו לבדוק איזו אשה מוזכרת בתורה לשבח על כך שעשתה משהו מיוחד.

כידוע, האשה שמוזכרת בתורה לשבח על מעשיה, הינה מרים הנביאה אחותו של משה רבינו.

ישנה מסכת בתלמוד בבלי, שנקראת מסכת גן עדן [כמובן, צריך לדעת שיש גם מסכת גיהנם...], שבה כתוב את כל המדורים שישנם בגן עדן. וכאשר מוזכר שם המדור שבו נמצאות הנשים הצדקניות, לא מופיע שם המדור של שרה אמנו,

שייכות הנשים למעמד הר סיני

כידוע, במעמד הר סיני עמדו הן האנשים והן הנשים, כולם שמעו את עשרת הדברות, את דבר ה', כולם קיבלו את התורה בהר סיני.

והנה, המורשת העיקרית שנשארה לאנשים לאחר מעמד הר סיני, היא לימוד התורה, מצות תלמוד תורה.

אולם שומה עלינו להתבונן, איזו מורשת נשארה לנשים ממעמד הר סיני, אלו דברים יכולות הנשים ליישם כדי להתחבר לאותו מעמד נשגב שלא היה כמוהו בכל ההיסטוריה?

זאת ועוד, כאשר מגיע חג השבועות בכל שנה ושנה, לאיזו נקודה יכולות הנשים להתחבר ולהשתייך לחג מתן תורה?

עיסוק הנשים בגן עדן

לפני שנשיב על השאלות השרשיות הללו, נעמיק חקר בשאלה שונה, שהשורש שלה הוא אחד.

כולנו מאמינים ויודעים, כי אדם שמקיים מצוות בעולם הזה, לאחר שהוא מסתלק מהעולם, הוא מגיע לגן עדן.

מה עושה האדם לאחר שהוא מגיע לגן עדן?

כמובן, שגברים הזוכים לשבת בגן עדן, כשם שהם למדו תורה בעולם הזה, כך הם יזכו ללמוד תורה בגן עדן. אולם עלינו לשאול את עצמנו, מה עושות הנשים שזוכות ומגיעות לגן עדן, במשך כל כך הרבה שנים?

לכשנבין ונלמד מדברי רבותינו מה עושות

שירת האישה באספקלריה יהודית

ויתירה מכך, את המבט הכללי ששזור את השתלשלות ההיסטוריה מדור לדור.

נאמר בפסוק: "שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך" (משלי א, ח). ולכאורה צריך להבין איזו תורה מלמדת האם, הרי מעולם לא שמענו שהאם לומדת עם בניה משנה או גמרא, מדוע, איפוא, מייחס הפסוק לאם את לימוד והנחלת התורה.

אכן לאור האמור, דברי הפסוק מובנים בהחלט, שמאחר ולנשים יש את החלק שלהן בתורה שעניינו מבט של שירה, הרי שזוהי התורה שהאם מלמדת את בניה, הסתכלות נכוחה על מאורעות החיים, והבנה נכונה של כל מקרה ומקרה יש את המהלך שלו בשרשרת הארוכה של החיים.

כל אם מגדלת את ילדיה משעה שהם נולדים, לאחר מכן היא ממשיכה ומלווה אותם בכל שלבי הגידול שלהם, עד שלימים הבן נעשה בר מצוה, הבת נעשית בת מצוה, ובדרך כלל הם גדלים בעוד מספר שנים וזוכים בס"ד להיכנס תחת החופה.

על כך דרשו חז"ל (סנהדרין כב ע"א) את הפסוק "מוציא אסירים בכושרות" (תהלים סח, ז), שהמילה "בכושרות" הינה נוטריקון של המילים 'בכי ושירות'. כלומר, כשתינוק נולד, הוא יוצא ממעי אמו כשהוא בוכה, אך כשזוכים להכניסו למעמד הנישואין, זהו השלב של השירה, בו מודים ומשבחים לקב"ה שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

מה עניינה של אותה שירה, מדוע היא פורצת דוקא בשלב זה?

כאשר מגיעים לשלב משמעותי בחיים, באופן טבעי עוצרים לרגע, מתבוננים מה קרה מהרגע שהילד נולד, כמה השקעה נצרכה עבור גידולו, מביטים על כל האירועים שעברו עליו עד שהוא מתחתן, ומכאן ואילך השירה פורצת מאליה.

זהו תפקידה האמיתי של כל אם בישראל להנחיל לילדיה: "תורת אמך", תורת המבט הכללי על החיים, שלב אחרי שלב, אותן חוליות המרכיבות את השרשרת שיוצרת את השירה.

שירה של תורה השייכת לנשים.

תחילה נתבונן. בדרך כלל כאשר בני אדם מעוניינים לחבר שירים, יש שלוקחים פסוקים ומלחינים להם מנגינה כל שהיא, ויש שמחברים את מילות השיר על בסיס כל מיני הגיגים ומחשבות.

אולם אם נתבונן בעומק, הרי ששירה יהודית אמיתית - שורשה מלשון שרשרת. ולפיכך, עניינה של שירה יהודית שורשית הינו חיבור של חוליה לחוליה, היינו צירוף של אירועים ומקרים שבתחילה נראה כאילו אין כל קשר ביניהם, אך כשרואים את התכלית הנפלאה שלהם לבסוף, נוצרת מכך שירה והודאה הפורצת מעומק הלב.

כח השירה האמיתית והשורשית, עניינה לצרף את הדברים שלב על גבי שלב, ולהגיע לפרץ של הודאה לבורא כל העולמים על הנהגתו המופלאה את עולמו.

ניקח כדוגמה את הענין של יוסף הירוד למצרים. כמובן שבתחילה כשנחשפים לתהליך של הגעתו לשם, ולכל הקורות עמו בשותו בנכר, שכוללים את השלכתו לבור, מכירתו מאדון לאדון, התעמרות אשת אדוניו שמובילה אותו לבסוף אל בית הסוהר וכו', הדבר מביא לידי בכי וצער.

אולם כשמתוודעים לסוף הטוב, ורואים כיצד שישים ריבוא בני ישראל יצאו ממצרים ברכוש רב, השירה וההודאה מקרב הלב פורצת מאליה.

אדם שאינו מתבונן, הרי שהוא מביט על כל פרט בחייו כדבר נפרד ונבדל לעצמו, אולם כאשר מתבוננים עמוק יותר על החיים, הרי שמצדדים את המקרים וההתרחשויות שעוברים על כל אחד ואחד כמו שרשרת, מבחינים כיצד לכל חוליה בשרשת הזו יש מטרה ותכלית ברורה, ובכך מתגלית שירה נפלאה.

תורת אמך - שירת אמך

זהו הכח האמיתי שנמסר לנשים, שכל אם בישראל תנחיל לצאצאיה את ההסתכלות המיוחדת הזו על מאורעות החיים הפרטיים,

רבקה אמנו, לאה אמנו, או רחל אמנו, אלא מדור הנשים הצדקניות שייך דוקא למרים הנביאה.

ומה עושות שם הנשים הצדקניות?

הן ממשיכות את השירה של מרים הנביאה שהתחילה לאחר קריעת ים סוף!

ואם נשאל את עצמנו, כמה זמן אפשר לשיר את אותו שיר? התשובה לכך היא, שיסוד השיר הינו שירת מרים על קריעת ים סוף, אולם בכל זמן ותקופה מצטרפים בתים וחלקים נוספים לאותו שיר, בהתאם לניסים והנפלאות שמתחדשים בכל עת.

הנה, השירה של מרים בקריעת ים סוף, היתה על כך שבני ישראל השתעבדו במצרים שנים רבות, ולאחר מכן זכו להינצל ע"י עשרת המכות וקריעת ים סוף ולצאת ממצרים.

וברור הדבר, שלאחר קריעת ים סוף לא הסתיימו כל הניסים של כנסת ישראל לאורך הדורות, אלא היה זה תחילת שורש הניסים.

נמצא, שהשירה של מרים ממשיכה כל הזמן, במשך כל הדורות. אך אין הכוונה ששרים תדיר את אותו שיר, אלא כל הניסים שנעשים במשך הדורות כולם, הופכים לשרשרת אחת של שירה ארוכה.

אחד מהשמות שהתורה נקראת, הוא שירה, כפי שמפורש בפסוק: "וענתה בי השירה הזאת לעד כי לא תשכח מפי זרעו" (דברים לא, כא), ומפרשת הגמ' שפסוק זה נאמר על התורה הקדושה.

החלק של התורה שנקרא שירה, זהו החלק ששייך לנשים, משם הן מתחברות למעמד הר סיני, לנתינת התורה, ולחג השבועות שבכל שנה ושנה.

מורשת מעמד הר סיני עבור הנשים

לאחר שהגדרנו כי החלק ששייך לנשים במעמד הר סיני הינו השירה, נשתדל לפשט יותר את הדברים, ולהבין מהי אותה

שירת האישה באספקלריה יהודית

ולכשנתבונן, הרי שבנקודה מסויימת השירה של מרים גבוהה יותר מהתורה של משה רבינו.

בשירת הים שנאמרה ע"י משה רבינו נאמר "אז ישיר משה", 'אז' משמעותו לעתיד לבוא. לעומת זאת בשירת מרים נאמר "ותשר מרים", נמצא שמה שנאמר על משה רבינו לעתיד לבוא, אצל מרים אנו מוצאים שהיא כבר זכתה לזה כבר עכשיו.

לכשנעמיק, נבחין שגנוזה כאן נקודה נפלאה מאד מאד, כאן מתגלה לנו הבנה ברורה מהו חלקן של הנשים בתורה.

ביחס לגברים נאמר במשנה (אבות פ"א מ"א): "משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע" וכו', וכך נמסרה התורה מדור לדור עד לדור שלנו. אולם תורתן של הנשים, נמסרה להן ע"י מרים הנביאה.

בהתהוותו של עם ישראל, היו שלושה אבות וארבע אמהות. כשם שהאבות לא הנחילו לנו את חלק התורה השייך לאנשים, כך האמהות לא מסרו את חלק התורה השייך לנשים, אלא משה רבינו הוא זה שמסר את לימוד התורה השייך לאנשים, ומרים הנביאה הנחילה לנשים את חלק התורה השייך להן, שזוהי השירה שהתגלתה בקריעת ים סוף, ועבורן - היא היא ההכנה הנצרכת לשבועות, לחג מתן תורה.

יישום שירת הנשים בחיי המעשה

לאחר שנתבאר בס"ד כי החלק של הנשים בתורה הינו השירה, עתה ננסה לבאר כיצד אפשר ליישם את הדברים למעשה.

כל אשה צריכה להקדיש מזמנה בכל יום ויום, ולנסות לחשוב מעט מה עבר עליה מהיום שנולדה עד עתה, אלו גלגולים ושלבים עיקריים עברו עליה בחייה, ולהתבונן ולראות כיצד הקב"ה סובב את כל הפרטים.

כל מי שתתבונן על האירועים הפרטיים שלה, היא תגלה 'צירופי מקרים' רבים

תשליכהו" (שמות א, כב), עמד עמרם אביה של מרים ופירש מאשתו. ואז ניגשה אליו מרים בתו וגרמה לו לחזור בו מהנהגה זו, באמרה: 'גזירתך קשה משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, וגזירתך היא בין הזכרים ובין על הנקבות'. וקיבל אביה את טענתה הצודקת, חזר לחיות עם אשתו, ובעקבות כך נולד משה רבינו.

לאחר מכן, כאשר הוכרחו להניח את משה בתיבה ולזרקו ביאור, מרים היא זו שליוותה אותו ודאגה למינקת עבורו, שלא היתה אלא אמו.

נמצא, שכל יציאת מצרים שנעשתה ע"י משה רבינו, מיוחסת למרים הנביאה.

יתירה מכך, לאחר יציאת מצרים, בלכת בני ישראל במדבר, היו להם שלושה מנהיגים: מרים, אהרן ומשה, וכדברי חז"ל הידועים (תענית ט ע"א) שהבאר שליוותה אותם במדבר היתה בזכות מרים, ענני הכבוד שהקיפו אותם היו בזכות אהרן, והמן שירד להם היה בזכות משה.

עוד אמרו חז"ל (סוטה יא ע"ב), ש'בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים'. ולאור האמור, הרי שהאשה הראשונה שבזכותה נגאלו ממצרים, היתה מרים הנביאה.

משמעות שמה של מרים, אומרים חז"ל (שמות רבה, כו) שהינו מלשון מרירות. כלומר, כאשר מרים שרה את השירה, היה זה על מה שהיה נראה בתחילה כבכי ומרורים, ולבסוף הפך להיות שירה.

כמו כן אנו מוצאים בליל הסדר, שבד בבד עם מצוות אכילת המרור, אנו אומרים את ההלל, שבו אנו משבחים מודים ושרים על נס יציאת מצרים, ובזה יש גילוי למהותה של מרים שהופכת את המרירות לשירה.

מעלתה הגבוהה של שירת מרים

נמצא, שכאשר משה רבינו מכין את בני ישראל לקבל תורה בהר סיני, מרים מכינה את הנשים לקבל שירה.

בחינת השירה מתגלה מתוך התבוננות עמוקה

כדי להגיע למצב בו שירת החיים האמורה בוקעת מהלב, נצרכת התבוננות עמוקה.

לפיכך, בחינת השירה מתגלה בעיקר אצל הנשים, כיון שלהן יש יותר זמן להתבונן ולהתחזק באמונה, שהרי הגברים צריכים להקדיש חלק ניכר מזמנם ללימוד תורה, לעומת האשה שפטורה מתלמוד תורה, ולכן יכולה להקדיש את עיקר המחשבה שלה להתבוננות באמונה.

מחשבה באמונה, עניינה לראות את השגחת הקב"ה על כל דבר ודבר, להתבונן במהלך מתחילתו, להבחין בשרשרת שנבנית חוליה אחרי חוליה, ומכאן ואילך בוקעת ההודאה מהלב עד שפוצחים בשירה לרובן כל העולמים.

ידועים דברי חז"ל (ברכות כד ע"א), ש'קול באשה ערוה', היינו שלאנשים אסור לשמוע שירה של נשים. הבה נתבונן, מהו הטעם לאיסור זה?

התשובה לכך לאור האמור, שישנו סוד פנימי שגנוז אצל הנשים שבא לידי ביטוי בכח השירה שניתן להן, וכיון שהוא פחות מושג לגברים, לפיכך נאסר עליהם לשמוע את קול שירת הנשים.

אכן, רוב רובן של הנשים אינן זוכות להיכל השירה של מרים, וזאת מכיון שהכח המיוחד שניתן להן, אינו גלוי אצלן בפועל.

חלקה המרכזי של מרים ביציאת מצרים

עלינו להבין, כי כח השירה שניתן לנשים, הינו חלק מרכזי וחשוב מאד בעם ישראל, וכפי שנוכל ללמוד ממרים הנביאה עצמה.

ראשית, לימדנו חז"ל (סוטה יב ע"ב) כי הזכות הגדולה של לידת משה רבינו היתה מיוחסת למרים הנביאה.

כידוע, כאשר פרעה גזר את גזירת הרשע שלו על עם ישראל "כל הבן הילוד היארה

שירת האישה באספקלריה יהודית

כיון שתורתן של הנשים חצובה מהרגשת הלב הפרטית של כל אשה ואשה.

כאמור, כדי לגלות את אותה תורה, חובה לייחד בפועל כל יום זמן להתבונן במאורעות החיים, ובכדי שההתבוננות תיעשה באופן נכון, מן הראוי ללמוד את שער הבחינה בחובות הלבבות [עם הפירוש הבהיר "לב טוב"], שמעורר ופותח את המחשבה של האדם כיצד לראות לגלות את ההטבה בתוך החיים הפרטיים של כל אחת ואחת.

כאשר אדם רוצה לקנות שרשרת לאשתו, הוא הולך לחנות, ובוחר את השרשרת המיוחדת ביותר שקיימת שם, אלא שבדרך כלל היצרן אינו מייצר שרשרת אחת בלבד מאותו דגם, אלא מן הסתם ישנן שרשראות נוספות כאלו.

לעומת זאת אדם עשיר יותר, הולך לצורף, ומבקש ממנו שיצור שרשרת יחודית, כדי להיות בטוח שאין אחת נוספת כזו בעולם, והוא אף מבקש אחריות על יחודיותה של השרשרת, שאם אשתו תלך למקום מסוים ותגלה שישנה עוד שרשרת כזו, הוא יחזיר את שלו לחנות.

מאחר ואין מציאות כזו של שתיים שהחיים שלהן שווים, ומאורעות החיים שעוברים על כל אחת ואחת אינם דומים זה לזה, הרי שהשירה - השרשרת שעליה דיברנו, הינה שרשרת יחודית השייכת לכל אחת בפרטיות, ולא תימצא שרשרת דומה לה באף מקום אחר.

שירת האשה היהודית - הכנה ראויה לגן עדן

כולנו מכירים את דברי הפסוק: "ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה" (תהילים צ, י), וכפי שכולם יודעים - לאף אחד אין ביטוח שיחיה לעולם.

והנה, לכשיגיע הזמן של כל אחד להיפרד מהעולם הזה, רוב בני התמותה יוצאים מהעולם מתוך בכי ולא מתוך שירה. והסיבה לכך, כיון שלא התרגלו להרכיב את אותה שרשרת - שירה במשך חייהם, ולפיכך הם

ועמוקה, חשים את עומק ההטבה שהקב"ה הטיב עמנו, ומכאן ואילך מעוררים את עומק הלב שמרגיש צורך להודות לקב"ה, והאדם מגיע לידי מצב בו הוא מתחיל לשיר שירים, וכדברי הכוזרי שהמדרגה שנקראת שירה עניינה, שהלב כל כך מלא וגדוש, עד שהוא פוצח בשירה.

זוהי "תורת אמך" המוטלת על כל אם יהודיה ללמד את ילדיה. היא זו שמגדלת אותם לאורך השנים, והיא זו שצריכה להקנות להם את המבט כיצד לצרף את המקרים.

כאשר האם מצרפת את המקרים בחיים הפרטיים שלה, והיא מודה לקב"ה מעומק הלב עד שהיא פוצחת בשירה לקב"ה, זוהי התורה שהיא מלמדת ומנחילה הלאה, ובמקום לשיר ליד מיטתם של ילדיה שירי ערש שלא תמיד מקורם טהור, ילדיה גדלים עם שירת שבח והודאה הפורצת מעומק לבה של אמם.

שירת הנשים - יחודית ומשתנה מאשה לרעותה

צריך שיהיה ברור לכולנו, כי התורה שצריכה להתגלות אצל הנשים, יכולה להתגלות מתוך הנפש של כל אחת ואחת.

בשונה מהתורה שגברים לומדים, לפחות בחלקה, שנלמדת ע"י מלמד, בין אם זה רב שמלמד את התלמידים, בין אם לומדים אותה בבית המדרש עם חברותא, ובין אם קוראים אותה בספר, לעומתה התורה שהנשים צריכות ללמוד, אינה נלמדת ע"י אדם מסוים, אלא התורה פורצת מליבה של כל אחת ואחת בצורת שירה. הבדל נוסף בין תורתם של הגברים לתורת הנשים, שתורת הגברים הינה של הכלל, לעומת התורה של הנשים שהינה תורה פרטית של כל אחת ואחת שבאה מעמקי ליבה, ומקורה במאורעות החיים שמרכיבים את חוליות השירה - השרשרת של כל אחת.

זוהי הסיבה שאין ספר בו ניתן ללמוד את המושג "תורת אמך", אלא על כגון זה נאמר בפסוק (משלי ג, ג): "כתבם על לוח לבך",

שקרו בחייה, שיכולים להרכיב שרשרת נפלאה ועשויים לגרום לשיר שבח והודאה לבורא עולם שיפרוץ מהלב.

מסופר, כי ה'חפץ חיים' היה מייחד לעצמו זמן בכל יום, בו היה מזכיר לעצמו את הנקודות העיקריות שקרו עמו מהיום שהוא נולד ועד לאותו יום, ולאחר מכן היה אומר: 'ריבוננו של עולם, אני מודה לך על כך שזכיתי ללמוד תורה, על כך שזיכית אותי לחבר את ה'משנה ברורה', שזיכית אותי לחבר את הספר 'שמירת הלשון', שנתת לי את אשה טובה כזו, שזיכית אותי בחתן מיוחד כזה וכו'.

כל אדם שיקדיש זמן לכך ויתבונן על החיים הפרטיים שלו, יופתע לגלות שאף הוא יכול להרכיב שרשרת נפלאה המורכבת מכל אותם ניסים המלווים אותו בהשגחה פרטית כל ימי חייו.

בתחילה כדאי לנסות ליצור 'שרשראות קטנות', לצרף ולחבר מספר אירועים מועט, ולאט לאט להרחיב את מעגל השרשרת, ובהתאם לכך גם היהלומים שבהם יתחילו להאיר יותר ואף המנגינה תיעשה נעימה יותר.

על משיח צדקנו נאמר (ישעיהו נא, ד): "תורה מאתי תצא", ודרשו חז"ל (ויקרא רבה, יג) חידוש תורה מאתי תצא. ומבארים רבותינו, שכשם שמסופר בתורה את קורות חייהם של אברהם ושרה, יצחק ורבקה והבאים אחריהם, כך יסופר באותה 'תורה חדשה' את כל הסיפור של כל עם ישראל שעברו במשך הששת אלפים שנה, ואז יהיה ניתן להבין כיצד המקרים כולם על כל היקפם מצטרפים לשרשרת אחת ארוכה.

אכן, כדי להגיע לשרשרת עולמית שמקיפה את כל הדורות, נצרכת 'תורה חדשה' של המשיח, אולם יש אפשרות לכל אחד להגיע לשרשרת בהיקף מצומצם הכוללת את מאורעות החיים הפרטיים שלהם.

כאשר מקדישים זמן להתבונן בצירופים הפרטיים שהקב"ה צירף אצל כל אחד בחיים, ומתבוננים בכך התבוננות אמיתית

שירת האישה באספקלריה יהוד

באים לעולם מתוך בכי, ונפרדים מהעולם מתוך בכי.

כעת נתבונן, מי שלא התרגלה כאן בעולם הזה לצרף את כל חלקי חייה ולהשיג את אותה שירה, ולכן היא יוצאת מהעולם מתוך בכי, כיצד תוכל להיכנס להיכל של מרים שכולו שירה!?

לעומתה, מי שמתבוננת על חייה בכל יום, מצרפת את האירועים שעוברים עליה, מבחינה ביד ה' שמשגיחה להיטיב, מכירה מעומק לבבה את גודל ההטבה שהקב"ה מטיב עמה, ומתוך אותו עומק שבלב פורצת מפיה שירה והלל לכבודו ית', הרי שכאשר מסתיימים ימי חייה, היא נפרדת מהעולם מתוך שירה, והיא עשויה לזכות להיכנס להיכל השירה של מרים הנביאה.

כאשר נפטר צדיק או צדקת מן העולם, כותבים ספר תולדות על מהלך כל ימי חייו, עושים שרשרת מכל תורתו ומעשיו הטובים שעברו עליו מיום הלידה עד יום המוות, ומאותם חיים מתגלה שירה נפלאה.

אכן, מי שאפשר לצרף את כל החיים שלו, ולהתפעל ממהלך החיים ומהגדלות שלו, המסקנה של חייו זו שירה, אולם לעומת זאת מי שלא מנצל את החיים שלו רח"ל, אולי קרוביו עצובים שהוא הלך, אבל שירה לא שייך להוציא משם.

כאשר נשמה של אשה יוצאת מן העולם, היא נכנסת להיכל של מרים, ושם לא ממשיכים את השיר ששרו קודם, אלא כולן שרות יחד עמה את השירה החדשה שהביאה איתה.

זו התכלית האמיתית של כל אשה ואשה בעולם, להלחין שיר חדש ויחודי רק לה. ואם היא זוכה שחייה יהיו בבחינת שירה, כשהיא עולה למעלה להיכל של מרים, השיר שלה מצטרף עם שירותיהן של כל שאר הצדקניות, וכולן יחד שרות את השירה שלה.

רבותינו אומרים, שכאשר תלמיד חכם

עולה לעולם העליון, נותנים לו ארבעים יום לחזור על חידושי התורה שהוא חידש כאשר הוא היה כאן בעולם הזה.

בדומה לזה, כאשר אשה צדקנית עולה לעולם העליון, יתנו לה את האפשרות לגלות את השיר היחודי שלה שחידשה במשך ימי חייה.

זהו הביאור של הנוסח שאומרים בליל פסח: 'ונשיר לפניו שיר חדש', היינו השירה שכל אחד מחדש מעצמו.

ככל שהאשה גבוהה יותר, כך השירה שמלווה אותה במשך ימי חייה הינה גדולה ורחבה יותר, כיון שבכל יום היא זוכה להרכיב חוליה נוספת בשרשרת היחודית רק לה, וכל חייה הינם חיים של שירה, חיים של עונג, חיים של שמחה.

כאמור, כל אחת ואחת יכולה ליישם זאת למעשה ממש, ובלבד שתייחד לכך זמן מוגדר בכל יום, עדיף עם דף ועט, שתתחיל לתאר בכתב את תהליך החיים שלה, לראות את צירוף האירועים השונים, להתבונן בעומק ההטבה של הקב"ה שמצויה בכל דבר, ומתוך כך תתעורר ההרגשה עד עמקי הלב, ומאליה תפרוץ השירה שעליה דובר.

'פאזל של אלף חלקים'

תועלת עצומה נוספת, ניתן להפיק משירת חיים זו.

כידוע, ישנן תקופות של נסיונות בחיים, שלא תמיד מובן לאדם מדוע הוא עובר אותם, ומדוע הביא עליו הקב"ה נסיונות קשים אלו.

משל למה הדבר דומה, אדם המעוניין להרכיב פאזל של אלף חלקים, עליו להתחיל למיין את החלקים של המסגרת שניתן לזהות אותם, לאחר שבונים את המסגרת, מניחים לעת עתה את החלקים הקשים בצד, וממשיכים למלא את החלקים שניתן להבחין בקלות יותר להיכן הם שייכים, וכך לאט לאט מצליחים למלא שטח מסויים, ואף שפה ושם עוד נשאר

איזה שהוא חור, ועדיין אין זו תמונה שלימה, אך לאט לאט כבר רואים חלק גדול מהתמונה, וככל שמתקדמים יותר, ניתן להשלים חלקים נוספים, עד שמגיעים לתמונה השלימה.

והנמשל, לכל אחת ואחת ישנם חלקים קשים בנפש שלה, שאיננה יודעת להיכן לצרף אותם. אך כאותו פאזל, תחילה עלינו לדעת ולהפנים כי גם חלקים אלו הם חלק בלתי נפרד מהתמונה כולה, וכאותם חלקים קשים של הפאזל, יש להניחם בינתיים בצד, לצרף תחילה את החלקים הקלים שאנו מבינים כיצד ניתן להרכיב מהם את התמונה, ומי שלא תתיימש ויתקדם לאט לאט בבניית הפסיפס של החלקים המובנים, לאט לאט תתקבל אצלה תמונה יותר בהירה, ובהתאם לכך ההודאה תהיה עמוקה יותר.

יתירה מכך, כאותו משל של הפאזל, ככל שמתקדמים בשלבים ומלאכת ההרכבה נעשית קשה יותר, כך הסיפוק שמתקבל לאחר מכן הינו גדול יותר.

כך גם בשירת החיים, ככל שהאדם מתקדם בבניית השרשרת, ומצליח להבין כיצד משתלבים בה אף החלקים הקשים והבלתי מובנים לכאורה בחייו, כך הוא יפצח בשירה עמוקה ושורשית יותר.

ככל שהאדם יותר מושלם בצדקותו, כך החלקים של הפאזל שהוא יוצר הינם מושלמים יותר, ואז השירה שנבנית היא שירה אמיתית וטהורה.

יהודי שלא פצח מעולם בשירה טבעית לקב"ה, הרי זו הוכחה שצורת החיים שלו היא לא בדרכה של היהדות הקדושה.

שירת החיים של דוד המלך

דוד המלך שחיבר את ק"נ המזמורים של ספר התהילים, שכולם מלאים שירה ותשבחות לקב"ה, אצלו נאמר: 'וישם כסא לאם המלך' (מלכים א ב, יט), היינו שכל

שירת האישה באספקלריה יהודית

להתחבר לאותה שירה.

התבוננות בתורה באיספקלריה של שירה

בכדי שיהיה צירוף אמיתי למדרגה של תורה בבחינת שירה, מלבד הצורך בהתבוננות על החיים הפרטיים של כל אחת ואחת מאיתנו, צריך להתחיל להתרגל ללמוד את חמישה חומשי התורה, ולהתבונן על דברי התורה במבט של היקף.

דוגמה לדבר. ידועים דברי המשנה באבות (אבות פ"ה מ"ב): "עשרה דורות מאדם הראשון ועד נח". האם פעם ניסינו לחשוב ולהתבונן מה קרה מהיום הראשון שנברא העולם עד ימיו של נח?!

הבה נתבונן. הרי הקב"ה ברא את העולם, ולאחר עשרה דורות כמעט החרב את כולו. אם מישהו מאיתנו היה בונה בית, ולאחר עשר שנים הוא נאלץ להחריב אותו בידיו, כמובן שהיה לו כאב גדול. על כך הרי נאמר בפסוק: "ויתעצב אל לבו ויאמר ה' אמחה וגו'" (ו, ו-ז).

מדוע, אפוא, כאשר אדם קורא את חומש בראשית, ובפרשת נח הוא רואה את החורבן הגדול שנעשה בדור המבול, הוא לא כל כך עצוב על הבריאה שנחרבה?!

התשובה לכך היא, כיון שהתרגלנו לקרוא את הפרשיות הללו מבלי להתבונן כראוי במעשה בראשית עד ימיו של נח. אדם רגיל להבין, שבדור המבול כולם היו רעים וחטאים, ולפיכך הענישם הקב"ה, אך איננו מתבונן בכל העשרה דורות שהיו מאדם ועד נח, כמה ארך אפים לפניו בכל אותם שנים מרובות בהם המתין להם הקב"ה שמא ישובו בתשובה.

אותו הדבר בדיוק בעשרה דורות שהיו מנח עד אברהם אבינו. אנשים מעטים בלבד מתבוננים מהו התהליך של העשרה דורות הללו שהיו מנח עד אברהם, כיצד היה סדר הדורות, מה העולם עשה באותו זמן, באיזה מקום וזמן נולד אברהם אבינו, עד שבא

סוף מעשה במחשבה תחילה, כדי שנדע מהי התכלית העליונה של השירה שלנו ולהיכן היא צריכה להגיע. רבותינו מלמדים אותנו שכאשר דוד המלך חיבר את התהילים, הוא צפה ברוח הקודש את כל הצרות מחד ואת כל הישועות מאידך, של כל היהודים שעתידיים להיות בכל הדורות כולם.

הרי, ששירתו ותהילותיו של דוד המלך לא נאמרו רק על עצמו, אלא הוא שילב בזמירותיו את הניסים והישועות של כנסת ישראל כולה.

נמצינו למדים, כי ככל שהאדם גבוה יותר, שירתו אינה מורכבת רק מהחיים הפרטיים שלו, אלא כשהוא רואה את צירופי ההשגחה העליונה של כלל ישראל, ובעומק של כל הנבראים כולם, הוא מחבר מזה שירה כוללת ורחבת היקף.

אכן, מדרגה מושלמת זו, הינה מדרגה ששייכת רק לדוד המלך, אולם כל אחת ואחת יכולה לנגוע במידת מה בדרגה נעלה זו. נשים המעוניינות להתכונן כראוי לחג השבועות, חג מתן תורה, צריכות שיהיה ברור להן היכן הוא החלק שלהן בתלמוד תורה, שמקורו נעוץ בחלק שקיבלו בשעתו במעמד הר סיני, ולשם הן צריכות להתחבר כאן בעולם הזה, כדי שיוכלו להתחבר אליו אף כאשר הן יעלו לעולם העליון, בגן עדן.

כמובן כל אחת ואחת חפצה בחיים רוחניים נצחיים, אך מי שלא מגלה את מקום השירה בנפש שדובר עליה, כיצד היא תתחבר לאותה נצחיות כאשר תעלה לעולם העליון ותגיע לגן עדן?!

משל למה הדבר דומה, אדם מגיע לחתונה מסויימת, הוא רוצה לרקוד ולשיר עם כולם, אך דא עקא, כולם שרים שם בשפה שהוא בכלל איננו מכיר, וממילא הוא חש קושי גדול להצטרף עמהם.

אשה שלא גילתה את היכל השירה אצלה בעומק הלב, כמובן שגם בגן עדן לא תוכל

המלכות שלו הגיעה מאמו, והדבר בא לידי ביטוי בשירת מזמורי התהלים שחיבר, והיא היא ה"תורת אמך" שלו.

הרוצה לראות כיצד מתגלה תורתן של הנשים, יעיין בספר התהילים. שם ניתן להבחין, כי דוד המלך אינו מתאר שם רק את הניסים והישועות שאירעו עמו, אלא גם את הצרות שקדמו להם.

בספר התהילים מתגלה, כיצד דוד הצליח לחבר אפילו את אותם חלקים בחייו שבתחילה היו נראים כאילו אינם ניתנים לחיבור, ואף הם היוו חלק בלתי נפרד מתהילותיו של דוד המלך.

כשדוד המלך חיבר שירה, הוא הרכיב אותה הן מהחלקים הקשים בחייו והן מהחלקים הקלים ונעימים, ולא השאיר אפילו חלק אחד מחוץ לפאזל, ודוקא משום כך הוא זכה לחבר את ספר התהילים.

כמובן שספר התהילים הינו חלק בלתי נפרד מהתורה, ואיננו רק שירה בפני עצמה, והרי זו דוגמה ברורה מאד לתורתן של נשים.

כל מי שתאמר תהילים לא רק מהשפה ולחוץ, אלא מעומק הלב, היא תתחבר בעומק נשמתה לתהילות של דוד המלך, ותרגיש כיצד החיים שלה אט אט הופכים לשירה.

השאיפה והתכלית - שירת הבריאה כולה

השלב הראשון והיסודי של הפיכת השירה לחלק בלתי נפרד מאישיותנו, איננו דבר שנבנה ביום אחד, עבור כך נצרכים לפחות מספר חודשים, ובדרך כלל אפילו מספר שנים.

לאחר שצלחנו את השלב הראשון, ניתן להעפיל לשלב גבוה יותר.

כאמור, אף שרוב הנשים אינן שייכות עדיין לדרגה זו, אך לכל הפחות בתור שאיפה, עלינו לדעת להיכן עלינו לשאוף, בבחינת

Song of the Jewish Woman

continued from page 1

to women. One reason the Torah tells us all these stories is to teach us mussar as well as good ethics. However, there is more to it than this.

One great story entirely focused on Jewish women is the story of Miriam when she sang shirah/great song with all the women after the splitting of the Yam Suf. We can learn from this that this shirah is a record of all the miracles together throughout history which are essentially connected via a continuous chain of song. The sefarim hakedoshim teach that this shirah continues to be sung in a special chamber in Gan Eden, and that this women's choir in Gan Eden is headed by Miriam.² The fact that this shi-

2 Zohar III 167b. The following is a translation of the words of the Zohar with the commentary of the "Matok M'Devash":
"There was a story that when Rabbi Shimon Bar Yochai was learning Torah, two messengers from Gan Eden came to him and said to him, "The head of the Heavenly yeshivah (the angel Metatron) is inquiring about your peace. Many novel Torah insights were revealed tonight." Rabbi Shimon asked of them to reveal one of the novel Torah insights, so they told him. Afterwards, Rabbi Shimon said to one of the two messengers, "There is one thing I wanted to know. Can you tell me if women get into the Heavenly Yeshivah, since they, too, have a neshamah/Divine soul which ascends to Gan Eden above? Since they are not "daughters" of the Torah, for they do not learn Torah like men, perhaps because of this they do not ascend to the Heavenly Yeshivah. If there is any yeshivah for women in Heaven, please let me know about this." As he was saying this, one of the messengers flew to Gan Eden. After the messenger returned, the messenger said that it requested permission to tell Rabbi Shimon Bar Yochai about the spiritual benefits which women receive in Gan Eden, and that since this request was in the name of Rabbi Shimon Bar Yochai, the messenger was shown what it previously never knew about. The messenger began to speak: "Six chambers were shown to

rah, this song which was conducted by Miriam, is continuing, means that the great miracles that happened to the Jewish people didn't end with the splitting of the sea. Rather, the miracles continue as the song of Miriam continues to be sung.

How does this shirah relate to a woman's Torah? One of the names of Torah is "shirah". This particular name of the Torah, "shirah", the song, is the woman's Torah – and it is this particular aspect of Torah which women "practice" since Har Sinai. Whereas men learn the Torah, women "sing" the Torah. That is the "Torah" which our mothers learn – it is the shirah which was sung by Miriam with the

me, which were full of several pleasures and delights. It was in a place in Gan Eden which is draped by a curtain and from this curtain and onward, no men are allowed to enter. In the third chamber, there resides Yocheved the mother of Moshe, the trustworthy prophet. Her daughter Miriam is also there and thousands and myriads of women are with them in this chamber. Every day, for three times a day, she [Miriam] and all the women give thanks and praise to the Master of the world, and every day, they sing the Song at the Sea. She [Miriam] alone begins from this verse: "And Miriam the prophetess took..." And all of the righteous in Gan Eden listen to the pleasantness of her voice, and several holy angels give thanks and praise with her, to the Holy One. In the fourth chamber resides Devorah, and she is also regarded with the other prophetesses, and all the rest of the women are found with her and they all give thanks and sing, the same song which she [Devorah] sang in this world: "And Devorah sang, along with Barak son of Avinoam..." Then one of the messengers added by saying to Rabbi Shimon Bar Yochai, "Ho, Rebbi, Ho, Rebbi! Who shall merit and see the joy of the righteous [men] and the righteous women, which they make for the Holy One Blessed Is He?" The messenger also said, "There are also four hidden chambers, where the holy Matriarchs Sarah, Rivkah, Rachel and Leah reside in. No one is given permission to reveal these chambers, and no one has ever seen or reached them."

אברהם אבינו ונטל שכר כולם.

אם מתבוננים בכל המהלך, רואים את חייו של אברהם אבינו כשירה, ומבינים כי התורה סיפרה לנו את התהליך שעבר על כל הדורות הללו כדי שנתבונן ונכיר את השירה שיוצאת מחייו של אברהם אבינו.

אלו דוגמאות למעשה של הרוצה ללמוד תורה בצורה של שירה, מתוך כך לגלות את השירה בחיים הפרטיים של כל אחת, ולאחר מכן לגלות את השירה בכללות של הבריאה כולה.

מי שתנהג כך למעשה, הרי היא עשויה להגיע למקום עמוק של הודאה והכרה בקב"ה, ובאופן טבעי ההודאה הזו תבוא לידי ביטוי בכך שפיה יפצח בשירה.

זוהי התורה שכל אשה יכולה לגלות בעצמה, ולאחר מכן להנחיל אותה לילדיה, בבחינת "אל תטוש תורת אמך".

עלינו לדעת ולהפנים, כי הדברים שנאמרו אינם בבחינת רעיון, אלא מדובר כאן על צורת חיים לכל המבקשת לחיות חיים פנימיים יותר.

יתכן כי בהתחלה הדברים נשמעים מעט זרים ורחוקים, וזאת מחמת שהתרגלנו לחיות בעולם חומרי שבו תופסים את השירה ממקום חיצוני מאד, ואפי' אם נדמה שפעמים שרים מעומק הלב, עדיין אין זו העמוקה שנובעת מהחיים העצמיים של כל אחת ואחת. שירה כזו היא מאד נדירה בבריאה, ולכן רובן הגדול של הנשים חשות כי הן רחוקות מאד מהתורה.

יהי רצון שנוכה כולנו להתחבר בעז"ה כל אחד לחלק שלו בתורה, ונוכה לגלות את השירה הפרטית של אחת ואחת בתוכנו, לא כרעיון בלבד, אלא שהפה באמת יגיע בפועל למקום של שירה, באופן שכל השירות יחד יצטרפו ותתגלה השירה השלימה, שהיא שירת הבריאה כולה יחד. ■ מהספר מועדי השנה

continued on page 8

Song of the Jewish Woman

continued from page 7

women at the Yam Suf and it continues on in Gan Eden.

Though women are exempt from learning Torah, women relate to Torah and teach it through their shirah, their song. A man is not allowed to hear a woman singing, and the deep reason behind this is because a woman's unique avodah is the shirah, the "song" - which is not a man's avodah - thus, a man is not allowed to "hear" a woman's song.

What Is The Song Of The Jewish Woman?

What does it mean that a woman "sings" the Torah? The Hebrew word "shirah" is linked to the Hebrew word sharsheres, which means "chain" (Maybe that's why women like to wear chains!). In the context of Torah, a "chain" refers to an episode in Jewish history, made up by links in the chain which represent various events. A shirah is sung whenever a certain "chain" is completed. Shirah is the point at which the historical event has been played out, the episode is complete and the women can sing about the positive outcome, with hindsight.

For example, at the time when Yosef was sold into slavery, this event seemed like the worst thing possible. However, after reading about the subsequent events, we can see how this original, apparently negative event led to Yosef being second in command and saving his brothers and people from famine. A woman sings when she reaches a point of genuine realization, understanding and gratitude to Hashem in seeing that the details and events of history are vital links in a chain. In other words, by

contemplating their lives with emunah, a woman is able to come to sing shirah.

Reflecting About Your Life

Shirah is a song of recognition, appreciation and pure joy for the journey and for seeing the distance one has travelled in life. In order to appreciate the chain of history and be brought to shirah, a woman must reflect on all the events in her life and how they connect. For instance, a woman may reflect back to the time when she was a baby and she cried and all the challenges and growth moments she faced before reaching her wedding day. But then she gets married and sings out of joy.

The Greatness Of Women

Miriam was the one who began the shirah. She was also the one who was responsible for Moshe's birth and survival.³ Ever since Moshe was born, his older sister Miriam looked after him and ensured his survival. Thus, if not for Miriam, there would be no Redemption! This is the depth behind why "in the merit of the righteous women, the Jewish people were redeemed from Egypt."⁴ If not for Miriam, there would be no Moshe!

Miriam's name comes from the word merirus/bitterness. When Miriam sang the shirah, she was alluding to the fact that although the Jewish people first went through bitterness in Egypt, now they were singing. In a certain way, the song of Miriam is

³ Editor's Note: Miriam also convinced her parents to reunite and this led to Moshe being born.

⁴ Talmud Bavli: Sotah 11b

greater than the Torah which Moshe gave! This is because it is written, "Az yashir Moshe" - "Then, Moshe sang." The men only sing after the miracles are complete,⁵ as the Gemara states that "Az Yashir" is a song of the future, in which Moshe will lead all the men to sing.⁶ But Miriam was singing with the women even before the people had witnessed the salvation, as the Torah says, "And Miriam took",⁷ which is written in past tense, implying that the women were already singing from before.⁸

Thus, the women expressed their faith in Hashem even before they could experience the salvation. This is a perfect example of a woman's role in the Torah. Just as Miriam and the women sang shirah by the sea to prepare the people to receive the Torah, so too every Jewish woman can provide her family with Torah by singing the shirah.

Making Time To Reflect

It is written, "A new Torah shall come forth from me", which means that at the Redemption, Moshiach will reveal a "new Torah." What is the Torah that Moshiach will reveal? Moshiach will reveal the entire story of the Jewish people throughout history and this will show us the great chain of events that will lead us to shirah.

Every woman should take some time every day to reflect: "What has hap-

continued on page 9

⁵ Shelah HaKadosh, cited in the sefer "Mussarei HaShelah al HaTorah"

⁶ Talmud Bavli: Tractate Sanhedrin: Chapter Eleven (Cheilek)

⁷ Shemos 15:20

⁸ Shelah HaKadosh, cited in the sefer "Mussarei HaShelah al haTorah"

⁹ Yeshayahu 51:4

Song of the Jewish Woman

continued from page 8

pened to me since the time I was born? What were the major events and stages I went through in my life?” Then she can reflect on how Hashem was there with her at every stage and provided salvation.

This process of reflection and contemplation would reveal the “chain” of events in our life. Recognizing this chain reveals Hashem’s guidance and hashgachah peratis/Divine Providence, which in turn leads us to shirah.

This process is similar to what the Chofetz Chaim did one day when he sat down and went through his entire life in his head, thanking Hashem for all that he had in his life. He spoke to Hashem, saying, “Hashem, thank you for letting me learn Torah my entire life. Thank you for me meriting that I write sefer Mishnah Berurah. Thank you for my wife and for the children You gave me.”

When a person takes time to contemplate the chain of events in one’s life, one will become more aware of how Hashem has always been there. This process should not just be a lip service but a deep and true reflection on Hashem’s kindness and protection. In turn, this can bring one to such a state of gratitude that your heart will burst out with song to Hashem.

This is the “Torah of your mother”. This is the Torah which a mother must give to her children – she teaches them how to sing shirah about everything in life, to see how all the seemingly disparate events in their lives link together and form one chain. This is the true song, the true ‘bedtime lullaby’ that a mother

should sing to her children!

A Woman’s Torah Comes From Within

A man’s Torah learning is usually derived from an external source, such as by learning from a sefer, or by going to the Beis Midrash. But a woman does not need to rely on an external source to obtain her Torah. She doesn’t need a sefer, or a Beis Midrash, to discover her Torah. A woman’s Torah comes from within herself. Just as Chazal teach that “Avraham learned Torah from himself.”¹⁰ Avraham Avinu knew what Hashem wanted and knew Torah without actually receiving it from an external source. So too, women have the ability to obtain the Torah from their hearts and souls. It is written, “Write the words of Torah on your heart.”¹¹ This can refer to the women’s Torah which is derived from their hearts.

Every Woman Has A Unique Song To Sing – The Events Of Her Own Life

When a person wants to buy a necklace, she might go to a jewelry store. She asks the shopkeeper to show her a special chain that is completely unique. Similarly, the “chain” which is the basis of the shirah of a woman’s life is also the chain which is unlike any other in the world! Every person’s life is different and thus each person has her own personal shirah.

When a woman has sung shirah during her life and then goes to Gan Eden, she enters that special chamber in Heaven where Miriam sings

with all women. However, she does not sing the particular song that others are singing. Rather, she adds her own, unique song to the chorus, the song of her own life. This idea is supported by the phrase “shirah chadashah”¹², a “new song” which we can reveal. The more emunah a woman attains by reflecting on her life with joy, the greater her contribution to the chorus. Each woman can potentially turn her whole life into a chain of events that brings her to contribute a wonderful shirah.

Imagine that a woman wants to write a biography about her life. Potentially, she could write about her whole life and all the struggles and pain she endured. However, such a reflective exercise will not bring her to sing shirah about her life. Instead, it will just bring her more pain. However, if she reflects on her life with emunah and focuses on how all the events in her life are parts of one positive chain, she would break out in song. That would be a useful and shirah-filled biography.

We entered this world as a baby crying. How will we leave this world? Will we also leave the world crying? If we do, then we were born with crying and we will leave this world crying. But if we use our time in this world to contemplate our life and see the numerous kindnesses Hashem has bestowed on us, we can come to sing shirah, and we will end our life with song instead!

Practical Recommendations

In order for a woman to receive her

continued on page 10

10 *Beraishis Rabbah* 95:3

11 *Mishlei* 7:3

12 *recited in Shacharis, before Shemoneh Esrei*

Song of the Jewish Woman

unique Torah – the “shirah” - a woman must first learn about emunah. The sefer Chovos HaLevovos first discusses emunah before discussing gratitude to Hashem, which implies that emunah is the prerequisite to gratitude to Hashem. It is recommended to learn Chovos HaLevovos: Sha’ar HaBechinah (Gate of Reflection), especially with the commentary of the “Lev Tov”. This can awaken us to consider how to think about Hashem’s goodness in our life.

Then, a woman should set aside regular time to reflect about all that has happened to her until now. Then she will be able to see the significant role each event played in the overall chain of her life. Finally, one can take a piece of paper and write down all the major events one has experienced in one’s life and think about how one was saved by Hashem and brought to the next step.

This practice can help her see the chain of events in her life and encourage her to sing a unique shirah which is unlike any other in the world. A mother can gradually begin to include her children in her shirah as she expresses it. Eventually over time, her children will open up and teach themselves how to have shirah in their own lives.

The Challenge

However, at first, this process may not

be so easy. For instance, one might find it hard to see how certain events in one’s life are useful or connect to other events. Compare this process to doing a puzzle. While working the puzzle, one may be required to initially set aside certain pieces that do not seem to fit. Slowly, as the puzzle evolves, one will find where to add the missing pieces. So too, we can treat the inexplicable parts of our life like unsolvable puzzle pieces and put them aside temporarily. Eventually, we will see that these hard-to-understand-events also have their place in the overall puzzle. When completing this exercise, it is important to remember that everything you experience in life is from Hashem and plays a vital role in your life.

This understanding will hopefully grant you the patience and persistence required to come back to the events you initially did not grasp and you will be able to incorporate them into the full picture.

Tehillim – The Ultimate Song

The entire book of Tehillim/Psalms is actually one big shirah. It is the song of Dovid HaMelech’s life, a chain of events that occurred in his life and that he connected together. Thus, if a woman says Tehillim with heartfelt intention, she can connect to the shirah within it and express her Torah.

Tehillim is the ultimate shirah, because it is the all-inclusive song of the Jewish people. After we have discovered our own personal song in our life, we can strive to connect ourselves to the great shirah of sefer Tehillim.

In Conclusion

In summary, the unique aspect of Torah which women received at Har Sinai, and which she can pass onto her children, is the shirah, the song. A woman can reach her personal shirah and sing it, praising and thanking Hashem for her life, by tracing and linking all the seemingly disparate events in her life, as many parts of one puzzle that has led her to where she is today. Seeking out one’s own personal shirah is necessary for any woman who desires to live an inner life.

These are not simply theoretical ideas! Rather, they are instructions which teach us what a woman’s Torah is all about and we need to put them into practice.

May we each merit to reveal our own personal, deep shirah. And may all of our songs come together in harmony, and reveal the complete shirah, the song of the entire Creation ■

Translated from the original hebrew shiur
שירת האישה באספקלריה יהודית

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

פרשת שמיני בענין בכור

דעת המדרש והירושלמי שעבודת הבכורות היתה מאז בריאת העולם

[ג] עכ"פ המשנה אומרת שהעבודה עברה מהבכורות לכהנים. נתבונן להבין ההבדל ביניהם. עצם המושג של בכור בא לומר שהוא ראשון, לכן כל מי שנק' בכור ע"כ כי יש בו הבחנה של ראשון. מאידך, המושג של כהונה הוא קודם כל ההבחנה שהיא שייכת לשבט לוי, ואח"כ נעשתה חטיבה מיוחדת לעצמה. לוי היה שלישי לרחם לאה כידוע. א"כ כהונה היא מדין שלישי, בכורה היא מדין ראשון. אמנם נאמרו דיני ראשון בכהנים לענין לכבדם, אבל מצד הרחם הם שלישי ולא ראשון. א"כ ישנם לפנינו שני מערכות, שכל אחת מערכת לעצמה, ובעומק התכלית היא לאחד אותם. נלמד תחילה כל מערכת לעצמה, ולאחר מכן נגלה את האחדות ביניהם. נתחיל במערכת הבכורות. הנה לעיל הזכרנו שישנו ירושלמי ומדרש שמשמע שדוקא הבכורות הם אלו שהקריבו קודם חטא העגל. הירושלמי הוא במגילה (י"ד ב'), שם מובא שרבי יוחנן בא לבית המדרש לדרוש מפסוקים מה שנשנה במשנה בזבחים שקודם שהוקם המשכן היתה עבודה בבכורות (כך פירשו הק"ע והפנ"מ). ובתחילה דרש זאת מפסוק "כי לי כל בכור בבני ישראל וכו' ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים" (בהעלותך ח' י"ז). אמנם זה לגבי בני ישראל וממכת בכורות ולהלן. ומנלן שקודם לכן ג"כ. מדכתיב "ותקח רבקה את בגדי עשו החמודות" (תולדות כ"ז ט"ו). מהו החמודות, שהיה משמש בכהונה גדולה. א"כ בירושלמי משמע שעבודה דוקא בבכורות. וגם

מותר מתי הותרו הבמות [ב] והנה רש"י פירש בעטרה השלישית - ראשון לכהונה - שעד עתה היתה העבודה בבכורות, ומעתה בכהנים. והנה במשנה בריש פ"ד דזבחים (ק"ב ב') כתוב "עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות, ומשהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה בכהנים". כלומר, קודם הקמת המשכן היו מקריבים קרבנות על במות. במות כאלו נקראו במת יחיד או במה קטנה, לאפוקי מבמת ציבור או במה גדולה שהיא המזבח שעשה משה. גם לאחר שהוקם המשכן, היו תקופות שבמות יחיד חזרו והותרו, דהיינו כאשר המזבח היה בגלגל בנב ובגבעון (רש"י בזבחים שם). הכלל הוא שכאשר הארון היה באהל מועד, הבמות נאסרו, וכאשר הארון לא היה באהל מועד, הבמות הותרו (תוספתא קרבנות פרק י"ג אות ח', ירושלמי מגילה פ"א הי"ב דף י"ז ע"ב). והנה לגבי מי הקריב על הבמות, במשנה משמע שזו עבודת הבכורות. אבל למעשה כבר האריכו האחרונים שזה דוקא בקרבנות ציבור, כמו בפסוק (פר' תרומה כ"ד ה') שמביא רש"י (זבחים ק"ב ב' ד"ה ועבודה בבכורות). אבל קרבנות יחיד כל אחד עושה לעצמו, ואולי היתה עדיפות לבכורות מטעם כבוד אבל בודאי לא היה חיוב (עיי' גור אריה על תולדות כ"ה ל"א, ט"ז בספרו דברי דוד עה"ת, תפא"י על המשנה אות ח'). אמנם לקמן בסמוך נביא מדרש וירושלמי שלכאורה משמע לא כך, עיי"ש. ולאחר שנבנה המשכן, העבודה עברה לכהנים, אבל כשחזרו והותרו הבמות, העבודה בבמות יחיד חזרה והיתה מסורה לכל, "איש הישר בעיניו יעשה" (שופטים י"ז ו'), כדאיתא בזבחים (ק"ח א').

א' ניסן נטל עשר עטרות

[א] "ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל" (ריש שמיני). מפרש רש"י, "ויהי ביום השמיני - למילואים, הוא ראש חדש ניסן שהוקם המשכן בו ביום, ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם". כלומר, יום השמיני הוא יום השמיני למילואים. ובשבעת הימים שקדמו לר"ח, כמו שמוזכר בפרשת צו, שימש משה רבינו בהקרבת הקרבנות, ללמד את אהרן ובניו את עבודת הקרבנות. וביום השמיני, א' ניסן, קרא משה לאהרן ולבניו שמכאן ואילך העבודה מוטלת עליהם. ואותו יום נטל עשר עטרות (ברייתא דסדר עולם פ"ז, תו"כ על אתר, שבת פ"ז ב'). והרי פרטן. ראשונה - ראשון למעשה בראשית. רש"י בגמרא שם גרס ראשון לבריאת העולם. כלומר שהיום הראשון במעשה בראשית שהיה ביום א' בשבת, היה גם א' בניסן. והריטב"א על אתר מפרש שזה למד"א בניסן נברא העולם, דהיינו ר' יהושע, בעוד שר' אליעזר סבר שבתשרי נברא העולם (עיי' ר"ה י"ב, י"א א'). שניה - ראשון לנשיאים, היינו הקרבת הנשיאים המפורטת בפרשת נשא התחילה בא' ניסן. שלישית - ראשון לכהונה. אומר רש"י "אותו היום שמיני למילואים ועבודה באהרן ובניו, ועד עכשיו היה בבכורות". רביעית - ראשון לעבודה. חמישית - ראשון לירידת האש. ששית - ראשון לאכילת קודשים. שביעית - ראשון לשכון שכינה. שמינית - ראשון לברך את ישראל. תשיעית - ראשון לאיסור הבמות. עשירית - ראשון לחודשים. אלו הם עשר עטרות שנטל אותו יום.

פרשת שמיני בענין בכור

זה מתאים לשיטה שכל יחיד יכול להקריב בבמה ולא רק בכור. ומדוע. דין ראשון שבו בא מכך שהביא את בכורות צאנו. ודין שלישי שבו בא מכך שהבל התגלגל בשת, ולאחר מכן התגלגל במשה רבינו (עי' כל זה בשער הגלגולים הקדמה כ"ט), שהוא שלישי לרחם. א"כ יש בהבל צירוף של ראשון ושלישי.

צידון אברהם יצחק עשו ויעקב

[ה] והנה הפעם הראשונה שנמצאת בתורה המילה בכור בהקשר לאדם [אבל בבעלי חיים כבר בהבל נאמר שהביא מבכורות צאנו], הוא בצידון בן כנען בן חם בן נח (נח י ט"ו). צידון היא גם עיר הסמוכה לצור, והוזכרה בנביאים מספר פעמים. ע"י בישעיה (כ"ג) ובמפרשים שם שהיתה קשורה בסחר עם צור, וכאשר צור נפלה גם צידון נפלה. והנה צור ע"ה עולה בגימ' כהן בכר. כלומר קיומה של צידון שהוא בכור היה רק מכח צור שהיא צירוף של כהן ובכור. וכאשר צור נחרבה, כלומר הצירוף של כהן ובכור אבד, ממילא גם צידון חרבה. גם ירמיה (מ"ז) ויחזקאל (כ"ח) התנבאו על חרבן צידון, כי אין קיום לראשון. בכור נוסף שלא התקיים כי לא היה מחובר לשלישי, היה עשו. מאידך ליעקב היה כח של שלישי, שהוא היה שלישי לאברהם ויצחק. לכן עשו אמר למה זה לי בכורה, הנני הולך למות כמו אדם ראשון שבכורתו הובילה אותו למוות. באותו יום שאברהם שהוא ראשון – מת, מכר עשו את הבכורה בניד עדשים (ב"ב ט"ז ב'), ואיבד את הראשון שבו. ויעקב שהוא שלישי לאברהם וליצחק, הוא בבחינת "לא ימושו מפיו ומפי זרעך ומפי זרע זרעך עד עולם" (ישעיה נ"ט כ"א), לכן גם כשמת אברהם אין ביטול לזרעו. משא"כ עשו שהיה לו את כח הראשון, כאשר אברהם מת אז כח הראשון לא התקיים, וממילא עשו איבד אותו כשהתגלה המוות בכח הראשון. אברהם יש לו ביטול, יצחק יכול להיות לו ביטול, אבל יעקב נאמר עליו ערסיה שלימא מתוך שאין לו ביטול מכח השילוש (עי' זהר חדש יתרו דף ל"ז ט"ג, אות שי"א בסולם).

בכורו של עולם. ברור שהוא לא היה בכור ללידה, מ"מ הוא הקריב קרבנות מדין בכור. הוא היה מעין בחינת טיפה ראשונה ממוח האב. מכיון שכל מהותו הוא היותו ראשון, לכן יש לו דין בכור. אמנם אדה"ר לא התקיים במעמדו כבכור, משום שבחטאו הוא איבד את נקודת הבכורה שבו. כפי שהבכורים איבדו את דין הבכורה שלהם בהקריבם קורבנות לעגל (כך מפרש המדרש את הפסוק בכי תשא ל"ב ו'), וידוע שחטא העגל מקביל לחטא אדה"ר, כך אדה"ר איבד את מעמד הבכורה שלו בחטא עץ הדעת. ועומק הדברים הוא שראשון בבריאה אין לו קיום. כל נקודת ראשון, אם לא מצטרף אליה נקודת שלישי, אין לה קיום. דיעוין בתנחומא (תולדות אות ד') "אברהם נתעטר בזכות יעקב, כשהשליך אותו נמרוד לתוך הכבשן ירד הקב"ה להצילו. אמרו מלאכי השרת, רבש"ע, לזה אתה מציל, כמה רשעים עתידין לעמוד ממנו. אמר להן הקב"ה, בשביל יעקב בן בנו שעתיד לעמוד ממנו אני מצילו. מנין, א"ר ברכיה, שכך כתיב, לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם (ישעיה כט) פדאו מן הכבשן". והנה מבואר באר"י ז"ל [לא מצאתי]1 שנקודת הראשון שבבריאה אין לה קיום, היא לא מתקיימת, היא תמיד נופלת. אנחנו רואים את זה בבכורו של עולם, אדם הראשון, שנפל. אנו רואים זאת בבכורות שלא הצליחו להתקיים מפני שחטאו בעגל. כל בכור וכל ראשון אם לא מצטרף אליו שלישי, אין לו קיום. הבכור השני שהיה בעולם היה קין, וגם הוא אבד בחטאו. הוא הביא קרבנות כי הוא היה בכור [לפי השיטה שיש מנחה בבמה, ע"י זבחים ס"ט א' ובעוד מקומות], ומשלא נתקבלה מנחתו, נפל בחטא ונאבד. ושורש נפילתו היה כי לא היה לו חיבור לשלישי. אמנם הקרבן של הבל התקיים [ולכאורה

1 לאחר תקופה אמר לי הרב שהוא לא מוצא זאת בכתבים, הוציע מקור אחר, מתנחומא תולדות אות ד' "אברהם נתעטר בזכות יעקב כשהשליך אותו נמרוד לתוך הכבשן ירד הקב"ה להצילו אמרו מלאכי השרת רבש"ע לזה אתה מציל כמה רשעים עתידין לעמוד ממנו אמר להן הקב"ה בשביל יעקב בן בנו שעתיד לעמוד ממנו אני מצילו מנין א"ר ברכיה שכך כתיב לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם (ישעיה כט) פדאו מן הכבשן".

במדרש (במד"ר ד' ח') באו לסייע למה שכתוב במשנה בזבחים. "ותדע לך שהיו הבכורות מקריבים [עד שלא הוקם המשכן] מתחילת ברייתו של עולם, אדה"ר היה בכורו של עולם וכו'". ובגדי העור שנתן לו הקב"ה היו בגדי כהונה גדולה, ועברו ממנו לשת ולמתושלח לנח לשם לאברהם. ליצחק לעשו ויעקב קנה ממנו הבכורה. אמנם מהמדרש מוכח שבכור הוא לאו דוקא, כי המדרש אומר ששם ואברהם לא היו בכורות, אלא כל מי שראוי לכך מקבל את התואר בכור, גם אם אינו בכור ממש. וכן מוכח ממה שיעקב קנה הבכורה מעשו. מ"מ אומר המדרש "את סבור שמא על חנם אמר יעקב לעשו שהוא ימכור לו את הבכורה, לאו, אלא שהיה יעקב מבקש להקריב ולא היה יכול מפני שלא היה בכור". א"כ משמע מהמדרש והירושלמי שלא כל אחד יכול להקריב, אלא דוקא מי שנתמנה לכך. ולא כפי שמשמע מהגמרא בזבחים שכל אחד יכול להקריב בבמה בזמן שהותרו. ועדיין אפשר לומר שלא דברו הירושלמי והמדרש אלא על קורבנות ציבור ולא על קורבנות יחיד, וצ"ע. וגם צ"ע מדוע רש"י שהזכרנו לעיל, מביא את הפסוק "וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וזבחו זבחים שלמים לה' פרים" (פר' תרומה כ"ד ה'), כביאור לעבודת בכורות, ומתעלם מעבודת הבכורות שהיתה מאז בריאת העולם. ונראה שרש"י סובר שלאחר שקדשו בכורות ישראל במצרים, עבודות הקורבנות בבמות היא רק בבכורות ישראל. אבל קודם שנעשו ישראל לעם במצרים, בודאי שכל יחיד יכול לעשות במה ולהקריב עליה, וכן משמע ברש"י במסכת בכורות (ד' ב' ד"ה בבמות וד"ה ועבודה בבכורות). ואפשר לומר שרש"י סובר שהירושלמי והמדרש פליגי על הגמרא בזבחים, א"נ הגמרא בזבחים ורש"י דברו רק על קורבנות יחיד בבמות, והירושלמי והמדרש דברו רק קורבנות ציבור בבמות, וצ"ע.

אדם קין והבל

[ד] נתבונן עתה בדברי המדרש ביתר פרטות. המדרש מכנה את אדם הראשון

פרשת שמיי בענין בכור

מיני בכורות שמתו במצרים

[ו] נדון עתה מהו נכלל בגדר בכור. חז"ל (ב"ר ס"ג ח'), מובא ברש"י (תולדות כ"ה כ"ו), אומרים שעשו היה בכור ללידה ויעקב היה בכור ליצירה, כלומר שנוצר מטיפה ראשונה, מלה"ד שפופרת שפיה קצר, נכנס ראשון יוצא אחרון. א"כ חזינו שיש בכור ליצירה ובכור ללידה. וזו סוגיא שהולכת ומתרחבת. דהנה בפרשת בכורות, בפסוק אחד (פר' בא י"א ה'), מוזכר מילת בכור ארבע פעמים, והבעל הטורים דורש, "כנגד בכור לאב, בכור לאם, וגדול הבית, ובכור בהמה אינו מהחשבון שהוא צריך לגופא". כמו שרש"י (בא י"ב ל'), מביא מחז"ל (פסיקתא רבתי על פסוק ויהי בחצי הלילה י"ב כ"ט), שאם לא היה בכור בבית, מת מי שהוא גדול שבבית, שנאמר אף אני בכור אתנהו. ישנו אפילו מדרש (ילקוט שמעוני שמות פי"א רמז קפ"ו) שבתיה היתה בכורה של פרעה וניצלה בזכות תפילתו של משה. וגם בפסיקתא הנ"ל כתוב "וה' הכה כל בכור, מהו כל בכור, בכור לאיש בכור לאשה ואפילו נקיבות הבכורות מתו באותו הלילה, לכך נאמר כל בכור". חידוש הוא שגם בנקבה נאמר לשון של בכורה. ואולי זה מדין גדול שבבית, וצ"ע. והנה הרמב"ן (בא י"ב ל') כותב שעל דרך הפשט רק פטרי רחם מתו במכת בכורות, שהרי כנגד בכורי המצרים שמתו נתקדשו בכורי ישראל, ובישראל קדושים רק פטרי רחם. אבל מודה הרמב"ן שלא כך דרשו חז"ל, כפי שהבאנו לעיל. ועוד שרש"י (בא י"ב ל') מביא ממכילתא (על הפסוק בא י"ב ל"ג) שגם בכור של רווק שאשת איש מצרית זנתה עמו מת במכת בכורות, שמע מינה שמתו גם בכור לאב שאינו פטר רחם לאמו.

מהו פטר רחם

[ז] הנה בגמרא בבכורות (ד' ב') מובאת ברייתא שבשלשה מקומות נתקדשו בכורות לישראל, במצרים במדבר ובכניסתם לארץ. ישנה שם מחלוקת, שלרבי יוחנן בכורות שנולדו במדבר קדשו ולא פסקה קדושתם, ולרבי לקיש קדשו

ופסקה קדושתם. עכ"פ גם כאן אנו רואים את השילוש בבכורות, על דרך שבעל הטורים הביא שילוש בבכורות, בכור לאב, בכור לאם, וגדול שבבית. והנה בכור ללידה שאינו בכור ליצירה כעשו הוא בודאי בכור לאם, שהרי הוא פטר רחם, ובכור ליצירה שאינו בכור ללידה כיעקב, בודאי אינו בכור לאם. ויש לדון שבכור ליצירה שאינו בכור ללידה כיעקב, נכלל בבכור לאב שאינו בכור לאם, שהרי הוא בא מהטיפה הראשונה של האב, ועדיין צ"ע בזה, ועי' בחומש הגר"א (בהוצאת הר"ד אליאך) על הפסוק כי תהיינה לאיש שתי נשים (כי תצא כ"א ט"ו). נתבונן עתה בג' מיני הבכורות, בכור לאב, בכור לאם, וגדול הבית. בכור לאם הוא פטר רחם. הלשון פטר בכל מקום מתרגמים פתח, וכן רש"י מבאר בכי תשא (לי"ד י"ט), "פטר - לשון פתיחה וכן (משלי יז) פוטר מים ראשית מדון". לפ"ז גם בכור אב הוא פתח. א"כ מה החילוק בין פתח של אב לפתח של אם. בחינת פתיחת האב זו הטיפה הראשונה, זוהי אותה נקודה שאינה נתפשת מפני שעדיין אינה מתפרטת. אמנם לאחר שיש עובר במעי אמו, שגדל ומתפרט ויוצא לאור העולם כמובנה, זוהי פתיחת האם. עומק הדבר, בכור לאב הוא בבחינה של יוד, נקודה בעלמא. בכור לאם הוא לאחר שהאם צירפה ובנתה אותו בבחינה של האות ה"י המורכבת משלשה ווי"ם. לכן הפדיון של בכור הוא ה' סלעים. דהרי "כי ב"ה הויה צור עולמים" (ישעיה כ"ו ד'), כלומר הקב"ה ברא את העולם ביו"ד ה"י. ובחז"ל (מנחות כ"ט ב' ובעוד מקומות) מפרשים שאת עוה"ז ברא באות ה"י ואת עוה"ב ברא באות יו"ד. ביתר פנימיות יש לפרש (עי' לקוטי מוהר"ן קמא סימן ק"א), שתחילת היצירה היא טיפה בבחינת יו"ד, ולאחר מכן היו"ד הולכת ומצטיירת בבחינת ה"י. א"כ תחילת היצירה הנקראת בכור לאב היא בבחינה של יו"ד, ולאחר מכן הוא הופך להיות פטר רחם, בכור לאם, ואז הוא בבחינת ה"י, ואז יש לו דין של ה' סלעים. כבר הזכרנו במאמר על פרשת קרח את הגמרא במנחות (ל"ז א'), מעשה בתינוק שנולד עם שני ראשים ונתחייב אביו לפדותו

בעשרה סלעים. אבל למעשה תינוק זה הוא נפל שאינו יכול להתקיים כי יו"ד אין לו קיום. רק כאשר היו"ד מתפרט ונעשה לה"י, אזי יש לו קיום.

הגדרת גדול שבבית

[ח] אם כן עומק החילוק בין בכור לאב לבין בכור לאם, הוא שבכור לאב הוא בכור לטיפה שאין לה קיום, דאחרי שלשה ימים מסרחת, כמו שכתוב במשנה בשבת (פ"ו א') "מנין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי שהיא טמאה", אבל לאחר שלושה ימים הטיפה מסרחת והאשה טהורה. משא"כ בכור לאם שהוא פטר רחם, זהו בכור שמגיע על ידי צירוף, על ידי בנין. הוא מצטרף במעי אמו ז' או ט' חודשים. פטר רחם אינו רק מלשון פתיחה אלא הוא פטר רחם שהוא פתיחה שעל גביו נבנים כל האחרים. הרי זה הדין בכבוד את אביך ואת אמך שדורשים חז"ל (כתובות ק"ג א') לרבות את אחיו הגדול שיש חיוב של כיבוד אח גדול. ומבאר האריז"ל (עי' שער הכוונות כוונת ק"ש דרוש ו' ד"ה והנה כל הבנים) הטעם, מחמת שהוא מצטרף בבנין שאר הבנים, ולכן חייבים בכבודו. א"כ יש חילוק בין בכור לטיפה שהוא בכור לאב לבין בכור לרחם שהוא בכור לאם. בכור לטיפה הוא בכור שפותח, אבל הטיפות שממן יולדו הילדים הבאים אינן נבנות על גבי הטיפה הראשונה. משא"כ בכור לאם, פטר רחם, גם הילדים הבאים נבנים על גביו. ובחיצוניות הדבר בא לידי ביטוי בכך שגדול שבבית נקרא גדול מלשון מגדל, דהיינו מגדל את שאר אחיו. ע"ד שאומרת הגמרא (ב"ב קמ"א א') שבת תחילה סימן יפה לבנים, פירושו שהיא מגדלת את אחיה. עולה שההגדרה של גדול שבבית אינו מדין בכור, אלא מדין מגדל או מגדלת, כפי שהבאנו לעיל ממדרשים שבתיה היתה בכורה, וכן שנקיבות בכורות מתו במכת בכורות, ולכאורה זה מדין גדול שבבית. א"כ גדול שבבית הוא נקודת ממוצע בין בכור לאב ובכור לאם.

פרשת שמייני בענין בכור

ג' קוים במקומות שנתקדשו הבכורות

[ט] כמו כן ישנם ג' קוים במה שהזכרנו לעיל שבשלשה מקומות נצטוו ישראל על הבכורה. מחד במצרים, ומאידך בכניסתם לארץ, ונקודת אמצע במדבר. על מצרים נאמר "שבשר חמורים בשרם וזירמת סוסים זירמתם" (יחזקאל כ"ג כ'). לכן אין זה מקום בנין. לכן על פיתום ועל רעמסס אמרו חז"ל (סוטה י"א א'), שכל מה שבנו פי תהום בולעו או ראשון ראשון מתרוסס. לכן על המתים במכת בכורות נאמר (ב"מ ס"א ב') "אני הוא שהבחנתי בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור", נקט לשון טיפה, דבר שאינו מתקיים, ביחס למצרים. בענין הכניסה לארץ, עיקר הכניסה היא בשבע שכיבשו ושבע שחילקו, ששם מתחילה נקודת הבנין, לכן זו בחינת בכור שהוא פטר רחם, שענינו בנין כדלעיל. ארץ ישראל היא "ארץ אשר עיני ה"א בה מראשית השנה ועד אחרית השנה" (עקב י"א י"ב), כלומר השגחת ה' היא ראשית של בנין, ראשית של צירוף, זוהי מצות ישוב ארץ ישראל. ומנגד נאמר על מצרים שיש איסור לשוב ולגור בה (חינוך מצוה ת"ק), כי מצרים היא בחינת טיפה דאין לה קוים כנ"ל. נקודת האמצע, בחינת גדול שבבית, אלו בכורות שבמדבר, שהמדבר הוא המחבר בין יציאת מצרים לכניסה לארץ. ע"כ ההקבלה בכללות בין ג' מיני הבכורות לג' המקומות אשר שם קדשו הבכורות.

טיפת יעקב במוח יצחק

[י] בענין בכור לטיפה יש להבחין בין בכור לטיפה היוצא ממוח האב, לבין בכור לטיפה ברחם האם. מה שישאל נקראים ראשון שהם עלו במחשבה להיבראות ראשון (בר"ר א' ד', ויק"ר ל"ו ד'), זה לא מצד טיפה ברחם. מה שיעקב היה טיפה ראשונה, זה לא מצד הטיפה ראשונה שנקלטה ברחם, דמצד זה טיפת עשו נקלטה ראשונה ולכן עשו נולד ראשון. אמנם טיפת יעקב נכנסה ראשונה לרחם, וטיפת עשו נכנסה שניה. אבל טיפת עשו נקלטה ראשונה ולכן עשו

נולד ראשון. והטעם שטיפת יעקב נכנסה לרחם בראשונה, הוא מפני שיעקב היה טיפה ראשונה מצד ראשית המחשבה, ובמחשבה נאמר סוף מעשה במחשבה תחילה (מזמור לכה דודי), כי המחשבה מצרפת את הכל. א"כ מתי אומרים שטיפה היא בבחינה שאין בה צירוף - כאשר היא יצאה מהמח. אבל כאשר היא עדיין במח, היא חלק מן המח, "כולם בחכמה עשית" (תהלים ק"ד כ"ד), כי החכמה היא בבחינה של כולם, היא כח שמצרף את הכל. א"כ מה שיעקב אבינו היה ראשון לטיפה, היינו מצד שרש התפישה שהיא נמצאת במח האב, כביכול במוחו של יצחק. אבל מצד קליטת הטיפה ברחם האם - עשו היה הראשון, ולכן "ויתרוצצו הבנים בקרבה" (תולדות כ"ה כ"ב), כי זה יוצר בחינה של נפל שלא יכול להיבנות. משום דעל זה נאמר "אמלאה החרבה" (יחזקאל כ"ו ב'). אם יאמר לך אדם חרבו שתיהן [ירושלים וקסרי] - אל תאמן, ישבו שתיהן - אל תאמן, חרבה אחת וישבה אחת - תאמן (מגילה ו' א'). כלומר בעומק ישנן שתי הבחנות בטיפה. ישנה הבחנה של הטיפה כפי שהיא קיימת במח, ששם היא צירוף של סוף מעשה במחשבה תחילה. וישנה הבחנה בטיפה כאשר היא נוצרת ויוצאת, ואז היא טיפה לעצמה, נקודה בעלמא שאין לה צירוף. וכאשר היא נקלטת ברחם האם ונבנית עד ללידה בכח הצירוף, זו בחינה של פטר רחם. בשרש היצירה יעקב אבינו היה ראשון שזה שרש ישראל, אבל כאשר אותו ראשית בא לידי גילוי, שם הוא הופך להיות מציאות שאין לה קוים עד שהיא לא נבנית. ויתרוצצו הבנים בקרבה, היו מריבים בנחלת שני עולמות, כי ב"ה ה' צור עולמים, עולם הבא נברא ביו"ד. עולם הזה נברא בה"י. ולכן עשו היה ראשון ללידה, ואת הה"י הזו לקח יעקב מעשו. ולכן אומרים חז"ל בב"ב (ט"ז ב'), שבאותו יום שמת אברהם ומכר עשו את הבכורה, חטא עשו בחמישה חטאים - בא על נערה מאורסה והרג את הנפש וכפר בעיקר וכפר בתחיית המתים ושט את הבכורה. עשו חטא בה' חטאים דוקא, וכך הוא איבד את הבכורה שנפדית

יעקב פדה את אברהם

[יא] על הפסוק "כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם" (ישעיה כ"ט כ"ב), אומרים חז"ל (בר"ר ס"ג ב'), שאברהם אבינו ניצל מכבשן האש בזכות יעקב אבינו. עומק הדבר, אברהם מצד היותו ראשון, לא יכול היה זרעו להתקיים. ולא נתקיים זרעו של אברהם רק ביום מיתתו, כאשר יעקב אבינו לקח את הבכורה מעשו. אז היה קוים לזרעו של אברהם מכח אותו ה"י, שלקח את הה' סלעים מעשו שביזה את הבכורה כי היא מביאה אותו לידי מיתה, כי הראשית אינו מתקיים. א"כ הקוים לראשית של אברהם התלבש בחמישה סלעים בבכורה שקנה יעקב אבינו שהוא שלישי. א"כ הקוים לאברהם אבינו בא מכח יעקב שצירף את השלישי לראשון. ולכן נאמר על יעקב דערסיה שלימא כנ"ל. וכן כתוב בגמרא (ב"ב קט"ו ב'), "גמירי דלא כלה שבטא". כי יעקב צירף ראשון עם שלישי, וכאשר עושים כן אין שם מוות. אבל ראשון לבד, אז זה וימות וימלוך וימות וחוזר חלילה, כי כל מלוכה באה על ידי מיתה, כי זה חטא אדם הראשון שנפל.

ראובן נולד מטיפה ראשונה

[יב] אותה בכורה של יעקב אבינו ממשיכה בזרעו. שם היתה מערכה בין ראובן ליוסף. יעקב אמר על ראובן בברכות, "כוחי וראשית אוני" (ויחי מ"ט ג'). ורש"י מפרש שם מהגמרא ביבמות (ע"ו א'), שיעקב אבינו הוליד את ראובן מטיפה ראשונה, כי לא ראה טיפת קרי מימיו, משא"כ כל בני האדם כמעט ללא יוצא מן הכלל, אינם מולידים מטיפה ראשונה. הסיבה היא כי אצל כמעט כל בני אדם הטיפות שלהם אינם בבחינת בנין, מלבד פה ושם, ולכן הטיפות שלהם אינן מתקיימות. טיפה ראשונה כאשר אינה מגיעה לנוקבא ונבנית

פרשת שמייני בענין בכור

קדימה, אבל לא מדין קדושה. משא"כ בכור ישראל שהוא פטר רחם, נאמר "קדש לי כל בכור", נתחדש דין קדושה כמו שישנה קדושת כהונה. ובעומק, פירוש הדבר שקדושת הבכור היא נקודת צירוף, שהבכורות הם אלו שראויים לעבודה. כמו שהגמרא (נדרים ל"ה ב') שואלת, כהנים שלוחי דידן או שלוחי דרחמנא. ובעומק תרוויהו אית בהו. וקודם הכהנים היו הבכורות שלוחי דידן ושלוחי דרחמנא, ואם כן הם היו מצרפים את הדין לרחמנא ואת הרחמנא לדידן, ומצרפים את ישראל לאביהם שבשמים, הוא הבכור של פטר רחם שהוא תחילה לשאר בנים שלכן הם חייבים בכבודו, והוא מצרף את כולם לאביהם. זו היתה נקודת הבכורות, ההבחנה של קדש לי. משא"כ דין הבכור שנאמר אצל אוה"ע קודם לכן, היה מדין ראשית, לא מדין צירוף. אם כן עומק החילוק בין בכורי ישראל לבכורי האומות אינו רק הגדרה חיצונית בלבד שהקב"ה הרג את בכורי מצרים והציל את בכורי ישראל. אלא ישנה כאן מהות שונה, שבכורי האומות הם בבחינת טיפה שאינה מצטרפת, משא"כ בכורי ישראל יש בהם כח צירוף. ולכן בכללות, כל עם ישראל נקראים בכור, "בני בכורי ישראל" (שמות ד' כ"ב), מדוע כי בכור זה נקודת צירוף, והם כולם נקודת צירוף. הבכור שהתגלה במצרים מחד זה היה בכור שנענש, בכור של טיפה, ומאידיך אצל ישראל נתקדש בכור של פטר רחם. עומק הדבר, הבכור של ישראל כלל פטר רחם עם בכור לטיפה. אלא שאם יש בו רק טיפה ואין בו פטר רחם, אז אין בו את כח הצירוף כלל. אבל עיקר הבכור הוא פטר רחם, רק שבעיקר הוא מצטרף לטיפה ראשונה. על אף שלדינא גם מי שהוא פטר רחם ואינו מטיפה ראשונה הוא בודאי בכור, רק עומק המהות של הבכור שהקב"ה בחר את עם ישראל, הוא בכור שמחד הוא בכור כנקודת ראשית ומאידיך הוא כח צירוף של פטר רחם.

ישנם יוסף ושני בניו שהם נקראים שבטים, הרי שבעומק הם מעין שלשה שבטים. זהו כוחו של יוסף בכללות. כמו שידוע, יוסף הוא מידת היסוד, מידת הכל, חיבור (עי' זוהר ח"ג דף ש"ב א', ועי' זהר חדש תולדות, דף כ"ו ט"ד, אות י' בסולם). עומק הדבר. הגמרא אומרת בברכות (ז' ב'), שלא אמרה ראו מה בין בני ראובן לבין חמי עשו, שכאשר עשו מכר את הבכורה ליעקב, כתיב "וישטם עשו את יעקב". משא"כ כאשר נלקחה הבכורה מראובן וניתנה ליוסף, לא קינא ראובן ביוסף דכתיב "וישמע ראובן ויצילהו מידם". עומק הדבר. אצל עשו ויעקב היתה מלחמה בין ראשון לשלישי. ולכן כאשר הועברה הבכורה מעשו ליעקב, היתה על כך מלחמה. אבל אצל ראובן רצונו שהשלישי יצטרף לראשון, ואם הדבר לא נעשה על ידו, הרי נעשה ע"י יוסף, והמטרה נתקיימה, לכן לא שנא ראובן ליוסף. זה גופא החילוק בין ראובן לעשו. ראובן חפץ בנקודת הצירוף של ראשון ושלישי, משא"כ עשו הגיע מנקודה של פירוד, "הנני הולך למות", ממילא הוא שטם את יעקב על הברכות.

בכורי ישראל לעומת בכורי האומות

[יד] לאחר שיוסף וראובן השיגו את האיחוד של הראשון והשלישי, עם ישראל הגיעו למצרים. שם הקב"ה "היכה כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השבי אשר בבית הבור" (בא י"ב כ"ט). ישנו חילוק בין בכור בישראל לבין בכור בגויים. בכור בישראל הוא פטר רחם, בכור שהולך אחר אמו. אבל בכור בגויים הוא בכור לאב. עומק הדבר. בכור לאב הוא בכור של טיפה, בכור שלא נבנה ולא הצטרף, הוא ראשון לעצמו. משא"כ בכור לאם, הוא בכור של בנין וצירוף. הרב מבריסק בחידושו על התנ"ך (תולדות כ"ה ל"ג) מגדיר חילוק יסודי בין בכור ישראל לבכור קודם ישראל. בכור קודם ישראל, לא נאמר בו דין של קדושה, יש לו דין בכור מצד עבודה בבמות, מצד זכות

אזי היא נפל. אבל אצל יעקב אבינו ראובן נולד מטיפה ראשונה כי אצלו כל טיפה היא בתפישה של ראשון בחכמה שהוא צירוף. משא"כ אצל כל אדם, כאשר הטיפה יוצאת מן המח, היא נפרדת מן הכללות של "כולם בחכמה עשית", ומגיעה לידי ביטול, כי אינה מגיעה לה"י שהיא בנין, וממילא זו ראית קרי. משא"כ אצל יעקב אבינו שלא ראה קרי מימיו, הטיפה נשארה כמו שהיא בנקודת הראשית, וכך היא הגיעה לנוקבא. זו בעצם קניית הבכורה מעשו. יעקב אבינו היה ראשון בטיפה, ולאחר מכן הוא קנה את הראשון בלידה. אם כן זה ראשון הן מצד הטיפה והן מצד הלידה ולכן הוא לא ראה קרי מימיו כי אין נקודת אמצע של בכורות שבמדבר. מהו עומק המחלוקת בין רבי יוחנן לריש לקיש האם קדשו ולא פסקו בכורים במדבר או פסקו, ישנו בכור בראשית, שזה יציאת מצרים. ישנו בכור באחרית, שזה כניסה לארץ. ישנה נקודת אמצע שהיא מדבר. אצל כל אדם, משרש הטיפה כפי שהיא במח עד שמגיעה לנוקבא לבנין, ישנה נקודה בדרך שהטיפה (כמעט תמיד) מתבטלת, לכן לדעת ריש לקיש הבכורות במדבר קדשו ופסקו כי נקודת המעבר היא נקודת האיבוד של הבכורה.

למה ראובן לא שנא את יוסף

[יג] ראובן נקרא אם כן "כוחי וראשית אוני", אבל הוא בלבד יצועי אביו כמו שאומרים חז"ל (שבת נ"ה ב'), מובא ברש"י (וישלח ל"ה כ"ב), שלאחר מות רחל רצה ראובן שמיטת יעקב תהיה באהל לאה ולא באהל בלהה, ולכן הוא איבד את הבכורה. עומק הדבר. הנה לוי נקרא על שם "הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים" (ויצא כ"ט ל"ד). ראובן רצה שהלויה הזו תהיה שייכת לראשון שבו, הוא רצה לצרף את הראשון עם "הפעם ילוה אישי אלי", אבל מחמת שלא היתה כאן שלמות, לכן הוא איבד את הבכורה. ולא רק שלא הצליח לצרף את הילוח אישי אלי, אלא גם הראשון שבו נפל, ולכן ראובן איבד את הבכורה ליוסף. כח הראשון עבר מראובן ליוסף, ויוסף ירש את הבכורה. יוסף הוא בבחינת שלישי שהרי

פרשת שמיני בענין בכור

האם הבכורות עבדו בהר סיני או נדב ואביהוא

[טו] והנה כבר הזכרנו שהיתה עבודה בבכורות בהר סיני "וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים". אבל באמת זו מחלוקת תנאים בזבחים (קט"ו ב'), האם אותם עולות הוקרבו ע"י הבכורות או ע"י הכהנים נדב ואביהוא, והבכורות רק הביאו את הקורבנות ועמדו עליהם, אבל מי שהעלום והקריבום היו נדב ואביהוא (ע"ש רש"י ד"ה לישנא אחרינא). לשיטת זו, בעומק היתה כאן נקודת צירוף בעבודה בין הבכורות לכהנים, בין הכהנים שהם שלישי לבכורות שהם ראשון. אלא שבחטא העגל, שאמרו העם "זה האיש משה לא ידענו מה היה לו" (כי תשא ל"ב א'), כלומר שאבד כח משה שהוא לוי ושלישי לרחם, אז נאבדה אותה נקודת צירוף, והבכורות איבדו את דין הבכורה. כאשר העם איבד את נקודת הצירוף, הם חיפשו נקודת צירוף אחרת וחשבו למצאו בעגל, אבל כמובן טעו ואיבדו את הבכורה, כי בכורה שאין לה צירוף של שלישי אין לה קיום. וכמו בראובן, ברגע שאיבדו את השלישי, איבדו גם את הראשון, והתחלפו הבכורות בלויים.

פדיון הבכורות בלויים

[טז] כאשר התחלפו הבכורות בלויים (במדבר פרק ג'), נמנו כ"ב אלף לויים, וכ"ב אלף רע"ג בכורות. א"כ היו צריכים לפדות את רע"ג הבכורות היתרים. והנה בגמרא בבכורות (ה' א'), מובא ברש"י (במדבר ג' ל"ט), הקשו שלפי מניין הלויים למשפחותם, יוצא סך כל הלויים כ"ב אלף וג' מאות. א"כ למה היו צריכים לפדות את הרע"ג בכורות. ומתרצת הגמרא, שאותם ג' מאות לויים יתרים היו בעצמם בכורות, ודיו שיפדו את עצמם. אם כן היו ג' מאות בכורי הלויים, שבתחילה עבדו משום בכורה, ועתה עבדו משום לוויה, ולא הוצרכו להיפדות לא בגוף ולא בממון, וגם לא פדו

את בכורי ישראל. אבל בכורי ישראל הוצרכו להיפדות או בגוף או בממון. מספר זה של ג' מאות בכורי הלויים שהוא ג' פעמים מאה, בא לרמז על החיסרון בבכורי ישראל שאיבדו את כח השילוש ולכן איבדו את העבודה. והענין שהבכורות אבדו את עבודתם על חטאם בעגל, מרומז בפסוק "כי רגע באפו" (תהלים ל' ו'), שדרשו אותו חז"ל (ברכות ז' א') שזעמו של הקב"ה רגע. והנה רגע בגימ' רע"ג, א"כ אותם רע"ג בכורות עודפים מרמזים על אותה נקודת זעם שאיבדה מהם את עבודתם. כי כל עונש בכל הדורות כלול בו גם עונש על חטא העגל (סנהדרין ק"ב א', ירושלמי פ"ד ה"ה, דף כ"ב ב').

האם משה היה כהן

[יז] ע"כ דנו בגדרי בכורות. נדון עתה בגדרי כהונה. הנה בגמרא בזבחים (ק"א ב'), אמר רב "משה רבינו כהן גדול וחולק בקדשי שמים היה". כלומר לדעת רב עבודת משה רבינו בשבעת ימי מילואים היתה מדין כהן גדול, ולכן קיבל חלק מהקורבנות. לאחר שו"ט בדעת רב, הגמרא אומרת שתנאי היא. במעמד הסנה כאשר סירב משה לקבל את השליחות, כתוב שחרה אף ה' במשה. רבי יהושע בן קרחה שלמרות שבכל מקום כאשר חורה אף ה', יש ביטוי ממשי לכך, כאן במשה לא היה לחרון אף שום ביטוי. אבל ר"ש בן יוחאי סובר שנענש בכך שהכהונה עברה לזרעו של אהרן למרות שנועדה לזרעו שלו. א"כ לדעת רשב"י מרע"ה לא היה כהן, גם לא בשבעת ימי המילואים כאשר עבד. חכמים אומרים שמשה היה כהן בשבעת ימי המילואים בלבד. ויש אומרים שמשה היה כהן כל ימיו, אבל לא זרעו אחריו. א"כ דעת רב כדעת היש אומרים (רש"י). לדעת ריב"ק נראה שהכהונה מעולם לא נועדה למשה. א"כ לכל הדעות חוץ מריב"ק, חרון אף ה' גרם למשה לאבד את הכהונה לזרעו, כמו שהבכורות איבדו את הכהונה מחמת חטא העגל. אבל משה רבינו עצמו שבעה ימים

בודאי הקריב, ומחלוקת אם מדין כהן או לא. ולפי היש אומרים המשיך להקריב כל שארית חייו. רש"י בפרשת פקודי (מ' כ"ט, מ' ל"א) משמע שפירש כרב וכי"א, שמשה שמש גם ביום השמיני, וכך הפשטות בפסוק. אבל לכאורה רש"י בזבחים (י"ט ב' ד"ה משה ואהרן) פירש כחכמים, שמשה לא שימש ביום השמיני, וצ"ע. וישנו דיון האם הקריבו תמידין בשבעת ימי המילואים. ברש"י בפקודי שם משמע שהקריבו. והשפת אמת (בשבת פ"ז ב') מקשה עליו ממה שפירש רש"י בשבת שם שראשון לעבודה היינו שהתחילו להקריב תמידין באותו יום. ועי"ש מה שתירץ. ואמנם הראב"ד בתו"כ בריש שמיני סובר שלא הקריבו תמידין בשבעת ימי המילואים, ע"ש.

[יח] עכ"פ הפשטות בפסוקים וכן פירש רש"י, שביום השמיני נצטרפו משה ואהרן לשמש יחד על גבי המזבח. כאשר משה עלה להר, נשאר אהרן רק עם הכח של ראשון, דגדר אהרן היה גדול שבבית. ומכיון שאבד השילוש, היה חטא העגל בתחילה כאשר שלח הקב"ה את משה לגאול את עם ישראל, רצה שיבוא גם מדין הראשון וגם מדין השילוש. אבל משה רבינו לא רצה, ואיבד את כח הראשון, ואהרן קיבלו. את כח השלישי לא איבד משה, דלמרות שאת הכהונה איבד, את הלוייה לא איבד. נקודת התכלית היא האחדות בין משה ואהרן, כמו שכתוב "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו" (תהלים צ"ט ו'). נקודה זו נתגלתה ביום השמיני. כבר ביארנו לעיל שאותו יום היה יום א' בשבת, ויום ראשון השני לבריאת העולם הוא יום שמיני לבריאת העולם. זה הכח שהתגלה ביום השמיני, אחדות בין משה ואהרן, חזרה ליום ראשון של מעשה בראשית, שהוא לפני נקודת המיתה של הראשון, ששם יש אחדות גמורה בין כח השלישי לכח הראשון. ■ מהסדרה סוגיות בפרשה

פרשת שמיני תורת הרמז

בחינת פרוד ויש מיתה ע"י דבקות וזה בחינת מיתתם כנודע וזה סוד חזרת רע לטוב הנפרד לשורש והכל ע"י יין גימ' שבעים מדת מלכות וז"ש על פני כל העם אכבד וברש"י שהקב"ה וכו' ומתעלה ומתקלס וזה סוד מלכות גילוי כבודו בבריאה ואולי זה ענין וידם אהרן בחינת מקבל את הרע כשם שמקבל את הטוב.

י, א ויקחו בני אהרן וכו' קטרת וכו' בחינת חיבור הרע לקדושה וז"ש ויקריבו לפני ה' אש זרה כלומר לחבר לבחינת לפני ה' גם אש זרה וז"ש לחד מ"ד ר"י אומר שתויי יין נכנסו למקדש כלומר בחינת יין עד דלא ידע להחזיר רע לטוב וז"ש ותצא אש שבחינת אש ההעלאה ממטה למעלה וז"ש וימותו לפני ה' שהמיתה היא בבחינת לפני ה' שהכל חזר לבחינת פנים ואין אחר סט"א ואולי לפ"ז י"ל דברי ר"א שאומר לא מתו בני אהרן אלא ע"י שהורו הלכה בפני משה רבן הענין בעוה"ז הכל בחינת השתלשלות והעלול נמוך מן העילה אולם לעת"ל בחינת עיגול הכל שוה ואין בחינת רבו אולם עדין באמת לא נשלם התיקון עתה אלא לעת"ל ולכך נאמר וישאם בכתנתם וברש"י מלמד שלא נשרפו בגדיהם אלא נשמתם כלומר שעדין בחינת כותנת לבוש חיצוני עדין לא נעשה בו תיקון גמור.

י, ג בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד אקדש בחינת קדושה שפרוש ומבודל לה' ולכך בקרבי יש בחינת קדושה אולם בחינת כבוד נאמר כל הנברא בשמי לכבודי וכו' אף עשיתיו גם בעשייה ולכך נאמר כל העם וידם אהרון הטעם כי מדת דין זו היא בבחינת שתוק כך עלתה במחשבה למעלה מעולם הדיבור.

י, א בגמ' סנהדרין נב אמרו אמר לו נדב לאביהו אמת ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור הענין ימותו שרצו לעלות למדריגה יותר עליונה וכאן מיתה הכונה עליה וכשהתחתון עולה העליון עולה עוד יותר וכן זהו ענין שתויי יין נכנסו בחינת יין המשוך מר שעלו למדריגה יותר גבוהה.

י, ג וידם אהרן וברש"י קיבל שכר על שתיקתו שנתיחד עמו הדיבור שנאמרה לו לבדו פ' שתויי יין הענין שדוקא פ' זו שתיקה בחינת שתוק כן עלה במחשבה שנתעלה לעולם גבוה מן הדיבור עולם המחשבה ולכך זכה לפ' שתויי יין שיין בחינת מוחין דאימא

איתא בת"כ (ט,ג.) 'מה ראו ישראל וכו'. אלא א"ל משה, אתם יש בידכם מתחלה, ויש בידכם בסוף. בתחילה שנאמר וישחטו שעיר עזים, (אצל יוסף) בסוף שנאמר ויעשו להם עגל מסכה . אבל אהרן לא היה לו חלק, כי אם בעגל'. ע"כ. וכבר תמהו דלכאורה ודאי גם לאהרן היה חלק במכירת יוסף ככל השבטים . ונ"ל דהנה שורש מחלוקת יוסף והאחים היה ע"י שלא ראו הדברים כראוי.

דכל אחד חשב לטוב, רק עינו הטעתו. וכן הוא הענין שבו התחיל חטא העגל, שהשטן הראה להם כמטתו של משה בשמים כאילו מת. וא"כ גם הכא הוא הטעות בראיה. אולם מדתו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום, וצורת השלום בהרבה מן המקומות והצדדים החלוקים, אינם חולקים באמת, אלא דכל אחד נראה לו שחברו חושב לרע. תו. והשכנת השלום היא ע"י הראיה הישרה והנכונה. ולכך נמצא שאהרן היה היפך חטא מחלוקת האחים והעגל. אלא דבעגל חטא דהוא עשה להם העגל. ולכך לא היה נצרך כפרה לחטא יוסף. [והנה תמוז ואב כנגד העינים כמ"ש האריז"ל, ואהרן נפטר באב].

ט, א שמיני לשון שמן וענין שנסוץ פרשת נדב ואביהו שלחד מ"ד מתו ששתו יין שמן הפוך רזה שורש רז לשון סוד ענין שהוא פנימי ואינו מתגלה לחוץ משא"כ שמן וזה בחינת משכן גילוי שכינה ולכך אסור שתוי יין שהוא בחינת סוד כיסוי. היה אהרן בוש וכו' אותיות אחרי אהרן בוש וצ"ב.

י, ג וידם אהרן לשון שתיקה משורש דם לשון דומה ואדום עשו שהיה דומה ליעקב וזה כ"ז ששותק שאין ניכר מחשבותיו דכשפ"ת פיו ניכר הפנימיות כמ"ש גם אויל מחריש לחכם יחשב.

ט, ב קח לך עגל וכו' להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל רש"י הענין עגל לשון עיגול כל חטא בחינת נוק' חסרון וזה בחינת עגול נוק' כנודע ואולי לכך דוקא נעשה חטא זה ע"י אהרן שהוא אוהב בריות וכו' ומקרבת לתורה שמחזרין לשורשן בחינת נוק' ששב ולכך אמרו קרב אל המזבח שהיה אהרן בוש וכו' סוד שב והבן וזה במזבח שמחזיר הדברים לשורשן.

ט, ב עגל אותיות לפני כבס רמז שמכבס חטא העגל ע"י עגל.

י, ב נדב ואביהו בגימ' אף הענין כמ"ש התרגום שיצא אש ונכנס בגו אפיהו.

ט, א ויהי ביום השמיני וכו' ר"ח ניסן ניסן לשון נס ושמיני מעל הטבע בחינת נס ועצם הקמת המשכן נס דלא היה בכחו של משה.

ט, ב קח לך עגל וברש"י להודיע שמכפר לו וכו' והענין אע"פ שאין קטיגור וכו' כאן עגל סוד עיגול החזרת רע לטוב ולאחר שחזר הרע לטוב כבר אין רע ואין קטיגור וכו"ז נעשה בניסן סוד מלכות עיגול כנ"ל ולאח"כ נסמך פ' נדב ואביהו הענין שיש מיתה ע"י חטא וזה

לכך. האם מדובר על הספירות של אותו יום (חסד שבחסד, חסד שבהוד וכו')? ראיתי את התורה הזאת ביום "יסוד שבמלכות" ואמרתי לעצמי אולי אנסה להטות אוזן לשמוע שיחה של אנשים ברחוב ואולי אצליח לשמוע משהו, ניסיתי לשמוע שיחה של שני שומרים, אך לא הצלחתי כמצופה להבין איך שיחה שלהם קשורה ליסוד שבמלכות. תודה רבה.

תשובה ראשית יש להבין מהות הספירה בכל יום.

וכאשר הבין הנ"ל ניתן לבחון כיצד הבחנה זו נמצאת בדברים, כי לעולם בכל דבר נמצא הכל. אולם יש בו הבלטה מיוחדת של נקודה אחת שרשית. ומי שיכול לראות בכל דבר הכל בנקל לו יותר למצוא הנ"ל.

ולפיכך קודם נצרך לתפוס ולהשיג שבכל דבר יש הכל, וזאת התבוננות עמוקה לאורך כל השנה כולה, ואזי כאשר יחפש פרט בדבר ימצאהו.

שאלה צורת העבודה בספירת העומר בלא פיזור הנפש

אדם פותח ספר על ענין ספירת העומר ומוצא בו הרבה ענינים לעבוד בהן: כיון שמתו תלמידי ר"ע בימים אלו, על כן צריך לעבוד בימים אלה אל שנאת חנם, על קנאה, על צרות עין בלימוד, וכו'. קנין התורה, יותר כובד ראש ללימוד, וכו'. וגם ימים אלו הם תיקון המידות בכלל, כיון שהם כנגד המ"ט ספרים, ועכשיו יש הרבה ספרים שמבאר עבודת כל יום בספירת העומר.

השאלה היא, מהי הנקודה המאחדת את כול נקודות הללו, שע"י האדם יכול לקנות את כל הנ"ל? ובנוסף לכך, יש גם את עבודת מ"ח קניני תורה, שיש בהן הרבה מידות שצריכים לקנות, וגם יש את כל היסודות של מסכת אבות שלומדים אחר פסח עד תשרי. א"כ איך האדם יכול לסדר עבודתו בימים הללו ולשמור את עצמו מפיזור הנפש?

תודה מאד להרב.

תשובה על האדם לקחת את הנקודה שבה עובד עד

השתא ולהמשיך בה. ויתר על כן, למצוא בה נקודת דקות חדשה שמאירה מתוך אור הימים הללו. ■ מהספר שאל ליבי

שאלה תיקון המידות לפי הספירות בספירת העומר

מה ענין של העבודה בספירת העומר שיש ספירה בתוך ספירה (ובהגדרת נפש מידה) ששייכת לכל יום, הרי עבודה כזאת היא פיזור וגם אם אני לוקח נקודה שאני עובד עליה וכל יום עובד עליה בבחינה שונה מהיום הקודם זה גם פיזור מסויים, כי אי אפשר באמת לבנות משהו רציני ביום אחד, אז מהי המהות של העבודה המשתנה בתקופה הזו?

תשובה הכונה למשל אם עובד על אהבה, חסד, כל מ"ט

בחינות אלו חסד שבחסד שבחסד וכו', גבורה שבחסד שבחסד וכו', וכן על זה הדרך, כולם בתוך מדה אחת. ולעולם עובד על אותה נקודה, אלא דקות קטנה מאוד של שינוי.

המשך לשאלה זו:

שאלה עדיין לא ברור לי ענין העבודה בספירת העומר,

הרי גם לעבוד כל יום על הבחנה מסוימת במידה מסוימת (לדוגמא אהבה) זה לא מציאותי, איך אדם יכול כל יום לעבור ולעבוד על זוית אחרת במידה, זה לא מציאותי שאדם יתקן חלק מסוים, הרי כל עבודה אפילו על חלק מסוים כדי שתהיה כדבעי צריכה הרכה מקיפה התבוננות, הרגשה, מעשים וכו' עד כדי שתניב פירות משמעותיים.

תשובה מדובר על דקות דקה מן הדקה בתוך אותה

דבר. וזהו בחינת מצוה למצות שבועות ימים, שבועות, כללות, ימים פרטות. ויש ועיקר עבודתו בכללות, שבועות. ויש ועיקר עבודתו בפרטות, ימים.

שאלה ספירת העומר - בענין דיבור מהספירה של אותו יום

בס"ד שלום לכבוד הרב בלבבי שליט"א, אמנם ימי הספירה עברו, אבל אם אפשר לשאול בכל זאת. כתוב בליקוטי מוהר"ן (תורה קפב): "דע שכל מה שהעולם מדברים בספירה בכל ימי הספירה הם מדברים רק מהספירה של אותו היום. ומי שהוא מבין יוכל לשמע ולידע זאת אם יטה אזנו היטב לספורי דבריהם ישמע שהם מדברים רק מהספירה של אותו יום".

האם כבודו יוכל לבאר לנו מעט מתורה זו ואיך ניתן להגיע

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

המספיק לעובדי ה'

ואמרו בני קרח על התשוקה לבית המקדש (תהלים פ"ד, ב'): "מה ידירות משכנותיך" וכו'. ותשוקה זו אפשר להבינה במשמעות חיצונית או פנימית. החיצונית היא התשוקה שיבנה בית המקדש, בזמן חורבנו, כלשון בני הגלות וכמאמריהם הרבים שנאמרו בלשון בני הגלות.

הוזכר לעיל שישנם מדרגות רבות במדרגת ההתבודדות. ישנו אופן שהאדם מבודד חלקית, וישנו אופן שהאדם מבודד לגמרי בכל הבחינות [ושלימותה של התבודדות זו תהיה לעתיד לבוא]. וכמו שהוא הזכיר לעיל, אדם שנמצא בבית המקדש, על אף שהוא מבודד מבני העולם בחוץ, אך עדיין ישנם בני אדם בבית המקדש שמהם הוא לא מבודד.

ולפי"ז, עצם כך שבני ישראל יוצאים מארץ ישראל לגלות, זוהי עומק הגלות. זהו אחד מהכוחות המעכבים שיש בגלות. שהרי כאשר בני ישראל נמצאים בארץ ישראל, הם מבודדים מהעולם, בבחינת: "הן עם לבדד ישכון". וזהו סוג נוסף של התבודדות. אך כאשר בני ישראל יוצאים לגלות, הם הופכים להיות מעורבים עם האומות, ונמצא שחסר במדרגת ההתבודדות של ישראל.

נמצא, שגם התשוקה החיצונית שבנה בית המקדש בזמן חורבנו, כלשון בני הגלות וכמאמריהם רבים שנאמרו בלשון בני הגלות, עניינה הוא, שעומק הרצון לצאת מהגלות הוא יציאה מהתערובת, וכניסה למדרגה נוספת במדרגת ההתבודדות.

ועל פי משמעות חיצונית זו הרי מאמרו (שם שם, א'): "גם צפור מצאה בית" וכו',

המשך בעמוד ב'

'שמונה', אבל זהו שמונה מהמקום התחתון. האדם עצמו הוא בבחינת שבע - "נברא", שבע ימים שהקב"ה ברא את עולמו, וכאשר אנו רוצים לצייר את צורתו באופן נוסף, קוראים לזה 'תמונה'. אך זוהי בעצם המשכה של כח נוסף מעבר למציאותו. הגם שבודאי שורש כל תחתון הוא בעליון, אבל התגלותו הוא מצד המקום התחתון, ולא מצד מקומו העליון.

לעומת זאת, עניינה של 'תמונה' בשורש העליון הוא כדלהלן. בכל דבר יש את מציאות הדבר עצמו כפי שהוא קיים, והשגת האדם בכל דבר היא, מתוך מציאותו של האדם עצמו, בבחינת "מבשרי אחזה אלוק", מעבר לגדרי מציאותו של האדם עצמו, הוא לא יכול לתפוס את הדבר, ולכן הוא לא תופס את הדבר כפי שהוא לעצמו. כל דבר דבר שהאדם תופסו מעבר לגדרי מציאותו, בעומק הוא מנסה להכיל בו את מציאותו שלו.

כאשר נאמר ש"אין לדין אלא מה שעניו ראות", והם ראות מתוך מציאותו שלו, הרי שראייתו מתוך מציאותו שלו מחילה על מה שהוא רואה את מציאותו שלו, ולכן הוא אינו תופס את הדבר כפי שהוא. ומחמת שאת מציאותו שלו הוא מחיל על הדבר האחר, הרי שבעצם הוא יוצר התפשטות שלו עצמו. ולכן זה נקרא 'תמנא', 'שמונה', 'תמונה'.

ישנו את כח ההכרה העליון, שזו סוגיא אחרת שנתבארה לעיל. אך בגדרי כל הנבראים כולם, כל מציאות האדם תופס כפי מי שהוא. ולכן כאשר הוא תופס דבר, הוא מחיל עליו את מציאותו שלו. וכיוון שהדבר מעבר למציאותו שלו, לכן הוא מחיל עליו את המושג שנקרא 'תמונה'. ולכן 'תמונה' עניינה הוא שבעצם ה'שמונה' הוא מה שמתגלה אצל האדם, זו ה'תמונה' שמתגלה לתתא.

■ המשך בע"ה שבוע הבא - מסדרת דע את אמונתך (שלוש עשרה העיקרים לרמב"ם)

י"ג עיקרים יסודות האמונה לרמב"ם

והיסוד השלישי הזה מורה עליו מה שנאמר: "כי לא ראיתם כל תמונה". כלומר, לא השגתם אותו בעל תמונה, לפי שהוא כמו שזכרנו אינו גוף ולא כח בגוף.

ליסודות המובאים כאן ב"ג עיקרים, הרמב"ם מביא מקורות מהפסוקים. וביסוד השלישי, שהוא הרחקת ההגשמה, שלא יאמר בבורא ית"ש שום הגדרה שום גבול, המקור לדברי הרמב"ם הוא לשון הפסוק והאזרה שנאמרה על מעמד הר סיני: "כי לא ראיתם כל תמונה" (דברים ד, טו).

ונבאר מהו ענין המושג שנקרא 'תמונה'.

בארמית שמונה נקרא 'תמנא'. והרי, שכל 'תמונה' [תמנא] היא מלשון 'שמונה'. זהו המושג שנקרא 'תמונה'.

ביאור הדברים. הבריאה כולה נבראה בשבעה ימים, כלשון המקרא: "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש" (שמות לא, יז). והרי שכל התגלותה של הבריאה היא במדרגה שנקראת 'שבע'. לפ"ז, 'תמונה' עניינה, שכאשר האדם מצייר בדבר את המציאות שנקראת 'תמונה', הוא מנסה לבקוע מעבר ל'שבע' שבאותו דבר, הוא מנסה לבקוע ל'תמנא' שבו. ה'שבע' שבו נתגלה העולם, שורשו הוא שמונה, והשתלשלותו הוא שבע. וכאשר האדם מנסה להשיג את השורש שממנו בא הדבר, זה נקרא 'תמונה'.

זהו בעומק המושג שנקרא 'תמונה'. המושג של 'תמונה' שמשמשים בו כיום, זוהי ההתגלות של ה'תמונה' מהצד התחתון, והוא שונה לחלוטין מעניינה של ה'תמונה' מהצד העליון. עניינה של 'תמונה' מהצד התחתון הוא, שיש את המציאות של האדם, ויש לו הכפלה נוספת שנקראת 'תמונה'. גם זה

המשך מעמוד א'

הוא תיאור חורבנו של בית המקדש והיותו, מפאת עוונותיהם הרבים של ישראל, מקום מושב עופות כשאר מקומות שמה ושאיה,

נבאר את ענין הפיכת בית המקדש ל'מקום מושב עופות' בחורבנו.

נתבאר לעיל שמדרגת התבודדותו של אליהו הנביא היא כיונה. כלומר, כל אדם כאשר הוא רוצה להתבודד והוא נמצא עם אנשים אחרים, צריך הוא להתבודד בתוכם, או ללכת למקום אחר. לעומת זאת אליהו, כאשר הוא רוצה להתבודד, הוא יכול לצאת מחברת האנשים ברגע אחד.

זהו העומק של ה'ציפור', כמו שר"א בן הרמב"ם האריך לעיל בפרק השלישי במדרגת החסידות, שמדרגת ה'ציפור' היא מדרגת ההתבודדות. על הציפור נאמר: "גם צפור מצאה בית ודרור קן לה", הציפור הולכת ומבודדת את עצמה, וכשיש לה צורך היא חוזרת למקומה.

לפיכך, אפילו בזמן חורבנו של בית המקדש, אור ההתבודדות ממשיך להתגלות בו. זו ההבחנה של "גם צפור מצאה בית", הוא תיאור חורבנו של בית המקדש, שהפך להיות מוקם מושב עופות. כמובן שזו לא שלמות מדרגת ההתבודדות, אך גם בזמן חורבנו של הבית הוא בסוד ההתבודדות.

וכמו שהוזכר לעיל, ישנה התבודדות דקלוקל שהיא בבחינת 'מת', שכל אחד עומד לעצמו. וגם האבלים על המת, הגדרתם היא בבחינת "בדד ישב", "איכה ישבה בדד". והרי שחורבן הבית, שהיא עיקר האבילות, מגלה 'בדד'. זהו 'בדד' מהצד התחתון, אך העומק של 'בדד' זה שורשו בהתבודדות העליונה.

ומאמרו (שם שם, ז'): "עברי בעמק הבכא" וכו', הוא תיאור ריבוי בכיותיהם של בני הגלות על חורבנו, שמתפללים (שם שם, ט'): "ה' אלהים צבאות שמעה תפלת" וכו', שהיא בקשה לשמוע את תפלתם של בני הגלות. ומאמרו (שם שם, י'): "מגננו ראה אלהים" וכו', הוא בקשת תשועה מן האויבים וחסות מפניהם והחשת בוא המשיח, כמובטח. ומאמרו (שם שם, י"א): "מדור באהלי-רשע", כוונתו לישיבת ישראל בין הגויים במשך הגלות,

כמו שהוזכר, חלק ממהלך הגלות היא איבוד ההתבודדות של "הן עם לבדד ישכון", 'לבדד'

פרק ד' | הכרה עצמית נתבארו - א"כ - שני חלקים.

יש חלק שהוא חלק המעשה הגמור שבהלכה שבהעדרו עלול הוא לבא לידי איסור, שם בודאי שעליו להתפלל "שלא יכשל בדבר הלכה" מחמת התוצאה העלולה להיות חס ושלום.

אבל בכל חלק מחלקי התורה צריך שתהא בקשת האמת בוערת וגלויה באדם, ועל ידי בקשת האמת הזו, מחד, הוא מחדד את הדברים עד מקום שיד שכלו מגעת, אבל מאידך תמיד הוא חושש שהוא לא זכה לכיון לנקודת האמת, ומחמת כך, תפילתו בוקעת ממעמקי הלב, "ותן חלקינו בתורתך" ושתהא תורתנו "תורת אמת... נטע בתוכינו", כדי שיזכה ל"תורת אמת" לפי חלקו בעולמו.

באופן הזה קיימת אותה צורה שהוזכרה - בדברי רבותינו, שפעמים אפילו באמצע הלימוד היו פורשים להתפלל, זו סוגיה דקה מאוד שאינה ראויה לכל יחיד ויחיד - אבל בודאי שצריך האדם על כל פנים בתחילת לימודו לחזק אצל עצמו בתוקף את הבקשה להשיג את האמת ושתהא אז תפי-לה שיזכה להשיג את האמת.

בהמשך הלימוד - ובמשך כל זמן הלימוד - צריך שתהא בקשת האמת ערה וגלויה בקרבו על מנת שיזכה ל"תורת אמת... נטע בתוכינו".

וכן באמצע הלימוד, הרשות נתונה להאדם להפסיק זמן מועט טרם יכבה מלבו יראתו יתברך שמו שקיבל עליו קודם התחלת הלימוד, לה-תבונן מחדש עוד מעט ביראת ה'.

הנה נתבאר לעיל בדברי הנפש החיים, ביסוד דברי הגמ' בשבת [ל ע"א] "שראשית חכמה יראת ה' היא הפתח והשער להכנס לתורה הקדושה", ולכן תחילת דבר בשעה שאדם מתחיל ללמוד תורה, "צריך להתבונן ביראת ה' טהורה בטהרת הלב".

מוסיף הנפש החיים ואומר "וכן באמצע הלימוד", לא רק בתחילת לימודו של האדם, אלא "וכן באמצע הלימוד הרשות נתונה להאדם", משמע מדבריו שזה לא חיוב, כשהסדיר לעיל את סדר הדבר בשעה שהאדם מתחיל לישיב ללמוד, צורת הדברים היתה נוטה לומר שזו הצורה שכך האדם קרוב להיות מחויב לנהוג, שלפני לימודו הוא "צריך להתבונן ב-ראת ה' טהורה", אבל באמצע הלימוד אומר הנפש החיים הרשות נתונה לאדם להפסיק", זה לא בבחינה של מפסיק בדברי תורה לדברים בטלים שמאכילין אותו גחלי רתמים, אלא הרשות נתונה לאדם להפסיק. אז יש את הנידון הראשון האם יש כלל רשות להפסיק ועל זה אומר הנפש החיים שהרשות נתונה להפסיק, הנידון השני הוא כמה זמן ראוי לאדם להפסיק מהדברי תורה ולעסוק בעניני יראת ה', ע"ז אומר הנפש החיים "להפסיק זמן מועט", וידועים דברי הנפש החיים בספרו רוח חיים (ריש הספר) שה-זמן הוא בערכין של "קב חומטין בשיעור של כלל כל הכור כולו, שהוא אחד ממאה שמונים", וזהו "הזמן מועט" שמותר לאדם להפסיק. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים בלימוד

תפיסת מהלך

מלבד כך שבכל סוגיה וסוגיה צריך האדם למצוא את החלק שלו ששייך לאותה סוגיה, וכן לאסוף ולאחד את שיטות רבותינו. הכח היותר עליון הוא לקנות את תפיסת המהלך הכללית, - להבין מהו המהלך שלו שבו הוא תופס וממנו חלקו שלו בתורה. וכן בדברי רבותינו, צריך לקנות את תפיסת המהלך - מהו המהלך שבו דרך ועל פיו אמר כל אחד מרבותינו את דבריו.

נבאר: כאשר אדם נמצא בחיצוניות, אזי הוא יכול בכל פעם לומר סברות, פעם סברא כזו ופעם סברא אחרת בלי שום בנין אב. אבל ככל שהאדם בוקע יותר לפנימיות, למרות שכמובן הסברות שלו הם רבים, אבל ישנו בית אב וצורת מהלך שעל פיו בנויות כל הסברות שלו. כמובן שיש בזה רוחב מסוים בתוך אותו מהלך, אבל ההבנה שלו בנויה באופן של מהלך מסוים. וככל שהאדם מעמיק יותר בדברי רבותינו, אז הוא מכיר בכל אחד מרבותינו מהי צורת המהלך שלו. ונמצא שהוא לא לומד עוד שיטה ועוד שיטה בכל סוגיה, אלא יש כאן כמה מהלכים ופנים יסודיים לדברים.

בדברי הראשונים דברים אלה לפעמים יותר סתומים, כי דברי הראשונים עצמם נעלמים יותר וחתומים יותר. אבל בדברי האחרונים שתורתם יותר גלויה, יותר מורחבת, ויותר קרובה להשגתנו, ניכר יותר מהלך דבריהם באיזה מהלך דרך כל אחד מהם. ואם כן עומק ההשגה בדברי תורה אינו נעצר במה שהם אומרים, אלא בשורש הבית אב שלהם, - מה היה שורש התפיסה שמכוחה נאמרו הדברים. בהמשך נזכיר בעז"ה דוגמאות ע"מ לחדד את הדברים, אבל ראשית אנו אומרים את ההגדרות בכללותם.

נחזור אם כן שוב, יש את העצם של הנפש, ויש את הריבוי של השיטות. יש את העצם של הנפש שתופסת מהלך אחד, וצריך האדם לעמוד ולחדד, מהו המהלך שלו. ויש את ריבוי השיטות. ומלבד ריבוי השיטות כפשוטו, יש את הריבוי מצד שורשי התפיסות, וצריך להכיר בכל מהלך ומהלך שבכל אחד מרבותינו, מהי שורש התפיסה שממנה הוא דן, ומה היא התפיסה הפרטית שלו.

הבנת הדברים בשורש התפיסה, היא בעצם הבהירות של פנים ושורש החכמה. ושם האדם עומד בעצם על אמיתת דברי רבותינו ביסודם, ולא רק בפרטותם בכל סוגיה וסוגיה לעצמה, אלא בשורש כללות הסוגיה כמו שהתבאר.

כעת ניתן דוג' אחת יסודית, ובהמשך הפרקים נחזור אליה בעזר ה' מפנים שונות. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי

הלימוד"

מלשון התבודדות. וכמו שנתבאר, הכאב הוא על ישיבת ישראל בין הגויים, שהיא היפך של "הן עם לבדד ישכון".

ומאמרו (שם שם, י"ג): "ה' צבאות אשרי אשרי אדם בטח בך", מורה על מי שבטח בה' יתעלה כי יושיענו מן הגלות. ואת שאר הפסוקים שבמזמור זה יש לפרש באותה רוח על דרך הבאור וההסבר.

מי שבטח בה' יתעלה שיושיענו מהגלות, הרי שעצם התשוקה לצאת מהגלות זו תשוקה לצאת מהתערובת ולהגיע ל"הן עם לבדד ישכון", כמו שנתבאר.

ועניינו של הבטחון הוא, שכאשר האדם בוטח שבעתיד הדבר יקרה, הרי שהוא נמצא כבר בהווה - בעתיד. עצם ביטחונו בדבר זהו חיבורו לעתיד, ואזי כבר בהווה הוא נמצא מעין בעתיד. אך כאשר האדם לא בטוח שזה יקרה, ההווה מנותק מן העתיד, והוא נמצא במדרגה אחרת.

זהו עומק הבטחון שהקב"ה יגאלנו. גם בזמן שהאדם נמצא בתוך הגלות, אך מכח הבטחון שהאדם בוטח, הוא נמצא אצלו ית"ש וחוסה בצילו - "הבוטח בה' חסד יסובבנו". נבין עמוק. בשעה שהאדם בטוח בה', זהו לא רק בטחון כהגדרה חיצונית. בהגדרה הפנימית עניינו של בטחון בה' הוא, שעכשיו האדם חוסה בצילו יתברך שמו. ונמצא, שעל אף שהוא נמצא כעת בין האומות, אבל בעומק הוא אצל הבורא יתברך שמו, ואזי הוא מבודד בתוך האומות עצמם.

זהו "יושב בסתר עליון", בשעה שהאדם בוטח בו יתברך שמו, "בצל כנפיו תחסה", הוא חוסה אצלו יתברך שמו, ואזי גם בהווה של עומק הגלות, הוא נמצא אצלו יתברך שמו. מעין מה שנאמר על בני קרח: "מקום נתבצר להם בגיהנם", הם נמצאים בגיהנם - "עוברי בעמק הבכא", אך יש להם מקום לעצמם.

יתר על כן, אפילו כאשר אנו נמצאים בגלות, בשעה שהאדם בוטח בקב"ה, מתקיים בו: "אנכי יוצא בתוך ארץ מצרים" בתוך הגלות, והוא חוסה בצל כנפיו. הוא נמצא בהתבודדות השלמה של "ונשגב ה' לבדו", בתוך הגלות עצמה, מכח בטחונו השלם בבוראו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר "המספיק

לעובדי ה'

שמיני | ה-ב

עבודה זרה (מה, ע"ב) - דתניא, ר"א אומר, מנין לעוקר עכו"ם שצריך לשרש אחריה, ת"ל ואבדתם את שמם. א"ל ר"ע והלא כבר נאמר (דברים יב, ב) אבד תאבדון, אם כן מה ת"ל ואבדתם את שמם מן המקום, ההוא לכנות לה שם.

והנה גדר הדבר שצריך לשרש אחריה, מבואר בר"א מזרחי (ראה, יב, ב) וז"ל, ופירוש שצריך לשרש אחריה, הוא כמו ששנו בספרי, מנין אתה אומר שאם קצץ אשירה והחליפה, אפילו עשר פעמים, שחייב לקוצצה, ת"ל אבד ואח"כ תאבדון. ועיין פרישה (יו"ד, קמו, טו). ועיין לבוש וז"ל, אבד וחזור ותאבד יותר, דהיינו שירוש.

ויעוין בכלי יקר (חקת, יט, ב) וז"ל, לכך אמרו חז"ל, העוקר ע"ז צריך לשרש אחריה, ר"ל צריך לחקור איזה סיבה גרמה להם לעבוד ע"ז, כי הסיבה היא השורש פורה ראש ולענה, ובביטול הסיבה יפול המסובב, דהיינו התולדה, והסיבה נמשלה לאם המולדת תולדה, על כך צוה ה' על שריפת הפרה, אם של העגל, כדי שנלמד מזה דין העוקר ע"ז שצריך לשרש אחריה, ואז לא ישוּבו לכסלה. ועיין נועם אלימלך (שופטים, ד"ה כי יכרית). ובאר מים חיים (מצורע, יד, ב) ואור המאיר (ראה, ד"ה אבד). וערבי נחל (לך לך, ד"ג). ומאור ושמש (ראה).

ויעוין במלבי"ם (ראה, יב, ג) וז"ל, לדעת ר"א מלמד שצריך לשרש אחריה עד שלא ישאר לה שרש שבו יזכר שמה. ולשיטתו יסוד דין לשרש אחריה הוא מדין עקרות השם, ור"ע מוסיף יסוד בדין שם, שיש לכנות לה שם גנאי. ועיין שו"ע (יו"ד, קמו, טו). והוא הוא מקור הילפותא, ואבדתם את שמם. ויעוין במאירי (ע"ז, שם) וז"ל, העוקר ע"ז צריך לשרש אחריה, מה שנשאר ממנה תחת הקרקע.

ויעוין בט"ז (שם), ילפינן מקרא דאבד תאבדון דצריך לשרש אחריה, וזהו הדרדוף אחריהן שכתב רבינו ז"ל. והיינו שבא"י מצוה לרדוף אחר ע"ז ולבערו, משא"כ בחו"ל, כמ"ש הרמב"ם שם (ה"א) ובא"י מצוה לרדוף אחריה עד שנאבד אותה מכל ארצינו (ואיבוד מכל הארץ, הוא מכח שמאבד שורשה, ודו"ק), אבל בחו"ל אין מצווין לרדוף אחריה, עיי"ש. ועיין עבודת המלך שם.

ובעומק פירושים הנ"ל תלויים אם ילפינן מאבד תאבדון, איבוד שם, או ילפינן מקרא ואבדתם את שמם מן המקום, עקירת הדבר ממקומו, ודו"ק.

ויעוין בשו"ת לבוש מרדכי (ועיין שו"ת דעת כהן יו"ד, קס"ב, הערה 3) וז"ל, לשון איבוד ודאי משמעותיה לגמרי, כמ"ש בע"ז שצריך לשרש אחריה.

והבן ששורש כל רע הוא ע"ז, ושורשו בחלל הפנוי. ולכך דייקא בו נאמר יסוד הדין שצריך לשרש אחריה. וכאשר עוקרים את שורש החלל נגלה הא"ס ב"ה.

וכל הולך על כפיו. הלך הכ-ל. כתיב (בראשית, יא, כט) ויקח אברהם ונחור להם נשים, שם אשת אברם שרי, ושם אשת נחור מלכה בת הרן אבי מלכה אבי יסכה. מלכה, מל-כה. יסכה, יס-כה. וכאן הושרש כה דקלקול, אשת נחור, אותיות חרון, כנודע. וזה כה דקלקול, בחינת הר-כה, לשון הכאה. ולהיפך כה דתיקון בחינת יסכה, בחינת ברכה, בר-כה. והשורש יום בריאת העולם כ"ה, אלול או אדר.

והנה שורש כה דקלקול במה שכתוב (שם, ג, ט) ויקרא ה' אלקים אל האדם ויאמר לו איכה. אי-כה. והוא השורש לאיכה ישבה בדד, שבספר איכה, כמ"ש (זוהר, בראשית, כט, ע"א) הה"ד איכה ישבה בדד, א"י כ"ה. ושם (תרומה, קמג, ע"ב) אמרו השיב אחור ימינו מפני אויב (איכה, ב, ג) כדין כוס של ברכה אתיהיב בשמאלא, כיוון דאתיהיב בשמאלא שריאו עלאי ותתאי למפתח עליה קינה, ומאי קאמרי איכה, א"י-כ"ה (ונתקלקל ברכה, בר-כה, כנ"ל) וכו', וכד ימינא לא אשתכח רתחא דשמאלא נפיש (בחינת נחור - חרון) ולא שכיך ולא אוטיב ולא חדי, כדין איכה, אי-כה, כוס של ברכה מה תהא עליה.

ואמרו (לקח טוב, איכה, א, א) איכה, אמר ירמיהו הנביא, אי-כה, איה הבטחה שאמר השם לאברהם אבינו (בראשית, טו, ה) הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספר אתם, ויאמר לו כה יהיה זרעך. אי-כה שנאמר ליעקב אבינו (שמות, יט, ג) כה תאמר לבית יעקב.

ובתולדות יעקב יוסף (דברים) כתב, ואמר איכה אשא לבדי טרחם וגו', וי"ל השכינה הנקרא כה, ותמה אי-כה, אשא לבדי טרחם, שהשכינה לבדה נושאת משאת בני"י לכפר עונותם. ועיי"ש עוד ביאור באיכה ישבה בדד, שהשכינה נקראת כה ישבה בדד מבעלה.

ובחינת כה זה דקלקול הוא שורש הכלמה, מל-כה. היפך חכמת אדם תאיר פניו. חכמה, חמ-כה. נעשה בפניו כלמה. וזהו היפך חכמה, כסלה, סל-כה. וכן קלקול בבחינת פצוע דכה. ד-כה. שנפסק ממנו מקור השפע, מקור הברכה. בר-כה, כנ"ל.

ובתיקון זהו שורש כהונה, כהן, כה-ן. וכתיב בהם (במדבר, ו, כג) כה תברכו את בני ישראל אמור להם יברכך ה' וגומר. שהוא שורש גילוי שכינה, שני-כה. ב' פעמים כה עולה נ', וזהו כהן, כה-ן, ודו"ק. ואמרו (סוטה, לג, ע"ב) כל מקום שנאמר כה וכו' אינו אלא לשה"ק. שהוא שורש לשון של ברכה.

ותיקון קלקול כה נעשה ביוה"כ שהוא זמן כפרה, פר-כה. ושלמותו בחג הסוכות, סוכה, סו-כה. ויום הכיפורים כפורים. ובפורים נגלה ונהפוך הוא. הפך, פ-כה. שהופך כה דקלקול לכה דתיקון. ומתקן שורש הקלקול של כפה עליהם הר כגיגית שאיכא מודעא רבה לאורייתא. כפה, פ-כה. והפך את הכפה. כפה - הפך.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: איכה, כהן, ברכה, באכה, כה, היכל, הכנה, חכמה, דבורה, כינה, כלמה, מכוה, מלכה, מכפלה, סוכה, דכה, אכילה, הכל, הכרה, הכן, הלך, הפך, כנה, זכריהו, זכה, חכה, הכה, כויה, כפרה, כפה, כסלה, הכיש, לשכה, רכה, שכולה, שכינה, הנך, הר, יסכה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

תזריע - מצורה | ה-ל

אהל מועד. אהל, א-הל. ושורש אותיות ה-ל, גנוז בשם אלהים, אמי-הם. ונודע ששורש כל השמות שם הוי"ה ב"ה. וממנו מתפשט שם אלהים, שהוי"ה בחינת זכר, ואלהים בחינת נקבה. ולכך יש בו אותיות לה, לשון נקבה. לו, זכר. לה, נקבה.

והנה נודע שזכר בחינת יום, זכר, זך-אור. ויקרא אלהים לאור יום. ונקבה בחינת לילה, חשך, חשך - שכת. היפך זכר לשון זכירה, נקבה לשון שכחה. לילה, לי-לה. ושורש בריאת האשה, חוה, בבחינת לילה, לא אברי לילה אלא לשינתא, ונבראה בתרדמת האדם.

והנה אמרו שירגא בטיהרא מאי אהני ליה. ולכך עיקר זמן נר בלילה שממנו "עולה" הלהב. להב, לה-ב. עלה, ע-לה. ובמצושת"ק להב נעשה הבדלה. להב-דה. וכאשר יורד מלעמלה למטה זהו שורש הלידה ואזי נתהפך מלהב להבל. ושורשו ב"הבלי" דגרמי שניתן לחוה, שהוא עצמות הנקבה שאינו מסתלק ממנה אפילו בשעת מיתתה. והוא ה"לה" הגמור. והוא בחינת אדם רוצה ב"קב" שלו. הוי"ה אלהים, גימט" ק"ב, כנודע. והיינו שזהו מדרגת גילוי ההויה בלבוש וכלי של שם אלהים. שבו נגלה אמי-לה, כנ"ל. שנעשית אם להוליד מעצמות הבלי דגרמי שלה, ומכח כך נולד הבל כנ"ל. וכאשר נפרדת מבעלה נקראת אלמנה, אמן-לה. והיינו שנשארת רק עם הבלי דגרמי. והוא בחינת רוחא דשדי בגוה בשעת ביאה ראשונה, שאזי היא בבחינת בתו לה, בתו-לה.

והנה כח "לה" נתקלל בחטא חוה, שבא נחש על חוה ושדי בה רוח דקלקול, הבל דקלקול. ובפרטות נגלה הקלקול אצל צלה, צ-לה. שהיא בחינת צל לאור, שורש לחשך. ושורש התיקון נגלה אצל האמהות, בעיקר אצל לאה, לה-א, ושורשו בשם אלהים כנ"ל, לאה-ים, לה-א. ונתפשט אצל זלפה שפחתה. זפ-לה. ונתפשט אף לבלהה שפחת רחל, בה-לה. ונצרך להאירו אף לרחל שהיא עיקרו של בית. וכאשר נתקן אור זה בנקבה, נעשה צהלה, צהל, צ-הל, בחינת מצהלות חתנים מחופתם. ונעשה גילה, גי-לה. ודו"ק שיש שפע המגיע מאם עליונה, אלהים, אמי-לה, כנ"ל. ויש שפע המגיע מן הזכר, מצהלות חתנים. ושפע זה עובר בעיקר ע"י מקום אות ברית קדש שבו נעשה מילה, מי-לה. ובקלקול יש שם ערלה, ער-לה.

והנה בקלקול זהו להט החרב המתהפכת, להט, לה-ט, בחינת אפלה, אף-לה. וכן עלטה, עט-לה. בחינת בהלה, בה-לה, בחינת מלחמה, מחמה-לה. בחינת הלם, הל-ם. בחינת קללה, קל-לה. בחינת כליה, כי-לה.

ובתיקון נהפך מלהט לטלה, מזל ניסן ראש לחודשים, שבו נעשו ישראל לקהל, ק-הל. והתכלית ביהמ"ק, היכל, כי-לה. היפך כליה, כנ"ל. ובחודש ניסן, טלה, אומרים בליל פסח הלל הגדול בלילה דייקא. הלל, הל-ל.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אלהים, לילה, הדבלה, אלה, לאה, הלך, הבל, למה, צלה, הוליד, מהללאל, אהל, אליהב, הלל, אילה, אליהו, אליהוא, אלמנה, אלקנה, מילה, אפלה, בלהה, בהלה, בתולה, גולה, היכל, קהל, קהל, חלה, כלמה, להב, להט, מלחמה, מסלה, מצולה, נחלה, עולה, עלטה, עגלה, ערלה, צלמנה, שלושה, שלמה, תפלה, גילה, דלילה, אכילה, הלם, הועיל, החל, ילדה, מלכה, הציל, השפיל, דליה, להג, צהל, קללה, שלוח, זלפה, טלה, טלטלה, להם, כליה, כלה, לוטה, ליה, מהיטבאל, מלוה, סלה, עלה, שילה, תהלה, תלה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

עבודה זרה (מו, ע"א) - ואבדתם את שמם מן המקום ההוא, לכנות לה שם. יכול לשבח, לשבח ס"ד, אלא יכול לא לשבח ולא לגנאי, ת"ל, שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא, הא כיצד, היו קורין אותה בית גליא קורין אותה בית כריא, עין כל עיץ קוץ. ובשאלות דרב אחאי (יתרו, נב) הוסיף, פני מלך פני כלב. ועיין פסקי ריא"ז (שם, פ"ג, יז), ובערוך.

ואיכא ב' דינים. א. לכנות לה שם, וילפינן מקרא ואבדתם את שמם. ב. לכנות שם גנאי, וילפינן מקרא שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא. וכן מבואר בגרי"ז (סימן ק"נ). והיינו שבכינוי השם איכא אבדת שם הראשון. אולם אינו איבוד גמור, כי פעמים נקרא לאדם שם חיבה שאינו עוקר הראשון, אולם בשם גנאי איכא עקירה גמורה. ויעוין בתורה תמימה (ראה, יב, יג, הערה טז). ולפ"ז אינם ב' דינים נפרדים, אלא ביטול שם הראשון ע"י כינוי שם של גנאי, ודו"ק. ויעוין עוד תורה תמימה (שמות, כג, הערה פז) וז"ל, מצוה זו מסתעפת לשני ענינים, האחד לאבד את השם העיקרי, והשני לכנות לה שם ר"ע, וא"כ מכוונין בכנוי זה לעקור את השם העיקרי. ועיין במנחת חינוך (ראה, מצוה תלו, א) וז"ל, נראה דמצוה במחיקת שם ע"ז, והוא בכלל איבוד (ועיין שו"ת דברי יציב, יו"ד, קפ). ועיין לבוש (יו"ד, קמו, טו) וז"ל, כלומר שישנה את שמה בכינוי אחר כדי שישתקע ולא יזכר עוד. ועיין מהרי"ק (שורש קסב). והבן שסתם כינוי אין עקירה לגמרי אבל כינוי של גנאי, שהוא היפך שם ראשון הוא עקירה. ועיין שו"ת הרדב"ז (אבהע"ז, סימן נב).

והנה פשוטם של דברים דין זה הוא בחפצא, לבטל שם ע"ז, ובוזה בטל החפצא של ע"ז. אולם יעוין במאיר (ע"ז, שם) שהוא דין בגברא, בעובד. וז"ל, עובדי האלילים והאשרות ודומיהם שהיו קורין לע"ז שלהם בשם נאה כדי ליתן חנה על לב שומעיה, ראוי לישראל המזכירה לכנות לה שם לגנאי כדי להסיר לב עובדיה מעליה, להפוך עבודתו לשם ית'. כי פשוטו יש לבטל שם מן המקום מדין המקום, כמ"ש ואבדתם את שמם מן "המקום". אולם למאירי קאי ביחס לפועל, הגברא.

והנה שורש שם של גנאי כמ"ש בתורת המגיד (קהלת, ד"ה רמו הפסוק) וז"ל, כי מלת שם מורה בתרי גווני, יש שם לשבח כמו ויצא שם דוד (דה"י, א, יד, יז), ויש שם לגנאי, כמו אנשי השם (בראשית, ו, ד). ואמרו (ב"ר, כו, ז) שהשימו את העולם, ושהושמו מן העולם, ושגרמו לעולם שימום. ובלקח טוב (שם, ו, ד) אנשי השם, אלו שנזכרו שמותם למעלה בלשון מרדות, עירד, עורדן אני מן העולם. מחויאל, מוחן אני מן העולם. ומתושאל, מתישם אני מן העולם. והוא בחינת תהו, תוהא אני על שממון שבה. והוא שם של ע"ז, שם של תהו ושממון. ששם שורש הע"ז, בחלל הפנוי. ועיין זוה"ק בראשית, לז, ע"א. ותרומה, קעט, ע"א. וריקאנטי בראשית, ו, ד. וסנהדרין, קי, ע"א. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אור א"ס

את חכמים ולא בחכמה ידיעה. וביחס לא"ס כולם אוילים.

צמצום

צמצום שורש לבית האסורים. ועיין רש"י (ישעיה, יד, יט) אמרו חכמים, כשנעשה (נבוכדנצר) בהמה וחיה ז' שנים, המליכו עם הארץ את "אויל מרודך", וכשחזר למלכותו נטלו וחבשו בבית האסורים עד יום מותו. ועיין רש"י (איוב, טז, יא) יסגרני אל אל עויל - הסגרני הקב"ה אל אויל, לץ עולל ללוץ בי. ועיין זה"ק (בראשית, קיג, ע"א) מלך אסור ברהטים, זהו אויל מרודך שהיה אסור עד שמת אביו נבוכדנצר ומלך תחתיו.

ועוד. צמצום תולדתו חלל, שורש לחולי. ואמרו ד' דברים מקרעין גזר דינו של אדם וכו', מי שהיה חולה ונתרפא, כתיב אוילים מדרך פשעם וגו' כל אוכל תתעב נפשם וגו' יודו לה' חסדו.

קו

קו גימט' דבק. כח המדבק. ובקלקול אצל אויל כתיב (משלי, כז, כב) אם תכתוש את האויל במכתש בתוך הריפות בעלי לא תסור מעליו אולתו. והיינו שדבק בה ביותר.

עיגולים

סיבה ומסובב. ועיין אבן עזרא (משלי, י, יד) ופי אויל - סבב לו מחתה שהיתה קרובה אליו בגלל אולתו.

ועוד אמרו (ב"ר, לך, מד, טו) קח לי עגלה משולשת, זו בבל שהעמידה שלושה מלכים, נבוכדנצר, אויל מרודך, בלשאצר.

ישר

כתיב (משלי, יב, טו) דרך אויל ישר בעיניו. ועיין ר' יונה שם, האויל הולך אחר תאותו ומניח דרך החכמה, היה לו לחשוד את עצמו במעשיו אולי התאווה מטה את לבבו ומעורת עיניו ע"כ ישפר עליו המעשה, והלא עליו להוועץ במעשיו עם זולתו לשמוע עצה, והוא לא כן ידמה. ועוד כתב (שם, טז, כב) ומוסר אוילים אולת - אע"פ שהשכל הטבעי הנתון באדם תולדתו להכיר הרע והטוב ולהכין הדרכים הרצויים, כמ"ש "מקור חיים שכל בעליו", אבל יכול האדם לעוות שכלו הטבעי ולסלף ישרו ע"י הרגל החמדה והבחירה ברע. ועיין אדרת אליהו (הושע, ט, ז) והנה הוא אויל, היינו שונא דרך הישר.

ובעומק ג' בחינות באויל. א. לשון אולי כמ"ש בכתב וקבלה. וזהו קו ימין. ב. לשון ניוול כמ"ש ברמח"ל, והוא קו אמצעי. ג. לשון אולא, הכאה, כמ"ש בגר"א, והוא קו שמאל. ויבואר להלן כל אחד במקומו.

שערות

אויל הוא היפך חכם. עיין ערך קטן חכמה. והיינו שכולו מותר המוחין שהם בחינת שערות. וזהו אויל - אולי,

והיינו ריבוי אפשרויות, כריבוי השערות.

ועוד. עשו איש שעיר. ואמרו (אגדת בראשית, פרק מו) דרך אויל ישר בעיניו (משלי, יב, טו) זה עשו שכתוב בו וירא עשו כי רעות וגו', וילך אל ישמעאל ויקח את מחלת.

אזן כתיב (משלי, יז, כח) גם אויל מחריש חכם יחשב. ופירש ר' יונה שם, בא לתת עצה אל האויל, להחריש ולשמוע, כי אם החריש יחריש לא תחשב לו לקוצר בינה. ולהיפך עיין גר"א שם.

ועיין גר"א (משלי, כ, ג) בעת ששני אוילים יריבו יחד, כל אויל רוצה לגלות ולבוזת חבריו, וישאגו בקול גדול גם שניהם יחדיו, כי כל אויל רוצה שישמעו לו יותר ויתגלה בזיון זולתו.

וכתיב (משלי, יח, יג) משיב דבר בטרם ישמע, אולת היא לו וכלמה.

חוטם חרון אף, כעס. וכתיב (משלי, יב, טו) אויל ביום יודע כעסו. וכתיב (שם, כז, ג) כבד אבן ונטל החול, וכעס אויל כבד משניהם. ופירש"י שם, שהאויל מכעיס לקב"ה, גורם להביא כעס בעולם. וכתיב (איוב, ה, ב) כי לאויל יהרג כעש. וכתיב (משלי, יד, יז) קצר אפים יעשה אולת. ושם (יד, כט) וקצר רוח מרים אולת.

פה כתיב (משלי, י, י) ואויל שפתים ילבט. ושם (שם, יד) ופי אויל מחתה קרבה. ושם (יד, ג) בפי אויל חטר גאווה. ופירש"י שם, מקל של גאווה, כגון פרעה (פה-רע, כנודע) שאמר מי ה' אשר אשמע בקולו. ועיין אבן עזרא (משלי, י, ח) אויל שפתים - שתדברנה שפתיו אולת. וכתיב (ישעיה, יט, יא) אך אוילים שרי צוען חכמי יועצי פרעה עצה נבערה. ועיין מגלה עמוקות (בא) בביאור הפסוק וכעס אויל כבד משניהם, שקאי על פרעה. ועיין ר' יונה (משלי, י, י) הנה הודיע כי לב האדם וסודו נחשף בשלש מדות, בתחבולותיו והערמותיו ובקריצת עינו ורמיזותיו, וסוד האויל יגלו שפתיו. ואמרו (פסחים, צט, ע"א) מכאן אמרו חכמים, יפה שתיקה לחכמים ק"ו לטפשים, שנאמר אויל מחריש חכם יחשב. וכתיב (משלי, כו, ד) ענה כסיל כאולתו.

עינים - שבירה שורש עלמא דפירודא, מחלוקת, ריב. וכתיב (משלי, כג, ג) כבוד לאיש שבת מריב, וכל אויל יתגלע.

ועוד. עיין גר"א (משלי, יב, טו) דרך אויל ישר בעיניו וכו'. ואמר אצל אויל עיניו, ואצל חכם שומע, כי עין ואוזן הוא תורה שבכתב ושבע"פ, תורה שבכתב תלוי בעין ושבע"פ באוזן, והן דו"נ. כי עין הוא דבר שבא מהם השגחה לראות, ואוזן

אמא עיין חת"ס (ויקרא, יט, ג) ג' שותפים באדם, הקב"ה ואביו ואמו. והנה בחלק הקב"ה שהיא הנשמה חלק אלוה ממעל בודאי לא היה שום אחיזה ושליטה לחיצוניים (ומצדה) כל השמחה היא שמחת הנפש.

אבל מחמת חלק החומר מאביו ואמו (ובעיקר אמו, שהיא קרובה לחומר) הוא אויל המתעה המושרש בטומאת אויר הארץ העמים, לזה צריך שמירה שלא יתבטל הנפש הקדושה ברוב, חד בתרי, בחלקת אביו ואמו, והיינו דקצווה דוד המלך ע"ה, הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי.

ועוד. עיין עמק המלך (שי"ד, פצ"ב) כבד האבן ונטל החול, וכעס אויל כבד משניהם (משלי, כז, ג) פירוש, כבדים הם הדינים שהם מצד המלכות שנקרא אבן. ונטל החול, פירוש נטל משא, והם הדינים מאמא ששמה אהי"ה, העולים ד"ם בחשבון אחוריים שהוא גימט' חול. וכעס אויל כבד משניהם, למי שהוא אויבו ופוגם בשניהם.

ד"א ישראל. וכתוב (ירמיה, ד, כב) כי אויל עמי, אותי לא ידעו. ועוד. סוד המדות. ועיין ר' יונה (משלי, כ, ג) וכל אויל יתגלע - כל אויל יתגלה ויכירו מדותיו בעת ריבו. וכן אז"ל (עירובין, סה, ע"ב) בג' דברים אדם ניכר, בכוסו בכיסו ובכעסו.

ועוד. ז"א סוד שם מ"ה. וכנגדו לוט, גימט' מ"ה. ואמרו (ב"ר, נד, ג) ואויל שפתים ילבט, זה לוט שהיה אויל בשפתיו.

נוק' בית. ועיין גר"א (משלי, יא, כט) העוכר ביתו הוא מחמת שאין חושב הסוף שיחרב הבית ולא יהיה לו במה לדור, והוא נקרא אויל. וכתוב (שם, יד, א) חכמת נשים בנתה ביתה, ואולת בידה תהרסנו.

ועוד. עיין אדיר במרום (ח"א, ומחצדי דחקלי) והיינו הה' שאמרנו שהיא נוק' וסוד חלוקי אבנים הוא סוד רבוע הב"ן שעולה קד"ם, כמנין חלו"ק. והנה ה' פעמים קדם הוא כת"ש, והוא סוד אם תכתש את האויל במכתש (משלי, כז, כב) כי בסוד זה המכתש נאמר באבן הזאת (אבן סוד נוק' כנודע). ועיין כריתות י"א, ע"א. וסוטה מב, ע"ב.

וְכֹתֵיב (משלי, כד, ט) זמת אולת חטאת. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות:

rav@bilvavi.net

הוא נוק' שבהם מקבל דבור מאחרים וכו', וזהו שדרך אויל ישר בעיניו שחפצו להיות מן המשפיעים, עיי"ש. והוא שורש שבירת הכלים, שורש של "אנא אמלוק", מלך נותן ואינו מקבל, כמ"ש בנדרים. ועיין הקדמה לשער ההקדמות, אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, ומחזירם לעולם התהו ובהו, אשר לסיבה זו קראם למעלה אוילים.

והשבירה שורש המיתה. וכתוב (איוב, ה, ב-ג) כי לאויל יהרג כעש. אני ראיתי אויל משריש ואקוב נוהו פתאום. וכתוב (משלי, י, י) קורץ עין יתן עצבת, ואויל שפתים ילבט. ועיין ר' יונה שם.

והנה השבירה מוציאה את כח הרע שהיה בכח, לפועל. ועיין ר' יונה (משלי, טז, כב) לפי שעצמו האוילים עיני בינתם וסתמו מקור שכלם הטבעי ע"י התאוות, עד שיוורם שכלם על הרע כי טוב הוא.

ועוד. שבירה שורש להכאה. מה לי קטלא כולה, מה לי קטלא פלגא. ועיין גר"א (משלי, יד, ג) שכתבתי כמה פעמים שלשון אויל הוא לשון מן אולא, ופירש ראשית דברי אויל בחטרו שהוא מתברך בלבבו להכות למי שיעבור על דבריו במקלו.

עתיק רישא דלא אתידע, שורש ספק דקדושה, והיפוכו אויל. עיין הכתב והקבלה (בראשית, יח, כד) אולי - הוא מלת הענין נופל על הספק, והיו"ד כדמות יסוד בו לא לכנוי, והוא לשון שמא בדברי רבותינו. ונראה כי שם דבר אולת מסתעף מזה, והמספק לכל הדברים נקרא אויל, וידענו כי הייתה כת בין הקדמונים הנקרא בלשונם (סקעפטיקער) אשר כחשו המדעים, גם כחשו המוחשות, ואמרו כי אין אמת לשום דבר כלל לא לידוע ולא למוחש (והזכירם ר"ס גאון בספר אמונות והדעות), ואלה הם הנקראים אוילים באמת. ודו"ק היטב שהוא קליפת רדל"א. ובחינה נוספת שמחליף הדברים, כמ"ש בחיי נפש, הכסילים האוילים החושבים הענינים המקריים לעצמיים והעצמיים למקריים, והמדמים המחויבים לאפשרים ולנמנעים, ונמנעים למחויבים ולאפשריים.

ארין דוכ' ונוק' אחד בו. ולכך כל דבר במדרגה זו הוא מיניה וביה. ועיין גר"א (משלי, טז, כב) היסורין הבא על האוילים הוא מן האוילת עצמה, כמ"ש חטאים תרדף רעה, וכמ"ש כי מוקש הוא לך, שהחטא עצמו הוא המוקש לו.

אבא כתיב (משלי, טו, ה) אויל ינאץ מוסר אביו. ועיין קהלת יעקב (ערך אויל) אויל נקרא אבא דקליפה היפך לחכמה דקדושה. אויל בגימט' הוי"ה אהי"ה, שמות חכמה ובינה, מאורות נתן.

שאלה תקופה זו אינה תלויה ב"קורונה", סדר העבודה והחידוש שבעבודה בתקופת

הזו שלום לכבוד הרב. לפי התשובות האחרות
נות של הרב בנושא נגיף הקורונה הבנתי שנכנסנו
למהלך מסוג שונה עד ביאת גואל בב"א.

א. בתקופה הזו, האם יש עדיין עניין לעבוד בהדרגתיות
לפי בלבבי א' ו-ב', או לפי דע את עצמך. או האם עדיף
דוקא להתמקד בענין אחד כולל של האמונה, כגון סגור
לת נפש החיים. **ב.** האם עדיף בתקופה זו לעבוד דוקא על
האמונה, או ששייך להמשיך לעבוד על דע את עצמך. **ג.** בע-
נין לימוד התורה, האם יש עניין להתמקד בלימודים מסוימים
יותר מאחרים בתקופה הזו? **ד.** באופן כללי, האם יש חידוש
מסוים מצד העבודה הפנימית בתקופה הזו, או שכל אחד
ימשיך בדרכו? **ה.** מהי העצה לאדם שיוכל להשתמש בתקו-
פה הזו בצורה הרצויה לפניו ית"ש. תודה רבה.

שאלה צורת סדר עבודה בתקופה זו שלום לכבוד הרב.
האירועים האחרונים, הביאו אותי לחשוב על ההנהגה הראויה
ליהודי בזמנים אלו. מתוך דברי הרב, ומקורות נוספים,
גיבשתי לעצמי דרך, וברצוני לדעת אם אני מכוון בזה לדעת
חכמים, ואם לא - מהי הדרך הנכונה בה נלך, אני ובני ביתי.
חשבתי, שהנכון ביותר הוא לנסות ולעמוד על רצון ה' המת-
גלה בתוך המציאות. ראשית כל לקבל דעת תורה - לשאול
לגדולי התורה במה עלינו להתחזק, אל מול הגזירה, שהרי
להם היכולת להבחין, בס"ד, ברצון ה' המונח בתוך המציאות.
שנית, לבחון כיצד המציאות משפיעה עלי, ומה ייתכן ורצון ה'
ממני באופן אישי, במצב הנוכחי. על מנת לעשות כן באופן
מיטבי, חשבתי להעמיד טבלה מסודרת בה אציין את כל
האתגרים שהמציאות מעמידה מולי (ה' ישמור שלא יבואו) -
ועל כל אחד אכתוב מה אתגר זה בא ללמד/לגדל אותי, מפני
שהוא ביטוי לרצון ד'.

כך, בס"ד, יהיה ביכולתי ללמוד על רצונו ית' ממני הן בהיותי
חלק מהכלל ישראל, והן באופן פרטי. כמובן, בהתאם לזאת,
לקבל קבלות, כמידת היכולת. האם הדברים שהעליתי,
נכונים?

תשובה נפלא, מצוין. ונחמד. בחלק השני לאחר שבורר כל

החלקים, יש לעשות הדרגה מה ראשון ומה שני וכו', כי אי
אפשר לעבוד על כולם בבת אחת. ולכך יש לדרגם, כנ"ל.
סדר ההדרגה בנוי בב' מהלכים.

א. לפי מה שהמצב הנוכחי תובע.
ב. לפי מדרגת הנפש ותהלוכותיה.

ואזי יש לסדר סדר עבודה לפי כוחותיו, ולא מעבר לכך.
יתירה מכך, מכיוון שהמצבים אינם יציבים אלא משתנים,
לפיכך יתכן שינוי בחלקי העבודה הנצרכים עקב שינוי המצב.
שינוי זה הינו מהיר מדי לסדר עבודה כצורתו בעת רגועה. ויש
לעשות שינוי זה במתינות וביישוב הדעת מתוך רוגע ושקט
ולא מתוך סערה.

ולכך כל שינוי יש לעשותו לאחר התבוננות והשהייה של
שעות או ימים לפי הענין, על מנת שהשינוי לא יעשה בחפזה.
מלבד כך יש לאזן זאת עם סדר העבודה שהיה עד עתה, ולא
להיעקר ממנו לגמרי, ולפחות להמשיך בו באופן מצומצם,
כל אחד לפי עניינו.

תשובה א. תקופה זו אם נזכה תהיה קצרה, אולם ח"ו גם

יכולה להתארך ימים, שבועות, חודשים, ושנים.
ואף אם נגיף ה"קורונה" יחלוף, מכל מקום מהות התקופה
תמשך. כפי שבואר שה"קורונה" אינו אלא גילוי חיצוני. ולכך
משך התקופה אינו תלוי במשך ה"קורונה" כלל.

ולפיכך יש ענין להמשיך עבודה סדורה ובנויה של סדר הע-
בודה, מכיוון שיתכן שיש שהות להספיק זאת.

ב. יש לשלב בכל יום אף עבודה על אמונה, ולייחד לכך זמן,
לקבוע את יסודות האמונה בקרבנו, אמונה פשוטה, מריש
דרגין אין עוד מלבדו כפשוטו, עד אמונה תחתונה במידה
כנגד ומידה ושכר ועונש.

ג. לדבוק בעומק הפנימי ביותר של התורה לפי ערכו.

ד. החידוש הוא ההכרח לכולם לשלב עתה עבודה על אמונה
חושית, דעת מח ולב, ולדבוק בעומק הפנימי ביותר לפי
ערכו, ובפשיטות הגמורה לפי ערכו. כי מצד הארת הזמן
מאיר האור העמוק ביותר והפשוט ביותר, אור א"ס הפשוט
בתכלית הפשיטות, כמו שהרחיב לבאר זאת בטוב טעם ודעת
הרה"ק ר' אהרן מסטרוישלע תלמיד בעל התניא, בספריו
שער היחוד והאמונה, ושערי העבודה.

ה. לדבוק בעומק הפנימי ביותר המושג לו, ולחיות בפשי-
טות מופלגת עמו ית"ש במחשבה ודיבור, לשוח עמו ית"ש
לאורך היממה בפשיטות בכל עת ועת לפי עניינו. וכן לדבוק
ב"לפיכך נברא האדם יחידי". למצוא את היחידי שבקרבנו. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

הצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם

"כי לא ראיתם כל תמונה"

לפיכך, כאשר נאמר במעמד הר סיני אזהרה: "כי לא ראיתם כל תמונה", אזהרה זו עניינה: אל תחיל את המציאות שלך על מה שאתה רואה מחוצה לך.

כאשר האדם היה במעמד הר סיני, היו שם את כל הגילויים של מדרגת מתן תורה, שזהו גילוי של הקב"ה - "וירד ה' על סיני", פריסת כל הרקיעים, וכן ע"ז הדרך. והרי, שכל הגילויים הללו הם מעבר לגדרי האדם, שהרי זהו גילוי של הבורא ית"ש.

לפיכך, כאשר האדם מנסה להחיל את מציאותו שלו על הגילוי שמתגלה לפניו, זה נקרא החלת 'תמונה' על הדבר, הוא מגביל את הדבר כפי תפיסתו. הגם שבודאי שהתמונה הזו יצרה הגדלות וצורות, שהרי אין לך אפשרות שהתמונה לא תיצור צורה, אך זו הגבלה של הדבר.

וגדר הדבר שישנה אזהרה במדרגת מתן תורה של "לא ראיתם כל תמונה", כלומר, שנגלה לכל מי שעמד בהר סיני שהוא אינו יכול להקיש את המציאות שלו למציאות שהוא רואה.

קשת - דבר המוקש לי

כאשר הבריאה עומדת להיחרב, הקב"ה מביא קשת בעולם, כלשון הפסוק: "את קשתי נתתי בענן" (בראשית ט, יג). וחז"ל מבארים (ב"ר לה ג), שה'קשת' נקראת כך מלשון 'דבר המוקש לי'. ולענייננו ביאור דבריהם הוא, שאימתי בא חורבן לעולם - כאשר האדם מקיש כל דבר אליו. זהו עומק החורבן שיש בעולם.

כל קיום הבריאה הינה מכח אמונת האומן שישנו דבר שהוא מעבר ל'אדם'. לא דבר מעבר לאדם במובן האישי, אלא מעבר לגדרי 'אדם'. כל אדם פרטי הוא מצורת הכללות של

'אדם', והתפיסה שיש דבר מעבר למדרגה שנקראת 'אדם', זו אמונת האומן, ה'הכרה' שהזכרה לעיל.

לפיכך, כאשר האדם מקיש כל דבר אליו, הרי שבעצם מונח כאן כפירה. ועל מנת לכפר על כפירה זו, נצרך שתהיה קשת. הקשת באה לכפר על ההיקש שאיננו נכון. מהו היקש שאינו נכון - שכל דבר האדם מקיש לתפיסתו שלו.

אדום היפך אדם

זה נקרא 'אדום', היפך מאדם דקדושה. על אדום נאמר (עובדיה א, יח): "ובית עשו לקש", "לקש" מלשון היקש, הוא מקיש כל דבריו אליו. בבחינת "אדם - ו", כל דבר הוא מחבר אותו עם ה' לאדם שבו. ועל זה נאמר שם שיהיה "בית עשו לקש", כלומר, שההיקש הזה עתיד להתבטל. לעומת זאת, יעקב שהוא "איש תם", דמותו חקוקה בכסא. כלומר, אני 'אדם' - צורת אדם, אבל הקב"ה הוא בבחינת "כי לא ראיתם כל תמונה".

אמונת אומן אמיתית בבורא ית"ש הינה מעבר לגדרי 'תמונה', אני לא מחיל שם את מה שקיים בי. לשון 'תמונה' היא אותיות תם-נ'. זהו בחינת יעקב אבינו, "איש תם", דמות 'תם' חקוקה בכסא. האדם תופס את מציאותו כדמות תם, אבל זהו תם-נ'. לעולם כל נ' זהו השער שהינו מעבר להשגת האדם. זה נקרא תמונה של קדושה.

'תמונה' דקדושה במדרגת הנבואה

ברם, בודאי שחלק ממדרגת הנבואה היא "ראיתם תמונה", כמו שנאמר במדרגת הנבואה העליונה: "תמונת ה' יביט". אך כוננת הדבר היא, שהנביא מבין שהבורא ית"ש הוא מעבר להשגה של התמונה בה הוא מביט, והתמונה שבה הוא מביט היא רק התלבשותו של הבורא ית"ש בנביא. זוהי תמונה דקדושה.

תמונה שאיננה של קדושה עליה נאמר: "כי לא ראיתם כל

פרק ד' | הכרה עצמית

משל - חכמת התורה שראוי ג"כ לערב בתוכו יראתו יתברך כדי שתתקיים תלמודו בידו".

א"כ נתבאר בדברי הנפש החיים על יסוד דברי הגמ' בשבת שהיראה שהאדם צריך לעסוק בה תוך כדי הלימוד, במשל היא נקראת "קב חומטין", ובהגדרת הפעולה שלה זה "מערב אדם", זה יראה המעורבת עם התורה, יראה שקודם עסק התורה נקראת "אוצר" "פתח" "כלי" "שער-דרתא" ע"מ להכנס לפניו, ובעומק זה נקרא "מפתחות הפנימיות", אבל היראה שהאדם עוסק בה תוך כדי הלימוד מה ענינה? זוהי יראה טרם יכבה יראת ה' מלבבו, אז הוא מערב בתוך כדי עסק התורה יראה.

הדבר כמובן צריך התבוננות להבין מה אותו מהות של היראה, ומהי המהות של אותה תערובת? אפשר לערב שני דברים שהם מין בשאינו מינו, שעטנו, כלאים, ואפשר לערב שני דברים שהם מין במינו. תערובת של חכמה ויראה איפה מונח בה אופן שאפשר לערב אותם? לכאורה התערובת היא בזמן, הוא למד כמה שעות והוא מפסיק לכמה דקות יראה, וחוזר ולומד עוד פעם דברי תורה ועוד פעם יראה, ועוד פעם דברי תורה, אז זה זמן מעורב בזמן, אבל האם במהות של הדבר מונח כאן עומק נקודת הדבר של תערובת של מציאות של יראה?

צריך להבין שבהכרח שאם מערבים בתוך כדי הדברי תורה יראה זה צריך להיות מין במינו, וזה לא יכול להיות סתמא של תערובת שהוא מפסיק כפשוטו מדברי תורה ועוסק ביראה וחוזר ומפסיק כסדר.

אלא שביאור הדבר, המהות של היראה המתגלה תוך כדי הלימוד ענינה [הזכרנו מעט לעיל] יש כמה וכמה פנים ביראה, הפנים השייכים לאמצע הלימוד ענינה, כל עסק התורה ענינה בעצם, מחד זה "והגית בה" מלשון "בהגיגי תבער אש" דיבור שהאדם מדבר, ומאיך זה כח המחשבה "והגיון לבי לפניך", כל הגיון ליבי שהוא כח המחשבה שבאדם יסודו הגדרת דברי תורה, דברי תורה הם בנויים על כח הגדרה להגדיר כל דבר ודבר, והכח בנפש האדם להגדיר דברים הוא הוא הכח הנקרא יראה, ע"ז בעומק נאמר כמו שהוזכר לעיל "הן יראת ה' חכמה היא לבד חכמה", כי פנימיות כח הלימוד תורה הוא כח הגדרת כל דבר על אמיתותו, ככל שיש לאדם את היראה את כח הגבול את כח הגדר, אזי הגילוי של הדברי תורה שלו נעשה מבורר יותר, וככל שכח היראה כח הגבול כח הגדר שבאדם חלש יותר אז עצם העסק של הדברי תורה שלו נעשה באופן בלתי מבורר, זה עומק היראה השייך דייקא לאמצע עסק התורה. ■ המשך בע"ה

לצורך מה ניתן אותו הפסק? "טרם יכבה מליבו יראתו יתברך שמו", כלומר מתי הזמן הנכון שראוי לאדם להפסיק, כל זמן "שיראת השם בוערת בלבם" - כמו שנאמר לעיל בדברי הנפש החיים, שהיו שקועים בתורה ויהיה יראת ה' בוערת בלבם, אין את סיבת ההיתר להפסיק באמצע הדברי תורה, רק כאשר יש חשש "שיכבה מליבו יראתו ית"ש", מפני חשש זה מותר להפסיק זמן מועט טרם שיקרה אותו דבר - שיכבה מליבו יראתו ית"ש, אם כן טעם ההתר הוא מפני היות הדבר שלולי היראה התורה לא יכולה להתקיים, ולכן צריך ללמוד יראה ולהתבונן ביראה ולקבוע יראה בליבו קודם הלימוד.

ואליבא דאמת צריך שהיראה זו תמשיך ותהא גלויה בליבו כסדר, אבל אם יש ח"ו חשש שיכבה מליבו יראתו ית"ש, לכן "טרם שיכבה מותר ורשות נתונה לאדם להפסיק זמן מועט", דיקא שקיבל עליו קודם התחלת הלימוד, כלומר זה לא על מנת לחדש יראת ה' בלבבו, אלא זה על מנת להמשיך את אותו יראה שקיבל עליו קודם התחלת הלימוד, ע"ז נאמר "להתבונן מחדש עוד מעט ביראת ה'".

הלשון של דברי הנפש החיים קצת צריך תלמוד, לפי"ז מדוע זה "להתבונן מחדש". לכאורה זה לא מחדש אלא המשכת היראה שהיתה קודם לכן, מדברי הנפש החיים משמע שמצד אחד היראה שנמצאת תוך הלימוד הוא המשך של היראה הקודמת, "טרם יכבה מליבו יראתו יתברך שמו שקיבל עליו קודם התחלת הלימוד" וא"כ הוא מתבונן תוך כדי הלימוד ע"מ להמשיך את אותו יראה, אבל מאידך מדיוק הלשון שנאמר "להתבונן מחדש", יש משמעות שהיראה הזאת היא יראה מחודשת, לא יראה שהוא המשך של היראה שקדמה לכך אלא יראה מחודשת?

כמובן שצריך להבין את העומק שבדבר, מה הבדל בין היראה שהאדם צריך לעסוק קודם הלימוד, מול היראה שהאדם עוסק תוך הלימוד? במשל של דברי חז"ל, זה מה שמיד מביא הנפש החיים, היראה שקודם הלימוד נקראת כלי ואוצר ופתח להכנס לחכמה של תורה הקדושה.

היראה שהאדם עוסק תוך כדי הלימוד, איך הגדירוהו חז"ל? כמו שאמרו רבותינו ז"ל עוד שם [שבת לא]. משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור של חיטים לעליה כו' א"ל עירבת לי בהן קב חומטין א"ל לא אמר לו מוטב שלא העלית וע"ז אומר הנפש החיים וקאי על אמצע העסק בתבואות - במשל, ובנ-

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים בלימוד**ההגדרה שבסברא, והסברא שבסברא**

כפי שכבר הזכר, יש בלימוד הגמ' את החלק של החשבון, יש את החלק של הדיוק, ויש את החלק של הסברא. והנה, הסברא עצמה מתחלקת לשני חלקים: היא מתחלקת ל"הגדרה שבסברא", ול"סברא שבסברא". זוהי אחת מהנקודות היסודיות בצורת הלימוד בעיון הסוגיות.

כל מי שמצוי בבית המדרש הרי יודע, שיש שני מהלכים יסודיים בלימוד הסוגיות, יש את המהלך של ר' חיים מבריסק, ויש את המהלך של ר' שמעון שקופ. המהלך של ר' חיים הוא להגדיר את הסברא, ואילו המהלך של ר' שמעון הוא להסביר את הסברא.

מהלך הגר"ח - הגדרת הסברא.

במהלך של ר' חיים, ההגדרה של הסברא היא מכח הכרח. בעיקר הכרח של חשבון, או הכרח של דיוק לשון רבותינו, ומכך או מכך מוגדר לנו מה הסברא.

וביתר ביאור: הזכרנו שיש חשבון, דיוק, וסברא. אך מה מגדיר לנו מהי הסברא? החשבון או הדיוק מגדירים את הסברא. כמובן שיש סברא שהיא מושכל ראשון, כדוגמת מה שאחז"ל "המוציא מחברו עליו הראיה למה לי קרא סברא הוא". אבל מ"מ, רוב הסברות מוגדרים מכח החשבון ומכח הלשון ודקדוק הלשון. וזה המהלך של ר' חיים, שתוצאת הדברים היא להגדיר מהי הסברא, ואפילו אם הגדרת הסברא היא בלתי מובנת בסברא, אלא היא מובנת רק בהגדרתה כהגדרה, עכ"פ מוכח שזו ההגדרה וזו הסברא.

כמובן שצריך לדעת עד היכן הקיצוניות של אותו מהלך, האם זה צריך עדיין להיות דבר בטעמו ושאפשר יהיה להבין אותו, או שאפשר להגיד גם דברים שהשכל סותר אותם לגמרי? בזה ישנן דקויות, כנודע לכל מי שמכיר דקויות אלה בתוך בתי המדרשות. אבל מ"מ המהלך של ר' חיים הוא, להגדיר מהי הסברא. ומה מגדיר לנו את הסברא? יש כמובן את המושכל ראשון הברור, אבל ההגדרה של הסברא נבנית בעיקר מכח החשבון וגם מכח הדיוק. ואחרי שהחשבון והדיוק הוכיחו לנו שזו הסברא, אז זו הסברא אפילו אם היא פחות מובנת.

מהלך הגרש"ש - הסברת הסברא.

לעומת כך, העמדת בית מדרשו של ר' שמעון היא: להסביר את הסברא, ולהבין את הסברא. ומהיכן מבינים את הסברא? יש לזה שני צדדים, או שמכוח החשבון והדיוק מגדירים את ההגדרה, ואז מסבירים את הסברא. או שבדיוק להיפך, מתחילים להסביר את הסברא כסברא, ואז מנסים ומתבוננים האם זה מתאים לגדרי הדין, ולגדרי החשבון והדיוק, או שלא. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים

"דע את תורתך דרכי הלימוד"

ואילו המשמעות הפנימית היא תשוקת ההתבודדות החיצונית בבית המקדש וההתבודדות הפנימית המושגת על ידה. ומאמרו (שם שם, ב') "מה ידידות משכנותיך ה' צבאות", הוא הבעת התשוקה הזאת.

יש התבודדות חיצונית, ויש התבודדות פנימית, ויש נקודת אמצע ביניהם. נקודת האמצע ביניהם היא, עצם ההשתוקקות לדבר.

מצד פשוטו, מעלת ההשתוקקות היא, שבעצם כך שהאדם משתוקק לדבר, הרי שיש לו זכות להגיע לדבר. אך בעומק יותר, כל השתוקקות נקראת כך מלשון 'השקה', 'נשיקה'. בעצם כך שהאדם משתוקק לדבר, הרי שהוא כבר נושק לדבר, ומחובר אליו במידת מה.

בדיני מקוואות נאמר שההשקה הופכת את הדבר למים שמעלים את האדם מטומאה לטהרה. כלומר, 'נשיקה' בעומקה היא חיבור מה לדבר. ונמצא, שהשתוקקות אין הגדרתה רק כפשוטו שאם האדם משתוקק לדבר הרי שזו תחילת סיבת העלייה, הגם שבודאי גם זה נכון, אלא השתוקקות היא גם חיבור מסוים לדבר.

ובעומק יותר, כמו שהזכר, יש התבודדות חיצונית ויש התבודדות פנימית. וההתבודדות החיצונית היא חיצונית, וההתבודדות הפנימית היא פנימית, וההשתוקקות היא החיצונית שבפנימיות. וא"כ, הרי שההשתוקקות היא תחילת ההתבודדות הפנימית.

גם בשעה שהאדם נמצא בהתבודדות חיצונית, או אפילו בשעה שההוא אינו יכול להיות בהתבודדות חיצונית, כגון שהוא נמצא במקלות העם, אך עצם ההשתוקקות שלו להתבודדות חיצונית, ויתר על כן להתבודדות פנימית, היא כבר חיבור מה לאותה מדרגה.

וזהו מה שנאמר כאן: **הוא הבעת התשוקה הזאת.** כלומר, כאשר האדם משתוקק למדרגה מסוימת, ובפרטות לסוגייתנו כאשר האדם משתוקק למדרגת ההתבודדות, אזי בשעת ההשתוקקות עצמה הוא נמצא במידת מה קרוב יותר להארת ההתבודדות. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר

"המספיק לעובדי ה'

הוריות (יג, ע"א) - האיש קודם לאשה להחיות ולהשיב אבידה.

ועיין תורה תמימה (במדבר, כז, הערה א') וז"ל, האיש קודם לאשה להחיות, מפני שהאיש מקודש יותר שחייב בכל המצוות, וגם מפני המעלות היתרות שיש לזכר בישוב העולם, וכמ"ש (ב"ב, טז, ע"ב) אשרי מי שבניו זכרים. ובנדה (לא, ע"ב) בא זכר בעולם, בא שלום בעולם. בא זכר, בא ככרו בידו. ובכלל הוו הגברים בוני העולם, אשר על כן נקרא הזכר בשם בן, ע"ש בנין. ולכך דרך בני"א לחוש על הזכר יותר מעל הנקבות. ושורש תחילת דבריו בבאר שבע (שם) וברע"ב (שם), וברמב"ם בפירוש המשניות (שם). ובפסקי הרי"ד (כתובות, סז, ע"א). ופני משה (הוריות, פ"ג, ה"ד). וא"י (יו"ד, רנב, סק"ו).

ועיין מרומי שדה (הוריות שם) וז"ל, ולהשיב אבידה, הוא הנאה בעלמא, דבשניהם שוה ערך הנאה, משו"ה האיש קדוש וקודם. וכתב שם, דאיש איקרי קדוש לגבי אשה שלא מיקרית אלא טהור, כדמוכח ביומא (מג, ע"א) טהור להכשיר את האשה, והיינו שאינה אלא בגדר טהרה ולא בקדושה כמו איש, והיינו שאיש חייב בת"ת ולא אשה. ועיין הון עשיר (שם) וז"ל, האיש קודם לאשה, מפני שהוא מקודש, ולגלות לנו התנא טעם זה, שנאו מיד אחר כל המקודש וכו', קודם כהן קודם ללוי (ועיין חכמת אדם, שער משפטי צדק, כלל קמ"ה, סעיף ב').

וכפשוטו כיוון שקודם האיש להחיות לכך קודם אף להשבה, שכלול אף הוא בלהחיות (להצד שלהחיות אינו בפיקוח נפש). והטעם שקודם להחיות, כתב הרשב"א (כתובות, סז, ע"א, ד"ה יתום) האיש קודם להחיות, דכתיב וחי אחיך עמך, אחיך קודם לאחותך. ויתר על כן מציאות הזכר קודם למציאות הנקבה. ולכך בכל דבר כפשוטו יש להקדים זכר לנקבה.

זאת ועוד. אמרו בריש קידושין (ב, ע"ב) דתניא, ר"ש אומר, מפני מה אמרה תורה כי יקח איש אשה ולא כתב כי תלקח אשה לאיש, מפני שדרכו של איש לחזר על אשה, ואין דרכה של אשה לחזר על האיש. משל לאדם שאבדה לו אבידה, מי מחזר על מי, בעל אבידה מחזר על אבידתו. והרי שעיקר של השבת אבידה נאמר לאיש ולא לאשה. וע"ש נקראת אבדה, שורש אבד, אב-ד. כי עיקר האבדה נאבדה לאב, נאבדה לזכר.

המשך מעמוד א'

תמונה", כאשר האדם מקיש את מציאותו שלו למה שהוא רואה, הרי שהוא הופך את הדבר ל'תמנא' שלו, וזהו מקום הקלקול שעליו נאמרה האזהרה. אבל תמונה דקדושה עניינה, שאני מכיר שמה שמתגלה שם זוהי התגלות שלי, ולא התגלות אחרת. ואם אני רואה שם תמונה, בעומק מה שאני רואה הינו בבחינת "דיברה תורה כלשון בני"א", או "דיברה תורה בהלבשת צורת אדם", כמו שנתבאר לעיל.

בדברי רבותינו מבואר שהמתגלה לנביא בתמונה הוא 'אדם', ולמי הוא מתגלה - לאדם. ויש לבאר, מה הכוונה שהמתגלה לנביא הוא 'אדם', הרי בודאי שמי שמתגלה זה הבורא ית"ש, ולא 'אדם'. אלא כוונת הדבר היא, שהבורא ית"ש מתגלה לאדם בהתלבשותו באדם.

זהו בבחינת "אברהם אברהם" (בראשית כב, יא), "משה משה" (שמות ג, ד) [ובמשה נאמר שלא 'פסיק טעמא בגויהו' (עי' ש"ר ב, ו, ובזוה"ק וירא קכ ע"ב, ועוד)]. כלומר, כאשר הבורא ית"ש מתגלה לאברהם ולמשה, הגדרת הדבר היא שהוא מתגלה במשה העליון ובאברהם העליון, 'אברהם לתתא', 'אברהם לעילא', ונראה לאדם שמי מתגלה אליו זהו שורשו העליון, מחמת שגילוי הבורא מתלבש בשורשו העליון.

"לא ראיתם" - הכרה מופשטת, 'תמונה' - הלבשתה

וכמו שנתבאר, השגת התמונה מכריחה שהאדם יתפוס שגילוי זה הוא רק בבחינת 'תמ-נ' שלו, ולא מעבר לכך. ואין הכוונה ש'תמנא' זהו מה שיש שם, עצם המציאות שם היא מופשטת, אין בה הגשמה, היא איננה גשם שיורד ומתגשם. כמו שנאמר במשה רבינו (חולין קלט ע"ב): משה מן התורה מנין, "בשגם הוא בשר" (בראשית ו, ג). היפך הגשם, "בשגם". והרי שהתגלות שורש האמונה היא מופשטת, והלבשתה היא ה'תמנא', ה'תמ-נ'.

ואם כן, מחד נאמר: "כי לא ראיתם כל תמונה" - זו עצם ההכרה המופשטת. ומאידיך ישנה הבחנה של 'תמונה', 'תמ-נ', מדרגת "תמונת ה' יביט" - וזו מצד ההתגלות התחתונה יותר של התלבשותו יתברך שמו בנבראיו.

ונמצא, שמצד ה'הכרה' בבורא ית"ש אנו מרחיקים את ההגשמה באופן הברור. ומאידיך, הבורא ית"ש מתלבש אפילו בדבר הגשמי ביותר. וזהו עומק דברי חז"ל ש'נתאוה הקב"ה לעשות לו דירה בתחתונים" - שלמות גילוי ית"ש. ■ המשך בע"ה שבו הבא - מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג עיקרים לרמב"ם, היסוד השלישי. בשבוע הבא אי"ה מתחילים את היסוד הרביעי - 'הקדמות'

אחרי מות - קדושים | ה-מ

לשעירים אשר הם זובחים. הם. ה-ם. שורש כל מעשה בראשית נברא תחלה בשם אלהים, כמ"ש בראשית ברא "אלהים". אלי-הם. ושורשו בשם הוי"ה במילוי אלפי"ן העולה מ"ה כנודע. כמ"ש ביום עשות הוי"ה אלהים. ואמרו חז"ל אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם, אלא באברהם. אבר-הם. ועיקר כל הבריאה אדם, וצורת כל הבריאה צורת אדם. ועליו כתיב אשר יצר את האדם בחכמה, ועל כלל הבריאה כתיב, כולם בחכמה עשית. חכמה, כח-מה.

ושורש יצירת אדם מן האדמה, וייצר את האדם עפר מן האדמה, אד-מה. וישראל קרואים אדם ואוה"ע קרואים האדם, אד-מה. שאין בהם צורת אדם אלא אד שלו. וכנודע מ"ה גימט' אדם. ושורש יצירת חוה מן האדם ע"י תרדמה, כמ"ש ויפל ה' אלקים על האדם תרדמה וגו'. תרד-מה. כי שורש יצירתה ע"י ירידה משם מ"ה. וכאשר מתחברת אליו מצד הקלקול אינה בגדר אשתו אלא שפחתו, אמה, א-מה. וח"ו כאשר מת הבעל נקראת אלמנה, אלן-מה. והיא נקראת חומה כמ"ש ביבמות. חו-מה.

וכאשר חטאו נהפך מחומה לחמה, ח-מה. ונפלו ממדרגת אדם למדרגת בהמה, נמשלו כבהמות נדמו. בהמה, בה-מה. וחלק מן הקלקול ערלה, כמ"ש בסנהדרין, אדה"ר מושך בערלתו היה. ואזי נצטווה על מצות מילה, לי-מה. חזרת תיקון המ"ה. שהיא נעשית ליום השמיני. שמונה, שון-מה. וממכה עצמה מתקן רטיה שזה היה תחלה מכה, כ-מה, ערלה, נהפך לרטיה, מילה.

ושורש החטא נעשה ע"י הנחש, שהיה ערום, ערמה, רע-מה. וע"י חטאו הפיל קומת אדם כמ"ש בפ"ב דחגיגה, ותשת עלי כפך, עמד ומיעטו הקב"ה, על מאה אמה. מאה, א-מה. והחטא ע"י אכילה מעץ הדעת שהיה נחמד להשכיל, חמדה, חד-מה. וכוונת הנחש להחטיא בבחינת זממה, זם-מה. ואמרו חז"ל, בא נחש על חוה והטיל בה זוהמה. בחינת זימה, זי-מה.

ואזי במקום להיכנס לשב"ק יום שכולו ארוך, יום מנוחה. נוח-מה. ירד לימי המעשה, מקום הצמצום, מקום המדה, היפך יום שכולו ארוך, בחינת הנהגת מדה כנגד מדה. ד-מה. ומכח כך דבק בגבול שי לו סוף, שהוא בחינת מות. סוף כל אדם למיתה. ועל מנת לסלקו נצטווה במזוזה, זוז-מה. כמ"ש חז"ל מזוזות, זז-מות. ומקום התיקון פורתא של המתים במערכת המכפלה. מערה, מה-ער. היפך ערמה. מכפלה, כפל-מה. שה'מה' התחתון נקשר בעליון. ושם נתקן המיתה ונהפך למיטה, מקום שינה, ואינו מיתה, מות, בחינת יעקב שמטתו שלמה. מיטה, יט-מה. ועיקר שלמות התיקון אצל משה, ש-מה. והושלם אצל שלמה, של-מה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: מקוה, אדמה, מה, תרדמה, למה, אימה, אהליבמה, אילמה, אלמנה, אמה, אמציהו, אמרה, בהמה, במה, מילה, המון, זמה, חומה, חכמה, חמה, חמשה, מאה, מדה, מזוזה, מחלה, מחנה, מכוח, מכסה, מכפלה, מלכה, מטה, מסלה, מלאכה, מענה, מערה, מנחה, מעשה, מצולה, מצודה, מראה, מרמה, משה, משנה, משתה, ערמה, צלמנה, שלמה, קמה, רתמה, שמונה, תוהו, דומה, דומיה, דמעה, זמרה, אחלמה, מטה, מצוה, חמאה, מדינה, מחה, מורה, מכה, מרה, משפחה, רקמה, רמיה, זממה, חמיה, חמדה, טמאה, מנה, ירמיהו, כמה, כלימה, מנשה, מנורה, אברהם, אלהים, מדוה, מהיטבאל, מהלל, מרר, מחה, מיכה, מלוח, מנוחה, מקרה, מריבה, נעמה, עמיהוד, האם, הם, הקים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

מנחות (לו, ע"א) - ת"ר, תפילין מאימתי מברך עליהן, משעת הנחתן. כיצד, היה משכים לצאת לדרך ומתיירא שמא יאבדו, מניחן וכשיגיע זמן ממשמש בהן ומברך עליהן.

הנה על מנת להבין מהות אבידה בתפילין, ראשית יש להבין בקצרה מהות התפילין. דהנה אמרו (ברכות, ו, ע"א) א"ל רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין, הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו, א"ל ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

שהם בחינת ישראל, לי-ראש. בחינת מוחין, כנודע. וכמ"ש הגר"א (ספד"צ, פ"א) תפילין דרישא: וידוע שהתפילין הן מוחין, כמ"ש בא"ז דף רצ"א ע"א, כלהו אקרון תפילין דרישא. ולכך יש דין לא להסיח דעתו מן התפילין כציץ, שכולו דעת, כולו מוחין.

והנה יש זמן שלא מניחים בו תפילין, שבת, כמ"ש (עירובין, צה, ע"ב) שבת לאו זמן תפילין. ובעומק טעם הדבר (מלבד כך שנקראת אות וא"צ אות של תפילין) שהמוחין שנמצאים מחוץ לראש ובולטים לחוץ בתפילין, נכנסים תוך הראש (עיין עץ חיים שער הכללים ועוד). והוא השורש הדק לאבידת תפילין מן הצד העליון. כי יום שאין מניחים בו תפילין הוא שורש דק שיאבדו.

והממוצע בין שבת לחול הוא "חולו" של מועד. וכתבו התוס' (עירובין, צו, ע"א, ד"ה ימים) ולכאורה אין להניח תפילין בחוה"מ, שא"צ אות דאסור במלאכה בדבר שאינו אבד. ודו"ק היטב שתלוי בדבר האבד. ועוד הביאו שם ראיה מירושלמי (פרק אלו מגלחין, ה"ד) מההוא גברא דאבד תפילין וכו', עיי"ש. ודייקא הראיה מגברא ד"אבד" תפילין.

והנה עיקר בחינת אבידה בתפילין, שנאבד תפילין של ראש מתפילין של יד, כדכתיב וידעת היום (מוחין - ראש) תפילין של ראש, והשבת אל לבבך, תפילין של יד. וכאשר נאבד הארת תפילין של ראש מתפילין של יד, זהו עיקר האבידה של תפילין.

ולצורך סילוק אבידה זו יש קשר של תפילין בתפילין של ראש, בחינת הרוצה לשמור דבר שלא יאבדו קושרו. ומקשר זה יוצא הלולאות - רצועות, לולאה אותיות לאה בקרבו, שזהו בחינת קשר של תפילין בחינת לאה כנודע. עיין עץ חיים, שער הכללים, פ"יב. ושער ל"ב, פ"א, מ"ת, ועוד מקומות רבים. ■ המשך בע"ה

שבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כתר

שורש לכל י"ס. ועיין מזרחי (במדבר, יב, יא) שורש אויל, אול. ונוסף לו אות י', שהוא אויל בכל מדרגת עשרה. ועיין ערך קטן חכמה. שהיא בחינת יו"ד, כנודע.

חכמה

עיין ליקוטי תורה (כי תצא) כתר דקליפה, ונבוכדנצר נקרא כורת (כרת - כתר), "ואויל" מרודך כנגד החכמה, ובלשאצר כנגד בינה, עיי"ש.

כתיב (משלי, א, ז) חכמה ומוסר אוילים בזו. וכתיב (שם, יא, כט) ועבד אויל לחכם לב. וכתיב (שם, יז, כח) גם אויל מחריש חכם יחשב. ושם (כד, ז) ראמות לאויל חכמות בשער לא יפתח פיו. וכתיב (שם, כט, ט) איש חכם נשפט את איש אויל ורגז ושחק ואין נחת. ועיין רש"י (ירמיה, ה, ד) נואלו, לשון אויל, כתר גומו איטפשו. ועיין רש"י (משלי, כד, ז) ראמות לאויל חכמות - מין אבן יקרה שאינה מצויה, כמה דתימא ראמות וגביש (איוב, כח), כלומר כל חכמה דומה לכסיל כאבן יקרה וכמרגלית לקנות, לומר איך אעסוק בתורה, מתי תעלה בידי. ועיין אבן עזרא (תהלים, קז, יז) אפילו הם חכמים, הם נחשבו אוילים בעבור פשעם.

בינה

לב מבין. וכתיב (משלי, י, כא) ואוילים בחסר לב ימותו. וכן כתיב (שם, טו, כא) אולת שוחה לחסר לב. וכן כתיב (שם, כב, טו) אולת קשורה בלב נער. ועיין ר' יונה (משלי, י, ח) והאויל הוא בעל עבירות מתעסק בחטא בידיו ובשפתיו ולא דיו המעשה, וזה למופת עליו כי לא מאשר יתקפו היצר ומאונס התאוה הוא עושה, רק הסכים בלבו הנואל שאין נזק בחטאים. ועוד כתב שם (יד, ג) בפי אויל חטר גאוה - שרש הגאוה בלב הכסיל, והענף בפיו. עיין ערך קטן פה. וכתיב (שם, יב, כג) ולב כסילים יקרא אולת. ועיין אדרת אליהו (איוב, ה, ב) ויש שיבינו באמת ויודעים בלבבם שאין בעולם המדומה ומחמדיו ממש, אפס לא ירצו לפרוש מהם בזדון לבם, והם נקראים אוילים, כמאמר (משלי, טו, ה) אויל ינאץ מוסר, חכמה ומוסר אוילים בזו (שם, א, ז).

ועוד. לבבו יבין ושב. והיפוכו מש"כ (משלי, כו, יא) ככלב "שב" על קיאו, כסיל שונה באולתו.

דעת

עיין גר"א ריש משלי, שמוסר בסוד הדעת. וכתיב (משלי, א, ז)

חכמה ומוסר אוילים בזו. וכתיב (שם, ז, כב) וכעכס אל מוסר אויל. וכתיב (שם, טו, ה) אויל ינאץ מוסר אביו.

והוא בחינת נחש דקלקול, דעת דקלקול, פיתוי עץ הדעת, כמ"ש רש"י (משלי, ז, כב) וכעכס, זה ארס נחש. אל מוסר אויל, כנחש הממהר לרוץ בשליחות הקב"ה ליסר האויל המחויב למקום ב"ה.

ועוד. עיין גר"א (משלי, יד, ט) האויל מחמת שהוא מדבר בלי ישוב דעת וכו'. ועיין רמב"ם (הלכות דעות, פ"ב, ה"א) והמכירים בדעות הרעות שלהם ואינם הולכים אצל החכמים לרפא אותם, עליהם אמר שלמה חכמה ומוסר אוילים בזו.

חסד

מים - תאוה. ועיין רבינו בחיי (ויקרא, יא, מד) שאם ימשך האדם אחר המאכל והמשתה והמשגל יותר מדאי, יחריב נפשו וגופו, והוא הנקרא בלשון תורה כסיל ואויל.

ועיין אדרת אליהו (איוב, ה, ב) אמרו ז"ל (סוכה, נב, ע"ב) אם אבן הוא נמוח, ר"ל אם יצרו עקש כאבן והוא האויל, יהיה נמוח בתורה שנקראת מים.

ועוד. עיין גר"א (משלי, ז, כב) וכעכס אל מוסר אויל - זהו חיבוט הקבר, ושורף אותו כארס הנחש את כל איבר ואיבר שנהנה בעוה"ז שלא במצוה.

גבורה

יראה. ועיין אבן עזרא (משלי, א, ז) שחכמת היראה והמוסר אוילים בזו. ועיין גר"א שם, מפני שאם אין בו יראת ה', אז הוא אויל, שהוא הפורק עול והיפך בעל היראה.

ועיין ישרשיעקב (ערך מך) איש חכם נשפט את איש אויל (משלי, כט, ט), אינו מתנהג בחסד, רק ירגיז מצד בחינת הגבורה. ועיין רמח"ל (כתובים, משלי) יראת ה' ראשית דעת - העולם נברא בדין, וע"ז נשענים הסט"א ואוה"ע, ובזים החסד, ושורש ישראל - קו אמצעי, כי אומרים אנחנו נתלינו בשורש בריאת העולם, "חכמה ומוסר אוילים בזו", אבל הם אוילים ודאי, כי טוב אחרית דבר מראשיתו, ויש תקוה לאחריתך.

תפארת

רחמים. ועיין אבן עזרא (זכריה, יא, טו) אוילי כמו אכזרי.

ועוד. תם. והיפוכו, פתי אויל, כמ"ש הגר"א (משלי, י, יד) האויל שהוא ענף מפתני. ועיין ראב"ד ספר יצירה, פ"ד, מ"א. וכמ"ש (משלי, יד, יז) נחלו פתאים אולת.

ועוד. ירידה ממדרגת ישראל, לי-ראש, ליעקב, י-עקב. ואמרו (ויק"ר, כז, ח) כי אויל עמי אותי לא ידעו, ולא היו יודעים, אלא שדשה בעקב.

ועוד. אמת. וכתוב (משלי, יד, ח) ואולת כסילים מרמה.

נצח

נו"ה, משם יונקים הנביאים. וכתוב (הושע, ט, ז) אויל הנביא משוע איש הרוח. וברש"י שם, אף מנביאי אמת שלהם היו אוילים, כגון חנינה בן עזור שתחילתו נביא אמת היה.

הוד

נו"ה, תרי רגלין ההולכים בדרך. וכתוב (תהלים, קז, יז) אוילים מדרך פשעם. וכן כתוב (משלי, יט, ג) אולת אדם תסלף דרכו.

יסוד

צדיק למעלה ממלכות, ושורשה למלכות. ועיין רש"י (חבקוק, ב, ד) וצדיק באמונתו יחיה, יכניה המלך שעתיד זה להגלותו, יעמוד לו צדקו, וביום שיושלך זה מקברו ישא אויל מרודך את ראש יהוכין וישים את כסאו מעל לכסא המלכים.

ועוד. עיין רמח"ל (משלי) "אם תכתוש את האויל במכתש" - שזה מדבר על הצדיק המברר, שאם יכתוש אלו הג' קליפות ראשונות שנקראות אויל, מפני שהם רע גמור - לשון ניוול. "במכתש" - זהו הצדיק המברר. שהוא כותשם כדי להוציא מהם האורות והקדושה שיש בתוכם, "בתוך הריפות", זאת היא קליפת נוגה שנקראת הריפות, מפני שבה יש ג"כ הטוב.

מלכות

אויל מרודך המלך. ועיין רש"י (ישעיה, יד, יט) אמרו חכמים, שכנעשה (נבוכדצר) בהמה וחיה ז' שנים, המליכו עם הארץ את אויל מרודך, וכשחזר למלכותו נטלו וחבשו בבית האסורים עד יום מותו, כשמת הוציאו אויל מרודך מבית הסוהר להמליכו ולא קבל עליו, אמר אם ישוב למלכותו יהרגני, אמרו לו מת ונקבר ולא האמין עד שהוציאוהו מקברו. ועיין בגדי קודש אשר לאהרן, אלפתא ביתא בכללים אות מ'. ועיין רש"י (סנהדרין, קג, ע"א) איש אויל, אלו מלכים שבסמור, אחז ואמציה. ועיין ילק"ש, בראשית, פרק לח, רמז קמד.

נפש

מעשה. וכתוב (משלי, י, ח) חכם לב יקח מצות, ואויל שפתים ילבט. ועיין רבינו בחיי (בראשית, ו, ט) מי שהוא חכם לב יקח

המצות בידיו ויוציאם אל הפועל ולא יספרם בשפתיו, והאויל הפכו לגמרי, לא די שאינו משתדל במעשה המצות לקחת אותם בידיו, אלא שבשעה שהוא משתדל במעשה העבירות שעליהם נקרא אויל, הוא מודיעם בשפתיו ומפרסם אותם לכל. ועיין ר' יונה (משלי, י, יא) והכסיל והאויל והרשע, כולם תוארים לבעלי מעשה הרעים, וכו'.

ושם (פסוק ח) והאויל הוא בעל עבירות מתעסק בידיו ובשפתיו ולא דיו המעשה. ועיין ערך קטן פה. ועיין עוד בדבריו (שם, י, יד) ופי אויל מתחה קרובה - אם יתפאר בדבריו בחמתו כי יזוק לחברו, פיו יראה קרובה, כי קרוב הדבר לעשותו את כל אשר יאמר.

רוח

כתיב (הושע, ט, ז) אויל הנביא, משוגע איש הרוח.

ועיין רש"י (משלי, יב, טז) אויל ביום יודע כעסו - ביום שהוא כועס, בו ביום הודיע כעסו שהוא מתגרה ומחרף חבירו ברבים ואין מעצר לרוחו.

ועוד. קל כנשר, רוח. וכתוב (משלי, כז, ג) כובד האבן ונטל החול, וכעס אויל כבד משניהם.

ועוד. כתבו בשם הגר"א שדור ההפלגה רוח דקלקול (מים - מבול, אש - סדום). ואמרו (תנחומא, נח, יח) דור ההפלגה לא למדו מדורות הראשונות, הוי אם תכתוש את האויל במכתש.

נשמה

שורש לנשימה. ועיין חמדת הימים (פורים, פ"ג) שהקורא בדברי הימים מפסיק בסוף כל ענין, והאוילים ההם אין מפסיקין בסופי העניינים, ולא יפסיקו רק כשלא יוכלו לומר יותר בנשימה אחת, ואילו היו יכולין לקרוא כל המגילה בנשימה אחת היו אומרים אותה כולה כעשרת בני המן.

חיה

החכמה תחיה את בעליה. והאויל נעקר מחכמה - חיה, זז.

יחידה

שורש הכל. וכתוב אויל משריש. ועיין פירוש ריב"א (בראשית, לה, כב) אויל משריש - שהוא לשון עקירת שרשים.

שאלות ותשובות

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת:
rav@bilvavi.net

שאלה עבודת השעה - "אור" של מסירות נפש

שלום לכבוד הרב.

רציתי לשתף את הרב בהרגשתי בתקופה האחרונה, ולקבל דעת תורה בנושא.

אני מאזין לדברי הרב, ואף קורא את הנכתב, ומשתדל לפעול בהתאם. איננו יודעים מה צופן לנו העתיד, וגם היום, בתקופה של הקלה יחסית - אין ולו בדל של ודאות ואין לנו לסמוך אלא על אבינו שבשמים. כאב לשני תינוקות שיח', וכמו כן אנו מצפים בע"ה - טבעי שאי הודאות, והאופי המורכב של המצב מקשה עלי ברמה האישית, המשפחתית ושל הכלל-ישראל, וכך כמדומני אצל רבים אחרים. העוגן אותו מציעה האמונה ב'ת' רב ועצום, עד כדי פלא כיצד ניתן לשרוד בתקופה זו בלי אמונה ח"ו, ועדיין - ישנו קושי וחשש היות ואין איש יודע מה עלול להתרחש, וכבר אמרו בגמרא - יבוא ולא אראנו.

במקום לשמוח בשמחת הקב"ה, שמזה עשרות שנים לא היה העולם נקי כמות שהוא היום - כתוצאה מסגי'ה רה מוחלטת של אתרי בילוי ועוד, וכמו כן מכך שהוא ית' מקדם את העולם כולו אל עבר התכלית הברוכה - אני מוצא את עצמי מוטרד: מה יהיה? מה עם האישה? הילדים? הכלכלה? התזונה? השאלות הקטנות, שבחיי היומיום מעסיקות את כולנו - אך מתגמדות מול הרצון האלוקי ותכלית הבריאה. אני מרגיש שאני עסוק בזו'טות, אל מול גודל השעה.

אשמח לשמוע את דעת הרב, כיצד נכון להתייחס שכ' לית ורגשית למצב, ולהגיע לאיזונים הנכונים בנושא, כך שאוכל לאפשר לעצמי להשתחרר מכבלי המציאות, ולעבור תפיסה רחבה של גודל השעה, אם הדבר אפ' שרי.

תודה ותזכו למצוות!

תשובה

ה"אור" שנצרך לפעול עמו בעת זו הוא אור של מסירות נפש. כלומר לא רק מסירות נפש בפועל אם יצטרך, אלא "אור" של מסירות נפש. שמוסר עצמו הכל בכל מכל כל אליו ית"ש.

אור זה גנוז במעמקי נפש כל ישראל, ונגלה בשעת השמד או כאשר אונסים אותו לעבור ח"ו על ג' עבירות אפילו אצל הפחות שבפחותים.

לצורך התעוררות וגילוי של כח זה מומלץ ללמוד הלכות מסירות נפש, שבהלכות אלו גנוז אור זה, וכעצתו של ר' ישראל מסלנט שבכל ענין שרוצה לעבוד בו יעסוק בתורה השייכת להנ"ל.

מלבד כך יש להתבונן על מהות "אור" זה של מסירות נפש עד שיתיישב בשכל היטב, ואח"כ לעורר לבבו לדבוק במדרגת אברהם "בך חותמים - מגן אברהם", אחד היה אברהם שמסר נפשו על קדושת ה'.

שאלה שמירה על כללי הבריאות בעת הזו - הצורה הפ' נימית

שלום הרב. אני מאוד מבולבל. משרד הבריאות מייעץ לעשות כך וכך, והרב שלי להלכה אומר לעקוב אחר משרד הבריאות. אבל הרבי בחסידות מייעץ אחרת. מה אני צריך לעשות - אני מבולבל!

תשובה

עליך לעשות כפי שהרב שלך להלכה מורה.

במקביל עליך להתחזק באמונה לשנן ולקבוע בלבך, כי כל אמצעי השמירה והזהירות הם ההנהגה המעשית לפי רצונו ית"ש. והשומר למעשה הוא רק הבורא ואין בלתו, וכל מעשיך אינם מורידים ואינם מעלים, אלא הכל תלוי בו ית"ש ואין בלתו.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.295.1245

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

תחילת הוית הבריאה - ה'זמן'

ביאור הדברים. נזכיר את אחד מיסודות האמונה הברורים. תחילת הוית של הבריאה היא הנקראת 'זמן'. בפסוק נאמר (בראשית א, א): "בראשית ברא אלהים", וידועים דברי רבותי-נו, הגר"א ועוד, שמתוך העשרה מאמרות שבהם נברא העולם, במאמר הראשון נברא ה'זמן'.

הגמ' אומרת (ר"ה לב ע"א) ש'בראשית נמי מאמר', והמאמר הראשון שנאמר בתורה להדיא הוא: "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור" (שם, ג). וא"כ, במאמר 'בראשית' מה שנברא זו עצם המציאות שנקראת 'זמן'. כל דבר שנברא לאחר מכן, נברא בתוך המערכת שנקראת זמן, אבל בתחילת הוית הנבראים נברא המושג שנקרא 'זמן'.

ומהו עניינו של ה'זמן'. זמן עניינו, סדר של תהליך שבא זה אחר זה. ההיפך של 'מוקדם' הוא 'מאוחר'. אין מוקדם ומאוחר בתו-רה'. וההיפך של 'קדמון' הוא 'אחרון'. וכן על זה הדרך.

לפיכך, כל מוקדם ומאוחר שאנו מכירים בתוך מערכת הבריאה, הינם בתוך המערכת שנקראת זמן. לכן, גם כאשר אנו משתמשים ביחס שנקרא 'קדמון', זהו יחס של 'קדם', יחס שאנו מגדירים בתוך מערכת הזמן, שהוא קדם למה שבא אחריו. זו הגדרה של המושג 'קדמון' בתוך הבריאה.

וביחס ללשון הרמב"ם שנאמר כאן: וכל הנמצא זולתו בלתי קדמון בערכו, אמנם כל הנבראים בערך לבורא הם בלתי קדומים, אבל בערך אחר הם כן נקראים 'קדמון'. עניינו של 'קדמון' בערך אחר הוא, שזהו 'קדמון' בתוך מערכת הזמן, הוא קודם למה שבא אחריו במערכת הזמן. זה נקרא יחס של קדמון בתוך מערכת הנבראים.

'קדמון' ביחס לבורא

לפי"ז נבאר מהו המושג שהקב"ה נקרא כביכול 'קדמון', 'הקדמות'. ברור הדבר שהקדמות של הקב"ה אינה בנויה במערך של זמן. בלשון הפשוטה והברורה ביותר, הזמן עצמו הוא נברא, וכי ביכול בורא עולם ברא את הזמן, והרי שהוא לפני הזמן. ובהגדרה יותר פנימית, הוא מעבר לגדרי זמן. ומצד כך, אי אפשר ליחס לבורא יחס של 'קדמון' בתוך מערכת הזמן. זו ההגדרה הפשוטה.

■ המשך בע"ה שבוע הבא - מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג עיקרים לרמב"ם, היסוד הרביעי.

י"ג עיקרים

ויסודות האמונה לרמב"ם היסוד הרביעי - 'הקדמות'

היסוד הרביעי - הקדמות. והוא שנאמין כי זה האחד האמור הוא קדמון בהחלט, וכל נמצא זולתו בלתי קדמון בערכו אליו. והראיות על זה בכתבי הקודש רבות, והיסוד הרביעי הזה מורה עליו מה שנאמר: "מעונה אלהי קדם".

הגדרת 'קדמון' ביחס לנבראים

מבואר כאן שהיסוד הרביעי עניינו: שנאמין כי זה האחד האמור הוא קדמון בהחלט. האמונה שהקב"ה קדום. אולם, זהו מצד היחס של האמונה בבורא ית"ש. אך ביחס לקיום הנבראים ההתייחסות היא: וכל נמצא זולתו, כל הנבראים כולם, שהם אלו הנמצאים זולתו, בלתי קדמון בערכו אליו. כלומר, כל אחד הוא קודם בערך למי שבא אחריו. כל 'קדמון' הוא מלשון 'קדם', הדבר כבר נעשה מוקדם. לדוגמא, ביחס לראובן ושמעון, אם ראובן נולד ביום ראשון, ושמעון נולד ביום שני, ראובן נקרא קדמון בערך לשמעון. לפי"ז מה שנאמר כאן: כל נמצא זולתו בלתי קדמון בערכו, כלומר, כולם בלתי קדמון בערך לבורא, מכיוון שכולם באו אחרי הבורא ית"ש.

ונבאר את עומק דברי הרמב"ם מהי האמונה שהקב"ה קדמון. ענינה של אמונה זו היא כלשון הרמב"ם כאן: הוא קדמון בהחלט. כלומר, אין כוונת הדבר [בלבד] שהוא הקדום הראשון, ואין קדום לפניו. שלא כמו שאר הנבראים שכל אחד קודם ביחס למי שבא אחריו, והוא איננו קודם ביחס למי שבא לפניו, והרי שהבורא ית"ש הוא הראשון 'לגמרי', "אני ראשון" (ישעיהו מד, ו), ולכן זה נקרא שהוא קדמון 'בהחלט'. ברור שלא זהו עומק הבנת דברי הרמב"ם.

כוונת דברי הרמב"ם היא, שהיחס של 'קדמון' ביחס לבורא עולם והיחס של 'קדמון' הנמצא בתוך מערכת הנבראים, הוא אינו אותו יחס. היחס של קדמון בתוך מערכת הנבראים עניינו, שכל הקודם לחבירו נקרא 'קדמון'. אך מציאותו ית"ש, האחד האמור, האמונה בבורא ית"ש שהוא קדמון הינה גילוי שונה לחלוטין מהיחס שנקרא קדמון בנבראים.

פרק ד' | הכרה עצמית

ולכן סמך אצלו הבריתא תני דבי ר' ישמעאל מערב אדם קב חומטין בכור של תבואה ואינו חושש, והוא דין מדיני גזל והונאה, אשר מקומו בסדר נזיקין, ומאי שייטיה הכא, אמנם הורונו בזה שכמו במשא ומתן, הגם שנראה כגזל והונאה, אמנם כיון שהקב עפר הוא השימור והקיום של כל הכור תבואה, אינו חושש משום גזל, כן רשאי האדם להפסיק ולבטל זמן מועט מהלימוד, לה־תבונן מעט ביראת ה', ואינו חושש בזה משום ביטול תורה, כיון שהוא הגורם שתתקיים אצלו חכמת התורה.

ודאי שכפשוטו הוא אינו חושש לביטול תורה, מפני שהלומד יראה ע"מ שתתקיים תורה בידו, הר"ז כמו פרוזודור המביא לטרקלין, כמו מעמיד לדבר אחר, וכיון שהוא מביא לעסק דברי תורה אינו נקרא ביטול, אבל בעומק לפי מה שנתבאר השתא, זה לא רק מעמיד חיזוני שהיראה מביאה לידי עסק החכמה, אלא ככל שכח היראה באמת אמיתי בנפשו, הוא הוא הכח להגדיר מכחו את הדברי תורה, זה לא שאחרי היראה אפשר לקיים את התורה, אלא בלימוד התורה עצמו משתמשים עם הכח שנקרא יראה, "הן יראת ה' היא חכמה", "היא לבד חכמה" היא עומק כח ההגבלה בנפשו של האדם.

כ"ז היות האדם חי בעולם שאינו ברור הוא לא רואה את הקשר בין יראה לעסק התורה. אבל כשכחות האדם עומדים באופן של עולם ברור ראיתי.

והוא מבין מהי המהות של היראה, אז הוא מבין את השייכות המוחלט בין מציאות היראה להגדרה, והוא מבין שככל שיראת ה' טהורה תהיה בנויה אצלו באופן נכון, כח הגדר כח הגבול, הן כפשוטו מלעבור לא תעשה, והן בעומק כח היראה בהיות האדם גבולי ביחס אליו ית"ש, שאין לו קץ ואין לו גבול, נבנה אצל האדם במעמקים כח היראה, אז ממילא אם יש לו יראת ה' טהורה אז ההשגה שלו לבוא ולהגדיר את הדברי תורה, הרבה יותר קרוב ללב, כי כח ההגדרה נמצא אצלו במקומו הטהור, ואז בשעה שהוא לומד דברי תורה, הוא קרוב הרבה יותר להגדיר את הדברים על אמיתתם, מאשר מי שאינו עוסק במציאות של יראה.

זה נכון שע"פ החיצוניות הדבר הזה מאד מאד נעלם, ונראה שמי שלומד ספר מוסר אין לו שייכות בעצם להגדרה של תורה, פעמים רבות זה נובע שגם מי שלומד מוסר לא בונה את הדברים באופן הנכון של יראת ה' טהורה עם כח הגדר והגבול שבנפש, ככל שהאדם מעמיד את הדברים בצורתם השלימה באופן הנכון, אז ככל שהאדם זוכה ליראה הוא זוכה באמת להשגת התורה, ועל היראה הזו דייקא נאמר "מערב אדם קב חומטין". זהו הקב חומטין שהוא מערב, הכח של הגדר הכח של הגבול, וא"כ התערבות הזו כמו שנתבאר זה מין במינו ממש, שמעורר ומוציא לפועל בהגדרת דברי תורה, את גדרי דברי התורה באופן של עולם ברור ראיתי. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש

החיים שער ד'

היא לא תערובת מין בשאינו מינו, וזה לא יציאה מענין לענין כפשוטו מדברי תורה ליראה ומיראה לדברי תורה וחוזר חלילה, אלא עומק הכח של היראה, כאשר האדם לומד דברי תורה, מצד הדברי תורה לעצמם יכול להיות התגלות של "נמשלו למים" כלומר כח ההתפשטות, ויכול להיות התגלות של "נמשל לאש" כלומר כח הדילוג מדבר לדבר, ע"מ להעמיד גבולות, שזה עומק עסק התורה, נצרך בנין של כח היראה בנפש. יש יראה שענינה לחזק את כח המקבל, שיהא לימודו באופן של קיום, באופן של זכירה, באופן של אוצר, באופן של שער, באופן של מפתחות. זה עוד סוגיא, לא סוגיא דידן השתא, בזה לא עוסק הנפש החיים להדיא. אבל הסוגיא שנאמר ביראה תוך כדי הלימוד ענינה לחזק את הכח של הגבול ושל היראה שבנפש, זהו עומק סוגית היראה.

כמובן שעומק היראה הזו ביחס לבורא ית"ש ענינה שהוא ית"ש אינו גבול ואנחנו בעלי גבול, זה עומק כח היראה בנפש, היות האדם בעל גבול מול מציאות של בלתי בעל גבול שזה הוא ית"ש, זה המעמקים של תפיסת היראה בנפשו של אדם, בחיצוניות האדם תופס שהקב"ה גדול והוא קטן, ולפי זה האימה מהקב"ה הוא אימת גיבור מול חלש, שהחלש יש לו אימה מן הגיבור. אבל ההגדרה המדוקדקת של היראה ענינה שהאדם הוא בעל גבול והוא ית"ש אין לו קץ, זה עומק היראה "הכרת הגבול", היא היא סיבת היראה והיא עומק תוצאת תולדות היראה.

ולפיכך הכח הזה בעומק מתגלה כמו שהוזכר באמצע הלימוד, מחד התורה הקדושה היא ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, אבל מאידך בהשגתנו שלנו כל דבר בדברי תורה צריך שיעור צריך גבול, ובלשון פשוטה הוא צריך הגדרה מבוררת ומזוככת זה עומק כח היראה בנפשו של אדם ביחס לחכמה.

וא"כ "טרם יכבה מליבו יראתו ית"ש" מהי היראה שצריך להמשיך בעסק הדברי תורה, מחד הוא ממשיך את היראה שקדמה שהוא בבחינת אוצר, אבל מאידך היראה השייכת השתא, עיקרה לא רק אוצר, אלא עיקרה מהי? כח ההגדרה המוחלט בנפשו של אדם, מי שאין לו את כח ההגדרה המוחלט בנפשו סימן שכח היראה ביסודו חסר אצלו בנפש.

פעמים יש לאדם כח של הגדרה כי כח היראה קיים, אבל הוא לא מפנה אותו אליו ית"ש, כי אין לו שייכות אמיתית לבורא, ולכן היראה לא מתגלה מול הבורא ית"ש, יסוד כח היראה נמצא אצלו בנפש, פעמים זה יראה שנמצאת בשכל ולא יראה הנמצאת בלב, בשכל הוא יכול להגדיר דברי תורה, אבל זה לא מושב אל ליבו עד שיהא לו יראת ה' טהורה עומדת לעד.

אבל תמצית הדברים שנתבאר כאן בדברי הנפש החיים - העסק ביראה תוך כדי הדברי תורה זה העמקת כח הגדרה בנפש, שהוא הוא המעמיד את עצם כח היראה ונותן את הכח לעסוק בדברי תורה בשלימות.

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים בלימוד

ההגדרה שבסברא, והסברא שבסברא

מהלך זה נובע משתי מקומות בנפש מהיכן הנפש מתחילה להעמיד סברא. ישנו אופן שמתחיל מכח חשבון ודיוק בנפש, וזהו המהלך היותר פשוט, שבו האדם מתחיל להעמיד את הסברא מכח החשבון והדיוק, והוא מגדיר את הסברא, ואז הוא מנסה להבין את הסברא. רק שאם הסברא לא מובנת, אזי מוכרחים להגדיר הגדרה אחרת ולנסות לראות שוב אם החשבון והדיוק מתיישבים, אבל לכתחילה הגדרת הסברא מתחילה מכח החשבון והדיוק. ויש צד הפוך שתחילתו מכח הסברא שבנפש, שבו האדם תחילה מגדיר סברות, ואח"כ הוא בודק האם החשבון והדיוק מתיישבים עם זה או לא.

הסכנה שבדרך זו.

במהלך זה יש את הנטייה המצויה עד מאוד בדור האחרון ממש בבתי המדרשות, שהלומדים מסבירים סברות. והטעות בזה היא, שהם מסבירים סברות בלי להגדיר אותם. קשה לחדד זאת במילים, אבל הם מסבירים סברות בלי להגדיר אותם, והאורך, הרחוב, והעומק יכולים לנוע לכל מיני צדדים. הם אומרים סברא ערטילאית, ואחרי שאמרו סברא ערטילאית, הם מנסים לתת לה צורה לפי גדרת הדין. ואם הדין אומר כך אז מזיזים קצת את הסברא לכאן, ואם הדין אומר אחרת מזיזים את הסברא קצת אחרת...

צורת הלימוד הזו היא מאוד מאוד מסוכנת, כי בעצם זהו כמעט מגדל הפורח באוויר. אדם שלא בוקע למעמקי תפיסת הסברא, אז בעצם לשיטתו אפשר לומר כמעט כל סברא שלא תהא, אלא שצריך רק לראות אם אין לזה איזו סתירה בגמרא... זה מבהיל! אבל ישנה כזו טעות בנפש שמשתרשת. אדם שלא בקע למעמקי הפנימיות שלו, הוא בעצם יכול לומר סברות לכל צד ולכל פנים, ואז הוא מנסה לראות אם זה נכנס ברשב"א, ואם זה לא נכנס ברשב"א, הוא ידחוק את הרשב"א עד שזה יכנס...

יש אמנם מרבתינו גדולי הדורות שפעלו באופן הזה, אך הם היו גדולי עולם שהסברא אצלם היתה במעמקי הבהירות, ואז הגבולות היו מתוך הסברא עצמה של עצמם. היה להם את המעמקים של התפיסה הפנימית, לפי מה זה מתיישב מצד שורש התפיסה הפנימית שלהם, וממילא היה את הבית אב שעליו זה נבנה. וזהו שכותב הרמב"ם "יראה לי" וכדו'.

צריך להבין, שהצורה הזאת להתחיל ממקום של סברא, מגיעה אחרי שיש לאדם עמל תורה גדול, ויש לו ישרות עמוקה, ויש לו חיבור פנימי לתפיסת הסברא, אזי אפשר להתחיל ממקום של סברא ולראות להיכן נוטים פני הסוגיה. אבל להתחיל מלכתחילה בכזה מהלך זו דרך מסוכנת עד למאוד! ובפרט אצל צעירי הצאן, ואותם אלה שמתבגרים עם אותה תפיסה של צעירי הצאן. מכל מקום, נקטנו דוגמא אחת יסודית מאוד של מהלכי דברים. דוגמא זו היא יסודית מאוד, והיא נפקא מינה לכל צורת הלימוד. האם אנחנו באים

להגדיר דבר, וההבנה עיקרה ההגדרה או פעמים כמעט רק ההגדרה - שזהו המהלך של ר' חיים. או שההבנה היא הבנה כמציאות לעצמה, והסברא היא סברא כפשוטו. גדרת דיניה יקבעו אמנם לפי גדרת הסוגיה והראשונים והאחרונים שבה, אבל התפיסה היא תפיסה כמעמקים של מציאות של סברא - שזהו המהלך של ר' שמעון.

האופן הנכון - שילוב שני המהלכים

הצורה הפנימית היא כמובן שילוב של שני הדברים. והיינו, גם להגדיר את הסברא כהגדרה והגם שהיא בלתי מובנת, וגם להבין אותה כהבנה לעצמה. ואז לראות את נקודת הפער ביניהם, ולראות את נקודת האחדות שיכולה להיוולד.

ובעומק, פעמים רבות כאשר האדם מגדיר הגדרות בלתי מובנות, בתחילה הם אמנם נראות לו בלתי מובנות בעליל, כדבר תמוה וכמדרש פליאה. אבל אחרי שהוא יתבונן בדברים יותר, הוא יגלה ויראה בהם צד מכוון יותר ונכון בהבנה. לפעמים זהו צד יותר רחוק, ולפעמים זהו צד הרבה יותר קרוב ממה שהיה נראה בהתחלה.

אבל מכל מקום, הצורה הפנימית של מהלכי הדברים היא באופן כזה, שהאדם בתחילה מעמיד הגדרה אפילו רחוקה ומתבונן בה, ולפעמים לאט לאט הוא רואה לזה עומק יותר, בהירות יותר, והתקרבות יותר, ולפעמים הוא מבטל את ההגדרה. ומאיך הוא מעמיד את נקודת הסברא כמושכל לעצמו ובודק אותו. ורואה את הפער שנמצא ביניהם. ובד"כ אחר ההתבוננות הדברים יתקרבו, או שתיווצר נקודת אמצע שלישית שעומדת ביניהם.

דוגמאות לדברים שהזכרו כעת, אפשר כמובן לתת בכל סוגיה וסוגיה. אבל אנו מעמידים כעת את צורת התפיסה של מהלכי הלימוד, וכל אדם ואדם צריך לבדוק בדוג' היסודית שהזכרנו להיכן נפשו נוטה. האם נפשו נוטה להגדרה פחות מובנת, או שנפשו נוטה יותר למהלך של העמדת מציאות של סברא כסברא מובנת. וזה צריך בעצם ליצור לאדם תפיסה איך הוא לומד את הדברים. מי שנפשו נוטה להגדרה כהגדרה, פחות כואב לו שזה לא מובן. ואילו מי שנוטה להבנה, אזי אם הגדרנו לו דבר והוא לא הבין אותו, הוא מרגיש שכל הנשמה והעיקר חסרים מן הספר ובדברים שלפניו.

לימוד מתוך התבוננות או מתוך הסכמה

דוגמא נוספת, הן שתי צורות הלימוד הקיימות אצל בני"א. יש אדם הלומד באופן שהוא מנסה להבין כל דבר, וזה נקרא בינה. ויש אדם שלומד באופן שהוא קורא ומקבל מה שכתוב, ורק אם יש קושיה הוא מנסה להתבונן, וזה נקרא חכמה. אלו הן שתי צורות שונות לגמרי. האם מנסים להבין כל דבר שקוראים על פנימיות מהותו, או שרק אם יש קושיה אזי מנסים ליישבה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך

סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

מנחות (פ, ע"ב) - ואמר רבא, הפריש תודתו ואבדה, וחזר והפריש אחרת תחתיה ואבדה, וחזר והפריש אחרת תחתיה, ונמצאו הראשונות, והרי שלשתן עומדות וכו'.

הנה ברור הדבר שאבידה זו כנגד ביהמ"ק, שאבד ראשון ושני, ואח"כ ימצא השלישי. והבן שכאשר ימצא השלישי יחזור ויכללו בו גם ב' הראשונים.

והנה ביהמ"ק בחלקו של בנימין ויהודה, כמ"ש (יומא, יב, ע"א) דתניא, מה היה בחלקו של יהודה, הר הבית הלשכות והעזרות. ומה היה בחלקו של בנימין, אולם והיכל ובית קה"ק, ורצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה לחלקו של בנימין, ובה היה המזבח בנוי, וכו'. ומקום המזבח בחלקו של יהודה, שעיקרו מלשון הודאה, ועיקר הקרבן המוקרב בו לפיכך הוא תודה.

והנה שורש איבוד תודה, הוא שורש איבוד יהודי, לשון (הודאה), כמו שהיה בימי המן, וכמ"ש (אסתר, ד, ז) ביהודים לאבדם. ובפרטות על חלק השבטים הנקראים בכללות יהודה, כמ"ש (ירמיה, מ, טו) ואבדה שארית יהודה. ועיין מלבי"ם (ויקרא, כו, לח) וז"ל, היו שני מיני גלויות. א. עשרת השבטים שנדחו ממקומם לארצות רחוקות, ועקבותיהם לא נודעו עד עת קץ. וזה נקרא אובדים, שיהיה כדבר האבד שהגם שהוא בנמצא אין יודעים מקומו. ב. שבט יהודה ובנימין, שלא נאבדו לארצות רחוקות, רק ארץ אויביהם אוכלות אותם בשמדות והריגות, עכ"ל. וזהו איבוד גמור יותר. והוא בחינת אבדון. כמ"ש נהר חרש (מדרש הנעלם, כה, ע"א) שבעה פתחים יש בגיהנם, אופל, צלמות, שערי מות, באר שחת, טיט היון, שאול, אבדון, וכו', ומי שנכנס במדור התחתון שהוא אבדון שוב אינו עולה, דתניא א"ר יהודה (יהודה דייקא, ודו"ק) אע"פ שנכנס בשאול עולה בתשובה, שנאמר מבטן שאול שועתי, שהוא המדור השישי, שנאמר מוריד שאול ויעל (שהוא בחינת תשובה), ומי שנכנס במדור התחתון שהוא אבדון שוב אינו עולה (שהוא בלתי תשובה, ודו"ק). ושורש אבידה ביהודה, כי נקרא יהודה, ע"ש שם הוי"ה, הוי"ה-ד, כמ"ש בסוטה יהודה שקדש ש"ש בפרהסיא נקרא ע"ש בוראו. וכשם שבשם הוי"ה אמרו נכתב בהוי"ה ונקרא אדנות, והיינו שנאבד שם הוי"ה, כן ביהודה שנקרא ע"ש שם הוי"ה.

ועיקר כח כליון זה בזרעו של יהודה מתגלה ב"כליון", כמ"ש בסבא דמשפטים (קד, ע"ב) ער ואונן נתגלגלו בפרץ וזרוח ונתקנו קצת, ואח"כ נתגלגלו במחלון וכליון, ומחלון נתקן (מחלון לשון מחילה ולכך נתקן) וכליון (לשון כליה) נאבד, עיי"ש. ועיקר כח האיבוד הנגלה ביהודה כמ"ש חז"ל, וירד יהודה מאת אחיו (והיינו שלא הודו לו, היפך מתחלה שהודו לעצמתו למכור את יוסף), ירידה היתה לו שאבד המלכות. ולעת"ל, כאשר שם הוי"ה יקרא ככתבו, אז יתוקן אף מלכות יהודה, והיתה לה המלוכה, מלכות בית דוד, משיח.

"כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח". ונודע הקושיות, ראשית, כיצד אומר "ייתי ויכול" כאשר נמצא בתוך ביתו ואין מי ששומעו? הול"ל כן בביהכנ"ס קודם הסדר וכד'. ועוד, כיצד אומר "כל דצריך ייתי ויפסח", הרי עתה אין לנו קרבן פסח. ביאור הדברים: כל דבר יש בו את האור הפנימי, ואת הכלי. קרבן פסח הוא הכלי, והאור הוא עצם רוחני טהור הנקלט בנפש. ועתה שנחסר לנו קרבן פסח, נחסר לנו הכלי. אולם מי שזך, יכול למשוך גם עתה את האור של הקרבן. וזהו שאומרים "כל דצריך ייתי ויכול", הכונה מזון רוחני, אור עליון ששורה בזה הלילה, ואינו ביחס להזמנה מעשית לאכול. וכן עתה אפשר לזכות לייתי ויפסח, כנ"ל.

חג הפסח נקרא "זמן חרותינו", ענין מהות החירות. האדם מורכב מנשמה, וגוף. הנשמה עליונה וגדולה מן הגוף, וכניסתה לגוף היא מאסר לה. ולכך, עיקר החירות, הוא הפרדת הגוף מן הנשמה, ואז הנשמה יוצאת לחירות.

והנה מאסר הנשמה בגוף, יש לו ב' פנים. ראשית, הנשמה לא מוגבלת בזמן ומקום, והגוף מגבילה ב. טבע הנשמה אינו כטבע הגוף (הנשמה רוצה אלוקות והגוף חומריות וכו' וכו'). והנה עיקר החירות שאפשר להשיג, היא חירות מן הסוג השני, שהגוף לא יחצוץ מפני טבעה של הנשמה ורצונותיה לרוחניות. אולם המאסר מבחינת זמן ומקום, לזה יש חירות לנשמה רק בשעת מיתתו של אדם, שאז יש לנשמה חירות שאינה כבולה לחוקי גבולות הגוף הגשמיים. והנה היפך החירות, הוא שיעבוד. שיעבוד עניינו מיצרים, שיש מיצר וגבול והחירות היא שלילת הגבול, והמיצר. חירות מלשון לחרר חור. כלומר, לחרר את המחיצה והגבול, ליצור בו סדק או פתח, או חירות גמורה שלילת כל המחיצות. (חר בגימ' יצחק, בחינת בינה, בחינת חירות, כנ"ל).

וז"ש "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה". דקדקו לומר "עוסק", ולא לומר "עוסק", כלומר שזה עסק נפשו, שבוה נפשו רוצה. הרי, אדם זה יצא ממאסר הגוף, שרצונו חומריות, וגילה בלבו את נשמתו, שרוצה רוחניות, תורה, אלוקות.

הרי לנו שחג הפסח, שהוא ראש המועדים, הוא תחילת גילוי הנשמה לרצות רוחניות. וכל מועד ומועד, הוא גילוי נוסף של הנשמה. וכל גילוי וגילוי, הוא המשך לחירות, המשך ליציאת הנשמה ממאסר הגוף.

והנה הנשמה מורכבת מרגשות, וראיה, והגוף מעלים על ב' הבחנות אלו של הנשמה. ותחילה, על האדם לצאת מהרגשות של הגוף, ולגלות את הרגשות הנשמה, הרגשות של רוחניות. ואח"כ עליו לצאת מעולם הראיה של הגוף, הגשמי, לעולם הראיה של הנשמה, ראיה רוחניות. ואז יזכה לראות את עצמות הרוחניות.

איתא בשמ"ר, שפסח שני בזכות עצמות יוסף. והענין. דענין פסח שני שנתחדשה בו מצוה רק ע"י שבאו לשאול "למה יגרע חלקנו מעשות הפסח". והענין דדוקא הכא, (ואע"פ שמצינו בירושה התם דין והכא מצוה) דכל ענין פסח שני הוא רק ע"י שטמא או בדרך רחוקה. והצד השווה, שבחינתם רחוק, דהוא ענין הטומאה. וכן ענין זה הוא רק ע"י חטא אדה"ר שנתרחק מג"ע ושם נגזרה המיתה. ולכך צריך שיובא ע"י בני"הם גרמו לכך (וכן ענין ירושה שבאה ע"י מיתה). ועפ"ז יובן השייכות ליוסף. דהנה מתחלה הבכורה היתה שייכת לראובן, אולם ע"י ענין טומאה שבלבל יצועי אביו, נסתלקה ממנו וניתנה ליוסף. אולם לעת"ל תחזור הבכורה לראובן ע"י שיתוקן חטא טומאתו. ■ מספר תורת הרמז

אמור | ה-ג

אמר אל הכהנים. כהן, כ-הן. אמרו חז"ל על הפסוק הן עם לבדד ישכון, שהאותיות כולם יש להם בן זוג, בסוד א"ט ב"ח ג"ז ד"ו י"צ כ"פ ל"ע מ"ס, זולת אותיות ה-ג שאין להם בן זוג, ומצד הקלוקל זהו שורש לעלמלא דפרודא, ומצד התיקון הוא בבחינת יחידה ליחדך, יחיד דקדושה, יחידה שבנפש.

והנה שורש הנבדלות והנפרדות הוא בנקבה שכל הויתה נוצרה מהפרדות, "ויקח אחת מצלעותיו". וזהו נקבה, הן-קב. ומצד הקלוקל זהו קב לשון קללה, בבחינת בא נחש על חוה והטיל בה זהמא. בחינת זונה, הן-זו. ואזי נהפכה מגדולה לקטנה, קט-הן. כי תחלה היה בה בינה יתירה. בינה, בי-הן. נפילת המוחין מגדלות לקטנות. ולח"ד מ"ד עץ שאכל ממנו אדה"ר תאנה היה, ולכך נאמר ויתפרו להם עלי תאנה, ממכה מתקן רטיה. תאנה, תא-נה. ומתולדת אכילה זו נולד קין כנודע, מלשון קינא דמסאבותא. ונקרא על שם כן מלשון קנין, קינתי איש את ה', קנה, ק-נה. ואזי נעשית נערה, ער-הן. ואזי באחרית ימיה נעשית זקנה, זק-הן.

ותולדת מעשה זה הוליד אנחה, אח-נה. ונשמע קול נהי, י-הן. ונעשה קינה, קי-הן. והוליד איבה, שנאה, כמ"ש ואיבה אשית בינך ובין זרעה. שנאה, אש-נה. ועי"ז נתקללה חוה ונעשתה נדה כמ"ש בעירובין (ק, ע"ב), כמ"ש נדה, ד-הן. ומה שתחלה היה מדרגת האדם בבחינת "אלקים עשה את האדם ישר", מכאן ואילך נוטה לצדדים, אנה ואנה. א-נה. ונדחה ממדרגתו. נדחה, דח-הן. ובמקום לילך באורח מישר ולהיכנס לשבת קודש, יום מנוחה, מוח-הן, נתקלל בזעת אפך תאכל לחם, היפך המן שטועמים בו כל טעם שבעולם, נעשה לחמו בבחינת מר כלענה. לע-נה. כי עתה אכילתו אינה אכילת של קדושה, אלא מקליפת נגה, ג-הן. ויתר על כן נדבק בהם מכח הנחש ונעשה בהם מצח נחושה - נחש. חוש-הן. ונשתלשל פרוד פגם זה בהמן, מ-הן.

ומצד התיקון השורש בשרה, שעליה כתיב היתה לי עדנה, דע-נה. ומכח נס נכנסה להריון, ריו-הן. מכח מצוה עונה, עו-הן. וזהו מכח אברהם, שנקרא אברהם העברי, מעבר הנהר, ר-הן. והפסולת נשארה אצל הרן, ר-הן. והמשיך התיקון אצל יצחק. שתיקן תפלת מנוחה, חמ-הן. וכן תיקון מה אצל לוט בן אחי אברהם שנשבה, שב-הן, שפדאו אברהם מן השביה. אולם לא הושלם התיקון ונגתלה מעט פסולת בדינה, די-הן, במעשה שכם בן חמור עמה.

ועיקר התיקון נגלה במשכן - מקדש, שבו השראת השכינה, שכי-הן. ועיקר העבודה בו בכהן, כ-הן. ובפרט כהן גדול, ששורשו אהרן, אר-הן. הלבוש שמונה בגדים בכל יום בעבודתו, שמנה, שם-הן. ובפרט ביוה"כ שנכנס לבית קה"ק, לפני ולפנים, פנימה, פמי-הן. ובכל הדלקת המנורה, מור-הן. ובמקביל נתקן ע"י משה שהלך אחר המדבר לסנה, ס-הן.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: כהן, הנה, נהר, הרן, מנחה, נקבה, שנה, שמנה, יונה, הנני, נינה, לבנה, מקנה, נשבה, קנה, אדניהו, אזניה, אלקנה, אמונה, אנה, אניה, אנחה, ארונה, בינה, דינה, זונה, יהונתן, כינה, מדינה, מנחה, מנשה, נדבה, עונה, צנה, רינה, תאנה, תבונה, שנאה, מנורה, שכינה, חנה, נאווה, נהם, נהי, זקנה, חננה, מנהג, נגה, לענה, נדה, נוה, קינה, נהל, מנוחה, מקנה, נהג, נדחה, נטה, נחושה, נחשה, נכה, נערה, נעמה, נעשה, נשיה, נתיבה, סנה, עננה, עדנה, פנה, פנימה, צפניה, קטנה, שמונה, שניה, הן, אהרן, בהן, הריון, הרמון, הון, המן, יהויכין, הימן. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

מנחות (צט, ע"ב) - ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו, תורה ניתנה בארבעים, ונשמה נוצרה בארבעים, כל המשמר תורתו נשמתו משתמרת, וכל שאינו משמר את התורה אין נשמתו משתמרת. תנא דבי רבי ישמעאל, משל לאדם שמסר צפור דרור לעבדו, אמר כמדומה אתה שאם אתה מאבדה שאני נוטל ממך איסר בדמיה, נשמתך אני נוטל ממך.

ועיין מהר"ל (נתיבות עולם, נתיב התורה, פרק ה') וז"ל, קרא התורה צפור דרור, בשביל כי הצפור דרור אין מקבלת מרות להיות תחת האדם, והוא צפור השמים פורח באויר השמים. ודומה לזה התורה, כי התורה היא נבדלת מן האדם, ואין התורה תחת האדם כמו שיש שאר קנייני האדם שהם תחת רשות האדם, אבל התורה היא מן השמים, ולפיכך התורה דומה לצפור דרור. ומפני כי הצפור דרור הנה אינו מקבל מרות, צריך יותר לשמירה שלא יפרח מן האדם, כך התורה מפני שהיא השכל הנבדל אינו עם האדם, ואם אינו שומר אותה פורחת ממנו, עכ"ל. עיי"ש. והבן שמצד כך התורה מצד עצמותה עומדת להיאבד מן האדם, כי היא שכל נבדל.

וזהו עומק הדבר שע"י חטא העגל איבדו את מדרגת קבלת התורה שהיה בהר סיני, מפני שהויתה קרובה לאיבוד, כנ"ל. ומצד כך מנו חכמים דברים הרבה שגורמים לאדם לאבד את השגתו בתורה. וכמ"ש (חגיגה, טו, ע"א) מאי דכתיב לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז, א"ל אלו ד"ת שקשין לקנותן ככלי זהב וכלי פז, ונוחין לאבדן ככלי זכוכית.

ומצד כך אמרו (שבת, קלח, ע"ב) דאמר רב, עתידה תורה שתשתכח מישראל, שנאמר (דברים, כח, נט) והפלא ה' את מכתך, הפלאה זו איני יודע מהו, כשהוא אומר לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, הוי אומר הפלאה זו תורה. ודייקא נקרא פלא, הפלאה, בחינת מופלא ומובדל מן האדם, שכל נבדל כנ"ל, ולכך עתידה שתשתכח מישראל, כי היא קרובה לאיבוד ושכחה בעצם.

ויש והאיבוד הוא חלקי כגון מ"ש (ספרי, דברים, לב, כח) אבד עצות המה: אבדו ישראל עצמה טובה שנתנה להם, ואיזו היא, זו תורה, שאין עצה אלא תורה, שנאמר לי עצה ותושיה. והיינו שאיבדו את בחינת עצה שבתורה. וכן מ"ש (עירובין, סד, ע"א) האמר רבי אחא בר חנינא, מ"ד ורועה זונות יאבד הון, כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה, מאבד הונה של תורה. והיינו שמאבד בחינת הון שבתורה. עיין רש"י שם, הונה של תורה, כבודה של תורה, וסופה להשתכח ממנו. ועיין תורת חיים שם. ועיין בספר עיני כל חי (כתובות, פה, ע"ב) כבודה של תורה מורה יותר על הפלפולים והדרשות שבהם יתגדל כבוד התורה. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אור א"ס אמרו (ירושלמי, שבת, פ"ט, ה"א) מקדם היו קורין אותו בית אל, ועכשיו קורין אותו בית און.

צמצום שורש לחלל הפנוי, שורש לע"ז. ואמרו (מגילה, כה, ע"ב) אמר רב נחמן, כל ליצנותא אסירא בא מליצנותא דע"ז דשריא וכו', רבי ינאי אמר מהכא לעגלות בית און יגורו שכן שמרון כי אבל עליו עמו וכמריו עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו. ועיין רבינו בחיי (מקץ, מא, מה) כהן און, האולה שלו הוא און. ואמרו (אבות דר"נ, פל"ד, ד"ה עשרה) עשרה שמות של גנאי נקראת ע"ז, אלו הן שקוצים וכו' און.

קו עיין מלבי"ם (יהושע, טז, ב) לוז לא עמד כנגד הר בית אל, רק נכנס לצד דרום, שכן אמר (יח, יב) והיו תוצאותיו מדברה בין און. מבואר ששם כלה "חוט" הרחב. והבן שבית און עוצר המשכת אור הקו - חוט.

עיגולים כתיב (הושע, י, ה) לעגלות בית און יגורו וגו'. והוא בית אל שהעמיד שם ירבעם העגלים. עיגול דקלקול. והבן שההבדל בין בית אל לבית און הוא מנין כו', מנין שם הוי"ה שנפל שם ונסתתם. ועיין ילקוט החדש, ירבעם נטל לסיוע לעגל שלו כהן און, שנאמר (הושע, יב, ט) ויאמר אפרים אך עשרתי מצאתי און לי.

ועוד. סיבוב. ועיין חינוך (מצוה רכח) שלא לעשק. שלא נחזיק במה שיהיה בידינו מזולתנו דרך אונס או דרך דחיה ורמאות כמו אנשי און שדוחים בנ"א לאמר לך ושוב, כדי לסבב שישאר להם מה שבידם מזולתם.

יושר עיין אבן עזרא (כי תצא, כא, יז) כי הוא ראשית אוננו: הנודע עם הישר ידבר, וכל ישראל בחזקת ישרים. והבן שאון יוצא במישר היפך אנה מלשון אנה ואנה שנוטה לצדדים. כי מי שמוציא שז"ל נוטה לצדדים ואין טיפתו בהולדה של בנו טיפה ראשונה, משא"כ ההולך באורח מישר בחינת יעקב שאינו נוטה לצדדים, אצלו הטיפה ישרה. ועיין הכתב והקבלה (שם) לדבריו לא יתקיים משפט הבכורה אלא לאחד מאלף, ודעתו בטלה נגד דעת מקבלי התורה האמיתיים, עיי"ש בהרחבה בגדר ראשית אוננו, שלשיטתו אף אם קדם לבכור נטיה של טיפות לצדדים נקרא ראשית אוננו.

ועיין פתחי שערים (נתיב מ"ד ומ"ן, פתח יט) והוא סוד האותיות פורחות ואין להם דבוק זה לזה שעיי"ז הסט"א מתגבר בסוד יתפרדו כל פועלי און שאין בהם מתקלא שהוא היחוד. ששורשו ביושר דא"ק.

שערות און, מחשבה. עיין ערך קטן חכמה. והשערות הם מותרים המוחין. ואמרו (סנהדרין, קט, ע"ב) און בן פלת אשתו הצילתו וכו' א"ל תוב דאנא מצילנא לך, אשקתיה חמרא וארויתיה, ואגניתיה

גואי, אותבה על בבא וסרתה למזיה (ועיי"ז נראו שערות ראשה) כל דאתא הדר, אדהכי והכי אבלעו להו. והבן שעתה כן דייקא שזהו תיקון און, תיקון מחשבותיו. כי שורש מחשבתו דקלקול הראשונה הייתה בבחינת מותרים המוח, שהוא שורש לרוח שטות, ודו"ק. ובחינת שערות דקלקול שורשו בעשו, איש שעיר, היפך יעקב כוחי וראשית אוני דתיקון. ועיין גנזי מרומים (לגיי"א חבר) בקדושה קשקשת בחיבורא, משא"כ בסט"א הם בפירודא, כמ"ש (תהלים, צב, י) יתפרדו כל פועלי און, ק"ש - וקשת כמ"ש בדניאל (ב, מג) דפרזלא וטינא לא להוי דבקין דא עם דא. ונדע קש - ישו, בית עשו לקש. קשת, ישמעאל, רבה קשת.

אזן מימי און שמנוניות. מדרגה שמינית וממנה של שבח של שומן. ועיין אברבנאל (עמוס, א, ה) בקעת און היא הבקעה הסמוכה לדמשק, שהיא הבקעה היותר דשנה ומשובחת מכל בקעות העולם בכל מיני פירות ותבואות משובחים לאין תכלית, עיי"ש.

חוטם עיין ברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתיר, פרק לח) ריבוי של מילת אפים (אף-ים) הוא המתקת האף, כטעם (תהלים, צב, י) יתפרדו כל פעלי און.

וכתיב (תהלים נה, ד) כי ימיטו עלי און, ובאף ישטמוני. וכתיב (שם, נו, ח) על און פלט למו, באף עמים הורד אלקים. וכתיב (משלי, ל, כ) כן דרך אשה מנאפת (ניאוף מלשון אף כנודע) וגו' ואמרה לא פעלתי און. וכתיב (הושע, יב, ט) ויאמר אפרים (אף-רים) אך עשרתי מצאתי און.

פה כתיב (זכריה, י, ב) התרפים דברו און. וכתיב (ירמיה, ד, טו) כי קול מגיד מדן ומשמיע און מהר אפרים. וכתיב (משלי, ל, כ) אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און. ועיין זוה"ק (בראשית, כז, ע"ב) ודא טחול עליה אתמר אכלה ומחתה פי וגו', בטחול לית ליה פומא. היינו פומא של דיבור, כי כולו שחוק, עיי"ש. ועיין אפיקי ים (נדרים, לד, ע"א) לא הביט און ביעקב פגם הדיבור והמחשבה. עיין שם.

ועוד. נשיקה. ועיין רמח"ל (תיקונים חדשים, תיקון לח) בס"א כתיב (משלי, כו, ו) ונערתות נשיקות שונא, ורזא דמלה יתפרדו כל פועלי און.

עינים - שבירה כתיב (במדבר, כג, כא) לא הביט און ביעקב. וח"ו כאשר יש הבטת און נעשה מאון עון, וזהו שבירת הכלים. ועיין אפיקי ים (סנהדרין צב, ע"א) והוא דינא בלא מיתוק ובלא זיוגא, כי הם מסט"א, דכתיב יתפרדו כל פועלי און, מסוד שבירת הכלים, מנוק' לבד.

והוא בחינת מדבר בית און (יהושע, יח, יב), מקום שממה, תהו,

בלבביפדיה - קבלה | און

תפלה ת' יתפרדו כל פועלי און, ואון שיוורד מן המח העליון, שנאמר כח. וראשית אוני כלול בטיפה אחת שכך מתקשרות ג' אותיות כאחד (בסוד אב א-ב, ב' נכללים באחד), כשאינם נקשרים בנוק' מתפרדים זה מזה, וזה און, יתפרדו כל פועלי און.

ועיין שער המצות (שופטים) בת פוטיפרע כהן און וכו', תמורת אבא שבקדושה הנקרא כה"ג.

אמא אם היולדת. וכתוב (ישעיה, נט, ד) הרו עמל והוליד און.

ד"א שם אדם. ולעומתו אדם בליעל. וכתוב (משלי, ו, יב) אדם בליעל איש און. ועיקר אדם בליעל בחינת איש און, עוסק באונאה, שהיא עד שתות, בחינת ו"ק, ז"א.

ועוד. מדות מקום ההרגשה. וכתוב (תהלים, סד, ג) תסתירני מסוד מרעים, מרגשת פעלי און. ועיין רד"ק (שם, ב, א) ורגשו, ענין קיבוץ והמונן רב, כמו מרגשת פעלי און. והבן שז"א קיבוץ כל ו"ק, ודו"ק.

ועוד. בחינת בן. וראובן שורש לבני יעקב, אור-בן, כתיב ביה (בראשית, מט, ג) כחי וראשית אוני. ואחרית הבנים שהוא הממוצע בין יעקב לרחל נקרא בנימין ואמו קראו לו בן אוני. ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, עמ' רלה) "בן אוני" ב' פעמים גימט' רחל. והבן מאוד שהבן הראשון ראובן, אונו של יעקב. והבן האחרון, בנימין, אונה של רחל. ונעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן. ועיין שערי מאמרי רשב"י, מאמר ספר הזהר, בראשית.

נוק' בית. וכתוב (יהושע, ז, ב) בית און. בחינת דראון, דר-און. ואמרו (מסכתות קטנות, מסכת ספר תורה, פ"ה, הי"א) אלו שמות החלקים בית אל, בית און וכו', ר' יוסי אומר אין נחלקין. ועוד. אמרו (ב"ב, קיא, ע"ב) ראשתי אונו, אונו ולא אונה.

ועוד. כתיב (משלי, ל, כ) כן דרך אשה מנאפת, אכלה ומחתה פיה ואמרה לי פעלתי און. עיין פע"ח (שער השבת, פ"ז) ובליקוטי תורה (ריש יתרו). ואמרו (יומא, עה, ע"א) ולמ"ד עריות, הא כתיב נאכל, לישנא מעליא נקט דכתיב אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און. ומעיין כך בכתובות (יג, ע"א). ואמרו (ויק"ר, ד, ב) ג' כפויי טובה הן, הארץ, והאשה והנפש, וכו', האשה מנין שנאמר אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און.

ועוד. אמרו (סנהדרין, קט, ע"ב) און בן פלת אשתו הצילתו, וכו', היינו דכתיב חכמת נשים בנתה ביתה, זו אשתו של און בן פלת. ועיין ערך קטן חכמה. ועוד. סוד הגרים, כנודע. ושורשם אונקלוס, און-קלוס. בחינת חכמה תתאה. כח-מה. עיין ערך קטן מלכות. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות:

rav@bilvavi.net

בו נגלה מעין השבירה. והבן שהממוצע בין עולם השבירה לעולם התיקון הוא ים, ואח"כ מדבר. משא"כ מקום ישוב שהוא מקום התיקון. ועיין זוה"ק (ויקהל, קצו, ע"ב) שמלאך המות ההורג בני"א אומר לא פעלתי און.

ועוד. השבירה בעינים מוליד בכי בעינים. ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף רסב) בן אוני בגימט' דמע"ה. וכתוב (תהלים, ו, ט) סורו ממני כל פעלי און, כי שמע ה' קול בכיי. ונהפך און לאנינות. והנה על החלק שנשבר וירד ואין לו תיקון כלל, כתיב (שם, לו, יג) שם נפלו פעלי און, דחו ולא יכלו קום. והיינו שאור הרפ"ח מנסה לתקנם ואינו יכול. וזש"כ (תהלים, צב, ח) דפרח (רפ"ח - פרח) רשעים כמו עשב ויציצו כל פעלי און להשמדם עדי עד. ועיין של"ה (תורה אור, שבת, פ"ו) פירוש, שרוצים לפרוח ולעלות לקדושה ביום השישי, ונהפך להם שהוא לרעתם, להשמדם עדי עד, שמפילן בעומקא דתהומא רבה.

עתיק אמרו (לקח טוב, לך לך, יב, ח) ויעתק משם ההרה מקדם לבית אל, א"ר אלעזר, לשעבר היתה נקראת בית אל ועכשיו (נעתק) בית און. וכתוב (תהלים, צד, ד) יביעו ידברו עתק, יתאמרו כל פעלי און.

ועוד. עתיק סוד אפס ואריך סוד אין, כנודע. וכתוב (ישעיה, מא, כט) הן כלם איון אפס מעשיהם וגו'.

אריך אורך, אור-ך. וכתוב (איוב, לד, כב) אין חשך ואין צלמות להסתר שם פעלי און. כי ב' הסתרים לאור. א. חשך. ב. צל. ואמרו (תנחומא, וירא, ג) ונסו הצללים, שאין בו צל לרשעים, שנאמר, אין חשך ואין צלמות להסתר שם פעלי און.

אבא כתיב (כי תצא, כא, יז) כי הוא ראשית אונו לו משפט הבכרה. ועיין רש"ר הירש שם, הוא הבן הראשון שהאב חש בו שהוא אב. ובעיקר נאמר על שם תואר "אב" של יעקב שהוא בחיר שבאבות שאמר (בראשית, מט, ג) כחי וראשית אוני. ועיין פענח רזא (ויצא, ד"ה וירא) אמהות באמצע מיעכו באופן שיהיה ראובן ראשית אונו. וכן יעקב היה ראשית אונו של יצחק כמשל השפופרת וכו' יעקב ראשון ועשו שני. אולם יצחק לא היה ראשון אונו של אברהם אלא ישמעאל. עיין עקדת יצחק (בראשית, תולדות, שער כג, ד"ה והנה). אולם בעומק ביחס לשם אברם ישמעאל ראשית אונו. אולם ביחס לשם אברהם יצחק ראשית אונו.

ועוד. אב דקלקול, מואב. ועיין רמח"ל (על התורה, בראשית) דוד - מפני שנשמתו היתה מולבשת בקליפת מואב כידוע, וע"כ יצא ממנו אמנון שסודו מן-און שהיה בא ממדרגת און בן פלת שרצה לקטרק כנגד משה, עיי"ש.

ועוד. סוד טיפה שיוצאת מאבא. ועיין רמח"ל (תקט"ו תפלות,

שאלה יחס אל הגויים

לכדוד הרב, שליט"א,

א) כשאני הולך ברחוב ועובר גויים לידי, אני נוהג ליתן להם סבר פנים יפות, פנים מסבירות, וגם אני חושב עליהם שהם צלם אלוקים. אני עושה זאת משום דרכי שלום אבל גם יש לי מחשבות פנימיות כלפיהן, של אחדות כל הבריאה כולה, השתוות, גילוי אלוקות, וכו', בשעה שאני מסתכל בפניהם. ואני רוצה לברר עם הרב אם זה נכון או לא. האם אני צריך לשנות את ההשקפה שלי?

ב) פעם אמר לי הרב שאין ליתן שלום למי שהוא ערב רב, ואפי' לנענע לו ראשו הוא אופן של חיבור, ואסור לעשות שום פעולה של חיבור עם ערב רב. האם דבר זה אמור גם לגבי שאר אומות העולם? (וכמו כאן באמריקא, שאנו נמצאים בגלות עשו)?

ג) וביותר, הרבה פעמים כשאני רואה גוי עצוב אני רוצה שהוא יהי' שמח (ובודאי שיש לי הרגשה זו גם לגבי אחינו בני", אבל אני חש זאת גם כלפי גויים, שאני רוצה שיהי' להם טוב ואין אני רוצה לראותם בעצבות), ואני פשוט מרגיש רחמנות בליבי על הגויים שאין להם חיים טובים. וביותר דקות, אני חושב שאני רוצה להאיר אור וגילוי אלוקות עליהם, כיון שאני זוכר את המושג של "אהבת כל הבריאה כולה" שהרב דיבר ב"דע את עמך" וב"דע את ריעך" וב-פירוש הרב על מסילת ישרים, ועוד.

האם אני צריך לשנות את תפיסה זו ואת היחס הזו שיש לי כלפי הגויים? ובפרט משם שכתוב בספר הברית שאסור להרגיש שנאה כלפי הגויים סתם, וצריך לאהוב אותם (ובפרט אם הם אנשים טו-בים). אבל הרבה מסתמא אומרים שצריך להרגיש שנאה להגויים ולמאוס בהן כפשוטו. בודאי אני מואס בחייהם ובדרכיהם, אבל מצד תפיסת האחדות של הבריאה, אני רוצה להרגיש מקושר להן באופן פנימי מצד אהבת בריאה כולה ומצד מדת השתוות שהוא דרגת לעת"ל. האם נכון מה שאני עושה או לא?

תודה מאד להרב על כל הטהרה והקדושה שהרב נותן תמיד על נפשי ע"י השיעורים והספרים וההדרכות ע"י השאלות ותשובות.

כל טוב להרב שליט"א, [השואל גר בארצות הברית]

תשובה

א. המבט הפנימי הוא אחדות כל הבריאה. אולם זהו מבט "פני-מי", משא"כ בחיצוניות בכללות נפשם הם מקושרים בשורשם לג' קליפות הטמאות. ולכך הסתכלות בפניהם, וכל שכן חיבור פנימי, פנים - פנימי, יש בו סיכון של התדבקות לטומאתם.

ולכך דבר זה ראוי להיעשות אצל היחידים שדבקים עמוק בתוך עצמם, בנשמתם, בשורשם באורייתא, ובקב"ה, ואזי מתחברים לעיתים רחוקות לגויי הארץ, באופן של רצוא ושוב, וזאת מתוך ניקיון קודם החיבור, וניקיון אחר החיבור, להתנתקות מן הטומאה

הדקה הנדבקות בנפש.

אולם לרוב בני האדם ראוי להתנתק התנתקות נפשית, זולת עיתים רחוקות מאוד.

דבר זה יש בו קושי לנפשות שיש בהם גילוי אהבה ור-חמים לזולתם.

ב. אמרו חז"ל, הוי מקדים בשלום כל אדם. ומפני דרכי שלום יש להקדים לכל אדם, כולל גויי הארץ. וכך נהגו חכמים, שמעולם לא הקדימם אדם לשאול בשלומם. אולם ערב רב גרועים מהם, שהם שורשי הטומאה, ואין להתחבר עמהם כלל, עד כמה שניתן.

ג. אין לשונאם, אא"כ הם בבחינת משנאיך ה' אשנא. אולם לגלות אהבה יש בו סיכון כמ"ש באות א'.

שאלה יונק ממקורות תורניים

אמר הרב הרבה פעמים שיהודי צריך רק יונק ממקורות תורניים. מה המקור לזה?

ועם זה נאמר, הנושא בפרקי אבות אומר בבירור

"רבי אליעזר בן חסמא אומר: קנין ופתחי נדה, הם היו גופי הלכות. תקופות וגמטריאות, פרפראות לחכמה."

ואיך זה משתלב בתמונה?

בהחלט ישנם אלמנטים רבים של מתמטיקה וחוכמה שאנו נאספים ממקורות חילוניים. אומרים שהרב! אלאחנן וסרמן נהג לקרוא את כתיבי הפילוסופיה של עמנואל קאנט בחדר האמבטיה.

תשובה

חכמת התורה הקדושה כולה טוב אין בה רע. כמ"ש חז"ל: אין טוב אלא תורה, שנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו".

אולם שאר החוכמות, ז' החוכמות, כנגד ז' עמים, הם מעורבים טוב ורע, כי הם חוכמות נפולות. ולכך כל הלומד בהם מתערבת דעתו בטוב ורע, ונצרכת חכמה גדולה לברר את חלקי הטוב מן הרע.

דבר זה נמסר לחכמים גדולים וקדושים, שדעתם מזוככת ובהירה, ויסודי דרכי התורה נהירין אצלם, ולכך יש להם דעת אמת לראות מהו הטוב הגנוז בחוכמות אלו.

אולם לרוב כלל בני האדם שאין דעת שלמה זו, דעתם מתער-רת בת טוב ורע, בלומדם בחוכמות אלו. ולכך נצרך להם לינק רק ממקורות תורניים.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של ש"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

ויסודות האמונה לרמב"ם

היסוד הרביעי

גילוי קדמות הבורא בשורש כוחות הנפש

אך נבאר ביתר בירור. יש לנו י"ג עיקרי אמונה – י"ג יסודות אמונה. יסוד זה הוזכר לעיל, ואנו חוזרים עליו פעם נוספת ביחס למה שנוגע ליסוד הרביעי. כל אחד ואחד מהי"ג יסודות הללו, אינם ידיעות בעלמא שהאדם יודע – כגון שהוא יודע שיש בורא לעולם, ויודע שהקב"ה אחד, ויודע שהקב"ה הוא בלתי ניתן להגשמה ח"ו, ויודע ויודע ויודע. אלו אינם י"ג ידיעות, אלא י"ג יסודות.

כלומר, על כל אחד מי"ג היסודות הללו נבנית הנפש. זהו כח בנפש האדם שמכוחו מתגלה האחדות הגמורה. רבותינו אומרים שישנם י"ג יסודות דייקא, כנגד כח האחדות שבנפש [י"ג בגימט' אחד], והיינו כנגד י"ג מידות רחמים שהתורה נדרשת בהם [אמנם ספר העיקרים חולק על מנין היסודות, אך רבותינו אמרו זאת].

לכן, כל אחד מהי"ג יסודות הללו צריך להתגלות אצל האדם בכוחות נפשו. היסודות הללו הם לא יסודות בו ית"ש, אלא הם יסודות בנפש דידן אשר מאיר בהם הבורא ית"ש. י"ג יסודות שלנו להכרת הבורא. זהו המושג שנקרא י"ג יסודות.

לפיכך, כאשר עוסקים ביסוד הרביעי שעניינו ה'קדמות', שהקב"ה קדמון. לקדמות הזו צריך שיהיה גילוי בנפש האדם. זו לא ידיעה בעלמא שהאדם יודע שהקב"ה היה לפני האני הפרטי, ולפני כלל כל הנבראים כולם. ודאי שזו אמת. אך הגדרת הקדמות היא, שהאדם מאמין

בקיומו של הבורא עולם מעבר לגדרי זמן. ובלשון היותר תחתונה, שהאדם מאמין שבורא עולם קדם לכל מציאות הנבראים. ומצד כך הוא מגלה אמונה זו בכח ה'הכרה', כמו שדובר בארוכה לעיל, שהאמונה מגלה בנפש 'הכרה'.

מי שלא נגע בהכרת הנפש שהקב"ה קדמון, על אף שהוא בודאי יודע זאת, ואם תשאל אותו כביכול מאימתי נמצא בורא עולם, הוא יאמר לך: "דברי הבל בשאלתך, הקב"ה היה תמיד". אך זו רק ידיעה אצלו, ובנפשו הוא לא נגע במקום הקדמות הזו. ונמצא שאצלו אינו יסוד' אלא ידיעה'.

הכרת הקדמות בנפש יכולה להגיע רק מהמקום של גילוי האלוקות שבנפש

וביתר דיוק, הקדמות אינה נגלית בכוחות הנפש, אלא היא נגלית בשורש כח הנפש, שהוא כח ה'אמונה', ושם נמצאת ההכרה בכח שנקרא 'קדמות'. דבר זה ברור הוא, הרי כל שאר כוחות הנפש מכירים רק כח מתחדש, ולא כח של קדמות. הכח היחיד שיכול להכיר כח של קדמות הוא הכח שממנו נברא האדם – "ויפח באפיו נשמת חיים" ואמרו חז"ל (ראה רמב"ן שם, וזוה"ק ח"ג מו ע"ב) 'מאן דנפח מתוכו נפח', וה'מתוכו' הזה נותן לאדם כח להכיר את הקדמות, מחמת שה'מתוכו' הזה נמצא בו.

הכרת הקדמות בנפש יכולה להגיע רק מהמקום של גילוי האלוקות שבנפש, של השראת השכינה שבנפש. אם אין גילוי אלוקות בנפש, אין השראת השכינה, הרי שכל 'הכרה' האדם יכיר מתוך גבולותיו שלו. ומצד גבולות האדם, הוא מחודש, הוא אינו קדמון, וכלשון הרמב"ם: כל נמצא זולתו בלתי קדמון בערכו. וא"כ, כיצד הוא יוכל להכיר מושג שנקרא 'קדמון גמור'.

ומאמרו (שם שם, ג') "נכספה וכי לחצרות ה'", מבאר שהתשוקה היא להתבודדות בחצרות השם.

לעיל הוזכר בהרחבה שישנה התבודדות כהתבודדות, וישנה התבודדות במקום קדוש, שזו ההתבודדות שהוזכרה כאן: התבודדות בחצרות השם.

ויתר על כן, תכלית ההתבודדות היא ה"פגיעה" - ויפגע במקום ההוא, התגלות של מציאות הבורא. ולכן, ככל שהמקום יותר קדוש, ויתר על כן 'בית המקדש' - אין זה כי אם בית אלוהים, הרי שתכלית מכוון ההתבודדות, שהיא התגלות הבורא, יותר קרובה.

ומאמרו (שם) "לבי ובשרי ירננו אל אל חי", מבאר כי מטרת התשוקה להתבודדות החיצונית היא להגיע אל ההתבודדות הפנימית ולהשיג באמצעותה את התוצאה הזאת שהיא "פגיעת" הנבואה או מעלה דומה לה, ובה מתעוררת הנפש, התלויה בלב ומשעבדת את בסיסה - כלומר הגוף על כל אבריו - לאהבת ה' יתעלה ולתהלתו.

יש כאן עומק גדול בדבריו. נתבונן עד להיכן מדרגת התבודדותו של הגוף יכולה להגיע. נתבאר לעיל שי-שנים ג' מדרגות: התבודדות חיצונית, התבודדות פנימית, ותשוקה. למדרגת ההתבודדות החיצונית בודאי שהגוף יכול להגיע. למדרגת ההתבודדות הפנימית הגוף אינו יכול להגיע, מפני שזו התבודדות בפנימיות הנפש. אמנם, לנקודת האמצע, שהיא מדרגת השתוקקות, גם הגוף יכול להגיע. וזו שלמות מדרגת ההתבודדות של הגוף.

זה מה שנאמר כאן: "לבי ובשרי ירננו אל אל חי", מבאר כי מטרת התשוקה, מה היא - מתעוררת הנפש התלויה בלבד ומשעבדת את בסיסה - כלומר הגוף על כל אבריו, דייקא, לאהבת ה' יתעלה ולתהלתו, שזו התשוקה. נמצא, שמצד שלימות מדרגת הגוף, ביכור לותו להגיע ל"לבי ובשרי ירננו אל אל חי", להשתוקקות לדבר. כלומר, מכח הנפש האלוקית שמשתוקקת לאור ההתבודדות, גם הנפש הבהמית יכולה להשתוקק.

אך זאת יש לבאר, מדוע שהנפש הבהמית תשתוקק להתבודדות, מה לה ולהתבודדות, אדרבא, "מצא מין את מינו ונעור", היא מחפשת את מינה שהוא העוה"ז, ולמה שתחפש את ההתבודדות.

ביאור הדברים. כאשר האדם מגיע למדרגת ההתבודדות החיצונית, ולאחר-מכן למדרגת ההתבודדות הפנימית, שהיא מדרגת ה"פגיעה" שהוזכרה, שם מתקיים בו "אז תתענג על ה'". הוא מגיע לתענוג, הוא מגיע להשקטה פנימית מעומק חיבור התענוג, ואם נפשו הבהמית מזוככת במידת מה, הרי שגם לה יש נייחא מהמנוח

פרק ח' | יראה ומוסר

אמנם דון מינה נמי, מענין ב' המשלים שהמשילו ז"ל בענין תורה והיראה.

מה שנמשלה היראה לאוצר, ומה שנמשלה היראה לקב חומטין,

היפך מאשר שגו בזה כמה מרבת בני עמנו שקובעים כל עסק לימודם בספרי יראה ומוסר לבד.

בזה האריך הנפש החיים בתחילת שער ד', והוא אמר בכללות שהעיקר צריך להיות התורה, אבל לאחר שנתברר בפרקים האחרונים, שני הגדרות במהותם של היראה, ההגדרה אחת, שהיראה היא בבחינה של אוצר, זה היראה שצריך לחול קודם התחלתו את הלימוד, והחלק השני של היראה שהוא בבחינת קב חומטין, שצריך שיהא תוך כדי הלימוד. עכשיו מסכם הנפש החיים א"כ את תמצית הדברים שהעיקר צריך להיות תורה, והיראה צריכה להיות תוספת.

שכמו בענין קדימת האוצר להתבואה שבתוכו, וכי יעלה כלל על לב אדם, כיון שכל קיום ושימור התבואה הוא האוצר, יעסוק כל זמנו ורובו בבנין האוצר בלבד, ולא יכניס בו תבואה מעולם, זה המשל, והנמשל - איך יעלה על לב איש לאמר שזה תכלית האדם מישראל שישים כל קביעת לימודו בבנין האוצר של יראת שמים לבד, והוא אוצר ריק [אם יש רק יראה בלי תורה כלל], ולא עלתה בידו מכל עמלו רק מצוה אחת של ה' אלקיך תירא (דברים ו, ג) וגם אין עליה שום אוצר כלל.

והיינו כי הרי אוצר הוא הרי ביחס לכך שיש בתוכו דברי תורה.

ובחידוד יותר, עומק דברי הנפש החיים כפי שהוא הסביר בראשית דידן, שהיראה נמשלה "לאוצר", והיראה נמשלה "לקב חומטין", וכפי שנתחדד, והשתא הדברים יבוארו יותר, כח היראה הוא כוח הגבול שבקומת נפשו של האדם, הפועל יוצא של היראה בקומת נפשו של האדם, זה יראה שהאדם לא חוטא והוא לא עובר על הלא תעשה, הוא ההפך של הפורץ גדרו של עולם, זה הפועל של היראה, אבל הכח בנפש שהוא כח היראה הוא הכח הגבול,

יש יראה שהיא בבחינה של "אוצר", שהוא כח הגבול והכלי המקבל, ויש את כח "הקב חומטין" שהוא קאי בתוך עסק התורה עצמו. שם מתגלה כוח הגדר והגבול בעצם כוח החכמה שבאדם, שמשם מונח עומק כל הגדרה בעסק דברי תורה. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים**יישוב קושי - באוקימתא או בהסבר**

ובנוסף על כך, גם כאשר יש קושיה ומנסים ליישבה, באיזה אופן מנסים ליישב את הקושיה, האם מנסים ליישבה באופן של אוקימתא או שמנסים ליישבה באופן של סברא? כל מי שמכיר בדברי רבותינו רואה אופנים אלו, ואף בש"ס עצמו ישנן קושיות שהגמרא מתרצת בסברא, ויש מקומות שהיא מתרצת באופן של "הכא במה עסקינן". אם כן בהשלכה רחבה יותר ללימוד שלנו, צריכים אנו להתבונן באיזה אופן אנו מיישבים דברים, האם נוטים להעמיד אוקימתות, ורק כשאין אוקימתא אזי מוכרחים ליישב בסברא, או שרחוקים מלהעמיד אוקימתות, ונוטים יותר להתבונן ולהבין את מהלכי הדברים וכך ליישבים.

כמובן שאפשר לתת עוד ועוד דוגמאות לצורך הבנת העניין. בכל סוגיה שניקח אפשר לתת דוגמא ולנתח כל צורת מהלך של דברים לפי מה הוא נבנה. אך מכל מקום, צריך האדם לאט לאט ללמוד להכיר ולהבין, מהי צורת מהלכי הדברים שבהם הוא עוסק.

תפיסת המהלך - חיבור לנשמת הדברים

נחזור אם כן שוב, ונעמיד את הדברים עד כה. יש את החשבון, יש את הדיוק, ויש את הסברא. יש את ריבוי השיטות של הראשונים והאחרונים. ויש את ההבנה היסודית להבין את מהלכי תפיסת הדברים, ולא רק להבין מה שנאמר אלא מהו המהלך של הדבר. מה שנאמר בפועל אלו הדברים שנאמרו, אבל צריך להבין היכן הבית אב של הדברים שנאמרו.

כאשר האדם לומד ומבין את מהלך דברי רבותינו ולא רק את תולדת דבריהם, אזי הוא מתחבר בעצם לנשמת דבריהם. נדגיש שוב: הוא מתחבר לנשמה של הדברים, וכתוצאה מכך הוא גם יכול לומר חלק גדול מדבריהם בלי שהוא ראה את דבריהם, משום שהוא מחובר למהלך. וגם אם רבותינו אמרו רק את השלב הראשון, הוא יכול להמשיך את השלב השני, ואת השלב השלישי, וכן על זה הדרך.

יש כאלה שהדבר נעשה אצלם פחות במודעות, כי המוח שלהם כביכול מתחדד במהלך הדברים, וממילא הוא מוליד את הדברים. אבל ככל שזה נעשה יותר עם מודעות, אזי הדברים נעשים בהירים יותר ומושלמים יותר.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

חה שמתגלה, ולכן היא משתוקקת לנקודת התענוג של הנפש האלוקית המתענגת בבוראה.

בעומק, בודאי שבמדרגה זו הנפש הבהמית עדיין לא נמצאת במדרגה שהיא חיה 'אלוקות' - גילוי זה יהיה רק בתחיית המתים. אך מכל מקום, במדרגה זו יש לנפש הבהמית יש נייחא כאשר הנפש הפנימית שקטה ומתענגת. אמנם, אם הנפש הבהמית והגוף של האדם רועשים לגמרי, אדרבא, הם מתנגדים למקום השקט. אבל אם הם הזדככו במידת מה, הרי שנוח להם במנוחה שמ־תגלה.

משל למה הדבר דומה, כאשר אדם שוכב במיטתו, ונוח לגוף באותה שכיבה, גם הגוף נח. כן הוא במדרגת נבואה, שהיא בבחינת שינה דקדושה, 'תרדמה', כד־שת חז"ל - שיש 'שינה של נבואה'. והרי שגם הגוף נח באותו זמן, מפני שגם בו יש צד של מנוחה, ולכן גם הוא משתוקק להתבודדות זו.

זה מה שנאמר כאן: **ובה מתעוררת הנפש, התלויה בלב ומשעבדת את בסיסה - כלומר הגוף על כל אבריו - לאהבת ה' יתעלה ולתהלתו.** אין כוונת הדבר שהגוף נמצא במדרגה שלמה. מדרגת זו תהיה לעתיד לבוא, במדרגת תחיית המתים, שזוהמת הנפש תיפסק, ויוכל להאיר בגוף האור העליון. אבל גם כאן בעוה"ז, כאשר התענוג האלוקי מביא את הנפש האלוקית למנוחה פנימית, גם הגוף מקבל הארת רשימו מכך, ולכן גם הוא משתוקק למדרגת ההתבודדות.

כמובן, מדרגה זו היא מדרגה גבוהה. ושני סיבות יש לדבר. הסיבה הראשונה היא, שכל זאת יתכן רק באדם שהגיע כבר לתענוג ומנוחה בהתבודדות הפנימית. והסיבה השנייה היא, כפי שהוזכר, שנצרך שהנפש הבהמית והגוף לא יהיו בתוקפם, ועיקר תוקפם ייחלש, ואזי הם לא יתנגדו להארת הנשמה ומנוחתה, אלא יקבלו ממנה רשימו, ויהיה להם נייחא בזה.

לרוב בני אדם אין התבודדות פנימית, וקל וחומר שאין להם תענוג ומנוחה בהתבודדות הפנימית. ואפילו מי שזכה לכך, עדיין אין הכרח שנפשו הבהמית וגופו הושקטו. ולכן גם כאשר הוא נמצא בהתבודדות הפנימית בתענוג ומנוחה, אבל החיצוניות שבו מתנגדת לכך ומ־תפרצת לצד השני.

כאשר זוכים לעבור את כל התהליך שהוזכר, אזי מגיעים בעוה"ז לעומק המדרגה של "לבי ובשרי ירננו אל אל חי". אך שלמות מדרגה זו, תהיה רק בתחיית המתים דלעתיד לבוא, ששם הגוף יהיה עצם מאיר, "כותנות אור" באל"ף, ושם תהיה המדרגה האמיתית של "לבי ובשרי ירננו אל אל חי". ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר 'המספיק לעובדי ה'

שאלה

(א) מהו ההגדרה או ההגדרות של זמן ?

(ב) מי שהוא קצת מופקע "מזמן" איך הוא יכול לעבוד על זה?

תשובה

א. עיין רש"ר הירש (וירא, יח, י) זמן ועת שמות נרדפים. דומה כי הראשון מציין את מושג הזמן בכללו, את משך הזמן ורציפותו. הזמן המחולל ומוליד תולדות. זמן משורש זמן, על שום שהוא קודם לכל יש, מכינו ומזמנו, לעומת זאת עת הרי הוא מציין את נקודת הזמן, את הרגע היפה ומתאים, עכ"ל.

(ועיין ברית כהונת עולם, מאמר תרי"ג, פרק מ'. וכתבי הרמ"מ משקלוב, דרושים על סתר השתלשלות, דף שו. זמן - עת, גימט' תיקון).

ועיין פרי מגדים (אגרות, אגרת שניה, אות ז) בין זמן לעת, אם יש הפרש, בתשבי מסופק. ויראה, זמן, זימון, מועד שאדם קובע זמן לדבר, ועת ממילא הוא עתות היום והסובבים, עכ"ל.

והבן שיש זמן גדול והוא התהליך מההכנה והזמנה לדבר, כנ"ל בדברי רש"ר הירש. ויש זמן קטן שהוא הרגע הפרטי שקבע זמן לדבר. ועיין זוה"ק (תיקונים, הקדמה, ה, ע"א) ר"ת של ששה סדרי משנה, זמ"ן קט"ן. וזה מדרגת זמן עוה"ז, שית אלפי שנין, כנגד ששה סדרים. אולם עוה"ב כולו זמן מלשון "מזומן", הכנה, כי כל ימיו של אדם בהאי עלמא אינו אלא "זמן", הכנה לעוה"ב. ודו"ק. ועיין רזא דמהימנותא (דף יב). ועיין גר"א (ליקוטים, סוף ספד"צ) שאדם זומן, זהו זכר ונקבה. וכן כתב בתיקונים (תיקונין סט, דף קטו, ע"ד). ועיין מאורי אור (ערך זמן). ועיין לקוטי תורה לאריז"ל (בראשית) לפ"ז הטעם שנשים פטורות ממצות עשה שה"זמן" גרמא. ובדרך רמז, זמ"ן, ז"ן, מ"ם, נו"ן, גימט' רנ"ב כאברי נקבה עם הכולל. ועיין כתבי הרמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף רח) זמן סוד מהיטבאל. שהוא גימט' זמן. ובו נתקן זכר ונקבה, כנודע.

ובעומק זמן הוא "תהליך". מהראשית, מזמן ומכין את הדבר ונמשך לכל אורכו. ובדרך רמז, זמן גימט' אדם בהמה. עיין רמ"ז (זוהר, ויקרא). ועיין ספר הכוונות וז"ל, רוב בני"א לא ימלטו מלהתגלגל איזה זמן בבהמה או חיה או עוף או דומם או צומח. עיין עמלק המלך (שער טו, פרק מה). ועיין כתבי הרמ"מ משקלוב (ביאורי זוהר, דף קכד). ועיין פע"ח (שער השבת, פכ"ד) סוד הזמנים במלכות. וכן בכמה מקומות באריז"ל, ובעוד רבותינו.

ולכך זמן שהוא תהליך של מעבר מאדם לבהמה, וחוזר חלילה. בבחינת נמשלו כבהמות נדמו. שהוא שורש הנפילה ע"י החטא. ובלשון חכמת האמת. זמן גימט' מ"ה וב"ן. כמ"ש הרמ"ז (בראשית), ועוד רבותינו, כגון ברית כהונת עולם (מאמר הסתר אסתיר, פרק מו). ועיין של"ה (ויצא, תורה אור, ב). ואדיר במרום (ח"ב, ארימת ידי). ועיין גן נעול לר"א אבולעפיה (ועוד מקומות בספריו) וסוד זמ"ן, ז"ן מ"ם נו"ן, והוא החמ"ר הראשון העליון, והוא במספרו נבר"א (נבר"א - החמ"ר, גימט' ז"ן מ"ם נו"ן). והיינו שהזמן הוא החומר שממנו נעשה כל התהליך ובו כל השינויים כחומר שפושט צורה ולובש צורה. והוא מזומן ומוכן תחלה לכל.

בכורות (נא, ע"א) - המפריש פדיון בנו ואבד חייב באחריותו, שנאמר (במדבר, יח, טו) יהיה לך ופדה תפדה. בכורות (יב, ע"ב) - המפריש פדיון פטר חמור ומת, ר"א אומר חייבין באחריותו כחמש סלעים של בן. וחכ"א אינו חייב באחריותו כפדיון מעשר שני.

והנה פטר חמור כתיב ביה תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו. והיינו שהולך לאיבוד והפדיון מונע איבודו. והרי שמונה בפדיון כח סילוק של איבוד. ומעין כך אמרו בזה"ק (ח"ב, רכו, ע"א) בימי דוד כשעשה חשבון בישראל ולא נטל מהם פדיון, היה רגז, ונאבדו מישראל כמה חיילות וכמה מחנות. ובעומק כיוון שמסלק איבוד לכך גנוז בקרבו כח של איבוד, וזהו השורש של המפריש פדיון פטר חמור ואבד.

ובעומק יש ב' מיני פדיון. א. פדיון דקדושה כגון ה' סלעים שניתן לכהן, ופדיון מעשר שני שנאכל בקדושה בירושלים. והיינו שהדבר שפודים בו עולה לקדושה. ב. פדיון דקלקול שהדבר שפודים בו חל בו כח הקלקול. והשורש לכך מצינו בקרי, וכמ"ש בצדקת הצדיק (רמג) פדית וכו' אע"פ שנראה (מקרה לילה) שטות והבל, וסיים פודה, שיש בזה פדיון והצלה ממיטה כנודע, וכמ"ש (ברכות, נו, ע"ב) דהוא סימן יפה לחולה, וכו', וזה נקרא פדיון ע"י שקר. ויש פדיון ע"י אמת וד"ת, כי פדיון הוא ע"י נתינת התמורה, וזהו כענין מקצת נפש ככל נפש.

וכפשוטו כאשר פודים דבר קדוש כגון בן בכור הראוי לינתן לכהן תמורתו קדושה. אולם כאשר פודים דבר טמא, הפדיון ניתן לסט"א. וזהו קרי שפודה ממיתה. אולם נקודת הממוצע פדיון פטר חמור, שאם לא פדאו עורפו, ואעפ"כ אם פדאו הממון נתעלה. וכפשוטו מפני שהעריפה אינו מדין טומאה, אלא כמ"ש רש"י ממכילתא (שמות, יג, יג) וערפתו, עורפו בקופיץ מאחוריו והרגו, הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יפסיד ממונו. אולם יעוין באבן עזרא (שם) וז"ל, י"א תכתוב על ערפו קדש, והאומר כזה אומר אני שהוא חמור קשה עורף, עכ"ל. ולשיטתם זהו עריפה של קדושה. ועיין בעלי התוס' (שם), וערפתו, לשון מעורפייא כדמתרגמינן את בועז מודעתנו.

ועומק החידוש הוא כי חמור בהמה טמאה הוא ואיך יהפך לקדוש הוא או תמורתו. וכמ"ש השפתי כהן (שם) וז"ל, ולזה אמר פטר חמור תפדה, שאי אפשר ליכנס באותו מקום כח שום בהמה טמאה, ואם לא תפדה וערפתו לפי שאין לו קיום.

ועיין זוה"ק (שמות, מג, ע"א) רזא דא יצה"ר יכול לאחזרא בתיבותא ולאחזרא יצר טוב כמה דאוקמוה, זכר עזר, לא זכה כנגדו. בגין דאינון דיוקנא חד דשה וחד דחמור, ואי זכה לאחזרא בתיבותא (סוד השבת אבידה) אע"ג דאיהו חמור עם הארץ תפדה מן גלותא בשה דאיהו שה פזורה ישראל, ואי לא הדר בתיבותא וערפתו, שוי ליה עם קשי קדל, דעתידין לאתמחאה מספר חיים, דעלייהו אתמר מי אשר חטא לי אמחנו מספרי.

בהר בחוקותי | ה-ע

שופר תרועה, תרו-עה. והנה אותיות הגרון הם אותיות אחה"ע. והיינו אח - לשון אחיו וצירוף של ה-ע. וזה לשמוע קול שופר, תרועה, תרו-עה, קול היוצא מן הגרון. ועיין ספ"י (דפוס מנטובא, פ"ב, מ"א) אחה"ע משמשת בסוף הלשון ובבית הבליעה. ובחכמוני שם, אם יחפוץ אדם לומר אחה"ע איו יכול לאמרן במקום אחד של פה, כי אם בסוף הלשון ובבית הבליעה. וזה בחינת פועה, פו-עה, שפועה אל הולד. ועיין ערוך לנר (מכות, כג, ע"ב) הופיע, וכו', הוא מלשון כיולדה אפעה, שהוא צעקה בקול גדול. ובסוטה (יא, ע"ב) אמרו, פועה, שהייתה פועה ברוה"ק ואומרת עתידה אני שתלד בן שמושיע את ישראל. משה, שהוא בחינת דעת, דעה, ד-עה. ונולד לשבעה חודשים, שבעה, שב-עה. והוא הציל את בני"י מבית פרעה, פר-עה, וזאת ע"י ויזעקו ותעל שועתם וגו', בחינת פועה צעקה בקול גדול כנ"ל. ואזי התעלל הקב"ה בפרעה, כמ"ש (שמות, י, ב) באשר התעללתי במצרים. התעלל, הע-תלל. ושלמות גאולה מידי פרעה ע"י משה, הוא במ"ת, ושם כתיב (דברים, לג, ב) הופיע מהר פארן. הופיע, פיו-הע. ושם השמיע ה' קולו הן ע"י שופר כמ"ש (שמות, יט, טז) וקל שפר חזק מאד, בחינת תרועה, תרו-עה, כנ"ל. וע"ז כתיב עלה אלהים בתרועה (תהלים, מז, ו), עלה, ל-הע. והן קול גדול (דברים, ה, יט), בחינת פועה כנ"ל. ושם כתיב אחת דבר אלקים שמים זו שמעתי (תהלים, סב, יב), בחינת שמיעה, שמי-עה. ומקום הדיבור, הר, בחינת גבעה, גב-עה. ושם נשבעו בני"י (כמ"ש יומא, עג, ע"ב - מושבע ועומד מהר סיני) שבועה, שבו-עה. וישראל שעמדו רגליהם בהר סיני פסקה זהומתן של נחש (שבת, קמו, ע"א), שהוא היה ערום, ערמה, רם-עה. וע"י עצתו, עצה, צ-עה, נמשכו אדה"ר לאכול מן עץ הדעת, דעה, ד-עה, כנ"ל, ואזי קולל אדה"ר ומשך בערלתו (סנהדרין, לח, ע"ב), ערלה, רל-עה. והיינו שמשך העטרה על אות ברית קדש. עטרה, טר-עה.

אולם לא נתקן כח הדעה דקלקול בשלמות, ונפלו מכח כך בחטא העגל. עגלה, גל-עה. ואמרו חז"ל (סנהדרין, סג, ע"ב) לא עבדו ע"ז אלא להתיר להם עריות בפרהסיא. עריות, ערוה, רו-עה. ובפרטות משכב זכור תועבה (קדושים, כ, יג), תוב-עה. בחינת "תועה" אתה בה. תו-עה (נדרים, נא, ע"א). ואזי נפלו מעשרת הדברות. עשרה, פר-עה. ובמקום שמחה נעשה דמעה, דם-עה. ומה שתחלה כתיב וזרח משעיר למו, נעשה משעיר שערך, סר-עה. ובמקום תורה אור, נעשה עלטה, לט-עה. ונעשה כעס, בחינת עברה, בר-עה.

ועתה אנו מצפים לישועה, ישו-עה. שכנס"י מצפה לבעלה, לב-עה. ושורש הארה זו נתגלתה בכניסתם לא"י ע"י יהושע, יוש-עה. וכמ"ש שלחתי את הצרעה לפניך (משפטים, כג, כח), צרעה, צר-עה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: עשה, תרועה, בקעה, גבעה, ענה, אפעה, דמעה, הושע, העביר, עלה, התעטף, הריע, השביע, התודע, יהושע, ישועה, מערה, מענה, נערה, סערה, עבדה, עגלה, עבורה, בעדה, עונה, עזה, בעלה, עלטה, עזה, עפעפיה, עצה, ערבה, ערלה, ערמה, פרעה, שמועה, שערך, תועבה, גערה, דעה, הודיע, הופיע, הושיע, הניע, עדרה, עברה, העביר, עלה, עטרה, קערה, הרגיע, שמועה, התעלל, התעה, עבה, עשרה, עשהאל, זעקה, זרעה, יגעה, יהודיע, יעדה, ישועה, נעמה, נעה, נתעלסה, עדיה, ענה, עדנה, עולליה, עוללה, עורה, עזיה, עוריה, עיניה, עיפה, עמדה, עמיהוד, עמלה, עננה, עצלה, ערוה, ערפה, פועה, צרעה, רבעה, רעדה, רעה, רעהו, רעיה, רענה, יעננה, שבעה, שבועה, תבערה, תולעה, תועה, תועדה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

נדה (טז, ע"ב) - א"ר יוחנן, אסור לאדם שישמש מטתו ביום, מאי קרא, שנאמר (איוב, ג, ג) יאבד יום אולד בו והלילה אמר הורה גבר, לילה ניתן להריון ויום לא ניתן להריון.

והנה שורש יאבד יום אולד בו, נאמר על יום ראשון של יצירת אדם, שבו ביום נזדווג לחוה ונולדו קין והבל כמ"ש בסנהדרין. ויום זה נאבד בחטאו, ושורשו בבא נחש על חוה בו ביום והטיל בה זוהמא, שהוא השורש של יום לא ניתן להריון דקלקול. ולכך ההריון והלידה שהייתה בו ביום היה בה פגם.

ושורש הדבר, דכתיב ויקרא אלקים לאור יום. ונתהפך מאור לארה לשון קללה. והבן שתחלה ההריון והלידה היה בו ביום, ביום שישי למעשה בראשית. וכן יהיה לעת"ל, כמ"ש חז"ל עתידה אשה שתלד בכל יום. אולם ע"י החטא נהפך ששה ימים לשית אלפי שנים, ונהפך משך ההריון והלידה מיום אחד, לז' או ט' ירחים. והיינו שנתהפך האור להריון. ונעשה אור, ארה, קללה בהריון, צער הריון, וצער לידה. והוא השורש לכל יסורים שבעולם, הנגלים בשורשם אצל איוב. ואמרו אבות דר"נ (פלי"ז ד"ה ואינו) פתח איוב את פיהו וקלל את יומו וגו', ויאמר יאבד יום אולד בו והלילה אמר הורה גבר. יאבד יום שבא אבי אצל אמי ואמרה לו אני הרה. ובב"ר (תולדות, סד, ה) אמרו, איוב מקלל יום לידתו וליל עיבורו, הה"ד יאבד יום אולד בו וגו'. ובפסיקתא זוטרתא (איכה, הקדמה) אמרו, איוב קילל את יומו שנאמר יאבד יום אולד בו, וירמיהו קלל את יומו שנאמר "ארור" היום אשר יולדתי בו, יום אשר ילדתיני אמי. ונהפך להדיא אור לארור. ועיין סידור הרוקח (ליל שבת) וז"ל, כמו ששייך ארור ביום שכתוב בספר ירמיה ארור היום אשר יולדתי בו אל יהי ברוך, וכמו איוב יאבד יום אולד בו יקבוהו אוררי יום, שיהא מענין מרירי יום. ובבתי מדרשות (איוב, כ) אמרו, שלשה שקללו יומן, איוב ודוד וירמיה וכו', ודוד אמר הן בעון חוללתי ובחטא יחמתיני אמי (תהלים, נא, ז). ושורש הדבר, חטא ביאה בראשונה של חוה ואדה"ר שהיה ביום כנ"ל, שלכך נתקנא בהם נחש שראה את אדה"ר וחוה משמשים ביום, כמ"ש חז"ל.

ושורש יאבד יום אולד בו דייקא נתבאר בחומת אנך (שם) וז"ל, אפשר כמ"ש המקובלים שהיום שנולד בו האדם מזלו בריא וחזק בכל השנה (ועיין מלבי"ם שם). ועיקרו מדין התחלה וראשית, כמ"ש האברבנאל (בראשית, פ"ב ד"ה אמנם) וז"ל, שכמו שהפסד וגרעון הנברא ייוחס בלשון הכתוב ליום שנעשה בו, כמאמר הנביא (ירמיה, כ, יד) ארור יום אשר יולדתי בו. יאבד יום אולד בו, כן ברכת הדבר תיוחס ליום שהתחלה בו. שבת קודש. עיי"ש. ונקראת כן מלשון השבה, ודו"ק. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא -

כתו בחינת חק, שלמעלה מטעם ודעת, כמ"ש חוקה חקקתי ואין לך רשות להרהר אחריה. וכתוב (ישעיה, י, א) הוי החקקים חקקי און. ועוד. כתר, רצון, ובסוד כללות ההפכים, רצון ואונס יחדיו. ועיין רש"י (איוב, כ, י. ועוד מקומות) אונס, כח אונסו. ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (רזא דמהימנותא, דף נא) ומחשבות און, בסוד שורש היחוד הכלול באל"ף.

ועוד. סוד פלא עליון. ועיין עץ חיים (שער הארות ז"ן, פ"ז) לא פעלתי און, ר"ת פלא, עיי"ש. ועיין תולדות יעקב יוסף (נח, ג) בשם הבעש"ט, אחרי שידע האדם שאלופו של עולם הוא בכל תנועה, אז יתפרדו כל פועלי און. וכתוב (דה"י, א, ח, יב) ובני אלפעל (אלף-על) עבר ומשעם ושמר, הוא בנה את אונס.

חכמה סוד ראשית, סוד בכור. וכתוב (כי תצא, כא, יז) כי אתר הבכור וגו', כי הוא ראשית אונס, לו משפט הבכורה.

ועוד. כח-מה. און כח. ועיין מאורי אור, און פירוש כח. שני פעמים כח עם הכולל גימט' און. וכתוב (ישעיה, נה, ז) יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו. ועיין מלבי"ם (ויחי, מט, ג) ויש הבדל בין כח ובין און, שחכ מצייין הכח הפנימי, ואון מצייין הכח לחוץ, כמ"ש בפירוש ישעיה סימן מ' בפסוק נותן ליעף כח, ר"ל שחכ הפנימי נתגלה בך. והבן שלכן ב"פ כח גימט' און כנ"ל, כי הוא כח שיצא לפועל, ודו"ק. וכתוב (ישעיה, נט, ז) מחשבותיהם מחשבות און. והיינו שיצאו והתגלו. וכן כתיב (יחזקאל, יא, ב) האנשים החושבים און. ועיין פרי צדיק (יתרו, ג) כהן און, יתרו, וכו', והיינו דיתרו היה נגד הכהן שבקדושה שהוא בחינת חכמה (עיין ערך קטן חסד), והיה הוא בזה לעומת זה בחינת כהן און, וזה אפשר להכניס בקדושה. וכן נתגייר יתרו, ונקרא יתרו ע"ש שיתר פרשה בתורה שהוא בחינת חכמה. ועיין ירושלמי (קידושין, פ"ד, ה"א).

בינה לב מביין. וכתוב (ישעיה, לב, ו) ולבו יעשה און. וכתוב (תהלים, כח, ג) אל תמשכני עם רשעים ועם פעלי און, דברי שלום עם רעיהם ורעה בלבם. ואמרו (כלה רבתי, פ"א, ה"ה) וכל המעלה בלבו לעשות חטא, עד שעת מעשה לא מחייב, דכתיב און אם ראיתי בליבי, לא ישמע ה'. ומעין כך בקידושין (מ, ע"א). ואמרו (נדה, כג, ע"ב) ראשית אונס מי ש"לבו" דוה עליו.

ועוד. נו"ן שערי בינה וכנגדו בקלוקל. ועיין פתחי שערים (נתיב שבירת הכלים, פתח טו) ב' נוני"ן דשטן ונחש נוק', וכו', ולכן נקרא בעל חנ"ן שהוא חיבורא דב' נוני"ן הנ"ל. וידוע כי אות ח' (בחינת בינה) פוחת והולך במספרו, בסוד יתפרדו כל פועלי און. ועיין עשרה מאמרות (מאמר חיקור הדין, ח"א, פכ"ג) כמנשה בן חזקיה שחתר חתירות ברקיע, כי נסתם בעינו פתח של תשובה הנרמז בצורת הה"א כדאייתא במנחות, ועמדה לפניו צורת ח"ית, מחתה לפועלי און והוא חתר בה וחטריה לגגה ופנה למעלה ליחידו של עולם ונתקבל.

דת אמרו (ספרי, דברים, יא, יב) ומשאכם, מלמד שהיו אפיקורסים, הקדים משה לצאת, אמרו מה ראה בן עמרם לצאת,

שמה אינו שפוי בתוך ביתו. איחר לצאת, אמרו מה ראה בן עמרם שלא לצאת, מה אתם סבורים יושב ויועץ עליכם עצות ומחשב עליהם מחשבות קדשות וחמורות משל בית און, כענין שנאמר (במדבר, טז, א) ואון בן פלת בני ראובן, לכך נאמר ומשאכם מלמד שהיו אפיקורסים. ובילק"ש (שם, רמז תתא) ק"ו אם היה משל בית און כענין ואון בן פלת בני ראובן, בידוע שאשתו שואלתו ויועצתו. ואמרו (סוטה, יג, ע"ב) מחלקו של ראובן עד חלקו של גד כמה הוי, ד' מילין, אותן ד' מילין מי הוליכו, מלמד שהיה משה מוטל בכנפי שכניה וכו', והקב"ה אומר מי יקום לי עם מרעים, מי יתיצב לי עם פועלי און.

חט

כהן, איש חסידך. ובצד הקלקול כהן און (בראשית, מא, נ). ועיין רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, קנג) וכהן און הוא פוטיפרע כהן און הון את שולחן המלך. און בגימט' זן. ועיין שכל טוב (שם, מה) כהן הגדול שלטונים, ודומה לו כהן מדין (שמות, ג, א), ובני דוד כהנים היו (ש"ב, ח, יח). ועיין זוה"ק (יתרו, סז, ע"ב) אית כהן רזא דאור קדמאה דקא משמש קמיה ודא איהו כהן דאקרי גדול סטרא דימינא, וכו', בסטרא אחרא דלא איהו סטרא דקדושה וכו' אית כהן און, ודא הוא רזא דכתיב (הושע, יב, ט) ויאמר אפרים אך עשרתי מצאתי און לי, וכו' כהן און, יתרו, וכו'. אמר רבי אבא, הא כהן און לא כתיב ביתרו, כהן מדין כתיב, א"ל כלא איהו חד, עיי"ש. ועיין תיקונים (תיקון מט, פו, ע"א). ועבודת ישראל (ליוה"כ, ד"ה וזה).

גבורה שפיכות דמים, פסולת הגבורה, עשו. וכתוב (הושע, ו, ח) גלעד קרית פעלי און עקבה מדם. ועוד. כתיב (איוב, יא, יד) אם און בידך הרחיקהו. ודרשו (כתובות, יט, ע"ב) זהו שטר אמנה ושטר פסים. ועוד. כתיב (איוב, כ, י) וידיו תשבנה אונס.

ועוד. חסד, המשכה ממנו. גבורה, קנין מבחוץ. בחינת קין, ודו"ק. ועיין רש"ר הירש (וישלה, לה, יח) בן אונס: הוראת היסוד של "און": ההכשרה הגופנית או המוסרית לרכוש או לקנות דבר. מכאן זכות הטענה על נכס. במובן זה הוראת "און" בלשון חז"ל טענה משפטית: כותבין עליו אונס (ב"ק, פ, ע"ב) הרי הוא תנאי קודם ל"הון". שימוש בלתי מוצדק בכוח הקניה והרכישה (בחינת כל דאלים גבר דקלקול) הוא "און", כדרך שהטלה בלתי מוצדקת של "עול" היא "עול".

מכאן גם "און" רגש הצער על אבדן דבר המצער על דבר טוען לזכותו על החפץ, כביכול מתקומם כנגד קיפוח. ועיי"ש (קדושים, יט, טו) און הוא ניצול לרעה של "און" של הגבורה והעושר. ועיין זוה"ק (יתרו, סח, ע"א). בן אונס, מסטר שמאל, היפך בן ימין. ועיין אדרת אליהו (יהושע, יח, יב) שגבול בין און בצפון. והוא בחינת בחורי און (יחזקאל, ל, יז) בים סוף נגלה להם כבחור, גבור איש מלחמה. לבטל און דקליפה, ודו"ק.

תפארת היפך אמת, און. וכמ"ש במשך חכמה (אחרי מות, טז, ל) "און" הונח ברוב במרמה, כמו פועלי און (תהלים, צב, ח) עם פועלי און (שם, כח, ג) שלח אצבע ודבר און (ישעיה, נח, ט) והוא על דברים

ובחינת בנימין, בן-ימין. בחינת שם ב"ן בחינת בהוה, גימט' בן כנודע. ועיין חת"ס (דברים, ח, ט) כי לא יאונה לצדיק כל און, אפילו לבהמתו לא יאונה און. ועיין גר"א (משלי, יב, כא) שלא יאונה לצדיק און אפילו במחשבה. וחנייה איש אונו (כגון סנהדרין, יא, ע"ב). וכן ר' חנינא איש אונו (כגון גיטין, סו, ע"ב). לשון חן - יסוד.

מלכות עניא דלית לה מגרמה כלום. ואמרו (אוצר המדרשים) שהנותן צדקה לעני מתברך בשש ברכות, אז יבקע כשחר אורך וכו', אם תסיר מתוכך מוטה שלח אצבע ודבר און. ואמרו (ילק"ש, ישעיה, רמז תצה) שלח אצבע ודבר און, דבר המלכות אין הוה אזיל בהדא עבדיה זייל בהדא.

ועוד. אמרו (ב"ק, פ, ע"ב) והלוקח בית בא"י, כותבין עליו אונו אפילו בשבת. והבן שכולם בחינת מלכות, בית, א"י, שבת. ועוד. עיין רש"י (הושע, יב, יט, ד"ה מצאתי) און לי, און כח. ומדרש אגדה היה דורש ר' שמעון אצל מצאתי, און לי, מצאתי שטר חוב שיש לי מלכות על ישראל. והבן מלכות חכמה תתאה. כח-מה (עיין ערך קטן חכמה).

נפש מעשה. כתיב (ישעיה, לא, ב) פעלי און. ועיין מלבי"ם (שה"ש, מליצה, הקדמה) הן כל אדם בשאר אדם, חיו ופעולותיו יפרדו והיו לשני ראשים, כפי שני החלקים אשר מהם מורכב. א. הראש האחד יפנה דרך און, הוא חיי הגוף ופעולותיו החומריות, שהוא מצד היותו בן אדמה לבבו פונה אל הצלחות זמניות לאסף הון ואושר, לבקש כבוד ומשרה, לאהב חמדת עולם ותענוגות בשר. ב. והראש השני יפנה למסלה העולה בית אל (היפך בית און, עיין ערך קטן אין סוף) הוא חיי הנשמה ופעולותיה הרוחניים, וכו', עיי"ש.

רוח אמרו פרקי דר"א (פי"ט) וכל הרשעים יתפרדו כמץ לפני רוח, שנאמר יתפרדו כל פעלי און.

נשמה בחינת ענוה - בינה. ועיין שארית ישראל (שער השובבי"ם, דרוש ז', ד"ה והנה) מי שהוא בתכלית הגאווה ובחינת מושל, הוא בבחינת נפרד מזולתו, וע"ז כתוב נפלו פעלי און דחו ולא יוכלו קום, בחינת רגליה יורדות מות, ואז אין לו תשובה ח"ו, ואין יוה"כ מכפר. שהוא בחינת נשמה, אמא - בינה, כנודע.

חיה אמרו (תנחומא, ויצא, יג) יחי ראובן ואל ימות, יחי ראובן בעוה"ז, ואל ימות לעוה"ב, ולמה, כי הוא ראשית אונו, וכתיב (בראשית, מט, ג) כחי וראשית אוני.

יחידה כח היחוד הגמור. ועיין שארית ישראל (שער השובבי"ם, דרוש ז', ד"ה והנה) "יתפרדו כל פעלי און, שגורמים בחינת פירוד בכל העולמות, וזהו אין השם שלם. ועיין רמח"ל (תקט"ו תפילות, תפלה ח) כשפועלי און מתפרדים ע"י גלוי יחודו ית', אז ישראל נעשים גוי אחד בארץ. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות:

rav@bilvavi.net

שבין אדם לחבירו כמו שביארנו. ועיין ספר חסידים (סימן אלף נ"ח) וכתיב שלח אצבע ודבר און. ואף נענוע שלך בראש יהיה אמת, כשאדם רוצה לומר הן כופף ראשו (אמצע, ת"ת) וכשרוצה לומר לאו, מנענע ראשו לצדדים (והיינו, נטיה לצדדים, נטיה מן קו אמצע, נטיה מן האמת). ועיין שערי תשובה (ש"ג, אות קעה). ועיין מלבי"ם (ירמיהו, ד, יד, ביאור המילות) אונך: און בחולם (ניקוד הת"ת) בא על הכח המתגלה, ונגזר ממנו און, על הכח שלא במשפט. ובכינוי אונך לפעמים נגזר מן און, כחי וראשית אוני. ולפעמים נגזר מן און, וישב עליהם אונם (תהלים צד, כג), אלוה יצפון לבניו אונו (איוב, כא, יט).

נצח נצחון במלחמה. וכתיב (תהלים, צב, י) כי הנה איבך יאבדו, יתפרדו כל פעלי און. וכתיב (שם, שם, טז) מי יקום לי עם מרעים, מי יתיצב לי עם פעלי און.

ועוד. נו"ה, מקור יניקתם הנביאים. ועיין חת"ס (במדבר, כג, כ) לא הביט און ביעקב, א"א לו להביט על שום און שיעשו כיוון שברכם ע"י נביא לא יכול לחזור על תנאי, וכו', כי האמור ע"פ נביא אפילו על תנאי אינו חוזר בו.

ועוד. רגלים להלך. וכתיב (איוב, יח, ז) יצרו צעדי ואונו. ועוד. כתיב (איוב, כט, יט) אלוה יצפן לבניו אונו. ועוד. ברא כרעא דאבוה, נו"ה. ועיין רש"י (איוב, יא, יב) אונו - בנו.

הוד עיין קהלת יעקב (ערך און), און אל"ף נו"ו, גימט' צבאות במילוי כזה, צד"י ב"ית אל"ף ו"יו תי"ו עם הכולל. גם גימט' נצח ענף הימין, הוד ענף השמאל, ושני כוללים. און ר"ת אילן נצח והוד, או אור נצח והוד.

ועוד. ממונו של אדם המעמידו על רגליו. ועיין רשב"ם (כי תבא, כו, יד) לא אכלתי באוני, כמו תשבנה אונו, ממון שגול. ועיין מצודות ציון (איוב, כא, יט) אונו, ענין הגול שעשק בכח ואון.

יסוד עיין הכתב והקבלה (כי תצא, כא, יז) ראשית אונו: און הונח על הדבר המעמיד והגורם חוזק הדבר, והוא כאן כינוי לשכבת זרע שהוא כח הגוף המעמידו ומקיימו כנודע, ההפך שהשטיפה במשגל מחליש הגוף ומאבדו. ועיין ספר הליקוטים (שמות, פ"ב) כהן און כנגד יסוד דזעיר. ועיין שם (בשלח, פי"ח. וזאת הברכה, פי"ז). ומחברת הקודש (שער השבת). וליקוטי תורה (יתרו).

ועוד. יוסף. וכתיב (בראשית, מא, נ) וליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב אשר ילדה לו אסנת בת פוטי פרע כהן און. ועיין זוה"ק (יתרו, סז, ע"ב). וליקוטי תורה (יתרו). ובמאורות נתן כתב, און הוא הטיפה הזרעית, וכשהחיצונים נאחזין בה מהפכין אותה לאון. בחינת און בן פלת (במדבר, טז, א). ובחינת און.

ועיין קהלת יעקב (ערך און) און גליון, מילוי המילוי לבד גימט' יסוד טמא דקליפה. ובפרדס (ערך תמר) און, יסוד. וע"ז כתיב (משלי, יב, כא) לא יאונה לצדיק כל און. ובנימין שהוא בחינת יסוד דנוק' נקרא ע"י רחל בן אוני (וישלח, לה, יח). ועיין זוה"ק (יתרו, סח, ע"א).

שאלה

לכבוד הרב שלום,

השתמשתי בשיטת ההואו'פונופונו [שיטת הריפוי העתיקה מהוואי] שזה 4 משפטים (אני מצטער, אנא סלח לי אני אוהב, תודה)

חשבתי שאלו מילים חיוביות

אבל מרגיש לי שזה משהו לא טוב

עשיתי את דרך התשובה של הרמב"ם כדי לתקן

ואת נוסח הוידוי של הרב אברהם דצינג (יש תפילה אחר כך שאמרתי ונראה לי הזיקה כל פעם שאני אומרת את המילה וידוי זה מנפח את הגוף)

ועשיתי תשובה שפגמתי בכל האיברים והגידים שלי ושל כל עם ישראל

הייתה לי כוונה טובה לתקן וזה הזיק

מילא לי אבל זה לכל עם ישראל

הזיק לי בגוף ולכל עם ישראל

ואני ממש מתביישת במה שעשיתי

חשבתי שאני עושה מעשה טוב ומצווה כשזה בעצם היה הפוך

איך אני יכולה לבטל את כל מה שעשיתי

איך אני יכולה לתקן הכל?

מה אני צריכה לעשות?

אני ממש צריכה עזרה

תשובה

עליך לחפש את הנקודה הטובה הגנוזה בקרבך, ולהתחבר אליה עמוקות, ולהוציאה מן הכח לפועל, ועל ידה להיטיב לעצמך ולזולתך כל הימים.

יש להתמקד בהנ"ל ולהסיח דעת מכל העבר, כי בזה שורש התיקון. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מהארכיון של שו"ת

ובסוד שמותיו ית' הזמן שורשו בשם א"ל אדנ"י בגימט' זמן עם הכולל, כמ"ש בסידור האריז"ל בהקדמת שהחיינו והגיענו לזמן הזה. ועיין מפתח הספירות (במדבר). ואוצר עדן הגנוז (ח"א, ס"א). וחיי העוה"ב (סוד הזמן). ועיין עוד כתבי הרמ"מ משקלוב (ביאור הזהר, דף קעח). ובעוד מקומות בדבריו שהרחיב בסוד עולם שנה נפש, ובסוד הזמן בפרט, ברמזים נפלאים. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר מצות משוחים בשמן, פ"ג).

ובעומק זמן, ר"ת, ז - זכר, נ - נקבה, מ - ארבעים יום של מ"ת. ודו"ק. ועיין חסד לאברהם (מעין ב', נהר לו) כי הזמן הוא סוד גלגול הספירות. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר מצות משוחים בשמן, פט"ו) סדר זמנים, סוד החקיקה שיש לכל מדה ומדה במה שלפניה.

והבן שמהות הזמן - תנועה של תהליך ושינוי בחומר. וכמ"ש בספר אור ה' (מאמר א', כלל א, פרק טו) והשלישית, שלא ישכל זמן אלא עם תנועה. והרביעית, שמה שלא תמצא בו תנועה אינו נופל תחת הזמן, וכו', כי הזמן מקרה נמשך לתנועה ודבק עמה לא ימצא האחד משניהם מבלתי האחר, עיי"ש בהרחבה. ועיין מעשי השם (חלק מעשי בראשית, פ"ב) גדר הזמן, מספר התנועה. ועיין צפנת פענח (ח"ג, סימן רט). וספר מפענח צפונות בגדרי הזמן. ועיין הכתב והקבלה (במדבר, כט, ז) מהות הזמן הוא חזרת רגעים זא"ז. ועיין עבודת הקודש (ח"ג, פט"ז). ומורה נבוכים (ח"א, פרק ע"ג). ושם (ח"א, הקדמה השלישית). ואור תורה (ליקוטים שכתב) ז"ל, ואין לזמן מהות נמצא כלל. והפילוסופים הקדמונים דנו רבות במהות הזמן.

ב. ולפ"ז סדר העבודה, מתתא לעילא. תחלה בחינת זמן קטן, והיינו לקבוע זמן לפרט מסוים מתי לעשותו.

וכך בכל יום לקבוע פרט אחד קטן ולעמוד בתוקף לקיים זמנו. וכך לילך מחיל אל חיל בהדרגה.

ואח"כ עולה לזמן גדול, שמהותו תהליך מראשית ועד אחרית. והוא גדלות המוחין, תפיסת תהליך, היפך קטנות המוחין, קטן, תפיסת פרט. והיינו בכל דבר לראות אותו כתהליך, ולצעוד עמו צעד אחר צעד מן הראשית ועד התכלית. ועיין פתחי שערים (נתיב עולם התיקון, פתח י) בעת התיקון נשרש הדבר שיהיה הכל ב"הדרגה", והוא סוד הזמנים שדיבר האריז"ל בכ"מ במאורות העליונים, אף שאין שייך ח"ו סדר זמנים למעלה באצילות (היינו זמ"ן קט"ן) שהרי הזמן הוא רק למטה בעולם הגשמי תחת השמש והכוכבים, שמסידור הכוכבים והגלגלים נעשה היקף הזמן, אבל הוא דיבר ברוח קדשו בעומק סתרי ההנהגה שכל שורש הזמן שהוא למטה, הכל בא ע"י שתקוני המאורות העליונים באו בהדרגה זא"ז, ומשם שורש כל פרטי הזמנים. ועיי"ש בשבירת הכלים פתח ה'. ונתיב הפרצופים, פתח י'. ונתיב גדלות דז"א, פתח טו. ופתח לו. ונתיב פרצוף נוק' דז"א, פתח כה. ועוד מקומות בדבריו.

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

נתינת התורה, וקבלת התורה

אתה 'בחרתנו' מכל העמים, זה המהלך שנקרא: 'סיני' – שמשם ירדה שנאה לעולם!! אמנם בתפיסה יותר פנימית, כמו בכל דבר, גם כאן יש גילוי של דבר והיפוכו.

כמו שאומרת הגמ' (ע"ז ב ע"ב): "מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון", שהקב"ה חיזר על האומות 'לתת' להם את התורה!! אלא, שכל אחד שאל: "מה כתיב בה?" וכו' כדברי חז"ל (ספרי דברים שמ"ג) הידועים, ולכן לא קבלוה.

בבירור עומקם של הדברים, הרי שישנה חלוקה בין צד הנותן – שהיה 'רצון לתת', משא ומתן 'לתת', לבין צד המקבל – ש'לא קבלו'.

כלומר, כביכול מצדו יתברך נתגלה מהלך – שהקב"ה 'רוצה לתת' את התורה גם לאומות, הקב"ה 'שאל' אותם אם הם רוצים את התורה, כלומר, צורת המהלך של הדבר הוא בהתגלות של רצון כביכול 'לתת' לאומות את התורה! אלא שמצד המקבל, שזה האומות נתגלה – שהם 'לא' ראויים לקבל, שהם 'לא' יכולים לקבל, "כל עצמם של אותם האנשים רוצח הוא שנאמר 'ועל חרבך תחיה'", כפי שאומרים חז"ל.

ברור ופשוט, שמצד הדקות של הדברים, שתי ההבחנות – אמת.

אף שעל פני פשוטו, הם 'לא' קבלו את התורה, הם 'לא' רצו את התורה, עצם מהותם 'אינה' ברת קיבול לקבל את התורה, אבל באמת, מצד נקודת ה'שורש' של הדבר, בנקודת ה'רצון העליון', כביכול שם – כן יש אחיזה לאומות. מצד הרצון העליון, יש כביכול מהלך שהקב"ה 'רוצה לתת' את התורה גם לאומות (ע' בראשית ס"ה אות ו')!!

ועומק הדברים. הרי 'קוב"ה' איסתכל באורייתא וברא עלמא" (זוה"ק תרומה קסא ע"ב), ופשוט וברור הדבר, ש'כל' הדומם צומח חי מדבר וישראל – נבראו משם, ובהכרח שגם ה'אומות' נכללים באורייתא! שאילו לא נכללו באורייתא – לא היה להם קיום, לא היה להם שורש, וממילא גם לא היתה להם חיות תמידית, שכל יניקת החיות היא התמידיות של המחדש בטובו שמסתכל באורייתא בכל עת ובכל שעה. הרי שבהכרח שלאומות – 'יש' שורש ענף ויניקה מהתורה הקדושה!

T מצד פשוטן של דברים, ישנה הדרגה, שהרי התורה נתבארה "באר היטב – בשבעים לשון" (כי תבוא כז, ח; סוטה לב ע"א). יוצא איפא, שיש את ה'עצמיות' של התורה הקדושה – לשון הקודש, את ה'ממוצע' – לשון ארמית, ואת ה'התפשטות' – השבעים לשון שבהם נתבארה התורה, וזה גופא שורש היניקה של השבעים אומות מהתורה הקדושה!

אולם כל זה נכון ביחס לצורת האילן 'איך' הם יונקים מהתורה, אבל מצד הרצון 'לתת' – הרי שהרצון שוה!

המשך בעמוד ב

A "וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד, באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר" (א, א).

אומר בעל הטורים: "לעיל מיניה (בחקותי כז, לד) כתיב 'אלה המצות', וסמך ליה 'במדבר', לומר – אם אין אדם משים עצמו כמדבר אינו יכול לידע תורה ומצוות". "אם אין אדם משים עצמו כמדבר – אינו יכול לידע תורה ומצוות", אלו הם דברי חז"ל (במד"ר א, ז).

ההשגה של תורה ומצוות, תלויה ב-'משים עצמו כמדבר'. התנאי להשגה, מה שמוכרח שיקדם בנפשו של האדם בשביל שיהיה לו חיבור באמת לתורה ולמצוות – זה 'משים עצמו כמדבר'. ואיזה מדבר? – 'מדבר סיני', כלשון הכתוב "וידבר ה' אל משה במדבר סיני". ה'מדבר סיני' – הוא ההכרח לשורש היניקה לתורה ולמצוות!!

B פשוט וברור הדבר, שהבחנה של "והחכמה מאין תמצא" (איוב כח, יב), מורה לנו שמי שמים את עצמו כ'אין' – הוא זה שמתגלית אצלו החכמה. אשר על כן, כאשר האדם רוצה לזכות לחיבור פנימי לתורה ולמצוות – מוכרח שישים עצמו כ'מדבר'!

'מדבר' כל ענינו הינו – שהוא בבחינת 'אין', ש'אינו' מקום ישוב! לעומתו, 'ישוב' אותיות 'יש בו', ענינו – שהוא בחינת ה'יש'!

'מדבר', עליו כתיב – "תעו במדבר ב'שימון' דרך" (תהלים קז), הוא בחינת מקום ש'אין' בו מגע יד אדם, ענינו – מקום שנשאר בתפיסה ש'הקב"ה' יצרו ורק הוא עשאו, הוא קרוב לנקודת השורש העליון. 'מציאות' המדבר – היא 'אין', היא 'תפיסת' מקום שאין בו אחיזה, שאינו מקום קיום, שאינו מקום ישוב לנבראים. זוהי מציאות ה'מדבר'!

מעתה, ה"משים עצמו כמדבר" בתפיסה הפנימית של הדברים – זו ההעמדה בנפש לחבר את עצמו ל'מקור' היניקה של התורה והמצוות, שהוא – ה'אין', בבחינת "והחכמה – מאין תמצא"!!!

זוהי, באופן כללי, ההגדרה של 'מדבר'. אבל, כמו שדקדקנו תחילה: 'איזה' מדבר? – "וידבר ה' אל משה במדבר סיני"!! כלומר, ה"משים עצמו כמדבר" – זו התפיסה הכללית, ואלו ההגדרה המפורטת ב'איזה' מדבר עסקינן? – מדובר ב"מדבר סיני" דייקא.

מה מבררת לנו ההגדרה, ההבחנה של "מדבר סיני"?

G באמת, מחד אומרים לנו חז"ל (שבת פט ע"א), למה נקרא שמו סיני? – "שירדה שנאה לאומות העולם עליו". כלומר, נקודת ה'הבדלה' בין ישראל לאומות נתגלתה בהר 'סיני', אלו – קבלו את התורה ואלו – לא קבלו את התורה. נקודת ה'הבדלה', אשר בחר 'בנו' מכל העמים,

אחר כך ממשיך הוא את התדבקות יחידי סגולה שבישראל - הנביאים ותלמידיהם בני הנביאים והחסידים - בהתבודדות בבית המקדש שבו מזבח העולה ומזבח הקטורת, לשיבת הצפורים וגזליהן בקנן, כמו שנאמר (שם שם, ד'): "גם צפור מצאה בית ודרור קן לה אשר שתי אפר-חיה, את מזבחותיך ה' צבאות מלכי ואלהי".

בספר 'מורה הפרישות ומדריך הפשיטות' האריך לבאר בפרק החסידות (פרק ג'), שאחד מן הטעמים שהחסידות נקראת כך זה מלשון 'חסידה', שטבעה להתבודד, בבחינת "גם צפור מצאה בית ודרור קן לה", שהציפור מתבודדת לעצמה.

וזו המדרגה שהוזכרה כאן: "גם צפור מצאה בית ודרור קן לה", שדוד המלך המשיך את מדרגת הישיבה בבית המקדש לשיבת הציפורים. זה איננו רק משל בעלמא, שכשם שלציפור יש בית כך גם לבית המקדש יש בית. אלא זהו משל למדרגת הציפור המתבודדת דייקא. וכך הוא הרחיב שם בפרק החסידות, שזו שלימות שמקבילה אחת לשניה. "צפור מצאה בית" - זהו בית שיש לה לצרכי התבודדותה.

וזו שלימות הארת בית המקדש. כמו שהורחב לעיל, שלימות הארת בית המקדש הוא במקום קודש הקודשים, שאליו נכנס הכהן הגדול ביום הכיפורים, שיום הכיפורים זהו יום שכולו מקביל ליחידה הפנימית, מקום ההתבודדות. וזו הסיבה שהוא נכנס לשם לבדו, מחמת שזוהי שלימות הארת בית המקדש - התבודדות בקודש הקודשים.

אחר כך מביע הוא את הרגשתו כי ראויים לקנאה אלה שפורשים להתבודדות חיצונית בבית השם להשיג התבודדות פנימית ומה שנמשך על ידה, ואמר (שם שם, ה'): "אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה". ואחר כך אמר שראויים לקנאה אלה שהשיגו ה"פגיעה" ומצאו מגן וחוסן בהשם יתעלה והשיגו ה"פגיעה" על ידי דרכי הלב והמחשבה בהתבודדות פנימית, ואמר (שם שם, ו'): "אשרי אדם עוז לו בכ מסלות בלבבם".

ידועים דברי הגמ' במסכת בבא בתרא (כא ע"א) על לשון הפסוק "קנאת סופרים תרבה חכמה", שקנאת סופרים זו קנאה ראויה לדינא. ומעין כך

כלומר, מצד התפיסה 'איך' המקבל מקבל, הרי שהמקבל יכול לקבל: ישר מהנותן - פנים בפנים, אחר בפנים, פנים באחר, או אחר באחר. הוא יכול לקבל מהנותן עצמו, הוא יכול לקבל על ידי שליח, הוא יכול לקבל במהלך של הפקר - שהנותן מפקיר והמקבל זוכה מן ההפקר והרי שיש כאן ניתוק גמור בין הנותן למקבל אבל סוכ"ס זה בא מכח הנותן שהפקיר את הדבר. כל צורת ה'השתלשלות' של כל העולמות כולם, זהו אופן של 'צורה' של נתינה מריש דרגין עד סוף דרגין, אלא שיש התחלקות ב'אופן' של הנתינה איך המקבל מקבל. אבל אלו לא היה 'רצון לתת' למקבל - הרי שהמקבל לא היה מקבל!

והיינו, שיש רצון - 'לתת', ויש רצון - 'איך' לתת אשר ממנו נקודת החילוק!

מצד ה'רצון לתת' - הרי שהן אם הדבר ניתן באיתגליא מן הנותן למקבל בחיבה אהבה ורעות, והן אם הדבר ניתן כשדי אחר כתפוהי, בנקודה של העלם והשתלשלות רחוקה של סיבה ומסובב, עילה ועלול, ואופנים רבים של לבושים, סוף דבר, בכלם יש נקודה אחת שוה, שהוא - ה'רצון לתת'!

אלא, שמצד הבחינה השניה, הרצון 'איך' לתת - כאן מגיעה נקודת החילוק: שמצד התפיסה העליונה, 'אופן' הנתינה הוא בצורה של חיבה, חביבין ישראל (אבות ג, יד) שמקבלים בצורה של חיבה, בצורה של נותן ומקבל, של אחדות, מה שאין כן מצד התפיסה היותר תחתונה, מצד ההשתלשלות היותר רחוקה, הרי ש'אופן' הנתינה הוא בצורה של הרחקה, בצורה של העלם, וביותר ברור בצורה שהנותן והמקבל כביכול 'איך' להם התקשרות, והמקבל אינו יודע מי הנותן, שזה סוד ההעלם, של שכינתא בגלותא!!

הרי ששתי ההבחנות אמת: מחד ה'רצון לתת' - שוה בכלם, ומאידך הרצון 'איך' לתת - בזה נקודת ההתחלקות!

כאשר נתבונן בצורת היניקה של העכו"ם מהתורה הקדושה, שהם יונקים מה"באר היטב" - שבעים לשון, כל התפיסה הזו - זוהי תפיסה 'איך' לתת, מה 'צורת' הנתינה, ומצד כך יש נקודה של 'התחלקות' בתוך האומות עצמן, ובין כלל האומות לכנסת ישראל.

ישראל מקבלים תורה מפומיה דקוב"ה (שמ"ר מא ד"ה ג ד"א ויתן אל משה), מה שאין כן האומות שמקבלות אותה בלבושין, בהתלבשות של לשונות.

ישראל מקבלים במהלך מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע, והרי שהוא 'למעלה' מתפיסת הלשון, לא רק מהשבעים לשונות, אלא אפילו מלשון הקודש! זה העומק ה'פנימי', המקום של ה'גיניזה' של הלשונות, שם - מקור היניקה הפנימית של ישראל!! מה שאין כן האומות - כל חד וחד כפום לבוש שורש אומתו, ישמעאל ועשיו, ומשם כל ה-ל"ה, כל חד כפי ענינו.

אבל באמת, כל זה מצד 'אופן' צורת הקבלה, 'כיצד' כל אחד מקבל את היניקה ואת שורש החיות מהתורה הקדושה.

אבל מצד ה'רצון' של הקב"ה לתת, הרי שכשם שרצונו שהישראל יחיה - כך רצונו שהעכו"ם יחיה, שהבע"ח הצומח והדומם יחיו. הרי, שמצד הרצון 'לקיים' את הדבר, לתת לו 'חיות' - יש 'השתוות' בין הדומם לישראל, בין העכו"ם לישראל, כי כל חמשת המדרגות של 'דומם צומח חי מדבר וישראל' - כולם יונקים, והרי שיש רצון 'שוה' לתת לכולם!!

ה שתי התפיסות הללו, בהכרח שתהיה להן התגלות במהלך דמתן תורה. חייב להיות שיהיה גילוי: שמצד תפיסת המקבל - יש 'חילוק' בין ישראל לאומות, שישראל מקבלים מפומיה דקוב"ה והאומות רק בדרך של אחוריים, בדרך של "באר היטב", אבל גם בהכרח שיהיה גילוי לתפיסה השניה, שמצד המשך בעמוד ג'

הרצון- הרצון 'שוה' בכולם.

הרי שמצד התפיסה של 'אופן' המקבלים: "ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן" (שבת קמו ע"א), וענין הזוהמא הוא המסך המבדיל בין הנברא ליוצרו, וכאשר ישראל עמדו על הר סיני- הרי שנשמתן נקשרה באחדות הבורא אחדות גמורה. מה שאין כן העכו"ם, שזוהמת החטא הקדמון שאדם הראשון נמצא ע"י בהעלם לא פסקה מהם- הם נשארו בהעלם, ועדיין יש להם מסך המבדיל בינם לבין קונם!

אבל מצד התפיסה של 'רצון' הקב"ה בכל נברא: הרי שהיה מהלך שהקב"ה 'רצה' לתת את התורה גם לעכו"ם! ובעומק, הקב"ה 'רצה' לתת לבע"ח, 'רצה' לתת לצומח, 'רצה' לתת לדומם. 'רצה' כלומר: שמצד גילוי הרצון ה'מקיים' את הדבר- הוא 'שוה' בכולם! ומצד כך, בהכרח שכביכול יהיה 'רצון' לתת גם לעכו"ם את התורה, ועצם ה'רצון' לתת להם- זה גופא שורש היניקה שלהם מאורייתא. אלא, שמצד מה שהתורה נקראת תורה מלשון הוראה, הרי שהתפיסה של הלבוש של תורה מלשון הוראה, נתקבלה אצל ישראל דייקא ולא אצל שאר האומות!

ו הרי, שמצד התפיסה של ההתחברות ליניקה של התורה ב"מדבר סיני", 'מדבר' כפי שבואר בתחילה- הוא במהלך של 'אין', שאין מגע יד נברא שם, ו'הר סיני' מברר לנו- את המהות ב'איזה' מדבר עסקינו.

'סיני' אומר לנו שתי בחינות: מחד, יש לנו בחינה של 'סיני- שירדה שנאה לעולם', והרי שבהר סיני התגלה מהלך של 'הבדלה' בין ישראל לאומות, אתה 'בחרתנו' מכל העמים, וישראל 'קבלו' את התורה והעכו"ם 'לא קבלו' את התורה, אבל מאידך, התגלה בסיני מהלך של 'השתוות', שהקב"ה 'רצה' לתת לכולם את התורה!

T והרי שעבודת הנפש היא להתחבר לשתי הבחינות.

מחד- להתחבר לנקודת ה'התחלקות' של "ירדה שנאה לעולם". אבל מאידך- לקבל את התורה ב'טעם עליון' דילה, שענינו: קבלת התורה מצד ההתקשרות ב'נותן', ולא מצד ההתקשרות ב'מקבל'! 'הקב"ה' נתן את התורה, ו'ישראל' קבלו את התורה. מצד הנפש של האדם, ישנן שתי עבודות: ישנה עבודה- לקבל את התורה מצד ה'מקבל', וישנה עבודה- להתחבר ל'יצורת הנתינה' של הנותן, ובברור יותר בדקות, ל'רצון' של הנתינה, (וביותר עומק, ל'נותן' שלמעלה מן ה'רצון'!!!).

מצד העבודה הראשונה, שההתחברות היא התחברות לתפיסה של ה'מקבל', הרי שיש לנו עבודה של "סיני- שמשם ירדה שנאה לעולם", ישראל 'קבלו' את התורה והעכו"ם 'לא קבלו' את התורה.

אבל יום "מתן תורה", כך הוא נקרא בלשון חז"ל הקדושים (ברכות נח ע"א; תיקוה"ז תי' כ-כא נו ע"א), יש כאן עבודה להתיחס ל'נותן', ומצד ה'נותן' הרי שהיו כאן שני חלקים: מצד ה'נותן' היה גילוי שנתן את התורה ל'ישראל' ולא לאומות, אבל מצד ה'רצון' של הנותן, מצד הבכח בלשון המושאל- הרי שהיה רצון לתת ל'כולם'. והרי שהעבודה להתחבר ל'נותן' גונת בתוכה שני חלקים: להתחבר- ל'בפועל' שהוא נתן את התורה רק לישראל ולא לאומות, ולהתחבר- ל'רצון' של הנותן, שהוא רצה לתת את התורה לכל הנבראים כולם!!

N ההתחברות ל'רצון' לתת את התורה לכל הנבראים כולם, היא סוד ה'אחדות' של ה"איסתכל באורייתא וברא עלמא". ה"איסתכל באורייתא"

המשך בעמוד ד'

שיש קנאת סופרים תרבה חכמה, כך יש גם קנאה לאלה שפורשים להתבודדות חיצונית בבית השם להשיג התבודדות פנימית ומה שנמשך על ידה.

אך כאן יש להבין עמוק, חז"ל אומרים (אבות ד, כא) שהקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מהעולם. ומצד פשוטו, זה נאמר על הקנאה התחתונה. שהרי על הקנאה העליונה דקדושה נאמר: "קנאת סופרים תרבה חכמה". אמנם, במשנה בסוטה (מט ע"ב) נאמר שבעקבתא דמשיחא 'חכמת חכמים תסרח', ועל זה אומרים כמה מרבותינו, שהסיבה שחכמת החכמה תסרח בעקבתא דמשיחא, משום שהם השיגו את הקנאה הזו באופן של "קנאת סופרים תרבה חכמה", ועל הקנאה נאמר: "רקב עצמות קנאה", ולכן חכמתם תסרח.

ולפי"ז נבין את עומקם של דברים. בהתבודדות החיצונית אפשר לקנאות, מחמת שההתבודדות החיצונית שווה לכולם. אבל קנאות בהתבודדות פנימית, זו חיצונית שנוגעת בפנימיות. שהרי כל התבודדות עניינה 'יחידה', שכל אחד נבדל מרעהו ויחיד לעצמו, נברא יחידי - פרצופיהם שונים, דעותיהם שונות. וכאשר האדם מקנא ביחידה של השני, כלומר שהוא נוגע במקום שהוא עצמו יחיד ומנסה לצרף לשם מישהו אחר.

בתחילת העבודה, שהאדם נמצא במדרגת ההתבודדות חיצונית - שפורשים להתבודדות חיצונית בבית השם להשיג התבודדות פנימית ומה שנמשך על ידה, זה מעורר קנאה אצל מי שנמצא בחוץ. אך כאשר האדם נוגע בהתבודדות הפנימית, מה שייך שם מושג של קנאה, אם הוא מקנא במישהו אחר הוא לא בהתבודדות הפנימית, ואם הוא בהתבודדות הפנימית הוא לא מקנא. התבודדות פנימית סותרת באופן המוחלט המוחלט למציאות של הקנאה. כל זמן שהאדם נמצא בחיצונית, יתכן שתהיה השתוות מה בין בני האדם בהתבודדות החיצונית. אבל ככל שבוקעים יותר ויותר פנימה, עד המקום האמיתי והשלם, לא שייך כלל שתהיה שם מציאות של קנאה.

לכן, כל מה שנאמר כאן מושג של קנאה בהתבודדות, זהו שלב משלבי ההגעה פנימה, אך כאשר מגיעים פנימה, בהכרח שהקנאה תהיה מופשטת. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא- מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

בראשית (כד, ה) - ויאמר אליו העבד, אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי ג'ו'. אבה, אב-ה. ובפרטות קאי על אברהם. אברהם, אבה-רם. וז"ש (ילק"ש, חיי שרה, רמז קז, ד"ה ואשביעך) ה"ד כנען בידו מאזני מרמה. כנען זה אליעזר, בידו מאזני מרמה, שהיה יושב ומשקל בתו אם ראויה אם אינה ראויה, וכו', אולי לא תאבה האשה ללכת וג'ו', אתן לו בתי, א"ל אתה ארור ובני ברוך, ואין ארור מדבק בברוך. והבן שרצה אליעזר להתדבק ב"אב", באברהם, ויצחק. וזהו תאבה לשון אב להתדבק באב כנ"ל. וז"ש לו אמר אין ארור מתדבק בברוך, וביאורו, אב, ר"ת ארור-ברוך. ואצל אב הארור נהפך לברוך, משא"כ אליעזר עבד, והיינו במקום אב - נעשה עב, עבד. כי מאב נעשה אבד ונתהפך מאבד לעבד. וזהו גופא שנקרא ארור, והיינו שהאל"ף נתאררה והפכה לעי"ן.

ועיין פענח רזא (חיי שרה ד"ה אלי) וז"ל, פרש"י אלי כתיב וכו', ותימה א"כ היה ראוי להיות חסר בתוך דברי אליעזר לאברהם, לא במקום הזה שחזר לסדר הדברים לפניהם, עי"ש. ונראה דהנה כאשר בא ללבן כתיב (שם, כד, לא) בא ברוך ה'. ואמרו (ב"ר, שם, ס) אמר ר' יוסי בן דוסה, כנען הוא אליעזר, ועי"ש ששירת את הצדיק באמונה יצא מכלל ארור לכלל ברוך, שנאמר ויאמר בא ברוך ה'. ועוד אמרו (פסיקתא זוטרתא, שם, כד, לא) שהיה קלסתר פניו דומה לאברהם, לכך אמר ברוך ה'. ולכאורה אז נעשה כן.

ועיין שפתי חכמים (שם, כד, לט, אות ש) וי"ל (על שאלת הפענח רזא הנ"ל) כשאמר לו לבן בוא ברוך ה', אמר אליעזר, מעכשיו אני ברוך ושמה יקח יצחק את בתי, ולכן חסר באחרונה למידרש הכי ולא בראשונה, כי עדיין לא היה ברוך, עכ"ל. ולהנ"ל ביאורו, כי כאשר נהפך מארור לברוך, נעשה קלסתר פניו דומה לאברהם, ונעשה מעין "אב", מעין אברהם. ולכך אמר אולי לא תאבה, אלי-תאבה. והיינו שנעשה אב-אבה, כנ"ל.

והנה אמרו (קידושין, סא, ע"ב) אם לא תאבה האשה ל"ל, איצטריך, סלקא דעתך אמינא היכא דניחא להו לדידהו ולא ניחא לה לדידה נייתי בעל כרחא, קמ"ל. וא"כ תאבה האשה, רצון האשה, רבקה. והעומק, שאיכא אבות ואיכא אמהות. ותאבה האשה היינו שהאשה, האמהות תאותם ואתבם להכלל ב"אב", וזהו תאבה האשה.

ובדרך רמז, רבה גימט' ח', מדרגתו של יצחק, כנודע. יצחק, יצק-ח. וזהו תאבה של רבקה ליצחק. ויש אבה, בחינת אברהם כנ"ל, אבה-רם. וזהו אבה, אב-ה, שנתווסף לו אות ה' ומכח כך נעשה אב, כי אברם אינו מוליד, אברהם מוליד.

(שמות, י, כז) ויחזק ה' את לב פרעה ולא אבה לשלחם. ועיין הכתב וקבלה (כי תצא, כה, ז) וז"ל, ההבדל בין מאן ובין לא אבה יבמי, כתב רש"י, לשון אבה יאמר על תכונת הרצון כשהוא בהכרעה שוה לעומת החיוב והסתירה בלתי נוטה לאחד יותר מחבירו (אונוויליג), ולשון מאן יאמר כשהרצון יותר מכריע אל שלילת הדבר מאל קיומו, והוא מלשון אין (פערניינונג). ועיין עוד בדבריו (בא, י, כז) וז"ל, עד הנה אמר

כביכול 'קדמה' לעולם, שהרי, "איסתכל באורייתא, ו[אח"כ]-ברא עלמא", והרי שההסתכלות 'קדמה' לבריאה, לא בערכין דזמן, אלא מצד התפיסה, ההבחנה, היחסיות של הדבר, היא 'קודמת' לתפיסה של ה'ברא עלמא'.

החיבור ל'איסתכל', הוא באותו מהלך - שהאדם יכול להתחבר לנקודה ש'למעלה' מן העלמא!! במעמד הר סיני בני ישראל 'ראו' את הקולות (יתרו כ, טו), ועומק הדברים של ראיית הקולות. מצד ה"ברא עלמא", הרי שהקול נשמע ואיננו נראה. 'ראיית' הקולות, עומק תקפו של נס, זה לא רק בתפיסה החיצונית שנעשה נס שאפשר לראות את הקולות, אלא ישנה כאן עליה לנקודה של 'שורש' הקול לפני ההתפשטות שלו מה"איסתכל"!

"איסתכל באורייתא וברא עלמא", והרי בכלל הנבראים כולם בעלמא נברא הקול, וכאשר ברא במהלך של "איסתכל", הרי הקול נתפס שמה בצורה של 'הסתכלות'. הקול כאשר הוא במהלך של הסתכלות, וכאשר המקבלים זכים להתחבר לשם, הרי שהם מתחברים ל"ראים את הקולות", זהו כביכול ה'שורש' של הקול לפני ה"ברא עלמא", שזהו ענין התגלות 'מתן' תורה.

הכח של 'מתן' תורה, הוא במהלך פנימי של 'יורד ה' על הר סיני' (שם יט, כ) - התחברות ל'נותן' התורה עצמו, ולא רק ל'התלבשות' של כל המעמד כולו! אלא שכל האופנים של המעמד, הם ביטויים, הם שבילים 'איך' לשתק את כוחות הנברא ולתת לו 'דרך' להכנס לתפיסה היותר פנימית שנמצאת (ע' בראשית ס"ה אות ו'), עד - 'קרע את כל הרקיעים והראה להם שאין עוד מלבדו' (רש"י ואתחנן ד, לה)!!!... זו התפיסה הפנימית שמתגלה במהלך דפנימיות דמתן תורה!

U וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד". אומר רש"י הקדוש: "מתוך חיבתו לפניו מונה אותן כל שעה, כשיצאו ממצרים - מנאן, כשנפלו בעגל - מנאן לידע מנין הנותרים, וכשבא להשרות שכינתו עליהן - מנאן". והרי כידוע, שהמנין יוצר נגף, אשר על כן צריך לקחת כופר בשביל שלא יהיה נגף (כי תשא ל, יב).

עומק הדברים. חז"ל אומרים על קרבן דראש חדש (חולין ס ע"ב), "אמר הקב"ה: הביאו עלי כפרה שמועטתי את הירח" - כי אין "שני מלכים משתמשים בכתר אחד!!" אבל באמת - "והיה אור הלבנה כאור החמה" (ישעיהו ל, כו).

וביאור הדברים: מצד ה'אין', מצד ה'אין' - שני מלכים 'כן' משמשים בכתר אחד. אבל מצד ה'התפשטות' דנותן ומקבל שאין אחדות גמורה של הדוכרא והנוקבא - הרי ש'אין' שני מלכים משמשים בכתר אחד.

ולענינו, המנין מביא נגף וצריך להביא כופר. המנין שמביא נגף, הוא מחמת 'התיחדות' הכנסת ישראל מנגד לשאר האומות!

כאשר כל הנשמות כולן היו גנוזות באדם הראשון - לא היתה עדיין 'התחלקות', ושם לא היה מהלך של מנין, כי אדם היה 'אחד', ו'אחד' איננו נמנה. הריבוי, ההתפרטות, היא זו שהולידה מציאות של מנין, כי נעשו 'סוגים' של שורשים לנשמות, שיש נשמות מהבל, ויש נשמות מקין, ומכאן הגיע כל מהלך ההתפרטות: ששורש נשמת משה - בהבל, שהוא שורש נשמתן של ישראל, מה שאין כן מצד קין, באופן כללי - הוא שורש נשמות של קו הדיון, של האומות. (ומה שיש דין בחסד, זוהי בחינת קין שבהבל).

מצד 'שורש' הדבר - אין מהלך שצריך להביא 'כפרה', אין מהלך של 'כופר נפש', כי אין מהלך של 'מנין'!

גלות מצרים, היא תיקון של החטא הקדמון, ולכן, "כשיצאו ממצרים - מנאן".

במדבר | ה-ס

אל מכסה עור תחש. מכסה, מכ-סה. שם הוי"ה נכתב הוי"ה ונקרא אדנו"ת, גימט' ס"ה. והרי שיש ב' מיני אדנו"ת. א. שם אדנו"ת ממש. ב. שם הוי"ה הנקרא אדנו"ת. ובשם זה הוסד כל הנבראים, הוסד, דו-סה.

וזמן עיקר תחילת הבריאה, בר"ה, זה היום תחילת מעשיך, בכסה ליום חגיגו. כסה, כ-סה. וממשיך הארה זו ביוה"כ, יום סליחה, סה-לחי. וממשיך בחג הסוכות. סוכה, כו-סה, כו-הוי"ה, סה-אדנות, כנודע. ושהסוכה מחסה מזרם ומטר. מחסה, מח-סה. ומתגלה בארבעת המינים הנטלים בסוכות בכלל, ובהדס בפרט, ד-הס. ומתגלה בניסוך היין בכל השנה, ובפרט בחג הסוכות בניסוך המים. נסכה, נך-סה. ונמשך הארת סליחה זו עד פורים, בחינת יום הכיפורים כפורים. ונגלה באסתר הנקראת הדסה, הד-סה. ושורש הארה זו בחג הסוכות, הנקרא חג האסיף, בחינת יוסף, שפעמים נקרא יהוסף, עדות ביהוסף. הס-יוף. ונמשך הארה זו לחג המצות, במצות הסבה. הס-בה. וממשיך, באכילת מרור, חסה, ח-סה. והוא הגאולה ממצרים שכתוב בה (שמות, י, כו) שלא תשאר בה פרסה, פר-סה. והיינו שנגאל שם אדנו"ת ממצרים. וממשיך ב"וספרתם לכם ממחרת השבת וגו'", ספירה, פרי-סה. ובמ"ת נתעלה שם אדנו"ת ונכלל בהוי"ה. ותחלתו בסנה, נ-סה.

אולם מצד הקלקול נעשה הסתרה לשם אדנו"ת. בחינת בונה עולמות ומחריבן. סתירה, תיר-סה. וכל זאת כנודע לצורך נסיון לבחור בין טוב לרע. נסה, נ-סה. ואזי הניסיון האם ח"ו דבק ברע, ואזי הורס ומחריב את העולם, כמ"ש חז"ל, תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, בחינת הרס, ר-סה. או שהולך בדרך המלך, דרך היושר, בחינת מסלה, מל-סה, בחינת סולו סולו פנו דרך הסירו מכשול מדרך עמי. אולם אם ח"ו דבק ברע נעשה סופה, פו-סה, פו-אלקים, סה-אדנו"ת, ששולט הדין של אלקים על אדנו"ת. ונעשה סערה, רע-סה. ואזי הוא בבחינת יש נספה בלא עת. ספה, פ-סה.

והנה עיקר שלמות עילוי ס-ה, במ"ת, שאילו זכו אזי דבקו שם במדרגת "סלה", ל-סה, כמ"ש חז"ל, נצח סלה ועד, אין להם הפסק עולמית (עירובין, נד, ע"א). ושם נאמר (דברים, ד, לד) או "הנסה" אלקים לבוא לקחת לו מקרב גוי. נסה, נ-סה, כנ"ל. ועל התורה נאמר (משלי, ג, יד) כי טוב סחרה מסחר כסף. סחרה, חר-סה. ושם היה הקב"ה בחינת חתן, וישראל בחינת כלה, שעליה נאמר (שה"ש, ז, ג) סוגה בשושנים. סוגה, גו-סה. בחינת נתעלסה באהבים (משלי, ז, יח) נתעלסה, נתעל-סה.

אולם בקלקול של עגל מסכה, מך-סה, נעשה מדרגת ס-ה, מך. ומשה שלא היה בחטא העגל, כתיב ביה (שמות, לד, לג) ויתן על פניו מסוה, מו-סה.

ושלמות הארת ס"ה, שם אדנות נגלה בא"י, שבה נגלה אדון כל הארץ. אולם מכח חטא המרגלים לא זכו לכך בשלמות, וכמ"ש (במדבר, יג, ל) ויהס כלב את העם. הס - לשון שתיקה, ולשון הסתה, כמ"ש (סוטה, לה, ע"א) אמר רבה שהסיתן בדברים. ולעת"ל יתוקן בחינת סלה, כנ"ל.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: הסר, נסה, הרס, כסה, נסכה, ספה, אסרה, סתירה, הוסד, יהוסף, נסה, מסלה, סאסאה, סוכה, סופה, סערה, גרסה, הדס, הדסה, הסך, הסגיר, היסה, הסתיר, העמיס, פרסה, חסידה, מסכה, חסה, סחורה, ספרה, סורה, סככה, ספדה, חסרה, משסה, מסוה, סלה, מחסה, נתעלסה, סוגה, סוללה, סוללה, סלסלה, סמכה, סנה, סליחה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

לשון מיאון, מאן לשלחם (לעיל, ז) מאין אתה לשלחם (לעיל, ט) עד מתי מאנת (לעיל י). כי בתחלה היה רצון פרעה יותר מכריע אל שלית השלוה, ולכן אמר לשון מיאון, אמנם כעת אחר שנתווספו מכאוביו בא אל תכונת הרצון בהכרעה שוה לעומת החיוב והשלילה, בלתי נוטה לאחד יותר מלחברו, לכך אמר לשון לא אבה, עכ"ל.

וזהו בחינת אבה, אב-ה. אב לשון רצון, והיינו שהרצון א-ב, כלומר שני דברים שקולים כאחד, בבחינת מכדי שקולים הם ויבואו שניהם. ובמכילתא דר"י (בשלח, א, ד"ה וחזקתי) איתא, וחזקתי את לב פרעה, שהיה לבו "חלוק" אם לרדוף אם לא לרדוף.

והיינו שכל בחירה נצרך ב' צדדים שקולים. וכאשר שקול בוחר מה שבוחר. אולם אצל פרעה מתוך המכות נעשה שקול כנ"ל, אולם הכביד ה' את לבו שלא היה מסוגל לבחור בצד אחד אלא כל כולו היה "לא אבה", ספק שקול בלתי ניתן להכרעה.

ובאמת בדברי רבותינו מצינו כמה ביאורים מה גדר הכבדת לבו של פרעה שלכאורה יש בו סילוק הבחירה.

הרמב"ם כתב (עיין שמונה פרקים, פ"ה. והלכות תשובה, פ"ו, ה"ג), שהבא להיטמא פותחין לו, וסייעו הקב"ה. ועיין תפארת יונתן (שמות, יד, ג). ועיין מלבי"ם (שמות, ג, יט) וז"ל, אין פירשו ששלל הבחירה שלו, רק שלא הרגיש בצער המכות, ומה שלא הניחם ללכת היה מרוע בחירתו, לא ע"י ה', עכ"ל. ומעין כך איתא בספר העיקרים (מאמר ד, פרק כה). ושורש דבריו ברמב"ם (הלכות תשובה, פ"ו, ה"ג). ועיין ישמח משה (וארא). ועיין משך חכמה (שמות, ו, כט) וז"ל, פרעה מלך מצרים, ולב מלכים ושירים ביד ה', שמלכים אינם בעלי בחירה, עכ"ל. וכן איתא בעץ הדעת טוב (בשלח). ועיין אברבנאל (שמות, יד, א) וז"ל, וחזקתי את לב פרעה, כי השי"ת לא יסיר הבחירה מבנ"א, אבל יסבב סיבות באופן יתחזק לבו, עכ"ל. ועיין רוח חיים (אבות, פ"ג, מ"ז) וז"ל, אם האדם מרבה ח"ו לפשוט פשע רב, אז יענש עונש גדול מכל העונשים שנוטלים ממנו הבחירה ולא יוכל עוד לשוב כמו פרעה ודוגמתו, עכ"ל. ושורש דבריו ברמב"ן (שמות, ז, ג), עיי"ש (ועיין דרשות מהרי"ט, וארא, ד"א). ומעין כך בעקידת יצחק (שער לו, הערה א'). ובביאור ענין זה, עיין פחד יצחק (פסח, מאמר מב). ועיין שם משמואל (בשלח, תרע"ז). ועיין עוד שם (וירא, תרע"ו) משם אביו, וז"ל, שניתן לו חוזק הלב, והוא מתנה טוב מאד, אך פרעה ברוע בחירתו השתמש במתנה לרעה ולקח את חוזק הלב לסרב נגד השי"ת. ■

אור א"ס

היו אלא בני שניים (מנשה מלשון שני). אפרים קו אמצע, שילוש. מנשה, ב' קצוות.

ועיין פענח רזא (שם), ולכך מ"ם סתומה של שלשים רבתי, לרמוז על מ"ם סתומה שבאמצע תיבה למרבה המשרה, להורות שבזה יבטח שגם לעתיד יגדל ככל מה שרמז יעקב בזה וכו', עיי"ש. ועיין משכני עליון (הקדמה) ולמה נקרא אולם, מפני שהמאורות האלה ברוב חיבורם ויחודם בכל אחד מהם, נראו שלשתם כאחד, ומניינם עולה למנין אולם. ג"פ הוי"ה עולה אולם. גימט' לחם כנודע, ועיי"ש עוד, וז"ל, כי האולם הזה הוא הלחם הקדוש הניתן לכל ישראל ויוצא דרך השערים החוצה. ועיין שם, סוד שלשה אולמי עזרת ישראל. ועיי"ש, כי לא הגיע הלחם הוא האולם רק ג' מדרגות, ההיכל ושתי חצירות.

שערות

לשון שער - פתח. בחינת שער האולם. ועיין רמח"ל משכני עליון (הקדמה) ובהתגבר המאורות העליונים פותחי השער, הראו כחם והדרם מן השער עצמו, ושם נתרחבו חוצה לו. ונראה שם בנין רחב מפואר מאד, ונקרא "אולם שער", כי עצמו העושה את השער ויוצא ממנו החוצה. עיין יחזקאל (מ, ז), ועוד.

אזן

סוד אות ה' כנודע. עיין משכני עליון (הקדמה) וחומת האולם בסוד הה"א. ועיי"ש, בחומת החצר נראו כמו אולמות, והם בית קיבול אל האור המתפשט מבית לחצר וכו', ונמצאו כל האולמות האלה בסוד ההי"ן, כי כל מקום דירה הוא כך.

חוטם

סוד אות ו' וא"ו, כנודע. עיין משכני עליון (הקדמה) ממלכות ההיכל עד חומת האולם נראו מאורות גדולים כמו קורות המחזיקות את החומות להעמידם על תלם. וכל קורה היא וי"ו, ויוצאה מהוי"ו העליונה שבשם הקדוש ב"ה.

ועוד. אמרו (יומא, מד, ע"א) פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת ההקטרה. ועיין מגן דוד (אות כ) כי בהריחם ריח הקטורת יודעים שהוא זמן היחוד ובורחים להם, וע"ז באה המצוה לפרוש מבין האולם ולמזבח בשעת הקטורת, לפי שהוא דבר שבצנעא.

פה

סוד אות ד'. ועיין משכני עליון (הקדמה) וד' מאורות יוצאים מזוי השכינה התחתונה, ועומדים באולם, שנים למזרח, ושנים למערב, ונתפשטו שם כמו ד' שולחנות, וכו', ואלו ד' אותיות של אדני"י.

ועוד. מלשון אלה שאינו מדבר, כמ"ש (שמות, ד, יא) מי ישום אלה. ושם (טו, יא) מי כמכה באלם ה'. וכתוב (תהלים, לח, יד) וכאלם לא

רוחב האולם י"א. עיין משכני עליון בהרחבה. סוד י"א נודע, אור א"ס וי"ס. שנופל ח"ו לי"א ארורים. ובעומק סוד אולם לשון אלה (עיין ערך קטן פה), למעלה מן הדיבור. קודם שנברא העולם, שאז היה אור א"ס לבדו.

צמצום

תולדתו חלל. ופעם ראשונה שכתוב בתורה אולם הוא בבראשית (כח, יט), ואולם לזו שם העיר לראשונה. ואמרו (ב"ר, סט, ח) ר' אלעזר בשם ר' פנחס בר חמא אמר, לזו היה עומד על פתחה של מערה, והוא לזו "חלול", והיו נכנסין דרך הלזו למערה, ודרך המערה לעיר. והיינו אולם, אלה, היפוך אותיות מלא. והיפך מלא חלל.

ואמרו (ב"מ, מט, ע"א) אמר רב פיי אמר לי רבינא, לדידי א"ל ההוא מרבנן ורב טבות שמייה, ואמרי לה רב שמואל בר נוטרא שמייה, דאי הוו יהבי ליה כלל חללא דעלמא לא הוי קא משני בדבוריה. וזהו סוד חלל של לזו, בחינת חללו של אולם. עיין ערך קטן תפארת.

ועוד. צמצום - מיעוט. ועיין אבן עזרא (תהלים, עג, ד) מלת אולם שהיא מלת וכו' כמו לכן, אכן, רק, אך, בלתי, זולתי, למען, בעבור.

קו

אמרו (יומא, עז, ע"ב) אמר רבי פנחס משום רב הונא צפוראה, מעיין היוצא מבית קה"ק, בתחלה דומה לקרני חגבים, כיוון שהגיע לפתח היכל נעשה כחוט של שתי, כיוון שהגיע לאולם נעשה כ"חוט" של ערב. וסוד הקו, סוד חוט, כנודע.

עיגולים

סוד עגלה ערופה. ואמרו (יומא, כג, ע"א) ת"ר, מעשה בשני כהנים שהיו שניהם שוין ורצין ועולין בכבש, קדם אחד לתוך ד' אמות של חבירו, נטל סכין ותקע בלבו, עמד ר' צדוק על מעלות ה"אולם" ואמר, אחינו בית ישראל שמעו, הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה ויצאו זקניך ושפטוך, אנו על מי להביא עגלה ערופה, על העיר או על העזרות, געו כל העם בבכיה. ולכך דייקא רמזו על עיר לזו שבה נאמר פעם ראשונה בתורה לשון אולם, ואולם לזו שם העיר לראשונה (בראשית, כח, יט) דייקא, בפרק עגלה ערופה, בסוטה.

יושר

ג' קווים, סוד השילוש. ואמרו (שכל טוב, ויחי, נ, כג) גם בני מכיר בן מנשה יולדו על ברכי יוסף, שהיה להם אב לברית שנימולו על ברכיו. וזהו שאמר הכתוב (בראשית, מח, יט) ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו, שהיו קודם להתגדל בני "שלשים" לאפרים בחיי יוסף, ולמנשה לא

אבא

עיין קהלת יעקב (ערך אולם) אולם שבעזרה הוא בחינת חכמה, הרמ"ז, שמות דף ד'. כאולם ודביר, הן אבא ואמא. ונראה לי שאולם הוא בחינת אבא שנקרא אל נהירו דחכמתא עילאה, ויש בו שם ע"ב שהמילוי שלו הוא מ"ו, הרי אולם, אל-מו. גם אולם בגימט' שם ע"ב עם ארבע אותיות הפשוטים והכולל. ועיין אמת ליעקב (מערכת הבי"ת אות רכ"ה). ובעומק יש כמה בחינות של אולם, בית ראשון, שני, שלישי, ועוד, ודו"ק.

אמא

סוד רוחב, בחינת רחבה מני ים כנודע. סוד מדרגה שמינית. ועיין משכני עליון (הקדמה) וההוי"ה והאהי"ה עשו שמונה אמות (כנגד ח' אותיות) לרוחב האולם. ואליהם נתחברו שני העמודים אשר כבר ידעת מהותם ומדותם. ועובי העמודים שני אמות וכו'. ועי"ש עוד, מעלות עולות מעזרת נשים לעזרת ישראל, ומעלות החצר החיצונה העולות אל הפנימית הם שמונה לכל, ונמצא להם מקום מן האולם עד הפתח כל משך חדרי השער. ושם, ולחצר הפנימית נמצאו ל"ב מעלות (עיין ערך קטן בינה) עולות אל האולם. אולם, אם-לו.

ד"א

עיין יחזקאל (מ, פרק נ'). ומשכני עליון (פ"א). כתלו של אולם שש, בחינת ז"א, ו"ק. וכן ששה תאים יוצאים אצל הפתח מבחוץ, ג' מצד זה וג' מצד זה, ומשוכים מכנגד האולם אמה אחת. משכני עליון (פ"א).

ועוד. עיין סודי רזיא (אות ס) והבית ששים אמה ארכו (מלכים, א, ב), וכשתקח כ' אמה לדביר, ישארו מ' אמה להיכל. והאולם כ' אמה כמנין סמ"ך, יבוא סמך על סמ"ך, בן אדם כתוב לך את עצם היום הזה סמ"ך מלך בבל על ירושלים (יחזקאל כד), לכך אין סמ"ך במעשה בראשית עד הסובב (בראשית, ב, יא), רמז לנוכדדרצר שיעשה צלם ס' אמות ארכו, ומלכות בבל סוב"ב שנה. ועוד המזבח ס' אמות יכול לעשותו וכו', עי"ש. ובין האולם למזבח לא מינכרא. עיין ערך קטן תפארת.

נוק'

סוד בית. וכתוב (מלכים, א, ז, יב) ולאולם הבית. ועיין אבן עזרא (תהלים, עג, ד) דר בבית נכבד שיש לו אולם כמו האולם של בית השם.

ועוד. עיין רש"י (יחזקאל, מ, ט) וימד את אולם השער ח' אמות, משך בליטתו לתוך עזרת נשים. ועיין משכני עליון סוד מקום אולם עזרת נשים.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלוך זה - להארות, הערות, והוספות:

rav@bilvavi.net

יפתח פיו. ומצד התיקון פורתא כתיב (משלי, לא, ח) פתח פיך לאלם. וכמ"ש (כתובות, לו, ע"א. גיטין ל"ז, ע"ב) כגון זו פתח פיך לאלם. ויתר על כן תיקון שלם יותר, כתיב (ישעיה, לה, ו) אז ידלג כאיל פסח ותרן לשון אלם. וכתוב (יחזקאל, כב, כז) ביום ההוא יפתח פיך את הפליט ותדבר ולא תעלם. וטעם הדבר שנקרא אלם לשון אולם, כי פתחו של אולם רחב יותר מפתחו של היכל כמ"ש בעירובין (ב, ע"א), והיפך כך האלם, שפתחו סתום.

ובעומק כי פתח עניינו מקום חלל, ואלם אותיות מלא, והיינו שפיו מלא ולכך אינו מדבר, בבחינת ממלא פיו מים. והוא בחינת משה, שגמגם, גם-וגם. ע"י פרעה. פה-רע. שעליו כתיב (שמות, ט, טז) ואולם בעבור זאת העמדתיך בעבור הראתך את כחי, ולמען "ספר" שמי בכל הארץ. ובמכילתא (שם) ללמדך על פרעה שהוא בכור והוא נשתייר מכל הבכורות ועליו הכתוב אומר, ואולם בעבור זאת העמדתיך.

עינים - שבירה

שורש המיתה. ואמרו (שבת, לא, ע"ב) דרש רבא בר רב עולא, מאי דכתיב כי אין חרצובות למותם ובריא אולם, אמר הקב"ה, לא דיין לרשעים שאינן חרבין ועצבין מיום המיתה, אלא שלבם בריא להם כאולם. ועיין מעיל הקדש (על ע"ח הספד ל"ב, על לב העברי) וע"כ בין אולם למזבח יבכו הכהנים כהני ה' וכו'.

ועיין אדיר במרום (ח"ב, מאמר ביאור ז' מלכין) המלך יובב שסודו יבבא וכו', ובצרה מראה מלשון בצורה, והוא ענין (תהלים, עג, ד) כי אין חרצובות למותם ובריא אולם, וכו', וז"ש (ישעיה, לד, ז) וירדו ראמים עמם ופרים עם אבירים, בסוד ובריא אולם שזכרתי למעלה.

עתיק

א-ע מתחלף ונעשה מעתיק אתיק. ואלו הם האתיקים שהיו במקדש ובאולם. ועיין מצודות ציון (יחזקאל, מא, טז) והאתיקים: הם כעין עמודים מרובעים בולטים מחוץ לכותל רחבים מלמטה והולכים וכלים כלפי מעלה, ועפיות לחוזק. בחינת עתיק - תקיף.

אריך

י"ג תיקוני דיקנא, הארת א"א. בחינת מזלא, נוצר ונקה. אולם גימט' מזל. והיינו שנפתח בו שפע כפתחו של אולם. ולכך ביוה"כ שהוא הארת אריך, כנודע, איתא (יומא, סז, ע"א) ת"ר בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבחוץ, הלבין היו שמחים, וכו'. הלבין ע"י הארת אריך. ועיין משכני עליון (הקדמה) ובהתגבר המאורות הג' ברוב הדרם, נתפשטו שם ל"ג, כי בהם י"ב אותיות, ואחד יותר מפני האחד הכולל את כולם כאחד גם למעלה, וע"כ עשו אורך האולם י"ג אמות. ואמרו (כתובות, קו, ע"א) י"ג פרכות היו במקדש וכו', ואחד לפתחו של אולם.

נתינת התורה, וקבלת התורה

מנין, ואין מהלך של חטא, ואין צורך בכפרה!!!...

יא על הר סיני - המקום שעליו נתנה התורה, כמ"ש (שמות ג, יב) "תעבדון את האלקים על ההר הזה" - אמר הקב"ה למשה: "של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא" (שם ג, ה).

ידועים דברי הזוהר הקדוש (תיקון כ-כא' מח ע"ב), שבחינת הגוף היא בחינת נעל. אם כן "של נעליך מעל רגליך", זוהי בחינת - "פשוט גופך מעל נשמתך" (זוה"ק תיקון יב'!!)

והעומק של הדברים. מצד התפיסה החיצונית שיש התחלקות, הרי שהנשמה - היא אור ה'אחדות', והגוף - הוא שורש ה'התחלקות', וכאשר נגלה אור של אחדות, הרי שהנשמה מקבלת את האור, ואילו הגוף לא יכול לקבל אותו. ומצד התפיסה הזו נאמר - "פשוט גופך מעל נשמתך", בשביל להפיל באור האחדות שהגוף לא יהיה מסך המבדיל. כל זה מצד - עטיו של נחש, ובעומק יותר מצד שבירת המלכין קדמאין!

אבל אדם הראשון, מצד צורת היצירה של הקב"ה, הוא נברא בגוף 'אחד', לא רק אחדות בנשמה, אלא אחדות בגוף, ומצד האחדות בגוף, הרי שכביכול גופו גם כן היה זך לקבל אור של אחדות עילאה. ומצד כך, העבודה היא דייקא - התאחדות של 'נשמה וגוף', ולא פשוט 'גופך מעל נשמתך'!!

זהו עומק החילוק בין התפיסה דשית אלפי שנין, גזרת "ביום אכלך ממנו מות תמות" (בראשית ב, יז), לבין אור דתחיה, ששם העבודה דייקא - 'נשמה בגוף', לגלות את אור האחדות בגוף! והרי שמצד התפיסה הזו - הגוף נתאחד בנשמה (ע' בלבבי ח"ח פ"ו אות ט-י').

במעמד הר סיני כתוב (יתרו יט, טו) שהיה ציווי פרישה מן האשה, זהו מחמת - שהאור הפנימי לא ירד למהלך דגופין. אבל מצד התפיסה היותר עליונה, אילו זכו להכנס לארץ ישראל (ע' ואתחנן ס"ה אות ...), שהיא הנוקבא - היה מגיע התיקון הגמור, והרי שאין פרישה מן האשה אלא יש 'התאחדות' כמו קודם הנסירה!!

והרי שמצד תוקף האור הפנימי, שנמצא בגניזה במה שהקב"ה 'רצה לתת' את התורה לאומות ולא נתנה, שם - מונחת 'אחדות' הנשמות והגופין. כי מצד התפיסה הכללית, הרי שישראל - הם בחינה של נשמת העולם, והאומות - הן בחינה של גוף. נמצא, שמה שהאומות 'לא קבלו' את התורה, זהו מאותה תפיסה שישראל 'לא נכנסו' לארץ ישראל, ובעומק - זה חד.

והרי, שמצד ה'רצון לתת' לאומות - יש 'אחדות' בין ישראל לאומות, יש 'אחדות' בין הנשמה לגוף. אין מהלך של פרישות, אלא יש מהלך של התדבקות, של גילוי האלוקות בכל דבר ודבר!!

הרי, ש'שלמות' ההתחברות ל"מדבר סיני", היא התחברות מצד החיצוניות - ל"ירדה שנה לעולם", אבל מצד הפנימיות - לנקודת ה'אחדות' שאין בה שום מציאות של חילוק!!!... ■ מהארכיון - במדבר התשס"ה מופיעים בעלון זה בפעם הראשונה.

"כשנפלו בעגל" - זו עוד פעם נפילה לחטא הקדמון של אדם הראשון כידוע - עוד פעם "מנאן, לידע מנין הנותרים". "וכשבא להשרות שכינתו עליהן", שזו עדות לבאי עולם שכיפר להם על מעשה העגל (ע' רש"י פקודי לח, כא) - עוד פעם "מנאן". הכל כאן זהו במהלך דתיקון, מהלך דקלקול, ושוב מהלך דתיקון, אבל התיקון - הוא ביחס לקלקול.

מה שאין כן מצד 'עצמות' שורש אדם הראשון קודם החטא - אין מנין! וממילא אין צורך בכפרה... מצד נקודת 'התאחדות' הנשמות דישאל ואומות, שזה היה גנוז רק באדם הראשון, שמה - אין מהלך של מנין, ואין מהלך של כפרה, שם - משמשים בכתר אחד! זהו אותו מהלך שחווה, הנוקבא, לפני הנסירה היתה גנוזה באדם הראשון, כי אין מנין ואין התחלקות. מה שמצריך את המנין - זוהי נקודת ההתחלקות!!

א מעמד הר סיני הוא חזרה לנקודה של אדם הראשון קודם החטא, כמו שדרשו ז"ל (שמ"ר לב, א) "אני אמרתי אלקים אתם" (תהלים פב').

אבל 'אלקים' - הרי יש רק 'אחד'!! אלא, שכאשר במעמד הר סיני 'וירד ה' על הר סיני' ו'הקב"ה נגלה לבני ישראל, הרי שהוא נגלה אצלם במהלך של 'אחד', של אדם הראשון קודם החטא. אלא שבאומות עדיין לא נגלה הדבר במעמד הר סיני, אבל אצל בני ישראל נתגלה במעמד הר סיני שאין חילוק, שיש רק נברא 'אחד' (ע' בלבבי ח"ח פ"ה אות יב') - אדם הראשון קודם החטא, ובעומק יותר קודם הנסירה, זהו שורש ההתגלות, ומצד כך - 'לא ירדה שנה לעולם'!

ה"שנה שירדה לעולם", זהו מצד שה'מקבלים' לא קבלו את האור! שהרי אלו שקיבלו - הם ישראל, ואלו שלא קיבלו - הם האומות, והרי שמצד ה'מקבלים' נעשתה שנה בעולם. אבל מצד 'עצמיות' האור שנקלט בעומק נשמתן של ישראל - הרי לא ירדה שנה לעולם, ירדה אהבה ואחוה שלום ורעות. כל הבריאה כולה דממה בזמן שהקב"ה השמייע את קולו (תנחומא שמיני י'), "ארץ יראה ושקטה" (תהלים עו'), מחד 'יראה' ומאידך 'שקטה'. מצד ה'פנימיות' - זה שקטה! אבל מצד החיצוניות - יש קול רעש, קולות מים רבים... והרי שמצד כך יש 'אחדות פנימית' במעמד הר סיני, המעמד הר סיני הוא אותה נקודה שמתגלה בה האדם הראשון 'קודם' החטא ששם אין מנין!

ממילא, הרי שה'וידבר ה' אל משה במדבר סיני וגו' שאו את ראש כל עדת בני ישראל", המנין כאן הוא דוקא בהתיחסות למדבר 'סיני'. כלומר, אף שמצד החיצוניות צריך לתת כופר שלא יהיה נגף וכו', אבל כל דבר יש לו שורש של הארה. ה'התפשטות' שמונעת את הנגף - היא נתינת הכופר, נתינת הכפרה, אבל ה'שורש' שממנו המשכת היניקה שלא תהיה מציאות של נגף - זהו מאותה בחינה פנימית שאין שם תפיסה לנגף, שאין שמה נגיעה של נגף, כי יש שמה רק נברא 'אחד', אדם הראשון קודם החטא!!

ואף שבדואי שבמעמד הר סיני תוקף נקודת ההארה לא התפשטה לכל הגלדים, ולכן עדיין לא חזרו למצב טבעי של 'גוף אחד' כאדם הראשון קודם החטא, אבל 'שורש' ההארה - היא זו. אלא שה'כלים' לא הגיעו להתאחדות, אבל בנשמתם, בנקודה הפנימית, האלוקית שבנשמה - הם קבלו את זה בצורה של 'אחדות' של 'גוף אחד', ושמה - אין מהלך של

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

הצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

היכן הקושי בכניסה לעולם הפנימי היום

אלקי הנכר אשר בתככם" (בראשית לה' ב') שאמר יעקב אבינו ע"ה ואז "ונקומה ונעלה, בית-אל..." (בראשית לה' ג'), מי שרוצה לעלות לבית אל, צריך קודם לשבת ולהחליט האם הוא מוכן להסיר את אלוהי הנכר, בירור עמוק מאוד בנפש, להגיע לכלל החלטה ולהגיע לכלל מעשה, לחיות כמו יהודי!

ההחלטה הזו אם היא החלטת אמת וההוצאה שלה לפועל במעשה, היא כבר נותנת רוח טהרה גדול מאוד לנפש האדם, הרוח טהרה הזו, זה הכוח הראשון לפתוח את הלב והכוח לסיעתא דשמיא על מנת שהאדם יוכל להיכנס לחיי נפש פנימיים כדרכה של תורה, כל מי שחפץ באמת בחיים ולא רוצה להיות בבחינת מה שאמר אליהו "עד מתי אתם פסחים על שתי הסעפים אם ה' האל'קים לכו אחרי...". (מלכים א', יח כא), הוא מקבל החלטה ברורה לחיים להנהיג את עצמו ובני ביתו לחיות חיי תורה וקדושה, מכאן הוא צריך לחפש דרך איך להיכנס יותר פנימה ויותר פנימה בתוך נפשו, בתוך רוחו ולהגיע לנשמתו ולהגיע לבורא עולם.

כל הדברים שנאמרו הם רק הקדמה בלבד על מנת שנוכל להיכנס לעבודת נפש פנימית אמתית, במתן תורה הקב"ה נתן תורה לעם ישראל, הנשים לא קיבלו את התורה על מנת ללמוד הרי הן פטורות ממצוות תלמוד תורה, אבל את האור של התורה הן בוודאי קיבלו כמו כל הגברים, לקבל את אותו האור של התורה שניתן במתן תורה וחוזר וניעור בכל שנה ושנה, האדם צריך להכין את הכלי, את עצמו, שהוא יוכל לקבל את אותו אור של תורה, ההכנה לכך היא להיבדל ולהפריש את עצמו, מעין מה שהיה שלושת ימי הגבלה להיות מופרש מהחומר, האדם צריך לפרוש מן החומר עכשיו על מנת שאור התורה שיתגלה בעזרת ה' בחג מתן תורה יוכל להיכנס אליו ויוכל להיות קביעה וקיימא בנפשו שהוא יוכל להצטרף לדברים.

אני מאוד מקווה שיבינו שהדברים שנאמרו, הם ממקום של אמת פנימית נקיה, טהורה, בבחינת המקום הפנימי של הנפש שלא נטשטש ולא נתבלבל מהבלבולים שנמצאו בחוץ, זו לא דעה קיצונית, זוהי מציאות של חיי טהרה, חיי קדושה שגנוזים בפנימיות של כל יהודי ויהודי, רק צריך להוציא את זה מהכוח לפועל.

אני מאחל לכולם מעומק הלב שזוכה בסיעתא דשמיא לברר את חלקי נפשינו היהודים, לברר את החלקים של הגוי שנכנסו לתוכנו, להבדיל את הגוי מן היהודי שבתוכנו ולכוון את נפשנו שנוכל להיכנס לעומק נפשנו, לעומק רוחנו, לגילוי הנשמה הקדושה שמכוח כך נכיר

את בוראנו ונזכה לאור התורה שיקלט בתוכנו בשלמות, אמן! ■ מתוך

דרשה - שבועות 021 דרכי הפרדה מהגוים תשע"ג

ננסה עכשיו להבין את העולם הפנימי של האדם, איפה מונח רוב הקושי של בני אדם היום שמנסים להיכנס לעולם הפנימי שלהם, כיוון שצורת החיים היום כל כך מעורבת, כל כך מבולבלת כאשר יהודי מנסה להיכנס לתוך הנפש שלו, הנפש כל כך נעלמת, הנפש כל כך נסתרת, כל כך גנוזה בתוכו, לרוב הבלבולים שמונחים בחוץ שעל מנת להיכנס לעבודת נפש פנימית, הוא צריך קודם לנקות את הנפש מהאשפה החיצונית שממלאת את הנפש ואת הבית. נראה לאדם שהוא לא צריך לנקות שום דבר והוא רוצה לעבוד גם על הנפש בדרכי הגויים, החיצוניות גוי, הנפש עצמה רוצה לעבוד בדרכי הגוי, האם יש לו הווא אמינא שהוא יגיע לבורא עולם או לעומק נשמתו בדרך הזו??

כאשר האדם מברך בכל יום בבוקר "ברוך אתה ה'... שלא עשני גוי" למה הוא מכוון שלא עשני גוי? הרי למחצה, לשליש ולרביע גם הוא חי כמו גוי. אם האדם באמת רוצה להיכנס לנפשו, לעבודת ה' פנימית, לעבודת נפש פנימית על מנת להגיע למקומות הפנימיים של נפשו, לברר אותם ולתקן אותם, הוא חייב להסיר את כל הטומאה והמסכים שמונעים ממנו להיכנס פנימה!

אי אפשר לחיות גם את כל חיי העולם הזה עם כל צורת החיים של הדור האחרון, עם כל הטלפונים הסלולריים וכל המרכיבים של זה שמביאים את האדם לשאול תחתית ואחרי זה לבוא ולשאול רב שאלה, 'איך עובדים על עבודת נפש דקה פנימית?', קודם צריך להסיר את כל הטומאה מבחוץ!

זה ברור שיש הרבה אנשים שיאמרו שהדברים הללו הם קיצוניים, אבל מסתבר מאוד שגם שאברהם אבינו ע"ה היה חי, אנשים שחיו בדורו אמרו שמעולם לא פגשו אדם קיצוני כמוהו, אבל מי צדק שם...?

אין דרך בדור שלנו אפשרות של לא לחיות קיצוניות, למי שרוצה דרך אמת, כי העולם בשביל האמצע הוא כבר שאול תחתית, חייבים לבחור דרך קיצונית, שמתנתקת מחיי החומר של אומות העולם וחייה חיי קדושה ומכוח כך יכול להיכנס לתוך נפשו, לעמול, להתייגע ולהשיג. מי שמחפש את האמת בעומק נפשו מרגיש שמונחים בדברים שנאמרו אמת, אבל אדם שמחפש להמשיך את חייו, רק מנסה גם להשיג חיי נפש פנימיים, הוא מתעקש שמוזה ומזה אל תנח ידיך, והרי זה כשתי צרות זו לזו, אש ומים שלעולם לא יכולו להתחבר זה עם זה.

"הסרו את אל'קי הנכר אשר בתככם...ונקומה ונעלה בית-אל..."

כל אדם שבאמת רוצה ללמוד ולהיכנס לחיי הנפש, צריך לשבת ולעשות עם עצמו בירור, האם לפני שהוא נכנס לחיי נפש, "הסרו את

דע את שורשך

שאלה

יש חלק בידיעת בתורה שמעולם רציתי לברר ולידע בבהירות, והוא הסוגיא של שורשי הנשמות, שהוא נוגע לכל אחד מאיתנו ביותר בעבודתו הפנימית. על אף שאין לי ידיעה כל כך בענינים אלה, רוצה אני לדעת אם סיכום זה הוא נכון עיקר בשורשי הנשמות הם בג' קוין השורשיים שבבריאה, שהם אהבה (ימין-חסד-אברהם), יראה (שמאל-גבורה-יצחק) והנקודת האמצע ביניהן (תפארת-יעקב), ופעם שמעתי שגם במי ששורשו בנקודת הממוצע (תפארת) יש שני צדדים גופא, יש מי שנוטה למדת רחמים שהוא נוטה יותר לצד הימין-חסד, ויש מי שנוטה יותר מדת האמת, שהוא נוטה יותר לצד שמאל-גבורה. ומתוך מיעוט הבנה שלי נראה לי שיש עוד שורש נשמה כנגד הרגל הרביעי שבמרכבה שהוא דוד המלך שהוא כנגד היסוד העפר, לית ליה מגרמיה כלום, וזהו לכאורה קו רביעי.

וממה שהבנתי מתוך שיעורי הרב ומתוך השו"ת של הרב, באופן למעשה האדם יכול לידע שורשו ומהו עבודתו השורשית, ע"י לימוד הארבעה יסודות. וא"כ אם האדם מברר שעיקר יסודותו הוא מים, אז שורש הנשמה שלו הוא צד ימין-מדת החסד-אברהם, ומי שעיקר יסודו הוא עפר, אז השורש הנשמה שלו הוא במדת השפלות שהוא כנגד דוד המלך.

האם כל הנ"ל נכון, והאם אפשר להרב להוסיף כאן כללים או פרטים חשובים שצריך לידע בסוגיא הזו? וכמובן שזה סוגיא מאד מאד מרחיבה, ואם אין הרב יכול לכתוב את לי כל עיקרי הדברים בענין הזו, אם אפשר להרב לכתוב לי המראה מקומות שאני צריך לראות כדי לקבל את הידיעה ההיקפי של סוגיא זו. (האם מספיק ללמוד רק את שער הגלגולים של האריז"ל)?

ובנוסף לכך, ראיתי תשובת הרב (בנושא תפילה בקברי צדיקים) שהרב אמר שיש נשמות ששורן במקום, יש ששורשן בזמן, ויש ששורשן בנפש. ובקרוב אמר הרב (בהעלון על פ' שמיני) שיש ששרשו בכללות ויש ששורשו בפרטות. זה דבר שמרכיב עוד את סוגית שורשי הנשמות. האם הרב יכול להאריך קצת יותר באלו הגדרות, ומה המראה המקומות למושגים אלה?

תשובה

יש לעיין אף בספרי שורשי הנשמות של הרמ"ע מפאנו. ולשום סדר מומלץ ללמוד ספר שורשי הנשמות שליקט בספר תורת נתן. וכן בפירושו בני אהרן לשער הגלגולים. החלוקה של עש"ן כמעט לא נתבארה בדברי רבותינו ביחס לנפש, וזהו בחינת עש"ן דנפש.

לימוד תורה לשמה

שאלה

שלום כבוד הרב, מה פירוש תורה לשמה? אני בערך שמעתי מה זה אומר בערך אבל לא הבנתי מה העניין בכך? כלומר מדוע אומרים חז"ל שצריך ללמוד לשמה הכוונה לשמה הגמור שכביכול מבטל את עצמו? אפשר מקור ועוד האדם כן נברא לצורך עצמו "להטיב לבריותיו" כלשון הרמח"ל וה' לא צריך כלום והיכן זה כתוב כל העניין הזה?

איך מגיעים לזה?

מה בין דורות ראשונים אלינו? איך הייתה להם כזו מסירות נפש לתורה ולרצון השם שמעתי סיפורים שהיו מוכנים לאבד את העולם הזה והעולם הבא נראלי שמעתי על משה רבינו ואסתר המלכה העיקר שעם ישראל לא ינזק?

איך מגיעים לזה שיש לאדם כזו מסירות נפש?

(ובדרך אגב מה הכוונה לאבד את העולם הבא שלו)

תשובה

דברי אלו נתבארו בהרחבה בשיעורי נפש החיים שער ד', ובספר להב אש.

דרך המסירות נפש נתבארה בסדרת דע את תורתך - מסירות נפש.

איזון בין ספרים המושכים את הנפשי ללימוד גמ' בעיין

שאלה

לכבוד הרב שליט"א,

אין לי ישוב הדעת כראוי בזמנים אלו שאין איתנו יודע מתי הסוף של כל תהליך הזה ומתי סדר החיים יחזור לנורמלי ומכל הבשר רות הרעים שאנו שומעים על החולי ישראל בינינו, ובפרט בחו"ל שהמצב כאן גרוע עד מאד, וכן קשה מאד להיות כל היום עם כל המשפחה, ואפי' כשאני לומד גמ' בעיין עם החברותא ע"י הטלפון, ואני מרוכז בהסוגיא וגם אני מתענג בסוגיא, ליבי ומוחי נמצאים בבלבול ובדאגות ובעצבות על כל המצב. ומצאתי שהלימוד בספריים בעיני הגאולה מושכים את נפשי ומשיבים את נפשי, האם אני יכול ללמוד דברים אלו במקום גמ'?

ובקשור להנ"ל אמר הרב בהשו"ת אחר הדרשה השלישית על נושא הקורונה שבתקופה הזאת כל האדם צריך להגיע להיחודית שלו, והיינו ע"י לימוד ספרים שמושכים את נפשו. א"כ מה האיזון בין לימוד בספרים האהובים עלי (וכגון הספרים העוסקים בעניני הגאולה) ללימוד גפ"ת שהוא עיקר חובת ת"ת של כל יחיד. [אסרו חג פסח תש"פ]

שאלות ותשובות

את המקווה ולא יכול לטבול?
האם מספיק נטילת ידים 40?

תשובה

בשעת הדחק כהשתא יש להקל בזאת. ואם אפשר יטבול אף
במ' סאה שאובים.

ויתר על כן יעשה כדברי הרמב"ם הנודעים שפנימיות הטבילה
במימי הדעת. ויעסוק קודם לימודו מעט תחלה בסדר טהרות
שהוא בחינת טהרה - דעת, כמ"ש בבמה מדליקין, ודעת, זה סדר
טהרות. ויתר על כן אם יזכה שילמד תורה לשמה ויהא כמעין
הנובע כמ"ש באבות, ואזי טהרתו בבחינת מעיין המטהר.

וכן יקיים בעצמו מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר
את ישראל, מקוה ישראל ה'. שכולו טבול ומוקף באור א"ס
הסובב אותו.

חסור ריכוז בבהמ"ד

שאלה

יש לי בעיית ריכוז, שאני יושב ולומד בבהמ"ד ואף אני מרוכז
בהסוגיא שאני לומד, אבל על כל אדם אני רוצה להבחין בהם אם
יש בהן יראת שמים או קדושה. ומטעם זה אני מעדיף לישב לבד
בחדר שאין שם בני"א או עכ"פ בחדר שיש שם פחות בני"א. איך
אני יכול להיות יותר מרוכז ולא להסתכל על אחרים? שמעתי את
כל סדרת הריכוז ולא מצאתי את הבעיית שלי בתוך השיעורים, ועל
כל אני חושב שאין זה בעיית ריכוז אלא יש כאן שורש אחרת. מה
הרב מציע? יישר כחך להרב, ותודה רבה.

תשובה

יכולות להיות לכך כמה סיבות. אולם כפי הנראה הסיבה במקרה
זה מפני תפיסה רגשית חזקה, בלתי מאוזנת עם המוחין. שמעוררת
אהבה וקשר עם בני"א, ועי"ז האדם יוצא תדיר מתוך עצמותו לזר
לתו, ולכך רוצה להבחין את טבעם. ככל שהרגש יאוזן עם השכל
יהיה בס"ד אדם יותר פנימי, ופחות מתחבר לזולתו באופן בלתי
מאוזן, ועי"ז יתרכז יותר בחלקו.

בית מדרשו של מרן החזון איש

שאלה

לכבוד הרב, שליט"א, רציתי לשאול שאלה שקצת מטרידה אותי.
ישנו יסוד ידוע מבית מדרשו של מרן החזון איש והקהילות יעקב,
להיות נורמאלי - לא לעשות דברים משונים והמון זמן אני חוקר
בשאלה על מה זה נאמר וכי זה נאמר גם על אדם שדקדוקו
בהלכה עושה לאנשים רושם כי הוא משונה. אשמח מאוד לקבל
הבנה בדברים אלו

תשובה

יש לקבוע זמן קבוע ללמוד גמ' בעיון ולא לבטלו, בין אם התועלת
רבה יותר ובין פחות.
אולם אפשר לקבוע זמן מועט יותר מאשר הרגלו בסדר הרגיל.
וזמן זה ללמוד הנ"ל.
האיזון בפועל משתנה מנפש לנפש. אולם בצורה הפנימית שיקבל
חיות הן מזה והן מזה, באופן של נועם ורוגע עד כמה שניתן.

לא עליך המלאכה לגמור

שאלה

כבוד מורנו ורבנו שליט"א,

כאשר יש נושא רחב היקף או כתב תורני ארוך, גם אם יהיה
"פשוט" כמו סיפור או אגדה, אני מאבד את סבלנותי לקרוא את
כולו.

יתכן וזה מאחר ואינו שייך כעת לנקודה שבלבי ויתכן מסיבות
נוספות.

אפרש מעט את דבריי - למשל, כעת כשלומדים הלכות פסח, אני
מרגיש שפעמים רבות אני מאבד את סבלנותי לשבת זמן ויותר.
מסיבה זו אני אבין ואף אהיה בקי, אבל כמובן שבכך לא משיגים
איכות וזיכרון וחיות של הדברים.

אם יתנו לי לשמוע את אותן הלכות מבלי לקרוא, אספוג מכך
יותר חיות וגם אהיה מונח יותר טוב בחומר הנלמד, ופחות אאבד
את סבלנותי.
אשמח אם כת"ר יכוון אותנו.

תשובה

ראוי לחלק הדבר לחלקים קטנים, ולקבוע בכל זמן ללמוד חלק
קטן.

במקביל לשמוע שיעורים על אותן הלכות, כי ישנם בני"א שהק'
ליטה אצלם יותר תפיסתית ופחות חזותית, ולכך קל אצלם יותר
שמייעה מקריאה.

סיבת נוספת לכך כי בשעה שהאדם קורא - רואה, יוצא לחוץ,
לרעש החיצוני. אולם כאשר שומע נקלט הדבר אל תוכו ופחות
יוצא לחוץ, ופחות מתפזר.

ולכך פעמים ראוי לחזור בע"פ על מה שלמד, ותפסת מועט
תפסת, לחזור ולשנן יותר ויותר.

לימוד פנימיות התורה שאין מקוואות

שאלה

שלום לכבוד הרב, אברך שבן השאר היה לו קביעות בשבת וקצת
אחר חצות הלילה בלימוד פנימיות האם יכול להמשיך? כשסגרו

תשובה

ישראל קשורים בתורה בעצם, ולכך חשיב ת"ת. ובפרט אם לומד כן לצורך עבודת ה' וקיום רצונו ית"ש.

בהירות ודרך נכונה

שאלה

שלום לכבוד הרב שליט"א

מזל טוב מזל טוב על חתונת בנך! בעז"ה תהיה לכם רק נחת דקד'!

מהו הדרך הנכונה ומעשי שאפשר ליישם יום יום לבהירות בחיים, מה צריכים ללמוד ואיך לומדים את זה בצורה הנכונה והכי יועילה?

תשובה

תודה, בשמחות אצלכם.

ניתן לשמוע את שיעורי דע את תורתך - דרכי הלימוד, ששם נתבארו דברים אלו בהרחבה.

מקור רק ליונק מהתורה

שאלה

אמר הרב הרבה פעמים שיהודי צריך רק יונק ממקורות תורניים. מה המקור לזה?

ועם זה נאמר, הנושא בפרקי אבות אומר בבירור רבי אליעזר בן חסמא אומר קנין ופתחי נדה, הם היו גופי הלכות. תקופות וגמט-ריאות, פרפראות לחכמה

ואיך זה משתלב בתמונה?

בהחלט ישנם אלמנטים רבים של מתמטיקה וחוכמה שאנו נאספים ממקורות חילוניים. אומרים שהרב! אלאחנן וסרמן נהג לקרוא את כתבי הפילוסופיה של עמנואל קאנט בחדר האמבטיה.

תשובה

חכמת התורה הקדושה כולה טוב אין בה רע. כמ"ש חז"ל אין טוב אלא תורה, שנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו".

אולם שאר החוכמות, ז' החוכמות, כנגד ז' עמים, הם מעורבים טוב ורע, כי הם חוכמות נפולות. ולכך כל הלומד בהם מתערבת דעתו בטוב ורע, ונצרכת חכמה גדולה לברר את חלקי הטוב מן הרע.

דבר זה נמסר לחכמים גדולים וקדושים, שדעתם מזוככת ובהירה, ויסודי דרכי התורה נהירין אצלם, ולכך יש להם דעת אמת לראות מהו הטוב הגנוז בחוכמות אלו.

כן, וראוי להצניע אם אפשר. ואם אי אפשר, אם זה חשש איסור יעשהו ולא יחשוש למראה עין. ואם הוא מעשה חסידות, ע"ד כלל ראוי לפרוש.

אולם פעמים נצרך לאדם להרגיש שהוא נבדל מן הבריות וזה גופא תוקפו ואזי עושה דברים שונים מבנ"א.

זאת ועוד. פעמים האדם כבר מנותק נפשית, ואינו חש כלל למה שסביבותיו, ואזי גם אינו צריך לחוש. כל זאת באופן שניתוק זה נכון ומאוזן בנפשו.

לימוד כוחות הנפש בירור חלקו בתורה

שאלה

לכבוד מורנו הרב שליט"א

א. האם תשוקה להכרת כוחות הנפש יכולה לנבוע מכך שחלקו באוריתא הוא פנימיות התורה ובעומק נשמתו משתוקק לשורש החכמה.

ב.היאך יברר בעצמו שזה שורש תשוקתו ולא תשוקה טבעית בפרט שזו חכמה קרובה לעצמו וטבעי שיכסוף אליה.

ג.בקונטרס הצורך בלימוד והכרת הנפש הערה 51 נכתב שמ-קיימים מצות תלמוד תורה בלימוד כוחות הנפש האם היינו משום שבשורשו הוא חכמת הנסתר.

ד. והאם זה רק אם מודע לכך ולכאורה צריך גם שתהיה לו הבנה ותפיסה בסיסית בנסתר.

ה. האם אדם אמור לקבל הארה רוחנית מלימוד זה כמו בלימוד גמרא.

ו.לפי זה אמור להיות שגם בלימוד חכמת הטבע באופן הני"ל יחשב ללימוד תורה.

בהודאה ובברכה

תשובה

א. כן.

ב. יברר האם תענוגו מההשכלה הבהירה, או שתענוגו מהכרת עצמו.

ג. כן.

ד. אם יודע שזהו השורש חשיב מצוה, וק"ו אם יש לו הבנה ותפיסה בסיסית בנסתר.

ה. הארה רוחנית, אולם שונה מלימוד גמרא.

ו. חכמת הטבע אם יודע לקשרה לשורשה חשיב ת"ת, ואם לאו לאו, כי ירדה לחומר.

אולם חכמת נפש ישראל היא בבחינת זה ספר תולדות אדם, כי

נשא | ה-כ

והניף הכהן אותם תנופה. הנף, הפ-נ. הנה באדם יש בו פה, וכן במקום, כמ"ש (בראשית, ד, יא) האדמה אשר פצתה את פיה. וכן (במדבר, טז, ל) ופצתה האדמה את פיה. וכן בזמן, וראשית פסח, פה-סח, כנודע (פרע"ח, שער כא, ועוד). והוא כנגד פרעה, פה-רע. והגואל הוא משה בזכות פועה, פה-עו. ובזכות שפרה, שר-פה. ומכה אחרונה לפני מכת בכורות, מכת חשך ואפלה, אל-פה. וקדם לו דבר הנקרא בלשון הפסוק (וארא, ט, יד) "כל מגפתי", מגפה, גם-פה. ושורש היציאה מכת תפלה, כמ"ש (שמות, ב, כג) ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים. תפלה, תל-פה (ועיקרו מתגלה בביהמ"ק, כמ"ש (שהש"ר, ד, ו) תלפיות, תל שמתפללים בו כל פיות). ויצאו בחפזה, חז-פה. ונמשך בעומר המובא ביום מחרת לט"ו בניסן, הנקרא עמר התנופה (ויקרא, כג, יז) הנף, נ-פה. שהוא עשירית האיפה, אי-פה. וזש"כ שם עד ממחרת השבת השבעי תספרו (בפה) חמשים יום, נ-פה, כנ"ל. שאז כפה עליהם הר כגיגית. כפה, כ-פה. ונגלה בים סוף בבחינת ראתה שפחה על הים, שפחה, שח-פה. ונמשך בחג הסוכות, סכה, גימט' פ"ה.

ונמשך במועדים דרבנן, חנוכה, הדלקת נר, לראותם בלבד, בבחינת צופה ורואה. צפה, צ-פה. ונמשך בפורים, שמהותו "ונהפוך הוא", הפך, כ-פה. ונקרא פורים מלשון "הפרו תורתך". הפר, ר-פה.

והנה שורש קלקול הפה, בנחש, שדיבר לשה"ר. וע"י דיבורו אכלו מעץ הדעת טו"ר, והרע אינו נבלע באיברים ונעשה פסולת ואשפה בגופו של אדם ויוצא לחוץ. אשפה, אש-פה. ואילו זכה אדה"ר היה זוכה להדוף את אויביו מפניו, נחש. הדף, פה-ד. אולם לא זכה ונמשך אחריו, ונקנס ביום אכלך ממנו מות תמות, ואע"פ שעדיין חי תתק"ל שנה, היה בבחינת טריפה, טרי-פה. ולתקן טומאת מת זו, נצרך פרה אדומה, פרה, ר-פה.

ונמשך פגם מיתה זו כאשר פצתה האדמה לבלוע את דמו השפוך של הבל. פצה, צ-פה. וכן מתולדות חטא אדה"ר שהיה מושך בערלתו, כמ"ש בסנהדרין. והערלה "חרפה היא לנו". חרפה, חר-פה. ונמשך הדבר בדור הפלגה, גל-פה, שהיו שפה אחת. ש-פה. ועונשם שהפיצם ה' על כל הארץ. הפיץ, צי-פה. ומשורש אומות אלו יוצא ונתקן ומתברר הארת משיח. אולם חלק הפסולת נגלה בערפה, ער-פה, ששבה לאחוריה, משא"כ חלק התיקון נתקן אצל רות, שממנה יצא דוד, שורש משיח, מלשון משיח לפי תומו, שיחת פה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: פצה, שפה, פרעה, הפעם, איפה, אפה, אפיה, אפלה, אפעה, צפה, אשפה, חפזה, חרפה, הפך, הפיץ, מגפה, סופה, סעפיה, עשרה, עריפה, פניה, שפלה, תפלה, זלפה, הדף, יפה, הנפה, הפר, שפחה, תנופה, שריפה, השקיף, התחפש, פדה, הפיך, הפלה, הפריד, חלפה, חפרה, יהושפט, כפיה, נטפה, נספה, תקפה, משפחה, נטספה, נפילה, עיפה, ענפה, פועה, שפרה, פלטיה, פצה, פרה, פרסה, פשרה, רדפה, שפה, רצפה, חנפה, תפצה, חשופה, טרפה, ירפה, פנינה, צפונה, מפלה, מפנה, נטפה, נפשה, ערפה, פזורה, פחה, פטדה, פלטיה, פליטה, פלילה, פנימה, פרוצה, פרושה, פתיה, קפצה, צנפה, שלופה, שפוכה, הדף, הרפה, פלגה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אולם לרוב כלל בני האדם שאין דעת שלמה זו, דעתם מתע- רבת טוב ורע, בלומדם בחוכמות אלו. ולכך נצרך להם לינק רק ממקורות תורניים.

הדרך להגיע לתורה לשמה

שאלה

שלום הרב אני לומד אם חברותא כל יום בשעה קבועה. ולא מקבל מלגה משום מקום. (אנחנו לומדים במקום שקט) לכאורה קלפי חוץ זה נראה שיש כאן חלק ניכר שיש פה חלק בתורה לשמה. השאלה מה חסר בעבודה הפנימית והחיצונית כדי להגיע לתורה לשמה. ועל איזה חלקים צריך לעבוד כדי להגיע לתורה לשמה? תודה וישר כח על השיעורים והספרים שאנחנו רואים בהם תועלת גדולה.

תשובה

בחיצוניות זהו לשמה. אולם יתכן עדיין חלקים שלא לשמה, ונצרך לבדוק בעומק הנפש מה מניע את הנפש ללמוד. ובדרך כלל ישנם כמה מניעים, חלקם נקיים יותר, וחלקם פחות. כגון

א- הערכה וכבוד מהחברותא.

ב- לומד על מנת שיקראוני רבי, בעוה"ז או בעוה"ב.

ג- לומד על מנת לקבל שכר לעתיד לבוא.

ד- לומד על מנת לקבל סיפוק עצמי.

ה- לומד על מנת לקבל תענוג (וכבר דנו בכך רבותינו, ואכמ"ל).

אמונה ודביקות בחוש בבו"ע

שאלה

לכבוד הרב, שליט"א

א. כיון שהתכלית בכל המצוות ולימוד התורה הוא להביא לאמונה ודביקות בחוש בבו"ע, איך זה שרואים על אף שבדרך כלל הנקרא חרדי משתדל לקיים המצוות ובפרט בן תורה רציני הלומד בישיבה ובכולל, מ"מ מעשה יחידים הם [כמדומני] שמתקרבים להבו"ע ע"י המצוות והתורה. ולכל היותר היראי שמים עושים בודה מיוחדת חוץ מקיום המצוות ולימוד התורה לזכות לאמונה ולדביקות, כגון המתבאר בבלבבי ח"א וב', אבל התקרב ע"י המצוות והתורה עצמם כמעט שאין שומעים.

אבל אין מצוותיו ותורתו מביאים אותו לדיקות בה', מה הוא בעיני הקב"ה, הרי הוא מחסר כל עיקר תכלית המצוות, ולכאורה בבחינה מסויימת עושה מהם צחוק. ומה צריך להיות ההסתכלות של אדם אחר על אדם כזה. ומהו חלקו של אדם כזה לעולם הבא, הרי עשה מצוות גדולות ורבות ומצוה השקולה כנגד כל המצוות קיים בלי הרף, ולכאורה השכר המבואר בנפה"ח יש לו לרוב, אבל למעשה העיקר והתכלית חיסר. יש מושג אצל בני תורה שבעוה"ב לומדים תורה כל היום, וא"כ איש כזה לכאורה שייך לזה, אף שדיקות חסר לו.

ב. האם נכון הוא שהעיקר בלימוד התורה הוא ידיעת התורה. הנה בראשונים איתא כי תכלית הלימוד הוא להביא לידי מעשה [פיה"מ סנהדרין פ"י מ"א, מאירי שבת ט' שהתלמוד אינו אלא להביא לידי מעשה, תוס' הרא"ש מו"ק סוף ט.], ולפ"ז לכאורה פשוט שהעיקר הוא ידיעתה, דבלא"ה ל"ש לעשות עפ"י מה שלמד. וגם הב"ח הידוע שהרחיב כי כונתו ית' מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה, הרי דקדק בלשונו 'ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו וכו', וכן להלן הדגיש 'ואמר תורת אמת אשר נתתי במתנה שלא יהיו למדין ושוכחין וכו', מבואר לכאורה שהדיקות נעשה בעיקר ע"י זכרון התורה, ולא ע"י הלימוד והעמל בלבד. וכמ"ש בליקוטי תורה פי' קדושים עה"פ והדרת דמי שזכר לימודו הקב"ה שוכן בקרבו גם כשעוסק במילי דעלמא מאחר שהתורה חקוקה במח הזכרון שבנשמתו ועל לבו. לכאורה נראה מכ"ז שהעיקר הוא ידיעת התורה. והאם נכון ג"כ שבזה צריך להיות עיקר השקעת האדם בזכרון לימודו ע"י חזרות פעמים אין ספור.

ג. איפה רואים בתורה הענין של יכולת הלימוד ולהיות למדן ועמקן ואדם חושב, ואיפה רואים שזה מעיקר חלקי לימוד התורה. אה"נ שבלי יכולת הלימוד כלל לא יבין האדם את לימודו, אבל לכאורה זה רק היכי תמצא בעלמא, אבל איפה מצינו שזה נקודה חשובה כ"כ. ראיתי מושג זה בעיקר מהגרי"ס צוק"ל והגרי"ח צוק"ל ואילך, עד שנהפך היום לעיקר לחמן ועסקן של בני הישיבות.

ד. למה בכל הישיבות משקיעים כל הכחות בלימוד סוגיות שאינן נוגעות למעשה, וגם בכלולים הרבה מהם לומדים מסכתות שאינן נוגעות למעשה. הרי כ' הח"ח בהקדמתו למ"ב שעיקר לימוד האדם צריך להיות בלימוד המביא לידי מעשה וכ"נ מהראשונים כנ"ל. אה"נ שצריכים לדעת איך ללמוד ולהיות למדן, אבל למה משקיעים כ"כ הרבה שנים דוקא במסכתות וסוגיות שאינן נוגעות למעשה, ואפי' נוגעות למעשה אין לומדים אותם כלל באופן שמביא לידי מעשה.

ה. איך קי"ל בענין בטחון, האם יש לבטוח בה' על דבר מסויים

ב. כיון שהתכלית בכל המצוות ולימוד התורה הוא להביא לא-מונה ודיקות בחוש בבו"ע, למה זה שהמעכב קיום המצוות הוא חלק המעשה בלבד, וחלק הלב והמחשבה כמעט שאינו מעכב, חוץ מלמ"ד מצוות צריכות כונה שצריך רק כונה בתחלת המצוה לקיים המצוה. הרי לכאורה להיפך היה צריך להיות, שחלק הלב יהיה עיקר העיכוב וחלק המעשה לא יעכב כ"כ, דהא כמה אדם מת-קרב להבו"ע ע"י מצוות תפלין למשל לכאורה לא ישתנה כ"כ אם חסר קצת שחרות ברצועותיו, או כגון אם ציציותיו לא נעשו לשמה או שחיסר שמיעת אות אחת במקרא מגילה מ"מ לכאורה יתקרב לבו"ע באותו שיעור ע"י חלק הלב.

ג. אני עובד על אמונה הפשוטה שיש בורא עולם כמעט ארבעה חדשים ואני עדיין אוחז באפס, אולי יועיל הרב לחזק אותי, ואולי יש עצות למהר קנין האמונה. ידעתי שלקנות קנין אמיתי לוקח הרבה זמן, אבל למעשה קשה לי כשעדיין אחר כמעט ארבעה חדשים אני רואה שום שינוי בעצמי.

מהמחפש דרך העולה בית קל

תשובה

א. כי תורה מביאה לידי זהירות, זריזות, נקיות, וכו', כמ"ש בברייתא דר"פ בן יאיר. אולם זהו כקנין שנצרך לכוון לקנות ולהתאים עצמו לדבר. וכל שאינו מתכוון ומכוון עצמו לדבר אינו קונהו.

ב. הדבר נמשל לבנין רב קומות, שקודם נצרך קומה ראשונה, וזולתה א"א לבנות קומה שניה. כן המעשה קומה ראשונה, וע"ג נבנה הרגשה, השכלה, ועוד.

זאת ועוד. העולם שבו אנו נמצאים נקרא "עולם המעשה", ולכך כאן העיקר במעשה. אולם בעוה"ב ש"אין מעשה וחשבון וגו", שם אין המעשה עיקר. ובג"ע התחתון העיקר הוא ההרגשה. ובג"ע העליון העיקר הוא ההשכלה.

ג. יש לזהות בנפש איזה "ניצוץ" של אמונה מאיר ולו במועט ולא לחוש שאוחז ב"אפס", ומתוך ניצוץ זה לעבוד ולהרחיבו. כי לעולם יותר קל להרחיב את הקיים מאשר להתחיל מהתחלה.

לימוד התורה

שאלה

לכבוד הרב שליט"א,

א. מי שמקיים כל המצוות ועמל בתורה, ונימא אפי' הוא ת"ח,

שאלות ותשובות

תשובה

ראשית יש לבכות לפניו ית"ש שיזמין לכם רב אמת.

לעת עתה ראוי להמשיך ללמוד, וראוי ללמוד ראשית פתחי שערים כולו לר' יצחק איזיק חבר. ואח"כ אוצרות חיים כולו, ואח"כ עץ חיים לפחות עם פירוש הלשם שנותן בירור שיטתי של "מהלך" בחכמת האמת.

לימוד בזמן פנוי

שאלה

לכבוד הרב שלום, תודה רבה על כל השיעורים, ספרים והעצות, יש לי שאלה בקשר ללימוד בזמן פנוי. לא זכיתי להיות אברך ש"תורתו היא אומנותו" ויש לי זמני נסיעה ברכב הפרטי שאני מרגיש שאולי אוכל לנצל בצורה יותר טובה. מדובר על מנימום של שעה וחצי ביום ולפעמים כמה שעות. השאלה היא מה הכי טוב לעשות בזמן הנהיגה

- 1 - כלום (ואז המחשבות משוטטות בכל העולם)
- 2 - התבודדות - לדבר / לשיר לקב"ה
- 3 - לשמוע למוזיקה ללא מילים
- 4 - לשמוע למוזיקה עם מילים
- 5 - לשמוע שיעור תורה
- 6 - לשנן תהילים - משניות
- 7 - לשנן דף גמרא (לא שאני יכול אבל האם זו אפשרות) אשמח מאד אם הרב יוכל לדרג לפי עדיפות.

בתודה מראש,
וברכה והצלחה בכל אשר תפנה.

תשובה

בודאי שראוי לנצל זמן זה, אולם מתוך זהירות יתירה של שמירה בדרכו על עצמו וזולתו.

צורת הניצול משתנה מנפש לנפש כפי צורכה, ויתר על כן לפי רמת הריכוז שניתן לו לפי נפשו תוך כדי נהיגה, כי לא כל הנפשות שוות בכך להתרכז תוך כדי נהיגה וגם לשמור על זהירות כראוי.

למה מצות ת"ת כנגד כולם

שאלה

לכבוד הרב שליט"א,

1. שאלתי את הרב לפני כמה שבועות [4243] דכיון שתכלית האדם בעולמו הוא להיות דבוק בה' באופן מוחשי למה מצות ת"ת

שיעשנו. למדתי אצל מי שהחזיק מאד בדיעה זו, ובאמת מבשרי ראיתי שלמעשה זה עובד שאם בוטחים בה' יעשנו. אבל האם נכון לעשות כן, או אולי יש רק לבטוח שכל מה שיעשה ה' הוא לטובתו.

תשובה

א. עושה את רצון ה' באופן חלקי. אולם אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו. בג"ע יזכה לעסוק בה כפי שעסק בה עתה. אולם לעוה"ב, רק החלק של הלשמה ישאר.

ב. בחיצוניות תלוי בידיעת התורה. בפנימיות, בעומק התקשרותו אליה. כלי ואור. אור בלא כלי אין לו התיישבות. כלי בלא אור, העיקר חסר.

ג. ב"ש מחדדי טפי, ולכך לעת"ל הלכה כמותם, כמ"ש האריז"ל.

ד. שורש הדבר מפני שהרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות. אולם לא תמיד הדבר נעשה באופן מדוקדק.

ה. סוגיא זו נתבארה בהרחבה בסדרת דע את בטחונך.

לימוד קבלה

שאלה

שלום לכבוד הרב.

אני אברך שב"ה לומד בעיון ובבקיאות תמידין כסדרן. בשנים האחרונות התקרבותי לאדם גדול תלמיד של גדולים אשר פתח בפני מעט את הדרך אל לימוד הסוד כלומר שלמדנו חלק משער ההקדמות ואח"כ דעת ותבונה (לא את כולו רק את הפרקים הראשונים, עד פרק י"ב לא כולל מוחין דקטנות) וכמובן עם באורים. חשוב לציין שלא למדנו כ"כ את ה"שימוש" בחכמה זו (חסידות, כוונות וכו') אלא חכמת האמת, כך הייתה דרכו של הרב.

כעת בעוונותינו הרב נפטר ואכמ"ל, ושאלתי היא מה המשך הדרך בלימוד הנ"ל האם לחפש עוד אדם גדול (לא נראה לי שדבר זה אפשרי כ"כ) או להמשיך לבד עם היסודות שלמדתי או אולי להשתמש בספרי עזר (שפע טל, תלמוד עשר הספירות וכדו') או שיעורים (כמו שיש לרב שליט"א) החשש שלי הוא א' שאין כאן הכוונה אישית וכידוע המקום לטעיות גדול מאד וב' שהשיעורים או הספרים הנ"ל על כל פנים ע"פ מה שראיתי אותם בחטף, הם חותרים לשיטה מסויימת, אם חסידות או כוונות, אבל איני יודע האם הם מבארים את חכמה זו ללא הלבשות (ודבר זה קצת מפריע לי בלימוד הראשוני, אח"כ כמובן שחיים עם הלימוד, בתפילה או בהנהגות החסידות). אני מקווה שהבהרתי את הספקות ומחכה לתשובת הרב. תודה רבה לרב שליט"א על כל השיעורים הנפלאים ועל מסירות הנפש למסור אותם.

כנגד כולם, ורואים שהכל משקיעים עיקר כוחותם בלימוד התורה, כאשר לכאורה מצוות אחרות מביאים הרבה יותר לדביקות בה' באופן מוחשי. והשיב לי הרב דמצוות הדביקות יש בה כמה חלקים, דבקות ברצונו ית"ש כאשר עוסק ברצונו בלימוד הלכה, דבקות בחכמתו ית"ש כאשר עוסק בחכמתו בלימוד הלכה ואג"דה, דבקות במעשה, ודביקות בהרגשה - לחוש את מציאותו ית"ש, ע"כ. אנא באר לי יותר, כי הבנתי ממאמר ראשון שבסי' בלבבי משכן אבנה ח"א שכל תכלית האדם הוא להגיע לדביקות בה' באופן מוחשי, וכמ"ש כמה פעמים כי גם מצוות ת"ת הגדול מכל המצוות הוא אמצעי להשיג את התכלית דהיינו הדביקות המוחשית, וכן היה נראה לי ברור שע"ז האריך הרב במאמר זו לבאר שכל המצוות ות"ת היינו אמצעי להשיג את התכלית שהוא דביקות מוחשית. אבל לפ"מ שהשיב לי לכאורה יוצא שלימוד התורה הוא ג"כ השגת התכלית ואינו אמצעי בלבד, דהא בלימודו הוא דבוק ברצונו וחכמתו ית"ש, ומי שילמד תורה כל חייו ולא יעבוד כלל על אמונה ודביקות שפיר קיים תכלית חייו דהא דבק בה' בתמידיות. וגם במעשה מצוות הרי כתב שיש בה א' מחלקי הדביקות שהוא הדביקות במעשה שנעשה שותף להקב"ה, וא"כ גם בהם יש קיום התכלית, ואף אם אין מצוותיו מביאין לו לדביקות בלב שפיר עושה הוא את תכלית חייו.

2. מהו כונת הח"ח זצ"ל במכתבים מכתב סג במש"כ ז"ל 'וידע האדם כי כל תכלית ביאתו בעוה"ז הוא רק בשביל ידיעת התורה, וכמאמר ר"י בן זכאי (באבות) 'אם למדת תורה הרבה וכו' כי לכך נוצרת'. הרי הרב האריך בלבבי משכן אבנה ח"א שהתכלית הוא דביקות בחוש, וגם לימוד התורה הוא אמצעי להתכלית. ומה כונת הגר"א הידוע במשלי עה"פ החזק במוסר אל תרף נצרה כי היא חי"ך, 'אחוז את המוסר שהתחלת בו וכו' אלא אדרבה תוסיף תמיד גדרים ומצוות על המוסר שלא תבואר לידי רפיון וכו' כי מה שהאדם חי הוא כדי לשבור המידה שלא שבר עד הנה, לכן צריך תמיד להתחזק, ואם לא יתחזק למה לו חיים'.

3. המס"י בפ"א ייסד שיסוד ושורש העבודה התמימה והחסידות הוא שידע האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו וכו'. וכ' שהתכלית הוא העוה"ב, והאמצעים המגיעים את האדם לכך הם המצוות בעוה"ז, והאריך בזה בפרק הראשון. אנא באר לי, למה ענין זה הוא היסוד והשורש לכל, למה לא יספיק לאדם שידע שמה שמוטל עליו בעולם זה [מפני שהוא קנוי לה', מפני הכרת הטוב] הוא לעשות רצון ה', ואז יעמוד כל חייו לעשות רצונו ית' כמה שיכול, גם בלי ידיעה שיש עוה"ב. ואם מפני שצריך מוטיבציה שלא לשמה בשביל הנאת עצמו, נמצא שמשגהיג לחסידות כבר עוזב הוא את הפרק הראשון, ולכאורה אי"ז מסתבר כלל, שמה שהניח המס"י כיסוד ושורש נופל משמגייעים למדרגה מסויימת. ואם נימא דכונת המס"י אל מה שהאריך הרב בסי' בלבבי משכן אבנה ח"א מאמר בירור תכלית החיים ניחא לי, אבל

לכאורה לא משמע כן, דהא ראיותיו מחז"ל ומהשכל אינם מו"כיות שבעוה"ז צריך אדם לחיות בדביקות, ויכול להיות שהאדם עושה מצוות בעולם זה ומקבל שכר עליהם בעוה"ב כמו פועל, וגם ממש"כ קרוב לסוף הפרק 'והנה אחר שידענו זה נבין מיד חומר המצוות אשר עלינו וכו' ' משמע דכונתו בפרק זו שיהא מוטיבציה לאדם ולא לבאר צורת החיים והעבודה. מהרוצה להבין ולעלות

תשובה

א. נצרך דבקות בה' בכל החלקים, בכל הקומה. ולכך אם דבוק רק בשכלו אינה דבקות שלמה כי נחסר שאר החלקים. וכן אם דבקות רק במצות - מעשה, נחסר שאר חלקי הדבקות, נחסר הדבקות השלמה.

אולם יתר על כן. יש מדרגות בדבקות השכלית, שכל שחש את מציאות השי"ת כן שכלו דבק יותר בשכל התורה. וכלשון הפסוק כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. והיינו שמי שדבק רק בשכלו, דבק בחכמת הבורא. אולם כביכול אינו מקבל מפיו של הקב"ה, כי הוא רחוק ממנו. ודומה לאדם שקורא ספר שנכתב ע"י זולתו. אולם מי שחש את השי"ת, נמצא עמו ואצלו כביכול ושומע את חכמתו ממנו ית"ש כביכול מפיו.

ב. כנ"ל. התכלית דבקות בהשי"ת בכל החלקים, והיינו להיות עמו ית"ש, ולדבוק בו בכל החלקים, רצון, חכמה - מחשבה. מדות, מעשה. אולם הכל באופן שנמצא עמו ואצלו. כבן הנמשך ממח האב הדבוק באב. ומכיוון שכתוב בראשית ברא אלקים וגו' ופרש בתרגום "בחכמתא". וכתב אשר יצר את האדם בחכמה, חכמת התורה הק', לכך עיקר הדבקות הוא בחכמה, שהוא עיקר הגילוי של הקב"ה בעולם. אולם כל זאת באופן שחי עמו ואצלו כנ"ל, שע"ז נתייסד כל ספר בלבבי משכן אבנה ח"א. והנה דבקות זו בחכמה היא בין בעוה"ז בין בעוה"ז. משא"כ דבקות במעשה הוא רק כאן בעוה"ז.

מלבד כך יש דבקות במדותיו של הקב"ה, שהם מדותיו הנג' לים בתורתו, מה הוא רחום אף אתה וכו'. וזולת זה מדות האדם נעשים "מחיצה" בין האדם לבורא כביכול, כי הדומה דבק זה בזה "הוי דומה לו", אולם השונה נבדל. ופנימיות המדות הם "דעת" כפי שקרא הרמב"ם להלכות מדות הלכות דעות. ולכך פנימיות הדבקות במדות היא הדבקות ב"דעות" של הקב"ה כביכול. ואינו דבקות במדות כפשוטו.

יתר על כן פנימיות המדות - רצון. כי המדות אינם אלא גילוי הרצון. והבן שיש ד' אופנים בדבקות ברצון הקב"ה. א. רצונו לעשות רצונו. ב. השכלה מהו רצון ה', הנגלה בתורתו. וכמ"ש בנפה"ח שהעסק בהלכה הוא דבקות ברצונו ית"ש. ג. דבקות במדותיו שבהם גנוז הרצון וגילוי. ד. דבקות מעשה - מצות. שבהם גילה מה רצונו שנעשה.

שאלות ותשובות

מלבד כך יתפלל לפניו ית"ש על כך רבות, יעשה הסגולות לזכרון שהוזכרו בדברי רבותינו, ולו מעט כשמן וכדו'.
שאלה

חידושי תורה

שאלה

לכבוד הרב שלום וברכה! השאילה בקצרה אדם שלומד לימוד בגמרא באופן רציני ומדוקדק ומבין את ההוראה היוצאת מכח לימודו וההוראה היא אינה נמצאת בשום מפרש או פוסק ואדר"ב השולחן ערוך פסק נגדה האם ההלכה המשתלשלת ממנה היא הלכה למעשה בעבור הלומד גופא ואמנם זה ברור ופשוט ומקובל שהולכים אחר דעת מרן הב"י והפוסקים אך כתב כבר מרן הבית יוסף בהקדמתו שקודם שהחליט על הכרעה על פי שלושת עמודי ההוראה היה בדעתו להכריע את ענין ההלכה על ידי ראיות תלמודיות אך כתב שמי יעזי להכניס ראשו בין הרים וכן היא דרך ארוכה והנה הלומד ותר אחר האמת והלך דרך ארוכה ואחר כך מרים ראשו ומוצא עצמו בין הרים מה יעשה?

תשובה

מצד מדרגת הדור, אין כח באנשי הדור כלל וכלל להכריע בין ראשונים כמלאכים. ואף החזו"א שהיה "חד בדרא", לא הכריע להלכה נגד ראשונים, אלא אך ורק בדרך לימודו, אולם לא למעשה.

והנה מי "שמוצא עצמו בין הרים". ראשית יש לחוש שזה נובע מ"גאווה" וכדו', כי קליפה קודמת לפרי. ולכך תחלה יש לחוש שדבר זה בא מהמקום הבלתי מתוקן שבנפש.

ולאחר מכן, אין לו להכריע כצד אחד שהאמת עמו, אלא יבין ש"חלקו שלו" באורייתא שייך לצד זה, אולם לא מפני שזה האמת וזולתה איננה אמת, אלא שלו נראה שכך האמת מפני שזה חלקו, ולכל אחד לפי חלקו כן נראה לו האמת, כי זו האמת שלו.

אולם למעשה יש לילך אחר דעת הפוסקים ולבטל דעתו מפני דעתם, כי תמיד יש לחוש שעושה כן מגאווה או נגיעה אחרת, וכל זאת לרוב שיפלותינו. וכן יש לחשוש מאוד שהכרעה זו נובעת מקטנות דעת מופלגת ביחס לראשונים.

הדרך לבחור ישיבה קטנה

שאלה

לכבוד הרב שליט"א אנו גרים בישוב תל ציון. ויש במקום ישיבה קטנה שנחשבת טובה. בנו טוען שהרמה של הבחורים שרוצים ללכת לישיבה הנ"ל קטנונית. והוא רוצה בחורים על רמה. כנגד זה

ג. רבותינו לימדונו, שכל פועל לתכלית. עיין באברבנאל, מלכים, א, פ"ג. וספר דרך חכמה לרמח"ל בתחילתו. ובקל"ח פתחי חכמה, פתח ג'. וספר אור ה', מאמר ב', כלל א', הקדמה. וכלל ב', פרק ד'. וכלל ו', פרק ה'. וספר העקרים, מאמר רביעי, פרק נ'. וספר תורת העולה לרמ"א, חלק ב', פרק כ"א. ומהר"ל באר הגולה, הבאר החמישי, ד"ה במדרש, ב"ר, פ"ח. וספר מעין גנים פרק ד'. וספר החשק, חלק א', סימן ג'. וספר בינה לעיתים, דרוש ל', ד"ה והוא. ואמרי בינה, דרוש ג' לשבת שובה ד"ה וזה. אור שמח, הלכות תשובה, פ"ד. עבודת הקודש, חלק א', פרק י"ב. וחלק ג', פרק א'. אפיקי ים, בכורות, ח', ע"ב. אוצר עדן הגנוז, חלק ב', סימן ט'. לשם, ספר הדעי"ה, חלק ב' דרש ב', ענף ג'. ספר מלחמות ה' לרלב"ג, מאמר שישי פרק שישי. ספר ישועות ה' לאברבנאל, חלק ב', עיון שני, פרק ג'. ועוד רבות.

ועיין רמב"ם (פירוש המשניות, שמונה פרקים, פ"ה) צריך לאדם שישעבד כל כוחות נפשו כולם לפי הדעת, וכו', וישים לנגד עיניו תכלית אחת, והיא השגת השם יתרוך כפי יכולת האדם לדעת אותו, וישום פעולותיו כולן, תנועותיו, מנוחותיו, וכל דבריו מביאים לו התכלית, עד שלא יהיה בפעולותיו דבר מפועל ההבל, רצוני לומר, פועל שלא יביא לידי זאת התכלית. ועיין מורה נבוכים, חלק ג', פרק י"ג.

ועיין הכתב והקבלה (דברים, פרק י', פסוק יב) שישמש כוחות נפשו כולם וישים תכלית ידיעת השי"ת לבד, ולא יעשה מעשה קטן או גדול, ולא ידבר דבר ויסתכל בכל פועל ותנועה ויראה אם יבא אל התכלית ההוא, ואז יעשה. וכמ"ש הרמח"ל שם במס"ת לת ישירים (פרק א) וכל מה שיוכל לחשוב שהוא אמצעי לקורבה הזאת ירדוף אחריו ויאחז בו ולא ירפהו, וכל מה שיוכל לחשוב שהוא מניעה לזה, יברח ממנו כבורח מן האש. והרי שידיעת התכ"לית היא "צורת" כל העבודה למעשה.

בחור צעיר שוכח תלמודו מיד לאחר הלימוד

שאלה

בחור צעיר שוכח תלמודו מיד לאחר הלימוד, הדבר מוריד לו את הרצון להשקיע בלימוד מה ניתן לעשות? תודה רבה

תשובה

יש להתמקד בעיקר בחיבור העצמי ללימוד, התקשרות השכל והנפש מתוך הבנה שזו התכלית. כי הידיעה היא החיצונית והתקשרות הנפש היא הפנימיות.

ויש לידע שישנם אנשים שיודעים פחות מזולתם אולם הם גדולים מהם מפני חיבורם העצמי.

מבט זה נצרך לקנותו היטב.

בלע"ז "אוטס", ע"פ דברי רש"י ועוד ראשונים. אבל פרופ' פליקס גילה שאין זיהוי זה מוסכם. המין הנ"ל טבעי לארצות שבהם חיו הראשונים האלו, אבל לא היה מצוי בארץ ישראל, והראשונים שם [הרמב"ם ועוד] זיהו אותו אחרת, וגם האריך בסברות והוכחות לזיהוי שלהם. השאלה היא

א. ע"פ סברא הישרה היה נראה לי שעם אחר בדיקת הנימור־קים היה מקום גדול לקבל טענותיו. [אין הכוונה לבדוק הדברים מבחוץ, כי אינני עוסק בתחום, ואינני חושב שרצונו ית' שאצא לחוץ לחקור הדברים מבחוץ, אלא בדיקת המידע המצוי בביהמ"ד ע"י הדנים על הדבר]. אבל נגדנו מסורת ישראל ע"פ רבותינו הראשונים כמלאכים. אבל אחרי שרואים דברים הנראים ע"פ עיון כאמיתיים, ומרגישים כי זהו המציאות האמיתית, האם רשאים אנחנו להזניחו? [כאמור, זהו משל בעלמא, ונוגע להרבה סוגיות אחרות, כמובן]. בנידון הזה שמעתי כי הרב שלמה זלמן זצ"ל היה נוהג להחמיר ולברך שהכל על דייסא מהשיבות שועל המקובל, עד שגער בו הרב אלישיב זצ"ל איך שמשום חוקר אחד עוקר מסורת ישראל. אבל לכאורה "מנין אתה אומר שאם שמע מפי אדם קטן שבישראל שיהא עליו כשומע... מפי הקב"ה", והאם יש להוכיח שמפני שהקב"ה הזמין שהדבר יתגלה ביד חוקר שאיננו אמיתי? והשאלה אמורה, כנראה, רק כאשר מרגישים באמת שזהו הנראה כמציאות האמיתית, על אף שודאי אין בה ודאות מוחלטת. [ויש עוד אפשרות שלא לקבל הזיהוי, אבל לנקוט שהדין אמת, ויש באמת יותר מה' מיני דגן. ואולי יש להוכיח כן, ממה שגם מה שמזהים כשיפון (שקוראים "ריי") מסיק שם שאיננו מן חמשת המינים, והמין ההוא כנראה ודאי מחמיץ. אבל בירושלמי דורשת מפסוק שאין יותר מן החמשת המינים, ואולי יש לדחוק שמדבר רק על מה שהיה מצוי אצלם, וצ"ע. וגם זה חלק מן השאלה - היש לנו לנסות לקיים הדין של הראשונים, שכנראה חלק מהמקור שלו הוא שיקול דעת הראשונים שמין הזה נקרא דגן, גם בלומדוס אחרת ע"י פלפול כזה לחדש יותר מחמשת מיני דגן?]

ב. אם נאמר שעלינו לילך אחר מה שענינו רואים, מה באופן שזה סותר מנהג שהוא כמעט מוחלט בישראל. למשל, ידוע שהגאונים והרמב"ם פסלו לחלוטים סת"ם הנכתב ע"ג קלף בלתי מעופף, אבל ר"ת הכשירו כי עיבוד הסיד שלנו טוב כעפצים שלהם, אבל גילו שפעולת העפצים לכווץ העור חסירה לגמרי בעיבוד הסיד, וע"פ פשטות הדברים נקודה זאת לא היתה ידוע לר"ת. והנה שכ"ז ודאי בהשגחת ה', אבל עתה האם עלינו להחמיר בעיבוד העפצים? הקושי היא, שלפ"ז אנו נוקטים שכלפי הבנתנו עתה כל הסת"ם של כל הרבה דורות היו פסולים. וכנ"ל, אי"ז ודאי מוחלט אלא כך נראה לנו, ולהם היה נראה אחרת, אבל הרי אנו חושבים גם שמ־בינים "טעותם" כביכול. [לעומת כל זאת, נוכל לומר שכיון שהכל היתה בהשגחתו ית', עלינו לחדש פלפול בכל סוגיא להעמיד מעשי רוב הראשונים, והמקור ע"פ אמונתנו במנהג. וכפי הבנתי כן עלינו לעשות כשיש דבר סותר מה שיוצא מפי כל הראשונים כולם, או

יש אפשרות לשלוח אותו לשיבה בירושלים ויצטרך כל יום ליסוע עם תחבורה ציבורית נסיעה של 40 דקות. שגם מעורבת בישוב סמוך שמזוהה עם ציבור של דתי לאומי. השאלה האם לשלוח לשיבה בירושליים שנחשבת לטובה מאוד. כנגד ההפסד של הנסיעה בתחבורה ציבורית.

בהמשך לשאלה ששאלתי אתמול במוצ"ש רציתי לכתוב שאלה מוקדמת לשאלה שכתבתי. .

איך בוחרים ישיבה קטנה לבננו מה צריך לחפס בישיבה תודה רבה

תשובה

קיום כללים, מלבד צרכים פרטים, הם כדלהלן.

- א. רמת לימוד מתאימה לבחור, וכן סגנון לימוד מתאים לפי נפשו.
- ב. חברה מתאימה לבחור, רוחנית, וכן בסגנון.
- ג. צוות מבין בניהול ישיבה בכלל, וגישה פרטית לכל בחור בפרט, לפי כוחותיו בלבד.
- ד. מקום שנעים לשהות בו, נפשית, שיש בו אורה נעימה ולא מלחיצה. וכן שהתנאים החומריים מתאימים למדרגת ואופי נפשו של הבחור.
- ה. שניתן דגש על אישיות הבחורים ולא רק על רמת לימודם.
- אישיות של יראת שמים, אהבת ה', מדות, וכל שאר חלקי הנפש.
- ו. אם חוזרים כל יום לבית, לבדוק שיש ישוב דעת בהגעה וחזרה, ישוב דעת נפשי ורוחני. ולהיפך אם לא חוזרים בכל יום, לבדוק שמצב זה מתאים לנפש הבן ומקום הלינה ראוי רוחנית וגשמית.
- ז. חשוב מאוד שהבחור יהא לבו חפץ לילך למקום זה, כי אין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ. ואם זה רצון ההורים שילך למקום זה, אף אם באמת מקום זה יותר מתאים עבורו, כל שאינו חפץ בו לא ראוי לעשות כן כלל. אלא יש לנסות לגרום לו בחכמה ועדינות שיתרצה.

כמובן שאי אפשר למצות את הכל, ויש לחפש את מה שהכי קרוב להנ"ל, ולוותר על חלק. ולכך בכל מקרה לגופו יש להתבונן בכל החלקים, וא"א להכריע רק ע"פ מרחק וכדו', אלא יש לכלול את מכלול השיקולים יחדיו.

שאלות בעניין מנהג

שאלה

שאלות לכבוד מאור עינינו, מורנו הרב שליט"א,

ברצוני לשאול שאלה כללית, אבל לצורך הבהירות אשאל ע"י נתינת דוגמא מעשית. ידוע שיש מחלוקת בנוגע לזיהוי מין שי־בולת שועל. המקובל ברוב ישראל היה לזהותו עם מין הנקרא

שאלות ותשובות

ב. אין עלינו החובה "לדחוק" ולהבין דבריהם, אלא להבין עד מקום שיד שכלנו הישר מבין, וזולת זה לקבלם באמונה ותמימות ולנהוג למעשה אך ורק ע"פ דבריהם, כנ"ל.

ג. אם נמצא דבר בכתבי הקדמונים, ביותר ממקור אחד, מקורות שונים, הרוצה לחוש יחוש אולם אין חובה בכך. ובעומק, הדורות האחרונים בבחינת "סוף", והוא אור של בן "המאסף לכל המח-נות", ולכן נגלים אוסף תורתם של רבותינו שנעלמו ברבות השנים. וכן נגלה תוכנות מחשב המקבצים את התורה כמעט כולה שבי-דינו למקום אחד. וזהו אור קיבוץ גלויות בתורה שבס"ד ישתלשל בקרוב לקיבוץ גלויות בפועל ממש בדירה בתחתונים. אולם לעת עתה, ישנם כלים, ישנם ניצוצות של אור, וחלק מן האור, אולם אינו מאיר בשלמות. כי כח "המדיה" המחברת את כל העולם יחדיו, חיבור קליפת שער הנו"ן מעכב גילוי זה בשלמות.

ד. מצד סדר הדורות, יש ירידת הדורות, על דרך כלל, ופעמים בפרטים קטנים ישנו עליה, "איכשר דרא". אולם מצד אורו של משיח, כנ"ל, ישנה עליה. והוא דבר והיפוכו, והבן היטב היטב.

ה. ישראל ואורייתא חד. וישראל משועבדים לאורייתא. וכח המ-נהג הוא גילוי כח של תורה בתוך ישראל עצמם. בבחינת "מנהג ישראל תורה". ומי ששייך לשורש זה אצלו מנהג חזק יותר.

חסר מקורות

שאלה

שלום, ברצוני להעיר דבר כללי לגבי כל סדרות הספרים של בלבבי ודע את וכו'. חושבני כי רצוי מאוד להבא לערוך ציוני מקו-רות מסודרים ליסודות שנזכרים בספר, לספרי חסידות ופנימיות וכד'. נזכרים דברים עמוקים ועדינים, וחשוב שהקורא יידע מבטן מי יצאו הדברים, ומקומם איה, למען יוכל להכיר הדברים מקורם בצורה מסודרת. דבר זה ישדרג את רמת הספרים לאין ערוך, ועכשיו הוא חסר מאוד. אם הדבר אינו נוגע אליך, אנא העבר זאת למי שאחראי על כך.

תשובה

אשמח לקבל באופן פרטי מקור לכל פרט ואשתדל בל"נ כפי שיזכני הבורא ית"ש.

[תשובת המערכת כל ספרי הרב הם מעורכים שונים ובתקופות שונות, ולרוב העריכה נעשתה בהתנדבות גמורה, כך שאין עורך אחד לכל הספ-רים, וכן אי אפשר לבקש מהם לעשות כן. וכמובן שהרב שליט"א אינו יכול לעשות זאת לבדו משום שהוא עסוק עד למאד בכמה מערכות. לכן אם יש מישהו שמוכן קחת על עצמו ענין זה, יוכל לעשות זאת בסיוע הרב בעז"ה.]

מציאות המוזכרת בגמרא. אבל זה רק אם מוכרח כל מנהג ותיקין להיות נכון, שאל"כ, הרי צריכים לאחוז בפשטות בלי הכרח. וכל דברינו אמורים רק כאשר העיון המעמיק מורה כן.]

ג. כל הנ"ל לגבי גילויים של מציאות שמגלה הקב"ה לנו בדור האחרון, ששם הדבר בולט יותר. אבל הדבר נכון אולי עוד יותר לגבי גילויי כתבים מהראשונים והאחרונים, [עם ההבנה שלא כל מקור עתיק דינו כראשון], וגם על מנהגים שנסודו ע"פ פלפולים ודחוקים, שאחר בנין על גבי תורת כל הדורות שלפנינו מגלים שבילים חדשים הנראים ישרים בים התלמוד המורים אחרת. ובו-דאי בכל מקרה צריכים להבין שורש המנהג, וגם מציאות הנידון, אבל השאלה כמה משקל ליתן למנהג מקומו, מנהג רוב ישראל, ומנהג כל ישראל [בדורות האחרונים].

ד. בכל הנ"ל, איך עלינו להבין מעשי רבותינו. הרי הם כמלאכים ואנו כחמורים, ואיך אפשר שאנו נעשה מצוות באופן כביכול יוצר שלם משלהם?! האם כיון שהם עשו כפי מה שגילה ה' ית' רצונו להם אין חסרון והפרש כלל וכלל אם כיוונו לאמת או לא?

ה. וביותר כללות בענין כח המנהג בהלכה כנראה שיש בין רבותינו יחס שונה למנהגים. למשל, אצלנו בארה"ב הגר"מ פיינשטיין זצ"ל היה אחוז מאד במנהג, ודעתו היתה שמנהג קבוע הוא עיקר הדין ורק מידת חסידות להחמיר נגדו ורק כשאין חשש יהורא וכדו'. וכך למשל בחדש חו"ל, על אף שהחמיר לעצמו בצניעא, הורה להתיר וכפי הנשמע גם אכלו בעצמו כשהיה עם ציבור האוכלים. ועל אף שגם בין מיישבי המנהג, הרי רובם כותבים שנעשה ע"פ יסוד של שעת הדחק, היה דעתו שנעשה ע"י המנהג כדבר מוכרע ושוב אינו אלא מידת חסידות להחמיר. וכנראה כך ומעין כך היה אצל כמה מרבותינו [אולי המאירי], ולאידך פשוט שהגר"א והרבה עוד רבותינו אינם סוברים כן. האם ענין זה תלוי בנשמת הצדיק? ומי שאיננו רואה כן בעצמו, היוכל לסמוך ע"ז כלל?

אחתום בהכרת הטוב מרובה לכבוד הרב, על עוצם מסירותו בעדינו, להשפיל עצמו לנו עד העפר ולמטה מכך, לנסות להעלנו עד לשחקים ולמעלה.

תשובה

א. אין לחדש ולשנות בדורינו שום דבר ממה שסדרו ראשונים כמלאכים. ויש לתלות בחוסר הבנה, או שינוי הטבעים. כי הרא-שונים שכלם ישר, והשגתם אמת, ושכינה חפפה עליהם, ורוח הקודש דברה מגרונם. אולם באחרית הימים מאיר אורו של משיח, ולפיכך המשיג אור זה יכול לברר האם חידוש זה שורשו באור זה, ודבר זה נמסר רק לחכמים הפנימיים. אולם זולת זה אין לחדש דבר, כמ"ש החת"ס חדש אסור מן התורה, ואין לשנות אפילו כמלא נימה.

איך להמנע מלהגיע למצב כזה? איך אדם יכול לדעת מתי צריך צריך ללמוד יותר או להרפות? תודה

תשובה

גבולו של הדבר עדין מאוד. ואף חכמי הדורות נסתפקו בו הרבה. ונגיד קוים כללים לדבר.

יש לבדוק בדיקה עדינה ודקה מה הם גבולות כוחות הגוף, ועל דרך כלל לא לחצות אותם אלא מעט.

כמו כן יש לבדוק מה הם כוחות הנפש, ולהכירם היטב. וכאשר משתמשים בכח אחד באופן קיצוני יש להשתמש בכח הפכי על מנת לאזן זאת. ודבר זה חכמה ואינה מלאכה ללמוד איך לאזן את הנפש, פעמים ע"י כח קיצוני ופעמים ע"י כח אמצעי. ובכל תקופה קצרה יש לבדוק זאת שוב, ולאזן לפי הצורך.

זאת ועוד. אם עיקר עסקו של האדם בתורה אינו לשמה, ישנו חשש גדול שיפול לקצוות מסוכנים. אולם אם עוסק בה לשמה, פעמים רבות, אור קדושתה חופף ומאיר עליו, ומכוון את כוחות גופו ונפשו ומאזנם.

ככלל רוב הנפילות מצויים אצל בעלי רצון חזק אולם בעלי פקחות מועטת, שהכרתם את עצמם מועטת מאוד, ושם הסכנה מצויה לרוב. "צדיקים ילכו בה ופושעים יכשלו בה". וכל הבריאה כולה ניסיון, הן בשורש בתוה"ק, והן בענפים, עניני העוה"ז על כל חלקיו.

עבודת פסח ושבועות בפנימיות הנפש

שאלה

לכבוד הרב שליט"א, יש לי שאלה בנוגע לפנימיות העבודה שיש לנפש האדם מצד עבודת הזמן שבין פסח לשבועות.

בפסח העבודה בנפש לכאורה היא העבודה של פשיטות, ביטול אני, ענוה. זהו המשמעות הפנימית של מצה, לחם עוני, לחם של ענוה, לחם של פשיטות, מצב בנפש של "אין אני", ביטול האני והרגשות של הפשטה מה"אני", שהאדם מופשט מה"אני" כיון שיש רק את ביטולו למציאות הרבש"ע. וביחד עם זה יש את איסור אכילת חמץ בפסח, כיון שחמץ מורה על גאוה ועל ענין ישות שבאדם, ובפסח העבודה היא ענוה, פשיטות, "מצה" שהוא לחם עוני, היפוך הגאוה והישות, ה"חמץ" שבנפש.

לאחר מכן יש נפילה מהמוחין דגדלות של פסח לעבודה של קטנות, עבודת ספירת העומר, שהוא עבודת הבריר המידות של הנפש הבהמית שלנו, לטפל עם הבהמיות של הנפש ולתקנו, עד שמגיעים אל חג השבועות.

בחג השבועות, השתי לחם בא מחמץ דייקא, בהיפוך מפסח שיש

מהו שכל דק, ספרי רבותינו בכל חלקי התורה לומדים תורה ולא מגיעים לדקות השכל

שאלה

שלום לכבוד הרב,

הרב מדבר בהקדמה של מסילת ישרים על הענין של שכל דק וכדומה, ושמגיעים לזה על ידי לימוד התורה.

מה זה למעשה בפועל? ואיך למעשה מגיעים לכך, הרי כולנו לומדים תורה ולא מגיעים לדקות השכל.

תודה.

תשובה

נמסרו בס"ד שיעורי דע את תורתך - דרכי הלימוד, באופן של הדרכה מעשית. "למעשה בפועל", להבנת הדבר, נמסרו כמאתיים שיעורים בגמ' וש"ע באופן הזה.

אולם עליך למצוא את המהלך הפרטי השייך לחלקך, וכל הנ"ל אינו אלא דוגמא בעלמא.

הרגיל בתורתם של רבותינו כר' חיים מבריסק, ר' שמעון שקופ, והרוגטשוב, יכיר היטב מהו שכל דק.

בחלק האגדה, הדבר ניכר היטב לדוגמא בספר פחד יצחק.

בחלק הקבלה, ניכר היטב לדוגמא בתורת הלשם.

בחלק החסידות, הדבר ניכר היטב לדוגמא בתורת חב"ד, ונגלה מאוד בספר הערכים של תורת חב"ד.

לגדול בתורה

שאלה

שלום כבוד הרב,

מצד אחד אני שומע על ת"ח גדולים שלמדו (ולומדים) תורה הרבה עמלו והתייגעו על התורה למדו המון שעון מיעוט שינה וכ"ו וגדלו בתורה מצד שני אני שומע על הרבה אנשים שגם למדו הרבה וזה גרם לכך שהיו להם כאבי ראש או שהגיעו למצב שכבר לא רצו ללמוד או שאפילו כבר עזבו את הישיבה וכ"ו? מה החילוק ביניהם?

האם זה נכלל ב"הכל בידי שמיים" או ב"צינים ופחים"?

מדוע ה' ברא את הבריאה בצורה כזו שאדם יכול להנזק אם ילמד יותר מיד? האם זה רק בדורות אלו או גם בדורות שעברו?

שאלות ותשובות

(כמו שחזקתי את עצמי הרבה פעמים, לאין ספור).
או באמת סימן לו שלא מצא סימן ברכה ויתחיל
לנסות להיות מ'תומכי אורייתא'.

כוח ה'לבד' נטוע בי מילדות. קל לי להגיע להשקתה
פנימית, עד כדי זרימת דמעות מתפילה עמוק. וכן כאשר יש לי
לפעמים 'ניצוץ' של חיבור לגמרא / לכתבי בעל התניא) אני לומד
כב'השתפכות הנפש', נעשה מאוד רגשי וכי'.

ולכן קשה לי פי כמה וכמה, שמדי יום ביומו אני ליכול לבכות
לרשב"ע באמת מנקודה פנימית, ומאידך גיסה כאשר אני ניגש
ללימוד תורה לא חש "כי הם חיינו" ו"אם ככסף וכמטמונים
תחפשונו וכי'".

חשוב לציין אני ב"ה, לא שקוע בתאוות, ואין לי מדה רעה קיצונית.
וניסתי הרבה דרכי עבודה.
"ואנחנו לא נדע מה נעשה"

תודה רבה לכבוד הרב. (אני מאוד מזדאה אם מה שהרב אמר על
עצמו בראשית דרכו, אולם לגבי אני מרגיש שכבר בכיתי כל כך
הרבה, מה הלאה עלי לעשות....)

תשובה

א. ראוי לשבת להתבונן ולכתוב אלו חלקים "כן זכית" עד עתה.
ולחזור על זאת בכל יום, ולהודות על כך לקב"ה בפה מלא. עצם
ההתעסקות במה "שיש" נותן יציבות תוקף וחוזק. לעת עתה הינך
דבק יותר במה שחסר ולא במה שיש.

ב. יש תענוג רגשי ויש תענוג שכלי. לעת עתה הנך מחפש ומוצא
יותר תענוג רגשי בלימוד. אולם תענוג שכלי אינו כ"כ גלוי, ולכך
הנפש חשה חסרה. ובכללות, הכח הרגשי גלוי יותר מהכח השכלי.

יש להיכנס למהלך מסודר של לימוד עיוני מעמיק מתוך חיבור
שכלי עצמי, ומתוך כך למצוא תענוג שכלי. ישנה אפשרות לשמוע
את סדרת דע את תורתך - דרכי הלימוד.

תורה מתוך לב

שאלה

קראתי שיעור של הרב בספר נפש החיים ובו דיבר הרב על כך
שהלומד תורה מתוך שכל גרידא לא יגיע לתכלית הנרצה אלא
אם ישתף את ליבו ותורתו תצא מתוך ליבו. אבקש לדבר עם הרב
בנושא זה המטרידני זה שנים. האם שייך לקרב אל הלב והאישיות
תורה שאיננה אגדתא? כיצד? אנא יואיל נא לשוחח עימי בנושא.

תשובה

יש להתחבר לעומק העדין השכלי הגנוז בתורה ולהשתעשע בו,
בבחינת "ילד שעשועים", "תורתך שעשועי".

בו איסור חמץ. וראיתי שהרב יצחק מאיר מורגנשטרן שליטי"א
מסביר שהעבודת הנפש בשבועות הוא לא המצב של "אין אני"
כמו בפסח, אלא ל"הקריב" את אני לה', ליקח ה"אני" ולהקריבו
לה', להקדיש את הרצונות שלנו ולשעבדם לרצון ה'. כלומר
שבשבועות אנו צריכים ליקח את החמץ שלנו, את האני שלנו,
ולהקריב אותה לה'.

וא"כ נמצא לכאורה שבפסח יש עבודת את ביטול האני באופן
שהאדם אינו חש את האני בכלל, כיון שאין אני ויש רק את
מציאות הרבש"ע, וזהו ההפשטת האני בפסח שהוא מרומז ע"י
הפשיטות של המצה, אבל העבודה בשבועות אינו להפשיט האני
אלא באופן שונה, ליקח האני שלנו ולהקריב אותה לה'.

אם זה נכון, לכאורה השאלה היא, למה הסולם בנוי כך? לכאורה
השלב הראשון בעבודה הוא הקרבת ה"אני" לה', ורק לאחר מכן
יש את עבודת ההפשטה, להפשיט את כל הרגשת ה"אני" בכלל
ולהרגיש רק את מציאות הרבש"ע. א"כ למה הסדר הוא הפוך
(פסח שהוא הפשטת האני, אין אני בכלל, ואח"כ שבועות, הקרבת
האני להרבש"ע)?

תשובה

בשבועות אין גדר הדבר הקרבת האני כפשוטו, אלא נגלה ביום
החמישים, שער הנו"ן, כללות ההפכים. אני - אין, בבת אחת.
ונגלה האני האמיתי, הוא ית"ש, ומכח כך נדבק האני הנברא באני
האמיתי.

ומה שבפסח נגלה אין, הוא בסוד ביטול החכמה דייקא, כמו
שהוזכר פעמים רבות בספרי האדמו"ר הזקן, ולא ביטול של ענוה
בחינת בינה. כי בליל פסח נגלה אנכי יוצא בתוך ארץ מצרים, גילוי
אור א"ס שלמעלה מממלא כל עלמין ולמעלה מסובב כל עלמין.
ואח"כ ביום ראשון נגלה אור הסובב, בבחינת יציאת מצרים
בפועל, ששם נאמר ויסב אלקים, לשון הסבה (כמ"ש שמ"ר),
ולשון סיבוב, ושורש אור הסובב ואחריו מאיר אור הממלא,
ובעיקר בירידת המן.

ובשבועות מאיר אחדות כולם יחדיו. ממלא, סובב, ולמעלה מכן
בבת אחת, בסוד אני - אין. כנ"ל.

דרך בעבודה

שאלה

לכבוד מו"ר שליטי"א.

אדם שבוכה בתמידיות שנים על גבי שנים לרבש"ע שיאיר לו כיוון
בעבודה. איזה פתח של תענוג וחיות (בפרט בת"ת). ומרגיש שח"ו
הקב"ה אינו חפץ בעבודתו, כביכול תמיד דוחה אותו. מה עליו
לעשות? להמשיך לא להתיאש, ולבכות, בתקווה שהוא כבר בפתח

תשובה

א. כמ"ש על אמן יהא שמיה רבה וכו' בכל כחו, והיינו בכל כחו הגופני וכל כחו המחשבתי, כוונה, כן בענין זה. ועיין ליקוטי מוהר"ן תורה ה'. וכן תורה ט', וכן תורה י"ט. וכן תורה מ"ח, וכן תורה ס'. וכן ח"ב תורה ח'. וכן ח"ב תורה י"א. וכן ח"ב תורה פ"ד. וח"ב תורה צ"ח. וח"ב תורה קי"א. וח"ב תורה קכ"א.

ב. חכמה, כח-מה כוודע. והיינו לדבוק בבכח טרם יצא לפועל, ולהוציאו לפועל.

והוא ע"י חזרה על אותו מימרא בפיו פעמים רבות מתוך דבקות נפשית ושכלית.

וכן התבוננות במהות מימרא זו, שחושב בה ומשהה אותה מח־שבתו כאדם הנוקש בדלת וממתין, ואזי לאט לאט נפתח לו האור הגנוז במימרא זו. עיין תורה כ"ה.

ועיין ליקוטי מוהר"ן תורה ז', וכן תורה ח' בהרחבה. וכן עיין בתורה כ"ד. וכן תורה ל"א, וכן תורה נ"א. וכן תורה ס"ו. וכן תורה ק"ה. וח"ב תורה ב'. וח"ב תורה ע"ח.

פירוש הברכות לשיטת נפש החיים

שאלה

התקשיתי בענין פירוש הברכות כולם, שמבאר הנפש החיים בשער ב' שפירושו לשון תוספת וריבוי. ומביא שם את לשון הזהר "לאמשכא ולארקא חיים ממקורא דחיי לשמה דקודשא בריך הוא קדישא".

ושמעתי שיעור על כך מכבוד הרב בקול הלשון, והרב ביאר בדבריו שכל ברכה ענינה "ברוך" - להמשיך חיי ממקורא דחיי, "אתה" - זה החיבור מא' ועד ת', "הוי"ה" - זה שמיה דקודשא בריך הוא, שעם שם זה בורא העולם מנהיג את העולמות. ולשם זה אנו מבקשים מהבורא יתברך להרבות את חיבורו, "אלוקינו" "מלך העולם", שהעולמות הם הצריכים לחיבורו יתברך, ולכן מזכירים זאת.

ולא זכיתי להבין, כדלהלן.

א. שהרי פשטות ההבנה כאמור, שכל ברכה זו בקשה ותפילה, ואיך זה מסתדר עם המשך הברכה. נניח, "שהכל נהיה בדברו", מה החיבור בין הבקשה מבורא העולם לבין ההכרה במציאות "שהכל נהיה בדברו". ובכל ברכת המצוות ג"כ איני מבין, מה החיבור בין הבקשה שיתרבה החיבור לבין שציוונו להניח תפילין.

ב. מה המקום לבקש שיתרבה חיבורו יתברך לפני מצווה ואכילה, הרי מבורא בברכות שהברכה זה הזכות לאכול, ומי שלא מברך

במקביל לכך יש לקלוט קליטה נפשית עמוקה ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא". והיינו ש"עלמא" אינו עולם כפשוטו אלא התראות של חכמת התורה בלבד. ואזי האדם קולט את המציאות כחכמה, ומביט ורואה בכל דבר את החכמה הנגלית והגנוזה בו. וזו אצלו "תפיסת המציאות", הכרה חושית של הלב, בבחינת חכמת לב.

כיצד להתחבר ללימוד התורה מכח ההכרה שבלב

שאלה

קראתי ועד של הרב בספר 'נפש החיים', ובו צויין שיכול אדם לעבור את חיו מתוך שקיעות אמיתית בתורה ומתיקות שכלית מתמדת, ואף להחשב ת"ח מפורסם, אך ללא חיבור הלב אל לימודו, שלא הגיע להשגת מדרגת התורה.

האם יוכל הרב להרחיב בדרכי החיבור של הלב אל הסוגיא הנל־מדת, בפרט למתעסק בהלכתא ובאגדתא גם יחד, היאך להימלט מן הסכנה לבל יעמעם אורה הנוצץ של האגדתא, שמטבעה נכנסת אל הלב בקלות, את האפשרות לחיבור האישיות אף אל ההלכה? אקווה שהבהרתי עצמי.

תשובה

לימוד שכלי הוא בבחינת "ידיעה". לעומתו לימוד לבבי הוא בבחינת "הכרה", תפיסת מציאות בחוש. כתפיסת חוש פשוט שתופס במוחש את עניני עוה"ז.

ולכך עבודת האדם שיהיה "מציאותי", כלומר לתפוס כל תפיסה שכלית כמציאות, ולמשש אותה בחוש המישוש הנפשי, כשוחט הבודק את הסכין.

וזהו בחינת "אסתכל באורייתא וברא עלמא", בבחינת "הוי דומה לו", מה הוא אף אתה, שבכל לימוד של האדם שהוא בבחינת "אסתכל באורייתא", יגיע עד "וברא עלמא", והיינו לתפוס זאת כמציאות חושית. בבחינת "כולם בחכמה עשית", שהחכמה היא "עשייה" בפועל שניתן לחוש אותו בחוש הלב המכיר מציאות, ולא רק בחוש המתפעל.

מהו לימוד בתורה בכח

שאלה

שלום רב לכבוד הרב, יישר כוח על שיעורי הביאור הנפלאים בספר ליקוטי מוהר"ן. בתורה א' מופיע המושג של לימוד תורה בכח, האם הרב יכול להבהיר יותר למעשה כיצד לומדים תורה בכח, וההיפך מהו? רוב ברכות. ומייחלים להמשך פרסום שעורים בסדרה.

שאלות ותשובות

ג. ברוך שאמר במדרגת "ברוך הוא", נסתר ונעלם, ולכך זו המשכה חלקית, נעלמת יותר.

ד. אתה הוא שורש השלמות, שורש להמשכה מהתחלה ועד הסוף כצינור המחובר מתחלה לסוף.

והברוך - כמים הנמשכים בתוכו.

במקום שאין "אתה" זו המשכה חלקית, כברוך שאמר, כני"ל.

ה. הוי"ה מצדו כביכול. "אלקינו", זהו המתגלה לנו, בתוך מדרגת העולם.

ו. כי בשמו"ע נמצאים באצילות, אצלו ית"ש, ולא בעולם ממש.

ז. ללא חיבור נכון ושלם למקור, אי אפשר להמשיך את גילוי המקור.

ח. הוי"ה מהוה הכל, אולם יתכן שח"ו מסר את ההנהגה בפועל לזולתו, וזהו שם אלוקינו, ששולט בפועל.

יש לציין שזו הכוונה לפי הנפה"ח, אולם בכוונת האריז"ל והרש"ש הוא באופן שונה.

חכמת האמת וחכמת הפילוספיה - ההבדל ביניהם

שאלה

שלום הרב. ב"ה זכיתי ללמוד (באופן פשוט) כמה וכמה ספרי ראשונים באמונה, ביניהם אמונות ודעות, כוזרי, מורה נבוכים, דרשות הר"ן, ועוד.

אשמח לדעת מה הערך הייחודי בלימוד של תורתם כאשר יש לנו את המקובלים, ואת האחרונים שדבריהם רחבים בהרבה, והגיגותם קרוב אלינו יותר?

וכן ביחס לחלקים הפילוסופיים, בעיקר אלו העוסקים בהוכחות, וכן בעניינים הפילוסופיים - מדעיים שכלל לא רלוונטיים במדע כיום, מה ערך הלימוד שלהם? האם ניתן פשוט לרפרף?

תשובה

א. האדם בנוי בכללות ממש, מגוף, נפש בהמית, שכל אנושי, נפש אלוקית, שכל אלוקי.

רבתינו חכמי האמת דברו בשפה של נפש אלוקית - שכל אלוקי.

רבתינו הראשונים שנתעסקו בחכמת הפילוספיה דברו בשפה של שכל אנושי.

ע"מ להשפיע על הנפש האלוקית נצרך שכל אלוקי. אולם ע"מ

מועל וגוזל, ולפי דברי הנפש החיים אני מתקשה בהבנה מה תלוי התפילה והבקשה לגזל, דלפי ההבנה הפשוטה זה מובן שמי שלא מכיר בנותן הכל כאילו מעל וגזל. ויותר קשה לי בברכות השבח מה המקום לבקשה שם.

ג. לא ברור לי מה עושים בברוך שאמר, מה הבקשה שם, הרי לא אומרים שם אחד מהכינויים של שמו יתברך, וא"כ להיכן מבקשים שים שימשך השפע.

ד. לא ברור לי מה שהרב ביאר ב"אתה", מדוע זה נצרך, והרי ה"ברוך" כבר מעביר. ואם זה נצרך, מה עושים ב"ברוך שאמר", מדוע בכל השבחים שמשבחים שם לא נצרכים ל"אתה".

ה. לא ברור לי מה נכנס השם "אלוקינו" בברכה, וגם מדוע זה נכנס בהקשר אלינו, שהוא יתברך אלוקים שמייחד את אלקותו עלינו.

ו. לא ברור לי מדוע בשמו"ע לא אומרים גם מלך העולם יחד עם אלוקי אבותינו.

ז. היה קשה לי, שמבואר בשו"ע שכוונת השם הוי"ה זה היה הווה ויהיה, וצריך לכוון זאת בכל הברכות, ובקריאת שמע ובברכה הראשונה בשמו"ע, זה מעכב. ולכאורה לפי הסבר הנפש החיים מדוע באבות זה מעכב, הרי עיקר ענין ה"ברוך אתה הוי"ה" זה לבקש שירבה את חיבורו יתברך לשם הוי"ה, ומדוע צריך לכונן מהו שם הוי"ה, לכאורה צריך לכוון רק לאיפה אנו מבקשים שיתרבה חיבורו, ולא צריך לרדת להבנה במקום החיבור. ולמשל, לא צריך לכוון [בכוונה הפשוטה] את אותיות השם, אלא רק את הכוונה שבו. כמו כן, לכאורה לא נהיה צריכים לכוון את כוונת היה הווה ויהיה.

ח. דבר אחד לא ברור לי, שצריך לכוון ב"אלוקינו" שהוא יתברך בעל הכוחות כולם, ולכאורה זה כבר כלול בשם הוי"ה שהוא יתברך מהוה הכל. תודה רבה, ואשמח מאוד אם כבוד הרב יענה לי על חלק מהשאלות.

תשובה

א. הוי"ה שורש גילוי אלוקותו, "אלוקינו" המשכת גילוי זה, מלך העולם, בתוך העולם.

ואופן הגילוי יש בו פנים רבים, כגון עץ, אדמה, שהכל, וכדו'. וכן במצות נגלה אלקותו בתפילין, במזוזה, וכדו'.

ב. תכלית כל דבר שע"י יתגלה כבוד ה' בעולמו. והנהנה בלא ברכה כאילו מעל - גזל, היינו שמשמש בדבר לצורכו ולא לצורך הקב"ה. ובאמת כאילו מעל נאמר בעיקר בברכות הנהנין. וגם בברכות השבח סוף סוף נהנה מן הגילוי, ואינו משבח ומגלה את הקב"ה.

ה. הוי"ה מצדו כביכול. "אלקינו", זהו המתגלה לנו, בתוך מדרגת העולם.
 ו. כי בשמו"ע נמצאים באצילות, אצלו ית"ש, ולא בעולם ממש.
 ז. ללא חיבור נכון ושלם למקור, אי אפשר להמשיך את גילוי המקור.
 ח. הוי"ה מהוה הכל, אולם יתכן שח"ו מסר את ההנהגה בפועל לזולתו, וזהו שם אלוקינו, ששולט בפועל.
 יש לציין שזו הכוונה לפי הנפה"ח, אולם בכוונות האריז"ל והרש"ש הוא באופן שונה.

חכמת האמת וחכמת הפילוספיה – ההבדל ביניהם

שאלה

שלום הרב. ב"ה זכיתי ללמוד (באופן פשוט) כמה וכמה ספרי ראשונים באמונה, ביניהם אמונות ודעות, כוזרי, מורה נבוכים, דרשות הר"ן, ועוד.
 אשמח לדעת מה הערך הייחודי בלימוד של תורתם כאשר יש לנו את המקובלים, ואת האחרונים שדבריהם רחבים בהרבה, והגיונם קרוב אלינו יותר?
 וכן ביחס לחלקים הפילוסופיים, בעיקר אלו העוסקים בהוכחות, וכן בעניינים הפילוסופיים – מדעיים שכלל לא רלוונטיים במדע כיום, מה ערך הלימוד שלהם? האם ניתן פשוט לרפרף?

תשובה

א. האדם בנוי בכללות ממש, מגוף, נפש בהמית, שכל אנושי, נפש אלוקית, שכל אלוקי. רבותינו חכמי האמת דברו בשפה של נפש אלוקית - שכל אלוקי. רבותינו הראשונים שנתעסקו בחכמת הפילוסופיה דברו בשפה של שכל אנושי.

ע"מ להשפיע על הנפש האלוקית נצרך שכל אלקי. אולם ע"מ להשפיע על נפש בהמית נצרך פעמים אף שכל אנושי, וזו התועלת ללמוד את תורתם. מלבד התועלת ללמוד את "כל חלקי התורה".

ב. אדם שאין בו כח להקיף הכל, את כלל כל חלקיה של תורה, עדיף לו לדלג בחלקים שאינם מדברים בשפתו, ותועלתם קטנה יותר עבורו. אולם אדם שתפיסתו היא "שלמות", "מבקשי השלמות", יש לו לגעת בכל הסגנונות של רבותינו. אולם מתוך הזהירות שהזהירו רבותינו לכל המתעסקים בחלקים הללו, כי רבים חללים הפילה.

רמ"ח מצוות עשה ושס"ה ל"ת כנגד התפשטות והתכנסות

שאלה

לכבוד הרב. אחרי ששמעתי את השיעור דע את עצמך - הכרות

אישית, היה לי שמחה וקצת הרגעה עמוקה. יישר כח.

שאלתי היא לגבי השיעור, האם יהיה נכון לומר שהתורה היא בנוי באופן הזה תרי"ג מצוות, רמ"ח עשה, ולעומתו שס"ה לא תעשה, שהם פעולות של תנועות התפשטות והתכנסות. תודה.

תשובה

כתב הרמב"ן ששורש מצות עשה - אהבה - מהותה התפשטות.

שורש מצות לא תעשה - יראה - מהותה התכנסות.

כי המצוות הם שורש פעולת נפשו של אדם, ולפיכך כל פעולות האדם אינם אלא ענפי פעולות, שיונקים מפעולות המצוות. ולפיכך כל התפשטות שורשה במצות עשה. וכל התכנסות שורשה במצות לא תעשה.

לימוד פנימיות לבחור

שאלה

שלום לכבוד הרב שליט"א שאלני בחור אחד שרוצה לעבוד את השי"ת בדרך הפנימיות ורוצה ללמוד מעט מהכוונות הפשוטות מהאריז"ל מהי דעת הרב בזה וכן איזה ספר הרב מציע ללמוד בנוגע לעבודת ה' עפ"י פנימיות תודה רבה

תשובה

מומלץ לעסוק בספרים כגון ספרי ר' צדוק הכהן מלובלין, צדקת הצדיק וכדו'. וכן מכתב מאליהו שחלקו עוסק באופן זה. אפשר אח"כ להתקדם לנפש החיים ולחסידות מבוארת.

בזה ראוי להתחיל, ובגיל מבוגר יותר ימשיך להתקדם בס"ד.

בגדרי תלמוד תורה ולימוד אגדתא והכרת הנפש

שאלה

שלו' למו"ר הרב שליט"א, סליחה על כל אריכות השאלה זו, שלבסוף מתחלק לשמונה שאלות, ותקוותי שכל הפרטיות של שאלות אלו תחזור מבחינת פירוד וספק, לבחינת האחד שאין בו הפרטות, וכמו ששמעתי מהרב שהמספר ח' הוא באמת חזרה למספר א', בחינת שמונה שהוא באמת חזרה לאחד.
 א-בנוגע ללימוד תורה, כיון שהאדם צריך בעיקר לעסוק בחלקו העיקרי התורה, מהו אם אני חפץ ללמוד כל היום או עכ"פ רוב היום בעניני אגדתא ופנימיות התורה, בפירושי הרב על ספרי קבלה, בעל שום טוב וכדו'? ועל אף שהרב אמר בדרשא הנפלאה של תפילה(050_אתה חונן) שאין לעסוק כל היום באגדתא

שאלות ותשובות

או שכל אדם מחויב ללמוד רק כפי כוחותיו?
 ז-פעם אמר לי הרב שהמושג מסירות נפש שייך רק בתורה, במדות ובמצוות, אבל לא בבנין העצמי של האדם, משום שנצרך שקט להכרת נפש. אבל בקרוב ראיתי שהרב אמר שיש כמה דרכים להגיע לפנימיות הנפש, או ע"י לימוד התורה בעמל, או ע"י מסירות נפש, או ע"י לימוד התורה שהוא כולל לימוד הנפש. וא"כ מזה משמע שע"י מסירות נפש (ובאמת לא ידעתי אם כוונת הרב כאן למסירות נפש באופן כללי, כלומר מסירות הרצונות של האדם, או מסירות נפש לתורה) האדם מגיע להכרת הנפש, וא"כ מה פשר הדבר?
 ח-ועוד קשה לי, בתשובה אחרת הרב אמר לי שאין לאדם לעסוק כל היום בלימוד הנפש (כמו סדרת ארבעת היסודות הדרכה מעשית וכו') כיון שאין זה מאוזנת. אבל בתשובה שהזכרתי לעיל מהרב, הרב אמר שלימוד פנימיות התורה כולל אף לימוד הנפש - וא"כ, למה האדם לא יכול לעסוק כל היום בזה? האם משום כמו שהרב הזכיר בתשובה אחרת, שהאדם מקיים תלמוד תורה ע"י לימוד הכרת נפש רק אם הוא עוסק בזאת בבחינת "מוחין", (לקבל החכמה של ענינים אלו ולומד דברים אלו בהשכלת הדברים) לאפוקי לימוד בחינת "מידות", (שהאדם לומד ענינים אלו רק לידע מהו צריך לעשות ואיך להשתפר בפועל)? וא"כ באמת האדם יכול לעסוק כל היום בפנימיות התורה (לימוד הכרת הנפש) אם הוא לומד ענינים אלו בגדר השכלה? (ובאמת הסדרת "ארבעת היסודות - הדרכה מעשית" עוסקת יותר בהלמעשה של חכמת הנפש אבל אם האדם לומד כל היום השיעורי "דע את מידותיך - מהות המידות" שהוא לימוד סוגיא זו באופן השכלה, לכאורה זהו קיום חיוב ת"ת כיון שסדרה זו היא לימוד הנפש באופן של מוחין והשכלה ומחשבה ומופשטת... וא"כ אולי יש לחלק בין "ארבעת היסודות - הדרכה מעשית" ל"דע את מידותיך מהות המידות" בנוגע לת"ת. וכל זה נכון רק אם הרב מסכים להנחה שלי שהאדם יכול לקיים ת"ת בלימוד הכרת הנפש, עכ"פ אם הוא עוסק בזה באופן של השכלת הדברים). יישר כחך להרב, על כל ההדרכה !!

תשובה:

- א. כהוראה כללית אין לעשות זאת כלל. אולם לכל כלל יש יוצא מן הכלל, ויש נפשות פרטיות שזהו חלקם.
- ב. הדבר משתנה מנפש לנפש, וכל נפש צריכה למצוא את חלקה שלה. לדוגמא ברור לכל בר דעת שצורת יומו של הרב שך לא הייתה כצורת יומו של הרב וולבה. וברור לכל בר דעת שצורת יומו של הסבא מסלבודקה לא הייתה כצורת יומו של ר' שמעון.
- ג. לא בהכרח. על האדם להתחבר בכל חלק בתורה לנקודה הפנימית ביותר שבה. ואם ביכולתו עליו לקשור את כל חלקי התורה יחדיו.
- ד. אין ראוי כלל וכלל. ראוי לחלק את היום לחלקי התורה הנוספים, כמה ואיך זהו שאלה פרטית.

קודם עמל בהוויות דאביי ורבא, אפשר שזה רק לבנ"א שמצאים בתחלת דרכם של לימוד, אבל לת"ח או לאברכים שב"ה מצטיינים בלימוד והם יודעים באופן כללי את דרכי העיון בתורה ו"כיצד ללמוד" (באופן כללי), אפשר שהם יכולים ללמוד כל היום באגדתא או בעניני פנימיות התורה?
 ב-האם יש על האדם לחלק זמנו כל יום ללימוד שמעתתא, הלכה ואגדתא? או שכל אדם צריך להיות שקוע רוב היום בסוגיות חמורות של שמעתתא בש"ס? ובפרט משום שאני מוצא בעצמי כשאני באמצע לימודי עם החברותא, יש לי קושי גדול על שאין אני חש שהסוגיא הזו היא עיקר החלק של תורה שאני צריך לעסוק בו (עכ"פ עכשיו) ואני חפץ במקומו לעסוק בסוגיות של אגדתא ובשיעורי הרב על פנימיות התורה. מה הרב מציע?
 ג-כיון שאנחנו נמצאים בקרוב להגאולה ובפרט משום שאנו נמצאים עכשיו בגילוי הטומאה של השער הנ' שבנ', שהיא לכאורה הנקודה האחרונה קודם ביאת משיח, האם עכשיו יש חיוב פחות לעסוק בשמעתתא ובסוגיות הגמ' שאינו מכין את האדם להגאולה כ"כ, והאדם צריך לעסוק עכשיו יותר בחלק של פנימיות התורה שהוא מכין אדם להדיא להגאולה? (ויש עוד חלק משאלתי. אני רואה אלו ששקועים בלימוד סוגיות של שמעתתא או עוסקים בלימוד הלכה בעיון, והם לומדים בעמילות, אבל אני רואה שבדרך כלל הם ריקים מרוחניות ואין להם ידיעה במוסר או בעולם הפנימי, ואין להם אפילו תחילת ידיעה בעולם הפנימי שלהן ומהו הסדר הפרטי שלהן לעבוד את הקב"ה...שזה סוגיא אחרת ואין להאריך יותר. וא"כ אני רואה להדיא שאלו העוסקים יותר להדיא בחלק הרוחני היותר בתורה, בפנימיות התורה ובעניני מוסר או חסידות או אפי' כשהם עוסקים בספרים בעניני אמונה או בטחון, הם בני עלייה יותר ובודאי הם מוכנים יותר להגאולה מאלו שיש להם "תורה" אבל אין להם מציאות הקב"ה בחייהם... וא"כ מזה לכאורה מוכח שהאדם מכין עצמו ביותר להגאולה ע"י לימוד פנימיות התורה שהוא הפנימיות של חכמת המוסר. האם זה נכון...?

ד-מצאתי שהרב כתב שהאדם יכול להגיע לפנימיותו ע"י לימוד פנימיות התורה ושזה כולל סוגית הכרת הנפש. לפי"ז אם אני חש שזהו עיקר חלקי בתורה, בענינים אלו, האם אני יכול לעסוק כל היום בענינים אלו?

ה-ומהו באופן שאני עושה זה משום שאני מרגיש עצלות ורפיון בלימודי סוגיות של שמעתתא, ומשום שאין לי רצון כ"כ ללימוד כזה מחמת שאין אני חש שזהו עיקר חלקי בתורה? האם זה רק "עצלות" ו"חוסר רצון" בלימוד שמעתתא, או שבאמת נובע מחמת שאין זה עיקר חלקי בתורה?

ו-כל הגדרים של חיוב תלמוד תורה הנמצאים ברמב"ם וטור ושו"ע ה' תלמוד תורה ובשולחן ערוך הרב - האם כל אלו חיוב בלי יוצא כלל על כל אדם, וכל אדם צריך לחוץ על עצמו כדי לקיים חיובי ת"ת אלו (ועל אף שאין זה דבר פשוט לידע, דישי אומרים שצריך הרבה בקיאות ויש אומרים שצריך הרבה עיון...),

ובצורה זו למעשה תחלה תשובה ובירור הלב, אח"כ דיבוק מחשבה באומץ עד כלות המחשבה מתוך נעם, כנ"ל, ואח"כ השקטה, מנוחה של קדושה. וחוזר חלילה. וקרוב לכך היה צורת לימודו של החזו"א כל ימי עומדו על דעתו.

חג שבועות - האם להתאמץ למצוא מקווה

האם לעשות מאמץ מיוחד למצוא מקווה?

תשובה: כן.

ליל שבועות - צורת הלימוד

מה הרב מציע לעשות בליל שבועות מעבר למה שהרב לימד אותנו שהאדם צריך להכין עצמו. מה סדר הלימוד שהרב מציע? האם לצאת גם להתבודדות? האם ללמוד אותו סדר שיש באותו מקום שהאדם גר או שהוא ילמד לבד?

תשובה: ללמוד מתוך חיבור עמוק מח ולב, כל אחד לפי חלקו, המקום העמוק ביותר בנפשו, שער החמישים שבנפש, ביום החמישים. וכחלק מכך יש גם לגעת בלבד שבנפש, שהוא המקום העמוק ביותר בפרטיות הנפש [ע"ע ערך תורה שאלה&].

מהות חג שבועות ביחס לנשים ולנערות

מהו מהות חג השבועות ביחס לנשים ולנערות, והאיך אפשר להסביר להם את הקשר שלהם לקבלת התורה. במיוחד שהחלק שלהם הוא רגשי, האיך אפשר להסביר להם ברגש את מהות החג?

תשובה: א. ויחן ישראל כאיש אחד בלב אחד - אחדות עם כל ישראל. ב. התקשרות לשרש הפנימי ביותר - מאור שבתורה שלמעלה מדעת חכמה ובינה. והוא מדרגת "תורת ה' תמימה". ג. בפועל - מדרגתם מדרגת שירה "תורה איקרי שירה", "וענתה בי השירה הזאת לעד". [הערת העורך: לקרוא את השיעור המדהים הזה: עולם האישה 022 שיר האישה היהודיה תשעד].

כיצד להתחבר למדרגת מתן תורה

עם ישראל בקבלת התורה תקנו את חטא אדם הראשון.

מי שלא זכה להתחבר למהלך זה של תיקון חטא אדם הראשון, האם גם אצלו שייך עניין קבלת התורה כמו שהיה אז במעמד הר סיני, כי אם זה עיקר עבודת היום הוא להתחבר לאותו מעמד, א"כ בדורינו כיצד ניתן להתחבר לאותו מעמד, הלוא חסרים לנו את אותם התנאים שהיו לכלל ישראל?

תשובה: ע"י מסירות נפש בוקעים לשרש מדרגת מתן תורה, כי שרש מדרגת מתן תורה, מסירות נפש, שעל כל דיבור פרוחה נשמתם, כנ"ל.

ה. יתכן מאוד שלא זכית להגיע לחלק[ך?] בעיון הש"ס ולכך אינך מתחבר. וכן שכח הרגש שולט על השכל ולכך הינך נמשך יותר לפנימיות. ולפיכך יש לאזן השכל עם הרגש.

ו. כמו שצרכי הגוף גורמים שעסוק במלאכתו, כן צרכי הנפש גורמים מעין כך לעסוק גם בחלקים שונים שאינם לפי גדר מצות ת"ת כסדרו. כי רפואת הגוף והנפש שווים.

ז. עבודה למעשה שייך שיהא בה מסירות נפש. הכרת עצמו נצרך לה השקטה ורוגע. ואצל יחידי סגולה שייך מסירות נפש מתוך השקטה ורוגע.

ח. לימוד הכרת הנפש מתוך בהירות שורשי הסוגיא הוא ת"ת. אולם "חלק" וא"א לעסוק בחלק כל ימיו.

ישנם נשמות ששורשם בפנימיות התורה, או שבאו בגלגול זה בעיקר לשם כך. ואצלם עיקר העסק בזה. אולם נצרך בירור עמוק מאוד שזהו חלקם ולא מחמת בריחה מעיון והלכה.

מספר שאל ליבי שו"ת תשעה-ט

צורת הלימוד בליל שבועות ע"מ להגיע לשער הנ' שבלב ולריכז מחשבתי

שלו' להרב שליט"א !

הרב אמר שהעבודה בליל שבועות הוא להתחבר ככל היותר אל שער הנ', תורה של קודם החטא, תורה מתוך מסירות נפש. איך אני יכול לעשות זה למעשה. דבתורה האדם צריך להיות מרוכז בו רק בשכל ולא להכניס הלב וההרגש, א"כ איך בליל השבועות אדם יכול לחבר אל שער הנ' שהוא ענין של לב, בלי לטשטש שכלו. בשלמא אם האדם לומד דברי אגדה בליל שבועות, אז הוא לומד באופן של לב, אבל אם אדם לומד או חוזר על שמעתתא, איך הוא יכול להיות מרוכז בשכלו בליל שבועות על לימודו, אם הוא ג"כ רוצה להכניס עבודה פנימית לתוך לימודו. (וכמוכן ששאלה זו נוגע רק לאדם פנימי ולא לאדם שהוא רק לומד באופן של ידיעה שכלית קרה בלבד).

תשובה: קודם לימודו יכוון לבבו, מתוך עומק הלב ותשובה, כמ"ש הנפה"ח, שער ד'. ולפיכך חלק הלב בעיקר שייך קודם הלימוד, כהכנה ללימוד, "ולבבו יבין ושב".

ולאחר שהכין לבבו היטב ידבק מחשבתו בהשקטה ובריכוז מדויק מתוך התאמצות מחשבה עדינה, שקטה, עמוקה וחדה, עד כלות כח המחשבה מתוך שקט פנימי, רוגע ונעימות. ולכך יעשה וחוזר חלילה לפי ערכו מתוך הכרת כוחות נפשו ללא שבירת כלי המוחין שח"ו בזה נפלו רבים. ולכך נצרך הפסקה של השקטה ביני לביני.

שאלות ותשובות

והרי שבפוסקים הוזכר בעיקר לשון של אילנות ועשבים. אולם כלול גם שם תואר פרח בדבר. ושורשי הדברים. נודע שבשעת שורשי הקלקול הראשון שעליו אמרו חז"ל שהיה בונה עולמות ומחריבן, חורבן זה חלקי האור שהיו בו נפלו לרע, ומספר חלקים שנפלו כמנין רפ"ח. ורמז לדבר אמרו "ורוח אלקים מרחפת על פנים המים", מרחפת - אותיות - מת - רפ"ח. ובשעת מ"ת (ר"ת מ"ת, שהפך לתם, תורת השם תמימה) פסק המות כמ"ש בריש ע"ז לחד מ"ד. ואזי אותם חלקי האור, רפ"ח, נתעלו, וז"ש שפרחה נשמתם, כלומר שעלה יחד עמהם חלקי אורות הללו.

וזהו עומק מ"ש ששוטחין עשבים זכר למ"ת שהיו שם עשבים סביב ההר כדכתיב הצאן והבקר אל ירעו וגו'. וביאורו, שהבהמות נתעלו ממדרגת בהמה למדרגת אדם, כנודע, שבפסח קרבן שעורים מאכל בהמה, ובשבועות חטים מאכל אדם. ולכך נאמר הצאן והבקר אל ירעו, שאזי נתעלה הכל למדרגת אדם. ויש נהגו לחלק שושנים רמז לישראל שנמשלו לשושנה.

ואשר על כן למעשה כתב המג"א שמעמידים עצים זכר שבעצרת נידונים על פירות האילן ויתפללו עליהם. והיינו תפלה לתקן אכילת עץ הדעת, שהוא הפרי הראשון שנאכל, ולגלות פרי של עץ החיים מכח התורה שהיא עץ חיים, ולכך נהגו להעמידם סביב למקום הקריאה בתורה.

מאכלי חלב בשבועות - הטעם הפנימי

שלו' להרב שליט"א !

מה הקשר בין מאכלי חלב לשבועות ואיך אדם יכול להכניס יותר פנימיות אל תוך מעשה זו של אכילת מאכלי חלב בשבועות.

תשובה: כבר נתבאר בזה טעמים רבים ובס"ד הוצא לאור קונטרס ובקרבנו ע' טעמים לדבר.

ונוסיף עוד טעם בס"ד.

תינוק כל מאכלו אינו אלא חלב לרוב עדינותו, ובמ"ת נגלה הוא ית"ש, וירד ה' על הר סיני, וכאשר נגלה הא"ס ב"ה, שאין לו קץ וגבול, הנבראים כולם נהפכים בערכו לקטנים. ולכך במ"ת כל ישראל נתגלו כקטנים ממש "כגמול עלי אמו", שיונק חלב משדי אמו. ובמצב זה האדם נמצא בתמימותו העמוקה, ובשבועות חוזרים לתמימות זו, ומתוך תמימות זו דבקים בו ית"ש, תמים תהיה עם ה' אלקיך, ופרושו תמים תהיה - אזי - עם ה' אלקיך, אזי אתה עם ה'. ומכח כך דבקים בתורה, בבחינת תורת ה' תמימה.

■ שו"ת מהארכיון של שאלות ותשובות. שאלות בכל תחומי החיים בכלל והכרת הנפש בפרט יתקבלו בברכה במערכת השו"ת ויועברו למורנו הרב שליט"א הכתובת לשליחת שאלות: rav@bilvavi.net

ליל שבועות - לימוד לבד

ביחס ללימוד בחג שבועות, מי שלימוד זה מפריע לו בסדר לימודיו ביום. האם עדיף ללמוד בלילה יחד עם הציבור משום אל תפרוש מן הציבור, או שהתועלת והעליה הפרטית שלו עדיפה על חשש זה של פרישה מהציבור?

תשובה: אם אין ניכר הפרישה ראוי ללמוד לבדו באופן שזה תועלתו. ואם אפשר לו לפחות זמן מועט ילמד עם הציבור. וכן יקשור נפשו בשרש נשמות ישראל ולא ילמד לבדו כפשוטו.

חג השבועות יום הדין על התורה - מדוע לא נתקנו תפילות מיוחדות

בשל"ה הקדוש כתוב כי בחג השבועות דנים את האדם לכמה תורה יזכה בכמות ובאיכות מדוע לא נתקנו חז"ל תפילות מיוחדות על כך?

* שאלה בסגנון זה נשאלה ע"י ת"ח חשוב, וזה לשונו: לכבוד מו"ר ועט"ר שליט"א ידועים דברי השל"ה הקדוש שפי' "בעצרת נידונים על פירות האילן", שנידונים על התורה בחג השבועות. ולכאז' יפלא מאוד מדוע לא למדונו שאר רבותינו ענין נורא זה. וגם מדוע לא נתקנו חז"ל הכנה גדולה לחג השבועות, לפחות כעין שתקנו לקראת ימי הדין של ר"ה ויוהכ"פ, כראוי למי שעומד בדין על התורה שבה תלויה כל העליה הרוחנית שלנו. יישר כח.

תשובה: התורה ניתנה במסירות נפש, שעל כל דיבור פרח נשמתם, וכן בכל שנה עיקר מדרגת יום זה מסירות נפש שלמעלה ממדרגת תפלה.

פרחים בבית ובביהכ"ס בשבועות - שורשו וטעמו

שלו' להרב שליט"א.

מה הקשר בין פרחים בבית בשבועות. וכשהאדם רואה הפרחים בשולחנו בשבועות, איך הוא יכול להתבונן על דבר זה באופן פנימי ולהפוך דבר חיצוני זה לדבר פנימי או דבר עבודה?

והאם יש עומק במנהג זה משום שהפרחים הם זכרון למה ש"פרחה" נשמתן של ישראל בשעת מתן תורה?

תשובה: שורש מנהג זה הובא בשו"ע או"ח (סי' תצ"ד), שנוהגין לטטוח עשבים זכר למתן תורה שהיו שם עשבים סביב הר סיני כדכתיב הצאן והבקר אל ירעו וגו'. וכתב המ"א שם שנוהגין להעמיד אילנות בבהכ"ס ובבתים זכר שבעצרת נידונו על פירות האילן ויתפללו עליהם, והגר"א ביטל מנהג זה משום שעכשיו הוא חק העמים להעמיד אילנות בחג שלהם. עיי"ש במ"ב סק"י.

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

חדש! בלבביפדיה עבודת ה'
חדש! עץ חיים למתחילים

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם היסוד הרביעי

כל זמן שהאדם נמצא בתוך גבולות נפשו, כל כוחות נפשו מכירים כפי גבולותיהם, כמו כל דבר שיכול להכיר רק לפי גבולותיו. ומחמת שכל כוחות הנפש בערכו הם בלתי קדמון, לא יתכן שהם יכירו את הקדמות.

בקיעה למקום ה"ויפח באפיו נשמת חיים" בנפש

וכמו שנתבאר, הכח בנפש האדם שיכול להכיר קדמות זהו רק הכח שממנו האדם נברא 'ויפח באפיו נשמת חיים'. ובדקות, זהו לא עצם האדם עצמו, אלא זהו החלק אלוך ממעל שנמצא בתוכו. זה לא עצם הנברא כנברא, נברא כנברא לעולם לא יכול להכיר את מה שקדם לו, הכרת הנברא את מה שקדם לו יכולה לבוא רק מצד הנפיחה הפנימית שנמצאת בתוכו.

לפיכך, על מנת שהדברים יהיו גלויים בנפש, האדם חייב להגיע במהלכי עבודתו למקום הנפיחה הזו. מי שלא הגיע למקום הנפיחה הזו, י"ג יסודות אמונה שנתבארו כאן הם לא יסודות אצלו בנפש, אלא הם ידיעות. כמובן, מי שכופר בהם ח"ו נקרא 'כופר' שאינו מאמין, אבל אע"פ שהוא מאמין ביסודות הללו, אך הם לא יסודות נפשו, מחמת שבנפשו הוא לא בקע למקום שעליו נבנית נפשו, שאלו הם היסודות, זהו יסוד הנפש שעל גביו הכל בנוי.

בקיעה בנפש למקום הנפיחה, זו בקיעה מעבר לעשרה מאמרות שבהם נברא העולם. יסוד זה הזכר פעמים רבות, בעשרה מאמרות נברא העולם כל הנבראים כולם נבראו בעשרה מאמרות, אך ישנו דבר אחד שלא נברא ב'מאמר', זהו ה'אדם', שנאמר בו: 'ויפח באפיו נשמת חיים'. אמנם מכח הנפיחה הנפיחה הזו נפיחת פיו ית"ש, מתגלים עשרה מאמרות, אבל היא לא בגדרי עשרה מאמרות.

מעתה, נבין את האמור לעיל בצירוף למה שנתבאר השתא. בפתיחת הדברים נתבאר שכל 'קדמון' בתוך הבריאה הוא בתוך מערכת של 'זמן', שעניינה דבר שבא זה אחר זה באופן של סדר. וכמו שנתבאר, בריאת הזמן הייתה במאמר ראשון מעשרת המאמרות - במאמר של 'בראשית'. לפיכך, אם אדם רוצה להגיע למקום ההכרה בקדמות ביחס לבורא, לא יתכן שהוא יגיע לשם בתוך המערכת של עשרה מאמרות בהם נברא העולם, שהרי במאמר הראשון נברא הזמן, וכל זמן שהוא עוסק ב'זמן', לא תיתכן הכרה בקדמות ביחס לבורא.

הסכנות בבקיעה למקום הנפיחה

לאחר שנתבאר שההכרה בקדמות היא רק ע"י בקיעה למקום הנפיחה,

כאן המקום להזכיר את הסכנות שישנם בבקיעה זו, וישנם כמה פנים לכך, כמו שיבואר. נקודת הסכנה הראשונה היא כדלהלן. יש מי שנגע במקום הנפיחה, ומכח כך הגיע לעבודה זרה, מחמת שהוא אחז מעצמו שהוא 'אלוהות'. שהרי ברגע שהאדם נוגע במקום של "ויפח באפיו נשמת חיים", הוא נוגע במקום של אלוקות אמיתית. ואם הוא מטעה את עצמו שזה הוא, הרי שהוא מגיע למצב של 'עשה עצמו אלוה' (ש"ר וארא ח א).

מי שנמצא בעשרה מאמרות ועושה את עצמו אלוה זהו דמיון גמור, שהרי הוא אפילו לא נגע במקום האלוקות. אבל כאשר האדם נוגע במקום של הקדמות, של "ויפח באפיו נשמת חיים", הרי שהוא נותן מקום בנפשו לגעת במקום של אלוקות, וכאן היא בחירת האדם האם הוא הופך את עצמו לעבודה זרה ח"ו או לא.

מעשה בראשית ומעשה מרכבה

אך ההכרה האמיתית היא, שיש את ה'אני', ויש את האלוקות שמתגלה בי. בעומק, בלשון רבותינו זה נקרא: 'מעשה בראשית' ו'מעשה מרכבה'. מעשה בראשית עניינו בריאת העולמות בימי בראשית. בעשרה מאמרות נברא העולם, והמאמר הראשון הוא 'בראשית', כמו שהוזכר. זהו 'מעשה בראשית' עשרה מאמרות שבהם נברא העולם.

'מעשה מרכבה' עניינו כדלהלן. יש מעשה מרכבה תחתון, ומעשה מרכבה עליון. מעשה מרכבה תחתון עניינו להרכיב את הכוחות שנמצאים בתוך מעשה בראשית. כלומר, מעשה בראשית היא עצם יצירת עשרת השורשים שבהם נברא העולם, ומעשה מרכבה זהו הרכבת הכוחות שבתוך גדרי מעשי בראשית אלו עם אלו. זהו מעשה מרכבה תחתון.

מעשה מרכבה עליון עניינו, הנפיחה של הקב"ה בתוך האדם. זהו חידוש של הרכבה. יש נברא ויש בורא, ו'מאן דנפח מתוכו נפח', והרי שבתוך מציאותינו כביכול מורכב כח שנקרא נפיחת פיו ית"ש, שזהו גילוי אלקותו. החיבור בין מציאות הנברא למציאות של נפיחת פיו ית"ש זו בעצם המרכבה הגמורה.

בלשון רבותינו זה נקרא כידוע 'מפליא לעשות', שהאדם נברא בחיבור נשמה וגוף. אבל בדקות ההגדרה היא, שהאדם הוא 'אלוקות' ו'נברא'. הגילוי המוחלט של זה נאמר במשה רבינו: חציו ולמעלה אלוקים, חציו ולמטה אדם. אך גם בכל אדם בפרטות, מתגלה מה שנאמר במשה רבינו בכללות, שה'ויפח באפיו נשמת חיים' זהו כח אחד שבו, והנברא זהו הכח השני שבו, והחיבור ביניהם זהו הפלא הגמור שיש בבריאה. זהו מעשה המרכבה הגמור שיש בבריאה. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת

דע את אמונתך - י"ג עיקרים לרמב"ם, היסוד הרביעי.

פרק ח' | יראה ומוסר

לאדם את הכוח להגדיר כל דבר.

בפועל שלו זה האוצר הכללי של קיום הלא תעשה, אבל בכוח שבו בחכמה, שהיא כוח המחשבה, היא נותנת לו את הכוח להגדיר כל דבר על גדרו, ואם הוא לא מצליח להגדיר כל דבר על גדרו, זה מחמת שהכוח של ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים מתגלה אצלו, ולכן נעשה התפשטות של כל דבר מעבר לשיעור, ולכן הוא לא מצליח לעמוד על אמיתה של תורה.

הדוגמא הפשוטה והיסודית שנאמר בש"ס כאשר הגמ' מביאה משנה, והיא שואלת שאלה סתירה וכדומה או בס' ברא, מעמידה הגמ' הכא במאי עסקינן, כלומר גבולות מה שנאמר במשנה, הוא לא כפי הנראה מתחילתו, שאלו הם הגבולות באמת שעליהם דיבר התנא, אז כשנאמר להדיא בגמ' הכא במאי עסקינן, זה ברור שזה כוח הגבול שצימצם את הדבר, אבל אליבא דאמת כל עמל התורה שאנו עמלים אנחנו עמלים להבין כל דבר ולתת לו את גדריו, הן את גדריו הדיניים והן את גדריו השכליים, המולידים את גדריו הדיניים, והוא הכוח לעמוד על הגדרה המדויקת של כל דבר, הן אם יש שיטה אחת, והן אם יש ריבוי של שיטות בסוגיא, והשיטות מתערבבות הא בהא, וקשה לעמוד על דקות ההגדרה של כל אחד, כ"ז כמובן בחיצונות לפעמים נובע משכל שאינו דק אלא גס, אבל בעומק הוא תלוי ביראת שמים שבדבר, כי אם יש לאדם שכל דק הוא יגיע להגדרה דקה, אבל זה לא אומר שהוא כיון לאמת, אבל אם יש לאדם יראת שמים באמת, היראה מקנה לו את כוח הדקות של הגדרה כל דבר ודבר, וע"י כן הוא יכול לעמוד על אמיתת דברי תורה, כל דבר לפי שיעור הפרטי דיליה בכל אחד ואחד מדיני התורה.

ולכן בעומק צריך להבין, שמי שעוסק רק בספרי יראה, שע"ז מדבר כאן הנפש החיים איזה כוח בעומק חסר לו כמו שנתבאר לעיל, יש לו את כוח הגבול שבנפש, אבל אין לו את כוח ההתפשטות של ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, מי שעוסק רק ביראה קיים מצוה אחת, כמו שאומר כאן הנפש החיים ולא עלתו בידו רק מצוה אחת של ה' אלקיך תירא, והמצוה הזאת מה היא בנתה בקומת נפשו של האדם? את כוח הגבול שבו היא בנתה, הכוח של האוצר כפשוטו שלא יעבור על הלא תעשה, אבל האם זה בנה אצלו כוח נוסף של התפשטות של ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים, אם הוא עמל רק על היראה זה כוח הנבנה. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

אבל להבין א"כ ברור, מי שלא מכין יראה לפני התורה כולה כמו שנתחדד לעיל, יש בזה צד מסוים שלומד שלא ע"מ לעשות, ואפי' אם אין לו כונה חיובית ללמוד שלא ע"מ לעשות, אבל על מנת לעשות הוא עשה ולא תעשה, והלא תעשה הוא גדר תורה, וכ"ז שאין היות לאדם כוח של יראה קודם לימודו, אז כוח הגבול של קיום בפועל אינו קיים באדם, ובהכרח שהכוח שבו מתפשט מעבר לשיעור הנכון, ואם הוא מתפשט מעבר לשיעור הנכון הפועל יוצא שהוא עובר על הלא תעשה, שאין לו כוח גבול שבנפש. זהו החלק של היראה שנצרכת לאדם כהכנה כללית לדברי תורה, שיהיה ללמוד ע"מ לעשות, זהו האוצר והכלי, האוצר והכלי הוא הכלי קיבול שנותן גבול למה שנמצא בתוכו, ועל ידו נישא כל החלקים כולם.

אבל החלק השני של היראה שהוא בבחינת קב חומטין, הוא הוא היוצר את כוח הגדרה בנפשו של אדם בעסקו בתורה, ובלשון מבוררת יותר כמו שהוזכר, התורה יש בה ב' חלקים, מחד תורה שבכתב מתגלה בה, "אפי' הותיר בה אות אחת או פיחת אות אחת הס"ת פסול", מכוח הג' בול שבתורה, אבל מאידך נאמר תורה "ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים", הרחבה מיני ים שמתגלה בתורה, הוא כוח ההתפשטות של תורה.

ובעומק כאשר האדם לומד דברי תורה והוא לא מצליח לעמוד על אמיתתם וגידרם, מהיכן זה נובע? ודאי שבהגדרה כללית מאוד, זה מחמת שאינו זך הן מעבירות כמו שנתבאר לעיל שצריך שיהיה לאדם תשובה, והן בכללות הגוף והחומר. יתר על כן הטעם שקשה לאדם לעמוד על דברי תורה כי דברי תורה הם עמוקים מאוד, אך בעומק יותר, כאשר האדם עשה תשובה באמת, והוא חי חיי רוחניות, והוא עמל כדבעי, ואפילו הכי הוא לא מצליח לעמוד על הדבר, סיבת הדבר הוא, מפני שכל זמן שאין לאדם כוח של יראה בח' כמה, שהוא כוח הגבול שבהגדרה, קשה לו לעמול ולהבין ולהגיע להשגה של הגדרת כל דבר ודבר, ולכן הוא לא מגיע להשגתו של תורה, פעמים רבות עד למאוד, שכאשר האדם עמל בדברי תורה והוא לא מצליח לעמוד על אמיתות הדברים, ודאי שהוא חושב שהסיבה שהוא לא מצליח, מחמת שזה סוגיא קשה, והקב"ה לא חנן אותו בשכל עמוק, או שהוא לא מספיק מתיגע, וכל אלה טעמי אמת, אבל יש פעמים רבות טעם אחד שורשי מדוע האדם לא זוכה לעמוד על אמיתתו של דבר. על דרך כלל מה שחסר לו זה כוח היראת שמים שבנפש, כי כוח היראת שמים שבנפש נותן

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים

הריבוי מוליד חידוד

נעמיד עכשיו נקודה נוספת יסודית עד למאוד. כפי שהוזכר בתחילת הפרק, הריבוי קשה לנפש בשתי פנים. הוא קשה מצד המקום האחד שבנפש המחפש את חלקו שלו והמהלך האחד בתורה. והוא קשה מצד עצם הריבוי כריבוי.

כעת יש לדעת, שכאשר יש ריבוי שיטות בלימוד, אין בזה רק את עצם הריבוי. אכן, אם לומדים פסקי הלכות אז באמת זה נראה רק ריבוי דברים. אבל כשלומדים בחשבון, ובדיוק, ובסברא, ובכללות בשתי צורות הסברות שהוגדרו הגדרה של סברא וסברא של סברא, אזי הריבוי בעצם מוליד חידודים. וכמו שאומרת הגמרא ששני תלמידי חכמים שלומדים זה עם זה שהם מחדדים זה את זה בהלכה. בד"כ, לימוד של שני שיטות לא משאיר את הדבר כשניים, אלא בעצם כך שיש שניים, נעשה חידוד בין השניים, והחידוד בין השניים מוליד דקויות.

וכאן מונח המצוות פרו ורבו שאומרים רבותינו שיש בדברי תורה. כמו שבאדם כתיב זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם, וכתוב אעשה לו עזר כנגדו, ואמרו חז"ל זכה עוזרתו לא זכה מנגדתו, נמצא שהמנגדתו מוליד דבר היפוך, ומוליד מציאות של פרו ורבו. כך כשיש שתי שיטות, ריבוי השיטות אינו רק ענין של ריבוי כריבוי, אלא מעמידים שיטה מול שיטה, והעמדת שיטה מול שיטה בהכרח שתוליד תולדות.

ובעומק, התולדות נולדים ממה שהשיטות דומות, וממה שהשיטות שונות. ובכל דבר צריך לראות במה הוא דומה ובמה הוא שונה, שזה ה"זכה עוזרתו והלא זכה מנגדתו" מה שדומה עוזרתו, ומה שלא מנגדתו, וע"י כן נולד מציאות של ולד ונולדים בהכרח תולדות.

הריבוי יוצר בהירות

עוד יש לידע, שריבוי של שיטות יוצר בהירות. אם האדם לומד שיטה אחת, ואחר כך הוא לומד עוד שיטות, אזי גם את השיטה האחת הוא יבין יותר ברור.

כמה להרבות בשיטות? זו כמובן כבר שאלה של רוחב פנימי ותלוי הדבר בכל אדם. אך עכ"פ אין זה נכון ללמוד רק שיטה אחת ומוכרחים להרחיב לפחות לשתי שיטות ע"מ שתהיה נקודת ריבוי. וכמו שהוזכר, שניים זו העמדה של דבר מול דבר. רק מי שמחובר לעומק שורש נשמתו, שם יש מהלך של שיטה יחידאה, (ובמקביל לכך ישנם שם את כל השיטות, כפי שבואר לעיל). אבל בחיצוניות אין מהלך של שיטה יחידה, שם זה יכול לנבוע רק מקטנות המוחין.

וא"כ, הריבוי של הסוגיות אינו יוצר רק ריבוי, אלא הריבוי יוצר בהירות ותולדה. אא"כ אין באדם כח להכיל את הריבוי, שאז כמובן הריבוי יוצר אצלו בלבול. אבל כשיש לאדם כח להכיל את הריבוי, אם לומדים בצורה הנכונה כפי שהתבאר לעיל, אזי הריבוי יוצר בהירות ותולדה.

ואחר כך תאר איך זלגו מעיניהם הדמעות כמעין המתגבר ונמשך ממנו נחל שעוברים בו כדרך שעוברים בנחלמים, וזהו מאמרו (שם שם, ז'): "עברי בעמק הבכא מעין ישתוהו". ואין זה תיאור הדברים כהויתם אלא לשון הפלגה המציירת את רוב הבכי. ובכיה זו שני טעמים לה האחד הוא הצער על תקופת החיים שחלפה ועוד תחלוף בלא אותו עונג שהיו בו; והשני הוא התרגשות חזקה על שהשיגו את מבוקשם, כמו שבוכה האוהב שהיה מנותק שנים רבות מעל אהובתו וסוף סוף זכה להיפגש אתה ולהתאחד עמה.

בכי על העדר ולא על הויה

ישנם כמה אופנים של בכייה: א. בכייה מחמת רצון והשתוקקות להשיג את דבר, ב. בכייה על דבר שלא השיגו, כגון ביום תשעה באב, שבוכים על מה שהיה, ואבד. ג. בכייה בשעת השגת הדבר.

מצד הבכי בשעה שהאדם השיג את הדבר, הוזכרו כאן שני אופנים מדוע האדם בוכה. אופן אחד: הוא הצער על תקופת החיים שחלפה ועוד תחלוף בלא אותו עונג שהיו בו, זהו בכי על כך שהוא לא הגיע עד עכשיו למדרגה זו, ובכי על כך שכאשר הוא נמצא במדרגה זו, פעמים שהוא נמצא שם רק ב'רצוא ושוב', ולא בשלי-מות. יתר על כן, האופן השני הוא: והשני הוא התרגשות חזקה על שהשיגו את מבוקשם, כמו שבוכה אוהב שהיה מנותק שנים רבות מעל אהובתו וסוף סוף זכה להיפגש אתה ולהתאחד עמה, זו תנועה נוספת של בכי על מה קיים עכשיו.

לעולם, הבכי הוא על ההעדר. א. בכייה על דבר שהיה ונעדר, ב. בכייה על העדר נוכחי שרוצה להשיגו, ג. בכייה על ההעדר שהיה עד עכשיו כגון שהוא השיג את הדבר, והוא בוכה על הזמן שהדבר לא היה, או על הזמן שיתכן שיאבד את הדבר. ד. בכייה על דבר שהוא כבר השיג, כלומר, הוא בוכה על מה שנעדר ועכשיו קיים, וזה מוליד דקות של תנועה בין העדר להויה.

אמנם, כאשר זוכים להגיע להויה השלמה של הדבר, שם אין מציאות של בכי. כל בכי הוא ביחס למציאות של העדר, ביחס לתשוקה מסויימת, כמו שהוזכר לעיל במדרגת ההתבודדות. וכאשר זוכים לחיות חיים תמידיים בעולם הפנימי, אצלו יתברך שמו, מדרגה זו היא למעלה מהמציאות של הבכי. במדרגה זו החיים הופכים להיות פשוטים, באורו ית"ש הפשוט, זו ההויה, זו המציאות, וכך יהיה הגילוי השלם במהרה בימינו לעתיד לבוא. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי

חישוב הקץ

א. האם בזמן הזה אין איסור לחשב את הקץ [מחמת שכבר כלו כל הקיצין, או מחמת סיבות אחרות, ולא ידעתי כל הפרטים של סוגיא זו, רק איזה ידיעות וראשי פרקים?]

ב. האם הרב יסכים שאין איסור לחשב את הקץ בזה"ז, אז אני שואל את השאלה דלהלן, אבל אם הרב סובר שיש איסור לחשב את הקץ אז אין מקום לשאלה זו. והוא: שמענו עכשיו שמועה ממקורות נאמנים [לדוגמא, שמעתי זאת בשיעור שנאמרה ביום חמישי דפ' אמור, מהגאון בשם אברך אחד שאמר זאת] שהבריסק'ר רב זצ"ל עשה חשבון ע"פ הגר"א שהגאולה באה שבעים שנה אחרי הקמת מלכות בישראל, ולפי החשבון שעשה הבריסק'ר רב, שבעים שנה מסתיים בשנה זו, תש"פ. ואמר הגאון ר' אלי' בער שליט"א שכן מסתבר מאד, כיוון שכל הגאולה האחרונה בא תחילה עם ביטול הגאולה של אומות העולם, וזה מה שקרה לפנינו בשנה הזו שה' מבטל את כל הגאולה של אומות עולם ע"י מגיפת הקורונה, וגם כל העולם התורה בכל תפוצות העולם יש להם קושיים ברוחניות שלהם ובלימוד התורה שלהם עכשיו על שהם נמצאים לבד בבתייהם ואינם יכולים ללמוד בישיבה שזהו כל חיותינו.

בכל דבר גדול האדם צריך לשאול את רבו, ועל כן אני רוצה לדעת מהו דעת של מו"ר הרב שליט"א בזה. מה דעת מו"ר הרב בזה. ואיך צריכים להתכונן בפועל לגאולה בישוב הדעת, באופן של בהירות ובברירות, כפי הרצון ה' מאיתנו.

תשובה

אנחנו נמצאים בתוך ה"בעתה". כי ה"בעתה" הוא אינו רגע אחד, אלא זמן ממושך, כמו פסח ז' ימים, וכדו'. ולכך אין אופן לחשב את הקץ, כי אנו בתוכו.

וא"ת שנחשב בתוך ה"בעתה" מתי יהא, א"א לדעת זאת, וכל החישובים לא ישיגו התכלית הנרצית. כי הגאולה היא בבחינת פלא עליון, במופלא ממך אל תדרוש, כי אי אפשר לדרוש ולהשיג. ולכך יש לילך בתמימות ללא שום חישוב.

שאלות בענין אורו של משיח

שלו' למו"ר הרב שליט"א. א. הרב מבאר ע"פ האריז"ל שיש י"ב דרכים פרטיים, ויש דרך אחת הכוללת את כולן, שהוא הדרך של אורו של משיח. אם דרך הכוללת היא אורו של משיח, האם הרב בא לבאר דרך הכוללת בכל השיעורים והספרים שלו?

ב. הרב אמר בקול דממה דקה שמי שיגיע לגאולת הנפש (סוד האיזון בין אור הרדל"א לתקופת השית אלפין) אינו צריך להיגאל, כיון שהוא נגאל כבר. אבל לכאורה הוא צריך להיגאל משום שכולנו צריכים את בהמ"ק השלישי וכל הגילויים של הגאולה העתידה. ועוד, משום שאפילו אם יש לו אור הגאולה בנפש, מכל מקום הוא צריך גאולה גם בגילוי של מקום זמן, כדי שיהיה לו את שלימות הגאולה העתידה. תודה רבה מאד.

דברים (א, כו) ולא אביתם לעלות ותמרו את פי ה' אלהיכם. והנה אבה מלשון רצון. ושלמות מדרגת גילוי הרצון הוא מדרגת מסירות נפש. ועיין אברבנאל (שם) וז"ל, ר"ל, שלהיותו אלהיהם שימסרו נפשם למות על כבוד שמו לקיים דבריו. ואחרי שהוא צוה עלה רש אל תירא וגו', היה ראוי שישמו נפשם בכפם ולא ימרו את פיו, עכ"ל.

והנה עיקר מדרגה זו מתגלה דייקא ביחס לארץ בכלל, וא"י בפרט. שאמרו חז"ל (ב"ר, ה, ח) ויקרא אלקים ליבשה ארץ. למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצון קונה. ועיין הכתב והקבלה (ראה, יב, א) וז"ל, ואמרו עוד שם, למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצון קונה, ומלשון זה האחרון יראה שהבינו בשם ארץ גם ענין הרצון, וזה מסתבר יותר, כי משרש בנה יאמר אבן, ככה משורש רצה יאמר ארץ. והונח על כדור הארץ בכלל שם ארץ, ע"ש שיושבה הם בעלי בחירה ורצון. עיי"ש בהרחבה.

והנה מהות הרצון של הארץ הוא רצון של מסירות נפש. דיעויין בווי העמודים (עמוד גמ"ח, פי"א) וז"ל, שנוכל לומר על הארץ שעשתה רצון קונה, ואמר, נטל שלג מתחת כסא הכבוד, ומזה מוכח שעשתה רצון קונה ולא הרהרה אחרי מעשיו, כי שלג הוא דבר רוחני יסוד המים, ואמר לשלג הוי ארץ (איוב, לו, ו), ונמצא שהורידה ממעלה הגדולה, חומר זך לחומר עכור, ואפילו הכי לא הרהרה אחרי מעשה ה', ונאה לה השם לקרות אותה ארץ, שרצתה לעשות רצון קונה, עכ"ל.

והיינו שעיקר המסירות נפש אינו למות על קידוש השם, ועי"ז להתקשר בשורשו, אלא עיקרו להסכים לרצון ה' ולרדת ממדרגתו לתתא. וזהו בחינת מסירות נפש של הארץ שהסכימה לרדת כנ"ל. ולכך לעולם הכניסה לא"י הוא באופן של רצון, רצון של מסירות נפש. ובפשוטו הוא מסירות נפש של "עליה", לא אביתם "לעלות", עליה מן המדבר לא"י שהיא גבוה מכל הארצות כולם. אולם בעומק יותר, נודע מדברי רבותינו שמדרגת דור המדבר, שמים, ולכך אכלו מן מן השמים. ולפי"ז כניסתם לארץ הוא בבחינת ירידה מן שמים לארץ, דומיא ממש כיצירת הארץ, וזש"כ ולא אביתם, ביחס לכניסה לא"י, ודו"ק.

ואם זכו להיכנס במסירות נפש היו נכנסים לרצון שבארץ. והיינו לרצון העליון שקודם לדיבור, כמ"ש בערבי נחל (לך לך, דרוש ו) וז"ל, שרצתה לעשות רצון קונה, ר"ל שהקדימה את עצמה, ועד שלא הוציא הש"י מאמרו מפיו נבראת.

בהעלותך | הצ

העלה נרותיה, כאשר צוה ה'. צוה, צוה. כל מהות הבריאה, סוד מציאות, מלשון יצא, נתגלה, כמ"ש הלשם ועוד. ולכך שורש כל השמות שם הוי"ה ושם אדני"י, גימט' צ"א, כנודע. שאזי יצא ונתגלה א - אלופו של עולם. וזהו שורש הכל. ובחינת נוספת לגילוי הוא צה, יצאה. ושורשו בשם אלקים שיש בו ה' אותיות. ועיקרו נגלה בפועל באצבעות, שיש ה' אצבעות, בחינת אצבע אלהים. אצבע, צאעב. שנעשה עביות ליציאה, ולא רק בבחינת צא, אלא נעשה צה.

ושלמות הארה זו נגלה בחמה בתוקף יציאתה, צהרים, צהר, צהר. והוא שלמות גילוי הרצון, צהר - רצה. ובנפשות נגלה עיקר הארה זו אצל יצאה, יצהר. וכן אצל גמליאל בן פדהצור, צהרפדו. וכן אצל צפניה, פניהצ. וכאשר נסתרה החמה נעשה לה צל, צלה, צהל. ותוקף הארה זו נתגלתה ביציאת מצרים, שנתהפך מצרים ללשון צהר, בליל יציאת מצרים בבחינת לילה כיום יאיר. ולכך אחד מלשונות הגאולה, והצלתי, הציל, הצלי. ולכך אכלו בליל זה מצה, מצה. ובשעת יציאה זו עדיין לא זכו בני"י לגדלות, בחינת גדלות מוחין, מתן תורה. אלא היו בבחינת קטנות, אפרוחים או ביצים. ביצה, ביצה.

ובמתן תורה זכו לצאת מן החומר, אל תגשו אל אשה, ודבקו בצורה, צהרו. ושם היו ישראל וקב"ה בבחינת חתן וכלה. קול מצהלות חתנים. צהל, צהל. ונגלה בחינת פנים בפנים דיבר ה' עמכם. בחינת הארת פנים, שנקרא בלשון חז"ל "צהבו פניו". צהב, צהב. כי עשרת הדברות נחלקים להם, כנודע.

וכאשר נפלו בחטא העגל, בחינת עלובה כלה שמונה תוך חופתה, בחינת סוטה, שמשקים אותה מי המרים (מעין כך השקו את בני"י), ואזי בטנה צבה, צהב. ונתהפך צהר, לצרה, ונעשה צרה וצוקה. צוקה, צהקו. ובמקום לדבוק בקו, באורח מישר, דבקו בקצות, בקצה, קצה. ואזי נקנסה עליהם מיתה, וזהו ע"י שטן, מלאך המות, שצפה, צהפ. וצדה, צהד, עליהם מן הצד להורגם ולהשמידם. ומשם שורש יניקת המן הרשע שעולה בגימט' צ"ה. אולם הנשים לא חטאו בחטא העגל ואמרו חז"ל שהייתה בהם עצלה, עץלה.

ונמשך הדבר בקרח שפצתה, פתצה, האדמה את פיה ובלעתם. והלכו במדבר, בחורף, בציינה, צהין. וחמה, ביובש, ציה, צהי. וכל זאת ע"י משה, שאשתו צפורה, צהפור. וכח פגם זה ינק עשו ושרו, ומקומו בצרה, ברצה. והוא רצועה להלקאה לישראל, רצועה, רועצה.

ושלמות התיקון במצוה, בכלל כנ"ל, ובפרט במצות הצדקה, צהדק. וחטאיך בצדקה פרוק.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: צלה, צוה, פצה, אמציה, צפה, רצה, בצרה, מצבה, ביצה, בצה, צדה, צהרים, צורה, ציה, צוקה, הצלה, הוציא, הציג, הציב, הציף, צפורה, הקיץ, התייבב, קצה, מצוה, מצה, הפיץ, יצהר, חוצה, חצה, יצאה, צינה, צרה, מצבה, צהוב, צהל, נוצה, קצה, עצה, עצמה, עצלה, פדהצור, צבה, צביה, צהר, צעה, צפניה, יצועה, צרעה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

ויקרא (כו, כא) - ואם תלכו עמי בקרי ולא תאבו לשמוע לי, ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם. וברש"ר הירש (שם) פירש וז"ל, לא החלטתם לשמוע את רצוני לפני הכל, לא קיבלתם על עצמכם לשאול אותי תמיד אם תוכניותיכם מתאימות לרצוני, עכ"ל. ופירוש זה הוא לשיטה שלא אבה, פירושו לא החליט. והוא בחינת ספק, בחינת עמלק.

ולפ"ז זש"כ ואם תלכו עמי ב"קרי". ואמרו (ספרא, שם, ב, ה, ה) אתם עשיתם את דיני עראי בעולם, אך אני אעשה אתכם עראי בעולם. ובלקח טוב על אתר, לשון מקרה, כלומר עשיתם דיני עראי בעולם, ולא עשיתם אותם קבע.

וברש"ר הירש שם פירש וז"ל, קרי נגזר מ"קרה". קרי הוא כל הנעשה בלא כוונתנו ומחוץ למסגרת חישובים וכו'. הליכתם עמי היא מקרית, לא הייתה זו כוונתם ולא החלטתם על כך, לא הייתה זו החלטתם הקודמת לכל לשמוע בקולי ולעשות רק את רצוני. שוב אין אתם מתנגדים עקרונית לרצוני, אך רצוני אינו חשוב בעיניכם, עכ"ל. ולפ"ז ביאור תאבו, קאי מלשון רצון, שהרצון האלוקי אינו חשוב בעיניהם.

אולם מצינו מהלך נוסף שקאי על העונש. וכמו שפירש האברבנאל (שם) וז"ל, ואם תלכו עמי בקרי ולא תאבו לשמוע לי, להגיד שהם הם בפשעם ורוע לבבם יהיו מייחסים העונשים הבאים עליהם למקרה, כמו שאמרו הפלשתיים, לא ידו נגעה בנו מקרה הוא היה לנו, ולא יאבו לשמוע כי מיד ה' הייתה זאת להם, עכ"ל.

ולפ"ז יתכן ביאור תאבו מלשון אב, כמ"ש כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך (עקב, ח, ה). והיינו שאינם מסכימים שהוא מייסורי אב המייסר את בנו לטובתו ולכוונו לדרך הישר, אלא רואים ביסורים מקרה, או ח"ו הם מאת ה' אינו לטובה, כמ"ש באלשיך (שם) וז"ל, כי לא תאבו לשמוע לי, באמרכם כי מאז שבתם לשמוע, היצר לכם כמה פורענויות, עכ"ל. ולפ"ז ביאורו תאבו מלשון "אהבה", שאין מכירים שזהו מתוך אהבה לטובתם.

והרי אלו ג' ביאורים בפירוש תאבו. א. מלשון אבה - רצון. ב. מלשון אב. ג. מלשון אהבה. הרצון שורש הכל, וממנו נמשך הארת אב, בבחינת רצון - רץ, שע"י נמשך השפע מן הרצון ומתפשט ונעשה אב ומוליד לבנו, וממנו נמשך אהבתו לבנו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א

במיוחד לעלון זה

הקב"ה - אב, ישראל בניו

אב המטבע הלשון שאנו אומרים בתפילה בכל השנה כולה, "אבינו אב הרחמן", זה נאמר בכל השנה כולה בכלל, וזה נאמר בירח האיתנים בפרט, שחוזרים פעמים רבות בכל יום, על מטבע הלשון "אבינו" "אב הרחמן" שפונים להקב"ה בלשון של אב.

והיחס הזה זהו מצד שהקב"ה הוא האב של ישראל, שמכח כך אנחנו נקראים "בנים אתם לה' אלוקיכם", הוא מצידו נקרא "אבינו", ואנחנו מצידנו נקראים בניו של מקום.

כדברי חז"ל כידוע, "קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא", ומצד כך, יש את התואר שם אב ביחס לבורא יתברך שמו, "אבינו אב הרחמן", יש את כח האב המתגלה בתורה הקדושה, שזהו אחד מ"ג מידות, הרי, שהתורה נדרשת בהן, שהוא הנקרא "בנין אב", ויש את מדרגת האב שמתגלה בקומת נפשם של ישראל וזו המדרגה הנקראת האבות הקדושים, כדברי הגמ' הידועים במס' ברכות "אין קורין אבות אלא לשלושה", יש אב שזה גילוי של הבורא יתברך שמו, "אבינו אב הרחמן", יש אב מצד התורה הקדושה "בנין אב", ויש את האב שמתגלה בקומת נפשם של כנסת ישראל, האבות הקדושים.

השורש של כל דבר הוא ה'אב' שלו

ומצד המדרגה הנקראת "אב", כל דבר ודבר שקיים בבריאה יש לו יחס מסוים שהוא אב, כלומר, הבורא עולם נקרא אב, בתורה הקדושה יש "בנין אב" ובהשתלשלות של קומת ישראל יש אב, וההארה של אב מאירה בכל פרט בבריאה.

הרי זהו יסוד התפיסה הנקרא "בנין אב" בתורה, מהו בנין אב בתורה? דבר שמצאנו אותו במקום אחד ואנחנו לומדים ממנו גם כן למקום אחר, וא"כ, הדבר המלמד הוא "בנין אב" לשאר המקומות כולם, הוא הופך להיות האב של כולם.

ובעומק, היסוד הזה נכון לגבי כל מדרגה אבל יסודו במדרגה הנקראת "אב", כל דבר ודבר שמצאנו בבריאה, המקום העיקרי שבו הוא מתגלה הוא נקרא "בנין אב" מכח כך שהכח הזה שמתגלה כאן, הוא עתיד להתגלות ובמעמקים הוא כבר קיים בכל דבר ודבר. זה עומק התפיסה הנקראת "אב". כל דבר ודבר שמתגלה בבריאה יש לו שורש של מקום גילוי, והשורש של מקום גילוי הוא נקרא ה'אב' של אותו דבר.

הכלי למדריגת אב - חיפוש השורש בכל דבר

ועל מנת שאנחנו נוכל להגיע לגילוי בפועל בקומת נפשנו של מדרגת "אבינו אב הרחמן" המדריגה שהקב"ה הוא אב, אנחנו

צריכים לגעת בגילוי של תפיסת אב שנמצאת בכל דבר ודבר, ואז כשמצד הכלים מתגלה בהם מדרגת האב, אז האור, אורו יתברך שמו, שנקרא אב, יכול לחול בתוך אותו דבר.

יש תפיסה מצד ההרגשה הפשוטה שבלב, שאדם ירגיש שהוא בן של הקב"ה, ואז הוא מרגיש שהקב"ה הוא אביו, אבל יש את התפיסה ההיקפית הגדולה בקומת הנפש, שכללות הנפש נמצאת במדריגה הנקראת אב, שאז היא הכלי לחוש את מציאות האבהות הגמורה, שהוא יתברך שמו הוא אבינו אב הרחמן, וזה א"כ, המדרגה הנקראת בנין אב, שעניינה הוא לגלות את מדרגת האב הנמצא בכל דבר ודבר.

להבין יותר, המדרגה הנקראת אב בכללות, היא שורש של כל דבר, כאשר מתבוננים בכל דבר איה מקורו ושורשו, זה חיפוש של האב הנמצא בכל דבר. עבודתנו לחפש את "אבינו" כהגדרה כוללת זה לחפש את "אבינו שבשמים", אבל הבריאה בנויה הרי, באופן של השתלשלות, וכל כח צריך למצוא אותו בכל הקומה כולה ע"מ שהוא יהיה שלם, בכדי שנוכל להגיע לשורש הכח, ומצד כך, עבודת האדם מכח המדרגה הנקראת אב מהי? לחפש בכל דבר את מקורו ושורשו, מי שיחפש בכל דבר את מקורו ושורשו הוא בונה את הכלי בנפש הנקרא אב,

וכמובן, אם הוא יחפש את מקורו ושורשו, הוא יגיע בסוף לשורש העליון של הכל שהוא, אבינו אב הרחמן, הוא יתברך שמו ואין בלתו.

וא"כ, מצד עבודת נפשו של האדם, האדם צריך לחפש בכל דבר ודבר את כח האב שבו במציאות שנמצאת בתוכו, ולחפש לכל דבר מהו האב שלו, ביחסיות מסוימת, הדבר הזה הוא אב לאחרים, וביחסיות מסוימת, הוא תולדה של אחרים ואנחנו מחפשים לו את האב שלו.

שני כוחות אב, אב ב"אורח מישר" - האבות הקדושים ואב ב"דרך עקלתון" - אבות הטומאות ואבות נזיקין

בהבנה יותר רחבה, בכללות ממש, יש לנו שלושה סוגי אבות שנאמרו בדיני תורה, כמו שמוזכר במס' בבא קמא, יש "אבות נזיקין", יש "אבות הטומאה" ויש אבות מלאכות, ארבעים חסר אחת, של שבת, אלו הם ג' סוגי אבות שנאמרו. אבות של נזיקין, אבות של טומאה ואבות של מלאכה.

למעלה מכך, הזכרנו שיש את מדרגת ג' האבות הקדושים, "אין קורין אבות אלא לשלושה".

ולהבין בעומק מהו ההבדל בין מהויות האבות הללו, ולפי זה להבין את עומק עבודת האדם:

טומאה. נזיקין וטומאה "קטלא כולא" ביסודו הוא טומאה, "אבי אבות הטומאה", "קטלא פלגא" הוא הנקרא נזיקין, אבל מהם אבות נזיקין? "אבות מכלל דאיכא תולדות", שן, רגל, קרן שהם האבות, כמו שמונה הגמ', לכל אחד מהם יש את התולדות שלו, מה הם התולדות שנולדות מאותם אבות? הם תולדות שמתגלות באורח שאינו מישר אלא באורח עקלתון, זה נקרא אבות נזיקין וזה נקרא אבות הטומאה. אבות הטומאה ואבות נזיקין, יש שמה מציאות של אבות, אבל האבות האלה אינם מתגלים בצורת ה"מישר" שבהם אלא מתגלים בצורת ה"עקלתון", כמו שנתבאר.

ל"ט מלאכות - מצד מלאכת קוב"ה - "אורח מישר", מצד האדם - "דרך עקלתון"

"אבות מלאכות" של שבת קודש, יש את המלאכה שהאדם עושה ביום חול, ל"ט מלאכות, ויש מה שהקב"ה עשה את המלאכות. מצד מה שהאדם עושה את המלאכות ביום חול, שזה הל"ט מלאכות, חורש, זורע, קוצר ושאר כל המלאכות כולם, זה מלאכות שבאים באורח עקלתון, אדם הראשון הרי, לאחר שהוא חטא והוא איבד את ה"אורח מישר", הוא התקלל במה שנאמר "בעצבון תאכלנה", שהוא צריך לעבוד את האדמה, והוא עובד את האדמה מכח אורח עקלתון, זה נקרא ל"ט מלאכות של עקלתון מעשה האדם,

אבל ל"ט מלאכות שבהם נבראו שמים וארץ, כמו שאומרים רבותינו, של"ט המלאכות הללו של שבת, הם שורש המלאכות שנבראו בהם שמים וארץ, כשהקב"ה ברא את עולמו, "האלו־קים עשה את האדם ישר", הוא גילה מציאות של פעולה שמציאותה היא "אורח מישר",

וא"כ, בל"ט מלאכות, מה שאנחנו עושים, זה ל"ט מלאכות שמתייכים יותר לטומאה ולנזיקין, מה שהקב"ה עשה, זה מלאכות של "אורח מישר".

ובדרך רמז, נזיקין טומאה מלאכה הם ר"ת טמן טומאה, מלאכות ונזיקין. האבות האלה מה ההגדרה שלהם? זה אבהות טמונה, היא איננה ניגלית.

להבין ברור, יש אב ב"דרך מישר", ויש אב ב"דרך עקלתון", יש אב גלוי, ויש אב מכוסה, נעלם. אלו הם האבות, נזיקין, אבות מלאכות ואבות הטומאה, טומאה, מלאכות ונזיקין שהם ר"ת טמן הם אבהות טמונה, שאינה נמצאת בגלוי, אלא היא נמצאת בהעלם. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

האבות הקדושים נקראים אבות, יש להם כמה תוארים, ושם נוסף שנקראים האבות ישרים, זה מה שאמר הרי, בלעם "תמות נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמוהו", אומרים חז"ל, מי אלו הנקראים ישרים? האבות הקדושים. מצד כך גם ספר בראשית אחד מהשמות שהוא נקרא בו, הוא ספר הישר, שבו כתובים מעשיהם של האבות הנקראים ישרים, זהו "ספר הישר".

מה שהאבות נקראים אבות, ומה שהם נקראים ישרים, להבין ברור, זה לא שני הגדרות נבדלות אחד מהשני, פשוט וברור, האבות נקראים ישרים כי האבהות שבהם היא ישרה, זה נקרא שהאבות נקראים ישרים. יש אבהות שבאה בדרך ישרה, ויש אבהות שבאה בדרך עקלתון. האבהות שבאבות מהו? הם נקראים אבות, והם נקראים ישרים, מכח שהאבהות זה באה בדרך ישרה, אברהם הוליד את יצחק ויצחק הוליד את יעקב, "אורח מישר", "האלוקים עשה את האדם ישר", זהו כח ה"אורח מישר" של האבהות,

ובעומק מה שישמעאל נולד מאברהם ומה שעשיו נולד מיצחק זה לא אבהות בדרך ישרה, זה אבהות בדרך עקלתון, ישמעאל נוטה לצד ימין, ועשיו נוטה לצד שמאל, אז האבהות שבו באה בדרך עקלתון, לא בדרך ישר.

והדוגמא הברורה לאבהות בדרך עקלתון, זה מעשה של לוט בסדום, הוא בא על בנותיו ומכח כך נולדים עמון ומואב, זה אבהות שבאה בדרך עקלתון, "נשקה את אבינו יין וגו' ונחיה מאבינו זרע" שיהיה המשך של מציאות קיום לעולם, האבהות הזו באיזה אופן היא באה? בדרך עקלתון, מכח "נשקה את אבינו יין", לא באורח מישר, אלא בדרך עקלתון.

אבל נחזור עוד פעם, להבין, במהות האב יש שני דרכים איך האב מתגלה, יש אב שמתגלה באורח מישר, ויש אב שמתגלה לה באורח עקלתון. האבות הקדושים, כמו שהוזכר, הם נקראים אבות ונקראים ישרים, זה האבהות המתגלה באורח מישר, ויש אבהות שמתגלה באורח עקלתון.

ושתי הכוחות האלה קיימים בנפש כמו שנסביר להלן, בס"ד.

אבות הטומאות ואבות נזיקין, ברור לכל בר דעת, מה הם אבות הטומאות ומה הם אבות נזיקין? הם לא האבות שמגיעות באורח מישר, אלא הם אבות שמגיעים באורח עקלתון.

בדרך רמז נזיקין נ', טומאה ט', עלה בידינו נ' ט', נ' ט' שזה השורש של נטה, נטיות, דבר הנוטה לצדדים, שהוא אינו הולך באורח מישר אלא הולך באורח עקלתון, זה נקרא נזיקין וזה נקרא

הגדרת חיוב ושליה של אין סוף

נוסיף כאן בקצרה הגדרה כוללת. לאין סוף יש תואר של שלייה ותואר של חיוב. בתואר של שלייה הגדרת דבר היא שאנו לא משיגים אותו, כי כל דבר אנו משיגים מכח שיש לו ראש וסוף, ואם אין לו סוף הוא לא ברהשגה. ובתואר של חיוב, הגדרת הדבר היא שיש בו את כל המדרגות כולם. וזהו שלם בכל פעולותיו וכוחותיו ובכל שמותיו של גדולה ומעלה וכבוד.

א"כ ההגדרה של א"ס החיובי שנתבארה כאן, שזה נקרא "מוכרח שיהיה שלם", ועצם הגדרת הא"ס גופא נקרא הכרח שיש בו את כל המעלות והשלמויות.

ואם לא היה מוציא פעולותיו וכוחותיו לידי פועל ומעשה לא היה כביכול נקרא שלם לא בפעולותיו ולא בשמותיו וכינויו

חלק מהשלמות זוהי הוצאה מהכח לפועל. וזה מה שנאמר כאן, ואם לא היה מוציא פעולותיו וכוחותיו לידי פועל ומעשה לא היה כביכול נקרא שלם, כי הוא רק בכח בלי פועל.

השמות והכינויים - הוצאת הפעולה מהכח לפועל

נתבאר כאן שצריך להוציא את פעולותיו ושמותיו וגילוי לפועל. ובעומק, השמות והכינויים זה הוצאה של הפעולות. ובלשון יותר מדוייקת, השם והכינוי זו הפעולה עצמה שיוצאת מהכח לפועל. יש את מציאותו יתברך שמו ויש את פעולותיו, ושמותיו וכינויו הם גדרי הפעולה. זה לא שם בעצם, אלא לפי פעולותיו כך הוא נקרא, ואנו עוסקים בפעולותיו, ופעולותיו מתגלים או בשמותיו או בכינויו, כמו שהוזכר. ועפ"ז הוא יבאר מיד שעיקר שמו זה שם הוי"ה, ולכן הוא יתחיל להסביר את שם הוי"ה.

כי הנה השם הגדול שהוא בן ד' אותיות הוי"ה נקרא כן על הוראות היותו הנצחית וקיומו לעד היה הוה ויהיה טרם הבריאה ובזמן קיום הבריאה ואחרי התהפכו אל מה שהיה.

הקב"ה למעלה מגדרי הזמן

נתבאר בדבריו ששם הוי"ה נקרא כך על הוראתו שהוא היה הוה ויהיה. ובעומק, הוא למעלה ממצייאות חלוקת הזמן, כמו שהאריך הלשם. וזה נקרא הוי"ה, הוה, שהוא למעלה ממצייאות של תהליך עבר הוה ועתיד, אלא כולו מציאות של הוה. בבריאה יש סדר של עבר הוה ועתיד, אבל כביכול בפנימיית הבריאה מתגלה מציאותו יתברך שמו שהוא למעלה מהבריאה, ומכיון שהוא למעלה מהבריאה אזי הוא למע-

בענין תכלית הכוונה של בריאת העולמות נבאר עתה ב' חקירות שנתעסקו בהם המקובלים.

סיבת בריאת הנבראים מצד הנבראים ולא מצד א"ס

כידוע כל פועל פועל לתכלית, לפיכך, מצד מדרגת הנבראים יש תכלית, אולם מצדו, הוא ית"ש אין סוף, ורק הנבראים בעלי תכלית, ולכן בהם יש מציאות של תכלית. ומש"כ תכלית הכוונה, כוונה עניינה מלשון מחשבה לכוון את הדבר, מלשון מכוונות אלו מול אלו. כלומר, להביא את כל הבריאה כולה למציאות אחת, זו כוונה, שכל הדברים יהיו מכוונים לדבר אחד.

החקירה הראשונה הוא מה שחקרו חכמים ראשונים ואחרונים לדעת סיבת בריאת העולמות לאיזה סיבה היתה,

כמו שהוזכר כל פועל פועל לתכלית, וצורת הבריאה היא באופן של סיבה ומסובב, ובתוך גדרי הבריאה עצמה אנו חוקרים את סיבת בריאת העולמות, לאיזה סיבה היא הייתה. משום שזהו גדר הבריאה, כך ברא בורא העולם את עולמו, שיש סיבה ומסובב, ולכל דבר עלינו לחפש את סיבתו, סיבת בריאת העולמות לאיזה סיבה היתה.

ונמנו וגמרו וגזרו אומר כי סיבת הדבר היה לפי שהנה הוא יתברך מוכרח שיהיה שלם בכל פעולותיו וכוחותיו ובכל שמותיו של גדולה ומעלה וכבוד

עוסקים בגילוי ולא בעצמותו, גילוי ראשון אור א"ס, כל הכרח הוא ית"ש חקק

יסוד מוסד הוא כידוע מאד, שאין אנו עוסקים בעצמותו ממש, אלא בגילוי. וכמו שהאריך הלשם, הגילוי הראשון נקרא אור א"ס, וא"כ עסקנו הוא בגילוי ראשון ולא בעצמותו. עצמותו היא מעבר לכל סיבה, אנו מאמינים בקיומו, ומכאן ואילך אנו עוסקים רק בגילוי, והגילוי הראשון נקרא אור א"ס. ועצם אמונתנו בקיומו הוא גילוי ראשון.

ולכן מה שנאמר כאן שהוא יתברך מוכרח שיהיה שלם בכל פעולותיו וכוחותיו ובכל שמותיו של גדולה ומעלה וכבוד, ה"מוכרח" הוא חלק מהגילוי ראשון, שהוא הכריח את עצם הדבר עצמו. כל הכרח שקיים זהו הכרח שכך חקקה רצונו וחכמתו יתברך שמו. וכשעוסקים כאן בסוגיא של מוכרח, כלומר שאנו מגדירים מהו הגילוי ראשון שיש כאן, שהוא יתברך מוכרח שיהיה שלם בכל פעולותיו וכוחותיו ובכל שמותיו של גדולה ומעלה וכבוד.

חדש! עץ חיים למתחילים | דרוש עגולים ויושר ענף א

להתגלות, והת"ת שהוא בבחינת גופא, עיקר גוף הדבר נקרא הוי"ה. אבל בעומק יש את ההוי"ה שלמעלה מ"אהי"ה", שזה עצם ההוי"ה שממנה בא ה"אהי"ה", וחוזר חלילה.

זו סוגיא לעצמה, אולם היסוד שנאמר הוא, שכל דבר שע"י דיין לא גלוי ויהיה לעתיד בגילוי, מצד אחד הוא יותר גבוהה מצד מה שעכשיו זו מדרגה יותר נמוכה וזה הולך כסולם שעולה, ולעתיד יהיה יותר גבוהה, אבל מאידך עצם כך שזה הוי"ה, ההוי"ה המוחלטת היא למעלה מהתחלקות, ובכל הוי"ה תחתון יש שורש להוי"ה עליון. ולכן יש צד שהוי"ה למעלה מ"יהיה", ויש צד ש"יהיה" למעלה מהוי"ה [זו לא עיקר סוגייתנו, אבל מכיוון שהוזכרו דברי הגר"א, הסברנו את הדבר].

זהו המהלך הראשון היכן רמוז שם "יהיה" בשם הוי"ה, שע"י תיד להתחלף מהוי"ה ל"יהיה".

מהלך שני - רמוז בג' פעמים הוי"ה

המהלך השני, מבואר בדברי הלשם כפי שהביאו בהגהות וביאורים, שבעצם יש ג' פעמים הוי"ה: היה הוה ויהיה. ומצד כך יש "ה' מלך" - עבר, "ה' מלך" - הוה, ו"ה' ימ" לוך" - עתיד, ואם נקח ג' פעמים הוי"ה אפשר להוציא מתוכו "יהיה", כיוון שיש לנו שני יודי"ן, ובג' פעמים הוי"ה יש לנו ג' יודי"ן, ואם נקח את שלושתם יצא מתוכם שם הוי"ה. לפי"ז, ההוי"ה של הלעתיד רמוזה מכח עבר הוה ועתיד, ואיננה רמוזה כעתיד לעצמו, שהרי אין לנו פעמיים יו"ד אלא רק פעמיים ה"א, והיכן יש "יהיה" - שמצרפים עבר הוה ועתיד אזי יש לנו שם הוי"ה שהופך להיות "יהיה" לעתיד. וא"כ, הגילוי של העתיד בנוי על העבר הוה ועתיד שמכח כך יש רמז של שם "יהיה". זהו המהלך השני שהוזכר בדברי הלשם.

מהלך שלישי - רמוז במילוי של שם הוי"ה

המהלך השלישי, הוזכר בדברי השמן ששון על אתר, ששם "יהיה" מתגלה במילוי של שם הוי"ה. אם לוקחים במילוי של שם הוי"ה, מילוי ע"ב, דהיינו מילוי הוי"ה באופן של ע"ב, כל אות יש בה יודי"ן, י' ו' וד' זה יו"ד, ה' י' זה יו"ד, ו' י' זה יו"ד, ה' י' זה יו"ד, אזי הרי לנו ד' יודי"ן וא"כ ודאי שיש שם "יהיה", וא"כ שם "יהיה" רמוז במילוי של ע"ב. ובדקות, סיבת הדבר היא, משום שעולמות הג"ר, העליונים, הם גילוי של שם ע"ב, או ע"ב הכולל או ע"ב דס"ג, כמו שנראה להלן בעז"ה בדברי הרב. מ"מ זהו גילוי של שם ע"ב, ושם רמוז

שם הוי"ה. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למחילים.

לה מגדרי זמן. "בראשית" זה בריאת הזמן כדברי הספורנו והגר"א, וגילוי של הקב"ה הוא מעבר לאותם הגדרות. זהו היה הוה ויהיה.

ד' מהלכים היכן רמוז בשם הוי"ה היה הוה ויהיה - מהלך ראשון: הוי"ה עתיד להתחלף ל"יהיה"

רבותינו כאן על אתר דנו, היכן רמוז בשם הוי"ה היה הוה ויהיה. יש את עצם המהות של ההויה ויש היכן שזה רמוז באותיות. כל דבר בנוי על מהות ועל גילוי כיצד הוא מתגלה בהלבשה של האותיות. במהות הוא הויה, ונביא ד' הבחנות שנתבארו במפרשים כיצד זה מתגלה בצורה של האותיות.

מהלך ראשון, הובא בהגהות וביאורים, ויסוד דבריו נמצא בדברי שלום שהובא בשמן ששון. והוא, שהרי שם הוי"ה הוא כנגד ד' פרצופים, אבא אמא ז"א ונוקבא, אבא - י, אמא - ה, ז"א - ו, נוקבא - ה, וזהו שם הוי"ה. בעלמא דידן זה נקרא "אכלו רעים שתו ושכרו דודים", או"א הם שתי רעין דלא מתפרשין מהדדי, וזו"נ הם בבחינת "דודים". ולכן או"א נקראים י"ה, וזו"נ נקראים ו"ה. אבל לעתיד לבוא "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", זו"נ יעלו למדרגת או"א. ובלשון אחרת והיינו הך, שית אלפי שנין הוי עלמא, ואחרי זה עתיד לעלות לג"ר. בעלמא דידן יש זו"נ, ו"ה, ולעתיד לבוא זה יעלה לג"ר, אלף שביעי, שמיני, תשיעי ועשירי, ואז יהיה גילוי שכולו "יהיה". וא"כ ה"יהיה" רמוז כי לעתיד זה יהיה "יהיה".

ב' בחינות, שם "יהיה" למעלה מהוי"ה, והוי"ה למעלה מ"יהיה"

נבאר כאן את ענין שם הוי"ה לעומת שם "יהיה". בדברי הגר"א על הספרא דצניעותא מבואר ש"יהיה" זה עיקר השם, משום שעיקר הגילוי הוא לעתיד לבוא, ובעלמא דידן זה נקרא הוי"ה. ובדקות יותר, הוי"ה זה בדקות למעלה מ"יהיה", כי הוי"ה זה עצם ההיות, "יהיה" זה דבר שעדיין לא קיים אלא יתגלה לעתיד, וההיות תמיד יותר גבוהה, כי ה"יהיה" זה חסרון שהרי הוא עתיד להתגלות ועדיין איננו בגילוי, משא"כ הוי"ה זה שלמות הגילוי השתא. א"כ, ישנה הבחנה ש"יהיה" למעלה מהוי"ה, כי העוה"ב למעלה מעוה"ז. וישנה הבחנה עמוקה יותר שההוי"ה זה עצם נקודת הגילוי, רק שבי"ח חס עוה"ז לעוה"ב, הגילוי בעוה"ז קטן ביחס לגילוי שיהיה לעוה"ב, אבל מצד עצם התפיסה הוי"ה היא למעלה מ"יהיה", שהוי"ה זה מה שגלוי ו"יהיה" זה דבר שעדיין לא נתגלה.

ובעומק, שם הוי"ה בשורשו יותר גבוהה מהשם "יהיה". לדוגמא בעלמא, יש שם "אהי"ה" ויש שם הוי"ה, כתר נקרא "אהי"ה", ת"ת נקרא הוי"ה, כי הכתר זה תחילת מה שעתיד

כתר

פתחו של אולם גובהו ארבעים אמה, ורוחבו עשרים אמות (ריש עירובין). והיינו עשרים גימט' כתר כנודע. ורוחבו כתר אחד, עשרים אמה, וגובהו ב' כתרם, ארבעים אמה. ואורכו עשרים. עיין משכני עליון בהרחבה. ועיין ערך קטן אמא. ועיין שושן סודות (אות תקס) ואולם גבוה כ', כנגד י"ס (אור ישר וחוזר), ואם תכפיל בז' יעלו שבעים טפחים, והרמז לשבעים שרים.

חכמה

היפוכו, כסיל. ועיין מס"י (פ"ג) ואומר (משלי, יד, טז) וכסיל מתעבר ובוטח, כי לבם בריא להם כאולם, ונפלים טרם ידעו מהמכשול כלל. ועיין בן פורת יוסף (מקץ, ד"ה והרעב) אלו העשירים מחמת גודל גסות רוחם, לבם בריא להם כאולם, שלא נכנס באזנם חכמה ומוסר. וכמ"ש (שבת, שם) והיינו דאמר רבה, מ"ד זה דרכם כסל למו (לשון כסיל), יודעים רשעים שדרכם למיתה ויש להם חלב על כסלם, שמא תאמר שכחה היא מהן, ת"ל ואחריהם בפיהם ירצו סלה.

ועוד. אמרו (זבחים, יד, ע"א) אין מחשבה מועלת אלא מפתח אולם ולחוף, וללשון אחר, אין מחשבה מועלת בהולכות חטאות הפנימיות אלא מפתח אולם ולפנים, עיי"ש.

בינה

לב. ואמרו (שבת, לא, ע"ב) שלבם בריא להם כאולם (עיין ערך קטן עיניים, נפש, רוח). ועי"ז אינם שבים בתשובה, בבחינת לבבו יבין ושב. ואמרו מצד התיקון (עירובין, נג, ע"א) אמר ר' יוחנן, לבן של ראשונים כפתחו של אולם.

ועיין יין המשומר (סוד גפן הזהב שהיה באולם), וז"ל, והנה מאחר שה"ג יה"ו כנוצר לעיל שגימט' חל"ק נכנסים ביסוד דחכמה סתימאה כדי להשפיע לבינה שבגרון שגימט' הגפן שהוא סוד גפן הזהב שהיה באולם שהיה עושה פירות כנ"ל, לכן אנו מברכים על הגפן ברכה בפני עצמו, בורא פרי הגפן, עיי"ש.

דת

ב' צדדים, חסדים וגבורות, ולכך הוא שורש לספק. ועיין תולדות יעקב יוסף (בא, ד"ה אך) כי הרשע לבו בריא עליו כאולם, ואין לו ספק כלל, כי מחזיק את עצמו במדרגת צדיק, ואפילו אם יאמרו לו כל העולם ההיפך אינו שומע להם.

חסד

שם אל, חסד אל כל היום. וכתוב (איוב, ה, ח) אולם אני אדרוש אל אל, ואל אלקים אשים דברתי.

ובצד הקלקול, איתא במגיד מישרים (צו) אע"פ שאין לאדם תאוה כי אם לאכול מעט, היצה"ר פותח לו תאוה כפתחו של אולם.

גבורה

יראה. עיין דרשות מהר"י מליסא (דרוש עקביא בן מהללאל) לבם בריא להם כאולם, פירוש שאין יראין כלל משום עונש.

ועוד. כתיב (איוב, ב, ה) אולם, שלח נא ידך וגע אל עצמו ואל בשרו וגו'. בחינת מדת הדין, יד שמאל. ועוד. תוקף וגבורה. ונקרא אולם מלשון אלים. ועוד. סוד צפון. ואמרו (יומא, לו, ע"א) מאן שמעת ליה דאמר בין האולם ולמזבח צפון ראב"ש היא וכו'.

תפארת

סוד ב"ד, מושב תלתא, חג"ת. וכתוב (מלכים, א, ז) אלם המשפט.

ועוד. סוד אמת. ופעם ראשונה שכתוב בתורה אולם: ואולם לזו שם העיר לראשונה (בראשית, כח, ט). עיין סוטה (מו, ע"ב). וכתוב (איוב, יג, ד) ואולם אתם טופלי שקר. ועיין ב"ר (ויצא, סט, ח) ורבנן אמרי, מה לזו אין לה פה (אלם), כך לא יכול לעמוד על פתחה של עיר.

ועוד. מזבח, סוד חג"ת, כנודע, מנורה, חסד. שלחן, גבורה. מזבח, ת"ת. ואמרו (יומא, מד, ע"ב) בין האולם ולמזבח כיוון דלא מפסיק מידי לא מינכרא מילתא.

נצח

נצח, מעלה, הוד, למטה. ואמרו (מגילה, ט, ע"ב) ואמר ר' יוסי, מעשה ברבי יוסף בן "אולם" מציפורי, שאירע בו פסול בכה"ג ומינוהו תחתיו, ובא מעשה לפני חכמים ואמרו, ראשון חוזר לעבודתו, שני אינו ראוי לא לכה"ג ולא לכהן הדיוט. כה"ג משום איבה, כהן הדיוט משום מעלין בקודש ולא מורידין. והוא בחינת מעלות שהיו באולם. עיין תמיד (לג, ע"א). ועיין מנחות (צט, ע"א) שלשה שולחנות שהיו במקדש, שנים שהיו באולם מבפנים לפתח הבית, אחד של כסף ואחד של זהב, על של כסף נותן לחם הפנים בכניסתו, ועל של זהב ביציאתו, שמעלין בקודש ולא מורידין.

הוד

עיין מלבי"ם (ישעיהו, פירוש המילות, מ, ז) אולם: מניח דעה הקודמת ואינה סותרת רק מוסיף בה דבר חדש. והיינו כח הוד, מודה, ואינו סותר.

יסוד

יוסף. כתיב (בראשית, מח, יט) גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא הגוים. "מלא" - אלם. ואמרו (פסיקתא זוטרתא, שם) פירוש, זרעו יהיה מלא הגוים, כמו כי "אמילם" (תהלים, קיח, יא), וזה יהושע בן נון שהכה ל"א מלכים. אולם, לאום.

ועוד. יוסף - הוספה. ועיין מלבי"ם (ישעיהו, פירוש המילות, מ, ז) אולם: מניח דעה הקודמת ואינה סותרת רק "מוסיף" בה דבר חדש. ואולם לזו שם העיר לראשונה (בראשית, כח) ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו (שם מ"ה), סלחתי כדברך ואולם חי אני (במדבר יד), אולם שלח ירך (איוב, א) אולם אני אדרוש אל אל (שם, כ). ועיין זה"ק (בראשית, רנט, ע"א) ומה הוה חולקיה דבנימין דאיהו צדיק לתתא, אולם והיכל וקה"ק. אולם, אומל. וזהו שורש חלומו של יוסף, באלומים.

מלכות

שם אדנו"ת גימט' היכל, כנודע. וכתוב (מלכים, א, ז, כא) ויקם את העמודים לאלם ההיכל. ולר"י קדושת אולם וקדושת היכל חד הוא (עירובין, ב, ע"א).

ועוד. סוד פתח. ואמרו (עירובין, שם) מבוי שהוא גבוה למעלה מעשרים אמה ימעט, ר' יהודה אומר אינו צריך. ובגמ' שם, ורבי יהודה לא למדה אלא מפתחו של אולם.

נפש

נפש שיתופא דגופא. ועיין מהר"ל (חידושי אגדות, שבת, לא, ע"ב) ולא עוד אלא שלבם בריא כאולם. ודבר זה בעבור שיש להם כח הגשמי יותר, שכל ענין הרשעים בעלי הגוף ובעלי החומר, ולכך לבם בריא כאולם.

רוח

אוויר. ועיין אבן עזרא (תהלים, עג, ד) בריא באולמו, וכו', בעבור שהדירה באולם בריאות לגוף בעבור האוויר שהוא מגולה.

נשמה

חיה, מעיין הנובע. נשמה, מקום ההרחבה. ואמרו (יומא, עז, ע"ב) אמר רב פנחס משום רב הונא צפוראה, מעיין היוצא מבית קה"ק, בתחילה דומה לקרני חגבים, כיוון שהגיע לפתח היכל נעשה כחוט של שתי, כיוון שהגיע לאולם נעשה כחוט של ערב.

חיה

כתיב (במדבר, יד, כא) ואולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ. ואמרו (ברכות, לב, ע"א) אמר רבא, אמר ר' יצחק, מלמד שא"ל הקב"ה למשה, משה החייתני בדברך. ואיתא בתשובת הגאונים (סימן ק"י) פירוש, א"ל הקב"ה למשה, במה שדברת לפני וסלחתי לישראל החייתני.

כלומר, עתידין האומות לומר חי אני בהפילי ל"א מלכים (אולם, לאום, עיין ערך קטן יסוד), ואעמיד השמש והירח, ואז ימלא כבודי את כל הארץ, וז"ש ואולם חי אני וימלא כבוד ה'.

ועיין רקאנטי (שם) ולפני הפשט ר"ל החייתני בעיני האומות שלא יאמרו מבלי יכולת ה' רק אראה להם את ידי החזקה. וע"ד הקבלה יש בו סוד, רמזתיו בימי המלואים. ותתבונן בכל מקום שנאמר חי אני, על מלת אני, כי היא צריכה ברכה וחיות שפע, והיא מתהלכת בין החיות, עיי"ש.

וכתיב (שמואל, א, כ, ג) ואולם חי ה' וחי נפשך, כי כפשע בני ובין המות. ושם (כה, לב) ואולם חי ה' אלהי ישראל.

ועיין עבודת הקודש (ח"ג, פרק מט) וזה כי אדון הנביאים המשיך בתפלתו האור מראש ועד סוף, וכו', הכח הבא מלמעלה ראש יגדל וימשך עד מלכות בית דוד, ואלו הם החיים הבאים ממקור החיים, והוא סוד אמרו ואולם חי אני, ואמרם ז"ל החייתני בדברך וכו', כי כל לשון מליאה (אולם לשון מלא, מלאו) הנזכרת כלפי מעלה הוא סוד היחוד. ועיי"ש פרק ס"ג. ועיין מגלה עמוקות (שלח) ואולם חי אני, לעולם, ר"ל אני חי וקיים לעד, אבל כל העולם אינו רק ו' אלפים שנה.

יחידה

אולם, מולא. עומד מול אחד. אולם מול קה"ק, מקום גילוי

היחידה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

תשובה

המשך מעמוד ד'

תשובה

רע גמור ללא תערובת של טוב, אין לו מקור יניקת חיות, ומיד מתכלה. וזהו סוד ביטול הרע, והיינו שיבורר הטוב ממנו לגמרי וממילא יתכלה.

משיח

שלום לרב שליט"א. האו"ם פירסם שהוא מתכנן עד 2030 למניינם, לעשות אותנו עבדים מושלמים, לפרק את התא המשפחתי, לחייב אותנו להתקין "צ'יפים" בגוף, אין יותר כסף פרטי, אין יותר עסקים פרטיים, דת עולמית אחת, ממשלה עולמית אחת, חיוב בחיסונים עם "צ'יפים", מעקב מוחלט עלינו, ודילול אוכלוסיה מסיבי, כלומר, רצח המוני. הדבר התפרסם על ידי הרב ... שקיבל את החומר מאנשים שיודעים עליהם, וגם יש עוד רבנים בשנים האחרונות שמדברים עליהם, עוד שתיים בכל אופן, שמדברים בגלוי עליהם. האם הקב"ה ייתן להם להפיק את זממם?

תשובה

בשלמות, לא. חלקי, רח"ל כבר נתקיים.

גלות וגאולה

שלום הרב היקר. א. בנוסף לשאלות ששאלתי כבר, האם בעומק תמיד נהיה במצב של גלות וגאולה, כי כל גילוי הוא גאולה, אבל בגילוי שיבוא אחריו זה מצב גלות, ויש אין סוף מצד הכלי, כלומר, הכלי שאין לו סוף בחינת שם הוי"ה (כזכור לי מבעל הסלם) שיהיו לנצח נצחים גילויים, אבל הם יהיו בבחינת גלות לעומת הגילויים שאחריהם, או שיהיה גילוי של לבוש שאחריו אין עוד לבוש, כלומר גילוי שאין אחריו גילוי?

ב. ועוד שאלה, כשנעשית עבודה של הבדלה מהגס אל הדק, ופתאום הגוף חם ממש רותח, ועדיין האדם ממשיך להבדיל והגוף מתקרר, וההבדלה נעשית איטית יותר (נראה שהלבושים נעשים דקים יותר), השאלה היא מה נעשה במצב הזה, למה זה כך? תודה רבה.

תשובה

א. עד סוף האלף העשירי כן יהא, אולם לאחר מכן איננו יודעים. ב. כאדם העובד עבודה גסה שעבודתו נעשית מהר יותר ומתלהט, משא"כ אדם העובד בעבודה דקה כשרטוט וליטוש שעבודתו איטית יותר, דקה יותר, וקרה יותר. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

א. בדור זה מאיר אורו של משיח באור רב, וכנגד רח"ל תוקף של חושך נורא. ולכך הניסיון הוא להשתמש באור זה בעסק התורה ולהאיר לרבים. מגו דזכי לנפשייה זכי לאחרינא. ב. ברור הדבר שנצרך גאולה בפועל בכל חלקיה. אולם אינו צריך את שורש אור הגאולה שכבר זכה לה, אלא זקוק להתפשטותה. והמשל בין אדם עני המקבל ממון, צדקה. לעשיר שיש לו ממון ונצרך עזרה לקנות עמהם חפציו.

להתפלל להצלת כלל ישראל ממלחמת גוג ומגוג

שלום הרב. ראיתי שהובא מהבן איש חי (שנה ראשונה פ' בשלח) שיש לכוין בברכת את צמח דוד, שמשכיח בן יוסף לא יהרג ע"י ארמילוס הרשע. א. איך זה יסתדר עם הגמ' בסוכה שמשכיח בן יוסף יהרג, ואז יהא הספדים ובכיות גדולות בירושלים על הריגתו? ב. לפי הבן איש חי הנ"ל מבואר לכאורה שהריגת משיח בן יוסף הוא רק גזירה שיכולים לשנות ע"י תפילה. האם לפי"ז גם יכולים להתפלל שכלל ישראל ינצלו מכל הצרות של מלחמת גוג ומגוג בסוף האחרית הימים, (שמבואר בכמה מדרשי חז"ל שתהי' מלחמות גדולות בעולם של האומות על ישראל, ורק הצדיקים הגמורים נשארים, ושהתקופה אז תהיה צרה גדולה לכלל ישראל שלא היה כמוה מימות עולם - רחמנא ליצלן), דלפי הבן איש חי הנ"ל שיכולים אנו להתפלל להצלת משיח בן יוסף מהריגה, האם לפי"ז ג"כ יכולים ע"י תפילה לשנות את כל גזירות אלו וכל התהליך הדברים?

תשובה

א. כי גזירה לרעה ניתנת לביטול. ב. אפשר ע"י תפלה לשנות חלקית. אולם אנו כבר בתוך ה"בעתה". וזמן "בעתה" הוא זמן ארוך. כמו שפסח שבוע ימים, כן ה"בעתה" הוא זמן נמשך ולא זמן של יום, רגע מסוים בתוכו. ולפיכך אי אפשר לבטל את תפיסת ה"בעתה" אלא להקל על הצער.

שער הנו"ן דטומאה - תערובת ולא רע גמור

הרב מבאר שענין שער הנו"ן דטומאה היינו תערובות של טוב ורע באופן שאינו ניתן לבררו. למה השער דנו"ן דטומאה ענינו תערובות, לכאורה אדרבה, צריך שיהא רע גמור?

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231
להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net
רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com
דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net
ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

חדש! כלבניפדיה עבודת ה'
חדש! עץ חיים למתחילים

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם היסוד הרביעי

שהוא לקח את כח האמונה בקדמות והכניסה לכלים אחרים בנפש שלא מתאימים לאור, או להכרה שהוא מכיר.

משל למה הדבר דומה, יש לאדם בבית שמן ותפוחי אדמה, במקום להשים כל דבר במקומו, הוא החליף את היוצרות, הוא שם כל דבר בכלי של זולתו. ובנמשל, לכל דבר בבריאה יש את מקומו, אין לך דבר שאין לו מקום. כל ידיעה שהאדם יודע, וכל קליטה שהאדם קולט במערכת של חמשת חושיו, הוא צריך להכניסה למקומה שלה. ואם הוא מכניסה שלא למקומה שלה, הרי שהדברים לא יפעלו.

לדוגמא, יש באדם את כח המחשבה, כח הזכרון, כח המדמה, כח ההרכבה, וכח השומר. אם לאדם יש דמיון והוא חושב שהדמיון הוא מחשבה, הרי שהוא מכניס את הדמיון למקום המחשבה, ובכך גורם להרס גמור. אבל אם הוא לוקח את הדמיון ומכניס אותו למקום המדמה שבנפש, וברור גדרו במקום המדמה - זה מקומו, זה מהותו, הרי שהוא נמצא במקומו הראוי לו.

כאשר האדם לוקח דבר בבריאה ומניחו שלא במקומו שלו, בלשון כללית זה נקרא 'גלות'. כלומר, במקום שזה יהיה גלוי, זה נעשה 'גלות'. זוהי גאולה וגלות. כל גאולה היא גילוי, וכל גלות היא הגלות של הגילוי, שעל ידי כן הדבר מתגלגל למקום לא לו.

וביחס לסוגייתנו של הכרת הקדמות, כמו שנתבאר לעיל, הכרה זו נמצאת רק בכח אחד בנפש - כח האמונה, שבו נאמר: "ויפח באפיו נשמת חיים" - 'מאן דנפח מתוכו ומדיליה נפח'. ושאר כל כוחות הנפש, אסור להם בשום פנים ואופן לגעת בהכרת הקדמות. הם אמנם מקבלים הארה ממקום הכרת הקדמות בבחינת "מרחוק הוי"ה נראה לי", אבל אסור לצרף את הכרת הקדמות לכל כח אחר בנפש. ואם האדם מצרפו לכח אחר, עליו נאמר: 'ראוי לו שלא בא לעולם'. מדוע, כיוון שהוא עוסק במקום שקדם לעולם, ועל ידי כן מדבק את עצמו במקום שלא בא לעולם

- ושם בעצם גניזתו. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג עיקרים לרמב"ם, היסוד הרביעי.

ומצד כך, כהגדרה כללית, כביכול אנו נבראנו מהבורא ית"ש, לנקודת ואנו נקראים בניו של מקום, כלשון הפסוק: "בנים אתם לה' אלוהיכם", וכל הולדה מורכבת משני זיווגים: זיווג של נשיקין, וזיווג היסודות. ומהי הנשיקה - נפיחת פיו ית"ש. ומצד כך אנו נקראים 'בנים', שנבראנו כביכול מאותה נפיחה של נשיקת פיו ית"ש, שבעומק זה נקרא 'מיתת נשיקה'.

עכ"פ, כאשר גילוי האלוקות מצטייר כראוי בצורת האדם, האדם מבין שזהו מעשה המרכבה של נפשו. המרכבה של הנפש בשורשה הגמור זו ההרכבה של האלוקות שחלה בתוך מציאות הנברא. ומצד כך זהו שורש מעשה המרכבה שמתגלה בבן הבכור שנקרא 'ישראל', 'בכור' - 'מרכבה', 'בנים אתם לה' אלוהיכם" - "בני בכורי ישראל".

עד כאן נתבארה נקודת הסכנה הראשונה שמונחת בהכרה של מקום הנפיחה, שאם האדם אינו תופס זאת נכון, הוא הופך את עצמו ח"ו לאלוהות. ואם הוא תופס זאת נכון, הוא מבין שזוהי שורש ההרכבה שבבריאה.

הסכנה השניה - שאלת 'מה לפני'?

נעבור לנקודה הסכנה השניה בהכרה של מקום הנפיחה. האדם בנוי מכוחות של מחשבה, התבוננות, דעת, אהבה, התפארות, הודיה, התקשרות ושפלות, זו קומת כוחות נפש האדם בכללות. כאשר מתגלה לאדם הכח הפנימי שנקרא 'קדמות', אם האדם מנסה לשלשל כח זה למטה ולהשתמש בו מכח החכמה ולמטה, כאן האדם נופל לכל הקושיות שישנם בעולם, ועובר על האיסור לשאול את שאלות 'מה לפני' ומה לאחור' שהובא במשנה בחגיגה (יא ע"ב).

סוגיית ה'קדמות' נקראת בלשון המשנה 'מה לפני'. ובמשנה שם נאמר: 'כל המסתכל בארבעה דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם: מה למעלה, מה למטה, מה לפני, ומה לאחור'. ולכן, אם האדם משלשל את כח הכרת הקדמות שבנפש למקום החכמה שבנפש ולמטה, הוא שואל ממקום השאלה, ממקום התגלות החכמה וההתבוננות. שאלה זו נובעת מכך

פרק ח' | יראה ומוסר

עומק מי שטועה ועיקר כל עסקו הוא בעיני יראה ולא בדב-
רי תורה אז כהגדרה כללית נתבאר לעיל, שזה סוגיא של מוח
מול סוגיא של לב, שהשכלה של דברי תורה נראית אצלו מוח,
והוא תובע לב, ולכן הוא עוסק בעיני יראה, אבל בפנים שחוזר
ומחדד כאן הנפש החיים, לאחר הבנת הסוגיא לארכה ולרחבה,
מי שעוסק בעיקר בעיני היראה יש לו את כוח הגבול שבנפש,
אבל אין לו את כוח התפשטות של ארוכה מארץ מידה ורחבה
מיני ים, ולכן הגבול שלו היא יראה, והיא לא אוצר, כי האוצר
הוא הכלי המקבל והמגביל את התפשטות החכמה. ויתר על
כן אם הוא לא עוסק בחכמה, ברור שאין לו את היראה הדקה,
שמגדירה כל דבר ודבר בעיסקה של תורה.

אלו הם שני מדריגות של יראה, א. יראה של אוצר ככוח הגבול
הכללי בנפש, ב. ויראה של שכל יראה של חכמה "יראת ה' היא
חכמה", ככוח המגביל והמגדיר כל דבר ודבר בדברי תורה, ומי
שעוסק רק ביראה בפועל קונה את כוח הגבול של הפועל אבל
חסר לו את ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים, ובלשון פשוטה
כוח הגבול זה נברא וארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים זה הארת
אין סוף שאין לו קץ, אז מי שעוסק רק ביראה ואינו עוסק בתורה
יש לו את כוח הנברא שבו, אבל אין לו את הארתו יתברך שמו,
שזה אור שאין לו קץ ואין לו גבול.

ולא כיונו חז"ל במאמרם הנ"ל, "אין לו להקב"ה כו' אלא אוצר
של יראת שמים בלבד", אלא על אותה היראה שבתוכה מו-
נחים המון תבואות מקרא משנה והלכות ושאר עיני תורה,
שהיראה היא אוצר הטוב, ומשמרת שיתקומו אצלו, ערוכים
ושנונים בפיו, וחרותים על לוח ליבו, כמו שמוכח ומוכרח ממה
שאמרו עוד [ברכות ח' א'] אין לו לקב"ה בעולמו אלא ד'
אמות של הלכה בלבד.

הנפש החיים כבר הזכיר את זה לעיל, שנאמר, שני לשונות בד-
ברי חז"ל, מחד נאמר "אין לו לקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של
הלכה בלבד" ומחד נאמר "אין לו לקב"ה בבית גזיו אלא אוצר
של יראת שמים בלבד".

הגדרת הדבר היא כך, המציאות של הכלי היא יראה, המציאות
של החכמה היא מה שהיא נמצאת תוך הכלי, וא"כ כשנאמר,
אין לו לקב"ה אלא ד' אמות של הלכה, ואין לו לקב"ה אלא
אוצר של יראת שמים בלבד, זה לא שני דברים, אלא זה אור
וכלי, ששני המאמרים קאי על אותו דבר, כמו שהסביר הנפש

החיים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

ואחר כך אמר (שם): "גם ברכות יעטה
מורה", והכינוי "מורה" מתכון אל ה' יתעלה,
ופרוש הדבר שאומר הוא כי מתוך נדבתו
יתעלה וטובתו עם השואפים אליו והולכים
לקראתו עד שמקלסים אותו ברוח הקודש
שהיא ה"פגיעה" - שעליה רומז הוא במאמרו
(שם שם, ג'): "לבי ובשרי ירננו אל אל-חי".

"ברכות יעטה מורה" - כלומר, מהלשון שהתורה
נקראת 'תורה', שהיא מורה לאדם את רצונו
יתברך, מגלה את רצון הבורא, כך גם הוא ית"ש
נקרא 'מורה', שמורה לאדם את הדרך. ובעומק
יותר, הדרך שהבורא ית"ש מורה לאדם, זוהי הדרך
להגיע אליו יתברך, שהיא מדרגת "הפגיעה". וכאשר
הקב"ה מורה לאדם את הדרך השלמה, מתקיים:
עד שמקלסים אותו ברוח הקודש שהיא "הפגיעה".

מצד ההבנה הפשוטה, כאשר האדם מקלס את
בוראו, הוא מקלס אותו לפי מדרגתו שלו. אך
בעומק יותר, מדרגתו של משה רבינו היא ששכינה
מדברת מתוך גרונו של משה, ומעין כך מתקיים
אצל כל חכם וחכם, שהוא מעין מדרגתו של משה
רבינו - "משה שפיר קאמרת". וכאשר משה, או
מעין דמשה, משבחים את הקב"ה, הם משבחים
אותו מדין השכינה שמדברת מתוך גרונו. מעין
מה שנאמר בדוד המלך ששרתה עליו רוח הקודש
כאשר הוא אמר את מזמורי 'הללו-יה'. ולפיכך,
התשבחות ו"גם ברכות" שמברך האדם את הקב"ה,
בברכות השבח וברכות ההודאה, נעשים גופא מכח
ה"פגיעה". ואזי הדיבור שהאדם מדבר עם הקב"ה,
הוא מעצם התקשרותו.

ובעומק, זוהי מעין מדרגת הנבואה שנקראת כך
מלשון 'ניב-שפתיים', שגם הדיבור עצמו הוא נבואה
במדרגת ההידבקות, כמו שמאריך הרמח"ל. וכבר
נתבאר שהנבואה מורכבת משני חלקים, פנימיותה
- דביקות, חיצוניתה - דיבור, והדיבור נובע ממעמקי
מציאות הדביקות, והיא הנקראת כאן בלשונם של
הראשונים מדרגת ה"פגיעה". ועל ידי כן כאשר
האדם מדבר, הוא מדבר את מה שהשי"ת מורה
לו לדבר. כמו נביא שמדבר בדבר ה', הוא מדבר
את מה שהנבואה הורתה לו, מה שהוא יתברך שמו
הורה לו לדבר. כך גם כאשר האדם משבח ומקלס
לקב"ה, הוא מקלס את מה שדבר ה' משבח את
עצמו כביכול.

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים**הריבוי מעבר לגבול היכולת**

כפי שהתבאר, מלבד הנקודה השורשית שהוזכרה, שהריבוי קשה לנפש היות ובעומק הנפש מחפשת את המהלך האחד שלה, ובדקות, היא מחפשת את האחד ואת האחד שלה. עוד אחד מהסיבות החזקות שהריבוי קשה לנפש כנקודת ריבוי בכל דבר, שהרי יש גבול למוחין. וקושי הריבוי הוא לפי ערכו ושיעור יכולותיו של כל אחד, כאשר ישנו ריבוי מעבר לשיעור שלו, ישנו קושי.

ובזה ראשית כל צריך לדעת, שיש בני אדם שהתרגלו ללמוד ולהפעיל רק מעט את המחשבה, ולכן הריבוי קשה אצלם. והרי הם כבני אדם שבקושי למדו תורה ומנסים ללמד אותם בגיל מבוגר שיש להם קושי. אך אין זה מחמת שבעצם המוחין שלהם הם לא מסוגלים לכך, אלא מחמת שהיתה אצלם תרדמת המוחין במשך שנים ולכן עכשיו יש להם קושי. על כן, לא כל מה שנראה לאדם קשה בתחילה, זה כבר אומר שאין זה חלקו שלו באוריינות. וצריך לבדוק כל דבר לעומקו.

העבודה המעשית

כעת נבאר את האופן המעשי שבדבר איך לפעול. אך נקדים לומר, שאם כל דבר שהאדם לומד הוא לומד אותו כנקודה לעצמה אזי הדברים שיאמרו הינם פחות חשובים. אולם כבר התבאר שצריך ללמוד מהלך של דברים, לעקוד את הדבר ולצרף ולחבר אותו, ולא לחיות רק בעולם הנקודים שכל נקודה ונקודה היא לעצמה.

סיכום הדברים באמצע הלימוד

בכל דבר שהאדם לומד יש שתי חלקים - יש חיצוניות ויש פנימיות. לכן גם בענין לימוד באופן של ריבוי, יש את הדרך החיצונית ויש את הדרך הפנימית.

הדרך החיצונית היא, שהאדם עוצר בכל שלב ומסכם את הדברים שלמד, הן סיכום שכלי, והן סיכום על גבי הכתב. ומי שכוח הציור שלו חזק ובהיר, יכול גם לצייר את מהלך פני הדברים, ולא מדובר בציור של תפוזים ועגבניות, אלא ציור שכלי של מהלך פני הדברים.

אם כן, יש את האופן של סיכום שכלי שבו האדם עוצר באמצע ומחשבון את הדברים שלב ע"ג שלב מתחילתם עד כה. יש את האופן שהוא מעלה את הדברים על גבי הכתב. ומי שכח הציור שלו חזק, הוא גם מצייר את זה בחשבון שכלו. ■ המשך בע"ה בשבוע

הבא מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

זו מדרגת התפלה שאנו מתפללים, שתיקווה אנשי כנסת-הגדולה, ק"כ זקנים וביניהם כמה נביאים. ברכות השבח שהם ג' הברכות הראשונות, וברכות ההודאה שהם ג' הברכות האחרונות, הם מדין מקלסים אותו ברוח הקודש, כלומר, ששורשי הדברים הללו הם ברוח הקודש. ואזי כאשר האדם נמצא במדרגה הזו של ה"פגיעה" בו ית"ש, גם דיבורו הוא חלק ממדרגה זו.

לפי"ז להבין עמוק מאד. אנו עוסקים במדרגת ההתבודדות, כפשוטו, כאשר האדם מתבודד, הוא נמצא לבדו. וכאשר הוא מתבודד עם בוראו - יש כאן שניים. אך שלמות מדרגת ההתבודדות היא, כאשר האדם נכלל בבורא. כל זמן שהאדם הוא הויה לעצמו, והוא דבק בבורא, הם עדיין במדרגת 'שניים', ואין כאן התבודדות שלמה. ולכן, כאשר האדם מדבר עם הבורא, יש כאן דיבור בין שניים, ואין כאן התבודדות שלמה. אבל כאשר הדיבור של האדם הוא 'רוח הקודש', שהשכינה מדברת מתוך גרונו, הרי שמי שמדבר כאן זהו הבורא יתברך שמו לבדו כביכול, ואזי זהו דיבור של 'אחד', ולא דיבור בין אחד לרעהו.

זוהי שלמות העומק הנורא של הדיבור בהתבודדות.

יש להבין עמוק. כאשר בהתבודדות יש שניים, זו לא התבודדות שלמה - יש בורא ויש נברא. ההתבודדות השלמה היא, כאשר הנברא בטל לבוראו, ונכלל בבוראו, ואינו עולה בשם, ואזי יש כאן רק אחד. מעין קודם שנברא העולם, שהיה הוא אחד ושמו אחד. וכאשר בהתבודדות יש גם מהלך של דיבור, אם הוא מדבר אל הבורא כדבר איש אל רעהו, הרי שיש כאן שניים. אולם, שלמות מדרגת ההתבודדות באופן של דיבור היא בבחינת "ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך", שכביכול כמו שהאדם מדבר עם עצמו, "דיברתי אני עם לבי", כך בשלמות מדרגת ההתבודדות, מעין מדרגת תפלת העמידה, כאשר האדם מדבר, כביכול הקב"ה מדבר עם עצמו. זהו העומק שנאמר כאן: **עד שמקלסים אותו ברוח הקודש שהיא ה"פגיעה" - שעליה רומז הוא במאמרו (שם שם, ג'): "לבי ובשרי ירננו אל אל-חי". ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר "המספיק**

לעובדי ה'

סוגי לימוד ששייכים להשבתים

א) הרב מסביר שיש ג' סוגי לומדים, יששכר, יהודה, ודן. למה יש רק ג' סוגי לומדים ששייכים דוקק לג' שבטים אלו? ולכאורה הכח של לימוד התורה שייך יותר להשבתים של יששכר, יהודה, יוסף, ולוי (ומלמדים משמעון) וא"כ למה האפשרויות הם רק יששכר יהודה או דן? האם באמת יש יותר סוגי לימוד ששייכים לשאר שבטים (כגון נפתלי גד זבלון וכו') ואם כן, האם הרב יכול לכתוב בקיצור הסוג שללימוד ששייך לכל הי"ב שבטים?

ב) האם אלו לומדים ששייכים לשבת דן (מאסף לכל המחנות) מתקנים יותר את כח התערובת של ערב רב, כיון שיש תערובות ע"י הערב רב, ו"מאסף כל המחנות" מאסף כל הידיעות במקום אחד ומברר התערובות? (ובאמת מצינו ששבת דן היו נמצאים בסוף המחנה אצל הערב רב, וזה היה עושה פגם בשבת דן כנראה, וא"כ דוקא שבת דן יש בהם התפקיד לברר התערובות של הערב רב, ע"י כוחם שם אסיפת ידיעות ובירור ענינים בלימוד התורה? ואם כן, אלו ששייכים ליששכר או ליהודה אינם מבררים את התערובות של הערב רב, רק שבת דן

ג) ובכלל, איך שייך שיהא האדם בלימוד סוגיא שורשו בשבת יששכר או יהודה או דן כו' אם הוא לא בא באמת משבת הני"ל? האם שייך שהאדם בא מראובן אבל אופי נפשי וסוג לימוד שלו שורשו בשבת אחר?

תשובה: א. בקצרה - פן אחד לדברים.

ראובן - רואה את הנולד - ראו בן. איזהו חכם הרואה את הנולד. שמעון - שמיע לי סבירא לי. בעל סברא. לוי - חיבור של לשיטתו - ילוה - חיבור. יהודה - תפיסת עצם. שם הוי"ה - עצם. יששכר - יודעי בינה לעתים כמ"ש בקרא. זבלון - ממרחק תביא לחמה. מצרף סוגיות רחוקות ההדדי. גד - המשכה של מופשט שמתפשט - כצורת ר' שמעון. אשר - משנה סדורה ללא סיגים, מעדני מלך. דן - מאסף לכל המחנות, לכל השיטות. נפתלי - נתעקשתי - עמל להבין עד סוף הענין. יוסף - מחדש בטובו ומוסיף. שומע ומוסיף. בנימין - בחלקו ביהמ"ק, "בונה" צורתא דשמעתתא.

ב-ג. כן. לברר מה לערב ומה לא. לכל אחד יש הכל ולעולם צריך לעסוק בעיקר בחלקו. ויש כללות ופרטות ראובן שבראובן, שמעון שבראובן, לוי שבראובן וכו', כנודע. ולכך בכל שבת יש הכל, בפרטות. אולם בכללות שייכים לשורשם. וזהו כאשר נשמות היו כסדרם, משא"כ בגלגולים יש אפשרות שנתגלגל מלשון גלות לא במקומו.

דברים (ב, ל) - ולא אבה סיחון מלך חשבון העברנו בו וגו'. ועיין מלבי"ם (חקת, כא, כא) ההבדל בין מאן ובין לא אבה, שלא אבה הוא בלב, מבאר שהיה ראוי שיאבה בלב ושיפול עליו פחד, רק שה' הקשה את רוחו.

ועיין רמב"ם (שמונה פרקים, פ"ח, ד"ה ועל זה) ועל זה האופן בעצמו היה עונש סיחון מלך חשבון, שהוא למה שקדם ממריו אשר לא היה מוכרח עליו שיענשו ה' בשמנעו מלהענות לישראל, עד שהרגוהו, והוא אמרו, ולא אבה סיחון מלך חשבון העבירונו בו. ויעויין בעקדת יצחק (שמות, שער לו, וירא-בא, ד"ה ובמדרש) הורה בלי ספק, כי מה שלא אבה היה לסבת שהקשה השם את לבו, ולא שהקשה ה' את לבו יען כי לא אבה.

והנה כח לא אבה של סיחון, נדבק במדת מה בישראל, כמ"ש (תהלים, פא, יב) אנכי ה' אלהיך המעלך מארץ מצרים וגו', ולא שמע עמי לקולי, וישראל לא אבה לי. ומכח כך נגרם בפועל שלא אבה סיחון. וכן במואב, כמ"ש (שופטים, יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה וישב ישראל בקדש. ושורשו בפרעה שכתוב ביה ולא אבה לשלחם. אולם עצמות מדרגת ישראל הוא אבה - רצון. בבחינת רצונינו לעשות רצונך. ולכך הם - ישראל, רוצים בקב"ה, ומכח כך רוצה הקב"ה בהם. וכמ"ש (דברים, י, י) לא אבה השחיתך. וכן כתיב (שם, כג, ו) ולא אבה ה' אלהיך לשמע אל בלעם. ועיין תוס' יבמות, קו, ע"ב, ד"ה מודה רבא.

ועיין חת"ס (תורת משה, דרוש ל"ז, אדר ב') וז"ל, כי כללות ישראל הוא רצון עליון, כדכתיב רוצה ה' בעמו. ועיין רמח"ל (תהלים) זכרני ה' ברצון עמך, שהם הנשמות דישראל, בסוד רצה ה' אלקינו בעמך ישראל, ונקראים רצון לפי שהיו מרצים להקב"ה במעשיהם. וזהו מצד ישראל. וכן להיפך מצדו ית"ש, כמ"ש ביסוד העבודה (ח"ב, ש"ח) רבי חנינא בן עקשיא אומר, רצה הקב"ה לזכות את ישראל, כלומר שאהבת השי"ת לבני ישראל הוא רצון גמור כרצון האב לבנו. וזהו עומק חיבור ישראל לקב"ה, התקשרות רצון ברצון. והכח המקשר, משה, שהוא גימט' רצון כנודע, כמ"ש בלוקטי תורה (שמות). ולכך נסתלק בהיכל רצון (כמ"ש בזוה"ק תרומה, קנו, ע"א). ועיין פע"ח (שער השבת, פי"א). וליקוטי תורה (וזאת הברכה). וכתבי הרמ"מ משקלוב, (ביאור הזוהר, דף כב). ובית עולמים (עמ' קכ"ט).

שלח | ה-ק

לפני כל קהל עדת ישראל. קהל, קה-ל. קה בחינת קהה, כמ"ש (יחזקאל, יח, ב) ושני הבנים תקהינה. וכן (קהלת, י, י) אם קהה הברזל. ועיקר גילוי זה מתגלה בנקבה, בן-קה. והיינו ששורשה במדרגת בן, אלא שנעשה קהה. ועניינה שירדה ממדרגה עצמית, ונעשית קניינו של הבעל, האשה נקנית. קנה, נ-קה. ונגלה בפרט ביוצא מן הקנה (בחינת קנה וושט), קול, קולה, קה-לו, קול באשה ערוה. ונגלה למטה במקום ערותה, במקום שבה נעשה נקב, נקבה. מלשון קבה, קלה, קה-ב. ובמקום זהו בחינת בקעה. בע-קה. שהוא נקבה של מקום.

וכח קלקול זה נשתלשל אצל עמלק, "אשר קרך", "אשר קרהו", קרה, ר-קה. והיינו שנתקרה חמימותו ונעשה קהה. וע"י רפו ידיהם מן התורה ונעשית דעתו כדעת אשה שדעתה קלה, ל-קה. וכח ההולדה מכח דעת, ואין קישוי אלא לדעת, ונעשה חמימות, ויורה כחץ. ומכח עמלק, קרה, קרירות, נעקר כח הלידה, אצל זכר מקרה, קרי. ואצל נקבה נעשית עקרה, רע-קה. ועיקר תיקון פגם זה נגלה אצל רבקה, רב-קה, שהייתה עקרה ונפקדה. ויתר על כן נגלה אצל שרה, שתחלה הייתה עקרה, והייתה בצרה וצוקה, צו-קה. ומועקה, מוע-קה. וכן נעשית זקנה, זן-קה. ואזי צחקה, צח-קה. אולם זעקה, זע-קה, ונפקדה, פד-קה. ובקשה, בש-קה. ויתר על כן היניקה בנים שרה. הנקה, הנ-קה.

ואופן תיקון הנקבה, יש בו כמה פנים. א. צדקה, צד-קה. כי צדקה ניתן למקבל בחינת נקבה. ב. בחינת קיבוץ כל החלקים, הקהל, קהל, ל-קה. כי ע"י קיבוץ כל החלקים מה שיש בזה אין בזה וחוזר חלילה, ועי"כ נשלמים כל החסרים, כל הקהות כולם. וזהו בחינת שלמה הנקרא קהלת. שלמה אותיות השלמה, שע"י שמקהיל ומצרף הכל, בחינת לב שמקבץ כל ישראל, כמ"ש הרמב"ם, עי"ז נעשית השלמה של כל החלקים שמשלימים זה חסרונו של זה. ג. תקוה, תו-קה. שהחסר שיש בו נקבה, מצפה ומקוה להשלמתו מן השלם. מן הקדושה, דוש-קה.

ובהשלמת החסר נעשית נקמה במי שגרם החסר. נקמה, נמ-קה. וכתב המס"י שאין לך מתיקות יותר מן הנקמה. מתוקה הנקמה. מתו-קה. וזהו כי יום נקם בלבי. ואזי הנבראים נכללים בבוראם בבחינת מ"ש בהמוכר את הספינה, עתידין צדיקים שיקראו ע"ש בוראם. והיינו בחינת קשת, דבר המוקש לך. הקש, קש-ש. וניצוץ הארה זו גנוזה כבר עתה בשבט לוי אצל קהת, קה-ת, בחינת ולו יקחת עמים.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אלקנה, קוה, קנה, בקעה, קרה, דפקה, בהק, קהל, הקיץ, צדקה, מתקה, קלה, קמה, קצה, קרבה, קריה, בקשה, דבקה, דקה, קלה, הדק, הוצק, הקדש, החליק, הינקה, משקה, קהת, הקים, הקיץ, הקיצה, הקשב, הקש, קשה, קבה, הסק, הקל, נקבה, לקחה, לקטה, נקלה, חקרה, עקרה, צדקיה, צוקה, קדמה, רבקה, זקנה, רקמה, שקטה, זעקה, חוקה, חוקיהו, חיקה, יהויקים, יהוצדק, נקה, יקה, מועקה, מקנה, מוקדה, נקמה, עוקה, מתוקה, צחקה, קהה, קפצה, קהלת, קולה, קיטישה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

דברים (י, י) לא אבה ה' השחיתך. ואמרו (סדר עולם רבה, פ"ו) ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים ארבעים יום וארבעים לילה וגו' לא אבה השחיתך, כימים הראשונים, מה הראשונים מרצון אף שנים מרצון, אמור מעתה אמצעים בכעס. והיינו שלא נתגלה בימים האחרונים רצון גמור אבה, אלא נגלה שלילה, לא אבה ה' השחיתך. והיינו שעדיין נשאר צד מסוים של מ' אמצעים של כעס.

והוא בחינת מ"ש (שבועות, יג, ע"א) יוה"כ מכפר לשבים, ואינו מכפר לאינם שבים. ולחד מ"ד מכפר אף לאינם שבים. והיינו שבפנימיות מאיר מ' ימים ראשונים שהם בחינת אבה. ובחינוניות מאיר מ' ימים אחרונים, בחינת לא אבה ה' השחיתם. ועיין בעל הטורים על אתר, וז"ל, לא אבה, ג'. לא אבה ה' השחיתך, וישראל לא אבה לי (תהלים, פא, יב), לא אבה יבמי (דברים, כה, ז), אע"פ שישראל לא אבה לי, לא אבה ה' השחיתך. והוא מהארת מ' ימים ראשונים, וזו"ק. אולם מאיר בפועל רק לא אבה, ולא מאיר "אבה" ממש, כנ"ל.

וטעם הדבר שלא אבה, כתב הרמב"ן שם וז"ל, וטעם לא אבה השחיתך, שלא רצה שלא תבואו את הארץ כטעם ויסף עוד להניחו במדבר ושחתם לכל העם הזה (במדבר, לב, טו). ועל דרך האמת, לא רצה שתהיה משחת ממנו שלא יהיה שמו הגדול עמך.

והבן שלטעם ראשון מפני שלא רצה שתבואו לארץ, והיינו שמדרגת הארץ שנקראת בן מלשון רצון (כפי שבואר לעיל), היא גופא מעוררת את הארת "לא אבה", הארת הרצון לא לכלותינו. ויתר על כן, שורש אחיזתנו בארץ מכח האבות. וזהו "לא אבה" מכח האבות, שהאירו הארת אב, רצון.

והטעם הנוסף שכתב הרמב"ן, "לא רצה שתהיה משחת ממנו שלא יהיה שמו הגדול עמך". והיינו שרצונו גילוי שמו בתחתונים, בבחינת כל בי עשרה שכינתא שריא. ובדרך רמז, כתיב (בראשית, יח, לב) לא – אשחית בעבור העשרה, ר"ת אבה. והרי שעולה "לא אבה", בעבור העשרה לא אבה להשחית. כי התכלית גילוי האלקים בנפש, עשרה, ובמקום, א". ובדרך רמז, כתיב (שם, כ, יא) אלקים במקום הזה, ר"ת, אבה. שהאבה רוצה בגילוי האלקים במקום. וכן נגלה בנפשות בבחינת (שם, לז, כז) אחינו בשרנו הוא, ר"ת אבה. והיינו חיבור של נפשות. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א

טמון אלא הוא בבחינת "בהמצאו" בבחינת "קרוב", ואז מתגלה הכח הפנימי בנפש של האב שהוא ה"אורח מישר".

שתי פנים של פניה להקב"ה, ממקום של "אורח מישר", וב"דרך עקלתון"

להבין עכשיו יותר עמוק, להבין לפי זה בסדר כוחות הנפש של האדם, מהו היחסיות שלנו אליו יתברך שמו מכח השם תואר אב:

יש שתי עומקים באיזה פנים האדם פונה למדרגת האב אליו יתברך שמו, יש אופן שהאדם פונה לבורא ית"ש במדרגת תפילה הנקראת "עשה פילולים עם קונו", וכדרשת חז"ל על "ויפלל", ש"עשה פילולים", שהוא מאותו לשון של פלפול, דרך ויכוח. ויש אופן שהאדם פונה אליו יתברך שמו באופן שהוא מדבר עם בורא העולם מהמקום של מדרגת התמימות בנפשו. כאשר האדם פונה לקב"ה באופן של "ויפלל", "עשה פילולים עם קונו", לאיזה אב, בעומק, הוא פונה? אב שמתגלה ב"אורח עקלתון", לא ב"אורח מישר", ומשם הוא פונה במעמקי נפשו אליו יתברך שמו, בודאי שהקב"ה שומע תפילת כל פה, אבל מאיפה הוא פונה לבורא עולם? מאותו דרך של עקלתון.

ניתן דוגמא שמבוארת בדברי רבותינו, אנחנו מבקשים בימים האלה חיים, ומבקשים פרנסה, אחד מרבותינו אמר, על הנידון מה צריך להיות עיקר הבקשה, האם על חיים או על פרנסה? ודאי כפשוטו, חיים קודמים לפרנסה, אבל הוא הסביר את זה באופן נוסף, כדברי חז"ל, "מאן דיהיב חיי יהיב מזוני", אם נבקש חיים, יהיה מוכרח שיתנו לנו מציאות של פרנסה, זה תפילה שבאה בדרך עקלתון, חשבון, האדם מחשב את הדברים, המדרגה הזו נקראת בלשון חז"ל במידת מה "עיון תפילה" לא שזה בדיוק אותו דבר רק מאותו שורש, שהאדם מעיין בתפילתו אם היא נתקבלה או לא נתקבלה. כל כגון אלה, הגדרת הדבר היא, שהאדם פונה לבורא עולם בחשבון, באופן של "דרך עקלתון". עד כדי כך שמבואר בדברי רבותינו, שפעמים, כביכול, שערי שמים נסתתמו, וצריך ללכת בדרך עקלתון ע"מ למצוא פתח ראוי להכניס את תפילותיו, כמו שמצינו במנשה שחתר לו הקב"ה תחת כסא כבודו והחזירו בתשובה, מעין אותו דבר כשהשערים נעולים, עדיין יש אופן למצוא פתח בדרך עקלתון "פתח לנו שער בעת נעילת שער", וכמו בחינת הטיה בחיבור של זכר ונקבה בתלה שבאופן שלא מצא לה בתולים שמבו' בגמ' שפעמים

עם ישראל אב ב"אורח מישר". אומות העולם אב דרך עקלתון

הגר"א אומר שעם ישראל משתייך לבורא במדרגת אב, כי יש לו שורש של גילוי של אב, אבל אומות העולם עיקר יחוסם הוא אחרי האם, כשהם נאסרו בעריות, באיזה עריות הם נאסרו? בעריות שמכח קורבה של אם ולא בעריות מכח קורבה של אב.

כל מציאות של אב מתגלה יותר בישראל ונעלמת באומות העולם, על אף שיש יחס מסוים גם באומות העולם, שלע-נין הקביעה לאיזה אומה הוא משתייך הדין הוא "הלך אחר האב", אבל עיקר גילויים הוא במדרגת האם שבהם ולא במדרגת האב, הגר"א אומר שהטעם הוא מפני שהעצמות כמו שאומרת הגמ' בנדה, ניתנות מן האב, ומכח כך האדם קם בתחיית המתים, אומות העולם, מה שהם לא קמים לתחיית המתים מפני שאין להם את העצמות של העצמות שמתגלים מכח האב, אבל עצם התפיסה שנקראת אב שייכת בישראל יותר מאומות העולם, זה עומק דברי הגר"א.

מדרגת האב שייכת בישראל כי אצל אומות העולם איזה אב מתגלה? אבות נזיקין, אבות של טומאה, אבות של מלאכה בבחינה התחתונה של מלאכת כפים, אבל אצל ישראל מה מתגלה? מתגלה האב העליון, האב של "אורח מישר", זה ההבדל העצמי בין מדרגתם של ישראל למדרגת אומות העולם.

כשאנחנו נמצאים כאן בהאי עלמא, עיקר הכח של המציאות שנקראת אב כמו שהזכרנו, זהו ראשי תיבות טמון, טמון, זה טומאה ומלאכות ונזיקין.

שהרי כאשר האדם נולד, למי הוא שייך באופן הניכר לעין כל? אל האם, שהיא היולדת אותו, אבל הכח שנמצא מהאב, הוא באיתכסיא, הוא בהעלם, כל' הקרא "לילה אמר הורה גבר", "לילה ניתן להריון ולא יום", שמציאותו היא באיתכסיא, זה נמצא בהעלם.

ולכן בעומק הנפש האדם לא חש את האב הקב"ה, בהתגלות, וזה העומק של ההעלם שבשביל לומר להקב"ה אבא, אב, באופן חושי, זה נמצא בטמון, זה נמצא באיתכסיא, זה לא נמצא בהתגלות.

בימים האלה, עשרת ימי תשובה, "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב", ואיך אנחנו קוראים לו בשני התארים האלה בעיקר, "אבינו מלכנו", בימים האלה הוא לא

קים" בעשיית הדבר, אלא רק אמירה שהיא, ה"נתייעץ הקב"ה עם המלאכים", [ומכאן פתחון פה למינים], כמו שאומרים חז"ל, אבל בריאת האדם בפועל מכח מה היא נעשית? מכח "ויפח באפיו נשמת חיים".

ובהרחבה יותר, יצירת האדם מורכבת מכל הקצוות, יש את המעשה שביצירת אדם שמצד כך נאמר "נעשה אדם" ומצד כך כתוב "וייצר את האדם עפר מן האדמה", יש את הדיבור "ויאמר", אבל יתר על כן ביצירת אדם מכח שהוא מורכב מכל הקצוות וגם מהקצה העליון, מהאמירה באמצע, מהקצה התחתון של עשייה, אבל מהקצה העליון ממה הוא מורכב? הוא מורכב מ"ויפח באפיו נשמת חיים", וכדברי חז"ל כידוע "מאן דנפח מתוכו נפח", "מדיליה נפח", מתוכיות עצמו הוא נופח כביכול, בזה שונה יצירת האדם מכל שאר הברואים, כל שאר הברואים נבראו ממציאיות של הרכבה, שזהו במאמרות דיבור, כל דיבור הרי, מה ענינו? אותיות המורכבות זה עם זה, משא"כ הנ"פ יחה, היא כח אחד פשוט.

כמו שמבואר בדברי רבותינו, דבר זה מתחיל בר"ה, יום בריאת האדם שבר"ה מתגלה "לשמוע קול שופר", מה ההבדל בין דיבור לקול שמתגלה בקול שופר? בדיבור האדם מדבר ע"י הרכבה של אותיות, בקול שופר כאשר האדם תוקע בשופר, זהו קול פשוט שבא מכח שהוא נופח בפיו, אז במה הוא נדבק? ב"ויפח באפיו נשמת חיים", זה מה שהאדם דבק בו בשעת תקיעת השופר שזה הדיבקות בשורש היצירה של האדם.

ולעניינא דידן, העומק הוא, א"כ, יש באב את שני החלקים, יש את הא' שבאב ויש את הב' שבאב, הב' שבאב לאיפה הוא שייך? להרכבה, ל"בראשית", להרכבת האותיות. והרכבת האותיות מהי? מאמר פיו יתברך שמו, זה השורש התחתון יותר,

אבל השורש העליון יותר של יצירת האדם, שאליו שייך הא' שבאב, האדם נברא כמו שהוזכר, מ"ויפח באפיו נשמת חיים" הוא נברא כביכול מנפיחת פיו יתברך שמו, זה כבר איננו הרכבה, בערכין, אלא פשוט, [פשוט יותר, ביחס לשאר נבראים, שהרי פשוט לגמרי זהו רק הוא יתברך שמו "פשוט בתכלית הפשיטות"], אבל הנפיחה כביכול היא מידה מסוימת של פשיטות בערך להרכבה של הדיבור, זה שורש יצירתו של אדם. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך

סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

"חיישינן שמא היטה", שיכול להיות חיבור שמגיע ממקום של היטה, זהו הניטי' מלשון נטיה כמו שהוזכר שזה ר"ת נזיקין וטומאה, זה האבהות שמתגלה

ואפילו אם האדם יזכה לקבל את השפע שהוא ביקש, שזה ינתן לו, אבל מקור השפע שהוא קיבל, מהיכן הוא קיבל אותו? מהקשר שלו להקב"ה באורח עקלתון, משם באה הפניה בנפש, משם באה הבקשה, וזה גופא, השפע שהוא עתיד לקבל הוא יקבל אותו ג"כ באורח עקלתון ולא ב"אורח מישר".

אבל האופן הפנימי שזו מדרגת האב האמיתית, מדרגת האב האמיתית היא באופן שהאדם חוזר אליו יתברך שמו באופן של פשיטות.

א' שבאב "אורח מישר". ב' שבאב דרך עקלתון

בדקות, שני האותיות של המילה **אב**, מרכיבים את שני החלקים האלה שהזכרנו עכשיו, יש את הא' שבאב ויש את הב' שבאב. הא' שבאב הוא האחד, הוא ה"אורח מישר", הוא הפשוט. הב' שבאב הוא שנים, כל שנים הרי, יוצרים מציאות שסותרים זה את זה, וממילא, הם פונים לצדדים, ומצד כך האדם פונה לבורא עולם כביכול, ממקום של "אורח עקלתון" ולא ממקום של "אורח מישר".

האב עצמו, א"כ, גונו בקרבו את שני החלקים האלה, הוא גונו בקרבו את החלק הזה של מה שמתגלה מצד מדרגת הבריאה שזה ב', "בראשית", והוא גונו בקרבו מצד מדריגת תורה שקדמה לבריאה, את הא' שמתגלה בא' של "אנוכי ה' אלוך".

שורש יצירת האדם נפיחת פיו ית'. שאר נבראים במאמרות

הרי בשורש יצירת האדם, כשהקב"ה ברא את האדם, הוא שונה מכל שאר הנבראים שנבראו. יצירת האדם שונה מכל שאר הנבראים בכמה שינויים, אבל שינוי אחד יסודי די כל הנבראים כולם נבראו בעשרה מאמרות שבהם נברא העולם, אבל אדם הראשון, אמנם היה בבריאתו מידה מסוימת של "מאמר" כמו שאומר הקב"ה "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" אבל זה לא "מאמר" שבו גופא נעשה הדבר כמו שאר מאמרות שנאמר "ויאמר אלו-

מהלך רביעי - "יהא" רמוז ולא "יהיה"

המהלך הרביעי, הוזכר כאן בהגהות הרי"ף לר' יהודה פתיה, לשונו קצת סתום, ותוכן דבריו הן, שלא רמוז "יהיה" אלא רמוז "יהא", שהרי א' וה' מתחלפים באותיות לשה"ק. לפי"ז, "יהא" נרמז ב"היה", שהרי יש "היה", ויש גם "יהיה", אבל לא "יהיה" גמור אלא "יהא".

אמנם, כל אלו הם בגדרי רמזים, ואינם עיקר נקודת הדבר, אבל כיוון שהזכרנו את הנידון אזי הזכרנו את ד' מהלכים הללו. והתפיסה העמוקה היא, ששם הוי"ה הוא עצם ההיות שלמעלה מהתחלקות [ומכיוון שאלו רק רמזים בעלמא, לא הרחבנו בנידון, על אף שכל רמז לעצמו אפשר להרחיב בו, אמנם כדרכה של תורה אלו מים שאין להם קץ].

ואם לא נבראו העולמות וכל אשר בהם לא יוכל לי-
ראות אמיתת הוראת היוותו יתברך הנצחית בעבר
והוה ועתיד ולא יהיה נקרא בשם הוי"ה כנ"ל. וכן שם
אדנו"ת נקרא כן על הוראת אדנות היות לו עבדים
והוא אדון עליהם ואם לא היה לו נבראים לא יוכל
ליקרא בשם אדון

ליקרא בשם הוי"ה ושם אדנו"ת - כשאינן נבראים וכשיש נבראים

כמו שמאריך כאן הדברי שלום (אות ו'), שם הוי"ה יכול ליקרא גם כביכול אם עדיין אין נבראים, כי זה עצם היותו, אבל "אדון" לא יכול ליקרא רק כשיש נבראים. בדקות, גם שם הוי"ה הוא "היה הוה ויהיה", וא"כ הוא לא יכול ליקרא כך רק ע"י מי שתופס "היה הוה ויהיה". מי שהוא עצמו למעלה מ"היה הוה ויהיה" אזי הוא גם לא יכול ליקרא שם הוי"ה. שם הוי"ה שמוגדר כ"היה הוה ויהיה" זהו גילוי של קומת הנבראים בתוך עצמם, שיש מי שמכירו שהוא בה-בחנה של "היה הוה ויהיה". אלו הם עומק דבריו של הדברי שלום.

ועד"ז בשאר שמות כולם וכן בענין הכנויים כגון רחום וחנון ארץ אפים לא יקרא על שמם זולת בהיות נב-
ראים בעולם שיקראו לו ארך אפים וכיוצא בזה בשאר
הכינויים כולם אמנם בהיות העולמות נבראים אז יצאו

פעולותיו וכוחותיו יתברך לידי פועל

כמו שהוא הגדיר לעיל, שפעולותיו עניינם הוצאה מהכח לפועל, שהפעולה בעצם מוציאה את הכח מהכח לפועל, זה נקרא פעולה.

ויהיה נקרא שלם בכל מיני פעולותיו וכוחותיו וגם יהיה שלם בכל השמות וכינויים בלתי שום חסרון כלל ח"ו.

כמו שהוזכר לעיל, הפעולות עניינם הוצאה מהכח לפועל, וזה גופא נקרא שמותיו וכינויו, שפעולותיו מתגלים בשמותיו וכינויו.

וענין טעם זה נתבאר היטב בס"ה פ' פנחס דרנ"ז ע"ב וז"ל פקודא תליסר וכו' דא ק"ש ואית למנדע דאיהו אקרי חכם בכל מיני חכמות ומבין בכל מיני תבונות וכו' אלא קודם דברא עלמא אתקרי בכל אילין דרגין ע"ש ברין דהוו עתידין להבראות דאי לאו הויין ברין בעלמא אמאי אתקרי רחום דיין

בינה וחכמה שמות אפי' בבכח, רחום ודיין שמות שכל גילויים בפועל

הוזכרו בדברי הרב ז"ל ד' שמות: חכם, מבין, רחום, דיין. ונבאר הבדל יסודי ביניהם. מצד החכמה והבינה, הוא חכם ובינה בעצם, ולכן הם שמות אפי' כשאין בריאה, שהרי הוא חכם. אבל מצד כך שאין בריאה גילוי שמות אלו לא יוצא מהכח לפועל. אבל רחום ודיין, הרי הוא מרחם על מי-שהו ודן מישהו, והשמות הללו לא יכולים ליקרא רק כשיש בריאה. ולכן אלו שמות שכל גילויים צריך לצאת מהכח לפועל, שאחרת אין בהם מציאות, שהרי אם הוא דיין את מי הוא דן, וכן רחום על מי הוא מרחם, יכול להיות שבבכח יש לו כזו מידה, אבל אין כזו מידה בפועל. משא"כ בחכמה ובינה, גם כשלעצמו הוא יכול להיות חכם ומבין, ובנוסף זה יוצא לפועל גם בבריאה, אבל יש לזה כביכול מציאות גמור רה בהיותו נמצא בבכח. ובדקות, זה נקרא פועל שבבכח.

כל ההגדרות הנ"ל הם לאחר גילוי ראשון

ונדגיש. בדקות, כל ההגדרות הללו הם רק לאחר תחילת

שאלה זו הסתכלותה הוא ברצוא ושוב, וכמו שהרב ז"ל יכתוב מיד, שזה נקרא הסתכלות 'כמצוץ מן החרכים', רק באופן של רצוא בלא אופן של שוב.

וענינו כאשר הזכירו חז"ל במשנה הנ"ל כל המסתכל בד' דברים אלו ראוי לו שלא בא לעולם [מה למעלה מה למטה מה לפניו מה לאחור וכל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם]. וע"כ לא נוכל להרחיב ולהעמיק בחקר רתם. אמנם נבאר בע"ה ראשי פרקים כמצוץ מן החרכים בלתי הסתכלות בדברים העמוקים והמשכיל על דברינו אלה ימצא טוב טעם ודעת אם יבינהו. והנה ענין החקירה הזאת אשר שואלים למה בריאת עוה"ז היה בזמן שהיה ולא קודם או אח"כ.

זמן בריאת עולם השבירה והתיקון - ולפי"ד ביאור שאלת חקירה ב'

כידוע מחלוקת ר"א ור' יהושע אימתי נברא העולם, כ"ה באלול או כ"ה באדר. גם למ"ד שנברא בכ"ה אלול, ידועים דברי הרש"ש מיסוד דברי האריז"ל שזה לא היה בכ"ה אלא ב"ז. בכללות ממש [אלו הם סוגיות לקמן], כידוע היה את עולם השבירה ועולם התיקון, עולם השבירה זה שם ב"ן, ועולם התיקון זה שם מ"ה. א"כ, מה שנאמר שנברא העולם בכ"ה באלול, זהו עולם התיקון, אבל בעצם העולם כבר התחיל להיבראות קודם לכך, שהרי עולם השבירה קדם לכך, והוא התחיל להיבראות ב"ז באלול, ביום השבת. ואז יצא הג"ר של הב"ן, ולאחר מכן בשבעת ימי השבוע יצאו הז"ת של הב"ן, ובשבת השניה יצא ג"ר ומ"ה, ובכל ששת ימי המעשה ושבת שלאחר מכן יצאו ז"ת דמ"ה, והם נקד ראים ששת ימי בראשית ושבת.

עכ"פ, יש סדר אימתי התחילה הבריאה, עולם השבירה התחיל ב"ז באלול, ועולם התיקון התחיל בכ"ה באלול [זו תמצית הדברים, כמו שהביאם השמן ששון על אתר]. לפ"ז, השאלה של חקירה ב' היא, מדוע התחילה הבריאה ב"ז באלול ולא קודם לכן. אמנם, גם ב"ז באלול לא התחילה הבריאה, שהרי ב"ז באלול התחילה השבירה, וקודם י"ז באלול היו עולמות שקודמים לכך. ולכן הרב ז"ל יתחיל להסביר כאן את כללות העולם ממש, כמו שיבואר מיד

בדבריו. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למחילים.

הגילוי, דלפני תחילת הגילוי לא מגדירים שום דבר, חכמה ובינה זה כבר ספירות, וכל ההגדרות הללו הם שלבים בגי' לויים. יש שלב גילוי של חכמה ובינה, ויש שלב גילוי של רחום ודיין, ורחום דיין כיוון שהוא יותר קרוב לעולם הנבראים אזי הוא גילוי יותר תחתון. אבל כל מה שנאמר כאן, בכל ההגדרות שלא יהיו, זהו לאחר שהיה גילוי ראשון, ולאחר שיש עשרה ספירות הכמוסות במאצילן כידוע, אזי יש כבר תחילת הויה של כל דבר, ולולי זה, כל הנידון שדנים כאן איננו קיים.

אלא ע"ש בריין דעתידין וכו' ובפ' בא דמ"ב וז"ל דאי לא אתפשט נהוריה על כל בריין איך ישתמודעון ליה ואיך יתקיים מלא כל הארץ כבודו.

סיכום הדברים בקצרה [אלו הם הקדמות לעץ חיים], בחד קירה הראשונה נתבאר טעם סיבת הבריאה, והגדרת הדברים היא, שהבריאה תכליתה היא לצורך כך שיהיה מציאות של גילוי של הבריאה, שבבריאה יתגלה פעולותיו וכוחותיו ית"ש, ואז יש גילוי של שמותיו וכינויו. ובעומק, כל ההגדרה היא, כי כך חקקה חכמתו ית"ש, שרצונו שיתגלה שמותיו וכינויו ע"י פעולותיו וכוחותיו שיצאו מהכח לפועל. וזה גופא הגדרה, לא 'למה' נבראה הבריאה, אלא 'מה' חקקה חכמתו ית"ש ומה יוצא מהכח לפועל.

החקירה ב' היא קרובה אל שאלת מה למעלה ומה למטה מה לפניו ומה לאחור במס' חגיגה פ' אין דורשין

כללות גדר הדבר הוא, ששאלת 'מה למטה מה למעלה' זו שאלה שהאדם שואל מעבר לגבול השגתו.

והנה להיות השאלה זו עמוקה מאד אשר כמעט מסתכן האדם בהעמיק הסתכלותו בחקירה זו.

גדר ההסתכלות בשאלת 'מה למטה מה למעלה'

אומר הרב ז"ל שבהסתכלות בשאלה זו יש סכנה, כיוון שזו הסתכלות מעבר לגבול השגתו כמשנ"ת, ולכן גדר הדבר בכללותו הוא, שהסתכלות בשאלה זו היא ברצוא ושוב. דבר שיש לאדם השגה בו, הוא יכול לראותו ב'שוב', אולם דבר שהוא רק מקיף אליו, אזי הוא מסתכל עליו ברצוא' ושב למקומו, 'אם רץ ליבך שוב למקום' כלשון הס"י. א"כ,

כמן יוסב. וכתוב (יחזקאל, י, י) לאופנים להם קורא הגלגל באזני. ובסודי רזא כתב, הפנימי קרוי אופן, והחיצון גלגל. ויתר על כן, לאופן יש חשוק. ועיין רש"י (מלכים, א, ז, לט) וחשוקיהם: הם עגולים סביב, שהוא קישורין.

ועוד. עיין רש"י (מלכים, א, ז, לו) ופירוש וגביהם, הוא מרכזי האופנים שבתוכה סובבים המקלות הללו, ונקראים גב לפי שהיא הגובה שבאופן בשכבו על הארץ, וכן כל מרכז העיגול היא הגובה שממנו, לפי שכל הצדדים נמשכין ממנו.

ישר יושר ג' קווים, ללא אחור. וכתוב (יחזקאל, י, יא) בלכתם אל ארבעת רבעיהם ילכו, לא יסבו בלכתם, כי המקום אשר יפנה הראש אחריו ילכו, לא יסבו בלכתם. שאע"פ שמהותם עיגולים (עיין ערך קטן עיגולים) כל תנועתם ביושר, ודו"ק. וכמ"ש בערך קטן עיגולים בשם ר' חמאי גאון שנוטים לצד אחד. ודו"ק היטב. ועיין ערך קטן עתיק.

שערות סוד שער עליון באדם שע"י נעשה שער תחתון, מלכות. ועיין עמק המלך (שי"ד, פק"א) ובקדושה הדל"ת של מלכות, והיא שער החיצון אשר נבראים ממנה ד' שורות אופנים בעולם העשיה, תחת ידי סנדלפון אליהו ז"ל.

אזני כתיב (יחזקאל, י, יג) לאופנים להם קורא הגלגל באזני. אזני דייקא.

חוטם אופן, אף-ון. הקטנה של אף. כי עיקר הפרצוף אשתמודע בחוטמא. וזהו פנים. וכל זה אם יש אופן אחד, אולם אם יש פנים נוספות זהו הקטנת הפנים. ועיין סודי רזיא (אות ת, ט) ואופניא"ל השר מנהיג האופנים, וממונה עליהם. ועי"ש בהרחבה.

פה בשורש אופן הוא אחד. ונפרט לארבעה, בסוד היולי וארבעת היסודות, ועיין ערך קטן יחידה. ובהתפרטותו הוא סוד אות ד'. וכתוב (מלכים, א, ז, ל) וארבעה אופני נחשת למכונה האחת. ועיין יחזקאל (א, טו). ועיין זהר חדש (מ, ע"א).

ועוד. דבר דבור על אופניו (משלי, כה, יא). ועיין רש"י שם, ואין זה מגזרת אופן וגלגל, שאלו כן היה נקוד פת"ח תחת הפ"א כמו האופנים, ולא יפול בו נקודת חטף קמץ. ועיין סודי רזיא (אות ת, ו) והאופנים מוקפים כתפוח זה, תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבור על אופנים. ועי"ש, ולפי שסנדלפון עומד אצל האופנים, גלגל לקבל התפלה, נקרא אופן. ועיין זה"ק (ח"ג, רכת, ע"א) אופנים מצפצפן בדבור, דאיהו אדנ"י בשמאלא.

עינים - **ש**בירה כתיב (יחזקאל, א, לו) מראה האופנים

אור א"ס יש בו אופנים בלי סוף. עיין אדיר במרום (ח"א, מאמר מצחא דגולגלתא) ונמצא שלבחינת הארה שהוא ענין הרצון ומקור לבחינת הנמצאים נקרא בו בשם א"ס, כי יכולה להיות בכל כך אופנים שאין סוף לכם להם וא"ס לשום צד מהם ויכולים להיות בלי שיעור כלל.

ועיין כתר שם טוב לר' אברהם מקולוניא, וז"ל, וכן אתה מוצא חשבון של ארבע אותיות בחשבון מרובע למנין קפ"ו, וכן מקו"ם, וכן סכום אותיות של פוע"ל, וכן עולה בגימט' ע"ל הכס"א, לומר שהוא פועל וסובל הכל בחכמתו, וכן עולה אופני"ם, לומר שהוא מגלגלם, ואל"ף אחד יותר, כי הוא אחד על כולם. ושורש האופנים באחד העליון היורד לעולם תחתון.

עיין ערך קטן אריך, שהוא סוד חידוש מהותו של אופן.

צמצום גדר סביב. ועיין רש"י (מלכים, ז, כח) וארבעת האופנים במכונה, מסגרות מכאן ומסגרות מכאן, מארבע צדדין.

ועוד. מיצר - מצרים. ועיין ציוני (בשלח) וכשנשתברו אותן האופנים, נשתברו אופני כוחות מצרים למטה, עיי"ש.

קו אופן אחד מתוך האופנים שבא"ס, הוא הארת קו אחד דק. ועיין פתחי שערים (נתיב שבירת הכלים, פתח יב) והוא בסוד חיות ואופנים, וכתוב ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם וגו', כי רוח החיה באופנים, והוא מסוד חוט א"ס הנמשך במקום הצמצום והרשימו. ודו"ק שלא רק התנועה מחוט זה, אלא כל שורש אופן מחוט זה. ולמטה נחלק לד' אופנים. ועיין ברית מנוחה (הדרך השנייה) אופנים בראשם אורפניא"ל (והיינו ששורשו באור א"ס, שא"ס לפניו כנ"ל ערך קטן א"ס). ובקו נמשך פנים אחד ממנו, ולמטה נתפשטו לכמה פנים, ד' פנים. עיין ערך קטן פה.

עיגולים עיין רבינו בחיי (בראשית, כח, יב) מצינו ביחזקאל (א, ה, כז) שהזכיר תחילה חיות הקדש שהיו המלאכים, ואחר ירד אל האופנים שהם הגלגלים לדעת כל המפרשים, והיסודות לדעת הרמב"ם ז"ל. ועיין ספר היחוד לר' חמאי גאון, האופנים הם הגלגלים אלא שיש הפרש גדול ביניהם, שהאופן נוטה לצד אחד. ועיין מפתח הרעיון שהיסודות שם אופנים, ויסוד הדברים ברמב"ם, כנ"ל. ועיין עץ חיים (ש"א, ע"ג. ושם ש"ב, ע"ב) י' גלגלי הרקיע הנוכח בהקדמת התיקונים, והם נקראים אופנים, אשר הם הרקיעים הסובבים עלינו בעולם השפל ובעולם החומרי הזה.

ועוד. עיגול - עגלה. וכתוב (ישעיה, כח, כז) ואופן עגלה על

נפש דנוקבא דיצירה, ולהיות שבשאר העולמות לא היה כן שהוא עצמו ישמש לתתא, לכן עליו נאמר והנה אופן אחד בארץ. והבן שמלכות דיצירה ירדה בפועל לראשית העשיה. וזהו עיקר החידוש של אופן בארץ. ודו"ק היטב.

אבא סוד קדוש באבא. ועיין חולין, צד, ע"א. ועיין ספר הפליאה (ד"ה ודע והאמין שיש אופן אחד) וכשישראל אומרים קדוש קדוש קדוש, האופנים מרננים כמו רנן שעושים בתופים ובמחולות ואומרים קק"ק.

אמא עיין תיקונים (תיקון ה', כ, ע"ב) שב"א מאן איהו, כאשר יהיה האופן בתוך האופן, ואינון את המאור הגדול ואת המאור הקטן, ואינון גוף וברית, לקבלייהו חמה ולבנה, דאינון לקבל אמא עלאה ותתאה. ושם (כג, ע"א) אימא תתאה מקננא באופן, דאתמר ביה והנה אופן אחד בארץ. ועיין עץ חיים (שער מ"ד, פ"א, מ"ת, סוד אמא תתאה מקננא באופן) וז"ל, ובעולם העשיה, אין ט"ס ראשונות מתגלין כלל, רק העשירית של נוק' דז"א בלבד, וז"ס אמא תתאה מקננא באופן, ודו"ק. ועיין שער מ"ז, פ"ב, ופ"ה, ופ"ו. ושער מ"ח, פ"ג.

א"ד סוד קול. וכתוב (יחזקאל, ג, יג) וקול כנפי החיות משיקות אשה אל אחותה, וקול האופנים לעמתם, וקול רעש גדול. וכתוב (נחום, ג, ב) קול שוט וקול רעש אופן. אופן, גימט' קול עם הכולל, כ"כ בפירוש ר"י דמן עכו לספר יצירה.

ועוד. סוד מדות, מדרגת מדה כנגד מדה. ועיין רש"י (משלי, כ, כו) וישב עליהם אופן, גלגל מדתם השיב עליהם, וינהגו בכבדות כנגד והכבד את לבו.

ועוד. עיין ראב"ד (ספ"י, פ"א, מ"ב) ואופנים בגימט' פז"ק, והוא נחלק לי"ב שבטי י-ה.

נוק' עיין רש"י (מלכים, א, ז, לג) וגביהם: בויל"ש בלע"ז, הם הנקבים.

ועיין עץ חיים (שער מ"ז, פ"ו) נשמת נוקבא דז"א דיצירה הוא סנדלפו"ן, והרוח שלה הוא מיטטרו"ן ב', והנפש שלה ג"כ סנדלפו"ן. ואינה נשמה שלה עצמה, רק כח אותו סנדלפו"ן שהוא נשמת הנוקבא כלם, וממנו נמשך ז', וע"ז התחתון נאמר והנה אופן אחד בארץ, במתניתא תנא זה סנדלפו"ן וכו', ולהיותו נפש דמלכות נקרא ארץ, לכן עליו נאמר אופן

אחד בארץ. ועיין ערך קטן מלכות ונפש. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא

נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi

וגו', וגבתם מלאת עינים סביב. ועיין גר"א (ספד"צ, פ"ב) לאופנים קורא להם הגלגל באזני, והוא גלגל עינא. ואמר כעין תרשיש, כידוע שהעין דומה לים וכו', ואמר וגביהו, הן גבנינון, וגובה להם, הוא גבתא דעינא, עי"ש. ועיין תיקונים (קכו, ע"ב). ובביאור הגר"א שם, סוד האופנים סוד הנקודות, בחינת שורשם בעינים כנודע, ס"ג דס"ג. ועיין סתרי תורה, והאופנים ינשא"ו לעמת"ם, לא ישא"ו פני"ם מעו"ן המו"ת, ולפני"ם ה"ם ישא"ו את עונ"ם, עי"ש.

עתיק עיין עץ חיים (פ"ג, פ"א) ירדו ז"ת דמלכות דיצירה, ובתוכם מלכות לבדה דאצילות מתלבשת תוך א"א דעשיה, וגם זה דרך מסך שבין יצירה לעשיה. וז"ש מלכות מקננא באופן. ונקרא ע"י, ומתלבשת תוך א"א דעשיה. ועי"ש שער מ"ח, פ"ג.

ועוד. עתיק סוד רוחב, עובי. אריך, סוד אורך. ועיין רש"י (מלכין, א, ז, לג) אופן בתוך האופן שתי וערב, כמו שאמר ביחזקאל (א, טז). ועיין רש"י (שם, לז) אופן בתוך אופן, למען יוכל להוליכם אל אשר יהיה הרוח והרצון להוליכם, שמה יוליכם מבלי שיצטרך להפכם אנה ואנה. ובעומק כי כולו פנים, כי בעתיק כולו פנים. וזהו אופן, נוטריקון, אור-פנים. ועיין ראב"ד (ספ"י, פ"א, מ"ב) מלשון פנים, כי האופנים כוללים כל הפנים. ועיין פירוש הר"י דמן עכו לספ"י, ואופניהם הם הגלגלים העליונים שיחזרו כל ההיות פנים ואחור בתנועתם.

ויולידו החום בתנועתם, ומהם יצאו החום והשרפים ותולדתם מהאש ההוא, שהאופנים אינם שרפים, והשרפים הוא אש שורף (עיין ערך קטן גבורה, וערך קטן רוח). ושם כתב, ולשון אופנים מגזירת פנים, שלכל מקום שחוזר שם פונה, כי הוא עגול. ועיין פירוש אוצר השם (שם, פ"א). ועיין סתרי תורה, פנים ואחור (גימט') שסוד"ם רו"ח אופני"ם. ועיין מפתח השמות (שמות).

אריך סוד האורך. עיין סודי רזיא (אות ת) והייתי תמה בעצמי כשהאופן הראשון מגיע במזרח מן הדרום לצפון, מכלל שהאופן השני שהוא בצפון אין מגיע מן המערב למזרח שבקרו מזרחית אינו נוגע אותו האופן השני, לפי שקרו מזרחית מלא כולו מאותו העובי של אופן הראשון כמו שבכאן כאשר יהיה האופן בתוך האופן ב"אורך" האופן הקבוע בתוך האופן לעבר "רחבו" (עתיק) כדי שישונו לכל עבר פניו.

ועיין עץ חיים (שער מ"ז, פ"ו) אופן אחד בארץ. עולם העשיה, סוד רישא דא"א שבו המגולה, הוא עצמו סנדלפו"ן, שהוא

האם מהלך הרב תואמת גם לבני אמריקא

שאלה כללית בכל מהלך העמוק והפנימי והאמיתי, של הרב.

השאלה הזו חוזר כמעט בכל פעם כשאני אומר דברי הרב לאחרים כאן באמריקא, כשאני רוצה להנות אחרים מתורתו של הרב ולהאיר להם קצת אור, וגם ממה שאחרים מבני אמריקא אומרים לי לאחר שקוראים בהספרים או כששומעים דברי הרב בהשיעורים. (ולא כל אחד אומר זאת, רק שיש הרבה בני"א אומרים זאת לי, ויש להם את הקושי דלהלן שאני מבאר). והוא, שכיון שהרב חי בארץ ישראל והרב מדבר בהשיעורים ליושבי ארץ ישראל (ובפרט השיעורים שנאמרו לבני עלייה), האם כל המהלך העמוק והפנימית של הרב בשיעוריו תואמים רק ליושבי ארץ ישראל, שבדרך כלל השומעים שם הם יותר חזקים בנפשם, יותר תמימים, ויותר אמיתיים? ומשום ש"אמת מארץ תצמח", שהרב מדבר ממקום מאד אמיתי של תורת אמת, מהלך "אמת אמיתה", שהוא יותר תואמת לבני ארץ ישראל ובפרט לבני עלייה (ובפרט הספרדיים, שבדרך כלל הם יותר תמימים)?

ויש נפקא מינה גדולה בזה, לבני אמריקא שקוראים בספרי הרב (ויש מהן ששומעים להדרשות אבל מסתמא הם רק יחידים, אלא לא ביררתו), שיש להם קושיים בהרבה דברים שהרב אמר, וקשה להם לקבל, ועל אף שהרבה פעמים הם חשים מאד שהרב אומר האמת, אבל בני חו"ל ובפרט אמריקאים לא מורגלים בכלל למושגים כאלו ובפרט לבקש אמת כל כך, ובודאי יש כאן הרבה ביקוש לאמת אבל נראה כאן שביקוש כאן בחו"ל הוא באופן אמת חלקית אבל לא אמת אמיתה (והראי' לכך, דאם בני"א כאן היו מבקשים אמת לאמיתה, אז היו באים לדור בא"י וכמו שהרב תמיד אמר לבני אמריקא), וא"כ הרבה הבני אמריקא כשקוראים דברי הרב אינם מסוגלים כלל לקבל את מה שהרב אמר וכ"ש לשנות את דרכם ואת מהלכי החשיבה שלהם.

ובאמת מטפל יהודי יר"ש אחד אמר לי, שהרב התגדל בא"י והרב אמר כל דבריו ליושבי א"י ולבני עלייה וא"כ הוא סובר שכל המהלך של הרב אינו תואמת לאמריקאים, ושהאמריקאים צריכים דרך מאד שונה, דרך של דגש על הנקודות הטובות שלהם, דרך של "חיזוק" ולא "תביעה", דרך שמדגיש רק לשמוח בחלקם בעבודת ה', ולא לדרוש מעצמם הרבה מדרגת והרבה עלייה עמוקה כ"כ כמו שהרב מתאר, ומשום שהבני אמריקא מתגדלים בסביבה של טומאה גדולה כ"כ של הגויים וכמעט לא שייך להם להגיע לגדלות באותו רמה של בני ארץ ישראל.

א"כ, זהו השאלה: האם המהלך הפנימי והעמוקה בהשיעורים והספרים של הרב הם שייכים בעיקר ליושבי א"י ולא לבני אמריקא? אני אתן דוגמא להבהיר את השאלה. ראיתי כאן שרבים

מבני אמריקא, אפי' אצל אלו שמאד שקועים בהבלי עוה"ז, שדרגתם ברוחניות הוא ברמה מאד נמוכה, ויש להם כל המכשירים וכלים המשחיתים ואינם מסוגלים לפרוש עצמם מהן, (אבל ברוך השם, לעולם הקדושת היהודי זועקת מתוך תוכם, והם רוצים רוחניות ובפרט בעניני אמונה והשגחה פרטית ובענין סיפוק ושמחת הנפש), ואע"פ שהם שקועים בהטומאה של מדיה ואינטרנט, מ"מ הם אוהבים לשמוע שיחות (במכשיר חכם שלהן או בהאינטרנט... זהו המציאות הכואבת ששולט כאן), הרה"צ ר' מייליך בידרמן שליט"א, מלעלוב שיש לו דרך מאד חיובית לכל סוג יהודי בכל מדרגה שיהא, וראיתי כאן שהרבה בני עלייה לומדים הדרך של ר' אביגדור מיללער, וגם הספרים של ר' שמשון פינקוס הם מצויים מאד אצל בני עלייה, אבל עכ"פ הכל אוהבים לשמוע לר' מייליך בידרמן, וזה אומרת הרבה על כל המציאות של בני אמריקא, שהם נצרכים מאד לדרך חיובית מאד שאינו מדגיש חסרונותיהם, דרך שנותן להם "הרגשה טובה לעצמם", דרך מאד פשוטה של "חיזוק" ולא דרך עמוקה של תביעה נפשית. ... זה מה שהבני אמריקא רוצים לשמוע. (ועל אף שהאדמו"ר מלעלוב ג"כ תובע ואומר מוסר, מ"מ הוא עושה זאת בדרך כלל באופן של בדיחות וסיפורים שהאנשים אוהבים מאד לשמוע.)

(ואם אפשר לומר עוד, האם האפשר לומר דכל המהלך של הרב לכאורה תואמת בעיקר לבני עלייה שם ממש יחידים בדור, שיש להם יסוד אש חזק של עלייה תמידית ותביעה תמידית מעצמם? (אמנם לכאורה כל אדם יכול להנות מדברי הרב עכ"פ בעניני חכמת הנפש אפי' אם אינם יכולים לקבל את דברי הרב בעניני עבודת ה' פנימית.)

יישר כחך להרב על כל הקדושה והטהרה וכל אורו של משיח שהרב מאיר עלינו! יזכה הרב וכולנו לגאולה השלימה בקרוב! בתודה, תלמידך

תשובה

גם בארץ ישראל רובם לא מחפשים דרך זו...

לעולם אין דרך אחת לכולם, וזו רק אחת מן הדרכים. וכל אחד עליו לחפש את דרכו המתאימה לו.

אצל בני חו"ל, פעמים רבות אין זה "דרך", אלא פשרנות ורצון גם לעולם הבא וגם לעולם הזה יחד. ואין כזו דרך...

דרכינו אינה "תביעה", אלא בירור מדויק, והבירור המדויק תובע מצד עצמו... ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבלי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

שו"ת: מהות שנאת הגויים ליהודים

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם היסוד הרביעי

הפיכת יסודות האמונה ליסוד הנפש מכריחה עולם ברור
כל זמן שאין לאדם ברירות בכוחות נפשו, על אף שיש לו תרי"ג איברים, הרי שכל נפשו נקראת 'בללי' - "שם בלל ה' את שפתם". ה'בלל' שבנפשו זהו הבלבול של כוחות נפשו שמעורבים זה עם זה. זהו האדם המצוי - אדם שלא עמל לברר את כוחות נפשו, ולכן הם בתערובת שלמה. זהו ה'ערב רב' הגמור שבנפש - הכל מעורב זה בזה.

ודאי שגם לעירוב של כוחות הנפש יש גבול, כל אחד לפי ערכו והכרתו הטבעיים, אבל עדיין בלא בירור כוחות הנפש מעורבים זה בזה. וכאשר מגיעה לאדם שמיעה, ראייה, ידע, וכן ע"ז הדרך, אין לו מקום מבורר בתוך נפשו להשים זאת. הוא ישאל אותך: "מה הכוונה להשים זאת, אם שמעתי דבר היכן אני ישים את השמיעה הזאת, בכף הרגל?". הוא כמו מחסן שכל דבר שמגיע נכנס אל תוכו, פעם זה מגיע מחוש הראייה, פעם מחוש השמיעה, פעם מחוש הריח, פעם מחוש הטעם, פעם מחוש המישוש, הכל מצטרף אחד לשני בכוחות נפשו ונעשית מכך תערובת אחת שלמה.

כאשר זאת צורת נפשו של האדם, הרי שאין לאדם ברירות בתוך נפשו, ולכן הוא לא משתמש עם כוחות נפש מדויקים על דרך כלל, אלא עם כוחות נפש כלליים, והוא עובר את חייו עם עולם בלתי מבורר. מי שחי בצורה זו, אסור לו באופן המוחלט והגמור ביותר להפוך את י"ג יסודות האמונה ליסודות נפשו מכח הכרה פנימית.

וכל זאת למה, מחמת שאם הוא ישתמש עם היסודות הללו, ובפרט עם היסודות הראשונים שבהם אנו עוסקים כעת, וינסה להכירם, יתכן שמעיקרא הוא לא ינסה להכירם ממקום האמונה שבנפש, אלא ממקומות אחרים, ואפילו אם הוא בתחילה יתחיל להכירם מכח האמונה, אך לאחר מכן הוא יעביר אותם למקומות האחרים, ותוצאת הדברים היא שהוא יהרוס את כל קומת נפשו.

סיבת הנטייה להתבונן בשאלת מה לפנים

מעשה נבין לפי האמור יסוד עמוק.

ישנה תכונה בנפשות בני אדם, לחקור בדברים שהם מעבר להשגתם. מי יותר ומי פחות, תלוי גם במשך כל הדורות כולם, וגם תלוי בסגנונות של נפש האדם, אך דבר זה כבר מבואר בדברי רבותינו, ונסה להסביר את עומק הנטייה הזו בנפש האדם.

מחד, ישנם בני אדם שאין להם נטייה של חקר כלל, הוא לא בוחנים שום דבר, הם חיים חיי חומר, חיי תאוה, או חיי טרדה, כל אחד לפי ערכו ומהותו, ושאלות מה לפנים ומה לאחור לא מעסיקות אותם. שאלת מה לאחור היחידה שמעסיקה היא מה יהיה עד הפנסיה, אך לא מעבר לזה. אך אצל אנשים שמעמיקים יותר פנימה, יש את הנטייה לחקור את העבר ואת העתיד.

נסה להבין מהיכן הנטייה הזו נובעת, היכן גבולותיה הנכונים, והיכן נקודת ההטעיה. שהרי ידוע, שכל כח שנמצא בבריאה, אי אפשר להגדירו ככח טוב או ככח רע, אלא כל כח הוא כח קיים, ואם האדם משתמש בו בצד הנכון הוא טוב, ואם הוא משתמש בו בצד הלא נכון הוא רע, ועתה אנו מתייחסים לכח החקרנות שבנפש.

ביאור הדברים. כאשר מתגלה הכח הפנימי בנפש האדם, שהוא כח האמונה, האמונה הזו דורשת חיבור למקום הקדמות. ולפיכך, אין לכח האמונה חיות גמורה בתוך גדרי הבריאה. דבר זה ברור לכל מי שהוא מעט בר דעת, שאר כוחות הנפש, מכח החכמה ולמטה, יכולים לשאוב את חיותם גם בתוך גדרי הבריאה, שהרי על הבריאה נאמר: "כולם בחכמה עשית", והרי שהחכמה היא כל מציאות הבריאה, והמציאות של הכוחות היא חכמה, הם תולדותיה של החכמה, ולכן הכוחות הללו יכולים לבוא לידי סיפוק בתוך גדרי הבריאה [ובדקות, קרוב לידי סיפוקם].

שהרי אנו יכולים לראות הרבה מאד בני אדם, ולא דוקא יהודים, אלא אפילו בני אדם מאומות העולם, שיש להם נטייה לחכמה, ל"חכמה בגוים תאמין", והם עוסקים כל ימיהם בחכמה, ובכך יש להם רוויה לצמא של השתוקקות שכלם להשכיל ולהשיג.

לכן, אם השתוקקות הנפש היא לשכל כשלעצמו, מצד השכל כשלעצמו האדם יכול להשביע ולהשקיט במידה מסויימת את מצפונו והשתוקקות השכל [החפץ השכלי בלשון הגר"א] בתוך הבריאה עצמה. אך מצד כח האמונה שבנפש, הרי כל שורש האמונה היא מעבר לגדרי החכמה. ועל אף שבדאי שכח האמונה חל ומאיר גם בתוך הבריאה, כגון בבני אדם שנושאים ונותנים אחד עם השני על האמון שיש ביניהם, וכמו שנאמר בנוסח הכתובה: "אל יבריחו ואל יעלימו לא זה מזו ולא זה מזה", וכלשון רבותינו 'האמין בעולמו ובראו', וכן ע"ז הדרך, אך האמונה הגמורה בנפש האדם לעולם לא יכולה למצוא את הרוויה שלה בתוך הבריאה. המקום היחיד שיכול ליתן לכח אמונה שבנפש רוויה, זהו רק המקום שהוא מעבר לגדרי הבריאה. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג

עיקרים לרמב"ם, היסוד הרביעי.

פרק ט' | בענין ההיתר להפסיק באמצע הלימוד

והגדרות הקודמות שהוזכר זה בערך של חיצוניות במידת מה, אבל בסדר כוחות הנפש. צריך שיהיה לאדם גילוי של כוח תורה בנפשו, וצריך שיהיה לאדם גילוי של כוח היראה בנפשו, וכאשר הכוחות הם אינם ביחסיות נכונה, אז כשהוא עוסק בעיקר ביראה ומעט בתורה, ע"ז האריך הנה"ח לעיל בתחילת השער שאלו הם הטועים לגמרי, שהפכו את העיקר לטפל, ואת הטפל לעיקר. אבל אפי' אם נשאר אצלו התורה עיקר, והיראה נשארה עדין מעט טפל, אבל הא מעבר לכדי השיעור, אז בשיעור קומת הנפש הוא אובד את היחסיות הנכונה של ערך של תורה, וערך של יראה בשיעור קומת הנפש.

מי שעוסק בדברים באופן של חוץ, המדידה היא זמן, המדידה היא הפסק, אבל מי שעוסק בכל דבר באופן של בנין אדם, הכוחות נבנים בנפשו, והתורה הופכת להיות עצם מעצמי, והיראה הופכת להיות עצם מעצמי, ואז השינוי היחסי בין שאר כל הכוחות. מוליד באדם שינוי יחסי אמת בגדרי כוחות הנפש.

ובאופן הדק יותר שנתבאר לעיל, התורה יש בה שתי חלקים, כביכול מצד אחד היא דומה לבורא, ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, אין לה שיעור ואין לה הפסק, ומאידך היא דומה לנבראים שיש לה גבול וקץ, יתר אות אחת או פיחת אות אחת מס"ת פסול.

היראה מעמידה את כוח הגבול שבנפש, אבל התורה מעמידה גם את כוח הגבול, וגם את הכח של ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, שאין לו הפסק, אם אדם עוסק יתר על המידה, ומערב ספרי יראה יתר על המידה, הוא מעמיד יותר את צד הנברא שבו, את צד הגבול שבו, והוא מצמצם את כוח התפשטות של ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, נקודה האחרונה היא כמובן דקה לפנים מן הדקה אבל שני החלקים הראשונים הם צריכים להיות בנויים לכל עובד ה', אז אומר הנפש החיים.

כי לא הורשה לעסוק בהתבוננות וקניית היראה, אלא כפי אשר ישקול בשכלו לפי טבעו ועניו, שזה העת הוא צורך והכרחו לו לעסוק בקניית היראה ומוסר, לצורך שימור והקיום של תבואת התורה.

כאן נתבאר בדברי הנה"ח. כמה השיעור שמותר לו לאדם לערב. "אלא כפי אשר ישקול בשכלו לפי טבעו ועניו", לכאורא זה סותר לדברי הרוח חיים שהוזכר, שהערך הוא

בערך של קב וחומטין ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

וכן בענין ההיתר להפסיק באמצע הלימוד, להתבונן עוד מעט ביראתה, [כלומר מלבד היראה שהאדם צריך לעסוק בתחילת הלימוד צריך להתבונן עוד דיקא מעט ביראת ה'] שהמשילוהו ז"ל להתר עירוב הקב חומטין בנור תבואה, כמו שנתבאר לעיל יש שהתחלק היראה, שהאדם צריך לעסוק קודם הלימוד, ויש את ההתר הנוסף שהאדם מותר לו לצורך, אף באמצע הלימוד להתבונן עוד מעט ביראת ה'.

מינייה נמי, שכמו שאם ערב בכור תבואה יותר מקב חומטין, אשר איננו צריך לקיום התבואה, הר"ז גזל ואונאה, זהו במשל. וכן הוא בנמשל בערך התורה - כן בענין היראה אם יאריך בה האדם [תוך כדי לימודו] זמן יתר מכדי מידתה, הנצרך לקיום ושימור רב תבואות התורה, הרי הוא גוזל אותו הזמן העודף, מהתורה שהיה צריך ללמוד באותו העת, נתבאר א"כ בדברי הנפש החיים, כמו שהוזכר מדברי הרוח חיים, שעל אף שמותר להתבונן תוך כדי הלימוד בתורה, בענינה של יראה זה צריך להיות בערך של קב ומטין בערך לתבואה, וזה אחד מחלקו מאה ושמונים, אומר הנה"ח, שאם האדם מתבונן יותר מהזמן הזה בעניני היראה, הרי כמו שבמשל אם הוא נותן יותר מקב חומטין, הר"ז יש גזל ואונאה, גם כאן אם הוא יתבונן יותר מכדי המידה הזו, הר"ז גוזל את הזמן. יש בזה כמה וכמה מדריגות, האופן הפשוט יותר, שכיון שהוא יכול לעסוק בזמן הזה בדברי תורה, והוא עוסק בדברי יראה שאינם נצרכים הר"ז ביטול תורה, הסברא הזו היא סברה בכל עת ובכל שעה שאפשר לו לאדם לעסוק בתורה והוא עוסק בספרי יראה מעבר לכדי שיעור צורכו. יש את הסברה של ביטול תורה. הסברא השניה דקה יותר, מעין מה שנאמר, כלשון חז"ל המפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה, מה נאה ניר זה, הר"ז מתחייב בנפשו, מדין מפסיק ממשנתו.

אז כל זמן שהיראה היא צורך התורה עצמה, הר"ז שאינו נחשב מפסיק ממשנתו כמו שבזמנים שאסור לדבר, לצורך הדבר יש התר של דיבור, וזה לא נקרא הפסק. כי זה צורך הדבר, כך גם כאשר האדם עוסק ביראה לצורך התורה עצמה, זה לא חשיב מפסיק ממשנתו, אבל אם הוא עוסק ביראה מעבר לשיעור הנצרך לו תוך כדי הלימוד, הרי ע"ז בדקות, מדגישים בדקות נאמר בפסיק ממשנתו, הוא לא אומר מה נאה אילן זה. ומה נאה ניר זה, אבל עצם כך שראוי לו להמשיך ולעסוק בתורה, והוא מפסיק לצורך היראה מעבר לכדי היעוד, מונח כאן דקות של מפסיק ממשנתו

וביתר עומק כוח התורה בנפשו של אדם הכוח היראה בנפשו של האדם צריך להיות יחס נכון מול כל כוחו וכוחו,

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים

לכן, רצוי בד"כ לעשות הפסקה מועטת של מנוחה במחשבה, מעין שינה, שאז המוח נרגע ומתחיל לחשוב את הדברים מהתחלה. אם האדם ירגיל את עצמו באופן הזה, הוא בד"כ יראה שכל פעם שהוא הפסיק וחשב מהתחלה, הוא יכול ברוב המקרים להרחיב ולהמשיך הלאה, יותר מהמחשבה הקודמת שאליה הוא הגיע. ואין זה רק עניין של מנוחה, אלא העניין שהוא התחיל מהתחלה והוא מקבל כוח חדש. ולכן הוא יכול להרחיב את הדברים יותר מהמקום שאליו הוא הגיע בפעם הקודמת. וכך הוא חוזר חלילה בצורה הזו בכל פעם שהוא מגיע לקצה יכולת המחשבה. בכל פעם שהאדם מגיע לסיתום, הוא משקיט את המחשבה, ומתחיל לחשוב מהתחלה.

נשוב ונדגיש, שאין זה עניין של חשבון מהתחלה, אלא הוא מתחיל לחשוב מהתחלה. שאז המחשבה מתחילה מהתחלה גמורה, וע"י כן נעשה מעיין הנובע. וכמו שבסדר הפרשיות בכל שנה ושנה חוזרים לבראשית, כך יש סדר קבוע בצורת הלימוד של האדם.

וכאשר האדם לומד באופן הזה, אז לא רק שהוא יוכל להתפשט מעבר למה שהוא הגיע בפעם הקודמת, אלא גם בנקודות שהוא הגיע אליהם קודם, יפתחו לו נקודות חדשות שהוא לא חשב עליהם בהתחלה. וזו בעצם הצורה הפנימית של עומק הלימוד.

עומק הלימוד בנוי על אופן, שבחיזונית כמו שהוזכר, האדם משתמש עם הכלים של סדר במחשבה, סדר ע"י כתיבה, או סדר של ציור שהוזכר, (ובעיקר בסדר ע"י כתיבה, כי סדר המחשבה הוא יותר קשה אצל רוב בני אדם). ואז נעשית אפשרות להרחיב יותר ויותר כי הדברים עומדים בסידורם. אבל בפנימיות, האדם חוזר כל פעם לנקודת ההתחלה, אבל לא רק באופן של חזרה מהירה ע"מ להגיע למקום שבו הוא פסק. אלא התחלה מהתחלה כפשוטו.

וכמוכן, שבתחילת דרכו של האדם זה מאוד קשה, להתחיל עוד פעם מהתחלה, ועוד פעם מהתחלה. אבל כאשר האדם מעמיק חקר בדעתו, הוא חושב על הדברים מהתחלה, והמחשבה מהתחלה יוצרת הולדה יותר רחוקה, ומהיכן שהיא נעצרה בפעם הקודמת הוא יכול להמשיך הלאה. ויתר על כן, גם במה שהוא למד עד עכשיו זה בהכרח יפתח לו זוויות חדשות. כי כך זה טבעו של עולם, שכל מעין חדש נובע בד"כ ממקום יותר פנימי.

ולכן הצורה הפנימית ותפיסת הפנים של כל מהלך החיים הוא באופן הזה, שמצד אחד האדם מרחיב את הדברים, ומאידך הוא חוזר להתחלה עוד פעם, מרחיב את הדברים, וחוזר להתחלה עוד פעם. כאן נובע עומק ורוחב גדולים יותר. החזרה להתחלה היא ממקום עוד יותר עמוק, ועוד יותר עמוק, כמש"כ "מים עמוקים איש תבונה ידלנה". הוא חוזר להתחלה ומגיע ליותר עמוק, ואז זה מתרחב יותר. וחוזר עוד פעם להתחלה, ומגיע ממקום יותר עמוק ומרחיב עוד יותר, וחוזר חלילה. וכך בעצם יש את המהלך העמוק של כל התורה. זה אופן של צורת חיים איך מרחיבים יותר את הדברים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

ואלו המשמעות השניה היא כי במאמרו (שם):
 "ילכו מחיל אל חיל", רמז לעלייתם מהשגה א' להשגה ב' ומב' לג' עד שיגיעו להשגה העליונה בעולם הזה שהיא ההשגה הנבואית. ואת מאמרו "יראה אל אלהים בציון", יש לפרש על פי הביאור הקודם.

כאן הוא מבאר את המהלך השני של המהות הפנימית של "ילכו מחיל אל חיל". במהלך ראשון הוא ביאר ש"ילכו מחיל אל חיל" עניינו, שבכל פעם האדם צריך לעבוד את הקב"ה בדבר אחר כפי רצון הבורא, על מנת לגלות את הקב"ה בכל המצבים כולם. ואזי, כאשר האדם זוכה לעשות את המהלך הראשון, הוא זוכה תמיד לעלות ממדרגה למדרגה. מדוע - זהו המהלך השני. אם האדם לא דורך במהלך הראשון, שעניינו הוא להחליף בכל פעם עבודה כפי רצון הבורא, הרי שעלייתו היא רק בשעה שהוא בתורה ותפלה, אך כאשר הוא עוסק בענייני החומר - הוא נופל, ולכן הוא לא נמצא תמיד בתנועה של עלייה. אך אם האדם הוא מרגיל את נפשו לעבוד את בורא עולם בכל המצבים, הרי שגם מצבי השפלות הופכים להיות אצלו עלייה.

זהו מה שנאמר בלשון הפסוק: "שבע יפול צדיק וקם", מלבד הכוונה הפשוטה, בעומק יותר הכוונה של "יפול וקם" הוא, שגם כאשר האדם נופל, הוא רואה זאת לצורך "וקם", הוא רואה כיצד כאן הוא מקום העלייה. על זה נאמר: "ילכו מחיל אל חיל". כפשוטו "ילכו מחיל אל חיל" עניינו שהאדם עולה ממדרגה אחר מדרגה. אך ביאור הדבר בפנים הנוספות הוא, שגם כאשר האדם נופל, הוא רואה זאת כמקום לעלות באותה נקודת נפילה, לעלות את אותה נפילה.

זה נקרא "ילכו מחיל אל חיל", שבכל מצב שהאדם נמצא, ישנה תנועה של עלייה. כאשר הוא נמצא למעלה, הוא עולה מלמעלה, אך גם כאשר הוא נופל למטה, הוא גם עולה - הוא עולה מלמטה. ודאי שישנה עלייה למעלה, וישנה נפילה, אבל בנפילה עצמה הוא גם עולה ומטפס מלמטה, ואזי כל חייו אינם אלא באופן של "ילכו מחיל אל חיל".

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

שאלה מהות שנאת הגויים ליהודים

(א) מהו המהות של שנאת הגויים כלפי היהודים? שנאה הנובעת מקנאה להם? קנאה על שיש לנו התורה או קנאה על שיש לנו חיים טובים או שיש לנו חיי נצח? קנאה על שיש לנו שמחה אמיתית בחיים? או שהם סוברים אנו "רע" והם הטובים, וכמו שמצינו מעשים בכל הדורות שהגויים טוענים שהיהודים הם ה"רעים" שבבריאה (ואפשר שזה היה תוצאה מהנוצרים שכפרו בהחכמים אבל זה לא ברור לי)?

(ב) האם יש חילוק באופן כללי בין שנאת עשו לישראל לשנאת ישמעאל כלפי ישראל (דלכאורה עשו שונא כלל ישראל על שיעקב נטל את הברכות, וישמעאל שונא את ישראל בעבור שה' צווה לאברהם לשמוע לקול שרה לשלוח ישמעאל חוצה ולקיים רק יצחק, כי ביצחק יקרא לך זרע, וגם נם שונאים ישראל בעבור ארץ ישראל שהם סוברים שארץ ישראל הם שלהם? ואם כן, אז האם ניתן לומר שעשו וישמעאל יש להם שנאת פרטיות אלו הנ"ל, ונתוסף לזה גם שנאת כל האומות העולם לישראל במתן תורה, דירדה שנאה לכל אומות העולם בשעת מתן תורה על שכלל ישראל נעשים לעם הנבחר לקבל התורה, ושנאה זו שייך לכל האומות מלבד עשו וישמעאל?

(ג) הנה שורש כל אומות העולם הוא עמלק, ועמלק שונאים את ישראל משום שמושרש בבריאה שהעמלק רוצה להיות הראשית של הבריאה, נגד כ"י שהם הראשית האמיתית, וביותר נגד הרבש"ע. אמנם ג"כ מבואר ששנאת עמלק היה מושרש בתמנע שהטיל שנאה בעמלק בנה מחמת שרצתה להצטרף להאבות ולא רצה לנשואתה, ובא לידי שנאה כלפי האבות, ושנאה זו הושרשה בבנה עמלק. (ובדרך אגב, אפשר לומר שאליפז בנה לא קיבלה שנאה זאת מתמנע דא"כ הוא לא היה לו לרחם על יעקב כשרדף אחרו להורגו. ויש לעיין איך אליפז שהוא האב של עמלק, השורש האבהות של עמלק, לא היה שונא את יעקב כ"כ, שלא רצה להורגו ואדרבה ריחם על יעקב). האם כל השנאה לישראל שעמלק קיבלה מתמנע היה רק גילוי בעולם החיצון של השנאת עמלק שהיה כבר מושרש בבריאה הרבה קודם לזה? או ששנאת עמלק לישראל התחיל רק מתמנע, ורק מאז עמלק רצה להיות הראשית וללחום על ה' ועל עמו?

(ד) "בידוע היא שעשו שונא את יעקב" - האם יש יוצאים מן הכלל, ויש גויים שאינם שונאים יהודים? וביותר האם שייך לגוי לאהוב יהודי?

המשך בעמוד יב'

דברים (כג, ו) - ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפך וגו'. ואמרו (ברכות, נה, ע"ב) שלש הפוכות, וכו', ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם ויהפך וגו'. והיינו שנגלה שורש דבר והיפוכו, לא אבה לשמוע אל בלעם, ואבה לברך את בני"י ויהפך ה' אלהיך את הקללה לברכה.

ועיין רש"י הירש (חיי שרה, כד, ה) תאבה: בניגוד ל"חפץ", שהוא הרצון הנובע מנטיית הלב, הרי "אבה" מורה על כניעה לרצונו של אחר. מכאן "אניות אבה" (איוב, ט, כו), אניות "נכנעות" וקלות לנהיגה. משום כך "אביון" (מלשון אבה) אינו זה שתאב לכל, אלא זה שאנוס להיכנע לרצון אחרים, הנטול כח התנגדות. ועיי"ש (יתרו, כ, ה) "אבה", ביטול מגמת הנפש העצמית, על מנת להיספח אל מגמתו של אחר, להלוות אל רצונו של אחר תוך ביטול רצון עצמו.

ובעומק זהו ההבדל בין אב לאבה, אב - זכר, אבה - נקבה. כי מהות עניינו כמ"ש שם (ויגש, מה, ח) הוראת היסוד "אב" (משורש אבה - להסכים) מי שיש לו זכות הויטו, שבלי הסכמתו אין רשות לאחר לעשות דבר, עכ"ל. לעומת אבה, שנגרר לרצון זולתו.

ועבודת האדם מחד להיבטל לרצון הבורא, "בטל רצונך מפני רצונו". ומאידך להעמיד רצון עצמי בבחירה, בבחינת כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. והרי שביחס לבורא עבודתו אבה, ביטול לרצונו. וביחס אחרים העמדת רצון, אב. (ובדקות גם ביחס לאחרים יש בחינת אבה, ואכמ"ל).

ושורש כללות זו של ההפכים, נגלת אצל אברהם אבינו, שיש בו אותיות אב - אבה - רם. והיינו שאברהם כולל בתוכו גם בחינת אב, וגם בחינת אבה, והוא שורש אב - אבה דקדושה. והיפוכו בלעם, כמ"ש (אבות, ה, יט) מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם וכו'. והיינו שמהותם הוא דבר והיפוכו. כי בלעם כל מהותו לא אבה לרצון ה'. ועיין מלבי"ם (וישב, לט, ח) וז"ל, יש הבדל בין מאן (בלעם עם הכולל בגימט' מאן) ובין לא אבה, שלא אבה בלב, וימאן הוא בפה, עכ"ל. בלעם אותיות עם - לב. אבה, רצון עצמי. ועליו כתיב (במדבר, כד, יג) מאן ה' לתתי להלך עמכם. ולבסוף כתיב ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם. ודו"ק.

חוקת | ה-ש

וידבר ה' אל משה. מ-שה. הנה שורש הכל בתורה. והיא נקראת תושיה כמ"ש (סנהדרין, כו, ע"ב, כלה רבתי, ה, ב) מאי תושיה, תורה. תושיה, תיו-שה. וכן נקראת שירה (ועיין תו"י מגילה, פ"ג, מ"ה), יר-שה. ועיקר גילוי התורה - חכמה, ע"י משה, מ-שה, וע"י שלמה, מל-שה, שהיה חכם מכל אדם. ונגלה בכל ישראל הנקראים שה, כמ"ש (ירמיהו, נ, יז) שה פזורה ישראל, כמ"ש (ב"ר, צב, א, ועוד).

ועיקר גילוי זה בתורה מתגלה במדרגת משנה, מן-שה. וכאשר נופלים ממדרגת חכמה נעשה שגגה, גג-שה. ונהפך מחשבה, חב-שה, לשגגה (עיין סנהדרין שם, מחשבה מועלת אפילו לדברי תורה וכו'). ובדקות מדרגה זו היא בחינת נקבה, כמ"ש שם תושיה, מפני שהיא מתשת כמו של אדם, בחינת תש כמו כנקבה (עיין רש"י ואתחנן, ה, כד). ולכך שורש הנקבה בקומת ישראל, שרה, ר-שה. ובעומק, התורה נחלקת במצויותיה, לעשה ולא תעשה, עשה - זכר, לא תעשה - נקבה, כנודע. עשה, ע-שה. ועיקרו לא תעשה, עת-שה, בחינת אשה. א-שה. שהיא בחינת אם הבנים שמחה, מח-שה.

וכן אמרו (סנהדרין שם) תושיה, דברים של תהו שהעולם מושתת עליהם. בחינת אבן השתיה, שמשם הושתת העולם. שתיה, תי-שה. וכאשר הושתת העולם, נסתלקו המים, ונעשה יבשה, יב-שה. וכן כאשר האדם בצעירותו יש בו ריבוי נוזלים, דמים. וכאשר מזקין מתייבשים, בחינת שיבה, יב-שה.

ועוד אמרו (סנהדרין שם) דבר אחר, תושיה שניתנה בחשאי. בחינת נקבה, אשתך בירכתי ביתך, צניעות, בחשאי. ותחלת קומתה כיסוי שער ראשה, רא-שה. שערך, ער-שה. וכן צריכה לכסות את בשרה, בר-שה. וכאשר ח"ו מוצא בה דבר ערוה מצוה לגרשה, גר-שה. ושורש דבר ערוה שזינתה נתגלה כס"ד אצל תמר שהמתינה לשלה, ל-שה. ודנה יהודה בשריפה, פרי-שה. והשריפה ע"י אש, שלהבת, שה-לבת. וכאשר נעשה תוקף קלקול של אש הוא בחינת שואה, או-שה. בחינת תהו כנ"ל (תושיה, תהו-יש), תהוה על שממון שבה, שממה, ממ-שה.

ומצד התיקון מתהפך הנפילה בחינת שלה, שאלה, אל-שה, לתשובה, תוב-שה. ואזי מאיר אור הנשמה, נמ-שה. ואזי נעשה במקום תושיה, תש, ונתהפך לתשועה, תוע-שה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: משה, אישה, עשה, שוה, שורה, שחה, תשובה, שלמה, שמה, שנה, אשרה, שתה, בשרה, בושה, חמשה, שלשה, יבשה, בקשה, משנה, מנשה, שבעה, שביה, שגגה, שואה, שחה, שה, שיבה, שלה, שלוה, שמונה, שנה, שעה, שפה, שפלה, תשעה, גרושה, דרשה, הושיע, הושע, הושעיה, השכיל, הגיש, החריש, יהושפט, ישעיה, מקשה, נשמה, שרפה, עשרה, פשרה, רשעה, שאלה, שכלה, שקטה, תפסה, תושיה, תשועה, חדשה, חלושה, חשבה, חשכה, אישיות, שרה, לשונה, ששה, שמחה, שדה, משגה, משכה, נפשה, נשקה, פרשה, פשה, קשיטה, ראשה, שבועה, שבנה, שברה, שבתה, שונה, שחורה, שטנה, שיחה, שילה, שירה, שכחה, שלהבת, שמועה, שממה, שמריה, שניה, שעב, שעירה, שפה, שפמה, שפטה, שפחה, תשתה. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

דברים (כה, ח) - לא אבה יבמי. ובסוד דבר והיפוכו, מחד כפשוטו, לא אבה יבמי, ומאידך כמ"ש בעל הטורים (עקב, י, י) לא אבה יבמי, קרי ביה, לא אבה, אלא יבמי, כדכתיב (ירמיה, נא, ה) כי לא אלמן ישראל ויהודה מאלוהיו. ועיין יבמות (קו, ע"ב) אמר אביי האי מאן דמקרי גט חליצה, לא ליקרי לדידה לא לחודיה ואבה יבמי לחודיה, דמשמע אבה יבמי, אלא לא אבה יבמי. ובעומק יש לכך שורש אמת, כדברי הבעל הטורים, לא אבה, אלא יבמי.

ועומק הדבר נעוץ במ"ש בהכתב והקבלה (כי תצא, כה, ז) הבדל בין מאן ובין לא אבה יבמי, כתב רש"י, לשון לא אבה יאמר על תכונת הרצון כשהוא בהכרעה שוב לעומת החיוב והסתירה בלתי נוטה לאחד יותר מלחבירו, ולשון מאן יאמר כשהרצון יותר מכריע אל שלילת הדבר מאל קיומו, והוא מלשון אין, וכו', לא אבה יבמי, כלומר דעתו שקולה בלתי מכריע לכאן או לאן ליבם אותי, עיי"ש. ולפי"ז כיוון שהדבר שקול יכול להתהפך בין אבה ללא אבה, כנ"ל. ושורש הדבר נעוץ כמ"ש בהכתב והקבלה שם וכן במלבי"ם שם, שמחד רוצה בהמצוה של היבום, אולם מאידך אינו רוצה באשה זו.

ושורש השורשים, כללות האבה והלא אבה. כי נתבאר לעיל, בחינת אבה, פרש"י לשון אהבה. והרמב"ן פירש לשון רצון, וכן פירשו הרבה מן המפרשים. וכן מלשון תאוה, כמ"ש המלבי"ם על אתר וז"ל, ואבה יורה על חשק מלשון תאוה. ונדע שתאוה למעלה מטעם ודעת, ולכך יש בה כללות ההפכים. כי למטה מטעם ודעת, נגלה שוטה, פעם אומר כך ופעם להיפך. ושורשו בתאוה שלמעלה מטעם ודעת, שכוללת את ההפכים.

ורמוז הדבר אצל בלעם דכתיב ביה (דברים, כג, ו) ולא אבה ה' אלהיך לשמע אל בלעם ויהפך ה' וגו'. והפיכה זו אינה מקרית אלא עצמית, כי האבה כולל דבר והיפוכו. והוא בסוד דעת המתהפכת, הפיכה בשורש. והיינו שלא יצאו תחלה קללות ואח"כ נהפכו לברכות, אלא בפה בלעם (שדעת גנוז בפה) גופא נתהפך לברכות. והיינו שנתהפך בבחינת אותיות, כמ"ש התוס' (ברכות, ז, ע"א) שמקללה של מלת "כלם" נתהפך לאותיות "מלך". וזהו בחינת תאוה, ששורש מלת תאוה, אות, כי נתהפך בשורש האותיות.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

היצירה מראשיתה בצורת אבידה ביצירת האשה

אבד, אבידה. שורש צורת יצירת אדם שנברא ביום שישי למעשה בראשית, כמו שנאמר בלשון הפסוק: "זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם", ובה נחלקו בגמ' האם צורת היצירה היה מעיקרא באופן של דופרצופין, או באופן של זנב, אבל לכו"ע, כמו שמפורש בקרא "ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם וישן ויקח אחת מצלעותיו". וע"ז אומרת הגמ' בריש קידושין: משל לאדם שאבדה לו אבידה, דרכו של בעל האבידה לחזר על אבידתו.

והרי שההפרשה של האיש והאשה זה מזה, ובדקות יותר, ההפרשה של האשה מן האיש מוגדר בדברי חז"ל "משל לאדם שאבדה לו אבידה", זה צורה של אבידה, זה היה ראשית היצירה, וברור הדבר שאם זה צורת ראשית היצירה של האדם, הרי שההיקף של האדם תלוי בתפיסה של אבידה, לא רק האופן הפרטי הזה שננסרה ונפרדה חוה מן האדם, באופן של אבידה. אלא מונח בקומת נפשו של אדם התפיסה של אבידה. נתבונן בס"ד לראות היכן קיים כח אבידה זה.

בראש השנה ויוהכ"פ, ימי ראשית השנה, גילוי של אבידה

ראש השנה, היום הראשון מעשרת ימי תשובה, שבו נברא האדם, והיום האחרון מעשרת ימי תשובה הוא יום הכיפורים, כל מהותו של יום הכיפורים הוא "תענו את נפשותיכם", וע"ז דורשת הגמרא ביומא דף ע"ד, כשהגמ' ענה מהו הגדר של אותו עינוי, "והאבדתי את הנפש ההיא איזהו עינוי שישי בו אבידת נפש הוא אומר זו אכילה ושתייה", וא"כ מוגדר בדברי הילפותא של הגמ' שהעינוי ביום הכיפורים הוא עינוי שישי בו גדר של אבידת נפש, כשהאדם מתענה ביום הכיפורים הוא מקיים אבידת נפש.

וא"כ, מראשית היצירה, יום שישי למעשה בראשית, יום ראש השנה, מתגלה שנאבד לאדם חלקו שהוא כח ה"צלע" שנפרש ממנו בבחינת "משל לאדם שאבדה לו אבידה", והאחרית של העשרה ימים, יום הכיפורים הוא גם גדר של אבידה, כמו שנתבאר "איזהו עינוי

שישי בו אבידת נפש הוא אומר זו אכילה ושתייה".

הימים הללו שהם ראשית השנה מצטיירים בציור שהאדם בנוי במהלכי אבידה.

מצוות תשובה ומצוות השבת אבידה מק-בילים אהדדי

כשמתבוננים, זה ברור, הימים הללו, עשרת ימי תשובה, העבודה של האדם היא תשובה "הפוחת שער לדופקים בתשובה" ועיקר תשובה היא מצוות עשה שנצטוונו על התשובה כמו שהאריך הרבינו יונה, ושורש הדין, שמקיימים בפועל מצוה של תשובה, הוא מלשון השבה שנאמרה גם במצוות השבת אבידה.

אלו הם שתי מצוות של תשובה, מצוות התשובה שהיא היסוד של זמן התשובה עשרת ימי תשובה, ומצוות השבת אבידה שנצטוונו להשיב אבידה.

וא"כ, ברור שאם הימים הללו הם ימים של תשובה, הרי, שעומק הדבר הוא שישי כאן אבידה. הימים הם ימים שמשיבים בהם את כל האבידות כולם, זה נקרא "עשרת ימי תשובה", שהאדם משיב את כל האבידות כולם.

נפתח מעט, בסיעתא דשמיא, להבין את סדר העבודה, דייקא, של קומת התשובה של השבת האבידה.

תורה במדריגת לוחות שניות, אבידת חלקי החכמה והשבתם

ראשית הדבר מתגלה בכללות קומת העולם, ובפרטות בכל נפש ונפש, הרי כמו שאומרת הגמ' בתחילת עבודה זרה שבמדריגת לוחות ראשונות שהם היו ההתגלות בפועל של התורה שניתנה לנו במתן תורה, היה האדם לומד תורה ואינו משכחה, לא היה חל בלימוד התורה מציאות של שכחה, אבל בלוחות שניות, אחר שנשתברו הלוחות וניתנו לוחות שניות, ביום הכיפורים, יום מתן תורה, שניתנו בו לוחות שניות, שם צורת הדברים הוא באופן של "לומד תורה ומשכחה" מה שאדם לומד דבר ומשכח, זה אבידה, זה האבידה בה"א הידיעה, אשר יצר את האדם בחכמה, "כולם בחכמה עשית". כל חטא, כדברי חז"ל הידועים "אין

"לומד תורה ומשכחה", וכל מה שהאדם עמל בתורה בכל ימי חייו, זה מצוות השבת אבידה, זה העומק במה שהאב חייב ללמד את בנו תורה, והרב חייב ללמד התלמידים כדברי הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה, הם מקיימים מצוות השבת אבידה. אם מלמדים את האדם תורה שאינה שייכת לחלקו אז לא מתקיים "ברוך שהשיב אבידה לבעליה".

כל עסקינו בתורה במשך כל השנה כולה, מאז חטא העגל, במדריגת לוחות שניות הוא בגדר השבת אבידה כל אחד מאיתנו, היה לו ראשית, את המדריגה הראשונה במתן תורה, שהיה גנוז בעשרת הדברות, כל הדברי תורה.

כדברי רב סעדיה גאון באזהרות כידוע, ונאבד מהאדם, בחטא העגל בזה יש השבת אבידה מצד שורש המתן תורה, ביום הכיפורים ויש את ההשבת אבידה, מצד הפרטות של האדם שהוא יוצא לאויר העולם, שמשכח, וכל ימיו של האדם, העבודה שלו היא השבה של אבידה, זה השורש של כל מציאות אבידה.

ולכן צורת הלימוד שאנחנו לומדים, כצורת מבנה הש"ס. באופן של שאלה ותשובה, שאלה ותשובה, כך היא כל צורת הלימוד. זהו לא "במקרה" זה מחמת שאילו באמת התורה היתה ניתנת במדריגה הראשונה, ולא היו נופלים ממנה, לא היה שאלה, ולא היה מציאות של תשובה, "תש כחו כנקיבה", זה ה"תש", ר"ת תשובה, שאלה.

זהו "תש כחו כנקיבה", שנאמר על משה רבינו, "יישר כחך ששיברת", "צור ילדך תשי ותשכח אל מחוללך", "תשי", מתישים כח של פמליא של מעלה, כביכול זה התגלה בשבירת הלוחות, וההשתלשלות למשה זה "תש כחו כנקיבה", זה תשובה ושאלה. וא"כ, בלוחות השניות שנמצא עכשיו בידינו, מדריגת יום הכיפורים, הכל בנוי במהלכי התשובה, במהלכי ה"השבת אבידה", ולכן כל צורת הלימוד הוא במהלכי השאלה, והתשובה. ובתשובה, משיבין כל דבר, בחזרה לשורשו.

אדם חוטא אלא א"כ נכנסה בו רוח שטות", כלומר, שנעלם החכמה, האבידה היא שחלקי החכמה הללו נאבדו ממנו, זהו "נכנסה בו רוח שטות", נאבד חלקי החכמה.

וא"כ במדריגת לוחות ראשונות שהאדם היה לומד תורה ולא היה משכחה, לא היתה בו את מציאות האבידה, אבל כשמתגלה בלוחות שניות "לומד תורה ומשכחה", שזה מתן תורה של היום העשירי של ימי התשובה, כלומר, האדם לומד תורה באופן שצריך לחול עליו מציאות של שכחה, של אבידה, וצריך לחול עליו מציאות של תשובה, וביום הכיפורים, שהוא מתן תורה של לוחות שניות, "איזהו עינוי שיש בו אבידת נפש הוי אומר זה אכילה ושתיה" כי האכילה ושתיה ביום זה, היינו ה"לכו לחמו בלחמי ושתו ביינ מסכתי" ויום הכיפורים, שהוא מימי התשובה, בא להשיב לאדם את כל חלקי החכמה שנאבדו ממנו, את ה"לומד ומשכחה".

אבידה בקומת אדם, השכחה בשעת היציאה לאויר העולם האבידה בקומת אדם

שורש קומת האדם נשתלשל מן התורה וכאשר נאבד ממנו אותם חלקים, חל עליהם מצוה של השבת אבידה, עד שמצאנו התבטאות בלשון חז"ל שכאשר נעלם מאחד החכמים מימרא והחזירו לו אותה אמר "החזרת לי אבידתי" [מנחות י"ח], "ברוך שהשיב אבידה לבעליה", זהו גילוי של יום הכיפורים, הראשית הוא ראש השנה, "היום הרת עולם" לשון הריון, כדברי הגמרא הידועים בנידה שכאשר עובר נמצא במעי אמו "נר דלוק על ראשו, בא מלאך ומלמדו כל התורה כולה". אבל "כיון שיוצא לאויר העולם הוא משכח" אויר העולם הוא משכח, ה"סוטר על פיו", המכה של המלאך, ואויר העולם משכחים,

כל צורת עסק התורה השבה של אבידה

כלומר, כל צורת הדבר, יש את הכללות שזה מתן תורה, כמו שהוזכר, שבלוחות שניות "לומד תורה ומשכחה, השבת דברי החכמה, ויש את היציאה של כל אדם בפרטות לעולם, בהריון, שגם שם מתגלה

ומהם מעיניו ומהם מאזניו ומהם מחוטמו ומהם מפיו

שני סדרים - רשר"ד ואח"פ

הרב ז"ל כתב לפי הסדר, זה נקרא רשר"ד - ראיה, שמיעה ריח ודיבור. בלשון קצרה, יש שני סדרים ב'עץ חיים', סדר ראשון בנקבים: עיניים אוזניים חוטם ופה - רשר"ד בחושים, וזהו סדר ברייתו של עולם אצל כל אדם [ולקמן יתבאר בסוגיא שיש צד שחלקם העליון של האזנים מעט יותר גבוה מהעיניים]. סדר שני: הנקרא 'אח"פ', אוזן חוטם פה, ולאחר-מכן עיניים. ותמצית הדברים בקצרה: באור העיניים יש שני הארות, יש הארה עליונה שלמעלה מאוזן-חוטם-פה, והיא השורש לעינא פיקחא העליון, והוא עצמו מתחלק לשני חלקים, כמו שיתבאר להלן. ויש הארה תחתונה שהיא למעלה מאח"פ, שזהו עולם הנקודים שבו הייתה השבירה.

א"כ, שהרב ז"ל כותב כאן, ומהם מעיניו ומהם מאזניו ומהם מחוטמו ומהם מפיו, הוא מתכוון להארת העיניים שלמעלה מאח"פ. אם הוא היה עוסק בהארת העיניים שלמטה מאח"פ, שזהו עולם הנקודים, הוא היה צ"ל אוזן-חוטם-פה, ולאחר-מכן עיניים [הדברים הללו הם סוגיות רחבות לקמן, ונאמרו בלשון קצרה ע"מ שהדברים יובנו, אלו הם דברי המפרשים על המקום, הדברי שלום והלשם].

ומהם ממצחו

האור היוצא מן המצח נקרא מצח הרצון, ממנו יצא שם מ"ה הידוע, עלמא דתיקון שיצא מן המצח.

חוצה לו ומהם סביבות גופו שהוא בחי' ז' תחתונים שלו ובסביבותיהם אורות רבים מאירים ונתלים בהם

בעומק, מכל מקום בגוף הא"ק יוצא הארה, זו דוגמת השערות, שיש כמעט בכל הגוף נקבים שמהם יוצאים השערות, אלא שההארות שהוזכרו כאן אלו הם עיקר ההארות, אבל בכללות סביבות כל א"ק יוצא ההארות. ומבשרי אחזה, כאשר רוצים להבין כל דבר בעולם העליון אנו לומדים אותו מהעולם התחתון, שצריך להסתכל על צורת אדם דיליה ומשם להקיש למה שנמצא למעלה, והבנת זה זהו עומק החכמה. א"כ, מה שנאמר כאן ובסביבותיהם אורות רבים, הגילוי של זה אצל כל אדם - אלו הם הנקבים שמהם יוצאים השערות, שזו ההארה שיוצאת כמעט מכולו.

הנקרא עולם הנקודים ואח"כ נשתלשלו ממנו ד' עומות אבי"ע הידועים ומפורסמים כנוצר בזהר ובתי"קונים.

עולם הנקודים נמצא מטבורו של א"ק ולמטה, שהוא עולם השבירה, ואח"כ היה את עולם התיקון, כמו שהוא יאמר מיד.

נעיר, שעל מנת להבין את כל מה שנאמר כאן, צריך ללמוד את הסוגיות לקמן, אולם כיוון שנכתבו כאן הדברים בקצרה, אזי פירשום המפרשים והבאנו את דבריהם.

ואמנם אצילות א"ק הזה ומכ"ש שאר עולמות שתחתיו כנ"ל

אין הכוונה שהעולמות הם תחתיו כפשוטו, אלא בעצם הם חלק ממנו, אלא שהם מלבישים אותו. הם תחתיו במדרגה, אבל אין תחתיו כלום, תחתיו נמצא רק אור א"ס שמחוץ לחלל.

היה להם ראש וסוף

משום שזו בריאה, ולבריאה יש התחלה וסוף.

והיה להם זמן התחלת הויותן ואצילותן משא"כ בא"ס הנ"ל.

כאן הרב ז"ל תמצת את תשובתו, אמנם עומק הדברים הוא משנ"ת לעיל, באור א"ס אין סדר זה אחר זה, ולא שייך זמן, ורק מהא"ס ואילך שייך זמן, ואנו מגדירים מהו שלב על גבי שלב, לא 'למה', אלא 'איך' וימה' חקקה חכמתו ית"ש.

והנה מן העת זמן אשר התחיל התפשטות והשתלשלות האורות והעולמות הנ"ל מאז התחיל הויות הנבראים כולם זה אח"ז

זו התפיסה הנקראת זמן, 'זה אחר זה'. בעומק, דבר שכבר הגיע זמנו זו מדרגה אחת, דבר שזמנו מיד אחרי כן, הוא נקרא 'מזומן', הוא השלב הבא. ומה שאינו מזומן נקרא לאחר זמן ועלינו להזמין. אלו שתי הלשונות הנקראים זמן, או מה שעכשיו מזומן, או להזמין את הדבר לאחמ"כ, ומה שכבר היה כבר איננו.

עד שבא הדבר אל המציאות אשר הוא עתה

שזהו עולם העשייה, שעד שם שלמות הזמן.

וכפי סדר ההתפשטות והשתלשלות כסדר הזמנים זה אח"ז כך נעשה ולא היה אפשר להקדים או לאחר בריאת עוה"ז

ודאי שכביכול הקב"ה יכל לברוא בריאה אחרת, אבל כך חקקה חכמתו ית"ש שזהו הסדר, ואם זהו הסדר אזי זה נקרא 'זמנים'.

כי כל עולם ועולם נברא אחר בריאת עולם שלמעלה ממנו וכל העולמות היו נבראים ומתפשטים ומשתלשלים והולכים זה תחת זה בזמנים שונים ומאוחרים זא"ז עד שהגיע זמן בריאת עוה"ז.

כל עולם תחתון בערך לעולם העליון הוא בבת אחת

כל עולם שבו האדם נמצא נקרא 'זה'. מי שנמצא בעוה"ב, אינו קורא לו 'עוה"ב' אלא עולם הזה, והעוה"ז הוא קורא לו עולם שעבר, וכן על זה הדרך. בעומק, כמו שהאריך כאן הלשם, בכל עולם תחתון יש סדר אחד, ובעולם עליון אזי הזמנים הם לא אותם זמנים. לדוגמא בעלמא, כמו שלתינוק לוקח הרבה זמן ללמוד דבר מסוים, ואדם מבוגר לומד זאת כהרף-עין בבת אחת, ולא רק כהרף-עין אלא גם בבת אחת. אזי כל מה שבעולם תחתון הוא זה אחר זה, בעולם עליון הוא יכול להיות בבת אחת. דוגמא נוספת, ראובן אינו יכול לעשות בשתי ידיו שתי דברים בבת אחת, ושמעון יכול לעשות שני דברים בבת אחת. כל עולם תחתון, סדרו הוא זה אחר זה, וביחס לעולם העליון, שם זה בבת אחת. לכן זה נקרא שכל עולם עליון ביחס לעולם תחתון אין בו זמן, וכוונת הדברים היא, ששם זה נעשה בבת אחת. אולם יש בו זמן ביחס למדרגתו. שבמה ששייך למדרגתו עושה זה אחר זה.

הדוגמא היסודית ביותר לכך, שית אלפי שנים היו עלמא, והעולם לאחר-מכן, האלף השביעי, שמיני, תשיעי ועשירי נקראים בלשון רבותינו 'למעלה מן הזמן', ואם הם למעלה מן הזמן אזי איך זה האלף השביעי והישמיני וכן על זה הדרך. תשובה לדבר, כל מה שנעשה כאן בזא"ז, שם נעשה בבת אחת, אבל בערך לאותו עולם, יש שם עוד שלבים שנעשים בזא"ז, ולכן בערך לעוה"ז זה נקרא 'למעלה מן הזמן', אבל בערך לעצמו יש שם תהליך אחר, ותהליך אחר הוא גופא זמן דיליה, ורק בא"ס אין מציאות של תהליך.

ועוד. ששם עצמות אור א"ס שמעלה מן הזמן. אולם יש שם זמן ביחס ללבושים ולא ביחס לעצמות.

ואז נברא בזמן הראוי לו אחר בריאת העולמות העליונים אשר עליו ודי בזה כי לא נוכל להרחיב ולהעמיק ביאור זה הענין ככל הצורך איך וכמה ומתי:

מציאות הזמן בין עולם לעולם

בהגהות וביאורים (אות ד') מובא על דברי הרב ז"ל כאן שכתב,

"וכמה": "ר"ל, כמה זמן היה בין מציאות עולם לעולם". בעומק, כמה זמן היה מציאות בין עולם לעולם, הגמ' בחגיגה (יג.) מגדירה שזה נקרא 'ת"ק שנה', וזה נקרא תהליך. ואמנם בלשון כללית מאד, זה נקרא איברי זכר ונקבה, לזכר יש רמ"ח איברים ולנקבה יש רנ"ב איברים [זו פלגותא בגמ', אמנם בעיקר השמועה הכללית זה נקרא 'רנ"ב'], ויחדיו זה גימ' של ת"ק. כלומר, כל עולם בנוי מזכר ונקבה, וזה נקרא זמן של עולם. הזמן שלקח לכל עולם להיבראות זהו התהליך שבו. בכללות זה נקרא ששת ימי בראשית ושבת, זהו תהליך של ז"ת של הבנין. כל העולם הוא ז"ת וזה נקרא תהליך. א"כ, שבאים להגדיר כמה זמן הייתה מציאות בין עולם לעולם, שנדע את כל המדרגות זהו גופא ההגדרה כמה זמן מציאות בין עולם לעולם.

השגת תהליך הזמן היא רק בעולם שהאדם נמצא

בהמשך דבריו כתב: "ומתי, ר"ל מתי היה אצילות הראשון והתחלתו". נחזור ונדגיש, קודם הבריאה זהו א"ס שבו אין הדרגה, ואם אין הדרגה אין שייך בו זמן. ובכל מדרגה ומדרגה, כאשר משיגים כיצד התהליך בנוי, אזי משיגים אותו ממדרגת זמן. ואם האדם איננו נמצא באותו מדרגה, אזי אותו תהליך הוא מעבר להשגתו, זהו כמו מקיפים, אפשר להגדירם אמנם אין תפיסה גמורה בתהליך זה.

משא"כ בעולם שבו האדם נמצא, שזו העוה"ז, יש תפיסה גמורה בתהליך שבו האדם עובר, כל אדם ואדם כפי מדרגתו. זה נקרא שהוא משיג את הזמן, משום שהוא נמצא בתוך התהליך. אולם דבר שהוא מקיפים שלו, במקיף הוא תופס שיש שם זמן, אבל הוא לא נמצא בתהליך, ואם איננו נמצא בתהליך אזי בערכו זה נקרא למעלה מן הזמן.

תמצית הדברים: עולם שאדם נמצא בו בפועל, התהליך שבו זה נקרא זמן דיליה, לכל אחד שנמצא בעוה"ז יש לו את האתמול היום והמחר, וכן על זה הדרך, וזהו התהליך שהוא עובר. כלפי המקיפים של האדם, יש לו שם זמן, משום שגם במקיפים הוא תופס ומשיג את התהליך, אבל הוא לא נמצא בתוכם, הוא רק תופס שם תהליך, לכן בערך מסוים זה נקרא שהוא תופס שם את התהליך ואזי הוא תופס את הזמן, ומאיך בערך מסוים זה נקרא שזה למעלה מן הזמן דיליה, כיוון שאיננו נמצא בתוך אותו תהליך.

לכל אדם ואדם בעולם שבו הוא נמצא זהו מדרגת הזמן דיליה. שמתבוננים בדברים רואים שהם ברורים ונהירים. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

אור א"ס

אור א"ס הוא בחינת אוצר ל"ס הגנוזים בקרבו. ומשם נמשך אור שברא הקב"ה ביום ראשון הנקרא אוצר, אור-צ. עיין מאירת עינים (וזאת הברכה). שלכך גנזו הקב"ה לצדיקים לעת"ל. גנזו באוצר.

והנה אין השגה בא"ס, אלא התכללות בסוד רצוא ושוב. אוצר, בחילוף אותיות רצוא. עיין רזא דמהימנותא (דף נט). ועיין עוד בדבריו ביאור משנת חסידים (דף קלח) אוצר - צואר. ובגימט' נוריא"ל. והיינו שבשוב נעשה צואר.

צמצום

סוד אוצר צמצום. או-צר. מצמצם את האפשרות הנוספת של או. כי בא"ס יש א"ס אפשרויות. וכתוב (דברים לב, לד) הלא הוא כמס עמדי חתום באוצרתי. ועיין פרדס יוסף (שמות, ב, ג) והרוצה להעשיר יצפין (ב"ב, כ"ה, ע"ב), יטמין אוצרותיו. והיינו אוצר, אור-צר. צמצום האור. עיין פתחי שערים (נתיב פרצוף א"א, פתח לט). ואמרו (תענית, כב, ע"ב) ואמר ר' יוחנן, מנין שאין מתפללין על רוב הטובה, שנאמר הביאו את כל המעשר אל בית האוצר וגו' (ואפתח לכם את ארובות השמים. אוצר - צמצום, אפתח לכם את ארובות השמים, קו) מאי עד בלי די, אמר רמי בר רב, עד שיבלו שפתותיכם מלומר די. והיינו מכח הצמצום נצטמצם הקו, ואומרים די - ושורשו באוצר, ודו"ק.

קו

תקוה, ושלמות התקוה, בטחון. וכתוב (ירמיה, מח, ז) כי יען בטחך במעשיך ובאוצרותיך.

עיגולים

גמל, מגל, לשון עיגול. כי יש לו צורת עיגול בגבו. וכתוב (ישעיה, ל, ו) ועל דבשת גמלים אוצרתם. ועיין אבן עזרא (שם) דבשת, כמו גבנון, ואין רע לו. ועיין רש"ר הירש (בשלח, טז, לא) אפשר שאין השם הזה מציין את הבליטה שעל גבי הגמל, אלא את האמה הנוצרת על ידי הבליטה, וכו'. ועיין רש"י ואברבנאל על אתר.

יושר

אמרו (ביצה, לו, ע"א) לא יגמור את האוצר כולו דלמא אתי לאשווי גומות. ובעומק ג' קווים, חד ארוך, חד קציר, וחד בינוני, כלשון הפתח אליהו. וחיישינן דלמא אתי לאשווי.

ובפרטות יש ריבוי אוצרות, כמ"ש בפרקי דר"א, פרקים ג,

לא, לב. ועיין שפע טל (שער שפע, ש"ו) שכל ספירה אוצר לחברתה. וכן הוא ברמ"ק.

שערות

שער, שער - פתח. ודרשו בספרי (דברים, יד, כח) והנחת בשעריך, אם אין שם עני, הניחו באוצר. ולאוצר עצמו יש שער (כגון יומא, יא, ע"א, לגבי חיוב מזוזה בשער האוצר). ועיין כתבי רמ"ע מפאנו (מאמר מאה קשיטה, סימן ח) שער בגימט' עתק, ובמילוי אותיות, ש"ן עי"ן רי"ש בגימט' אלף וכו', והמדה הזאת עוצרת בעצמה ואוספת אליה כל פרטי כללות האצילות שזכרנו למעלה. ומלת שער נוטריקון שביעית עשירית רביעית, עי"ש.

אזן - חוטם

עיין גר"א אדרת אליהו (בראשית, א, ח) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, ב' נוקבין בחוטמא, וכן ב' אזנים.

פה

בעקודים, אורות הפה, כלי אחד מחזיק י' אורות, בחינת מעט מחזיק את המרובה. ועיין רוח חיים (אבות, א, א) יראה היא בדמיון האוצר, שהוא בנין בדבר מועט, ובו מונחים גנזי אוצרות בכסף מלא והון רב. וכתוב (משלי, טו, טז) טוב מעט ביראת ה' מאוצר רב ומהומה בו. וזה קאי על עולם התיקון, מעט ביראת ה', כלי דתיקון, מאוצר רב ומהו"מה" בו, בעולם השבירה, ריבוי אורות. ומהומה בו, כי נחסר שם מ"ה. ועיין רש"י (גיטין, סז, ע"א) ר"ע אוצר בלום, סגור מסגירות לבדן מחיצות מחיצות, כמו שעושים בתיבות גדולות וכו', עי"ש, ודו"ק היטב.

ועוד. עיין מכות (כג, ע"ב) הביאו את כל המעשר בית ה' וכו', עד שיבלו שפתותיכם מלומר די.

ועוד. תורה שבע"פ. עיין זה"ק (בראשית, רסד, ע"א, השמטות) כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו, הוי אומר אוצרה של תורה שבע"פ.

עינים - שבירה

כתיב (מלכים, ב, כ, יג) כל אשר נמצא באוצרותיו לא היה דבר אשר לא הראם חזקיהו. ועיין זה"ק (שמות, קסו, ע"ב) ועל אליו כתיב (משלי, ח, כא) להנחיל אוהבי יש לאוצרתיהם אמלא (עיין ערך קטן חכמה), ועל אליו כתיב (ישעיה, סד, ג) עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'.

ובקלקול, נשבר האוצר, נשבר הכלי. וכתוב (ירמיה, טו, יג) חילך ואוצרותיך לבז אתן (ושם, יז, ג. כ, ה). ועוד כתיב (שם, נ,

אמא

אמרו (ברכות, סא, ע"א) מלמד שבנאה הקב"ה לחוה כבנין אוצר, מה אוצר קצר מלמעלה (קצר, ק-צר, אוצר, או-צר) ורחב מלמטה (למעלה צר, למטה או, ודו"ק) כדי לקבל את הפירות, אף האשה רחבה למטה וקצרה למעלה כדי לקבל את הולד. וזהו אוצר בלום. ועיין גיטין (סז, ע"א). ורא"ש בבכורות (ו, ה).

ובקלוקל, סוד סוכה, כנודע. ואמרו (סוכה, יב, ע"א) החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה, חדא משום גזירת אוצר.

ד"א

סוד שיתוף, ששה בטלית אחד. ואמרו (עירובין, סח, ע"א) תניא אין משתתפין באוצר, והא תניא משתתפין, אמר רב הושעיא, לא קשיא הא ב"ש הא ב"ה.

ועיין זוה"ק (בראשית, קנח, ע"א) מאן דלעי באורייתא אחסין עלמא דאתי ואחסין אחסנתא דיעקב (הא והא תלוי ההדדי), אחסין עלמא דאתי דכתיב יששכר, יש-שכר (וכן שש-כרי), כי יש שכר לפעולתך (ירמיה, לא, טו), וכתיב להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא.

ועוד. יחוד ז"א ונוק', יחוד הוי"ה אדנו"ת כנודע, העולה אמן. ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור משנית חסידים, דף קצח) אמן, אל"ף מ"ם נו"ן, גימט' אוצר. וכן עולם, עי"ן וא"ו למ"ד מ"ם עולה אוצר. ובספריו האריך הרבה לבאר סוד אוצר.

נוק

סוד בית. וכתיב (יהושע, ו, כד) אוצר בית ה'. וכן (מלכים, א, יד, כו) אצרות בית ה'. ועיין גר"א (משלי, ח, כא) ואוצרותיהם, הוא נגד יראה, כמ"ש יראת ה' היא אוצרו, לית לה מגרמה כלום. ואמרו (פסחים, ו, ע"א) העושה ביתו אוצר. ושם (קיד, ע"ב) לא יאצר, זה בית אוצר. ובפרק ב' דב"ב נתבאר כל דיני בנין אוצר.

ועוד. סוד אותיות. ועיין רזא דמהימנותא, כ"ז אותיות, ועשרה פעמים כ"ז, גימט' אוצר. ועי"ש (דף ש"ב) בלה"ה רח"ל לא"ה זלפ"ה, עולה ב"ית הוי"ה, שבי"ת יעק"ב עולה ב' פעמים אוצר.

ובקלוקל, סוד מיטה. ואמרו (ב"ב, נח, ע"ב) מיטה של ע"ה דומה לאוצר בלום, בלוס. עיין רשב"ם שם, כל דבר מניחין תחת מיטתן, אוכלים וכלים.

(לז) חרב (חרב - חורבן) אל אוצרתיה ובזו. וכתיב (יואל, א, יז) נשמו אוצרות. וכתיב (מיכה, ו, י) עוד האש בית רשע, אוצרות רשע.

ועוד. אמרו (תענית, יב, ב) יפתח לך ה' את אוצרו הטוב, מכלל שיש לו אוצר לפורענות. וכתיב (עמוס, ג, י) האוצרים חמס ושב בארמנותיהם. וכתיב (משלי, י, ב) לא יועילו אוצרות רשע. וכתיב (שם, כא, ו) פעל אוצרות בלשון שקר. ואמרו (מו"ק, ד, ע"ב) עושה אדם את זבלו אוצר. ועיין זבחים (עד, ע"א) כוס של עכו"ם שנפל לאוצר מלא כוסות כולן אסורים.

עתיק

עתיק - ישן. ואמרו (ב"ב, צא, ע"ב) ת"ר ואכלתם ישן נושן, מלמד שכל המיושן מחבירו הוי יפה מחבירו (בחינת עתיק פרצוף עליון על כולם), ואין לי אלא דברים שדרכן לישנן (ששורשם בעתיק), דברים שאין דרכן לישנן מנין, ת"ל ישן נושן מ"מ (והיינו שיאיר הארת עתיק בכל הפרצופים). וישן מפני חדש תוציאו, מלמד שהיו אוצרות מלאין ישן וגרנות מלאין חדש, והיו ישראל אומרים היאך נוציא זה מפני זה.

אמר רב פפא, כל מילי עתיקא מעליא, לבר מתמרי ושיכרא והרסנא.

אריך

אריך, אורך, אור-כ. אוצר, אור-צ. וכתיב (ישעיה, מה, ג) ונתתי לך אוצרות חשך ומטמני מסתרים. ועיין זוה"ק (בראשית, פח, ע"א) ואוצרתיהם אמלא בהאי עלמא מעותרא ומכל טיבו דעלמא וכו', מאן דמתעסק באורייתא יהיב ליה "אורך" ימים (מעלמא דאריך) בעלמא דאתי (בעולם האריך), ויהיב ליה עושר וכבוד בעלמא דין, שנאמר (משלי, ג, יד) ארך ימים בימינה וגו'.

אבא

אמרו (ב"ב, יא, ע"א) ת"ר, מעשה במונבו (לשון בזוז) המלך שבזוז אוצרותיו ואוצרות אבותינו בשני בצורת, וחברו עליו אחיו ובית אביו, ואמרו לו אבותיך גנזו והוסיפו על של אבותם ואתה מבזבזם, א"ל אבותי גנזו למטה ואני גנזתי למעלה וכו'.

אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת, וכו', אבותי גנזו בדבר שאינו עושה פירות ואני גנזתי בדבר שעושה פירות, וכו', אבותי גנזו אוצרות ממון ואני גנזתי אוצרות נפשיות, וכו'. אבותי גנזו לאחרים ואני גנזתי לעצמי וכו', עי"ש. ועיין ב"ב (קמד, ע"א) כגון שהיה אוצרו של אביו מונח שם.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

המשך מעמוד ד'

מחשבות בלי סוף שמא אני עושה חילול ה' או שמא אני מעורר שנאתם או קנאתם.... ויש דרשנים שאומרים שאנו מעורר קנאת הגויים ע"י בתים יפים וגדולות, לבוש יפה, וחתונות ושמחות יפות הראויים לעשירים, ושנשים לובשים כל תכשיטיהם ברחוב, וכו', ושדברים אלו מבוארים בכלי יקר עה"ת. אבל אם זה גזירת ה' עלינו לכאורה אין מה לעשות....מה דעת הרב בזה?? יישר כחך להרב

תשובה:

א. אמרו חז"ל במסכת שבת, סיני, שממש ירדה שנאה לאוה"ע ששונאים ישראל. ושורש השנאה, כי שורשם של ישראל קב"ה ואורייתא וישראל "חד", ושנאה - שנים.

ומשם נתשלשל בכל מדרגה שנאה לפי ערכה.

ב. ישמעאל - מים, אהבה, שנאת הדומה, בחינת אומן ששונא בן אומנותו.

ג. עשו - אש, שנאה, שנאת השונה. דבריו בסיבות השנאה הינם תולדות.

ד. מי שעתיד להתגייר.

יש גוים שגם אוהבים וגם שונאים, דבר והיפוכו.

ה. כן. כן יונק משפע ישראל, וכגון שנעשה עבד כנעני.

ו. היה עליהם לאהבם כי היטבו עמהם בעבודתם כעבדים.

ז. השורש למעלה מטעם ודעת, ותולדתו יש הסבר.

ח. כל שיש צד שיושפע מהם אינו ראוי לעשות כן.

ט. יש לחוש גם וגם. יש להתנהג בכבוד וכמה שפחות קשר.

ו"למה תתראו" כמ"ש יעקב לבניו. אולם בדומה להנ"ל שהיה רעב, ודו"ק.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

ה) ואם כן שייך, האם אהבת גוי ליהודי (הטוב שביהודי) מקשר את הגוי באופן מה לישראל ונותנת לו איזה זכותים?

ו) האם "הפך לבם לשנוא אותם" במצרים היה ראוי שהגויים בעצם אהבו את היהודים רק שה' הפך לבם לשנוא אותם כדי להבדיל ישראל מהגויים? והאם זהו בדיוק מה שנעשה בגרמניא?

ז) האם שנאת גוי ליהודי למעלה מטעם ודעת ואין בכך הסבר, או שיש בכך הסבר שכלי?

ח) באופן כללי, איך שייך ליהודי לחיות בשלום עם הגויים כשנמצאים עמהם בגלות? להקדים להם שלום ולחייך להם ות ולא, וכמו שנהג ר' יוחנן להקדים שלום אפי' לגוי שבשוק? או שההנהגה זו שייך רק לצדיקים?

ט) כאן באמריקא, השנאת הגויים הוא יותר בולט בשנים האחרונות, ובפרט משום שהמדיה והאינטרנט נותן מקום רחב לשנאת הגויים עלינו, והם תמיד אומרים דברים חריפים על עיר התורה ליקווד, שיש כאן "בעי"א גדולה מאד על שיש צמיחה כ"כ של משפחות גדולות כ"כ של יהודים, ושאנו תמיד בונים בתים בכל מקומות בליקווד ובסביבות של ליקווד, ויש להם כל מיני טענות אנטשימיטית עלינו שרובן ככולן הם טענות של שנאה למעלה טעם ודעת, וגם אומרים להדיא שהעולם הוא יותר טוב בלעדנו ושהם "מבינים" למה גרמניא עושים השואה שלנו....יש חברה שלימה של אלפי אנשים שפשוט רוצים לאבדנו מן העולם, כפשוטו. העיתונים החרדיים כאן תמיד מביאים הדברים שהם אומרים... האם עלינו להתייחס לכל זה שהוא רק גזירת ה' עלינו כדי לעשות הבדלה בינינו לבין הגויים? או שבאמת אנו עושים דברים שמעורר שנאתם, ועלינו להתבונן מה אנו צריכים להשתפר כדי להסיר שנאתם מעלינו? האם יש עבודה מיוחדת עלינו להתנהג ביותר כבוד וביטול ודרך ארץ כלפיהם כשאנו קונים דברים בחנויות ולהיות זהירים בתכלית הדקדוק מכל נדנדוד של חילול ה' (אציין שבכל מקום שאני הולך לחנות שנמצאים שם גוים יש לי מחשבות חוזרות שמפחדות אותי: האם אני מתנהג כראוי? האם אני חייך כראוי? האם יש לי אני חייך יותר מדי ואני מעורר קנאתם כלפי? האם צריך אני להניח הילדים בהבית ולא ליקח אתכם להחנות....?

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

שו"ת: מהו יסוד העיקרי בחטאים של הדור

י"ג עיקרים

יסודות האמונה לרמב"ם היסוד הרביעי

האמונה המוחלטת בנפש האדם היא מעבר לכל גדרי חכמה, כלומר, שהאמונה גדולה מהחכמה. וכיוון שעל כל גדרה של הבריאה נאמר: "כולם בחכמה עשית", הרי שבתוך גדרי הבריאה יש רק חכמה, ולכן לעולם לא יתכן שלכח האמונה בנפש תהיה רוויה בתוך גדרי הבריאה.

מדוע אין מנוחה בבריאה - אי מילוי של כח האמונה

אלו הם נקודות עמוקות מאד. יש להבין זאת ברור, ניצוץ זה בנפש האדם, גורם לידי כך שלבני האדם אין מנוחה כאן בעולם. כמובן שישנם סיבות תחתונות לכך, שלא ניכנס לבארם עתה כיוון שזו אינה סוגייתנו, אך השורש הפנימי של הדבר הוא, מדוע לבריאה אין מנוחה, כיוון שבתוך פנימיות נפש האדם מונח הכח שנקרא אמונה, והאמונה הזו היא מעבר לגדרי הבריאה, ומצד היותה מעבר לגדרי הבריאה, הרי שהשתוקקות הנפש בפנימיותה לעולם לא תמצא רוויה, מחמת שכל מה שהיא תשתמש בתוך גדרי הבריאה לעולם לא ישיב אותה.

רבותינו כסדר מביא לכך את המשל, לעירוני שנשא בת מלכים, שכל מה שיביא לה לעולם לא ישיב אותה, מפני שהיא בת מלכים. והנמשל ביחס לשורש הכוחות בנפש האדם - כח האמונה, שפנימיות הנפש לעולם לא יכולה לשבוע ולהגיע לידי רוויה כל זמן שהיא נשארת בתוך גדרי הבריאה.

שורש השתוקקות האדם להתאוות מעבר לגדריו

כאן נבין עמוק מאד, שזוהי הסיבה שבני אדם תמיד משתוקקים ורוצים להשיג את מה שאין. במובן החיצוני נאמר: "יש לו מנה, רוצה מאתיים, יש לו מאתיים, רוצה ארבע מאות", וכן ע"ז הדרך. אך מצד המובן השורשי הפנימי של הדבר, השתוקקות זו נובעת מכך שהנפש לעולם לא יכולה למצוא את הרוויה בתוך גדריה.

כאשר האדם לא עומד על סודם של דברים, או בלשון אחרת: כיוון שהנפש הבהמית לא יכולה לעמוד על סודם של דברים, הרי שהיא תמיד משתוקקת, יש לה קנאה לרצות את מה ששייך לחבירו. ואם האדם במדרגה יותר זכה, הוא לא מקנא במה ששייך לחבירו, אך הוא רוצה דברי הפקר, הוא רוצה להרוויח ביושר את שלו. אך זה לא משנה, אלו הם דקויות, אך הצד

השווה של ההגדרה הוא, שהאדם תמיד רוצה לתפוס דברים שהם מעבר לגדריו שלו. יש לו חמשת אלפים שקלים, הוא רוצה שבעת אלפים שקלים, יש לו שלושה חדרים בדירתו, הוא רוצה ארבע, יש לו מכונית כזו, הוא רוצה מכונית אחרת, וכן ע"ז הדרך.

האדם חושב שהוא רוצה רק דבר מעבר לגדרים שלו, כלומר, את הגדר הבא, אך לא זוהי האמת. הנפש בעצם רוצה דברים שמעבר לגדריה בכלל. וכאשר האדם מבין את שורש הדבר, הוא מבין שהמנוחה של התשוקה מעבר לכל הגדרים מגיעה רק מכח האמונה שבנפש, והוא לא ימצא לעולם את הרוויה בתוך שאר כוחות נפשו.

שורש השתוקקות האדם לדעת מעבר לגדריו

תכונה זו לחפש דבר מעבר למה שנמצא בידו, קיימת אצל כל אדם, מי יותר ומי פחות, כל אחד לפי ערכו והשגתו. אך אצל חלק מבני האדם, שזה עיקר מה שנוגע לסוגייתנו, הכח הזה מתגלה בשכל. כשם שאצל רוב בני האדם זה מתגלה בכח התאוה, שרוצה מעבר לגבולותיה, פורץ גדרו של עולם בתאוה מכח אכילה מעץ הדעת, כך אצל חלק מבני האדם זה מושרש במקום הדעת, שהוא רוצה לפרוץ את גבולות הדעת.

הרצון לפרוץ את גבולות הדעת, זהו שימוש עם כח השכל במקום שרק כח האמונה יכול לגעת. זו ההגדרה המדוקדקת של הרצון, ושבירתו. האמונה יכולה לגעת במקום שהשכל לא יכול לגעת, היכן - בקדמות, בעצם האמונה בו ית"ש, והיא מכרת אותו הכרה חושית, אך הכרה של אמונה דייקא. אך כאשר השכל מנסה לגעת במה שהאמונה יכולה לגעת, כאן האדם מתחיל לשאול את שאלות של מה לפניו ומה לאחור.

ידוע המעשה עם ר' חיים מוולוז'ין והגר"א, שהגר"א אמר לר' חיים מוולוז'ין: "אתה לא יודע איזה יצר הרע יש לי לשאול את שאלת מה לפניו ומה לאחור". כאן הגדרנו את עומק ההגדרה מהיכן נובע היצר הזה, ומה הכוחות של היצר הזה. זהו כח החכמה בנפש שרוצה לגעת במה שהאמונה יכולה לגעת. ובדקות, זוהי קנאה בתוך חלקי הנפש של האדם עצמו. כשם שראובן יכול לקנאות בשמעון, כך גם כח אחד בנפש יכול לקנאות בכח אחר. ולענייננו, כח החכמה מקנא בכח האמונה, ורוצה להשיג בכח החכמה את מה שהאמונה מסוגלת להכיר מכח אמונתה. ■ המשך

בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג עיקרים לרמב"ם, היסוד הרביעי.

פרק ט' | בענין ההיתר להפסיק באמצע הלימוד להתבונן

אז יש אלו שלמדו באמת, שיש כאן באמת שני לשונות של הנפש החיים, ולפיכך יש צד דוקא של קב חומטין, וצד שני שלפי כל אדם ואדם, "כפי אשר ישקל בשכלו לפי טבעו וענינו", ויתכן שזה יאריך יותר מקב חומטין לכור תבואה, ויתכן שזה יהיה פחות, או שמא נאמר שכונת דברי הנפש החיים שמוותר לאדם להפסיק, עד קב חומטין לכור תבואה, אבל אם "בשיקול שכלו לפי טבעו וענינו" הוא צריך פחות הוא שאינו צריך כלל כמו שהוא יכתוב מיד בדבריו על מי שעוסק בתורה לשמה, אז גם הקב חומטין נאסר עליו, והרי שמצד כך הוא בא לומר שגם הקב חומטין, הוא השיעור הגדול ביותר שמוותר להפסיק ולא יתר על כן, וכמה כל אדם מותר לו להפסיק "כפי אשר ישקול בשכלו לפי טבעו וענינו".

עוד פעם הגדרת הדבר לפי טבעו וענינו כפשוטו מתקרה בליבו יראת ה', אבל בדקות כמו שהוזכר לעיל מכוח ההתפשטות שבאדם גדול יותר, הוא צריך להעמיד את כוח היראה, ובלשון פשוטה אם אדם רואה למשל שכוח החידוש גדול יותר שהוא נובע יתר על המידה, הוא צריך לעמיד את כוח היראה, להעמיד את שתי הכוחות בשיעור שקול ע"מ שיהיה תוקף אמיתי לתורתו.

ובאמת כי האדם הקבוע בעסק התורה לשמה, כמו שפרשנו בפרק ג' ענין לשמה, איננו צריך לרוב עמל ויגיעה ואורך זמן, העסק בספרי יראה עד שיוקבע בלבו יראתו יתברך, כאותו האדם אשר איננו קבוע בעסק התורה.

זה בודאי שהאדם בתחילת דרכו צריך לעסוק הרבה בספרי יראה אבל לאחר שהאדם עולה בסולם העולה - "האדם הקבוע בעסק התורה לשמה" נאמר כאן שני חלקים, ראשית שהאדם יהיה קבוע בעסק התורה, יתר על כן שהקביעות שלו תהיה במדריגה של לשמה יתכן שהאדם קבוע בתורה, אבל הלשמה שלו הוא לפרקים כמו שאמר הנפש החיים ויתבאר להלן שלא יתכן שלא יגיע האדם לרגע קט של לשמה, אבל הוא לא "קבוע בעסק התורה לשמה"

מי שלא קבוע כלל בעסק התורה בודאי שהוא צריך לעסוק יותר בספרי יראה אבל מי שהוא קבוע אבל הוא עדין לא קבוע בו לשמה, הוא עדין צריך גם כן הרבה ספרי יראה מחמת שיסוד הנפש שלו הוא הגבול הבלתי נקי וצריך יראה שלגבול נקי בנפש, אבל מי שקבוע בעסק התורה לשמה הוא חי בעצם במקום של הכוח הממצע בין הבורא לנבראים כמו שהוזכר, מחד ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, ומאידך יש לה כוח של גבול, הרי שבמעמקי התורה עצמו מונח אור יתברך שמו שאין לו קץ, וכוח היראה עצמה הן יראת ה' היא חכמה היא לבדה חכמה מונח במעמקי התורה עצמה. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

ומאמרו (שם שם, ט"י-י'): "ה' אלהים צבאות וכו', מגננו ראה אלהים", הוא תפלה שבה מובעת תשוקת תו הנבואית לחסות ושמירתו והגנתו מפני המכשולים והמעצורים, וסיוע מאת משיח ראשון, כגון דוד ושלמה ודומיהם, או משיח אחרון - לו יבוא במהרה בימינו! - שתכלית מלכותו היא בנין בית המקדש ועבודתו החיצונית והפנימית שאליה משתוקקים ומתאווים כל בני ישראל. וברי כי מאמרו (שם שם, י"א): "כי טוב יום בחצריך מאלף", רומז על שמחת ההתבודדות בבית המקדש שבה היה עסוק.

"ה' אלהים-ם צבאות וכו' מגננו ראה אלהים-ם", הוא תפלה שבה מובעת תשוקתו, עומק ההשתוקקות התמידית היא גופא השמירה וההגנה. וכמו שהוזכר לעיל, ההשתוקקות היא מלשון 'השקה' ו'נשיקה', כלומר, שהשתוקקותו מצרפתו ומחברתו למעלה. וכאשר האדם משתוקק תמיד, זהו גופא שורש השמירה.

ישנו אופן שהיראה היא זו ששומרת את האדם - 'יראתו משמרתו'. וישנו אופן שההשתוקקות שומרתו, בבחינת 'כל המחובר לטהור טהור', והרי שמי משתוקק, יש לו השקה ונשיקה לדבר. ולכן זוהי שמירתו והגנתו מפני המכשולים מפני המכשולים והמעצורים, כלומר, שזוהי לא רק השתוקקות כפשוטו, אלא עצם ההשתוקקות היא השמירה וההגנה מפני המכשולים והמעצורים.

וזהו שנאמר כאן: סיוע מאת משיח ראשון, או שהאדם מקבל סיוע מהראשית, או שהוא מקבל סיוע מהאחרית. והיינו שנאמר כאן: משיח ראשון או משיח אחרון. כאשר האדם משתוקק, הוא משתוקק למעלה, לשורש השורשים, וההשתוקקות גורמת לכך שגם כאשר הוא נמצא במדרגה השפלה ביותר, עדיין הוא משתוקק. ויתר על כן, ככל שהוא רחוק יותר, הוא משתוקק יותר. ונמצא שהוא משתוקק מהמקום האחרון ביותר, עד המקום העליון ביותר. ולכן הגנתו היא מצד שני הקצוות של ההשתוקקות - או מאת משיח ראשון או מאת משיח אחרון.

זוהי עבודתו החיצונית והפנימית שאליה משתוקקים ומתאווים, "כי טוב בחצריך מאלף", רומז על שמחת ההתבודדות בבית המקדש שבה היה עסוק, שהיא שלמות עבודתו של האדם, שגם כאשר הוא נמצא במדרגה השפלה למטה, הוא משתוקק למעלה. וזהו עומק מדרגת ההתבודדות השלמה.

כאשר האדם נמצא למעלה, הוא באמת במדרגת יחיד למעלה. אבל גם כאשר הוא נמצא למטה, כיוון שהוא תמיד משתוקק ל-למעלה, הרי שהוא לא מחובר למה

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים

יישום הדברים - לאט, מעט, ובטוח

ולסיום נדגיש, שכל מהלך הדברים שהוזכר, צריך להעשות רק באופן של "קובץ על יד ירבה", ולא באופן של תוקף גדול. ברור הדבר, שכאשר הדברים נעשים באופן של תוקף גדול זה מסוכן עד למאוד, האדם יכול לאבד את המוחין שלו ע"י שהוא יתיש אותם, ורח"ל יש כאלה שניסו ללכת בדרך הזו והגיעו למצב שלא יכלו ללמוד שנה, ויש כאלה שלא יכולים ללמוד כל החיים אלא באופן חלקי, וזה מרוב מאמץ המוחין שפעלו באופן מעבר לשיעור כוחותיהם. ולכן, כל מה שדובר זה במטרה ללמוד צורה כמהלך, אבל צריך לבנות אותו לאט לאט, קובץ על יד ירבה, מעט, ועוד מעט, ועוד מעט.

הדברים שהתבארו, הם בעצם עומק צורת הפנים של אפשרויות המחשבה של האדם. ואת כל אחד מהדברים אפשר כמובן לפתוח ביותר רוחב, אך העמדנו אותם כראשי פרקים וכהעמדה שורשית של הדברים, איך היא הצורה הפנימית של מהלכי מחשבת האדם בעסקו בתורה.

פרק ח | התמימות וההשכלה שבתורה

על התורה הק' כתיב: "תורת ה' תמימה משיבת נפש" - הפנימיות של מציאות התורה הקדושה היא תמימות.

תחילת החיבור לד"ת הוא מכח התמימות

בפרק הראשון הוזכר, שזמן תחילת לימודו של האדם הוא כאשר הקטן מתחיל לדבר, כמבואר בגמ' (סוכה מב.). והתבאר לעיל בהרחבה, שכאשר מתחילה אצל הקטן מציאות הדיבור, עדיין כמעט אין לו מציאות של דעת. ואף שמתחיל מעט להתגלות אצלו כח ההרכבה בכך שהוא מרכיב את האותיות והתיבות, אבל עדיין כמעט ואין לו מציאות של דעת. כך הקטן מתחיל ללמוד, ועל פי זה סידרנו בפרקים הראשונים את סדר הלימוד בכח החיבור, בכח הציור, ובכח ההתבוננות. ונמצא עכ"פ, שהפשיטות הראשונה שמתגלה בחיבור של האדם לדברי התורה, היא כאשר הקטן יודע לדבר ואביו מלמדו פסוק תורה ציוה וכו' ופסוק ראשון שבק"ש.

כח התמימות וכח ההשכלה

ובגדלותו של האדם, העסק והחיבור שלו לדברי התורה מורכב משני קוים יסודיים: האופן האחד, זו המדרגה שהוזכרה כעת שהיא התמימות, זו מציאות של חיבור שהאדם מתחבר למדרגה של התורה הק' שהיא בבחי' "תורת ה' תמימה" מכח התמימות שבנפש האדם. והאופן השני, הוא כח ההשכלה שבאדם שעל ידו הוא מתחבר לדברי התורה.

עיקר ככל הדברים שהתבארו בפרקים הקודמים עד כה, נאמרו בחיבור של האדם לד"ת מכח ההשכלה שבו, ובכח זה עצמו סודרו מדרגות האופנים של החיבור, הציור, וההתבוננות לפרטיהם.

אולם בשורש, ישנם כאמור שני קוים שעל ידם האדם מתחבר לד"ת:

כח של תמימות ופשיטות, וכח של השכלה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך

סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

שנמצא למטה, אלא אפילו במדרגות השפלות ביותר, הוא תמיד מקושר לשורש ההתבודדות העליונה.

זהו עומק שלמות עבודת ההתבודדות. כאשר נמצאים בשורש העליון, אשר שם כמובן ישנם רק יחידים, שם נמצא היחיד העליון. אבל גם כאשר נמצאים במקום הנמוך ביותר, בכל מדרגה שלא תהיה, מחד ישנו את האופן של הקורבנות, שהוא מתקרב ונעשה בן-עלייה לעלות בפועל גם במקום השפל ביותר, אבל יתר על כן, גם כאשר הוא נמצא למטה, הוא משתוקק לשורש השורשים.

נחזור ונדגיש, מחד, אם האדם מתעלה מעט אפילו במקום השפל ביותר האדם, זהו "ילכו מחיל אל חיל" שהוזכר לעיל. אבל יתר על כן, אם האדם משתוקק מהמקום השפל ביותר לשורש השורשים, זוהי הצורה השלמה, שהאדם עובד את הקב"ה בעלייה, אבל גם בירידה. כיצד עובדים את הקב"ה בירידה - גם שם עולים ולו במעט, וגם שם משתוקקים לשורש השורשים - "כי טוב יום בחצרין מאלף", ההשתוקקות השלמה לעליון ביותר, משיח ראשון ומשיח אחרון - מתחברים ומתאחדים גם יחד.

ובמאמרו (שם): "בחרתי הסתופף בבית אלהי מדור באהלי רשע", אין להבין "אהלי-רשע" כמקומותיהם של רשעים - שאינו הגון במאמר חכמים, קל וחומר במאמר נביאים. כוונתי לומר: אין זה ממדת חכם ונבון שיזכיר במאמרו כי בית המדרש אהוב עליו יותר מחנות היין, מפני שאין שום יחס בין שני המקומות הללו - כמו שאין שום יחס בין החומץ והדבש ולפיכך לא יאמר אדם שהדבש מתוק מן החומץ. ולעומת זאת אפשר שיאמר החכם כי למוד החכמה האלהית אהוב עליו יותר מל-מוד מדעי-הטבע, כי בין שנים אלה יש קרבה ויחס, כשם שאפשר לומר כי דבש-דבורים מתוק מדבש קני סוכר מפני שבין השנים יש קרבה ויחס.

כלומר, מדברי דוד המלך שאומר: "בחרתי הסתופף בבית אלהי מדור באהלי רשע", משמע שהיו שני מקומות דומים אחד לשני, והוא בחר במקום היותר טוב ביחס למקום השני שהוא פחות טוב, אבל עדיין יש להם יחסיות מסוימת. ולפי"ז הבנת הפסוק היא, שבחירתו להסתופף בבית אלהי-מלהסתופף באהלי רשע, אין הכוונה כאן ל"אהלי רשע" כפשוטו, שאם אלו הם "אהלי רשע" כפשוטו, הרי שאין לזה שום יחסיות ל"בית אלהי-י", אלא על כרחך שהוא מדבר כאן על בחינת 'רשע' בדקות. וכאן יש נקודה עמוקה, על איזה 'רשע' בדקות הוא מדבר, וכמו שיתבאר מיד בדבריו. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא- מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

מהו יסוד העיקרי בחטאים של הדור

(א) בהקדמה לחפץ חיים מבואר שעיקר החטא הדור שלצריכים לתקן עכשיו ביותר הוא חטא לשון הרע, שיסודה הוא שנאת חנם. וצ"ע דהא לשון הרע נובע מיסוד הרוח ואילו השנאה נובע מיסוד האש?

(ב) האם באופן כללי עבודת האדם מצד מדרגת הדור הוא שצריך לתקן את יסוד האש (שנאת חנם), לפי הח"ח שעיקר הכשלון של הדור הוא שנאת חנם?

(ג) האם שייך שיש מחלקות בזה מהו היסוד העיקרי שהדור צריך לתקן? דמלבד דברי הח"ח גבי לשון הרע ושנאת חנם, יש ספה"ק שמבארים שעיקר חטא הדור הוא פגם ברית (יסוד מים דקלקול) וי"א שעיקר כשלון הדור הוא עצבות ועצלות ומצוות אנשים מלומדה (עפר) וי"א שעיקר חטא הוא תאוות אכילה (כמ"ש בספרי שבעקבתא דמשיחא אין הדור נגאלין אלא בגאולה מריבוי המעדנים והמאכלים) שהוא יסוד המים (וכן רדיפה אחר תאוות עינים שהוא האינטרנט שלכאורה ג"כ נובע ממים דקלקול), וי"א שעיקר התיקון שהדור צריך לתקן הוא פגמים באמונה (שהוא למעלה מהד' יסודות כמו שהרב מבאר בדע את מנוחתך). וזהו רק ממעט שראיתי בהספרים אבל מסתמא יש יותר שיטות בזה, וא"כ אני שואל הרב, מהו המדה הרעה בכללות שהדור צריך לתקן ומהו היסוד העיקרי בכללות שהדור צריך לתקן? אש, מים, רוח או עפר? (וכמובן כל זה מצד העבודה הפרטית של כל אדם לתקן את עיקר יסודו ועיקר מידה הרעה שלו).

תשובה

א. יש לשון הרע לעצמו מחמת תנועה קלה בלתי מתוקנת, וזהו יסוד רוח. ויש לשה"ר שיסודו אש, רוח דאש, שנובע משנאת חנים.

ב. "באש הצתתי ובאש אני עתיד לבנותה". ביש יעקב אש, בית יוסף להבה, בית עשו לקש.

ג. כל אחד רואה לפי שורש נשמתו.

"רוח" אפינו משיח ה'. תיקון של שורשי היסודות שהוא רוח.

הנה מלת אבוס לא נכתבה להדיא בחמשה חומשי תורה, אלא רמוזה, במ"ש (שמות, ו, כד) ובני קרח, אסיר ואלקנה ואביאסף. אותיות אבוס-יסף. אולם נכתבה אצל שלמה (מלכים, א, ה, ג) ויהי לחם שלמה ליום אחד וכו' וברברים אבוסים. וכן כתיב (משלי, טו, יז) טוב ארחת ירק ואהבה, משור אבוס ושנאה בו. ועוד.

ומהות אבוס, עיין אבן עזרא (ישעיהו, א, ג) אבוס, מקום אכילתו. ועיין מלבי"ם (ישעיהו, א, ג) שם אבוס מורה על הכלי שנותנים בו בליל חמיץ לפטם הבהמה שרוצים להשמינה (אבוס - סובא, ודו"ק).

ומהות פעולת האביסה, פרש"י (משלי, טו, יז) שאובסין לו המאכל בפיו בעל כרחו כדי לפטמו. ומהותו שפע למעלה מכח קבלת הכלי. ובכלי הגוף מתגלה כאכילה יתירה, ובצורת נפש, מתגלה בהשגה יתירה, כמ"ש רבינו בחיי (שמות, לח, כא) משור אבוס, מן ההשגה הגדולה המטעה את האדם, כאותה השגה שהשיגו ישראל במדבר שעשו את העגל וימירו את כבודם בתבנית שור.

ובחינה זו נאמרה דייקא על שלמה וסעודתו, בחינת מאשר "שמנה" לחמו והוא יתן מעדני מלך. ולפיכך נתנו לשלמה בסעודתו ברבורים אבוסים.

ורש"י פירש שם, תרנגולין מפוטמין. וחז"ל אמרו (ב"מ, פז, ע"ב, קה"ר, ב, ח, ז) מיני ברבריה, וי"א עוף גדול. ועיין ילק"ש (מלכים, א, רמז קעד) מובחר שבעופות תרנגול. ועיין רד"ק שם, וי"מ כי הם העופות המסורסים, כי הם שמנים מהאחרים. ובעומק, שורש הסירוס שאינו מוליד, מפני שזהו אור למעלה מן הכלי. ועיין ב"מ, פו, ע"ב. ואברבנאל (מלכים, שם).

וכח זה נגלה דייקא אצל שלמה המלך, שהיה חכם מכל אדם, והיין שחכמתו הייתה למעלה מן הכלים. ולכך הרבה לו נשים, והיינו שרצה להרבות כלים לפי שיעור חכמתו (בחכמה יבנה בית, ביתו זו אשתו), ולכך הרבה לו סוסים, שהוא בחינת אבוס (כמ"ש התרגום, עיין רד"ק מלכים, א, ה, ו) שהיו לו ארבעת אלפים אורות סוסים. וכל זאת לריבוי השגתו בחכמה, כמ"ש ברבינו בחיי הנ"ל.

ובעומק אבוס מלשון א-סוב, אור סובב. ובדרך רמז, כתיב (זכריה, ב, ט) סביב - ולכבוד אהיה בתוכה, ר"ת אבוס. כי אבוס נעשה ע"י שהפנימי יוצא מתפיסת פנימי לסובב לו, השגת המקיפים סביב. וזה היה מדרגת שלמה המלך.

בלק | ה-ת

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה עתה, ע-תה. ושורשו אתה, א-תה. ומהות "אתה". אל"ף - אלופו של עולם. ונגלה בשני בחינות. א. קודם שנברא העולם, בחינת תנועה, וזהו ת' של אתה. וזהו עומק הפניה "אתה" אליו ית"ש.

ובחינת גילוי מדרגה זו מאמיתת המצאו נקראת תורה, רו-תה. כי בתורה נגלה הקדמה לעולם, שהרי עליה אמרו חז"ל שקדמה לעולם, ונגלה בה משנברא העולם, שהרי כל מצוותיה ומעשייה באופן של משנברא העולם. וכן התורה נקראת תושיה, שוי-תה. ובעיקר נגלה בסדר טהרות, טרו-תה. וכאשר אסתכל באורייתא וברא עלמא, היינו חיבור קודם שנברא העולם עם משנברא העולם, תחלה היה בונה עולמות ומחריבן, הנקראים כנודע עולמות התהו, תה-ו, תהום, מו-תה. כי פנימיות עומק סיבת החורבן, תשוקה לחזור למדרגת קודם שנברא העולם. ושורש חורבן זה הוא השורש לכל החסרים שישנם בבריאה לעולם. וכאשר יש חסר, נגלה מדרגת תפלה. פל-תה. וכאשר משלים החסר נגלה מדרגת תודה, דו-תה. וכל מדרגת תפלה, תהלה, תה-לה.

ואדה"ר בתחילת ברייתו היה במדרגת נוכח פני ה', "אתה", אולם כאשר חטא, כתיב "את קולך שמעתי בתוך הגן ואירא ואחבא", והיינו שנסתלק ממדרגת "אתה" ונעשה בממקום אתה, עתה. כי כמו שנתחלף מכותונות אור לכותונות עור, כנודע, כן מתחלף מאתה עתה. ונפילה זו היא בבחינת תאניה, אני-תה. ואזי כתיב ויתפרו להם עלי תאנה, אן-תה. ונתקלל אדה"ר בזעת אפך תאכל לחם, בחינת עמל להשיג תבואה. בוא-תה. ומחמת זה נקנסה עליהם מיתה, מי-תה. והוא בחינת תוגה, תה-גו. ושורש מיתה זו נגלה בכל שנה בתשעה באב, תשעה, שע-תה. שיום זה הוא בחינת חורבן, תהו. ומצורע חשוב כמת, ואחד ממראות מצורע הוא בהרת, בר-תה.

ושורש התיקון נגלה אחר תשעה דורות, בדור העשירי אצל נח, ובעיקר בתבה, ב-תה. ונגלה אצל ישראל בכלל, ואמהות בפרט, אמהות, אמו-תה. ונגלה בשבט לוי בפרט, ובזרעו קהת, ק-תה. ובשלמה הנקרא קהלת, קל-תה. ושורש הקלקול שהיה בר"ה, יום בריאת האדם, מצד התיקון, נהפך ליום תרועה, תה-רעו. ואזי נהפך משפלות בחינת תולעה, לעו-תה, לתקומה, תה-קום.

ושורש הנפילה התחיל בחוה, שבא נחש על חוה והטיל בא זהומא, והיינו שחוה זינתה, זין-תה. ואזי אבדה בתוליה ע"י הנחש. בתוליה, בולי-תה. ומעשייה בחינת תועבה, עבו-תה.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אמהות, אתה, עתה, תהו, אתהלך, בהמות, ביתה, בתוליה, בהרת, הצית, השתחוה, בהונות, בלטה, מתקה, תאנה, תבה, תבונה, תהלה, תורה, תפלה, תעלה, בתיה, תרועה, תרצה, תשעה, דבתלמיה, דותה, מתה, בלהות, הוללות, יהונתן, היות, תעודה, קהת, תבואה, תועבה, תודה, תוכחה, תושיה, זולתה, זנתה, זרעותיה, חברתה, חמותה, טהרות, כהנת, כלתה, כתבה, תוגה, תפעה, מתתיהו, מתניה, מתנה, מתמהמה, תלמה, תקומה, קהלת, תאניה, תדהר, תהום, תהי, תולעה, תועה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

בבא מציעא (פו, ע"ב) - מאי ברבורים אבוסים, אמר רב שאובסים אותן בעל כרחן. ושמואל אמר שאובסים ועומדים מאליהם, ור' יוחנן אמר, מביאין תור ממרעיתו בדלא אניס ותרנגולת מאשפתה בדלא אניסא. ופירש"י, בדלא אניס, שלא עשה מלאכה בדלא אניסא, בגידול אפרוחין. והיינו שלשיטת ר' יוחנן אבוס עניינו שאין לו שם דבר שהכחיש כוחו, כגון מלאכה או גידול אפרוחין. אולם לשיטת רב ושמואל, יש כאן כח חיובי שגורם לתוספת, ריבוי אכילה.

וברור הדבר ששורש מחלוקת רב ושמואל, נעוץ בשורש ידיעה ובחירה, הכרח ורצון. לרב שורש מדרגת האבוס, בידיעה, בהכרח. ולשמואל, שורש מדרגת האבוס, בבחירה, ברצון. כי הנה נתבאר לעיל ששורש אבוס, א-סוב. כלומר, ההשמנה אינה חידוש כפשוטו, אלא יציאה למקום הסובב, לאור שסביבותיו. בחינת ד' אמות של אדם קונות לו. ולפ"ז ישנם ב' מהלכים ביציאה. א. הפנים יוצא מעצמו לחוץ. ב. הסובב מוציא הפנים לחוץ. ובחינה א' הוא שיטת שמואל, שאבוסים ועומדים מאליהם, והיינו שברצון הפנימי מרחיב עצמו לחוץ. אולם בחינה ב' הוא שיטת רב, שאובסין אותן בעל כרחן, והסובב מוציא הפנים עליו בעל כרחו. ולפ"ז דע והבן בכל מקום שנאמר גדר אבוס, יש להתבונן היכן שורשו של מדרגת אבוס זו, בפנים או בסובב כנ"ל. וניתן כמה דוגמאות לכך בס"ד.

נתבאר שיטת רש"י ועוד, שברבורים אבוסים זהו תרנגול. תרנגול, תור-גול-ן. כלומר, תורה של סוד העיגול סביב, בחינת שער הנו"ן כנודע, שהוא סוף המעגל וחוזר חלילה, בחינת שנת היובל סוף של מ"ט והתחלה של מ"ט, ובפרט למ"ד בנדרים ששנת יובל עולה לכאן ולכאן.

לעומת כך שור אבוס, שור נקרא שור מלשון יושר, והוא בחינת פנימיות, אורח מישר. וזהו עומק השיטה שברבורים אבוסים זהו עוף גדול. כי יש התרחבות לצדדים, ושורשו צורת עיגול שלוקחת צורת קו ומרחיבה אותו לצדדים. ויש התפשטות למעלה כעוף הפורח, ושורשו בצורת קו, ומתפשט מלעילא לתתא. וא"כ לפ"ז בעומק לשיטת רב שאובסים אותן בעל כרחם היה תרנגול. ולשיטת שמואל שאבוסים ו"עומדים" (דייקא לשון עומד לגובה) מאליהם היה עוף, כנ"ל. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד

שורש התשובה להשיב את חלקי החכמה שמפקיע את הרוח שטות

זה עיקר עבודתו של אדם כאן בעולם. בד' אמות של הלכה, להשיב את כל חלקי החכמה, והוא הוא שורש התשובה, שכיון שנתבאר מדברי חז"ל ש"אין אדם חוטא אלא א"כ נכנסה בו רוח שטות", שזה שורש הכח של האבידה, הרוח שטות שמאבדת את שרשי החכמה, את חלקו בחכמה שהיה ראוי לו, וא"כ, זה ברור ופשוט שאם עיקר שלימות העשרת ימי תשובה, ביום האחרון, הוא יום שניתנו בו לוחות, א"כ זהו שורש מדריגת התשובה, מונח כאן שהעבודה של האדם בעשרת ימי תשובה היא להשיב את גדרי החכמה, להפקיע את הרוח שטות. זהו השורש של עבודת האדם שהיא השבת אבידה.

נחזור ונגדיר עוד פעם. כל עבודתו של האדם כאן בעולם שמה שהוא צריך להשיג הוא במדריגה של אבידה, ועבודתו היא להשיב את זה.

מהות השבת אבידה בעדים, סימנים וטביעות עין

בכללות יש כמה פנים איך מחזירים אבידה, יש אופן שמחזירים אבידה ע"י עדים, יש אופן שמחזירים אבידה ע"י סימנים דאורייתא או סימנים לאו דאורייתא, כמו שהסתפקה הגמ' באלו מציאות, והאופן השלישי הוא טביעות עין, שת"ח שנאמן בטביעות עין, מחזירים לו ע"כ את האבידה. כלומר, יש כאן חילוק בכח ההשבה, אם משיבים לו את הדבר ע"י עדים, זוהי השבה שבאה מבחוץ, עדים המעידים שזה שייך לחלקו, שזהו בחינת עדות ה' נאמנה מחכימת פתי אם משיבים לו ע"י סימנים, זה העומק שתורה נקנית בסימנים, "הציבי לך ציונים", שתורה נקנית בסימנים כמו שאומרים חז"ל. מה שהיא נקנית בסימנים הוא מאותו דין שמשיבים אבידה בסימנים, שמאותו דין, התורה עצמה נקנית בסימנים.

עדות שמחזירים על ידה, היינו בבחינת "האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי" "ואעידה לך עדים נאמנים", משה רבינו העמיד את השמים והארץ

כעדים, שכשם שהשמים והארץ אינם מתחלפים כך הם יהיו עדים, זה עדים על קיום הדברי תורה. אבל עדים, ושמים וארץ, הם כוחות חיצוניים, בסימנים, יש סימן שאינו מובהק, סימן בינוני. סימן מובהק גמור, אבל עדיין הם צורות של השבת אבידה מכח דברים ששייכים לדבר מבחוץ.

אבל הצורה הפנימית שמחזירים לאדם אבידה, זהו האופן של טביעות עין, שמחזירים לתלמיד חכם את האבידה מכח הטביעות עין.

שורש האבידה בפגם בראיה, ושורש ההשבה מכח טביעות עין הפנימית

שורש כל החטא, כמו שאומרים חז"ל כידוע מאד, היה פגם בכח הראיה, "ותרא האשה", בחטא עץ הדעת. וחטא העגל "וירא העם כי בושש משה לבוא". כלומר, הראיה מתפזרת ונאבדת. זהו שורש כח הקלקול, מה שהאשה נאמר בה "ותרא האשה", זה אותו אשה שנאמר בה שהיא אבידה, כמו שהוזכר בראשית הדברים, וההתגלות של פרטות האבידה מתגלה בכח הראיה של האדם, שיש בו מציאות של אבידה.

כאשר הראיה נמצאת בצורה העליונה שבה, "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו". "הראת", לשון של ראייה, זה הראיה הפנימית, "הראת לדעת", ראיית הדעת, ראייה שכלית שנמצאת באדם, כח ראיית העין שבאדם, הוא בבחינת "עיני העדה" חכמי העדה, מלשון עיון, כח של חכמה, בחכמה היה את החלקים שנאבדו, כמו שהוזכר בראשית הדברים, וההתגלות של אותו איבוד היא ב"לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", שכאשר סרים אחרי העינים, חל מציאות של איבוד של החכמה, ועל זה חל עיקר שורש מציאות ה"השבת אבידה", ולכן כח עבודת האדם להשיב את כל חלקי החיים, היינו להשיב אותו מכח הטביעות עין הפנימית. שם שורש האבידה, ושם שורש ההשבה.

מי שנמצא במדריגה יותר נמוכה באבידה מכח מדריגת עין, זהו גדר "דבר שנתעלם מן העין", כלומר שהוא

הנקרא גר, ויש בפרטות בכל נפש ונפש את החלקים שנאבדים, שאלו הם חלקי הנפש שעברו עבירה, שהם עוברים לצד השני כמו שנתבאר, בהם חל מציאות האבידה.

לשון אבידה, אבד, מעיקרא זה היה אב תחילה, ולאחר מכן זה ד', מקום הפיזור כדברי המהר"ל. וצריך לחזור ולקבץ את זה לראשית, לנקודת ההתחלה בראשיתה שלשם מתקבץ מציאות האבידה.

במבט השלום, הסתכלות על כל הבריאה במבט של השבת אבידה

מבט של אבידה, הוא בעצם מבט על כל מציאות הבריאה, ולכן בראשית הימים הללו, ראשית השנה, מראש השנה עד יום הכיפורים נעוץ כח האבידה, כמו שנתבאר, "משל לאדם שאבדה לו אבידה". שזה חוה בראש השנה, אבידת נפש של אכילה ושתיה ביום הכיפורים.

המבט השורשי הקיים כאשר האדם מביט נכון על כלל כל קומת הנבראים, מה שהוא רואה לנגד עיניו, הוא רואה שהיה בעצם את כח השורש, ויש לו מציאות של ענפים, חלקים. והענפים חלקים הללו נאבדו, והם נאבדים, בכל ימות עולם, וכל עבודתו של האדם מראשית היצירה, מאדם הראשון מהשלב הראשון שהקב"ה לקח ממנו את חוה, והיא היתה אבידה שלו, והקב"ה קיים מצוות השבת אבידה, שהשיב לו אותה כביכול, ומכאן ואילך. בכל חלקי קומת נפשו של האדם שנאבדים לאדם חלקים, והאדם צריך להשיב את כל החלקים האלה, כל אחד למקומו שלו.

יש אופן שהאדם משיב אבידה לידיים שלו ממש, ויש אופן שהאדם משיב את האבידה לחצירו וכדו', כמו שדורשת הגמ', באופן שהיא חצר המשתמרת. שמקיימים מצוות השבת אבידה גם כשמשיבים את האבידה לרשותו, וההשבה השלימה, האמיתית והפנימית היא, שהאבידה חוזרת בחזרה למקורה, לשורש היותו דיליה, זהו צורת ההשבה השלימה. ■

נעלם מן העין וזה גדר אבידה. ואז גם ההשבה חלה במקומות היותר נמוכים, כי הוא לא נמצא במדריגה להשיב את הדבר למדריגה של עיניים, "עיני העדה", חכמי העדה הם הם שנמצאים במדריגה זו, ולכן דייקא לתלמיד חכם משיבים בטביעות עין.

עבירה היא כח הנפש שעבר ונעתק ממקומו ואבד לאדם

להבין יותר ברור, בכוחות נפשו של אדם, השורש, כמו שנתבאר, זה כח החכמה שמתגלה אצל האדם, שהוא השורש של קומת הנפש, וכמו ה"איסתכל באורייתא" שיש מכחו "ברא עלמא" בכללות. כמו"כ יש את הפרטות בצורת אדם שהוא "עולם מלא" שזהו בחינת החכמה של האדם ביחס לקומת הנפש, ובחכמה נמצא שורש האבידה.

כל כוחות הנפש שהקב"ה נתן לאדם, כל אחד ואחד לפי חלקו שניתן לו, כשהוא משתמש איתם באופן הראוי, זה הצורה השלימה, אבל כשהוא אינו משתמש איתם באופן הראוי, אלו הם חלקי האבידות של נפשו, החלקים הללו הם אבידות של הנפש, וכאשר האדם עובר עבירה, שכידוע עד מאד היא נקראת עבירה מלשון "עבר הנהר", "תרי עיברי דנהרא", זהו דבר שעבר מהאדם, הוא נמצא בצד אחד וכח הנפש של הדבר, כביכול נמצא בצד אחד.

זהו עבירה, אין כוונת הדבר שכל כולו עבר לאותו מקום, אלא שעד כמה שאותם חלקי הנפש עברו ממקום למקום והם לא עומדים במקומם שלהם הראוי להם, אלא הם נעתקו ממקומם ונאבדו מאותו אדם, זהו מה שעבר מהאדם.

עבודת התשובה קיבוץ חלקי הנפש שנאבדו

והעבודה של התשובה, כשזה מתגלה באופן של גלות, "וקרב פזורינו מבין הגויים" "קבץ נידחנו מארבע כנפות הארץ", הפיזור הוא בפועל, להיכן שנתפזרו לארבע כנפות, וכשזה מתגלה בעומק הנפשות, כדברי חז"ל, זה נקרא "גרים", יש כללות של נפש שנאבדת שהוא

המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

בענין א"ס ב"ה. איך היה התחלת אצילות העולמות הנאצלים ממנו.

צמצום זו צורה של העדר, אבל זו צורה, זה יוצר צורה עגולה.

הצורה השניה היא צורת הקו, זה אחר זה. והצורה השלישית היא ספירות.

ובצורה השלישית של הספירות גופא יש ג' צורות, כמו שיתבאר מיד בדברי הרב ז"ל: א. זה תחת זה (ושורשו בקו), ב. זה תחת זה באופן של ג' קוים, ג. עיגולים, עיגול בתוך עיגול. בדקות, הצורה של ג' קוים הוא הממוצע בין הצורה של הקו לצורה של העיגול. העיגול הוא מסביב, הקו אחד הוא באמצע, והקו שנכנס בתוך העיגול מקבל תפיסת התרחבות ויוצר את צדדיו, ואזי הוא יוצר לו ג' קוים.

והשורש הדק לכך מעצם כך שמקו נעשה עיגול. מפני שורש הקו, בעיגול אור הסובב. וכן נכנס לתוך החלל שצורתו עגולה. זהו החידוד העמוק של שורשי הצורות.

נחזור ללשון הרב ז"ל לאחר הקדמה זו.

כי יש מי שכתב, כי הי"ס הם כסדר י' מדריגות, זו אח"ז וזו למטה מזו.

דהיינו, שמציאות הבריאה בנויה באופן של מדרגות, הדרגה, זה אחר זה, וזה למטה מזה.

גדר הדקדוק בעץ חיים

המפרשים על אתר האריכו להסביר את כפל הלשון, "זו אחר זו, וזו למטה מזו". ונעיר, שזוהי שאלה יסודית עד היכן גדר דקדוק לשונו של העץ חיים. יש מן המפרשים שדקדקו הרבה מאד, כגון הדברי שלום בתחילתו, אולם בהמשך דקדק פחות.

ויש מן המפרשים שהתייחסו לעץ חיים שהוא בנוי בצורה של 'דברה תורה בלשון בני"א', שהדברים לא נכתבו על דרך הדקדוק, ולכאורה לצד זה הדעת נוטה. עכ"פ, גם אם הרב ז"ל התכוון לכך או לא, בודאי שיש יסוד אמיתי לפירוש מצד אמיתת הדברים.

הממוצע בין א"ס לנבראים - צמצום וקו

ביאור השאלה הוא: יש א"ס ויש נבראים, וא"כ כיצד נעשית מציאות של נבראים מן הא"ס. כל דבר בבריאה בנוי באופן של ממוצע, בין דומם לצומח, בין צומח לחי, בין חי למדבר. אזי כביכול, גם בשורש השורשים יש ממוצע בין א"ס לנבראים, והוא הנקרא בכללות צמצום וקו. גילוי ראשון - א"ס, גילוי שני - צמצום וקו, וגילוי שלישי - א"ק. אזי הצמצום והקו זהו הממוצע בין הא"ס לנבראים. בדקות, יש את הקו ויש את הצמצום, וכל ממוצע יש בו את שני הצדדים, לכן הצמצום זה ממוצע מצדו, שהוא צמצם את עצמו.

והקו זה מה שהוא ממשיך לנבראים. אפשר גם לראות את הדברים בצורה הפוכה, אולם באופן כללי, זהו הממוצע - צמצום והקו זה הממוצע בין הנבראים לבורא.

וגם חקירה גדולה ומחלוקת עצום נחלקו בו כל המקובלים כולם.

הנידון הראשון הוא הארת הא"ס בנבראים, והנידון השני הוא כיצד צורת שורש מציאות הנבראים.

שורשי הצורות בבריאה - צמצום וספירות

בדברי הרב ז"ל יתבארו מיד ג' צורות כלליות של צורת הספירות, ונקדים הקדמה לכך. תחילת הצורות בבריאה הם כדלהלן. אופן א' הוא הגילוי הראשון, א"ס, אין בו צורה, ומצד כך הוא בהשוואה גמורה. אופן ב', הוא הנקרא קו, והוא קו אחד ישר, כל קו בנוי בחיצוניותו מנקודה ע"ג נקודה וכן הלאה, ובפנימיותו הוא קו אחד ארוך. וזו 'הצורה' הראשונה שמתגלה בבריאה, לעומת הגילוי הראשון, הא"ס, שאין בו צורה, רק בגילוי שני שהוא הצמצום והקו, יש התחלת צורה.

ב' תפיסות בבריאה ששורשם בקו וצמצום - מלעילא לתתא ומתתא לעילא

כעת נבאר מהיכן השורש שיש ספירות שהם זה תחת זה. בעומק יש שני תפיסות בבריאה, תפיסה הבאה מלעילא לתתא, ותפיסה הבאה מתתא לעילא. וחיודוד הדברים בקצרה, זה נקרא שורש דקו וצמצום. הצמצום בא מלמטה למעלה, הקו בא מלמעלה למטה. א"כ, כל התפיסה שנקראת אור ישר ואור חוזר, שורשה בצמצום ובקו. בצמצום זה בא מתתא לעילא, ובקו זה בא מלעילא לתתא. ובהגדרה כוללת, הקו הוא אור ישר, והצמצום הוא אור חוזר.

א"כ, שורש הגילוי של י' מדרגות זו למטה מזו וזו אחר זו, זה מדין קו, הקו כולו בנוי באותה התפשטות. וביתר עומק, בקו עצמו זה אור אחד ארוך, ובחיצוניותו זה הופך להיות נקודות, ואזי זה הופך להיות עשרה נקודים, עשרה אורות, ואזי זה למטה מזה, כמו שנתבאר. א"כ, השורש שיש ספירות שהם זה תחת זה, זה נקרא תפיסת הקו.

לפ"ז, גם האופן השני של ספירות שצורתם ג' קוים שורשם בקו, ועניינו, מה שהקו נעשה ממנו עיגול, ובעיגול יש שורש לצדדים. כלומר, הוא לא הולך בנקודת אמצע, אלא כל העיגול נמצא מסביב, בהיקף. שורש להתרחבות, אולם העיגול עצמו בתפיסת שורש דאור חוזר, נעוץ סופן בתחילתו.

[במאמר המוסגר, כל יסוד החכמה הוא לראות כל דבר בכל הקומה כולה, בכל מדרגותיה, ובעל הלשם מאריך בזה רבות.

לכן, כל נקודה שניגע בה, נשתדל לראות היכן שורשה והיכן התפשטותה, ולא לראותה רק באותו מקום שנמצאת. הגם שלגעת כל פעם בכל המדרגות כולם אלו מים שאין להם סוף, אולם עד כמה שניתן בעז"ה להעמיד את הדברים כצורתם]. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך

סדרת עץ חיים למתחילים.

דברי המפרשים בביאור כפל הלשון "זו אחר זו, וזו למטה מזו"

נביא את דברי המפרשים בביאור כפל הלשון. אופן א', הדברי שלום על אתר מבאר שזה מתחלק לג"ר ו-ו"ק, והג"ר נמצא ע"ג מציאותו של ו"ק. הו"ק נקרא מטה והג"ר נקרא למעלה. וא"כ, זה מטה וזה מעלה. ויש את המדרגות, שבכל מדרגה בתוך הג"ר והו"ק יש סדר של הדרגות. אולם לפ"ז לשון הרב ז"ל ק"ק, שכתב "כי הי"ס הם כסדר י' מדרגות", והרי בג"ר יש ג' ובו"ק יש ו' או ז', וא"כ הלשון י' יש בו מעט קושי [אא"כ נאמר שזה י' דפרטות דכל מדרגה, ודוחק]. א"כ, אופן א' בביאור כפל הלשון, דקאי על הג"ר ועל הו"ק, שזה מעלה וזה מטה, ובתוך הג"ר והו"ק יש את המדרגות.

אופן ב', כתב הדברי שלום, שזה מדין אור ישר ואור חוזר. אור ישר זה מלמעלה למטה, ואור חוזר זה מלמטה למעלה. ממילא, באור חוזר זה מדרגות, היסוד ע"ג המלכות, וכן על זה הדרך, לכן זה באופן של "זו אחר זו". משא"כ באור ישר, זה באופן של "זו למטה מזו", מתחיל כתר ומתחתיו חכמה [נדגיש פעם נוספת, בודאי שהפירוש כשלעצמו הוא אמיתי, אם הרב ז"ל נתכוון לכך או לא, בזה נחלקו המפרשים].

אופן ג', ובעומק שורשם חד, כתב הדברי שלום, שיש חילוק גדול בין עולם העקודים לעולם הנקודים, כמו שיתבאר בדברי הרב ז"ל בהמשך. בעולם העקודים יצאו המדרגות מתתא לעילא, מלכות ע"ג כך יסוד וכן על זה הדרך, ובעולם הנקודים המדרגות יצאו המדרגות מלעילא לתתא.

ולפ"ז, "זו אחר זו" זה בעולם העקודים, מתתא לעילא, ו"זו למטה מזו" זה בעולם הנקודים, מלעילא לתתא. ובעומק, מה שבעקודים יצאו מתתא לעילא ובנקודים מלעילא לתתא זה מדין אור ישר ואור חוזר. לפיכך, בעומק זה לא שני תירוצים, אלא שני התגלויות של אותו יסוד.

כתר רצון. ואמרו (ב"ב, כה, ע"ב) ואמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא, מיום שחרב ביהמ"ק אין הגשמים יורדין מאוצר טוב, שנאמר יפתח לך ה' את אוצרו הטוב, בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (כתר - רצון), וישראל שרויין על אדמתם (אדמה - מלכות) גשמים יורדין מאוצר טוב, בזמן שאין ישראל שרויין על אדמתם, אין גשמים יורדין מאוצר טוב.

ועוד. ניקודו קמץ. ועיין אונקלוס (בראשית, מא, מז) לקמצי: מקמץ לאוצר. ויש אוצר שלבסוף נפתח (עיין ערך קטן חכמה), ויש אוצר סתום. עיין ילקוט ראוני (תולדות, אות סב) מכלל האוצרות החתומים שאינם עתידים להתפשט הוא ראש פתנים, נשאר במדרגת כתר.

חכמה מאין תמצא, והיא סוד היש. וכתוב להנחיל אוהבי ויש ואוצרותיהם אמלא. ואמרו (סנהדרין, ק, ע"א) עתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות, שנאמר להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, יש בגימט' תלת מאה ועשרה. ועיין זה"ק (בראשית, ו, ע"א).

ועוד. שמן - חכמה. אוצרות שמן (פסחים, ח, ע"א). ועיין תיקוני זהר (יח, ע"ב) אם אין יראה אין חכמה, בגין דיראה היא אוצרא לחכמה, איהו גניזו דילה, איהו טמירו דילה, איהו ביתא דמלכא. ועיי"ש (עב, ע"ב). ועיין ספר גניזי מרומים בתחלתו. וכתוב (יחזקאל, כח, ד) בחכמתך ובתנובתך עשית לך חיל, ותעש זהב וכסף באוצרתך. ועיין שערי אורה (שער ט). ובסוד החכמה, נעשה פתיחת אוצרות. כמ"ש (ירמיה, נ, כה) פתח ה' את אוצרו. בסוד אוצר הכבוד, שהאריך לבאר רמ"מ משקלוב רבות. וכמ"ש יפתח לך ה' את אוצרו הטוב (דברים, כח, יב). ועיין אור החיים שם. ועיין ב"ב (ח, ע"א) רבי פתח אוצר בשני בצורת. וכן אוצר פתוח לר"ה. ועוד רבות כעין זה. ועיין פירוש המשניות לרמב"ם (אהלות, פ"ו, מ"ז) אוצר קטן ולו מנעול ופותחת. ועיין שבת (לא, ע"ב).

בינה אוצרות יין (פסחים, ח, ע"א).

ועוד. לב. עיין פנים יפות (דברים, י, יד) יראה עליונה, שהיא אוצר של יראת שמים, שהוא אור הצפון והגנוז, כדכתיב (תהלים, לא, כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראך, דהיינו שהיראה צפונה בלב היראים.

ועיין פרדס רימונים (שער כג, פ"י, ערך יראה) והיא אוצר החכמה, וזהו הבינה. ועיין אדיר במרום (ח"ב) מאמר יחוד היראה.

ועוד. תשובה. וכתוב (דה"י, א, כו, כד) ושבאל (נקרא כן ע"ש תשובה, כמ"ש ביש נוחליו) בן גרשום, בן משה, נגיד על האוצרות. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון ע') דודאי בינה היא אוצרא דחכמה (ב"ב, ק, ע"א). ועיין ספר הפליאה (ד"ה ושאלו מתיבתא דרקיע) וידעת שהבינה הוא אוצר הכתר והחכמה, והעטרה אוצר לכולם.

ועוד. עיין ראב"ד (ספ"י, הקדמה, ושורש דבריו בספר הפליאה) שמנה נ' שערי בינה כסדרם. וכתב שם, יד. הבאת אל אוצרות שלג. טו. אוצרות ברד תראה, וכו', הבאת אל אוצרות שלג, בא להודיעך

כי גם במדת החסד יש בה תערובת דין, שהרי יש בה אוצרות שלג. ועיין גר"א (שם, פ"א, מ"ד) מכון, הוא גבורה, שבו אוצרות שלג ואוצרות ברד (ועיין להלן ערך קטן חסד וגבורה). ועיין ספר הפליאה (ד"ה ועתה הפעם הזאת), וברית מנוחה (הדרך הראשונה), ורקאנטי (בחוקתי), ותורה אור למהר"ם פאפירש (במדבר).

דעת משה. ואמרו (ברכות, לג, ע"ב) אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא, והאמר ר' חנינא משום רשב"י, אין לו לקב"ה בבית גניזו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר יראת ה' היא אוצרו, אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא.

ועיין זה"ק (שמות, קכג, ע"א) דעת גניז בפומא דמלכא, דאיכרי פשיטותא בתפארת, דכל אוצרין וכל גווינין אתאחדן ביה, דכתיב (משלי, כד, ד) ובדעת חדרים ימלאון.

חסד כתיב (משלי, ח, כא) להנחיל אוהבי (אהבה - חסד) יש, ואוצרותיהם אמלא.

מים, שלג, ברד. עיין סודי רזיא (אות ה'). אוצרות שלג ואוצרות ברד (איוב, לח, כב), ברקיע השני (עיין חגיגה, יב, ע"ב. ותענית, יב, ע"ב). ועיין פרשת דרכים (דרוש כא). וכתוב (ירמיה נא, יג) שכנתי על מים רבים רבת אוצרות. ואמרו (גיטין, לא, ע"ב) הוא ישסה אוצר כל כלי חמדה, זו מרגלית שבים. וכתוב (תהלים, לג, ז) כנס כנגד מי הים, נתן באצרות תהומות. ואמרו (תענית, ט, ע"ב) מי גרם לאוצרות שיתמלאו בר, תהומות. ושם אמר רב אושעיא, מ"ד שוכנת על מים רבים רבת אוצרות, מי גרם לבבל שיהיו אוצרותיה מליאות בר, הוי אומר מפני ששוכנת על מים רבים. ועיין רמב"ן (בראשית, ב, ח). ועיין רמח"ל (כתובים, משלי, ח, כא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, מנוחת הצדיקים בהיכל אהבה. וה"ס להנחיל אוהבי י"ש. כי ספירת החסד שולט בו השם א"ל, וי' פעמים א"ל עולה י"ש, וכו', ושם הפנימיות הוא הוי"ה דיודי"ן, וזהו ואוצרותיהם "אמלא". אמלא עולה ע"ב.

גבורה יראה. וכתוב (ישעיה, לג, ו) יראת ה' היא אוצרו. ואמרו (ברכות, לג, ע"ב) אין לו לקב"ה בעולמו אלא אוצר של יראת שמים, שנאמר יראת ה' היא אוצרו. ועיין רוח חיים (אבות, א, א) יראה, כי נקראת אוצר הגודר ושומר התורה. ועיי"ש (ב, יב). ועיין שב שמעתתא, הקדמת המחבר. ועיין זה"ק (שמות, כג, ע"א) יראת ה' היא אוצרו, דכל אלין בגין דהאי יראת ה' נקיט כל אינון נחלין, ואיהי אתעבידת אוצר לכלהו וכו', עיי"ש. ועיי"ש (תיקונים, יח, ע"א) בראשית, ב - ראשית, ב' איהו ודאי אוצרא דכלא, עלה איתמר יראת ה' היא אוצרו, וכו', בגין דיראה היא אוצרא לחכמה (עיין לעיל ערך קטן חכמה ובינה). ועיי"ש (קלו, ע"א) יראי אלקים מזרעא דיצחק, דביה שכינתא עילאה, דהיא אוצרא לחכמה. ועיי"ש (קמא, ע"א).

תפארת שם הוי"ה. וכתוב (יהושע, ו, יט) אוצר ה' יבוא. ועיין כלי יקר (דברים, כח, ח) יראת ה' היא אוצרו, ר"ל של הקב"ה.

ועוד. תורה. ועיין בתי מדרשות (ח"ב, מדרש אותיות ר"ע, א, א) אוצר,

בלבביפדיה | קבלה | אוצר

זו תורה, שנאמר יראת ה' היא אוצרו. ותורה זו יראה, שנאמר (דברים, כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם "ה'" נקרא עליך ויראו ממך. ועיין אוצר המדרשים (מסכת אצילות) טוב מעט ביראת ה' מאוצר רב ומהומה בו (משלי, טו), וכו', מי שהוא מלא מאוצר התורה, ומהומה בו, שאין בו יראה. ועיין מגלה עמוקות (פנחס) יראת ה' היא אוצרו, יראת בגימט' תורה (עיי"ש). הרי שהתורה אוצר של הקב"ה. ועיין ספר הבהיר.

ועוד. עיין אברבנאל (הושע, יג, טו) אוצרות כלי חמדה של ישראל שהיו מתפארים בהם באמרם אך עשרתי.

נצח אמרו (ב"ב, צ, ע"ב) ת"ר אוצרי פירות וכו', עליהן הכתוב אומר לאמר מתי יעבור החדש ונשבירה שבר והשבת ונפתחה בר להקטין איפה ולהגדיל שקל ולענות מאזני מרמה, וכתוב נשבע ה' בגאון יעקב אם אשכח "לנצח" כל מעשיהם. וכן המנצח במלחמה נוטל אוצרות המנוצח.

ועוד. עיין ספר התמונה (תמונה שניה) אוצר החיים הנצחיים אשר בו הצורה והנפש יושבים במקום הנצחי.

הוד עיין קהלת יעקב (ערך אוצר) יצדק בנצח שבהם כנישו דברכאון, ועיי"ש עוד בדבריו.

יסוד יסוד איקרי טוב. וכתוב (דברים, כח, יד) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב. ועיין שפתי כהן (דברים, כח, יב) אוצרו, היינו כנסת ישראל שהיא נקראת יראה, שנאמר יראת ה' היא אוצרו. טוב זה צדיק, שנאמר, אמרו צדיק כי טוב. אוצר, אור-צ, ודו"ק. והוא בחינת אוצרות עצים (ב"ב, סז, ע"ב) היש בה עץ אם אין, צדיק שמגן כעץ, כמ"ש חז"ל.

ובקלקול זהו אוצרי פירות (ב"ב, צ, ע"ב) כגון שבת, לשון שבת דקלקול, כנגד היסוד, כנודע. ועיין זוה"ק (בראשית, רנח, ע"א, השמטות). ועיין רמ"ז (זהר בראשית) זעיר שפותח אוצרו הטוב, הוא יסודו. ועיין תורה אור למהר"מ פאפירש (בראשית). וחמדת ימים (שב"ק, פ"ח).

ועוד. חן ביסוד. ונקרא אוצר מתנת חנם, כמ"ש חז"ל, שהראה אותו הקב"ה למשה. חן - חנם. עיין ספר גירושין (אות נה).

מלכות כתיב (מלכים, א, יד, כו) אוצרות בית המלך. ומלכות מדה עשירית. וכתוב (מלאכי, ג, י) הביאו את כל המעשר אל בית האוצר. והוא בנחמיה (י, לו). ואמרו (ב"ב, צה, ע"ב) מרתף זה של יין אני מוכר לך, נותן לו יין שכולו יפה, ומקבל עליו עשר קוססות למאה (עשירית), וזהו אוצר ששנו חכמים במשנתנו. ועיין זוה"ק (בראשית, ח, ע"ב). ועיין כתבי רמ"ע מפאנו (מאמר שבתות ה', ח"ד), שכתב כנ"ל.

ועיין שערי אורה (ש"א) השם הזה נקרא אדנ"י, הוא בדמיון אוצר ובית גזים לכל מיני שפע ומיני אצילות. ואמרו (סנהדרין, כ, ע"ב) ת"ר,

אוצרות מלכים, למלך. ועיין עבודת הקודש (ח"א, פרק כג, כד, כה).

ועוד. סוד ארץ. אוצר - ארצו. ארץ-ו. עיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף קנו).

נפש מעשה, מלאכה. וכתוב (עזרא, ב, סט) ככחם נתנו לאוצר המלאכה.

ועוד. אמרו (ב"ב, צ, ע"ב) אמר רב עושה אדם את קבו אוצר.

ועוד. עיין ב"ב (יא, ע"א) גנזתי אוצרות נפשות. ועיין עבודת הקודש (ח"ב, פרק לז), ותולעת יעקב (סוד שאר הברכות).

ועוד. אמרו (ב"ב, צ, ע"ב) אוצרין פירות, דברים שיש בהם חיי נפש.

רוח כתיב (תהלים, קלה, ז) מוצא רוח מאוצרותיו. ואמרו (שבת, פה, ע"ב) הוציא הקב"ה הרוח מאוצרותיו והיה מעביר ראשון ראשון. עיין רד"ק (הושע, יג, טו) הוא ישסה: אותו הרוח ישסה אוצר כל כלי חמדה. ועיין רזא דמהימנותא (דף פד) וזה יסוד אויר נעשה אוצר, עיי"ש. ועיין עוד בדבריו (ביאורי הזהר, דף מד).

נשמה עיין זוה"ק (שמות, צה, ע"ב) ובת איש כהן כי תהיה לאיש זר, דא נשמתא קדישא דאתמשכת מאתר עלאה, ועלאת לגו סתימו דאילנא דחיי, וכד רוחא דכהנא עלאה נשבא, ויהיב נשמתין באילנא דא, פרחין מתמן אינון נשמתין, ועלאין באוצר חד (ועיי"ש, קסא, ע"ב). וכן (שג, ע"א) והוא אוצר נטיל כל נשמתין אינון עד זמנא דאתלביש לון ונחתי להא עלמא. ועיין רמ"ז (זהר בראשית) שעומדות הנשמות באוצר הפנים בצורת תואר האוצר. וכ"כ ברמ"ק. ועוד איתא (שם, שמות) ואז פורחות הנשמות ממקום סתומם, ונכנסות במלאכות שהיא סוד האוצר של מעלה. ועיין שעת רצון (ח"ב) ועלאין באוצר חד שהוא יסוד הנוק' שהוא אוצר ממש שבו משתהים הנשמות בסוד העיבור. ועיין חסד לאברהם (מעין ד, נהר ד), ועמק המלך (ש"ה, פרק עב)

חיה כתיב (דה"י, א, כו, כ) אחיה (א-חיה) על אוצרות בית האלקים ולאצרות הקדשים. ובשורש איכא אוצרות חיים. וכן אוצר החיים הנצחיים. עיין ספר התמונה (תמונה שניה). וכן פרדס רימונים (ש"ח, פרק כד) ורקנאטי (בהר), ועוד. ועיין פרדס רימונים (ערכי הכינויים), פכ"ג, פ"א, ערך אוצר) והוא אוצר שבו טל של תחיית המתים. עיין כתבי רמ"מ משקלוב (ליקוטים, דף שצד), אוצר חיים עולה (שסה), עיי"ש.

יחידה אמרו (תענית, ט, ע"א) ואמר ר' יוחנן, מטר בשביל יחיד, פרנסה בשביל רבים. מטר בשביל יחיד, דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת מטר ארצך.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

ג. רוח שורש לכל, ולכך ליצני. כן.

ד. ליצנות כנגד עצם ההיות. גאווה, אנה "אמלוך", האמלוך", הוא הגאווה.

ה. איני זוכר כעת מקום מסודר ומבורר יותר.

למה נערנו פורקים עול?

אם אפשר להרב לרשום באופן כללי מה הם הסיבות שנערים ונערות פורקים עול מצוות מעליהם. ומה יש להחזיר לעשות כדי שילדיהם תהיו לעולם צדיקים יראים ואוהבים את ה' ית'. ישר כחך להרב

תשובה

הסיבות רבים מאוד ונכתוב מעט בס"ד.

• טומאה נוראה של העולם.

• צורת חיים דומה לשל אומות העולם, ופתיחות נוראה אליה, כל צורה החיים הפוכה מהאמת.

• ניקת ממון מערב רב, וממון בלתי כשר.

• חיים של אהבה "מדומה" כמעט ללא יראה. "יראי ה' ימאסו".

• העדר כח ללכת נגד הזרם.

• חוסר הבנה פנימית במהות החיים, וק"ו חוסר העדר חיבור פנימי.

• שאיפות נמוכות, וזאת גם מפני העדר בעלי שיעור קומה בכל מקום.

• חוסר בנין עצמי של כל יחיד. תפיסת כללות ללא פרטות.

• צורת חיים של הנאה, ללא עמל ויגיעה ניכרים.

• חוסר טעימה רוחנית פנימית אמיתית, שכנגדה הכל בטל.

אופן התיקון, היפוך מהנ"ל במה שאפשר, והדברים רחבים,

ואכמ"ל. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

גאוני תאווני כעסני וליצני

ברצוני לברר הנושא של "תאווני, כעסני וליצני" שראיתי בדברי הגר"א ובדברי ר' צדוק.

א) האם שלש קליפות בנפש הגוי הם אלו הכוחות של גאוני, כעסני ותאווני (או ליצני)?

ב) האם תאווני, גאוני, כעסני וליצני במקביל להשלש היסודות הפועלים שהם מים אש ורוח? לפי"ז למה יש שני שרשי רע אלו שהם כנגד אש דקלקול (גאווה וכעס)?

ג) מהו השורש של הרע בכוחות הנ"ל? דמאיך התאווה (הנאה לעצמי) מגיע מגאווה (אני), והכעס ג"כ מגיע מגאווה, שהוא הכח של "אנה אמלוך", שורש כל הרע, וזהו המהות של עמלק הוא שרוצים להיות הראשית, ולפי"ז לכאורה נמצא שהכח ה"ליצני" שהוא המהות של עמלק (זד יהיר לץ שמו) הוא השורש הרע להכל. האם זה נכון? ואם כן, האם זה משום שכח התאווני הוא מים דקלקול, כעסני הוא אש דקלקול, וגאוני הוא אש דקלקול (וגאווה לכאורה הוא בחינת העפר דאש כמו שנראה מסדרת הארבעת היסודות), וליצני הוא רוח דקלקול? וא"כ כמו שבקדושה היסוד הרוח העליון הוא היסוד שכולל את הכולם, כמו כן בקליפה יש רוח שכולל היסודות כולן והוא כח הליצנות שהוא כח של עמלק?

ד) ואם זה נכון, למה כל הרע נובע בשורש בליצנות, הלא ליצנות גופא נובע מגאווה? וא"כ לכאורה הגאוני הוא השורש לכל הרע, ולא ליצני, וא"כ צ"ע (למיעוט הבנת בענינים אלו).

ה) האם יש יותר מראה מקומות בענין זו (מלבד הגר"א ור' צדוק)? ישר כחך להרב

תשובה

א. ישמעאל תאווני, עשו כעסני, עמלק ליצני.

ב. כן. אש עולה, גאווה. אש מייבשת, כעס. והוא שורש לעפר, יובש.

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

הצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

שו"ת: תיקוני נשמות על ידי הצדיקים

ולכן האדם משתוקק בשכלו לגעת במקום שרק האמונה יכולה לגעת.

מעתה, כאשר כוחות נפשו של האדם לא מסודרים, והוא מנסה לגעת ולפרוץ למקום שהוא מעבר לגדרי עולם ע"י כח המחשבה, אם הוא מעט בר דעת, הוא מבין שהוא לא יכול לגעת שם, והוא יודע את אזהרת חז"ל שאסור לגעת שם, והוא נבהל, וחוזר למקום המחשבה. זהו מה שנאמר בלשון חז"ל: "אם רץ ליבך להרהר ופיך לדבר, שוב למקום", כלומר, אם אתה רוצה לגעת במקום הנסתר, תחזור למקום הגלוי. שהרי אין את יכול לגעת שם מכח מדרגת 'הרהורים', בהרהור הלב [רץ 'ליבך'] וק"ו שאינך יכול לגעת שם מכח מדרגת דיבור [ו'פיך' לדבר], שאלו הם עשרה 'מאמרות' שבהם נברא העולם. ותוצאת הדברים היא, שגם מכח האמונה שבנפש האדם לא נוגע במקום הפנימי של הכרת הבורא.

אמנם, חלק מבני אדם אינם חוזרים לאחוריהם, ועדיין מנסים לפרוץ מעבר לגדרי עולם ע"י כח המחשבה, ושם הם נופלים לקושיות הנמצאות במקום החלל הפנוי. וביאור הדברים הוא כדלהלן. היו שני שלבים קודם שנברא העולם, מתחילה מציאותו ית"ש הייתה ממלאת את הכל, ולאחר מכן נעשה חלל ומקום פנוי. לאחר מכן, בתוך החלל הפנוי נברא 'אדם קדמון', שעליו נאמר: "כולם בחכמה עשית". לפיכך, כאשר האדם מנסה לבקוע את צורת אדם, ולגעת בבורא ית"ש כביכול, הרי שבאמצע ישנו גשר, אמצעי - שזהו ה'חלל'. ומי שמנסה לגעת בשאלת 'מה לפני' מכח מחשבתו, הרי שהוא לא מגיע למקום ה'מה לפני' הגמור - שזהו אורו ית"ש שממלא את הכל, כיוון שהמחשבה אינה יכולה לגעת שם, אלא הוא נופל בממוצע, במקום שהוא לפני מצורת אדם - בחלל. וזה נקרא בלשון רבותינו: 'שאלות מהחלל הפנוי'.

זהו החלק של אלו שמנסים לגעת שם מכח מחשבתם, ואינם חוזרים לאחוריהם. החלק הנוסף, חוזרים בחזרה, כיוון שהם הגיעו להכרה ששאלותיהם הם ממקום החלל הפנוי, "רץ ליבך להרהר פיך לדבר שוב למקום", ולאיזה מקום הם חוזרים - למקום של 'אדם'. ואזי תשוקת נפשם להכיר מעבר לגדרי עולם אין לה מקום. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - "ג עיקרים לרמב"ם, היסוד הרביעי.

י"ג עיקרים

ויסודות האמונה לרמב"ם היסוד הרביעי

לפי"ז, אדם שחי בעולם ברור, כמו שבודאי היה אצל רבינו הגר"א, הוא מכיר שכח האמונה זהו הכח הבלתי מוגבל, ומכיר שכח המחשבה הוא הכח המוגבל, ומכיר את נקודת הרצון של המחשבה לשלוט ולהיכנס לתחום של כח האמונה, ומכיר את היצר של 'מה לפני', ומגבילו למקומו שלו.

לעומת זאת, אדם שלא חי בעולם ברור, יש לו כח בנפש שנקרא 'אמונה', והוא קונה הרבה ידיעות של אמונה, ויש לו כח נוסף שנקרא 'חכמה', והוא קונה הרבה ידיעות של חכמה, וכיוון שהוא לא מסדר את הידיעות בנפשו, מה הם הידיעות ששייכות לכח האמונה, ומה הם הידיעות ששייכות לכח המחשבה, הרי שבפנימיות נפשו הוא מרגיש שהוא יכול לגעת בדבר שאין לו גבול, וכיוון שלא ברור לו שניתן לגעת שם רק מכח האמונה, לכן מתגלה אצלו הניסיון לנגיעה זו מכח המחשבה.

אם האדם היה מרגיש שבכח האמונה הוא לא יכול לגעת במקום שאין בו גבול, הרי שכאן נאמר היסוד של האבן עזרא שהכפרי לא מתאוה לשאת את בת המלך, מחמת שברור לו שהוא לא יכול לשאת אותה. ואם הוא כן מתאוה לשאת אותה, זה רק מחמת שיש לו צד שהדבר יתקיים.

והנמשל ביחס לסוגייתנו הוא, שכאשר לאדם ישנו סדר ברור בכוחות נפשו, סדר בין כח המחשבה לכח האמונה, הרי שברור לו שהאמונה יכולה לגעת בדבר שהוא בלתי גבולי, ושהמחשבה לא יכולה לגעת בדבר בלתי גבולי, ולכן כח המחשבה לא יכול לקנאות בכח האמונה, והוא לא ינסה לגעת בשאלת 'מה לפני' ומה לאחור'.

אמנם, כיוון שכוחות נפשו של האדם מעורבבים, ואפילו אצל אדם גדול יותר, תמיד נשארת תערובת מסוימת מכח עץ הדעת טוב ורע, כל אחד לפי ערכו ולפי מידת התערובת שישנה בקומת נפשו, מצד כך כח המחשבה שבנפש משתמש בכח האמונה בשני פנים, הוא יונק מכח האמונה את עצם התכונה לגעת בדבר שהוא מעבר לגבולות עולם, והוא יונק מכח האמונה את הוודאות שהוא יכול לגעת שם, ואת שניהם הוא מכניס לגדרי המחשבה,

פרק ט' | בענין ההיתר להפסיק באמצע הלימוד להתבונן

אבל כ"ז הני מילי שאדם עוסק בה לשמה בלשון ברורה עומק נקו- דת ההבדל אם הוא עוסק בה לשמה, אם אדם אינו עוסק בלשמה א"ז הוא עוסק בה לגרמיה, א"ז כוח הגבול זה האני שלו ולכן צריך כוח גבול של קדושה שהוא היראה אבל אם אדם עוסק בה לשמה אז כוח הגבול שבתורה היא היא המתגלה אליו. משם נולד לו במ- עמקים כוח של יראה.

אבל מי יימר זיכיתי לבבי שהוא קבוע בעסק התורה לשמה

וכמאמר ר' חיים ויטאל זיע"א הידוע שמי שאומר שהוא עוסק בתו- רה לשמה התנא ר' מאיר מכחישו, מגדלתו ומרממתו על כל המ- עשים נעשה כמעין המתגבר, כנהר שאינו פוסק, מי שלא רואה את ההתגלות הזו אצלו בהכרח שהוא לא עוסק לשמה,

אמר הנפש החיים כי התורה הקדושה מעצמה תלבשוהו יראת ה' על פניו במעט זמן ויגיעה מועטת ע"ז, כלומר בלא ספרי יראה בכלל ודאי שאי אפשר, כמה השיעור לכל אדם ואדם, לפי שכלו ודעתו כמו שנתבאר לעיל, אבל מי שקבוע בעסק התורה לשמה היא גופא מקנה לו את כוח היראה כי כך דרכה וסגלתה של התורה הקדושה כמו שאמרו (אבות ו. א) כל העוסק בתורה לשמה וכו' ומלבשתו ענוה ויראה.

כמו שנתבאר מכוח מה התורה מלבישה אותו יראה ודאי שכל הסגולות נמצאים בתורה, ומדוע כל הסגולות נמצאים בתורה? כי היא שורש הנבראים והיא הממצע בין בורא לנבראים, ולכן כלהו איתניהו ביה, "לכל בשרו מרפא" ולא דוקא מרפא אלא הכל נמצא בתורה התורה היא שורש הנבראים שבה הוא דבק בבורא, וכל מה שיש בנבראים, אינו אלא התגלות של תורה, אז בודאי, זה עולה על הכלל כולו, אבל זה קאי גם על ערך דיראה דידן שמלבשתו ענוה ויראה

אבל בעומק יותר יראה וכמו שנתבאר יראה הוא כוח הגבול שבנ- פש, והתורה עצמה היא עומק הממוצע בין האין סוף לגבול שכוללת את שניהם ולכן דיקא עליה נאמר מלבשתו ענוה ויראה.

ודיקא משעוסק בה לשמה כמו שנתחדש כימי שאינו דבק בה לשמה אז כוח הגבול הוא אלגרמיה שלו, והיראה צריכה לזרך את הלגרמיה שלו, אבל מי שעוסק בה לשמה, אז הגבול שלו נעלם ואיזה גבול מתגלה גבולה שלתורה, זה עומק כוח היראה שנאמר מלבשתו ענוה ויראה

ובמשלי רבתא פרשה א', חכמה ומוסר אווילים בזו (משלי א, ז) אם מוסר למה חכמה, ואם חכמה וכו', אלא אם למד אדם תורה ויושב ומתעסק בה כדי צרכו הרי בידו חכמה ומוסר ואם לאו כו'. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

הוי אומר: אין כוונת מאמרו הנ"ל, "בחרתי הס- תופך בבית אלהי מדור באלהי-רשע" העדפת ההתבודדות בבית המקדש על מקומות הר- שעים, אלא הכוונה בחירת ההתבודדות בבית המקדש על שאר מקומות עבודת ה'

כפשוטו, למה דוד המלך בחר בבית המקדש, כיוון ששאר המקומות נמוכים ממדרגת בית המקדש, וביחס לזה הם נקראים 'רשע', דבר שאינו שלם ביחס לבית המקדש. אך ר"א בן הרמב"ם מגדיר כאן הגדרה אחרת, ולפי"ז יש כאן עומק עצום בתפיסת מדרגת ההתבודדות, כמו שיתבאר מיד בדבריו.

מה הם אותם שאר מקומות של עבודת ה' -

שיש בהם חמס-תורה מפני שלא נתנו לה את הכבוד המגיע לה, כמו שאמר יתעלה בלשון נביאו (צפניה ג', ד'): "חמסו תורה", וחמס זה בא מן העובד במקומות ההם את דתו וגם את עצמו,

הוא מגדיר כאן את ההגדרה העמוקה מה הם "אהלי רשע". "אהלי רשע" כוונת הדבר שהאדם משתף את שמו ואת שם שמים בבת אחת. ו"בית אלה-י" עניינו, שכל שמו של בית המקדש הוא על שם הקב"ה. ובלשון אחרת והיינו הך, לשמה ושלא לשמה בבת אחת נקרא "אלהי רשע". ולשמה בלבד נקרא "בית אלה-י".

לפי"ז, מתבארת כאן עומק סוגיית ההתבודדות. כל התבודדות עניינה כח היחידה, דבר המובדל, כמו שהוזכר לעיל. כפשוטו, התבודדות עניינה, שהאדם מתבודד משאר מבני האדם, מבודד את חושי החיצוניים מחושי הפנימיים, מתבודד עם בורא עולם, וכן ע"ז הדרך, כפי כל המהלכים שהוזכרו לעיל. אך כאן מתגלה עומק נוסף במדרגת ההתבודדות.

על דרך כלל נאמר: "מתוך שלא לשמה בא לשמה", והגמ' דנה מה הדין לשמה ושלא לשמה בבת אחת. אלו הם רוב המעשים של בני אדם,

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים**שורש התמימות, והארה ממנה**

התמימות המוחלטת, נעלמת כמעט מעיני כל חי, וגנוזה היא במעמקי הנשמה הפנימית. וכשם שעומק פנימיות התורה הקדושה נעלם מעיני כל חי, כך גם החיבור של האדם לדברי תורה ממקום התמימות, נעלם וגנוז הוא במעמקי הנשמה. וישנם רק יחידים ממש שמגיעים לעצם נקודת השורש.

אולם, לכל אדם ואדם שעוסק בד"ת, ישנה הארה מאותה מדרגה של כח התמימות והפשטות שבתורה, כפי ערכו ומדרגתו. אלא שלשיעור ההארה, ולאופן וצורת ההארה, ישנן פנים רבות.

אחר שהתבאר שישנם שני קווים יסודיים במעמקי הנפש בעסק בדברי תורה, הקו אחד הוא המגיע מהמעמקים של ה"תורת ה' תמימה" והיא התורה שנקלטת בנפש מכח התמימות שבנפשו של האדם, והקו השני הוא הכח של ההשכלה, ולממוצע שביניהם יש תולדות רבות. כעת נתחיל לפתוח את הסוגיה בעזר ה',

ונראה כמה וכמה פנים לגילויים של אותם כוחות בנפש, לתולדות וההשלכות שלהם לעניין העסק בדברי תורה, ואת האיזון בין הכוחות.

עיון, ובקאות - סיני, ועוקר הרים

הנה כידוע, יש בחז"ל לומדי תורה הנקראים "סיני", ויש לומדים הנקראים "עוקר הרים" (עי' הוריות יד.). וכן אמרו חז"ל (שבת סג.) "ליגמר איניש והדר ליסבר". והם הנקראים בלשוננו הלימוד "בבקאות" והלימוד "בעיון".

ואחר שהתבאר שיש באדם כח של השכלה וכח של תמימות, נבין שה"עוקר הרים" וה"ליסבר" הם מכח ההתבוננות של ההשכלה שבנפש, וה"סיני" וה"ליגמר" הם מכח התמימות והפשטות.

ואף שבוודאי גם ה"ליגמר" הוא לא פשיטות גמורה, שהרי בליגמר מונחת הרכבה, וא"כ יש בו בוודאי מציאות של הבנה והשכלה. אך כבר התבאר שגם התמימות המושגת לנו היא לא תמימות גמורה, (שהרי הפשיטות הגמורה שבנפש האדם בעומק היא למעלה מהאותיות, זה האור של התורה עוד לפני ההתלבשות שלה באותיות).

אלא מה שהאדם משיג בדר"כ זו רק הארה מכח התמימות, ולכן ב"סיני" מונחת הנטייה יותר לפשיטות שבהשכלה, ולא

למורכבות שבהשכלה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

הם לא עוסקים בשלא לשמה שהגיע ל-לשמה, אלא, או שהם עוסקים בשלא לשמה כפשוטו, או שהם עוסקים בשלא לשמה ובלשמה בבת אחת. וזה סותר לעצם תפיסת ההתבודדות.

תפיסת ההתבודדות היא כח יחיד. ובלשון ברורה, כח ההתבודדות וכח הלשמה מקבילים אחד לשני. 'לשמה' עניינה לשם דבר אחד בלבד - זהו כח ההתבודדות. אבל אם האדם מצרף את הלשמה והשלא לשמה, לשם הקב"ה, אבל גם לשם עצמו, נמצא שהוא עובד מכח מעורב. ואם הוא מעורב, הוא סותר לתפיסה שנקראת התבודדות. ולפי"ז ההתבודדות עניינה, בערך שנתבאר, לחיות בתפיסה אחת בלבד, ולא בתפיסה של תערובת.

זו נקראת הקליפה האחרונה לביאת משיח צדקנו, שהיא קליפת ה'ערב רב'. עד עכשיו היו את כל הגלויות: גלות מצרים, גלות בבל, גלות מדי ופרס, גלות יוון, גלות אדום, וגלות ישמעאל, והאחרונה שבהם היא גלות הערב רב. ערב רב זוהי הקליפה האחרונה לפני ההתבודדות - גילוי משיח, שהוא ההתבודדות השלמה. ועומק הדברים הוא, שהתערובת סותרת ליחידה. כל יחידה עניינה דבר הנמצא לבדו, בלתי מעורב. ולכן, זה לעומת זה, הקליפה המוחלטת ליחידה זהו הערב רב.

זהו עומק הסוגיא שנתבאר כאן בדברי ר"א בן הרמב"ם.

לכן, מי שלא הגיע ל-'לשמה', לא יכול לחיות בהתבודדות שלמה. ואם נראה לו שהוא חי בהתבודדות שלמה, אלו הם דמיונות. יכול להיות שהוא מעורב, אבל הוא לא 'יחידה', הוא לא התבודדות אמיתית. מי שחי בהתבודדות אמיתית, הוא נוגע בנקודת ה'לשמה', ומי שלא הגיע לנקודת ה'לשמה', לא יתכן שתהיה לו התבודדות אמיתית. זהו העומק עצום שמתבאר

כאן בדבריו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר

"המספיק לעובדי ה'

תיקוני נשמות על ידי הצדיקים

לכבוד הרב שליט"א

אשמח מאד באם הרב יוכל לענות לי על ענין תיקוני נשמות על ידי הצדיקים

א. מה ההסבר לכך שנשמה שחטאה בעולם הזה באה לעולם העליון והצדיק מתקן אותה. הרי יש נהמא דכסופא וכן זוהמא שדבוקה בנשמה מה יכול לעזור הצדיק. בפרט במאמרי ר' נחמן מברסלב יש הרבה מענין זה שיש נשמות דאזלין ערטילאין והוא עוסק הרבה בתיקונם ובשיחות יש שהוא אמר שהוא משליך לבוש על הנשמות האלה כמו השר שנותן לבוש מעצמו לבן אדם וכו'.

ב. אם הצדיק מתקן מדוע נצרך להיות קשור אליו? בכתבי ר' נחמן מופיע שהוא עוסק בתיקון כל הנשמות אבל בפרט באלה שקשורים אליו?

ג. מחדוע א"כ יש נשמות שזוכות להקשר לצדיק ויש שלא - מה אשמות הנשמות שלא זוכות להתקשר אליו בסך הכל קשה להם להבין את זה ולהאמין בזה (הרי ההבדל בין הנשמות שמאמינות או לא זה ענין שלא ניתן להבין בשכל זה לא איזשהו עבודה מיוחדת לכאורה שעשו הנשמות שמאמינות)

תודה רבה רבה

תשובה

א. כמו שאב נותן לבנו ואין כ"כ נהמא דכיסופא, כן מי שנשמתו שייכת לנשמת הצדיק, שהצדיק שורש והוא ענף, הוה כבנו, "כל המלמד את חבירו תורה כאילו ילדו".

וכן כפי עמלו כן מתקנו, ולכך אין נהמא דכיסופא.

ב. מתקן מי ששייך בעצם לשורשו, או שנקשר אליו. וכן הצדיק הכולל עוסק בתיקון כל נשמות ישראל. וכל אחד לפי עבודתו וזכותו, כן עוסק בתיקונו. בבחינת "יגעתי", ו"מצאתי", מציאה, שמצא את תיקון נשמתו ע"י הצדיק. היכולת לתקן דבר ע"י קשור לדבר. והוזכר ג' קשרים.

ג. כנ"ל שורש נשמה, או התקשרות. וזו בבחירתם אם להתקשר אם לאו.

ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו (ישעיה, א, ג). ואמרו (מכות, כג, ע"א) ושתי רצועות של חמור. תנא של חמור, כדדריש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא, ידע שור קונהו וחמור אבוס בעליו ישראל לא ידע וגו', אמר הקב"ה, יבא מי שמכיר אבוס בעליו ויפרע ממני שאינו מכיר אבוס בעליו.

ועיין אברבנאל (ישעיה שם) וז"ל, שהשור והחמור עם היותם בלתי משכילים, הנה מפאת ההרגל ידע השור מי שמגדל אותו, וכו', והחמור ידע ויכיר אבוס בעליו, וילך החמור מעצמו לבית אדוניו לבקש האבוס אשר יוצא שם מזונו. וזה היה משל למלכות יהודה ומלכות ישראל, וכו', והחמור הוא רמז למלכות יהודה שהיה להם להכיר האבוס המיוחס אליהם שהוא ביהמ"ק, כי שם יקנו מזונם ומעמדם, וכו', ועמי שהוא מלכות יהודה שהם היו בייחוד עם ה' לא התבונן בביהמ"ק שהוא באבוס אשר בתוכם, עכ"ל. ומתוך דבריו למדנו שביהמ"ק הוא האבוס של הקדושה של ישראל.

והיינו שיש ב' מהלכים להכרת הבורא. א. ע"י התבוננות, כמ"ש (ישעיה, מ, כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם. וכן אמרו (ספרי, עקב, מט, ד"ה ולדבקה בו) דורשי הגדות אומרים, רצונך להכיר את מי שאמר והיה עולם, למוד הגדה שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה עולם. ב. ע"י שמכיר מי נותן לו את כל השפע. ומהלך ראשון שייך בבעל שכל, אדם דייקא. ומהלך שני שייך אף בשור וחמור. וכאשר האדם חוטא, נופל ממדרגת אדם למדרגת בע"ח, כמ"ש (תהלים, מט, יג) ואדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו (עיין ב"ר, יא, ב). ולכך מלקים אותו בשתי רצועות של חמור. שלא רק שירד ממדרגת אדם למדרגת בע"ח, אלא אף מדרגת בע"ח איבד.

ולכך עיקר מקום הכפרה של החטאים, בימה"ק, שהוא מקום האבוס, כנ"ל בדברי האברבנאל. וכאשר מקריב ומתכפר לו, היינו שמקריב מזונו, כלומר, בהקרבה זו מושג תפיסת "אבוס בעליו", שמקור השפע מגיע מהקב"ה דרך ביהמ"ק בכלל, ומזבח בפרט. כמ"ש (כתובות, י, ע"ב) אמר רבי אלעזר, מזבח, מזיח ומזין, מחבב ומכפר. והיינו שמכפר, ואזי נגלה בו למכופר מדרגת אבוס דקדושה. ויוצא מאין אדם חוטא אא"כ נכנסה בו רוח שטות, ונכנס לחכמה. וכמ"ש בספר הגימטריאות (סימן רנב) אבוס בגימט' חכם.

פנחס | ו-י

בני זבולן. זו-בלן. זו, גימט' אחד, סוד הארת זיו, זו-י, הארה מן האחד, יחוד שמאחד את הנפרדים. ותחלת יחוד זה היה ראוי שיהא ביום שישי של מעשה בראשית עם שב"ק, כמ"ש בסנהדרין, שנברא אדה"ר בע"ש כדי שיכנס לסעודה מיד, לשב"ק. והיינו ליחד יום שישי ושבת. וזהו בחינת ז-ו. ו - יום שישי, ז - שב"ק. וכל זאת ע"י שיקיים ציווי השי"ת לא לאכול מעץ הדעת, בחינת מרעיבו שבע, בחינת רזון, רן-זו. ואזי היה זוכה לאור השכינה שיזרח עליו. זורח, זו-רח. ולצורך כך נצרך תוקף וגבורה, בחינת איזהו גיבור הכובש את יצרו. עוז, ע-זו.

אולם יצה"ר שהוא בחינת זבוב, זו-בב, פיתה לחוה ואכלה מן העץ. בחינת זולל, זו-לל. ושורש אכילתה היה מן העץ עצמו כמ"ש רבותינו שלא רק שלקחה מן הפרי שהיה מעין גזול, גל-זו, "ותקח מפריו", אלא לקחה מן העץ עצמו, כמ"ש "המן העץ אשר צויתוך לך לבלתי אכל ממנו אכלת". ומקום הלקיחה מן העץ היה מן הזמורה, זו-מרה. ואכלו מעץ הדעת, בחינת מרידה, זדון, זו-דן.

ושורש הקלקול כמ"ש חז"ל, בא נחש על חוה והטיל בה זונהמה. זונה זו-נה. זונהמה. זו-המה. וע"י נתקלה ב"י קללות כמ"ש בעירובין, ונעשה זב בדמה, זו-בב. ואזי נעשה זועה, זו-עה. וע"י אכילתם נעשה בושה, בזיון, זו-בין. כמ"ש ויתבוששו. ואזי נצטרכו לחגורה, אזור, אר-זו, וכמ"ש ויעשו להם חגורת, שהוא שורש מדרגת בניים, בחינת ברא כרעא דאבוה, זרעו, רע-זו. וכמ"ש ואיבה אשית בין זרעך ובין זרעה. ויתר על כן, לא רק זרעו מחגורה ולמטה נתקלל, אלא נתקלל אף זרעו, רע-זו. והיינו שורש זרעו - זרעו. ואזי גרשם הקב"ה מן מקום האמת, ג"ע, בחינת לוז, ל-זו. מקום שאין בו שקר כמ"ש חז"ל, שהוא מעין ג"ע. ומכאן ואילך אינו דבק בפרי עצמו, אלא בבחינת קליפה קודמת לפרי, שעיקרה נגלה כנודע באגוז, אג-זו.

ושורש התיקון בישראל, כמ"ש עם "זו" יצרתי לי תהלתי יספרו. ומתחיל בחדש ניסן, החדש הזה לכם ראש חדשים, פסח ראשון. ונתקן ע"י הקרבן, זובח, זו-בח. ונמשך לחדש שני, חודש זיו, זו-י. שבו יש תיקון לטמאי מת ששורשם בחטא הראשון, ע"י פסח שני.

ונמשך התיקון לר"ה, שבו היה הקלקול, ונעשה יום "הזכרון", זו-כרן. ונשלם בפורים דפרזים, פרוז, פר-זו. ותיקון המות בכל בית ע"י מזוזה, זו, זמה. ונתקן בפרט אצל מצורע שחשוב כמת, ע"י אזוב, זו-אב.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אגוז, אוז, אזוב, אזור, אחוז, אכזריות, אחזיהו, בזו, זבולן, בזוי, זונה, זיו, זמרות, זרוע, חזון, חפזון, זרעו, לוז, מזמות, עוז, בועז, גוזל, גזול, זכרון, זמורה, מזוזה, פרוז, זולל, חזקיהו, עזוז, זדון, זבדיהו, זובח, זו, זזה, זולת, זועה, זורח, זלעפות, זעום, זרות, יואחו, עזוב, זבוב, מוזר, מופז, נובזראדן, נגוז, רזון.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

משלי (טו, יז) - טוב ארחת ירק ואהבה שם משור אבוס ושנאה בו. ואמרו (תנחומא, בלק, טז) בלעם, קראו רוח הקודש, א"ל רשע מה אתה עושה, א"ל את שבעת המזבחות ערכתי, א"ל טוב ארוחת ירק ואהבה שם משור אבוס ושנאה בו, טוב סעודה שאכלו ישראל במצרים על מצות ומרורים, מפרים שאתה מקריב ע"י שנאה.

והיינו שנתבאר לעיל מדברי האברבנאל שיבמה"ק שבו מקום הקרבת הקרובנות שמשם השפע, הוא בחינת אבוס. וכנגד כך הקימו בלק ובלעם מזבחות והקריבו עליהם קרובנות. והיינו לבנות מקום אבוס לעומת אבוס. כי חששם היה כמ"ש (בלק, כב, ד) עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו "כלחך השור את ירק השדה". היפך ארוחת ירק ואהבה בה. וכנגדו העמידו שור אבוס ושנאה בו.

ומהות הקרבת קרובנות של בלעם, שעי"ז כל השפע שיקבלו ישראל, לא יקבלו מן המשכן - מקדש, אלא מקרובנותיו, שהם בחינת שור אבוס ושנאה בו. וכמו שנתבאר ברקאנטי (תרומה, כו) וז"ל, טוב ארוחת ירק ואהבה שם משור אבוס ושנאה בו, לשון ארוחה מלשון (משלי, ה, ו) אורח חיים, ואהבה שם, היא השכינה, שעיקר קבלת משור אבוס, שנאמר (יחזקאל, א, י) ופני שור מהשמאל, ושנאה בו, ר"ל מדת הדין, עכ"ל.

והיינו שיש שור דקדושה לעומת שור דטומאה. שור דקדושה בחינת שור שבמרכבה, ופני השור מהשמאל. ושור דטומאה הוא בחינת עגל הזהב, עגל ונעשה שור. כמ"ש (תהלים, קו, כ) וימירו את כבודם בתבנית שור אכל עשב. בחינת "כלחך השור את ירק השדה", כנ"ל. והיינו שרצונו של בלעם שורש כל שפע הקרובנות ינק מהקרובנות שהיו בעגל, כמ"ש (כי תשא, לב, ו) ויעלו עלת ויגשו שלמים וישב העם לאכול ושתו ויקמו לצחק. ואכילה זו בבחינת אבוס דקלקול. ואכילה זו הייתה בחינת שור אבוס ונשאה בו. כי נפרדו מאהבתם לבורא שהשיגו בהר סיני, ונפלו לסיני מלשון שנאה (כמ"ש בגמ' שבת).

ובעומק זו אינה אכילה כפשוטו, אלא כמ"ש רבינו בחיי (פקודי, לח, כא) "משור אבוס" מן ההשגה הגדולה המטעה את האוב, כאותה השגה שהשיגו ישראל במדבר שעשו את העגל, וימירו את כבודם בתבנית שור, ושנאה זו מדת הדין. ודו"ק היטב. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

במבט העליון, אם היה אבידה בהכרח שיהיה השבה, הכל שב אליו ית"ש

ומצד הפנים הללו יש תפיסה בנפש, שהאדם רואה מבט של אבידה, והוא לא רואה מבט של השבה, אבל במבט העליון, כל דבר ודבר בבריאה שיש בו מציאות של אבידה, ויש בו מציאות של תשובה, ואף לאחר יאוש יש עדיין מקום של עומק התשובה, זהו מדריגת מנשה, שנקרא מנשה מלשון נשני, לשון של נשיה ושכחה, וזהו משורש האבידה, אבל גם אם כפשוטו נסתמו וננעלו שערי התשובה, והרי שחל כאן מציאות של אבידה שאין בה מציאות של השבה, אבל העומק של הפנים של הבריאה הוא שכל אבידה, יש בה מציאות של השבה, חתר לו הקב"ה חתירה תחת כסא הכבוד, תשובה.

עד כמה שיש לזה גדר של אבידה, זה מכריח את הדבר שיהיה מציאות של השבה, זהו דברי הנביא "לבלתי ידח ממנו נידח", כשמציאות האבידה שחלה בכל דבר, על כל דבר ודבר חל בו מציאות של תשובה.

מצות התשובה הפרטית היא שהאדם משיב את כוחות נפשו הפרטיים.

ומצות התשובה הכללית יותר מדין הערבות, שהאדם משיב אחרים, "רבים השיב מעוון",

ומצות התשובה הכללית עוד יותר שהאדם משיב את כל הבריאה כולה אליו יתברך שמו, זה מצות התשובה השלימה שמתגלה "ה' הוא האלקים", ובזה נחתם יום הכיפורים, להשיב את הכל, בכל, מכל, כל, אליו יתברך שמו, זה שלימות מדריגת התשובה.

ככל שהאדם רואה את האבידה בהגדרה המצומצמת שלה, אז הוא רואה את ניצוץ ההשבת אבידה שלה ג"כ, באותו מבט, ובאמת בגדרי השבת אבידה כמו שהוזכר, אין צורך להשיב את הכל, במצאה לאחר יאוש הוא אינו מחוייב בהשבה, אלא רק לפנים משורת הדין, שאמנם זה לא לגמרי גדר של מתנה אבל זה בגדר לפנים משורת הדין, יש אופן שאבידת עכו"ם מותרת, ואף נאסר להחזיר לו אבידה. שע"ז נאמר

אבידה הוא מבט על כלל כל מציאות הבריאה, כשמסתכלים באופן של "צרות עין", רואים את הענין של אבידה כפרט, כפרק אחד מסוגיות הש"ס, אבל כשמסתכלים במבט השלם, במבט הכולל, האדם מסתכל על הבריאה כולה במבט של השבת אבידה, הוא רואה כל דבר היכן מקומו, ולפי"ז הוא רואה בכל דבר אלו חלקים נאבדו ממנו, והוא רואה את עומק אופן קיום ההשבה, להשיב את החלקים בחזרה למקורם, למקור הווייתם. וכדברי המשנה שיש לכל אחד חלק בגן עדן וחלק בגיהנם. הצדיק זוכה ונוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן, והרשע נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם. וכמו שמבואר בדברי רבותינו, יש בצדיק, צדיק שלם ויש צדיק שאינו שלם, וכאשר הצדיק השלם נוטל את חלקו של חבירו, הוא מחזיר בחזרה לאדם את חלקו, את חלקי האבידות שנאבדו לו, כאשר האדם זכאי שזה יחזור לו.

תפיסה של יאוש, מבט של אבידה בלי השבה

כאשר נאבדת לאדם אבידה יש גדר של יאוש, ואדם אחר יכול לזכות בדבר. "אתי לידיה בהיתרא", הוא איננו מחוייב להשיב את הדבר אלא יכול לזכות בו, מציאות יאוש שחלה, היינו שהדבר מתנתק ממקורו. "ארבעה שמות יש לו לאדם", כדברי חז"ל: 'אדם' 'איש' 'גבר', והשם התחתון הוא "אנוש", היאוש חל כאשר האדם הופך את האיש לאנוש, זה יאוש, ושם כבר חל באבידה מציאות של יאוש אבל גם על המדריגה הזו נאמר: "תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם". גם במדריגה של "אנוש" "תשב אנוש עד דכא", כמו שדורשים חז"ל "עד דכדוכה של נפש" לעולם אל יתייאש אדם מן התשובה, "אל יתייאש", כלומר, אפילו אם הוא נופל כביכול לאנוש, ליאוש, "אל יתייאש".

ובפנים העמוקות, התפיסה של יאוש בעולם, מעמידה כביכול שיש חלק של אבידה שהופכת להיות אבדון, שאיננה חוזרת יותר. ואז מאותו בת קול שיצאה אצל אחר "שובו בנים שובבים חוץ מאחר", מאותו מקום יש יאוש באבידה. אלו הם שתי התשובות כמו שהוזכר בראשית הדברים, שמקבילים אהדדי.

לבעלי תשובה", להיות רבן של בעלי תשובה, התחדש אצל דוד תפיסה של תשובה כללית, והוא הוא משיח בן דוד, אורו של משיח, אורו של משיח שמתגלה אצל דוד מלכא משיחא, הוא התפיסה של התשובה שמשיבה את הכל, לא רק "רבים השיב מעוון", אלא הארתו של משיח, ביאתו של משיח, הוא משיב ומחזיר את כל הבריאה כולה בחזרה למדרגת האור הראשון ששם היה הכל כלול מעיקרא.

יסוד מבט הדברים שנתבארו, איך מביטים ורואים את כל הבריאה כולה במבט של אבידה, ולפי"ז איך מביטים ורואים את כל הבריאה כולה בגדר ההשבה של האבידה, בגדר מצוות התשובה.

ככל שהאדם זוכה להארה של התורה ביום הכיפורים, להארת המוחין הגדולים יותר, כפי ההיקף שהוא זוכה, כך הוא זוכה להיקף של התשובה.

הלוואי שנזכה, ראשית, להשיב את הפרטיות של הנפש, בתשובה שלימה, "החזירנו בתשובה שלימה לפניך", אבל יתר על כן שיהיה את עומק הזכות לקבל את כל ההיקף העליון, של התשובה, לקבל את ההיקף של תפיסת האבידה, איך כל הבריאה כולה אינו אלא מבט של אבידה, ומשם, מעומק הדבר יתגלה "מצאתיו", "מצאתי דוד עבדי", אורו של משיח, תשובה שלימה שמשיבה את כל הבריאה כולה בחזרה למדרגת האור הראשון, שהכל חוזר ונכלל.

זה התקיעה גדולה שנהגו לתקוע במוצאי יום הכיפורים, בבחינת "ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנידחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים", כלומר, הכל ישוב בחזרה למקורו, הכל ישוב בחזרה לשורשו, מהאור הפנימי הזה אדם יונק את התשובה של הימים האלה, וכשהוא זוכה הוא מתחבר לאותו אור, מצטרף לאותו אור, והוא הוא אורו של עולם, "תשובה שלימה לפניך".

המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

"למען ספות הרוה את הצמאה", כל זה במדרגת השבת אבידה שנמצא השתא, אבל המדרגה השלימה של השבת אבידה היא מכח המבט שכל הבריאה כולה כביכול נאבדה ממנו יתברך שמו, והמבט השרשי, העמוק והפנימי, שהכל מושב, הכל מושב אליו יתברך. זהו מבט שלם של מציאות הבריאה.

ר"ה, קטנות, יוה"כ, גדלות

כשנמצאים בראשית שנה, בעשרת ימי תשובה, יש קטנות המוחין ויש גדלות המוחין, בראש השנה "היום הרת עולם" זה מידה של קטנות, זמן של הריון, ביום הכיפורים הוא זמן של גדלות, יום שניתנו בו לוחות, שזו מדרגה של גדלות, במדרגה של קטנות רואים את התשובה באופן של פרט, במדרגה של גדלות רואים את התשובה במבט של כלל, אלו הם שתי המבטים השרשיים בקומת מדרגת התשובה.

דוד ומשיח משיבים את כל הבריאה לאור הראשון

הדוגמא השרשית והיסודית היא דוד מלכא משיחא, כמו שאומרים חז"ל כידוע, לא היה ראוי דוד לאותו מעשה מעשה דבת שבע אלא כדי להיות רבן של בעלי תשובה, לפתוח פתח לבעלי תשובה, מכח כך נשתלשל הדבר לדוד מלכא משיחא.

ההבנה העמוקה והברורה: כל אדם ואדם שהוא חוטא במובן הפשוט, זה תפיסה של אבידה, ויש לו השבת אבידה, כמו שנתבאר.

אבל דוד המלך התפיסה שלו היא תפיסת אבידה של כלל כל הבריאה כולה. "מצאתי דוד עבדי", "והיכן מצאתיו, בסדום", כמו שאומרים חז"ל, כלומר, הוא אבידה, דוד, היה צד שהוא ממזר, הוא האבד, אב ד', "בחנני ונסני וצרפני ודע כליותי", שביקש דוד המלך כמו שאומרים "אלקי אברהם, אלקי יצחק ואלקי יעקב" שיאמרו אלקי דוד, שהוא יהיה האב הרביעי, זהו האב ד' שהוא רצה להיות, והוא אבד, וכשחל בו מציאות של תשובה, זה לא תשובה פרטית, "לא היה ראוי דוד לאותו מעשה אלא כדי לפתוח פתח

ג' צורות של ספירות מדין קו - בעקודים, בנקודים קודם השבירה, בעלמא דתיקון

כאן נבאר בלשון קצרה הקדמות הקשורות לסוגייתנו שיועילו להבנת המשך דברי העץ חיים. ישנם ג' צורות של ספירות מדין קו. ונבאר, בכללות יש לנו ג' צורות: קו אחד, ג' קוים, ועיגולים. בפרטות, בתוך הקו והג' קוים זה מתחלק לג' צורות: א. בעולם העקודים הכל היה קו אחד. ב. בעולם הנקודים לפני השבירה, הג"ר היה ג' קוים, סגלתא, והז"ת היו קו אחד. ג. בעולם התיקון הכל בנוי באופן של ג' קוים. אזי שהרב ז"ל סידר כאן שני הבחנות, יש כאן הבחנה של קו אחד בעולם הנקודים כולו. ובעולם הנקודים הג"ר סגלתא וג' קוים, והז"ת הוא קו אחד, ובעולם התיקון הכל הוא ג' קוים [והסוגיות הללו עוד יתבארו לקמן].

לפ"ז, מה שהוזכר שהג"ר היה בעולם הנקודים ג' קוים, סיבת הדבר, משום שהעיגולים תמיד נמצאים בגולגולת, וצורת גולגולת היא עיגול. נתבאר שיסוד הג' קוים הם התחברות הקו בעיגולים, ועיקר התחברות הקו בעיגולים זה בגולגולת. לקמן יתבאר היסוד שעיקר העיגולים נמצאים במקום הג"ר, וטעמא, משום שהגולגולת זה עיקר מקום העיגולים, אחדות הכתר. ולכן הגדרת הדבר היא, שזה הופך להיות שם בצורה של ג' קוים.

לפ"ז הסביר הכרם שלמה לשיטתו את כפל הלשון, שזה קאי על האופן שבו הג"ר והז"ת נמצאים, האם הם נמצאים באופן שכולו הופך להיות זה תחת זה, או שהם נמצאים באופן של ג' קוים בצורת סידורם וחלוקתם. ולפ"ז הוא מסביר את כפל הלשון, שבעולם הנקודים היה חילוק בין הג"ר והז"ת [נדגיש שוב, בין אם הרב ז"ל התכוון לכך או לא, אולם יסוד הדברים יתבארו לקמן].

תמצית הדברים, העמדנו ד' צורות כלליות כיצד בנויות הספירות: א. קו אחד, זה תחת זה, וזה היה בעולם העקודים. ב. הג"ר ג' קוים והז"ת קו אחד, וזה

היה בעולם הנקודים לפני השבירה. ג. ובעולם התיקון זה הפך שכולו ג' קוים. ד' סוגיא נוספת של עיגולים שהיא נכונה מא"ק ועד המדרגות התחתונות בכללות. אלו הם ד' הצורות היסודיות לצורת הספירות.

**ויש מי שכתב, כי סדר עמידתן דרך קוים: ימין
ושמאל ואמצע**

אולם, גם בג' קוים זה באופן של זה למטה מזה, אבל באופן של ג' קוים, כמשנ"ת.

**והם: ג"ס חח"ן, זו ע"ג זו בקו ימין. וג"ס בג"ה, זו
ע"ג זו, בקו שמאל. וד"ס כתי"ם, זו ע"ג זו, בקו
האמצעי.**

היסוד והמלכות הם לא תמיד בקו אמצעי, אולם כהגדרה כללית, הם נמצאים בקו אמצעי שנוטה לשמאל, משא"כ התפארת זה קו אמצע שנוטה לימין, והכתר הוא עצם האמצע (ישנו אמצע בעצם, שזהו כתר. וישנו אמצע שנוטה לצדדים, תפארת נוטה לימין, יסוד ומלכות נוטה לשמאל).

**ורבים יחכמו ויאמרו כי הם בצורת גלגלים עגולים
זה תוך זה, וזה מקיף וסובב לזה.**

דברי המפרשים בביאור כפל הלשון "זה תוך זה, וזה מקיף וסובב לזה"

נאמרו כמה ביאורים במפרשים בכפל הלשון שנאמר כאן בדיני העיגולים, ונביאם בקצרה.

הדברי שלום (אות ב') על אתר מבאר, שהרי כידוע יש דין עיגולים מדין הכלים, ויש דין עיגולים מדין האורות. בעיגולים מדין הכלים, הכלים נעשו מתתא לעילא, קודם נעשה הכלי של המלכות ולאחמ"כ היסוד וכן הלאה, וסיבת הדברים כמשנ"ת, שהרי הצמצום נעשה מתתא לעילא. משא"כ האור נעשה מלעילא לתתא, ולכן בעיגולים מדין אורות, האור נעשה מלעילא לתתא, קודם כתר ואח"כ חכמה, וכן על זה הדרך.

שבכלי הוא מלעילא לתתא, והכלי שבכלי הוא מתתא לעילא.

ביאור הכרם שלמה לכפל הלשון

הכרם שלמה על אתר מסביר את הדברים בלשון יותר פשוטה, שאם הרב ז"ל היה כותב רק "עיגולים זה תוך זה", קס"ד שכוונת הדבר שהעיגול נמצא בתוך העובי של העיגול הראשון, ולא שיש עיגול מחולל ובתוכו נמצא עיגול, אלא העיגול בתוכו באופן של בלוע בתוכו. ולכן הרב הוסיף, "וזה מקיף וסובב לזה". וא"כ ממשיך הכ"ש לשאול שהרב ז"ל יכתוב רק את הסיפא שזה מקיף וסובב לזה, ומסביר שהנידון היה מי קדם למה, דקס"ד שמדין האורות זה נעשה באופן של מתתא לעילא, ולכן הוא אומר שזה מקיף לזה, שקודם נעשה העליון ולאחמ"כ התחתון.

עד כאן נתבארו ד' הצורות של הספירות, ששורשם שלוש. אולם בעומק, מצד התפיסה, יש כאן ג' תפיסות: תפיסה של יושר ששורשה בקו, הקו פנימיותו אור אחד וחיצוניותו אורות מרובים. תפיסה של ג' קוים, ותפיסה של עיגולים.

סיכום הדברים, בחיבור כל דבר לשורשו: יש את האור א"ס שהוא פשוט, יש את הצמצום שהוא צורה של שלילה, והוא שורש הכלי ושורש העיגולים. וא"כ שורש הספירות דעיגולים שורשם בצמצום. ויש את הקו ישר, שהוא הצורה השניה, צורה של חיוב. ולפ"ז שורש הספירות דיושר שורשם בקו. בספירות עצמם יש יש ג' צורות: ספירות ישרות מדין הקו, ספירות מדין עיגולים (ששורשם בצמצום), וספירות שהם בג' קוים, ושורשו בקו שנכנס בעיגולים, ויתר על כן, בקו שנכנס בחלל. נמצא שבעומק, הקו שנכנס בחלל יוצר את השורש של ג' קוים. קו כשלעצמו הוא ספירות זה תחת זה, צמצום כשלעצמו הוא שורש לספירות של עיגולים, וקו שנכנס לתוך הצמצום שורשו ג' קוים. ■

המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

ולפ"ז הוא מסביר את כפל לשון הרב ז"ל, ש"עיגולים זה תוך זה" קאי על הכלים. "וזה מקיף וסובב לזה" קאי על האורות, שהאורות מתפשטים מלמעלה.

סוד אור ישר וחוזר בגילוי הכלים והאורות

חידוד הדברים, גילוי הכלים וגילוי האורות, זהו דבר והיפוכו, ואיננו דבר שווה. ויסוד הדבר ברור, שהרי שורש האור הוא בסוד אור ישר, והכלים שורשם בסוד אור חוזר. אמנם הם כלים, אבל שורשם של הכלים באורות זה בסוד אור חוזר, ועש"כ נקראים כלים, מלשון כלות, שתנועת האורות שחוזרים לשורשם היא גופא שורש מהות הכלי, כלות לשורש, והוא השורש לכלים של כלות. אולם יש כלי קיבול, ומצד כך כלי לשון כלות שעד כאן מתפשט האור, כלות התפשטות האור. ונדגיש, יש את כללות אור ישר ואור חוזר, והוזכר שהעקודים הם בסוד אור חוזר, ולכן היציאה בהם היא מתתא לעילא, והנקודים הם בסוד אור ישר, ולכן היציאה בהם מלעילא לתתא. ובכלים והאורות בפני עצמם, האור בפני עצמו שורשו יושר, והכלים הם מהאור החוזר. ובדקות, הרי הכלים נעשו באופן שהאור חזר לשורשו ואזי העובי נשאר למטה, והעובי הוא הכלי, נמצא שכל בנין הכלי הוא מהאור החוזר.

בכל דבר למצוא את פרטותו מצד אור ישר וחוזר

כמו שהוזכר, בכל דבר צריך למצוא את הפרטות שבו מצד האור ישר והאור חוזר דיליה. בפשטות שלומדים את העץ חיים, מבינים שיש יסוד של אור ישר ואור חוזר, ויש עוד יסודות רבים שלא קשורים להדיא לסוגיית אור ישר וחוזר. אולם שמתבוננים עמוק, יש עשרות סוגיות שקשורות לסוגיית אור ישר ואור חוזר, אלא שכל פעם זה מתגלה באופן אחר. והבאנו ג' דוגמאות לכך, בעקודים ובנקודים, בכלים ובאורות, וכן בכלים עצמם, האור שבכלי והכלי שבכלי. סיכום הדברים, בעקודים היציאה מתתא לעילא, בנקודים היציאה מלעילא לתתא. באורות וכלים, האור מלעילא לתתא, והכלים מתתא לעילא. בכלים עצמם, האור

חשך, וחשך מפני אור. ודע והבן שיש אור פנימי, ואור מקיף ממוצע בין אור פנימי לעיגולים, כי צורתו כעין עיגול. ועיין גר"א (יהל אור, ח"א, כז, ע"א) אור בגימט' ב"פ עגל, וכן ב"פ מנחה.

ועיין לשון העץ חיים בתחילתו (שער א, ענף ב') באמצע כל האצילות העגול הזה, מתפשט דרך קו ישר בחינת אור דוגמת העיגול ממש וכו'. כי נתפשט מן האור העגול שלו שסביב החלל.

יִשְׂרָאֵל כתיב (תהלים, קיב, ד) זרח בחשך אור לישרים. ועיין תענית (טו, ע"א) צדיקים לאורה וישרים לשמחה, דכתיב אור זרוע לצדיק. ולמטה מכך כתיב (משלי, ד, יח) וארח צדיקים (ארח דרך פרטית) כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. והבן אור לישרים קו אמצע, שם עיקר האור, אורח מישר. אורה, אור-ה. אולם הצדדים שנטו אחר הצדיקים, יש רק מדרגת כאור "נגה". וכתיב (איוב, כד, כח) ותגזר אמר ויקיים לך, ועל דרכיך נגה אור.

משא"כ אצל הרשעים כתיב (איוב, יח, ה) גם אור רשעים ימשך ולו "יגה" שביב אשו, אור חשך באכלו ונרו עליו ידעך. ועיין ברכות (יא, ע"ב) יוצר אור ובורא חשך, לימא יוצר אור ובורא נוגה. ועיין פסחים (ב, ע"א) מאי אור, רב הונא אמרי נהגי. והבן שהיום אור, ולילה מקצת אור, נהגי, ושורשו בקדושה, קליפת נגה, נהגי. ודו"ק. ועיין חגיגה (יב, ע"א).

שערות סוד כוכבים. עיין זוה"ק (ויחי, רעג, ע"ב) שעהא דסיהרא דאקרון ככביא דשרביטא. כי המוחין אור, והיוצא מהם נקראים כוכבים. כדוגמת חמה ולבנה, והאור היוצא מהם נקרא כוכבים. ואמרו (פסחים, ב, ע"א) נודר מן האור אסור באורן של כוכבים.

אזן נודע מדברי האר"ז"ל, שיציאת האור מא"ק תחילתו בשערות, ושם יצא אור מכוסה. אולם אח"כ יצא אור האזן בחינת הבל, אור מגולה. ובה נגלה אות ה' כנודע. ולכך כתיב ה"פ אור במעשה בראשית, כמ"ש בזה"ק (תרומה, קסז, ע"א). ותיקונים, תיקון ה, ט, ע"א.

חוטם מצד הקלקול, חרון אף. ועיין אברבנאל (ישעיה, נ, ד"ה ולפי) "לכו כאור אשכם", ר"ל, לכו בגלות, לא באור ה', כי אם באור האש אשר קדחתם באפו. וכתיב (תהלים, צ, ז-ח) כי כלינו באפיך ובחמתך נבהלנו, שת עונתינו לנגדך עלמנו למאור פניך.

פה כתיב (במדבר, כז, כא) ושאל לו במשפט ה"אורים" לפני ה', על פיו יצאו ועל פיו יבואו. ומצד כך אמרו (ברכות, כב, ע"א) מעשה בתלמיד אחד שהיה מגמגם למעלה מר' יהודה בן בתירא, א"ל בני, פתח פיך ויאירו דבריך.

ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה יא) ע"י שהוא מדבר בהתורה בדיבורים, כמ"ש כי חיים הם למוציאיהם, למוציאיהם בפה (כשארז"ל עירובין, נד, ע"א) מאיר לו הדיבור בכל המקומות שצריך לעשות תשובה,

אור א"ס אור, שורש כל האורות, אור א"ס. כולו אור. כמ"ש (תהלים, קלט, יב) גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה. ועיין בהרחבה בלשם (הקדו"ש, שער ד', פרק ט') סוד גילוי רצון הוא אור א"ס. ובעומק, עצם ידיעתנו שהוא קיים זהו אור א"ס, אור גילוי, גילוי שהוא קיים. והרצון בחינת מלכות דמלכות דאור א"ס. ועיין עוד בדבריו (חלק הביאורים, שער דרושי עגו"י, פ"א, ענף א', אות א'). וכנודע אין סוף בגימט' אור. עיין רמ"ק (ספ"י, פ"א, מ"ד). ועיין גר"א (ס"י, יא, ע"א) שאור הגנוז שצופים בו מסוף העולם ועד סופו הוא ניצוץ אלוהי השורה באדם, אמצעי בין הבורא לנבראים. ועיין עץ חיים (שער מ"ב). ובפרטות יותר, עיין מבוא שערים (ש"ב, ח"ג, פ"ה) כל האורות שהם עליונים נקראים א"ס לבחינת העולם שלמטה ממנו.

צמצום סילוק האור, הפיכת אור לחשך. וכתיב (ישעיה, ה, ל) צר (צמצום - צר) ואור וחשך בעריפיה. ובאבן עזרא (שם) דעריפיה, כמו יערף מובחנתם (הושע, י, ב), וקרוב מגזרת וערפתו (שמות, יג, יג). והיינו שהיפך חכמת אדם תאיר פניו, מקום הערף חשך. וברש"י שם, בעריפיה, בבא אפילה שלה, יערף כמטר (דברים, לב, ב), וכן דרך בערוף מטר האור מאפיל. ונקרא ערוף, לשון עורף. כי ביום הגשמים האור מתכסה ע"י. בסוד אמ"ר, אור - מים, רקיע. ומצד כך הסיתום והחושך הנגלה בלילה נקרא אור, כגון אור ליי"ד בודקין את החמץ.

ועוד. כיסוי האור. וכתיב (תהלים קד, ב) עטה אור כשלמה. וכתיב (איוב, לו, ל) הן פרש עליו אורו וגו', על כפים כפה אור. ובקלקול אמרו (תענית, ז, ע"ב) על כפים כסה אור, בעון כפים כסה אור, ואין כפים אלא חמס, וכו', ושורש הדק של חמס בצמצום, ודו"ק. והבן שכאשר כח הכיסוי חל על האור נתהפך מאור לרז, שהם גימט' שווה, כנודע. ובקלקול נהפך הכיסוי מכותנות אור לעור, כנודע. ועיין עץ חיים (שבירת הכלים, פ"ב).

קו תקוה. מצד הקלקול כתיב (ישעיה, נט, ט) נקוה לאור (קו) והנה חשך (צמצום), לנגחות, באפלות נהלך. וכתיב (ירמיה, יג, טז) וקויתם לאור ושמה לצלמות ישית ערפל. וכתיב (איוב, ג, ט) יחשכו כוכבי נשפו, יקו לאור ואין, ואל יראה בעפעפי שחר. וכתיב (שם, ל, כו) כי טוב קויתי ויבא רע ואיחלה לאור ויבא אפל.

ועוד. עיין הלשון בתחלת העץ חיים (שער א', ענף ב') ואז המשיך אור (מאור א"ס) דרך קו ישר כעין צינור.

ועוד. עיין גר"א (היכלות, פקודי, כג, ע"ד) כל אור היוצא מאור (והיינו בשורש מאור א"ס) הוא בחסרון (צמצום) או תוספת (קו). ובעומק - קו, אור ישר. צמצום, אור חוזר.

ולמטה נשתלשל האור ויורד דרך "חוט" השדרה באדם עד אות ברית קודש. עיין גר"א (תיקונים, תיקון כד, עז, ע"ג).

עיגולים חג עיגול. וכתיב (איוב, כו, י) חק חג על פני המים עד תכלית אור עם חשך. ועוד. מטבע לשון התפלה, גולל אור מפני

כמ"ש רז"ל, פתח פיך ויאירו דברייך. והיינו שזהו בחינת תורה, אור שבתורה שבע"פ. ועוד. תפלה. ואמרו (תענית, כג, ע"א) ועל דרכיך נגה אור, דור שהיה אפל הארת בתפלתך.

עינים - שבירה ראייה. וכתוב (בראשית, א, ד) וירא אלקים את האור כי טוב. וכתוב (משלי, טו, ל) מאור עינים ישמח לב. וכתוב (קהלת, יא, ז) ומתוק האור וטוב לעינים. ראייה, שורש ר-א, שורש של אור.

ובקלקול כתיב (תהלים, לח, יא) לבי סחרחר עזבני כחי, ואור עיני גם הם אין אתי. ואמרו (חגיגה, יב, ע"א) דאמר ר' אלעזר, אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם "צופה" בו מסוף העולם ועד סופו, כיוון שנסתכל הקב"ה בדור המבול ובדור ההפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים עמד וגנוז מהן, שנאמר וימנע מרשעים אורם, ולמי גנוז, לצדיקים לעת"ל. ועיין גר"א (יהל אור, ח"ג, יב, ע"ג).

ועוד. אור העינים, בחינת ע"ב דס"ג דע"ב, ע"ב - ס"ג - ע"ב, עולה אור. עיין גר"א (ליקוטים, א-ב, א, לו). וזאת מלבד אור תחתון בעינים, ס"ג דס"ג שנעשה ב"ן. וזהו השורש שנעשתה השבירה נעשה ארה, קללה. בחינת ארור, אור-ר. וכתוב (איוב, כד, יד) לאור יקום רוצח יקטל עני ואביון. וכתוב (ישעיה, ה, ל) צר ואור חשך בעריפיה. וברד"ק (הושע, י, ב) יערוף, ענין הריסה ושבירה, וכן חשך בעריפיה. והוא שורש לנחש, כמ"ש (ישעיה, יא, ח) "מאורת" צפעוני. ומשתלשל לחשך בפעל בעולם, כמ"ש (ישעיה, יג, י) כי כוכבי השמים וכיסליהם לא יהלו אורם, חשך השמש בצאתו וירח לא יגיה אורו. וכתוב (ירמיה, ד, כג) ראיתי את הארץ והנה "תהו ובהו", ואל השמים ואין אורם. והבן שלתתא זהו תהו ובהו, ולעילא סילוק אור. וכתוב (יחזקאל, לב, ח) כל מאורי אור בשמים אקדירם. וכתוב (איוב, ד, טז) כנפל טמון לא אהיה, כעללים לא ראו אור. וכתוב (שם, יב, כה) ומששו חשך ולא אור, יתעם כשיכור.

עתיק נעתק כח ההארה. כמ"ש (חבקוק, ג, יא) שמש ירח עמד זבלה לאור חציר יהלכו. וכתוב (יהושע, י, יב) שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון. וכן במלחמת עמלק ע"י משה.

ועוד. עתיק בחינת תענוג כנודע. ועיין גר"א (תיקוני זוהר, תיקון מ', פט, ע"ג) אור הוא התענוג של הזווג שהולך בזווג בכל האיברים ונגנו בעטרת היסוד. ועיין עוד בדבריו (ליקוטים לספד"צ, ב) כשהזרע יוצא בכל הגוף הוא אור, וזהו התענוג בזווג.

אריך אורך, אור-ך. כ' - כתר - אריך. וכתוב (ישעיה, נח, ח) אז יבקע כשחר "אורך", "וארכתך" מהרה תצמח. כי בסוד אריך, האור מתארך לכל הקומה כולה. וזהו מהות אריך, אריכות של אור.

אבא כתיב (תהלים, מט, כ) תבוא עד דור אבותיו, עד נצח, לא יראו אור. ועוד. אבוקות של אור (כגון יומא, סט, ע"א). אבוקה לשון אבק, אב-ק. לשון ויאבק, ויחבק, חיבור לשורש, כי נתחבק עמו בשורשו. כי עיקר החיבוק בגוף, וימינו תחבקני. אולם שם היה חיבור בשורש, שהעלו עפר ברגליהם עד כסא הכבוד, כלומר, עד

השורש. וזהו אבוקה, חיבור בשורשו. ועוד. אמרו בזוה"ק, יהי אור אבא, ויהי אור אמא. עיין גר"א (ספד"צ, פ"א), עיי"ש בהרחבה.

ועוד. עיין פרע"ח (שער העמידה, פי"ד) אור שקדם לעולם הוא יסוד דאבא, והיה מאיר מסוף העולם ועד סופו, כי הוא יוצא מפי יסוד דאמא, אור גדול עד מאוד, וגנוז הקב"ה לצדיקים שהוא תוך יסוד דז"א, כי שם מתלבש, כנודע, וכו'. והנה כשיוצא ממנו אור כדי לעשות פרצוף יעקב אינו יוצא כל האור, רק נשאר כמנין טוב גנוז ביסוד ז"א, והוא סוד אך טוב וחסד ירדפוני, וכו', עיי"ש.

אמא נקבה נבראה כמין אוצר. אור-צר. כי עיקר האור באבא, תורה אור. והנקבה בחינת נר, אור-צר.

ועוד. סוד השמחה, אם הבנים שמחה. ואמרו (חגיגה, יב, ע"א) כיוון שראה אור שגנוז לצדיקים שמח, שנאמר אור צדיקים ישמח. ועיין ערך קטן נוק'. ובעומק יש ב' בחינות באור נקבה. א. שנלחש האור, כמ"ש בספר הגלגולים (פרק כד). והוא בחינת אמא. ב. שיוצא דרך נקב, כמ"ש בע"ח (שער מ"ן ומ"ד, דרוש י"ג). והוא בחינת מלכות. ולכך אור דתיקון יצא ממצח ללא נקב, סוד זכר.

ד"א י"ב גבולי אלכסון, שורש ל"ב שבטים, כנודע. ועיקר גילוי האור בראובן, אור-בן, ונגלה בנשיא שלו אליצור בן שדיאור (במדבר, א, ה) שדי-אור. ובכללות ו"ק בחינת יצירה - צורה. וכתוב (ישעיה, מה, ז) יוצר אור ובורא חשך. ועוד. בחינת שם מ"ה. ועיין גר"א (ליקוטים, א-ב, א, לו) שניקודין של מ"ה הוא או"ר, עיי"ש כיצד.

נוק' עיין ע"ח (שער מ"ן ומ"ד, דרוש י"ג) ענין אורות זכרים ונקבות וכו'. שהנה כאשר אור העליון מתשפט, אם הוא מקום שאינו עובר דרך מחיצה נקרא זכר, וכו', אבל כאשר האור עובר דרך מחיצה שנוקבת האור ויוצא דרך מחיצה דמיון אור היוצא לנוק', וכו', נקרא נקבות. ועיין ספר הגלגולים (פרק כד).

ועוד. בית. וכתוב (שמות, י, כג) ולכל בני ישראל היה אור במשבתם. ובמשכן עיקר בית, משכן. ונבנה ע"י בצלאל בן "אורי", ושם? היה שורש הכלי לאור שבכל מקום ומקום הקבע בימה"ק, נקנה מאורנה היבוס. אורנה, אור-נה. וכתוב (ישעיה, ב, ה) "בית" יעקב, לכו ונלכה באור ה'. ולכך נקרא אוריאל, אורי-אל. ועיין סוטה (יג, ע"א) נתמלא כל הבית כולה אור. ועיין ב"ב (ד, ע"א) ילך ויעסוק (בבבין בימה"ק) באורו של עולם. ולהיפך מצד הקלקול כתיב (איוב, כד, טז) חתר בחשך בתים יומם חתמו למו לא ידעו אור. ואמרו (סנהדרין, כד, ע"א) כל אדם שמתה אשתו בימיו, עולם חשך בעדו, שנאמר אור חשך באהלו ונרו עליו ידעך.

ועוד. סוד שמירה, נקבה תסובב גבר. ואמרו (סוטה, כא, ע"א) ואת התורה באור, לומר לך, זה אור מגין לעולם אף תורה מגינה לעולם.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במוחזק לעלון זה להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

דיווג שני

שמעתי בסדרת דע את ביתך שהרב הזכיר שבזיווג שני יש דמיון למה שנקרא "בהמה". אם הבנתי נכון, היינו שהקשר הינו חיצוני ולא שייך בו אהבת עצם.

אני בעוונותי גרוש ומעוניין בסיעתא דשמיא לבנות בית נאמן ל ה'

אשמח להבין מה המקום של זיווג שני ביחס לדברים המדוברים בסדרת דע את ביתך אודות פנימיות ועומק הקשר הן ברמה השורשית וברמה המעשית כך שאוכל לגשת לדברים מהמקום האמיתי

ובעצם האם מי שהתגרש יכול להגיע לאחדות אמיתית ולאהבת עצם בנישואים. תודה

תשובה

כבר אמרו רבותינו, שזיווג ראשון ושני, אין הכוונה כפשוטו. אלא "ראשון", כלומר, מי ששייכת לשורשו. "שני" כלומר, חיבור לצורך אולם אינו שורשו ממש. ולכך אין נפק"מ אם בפועל זהו ראשון או שני.

בזיווג שורשי, ניתן להגיע לאהבת עצם.

בזיווג שאינו שורשי, ניתן להגיע לאהבת עצם רק מדין אהבת ישראל הכללית.

מהות האדם בעולם הזה

שלום הרב, ברצוני לברר העניין

במאמר שמופיע באתר בענין המהות שלי, כתוב שאני האמיתי הוא טוב ולא שייך בו רע, והנשמה מולבשת בגוף, אך עצמותה טוב.

איך זה מסתדר עם הענין אדם נברא עם נפש בהמית ונשמה אלוקית ג"כ כך שהאדם בעולם הזה מורכב משניהם יחד, וללא הנפש הבהמית והיצר הרע שמפריע, לא היתה עבודה

בעולם הזה, א"כ לכאורה אדם הוא איך שהגיע לעולם הזה, עם המדות והטבעים שהגיעו עוד מלידה וע"י עבודה הוא יכול למרק עצמו ו"להפוך לאדם" באמת, כמאמר הסבא מקלם, אדם עמל יולד, ונמגד עיר פרא אדם יולד, אלא עבודתנו היא להפוך לאדם ע"י עמל.

א"כ לא בדיוק הבנתי איך זה מסתדר עם המושג שהנשמה טהורה, שאכן היא טהורה וזכה, אך בעולם הזה איני רק נשמה, אני גם גוף עם נפש ובלעדיה, אני נשמה בלבד שלא שייכת לעולם הזה. וא"כ אדם שנוקד עם נטיות מסויימות, הגיע להתמודד איתם, וזה המבחן שלו בעולם הזה, שלנשמה עצמה אין מבחן, אם היא זכה וברורה, ממלא האני, הוא אני בעולם הזה כולל כל הטבעים והניטיות והכל.

אם הרב יוכל לברר לי הענין תודה רבה.

תשובה

כל דבר בבריאה בנוי באופן של אור וכלי, הויה ולבוש.

האני נשמה, הגוף לבוש. ועיקר האני, הויה, נשמה. והגוף וכל חלקיו הבהמיים, אינם אלא לבוש. ועדיין אין נקרא הלבוש אני, אלא לבוש של האני. נשמה - אני שירד לעוה"ז וקבל לבוש של נפש בהמית וגוף. אולם גם כאן, הנפש הבהמית והגוף אינו עצם האני אלא לבוש לאני.

אני נשמה

שלום לכבוד הרב שליטא,

האם המחשבה במשך היום שאני נשמה ולא גוף יכולה לגלות את הנשמה שבקרבי, או לפחות לקרב אותי לנשמת. תודה רבה לכבוד הרב

תשובה

בעיקר לקרב. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבדי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

שו"ת: בעומק שער הבן דנון

י"ג עיקרים

ויסודות האמונה לרמב"ם היסוד הרביעי

כיצד לעבור את חללו של עולם.

כאן נשאלת השאלה, כיצד עוברים את חללו של עולם. בלשון חז"ל נאמר: "אין עוד מלבדו", אפילו בחללו של עולם. כלומר, מי שנוגע בכח האמונה שבנפש, הוא יכול לעבור גם את חללו של עולם. על ידי שהאדם מאמין ש"אין עוד מלבדו" אפילו בחלל של עולם – אין לו חלל. זהו הכח היחיד שעל ידו ניתן לעבור את חללו של עולם, ושם – אין את הפרעת השאלות שמגיעות מהחלל הפנוי.

ונדגיש שוב, זהו רק מכח האמונה של "אין עוד מלבדו" אפילו בחללו של עולם. אם אין לאדם את אותה אמונה, ברגע שהוא מגיע לשאלת 'מה לפני' – הוא נפל לחלל, ושם הוא נעצר. ואם הוא לא מקיים בנפשו "אם רץ ליבך להרהר פיך לדבר – שוב למקום", הרי שהוא נמצא במקום חלל, שנקרא בלשון תורה: "כי ימצא חלל באדמה", דהיינו שהוא המית את נפשו, כיוון שהוא נפל למקום החלל, שהוא מקום הכפירה. אבל מי ששב למקומו, הרי שהוא משיב את ההרהור והדיבור מהמקום הנסתר והנעלם למקום הנגלה, ועתה הוא צריך לשוב למקום הנסתר והנעלם מכח האמונה שבנפשו.

יתר על כן, כאשר האדם מגיע למקום החלל – מה הוא עושה. יש לכך הגדרה שכלית, והגדרה של חוויה נפשית. בלשון חז"ל נאמר (חגיגה יד ע"ב): "אל תאמרו מים מים, משום שנאמר 'דובר שקרים לא יכון לנגד עיני'". ובלשונו, כאשר האדם מגיע למקום החלל, הוא צריך להרגיש את החלל הגמור שבנפש, את החללות הגמורה שיש בבריאה, שהכל 'אפס' 'אין' ו'העדר'.

זהו העומק של שבעת הפעמים שאמר שלמה המלך "הבל הבלים אמר קהלת הכל הבל", ז' פעמים כנגד ז' ימי בראשית, ובכך, האדם מחזיר את הכל למקום החלל. וכאשר האדם מחזיר את הכל למקום החלל, שם הוא זועק

מכח מעמקי האמונה שבנפשו של "ויפח באפיו נשמת חיים". והזעקה שיוצאת משם – זוהי זעקה של אמונה גמורה של "אין עוד מלבדו" אפילו בחללו של עולם, ועל ידי כן האדם נוגע במקום שקדם לחלל, שזהו מקום האמונה הגמורה של הקדמות הגמורה, שזוהי סוגייתנו כאן ביסוד הרביעי שבדברי הרמב"ם.

נצרכת הבנה עמוקה מאד מאד בכוחות הנפש על מנת שהאדם יוכל להגיע ל'קדמות' שנתבארה כאן. להאמין שהקב"ה קדום בתוך מערכת הזמן, גם ילד יכול להבין. הבנת קדמות מעבר לגדרי הזמן, צריך מידה מסוימת של דעת להבין זאת.

אך להגיע להכרת הקדמות בנפש, באופן שהקדמות תהיה יסוד נפשו של האדם, כאן נצרך בירור עמוק מאד בתוך כוחות נפשו של האדם.

נצרך לאדם להבין שכל כוחות הנפש נמצאים בצד אחד, וכח האמונה נמצא בצד האחר. ובלשון משל, זהו אברהם העברי הנקרא "ראש למאמינים", כל העולם כולו מעבר אחד, ואברהם מהעבר השני. ובנמשל, אלו הם כוחות הנפש, כל הכוחות נמצאים מעבר אחד, ויש את כח האמונה מהעבר השני. ומה יש בין העבר הזה לעבר הזה – את מקום החלל. ואי אפשר לעבור את מקום החלל, בלי כח האמונה שלמעלה ממדרגת החכמה.

על החכמה בתוך קומת נפשו של האדם נאמר: "כולם בחכמה עשית", ואם האדם מנסה לעלות עם החכמה למקום יותר עליון, על זה נאמר: "אנת חכים, ולא בחכמה ידיעא", האדם לא יכול לבקוע עם חכמתו למקום יותר עליון. האפשרות היחידה של האדם לבקוע למקום יותר עליון, זהו רק מכח האמונה שבנפש. כח האמונה שבנפש מעלה את הדבר ממקום חכמתו למקום נקודת הקדמות. ואזי הכרתו בכוחות הנפש כולם זולת כח האמונה, היא הכרה בתוך גדרי הבריאה, והכרת כח האמונה שבנפש – היא היא המכירה בקדמות של מציאות הבורא ית"ש. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך

מפני שמערב הוא במקומות הללו את הדת עם הפוכה, כמו שעבודת בני הג'לות בבתי-כנסיותיהם מורכבת מתפלות נעלות - למי שמבין משמעותן - וקריאת התורה, יחד עם שעשועים תפלים ורדיפת שררה

מפני שמערב הוא, כלומר, הבעיה היא עצם התערובת, במקומות הללו את הדת עם הפוכה, הקושי בכך הוא לא מפני שישנה תערובת ולכן זהו דבר שאיננו שלם, אלא הקושי הוא מה שנתבאר השתא: עצם כך שיש כאן תערובת, זוהי סתירה לעצם המדרגה הנקראת 'התבודדות', יחידה, מציאות לעצמו [ואם כך היו פני הדברים בדורו של ר"א בן הרמב"ם, מה נאמר השתא בדורנו].

כמו שעבודת בני הגלות בבתי-כנסיותיהם מורכבת מתפלות נעלות - למי שמבין משמעותן, בזמנם היו כאלו שלא הבינו אפילו את לשון הקודש.

ואפילו אם האדם מבין את לשון הקודש, אבל רוב ככל בני האדם אומרים בכל יום פסוקים ידועים והם לא מבינים אפילו את פירוש המילות שלהם, לא שהם טועים בהבנתם, אלא הם אפילו אינם יודעים את פירוש המילות, וקריאת התורה, זהו עדיין חלק הטוב שנמצא בבתי כנסיות, תפלה וקריאת התורה, אבל יחד עם שעשועים תפלים ורדיפת שררה. דבר זה מבהיל הוא.

הרי בית כנסת הוא מקום שנועד לכבוד שמו של הקב"ה, ולמה הוא נהיה - למקום שלפחות חלקו הוא סוגיא של כבוד. אדם מגיע לבית כנסת בתמימות, ומה הוא מוצא שם - מלחמות כבוד, מי יושב במזרח, מי מקבל את עלייה פלונית, אדם שמשבח את

פרק ט' | בענין ההיתר להפסיק באמצע הלימוד להתבונן

נתבאר א"כ אם לומד תורה והוא יושב ומתעסק בה על אף שבדברי המשלי רבתי לא הוזכר להדיא שהוא עוסק בה לשמה, אלא נאמר אם לומד אדם תורה והוא יושב ומתעסק בה הרי בידו חכמה ומוסר, אבל יסד הנה"ח לעיל שעומק דברי חז"ל כאן זה קאי דיקא על מי שעוסק בה לשמה ובתד"א סדר אליהו רבא (ריש פרק י"ח) "ועל הנחל יעלה שפתו מזה ומזה כל עץ מאכל וכו' (יחזקאל מז, יב) ומהו העץ אשר יעלה בנחל זה אלו ת"ח שיש בהם תורה מקרא ומשנה הלכות ואגדות ומעשים טובים ושימוש תלמידי חכמים, כו'. משלו משל למה הדבר דומה כו', כך ת"ח בעולם הזה בד"ת כיון שקראו את המקרא ושנו כו', ודברי תורה מתוק עליהם הקב"ה מרחם עליהם. ונותן בהם חכמה ובינה ודעה והשכל לעשות מעשים טובים ותלמוד תורה והכל מתוקן לפנייהם וכו'.

לכאורא בשני המאמרים האלה, שהביא הנה"ח לא הוזכר הסו' גיא של פסק לשמה שהוא הזכיר לעיל, וא"כ בעומק מונח כאן שני מדרגות.

גם מי שאינו עוסק בתורה לשמה, סוף דבר התורה יש בה את כל המעלות, והיא מעוררת בו את נקודת היראה, אבל כמו שהיא מעוררת בו חכמה ובינה ודעה והשכל לעשות מעשים טובים, היא גם מעוררת בו באופן של חכמה ומוסר, ומלבשתו ענוה וריאה, כאחד מכלל הכוחות כולם, אבל היא לא עומדת כפועל של יראה בעצם, ולכן הצורך בעצם לעסוק בספרי היראה הוא גדול יותר, אבל מי שעוסק באמת בתורה לשמה, יזכה אותנו הבורא שנקודת הלשמה תהא בהירה, תהא גלויה, תהא גלוי של נפש בקומת אדם, אז התורה עצמה מתגלה לו, לא באופן שהקב"ה מרחם עליהם, זה לא רחמים ונותן בהם חכמה ובינה ודעה והשכל, אלא היא היא מגלה לו את סתריה,

אשת חייל כמו שאומר רשי בדברי הגמ', היא מתגלה לו בעצם, זה ההבדל בין מי שעוסק לשמה, לבין מי שלא עוסק בתורה לשמה, מי שאינו עוסק בתורה לשמה, התורה יש בה את כל המעלות העליונות מריש דרגין עד סוף דרגין, אבל הוא זוכה לשפע הארתו של תורה אבל הוא לא דבוק בה בעצם, משא"כ מי שעוסק בתורה לשמה בלי שום טעם וסיבה, אלא דבוק בה בעומק נקודת נפשו, אז היא עצמה המתגלה לו וכאן מונח בעצם עומק כל תכלית החיים, ושינוי נורא שלא ניכר בהכרח

כלפי חוץ, ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים

איזון בין העיון לבקיאות בהשקעת הזמן

לאיזון העמוק בנפש האדם שבין הליגמר והסיני, לבין הליסבר והעוקר הרים, יש חיצוניות ויש פנימיות.

בחיצוניות, הענין הוא בכמות הזמן והכוחות שצריך להקדיש לכל אחד מהם. שהרי כידוע, במצות תלמוד תורה יש את מצות ידיעת התורה וזכירת התורה, ויש את מצות הבנת התורה, כנזכר בשולחן ערוך הגר"ז ועוד. ועל פי זה צריך האדם לחלק את ימיו, באופן שיקיים את מצות ידיעת התורה, ועל גבי כך יהיה גם את קיום מצות הבנת התורה.

אופן חילוק הזמן, הוא לפי שיעור גדרי החיוב כפי שהתבארו בשו"ע הגר"ז הלכות ת"ת ועוד פוסקים, וזהו שיעור דק מאוד. אבל עכ"פ צריך האדם לחלק את זמנו באופן שיוכל לקיים את שני החיובים האלו, הן את ידיעת וזכירת התורה, והן את ההבנה שבתורה.

וא"כ, צריך שיהיה לאדם איזון נכון בזמן ובכוחות הנפש שמעמיד האדם בשביל הסיני - הליגמר, ובשביל העוקר הרים - הליסבר, והוא לפי גדרי שיעור החיוב של מצות ידיעת התורה ומצות הבנת התורה.

איזון בשורש בין כח התמימות וההשכלה

אבל בפנימיות, בשורש כוחות נפשו של האדם, הליגמר והסיני שבנפש הוא הארה ממקום הפשיטות והתמימות שבתורת ה' כנ"ל, והליסבר ועוקר הרים שבנפש הוא הארה ממקום ההשכלה שבתורת ה' כנ"ל. וכשהארה הזו של ההשכלה יונקת ממקור שורשה ומתגלה בנפש האדם, היא מתחברת בשורשה עם המקום של ההשכלה, וצורת החיבור הזו מולידה בנפש את הנטיה ללמוד באופן של עוקר הרים וליסבר. וכשהארה של התמימות והפשיטות שבנפש האדם יונקת ממקור שורשה ומתגלה בנפש האדם, היא מתחברת עם המקום של התמימות והפשיטות, וזה גורם לאדם נטייה בנפש לעסוק יותר בחלק של הליגמר והסיני.

נמצא, שישנה נטייה בנפש לעסוק בחלק הבקיאות, והנטייה הזו נובעת מהמעמקים הפנימיים. ואף שברור שלא תמיד זו היא הסיבה, וישנן לפעמים גם סיבות אחרות, כגון מי שלא מוצא סימן יפה בלימוד העיון ולכן הוא נוטה לחלק של ידיעת התורה, או שהגורם לכך הוא הרצון להידמות לסביבה שבה הוא נמצא וכך לומדים, או מחמת דעה והשקפה שעיקר החיים זה ידיעת התורה, ועוד סיבות לרוב שיכולות להיות. אבל כשאנחנו מתייחסים לשורש הפנימי של הדברים, אז הסיבה היא מצד הארת כח התמימות והפשיטות.

ולכן מצד כך, האיזון בין חלק הליגמר - הסיני, לחלק העוקר הרים - הליסבר, מתגלה בנפשו של האדם כפי האיזון של שורשי הכוחות הפנימיים של נפשו. וע"י האיזון בין הכח של התמימות והפשיטות לכח ההרכבה וההשכלה שנפשו, כך מאזן האדם בידיעת התורה, בין הנטייה לידיעת התורה בכמות לידיעת התורה בהבנה ואיכות.

א"כ, לשיעור בפועל שהאדם מתעסק בבקיאות ומתעסק בעיון, יש את הפנים החיצוניות והפנים הפנימיות שהוזכרו, וכמובן שצריך את שניהם

גם י' תח" ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

עצמו ע"י קולו הערב, וכיוצ"ב.

מצד אחד האדם מוצא בבית הכנסת תפלות נעלות למי שמבין את משמעותן, וקריאת התורה, אבל יחד עם זה הוא פוגש מלחמת כבוד. ונמצא שבית ה' הפך להיות "הסתופף באהלי רשע", "חמסו תורה", זוהי הגדרתו של ר"א בן הרמב"ם. בבית הכנסת שבו צריך להתגלות שמו של הקב"ה ותורתו, גוזלים את זה, ומגלים שם את עצמם, במלחמות הרבות של כבוד ושררה שנמצאים בבתי כנסיות. ומכח אסיפתם של בני אדם, מתהווה מצב ואופן שכל אחד מנסה למצוא כבוד שררה ושלטון על הציבור.

ודברי הבל שאין מן הראוי להזכירם בפרק נעלה זה, מה גם שנוכרו בחלקים הקודמים.

ר"א בן הרמב"ם עוסק כאן בפרק ההתבודדות, ולכן הוא כותב שהזכרת אותם דברים שפלים שנוכרו בפרקים דלעיל, בפרק זה, זוהי שפלות לפרק.

ועל מקומות כגון אלה אמר יתעלה בלשון נביאו (ישעיה א', י"ג): "חודש ושבת קרא מקרא לא אוכל און ועצרה".

על אף שזהו חודש ושבת שבהם מתאספים לבית הכנסת, אך באמת האדם מתאסף למקום שיש בו תערובת. מצד אחד, מקום בית הכנסת זהו בית ה', אבל מצד שני, כל מי שיש לו נפש שהיא מעט עדינה, אלו הם ייסורי איוב עבירו להיכנס למקום בית כנסת להתפלל.

וכל זאת למה, כיוון ששם הוא נפגש עם השקר, עם הרוע, עם השליטה, עם הכבוד, עם הממון, וכיו"ב. והכל - בפרהסיא - ובאיצטלא של לשם שמים, כביכול. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

בעומק שער הנון דנון

כבוד מוה"ר שליט"א, השלום והברכה!

אשתדל בע"ה להעלות את שאלותי בקצרה, כהמשך למה שנגעתי בע"פ, ובהיות שבכתב עד"כ אני נוטה ליותר אריכות אבקש את מחילת הרב מראש.

אולי אתחיל מהסוף, זה זמן זמנים טובא שאני מתבונן במאורעות התקופה, במיוחד לאור מה שהשרישנו הרב שליט"א שאנו נמצאים עתה בעומק שער הנון דנון, ומה שלא שיערנו כלל הוא מה שאנו שומעים ורואים את חורבן הישיבות כהיום בסגירתן או אי פתיחתן, וחלק נכבד מבני הישיבות המסולאים בפז משוטטים ברחובות קריה, ורבים היו חללי הנפשות שמחמת הנגיף, יותר מחללי הגוף, מאשר שמענו פה בא"י, רבים רבים אשר בעו"ה כבר לא יחזרו לספסלי הישיבה, כאשר מעידים המתעסקים בדבר, וגם ממה ששמעתי בעצמי מכלי ראשון. ותחת אשר מנהיגי השלטון מבכרים את חללי הגוף על נזקי הממון וקריסת המשק, ומשום כך אפשרו לפתוח הכל, כל מה שיש בו נגיעה של ממון או חיי הנפש שלהם, תחת זאת אצלנו אין אנו רואים יד תקיפה אצל פרנסי הדור, ואין דורש ואין מבקש לבכר את שמירת הנפש והרוח על פני שמירת הגוף אשר נתקדשה באופן מבהיל בציבור שלנו, מעבר לכל פרופורציה, ונראה כאילו חיי הנפש הינם משנים לחיי הגוף, וכך נקלט ונתפס בעיני צעירי הצאן, ונשתכחו מושגי מסירות הנפש לתורה, ושתורה מגנא ומצלא, ומתי מעט פתחו את הישיבות למחצה לשליש ולרביע, ורק מעטים ממש מסרו נפש לפתוח הישיבות כסדרן ללא שינוי. ומי יודע מה ילד יום, וכיצד יראה ה'אלול' הבעל"ט. ומעתה כמה שאלות ברשות הרב, לאלפנו בינה ולהאיר לנו את חשכת התקופה.

א. האם ההרגשות הנ"ל שכתבתי נכונות הן, ומה פשר שתיקת פרנסי הדור?

ב. כיצד עלינו לחנך את ילדינו לנוכח הקפאון הרוחני הנז' וכנגד שטיפות המח הבלתי פוסקות שחיי הגוף קודמין לכל ענייני הרוח ללא יוצא מן הכלל [ואשר משדרים תדיר שלא תהא כהנת כפונדקית בניחותא ולא בתמיהה!]?

ג. האם יש לרומם את גדולי ראשי הישיבות אשר מסרו נפש לפתוח את ישיבותיהם כסדרן ללא חשש מהשלטונות, וכפי שרואים עתה שבמבחן הזמן הם אכן הצליחו ונתקיים בהם 'תרה מגנא ומצלא'?

ד. האם יש לראות בחלק מהוראות והנחיות השלטון כגזרת שמד, שהרי נראה שמשמשים בנגיף לבטל תורה ותפילה מישראל?

שבת (קנה, ע"ב) - אין אובסין את הגמל ולא דורסין אבל מלעיטין. ובגמ' שם, מאי אין אובסין, אמר רב יהודה, אין עושים לה אבוס בתוך מעיה. מי איכא כי האי גוונא, אין, וכדאמר רב ירמיה מדיפת, לדידי חזי לי ההוא טעיא דאכלא כורא ואטעינא כורא. ועיין הלכות גדולות (סימן ז, שבת, פרק כד) אבוס מתוך מעיה, כשהיא רגילה לאכול שתי סאין אובסין לה מאכל יבש ומאכילין אותה ארבע סאין כדי שתלך בדרך רחוקה. והרמב"ם בפירוש המשניות שם כתב, מאכילין אותו מזון ימים רבים. ועיין ר"י מלוניל שם, שהוא מזון לשלשה או ארבעה ימים.

ופעולת אכילה זו של אביסה יוצרת הרחבת כלי הקיבול של הגמל, כמ"ש בתפא"י שם, אין אובסין את הגמל להאכילו כל כך עד שמרחיבין בני מעיו כאבוס. וא"כ תואר אבוס לשיטתו קאי על בני מעים. אולם בר"י מלוניל שם כתב, שאין מאכילין הרבה, שנשליך מאכל רב בגרונו עד שיעמוד שם בהשפע כמו באבוס. וא"כ לדבריו, אבוס קאי על מקום גרונו. וקצת צ"ב מלשון הגמ' אין עושין לה אבוס "בתוך מעיה". ואולי צ"ל "שיעמוד שם" קאי על בני מעים.

והנה כתבו שם בתוס' (ד"ה אין אובסין) וז"ל, והא דאמרין בעירובין פרק עושים פסין (כ, ע"ב) גמל שראשו ורוב מבפנים אובסין אותו מבפנים, הך אביסה לאו היינו אביסה ממש, דהא אמרין הכא אין אובסין, וכו', וההיא אביסה היינו הלעטה, וכן פירש רבינו שמואל. ולשיטתם איכא ב' מיני אביסה. והיינו שאביסה גמורה היא במעים "אבוס בתוך מעיה". ואביסה פורתא הוא בגרון. ועיין ביאור הלכה (שכ"ד, ס"ט, ד"ה דהיינו). והיינו שבאביסה למקום שאינה יכולה להחזיר, היא אביסת בני מעיים (כשיטת רש"י). ואביסה למקום שיכולה להחזיר, היא אביסת גרון (כשיטת הרמב"ם, כמבואר בבה"ל שם).

ובחינת אביסה זו בגרון הוא חלקו של עשו, כמ"ש (ב"ר, תולדות, סג, יב) ויאמר עשו הלעיטני נא מן האדום - א"ר זעירא פער פיו אותו רשע כגמל, א"ל אנא פתח פומי תהי משתדר ואזיל, כהדא דתנינן אין אובסין את הגמל ולא דורסין אבל מלעיטין. וכן אמרו (שם, נשא, יד, י) שלשה מלכי אדום שהיו מזרע אדום, ואלו הן, בלע בן בעור, והוא הנקרא ע"ש עשו, שהיה בלע ומכר בכורתו בשביל בליעתו, בן בעור, בנו של מי שעשה עצמו כבהמה, שנאמר הלעיטני נא מן האדום האדום הזה כי עיף אנכי, כמו דתימא אין אובסין את הגמל אלא מלעיטין אותו. והיפוכו יעקב, ועליו נאמר צדיק אוכל לשובע נפשו.

והבן עשו לעומת יעקב. עשו "פיו" מלא ממאכל, ויעקב פיו מלא מקול קול יעקב, לא פסק פומיא מגריסא, ואצל יעקב אבוס נעשה "סובא" יין, מילוי גרונו של ת"ח ביי, יינה של תורה.

מטות מסעי | ו-ח

ואתם חנו מחוץ למחנה. חוץ, חוץ-י. הנה תחלה האשה הראשונה נבראה בתרדמה של אדה"ר, חלום, חו-לם. ונקראת חיה. ואח"כ על ידי חטא הנחש והקטנתו, נעשה בחינת נחשון, חו-שון (בחינת ביטול הדעת, חש"ו-ון) ונשתנה שמה מחיה לחוה, חו-ה. וכל זאת נעשה מכח הנחש שבא עליה, ופעל בתחבולה, חו-תכלה. ולכך נקרא שמו של נחש חויה, חו-יא. ונתקלל "על גחונך תלך". גחון, גן-חו. ואזי נאמר איבה אשית וגו', בחינת מחלוקת, חו-מלקת. היפך אחוה, חו-אה.

ואף אדה"ר וחוה נתקלקלו כנ"ל, ונפלו ממדרגת פנים למדרגת אחר, חו-רא. ונעשה מאור חושך, חו-שך. ומה שתחלה היה בחינת "נוכח פני ה'", נוכח, חו-כן, נעשה הסתרת האור, שחור, חו-שר, "מפניך אסתר". ומה שתחילת חיבורם היה בבחינת חדוה (כמ"ש בברכת נישואין) חו-דה, נעשה קלקול של חרון אף, חו-רן. וכאשר היו בתיקונם הייתה חוה בחינת חומה לאדה"ר (כמ"ש ביבמות) חו-מה, ונעשה פרצה ויוצא לחוץ, חו-ץ. וזהו שורש גירושיהם מג"ע. ובמקום להיות קרוב לקב"ה נעשה רחוק, חו-רק.

כי מתחלה "האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים". חשבון, חו-שבן. ואזי נאבד כח החיבור בינו לקב"ה, בחינת "חוט המקשר", חוט, חו-ט. ועתה שנפסק ונתגרש, נעשה בבחינת "רשעים סביב יתהלכון", סחור סחור, חו-סר. ונתהפך סוחר לסרוח. וכל זה נעשה ע"י שאכל מן העץ שהוא מדרגת צומח-חו-צם.

והמשך חטא זה נעשה ע"י קין, שקם על אחיו, חו-יא, והרגו. ו"א שנחלקו על אחות נוספת שנולדה עם הבל, אחות, חו-את. והוא רוצח ראשון בעולם. רוצח, חו-צר. ואח"כ היה ראוי להיות התיקון ע"י חנוך, חו-נך, אולם ואיננו כי לקח אותו אלקים.

ושורש התיקון נעשה ע"י האבות הקדושים, שנקברו בחברון, חו-ברן, ושורש קומת כל ישראל ע"י אשה דתיקון שרה, שחזר להיות לה אורח כנשים. אורח, חו-רא. והפסולת נשארה בנחור, חו-נר. ולהיפך אצל ישראל נתקן הנחור - חרון, ונעשה חנון, חו-נן.

והמשיך התיקון ביציאת מצרים שנבדלו ממצרים, שהם בבחינת בשר חמורים בשרם. חמור, חו-מר. ויצאו מהם בחפזון, חו-פזן. ויצאו ששים ריבוא ע"י ריבוי ההולדה, בבחינת תחת התפוח עוררתיך כמ"ש חז"ל, תפוח, חו-פת. וזמן היציאה ניסן, החודש הזה לכם ראש חודשים, חודש, חו-שד. והושלם המהלך במתן תורה, שני לוחות אבנים הוריד בידו, לוח, חו-ל. והושלם יתר על כן בכניסתם לארץ ישראל, שתחלה נכנסו ליריחו, חו-ירי. ויושלם לגמרי לעתיד לבא שעתיד קב"ה לעשות מחול לצדיקים. מחול, חו-מל.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אהו, אחוה, אחוז, אחור, אחות, אחיזה, אחיהוד, אחיו, אחיטוב, אחרון, אחריו, אחשורוש, אורח, חברון, גיחון, בוטח, חגוי, חדוה, חודש, חול, חומה, חוץ, חוק, בחור, חזון, חיינו, בחירו, חלום, חולי, חפזון, חופני, יריחו, מחול, רוח, רחוב, רחוק, תוכחה, דוחה, דחוף, חוה, חוי, חוילה, חלון, חמור, חמות, טוח, לוח, מחלוקת, מלקוח, מנוחה, פחות, מנחות, רוחה, שחוט, שוחמי, תפוח, חגור, חוג, חוטא, חומץ, חום, חופה, חור, חזקיהו, חושי, חרון, חנון, זנח, חבורה, חוגג, חוה, חוסה, חורב, חושם, חושך, חותם, חלוף, חנוך, חצור, חצרמות, חצרון, חרבונה, חשבון, חוט, חנניה, נחור, סוחר, שותלח, שוחם, שוח, מחלון, מלוח, נוכח, נחום, נחוש, נחשון, נפוח, סוח, סיחון, סרוח, פותח, צומח, רוצח, שחור, תוח, תחבולה, גחון. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במויחד לעלון זה

עירובין (כ, ע"ב) - גמל שראשו ורוב מבפנים, אובסין אותו מבפנים. ועיין ספר הישר (תשובות, סימן עו, יב) ומה ששאלת שנינו בעושין פסין לביראות, אובסין אותו מבפנים, ובשלהי שבת אמרינן אין אובסין את הגמל, זו אינה שאלה, דאובסין דפסין היינו מענין דשרי (הלעטה כמ"ש תוס' שם, והרבה ראשונים) ואובסין דשבת היינו נותן לה אבוס ב"תוך מעיה" כדמפרש לה. והרי שהאבוס המותר הוא אבוס של פה. והאבוס האסור הוא אבוס של מעים. ועיין בביאור הלכה שהוזכר לעיל.

ובעומק, אוה"ע הם בחינת אבוס של מעים, וישראל הם בחינת אבוס של פה. וכמ"ש במגלה עמוקות (האזינו) וחמור אבוס בעליו - חמור של בלעם לא רצה לילך לעקור אומה של ג' רגלים (שבהם בעיקר ישראל אוכלים כאבוס) שבזכות זה אוכלים הגוים כל השנה מתמצית של ישראל, ולפי שבלעם רצה לעקור ישראל שהם אבוס של כל העולם שממנו אוכלים כל האומות, א"ל המלאך זה "שלש רגלים", שאינו מכיר אבוס שלך שבשבילם אוכלים, עיי"ש.

והיינו שישראל שורש מאכלם מדברי תורה שבפיהם, בבחינת לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן. והיינו שהמן נשפע מן דיבורי תורה, ומשם נמשך המזון לפה ולבני מעים. ונגלה הדבר במועדים בפרט, כמ"ש (ירושלמי, מו"ק, פ"ב, ה"ג) כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד, אלא כדי שיהיו אוכלים ושותין ויגעין בתורה, ואינן אוכלין ושותין ופוחזין. והיינו ששורש ריבוי האכילה במועד, הוא משורש האבוס של תורה. וכמ"ש במגלה עמוקות שם, אבוס בעליו, שהם ת"ח שממנו אוכלין, כמ"ש הזהר ע"פ (דברים, ד) כי ממנו תאכל ואתו לא תכרות, שהשכינה אוכלת ממנו, כמ"ש "רעיתי", פרנסתי, שהוא מפרנס תתאין ועלאין, ז"ש אבוס בעליו, שת"ח הן הן אבוס של הקב"ה שהוא בעליו.

וכאשר אין מכירים אוה"ע ששורש אבוסם הוא ישראל, כנ"ל, אצל בלעם, נעשה להיפך, שאוה"ע נעשים אבוס לישראל (כי שורש אבוס ישראל מלעילא לתתא, מן התורה נמשך שפע המזון. והכא להיפך אוה"ע נעשים אבוס לישראל), וכמ"ש (סנהדרין, צד, ע"ב) אמר ר' יוחנן, אמר הקב"ה, יבא סנחריב וסיעתו, ויעשה אבוס לחזקיהו וסיעתו. ופרש"י שם, שיהא כלם פגרים, ויאכילו סוסיהם ובהמתם בתוך עצמות הפגרים, כעין אבוס. ועיין מהרש"א

שם. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במויחד לעלון זה

שני חלקים ברצון, הנעלם, והנעלה מכח החכמה

ממשיכים בעזר ה', אבה, לשון של רצון, ובלשון הקרא: "אביתם", "לא אביתם", "לא אבה יבמי", זהו לשון אבה שפירושו רצון.

הרצון בכללות ממש נחלק לשני חלקים, יש את הרצון הנעלם, ויש את הרצון הנגלה, הרצון כשלעצמו, כל מציאותו היא בנעלמות, ואי אפשר לעמוד עליו אלא ע"י הלבשה של חכמה ובינה, כדברי רבותינו.

בשורש השורשים, ברצונו יתברך שמו, אי אפשר לעמוד על רצונו יתברך שמו ללא ההלבשה של החכמה שהיא התורה הקדושה שמתגלה בהלבשה של חכמה, והיא היא המגלה את רצונו יתברך שמו, וכשם שזה אמור במעמקי הרצון, כביכול אצלו יתברך שמו, כך גם ברצונו של האדם, האדם לא יכול לעמוד על עומק הרצון אלא בהתלבשותו הפשוטות, כאשר הוא מתלבש במוחין, ומתוך המוחין האדם יכול להכיר את עומק הרצון.

ב' טעמים לכך שרצון נקרא אבה מלשון אב

ולכן, טעם אחד לדבר, מה שהרצון נקרא אבה מלשון אב אברך "אב בחכמה", כי הרצון נקרא על שם החכמה, מכח זה שהתגלות של הרצון מתגלה באופן של הלבשה של חכמה, ומצד הלבוש שבדבר, נקרא הרצון אבה שהוא מלשון של אב.

טעם אחר, כמובן, כי הרצון הוא תחילת התנועה בכוחות שבנפש, יש את שלושת הכוחות הנעלמים יותר: כח ההויה, כח האמונה, כח התענוג. והרצון הוא תחילת התנועה שמניע את הכל: וכסדר, רצון מתפרש מלשון ריצה, הוא מריץ ומניע את כל התנועות כולם.

א' שבאברצון פשוט, ב' שבאברצון מורכב

אבל בעומק יותר, הרי המילה אב עצמה מורכבת משתי אותיות, מא' ומב', ובערכין דידן השתא, בכח הרצון, יש רצון באופן של א', ויש רצון באופן של ב'. רצון של א', הוא רצון פשוט, רצון של ב' הוא

הרכבה, זה הרי החילוק היסודי בין האות א' לאות ב'. האות א' היא ראשית, היא התחלה, והתחלה היא תמיד פשיטות, שקודמת להרכבה, שזה הצורה של תחילת הדבר, לעומת זאת האות ב' היא תמיד כבר דבר שני, וכל שני הוא חל על גבי מציאותו של הראשון, ואם הוא חל על גבי מציאותו של הראשון, בהכרח שיש בו מציאות של הרכבה, זה קומת הדבר.

וא"כ, במעמקי הרצון, יש כאן שתי כוחות של רצון, רצון המתגלה באופן של פשיטות, ורצון המתגלה באופן של הרכבה.

הרצון הפשוט הוא הנעלם, הבלתי מושג,

והרצון המורכב, הוא הוא הרצון המושג, הוא הרצון המתלבש בחכמה, והרי בעצם כך שהוא מתלבש בחכמה, הרי שהוא רצון מורכב, כי אילו הוא היה רצון פשוט, הוא לא היה מתלבש, עד כמה שהוא מתלבש, עצם הלבשתו, היא גופא כח הרכבתו.

אלו הם שתי הכוחות של הרצון, הרצון הפשוט והרצון המורכב.

מהותם של הרצון הפשוט והרצון המורכב

וכעת נבאר מה מהותם של הרצון הפשוט והרצון המורכב:

שתי הגדרות יסודיות ישנם בדברי רבותינו בהגדרת הרצון, ישנה הבחנה אחת הנקראת "יש טעם ברצון", וישנה הבחנה שניה עליונה יותר, שעליה נאמר "אין טעם ברצון".

וברור הדבר, "יש טעם ברצון" זה מצד מה שהרצון מתלבש בחכמה, והן הן טעמי תורה, טעמים למעמקי הרצון.

"אין טעם ברצון", הגדרת הדבר הוא, מה שהרצון הוא רצון פשוט, ומצד היותו רצון פשוט הוא לא מורכב, ולפיכך נאמר שם "אין טעם ברצון".

מהות טעם, טעימת ההרכבה שבדבר, דבר פשוט הוא למעלה מהטעם

להבין ברור, כל טעם היינו, לטעום את ההרכבה שבדבר, המציאות הפשוטה המוחלטת היא למעלה ממציאות של טעמים, הרי סדר הדבר הוא, בשורשו באורייתא, "איסתכל באורייתא וברא עלמא", התורה מורכבת מארבעה חלקים כידוע מדברי חז"ל: טעמים, נקודות, תגין ואותיות. כנגד ארבע אותיות הוי"ה, והכח העליון יותר שהוא למעלה מהיו"ד הראשונה, הקוצו של יו"ד שבו, שאין בו התלבשות של אות רק קוצו של יו"ד, הוא פשוט, בלתי מורכב, והוא למעלה מהטעמים.

בטעמים, גדר מה שהאדם טועם בטעם, הוא את ההרכבה שבדבר, אין טעם בדבר הפשוט, ואם יש מציאות שהאדם טועם את הדבר פשוט, עניינו, איך המורכב נקלט בתוכו הפשוט, וא"כ בדקות זה עוד פעם כח של הרכבה, אבל בפשוט העצמי, אין שם טעם.

וא"כ מה שנאמר, מחד "יש טעם ברצון", ומאידך נאמר "אין טעם ברצון", ה"יש טעם ברצון" זה במקום ההרכבה כי שם טועמים את ההרכבה, זהו הטעם שיש ברצון, אבל במקום העליון יותר, עליו נאמר "אין טעם ברצון", כלומר, זוהי מציאות פשוטה, ובמציאות פשוטה אין טעם.

הטעמים עצמם, כמובן, מתחלקים, יש את הטעם שהוא בבחינת טעמי החכמה, ויש את הטעם בהתפשטותו שהוא טעימת החיך, בדקות, חוזרים כסדר על דברי הראב"ד שאומר שחכמה זה נוטריקון חך אמר מה, כלומר, חיך הטועם, "אמר מה", הוא טועם את הדבר.

ומכל מקום, אלו הם שתי חלקי כח הרצון, רצון פשוט למעלה מהטעמים, ורצון מורכב שהוא הוא גופא, כח הטעמים.

כאשר עוסקים בדברי תורה, וממדריגת אותיות

שבתורה, עולים כסדר במדריגות השגת הדברי תורה עד שזוכים למדריגת "טועמיה חיים זכו", בחינת גילוי דלעתיד לבוא, שאז יתגלו טעמי תורה, ומעין כך "הטעימן הקב"ה בעולם הזה" כל אחד כפי ערכו, והרי שעיקר ההשגה שלנו כאן במדריגת הדברי תורה היא נוגעת עד המקום שנקרא טעמים.

אבל למעלה מכך, הרצון הפשוט, הוא רצון מופשט. כל דבר שחל בו דיבור יש בו השגה בערכינו, ולפי"ז ההשגה ברצון הפשוט

לפי"ז, להבין ביתר עומק, על אף שיש רצון מורכב המושג, ויש רצון פשוט בלתי מושג, אין כוונת הדבר שאין לנו נגיעה באותו רצון, כי כל דבר שדיברו בו חכמינו זכרונם לברכה, בהכרח שאין הוא במדריגה של דבר שהוא בלתי מושג בעצם, בדבר כזה לא שייך לדבר בו, ואם מדברים בו, כלומר, שמדברים בו בערכינו שלנו, יש לנו נגיעה באותו דבר, כי לולא שהיה לנו נגיעה באותו דבר, לא היה שייך בו מציאות של דיבור, אם חל עליו מציאות של דיבור, כלומר שהוא מתלבש באותיות, ואם הוא מתלבש באותיות, אפילו אם זה יהיה האותיות העליונות, אותיות שמגלות טעמים, אבל זה אותיות, והאותיות הללו, א"כ, הם ביטוי להמשכה, "אות" כידוע מלשון "אתא", מלשון המשכה, "עלמא דאתי" הוא אתי, הוא מתפשט ומתמשך, הוא מא' עד ת', נעשה בו מציאות של המשכה, וא"כ יש בו השגה בערכינו.

החלק התחתון, שהוא הכח של הרצון המתלבש בחכמה ש"הן הן טעמי תורה", יותר מובן, יותר ברור מה המהות של אותה השגה.

אבל בחלק העליון של הרצון, שהוא הרצון הפשוט, הרי עד כמה שהוא פשוט, לכאוף, אין שמה מציאות של השגה, וא"כ כיצד דיברו בו, ומה השגתינו באותו

דבר? ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

לפ"ז ישנה הבנה מאד בהירה בסדר הכוחות.

והנה מי שיסתכל בדברי רשב"י בס' הזוהר והתיקונים וכן בספר הבהיר (לר' נחוניא בן הקנה) ימצא בדבריהם מאמרים שונים ומחולפים נוטים לכאן ולכאן והמקובלים האחרונים (נבוכו בזה) נלאו יותר לחקור ולא יכלו כי קושיא גדולה וחזקה הולכת ומסערת עליהם

נקדים הקדמה לקושיא. הנקודה הראשונה היא, כיצד מהא"ס נעשתה מציאות של גבול, והרי שחייב (כביכול, שהרי זו צורת החקיקה) להיות ממוצע ביניהם. הנקודה השניה היא, כיצד היא צורת הנבראים. הנקודה השלישית היא, אם האור א"ס מאיר בנבראים, אזי צריך להיות שהוא יבטל את כל צורת הגבול, את כל הנבראים, שהרי הוא אור פשוט.

באמרם מאחר שהא"ס שוה בכל בחי' השוואה גמורה לא יצדק בו מעלה ומטה פנים ואחור כי כל הכיוונים האלו מורים הם היות קצבה וגבול ותחום ומדה באור א"ס העליון ח"ו

קצבה גבול תחום ומדה - ביאור הדברי שלום

השמן ששון על אתר מביא את דבריו של הדברי שלום שהסביר את כפילות הלשון - "קצבה וגבול ותחום ומדה". נביא את דבריו בלשון קצרה. יש כאן ד' לשונות, שכל אחד מורה על ענין אחר. 'קצבה' מורה על ענין האורות, שנותן קצבה לכל ספירה וספירה כפי הראוי לה. 'גבול' מורה שלא יתערבו כל ספירה בחברתה, אחד איננו נכנס בגבולו של השני. 'תחום' מורה שלא יצאו חוץ מתחומם של עצמם, אפילו איננו נכנס בגבול של חבירו, אבל שגם לא יצא מתחומו שלו. ו'מדה' מורה על ענין הספירות, שכל ספירה נמדדת במדה, ארוך בינוני וקצר, וכיוצ"ב. אלו הם בקצרה דבריו של הדברי שלום על אתר. ובודאי שבשורשם כולם חד.

וכן נודע שאור א"ס נוקב ועובר בעובי כל ספי' וספי' ומלגאו כל ספי' וספי' ואסחר לון מלבר לכל ספי' וספי'

אם האור א"ס איננו נוקב ועובר בעובי כל ספירה, ואיננו נמצא בכל מקום, אזי אין קושיא, שהרי האור א"ס נמצא במקום אחד, מחוץ לצמצום, ובצמצום אין אור א"ס, ואזי

אין קושיא מדוע האור א"ס אינו מבטל את מציאות הגבול. הקושיא נבנית ע"ג כך שהאור א"ס נכנס לתוך הצמצום.

הדברי שלום על אתר ביאר את עומק דברי הרב ז"ל, מהו האור שעובר ונוקב בעובי כל ספירה, ומהו האור שעובר מלגאו כל ספירה. מש"כ "בעובי כל ספירה ספירה", קאי על האור המקיף שבוקע מבחוץ לתוך חצי דופן הכלי. "ומלגאו כל ספירה וספירה" קאי על האור הפנימי שבוקע מבפנים לחצי דופן הכלי. "ואסחר לון מלבר לכל ספירה וספירה", קאי על האור מקיף שלא נכנס לתוך הכלי.

ביאורו ד' בלשון קצרה (ויתבאר להלן בעז"ה), יש אור פנימי ואור מקיף, ויש כלים. החצי של האור הפנימי בוקע בחצי דופן הכלי מבפנים, והחצי של האור החיצון בוקע בחצי דופן הכלי מבחוץ, ועי"כ הכלי מזדכך.

כנזכר בספר הזוהר פ' בהר בר"מ דק"ט וז"ל אנת נשמה לנשמה כו' ובפ' פנחס דרכ"ה ורכ"ו וכן בהקדמת התיקונים ד"ד וז"ל ולעילא על כלא עלת על כל העלות לית אלהא עליה ולא תחותיה ולא לד' סטרי עלמא והוא ממלא כל עלמין ואסחר לון מכל סטרא כו'.

כלוגת נפה"ח ובעל התניא מהו אור מקיף ואור פנימי

ישנה מחלוקת ידועה של הנפש החיים ובעל התניא מהו אור פנימי ומהו אור מקיף. הנפש החיים למד שאור מקיף הוא האור שהיה בפנים ויצא בחוץ. ואור פנימי דהיינו "אין עוד מלבדו", שהכל שווה. בעל התניא למד להיפך, שאור מקיף הכוונה היא שמצדו ית"ש הכל מלא. ובדקות, הכל עתיד להתמלאות. ואור פנימי הוא מה שאנו משיגים לפי הדרגה. ולפ"ז ישנה מחלוקת ידועה כיצד להסביר את דברי הזוהר שהזכרו כאן בדברי הרב ז"ל.

וא"כ מאחר שכל הי"ס קרובות בהשוואה אל הא"ס וכולם מקבלים ממנו אור בעצמו א"כ מה הפרש בין זה לזה ובמה תתעלה כל ספי' מחברתה כיון שמדרגות כולם שוים כנ"ל (מבו"ש ש"א ח"א פ"ד). והנה האמת הוא שאלו ואלו דברי אלהים חיים וכולם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת אמנם ההפרש שבין ב' הסברות הנ"ל אם הם כסדרן י' מדרגות זו למעלה מזו אם הם בדרך קוים. זה הענין יתבאר לקמן בעז"ה בענין עולם הנקודים איך קודם תיקונם היו כסדרן זה למעלה מזה

תמלא כל המציאות

האריכו המפרשים לבאר מהו 'ממלא כל המציאות'. ובדבריו של הדברי שלום והמפרשים על אתר נתבארה נקודת יסוד שוה, שהמציאות המדוברת כאן היא המציאות שעתידה להיות במקום החלל, ולא המציאות שנמצאת חוץ לחלל. כי קודם לכן אין מציאות שאותה יש למלאות. ולפ"ז, כאן מדובר על אור א"ס שנמצא בתוך החלל שבו עתיד להיות את המציאות הצמצום.

ובעומק, גם המושג 'פשוט' נקרא כך רק בערך להרכבה שקיימת כאן, ואין הכוונה ל'פשוט' עצמי. והבן שכל דבר שאנו מדברים בא"ס זהו רק ביחס למה שאנו תופסים בעולמנו.

ולא היה שום מקום פנוי בבחי' אויר ריקני וחלל אלא הכל היה ממולא מן אור א"ס פשוט ההוא

דברי הרב ז"ל כאן אלו הם דברי המפרשים הנ"ל, שלא מדובר כאן שהאור א"ס ממלא את המציאות שחוץ לחלל, אלא מדובר כאן שהוא ממלא את החלל שעתידי להיות, שזהו ה'אור ריקני וחלל', ושם הכל היה ממולא מהאור א"ס [במאמר המוסגר, אויר ריקני זהו סוד החיוב, וחלל זהו סוד השלילה].

שורש השורשים של דבר והיפוכו - אור א"ס וחלל

ובעומק, זה נקרא דבר והיפוכו בשורש, חלל, והיפוכו - ממולא. הבריאה בנויה באופן של דבר והיפוכו, כגון קו וצמצום, ימין ושמאל, מעלה ומטה. ושורש השורשים של דבר והיפוכו הוא, אור א"ס וחלל. האור א"ס ממלא את החלל, והחלל פנוי מאותו אור א"ס. חלל זהו העדר, והאור א"ס ממלא את החלל, וזהו דבר והיפוכו. והיא גופא, כיוון שמתוך האור א"ס פשוט נעשה צמצום, על כרחך שזהו דבר והיפוכו. זהו חידוד מהותם של הדברים.

כאן מתבאר שאנו לא עוסקים בעצמות האור א"ס כמציאות פשוטה, אלא עוסקים באור א"ס ביחס למילוי החלל. ובדקות, אין עוד מלבדו כפשוטו נאמר ביחס לאור א"ס עצמו. וזו נקודת הדגש, שהיחס המדובר כאן בעץ חיים הוא ביחס לכך שהאור א"ס ממלא את החלל, ולא ביחס

לא"ס עצמו. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

אבל אחר התיקון היו כסברא האחרת והיו בציור ג' קוים כנ"ל. ואמנם ההפרש שיש בין ב' הסברות אם הם בדרך קוים או בעגולים זה תוך זה נבאר בעז"ה בענף זה ושים לבך בדברים שיתבארו עתה ומהם תשכיל כל מוצא דבר כי ב' הסברות נכוחות ואמיתיים כי ב' בחי' היו בענין הי"ס א' הוא בחי' היותם עגולים בציור י' עגולים זה תוך זה וגם היה בהם בחי' אחרת והוא היותם י"ס ביושר דרך ג' קוים כמראה אדם בעל ראש זורועות ושוקיים וגוף ורגלים כמו שאכתוב היטב כולו בענפים בעז"ה לקמן וזהו ביאורם:

מש"כ: כמראה אדם, זהו שלב נוסף. כלומר, לא מיד בהיות ג' קוים הרי שיש צורת אדם, אלא זהו שלב נוסף. יש קו אחד, יש ג' קוים, ויש מראה אדם. ובדקות, יש את סוד הקו עצמו, יש את הספירות שהם בקו אחד, יש את הספירות שהם בג' קוים, ויש את צורת אדם. ואלו הם שלשה שלבים.

עד כאן נתבארו אופני צורות הספירות. כעת הרב ז"ל חוזר לאור א"ס עצמו, ולשורש הצמצום. והרי שכתובת העץ חיים איננו כסדרו.

דע כי טרם שנאצלו הנאצלים ונבראו הנבראים היה אור עליון פשוט

נאצלו הנאצלים ונבראו הנבראים, זהו האצילות והבריאה. היה אור עליון, קאי על האור א"ס.

ענין אור פשוט - איננו מורכב, ומתפשט

אור עליון פשוט, נבאר ענין אור "פשוט". הבריאה היא באופן של הרכבה, וזה נקרא 'מעשה מרכבה'. לעומת זאת, האור א"ס הוא כביכול אור אחד פשוט, ואיננו מורכב. בעשרה ספירות כבר יש הרכבה, וגם עד כמה שלא יאמר בהם לשונות האחדות למיניהם, שהם אחודים זה בזה, אבל סוף-סוף הם עשרה, ואם הם עשרה הרי שהם ברי הרכבה.

נבאר עומק נוסף לכך. כל "פשוט" נקרא כך מלשון מתפשט, מתרחב, לפי שאיננו מורכב עם דבר נוסף. כי בכל דבר אחר יש את גבול התפשטותו, וזה נובע מחמת שיש דבר אחר שמגבילו, בבחינת 'אין מלכות נוגעת בחברתה'. יש את מקומו של הדבר בעצמו ויש את מקומו של זולתו, והוא איננו יכול להתפשט למקום זולתו. אבל 'אור עליון פשוט' איננו מורכב, והוא מתפשט בלי סוף.

כתר עיין גר"א (תיקונים, תיקון ע', קלט, ע"א) אור הגנוז שהוא בחינת כתר, שזהו עין לא ראתה, שכתר הוא כ', למעלה מעשרים שהעין אינה שולטת שנקרא אין.

ועוד. בחינת א' של אור. וכאשר ח"ו נעשה קלקול נהפך אל"ף לאפל. ובעומק אולם הוא כתר כלפי עילת כל העילות. ובערך אין סוף הכתר כולו אפלה. ועל בחינה שעל הראש כתיב (איוב, כט, ג) בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך. ועיין ראב"ד (הקדמה לספ"י, במנין ל"ב נתיבות פליאות חכמה) הנתיב ה"א נקרא שכל מופלא (כ"ע) והוא אור מושכל קדמון, והוא כבוד ראשון אשר אין בריה יכולה לעמוד על מציאותו. ונודע שהכתר יש בו "תריך" עמודי אור. עיין רמ"ק (ספ"י, פ"ב), ועוד רבות בדברי רבותינו. וכן ג"פ אור, גימט' כתר, כנודע.

חכמה עיין גר"א (הוספות תיקוני זוהר, י, ע"ד) אורות תחילתן כולם בחכמה, ה"ה וה"ג, בחכמה הם אות י', ונחלקים בנינה לה', ואח"כ נחלקים בחגנתה. ועוד. שמן. וכתביב (שמות, כז, כ) ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד. וכתביב (שם, לה, ח) שמן למאור. ואמרו (ב"ב, כה, ע"ב) הרוצה להחכים ידרים שמנורה בדרום. ונקראת מנורת המאור (שם, לה, יד). וכתביב (קהלת, ח, א) חכמת אדם תאיר פניו. וכתביב (תהלים, ד, ז) אור פניך הוי"ה. ועיין נדרים (מט, ע"ב) של ר' יהודה.

ומצד הקלקול כתיב, הוי חשבי און ופעלי רע על משכבתם, באור הבקר יעשוה. כי חכמה מאין תמצא, כמ"ש (תהלים, לו, י) כי עמך מקור חיים באורך נראה אור. והוא בחינת (קהלת, ב, יג) כיתרון האור מן החשך, מאין תמצא.

ועיין פירוש הר"י דמן עכו לספ"י, וז"ל, דרך השגת העליונים במחשבה, שכל זמן שימושך אדם מחשבתו אליו למשוך אצלו אור לא יראה אור, כ"ש שלא יגיע אל עיקרו ומקורו, אלא בעת שיעלה מחשבתו ושלחנה למעלה דרך התחלת האור אשר התחיל להשיג, ילך דרך האור הזה במחשבתו. והבן שזהו בחינת והחכמה מאין תמצא. ודו"ק.

בינה לב. וכתביב (שמות, כח, ל) ונתת אל חשן המשפט את "האורים" ואת התומים, והיו על לב אהרן. ועוד. כאשר מנה הראב"ד בהקדמה לספ"י נ' שערי בינה, שער יב - איזה דרך ישכון אור. שער יג - וחשך איזה מקומו, וכו'. איזה הדרך ישכון אור הזרוע לצדיקים מאור הבינה וכ"ע של התענוג, וחשך הבא מכח הגבורה.

ועוד. עיין גר"א (יהל אור, ח"ב, לאט, ע"א) אור ששימש ביום שביעי למעשה בראשית ל"ו שעות עד מוצש"ק, הוא אור הבינה "אלהים חיים", ששם הכל אחד, "יום אחד יודע לה' והיה לעת ערב יהיה אור" (זכריה, יב, ז).

ועוד. עיין גר"א (הדרת קודש) שבכללות כל ג"ר נקראים אורות, וכל ז"ת נקראים כלים בערכם. אולם בפרטות נקראים כולם ספירות, לשון ספיר - הארה. ולכל ספירה יש שם כינוי לאורו, כמו שהרחיב הרמ"ק בערכי הכינויים ערך אור, ועוד מקומות. ועוד כתב שם הגר"א, אור מקיף הישר נעלם ודבוק בפרצוף שקדם לו, והוא בחינת כתר, או"מ החוזר הוא בחינת חכמה, וכו', אור פנימי הוא נגד בינה שמתלבשת בז"ת.

דעת דעת דהבדלה. וכתביב (בראשית, א, ד) ויבדל אלקים בין האור ובין החשך. וכן ביום רביעי כתיב (שם, שם, יח) ולמשל ביום ובליילה, ולהבדיל בין האור והחשך. ומצד דעת המתהפכת דקלקול כתיב (ישעיה, ה, כ)

שמים חשך לאור ואור לחשך. ומצד התיקון מתהפך מחשך לאור, כמ"ש (ישעיה, ט, א) העם ההלכים בחשך ראו אור גדול, ישיבי בארץ צלמות אור נגה עליהם. וכתביב (ישעיה, ל, כו) והיה אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים.

וכתיב (שם, נח, י) וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים. וכתביב (תהלים, קלט, יא) ואמר אך חשך ישופני, ולילה אור בעדני, גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר, כחשיכה כאורה. וכתביב (איוב, יב, כב) מגלה עמוקות מני חשך ויצא לאור צלמות. ושם (יז, יב) לילה ליום ישימו, אור קרוב מפני חשך.

חסד יום, יומם יצוה ה' חסדו. וכתביב (שם, מד, ג) הבקר אור והאנשים שלחו. ואמרו (פסחים, ב, ע"א) אלמא אור יממא הוא. וכתביב (בראשית, א, ה) ויקרא אלקים לאור יום. ובאברהם כתיב (שם, יא, לא) ויקח תרח את אברהם בנו וגו' ואת שרי כלתו אשת אברהם בנו ויצאו אתם מ"אור" כשדים. וכתביב (שם, טו, ז) ויאמר אליו אני הוי"ה אשר הוצאתיך מאור כשדים. וכתביב (דברים, לג, ח) תמיך ואוריך לאיש חסידך. ועיין שער הגלגולים (לו) שאוריה החתי וכן אוריה הכהן משורש הבל, קו ימין. ועיין שער הפסוקים (שמות) שהיה גלגול אהרן. וכתביב (תהלים, קלו, ז) לעשה אורים גדולים, כי לעולם חסדו.

ועוד. מים. נעשה מאור, מים, בסוד אמ"ר, אור - מים - רקיע. ונעשה יאור, י-אור. ונעשה נהר, מלשון נהורא, וכמ"ש הרמב"ן. ונעשה טל, כמ"ש (ישעיה, כו, יט) כי טל אורות טלך. ואמרו (תענית, יז, ע"ב) ואין אור אלא מטר, שנאמר יפיץ ענן אורו. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון מז, צה, ע"ב) שעיקר אור הגנוז בחסדים שבדעת.

גבורה שם אלקים. וכתביב (בראשית, א, ג) ויאמר אלקים יהיה אור והיה אור. וכתביב (איוב, לז, טו) התדע בשום אלוה עליהם והופיע אור עננו. ובעומק רוח צפונית חשוכה, שהיא כנגד גבורה. ובחינת לית נהורא אלא מגו חשוכה, שורש האור צפון בשם אלקים. והשתא עיקר כח גילוי כח האור בצפון גבורה, הוא בסוד אש המאיר. וכמ"ש (ישעיה, י, יז) והיה אור ישראל לאש וקודשו ללהבה. ולכן א"א להיכנס לתוך האש, אלא רחוק ממנה, גבורה. וכתביב (ישעיה, מז, יד) אור לשבת נגדו. והוא בחינת דין, בחינת משפט, וכמ"ש (הושע, ו, ה) ומשפטיך אור יצא. וכתביב (מיכה, ז, ט) ועשה משפטי יוציאנו לאור אראה בצדקתו. וכתביב (תהלים, לז, ו) והוציא כאור צדקך ומשפטיך כצהרים.

ובעומק אור ראשון שגנוז הקב"ה לצדיקים לעת"ל, הגניזה בצפון, לשון צפון ונסתר, כמ"ש (זוהר, בראשית, השמטות, רסד, ע"ב, מדרש רות) ויאמר אלקים יהי אור, שני המאורות הגדולים היו, דכתיב והיה אור וכו', ולקח הקב"ה האחד וגנוז לצדיקים לעת"ל, דכתיב מה רב טובך אשר "צפנת" ליראך. ועל אור זה כתיב לעת"ל (זכריה, יד, ו) והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון וגו', והיה לעת ערב יהיה אור. ועיין פסחים (נ, ע"א). ועיין גר"א ספ"י (פ"א, מ"ו).

תפארת עיין ראב"ד (ספ"י) שבחינת שמש הוא ת"ת. וכתביב (בראשית, א, טו) את המאור הגדול לממשלת היום. ועיין דגל מחנה אפרים (בא) ולכל בני"ה היה אור, והטעם, במשבתם, חסר כתיב, שהוא אותיות במושב-תם, היינו שהיו במדרגת יעקב איש תם, והוא היה דבוק באמת, על דרך תתן אמת ליעקב (מיכה, ז, כ) ומאל"ף של אמת נעשה להם אור. והבן שזהו המאור הגדול. ובפנימיות הוא בחינת שם הוי"ה, וכמ"ש (ישעיה, ס, כ) כי

נפש משותפת לישראל, לאוה"ע ואף לבע"ח. ומצד כך כתיב (ישעיה, מד, ו) ואתנך לברית עם לאור גוים. ובחינה המשותפת לישראל ואוה"ע הוא מצוות, משא"כ תורה מאורסה לישראל. ובחינת מצוות, בחינת נר, כמ"ש נר מצוה ואור תורה. וכתיב (ירמיה, כה, י) ואור נר.

רוח בחינת אור, אור-י, כנודע מהתיקונים. ועיין ספ"י (פ"ו, מ"ח, דפוס מונטבא) אור - רוח - רוייה - גויה. כל אלו מקבילים ההדדי. ועיין גר"א (יהל אור, ח"א, כג, ע"ב) אור הוא מסטרא דאוריא, וכשהוא לבדו, אינו נתפס. ועיין בדבריו, היכלות, בראשית, יב, ע"ב. ועיין עוד בדבריו (תיקוני ז"ח, יט, ע"א) אור הגנוז, עניינו אוריא, הוי"ד שהוציא מאויר. אולם למטה מתגלים הגוונים. עיין בדבריו (יה"א, ח"ג, יא, ע"ג) אור שחור הוא הנאחו באש בבחינת המלכות. ושם (ח"א, ה, ע"ד) אור הנר מאיר מן האור השחור. ובהיכלות (בראשית, טו, ע"א) כתב אור הנר בו ד' מיני אור, הסמוך לפתילה יכול להיות תכלת או שחור או אדום, מעליו גוון לבן שאינו משתנה, מעליו אור סתום המקיף.

נשמה הגוף חומרי ועכור, הנשמה עצם זך כולו אור. ומי שזכך חומר, הויתו מאירה. והוא מדרגת משה, שעליו אמרו (סוטה, יב, ע"א) בשעה שנוולד משה נתמלא הבית כולו אור, כתיב הכא ותרא אותו כי טוב הוא, וכתיב התם וירא אלקים את האור כי טוב. וכן לאחר חטא העגל, קרן אור פניו. כי הנשמה במח, ומכחה קורן אור הפנים דייקא בחינת צהבו פניו.

ועיין ראב"ד (הקדמה לספ"י) שכשם שהחמה הזאת מאירה לכל בשר, כן שמש ומגן הוי"ה אלקים, הוא אור לנשמות.

חיה כתיב באור פני מלך חיים, לאור באור החיים. וכתיב (תהלים, נו, יד) כי הצלת נפשי ממות הלא רגלי מדחי להתהלך לפני אלקים באור החיים. וכתיב (איוב, ג, כ) למה יתן לעמל אור וחיים למרי נפש. וכתיב (שם, לג, ל) להשיב נפשו מני שחת לאור באור החיים. ועיין גר"א (יהל אור, ח"ג, יד, ע"ג). ועוד. אור, תולדתו אור של אש. ואמרו (ברכות, נג, ע"א) אור של חיה וכו' מברכין עליו.

ואמרו (כתובות, קיא, ע"ב) כי טל אורות טליך וארץ רפאים תפיל, כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו, וכל שאין משתמש באור תורה אין אור תורה מחייהו. ועיין חסד לאברהם (מעין ד, נהר ז) כי האור הא"ס שופע ומשתלשל בשלשלת המדרגות עד הגיע אל אפס החיים שהוא המות, והיינו אור הא"ס שאינו מתפשט בחיצונים שהם המות, כי המות אין בו חיים כלל. ועיין פירוש הר"מ בוטריל (ספ"י, פ"ב) וממשות כח זה נקרא חכמה הקדומה, אור החיים. חכמה - חיה.

ועיין גר"א (ספד"צ, פ"א) באור פני מלך חיים, והוא עיניים, שהוא אור ה'.

יחידה הדבר הראשון המפורש בקרא שנברא ע"י מאמר, ויאמר אלקים יהי אור. והיה יחיד לעצמו. ואף אחר שהובדל החשך כתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. וכמ"ש היה יחידיו של עולם בלבד. והוא בחינת אור התורה הנקראת בת יחידה. עיין תיקוני זוהר, כז, ע"א. והיא בחינת אור מקיף ביושר כנודע, עיין עץ חיים שער מ"ה, פ"א, מ"ת.

הוי"ה יהיה לך לאור עולם ושלמו ימי אבלך, (ושם יט) והיה לך הוי"ה לאור עולם ואלהיך ל"תפארתך". וכתיב (מיכה, ז, ח) כי אשב בחשך הוי"ה אור לי. והוא אור התורה, תורה אור. אולם כאשר לא זוכים, כתיב (עמוס, ה, יח) הוי המתאווים את יום הוי"ה למה זה לכם יום הוי"ה הוא חשך ולא אור, ושם (כ) הלא חשך יום הוי"ה ולא אור אפל ולא נגה לו. ועיין סנהדרין, צח, ע"ב.

ועוד. תורה. ואמרו (תענית, ז, ע"ב) ואין אור אלא תורה, שנאמר כי נר מצוה ותורה אור. וכן הוא במגילה (טו, ע"ב) אורה זו תורה שנאמר כי נר מצוה ותורה אור. ומצד כך אמרו (חגיגה, כז, ע"א) אין אור שולטת בו בת"ח שכל גופן אש, והיינו אש במדרגת אור תורה, ולא אור של אש מכלה. ועיין סוטה, כא, ע"א.

נצח צד מעלה. וכתיב ביום הרביעי למעשה בראשית, כנגד נצח שהיא מדה רביעית (בראשית, א, טו) והיו למאורות הרקיע השמים להאיר על הארץ. ועיין גר"א (היכלות, בראשית, יב, ע"א) אור לעולם בימין, ובהיכלות הוא "אבהה", חסד. והתחתונים מקבלים ממנו, נצח מתקשר בימין, ולכן נר בנצח. ועיין עוד בדבריו (תיקונים, תיקון מ, פט, ע"ג) שאצל הזכר אור - ימין. מים - שמאל (בחינת גבורות גשמים), ואצל הנקבה מים - ימין, אור של אש - שמאל.

הוד נו"ה תרי רגלין. ואמרו (תענית, י, ע"ב) דאמר רב יהודה אמר רב, לעולם יצא אדם בכי טוב ויכנס בכי טוב, שנאמר, הבקר אור ואנשים שלחו. וכתיב (ישעיה, מב, טו) והלכתי עורים בדרך לא ידעו בנתיבות לא ידעו אדריכם, אשים מחשך לפניהם לאור. וכתיב (ישעיה, ס, ג) והלכו גוים לאורך. וכתיב (תהלים, מג, ג) שלח אורך ואמתך המה ינחוני, יבואני אל הר קדשך ואל משכנותיך. וכתיב (שם, פט, טז) באור פניך יהלכון. וכתיב (שם, קיט, קה) נר לרגלי דבריך ואור לנתיבותי.

ועוד. נו"ה רגלין, מעמדים גופו של אדם. וכתיב (ישעיה, ס, א) קומי אורי כי בא אורך. וכתיב (מיכה, ז, ח) אל תשמחי איבתי לי, כי נפלתי קמתי, כי אשב בחשך ה' אור לי.

יסוד מצד הקלקול, כתיב כי אם נותר לנבל עד אור הבקר משתי בקור. כי שורש המים באור, בסוד אמ"ר, אור - מים - רקיע, כנודע. וכאשר נתקלל נופל למי רגלים שיוצאים מפי היסוד. ולכך כתיב עד אור הבקר דייקא. ומצד התיקון, אור זרוע לצדיק (תהלים, צז, יא), כי שורש הטיפה שביסוד, במח, בחינת חכמה - אור (עיין ערך קטן חכמה) כודע. וכתיב (ישעיה, לא, ט) אשר אור לו בציון. וכתיב (משלי, יג, ט) אור צדיקים ישמח. ועיין חגיגה (יב, ע"א) גנוז (לאור) לצדיקים לעת"ל.

ועיין גר"א (ספד"צ, פ"א) אור וחשך, וצריך למכריע ביניהם כלול משניהם, והוא יסוד עולם צדיק ששם גנוז אור שגנוז לעת"ל. והבן שיש בחינה שגנוז בגבורה, ויש בחינה שגנוז ביסוד ומלכות, עי"ש. ויש בחינה שגנוז בדעת. ויש בחינה שגנוז בכתר. ובדקות בכל בחינה יש אור הגנוז, ופשוט. ועיין שער מאמרי רשב"י (י, ע"ב), וכן שם (ג, ע"ב).

מלכות לבנה. וכתיב (בראשית, א, טו) ואת המאור הקטן לממשלת הלילה וגו', להאיר על הארץ. בחינת מלכות, ארץ. ועוד. כתיב (משלי, טז, טו) באור פני מלך חיים. ועוד. עיין גר"א (תיקונים, יט, ע"ד) חכמה היא אור הגנוז, והוא נתיב לא ידעו עיט, ונעלמה מעיני כל חי, והוא דטמיר במלכות. ועוד. סוד אור חוזר. עיין עץ חיים, שער העקודים, פ"ה ופ"ז. ושער אח"פ, פ"ג. ועוד הרבה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במויחד לעלון זה להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

המשך מעמוד ד'

פרטי פרטים. ואז בס"ד לטכס דרך של בנין
איך וכיצד לפעול, שלב אחר שלב, עם תכלית
ברורה ובדיקה בכל זמן קצוב וכו'.

ונכון שכל זה אינו קיים כבר שנים רבות, והמצב הנוכחי
הינו המשך של צורת הדברים קודם לכן, שכל מי שנדבו לבו
פועל כפי כחו.

ב. לבטאות את האמת באופן פשוט ונקי מעומק טהרת הלב
ולהשתדל לנהוג כך למעשה כל אחד לפי מדרגתו ומדרגת
אנשי ביתו.

ג. ראשית יש לברר בכל מקרה לגופו מה גדרי הדין. ואח"כ
ישנה מדרגת חסידות, ומשקל החסידות, כמ"ש הרמח"ל. כי
כבר דנו הפוסקים בנידון מתי אומרים מגנא ומצלא. אולם
נצרך שהחסידות לא תהא "דעה" של מח בלבד אלא מדרגת
הלב. וגם נצרך שהפעולה תהיה בקדושה ולא פתיחת מוסדות
שבתוכם הרבה מטומאת העולם, שלכך אין להם שמירה של
התורה. וכן ברוב המקרים זו "דעה" ולא מדרגה, ובפרט של
התלמידים. עיקר העסק עם הנגיף אינו מול השלטונות אלא
עם הקב"ה ורצונו, מה רצונו מעמנו.

ד. יש דברים שיש בהם הגיון, יש דברים שיש בהם ספק הגיון,
יש דברים שנובע מחוסר הבנה, יש דברים שנובע מחוסר
רגישות והערכה לתורה ולרוחניות. ויש דברים שמצאו דרך
לשלוט ביהדות. החכמה לראות בכל דבר את חלקיו ולא רק
במבט כולל.

ה. יש לבדוק בגדרי הדין. ואם כמה מומחים חוששים לדבר
יש מקום לחשוש לדינא בגדרי שמירה בכל מקרה לגופו לפי
רמת החשש.

ו. כל שיש חשש מובהק שנדבק עליו להידבק. גם אלו שלא
נסתכנו ניזוקו ע"ד כלל כלכלית, נפשית, בריאותית, ועוד, ולכך
הוא מזיק אם נדבק ויוצא לרה"ר.

ז. נצרך ברור מהו אחוז החשש של הסיכון ולפ"ז לקבוע ע"פ

ד"ן. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

ה. האם בכלל צריך לשמוע להנחיות השלטון בענין שמירת
הגוף, כחבישת מסכה וכיו"ב, או שאין לסמוך על דבריהם כלל
כמו ששמענו מהרב בתחילת התפרצות הנגיף בחודש אדר?

ו. אנו רואים בפועל שהסכנה אינה קרובה כ"כ, ומתוך אלפי
נדבקים ל"ע לא נסתכנו אלא מתי מעט ב"ה, האם בשביל זה
מי שאולי חושש בעצמו שנדבק כבר נקרא בור ברה"ר כמו

שאמר לי הרב בע"פ, עד שנחייבו להבדק ולהתבודד וכו'?
והאם לטרטר את בני הבית על כל שיעול או כאב גרון?

ז. האם מי שלפי חוקיהם מחוייב בבידוד מחמת ששהה
בקרבת חולה, אכן צריך לעשות זאת מעצמו [כאשר אינו נדרש
מהשלטונות, רק שיודע בעצמו], ובאופן שאינו מרגיש בעצמו
כלום, האם יתבטל בשביל

זה מתורה ותפילה וזיכוי הרבים וכיו"ב?

אסיים בזאת, על אף שרוחי עוד סוערת בקרבי, אך די לי בזה
שהטרחתי את כבוד מו"ר שליט"א, ומ"מ תורה היא וללמוד
אנו צריכים, ובפרט בעומק הגלות והחושך אשר מכסה ארץ
בעת הזאת.

בברכה מרובה ותודה

תשובה

א. המצב בחיצוניות מזכיר הרבה את המצב שהיה בין מלחמת
העולם הראשונה לשניה. ושם הייתה הנהגת מאורי הדור דאז
ר' חיים עוזר והחפץ חיים. ואעפ"כ היה מצבים מורכבים ביותר
עם הרבה בעיות, כידוע.

עתה בחיצוניות יש דימיון וגם שוני. אולם בפנימיות המצב
מורכב הרבה יותר, מהרבה אנפי. כי גם קודם להתפשטות
הנגיף כלל עולם התורה והיהדות היו בגדר גוסס ולמטה מכך,
שרוב גוססים למיתה. ורק מי שמוסר נפשו באמת ניצל.

לשם כך היה נצרך לנתח את המצב בכללותו, ובפרטותו, פרט
אחר פרט, להבין את המצב לאשורו בכללותו ובפרטותו, עד

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבדי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

שו"ת: קושי עם אמירת קינות
עבודה כדי להרגיש את חורבן

י"ג עיקרים

ויסודות האמונה לרמב"ם היסוד הרביעי

הראשונים בדברי הרמב"ם, היא רק במהלך שנתבאר בפרק זה בארוכה. אם לא ברור לאדם כל החלקים שנתבאר בפרק זה, על אף שבודאי הוא מוכרח להאמין בכל ארבעת היסודות, וח"ו אם הוא לא מאמין בהם הוא נקרא 'כופר' כדברי הראשונים, אך כדי לחיות את ארבעת היסודות, כדי להגיע אליהם בהכרה של 'נפש', זאת ניתן רק ע"י שכח האמונה גלוי וברור בנפשו של האדם, כמו שנתבאר.

לפיכך, מלבד מצות תלמוד תורה שכל אחד מקיים בשעה שהוא לומד את דברי הרמב"ם, ומלבד כך שהוא מפקיע מעצמו את גדרי הכפירה שבנפש, לעבודה המעשית עם דברי הרמב"ם בארבעת היסודות מוכרח הקדמות ארוכות מאוד.

בשאר היסודות שיתבארו, בחלקם, אפשר לגעת גם במדרגות יותר נמוכות. אך על מנת לגעת בארבעת היסודות הראשונים שנתבארו כאן, מוכרח שהאדם יברר את נפשו באופן שיהיה לו כח עצמי של אמונה שלמה ככח לעצמו בנפש, שהוא יכול להפשיטו משאר הכוחות, וכמו שנתבאר באברהם העברי, כל העולם כולו מעבר אחד, ואברהם ראש למאמינים מן העבר השני. וכאשר האדם יכול להבדיל את כח האמונה משאר הכוחות בנפש, הרי שהוא יכול לגלות את ארבעת היסודות מכח האמונה שבנפש, ואזי ארבעת היסודות הללו הם ארבעת יסודות האמונה שמתגלים בנפשו. וזהו דבר עמוק מאד בקומת הנפש. כל זמן שאין לאדם כח להבדיל את כח האמונה שבנפש משאר הכוחות באופן הגמור, הרי שבודאי תיווצר אצלו תערובת, והתערובת הזו תביאנו או ח"ו לעבודה זרה, או לכפירה, או לדברים אחרים. ■ המשך בע"ה שבוע

הבא מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג עיקרים לרמב"ם, היסוד הרביעי.

נצרך לאדם להבין שכל כוחות הנפש נמצאים בצד אחד, וכח האמונה נמצא בצד האחר. ובלשון משל, זהו אברהם העברי הנקרא "ראש למאמינים", כל העולם כולו מעבר אחד, ואברהם מהעבר השני. ובנמשל, אלו הם כוחות הנפש, כל הכוחות נמצאים מעבר אחד, ויש את כח האמונה מהעבר השני. ומה יש בין העבר הזה לעבר הזה - את מקום החלל. ואי אפשר לעבור את מקום החלל, בלי כח האמונה שלמעלה ממדרגת החכמה.

על החכמה בתוך קומת נפשו של האדם נאמר: "כולם בחכמה עשית", ואם האדם מנסה לעלות עם החכמה למקום יותר עליון, על זה נאמר: "אנת חכים, ולא בחכמה ידיעא", האדם לא יכול לבקוע עם חכמתו למקום יותר עליון. האפשרות היחידה של האדם לבקוע למקום יותר עליון, זהו רק מכח האמונה שבנפש. כח האמונה שבנפש מעלה את הדבר ממקום חכמתו למקום נקודת הקדמות. ואזי הכרתו בכוחות הנפש כולם זולת כח האמונה, היא הכרה בתוך גדרי הבריאה, והכרת כח האמונה שבנפש - היא היא המכירה בקדמות של מציאות הבורא ית"ש. הנגיעה בארבעת יסודות האמונה הראשונים

נסכם את הדברים שנתבארו ביסוד הרביעי בדברי הרמב"ם - יסוד הקדמות. מה שנתבאר עתה ביסוד הרביעי, בעצם שייך גם לכל שלושת היסודות הקודמים, וכאן ישנה חתימה של ארבעת היסודות ששורשם אחד. אלא שבסוגיית הקדמות התייחסנו לכך בפרטות יותר, כיוון שכל קדמות מגיעה ממערכת של זמן, ומצד מערכת הזמן, סדר הזמן מתתא לעילא בנוי באופן של 'אדם - חלל - הבורא יתברך שמו', וסדר הזמן מלעילא לתתא בנוי באופן של 'הבורא יתברך שמו - חלל - אדם'. וזהו הסיכום להשגת כל ארבעת יסודות הראשונים, אשר מהיסוד החמישי ואילך, יהיו סוגיות נוספות.

ותמצית הדברים שנתבארו היא, שהנגיעה בארבעת היסודות

בשבוע הבא, היסוד החמישי - עבודה רק לה'

פרק ט' | בענין ההיתר להפסיק באמצע הלימוד להתבונן

אבל הוא אמיתת תכלית החיים, זה לא שפע של תורה באופן של חכמה ובינה ודעה והשכל, המדריגה הזו יכול כל אדם שאינו עוסק בתורה לשמה, הוא יכול לחבר ספרים, ביגיעת בשר עד אין קץ, ויש לו באמת אור של תורה שמאיר בו והוא זוכה לחדש חידושים אמיתים אבל הוא לא זכה לתורה עצמה,

מי שעמל בתורה לשמה לפי חלקו שלו אז התורה עצמה היא היא המתגלה לו, עליו נאמר קב"ה ואוריתא וישראל חד, במדריגה הזו העסק בספרי יראה היא קטנה עד למאוד, כפי שנתבאר בדברי הנה"ח, במעט זמן ביגיעה מועטת על זה.

המכוון של כל בעל נפש שעמל בתורה, צריך לברר את נפשו כסדר כמה הוא מתקרב ללשמה של התורה, עוד פעם כמו שהוזכר לעיל ודאי שיש הרבה בדיקות בחיבור של אדם לתורה, אבל לאיפה מכוון מציאות החיים, אדם מעמיד את עצמו עוד שנה ועוד שנה, סיפא של זמן והוא צריך לבדוק מה הוא עשה בשנה דיליה אחד מן הבדיקות ובעומק זה הבדיקה האמיתית, כמה התורה שלו נעשית לשמה באמת, בודאי להפקיע את הלקנטר וכדומה, אבל כמה היא בוקעת, לנקודת הלשמה אם אדם מתחבר באמת באמת, זה לא רק שאלה של כמות זה שאלה של איכות ובעומק זה שאלה של ביטוש האני העמוק ביותר שהאדם בוקע את מקום האני, והוא מגלה את מקורו של תורה,

התורה עצמה צריך להבין שעל אף שבחיצוניות יש ריבוי של תורה, ברחובות תיתן קולה במקומות שמרחיבין אותה כמו שדורשים חז"ל, אבל גם בתוך הביהמ"ד היא נעלמת, כי המציאות הפנימית של התורה שהיא קרובה לאדם מחד, אבל היא רחוקה ממנו מאוד מאוד מאוד, ומה מרחיק את האדם מהתורה? האני שלו עצמו שהוא השורש של השלא לשמה זה גופא המרחיק של האדם מהתורה, כשאדם באמת מוסר עצמו באמת לתורה לא את שכלו בלבד, אלא באמת הוא נותן את כל עצמיותו לעסק התורה באמת מנקודת פנימיות הלב שם נפתח השער החדש של עסק התורה לשמה, ושם כל פני החיים מקבלים גוון חדש כי הנפש מחוברת בשורשו ובאמיתותו קב"ה ואוריתא וישראל חד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך

קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

ופרוש דבריו הוא: בוחר אני בהתייחדות הגמורה רה בבית המקדש להשגת ההתבודדות הפנימית, ולא בהסתופפות בעצרות פסולות שה טוב והיפוכו משמשים בהם בערבוביה, שלגבי בית המקדש, כמוה כהסתופפות באהלי רשע בעיני יחידי סגולה.

ופרוש דבריו הוא: בוחר אני בהתייחדות הגמורה בבית המקדש להשגת ההתבודדות הפנימית ולא בהסתופפות בעצרות פסולות, לא מדובר כאן בעצרות פסולות של אלו שמדברים על ג' עבירות חמורות של עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים, שהרי לא יתכן שדוד המלך יקבילם אחד לשני, אלא מדובר כאן בעצרות שהטוב והיפוכו משמשים בהם בערבוביה, כלומר, בעצרות שאפשר לדבר ולצעוק בשם ה', אבל באמת ישנה מלחמת עולם מיהו הנואם הראשון, ומיהו הנואם השני, וכמה זמן כל אחד ידבר, וכן ע"ז הדרך. לכאורה, זו עצרת לכבוד הקב"ה, אבל אליבא דאמת, הכל מעורב שם מיניה וביה. מצד אחד האדם קורא שם תהלים, אבל מצד שני הכל מעורב בשליטה, כבוד, כסף, כח, וכיו"ב.

זהו עומק הקושי העצום. כמובן שמחד נאמר: 'לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות', ובעיקר בבתי כנסת, אבל כבר בדורו של ר"א בן הרמב"ם, ואולי קודם לכן, בהסתופפות בבתי כנסת יש שני צדדים. צד אחד - תפילות נעלות למי שמבין משמעותן וקריאת התורה, אבל מאידך, מדרגת "חמסו תורה", "דור באהלי רשע", זו הגדרה מבהילה שמגדיר כאן ר"א בן הרמב"ם.

שלגבי בית המקדש, כמוה כהסתופפות באהלי רשע בעיני יחידי סגולה, הוא מבאר כאן שרוב בני האדם לא מרגישים את הכאב. ישנם בני אדם תמימים שאפילו לא מבינים מה מניע את מה שבני אדם פועלים. וגם אם הם מבינים, הם מפטירים: 'כל אחד צריך קצת כבוד'. לעומת

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים

המושכל הראשון - הארה ממקום הפשיטות

גילוי נוסף המתגלה ממקום התמימות והפשיטות שבנפש, הוא המושכל ראשון שבכל דבר.

כבר הוזכר לעיל, שהסדר הפשוט בצורת הלימוד הוא ללמוד ראשית באופן של "ליגמר" ואח"כ "הדר ליסבר", ובנוסף לכך צריך הלומד עד כמה שניתן לפי כוחו להתבונן ולראות את הצדדים האפשריים ואת ההבנות האפשריות בכל דבר.

והצורה הנכונה והראויה היא ראשית כל לשים לב ולתפוס מהו המושכל ראשון הפשוט שהנפש קולטת בכל דבר, מה היא המחשבה הראשונה שלו, התפיסה הראשונה, ההסתכלות הראשונה, שמתגלה בנפשו כאשר הוא לומד מה שהוא לומד. וזאת משום שהמושכל הראשון שבנפש, הוא הארה ממקום הפשיטות של נפשו של האדם.

אולם נחدد ונאמר, שלא מדובר במי שעליו נאמר "דעת בעלי בתים הפוכה מדעת תורה", משום שאצלו המוח כבר עקום, ואם המוח שלו עקום, אז המושכל ראשון שלו אינו נובע מהפשיטות שבנפש. אלא מדובר במי שחי חיי תורה, ואור התורה מאיר בקרבו היטב, שאצלו הגילוי של המושכל ראשון נובע מהנקודה הפשוטה שבמעמקי נפש האדם.

מצד כך, כאשר האדם עוסק בדברי תורה, יש מקום רחב מאוד בנפש להעמיד בכל דבר את המושכל ראשון, ולהתבונן מה המושכל ראשון תופס. המושכל ראשון מצד הפנימיות שלו, תופס את נקודת הפשיטות. וככל שאור הפשיטות חזק בנפש האדם, אזי יש לו מושכל ראשון חזק יותר.

התבאר א"כ עד כה, שבחיבורו של האדם לתורה שהיא שורש כל הנבראים ישנם שתי כוחות יסודיים, שהם כח הפשיטות והתמימות, וכח ההשכלה וההרכבה שנמצאים בנפש האדם. הזכרנו את הגילוי הראשון לאותם כוחות, שהוא הסיני והליגמר - הבקיאיות שבלימוד, מול העוקר הרים והליסבר - העיון שבלימוד, וכמה צריך האדם לעסוק בכל אחד מהם. והזכרנו את הגילוי השני לכח הפשיטות והתמימות, שהוא הכח של האדם להעמיד את עצמו על המושכל ראשון, כי ראשית ההשכלה נעוצה בתמימות ובפשיטות.

זאת, אדם שמגיע עם העומק הפנימי שלו לבית כנסת על מנת להתפלל מעומקא דליבא, והוא נפגש עם הדברים הללו, הרי שזהו כקוץ מכאיב. האדם מגיע עם כוונה אמיתית להביא את עומק גילוי נפשו להתפלל לפני הבורא יתברך שמו, הוא רוצה להצטרף עם החזן שעובר לפני העמוד, שאומר 'נקדישך ונעריצך', והוא רוצה לכוון לבו לקדושה, אבל ב'קדוש קדוש קדוש' הוא שומע את קולו של החזן שמורה על כך שהוא רוצה שיכבדוהו מחמת קולו הערב. ובנוסף לכך, קודם התפלה הייתה מריבה מי יעבור לפני העמוד, והחזן הנוכחי השתלט וניגש לעמוד. ההרכבה הזו היא הרכבה מבהילה שמייסרת את הנפש. כהסתופפות באהלי רשע, אבל רק בעיני יחידי סגולה.

ובטא זאת במילים: "כי טוב" (תהלים פ"ד, י"א), מפני שבאו כנימוק למה שקדם בתפלתו "מגננו ראה" וכו' (שם שם, י'). וכאלו אמר אפוא שסיבת תפלתו לעזרת ה' יתעלה על ידי משיחו היא לצורך בית המקדש שבני ישראל מתאווים ומשתוקקים אליו מפני הטובה השל-מה הצפונה בו.

הציפייה והשתוקקות לבית המקדש היא מפני הטובה השלמה הצפונה בו. ומהי הטובה שלמה הצפונה בו - כל 'צפון' הוא מקום מוסתר - שם היחידות שבנפש. הטובה השלמה של בית המקדש היא, כדברי דוד המלך שהוזכרו לעיל: 'בוחר אני בהתייחדות הגמורה בבית המקדש להשגת ההתבודדות הפנימית'.

מצד החיצוניות, זהו כל השפע שנשפע מכח בית המקדש, כגון המזבח שמזין ומפרנס ומכלכל, כדברי הגמ' במסכת כתובות, שכל שפע הבא לעולם הוא מכח בית המקדש. וכמו כן, גם הקורבנות שמכפרים על בני ישראל. אבל הטובה השלמה הצפונה בבית המקדש היא, גילוי ההתייחדות הגמורה בבית המקדש להשגת ההתבודדות הפנימית. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

הבא - מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

קושי עם אמירת קינות

(א) יש לי קושי בכל שנה בתשעה באב עם אמירת הקינות. אני מתבונן קצת בהדברים שאני אומר והדעת שלי אינו סובל הצרות והאירועים שהיו שמה, ולדוג' אני חוזר תמיד לחשוב על איך נשים רחמנות בישלו את ילדיהן ואיך התאכזרו כ"כ וכל הרעב והצמא שהיה שם וכל הילדים שמתו שם וכו' וכו' ופשוט בלי הצרה של החורבן בהמ"ק כבר הדעת אינו סובל קריאת הדברים והתבוננות בהאירועים שמה. וכיון שאיני יכול לסובל זה איני מסוגל לקרות יותר מחמש קינות וכדו' דכבר אני מרגיש שגעון מהמעט בהקינות שאני אומר. ואז אני יושב ואיני אומר כלום ואיני מוסגל להתבונן יותר על הקינות, ואז אני יוצא חוצה ומבטל הזמן בבית הכסא וכדו' עד שהשחרית מסתיים, מחמת שאין לי את הכלים לאמר כל הקינות עם הלב וברפט עם השגאון והעצבות שאני מרגיש מקריאת הקינות. ובכל שנה אני אומר לעצמי, "נו, טוב מעט תחנונים בכוונה מהרבה בלא כוונה, דאחד המרבה ואחד הממעיט..." אמנם אפשר שיש כאן בעיני בנפש שאני באמת צריך לתקן. ואיני מסוגל להבין איך כל האנשים אצלי אומרים כל הקינות. בשלמא אם האדם אינו מתבונן כלל מה שהוא אומר, אז אין לו בעיני, וכל הבעיני שלו הוא רק איך לישיב משעה 8 בבוקר עד 1 בצהרים ואיך להסתדר על הילדים שם לזמן הרבה. אבל אם האדם מתבונן אפי' קצת ויש לו אפי' קצת לב להדברים שהוא אומר, וכ"ש אם הוא אדם רגיש יותר, פשוט אי אפשר לסיים אפי' קינה אחת או שני קינות!

האם אני כבר יוצא ידי חובת אבילות שלי בתשעה באב ע"י אמירת קינה אחת עם התבוננות ולב ודמעות, ואין אני צריך לעשות יותר מזה, או שאני צריך להשתמש בכח ה"דעת" שלי לאזן את ההרגשים שלי וכמ"כ הרב בספר דע את הרגשותיך? ואם כצד ב', איך אני יכול לעשות את זה?

תשובה

באופן כללי נצרך לאזן הדעת עם ההרגשים, וזו עבודה כללית של בנין השכל, כפי שנתבאר בדע את מחשבותיך, דע את דעתך, ודע את תורתך - דרכי הלימוד.

אולם לעת עתה, וכן כל אדם, נצרך לומר קינות כפי מנהג ישראל כל אחד בקהילתו. אולם, כבר נהגו רבים לומר כפי כחם הנפשי, כפי מדרגת לבבם. אולם נצרך מאוד בדיקה אמיתית, ולא ח"ו פריקת עול ועצלות.

וכל אדם יוצא חובת אבילותו לפי כח לבבו, וכפי גדרי הדין.

פסחים (ק"ח, ע"א) - א"ר יהושע בן לוי, בשעה שאמר הקב"ה לאדם, קוץ ודרדר תצמיח לך, זלגו עיניו דמעות, אמר לפניו, רבש"ע אני וחמורי נאכל באבוס אחד (או נקשר לאבוס אחד, כך גירסת ב"ר, כ, י), כיוון שאמר לו בזעת אפיך תאכל לחם, נתקרה דעתו. (ופירש התורה תמימה שם שסמך אסיפא דקרא, ואכלת את עשב השדה, שהוא ממאכל בהמה), וכו', ועדיין לא פלטינן מינה, דקא אכלינן עיסבי דדברא.

והנה אע"פ שאינו אוכל מן אבוס של בהמה עיקר מאכלו, מ"מ משמש לו אבוס הבהמה, כמ"ש (ביצה, לג, ע"ב) תניא, ר' אליעזר אומר, נוטל אדם קיסם משלפניו לחצוץ בו שיניו, וחכ"א לא יטול אלא מאבוס של בהמה. והיינו שמשתמש באבוס של בהמה "לסלק" האוכל הנכנס תוך שיניו, ולא למאכל.

והנה נתחדש שאף בעלי חיים אין כולם אוכלים מאבוס אחד, כמ"ש (סנהדרין, קח, ע"ב) והנה עלה זית טרף בפיא, א"ר אלעזר, אמרה יונה לפני הקב"ה, רבש"ע יהיו מזונותי מרורים כזית ומסורים בידך, ואל יהיו מתוקים כדבש ומסורים בידי בשר ודם, וכו'. למשפחותם יצאו מן התיבה, א"ר יוחנן, למשפחותם ולא הם. ופרש"י, אלמא כל חד וחד בפני עצמו היה, ולא היו אוכלים כולם באבוס אחד, ולא משפחות משפחות היו שרויין.

והנה עופות טהורים קרובים יותר לאדם, ועופות טמאים רחוקים מהאדם, כגון עורב, וכן חמור ("אני וחמורי נאכל מאבוס אחד"). וכמ"ש שם וישלח את היונה "מאתו" לראות הקלו המים (ובעורב לא כתיב "מאתו"), אמר רב ירמיה, מכאן שדירתן של עופות טהורים עם הצדיקים. אולם גם עוף אין אבוסו שלם כאדם, וכמ"ש (ויק"ר, ג, ב) והסיר את מראתו בנצתה, זה הזפק עם הנוצא שלה (עיין זבחים, סה, ע"א), ר' תנחום בן חניאל אומר, משום שנאמר שונא גזל בעולה (ישעיה, סא, ח), כי העוף משוטט ואוכל מן הגזל.

ועומק השפלות שבהשוואת אדם עם חמור, פירש המהרש"א, וז"ל, כי היה אדה"ר חושב מעיקרא כיוון שמאכלו שווה כחמור ישתווה "בדעתו" כחמור, ולכך אח"כ נתקרה "דעתו" דייקא. ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה רסג) וז"ל, "נזדעזעו איבריו", זה בחינת חולי הקדחת, וכו', כי חולי הקדחת זה בחינת פגם הדעת, עיי"ש. ועיין פרי צדיק (וירא, א) נקט חמור מכל בעלי חיים שהוא המיוחד לאדם, בחינת וחמור אבוס בעליו. ועיין מהר"ל (הוריות, יג, ע"א) וז"ל, שכאשר האדם מקבל ממה שאכלה, והיו מתפרנסים מאבוס אחד, שמסלק השכל, עיי"ש.

ועיין עוד בדבריו (נתיבות עולם, נתיב העבודה, פי"ז).

דברים | ו-ט

את הארץ הטובה. טוב, טו-ב. הנה שורש ט-ו, הוא י-ה. וכאשר נעשה מעשרות יחידות יש בכך ב' בחינות. א. נעשה מאות י' אות א', ונעשה מי-ה, א-ה. והוא בחינת שם אהי"ה, א-ה, י-ה. ב. נעשה מאותיות י-ה, ט-ו, שעולים גימט' שווה. ואותיות י-ה, או ט-ו, הם ב' ב' אותיות, ונעשה טו-ב. וזהו עומק מ"ש (ב"ק, נה, ע"א) מפני מה לוחות ראשונות לא כתיב בהו אות ט', ח"ו נשתברה טובה מישראל. והיינו שטוב, הוא הקטנת י-ה, כנ"ל, הקטנת עשרות י', ליחידות. וזהו שורש של שבירה.

והנה כאשר אכל אדה"ר מעץ הדעת, שטוב ורע מעורבים בו, נעשה קלקול לטוב, לט-ו, ושורש החטא בבחינת מ"ש אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנסת בו רוח שטות, טו-תש, תש כוחו של ט-ו. ועי"כ עזב מדרגת טהור, טו-ה, ונכנס למדרגת טומאה, טו-מאה. טהור, טו-ה, גבוה לעילא. ובקלקול נעשה טו-מאה, כמ"ש בחגיגה, ותשת עלי כפך, שהקטין קומת אדה"ר, למאה אמה. ונעשה חוטא, טו-אח. ומה שתחלה היה חוט, טו-ח, המקשר ומחבר בינו לבין קונו, נעשה בו נתק, בחינת שחיטה, שחוט, שח-טו, שהושפל ונתק חוט זה. שזהו בחינת טביחה, טבוח, טו-חב.

והמשיך אדה"ר בחטאו, כמ"ש בסנהדרין, מושך בערלתו היה, ועי"ז נעשה אות ברית קודש, אטום, טו-אם. וכן נעשה טמון, טו-מן, ומכוסה. ושורש החטא ע"י לשון הרע של נחש. בחינת יש בוטה כמדקרות חרב. בוטה, טו-בה, היפך טוב - טובה. ושורש החטא, חפזון, בחינת סוס שוטף דוהר במלחמה. שוטף, טו-שף.

ושורש התיקון והבירור נעשה באברהם, בכמה אנפי. א. נגלה בבן אחיו, לוט, טו-ל. שנבדל מאברהם (שמדתו מים, יוקח נא מעט מים, כנודע) וכתוב ביה בלוט פוטר מים ראשית מדון, מדון שהיה בין רועי אברהם לרועי לוט, פוטר, טו-פר. ב. נגלה באשה שלקח אברהם, קטורה, טו-קרה. ואף את בניה שלח קדמה בחייו, בחינת פוטר כנ"ל. ג. נגלה בבנו ישמעאל, שאף הוא נשלח מביתו, בחינת פוטר כנ"ל, ואז כתיב על אמו הגר, ותשב לה הרחק כמטחוי קשת וגו', מטחוי, טו-מח. ד. נגלה בזרעו, עשו, מזרעו של עשו לוטן (בראשית, לו, כ). טו-לן. ה. נגלה בזרעו דקדושה, יוסף, נסיונו באשת פוטיפר, טו-פיפר, שנתפרר העשרות, י', כנ"ל, ליחידות, ויצאו מבין זרועי אביו י' טיפות. ונתשלשל בפוטיאל, טו-פיאל.

והתיקון נגלה בעובר, והשורש לכך אברהם, כמ"ש חז"ל, מי יתן טהור מטמא, אברהם מתרח, טהור, טו-ה, כנ"ל אברהם, טב-הר-ם. בחינת ט-ו, נעשה טור, הר בארמית. והוא בחינת חוט העובר בטבורו, טבור, טו-בר - בן, כנ"ל. ושלמות התיקון בקטורת, טו-קרת.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: טוב, אחיטוב, אטום, אטון, בוטה, בוטה, טהור, טמון, לוט, מוט, שוט, מטות, שוטה, טוח, טור, נוטה, נוטע, עבוט, עטוף, שופט, שוטר, שוטף, שחוט, חוט, טוביה, חוטא, טבוח, טבול, טבור, טוה, טומאה, יהושפט, הושיט, יושט, אקוט, מטחוי, לוטן, לוטה, פוטיאל, פוטיפר, פוטר, קטורה, קטורת, שטוח, שמוט, שרטו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

ועיין תפארת יונתן (במדבר, ה, טו) קודם חטא היה עץ הדעת חטה בגימט' כ"ב אותיות התורה, והיה נפרץ הדעת והחכמה למאוד, ארוכה מארץ מדה, ולאחר הקלקול שנחש נעשה מחטה שעורה מאכל בהמה, ולכך צעק אדם אני והחמור נאכל מאבוס אחד, והיה לחכמה שיעור וגבול להשיגה, וכו', ולכך איקרי שעורה, לשון שיעור וגבול. ועיין ליקוטי הלכות (אה"ע, פו"ר, ה"ג).

נדרים (מא, ע"ב) - לא יאכל (המדור עם המדיר) מן האבוס שלפני הפועלים. וברש"י שם, כלי גדול שנותן בו בעה"ב ירקות שאוכלים בו הפועלים יחד. ובנמוק"י שם, הפועלים מתוך שהם עמלנין אוכלים הרבה ואובסין אותן כבהמות שנותנים לפנייהם קערה גדולה, ומשום הכי נקרא אבוס. והיינו שהפועלים בהם כתיב דייקא (הראשית, ג, יט) ב"זעת" אפיך תאכל לחם. ועי"ז אמרו (פסחים, קיח, ע"א) כיוון שאמר לו בזעת אפיך תאכל לחם נתקררה דעתו, שאינו אוכל מאבוס אחד עם חמורו, אלא אוכל מאבוס לעצמו, אולם מ"מ אוכל מאבוס.

ועומקם של דברים. יעויין ברד"ק (יחזקאל, לד, לא) ואתן צאני צאן מרעיית אדם אתם - כשתהיו צאן מרעיית שארעה אתכם דעה בינה והשכל, אז תקראו אדם, לא צאן ובהמה. כי כשיתפתה האדם לתאוות העולם הזה הוא בהמה לא אדם, כי בגשמיות ישתתף האדם עם הבהמה, הוא וחמורו אוכלין באבוס אחד, וכו', עיי"ש. והיינו שכיוון שאכל אדה"ר מעץ הדעת "תאוה הוא לעיניים", מכאן ואילך הוא "במדרגת" בהמה, נמשלו כבהמות נדמו (תהלים, מט, יג). ולכך אכילתו בחינת "אבוס", כי אוכל יותר מן הראוי לו.

וכל מי שאינו במדרגת צדיק שעליו כתיב (משלי, יג, כה) "צדיק אוכל לשובע נפשו", אכילתו היא בבחינת אכילת אבוס. וזהו אבוס, אב-וס. אב, לשון אבה, ונפל מאבה לתאוה. וזהו אבוס, אב דקלקול. ואברהם בחינת אהבה בא לתקן אכילה זו, ונתן לזולתו אכילה של אבוס, ואל הבקר רץ אברהם, ג' לשונות של חרדל. ובעומק האכילם בקר אבוס. מעין מאכלו של שלמה, כמ"ש בב"מ (פו, ע"ב).

ובעומק יותר, עיין פרי יצחק (בחקתי, י) וז"ל, הענין שקודם הקלקול מאדה"ר ניתן רק פרי העץ למאכל אדם וכמ"ש ויטע גן בעדן, ונטיעה היא באילנות, אך אחר הקלקול ואכלת את עשב השדה. ועיין אהבת יונתן (בראשית) וז"ל, כי אין אדם ובהמה אוכלים באבוס אחד, ולכך אז לא הותר לבהמה רק לאכול את כל ירק עשב ולאדם מפרי עץ. אמנם במבול פרץ היונה, והנה עלה זית טרף בפיה, לכן הותר לבני אדם הבשר (וקודם היה מותר רק אם מת כבר). וזהו עומק אבוס, שהתחיל לאכול בשר. ואברהם תיקן בחינה זו, ונתנה בחסד לזולתו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

וכמו שנתבאר, האדם מורכב משתי חלקים, "נעשה אדם בצלמינו כדמותינו", וע"ז נאמר "ויצר את האדם עפר מן האדמה", "נעשה", עשייה, "ויצר את האדם" יצירה, ושם באמת נאמר "אשר יצר את האדם בחכמה".

אבל הכח העליון שבאדם שלא נברא במאמר פיו יתברך שמו כביכול, שבזה שונה נאצלות האדם משאר הנבראים, שבכולם נאמר "ויאמר" "ויעש". "ויאמר ויעש", שהיה אמירה והיה עשייה, אמירתו של גבוה, שהיא בבחינת "ותגזר אומר ויקם לך" שזה שורש כל מעשה בראשית, וגם באדם עצמו שנאמר בו "נעשה אדם" אך באדם שאני, שבו היה את נקודת התוספת של יצירת האדם, ובנקודת התוספת של יצירתו מונח ה"ויפח באפיו נשמת חיים", "מאן דנפח מתוכו נפח", "מדיליה נפח", כדברי חז"ל כנודע, כלומר, עומק יצירת האדם נובעת כביכול, כביכול, מנפיחת פיו יתברך שמו "ויפח באפיו נשמת חיים",

המאמר כולו הוא "בראשית ברא אלקים", כדברי התרגום הידועים "בראשית" "בחכמתא" אבל אמנם יצירת האדם מתפשטת מאותו מקום "אשר יצר את האדם בחכמה", אבל הפנים שבאדם, המעמקים שלמעלה ממאמר פיו, למעלה מה"אשר יצר את האדם בחכמה", למעלה מ"בראשית" "בחכמתא",

הנפיחה הזו, כמשל בעלמא, כאשר האדם נושם ונושף זה טבע האדם שלמעלה מטעם ודעת כמובן שגם את זה אפשר להלביש בטעם ודעת, כמו שדורשים חז"ל "כל הנשמה תהלל יה", על כל נשימה ונשימה", יש עבודה להודות להקב"ה, ולהלל את הקב"ה על כל נשימה ונשימה, אבל פנימיות טבע הנשימה היא איננה שייכת למקום של דעת, והדוגמא הברורה והפשוטה, תינוק בן יומו שנושם ונושף על אף שאין בו קומת הדעת, כמעט, כלל, כלומר, עומק הנשמה שבאדם, ה"ויפח באפיו נשמת חיים" היא למעלה מאותו מקום של הלבשה של חכמה, זה ה"כגמול עלי אמו", "אתהלך בתם לבבי", המעמקים הפנימיים של הנפש שנוגעים באותו מקום.

בחיצוניות הנפש, מתגלה ה"אשר יצר את האדם בחכמה", אבל בפנימיות עומק הנפש, יש נגיעה במקום

"סתים וגליא" בקודשא בריך הוא, באורייתא ובישראל

ביאור הדברים: כמו שמבואר בדברי חז"ל, הוא יתברך שמו, כביכול "סתים וגליא", מצד אחד הקב"ה נעלם, "אכן אתה אל מסתתר", ומהצד השני הקב"ה מתגלה, כל הבריאה כולה היא הרי, "לאישתמודע ליה" לגילוי, כלשון חז"ל. וא"כ, מחד הקב"ה נעלם, עצמותו נעלמת, כלומר המהות של עצמותו נעלמת, עצם זה שהוא קיים זה אמונתינו, ומידותיו של הקב"ה, ה"אין סוף" שבהם נעלם, וחלקי הגבול שבהם, הם המושגים לנו. זהו "קודשא בריך הוא סתים וגליא".

ודבר זה מתגלה בכל אחד מה"תלת קשרין מתקשרין דא דא, קודשא בריך הוא אורייתא וישראל", כמו שאומרים חז"ל, שכשם שהוא יתברך סתים וגליא, גם אורייתא סתימא וגליא, יש את החלק המושג בדברי תורה ויש את החלק הנעלם בדברי תורה, החלק המושג הוא במה שהאדם עוסק, והחלק הנעלם, לכאוי הוא נעלם והוא בלתי מושג לאדם, אבל בעומק, פני הדברים הם שונים.

הרי החלק השלישי הוא הנפש של האדם וכשם שקודשא בריך הוא סתים וגליא, אורייתא סתימא וגליא, כך גם נפשו של האדם, יש בה אופן של "סתימא", ויש בה אופן של "גליא", יש לה את שתי הצדדים האלה, והחלק של ה"סתים" שבנפשו של האדם, זה המעמקים של פנימיות הרצון שהוזכר לעיל, שככל שהאדם יוצא מנקודת המורכבות שבנפש ונוגע בנקודת הפשיטות שבנפש, זה הא' שבאב הא' שבאבה, הרצון הפשוט, אז הוא מתחבר למקום שלמעלה מטעם ודעת, כח הפועל בנפעל, כביכול.

ב' חלקים ביצירת אדם, החיצוניות בחכמה, ופנימיות עומק הנפש, מנפיחת פיו ית'

יש מה שנאמר "אשר יצר את האדם בחכמה", שזה צורת היצירה, אבל זה נאמר ביחס ל"אשר יצר" "וייצר את האדם עפר מן האדמה", אבל ה"ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", "לרוח ממללא", ה"ויפח" הוא למעלה מטעם ודעת.

השורש הפנימי של הרצון, שרצונו הוא מעצם רצונו ית"ש, חלק אלוך ממעל

אבל כאשר האדם משקיט את ההלבשה והוא בוקע לפניו דיליה, אז הוא מתחבר למקום הראשון, למקור של ראשית היצירה של "ויפח באפיו נשמת חיים", שם הוא מתחבר לרצון שלמעלה מטעם ודעת, שם הוא מתחבר, כביכול, לא לרצון שלו, אלא לרצונו יתברך שמו, על זה נאמרו בעומק, דברי הגמ' הידועים, בברכות דף י"ז, "רצונו לעשות רצונך", בהלבשה התחתונה זה מתגלה בבחינת "לעשות רצונך", והשורש הפנימי של זה הוא, שרצונו הוא מעצם רצונו יתברך שמו, שזה ה"חלק אלוך ממעל", שהרצון של האדם הוא עצם הרצון, כביכול, שלו יתברך שמו, זה המקום הפנימי של ה"אבה" בנפש, זה הא' שבאב, זה הא' של הרצון העליון, של ה"אנכי ה' אלקיך", "אנכי מי שאנכי", כמו שאומרים חז"ל, זה הא' של הרצון הפשוט שנמצא בנפשו של האדם,

מדרגת הר סיני שהכל דומם, דממה, בגילוי ה"אדמה לעליון"

זה המדרגה של מעמד הר סיני שמתגלה "אנכי ה' אלקיך", שאופן הגילוי היה "ארץ יראה ושקטה", בבחינת "קול דממה דקה", דברי חז"ל, שבמעמד הר סיני צפור לא ציץ, ושאר בע"ח לא השמיעו את קולם, זה הענף שבדבר, אך השורש שבדבר הוא מהמעמקים הפנימיים שהיה הדממה של כל הבריאה כולה, אז התגלה ה"אדמה לעליון", זה גופא מה שהפך את כל הבריאה כולה לדומם, אם סדר הדבר הוא בבריאה דומם, צומח, חי, מדבר, במעמד הר סיני התגלה שבערך אליו יתברך שמו, הכל דומם, ואז התגלה איך הכל דומה אליו יתברך שמו, זה המקום של הדממה שהתגלה במעמד הר סיני, "ארץ יראה ושקטה", "שקטה" זה הדממה.

בפנים הללו, האדם נוגע בעומק נקודת הרצון, הרצון הפשוט בנפשו של האדם, וכשהאדם נוגע באותו רצון פשוט עמוק, שבנפשו, זה המקום שהוא מתחבר ל"סתים" שבתורה, ומשם הוא חש בחוש ברור "נוכח פני ה'", לפניו יתברך שמו. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת

הנפיחה העליונה, זה ההבחנה הפנימית של מקור שורש נאצלות האדם כביכול, ממנו יתברך שמו.

החיבור לעומק הרצון, נגיעה בעצם החיים של- מעלה מטעם ודעת

ובמעמקים הללו, כאשר האדם מתחבר לשם, זה עומק הרצון שנמצא בנפשו של האדם, הרצון הוא רצון של חיים, "חיים ברצונו", זה עומק הרצון למציאות החיים, החיים הם ה"ויפח באפיו נשמת חיים".

הפנים, המעמקים הללו, הם המקום הפנימי שהאדם מחובר ללמעלה מטעם ודעת.

שמה האדם נוגע בעצם החיים, במקור העליון שעדיין לא נתלבש, והמקום ההוא, הוא תחילת הגילוי של האדם בשעת יציאתו לאויר העולם, שכשהוא יוצא לאויר העולם מתגלה בו הכח הזה ככח ראשון, שהוא חי, הושרש באדם מהשורש הראשון של היצירה שלמעלה מטעם ודעת, שיתגלה בו, מכח כך, שכשהוא עובר שיוצא לאויר העולם, המהלך של למעלה מטעם ודעת.

ומכאן ואילך, בסדר גדילתו של אדם, הגילוי הזה בנפשו של האדם מכאן ואילך הוא רק בהלבשה של חכמה, "משעה שקטן אוכל חטה נכנס בו דעת", "קטן היודע לדבר אביו מלמדו תורה", כדברי הגמ', הרצון כבר מתלבש בהלבשה של חכמה, אבל ההשרשה שהושרש בשעת היצירה, שם הושרש רצון פשוט, רצון שלמעלה מטעם ודעת, הרצון הפשוט הזה זה רצון לעצם החיים, אבל, כמובן, לא לעצם החיים של כאן בהאי עלמא, החיים כאן בהאי עלמא זה הלבשה של חומר, כשמדברים על רצון לעצם החיים, היינו, ל"חי החיים" ברוך הוא, כביכול, הוא יתברך שמו, מקור ההויה, עצם המציאות, זה הכח הפנימי שנמצא בנפשו של האדם.

כאשר האדם מגלה את הרצון, אז הוא מגלה שתי סוגי רצונות, שנתבארו, הוא מגלה שורש של רצון שמתלבש בטעם וחכמה, ומכאן מתפשטים כל שאר הרצונות בנפשו של האדם, זהו המקום שהוא שורש ההתפשטות של כל הרצונות.

ולא היה לו בחי' ראש ולא בחי' סוף

שגנוזה בתוך האור א"ס, אולם עיקר הגילוי הוא באופן של עיגולים, מפני היותם בטלים לאור א"ס.

לפיכך, יש את האור א"ס שהוא שווה, יש את הע"ס שבתוך האור א"ס שהם עיגולים והם שווים, ומכאן מתגלה בבריאה ע"ס שהם עיגולים. וכן מצד היותם עשר מתגלה גם הדרגה, שזה כל סוד הקו, ויתר על כן ג' קוים. ובעומק, בכל עולם ועולם צריך למצוא את ערך ההשוואה של אותו עולם. וערך ההשוואה של אותו עולם הוא הנקרא עיגולים באותו עולם, ושורשו הוא בע"ס הגנוזות במאצילן שהם עשרה עיגולים, ושורשו הוא בעצמות האור א"ס שהוא פשוט בהשוואה אחת [אנו חוזרים כסדר על היסוד שבכל דבר צריך לראות את נקודת השורש, ואת הענפים. ובכל נקודה שנעסוק בה נשתדל בעז"ה לגעת משורשה העליון, עד התפשטותה כיצד שהיא מתגלה].

ובדקות, לעיל הוזכר בדברי הרב ז"ל כלפי האור א"ס שאין לו ראש ואין לו סוף, ולפי הבחנה זו הדברים מובנים היטב, מצד כך שהוא פשוט, מתפשט, אין לו סוף. ומצד כך שהוא בהשוואה אחת, אין לו ראש, שהרי כל ראש יוצר שיש ראשון שני ושלישי, וכשהוא בהשוואה אחת - אין לו ראש.

וכאשר עלה ברצונו הפשוט

רצונו הפשוט זהו הכתר של ע"ס הגנוזות במאצילן, שהכתר נקרא רצון כידוע. לפ"ז, כאשר עלה ברצונו הפשוט, כלומר שהתעורר אור הכתר לברוא את העולם. רצונו מחמת שזהו כתר, הפשוט מחמת שאלו הם ע"ס ספירות הגנוזות במאצילן, באור א"ס, שהוא אור פשוט.

לברוא העולמות ולהאציל הנאצלים להוציא לאור שלימות פעולותיו ושמותיו וכנוייו אשר זאת היה סיבה בריאת העולמות כמבואר אצלינו בענף הא' בחקירה הראשונה.

לסיבת בריאת העולם ישנם ג' טעמים בכללות, וה' טעמים בפרטות, ואלו הם: א. לגלות את שמותיו, ב. להיטיב לבריותיו, ג. גילוי יחודו, ד. גילוי הביטול לא"ס, ה. עצמיות אין עוד מלבדו. ואלו הה' מדרגות הם כנגד נרנח"י.

והנה אז צמצם את עצמו א"ס

השינוי שנעשה מחמת הצמצום

נבאר מהו השינוי שנעשה מחמת הצמצום. לא"ס עצמו אין

לאור א"ס כביכול אין סוף, ולכן לא היה לו בחי' ראש, כלומר שאי אפשר לדון בו מצד נקודת התחלה. ולא בחי' סוף, כמו שהוגדר לעיל, אין לו סוף קרוי התפשטות, שהוא מתפשט בלי סוף. על העוה"ז נאמר שהיה מתפשט עד שגער בעולמו ואמר לו די, ואמירת ה'די' חל בבריאה, אולם האור א"ס ממשיך להתפשט. ובדקות, אין לו ראש של התחלה, ואין סוף להתפשטותו.

אלא הכל היה אור א' פשוט שוה בהשוואה א' והוא הנק' אור א"ס.

הגדרת אור א"ס פשוט - השוואה

כאן מוגדרת בדברי הרב ז"ל ההגדרה של אור א"ס פשוט, ונבאר. 'פשוט' הוא היפך של הרכבה, כנ"ל, וממילא זוהי הבחנה של השוואה. לעומת זאת, בבריאה ישנה הרכבה באופן של הדרגה, והדרגה איננה שווה, כגון כתר שתחתיו חכמה, בינה, וכן ע"ז הדרך. לפ"ז, האור א"ס הוא מציאות של שורש ההשוואה, ומכאן ואילך בענפים, בכל הבריאה כולה מתגלים השוואות. לדוגמא, זה מתגלה ביסוד העבודה, שהוא 'השתוות' כדברי חובות הלבבות, שבין אם מבזים את האדם ובין אם מכבדים אותו, הדבר שווה בעיניו. ושורש ההשתוות בתחילת המהלך של עומק החכמה, זה נקרא אור א"ס.

דברי הלשם שע"ס הגנוזות במאצילן צורתם עיגולים - ביאור

בעומק, כל השוואה נקראת עיגול, כיוון שהעיגול שווה בכל צדדיו. ולפ"ז נבאר מהי צורתם של ע"ס הגנוזות במאצילן. הוזכר לעיל שיש כמה צורות לעשר ספירות, ע"ס זה תחת זה, ע"ס בצורה של ג' קוים, וע"ס באופן של עיגולים. ולגבי הצורה של ע"ס הכמוסות במאצילן, הלשם מגדיר זאת שהם בצורה של עיגולים.

דברי הלשם לא כתובים בדברי הרב ז"ל להדיא, שע"ס הכמוסות במאצילן הם בצורה של עיגולים. ונבאר את יסוד הסברא. הלשם מאריך בדרכו שלו לבאר, אולם ע"פ מהלך הדברים שנתבאר, הרי כל אור א"ס הוא השוואה, והרי שגם האור הגנוז בתוך האור א"ס, שהם הע"ס, הוא ג"כ השוואה. בנעלמות חייב להיות שיש גם אופן של הדרגה

ב' מהלכים בביאור הצמצום בנקודה אמצעית

שאלת המפרשים על אתר היא, שהרי לא שייך לומר אמצע ביחס לא"ס [והאריך בזה הדברי שלום].

ותשובתם היא, שבאמת ביחס לא"ס אין אמצע, אולם ביחס לחלל העתיד להיות ישנה נקודת אמצע.

נבאר בעומק יותר, בשני מהלכים, מהו והנה אז צמצם את עצמו א"ס בנקודה האמצעית אשר בו. המהלך הראשון הוא, שהא"ס צמצם את עצמו בתפיסה של השוואה. יתר על כן, המהלך השני הוא, שנקודת האמצע היא נקודת המרכז שהכל פונים אליה, בבחינת "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, כולם מחוי באמצע ואמרי זה ה' קוינו לו" (תענית, לא, א). והצמצום פעל שנקודת האמצע שהכל פונים אליה, נעלמת מהבריאה.

נחדד את שני המהלכים. במהלך ראשון, הצמצום בנקודת אמצע זהו סוד ההשוואה, נקודת האמצע היא נקודת המרכז, היא השווה בכל, היא נקודה אחת. ובעומק, כל נקודה היא בלתי מתפשטת, בדבר המתפשט ישנם קווים, ואם יש בו קווים הרי שאיננו שווה, אבל נקודה אחת פשוטה היא לעולם נקודה שווה. וכמו-כן, נקודת האמצע היא שורש נקודת ההשוואה, ממנה מתפשט הכל, והיא עצמה לפני ההתפשטות שווה. אפשר לנסח זאת בכמה לשונות, אולם היסוד הוא אחד, נקודת האמצע היא נקודת ההשוואה.

במהלך השני, יתר על כן, נקודה אמצעית היא המרכז שהכל פונה אליו, שהכל פונה לא"ס ב"ה. ובנקודה זו היה הצמצום, זה נקרא:

צמצם את עצמו א"ס בנקודה האמצעית אשר שבו.

כלומר, הפניה שאליה הכל פונה, היכן המרכז של הכל, זהו מה שנעלם מהבריאה, מחמת הצמצום. צא וראה שזוהי כל הבריאה כולה. וזה נקרא בחינת "אכן אתה א-ל מסתתר" (ישעי', מה, טו), שכל הבריות משוטטות בעולם ולא יודעים להיכן לפנות. ולעומת זאת, יש גילוי אלוקות אצל מי שה"מסתתר" נגלה. וזהו "מחוי באצבע". ■ המשך

בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

ראש ואין סוף, הוא פשוט והוא ג"כ השוואה, כמשנ"ת. נמצא, שקודם הצמצום היו שני הבחנות באור א"ס, א. אין לו קץ וגבול, ב. השוואה. לפ"ז, כאשר נעשה צמצום, ראשית השינוי שנהיה הוא בהבחנה א' שבאור א"ס, שאין לו קץ וגבול, ובצמצום נעשה שינוי שיש סוף, שהרי יש צמצום. כלומר, לאור א"ס לא היה קץ וגבול, וכאשר נעשה הצמצום נעשה גבול, שהגבול הינו כל סוד הצמצום.

אולם לגבי ההבחנה הב' באור א"ס, הבחנת ההשוואה, היא לא נסתלקה, שהרי העיגול שווה הוא בכל צדדיו, והחלל שנעשה הוא עגול, ולפיכך תכונת ההשוואה נשארה, והיא מתגלה בחלל. נמצא, שהצמצום איננו סילוק גמור של תפיסת א"ס, אלא זהו סילוק של תפיסת הא"ס רק באופן שאין לו גבול וסוף, אולם עדיין יש כאן מציאות של השוואה אחת. נמצינו למדים, שהא"ס רק צמצם שהוא לא א"ס מתפשט בלי גבול, אבל הוא לא צמצם את תכונת ההשוואה.

נחדד את הדברים. הא"ס הוא גילוי ראשון, וכאשר יש גילוי שני של הצמצום, אין הפירוש שהגילוי ראשון נסתלק, אלא צמצום עניינו שהגילוי ראשון נתלבש באופן שונה, ומתגלה באופן שונה. זה נקרא צמצום. כלומר, הא"ס כפי שהיה גלוי בשלב הראשון שלו כבר איננו נמצא באותה צורת גילוי, אלא הוא לובש צורה אחרת של גילוי. הצורה הראשונה נעלמת כביכול, אבל הצורה השניה מגלה את מה שהיה בצורה הראשונה.

עתה נבאר את צורת הגילוי של הא"ס לאחר הצמצום. גילוי ההשוואה לאחר הצמצום, הינו בעומק ניצוץ הא"ס שמתגלה בתוך הבריאה [אלו הם מילים עמוקות]. בנוסף לכך, ישנה הבחנה נוספת של א"ס שמתגלה בבריאה, והוא סוד כח ההולדה, שהרי ההולדה יכולה להתפשט עוד ועוד בלי סוף. וב' הגילויים הללו הינם כנגד ב' ההבחנות הנ"ל בא"ס, שהם מתגלות לאחר הצמצום כדלהלן: ההבחנה שלא"ס אין סוף והוא מתפשט, מתגלה בכח ההולדה. וההבחנה של השוואה שבא"ס, מתגלה בצמצום, בחלל, ששווה בהשוואה אחת.

בנקודה האמצעית אשר בו באמצע אורו ממש

אור א"ס

עיין הכתב והקבלה (שמות, ז, ג) ולזה קרא הוא יתברך כל עונשי מצרים אותות, כלומר ראיות המורות על עצמות היותי ועל התנהגות מדותי, כי אותיות מלשון ראייה, כמו (איוב, כח, כט) ואותתם לא תנכרו, והיו"ד כיו"ד של (ישעיה, נו, ז) "ושמחתים בבית תפלתי", שר"ל בית המיוחד לתפלה אלי. ככה יו"ד של אותתי, ר"ל המיוחדת והמיועדת להיות אותות וראיות עלי.

ועוד. הוא מקומו של עולם. כי הכל נברא במקום אור א"ס שהיה תחלה. ועיין אמרי אמת (בראשית, תרס"ז, ד"ה וחשוב) וישם ה' לקין אות (בראשית, ד, טו) ואיתא (רש"י מתרגום יונתן) שנתן לו אות משמו, והיינו מקום שהוא קולט, דאיתא (בר"ר, פח, ט) הקב"ה נקרא מקום.

צמצום

מצרים, מיצר. ושם עיקר גילוי האותות. אותותיו ומופתים בארץ חם (תהלים, קה, כז), מצרים. וכמ"ש (שמות, ד, ח) לקול האות הראשון (שם, יז) המטה אשר תעשה בו את האותות, ושם (ז, ג) והרבתי את אותתי ומופתי, ועוד.

והיינו כי אות מצומצם לדרך הטבע. היפך קו למעלה מן הטבע. וכמ"ש הגר"א (אדרת אליהו, דברים, ז, יט) האותות הוא שיאמר מה שיהיה לעתיד (כ"כ הרמב"ן, דברים, יג, ב) כמ"ש (ישעיה, מא, כג) הגידו האותיות לאחור והמופתים הוא שינוי הטבע. ומעין כך איתא בגר"א (דברים, יג, ב), ובסידור מגיד צדיק (ברכת אמת ואמונה) בשם המהר"ל. ועיין ספרי (ראה, פ"ג). אות בשמים ומופת בארץ. כי בשמים אינו נקרא שינוי טבע, ודו"ק. משא"כ בארץ זהו שינוי.

קו

א"ס נעלם, ונגלה וניכר ע"י אור הקו הנמשך ממנו שהוא פעולתו. ועיין רש"ר הירש (בראשית, א, א) "את" משורש "אות" וכו'. האות היא אמצעי המביא לידי הכרה, היא סימן לדבר ורמז לו, אך לא הדבר עצמו. אך זו גם משמעות היחס "את", היא מציגה את העצם בסימניו בפעולותיו וביחסיו, בהם מתבטאת מהותו של העצם, ובהם הוא ניתן להכרה, כביכול הם משמשים לו סימנים מובהקים ומאפשרים את הכרתו.

עיגולים

עיגולים דרך הטבע, לעומתם יושר, הארה למעלה מן הטבע, ושורשה בקו, המושך מאור א"ס, כמו שהרחיב בלשם. ועיין מלבי"ם (ישעיה, ז, יא, ביאור המלות) אות - סימן שקיים הבטחתו, וישם ה' לקין אות, וא"צ שיהיה דבר היוצא מן הטבע שזה נקרא מופת (כמ"ש לקמן ח, יח). ועיין ערך קטן צמצום.

יושר

ג' קווים. ובקשת כתיב (נח, ט, יג) את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ. ובקשת יש ג' גוונים כנודע, שהם משורש

ג' קווים. ובעומק כל אות ממוצע בין ב' דברים. ולכך אף ביציאת מצרים מסר הקב"ה למשה ג' אותות, וכמ"ש (שמות, ד, ח) והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקול האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון, והיה אם לא יאמינו גם לשני האותות האלה וכו', ולקחת ממימי היאר וגו', אות שלישי.

אולם בפועל סגי לאדם ב' אותות ביום חול ברית ותפילין, ובשבת אות של שבת. עיין תיקונים (הקדמה). והטעם כי אין לנו גילוי גמור של אמצע אלא קצוות.

שערות

אות י'. וכתוב (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות. ופירש"י (מתרגום יונתן) חקק לו אות משמו. ובשפתי חכמים, והוא אות י', דרמוז בו יחיה (ולהלן יבואר שיש שיטות שזהו אות ה - אזן, ויש שיטות שזהו אות ו' - חוטם. והיינו כל שם הוי"ה. ויתר על כן מצינו בחזקוני על אתר, וישם ה' לקין אות, נתן לו אות והאמין בו, אך הכתוב לא גלהו). ועיין שפתי כהן, דפרעה קין, ומשה הבל, והרגו לשעבר. וגם עתה היה רוצה להרגו, והיה מתגאה באות יו"ד שנתן ה' לקין אות יו"ד. ופרעה יו"ד יותר ממספר משה, שהיה מתגאה באות יו"ד של קין, ובזה היה רוצה להתגבר על משה. ונהפוך הוא, כי היו"ד נהפכה לו לעשר מכות. ובנמוקי ר' ישעיה הראשון (כ"י, והובא בפני דוד, בראשית, ו) איתא, שקין היה נצרך להיות שמו קן ונקרא קין בתוספת יו"ד, כנ"ל.

אזן

אות ה'. וכתוב (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות. ופירש"י חקק לו אות משמו. ובשפתי חכמים, אות אחת משמו של הקב"ה, והוא אות ה', רמז על כל הורג קין, מהרש"ל. ועוד. כתיב (שמות, ד, ח) ולא "ישמעו" לקול האות הראשון, "והאמינו" לקול האות האחרון, ודו"ק.

חוטם

אות ו', כנודע (עיין ערך קטן חיה). ואמרו מדרש אגדה (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות וכו', וי"א אות אחת משמו של הקב"ה חקק לו במצחו. והוא אות ו"ו. ובפדר"א (פרק כא) איתא, מה עשה הקב"ה, נטל אות אחת מעשרים ושתיים אותיות שבתורה, וכתב על זרעו של קין שלא יהרג. ועיין זוה"ק (בראשית, לו, ע"ב). זרוע צורת וא"ו.

והבן שתחלה כתיב "ויחר לקין", חרון אף, ולכך כנגד כך ניתן לו אות של חוטם וא"ו. כמ"ש בזה"ק (תיקונים, תיקון סט, קיה, ע"ב) וישב בארץ "נוד", מה דאמר ליה "נד" שוי עליה וא"ו ואתעביד "נוד", ודא איהו דאתמר ביה וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו, דאם הוה נד איתמר ביה והיה כל מוצאי ירהגני, ובגין דתב בתויבתא לקביל עליה אות ברית, שוי עליה אות ו' לשזבא ליה. ועיין ספר הגלגולים (פרק לג) וישם ה' לקין אות, אות ו' של יתרו, עי"ש. ועיין פנים יפות על אתר, שארבע מיתות ב"ד כנגד שם הוי"ה,

פה

ורוצח שדינו בסייף כנגד אות ו', ולכך ניתן לו לתיקון אות ו'.

פרעה, פה-רע, כנודע. ועליו כתיב (בא, י, א) ויאמר ה' בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבו. ובדקות שתי אותותי, "שתי" מלשון (שנים - שתיים) שתי אותות. ועיין ערך קטן שערות. כי בפה יש דיבור, שהוא "אותיות". וכן אות הקשת. וקשת היא בקשה כמ"ש (ב"ב, קכג, ע"א) קשתי, זו בקשה. ולכך משה שהוא "דבר" לדור, ניתן לו אותות, כמ"ש (שמות, ג, יב) וזה לך האות כי אנכי שלחתיך. וכן כתיב (שם, ד, ח) והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל האות הראשון והאמינו לקול האות האחרון. והיה אם לא יאמינו גם לשני האותות וגו'. ובקלקול, נביא שקר, נביא, ניב שפתים. וכתיב ביה (דברים, יג, ב) ונתן אליך אות או מופת. וכתיב (שופטים, ו, יז) ועשית לי אות שאתה מדבר עמי.

עינים - שבירה

מיתה. מצורע חשוב כמת. וכתיב (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות. ואמרו (ב"ר, כב, יב) ר' נחמיה אומר, צרעת הזריח לו, כד"א והיה אם לא יאמינו לך ולא ישמעו לקול האות וגו' (שמות, ד, ח). ובמד"ר (נשא, ז, ה) אמרו, וישם ה' לקין אות, א"ר נחמיה, זו הצרעת. נאמר כאן אות, ונאמר בחזקיהו אות, מה אות האמור בחזקיהו שחין, אף כאן שחין. ושם (ב"ר הנ"ל) איתא, רב אמר, עשאו אות "לרוצחין". ועיין תולדות יצחק שם. ובב"ר אמרו כלב מסר לו, ואמרו כלב, שכלב ראוי לו לפי מעשיו, או לפי שהוא מוכן להישייר "הסומים", שקשור בחבל ביד הסומים.

ומצד התיקון ניתן לקין אות, כמ"ש שם בקרא לבלתי הכות אתו כל מוצאו. ועיין שערי תשובה (ש"ד, א) וע"י תשובה נסלח רוב עוני וסר עיקר העונש, ונמלט מן המוות, כמ"ש וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו, ונשאר עליו עונש הגלות.

ועוד. איתא בפסיקתא זוטרתא (נח, ט, יז) זאת אות הברית - אות לעיני בני"א, וברית על קיום האות. וזהו אות שלא יחרב העולם, והיינו שלא יחזור תוקף עינים - שבירה דקלקול. ובקלקול כתיב (תהלים, עד, ט) אותותיו לא ראינו.

ועיין פירוש ר"י סגי נהור (ספ"י, פ"א) אותיות ואותות יש בהם הפרש, כי האותיות פעמים שאין בהם דמיון אלא "מראה", כגון מראה הלובן והאודם וכיוצא בו, כי האות הוא מראה השתנות הענין שנשתנה מצבעו ומהיותו, כענין שנאמר (יחזקאל, ב, ד) "שכב על צדך השמאלית", וכתיב (שם) "אות היא לבית ישראל", סימן מבלי שינוי הבריאה והצורה, שאין שם צורה נפרדת ומשתנית מחברותיה, אלא דבר אחד שהוא מתהפך לכמה גוונים. וכן קול ומראה הם אותות. אבל אותיות הם הדברים הבאים מסיבתם מלשון באות, שהאות הוא דבר הנהו והמצטייר והמתקבל מהמקום אשר חוצב משם. ועיין גר"א (תיקונים, תיקון יא, ותיקון אחרונים) שאותיות הם לשון אותות, כמ"ש הגידו האותיות לאחור. ועיין ספר הפליאה (ד"ה ויאמר אלקים יהי וגו').

עתיק

עתיק, סוד הדילוג. אריך, קו אורך כסדרו. וכתיב (שמות, יב, יג) והיה הדם לכם לאות על הבתים, וגו', ופסחתי עליכם.

אריך

כתר - אריך. ובקלקול מתהפך כתר לכרת, כנודע. ובתיקון ע"י אריך, שמאריך, לא נכרת. וכתיב (ישעיה, נה, ג) לאות עולם לא יכרת.

אבא

טיפה יוצא מן האב לבנו, ושם אות ברית. ועיין זוה"ק (בראשית, קנד, ע"א) יוסף אחי, את קיימא דאבא הוה, דהא ברית סימא מגופא איהו.

אמא

סוד אור מקיף ששומר. ועיין אור החיים (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות - והוא ע"ד מה שדרשו (שמו"ר, פ"ז) בפסוק והיה הדם לכם לאות, פירוש לאות מצוה להם לשמירה.

ד"א

צורת אדם. ועיין מעשי ה' (בראשית, כ, וד"ה וידמה) יתכן שאחרי שנשתנה קין מן הצלם אשר נברא האדם בו, נתיירא שהחיות כולם נכנעות אל האדם כמ"ש (בראשית, ט, ב) ומוראכם וחתכם, וא"כ החיות יהרגו כי לא יראו ממנו, וע"כ נאמר וישב ה' לקין אות לבלתי הרגו, שכבר ישאר לו פרצוף או ענין אחר כאדם. ועיין פנים יפות (בראשית, ד, טו) ולכך אמרו שחקק לו אות משמו על "מצחו", שמהמצח יוצא שם מ"ה החדש, אדם - מ"ה, כנודע. ועיין גר"א (יהל אור, ח"א, א, ע"א) אות פירושו סימן על הדבר, וכן האותיות הן סימן על המדות, כמו ד' אותיות הוי"ה.

נוק

שם ב"ן. ובקלקול גימט' כלב, כמ"ש בעשרה מאמרות. ואמרו (ב"ר, כב, יב) וישם ה' לקין אות וכו', רב אמר מסר לו כלב. ועיין עשרה מאמרות שכתב, שאילו לא חטא קין היה יונק משם ב"ן, ועתה יונק רק מן תמצית שם ב"ן, בחינת כלב. ועיין פרד"א (פרק כא) הכלב שהיה משמר צאנו של הבל, הוא היה שומרו מחיית השדה ומעוף השמים.

ובתיקון סוד שבת מלכתא. וכתיב בה (שמות, לא, יג) כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני הוי"ה מקדשכם. ובמדרש ילמדנו אמרו (בראשית, כא, טו) וישם ה' לקין אות, י"א שבת נתן לפניו, כתיב הכא אות, וכתיב התם כי אות היא וגו'.

ועוד. ארץ. ועיין מלבי"ם (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות, זה בעצמו היה האות שלא יכה אותו כל מוצאו, ממה שראו שהארץ מתקוממה לו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

האם על כל אדם להיות פנימי

א) הרב אמר שיש אלו ששורשן בחיצוניות ויש מי שורשם

בפנימיות, האם אלו ששורשם בחיצוניות יכולים להגיע אל תכלית החיים שנתבאר בספר בלבבי משכן אבנה וכן אל זיכוך המידות כמו שנתבאר בסדרת ארבעת היסודות, וכן אל כל השינוי הלב ותפיסת חיים שנתבאר בכל שיעורי הרב, כיון שאדם כזה אינו מעמיק כ"כ בחיים וא"כ לכאורה הוא לא יכול להגיע אל תכלית החיים וכל עומק החיים? ובלשון אחרת, האם על כל אדם ששורשו בחיצוניות ג"כ עבודתו להפוך עצמו לאדם פנימי ולהגיע אל עומק ותכלית החיים ולשינויים פנימיים ועמוקים בעצמו?

ב) ומהו אם אני יודע אלו שהם עמלי תורה אבל אינם מעמקים כ"כ בחיים ואינם חושבים כ"כ עמוק, האם עלי להשתדל להכניס יותר פנימיות אל תוך החיים שלהם, כגון להתבונן קצת על עומק החיים ועל תכליתנו לזכך את עצמנו וכו', הדברים העיקריים שבחיים, כפי יכולתי עכ"פ? או שדבר זה אינו מומלץ...? בתודה רבה להר

תשובה

א. כל דבר נחלק לפנימיות וחיצוניות כמו שאמרו רבותינו. שבפנימיות יש פנימי וחיצון, וכן בחיצוניות יש פנימי וחיצון. ובדקות אף בחיצון שבחיצוניות יש פנימי וחיצוני. ולכך לפי ערכו צריך לגעת ולהשיג את הפנימיות.

ב. עשה כפי שביכולתך בחיך הפרטיים והועיל לאחרים כפי יכולתך להאיר להם את אמיתות החיים.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

עבודה כדי להרגיש את חורבן

שלום לרב רציני לדעת איזה עבודה לעשות כדי להרגיש את חורבן בית המקדש וצער השכינה בתיקון חצות? ובכלל לא מבין מה חסר בלי בית המקדש תודה רבה

תשובה

אמרו חז"ל, שכל שפע הבא לעולם מלעילא מן השמים, עובר דרך בית המקדש הנקרא "שער השמים".

ולכך משחרב ביהמ"ק, כל השפע הנצרך לעבור דרך שם עובר דרך מקום חרוב - שבור, ולכך השפע חלקי ואינו שלם.

ולכך כל חסרון השפע הנגלה בכל תחום, רוחניות - גשמיות, שורשו בחורבן הבית.

ולפיכך כל מי שמתבונן ולו מעט רואה את החסרון הרוחני והגשמי הנורא מאד שחסר השתא בכל תחום. ואילו באנו לפרט החסרונות נצרך ספרים עבי כרס.

ולכך התבוננות על החסרים מתוך הכרה ששורשם העדר בנין הבית, מוליד צער עצום ונורא על חורבנו.

ועיקר שורש כל החסרונות, שנחסר התכלית, שהיא הכרת השי"ת וקרבתו. כי בנין הבית עיקרו ומהותו ותכליתו השראת שכינה, היינו גילוי השי"ת בחוש, בהרגשה וראיה. וכאשר חרב הבית נעלם מאור גילוי שכינתו, גילוי בחוש, בהרגשה וראיה. ונתמעטו הלבבות, ואמרו חז"ל, שנפסקה מחיצה בין ישראל לאביהם שבשמים מיום שנחרב הבית, והיינו, מחיצה שיוצרת מרחק, הרגשת ריחוק.

ועל דא קא בכינא שעד כדי כך לא מובן מה חסר בלי בית המקדש.

"חסר הכל"

"עיני עיני ירדה מים, כי רחק ממני מנחם משיב נפשי"

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

שו"ת: בעניין דוד המלך
משיח ואלהיו הנביא

י"ג עיקרים

עבודה רק לה' היסוד החמישי

זוהי סוגייתנו, לא נעסוק בה, שהרי הרמב"ם עוסק בסוגיא השניה - למי ראוי לעבוד. לאחר שהונח היסוד שראוי לעבוד, ויתר על כן, שכל מציאות האדם צריך שתהיה באופן של 'עבד נאמן', על זה דן הרמב"ם ואומר למי ראוי לעבוד - שהוא יתברך הוא הראוי לעבודו, ולגדלו, ולהודיע גדלותו.

עבודת ה' - להגדיל את גילוי הבורא אצלו, ואצל הנבראים

ומבאר הרמב"ם מהי עניינה של העבודה: 'ולגדלו'. כלומר, עניינה של העבודה היא שהבורא יתברך שמו יתגדל אצלי. לא ח"ו שאני מגדיל אותו, ברור הדבר שאני לא מגדל אותו, ולא מגדיל אותו, אלא כוונת הדבר לגדלו, שהוא יגדל אצלי, שגילוי של הבורא יהיה גדול אצלי.

ולפי"ז המשך דברי הרמב"ם: 'ולהודיע גדולתו לזולתו'. כל העבודה היא, כמו שנאמר באברהם אבינו: "האדם הגדול בענקים", מהו הגדול בענקים, מידתו של אברהם אבינו שהיה ראש לכל המאמינים, עניינה להגדיל את גילוי של הבורא יתברך שמו אצלו, ואצל שאר בני העולם בכלל, ואצל ישראל בפרט. זה נקרא 'לגדלו', לגדלו אצלו, 'ולהודיע גדולתו', גם לזולתו.

וכמו שנתבאר, מצד קומת כללות העבודה, כל הבריאה כולה נבראה "לאשתמודעי ליה", לגילוי, שידעו ממנו. וידיעת הנבראים את בוראם, זה כביכול נקרא 'הגדלה'. ומדוע זה נקרא 'הגדלה', כביכול קודם שנברא העולם הבורא ידע את עצמו, אבל הנבראים לא ידעו אותו, לאחר שנברא הבריאה, גדולתו של הבורא גדלה בעצם כך שהנבראים מכירים את מציאותו.

וביחס לסוגייתנו, זוהי המציאות שנקרא 'גדל'. כל גדל הוא מלשון גל-דל, שהדל מגלה את מי שאמר והיה עולם. זוהי גדלות, שהנברא מגדל את הדבר בתוך עצמו. וכיצד זה נעשה - 'לעשות מצוותיו', כלומר, המצוות הם חלקי ההכרה של הגדלות, שעל ידי שהאדם עושה את מצוותיו של הבורא, הוא מגיע להכרת גדלותו. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת 'דע את

אמונתך' - י"ג עיקרים לרמב"ם, היסוד החמישי.

היסוד החמישי, שהוא יתברך הוא הראוי לעבודו, ולגדלו, ולהודיע גדלותו, ולעשות מצוותיו, ושלא יעשו כזה למי שהוא תחתיו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות ומה שהורכב מהם, לפי שכולם המוטבעים ועל פעולתם, אין משפט ולא בחירה אלא לו לבדו ה' יתברך שמו. וכן אין ראוי לעובדם כדי להיותם אמצעיים לקרבה אליו, אלא אליו בלבד יכוונו המחשבות וניחו כל מה שזולתו. וזהו היסוד החמישי הוא שהזהיר על עבודה זרה, ורוב התורה מזהרת עליו.

היסוד החמישי, שהוא יתברך הוא הראוי לעבודו, ולגדלו, ולהודיע גדלותו, ולעשות מצוותיו,

כל מציאות האדם - לעבוד את הבורא ית"ש

מבואר כאן ביסוד החמישי, שמציאות האדם כאן בעולם היא 'לעבודו'. דבר זה מתגלה בתחילה באדם הראשון שנאמר בו: "ויקח ה' אלהים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה" (בראשית ב, טו), 'לשמרה' עניינו שמציאות הדברים תשתמר - כדברי חז"ל במדרש שאמר הקב"ה לאדה"ר (מ"ר ז יג): 'תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי'. ו'לעבדה' עניינו הכח שהאדם מוסיף והולך.

זוהי כל מציאות הבריאה כולה - עצם כך שהאדם נברא לעבוד. כך נקרא משה רבינו, שהוא שלמות קומת כנסת ישראל: "עבד נאמן קראת לו". המציאות של כל יהודי בפרט, ושל כל צורת המדבר בכלל, ובדקות, של כל קומת הנבראים כולם - שעבדי המקום הם. וכמו שנאמר בבני ישראל שיצאו ממצרים ע"י משה: "עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים".

ובפרטות, יש כאן שני סוגיות: א. עצם כך שהאדם נברא לעבוד, ב. למי לעבוד. והרמב"ם מתחיל מיד בחלק השני. הסוגיא הראשונה נקראת 'סוגיית העבודה', אך כיוון שלא

ופרוש דבריו הוא: בוחר אני בהתייחדות הגמורה בבית המקדש להשגת ההתבודדות הפנימית, ולא בהסתופפות בעצרות פסולות שה טוב והיפוכו משמשים בהם בערבוביה, שלגבי בית המקדש, כמוה כהסתופפות באהלי רשע בעיני יחידי סגולה.

ופרוש דבריו הוא: בוחר אני בהתייחדות הגמורה בבית המקדש להשגת ההתבודדות הפנימית ולא בהסתופפות בעצרות פסולות, לא מדובר כאן בעצרות פסולות של אלו שמדברים על ג' עבירות חמורות של עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים, שהרי לא יתכן שדוד המלך יקבילם אחד לשני, אלא מדובר כאן בעצרות שהטוב והיפוכו משמשים בהם בערבוביה, כלומר, בעצרות שאפשר לדבר ולצעוק בשם ה', אבל באמת ישנה מלחמת עולם מיהו הנואם הראשון, ומיהו הנואם השני, וכמה זמן כל אחד ידבר, וכן ע"ז הדרך. לכאורה, זו עצרת לכבוד הקב"ה, אבל אליבא דאמת, הכל מעורב שם מיניה וביה. מצד אחד האדם קורא שם תהלים, אבל מצד שני הכל מעורב בשליטה, כבוד, כסף, כח, וכיו"ב.

זהו עומק הקושי העצום. כמובן שמחד נאמר: 'לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות', ובעיקר בבתי כנסת, אבל כבר בדורו של ר"א בן הרמב"ם, ואולי קודם לכן, בהסתופפות בבתי כנסת יש שני צדדים. צד אחד - תפילות נעלות למי שמבין משמעותן וקריאת התורה, אבל מאידך, מדרגת "חמסו תורה", "דור באהלי רשע", זו הגדרה מבהילה שמגדיר כאן ר"א בן הרמב"ם.

שלגבי בית המקדש, כמוה כהסתופפות באהלי רשע בעיני יחידי סגולה, הוא מבאר כאן שרוב בני האדם לא מרגישים את הכאב. ישנם בני אדם תמימים שאפילו לא מבינים מה מניע את מה שבני אדם פועלים. וגם אם הם מבינים, הם מפטירים: 'כל אחד צריך קצת כבוד'. לעומת

פרק י' | בשעת העסק והעיון בתורה

ובשעת העסק והעיון בתורה. ודאי שאין צריכים אז לענין הדביקות כלל כנ"ל, כלומר לא צריך את הדביקות להדיא בהקדוש ברוך הוא כמו בשעת התפילה וכדומה, אלא באיזה אופן העסק בד"ת צריך שיהיה? - שבהעסק ועיון לבד הוא דבוק ברצונו ודיבורו יתברך, והוא יתברך ורצונו ודיבורו חד.

תמצית הדברים של מה שנתבאר לעיל בדברי הנפש החיים שבשעה שהאדם עוסק בד"ת אז ההתדבקות שלו בו יתברך שמו, הוא באופן כזה שהוא דבוק ברצונו, ובחכמתו יתברך שמו, ובדיבורו יתברך שמו, כאשר הוא עוסק בדבר ה' זו הלכה הוא דבוק ברצונו יתברך שמו, וכאשר הוא עוסק בשאר חלקי התורה הוא דבוק בדיבורו.

והוא ענין מאמרם ז"ל בשמות רבה פרשה ל"ג, אדם לוקח חפץ שמא יכול לקנות בעליו, אבל הקדוש ברוך הוא נתן תורה לישראל, ואמר להם כביכול לי אתם לוקחים כו' וזה שכתוב בכמה מקומות בזוהר קודשא בריך הוא ואוריתא חד.

דרשת חז"ל כידוע מאוד "לפרוש ממנה איני יכול", ועומק דברי חז"ל אין כונת הדבר שבכל מקום שהתורה נמצאת, לשם הקדוש ברוך הוא הולך, אלא עומק כונת הדברים, שבשעה שהתורה כביכול ניתנת לבני, מכיון שקב"ה ואוריתא חד, לכן בהכרח שאיפה שנמצאת התורה שם הקדוש ברוך הוא נמצא, כלומר זה לא באופן שכביכול רצונו יתברך שהיכן שהתורה תהא גם הוא יהא, וע"ז נאמר לפרוש ממנה איני יכול באופן של רצון בעלמא, אלא עומק נקודת הדברים היא באופן כזה שכאשר יש התגלות של מציאות תורה באופן הפנימי זה מחמת ההתגלות של קב"ה ואוריתא חד, ולפיכך בכל מקום שהולכת התורה בהכרח שלפרוש ממנה איני יכול.

וכבר נתבאר לעיל שלהגיע למדריגה, של קב"ה ואוריתא חד, זה סדר המעלות שעולים בסולם העולה לבית אל, אבל מי שאינו נמצא בכזו מדריגה אצלו אין באתגליא את היסוד של לפרוש ממנה איני יכול, מצידו יתברך שמו נאמר, תמיד לפי רש ממונו איני יכול, אבל מצד האדם העוסק בדברי תורה בהתגלות במדריגתו לא נגלה אצלו המציאות של לפרוש ממנה איני יכול.

וגדולה מזו בפרשת בשלח ס' ע"א ואולפינא קודשא בריך הוא תורה איקרי כו' ואין תורה אלא קב"ה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא

פרק ז | דרך אחת לעומת ריבוי דרכים

סברא ישרה, וסברא משובשת.

גילוי נוסף לכח התמימות וההשכלה הם הישרות והשיבוש שבאדם. שהרי כידוע, יש סברא שהיא סברא ישרה, וכמו שכתב ר' חיים מוולוז'ין באגרת לנכדו, שהראשונים לא השתבחו אלא בסברא ישרה. ומאידך ישנה סברא משובשת, כמו שאומרת הגמ' (ב"מ צו:): "לפום חורפא שבשתא" – נעשית מציאות של שיבוש.

עומק מציאות השיבוש, ועומק מציאות הסברא הישרה, הם שתי הכוחות שבהם אנו עוסקים. הישרות מגיעה מכח הפשיטות והתמימות שבנפש, והם מושרשות במה שנאמר בפסוק (קהלת ז, כט) "האלוקים עשה את האדם ישר" – הישרות הזאת שורשה זו התמימות והפשיטות שבנפש. ואילו השיבוש מגיע מכח ההשכלה, שעליה נאמר "והמה בקשו חשבונות רבים" – בקשת החשבונות הרבים מגיעה מכח ההתבוננות.

הגדרת החשבונות הרבים בכללות היא כח של מחשבה, ולמחשבה עצמה יש את כל חלקי הרכבתה, כנזכר בפרק ו' שמלבד הפשט במה שנאמר, יש בלימוד גם את החשבון, את הדיוק, ואת הסברא לפרטיהם, ועל כל חלקי העיון האלו נאמר "והמה בקשו חשבונות רבים".

הסכנה שבכח ההשכלה והחשבונות הרבים

כאשר כח החשבונות הרבים מתגלה בנפשו של האדם, אזי, אם הוא מתגלה מצד עולם החומר, זהו כמובן אופן נפילת מחשבת האדם העליונה שנופלת למציאות של חומר, כמש"כ "ה' בחכמה יסד ארץ" שהמחשבה יכולה ליפול למטה לארץ.

אבל גם כאשר כח זה מתגלה מהצד הנכון שלו, ומשתמשים בחכמה ובחשבונות הרבים שבאדם לעסק בדברי התורה. אזי אמנם מצד אחד כח המחשבה וההתבוננות בדברי תורה הולך וגדל ומתחדד. אבל מצד שני, הרי הכוח הזה במידת מסויימת הוא התנתקות מהמקום שעליו נאמר "האלוקים עשה את האדם ישר", ולכן אפשר גם להגיע לשיבוש של "לפום חורפי שבשתא".

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

זאת, אדם שמגיע עם העומק הפנימי שלו לבית כנסת על מנת להתפלל מעומקא דליבא, והוא נפגש עם הדברים הללו, הרי שזהו כקוץ מכאיב. האדם מגיע עם כוונה אמיתית להביא את עומק גילוי נפשו להתפלל לפני הבורא יתברך שמו, הוא רוצה להצטרף עם החזן שעובר לפני העמוד, שאומר 'נקדישך ונעריצך', והוא רוצה לכוון לבו לקדושה, אבל ב'קדוש קדוש קדוש' הוא שומע את קולו של החזן שמורה על כך שהוא רוצה שיכבדוהו מחמת קולו הערב. ובנוסף לכך, קודם התפלה הייתה מריבה מי יעבור לפני העמוד, והחזן הנוכחי השתלט וניגש לעמוד. ההרכבה הזו היא הרכבה מבהילה שמייסרת את הנפש. כהסתופפות באהלי רשע, אבל רק בעיני יחידי סגולה.

ובטא זאת במילים: "כי טוב" (תהלים פ"ד, י"א), מפני שבאו כנימוק למה שקדם בתפלתו "מגננו ראה" וכו' (שם שם, י'). וכאלו אמר אפוא שסיבת תפלתו לעזרת ה' יתעלה על ידי משיחו היא לצורך בית המקדש שבני ישראל מתאווים ומשתוקקים אליו מפני הטובה השל-מה הצפונה בו.

הציפייה והשתוקקות לבית המקדש היא מפני הטובה השלמה הצפונה בו. ומהי הטובה שלמה הצפונה בו' - כל 'צפון' הוא מקום מוסתר - שם היחידות שבנפש. הטובה השלמה של בית המקדש היא, כדברי דוד המלך שהוזכרו לעיל: 'בוחר אני בהתייחדות הגמורה בבית המקדש להשגת ההתבודדות הפנימית'.

מצד החיצוניות, זהו כל השפע שנשפע מכח בית המקדש, כגון המזבח שמזין ומפרנס ומכלכל, כדברי הגמ' במסכת כתובות, שכל שפע הבא לעולם הוא מכח בית המקדש. וכמו כן, גם הקורבנות שמכפרים על בני ישראל. אבל הטובה השלמה הצפונה בבית המקדש היא, גילוי ההתייחדות הגמורה בבית המקדש להשגת ההתבודדות הפנימית. ■ המשך בע"ה בשבוע

הבא- מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

בעניין דוד המלך ובעניין לעילוי נשמת

שלום כבודו. השאלה הראשונה היא אם יהודי אומר לפני תורה או מצווה כלשהי לעילוי נשמת כל מתי ישראל. האם זה משפיע על כל יהודי ולא משנה אם הוא מגולגל או בכף הקלע או גיהנום ואם כן האם זה באופן של קורת רוח או שאפשר ממש להוציא מהמקומות האלה יהודים לגן עדן?

והשנייה היא רשום ברמב"ם שמשיח בן דוד צריך לעסוק בתורה ומצוות כדוד אביו אז שאלתי מה שונה הלימוד ועשיית המצוות שלו מכל שאר הצדיקים כי משמע מדברי הרמב"ם שדוד עשה זאת בצורה שונה. תודה רבה על זמנך היקר

תשובה

א. מעשה לעילוי נשמת כל ישראל מאיר בנפשם אור. שיעור האור הוא כפי שיעור מדרגתו בכלל של העושה, ומדרגת מעשה זה בפרט. וכן ככל שקרוב יותר בנשמתו בשורשו לעושה כן שפע האור. ואם אורו של העושה רב, ונפש הקרובה אליו נמצא בכף הקלע וכדו', יכול להוציאו משם. ובפרט אם עושה כן לזכותו הפרטית.

ב. אמרו חז"ל (מו"ק, טז, ע"ב) עדינו העצני, כשהיה (דוד) יושב ועוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת, ובשעה שיוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ וכו'. ופרש"י מעדן עצמו, כופף עצמו ידיו ורגליו ביחד ויושב לארץ. וזהו פנים אחד לדבר.

ועוד אמרו (ברכות, ג, ע"ב) אמר רבי אחא, הכי קאמר (דוד), מעולם לא עבר עלי חצות לילה בשינה. רב זירא אמר עד חצות לילה היה מתנמנם כסוס, מכאן ואילך היה מתגבר כארי. רב אשי אמר, עד חצות לילה היה עוסק בדברי תורה, מכאן ואילך בשירות ותשבחות (ועיין סנהדרין, טז, ע"א). ועיין עירובין (נג, ע"א). דוד דגלי מסכתא. ועיין מד"ר (במדבר, טז, טז), ואיכ"ר (ב, כב).

לאילו אנשים ראוי להתחבר בזמן הזה?

שלו' למו"ר הרב שליט"א.

בספה"ק (שם משמואל ועוד) מבואר שמי שיש בו מדת הזריזות, בידוע שהוא שומר הברית, וכן מי שהוא שמח בתדירות ותמיד יש חיוך על פניו, סימן שהוא שומר ברית, משום שפגם ברית הביא כבידות ועצבות על האדם ומונע כל שמחת החיים ממנו, ועל כן מי שהוא תמיד זריז או שמח, סימן שהוא שומר ברית.

מגילה (ט, ע"א) - מעשה בתלמי המלך שכינס שבעים ושנים זקנים, והכניסן בשבעים ושנים בתים, ולא גילה להן על מה כינסן, ונכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם, כתבו לי תורת משה רבכם, נתן הקב"ה בלב כל אחד ואחד עצה והסכימו כולן לדעת אחת וכתבו לו וכו', כי באפם הרגו שור וברצונם עקרו אבוס (בראשית, מט, ו). ופירש"י, שלא יאמר רצחנים היו אבותיכם, שהרי אביהם מעיד עליהם שהרגו איש, לכך כתבו שור שלא היו חשובים בעיניו אלא כבהמות, ולא הקפיד אלא על בהמות. ולפ"ז צ"ב מדוע שינוי סיפא דקרא "וברצונם עקרו שור" לאבוס דייקא, כן הקשה המהרש"א שם, עיי"ש.

והנה במקום לכתוב עקרו שור שקאי על יוסף כמ"ש רש"י שם, רצו לעקור את יוסף שנקרא שור, שנאמר בכור שורו הדר לו. וכתבו עקרו אבוס, א"כ בעומק תואר יוסף נשתנה משור לאבוס. וא"כ מונח כאן גילוי תפיסת אבוס ביוסף.

וביאור הדברים. כי יוסף נקרא כן מב' לשונות. א. כמ"ש בקרא (ויצא, ל, כג) אסף אלקים את חרפתי. ב. מלשון תוספת, כמ"ש (שם, כד) ותקרא את שמו יוסף לאמר יוסף ה' לי בן אחר. ולטעם הראשון הוא הפקעת חסרון. ולטעם השני הוא תוספת.

ומצד מדרגת האכילה, יש את עיקר המאכל ויש את התוספת, ותוספת נקראת בחינת אבוס. וזהו מדרגת יוסף שכל עלייתו לגדולה היה ע"י פתרון החלומות של שר המשקים והאופים, שנותנים מאכל פרעה. וכן פתר לפרעה את החלומות של הפרות והשבילים שאוכלות אלו את אלו. ומהות הפתרון להפקיע הרעב, אסף ה' את חרפתי. ולהרבות המאכל מכח שני השבע, שהם בחינת תוספת, בחינת אבוס.

ובאמת חלקו של יוסף בזה לתקן חטא אדה"ר, שאמר לו הקב"ה (בראשית, ב, טז) מכל עץ הגן אכל תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. ואדה"ר הוסיף על הראוי לו לאכול, ולפיכך אכילתו מעץ הדעת היא בחינת אבוס. וזה עומק מ"ש חז"ל (ב"ר, יט, יב) א"ר אבא בר כהנא, ואכלתי אין כתיב כאן אלא ואוכל, אכלתי ואוכל. וגדר אכלתי ואוכל הוא מתפיסת אבוס, שאוכל תדיר מעבר לשיעור הראוי לו.

ואתחנן | ו-ו

ואתחנן אל הוי"ה, יו-הה. הנה ישנם ב' בחינות בכך. א. יו"ד, אות קטנה. וא"ו אות ארוכה. ונעשה המשכה מיו"ד לא"ו. ב'. יו"ד עשרה, וא"ו ששה, ונעשה הקטנה.

והנה בחינת הקטנה זו נגלית בעיקר בין, יו-ן. שבה יש הקטנה נוספת - ן', כנודע אשר ו' ן' בלשה"ק הם הקטנה. כי הם מקטינים את החכמה. ומה שהוא בחינת אב בחכמה נעשה אבוי, אב-יו. ויתר על כן נוסף לו כאן ן' של יון נעשה אביון. ונהפך אב מלשון אבה, אוהב, ונעשה אויב, אב-יו. ועיקר בחינת הקטנה זו שתולדתה יסורין נגלית באיוב, אב-יו. ונגלית בעיקר בגופו של האדם בחינת גויה, גה-יו. ונגלית בעיקר בכללות אצל אוה"ע הנקראים גוי, ג-יו.

ושורש כח נפילה זו ע"י אכילת אדה"ר מעץ הדעת, בחינת הגיון, הגן-יו. בחינת אויל, אל-יו. שעליו אמרו מנעו בניכם מן ההגיון. והדבק בהגיון נעשה לו ליגון, יו-גן. וזהו בחינת גירוש אדה"ר מ"גן" עדן, שנעשה מגן יגון. ושורש גרושו מגן עדן ע"י הנהרות שהם שורשי היציאה מגן עדן ("ונהר יוצא מן עדן להשקות את הגן ומשם יפרד" וגו'). ובפרטות ע"י גיחון, יו-גחן. שלכך נתקלל הנחש על גחונך תלך.

וקודם החטא כתיב ולא יתבוששו, יו-תבשו. ולאחר החטא נתחדש בושה, בזיון, יו-בזן. ואזי עולה צעקה מאדה"ר וחיה, צעקת אוי, א-יו. ואזי נתהפך עברו אור לחשך, יום ללילה. יום, יו-ם. ומה שתחלה היה בבחינת האלקים עשה את האדם ישר, בחינת יושר, יו-שר, הלך לו לחשבונות רבים.

ושורש הקלקול בבוא נחש על חוה והטיל בה זזהמא. שתחילה היתה חוה בת בתולים, יו-בתלם. וע"י נחש נעשה לה הריון, יו-הרן, של קין לפי חלק משיטות רבותינו. ואזי נפלו מראשית לאחרית, מאות אל"ף לאות תי"ו, ת-יו. אל"ף בחינת אור, זו היוצא ממנו, זיו, ז-יו, אבדו זיו זה. כי תחלה שהיו אחוזים באל"ף, היה להם הקב"ה לבחינת אב, ונפלו לאבוי, כנ"ל. ונודע ששורש הרע שבפך הדעת שורשו במלכי אדום שמתו, ובפרטות בסוגיין המלך יובב, יו-בב. לשון יבבה ובכי.

ובתיקון, קומת ישראל שדבוקים בשם הוי"ה, כנ"ל שנעשה המשכה, ועיקרו ע"י תרין משיחין, מכח יוסף, יו-סף, ומכח יהודה, יו-הדה. ומשה בין תרי משיחין כמ"ש חז"ל כנודע, שהוא משבט לוי, ל-יו. ובמדרגת זמן זהו אור היובל, יו-לב. ואור זה מאיר כבר השתא בחלקו מכח התורה שניתנה בחודש סיון, סן-יו.

ויתר על כן לעת"ל יתגלה מוא"ו, שית אלפי שנין, ליו"ד עשרת אלפי שנין.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבוי, אביהוא, אביו, אביון, אודיע, אוי, אוחיל, אויב, אויל, אולי, אונים, אופיר, אורי, אוריאל, אוריה, אורים, אותי, אחיו, אחיהוד, אויב, אלון, איננו, אלוהי, אליהו, אליהוא, אליו, אליצור, אמציהו, אפריון, גוי, גויה, גיחון, דויד, בזוי, יגון, יהודי, יהו"ה, יהוסף, יום, בינו, ירחו, ישועה, לוי, מישור, בניו, בניהו, נקיון, פיו, קיטור, ציון, שולמית, בתולים, תינו, גדליהו, גלוי, דישון, הגיון, הודיה, הויה, היות, יכול, כיוור, נטויו, עליון, הריון, בזוי, רצוי, רעיון, זיו, זבדיהו, חולי, חוליה, יבול, יהוקים, יהודיע, יואב, יואל, יואש, יובב, וון, יונה, יונק, אישון, יתום, חזקיהו, ישעיהו, ירמיהו, ירושה, כויה, חזיון, כליות, יהודה, יוסף, יהושפט, ירושלים, סיחון, עצינו, פלמוני, אלמוני, רויה, ננוה, ניסיו, סיון, פוטיאל, פוטיפר, פורים, רמליהו, תירושו, יובל. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

סנהדרין (צד, ע"ב) - נשבע ה' צבאות לאמר אם לא כאשר דמיתי כן היתה וכאשר יעצתי היא תקום לשבור אשור בארצי ועל הרי אבוסנו וסר מעליהם עולו וסבלו מעל שכמו יסור (ישעיה, יב, כד-כה), א"ר יוחנן, אמר הקב"ה, יבוא סנחריב וסייעתו ויעשה אבוס לחזקיהו ולסייעתו. ופירש"י, שיהיו כולם פגרים ויאכילו סוסיהם ובהמתם בתוך עצמות הפגרים כעין אבוס.

ובמהרש"א שם כתב, וז"ל, נראה לפרש שהאבוס הוא משל, כמו שהחמור מוצא מזונותיו באבוס, כן חזקיהו וסייעתו שבטלו ממלאכתם כדי לעסוק בתורה כדלקמן לשמיר ולשית יהיה וכו' (ישעיהו, ז, כג), ומצאו מזונותיהם בריווח משלל סנחריב כדלקמן ואוסף שללכם וגו', והרי סנחריב וסייעתו נעשה לחזקיהו אבוס.

והנה איכא בכללות ג' אופנים להשגת מאכל לאדם. א. כמ"ש בקללת אדה"ר (בראשית, ג, יט) בזעת אפיק תאכל לחם. ב. ע"י תפלה כמ"ש (משלי, ל, ח) הטריפני לחם חוקי. והוא בחינת מ"ש (תמורה, טז, ע"א) ותצנח מעל החמור, מאי ותצנח, אמר רבא א"ר יצחק, אמרה לו, מה חמור זה כיוון שאין לו מאכל באבוסו מיד צועק, כך אשה כיוון שאין לה תבואתה בתוך ביתה מיד צועקת. ג. ע"י עסקו בתורה.

ובאמת איכא נפק"מ בשיעור המזון המושג ע"י ג' אופנים אלו. כי כאשר המזון מושג ע"י בזעת אפיק תאכל לחם, שהוא אופן של קללה, לכך שיעור ההשגה הוא בצמצום, כי מהות המזון יש בו חסר, כי בא ע"י חסרון וקללה. וכאשר המזון מגיע ע"י תפלה, שיעור ההשגה כפי צרכו, הטריפני לחם חוקי. אולם כאשר השגת המזון ע"י שבטלו ממלאכתם לעסוק בתורה אזי "מצאו מזונותיהם בריווח משלל סנחריב", כלשון המהרש"א. כי שורש השפע בא מן התורה שהיא ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים.

וזה לעומת זה, כי שורש האבוס דקלקול בעץ הדעת טוב ורע, כנ"ל. ולעומת כך בקדושה שורש האבוס הוא בתורה הקדושה, בבחינת מש"כ (משלי, ט, ה) לכו לחמו בלחמי ושתו בין מסכתי. והוא בחינת מ"ש (יומא, עז, ע"א) ואמר רבי ברכיה, הרוצה לנסך יין על גבי המזבח, ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין,

שנאמר "אליכם אישים אקרא". ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

מדרגת 'יש טעם ברצון', חיבור לקוב"ה ולתורה באופן של הלבשה

מלשון של שלימות, הוא לא מתחבר רק לבחינת "חלק" שבתורה, לבחינת "טעם" אותיות מעט, אלא הוא מתחבר ל"כלל" של האורייתא.

השתא המדריגה שיש בידינו היא "זאת חוקת התורה" "דא גזירת אורייתא" כמו שאומר התרגום, שהוא מלשון גזירה לשון חתיכה, והתמימות של ה"פרה אדומה תמימה", מתגלה באופן של "חלק" "תמימה", לענין זה שאין בה מום וחסרון, אבל השלימות של התמימות היא "יעקב איש תם יושב אהלים", הגילוי הוא לתמימות שהיא ה"שלם" שבתורה, למקום החיבור הפנימי, למקום של שלימות בתורה, למקום שלמעלה מטעם ודעת, ל"הוראה" שבתורה שהוא מלשון גילוי רצון, כדברי רבותינו, אבל ברצון הזה של "אין טעם ברצון".

חיבור של האדם לרצונו הפשוט, ית"ש

מהמקום הפנימי הזה, האדם מתחבר אליו יתברך שמו, למקום של "נכח פני ה'", כביכול כאשר עלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם, יש את הרצון הפשוט לברוא את העולם, ויש את הרצון שהתלבש בחכמה שבאורייתא, לברוא את העולם, ומצד כך, כאשר האדם דבק בו יתברך שמו מהצד התחתון, הוא דבק בהלבשה של מקום החכמה, שהוא המקום של ה"איסתכל באורייתא וברא עלמא", שזה מקום ההלבשה, אבל כאשר האדם דבק ברצון הפשוט, הרצון הפשוט, הוא אותו מקום בנפשו של האדם, ששם הוא דבק, כביכול, ברצון הפשוט דמעיקרא, שלו, יתברך שמו רצונו לברוא את העולם קודם שהיה את העולם, שאז היה כביכול, הוא יתברך שמו לבדו, עם רצונו הפשוט לברוא את הנבראים, כאן המקום של החיבור של האדם אליו יתברך שמו.

דביקות ב'רצונו הפשוט', דביקות השורש של נברא

הרי עצם כך שהקדוש ברוך הוא רצה לברוא נבראים, כלומר, שכאן הוא כבר שורש תחילת הנבראים, זה המקום הראשון במעמקי הנפש מדין ה"נברא" שבאדם שהוא יכול להתחבר אליו, יש את ה"ניצוץ בורא בנברא" שבדקות הוא למעלה בכך, אבל מצד ה"נברא" שבו, בשורש הראשון הנעלם, זה ה"אבה"

כל זמן שהאדם נמצא רק בהלבשה של הרצון המתלבש במקום של חכמה הב' שבאב, הב' שבאבה, ההשגה שלו בדברי תורה הם בבחינת "נובלות חכמה" כדברי חז"ל שהדברי תורה שישנם בידינו השתא, הם אינם אלא נובלות של החכמה העליונה, כלומר, זה מה שירד מלעילא לתתא, ונתלבש, ואז, גם החיבור של האדם להקדוש ברוך הוא, הוא באופן שהוא מתחבר להנהגה של הקדוש ברוך הוא שמנהיג את עולמו, בבחינת חכמתו יתברך שמו, שהיא שורש מידותיו, בזה הוא מתחבר אליו יתברך שמו. כי מכיון שעומק החיבור של האדם במדריגה הזו הוא לרצון באופן שהוא מלוכש בחכמה, עד המקום הפנימי ביותר, בערך הזה, שהוא בבחינת "טעמי תורה", באופן של "יש טעם ברצון", מצד כך, זה מדריגת נפשו, ואז החיבור שלו לאורייתא היא עד המקום של ה"טעמי תורה", בחלק הנגלה שבתורה, וגם ה"סתום" שבתורה מתגלה לו באופן של הלבשה של "טעמי תורה", וכמו שנתבאר, מצד כך, גם החיבור שלו אליו יתברך שמו הוא באופן של הלבשה, כביכול, במידותיו של הקב"ה, "מאן דלביש ברמשא לא לביש בצפרא, ומאן דלביש בצפרא לא לביש ברמשא", הוא מתחבר לחכמתו יתברך שמו, שהיא שורש המדות, שהוא כח ההנהגה שהקב"ה מנהיג את עולמו.

מדרגת 'אין טעם ברצון', חיבור למקום הבלתי מתלבש, לתמימות ושלימות התורה

אבל כאשר מעמקי החיבור של האדם בפנים של עצמו, הוא למקום הנעלם, למקום הפשוט, למקום הבלתי מתלבש, לא' שבאב, שבאבה, כאן האדם מחובר למקום הנעלם במעמקי נפשו, הוא מחובר לתום הפנימי שנמצא בתוכו. במקום שאינו מתלבש בהלבשה של חכמה, וכשהוא מחובר לאותו מקום של תם בנפשו, "כגמול עלי אמו", "יעקב איש תם", אז הוא מחובר ל"תורת ה' תמימה משיבת נפש", הוא מתחבר לתמימות שבתורה, התחברות לתמימות שבתורה, זה התחברות לפשיטות שבתורה, למקום השלם שבתורה, שעל שם כן היא נקראת "תמימה"

לבוא, לחד מ"ד. אין מצוות בטילות לעתיד לבוא, וא"כ יהיה רק גילוי של תורה, ואז יתגלה, ג"כ, שני חלקים, החלק העליון יותר והחלק התחתון יותר, בתוך התורה עצמה, כמו שנתבאר.

יתגלה החלק העליון, שהוא הפשיטות שבתורה, ויתגלה החלק של ה"טעמי תורה", וה"טעמי תורה" שיתגלו לעתיד לבוא, כמו שאומרת הגמ' "ולמכסה עתיק יומין", "דברים המכוסים כאן בעולם נגלו לרבי עקיבא וחבריו" שאלו הם "טעמי תורה" שהם מכוסים, כאן בהאי עלמא הם מכוסים, אבל לעולם הבא, הם יהיו גלויים, ואז יתגלה ה"מכוסה" היותר עליון, שהוא ה"אין טעם ברצון", שלמעלה ממצייאות הטעמים.

מדרגת עוה"ב, הב' שב'אבה, לעת"ל עיקר הגילוי הוא הא' שב'אבה

זה המעמקים של ה"רצוא ושוב", שמתגלה במדרגת העולם הבא, ומצד מדרגת עולם הזה, כדברי חז"ל: "שלושה הטעימן הקב"ה בעולם הזה, מעין עולם הבא", הוא הטעים אותם את הטעם העליון, איך הטעם העליון הופך להיות גלוי, וממילא יש מקור של "רצוא" יותר עליון שהוא ה"אין טעם ברצון", זהו מה ש"הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין עולם הבא", זה א"כ, עומק המדרגה הנקראת אב, השתא בהאי עלמא שאנחנו נמצאים, ב"אב" שב'אבה", עיקר הגילוי הוא הב' שבאבה, בחינת "בראשית ברא אלקים", אבל לעתיד לבוא, עיקר הגילוי יהיה בבחינת הא' שב'אנכי", הא' שבאב" הא' שבאבה, המציאות הפשוטה הבלתי מורכבת.

וככל שנפשו של האדם חיה בתנועה הזו, בין הפשוט למורכב, בין הא' לב', וחוזר חלילה, ולאט לאט היא מגדילה את הפשוט, ומקטינה את המורכב, והיא משלשלת את ה"פשוט", לקיום מצוות בפועל, כך הנפש יותר מתקרבת ל"איזהו בן עולם הבא", עד שיהיה הגילוי של העולם הבא בפועל, בחוש ממש, בגאולה השלימה במהרה, אמן. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך

מלשון רצון, דבקים ב"רצוננו לעשות רצונך", ואיזה "רצונך"? וודאי, בהלבשה דלתתא, רצונו זה התרי"ג מצוות שזהו גילוי רצונו בפועל, אבל השורש של אותו רצון, הוא בעצם הרצון לברוא את הנבראים, כשהיה רק הוא ית"ש, מציאותו לבדה, וכדברי הפרקי דר"א הידועים "קודם שנברא העולם היה הוא אחד ושמו אחד", ושם היה תחילת גילוי של רצון לנבראים, זה המקום הנעלם בנפש, השורש הדק של הנבראים כולם, ושם מקום הפנים שהאדם דבק, הרצון הזה הוא נקרא "רצונו הפשוט", זה רצון שלמעלה מטעם ודעת, הוא אינו מתלבש בשום דבר, זה נקרא רצון פשוט, וכמו שהוזכר, שהמדריגה הזו של הרצון, "אין טעם ברצון", כלומר, במדרגה הזו, הרצון לא מתלבש בטעמים, זה נקרא "אין טעם ברצון", זה לא כההבנה הפשוטה שבתוך הרצון אין טעם, ברצון עצמו, לעולם אין טעם, זה הלבשה של טעם ברצון, בדקות, כל הלבשה יש לה שורש של נעלמות, בתוך עצמות הדבר.

אבל מכל מקום, במעמקים הללו בנפשו של האדם, האדם דבק בעצם הרצון הפשוט, שלו יתברך שמו לברוא את הנבראים, ומהמקום הזה, ברור הדבר, שמשם האדם יונק את החיבור אליו יתברך שמו, כמו שנתבאר. שם אין מה שמעלים, שם אין מסתיר, אין מסך המבדיל, מפני ששם נמצא, רק הוא יתברך שמו לבדו, ותו לא.

אין שם עדיין מציאות נוספת שתיצור מציאות של הסתר והעלם, בדקי דקות, עצם הרצון לנבראים, הוא דקות ההעלם היחידה שקיימת שם, היא היא הגילוי, והיא היא ההעלם.

מדרגת הפשיטות, עצם גילוי עוה"ב, טעמי תורה, ה'נובלות' של עוה"ב

כשהאדם מחובר לאותו מקום נעלם שבנפשו, משם הוא יונק את עומק תורתו, זה נקרא גילוי של עולם הבא, הגילוי של עולם הבא שמבואר בדברי חז"ל, שיהיה גילוי של טעמי תורה, זה ה"נובלות" של עולם הבא, זה לא עצם הגילוי של עולם הבא, כמו שכאן בהאי עלמא, יש לנו מדרגת תורה, ויש לנו מדרגת מצוות, והמצוות אינם אלא ענפיה של תורה, לעתיד

וצמצם האור ההוא ונתרחק אל צדדי סביבות הנקודה האמצעית

כלומר, שאם הצמצום היה בצדדים, זו לא היתה השוואה, שהרי הצדדים זה לא מקום שווה. כאשר מגדירים נקודה, זו נקודת האמצע, שכל הנקודות רחוקות ממנה בשווה. נקודת אמצע היא לעולם הגדרת נקודת ההשתוות שבדבר.

שני תנועות שהצמצום יוצר - חלל ועיבוי

נתבאר כאן בדברי הרב ז"ל נקודה נוספת בצמצום. והיא, שהצמצום יוצר שני תנועות: א. חלל, ב. עיבוי למקום שקודם לכן היה שם האור. כלומר, התנועה הראשונה היא חלל, שבתחלה היה אור א"ס ממלא את הכל, ונעשה סילוק מהאמצע, ואזי נעשה חלל ריקני. והתנועה השניה היא עיבוי, שהמקום שאליו האור א"ס נסתלק נתעבה, מעין מה שנאמר ביום שלישי דמעשה בראשית: "יקוו המים למקום אחד ותראה היבשה", שגער הקב"ה בשרו של ים (מ"ר שמות כ"ד, א), והיכן שהיו מים, נתווספו עוד יותר מים. אשר על כן, מבואר כאן שבצמצום ישנם שני חלקים: חלל ועיבוי. (ובתורת מהר"י סרוג נעשה קיפול י"א אותיות על י"א אותיות, בסוד א"ל ב"ם. וזהו עיבוי, כפל אותיות).

ונבאר את עומק נקודת הדבר, היכן נעשה חלל והיכן נעשה עיבוי [הלשם מאריך בכך]. היכן נעשה החלל - הדבר ברור, שהרי נעשתה הסתלקות. והיכן נעשה עיבוי - הרי כל צמצום הוא שורש הדין, וכל שורש הדין הוא עיבוי, תוקף, חוזק, ועצם כך שבמקום שנעשה אור נעשה יותר אור כביכול, מקום זה הופך להיות עיבוי.

לפי"ז, עומק הענין הוא, שהמקום שאליו נסתלק האור הוא גם תפיסת צמצום. בפשטות תפיסת הצמצום היא במקום שהיה אור, ונסתלק. אולם לפי מה שנתבאר עתה, ה-מקום שאליו נסתלק האור הוא גם בתפיסת צמצום, שהרי האור במקום זה

נתעבה. קודם לכן היה שם אור, ובצמצום גם האור שהיה במקום החלל חוזר לאותו מקום. וזהו בעומק נקודת ההתעבות שבבריאה. (ובשיטת חב"ד, עיקר הצמצום בריבוי האור, וישנה התבוננות בין הקטן של אחר הצמצום לריבוי האור, ויתר על כן לפשוט שלמעלה מריבוי אור. והתבוננות שבין לבין, בחינת בינה, חלל ביניהם. ולכך זה מביא לביטול. והרי שזהו צרוף של תורת מהר"י סרוג עם תורת מהר"ו).

שורש הכלים בעיבוי האור שמחוץ לחלל

כמו-כן, זהו סוד הכלים שבבריאה. לעיל הוזכר שסוד העיגול הופך להיות הכלי של כל הבריאה כולה. קודם הצמצום, שורש הכלים הוא עצם האור א"ס, שהאור א"ס הוא כלי ביחס לעשרה ספירות הגנוזות במאצילן. לאחר הצמצום, הרי שהצמצום הופך להיות כלי. ובדקות יותר, ההיקף של האור א"ס סביבות החלל הוא הכלי של הבריאה, ונעשה בו עיבוי מחמת שהאור שהיה בחלל נסתלק אליו, ולכן כל כלי הוא עבה יותר.

השורש שהכלי עבה וגדול יותר, נעוץ במה שנתבאר כאן, שמחמת שהאור במקום החלל נסתלק לסביבותיו, הרי שנעשה בסביבותיו עיבוי של מציאות האור. וזהו גם השורש שהכלי הוא למעלה ממה שנמצא בתוכו. שהרי מה שנמצא בתוך הכלי זהו הרשימו, שורש האור, אור מועט. לעומת כך הכלי שורשו באור שנתעבה, שהוא גדול לאין ערוך ביחס לרשימו.

נמצא, שיסודו של עיבוי מציאות האור הוא במהלכי הצמצום. ישנה הבחנה שבתוך החלל עצמו יש אוויר ריקן, וזהו סוד הרשימו שנשאר. ונתבארה מדרגה נוספת, לגבי המקום שאליו הסתלק האור, שיוצר מציאות של עיבוי, שהוא שורש הכלי.

ולפי"ז מה שנאמר בלשון הרב ז"ל: **וצמצם האור ההוא ונתרחק אל צדדי סביבות הנקודה האמצעית**, מחד יש הבחנה שבנקודה האמצעית האור לא קיים,

רק רשימו. ומאידך ישנה הבחנה להיכן שהאור הלך, עיבוי סביבותיו.

**ואז נשאר מקום פנוי ואויר וחלל רקני מנקודה
אמצעית ממש כזה <ציור>**

**ב' שיטות יסודיות בצמצום - תורת מהר"י סרוג ותורת
מהר"ו**

מעירים כאן המפרשים, שהרי בציור שלפנינו הנקודה המרכזית נשארה מלאה, ורק מסביב יש חלל [הלשם מאריך בכך]. ונבאר. נודע, שיש תורת מהר"י סרוג, ויש תורת מהר"ו. בתורת מהר"י סרוג הצמצום נעשה בכ"ב אותיות, קיפול של י"א אותיות. לפ"ז, הצמצום איננו צמצום רק בהסתלקות, אלא הוא צמצום בריבוי של הדבר, מקפלים י"א על י"א, ונעשה מציאות של הגדלת הדבר, כ"ב אותיות. מצד כך בנקודה אמצעית נשאר אור, אלא שזה ריבוי של אור. ובעצם על שיטה זו בנויה שיטת חב"ד, כפי שבואר לעיל.

נחדד יותר את נקודת הדבר. ישנם ריבוי שיטות מהו הצמצום, אולם ישנם שני שיטות יסודיות בצמצום. שיטה ראשונה, שהיא הפשטות, שהצמצום הוא הסתלקות. ובשיטה זו נאמרו כמה דרכים, ונזכירם בקצרה: הסתלקות בעצמותו, הסתלקות במאור, הסתלקות באור, הסתלקות כפשוטו, הסתלקות שלא כפשוטו. אולם שיטת חב"ד זהו מהלך נוסף בצמצום, ומשל לדבר הוא אור השמש, שככל שהאור חזק יותר, אי אפשר לראות, ונמצא שההעצמה וההגדלה של הדבר היא הצמצום, שההעצמה גרמה צמצום שאי אפשר לראות.

זהו העומק של שני תנועות הצמצום שנתבארו לעיל, שמצד אחד הצמצום במקום שנסתלק האור, במקום החלל. ומצד שני הצמצום באור שנמצא מסביב, שנעשה הגדלה שיוצרת תוקף של אור, ותוקף האור

יוצר עוד יותר צמצום.

אשר על כן, בעומק אלו אינם שני שיטות, שכל אחד ממקום אחר, אלא אלו שני שיטות באותה תנועה של החלל בנקודת האמצע. רוב השיטות עוסקות בחלל שנעתק, לעומת כך, שיטת מהר"י סרוג וחב"ד [ועוד], עוסקות בהגדלה של האור שנעשה מרובה יותר.

לפ"ז, מתבארים שני אופנים מדוע החלל בנקודת האמצע הוא מצומצם: א. מפני שהוא ריקם, ב. מפני שהאור שמגיע אליו השתא הוא מתוקף יותר גדול, ולכן הוא לא יכול להשיגו. ולפיכך גם הנקודה האמצעית היא איננה כפשוטו נקודה של חלל והעדר, הגם שבודאי יש בה הבחנה אחת שהיא חלל של העדר, אולם ישנה הבחנה נוספת, שריבוי של אור מגיע אליה, ולכן היא לא יכולה לקבל את האור. [וזהו בכללות תורת מהר"י סרוג, שהרי היו כ"ב אותיות, וקיפלו י"א על י"א, והקיפול יוצר שמכל אות אחת נעשה שתיים. וזהו גם סוד א"ל ב"ם וכיו"ב, ששורשו בקיפול של האותיות, שזוהי העצמה של האור]. והבן שישנה הבחנה של ריבוי סביב, וזהו תורת מהר"ו. וישנה הבחנה של ריבוי בנקודת אמצע, והוא תורת מהר"י סרוג.

לפי האמור, כלפי הערת המפרשים מדוע הנקודה האמצעית בציור מלאה, הגם שעדיין הציור קצת קשה, אולם בתפיסה ישנה הבנה מאד בהירה בשני תפיסות הצמצום. והיסוד הוא אחד, האם הצמצום הוא מההסתלקות של האור, או שהצמצום הוא מההעצמה וההגדלה של תוקף האור, ולכן אי אפשר לקבל את האור. אם הצמצום הוא הסתלקות אזי הנקודה צריכה להיות ריקנית, ואם הצמצום הוא העצמה של האור, אזי להיפך, זה הופך להיות ריבוי של אותו דבר. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

כתר

עיין גר"א (תיקונים, תיקון כא) האי נקודה אות ברית דהיא תחת בעלה, ואח"כ כשבאו האבות והעלו הנקודה, כתר על ראשיהם בג' כתרים, כתר כהונה וכו'. ועיי"ש תיקונים (סב, ע"ב) ואיהי אות תפילין, אות שבת, אות ברית, ואיהו כתר כהונה וכתר מלכות. ועיי"ש (עח, ע"א) והאי נקודה איהי אות דשבת, אות דיו"ט, אות דתפילין, אות דברית מילה, "עטרת" ברית, תגא בס"ת קרינן לה, כתרא בריש כל צדיק. ועניינו רצון, כמ"ש (עיון תפלה, ד"ה ולטטפות) אות, הוא מן "יאות לנו" שענינו התרצות. ותרגום יאותו, יטפסו. וכן "אל תובא", מתורגם אל טפס, וכו', ענין רצוי הנפש לקבל עליה כל הציווים.

חכמה

כולם בחכמה עשית, כח הכלל. ועיין עקידת יצחק (נח, שער י"ד, ד"ה ואחר) ויאמר אלקים אל נח, זאת אות הברית אשר הקימותי וכו', חזר והודיעו שאין הבטחת זאת הברית כי אם אל הכלל לא על הפרט. וכן אות שב"ק לכלל, אולם רק כלל ישראל. משא"כ כלל כל העולם כולו. ולעומת זאת, אות ברית קודש, ותפילין ברית אצל כל יחיד ויחיד בגופו.

בינה

נ' שערי בינה, נ' שערי תשובה. ואמרו (ב"ר, כב, יב) וישם ה' לקין אות וכו', רב חנין אמר עשאו אות לבעלי תשובה. ועיין רד"ק (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות, שם לו אות בלבו (בינה - לב), כלומר חזק לבבו שלא יפחד שיכה אותו כל מוצאו, ושם מוראו בלב החיות ובנ"א הבאים אחריו, שלא יכוהו. והיינו שע"י שעשה תשובה נתחזק לבו. ודו"ק. ועיין צרור המור על אתר, וישם ה' לקין אות, שהיה בעל תשובה. ואולי הוא אות משמו כמאמרם ז"ל, ואולי היה אות ה"א מתשובה. בחינת ה"א עלאה, בינה, תשובה. ועיין חומת אנך (בראשית) "וישבת" - גימט' התשובה, דמהשבת אות היא והתשובה מועלת, עיי"ש. ועיין רש"ר הירש על אתר.

ועיין משנה שכיר (בראשית, ד"ה ויאמר קין) וזהו וישם ה' לקין אות, עשאו אות לבעלי תשובה, ר"ל שאין גבול להקב"ה מלקבל שבים לפניו אף אם הרבה לפשוע וכו'. ועיין אגרא דכלה (בראשית) "זכות" בגימט' "אות הוי"ה", הנותן לבעל תשובה אות מאת הוי"ה, כענין שנאמר וישם ה' לקין אות.

דעת

בחינת משה. ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה לח, ו) ומשה זכה לאור התפילין, כמ"ש בזהר (בהשמטות, בראשית, רסב) ויתנצלו את עדים, דא תפילין, וכו', וזהו כי קרן אור פניו, ע"ש קרן אחת היה לו במצחו (חולין, ס"ו) והוא תפילין, וכו'. ואיתא (תנחומא, בראשית) וישם לקין אות, שזרח לו קרן, היינו כנ"ל. וזהו אות תפילין, וקשרתם לאות על ירך. ומשה שורשו בהבל, כנודע. ועיין אגרא דכלה (בראשית) י"א פעמים הבל גימט' אות, כי הבל שורשו באותיות י"א

משם אדנ"י, וקין שורשו מאותיות דן. ועיין זוה"ק (ואתחנן, רסד, ע"א) א"ר חייא, אי הכי הא דכתיב וראית את אחורי ותנין דא קשר של תפילין, וכו', ועל דא מהאי תלייא רצועה חד לתתא דהא מנה תליין תתאי ואתזנו מנה, ועל דא איתקרי אות, כד"א זאת אות הברית, וכתיב והיה לאות על ידכה בה'.

חסד

מים. ואמרו (ב"ר, כב, יב) וישם ה' לקין אות, וכו', ר' לוי בשם ר"ש בן לקיש אמר, תלאו ברפיון ובא מבול ושטפו, שנאמר (בראשית, ז, פג) וימח את כל "היקום" אשר על פני האדמה, כד"א "ויקם" קין. ומצד התיקון, כתיב (נח, ט, יב) זאת אות הברית וגו' את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ. ועיין גר"א (תיקוני זוהר, תיקון יט, לו, ע"ג). וכן אות מלשון אות נפשך, תאוה, מים, חסד. עיין הכתב והקבלה (דברים, יג, ב). דבר הנמשך ובא. ולכך כתב מים לאות דבר הנמשך לעתיד.

ועוד. מדת גדול. וכתיב (יהושע, כד, יז) את האותות הגדולות האלה. וכן (דברים, כט, ב) האותות והמופתים הגדולים.

גבורה

יראה. וכתיב (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות. וברש"י, עד עכשיו היה פחדתי על כל החיות כמ"ש ומוראכם וגו', ועכשיו בשביל עון זה לא ייראו ממני החיות ויהרגוני, מיד וישם ה' לקין אות, החזיר מוראו על הכל. ועוד. דם. וכתיב (שמות, יב, יג) והיה הדם לכם לאות על הבתים. יד שמאל. וכתיב וקשרתם לאות על ידכה (שמות, יג, ט-טז). ועיין זוה"ק (שמות, כט, ע"ב) ורזא דמלה, כל אינון עשר "אתן" דעבד קב"ה, כלהו הוו מגו ידא תקיפא.

תפארת

חמה. וכתיב (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות. ואמרו (ב"ר, כד, יב) ר' יהודה ור' נחמיה, ר' יהודה אומר "הזריח" לו גלגל חמה, א"ר נחמיה לאותו רשע היה מזריח לו הקב"ה גלגל חמה, אלא מלמד שהזריח לו צרעת. ועיין תוס' (ע"ז, כה, ע"א, ד"ה למשה) בב"ר איכא נמי למ"ד וישם ה' לקין אות, מלמד ש"העמיד" לו גלגל חמה והיינו הזריח לו חמה שלא בזמנו, והוא ע"י שהעמיד, עיי"ש בדברי ר' אלחנן שהלך לאחריו. ועל חמה ולבנה כתיב (בראשית, א, יד) והיו לאותות למועדים. ועוד. אמת, וכתיב (יהושע, ב, יב) ונתתם לי אות אמת. ועוד. רפואה, וכתיב (מלכים, ב, כ, ח) מה אות כי ירפא ה' לי.

ועוד. שם הוי"ה. ועיין ציוני (שמות) בשם אבן עזרא, כי באל שדי לא יעשו אותות, רק בשם הגדול, וכו', כי השם הזה הוא מדת הרחמים וידעו כי יוליך לימין משה זרוע "תפארתו" ויחדש אותות ומופתים בעולם. ועיי"ש וארא.

נצח

נו"ה תרי רגלין להלך. ועיין רמב"ן (בראשית, ד, טו) יורה ששם לו

לקין) האות קבוע שיהיה עמו תמיד, אולי כשהיה נוסע ממקום למקום היה לו אות מאת ה', מורה לו הדרך אשר ילך בה, וזוה ידע שלא יקרנו אסון בדרך ההוא. ובב"ר (כד, יב) אמרו כענין זה, רבי אבא אומר כלב מסר לו, כי מפני שהיה פחדו מן החיות, מסר לו אחת מהן שתלך לפניו, ולמקום שיפנה הכלב ללכת ידע כי שם צוה לו השם ולא יהרג בה. ועיין תולדות יצחק (שם).

ועוד. עיין גר"א (תז"ח, מא, ע"ג) כל אות ביסוד, אות ברית, אות תפילין, אות שבת ויו"ט, כמ"ש בתיקונים, וזהו שמט"ט אות בצבא דילה, יסוד בנו"ה. ועיין עוד בדבריו שם (תיקון יט, לח, ע"ד) הברית והעטרה, זה בנצח וזה בהוד, ושניהם נקראים ברית.

הוד

וישם ה' אות לקין. ועיין ערך קטן נשמה דהיינו חיבור לשורש נשמתו. ועיין קהלת יעקב (ערך המן) המן ר"ת הודי נהפך למשחית, כי המן היה מבחינת קין כמ"ש לעיל, וקין היה מבחינת הוד, עי"ש.

ועוד. נו"ה, תרי עדים. וכתוב (ישעיה, יט, כ) והיה לאות ולעד.

ועוד. נבואה. ועיין מגן דוד (אות ת) ולכן נקראו אותיות מלשון אותות ומופתים. וגם הוא מלשון "האותיות שאלני", כי מצויר האותיות אם תעלה בהם מחשבתו ותתגבר בהם השכלתו, יגיע למדרגת הגדת העתידות, ומצויר האותיות ישכיל ויבין בשמות המחבורים מהם, ויעלה לדעת סוד התמונה העליונה כאחד הנביאים, דכתיב ותמונת ה' יביט. וכן הוא בגר"א בכמה מקומות, שאות מהותו מלשון "אתא", ידיעת מה שעתיד לבוא.

יסוד

אות ברית קודש. ואמרו (זה"ק, תיקונים, תיקון סט, קיז, ע"א) וישם ה' לקין אות, אות ברית מילה לאגנא עליהו. ועי"ש קיח, ע"א, ע"ב. ועיין שם עוד (תיקון ע', קיט, ע"ב) וישם ה' לקין אות, לאגנא עליה, ומה דהוה אזיל נע ונד בגלגולא אתעביד נוד, מיד וישב בארץ נוד קדמת עדן, ודא אות ברית מילה בקנייה עליה דאחוחה בגין דנולד מהול. ועיין זה"ק (לך לך, צא, ע"א). (ועיין תיקונים, תיקון כא, מז, ע"ב ואילך). וזהו סוד אות ברית של קשת. עיין רקאנטי (נח, ט, יב). ועיין גר"א (הקדמת תיקוני זוהר) דאינון י-י דתרוויהו הן אותות דקאמר, אות ברית ואות שבת, דכל אות היא י', דאיהו יסוד, יו"ד זעירא.

מלכות

סוד קרן. ואמרו (ב"ר, כב, יב) וישם ה' לקין אות וכו', אבא יוסי בן קסרי אומר, קרן הצמיח לו. ועיין זה"ק (השמטות בראשית, רסו, ע"א) שכינתא אתקריאת אות ברית מסטרא דצדיק יסוד עולם, "זאת" אות הברית. ועיין תיקונים (תיקון לז, עח, ע"ב. ותיקון סד, צה, ע"א. ותיקון סט, קיא, ע"ב). וגר"א (תיקון כא, סט, ע"ב). וספד"צ (טז, ע"ד). ועיין ר' יוסף בכור שור (לך לך, יז, יא) והיה לאות ברית ביני וביניכם - סימן ואות שאני אדון ואתם עבדי. ועיין שערי אורה (ש"א - מלכות) והמידה הזאת היא המחדשת אותות

ומופתים בעולם, ועשתה במצרים עשר המכות. ועיין שם (ש"ב) לפי שבמדה זו (יסוד) תלויים האותות והמופתים, בסוד א"ל ח"י בהתחברו לשם אדנ"י. ובשער ט (חכמה) כתב ויוכל לחדש אותות ומופתים. ובגר"א כתב שזהו חכמה דמלכות. ובדקות יש כמה סוגים של אותות, ואכמ"ל. ודו"ק. שיש אות שאינו משנה מנהגו של עולם, וזהו במלכות. ויש שמשנה, וזהו בחכמה. עי"ש. ועיין גר"א (ת"ז, תיקון כא ותיקון כה).

נפש

אותיות החקוקות בנפש. ועיין ספר האמונה והבטחון לרמב"ן (פרק י"ח, ד"ה ועתה) ואל יהיה רחוק בעיניך לפרש אות מלשון אותיות, שהרי כך פירשו וישם ה' לקין אות, חקק לו אות משמו על מצחו.

רוח

עיין שם משמואל (מצורע, תרע"ו) ענין מצורע זה שנתגאה והגיס רוחו לדבר לשה"ר וכו', ובחטאו גרם לו שיבואו עליו הנגעים, כדאיתא בב"ר בפסוק וישם ה' לקין אות, שדעת ר' נחמיה מלמד שהזריח לו צרעת, עי"ש.

נשמה

עיין תפארת שלמה (כי תצא) וישם ה' לקין אות וגו', היינו שהודיע לו האות שיש לו חיות ושורש נשמתו, וכו', כי כל אחד מבני ישראל יש לו אות בתורה ומשם הוא חיותו ושורש נשמתו.

חיה

כתיב (בראשית, ד, טו) וישם ה' לקין אות. ופירש"י חקק לו אות משמו. ובשפתי חכמים, והוא אות יו"ד, דרמז בו יחיה, כלומר שלא יהרגנו. ועיין חומת אנך (בראשית, אות יז) הרב מהר"ש אלקבץ ז"ל והרב שפתי כהן ז"ל על התורה כתבו דהוא אות יו"ד, ולפ"ז אפשר, "וישם", הוא צירוף יו"ד - שמו, והוא כמ"ש והחכמה תחיה בעליה, כי יו"ד היא חכמה, אמנם רבינו האריז"ל כתב שהוא אות וי"ו, וכן הוא בתיקוני זוהר. וידוע דאות וא"ו רומז לחיים, כמ"ש בזה"ק. ואפשר כי אות ר"ת או"ת וי"ו תחיה. ועיין ערוך לנר (סנהדרין, קיג, ע"א, ד"ה מה שאמרת). ועיין בהרחבה שו"ת יהודה יעלה (ח"ב, סימן קנה) סוד אות ו' אות חיים. ועיין בני יששכר (חודש אדר, מאמר ו', מגילה נקראת, יד).

יחידה

אות היא ביני וביניכם. חיבור יחיד אל רבים, והוא ע"י יחידה שבנפש, שהיא הניצוץ האלוקי השורה באדם, כנודע. ועיקר גילוי יחידה - המשיח, ועל ידיו יתגלו אותות, כמ"ש הגר"א (תיקונים, תיקון יא מתיקונים אחרונים) דא שילה - ר"ל שכתוב עד כי יבא שילה, והוא עיקר משיח, וע"י יתגלה אותות כמקדם, כמ"ש שם, וזה לך האות, וכו'. ועיין זה"ק (שמות, ח, ע"א). ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

להגיע לגילויים כחלק משאיפתי בתוך עבודתי, ובודאי יש לי יעדים גדולים רוחניים מזה...

ב) שמעתי שע"י תענית דיבור מ' ימים רצופים האדם יכול לזכות לאליהו או לרוח הקודש, האם זה אמת? האם כל אדם יכול לזכות לזה? ובודאי שאינו מומלץ למעשה לעשותו אם האדם אינו ראוי לכך אמנם רוצה אני לדעת אם הדבר שייך....

אני לא תהי' אפגע בכלל אם הרב אינו רוצה להשיב על שאלות אלו

תשובה א. בדור זה קשה מאוד להגיע לכך, כי החומר עב וגס ואויר העולם טמא ביותר, כמ"ש "אלא שאין דורו זכאי לכך".

ועיקר העבודה לגעת באור הפנימי מהתקשרות לאל חי.

ב. כן, בצירוף לדברים נוספים.

משיח ואליהו הנביא

לכבוד הרב שיחיה,

רציתי לדעת הרב אמר שאנו בעיצומה של מלחמת גוג ומגוג ויש רבנים שאומרים שמשיח כבר כאן הייתי רוצה להבין כתוב ברמב"ם שאליהו הנביא צריך לבוא קודם משיח שבתחלת ימות המשיח תהיה מלחמת גוג ומגוג. ושקדם מלחמת גוג ומגוג יעמד נביא לישר ישראל ולהכין לבם

למד השני ויש מן החכמים שאומרים שקדם ביאת המשיח יבוא אליהו. לשיטה זו האם הוא נמצא כבר והיכן

תשובה איתא בהקדמת תיקוני זהר, שיש גילוי של אליהו פנים בפנים, ויש גילוי של אליהו ב"ארח שכל".

והשתא מאיר באור רב גילוי אליהו בארח שכל, לכל מי שמזכך עצמו מעט. ומשם שורש ריבוי הארת חכמת צירוף שורשים לענפים וענפים לשורשים. בחינת והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם. בארח פנים בפנים יש יחידי סגולה ממש שזוכים לראותו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

ואני רוצה לשאול: האם זה מוכרח בכל מצב, או עכ"פ האם זה ג"כ קאי על בזמן הזה? דיש בנ"א שיש להם טבע של זריזות או שמחה והם תמיד מחייכים, ובהרבה פעמים זה נובע מנפש הבהמית (או משום שזה עצם טבע נפשם, או משום שהם עבדו על עצמם), וא"כ לכאורה אינו מוכרח שהאדם הזה נזהר מאד שלא לפגום בריתו. ויש לי נ"מ גדולה אצלי, דהרבה פעמים שמעתי מהרב שכל אדם פנימי בדור הזה צריך לחיות חיים של לבד והבדלות מן כל אנשי הדור, אבל מאידך ג"כ כל האדם צריך חבירים, ומספיק עי"ז להתחבר לשנים או שלש חברים, וחברים אלו צריכים להיות אנשים שמבקשים אמת, אנשים שיש להם חיבור אמיתי בפועל לעולם פנימי, עכ"פ ככל היותר שיש.

ואני הבנתי מתוך דברי הרב שזה כולל אנשים שהם נזהרים בשמירת הברית ובקדושת היהודי, שראוי להאדם להתחבר דוקא לאלו שהם שומרי ברית, ואיך אני יכול לידע אם הם שומרי ברית או לא, ע"י השמחת החיים או מדת הזריזות שיש להם זהו סימן שהם שומרי ברית וראוי להתחבר להם (וג"כ צריך להיות מבקשי אמת, כמו שהרב אמר). האם הגישה שלי כונה?

תשובה לכל כלל יש יוצא מן הכלל. וזהו רק סימנים. ויש סימנים קלושים, טובים, ומובהקים. וזהו אינו סימן מובהק.

אי אפשר לדעת בבירור גמור. ונצרך עין בוחנת על כלל נפשו, ותפלה לפניו ית"ש.

גילוי אליהו פנים בפנים (א) איך האדם יכול להגיע לאליהו פנים בפנים (מלבד הסדר שמבואר בספר שערי קדושה, שנצרך הרבה שלבים של מדרגות גבוהות? הרב אמר שע"י מסירות נפש יכול לבקוע לכל דבר, האם ג"כ על ידי מסירות נפש יכול לזכות לגילוי אליהו פנים בפנים? א"כ איזה מסירות נפש נצרכת, מסירות נפש באופן כללי על התורה וקיום המצוות או מסירות נפש ספציפי לזה? (אני מודע אל מה שהרב אמר שגילויים אינו התכלית של עבודה, אמנם בודאי אני רוצה

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבדי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

שו"ת: משנתו של מוהר"ן ז"ל

י"ג עיקרים

עבודה רק לה' היסוד החמישי

עד כאן הרמב"ם צייר את הצד החיובי, והוא, שצריך לעבוד את הבורא ית"ש, אך לכאורה, לא זו עיקר סוגיית היסוד בדברי הרמב"ם ביסוד החמישי, עיקר סוגיית היסוד היא הצד השלילי אשר אותו ממשיך הרמב"ם ואומר:

ושלא יעשו כזה למי שהוא תחתיו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות ומה שהורכב מהם,

עבודת לבורא ולא לזולתו - מכח עבודת

בלשון ברורה מאד, מבואר כאן בדברי הרמב"ם שהאדם צריך לעבוד רק את הבורא יתברך שמו, ולא לעבוד את זולתו. ונתבונן, מדוע נצרך לעבוד את הבורא יתברך שמו, ולא לעבוד לזולתו.

תשובה לדבר: "הוא אביך קנך הוא עשך ויכונך" (דברים לב ו), הקב"ה עשה אותנו, אנחנו נבראים שלו, והוא קנה אותנו לעבדים גמורים ביציאת מצרים, ולכן אנו צריכים לעבוד רק אותו. ומצד כך, כל עבודה לזולתו היא שקר, היא לא אמיתית.

יש להבין זאת ברור, עבודתנו את בוראנו איננה עבודה כשלעצמה, אלא כל עבודתנו אותו יתברך שמו הינה מכח היותנו 'עבדים'. וזהו ענין ה'עבודה' שנקראת כך מלשון 'עבד' - 'עבדות'. כל פרט בעבודתנו את הבורא לא נובע מהפרטות של אותה עבודה, אלא הוא נובע מהכללות שאנחנו עבדיו.

שני סיבות להיותנו עבדי הבורא

לפי"ז צריך לבאר, מדוע אנחנו עבדיו של הבורא. ובכן, ישנם שני סיבות ברורות לכך: א. כדוגמת אדם שקנה עבד, כך גם הקב"ה קנה אותנו ביציאת מצרים. ב. דוגמה נוספות, כדן אדם שקנה עבד ושפחה, והעבד נשא את השפחה והשפחה הולידה ולד, למי שייכים הולד - לאדון. כשם שהשפחה והעבד הם קנייניו של האדון, כך גם הולד הוא קניינו של אדון. ומצד כך, כיוון שאנחנו נעשנו ע"י הבורא יתברך שמו, כביכול אומן קונה בשבח כלי, אנו מעשה ידיו שלו, ולכן אנו

שייכים לו. אלו הם שתי הגדרות כלליות מדוע אנו שייכים לבורא ית"ש.

בלשון כללית זה נקרא 'קין והבל'. 'קין' עניינו שאנחנו שייכים לבורא עולם מצד הקנין, 'הבל' עניינו שאנו שייכים לבורא עולם מצד שבראנו, וכלשון הכתוב: "ויפח באפיו נשמת חיים" [כלומר, כביכול 'הבל' פיו ית"ש]. אלו הם שני השורשים שמחמתם אנחנו עבדים של הבורא, או כי הוא עשה אותנו בנפיחת פיו ית"ש, או מחמת הגילוי שהוא קנה אותנו.

הגילויים הללו זה גילויים בישראל, הוא קנה אותנו ביציאת מצרים, וביפח באפיו נשמת חיים זה נאמר באדם הראשון, שאר אומות עולם שייכים לשורש שנאמר בו ויצר את האדם עפר מן האדמה, אבל הויפח נשתמר לישראל, מצד כך אנחנו קנויים לו גם מצד הקנין וגם מצד ההבל. זה שורש קניינים של כנסת ישראל ועבודתם, הן מצד הקנין והן מצד ההבל.

אם כן, נמצא שאנחנו צריכים לעבוד את הבורא יתברך שמו משום שאנחנו עבדיו, ומדוע אנחנו עבדיו - כיוון שהוא קנה אותנו, ועשה אותנו, וכלשון הפסוק: "הוא אביך קנך הוא עשך ויכונך", וזהו חיבורם גם יחד.

ברם, כאן יש להבין, הרי בהמשך דברי הרמב"ם כאן כתוב טעם אחר מדוע אנחנו צריכים לעבוד את הבורא יתברך שמו:

לפי שכולם מוטבעים ועל פעולתם אין משפט ולא בחירה אלא לו לבדו ה' יתברך שמו.

מהי הסיבה שאנו צריכים לעבוד את הבורא יתברך שמו ולא את זולתו, אומר הרמב"ם: **ושלא יעשו כזה למי שהוא תחתיו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות ומה שהורכב מהם, [מדוע -] לפי שכולם מוטבעים ועל פעולתם אין משפט ולא בחירה אלא לו לבדו ה' יתברך שמו.**

מבואר כאן ברמב"ם שהטעם שצריך לעבוד את רק הבורא יתברך ולא לזולתו, מפני שלבורא יש בחירה. ודבר זה צריך ביאור, מדוע זוהי הסיבה שמחמתה צריך לעבוד את הבורא יתברך שמו ולא לזולתו. ויתר על כן יש לשאול, וכי מפני כך ראובן יעבוד את שמעון ח"ו מחמת שלשמעון יש בחירה. ■

המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג עיקרים לרמב"ם, היסוד החמישי.

ובמאמרו (שם שם, י"ב): "כי שמש ומגן ה' אלהים", נתכוון לכך שהויתו יתעלה מרעיפה שפעת אור על אלה שזכו ל"פגיעה" הדור מה לאור, כמו שנאמר (שם ל"ו, י'): "באורך נראה-אור".

הדבר הדק ביותר שיש בבריאה זהו ה'אור'. הוא ראשון הנבראים, כמו שנתפרש להדיא בתחילת פרשת בראשית: "ויהי אור". וכאשר באים לבטא התגלות של דבר עליון, קוראים אותו בשם: 'אור'. וסיבת הדבר היא, ראשית כל מצד פשוטו, כשם שיש אור שהאדם יכול לראות בעיניו, כך גם יש אור שהנפש רואה אותו.

יתר על כן, האור נקרא כך מלשון 'בהירות'. העוה"ז זהו עולם של תערובת, עולם של ערפול. יסוד העפר יסודו חושך, ולכן הוא מעיב ומסתיר. כאשר יש חושך - "וימש חושך", מגששים כעיור באפלה. לעומת זאת, העולם הפנימי הוא עולם רוחני, שמהותו הוא בחינת 'עולם ברור ראיתי'. ומצד כך זוהי הסיבה שדבר עליון נקרא 'אור', מפני שכאשר יש אור - מתגלה בהירות. ואלו הם דבריו כאן: לכך שהויתו יתעלה מרעיפה שפעת אור על אלה שזכו ל"פגיעה" הדומה לאור.

אמנם, ממשיך ר"א בן הרמב"ם ואומר, ש"פגיעה" לא רק דומה לאור, אלא יתר על כן:

**ואכן יש בו עונג רוחני שלם המושג בדרכו
כזה המורגש באור השמש על ידי החושים.**

בעולם החומר, כאשר האדם נמצא ביום גשום ועב, והעננים מכסים את השמש, ולרגע פתאום נעשה מרווח מסוים בין העננים לזמן-מה, והשמש מאירה דרך אותו מרווח, הרי שהאדם העומד כנגד מרגיש כאילו השמש מלטפת אותו ועוטפת אותו בתוכה, והוא מרגיש בכך חמימות ונעימות. הוא לא מרגיש רק את החמימות הגופנית, אלא הוא יכול גם להרגיש כמו ליטוף פנימי של דבר שחובקו בתוכו.

מעין כך גם בעולם הרוחני, כאשר הנפש מגיעה למדרגה של ה"פגיעה" הדומה לאור, זו לא רק בהירות הדעת, אלא בנוסף לכך, כיוון שכל דבר בנוי מאור וכלי, הרי שמצד האור זוהי בהירות הדעת, אך מצד הכלי זהו אור כפשוטו, וזהו שנאמר כאן שבכלי יש בו עונג רוחני שלם המושג בדרכו כזה המורגש

פרק י' | בשעת העסק והעיון בתורה

כלומר נתבאר בדברי חז"ל "שאינ תורה אלא קב"ה", ביאור הדברים יש בזה כמה וכמה פנים אבל פנים אחד של דבר, שמציאותו יתברך שמו-התגלותו של הבורא עולם אינה אלא ע"י מציאות של תורה, זה נקרא "קב"ה תורה אקרי" כלומר זה שמו כך הוא נקרא כל דבר נקרא. על שם גלוי על שם פעולתיו, וקב"ה תורה אקרי, פעולתיו שע"י כן הוא מתגלה על שם כן הוא נקרא זה תורה, אבל ודאי שפשוט וברור שבעומק המעמקים, התורה הוא נאצלת ממנו יתברך שמו אבל בשם שבדבר, כמו שאומרים חז"ל, כמה וכמה שמות שיש לקב"ה, שם העצם שאר שמות, שמות שאינם נמחקים, שמות נמח-קים, יתר על כן כינויים וכדומה, באותו יחס נאמר "ואולפינא קודשא בריך הוא תורה אקרי" שזה שמו של הקדוש ברוך הוא שזה גילוי.

וגם כי שורשה העליון של התורה קדושה, הוא בעליון שבה-עולמות הנקראים עולמות אין סוף.

א"כ התה"ק נקראת "עולמות אין סוף". כמו שהוזכר לעיל נאמר על התורה - "ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים", אז כשהאדם בוקע למעמקי התורה "שנעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק לעולם". הוא נדבק אז במדריגה שהתורה נקראת עולמות אין סוף.

בודאי שמעמקי התורה היא אופן של אין סוף, אבל יתכן שהאדם העוסק בד"ת לא נמצא במדריגה הזו בהתגליא של הדבקות באין סוף רק כאשר האדם עוסק בתורה לשמה ובור-קע למעין המתגבר ונעשה כנהר שאינו פוסק, אז הוא נדבק במדריגת התורה שנקראת עולמות אין סוף. - סוד המלבוש הנעלם הנזכר בסתרי פליאות חכמה מתורת רבינו האר"י ז"ל

בלשון פשוטה וברורה: נתבאר בדברי חז"ל שהתורה הקדור-שה היא הראשית, קב"ה נקרא ראשית, אבל ראשית הנא-צלים זו התורה הקדושה, ומצד כך יש שתי הגדרות בדברי רבינו האר"י ז"ל שהביא הנפש החיים, מה היחס שהתורה נק-ראת, יחס אחד היא נקראת מלבוש, היחס האחר שהתורה

נקראת קו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

פרק ח | התמימות וההשכלה שבתורה

חשבונות רבים היונקים ממקום הפשיטות

ועל כן העצה והאופן להינצל מאותו שיבוש, הוא האיזון בכוחות הנפש בין כח התמימות והפשיטות לכח ההשכלה והחשבונות הרבים.

כאשר כוחות אלו מאוזנים בנפש האדם, אזי מצד אחד יש גם את עומק העבודה שהיא הלימוד באופן של החשבונות הרבים, ובעיון רב כמעט עד אין קץ, כל אחד לפי שיעור עיונו בעסק התורה. אבל מאידך, זה לא הופך להיות חשבונות רבים כמציאות לעצמם, שהם השורש של עולם הקלקול ושורש החטא. אלא, אלו חשבונות רבים שלעולם יונקים ומקבלים את הארתם מהמעמקים של "האלוקים עשה את האדם ישר" - מהמקום של הפשיטות והתמימות.

ומי שלא מאזן בין כח התמימות והפשיטות לכח ההשכלה והחשבונות הרבים שבנפשו, אזי פעמים רבות מאוד הוא יכול להגיע לחשבונות הרבים של הקלקול עד כדי שיבוש ע"י חריפותו והשכלתו.

ולכן כפי שהוזכר, הצורה הפנימית של הדברים היא, האיזון בכוחות הנפש בין הכח הפנימי של הישרות, הפשיטות, והתמימות, (בדקות אלו הם כמובן דברים חלוקים, אבל שורשם אחד) לבין כח החשבונות הרבים של ההתבוננות בעסק דברי התורה. וכשיש איזון ביניהם, אזי המושכל ראשון של האדם טהור יותר, והשכל הישר שלו נשמר בטהרתו יותר ויותר.

השקטת המחשבה - חיבור למקום הפשיטות והתמימות

פנים נוספות ועמוקות יותר של הסוגיה, הם הדברים שהוזכרו בסוף הפרק הקודם. שחלק מצורת העסק בדברי תורה, הוא הלימוד באופן של מחשבה והשקטה, ושוב מחשבה והשקטה וכו', ולא באופן של מחשבה תמידית.

בסוף הפרק הקודם, עסקנו בכך זה ביחס לכך שעל האדם לחזור לשורש הדברים בפנים שונות ואחרות. אבל כעת לעינינו, ההשקטה שהאדם יוצר בנפש זו היא בעצם היציאה מהחשבונות הרבים למקום של הפשיטות והתמימות.

ככל שצורת העסק של האדם בדברי התורה, תהיה באופן שהמחשבה איננה מתמדת כל הזמן ברציפותה, אלא המחשבה נעשית באופן של רצוא ושוב, והאדם חושב, וחוזר למקום הפשוט והשקט יותר. אזי ע"י כן הנפש מתאזנת בשורשה, בין הכוחות של מקום ההרכבה למקום של הפשיטות. והאדם מחובר באופן מתמיד בשורש היניקה של נפשו למקום החיבור הפנימי של תורת ה' תמימה. ואפילו שהוא יוצא כל יום למקום של החשבונות הרבים, אבל החשבונות הרבים הללו הם רק צד אחד של מטבע.

באור השמש על ידי החושים, ובמקום הזה, האדם מרגיש את קרבתו יתברך שמו כחמימות בפועל, עד כדי כך שאברי גופו יכולים להתחמם כמו שהם מתחממים מאור השמש.

אך יש בו סכנת אבדון למי שאינו יכול לסבלו, כמו שנאמר בתורה (שמות י"ט, כ"ב): "וגם הכהנים הנגשים אל-ה' יתקדשו, פן-יפרץ בהם ה'". וכן מסופר בתולדות קדמונינו (חגיגה י"ד): "בן עזאי הציץ ונפגע". ודומה הדבר לסכנת אור השמש למי שמסתכל בה, שסופו לאבד ממאור עיניו מפני שלא יוכל לעמוד באורה אם יעז להסתכל בעין השמש ולא יאמר די בקרני האור המגיעות עדין; או לסכנה שישרף בחומה אם ישב בה עירום וחשוף בלי מגן מחמתה.

במשל, כאשר מסתכל בשמש, מובן מהי הסכנה, או שיאבד את מאור עיניו מאור השמש או שישרף בחומה. אך יש לבאר מהי הסכנה בנמשל, כלומר, מהי הסכנה בכך שמתגלה לאדם מדרגה שהיא למעלה ממדרגתו.

ובכן, ישנם שני אופנים בכך: א. אופן ששואל שאלת 'מה לפנים'. ב. אופן שמתבונן במדרגה שהיא למעלה ממה שהוא הורשה להתבונן בה, שזהו בבחינת 'בן עזאי הציץ ונפגע'.

ועומק ביאור הסכנה הוא כדלהלן. כל דבר שהאדם רואה, יש את עצם הדבר הנראה, ויש את הקליטה של הדבר הנראה. הדוגמה לכך היא, כפי הנאמר בפרשת שלח, שבני ישראל שהגיעו לארץ ישראל ראו שם בני ענק, ובאמת, הקב"ה התכוון לטובה, שהנמצאים בארץ ישראל יהיו כל כך ענקים עד כדי שהם לא ירגישו בביאת בני ישראל לארץ, אך בני ישראל בני ישראל פירשו זאת באופן הפוך, באומרם שזוהי "ארץ אוכלת יושביה".

ואם כן, יש מה שהאדם רואה, ויש מה שהאדם מפרש. והן הן הדברים במראה הנבואה, כמו שמאריך הרמח"ל בספרו קל"ח פתחי חכמה, שיש את מראה הנבואה, ויש את פתרונו. מראה הנבואה הוא מה שהנביאים ראו, והפתרון הוא לפי ערך השגת הנביא, כפי ערך השגתו מתבאר ומתבהר לו מה שהוא ראה במראה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך

שאלה משנתו של מוהר"ן ז"ל

לכבוד מוריני ורבינו ... שלו' רב.

רב תודות על תשובותיו שהיו לי למשיב נפש כמים קרים על נפש עיפה. עיינתי והתבוננתי בדברי הרב טובא אך עדיין לא התיישבו בליבי גדרם והבנתם של דברים בדיוקא.

וכן עלו בדעתי שאלות נוספות בעניין המסתעפות.

שאלתי לרב בעניין הדרכה לחפץ ללכת במשנתו של מוהר"ן ז"ל בדרך הלימוד. והיוצא מתוך תשובתו של הרב שהמהלך הוא כך:

להתרגל לגרוס הרבה בפשיטות עם חיבור שכלי והתקשרות, שע"י שגורס הרבה דבק בפשיטות שבחכמה וע"י דבק במאין תמצא ואח"כ כשלומד שוב אין זה בינה כפשוטו אלא 'עיון נובע' בחינת נחלנובע מקור חכמה - מהאין תמצא.

א. האם הרב יכול לקרב הדברים יותר אלינו מהו לגרוס הרבה בפשיטות מה גדרו וכיצד מתראה למעשה.

לדוגמא: האם הגדר הוא ללמוד ולהבין פשוטם של דברים, כלימוד בקיאות הידוע, ורק הדגש על ריבוי כמותי או היסוד הוא באופן תנועת הנפש למיגרס, וכמובן מתוך ניסיון אמיתי להבין, אך לא מתעקש להבין וממשיך לגרוס ונפק"מ בכמות: שאם הכוונה להבין כצד ראשון צע"ג איך אפשר להספיק כמות גדולה של דפי גמ' עם תוס' למי שמרגיש שבלי עיון מתון מתון לא מבין כמעט כלום (והרי תורתו של מוהר"ן לכולם נאמרה....) וכן שו"ע עם ש"ך וכיו"ב איך יתכן 'לגרוס' אף למי שלמד הגמרות וכ"ש למי שלא למד ואם כצד שני מובן יותר אך עדיין להבין בדיוק האכן הכוונה לדוגמא להתיישב ולגרוס לדוגמא 10 דפים עם תוס' ביממה אחת ?

ב. ביתר פירוט אם אפשר מה הגדר ב'חיבור שכלי' והתקשרות?

ג. " אח"כ שכלומד שוב אין זה בינה כפשוטו אלא מאין תמצא " - כיצד זה עובד ונפק"מ לאופן הלימוד בפועל.

האם בפעם שניה לומד בעיון הרגיל ורק המעיינות יפתחו יותר ממילא וייקל העיון או הכוונה שגורס כמו פעם ראשונה 'והמעיינות נפתחים' ?

ד. האם יש קשר בין מהלך הנ"ל של מוהר"ן ז"ל למובא בספר "שאל ליבי" של הרב שליט"א שמבאר הדרכה ללימוד כל ספר שהוא פעם ראשונה לעבור עליו מהר ופעם שניה בעיון קטע קטע היטב?

תמורה (טז, ע"א) - אמר רבא א"ר יצחק, אמרה לו, מה חמור זה כיון שאין לו מאכל באבוסו מיד צועק, כך אשה כיון שאין לה תבואה בתוך ביתה מיד צועקת.

והבן שיש בחינת אבוס דקדושה, בחינת שלמה כנ"ל (בב"מ פו, ע"ב). ויש בחינת אבוס דקלקול. והוא נחלק לב' חלקים. א. שפע רב בקלקול. ב. חוסר שפע. ועד השתא נתבאר בעיקר בחינת שפע רב בקלקול. והוא בחינת מ"ש (ב"ק, פה, ע"ב) אין מגדלין חזירים בכל מקום. ת"ר, כשצרו בית חשמונאי זה על זה, היה הורקנוס מבפנים ואריסטובלוס (אבוס-ריסטול) מבחוץ, ובכל יום היו משלשלים להם בקופה דינרין והיו מעלים להם תמידין (למקום ביהמ"ק בחינת אבוס דקדושה כשנת"ל), היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יונית, א"ל כל זמן שעוסקים בעבודה אין נמסרין בידכם, למחר שילשלו דינרין בקופה והעלו להם חזיר וכו'. וזהו בחינת אבוס דקלקול. ובדקות, שורש אבוס הוא בבהמה שמעלה גרה, וחזיר אינו מעלה גרה, והרי שהעלו אבוס דקלקול, חסר.

וכן שורש חורבן הבית שהיה מקום אבוס דקדושה, נחרב ע"י קלקול האבוס, כמ"ש (גיטין, נו, ע"א) במעשה ששדר הקיסר עגלא תלתא דאית ביה מומא בניב שפתים או בדוקין שבעין, ואמרו שם, סבור רבנן למיקרביה משום שלום מלכות, (ובדקות, ביהמ"ק עיקר הקרבתו ע"י ישראל, מאכל גבוה. ומקבלים נדרים מן העכו"ם, שזהו בחינת תוספת של אבוס, ודו"ק), א"ל ר' זכריה בן אבקולס (אבוס - קל) יאמרו בעלי מומין קריבין לגבי מזבח, וכו', אמר ר' יוחנן ענוותנותו של ר' זכריה בן אבקולס החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגליתנו מארצנו.

ושורש הקלקול בעגל, שנעשה ע"י אבוס דקלקול, ריבוי שפע כמ"ש, בחינת ודי זהב, כסף הרבתי להם ויעשו הבעל. וכמ"ש חז"ל (תיקוני זוהר, קמד, ע"א) בזמנא דאתמר בערב רב ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב, אזדמנת תמן, וארמי כלא אהרן בנורא, ונפקת עגלא דיוקנא דשור וחמור, בההוא זמנא צווחת רוח"ק ואמרת, ידע שור קוניה וחמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע עמי לא התבונן.

ויש חסרון של אבוס, שנחסר מאכל באבוס. ויש בו בחינות. א. אוכל שאינו ראוי. וכלשון הרמח"ל (מס"י, פרק טו) וכך יהיה שבע אם אכל ברבורים אבוסים, כמו אם אכל לחם קיבר אם אכל ממנו כדי שביעה. ב. חוסר מאכל. והוא היפך מהות אבוס, כי מהותו ריבוי אוכל, וחסרון אוכל היפוכו ממש.

עקב | כ-ו

וכל מדוי. וכל, כו-ל. כנודע עד מאוד, כ"ו גימט' שם הוי"ה. שהוא הפנימיות והתוך של כל הבריאה והכל סב סביבו. תוך, ת-כו. וממנו מתפשט חיות כל הבריאה, בחינת ברוך, כו-בר, הברכה, המשכה, בבחינת "אורך ימים בימינה", אורך אך-כו. ודרשו חז"ל, אין כבוד אלא תורה, שנאמר כבוד חכמים ינחלו. כבוד, כו-בד. וכנודע שנשמת האדם נקראת כבוד, למען יזמרך כבוד, כמ"ש בבעל המאור, וכן נשמת העולם היא התורה.

ועיקר מקום גילוי הכבוד הוא בביהמ"ק, שנקרא "מכון לשבתך", מכון, מן-כו. ובפרטות בכיור וכונו. כיור, כו-יר. וזהו בסיפא. וברישא, בארון, בכרובים, כרוב, כו-רב. סוד כ"ו בכלי העליון, ארון. וסוד כ"ו בכלי התחתון, כיור. והכיור נעשה מתכשיטי הנשים בכלל, ומכמוז בפרט, כמוז, כו-זם. שורשו תיקון פגם הזימה, שזהו מעלת הכיור, תכשיטי נשים כמ"ש חז"ל.

וגילוי מדרגת כ"ו נגלה בחגי ישראל, תשרי. ר"ה, יום הזכרון. כו-נזר. ועבודתו מלכות, כו-מלת, תמליכוני עליכם. יום הכיפורים, כו-יפר, סוד התרת נדרים בערב יוה"כ כנודע. סוכות, סוכה, כו-סה, כנודע, שם הוי"ה ושם אדנות העולה ס"ה.

ונמשך לפסח, שיסודו שהרג בכורי מצרים והציל את בכורי ישראל. בכור, כו-בר. וכל יציאת מצרים נעשה ע"י משה, שאמו יוכבד, כו-יבד. ונשא את ציפורה, "אשה כושית לקח", כושי, כו-יש. וכל סדר לילה זה הוא שולחן עורך, כו-ער. שנצרך להיות נעורים כל הלילה לספר ביציאת מצרים. ובו שותים יין, ששורשו באשכול, אשל-כו. ושותים ד' כוסות. כוס, כו-ס. ועיקר מצות אכילה בלילה זה, וכן בליל יו"ט ראשון של סוכות. אוכל, כו-אל. ויציאת מצרים היא בבחינת מוציא אסירים בכושרות. כו-שורת. ואמרו חז"ל בבי ושירות. בכי, בוכה, כו-בה, שורש לתשעה באב, כמ"ש חז"ל על הפסוק השביעי במרורים הרוני לענה, שיום בשבוע שיוצא ליל פסח יוצא ליל תשעה באב.

ואזי יצאו ברכוש גדול. רכוש, כו-שר. ונתקיים שפוך חמתך אל הגוים. שפוך, כו-שפ. ונמשך לזמן מתן תורה, הנקרא יום הביכורים. כו-בורים. שהוא יום פטירתו של דוד המלך, שעליו אמרו כנור היה תלוי למעלה מראשותיו וכו'. כנור, כו-נר, בחינת נר למשיחי. ובמתן תורה היה גילוי של "אנכי הוי"ה", בחינת נוכח פני ה'. נוכח, כו-נח.

ונמשך במועדים דרבנן, חנוכה, כו-חנה. שהוא בחודש כסלו, כו-סל. ונעשה בימי אנטיוכוס, כו-אנטיוס. ונמשך לפורים, בחינת ונהפוך הוא, הפוך, כו-פה. ומצות היום שתיה, עד דלא ידע, שיכור, כו-ישר. והנס נעשה ע"י ממוכן, כו-ממן.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אוכח, אוכל, אשכול, ארוך, בכורים, בוכה, כבוד, בכור, כוש, כושרות, כידון, כיור, כוכב, כובע, כישור, כנור, כסלו, מכוח, מכון, מלכות, מכאוב, ברוך, רכוש, תוך, זכרון, יכול, כוס, כושי, כרוב, כתוב, סוכה, הפוך, תיכון, דוכיפת, זכריהו, כומו, כונן, כחול, כליות, נבוכדראצר, יוכבד, כולם, כובס, כוח, כוסם, כוסס, כורש, כושל, כלוב, כליון, כמוש, כמו, כנוע, כריתות, כפור, מיכיהו, מוכן, מכון, מכלול, מכשול, ממוכן, נוכח, נכון, נוכל, נוכרית, עוכר, עכו, עכבור, ערוך, שוכב, שוכה, שכול, שכור, שפוך, כתוש, כוונה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כתיב (במדבר, יא, ה) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, את הקשאים ואת האבטחים וגו'. וזהו מאכלם במצרים, אולם במן אמרו (יומא, עה, ע"א) רב אמי ורב אסי, חד אמר כל המינין טעמו במן, טעם חמשת המינין הללו לא טעמו בו, וחד אמר טעם כל המינין טעמו טעמן וממשן, והללו טעמן ולא ממשן.

והיינו כי המן מאכלו ושפעו היה מכח מדרגת הבטחון, דבר יום ביומו. ואבטיח, לשון בטחון, כלומר נפילה ממדרגת הבטחון. שורש חטא עץ הדעת, בזעת אפיך תאכל לחם.

וכמ"ש (ע"ז, ל, ע"ב) אבטיח שנתגלה, אע"פ שאכלו ממנה ט' בני"א ולא מתו, לא יאכל ממנה עשירי. מעשה היה ואכלו ממנה תשעה ולא מתו ואכל עשירי ומת. ופירש"י, מלפפון מלון בלע"ז, וגסה היא, וכשפותחין אותה לאכול קצת ועומדת מגולה אוכל "נחש" ממנה והיא רכה, והארס שוקע בה. הלכך שמעינן מרב ספרא טובא, ראשון לא ישתה שמא נחש זקן שתה שם וצף הארס למעלה, אמצעיים שמא נחש בינוני היה ומפעפע, שתו תשעה לא ישתה עשירי שמא בחור היה. והיינו שבאבטיח מתגלה כל היקף של נחש, זקן, בינוני, בחור. כי שורש החטא העדר בטחון כנ"ל. וכן אמרו (תרומות, ח, ו) ונשוכת הנחש אסורה מפני סכנת נפשות. כי העדר בטחון הוא שורש סכנת נפשות, כי אין לו שמירה.

והנה אמרו (תרומות, ג, א) התורם קשות ונמצאת מרה, אבטיח ונמצא סרוח. והלשון לגבי אבטיח "סרוח", דייקא, שהוא הלשון שמצינו אצל אדה"ר בחטאו בפיתוי הנחש בעץ הדעת, כמ"ש (חגיגה, יד, ע"א) א"ר יהודה אמר רב, אדה"ר מסוף העולם ועד סופו היה, שנאמר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים, כיוון "שסרח", הניח הקב"ה ידו עליו ומיעטו. ובחינת "מיעטו" זו נגלית אף באבטיח, כמ"ש (עוקצים, ב, ג) הרמון והאבטיח שנמוק מקצתו אינו מצטרף, שלם מכאן ושלם מכאן ונימוק מן האמצע אינו מצטרף.

והנה חטא אדה"ר בחינת תאוה, תאוה לעינים, יסוד המים כנודע. ואבטיח מלא מים כמ"ש (כלאים, א, ח) אין תוחבין זמורה של גפן (לחד מ"ד עץ הדעת גפן היה) לתוך האבטיח שתהא זורקת מימיה לתוכו, מפני שהוא אילן בירק. ועוד אמרו (מעשרות, א, ה) איזהו גרנן למעשרות, וכו', אבטיח משישלק. ופירוש משישלק פירש הר"ש, כמו פיקוס לקישואין, השער שגדל בו בארץ. אולם פירוש נוסף פירש הריב"מ"ץ, משייתבשל ויעשה כמו שילוק. מעין מ"ש בבגד (נגעים, יא, ח) השתי והערב מטמאים בנגעים לר' יהודה משישלק. שליקה במים. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי

הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

של אחדות בענפים, שהם אלו השרשים לענפים הבאים אחריהם, וככל שהדבר מתרחק יותר מן השורש, חל בו אופן של התפרטות, וכשחל מציאות של קלקול, חל גם היפרדות, הם נפרדים זה מזה.

וא"כ, כל צורת הבריאה שבורא עולם ברא, הוא באופן של כלל ופרט, שורש וענפים.

התפיסה הזו היא תפיסה ששייכת למהלכי מח, חכמה, בינה, דעת, והיא שייכת גם למערכת הלב, הן מכח ה"חכמת לב", ה"מוחין" שבלב, והן מכח תפיסת החוש שנמצאת בלבו של האדם.

בתפיסה מהלכי המוחין, בירור בכל דבר ביחס למה הוא ענף, וביחס למה, הוא שורש

בתפיסת מהלכי המוחין, צורת הדבר היא באופן כזה, שבכל דבר ודבר שהאדם נוגע בו, הוא מביט איה שורשו, איה מקורו, והדבר שבו הוא עוסק, ביחס למה הוא ענף, וביחס למה הוא שורש לאחרים, זה בעצם, הצורה הפנימית וליתר דיוק, הצורה השרשית, שבכל דבר שהאדם עוסק בו, הוא מברר במהלכי המוחין, ביחס למה, אותו דבר הוא ענף, וביחס למה הוא שורש, ועל ידי כן האדם מקבל תמונה בהירה ושלימה של צורת החכמה, לולי כן, זה בבחינת "והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו", זה סבך, דברים מעורבים זה בזה, מסובכים זה בזה, כאשר הכללים מתערבבים עם הפרטים, השרשים מתערבבים עם הענפים, חלה מציאות של תערובת, סבך.

אבל כאשר יש תמונה ברורה, תמונה מאירה, אז האדם משיג ומבין בכל פרט ופרט, מהו השורש, מהו הענף, ביחס למה הוא שורש, ביחס למה הוא ענף, כמו שנתבאר. זה שייך למהלכי הדעת, למח, בבחינת "ואמלא אותו בחכמה בתבונה ובדעת", ג' חלקי המוחין כנודע.

במהלכי תפיסת ההויה, תפיסת שורש וענפים בכללות הנשמות, ותפיסת שורש וענפים שבכל נשמה

אבל מלבד מה ששייך הדבר בחלקי המוחין, שזהו הסוגיא של עמל התורה, לקנות את בהירות המוחין, במבט הבהיר, הן ב"אורייתא", והן ב"ברא עלמא" לפי"ז כתולדה מה"איסתכל באורייתא", הדבר קיים גם במהלכי ההשגה, במהלכי תפיסת ההויה, במהלכי

צעקת וי, על עצם הצער והצמצום, - צעקת אבוי, לאב, לשורש

שרשי האב, אבוי, - צעקה של אבוי. ובלשון הפסוק: "למי אוי למי אבוי". יש ויש אבוי, וי זה עצם הצעקה שהאדם צועק כאשר הוא נמצא בצער, וכגון דורו של אחשוורוש, שהיה אז דור שלם שהיה בו צער שהביא לצעקת וי, כמו שדורשת הגמרא במגילה על שמו של אחשוורוש, שכל חד וחד היה אומר וי לראשו, וכן הוא בכל פרט ופרט כשהאדם נמצא במקום של מיצר, משורש מצרים שהוא לשון של מיצר - הצעקה העולה משם היא צעקה של וי. יש את ההעדר של המשך ההשפעה, את הצמצום שחל בהשפעה, ואז נולדת הצעקה הנקראת וי. וצעקת ה"וי" היא על עצם הצמצום, על עצם הצער - צר, שם חל עומק הצעקה של וי בנפשו של האדם.

אבל אבוי היא צעקה יתר על כן, הצעקה של אבוי אין עניינה כמו וי שהיא צעקה על עצם הצער כשלעצמו, אלא זוהי צעקה לשורש, לאב, להתחלה, לראשית, לראש, "וי לראשו", זהו אבוי אם הצעקה נמצאת רק בענף כשלעצמו, אז עומק הצער והכאב חל על מקום הצמצום, על המקום של העדר ההשפעה, אבל כאשר חל מציאות של צעקה פנימית יותר, שרשית יותר, הצעקה היא צעקה שחלה למקום השורש, כבן המתחטא אל אביו, הוא חושק משתוקק ורוצה לחזור לאב, וכשיש לו מציאות של צער, הוא לא רואה רק את ההעדר של המשך ההשפעה שחסר לו והוא צועק וי, אלא הוא מכיר ותופס שעצם המציאות של הצער עניינו הוא בעצם מה שמתגלה הענף בלי השורש, בלי מקור השפעתו, ואילו היה מתגלה המקור והיה מתגלה השורש, לא היה חסר בענף, אלא היה כולו מציאות של שלימות.

צורת הבריאה, משורש לענפים, מכלל לפרטים

כשיש העדר של גילוי השורש, זה גורם שחל מקום של חוסר השפעה בענף, זהו האבוי, ובהבנה שורשית ורחבה, צורת הבריאה שבורא עולם ברא את עולמו, היא באופן של שרשים וענפים, צורת הבריאה בנויה באופן שיש שורש אחד, ומהשורש נעשים ענפים, ועוד ענפים, ועוד ענפים, וכל ענף וענף הופך לשורש פרטי לענפים שיוצאים ממנו, זה צורת מהות הבריאה, אופן של "אחד" בשורש, התפרטות, שבה עדיין יש מציאות

"עשתה" מצד ניוול, אבל יש "עשתה את צפרניה" מצד יופי, כלומר, שכל מדריגתו היא שהוא תופס את הענף, את הקצה האחרון, כעצם ההויה, כשורש, ובוה הוא עוסק בכל ימי חייו, והחלק המתגלה באדם באופן הזה, שהקצה האחרון של הנפש המתלבש בגוף, הופך להיות עיקר מציאותו של האדם.

הכניסה לפנינים, - המבט העמוק שהוא זוכה לשורש המקום בו היה קודם לכן

בפנים הללו, בעצם כל תפיסת האדם היא חיים במקום של ענף, של הקצה התחתון שבאדם, ובדקות יותר, אפילו עלה, אבל המציאות של החיים אצלו שזה המציאות, זה השורש.

וככל שהאדם "זכי יתיר", כלשון חז"ל, אז הוא מגלה את הפנים היותר עמוקות שנמצאים בנפש, את חלקי הנפש, חלקי הרוח, חלקי הנשמה, ולמעלה מכך, וכשהוא מגלה יותר עומק, אם הוא לא נותן דעתו לדבר, אז הוא גילה, מבחינתו מקור יותר פנימי, שורש יותר פנימי של חיות, אבל כשהוא מביט נכון על הדברים, כשהוא מקבל דעת ישרה, כאשר הוא נכנס מעט יותר פנימה, ולו מעט שבמעט, הוא צריך לקבל את המבט שיש שורש ויש ענף, כל זמן שהוא נמצא רק בגלד החיצוני של החיים, בשלב החיצוני ביותר של החיים, שם הוא יכול לתפוס שזה עצם המציאות, אבל כשהוא נכנס מעט יותר פנימה, אם הוא לא מביט, זה נראה לו שהוא תפס משהו יותר פנימי, ואם הוא לא מביט כלל, גם את זה הוא לא רואה, כניסתו לפנינים היא באופן של "מלומדה".

אבל אם הוא מביט עמוק, הוא משנה את המבט שלו על המציאות, המבט שלו על המציאות משתנה, הוא תופס שהוא בנוי באופן של פנים, ולפני ולפנים, וחוזר חלילה, שעומק האדם בנוי באופן של שרשים ובאופן של ענפים, ואז כשהוא נכנס מעט יותר פנימה, אין כוונת הדבר רק, שהוא זכה לעוד הבחנה, כאדם שהיה לו כסף והוא זכה לזהב, [אם זה זכות, לפי עניינו], אלא כוונת הדבר, שהוא זכה לשורש, למקום הפנימי, שהוא שורש לאיפה שהוא היה מקודם לכן, ודי לו אם יש לו שתי תפיסות שיש לו ביניהם יחס של שורש וענף.. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת

בלביפדיה עבודת ה'.

החוש שנמצאים בליבו של האדם, יש את שורש כל הנשמות כולם, שהוא בכסא הכבוד, ובדקות יתר על כן, ושם יש נשמה אחת שהיא נקראת "נשמת כנסת ישראל", נשמה אחת, במקום הזה, זה כלל, זה שורש, מציאות אחת, כלל כל נשמות ישראל הם הויה אחת, משם ואילך נעשים שורשים וענפים, שהם מתפרטים ומתפרטים עד שיש את המקום של נשמת כל אחד ואחד, ובנשמת כל אחד ואחד עצמה, "חמשה שמות יש לה לנפש" כמו שאומרים חז"ל, כידוע מאד, מהשורש העליון, עד החלק התחתון בנפשו של האדם, והשורש העליון של נפשו של האדם, היא מקושרת בשרשה באורייתא והיא מקושרת בשרשה בו יתברך שמו, כביכול, חד עמו ממש, "חלק אלוך ממעל".

וא"כ, יש את כללות כל הנשמות, שבמקום הכלל היא נשמה אחת, ויש את ההתפרטות לשורשים וענפים, ויש את הפרט של כל נשמה ונשמה שהיא בנויה ג"כ באופן הזה, של שורש עליון שבו היא קשורה ומושרשת ללעילא, עד הענף התחתון, הקצה התחתון, המתלבש באדם, עד המקומות היותר שפלים, עיקרו בלב, ומתפשט עד מקום הכבד, והארתו משתלחת לכל חלקי גוף האדם עד השערות והצפרניים שאינם ממש מהאברים הגמורים שבאדם.

בקטנות, הנפש במדרגת ענף, והאדם רואה את נפשו כשורש, כעצם הקיום

כאשר האדם נולד מתחילת יצירתו, והוא מקבל את אותה הנפש, היחס שיש לו אל הנפש שהוא מקבל, הוא ביחס של תפיסה של הענף כשלעצמו, הוא לא רואה את נפשו כענף בלבד אלא הוא רואה אותו כעצם הקיום כביכול, שזה השורש.

והנפש הזו, שכמו שהוזכר שבכללות היא מתפשטת גם בשערות במידת מה, והיא מתפשטת גם בצפרניים במידת מה, [על אף שבכללות הם נקראים "איברים מתים", אבל במידת מה היא מתפשטת בהם, שמכח זה היא מגדלת ומחיה אותם].

בקטנות של האדם, נפשו נמצאת באמת, באיתגליא, במדריגת שערות, במדריגת צפרניים, וכאשר האדם באמת נשאר באותו מקום, "בן כסיל", "מסלסל בשעריו", הוא מתנאה, "ועשתה את צפרניה" שיש

סוד חיוב ושליה שורשו בשני הבחנות הצמצום

זאת ועוד. כל הבריאה בנויה בסוד הן ולא, חיוב ושליה, עשה ולא תעשה. ושורש הדבר הוא, בשני תפיסות הצמצום שנתבארו כאן. הגם שבעצמות אור א"ס הפשוט א"א לומר זאת, אולם גם שם בדקי דקות הע"ס הגנוזות במאצילן הם הצמצום, וזהו כנגד לאו, והאור א"ס הוא עצמיות האור, וזהו כנגד הן. אולם במדרגה השניה של הצמצום שנתבארה כאן, הנקודה הזו בהירה מאד, מחד ישנה הבחנה שהצמצום הוא הסתלקות, וזהו העדר, שלייה, לאו, לא תעשה. ומאידך ישנה הבחנה בצמצום של העצמת האור, וזהו חיוב, הן, עשה. מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, אולם ריבוי השמן מכבה את האור, וכן ע"ז הדרך. כאן אנו רואים היכן שורשי יסודות הבריאה, וכיצד הם מתגלים כאן.

והנה הצמצום הזה היה בהשוואה א' בסביבות הנקודה האמצעית ריקנית ההוא באופן שמקום החלל ההוא היה עגול מכל סביבותיו בהשוואה גמורה ולא היה בתמונת מרובע בעל זוויות נצבת לפי שגם א"ס צמצם עצמו בבחי' עגול בהשוואה א' מכל צדדים והסיבה היתה לפי שכיון שאור הא"ס שוה בהשוואה גמורה הוכרח גם כן שיצמצם עצמו בהשוואה א' מכל הצדדים ולא שיצמצם עצמו מצד א' יותר משאר הצדדים.

בפשטות ההגדרה היא, שמחמת שהא"ס פעל את הפעולה, והוא שווה בהשוואה גמורה, לכן גם הצמצום נעשה בהשוואה. אבל בעומק יותר, ביאור הדברים ע"פ מה שנתבאר לעיל, שתכונת ההשוואה בא"ס לא חל בה בעיקר הצמצום, ולכן הצמצום נעשה בהשוואה [הגם שודאי בדקי דקות חל גם בהשוואה צמצום, שהרי קודם לכן זו השוואה של א"ס, והשתא זו השוואה של צמצום, אבל סוף-סוף עצם תכונת ההשוואה נשארה בגילוי, והיא המשיכה מהא"ס].

ונודע בחכמת השיעור שאין תמונה כ"כ שוה כמו תמונת העיגול משא"כ בתמונת מרובע בעל זוויות נצבת בולטות וכן תמונת המשולש וכיוצא בשאר התמונות וע"כ מוכרח הוא להיות צמצום הא"ס בבחי' עיגול והסיבה הוא בעבור שהוא שוה בכל מידותיו כנ"ל. גם בפ' בא דמ"ב איתא מנא בעיגולא דאיהו י' ועיין בפ' פקודי דרנ"ח דקאמר כי היכלות

ומה שבהם הם עיגולים. עוד יש סיבה אחרת והוא בעבור הנאצלים אשר עתיד להאצילם אחר כך בתוך המקום החלל ההוא הריק ופנוי כנ"ל. והענין הוא כי בהיות הנאצלים בתמונת העגולים הנה אזי יהיו כולם קרובים ודבוקים בא"ס הסובב אותם בהשוואה א' גמורה והאור והשפע הצריך להם יקבלום מן א"ס מכל צדדיהם בשיקול א' משא"כ אם היו הנאצלים בבחי' מרובע או משולש וכיוצא בשאר תמונות כי אז היה בהם זוויות בולטות קרובות אל הא"ס יותר משאר צדדיהם ולא היה מקבלים אור א"ס בהשוואה אחת. ובסוף ענף ג' יתבאר טעם למה הוצרך ענין הצמצום הזה ומה ענינו:

הארה בהשוואה אחת לכולם - עניינה

נבאר בקצרה את הנקודה שהוזכרה כאן בדברי הרב ז"ל. ישנם שני צורות של הארה מהא"ס לנבראים, הארה של הדרגה, והארה של השתוות. הארה של הדרגה זהו סוד הקו. והארה של השתוות זהו מה שהאור א"ס שווה, והצמצום שווה, והעיגולים שווים, ולכן מאיר האור הארה תמידית בשווה לכולם. לפיכך, אם הבריאה לא הייתה בצורה של עיגולים, הרי שכל הבריאה הייתה בהארה של הדרגה, ולא בהארה של השתוות.

וזהו מה שכתוב כאן בדברי הרב ז"ל: שאם היו הנאצלים בבחי' מרובע וכו' אז היה בהם זוויות בולטות קרובות אל הא"ס יותר משאר צדדיהם ולא היה מקבלים אור א"ס בהשוואה אחת. ההארה של הדרגה כבר קיימת, אולם על מנת שיהיו שני סוגי הארות, גם הארה של הדרגה וגם הארה של השתוות, לכן זה נעשה באופן שהאור א"ס שווה והצמצום שווה והעיגולים שווים, ואזי הוא מאיר לכולם בשווה.

ונדגיש, שעיקר ההארה איננה מדין העיגולים, אלא עיקר ההארה היא מדין הקו, כמו שמאריך הלשם רבות. אולם שני ההארות נצרכות כנ"ל, שמצד הארת הקו מאיר האור א"ס שאין לו קץ שממשיך הלאה והלאה, וזהו סוד הקו שממשיך וממשיך ובוקע עד אור א"ס למטה, וכן זהו סוד כל ההולדה, כנ"ל. ומצד הצמצום מאיר ההארה של השתוות שמכחה מאיר האור א"ס בדבר. ולכן צריך את שני סוגי ההארות, ולא רק את הארת ההדרגה.

זהו תמצית מהלך פני הצמצום, בקצרה ממש.

מ"ב ענין הצמצום הזה הוא לגלות שורש הדינין כדי לתת מדת הדין אח"כ בעולמות

לא מדובר כאן בדין בפועל, אלא כמו שמחודד במהרח"ו, מדובר כאן בשורש הדין. ולכן מ"ש הרב ז"ל: כדי לתת מדת הדין עד השתלשלותה בפועל, כל זה הוא אח"כ בעולמות, ולא השתא.

מהו האור שנסתלק ומהו האור שנשאר בצמצום - ב' מהלכים

בהגהות וביאורים (אות ה') על אתר הביא את דברי המהרח"ו, וז"ל: וכתב מהרח"ו בסי' כ"י של השמ"ש וז"ל, ונלע"ד עם הנ"ל בפ"א כי הנקודה האמצעי שהוא שורש העלם הדין נשאר שם במקומו, ואור החסד נסתלק ונתצמצם אל הצדדים, והנקודה האמצעית היא נשארת בבחי' אויר שאינו נתפס כנודע, כי גם האויר נברא הוא, והוא ממש ואינו נפרד בלתי ית', ואז בהיותה יחידה בלי חסד, אז נתגשמו שם הכלים ונתהוו, ואח"כ חזר האור החסד לתוכם ונעשה בחי' א"ק ושאר העולמות. עכ"ל.

מתבאר כאן מדברי הגהות מהרח"ו, שהאור שנשאר הוא הדין, ואור החסד הסתלק. ונחדד. יש את הפעולה, יש את מי שנשאר, ויש את מי שהסתלק. הפעולה זהו הצמצום, ששורשו דין. מי שהסתלק זהו אור החסד, ומי שנשאר זהו אור הדין. כלומר, הדין הנשאר יוצר את הפעולה לסלק ממנו את החסד. הרי שיש כאן שתי הבחנות של דין, יש את מה שנשאר - אור הדין, ויש את הפעולה שגורמת לחסד להסתלק, והוא בבחינת כח הדין שגורם לחסד להסתלק.

ובעומק, עצם שליטת הדין שנשאר הוא גורם לחסד להסתלק מהמקום. מלה"ד, שני אנשים הנמצאים יחדיו ואחד גובר על רעהו, מי שגובר ונשאר כאן הוא הגורם לשני להסתלק. וה"ה כאן, מדת הדין הנשארת היא הגורמת למדת החסד להסתלק. ונמצא שבעומק יש כאן חסד לעומת דין.

נקדים לבאר את ההבנה הפשוטה בדברי הרב ז"ל. ההבנה הפשוטה היא שהיה אור א"ס ונסתלק, ומה שנשאר זהו אור הגבול, וזה גופא נקרא דין. ולפ"ז לא אור החסד זהו מה שהסתלק, אלא מה שהסתלק זהו אור א"ס, ומה שנשאר הוא הגבול, וכל גבול הוא שורש של דין, מחמת שיש לו גבול. כל דין נקרא כך מלשון דין (בניקוד צירי), "זה", אין כאן יותר מזה. וכן דין, אותיות די-ן, שאמר לעולמו די. זה כל מה שיש כאן. נמצא, שההבנה הפשוטה היא שמה שהסתלק זהו אור א"ס, ומה שנשאר זה הגבול, והגבול יכול ליקרות דין.

אולם, מדברי המהרח"ו מתבאר אחרת. הלשון שהשתמש כאן מהרח"ו הינו "אור החסד". מחד אפשר לומר שהלשון חסד איננו על דרך הדקדוק. אמנם אפשר לבאר אופן שני, יותר מחודש. והוא, שבע"ס הגנוזות במאצילן, שהם שורש הבריאה, בהם גופא היה צמצום. כלומר, לפי האופן הזה, הצמצום לא היה בעצמות אור א"ס, אלא הצמצום היה בע"ס הגנוזות במאצילן, שבהם גופא מדת הגבול שלטה. וזה היה באופן שהחסד הסתלק, והגבול, הדין, הוא זה שנשאר. ובדקות, לאחר מכן חוזר אור א"ס בחזרה לתוכו, שזהו אור החסד. והבן שלפ"ז כל עסקנו אינו אלא בז"ת. ובדקות, תורת מהרח"ו עוסקת בז"ת, ותורת מהר"י סרוג, בג"ר.

כמו שהדגשנו, זהו חידוש. הפשטות היא כנ"ל, שהיה א"ס והסתלק, ונשאר כח הגבול. ובעומק מצד כך זה אפילו לא נקרא מידת הגבורה, הדין, אלא זה נקרא מדת המלכות, שהיא הקצה האחרון של הדבר. כל הבריאה נבראה כביכול במלכות א"ס כידוע, ומצד כך מה שהסתלק זה א"ס, ומה שנשאר זהו הגבול, והגבול הזה נקרא מדת המלכות. המלכות היא הסוף, ולכן היא מדת הגבול. יש קצבה לכל דבר, וזו היא מדת הדין. והקצה האחרון של כל דבר, זו היא מדת המלכות.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

אור א"ס

מביא ללעת"ל, משא"כ חשבונות רבים. ומצד כך יש אז לשעבר ואז לעתיד (עיין ערך קטן דעת). לשעבר היה יושר, ולעתיד יהיה יושר. והשתא חשבונות רבים.

וכתיב (שמואל, ב, יט, ז) כי אז ישר בעיניך.

שערות

עשו - איש שעיר, אדום. וכתיב (שמות, טו, טו) אז נבהלו אלופי אדום. ובנו נקרא אליפז, אז-פיל. וכן שעיר של עשו ניתן לעזאזל, אז-עזל. וכתיב (אחרי מות, יז, ז) ולא זיבחו עוד את זבחיהם לשעירים אשר הם "זנים אחריהם", ר"ת אז. ואז במילוי אל"ף זי"ן עולה ביגמט' והוא עיף (תולדות כה, כט) שנאמר בעשו. וכן עולה עשו - אחיו בא מצידו. וכן עולה אלופי אדום.

ועוד. שער - שערים. וכתיב (שופטים, ה, ח) אז לחם שערים וגו'. ושם (יא) אז ירדו לשערים.

אזן

אז-ן. וכתיב (שמואל, א, כ, יב) אז אשלח אליך וגילתי את אזנך, ושם (כב, ח) ואין גלה את אזני. וכתיב (איוב, לג, טו) אז יגלה אזן אנשים. ועוד. ובדרך רמז, על אזנך (כי תצא, כא, יד) עולה אז במילוי. ובאזן מתחיל שערות הדיקנא. וכתיב (תהלים, קלג, ב) "זקן אהרן" שירד על פי מדותיו, ר"ת אז.

חוטם

כתיב (דברים, כט, יט) לא יאבה ה' סלוח לו, כי אז יעשן אף ה' וקנאתו באיש ההוא.

וכתיב (תהלים, עו, ח) ומי יעמוד לפניך מאז אפריך.

פה

שחוק. כתיב (תהלים) אז ימלא שחוק פינו. ועוד. אכילה. ובקלקול ר"ת אז, זרים אכלים (ישעיה, א, ז).

ועוד. כתיב (צפניה, ג, ט) אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה'.

ועוד. תפלה. פעם ראשונה שמצינו בתורה לשון אז (בראשית, ד, כו) אז הוחל לקרוא בשם ה'. וברד"ק שם, יש מפרשים הוחל לשון חלול, ויש מפרשים לשון תחלה. ובתרגום מצאנו שתי נוסחאות, יש נוסחא בכך ביומוהי שריאו בני אנשא לצלאה בשמה דה'. פירש הענין אז הוחל לשון תחלה, כי בימיו החלו בני"א לקרוא בשם ה', כלומר להתפלל אליו

אז ר"ת זה אנכי. בחינת אנכי - הוי"ה, זה ה' קוינו לו. וכן ר"ת זה אלי (בשלח, יד, כ). וכן כתוב (שמואל, ב, ז, כב) ואין "אלהים זולתך", ר"ת אז. וגילוי זה יהיה אז, לעת"ל (עיין ערך קטן דעת), ביום ההוא יהיה הוי"ה אחד ושמו אחד. ועיקר שלמות גילוי אור א"ס לעת"ל, אז. וכן קודם שנברא העולם, בחינת עבר, אז. עיין ערך קטן דעת, שאז משמש לעבר ועתיד. וכן כתיב (ישעיהו, מה, ה) "זולתי אין אלהים", ר"ת אז. וכן כתיב (רות, ד, ב) אין זולתך, ר"ת אז. ומשם יצא אורו של משיח. א"ז ר"ת אור זרח, כמ"ש (ישעיהו, נח, ח) "אז יבקע כשחר אורך". וכן אז במילוי, אל"ף זי"ן, עולה אני הוי"ה אלקיכם. וכן עולה "אל ואין עוד" (ישעיהו, מה, יד).

צמצום

שורש לע"ז. ובפרט, ע"ז הנקרא זבוב. ובדרך רמז, כתיב (מלכים, ב, א, ב) זבוב אלהי, ר"ת אז.

ועוד. חלל. פעם ראשונה שכתוב בתורה אז, (בראשית, ד, כו) אז הוחל לקרוא בשם הוי"ה. ופירש"י, לשון חולין (לשון חלל) לקרוא את שמות האדם ואת שמות העצבים בשמו של הקב"ה לעשות אלילים ולקרואן אלהות. ובר' סעדיה גאון שם, שבימי אנוש התחילו האנשים לצרף את שם אלהים לשמותיהם, כגון מחויאל ומתושאל.

וכתיב (ויחי, מט, ד) אז חללת יצועי עלה.

קו

כל הבריאה, א"ק ולמטה ממנו הם בחינת ז"ת ביחס לעליון, כנודע מהקדמת הרש"ש. וזהו אז, א' - אור אין סוף הנמשך ע"י הקו, לעולם א"ק ולמטה, שהוא בחינת ז' בערכו.

עיגולים

אז, ר"ת אלהי זהב (כי תשא, לב, לא). כי כאשר נסתלק משה (עיין ערך קטן דעת) שמדתו אז, "זה האיש לא ידענו מה היה לו", נתעלם בחינת א"ז ר"ת זה אלי, ונעשה בחינת אלהי זהב. וכן אז במילוי עולה להם עגל. ובתיקון נעשה "מחול" דתיקון. וכתיב (ירמיה, לא, יב) אז תשמח בתולה במחול.

יושר

כתיב (שמות, טז, א) אז ישיר משה. ישיר מלשון ישר. וכן אז ישיר ישראל (במדבר, כא, יז) ישראל, ישר-אל. כי היושר

אבא

אז, ר"ת אבינו זקן, כמ"ש בנות לוט (וירא, יט, לא) ומשם יצא בקלקול מואב, מ-אב. ובתיקון שורש לידת משיח, שהוא במדרגת אז, כנודע, בבחינת אז ימלא שחוק פינו.

ובדרך רמז, כתיב (שמואל, ב, ז, יד) אהיה לו לאב והוא יהיה לי - לבן, עולה בגימט' אז במילוי.

אמא

כתיב (קדושים, כ, יד) ואיש אשר יקח את אשה ואת "אמה זמה" היא, ר"ת אז. כי לקיחת האם היא בחינת בינה, בחינת אז. עיין ערך קטן בינה. וכן כתיב (הושע, ב, ז) זנתה אמם, ר"ת אז. וכאשר מזנה ח"ו מתקיים בה בטנך צבה (נשא, ה, כא) עולה בגימט' אז במילוי.

ד"א

עיין קהלת יעקב (ערך אז, ט) אז ר"ת אריך זעיר וכו'. נראה לענ"ד שאז רומז על זעיר אנפין. וזהו שאמר במדרש (שמ"ר, כג, ג) כל קילוסו של משה לא היה אלא באז, ששם אחיזת משה בת"ת שהוא הזעיר.

וכן אז ר"ת למפרע זעיר אנפין. וכן אז מלא, אל"ף זי"ן עם הכולל גימט' ז' הוי"ו"ת עם ז' כוללים נגד ז' ספירות של זעיר, עי"ש בהרחבה. אולם כאשר אינו מקבל שפע עליון נעשה אז, ר"ת איש זר, זר לעליון. וכאשר מקבל השפע ר"ת איש זך (משלי, טז, ב).

ועוד. סוד מדות. א"ז ר"ת אשר זדו (שמות, יח, יא) מדה כנגד מדה.

נוק

בקלקול. עיין קהלת יעקב (ערך טז, יא) בסט"א יש אז, אשת זנונים (ר"ת), אל זר (וזהו זרש, כמ"ש (אסתר, ה, י) זרש אשתו, ר"ת אז), אויבים זדים. מגלה עמוקות אופן כ"ז. ועי" התורה הק' (הנקראת אשת חיל) מפילין אותה אשה זרה. וזהו אז ישיר משה את השירה, שכן השירה בגימט' אשה זרה עם כללות שני תיבות, השירה הוא התורה כמ"ש (דברים, לא, יט) ועתה כתבו לכם את השירה.

ובדרך רמז, כתיב (שלח, יד, לג) את זנותיכם, ר"ת אז. וכן (שם, טו, לט) אתם זונים. וכן זונים אחריהם, וכן (כי תצא, כג, יט) אתנן זונה. וכן (משלי, כד, ט) זמת אולת. ■ המשך בע"ה בשבוע

הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במוחמד לעלון זה להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

בעת צרתם ולהספיק צרכיהם, כי עד ימי אנוש לא היתה דעתם שהתפלה מועילה להם, כי מה שנגזר נגזר ואין להשיב. ולמה שראינו בדברי רז"ל (ב"ר, כג, ז) וכן דעת רוב בנ"א, כי בימי אנוש טעו בנ"א אחר ע"ז, יהיה הפירוש כי אז החלו בנ"א לקרא לכוכבים ומזלות בשם ה', כלומר כי להם היו עובדים ומתפללים, כי היתה דעתם כי הם אמצעים בין האל ובין שאר ברואיו, וכו', עי"ש. וכן כתיב (תהלים, קמב, ו) זעקתי אליך, ר"ת אז.

עינים - שבירה

מיתה, רציחה. וכתיב (יהושע, כ, ו) וישב בעיר ההיא עד עמדו לפני העדה למשפט עד מות הכהן הגדול אשר יהיה בימים ההם, אז ישוב הרוצח ובא אל עירו. ומיתת כהן בחינת אז, בסוד הפשט ח' בגדיו. ועוד. מצורע חשוב כמת. ובדרך רמז, טמא הנגע, עולה אז במילוי, קע"ח.

ומצד התיקון אז ר"ת זה אביט (ישעיהו, סו, ב). וכתיב (ישעיה, לה, ח) אז תפקחנה עיני עורים. וכתיב (שם, ס, ה) אז תראי ונהרת.

עתיק

עיין קהלת יעקב (ערך אז, ג) כשמאיר א' בחינת עתיק ואריך למלכות בחינת ז', אז הצירוף א"ז דמלכות איהו "חרב להוי"ה מלאה דם" (ישעיה, לב, ו), (זוהר בשלח, מד, ע"א) וז"ל שם, ר' אבא פתח ואמר, אסתכלנא בכל תושבחן דשבחו לקב"ה, וכולם פתחו באז, אז אמר שלמה, אז אמר יהושע, אז ישיר ישראל, אז ישיר משה, אלא הכי תאנא, כל ניסין וכל גבורן דאתעבידו להו לישראל כד אתנהיר נהירו דעתיקא קדישא בעטריו גליפין רשימין באז, כד אתחבר נהירו דא' ומטי לז' כדין עביד ניסין וגבוראן, בגין דאתחבר א' עם ז', ודא הוא שירתא.

ועיין זוהר חדש (מה, ע"ב) אז איתם. אז, אל"ף נהירו דעתיקא, זי"ן שבע דרגין דכלילן דיעקב. כיון דכל האי אתחבר כדין אהיה תם, דהכי אקרי מכתם, מך ותם. מך בגין דלית לה נהורא מדיליה. תם כד סיהרא באשלמותא ונהורא נהירין עילאין, כדין תם.

ועוד. עתיק - ענג, כנודע. וכתיב (ישעיה, נח, יד) אז תתענג על ה'. וכן כתיב (איוב, כב, כו) כי אז על שדי תתענג.

אריך

בחינת אב זקן, ר"ת אז. וכן איש זקן. וכן זקני ארץ.

בהשתוקקות וצמאון לקבל תשובה מאהבה
אשר היא גאולת הנפש ממש

תודה מעומק עומק הלב הדברים נכתבים באמת מתוך
הרגשת קשר עמוק מאוד לרב שליט"א אשר הוא חיינו
ותקוות נפשינו בדור דידן.

תשובה

א. בחיצוניות זהו ענין של כמות, קריאה מהירה עם הבנה כללית.
ולכן פחות לימוד תוסי, אלא יותר רש"י, וב"י, וכדו'.

בפנימיות זהו תנועה שכלית מהירה, פשוטה.

ב. תנועת שכל מהירה. וכאשר זוכה לכך לא מתוך אימוץ, אלא
מטבעיות השכל, זהו הוצאת השכל מן הכח לפועל.

והוא הנקרא בלשון הקדמונים "שכל הפועל", ושכל הפועל נקשר
עם המושכלות, כטבע מצא מין את מינו.

ג. לומר כמו שנתבאר ברמח"ל בעץ החיים שחוזר בפשיטות בפיו
או במחשבתו על אותו דבר כגחלת שמלבים אותה, וע"י נפתח
לו צוהר להבנת הענין. וכדברי הליקוטי מוהר"ן שהוא כמקיש על
הדלת עד שנפתח לו. וזהו בינה בפשיטות.

ד. לא. שם זהו יסוד חז"ל הידוע, ליגמר והדר ליסבר.

ה. אינו בהכרח שווה לחלוטין. כי המיגרס קרוב לכך. אולם
הליסבר יכול להיות באופן של התבוננות מורכבת כתורת העיון
הליטאי בהוויות דאביי ורבא, וכתורת חב"ד בחסידות, וכתורת
הלשם בקבלה.

ו. א. נצרך הבנה כללית אולם לא פרטית, כנ"ל אות א'. אם אינו
מבין הבנה כללית אינו נחשב לתלמוד תורה.

ב. כנ"ל, תנועת שכל מהירה.

ז. ההשגה היא על דרך השלילה. ולמעלה מכך הכרה בהויות
ית"ש, וזהו למעלה מהשגה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

ה. ב'דע את מחשבותיך' הרב מבאר שלהגיע לנביעה פנימית
צריך להקיף ספרים רבים (לגרוס?) ומאיךך עיון עצמי עמוק.
האם זה תואם למהלך הנ"ל או שונה?

ו. בספר של הרב על ריכוז הרב מדגיש שלא ראוי ללמוד כמות
גדולה אלא להתאים כל אחד לפי חלקו באופן שיוכל להתחבר
ולקנות תלמודו ושריבו פוגע בריכוז וגורם פיזור. האם זהו
מהלך שונה מהנ"ל?

ז. כתב בשיחות הר"ן (ע"ו) וז"ל: "ואם ישארו איזה דברים
שאעפ"כ לא יוכל לעמוד על כוונתו מה בכך כי מעלת ריבוי
הלימוד עולה על הכל וכמו שאמרו חז"ל "לגמור והדר לסבור
ואע"ג דלא ידע מאי קאמר וכו..."

1. איך זה מתיישב עם מה שכתב מ"א בסימן נ' סק"א
שהלומד משנה ואינו מבין אינו נחשב ללימוד (וה"ה גמ') ?

2. מה פירוש הגמ' לגמור וכו' כנ"ל לפי מוהר"ן ז"ל ?

ח. מבואר בשיעור של הרב על פורים (מלפני שנים רבות)
שפנימיות הדרך של נשמת מוהר"ן ז"ל היא הסרת הלבושים
והפשטתם, ואף את הלבוש האחרון של - 'צדיק יסוד עולם'
ולהגיע אליו יתברך בעצם.

והיינו שהצדיק העליון דבוק בא"ס ומתדמה לבוראו, וכשם
שאותו יתברך אנו מכנים רק על דרך השלילה 'אין סוף' כע"ז
כביכול הצדיק, כל הנגלה בתורתו הוא רק חיצוניות כוונתו, אך
פנימיותה הוא מה שנראה לכאורה ההיפך הגמור, שמשיגים
פנימיותו רק על דרך השלילה כעין הבו"ת כביכול, והיינו להסיר
הלבוש של 'הצדיק' ולהתכלל בו יתברך בעצם בלא לבושים
כלל, האם זו כוונת הרב שליט"א בעניין מדרגת 'תמימות לשם
תמימות' - 'אורו של משיח', וזו כוונת רביז"ל בעצמו בעומק
פנימיות דבריו?

(שאף שבחיצוניות תורתו נגלה התמימות רק כדרך להשיג
החכמה, אך פנימיות כוונתו ז"ל להתקשרות אליו יתברך בעצם
והוא רמוז בכל תורתו)

סליחה על האריכות

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

שו"ת: עבודת הנפש האלוקית והבהמית

י"ג עיקרים

עבודה רק לה' היסוד החמישי

עובד את בוראו בבחירתו זוהי מחמת שהוא עובד את מי שהוא בעל בחירה. דהיינו, עבודת האדם את מי שהוא בעל בחירה, את הבורא יתברך שמו, כוונת הדבר היא, שהאדם נקשר אליו יתברך שמו מכח מציאות הבחירה.

ולפי זה נבאר מהי הכרת הגדלות. כל 'גדול' עניינו המשכה של גדלותו יתברך שמו. 'גדול' נקרא כך מלשון גד-ל. כל 'גד' בלשון תורה הוא מלשון 'המשכה' [נגידו' תרגומו 'משכו'], בא גד בא מזל (עי' רש"י בראשית ל יא), הוא ממשיך את הדבר. ואם כן, כל גדלות עניינה שהוא נמשך לדבר אחר ולכן הוא גדל. כלומר, הוא גדל ע"י שמציאותו מתפשטת לזולתו. כביכול יש את מציאות הדבר כשלעצמו, ויש את מציאות הדבר שהיא מתפשטת למקום זולתו, וכשהוא מתפשט למקום זולתו זה נקרא 'גדלות'.

מעתה, מה שנאמר כאן בדברי הרמב"ם כלפי בורא עולם: 'לעובדו ולגדלו', עניינו של 'לגדלו' בערך שעוסקים בו השתא הוא, שכביכול יש את מציאותו יתברך שמו, ומציאותו יתברך שמו שנגלית אצלנו היא הנקראת גד-ל-, המשכה ל-, המשכה למי - לנבראים. וכיצד האדם ממשיך את מציאותו יתברך שמו אליו - ממקום בחירתו. המשכה זו נובעת מבחירתו של הבורא שהנברא ממשיך לבחירתו שלו, וע"י בחירתו של הנברא הוא מעורר את בחירתו של הבורא בו, ועל ידי כן נפעלת ההמשכה.

ולכן, לכל אחד יש הכרת גדלות שונה. וכמו שדורשים חז"ל על הפסוק: "נודע בשערים בעלה", כל חד לפום מאן דמשער בליביה. כלומר, הכרת גדלותו. ובלשונו של הרמח"ל זה נקרא, שכל אחד צריך לעמול ולהשיג את הכרת גדלותו יתברך שמו כפי אשר חונן להשיג. והרי שלעולם הכרת הגדלות היא שונה. ולפי מה שנתבאר, הסיבה לכך היא, מחמת שכל גדל עניינו גד-ל-, המשכה ל-, ומצד כך כפי הכלי של האדם כך גילוי הגדלות של הבורא יתברך שמו שמתגלה אצלו. זהו ה'גל' של הדל שהוזכר לעיל, שכפי דלותו של האדם כך הוא הגילוי, ה'גל' שיש שם.

מבואר כאן ברמב"ם שהטעם שצריך לעבוד את רק הבורא יתברך ולא לזולתו, מפני שלבורא יש בחירה. ודבר זה צריך ביאור, מדוע זוהי הסיבה שמחמתה צריך לעבוד את הבורא יתברך שמו ולא לזולתו. ויתר על כן יש לשאול, וכי מפני כך ראובן יעבוד את שמעון ח"ו מחמת שלשמעון יש בחירה.

וביאור הדברים הוא כדלהלן. המקום שממנו האדם עובד את הקב"ה, זהו מקום הבחירה. הקב"ה הניח את אדם הראשון בגן עדן "לעבדה ולשמרה", כלומר, הקב"ה נתן לאדם הראשון לעובדו מתוך בחירה. וכלשון המקרא: "החיים והמות נתתי לפניך, הברכה והקללה, ובחרת בחיים". כמו שלעבד יש בחירה האם לעבוד את רבו או לא, כך גם הקב"ה נתן לכל אחד מאתנו בחירה האם לשמור את מצוותיו, או ח"ו להיפך.

ונמצא, שכל פעולה ופעולה של עבדות שנעשית ע"י האדם לקב"ה - נעשית מכח בחירתו של האדם. ומצד כך, כאשר האדם בא להתקשר לבורא יתברך שמו, שהוא אין סוף, והאדם עושה את העבודה מצד כח הבחירה, חייב להיות שנקודת ההתקשרות של הבחירה של האדם תתקשר בבחירתו של הבורא.

האדם לא יכול לעבוד מישהו שהוא לא בעל בחירה, שהרי אם הוא עובד מישהו שהוא לא בעל בחירה, נקודת הבחירה של האדם לא מתקשרת למי שהוא עובד אותו. מצידו יתברך שמו נאמר: "אתה בחרתנו", 'בוחר בעמו ישראל באהבה', ומצידנו נאמר: "ובחרת בחיים". ובאיזו נקודת בחירה הבחירה של האדם בוחרת - בבחירה שהבורא בחר בנו. הבחירה התחתונה של האדם נושקת ונוגעת בבחירה שהבורא יתברך שמו בחר בנו. וזוהי בחירה של תחתון שמגלה את הבחירה של העליון.

ואם כן, מתבארת כאן הסיבה שנאמרה בדברי הרמב"ם שהסיבה שהאדם עובד את הבורא היא מחמת שהבורא הוא בעל בחירה. לא שזו הסיבה היחידה, ישנם עומקים נוספים לכך, אך לפי מה שמבואר כאן, הסיבה שמחמתה האדם

לפייז, נבין את נקודת הסכנה בהסתכלות למעלה ממדרגת האדם. ראשית יש לידע, שכל דבר שהאדם רואה - הוא מפרשו. ומצד כך, אם האדם רואה דבר שנמצא במדרגתו שלו, הוא יכול לפרשו בצורה נכונה, או בצורה לא נכונה. וזוהי עומק הבחירה בין טוב לרע.

לעומת זאת, אם האדם רואה דבר שנמצא למעלה ממדרגתו שלו, הרי אין לו אפשרות לפרשו, ותוצאת הדברים היא, שלבסוף הוא מפרשו לפי מדרגתו שלו, ועל ידי כן משפיל את העליון - לתחתון. וזה נקרא "הציץ ונפגע".

ולפייז, אם האדם היה רואה דבר שהוא למעלה ממדרגתו, והוא היה משיג שהוא למעלה מהשגתו, הוא לא היה נפגע. כדברי חז"ל, שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן-בוזי - זו הייתה ראייה ללא פירוש הדבר, בבחינת "זה אל-י ואנוהו אלוה-י אבי וארוממנהו". בראיה ללא פירוש, אין את עיקר הסכנה שנתבארה בראיית דבר למעלה ממדרגתו של האדם.

אך כאשר האדם רואה דבר למעלה ממדרגתו, והוא משייך את כללי מדרגתו למה שנמצא בתפיסה העליונה, על ידי כן התפיסה העליונה נתפסת אצלו בכלים של תחתון. וזהו הנקרא בלשון רבותינו 'שבירה', קלקול, דהיינו, עליון שנתפס בכלי של תחתון.

רוב בני אדם הינם בבחינת 'שופטים' היושבים בבית המשפט, ושופטים לפי מה שעניינם רואות. הם שופטים הן אנשים שנמצאים מתחתיהם, הן אנשים שמקבילים אליהם, והן אנשים שנמצאים מעליהם. על מנת לשפוט אדם, ראשית נצרך להבינו על כל היקפו, וכדברי חז"ל: "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו", ועל זאת אמר הרבי מקוצק זצ"ל, שלעולם האדם לא יגיע למקומו של חברו. וקל חומר שהדברים הללו אמורים על שפיטת אדם שנמצא למעלה ממדרגתו של השופט, שאין לשופט שום יחס לדון בו.

כאשר האדם מתבונן בדבר שבמדרגתו, אם הוא זך - הוא מפרשו כראוי. אם הוא לא זך, הוא מפרשו שלא כראוי. אך להתבונן בדבר שלמעלה ממדרגתו, זה נקרא כאן בדברי ר"א בן הרמב"ם הסתכלות באור השמש מעבר לאפשרות שהאדם יכול להסתכל בה.

חז"ל אומרים: "במה שהורשת התבונן, אין לך עסק

פרק י' | בשעת העסק והעיון בתורה

באיזה יחס התורה נקראת קו? יש קו באופן של תפילה, מל-שון קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה', קוה וחוזר וקוה תקוה זה סוגיא של תפילה, אבל התורה נקראת קו כחוט המקשר, המחבר בין ישראל לקב"ה, יעקב חבל נחלתו התורה היא בבחינת חבל, מעין צורה של קו, או שלשה קוים המחברים אהדדי, כמו שאמר הנפש החיים, צורת חבל שני-עשה באופן של חיבור של ג' חלקים, בין כך ובין כך זה כוח של התורה הקדושה המקשרת כחוט המקשר, כמלאכת קושר של מלאכת שבת, קושרים ומחברים דברים כך כבי-כול התורה הקדושה היא קו, היא כוח המקשר בין ישראל לאביהם שבשמים, מי שנמצא במדרגת הקו הזה בתורה, הוא באמת תלת קשרין המתקשרים דא בדא, קשרים דיקא זה קו המחבר.

אבל היחס הנוסף אותו הזכיר כאן הנפש החיים, "סוד המ-לבוש הנעלם הנזכר בסתרי פלאות חכמה מתורת רבינו האריז"ל", בלשון פשוטה וברורה, כל מלבוש מכריח שיש מי שמולבש בתוכו, התורה הקדושה נקראת מלבוש שהוא מגלה את מי שמולבש בתורה, על כן היא נקראת מלבוש, כאשר האדם דבק באמת במדרגת שלימות התורה, שעליה נאמר "סוד המלבוש הנעלם", כלומר שהוא רואה כל מציאות בבריאה שאסתכל באוריתא וברא עלמא, שאינו אלא לבוש שבתוכו מסתתר מולבש, זה מדרגה שנקראת למי שנמ-צא בעומק של "סוד המלבוש הנעלם", המלבוש הנעלם זה מלבוש שמעלים, ומחסה על מה שנמצא בתוכו, מי שעוסק בכזה אופן במדרגת תורה, אז בכל חלק מחלקי תורה, הוא רואה באתגליא, את מציאות הבורא יתברך שמו.

איך רואים באתגליא את הבורא יתברך שמו בתורה?

באופן כללי יש בזה שני מהלכים, כשעוסקים להדיא בדברי אגדה שם זה יותר באתגליא בחוץ, רצונך להכיר בוראך שמ-תוך כך אתה מכירהו, וכלשון הספרי הידוע, אבל גם כאשר לא עוסקים דוקא בחלק האגדה, אלא בחלק ההלכה על אף שבאתגליא זה דינים, אבל האור שבתורה זה אור של הבורא יתברך שמו, וכאשר האדם עוסק בתורה לשמה, אז הוא זוכה לבקוע לתורה אור ושם שנמצא זה אורו יתברך שמו, ואז יש לו אתגליא של הקדוש ברוך הוא במעמקי התורה. ■

המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

פרק ח | התמימות וההשכלה שבתורה**ריבוי השיטות וההתבוננות - חשבונות רבים**

אם הובנו הדברים עד כה בס"ד, נעמיד כעת את הפנים המשלימות של הסוגיה שהתבארה בפרק ז', בו הורחב והוסבר בכללות ענין ריבוי השיטות וההתבוננות של האדם בדברי התורה,

אם האדם יפעל רק באופן הלימוד שהוזכר בפעם הקודמת, מהלך זה יביא אותו להתנתקות מהמקום הפנימי של התמימות שבתורה. שהרי לימוד התורה בעיון רב לעומק ולרוחב ובהרכבה הוא לימוד מצד החשבונות הרבים.

וככל שהאדם יתחבר יותר למקום של החשבונות הרבים, אזי אם הוא אינו לומד תורה לשמה, תולדת הדברים היא שאמנם יתכן שיהיו לו מוחין רחבים מאוד בדברי תורה, אבל הוא בעצם התנתק מהמקור הפנימי של אור נשמתו, וממילא הוא התנתק מהמקור הפנימי של אור התורה שמשם שורש הנשמות.

לימוד תורה לשמה - חיבור לנקודת הפשיטות

אלא, שישינו עוד אופן עמוק לגעת באותה נקודה של פשיטות בנפש שדובר בה עד כה. והוא העסק בתורה לשמה באמת. מי שעוסק בתורה לשמה באמת, אז עצם הלשמה שבלימוד יחבר אותו לאותו מקום של תמימות, וזאת משום שהלימוד לשמה הוא המקום הנקי הבלתי מחושב בנפש.

כאשר האדם לומד שלא לשמה יש בזה צד של מחשבה, צד של חשבון. ואילו כאשר האדם לומד לשמה הרי אין בזה סברא, אין סברא בנפש להגיע ללימוד לשמה, (יש אולי סברא לברוח מהשלא לשמה, וכבר דובר בזה בשיעורים על הנפש החיים.) הלימוד לשמה הוא למעלה ממחשבה, הוא לימוד מהמקום של "תורת ה' תמימה", מהמקום של הפשיטות, שזהו טבע עומק הנשמה לעסוק בדברי תורה. כמשי"כ "שתרגילנו בתורתך" - שההרגל וחוק טבעה של הנשמה הוא לעסוק בתורה.

ולכן מי שמצד אחד עוסק בתורה לשמה, ומאידיך הוא מרכיב את דברי התורה בהרכבה עצומה, אזי עצם כך שסיבת עסקו בתורה היא לשמה, זה מחבר אותו לצד של הפשיטות והתמימות, והלימוד באופן של הרכבה הוא הצד השני, ונעשה ביניהם האיזון.

אבל ככל שהאדם ילמד יותר שלא לשמה ופחות לשמה, ויגדיל את המוחין שלו בעסק התורה לעומק לאורך ולרוחב, עוקר הרים וטוחן זה בזה בסברא, הוא לאט לאט מתנתק ממקור חיבורו הפנימי של נשמתו, ומתנתק ממקום החיבור הפנימי של דברי התורה.

ולכן העצה היעוצה היא, כמובן להגיע למדרגת לימוד התורה לשמה שזו המדרגה העליונה של העסק בדברי תורה. אך בנוסף לכך העצה היא כמו שהוזכר, לבנות כנגד כך מהלך של סיני וליגמר חזק בנפש, מהלך של חיבור לפשיטות, מהלך של השקטה מעבר למחשבה כזכור בפרק הקודם, וע"י כן חיבורה של הנפש למקום של תורת ה' תמימה הולך

וגדל. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

בנסתרות, במופלא ממך אל תדרוש", כלומר, לכל אחד ואחד יש את העולם שלו, והעולם שלו הוא חלקו בעמלו, ושם צריך לקיים: "כבוד מלכים חקור דבר", הוא צריך להתבונן בדבר. ברם, הקושי העצום הוא, שרוב בני האדם לא יודעים מהי מדרגתם, על מנת לידע היכן לא להסתכל. וקל וחומר אפילו אם הם יודעים מהי מדרגתם, אבל היצר שלהם הוא להסתכל למעלה ממדרגתם.

הגר"א אמר לר' חיים מוולוז'ין שהיצר הרע שיש לו הוא להסתכל למעלה ממדרגתו. אמנם, אצל הגר"א זה נבע מעומק תשוקת הנשמה לחזור לשורשה. משא"כ אצל רוב בני אדם, שהסיבה שהם רוצים להסתכל למעלה ממדרגתם היא גאוה, 'גאה' שרוצה לעלות למעלה, וזהו הבדל עצום נורא. אוי לו למי שמדמה בעצמו להיות בבחינת 'בני ביקתא חדא' עם הגר"א, ולסבור שהשתוקקותו להסתכל למעלה ממדרגתו היא כשהשתוקקות הגר"א. הגר"א השתוקק לכך מעומק תשוקת הנשמה בבחינת הסתכלות בהיכלות העליונים שהם למעלה ממדרגתו שלו.

יתר על כן, נבאר עומק נוסף. כאשר האדם מסתכל בדבר שלמעלה ממדרגתו - הוא בטל, שהרי במדרגה שלמעלה ממדרגתו הוא נכלל. וזהו כמו אדם המסתכל בשורשו - באביו, שכאשר הוא היה באביו הוא לא היה קיים, כך גם כאשר האדם מסתכל למעלה ממדרגתו נגרם לו בכך ביטול לגמרי. והן הן דברי ר"א בן הרמב"ם כאן: או לסכנה שישירף בחומה אם ישב בה עירום וחשוף בלי מגן מחמתה.

ואם כן, נמצא שהסתכלות למעלה ממדרגת האדם יכולה ליצור שני תנועות. או שהאור יורד למטה ומעורר, כיוון שהוא מפרשו שלא כראוי, ובכך הוא מעקם ומבטל את הדברים בבחינת 'שבירה'. או שהאור כל כך יאיר עד כדי כך שהאדם נכלל בשורשו, ואם הוא נכלל בשורשו, הרי שהוא בטל. ואלו הם שני האופנים שהוזכרו כאן בדבריו, או שהוא מאבד את מאור עיניו, כלומר שזוהי השבירה באור העיניים, שרואה את הדברים באור בלתי נכון ונעשה עיוור. או שהאור מבטלו לגמרי - שנשרף בחומה, כיוון שהוא נכלל בשורשו העליון.

"במה שהורשת התבונן" - זוהי עומק עבודתו של האדם.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

עבודת הנפש האלוקית והבהמית

שלום כבוד הרב, הייתי שמח אם הרב יברר לי את העבודה של הנפש האלוקית והבהמית, הרבה פעמים הרב מזכיר בשיעורים שלו שאנחנו לא צריכים לשנות דברים אלא רק להסיר את הלבוש ולגלות את האור אלוקי ששם.

לדוגמא אהבה נפולה היא לבוש על אהבה אלוקית.

א. אם זאת העבודה אז אני בעצם רק מזיז את הנפש הבהמית ומגלה את הנפש האלוקית ולא עושה שום שינוי בנפש הבהמית (או עושה שינוי ממש מועט בכך שאני בעל שליטה עליה) כי לא באמת התעסקתי וביררתי את הנפש הבהמית, האם הבנתי נכון? אז למה הרב חוזר בעיקר על צורת העבודה הזו? והאם חסר עוד שלב?

ב. לפי מה שהבנתי ב"תניא", הנפש האלוקית היא כבר מבוטלת לבורא וקשורה בו בכל חלקיה ואני צריך רק לגרום לנפש הבהמית שהיא "יש" להישאר ב"יש", רק פשוט לחפש אלוקות כי זה יותר טוב לה (ומידי פעם יש עבודה של ביטול כדי שתאיר גם הנפש האלוקית ותעזור לנפש הבהמית להגיע לזה), האם אלו כל שלבי העבודה או שיש שלבים (לפני או אחרי) שפספסתי?

ג. שהנפש הבהמית מתקנת ועולה, האם זה אומר שהחלקים שתוקנו בוטלו ו"מתו"? או שאותם חלקים הזדככו ועלו לרמה רוחנית יותר? כי לפי מה שאני מבין כל הקומה של הנפש הבהמית קיימת מהחלק הדק עד החלק הגס, רק בהתחלה החלקים הדקים פחות גלויים, אז האם זה שעבדתי על הנפש הבהמית רק העלה לי את המודעות לחלקים הדקים ואני פשוט לא נמצא בקומה של החלקים הגסים, או שכאילו הנפש הבהמית התקפלה למעלה והעלתה את החלקים הגסים לחלקים הדקים, ואז יש לה כוחות בחלקים דקים?

ד. אם העבודה עם ג קליפות טמאות היא רק לבטלם, אז לא יוצא שיש דבר בבריאה שכביכול לא נראה בו האלוקות? לדוגמא, אם חזיר יהפוך להיות כשר אז למה מוגדרת העבודה כביטול? אם זה היה ביטול אז שחזיר לא יהיה קיים יותר לעתיד לבוא, וכן לשאר הקליפות. אודה לרב מאוד על הבהרת העניינים!

תשובה

א. תחלה הכנעה והבדלה, גילוי הנפש האלוקית. ואח"כ המתקה, תיקון הנפש הבהמית.

ב. כנ"ל הכנעה והבדלה, "מבשטין ליה", ואח"כ לגלות המתקה בתוך הנפש הבהמית.

ג. נזדככו ועלו לרמה רוחנית גבוה יותר.

ד. עכשיו ג' קליפות הטמאות עבודתם רק לבטלם, ולעת"ל חזיר, שיחזור לקדושה, יהיה המתקה. עכשיו ההמתקה רק בנפש הבהמית, קליפת נגה. לעת"ל ההמתקה אף בג' קליפות הטמאות.

כתיב (שמות, כג, ו) לא תטה משפט אבינך בריבו. ובמכילתא דרשב"י על אתר, זה אביון במצות, שלא תאמר רשע הוא חזקתו שהוא משקר, וכו'. אולם ברש"י שם, אביון, לשון אובה, שהוא מדולדל ותאב לכל טובה. ועיין ספר השורשים (ערך אבה), ויקרא רבה (לד, ו), וב"מ (קיא, ע"ב), ושוחר טוב (משלי, כב).

ויעיין ברש"ר הירש על אתר, וז"ל, בירושלמי פאה (סוף פ"ד) הובא בפרק שלנו לדרשה "לא תטה משפט אבינך בריבו", בריבו אין אתה מטהו אבל מטהו במתנותיו. ובמה דברים אמורים, בספק לקט שכחה וכיוצא באלה, שיש להניח אותם לעניים. לפיכך נאמר "אבינך" - שלך הוא אביון זה ופרנסתו עליך. ובתור אביון הריהו מרגיש שרצונו תלוי ברצון העשירים. וכמ"ש (חיי שרה, כד, ה). בניגוד ל"חפץ" שהוא הרצון הנובע מנטיית הלב, הרי "אבה" מורה על הכניעה לרצון של אחר. לשון "אניות אבה" (איוב, ט, כו), אניות "נכנעות" וקלות לנהיגה. משום כן אביון אינו זה שתאב לכל (כנ"ל) אלא זה שאנוס להיכנע לרצון אחרים, הנטול כח התנגדות.

ומצינו ביאור אחר באביון בספר בינה לעיתים (דרוש סט) וז"ל, אפילו בהיותו עשיר ומוצלח מרוב כל טוב, עם כל זה, הוא אביון - תאב ומתאוה ליותר, כאילו הוא עני מדולדל, ולא יסתפק בחלק שיש לו, עכ"ל. ומעין כך איתא ביוסף תהלות (תהלים, קלב, טו) וז"ל, אביון התאב לכל דבר, ורוצה ומתאוה למעדנים, עכ"ל.

ועיין בדבריו (ח"ב, דרוש ב' לצדקה). ומעין כך איתא בחתם סופר (דברים, טו, יא) וז"ל, כל שהאדם מתברך נעשה אביון ותאב תאב יותר, כי לא ישבע כסף, אם לא שיש לו מידת ההסתפקות. ועיין עוד בדבריו (תורת משה, שמות, כג, י) "לא תטה משפט אבינך בריבו", פירשו בספרי, וכן פסק הרמב"ם בהלכות סנהדרין וספר המצות, וכ"כ הרא"ה בספר החינוך, דקאי על רשע האביון בעבודת ה'. ואפשר דקרי ליה אביון התאב לכל דבר והולך אחר תאוותו. ומעין כך בכתב סופר (דברים, טו, י). ועיין שפת אמת (פסח, תרמ"ו) וז"ל, השפל בדעת תאב לכל דבר, עכ"ל. ועיין אמרי אמת (ימים ראשונים של סוכות, תרסח) אביון היינו הרצונות השפלים.

ופנים נוספות לגדר אביון מצינו בקהלת יצחק (בראשית, לה, יח) וז"ל, אביון זה האדם, תואב לכל דבר, ואין לו דבר משל עצמו, כי הכל של הקב"ה.

ועיין בספר הפליאה (ד"ה ראה והבן חלק י') וז"ל, עניים, מה שלמעלה ממדת כ"ל. אביונים, מה שלמטה מכ"ל, וזהו אביון תאב לכ"ל. וכן הוא בחמדת ימים (פורים, פ"ה) וז"ל, אביון תאב לכל דבר, וכו', תאב למדה הנקרא כ"ל (ועיין אמרי מנחם ויצא, ועוד. וישמח ישראל, שמיני). ועיין שפתי צדיק (ראה) אביון תאב לכל דבר שבקדושה. ובעיקר תאב ל"כל", לסוד הכללות ואינו רוצה רק פרט, אלא "הכל".

ראה | ו-ל

השמר לך פן תעזב את הלוי. לוי, לו-י. נודע עד מאוד אמרם ז"ל, שאור שברא הקב"ה שימש ל"ו שעות, יום השישי, ליל שב"ק, יום שב"ק. וזהו במדרגת זמן. ובמדרגת מקום, זהו ביהמ"ק שנקרא אורו של עולם, כמ"ש ריש מסכת ב"ב. ונמצא בירושלים, לו-ירשם. ונקרא אוריאל, לו-אריא. ונקרא בית מלון, כמ"ש צדיק זה בא לבית מלוני. מלון, מן-לו. כי שם גנוז ומאיר אור הראשון, ולכך במקום זה חלם יעקב את החלום. חם-לו. ובבחינת נפש הוא כנסת ישראל, שהם בחינת כלה בתולה של הקב"ה. בתולה, לו-בתה, והוא ית"ש בחינת אלוף נעוריה. אלוף, לו-אף. אולם בקלקול נהפך מכלה בתולה, לאלמנה, היתה כאלמנה. ונעשו דרכי ציון אבלות, אבת-לו. ויצאה כנסת ישראל לגלות, לו-גת. וכנסת ישראל כאלמנה גלמודה, לו-גדהם. ובמקום ביהמ"ק ראו שועל יוצא מבית קודשי הקודשים, כמ"ש שלהי מכות. שועל, לו-עש.

והנה בשורש אור זה היה ראוי שיהא תדיר, אלא כאמרם ז"ל שצפה הקב"ה במעשיהם של רשעים ועמד וגנוז. ותחילת הרשע חטא אדה"ר, שאכל מעץ הדעת. אוכל, אך-לו. ושורש חטא עץ הדעת, בבחינת אין אדם חוטא אא"כ נכנסה בו רוח שטות, אולת, את-לו. והוא בחינת אויל, אי-לו. ותולדת החטא, היפך כובד ראש, הוללות, לו-הלות. ונהפך קודש לחול, ח-לו, חילול של הל"ו. ושורש החטא, כמ"ש חז"ל "מין היה", במקום עבודת אלקים, עבודת גלולים, לו-גלים. והפך מאדם דקדושה לבחינת אדם בליעל, בלי-עול, ע-לו. ומעשיו מעשי עולה, לו-עה. ועשרה דורות אחריו נח, שהיה ראוי שיהא תיקון, ולא הושלם, ונעשה מבול, לו-מב.

ושורש התיקון כנסת ישראל כנ"ל, והתחיל באברהם, ובירר מאת בית אביו את רבקה בת בתואל, לו-אבת. ובן אחיו לוט, לו-ט. ועיקר התיקון ביעקב שלקח את צאן לבן, את ש"טלוא", אט-לו. ונתקן בפרט בלוי, לו-י. וכן בזבולון, לו-זבון. ונבדל חלק התיקון מהקלקול, נבדל יעקב מעשו. ואזי הלך יעקב לדרכו, ללוז, לו-ז. ועיקר זמן הבירור בכל שנה ביוה"כ, שני שעירים שוים שמטילים עליהם גורלות. גורל, גר-לו. ואז מלבין הלשון האדום במקדש. לשון, לו-שן. וע"ש כן נקרא לבנון, שמלבין עונותיהם של ישראל. לבנון, לו-בנן. והוא בפתח האולם, לו-אם. ששם היה בחינת וילון, לו-יון. ועיקר ההקרבה בביהמ"ק, קרבן עולה, לו-על. שמעלה את הל"ו הנפול. ועם הקורבנות איכא שירת הלויים כנ"ל לוי, לו-י, ושורשו בקול קול יעקב. קול, לו-ק. ועיקר אור התיקון לעת"ל יאיר ע"י אליהו, לו-איה, שהוא איש שלום, לו-שם, והוא יבשר על הגאולה, לו-גאה, ויבשר על ביאת תרי משיחין ומשה, שהם חוט המשולש לא במהרה ינתק. משולש, לו-משש. ואזי יבנה ביהמ"ק בחודש בול, לו-ב.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: לוי, חלום, לו, חליו, אבשלום, אבלות, אוחיל, אויל, אוכל, אולי, אולם, אולת, אוריאל, אילו, חלו, אלון, אלוף, אלוה, אליהו, אליהוא, אליו, אלמוני, אשכול, אתמול, אשקלון, אילון, אילות, אוש, בתולים, גבול, גדול, גולה, גורל, ולד, הוללות, גלולים, בול, זבולון, חול, חלון, ירושלים, לוט, כסלו, בלול, מלון, מלכות, מצולה, משעול, עול, עולה, קול, שאול, שול, שוה, שלום, שלושה, בתואל, תועלת, גדליהו, גומל, גול, גוזל, גולן, גלגול, גלות, גלמוד, גמול, גליון, דגול, דלות, הועיל, הולם, חוילה, חלוף, יובל, יכול, לבוש, לבונה, לולאות, לבנון, מבול, מול, מושל, מנעול, נלוה, שולמית, בלול, לשון, לולב, לוב, טלוא, חמול, וילון, כלוב, כליון, לוד, לו, מחלון, מלואים, לוה, עולל, זולת, חוילה, חבול, חולי, חולק, חולש, חתול, טבול, יחולל, כבול, לולא, לוט, לוטה, שמואל, מועיל, זולל, מכלול, מלוח, עולם, עגלון, עגול, סלול, עולה, פגול, פלוא, פול, פנואל, צוריאל, צלול, צלמון, קלוי, רעואל, שובאל, שולח, שועל, שכול, שקול, שתול, תלוי. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כתיב (שמות, כג, יא) והשבעית תשמטנה ונטשתה, ואכלו אביני עמך. ואמרו (מכילתא דרשב"י על אתר) אין לי אלא עני, עשיר מנין, ת"ל והיתה מדת הארץ לכם לאכלה. א"כ למה נאמר "אביני עמך", "רובה" לעניים. ועיין שביעית (פ"ט) מחלוקת ר' יהודה ור' יוסי. לר' יהודה רק עניים אוכלים אחר הביעור, ולר' יוסי גם עשירים. ובמכילתא דר"י (על אתר) כתוב אחד אומר ואכלו אביוני עמך, וכתוב אחד אומר (ויקרא, כה, ו) לך לעבדך ולאמתך, כיצד יתקיימו שתי מקראות הללו, כשהפירות מרובין הכל אוכלין, כשהפירות מועטין לך לעבדך ולאמתך וכו', עיי"ש.

והנה טעם הדבר שיעקר המאכל של שביעית ("רובה כנ"ל) שייך לאביון, נתבאר בזוה"ק (בהר, קח, ע"ב) שש שנים תזרע שדך וגוי ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה'. והא אקומוה, דכתיב והשביעית תשמטנה ונטשתה וגוי, מ"ט ואכלו אביוני עמך, בגין דמסכני בהאי אתר תליין, ובגין כך שביק לון למיכל.

והיינו כנודע, שששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ ו"ביום השביעי" שבת וינפש. והרי שלכל יום יש לו חלק משל עצמו, משא"כ יום השביעי, לא נברא בו כלום ואין לו חלק משל עצמו. ומהצד התחתון שבו, "שביעי", "לית ליה מגרמיה כלום". והוא אביון (אולם מהצד העליון, "שבת", הוא "מקור הברכה" לכולם). והרי שאביון שורשו בשביעי, ולכך ניתן לו פירות משל שנה שביעית. כי השנה השביעית כנגד יום השביעי, ולכך נקראת שבת לה'.

ועיין תולדות יצחק (שמות, כג, ז) וז"ל, ולפי שהשנה השביעית כולה נקראת שבת לה', עלה על הדעת שלא נאמר שבת על שבת, לזה אמר ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבות לה'. ואמרו (תנחומא, בהר, ג) תן חלק לשבעה, זה העני שנקרא בז' שמות, עני, אביון, מסכן, דל, מך, דך, רש. והיינו כי היותו מדרגת שבע, ולכך יש לו ז' שמות. ועיין ספר החיים (חלק פרנסה וכלכלה) וז"ל, כי שבע שמות נקראו לו, כמנין ימי השבוע, ואלו הן, דל, וכו', ר"ת ד"ם אד"ם ר"ע.

אולם כאשר זוכה לאכול ממאכל של שנה שביעית שיש בו קדושה, אזי מתקיים בו מש"כ אביונה אשביע לחם. וביאורו עיין סידורו של שבת (ח"ב, דרוש ט) פירוש, עם היות שיהיה בה לחם לרוב וכל טוב ואך עכ"ז לא יחדל אביון מקרב הארץ ויהיה לו מעט לחם, לחם צר, הנה אשביעו לחם, שיהיה אוכל קיעמא ומתברך במעיו, כמאמר רז"ל (ילקוט רמז תרע"ב). ומעין כך איתא ביוסף תהלות (תהילים, קלב, טו) ברך אברך אביונה אשביע לחם, כי הלחם יהיה כל כך מוטעם ומפונק, כי אביון התאב לכל דבר ורוצה ומתאוה למעדנים, באכלו לחם ישבע כאילו אכל כל מעדני מלך, וזשה"כ אביונה אשביע לחם. ונתהפך אצלו "שבע" ל"שובע". ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב

שליט"א במיוחד לעלון זה

תפיסת כל המציאות במבט של שרשים וענפים

אם האדם מביט על המציאות כמו שהוזכר השתא, בעצם המבט הזה משנה אצלו את כל תפיסת המציאות.

ומכאן ואילך, ביחס להשכלת הדברי תורה שהוזכר בהתחלה, כך האדם לומד את ההוויות דאב"י ורבא, ושאר חלקי התורה, יש את המבט של ה"ברא עלמא", שהאדם מתחיל להסתכל על העולם באופן שונה, ויש את המבט שהאדם מתחיל להסתכל על הנפש באופן שונה.

יש אופן, שמכח המבט שלו על התורה, כך הוא רואה את העולם. ויש אופן, שמכח המבט שלו על הנפש, כך הוא רואה את העולם.

ואם האדם הוא גרמא ליה, הוא מביט על העולם מתוך תפיסת השכלת המוחין בדברי תורה, ומתוך תפיסת מציאות הוויית נפשו, וכך הוא מביט ורואה את כל המציאות כולה.

במבט הזה, בכל דבר ודבר שהאדם נוגע, הן בחיצוניות, בהאי עלמא, והן בפנימיות בתוך נפשו, הוא לאט לאט מקבל את המבט של שרשים וענפים, וכמובן שהמשקל הזה בנפש נותן יחס אחר לכל המציאות.

רדיפה אחר החומר, - מכח תפיסת החומר כעצם המציאות, ולא כענף בעלמא

מה שרוב בני האדם רודפים אחרי הבלי החומר, וכדוגמת מה שהוזכר מקודם הקצה האחרון של "מסלסל בשעריו", "עשתה את צפרניה", או בפנים אחרות, מעט יותר פנימיות, כלשון החובות הלבבות: "עשו בטניהם אלוהיהם", כלומר, בני אדם רדופים באופן טבעי אחר החומר, הם נוצרו מן החומר, ורדופים אחר החומר, "עפר אתה", ולכן הם הולכים אחר החומר.

אבל כאשר האדם קולט את המבט שמדובר בו השתא, אז כשהוא רואה עולם של חומר, הוא נקלט אצלו כתפיסת ענף בנפש, וככל שהאדם מביט יותר על הדברים במח, ובהשבה אל הלב, בקליטת המציאות כך הוא תופס את המציאות, אז הוא רואה את כל העולם, שאין הוא אלא ענף למקום יותר שרשי, למקום יותר עליון, כך הוא מתחיל לראות את המציאות, ולאט לאט התפיסה הזו הולכת ומתחדדת.

בתפיסת שורשים וענפים, עוה"ז אינו אלא ענף של עוה"ב

במבט הזה, העולם הזה אינו אלא ענף של עולם הבא, כהגדרה כוללת- ובפשטות, בתוך העולם הזה יש חלקים, ובתוך העולם הבא יש חלקים, יש בכל העולם שרשים וענפים בתפיסת המציאות שלו.

ובתפיסה הזאת של המציאות, היחס של האדם אל עצמו, והיחס של האדם לכל העולם, מקבל יחס שונה לגמרי, הוא רואה מציאות שונה ממה שרוב בני האדם רואים, הוא רואה את השרשים שבדבר, והוא רואה את הענפים שבדבר.

בתפיסת שורש וענף, מבט מרדיפה אחרי התאווה בענף התחתון, - ועד השורש בתאווה העליונה, - 'נתאווה הקב"ה וכו'

ניתן דוגמא יסודית: מה שרוב בני האדם רדופים אחרי התאווה, בהאי עלמא, הוא רואה את הענף של התאווה, והוא רואה את השורש של התאווה, הוא רואה את הענף של התאווה שנתלבש בחומר העב והגס, והוא רואה את הדקות הפנימית של התאווה, עד התאווה העליונה ביותר, כביכול, תאותו יתברך שמו, "נתאווה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים", שהיא שורש כל התאווה כולם.

המבט הולך ומתחדד, וכשהוא מחובר למציאות של תאווה, הוא חש אם זה חיבור לענף, אם זה חיבור לשורש, באיזה ערך של ענף, ובאיזה ערך של שורש הוא מחובר לאותם חלקים, וכמובן, לעולם יש את העבודה בפועל, אבל ה"יודעת היום והשבות אל לבבך" בתחילה, ולאחר מכן ה"כלי המעשה גומרים", שגם גורם "שלאחר המעשים נמשכים הלבבות", בצירוף יחדיו של הדברים הוא הולך שלב על גבי שלב.

תפיסה של חוש בחיים שבנויים בענפים ושורשים

וככל שהאדם באמת, לא רק משכיל את הדברים, אלא הוא מחובר אליהם, ולבבו נפתח יותר ויותר, זה לא רק ענין של ידיעת דברים כידיעה חיצונית לאדם, אלא זה תפיסה של חוש, וכמו שבחוש, לדוגמא בעלמא, יש אברהם, יצחק, יעקב, יש י"ב שבטים, יש שבעים נפש, וכל ההתפרטות עד שישים רבוא נשמות ישראל, זה תפיסה גמורה של ציור של שרשים וענפים, זאת תפיסת המציאות, כך בהרגשה לא הרגשה של התפעלות אלא

יותר עמוקים, מאותו מידה הוא יכול לחשוב ג"כ בעליונים.

אבל ההגדרה האמיתית הפנימית היא כך: כאשר האדם באמת מחובר, באמת מקושר לשורשים, אז הכח של המחשבה שלו מעלה אותו ומקשר אותו למקום יותר עליון, הוא "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", הוא יכול לעלות למעלה והוא יכול לירד למטה, הוא יורד במחשבה והוא עולה במחשבה, וכאשר הוא חושב בדברים העליונים, זה מחמת שהוא קשור לשם בעצם, אלא שעל אף שהוא קשור לשם בעצם, הוא יכול להמצאות לרגע, לזמן גם למטה, וע"י המחשבה הוא חוזר ועולה ללעילא, אבל בעצם, הוא נמצא שם.

צעקת אבוי, לחזור למקום השורשי יותר בנפשו

זה אדם שחי עם השורשים באיתגליא, עם מציאות מעמקי הפנים של חלקי הנפש הפנימים, הוא חי איתם בגילוי. ואם יש לו רגע קט שהוא נטה יותר לענף. והשורש מעט התרחק אז משם נובע הצעקה של ה"אבוי", זה יכול להיות צעקה שמתגלה בהלבשה של דיבור, אבל זה יכול להיות צעקה, של צעקת הלב, וזה יכול להיות צעקה שגורם למח - "אין אב אלא בחכמה", לחזור ולהתקשר בחזרה למקום העליון שבתוכו הוא נמצא, משל למה הדבר דומה, אדם שנמצא בסביבה של קטנים, בביתו וכדו', אפילו אם הוא עושה חסד ומיטיב איתם, אבל בשלב מסויים כאשר זה יותר על המידה, אז הנפש שלו מצומצמת לאותו מקום, והיא סובלת מאותו צמצום אז יש לו את הצעקה הפנימית שהוא רוצה לחזור למקומו, למקום העליון יותר, למקום השורשי יותר, למקום שמתאים לפום דרגא דיליה, להיות שם.

באותה מידה, יש גם בתוך נפשו של האדם, כדברי רבותינו כידוע, "להזהיר גדולים על הקטנים", יש את הקטנות שבנפש ויש את הגדלות שבנפש, וכשהאדם נמצא בקטנות יש את הצעקה העמוקה בנפש שהאדם צועק לחזור לאב, "אבוי", הוא צועק לחזור לשורשים שנמצאים אצלו באיתגליא בנפש, רק השתא נעלמו, או השתא נתרחקו, והנפש חוזרת לאותו מקום כאשר היא

משתוקקת. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

בתפיסת החוש, הרגשה של הכרה בחוש, של קליטת המציאות, הוא קולט חיים שבנויים בענפים ושורשים.

צעקת ה'אבוי' - הכאב בהמצאות הענף בלי חיבור לשורש

וכשהוא נמצא בענף, אז הוא צועק אבוי, זה הצעקה האמיתית של הנפש, כשהוא נמצא בענף, והוא מכיר את השורש, אלא שהוא מכיר שהשורש לא נגלה אצלו השתא, או רחוק ממנו "מרחוק הוי"ה נראה לי", כואב לו המצאותו בענף בלי החיבור למציאות השורש, משם הצעקה היא לא רק "וי", על הצער והצמצום שבמקום שהוא נמצא, העדר ההשפעה, אלא משם חלה עומק הצעקה של ה"אבוי", זוהי צעקה שהוא צועק לחזור לשורשים, הוא מכיר את השורש, הוא משתוקק לשורש, כואב לו שהוא נמצא רק בענף והוא לא נמצא בשורש, משם נובע עומק צעקת הנפש, שצועקת אבוי, ה"אבוי" היא הצעקה של הנפש שהוא רוצה לחזור לאב, הוא רוצה לחזור לשורש הוא רוצה שהשורש יתגלה אצלו.

כאשר האדם מקושר באמת לשורשים, כח המחשבה מעלה אותו למקום יותר עליון, והוא יורד למטה, במחשבה

ככל שהאדם גדל יותר, אז הוא חי בענפים עם השורשים, הוא חי עם ענפי הנפש עד ההלבשה של עולם העשייה בבחינה של קיום המצוות בפועל אבל הוא חי בחוש עם מציאות השורשים הפנימיים שנקשרים, שגנוזים במעמקי הלב ונקשרים ועולים בבחינת "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה", משה רבינו שעלה להר ג' פעמים ארבעים יום, וברור הדבר, ופשוט, הרי יש דרשת חז"ל כידוע, "איש האלקים" "מחציו ולמטה איש ומחציו ולמעלה אלקים", הגדרת הדבר היא, שכשהוא היה כאן למטה, הוא היה מקושר לשורש למעלה, ולכן הוא יכל לעלות, כל העליות כולם, כמו שאומר הגר"א [זה נידון בדברי רבותינו, אבל בוודאי שזה שיטת הגר"א], שעלה משה רבינו ושאר חכמי הדורות כולם, כל העליות אינם אלא במחשבה, וכוונת הדבר "עליה במחשבה", הרי האדם יכול לחשוב במקום אחד, ובגופו, הוא נמצא במקום אחר, הוא יכול להיות בארץ ישראל, ולחשוב במקום אחר לגמרי, וכשמתבוננים במבט החיצוני, מאותה מידה הוא גם יכול לחשוב בדברים

איזה אור א"ס חוזר ומאיר בחזרתו לחלל

לפ"ז ניגע בנידון שיתבאר להלן, והוא, שכאשר חוזר אור א"ס ומאיר, איזהו אור א"ס חוזר ומאיר. יש בזה שני מהלכים: מהלך א' - עצמות אור א"ס חוזר ומאיר בתוך החלל, רק שזה עובר דרך קו, צינור, ולכן הוא מצומצם. מהלך ב' - האור שחוזר ומאיר הוא מעיקרא אור של גבול.

ולפי מה שנתבאר כאן, האור שחוזר ומאיר הוא אור של גבול, שאור החסד שהיה כאן ונסתלק, הוא חוזר ונכנס בחזרה לחלל, כמו המהלך השני. וכמו שכתוב בדברי שלום על אתר, שמה שנתבאר כאן מקביל למ"ש חז"ל: "מתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין", וזהו כדי לגלות את שורש הדין, "ראה שאינו מתקיים, עמד ושיתף עמו את מדת הרחמים", שזהו אור החסד שחוזר ומאיר. ובזה ישנם שני חלקים, יש את החסד שחוזר, ויש את מה שגורם לחסד שיחזור. מה שגורם לחסד לחזור זהו רחמים, אבל האור שחוזר הינו חסד. לכן כל חסד נקרא רחמים, דאע"פ שהוא עצמו חסד, הוא נקרא רחמים, מחמת שמי שגורם לחסד לחזור זהו הרחמים. נמצא שיש כאן דקות, מדת הדין זהו מה שקיים לאחר הצמצום, שהדין סלק החסד, כנ"ל, וזה איננו יכול להתקיים. ומי שגורם לחסד לחזור ולהיכנס לתוך העולם זוהי מדת הרחמים.

עולה בידינו שני מהלכים עמוקים במה חל הצמצום. האם הצמצום חל בעצמות של האור א"ס הפשוט, או שמעיקרא מדובר כאן שהצמצום חל בע"ס הגנוזות במאצילן, ונסתלק החסד ונשאר מדת הדין, ולאחר מכן חלה חזרה של מדת החסד.

בדקות, לכאורה אלו הם שני צמצומים. יש את הצמצום הראשון שגורם לאור א"ס להסתלק, ויש את הצמצום השני בתוך הע"ס שמדת הדין היא השולטת, ואזי החסד מסתלק. זהו צמצום לאחר צמצום. הצמצום הראשון הוא שהאור א"ס נסתלק, ובלשון הרמח"ל בקל"ח פתחי חכמה זה מוגדר, שכאשר יש אור א"ס

אזי זה בבחינת "שירגא בטהרא מאי אהני ליה", שלכן אור הגבול אינו מתגלה, ודבר ראשון צריך לסלק את הבלתי בעל גבול כדי שהגבול יתראה, וזהו צמצום ראשון. והצמצום השני הוא, שבכח הגבול עצמו נשאר הדין, ואין בו מציאות של חסד, ואזי הדין מתעבה ונעשה שורש יותר עב לקומת הנבראים, ולאחר מכן חוזר החסד ומצטרף לתוכו.

הנפק"מ בין שני המהלכים - איזה אור מאיר כיום בבריאה

הנפק"מ בין שני המהלכים הללו, שכאשר חוזר אור א"ס ונכנס בתוכו, האם האור שחוזר הוא מצמצום ראשון, או מצמצום שני. כמו שנראה להלן, עיקר המפרשים למדו שהאור שחוזר הוא מצמצום שני, שרק החסד חוזר ונכנס, אבל עצמות האור הראשון איננו חוזר. והנפק"מ בלשון אחרת, האם האור שהיה בתוכו, כלומר בגדרי הגבול, ויצא החוצה, הוא זה שחוזר. או שהאור שמעיקרא היה בחוץ, כלומר האור שאינו בגדרי גבול, א"ס ממש, הוא זה שנכנס. אם האור שחוזר הוא האור שהיה בפנים ויצא החוצה, הרי שזהו אור שחל בו צמצום, ונמצא שהאור הנכנס הוא רק בערכין של צמצום. ואם האור שהיה בחוץ מעיקרא הוא זה שנכנס, א"כ זהו אור א"ס ממש. ובלשון אחרת והיינו הך, האם האור שחוזר זהו האור פשוט הראשון, או שאור החסד של הע"ס הגנוזות במאצילן, הוא חוזר ונכנס, שעליו חל הצמצום, שנשאר הדין והסתלק החסד, ואזי חוזר החסד, שעמד ושיתף עמו רחמים כנ"ל. זו היא תמצית מהלך הדברים שהוזכר כאן. ובמהלך הפשוט ביותר, אור א"ס ממש היה בתוך החלל, הוא זה שנסתלק, והוא זה שחוזר.

ונדגיש, שהנפק"מ הזו היא מאד עצומה ונוראה לכל תפיסת הבריאה. מהו האור שנמצא כיום בבריאה, האם האור שלמעלה מערכין דצמצום, או רק האור של לאחר הצמצום. יש את האור שנמצא מסביב לבריאה, ובו יש שני חלקים, יש את האור שמעיקרא היה מסביב ונשאר מסביב, ויש את האור שהיה בפנים והסתלק מסביב. אולם לגבי האור שחוזר ומאיר בתוך

וכל מה שמאיר זהו אור דאחר הצמצום, אלא שנמשך מהאור דקודם הצמצום. וזוהי עיקר תורת חב"ד, להמשיך מאור א"ס לסובב ומהסובב לממלא. או למטה מכך, שרק אור החסד חוזר ומאיר.

וכח ההוא נקרא בוצינא דקרדינותא כמו חטי קרדינותא

בוצינא דקרדינותא זהו אור קשה. וחטי דקרדינותא אלו הם חיטים קשים. כלומר, כל הע"ס נקראים עשרה אורות, ספיר, ספירות מלשון הארה. ויש אור קשה, גבורה, והוא הנקרא 'בוצינא דקרדינותא'. ואיזהו אור קשה, מדת הדין.

תחילת שורש היות הבריאה

עתה יבאר הרב ז"ל את תחילת שורש הבריאה. וכמו שיתבאר, זה בנוי מד' שלבים. השלב הראשון – אור א"ס פשוט, השלב השני – תנועה של צמצום, השלב השלישי – תוצאה של חלל, אויר פנוי וריקני, והשארות של רשימו. השלב הרביעי – חזרה וכניסה של הקו מאור א"ס שנכנס לתוכו. כמו-כן, כל הבריאה כולה בנויה באופן של דבר והיפוכו, והתחלת גילוי של דבר והיפוכו הינו בקו צמצום, הצמצום מסלק, והקו חוזר ומאיר, שתי תנועות מתהפכות.

כאן בעצם מונח תחילת שורש כל תפיסת הבריאה. האור א"ס הוא כביכול קודם הבריאה. תנועת הצמצום, ותוצאתה החלל, זוהי כבר תנועה לצורך הבריאה. והקו הוא כבר תחילת ההארה לבריאה. ולכן, צמצום וקו הינם שורש תחילת הוית הבריאה. על דרך רמז, קו וצמצום ר"ת קץ, כאשר מתגלה שכל התנועות שורשם בתנועה השורשית של הבריאה של צמצום וקו, זה נקרא גילוי הקץ, לעת"ל.

כעת יתבארו הדברים בלשונו של הרב ז"ל. ■ המשך בע"ה

שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

הבריאה מכח הקו, איזהו אור מאיר מכח הקו, האם האור דקודם הצמצום או האור דלאחר הצמצום. אור דחסד או עצמות אור א"ס.

בעומק, זוהי המחלוקת הידועה והעצומה בכל דרכי העבודה, כמו שהובא בנפה"ח בשער ג', האם להשתמש באופן דקודם הצמצום באופן רחב יותר, או באופן מצומצם יותר. שורש הדברים מתחיל כאן, מהיכן מאיר עיקר האור בבריאה, האם הוא מאיר מתפיסה דקודם הצמצום, או שהוא מאיר מתפיסה דאחר הצמצום.

והבן שלשיטות שרק אור החסד חוזר לתוך החלל, א"כ אין דבקות בעצמות אור א"ס אלא דרך ממוצע של חסד, בבחינת תורה שתחלתה גמ"ח וסופה גמ"ח. אולם לשיטות שחוזר עצמות אור א"ס ומאיר, א"כ אנו דבקים בעצמות אור א"ס. ובזה נחלקו כמה ראוי להשתמש בכך. ויתר על כן לדבוק באור א"ס שמחוץ לחלל.

חוזרים ומדגישים, זו נפק"מ עצומה לכל תפיסת הבריאה. בודאי שבאור א"ס שנמצא מסביב מאיר האור א"ס כפשוטו, אבל מצד כך הוא מאיר לכל סביבותיו בשווה, ומצדו באמת הכל מאיר בשווה. וכמו שהוזכר לעיל, שיטת הנפה"ח שהממלא כל עלמין הכוונה היא שאין בריאה, והסובב כל עלמין זהו מצד מה שהוא מאיר לתוך הבריאה. ושיטת חב"ד היא להיפך, שהאור הסובב הוא יותר גדול, כמו כל אור מקיף, והאור הממלא הוא יותר קטן. וזהו במדרגת קו שמאיר מבחוץ פנימה. משא"כ לשיטת הנפה"ח שהממלא כל עלמין כלומר שאין בריאה, זהו בסוד העיגולים. במדרגה העליונה בסוד האור א"ס עצמו שנמצא בתוך החלל. ובמדרגה התחתונה בסוד האור א"ס שנמצא מסביב, ולא בתוך החלל עצמו. וא"כ, שיטת נפה"ח כנגד שיטת בעל התניא זהו דבר והיפוכו.

נמצא, שיש כאן שני שיטות יסודיות, האם האור שמאיר לתוך הבריאה זהו אור א"ס ממש דקודם הצמצום, וזוהי שיטת הנפה"ח. או שהאור א"ס איננו מאיר,

כתר

כתב ספר הקנה, כתר במספר קטן עולה אז. וכן כתר רצון, בחינת אבה, גימט' אז. וכן אז במילוי עולה חפץ.

ועוד. כתר - כרת. וכתוב (ישעיה, יד, ח) מאז שכבת לא יעלה הכורת.

חכמה

עיין פרדס (שעה"כ, שער כג, ערך אז) פירש רבי משה שהוא בחכמה. ונתן טעם, כי אז בחשבוננו שמונה, כזו שהוא א' על ז', מן הבינה עד היסוד, והוא חיבור א' עד היחוד ועד בכלל, והוא רמז לח' שבאח"ד שבקריאת שמע, ועליה נאמר אז ראה ויספרה וגו', והוא ראיית הלב, והוא המלך המרום מאז וכו'. ועוד יש אז אחד, והוא שני שמות אהי"ה הוי"ה, בינה וחכמה ויחודם יאההויה"ה, והיינו ח' אותיות כמנין אז. וכתוב (יהושע, א, ח) אז תצליח דרכך ואז תשכיל. ועיין בעה"ט (שמות, יב, מח) ואז ד' במסורה, עיי"ש. וכתוב (איכה, ב, יז) אשר זמם, ר"ת אז. וכן עם חכם (ואתחנן, י, ד) עולה אז במילוי.

בינה

עיין קהלת יעקב (ערך אז, א) אין אז אלא שירה, שנאמר אז ישיר משה (תנחומא, תרומה, ח), וי"ל כי השירה מהבינה שהיא מעלה שמינית והוא א' על ז' מדות. אז, ר"ת אם ז', הם ז' בנים דילה, אם הבנים שמחה (ועיין ערך קטן חכמה). ושם (אות ד) גם בינה בחינת א', כשמאיר לזו"ן, נקרא אז.

ועוד. לב. וכתוב (ויקרא, כו, מא) או אז יכנע לבבם הערל ואז ירצו את עונם.

ועוד. בן ארבעים לבינה. ובדרך רמז, כתיב (דברים, ב, ז) זה ארבעים, ר"ת אז.

דעת

עמיד, דעת, שורשים שווים. ואמרו (מכילתא דר"י, בשלח, מסכתא דשירה, א) אז ישיר משה, יש אז לשעבר ויש אז לעתיד. לשעבר אז הוחל (בראשית, ד, כו) אז אמרה (שמות, ד, כו) אז ישיר משה, אז ישיר ישראל (במדבר, כח, יז) אז ידבר יהושע (יהושע, י, יב) אז אמר דוד (דה"י, א, טו, ב) אז אמר שלמה (מלכים, א, ח, יב). ויש לעתיד, אז תראי ונהרת (ישעיה, ס, ה), אז יבקע כשחר אורך (שם,

נה, ח) אז ידלג כאיל (שם, לה, ו) אז תשמח בתולה (ירמיה, לא, יב), אז ימלא שחוק פיננו, אז יאמרו הגוים (תהלים, קכו, ב), הרי אלו עתידין. ומשה פתח באז, וזהו קלקולו ותיקונו, עיי"ש.

ומשה כתיב ביה (דברים, ד, מא) אז יבדיל משה שלש ערים. דעת דהבדלה. ולהיפך בקלקול, דעת דקלקול בלעם, רובע את אתונו, דעת דחיבור דקלקול, אתנך זה (בלק, כב, לב) ר"ת אז. וכן ויך בלעם (את האתון) עולה אז במילוי.

חסד

עיין זוה"ק (תיקונים, הקדמה, ו, ע"א) אז ירננו עצי היער, מהאי אז תליין ע"ב שמהן, דהיינו חסד. ובקלקול מים דקלקול. ובדרך רמז, אז ר"ת את זובו (מצורע, טו, ג).

ועוד. אברהם. ובדרך רמז, כתיב (ישעיה, מא, ח) זרע אברהם, ר"ת אז. אברהם אוהבי. אהב בגימט' אז. וכן חסדך אלקים (תהלים, לו, ח) עולה בגימט' אז במילוי. וכן עולה על חסדו.

גבורה

כתיב (מלאכי, ג, טז) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו. וכתוב (משלי, כ, ד) אז תבין יראת ה'. וכתוב (שופטים, ה, יג) אז ירד שריד לאדירים עם ה' ירד לו בגיבורים. ובתיקון ר"ת אלקים זמרו (תהלים, מז, ח), וכן זה אלקים (שם, מח, טו). ובקלקול, אז, ר"ת אש זרה (שמיני, י, יא) וכן אלקים זנחת (תהלים, עד, א).

ועוד. יצחק ירנן. ועיין גר"א (הקדמת תיקוני הזהר) אז ירננו אז בגימט' ח', בהן ח' אותיות דתרין שמהן הנ"ל, עיי"ש.

ועוד. חו"ג, ידים. וכתוב (יחזקאל, ל, כב) ושברתי "את זרעתי", את החזקה ואת הנשברת. את זרעותיו, ר"ת אז. וכן פחד אלקים (תהלים, לו, ב) עולה בגימט' אז במילוי.

תפארת

עיין רמ"ק (פרדס, שכ"ג, פ"א, ערך אז) ובתיקונים (תיקון יח) פירש הרשב"י ע"ה, כי אז רומז חיבור שני השמות יהו"ה ואדנ"י, שהם ת"ת ומלכות וחיבור יאהדונה"י, והוא שמונה אותיות, ולזה רמז אז תקרא וה' יענה, ופירוש, אז תקרא כשתחבר אז, מיד וה' יענה וכו', עיי"ש.

מלכות

עין מאורי אור, כשהמלכות מקבלת שפע שלה מא"א ומאיר בה א' של ז"א למלכות הנקרא ז' הוא אז. ועין ערך קטן עתיק.

ועוד. ארץ. וכתוב (בראשית, יב, ו) והכנעני אז בארץ. וכן כתיב (שם, יג, ז) והפריני אז בארץ. וכתוב אז תרצה הארץ את שבתותיה. ובדרך רמז, כתיב (שמות, ג, ח) ארץ זבת, ר"ת אז. וכן ארץ זית (עקב, ח, ח) ר"ת אז.

ועוד. שבועה. וכתוב (בראשית, כד, מא) אז תנקה מאלתי. ועוד. שם אדנ"י. וכתוב (איכה, ב, ז) זנח אדנ"י. ועוד. מלכות, תכלית. וכתוב (איכה, א, ט) זכרה אחריתה.

נפש

סוד אותיות, כנודע. ועין ספר הפליאה (ד"ה ויאמר אלקים נעשה אדם) סוד החלפת אותיות בסוד א"ז, אז, בו, גה, חת, טש, יר, כק, לצ, מפ, נע, דס, עיי"ש.

רוח

בקלקול רוח קצרה. וכתוב (איוב, יד, ח) אדם ילוד אשה קצר ימים ושבע רגז. אות ראשונה ואחרונה של פסוק זה, אז. כי קצר ימים בחינת קצר רוח.

נשמה

נשמה - השמן - שמנה, שמונה, אז גימט' ח', כנ"ל.

חיה

שורש החיה מתפשט ביסוד בחינת אבר חי, ומן חיה - חכמה ליסוד ח' מדרגות. וזהו בחינת אז. ובדרך רמז, חיים כלכם (וואתחנן, ד, ד) עולה אז במילוי.

וכתוב (תהלים, קכד, ג) לולי ה', אזי חיים בלענו.

יחידה

אמרו (מכילתא, בשלח, א) אמר משה באז קראתי תגר לפני הקב"ה, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, בלשון שסרחתי אני מקלסו, נקלס ליחיד שהוא למעלה משבעה רקיעים.

ועוד. ישראל. ועין בעה"ט (שמות, טו, א) אז ישיר, ב', הכא ואידך אז ישיר ישראל. לומר שאע"פ שלא הזכיר שם משה, מ"מ גם הוא אמר שירה כמו בכאן אלא שלא הזכירו שלקה במים.

ועוד. אמת. ובדרך רמז, כתיב (ירמיה, ב, כא) זרע אמת, ר"ת אז.

ועוד. תורה. וכתוב לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעני.

ועוד. רחמים. חמל על (דה"י, ב, לו, טו) עולה בגימט' אז במילוי.

נצח

עין קהלת יעקב (ערך אז, ו) הוא בחינת נצח הוד, שכן הוי"ה אדנ"י ח' אותיות כמנין אז, כך משמע מתיקונים (תיקון יג).

ובדרך רמז, לנצח, עולה בגימט' אז במילוי.

הוד

עין קהלת יעקב (ערך אז, ז) עוד יש לפרש דברי התיקונים שם דקאי על הוד בלבד שנקרא אז גימט' ח', לפי שהיא דרגא תמינאה מעילא לתתא, וזה שאמר שם, וביה שיבח משה אז ישיר משה, בגין דאיהו הוד דיהיב למשה.

יסוד

עין קהלת יעקב (ערך אז, ב) הוא יסוד בזיווג זעיר ונוק', כולל ח' אותיות הוי"ה אדנ"י, ובזיווג או"א כולל ח' אותיות הוי"ה אהי"ה. מאורי אור. וכן כתיב אז אמרה חתן דמים למולות, למילה באות ברית. והתינוק נימול לשמונה גימט' אז. וכן כתיב (שמות, יב, מד) וכל עבד איש מקנת כסף ומלתה אתו, אז יאכל בו. ובדרך רמז, אות ברית קודש, מקום ההולדה, וכתוב (נח, ט, ט) זרעכם אחרים, ר"ת אז. וכן כתיב שם (יב) זאת את ר"ת אז. וכן כתיב (בא, יב, מח) המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו.

ועוד. יוסף. וכתוב ביה (בראשית, לט, ה) ויהי מאז הפקיד אתו בביתו, וגו'. וכן כתיב צדיק כתמר יפרח, כארז בלבנון ישגה. ארז, אז-ר. ובפרטות, עיקר זרעו של יוסף אפרים, כנודע. ובדרך רמז, כתיב (ירמיהו, ז, טו) זרע אפרים, ר"ת אז. וכן כתיב (תהלים, צז, יח) "אור זרוע" לצדיק, ר"ת אז. וביוסף כתיב איש מצליח, מצליח, בגימט' אל"ף זי"ן.

עבודה הם הכנעה הבדלה

הרב ענה לי ששלבי העבודה הם הכנעה והבדלה של נפש האלוקית מהבהמית ואז המתקה, אז בעצם אם אני מסדר את שלבי העבודה הרי הם כך:

ביטול (הכנעה), זיהוי האני כנפש אלוקית (הבדלה), לגרום לנפש הבהמית לרצות אלוקות. אז בעצם השלב האחרון זה שהנפש הבהמית נשאת "יש" רק שהיא רוצה אלוקות? או שצריך לבטל אותה, או יש עוד שלבים אח"כ?

ב. אם הרב אומר שעכשיו העבודה היא לבטל את הג' קליפות אז מה זה אומר לגבי הגויים/חזיר וכו', איך הם יכולים להתקיים בעולם הבא? והרי בטח הגוף שלהם יהיה קיים וגופם הוא מג' הקליפות.

ג. האם שאח"כ העבודה בג' הקליפות תהיה המתקה זה אומר שכל הגויים יחזרו, גם כאלה שאין להם חלק לעולם הבא? כי אחרת יש עדיין מציאויות שלא הומתקו, אז גם גוים יהיו שייכים לעבודת ההמתקה?

ד. בתניא אומר שאין עוד מלבדו יש רק לנשמות ישראל שהם חלק אלוך ממעל, אבל הרב אמר שגם לגוי יש תפיסה שאין אני ויש רק אינסוף, אז מה ההבדל בין אין עוד מלבדו שלנו לבין מה שהגוי מהמזרח משיג?

ה. תמיד אנחנו אומרים שהסיפורים על אבותינו הם לא רק כפשוטם והם עשו את הדברים מרובד עמוק יותר ואנחנו לא במדרגתם, אז האם נכון להגיד את זה גם על הגויים שבתנ"ך, פרעה, המן וכו' שהם לא פעלו ממקום פשוט אלא חיו בתודעה עמוקה יותר מאיתנו, מהפירושים של החכמה הפנימית כביכול אפשר להגיד שהאדם עצמו (פרעה, המן וכו') היה במדרגה גבוהה יותר מאדם יהודי כיום שעושה מצוות כפשוטם?

תשובה

א. ישנם שלבים של עליה בהמתקה, וזהו סדר אלף שביעי שמיני תשיעי עשירי, שבואר בברית מנוחה, והורחבו ברמח"ל, ביטול והתכללות הכלי באור.

ב. ניצוץ הטוב שבהם הוא שורש קיומם. וכאשר יהא המתקה יתוקן ג' קליפות, כי השתא תיקונם בביטול, או ביטול כפשוטו, או ביטול של איסור בהיתר.

ג. חלק יבוטל כי שורשו בחלל הפנוי, וחוזר להיות חלל, וחלק יחזור ויתכלל בהארת הקו, א"ק.

ד. נתבאר בהרחבה. עכו"ם, קצוות, אני - אין. ישראל כללותם יחד, שזהו היש האמיתי.

ה. הייתה להם השגה רוחנית בטומאה. כמו בלעם יודע דעת עליון. ולכך הם למטה מישראל, בשורשם ובהשגתם.

שלבים בעליה של ההמתקה

תודה מקרב לב לרב על התשובות, אשמח לחידוד בכמה נקודות שהרב ענה. א. לגבי השלבים בעליה של ההמתקה, אם הרב מתכוון ברמח"ל

לדעת תבונות אז ממה שזכור לי בלימודי בו בעבר מצאתי התייחסות קצרה בספר לתקופות האלו ובלי יותר מידי פירוט לגבי העבודה בהם, אז האם הכוונה לספר דעת תבונות? והאם הרב יוכל לפרט באופן כללי מה הם שלבי ההמתקה של הנפש הבהמית בימות המשיח, תחיית המתים, אלף שביעי שמיני תשיעי ועשירי?

ב. בהמשך לסעיף א, האם זה אומר שהנפש האלוקית לעולם נשארת כמו שהיא שאינה צריכה תיקון (כמו שכתוב בתניא) ואם לא מה ההעליות שלה?

ג. לגבי סעיף ד, גם אם גוי יכול להיות רק בקצוות של אני או אין, עדיין לא ברור איך גוי שרק עם נפש בהמית שהיא יש גמור ג' קליפות טמאות יכול להשיג "אין עוד מלבדו", בתניא מדבר שזה רק בנפש האלוקית של ישראל יכול להיות, זאת אומרת לפי הבנתי שיש ההבדל בהשגת אין עוד מלבדו (כלומר רק במדרגת האין בלי להתייחס כרגע לכללות האני ואין יחדיו) בין גוי ליהודי, האם לפי תשובת הרב אין הבדל בהשגת ה"אין" בלבד בין גוי ליהודי, ואם יש - מהו? תודה רבה!

תשובה

א. כן. נתבאר בהרחבה בשיעורים בספר זה, ומקביל לאורות שביעי - פה. שמיני - חוטם. תשיעי - אוזן. עשירי - שערות. ודברים אלו יסודם בעץ חיים, ונתבארו רבות שם בערכי הקבלה הנכתבים [בעלון] בכל שבוע.

ב. אינה צריכה תיקון. מעלתה הוצאה לפועל. וכן יתרון האור מן החושך.

ג. יש בו ניצוץ אלוקי "המחיהו". משא"כ בישראל יש "אור".

תיקון הנפש

תודה לרב על התשובות עד כה, אשמח רק לבירור אחרון בתשובות הרב.

א. הרב אמר שהנשמה "אינה צריכה תיקון. מעלתה הוצאה לפועל. וכן יתרון האור מן החושך", אבל אם בסוף אמורים להתכלל באינסוף אז גם הנשמה צריך בעומק תיקון מסוים, לא כן? אין לה שלבים להגיע לשם בפני עצמה?

ב. אז אם לגוי יש ניצוץ וליהודי יש אור, האם יש הבדל בהשגת ה"אין" ביניהם? ומה ההבדל? (לא מתחייס ליש ואין ביחד שזה יש רק ליהודי, אלא שאלתי היא רק ביחס ל"אין"). תודה.

תשובה

א. כח ההתכללות אינו נקרא "תיקון" אלא התעלות, התכללות. ואף זה בא מתולדת יתרון האור מן החושך, שקונה עתה תנועת עליה וביטול.

ב. יהודי משיג אף את היש שבאין, וגוי את האין בלבד. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים | 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

עבודה רק לה' היסוד החמישי

נמצאנו למדים שיש כאן נקודה עמוקה מאד ביסוד הבחירה, הרמב"ם כותב זאת בלשון קצרה מאד, אבל מונח כאן שורש התפיסה של נקודת בחירת התחנות בהתקשרותו בבחירה של העליון.

מעתה, לפי מה שנתבאר, ניגש לשאלה השניה ששאלנו: אם עבודת האדם את בוראו היא משום שיש לבורא בחירה, ח"ו ראובן יעבוד את שמעון מפני ששמעון הוא בעל בחירה. בודאי שאין צד כזה ח"ו, רק נבאר מדוע זה כך.

לכל אחד ואחד מאתנו הקב"ה נתן בחירה. מהי הגדרת הדבר שהקב"ה נתן לאדם בחירה. היה צד לומר, שהקב"ה ברא בריאה חדשה שנקראת 'בחירה', ונתן לראובן, לשמעון, ללוי, וכן ע"ז הדרך. או בלשון כללית יותר, הוא ברא כח 'אחד' של בחירה, ונתן אותו לכל אחד ואחד. אך ברור הדבר, שלא שם היא תחילת הגדרת הבחירה.

וביאור הדברים הוא כדלהלן.

גדר הדבר שהקב"ה בחר בעמו ישראל, לא נאמר על עצמותו ית"ש, אלא על מידותיו, כלומר, על גילווי הנהגתו שהוא מנהיג את עולמו. שהרי כל ההגדרות בבורא ית"ש לא נאמרו על מציאותו ית"ש, שהיא מופשטת, אלא על גילווי כלפינו. וכמו שמאריך הרמב"ם במורה נבוכים, וכן זוהי הרחקת ההגשמה שהוזכרה לעיל ביסוד השלישי.

ומצד כך, הגדרת הדבר שהקב"ה מתגלה בבחירה היא, שבגילווי שלו בנבראים והנהגתו אותם הוא גילה כח של בחירה, וכל בחירת הנבראים עצמם היא השתלשלות ו'שלשלת' מבחירתו של מקום. כלומר, עצם הכח של הנברא לבחור זהו מכח הבחירה שהקב"ה גילה בנברא.

בכללות, ל'מדבר' יש בחירה, ולבעל חי אין בחירה [באריז"ל מבואר שלבעל חי יש 'קרוב' לבחירה]. אבל בדקות יותר, הבחירה האמיתית המוחלטת נמצאת רק בישראל. עכו"ם שבוחר לא מעורר את שורש הבחירה הגמורה שעליה נאמר 'אתה בחרתנו', שהרי הקב"ה לא בחר בעכו"ם. ומצד כך, בחירתו של עכו"ם מתגלה ככח כשלעצמו, ולא באופן של התקשרות לעליון.

ומצד בחירתם של ישראל, זהו עומק מה שנאמר בדברי חז"ל (שבת קלג ע"ב): "זה א-לי ואנוהו", הוי הוי דומה לו, מה הוא אף אתה, מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון, כלומר, ה'מה הוא אף אתה' זהו אופן ההמשכה של כל דבר, מה זה - אף זה.

והיסוד הברור לכך, מתגלה במתן תורה. כאשר ניתנה תורה לישראל בדור המדבר, היו שם אהרן משה ומרים, שראשי התיבות של שמם הוא 'אמ"מ', אשר עולה בגימט' 'אף'. דהיינו, שכל 'אף' עניינו כיצד אני ממשיך את הדבר הלאה, 'מה הוא אף אתה', כלומר שאני ממשיך את הדבר ביתר תוקף וביתר עוז ממקור גילויו.

**"זה א-לי ואנוהו",
הוי הוי דומה לו, מה
הוא אף אתה, מה
הוא רחום אף אתה
רחום, מה הוא חנון
אף אתה חנון,**

עכ"פ, עלה בידינו מהו ההבדל בין בחירתו של גוי לבחירתו של ישראל. כאשר גוי בוחר, לא ניכרת מתוך בחירתו הבחירה של הבורא. לעומת זאת, כאשר ישראל בוחר, הוא בוחר בעצם בחירתו של הבורא. ולפי זה, כאשר ישראל בוחר במצוה, זהו מכח בחירת הבורא, מדין הישראל' שבו. אך כאשר הוא בוחר רח"ל בעבירה, זהו מדין ה'עכו"ם' שבו, ולא מדין הישראל' שבו. ונמצא, שכאשר ישראל בוחר רח"ל בעבירה, לא רק התוצאה של בחירתו היא רע, אלא בעצם בחירתו הוא השפיל את כח הבחירה שלו לצד התחתון. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת

וזהו שנאמר כי ה' יתעלה מרעיף אורו על עבדיו שזכו ל"פגיעה" ופורש עליהם את חסותו. הוא השמש, והוא המציל ומגונן מחמתה ומעוצם אורה, כמו שנאמר (מלאכי ג', כ'): "וזרחו לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה" - שאין בה שום נזק כמו שיש בשמש שאליה מדמה הוא אותה.

נבאר את הדברים כהמשך למה שנתבאר לעיל. ישנה את הארת הקב"ה לאדם, וישנו את האדם שמקבל את ההארה. כאשר האדם מקבל הארה בדוגמת הארת החמה, ומסתכל יותר ממה שראוי לו להסתכל, הוא מגיע למצב של סכנה - או שקרני אורה המגיעות יפסידוהו מאור עיניו או שישרף בחומה.

וביאור הענין בעומק כוחות הנפש הוא, שלכל אדם ואדם יש את שורשו ומדרגתו שלו, וכאשר האדם מתבונן למעלה ממדרגתו שלו, הרי שהוא כאדם המתבונן באור השמש. ועל זה נאמר: "במה שהורשת - התבונן, אין לך עסק בנסתרות, במה שמופלא אל תדרוש, במכוסה ממך אל תחקור".

ונבאר בעומק יותר, וזו השייכות של סוגיא זו להתבודדות. לכל אחד מנפשות בני אדם יש את שורשו שלו, ובזה הוא שונה מרעהו. חלק זה, הוא הנקרא 'היחידה שבנפש', כיוון שבשורש, כל אחד הוא יחיד, ואין דומה לו. ומצד כך, אם האדם עוסק בעולם לא-לו - או בעולם שמתחתיו, או בעולם שמעליו, נמצא שהוא מסתיר את עומק היחידה שבנפשו. אם האדם נמצא מתחת למדרגתו, יתכן שהוא עדיין בשלבי העלייה, והוא עדיין לא הגיע ליחידה. אבל אם הוא מנסה לעלות למעלה ממדרגתו, הוא בעצם נכנס לעולם של מישהו אחר, ושם הוא כבר לא יחיד. ובדקות, הוא כביכול מאבד את היחידות של האחר ע"י שהוא נכנס לעולמו.

ונמצא, שאדם שנכנס למדרגה שאינה שלו, מאבד בעצם את כל מדרגת היחידה. וזוהי השייכות המדויקת של הדברים הללו למדרגת

פרק י' | בשעת העסק והעיון בתורה

אבל עוד פעם להבין ברור, מה שהתורה הקדושה נקראת "סוד המלבוש הנעלם" זה המדרגה העליונה המתגלת בתורה, שכאשר אדם עוסק בתורה, והוא דבק במדרגה הזו של המלבוש הנעלם, גלוי לפניו, שכל עסק שבו הוא עוסק זה מלבוש שבתוכו נמצא מי שמו-לבש ולכן בהכרח הוא דבק בו יתברך שמו בכל עסק ועסק מד"ת.

כמובן שראשית זה צריך להיות באופן של השכלה, וידעת היום, אבל לאחר מכאן זה צריך להיות באופן של והשבות אל לבבך, כאשר תפיסת המלבוש נגלית בלב האדם, אז בהכרח שבכל חלק וחלק מחלקי תורה שהוא עוסק בו, הוא דבק בלבוש, והוא מכיר את המולבש והוא דבק בו, זה "סוד המלבוש הנעלם".

בעומק כמו שאומרים רבותינו, כל הבריאה כולה אינה אלא מלבוש שבתוכה מסתתר מי שמולבש שזה הוא יתברך שמו, זה תפיסת המעמקים של מציאות הבריאה.

שהוא ראשית סוד אותיות התורה הקדושה, סוד "אותיות התורה הקדושה", הם בעצם צירופי הנקודות שהופכים לצורות של אותיות, והם הם שורשי הגבול שמעלים על אין סוף, שאין לו קץ הוא יתברך שמו, כמו שאמרו ה' קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז, וזה שאמר מרו ז"ל שקדמה לעולם, היינו גם מכל העולמות כולם, שהרי אמרו בבראשית רבה פרשה א' שקדמה לכסא הכבוד, והאמת שקדמה כביכול גם לעולם האצילות יתברך כנ"ל, אלא שהאצילות נקרא אין, ומסוד הכסא מתחיל סוד השיעור קומה כביכול, לכן אמרו שקדמה לכסא הכבוד.

ביאור דבריו יש את עולם הכסא, עולם הכסא ענינו תפיסה שכל דבר בבריאה, נעשה כסא לגילוי כבודו בעולם, זה נקרא כסא הכבוד, כאשר מביטים על הדברים באופן חיצוני, זה נראה שבאיזה שהוא מקום למעלה יש כסא הכבוד, וזה אמת, אבל מהי מדרגת כסא הכבוד? מדרגת כסא הכבוד ענינו, אדם שנמצא במדרגה של כסא הכבוד הם הם האבות שנקראו מרכבה אליו יתברך שמו, דמות חק יעקב אבינו חקוקה בכסא, כלומר שבכל מעשיו מתקיים בו, כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, כאשר מעשיו של האדם כולם אינם אלא לגילוי כבודו ית"ש בעולמו, זהו מדרגה של דביקות בכסא הכבוד, ודאי שבפועל בעולם העליון יש עולם שיש בו כסא הכבוד, דברי חז"ל אמת לאמיתם, אבל מדרגת נפש של כסא הכבוד ענינה, שהאדם העוסק בעולמו שכל ענינו לגלות את כבודו ית"ש, הוא דבק בכסא הכבוד, מי שפעמים מגלה את כבודו יתברך ופעמים לא אין ולא ורפיא בידיה, ברצוא שלו הוא נמצא בכסא הכבוד, ובשוב שלא הוא מתרחק, זה מדרגת כסא

הכבוד. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

פרק ח | התמימות וההשכלה שבתורה

החיבור לכל צד מחזק את הצד שכנגד

ככל שהחיבור של האדם לקצוות הולך וגדל, תולדת הדברים היא, שכל קצה מגדיל את הצד השני וחוזר חלילה. דהיינו, שכאשר הקצה של התמימות נעשה באופן הנכון, אזי זהו הרי מקור הנביעה של דברי התורה בבחי' והחכמה מאין תימצא, ועי"כ הריבוי של דברי התורה הולך וגדל, וריבוי דברי התורה שהולך וגדל מביא למורכבות עוד יותר גדולה. ואז כיוון שלאדם הנמצא באופן הזה יש את התשוקה לתמימות, ממילא התשוקה לתמימות הולכת וגדלה בנפש עוד יותר. וזאת משום שכח ההרכבה הלך וגדל יותר, והוא כביכול נעשה סתירה למקום התמימות, ולכן התשוקה למעמקי התמימות הולכת ומתחדדת. וכאשר התשוקה לתמימות הלכה וגדלה, זה גורם לאדם להוציא אותה מהכח לפועל, והוא בוקע לתמימות היותר עמוקה. וכשהוא בקע לתמימות היותר עמוקה, אז זה שוב בחי' החכמה מאין תימצא שמביאה למורכבות גדולה יותר, וריבוי דברי התורה בהרכבתם נעשה גדול יותר.

ואז עוד פעם כח התמימות נסתר לזה, ולכן ההשתוקקות לתמימות הולכת וגדלה. וכשהתמימות הולכת וגדלה נעשה שוב ריבוי, וכו' וחוזר חלילה כל מהלך הדברים.

ילכו מחיל אל חיל

זו בעצם הצורה הפנימית העמוקה של חיי עסק התורה. כמו שאומרת הגמ' (ברכות סג:) "תלמידי חכמים, אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר ילכו מחיל אל חיל". כמובן שבהגדרה הפשוטה והחיצונית ילכו מחיל לחיל הכוונה היא שהאדם מוסיף עוד ועוד בידיעת התורה ובעומק התורה.

אך ישנה הגדרה עמוקה יותר, שהרי נפשו של האדם בנויה באופן שבתנועתו הוא נוטה ללכת לקצוות, כמו שאפשר לראות, שכאשר האדם עולה בעלייה, אם הוא ילך בצורה ישרה הקושי לעלות בעלייה יהיה הרבה יותר גדול, ולכן ע"מ להקל את צורת העלייה, הוא הולך בצורה של אלכסון מצד לצד, וע"י כן נעשה קל יותר לעלות.

זה אינו סתם משל בעלמא, אלא זהו העומק הפנימי של צורת העלייה בבריאה. כל עלייה לכל צד, אם היא לא נעשית נכון, אזי היא מכחישה ומעלימה את הצד השני, וע"י כן או שהאדם דבק בהרכבה הנפלאה אך הוא מאבד את התמימות, או שהוא דבק בתמימות ומאבד את ההרכבה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

ההתבודדות. התבודדות שלמה היא רק באופן שהאדם נמצא במדרגתו שלו, ורעהו נמצא במדרגתו שלו, ואחד לא נכנס לתחומו של האחר, ובכך כל אחד מבודד לעצמו. אבל אם האדם מנסה להשיג הארה יותר גבוהה ממדרגתו, הוא יוצא מעולמו הפרטי, ונכנס לעולם של מישהו אחר, וזהו האיבוד של כל שלמות מדרגת ההתבודדות.

ועל זה נאמר כאן שצריך שמירה מיוחדת מהקב"ה: **הוא השמש, והוא המציל ומגונן מחמתה ומעוצם אורה**, להאיר לכל אחד רק לפי שורשו וחלקו, וזוהי השגת הייחודיות של כל אחד, היחידה שבנפש. וכנאמר בהמשך דבריו: **שאין בה שום נזק כמו שיש בשמש שאליה מדמה הוא אותה**, על אף שאותה שמש מאירה לכולם, אבל כל אחד יקבל רק לפי חלקו שלו, ולא מעבר לכך.

וכן נאמר לאברהם אבינו בעת ה"פגיעה" (ברא' שית ט"ו, א'): "אל תירא אברם אנכי מגן לך",

אברהם היה צריך שמירה על מנת שהוא לא יקבל הארה מעבר להארתו, שאם לא כן הוא היה מאבד את עומק הארת שורש נשמתו, כיוון שהיא איננה ייחודית, שהרי הוא נכנס לעולם שאינו שלו.

ונאמר לדניאל כשנבעת בנבואתו (דניאל י', י"ט): "אל תירא איש חמדות שלום לך חזק וחזק, וכ' דברו עמי התחזקתי ואמרה ידבר אדני כי חז' קתני". וככה נאמר לאדון-הנביאים על חסות (שמות ל"ג, כ"ב): "ושכתי כפי עליך עד עברי".

בתחילה שיש לאדם גילוי של האור א"ס - הוא נבעת, אבל לאחר מכן, הוא עומד על עומדו. כלומר, הוא עומד על חלקו שלו, שאף אחד לא יכול לגעת באותו מקום, כיוון שהוא שייך רק לו. וכאשר האדם עומד על חלקו שלו בלבד, זהו הגילוי שמחד האור א"ס לא מאיר לו בשלמות אלא כפי חלקו שלו, ומאיך הוא לא נכנס לחלקו של האחר, וזהו עומק ההתבודדות. ■ המשך בע"ה

בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

לדמיין מחשבות של אמונה על מצבים קשים בחיים

ישנם מצבים בחיים שאני יודע שאם הם היו מגיעים אלי לא הייתי יכול לעמוד בהן, כגון ח"ו מיתת ילדים רח"ל או חולי אצל הילדים. ואז אני מדמיין תמיד את המחשבות המפחידות האלה, וכשאני שומע ממצבים אלו בחייהם של אחרים אז אני מזדעזע מאד והמחשבות מעציבות אותי מאד. כשאני מדמיין מחשבות של אמונה או בטחון על מצבים אלו שהקב"ה הוא אצלי אפי' במצב הגרוע ביותר, זה משקיט את נפשי קצת, אבל אני יודע שעדיין אין לי אמונה כ"כ ושאינן אני יכול לסבול מצבים אלו. האם עדיין עלי להמשיך מחשבות של אמונה כשאני מדמיין מצבים אלה או שאני צריך רק להסיח דעת מפחדים אלה? בתודה רבה.

תשובה על דרך כלל לא כדאי לחשוב באופן של רע ומידת הדין ח"ו. צריך לחשוב על אופן של מסירות נפש בשמחה כמו קריעת ים סוף.

חרדות א. איזה שיעורים / ספרים מהחומר של הרב כדאי למטפל ללמוד כדי לעזור לאנשים חרדתיים שמגיעים לטיפול?

ב. שמתי לב שנשים חרדתיים מרגישות שהן אשמות בכל מה שקורה מסביבן, הערך העצמי שלהן נמוך, מרגישות לבד ושלא מבינים אותן.

האם הכיוון של הזיהוי שלי נכון ומספיק, או שיש זיהוי יותר עמוק מזה.

ג. נאמר לי מנשים חרדתיים שפעמים שהן נתקפות בהתקף חרדה, ומזמינים להן אמבולנס הן נרגעות מההתקף כשהאמבולנס מגיע, או כשהן מגיעות לכניסה של בית החולים.

בנוסף הן אומרות שהן נרגעות מהחרדה בשעה שהן יושבות אצלי בהדרכה.

מה זה אומר, מדוע זה קורה להן?

ד. איזה הכוונה כדאי לתת לבעלים שנשואים לנשים חרדתיים?

ה. האם יש אפשרות שהאשה החרדתית תתגבר לחלוטין על החרדות (כמובן עם ליווי והדרכה אישית) ללא שנערב את בעלה בתהליך הריפוי שלה?

תשובה א. אין שיעורים בסוגיא זו ממש. אולם יש טיפול לעסוק ישירות בבעיה, ויש טיפול בשורש, למצוא את עצמו. שורש החרדה נובעת מחוסר חיבור עצמי לעצמו ולקב"ה.

ולכך מחד יש לטפל בחרדה עצמה, בענף. ויש להאיר את השורש, חיבור לעצמו, ע"י סדרת הכרת הנפש. חיבור לקב"ה, ע"י בלבבי משכן אבנה חלק א'. טיפול בחרדה עצמה, חלקו ע"י דע את עצמך, וחלקו טיפול ממוקד בחרדה עצמה, וסיבתה הפרטית. מלבד כך טיפול שורשי באיזון של ארבעת היסודות.

ב. כנ"ל אות א', השורש חוסר חיבור לעצמן ולקב"ה, ובדרך כלל חוסר איזון בארבעת היסודות. הזיהוי הנ"ל הוא התולדות.

המשך בעמוד יב'

כתיב (דברים, טו, ד) אפס כי לא יהיה בך אביון. ואמרו (ב"מ, לג, ע"א) אבדתו ואבדת אביו, אבדתו קודמת, אבדתו ואבדת רבו, שלו קודם. ובגמ', מנה"מ, אמר רב יהודה אמר רב, אמר קרא אפס כי לא יהיה בך אביון, שלך קודם לשל כל אדם. ובפשטות התורה חששה לאדם שלא יהא אביון. אולם בעומק, זהו גדר באדם שמוטל עליו לדאוג שלא יהא אביון ולכך אבדתו קודמת. ומצד כך אמרו (תענית, כא, ע"א) אליפא ור' יוחנן הוו גרסי באורייתא, דחיקא להו מילתא טובא, אמרי ניקום וניזיל וניעבד עייסקא, ונקיים בנפשין אפס כי לא יהיה בך אביון.

אולם פשטא דקרא שהקב"ה ידאג לך שלא תהא אביון, שהרי ראשית דקרא (שם) את הנכרי תגש, ואשר יהיה לך את אחיך תשמט ידך, אפס כי לא יהיה בך אביון כי ברך יברכך ה' בארץ וגו'. והיינו שאע"פ שתשמט ידך הקב"ה יחוס עליך שלא תהא אביון, וכלשון הרשב"ם שם, אם תשמט ה' ישלם לך (אולם יעויין ברמב"ן (ויקרא, כו, יא) וז"ל, התורה לא תסמוך דינה על ניסים, כאשר אמרה כי לא יחדל אביון מקרב הארץ).

ומצינו מהלך שלישי שהתורה גדרה דין שע"י לא יהא אביון בארץ. דיעויין בחזקוני על אתר וז"ל, אם תשמרו שמטין ויובלין, כי העניים המוכרים את עצמן ואת בנותיהן חוזרין בשמיטה, ואם יש עליו חוב משמטין אותן, ויובל חוזרין נחלותיו וממכריו, ונמצא שלא יהיה בך אביון.

ומצינו מהלך רביעי שהוא ענין שורשי, דיעויין ברבינו בחיי (שם) וז"ל, מה שצויתך שלא תנגוש את אחיך, לא תצטרך לזה אם ישראל יהיו זכאין (שעושין רצונו של מקום כמ"ש חז"ל) כי כולם יהיו עשירים, לא יצטרך אחד מהם להלוות את חברו. וכמ"ש בספרי (ראה, קיד, ד) בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אביונים באחרים. וזהו הפקעת שורש האביון מעיקרא, שמכיוון שעושין רצונו של מקום אין סיבה לחסרון שפע שתולדתו אביונות. ויעויין בספורנו על אתר וז"ל, אע"פ שאמרתי לך שתשמט ידך, הנה לא יקרה בכם איזה לוח שתצטרך לשמט. וזה בלי ספק התקיים בדור באי הארץ כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחר יהושע.

והעומק, כי אביון נקרא כן מלשון אבי-ון, כלומר, הקטנת האב, האבה, כי תאב לכל (ולהיפך כתב בחומת אנך (ראה, ו) שלא לבזותו כי עני הוא, קראו אביון, מלשון אב). וכאשר נאמר לא יהיה בך אביון, עולה מאבי-ון, לאב, שהוא שורש המשפיע, כי נקרא אב, היינו שורש לדבר.

שופטים | ו-ט

ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום. מקום, מו-
קם. כי אדם גימט' מ"ה. והמקום מקום העולם, עולם, על-
ום. צורתו צורת אדם, אולם נקרא האדם הגדול, לעומת האדם
הנקרא עולם קטן. ובדקות, היקף המקום בהכרח גדול מן האדם
הנמצא בתוכו, וזהו אחד יתר על מנין אדם. והמקום שורש לדומם,
מו-ט.

אולם אמרו חז"ל שבתחילה היה בונה עולמות ומחריבן. והעומק, שיש
מקום למעלה מצורת אדם כנ"ל, ושם אינו אדם אלא "אדם", אד-
ום. ושם אין קיום לאדם ואין קיום לעולם שבצורת אדם. ומדרגה זו
נקראת כנודע בלשון רבותינו, תהו - תהום. תה-ום. תהו, תהא על
שממון שבה, כלשון רבותינו. שממון, שמן-ום. ותהום שאין לה חקר
היא בבחינת מצולה, מו-צלה.

וכח זה של החרבת העולם שב על עצמו במבול, מו-בל. ובכל בית
ובית על מנת שלא יחזור מעין כח זה נותנים מזוזה, מו-זזה. וכן מזוזות,
זז-מות, כמ"ש חז"ל. וח"ו אם אינו זו נעשים בני אדם יתומים. יתום,
ית-ום. והאיש או האשה נעשים גלמודים, גלמוד, מו-גלד. והמת עצמו
חל בו המות, מו-ת. ויש קטלא כולה, מות. ויש קטלא פלגא, נעשה
בעל מום. מו-ם.

והנה מדרגת "מקום" בתיקון הוא ירושלים, ירשלי-ום. שהיא משוש
כל הארץ, משוש, מו-שש. והיא מוקפת חומה, מו-חה. ובפרט מקום
ביהמ"ק, שהוא מכון שבתו. מכון, מו-כן. והוא הר המוריה, מו-ריה.
ובפרטות באולם, אל-ום. ובעיקר התיקון במנורה, מו-נרה. שמנורה
בדרום, דר-ום. וכן שלחן בצפון שורש שפע המזון. מו-זן. ומתפשט
מן המזבח. ובבגדי כהונה, כה"ג "אורים", ארי-ום.

ובמדרגת זמן, ראשית התיקון בפסח, חג המצות, מו-צת. ובפרט מצוה
ראשונה שנצטוו בה בני ישראל ביציאתם ממצרים החודש הזה לכם
ראש חודשים. מצוה, מו-צה. ובפרטות, פסח מצרים שנתנו את הדם
על המשקוף, מו-שקף. ועל המזוזות, מו-זזות, כנ"ל. וניסן ראש השנה
למלכי ישראל. מלכות, מו-לכת. וביציאתם ממצרים הלך לפני עמוד
הענן יומם. יום, י-ום. ועמוד האש לילה. עמוד, עד-מו. ונמשך במתן
תורה שנתנה להם תורה, ונקראת תורה שכולה באה להתיר. מותר,
מו-תר.

אולם אבדו לוחות ראשונים שכתוב בהם זכור, ואז נצרך משה לתת
על פניו מסוה, מו-סה. ונתנו לוחות שניים שכתוב בהם שמור, מו-שר.
ושלמות תיקון קבלת התורה בפורים, מו-פרי, שהדר קבלוה בימי
אחשורוש. וממשיך התיקון בחג הסוכות, בחינת "סוכת שלום", של-
ום.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: מקום, מצות, שמור, מלכות, כמו, מצוה,
אגמון, אדום, אטום, אלמוני, אמון, אמונה, אמוץ, אמנון, ארמון, אתמול, אמציהו, דמות,
המון, חומה, חלום, חמור, טמון, יום, ישימון, מבוא, מגוג, מגורה, מואב, מוט, מוסר,
מועד, מוצק, מוסד, מחול, מחלוקת, מישור, מעון, מעון, מצולה, מצור, דרום, מרור,
משעול, צלמון, קומה, שמונה, שמועה, שממון, שמרון, תהום, גלמוד, גמול, דומה, דומם,
דרכמונים, הומה, מבול, מכור, מדורה, המולה, מוריה, מזון, מזוזה, מסוה, מצודה, מקצוע,
משורר, משקוף, עמוד, עמון, שונמית, תמורה, תרומה, מנוחה, מנוס, מנורה, שמואל,
שמעון, זמורה, חמוץ, חמות, חצרמות, חרמון, ירמיהו, מבוא, מופת, יתום, מוסר,
מושיע, נמואל, צמאון, רמון, מדוה, מדוע, מדות, מוזר, מוכן, מול, מוכיח, מונה, מוסד,
מור, מורח, מוריש, מות, מותר, מזור, מחויאל, מחלון, מלבוש, מלוה, מלוח, מלון, מום,
מכון, מקור, מנוח, מעות, מעצור, מצוד, משוש, משתולל, מתוק, מתושאל, מתושלח,
מתרשש, נמואל, עולם, עמוס, עמיהוד, צומח, צמוק, קדום, קמואל, רמון, שומע,
שולמית, תאום, תהום, עולם, אורים, ירושלים, מקום, צום, שלום, דום, פורים, קוסם,
דומם, חום, חושם, כלום, כסום, קסום, שוחם, שום, נחום, עצום. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא
הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

כתיב (דברים, טו, ז) כי יהיה בך אביון מאחד אחיך וגו',
לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחריך האביון.
ואמרו בספרי (קיד, ד) ולהלן (פסוק יא) הוא אומר כי לא
יחדל אביון מקרב הארץ (ולעיל כתיב אפס כי לא יהיה
בך אביון), בזמן שעושין רצונו של מקום אביונים באחרים,
וכשאין עושים רצונו של מקום אביונים בכס. והרי ששורש
האביון מכח כך שאין עושין רצונו של מקום. אולם יעוין
בכלי יקר (שם, טו, ד) וז"ל, שבזמן שישראל עושין רצונו
של מקום ב"ה, אז לא ימצא שם אביון, כי אם אחד מעיר
ואחד ממשפחה בלתי שכיח כלל. ועיין רשב"ם שם, כי
אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. והיינו
שלעולם יש אביון.

והנה אמרו (ברכות, לד, ע"ב) דאמר שמואל, אין בין עוה"ז
לימות משיח אלא שעבוד מלכויות בלבד, שנאמר כי לא
יחדל אביון מקרב הארץ. והרי שלשיטתו (דלא כר' חייא
בר אבא שם) אף בימות משיח יהיה אביון, אע"פ שעושים
אז רצונו של מקום. ועיין ריטב"א (שבת, סג, ע"א) שהכוונה
עני ולא אביון.

ועיין הפלאה (כתובות, קי, ע"ב). ולפי הנ"ל סיבת האביונות
מפני שאין עושים רצונו של מקום. אולם מצינו עוד טעם
במדרש תנאים על אתר וז"ל, כי לא יחדל אביון מקרב
הארץ - ברית כרתי עם אברהם שאצער את בניו בעוה"ז
כדי שיבואו זכאין לעוה"ב שנאמר (ישעיה, מח, י) הנה
צרפתיך ולא בכסף בחרתיך ולא בכור עני. והיינו שאינו רק
צירוף מעוונות, אלא יסורים של אהבה על מנת ליתן שכר
לפי זכותם, לשון זך. ומצד כך נקרא אביון לשון אבה,
לשון אהבה, כי נעשה אביון מדין יסורים של אהבה. ולפ"ז
כשאמר עושין רצונו של מקום, שורש האביון ממקום
גבוה יותר, מאהבה כנ"ל.

ומצינו טעם נוסף מדוע יש אביון, דיעוין בריב"א (על אתר)
וז"ל, לא יחדל אביון מקרב הארץ, כדי להרבות שכרינו
בצדקה שאנו עושים לעניים כדי לפרנסם. וראיה לדברי
בפ"ק דב"ב, דתניא היה ר"מ אומר, אם יש פתחון פה
לבעל דין לחלוק ולהשיבך, אם השי"ת אוהב עניים למה
אינו מפרנסם, אמור לו כדי להציל אותנו מדינה של גיהנם,
עכ"ל. ולפ"ז שורש כל האביונות אינו אלא אהבה כנ"ל,
"אוהב עניים", וכן אוהב הנותן ורוצה להצילו מדינה של
גיהנם.

והבן שהשתא שיש רוח טומאה, אזי נצרך שיהא עניים.
אולם לעת"ל שבטל חשש זה, נהפך אביון, לאהבה, לאהבה
כנ"ל, ואזי הנפשות יזונו מאהבת ה' גופא שתהא ברוחב
ושפע, ולא יהא אביון לא בחומר ולא בשפע רוחני. ושורש
בחינת תיקון אביון הוא נשמת אבטליון, אביון-טל,
שמקבל שפע טל, בבחינת טל שעתיד להחיות בו
הקב"ה מתים (עיין גיטין, נז, ע"ב). ■ המשך בע"ה בשבוע הבא

נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

צריך להבין שהחיים שרואים בעיניים הטבעיות, בעינים הגשמיות, שרואות את מה שרואות, כלשון חז"ל כידוע: "אוי להם לבריות שרואות ואינן יודעות מה רואות", מה שבני אדם רואים לנגד עיניהם כסדר, הם רואים ענפים וזה נראה להם שורשים, הדוגמא היסודית והשורשית, כאשר מביטים על אילן אז רואים את העלים, את הענפים, רואים את השורש, אבל פעמים חלק מהשורשים, הרי מכוסים, האדם מביט ורואה לפניו עלים, ענפים, ושורשים, אבל אליבא דאמת, את השורש האמיתי של האילן הוא לעולם לא רואה כאן, מול העיניים, כפשוטו, השורש של האילן הזה, ראשית, מושרש באילן שקדם לו, ובאילן שמקודם, ובאילן שמקודם, עד מה שנאמר "תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ עושה פרי למינו", זה השורש הראשון, וזה עדיין השורש שמתגלה רק בהלבשה החומרית, זה לא השורש הפנימי של הדבר שמקורו ושורשו בעץ העליון, בעצה העליונה שהיא שורש כל העצים כולם, מקור ושורש כל העצים שיש בעולם.

כלומר, העין רואה דבר, והיא רואה אותו במבט הגשמי שלו, זה מה שהיא רואה לנגד העינים, וכשזה צורת המראה, וזה צורת התפיסה של האדם, אז האדם תופס את העולם כשורש, ואז הוא מקושר ומחובר למה שקורה כאן, באופן חזק מאד.

בתפיסת פנים, אין כאן בעולם רק ענפים, וההשתוֹקקות הקבועה היא למקום השורש

אבל ככל שהאדם נכנס פנימה, במהלך הדברים שדובר השתא, אז התפיסה של הנפש שלו, שאין כאן אלא ענפים, וההשתוקקות הקבועה שלו, היא לשורשים, ולפי ערכו הוא משיג את החיבור לשורשים, ואז עיקר החיים שלו לא נמצאים כאן, הענף, נמצא כאן בעולם, אבל "שדי נופו בתר עיקרו", איפה מקומו? אין עיקר מקומו בענף אלא עיקר מקומו הוא במקום השורש.

הרי בני אדם רוצים להיות מחוברים לעולם יותר פנימי, להגיע ל"הבל הבלים אמר קהלת הבל

האב הפנימי בנפשו של האדם זה השורשים הפנימיים מים של עצם נפשו, ומשם הוא יונק את חלקו בתורה

האב החיצוני בנפשו של האדם זה אב המולידו שהוא מצווה לכבדו בכיבוד אב, אבל האב הפנימי בנפשו של האדם זה השורשים הפנימיים של עצם הנפש שלו, יש מה שהאדם מקבל תורה מרבו, יש מה שהאדם מקבל תורה מאביו "אביו חייב ללמדו תורה", ויש מה שהאדם מקבל תורה מהאב הפנימי שנמצא בתוכו, מהשורשים שנמצאים בתוכו, כאשר האב מלמד אותו תורה אז האב מלמד אותו את מה שהוא מחוייב ללמד, ככל הסוגיא בקידושין וכן כאשר הרב מלמד אותו תורה, הוא מלמד אותו לפי ערכו של הרב, ולפי ערכו של התלמיד.

אבל כאשר האדם מחובר לעצמו, מחובר לשורשים דיליה, מקושר לחלקו דיליה, ל"אב בחכמה", הצעקה של ה"אבוי" שלו היא נמצאת באיתגליא, הוא מחובר ל"אב בחכמה" בפנימיות של עצמו, ושם מקור חלקו בתורה, מתגלה מה ששייך לו. מהאב, על דרך כלל, אי אפשר לקבל את חלקו שלו בדיוק, באורייתא.

מרבו, על דרך כלל, אי אפשר לקבל את חלקו הגמור שלו באורייתא.

צעקת אבוי, לחזור ל"אב" הפנימי דיליה

אבל מה"אב" דיליה, הפנימי, זה מקורו, זה שורשו, ומשם הוא יונק את חלקו דיליה באורייתא.

אבל בשביל זה צריך צעקה של "אבוי", צעקה של "אב" לחזור לאותו מקור, להתחבר לאותו מקור, אם אין הכרה באותו מקום, כמובן, הצעקה הזו היא צעקה של שוא, אבל כאשר יש הכרה באותו מקום אז הצעקה לשם הולכת ומתחדדת, וככל שהאדם נמצא באיתגליא יותר עם האב, אז הצעקה הזאת, כמובן, הולכת ונחלשת, מחמת שהוא נמצא עם אותו דבר, הוא מקושר לאותו דבר, מחובר לאותו דבר, זה מקור החיים של עצמו.

בעינים הטבעיות, רואים ענפים וזה נראה שורשים, - ולשם האדם מחובר

ופעמים שהוא יורד בהתחברות לענף, ואז חוזרת צעקת ה"אבוי" והוא חוזר לשורש.

ככל שהאדם מחובר לשורש, צעקת האבוי מוֹ-קטנת, וככל שהנשמות מרוחקים מהשורש, הצעקה שואגת מקצה אל קצה

ושוב, זה לא בהכרח צעקה של פה, אלא זה הכאב של הצמצום שמחזיר את הנפש ככל שהדברים האלה מתגלים יותר בנפשו של האדם, כמו שנתבאר, אז המציאות הפנימית של האדם זה חיים לעילא, עם מציאות לתתא, חיים שהאדם קשור לעומק שורשו בפנימיות שלו, חיים שהוא קשור לשורש שלו באורייתא, וחיים שהוא קשור, כביכול, לשורשו, בו יתברך שמו, הוא קשור לפנימיות שלו, לשורש כלל נשמות ישראל, לכח הפרטי שלו באורייתא, ולכלל האורייתא, ולשורש השורשים בו יתברך שמו, "חלק אלוק ממעל", זה עומק תביעתם של כל הנשמות, כל הנשמות כולם צועקים על דרך כלל, כמעט ללא יוצא מן הכלל, בכל עת ובכל שעה, "אבוי" רק מחמת שהאדם רחוק מנשמתו, אז הוא לא שומע את הקול שהוא עצמו צועק, "החרשים שמעו", האדם צריך לשמוע את הצעקה הפנימית שהנשמה שלו עצמה צועקת היא היא עצמה צועקת "אבוי", כשהאדם מחובר לשורש, כמו שהוזכר, אז הצעקה מוקטנת, אבל רוב בני האדם רחוקים משורשם, אז הצעקה הזו שואגת מן הקצה אל הקצה בכל עת ובכל שעה.

כשהצעקה הזו תמלא את כל העולם כולו באופן של שלימות הצעקה, כשיגיעו עד הקצה התחתון, בצד של "דור שכולו זכאי" זה הולך הפוך כמובן - אבל בצד של "דור שכולו חייב", אז יגיעו לאותו מקום שרחוקים ביותר מן השורשים, ושם יהיה את הצעקה השלימה של האבוי לכללות הנשמות כשהצעקה הזו תתגלה בשלימותה אז יתגלה האב בשורשו וזה שלימות מציאות הגילוי השלם בבריאה גילוי הנשמות גילוי התורה וגילוי יתברך שמו אין בלתו.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

הבלים הכל הבל", להכיר את הגרות כאן בארץ, כל הדברים האלה הם בוודאי אמת, אבל בלשון הפנימית של הדברים, ההתראות של זה, כשבוקעים פנימה ומגלים את תפיסת השורשים בתפיסת דעת - מח ולב, והכרה בחוש כמו שנתבאר, אז המציאות של האדם הוא שהחיבור שלו לכאן הוא חיבור של ענפים בלבד.

אין כוונת הדבר, שאז אין שום ניסיון ואין שום תאוה, שיש הסתלקות של כל המידות רעות, כי הענפים בוודאי שגם להם יש מקום, ויש להם משקל, אבל היחס מקבל כאן יחס שונה לגמרי.

הצורה הפנימית של החיים, האדם חי בשורש, ויורד לענף לזמן קט, וצועק אבוי, אם ירד יתר על המידה

יש "עיקר" ו"טפל", - "שורש" מול "ענף", אבל עדיין אף שיש לו גדר של טפל, עדיין פעמים הוא נותן טעם, וכדומה, אבל כל התפיסה הולכת ומשתנית מן הקצה אל הקצה, התפיסה שהאדם כביכול חי כאן בתוך האי עלמא, אבל אליבא דאמת הוא מקושר לשורשים הפנימיים שלו במעמקים דיליה, שהם מקושרים ללעילא, ועל ידי כן הוא במדריגא של "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה".

באופן הזה, הוא מתהלך כאן בעולם, אבל זה בבחינה של "השמים כסאי והארץ הדום רגלי", כלומר, הארץ היא רק הקצה התחתון, היא ה"הדום" לרגלים, זה נאמר, כביכול, עליו יתברך שמו, אבל זה האמיתות הפנימית של הצורה הפנימית של מציאות הבריאה, ולכן, כביכול, זה בהתגלות של הבורא עולם.

המהלך הזה של פני הדברים, הוא לא מהלך של עבודה בחיצוניות, זה מהלך של עבודה בפנימיות, ובעיקר, מהלך של ההשגה של הצורה הפנימית של החיים, באופן הזה, המציאות של החיים אצל האדם מצטיירת, שהוא חי בשורש, וכל ענף שהוא יורד אליו, הוא יורד אליו לזמן קט, כי אם הוא יורד יותר מדי זמן אל הענף - אז הוא יצעק "אבוי", הוא יצטרך לחזור לנקודת השורש. הדבר תלוי בשיקול דעת דק,

היכן תחילתו של הקו

נבאר היכן תחילתו של הקו. הפשטות היא שהקו התחיל בנקודת הכניסה של האור א"ס מבחוץ פנימה. אולם בעומק, הקו התחיל והושרש בנקודת ההוצאה של האור א"ס מהחלל לחוץ, דאל"כ כיצד האור א"ס יצא מהחלל לחוץ. דוגמא לדבר, כאשר רוצים לשאוב דבר ממקום מסוים, מביאים צינור ומכניסים אותו למקום שבו נמצא הדבר שצריך להילקח, ושואבים.

ביתר עומק, היכן היא תחילתו של הקו. הרי הצמצום התחיל בעיגול הפנימי שהוא מלכות, והלך לעיגול של יסוד, ואח"כ לעיגול של הוד, וכן ע"ז הדרך. והשאלה היא, כיצד הצמצום עבר מעיגול לעיגול. תשובה לדבר, להלן יתבאר שמהקו עצמו נעשו עיגולים. וא"כ, ה"ה בצמצום, שמהעיגול נעשה קו, ועי"כ הצמצום עבר מעיגול לעיגול, שהקו שאב את העיגול מתוכו, חוצה לו. ולפ"ז, בעומק הקו לא התחיל מנקודת ההמשכה של האור א"ס בחזרה לחלל, אלא הקו התחיל מנקודת הצמצום שהיה בתוכו ונסתלק לבחוץ.

מן האור העגול שלו מלמעלה למטה ומשתלשל ויורד תוך החלל ההוא כזה.

תנועה של דבר והיפוכו באור שחוזר לחלל, כיצד חל תנועה באור א"ס דקודם הצמצום

הגירסא לפנינו היא: "מן האור העגול שלו", ובהגהות וביאורים הביא מיסוד הדברי שלום להסביר את דברי הרש"ש, שהגיה "העליון" במקום "העגול". ונבאר. לעיל נתבאר הנידון מהיכן מגיע האור שחוזר לחלל, האם הוא מגיע מהעיגול, כלומר מהאור שהיה בתוך החלל ונצטמצם ונעשה אור סובב, או שהוא מגיע מהאור א"ס דקודם הצמצום. לפ"ז, בלשון שנאמר כאן: מן האור העגול שלו מלמעלה, על מה זה קאי, אור דאחר הצמצום או אור דקודם הצמצום. הדברי שלום על אתר מאריך לבאר, שלא מדובר על אור א"ס עצמו, אלא מדובר על האור שהיה תוך החלל ונסתלק וחוזר ונכנס ע"י הקו, אור דאחר הצמצום.

נדגיש, שלפ"ז נמצא שבאותו אור עצמו יש תנועה של

והנה אחר הצמצום הנ"ל אשר אז נשאר מקום החלל ואויר פנוי וריקני באמצע אור הא"ס ממש כנ"ל הנה כבר היה מקום שיוכלו להיות שם הנאצלים והנבראים ויצורים והנעשים

הצמצום הוא תחילת אפשרות קיום הנבראים

נתבאר כאן בדברי הרב ז"ל שהחלל הוא שורש המקום, והוא תחילת הבריאה. וטעם הדבר הוא, מחמת שהחלל הוא זה שיוצר אפשרות של מקום למציאות של נבראים, שהרי החלל הוא תחילת אפשרות קיום הבריאה. החלל הוא לא רק תחילת ההסתלקות של האור א"ס, אלא הוא התחלת הבריאה. בעומק, בצמצום יש שני חלקים, חלק אחד שהצמצום מסלק את הא"ס, ומצד כך הוא נוגע בא"ס, וחלק שני שהצמצום יוצר אפשרות לקיום הנבראים, ומצד כך הוא ממוצע בין הא"ס לנבראים.

לכל שני דברים ישנו ממוצע. בפשטות הממוצע בין א"ס לנבראים הוא הקו, שהוא מגיע מהא"ס ונכנס לתוך החלל, בודאי שזו הפשטות, וזה אמת. אולם בעומק יותר, גם הצמצום הוא שורש למציאות הנבראים, מצד אחד הוא מסלק את הא"ס, ומצד שני הוא נותן מקום לנבראים, והרי שהצמצום פועל את האפשרות לקיום הנבראים מכח סילוק א"ס. נמצא שהן הקו והן הצמצום, שניהם ממוצעים בין מציאות הא"ס למציאות של נבראים. רק שהקו הוא בסוד החיוב והצמצום הוא בסוד השלילה. ובדקות, הצמצום יותר קרוב לאור א"ס, והקו יותר קרוב לנבראים, והקו מחבר בין הנבראים לא"ס מכח חוט המקשר. ובדקות, העדר קודם להויה, כמ"ש הגר"א בישע"י בסדר ע' כוחות, והרי שכל הויה מתחילה בהעדר. והרי שהצמצום, החלל, הוא עצם תחילת הנבראים.

ואז המשיך מן אור א"ס קו א' ישר

כאן מתחיל סוד הישרות שבבריאה, "אשר עשה האלקים את האדם ישר" (קהלת ז, כט). תחילת הישרות מתחילה עוד קודם שישנה צורת אדם, שזהו אדם קדמון שיתבאר להלן [וקו א' ישר זהו תנועה אחת שמתפשטת].

נקודה ועוד נקודה ועוד נקודה, ג. באופן של שלשלת שכל אחד נמצא בתוך השני, שהרי כך השלשלת בנויה.

לפ"ז, כיצד נשתלשל כאן האור א"ס. מדין המשכת אור א"ס עצמו, זהו באופן של התפשטות גמורה. מדין שורש דנקודים, זה באופן של נקודה ועוד נקודה. מדין שורש דעולם התיקון, שהכל משולש, זהו באופן של שלשלת. השורש הנעלם צריך להיות כאן בקו עצמו. או אור אחד בהתפשטותו, או נקודה ועוד נקודה, או באופן של שלשלת, כל הפנים נמצאים כאן בעומק [כמובן בנעלמות].

והבן, שאם זהו אור אחד עצמי, הרי שבהכרח הוא מתפשט ביושר. משא"כ אם זה באופן של עוד נקודה ועוד נקודה, זה גם יכול להיות בעקמימות, שההתעקמות נובעת מזה שזה עוד נקודה ועוד נקודה, שכל נקודה יכולה לסטות לנקודת צד שבה, משא"כ אם הוא אחד אין סיבה שהוא יתעקם. ויתר על כן באופן של שלשלת, שזהו שורש למדרגה הנוספת, תנועת ג' קוים.

נמצאו שלושה הבחנות כיצד נעשה הקו, התפשטות, נקודה, ושלשלת. על אף שכאן זה לא קיים בפועל, אבל זהו השורש. כאן עיקרו הוא אור אחד פשוט, שזהו טבע האור א"ס שהוא פשוט. זאת ועוד, הרי הצמצום עצמו היה ממלכות ליסוד, מיסוד להוד, מהוד לנצח, וכן ע"ז הדרך, והרי שזה יוצר כביכול חלקים, ולכן ישנו שורש להארה שחוזרת באופן של חלקים. והשורש לאופן של שלשלת הוא, שהרי יש אור א"ס ויש גבול, והקו מחבר בין האור א"ס לגבול, ויוצר שלוש, ומצד כך זהו סוד השלשלת.

זאת ועוד. כח התורה שנקרא כח המחבר בין ישראל לאביהם שבשמים, כח המחבר בין בורא לנבראים, הוא הנקרא קו. זה נקרא קו אחד ישר, ספר ישר, "אשר עשה האלקים את האדם ישר", זהו כח המחבר. מחבר ג', תלת קשרין מתקשרין דא בדא.

דבר והיפוכו, שיוצא, ולאחר-מכן נכנס. אם האור שחוזר לחלל הוא האור א"ס העצמי, זהו חידוש עצום, שהרי מתגלה בו אופן של תנועה, שהאור א"ס העצמי נהפך להימשך באופן של קו. אולם ברור הדבר שרק בהלבשה שלו בקו חל מציאות של תנועה, ולא שחלה תנועה בעצמיות האור. ואם האור החוזר לחלל הוא האור א"ס שנסתלק מהחלל ויצא החוצה, אזי בודאי שיש בו מציאות של תנועה, שהרי הוא הסתלק, והיא גופא כמו שהוא הסתלק הוא גם חוזר.

וביתר עומק, אם האור שחוזר לחלל הוא האור א"ס שנמצא בחוץ, כיצד הוא משתלשל ויורד, הרי אין בו כלל תנועה. תשובה לדבר, ראשית, כביכול, עצם כך שהאור א"ס שהיה בתוך החלל נצטמצם והלך למקום שיש אור א"ס אחר, הרי שבכך הוא כבר האיר בו אור של תנועה, מחמת שנכנס לתוכו אור א"ס שהיה בו מציאות של תנועה. ובדקות, התנועה שחלה בו לא חלה בעצמותו, אלא נתלבש בו הקו שבו יש מציאות של תנועה, כנ"ל. כמובן שזהו חידוש, אבל זה מה שנאמר כאן. ומצד כך זה לא רק הארת החסד, ולא רק הארת א"ס שנצטמצם וחוזר למקומו, אלא זהו אור של קודם הצמצום ממש. בבחינת יתרון האור מן החשך, שע"י הצמצום נתגלה אור גדול יותר. ובתורת חב"ד ע"י הצמצום נעשה העצמה של האור, בסוד תורת מהר"י סרוג, קיפול י"א אותיות ע"ג י"א אותיות. ועי"כ אור א"ס שחוזר ונמשך הוא אור א"ס שהתעצם. אבל לא אור א"ס ממש שלא היה בו צמצום.

תלמעה למטה

עד השתא אין למעלה ולמטה גמור, שהרי זה עגול, אבל כאן מתחיל למעלה ולמטה. כלומר, זה גופא יוצר למעלה ולמטה.

ומשתלשל ויורד תוך החלל ההוא כזה.

ג' הבחנות בקו - התפשטות, נקודה, שלשלת

כאן ישנה נקודה דקה. יש כאן שני הבחנות, יש קו אחד, ויש מה שנאמר כאן: ומשתלשל ויורד תוך החלל, שמשלשל. ונבאר בלשון קצרה, כיצד נעשית מציאות של קו. ישנם ג' אופנים לכך: א. כח אחד מתפשט, ב.

אור א"ס

סוד האזוב בכאן הוא יסוד ישראל שבחזה זעיר ששם עוד שני יסודות דאימא וברתא. ועיין שיח יצחק (ח"ב, דרוש לשבת בשלח, המשך). ועיין אמרי יוסף (חקת) שביאר מתי אזוב נאמר באמצע, עץ ארז ואזוב ושני תולעת, ומתי נאמר בסוף. ועיין צמח צדיק (בא) אגודת אזוב, ג' קלח"ם, אותיות חלקי"ם. עיי"ש. ועיין פרי צדיק (בא, ז).

שערות

עיין (סוכה, יג, ע"א) איזוב שלשה קלחים ובהם שלשה גבעולים. ופירש"י, קלחים שרשים. והגבועלים הם מעין שערות היוצאים ומתפצלים. ועוד. עיין כתבי רמ"מ משקלוב (משנת חסידים, דף רל"ב) בשעיר (של יוה"כ) אין שם אזוב וארז, רק הלשון עצמו היה מתהפך ומלבין.

ועוד. שערות, שער - עשר. יו"ד. אולם צורתם ווין. וזהו אזוב גימט' י-ו. עיין בית עולמים (דף קלו, ע"ב) אזוב גימט' י-ו, שנעשה מיודין ווין. ועיי"ש דף קמ, ע"א.

אזן

אז-ן. אזוב, אז-בו.

ועוד. נגלה בה אות ה'. ואמרו (נדה, כו, ע"א) חמשה שיעורן טפח, ואלו הן: שליא, שופר, שדרה, דופן סוכה, והאזוב. ועיין ספר הקנה (ד"ה, סוד הקפות) לולב דומה לשדרה רומז לת"ת, אתרוג דומה ללב רומז לעטרה, הדס דומה לעינים המאירים דומה לנצח והוד, ערבה לשפתים רומז לפחד והוד התובעים דין, והניחו האזוב שהתורה אמרה ולקחתה אגודת אזוב אגידה אחת ויליף לקיחה לקיחה מה שם אזוב אף כאן אזוב (והוא פלא), וע"כ ה' מינים הם, נגד ה' חומשי תורה. והבן שבפשטות איכא ה', ד' מינים ואגודה. ובדבריו מתחדש שהיה שורש לאזוב ממש כמין חמישי, והוא פלא. ועיין רמח"ל על התורה (ויקרא) וזה הטעם שהיו צריכים ה' דברים לטהרת המצורע, ב' ציפורים, עץ ארז, שני תולעת, אזוב, לתקן ה' מוצאות הפה שנפגמו.

חוטם

עיין פירוש החייט (על ספר מערכות האלוהות, פ"י) ואזוב הוא עושה פרי, ויש לו ריח טוב.

פה

דיבור. וכתוב (מלכים, א, ה, יג) וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יצא בקיר. וכן בצרעת שבא על דיבור לשה"ר, כתיב (ויקרא, יד, ד) וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים וגו' ואזוב.

ועיין בת עין (בא) ולקחתם אגדת אזוב וגו'. פירוש, בחינת

אזוב עולה י', בחינת י"ס הגנוזות במאצילן, בא"ס. ועיין עבודת ישראל (פרה) עץ ארז, רמז לקב"ה, כמו שהארז גבוה מכל האילנות, כך הקב"ה גבוה על הכל. ואזוב, רומז על הצדיק הנאצל מהקב"ה כאילן הקטן שנתפשט מאילן גדול.

ועוד. אור א"ס, היא אמונה פשוטה, ודו"ק. ועיין ישמח ישראל (נשא) ישפיל עצמו כאזוב ויתרפא, כי ע"י הביטול והכנעה יזכה לאמונה פשוטה, כי השפל רואה רוממות ה'. ובדקות, מכיר מציאות ה'. ועיין תפארת שמואל (פרה). ועיין אמרי אמת (מצורע, תרפ"ט) ואזוב, שכאשר אדם מכיר גדלות הבורא, הוא בא לשפלות עצמו.

צמצום

עיין יטב לב (לפרשת פרה) צריך האדם להתנהג בשני הפכים, לענין תורה ומצוות צריך שיגבה לבו בדרכי ה', בחינת עץ ארץ לבקש "עוד", ולקנא קנאת סופרים ולהיות כוסף ומתאוה יותר ויותר, בחינת מים. ולפעמים צריך להשפיל עצמו כאזוב ולעשות לעצמו בחינת "צמצום", בחינת גבול כעפר לבל יתאוה יותר.

קו

חוט שבו אור א"ס נכנס ונקשר לתוך א"ק. ואמרו (סוכה, לז, ע"א) דתנו, אזוב קצר, מספקו בחוט ובכבוש וטובל ומעלה ואוחז באזוב ומזה. ועיין דגל מחנה אפרים (בשלח, ד"ה וחושבים) אגודת אזוב, הוא סוד בחינת התקשרות.

עיגולים

סוד הגלגלים. ועיין אוצר עדן הגנוז (ח"ב, ס"ח) ודע כי מהלך סופי המולדות בחלקיהם, מתגלגל תמיד בסימן אדז"י, גו"ט, בח"ה חלילה. ומהלך סופיהם בשנים מתגלגל כך, ד"י"ו האזוב א"ז, ג"ב, ח"ד, גט"ה, ד"י, זה בשנים נפרדות, והכל חוזר חלילה תמיד, וכו', עיי"ש.

ועוד. סוד גלות וגאולה. גל-גל. ואמרו (ש"ר, יב, כב) ולקחתם אגודת אזוב, אמר משה אם אתם מבקשים להיגאל בדבר קל אתם נגאלים, ה"ד ולקחתם אגודת אזוב.

יושר

שורש ג' קווים. ואמרו (שבת, קט, ע"ב) דתנו, מצות אזוב, שלשה קלחין ובהן שלשה גבעולין. ר' יוסי אומר מצות אזוב שלשה גבעולין, ושיריו שנים (בסוד שני קצוות, או אמצע וצד אחד) וגרדומיו כל שהוא. ועיין סוכה (יג, ע"א) והתניא אזוב תחילתו שנים (כנ"ל) ושיריו אחד. ועיין רמ"ז (שמות) ועוד נלע"ד שעיקר

שיונק ממזל ונקה שבדיקנא, אזי בולט יסוד דידיה (עיין ערך קטן יסוד) בסוד וקונה הכל שכתב הרב ז"ל (פרע"ח שער העמידה, פי"ד) והיסוד שהוא ו' זעירא זה וא"ו דאזוב.

אמא

פרה אדומה, בחינת אם, כמ"ש חז"ל, תבוא האם ותקנח צואת בנה. וכתוב (במדבר, יט, ו) ולקח הכהן עץ ארץ ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שרפת הפרה. אולם לאו גופיה דפרה נינהו, כמ"ש ביומא (מב, ע"ב).

ועוד. עיין עטרת צבי (ויחי דף קד עמוד ד' מדפי הספר) וז"ל, וכן תבין בתיבת אזוב עזב ונעזב, וסודו ביסוד צדיק המשפיל עצמו בעונה ויראת חטא וכו'. ובעוד מספרו תמניא אתון דיחוד הוי"ה אהי"ה, ותמניא אתון דיחוד הוי"ה אדנ"י. ולכן תמצא ג' אזוב מלאים בתורה, אזוב דפסח מצרים אגודת אזוב, וב' איזוב דפרה אדומה מלא, כי אזוב זה שהוא לכללות ישראל, פסח ופרה, אזי צריך שלמות החומה, יחוד חו"ב, הוי"ה אהי"ה המתייחדים ע"י הדעת. ויחוד ת"ת ומלכות מתייחדים ע"י היסוד צדיק, וסגולת האזוב להבריח החיצונים מיחודים דנהורין קדישין. אמנם האזוב של מצורע דאיהי טהרת יחיד, כתיב חסר, להורות על אחיזת האזוב ביסוד אשר ע"י נדחה הפסולת לחוץ וכו', לכן בא חסר להורות על יחודו ביסוד בלבד, ו' זעירא, וכו', עיי"ש.

דא

עיין קהלת יעקב (ערך אזוב) אזוב ר"ת אבא, זעיר, בינה, ונוק'. והוא סוד יחוד אבא ואמא, זעיר ונוק', סוד זכור ושמור, וכו', וע"כ אזוב ר"ת זכור ושמור בדיבור אחד. גם ר"ת זכר ונקבה ברא אותם.

נוק

עיין ריקאנטי (חקת) ומעבר יבק (פרק כה, מ"ב) שאזוב הוא יחוד קב"ה ושכינתיה.

ועוד. אזובי ה"קיר". עיין רמ"מ משקלוב (ליקוטים) קי"ר, קו"ף יו"ד רא"ש, גימט' השבת וכו', וכן היא סוד קיר, קו"ף יו"ד רי"ש, גימט' נקוד"ת ציו"ן מטרונית"א (עיין זח"ג, סט, ע"א).

ועוד. אמרו חז"ל (ש"ר, יז, ג) אני עושה אתכם אגודה, אע"פ שאתם שפלים כאזוב. והיינו שכל אחד לעצמו שפל, וע"י בחינת כנס"י, נעשים אגודה. ועיין תולדות יעקב יוסף (בראשית, א) ע"י שפלות אפשר שיהיה שלום, וז"ש אגודת אזוב (כתבתי בזה במ"א, צו, סימן א). וכן כתב בספרו פעמים רבות. ועיין שפת אמת (בא, תרמ"א), וישמח ישראל (וישב). ■ המשך בע"ה בשבוע הבא

נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

מחשבה נקרא אב (עיין מאורי אור, מערכת א', סימן ב), קול נקרא וא"ו (ת"ז, תיקון ע, קלב, ע"א), בחינת המשכה, דבור נקרא ז' בחינת שבת (זח"א, ג, לב, ע"א), וכשנתחברו כלם יחד נעשה אגודת אזוב"ב.

ועוד. האזוב כרוך ב"לשון" של זהורית.

עינים - שכירה

מיתה. ומצורע חשוב כמות, וטהרתו ע"י אזוב. ועיין ריקאנטי (וארא) וזה הטעם והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות, כדרך כי עלה מות בחלונינו (ירמיה, ט, כ). ועיין אבן עזרא (עה"פ עץ ארץ ואזוב) והנה המצורע והבית המנוגע וטומאת מת קרובים, והנה גם הם כדמות פסח מצרים. כי הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר. ובפסח מצרים היה דם פסח ודם מילה. וסוד אזוב סוד מיתת המלכים, כמו שנתבאר בליקוטי תורה (חב"ד, חקת). ובפסח מצרים אגודת אזוב מגעת במשקוף, לשון ראיה, "השקיפה". ובמזוזות, זז-מות, כנודע. והיינו תיקון העיניים, עין טוב, בחינת השקיפה ממעון קדשך מן השמים ולא ככל השקפה לרעה, ואזי זז מות.

עתיק

סוד הדילוג. וכתוב (שמות, יב, כב) ולקחתם אגדת אזוב וגו'. וזהו בפסח מצרים, כמ"ש (פסחים, צו, ע"א).

אריך

שולחן "ערוך" שורשו ב"ארוך", אלא שלתתא נעשה מאות אל"ף עי"ן. ועיין מחברת הקודש (שער השבת) האזוב טוב להניח על השולחן מפני שהוא מבריא כל מיני מזיקין, ובפרט זאת הקליפה, שכן אזוב גימט' י"ה עם הכולל. והבן שי-ה, או"א, הם אריכות של אריך. וכאשר מאיר הארת אריך, מבריא כל מיני מזיקין. ובאופן רחב יותר, עיין משנת חסידים (מסכת מוצש"ק, כ"ג) ועוד יכיוון כי י"ב שמות אלו שבארבע זוויות השולחן הם מספר ט"ז כמספר אזוב"ב, וכו', עיי"ש.

אבא

עיין קהלת יעקב (ערך אזוב) אזוב - עיין בערך נדה ובערך זב שביארתי שם, שזעיר כשיונק מאמא לבד נקרא זב, שזב ממנו שמקבל מאמא לחיצונים. ז - זעיר. ב - בינה, זהו ז"ב, וכשבא אליו אור אבא נקרא אזוב, א', שהוא סוד החכמה, ע"כ טהרת מצורע באזוב. כי המצורע חסר אור אבא כמ"ש הרב ז"ל (ליקוטי תורה, תזריע), וע"י אזוב אנו ממשיכים אליו אור אבא, וע"כ אזוב סגולתו להעביר ולבטל המזיקין, כמ"ש בזוה"ק (מצורע, נג, ע"א), כי אין להם שום כח לסבול אור אבא ובורחים מפניו, ובזה יוצדק ג"כ וא"ו שבאזוב (אזוב מלא), כי כשבא אליו אור החכמה

האם כדי להגיע להכרת ההויה העצמית אפשר לסמוך על מה שהרב מדבר לנשים ולעבוד לפי זה, או שצריך את כל המכלול?

ב. לגבי עבודת הנשימות, האם יש לרב הרצאה או מקום שהרב מסביר איך לבצע את אותם הנשימות?

ג. הכרת ההויה העצמית, האם זה מה שקרוי אצל אומות העולם היפנוזה?

ד. כאחד מהדרכים להגיע להכרה הנ"ל הרב אומר שניתן ע"י מסירות נפש, א. האם מסירות נפש ב'לא תעשה' גם מועיל? ב. הרי בד"כ הנפש מתנגדת לדברים שצריך לעשות במסירות נפש, וא"כ האם כשהנפש מתנגדת זה גם מועיל, ובכלל אם יש מקום שהרב מרחיב בנושא הזה?

ה. אדם שפגם הרבה בהז"ל ובראיות הרבה, האם יש לו מניעה או עיכוב להגעה להכרה הנ"ל או לשאר השלבים?

ו. לגבי "והשבות אל לבבך", שמעתי את הרב מזכיר במהלך כמה שיעורים כמה אפשרויות איך לעשות את זה, ואני לא זוכר איפה שמעתי, האם הרב יכול לחזור ולהרחיב קצת בענין?

ז. האם יש שיעורים בירושלים?

תשובה

א. נפש שקרובה יותר לתמימות ופחות להשכלה, יכולה להשתמש בשיעורים הללו, לפחות כפתיחה.

ב. לא, הנני חושש מהרבה דמיון, ועסק עם הגוף, ולכך לא הרחבתי על כך.

ג. אינני מכיר את מושג אומות העולם דיו על מנת להשיב על כך. אולם למעט ידיעתי אינו קשור כמעט כלל, הפינוזה - חזרה לחוויות העבר ורגשות עבר. הכרת הויה עצמית היא פנימית יותר, עצם ההיות.

ד. א. כן. כמ"ש בקידושין ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה. ב. כן, חלקית. ישנם שיעורי דע את תורתך - מסירות נפש.

ה. ע"י מסירות נפש יכול להגיע להכל. אולם נצרך גם זיכור החומר והמדמה ובהירות המוחין.

ו. ע"י שינון במחשבה פעמים רבות, וע"י שינון בפה פעמים רבות מתוך תקיעת המחשבה, בעומק השכל וההרגשה, ומתוך פשיטות ורוגע.

ז. ימי שלישי, בישיבת ראשית חכמה בשעה 8:30. המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

ג. עצם היחס, ההכרה במצבן הקשה, שהענין נמצא בטיפול. ההתקפה באה ברגע של בלבול או יאוש. כל תנועה שיוצרת או השקטת הבלבול או הקטנת היאוש - מועילה.

ד. שותפות ע"י יחס, הבנה שכלית, הרגשה שיתופית, תקוה, כל אלו מוטל על הבעל לעשותו, כפי כוחו.

ה. זה תלוי ביחס שיש בין בני הזוג, ובאשה, עד כמה היא עצמאית או תלותית בו, או לחלופין תלוי בקשר חזק עמו.

הרגשות שלום כבוד הרב.

כאשר הקריאה היא מספרים, ההרגשה האישית היא שיש חיבור לדבר (הכוונה לחיבור של קשר ולא של התענינות).

לעומת זאת כאשר הקריאה היא ממחשב ההרגשה האישית היא של ניתוק, יש את הספר ויש אותי. אין את ההרגשה של חיבור בנפש.

רציתי לשאול מאיפה ההרגשה הזאת נובעת בנפש? והאם זה קשור לסוג הנפש שלי? תודה רבה.

תשובה

ספר הוא בבחינת תורה "שבכתב". ולפי חלק מן הראשונים (הרא"ש ועוד) יש בזה מצות "ועתה כתבו לכם".

לעומת כך, המחשב אינו כתב גמור, אלא צירופי חלקיקים של אור, המשתנים, ולכך אין לו קדושת תורה שבכתב. הכתב קבוע, חלקיקים אלו ברי שינוי תדיר.

יתר על כן, הכלי עצמו אינו קודש גמור כספר, כי מהותו יכולה לשמש לתורה, מצוה, היתר, איסור. ובדרך כלל אינו משמש רק לתורה. ולפיכך, לא שייך חיבור למחשב, כחיבור של קודש.

ולפיכך, גם ההרגשה הנפשית שונה בגישתה לעסוק בתורה מתוך מחשב.

יתר על כן, ישנם נפשות שההסתכלות במחשב אינה נוחה להם, מפני חוסר השקט, ותנועה מתמדת. ולכך אינו יוצר חיבור גמור.

כנושא ההתבודדות שלום לכבוד הרב, ותודה עצומה על השיעורים ששינו לי את החיים!

שמעתי את הסדרה על ההתבודדות ואח"כ דע את ליבך ויחודך ועוד, ויש לי כמה שאלות:

א. בסדרה של דע את התבודדותך נראה שהרב מדבר לנשים, ובשאר המקומות לגברים, והרמה והעומק שונה לגמרי. שאלתי היא,

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

עבודה רק לה' היסוד החמישי

גילוי גדלות הבורא - בעצם הבחירה

רק את תפיסת הנפש ביחס למה שהאדם בוחר, אלא, הוא צריך שהות בנפשו לעמוד על עצם כך שהוא בוחר, ומעצם הבחירה שלו - להתקשר לבורא ית"ש.

כאשר האדם בא לידי ניסיון, פשטות ההבנה היא, שהוא צריך לנסות לבחור בטוב, ולא לבחור ברע. אך בדקות, ישנה עבודה הרבה יותר עמוקה מכך. אמנם, בשעת ניסיון עצמו, הרבה יותר קשה לעשות זאת, מחמת שבעידנא דיצה"ר לית ליה דמדכר ליה ליצי"ט. אך כתפיסה שורשית, הגדרת הדבר היא, שכאשר האדם מגיע לידי ניסיון, הוא צריך לעורר בנפשו את עצם כח הבחירה השורשית, ואזי, בודאי הוא יבחר בטוב.

בעומק, הבחירה היא לא במה לבחור - בטוב או ברע, בעבירה או במצוה, אלא, הבחירה היא לבחור באיזה בחירה האדם בוחר. ולכן, כאשר האדם בוחר, צדדי הבחירה הם כדלהלן: האם האדם בוחר בחיבור של ה'בחר', או שהוא בוחר ח"ו ב'חרב' של ה'בחר' [אותיותיהם שוות].

כאשר האדם בוחר ח"ו ב'חרב' של ה'בחר', עניינה של 'חרב' זו ביחס לסוגייתנו היא, שבעצם בחירתו של האדם, הוא חותך את בחירתו שלו מבחירתו של הבורא. לעומת זאת, כאשר האדם בוחר בטוב, הוא בוחר בחיבור לבחירה העליונה. ונמצא, שבעצם כח בחירתו הוא בחר בשורש העליון.

וזה נקרא בעומק - בחירת אמת.

לפי זה, אם האדם בחר בעצם בחירתו של מקום, בודאי שהוא יבחר במצוה, ולא יבחר בעבירה, כיוון שזהו רצונו ית"ש. אבל תחילתה של הבחירה, מתחיל

הרבה לפני כן. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג עיקרים

לרמב"ם, היסוד החמישי.

ואם כן, הגדרת הדבר שיש לישראל בחירה, כלומר, שזוהי המשכת הבחירה של הבורא. ובעומק, לפי"ז נמצא, שבעצם כך שהאדם בוחר, יש כאן הכרת גדולתו יתברך שמו. דהיינו, שכאשר האדם בוחר בטוב, גילוי הבורא ית"ש לא מתגלה רק בזה שהאדם בחר בטוב ולא ברע, אלא, בעצם כח הבחירה עצמו מתגלה גדלות הבורא אצל האדם.

והסיבה לכך היא, כפי שנתבאר, שבחירת האדם נשתלשלה מבחירת הבורא ית"ש שבחר בישראל, ולכן עצם הבחירה מגלה אצל האדם מציאות של גדלות. וזהו הענין שאותיות המילה 'בחר' נמצאות באותיות המילה 'חיבור'. כלומר, שבעצם הבחירה עצמה האדם מתחבר ונקשר למקורו.

להתקשר לבחירת הבורא בעצם כח הבחירה

לפי זה, נבאר בעומק כיצד צריכה להיות צורת הבחירה של האדם.

עצם המציאות היא, שהאדם כל הזמן בוחר. כמובן, ישנם בחירות גדולות, וישנם בחירות קטנות. הבחירות קטנות נמצאות אצל האדם בכל עת ובכל שעה, בכל רגע שהוא חי, תתר"פ חלקים בשעה. אלא, שהאדם לא יכול לתת את דעתו על כל רגע של בחירה, כיוון שזהו מעבר לגדרי הדעת הנמוכה של האדם.

עכ"פ, בעתים המזומנות שהאדם מגיע לידי נקודת בחירה, כאן, במקום הזה, נצרך מהאדם לא להפעיל

נחמד את הדברים. אם האדם נכלל באור א"ס שלמעלה ממדרגתו, הוא יוצא לגמרי מהיחידות של עצמו. כמו כן, אם האדם נכנס לעולם שנמצא מעבר למדרגתו, לחלקו של מישהו אחר, הוא גם כן יוצא ממדרגתו. ועל זה נאמר: "ושכותי כפי עליך עד עברי". זוהי המדרגה שהאדם נכנס לעולם שאינו שלו, וזוהי סוגיא שנתבארה לעיל.

יתר על כן, ישנה את מדרגת משה רבינו, שאין מישהו למעלה ממדרגתו. ומצד כך, להיכן משה רבינו יכול להיכנס - רק לאור א"ס שלמעלה מכלל הנבראים. ועליו נאמר: "אחורי יראו, פני לא יראו", "ושכותי כפי עליך עד עברי".

ולפי זה, בכללות ר"א בן הרמב"ם הביא כאן כמה וכמה שצריכים שמירה - אברהם, דניאל, ומשה רבינו [אדון הנביאים], אך עם כל זאת, הם שונים. ביחס לאברהם ודניאל, עדיין יתכן שהם יכנסו כביכול לעולם שאינו שלהם, ובזה הם מבטלים את יחידותם. אך ביחס למשה רבינו, הוא לא יכול להיכנס לעולם שאינו שלו, שהרי הוא למעלה מכולם. ומצד כך, המדרגה שאליה ח"ו יש סכנה שהוא יכנס, זוהי מדרגה שהוא יתעלה לגמרי לאור א"ס שלמעלה מנקודת הפרטיות של הנבראים. ושם, היחידה עצמה תתבטל לאור א"ס. אולם, לא זוהי תכלית הבריאה, שהרי 'נתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים', וכל עניינו של תחתון הוא שלכל אחד יש את עולמו שלו.

ונבין את הדברים ביתר בירור. יש בני אדם שמאבדים את הייחודיות שלהם, מפני שהם חיים בעולם חיצוני, הם כביכול מקנאים באחרים, ועל ידי כך הם נכנסים לעולם שאינו שלהם. ובכן, כאשר הקנאה הזו בוקעת עד הנקודה האחרונה, קנאה זו שייכת גם בעומק הפנימי העצום. זה נקרא בלשון חז"ל: "רקב עצמות קנאה", 'עצמותי מרקיבים', האני שלו, שזהו העצם שלו - מתבטל, כיוון שהקנאה מכניסה אותו לעולם שאינו שלו בעומק הפנימי.

פרק י' | בשעת העסק והעיון בתורה

נאמר על התורה הקדושה שהיא קדמה לכסא הכבוד, כלומר מר המעמקים של התורה היא לא רק גלוי של כבוד, לא רק באופן של כבוד חכמים ינחלו, לגלות את כבודו ית"ש בעולם.

והאמת שקדמה כביכול גם לעולם האצילות יתברך כנ"ל.

מהו עולם האצילות, בלשון פשוטה, אצילות נקרא אצילות, כמו שאומרים הראשונים שהוא מלשון דבר הנאצל והנמשך, אבל כאשר הוא נאצל ונמשך, הוא עדין נמצא אצל מי שהוא נאצל ממנו, זה עולם האצילות. כאשר הנבראים נבראים ממנו ית"ש, אומרים הראשונים בריאה מלשון בר לחוץ, האדם מרגיש כביכול הקב"ה נמצא בבתי גואי, והוא נמצא בבתי בראי, אצילות ענינו, שעל אף שהאדם נאצל כביכול ממנו ית"ש, אבל הוא עדין נמצא אצלו, זה מדרגת עולם האצילות, מי שחי במדרגת אצילות, הוא תמיד אצל הבורא ית"ש, וא"כ התורה הקדושה, היא לא רק במדרגת כסא הכבוד. שכל דבר הוא גילוי של כבוד יתברך, והיא לא רק במדרגת של אצילות, שנאצל ונמצא אצלו, ית"ש "והאמת שקדמה כביכול גם לעולם האצילות" מהו קדמה לעולם האצילות? זה לא רק סדר של זמנים. אלא מדובר כאן במדרגות בעומק העבודה, המדרגה שלמעלה מהאצילות ענינה, דבר שהוא נמצא אצל השני, הם בעצם שנים רק הם נמצאים זה אצל זה, זה מה שהסביר הנפה"ח לעיל מה שנאמר כביכול לי אתם לוקחים, זה לא מדין שהם נמצאים זה אצל זה אלא זה מדין שקב"ה ואורייתא חד, קב"ה ואורייתא חד זה למעלה מהמדרגה "האמת שקדמה כביכול גם לעולם האצילות". בעצם ההיות שנמצאים אצלו ית"ש. זה עולם האצילות, כשנמצאים בתורה הקדושה קב"ה ואורייתא חד, האדם דבוק בו ית"ש. ונכלל בו ית"ש. זהו שלימות המדרגה.

כשבאים לצייר את זה כעבודה למעשה, יש כמובן את קומת המצות שהאדם צריך לעשות בעולם המעשה, זה עולם העשייה, יש את העבודה של האדם לעורר את המידות אליו ית"ש ולתקנם, ע"ז נאמר ד"א קדמה לתורה, עבודה של מידות, למעלה מכך, יש את העבודה שכל כסא הכבוד, שהאדם מגלה במעשיו כסדר את כבודו ית"ש בעולמו, למעלה מכך יש את המדרגה, שהאדם חש ומרגיש בפועל בכל עת ובכל שעה, שהוא נמצא אצלו ית"ש, ולמעלה מכך שהאדם דבוק

בו יתברך והוא נכלל בו ית"ש ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים

פרק ח | התמימות וההשכלה שבתורה

אבל כאשר העליה לצד אחד נעשית באופן הנכון, היא מכריחה את העלייה לצד השני, הנטייה לצד אחד גורמת תביעה לצד השני, והעלייה לצד השני גורמת עוד פעם תביעה לצד ההפוך, וחוזר חלילה.

וזה העומק של תלמידי חכמים אין להם מנוחה, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. מה שאין להם מנוחה זה לא רק מחמת התשוקה להשיג את דברי התורה, זה אמנם בנוי על זה, אלא שעומק הענין שאין להם מנוחה הוא, מחמת שיש כאן יצירה של שתי כוחות הפכיים זה לזה בעומק עסק התורה. ושתי הכוחות האלה יוצרים כל הזמן את ההתנגדות, ותולדת ההתנגדות הזאת, יוצרת את מעמקי העלייה, וזוהי תביעה שאין לה סוף בנפש. כאשר התמימות הולכת וגדלה, גם הכח של עומק העיון הולך וגדל, וכך כסדר האדם הולך וגדל בעסק התורה, אין לו מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. אלא שהאיזון הדק בין שתי הכוחות האלה בנפש, זוהי בעצם חכמה ואינה מלאכה.

שני קוים בשורש הנשמות

בעומק ההגדרה, נשמות בני האדם מתחלקות לשני קווים, קו של מי שיש לו יותר נטייה לתמימות, וקו של מי שיש לו יותר נטייה להרכבה. והצורה השלימה היא אחדותם המופלאה. אלא שסוף כל סוף, גם באחדותם תמיד תהיה נטייה דקה לאיזה שהוא צד. כאן מונח השינוי בעומק הנשמות להיכן נוטה כל אחד, האם הוא נוטה יותר לצד של הפשיטות והתמימות, או שהוא נוטה יותר לצד של מציאות ההרכבה.

אבל נדגיש שוב, שמדובר על נטייה דקה אחרי ההרכבה של שתי הכוחות גם יחד. ולא נטייה באופן כזה שהאדם מרגיש חיבור לצד אחד, ומזניח הזנחה מוחלטת או הזנחה ניכרת את הצד ההפכי ח"ו. לא זו דרכה של תורה באמת.

אלא דרכה של תורה היא כאמור ללכת מחיל אל חיל לא רק בתוך הפשיטות לעצמה בלבד, ולא בתוך ההרכבה לעצמה בלבד. אלא ההליכה מחיל אל חיל נובעת מנקודת הסתירה כמו שהתבאר, הסתירה הזו היא ההרכבה של שני הצדדים, וכל אחד לפי שורש נפשו נוטה נטייה דקה

להיכן שהוא נוטה יותר. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

לפיכך, מחד, אם האדם זוכה להיות מחובר לשורשו שלו, ולא להישאר באמצע הדרך, ומאידיך, הוא לא נכנס מעבר לפרגוד ששייך לשורשו, הוא זה שזוכה ליחידה הגמורה. אצל רוב בני אדם הקושי הוא, שהם אפילו לא מגיעים לשורשם. אך אצל המיעוט הקושי הוא, שהם מנסים לבקוע לחלק שאיננו שייך להם, ואזי הם מאבדים את ייחודיות נפשם. ויתר על כן, שהם מנסים להיכלל באור א"ס ברצוא ושוב, וגם בשוב, שזהו עומק נקודת הביטול של היחידה.

הדברים הללו עמוקים ועדינים, אך אלו הם שלמות הכוחות המתנגדים לעומק ההתבודדות, שהיא היחידה שבנפש.

ואחר כך נאמר (תהלים פ"ד, י"ב): "חן וכבוד יתן ה' לא ימנע טוב להלכים בתמים" - מלמד שהקדוש ברוך הוא מפיץ על המישרים לכת בדרכים המוליכות אליו אם הולכים הם ישר עד השיגם את ה"פגיעה".

הדבר שגורם לאדם לא ללכת ישר, זוהי הסתכלותו ימין ושמאל - והליכתו לשם. ואזי, באמת הוא לא יגיע לפגיעה האמיתית, כיוון שהוא יכנס לעולם שאינו שלו, ויאיבד בכך את ייחודיותו. אבל ההולך ישר, כלומר, מי שהולך בחלקו שלו - הוא-הוא שייגיע לפגיעה האמיתית.

ודוגמא לדבר, בקריעת ים-סוף היו י"ב שבילים, מי שהלך ישר, הלך בשביל שלו. אבל מי שהלך ימינה ושמאלה, הרי שהוא נכנס לשביל של מישהו אחר. וזהו העומק שנאמר כאן: אם הולכים הם ישר עד השיגם את ה"פגיעה", בכך הם מגיעים לחלקם שלהם, חלקם בעולמם, שזהו שורש היחידה שבנפש.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא - מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

יחס לעבר - חרטה ותשובה

השלום והברכה לרב שליט"א. אשמח לדעת את היחס הנכון לתקופה שעברה בצורה לא נכונה ולא רצויה על האדם. אומרים שיש לראות את הטוב, אבל אני חש שזו התעלמות, בטח אם הרע הוא העיקר. גם אם לבסוף צמחתי מכך, אני לא רואה כיצד כל נקודה וקושי בתהליך הכללי הובילו לעליה הסופית ואיני רוצה סתם לומר "בסוף יצא מזה טוב".

א. מה היחס בנוגע לתקופה די טובה, עם הצלחה או בלי, אבל שהרבה כוחות נפש יצאו בצורה לא מאוזנת ונכונה והובילו לחולשה נפשית. התקופה עברה אך זכרונה נשאר בנפש ועמה הכאב שכך עברה התקופה, וזו היתה תקופה משמעותית בחיי שכביכול נראה שהתבזזה.

ב. בעבר הערכתי והחשבתי דברים, עמלתי והשקעתי בהם וכעת נהיו יותר חיצוניים בעיני. היו דברים ברוחניות, עניינים יקרים אך יותר חיצוניים, כיצד כעת ניתן לקבל סיפוק מהם ולא לראות בכך בזבוז של אותם זמנים וכוחות?

ג. ביחס לחטאים. הן חטאים בתקופה רגילה והן במצבי לחץ וכד'. יש צער גדול, אולי לא לשמה, על כך ש"נפלת", לא הצלחתי לעמוד בכך, ואף לאחר עשיית תשובה נשארתי פספוס ("חטא"). כאן כבר איני רוצה להתנחם בכך שזה בא מחמת קושי שהיה באותה שעה וכו'. אני מאמין שאם בא עלי ניסיון היה לי כוח לעמוד בו ומשום כך כואב לי שלא הצלחתי. כיצד להסתכל על הדברים? ובכלל, מה היחס לאחר התשובה בין החרטה על העבר לבין שמחה וההמשכה קדימה?

ד. סיימתי כעת שיעור ב' בישיבה. אני מנסה לסכם אותה, לראות איפה התקדמתי, נקודות שיפור ונקודות שימור. אך הדברים כללים מידי הן ביחס לתהליכים, שקשה לראות תהליך כללי מבלי להכנס לפרטים, והן משום הפיזור של הדברים בהם אני רוצה לבחון את השנה החולפת. ועוד, לימוד העיון למשל, אותו לקחתי כמטרה ראשית ובו נתתי את כל מעייני. כיצד אפשר לראות התקדמות, אני חש התקדמות, אני יורד יותר לפרטים, מצליח לבנות מהלכים בסוגיא וכו' אך חסרה לי הבהירות. אם הרב יוכל להתייחס ספציפית לדברים הנ"ל, וכן לתת הכוונה כללית כיצד אדם יכול לבחון ולסכם תהליך בחייו.

ה. בעבר הרב כתב לי שאני מחפש הצלחה ולא חיבור. האם זה קשור לנ"ל?

המשך בעמוד יב'

כתיב (דברים, כד, יד) לא תעשק שכיר עני ואביון. וכן כתיב (ירמיה, כב, טז) דן דין עני ואביון אז טוב הלא היא הדעת אתי נאם ה'. וכן כתיב (משלי, לא, ט) פתח פיך שפט צדק ודין עני ואביון. והיפך הגול (עיינ ב"מ, סא, ע"א) הוא לדאוג שממונו של עני ואביון לא יופחת, אלא לדון כראוי.

והנה אמרו (ב"מ, קיא, ע"ב) חד להקדים עני לעשיר, וחד להקדים עני לאביון. שהרי אמרו (תנחומא, בהר, ג) שבעה שמות נקראו לעני, ואלו הן, עני, רש, תככים, מסכן, מר, אביון, דל (ועיין אבות דר"נ, פרק נג, ועוד מדרשים, כנ"ל), אביון שהוא מתאווה לכל, רואה דבר ואינו אוכל ואינו שותה. ועיין רש"י (ב"מ, שם) אביון מעונה מעני, ולשון אביון האובה ואינו משיג מה שנפשו מתאווה (ועיי"ש טעם הקדמת עני לאביון מפני שכסיף למיתבעיה, עיי"ש). ועיין מלבי"ם (תהלים, עב, ד) האביון אין לו מאומה ומקבל צדקה. ולכך בדיני צדקה קודם לעני. ועיין מנורת המאור (פ"א, צדקה) וז"ל, אביון הוא המתאווה לפרנסה ולא ישיג אותה, והוא אדם שאינו יודע לעשות מלאכה ולא להתעסק בסחורה, ואפילו צדקה אינו יודע לשאול, ונקרא אביון מפני שהוא תמיד מתאווה ואינו משיג.

ויתר על כן, אביון גרוע מכולם, כמ"ש בשפתי כהן (דברים, טו, ד) וז"ל, ופחות שבכולם הוא אביון, שהוא תאב לכל דבר, רואה ואינו אוכל, רואה ואינו שותה. והיינו שנודע שככל שהדבר עליון יותר, כאשר נופל, נופל לתתא יותר. והנה אביון נקרא כן מלשון "אב" כמ"ש בחומת אנך (דברים, טו, ז). כי בשורש הוא "אב" לכולם. אולם כאשר הוא נופל נעשה שפל מכולם. כי אביון איבד את הבושה כמ"ש ב"מ (שם) שלכך עני קודם לו, כי עני בוש ואביון אינו בוש. ואיבוד הבושה הוא עומק נפילתו. כי קודם החטא כתיב ולא יתבוששו. ובחטא נתחדש בושה. אולם אביון נופל למטה מן הבושה. ושורשו, בחינת "אב" כנ"ל, למעלה מן הבושה. וכלשון הגמ' שם, "דלא כסיף למיתבעיה". כי באמת מאן דאכיל לאו דיליה בעית לאסתכוליה באפיה, כדברי הירושלמי. ולכך עני לא רק בוש לתבוע, אלא בוש לקבל. אולם אביון, אינו בוש לתבוע את שלו, ואינו בוש לקבל מזולתו. ומצד כך מונח בו שורש שמחריב את כל הבריאה. כי הרחיב הרמח"ל שטעם העבודה את הבורא, ואין סדר הדברים מעיקרא מתנת חנים, כי האדם בוש. אולם אביון מפקיע בושה זו, מפקיע את שורש העבודה. ולכן כולו מקבל ואין לו משל עצמו כלום, כי אינו עובד להשיג חלקו, ודו"ק.

שבת (קנה, ע"א) - ותפר האביונה, זו חמדה. ועיין מנורת המאור (פ"א, צדקה) שהיא האצטומכא, ונקראת אביונה

כי תצא | ו-ו

לא תביא אתנן זונה. כה-ונו. הנה נודע מדברי רבותינו שאותיות ו-ו בלשה"ק הם אותיות הקטנה. כגון איש - איש-ו. עיין רד"ק (מלכים, ב, יח).

והשורש דקלקול, חטא אדה"ר. שבא נחש על חוה באונס, אס-ונו, בחינת זונה, זה-ונו. וכל זה מכח פגם כח ה"און", א-ונו. הקטנת האל"ף. ואזי נעשו אדה"ר וחוה חסרי אונים. אים-ונו. ואזי נפלו משם אדם לשם אנוש, אש-ונו. וזהו ה"אסון" שבבריאה. אס-ונו. ואז הטיל הקב"ה איבה בין נחש לבינים, בחינת שונא, אש-ונו. ואזי אבדו מדרגתם מדרגת אל"ף - אור, ונפלו להארה פורתא, ניצוץ, יצץ-ונו. ואזי נעשו אביונים. אביון, אבי-ונו. שהוא אב לכל ו-ו בלשה"ק.

מכאן ואילך כל ימות עולם נעשה יגון, יג-ונו. ובינו לבינה נעשה מדון, דם-ונו. פגם דם (כמ"ש בעירובין, ק', ע"ב, יקללות שנתקלה חוה), והכל מכח הנחש שהיה ערום, נוכל, כל-ונו. והיה להם למוקש. ואזי במקום להיות עליון, עלי-ונו, נעשה תחתון, תחת-ונו. ובמקום חכמה דתיקון, ע"י אכילתו מעץ הדעת נעשה בחינת הגיון, הגי-ונו. חכמה דקלקול, יון, י-ונו. ואבד מדרגת התבונה, תבה-ונו. כי נפלו לחשבונות רבים, חשבון, חשב-ונו.

ושורש הקלקול התחיל בראיית העין, וע"י נסתממו עיניו, בחינת הכו בסנורים, סרים-ונו, ונפל למדרגת ראייה באישון, איש-ונו. ואזי איבד את הראיה בבחינת תמונה (תמונת ה' יביט), תמה-ונו. וירד למדרגת מדמה, דמיון, דמי-ונו. והכל נעשה ע"י יצה"ר שנקרא צפוני כמ"ש בסוף סוכה. צפוני צפי-ונו. ואזי נתגלה קלון, קל-ונו. בזיון, בזי-ונו. והוא בבחינת לפני שבר גאון, גא-ונו. ואזי נתקלל נחש על גחנך תלך בחינת הולך על גחון, גח-ונו.

ושורש התיקון: במדרגת מקום. ירושלים, ציון, צי-ונו. ומקום ביהמ"ק הנקרא מכון, מכ-ונו. ונקרא לבנון, לבן-ונו. ובפרט בקה"ק שמצוי הארון, אר-ונו.

ובמדרגת זמן, יו"ט בכלל, הנקרא שבתון. ויוה"כ שורש הכפרה, הנקרא שבת שבתון, שבת-ונו. בחינת יום מנוחה, מחה-ונו. שבו נגלה שלמות ימי הרצון, רצ-ונו. ותחילתו ר"ה, יום הזכרון, זכר-ונו. שהוא בחינת הרת עולם, הריון, הרי-ונו. ותחילתו בפסח מצרים שיצאו בחפזון, חפז-ונו. וכל מהלכי המועדים במהלך של שמונה כנודע (פסח, ז', שבועות סופו, כמ"ש הרמב"ן. וכן סוכות, וכן חנוכה) שמה-ונו. ובפורים ששון, שש-ונו. ונעשה הנס ע"י ממוכן, ממכ-ונו.

ובבחינת נפש. כלל האבות שנקברו בחברון, חבר-ונו. הנקנה מעפרון, עפר-ונו. ובפרטות יעקב, הנקרא ישרון, ישר-ונו. ומידתו "נורא", אר-ונו. ועיקר התיקון במידת הענוה, "עקב ענוה". עה-ונו. ונגלה בשבטים, ראובן, ראב-ונו. וזבלון, זבל-ונו. ושמעון, שמע-ונו. ובאיברים, נגלה בגרון, גר-ונו.

ולשון, לש-ונו. שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביון, אדון, אדוניה, און, אונים, אופן, אונן, איגון, איננו, אלון, אלמוני, אמונה, אנוש, אנוס, ארון, ארנון, תבונה, ארמון, גרון, זונה, כנור, מכון, מעון, נוה, נוי, נות, בניהו, נינה, נעורים, נקיון, נקור, סנורים, סנסינו, עונה, עניו, עון, צנור, צקלון, רצון, תנור, תענוג, שאון, דונג, בניו, זכרון, חלון, חיצון, יון, יונה, יונת, לבנון, לבונה, נוצה, נותן, נותר, נולד, נורא, נשור, רמון, ראשון, שונמית, שונא, שרון, תיכון, זנוח, חנון, חנוך, חרון, טמון, יהונתן, יוחנן, יונק, כונן, נבון, נבוכדאצר, נבות, נוד, נחור, ניצוץ, לשון, שונא, מדון, יגון, מנוחה, נבואה, נבוראדן, נביות, נוכח, נוכל, נוו, נופל, נוצר, נור, נוקש, נועד, נועז, נושן, נטוי, נוטש, נכון, נלוה, מלוא, נמואל, נמרוד, נעול, נסוג, נפוח, נשוי, עליון, עמון, עזוב, פנואל, ענתות, צנוע, צפון, קלון, רעיון, שמונה, שנון, תמונה, שבתון, ישרון, פישון, אבדון, אגמון, אחרון, אפריון, אשקלון, אישון, גאון, גבעון, גיחון, זדון, ביון, חפון, חזון, חברון, חשבון, כידון, בטחון, ציון, שברון שגיון, עפרון, עצבון, פקדון, שדפון, שרון, גולן, גליון, דרקון, דראון, הגיון, הון, מזון, ישימון, מלון, הריון, שריון, קיקיון, ערבון, זבולון, יוחנן, כיון, שאון, כשלון, צבעון, עקרון, עגלון, ראובן, ממוכן, רבון, שגיון, שמעון, שמשון. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

לפי שהיא מתאוה המאכל. ובויק"ר (מצורע, יח) אמרו, ותפר האביונה, זו התאוה שהיא מטילה שלום בין איש לאשתו. ועיין רש"י (איוב, לד, לו) אבי, כמו ותפר האביונה, לשון רצון, כך חברו מנחם. וכן הוא לשון אב, אבות, כמ"ש (איכ"ר, פתיחה) ותפר האביונה, זו זכות אבות. וכתב רש"י (קהלת, יב, ו) זו זכות אבות, תופר משענת אבות שלכם, ויהיה אביונה מלשון אב. ובזוה"ק (זהר חדש, שה"ש) אמרו, ותפר האביונה, זו עבודת ביהמ"ק למטה. כי ביהמ"ק הוא מקום תאותו של הקב"ה, שנתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים. ועי"ש (איכה, נו, ע"ב).

וזהו מצד הקלקול. אולם מצד התיקון אמרו (תנחומא, חיי שרה, ז) ותפר האביונה, אפילו התאוה בטלה. כל הדברים הללו מגיעים לזקן, אבל אברהם אע"פ שכתוב בו ואברהם זקן, לא בטלה תאוותו, שנאמר ויוסף אברהם ויקח אשה. והיינו שאברהם סוד "אב" דתיקון, שורש לכל האבות וראשון להם, אב-מהר.

ומידתו אהבה, ובו נגלה רצונו ית"ש שנתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים. שהקנה לקב"ה שמים ו"ארץ", כמ"ש סוטה (ד, ע"ב) הקנהו לקב"ה שמים וארץ כאברהם. ולכך אצל אברהם אף בזקנותו נשארה תאוותו, כי אינה תאוה כפשוטו, אלא תאוה לעשות "רצון" הקב"ה ותאוותו, דירה בתחתונים. כי אצל האדם עיקר דירה בתחתונים הוא בכח ההולדה, בחינת לא תהו בראה לשבת יצרה. כי אצל מי שאינו שלם תאוותו חמדת נשים, ואצל השלם תאוותו להוליד (עיין בעלי הנפש לראב"ד שער הקדושה ד' טעמים למעשה החיבור, והעליון שבהם, להוליד. והתחתון שבהם, לתאוותו).

וזהו עומק מ"ש (שבת, שם) רב כהנא הוה פסיק סידרא קמיה דרב, כי מטא להאי קרא (ותפר האביונה) נגיד ואתנח, אמר שמע מינה בטל ליה חמדה דרב. וכבר תמחו מה לו לרב להתאנח שאיבד חמדתו. ולהנ"ל אתי שפיר, שהתאנח על כך שלא זכה למדרגת אברהם אבינו כנ"ל שגם בזקנותו זכה בטל מיניה פרו ורבו, כמ"ש הוליד בנים בילדותו יוליד בנים בזקנותו (יבמות, סד, ע"ב).

וכל זה מצד התפיסה של יסוד המים, שהתכלית לתת, דירה בתחתונים, כטבע המים שעוזבים מקום גבוה ויורדים למקום נמוך, אולם מצד יסוד האש שטבעו לעלות, התכלית לעילא. ועיין אבן עזרא (קהלת, שם) ואמר ר' אדונים בן תמים המזרחי נ"ע, כי אביונה כנוי לרוח בני"א. ועיין דרשות מהר"י מליסא (א' דסליחות, ד"ה גם) "ותפר האביונה", התאוה לעלות למעלה תופר. ■ המשך בע"ה בשבוע

הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אבוס - שיעור של אכילה מעבר לשיעור הראוי

אבוס - "ידע שור קונה וחמור אבוס בעליו", יש שיעור של אכילה שראוי לכל אדם לפי שורשו, כמה שראוי שהוא יאכל, ויש את ההתפשטות ואת ההתרחבות מעבר לאותו שיעור של כמות, וזה, הן אצל האדם והן אצל הבעלי חיים, וכאשר השיעור של האכילה הוא מעבר לשיעור הראוי שיעשה, זה נקרא להאביס, אבוס.

ושורשי הדברים, מהו השורש של האכילה, ולפי"ז מהי כמות האכילה, וצורת האכילה.

צורת אדם: עצם הנפש, לבושי הנפש הדבוקים בנפש, והלבושים שהתרחקו ממנה

כידוע מאד בדברי רבותינו, יש בצורת האדם את עצם הנפש של האדם, ועל גביה יש ג' לבושים: מחשבה, דיבור ומעשה.

ובג' לבושים הללו, יש את עצם המחשבה שדבוקה באדם, יש את עצם הדיבור שדבוק באדם, ויש את עצם כח המעשה שדבוק באדם, אבל מאידך יש את חלקי המחשבה, חלקי הדיבור וחלקי המעשה שנתרחקו מן האדם.

בדברי רבותינו, ציור הדברים הוא באופן כזה, שחלקי המחשבה של האדם הם הופכים להיות בניו, או בניו בפועל, או בגדר "כל המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו".

חלקי המעשה של האדם שמתפשטים ומתרחקים, הם מתגלים בממונו של האדם.

וא"כ יש בצורת אדם את עצם הנפש, ויש את לבושי הנפש, שבהם יש את הלבושים הדבוקים בנפש, ויש את החלקים שמתרחקים ומתפשטים עד להיכן שהם מגיעים.

צורת אדם השלם: מצטרף לחלקים ששייכים לו מה-עולם, ולא לחלקים שאינם שייכים לו

ולפי"ז תפיסת האדם כפי שכבר הוזכר, במבט החיצון היא, שיש את האדם עצמו ויש את מה שנמצא חוצה לו, אבל במבט היותר עמוק. צורת הדברים היא באופן כזה שהאדם, יש בו את עצם מציאותו, ושאר הדברים שנמצאים חוצה לו הם חלקיו שלו, שהוא צריך להצטרף אליהם, ואם הוא מצטרף לחלקיו - זוהי צורת האדם השלם, כלומר הוא משלים את הצורת אדם שלו עם החלקים שנמצאים בחוץ שצריכים להפוך להיות חלק

ממנו, מפני שבשורשם הם היו חלק ממנו.

אבל אם הוא מתחבר לאותם חלקים שאינם שייכים לחלקי נפשו והוא נהיה מחובר אליהם, הרי שהצירוף שלו אליהם, ראשית, הוא בעצם בבחינת "כל יתר כנטול דמי", ויתר על כן, בבחינת "כל המוסיף גורע" שהוא הופך להיות בעל מום, שכל בעל מום של "יתר" הופך להיות בעל מום של "חסר", שזהו גדר "כל המוסיף גורע".

וא"כ בכל הדברים שנמצאים בעולם, יש לכל אדם ואדם את החלקים ששייכים לו, שהם פזורים בעולם, וכשהוא זוכה להצטרף אליהם הוא משלים את עצמו להיות בצורת האדם השלם, שהם המשלימים אותו, וכשהוא מצטרף לחלקים שאינם שלו, הוא נשאר בחסרונו, ומוסיף על חסרונו, זה נאמר בכללות ממש, באופן הצירוף של האדם למה שזולתו, לדברים שנמצאים חוצה לו.

אכילת המן - שורש האכילה דתיקון - לכל אחד היה את חלקו

אבל בפרטות יותר, לסוגיא דידן שהיא מדרגת האכילה והתוספת של האכילה שהיא בבחינת "אבוס", הדוגמא היסודית והשורשית מהו חלק האכילה ששייך לאדם, זה הצורה של המן שירד, שלכל אחד ואחד היה לו את חלקו שלו שירד, מלבד היכן שירד המן לכל אחד, צורת ירידת המן התגלתה באופן של "עומר לגולגולת", שלכל אחד היה את העומר שלו דווקא. שכתוב בפסוק "ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר" - עומק ההגדרה היא שכל אחד היה לוקח את המן ששייך לו, את חלקו שלו, זה היה אכילתו.

זהו כאשר מתגלה צורת האכילה באופן של תיקון - מן השמים, דבר טמא אינו יורד מן השמים, כלומר, טמא מלשון טמטום, דבר המכוסה. לא יורד מן השמים דבר מכוסה ונעלם אלא הוא יורד באופן כזה שמגולה ומבוררת הצורה של הדברים, שמצטייר הדבר כשייך לאדם. אם לא זוכים, הדבר מתגשם למטה, זה "גשמים", אבל כשזוכים והוא נשאר כפי צורתו אז הוא מתקבל לכל אחד ואחד לפי חלקו דיליה. ומעין כך, לפחות, היה במן.

עיקר האכילה שבידינו, מיסוד האכילה מעץ הדעת, אכילה שאינה שייכת לחלקו

אבל עיקר האכילה שיש בידינו השתא היא לא אכילת המן, "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן", אלא עיקר האכילה

תורה, כך גם יש לאדם רמ"ח איברים, כנגד רמ"ח מצוות עשה השרשים, וכנגד ענפי המצוות של הרמ"ח מצוות, גם לרמ"ח איברים יש ענפים, ואיפה הענפים ההם? בפרטות, בכל אבר ואבר יש דקויות בתוכו, אבל בהגדרה נוספת, אלו הם החלקים שהתפזרו לחוץ, החלקים האלה הם החמר - רמ"ח אותיות חמר - שנמצאים בחוץ, אלו הם חלקי הנפש שנתרחקו מן האדם, ובשעה שהאדם אוכל דבר מה, הם צריכים לחזור ולהצטרף, זהו גדר "לחם שנבלע באיברים" הוא נבלע באיברים מחמת שבשורשו הוא חלק מאותם איברים, אלא שזה הפך להיות איבר - בר - מלשון חוץ, אבל בשורש של הדבר, זה חלק מהצורת אדם הפנימית שצריכה להיות בתוכו, זה מדריגת האכילה מעץ החיים, "ואכל וחי לעולם", ומעין כך "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן", שהתורה היא בבחינת "עץ חיים היא למחזיקים בה", והמן משתלשל מהארת האור העליון, הזיו העליון כדברי הרמב"ן, ומכח שהוא משתלשל מאותה מדריגה, לכן הוא נבלע באיברים.

באכילה מעץ הדעת, כיון שבאכילה יש פסולת, - זהו הפסולת שיוצא מן האדם

אבל כאשר יש את האכילה מעץ הדעת טוב ורע, אז חלק נבלע בתוך האדם, והופך להיות חלק מהאיברים, מהדם שבאדם, וחלק הוא באופן של פסולת, "יתד תהיה לך על אזניך", יש מציאות של פסולת, עצם התפיסה מהיכן מגיע התפיסה שנקראת פסולת שיוצא מן האדם, היינו שכל פסולת, הוא אותו חלק שהוא פסול, פסול שהוא היפך ה"כשר", "כשר הדבר בעיני", אותו חלק שמעיקרא לא שייך ל"צורת האדם" שבאדם, הוא זה שנפלט ויוצא מן האדם, כלומר, אפילו אם האדם לוקח כביכול את חלקו ששייך לו וזה מה שהוא אוכל, אבל לעולם יהיה מעורב דבר טוב בדבר רע, דבר ששייך לו בדבר שאינו שייך לו, ולכן מצד עצם הדברים לא שייך שזה יבלע באיברים, אם זה יבלע באיברים, האדם יהיה בעל מום של תוספת, ולכן זה לא יתכן שזה יבלע באיברים.

וא"כ, מתוקף אכילתו של אדם הראשון מעץ הדעת טוב ורע, כל האכילות כולם יש בהם "יתר", אבל ההשתלשלות של זה מתגלה בפועל שזה גורם לאדם שמושרשת בו תפיסה שהוא אוכל את מה שלא שייך לו.

שיש בידינו, יסודה מהאכילה הראשונה, עץ הדעת טוב ורע, וברור הדבר שעצם האכילה מעץ הדעת שאכל אדם הראשון, שמכח כך בכל אדם ואדם שורש אכילתו היא מאותו מקום, עצם האכילה מעץ הדעת היא אכילת דבר שאינו שייך לחלקו, הרי הוא נצטווה עליו, "מכל עץ הגן אכל תאכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו", וא"כ עצם האכילה שלו מן הדבר, היא אכילה מדבר שלא שייך לו, זה תוספת של אכילה, וזהו "אבוס" כמו שנתבאר.

מאז האכילה מעץ הדעת, גם החלק השייך לו, האכילה מעורבת מטוב ורע

אבל ביתר פרטות, כמו שנתבאר, בשעה שאדם הראשון אכל מעץ הדעת טוב ורע, כל האכילות מושרשים באותה אכילה, וכלומר, שגם כאשר האדם יקח את החלק שכן שייך לו, הוא לא יגע באופן נקי במה ששייך לו, אלא האכילה היא באופן כזה שהיא לעולם מעורבת טוב ברע, ובערכין דידן השתא, טוב נקרא חיבור, בגדר "לא טוב היות האדם לבדו" שמכלל לאו אתה שומע הן, "וירא את האור כי טוב", האור מצרף מאחד ומחבר, זהו גדר טוב, והיפוכו רע מלשון רעוע כידוע, מבחינת דבר שאינו מצטרף בשלימות מכח שהוא אינו שייך לדבר, ולכן הצירוף שלו הוא רעוע, ומכאן ואילך כל פעם שאדם אוכל אכילה, מתערב לו חלקים ששייכים לו וחלקים שלא שייכים לו. זהו גדר אכילה שהיא משורש האכילה מעץ הדעת טוב ורע, ככללות, עצם האכילה מעץ הדעת טוב ורע, היא אכילה מעץ שהאדם לא שייך אליו, אבל בפרטות, הושרש מכאן ואילך, שבכל האכילות שאדם אוכל, חלק ממה שהוא אוכל זהו מחלקו ששייך לו, והחלק שלא שייך לו, זה החלק של הפסולת שיוצא מן האדם.

אכילה מעץ החיים ואכילת המן נבלע באיברים, מחמת שהשורש הוא חלק מאותם איברים

והיינו, שאם האדם היה אוכל מעץ החיים וחי לעולם, לא היה כלל מציאות של פסולת, שמעין כך היה באכילת המן, "לחם איברים אכל איש", כמו שדורשת הגמ' ביומא ללשון אחד, "לחם שנבלע באיברים", הוא נבלע באיברים, בגלל שהוא החלק ששייך לו.

יש באדם רמ"ח איברים שורשיים, ויש את הענפים שלהם, כמו שיש רמ"ח מצוות עשה ויש את ענפי המצוות, כדברי הגר"א הידועים שכל התרי"ג מצוות אינם אלא שורשים, ויש להם ענפים רבים, כמו שאנחנו רואים כסדר, בדברי

■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

וראש העליון של הקו נמשך מן הא"ס עצמו ונוגע בו.
 אין הכוונה שהוא ממשיך להימשך ולאחר-מכן הוא מתנתק, אלא באופן קבוע הקו בתוך הא"ס ונוגע בו, כי הוא ממשיך להימשך משם, והמשכה זו היא כסדר, כל ימות עולם.

אמנם סיומ הקו הזה למטה בסופו אינו נוגע באור א"ס ודרך הקו הזה נמשך ונתפשט אור א"ס למטה.

עד להיכן הקו מגיע, אצילות - כולו אלוקות, בי"ע - עלמא דפירודא

דהיינו, הקו איננו בוקע את האור א"ס למטה, מחמת שאם הוא יבקע את האור א"ס למטה, יאיר אור א"ס שלם ולא יהיה מעלה ומטה, שהרי הכל יאיר מאור א"ס, ולכן הוא לא מגיע עד למטה.

א"כ, עד להיכן הקו מגיע. כמו שנראה להלן בעז"ה, הקו בוקע עד עיגולי האצילות. ולכן באצילות עדיין יש גילוי של אלוקות, מחמת שיש בו קו, משא"כ בבי"ע אין גילוי אלוקות, מחמת שלא מגיע לשם הקו. ולכן בי"ע נקרא "עלמא דפירודא", מחמת שהקו שהוא כח המחבר השורשי בין גבול לבלתי בעל גבול, איננו מגיע לשם. ונדגיש, היכן שהקו מאיר נקרא "אלקות", ומכאן ואילך זה נקרא עלמא דפירודא, שהוא לא מחובר לאור א"ס. הדברים הללו נאמרים בצורה מדוקדקת. וזה נקרא בעומק "כולו אלוקות", שהיכן שיש שורש הארת אור א"ס, כולו אלוקות, והיכן שאין שורש הארת אור א"ס, אין מציאות של אלוקות.

ובמקום החלל ההוא האציל וברא ויצר ועשה כל העולמות כולם וקו זה כעין צנור דק א' אשר בו מתפשט ונמשך מימי אור העליון של א"ס אל העולמות אשר במקום האויר והחלל ההוא.

אורות ניצוצות כלים - שורשם

נבאר את הדברים בלשון קצרה, כמו שיסבירו המפרשים להלן. כמו שכתוב בספר ערוך לרד"ק, צינור

נקרא כך מלשון "ניצוץ" (זה קרוב לאותו שורש). כמו כן, אחד מהשערים לקמן בעץ חיים נקרא "אורות ניצוצות וכלים". ונבאר עניינם. יש אור, יש כלי, ויש חלקי אור, שהוא הנקרא "ניצוץ". חלקי כלי נקראים שבירה, וחלקי אור נקראים ניצוץ. באופן כללי זה נקרא אור ניצוץ וכלי, והניצוץ הוא ממוצע בין האור לכלי. ואלו הם רפ"ח ניצוצות שנשארו בשבירה בבי"ע.

ושורש הדבר נמצא כאן, כמו שחוזרים על היסוד כסדר, שכל דבר שנמצא למטה נמצא למעלה, וכן כל הנמצא למעלה נמצא למטה. ושורש אורות ניצוצות כלים מושרשים כאן. האור מהו - מימי אור העליון שמתפשטים, שזה אור א"ס, ולכן זה מתפשט. הניצוצות הם הנקראים צינור, צינור מלשון ניצוץ, והכלי זה והקו. הרי לנו אורות ניצוצות כלים, אורות - המים עצמם, ניצוצות - הצינור, הקו - כח הכלי.

"צינור דק אחד" - אפשרות חיבור אחת לא"ס

והטעם שהקו נקרא "צנור דק א'", משום שהחיבור לא"ס הוא רק בפנים אחד. אם אור א"ס הנמצא מסביב היה מאיר בכל הצדדים [כמו שנראה מיד להלן], אזי היו הרבה אופנים של חיבורים לא"ס, וזה נקרא "אילו היה הרבה קוים". אבל כשנאמר שיש כאן רק קו אחד, קו אחד כלומר שיש חיבור אחד בלבד לא"ס. "קוה אל ה' וחזור וקוה", זוהי התקוה שישנה, או מלמעלה או מלמטה. עכ"פ, החיבור הוא רק באופן אחד, וזה נקרא דק א', שתקותם של הנבראים למי-לואם בא"ס זוהי כל האפשרות להיות כאן במציאות הנבראים (ועיין פתחי שערים על אתר).

בעז"ה להלן יתבארו ההבחנות של הצדדים ביתר שאת. אולם נחזור ונדגיש, מה שנאמר כאן: כעין צינור דק א', הגדרת הדבר היא, שיש אפשרות של חיבור אחד בלבד לא"ס. למטה יש הרבה חיבורים, אדם קדמון, וכן כל הצורות שהאדם מתחבר, אולם לגעת בא"ס, זהו רק כנגד הקו אחד. ובדקות, יש ג' אפ-שרויות, מכח הקו, מכח הצמצום, ומכח האור א"ס הסובב שמאיר לתוך החלל. ושורשם בקו עצמו, מקום חיבורו לא"ס, תנועת התפשטותו, והמקום אליו הוא

מתפשט. הם ג' חלקים שהם השורש לג' הנ"ל.

ונבאר עתה קצת ענין חקירת המקובלים לדעת איך יש ראש תוך סוף בספירות הנ"ל.

אם יש ראש ויש סוף - יש תוך. בסוד אמת, א' מ' ת', ראש תוך וסוף, שיש בספירות.

אמנם בהיות כי הקו ההוא ראשו נוגע באור א"ס מצד העליון

כמו שהוזכר לעיל, הקו יוצא מהאור א"ס המקיף מס' ביבות החלל, וזהו הנאמר כאן: אור א"ס מצד העליון. וכמו-כן חודד, גבי נגיעת הקו באור א"ס, באיזה א"ס מדובר, האם על הא"ס שהיה בתוך החלל ונצטמצם לחוץ, או על הא"ס שהיה שם מעיקרא.

וכן נתבאר, גבי הא"ס שהיה שם מעיקרא, שעצם כך שהא"ס שהיה בתוך החלל נצטמצם לסביבות החלל, הרי שכבר יש דקות מסוימת של גילוי אור א"ס שב-תוך החלל גם באור א"ס הסובב שהיה שם מתחילה.

וסופו אינו נמשך למטה עד מקום אור הא"ס הסובב תחת העולמות ואינו דבוק בו

שני בחינות בהגעת הקו לאור א"ס למטה - להיכנס לתוכו ולידבק בו

כלומר, שאינו נמשך ונכנס לתוכו. ולא רק שהוא לא נמשך לתוכו, אלא גם ואינו דבוק בו, אלא הוא מגיע עד עיגולי האצילות, כמו שהוזכר.

נתבארו כאן שני אופנים בקו. אופן א', כשם שהקו העליון יוצא מהאור א"ס שבחוץ, כך הוא גם יכול להגיע לתוך האור א"ס שנמצא לתתא. אופן ב', שהקו לא מגיע לתוך האור א"ס שנמצא לתתא, אבל לפחות הוא ידבק בו, כלומר שהוא יגיע עד מקומו ולא

עד בכלל עד כדי כניסה לתוכו. ועל שני האופנים הללו כתוב בלשון דברי הרב: עד מקום אור הא"ס הסובב תחת העולמות, לא נכנס לתוכו, ואפילו - ואינו דבוק בו.

כי אם דרך ב' הקצוות היה מקבל שפע הא"ס היו ב' הקצוות בחי' ראשים שוים זה לזה ולא היה אז בחי' מעלה ומטה

ראש תוך וסוף בקו

בדקות, גם אם היו ראשים שוים זה לזה, ניתן היה להיות ראש תוך וסוף, משום שהראש מקבל מלמעלה הארה גמורה, והראש מקבל מלמטה הארה גמורה, ובאמצע הייתה פחות הארה.

אך בעומק, אם הקו היה מקבל הארה מלמעלה ומלמטה, ההארה הייתה בבת אחת, והארה בבת אחת היא הארה שווה. משא"כ כאשר הקו לא מגיע למטה, זו הארה בהדרגה, ואם זו הארה בהדרגה אזי יש ראש תוך וסוף.

אם זו הייתה הארה מתחילתו ועד סופו, זו לא הייתה הארה כמו ההארות שמתפשטות לאט לאט בהדרגה [הדרגה זה לאט כמו שיתבאר להלן], אלא זו הייתה הארה עצמית אחת. בהארה עצמית אחת אין חילוק של ראש תוך וסוף. וטעמא, משום שרק בתוך מערכת התפיסה של עלמא דידן, שני הקצוות מקבלים הארה בשווה, ובאמצע, ככל שמתרחקים מנקודת הקצוות, נעשית נקודת שינוי.

לפי"ז מבואר מה שנאמר כאן: היה מקבל שפע הא"ס היו ב' הקצוות בחי' ראשים שוים זה לזה, ואז ולא היה אז בחי' מעלה ומטה, כמו שנתבאר. ■ המשך בע"ה שבוע הבא

מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

כתו עיין זוה"ק (שמות, לה, ע"ב) אמר רבי יוסי, כל שוקי מצרים מליין טעונו הוו, ובכל ביתא וביתא הוו שכיחי זינים דמתקטרין בחרשייהו כתרין תתאין דלתתא ומתערין רוח מסאבא בגוויהו, ועל דא אגודת אזוב.

ועוד איכא שם אזבוג"ה (אזוב, גה) והוא בכתר (עיין אור יקר, אחרי, כד, צח). ועיין אמרי נועם (מצורע) שנחלק, אזוב-גה, לשון גאווה, עיי"ש. ועיין עטרת ישועה (אחרי מות). ועיין קהלת יעקב (ערך אזוב) אזב (חסר וא"ו) א - כת. ז - רמוז לז' ספירות הבנין. ב. - רמוז לשני ההי"ן, או לחכמה ובינה, מגיד מישרים בא. וצריך עיון מה שכתב דב' רומז לשני ההי"ן הלא ה' תתאה נכלל בז' שעמה שהם ז' ימי הבנין. אך מי שיודע דרכו שמחלק בין מלכות דספראן עילאין ובין מטרוניתא מובן זה.

חכמה מחשבה. ואמרו (נדה, נא, ע"א) אמר רבא ומודה ר' יוחנן לענין מעשר דמחשבת חיבור שמה מחשבה. אמר רבא מנא אמינא לה, דתנן הסיאה והאזוב והקורנית שבחצר אם היו נשמרין חייבין, וכו', אלא לאו דזערינהו מתחילה לבהמה, וקתני אם היו נשמרין חייבין. ואזוב תיקון המחשבה. עיין ישמח ישראל (פרה). ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה נ"ה), אזוב היוצא בקיר, היינו בקירות הלב, שהשכל יוצא דרך קירות הלב. ועיין ליקוטי הלכות (בשר בחלב, ה"ה) ארז, שכל עליון. אזוב, ת"ח. ועיין קהלת יעקב (ערך אזוב) אזוב גימט' חב"ו. ונדע ששם זה סגולתו לעלות הניצוצין, והוא נוטריקון חכמה בינה ודעת, עיי"ש.

ועוד. כח-מה. ועיין ביכורי אבי"ב (אמור) אזוב "כחו" גדול הרבה, ואזוב (גודלו) קטן מאוד (בחינת מ"ה) וגאל השי"ת את ישראל ממצרים ע"י אזוב, שיש בו כוחות גדולות מקדושה, ולכך קטן הוא מאוד, מחמת דהקדושה אין יכול לסבול גשם, רק בזה העולם מוכרח להיות הלבשה בגשם, כי כן נברא העולם, לכך עכ"פ גוף האזוב הוא קטן.

בינה שם אהי"ה, בריבוע עולה דם, כנודע. וכתוב (שמות, יב, כב) ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף. כ"כ בדברי חיים (בא). ועיין אמרי נועם (פסח) אזוב גימט' הי"א, וטבלתם בדם, להמתיק ב"פ הי"א עם פעם אחת הו"א שבגימט' ד"ם, עיי"ש בהרחבה. ומילוי אהי"ה קס"א. ועיין עטרת ישועה (פרה) ואם תקח ממספר אר"ז מספר אזוב, נשאר מספר א"ל ונק"ה, כי מי שמתגאה כארז ישפיל עצמו כאזוב, והמשיכו בחינת הק"ס עם הי"ג מכילן דרחמי.

דעת קו אמצע, בכל הקומה. ועיין פירוש החייט (על ספר מערכת אלוהות, פ"י) ולקח אפר הפרה, מדת הדין. ומים חיים, שפע אלהי. וגם אזוב כי הוא המכריע. ולכך עיקר גילוי ביסוד (עיין ערך קטן יסוד), כי יסוד של עולם עליון נעשה דעת של תחתון, כנודע. וזהו ארז ואזוב, דעת ויסוד. עיין רמ"ז (פרשת חוקת).

ודעת דקלקול, בלעם, ועיין מפתח השמות (בא) הדם אשר בסף,

ססודו בלעם, שר האדם, והוא בעל הקוביא והשחוק, והוא סוד קץ, ק' קוביא עם שחוק. ועל כן אגדת אזוב נלקחת ונטבלת בד"ם אשר בס"ף, בספ"ר שבאד"ם (חילוף אותיות) שעניינו אגד שנים באזג"י ואט"ד. ועוד. שם הדעת אהו"ה בגימט' אזוב. עיין תקט"ו תפילות, תפלה קכ"ח.

חסד מים. וכתוב (במדבר, יט, יח) ולקח אזוב וטבל במים. ועיין שם משמואל (כי תשא, פרה, תרעב, סוד תיקון האזוב במים).

ועוד. חג"ת אבות. ואמרו במדרש, ולקחתם אגודת אזוב, אני עושה אתכם אגודה לעצמי אע"פ שאתם שפלים כאזוב, בזכות אבות.

גבורה מדרגת טהרה, כנודע. וכתוב (תהלים, נא, ט) תחטאני באזוב ואתהר.

ועוד. עיין רקאנטי (וארא) וטעם טבילתה (של אגודת אזוב) בדם, כמאמר רבותינו ז"ל, שהקב"ה טובל באש, והכוונה שקבלה כח ממדת הדין הקשה הנרמזת לדם. וזה טעם והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות, כדרך כי עלה מות בחלונינו (ירמיה, ט, כ), ולהורות שעד בית ה' העליון הגיע דינם החרוץ. והוא בחינת מ"ש הקיר. ועיין אור החיים (מצורע) ואמרו עץ ארז ושני תולעת ואזוב, רומז לזכות ג' אבות, וכו'. ואזוב הוא יצחק שהוא בחינת הגבורה.

תפארת כסף, חסד. זהב, גבורה. נחשת, ת"ת, כנודע. ואמרו (נדה, יג, ע"ב) כדתניא, ר' יהודה אומר, רואין אותן גבועלין של אזוב כאילו הן של נחשת.

ועוד. יעקב. ועיין קהלת יעקב (ערך אזוב) אזב ר"ת זה בחיר אבות, שהוא יעקב.

ועוד. רחמים. ועיין מאירת עינים (חקת) לפיכך עץ ארז ואזוב ושני תולעת היו שם להשפיע בשריפת הפרה צד הטהרה והרחמים, שניהם. ועיין פתחי שערים (נתיב גדלות דז"א, פתח עט) וסוד אזוב הוא שלישי העליון שכולל כל חג"ת, והוא חב"ד שבו. ומעין כך עיין אהבת שלום (פורים, ד"ה בימים ההם).

ועוד. תורה. ועיין דגל מחנה אפרים (מצורע, ד"ה ועוד) אזוב עם הכולל גימט' טוב, ואין טוב אלא תורה. ובקהלת יעקב כתב בחינת יסוד שנקרא טוב.

ועוד. אמת. ועיין אמרי אמת (ר"ה) תחטאני באזוב, זה ר"ה. ועי" הכנעה, אזוב, מכירים האמת.

נצח נו"ה, רגליו, ברכים. בחינת אזוב ושני תולעת, ברכים שפלות. עיין ערך קטן נפש.

ועוד. אגודת אזוב, הוא סוד יסוד, אין אגודה פחות משלשה, והוא סוד נצח והוד עמו. מאורי אור. והיינו שאזוב יסוד (עיין ערך קטן יסוד) ומדין אגודה נאגדו עמו נצח והוד.

הארז אשר בלבנון עד האזוב אשר בקיר, אורחיה דקרא נקיט עלאה מכלהו ונמיך מכלהו. ועיין מגיד מישרים (צו).

ועוד. עיין ציוני (חקת) ואזוב רומז לגנו, שממנו יזובו נפשות הצדיקים. וכן היא במאירת עינים (שם).

רוח עיין זוה"ק (שמות, לה, ע"ב) ולקחתם אגודת אזוב וגו', אגודת אזוב למה, בגין לבערה רוח מסאבא מבינייהו. ושם (מא, ע"א) אזובא, הא אוקמינא דאיהי מעבר רוחין בישין, וכל סטר רוח בישא מעבר באתערותא דיליה. ושם (פ, ע"ב) ת"ח, דבכל אתר דבעי קב"ה לדכאה לבר נש, באזובא מתדכי, מ"ט, משום דיתער חיליה דלעילא דאתפקדא עלוי, דהא ההוא חילא דאתפקדא עלוי כד אתערא מבערא רוח מסאבא ואתדכי בר נש. ועיין שם משמואל (בא, תרפ"ג).

נשמה עיין עטרת ישועה (הגש"פ) אמרו ז"ל, מי שנתגאה כארז ישפיל את עצמו כאזוב (במד"ר, יט, ג) ותראה רמו, אשר החילוק בין מספר אר"ז למספר אזו"ב עולה בצק. וכן יש קצ"ב שעות בח' ימי הפסח. וגם ד"ם פס"ח עולה בצ"ק. הכל רומז שיקנה אדם לעצמו מדת ענוה באכילת מצה. וזהו ויאפו את הבצק עגת מצות כי לא חמץ, היינו להיות בענוה, בחינת מצה ולא חמץ. ונשמה סוד ענוה, כנודע בסדר ברייתא דרפב"י. וזהו אזוב, ענוה. ויש הבדל בין שפלות לענוה, ואכמ"ל.

ועיין אמרי יוסף (מצורע) אמאי צריך לתרתי תולעת ואזוב, וביאר בסוד אמרם (אבות, פ"ד, מ"ד) "מאד" "מאד" הוי שפל רוח, ב"פ, עיי"ש. ובעומק זהו ב' בחינות שפלות וענוה. ועיין מגן אברהם (טריסק, מצורע) אזוב עם ד' אותיות בגימט' כ"ף, שיכפוף מלא קומתו לפני השי"ת וישפיל עצמו כאזוב. והבן שיש כיפוף ויש כיפוף מלא קומתו. ועיין שם משמואל (מצורע, תרע"ו) והיינו ששפלותו של תולעת ואזוב איננו מצד שנעשה שפל ע"י סיבה מהזולת, אלא שמעצמו הוא כך. וזהו שלמות השפלות. ועיין מי השילוח (סוכה, כז) אזוב ולא אזוב יון ולא אזוב כוחלי וכו', אזוב מורה על ענוה כמ"ש חז"ל ישפיל עצמו כאזוב, ונמצא כמה מיני ענוה שאינם בשלמות, עיי"ש. ועיין פרי צדיק (פרה, ה, ור"ח אלול, אות א').

חיה במצורע כתיב (ויקרא, יד, ו) את הצפר "החיה" ואת עץ הארז ואת שני התולעת ואת האזוב, וטבל אותם ואת הצפר החיה בדם הצפר השחוטה על "המים החיים".

ועיין צמח צדיק (מצורע) אז"ב בא"ת ב"ש, הוא תש"ע, כמנין שב"ת חיי"ם (כמ"ש טועמיה חיים זכו) .

יחידה עיין זוה"ק (שמות, טו, ע"ב) כל אינון דלא עבדין פירין ואינון רברבין וכו', וכל חד מאינון דאינהו זוטרי, בר מאזובא, מאימא חדא אתילידו. והרי שאזוב לעצמו, יחיד.

ועיין פתחי שערים (נתיב פרצוף א"א, פתח מד) וחטאני מלשון תחטאני באזוב ואטהר (כמ"ש חז"ל) ששם הוא הנקיון והליבון מכל סיג, בסוד רחצתי את רגלי.

הוד עיין קהלת יעקב (ערך אזוב) שעץ ארז בחינת נצח, ואזוב בחינת הוד. ועוד. סוד דרך. ועיין אמרי נעם (פורים, כט) ארז ואזוב עולה בגימט' דרך.

יסוד עיין אהבת שלום (פורים) סוד אזוב גימט' י-ו. וטובלים אותו בסף, ונעשה יו-ספ. יסוד. עיי"ש בהרחבה. ועיין אמרי נעם (פרה) אזוב ר"ת ואני זאת בריתי אותם (ישעיה, נט, כא). ועיין עטרת ישועה (יום א' של פסח) צאן עם אזוב עולה זקן, והוא מספר יוסף עם הכולל, להמשיך חיים אל משיח בן יוסף מבחינת עתיקא שנקרא זקן. ועיין היכל ברכה (חקת).

ועוד. ו' זעירא - יסוד, כנודע, לעומת ו' גמורה בת"ת. ועיין זוה"ק (ח"ג, נג, ע"ב) ואזוב, דא ו' זעירא, דיניק לה לכנס"י, ובגין כך עץ ארז ואזוב אזלן כחדא, ועל דא ו' ו' כחדא אשתכחו, חד עלאה וחד זעירא, וקראן לון ו' עלאה ו' תתאה. ועיין זוהר צו (לה, ע"א). ועיין רמ"ז (שמות) וידוע הוא מסוד טהרת המצורע שאזוב סודו ביסודו, עיי"ש. והנה אל"ף זי"ן ביי"ת, גימט' ברי"ת. וגם אגוד"ת אזו"ב עולה צדי"ק יסו"ד עול"ם (משלי, י, כה). וכן הוא בליקוטים של הרמ"מ משקלוב. ועיין פרדס (שער כג, ערך אזוב) אחר שהביא זהר מצורע הנ"ל, והכונה, כי צדיק יסוד עולם נקרא אזו"ב בהיותו משפיע למלכות ומתייחד עמה. ועיין ברית מנוחה (הדרך השמינית). ועיין פירוש החייט (על ספר מערכת האלוהות, פ"י) הוא עושה פרי ויש לו ריח טוב, רמז לצדיק יסוד עולם. ועיין בית עולמים (דף קלו, ע"ב). ואמרי נעם (שבת הגדול).

מלכות סוד שם. ואמרו (סוכה, יג, ע"א) אזוב, ולא אזוב יון, ולא אזוב כוחלי, ולא אזוב מדברי, ולא אזוב רומי, ולא אזוב שיש לו שם לווי.

ועוד. דוד מלכא משיחא. ואמרו (סנהדרין, קז, ע"א) א"ר יהודה אמר רב, ששה חודשים נצטרע דוד ונסתלקה הימנו שכינה וכו', נצטרע דכתיב תחטאני באזוב ואטהר, תכבסני ומשלג אלבין. וזהו אזובי "הקיר". קיר, שכינה.

ועיין רקאנטי (חקת) ומעבר יבק (פרק כה, מ"ב) שעץ ארז ואזוב, הוא קב"ה ושכינתיה. וז"ל הציוני, ואגודת אזוב עמו כטעם אתרוג עם הלולב. ועיין רקאנטי (וארא) ויש מפרשים כי אגודת אזוב רומזת לכנס"י שבה נאגר ונאסף הכל. ועיין מגיד מישרים (חקת) ואזוב רמז לכנס"י למרמז דיתחלש דינא פורתא.

נפש נפש שפלה, מתלמידיו של אברהם אבינו. ואזוב מהות שפלות, כמ"ש (מו"ק, כה, ע"ב) אם בארזים נפלה שלהבת, מה יעשו איזובי הקיר. ושורש מימרא זו בפסוק (מלכים, א, ה, יג) וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר בקיר. ונגלה במטהר שלוקחים לו עץ ארז ואזוב. ועיין זוה"ק (ח"ג, מח, ע"א) מן

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה להארות, הערות,

הוספות: rav@bilvavi.net

תשובה

א. יש לברר הדבר בחלקיו, מה הם חלקי הטוב, ומה החלקים האחרים, ולהתקשר נפשית לחלקים הטובים מתוך מודעות שבחרת לדבוק יותר בחלקים הטובים.

ובמקביל לפי הצורך לסדר סדר תיקון ועלייה לחלקים הבלתי מתוקנים.

היחס בין החלקים הללו תלוי באופי נפשו של האדם ומדרגתו.

ב. לראות את החיים כתהליך שעולים שלב אחר שלב, וכל שלב זה תחילתו לעבור אותו (נכון), ולעלות ע"י לשלב הבא.

ג. חרטה עמוקה על העבר, ושמחה על שזכיתי לעשות תשובה, ועל ההצלחה בעתיד בס"ד שמונעת מאותה תשובה אמיתית. נמצא שהחרטה היא המניע העמוק להצלחה בעתיד.

ד. אם תעלה על הכתב את הבהירות בלימוד, סיכום סוגיות, חידושים, וכדו'. ואח"כ תוכל לבדוק מה השתנה בהם מן הכתיבה בשנה הקודמת לשנה זו. ויש לבדוק את מהות השינוי, לא בעיקר בכמות, אלא בתהליך. כשינוי חשיבה, העמקה, דקדוק, סדר, וכד'.

ה. כן. עליך לבדוק בעיקר האם התקדמת בקשר הנפשי מלבד ההצלחה כפשוטו.

חינוך ילדים לצניעות בימינו

לכבוד מורינו הרב שליט"א. המציאות כיום שמי שרוצה לחנך את בנותיו להתלבש כפי גדרי ההלכה והצניעות נתקל מול מציאות שבנותיו גדלות בחברה וסביבה שאינו ממש כך, והשאלה היא ההנהגה הראויה בבחינת אוי לי מיוצרי אוי לי מיצרי, ופעמים ע"י שעושים נגד רצון הבת - בטווח ארוך מקבלים תוצאה הפוכה, וכן זו בעיה להכניס לראש של ילד שכולם לא בסדר. ולמעשה השאלה היא מחד - זאת התורה לא תהא מוחלפת, ומאידך - כשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע.

ב. גם אם נניח שלמעשה יש לנקוט באופן של להניח להם, מ"מ

עדיין צריך בירור באיזה רוח לעשות זאת כדי שלא תיווצר תפיסה מעוותת של צניעות, ומאידך שלא ירגישו שהם לא בסדר.

ג. ועדיין מה נעשה בדבר שהוא איסור מוחלט ללא סרך של היתר, מי יתיר לי לקנות זאת לבתי .

תשובה

שאלה קשה שאלת. מכיוון שהדור פרוץ בדבר ביותר גם אצל משפחות הנקראות בני תורה. ואף בבתים שנקראים "חשובים" כביכול ביותר.

יסוד הדברים: נצרך להשריש את רצון ה' ית"ש בצניעות. ולהסביר את פנימיות מהותה באופן שהבנות יקלטו את הריח הפנימי של הענין, ועי"ז יתחברו בנשמת מהות הצניעות. וזהו בפנימיות.

בחיצוניות, נצרך לברר את מדרגת כל בת ובת, אופיה, ונסיונותיה. ובזה לא ניתן להיכתב. אולם בכללות יש ללמדם שיתבוננו בכל דבר האם מותר או אסור ע"י רבנים יראי ה', ולפי הכללים שקבעו. ויתר על כן יש ללמדם שבכל דור יש נסיונות שפעמים רבות רוב בני הדור לא עומדים בו. ובדורנו אנו ניסיון הצניעות בלבוש לנשים, ובהסתכלות לאנשים, רוב בני הדור אינם עומדים בו.

והבחירה בידם האם לילך עם הרוב לגיהנם, או עם המיעוט לגן עדן ולדבקות בה'.

וזו בחירה שלה ככל הבחירות של חלקי חייה. אולם עבודת האב לברר לה מה הם צדדי הבחירה בבהירות, ומהו רצון ה' בטהרתו. וכל זאת מתוך נועם ושלוה.

בכל פעם שנותנים בידם כסף לקנות יש להסביר להם שיקנו מה שה' רוצה, אם כי לא בהכרח להיכנס לפרטי הפרטים.

על הבנות לחוש באב שרוצה באמת לעשות רצון ה' בנקיות, ושחפץ בטובתם ומרגיש את קושי נסיונם, ושמח בכל הצלחה ולו הקטנה שלהם. ומקביל לכך צריכים לחוש שהאב חפץ בטובתם הרוחנית והגשמית בכלל.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

י"ג עיקרים

עבודה רק לה' היסוד החמישי

מעתה, לפי מה שנתבאר, דברי הרמב"ם כאן מקבלים פנים הרבה יותר עמוקות, וכדלהלן.

הרמב"ם אומר שהוא יתברך לבדו הוא הראוי לעובדו, ושאלנו: מהי סיבת הדבר. מעתה, תשובה לדבר לפי מה שנתבאר: **עיקר עבודתו של האדם את הקב"ה, היא על ידי ה'בחירה'**, וכלשון הפסוק: **"לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון"**. ולכן, כיוון שנתבאר שהגדרת הבחירה היא שהאדם צריך לבחור להתקשר לבחירתו של מקום, כיוון שבחירת האדם משתלשלת מבחירתו של מקום, הרי שברור הדבר שעבודת האדם, שהיא הבחירה, היא רק אליו יתברך שמו.

וזוהי תשובה לשאלה שנשאלה שאם אנו עובדים את הבורא מפני שהוא בעל בחירה [כמבואר כאן ברמב"ם], מדוע שראובן לא יעבוד לשמעון ח"ו, שהרי גם שמעון הוא בעל בחירה [כפי שנתבאר לעיל אין צד כזה ח"ו, רק מבארים מדוע]. תשובה לדבר, וכי בחירתו של ראובן משתלשלת מבחירתו של שמעון, הרי בחירתו של ראובן משתלשלת מבחירת הבורא יתברך בעמו ישראל. וזוהי הסיבה הברורה מדוע האדם לא יכול לעבוד לאדם אחר.

אם כן, עולה בידינו שישנם שני חלקים בעבודת האדם את בוראו. החלק הראשון, עצם הבחירה (בדקות, ישנו מהלך של 'הידיעה שלמעלה מהבחירה', כפי שיתבאר מעט להלן). החלק השני, הוצאת הבחירה מהכח אל הפועל. בחלק הראשון האדם עובד את בוראו בעצם כך שהוא בוחר, עצם בחירתו היא עבודת הבורא. ומהי הבחירה - לבחור בחיבור לבחירתו של מקום, ולא לצד ה'חרב' שמתנתקת אותו מבחירתו של מקום, כפי שנתבאר. והחלק השני, עבודת הבורא ע"י הוצאת הבחירה שבחר בבחירת הבורא מהכח אל הפועל.

מהו הצד לעבוד את הנבראים ח"ו

תמצית הדברים שנתבארו עד כאן, שהעבודה מוכרחת

להיות לו יתברך ולא לזולתו. עתה, נחזור לבאר דקות נוספת בדברי הרמב"ם שהוזכרו לעיל.

לשון הרמב"ם לעיל: **ושלא יעשו כזה למי שהוא תחתיו במציאות מן המלאכים והכוכבים והגלגלים והיסודות ומה שהורכב מהם, לפי שכולם מוטבעים.**

הרמב"ם כתב כאן בלשון שלילה, למי לא לעבוד - לא למלאכים, לא לכוכבים, לא לגלגלים, לא ליסודות ולא למה שהורכב מהם. ובכן, כאן יש להתבונן, מהיכן ישנו צד כזה באדם לעבוד אותם ח"ו.

וביאור הדברים הוא כדלהלן. כל בחירה שהאדם בוחר, מגיעה ממערכת של חיבור [בוחר להתחבר לדבר מסוים]. וכמו שנתבאר, האדם צריך לבחור להתחבר לשורש בחירתו של מקום, ולא לחרב שמנתקת אותו מבחירתו של מקום. אבל כל בחירה יסודה חיבור. וכאן, ישנה נקודה דקה. כיוון שכל תפיסת הבחירה היא חיבור, מצד כך היה צד שכח הבורא יבחר בדבר שהוא 'מורכב' [היינו בנבראים שהם מורכבים], כיוון שדבר מורכב מחובר מ'חלקים'.

ונבאר. הכח שמכוחו האדם עובד את בוראו הוא כח החיבור [בחירה, כנ"ל]. ומצד כך, כיוון שכל חיבור הוא 'הרכבה', הרי שהאדם היה צריך לבחור בדבר מורכב. **וכאן, שורש ההטעיה לבחור בדברים מורכבים. הרמב"ם כותב: כוכבים, מלאכים, גלגלים, יסודות, ומה שהורכב מהם, אך בדקות, הם עצמם מורכבים. ומכאן נובעת התכונה שבני אדם בוחרים בנבראים ח"ו, ולא בבוראם.**

עצם הבחירה עצמה גורמת את ההטעיה הזו לבחור בנבראים ח"ו, ולא בבורא, כיוון שהבחירה היא חיבור, והחיבור הוא הרכבה, והנבראים הם מורכבים. ומצד כך, כפי שמבואר בחז"ל, וכמו שהאריך הרמח"ל בדרך ה' בארוכה, הבחירה נותנת לאדם שיקול לבחור בין טוב לרע. היכן היא הנטייה לרע - הנטייה לרע היא עצם כך שהבחירה היא בחיבורים, ולכן האדם מסוגל לבחור גם

מחובר, מורכב. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת 'דע את אמונתך' - י"ג עיקרים

וסיים המזמור באמרו (שם שם, י"ג): "ה' צבאות אשרי אדם בטח בך" - רומז אל מי שפנה לבו מכל מה שהוא חוץ ממנו יתעלה ונקשר בו.

פינוי הלב מכל דבר שזולתו יתברך - חיבור לחלקו שלו

מי שלא פינה את כל ליבו מכל מה שהוא חוץ ממנו יתעלה, נמצא שיש בליבו דברים נוספים שקיימים בבריאה. ובעומק, הימצאות דברים נוספים בליבו גורמת לידי כך שהוא חושק לחלק שאינו שייך לו, ואז, לעולם הוא לא יגיע לתכלית החיים השלמה. יתכן שהוא נמצא באמצע הדרך, אבל לתכלית המכוונת - הוא לא יוכל להגיע בשום אופן.

רק מי שפינה את ליבו מכל דבר אחר, והבורא יתברך שמו ממלא את עולמו, מכח כך גם חיבורו לעולם זהו חיבור לחלקו שלו. הבעל-חי, הצומח, והדומם שיש לו - זהו חלקו שלו.

אצל רוב בני אדם, הבעל-חי, הצומח, והדומם שיש להם, הוא לא 'שלהם', על אף שמצד קנייני הממון הדבר שלהם. וסיבת הדבר היא, מחמת שבעומק נפשם הם לא מחוברים לחלקם שלהם, ואזי גם בלבושים שמגיעים מבחוץ, הם לא זוכים לחלקם השייך להם באמת. ולכן ישנו בעולם עיוות הדין.

פסוק זה מראה אפוא את אושרו של מי שנוקט במדת הבטחון בעניני עולם הזה כפי שבארנו קודם בפרק הבטחון, ואושרו של מי שמסיר מעליו כל דבר חוץ ממנו יתעלה ונקשר בו למטרות התורה, והוא הזוכה ל"פגיעה". ופרוש זה מתאים למה שקדם באותו מזמור, ומקרא נדרש לכמה טעמים (סנהדרין ל"ד. - בקצת שינוי לשון).

עומק מידת הביטחון - לחיות רק את חלקו שלו

הסיבה הפשוטה שמידת הביטחון מביאה את האדם לפגיעה, מחמת שאם אין לאדם ביטחון, הוא מצורף לעולם ונופל לענייני החומר, אך אם יש לאדם ביטחון, הרי שהוא פורש מהעולם ויכול לפנות את ליבו לעבודת ה'.

ברם, נבאר את העומק היותר גדול במידת הביטחון.

מי שלא בטוח בחלקו שלו - הרי שהוא מחפש חלקים של אחרים. ולפיכך, עניינה של מדת הביטחון היא: מה ששייך לי - אני יקבל, ומה שלא שייך לי - אני לא

פרק י' | בשעת העסק והעיון בתורה

כל הדברים שנתבארו עד השתא, הם רחוקים מאוד ממי שלא לומד תורה לשמה, והם קרובים הרבה למי שעוסק בתורה לשמה, מה שזה נראה לרוב בני"א שהמדריגות הללו הם רחוקים מאוד, מחמת שמעטים הם אלו שעוסקים בתורה לשמה, ככל שהאדם עוסק בתורה לשמה, אז האור של התורה מאיר לו באמת וכשאור התורה מאיר לאדם באמת אז ע"ז נאמר כי לא בשמים היא ולא מעבר לים היא כי קרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו, הוא קרוב מאוד למי שעוסק בו לשמה, והוא רחוק מרחק שמים מארץ, ויתר על כן, ממי שאינו עוסק לשמה, אין דרך להגיע למדריגה אמיתית בחיים, למי שלא בוקע לאור התורה באמת לשמה, כמובן ששיעור הלשמה באיכות ובכמות הם מדריגות לפנים ממדריגות, אבל בסיס כל ההצלחות כולם, שבסדר עבודת אדם, שיכול להפיק תועלת בימי חייו, ולעלות עלית אמת, הנפה"ח מצייר כאן את המדריגות, בחלקם, כפי שהם כסידורן, כ"ז בנוי על עסק תורה באמת, בחיצוניות זה שקיעות אמיתית בעסק התורה, אבל בעומק זה התמסרות המוחלטת לתורה הקדושה, באופן שנתבאר לעיל מה ענינו של לשמה, שנתבאר בנפה"ח, המדריגות שמתבארות כאן בפרק י' הם בנויות על אופן הלשמה שנתבאר לעיל, ככל שהאדם זוכה לעסוק במדריגה של לשמה הוא מגלה את כבודו יתברך בעולמו. והוא מרגיש וחש בפועל שהוא נמצא אצלו יתברך, עימו אצלו ובחיקו ויתר על כן הוא מרגיש את הדבקות בו ית"ש, את בטילות המוחלטת אליו ית"ש, והוא מכיר ומרגיש מציאות שלימה של אין עוד מלבדו.

ולכן בה נאצלו ונבראו כל העולמות עליונים ותחתונים.

כפי שנתבאר לעיל יש ג' מדריגות בתורה הקדושה, א. בשורש העליון שבתורה - "קב"ה ואורייתא חד". ב. למטה מכך התורה הקדושה נאצלת ממנו יתברך שמו, אבל היא תמיד נמצאת עימו, "ואומר להם כביכול לי אתם לוקחים", לעולם התורה הקדושה נמצאת יחד עימו יתברך שמו.

המדריגה השלישית היא "אסתכל באוריתא וברא עלמא", נבראו העולמות, יש מציאות של עולמות, אלו הם עולמות של "נבראים" הם נמצאים לבר כביכול, לחוץ ממנו יתברך שמו, וגם שם מתגלה אור התורה הקדושה, ובעומק, ההשתלשלות של אור התורה שמתגלה בבריאה הוא שאפילו במקום שנראה בר - חוץ, ואפי' במקום שלכאורה ההרגשה שם נבדלת ממצאות הבורא יתברך שמו, מכוח הארת התורה הקדושה, אז האדם מכיר ומרגיש את מי שאמר והיה עולם. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש

החיים שער ד'

פרק ח | התמימות וההשכלה שבתורה

תורה ותפילה - הרכבה ופשיטות

צורה זו של העסק בדברי תורה המשלבת פשיטות והרכבה, מוגדרת בלשון חיצונית יותר, ככח של תורה וכח של תפילה, והיינו מצד החיבור בנפשו של האדם. שהרי ענינה של התפילה הוא השיח לפני ה' ללא עיון, וכשאחז"ל שעיון תפילה זהו אחד מן הדברים המעכבים את תפילה. מה שאין כן בדברי תורה, שבהם יש את עומק נקודת העיון.

א"כ כאשר כוחות אלו מתגלים לחוץ באופן המעשי, הם יכולים להתגלות כעולם של תורה ועולם של תפילה. ואולם זהו רק מצד ההתגלות החיצונית, אך מצד ההתגלות הפנימית במעמקי נפשו של האדם, ההתגלות היא ראשית בעצם הכוחות עצמם, כמו שהוזכר בתחילה. ויתר על כן ההתגלות היא בעומק החיבור לדברי התורה עצמם מכח שתי הכוחות כמו שהתבאר כעת. וצריך האדם ששני כוחות אלו יהיו מאוזנים אצלו בשורשם, ובעסק התורה, וכן בהגלותם המעשית ביחס לתורה מול תפילה.

ניתן לראות פעמים רבות, שאדם שהוא מחובר יותר לפשיטות ולתמימות ואין לו את האיזון הנכון בנפש, אדם זה בוחר לו חיבור עמוק לעולם של תפילה, ובמידה מסוימת נעשה אצלו רפיון בחיבור לדברי התורה.

ועל כגון זה דרשו חז"ל בגמ' (שבת י.) את הפסוק "מסיר אוזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה". שם זה נדרש על מי שרצה להפסיק מהלימוד לצורך תפילה, אך בעומק זה נאמר על מעמקי הנפש כאשר היא נוטה לפשיטות ולתמימות בלי כח העיון של ההרכבה. "אוזן" זו בחינה של הבנה וסברא, כמש"כ (משלי טו לא, ברכות סא.) "אוזן שומעת לב מבין" ואמרו חז"ל (עירובין קב:) "לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי", וא"כ מסיר אוזנו משמוע תורה, הוא מי שמטה עצמו מכח זה של האוזן שהוא כח ההרכבה וההתבוננות בנפשו, ואזי יש אצלו הסרה ממציאיות דברי התורה, ולכן גם תפילתו היא תועבה, כי זהו רק מהלך של תמימות שהוא קו אחד בנפש, ולא מהלך של הרכבת שני הכוחות בנפשו של האדם. ■ המשך

בע"ה בשבוע הבא מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

צריך. ובצורה הזו, האדם חי רק את חלקו שלו.

זהו עומק עצום במדת הביטחון.

חז"ל אומרים: "אין אדם נוגע במוכן לחבירו כמלא נימה". אמנם, אם האדם לא בוטה, הוא חושש שמא מישהו יקח את חלקו שלו. ובאמת, מהי הסיבה שאחר יכול לקחת את חלקו שלו [הרי אין אדם נוגע במוכן לחבירו כמלא נימה], תשובה לדבר: מחמת שהוא לוקח את חלקו של האחר, לכן הוא נענש מידה כנגד מידה.

ולפי"ז, אם אדם חי רק את חלקו שלו, אף אחד לא יכול לקחת מחלקו שלו. וזוהי עומק מידת הביטחון. דבר זה הינו עצום ונורא, כאשר מתבוננים בו.

ופרוש נסתר זה אינו סותר את הנגלה שהזכרנו תחלה, כי הכמיהה למקדש ולבנינו והצער על חורבנו נובעים ממטרותיו הפנימיות,

הכמיהה הפנימית לביהמ"ק

הכמיהה לבנין בית המקדש, איננה מצד יופיו של בית המקדש [כדברי הגמ' (ב"ב ד ע"א): מי שלא ראה בנין הורדוס, לא ראה בנין נאה מימיו], אלא המכוון הפנימי של בית המקדש הוא - בית קודשי הקודשים, כניסה לפני ולפנים, כניסה לחלקו שלו. זוהי הכניסה במקום. והכניסה בנפש היא, כניסה לעומק הפנימי של ייחודיות הנפש. זו היא המטרה הפנימית של המקדש, כפי שנתבאר בהרחבה לעיל.

והפרוש הנסתר הנ"ל הוא-הוא מטרותנו!

בחיצוניות, המטרה היא בנין הבית, והתבודדות חיצונית מן העולם. ובפנימיות, המטרה היא כניסה לקודש הקודשים הפנימי, במקום ובנפש, שלמות האיחוד הפנימי.

וכבר הרחבנו את הדיבור בענין ההתבודדות, שהוא מטרת הפרק, אל באורו המקיף של המזמור הזה כיון שעולה הוא בקנה אחד עם נושא הפרק.

אם כן, מה שהוזכר כאן בסוגיית 'בני קרח', מצד המקום, זוהי המהות הפנימית של ההתבודדות במקום חיצוני, בית המקדש. ומצד הנפש, זהו המקום הפנימי, ייחודיות נפשו של כל אחד - והיא-היא המבוא הפנימי להגיע לעולם היחידה שבנפש, שהוא מקום ההתבודדות השלם.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא- מתוך שיעורים על ספר "המספיק לעובדי ה'

חידושי תורה באור אחרית הימים, והרגשים בענין המסכה

לכבוד מורינו הרב שליט"א. בתודה עד אין קץ על פתיחת שערים, שער לפנינו מן שער.

א. בעלון בלבבי לשבועות [תש"פ] פורסמה תשובת הרב שליט"א בענין חידושים בדורנו שנוגעים להלכה, ובתוך הדברים כותב הרב: "אולם באחרית הימים מאיר אורו של משיח, ולפיכך המשיג אור זה יכול לברר האם חידוש זה שורשו באור זה, ודבר זה נמסר רק לחכמים הפנימיים".

אם אפשר לבקש להרחיב בזה יותר, מה ההגדרה וההבנה מצד החכמה שיכול להיות חידושים להלכה, שלכאורה גורמים שינוי גם למעשה, הרי "זאת התורה לא תהא מוחלפת", והאם יש אפשרות שגם פוסקי הזמן יתחשבו בזה מצד גופי תורה?

וכמו כן, מה ההגדרה של מי שמשיג אור זה, לענין הנ"ל, ובכללות.

זאת ועוד, לפני כמה חודשים פורסמה תשובת הרב בענין זיהוי התכלת, שהרב מעודד שם לימוד ענין זה, ולכאורה אם זיהוי התכלת מתברר ששורשו באור זה, אם כן ירד כל העוקץ של ההתנגדות ללבישת תכלת?

ב. בענין המסיכה שראו לילך בה, מבלי להיכנס לנידון מה מידת הצורך ללובשה, וכבר הסביר הרב בתשובה המהלך הפנימי של המסיכה. אך יש לי כאב גדול, ורצוני לידע מהרב אם זה מגיע מנקודת טעות. זה נראה שאחר שהחליטו הדבר לצורך גמור, שוב אין לך כמעט מאן דהו שאתה רואה שאכפת לו שהמסיכה תהיה באופן שלא משנה הצורה וממעטת את הדמות, ולהשתמש באוזניים שנתן לנו הקב"ה בשביל לשמוע "אנכי ה' אלוקיך" - "אזן זו ששמעה בהר סיני", משתמשים לתלות בה את הכף ששמו מסיכה, שמשמשת כאוזן של כלי, וזה נראה סילוף ושיבוש של צורת אדם. גם האופן שעומד חתיכת נייר על האף והפה אם בצורה מקומטת וכו', ולא באופן של מסוה עדין. רצוני לדעת אם כל הדברים הללו הם 'הרגישים' בעלמא, או שיש בהם מן האמת, ואולי יש כאן התעסקות בחיצוניות. אשמח מאד לקבל על הענין המבט האמיתי והשלם.

הנני בזה אסיר תודה, הממתין לכל קוץ היוצא מקולמוס הרב.

תשובה

א. ר"ע היה דורש תילי תילים של הלכות. והוא בחינת תגים, כתרי אותיות.

וזה האור שמאיר באחרית, בעקב, ר' עקיבא, עקב-יא, כנודע.

ומצד כך נגלה פרטים חדשים הנוגעים. לא שינוי עיקר הדין ח"ו וח"ו.

אלא חידוד דקויות של דין, כמו שמצוי היום ספרי הלכה לרוב שנידונים בהם חידוש דין שלא מצאנו לקדמונים שדנו בכך להדיא.

זהו מצד תפיסת הפרטות, תילי תילים של הלכה.

מצד תפיסת הכללות. זהו מבט כולל לחבר את כל חלקי התורה.

דוגמא לכך, תורתנו של הרוגצ'ובר, שיחוד הדינים בנוי ע"פ תפיסה שכלית

המשך בעמוד יב'

כתיב (יחזקאל, טז, מט) הנה זה היה עון סדום וגו' ויד עני ואביון החזיקה. ובמלבי"ם שם, וז"ל, שהעון הוא מה שעושה במזיד בעצת שכלו, כי לא עשו זה מפני הדוחק, כי היה גאון שבעת לחם, וכו', מפני שהיו להם נימוסים רעים ומשפטים בל יחיו בהם, שהיה הנימוס אצלם שלא להיטיב עם דל וחסר לחם, עכ"ל. והבן שכל תחילת הבריאה "להיטיב לבריותיו". ורחמיו על כל מעשיו. וסדום הוא היפך מהות תכלית הבריאה.

וזהו מידתה של סדום כמ"ש (אבות, פ"ה, מ"י) האומר שלי שלי ושלך שלך הרי זו מדת סדום. הפקעת נתינה. וכמ"ש (פרד"א, פרק כה) ר' יהודה אומר, הכריזו בסדום, כל מי שהוא מחזיק בפת לחם עני ואביון, ישרף ב"אש". באש דייקא. כי המים נתינה, כנודע, מידת אברהם, יקח נא מעט מים. והיפוכו אש. וסדום פסולת, היפך מאברהם. ולכך לוט שנפרד מאברהם הלך לסדום.

וביתר עומק, הנה אמרו (ב"ב, י, ע"א) תניא, היה ר"מ אומר, יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך אם אלהיכם אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסן, אמור לו כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם. והיינו מים, נתינה, לעומת אש של גיהנם. ועיין ספר החיים (חלק פרנסה וכלכלה) וז"ל, במצות הצדקה יש להרהר קצת, שאחר שהקב"ה שונא לעני זה וחפץ דכאו, מי ימלא את לבו לקרב את שונאו של הקב"ה. ולפי דעתי שזה היה טעותם של אנשי סדום, שהכריזו שכל מי שמחזיק יד עני ואביון, ישרף באש. ולכך נשרפו הם, מדה כנגד מדה. והבן שמי שמביט במבט של הטבה וחסד על פועל ידיו של הקב"ה, אף כאשר הוא רואה עני אינו רואה בו "שונאו של הקב"ה, שחפץ לדכאו", אלא רואה בו חלק מתפיסת ההטבה, "שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם". אולם במבט של סדום שאינו מבט של הטבה, עני הוא שונאו של הקב"ה, ומי שמסייעו ראוי לשורפו באש.

וזהו עומק עונשה של אשת לוט, שמנעה מלח מן המלאכים שבאו אל לוט, ועונשה כמ"ש ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח. "אחריו" דייקא, כלומר תפיסת אחריים. בבחינת מ"ש דשדי בתר כתפוי לשונאו שלא ברצונו (עיין תניא, פרק כד). והיינו שאין עיקר רצונו לתת ולהיטיב. וזהו תפיסת אחריים. ולכך אשת לוט שהייתה בתפיסה זו כתיב בה ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח.

כתיב (שמואל, א, ב, ח) מקים מעפר דל מאשפת ירים אביון. וכן כתיב (תהלים, קיג, ז) מקימי מעפר דל מאשפת ירים אביון.

כי תבא | ס-ו

ולא תסור מכל הדברים. תסור, סו-תר. הנה כתיב ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. ונבראו בעשרה מאמרות. וזהו בחינת ו-ס, ששים ושש. יסוד ימות עולם, "שש". וזהו יסוד, יד-סו. וזהו הגבול בבריאה, בחינת סוף, סו-ף. והיינו שבעלמא דידן גבול וסוף של כל דבר הוא בחינת שש, בבחינת מקום - עולם, יש ששה צדדים, ובבחינת זמן, ששת ימים כנ"ל. ובבחינת נפש כנודע זה יוסף, שהרי סדר שורש נפשות העולם כנודע, אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף. פי-סו. שיוסף הוא שיש. ובנפש דקלקול הוא בחינת יבוס, סו-יב. (עין טור או"ח, הלכות תפילין, סי' לו, סוד ג' תגין על ו-ס, של יבוס). וכן סיחון, סו-יחן.

ובדקות יש שני מהלכים בחיבור אותיות ס-ו, כמו שנתבאר בספר השם וז"ל, א', אי, בכ, גל, דמ, הני, וס, זע, חפ, טצ, יק, כר, לש, מת (והוא חיבור יחידות עם עשרות ועשרות עם מאות). ב'. אר, בק, גץ, דף, הע, וס, זן, חס, טל, יך, שת, עכ"ל. והוא חיבור ששורשו א-ר, בחינת אור, הארה, שהוא שורש לכל "יהי אור". ומצד המהלך הראשון ו-ס, הוא כח העולם, כח ה"העלם". בחינת מסוה, סו-מה. ומצד המהלך השני ו-ס, הוא הכח ה"נעלם", בחינת אור שברא הקב"ה גנוז לצדיקים לעת"ל.

והנה בפנים הראשונות, ו-ס, כח ההעלם, והוא שורש לכל דבר אסור, אר-סו. שנופל אר, הארה, לאסור, כנ"ל. והדבר הנאסר מתחלה לאדה"ר, עץ הדעת טו"ר, לא תאכל ממנו. ציווהו הקב"ה לסור ממנו. סור, סו-ר. ובא נחש על חוה, שהיא במדרגת סוגה בשושנים (שה"ש, ז, ג) סוגה, סו-גה, שלא ברצון, אלא באונס, אג-וס. ושורשו מכח פגם הראיה, ו"תרא האשה", בחינת סנורים, סו-נרים. ואזי ע"י אכילה זו נעשה אסון, אן-סו. פרום, ושסוע, סו-שע. ששת ימים נעשה שית אלפי שנים. ושורשו במה שנעשה משש, ששים. מאות ו', נעשה ס'. ואזי אמר אדה"ר לקב"ה, אני וחמורי נאכל מאבוס אחד (פסחים, קיח, ע"א). אבוס, אב-וס. ונפל למדרגת סוס, סו-סו. ונקנס עליו מיתה, ונעשה עת ספוד. סו-פד.

ונפל ממדרגת בר דעת למדרגת סכלות, סו-כלת. ולחד מ"ד (ב"ר, יט, ה) אשכול ענבים (יון שורש איבוד ההשכלה, שיכור) סחטה (חוה) לו. ושתה בכוס, כו-סו. ואזי יצא מדרך יושר, בחינת מסילה, סולו, סו-לו. לדרך של חשבונות רבים, בחינת רשעים סביב התהלכון, סובב, סו-בב. ובחינת סחור, סו-חר. ואזי איבד את עיקר כח מוחין דיליה וירד למדרגת חשבון, מנין. ואזי נעשה בחינת סופר, סו-פר, כמ"ש (קידושין, ל, ע"א) לפיכך נקראו ראשונים סופרים, שהיו סופרים כל האותיות שבתורה. ואזי נתגרש מג"ע ונתן הקב"ה את להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים, ונסגר עליו השער. סגור, סו-גר. ע"י מחסום, סו-חסם. ומכאן ואילך איבד מדרגת גן עדן, לשון עידון, עדין, וכל עסקו במאוס, מא-וס. ובמקום לישב במקום שלוה, נתגרש למקום סופה, סו-פה.

ובתיקון ע"י אור הרחמים, חוס, חו-סו, נתקן בחינת רא-סו, אסור, כנ"ל, נעשה שורש התיקון ע"י מוסר, רם-סו, לרומם את בחינת סו-ו. ונגלה במועדים, בפסח התיקון ע"י ד' כוסות, כנ"ל, כוס, כו-סו. ובמ"ת שהיה בסיון, סו-יו. ובסוכות, סוכה, סו-כה. ובחנוכה יון, גימט' ס"ו. ובפורים נגלה מדרגת סוד, סו-ד, כנ"ל.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבוס, אנוס, אסון, אסור, מוסר, יוסף, סוד, סוה, סוף, סוכה, סנורים, סכלות, יסוד, יבוס, כוס, מסוה, סובב, סופר, סור, מסתופף, שסוע, חוס, מאוס, כנוס, סופר, מוסד, מנוס, סחורה, יבוס, סיחון, מואס, מחסום, נסיון, סגור, סופה, סוג, סוגה, סולל, סיון, סמוך, ספוד, סקול, ספון, סתור, סרוח. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

והיינו שאינו רק כפשוטו שמקים ומרים מעפר ואשפה, אלא השפל שבעפר ובאשפה הוא גופא סבת העלייה, בבחינת ירידה לצורך עליה, לית נהורא אלא מגו חשוכא. וכמ"ש (ר"ה, לא, ע"ב) עשר מסעות נסעה שכינה וכו', וכנגדן גלתה סנהדרין, וכו', וטבריה עמוקה מכולן וכו', ישפילנה עד ארץ יגיענה עד עפר, א"ר יוחנן ומשם עתידין ליגאל, שנאמר התנערי מעפר קומי. ושם הוא בחינת "עפר".

ומעין כך ויתר על כן אמרו על מקרא דידן (יומא, פז, ע"א) רב ירמיה הוה ליה מילתא לרבי אבא בהדיה, אזל איתיב אדשא דרבי אבא, בהדי דשדיא אמתיה מיא מטא זרזיפי דמיא ארישא, אמר עשאוני כאשפה, קרא אנפשיה מאשפות ירים אביון, שמע ר' אבא ונפק לאפיה וכו'. ועיין מהרש"א (שם) וז"ל, ר"ל אנפשיה, דנקרא ירמיה, ע"ש ירים-יה. ומעין כך אמרו בירושלמי (מו"ק, פ"ג, ה"א) חד זמן הוה עבר בשוקא, וחמת הדא איתא סחותא דביתא וטלקת ונפלת גו רישיה, אמר דומה שהיום חבירי מקרבין אותי, דכתיב מאשפות ירים אביון. וזהו דוקא "אביון" בחינת אשפות, שהוא השפל ביותר, ולכך לא רק "מקים", אלא "ירים", לעילא. כי כאשר עולה עולה עד למעלה, כמ"ש המלבי"ם (תהלים, יג, ז), עיי"ש.

וזהו בחינת יוסף שנקרא אביון, כמ"ש (עמוס, ב, ו) על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים. ואמרו (פרד"א, פרק לח, ועוד) שקאי על יוסף. ובו נתקיים מאשפות ירים אביון, כמ"ש (ילק"ט, שמואל, א, רמז פו) מקים מעפר דל, זה יוסף. מאשפות ירים אביון, וישלח פרעה ויקרא אל יוסף. להושיב עם נדיבים, ויוסף הוא השליט. ועלה "מאביון", ונעשה "אב", כמ"ש (ויגש, מב, ח) וישמני לאב לפרעה. כנ"ל, ששורש אביון, אבי-ון.

ואופן הדבר וטעמא דמילתא, כיצד מן האשפות עולה לגדולה, נתבאר באלשיך (שמואל, א, פ"ב, ח) וז"ל, ומהאשפות שהאביון בהם, זכה לו הרוממות, כי הכנעתו תקרבנו אל החסידות וידבק בה'. דהיינו שלא רק כפשוטו שמחמת שירד לאשפה, יסוריו מכפרים חטאתו, אלא כנ"ל כי הכנעתו תקרבנו וכו'. ועיין סידור הרוקח (הלל, שם) וז"ל, ירים אביון, שאובה ומתאוה לכל, וחבקו אשפות, הקב"ה מרימו ומזלו עולה ומגביהו כשחפץ הקב"ה. ועיין מהר"ל גבורות ה' (פרק סב) וז"ל, מה שהוא מושיב אותו בין נדיבים הוא חסד גמור. עיי"ש. וזהו דלא כהאלשיך. ועיין תפארת שלמה (רמזי פורים, מגילה דף ג') ופרי צדיק (מצורע, אות ו').

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

עומק התאווה שבנפש, - כי יש באכילה מה שאינו שייך לו, ולכן לעולם יוסיף מעבר לשיעור

מכאן עומק התאווה שנמצאת בנפש. יסוד עומק התאווה שמתגלה בנפש, בפשוטו, האדם מתאווה, ששורשו מ"וכי תאווה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל", שנאמר בחטא אדם הראשון, אבל עומק ההגדרה היא, שבשעה שהוא אוכל מעץ הדעת טוב ורע, אז מוכרח שאפילו אם הוא יאכל את מה ששייך לו, לעולם יהיה בו עדיין חלק שלא שייך לו, כי יש כאן את החלק הרע המעורב, וא"כ, מונח כאן בעומק תפיסת האכילה, שלעולם האדם אוכל דברים ששייכים לו ואינם שייכים לו, ההשתלשלות של זה גורמת לידי כך שכאשר האדם יושב בשולחנו, שחשוב כמזבח, ואוכל, לעולם יש מציאות כזו שהוא תמיד יוסיף מעבר לשיעור שראוי לו לאכול.

במון, לא היה שייך כזה דבר, זה "עומר לגולגולת", זה מה ששייך לו, לא פחות ולא יותר, מעין מה שנאמר בקרבן פסח "לא תותירו ממנו עד בוקר", וכן בכל קרבן שיש בו דין של נותר, מעין כך היה באכילת המן, כמובן, מה שנשאר מהמן, "וחם השמש ונמס",

באכילה שמצד האדם 'אי אפשר לצמצם' ולכן אוכל יותר, משא"כ באכילת המן שהוא מן השמים

אבל ביסוד הדברים, זה החלק ששייך לנפשו דיליה, ובחלק ששייך לנפשו דיליה, שם היה מבורר השיעור המדוייק של האכילה, לא פחות ממנו, ולא יותר ממנו. ועל אף שתמיד ההגדרה היא "אי אפשר לצמצם", כ"ז בידי אדם, אבל המן שהיה מן השמים, זה לא היה בבחינת "כחצות" שאמר משה רבינו, אלא בבחינת חצות שאומר הקב"ה, זה היה מדוייק, מה שנלקח לו, זה שייך לו, "לא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר", היה מדוייק בדיוק מה שיש לו, זה היה גדר אכילת המן.

אבל כאשר אנחנו לא זוכים לאכול מן המן, אז מצד האדם "אי אפשר לצמצם" וכח התאווה שמתגלה בנפשו של אדם גורמת לו שבוודאי הוא אוכל מעבר לשיעור שהוא חלקו, וכשזה משתלשל לאופן היותר נמוך, זה משתלשל שהאדם אוכל מדברים שהם לא שייכים לו בגדרי ממון, הוא כבר אוכל גזילות, אבל כשזה נשאר בעומק של כוחות נפש, ולא בהשתלשלות של מעשה איסור, אז צורת הדברים היא באופן כזה, כמו שנתבאר, שאפילו אם הוא יאכל כביכול לפי השיעור הראוי, מעורב בזה לעולם חלק שלא ראוי.

אבל יתר על כן, הוא מעיקרא אוכל דברים שהם מעבר לשיעור שראוי לו לאכול, וההשרשה של זה היא, במה שבכל אכילה מוכרח להיות בה חלק שאינו שייך לו, מכאן מונח עומק התאווה בנפשו של אדם.

משעת האכילה מעץ הדעת, התאווה היא חלק מקומת נפשו של אדם

התאווה הזו, היא מצטיירת בנפשו של אדם שהוא מתאווה לחלק שאינו שייך לו, והוא לא יכול להעתיק את עצמו ממקום התאווה בעצם, כי בשעה שהם אכלו מעץ הדעת טוב ורע, התאווה הפכה להיות חלק מקומת נפשו של אדם, תאווה דקלקול, כמובן. שבה אנו עוסקים, כי לעולם, בכל אכילה, יהיה את אותם חלקי אכילה שאינם ראויים לו, כמו שהוזכר.

אכילת 'כפליים' בקדושה, ומצד הקלקול

בפנים הללו, כמו שהוזכר, כשזה מתגלה מצד הקלקול הגמור, אז הוא אוכל דבר שאינו שייך לו עפ"י דין, שהוא גדר של גניבה, זה גדר "אבוס" דקלקול כמו שאומרת הגמ' בשבת, שהשיעור של אכילה של "אבוס" הוא כפלים, בקלקול, זה אכילה של גנב, שחייב כפל, ובקדושה זהו אכילתה של שבת קודש שכל עסקה כפול, אבל זהו העומק של כח התאווה של "יש לו מנה רוצה מאתיים, יש לו מאתיים, רוצה ארבע מאות", הוא תמיד מכפיל את הדבר. בקדושה זהו "זכה, נוטל חלקו וחלק חבריו", אבל הכח הזה, כשהוא נופל במקום הנפש, אז הוא מתאווה לעולם גם לחלק הנוסף, זה ה"כפליים" שבנפש, לשם עומק נקודת התאווה, וההגדרה היא שהטוב והרע מעורבים זה בזה, אז חשקו הוא לא רק לטוב אלא גם לרע, זהו ה"כפל" שנמצא בנפשו של האדם שהוא מתאווה גם לחלק שאינו שלו.

ולפיכך, א"כ, ה"אבוס" שמתגלה אצל האדם, הוא מתגלה בשתי הפנים שהוזכרו. הוא מתגלה במה שלעולם כשהוא אוכל, יש חלק שהוא אינו חלקו, שאינו נבלע באיברים. והוא מתגלה בהרחבה שלו, במה שהאדם אוכל מעבר לשיעור שראוי לו שהוא יאכל.

בפנים הללו, בכל אכילה, לכאורה, יש בה את העומק של הקלקול שנתבאר השתא.

עומק התיקון, התנועה ההפוכה בנפש, - שהוא אוכל פחות

ועומק התיקון, כפי שחודד לעולם אין האדם יכול לעמוד

הללו. ועיי"כ, מצד אחד הכח של הפסולת נעשה תוספת כמו שהוזכר, אבל כנגדו עומד כח הפוך, שהאדם משייר באכילתו ומפחית מהשיעור הראוי לו לאכול, ועיי"כ כן נעשה עומק נקודת המלחמה.

ועצה נוספת הידועה בדברי רבותינו, מלבד העצה שהוזכר קודם שהאדם ישייר בזמן אכילתו שזה "הדבר והיפוכו" שהאדם משהה תוך כדי אכילתו, ומפסיק, באופן שהוא אוכל ומפסיק, אוכל ומפסיק, ובוודאי, פשוטם של דברים, וזה וודאי אמת, שאם האדם לא משהה את עצמו, יש הרי את האופן ההפוך הגמור שזה נקרא "תקפו בולמוס", אבל כשהוא משהה את עצמו, אז הדברים אינם מתפשטים באופן הקיצון שלהם.

אבל יתר על כן, כל מציאות התאוה, היא המציאות שהאדם נגרר ונמשך לדברים, אבל עד כמה שצורת האכילה נעשית באופן כזה, שהאדם אוכל ומפסיק, אוכל ומפסיק, אוכל ומפסיק, על ידי כן, כל תנועת האכילה שלו, באה באופן שונה, היא לא באה באופן שהוא נמשך ונגרר, אלא היא באה באופן של הפסקים, ובזה עומק כח התאוה, שהיא כח ההיגררות שהיא גוררת אותו לעוד ועוד, היא נסתרת, כמו שהוזכר.

אבל יתר על כן, לפי מה שחודד בסיעתא דשמיא, כח ה"אבוס" בנפשו של האדם זהו תוקף הכח שבאדם, שהוא יאכל את מה שלא שייך לו.

יש בדברי חז"ל: "יש מי שהולך אצל זיווגו ויש מי שזיווגו באצלו", והדוגמא היסודית היא שאצל יצחק מתקיים "זיווגו בא אצלו", שרבקה באה אצלו, אבל יעקב "הולך אצל זיווגו", ללא רחל, ולשפחות והתפיסה הזאת ש"יש מי שהולך אצל זיווגו ויש מי שזיווגו בא אצלו" היא לא מתגלה רק בזיווג, היא תפיסה יסודית בבריאה, הרי כפי שנתחדד בהתחלה, כל דבר ודבר שנמצא חוץ לאדם, חלקו שלו, שצריך להצטרף אצלו, הוא זה שנקרא "זיווגו".

ובלשון פשוטה, הרי הוזכר שיש ג' לבושי הנפש, מחשבה, דיבור ומעשה.

חלקי המחשבה, שעיקרה היא תורה, היא הנקרא "אשת חיל".

וחלקי הדיבור, זה אשתו, "ראוה מדברת". ■ המשך בע"ה שבוע הבא

מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

על הדבר, לאכול כפי המידה הראויה לו, אז העצה, מצד אחד, היא תמיד להקטין ממה שהוא רוצה לאכול, עצת דברי הראשונים כידוע, שלעולם ישייר מעט ממאכלו ולא ישלים את אכילתו, ועומק הדבר בזה, כפשוטו היינו, שלא יאכל את הכל, אלא יאכל פחות, אבל העומק, לפי מה שנתבאר השתא, או שהוא יאכל יותר, או שהוא יאכל פחות, אי אפשר להעמיד את הדבר על עומדו, יש את האפשרות שהוא יאכל יותר, שזה ה"אבוס" בנפש, שהיא אוכלת מעבר לשיעור הראוי לה, ועל מנת להפקיע את הדבר ממקום ה"גם", ממקום הרבוי, זה הופך להיות "אכין ורקין" מיעוטים הם", זה דבר והיפוכו, זה תנועה הפוכה בנפש.

מאותו יסוד של דברי הרמב"ם הידועים שכאשר האדם הולך במידותיו לצד אחד, שהתרופה היא ללכת לצד ההפוך, עד שיגיע לדרך האמצע, דרך הממוצע, כמו כן, במעמקי כוחות הנפש, ביחס לכח התאוה שבנפש של אכילה, אם הוא ינסה לעמוד על עומדו, הוא לעולם לא יצליח, שהרי זה כל יסוד הדברים שנתבאר, הוא בוודאי יאכל מעבר לשיעור הראוי לו.

ולפיכך, אחת מהצורות היסודיות היא, שהאדם מעמיד את עצמו באופן ההפוך של הדבר, שהוא גורם לכך שהתנועה בנפש מתהפכת, התנועה בנפש מתהפכת, שהוא אוכל פחות, ולהבין עמוק, אכילתו פחות, זה לא גורם במעמקי נפשו לידי כך, שיש רק תנועה של אכילה פחותה, אלא עומק ההגדרה היא, שיש כאן מלחמה של שתי כוחות בנפש, זה נקרא "לחם", שעיקר האכילה נקראת לחם, כמו שאומרים חז"ל, שזה מלשון של מלחמה, "עידן קרבא", זה זמן האכילה. מה עומק המלחמה בנפש? אי אפשר לאכול בדיוק מה שהוא צריך, זה אכילת המון, כמו שהוזכר, ולכן באופן טבעי, אם האדם נמשך אחר טבעו, הוא לעולם יאכל יותר, שזהו כל מהלך פני הדברים, אז ההבנה הפשוטה היא, שהמלחמה היא, שהוא יאכל פחות שאז הוא הולך היפך טבעו.

אבל בדקות יותר, כמו שחודד, הרי גם כשהוא אכל פחות, עדיין בתוך האכילה הפחותה יש חלק שלא שייך לו, שהוא עדיין בגדר "יתר", זה עדיין מעורב טוב ורע, שזה הפסולת שיוצא, אלא, זה הופך להיות כח של מלחמה, מצד אחד הוא אוכל את מה שלא שייך לו, שזה ה"יתר" שלו, ומצד שני הוא ממעט מחלק אכילתו שנצרך לו, זהו ה"עידן קרבא" העמוק שמתגלה בסוגית האכילה, ה"עידן קרבא" הוא באופן כזה, שהוא מעמיד כח מול כח, "זה לעומת זה", בשני הכוחות

וכן אם היה הא"ס נמשך מכל סביבות צדדי המקום החלל ההוא לא היה לא מעלה ולא מטה

הארת א"ס שווה בבריאה מדין עיגולים ומדין יושר

נשוב ונחזק. בתפיסת ההארה בבריאה יש שתי תפיסות, תפיסת עיגולים ותפיסת ויושר, וזהו הנקרא "דרוש עיגולים ויושר". היושר תפיסתו שיוצא מקו דק אחד בלבד, והעיגול תפיסתו שמאיר מכל צדדיו בשוה. ובכללות ישנם שני סוגי הארות באור שמקבלים הנבראים מהאור א"ס, הארה מדין קו [יושר], והארה מדין מקיף [כהגדרה כוללת, עיגולים]. מדין קו יושר ישנה הארה של קו אחד לבד. ומדין עיגולים ישנה הארה מסביבות אור א"ס בשוה לכל המקומות. אילו עיקר ההארה הייתה הארה של עיגולים, אזי הבריאה הייתה מקבלת הארה של השתוות. ולכן עיקר ההארה בבריאה היא הארה של קו, ולא הארה של עיגולים.

וזהו מה שנאמר כאן: **אילולי שהיה מאיר מכל צדדיו בשוה**. כלומר, או שהוא היה מאיר באופן של קו מכל הצדדים, ואזי ממילא כל הבריאה כולה הייתה באותו ערכין, כי כולה קו, ולא רק מצד אחד, אלא כל הבריאה כולה קוים. ברם, עדיין יכול להיות שיהיה מעלה ומטה, כי הקו לא היה מגיע עד הסוף [אם נניח כך].

לפיכך בעומק הגדרת הדבר היא, שאילו היו מאירים קווים מכל הצדדים, או שהייתה הארה מדין עיגולים, אזי היה מאיר הא"ס בשוה. א"ס שמאיר מכל הצדדים הוא רק מדין קו שיוצא מכל הצדדים כביכול, או מדין עיגולים. בדקות, אם יצא קו מכל הצדדים זה נקרא הארת עיגולים, כי כולו מאיר בשוה. אא"כ היה לכל קו גון שונה, וא"כ אינו מאיר מכל צדדיו בשווה.

לפ"ז ביאור לשון הרב ז"ל: **וכן אם היה הא"ס נמשך מכל סביבות צדדי המקום החלל ההוא, או מדין יושר מכל הצדדים או מדין עיגול שמאיר בו, אזי לא**

היה לא מעלה ולא מטה, שהרי הוא מאיר מכל הצדדים בשוה. וסיבת הדבר, מחמת שבעיגול אין מעלה ומטה, ומי גורם שיש מעלה ומטה, זהו רק היושר, עיגול הוא עגול ואין לו מעלה ומטה, לא פנים ולא אחר.

לא פנים ולא אחר לא מזרח ולא מערב וצפון ודרום אך בהיות אור א"ס נמשך דרך קו א' וצינור דק בלבד יצדק בו מעלה ומטה פנים ואחר מזרח ומערב וכמ"ש בע"ה בענף זה בכלל דברינו:

מהו פנים ואחר בקו - דברי המפרשים

כאן עומדים המפרשים (הדברי שלום, הלשם ועוד) על לשון דברי הרב ז"ל, פנים ואחר, כיצד ישנם פנים ואחר בקו, הרי לכאורה רק בצורת אדם קדמון יש פנים ואחר. ונמצא בדבריהם כמה מהלכים, כדלהלן.

מהלך א', ביאר בדברי שלום, שפנים ואחר בקו הגדרתם חיצוניות ופנימיות, ולא פנים ואחר ממש. שהרי סוף-כל-סוף יש בקו אור וכלי, כמו שחודדו לעיל ג' מדרגות, א. האור, מימי האור העליון. ב. הניצוצות, זהו הצינור מלשון ניצוץ כדברי הערוך, חלקי הארה. ג. הכלי, הוא הקו. לפ"ז בנידוננו, כיוון שיש בקו אור וכלי, הרי שיש בקו חיצוניות ופנימיות. ומה שנאמר כאן פנים ואחר, אין הכוונה לפנים ואחר כמו בצורת אדם, שזה אין בקו, אלא הכוונה לחיצוניות ופנימיות.

מהלך ב', מביא הדברי שלום מדברי הרמ"ז (ר' משה זכותה), שהגדרת הדבר היא כך: לא מדובר כאן על הקו עצמו, אלא על המדרגה השלישית, אדם קדמון. יש לנו אור א"ס - גילוי ראשון, צמצום וקו - גילוי שני, והגילוי השלישי הינו אדם קדמון, ובא"ק ישנם פנים ואחר. ולפ"ז, הרב ז"ל מדבר כאן על שורש המדרגה שעתידה להשתלשל.

מצינו דבר בעולם העליון, צריך למצוא אותו בעולם התחתון לפי היחס שלו בעולם התחתון, וכאשר מצינו דבר בעולם התחתון, צריך למצוא אותו בעולם העליון לפי יחס של העולם עליון. בעולם התחתון מצינו פנים ואחור, מזרח ומערב, צפון ודרום. והגדרת הדבר היא, שיש שם במציאות ששה צדדים, שזהו סוד הו"ק, פנים ואחור, מזרח ומערב, צפון ודרום. זוהי הצורה של ו"ק, ששה צדדים. לפיכך, אמנם האור א"ס עצמו הוא פשוט בתכלית הפשיטות, אבל בנעלמות יש שם ע"ס הגנוזות במאצילן, ולכן בדקי דקות, גם שם יש שורש דו"ק, וא"כ גם יש שם פנים ואחור, מזרח ומערב, צפון ודרום.

אולם כעת עסקנו בקו וצמצום, ושומה עלינו להבין היכן בקו יש את הגילויים של פנים ואחור [מזרח ומערב, צפון ודרום]. וכך מבאר הלשם: קו אחד יצא מאור א"ס, וא"כ, עצם כך שהקו יצא ממקום זה - זהו פתח, והפתח הזה נקרא "פנים". הרי בפנים ישנם ז' נקבים, ב' עיניים, ב' אוזניים, ב' נקבי החוטם, ופה. וזהו כל הז' תחתונות [כדברי הס"י בפ"ד].

עכ"פ, הגדרת הדבר היא, שעצם כך שיוצא קו, כלומר מר שיש כאן פתח, והפתח הזה נקרא "פנים". ומצד האחור, עצם כך שהקו מגיע עד כאן ולא מתפשט יותר, זה נקרא "אחור". שהרי אחור זהו מקום שאין בו פתחים, לעומת פנים שזהו מקום שיש בו פתחים.

יתר על כן, הוא שולל ואומר שמה שלא יצא הקו מכל הצדדים, כבר א"א לקרוא לו אחור [בדקות זהו גם סוג של אחור], עיי"ש בדבריו. עכ"פ, ברור הדבר שעצם כך שיש כאן פתח, ואלו הן גבולות הפתח, זהו גילוי של פנים. כמו כן, אחור זהו המקום שממנו הקו לא יוצא, שעד כאן הם גבולות היציאה. כמו-כן, ברור הדבר שמעלה ומטה ישנם בקו, שהרי אינו מגיע עד למטה. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

ומבאר הדברי שלום, שבקו עצמו כבר יש את שורש הכלים של כלי היושר דא"ק. והוא מבאר את השורש, שהצמצום הראשון הוא שורש הכלים, והגילוי של הכלים הוא בא"ק, ולכן שורשי הכלים של אדם קדמון קיימים כאן.

נעיר בקצרה, שלכאורה דבריו הם בגדר חידוש. שהרי בדברי הרב ז"ל לקמן בהקדמה אחת גדולה, מתבאר שישנם שורשי הכלים, וזה קאי על הכלי של הקו, ולא על הכלי של א"ק, משום שאנו עוסקים במדרגת קו.

לבא ולומר שהכלי של א"ק נמצא כבר במדרגת קו, זהו דבר חידוש עצום, ולכאורה זה לא יתכן, שהרי יש סדר מדרגות, א"ס, צמצום, קו, א"ק. מה שמתבאר לקמן בדברי הרב ז"ל בשורשי הכלים, כלומר, שהקו הוא שורש הכלי לאור העליון של מימי האור העליון, ולניצוץ שהוא בבחינת צינור, אבל בכל ערך הכלים לא נמצאים באתגליא כבר בעולם העליון. הגם שבו דאי בדקי דקות יש הבחנה שכל כלי הוא למעלה מהאור, ומצד כך שורשי הכלים הם במדרגה יותר גבוהה, אבל הכל בנעלמות, לבוא ולומר שיש כאן כלים דא"ק שעל זה נאמר כאן בלשון דברי הרב ז"ל פנים ואחור, זה מילתא דחידושה [אנו רק מחדדים, בלא להרחיב את הדבר].

נמצינו למדים עד כאן שני מהלכים שהובאו בדברי שלום, ה"פנים ואחור" שנאמר כאן, או שזה קאי על הפנימיות והחיצוניות של הקו, או שזה קאי על א"ק.

מהלך הלשם מהו פנים ואחור בקו

מהלך ג', מתבאר מדברי הלשם. נשוב ונשנן את היסוד שנאמר בדבריו פעמים רבות, ונמצא גם כאן. כל דבר שנמצא בעולם תחתון - נמצא בעולם העליון, כל דבר שנמצא בעולם העליון - נמצא בעולם התחתון, אלא, שיש יחס כיצד הוא מתגלה. כאשר

מלשון נוטה לצדדים. עיין יונת אלם (פ"ה) ויחס הכתוב נטיעה לאון, ממה ששנינו באדרא, אודנא אתעביד ברישומן רשימין לגאו כמאן דעביד דרגא בעקימא.

שערות כתיב (יחזקאל, ה, א) ואתה בן אדם קח לך חרב חדה תער הגבלים תקחנה לך והעברת על ראשך ועל זקנך ולקחת לך מאזני משקל וחלקתם. ועיין ערך קטן אריך, בהרחבה. ועיין יונת אלם (פרק מב) מיעוט השערות אשר סביב לאזנים נגרר אחר הרוב שהם למעלה מהמצח (א.ה. דהיינו, לכן אי"ז אחד מתיקוני דיקנא). ועיין כתבי הרמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף קיט) באריך אינו נחשב אזנים לתיקון, ואינם נתפסים כלל, אלא נחשב במקומן עמר נקי, מפני שבכאן השערות אינם מפסיקים כלל ומכסין על האזנים מלשמוע, לכן הם פקוחות תמיד. משא"כ למטה השערות הוא סתימו דאודנין.

און עיין גר"א (יה"א, ח"ג, לד, ע"ב) שאון כלל הכל, כמ"ש בספר הבהיר. א-און. ז-ן, שער ומצח, עיי"ש.

ועוד. כתיב (בראשית, לה, ד) ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר בידם ואת הנזמים אשר באזניהם ויטמן אתם יעקב תחת האלה.

ועוד. לסבר או לשכך את האוזן, כי משם מתחיל ההשגה, כמ"ש בעץ חיים (ש"ד, פ"ב ופ"ד). וכתיב (תהלים, מט, ה) אטה למשל אזני. ובעומק לכך נקרא לשון "אטה" (עיין ערך קטן יושר) כי זהו רק לסבר את האזן ולא שמיעה גמורה. וזהו אינו עצמות שמיעת האוזן בחינת יושר, אלא נטיה לצדדים של שמיעה. וזהו בחינת מש"כ (איוב, ד, יב) ואלי דבר יגב ותקח אזני שמץ מנהו. כי און גימט' יו"ד ה"י וא"ו ה"ה, כשתסיר ה' (כמ"ש בעץ חיים שם סוף פרק ג) נחסר עיקר שמיעת האזן, ששורשה אות ה'. ושמיעה זו נקראת בת קול ולא עצם הקול, כמ"ש (מגילה, לב, ע"א) אמר ר' יוחנן, מנין שמשמשין בבת קול, שנאמר ואזניך תשמע דבר מאחריך.

חוטם כתיב (במדבר, יא, א) ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה', וישמע ה', ויחר אפו ותבער בם אש ה' ותאכל בקצה המחנה. וכתיב (מלכים, ב, יט, כח) יען התרגזך אלי ושאנך עלה באזני ושמתי אחי באפיך.

ועוד. קטרת. וכתיב (ירמיה, מד, ה) ולא שמעו ולא הטו את אזנם לשוב מרעתם לבלתי קטר לאלהים אחרים. ועיין עץ חיים (ש"ה, פ"ב, מ"ת) צורת אות אלף צורת של י של און שמאל, ו' של חוטם שמאל, וי של און ימין, צורת א' יו"י, עיי"ש פנים נוספות של צירוף און וחוטם. ושורש כל הארת החוטם, אות ו' שהייתה חלק מאות ה', שהוא און. וכן ה' תחתונה של ס"ג - און ירדה לחוטם כמו שנתבאר בעץ חיים.

פה בקלקול, פרעה, פה-רע, כנודע. וכתיב (בראשית, נ, ד) דברו נא באזני פרעה לאמר. וכתיב (ירמיה, ט, יט) ותקח אזנכם דבר פיו. והתיקון עיין עץ חיים (ש"ו, פ"א, מ"ת) מן און ימין נמשך האור ויוצא דרך הפה, בסוד או"מ, וכו', עיי"ש. וכל עצמות אור הפה, אות ד' שהייתה חלק מאות ה' שהוא און. ובעומק אור האזן, הבל משמיע קול, כשאוטם אזנו, כמ"ש העץ חיים שם (ש"ח, פ"א, מ"ת). ואמרו (ברכות, יג, ע"א) השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפיו, עיי"ש (טו, ע"א). ועיין ספר החשק (ח"ב) ותהיה האזן שומעת ובוחנת מה שיוצא מן הפה,

אור א"ס כתיב (שמואל, ב, כז, כב) על כן גדלת אדניי ה' כי אין כמוך ואין אלהים זולתך בכל אשר שמענו באזינו.

ועוד. עיין ערבי נחל (בלק, ד"ג) מאחר וכל המציאות כולו אינו אפילו בערך טיפה וכמוהו כאין לפניו, והן גוים כמר מדלי וכשחק "מאזנים" (ישעיה, מ, טו). וזש"ה (שם, שם, יז) כל הגוים כאין נגדו, ולכך מאפס ותהו נחשבו לו. ר"ל כמו שמלכותו על האפס ותהו, כך נחשב עתה שמלכותו על הנמצאים ג"כ, ואין שום הבדל ותוספת שלימות במלוכה יותר מבתחילה, כי בדבר שאין לו תכלית וגבול לא יצויר תוספת.

צמצום כתיב (שמואל, ב, כה, ז) "בצר" לי אקרא ה' ואל אלהי אקרא וישמע מהיכלו קולי ושוועתי באזינו. ועוד. כתיב (ירמיה, לו, ו) ובאת אתה וקראת במגלה אשר כתבת מפי את דבר ה' באזני בית ה' ביום "צום". כל צום מלשון צמצום. וכן צורם און בבכור (זבחים, כו, ע"א, ועוד) לשון צורם, לשון "צר", צמצום. ועוד. מחיצה שאוטמת. וכתיב (תהלים, נח, ה) יאטם אזנו ועוד. חלל הפניו שורש לע"ז. ואמרו (ע"ז, מג, ע"א) כיצד מבטלה, קטע ראש אזנה.

קו קו כעין "צינור" כלשון תחילת העץ חיים. ומשם נעשה "צור" מעוז. וכתיב (תהלים, לא, ג) הטה אלי אזנך מהרה הצילני היה לי "צור" מעוז.

ועוד. קו - חוט. ועיין ב"ב (פט, ע"ב) תנינא, חוט מאזנים של חנוני ושל בעה"ב טפח.

עיגולים עיין ספר גן נעול, "אנכי ה' אלהיך", והיה בשמיעת האזנים, ע"כ ביקש אהרן מן העם נזמי הזהב אשר באזניהם. ונמצא שהאוזן שורש לחטא העגל. ולכך כתיב (שמות, לב, ב) ויאמר אלהים אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם בניכם ובנתיכם והביאו אלי, ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם ויביאו אל אהרן. וכתיב (יחזקאל, טז, יב) ועגילים על אזנך.

ועוד. שמיעה בחינת "גילוי" אזנים, כגון (שמואל, א, כ, ב) ולא "יגלה" את אזני. ושם (יג, יג) וכן שם (כב, ח, יז, ועוד). ועיין סנהדרין (צה, ע"ב) אזנים גלה להם ושמעו שירה מפי החיות ומתו. ועוד. כתיב (יחזקאל, י, יג) לאופנים להם קורא הגלגל באזני. ועוד. כנעני, סוחר, שהולך סחור סחור סביב. וכתיב (הושע יב) כנען בידו מאזני מרמה.

יושר ג' קווים. אמצע - יושר, ימין ושמאל נטיה לצדדים. והאזנים בצדדים. וכתיב (מלכים, ב, יט) "הטה" ה' אזנך. ובעומק, האזנים מאזנים ימין ושמאל מכח קו אמצע. ולכך היכן שהאיר אורות האזנים לא היה שבירה כנודע. וכן מאזנים פנים ואחור. ומצד כך כתיב (ישעיה, ל, כא) ואזניך תשמענה דבר מאחריך. וכתיב (ירמיה, ז, כא) ולא שמעו אלי ולא הטו את אזנם ויקשו את ערפם. עורף - אחור. שנאמר לא הטו אזנים לצדדים שמאזן פנים ואחור, עיי"ז האחור נשאר קשה עורף. וזהו בחינת מאזנים, ששוקלים ששני הצדדים יהיו שווים. וכמ"ש (משלי, טז, יא) פלס ומאזני משפט לה'. ועיין שבת (קנג, ע"א).

וסוד אור האזנים או"פ שיוצא מן הצדדים מוגדר בלשון הרב שיוצא ביושר. עיין עץ חיים (ש"ח, פ"א, מ"ת). ומצד כך נקרא "נוטע און"

כמ"ש (איוב, לד, ג) כי אזן מלין תבחן.

עינים - שבירה מיתה. וכתוב (איוב, כח, כב) אבדון ומוות אמרו באזינו שמענו שמעה. ו"שורש" המיתה הנעלם באזנים (עיין שער הכוונות, דרוש קידוש ליל שבת, ד"א). ופעם ראשונה שכתוב בתורה אזן, כתיב (בראשית, ד, כג) ויאמר למך לנשיו עדה וצלה שמען קולי נשי למך האזנה אמרתי כי איש הרגתי ל"פצעי וילד לחבורתי". וכתוב (ירמיה, לד, יד) ועבדך שש שנים ושלחתו חפשי, וגו', ולא הטו אזנם כי פלגא מיתה באזן, הוא רציעת עבד שלא רצה ליצא לחפשי. וכן בכי, וכתוב (במדבר, יא, יח) כי בכיתם באזני ה'. וכן פסולת היוצא מן הגוף, הוא חלקי המות שבאדם. וכתוב (דברים, כג, יד) ויתד תהיה לך על אזנך וגו' וכסית את צאתך.

ועוד. חרש גמור, מיתה, חרשו נותן לו דמי כולו. ומקצתו כתיב (שמואל, א, ג, יא) כל שמעו תכלינה אזניו. ואמרו (ריש חגיגה) חרש פטור מן הראיה. והיה ס"ד (חולין, כז, ע"א) ששחיטה - המתה, היא מן האזנים, כמ"ש ואימא מאזנו, בעינין דם הנפש וליכא. ומיתה של תיקון (חלקי) הוא מיתתה של שרה שמתה מכח אור העקידה ששמעה שכמעט נשחט וכו'. וכתוב בקבורתה (בראשית, כג, י) ויען עפרון החתי את אברהם באזני בני חת וגו', וידבר אל עפרון באזני עם הארץ וגו', וישקול אברהם לעפרון את הכסף אשר דבר באזני בני חת. וכן בתיקון כתיב (ישעיה, לה, ה) ואזני חרשים תפתחנה. ואור העין דתיקון עובר דרך האזן כמ"ש בעץ חיים (ש"ח, פ"ב, מ"ת, ועוד מקומות). ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (משנת חסידים, דף קמז) ואזן שומעת, כי שמיעה לשון ראייה, ולבי ראה הרבה חכמה, וכו'. פקח הוא בין בעין בין באוזן, וכן עיין אז"ן גימט' ג"כ פקח. ואמרו (חולין, לח, ע"א) אמר רב, גועה והטילה רעי, וכשכשה באזנה, הרי זה פירכוס.

עתיק עיין שער הכוונות (דרושי קידוש ליל שבת, ד"א, עינין סעודת שחרית דשבת) בענין ז' מלכים שיצאו מבחינת אזן עליונה דא"ק. ואירע בהם פגם קרוב לענין המיתה והביטול, וכו', שהם בחינת י"ה במילוי ההי"ן וכו', והנה עתה בסעודת שחרית של שבת עולה עתיקא קדישא דעולם האצילות עד אותן ההי"ן, ולכן סעודה זו נקראת סעודתא דעתיקא קדישא.

אריך סוד אורך, אור-ך. ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף קכה) אז"ן ר"ת, אור-זיו-נגה, עיי"ש.

ועוד. בחינת זקנים. וכתוב (יהושע, כ, ד) ודבר באזני זקני העיר ההיא את דבריו. כי שורש זקן בדיקנא זקן. וחפיא על או"א, ולכך נקרא זקן ש"קנה" חכמה, מהארת דיקנא. ואור האזן מגיע עד שבולת הזקן, כמ"ש בעץ חיים (ש"ח, פ"ב, מ"ת). (עיין גר"א ספד"צ כ"ה, ע"א). והדיקנא מתחיל כנגד האזן כמ"ש שם (ש"י"ג, פ"ט). ועיין (מכות, כ, ע"ב) המקיף פאת ראשו, סוף ראשו, זה המשווה צעדיו לאחוריו ולפדחתו. ומצד הקלקול אמרו (שבת, קנה, ע"א) מכאן שאזניהם של זקנים מתכבדות. ובעומק הוא מכח השערות שבאזן. ועיין ערך קטן בינה שיש כמה קלקולים באזן, שמנונית, ערלה, שערות, ומום, ודו"ק. ועיין גר"א (ספד"צ, יד, ע"א) שבתיקוני דיקנא לא הוזכרו אזנים, שהתיקונים הם התפשטות למטה, והאזנים הם מהארת א"א במקומם. ועיין ליקוטי הגר"א (נז, א-ב) מעין כך. ועיין עוד בדבריו בספד"צ (יד,

ע"ב, ול"ד, ע"א, בליקוט). ועיין אילימה (עין הבדולח, תמר ב', פרק טו). ועיין שם (מעין ד', עין השמש, תמר ג', פרק טז). ואור יקר (פרשת נשא, ובראשית). ויונת אלם (פרק מב).

אבא כתיב שמע בני מוסר אביך (משלי, א, ח). וכתוב (תהלים, מד, ב) אלקים באזנו שמענו אבותינו ספרו לנו. וכתוב (שם, מה, יא) שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך.

וכן המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו, ונקרא אביו. וכתוב (משלי, ה, יג) ולא שמעתי בקול מורי ולמלמדי לא היטתי אזני. והנה או"א לא קיבלו בשלמות אור האזן. עיין עץ חיים (ש"ה פ"א, מ"ת, וש"ח, פ"ג, מ"ת, ועוד מקומות). וקבלו רק מהארתו בהתפשטותו במקום שבולת הזקן, כמ"ש שם (פ"ב, מ"ת).

אמא מלכות שבה, לאה. ונקראת ירושלים (סידור האריז"ל, תיקון חצות). וכתוב (ירמיה, ב, ב) הלך וקראת באזני ירושלים. ועיין עץ חיים (ש"ד, פ"א) אזן ימין הבל שלו הוא שורש נשמת בינה, והבל אזן שמאלית שורש נשמת תבונה. ומתבונה תחתונה נעשית לאה.

ד"א מדרגת בן. וכתוב (שמות, י, ב) ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים. ומכנגד כתיב (שם, יא, ב) דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב. וכן כתיב (שם, כד, ז) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם.

ועיין רזא דמהימנותא (דף צט) ז"א נוקביה, ר"ת אזן. ועיין בביאורו על משנת חסידים (דף קו) וההלבשה הוא עד אזניו של א"ק, שכל הלבשה הוא בכדי לשכך את האזן שתהא אפשר להשמע. והן ג' בחינות, ארי"ך זיע"ר נוקב"ה, ר"ת אז"ן, עיי"ש.

נוק' בתכשיטי נשים אמרו (שבת, נז, ע"ב) א"ר אבהו, טוטפות המוקפת לה מאזן לאזן. והוא מעין ציץ, כמ"ש (סוכה, ה, ע"א) ציץ דומה כמין טס של זהב, ורחב ה' אצבעות, ומוקף מאזן לאזן, וכו'.

ועוד. לבנה. פני יהושע כפני לבנה. וכתוב (שמות, יז, כד) כתב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע. ועוד. עניא דלית לה מגרמה כלום. וכתוב (משלי, כא, יג) אטם אזנו מזעקת דל. ועוד. סוד מקום. וכתוב (דה"י, ד, ז, טו) עתה עיני יהיו פתוחות ואזני קשובות לתפלת המקום הזה.

ועוד. כלי. ועיין עץ חיים (ש"ו, פ"ב, מ"ת) מן אור אזן שמאל הנכנס בפה נעשה חיצוניות הכלי, וכו', עיי"ש. ואמרו (עירובין, כא, ע"ב) איזן וחיקר תיקן משלים הרבה. אמר עולא א"ר אליעזר, בתחילה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אזנים, עד שבא שלמה ועשה לה אזנים. ועיין נדה (מט, ע"ב) כופף אזני קורה לתוכה וכו', עיי"ש. ועיין זבחים (כד, ע"א) דעביד ליה אזן לשפת מזרק ומקבל בה. וברציעה ילפינן (קידושין, טו, ע"א) אזנו ולא אזנה. אולם בא"ק אזן אינו כלי, אלא בקע שדרכו עובר האור. עיין גר"א (יה"א, ח"ג, לה, ע"ג).

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

ששאל מהמורה נבוכים, ולפי"ז הקבילם יחדיו להלכה למעשה. מעין כך מאיר האור לחבר ההלכה עם הקבלה באופן בהיר ונהיר. דבר זה נמצא בזוה"ק, ובפרט בתיקונים, באריז"ל ובגר"א ועוד. ועתה מאיר כח הכללות לחבר הכל, שזהו אור אחרית הימים. זיהוי התכלת אינו מבורר. אולם מעצם נסיון הבירור נודע מכך שאור התכלית מאיר. תכלת - תכלית.

בפרטות, זהו חיבור שכלי עם אור מקיף שנמצא בעולם. בכללות, נצרך התדבקות באור, "התכללות".

ב. רגישות אמת. אולם הקושי (הוא) שרגישות זו אי אפשר להשתמש בה בכל עת, כי אניני הדעת חיייהם אינם חיים. ובפרט בדור זה שיש גסויות רבות שאנו נצרכים להתמודד עמהם שעה שעה.

ולכך הדבר תלוי בעדינות נפשו של כל יחיד, וביכולת הנפשית שלו לשאת את היקף העדינויות הנצרכות בדור זה שהם רבות מאוד מאוד מאוד.

השתדלות בתקופה זו, ולימוד במכללה "חרדית" לכבוד הרב שליט"א. אנו מודים על כל השיעורים בתקופה האחרונה וכן הקונטרסים שהאירו לנו את הדרך. בזכות זה והנינו מאוד מהתקופה המורכבת הזאת.

רצינו לשאול, אשתי עובדת בהוראה כבר 10 שנים והיא מרגישה שהיא לא מספיק ממצה את עצמה. כעת היא רוצה ללמוד טיפול באומנות לילדים במכללה חרדית בבני ברק והיא מרגישה שאם היא תעבוד בזה במקביל להוראה היא תוכל להשפיע יותר ולהגיע יותר למיצוי עצמי. והשאלה היא, היות שהלימודים הללו אורכים כ-3 שנים, וזה לוקח המון זמן וטורח, האם הדרך היא להכנס לעשות השתדלות כזאת שאת פירותיה נראה רק בעוד 3 שנים, או שבתקופה זו לא ראוי להתחיל מהלך ארוך מדי לאור זאת שהקב"ה מתגלה בעולם ומזרז את הגאולה בכלל ובפרט?

תשובה זה דרך להשתדל לעוד ג' שנים, אם זו מדרגתה. מצב זה יכול להימשך זמן מועט או רב. אולם, לא ב"מכללה חרדית". אין כזה מושג מכללה חרדית. כל המכללות "אינם חרדיות"!

כהיום רוב אלו שהיו חרדים - כבר אינם חרדים, אלא כמו שנקרא בלשון הרחוב "חרדים חדשים", שרח"ל כמותם הולכת וגודלת,

וכביכול נעשית כאילו היא הדרך המרכזית של החרדים.

המושג "חרדי" היום, מאוד מאוד מטושטש ומבולבל. חרדי יכול להיקרא מי שמחזיק מכשיר חכם מסוגן יותר או מסוגן פחות, שלומד במכללה או באוניברסיטה, ועובד בחברה חילונית מובהקת, ונוסע לפסח לחו"ל, ועוד ועוד...

לימוד מהקורונה וקרינה 5G

שלום לכבוד הרב. הרב אמר שאחד הסיבות לקורונה זה שנתחבר לעצם ההויה שלנו ולקב"ה.

וגם כל מה שהקב"ה סגר - בא לרמז לנו איפה לתקן. כגון: חתונות, בתי מלון בארץ ובעולם וכו'...

א. ראיתי מודעות שאמרו בין היתר כך: חלק מאיתנו הורידו את הכתר שעל ראש האשה (המטפחת) ושמו פאה נוכרית. כנגד זה הקב"ה שלח לנו את הקורונה שזה כתר בלטינית, וכמו שהרב אמר כתר דקליפה. מה דעת הרב האם זה אמת?

ב. יש עכשיו פריסה ארצית של רשת G5 שיש לכאורה הוכחות שהיא הורגת כפשוטו, זהו כלי מלחמה לכל דבר, רק שמופנה נגד התושבים בעולם. האם גם כאן צריך להסתכל שזה מהבורא, ואם כן מה החטא שצריך לתקן כדי שהקב"ה יסיר מאיתנו את הכלי מלחמה הזה כנגדנו?

ג. גם החיסונים עם הנאנו ציפים שהם מתכננים להכניס לנו ללא ידיעתנו, האם גם זה מהקב"ה? ואם כן, מה השם רוצה לרמוז לנו לתקן, כדי שיוסר מאיתנו הגזירה הנוראית הזאת?

ד. גם הודיעו כבר שרוצים להוסיף לנו גם ציפ לכל ילד ומבוגר מתחת לעור. מה השם רוצה שנתקן?

תשובה

א. אמת לאמיתה.

ב. שער הנו"ן דקדושה - מסירות נפש בקדושה. אמונה ותמימות וחיבור שכלי עמוק לתוה"ק.

ג. אין לדון על העתיד בענין זה.

ד. כנ"ל אות ג'.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

הצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

דרושים מתנדבים לכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / info@bilvavi.net

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

אליו יתברך שמו, כבן אל אביו - אז הוא מרגיש תענוג שאין כמוהו, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה'!

ואז הוא זוכה "כמים הפנים לפנים כן לב האדם באדם" כביכול כלפי מעלה, שהקב"ה מתגלה לו במוחו ובלבו, הוא מרגיש אותו מידי פעם, וזו חיותו.

ההכנה של ימי אלול היא הכנה שהאדם צריך לבדוק: האם מידי פעם הוא מרגיש את מציאות השי"ת לא רק כשיש לו בעיות של פרנסה או בבריאות רח"ל. האם הוא מרגיש את השי"ת גם מידי פעם, בלי סיבות של צרה אלא מכח ההתרוממות שבנפש שלו? אם אדם מרגיש שכן - הוא זוכה לאלול אמיתי, הוא זוכה לאלול כפשוטו של "אני לדודי", ואז בעז"ה ל"ודודי לי".

זו ההכנה של ימי האלול.

התכלית - הכרת מציאות השי"ת

אבל כמו שכולם מבינים, לא זו התכלית.

תכלית היצירה, כדברי הרמב"ן הנודעים בסוף פרשת בא: "אין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין לא-ל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלקיו שבראו", התכלית היא שנבין שכל החיים זו ההכרה במציאות השי"ת.

הקב"ה נתן לנו תורה, נתן לנו מצוות, ותכלית הכל היא שהאדם יחיה עם הקב"ה, "יראהו בעין שכלו, יכירהו במצפוני לבבו" (כלשון היחובת הלבבות!), שלבו לא ירגיש רק צרות, לא ירגיש רק תאוות, אלא ירגיש את ה"שוכן אתם - בלבם", בלב כל אחד ואחד, בלב אמת.

לב אמת הוא לב שחש בתוכו את השי"ת שחותמו אמת.

וזו ההכנה האמיתית לימי הדין הממששים ובאים. באלול עלינו להרגיש את השי"ת בבחינה של "אני לדודי", הרגשה לפרקים, ומי שהכין את עצמו באלול כראוי, או הרבה לפני כן אם זכה, כשמגיעים עשרה ימים הללו, עליהם נאמר: "דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב" - שם הוא מגיע לחיים אחרים, חיים שבהם הוא מרגיש את השי"ת לא לפרקים, אלא עשרה ימים רצופים של הרגשת השי"ת בלבו. אה, גן עדן!

אדם ראשית צריך להבין מהי תכלית חיו, לשם מה הקב"ה

נעוץ סופן בתחילתן

מספר מועדי השנה

ימי אלול - ימי רצון

מהי ההכנה של ימי אלול?

ימי אלול הם ימי רצון, כלומר שנפתח בתוך האדם הרצון הפנימי שלו. כשם שהבורא יתברך שמו כביכול מגלה את רצונו, כך כאשר האדם מעמיד את עצמו באופן האמיתי מול מציאות השי"ת, הרי ש"כמים הפנים אל הפנים כן לב האדם באדם" כביכול כלפי מעלה, וגם באדם מתגלה הרצון הפנימי אצל למי שעמל לגלותו.

וכן להיפך: רק מי שעמל לפתוח את הרצון האמיתי שלו יכול להרגיש את רצונו יתברך, את ה"אני לדודי".

אלול הם ימי רצון, כלומר ימים שבכח האדם להרגיש את הקב"ה מכח ההתעלות שהוא מתעלה בהם ומגלה בקרבו "רצון" לקרבת ה', ומכח גילוי רצון זה הוא זוכה בס"ד להכרה בחוש בלב ובמוח במציאות השי"ת.

כאשר האדם בכח עצמו מתייגע להרגיש את השי"ת בזמני העליה, הוא זוכה למתנה מלעילא של "ודודי לי". הוא זוכה שגם הקב"ה יתגלה אליו בזמנים נוספים, מעבר לזמני ההתעלות שלו. הוא יכול ללכת ברחוב ולפתע הוא מרגיש את השי"ת.

בעת צרה קשה להתענג על קרבת ה'

הרי מי מאיתנו לא הרגיש את השי"ת בעת צרה? אבל אז בדרך כלל האדם שקוע בצרה יותר ממה שהוא מרגיש את השי"ת. כיון שהוא נמצא בעת צרה, השי"ת מתגלה אליו, ואכן הוא מרגיש אותו ואף פונה אליו מעומק נפשו, אבל מחמת שיש לו צרה הוא שקוע כולו בצרה ואין לו תענוג, אין לו חיות כל כך מההכרה במציאות ה', מהגילוי שהקב"ה נגלה לו בלבו, אלא עסוק הוא בעיקר בפניה לקב"ה שיוציאו מן הצרה, אולם אין לבו פנוי לעצם ההכרה בהשי"ת.

משא"כ כאשר האדם זוכה להרגיש את מציאות השי"ת שלא בעת צרה. בשבת קדש, בזמני עליה בנפש, בזמני השתפכות של "שפכי כמים לבך נוכח פני ה'" לא מצד צרה, אלא מצד געגועים

המשך מעמוד א'

הביאו כאן לעולם השפל. "וחיי עולם נטע בתוכנו", הקב"ה נתן לנו את התורה ואת המצוות שמכוחם נגיע להכרה עמוקה במוח ולב במציאותו יתברך.

שכן, יכול אדם להסתובב בעולם שבעים שנה, ואפילו לא ידע מהי תכלית היצירה. תכלית היצירה היא קיום תורה ומצוות המביאים את האדם להכרה עמוקה בלב ומוח במציאות השי"ת.

על הלעתיד לבוא נאמר: "כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון" (ישעיהו נב, ח). "יראו עין בעין" הכוונה כמו שאדם העומד מול חברו רואה בבירור שהוא נמצא - כך לעתיד לבוא יראו כביכול את השי"ת, ירגישו ויכיר הכרה ברורה במציאותו.

זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים

כשמסיימים שנה ומתחילים שנה חדשה, צריכים לבדוק ולראות, לנסות להתבונן, האם אנחנו ראשית יודעים לשם מה אנחנו רוצים עוד שנה? שתהיה בריאות, שתהיה פרנסה? הרי כולם מבינים שלא זה תוכן חיים. לשם מה, אפוא, מבקשים אנו עוד שנה?

"זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים". אנחנו מבקשים חיים מהקב"ה. איזה חיים? "מלך חפץ בחיים", בחיים שהוא חפץ. ובאלו חיים הוא חפץ?

מקרא מלא מעיד: "ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום" (דברים ד, ד). מהו אדם חי? צדיקים במיתתם קרויים חיים, כי חי אינו רק זה המהלך על שתיים. חי הוא זה שחי במצפוני לבבו את ה"ואני קרבת אלקים לי טוב".

סוף מעשה במחשבה תחילה. ה"סוף מעשה" של האדם בסוף השנה נעוץ ב"מחשבה תחילה", בגילוי שהתגלה בראשית, שהוא: "דרשו ה' בהמצאו".

הראשית מגלה לאדם איך צריכה להיראות השנה כולה. כביכול נאמר לו אז: דע לך נותנים לך שנה חדשה בכדי שתקיים את התורה ואת המצוות, ותגיע על ידם להכרה חושית במציאות השי"ת!

מראים לאדם את הסוף בהתחלה. אתה רוצה להבין מהי התכלית של כל השנה שלך? "בהיותו קרוב", "ואני קרבת אלקים לי טוב"!

לשם כך הבורא עולם רוצה לתת לנו חיים בשנה

המשך מעמוד ג'

פרק י' | בשעת העסק והעיון בתורה

וזה שאומר כאן הנפש החיים "ולכן בה נאצלו ונבראו כל העולמות עליונים ותחתונים" כלומר לכן - כיון שהתורה הקדושה היא חד עימו, לכן מה שנאצל ממנה, ומה שנברא, מכוח התורה הקדושה מאיר האור, שהכל מאוחד בשורשו כביכול, ובטל אליו יתברך שמו, וע"י כן מה שנאצל עדיין מגלה שהוא נמצא אצלו יתברך רך שמו, ואפילו מה שנברא - "אסתכל באוריתא וברא עלמא" אפשר להכיר שם את מי שאמר והיה העולם.

כמו שכתוב ואהיה אצלו אמון, ואמרו חז"ל אל תקרו אמון אלא אמון וכו', ובמשלי רבתי ריש פרשה ט', חכמות בנתה ביתה, זו התורה שבנתה כל העולמות.

ולפי"ז ברור דיקא ע"י חכמת התורה הקדושה נבנה כל העולמות כולם, כי כביכול אם היה נבנה העולמות על גבי דבר אחר, הרי שהוא דבר כמציאות לעצמו שנבדל ממנו יתברך שמו, והרי שהעולם מלשון העלם, היה באמת העלם גמור מציאותו יתברך שמו, ולכן דיקא כל מציאות העולמות השתלשלו ונבראו מכוח הארת התורה הקדושה, ועל ידי כן, אפילו הדבר השפל ביותר מאיר בו אור התורה, מריש דרגין עד סוף דרגין - מהמדריגה הפנימית של התורה שהיא חד עימו יתברך שמו, מאיר הארת התורה שמתגלה שהוא אצלו יתברך שמו, ומאיר אור התורה אפילו במקום הבריאה שהוא לבר, שגם אם "אציעה שאול הנך" שגם שם מציאות הבורא יתברך שמו הוא במציאות של גילוי.

א"כ העומק הנורא מדוע הבריאה נבראה מכוח התורה הקדושה?, כי תכלית הארת התורה זה לגלות את מי שאמר והיה עולם, ולכן כביכול אם היה נברא העולם ע"י דבר אחר, המכוון של תכלית הבריאה היה נחסר, ולכן דיקא נאצל ונברא העולם מהארת התורה, שע"י כן הארתו יתברך שמו מאירה בכל מקום, ואפילו שהאדם נמצא במקום השפל הוא יכול מכוח הארת התורה הקדושה להגיע להכרת הבורא.

והענין כי התורה הקדושה היא דבורו יתברך, ובמאמר פיו יתברך רך במעשי בראשית נבראו העולמות כולם, שעל ידי סדור גלגול צרופי האותיות, על פי סדר הרל"א שערים פנים ואחור שבמאמר בראשית ברא וכו' [כמו שהסבירו רבותינו שכל התורה כולה היא צירופי אותיות, ושורשי צירופי האותיות הם צירופי שני אותיות וזה רל"א שערים, פנים ואחור, שיטות רבות בדברי הראשונים כיצד צורתן, אבל יסוד הדבר הוא צורת צירוף האותיות]. נאצלו ונבראו העולמות, עליוני עליונים רבי רבון, בכל סדר מצבם ופרטי עניניהם וכל הנכלל בהם, וכן בכל מאמר ומאמר שבו על דרך הנ"ל, נבראו כל פרטי המינים והענינים שבאותו הסוג שעליו נאמר אותו

מאמר. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך קובץ שיעורים על ספר נפש החיים שער ד'

המשך מעמוד ב'

החדשה. איזה חיים? "ואתם הדבקים בה' אלוֹקֵיכֶם חיים כולכם היום".

אנחנו מבקשים על החיים כסדר בכל התפילות, במשך עשרה ימים. איזה חיים אנחנו מבקשים? הרי "רשעים בחייהם קרויים מתים". הם מתהלכים בעולם, ועם כל זאת קרויים "מתים". אבל "צדיקים במיתתם קרויים חיים". אם כן, אנחנו מבקשים חיים כאלה שאין להם הפסק, שאפילו לאחר המאה ועשרים עדיין נזכה להישאר בגדר "חיים".

ההכנה לראש השנה היא שתהיה לאדם הכרה ברורה אלו חיים הוא מבקש לשנה הבאה. האם הוא מבקש רק חיים של בריאות, פרנסה וגידול ילדים בקלות, או שהוא מבקש חיים עם תוכן פנימי בנפש האדם.

האדם אינו רק גוש בשר שיש בו מוח, לב, כבד ושאר איברים, אלא יש בתוכו נשמת חיים, וכשמבקשים חיים לשנה הבאה הבקשה היא על חיי נשמה, חיים של פנימיות, חיים שהכרת השי"ת תמלא את כל לבנו. "חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים".

כל הרגיל ללמוד בספר 'חובות הלבבות' יראה שתוכו רצוף ביטויים בהכרה חושית בהשי"ת, מתוך התייחדות והתבודדות עם השי"ת במוח ובלב, הן בשעת פרישה מבני אדם, ויתר על כן אפילו בהיותו במקהלות עם, וכלשונו בשער הבטחון (פרק ז): "וכאשר תחזק הכרתו באלקים יותר מזה, וידע הענין המכוון אליו בבריאתו ויציאתו אל העולם הזה הכלה, ויכיר מעלת העולם האחר הקיים, ימאס בעולם הזה ובסיבותיו, ויברח ויימסר במחשבתו ובנפשו וגופו אל האלקים יתברך, וישתעשע בזכרו בבדידות, וישתומם מבלתי המחשבה בגדולתו. ואם יהיה במקהלות, לא יתאוהו כי אם לרצונו, ולא יכסוף כי אם לפגיעתו", וכאלה רבות בלשונו לרגיל בספרו.

אלו הם חיי הכרה ברורה במח ולב במציאות השי"ת.

יתן השי"ת ונזכה כולנו בתוך כל הכנסת ישראל לחיים האמיתיים, חיים המקושרים להשי"ת תדיר, חיים של אדם שכל חיותו עלי אדמות היא תורה ומצוות בהתקשרות עמוקה לא-חי.

הרבה, הרבה, פרק ח | התמימות

תינוק וזקן כאחד

צורת חיים זו שהוזכרה כעת, זו בעצם הצורה הפנימית של חיים בכלל, ושל עסק עמל התורה בעיקר.

כאשר האדם עוסק בד"ת באופן הזה, הרי שמצד אחד, במעמקי נפשו הוא כתינוק בן יומו, שזה מקום הפשיטות והתמימות, - בחיצוניות זה מתגלה במדרגת הקטן שלא טעם טעם חטא מעולם, ובפנימיות הנפש זה מתגלה בהרגשת "כגמול עלי אמו" של מעמקי התמימות. אך מצד שני, הרי הוא זקן היושב בישיבה בבחי' "אין זקן אלא מי שקנה חכמה" כדברי הגמ' (קידושין לב:).

אדם זה מחבר בעצם את שתי הקצוות האלה גם יחד במעמקי הנפש, והרי הוא כקטן גמור וכגדול גמור. מחד הוא כקטן גמור ממש, כגמול עלי אמו, כעולל ויונק. ומאידך הוא זקן שקנה חכמה ובינה הרבה, ("זקן" דייקא שהוא נוטרי' קנה חכמה וקנה בינה).

וזה בעומק מה שנאמר באברהם אע"ה "זקן בא בימים" שהוא בא עם כל ימיו, הן עם ראשית ימיו שהם הקטנות המוחלטת, כשהכיר את בוראו כדברי חז"ל. והן עם סוף ימיו שהיה זקן ויושב בישיבה. היה אצלו צירוף של ימי הקטנות והגדלות גם יחד, וזה נקרא בא בימים. שלא כמו אצל רוב בני האדם, שכאשר הם גדלים הם מאבדים את הצד של הקטנות ונשארים רק עם הצד של הגדלות.

ולכן זה היה סדר הדברים בכל הפרקים עד כה, בכוונה התחלנו את סוגית הלימוד מהשלבים הראשוניים ממש של הקטנות בנפש האדם, ובסדר גדילתו של האדם. והוזכר במפורש שזה אינו סיפור דברים בעלמא לדעת איך צורת גדילת האדם מקטנותו, אלא עבודת האדם היא לחזור באמת למקום של הקטנות ממש, לחזור לשלב הקטן היודע לדבר שאביו מלמדו תורה ציווה לנו משה ופסוק שמע ישראל. כלומר יש כאן גילוי של קטנות בנפש, שהחלק הנכון של אותה קטנות צריך ללוות את האדם לכל אורך ימיו.

ה"צורתא דשמעתתא" של הדברים שנאמרו בס"ד עד כה היא, שצריך האדם להכיר את כוחות נפשו מתחילתם. ולדעת שיש את החלק שנמצא בימי הקטנות שאותו כמובן צריך להגדיל, ויש את החלק שנמצא בקטנות, שהוא צריך ללוות אותנו עד זקנה ושיבה, וצריך לצרף את הכח הזה של הקטנות עם הגדלות, ולחבר את שתי הקצוות האלה גם יחד.

החיבור הזה הוא בעצם הצורה השלימה של מהלכי העסק בדברי תורה אצל האדם. זו חכמה שאינה מלאכה ודבר עדין מאוד בנפש, כי פעמים האדם נוטה לצד אחד והוא מאבד ומשבש את הצד השני. ולפעמים זה מתחלק לתקופות שונות בימי חייו של האדם. אבל עכ"פ הצורה השלימה היא האחדות המלאה של הצדדים, עם נטייה דקה מאוד לצד אחד, כל אחד לפי שורש נשמתו. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מתוך סדרת שיעורים

"דע את תורתך דרכי הלימוד"

פרטי העבודה לימים הנוראים

א. כיון שפרטי העבודה של ימים נוראים וירח איתנים הם רבים מאד, האם אפשר להרב לכתוב בקיצור ובאופן כללי מהו עיקר העבודת האדם (א) באלול (ב) בימי סליחות (ב) בראש השנה (ג) בעשי"ת (ד) ביוהכ"פ (ה) בימים בין יוהכ"פ לסוכות (ו) בסוכות (ז) בהושענא רבה (ח) בשמיני עצרת ושמחת תורה.

ב. יש תפילה בימים נוראים בסוף חזרת הש"ץ "אבינו מלכנו... הסר מעלינו כל גזירה רעה וכל מחלה וכל קטטה ושנאת חנם מעלינו". איך מתפללים שה' יסיר קטטה ושנאה מעלינו, הלא זה דבר התלוי בבחירתנו.

ג. ר"ה הוא יום של יראה ושל אהבה, ומי ששורשו ביראה אז צריך להתייחס לר"ה ביראה ואימה, משא"כ מי ששורשו באהבה צריך להתייחס לר"ה כיום של אהבה. והנה בשנה הזו תש"פ עברנו שנה של מגיפה וצרות שלא היו כמוה, וזה מעורר יראה ולא אהבה, וא"כ האם בשנה זו יש להתייחס לר"ה באופן של יראה ואימה, הרגשה של מה ילד יום ומה יהיה הסוף של כל זה? או שעדיין היחס לר"ה תלוי בשורשי הנשמות?

ד. הרב מסביר שיש חמש בחינות של תשובה כנגד נרנח"י (נפש-מעשים, רוח-מידות, נשמה-תורה, חיה-חיות, יחידה-רצון-התכללות-דבקות), האם יש להאדם לעשות תשובה על כל בחינות הנ"ל כפי כוחו, או שתלוי במדרגתו (לדוגמא אם מדרגתו הוא נפש אז צריך לעשות תשובה רק בבחי' נפש שהוא תיקון המעשים שלו, ובנוסף לכך בימים נוראים האדם צריך להתנהג יותר ממדרגתו וא"כ לכאורה עליו לעשות תשובה גם בבחי' רוח ונשמה כו', אבל מה הגדר בזה?

ה. האם תשובה בבחינת יחידה (ברובד התחתון שלה - להשיב את הרצון לה' ולרצות רק רצון הפנימי שלנו שהוא לעשות רצון ה', וברובד עליון יותר - להיות דבוק רק בבורא עולם ולהתכלל בו ית') הוא עבודה רק ליחידים או שיש על כל אחד להיות מן היחידים ולעשות תשובה בבחי' יחידה אע"פ שהוא נמצא במדרגת נפש?

ו. יש מהגדולים שקבלו קבלה קטנה במשך אלול ועשי"ת. האם זה היה בנוסף לכל שאר חלקי התשובה או שעל ידי הקבלה הקטנה הזו היה כולל את כל עבודת התשובה? והאם על כל אחד בישראל לעשות קבלה קטנה בדבר שהוא צריך תיקון, בנוסף לשמיעת שיעורים ודרשות של התעוררות וקריאת ספרים ולימוד מוסר (או חסידות)?

תודה רבה, כתיבה וחתימה טובה להרב ולכולנו ושיהא שנה זו שנת גאולה שלמה ממש לכל נפשות ישראל, בחיצוניות ובפנימיות.

תשובה

א. הדברים נכתבים באופן כללי מאוד מאוד מאוד.

אלול - אני לדודי - דוד וכלה.

סליחות - לבני אשכנז - כאב על עשיה נגד רצונו ובקשת סליחה על העבר שפגם.

כתיב (עמוס, ב, ו) על מכרם בכסף צדיק, ואביון בעבור נעלים. ואמרו (פרד"א, פרק לח) ומכרו אותו (האחים את יוסף) לישמעאלים בעשרים כסף, וכל אחד ואחד נטל שני כספים לקנות מנעלים ברגליהם, שנאמר על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים.

וטעם הדבר שיוסף נקרא אביון, מצינו בחזקוני (וישב, לו, כח) וז"ל, בעשרים כסף - וכי אדם יפה כיוסף לא נמכר אלא בדבר מועט כזה, אלא מחמת שהוריקו פניו בבור מחמת הנחשים לא מכרוהו יותר, עכ"ל. והיינו שע"ז היה נראה כאביון. ועיין טעם נוסף במושב זקנים (בראשית, לו, א) שהחליפו יוסף באביון, עיי"ש.

וכפשוטו, שהרי עבד, כל מה שקנה עבד קנה רבו, ולכך לית ליה מגרמיה כלום. ולפיכך זהו בחינת אביון, שאין לו כלום, ותאב לכל מה שרבו יתן לו. ולכך דוקא בעבור נעלים, כי אמרו (שבת, קכט, ע"א) אמר רב יהודה אמר רב, לעולם ימכור אדם קורות ביתו ויקח מנעלים לרגליו. ועיין חומת אנך (עמוס, שם) ואביון בעבור נעלים - היה המנהג דאין עבד לובש מנעל, ומכרוהו בעבור נעלים, להורות כי הם בני חורין ויוסף עבד. הרב מהר"ר יהונתן ז"ל.

והיינו שעבד אין לו נעל, כלומר שאין לו כלום. כי אילו היה לו דבר היה צריך למוכרו ולקנות נעל. והרי שבעבור נעלים מורה שהוא אביון. וכאשר אדם נועל מנעליו מברך שעשה לי "כל" צרכי. ולהיפך אביון - עבד, שאין לו נעלים תאב "לכל". וביוה"כ שנאסרנו בנעילת הסנדל, זהו מהצד העליון בבחינת של נעלך מעל רגלך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא. אולם בתשעה באב (אב - אביון) נאסרנו בנעילת הסנדל, כי ביום זה אנו במדרגת אביונים.

וטעם נוסף, שיוסף אלולי חטא היה ראוי להיות אב. וכמ"ש (סוטה, לו, ע"ב) תניא, היה ראוי יוסף לצאת ממנו י"ב שבטים כדרך שיצאו מיעקב אביו, שנאמר אלה תולדות יעקב יוסף, אלא שיצא שכבת זרעו מבין ציפורני ידיו. והיינו שהיה צריך להיות לו גדר אב כיעקב. וזהו אביון, אבי-ון, שהוקטן תואר אב שבו ע"י חטא.

ובעומק, יוסף נקרא כן כמפורש בקרא משני טעמים. א. אסף ה' את חרפתי. ב. יוסף ה' לי בן אחר. ואביון נגד טעם ראשון, כולו בושה. כמ"ש רש"י (שבת, קכט, ע"א) שאין לך בזוי ממי שהולך בשוק ללא מנעלים. והיפך הטעם השני, לשון הוספה. אביון לא נחסר לו רק ההוספה, אלא נחסר לו הכל. ודו"ק.

ובתיקון כתיב (תהלים, קז, מא) וישגב אביון מעוני. ועיין בן ביתי (שם, נ"ב) עולה תקס"ו, מספר משיח בן יוסף.

נצבים וילך | ו-ע

כאשר עשה לסיחון ולעוג. עוג, עו-ג. שורש מלת ע-ו, מצד הקלקול בחינת עוה לשון עיקום והתפתלות, איבוד דרך היושר. ושורשו חטא אדה"ר שאלקים עשה את האדם ישר, והמה בקשו חשבונות רבים.

ושורש החטא בפגם העין, ו"תרא האשה", ועיי"ז במקום א' נעשה ע', מאור, נעשה עור, בלתי רואה, עור, עו-ר, וכן נעשה להם כותנות עור כנודע. ונקנסה עליהם מיתה, בחינת גוע, ג-וע. וכן עוני חשובה כמיתה. עו-ני. כי תחלה היה עשיר, מכל עץ הגן אכל תאכל ולא חסר כלום. אולם כאשר נתגרש מגן עדן מקום התענוג, עונג, עו-גן. ונתקלל לעבוד את האדמה, אשר נאמר בה בעצבון תאכלנה. עצבון, עו-צבן. וכן מצורע חשוב כמת. מצורע, עו-מצר.

ושורש החטא ע"י אכילה מעץ הדעת, עון, עו-ן. בבחינת אין אדם חוטא אא"כ נכנסה בו רוח שטות, שגעון, עו-שגן. ואמרו חז"ל, שאדה"ר אמר, אכלתי ואוכל עוד. עו-ד. ובא נחש על חוה והטיל בה זוהמא, בחינת ערוה, עו-רה. ובחינת תועבה, עו-תבה. והנחש נקרא צפעון, עו-צפן. ותולדת החטא, זועה, עו-זה. ונעשה להם מועקה, עו-מקה. ונעשה עשוק, עו-שק. ועיקר כח פגם חטא זה מתגלה אצל עשו, עו-ש, היפך יעקב איש תם, שופריה מעין אדה"ר. לעומתו עשו לא עלה עליו עול, עו-ל, בליעל, בלי עול. ומתחילה היו ערומים ולא יתבוששו, ערום, עו-רם. אולם מתולדת החטא חשו שאינם צנועים, צנוע, עו-צן. ותפרו להם עלי תאנה. והקב"ה עשה להם כותנות עור, עו-ר, כנ"ל. ונעשה כל הוייתו נצרכת לישועה, עו-ישה.

ושורש התיקון ביום שחטא אדה"ר, ראש השנה, הנקרא יום תרועה, עו-תרה. ונמשך בכל המועדים, מועד, עו-מד. וזהו במדרגת זמן. ונקרא עון, עונה, זמן. עו-ן. ובפרט נגלה בחג השבועות, שבוע, עו-שב.

ובמדרגת מקום, עולם, עו-לם. תיקון העולם תיקון ע-ו, ועיקרו נגלה בביהמ"ק הנקרא מעון, עו-מן. ובפרט בשורש כל הקורבנות, עולה, עו-לה. וכן נגלה במנחה, עשרון סלת, עשרון, עו-שרן. ובעבודת חוץ נגלה בעגלה (עגל, עגול, עו-גל), ערופה, עו-רפה.

ובמדרגת נפש בקלקול זהו עוג, עו-ג. ועפרון, עו-פרן. ועמון, עו-מן. ובתיקון שמעון, עו-שמן. וכן יהושע, עו-יהש, ישעיהו, עו-ישעיה. ועוד. ותחילת כל היות כל אדם עולל, עו-לל. מתקן את אשר עות, עו-ת.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: עוף, עשו, ערום, עצבון, עוד, ערוה, עוף, רעו, עון, עצום, גוע, ועד, ערוף, שוע, גבעון, הושע, בוצע, בוקע, יהושע, ישעיהו, ישועה, מועד, עוז, מעון, משעול, נעורים, עבור, עולה, עול, עונה, עוני, עור, עליון, עפרון, עציון, עמוד, ערעור, ערוץ, עשור, עשתרות, צוער, תועבה, שגעון, תענוג, גדעון, גרוע, עכו, הודיע, הופיע, הושע, מנעול, מבוט, נוגע, נוטע, עוה, עשוי, פעור, רועה, צרוע, שבוט, שובע, שסוע, שוער, שמועה, תולעת, תשועה, תערובת, תרועה, זועה, זורע, זעום, ידעוני, ידוע, יהודע, יועץ, יעקוב, מצוע, עלוקה, שמעון, תקוע, מועקה, עולל, עולם, עונן, מעות, מעלות, עצור מצורע, רגוע, עגול, עוג, עוגה, עומד, עיבור, עלבון, עמון, עמיהוד, ענוה, עמוק, עפרון, עצום, עקוב, ערבון, עשוק, פועה, צפעוני, צבוע, צנוע, רבוע, רעואל, קרוע, פועל, שומע, שעור, מופע, עורג, שוע. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אמרו (ברכות, יח, ע"א) אמר רחבה אמר רב, כל הרואה המת ואינו מלווה עובר משום לעג לרש חרף עשהו, ואם הלוחו מה שכרו, אמר רב אסי, עליו הכתוב אומר מלוה ה' חונן דל ומכבדו חונן אביון.

והנה ביאור פשוטו של מקרא ומכבדו חונן אביון. עיין ראשית חכמה (שער היראה, פרק טו) והטעם כי העניים והאביונים הם מאנין תבירין דילה, והשכינה דרה בהם, כמ"ש (ישעיה, נז, טו) מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח, ולכן המכבד לעניים בממונו מכבד לשכינתו.

ועיין מלבי"ם (משלי, יד, לא) עושק דל חרף עושהו - ה' לא ברא את האדם לרעתו רק לטובתו, וכל בריה הכין לה מזונה וכו', ומי שעושק את הדל ואין נותן לו שכרו, חרף עושהו - כאילו בראו לרעתו ולא המציא לו טרפו וחיותו שבו יתקיים, וזה חרפה גדולה לעושהו שיעשה בע"ח ולא ימציא לו צרכיו, וכבר אמרו מאן דיהיב חיי יהיב מזוני. והחונן אביון במתנת חנים (כי האביון א"י לעסוק במלאכה) הוא מכבד את עושהו, כי זה כבודו. עיי"ש. ודבריו הם באביון חי.

אולם באמת עיקר תואר אביון שחסר לו הכל, הוא במת, שבשעה שמת נעשה אביון ותאב לכל מה שהיה לו (ובאמת תלוי במדרגתו, ואכמ"ל) ואין לו. וז"ש בברכות (שם), המלוה את המת כתיב ביה ומכבדו חונן אביון, והיינו שהמת נקרא אביון. ובאמת בדקות כל אביון בחינת מת, שהרי אמרו (נדרים, סד, ע"ב) ותניא, ארבעה חשובין כמת, עני וכו'. ובדרך רמז, אביון בגימט' חיים עם הכולל. בסוד דבר והיפוכו, שאביון היפך חיים.

והנה הנשמה נקראת כבוד, כמ"ש למען יזמרך כבוד, כמ"ש בעל המאור בברכות. וכאשר מת מסתלקת נשמתו מגופו, וכאשר מכבדו זהו מעין תחיית המתים למת. ואביון שגם בחייו הוא בחינת מת כי אין לו כבוד גם בחייו (וזהו דייקא באביון יותר מעני). וכמ"ש משאפת ירים אביון, להושיב עם נדיבים, וכסא "כבוד" ינחילם. ועיין אברבנאל (שמואל, א, ב, ח) ולא אמרה זה על העושר, כי אם על הכבוד, שמרים האל יתברך הדל והנבזה מאשפות.

והבן שהאביון בפועל, בממון, שורשו באיבוד הכבוד. כי אמרו (עירובין, פו, ע"א) רבי מכבד עשירים, רבי עקיבא מכבד עשירים. וכאשר נעשה אביון איבד כבוד זה, ועיי"ן כן נעשה אביון, ודו"ק. ולא רק בשעה שנעשה אביון אין מכבדים אותו. ועיין ליקוטי מוהר"ן (תורה ס"ח).

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אותו, כמו שתשוקת אשה על בעלה, כך יש את המאכל, שרוצה לחזור בחזרה ולהצטרף אצל האדם, הוא חוזר ונקשר לאדם, ובשעה שהאדם מפסיק את האכילה, זה לא רק הפסקה שלו בפועל מהאכילה, הרי הוא עוצר את ההשתוקקות שלו לדבר, זה הרי העומק של הצורה של האכילה, כשהפניה שלו אל הדבר נפסקת, אז מתגלה הצד ההפוך, שהדבר פונה אליו, זה נקרא "צדיק אוכל לשובע נפשו", לעומת "בטן רשעים תחסר", "צדיק אוכל לשובע נפשו", כפשוטו, היינו, שהוא אוכל כמה שהוא צריך, אבל ההגדרה היא יותר עמוקה, "אוכל לשובע נפשו", אם הוא שבע, הוא לא משתוקק לדבר, אלא הדבר משתוקק אליו, זהו "אוכל לשובע נפשו".

זה נקרא בעומק "עונג שבת", מה ההבדל בין האכילה של יום חול, לאכילה של שבת? האכילה של יום חול היא לשובע, "ואכלת ושבעת וברכת", אכילה של שבת ביסודה היא לא לשובע, אלא לעונג, כלומר, כשהאדם שבע, מי שנמצא בנפילה, היא גופא, מכח שהוא מחפש את העונג הוא כבר מרגיש רעב, אבל האכילה של שבת קודש שהכל שב לשורשו, שעל שם כן שבת נקראת שבת כידוע, שהכל שב לשורשו, כלומר, האוכל משתוקק שיאכלו אותו, זה נקרא "עונג שבת".

כשזה מתגלה בצורת האכילה בפועל, כפי שהוזכר, בשעה שהאדם אוכל זה באופן שהוא נגרר לדבר, תוך כדי אכילתו, ואפילו אם זה "תחילתו באונס" זה "סופו ברצון", הוא פונה ומשתוקק לדבר, על דרך כלל, כמעט ללא יוצא מן הכלל, אבל בשעה שהאדם מפסיק את אכילתו, וכפי שחודד, שזה לא רק הפסקה בפועל, שהוא לא אוכל באותו זמן, אלא זו הפסקה של ההימשכות לדבר, ולכן הפועל הוא, שהוא לא אוכל, אבל הוא עוצר את השתוקקותו לדבר, זה מהות ההפסקה, ולכן שיעור ההפסקה הוא, עד שהוא משקיט את השתוקקותו לדבר, זהו שיעור ההפסקה בעומק, ואז כמו שהוזכר, חוזר ומתעורר הצד ההפוך שבדבר, ואפילו אם "דרכו של איש לחזר אחר אשה", אבל אחרי שהוא מחזר אחריה, מתקיים "תשוקת אשה לבעלה", "ואל אישך תשוקתך", ואז מתעורר תשוקת המאכל לאדם, זהו "צדיק אוכל לשובע נפשו", שהוזכר.

בפנים הללו, עומק האכילה היא באופן כזה, שגם שיעור

וחלקי המעשה, גם זמן האכילה הוא ג"כ בבחינת הגדרה של חיבור, "אכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און" וכמו שדורשת הגמ' שחיבור בלשון נקיה הוא לשון הקרא "את הלחם אשר הוא אוכל".

כלומר, שכל דבר שנמצא חוצה לאדם, שהוא חלקו, זה זיווג שצריך להצטרף אצלו, זה התפיסה, וזהו מה שהשיבו לאותה מטרוניתא ששאלה מה הקב"ה עושה מבריאת העולם, והשיבו לה שהוא "יושב ומזווג זיווגים", כל הצירופים האלו, הם זיווג, אחדות, חיבור, להתאחד.

כשמסתכלים במבט החיצון, איך אכילה תיקרא זיווג? אבל כשהבנה היא שזה חלקי הנפש שנפרדו ממנו, והם צריכים לחזור ולהצטרף, זהו ממש כמו בחוה, שנאמר בה "ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם וישן ויקח אחת מצלעותיו" ולאחר מכן "ויביאה אל האדם", ומצד כך, כל חלקי הנפש בנויים באותו מהלך, שהם צריכים לחזור ולהצטרף אצל האדם, ובאכילה, האדם חוזר ומצרף את אותם החלקים ששייכים לו, שיחזרו ויצטרפו אליו.

ולפיכך, הצורה של האכילה שהאדם אוכל, זה מהלכי זיווג, של דברים שחוזרים ומצטרפים לאדם, ובשעה שהאדם אוכל ומפסיק, אוכל ומפסיק, כמו שנתבאר, הצורה הפנימית הזו של מהלכי האכילה היא, שבשעה שהאדם אוכל, הוא פונה למאכל, "הוא הולך אצל זיווגו", ובשעה שהוא מפסיק, המאכל פונה אליו, "זיווגו בא אצלו".

"שנים שנים באו אל נח אל התיבה", בקרא מבואר שהבעלי חיים הגיעו שנים שנים, אבל הרי, נח הכניס לתיבה גם אוכל, כמו שהיה מהלך של שנים שנים באו אל התיבה, מאליהם, כמו שאומרים חז"ל, גם האוכל, היה מהלך שהוא בא מאיליו.

רבותינו מגדירים את ההבדל בין בעל תאוה שאוכל, למי שאינו בעל תאוה, שמי שהוא בעל תאוה, הוא בא אצל המאכל, ומי שאינו בעל תאוה, זה הפוך, המאכל בא אצלו, "זיווגו בא אצלו", זהו עומק הדבר, שהאדם אוכל ומפסיק. אוכל ומפסיק, כביכול, באכילתו זה מה שהוא פונה למאכל, ובשעה שהוא מפסיק אז הפניה מתהפכת, המאכל פונה ומשתוקק אליו שהוא יאכל

באופן הזה, האדם זוכה שהאוכל שמגיע אליו, הוא אליבא דאמת, האוכל שלו.

לא עסקינן רק במה שהאדם אוכל בדברים גזולים, שזה ברור שאינו שלו, ה"כפל" של הגנב, שהוא בחינת ה"כפליים" שב"אבוס", אלא באכילה שבגדרי ממון כביכול זה שייך לו, אבל שזה גם יהיה באמת חלק האכילה שצריך להצטרף אליו.

כהגדרה אחרת מגדירים את זה שיש השגחה פרטית, שיגיע לו בדיוק אותו חלק ששייך לו, כביכול נמצא אצל מי שמספק לו את האוכל, רק חלקו של האוכל ששייך לו, שזה מה שמגיע לחלקו שלו, וזה מה שהוא אוכל, ואז האוכל שהאדם אוכל, מתאחד עם חלקי נפשו.

ודוגמא ברורה ויסודית, כדוגמא בעלמא, מה שמבואר בגמ' על אחד האמוראים שלא היה "מחדדי שמעתתיה" מחמת שהוא לא אכל "בישרא דתורא" שלכן לא היתה דעתו צלולה, יכול להיות שהוא אכל בשר, אבל הוא לא אכל את הבשר ששייך לו, אז זה לא מצטרף למחשבתו שלו.

כפי השיעור שאוכל את מה ששייך לו, מקבל את חלקו בתורה

ובדקות, אדם שאוכל מאכל שאינו שלו, מתערבבים במחשבתו חלקי תורה שלא שייכים לו ומערבבים את הדעת שלו, אבל אם הוא אוכל את מה ששייך לו, הוא מקבל את החלק ששייך לו, ואז המחשבה שלו נעשית צלולה ובהירה, זהו ה"אכילנא בשרא דתורא", ה"בישרא דתורא" ששייך לו, לחלקו שלו, שלפי"ז יהיו חלקי מחשבותיו שחוזרים ונתקנים.

ככל שהאדם מעמיד את עצמו באופן שהוזכר, וכמובן בצירוף של תפילה אליו יתברך שמו, שהתפילות הם כנגד קרבנות, יש את ה"עידן קרבא" שבקרבן, ויש את התפילה שבקרבן, ובצירוף של שניהם הוא זוכה לצאת מה"אבוס" דקלקול, ולחזור ולקבל את חלקו שלו, חלקו בכל עמלו, "צדיק אוכל לשובע נפשו".

האכילה משתנה, אם הוא משתוקק למאכל אז הוא רוצה לאכול מעבר לשיעור הראוי לו, זהו העומק של ה"אבוס" בנפש שאנחנו מזכירים, אבל אם המאכל משתוקק אליו, זה אותו חלק ששייך לו של "ואל אישך תשוקתך", החלק הראוי לו, הוא זה שמשתוקק אליו, כביכול, אם האדם משתוקק למה שלא ראוי לו, זה כמו נואף ונואפת, ואז יכול להיות גם תשוקה הפוכה, אבל אם הוא עוצר את אותו תשוקה בגבול, אז גם מה שמשתוקק אליו, זה אותו חלק הראוי לו. זה נקרא אכילה שעוקרת את ה"אבוס" דקלקול.

ההבדל בצורת האכילה, הן בכמות האכילה, והן במאכל עצמו אם הוא חלקו

בפנים הללו, המאכל שמגיע לאדם, הם חלקי המאכלים ששייכים לו, רוב בני האדם, מלבד מה שבכמות הם אוכלים הרבה מעבר לשיעור שראוי להם, אבל גם מה שהם אוכלים, זה לא החלק שראוי להם, כביכול, אם יש שני לחמים, הם מקבלים את הלחם שלא שייך להם, אפילו שבחיצוניות זה נראה כמעט אותו דבר, אבל אליבא דאמת, אין שום הכרח שהאוכל שהוא חלקו, יגיע אליו.

בעסק בדברי תורה, אין הכרח שהוא יעסוק בחלק הדברי תורה ששייך לו, ובהשתלשלות של ה"לחמה של תורה" שמשתלשל ל"לחם" למעשה, אין שום הכרח שמה שמגיע לשולחנו, זה החלק ששייך לו.

וכל זאת למה? כי הוא משתוקק למה שלא שייך לו, אז גם מגיע אליו מה שלא שייך לו, "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו", במקום של ה"רוצה" מצידו, כך זה גם מניע את הצד ההפוך שבדבר.

אבל ככל שהאדם פועל כפי הדברים שהוזכרו, באופן הראשון של השיעור, שהוא יוצר מלחמה, צמצום היפך ההתפשטות, או באופן השני של אכילה והשהייה, אכילה והשהייה, הנפש שלו מצטרפת לאותו מקום של גבול, של ה"שובע", ובאופן הזה, הוא משתוקק, ועוצר את ההשתוקקות, ואז ההשתוקקות נבנית לחלקו, שמה שהוא משתוקק אליו, זהו החלק ששייך לו.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבביפדיה עבודת ה'.

גילוי של צדדים בקו - כל התפשטות יוצרת התמעטות, שלבי הצמצום באור א"ס

יתר על כן, בקו ישנו גילוי של צדדים, ועניינם כך הוא: יש את עצמות האור א"ס, שזהו אור, ויש את הקו שמתפשט [כמו שיתבאר להלן]. יסוד נוסף יש לה- בין, כל התפשטות של דבר, יוצרת התמעטות שלו. מלה"ד, במשל גשמי, מים שהולכים ממקום אחד למקום אחר, לא כל המים שהלכו מהמקום הראשון הלכו למקום השני, שהרי סוף-סוף נשאר במקום הראשון רשימו כלשהו. ובדקות, עצם התנועה יוצרת התמעטות, משום שכל תנועה יוצרת עיבוי, ויתר על כן, נשאר רושם במקום הקודם. לפ"ז לעניינו, צמ- צום ראשון הינו אור א"ס שהיה בחלל ונסתלק לחוץ. צמצום שני הינו עצם כך שהאור א"ס מתחיל לצאת מסביב החלל לתוך החלל, שבכך כבר נעשה צמצום נוסף. וצמצום שלישי, יתר על כן, שהאור א"ס מת- פשט בקו צנור אחד דק, ובכך נעשה צמצום נוסף, משום שזהו קו צינור אחד דק. אלו הם שלשת שלבי הצמצום שנתבארו בלשם.

אולם בדקות זה יותר משלשה שלבי צמצום. צמ- צום נוסף ישנו באור א"ס שהיה בחלל ויצא החו- צה, שעצם כך שהאור מתנועע החוצה, הרי שיש בו צמצום. מלבד מה שהאור יוצא מהחלל, גם בעצם תנועת האור לחוץ יש צמצום, שהרי כל תנועה יוצרת מציאות של צמצום. ויתר על כן, כפי שנתבאר לעיל, אופן יציאת האור א"ס מבפנים לחוץ הייתה דרך הקו, וא"כ ישנו גם צמצום של האור ביציאתו דרך הקו.

נמצא בעומק, שביציאת האור א"ס חוץ לחלל ישנם שלוש צמצומים: א. יציאת האור מחוץ לחלל. ב. עצם תנועת האור מחוץ לחלל. ג. עצם תנועת האור לחוץ בתוך קו. לפיכך, ה"ה שגם בחזרת האור לחלל מל- עילא לתתא חוזרים ונשנים הצמצומים הללו. כלומר, תנועת וחזרת האור מלעילא לתתא לבפנים זהו צמ- צום. עצם כניסתו לחלל זהו צמצום, שנכנס למקום מצומצם. וכן חזרתו דרך קו א' דק.

א"כ, הגדרת הדבר היא שבעומק כל אלו הם צמצו- מים, ולכן זה נקרא: מזרח ומערב צפון ודרום, כלו- מר, שיש כאן צדדים של התפשטויות והצטמצמויות, ריבוי והתמעטות, חסד ודין. וזהו הגילוי של הצדדים בקו.

מערב ומזרח, צפון ודרום - הגדרתו

נבאר את עומק ההגדרה של **מזרח ומערב**. המזרח הוא המקום שהשמש זורחת, והמערב הוא המקום שהשמש שוקעת. לפ"ז לעניינו, מזרח הוא תחילת ההארה, ומערב הוא סוף התפשטות ההארה. אשר על כן, ראשית ההארה היא בריבוי, ואחרית ההארה היא בצמצום (המערב הוא בחינת יסוד).

ולפ"ז הגדרת הדבר היא, מקור ההארה בתחילתה שיוצאת בהתגלותה, זהו מזרח. האופן שההארה מגי- עה לתתא שהיא בצמצומה, זהו מערב. כלומר, מזרח ומערב עניינו כיצד בתחילת הארתו הוא לפני צמצו- מו, ובמקום אחריתו הוא יוצא בצורה מצומצמת.

וכשאנו אומרים שמערב זהו מקום שקיעת השמש, כוונת הדבר היא שנעשה שקע אחד בלבד שדר- כו האור שופע. "שקיעה" אין כוונת הדבר כפשוטו שהדבר אינו, שהרי סוף כל סוף גם בלילה ישנו סוג מסוים של ההארה, והדוגמא הברורה לכך זו הלבנה שמאירה. אלא "שקיעה" כוונת הדבר שיש כאן שקע אחד, בקע אחד, שדרכו הדברים מאירים, ולא שה- דבר אינו קיים כלל.

בכללות הגדרת **צפון ודרום** היא, צפון - הארה של הסתלקות. דרום - הארה של התפשטות. אולם נוסף לבאר הגדרה עמוקה לצפון ודרום. הקו עצמו הוא קו לשני צדדים, מעיקרא הקו היה מבפנים לחוץ, בצמ- צום, שהאור יצא מפנים לחוץ. ולאחר מכן הקו היה מבחוץ פנים, שהאור חזר לחלל דרך הקו. לפיכך, מבפנים לחוץ זהו צפון, וזהו הצמצום. ומבחוץ לב- פנים, זהו דרום, חזרת האור לחלל. ולכן בעומק זהו צפון ודרום, שהרי זה התחיל מהצפון, ולאחר מכן

ומה שהפתח קיים כאן זהו ה"פנים".
ו"אחור" זהו המקום שממנו הקו לא יוצא,
שעד כאן הם גבולות היציאה, וכן עצם כך
שהוא לא מתרחב.

מזרח ומערב, מזרח זוהי התחלת ההארה השלמה,
ובקו זה מתגלה באופן שהאור שמקבל הצינור, מימי
האור העליון, בתחילתם הם זריחה שלמה, אור שלם,
ומערב הינו התגלות האור באופן של צמצום, של-
בסוף האור שהקו מוציא הוא מצומצם, באופן של
צינור דק [דוגמת אות ברית קודש, מקום היסוד,
שמחד מקבל שפע מהמח, אבל מאידך יוצא דרך
צינור דק. ולכן שם יוצאים ניצוצות, שזהו צינור מל-
שון ניצוצות. בשני הצינורות שיש באדם, יש גדר של
ניצוצות, נאמר ניצוצות בקרי ונאמר ניצוצות במי רג-
לים, וזו גופא ההגדרה של הצינור שנאמר שם, והד-
ברים מדויקים מאד].

צפון ודרום, עצם כך שיש התפשטות ויש הסתלקות
זה נקרא חסד ודין. דרום, חסד, תנועת ההתפשטות,
צפון, דין, תנועת ההסתלקות. אזי כאשר האור מת-
פשט, עצם תנועת ההתפשטות שלו היא דרום, חסד,
ומה שחלקו לא מתפשט, זוהי תנועת הצפון, דין.

לפ"ז, סוף דברי הרב ז"ל: **אך בהיות אך בהיות אור**
א"ס נמשך דרך קו א', שזהו הכלי, וצינור דק, כלומר
ניצוצות, והניצוצות עצמם הם בבחינת צינור, ניצוץ,
שדומה לקו שהוא דק. כמו שנתבאר, יש אור ויש
כלי, והממוצע ביניהם הוא צינור, אזי מצד אחד צינור
הוא ניצוץ, הוא הארה, ולכן הוא דומה לאור, מצד
שני הוא דק, ולכן הוא דומה לקו שהוא דק. וזה נקרא
צינור דק בלבד [פעמים נאמר קו דק, ופעמים צינור
דק] **בלבד יצדק בו מעלה ומטה פנים ואחור מזרח**
ומערב, צפון ודרום הרב ז"ל השמיט כאן, **וכמ"ש**
בע"ה בענף זה בכלל דברינו:

א"כ, הובררה לנו היטב כיצד היא צורת נקודת ההמ-
שכה. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

עבר לדרום. [במאמר המוסגר, בהביאנו את דברי
הלשם אין הכוונה שהוא אמר את כל הנאמר לעיל,
אלא שהשתמשנו בחלק מדבריו].

מזרח ומערב צפון ודרום - מדוע לא נכתבו בסדר

הדברי שלום דן על אתר בסדר הצדדים שהרב ז"ל
סידר: **מזרח ומערב צפון ודרום**, מדוע הרב ז"ל לא
כתב את הצדדים כסדרם - מזרח דרום מערב וצ-
פון, או מזרח צפון מערב ודרום. לגבי מזרח ומערב,
הוא מבאר שהמזרח זוהי תחילת נקודת ההויה, ששם
מתחיל מקום הפנים של ההארה, ולכן הרב הקדים
לומר "מזרח". וכיוון שהרב ז"ל כתב את הצד האחד
של מזרח אזי הוא כתב את הצד ההפוך, מערב. לגבי
צפון ודרום, הוא אומר ב' דרכים, או שזה טעות סופר,
או שמכיוון שמערב זה סוד יסוד שנוטה לגבול, לכן
הוא הקדים צפון לדרום, שצפון יהא סמוך למערב,
לרמז שמערב אחוז בצפון.

אולם לפי מה שביארנו השתא, שהצפון כנגד הצ-
מצום ע"י הקו והדרום כנגד חזרת האור ע"י הקו,
מיושב מדוע הקדים צפון לדרום, משום שההסתלקות
קדמה להתפשטות, שהרי הצמצום קדם לקו. ההס-
תלקות זה לא רק החלק שנשאר שם, אלא ההסתל-
קות זה מעיקרא מה שהיה בתוך החלל ונסתלק, וזה
גופא נסתלק ע"י קו, ולכן יש כאן צפון שקדם לדרום.
ולפ"ז מדויקים מאד דברי הרב ז"ל.

סיכום הצדדים המתגלים בקו

סיכום הדברים, כיצד הצדדים מתגלים בקו:

מעלה ומטה ישנו בקו, כי הקו לא מגיע עד למטה
לגמרי.

פנים ואחור, או שזה פנימיות וחיצוניות הקו, או שזה
שורש הכלים כאשר זה מתפשט לא"ק, או כפי
שביאר הלשם, שיש את המקום שממנו יוצא הקו
ואת גבולותיו, והמקום שממנו הקו יוצא זהו פתח,

כתו בקלקול מתהפך כתר לכרת כנודע. וכתוב (תהלים, מ, ז) זבח ומנחה לא חפצת, אזנים "כרת" לי, עולה וחטאה לא שאלת. ועיין ביאור כריה באזנים באילימה (מעין ד', עין שמש, תמר ג', פרקים יד-טו. ואד"ז, רצד, ע"ב).

ועוד. רצון. וכתוב (משלי, יא, א) מאזני מרמה תועבת ה' ואבן שלמה רצונו. דבר והיפוכו, ודו"ק.

ועוד. עיין עץ חיים (ש"ה, פ"א, מ"ת) והנה עיקר הנקודים הם מאורות עינים, וכתר שבהם לוקח האורות והכלים בבחינת אזן הנכללת שם. ועיי"ש (ש"ח, פ"ב, מ"ת. ופ"ו, מ"ת). ועיין קהלת יעקב (ערך אזן) שביאר כיצד אזן בחינת כתר.

חכמה כח-מה. וממנה שורש התוכחה, מוכיח על מה שנמצא בכח ולא יצא לפועל. וכתוב (ישעיה, יא, יג) אזניו יוכיחו. וכתוב (משלי, ב, ב) להקשיב לחכמה אזנך, וכתוב (שם, ה, א) לתבונתי הט אזנך. בינה. וכתוב (שם, כב, יז) הט אזנך ושמע לדברי חכמים. ועיין מאורי אור שאזן כולל חכמה בינה ודעת (כללות ג' קווים, עיין ערך קטן יושר) כמ"ש באדרא. וכן כולל כל האצילות, וע"כ חרשו נותן לו דמי כולו. ועיין שער מאמרי רשב"י (דף כז, ע"ב). סוד אזן כללות חב"ד, שבז"א. ולהיפך כתיב (משלי, כג, ט) באזני כסיל אל תדבר.

ועיין עץ חיים (ש"ה, פ"ו) בסוד בג"ד כפר"ת. אזן ימין חכמה, אזן שמאל בינה. אזן ימין אות ב', אזן שמאל אות ג'.

בינה מדרגה שמינית, לב. אזן "ששמעה קולי" בהר סיני (בחינת בינה, כנודע), כמ"ש קידושין (כב, ע"ב). וכתוב (ישעיה, ו, י) השמך לב העם הזה ואזניו הכבד (והכבדת האזנים ע"י השמנוניות שבהם כמ"ש חז"ל, מי האזן שמנים) ועיניו השע, פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו.

ועוד. סברת הלב. שמיעא לי, סבירא לי. ומצד כך כשם שיש ערלת הלב, כן יש ערלת האזנים, כמ"ש (ירמיה, ו, י) ערלה אזנם. והבן שיש בחינת שמנינות האזנים ויש מדרגת ערלה, ודו"ק. כי ערלה בחינת ג' ערלות, מעלים בחינת איזון שהוא כח השילוש. עיין ערך קטן יושר. וכתוב (ירמיה, יא, ח) ולא שמעו ולא הטו את אזנם וילכו איש בשרירות לבם הרע. שרירות, היפך יושר נעשה שרירות, ודו"ק. וכתוב (יחזקאל, יב, ב) בן אדם בתוך "בית המרי" אתה ישב, אשר עינים להם לראות ולא ראו, אזנים לשמוע ולא שמעו, כי "בית מרי" הם. והוא בחינת "מאזני מרמה". ויש בחינת קלקול באזנים עצמן, כמ"ש (יומא, פג, ע"ב) ואזניו סרוחות. וכן (נדרים, סג, ע"ב) כפולות הן. וכן אמרו (ע"ז, כח, ע"ב) מעלין אזנים בשבת. ועיין בכורות (לז, ע"א) מומין באזנים בבכור. ושם (מ, ע"ב). וכן שערות המכסות האזנים.

ובתיקון כתיב (תהלים, י, יז) תכין לבם תקשיב אזנו. ואמרו (חגיגה, ד, ע"ב) אף אתה עשה אזניך כאפרכסת וקנה לך לב מבין לשמוע דברי חכמים. וכתוב (משלי, כד, יז) הט אזנך ושמע דברי חכמים לבך תשית לדעתם. ועיין גר"א (יה"א, ח"ב, לט, ע"א) שבבינה אלו ואלו דברי אלקים חיים, עיי"ש. ועיין ספ"י (פ"ו, מ"ה) ג' אוהבים, ב' אזנים

ולב. ובגר"א שם, תחילה לשמוע מאחרים, ואח"כ ע"י הלב לחשוב להבין דבר מתוך דבר. ועיי"ש בגר"א שאזן ימין לשמוע בלא הבחנה ואזן שמאל עם הבחנה שהוא הרהור, בחינת אמא עילאה. ועיין עוד בדבריו בספד"צ (יג, ע"א). ותיקוני זהר חדש (י, ע"א). ועיין אוצר עדן הגנוז (ח"א, ס"ג) שהאזנים לא ישמעו כי אם הקול, וע"כ השומע לא יבין לשון עד שיקבלנו ויצייירונו בלב וישמרנו.

דעת דעת המכרעת. וכתוב (ויקרא, יט, לו) מאזני צדק. וכתוב (ישעיה, מ, יב) ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים.

ועוד. משה. וכתוב (דברים, ה, א) ויקרא משה אל כל ישראל ויאמר אלהם שמע ישראל את החקים ואת המשפטים אשר אנכי דבר באזניכם. וכן (שם, לא, כג) הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושטריכם ואדברה באזניכם את הדברים האלה. ושם (ל) וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמם. וכן שם (מד). וכתוב (משלי, כג, יב) הביאה למוסר לבך ואזנך לאמרי דעת. ושורש כל התיקון, דעת - מתקלא, מאזנים. עיין יונת אלם (פרק יז).

ובקלקול, בחינת עמל - כלב. וכתוב (משלי, כו, יז) מחזיק באזני כלב עבר מתעבר על ריב לא לו.

ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף קנ) ב' אזנים רחוקים זה מזה, כי הם זה לעומת זה בתכלית הריחוק. והיינו שהוא השורש לעמלק, זה לעומת זה, ישראל.

חסד אזן ימין. וכתוב (שמות, כג, כ) ונתת על תנוך אזן אהרן ועל תנוך אזן בניו הימנית. ועוד מקראות אזן ימין. והוא מיתוק הדם (עיין ערך קטן גבורה) - גבורה, בימין. וכן רציעה באזן ימין כמ"ש (קידושין, יד, ע"ב).

ועוד. כתיב (הושע, יב, ח) כנען בידו מאזני מרמה, לעשק אהב.

ועוד. אצבעות הידים. ואמרו (כתובות, ה, ע"א) דרש בר קפרא, מ"ד (דברים, כג, יד) ויתד תהיה לך על אזנך, אל תקרי אזנך אלא אוזנך. שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעו באזניו.

גבורה דם. וכתוב (שמות, כט, כ) ושחטת את האיל ולקחת מדמו ונתתה על תנוך אזן אהרן ועל תנוך אזן בניו הימנית. וכן (ויקרא, ח, כא) וישחט ויקח משה ויתן על תנוך אזן אהרן הימנית. ושם (יד, יד) ונתן הכהן על תנוך אזן המטהר הימנית. וכתוב (ישעיה, לג, טו) אטם אזנו משמוע דמים. ואמרו (מכות, כד, ע"א) דלא שמע בזילותא דצורבא מרבנן **ושתיק**.

ועוד. יצחק ירנן. וכתוב (תהלים, פח, ג) הטה אזנך לרנתי. ומדתו פחק יצחק. וכתוב (איוב, טו, כא) קול פחדים באזניו. ועיין גר"א (תיקונים, זהר חדש, י, ע"א) אזנים בגבורה ששם הבינה, ובד' יסודות אזנים נגד אש מבינה שבלב. ועיין פרדס (ערכי הכינויים, אזן) אזנים הם כוחות הגבורה, ובהם קבלת התפלה.

תפארת שם הוי"ה. וכתוב (במדבר, יא, א) ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה'.

מלבד המלכים שיצאו מן העיניים ונשברו יש מלכים שיצאו מהאזנים. עיין שער הכוונות (דרושי קידוש ליל שבת, ד"א, ענין סעודת שחרית).

ועוד. סוד ירושלים. ועיין רזא דמהימנותא (דף יא) יו"ד רא"ש וי"ו שי"ן למ"ד מ"ם גימט' אלף נ"ז, כמ"ש און ירושלים (ירמיה, ב).

ועוד. מדת צדק. וכתוב "מאזני צדק".

נפש מעשה. ובקדושה מעשה מצוה. וכתוב (שמות, טו, כו) והאזנת למצותיו.

ועוד. עיין עץ חיים (ש"ד, פ"א) דרוש להר"ר גדליה הלוי, סוד גילוי נפש כאשר אח"פ נמצאים נגד הפה, עיי"ש.

רוח כתיב (ישעיה, מ, טו) הן גוים כמר מדלי וכשחק מאזנים. וכתב אברבנאל שם, שהוא האבק הדק שידבק במאזנים שבמעט רוח הנשימה ילך לו. ועיין באר מים חיים (שמות, ה, כב) וכשחק מאזנים נחשבו לו, ואת כולם ישא רוח פיו ברגע אחד והיו לאפס ואין.

ועוד. כתיב (שמואל, א, ג, יט) כל שמעו תצלונה שתי אזניו. ועיין מצודות ציון (חבקוק, ג, טז) ענין תנועת הרעש. אולם בשורש הוא תנועה דקה. עיין עץ חיים (ש"ד, פ"י) מסוד האזן נמשך ממנו ויוצא הבל ורוח מתוכו לחוץ והוא סוד נשמה וכו'. כי אוזן להיותו סוד בינה, ההבל היוצא ממנו הוא יותר דק מהבל היוצא מחוטם. וככל שיוצא נעשה עב יותר. עיי"ש (ש"ה, פ"ב, מ"ת).

ועוד. אמרו (ב"ב, פט, ע"א) ת"ר נפש מאזנים תלויה באויר ג' טפחים, וגבוהה מן הארץ שלשה טפחים.

נשמה סוד ענוה. וכתוב (ישעיה, מ, טו) וכשחק מאזנים. ומפרש בכתב והקבלה (כי תשא, ל, לו) והוא כאבק הנדבק בכף מאזנים הנשחק מדברים הנשקלים בו, שהוא קל כל כך עד שאינו הכרעה כלל במשקל ואינו נחשב לכלום.

ועוד. כתיב "הט אזנך", בחינת ענוה וביטול. ואמרו (זבחים, כט, ע"א) כוף אזנך לשמוע וכו'. ודיני דבר הבטל לאזן לגבי הוצאה (ששורשו ענוה כנ"ל) - עיין שבת (יא, ע"ב. ס"ד, ע"ב). והבל היוצא מן האזן סוד נשמה. עיין עץ חיים (ש"ד, פ"ב). ועוד.

חיה כתיב (במדבר, יד, כח) אמר אלהם "חיי" אני נאם ה' אם לא כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם.

וכתיב (ישעיה, נה, ג) הטו אזנכם ולכו ושמעו ותחי נפשכם.

יחידה אמרו (סנהדרין, קב, ע"א) ד"א, שלמה חדשה, שחידשו דברים שלא שמעה און מעולם. והיינו האיר לו אור היחידה, שזהו חלקו הפרטי, ולכך לא יתכן ששמעה אותן בעבר און מעולם. ועיין כתבי רמ"מ משקלוב (ביאור משנת חסידים, דף קנו) ובאזן לא יש רק הבל, סוד יחידה, ה' מקורין עילאין ביה, עיי"ש.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה להארות, הערות, והוספות: rav@bilvavi.net

ועוד. תורה. וכתוב (דברים, לא, יא) בבוא כל ישראל לראות את "פני ה'" במקום אשר יבחר, תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל באזניהם.

ועוד. שמים. וכתוב (דברים, לב, א) האזינו השמים, ותשמע הארץ אמרי פי. ועיין עשרה מאמרות (חקור הדין, ח"ד, פ"ח) שאחר החטא נתחלף שמיעה לשמים והאזנה לארץ. עיי"ש.

ועוד. תורה. וכתוב (משלי, כח, ט) מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה. ועיין שבת (י, ע"א). וכתוב (נחמיה, ח, ג) ואזני כל העם אל ספר התורה.

ועוד. תמימות. וכתוב (איוב, לו, ז) ישקלני במאזני צדק וידע אלוה תמתי.

נצח נו"ה, צבאות, כנודע. וכתוב (ישעיה, ה, ט) באזני ה' צבאות. וכן (שם, כב, יד) ונגלה באזני ה' צבאות.

ועוד. נצח - מעלה. הוד - מטה. ואמרו (נדה, לא, ע"א) אדם נותן חפציו לכף מאזנים, כל זמן שמכביד יורד למטה, ואילו הקב"ה כל זמן שמכביד הולך עולה למעלה.

ועוד. עיין גר"א (תז"ח, לט, ע"ב) שאזנים הם בחינת נו"ה שבי"ס שבראש. ושורש דבריו עיין בעץ חיים (שער א"א, פ"ז). ועיין מאורי אור (ערך און).

הוד נו"ה, רגליו, דרך. וכתוב (ישעיה, ל, כא) ואזניך תשמענה מאחרוך (נו"ה לעולם בחינת אחוריים, ואכמ"ל) לאמר זה הדרך לכו בו.

ועוד. סוד עקבים. ועיין עץ חיים (ש"ג, פ"ב) לפעמים יפגשו (בסוד הלבשה) עין בחוטם ואזן בעקב, וכיוצא בזה לאין קץ. ועוד. על העקב נועלים סנדל. ואמרו (שבת, קיב, ע"א) סנדל שנפסקו אזניו.

יסוד יוסף. וכתוב (בראשית, מד, יח) ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני.

ועוד. ברית. וכתוב (מלכים, ב, כג, ב) ויקרא באזניהם את כל דברי ספר הברית. וכשם שיש ערלה בברית, כן יש ערלה באזן. עיין שבת (קח, ע"א).

ועוד. מדת טוב, כנודע. וכתוב (משלי, כ, כג) ומאזני מרמה לא טוב.

מלכות שם אדני"י (בארמית אזנים, אודנין) שורש לכל אדנות תחתונה. וכתוב (שמות, כח, ו) ורצע אדניו את אזנו במרצע. וכן (שמואל, א, כה, כד).

ועוד. בחינת שם. וכתוב (במדבר, כו, טז) לאזני משפחת האזני. ומעין כך (ירמיה, לב, ג) יאזניה בן ירמיהו.

ועוד. דוד מלכא משיחא. וכתוב (שמואל, א, יח, כג) ויאמרו עבדי שאול באזני דוד. ועוד, כגון שם (ב, ג, יט). וכתוב (שם, שם, יח, יב) כי באזנינו צוה המלך. וכן (ירמיה, לו, כ) ויגידו באזני המלך. וכתוב (תהלים, פו, א) תפלה לדוד הטה ה' אזנך ענני, כי עני ואביון אני. והנה

העבודה לעשות נגד הרצון, תכליתה לעלות בכמה שלבים.

א- מרצונות רעים לטובים.

ב- מרצונות רבים טובים לרצון אחד, רצונינו לעשות רצונך - והוא "רצון פשוט", בלתי מורכב.

ג- יתר על כן, לגעת בעצמות הנפש שלמעלה מהרצון.

כאשר האדם עושה נגד רצונו, עליו להיות מודע לשלבים הללו, ולעלות בהדרגה אט אט.

אולם גם אם השלבים האחרונים קשים יותר להבנה ולהשגה, לפחות לעסוק בשלב הראשון, עליה מרצונות רעים לטובים.

צורת העבודה לשנה הבעל"ט - תשפ"א

בזמן פסח השנה נאמר לנו, כי העבודה שלנו היא להיות לבד ומבודד בבתים שלנו.

האם זוהי גם הדרך המועדפת להתנהל במהלך הימים הנוראים הבאים עלינו לטובה? האם להמשיך בבידוד או לחזור למנהג הרגיל לארח את המשפחה ואת האורחים בתנאים התואמים לבריאות.

תודה, כתיבה וחתימה טובה.

תשובה

כבר נתבאר בארוכה שמהות תקופה זו: בחיצוניות מרחק חברתי כל אחד מזולתו כד' אמות. ובפנימיות "עולם לעצמו". שזהו עומק הגילוי של תקופה זו, הכנה לגאולה, במהרה, אמן. ולכך אין עיקר הכיוון לארח אחרים אלא עיקר הכיוון בפרט בימים אלו, ראש השנה ויום הכיפורים, לבנות עולם לעצמו.

צריך להתבונן ולהפנים שהקב"ה מבקש מאתנו שינוי כיוון, שינוי חשיבה. לא עוד חיי חברה עמוסים, טלפונים, פלאפונים, שליחת מייל, קשר יום יומי שעה ושעה וכמעט דקה דקה עם בני אדם. אלא בנין של עולם פנימי לעצמו. וגם בחיצוניות - מרחק חברתי בשום שכל מבלי לפגוע בזולתו.

זה עבודתינו בס"ד לשנה הבאה עלינו לטובה, בנין עולם פנימי לעצמו, וגם בחיצוניות ד' אמות לכל אחד. הדברים פנימיים ואמיתיים, וזה מה שה' יתברך שמו שואל ומבקש מאנשי הדור.

דרך זו ותקופה זו היא השביל להארת היחידה שבנפש, ושלמותו לבסוף הארת משיח בפועל גמור ושלם. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארכיון

ראש השנה - קרבת ה' - נכנס לפניו לדין. עשרת ימי תשובה - תיקון העבר, תשובה, וקבלה לעתיד.

יום הכיפורים - ניקיון, זכות - בלי מחיצה בינו לקב"ה.

בין יוה"כ לסוכות - קשר זך שנולד מתוך יוה"כ, וממשיך לאורך השנה.

סוכות - חיים בעולם החומר בצלו של הקב"ה.

הושענא רבה - חיבור כל התהליך הנ"ל לאחד.

שמייני עצרת, שמחת תורה - שמחה בכל הנ"ל.

ב. חלק מהבחירה להתפלל שיבחר בטוב. וכן שאחרים יבחרו בטוב.

ג. הצרה של השנים האחרונות - הרוחנית - קשה מן החולי הזה.

עדיין תלוי בשורשי הנשמות.

ד. העיקר בחלק שזה מדרגתו. אולם נצרך תשובה בכל, כפי שידו משגת.

ה. אצל כל אחד, לפי ערכו.

ו. ישנם הרבה דרכים בעבודה, וכל אחד עשה לפי דרכו.

איזו קבלה נכון לקבל לימים הנוראים

בספר שאל לבי (עמוד שפ"ז), ישנה שאלה בענין קבלה לימים הנוראים, איזו קבלה הרב מציע לקבל, קבלה שהיא קלה וכוללת הכל, והרב השיב: "לעשות ג' דברים קטנים נגד הרצון, ועי"כ לגלות את הפשוט שבנפש". רצייתי לדעת אם ניתן לפרט קצת את התשובה.

האם מדובר ב-3 דברים ביום? ומה זה לגלות את הפשוט שבנפש...? אני מניח שהתשובות של הרב מתומצתות ומיועדות לאנשים שמכירים את המושגים, אבל הייתי רוצה בכל זאת להבין כי זאת שאלה שמטרידה גם אותי. תודה!

תשובה:

כן. דברים קטנים מאוד מאוד.

פשוט שבנפש מהותו: פנימיות הנפש היא הויה אחת פשוטה, שעל גבה מולבש כח הרצון. בשורש זהו רצון אחד, "רצונינו לעשות רצונך". ולמטה מכך נעשה ריבוי של רצונות, הן לטב והן לביש.

נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829